

STATSVERKETS
TILLSTÅND OCH BEHOV
UNDER BUDGETÅRET
1971/72

Jämlikt grundlagens bud avger Kungl. Maj:t härmed proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1971/72.

Med åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet angående statsverkspropositionens justering vill Kungl. Maj:t föreslå riksdagen att godkänna i protokollet berörda förslag och alltså uppta statsverkets inkomster och utgifter i enlighet med följande förslag till riksstat.

Riksstat för budgetåret 1971/72**TOTALBUDGETEN****A Skatter, avgifter, m. m.:**

I Skatter	45 488 700 000	
II Uppbörd i statens verksamhet	931 397 000	
III Diverse inkomster	634 000 000	47 054 097 000

B Inkomster av statens kapitalfonder:

I Statens affärsverksfonder	715 700 000	
II Riksbanksfonden	200 000 000	
III Statens allmänna fastighetsfond	141 637 000	
IV Försvarets fastighetsfond	94 542 000	
V Statens utlåningsfonder	1 352 868 000	
VI Fonden för låneunderstöd	45 546 000	
VII Fonden för statens aktier	18 642 000	
VIII Fonden för beredskapslagring	72 950 000	
IX Statens pensionsfonder	91 813 000	
X Diverse kapitalfonder	55 927 000	2 789 625 000

C Beräknad övrig finansiering:

I Avskrivningar och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna:			
Statens affärsverksfonder	1 344 702 000		
Övriga kapitalfonder	288 128 000	1 632 830 000	
II Övrig kapitalåterbetalning		42 758 000	1 675 588 000
		Summa kr.	51 519 310 000

Underskott

	205 937 000
Summa kr.	51 725 247 000

TOTALBUDGETEN (FORTS.)

A Utgiftsanslag:

I	Kungl. hov- och slottsstaterna	8 455 000	
II	Justitiedepartementet	1 914 499 000	
III	Utrikesdepartementet	1 188 886 000	
IV	Försvarsdepartementet	6 544 736 000	
V	Socialdepartementet	14 909 257 000	
VI	Kommunikationsdepartementet	3 888 175 000	
VII	Finansdepartementet	2 730 517 000	
VIII	Utbildningsdepartementet	8 872 707 000	
IX	Jordbruksdepartementet	960 109 000	
X	Handelsdepartementet	203 558 000	
XI	Inrikesdepartementet	6 013 476 000	
XII	Civildepartementet	779 359 000	
XIII	Industridepartementet	1 305 591 000	
XIV	Oförutsedda utgifter	1 000 000	
XV	Riksdagen och dess verk m. m.	84 922 000	
XVI	Riksgäldsfonden	2 020 000 000	51 425 247 000

B Beräknad övrig medelsförbrukning:

I	Minskning av anslagsbehållningar	200 000 000	
II	Ökad disposition av rörliga krediter	100 000 000	300 000 000

Summa kr. **51 725 247 000**

DRIFTBUDGETEN**A Skatter, avgifter, m. m.:**

I Skatter	45 488 700 000	
II Uppbörd i statens verksamhet	931 397 000	
III Diverse inkomster	634 000 000	47 054 097 000
	<u> </u>	

B Inkomster av statens kapitalfonder:

I Statens affärsverksfonder	715 700 000	
II Riksbanksfonden	200 000 000	
III Statens allmänna fastighetsfond	141 637 000	
IV Försvarets fastighetsfond	94 542 000	
V Statens utlåningsfonder	1 352 868 000	
VI Fonden för låneunderstöd	45 546 000	
VII Fonden för statens aktier	18 642 000	
Λ III Fonden för beredskapslagring	72 950 000	
IX Statens pensionsfonder	91 813 000	
X Diverse kapitalfonder	55 927 000	2 789 625 000
	<u> </u>	

Summa inkomster på driftbudgeten 49 843 722 000

Summa kr. 49 843 722 000

DRIFTBUDGETEN (FORTS.)*A Egentliga statsutgifter:*

I	Kungl. hov- och slottsstaterna	8 455 000	
II	Justitiedepartementet	1 861 497 000	
III	Utrikesdepartementet	1 182 286 000	
IV	Försvarsdepartementet	6 299 823 000	
V	Socialdepartementet	14 785 276 000	
VI	Kommunikationsdepartementet	2 717 374 000	
VII	Finansdepartementet	2 585 641 000	
VIII	Utbildningsdepartementet	7 778 706 000	
IX	Jordbruksdepartementet	940 579 000	
X	Handelsdepartementet	179 703 000	
XI	Inrikesdepartementet	2 616 576 000	
XII	Civildepartementet	777 358 000	
XIII	Industridepartementet	286 087 000	
XIV	Oförutsedda utgifter	1 000 000	
XV	Riksdagen och dess verk m. m.	84 922 000	42 105 283 000

B Utgifter för statens kapitalfonder:

I	Riksgäldsfonden	2 020 000 000	
II	Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	1 139 758 000	
III	Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	3 160 758 000
	Summa utgifter på driftbudgeten		45 266 041 000

Beräknat överskott på statsregleringen:

Överskott av inkomster		4 577 681 000
Därav:		
Avsättning till budgetutjämningsfonden av kommunal- skattemedel	600 000 000	
Beräknat överskott på statsregleringen	3 977 681 000	
	Summa kr.	49 843 722 000

KAPITALBUDGETEN

Lånemedel

4 483 618 000

Summa kr. 4 483 618 000

KAPITALBUDGETEN (FORTS.)

I Statens affärsverksfonder:		
Postverkets fond	12 798 000	
Televerkets fond	3 000 000	
Statens järnvägars fond	98 440 000	
Luftfartsverkets fond	49 098 000	
Fabriksverkens fond	22 799 000	
Statens vattenfallsverks fond	581 999 000	
Domänverkets fond	5 000 000	773 134 000
II Statens allmänna fastighetsfond		163 144 000
III Försvarets fastighetsfond		19 159 000
IV Statens utlåningsfonder		3 274 052 000
V Fonden för låneunderstöd		299 744 000
VII Fonden för förlag till statsverket		—3 000 000
IX Diverse kapitalfonder:		
Statens vägverks förrådsfond	— 901 000	
Sjöfartsverkets fond	—1 295 000	
Statens datamaskinfond	— 600 000	
Jordfonden	1 000	
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	3 938 000	1 143 000
		4 527 376 000
Avgår kapitalåterbetalning:		
Avsättning till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	42 758 000	43 758 000
		Summa kr. 4 483 618 000

Stockholms slott den 4 januari 1971

GUSTAF ADOLF

G. E. STRÄNG

Inkomster på driftbudgeten

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72

A Skatter, avgifter, m. m.

I Skatter:

1 Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., <i>bevillning</i>	18 800 000 000	
b Kupongskatt, <i>bevillning</i>	21 000 000	
c Utskiftningsskatt och ersättningskatt, <i>bevillning</i>	1 000 000	
d Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	11 700 000	
e Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 000 000	
f Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	300 000 000	
g Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	105 000 000	
h Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevillning</i>	254 000 000	19 495 700 000
2 Automobilskattemedel:		
a Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 305 000 000	
b Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i>	2 038 000 000	3 343 000 000
3 Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevillning</i>		1 915 000 000
4 Tullar och acciser:		
a Tullmedel, <i>bevillning</i>	1 110 000 000	
b Mervärdesskatt, <i>bevillning</i>	12 100 000 000	
c Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	390 000 000	
d Omsättningsskatt på motorfordon, <i>bevillning</i>	461 000 000	
e Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 673 000 000	
f Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, <i>bevillning</i>	30 000 000	
g Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, <i>bevillning</i>	53 000 000	
h Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	2 000 000 000	
i Skatt på vin, <i>bevillning</i>	265 000 000	
j Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevillning</i>	675 000 000	

k Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 116 000 000		
l Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	741 000 000		
m Skatt på annonser, <i>bevillning</i>	120 000 000		
n Investeringsavgift, <i>bevillning</i>	1 000 000	20 735 000 000	45 488 700 000

II *Uppbörd i statens verksamhet:*

1 Expeditionsavgifter	78 450 000
2 Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	77 500 000
3 Vattendomsstolsavgifter	600 000
4 Inkomster vid kriminalvården	3 510 000
5 Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	14 600 000
6 Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	8 500 000
7 Inkomster vid statens institut för folkhälsan	1 500 000
8 Inkomster vid den statliga läkemedelskontrollen	7 600 000
9 Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 928 000
10 Inkomster vid karolinska sjukhuset	142 000 000
11 Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400 000
12 Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	500 000
13 Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	2 000 000
14 Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	19 000 000
15 Avgifter för registrering av motorfordon	19 300 000
16 Försäljning av sjökort	2 150 000
17 Fyravgifter	65 000 000
18 Lotsavgifter	23 000 000
19 Skeppsmättningsavgifter	1 500 000
20 Fartygsinspektionsavgifter m. m.	2 650 000
21 Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	16 100 000
22 Inkomster vid statens geotekniska institut	3 200 000
23 Ersättning för visst värderingsförfarande	40 000
24 Pensionsmedel m. m.	241 000 000
25 Inkomst av myntning och justering	33 600 000
26 Kontrollstämpelmedel	1 300 000
27 Bidrag till bankinspektionen	4 300 000
28 Bidrag för revision av sparbankerna	900 000
29 Bidrag till försäkringsinspektionen	2 945 000
30 Avgifter för granskning av biograffilm	250 000
31 Inkomster vid riksantikvarieämbetet	3 592 000
32 Inkomster vid statens maskinprovningar	500 000
33 Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 000 000
34 Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	980 000
35 Inkomster vid statens jordbruksnämnd	670 000
36 Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 200 000
37 Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 974 000
38 Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	1 150 000
39 Avgifter vid köttbesiktning	7 400 000

40	Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 200 000	
41	Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300 000	
42	Avgifter för statskontroll av krigsmateriel- tillverkningen	165 000	
43	Inkomster av statens gruvegendom	6 900 000	
44	Inkomster vid statens institut för konsument- frågor	1 330 000	
45	Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	39 500 000	
46	Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 167 000	
47	Exekutionsavgifter	14 000 000	
48	Restavgifter	50 000 000	
49	Inkomster vid statens planverk	2 440 000	
50	Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	770 000	
51	Tillsyn av atomenergianläggningar m. m.	1 736 000	
52	Ersättning för vissa komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.	8 100 000	931 397 000

III *Diverse inkomster:*

1	Bötesmedel	90 000 000	
2	Totalisatormedel	103 000 000	
3	Tipsmedel	176 000 000	
4	Lotterimedel	165 000 000	
5	Övriga diverse inkomster	100 000 000	634 000 000

 47 054 097 000
B *Inkomster av statens kapitalfonder*I *Statens affärsverksfonder:*

1	Postverket	12 000 000	
2	Televerket	154 000 000	
3	Statens järnvägar	105 000 000	
4	Luftfartsverket	20 100 000	
5	Förenade fabriksverken	21 600 000	
6	Statens vattenfallsverk	380 000 000	
7	Domänverket	23 000 000	715 700 000

II *Riksbanksfonden*

200 000 000

III *Statens allmänna fastighetsfond:*

1	Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2	Kriminalvårdsstyrelsens	"	7 125 000	
3	Beskickningsfastigheternas	"	3 945 000	
4	Karolinska sjukhusets	"	3 650 000	
5	Akademiska sjukhusets	"	5 069 000	
6	Byggnadsstyrelsens	"	121 720 000	
7	Generaltullstyrelsens	"	127 000	141 637 000

IV *Försvarets fastighetsfond*

94 542 000

V *Statens utlåningsfonder:*

1	Utrikesförvaltningens lånefond	85 000
2	Biståndsförvaltningens lånefond	30 000
3	Statens bosättningslånefond	9 500 000

4	Vattenkraftslånefonden	280 000	
5	Luftfartslånefonden	3 400 000	
6	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	2 000 000	
7	Statens lånefond för universitetsstudier	900 000	
8	Allmänna studielånefonden	16 500 000	
9	Lånefonden för studentkårlokaler	200 000	
10	Jordbrukets lagerhusfond	150 000	
11	Jordbrukets maskinlånefond	600 000	
12	Statens sekundärlånefond för jordbrukare	18 000	
13	Fonden för supplementär jordbrukskredit	1 000	
14	Kraftledningslånefonden	120 000	
15	Egnahemslånefonden	1 400 000	
16	Statens avdikningslånefond	1 600 000	
17	Fiskerilånefonden	800 000	
18	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	80 000	
19	Skogsväglånefonden	50 000	
20	Statens hantverks- och industrilånefond	20 000 000	
21	Statens sekundärlånefond för rederinäringen	6 000	
22	Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	1 470 000	
23	Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	1 000	
24	Lånefonden för bostadsbyggande	1 280 000 000	
25	Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder	2 100 000	
26	Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	2 300 000	
27	Lånefonden för kommunala markförvärv	7 000 000	
28	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	2 200 000	
29	Övriga utlåningsfonder	77 000	1 352 868 000

VI *Fonden för låneunderstöd:*

1	Statskontorets	delfond	17 000 000	
2	Lantbruksstyrelsens	"	1 000	
3	Arbetsmarknadsstyrelsens	"	27 000 000	
4	Bostadsstyrelsens	"	375 000	
5	Riksbankens	"	60 000	
6	Riksgäldskontorets	"	1 110 000	45 546 000

VII *Fonden för statens aktier* 18 642 000VIII *Fonden för beredskapslagring* 72 950 000IX *Statens pensionsfonder:*

1	Folkpensioneringsfonden	69 700 000	
2	Civila tjänstepensionsfonden	2 050 000	
3	Militära tjänstepensionsfonden	220 000	
4	Allmänna familjepensionsfonden	6 200 000	
5	Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 600 000	
6	Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	43 000	91 813 000

X *Diverse kapitalfonder:*

- 1 Fonden för kreditgivning till utlandet
- 2 Övriga diverse kapitalfonder

	3 720 000	
	52 207 000	55 927 000
		2 789 625 000
Summa kr.	49 843 722 000	

Bilaga 1
till Specifikation av
inkomsterna på driftbudgeten

Förslag till
stat för statens allmänna fastighetsfond
för budgetåret 1971/72

Inkomster

A Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:

1	Slottsbyggnadernas	delfond	4 600 000	
2	Kriminalvårdsstyrelsens	"	19 000 000	
3	Beskickningsfastigheternas	"	25 705 000	
4	Karolinska sjukhusets	"	11 605 000	
5	Akademiska sjukhusets	"	9 740 000	
6	Byggnadsstyrelsens	"	380 000 000	
7	Generaltullstyrelsens	"	7 511 000	458 161 000

B Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler
och markområden:

1	Slottsbyggnadernas	delfond	700 000	
2	Kriminalvårdsstyrelsens	"	1 100 000	
3	Beskickningsfastigheternas	"	634 000	
4	Karolinska sjukhusets	"	2 000 000	
6	Byggnadsstyrelsens	"	25 000 000	
7	Generaltullstyrelsens	"	200 000	29 634 000

C Diverse inkomster:

1	Slottsbyggnadernas	delfond	101 000	
2	Kriminalvårdsstyrelsens	"	1 000	
3	Beskickningsfastigheternas	"	1 000	
4	Karolinska sjukhusets	"	1 000	
5	Akademiska sjukhusets	"	1 004 000	
6	Byggnadsstyrelsens	"	12 066 000	
7	Generaltullstyrelsens	"	1 000	13 175 000

Summa kr. 500 970 000

Utgifter

A Reparations- och underhållskostnader m. m.:

1	Slottsbyggnadernas	delfond	5 400 000	
2	Kriminalvårdsstyrelsens	"	9 567 000	
3	Beskickningsfastigheternas	"	5 360 000	
4	Karolinska sjukhusets	"	5 400 000	
5	Akademiska sjukhusets	"	2 641 000	
6	Byggnadsstyrelsens	"	85 981 000	
7	Generaltullstyrelsens	"	303 000	114 652 000

B Avsättning till värdeminskningsskonto:

2	Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	2 709 000	
3	Beskickningsfastigheternas	" , förslagsvis	437 000	
4	Karolinska sjukhusets	" , förslagsvis	2 456 000	
5	Akademiska sjukhusets	" , förslagsvis	3 033 000	
6	Byggnadsstyrelsens	" , förslagsvis	37 365 000	
7	Generaltullstyrelsens	" , förslagsvis	82 000	46 082 000

C Hyres- och arrendeutgifter m. m.:

2	Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	700 000	
3	Beskickningsfastigheternas	" , förslagsvis	16 598 000	
4	Karolinska sjukhusets	" , förslagsvis	2 100 000	
5	Akademiska sjukhusets	" , förslagsvis	1 000	
6	Byggnadsstyrelsens	" , förslagsvis	172 000 000	
7	Generaltullstyrelsens	" , förslagsvis	7 200 000	198 599 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1	Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2	Kriminalvårdsstyrelsens	"	7 125 000	
3	Beskickningsfastigheternas	"	3 945 000	
4	Karolinska sjukhusets	"	3 650 000	
5	Akademiska sjukhusets	"	5 069 000	
6	Byggnadsstyrelsens	"	121 720 000	
7	Generaltullstyrelsens	"	127 000	141 637 000
Summa kr.				500 970 000

Bilaga 2
till Specifikation av
inkomsterna på driftbudgeten

**Förslag till
stat för försvarets fastighetsfond
för budgetåret 1971/72**

Inkomster

A Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:

1	Kasernbyggnaders delfond	234 469 000	
2	Befästningars ”	84 250 000	
3	Försvarets forskningsanstalts delfond	5 142 000	323 861 000

*B Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler
och markområden:*

1	Kasernbyggnaders delfond	7 400 000	
2	Befästningars ”	425 000	7 825 000

C Inkomster av övnings- och skjutfält:

1	Kasernbyggnaders delfond	5 000 000	
2	Befästningars ”	300 000	5 300 000

D Diverse inkomster:

1	Kasernbyggnaders delfond	14 300 000	
2	Befästningars ”	1 200 000	15 500 000

Summa kr. **352 486 000**

Utgifter

A Reparations- och underhållskostnader m. m.:

1	Kasernbyggnaders delfond	139 214 000	
2	Befästningars ”	58 910 000	
3	Försvarets forskningsanstalts delfond	1 233 000	199 357 000

B Avsättning till värdepapperskonto:

1	Kasernbyggnaders delfond, förslagsvis	16 200 000	
2	Befästningars ” , förslagsvis	7 955 000	
3	Försvarets forskningsanstalts delfond, förslagsvis	960 000	25 115 000

C Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:

1	Kasernbyggnaders delfond, <i>förslagsvis</i>	28 000 000	
2	Befästningars " , <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
3	Försvarets forskningsanstalts delfond, <i>förslagsvis</i>	472 000	33 472 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1	Kasernbyggnaders delfond	77 755 000	
2	Befästningars "	14 310 000	
3	Försvarets forskningsanstalts delfond	2 477 000	94 542 000
	Summa kr.		352 486 000

Utgifter på driftbudgeten***Egentliga statsutgifter*****I. Kungl. hov- och slottsstaterna****A Kungl. hovstaten**

1	Hans Maj:t Konungens och det Kungl. Husets hov- hållning	4 325 000
2	Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten	690 000
		5 015 000

B Kungl. slottsstaten

1	De kungl. slotten: Administration	2 627 000
2	De kungl. slotten: Uppvärmning	813 000
		3 440 000
	Summa kr.	8 455 000

II. Justitiedepartementet

A Justitiedepartementet m. m.

1	Statsrådsberedningen, <i>förslagsanslag</i>	2 765 000	
2	Justitiedepartementet, <i>förslagsanslag</i>	11 330 000	
3	Svensk författningssamling, <i>förslagsanslag</i>	1 100 000	
4	Justitiekanslern, <i>förslagsanslag</i>	941 000	
5	Lagberedningen, <i>reservationsanslag</i>	680 000	
6	Fideikommissnämnden, <i>reservationsanslag</i>	84 000	
7	Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter, <i>förslagsanslag</i>	60 000	
8	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	9 360 000	
9	Centralnämnden för fastighetsdata, <i>förslagsanslag</i>	8 750 000	
10	Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde, <i>reservationsanslag</i>	200 000	
11	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	535 000	
12	Ersättning för personskador på grund av brott, <i>förslagsanslag</i>		1 000 000
			<u>36 805 000</u>

B Polisväsendet

1	Rikspolisstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , varav 6 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen		53 400 000
	Polisverket:		
2	Inköp av motorfordon m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav 20 200 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	33 700 000	
3	Underhåll och drift av motorfordon m. m., <i>förslagsanslag</i> , varav 28 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	49 350 000	
4	Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av brott mot rikets säkerhet m. m., <i>förslagsanslag</i>	35 300 000	
5	Diverse utgifter, <i>förslagsanslag</i>	<u>1 500 000</u>	119 850 000
	Lokala polisorganisationen:		
6	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i> , varav 203 300 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	883 800 000	
7	Utrustning, <i>reservationsanslag</i> , varav 1 650 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	<u>11 700 000</u>	895 500 000
8	Statens kriminaltekniska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>		4 175 000
9	Polismyndigheter med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>		<u>1 000</u>
			<u>1 072 926 000</u>

C Åklagarväsendet

1	Riksåklagaren, <i>förslagsanslag</i>	2 940 000	
2	Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna, <i>förslagsanslag</i>		66 350 000
			<u>69 290 000</u>

D Domstolarna

1	Högsta domstolen m. m., <i>förslagsanslag</i>	9 491 000
2	Regeringsrätten, <i>förslagsanslag</i>	*5 900 000
3	Regeringsrättens årsbok, <i>förslagsanslag</i>	150 000
4	Kammarrätterna, <i>förslagsanslag</i>	*13 200 000
5	Hovrätterna, <i>förslagsanslag</i>	34 360 000
6	Underrätterna, <i>förslagsanslag</i>	192 563 000
7	Ersättningar till nämndemän m. m., <i>förslagsanslag</i>	15 100 000
8	Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolväsendet, <i>reservationsanslag</i>	740 000
9	Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolväsendet, <i>förslagsanslag</i>	885 000
10	Domstolväsendets organisationsnämnd, <i>förslagsanslag</i>	1 540 000
		273 929 000

E Rättegångsväsendet i allmänhet

1	Ersättning åt domare, vittnen och parter, <i>förslagsanslag</i>	26 750 000
2	Kostnader enligt lagen om fri rättegång, <i>förslagsanslag</i>	14 000 000
3	Understöd för utomprocessuell rättshjälp, <i>förslagsanslag</i>	3 300 000
4	Tornedalens rättshjälpsanstalt, <i>förslagsanslag</i>	490 000
		44 540 000

F Kriminalvården

1	Kriminalvårdsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	17 544 000
2	Fångvårdsanstalterna, <i>förslagsanslag</i>	256 173 000
3	Frivården, <i>förslagsanslag</i>	45 107 000
4	Maskin- och verktygsutrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 385 000
5	Engångsanskaffning av inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 365 000
6	Anskaffning, montering och transport av baracker m. m., <i>reservationsanslag</i>	660 000
7	Utbildning av personal m. fl., <i>reservationsanslag</i>	2 100 000
8	Kriminologisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	440 000
9	Frivillig kontaktverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	100 000
10	Kriminalvårdsenheter med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	1 000
		327 875 000

G Diverse

1	Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m., <i>reservationsanslag</i>	50 000
2	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område, <i>förslagsanslag</i>	100 000
3	Bidrag till Nordisk Domssamling, <i>reservationsanslag</i>	12 000
4	Bidrag till politiska partier, <i>förslagsanslag</i>	24 500 000
5	Hyresnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	10 970 000
6	Vissa kostnader i anledning av allmänna val, <i>förslagsanslag</i>	500 000
		36 132 000

Summa kr. **1 861 497 000**

* Beräknat belopp.

III. Utrikesdepartementet**A Utrikesdepartementet m. m.**

1	Utrikesförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>	126 018 000
2	Representationsbidrag till utlandstjänstemän	3 650 000
3	Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat, <i>reservationsanslag</i>	3 960 000
4	Kursdifferenser, <i>förslagsanslag</i>	1 000
5	Ersättningar åt olönade konsulter, <i>förslagsanslag</i>	1 800 000
6	Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation, <i>förslagsanslag</i>	4 550 000
7	Kostnader för vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	110 000
8	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	225 000
9	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	200 000
10	Tillfälliga representationskostnader, <i>förslagsanslag</i>	950 000
		141 464 000

B Bidrag till vissa internationella organisationer

1	Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag, <i>förslagsanslag</i>	6 000
2	Förenta Nationerna, <i>förslagsanslag</i>	13 700 000
3	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD), <i>förslagsanslag</i>	5 400 000
4	Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA), <i>förslagsanslag</i>	2 050 000
5	Europarådet, <i>förslagsanslag</i>	1 450 000
		22 606 000

C Internationellt utvecklingssamarbete

1	Bidrag till internationella biståndsprogram, <i>reservationsanslag</i>	395 920 000
2	Bilateralt utvecklingssamarbete, <i>reservationsanslag</i>	572 222 000
3	Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	10 021 000
4	Styrelsen för internationell utveckling (SIDA), <i>förslagsanslag</i>	20 837 000
5	Utredningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	800 000
		999 800 000

D Information om Sverige i utlandet

1	Svenska institutet, <i>reservationsanslag</i>	7 417 000
2	Övrig information om Sverige i utlandet, <i>reservationsanslag</i>	6 253 000
		13 670 000

E Diverse

1	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl., <i>förslagsanslag</i>	450 000
2	Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater, <i>reservationsanslag</i>	20 000
3	Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor	1 188 000
4	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, <i>reservationsanslag</i>	3 088 000

4 746 000

Summa kr. 1 182 286 000

IV. Försvarsdepartementet

A Försvarsdepartementet m. m.		
1	Försvarsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	7 370 000
2	Vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 950 000
3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 200 000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	600 000
		14 120 000
B Armén		
1	Arméstaben, <i>förslagsanslag</i>	22 750 000
	Armén:	
2	Avlöningar till aktiv personal m. fl., <i>förslagsanslag</i>	443 600 000
3	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, <i>förslagsanslag</i>	114 500 000
4	Sjukvård m. m., <i>förslagsanslag</i>	14 650 000
5	Rescersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	19 800 000
6	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i>	435 000
7	Bränsle m. m., <i>förslagsanslag</i>	22 000 000
8	Renhållning, <i>förslagsanslag</i>	9 200 000
9	Telefon m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 800 000
10	Tvätt, <i>förslagsanslag</i>	7 000 000
11	Övriga expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 120 000
12	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	66 000 000
13	Furagering, <i>förslagsanslag</i>	320 000
14	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	82 000 000
15	Förhyrning av motorfordon m. m., <i>förslagsanslag</i>	13 500 000
16	Beklädnad m. m., <i>reservationsanslag</i>	63 000 000
17	Inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	17 400 000
18	Sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	12 500 000
19	Ökning av drivmedelslagringen, <i>reservationsanslag</i>	1 000
20	Drivmedelsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
21	Drivmedelsförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 900 000
22	Remontering, <i>reservationsanslag</i>	1 000
23	Uttagning av hästar, <i>förslagsanslag</i>	30 000
24	Veterinärvård, <i>reservationsanslag</i>	20 000
25	Hundväsendet, <i>reservationsanslag</i>	1 565 000
26	Förband med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	156 000 000
		1 055 342 000
27	Anskaffning av tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	*575 000 000
28	Underhåll av tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	105 000 000
29	Uttagning av motorfordon och motorredskap, <i>förslagsanslag</i>	100 000
	Hemvärnet:	
30	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 885 000
31	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000
32	Intendenturmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 650 000
33	Tygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	7 500 000
		23 035 000
		1 781 227 000

* Beräknat belopp.

C Marinen

1	Marinstaben, <i>förslagsanslag</i>		16 280 000
	Marinen:		
2	Avlöningar till aktiv personal m. fl., <i>förslagsanslag</i>	159 000 000	
3	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, <i>förslagsanslag</i>	20 700 000	
4	Sjukvård m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 300 000	
5	Resecrsättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 050 000	
6	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i>	390 000	
7	Bränsle m. m., <i>förslagsanslag</i>	8 400 000	
8	Renhållning, <i>förslagsanslag</i>	3 500 000	
9	Telefon m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 100 000	
10	Tvätt, <i>förslagsanslag</i>	1 100 000	
11	Övriga expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 900 000	
12	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	18 850 000	
13	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	32 500 000	
14	Beklädnad m. m., <i>reservationsanslag</i>	9 500 000	
15	Inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	4 300 000	
16	Sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	2 450 000	
17	Ökning av drivmedelslagringen, <i>reservationsanslag</i>	1 000	
18	Drivmedelsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	470 000	
19	Drivmedelsförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	500 000	
20	Materialförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	210 000	
21	Hundbevakningstjänsten, <i>reservationsanslag</i>	135 000	
22	Förband med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	80 000 000	356 356 000
23	Anskaffning av fartygsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		*270 000 000
24	Underhåll av fartyg m. m., <i>reservationsanslag</i>		90 000 000
25	Anskaffning av vissa maskiner m. m., <i>reservationsanslag</i>		700 000
26	Bidrag till sjövärnsskåren, <i>reservationsanslag</i>		750 000
			734 086 000

D Flygvapnet

1	Flygstaben, <i>förslagsanslag</i>		21 890 000
	Flygvapnet:		
2	Avlöningar till aktiv personal m. fl., <i>förslagsanslag</i>	206 000 000	
3	Avlöningar m. m. till värnpliktiga, <i>förslagsanslag</i>	15 780 000	
4	Tjänstepremier m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 000 000	
5	Sjukvård m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 600 000	
6	Resecrsättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	12 700 000	
7	Rekryteringskostnader, <i>reservationsanslag</i>	450 000	
8	Bränsle m. m., <i>förslagsanslag</i>	10 400 000	
9	Renhållning, <i>förslagsanslag</i>	4 970 000	
10	Telefon m. m., <i>förslagsanslag</i>	6 255 000	
11	Tvätt, <i>förslagsanslag</i>	1 350 000	
12	Övriga expenser m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 110 000	
13	Mathållning, <i>förslagsanslag</i>	11 500 000	
14	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	20 500 000	
15	Beklädnad m. m., <i>reservationsanslag</i>	12 500 000	
16	Inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	4 300 000	

* Beräknat belopp.

17	Sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	1 050 000	
18	Ökning av drivmedelslagringen, <i>reservationsanslag</i>	1 000	
19	Drivmedelsutrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 800 000	
20	Drivmedelsförråd m. m., <i>förslagsanslag</i>	7 300 000	
21	Hundbevakningstjänsten, <i>reservationsanslag</i>	610 000	
22	Förband med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>	95 000 000	420 176 000
23	Anskaffning av flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		*1 124 753 000
24	Drift och underhåll av flygmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>		245 000 000
25	Understöd åt segelflygverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>		470 000
			<u>1 812 289 000</u>

E Gemensamma staber m. m.

Försvarsstaben:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	22 551 000	
2	Särskilda förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 830 000	
3	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	135 000	
4	Vissa bostadskostnadsersättningar, <i>förslagsanslag</i>	700 000	31 216 000
			<u>31 216 000</u>
	Militärområdesstaber:		
5	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	28 495 000	
6	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	740 000	29 235 000
7	Militärområdesstaber med särskild budget, <i>förslagsanslag</i>		17 000 000
8	Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>		8 200 000
9	Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>		7 500 000
10	Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>		14 200 000
			<u>107 351 000</u>

F Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.

1	Försvarets civilförvaltning, <i>förslagsanslag</i>		15 090 000
2	Försvarets sjukvårdsstyrelse, <i>förslagsanslag</i>		5 700 000
3	Fortifikationsförvaltningen, <i>förslagsanslag</i>		16 514 000
4	Försvarets materielverk, <i>förslagsanslag</i>		160 000 000
5	Försök med gemensam datadrift, <i>förslagsanslag</i>		1 000
			<u>197 305 000</u>

G Institutioner m. m.

Försvarets forskningsanstalt:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	*31 700 000	
2	Forskningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	*51 500 000	83 200 000
			<u>83 200 000</u>
	Försvarets radioanstalt:		
3	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	32 070 000	
4	Anskaffning och underhåll av materiel, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000	42 070 000
			<u>42 070 000</u>

* Beräknat belopp.

Krigsarkivet:		
5	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 365 000
6	Samlingars konservering m. m., <i>reservationsanslag</i>	10 000
7	Inredning av vissa arkivaliemagasin, <i>reservationsanslag</i>	18 000
		1 393 000
Armémuseum:		
8	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 170 000
9	Samlingars konservering m. m., <i>reservationsanslag</i>	35 000
		1 205 000
Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona:		
10	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	235 000
11	Samlingars konservering m. m., <i>reservationsanslag</i>	30 000
		265 000
12	Militärpsykologiska institutet, <i>förslagsanslag</i>	1 716 000
13	Värnpliktsverket, <i>förslagsanslag</i>	18 795 000
14	Militärapoteket, <i>förslagsanslag</i>	787 000
15	Försvarets sjukvårdsförråd, <i>förslagsanslag</i>	1 767 000
16	Försvarets tandvård, <i>förslagsanslag</i>	4 431 000
17	Militärmedicinska undersökningscentralen, <i>förslagsanslag</i>	264 000
18	Försvarets medicinalkår: Övningar, <i>reservationsanslag</i>	400 000
19	Regionmusiken, <i>förslagsanslag</i>	9 132 000
20	Försvarets hundskola, <i>förslagsanslag</i>	1 000
Försvarets intendenturkår:		
21	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 833 000
22	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	175 000
		2 008 000
Försvarets personalvård:		
23	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	4 575 000
24	Fritidsverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 645 000
		7 220 000
25	Försvarets rationaliseringsinstitut, <i>reservationsanslag</i>	8 443 000
		183 097 000

H Utbildningsanstalter

1	Försvärshögskolan, <i>förslagsanslag</i>	1 022 000
Militärhögskolan:		
2	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 899 000
3	Övningar, <i>reservationsanslag</i>	1 765 000
4	Militärhistorisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	100 000
		8 764 000
5	Försvarets läroverk, <i>förslagsanslag</i>	3 060 000
6	Försvarets brevskola, <i>förslagsanslag</i>	900 000
		13 746 000

I Fastighetskostnader

1	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond, <i>förslagsanslag</i>	17 000
Ersättning till försvarets fastighetsfond:		
2	Kasernbyggnaders delfond, <i>förslagsanslag</i>	217 310 000
3	Befästningars delfond, <i>förslagsanslag</i>	84 250 000
		301 560 000
4	Borttagande av pansarhinder m. m., <i>reservationsanslag</i>	400 000
		301 977 000

J Viss materielanskaffning m. m.

1	Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m., <i>reservationsanslag</i>		1 000 000
2	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m., <i>reservationsanslag</i>		775 000
3	Fortifikatorisk forskningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>		800 000
4	Försvarsmedicinsk forskning, <i>reservationsanslag</i>		2 800 000
5	Underhåll av sjukvårdsmateriel, <i>reservationsanslag</i>		1 400 000
6	Vissa signalförbindelser m. m., <i>reservationsanslag</i>		28 700 000
7	Signalskyddsmateriel, <i>reservationsanslag</i>		10 360 000
8	Anskaffning av fortifikatorisk materiel, <i>reservationsanslag</i>		4 000 000
9	Anskaffning av krigskartor, <i>reservationsanslag</i>		1 350 000
10	Årskostnader för industriell krigsberedskap, <i>förslagsanslag</i>		530 000
11	Engångskostnader för industriell krigsberedskap, <i>reservationsanslag</i>		1 800 000
	Byggnads- och reparationsberedskapen:		
12	Övningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	550 000	
13	Materiel, <i>reservationsanslag</i>	570 000	1 120 000
			54 635 000

K Bidrag till frivilliga organisationer m. m.

1	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m., <i>reservationsanslag</i>		10 551 000
2	Lottaorganisationen, <i>reservationsanslag</i>		4 390 000
3	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig, <i>reservationsanslag</i>		955 000
4	Frivilliga djursjukvården i krig, <i>reservationsanslag</i>		136 000
5	Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar		575 000
6	Understöd åt vissa föreningar m. m.		110 000
7	Bidrag till Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum		530 000
			17 247 000

L Övriga gemensamma ändamål

1	Familjebidrag, <i>förslagsanslag</i>		80 000 000
2	Inskrivningskostnader, <i>förslagsanslag</i>		3 730 000
3	Vissa specialundersökningar m. m., <i>förslagsanslag</i>		590 000
4	Rescersättningar till värnpliktiga m. fl., <i>förslagsanslag</i>		33 000 000
5	Vissa hälsovårdsåtgärder m. m., <i>förslagsanslag</i>		225 000
6	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i>		4 100 000
7	Ersättning i anledning av kroppsskada. ådragen under militärtjänstgöring m. m., <i>förslagsanslag</i>		19 600 000
8	Omskolning av i militärtjänst skadade, <i>förslagsanslag</i>		100 000
9	Vidareutbildning av viss civil personal, <i>reservationsanslag</i>		545 000
10	Arbetarskydd, <i>reservationsanslag</i>		140 000
11	Förslagsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		200 000
12	Försvarsupplysning, <i>reservationsanslag</i>		616 000
13	Publikations- och blankettryck, <i>förslagsanslag</i>		5 825 000

14	Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken, <i>förslagsanslag</i>	3 300 000
15	Ersättning för automobils katt, <i>förslagsanslag</i>	17 000 000
16	Ersättning för rustning och rotering, <i>förslagsanslag</i>	5 000
17	Täckande av vissa medelsbrister, <i>förslagsanslag</i>	30 000
		169 006 000

M Flygtekniska försöksanstalten

1	Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	14 600 000
2	Bidrag till flygteknisk forskning, <i>reservationsanslag</i>	2 600 000
		17 200 000

N Civilförsvaret m. m.

1	Civilförsvarsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	10 466 000
2	Statens civilförvarsskolor, <i>förslagsanslag</i>	13 108 000
3	Avlöningar till civilförvarspliktiga m. m., <i>förslagsanslag</i>	8 700 000
4	Vissa kostnader för civilförvarsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>	9 190 000
5	Civilförvarsfilm, <i>reservationsanslag</i>	1 000
6	Försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	950 000
7	Anskaffning av civilförvarsmateriel, <i>reservationsanslag</i>	8 531 000
8	Förvaring och underhåll av civilförvarsmateriel m. m., <i>förslagsanslag</i>	16 600 000
9	Bidrag till byggande av skyddsrum, <i>reservationsanslag</i>	27 647 000
10	Drift av skyddsrum, <i>förslagsanslag</i>	810 000
11	Bidrag till kommuner för anordnande av brand- dammar för civilförvarsändamål, <i>reservationsanslag</i>	8 000 000
12	Signalskyddsmateriel för civila myndigheter, <i>reservationsanslag</i>	1 420 000
13	Vissa teleanordningar, <i>reservationsanslag</i>	400 000
14	Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m., <i>förslagsanslag</i>	241 000
15	Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar, <i>förslagsanslag</i>	2 150 000
16	Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar, <i>förslagsanslag</i>	873 000
		109 087 000

O Diverse

1	Reglering av prisstegringar	395 000 000
2	Lönekostnadspålägg för militära ramen, <i>förslagsanslag</i>	380 000 000
3	Lönekostnadspålägg för civilförvarsramen, <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
4	Beredskapsstyrka för FN-tjänst, <i>förslagsanslag</i>	6 000 000
5	Kostnader för projektilröjning på Järvafältet, <i>reservationsanslag</i>	1 500 000
6	Seismologiska multipelstationen, <i>förslagsanslag</i>	950 000
		787 450 000

Summa kr. **6 299 823 000**

V. Socialdepartementet**A Socialdepartementet m. m.**

1 Socialdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	6 900 000
2 Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 300 000
3 Försöksverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 000 000
4 Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	350 000

15 550 000
B Allmän försäkring m. m.

1 Försäkringsdomstolen, <i>förslagsanslag</i>	2 443 000
2 Försäkringsrådet, <i>förslagsanslag</i>	1 367 000
3 Riksförsäkringsverket, <i>förslagsanslag</i>	36 370 000
4 Folkpensioner, <i>förslagsanslag</i>	8 290 000 000
5 Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, <i>förslagsanslag</i>	14 600 000
6 Bidrag till sjukförsäkringen, <i>förslagsanslag</i>	870 000 000
7 Vissa yrkesskadeersättningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 500 000

9 216 280 000
C Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

1 Allmänna barnbidrag, <i>förslagsanslag</i>	2 160 000 000
2 Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, <i>förslagsanslag</i>	4 800 000
3 Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m., <i>förslagsanslag</i>	460 000 000
4 Ersättning för bidragsförskott, <i>förslagsanslag</i>	93 000 000
5 Omkostnader för statens bosättningslån, <i>förslagsanslag</i>	500 000

2 718 300 000
D Sociala serviceåtgärder

1 Bidrag till social hemhjälp, <i>förslagsanslag</i>	200 000 000
2 Bidrag till anordnande av barnstugor, <i>reservations-</i> <i>anslag</i>	65 000 000
3 Bidrag till driften av barnstugor, <i>förslagsanslag</i>	130 000 000
4 Bidrag till kommunala familjedaghem, <i>förslagsanslag</i>	25 000 000
5 Bidrag till ferievistelse för barn, <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
6 Bidrag till semesterhem m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 800 000

425 800 000
E Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.*Centrala och regionala myndigheter m. m.*

1 Socialstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	35 645 000
2 Giftnämnden, <i>förslagsanslag</i>	1 358 000
3 Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader, <i>förslagsanslag</i>	282 000
4 Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut, <i>förslagsanslag</i>	6 400 000

5	Länsläkarväsendet m. m., <i>förslagsanslag</i>	7 655 000	
6	Statens socialvårdskonsulenter, <i>förslagsanslag</i>	1 985 000	
7	Länsnykterhetsnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	5 535 000	
			58 860 000
	<i>Vissa laboratorier m. m.</i>		
8	Statens strålskyddsinstitut, <i>förslagsanslag</i>	4 711 000	
9	Statens strålskyddsinstitut m. m.: Inredning och utrustning, <i>reservationsanslag</i>	800 000	
10	Statens institut för folkhälsan, <i>förslagsanslag</i>	*11 800 000	
	Statens bakteriologiska laboratorium:		
11	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000	
12	Driftbidrag, <i>reservationsanslag</i>	3 400 000	
13	Centrallaboratoricuppgifter, <i>förslagsanslag</i>	3 800 000	
14	Försvarsmedicinsk verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 115 000	
15	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 400 000	
16	Statlig läkemedelskontroll, <i>förslagsanslag</i>	8 660 000	
17	Statens rättskemiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>	5 747 000	
18	Statens rättsläkarstationer, <i>förslagsanslag</i>	4 567 000	
			46 001 000
			104 861 000

F Öppen hälso- och sjukvård

1	Läkemedel åt vissa kvinnor och barn, <i>förslagsanslag</i>	3 000 000	
2	Abortförebyggande åtgärder, <i>förslagsanslag</i>	930 000	
3	Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning, <i>förslagsanslag</i>	430 000	
4	Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård, <i>förslagsanslag</i>	1 650 000	
5	Bidrag till S:t Lukasstiftelsen	60 000	
6	Allmän hälsokontroll, <i>förslagsanslag</i>	2 970 000	
7	Skyddssympningar, <i>förslagsanslag</i>	6 300 000	
8	Hälsovårdsupplysning, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	
9	Bidrag till driften av folktandvården, <i>förslagsanslag</i>	14 800 000	
10	Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård, <i>reservationsanslag</i>	75 000	
11	Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning, <i>reservationsanslag</i>	200 000	
12	Epidemiberedskap m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 520 000	
			36 935 000

G Universitetssjukhus m. m.

	Karolinska sjukhuset:		
1	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	244 975 000	
2	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	6 575 000	
			251 550 000
	Akademiska sjukhuset i Uppsala:		
3	Avlöningar till läkare, <i>förslagsanslag</i>	33 198 000	
4	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	15 300 000	
5	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	7 576 000	
			56 074 000
6	Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala, <i>förslagsanslag</i>		100 000

* Beräknat belopp.

7	Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>	12 590 000	
8	Bidrag till kommunala undervisningssjukhus, <i>förslagsanslag</i>	*190 000 000	
9	Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt, <i>reservationsanslag</i>	1 700 000	
10	Vidareutbildning av läkare, <i>förslagsanslag</i>	4 620 000	
11	Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m., <i>förslagsanslag</i>	405 000	
12	Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 700 000	
13	Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet, <i>förslagsanslag</i>	1 100 000	
14	Nordiska hälsovårdshögskolan, <i>förslagsanslag</i>	1 560 000	

521 399 000

H Övrig sjukhusvård m. m.

1	Rättspsykiatriska stationer och kliniker, <i>förslagsanslag</i>	13 740 000	
2	Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 400 000	
3	Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>reservationsanslag</i>	96 000 000	
4	Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m., <i>förslagsanslag</i>	930 000 000	
5	Bidrag till viss hälso- och sjukvård, <i>reservationsanslag</i>	114 000 000	
6	Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker, <i>förslagsanslag</i>	485 000	
7	Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 800 000	
8	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	
9	Viss krigssjukvårdsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 860 000	

1 163 285 000

I Ungdomsvård m. m.

Ungdomsvårdsskolorna:

1	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	67 790 000	
2	Vård utom skola, <i>förslagsanslag</i>	11 497 000	
3	Engångsanskaffning av inventarier m. m., <i>reservationsanslag</i>	150 000	
4	Personalutbildning, <i>reservationsanslag</i>	508 000	79 945 000
5	Ersättningar för skador, vållade av vissa rymlingar m. fl., <i>förslagsanslag</i>		500 000
6	Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnvårdslagarna m. m., <i>förslagsanslag</i>		25 000 000

105 445 000

J Nykterhetsvård m. m.

Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare:

1	Driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>	25 655 000	
2	Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000	25 656 000

* Beräknat belopp.

3	Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., <i>reservationsanslag</i>	4 100 000
4	Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., <i>förslagsanslag</i>	76 700 000
5	Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	85 000 000
6	Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården, <i>reservationsanslag</i>	350 000
7	Bidrag till Länkrörelsen m. m.	2 300 000
		194 106 000

K Viss rehabiliteringsverksamhet

1	Statens arbetsklirik, <i>förslagsanslag</i>	1 655 000
2	Invaliditetsförbyggande åtgärder m. m., <i>förslagsanslag</i>	32 800 000
3	Bidrag till handikappinstitutet	4 400 000
4	Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	90 000 000
5	Kostnader för viss utbildning av handikappade, <i>förslagsanslag</i>	5 400 000
6	Bidrag till vanförestalter m. m., <i>förslagsanslag</i>	*9 000 000
7	Bidrag till Eugeniahemmet, <i>förslagsanslag</i>	*3 400 000
8	Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda, <i>reservationsanslag</i>	10 000 000
9	Bidrag till driften av särskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>	75 000 000
10	Bidrag till De handikappades riksförbund	500 000
11	Bidrag till Hörselrämmandets riksförbund	530 000
12	Bidrag till De blindas förening	2 500 000
13	Bidrag till Sveriges dövas riksförbund	115 000
14	Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser, <i>förslagsanslag</i>	1 785 000
		237 085 000

L Arbetarskydd m. m.

1	Arbetarskyddsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i> , varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	10 140 000
2	Yrkesinspektionen, <i>förslagsanslag</i> , varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	16 940 000
3	Arbetsmedicinska institutet, <i>förslagsanslag</i>	*10 000 000
		37 080 000

M Internationell samverkan

1	Socialattachéer, <i>förslagsanslag</i>	825 000
2	Internationellt socialpolitiskt samarbete, <i>förslagsanslag</i>	3 025 000
3	Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 975 000
4	Vissa internationella resor, <i>reservationsanslag</i>	75 000
5	Vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>	250 000
		9 150 000

Summa kr. **14 785 276 000**

* Beräknat belopp.

VI. Kommunikationsdepartementet**A Kommunikationsdepartementet m. m.**

1	Kommunikationsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	5 634 000
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i> , därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen	2 120 000
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	330 000
		8 084 000

B Vägväsendet

1	Statens vägverk: Ämbetsverksutgifter, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	4 430 000
2	Drift av statliga vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	826 800 000
3	Byggnad av statliga vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	685 470 000
4	Bidrag till drift av kommunala vägar och gator, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	122 130 000
5	Bidrag till byggnad av kommunala vägar och gator, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	331 000 000
6	Bidrag till drift av enskilda vägar m. m., <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	54 550 000
7	Bidrag till byggnad av enskilda vägar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	23 400 000
8	Tjänster till utomstående, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	8 680 000
9	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond, <i>förslagsanslag</i>	1 000
		2 056 461 000

C Trafiksäkerhet

Statens trafiksäkerhetsverk:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	10 918 000
2	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	15 288 000
3	Registrering av motorfordon, <i>förslagsanslag</i>	1 000
4	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	6 500 000
5	Trafiksäkerhetsforskning, att avräknas mot automobilskattemedlen	*4 300 000

* Beräknat belopp.

6	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen	2 200 000
7	Kostnader för nytt bilregister m. m., <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	17 502 000
		<u>56 709 000</u>

D Sjöfart*Sjöfartsverket*

1	Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, <i>förslagsanslag</i>	84 100 000
2	Isbrytning, <i>förslagsanslag</i>	27 400 000
3	Fartygsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	8 120 000
4	Övrig verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 640 000

Övriga sjöfartsändamål

5	Handelsflottans pensionsanstalt	1 000
6	Bidrag till vissa resor av sjöfolk, <i>förslagsanslag</i>	365 000
7	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond, <i>förslagsanslag</i>	650 000
8	Understöd åt skärgårdsredetier m. m., <i>förslagsanslag</i>	650 000
		<u>122 926 000</u>

E Institut m. m.

1	Transportnämnden, <i>förslagsanslag</i> , därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:	897 000
2	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	20 099 000
3	Underhåll av materiel m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 102 000
4	Nyanskaffning av instrument m. m., <i>reservationsanslag</i>	400 000
5	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	4 001 000
6	Väderlekstjänst för luftfarten, <i>förslagsanslag</i>	8 960 000
7	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 218 000
8	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen	*3 461 000
9	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen Statens geotekniska institut:	*170 000
10	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	2 298 000
11	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	2 741 000
12	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	100 000
13	Fraktbidragsnämnden, <i>förslagsanslag</i>	500 000
14	Regionalt transportstöd, <i>förslagsanslag</i>	25 000 000
		<u>70 947 000</u>

* Beräknat belopp.

F Diverse

1	Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.	256 700 000
2	Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	12 100 000
3	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, <i>förslagsanslag</i> , därav 2 640 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	131 000 000
4	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 606 000
5	Beredskap för civil luftfart, <i>reservationsanslag</i>	800 000
6	Kostnader för visst värderingsförfarande, <i>förslagsanslag</i>	40 000
7	Kostnader för riskgaranti till Scandinavian Airlines System, <i>förslagsanslag</i>	1 000
		402 247 000
	Summa kr.	2 717 374 000

VII. Finansdepartementet

A Finansdepartementet m. m.		
1	Finansdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	15 500 000
2	Gemensamma ändamål för statsdepartementen, <i>förslagsanslag</i>	17 196 000
3	Ekonomiska attachéer, <i>förslagsanslag</i>	620 000
4	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 500 000
5	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	400 000
		40 216 000
B Allmänna centrala ämbetsverk m. m.		
1	Kammarkollegiet, <i>förslagsanslag</i>	3 965 000
	Statistiska centralbyrån:	
2	Statistik, register och prognoser, <i>förslagsanslag</i>	81 340 000
3	Statistisk uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
4	Teknisk uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000
	81 342 000	
	Konjunkturinstitutet:	
5	Verksamheten i allmänhet, <i>förslagsanslag</i>	2 245 000
6	Särskilda undersökningar, <i>reservationsanslag</i>	670 000
	2 915 000	
7	Statskontoret, <i>förslagsanslag</i>	25 105 000
8	Datamaskincentralen för administrativ databehandling, <i>förslagsanslag</i>	1 000
9	Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 000 000
10	Riksrevisionsverket, <i>förslagsanslag</i>	20 295 000
11	Byggnadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	23 544 000
12	Utredningar rörande byggnadsföretag m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 000 000
13	Inredning av byggnader för statlig förvaltning, <i>reservationsanslag</i>	27 400 000
14	Statens förhandlingsnämnd, <i>förslagsanslag</i>	1 289 000
15	Statens avtalsverk, <i>förslagsanslag</i>	8 507 000
16	Statens personalpensionsverk, <i>förslagsanslag</i>	12 660 000
17	Statens personalbostadsdelegation, <i>förslagsanslag</i>	521 000
18	Statens personalutbildningsnämnd, <i>förslagsanslag</i>	3 043 000
19	Statens personalnämnd, <i>förslagsanslag</i>	5 095 000
		222 682 000
C Skatte- och kontrollväsen		
	Tullverket:	
1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	196 800 000
2	Anskaffning av viss materiel, <i>reservationsanslag</i>	3 100 000
	199 900 000	
	Mynt- och justeringsverket:	
3	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 263 000
4	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m., <i>reservationsanslag</i>	450 000
	5 713 000	
5	Statens justerare, <i>förslagsanslag</i>	2 627 000

6	Riksskatteverket, <i>förslagsanslag</i>	48 770 000
7	Avsättning till banktillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	1 800 000
8	Avsättning till fondtillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	110 000
9	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	290 000
10	Avsättning till sparbankstillsynens fond, <i>förslagsanslag</i>	2 100 000
11	Revision av sparbankernas förvaltning, <i>förslagsanslag</i>	900 000
12	Avsättning till försäkringsinspektionens fond, <i>förslagsanslag</i>	3 445 000
13	Stämpelomkostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 216 000
14	Kostnader för årlig taxering m. m., <i>förslagsanslag</i>	40 000 000
15	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m., <i>förslagsanslag</i>	16 600 000
16	Kilometerbeskattning, <i>förslagsanslag</i>	1 000
		323 472 000

D Bidrag och ersättningar till kommunerna

1	Ersättning till Trelleborgs kommun för mistad tolag, <i>förslagsanslag</i>	2 130 000
2	Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 880 000 000
		1 882 130 000

E Diverse

1	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond, <i>förslagsanslag</i>	4 442 000
2	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 020 000
3	Statens krigsförsäkringsnämnd m. m., <i>förslagsanslag</i>	41 000
4	Bidrag till Föreningen Fruktdrycker	35 000
5	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon, <i>förslagsanslag</i>	1 900 000
6	Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering	300 000
7	Stöd till dagspressen, <i>förslagsanslag</i>	*30 000 000
8	Samdistributionsrabatt för dagstidningar, <i>förslagsanslag</i>	*10 000 000
9	Avlöningar till personal på indragningsstat m. m., <i>förslagsanslag</i>	100 000
10	Viss utbildningsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	4 482 000
11	Lönkostnader vid viss omskolning och omplacering, <i>förslagsanslag</i>	4 400 000
12	Kostnader för vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	370 000
13	Viss förslagsverksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i>	50 000
14	Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m., <i>förslagsanslag</i>	*1 000
15	Premiering av visst frivilligt sparande, <i>förslagsanslag</i>	*50 000 000
16	Kostnader för viss statlig annonsering, <i>förslagsanslag</i>	*10 000 000
		117 141 000
	Summa kr.	2 585 641 000

VIII. Utbildningsdepartementet

A Utbildningsdepartementet m. m.

1	Utbildningsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	9 426 000	
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	13 200 000	
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	500 000	
			23 126 000

B Kulturändamål

a) Konst, litteratur, musik, teater m. m.

1	Konstnärstipendier, <i>reservationsanslag</i>	6 574 000	
2	Konstnärbelöningar, <i>förslagsanslag</i>	1 140 000	
3	Statens konstråd, <i>förslagsanslag</i>	162 000	
4	Förvärv av konst för statens byggnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 500 000	
5	Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m., <i>förslagsanslag</i>	7 257 000	
6	Statens biografbyrå, <i>förslagsanslag</i>	514 000	
7	Teater- och musikrådet, <i>förslagsanslag</i>	573 000	
8	Bidrag till Operan och Dramatiska teatern, <i>förslags- anslag</i>	47 286 000	
9	Bidrag till Svenska riksteatern, <i>förslagsanslag</i>	25 869 000	
10	Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar, <i>förslagsanslag</i>	22 805 000	
11	Rikskonsertverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	12 641 000	
12	Bidrag till regionmusiken, <i>förslagsanslag</i>	16 040 000	
13	Bidrag till särskilda kulturella ändamål, <i>reservations- anslag</i>	23 348 000	
			166 709 000

b) Arkiv, museer m. m.

Riksarkivet:

14	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 211 000	
15	Inköp av arkivalier och böcker m. m., <i>reservations- anslag</i>	80 000	6 291 000
16	Landsarkiven, <i>förslagsanslag</i>		
			4 534 000
	Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.:		
17	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	2 526 000	
18	Insamlingsverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	519 000	3 045 000
	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:		
19	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 671 000	
20	Underhåll och ökande av museets samlingar m. m., <i>reservationsanslag</i>	267 000	
21	Vård och underhåll av fornlämningar och kultur- historiskt värdefulla byggnader, <i>reservationsanslag</i>	674 000	
22	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	3 592 000	13 204 000

23	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen, <i>förslagsanslag</i>		2 080 000
	Nationalmuseet:		
24	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 396 000	
25	Underhåll och ökande av samlingarna m. m., <i>reservationsanslag</i>	817 000	
26	Utställningar av nutida svensk konst i utlandet, <i>reservationsanslag</i>	320 000	7 533 000
27	Livrstkammaren, <i>förslagsanslag</i>		977 000
	Naturhistoriska riksmuseet:		
28	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 208 000	
29	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	609 000	5 817 000
	Statens sjöhistoriska museum:		
30	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 407 000	
31	Underhåll och ökande av samlingarna, <i>reservationsanslag</i>	1 000	3 408 000
32	Etnografiska museet, <i>förslagsanslag</i>		1 213 000
33	Medelhavsmuseet, <i>förslagsanslag</i>		413 000
34	Skoklosters slott, <i>förslagsanslag</i>		1 118 000
35	Bidrag till Nordiska museet, <i>förslagsanslag</i>		6 928 000
36	Bidrag till Tekniska museet, <i>förslagsanslag</i>		1 428 000
37	Bidrag till Skansen, <i>förslagsanslag</i>		1 829 000
38	Bidrag till vissa museer och arkiv		2 376 000
39	Svenskt biografiskt lexikon, <i>förslagsanslag</i>		577 000
	Stifts- och landsbiblioteken:		
40	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 030 000	
41	Bokinköp och bokbindning m. m., <i>reservationsanslag</i>	163 000	1 193 000
42	Inköp av vissa kulturföremål, <i>förslagsanslag</i>		100 000
			64 064 000
	<i>c) Ungdoms- och folkbildningsverksamhet</i>		
43	Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet		*7 000 000
44	Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, <i>reservationsanslag</i>		*17 500 000
45	Bidrag till ungdomsledarutbildning, <i>reservationsanslag</i>		5 100 000
46	Statens ungdomsråd, <i>reservationsanslag</i>		1 200 000
47	Bidrag till hemgårdsrörelsen		225 000
48	Bidrag till folkbibliotek, <i>reservationsanslag</i>		6 821 000
49	Bidrag till föreläsungsverksamhet m. m.		2 490 000
50	Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>		500 000
51	Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, <i>reservationsanslag</i>		1 511 000
52	Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m., <i>reservationsanslag</i>		2 742 000
53	Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet		3 295 000
			48 384 000

* Beräknat belopp.

d) Utbildning inom kulturområdet

Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:

54	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 198 000	
55	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	456 000	3 654 000

Konstfackskolan:

56	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 323 000	
57	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	501 000	7 824 000
58	Musikhögskolorna, <i>förslagsanslag</i>		*12 415 000
59	Statens scenskolor, <i>förslagsanslag</i>		5 958 000
60	Statens dansskola, <i>förslagsanslag</i>		1 620 000
61	Dramatiska institutet, <i>förslagsanslag</i>		6 094 000
			<u>37 565 000</u>

e) Radio- och TV-verksamhet

62	Viss beredskapsutrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>		650 000
63	Ersättning för viss rundradioverksamhet		9 220 000
			<u>9 870 000</u>
			326 592 000

C Kyrkliga ändamål

Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	3 189 000	
2	Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader	169 000	3 358 000
3	Ersättningar till kyrkor m. m., <i>förslagsanslag</i>		140 000
4	Vissa ersättningar till kyrkofonden		5 051 000
5	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m., <i>förslagsanslag</i>		257 000
6	Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken		9 000
7	Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor, <i>reservationsanslag</i>		1 300 000
8	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, <i>förslagsanslag</i>		1 000
9	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden		80 000
10	Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna		110 000
11	Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader, <i>reservationsanslag</i>		50 000
12	Bidrag till tryckning av finskspråkig psalmbok		66 000
			<u>10 422 000</u>

D Skolväsendet

a) Centrala och regionala myndigheter m. m.

1	Skolöverstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>		45 589 000
2	Länsskolnämnderna, <i>förslagsanslag</i>		23 252 000
3	Läroboksnämnden, <i>förslagsanslag</i>		599 000
4	Bidrag till vissa elevorganisationer		295 000
5	Bidrag till vissa föräldraorganisationer		205 000
			<u>69 940 000</u>

* Beräknat belopp.

b) Pedagogiskt utvecklingsarbete

6	Information om skolreformerna, <i>reservationsanslag</i>		870 000
			870 000

c) Det obligatoriska skolväsendet m. m.

7	Bidrag till driften av grundskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>		3 189 000 000
8	Nomadskolor, <i>förslagsanslag</i>		4 956 000
	Specialskolan m. m.:		
9	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	37 167 000	
10	Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 118 000	
11	Resor för elever jämte ledsagare, <i>förslagsanslag</i>	1 250 000	40 535 000
12	Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn, <i>förslagsanslag</i>		1 110 000
			3 235 601 000

d) Gymnasiala skolor m. m.

13	Bidrag till driften av gymnasieskolor, <i>förslagsanslag</i>		1 102 000 000
14	Bidrag till driften av lantbrukets yrkesutbildning, <i>förslagsanslag</i>		23 723 000
15	Bidrag till driften av skogsbrukets yrkesutbildning, <i>förslagsanslag</i>		8 594 000
16	Stalliga realskolor, <i>förslagsanslag</i>		5 950 000
17	Bidrag till driften av högre kommunala skolor, <i>förslagsanslag</i>		3 000 000
18	Bidrag till driften av riksinternatskolor, <i>förslagsanslag</i>		10 759 000
	Sjöbefälsskolorna:		
19	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 442 000	
20	Utrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 015 000	9 457 000
21	Statens skogsinstitut, <i>förslagsanslag</i>		1 687 000
22	Trädgårdsskolan i Norrköping, <i>förslagsanslag</i>		934 000
23	Bidrag till Bergsskolan i Filipstad, <i>förslagsanslag</i>		974 000
24	Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande, <i>förslagsanslag</i>		88 000
25	Bidrag till driften av vissa privatskolor, <i>förslagsanslag</i>		15 000 000
26	Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning, <i>förslagsanslag</i>		18 200 000
27	Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m., <i>förslagsanslag</i>		4 098 000
28	Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov		45 000
29	Vissa kurser för ingenjörer m. m., <i>reservationsanslag</i>		400 000
			1 204 909 000

e) Investeringsbidrag

30	Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m., <i>förslagsanslag</i>		241 000 000
31	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet, <i>förslagsanslag</i>		1 240 000
32	Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet, <i>förslagsanslag</i>		90 000
33	Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor, <i>reservationsanslag</i>		6 000 000

34	Bidrag till byggnadsarbeten för lantbrukets yrkesutbildning, <i>reservationsanslag</i>		3 412 000
35	Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning, <i>reservationsanslag</i>		1 600 000
			<u>253 342 000</u>
			4 764 662 000

E Högre utbildning och forskning*a) Centrala myndigheter m. m.*

Universitetskanslersämbetet:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 174 000	
2	Utredningar m. m., <i>reservationsanslag</i>	<u>1 475 000</u>	9 649 000
3	Utrustningsnämnden för universitet och högskolor, <i>förslagsanslag</i>		<u>1 769 000</u>
			11 418 000

b) Universiteten m. m.

Humanistiska fakulteterna m. m.:

4	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	68 986 000	
5	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>12 150 000</u>	81 136 000

Teologiska fakulteterna:

6	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	3 610 000	
7	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>730 000</u>	4 340 000

Juridiska fakulteterna:

8	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	9 916 000	
9	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>1 540 000</u>	11 455 000

Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.:

10	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	83 901 000	
11	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>14 200 000</u>	98 101 000

Medicinska fakulteterna m. m.:

12	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	87 726 000	
13	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>59 760 000</u>	147 486 000

Odontologiska fakulteterna m. m.:

14	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	25 622 000	
15	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	8 450 000	
16	Vissa tandsjukvårdskostnader, <i>förslagsanslag</i>	<u>17 268 000</u>	51 340 000

Farmaceutiska fakulteten m. m.:

17	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	3 884 000	
18	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>2 860 000</u>	6 744 000

Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.:

19	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i>	90 125 000	
20	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>39 440 000</u>	129 565 000

Tekniska fakulteterna m. m.:

21	Avlöningar till lärarpersonal, <i>förslagsanslag</i> , varav 651 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	79 920 000	
22	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	<u>37 930 000</u>	
23	Chalmers tekniska högskola, <i>reservationsanslag</i> , varav 524 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	<u>61 913 000</u>	179 763 000

Vetenskapliga bibliotek:			
24	Avlöningar, <i>förslagsanslag</i>	29 744 000	
25	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	13 381 000	43 125 000
26	Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor, <i>förslagsanslag</i>		30 028 000
27	Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader, <i>förslagsanslag</i>		155 770 000
28	Decentraliserad universitetsutbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>		5 545 000
29	Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm		2 606 000
			947 005 000

c) *Vissa högskolor m. m.*

30	Socialhögskolorna m. m., <i>förslagsanslag</i>		*22 170 000
31	Fortbildning av socionomer, journalister m. m., <i>reservationsanslag</i>		*252 000
32	Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet		323 000
33	Journalisthögskolorna, <i>förslagsanslag</i>		4 684 000
Nordiska afrikainstitutet:			
34	Avlöningar m. m., <i>förslagsanslag</i>	409 000	
35	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	305 000	714 000
36	Latinamerika-institutet i Stockholm, <i>förslagsanslag</i>		1 000
37	Vissa kurser för utländska studerande, <i>förslagsanslag</i>		1 522 000
			29 666 000

d) *Gemensamt för universitet och högskolor*

38	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer, <i>förslagsanslag</i>		800 000
39	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden, <i>förslagsanslag</i>		3 500 000
40	Gästföreläsningar, <i>reservationsanslag</i>		443 000
41	Särskilda åtgärder för forskarutbildning		5 444 000
42	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier, <i>reservationsanslag</i>		11 942 000
43	Universitetens datamaskincentraler, <i>förslagsanslag</i>		1 000
44	Kostnader för datamaskintid, <i>förslagsanslag</i>		22 650 000
45	Extra utgifter vid universitet och högskolor, <i>reservationsanslag</i>		1 015 000
			45 795 000

e) *Vissa forskningsändamål*

46	Medicinsk forskning, <i>reservationsanslag</i>		42 960 000
47	Humanistisk forskning, <i>reservationsanslag</i>		8 760 000
48	Samhällsforskning, <i>reservationsanslag</i>		9 900 000
49	Naturvetenskaplig forskning, <i>reservationsanslag</i>		46 350 000
50	Atomforskning, <i>reservationsanslag</i>		17 650 000
51	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen, <i>förslagsanslag</i>		19 815 000
52	Europeiskt samarbete inom rymdforskningen, <i>förslagsanslag</i>		18 185 000

* Beräknat belopp.

53	Institutet för arbetsmarknadsfrågor, <i>förslagsanslag</i>		604 000
	Forskningsinstitutet för atomfysik:		
54	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 919 000	
55	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	222 000	2 141 000
56	Nordiska institutet för samhällsplanering, <i>förslagsanslag</i>		401 000
57	Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning, <i>förslagsanslag</i>		242 000
58	Bidrag till nordiska institutet för sjörätt, <i>förslagsanslag</i>		119 000
59	Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik, <i>förslagsanslag</i>		978 000
60	Bidrag till Institutet för internationell ekonomi		709 000
61	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut		628 000
62	Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm		322 000
63	Bidrag till Riksföreningen mot cancer, <i>reservationsanslag</i>		3 000 000
			<u>172 764 000</u>
	<i>f) Inredning och utrustning</i>		
64	Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m., <i>reservationsanslag</i>		*63 000 000
			<u>63 000 000</u>
			1 269 648 000
F	Läro- och lärutbildning		
1	Läro- och lärutbildning, <i>förslagsanslag</i>		*212 580 000
	Folkskoleseminarierna:		
2	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 449 000	
3	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	134 000	5 583 000
	Förskoleseminarierna:		
4	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	24 405 000	
5	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 410 000	25 815 000
	Gymnastik- och idrottshögskolorna:		
6	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 978 000	
7	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	295 000	7 273 000
	Seminarierna för huslig utbildning:		
8	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	15 077 000	
9	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	396 000	15 473 000
	Slöjdläro- och lärutbildning:		
10	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 020 000	
11	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	60 000	1 080 000
12	Yrkespedagogiska instituten, <i>förslagsanslag</i>		7 446 000
13	Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen, <i>förslagsanslag</i>		6 046 000
14	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor, <i>förslagsanslag</i>		10 584 000
15	Särskilda läro- och lärutbildningsåtgärder, <i>reservationsanslag</i>		2 142 000
16	Lärares fortbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>		36 553 000
17	Bidrag till Ericastiftelsen, <i>förslagsanslag</i>		640 000
			<u>331 215 000</u>

* Beräknat belopp.

G Vuxenutbildning

1	Viss utbildning via radio och television m. m., <i>reservationsanslag</i>		42 750 000
	Statliga skolor för vuxna:		
2	Utbildningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 793 000	
3	Material för självstudier, <i>reservationsanslag</i>	3 500 000	
4	Undervisningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	293 000	9 586 000
5	Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna, <i>förslagsanslag</i>		*130 000 000
6	Bidrag till studiecirkelverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		*130 000 000
7	Bidrag till studieförbund		*8 900 000
8	Bidrag till driften av folkhögskolor, <i>förslagsanslag</i>		108 000 000
9	Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor, <i>reservationsanslag</i>		3 000 000
10	Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		5 000 000
			437 236 000

H Studiesociala åtgärder

1	Centrala studiehjälpnämnden m. m., <i>förslagsanslag</i>		7 507 000
2	Studiebidrag m. m., <i>förslagsanslag</i>		596 000 000
3	Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti, <i>förslagsanslag</i>		1 000 000
4	Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd, <i>förslagsanslag</i>		987 000
5	Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m., <i>förslagsanslag</i>		140 000
6	Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande, <i>förslagsanslag</i>		1 330 000
			606 964 000

I Internationellt-kulturellt samarbete

1	Kulturellt utbyte med utlandet, <i>reservationsanslag</i>		905 000
2	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m., <i>förslagsanslag</i>		2 495 000
3	Sveriges anslutning till vissa internationella sammanslutningar, <i>förslagsanslag</i>		171 000
4	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>		425 000
5	Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.		506 000
6	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete, <i>reservationsanslag</i>		3 055 000
7	Nordiska kulturfonden, <i>reservationsanslag</i>		1 284 000
			8 841 000

Summa kr. **7 778 706 000**

* Beräknat belopp.

IX. Jordbruksdepartementet**A Jordbruksdepartementet m. m.**

1	Jordbruksdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	5 699 000
2	Lantbruksrepresentanter, <i>förslagsanslag</i>	653 000
3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	7 500 000
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	300 000
		14 152 000

B Jordbrukets rationalisering m. m.

1	Lantbruksstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	11 359 000
2	Lantbruksnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	80 901 000
3	Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 195 000
4	Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m., <i>förslagsanslag</i>	14 000 000
5	Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000
6	Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti, <i>förslagsanslag</i>	500 000
7	Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m., <i>förslagsanslag</i>	10 000 000
8	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 150 000
9	Befrämjande av husdjursaveln m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000 000
10	Statens hingstdepå och stuteri, <i>förslagsanslag</i>	1 528 000
11	Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling, <i>reservationsanslag</i>	96 000
12	Bidrag till Svensk matpotatiskontroll, <i>reservationsanslag</i>	110 000
13	Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen, att avräknas mot automobilskattemedlen	500 000
		124 340 000

C Jordbruksprisreglering

1	Statens jordbruksnämnd, <i>förslagsanslag</i>	9 156 000
2	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, <i>förslagsanslag</i>	*103 000 000
3	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m., <i>förslagsanslag</i>	34 300 000
4	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket, <i>förslagsanslag</i>	*75 300 000
5	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket, <i>reservationsanslag</i>	1 218 000
6	Bidrag till permanent skördeskadeskydd	30 000 000
7	Administration av permanent skördeskadeskydd m. m., <i>förslagsanslag</i>	12 453 000
		265 427 000

* Beräknat belopp.

D Skogsbruk

1	Skogsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	6 504 000
2	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna, <i>förslagsanslag</i>	33 432 000
3	Bidrag till skogsförbättringar, <i>förslagsanslag</i>	8 000 000
4	Vägbyggnader på skogar i enskild ägo, <i>förslagsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	14 400 000
5	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m., <i>förslagsanslag</i>	10 000 000
6	Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 385 000
		73 721 000

E Fiske

1	Fiskeristyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	5 870 000
2	Fiskeriintendenter m. m., <i>förslagsanslag</i>	894 000
3	Främjande i allmänhet av fiskerinäringen, <i>reservationsanslag</i>	265 000
4	Kursverksamhet på fiskets område, <i>reservationsanslag</i>	285 000
5	Bidrag till fiskehamnar m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 000
6	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen, <i>förslagsanslag</i>	20 000
7	Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen, <i>reservationsanslag</i> , att avräknas mot automobilskattemedlen	1 151 000
8	Särskilt omställningsstöd till fiskare, <i>förslagsanslag</i>	3 000 000
9	Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske, <i>förslagsanslag</i>	1 000
10	Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 000
11	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 750 000
12	Fiskeriundersökningsfartyg, <i>reservationsanslag</i>	1 000
13	Bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten, <i>reservationsanslag</i>	1 000
		13 240 000

F Rennäring

1	Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande, <i>reservationsanslag</i>	*300 000
2	Kompensation för bensinskatt till rennäringen, att avräknas mot automobilskattemedlen	*200 000
		500 000

G Service och kontroll

1	Veterinärstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	*6 350 000
2	Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m., <i>reservationsanslag</i>	50 000
3	Veterinärstaten, <i>förslagsanslag</i>	20 088 000
4	Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier, <i>förslagsanslag</i>	7 483 000
5	Statens veterinärmedicinska anstalt, <i>förslagsanslag</i>	11 421 000
6	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m., <i>förslagsanslag</i>	2 000 000
7	Bidrag till djursjukvård i vissa fall, <i>förslagsanslag</i>	600 000

* Beräknat belopp.

8	Veterinärinrättningen i Skara, <i>förslagsanslag</i>		477 000
	Statens centrala frökontrollanstalt:		
9	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	8 192 000	
10	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	50 000	8 242 000
11	Statens växtskyddsanstalt, <i>förslagsanslag</i>		6 081 000
12	Bekämpande av växtsjukdomar, <i>förslagsanslag</i>		150 000
13	Statens lantbrukskemiska laboratorium, <i>förslagsanslag</i>		2 664 000
14	Statens maskinprovningar, <i>förslagsanslag</i>		2 227 000
			67 833 000

H Utbildning och forskning

Lantbrukshögskolan:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	32 562 000	
2	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	8 527 000	
3	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	627 000	
4	Försöksverksamheten, <i>reservationsanslag</i>	17 871 000	
5	Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m., <i>förslagsanslag</i>	1 000	59 588 000

Veterinärhögskolan:

6	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	12 743 000	
7	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	6 023 000	
8	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	136 000	
9	Försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	300 000	
10	Lantbruksdriften vid försöksgården, <i>förslagsanslag</i>	1 000	19 203 000

Skogshögskolan:

11	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	13 237 000	
12	Driftkostnader, <i>reservationsanslag</i>	10 106 000	
13	Bokinköp m. m., <i>reservationsanslag</i>	148 000	23 491 000
14	Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m., <i>reservationsanslag</i>		5 800 000
15	Ersättningar till sakkunniga i befodringsärenden, m. m., <i>förslagsanslag</i>		130 000
16	Jordbruksforskning, <i>reservationsanslag</i>		7 245 000
17	Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning, <i>reservationsanslag</i>		935 000
18	Bidrag till Sveriges utsädesförening, <i>förslagsanslag</i>		4 892 000
19	Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling		255 000
20	Skoglig forskning, <i>reservationsanslag</i>		3 165 000
21	Bidrag till Institutet för skogsförbättring, <i>förslagsanslag</i>		836 000
22	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien, <i>förslagsanslag</i>		251 000

Alnarpsinstitutet:

23	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	2 905 000	
24	Materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	330 000	3 235 000
25	Statens skogsmästarskola, <i>förslagsanslag</i>		1 145 000
26	Reseunderstöd för studier m. m., <i>reservationsanslag</i>		39 000
27	Bidrag till viss ungdomsverksamhet		500 000

130 710 000

I Miljövård m. m.

1	Statens naturvårdsverk, <i>förslagsanslag</i>		13 360 000
2	Koncessionsnämnden för miljöskydd, <i>förslagsanslag</i>		1 086 000
3	Miljövårdsinformation, <i>reservationsanslag</i>		1 650 000
4	Rikskampanj mot nedskräpning, <i>reservationsanslag</i>		500 000
5	Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m., <i>reservationsanslag</i>		9 000 000
6	Vård av naturvårdsområden m. m., <i>reservationsanslag</i>		5 700 000
	Stöd till idrotten:		
7	Organisationsstöd m. m., <i>reservationsanslag</i>	45 400 000	
8	Anläggningsstöd m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav 8 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	22 000 000	67 400 000
9	Miljövårdsforskning, <i>reservationsanslag</i>		12 160 000
10	Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårds- området, <i>reservationsanslag</i>		1 200 000
11	Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m., <i>reservationsanslag</i>		84 000 000
12	Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin, <i>reservationsanslag</i>		50 000 000
13	Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m., <i>förslags- anslag</i>		940 000
			<u>246 996 000</u>

J Diverse

1	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m., <i>för- slagsanslag</i>		273 000
2	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m., <i>reservationsanslag</i>		1 000
3	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m., <i>förslagsanslag</i>		3 292 000
4	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder, <i>förslagsanslag</i>		25 000
5	Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrätt- ningar, <i>förslagsanslag</i>		5 000
6	Ersättning till domänverkets fond för viss upplåten mark, <i>förslagsanslag</i>		64 000
			<u>3 660 000</u>
	Summa kr.		940 579 000

X. Handelsdepartementet**A Handelsdepartementet m. m.**

1	Handelsdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	4 546 000
2	Krigsmaterielinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	167 000
3	Kollegiet för Sverige-information i utlandet, <i>förslagsanslag</i>	1 217 000
4	Handelssekreterare, <i>reservationsanslag</i>	7 970 000
5	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	1 900 000
6	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	50 000
		15 850 000

B Utrikeshandel m. m.

1	Kommerskollegium, <i>förslagsanslag</i>	9 609 000
2	Sprängämnesinspektionen, <i>förslagsanslag</i>	1 146 000
3	Främjande av utrikeshandeln m. m., <i>reservationsanslag</i>	8 017 000
4	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete, <i>reservationsanslag</i>	100 000
5	Bidrag till vissa internationella byråer m. m., <i>förslagsanslag</i>	347 000
6	Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin, <i>reservationsanslag</i>	4 700 000
7	Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin, <i>förslagsanslag</i>	675 000
		24 594 000

C Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

1	Marknadsrådet, <i>förslagsanslag</i>	612 000
2	Näringsfrihetsombudsmannen, <i>förslagsanslag</i>	1 401 000
3	Konsumentombudsmannen, <i>förslagsanslag</i>	1 515 000
4	Statens pris- och kartellnämnd, <i>förslagsanslag</i>	9 410 000
	Statens institut för konsumentfrågor:	
5	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	6 736 000
6	Undersökningar och upplysningsmateriel m. m., <i>reservationsanslag</i>	374 000
7	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning, <i>reservationsanslag</i>	4 394 000
8	Bidrag till Varudeklarationsnämnden	1 000 000
		25 442 000

D Patent- och registreringsväsendet

1 Patent- och registreringsverket, <i>förslagsanslag</i>	32 479 000
2 Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register, <i>förslagsanslag</i>	<u>1 500 000</u>
	33 979 000

E Ekonomiskt försvar

1 Överstyrelsen för ekonomiskt försvar, <i>förslagsanslag</i>	5 615 000
2 Ersättning för beredskapslagring m. m., <i>förslagsanslag</i>	<u>68 939 000</u>
	74 554 000

F Diverse

1 Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	5 254 000
2 Kostnader för vissa nämnder m. m., <i>förslagsanslag</i>	<u>30 000</u>
	5 284 000

Summa kr. **179 703 000**

XI. Inrikesdepartementet**A Inrikesdepartementet m. m.**

1	Inrikesdepartementet, <i>förslagsanslag</i>	7 353 000
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	6 500 000
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	200 000
4	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige, <i>reservationsanslag</i>	1 000
		14 054 000

B Arbetsmarknad m. m.

1	Arbetsmarknadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	47 380 000
2	Arbetsförmedlingen, <i>förslagsanslag</i>	182 840 000
3	Allmänna beredskapsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav förslagsvis 175 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen	430 000 000
4	Särskilda beredskapsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i> , varav förslagsvis 50 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen	525 000 000
5	Förläggningsbyggnader m. m., <i>förslagsanslag</i>	18 000 000
6	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet, <i>reservationsanslag</i>	1 000
7	Arbetsmarknadsutbildning m. m., <i>förslagsanslag</i>	600 000 000
8	Kontant stöd vid arbetslöshet, <i>förslagsanslag</i>	262 000 000
9	Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor, <i>reservationsanslag</i>	7 500 000
10	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	25 000 000
11	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade, <i>förslagsanslag</i>	100 000 000
12	Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga, <i>förslagsanslag</i>	14 000 000
13	Statens invandrarverk, <i>förslagsanslag</i>	10 855 000
14	Omhändertagande av flyktingar, <i>förslagsanslag</i>	15 000 000
15	Anpassningsåtgärder för invandrare, <i>reservationsanslag</i>	3 725 000
16	Undervisning för invandrare i svenska språket m. m., <i>förslagsanslag</i>	41 000 000
17	Arbetsdomstolen, <i>förslagsanslag</i>	560 000
18	Statens förlikningsmannarexpedition, <i>förslagsanslag</i>	580 000
19	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar, <i>förslagsanslag</i>	9 000
		2 283 450 000

C Regional utveckling

1	Lokaliseringsbidrag, <i>reservationsanslag</i>	65 000 000
2	Stöd till lokaliseringutbildning, <i>förslagsanslag</i>	50 000 000
3	Infriande av statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital, <i>förslagsanslag</i>	1 000

4† Riksdagen 1971. I saml. Nr 1

4	Syssestättningstöd, <i>förslagsanslag</i>	10 000 000
5	Särskilda stödåtgärder i glesbygder, <i>reservationsanslag</i>	5 000 000
6	Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader, <i>reservationsanslag</i>	8 500 000
7	Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl., <i>förslagsanslag</i>	9 000 000

147 501 000

D Bostadsbyggande m. m.

1	Bostadsstyrelsen, <i>förslagsanslag</i>	11 637 000
2	Länsbostadsnämnderna, <i>förslagsanslag</i>	22 106 000
3	Statens hyresråd, <i>förslagsanslag</i>	1 735 000
4	Statens nämnd för samlingslokaler, <i>förslagsanslag</i>	193 000
5	Räntebidrag, <i>förslagsanslag</i>	1 000 000
6	Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m., <i>förslagsanslag</i>	130 000 000
7	Byggnadsforskning	4 200 000
8	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler, <i>reservationsanslag</i>	700 000

171 571 000

Summa kr. **2 616 576 000**

XII. Civildepartementet

A Civildepartementet m. m.

1	Civildepartementet, <i>förslagsanslag</i>	5 161 000	
2	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	4 000 000	
3	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	125 000	
			9 286 000

B Länsstyrelserna m. m.

1	Länsstyrelserna, <i>förslagsanslag</i>	450 560 000	
2	Lokala skattemyndigheterna, <i>förslagsanslag</i>	126 881 000	
3	Kronofogdemyndigheterna, <i>förslagsanslag</i>	118 182 000	
			695 623 000

C Planväsendet

1	Statens planverk, <i>förslagsanslag</i>	10 036 000	
2	Bidrag till översiktlig planering m. m., <i>reservationsanslag</i>	300 000	
			10 336 000

D Lantmäteriväsendet

Lantmäteriet:

1	Myndighetsuppgifter, <i>förslagsanslag</i>	*13 944 000	
2	Förrättnings- och uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	*1 000	
3	Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	*7 007 000	
4	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	*1 150 000	22 102 000
			22 102 000

E Kartväsendet

Kartverket:

1	Allmänna kartarbeten, <i>reservationsanslag</i>	27 521 000	
2	Försvarsberedskap, <i>reservationsanslag</i>	606 000	
3	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	1 000	
4	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	1 200 000	29 328 000
			29 328 000

F Räddningstjänst m. m.

1	Statens brandinspektion, <i>förslagsanslag</i>	965 000	
2	Statens brandskola, <i>förslagsanslag</i>	1 817 000	
3	Bidrag till förebyggande och släckning av brand, <i>förslagsanslag</i>	2 400 000	
4	Bidrag till kostnader för kommunal beredskap, <i>reservationsanslag</i>	1 000	
5	Beredskap för oljebekämpning till sjöss, <i>förslagsanslag</i>	5 500 000	
			10 683 000

Summa kr.	777 358 000

* Beräknat belopp.

XIII. Industridepartementet**A Industridepartementet m. m.**

1	Industridepartementet, <i>förslagsanslag</i>	7 079 000	
2	Tekniska attachéer m. m., <i>förslagsanslag</i>	197 000	
3	Kommittéer m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 500 000	
4	Extra utgifter, <i>reservationsanslag</i>	200 000	
			<u>10 976 000</u>

B Industri m. m.

Statens institut för företagsutveckling:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	4 525 000	
2	Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m., <i>reservationsanslag</i>	2 400 000	6 925 000
3	Främjande av hemslöjden, <i>reservationsanslag</i>		825 000
4	Medelstillkott till Norrlandsfonden, <i>reservationsanslag</i>		5 000 000
5	Utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin, <i>reservationsanslag</i>		2 500 000
6	Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna, <i>reservationsanslag</i>		2 500 000
			<u>17 750 000</u>

C Bergsbruk

Sveriges geologiska undersökning:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	7 965 000	
2	Kartarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>	3 310 000	
3	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	700 000	
4	Prospektering, <i>reservationsanslag</i>	18 700 000	
5	Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>	600 000	31 275 000
6	Bergsstaten, <i>förslagsanslag</i>		939 000
7	Statens gruvegendom, <i>förslagsanslag</i>		20 130 000
			<u>52 344 000</u>

D Energiförsörjning

1	Statens elektriska inspektion, <i>förslagsanslag</i>	2 494 000	
2	Kostnader för vissa nämnder, <i>förslagsanslag</i>	43 000	
3	Främjande av landsbygdens elektrifiering, <i>reservationsanslag</i>		1 000
4	Delegationen för atomenergifrågor, <i>förslagsanslag</i>		1 789 000
			<u>4 327 000</u>

E Teknisk utveckling m. m.

Styrelsen för teknisk utveckling:

1	Teknisk forskning och utveckling, <i>reservationsanslag</i>	110 500 000	
2	Drift av forskningsstationer, <i>förslagsanslag</i>	1 000	
3	Skeppsteknisk forskning och utveckling, <i>reservationsanslag</i>	12 000 000	
4	Utrustning, <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	125 501 000
5	Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		1 000
6	Bidrag till statens provningsanstalt, <i>reservationsanslag</i>		4 900 000
7	Statens provningsanstalt: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>		1 100 000
8	Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet, <i>förslagsanslag</i>		1 000
9	Bidrag till statens skeppsprovninganstalt, <i>reservationsanslag</i>		2 000 000
10	Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning, <i>reservationsanslag</i>		500 000
11	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien		570 000
12	Bidrag till Sveriges standardiseringskommission		1 970 000
13	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi, <i>reservationsanslag</i>		51 800 000
14	Internationellt atomenergisamarbete, <i>förslagsanslag</i>		4 100 000
15	Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran, <i>reservationsanslag</i>		8 100 000
			200 543 000

F Domänverket

1	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal, <i>förslagsanslag</i>		147 000
			147 000
	Summa kr.		286 087 000

XIV. Oförutsedda utgifter

1	Oförutsedda utgifter, <i>förslagsanslag</i>		1 000 000

XV. Riksdagen och dess verk m. m.**A Riksdagen**

Riksdagen:

1	Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter, <i>förslagsanslag</i>	20 117 000	
2	Resecersättningar m. m. till riksdagens ledamöter, <i>förslagsanslag</i>	5 495 000	
3	Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet, <i>förslagsanslag</i>	250 000	
4	Riksdagsutskottens studieresor m. m., <i>förslagsanslag</i>	650 000	
5	Parlamentariska delegationer, <i>förslagsanslag</i>	275 000	
6	Bidrag till studieresor, <i>reservationsanslag</i>	100 000	
7	Representation m. m., <i>förslagsanslag</i>	115 000	
8	Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp, <i>förslagsanslag</i>	98 000	
9	Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare	20 000	
10	Bidrag till Europarådets riksdagsgrupp	30 000	
11	Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier, <i>förslagsanslag</i>	1 553 000	
12	Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl., <i>förslagsanslag</i>	4 200 000	
13	Utgivande av otryckta ständsprotokoll, <i>reservationsanslag</i>	225 000	33 128 000
			33 128 000

B Den inre riksdagsförvaltningen

Den inre riksdagsförvaltningen:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	*27 131 000	
2	Kostnader för riksdagstrycket m. m., <i>förslagsanslag</i>	4 340 000	
3	Utgivande av särskilda publikationer, <i>reservationsanslag</i>	240 000	
4	Utredning om riksdagens hus m. m., <i>reservationsanslag</i>	314 000	32 025 000
			32 025 000

C Allmänt kyrkomöte

1	Allmänt kyrkomöte, <i>förslagsanslag</i>		1 000

D Riksdagens verk

Riksgäldskontoret:

1	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	5 411 000	
2	Kostnader vid emission av statslån m. m., <i>förslagsanslag</i>	3 600 000	9 011 000

* Beräknat belopp.

Riksdagsbiblioteket:			
3	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	1 286 000	
4	Bokinköp och bokbindning, <i>reservationsanslag</i>	325 000	1 611 000
5	Riksdagens ombudsmannaexpedition, <i>förslagsanslag</i>		3 558 000
6	Riksdagens revisorer och deras kansli, <i>förslagsanslag</i>		1 091 000
Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli:			
7	Förvaltningskostnader, <i>förslagsanslag</i>	*1 125 000	
8	Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet, <i>förslagsanslag</i>	851 000	
9	Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt, <i>förslagsanslag</i>	85 000	2 061 000
			17 332 000
E Diverse			
1	Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande, <i>förslagsanslag</i>		1 400 000
2	Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande, <i>förslagsanslag</i>		1 000 000
3	Kommittéer m. m., <i>förslagsanslag</i>		35 000
4	Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m., <i>förslagsanslag</i>		*1 000
			2 436 000
Summa kr.			84 922 000

* Beräknat belopp.

Utgifter för statens kapitalfonder

I. Riksgäldsfonden¹

1 Underskott på riksgäldsfonden		2 020 000 000

II. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar

A Statens affärsverksfonder

Kommunikationsdepartementet:

1 Posthus m. m. (I: A: 1), <i>förslagsanslag</i>	1 000	
2 Teleanläggningar m. m. (I: B: 1), <i>förslagsanslag</i>	8 500 000	
3 Järnvägar m. m. (I: C: 1), <i>förslagsanslag</i>	15 360 000	
4 Flygplatser m. m. (I: D: 1), <i>förslagsanslag</i>	1 000	23 862 000

Jordbruksdepartementet:

5 Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar (I: G: 2), <i>förslagsanslag</i>		1 000

Industridepartementet:

6 Byggnader och utrustning (I: E: 1), <i>förslagsanslag</i>	1 000	
7 Kraftstationer m. m. (I: F: 1), <i>förslagsanslag</i>	1 000	
8 Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen (I: G: 4), <i>förslagsanslag</i>	1 000	3 000
		23 866 000

B Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet:

1 Polishus m. m. (II: 1), <i>reservationsanslag</i>	10 000 000	
2 Byggnadsarbeten för domstolsväsendet (II: 2), <i>reservationsanslag</i>	750 000	
3 Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården (II: 3), <i>reservationsanslag</i>	5 000 000	15 750 000

Utrikesdepartementet:

4 Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen (II: 5), <i>reservationsanslag</i>		1 550 000

Försvarsdepartementet:

5 Vissa skyddsrumsanläggningar (II: 6), <i>reservationsanslag</i>	3 301 000	
6 Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret (II: 7), <i>reservationsanslag</i>	1 500 000	
7 Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarskolor (II: 8), <i>reservationsanslag</i>	1 907 000	6 708 000

¹ Stat för riksgäldsfonden se Bilaga till Utgifter för statens kapitalfonder sid. 61.

Socialdepartementet:

8	Utbyggande av karolinska sjukhuset (II: 9), <i>reservationsanslag</i>	3 750 000	
9	Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala (II: 10), <i>reservationsanslag</i>	6 500 000	
10	Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde (II: 11), <i>reservationsanslag</i>	5 240 000	15 490 000

Finansdepartementet:

11	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning (II: 12), <i>reservationsanslag</i>	17 713 000	
12	Inköp av fastigheter m. m. (II: 13), <i>reservationsanslag</i>	1 375 000	
13	Statlig förvaltningsskola (II: 14), <i>reservationsanslag</i>	188 000	
14	Vissa byggnadsarbeten vid tullverket (II: 15), <i>reservationsanslag</i>	38 000	19 314 000

Utbildningsdepartementet:

15	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål (II: 16), <i>reservationsanslag</i>	500 000	
16	Byggnadsarbeten vid universiteten m. m. (II: 18), <i>reservationsanslag</i>	*70 000 000	70 500 000

Jordbruksdepartementet:

17	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. (II: 19), <i>reservationsanslag</i>		7 164 000

Industridepartementet:

18	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m. (II: 21), <i>reservationsanslag</i>		1 000
			136 477 000

C Försvarets fastighetsfond

1	Kasernbyggnaders delfond (III: 1—5), <i>reservationsanslag</i>		45 600 000
2	Befästningars delfond (III: 6—11), <i>reservationsanslag</i>		104 100 000
3	Försvarets forskningsanstalts delfond (III: 12), <i>reservationsanslag</i>		825 000
			150 525 000

D Statens utlåningsfonder

Utbildningsdepartementet:

1	Studiemedelsfonden (IV: 6), <i>reservationsanslag</i>		790 000 000

Jordbruksdepartementet:

2	Fiskerilånefonden (IV: 8), <i>reservationsanslag</i>	383 000	
3	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. (IV: 9), <i>reservationsanslag</i>	67 000	450 000

* Beräknat belopp.

Inrikesdepartementet:

4	Lånefonden för allmänna samlingslokaler (IV: 14), <i>reservationsanslag</i>		7 000 000
			<u>797 450 000</u>

E Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

1	Lån till byggande av sjukhem (V: 2), <i>reservationsanslag</i>	5 833 000	
2	Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (V: 3), <i>reservationsanslag</i>	3 000 000	8 833 000
			<u>8 833 000</u>

Finansdepartementet:

3	Pressens lånefond (V: 7), <i>reservationsanslag</i>		*3 750 000

Handelsdepartementet:

4	Lån till utbyggnad av oljelagringen (V: 8), <i>reservationsanslag</i>	11 500 000	
5	Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island (V: 9), <i>reservationsanslag</i>	7 000 000	18 500 000
			<u>18 500 000</u>
			31 083 000

F Diverse kapitalfonder

Kommunikationsdepartementet:

1	Vägmaskiner m. m. (IX: 2), <i>förslagsanslag</i>	1 000	
2	Sjöfartsmateriel m. m. (IX: 3), <i>förslagsanslag</i>	1 000	2 000
			<u>2 000</u>

Handelsdepartementet:

3	Förrådsanläggningar m. m. (IX: 6), <i>reservationsanslag</i>		355 000
			<u>355 000</u>
			357 000
	Summa kr.		1 139 758 000

III. Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster

1	Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster		1 000 000

* Beräknat belopp.

Bilaga
till Utgifter för
statens kapitalfonder

Förslag till
stat för riksgäldsfonden
för budgetåret 1971/72

Utgifter

A *Räntor på statsskulden:*

1	Ränta på räntelöpande obligationslån, <i>förslagsvis</i>	930 540 000	
2	Vinster på premieobligationslån, <i>förslagsvis</i>	177 515 000	
3	Ränta på statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>	75 000 000	
4	” ” sparobligationer, <i>förslagsvis</i>	125 000 000	
5	” ” av staten övertagna lån, <i>förslagsvis</i>	212 000	
6	” ” lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>	55 000 000	
7	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300 000	
8	Ränta på köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm	90 000	
9	” ” konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7 500	
10	” ” Göta kanals reparationsfond	7 045	
11	” ” kortfristig upplåning hos banker m. fl., <i>förslagsvis</i>	35 000 000	
12	” ” skattkammарväxlar, <i>förslagsvis</i>	525 000 000	
13	” ” beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	149 240 455	
			2 072 912 000

B *Provisioner m. m.:*

1	Försäljningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
2	Inlösningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	2 000 000	
3	Kursförluster, <i>förslagsvis</i>	1 000	7 001 000
			Summa kr. 2 079 913 000

Inkomster

A *Räntor:*

1	Ränta på uppköpta obligationer	10 000	
2	” ” rörliga krediter	55 000 000	
3	” ” kortfristig utlåning till banker m. fl.	1 000 000	
4	” ” övriga utlånade medel	700 000	56 710 000

B *Uppgäld och kursvinster:*

1	Uppgäld	1 000	
2	Kursvinster	1 000	2 000

C Diverse inkomster:

1 Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	3 000 000	
2 Dragningslistor på premielånen	200 000	
3 Övriga diverse inkomster	1 000	3 201 000

59 913 000*Underskott att avföras på riksstatens driftbudget*

2 020 000 000

Summa kr. 2 079 913 000

Kapitalbudgeten

Inkomsterna på kapitalbudgeten

1 Lånemedel

4 483 618 000

**FÖRSLAG TILL
INVESTERINGSSTATER FÖR BUDGETÅRET 1971/72**

I. Statens affärsverksfonder

A. Postverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	27 300 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	14 500 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	12 798 000		
	<u>27 300 000</u>		<u>27 300 000</u>

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel: Teleanläggningar m. m.		Investeringsanslag:	
från riksstaten	8 500 000	Teleanläggningar m. m.	631 400 000
inom fonden	618 900 000	Rundradioanläggningar	31 800 000
Avskrivningsmedel: Rundradioanläggningar			
inom fonden	31 800 000		
Övriga kapitalmedel: Teleanläggningar m. m.	1 000 000		
Investeringsbemyndigande: Teleanläggningar m. m.	3 000 000		
	<u>663 200 000</u>		<u>663 200 000</u>

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	363 600 000
från riksstaten	15 360 000		
inom fonden	237 800 000		
Övriga kapitalmedel	12 000 000		
Investeringsbemyndigande	98 440 000		
	<u>363 600 000</u>		<u>363 600 000</u>

D. Luftfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	65 100 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	16 000 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	49 098 000		
	<u>65 100 000</u>		<u>65 100 000</u>

E. Fabriksverkens fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	42 500 000
från riksstaten	1 000		

inom fonden	19 200 000		
Övriga kapitalmedel	500 000		
Investeringsbemyndigande	22 799 000		
	<u>42 500 000</u>		<u>42 500 000</u>

F. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	975 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	388 000 000		
Övriga kapitalmedel	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	581 999 000		
	<u>975 000 000</u>		<u>975 000 000</u>

G. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	5 002 000
från riksstaten	2 000		
Investeringsbemyndigande	5 000 000		
	<u>5 002 000</u>		<u>5 002 000</u>

Summa investeringsbemyndiganden för statens affärsverksfonder 773 134 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	350 703 000
från riksstaten	136 477 000		
inom fonden	46 082 000		
Övriga kapitalmedel	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	163 144 000		
	<u>350 703 000</u>		<u>350 703 000</u>

III. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	220 799 000
från riksstaten	150 525 000		
inom fonden	25 115 000		
Övriga kapitalmedel	26 000 000		
Investeringsbemyndigande	19 159 000		
	<u>220 799 000</u>		<u>220 799 000</u>

IV. Statens utlåningsfonder**Utrikesförvaltningens lånefond**

Investeringsbemyndigande	200 000	Investeringsanslag	200 000

Biståndsförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande	200 000	Investeringsanslag	200 000

Statens bosättningslånefond			
Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten			
Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
Allmänna studielånefonden			
Investeringsbemyndigande	113 000 000	Investeringsanslag	113 000 000
Studiemedelsfonden			
Avskrivningsmedel från riksstaten	790 000 000	Investeringsanslag	790 000 000
Lånefonden för studentkårlokaler			
Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000
Fiskerilånefonden			
Avskrivningsmedel från riksstaten	383 000	Investeringsanslag	1 000 000
Investeringsbemyndigande	617 000		
	<u>1 000 000</u>		<u>1 000 000</u>
Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.			
Avskrivningsmedel från riksstaten	67 000	Investeringsanslag	200 000
Investeringsbemyndigande	133 000		
	<u>200 000</u>		<u>200 000</u>
Statens hantverks- och industrilånefond			
Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000
Lånefonden för bostadsbyggande			
Investeringsbemyndigande	3 060 000 000	Investeringsanslag	3 060 000 000
Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder			
Investeringsbemyndigande	6 900 000	Investeringsanslag	6 900 000
Lånefonden för kommunala markförvärv			
Investeringsbemyndigande	50 000 000	Investeringsanslag	50 000 000
Lånefonden för allmänna samlingslokaler			
Avskrivningsmedel från riksstaten	7 000 000	Investeringsanslag	10 000 000
Investeringsbemyndigande	3 000 000		
	<u>10 000 000</u>		<u>10 000 000</u>
Summa investeringsbemyndi-			
ganden för statens			
utlåningsfonder			
	3 274 052 000		

V. Fonden för låneunderstöd

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	382 502 000
från riksstaten	31 083 000		
Övriga kapitalmedel	51 675 000		
Investeringsbemyndigande	299 744 000		
	<u>382 502 000</u>		<u>382 502 000</u>

VII. Fonden för förlag till statsverket

Övriga kapitalmedel	40 000 000	Summa investeringsanslag	37 000 000
Investeringsbemyndigande	—3 000 000		
	<u>37 000 000</u>		<u>37 000 000</u>

IX. Diverse kapitalfonder**A. Statens vägverks förrådsfond**

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	56 200 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	56 900 000		
Övriga kapitalmedel	200 000		
Investeringsbemyndigande	—901 000		
	<u>56 200 000</u>		<u>56 200 000</u>

B. Sjöfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	12 200 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	13 444 000		
Övriga kapitalmedel	50 000		
Investeringsbemyndigande	—1 295 000		
	<u>12 200 000</u>		<u>12 200 000</u>

C. Statens datamaskinfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	22 000 000
inom fonden	22 600 000		
Investeringsbemyndigande	—600 000		
	<u>22 000 000</u>		<u>22 000 000</u>

D. Jordfonden

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000

E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	5 355 000
från riksstaten	355 000		
inom fonden	1 062 000		
Investeringsbemyndigande	3 938 000		
	<u>5 355 000</u>		<u>5 355 000</u>
<i>Summa investeringsbemyndiganden för diverse kapitalfonder</i>	1 143 000		

SUMMA INVESTERINGSSTATER

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	7 299 964 000
från riksstaten	1 139 758 000		
inom fonden	1 491 403 000		
Övriga kapitalmedel	141 427 000		
Investeringsbemyndigande	4 527 376 000		
	<u>7 299 964 000</u>		<u>7 299 964 000</u>

Kapitalinvestering

I. Statens affärsverksfonder

A Postverket

1 Posthus m. m. 27 300 000

B Televerket

Kommunikationsdepartementet:

1 Teleanläggningar m. m. 631 400 000

Utbildningsdepartementet:

2 Rundradioanläggningar 31 800 000

663 200 000

C Statens järnvägar

1 Järnvägar m. m. 363 600 000

D Luftfartsverket

1 Flygplatser m. m. 65 100 000

E Förenade fabriksverken

1 Byggnader och utrustning 42 500 000

F Statens vattenfallsverk

1 Kraftstationer m. m. 975 000 000

G Domänverket

Justitiedepartementet:

1 Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården 1 000

Jordbruksdepartementet:

2 Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruks-
föreningar upplåtna kronoegendomar 1 000

3 Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. 4 000 000 4 001 000

Industridepartementet:

4 Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen 1 000 000

5 002 000

Summa kr. 2 141 702 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet:			
1	Polishus m. m.	40 000 000	
2	Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	3 000 000	
3	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	10 000 000	
4	Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	1 000	53 001 000
Utrikesdepartementet:			
5	Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen		6 200 000
Försvarsdepartementet:			
6	Vissa skyddsrumsanläggningar	3 301 000	
7	Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret	3 000 000	
8	Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskolor	3 813 000	10 114 000
Socialdepartementet:			
9	Utbyggande av karolinska sjukhuset	7 500 000	
10	Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	13 000 000	
11	Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	10 480 000	30 980 000
Finansdepartementet:			
12	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	70 850 000	
13	Inköp av fastigheter m. m.	5 500 000	
14	Statlig förvaltningsskola	375 000	
15	Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	150 000	76 875 000
Utbildningsdepartementet:			
16	Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	2 000 000	
17	Radio- och televisionshus	17 200 000	
18	Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	*140 000 000	159 200 000
Jordbruksdepartementet:			
19	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.		14 328 000
Civildepartementet:			
20	Byggnadsarbeten för länsstyrelserna		1 000
Industridepartementet:			
21	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.		4 000
		<u>Summa kr.</u>	<u>350 703 000</u>

* Beräknat belopp.

III. Försvarets fastighetsfond*Kasernbyggnaders delfond:*

1	Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål	15 600 000	
2	Byggnadsarbeten för armén	42 000 000	
3	Byggnadsarbeten för marinen	9 200 000	
4	Byggnadsarbeten för flygvapnet	32 200 000	
5	Markförvärv för övningsfält m. m.	<u>*15 500 000</u>	114 500 000

Befästningars delfond:

6	Befästningsarbeten för gemensamma ändamål	23 000 000	
7	Befästningsarbeten för armén	3 000 000	
8	Befästningsarbeten för marinen	36 800 000	
9	Befästningsarbeten för flygvapnet	17 800 000	
10	Flygfältsarbeten m. m.	23 500 000	
11	Markförvärv för befästningar	<u>550 000</u>	104 650 000

Försvarets forskningsanstalts delfond:

12	Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt		<u>1 640 000</u>
	Summa kr.		220 799 000

IV. Statens utlåningsfonder

Utrikesdepartementet:

1	Utrikesförvaltningens lånefond	200 000	
2	Biståndsförvaltningens lånefond	<u>200 000</u>	400 000

Socialdepartementet:

3	Statens bosättningslånefond		20 000 000

Kommunikationsdepartementet:

4	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten		1 000

Utbildningsdepartementet:

5	Allmänna studielånefonden	113 000 000	
6	Studiemedelsfonden	790 000 000	
7	Lånefonden för studentkårlokaler	<u>1 000</u>	903 001 000

Jordbruksdepartementet:

8	Fiskerilånefonden	1 000 000	
9	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	<u>200 000</u>	1 200 000

* Beräknat belopp.

Inrikesdepartementet:

10	Statens hantverks- och industrilånefond	20 000 000	
11	Lånefonden för bostadsbyggande	3 060 000 000	
12	Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder	6 900 000	
13	Lånefonden för kommunala markförvärv	50 000 000	
14	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	10 000 000	3 146 900 000
	Summa kr.		4 071 502 000

V. Fonden för låneunderstöd

Socialdepartementet:

1	Lån till anordnande av barnstugor	35 000 000	
2	Lån till byggande av sjukhem	35 000 000	
3	Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	3 000 000	
4	Lån till utländska läkare för viss efterutbildning	1 000	73 001 000

Kommunikationsdepartementet:

5	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1970/71		15 000 000

Finansdepartementet:

6	Lån för inrättande av alkoholfria restauranger	1 000	
7	Pressens lånefond	*25 000 000	25 001 000

Handelsdepartementet:

8	Lån till utbyggnad av oljelagringen	11 500 000	
9	Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island	7 000 000	18 500 000

Inrikesdepartementet:

10	Lokaliseringslån		250 000 000

Industridepartementet:

11	Lån till Aktiebolaget Atomenergi		1 000 000
	Summa kr.		382 502 000

VII. Fonden för förlag till statsverket

Finansdepartementet:

1	Vissa projekteringskostnader		35 000 000

Civildepartementet:

2	Förskott till vissa plankostnader m. m.		2 000 000
	Summa kr.		37 000 000

* Beräknat belopp.

IX. Diverse kapitalfonder

Försvarsdepartementet:		
Statens datamaskinfond:		
1	Anskaffning av datamaskiner för försvaret	14 000 000
Kommunikationsdepartementet:		
Statens vägverks förrådsfond:		
2	Vägmaskiner m. m.	56 200 000
Sjöfartsverkets fond:		
3	Sjöfartsmateriel m. m.	12 200 000
		<u>68 400 000</u>
Finansdepartementet:		
Statens datamaskinfond:		
4	Anskaffning av datamaskiner	8 000 000
Jordbruksdepartementet:		
5	Jordfonden	1 000
Handelsdepartementet:		
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap:		
6	Förrådsanläggningar m. m.	5 355 000
	Summa kr.	<u>95 756 000</u>

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, fråga om *proposition angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1971/72* och anför.

Kungl. Maj:t fattar denna dag på hemställan av vederbörande föredragande beslut om de förslag till riksdagen i frågor om statsverkets inkomster och utgifter för budgetåret 1971/72 som skall ingå i nämnda proposition. Utdrag av statsrådsprotokollet i dessa ärenden bör bifogas propositionen som bilagor 1—23. I fråga om bilagorna 4—15 har föredragandena upprättat översikter över sina förslag. Dessa översikter torde få tryckas först i resp. bilaga.

Förslag till nämnda proposition har den lydelse *bilaga* till detta protokoll utvisar med därvid fogade specifikationer av inkomsterna och utgifterna på riksstaten. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna förslaget till riksstat för budgetåret 1971/72 och uppta statsverkets inkomster och utgifter i enlighet med detta.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Finansplanen

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *finansplan och beräkning av inkomster för budgetåret 1971/72 m. m.* samt anför.

1. Den internationella utvecklingen

OECD-länderna uppvisade med några få undantag en fortsatt snabb tillväxt under 1970, även om ökningstakten i flertalet länder var något lägre än föregående års. För Västeuropas del präglades utvecklingen av en snabb expansion och tillväxttakten motsvarade den genomsnittliga för hela 1960-talet, eller ca 5 %. Däremot sjönk den markant i Nordamerika. Ett karakteristiskt drag för den ekonomiska utvecklingen i de västliga industriländerna var de snabba pris- och löneökningarna, som även länder med låg tillväxttakt och hög arbetslöshet fick vidkännas. Trots en allmänt restriktiv ekonomisk politik har efterfrågetrycket i Västeuropa varit så starkt att vissa länder inte haft tillräcklig produktionskapacitet. Den internationella bilden 1970 har härutöver haft inslag av social oro som tagit sig uttryck i relativt omfattande arbetskonflikter och produktionsbortfall.

Den allmänna prisnivån steg i OECD-länderna med i genomsnitt 5,5 % under 1970 jämfört med en genomsnittlig prisstegring under 1960-talet på cirka 3 %. Prisstegringstakten var dock något lägre i de större industriländerna under andra halvåret 1970 än under det första. Förenta staterna och Västtyskland har under 1970 jämfört med tidigare

år haft ovanligt stora prisökningar, vilket medfört att det stabiliserande inflytande som dessa länder tidigare haft på den internationella prisutvecklingen minskat. Dessutom har till följd av stark efterfrågan benägenheten att priskonkurrera på exportmarknaderna minskat i ett flertal länder, vilket bidragit till den kraftiga ökningen av importpriserna. Till den ovanligt snabba prisstegringen under 1970 har troligen även faktorer av engångskaraktär bidragit, såsom kapacitetsbrist inom vissa basindustrier och en allmän brist på vissa basmetaller, t. ex. nickel, järn och stål.

Den privata konsumtionen i Västeuropa har genomsnittligt ökat lika kraftigt som under 1969 och detsamma gäller för den offentliga konsumtionen. De fasta investeringarna har däremot ökat några procentenheter mindre än under 1969. I de länder, där den ekonomiska politiken gradvis skärptes under året tycks åtgärderna sålunda inte ha fått någon större effekt på konsumtionen utan i stället resulterat i en lägre ökningstakt för investeringarna. Under andra halvåret 1970 minskade efterfrågetrycket något och konjunkturen gick in i ett lugnare skede. Bland de västeuropeiska länderna är det endast Storbritannien som noterat en produktionsökning understigande 2 %. I övriga länder har produktionsökningen legat på i genomsnitt över 5 %. Bland de större länderna är det främst Italien och Frankrike som haft en snabbare total produktionsstegring än genomsnittet.

Det dämpade efterfrågeläget i Storbritannien kan till stor del tillskrivas en svag investeringsverksamhet. Den kraftiga exportuppgången under andra halvåret 1969 dämpades 1970. Bytesbalansen visade dock ett överskott, som var något större än 1969, eller något över 5 miljarder kr. Därigenom kunde systemet med importdepositioner planerligt överges i december 1970. Den ekonomiska politiken var inriktad på att komma till rätta med prisstegringarna och att stimulera investeringarna. Den nya regeringen söker förverkliga dessa målsättningar med andra medel. I de ändringsförslag till den löpande budgeten, som lades fram i oktober, tillkännagavs sålunda lättnader i inkomstbeskattningen för både enskilda och företag. Samtidigt begränsades de sociala utgifterna.

I Frankrike ledde devalveringen och det därefter introducerade stabiliseringsprogrammet till att man redan under första delen av 1970 fick ett överskott på bytesbalansen. Då den utländska efterfrågan avtog under andra halvåret, lättades den ekonomiska politiken för att stimulera den inhemska efterfrågan, som under första delen av året kraftigt hållits tillbaka till förmån för exporten. Den tilltagande arbetslösheten motiverade också en mindre stram ekonomisk politik.

Trots en restriktiv ekonomisk politik, inriktad på att bekämpa prisstegringarna, höll i Västtyskland efterfrågetrycket från 1969 i sig, även om det lättade något mot slutet av året. Tillväxttakten sjönk ett par procentenheter i förhållande till 1969. Bakom den höga efterfrågan låg

främst en snabb ökning av den privata konsumtionen och de privata investeringarna. I juli infördes en tioprocentig extraskatt och avskrivningsreglerna ändrades för att förmå företagen att uppskjuta en del investeringar till 1971. Kreditpolitiken inriktades på att begränsa företagens likviditet, men den motverkades av ett kraftigt inflöde av utländskt kapital. Bristen i produktionskapacitet avspeglade sig i snabba prisstegringar och i en kraftig ökning av importen. Trots en volymmässigt avsevärt mindre ökning av exporten blev överskottet på handelsbalansen lika stort som 1969, främst till följd av en gynnsam utveckling av export- och importpriser efter revalveringen 1969.

Den ekonomiska politiken i Italien syftade framför allt till att begränsa tillväxten i den inhemska efterfrågan samt till att stoppa den kraftiga kapitalutförseln. Återkommande strejker under 1970 resulterade i kraftiga löneökningar och produktionskriser. Under årets lopp höjdes räntan så att det italienska ränteläget mot slutet av året var bland de högsta inom OECD-området.

Till skillnad från i Västeuropa utvecklades efterfrågan mycket svagt i Förenta staterna. Bl. a. berodde detta på att den ekonomiska politiken under 1969 och första delen av 1970 mycket kraftigt inriktades på att bromsa prisstegringstakten och förbättra bytesbalansen. Då bruttonationalprodukten sjönk under första halvåret och då arbetslösheten blev allt större lades gradvis den ekonomiska politiken om i mer expansiv riktning. Lättnader i kreditpolitiken ledde bl. a. till att bostadsbyggandet åter tog fart och att kapitalutflödet ökade.

Den ekonomiska tillväxten i Japan var under 1970 ungefär 11 %. Japan drabbades dock i likhet med många OECD-länder av snabba pris- och löneökningar. Medan konsumentpriserna under 1960-talet stigit med omkring 5—6 % per år, registrerades under 1970 en bortemot tioprocentig ökning. Löneökningarna, som 1969 översteg produktivitetsoökningen, fortsatte under 1970 i en snabbare takt än produktiviteten.

Under 1970 beräknas världshandeln värdemässigt ha ökat lika kraftigt som under 1969, dvs. med ungefär 12—13 %. En del av denna ökning kan emellertid tillskrivas de ovanligt snabba prisstegringarna, som uppgått till i genomsnitt 4 %. Även i en del länder med en låg ekonomisk aktivitet steg utrikeshandeln markant. I Förenta staterna ökade importen värdemässigt lika snabbt som 1969 och i Storbritannien steg importvolymen dubbelt så snabbt som 1969. OECD-ländernas handel beräknas ha ökat med omkring 15 % värdemässigt eller lika mycket som föregående år; prisstegringen var emellertid ännu kraftigare, bortåt 5 %, vilket innebar att den reala ökningen av handeln var något lägre än 1969.

Läget på det internationella betalningsområdet har under 1970 varit förhållandevis lugnt. En faktor som haft stor betydelse för utvecklingen har varit den utjämning av överskott och underskott, som skett i de

större industriländernas bytcsbalanser. En annan orsak har varit en stark ökning av den internationella likviditeten. I motsats till tidigare år, då tillskotten varit mycket små, var ökningen under 1970 av betydande storlek och uppgick till 10—12 miljarder dollar. Ökningen beror huvudsakligen på det starka utflödet av kapital från Förenta staterna, men en betydande del utgörs av den första tilldelningen av särskilda dragningsrätter med 3,5 miljarder dollar. Under året genomfördes även en kvothöjning i Internationella valutafonden.

Efter justeringen av de franska och tyska växelkurserna på hösten 1969 avtog de spekulativa kapitalrörelserna avsevärt. Under 1970 har de kortfristiga kapitalrörelserna till största delen bestått i ett kraftigt utflöde av kapital från Förenta staterna till i första hand Västtyskland. Till följd av lättnaderna i kreditpolitiken i Förenta staterna har de amerikanska affärsbankernas upplåning på eurodollarmarknaden sedan i maj 1970 sjunkit med över fyra miljarder dollar. De återbetalningar som således skett har starkt påverkat räntorna på eurodollarmarknaden, som sjunkit från ca 10,5 % i början av 1970 till ca 7 % mot slutet av året. Det är således främst penningpolitiken i Förenta staterna som ligger bakom den nedgång i det höga internationella ränteläget som kunnat konstateras under senare delen av 1970. Eftersom några mer omfattande spekulationer i växelkursförändringar inte förekommit har kapitalrörelserna i stor utsträckning styrts av skillnaderna i de olika ländernas penningpolitik. Utflödet av kapital från Förenta staterna har därvid förorsakat problem för Västtyskland, som genom ett högt ränteläge och en restriktiv ekonomisk politik försökt bekämpa den inhemska prisstegringen.

För 1971 förutses en begynnande produktionsuppgång i Förenta staterna. Den ekonomiska politiken lättades gradvis under loppet av 1970, varvid en del åtgärder inte väntas få full effekt förrän under 1971. Skattesänkningarna som trädde i kraft vid årsskiftet bör stimulera den privata efterfrågan och kreditpolitiken har redan börjat få ett gynnsamt inflytande på bostadsbyggandet. Eftersom ytterligare lättnader har signalerats i fråga om både finans- och kreditpolitiken, torde återhämtningen komma i gång en bit in på 1971. Även om utvecklingen i Förenta staterna på senare tid haft ett något mindre inflytande på konjunkturen i Västeuropa till följd av att importen inte i samma utsträckning som tidigare följt ekonomins utveckling i stort, kan produktionstillväxten i Förenta staterna få ett gynnsamt inflytande på konjunkturen i Västeuropa. Trots att återhämtningen troligen inte kommer förrän en bit in på 1971, är det sannolikt att importen växer snabbt även under det första halvåret på grund av en väntad stark lageruppyggnad.

För Västeuropas del finns vissa tendenser till en svagare tillväxttakt. En sådan utveckling kan föranledas av de successiva skärpningar av den ekonomiska politiken som under 1970 vidtogs i en del OECD-

länder, främst Västtyskland, för att dämpa prisstegringstakten. Dessa åtgärder väntas få full effekt under 1971. Mot detta står emellertid tendenser till expansion i andra länder, främst Storbritannien, där en snabbare tillväxt väntas. I Frankrike har lättnader skett i kreditpolitiken och en hög tillväxt förutses. I Italien tyder regeringens reformplaner på att de offentliga utgifterna växer minst lika snabbt som 1970. De vidtagna skattepolitiska åtgärderna får troligen inte någon mer påtagligt dämpande effekt på den privata konsumtionen. Graden av åtstramning i den ekonomiska politiken blir naturligtvis i flertalet länder beroende på om prisstegringstakten visar tecken till att avta. Om tendensen till lugnare prisutveckling i en del länder består, bedömer jag en fortsatt hög tillväxttakt som trolig.

Av stor betydelse för tillväxten i Västeuropa blir prisutvecklingen och den ekonomiska expansionen i Västtyskland. En del av de ekonomisk-politiska åtgärderna för 1971 har gjorts avhängiga av prisutvecklingen. Med anledning därav är det osäkert hur utformningen och styrkan av dessa åtgärder kommer att bli. Mycket talar dock för att de offentliga utgifterna kommer att öka dubbelt så snabbt som under 1970, vilket kan uppväga den minskade efterfrågan som väntas bli en följd av den tioprocentiga konjunkturrella extraskatten. Det är även möjligt, att den dämpning i investeringsverksamheten som märktes mot slutet av 1970 var en följd av de ändrade avskrivningsreglerna och att investeringarna åter skjuter fart då dessa ogynnsamma avskrivningsregler upphävs i slutet av januari. Lagerinvesteringarna kan emellertid väntas sjunka och de fasta investeringarna kommer troligen att öka långsammare än 1970, varför helhetsbilden tyder på en något lägre ekonomisk tillväxt än föregående år.

I de från svensk exportsynpunkt betydelsefulla nordiska länderna synes en fortsatt expansion under 1971 trolig. I Norge väntas tillväxttakten öka i förhållande till 1970 och i Danmark och Finland bedöms den komma att endast obetydligt understiga 1970 års ökningstakt.

Prisstegringstakten i industriländerna tycks ha nått sin topp under 1970. För OECD-området som helhet kan den allmänna prisstegringstakten väntas sjunka från 5,5 % till 3,5—4 % för 1971. OECD-ländernas exportpriser väntas endast öka med något över 2 % under 1971, vilket torde verka dämpande på den allmänna prisutvecklingen inom dessa länder. Ökningen av handeln inom OECD uppskattas till 7 à 8 % i volym för 1971.

Med hänsyn till den allmänna utvecklingen av investeringarna, konsumtionen och till den utformning den ekonomiska politiken syncs få är det sannolikt att tillväxten i Västeuropa även under detta år kommer att ligga på en hög nivå, om än något lägre än under 1970.

Mot bakgrund av vidtagna och signalerade lättnader i Förenta staternas kreditpolitik bör det minskade trycket på eurodollarmarknaden

bestå. Eftersom utvecklingen av de större industriländernas bytesbalans väntas gå i en utjämnande riktning även under 1971 och eftersom den internationella likviditeten kommer att öka genom ytterligare tilldelning av särskilda dragningsrätter och möjligen även genom ett fortsatt underskott i Förenta staternas betalningsbalans, torde i vart fall under första halvåret 1971 en lugn utveckling på det internationella monetära området kunna förutses.

I detta sammanhang vill jag beröra den utveckling som sker inom de europeiska gemenskaperna. Inom EEC har det ekonomiska integrationsarbetet fortskridit sedan man vid stats- och regeringschefsmötet i Haag i december 1969 fattade ett principbeslut om att fördjupa det ekonomiska samarbetet. Under 1970 har beslut fattats om inrättandet av ett kortfristigt monetärt stödsystem och planer på ett medelfristigt sådant stöd föreligger.

Förhandlingar har inletts för att utvidga samarbetet till att omfatta fler länder än de ursprungliga sex. Storbritannien, Irland, Norge och Danmark har ansökt om medlemskap. De övriga EFTA-länderna har också inlett överläggningar för att uppnå sådana överenskommelser om samarbete, som är anpassade till resp. lands särskilda ekonomiska och politiska förhållanden. Sverige har därvid inte bundit sin ståndpunkt till någon speciell samarbetsform utan lämnat frågan om formen för svensk anknytning till de utvidgade gemenskaperna öppen. Överläggningarna med EEC avser f. n. utredande samtal med kommissionen. När dessa har slutförts blir det aktuellt med realförhandlingar om innehållet i och formerna för Sveriges samverkan med de europeiska gemenskaperna.

Det är regeringens förhoppning att överläggningarna mellan EEC och EFTA-länderna skall leda fram till överenskommelser, som bidrar till att slopa handelshindren i Västeuropa och skapa förbättrade förutsättningar för den ekonomiska utvecklingen i detta område samt främja en friare världshandel.

2. Konjunkturutveckling och ekonomisk politik i Sverige 1970

Huvuduppgiften för den ekonomiska politiken under 1970 var att motverka tendenserna till spänningar i ekonomin, vilka tog sig uttryck i ett stigande efterfrågetryck på arbetsmarknaden, ökande underskott i bytesbalansen och ett tilltagande pris- och kostnadstryck. Politiken gavs mot denna bakgrund en generell restriktiv inriktning. Den strama kreditpolitik, som genomförts redan under 1969 och som främst varit motiverad av hänsyn till vår valutasituation, bibehölls och kompletterades med en skärpning även av finanspolitiken.

Tendenserna till överhettning i ekonomin bestod under första halvåret. Den intensifiering av högkonjunkturen som skedde under denna

period kan väsentligen återföras till utvecklingen av lagerinvesteringarna. Mellan första halvåret 1969 och 1970 beräknas sålunda lagerinvesteringarnas tillväxt ha motsvarat en ökning av bruttonationalprodukten under denna tid med 4 à 5 %. Samtidigt försvagades mellan dessa perioder handelsbalansen med ca 950 milj. kr. Denna försvagning återspeglade dels en främst av lageruppbyggnaden starkt uppdriven import, dels det förhållandet att den betydande utländska efterfrågan på våra exportvaror inte kunde fullt ut tillgodoses på grund av bristande produktionskapacitet.

Konjunkturutvecklingen föranledde regeringen att efter hand ytterligare strama åt den ekonomiska politiken. Den till årsskiftet 1970—71 förlagda höjningen av mervärdeskatten genomfördes för vissa kapitalvaror redan den 9 februari 1970 och ytterligare åtgärder vidtogs under våren i syfte att skapa ökat exportutrymme och lätta trycket på arbetsmarknaden. Statliga industribeställningar senarelades i inte oväsentlig omfattning och den 25-procentiga investeringsavgiften på mindre angelägna byggen återinfördes. Statsbudgeten för budgetåret 1970/71 innebar vidare en påtaglig skärpning av finanspolitiken i förhållande till närmast föregående budgetår. För att uppnå den eftersträlvade dämpningen av efterfrågan, särskilt den importkrävande, framstod det emellertid som nödvändigt att ytterligare strama åt finanspolitiken. Skatten på motorbränslen samt sprit och vin höjdes därför den 1 november 1970 och den beslutade höjningen av mervärdeskatten tidigare lades för vissa hushållskapitalvaror. Vid ingången av år 1971 höjdes vidare dels den allmänna arbetsgivaravgiften från 1 % till 2 %, dels arbetsgivaravgiften till sjukförsäkringen, dels också energiskatten på den privata förbrukningen av elkraft. Dessa åtgärder syftade till att dämpa såväl den privata konsumtionen som näringslivets efterfrågan. En återhållande verkan på den privata konsumtionen åstadkoms vidare genom de förmånliga sparmöjligheter som infördes för den överskjutande skatt, som utbetalas omkring årsskiftet 1970—71.

Kreditpolitiken har spelat en central roll i den ekonomiska politiken under den senaste högkonjunkturen. En kraftig åtstramning genomfördes under loppet av 1969 och denna stramhet bibehölls under 1970. Denna inriktning av politiken var till en början främst föranledd av hänsyn till vår utrikesbalans och valutasituation men blev efter hand motiverad även av de krav som ställdes av den inhemska konjunkturutvecklingen. Kreditrestriktionerna har kommit att innefatta föreskrifter om likviditetskvoter och kassakvoter samt åtgärder för att mera direkt begränsa bankernas utlåning. Under våren 1970 träffade riksbanken sålunda en överenskommelse med affärsbankerna som innebar att deras utestående krediter till andra ändamål än bostadsbyggande under loppet av 1970 inte skulle få öka med mera än 4 %. I linje

härmed träffades också en uppgörelse om att beviljade checkräknings- och motsvarande krediter skulle skäras ned.

Den restriktiva ekonomiska politiken ledde till en dämpning av den inhemska efterfrågans tillväxt och till en förbättring av den samhälls-ekonomiska balansen under senare delen av år 1970. Av särskild betydelse var den påtagliga dämpning av lagerinvesteringarna som ägde rum. Denna bidrog i hög grad till den förstärkning av handelsbalansen som kunde registreras under andra halvåret och till att trycket på arbetsmarknaden lättade.

Som helhet präglades fjolåret av en stark efterfrågan och en snabb produktionstillväxt. Den totala produktionens ökningstakt sjönk visserligen från 5,7 % under 1969 till 4,3 % under 1970 men tillväxten var likväl högre än vad som bedömdes möjligt i den reviderade finansplanen. Industriproduktionen ökade 1970 med 7,5 %, vilket innebar ungefär samma takt som året innan. En väsentlig förutsättning för att produktionstillväxten kunde hållas väl uppe var den ökning i sysselsättningen med ca 1,5 %, räknat i timmar, som visade sig möjlig att åstadkomma, inte minst tack vare aktiva insatser inom arbetsmarknadspolitiken och den sociala servicesektorn.

Tabell 1. Försörjningsbalans för år 1970

	1970 Miljarder kr.	Volymförändringar i % från föregående år	
		1969	1970
<i>Tillgång:</i>			
Bruttonationalprodukt	162,1	5,7	4,3
Import	36,1	13,3	9,2
Summa tillgång	198,2	7,3	5,4
<i>Användning:</i>			
Bruttoinvestering	35,9	3,7	0,8
näringsliv	14,8	3,4	3,6
däruv: industrin	7,0	5,1	7,6
statliga myndigheter och affärsverk	4,4	4,3	3,3
kommuner	8,5	4,2	0,3
bostäder	8,2	3,5	— 5,0
Lagerförändring	5,3	.	.
Privat konsumtion	84,8	4,5	2,8
Offentlig konsumtion	37,5	5,4	5,3
Tjänstenetto	0	.	.
Export	34,7	13,4	8,7
Summa användning	198,2	7,3	5,4

Den totala efterfrågans tillväxt avtog från ca 7,5 % 1969 till ca 5,5 % 1970. Dämpningen är hänförlig till en svagare ökning såväl av den inhemska efterfrågan som av exporten. Den inhemska efterfrågans tillväxt

bibehölls på en förhållandevis hög nivå, vilket framför allt berodde på en fortsatt betydande ökning av lagerinvesteringarna. Frånräknas lagerförändringarna framkommer en nedgång i efterfrågans tillväxt från 4,5 % 1969 till 2,8 % 1970, vilket illustrerar graden av hårdhet i den ekonomiska politiken. Vid en mera normal ökning av lagerinvesteringarna skulle alltså uppgången i efterfrågan ha hållit sig inom ramen för produktionstillväxten.

Dämpningen av efterfrågan har gällt både konsumtionen och investeringarna. Den privata konsumtionens tillväxt stannade vid knappt 3 % mot 4,5 % under 1969. Den offentliga konsumtionen fortsatte att öka i ungefär oförändrad takt eller med drygt 5 %. För de totala investeringarna i fast realkapital noteras en påtaglig uppbromsning, nämligen från drygt 3,5 % 1969 till omkring 1 % 1970. Denna förklaras främst av bostadsbyggandets och de kommunala investeringarnas utveckling. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter uppskattas till 106 000 mot 109 000 under 1969. Bostadsinvesteringarna beräknas dock i volym ha minskat med 5 %. Kommunernas investeringar, som under större delen av 1960-talet ökat i en takt av ungefär 10 % per år skulle enligt de beräkningar som nu är tillgängliga ha stigit med endast knappt 0,5 % under 1970. Att såväl kreditåtstramningen som byggregleringen inverkat dämpande på kommunernas investeringsverksamhet är ställt utom tvivel. Det kan dock vara osäkert om en mera definitiv statistik kommer att utvisa en så kraftig dämpning som nu uppges. Medan de offentliga investeringarna hölls tillbaka visade industrins investeringar en snabb tillväxt, vilket står i god överensstämmelse med den ekonomiska politikens intentioner. Ökningen uppgick till 7,5 %, vilket visserligen var mindre än vad som angavs i den reviderade finansplanen men likväl ett par procentenheter mera än under 1969. Det bör understrykas att ökningen under 1969 nu beräknas ha blivit väsentligt större än vad tidigare kalkyler angivit, varför uppgången under 1970 skedde från en högre nivå än enligt tidigare bedömningar.

Näringslivets totala investeringar inberäknat lagren steg trots den strama kreditpolitiken mycket starkt eller med drygt 20 % i volym och lämnade därmed det största bidraget till den inhemska efterfrågans ökning. Finansieringen av uppgången i lagerinvesteringarna kan, till den del det rör sig om import, antas ha i betydande utsträckning skett utomlands. Tillväxten av den offentliga sektorns konsumtion och investeringar inklusive bostadsbyggandet dämpades däremot kraftigt, från 4,5 % 1969 till 2,7 % 1970. Dämpningen avsåg främst kommunernas investeringar och bostadsbyggandet.

Ett uttryck för intensiteten i högkonjunkturen, särskilt under första halvåret, var den starka efterfrågan på arbetskraft. Antalet lediga platser var under större delen av året högre än något tidigare år. Den vid arbetsförmedlingarna registrerade arbetslösheten visade en uppgång un-

der årets sista månader men 1970 var i sin helhet ett år med låg arbetslöshet. Arbetskraftsundersökningarna visar att arbetslösheten reducerades mest markant i skogslänen.

Den höga efterfrågan på arbetskraft kunde mötas med ett ökat utbud. Det väsentligaste sysselsättningsstillskottet härrörde från de gifta kvinnorna. Enligt arbetskraftsundersökningarna ökade antalet förvärvsarbetande gifta kvinnor under loppet av år 1970 med ca 50 000. Nära hälften av dessa hade barn i förskoleåldern. Nettoimmigrationen kan beräknas ha överstigit det dittills högsta talet, ca 45 000, som registrerades 1969.

Den kraftiga ökningen av sysselsättningen var, som jag nyss har påpekat, av avgörande betydelse för den höga tillväxttakt i produktionen som uppnåddes under år 1970. Sysselsättningsökningen förutsatte aktiva insatser från samhällets sida, främst inom arbetsmarknadspolitikens ram. Under fjolåret deltog sålunda omkring 100 000 personer i arbetsmarknadsutbildning. En inte oväsentlig andel av dessa saknade förvärvsarbete före utbildningen och representerar ett nytillskott till arbetsmarknaden. Andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildningen har stigit snabbt och uppgick i höstas till 45 %.

Under hösten 1970 märktes en avmattning i efterfrågan på arbetskraft. Bristen är dock vid ingången av det nya året stor inom delar av industrin.

Det höga efterfrågetrycket på arbetsmarknaden har lett till en påtaglig stegring av takten i löneglidningen. Inom industrin uppgick denna till 7 % mot 4 % 1969. För samtliga löntagare blev löneglidningen 4 % mot 2,3 % 1969. Den totala lönesumman beräknas 1970 ha ökat med 11,5 %, vartill förutom löneglidning och avtalsenliga löneökningar även bidrog en ökad sysselsättning. Till följd av prisutvecklingen stannade dock ökningen av de disponibla realinkomsterna vid drygt 3 %. Sparandets andel av hushållens inkomster beräknas inte ha förändrats nämnvärt i förhållande till 1969.

Den ökade takt i prisstegringarna som gjorde sig gällande mot slutet av 1969 kvarstod även under 1970. Fram till augusti steg priserna på livsmedel med 7,4 %. Då denna utveckling indikerade en påtaglig höjning av marginalerna och då ytterligare prishöjningar aviserades fattade regeringen beslut om prisstopp på vissa livsmedel från utgången av augusti. Prisstoppet gjordes allmänt från början av oktober. Konsumentpriserna beräknas ha ökat med 7 % under loppet av 1970. Av denna uppgång kan 1,4 % hänföras till öknningar av de indirekta skatterna, 0,6 % till ändring av bostadskostnader och 1,7 % till höjningar av internationellt bestämda priser. Genomslaget av kostnadsstegringar inom de från internationell konkurrens skyddade näringarna beräknas ha blivit starkare än normalt och lett till en prisuppgång med 2,7 %.

En väsentlig uppgift för den ekonomiska politiken har varit att skapa förutsättningar för en förbättring av byttsbalansen genom att dämpa

importefterfrågan och bereda utrymme för den utländska efterfrågan på våra exportvaror. Exportutvecklingen under 1970 visar att politiken i detta hänseende lett till betydelsefulla resultat. I volym ökade exporten sålunda med drygt 8,5 % och tillväxten höll sig därigenom väl i nivå med utvecklingen av den internationella handeln. Verkstadsexporten var särskilt expansiv medan råvaruexportens tillväxt avtog, främst av kapacitetsskäl.

Importen ökade något snabbare än exporten eller drygt 9 % i volym. Tillväxten var särskilt stark under första halvåret till följd av den snabba lageruppbyggnaden. Under andra halvåret däremot, då lagerinvesteringarna dämpades, stagnerade importen.

Trots en begränsad förbättring av bytesförhållandet resulterade varuutbytet med utlandet i en ökning av handelsbalansens underskott med drygt 400 milj. kr. till drygt 1,3 miljarder kr. Balansen i fråga om utbytet av tjänster och transfereringar fortsatte att försämrats i ungefär samma omfattning som under 1969 eller med ca 450 milj. kr. Bl. a. registreras en ytterligare försämring av turistnettot med ca 500 milj. kr., vilket är väsentligt mera än vad som noterats för tidigare år. Häri torde dock ingå även andra transaktioner än sådana som direkt har samband med turisttrafiken.

En sammanställning av uppgifterna om handelsbalansens och tjänste- och transfereringsbalansens utveckling visar att bytesbalansens underskott steg från drygt 1 miljard kr. 1969 till drygt 1,9 miljarder kr. 1970. För de registrerade kapitaltransaktionerna, inklusive affärsbankernas tidsposition, noteras däremot ett kraftigt omslag i positiv riktning från

Tabell 2. Betalningsbalans 1968—1970 (milj. kr.)

	1968	1969	1970
Handelsbalans	— 880	— 890	— 1 330
Tjänstebalans inkl. transfereringar m.m.	+ 320	— 120	— 580
Bytesbalans	— 560	— 1 010	— 1 910
Kapitalbalans	+ 620	— 390	+ 710
Restpost	— 90	— 450	+ 1 300
Valutareservens förändring	— 30	— 1 850	+ 100

ett utflöde med nära 400 milj. kr. 1969 till ett inflöde med drygt 700 milj. kr. 1970. Härtill bidrog bl. a. svenska obligationsemissioner i utlandet under 1970 till ett värde av närmare 400 milj. kr. avsedda att finansiera svenska företags investeringar utomlands. År 1969 ägde inga sådana emissioner rum. Även förändringarna i fråga om varvskrediter samt rederiers och flygbolags krediter ledde till en förskjutning av motsvarande kapitaltransaktioner i positiv riktning. Den s. k. restposten visar ett

positivt värde om ca 1,3 miljarder kr. 1970 mot ett negativt belopp om ca 450 milj. kr. 1969.

Valutareserven ökade med ett hundratal milj. kr. 1970 efter att ha minskat med ca 1 850 milj. kr. 1969. Denna omsvängning visar att kreditpolitiken nådde ett av sina huvudsyften.

Den svenska ekonomins utveckling under 1970 har i vissa avseenden varit mindre tillfredsställande. Det gäller framför allt takten i prisstegringarna, som måste betecknas som oroande hög. Det kraftigt ökade underskottet i bytesbalansen är ett annat tecken på att den ekonomiska politikens intentioner inte helt kunnat fullföljas. Positiva inslag är å andra sidan den höga tillväxttakten av produktion, export och industrins investeringar och att sysselsättningsläget väsentligt förbättrats i ekonomiskt svagare delar av landet.

I två avseenden underskattades otvivelaktigt styrkan och uthålligheten av högkonjunkturen. Det ena gällde den internationella utvecklingen, som ledde till både ett starkare efterfrågetryck och kraftigare prisstegringsimpulser än vad som kunde förutses. Det andra var den överraskande stora lageruppbyggnad som, trots de betydande lagerinvesteringarna under 1969, fortsatte också 1970. Denna lagerökning kunde komma till stånd trots den hårda kreditpolitiken. Därtill kom att löneutvecklingen blev snabbare än vad det rimligen fanns anledning att räkna med mot bakgrunden av att 1970 var andra året i en tvåårig avtalsperiod med ganska måttliga avtalsenliga lönehöjningar. Dessa utvecklingstendenser föranledde de åtstrammingsåtgärder som gradvis sattes in och som fullföljdes vid höstriktsdagen 1970.

Med den politik som förts och med den successiva åtstramning som skett av finanspolitiken har den samhällsekonomiska balansen väsentligt förbättrats under andra halvåret. Det återspeglas främst i förbättringen av utrikesbalansen. Härigenom har ett gynnsammare utgångsläge skapats för den ekonomiska politiken under 1971.

3. Den ekonomiska politiken 1971

3.1 Mål och förutsättningar

De centrala målen för den ekonomiska politiken 1971 är givna: full sysselsättning, fortsatt hög tillväxttakt, jämnare inkomstfördelning samt bättre regional balans. Härtill kommer kravet på stabilisering av prisnivån. Om dessa målsättningar skall kunna uppfyllas också på längre sikt är en grundläggande förutsättning att jämvikten i vår bytesbalans med omvärlden kan återställas.

Vi har bakom oss ett par år som präglats av en stark och ihållande högkonjunktur. Intensiteten i denna översteg väsentligt den högkonjunktur som rådde i mitten på 1960-talet. Kapacitetsutnyttjandet har de båda senaste åren varit mycket högt och tidvis överträffat det maximum

som nåddes under förra högkonjunkturen. Efterfrågetrycket har varit starkt, vilket återspeglats i en överhettning på arbetsmarknaden. Takten i prisstegringarna, som 1968 pressades ned till 2 0/0 — den lägsta nivån under 1960-talet — steg ånyo såväl 1969 som 1970.

Det står klart att kulmen i högkonjunkturen nu passerats. Vi går 1971 in i ett lugnare konjunkturförlopp. Det är dock inte fråga om någon kraftigare konjunkturavmattning utan utvecklingen präglas fortfarande av aktivitet på hög nivå.

Den internationella konjunkturen var i fjol fortsatt expansiv. Utvecklingen utomlands gav starkt utslag i vårt land med en snabb tillväxt i utrikeshandeln och en påverkan av priserna som följd.

De yttre förutsättningarna för den ekonomiska utvecklingen ter sig övervägande gynnsamma i år. Sålunda förutses en fortsatt snabb ökning av produktion och handel i våra viktigare avnämländer, även om tillväxttakten väntas bli något lägre än i fjol.

Ett karakteristiskt drag i den internationella utvecklingen under fjolåret var den snabba uppgången av priser och löner. I genomsnitt steg priserna i OECD-länderna med drygt 5 0/0, och samtidigt — vilket var ett nytt inslag — ökade världshandelspriserna nästan lika mycket. Som jag redan visat, fick denna utveckling återverkningar även på den svenska prisnivån. Den ekonomiska politiken har i utlandet allmänt inriktats på att få till stånd en dämpning av pris- och kostnadsutvecklingen 1971.

Den ekonomiska aktiviteten var 1970 högt uppdriven i flertalet OECD-länder. Denna expansion väntas fortsätta i år. Detta gäller bl. a. de ur svensk exportsynpunkt betydelsefulla nordiska länderna, främst Norge och Finland. Utvecklingen i Västtyskland ter sig mera osäker. Övervägande skäl talar dock för att avmattningen i den västtyska konjunkturen blir måttlig och att den efterhand följs av en mera aktiv efterfrågeutveckling. Den ekonomiska utvecklingen i Storbritannien och Förenta staterna skilde sig 1970 från utvecklingen i övriga OECD-länder. I Storbritannien var tillväxten av efterfrågan och produktion mycket måttlig, och i Förenta staterna rådde närmast stagnation. I år förutses en konjunkturuppgång komma till stånd i båda dessa länder.

Trots en betydande expansion av exporten skedde i fjol en viss försämring av balansen i vårt varuutbyte med utlandet. Som jag redan framhållit spelade lagerökningen en avgörande roll för utvecklingen av utrikeshandeln. Lagerinvesteringarna väntas i år bli betydligt mindre än i fjol. Med hänsyn främst till omsvängningen i lagerutvecklingen kommer ökningstakten för importen att dämpas inte oväsentligt jämfört med året innan. Med en fortsatt kraftig uppgång av exporten bör en klar förbättring av handelsbalansen kunna realiseras.

Mot bakgrund av efterfrågeutvecklingen i våra viktigaste avnämländer framstår en uppgång av exporten i ungefär samma takt som i

fjol, eller med 8,5 % i volym, som realistisk. Fjölårets exportökning hänförde sig i första hand till färdigvarorna. Exporten av verkstadsprodukter ökade i fjol värdemässigt med drygt 25 %, vilket är den snabbaste tillväxten på ett par decennier. Också i år är prognosen gynnsam för denna varugrupp, även om samma höga ökningstakt inte kan behållas.

Exporten av järn och stål hämmades i fjol av en stark inhemsk efterfrågan. Till följd av den kraftiga prisstegringen blev dock den värdemässiga ökningen betydande. Priserna på järn och stål förutses i år gå ned, vilket motvägs av att en volymmässig uppgång kommer till stånd. Malmexporten bör i år kunna öka inte oväsentligt, vilket möjliggör ett återtagande av de marknadsandelar som förlorades i fjol. Exporten av massa och papper torde volymmässigt öka i ungefär samma takt som i fjol. Sammantaget beräknas råvaruexporten hävda sig bättre i år än i fjol. Uppgången i volym beräknas bli 4 % mot 0,5 % år 1970.

Den kraftiga exportstegringen i fjol bidrog till att försvagningen av handelsbalansen — trots den av lagerutvecklingen betingade starka uppgången av importen — kunde bli relativt begränsad. Försvagningen av bytesbalansen med 900 milj. kr. till ett underskott på 1,9 miljarder kr. är till stor del resultatet av den synnerligen kraftiga försämringen av turistnettot. Av tillgängliga uppgifter att döma kan denna försämring inte till sin huvuddel förklaras av någon markant ökning av turistresorna. Andra förklaringar får i stället sökas. En sådan kan vara att omfattningen av den utländska arbetskraftens överförande av medel till hemlandet ökat.

Som jag nyss anfört bör en förbättring av handelsbalansen kunna komma till stånd i år. Även om hänsyn tas till en viss fortsatt försämring av tjänste- och transfereringsposterna bör bytesbalansens underskott kunna reduceras inte oväsentligt.

Utvecklingen under 1970 och de aktuella tendenserna i den svenska ekonomin ger en klar vägledning för den ekonomiska politikens inriktning 1971. En avgörande utgångspunkt är därvid den jämviktsrubbningsom utgörs av den bristande utrikesbalansen. Pris- och kostnadsutvecklingen måste ägnas fortsatt vaksamhet.

Bristen på balans i utrikesbetalningarna äventyrar på sikt ett framgångsrikt fullföljande och en utbyggnad av välfärdspolitiken. Vår politik för full sysselsättning och rättvis inkomstfördelning är liksom möjligheterna att bistå de fattiga länderna beroende av att balansen i utrikesbetalningarna återställs.

Politiken måste således klart och målmedvetet inriktas på att nå balans i utrikeshandeln. Som jag nyss anfört bör vi i år kunna räkna med en väsentlig förbättring i bytesbalansen. Jag vill emellertid varna för att uppfatta denna förbättring som ett tecken på att de grundläggande balansproblemen nu har övervunnits och att några särskilda åtgärder inte

skulle vara behövliga. Det är helt naturligt att det stora underskott som i följd uppkom genom de högt uppdrivna lagerinvesteringarna i år följs av minskade valutaanspråk från lagersidan. Den förändring i 1971 års bytesbalans som förutses har därför till väsentlig omfattning karaktär av temporär förbättring. Någon tillräcklig strukturell förbättring i ekonomin som automatiskt leder till balans i utrikesbetalningarna har ännu inte inträffat och torde inte heller kunna uppnås utan en fortsatt kraftfull ekonomisk politik. Vår industriella konkurrenskraft och exportförmåga kommer här i förgrunden.

När det gäller att ta ställning till frågan efter vilka vägar vi kan avhjälpa det nuvarande underskottet i bytesbalansen samt möta de ökande valutakraven som hänger samman med tillväxten av u-landsbiståndet vill jag erinra om den utveckling som varu- och tjänstebalanserna undergått. Sedan lång tid har för vårt varuutbyte med andra länder registrerats ett visst underskott. Detta har dock balanserats av ett överskott på tjänsteområdet — nettot av sjöfart, turism, licenser etc. Sedan slutet av 1950-talet har emellertid en fortgående reducering av det positiva tjänstenettet ägt rum till följd av bl. a. den ökande turismen. Möjligheterna att vända utvecklingen på tjänsteområdet bedömer jag inte vara stora, utan jag anser det vara realistiskt att utgå från att ett negativt saldo kommer att gälla för denna del av bytesbalansen. Det blir därför på varusidan som vi måste åstadkomma den nödvändiga förbättringen. Det tidigare underskottet i handelsbalansen måste sålunda vändas till ett kraftigt överskott. En sådan omsvängning kräver dels återhållsamhet i fråga om den efterfrågan som inriktar sig mot importen, dels att resurserna inriktas för att öka exporten och att en fortsatt snabb utbyggnad av den utlandskonkurrerande hemmaindustrin kommer till stånd. Det blir därmed en primär uppgift för den ekonomiska politiken att säkra en gynnsam produktionsutveckling inom industrin. Med den knappa arbetskraftstillgång som kan bedömas komma att råda framgent och med den beslutade arbetstidsförkortningen måste åtgärderna i detta syfte främst inriktas på att hålla uppe och stimulera investeringsverksamheten inom industrin. Det måste härvid beaktas att eftersom investeringarna inte omedelbart bidrar till en produktionsökning, måste utbyggnaden av produktionsapparaten komma till stånd utan dröjsmål.

Behovet att återställa utrikesbalansen ställer således den ekonomiska politiken inför två ofrånkomliga krav. Dessa riktar sig mot resursfördelningen i samhällsekonomin. För det första måste resursinriktningen förskjutas mot avsättning av en större andel varor och tjänster utomlands och lägre tillväxttakt i förbrukningen inom landet. För det andra måste en hög investeringsverksamhet upprätthållas inom industrin. Samtidigt är det nödvändigt att pressa ned takten i pris- och kostnadsstegringarna.

De stabiliseringspolitiska målen måste följaktligen i dagens läge ges prioritet i den ekonomiska politiken. Detta innebär dock inte att de krav eftersätts som en progressiv samhällsordning ställer på fortsatta strävanden att lösa de fördelningspolitiska och strukturpolitiska problemen. Det är för att kunna nå ekonomiska framsteg och stigande välfärd som kravet på stabilitet i ekonomin har ställts i förgrunden med särskild styrka.

Årets budgetförslag har utformats med sikte på att uppnå en nödvändig åtstramning. Utgifternas expansion hålls tillbaka och upplåningsbehovet begränsas i förhållande till det nu löpande budgetåret. För att möjliggöra detta har en mycket restriktiv prövning av utgiftsbehoven varit ofrånkomlig. De av 1970 års höstriksdag beslutade inkomstförstärkningarna i form av höjda skatter på bensin, sprit och vin m. m. samt höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften hade samma syfte, dvs. att åstadkomma en av alla efterlyst förstärkning av finanspolitiken. Någon ytterligare inkomstförstärkning har jag i dagens läge inte bedömt vara erforderlig. Jag bortser då från den skatt på annonser, som jag senare kommer att behandla och som främst motiveras av behovet att förstärka presstödet. Jag vill i detta sammanhang förutskicka att reklamutredningen, som utreder frågan om en allmän avgiftsbeläggning av reklam, kommer att utan dröjsmål framlägga sina förslag.

Jag vill även rikta uppmärksamheten på den kommunala utgiftsutvecklingen, som drivit upp nivån för de kommunala utdebiteringarna mycket snabbt. Utbyggnaden av kommunernas verksamhet sker i mycket snabb takt. Möjligheterna från statens sida att på kort sikt påverka denna utveckling i dämpande riktning är begränsade. Samtidigt bör framhållas att utgiftskraven inom det kommunala området till inte oväsentlig del kan föras tillbaka på beslut som fattats av regering och riksdag. Skall en lugnare utveckling kunna uppnås för kommunerna är det en nödvändighet att alla centrala beslut som har kostnadskonsekvenser för kommunerna noggrant prövas också med hänsyn till sina finansierings- och skattekonsekvenser på kommunsidan. I samma syfte har regeringen nyligen beslutat att begränsa myndigheternas rätt att meddela råd och anvisningar till kommunerna, i de fall då dessa kan medföra inte oväsentliga kostnadsökningar. Detta bör leda till att av staten initierade kostnadshöjningar för kommunerna begränsas.

Restriktiviteten i budgetpolitiken är även motiverad av behovet att åstadkomma lättnad på kreditmarknaden. Denna lättnad bör i första hand komma den från valutasynpunkt helt avgörande industriella sektorn till del för att därmed åstadkomma ökade investeringar och ökad produktion. Den offentliga sektorn tvingas i konsekvens härmed under en övergångstid till en viss återhållsamhet.

Vid kreditgivning bör således utbyggnaden av kapacitet och pro-

duktion inom industrisektorn ges företräde. Jag utgår från att bankinstituten är villiga att medverka till att finna sådana former för kreditförmedlingen som är avpassade till och effektivt tillgodoser detta syfte. Jag vill ånyo understryka att de lättnader i nuvarande kreditpolitik som jag förordat för sitt genomförande kräver att relativt större krav ställs på finanspolitiken.

För att säkerställa den eftersträvade investeringsuppgången bör lättnader på kreditmarknaden för industrins del stödjas av andra åtgärder, ägnade att stimulera investeringsviljan. Jag anser sålunda motiverat att genom medgivande av särskilt investeringsavdrag om 10 % stimulera företagen att öka sina investeringar i maskiner och inventarier under 1971. Förslag härom kommer att föreläggas riksdagen i särskild proposition. Med hänsyn till konjunkurläget anser jag det inte motiverat att frisläppa investeringsfonderna. Däremot bör de liksom hittills användas i lokaliserings- och regionalpolitiskt syfte.

I detta sammanhang vill jag även beröra ett par andra åtgärder avsedda att förbättra de finansiella förutsättningarna för företagens långsiktiga investeringsplanering. En av dessa utgörs av en utbyggnad av Sveriges Investeringsbanks utlåningsmöjligheter. Investeringsbanken har som huvuduppgift att bidra till finansieringen av sådana investeringar inom näringslivet, som är alltför stora och/eller riskfyllda för övriga kreditinstitut ensamma. Vid utgången av 1970 uppgick investeringsbankens utestående lån till drygt 500 milj. kr. och dess låneutfästelser till ytterligare 1,1 miljarder kr. Bankens totala åtaganden uppgår således till 1,6 miljarder kr. Eftersom banken i regel samverkar med andra långgivare vid finansiering av investeringsprojekt har den långt större betydelse för näringslivets investeringsverksamhet än vad dessa siffror anger.

Investeringsbankens åtaganden har under de senaste två åren ökat med ca 500 milj. kr. per år. Banken har visat sig vara ett effektivt näringspolitiskt medel och svarar mot väsentliga behov hos näringslivet. Det framstår därför som angeläget att banken tillåts öka sitt bidrag till näringslivets investeringar i samma takt som under tidigare år.

För de mindre och medelstora företagen spelar de av staten och affärsbankerna gemensamt ägda kreditinstituten AB Industrikredit och AB Företagskredit en stor roll. Under 1970 ökade dessa institut sin långivning kraftigt. Jag förutsätter att de under 1971 får möjligheter att öka sin utlåning i ungefär samma takt.

Näringslivets expansion och investeringsvilja är starkt avhängiga av exportmöjligheterna. Dessa är i sin tur inte sällan beroende av att lämplig exportkreditfinansiering kan arrangeras. Sådan finansiering har hittills i allt väsentligt handhåfts av affärsbankerna och AB Svensk Exportkredit, vilket inte hindrar att ytterligare insatser på området synes vara motiverade. Det är därför lämpligt att investeringsbanken i linje med

sina allmänna syften medverkar till att lösa företagens finansieringsproblem inte bara när det gäller investeringsprojekt utan också i fråga om exportkreditgivning. En av vägarna härför kan vara upplåning utomlands. Banken har genom sitt stora egna kapital goda möjligheter att erhålla fördelaktiga villkor vid upplåning på utländska kapitalmarknader.

I kompletteringspropositionen till fjolårets riksdag uttalade jag att det borde övervägas att åstadkomma en viss kapitalimport i mera organiserade former än den som ägt rum tidigare år. Syftet med en sådan kapitalimport måste vara, att den kommer den industriella utbyggnaden till godo. En upplåning utomlands av investeringsbanken utgör ett led i dessa strävanden. Även industriföretag bör beredas möjlighet till en långfristig upplåning utomlands. Företagen bör då kunna visa upp preciserade och från bytesbalans- och valutasynpunkt angelägna investeringsplaner. Storleken av upplåningen utomlands får vid varje tillfälle bedömas med hänsyn till tillgången på reala resurser och samhällsekonomiskt utrymme.

Ett ökat finansiellt utrymme kommer således att successivt ställas till förfogande för industrins investeringar. En väsentlig förutsättning för att framgångsrikt genomföra de ekonomisk-politiska intentionerna blir då att erforderlig handlingsberedskap och insatsvilja finns inom företagen. Att döma av de planer industrin presenterat är denna förutsättning i dag för handen.

Expansionen av industriinvesteringarna innebär också att ett antal äldre, mindre lämpligt utformade arbetsställen moderniseras. I andra fall innebär det att nya produktionsenheter kommer till. Den ökade investeringsverksamheten innebär därmed en betydelsefull möjlighet att förbättra arbetsmiljön inom vårt näringsliv. Med en väl utformad samverkan mellan näringslivet, de fackliga organisationerna och arbetarskyddsmyndigheterna bör den nu aktuella expansionen av industriinvesteringarna också ses som ett inslag i reformarbetet på arbetsmiljöns område.

Insatserna för en förbättrad regional balans har successivt förstärkts under senare år. Den industriella expansion som uppläggningsen av den ekonomiska politiken syftar till, skapar förutsättningar för ökad sysselsättning i de sysselsättningsvaga områdena. Möjligheterna att styra denna expansion i önskvärd riktning har också ökat genom den nya aktiva regionalpolitik som nu genomförs.

En viktig uppgift för den ekonomiska politiken är att hålla investeringsviljan uppe även framdeles. Företagens egna strävanden att stärka sin konkurrensförmåga måste aktivt stödjas genom målmedvetna näringspolitiska insatser från samhällets sida. Detta förutsätter ett väl utbyggt fortgående samarbete mellan samhället och näringslivet grundat på ömsesidigt informationsutbyte och fortlöpande överläggningar om

framtidsbedömningar och långsiktig planering. Ett sådant ökat samarbete begränsar inte de enskilda företagens ansvar att självständigt ta ställning till och anpassa sin verksamhet till de ständigt nya krav och möjligheter som den ekonomiska, tekniska och sociala utvecklingen skapar.

Även om en utbyggnad av näringslivets kapacitet är nödvändig, förtjänar det emellertid starkt understrykas att vårt näringslivs konkurrenskraft i sista hand bestäms av kostnadsutvecklingen här hemma. Som jag tidigare framhållit kan vi i år förutse en uppbromsning av pris- och kostnadsutvecklingen utomlands. Inställningen torde nämligen vara allmän bland industriländerna att en markerad dämpning av prisstegringarna måste komma till stånd. Från vår synpunkt framstår det därför som vitalt att priser och kostnader i år inte utvecklas ogynnsamt i Sverige. Skulle priser och kostnader stiga inte oväsentligt snabbare i Sverige än i de länder, där vår exportindustri har sin avsättning, torde vi i det rådande valutaläget ha begränsade möjligheter att framgångsrikt säkra vår fullsysselsättningspolitik.

Under inverkan av bl. a. de osedvanligt kraftiga internationella prisstegringarna, men även av den starka inhemska efterfrågepressen, tenderade priserna i Sverige att i fjol stiga oroande snabbt. De motiv som föranledde regeringen att inför denna situation hösten 1970 införa ett temporärt prisstopp — först begränsat till livsmedel och sedan av generell natur — har tidigare utförligt redovisats. Prisstoppet har otvivelaktigt medverkat till att begränsa prisstegringen under 1970. Under loppet av året steg likväl priserna, mätt med konsumentprisindex, med inte mindre än 7 0/0. Vid en internationell jämförelse framstår denna prisstegring trots allt inte som anmärkningsvärt stor. Det förefaller också som pris- och kostnadsutvecklingen i fjol inte försämrade näringslivets konkurrenskraft. Uppgången av exporten ger belägg för detta.

Enligt föreliggande prisprognoser, i vilka hänsyn tagits till verkningarna av den ekonomiska politik som redovisats här, skulle prisstegringen i vårt land 1971 motsvara ett troligt genomsnitt för den internationella prisstegringen, dvs. 3 à 4 0/0. Härav har 1 0/0 uppskattats härröra från utifrån kommande prisstegringsimpulser. Till denna prisstegring kommer den effekt som sammanhänger med mervärdeskattens höjning vid årsskiftet. Denna följd av fjolårets beslut rörande den skattepolitiska fördelningsreformen, har uppskattats till 3 0/0. Preiseffekten härav kompenseras emellertid av sänkningen av inkomstskatten, i första hand för låginkomsttagarna samt av bättre familjestöd och av ökade sociala förmåner.

Det är sålunda två huvudmotiv som dikterat den restriktiva grundtonen i den ekonomiska politiken 1971: hänsynen till utrikesbalansen och omsorgen om pris- och kostnadsutvecklingen. En generell lättnad av den ekonomiska politiken vore i dagens läge klart olämplig och skulle

inte ge det resultat som eftersträvas. Denna synpunkt understryks ytterligare av de problem som den industriella struktumvandlingen ger upphov till. I den mån efterfrågeutvecklingen motiverar det får selektiva ekonomisk-politiska åtgärder tillgripas.

Det är naturligt att mot denna bakgrund tilldela arbetsmarknadspolitiken en viktig roll i den ekonomiska politiken. Förutsättningarna för att höjda krav på arbetsmarknadspolitiken skall kunna infrias är goda. Arbetsmarknadspolitikens resurser har under en följd av år blivit avsevärt förstärkta. I årets budgetförslag sker en fortsatt betydande utbyggnad.

Arbetsmarknadspolitiken har att lösa flera olika huvuduppgifter. En är att underlätta omställningar genom åtgärder för att främja arbetskraftens yrkesmässiga och geografiska rörlighet samt att aktivera i dag icke yrkesverksamma grupper. En annan är att upprätthålla en jämn och full sysselsättning. Ambitionerna i detta avseende har under senare år successivt höjts. För att klara den fulla sysselsättningen för allt fler grupper av människor, och för att säkra sysselsättning i landets olika regioner krävs ett omfattande program av sysselsättningskapande och regionalpolitiska åtgärder. En tredje huvuduppgift för arbetsmarknadspolitiken — att hålla en hög beredskap för att möta eventuella tendenser till vikande sysselsättning — måste ständigt hållas aktuell, och åtgärder måste kunna vidtas med kort varsel.

Trots tendensen till minskad efterfrågan på arbetskraft under hösten 1970, ligger den totala efterfrågan fortfarande på en hög nivå. Inom stora delar av servicenäringsarna och exportindustrin — främst de större företagen inom verkstadsindustrin — råder betydande brist på arbetskraft.

Utvecklingen av den totala efterfrågan i samhällsekonomin bör i år leda till bättre balans på arbetsmarknaden. Allt talar dock för att bristen på framför allt yrkesarbetare kommer att vara betydande även under 1971. I ett läge då större delen av den svenska industrin har brist på yrkesarbetare och en prioritering av industrins utveckling framstår som nödvändig är det av största vikt att arbetsmarknadsutbildningen och arbetsförmedlingens insatser i ökad utsträckning inriktas på att tillgodose de expansiva industribranschernas behov av utbildad arbetskraft samt att resurserna inriktas på att aktivera sådana personer som tidigare inte varit i arbete.

De rörlighetsfrämjande åtgärdernas betydelse förstärks i väsentlig grad genom den höga takten i näringslivets struktumvandling under senare år. Under 1970 har nära dubbelt så många arbetstagare berörts av varsel om nedläggningar och driftsinskränkningar som under året dessförinnan. Ökningen har varit särskilt markant inom textil- och konfektionsindustrin samt träindustrin. Många faktorer synes ha medverkat till denna utveckling. Medan en bristande internationell konkurrenskraft varit en betydelsefull faktor för tekoindustrin torde omvandlingen inom trä-

industrin främst bero på överkapacitet och i vissa fall låg rationaliseringsgrad. Med hänsyn till den produktionsutveckling för teko-industrin och träindustrin under 1971 som förutses ter sig en fortsatt hög takt i strukturomvandlingen på dessa områden sannolik.

Även om de flesta som berörs av driftsinskränkningar oftast snabbt kan finna nytt — och inte sällan mer förmånligt — arbete ger erfarenheten vid handen att vissa arbetstagare, främst äldre och handikappade, lämnas kvar utan nytt arbete. Detta innebär att även under perioder med en generellt sett hög efterfrågan på arbetskraft viss arbetslöshet kan uppstå.

Kraven att bereda sysselsättning åt allt fler grupper, som tidigare stått utanför arbetsmarknaden, har successivt ökat. Likaså har kraven på förbättrad balans i de regionala sysselsättningsmöjligheterna vuxit sig starkare.

Den långtidsarbetslöshet som förekommer är i stor utsträckning koncentrerad till äldre och handikappad arbetskraft. Av personer som enligt arbetsförmedlingsstatistiken 1970 varit arbetslösa mer än en månad var mer än två tredjedelar över 55 år. Införandet av äldrestödet och vissa andra arbetsmarknadspolitiska stödåtgärder har visserligen medverkat till att höja nivån på den registrerade arbetslösheten, men en inte obetydlig del av arbetslösheten bland de äldre torde också hänga samman med den ökade takten i omställningarna.

Redan i dag ägnas mycket betydande insatser åt att sysselsätta dessa grupper. Sista kvartalet 1970 sysselsattes genom samhällets försorg mer än 50 000 äldre och handikappade. Den resursförstärkning som i årets budgetförslag kommer arbetsmarknadspolitiken till del kommer också främst att användas för att finna sysselsättning för denna arbetskraft. Detta kan och får emellertid inte undanskymma det stora ansvar som företagen har för att söka bereda dessa människor sysselsättning. Det borde vara en angelägen uppgift för företagen själva att vidta särskilda åtgärder för att utforma och anpassa arbetena så att företagen i ökad utsträckning kan anställa äldre och handikappad arbetskraft. Yrkesskicklighet, rutin och stabilitet i anställningen, egenskaper som kännetecknar den äldre arbetskraften, torde vid en objektiv bedömning innebära avsevärda ekonomiska fördelar för företagen.

Under det gångna året har en påtaglig utjämning skett av de regionala skillnaderna i sysselsättning. Till en del kan detta tillskrivas resultaten av den allt mer utbyggda regionalpolitiken.

Samhällets ambitioner på detta område har successivt vidgats och allt fler instrument har kommit till användning. Det utbyggda lokaliseringsstödet är alltjämt det dominerande instrumentet. Vid sidan härav har användningen av investeringsfonderna i lokaliseringsspolitiskt syfte kommit att spela en betydelsefull roll som etableringsstimulans. De av fjolårets riksdag beslutade nya stödformerna, bidrag vid lokaliserings-

utbildning, sysselsättningsstöd och transportstöd, synes redan från början ha fått en stor betydelse. Likaså är fullföljandet av kommunindelingsreformen och den länsstyrelserreform som genomförs fr. o. m. den 1 juli 1971 viktiga förutsättningar för en effektiv regionalpolitik.

Målet för samhällets regionalpolitik är att bättre balans skall erhållas mellan olika regioner i landet. Vid sidan av områden med långsiktiga sysselsättningsproblem måste därför även storstadsområdena med deras överhetttningsproblem bli föremål för åtgärder inom ramen för en aktiv regionalpolitik. Det framstår därför som en allt mer väsentlig uppgift för regionalpolitiken att söka avleda expansionen i storstadsområdena samtidigt som utvecklingen i andra regionalpolitiskt betydelsefulla orter stimuleras. En viktig åtgärd i detta syfte är det beslut om lokaliseringsamråd som fattats. Uppenbart är att en regional omfördelning av expansionen inte kan inskränkas till att omfatta endast industrin. Den snabbt expanderande servicesektorn måste även inkluderas. Inte minst gäller detta den statliga förvaltningen. Regeringen avser därför att till värriksdagen lägga fram förslag om utflyttning av statlig verksamhet från storstockholmsregionen till ett begränsat antal tillväxtcentra i landets övriga delar.

Tillväxten i den svenska ekonomin väntas i år bli något lägre än i fjol. Bruttonationalproduktens ökning beräknas uppgå till 3 % mot 4 % 1970. Efterfrågan ligger dock fortfarande på en hög nivå och vi kan räkna med ett fortsatt högt utnyttjande av produktionsresurserna. Politiken kommer med oförminskad styrka att inriktas på att säkra en jämn och full sysselsättning. En hög beredskap kommer att upprätthållas för att möta de påfrestningar som skulle kunna uppstå om den internationella konjunkturen utvecklas svagare än vad som förutsatts. Arbetsmarknadspolitikens olika medel hör hit. Planeringen av arbetsmarknadsutbildningen är sådan att den med kort varsel kan expandera mycket snabbt. Likaså kan beredskapsarbetena snabbt expandera. Andra åtgärder som kan tillgripas är offentliga investeringsinsatser och finanspolitiska åtgärder. En politik, syftande till en generell efterfrågeexpansion, är som jag tidigare understrukt, inte tillräddlig. Vi bör i stället i mån av behov arbeta med selektiva, i tid och rum avgränsade insatser. Erfarenheten visar att dessa snabbt och effektivt kan sättas in och där efter upphävas när läget så kräver.

3.2 Budgetpolitiken

Statens upplåningsbehov under budgetåret 1969/70 uppgick som framgår av tabell 3 till ca 3,8 miljarder kr. Detta belopp översteg något det jag räknade med i den reviderade finansplanen. Inkomsterna blev ett par hundra milj. kr. lägre och utgifterna ett hundratal milj. kr. högre än kalkylerna i den reviderade finansplanen angav.

Tabell 3. Totalbudgeten 1969/70—1971/72. Milj. kr.

	1969/70 Utfall	1970/71 Nu ber. utfall	1971/72 Statsverksprop.
Inkomster	40 404	46 751	51 519
Utgifter	44 221	48 009	51 725
Budgetsaldo	— 3 817	— 1 258	— 206

Budgeten för nu löpande budgetår, 1970/71, innebär en kraftig finanspolitisk åtstramning. I den reviderade finansplanen beräknade jag att upplåningsbehovet skulle komma att sjunka till i runt tal 900 milj. kr. Till följd av senare inträffade förändringar på såväl inkomst- som utgifts-sidan kan upplåningsbehovet nu beräknas till ca 1,3 miljarder kr. I förhållande till föregående budgetår minskar således upplåningsbehovet med i runt tal 2,5 miljarder kr.

Jämfört med beräkningarna i den reviderade finansplanen har inkomsterna räknats upp med drygt 1 miljard kr. Huvuddelen av denna uppräkningsprogram är en följd av det finanspolitiska åtstramningsprogram som beslutades av förra årets riksdag i syfte att dämpa efterfrågeutvecklingen. Programmet innebar bl. a. att den allmänna arbetsgivaravgiften samt energiskatten på i första hand den privata förbrukningen av elkraft höjdes vid årsskiftet 1970—1971. Vidare höjdes den 1 november 1970 skatten på motorbränslen samt sprit och vin, samtidigt som den höjda mervärdeskatt som sedan början av februari förra året gällt för vissa varor utsträcktes till att omfatta även vissa hushållskapitalvaror. Till-sammans kan dessa åtgärder beräknas innebära en inkomstförstärkning med ca 775 milj. kr. under innevarande budgetår. I övrigt förklaras avvikelserna från beräkningarna i den reviderade finansplanen av att de direkta skatterna räknats upp till följd av nya antaganden om skatteunderlagets utveckling samtidigt som vissa indirekta skatter nu tas upp med lägre belopp än i de tidigare kalkylerna.

Utgifterna under 1970/71 kan nu beräknas bli ca 1,5 miljarder kr. större än tidigare beräknat. Till betydande del beror detta på prisutvecklingen, som medför ökade utgifter för bl. a. folkpensioner och försvarets prisreglering. Härtill kommer en betydande ökning av utbetalningarna av bostadslån samtidigt som vissa nya utgifter tillkommit på tilläggsstat. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i syfte att så långt möjligt begränsa en ytterligare utgiftsexpansion under innevarande budgetår föreskrivit att merkostnader till följd av prisstegringar, även sådana som beror på höjd indirekt beskattning, bör rymmas inom anvisade anslag. Utgiftsberäkningen är fortfarande osäker, bl. a. därför att några belopp för höjda löner under 1971 till de statsanställda inte kunnat tas in i kalkylerna.

Budgetförslaget för 1971/72 innebär att den åstramning av finanspolitiken som inleds innevarande budgetår fortsätter. Upplåningen reduceras enligt de nu föreliggande kalkylerna med drygt 1 miljard kr. och beräknas komma att ligga på en nivå av ca 200 milj. kr. Jag vill emellertid understryka att kalkylen i fråga om utgifterna är ofullständig såtillvida som några löneökningar för de statsanställda inte kunnat inberäknas och inte heller eventuellt tillkommande utgifter på tilläggsstat.

Utgiftsprövningen har varit ytterst restriktiv. Med undantag av personalökningar som följer av tidigare fattade beslut har någon utbyggnad av befintlig organisation eller utvidgning av pågående verksamhet i huvudsak inte inrymts i budgetförslaget. I flera fall föreslås tvärtom inskränkningar och nedskärningar av pågående aktiviteter. En huvudregel vid utgiftsprövningen har bl. a. varit att anslagen inte räknats upp för att kompensera den vid årsskiftet höjda mervärdeskatten. Denna handlingslinje innebär att effekten av höjningen av mervärdeskatten också kommer att gälla statliga myndigheters upphandling. Genom att utgiftsprövningen allmänt sett varit så restriktiv har utrymme kunnat skapas för vissa reformer på några särskilt vitala områden. Detta gäller bl. a. arbetarskyddet och arbetsmarknadspolitiken.

Totalt anger de nu aktuella kalkylerna en utgiftsökning med ca 3,7 miljarder kr. eller ca 8 % jämfört med det beräknade utfallet för innevarande budgetår. Detta innebär en ökning i något lägre takt än under innevarande budgetår. Att utgifterna trots restriktiviteten i budgetprövningen fortsätter att stiga i relativt snabb takt beror på vissa relativt betydande utgiftsstegringar av automatisk karaktär. Detta gäller främst folkpensionerna.

Inkomsterna beräknas stiga med ca 4,8 miljarder kr. eller ca 10 %, vilket är en inte obetydligt lägre stegringstakt än innevarande budgetår, då ökningen beräknas till ca 15 %. Huvuddelen av inkomstökningen hänför sig till de indirekta skatterna och särskilt mervärdeskatten, som beräknas öka med 3,3 miljarder kr. Däremot beräknas inkomstskatten minska. Denna utveckling sammanhänger med utformningen av den skattereform som trädde i kraft vid årsskiftet.

Till grund för inkomstberäkningen ligger antaganden om en avtagande stegringstakt i skatteunderlaget. För 1970 beräknas den totala lönesumman ha ökat med 11,5 %. Riksrevisionsverket har i sin inkomstberäkning antagit att lönesumman ökar med 10 % år 1971 och med 7 % år 1972. För 1971 och 1972 är det med hänsyn till ovissheten om resultatet av de pågående löneförhandlingarna mycket svårt att bedöma lönesummans utveckling. För egen del har jag räknat med att den totala lönesumman kommer att stiga med 9 % år 1971 och 6 % år 1972.

Som jag redan antytt avser jag att i annat sammanhang anmäla frågan om förslag till en beskattning av annonseringen i tidningar och andra publikationer. Skatten som bör utgå med 10 % av kostnaderna för in-

förande av annonser kan beräknas ge en inkomstförstärkning om ca 120 milj. kr. Utrymme i budgeten skapas härigenom för ökat statligt stöd till pressen och utökad statlig informationsverksamhet. Vid sidan härav bör skatteförslaget ses som ett led i den finanspolitiska åtstramningen.

Jag har i det föregående redovisat de nu aktuella beräkningarna av statens upplåningsbehov. Ett annat uttryck för finanspolitikens inriktning är utvecklingen av statens finansiella sparande, som motsvarar budgetsaldot beräknat med bortseende från finansiella transaktioner av typen utlåning. Statens finansiella sparande, som 1969/70 uppgick till knappt en halv miljard kr., stiger under 1970/71 till ca 3,3 miljarder kr. och ökar enligt nu gällande beräkningar nästa budgetår till ca 4,6 miljarder kr. Ett huvudsyfte med den restriktiva finanspolitiken är att genom begränsning av statens efterfrågan på reala resurser skapa utrymme för fortsatt uppgång i industrins investeringar och möjliggöra lättnader i kreditpolitiken.

3.3 Försörjningsbalans och bytesbalans

I följande försörjningsbalans sammanfattas den produktionstillväxt och resursanvändning som i den preliminära nationalbudgeten förutses för 1971. I prognoserna har hänsyn tagits till effekterna av den ekonomiska politik som redovisats i det föregående.

Under år 1971 inleds den beslutade arbetstidsförkortningen från 42 1/2 till 40 timmar per vecka. Denna viktiga sociala reform innebär att en betydande del av vår standardhöjning tas ut i form av ökad fritid. Bruttonationalproduktens relativt låga ökningstakt under 1971 om knappt 3 % får ses mot denna bakgrund. I rådande konjunkturläge finns det vidare erfarenhetsmässigt anledning att räkna med en jämförelsevis låg produktivitetsökning.

Den inhemska efterfrågan beräknas totalt stiga med ca 2 % vilket är ca 3 procentenheter mindre än under föregående år. Nedgången beror främst på att den extrema lagerkonjunktur som kännetecknade fjolåret blir väsentligt mindre utpräglad under 1971. *Lagerinvesteringarna* ligger dock kvar på en hög nivå även under nästa år och väntas komma att uppgå till ca 2,7 miljarder kr.

I fråga om de fasta investeringarna beräknas en uppgång med 5 %. *Industrins* investeringar förutses öka med ca 12 % jämfört med ca 7,5 % under 1970. Såväl det extra investeringsavdraget som ökade finansieringsmöjligheter bidrar till expansionen. I detta sammanhang kan också nämnas att en kraftig uppgång förutses för investeringar i *handelsflottan*. Däremot beräknas *handels* investeringar minska med 3 %, vilket beror på investeringsavgiften, som gäller till utgången av juli 1971. Sammantaget ökar *näringslivets investeringar* med 9 %.

De statliga investeringarna väntas öka med 8 %. Ökningen avser väsentligen sådana statliga investeringar som är av särskild betydelse

Tabell 4. Preliminär försörjningsbalans för 1970—1971

	Procentuell volymför- ändring 1969—1970	Milj. kr. 1970	Förändring 1970—1971	
			milj. kr. i 1970 års priser	procentuell volymför- ändring
<i>Tillgång:</i>				
Bruttonationalprodukt	4,3	162 100	4 500	2,8
Import	9,2	36 100	1 450	4,0
Summa tillgång	5,4	198 200	5 950	3,0
<i>Användning:</i>				
Bruttoinvestering	0,8	35 900	1 700	5,0
näringsliv	3,6	14 800	1 350	9,0
däruv: industrin	7,6	7 000	850	12,0
statliga myndig- heter och				
affärsverk	3,3	4 400	350	8,0
kommuner	0,3	8 500	150	2,0
bostäder	— 5,0	8 200	— 150	— 2,0
Lagerförändring	.	5 300	— 2 550	.
Privat konsumtion	2,8	84 800	2 400	3,0
Offentlig konsumtion	5,3	37 500	1 550	4,0
Tjänstenetto	.	0	— 100	.
Export	8,7	34 700	2 950	8,5
Summa användning	5,4	198 200	5 950	3,0

för näringslivet. Vattenfallsverket står för merparten av ökningen, men även för statens järnvägar förutses vissa ökningar framför allt i fråga om rullande materiel för godstrafiken. För de kommunala investeringarna förutses en begränsad uppgång. Bostadsinvesteringarna sjunker något. Beräkningen baseras på en igångsättning av ungefär samma omfattning som i fjol, dvs. ca 100 000 nya lägenheter.

Den offentliga konsumtionen ökar med ca 4 %. Den statliga stiger med endast ca 2 % under det att motsvarande siffra för kommunerna beräknas till ca 5,5 %.

Den privata konsumtionens ökning förutses bli nära 3 %, eller ungefär densamma som 1970. Härvid har antagits en viss minskning av hushållssparandet, som dock stigit under såväl 1969 som 1970.

Exporten väntas öka med 8,5 % i volym, eller i ungefär samma takt som 1970. Exporten av råvaror beräknas öka snabbare under 1971 än 1970 till stor del beroende på ett omslag i malmexporten. Omslaget sammanhänger dels med produktionsstoppet vid LKAB i början av 1970 dels med att de rådande höga fraktpriserna gynnar den svenska malmen.

För färdigvaruexporten förutses en viss dämpning av ökningstakten. De stora orderstockarna inom främst verkstadsindustrin tyder dock på

fortsatt hög tillväxt av exporten. Vidare bör beaktas att den inhemska efterfrågan stiger långsammare år 1971 vilket ökar kapaciteten för ex-

Tabell 5. Bytesbalansen 1968—1971. Milj. kr. Löpande priser

	1968	1969	1970 (prel.)	1971 (prognos)
Export	25 403	29 459	34 695	38 425
Import	— 26 516	— 30 571	— 36 065	— 38 245
Korrigerig av handelsstatistiken				
Handelsbalans	— 229	218	40	100
Sjöfartsnetto	— 1 958	1 955	2 070	2 100
Turistnetto	— 1 054	— 1 229	— 1 725	— 2 000
Övriga tjänster, netto	— 545	— 738	— 770	— 775
Transfereringar	— 735	— 905	— 955	— 1 150
Korrigeringspost	— 700	— 800	— 800	— 800
Bytesbalans	— 560	— 1 011	— 1 910	— 745

portleveranser. Erfarenheten visar också att en minskning av hemmamarknadens efterfrågan leder till ökade exportansträngningar från industrins sida.

Importen väntas 1971 öka med 4 % i volym, vilket är väsentligt långsammare än föregående år och har samband med att lageruppbyggnaden antar mer normala proportioner. Lageruppgången förutses bli drygt 2,5 miljarder kr. lägre under 1971. Med hänsyn till lagrens importinnehåll torde denna faktor minska importbehovet med över en miljard kr. Importen av bränslen var vidare extremt hög 1970 på grund av den stränga vintern och den dåliga vattenkraftssituationen.

För både export- och importpriser förutses en avsevärt lugnare utveckling än under 1970. Prisindex för såväl exporten som importen beräknas öka med ca 2 % men med en svag tendens till fortsatt förbättring av bytesförhållandet.

Sammantaget beräknas handelsbalansen svänga från ett underskott 1970 om ca 1 330 milj. kr. till ett överskott 1971 på ca 300 milj. kr.

Den nämnda förbättringen motverkas dock av en fortlöpande försämring av turistnettot och nettot av transfereringar. *Turistutgifterna* steg osedvanligt kraftigt under 1970. För 1971 har antagits en ökning som närmare ansluter till den långsiktiga utvecklingen. Turistbalansens underskott skulle därmed uppgå till ca 2 miljarder kr.

Det negativa nettot av *transfereringar* fortsätter att öka främst till följd av den ökande u-hjälpen men även på grund av ökade räntekostnader för upplåningen utomlands.

Totalt förutses för bytesbalansen ett underskott om ca 750 milj. kr. Detta är en väsentlig förbättring jämfört med 1970. Härvid bör emellertid beaktas att näringslivet vid årets ingång låg med osedvanligt stora lager vilket medverkar till att importökningen blir jämförelsevis låg under 1971.

3.4 Utgiftsprogrammet

Målet vid utarbetandet av årets budgetförslag har, som jag tidigare nämnt, varit att genom finanspolitisk restriktivitet skapa utrymme för ökad export och stigande industriinvesteringar samt möjliggöra en selektiv lättnad i kreditpolitiken. Ett ytterligare mål har varit att fortsätta det reformarbete som syftar till inkomst- och standardutjämning. De från myndigheterna och i övrigt aktualiserade utgiftsökningarna har dock varit exceptionellt stora, ca 9 miljarder kr. i 1970 års löneläge. För att åstadkomma den önskade finanspolitiska restriktiviteten och likväl skapa utrymme för de mest angelägna reformerna har utgiftsgranskningen fått präglas av kraftig återhållsamhet. För att göra det möjligt att ta upp nya aktiviteter i budgeten har på vissa områden begränsningar i pågående verksamheter vidtagits.

Genom den generellt sett mycket återhållsamma utgiftspolitiken har en fortsatt utbyggnad kunnat ske på vissa områden, främst arbetarskyddet och arbetsmarknadspolitiken. Vidare har inom ramen för de statliga investeringarna prioritet getts åt investeringar som direkt främjar den industriella verksamheten.

Frågor som sammanhänger med *arbetsmiljö och arbetarskydd* har särskilt tillgodosetts i årets budgetförslag. Sålunda beräknas arbetarskyddsverket och arbetsmedicinska institutet tillföras inemot 50 tjänster nästa budgetår. Detta möjliggör en fortsatt förstärkning av arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens resurser samtidigt som en utbyggd utbildning i företagshälsovård kan genomföras vid arbetsmedicinska institutet. Vidare ökas resurserna hos arbetarskyddsstyrelsen för undersökningar och forskning rörande arbetsmiljön. Avsikten är vidare att i särskild proposition till årets riksdag lägga fram förslag om att den 1 januari 1972 inrätta en särskild arbetarskyddsfond för forskning, information och utbildning på arbetarskyddsområdet. Fonden, som avses bli finansierad med arbetsgivaravgifter, beräknas år 1972 få disponera drygt 20 milj. kr.

Inom den statliga sektorn föreslås en reform av den personaladministrativa verksamheten, som bl. a. innebär en utbyggnad av personalvårdsverksamheten.

När det gäller de *arbetsmarknadspolitiska insatserna* sker en betydande fortsatt upprustning av arbetsmarknadsverket, som tillförs 100 nya tjänster samtidigt som en ny och rationellare organisation av förmedlingen börjar genomföras. Arbetsmarknadsutbildningen ökar kraftigt och beräknas omfatta 105—110 000 personer. Barntilläggen för dem som genomgår sådan utbildning höjs från 60 till 100 kr. per barn och månad. Anslaget till arbetsmarknadsutbildning ökar med 95 milj. kr. och uppgår därmed budgetåret 1971/72 till 600 milj. kr.

Anslaget till sysselsättningsstödjande insatser i form av beredskapsar-

beten m. m. förstärks redan för innevarande budgetår och bibehålls därefter på samma nivå 1971/72.

Insatserna för de i *arbetslivet handikappade* förstärks kraftigt. Sålunda ökas anslagen till arkivarbeten med drygt 70 milj. kr. Vidare förbättras bidragsreglerna till verkstäderna för handikappade samtidigt som platsantalet beräknas fortsätta att öka. Anslagen till särskilda beredskapsarbeten m. m. och verkstäder för handikappade uppgår till sammanlagt 650 milj. kr., en ökning med 100 milj. kr.

På *utbildningspolitikens* område vill jag, vid sidan av den nyss nämnda arbetsmarknadsutbildningen, särskilt framhålla insatserna på vuxenutbildningens område. Anslagen till såväl den kommunala vuxenutbildningen som studiecirkelverksamheten ökar starkt. Anslaget till undervisning i svenska för invandrare fördubblas till drygt 40 milj. kr.

När det gäller ungdomsutbildningen sker en fortsatt utbyggnad av grund- och gymnasieskolorna i samband med en ökad elevtillströmning. De spärrade fakulteterna fortsätter att byggas ut liksom resurserna vid de fria fakulteterna. Förslag kommer att läggas fram om en ökad decentraliserad universitetsutbildning samt om en kraftigt ökad socionomutbildning.

Beträffande *investeringar för att främja den industriella verksamheten* vill jag särskilt framhålla de betydande resurser som avsatts för att trygga energiförsörjningen. Sammanlagt föreslås anslaget till vattenfallsverkets investeringar öka med drygt 300 milj. kr. till 975 milj. kr. Härav avser inemot 350 milj. kr. arbetet med kärnkraftstationen i Ringhals och 160 milj. kr. urananskaffning till denna station. Medel har också avsatts för bl. a. en kärnkraftstation som avses bli lokaliserad till Forsmark i norra Uppland. Bland andra investeringar av särskild betydelse för näringslivet kan nämnas anskaffningen av en ny statsisbrytare och utökade inköp av godsvagnar till statens järnvägar. Jag vill i detta sammanhang också peka på den betydande anslagsökning som föreslås för styrelsen för teknisk utveckling.

Det framlagda budgetförslaget innebär, som jag nämnde inledningsvis, också en fortsättning av det reformarbete som syftar till *inkomst- och standardutjämning*. Ett betydande steg togs när den vid förra årets riksdag beslutade skattereformen trädde i kraft den 1 januari i år. Reformen fortsätter att påverka såväl inkomst- som utgiftssidan i budgeten för budgetåret 1971/72. Den fortsatt kraftiga ökningen av satsningen på såväl ungdoms- som vuxenutbildningen ingår i samma mönster. Ytterligare 1,5 miljarder kr., dvs. inemot 30 % av budgetens ökning, satsas på inkomstöverföringar till hushållen i form av folkpensioner, barnbidrag, bostadstillägg osv.

Som jag tidigare nämnt föreslås som ett led i budgetåstramningen vissa *begäransningar i pågående verksamheter*. Sålunda kommer beställningar och anläggningar till det militära försvaret motsvarande ett betal-

ningsutfall av 100 milj. kr. att senareläggas. Vidare begränsas civilförsvarets anslagsram med 30 milj. kr. Beredskapslagringen inom överstyrelsens för ekonomiskt försvar resp. jordbruksnämndens verksamhetsområden begränsas under budgetåret 1971/72 sammanlagt med drygt 50 milj. kr. Skolbyggnadsramen räknas ned med 100 milj. kr. till 500 milj. kr. Härutöver har ett antal åtgärder av mera begränsad finansiell betydelse vidtagits på ett flertal verksamhetsområden.

Den *allmänna restriktiviteten* har gällt såväl investeringsområdet, där t. ex. vägbyggnadsanslagen hålls i huvudsak oförändrade, som den statliga konsumtionen. Detta kan t. ex. belysas av storleken på personalförändringarna till nästa budgetår. Denna påverkas självfallet av den arbetstidsförkortning som genomförs den 1 januari 1972. Om effekten av arbetstidsförkortningen och ett år 1970 träffat avtal om arbetstidens förläggning exkluderas stannar personalökningen vid knappt 2 300. Detta är ca 800 befattningar mindre än innevarande budgetår. En väsentlig del av personalökningen hänför sig till den högre utbildningen och forskningen medan återstoden fördelas på främst rättsväsendet, arbetsmarknad och arbetarskydd samt länsstyrelserna.

I tabell 6 anges utgiftsförändringen mellan innevarande riksstat och förslaget till riksstat för budgetåret 1971/72. Grupperna har ordnats efter anslagsökningarnas storlek i absoluta tal. I det följande begränsar jag mig till att kommentera större förändringar av budgetförslagets ändamålsgrupper.

Tabell 6. Statsutgifterna budgetåret 1971/72 (avrundade belopp)

	Riksstats- förslag 1971/72 Milj. kr	Förändring från riksstat 1970/71	
		Milj. kr	%
Folkpensioner m.m.	9 230	+ 1 090	+ 13,5
Bostäder	3 170	+ 710	+ 29,5
Totalförsvaret	6 990	+ 580	+ 9,0
Utbildning och forskning	9 360	+ 570	+ 6,5
Stöd till barnfamiljer	3 040	+ 430	+ 16,5
Kommunikationer och energiförsörjning	4 730	+ 420	+ 10,0
Arbetsmarknad och lokaliseringspolitik	2 640	+ 340	+ 15,0
Räntor på statsskulden	2 020	+ 220	+ 12,0
Internationellt utvecklingsbistånd	1 000	+ 200	+ 25,0
Skatteutjämningsbidrag	1 880	+ 200	+ 12,0
Rätts- och polisväsende	1 990	+ 140	+ 7,5
Hälso-, sjuk och socialvård	2 350	+ 130	+ 6,0
Övrigt	3 330	+ 270	+ 9,0
Totalt	51 730	+ 5 300	+ 11,5

Folkpensioner m. m. Av ökningen hänför sig 960 milj. kr. till folkpensioneringen, varav 190 milj. kr. i standardtillägg, 560 milj. kr. för

höjda basbelopp och 210 milj. kr. på grund av ökat antal pensionärer. Statens bidrag till sjukförsäkringen ökar med 125 milj. kr.

Bostäder. Anslaget till bostadsändamål ökar med drygt 1,4 miljarder kr. till närmare 3,2 miljarder kr. Genom att jag i riksstaten för budgetåret 1970/71 räknade med en betydande reservationsmedelsförbrukning utöver anslaget stannar dock utgiftsökningen vid ca 700 milj. kr. Om även den tilläggsstat beaktas, varom förslag läggs idag, begränsas utgiftsökningen till nästa budgetår till drygt 300 milj. kr.

Utgiftsökningen innevarande och nästa budgetår jämfört med tidigare budgetår kan väsentligen förklaras av att tiden mellan färdigställande av husen och utbetalning av lånen har minskat. Detta har underlättats av den överenskommelse som träffades 1969 mellan delegationen för bostadsfinansiering och kreditinstituten om bl. a. påskyndad utbetalning av bostadslån. Vidare har bostadsstyrelsen aktivt verkat i samma riktning.

Anslaget till lånefonden för kommunala markförvärv räknas upp med 20 milj. kr. till 50 milj. kr.

Totalförsvaret. Anslagsökningen under denna ändamålsgrupp avser dels en ökning med 50 milj. kr. för det militära försvaret enligt 1968 års försvarsbeslut, dels prisreglering för det militära försvaret och civilförsvaret och dels vissa mindre ökning för övriga försvarsändamål. Samtidigt begränsas utgiftsökningen med inmot 200 milj. kr. genom den tidigare omnämnda senareläggningen resp. begränsningen av vissa försvarsutgifter.

Av ökningen inom gruppen *utbildning och forskning* avser ca 240 milj. kr. anslagen till grund- och gymnasieskolorna. Anslagen för universiteten m. m. ökar med drygt 80 milj. kr. och för studiesociala ändamål med likaledes drygt 80 milj. kr. Anslagen till kommunal vuxenutbildning och studiecirkel ökar med närmare 65 milj. kr. Satsningen på forsknings- och utvecklingsarbete fortsätter. Ytterligare ca 40 milj. kr. avsätts för detta ändamål.

Inom gruppen *stöd till barnfamiljer* ökar anslagen till barntillsyn med ca 55 % till drygt 250 milj. kr. Härigenom kan ytterligare 25 000 barnstugeplatser tillkomma under innevarande och nästa budgetår. Vidare sker en kraftig ökning av utbildningen av förskollärare. Intagningen ökas med ca 400 platser till 2 100 per år.

Under denna rubrik redovisas också bostadstilläggen till barnfamiljer. Anslaget ökar med 45 milj. kr. till 460 milj. kr., bl. a. för att möjliggöra en höjning av den nedre inkomstgränsen för fullt bidrag med 2 000 till en bruttoinkomst av ca 20 000 kr. Anslaget till barnbidrag ökar med 275 milj. kr., vilket främst är en konsekvens av höjningen av barnbidragen till 1 200 kr. den 1 januari 1971.

Utgiftsökningen inom gruppen *kommunikationer och energiförsörjning* domineras av den tidigare nämnda ökningen med drygt 300 milj. kr. för vattenfallsverket. Vidare beräknas investeringsökningar för tele-

verket med drygt 30 milj. kr. Härigenom möjliggörs en fortsatt utbyggnad av telenätet för att möta den stigande efterfrågan. För luftfartsverket beräknas en ökning med 25 milj. kr. för att bl. a. fullfölja arbetena vid Sturup, för projektering av Härryda och för utbyggnad av Arlanda. Anslagen till driften av vägar räknas upp med ca 70 milj. kr.

Arbetsmarknad och lokaliseringpolitik. Av ökningen hänförs sig 95 milj. kr. till arbetsmarknadsutbildning, 125 milj. kr. till allmänna och särskilda beredskapsarbeten, drygt 35 milj. kr. till ökade utgifter för kontant stöd vid arbetslöshet och 25 milj. kr. för ökade bidrag till verkstäder för handikappade. Under denna rubrik redovisas även åtgärder för invandrare och flyktingar till Sverige, ett ändamål vars anslag växer med närmare 30 milj. kr. till drygt 70 milj. kr. I anslutning till det av 1970 års riksdag beslutade transportstödet till näringslivet i de norra delarna av landet har 25 milj. kr. beräknats för ändamålet.

Räntor på statsskulden beräknas vid rådande ränteläge och beräknad utveckling av statsskulden stiga med 220 milj. kr.

Anslagen till *internationellt utvecklingsbistånd* ökar nästa år med 200 milj. kr., eller 25 %, och kommer därmed att uppgå till totalt 1 miljard kr. Ökningen föreslås fördelad med i runt tal 100 milj. kr. till vardera av bidragen till internationella biståndsprogram resp. bilateralt utvecklingssamarbete.

Skatteutjämningsbidragen ökar med 200 milj. kr. och uppgår därmed till ca 1,9 miljarder kr.

Inom gruppen *rätts- och polisväsende* beräknas medel för fortsatt förstärkning av polisväsendet med 400 polistjänster och 150 övriga tjänster. Inom kriminalvården förstärks frivården samtidigt som vissa anstalter kan läggas ned. Vidare stiger medelsbehovet med 30 milj. kr. till följd av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna den 1 januari 1971.

Inom gruppen *hälso-, sjuk- och socialvård* påverkas medelsberäkningen av bl. a. effekterna av de år 1970 slutna läkarlöneavtalen samt 1972 års arbetstidsförkortning. Bland de förstärkningar som trots den restriktiva budgetprövningen ansetts möjliga att genomföra kan nämnas inrättandet av en njurmedicinsk avdelning vid karolinska sjukhuset.

Under gruppen *övrigt* redovisas ett antal utgiftsändamål vilka omfattar utgiftsökningar av reformkaraktär.

Sälunda beräknas medel för inrättande av en livsmedelsstyrelse den 1 januari 1972. Förslag härom avses läggas fram i särskild proposition. Handelsskreterarorganisationen föreslås utökad från nuvarande 14 till 19 handelsskreterarkontor. Härigenom sker en väsentlig förstärkning av statens exportfrämjande verksamhet. Genomförandet av den år 1970 beslutade länsstyrelserformen medför nettokostnader på ca 30 milj. kr. och inrättandet av ca 230 nya tjänster. Vidare beräknas medel för omorganisation av lantmäteriväsendet enligt beslut av 1970 års riksdag.

Stödet till idrotten ökas kraftigt även kommande budgetår. Anslagen, som fr. o. m. nästa budgetår i sin helhet beräknas under jordbruksdepartementet, ökar med 10,5 milj. kr. till drygt 67 milj. kr.

Ca 25 milj. kr. har beräknats, utöver nu utgående knappt 40 milj. kr., för ökat pristöd till det mindre jordbruket i norra Sverige.

Det 1970 beslutade stödet till teko-industrierna byggs ut. Härför har avsatts ytterligare 7,5 milj. kr. att användas under en treårsperiod.

Under ändamålsgruppen övrigt redovisas även det statliga presstödet. Sedan budgetåret 1969/70 utgår 25 milj. kr. om året till pressens lånefond. Detta stöd har möjliggjort en inte obetydlig sanering och upprustning av olika tidningsföretag. Vidare utgår stöd till samdistribution. Likväl har koncentrationstendenserna inom pressen fortsatt. Annonsintäkterna samlas i allt högre grad hos den inom spridningsområdet dominerande tidningen. Andra- och tredjetidningarna — även när de är fullgoda nyhetsorgan — har ständigt ökande svårigheter i sin kamp att överleva. Ett antal tidningar har fått läggas ned. Denna utveckling skapar allvarlig oro för den fria och allsidiga debattens fortbestånd.

Jag kommer därför att senare anmäla frågan om en särskild proposition med förslag att presstödet skall byggas ut genom ett direkt ekonomiskt stöd till tidningsföretagens löpande verksamhet. För ändamålet har avsatts 30 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

En presstödjande effekt torde följa även av de förslag om utbyggd samhällsinformation som senare kommer att läggas fram. Härför har 10 milj. kr. beräknats.

I övrigt har till rubriken övrigt förts bl. a. utgifter som följer av beräknad förbrukning av äldre reservations- och investeringsanslag samt av affärsverkens beräknade ökade disposition av rörliga krediter.

Sammanlagt ökar *utgifterna i 1971/72 års riksstatsförslag* med 5,3 miljarder kr. jämfört med innevarande års riksstat. Denna mycket höga ökningssiffra kan i betydande utsträckning återföras till vissa stora ökningposter av mer eller mindre automatisk karaktär, t. ex. folkpensioner, det fleråriga försvarsbeslutet och behovet av medel för att fullfölja bostadsbyggandets finansiering. Ökningstalet på 5,3 miljarder kr. bör emellertid också ställas mot de framställda anspråken på ca 9 miljarder kr. Som framgått av den redogörelse jag lämnat har dock trots den stora restriktiviteten inte bara fullföljandet av pågående angelägna verksamheter kunnat ske utan ett antal reformer och förstärkningar av den samhällliga servicen också kunnat inrymmas i årets budgetförslag.

4. Sammanfattning

De ekonomiska påfrestningarna under det gångna året har framför allt haft sin grund i den utpräglade efterfrågekonjunktur som kännetecknat världsekonomin och som inte haft någon motsvarighet sedan början på 1950-talet i samband med Korea-krisen. Effekten härav har i första hand avlästs i en internationell prisstegring av nära dubbel styrka mot vad som betraktats som normalt under 1960-talet. Prisstegringen har drabbat praktiskt taget alla länder, även sådana som traditionellt kunnat redovisa en mera stabil utveckling. Vårt land med dess stora utrikeshandel har inte kunnat undgå att beröras härav. Bristen på arbetskraft och det goda vinstläget har medfört en löneglidning vid sidan om avtalen som gått dubbelt så snabbt som under normala förhållanden. Detta har i sin tur skapat starka spänningar på löne- och avtalsmarknaden. Trots en hård — på en del håll som brutalt hård betraktad — ränte- och kreditpolitik kvarstår alltjämt intrycket att vi under det gångna året endast med stora ansträngningar lyckats hålla den ekonomiska utvecklingen inom de gränser som våra resurser tillåtit bl. a. med hänsyn till balansen mot utlandet.

Redovisningen av våra ekonomiska utlandsförbindelser visar att vi under 1970 haft ett kraftigt underskott i bytesbalansen. Vår valutareserv har dock under året varit stabil och till och med något stärkts, vilket främst torde förklaras av en ökning av handelskrediterna i utlandet. Underskottet i bytesbalansen får bedömas mot bakgrund av den kraftiga lagerökning som ägt rum framför allt under första halvåret 1970. När nu den starka högkonjunkten har kulminerat och prisutvecklingen på en del viktiga importvaror stabiliserats saknas anledning att i spekulativt syfte fortsätta lagerupbyggnaden. En närmare granskning av handelssiffrorna för 1970 visar att en vändning ägde rum mot slutet av andra kvartalet, såtillvida som från denna tidpunkt exportökningen i förhållande till motsvarande månader ett år tidigare klart översteg importökningen. Under första halvåret 1970 var utvecklingen den motsatta. Konjunkturinstitutet har av denna omsvängning dragit slutsatsen att man för 1971 kan räkna med en klar förbättring av handelsbalansen.

Denna temporära förbättring på utrikeshandels område får inte undanskymma det faktum att vi på tjänste- och transfereringssidan — turism och u-hjälp — har att permanent räkna med så stora underskott i framtiden att en bestående förbättring av handelsbalansen erfordras för att åstadkomma den nödvändiga jämvikten. Det finns bara ett sätt att lösa detta problem. Vi måste förstärka vår industriella slagkraft såväl inom exportindustrin som inom den med importen konkurrerande hemmaindustrin. Det gäller således att styra över våra reala resurser i form av arbetskraft och kapital i denna riktning för att lösa bytesbalansens

problem. Detta innebär att såväl den offentliga sektorn — stat och kommun — som bostadsbyggandet får anpassas med hänsyn härtill. Det är här inte fråga om några dramatiska nedskärningar utan i stället om att ge näringslivssektorn en förhållandevis större del av tillväxten av våra resurser. Långtidsutredningen har i sin nyligen offentliggjorda analys av den ekonomiska situationens krav för perioden 1971—75 angett de grundläggande problemställningarna avseende såväl tillgången på reala resurser som deras disposition för att realisera den ekonomiska politikens mål. Skall vi kunna behålla full sysselsättning och ekonomisk tillväxt är det nödvändigt att åstadkomma den balansskapande fördelning av resurserna som jag tidigare angivit.

Nu bör det emellertid understrykas att resursavvägningen mellan å ena sidan industriell investering och produktion samt å andra sidan bostadsbyggande och offentliga investeringar, aldrig är en fråga om antingen—eller eftersom alla dessa sektorer kompletterar varandra i den allmänna utvecklingen. Det är en fråga om förskjutningar på marginalerna, där för dagen den industriella sektorn av bytesbalansskäl måste prioriteras. Det bör ske genom att de lättnader i kreditpolitiken som den stramare finanspolitiken möjliggör i första hand reserveras för ökade investeringar på det industriella området. I den mån arbetsmarknaden ger reala möjligheter och begränsningarna kan härledas till bristande resurser på kapitalmarknaden bör under året en kontrollerad kapitalimport få äga rum. Ett kommande förslag om skattelättnader för maskininvesteringar har samma motivering.

Jag har tidigare framhållit att kreditpolitiken under 1970 framstått som osedvanligt hård. En sådan kreditpolitik har varit nödvändig med hänsyn till den press som förelegat på ekonomin. Läget har i sin tur skapat ett allmänt krav på en starkare finanspolitik med hänsyn till önskvärdheten av en jämnare fördelning av de ekonomiska styrmedlens insatser. Den starkare finanspolitiken har redan tagit sig uttryck i de beslut om höjda skatter och avgifter för stabilisering av budgetläget som höstriktsdagen 1970 fattat. Den skärpta finanspolitiken fortsätter i den nu framlagda budgeten där det statliga upplåningsbehovet nedbringas och statens finansiella sparande ökar.

I debatten har finanspolitiken i allmänna ordalag kritiserats som alltför svag. Konkret skulle en skärpning av finanspolitiken ha måst inriktas på den privata konsumtionen. Den närmast tänkbara åtgärden skulle varit att den till nyåret 1971 aviserade allmänna höjningen av mervärdesskatten, utan samtidiga kompensationer, sattes i kraft redan under 1970. Detta skulle emellertid ha medfört att konsumentpriserna skulle ha stigit med ytterligare 3 % utöver den mycket betydande prisstegring som redan ägt rum. Att i förtid genomföra den höjning av mervärdesskatten, som i propositionen och enligt riksdagens beslut otvetydigt kopplats samman med en samtidig sänkning av den direkta inkomstskatten och

förbättrade sociala förmåner skulle otvivelaktigt ha uppfattats som ett löftesbrott. Det föreligger anledning tro att med ett sådant handlande från statsmakternas sida respekten och lojaliteten mot träffade avtal på arbetsmarknaden allvarligt skulle ha riskerats. Denna respekt och lojalitet är en av de fundamentala reglerna på den svenska arbetsmarknaden. En upplösning härav skulle därför riskera värden av avgörande betydelse för hela vårt **samhälle**.

Trots de krav på restriktivitet som varit ledande vid årets budgetarbete har erforderlig hänsyn tagits till de krav som en fortsatt politik för solidaritet och jämlikhet kräver. Folkpensionärerna och barnfamiljerna kan räkna på bättre förmåner. Såväl ungdomens som de äldres utbildningsmöjligheter förbättras. Arbetsmarknadens och arbetsplatsens förhållanden har **erhållit** en klart prioriterad behandling. Det motiveras av att en trolig nedtoning av överkonjunkturen kommer att ställa strukturella sysselsättningsproblem i förgrunden. Vidare framstår företagshälsövård och arbetarskydd som alltmer angelägna behov. Dessa frågor bör ges större vikt och betydelse om en önskvärd jämlikhet skall kunna nås också på områden som ligger vid sidan av de rent lönepolitiska. Den dämpning av vissa statliga aktiviteter som vidtagits för att ge utrymme åt en industriell investeringsökning ligger inom ramen för vad som kan genomföras utan mera påfrestande störningar.

Vi bör kunna se fram mot utvecklingen under innevarande år med en viss tillförsikt. Sysselsättningen bör kunna hållas på en **hög nivå** och vår ekonomiska tillväxt fortsätta, om ock i något lägre takt. Bytesbalans och valutareserv bör kunna förbättras och näringslivets investeringar öka. Genom den stramare finanspolitiken skapas förutsättningar för en kontrollerad lättnad i kreditpolitiken. Denna relativt tillfredsställande prognos kan ställas under förutsättning att de nu pågående lönerörelserna resulterar i en uppgörelse som är förenlig med en stabil samhälls-ekonomi. Lönerörelserna har i vårt land traditionellt varit arbetsmarknadsorganisationernas egen angelägenhet. Denna rätt förutsätter också ett samhällsansvar hos organisationerna. Regeringen har vid flera tillfällen understrukit att arbetsmarknadsorganisationernas frihet att träffa avtal bör bestå och hitintills har inget framkommit som givit anledning att **ändra denna ståndpunkt**. Visserligen är utgångsbuden i förhandlingarna på sina håll sådana att de vid en objektiv värdering av det möjliga utrymmet framstår som överdrivna. Detta kan förklaras av att den enskilda gruppens motiveringar efter en tvåårig avtalsperiod präglas av förändrade lönerelationer, skatte- och prishöjningar samt generella krav på standardstegringar. Från egna utgångspunkter kan detta framstå som motiverat trots att kraven tvivelsutan ligger utanför de samhällsekonomiska möjligheternas ram och därför inte kan realiseras.

Alla försök att skaffa sig inkomstförbättringar utöver vad den ekonomiska tillväxten ger utrymme för är i och för sig meningslösa, då detta

föranleder en prisstegring som eliminerar vinsten av den för stora löneökningen, eller framtvingar finanspolitiska korrigeringar.

Förutsättningen för att dessa synpunkter skall vinna förståelse hos olika intressegrupper i samhället är en känsla av att utrymmet för löneökningar blir ur allmän synpunkt rättvist fördelat och att en rimlig prisstabilitet uppehålls. Det prisstopp som för närvarande gäller kan i fråga om sitt bestånd resp. avveckling troligen avgöras endast i samband med att förutsättningarna för en allmän löneuppgörelse klarnar.

1971 kommer att bli ett år då intressorganisationerna som de växt fram i vår fria demokrati ställs på hårda prov. De bör kunna klara det på eget ansvar och i överensstämmelse med vad folkhushållet i dagsläget ger ramen för. På oss alla ligger ansvaret för att den ekonomiska utvecklingen, som skall trygga vårt levebröd, går i sådana banor att vi i en alltmer internationellt integrerad värld kan upprätthålla vår konkurrenskraft med bibehållande av full sysselsättning, stabilitet i ekonomin och en av solidaritet präglad framstegspolitik.

Särskilda frågor

Totalbudgetens utgiftsanslag

Totalbudgetens utgifter, exklusive förändringar i anslagsbehållningar och rörliga krediter, är i riksstaten för budgetåret 1970/71 upptagna med 46 082 milj. kr., varav 39 666 milj. kr. på driftbudgeten och 6 416 milj. kr. på kapitalbudgeten. Riksdagen har därefter på tilläggsstat I anvisat 181 milj. kr. Bland större medelsanvisningar på tilläggsstat kan nämnas 13 milj. kr. till kostnader för svenska FN-styrkor m. m., 14 milj. kr. till posthus m. m., 90 milj. kr. till kraftstationer m. m. och 20 milj. kr. till statens hantverks- och industrilånefond. På tilläggsstat II föreslås denna dag anslag med sammanlagt 1 139 milj. kr. De beloppsmässigt största anslagen är 1 060 milj. kr. till lånefonden för bostadsbyggande och 50 milj. kr. till allmänna beredskapsarbeten m. m.

Inklusive de nu nämnda beslutade medelsanvisningarna och de som föreslås på tilläggsstat II uppgår sålunda totalbudgetens utgiftsanslag för budgetåret 1970/71 till 47 403 milj. kr., varav 39 757 milj. kr. på driftbudgeten och 7 645 milj. kr. på kapitalbudgeten.

För budgetåret 1971/72 uppgår totalbudgetens utgiftsanslag till 51 425 milj. kr., varav 44 125 milj. kr. på driftbudgeten och 7 300 milj. kr. på kapitalbudgeten (bilaga 5, tabell 1).

Totalbudgetens inkomster samt investeringsplan

Riksrevisionsverket har med skrivelse den 14 december 1970 lämnat bl. a. beräkningar av totalbudgetens inkomster under budgetåren 1970/71 och 1971/72. För en närmare redogörelse härför hänvisar jag till verkets skrivelse (bilaga 2).

Avgörande för beräkning av statsinkomsternas utveckling är de antaganden som görs om inkomstutvecklingen i samhället. Riksrevisionsverket har i sina beräkningar, i anslutning till konjunkturinstitutets prognoser, utgått från att inkomsten av tjänst för fysiska personer ökar med 11,5 % år 1970, 10 % år 1971 och 7 % år 1972. Nu föreliggande information tyder på att ökningen under år 1970 blev ca 11,5 %. Med tanke på att avtal för år 1971 ännu ej slutits för stora grupper arbetstagare är det svårt att nu bedöma lönesummans utveckling under år 1971. Som jag tidigare redovisat utgår jag från en ökning av lönesumman på 9 % under år 1971. Beträffande år 1972 antar jag beräkningsmässigt en lönesummeökning på 6 %.

Med dessa utgångspunkter beräknar jag inkomsterna under titeln *skatt på inkomst och förmögenhet m. m.* till 19,2 miljarder kr. för budgetåret 1970/71 och 18,8 miljarder kr. för budgetåret 1971/72.

Även beräkningen av inkomsten av *mervärdeskatt* påverkas av de antaganden som görs om lönesummans ökning. Jag beräknar denna inkomstitel till 8 820 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 12,1 miljarder kr. under budgetåret 1971/72.

I detta sammanhang vill jag ta upp frågan om *skogsvårdsavgiftens* storlek. Enligt förordningen (1946: 324) om skogsvårdavgift skall sådan avgift utgå för jordbruksfastighet, som vid fastighetstaxering åsatts särskilda värden för skogsmark och växande skog, med högst 1,5 promille av summan av dessa värden. För varje år bestäms med vilket promille-tal skogsvårdsavgiften för året skall utgå. Jag förordar att promille-talet för år 1971 sätts till 0,9. Min beräkning av uppbörden överensstämmer med riksrevisionsverkets.

Som jag tidigare anfört har jag för avsikt att inom kort för Kungl. Maj:t anmäla frågan om att införa en särskild skatt på annonser. Inkomsterna härav under budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till ca 120 milj. kr. Dessa inkomster bör redovisas under en ny inkomstitel, *skatt på annonser* under rubriken *tullar och acciser*.

Innan jag övergår till att redovisa i vilka fall jag har funnit skäl att frångå riksrevisionsverkets beräkningar beträffande de inkomstitlar som tas upp under rubriken uppbörd i statens verksamhet, vill jag ta upp frågan om beräkning av lönekostnadspålägg, vilket krediteras inkomstiteln *pensionsmedel m. m.* Fr. o. m. budgetåret 1969/70 tas under anslag varifrån löner bestrids upp ett lönekostnadspålägg som skall motsvara statens indirekta personalkostnader av olika slag bl. a. den allmänna arbetsgivaravgiften. Lönekostnadspålägget uppgår f. n. till 23 % av lönebeloppen.

Med hänsyn till att den allmänna arbetsgivaravgiften höjts från 1 % till 2 % av lönesumman bör lönekostnadspålägget höjas i motsvarande mån. Lönekostnadspålägget bör därför fr. o. m. budgetåret 1971/72 beräknas till 24 % av de aktuella lönebeloppen. Denna höjning, som totalt

uppgår till ca 100 milj. kr., har beaktats vid beräkning av resp. anslag. För att få en riktig bild av vederbörande föredragandes anslagsberäkningar jämfört med myndigheternas har även de av myndigheterna i anslagsframställning angivna beloppen räknats upp med hänsyn till det förhöjda lönekostnadspåslaget.

Jag vill i anslutning härtill även anmäla frågan om redovisningen av utgifter för *statligt förarskydd*. Dessa utgifter bestrids f. n. från ett förslagsanslag under sjunde huvudtiteln. Utgifterna är av samma karaktär som de som nu belastar inkomstiteln pensionsmedel m. m. och bör i fortsättningen bestridas från denna inkomstitel. Utgifterna för detta ändamål beräknas budgetåret 1971/72 uppgå till 250 000 kr.

Vad jag här anfört ger mig dock inte anledning ändra riksrevisionsverkets beräkning av inkomstiteln pensionsmedel m. m.

Beträffande övriga inkomstposter under rubriken uppbörd i statens verksamhet förordar jag, efter samråd med berörda departementschefer, följande justeringar av riksrevisionsverkets beräkningar.

Jag beräknar *inkomster vid flygtekniska försöksanstalten* till 14,6 milj. kr. för budgetåret 1971/72, vilket är 100 000 kr. mer än vad riksrevisionsverket angivit. *Inkomster vid den statliga läkemedelskontrollen* bör för budgetåret 1971/72 räknas upp med 900 000 kr. till 7,6 milj. kr. *Bidrag till försäkringsinspektionen* beräknar jag till 2 945 000 kr. för budgetåret 1971/72, vilket är 78 000 kr. lägre än riksrevisionsverkets beräkning. *Avgifter för granskning av biograffilm* bör räknas upp med 20 000 kr. och därmed tas upp med 250 000 kr. för budgetåren 1970/71 och 1971/72. Jag räknar med att *inkomster vid riksantikvarieämbetet* kommer att uppgå till 3 592 000 kr. under budgetåret 1971/72, vilket är 17 000 kr. mer än riksrevisionsverket beräknat. Slutligen beräknar jag *inkomster vid statens planverk* till 2 440 000 kr. för budgetåret 1971/72, vilket är 565 000 kr. mer än riksrevisionsverket angivit.

Under rubriken *inkomster av statens kapitalfonder* beräknar jag inkomsten från *statens vattenfallsverks fond* till 345 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 380 milj. kr. under budgetåret 1971/72, vilket är 95 milj. kr. mera resp. 31 milj. kr. mindre än vad riksrevisionsverket räknat med. Under statens allmänna fastighetsfond bör slottsbyggnadernas delfond tas upp med 1 000 kr. under budgetåret 1971/72, vilket är 650 000 kr. lägre än riksrevisionsverkets beräkning. Vidare räknar jag ned inkomsterna från beskickningsfastigheternas delfond med 405 000 kr. i förhållande till riksrevisionsverkets beräkning och tar upp 3 945 000 kr. som inkomst under denna delfond för budgetåret 1971/72.

Inkomsterna från *fonden för beredskapslagring* beräknar jag till 70,3 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och 72 950 000 kr. för budgetåret 1971/72. Beloppen är 4,4 milj. kr. större resp. 2,7 milj. kr. mindre än riksrevisionsverket beräknat.

Beträffande inkomsterna på kapitalbudgeten beräknar jag efter sam-

Tabell 7. Justering av riksrevisionsverkets beräkning av totalbudgetens inkomster (1 000-tal kr.)

	1970/71		1971/72	
	Riksrevisions- verket (ny ber.)	Föränd- ring enligt dep.chefen	Riksrevisions- verket	Föränd- ring enligt dep.chefen
<i>A. Skatter, avgifter, m. m.</i>				
I. Skatter				
Skatt på inkomst och för- møgenhet m. m.	19 400 000	— 200 000	19 600 000	— 800 000
Mervärdeskatt	8 860 000	— 40 000	12 300 000	— 200 000
Särskild skatt på annonser	—	—	—	+ 120 000
II. Uppbörd i statens verk- samhet				
Inkomster vid flygtek- niska försöksanstalten	—	—	14 500	+ 100
Inkomster vid den stat- liga läkemedelskon- trollen	—	—	6 700	+ 900
Bidrag till försäkringsin- spektionen	—	—	3 023	— 78
Avgifter för granskning av biografilm	230	+ 20	230	+ 20
Inkomster vid riksanti- kvarieämbetet	—	—	3 575	+ 17
Inkomster vid statens planverk	—	—	1 875	+ 565
<i>B. Inkomster av statens kapitalfonder</i>				
I. Statens affärsverksfonder				
Statens vattenfallsverk	250 000	+ 95 000	411 000	— 31 000
III. Statens allmänna fastig- hetsfond				
Slottsbyggnadernas del- fond	—	—	651	— 650
Beskickningsfastig- heternas delfond	—	—	4 350	— 405
VIII. Fonden för beredskaps- lagring	65 900	+ 4 400	75 650	— 2 700
<i>C. Beräknad övrig finansiering</i>	1 636 700	— 95 000	1 655 788	+ 19 800
Summa förändring enligt departementschefen		— 235 580		— 893 431

råd med cheferna för berörda departement avskrivningsmedel inom *televerkets fond* till 650,7 milj. kr. för budgetåret 1971/72 och avskrivningsmedel inom *statens vattenfallsverks fond* till 225 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och 388 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Sammantagna innebär dessa justeringar att inkomsterna på kapitalbudgeten minskar med 95 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och ökar med 19,8 milj. kr. under budgetåret 1971/72 jämfört med riksrevisionsverkets beräkningar.

Riksrevisionsverkets beräkningar i övrigt föranleder inte någon erinran från min sida. Totalt innebär de av mig förordade avvikelserna en nedräkning av totalbudgetens inkomster i förhållande till riksrevisionsverkets beräkning med ca 236 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och med ca 893 milj. kr. för budgetåret 1971/72 (tabell 7). Jag beräknar således totalbudgetens inkomster för budgetåret 1970/71 till 46 751 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 51 519 milj. kr.

Jag vill nu ta upp frågan om investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1971/72. För varje kapitalfond fastställs årligen en investeringsstat. På statens ena sida redovisas den sammanlagda bruttoinvesteringen, investeringsanslagen, och på andra sidan upptas de medel som står till förfogande för finansiering härav. Dessa medel utgörs dels av avskrivningsmedel inom fonderna samt övriga inom fonderna tillgängliga kapitalmedel, dels av avskrivningsmedel anvisade på driftbudgeten. De medel som härutöver behövs betecknas investeringsbemyndigande. Investeringsbemyndigandena sammanställs till en investeringsplan, vars summa — sedan avdrag skett för medel som tillförs kapitalbudgeten över fonden för oregerade kapitalmedelsförluster samt för övrig kapitalåterbetalning avseende lån från icke revolverande fonder — utvisar det ytterligare medelstillskott som behövs för investeringarnas genomförande. Investeringsplanen utgör kapitalbudgetens utgiftssida enligt riksstaten. På motsatta sidan tas för kapitalbudgetens finansiering under beteckningen lånemedel upp en balanspost med samma belopp som investeringsplanens slutsumma. Det bör emellertid understrykas, att det på detta sätt framräknade lånemedelsbeloppet inte är detsamma som statsverkets faktiska upplåningsbehov, eftersom här inte medräknats driftbudgetens över- eller underskott och hänsyn inte heller tagits till förändringar i anslagsbehållningar och i dispositionen av rörliga krediter.

För budgetåret 1971/72 beräknas investeringsanslagen till totalt 7,3 miljarder kr. För dessa investeringar skall i första hand anlitas dels de avskrivningsanslag som i annat sammanhang denna dag begärs på driftbudgeten, dels kapitalbudgetens inkomster. Avskrivningsmedlen från riksstaten uppgår till 1 140 milj. kr. och inom kapitalfonderna tillgängliga medel till 1 633 milj. kr. Med utgångspunkt härifrån kan investeringsbemyndigandena preliminärt beräknas till 4 527 milj. kr. Efter avdrag för kapitalåterbetalning (inklusive oregerade kapitalmedelsförluster) blir investeringsplanens slutsumma ca 4 484 milj. kr. Kapitalbudgetens utgifter och finansiering budgetåret 1971/72 framgår av sammanställning i tabell 8.

Ett preliminärt förslag till investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1971/72 med specifikation av de i planen angivna investeringsbemyndigandena har upprättats (bilaga 4). Det slutliga förslaget till investeringsplan bör anstå i avvaktan på de definitiva förslag om investeringsanslag, som kan komma att framläggas under vårriksdagen.

Tabell 8. Kapitalbudgetens utgifter och finansiering budgetåret 1971/72

Fond	Investerings- anslag	Finansiering			
		Avskrivning inom fon- derna	Övriga kapi- talmedel inom fonderna	Avskrivning från drift- budgeten	Investerings- bemyndi- gande
I. Affärsverksfonderna	2 141 702 000	1 326 200 000	18 502 000	23 866 000	773 134 000
II. Statens allmänna fastig- hetsfond	350 703 000	46 082 000	5 000 000	136 477 000	163 144 000
III. Försvarets fastighets- fond	220 799 000	25 115 000	26 000 000	150 525 000	19 159 000
IV Statens utlåningsfonder	4 071 502 000	—	—	797 450 000	3 274 052 000
V. Fonden för låneunder- stöd	382 502 000	—	51 675 000	31 083 000	299 744 000
VII. Fonden för förlag till] statsverket	37 000 000	—	40 000 000	—	—3 000 000
IX. Diverse kapitalfonder	95 756 000	94 006 000	250 000	357 000	1 143 000
Summa kr.	7 299 964 000	1 491 403 000	141 427 000	1 139 758 000	4 527 376 000
			Avgår kapitalåterbetalning: Oreglerade kapitalmedels- förluster		1 000 000
			Övrig kapitalåterbetalning		42 758 000
			Lånemedel		4 483 618 000

Beräkning av anslagsbehållningarnas utveckling

Anslagsbehållningarna beräknades i prop. 1970:120 komma att minska med 900 milj. kr. under *budgetåret 1969/70*. Härvid förutsattes att hela anslagsbehållningen på lånefonden för bostadsbyggande skulle komma att förbrukas. Det slutliga utfallet enligt budgetredovisningen blev — efter justering för effekten av indragna reservationer — en minskning av anslagsbehållningarna på totalbudgeten med 740 milj. kr. Förbrukningen blev således 160 milj. kr. mindre än beräknat.

De mera långsiktiga förändringarna i anslagsbehållningarna redovisas i sammanställningen i tabell 11. Under 1960-talet har behållningarna nära nog fördubblats. Särskilt stora ökningar ägde rum under budgetåren 1964/65 och 1967/68. Under budgetåret 1969/70 skedde en ovanligt stor förbrukning av reserverade medel vilken var hänförlig till lånefonden för bostadsbyggande. Den långsiktiga ökningen i medelsbehållningarna torde väsentligen höra samman med den statliga verksamhetens expansion med åtföljande ökade behov av kassamedel. Som framgår av nämnda tabell har uppbyggnaden av anslagsbehållningarna huvudsakligen skett parallellt med ökningen av de anvisade reservations- och investeringsanslagen. De kortsiktiga förändringarna är svårare att ge en entydig tolkning. Till en del torde de vara beroende av variationer i konjunkturläget och i tillgången på lediga resurser för att tillfredsställa den statliga efterfrågan. I många fall, såsom under budgetåret 1969/70, synes dock mera speciella faktorer ha inverkat.

Tabell 9. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag:
Driftbudgeten. Milj. kr.

Huvudtitel	Reservation 30.6.69	Reservation 30.6.70	Ökning (+) minskning (—) under budget- året 1969/70
Justitiedepartementet	44,7	56,2	+ 11,5
Utrikesdepartementet	26,5	22,2	— 4,3
Försvarsdepartementet	1 167,6	1 099,6	— 68,0
Socialdepartementet	98,2	85,6	— 12,6
Kommunikationsdepartementet	985,1	1 032,4	+ 47,3
Finansdepartementet	316,8	369,0	+ 52,2
Utbildningsdepartementet	61,3	85,9	+ 24,6
Jordbruksdepartementet	64,7	106,5	+ 41,8
Handelsdepartementet	4,7	3,5	— 1,2
Inrikesdepartementet	256,8	147,0	—109,8
Civildepartementet	5,5	7,0	+ 1,5
Industridepartementet	31,1	132,7	+101,6
Övriga huvudtitlar	1,1	2,9	+ 1,8
Summa	3 064,1	3 150,4	+ 86,2
Tillkommer: indragna reservationer			+ 10,8
Summa egentliga statsutgifter	3 064,1	3 150,4	+ 97,0
Avskrivning av nya kapitalinves- teringar	238,4	246,3	+ 7,9
Summa driftbudgeten	3 302,5	3 396,6	+104,9

Tabell 10. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag:
Investeringsanslag. Milj. kr.

Anslagsgrupp	Behållning 30.6.69	Behållning 30.6.70	Ökning (+) minskning (—) under budget- året 1969/70
Statens affärsverksfonder:			
Fabriksverkens fond	8,3	7,6	— 0,7
Postverkets fond	2,1	9,9	+ 7,8
Televerkets fond	53,8	63,6	+ 9,8
Statens järnvägars fond	21,1	36,9	+ 15,8
Luftfartsverkets fond	8,4	6,9	— 1,5
Statens vattenfallsverks fond	40,2	55,3	+ 15,1
Domänverkets fond	4,4	2,3	— 2,1
Summa statens affärsverksfonder	138,5	182,5	+ 44,0
Statens allmänna fastighetsfond	239,2	274,9	+ 35,7
Försvarets fastighetsfond	109,8	57,4	— 52,4
Statens utlåningsfonder	1 022,6	191,8	—830,8
Fonden för låneunderstöd	257,0	195,1	— 61,9
Fonden för statens aktier	0,1	0,5	+ 0,4
Fonden för förlag till statsverket	38,6	25,3	— 13,3
Diverse kapitalfonder	47,3	65,8	+ 18,5
Summa	1 853,1	993,4	—859,7
Tillkommer: Indragna anslags- behållningar			+ 22,8
Summa investeringsanslag	1 853,1	993,4	—836,9

Tabell 11. Medelsbehållning vid utgången av budgetåren 1960/61—1969/70. Miljarder kr.

	60/61	61/62	62/63	63/64	64/65	65/66	66/67	67/68	68/69	69/70
Reservationer på driftbudgeten (exkl. avskrivningar av nya kapitalinvesteringar)	1,41	1,47	1,57	1,50	2,11	2,25	2,48	2,96	3,07	3,15
Outnyttjade belopp på investe- ringsanslag	0,98	0,94	1,01	1,41	1,39	1,21	1,33	1,61	1,85	0,99
Summa	2,39	2,41	2,58	2,91	3,50	3,46	3,81	4,57	4,92	4,14
Ökning (+) resp. minskning (—) under budgetåret	+0,48	+0,02	+0,17	+0,33	+0,59	—0,04	+0,35	+0,76	+0,35	—0,78
Behållning i procent av under budgetåret anvisade:										
reservationsanslag	36,7	36,5	37,6	32,3	38,1	39,8	40,9	43,4	45,2	43,1
investeringsanslag	34,3	34,8	35,4	46,2	44,8	32,6	30,1	33,2	34,6	17,2
reservations- och investerings- anslag	35,7	35,8	36,7	37,8	40,5	36,9	36,3	39,2	40,5	31,7

För budgetåret 1970/71 beräknades i riksstaten anslagsbehållningarna komma att minska med 1 miljard kr. Härvid förutsattes kalkylmässigt en förbrukning under lånefonden för bostadsbyggande med 740 milj. kr. med hänsyn till ett beräknat behov av anslag på tilläggsstat under innevarande budgetår. Härigenom korrigerades den betydande underskattning av de totala utgifterna som annars skulle ha skett. Vidare räknade jag med en minskning av anslagsbehållningarna för myndigheterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde med ca 260 milj. kr.

Som jag anfört vid min anmälan av totalbudgetens utgiftsanslag föreslås senare denna dag anslag på tilläggsstat till bl. a. lånefonden för bostadsbyggande. Något behov av en kalkylmässigt upptagen medelsförbrukning under denna lånefond föreligger därför numera inte. Genom riksrevisionsverkets försorg har inhämtats uppgifter rörande myndigheternas beräkning av anslagsbehållningarnas utveckling. En sammanfattning härav liksom min egen bedömning återges i tabell 12. Frånsett lånefonden för bostadsbyggande har jag inte funnit anledning att frånga min bedömning i prop. 1970: 120. Jag har därvid beaktat att myndigheterna regelmässigt överskattar sina möjligheter att förbruka reserverade medel.

För budgetåret 1971/72 förutser jag en minskning av anslagsbehållningarna med 200 milj. kr. Jag räknar därvid med en förbrukning av reservationsmedel för myndigheterna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde på ca 150 milj. kr. Vidare har jag beaktat att medelsdispositionen för beredskapslagring begränsas med ca 50 milj. kr. Jag vill dock understryka, att beräkningar av anslagsbehållningarnas utveckling måste omges med betydande osäkerhetsmarginaler.

Tabell 12. Beräknade förändringar i anslagsbehållningar under budgetåret 1970/71. Milj. kr. (Ökning +, minskning -)

	Anslags- behåll- ningar 30.6.70	Beräknad förändring till 30.6.71		
		Prop. 1970: 120	Myndig- heterna	Dep.ch.
Driftbudgeten (exkl. avskrivningar)	3 150	—	-270	—
Investeringsanslag	993	-1 000	-274	-250
Summa	4 143	-1 000	-544	-250

Beräkning av dispositionen av rörliga krediter

Budgetutfallet och därmed statens upplåningsbehov påverkas av förändringar i dispositionen av de rörliga krediter hos riksgäldskontoret, vilka enligt riksdagens beslut har ställts till förfogande för vissa myndigheter och bolag. De beviljade krediterna samt de belopp som tagits i anspråk framgår av sammanställningen i tabell 13.

Under budgetåret 1969/70 ökade dispositionen av rörliga krediter med ca 175 milj. kr. till 1 385 milj. kr. Ökning i de ianspråktaga beloppen noteras för bl. a. televerket, vattenfallsstyrelsen, förenade fabriksverken och statens jordbruksnämnd medan bl. a. överstyrelsen för ekonomiskt försvar minskade utnyttjandet av rörliga krediter.

Med hänsyn till vissa anslagstekniska omläggningar räknade jag i prop. 1970: 120 med att det ianspråktaga beloppet av rörliga krediter under budgetåret 1970/71 skulle minska med 650 milj. kr. Enligt uppgifter som insamlats av riksrevisionsverket förutser berörda myndigheter och bolag nu en minskning i de disponerade beloppen med 490 milj. kr. Ökning beräknas för bl. a. televerket (+ 175 milj. kr.), vattenfallsstyrelsen (+ 75 milj. kr.) och statens järnvägar (+ 30 milj. kr.). Minskning noteras för bl. a. överstyrelsen för ekonomiskt försvar och Svensk spannmålshandel med tillsammans ca 800 milj. kr. Dessa minskningar sammanhänger med de tidigare nämnda anslagstekniska omläggningarna.

Vid en samlad bedömning finner jag det befogat att räkna med att dispositionerna av rörliga krediter kommer att minska med 550 milj. kr. under innevarande budgetår.

Jag vill i detta sammanhang ta upp frågan om en budgetteknisk omläggning beträffande finansieringen av den urananskaffning som krävs för vattenfallsstyrelsens anläggningar av atomkraftstationer. Sådana anskaffningar, som påbörjats för det första aggregatet i Ring-

Tabell 13. Ianspråktagande av rörliga krediter. Milj. kr.

Låntagare	Av riks- dagen medgivet 30.6.69	Ianspråk- taget 30.6.69	Av riks- dagen medgivet 30.6.70	Ianspråk- taget 30.6.70
Televerket	325,0	205,0	325,0	295,0
Statens Järnvägar	150,0	—	150,0	—
Vattenfallsstyrelsen	200,0	50,0	200,0	85,0
Domänstyrelsen	130,0	14,0	130,0	12,0
Luftfartsverket	3,0	—	3,0	—
Förenade fabriksverken	40,0	3,0	70,0	16,5
Försvarets materielverk	5,0	—	5,0	—
Överstyrelsen för ekonomiskt försvar	740,0	625,4	740,0	605,0
Statens jordbruksnämnd	—	—	40,0	40,0
Svenska Reproduktions AB	0,7	—	0,7	—
Karlskronavarvet AB	8,0	—	8,0	—
Svenska Tobaks AB	10,0	—	10,0	—
AB Vin- och Spritcentralen	10,0	—	10,0	—
Svensk spannmålshandel	190,0	175,0	190,0	190,0
Svensk Kötthandel AB	50,0	50,0	50,0	44,5
Allmänna Bevaknings AB	3,0	—	3,0	—
Norrbottens Järnverk AB	125,0	88,0	125,0	97,0
Kungl. Maj:t (prop. 1946: 308)	5,0	—	5,0	—
Summa	1 994,7	1 210,4	2 064,7	1 385,0

hals, finansieras för närvarande genom att vattenfallsverket utnyttjar sin rörliga kredit hos riksgäldskontoret. Den ifrågavarande anskaffningen är dock av sådan natur att den bör finansieras med medel som anvisas över kapitalbudgeten. Chefen för industridepartementet kommer senare denna dag att föreslå att medel för urananskaffning anvisas under statens vattenfallsverks fond. Samtidigt kan vattenfallsstyrelsens kredit hos riksgäldskontoret minskas med 30 milj. kr., motsvarande det belopp som vid utgången av budgetåret 1970/71 beräknas vara ianspråktaget för uraninköp.

Denna anslagstekniska omläggning innebär således att behovet av rörliga krediter minskar med 30 milj. kr. under *budgetåret 1971/72*. I övrigt räknar jag med att de ianspråktaga beloppen kommer att öka med drygt 100 milj. kr., vilket ansluter sig till den genomsnittliga årliga ökningen under senare år. Totalt bör ökningen av de ianspråktaga beloppen av rörliga krediter för budgetåret 1971/72 beräknas till 100 milj. kr. Jag vill dock även här erinra om den osäkerhet som gäller vid detta slag av beräkningar.

Beräkning av totalbudgeten

Utgifterna på totalbudgeten beräknas budgetåret 1970/71 bli större än de i riksstaten angivna. Detta sammanhänger med bl. a. ökade utbetalningar från bostadslånefonden, ökat underskott på riksgäldsfonden samt ökad belastning på anslag som är direkt beroende av pris-

utvecklingen. Mot denna bakgrund kan totalbudgetens utgifter för budgetåret 1970/71 beräknas till ca 48 010 milj. kr. Eftersom de samlade statsinkomsterna beräknas till ca 46 750 milj. kr. innebär detta att totalbudgeten skulle utvisa ett underskott på ca 1 260 milj. kr.

Med hänvisning till min redovisning i det föregående beräknar jag totalbudgeten för budgetåret 1971/72 på sätt som framgår av följande uppställning (s. 48). Kalkylen utvisar ett totalbudgetunderskott om ca 200 milj. kr., vilket innebär en nedgång i förhållande till det nu beräknade underskottet för innevarande budgetår med ca 1 060 milj. kr. En tabell över totalbudgetens utveckling under en längre tidsperiod ingår i bilaga 5.

Till statsrådsprotokollet i detta ärende torde få fogas såsom

Bilaga 1: Preliminär nationalbudget för år 1971

Bilaga 2: Riksrevisionsverkets inkomstberäkning

Bilaga 3: Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72

Bilaga 4: Preliminärt förslag till investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1971/72.

Bilaga 5: Vissa tabeller rörande den statsfinansiella utvecklingen m. m.

Förslag till riksstat för budgetåret 1971/72: Totalbudgeten.

A. Skatter, avgifter, m. m.:

I. Skatter	45 488 700 000	
II. Uppbörd i statens verksamhet	931 397 000	
III. Diverse inkomster	634 000 000	47 054 097 000

B. Inkomster av statens kapitalfonder:

I. Statens affärsverksfonder	715 700 000	
II. Riksbanksfonden	200 000 000	
III. Statens allmänna fastighetsfond	141 637 000	
IV. Försvarets fastighetsfond	94 542 000	
V. Statens utlåningsfonder	1 352 868 000	
VI. Fonden för låneunderstöd	45 546 000	
VII. Fonden för statens aktier	18 642 000	
VIII. Fonden för beredskapslagring	72 950 000	
IX. Statens pensionsfonder	91 813 000	
X. Diverse kapitalfonder	55 927 000	2 789 625 000

C. Beräknad övrig finansiering:

I. Avskrivningar och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna:		
Statens affärsverksfonder	1 344 702 000	
Övriga kapitalfonder	288 128 000	1 632 830 000
II. Övrig kapitalåterbetalning	42 758 000	1 675 588 000
Summa kr.		51 519 310 000

Underskott		205 937 000
Summa kr.		51 725 247 000

A. Utgiftsanslag:

I. Kungl. hov- och slottsstaterna	8 455 000	
II. Justitiedepartementet	1 914 499 000	
III. Utrikesdepartementet	1 188 886 000	
IV. Försvarsdepartementet	6 544 736 000	
V. Socialdepartementet	14 909 257 000	
VI. Kommunikationsdepartementet	3 888 175 000	
VII. Finansdepartementet	2 730 517 000	
VIII. Utbildningsdepartementet	8 872 707 000	
IX. Jordbruksdepartementet	960 109 000	
X. Handelsdepartementet	203 558 000	
XI. Inrikesdepartementet	6 013 476 000	
XII. Civildepartementet	779 359 000	
XIII. Industridepartementet	1 305 591 000	
XIV. Oförutsedda utgifter	1 000 000	
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	84 922 000	
XVI. Riksgäldsfonden	2 020 000 000	51 425 247 000

B. Beräknad övrig medelsförbrukning:

I. Minskning av anslagsbehållningar	200 000 000	
II. Ökad disposition av rörliga krediter	100 000 000	300 000 000

Summa kr.		51 725 247 000

Hemställan

Under återopande av vad jag har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. godkänna de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken och för statsregleringen som jag har förordat i det föregående,
2. godkänna vad jag har anfört i det föregående i fråga om Sveriges Investeringsbanks AB verksamhet,
3. medge att avsättning av kommunalskattemedel sker till budgetutjämningsfonden för budgetåret 1971/72 för att där särredovisas,
4. besluta att skogsvårdsavgift enligt förordningen (1946: 324) om skogsvårdsavgift skall utgå med 0,9 promille för år 1971,
5. i avvaktan på särskild proposition i ämnet för budgetåret 1971/72
 - a) godkänna min preliminära beräkning av driftbudgetens inkomster,
 - b) godkänna min preliminära beräkning av förändringar i anslagsbehållningar,
 - c) godkänna min preliminära beräkning av förändringar i dispositionen av rörliga krediter,
 - d) godkänna det preliminära förslaget till investeringsplan och investeringsstater samt därvid på kapitalbudgeten beräkna den mot investeringsplanen svarande inkomstiteln *Lånemedel* till 4 483 618 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Tabellförteckning

1. Försörjningsbalans för år 1970	8
2. Betalningsbalans 1968—1970	11
3. Totalbudgeten 1969/70—1971/72	23
4. Preliminär försörjningsbalans för 1970—1971	26
5. Bytesbalansen 1968—1971	27
6. Statsutgifterna budgetåret 1971/72	30
7. Justering av riksrevisionsverkets beräkning av totalbudgetens inkomster	40
8. Kapitalbudgetens utgifter och finansiering budgetåret 1971/72	42
9. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag: Driftbudgeten	43
10. Sammanställning över behållningar på riksstatsanslag: Investe- ringsanslag	43
11. Medelsbehållning vid utgången av budgetåren 1960/61—1969/70	44
12. Beräknade förändringar i anslagsbehållningar under budgetåret 1970/71	45
13. Ianspråktagande av rörliga krediter	46

Preliminär nationalbudget för år 1971

PRELIMINÄR NATIONALBUDGET FÖR ÅR 1971

Inledning

Den preliminära nationalbudgeten för 1971 som härmed läggs fram är utarbetad inom finansdepartementets sekretariat för ekonomisk planering och konjunkturinstitutet. Nationalbudgeten bygger på material som erhållits från fackdepartement och olika verk och institutioner. Vidare har utredningsrådet hörts. Av praktiska skäl har dock den sammanfattande översikten i dess slutgiltiga avfattning ej kunnat föreläggas utredningsrådet. Dess ledamöter bär ej heller något ansvar för nationalbudgetens utformning och bedömningar.

Kapitlen III, Utrikeshandeln samt VII, Investeringarna och IX, Kreditmarknaden har helt sammanställts inom konjunkturinstitutet. Institutet har även sammanställt avsnitten om industriproduktion och skogsbruk i kapitel IV och i huvudsak avsnitten om de disponibla inkomsterna och den privata konsumtionen i kapitel VI. Ansvaret för bedömningen av Sveriges ekonomi 1971 — med undantag för de avsnitt eller punkter där konjunkturinstitutet uttryckligen åberopas — vilar på finansdepartementets sekretariat för ekonomisk planering där arbetet med nationalbudgeten letts av tf planeringschefen Lars Lindberger.

I. Sammanfattande översikt

1. Den ekonomiska utvecklingen 1969—1970

Den ekonomiska utvecklingen under 1970 har i huvudsak bibehållit den prägel av högt uppdriven efterfrågan och snabb produktionstillväxt som var kännetecknande för läget under närmast föregående år. Högkonjunkturen förefaller emellertid att ha kulminerat under första halvåret. Andra halvåret 1970 karakteriserades av ett avtagande övertryck, vilket givit utslag såväl i utrikesbalansen som på arbetsmarknaden.

Den totala produktionens (bruttonationalproduktens) tillväxt 1969—1970 uppskattas preliminärt till närmare 4,5 % mot drygt 5,5 % 1968—1969. Eftersom sysselsättningen räknad i arbetade timmar snarast visat ökad tillväxt tyder dessa beräkningar på en nedgång i produktiviteten, vilken i och för sig var förutsedd men likväl i efterhand ter sig oväntat stor. Alternativa beräkningar som utgår från produktionssidan — mot eljest från användningssidan — indikerar emellertid en nästan oförändrad tillväxt för nationalprodukten med omkring 5,0 %. Detta skulle vara liktydligt med en något gynnsammare produktivitetstillväxt. För industrins del är en påtagligt svagare produktivitetstillväxt 1969—1970 än närmast föregående år tämligen väl belagd.

Totala efterfrågevolymen — eller, som den i detta sammanhang med större rätt kan betecknas, den totala resursanvändningens volym — har visat minskad tillväxt, närmare bestämt från 7,6 % 1968—1969 till 5,8 % 1969—1970. Dämpningen förklaras till ungefär lika delar av svagare tillväxt för dels exporten, dels den inhemska efterfrågan. För exportens del utgör avsaktningen ett symptom på begränsning snarare av utbudet än av efterfrågan.

Den inhemska efterfrågans tillväxt har avtagit från 6 % till 5 % men beräknas alltjämt ha varit starkare än nationalproduktens. Det är framför allt en fortsatt betydande ökning av lagerinvesteringarna som bidragit till att vidmakthålla den totala inhemska efterfrågans tillväxt på förhållandevis hög nivå. Den s. k. slutliga inhemska efterfrågan — dvs. bortsett från lagerförändringar — har nämligen avtagit i tillväxt från 4,5 % till 3,2 %. Ökningen har med andra ord varit lägre än för nationalprodukten och i nivå med de lägsta årsvärdena från 60-talets senare hälft. Med oförändrade lagerinvesteringar skulle den inhemska efterfrågans tillväxt ha hållits väl inom ramen för den produktionsökning som faktiskt uppnåddes. Det skulle under sådana förutsättningar — och i övrigt oförändrade betingelser — ha varit möjligt att förstärka bytesbalansen och således undgå den ytterligare försvagning som faktiskt inträffade.

Såväl konsumtion som investeringar har genom sin utveckling bidragit

Tabell I: 1. Försörjningsbalans 1968—1970

Milj. kr.

	Löpande priser				1959 års priser			
	1968	1969	1970	Förändring i % 1969-1970	1968	1969	1970	Förändring i % 1969-1970
<i>Tillgång</i>								
Bruttonationalprodukt	134 465	146 630	162 320	10,7	91 923	97 175	101 410	4,4
Import av varor ¹	26 516	30 571	36 065	18,0	23 570	26 700	29 202	9,4
Import av tjänster ²	4 100	4 906	6 300	28,4	3 303	3 905	4 543	16,3
Summa tillgång	165 081	182 107	204 685	12,4	118 796	127 780	135 155	5,8
<i>Efterfrågan</i>								
Privat bruttoinvestering	12 361	12 930	14 225	10,0	8 840	9 496	9 231	2,9
Statlig bruttoinvestering	4 243	4 489	5 037	12,2	2 936	2 964	3 121	5,3
Kommunal bruttoinvestering	7 303	7 918	8 526	7,7	4 979	5 188	5 206	0,3
Bruttoinvestering i bostäder	7 384	8 051	8 159	1,3	5 006	5 180	4 922	-5,0
Lagerförändring	507	2 202	4 873	.	398	1 755	3 706	.
Privat konsumtion	72 621	77 884	85 350	9,6	52 672	55 065	56 974	3,5
Offentlig konsumtion	30 221	33 662	37 497	11,4	16 566	17 463	18 382	5,3
Export av varor ¹	25 403	29 459	34 694	17,8	23 178	26 279	28 578	8,7
Export av tjänster ²	5 038	5 512	6 324	14,7	4 221	4 655	4 770	2,5
Summa efterfrågan	165 081	182 107	204 685	12,4	118 796	127 780	135 155	5,8

¹ Enligt handelsstatistiken.² Här ingår även sådan handel som faller utanför handelsstatistiken. Nettot av transfereringar till och från utlandet påverkar bytesbalansen i kapitel III men ej ovanstående försörjningsbalans.

till den inträffade dämpningen av den slutliga efterfrågans tillväxt. Efter två år med förhållandevis snabb ökning om 4,5 % per år har den privata konsumtionens tillväxt enligt de preliminära nationalräkenskapskalkylerna stannat vid 3,5 %. Ökningen skulle förmodligen ha blivit än lägre om inte konsumtionen under fjärde kvartalet fått ett extra tillskott genom tidigare lagda inköp inför mervärdesskattens höjning. För de tre första kvartalen beräknas nämligen den privata konsumtionens volymökning endast ha uppgått till 2,2 %. Den dämpning som skett av den offentliga konsumtionens tillväxt har varit tämligen obetydlig. För 1970 noteras en ökning med 5,3 %, vilket endast är någon tiondels procentenhet lägre än föregående år. Den statliga konsumtionens ökningstakt halverades dock till 1,5 %, vilket i huvudsak kan återföras på en åtstramning av försvarets materielanskaffning.

Investeringarna som 1968—1969 beräknas ha stigit med drygt 3,5 % i volym har 1969—1970 återgått till en totalt sett svag ökningstakt om knappt 1 % i volymökning. Det är främst bostadsbyggandet och de kommunala investeringarna som svarat för denna avsaktning. Bostadsinvesteringarna beräknas ha sjunkit i volym med 5 %. Antalet inflytt-

ningsfärdiga lägenheter 1970 uppskattas till 106 000 mot för föregående år 109 000. För kommunala investeringar redovisas en volymökning med endast en halv procent, eller den lägsta som förekommit på ett årtionde. Även för näringslivets investeringar framträder en något svagare tillväxt. Den beräknas till 3 % i volym för 1969—1970 mot föregående år 4,5 %. Avsaktningen kan återföras på investeringsutfallet inom jordbruk, handel och sjöfart. Industrins investeringar har däremot visat snabbare tillväxt, även om ökningen — med 7,5 % i volym — blivit väsentligt lägre än vad som emotsågs i början av året.

Den svaga utvecklingen av bostadsbyggandet och de kommunala investeringarna återspeglas i en liknande förändring av byggnadsinvesteringarna totalt sett. Dessa beräknas ha minskat i volym med nästan 2 % 1969—1970, medan däremot maskininvesteringarna synes ha stigit med 5 %. — Trots den totalt sett begränsade ökningen av de s. k. fasta investeringarna har emellertid realkapitalbildningen inberäknat lager stigit med 8,8 % i volym.

Sammanfattningsvis har det kraftigaste bidraget till den inhemska efterfrågans tillväxt även 1969—1970 utgått från näringslivet vars investeringsutveckling inklusive lager för andra året i följd inneburit en volymökning av storleksordningen 20 % (20,2 % mot föregående år 18,9 %). Den privata konsumtionens ökningstakt har däremot avtagit liksom även expansionstakten inom den "samhällsbehärskade" sektorn. Om härmed avses offentlig konsumtion och investeringar samt bostadsbyggande visar nämligen tillväxten av dessa samlade aktiviteter en dämpning från 4,4 % 1968—1969 till 2,7 % 1969—1970.

Vid en jämförelse mellan prognoser och preliminärt beräknat utfall framträder klart att lagerinvesteringarnas tillväxt kraftigt underskattades i preliminär och reviderad nationalbudget för 1970. Härigenom kom den totala inhemska efterfrågans tillväxt att underskattas med någon procentenhet fastän den slutliga efterfrågans tillväxt (dvs. bortsett från lagerförändringar) var överskattad. På motsvarande sätt gäller att näringslivets totala investeringar inklusive lager trots återhållande kreditpolitik ökat väsentligt mera än beräknat, samtidigt som företagens investeringar enbart i byggnader och maskiner under trolig inverkan av denna politik visat lägre tillväxt än enligt prognoserna.

Mest intensiv var lagerinvesteringarnas ökning under första halvåret. Därefter inträdde en påtaglig dämpning som fick omedelbara återverkningar på den samhällsekonomiska balansen. Mellan första halvåret 1969 och 1970, då lagerinvesteringarnas tillväxt beräknas ha motsvarat 4,4 % av utgångsperiodens nationalprodukt, inträffade en försvagning av handelsbalansen om ca 950 milj. kr. samtidigt som arbetsmarknaden kännetecknades av tilltagande överhettning. Mellan andra halvåret 1969 och 1970 då en minskning av lagerinvesteringarna beräknas ha skett, motsvarande 0,3 % av nationalprodukten, försiggick en förstärkning

av handelsbalansen som uppskattas till ca 700 milj. kr. Samtidigt inträffade även ett omslag i utvecklingen på arbetsmarknaden.

Sett över hela åren 1969 och 1970 medförde emellertid denna lagerutveckling att den inhemska efterfrågans tillväxt såsom tidigare framhållits blev större än den produktionsökning som samtidigt kunde ske. Bruttonationalproduktens tillväxt — beräknad till närmare 4,5 % — har motsvarat de ursprungliga prognoserna men produktiviteten har stigit mindre än vad som förutsågs. Den produktionsökning som likväl framträdde uppnåddes genom en oväntat stor ökning av antalet arbetade timmar. Sålunda beräknas arbetstidsvolymen ha stigit med ca 1,5 %, vilket tyder på en ökning av produktiviteten inom hela samhällsekonomin med 3 à 3,5 % eller ca 2 procentenheter mindre än närmast föregående år. Den förhållandevis starka ökningen av arbetsvolymen beror inte enbart på att det skett en avsevärd ökning av antalet sysselsatta med tillskott från en hög nettoimmigration. Även arbetstiden per sysselsatt förefaller att ha hållits väl uppe.

Efterfrågan på arbetskraft uttryckt i antalet lediga platser var under de två första kvartalen 1970 rekordhög men därefter har en klar nedgång framträtt i den säsongrensade serien. Det höga efterfrågetrycket på arbetsmarknaden torde ha varit en bidragande orsak till att en förhållandevis stor del av förtjänstökningarna skett vid sidan av de ursprungligen ingångna avtalen. Löneglidningen har i genomsnitt för hela arbetsmarknaden uppskattats till 4 procentenheter samtidigt som den totala förtjänstnivån beräknas ha stigit 9,5 %. Detta är drygt 2,5 procentenheter mera än närmast föregående år. Genom den förhållandevis betydande sysselsättningsökning som ägt rum har lönesummans tillväxt stigit till 11,5 %. Nettoinbetalningarna till det offentliga (dvs. skatter minus subventioner) har tilltagit i ökad takt och för de disponibla inkomsterna redovisas en ökning med 9,4 % 1969—1970 mot 7 % 1968—1969. Som följd av snabbare prisstegring beräknas däremot de realt disponibla inkomsterna ha stigit i något lägre takt 1969—1970 än 1968—1969 eller med drygt 3 % mot 4,4 %.

Den prisökning i accelererat tempo som satte in mot slutet av 1969 har nämligen fortsatt under 1970. Konsumentprisernas uppgång under loppet av detta år uppskattas sålunda till 7 %, vilket är 2 à 3 procentenheter utöver det årliga genomsnittet för den senare hälften av 60-talet. Förutom av en höjd indirekt beskattning förklaras den höjda prisstegringstakten främst av direkta spridningseffekter från den internationella prisutvecklingen. Vidare skönjes ett starkare kostnadsgenomslag inom de från internationell konkurrens skyddade prissättningsområdena. Styrkan av dessa prisuppdrivande faktorer underskattades kraftigt i de preliminära och reviderade nationalbudgetprognoserna för 1970. Detta gäller även beträffande lönesummans tillväxt. Bedömningen av de realt disponibla inkomsternas utveckling visade sig under sådana omständigheter

ha varit tämligen realistiska. — Beträffande företagsinkomsternas utveckling tyder de överslagsberäkningar som hittills kunnat göras på att den ökning av vinstbeloppen som inträffade 1968—1969 i varje fall inte har fortsatt i bibehållen takt 1969—1970.

Konsumtionsvolymens utveckling synes under de senaste åren i stora drag ha anpassats till de reallt disponibla inkomsternas tillväxt. Sparandets andel av hushållens inkomster förefaller sålunda att ha kunnat bibehållas 1968—1969, vilket är ett gynnsammare utfall än vad som preliminärt beräknades för ett år sedan. Inte heller för 1970 synes någon avsevärd sänkning av sparkvoten ha inträffat och den privata konsumtionens utveckling kan knappast i någon väsentlig grad anses ha bidragit till den ytterligare försvagning av bytesbalansen som inträffat under 1970.

Exportens utveckling 1969—1970 har i sammandrag inneburit en volymökning med 8,5 % och en beräknad genomsnittlig prisuppgång om 8,5 %. Den svenska exportens tillväxt har härigenom liksom föregående år hållits väl i nivå med utvecklingen av handeln inom Västeuropa och mellan OECD-länderna. Exporten av verkstadsprodukter har utgjort ett särskilt expansivt inslag i utvecklingen medan däremot råvaruexportens tillväxt avtagit, i första hand av kapacitetsskäl. Allmänt sett kan förmodas att exporten med hänsyn till efterfrågan kunnat öka ännu mera om utbudsförhållandena hade medgivit detta. Ett särskilt markant exempel på begränsning av utbudskapaciteten utgör malmexporten som rentav minskat i volym.

Importens tillväxt har även 1969—1970 hållit jämna steg med exportens. I volym beräknas importen ha ökat med 9 % samtidigt som importpriserna i genomsnitt stigit med 8 %. Ökningstakten för importen var påfallande hög under första halvåret, då lageruppbyggnaden av råvaror och halvfabrikat var som mest intensiv. Under andra halvåret 1970 beräknas importvolymen ha varit något lägre än under första halvåret.

Handelsbalansens utfall avviker reallt sett tämligen obetydligt från prognosen i den reviderade nationalbudgeten som innebar en procentuellt sett ungefär lika stor volymökning för exporten och importen. Enligt det beräknade faktiska utfallet har visserligen importens tillväxt överskridit prognosen med 1 1/2 procentenhet — vilket sannolikt skett under inverkan av den opåräknat starka lageruppbyggnaden. Samtidigt har exportvolymens tillväxt överträffat prognosen med 1/2 procentenhet. Importprisernas uppgång var emellertid klart underskattad och bytesvillkoren har inte förbättrats så avsevärt som man räknade med. I stället för en förbättring av handelsbalansen med ca 500 milj. kr. har det därför inträffat en försvagning med drygt 250 milj. kr.

Då härtill kommer en redovisad försvagning av tjänste- och transfereringsbalansen med ca 650 milj. kr. synes bytesbalansens negativa saldo

stigit med 900 milj. kr. till ca 1 900 milj. kr.¹ Stor oklarhet råder dock beträffande den verkliga innebörden av den exceptionellt starka ökningen med i runt tal 500 milj. kr. som skett av det s. k. turistnettots minus-saldo.

Under det att bytesbalansen fortsatt att utvecklas negativt har kapitalbalansen från 1969 till 1970 visat ett påtagligt omslag i positiv riktning. Mot ett underskott 1969 på ca 200 milj. kr. i den synliga kapitalbalansen står ett beräknat överskott 1970 på ca 800 milj. kr. Restposten i betalningsbalansen visar samtidigt en omkastning från ett negativt värde om ca 450 milj. kr. 1969 till ett positivt värde om 1 200 till 1 300 milj. kr. 1970. Omsvängningen torde till stor del kunna förklaras av en förändring i flödet av handelskrediter. Valutareserven har härigenom, inberäknat tilldelning av speciella dragningsrätter (SDR), stigit med ett hundratal milj. kr. under loppet av 1970. Under 1969 sjönk däremot valutareserven med 1 850 milj. kr.

Det synes uppenbart att bytesbalansens ytterligare försvagning 1969—1970 mer eller mindre helt kan återföras på en efterfrågefaktor av tillfälligt slag, nämligen lagerutvecklingen. Man kan under sådana omständigheter ställa frågan i vilken riktning utrikesbalansen djupare sett har utvecklats under de senaste åren. Vilket svar som här kan ges har också ett visst samband med spørsmålet om vad man bör uppfatta som den dominerande orsaken till den försvagning av balansen som obestridligen ägt rum sedan den tidigare hälften av 60-talet. Har det i första hand varit en hög inhemsk efterfrågan som utgjort förklaringen eller har det snarare varit ett allmänt sett högt kostnadsläge? Härutöver kan även ha förekommit en delvis närbesläktad företeelse som yttrat sig som bristande kapacitet inom de företag som upprätthållit tillräcklig internationell konkurrenskraft.

Omkring 1967 var bytesbalansen i ett läge med förhållandevis lågt inhemskt efterfrågetryck, trots tillfällig återhämtning, alltså försvagad jämfört med tiden före 1965. Detta kan tyda på att höga kostnader eller brist på konkurrenskraftig kapacitet vid denna tidpunkt utövat ett hämmande inflytande. Sedan dess har det inhemska efterfrågetrycket stigit markant, vilket i hög grad skett under inverkan av lagerinvesteringarnas utveckling. Det är självfallet svårt att avgöra vilken nettoeffekten varit av de förändringar som inträtt i fråga om övriga mera djupgående bestämningsfaktorer. Det är dock möjligt att utvecklingen i dessa hänseenden i någon mån rört sig i gynnsam riktning. Med den snabba lönekostnadsstegringen i Västeuropa i förening med reval-

¹ I bytesbalanstabellen i kapitel III har korrigeringsposten fr. o. m. 1969 lästs vid ett oförändrat belopp av 800 milj. kr. Motiveringen härför har varit att utvecklingen av posten "övriga tjänster, netto" inte längre anses tyda på att utebliven rapportering av sådana intäktsposter fortsätter att öka i omfattning. Detta utesluter inte att det alljämt kan finnas stigande korrigeringsbehov med avseende på andra delposter. Den nuvarande korrigeringsposten har emellertid företrädesvis brukat motiveras med hänvisning till posten "övriga tjänster, netto".

veringen i Västtyskland skulle det inte ha krävts någon utpräglad moderation i den svenska löneutvecklingen för att en viss förbättring av de svenska företagens internationella konkurrensläge skulle ha uppkommit. Trots de mycket betydande lönestegringarna i Sverige 1970 kan nettoeffekten sålunda ha varit positiv. Härtill kommer att den slutliga efterfrågans tillväxt inom landet hållit sig inom förhållandevis snäva gränser.

Antagandet att det djupare sett skett en viss förstärkning av utrikesbalansens grundelement kan möjligen ges stöd av det förhållandet att lagerinvesteringarna sedan 1967 ökat väsentligt mer än underskottet i bytesbalansen. Vid jämförelse något längre bakåt i tiden bekräftas emellertid att det skett en viss försvagning av utrikesbalansen i synnerhet sedan de tidigaste åren av 60-talet. 1960 och 1965 var vid sidan av 1970 år då lagerinvesteringarna kulminerade och utgjorde en tämligen nära sammanfallande andel av nationalprodukten.

	Andelar av BNP			
	"högkonjunkturår"		"lågkonjunkturår"	
	lagerinvesteringar %	bytesbalanssaldo %	lagerinvesteringar %	bytesbalanssaldo %
1960	2,8	—0,6		
1962			1,0	0,2
1965	2,7	—0,9		
1967			0,1	—0,1
1970	3,0	—1,2		

Om man tar fasta på den del av lagerinvesteringarna som går utöver underskotten i bytesbalansen så finner man att denna delpost uttryckt som andel av bruttonationalprodukten varit högre under "högkonjunkturår" än under "lågkonjunkturår". Jämfört med 1960 var andelen lägre 1965, eller 1,8 % mot 2,2 %. Någon ytterligare nedgång framträder däremot inte 1970 då andelen likaledes var 1,8 %.

2. Sveriges ekonomi 1971

Den ekonomiska utvecklingen 1970 präglades av kraftig prisstegring och högt efterfrågetryck, som i synnerhet under första halvåret verkade starkt pådrivande på importen. Vad gäller priserna var utvecklingen påtagligt influerad av det internationella skeendet och detta gäller självfallet även beträffande efterfrågan. Förutsättningarna för yttre och inre balans i den svenska ekonomin kommer givetvis även under 1971 att i hög grad påverkas av den internationella ekonomiska utvecklingen.

Vid ingången av 1971 utmärktes den ekonomiska utvecklingen av tendenser till svagare tillväxttakt i Västeuropa och Japan och en begynnande produktionsuppgång i Förenta staterna. Avgörande för bedömningen av den internationella konjunkturutvecklingen under 1971 blir

under dessa omständigheter dels hur markerad expansionen i Förenta staterna kan tänkas bli, dels i vilken omfattning och med vilken varaktighet en lägre tillväxt i Västeuropa är att vänta.

Den bedömning som gjorts innebär för Förenta staternas del att produktionsuppgången 1971 skulle bli ungefär 3 %, efter en stagnation 1970. De genomförda lättnaderna i den ekonomiska politiken förutses få en stimulerande effekt både på den privata konsumtionen och på investeringarna, även om det är tänkbart att ökningstakterna kommer att tillta mera väsentligt först en bit in på året. Sparkvoten beräknas minska och investeringsviljan tillta efter hand som en mera optimistisk utvecklingsbild framträder för den amerikanska ekonomin. Med tanke på den snabba produktivitetsstegring som hör till ett begynnande uppsvingsskede torde arbetslösheten knappast komma att sjunka i någon större omfattning före halvårsskiftet 1971.

Bedömningen av konjunkturutvecklingen i Västeuropa under 1971 ter sig mera osäker. Den ekonomiska utvecklingen under andra halvåret 1970 tyder på att en något mera expansiv produktionstillväxt är att vänta i Storbritannien och Italien, medan samtidigt en försvagning skulle äga rum i framför allt Västtyskland och åtskilliga av de små industriländerna och i mindre omfattning möjligen också i Frankrike. Det förefaller som om utvecklingen i Västtyskland skulle bli av central betydelse för konjunkturutvecklingen i Västeuropa under året.

Även om orderingången till den västtyska industrin nu stagnerat eller är obetydligt avtagande är orderstocken tillräckligt stor för att produktionen skall kunna gå på högvarv i flera månader. Den ekonomiska politiken kan väntas verka återhållande på efterfrågan, men det finns åtskilliga skäl som talar för att det härvid kommer att röra sig om en förhållandevis begränsad effekt. Företagens likviditet synes fortfarande vara relativt god, understödd av en kraftig import av utländskt kapital, vilket kan medverka till att bromsa nedgången i investeringstillväxten. Stora löneökningar under 1970 torde vidare hålla uppe ökningstakten för den privata konsumtionen även om en viss dämpning är att vänta med hänsyn till den pålagda extraskatten, som förblir i kraft under åtminstone första halvåret 1971. Dessutom förutses den offentliga sektorn öka sin direkta efterfrågan på varor och tjänster i snabbare takt än under 1970. En sådan efterfrågeutveckling i Västtyskland skulle verka fortsatt stimulerande på övriga västeuropeiska länder. Den väntade konjunkturuppgången i Förenta staterna beräknas dessutom få positiva effekter på produktionen i Västeuropa. Konjunkturavmattningen där kan under sådana omständigheter väntas bli relativt obetydlig och antagligen också förhållandevis kortvarig. Tidpunkten för ett konjunkturuomslag uppåt är dock alltfjämt svår att precisera.

Även med denna tämligen optimistiska grundsyn på den ekonomiska utvecklingen i Västeuropa kan en mindre dämpning där väntas av

produktionsutvecklingen. Världshandeln i volym kan 1971 antas växa i några procentenheter långsammare takt än 1970. Prisstegringstakten förutses avta i flertalet industriländer men pris- och löneökningarna kan likväl av skäl som närmare skall beröras i kapitel II väntas fortsätta att bli stora.

I det närmast följande presenteras ett sammandrag av de bedömningar av den svenska ekonomins utveckling 1971 som framläggs i de olika specialkapitlen. Det bör dock förutskickas att det denna gång visat sig nödvändigt att i viss mån revidera dessa beräkningar bl. a. med tanke på i finansplanen aviserade ekonomisk-politiska åtgärder som inte kunnat beaktas i specialkapitlen. Dessa revideringar kommer att redovisas först avslutningsvis.

Konjunkturinstitutets prognos för *exporten* är främst baserad på uppgifter som redovisats av de större företagen. Vid tolkningen av detta enkätmaterial har institutet i huvudsak utgått från en sådan bedömning av den internationella efterfrågeutvecklingen som sammanfattats i det närmast föregående. Totala exporten exklusive fartyg beräknas i volym öka 8,5 % 1971, vilket är en procentenhet mindre än 1970. För hela exporten väntas tillväxten 1971 på grund av ett omslag i fartygsleveranserna bli likaledes 8,5 %, vilket också var ökningstakten 1970.

En starkare volymutveckling 1971 än 1970 kan väntas för råvaror och skogsindustriprodukter. Trävaror, massa, papper och malm samt övriga råvaror ökade tillsammans med 1/2 % i volym 1970 men beräknas, trots minskning i trävaruexporten, stiga ungefär 4 % 1971. Ökningar väntas av såväl malm- som livsmedelsexporten efter den nedgång som inträffade 1970 till följd av LKAB-konflikten respektive det svaga skördeutfallet under 1969. Exporten av färdigvaror beräknas totalt sett öka betydligt långsammare 1970—1971 än 1969—1970 eller i volym med 11 % mot 16 %. Den mest väsentliga orsaken till denna utveckling är den internationella konjunkturavmattningen som medför en avtagande tillväxt av efterfrågan särskilt på den relativt stora andelen investeringsvaror i den svenska färdigvaruexporten. Den samtidigt avtagande inhemska efterfrågeökningen ger emellertid ökad exportkapacitet och i linje med erfarenheterna från föregående konjunkturavmattningar räknas med ökade marknadsandelar för denna varuexport. Ökningstakten för verkstadsprodukter exklusive fartyg beräknas bli 11 % och för "övrigrvaror" 9,5 %. Exporten av järn och stål väntas stiga 10 % och fartygsleveranserna 9 %. För livsmedel och andra metaller än järn och stål väntas också en ökning, vilket innebär ett omslag mot 1970.

I värde beräknas exporten totalt stiga med 11 % mot 8 1/2 % i volym. I genomsnitt räknar institutet med en betydligt lägre prisökning än 1970. De mest betydande prisökningarna väntas för verkstadsprodukter och malm. Prissänkningar väntas för järn och stål samt övriga metaller.

De på ett sent stadium framkomna preliminära uppgifterna från kon-

junkturbarmetern för 4:e kvartalet 1970 tyder på att exportorderingen inom vissa branscher föll icke obetydligt mot slutet av fjolåret. I särskilt hög grad gäller detta pappersindustrin. Om denna tendens visar sig bestående kan exportens tillväxt totalt komma att bli något lägre än vad som här beräknats.

Det privata näringslivets investeringar i byggnader och maskiner väntas öka med 5,5 % från 1970 till 1971. För industrins del förutses en volymmässig ökning med 7 % totalt, varav 7 % för maskininvesteringarna och 8 % för byggnadsinvesteringarna. Dessa förväntade utfall för 1971 har erhållits efter sedvanlig uppjustering av industrins planer sådana dessa kommit till uttryck i novemberenkäten. Planuppgifterna har sålunda uppräknats med 9 procentenheter för byggnadsinvesteringarnas del och 11 procentenheter för maskininvesteringarnas (exkl. bilinvesteringar). En successiv lättnad på kreditmarknaden samt ökad leveranskapacitet på bygg- och investeringsvarumarknaderna ingår bland de antaganden varpå uppjusteringarna har grundats. Investeringsutvecklingen på branschnivå pekar mot att järn- och stålverken kommer att öka sina investeringar högst avsevärt även under 1971. För verkstadsindustrin exklusive varv väntas också en fortsatt betydande investeringsuppgång under 1971. Även för massa- och pappersindustrins investeringar väntas någon ökning. Övriga branschers investeringsnivå torde av novemberenkäten att döma successivt minska under 1971. — För handels investeringar beräknas ett omslag ske till en minskning om 7 % 1971 att jämföra med en ökning om 1 % för 1970.

Lagerinvesteringarna väntas 1971 bli endast hälften så stora i volym som 1970 men likväl uppgå till drygt 2 miljarder kr. Vad gäller råvaror, halvfabrikat och varor i arbete väntas lageruppbyggnaden minska med ca 60 %. Huvudparten av denna nedgång beräknas komma att falla på verkstadsindustrin, järn- och metallverken samt träindustrin. För industrins färdigvaror väntas däremot en något ökad lageruppbyggnad. Det är framför allt verkstäderna som bedöms bidra till denna uppgång. — För näringslivets totala realkapitalbildning sker inberäknat denna lagerutveckling en nedgång med 8,5 % 1970—1971 att jämföra med en uppgång på 20,2 % 1969—1970.

För statliga investeringar väntas en ökning med 9,5 % 1971. Huri ingår en påtaglig ökning av affärsverkens byggnadsinvesteringar, som minskade 1970, och en mindre ökning av de statliga myndigheternas byggnadsinvesteringar. Vad gäller de sistnämnda grundas beräkningen på förutsättningen att beredskapsarbetena blir av samma storleksordning som under 1970. De statliga maskininvesteringarna förväntas också stiga men i lägre takt än 1970. — Sammanfattningsvis ligger endast drygt en tiondedel av den totala investeringsökningen på de statliga myndigheterna. Återstoden faller på affärsverken och de statliga aktiebolagen.

Kommunernas investeringar beräknas minska med 1 % 1970—1971

mot en ökning med 0,3 % 1969—1970. En fortsatt nedgång väntas av byggnadsinvesteringarna men i lägre takt än 1970 beroende på en förutsatt mindre lättnad på finansieringssidan och ett gott resursutrymme. Vad gäller maskininvesteringarna räknas med en nedgång 1971 att jämföra med den stora uppgången 1970.

För *bostadsbyggandet* beräknas en igångsättning med ca 100 000 lägenheter komma att medföra en nedgång av investeringsvolymen med 2 % 1970—1971. Härvid förutsätts att tyngdpunkten av igångsättningen liksom fallet var 1968 och 1969 kommer att ligga på andra och tredje kvartalen. I övrigt har räknats med en ytterligare förkortning av byggnadstiderna för påbörjade flerfamiljshus under 1971 på grund av den väntat dämpade aktiviteten i byggsektorn. Det har vidare förutsatts att den genomsnittliga lägenhetsytan hålls oförändrad jämfört med 1970 års byggande. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter 1971 väntas minska något jämfört med 1970 och uppgå till ca 105 000.

Den *totala fasta investeringsvolymen* väntas stiga med 3,0 % 1970—1971. Byggnadsinvesteringarna ökar väsentligt långsammare än maskininvesteringarna, eller med 0,5 % mot 7,5 % för de senare. Inberäknat lager visar emellertid beräkningarna på en total investeringsminskning med 3,6 % 1970—1971.

Beträffande *inkomster, priser och konsumtion* framläggs följande kalkyler. Den totala lönesumman väntas stiga i något lägre takt än mellan 1969 och 1970 eller med 10 %. För de enskilda företagarinkomsterna väntas en ökning med 0,3 %, vilket är mindre än 1969—1970. Totalt beräknas faktorinkomsterna stiga med 8,8 %, vilket innebär en ökningstakt som är 2,2 procentenheter lägre än 1969—1970. Tillväxten i de disponibla inkomsterna blir dock 9,5 % mot 9,4 % 1969—1970. Hushållens nettoinbetalning till det offentliga beräknas nämligen, främst till följd av skattereformen, stiga betydligt långsammare 1970—1971 än 1969—1970.

Vid bedömningen av *prisutsikterna* för 1971 har en utgångspunkt varit att arbetsgivarnas kostnad per timme i genomsnitt för samtliga anställda antas stiga med inmot 12 % inkluderat höjningar av den allmänna arbetsgivaravgiften och avgifterna till ATP och sjukförsäkring. Olika antaganden om prisregleringens varaktighet och utformning kan läggas till grund för en beräkning av lönekostnadernas genomslag inom för internationell konkurrens skyddade prissättningsområden. Kalkylen för 1971 är baserad på ett för den väntade lönestegringstakten normalt genomslag, dvs. något lägre än föregående år. Enligt den prisprognos som sålunda utarbetats kan konsumentprisnivån under loppet av 1971 antas stiga med 7,7 %. I denna uppgång ingår en till 3,2 % beräknad effekt av mervärdeskattens höjning den 1 januari 1971. Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1970 och 1971 kan troliga förändringen väntas bli något högre eller 8,3 %.

Vid den förutsatta prisuppgången 1971 kan de reala disponibla inkomsterna beräknas öka med drygt 1 % mot något över 3 % 1969—1970.

Den *privata konsumtionen* inklusive turistnettot har i volym beräknats komma att öka med 1,7 % 1970—1971 mot 3,5 % 1969—1970. Med tanke på att hushållens disponibla inkomster i fasta priser kan väntas öka med mindre än 1,7 % innebär detta alltså en fortsatt ökad konsumtionskvot. Ett ännu starkare utslag i denna riktning hade framstått som troligt, om inte en hög konsumtion under fjärde kvartalet 1970 ingått bland förutsättningarna. Tidigarelagda inköp före årsskiftet beräknas nämligen få en negativ återverkan på konsumtionsefterfrågan första halvåret 1971. Osäkerhet om utgången av avtalsförhandlingarna kan in på 1971 tänkas verka i samma riktning. Vidare gäller att kreditmarknaden för hushållens del har antagits förbli stram under 1971. Som skäl för ett antagande om en starkare uppgång av konsumtionskvoten hade man eljest kunnat hänvisa till den erfarenhetsmässigt konstaterade tröghet som kännetecknar anpassningen av takten i konsumtionsökningen till förändringar i ökningstakten för de disponibla inkomsterna.

Den *offentliga konsumtionen* väntas i volym öka med drygt 4 %, varav den kommunala med 5,5 % och den statliga med 2 %. Beräkningen av den kommunala konsumtionen 1971 utgår från de nedreviderade planer som kommunerna redovisade under senhösten 1970.

Sammanlagt innebär detta att den totala efterfrågevolymens tillväxt 1970—1971 väntas uppgå till 2,6 % att jämföra med 5,8 % 1969—1970. Denna påtagligt lägre tillväxt förklaras i första hand av de kraftigt minskade lagerinvesteringarna och en lägre tillväxt av den privata konsumtionen.

Med ledning av den förväntade efterfrågans tillväxt kan *importvolymen* beräknas stiga med drygt 3,5 % 1970—1971. Detta innebär en väsentligt lägre uppgång än 1969—1970, då ökningen var drygt 9 %. Importen av konsumtionsvaror väntas stiga med 4 %, vilket är en avsevärd dämpning i förhållande till 1970. Importen av investeringsvaror väntas öka men i något lägre takt än 1970. Ett förbättrat inhemskt försörjningsläge inom verkstadsindustrin är en bidragande orsak. Den betygande nedgång i lagerinvesteringarna som väntas ske 1971 utgör emellertid den faktor som framför allt förklarar varför importens tillväxt kan beräknas bli väsentligt lägre 1971 än 1970.

Handelsbalansen beräknas visa ett överskott med närmare 400 milj. kr. för 1971. Detta är en förbättring med ca 1 750 milj. kr. från 1970. Bakom denna utveckling ligger en ökning av exportvolymen, som är markant större än importvolymens ökning (8,5 % mot 3,5 %). Bytesvillkoren väntas bli i det närmaste oförändrade, om än med svag tendens till förbättring. Den beräknade prisökningen rör sig såväl för import som export om ca 2 %. Nettot av tjänster och transfereringar beräknas

fortsätta att öka sitt minussaldo med drygt 400 milj. kr. jämfört med föregående år. I första hand beror detta på en fortsatt ökning av det negativa turistnettot men en tillväxt av transfereringsnettot — likaledes med negativt förtecken — bidrar även. Bytesbalansens underskott, inklusive korrigeringspost och transfereringsnetto, kommer enligt dessa beräkningar — så som de redovisas i tabell 3 i kapitel III — att minska med drygt 1 300 milj. kr. 1970—1971, vilket innebär ett underskott på närmare 600 milj. kr. för 1971 jämfört med ett underskott på 1 900 milj. kr. för 1970.

Denna beräkning av utrikeshandelns utfall ger tillsammans med de angivna förändringarna i försörjningsbalansens övriga delposter till resultat att bruttonationalproduktens tillväxt 1970—1971 beräknas bli 2 %. Bland de kalkyler som leder fram till detta ingår konjunkturinstitutets prognoser för privat konsumtion samt investeringar i byggnader, maskiner och lager.

En tillväxt av nationalprodukten med 2 % är förmodligen ca 1,5 procentenheter mindre än vad som skulle vara möjligt att uppnå vid ett lika intensivt kapacitetsutnyttjande som 1970. Som en utgångspunkt för vidare resonemang synes kunna fastslås att 1970 var ett år vilket i fråga om resursutnyttjande — vad gäller arbetskraft och kapital inom hela ekonomin — väl kunde mäta sig med 1965, som utgjorde närmast föregående kulminationsår. Med detta utgångsläge är det rimligt att vänta att en till 2 % begränsad produktionsökning 1970—1971 kommer att medföra att graden av kapacitetsutnyttjande på ett år sjunker till en nivå som blir lägre än för 1966 men klart högre än för 1967. Från 1965 till 1966 torde nämligen kapacitetsutnyttjandet för hela samhälls-ekonomin ha sjunkit med ca 1 % och 1966—1967 ytterligare med in- emot 1,5 %. Läget på arbetsmarknaden 1971 skulle med dessa förutsättningar kunna förmodas bli tämligen likt det som var rådande andra halvåret 1966. Skäl som närmare skall redovisas i det följande talar emellertid för att bruttonationalproduktens tillväxt 1970—1971 blir större än 2 %.

Av de olika prognoser för skilda poster i försörjningsbalansen som återgetts i det närmast föregående innefattar i synnerhet bedömningen av den privata konsumtionens utveckling egenartade osäkerhetsmoment. Osäkerhet råder inte blott beträffande löneförändringarnas storlek utan även i fråga om utvecklingen av priser och konsumtionsbenägenhet. Det finns skäl att söka klargöra hur variationer i utfallet av dessa faktorer skulle kunna inverka på konsumtionsvolymen.

Under den allmänna förutsättningen att företagarkinomster och inkomstöverföringar inte påverkas kan en förändring av lönesummans belopp med 1 procentenhet beräknas medföra en halv procents förskjutning av de disponibla inkomsternas totala belopp. Härvid beaktas även inverkan av den marginella skattekvot som kan antas gälla för hela

löntagarkollektivet. Förändringen i fråga om reallt disponibla inkomster blir emellertid normalt ännu mindre, eftersom varje marginell förändring av lönekostnadsnivån får antas inverka på prisutvecklingen. Enligt den prisbildningsmodell som brukar tillämpas för prisprognoserna påverkas konsumentpriserna med omkring ett halvt års eftersläpning med ca 0,3 procentenheter för varje procents förändring av lönekostnaderna. Den sammanlagda skatte- och prisreaktion som utlöses skulle alltså kunna beräknas medföra att den disponibla realinkomsten i summa stiger med högst 0,3 à 0,4 % för varje procents stegring av lönenivån som sker vid en given sysselsättningsvolym.

Återverkan på konsumtionsvolymen dämpas emellertid ytterligare på grund av den tröghet som brukar känneteckna konsumtionens anpassning till förändringar i de disponibla inkomsterna. Slutsatsen blir därför att varje procents förändring av lönenivån endast skulle åtföljas av en till två tiondels procent i förändring av konsumtionsvolymen. Överslagskalkylen utgår från det samband som i detta hänseende legat till grund för konjunkturinstitutets konsumtionsprognos. Även om det hade funnits anledning att förutsätta att lönenivån skulle stiga ytterligare med så mycket som 3 procentenheter skulle detta endast motivera en uppjustering av konsumtionsprognosen med ca en halv procentenhet i volym. En neddragning av löneantagandet med exempelvis en procentenhet skulle få rent negligerbara effekter.

Dessa skattningar har grundats på den allmänna förutsättningen att kostnadsgenomslag och konsumtionsbenägenheter skulle ansluta till normala reaktionsmönster. Erfarenheten visar emellertid att betydande avvikelser från det normala eller genomsnittliga kan förekomma. Om konsumtionskvoten oförmodat stiger med en halv procentenhet — vilket har inträffat — blir verkningarna härav lika betydande som om löneutvecklingen hade underskattats med 3 procentenheter. En hälften så stor effekt kan beräknas uppkomma om prisnivåns förändring från ett år till ett annat i genomsnitt överskattats med en halv procentenhet. En sådan avvikelse ligger likaledes inom erfarenhetens ram. Ett lägre prisutfall än vad som antagits i det föregående skulle alltså kunna få beaktansvärda effekter och detta oavsett om det är en hårdare prisreglering eller en spontan marknadsutveckling som tänkes utgöra orsaken.

Skulle en hårdare prisreglering sammanfalla med en starkare lönestegring skulle volymeffekterna på såväl konsumtion som import kunna tänkas bli betydande. Denna eventualitet skall dock inte här åberopas som skäl för en uppjustering av prognoserna för konsumtion och disponibla realinkomster. I huvudsak samma utveckling av de reallt disponibla inkomsterna förutsätts dock kunna ske vid en något lägre tillväxt för lönesumman — eller med 9 % — och en likaledes något lägre prisstegring. Denna uppskattas under loppet av 1971 till 3 à 4 % utöver den effekt som följer av mervärdeskattens höjning vid årsskiftet.

Det finns däremot en annan omständighet som talar för en revidering av konsumtionsprognosen. Det har nämligen bedömts som övervägande sannolikt att konsumtionen under fjärde kvartalet 1970 varit mindre omfattande än vad som preliminärt och i brist på statistisk redovisning har antagits i nationalräkenskapskalkylerna. Till ett lägre utfall kan de särskilda sparmöjligheter ha bidragit som infördes beträffande de över-skjutande skatter som utbetalas kring årsskiftet 1970/1971. I det följande förutsätts att konsumtionens tillväxt från fjärde kvartalet 1969 till fjärde kvartalet 1970 stannat vid knappt 4,5 % och att konsumtionsvolymens ökning för hela 1970 härigenom blivit 2,8 % i stället för 3,5 %. Av detta följer vidare att lagerhållningen vid utgången av 1970 bör räknas upp med uppskattningsvis ytterligare 400 milj. kr. Bruttonationalproduktens tillväxt kan däremot förmodas ha blivit någon tiondels procentenhet lägre.

Enligt denna bedömning har inköpen i mindre utsträckning tidigare lagts före årsskiftet. Det finns därför skäl att räkna med en något större konsumtionsvolym 1971, dvs. några tiondels procent högre än enligt konjunkturinstitutets prognos. Den procentuella volymtillväxten 1970—1971 stiger härigenom till knappt 3 % räknat från ett lägre utgångsläge 1970. Beträffande konsumtionskvoten innebär detta att en mindre nedgång 1970 följs av en uppgång 1971.

I fråga om investeringarna finns i några hänseenden anledning att räkna med andra förutsättningar än dem som konjunkturinstitutet kunnat lägga till grund för sina prognoser. Inte minst gäller detta beträffande industrins investeringsvilja och kreditförsörjning som torde komma att påverkas mera positivt än vad konjunkturinstitutet räknat med i sina kalkyler. Såsom uttalas i finansplanen är avsikten att genom medgivande av särskilt investeringsavdrag om 10 % stimulera företagen att öka sina investeringar i maskiner och inventarier. Vidare avses även att genom särskilda åtgärder bereda industrin ökade upplåningsmöjligheter inom och utom landet. Industrins investeringar kan under sådana omständigheter rimligen väntas stiga med ca 12 % i volym 1970—1971 varvid maskininvesteringarna kan antas svara för ungefär två tredjedelar av volymtillväxten. Även för handels investeringar kan betingelserna förmodas bli något gynnsammare än konjunkturinstitutet antagit. Det kan väntas att nedgången för dessa investeringar dämpas, bl. a. beroende på en trolig snabb igångsättning efter det att investeringsavgiften upphör 1 augusti 1971.

Kommunernas investeringsplaner har under det senaste halvåret blivit kraftigt nedreviderade. Denna nedrevidering kan i huvudsak antas bero på en mera realistisk bedömning från kommunernas sida av deras framtida finansieringsläge. Likväl kan det nu finnas anledning att se något mera optimistiskt på detta än vad kommunerna torde ha gjort under senhösten 1970. En svag ökning av de kommunala investeringarna före-

Tabell I: 2. Bytesbalansen 1969—1971

Milj. kr., löpande priser

	1969	1970 prel.	1971 prognos
Export av varor	29 459	34 695	38 425
Import av varor	30 571	36 065	38 245
Handelsbalans	— 1 112	— 1 370	180
Sjöfartsnetto	1 955	2 070	2 100
Turistnetto	— 1 229	— 1 725	— 2 000
Övriga tjänster m. m., netto ¹	— 520	— 730	— 675
Transfereringar, netto	— 905	— 955	— 1 150
Korrigeringspost ²	800	800	800
Bytesbalans	— 1 011	— 1 910	— 745

¹ Motsvaras av posterna "korrigerings av handelsstatistiken" och "övriga tjänster, netto" i tabell III: 3.

² Uppskattning av i statistiken icke redovisade löpande betalningar.

faller under sådana omständigheter mera sannolik än en obetydlig minskning. Sålunda förutses en uppgång med knappt 2 % i volym för dessa investeringar 1970—1971.

För samtliga investeringar i byggnader och maskiner kan under sådana förutsättningar väntas en volymtillväxt om knappt 5 %. För byggnadsinvesteringar innebär detta en ökning med 2 %, för maskininvesteringar en uppgång med 9 %.

I fråga om lagerinvesteringarnas volym 1971 räknas med samma utfall som enligt konjunkturinstitutets prognos, vilken återgetts i det föregående. Eftersom lageruppbyggnaden 1970 förutsätts bli större än vad konjunkturinstitutet antagit innebär emellertid detta att lagerinvesteringarna 1970—1971 jämfört med institutets bedömning minskar med ca 400 milj. kr. mera. Lagerhållningen vid utgången av 1971 väntas däremot bli lika mycket större.

Den inhemska efterfrågan 1971 kan således beräknas bli något högre än vad som förutsatts i konjunkturinstitutets importkalkyler. Importprognosen bör följaktligen i någon mån revideras uppåt. Härvid förutsätts att importinnehållet i industrins maskininvesteringar marginellt utgör ca 40 %, medan motsvarande andel av den privata konsumtionens marknadsvärde (dvs. inberäknat indirekta skatter) närmar sig 25 %. Importens beräknade värde 1971 bör under sådana förutsättningar höjas med i runt tal 200 milj. kr. Importvolymens ökning 1970—1971 blir härigenom drygt 4 %.

Försörjningsbalansens utseende framgår härefter av tabell 3, medan bytesbalansen återfinns i tabell 2. Huvudinnehållet av dessa balanser är att bruttonationalproduktens tillväxt väntas avta från knappt 4,5 % 1969—1970 till knappt 3 % 1970—1971. Underskottet i bytesbalansen förutses sjunka från ca 1 900 milj. kr. 1970 till ca 750 milj. kr. 1971.

Tabell I: 3. Preliminär försörjningsbalans för 1971

1970 års priser

	Procent- uell volym- förändring 1969-1970	Milj. kr. 1970	Förändring 1970—1971	
			milj. kr. i 1970 års priser	procentuell volymförändring
<i>Tillgång</i>				
Bruttonationalprodukt	4,3	162 120	4 500	2,8
Import	9,2	36 065	1 450	4,0
Summa tillgång	5,4	198 185	5 950	3,0
<i>Efterfrågan</i>				
Bruttoinvesteringar	0,8	35 947	1 700	5,0
därav: privat	2,9	14 225	1 250	8,5
stat	5,3	5 037	450	9,5
kommuner	0,3	8 526	150	2,0
bostäder	-5,0	8 159	- 150	-2,0
Lagerförändring	.	5 273	-2 550	.
Privat konsumtion	2,8	84 750	2 400	3,0
Offentlig konsumtion	5,3	37 497	1 550	4,0
Tjänstenetto	.	24	- 100	.
Export	8,7	34 694	2 950	8,5
Summa efterfrågan	5,4	198 185	5 950	3,0

Ann. Av skäl som framgår av texten sid. 15 avviker i vissa hänseenden uppgifterna angående utvecklingen 1969—1970 från de i tabell I angivna

Graden av kapacitetsutnyttjande inom svenska samhällsekonomin kan även enligt dessa kalkyler antas sjunka något, men nedgången kan väntas bli tämligen begränsad. Den antalsmässiga efterfrågan på arbetskraft väntas innebära en svagt ökad sysselsättning, under det att utbudet på arbetskraft antalsmässigt beräknas stiga med ca 0,5 %.

Denna bedömning av utsikterna för Sveriges ekonomi 1971 inrymmer självfallet betydande osäkerhetsmoment. Ett av dessa gäller otvivelaktigt löneutvecklingen. Vad varierade utslag härvidlag kan tänkas innebära för den samhällsekonomiska balansen har ur rent intern synvinkel berörts något i det föregående. Lönekostnadsutvecklingen får emellertid även antas inverka på den yttre balansen. Grundvillkoren för denna kommer dessutom självfallet att i hög grad påverkas av den internationella ekonomiska utvecklingen. Med tanke härpå kan det ha sitt intresse att även i någon mån beröra tänkbara återverkningar av andra internationella utvecklingsalternativ än det som hitintills lagts till grund för bedömningen.

Ett ledmotiv i den framlagda prognosen för Sveriges ekonomi 1971 är att den inhemska efterfrågans tillväxt avsevärt skall avta i samband med en nedgång i de högt uppdrivna lagerinvesteringarna. Samtidigt väntas bytesbalansens underskott komma att reduceras påtagligt. I den mån det enbart är en fråga om att tillräckliga resurser skall bli disponibla för ändamålet, är utsikterna för en betydande förstärkning av bytesbalansen

otvivelaktigt gynnsamma. Härutöver krävs emellertid tillräcklig internationell efterfrågan på svenska exportvaror. Ifall den internationella konjunkturutvecklingen varit fullkomligt synkroniserad och likformig med den svenska, skulle det knappast funnits anledning att vänta att en nedgång i lagerinvesteringarna inom landet skulle åtföljas av en positiv förändring i bytesbalansen. Exportutvecklingen skulle nämligen komma att dämpas av den svaga lagerkonjunkturen utomlands i lika grad som importen hålls tillbaka av den svaga lagerkonjunkturen inom landet.

Erfarenheten har emellertid visat att fasningen mellan svensk och utländsk konjunktur varit sådan att en nedgång i de svenska lagerinvesteringarna som regel åtföljts av en positiv förändring i bytesbalansen. Detta positiva utslag har dock varit av varierande styrka i förhållande till nedgången i lagerinvesteringarna. Enligt den här framlagda prognosen emottas en förstärkning av bytesbalansen som till sitt belopp är hälften så stor som nedgången i lagerinvesteringar. Ifall avmattningstendenserna inom konjunktur- och lagerutvecklingen i Västeuropa skulle ha underskattats är det möjligt att det positiva utslaget på bytesbalansen blir mera begränsat, samtidigt som sysselsättningsläget inom landet kan komma att påverkas ogynnsamt av en förhållandevis svagare utveckling av exporten.

Även gynnsammare utvecklingsalternativ är emellertid tänkbara och det finns för övrigt ett tidigare exempel på en mera fördelaktig bytesbalansreaktion att hänvisa till. Det gäller utvecklingen 1960—1961 som kännetecknades av en viss nedgång i lagerinvesteringarna, åtföljd av en till sitt belopp ännu kraftigare förstärkning av bytesbalansen. Om den västeuropeiska konjunkturen andra halvåret 1971 behåller sin styrka eller rentav visar uppsvingstendenser skulle en ännu kraftigare tillväxt av den svenska exporten än den här beräknade kunna emottas. En sådan utveckling skulle bryta en eventuell stagnation inom den svenska ekonomin under andra halvåret 1971. Alternativt skulle sysselsättningssituationen sistnämnda halvår kunna gynnsamt påverkas genom ett förhållandevis snabbt genomförande av den beslutade arbetstidsförkortningen.

Ett annat tänkbart osäkerhetsmoment utgör kapitalrörelserna. Med ett beräknat underskott i bytesbalansen om ca 750 milj. kr. krävs en nettokapitalimport av samma storlek för att valutareserven skall kunna bibehållas. Behovet av kapitalimport kan i själva verket med hänsyn till biståndskrediterna anses vara ett par hundra milj. kr. större. Den svenska ekonomins känslighet för störningar på de internationella kreditmarknaderna kan förmodas ha tilltagit sedan mitten av 60-talet. För de senaste 6 åren redovisas en synlig nettokapitalimport om ca 3 miljarder kr., vilken delvis torde ha inneburit ökade kortfristiga förbindelser. Härtill kommer en möjlig nettoförskjutning i form av ökade handelskrediter om ca 1 miljard kr.

Även i ett annat konjunkturrellt hänseende än i fråga om kapitalrörelser och lagerinvesteringar finns möjligheter till en ojämn fasning mel-

lan den svenska och de västeuropeiska ekonomierna. Det gäller såsom tidigare antytts lönekostnadernas utveckling. Skulle denna för Sveriges del bli väsentligt högre än för omvärlden kan konsekvenserna härav för den yttre balansen mera omedelbart te sig begränsade, men knappast på sikt. Hur stora riskerna kan tänkas vara för att en sådan ogynnsam utvecklingstendens hos de svenska lönekostnaderna skall uppkomma, kan delvis vara beroende av karaktären hos den internationella pris- och kostnadsutvecklingen. Såsom närmare framgår av det sammanfattande avsnittet i kapitel II kan det finnas vissa skäl att för de närmaste åren — efter en kortvarig dämpning — räkna med en starkare internationell pris- och kostnadsstegring än vad vi varit vana vid under 60-talet. Om dessa farhågor besannas blir frågan hur detta kommer att inverka på Sveriges inre och yttre ekonomiska balans.

Enligt en pessimistisk tolkning av denna tänkbara situation skulle de internationella kostnadsstegringsimpulserna få en så stor genomslagskraft i den svenska ekonomin att man inte ens kunde påräkna att utvecklingen skulle leda till en förstärkning av Sveriges internationella konkurrensläge. Enligt en mera optimistisk tolkning skulle däremot den svenska pris- och kostnadsutvecklingen, ehuru i och för sig starkt beroende av den internationella, alltjämt kännetecknas av vissa tröghetsmoment som kunde beräknas medverka till att Sveriges internationella konkurrensläge successivt förstärktes. Behovet att skydda den yttre balansen genom tillräckligt effektiv kontroll av efterfrågeutvecklingen skulle alltjämt bestå, men det är tänkbart att problematiken kring den yttre balansen i övrigt skulle komma att skifta karaktär. Från att huvudsakligen ha rört sig kring frågeställningen om hur man skulle kunna förebygga ett ur konkurrenssynpunkt alltför högt kostnadsläge inom landet kan första-handsproblemet — i fall den internationella konkurrensaspekten förlorar i aktualitet — i stället komma att bli hur utifrån kommande pris- och kostnadsstegringsimpulser skall kunna motverkas.

II. Det internationella läget

1. Sammanfattande översikt

Utvecklingen 1970

Den ekonomiska utvecklingen i västvärldens industriländer präglades under 1970 av en fortsatt snabb expansion i de flesta länder i Västeuropa och en ihållande stagnation i Förenta staterna. Gemensamt för båda områdena var emellertid en påfallande hög prisstegringstakt.

Produktionens tillväxttakt i Västeuropa 1970 beräknas ha blivit knappt 5 %, dvs. bara något mer än en procentenhet mindre än 1969. Av de större länderna hade Italien och Frankrike de snabbaste produktionsstegringarna. Italien var samtidigt, möjligen med undantag för Österrike, det enda av Västeuropas industriländer som visade högre tillväxttakt än 1969. Det förklaras av de långvariga strejker som till stora delar lamslog den italienska industrin under hösten 1969 och som för 1969 medförde en väsentligt lägre produktionsuppgång än vad som tidigare förutsatts. Dämpningen i produktionstillväxten var för övrigt jämnt fördelad över länderna, om man undantar Västtyskland och Frankrike där tillväxttakten avtog kraftigare, eller med 3 respektive 2 procentenheter. Orsaken var för Västtysklands del främst att söka i begränsningar i produktionskapaciteten, medan i Frankrike även den från 1969 kraftigt dämpade inhemska efterfrågan fick en bromsande inverkan på produktionen. I Storbritannien växte produktionen svagt mellan 1969 och 1970, eller med något mer än 1 %. Den inhemska efterfrågan steg där endast svagt under loppet av 1970 efter en stagnation 1969. I de mindre industriländerna hölls tillväxttakten nära genomsnittet för Västeuropa. En speciellt markerad dämpning inträffade i Danmark.

Avmattningen i Västeuropa 1970 berodde i huvudsak på kapacitetsbegränsningar i produktionen, åtminstone under större delen av året. För Storbritanniens del låg dock restriktionerna på tillväxten under hela året på efterfrågesidan. Den ekonomiska politiken var allmänt restriktiv även om den utvecklades i något varierande riktning i olika länder under året. Generellt sett kan den inte sägas ha verkat så dämpande på efterfrågan att produktionsökningarna i Västeuropa av den anledningen nämnvärt bromsades mellan 1969 och 1970. Även om tendenserna till minskat efterfrågetryck blev mera märkbara mot slutet av året, fick detta i allmänhet, till följd av att orderstockarna fortfarande var stora, inga väsentliga effekter på produktionen under 1970. Såväl i fråga om ekonomisk utveckling som ekonomisk politik kom Storbritannien att avvika åtskilligt från denna allmänna bild.

Tabell II: 1. Försörjningsbalansens poster i olika länder och länderområden 1969—1971

Procentuella volymförändringar från närmast föregående år. Uppgifterna för 1969 och 1970 avser utfall (preliminära), för 1971 prognoser.

	Bruttonationalprodukt	Import av varor och tjänster	Export av varor och tjänster	Konsumtion		Fasta bruttoinvesteringar	Lagerinvesteringar
				privat	offentlig		Förändring i miljarder dollar
<i>Förenta staterna¹</i>							
1969	2,8	7,6	6,1	3,4	—0,3	5,4	0,3
1970	0,0	5,0	9,0	2,5	—4,0	—3,0	—5,0
1971	3,0	4,0	3,5	3,5	—0,5	3,0	4,3
<i>Västtyskland</i>							
1969	8,0	16,2	11,9	8,0	4,3	12,1	1,6
1970	5,0	14,0	8,0	8,0	3,0	9,0	—1,1
1971	4,0	7,5	6,5	5,5	5,5	4,5	—1,3
<i>Frankrike</i>							
1969	7,9	18,8	15,2	7,2	3,6	10,1	1,4
1970	6,0	8,5	18,0	4,0	3,0	7,0	—0,3
1971	5,5	10,5	11,0	5,5	3,0	6,5	0,2
<i>Italien</i>							
1969	4,8	18,9	12,4	5,7	3,1	8,4	0,0
1970	6,0	18,5	8,5	7,5	4,5	7,5	1,0
1971	7,0	13,0	11,0	7,5	5,0	6,0	0,4
<i>EEC²</i>							
1969	7,1	17,5	12,8	7,2	3,8	10,7	3,0
1970	5,7	13,5	10,5	6,5	3,5	8,0	—0,4
1971	5,0	9,5	8,5	6,0	4,5	6,0	—0,7
<i>Storbritannien</i>							
1969	1,9	3,2	9,3	0,4	—1,1	—0,6	0,2
1970	1,5	5,0	5,5	3,0	1,0	—1,0	—0,2
1971	2,5	6,0	3,0	4,0	1,0	3,5	0,1
<i>Norge</i>							
1969	4,0	³ 6,6	⁴ 5,3	7,9	7,8	⁵ —1,6	—0,0
1970	4,0	³ 12,5	⁴ 2,0	3,0	2,0	⁵ 9,5	0,2
1971	5,5	³ 7,0	⁴ 6,5	5,0	4,5	⁵ 8,0	0,1
<i>Västeuropa²</i>							
1969	5,9	13,2	11,6	5,5	2,6	8,0	3,2
1970	4,8	11,0	9,5	5,5	2,5	6,0	—0,4
1971	4,5	8,5	7,0	5,5	3,5	5,5	—0,5

¹ I den offentliga konsumtionen ingår även offentliga investeringar. Fasta bruttoinvesteringar avser endast privata investeringar.

² Bruttonationalproduktens förändringstal avser samtliga till området hörande länder, de olika komponenternas endast de separat redovisade länderna.

³ Exkl. sjöfartssektorn beräknas ökningstalen till 13,5, 11,5 resp. 9,0.

⁴ Exkl. sjöfartssektorn beräknas ökningstalen till 9,5, 7,0 resp. 8,5.

⁵ Exkl. handelsflottans investeringar beräknas ökningstalen till 5,0, 5,0 resp. 6,5.

Källor: OECD, EEC, nationell statistik, nationella prognoser och uppskattningar gjorda inom sekretariatet för ekonomisk planering.

Den ekonomiska politiken i Västtyskland, Italien och i de flesta av de mindre länderna, däribland de nordiska, gick i en alltmera återhållande riktning under 1970, i syfte främst att söka dämpa de snabba pris- och kostnadsstegringarna, men i flera av de mindre länderna också för att skapa förutsättningar för en förbättrad utveckling av utrikesbalansen. Allmänt gällde för dessa länder att finanspolitiken fick ta över en större del av bördan av den förda ekonomiska politiken. Kreditpolitiken bibehöll i de flesta fall sin restriktiva inriktning. Diskontot sänktes dock i flera länder under hösten. Detta avspeglade emellertid i första hand den lugnare utvecklingen på den internationella kapitalmarknaden. Frågor rörande betalningsläget och kapitalströmmarna kommer närmare att beröras i det följande.

I Västtyskland skärptes den ekonomiska politiken markant under sommaren 1970. En extraskatt på 10 %, som skall gälla till halvårsskiftet 1971, infördes och avskrivningsreglerna för investeringar skärptes temporärt för perioden t. o. m. januari 1971. I syfte att begränsa dels likviditeten hos företagen, dels inflödet av utländskt kapital, höjdes bankernas likviditetskvoter avsevärt. Under andra halvåret visade också efterfrågetrycket tecken till att ha lättat, med svagare investeringsefterfrågan och vikande orderingångar till industrin. Likaså tilltog nedgången i lagerinvesteringarna markant. Däremot är det osäkert om expansionen av den privata konsumtionen dämpades. Extraskattens effekter tycks i hög grad ha motverkats av de snabba lönestegringarna.

En något annorlunda utveckling under 1970 ägde rum i Frankrike. Vid ingången av året hölls den ekonomiska politiken mycket restriktiv för att hålla tillbaka den privata konsumtionen och bereda utrymme för förbättringar i den yttre balansen. Redan under första halvåret uppnåddes också jämvikt i bytobalansen, mindre än ett år efter de stora underskotten vid tiden omedelbart före devalveringen, medan den privata konsumtionen utvecklades svagt och investeringarna visade tecken till att avta. När så den utländska efterfrågan började sjunka fann sig regeringen föranlåten att ändra kursen för den ekonomiska politiken i syfte att hålla tillbaka den stigande arbetslösheten. Kreditpolitiken lättades avsevärt under hösten, med bl. a. två diskontosänkningar, i syfte att försöka hålla uppe investeringsefterfrågan och stimulera konsumtionen.

Också i Storbritannien erhöll den ekonomiska politiken en mera expansiv inriktning under 1970. Stagnationen för privat konsumtion och investeringar 1969 fortsatte i början av 1970. I mars och april sänktes diskontot samtidigt som kreditpolitiken i övrigt, liksom i någon utsträckning finanspolitiken, mjukades upp. Under återstoden av året steg den inhemska efterfrågan något, fastän fortfarande svagt, i synnerhet vad gäller investeringarna. Dessutom avtog stimulansen från exportsektorn, trots att den utländska efterfrågan låg på en hög nivå.

Vid en summering av efterfrågeutvecklingen i Västeuropa förefaller

det som om en avmattning satte in ungefär vid halvårsskiftet. Framför allt gällde detta efterfrågan på investeringsvaror som då började sjunka i de flesta länder. Speciellt kan lagerutvecklingen uppmärksammas. I Västtyskland och flera av de mindre länderna, bl. a. de nordiska, minskade lageruppbbyggnaden kraftigt under andra halvåret. Delvis motverkades den efterfrågedämpande effekten därav för Västeuropa som helhet av en ökad lageruppbbyggnad i Italien, där lagren till följd av strejkerna pressades ner mot slutet av 1969. När det gäller utvecklingen av den privata konsumtionen under andra halvåret tycks expansionen ha fortsatt i ungefär oförändrad takt. Därtill bidrog en snabbare ökningstakt i Storbritannien och Frankrike, oförändrad stegring i Italien samt en lägre tillväxt i en del mindre länder.

I Förenta staterna blev stagnationen något mera långvarig än vad som allmänt antogs för ett år sedan. Bruttonationalprodukten visade ingen volymmässig ökning från tredje kvartalet 1969 fram till halvårsskiftet 1970. Trots gapet mellan potentiell och faktisk produktion och en ständigt stigande arbetslöshet kunde emellertid knappast några tecken på en dämpning i prisökningstakten märkas under denna period, åtminstone inte vad avser konsumentledet. Redan i detta skede togs emellertid de första stegen mot en omläggning av den ekonomiska politiken i en mera expansiv riktning, mot bakgrund av riskerna för en mera långvarig stagnation i produktionen. Vid halvårsskiftet avskaffades återstoden av den extraskatt som infördes halvårsskiftet 1968 och senare lättades kreditpolitiken, efter hand som priserna visade en något måttligare ökningstakt och dessutom produktionen under tredje kvartalet började stiga. Penningutbudet ökade snabbare och utlåningsräntorna sjönk, i avseende på affärsbankernas s. k. prime rate i fyra etapper, från 8,5 % till 7 %.

Den strama kreditpolitiken under större delen av året medverkade till att de fasta investeringarna minskade 1970. I synnerhet drabbades bostadsbyggandet som beräknas ha minskat med minst 10 %, även om igångsättningarna av bostadsprojekt ökade efter hand som kreditpolitiken lättades. Industriinvesteringarna tycks i stort sett ha varit oförändrade mellan 1969 och 1970. Lageruppbbyggnaden minskade mycket kraftigt under 1970, i synnerhet under första halvåret då lagerutvecklingen i hög grad bidrog till den uteblivna produktionstillväxten.

Den privata konsumtionen i Förenta staterna steg endast med ett par procent 1970. Mot bakgrund av bl. a. de finanspolitiska åtgärderna vid halvårsskiftet kan det tyckas något förvånande att ökningstakten fortsatte att vara svag under andra halvåret. De förklaringar som kan ges är en dämpad utveckling av reallönerna och en oförändrat hög sparkvot hos hushållen. I botten ligger naturligtvis också en allmänt försiktig attityd hos konsumenterna tills den ekonomiska utvecklingen visar mer expansiva drag.

De neddragande effekterna på produktionen av strejken vid General

Motors kan antas ha fått till följd att bruttoproduktionen inte steg märkbart under fjärde kvartalet. För helåret 1970 innebär detta en oförändrad eller något lägre total produktion i förhållande till 1969.

Produktionen i Japan ökade totalt i volym med något över 11 % 1970, dvs. ungefär i nivå med den genomsnittliga ökningstakten de senaste tio åren, men något lägre än 1968 och 1969. Den inhemska efterfrågan, framför allt på investeringsvaror, har de senaste åren utövat en hård press på produktionsresurserna, med effekt att löner och priser liksom importen stigit mycket snabbt. Den åtstramning av kreditpolitiken som genomfördes under hösten 1969 tycks dock ha fått effekt under 1970. Investerings efterfrågan avtog tydligt mot slutet av året i synnerhet inom industrin. Exportframgångarna blev också något mindre markanta, delvis som en följd av avmattningen i Förenta staterna. Från halvårsskiftet sjönk också prisökningstakten och mot den bakgrunden lättades kreditrestriktionerna, med början i slutet av oktober.

I OECD-länderna steg priser och löner mycket snabbt under 1970. Den allmänna prisnivån, mätt som bruttonationalproduktens prisdeflator, höjdes med mer än 5 % i nästan alla dessa länder, dvs. mer än 1969 och nästan dubbelt så mycket som det årliga genomsnittet under första hälften av 60-talet. Konsumentpriserna steg från tredje kvartalet 1969 till tredje kvartalet 1970 med nästan 7 % i Storbritannien, 5,9 % i Frankrike, 5,7 % i Förenta staterna, något under 5 % i Italien samt 4 % i Västtyskland (se tabell 2). Bland de mindre länderna ökade konsumentpriserna särskilt starkt i de nordiska länderna, utom Finland där ökningstakten blev mindre än 3 % till följd av det stabiliseringsavtal som gällde mellan regeringen och arbetsmarknadsparterna. Den snabba prisstegringstakten verkade dock i flera länder mattas av något mot slutet av 1970.

Ökningstakten för lönerna i industriländerna 1970 blev också i allmänhet mycket hög. Timlönen för industriarbetare steg i de flesta av dessa länder med mer än 10 % och i regel avsevärt snabbare än 1969. Som framgår av tabell 3 ökade lönerna snabbast i Italien, Japan, Storbritannien och Västtyskland, medan i Förenta staterna stegringstakten blev avsevärt lägre än genomsnittet för OECD-länderna.

Den snabba pris- och kostnadsstegringen blev inte bara kraftig 1970, den drabbade med få undantag alla länder inom OECD-området. För första gången sedan Korcakraiget kom världshandelspriserna att öka lika snabbt som den genomsnittliga inhemska prisnivån i OECD-länderna och därigenom fick de interna pris- och kostnadsstegringsprocesserna ökad styrka. Under första halvåret 1970 steg världshandelspriserna inom OECD med 7 % i årstakt.

Den snabba prisstegringen har delvis haft sin grund i omständigheter som varit gemensamma för flertalet av världens industriländer. Sålunda förelåg, åtminstone fram till halvårsskiftet, en allmän brist på vissa bas-

Tabell II: 2. Konsumentpriser 1960—1970

Procentuella förändringar

	1960— 1965 per år	1965— 1968 per år	1969	3 kv. 1969— 3 kv. 1970
Västtyskland	2,8	2,3	2,7	4,0
Frankrike	3,8	3,3	6,4	5,9
Italien	4,9	2,3	2,6	4,7
Belgien	2,5	3,2	3,8	3,9
Nederländerna	3,5	4,3	7,5	5,3
Storbritannien	3,6	3,7	5,5	6,9
Danmark	5,5	7,4	3,5	7,6
Finland	5,3	6,2	2,7	2,8
Norge	4,1	3,7	3,1	11,1
Sverige	3,6	4,2	2,7	¹ 7,4
Schweiz	3,2	3,7	2,5	3,8
Österrike	3,9	3,0	3,0	4,9
Förenata staterna	1,3	3,3	5,4	5,7
Kanada	1,6	3,8	4,5	3,0

¹ En rimlig korrigerigering (av bostadsposten) för perioden 3 kv. 1969—3 kv. 1970 ger för Sveriges del ett prisstegringstal på ungefär 6,5 %.

Anm. Prisutvecklingen har i vissa fall påverkats av förändringar i indirekt beskattning och subventionering.

Källor: OECD och nationell statistik.

Tabell II: 3. Timförtjänsten för industriarbetare 1960—1970

Procentuella förändringar

	1960—1965 per år	1965—1968 per år	1969	3 kv. 1969— 3 kv. 1970
Västtyskland	9,5	5,2	9,0	13,8
Frankrike ¹	7,5	8,0	11,3	10,5
Italien ¹	10,6	4,1	7,5	20,7
Belgien	8,0	7,3	7,9	11,6
Nederländerna ¹	9,8	8,1	9,3	10,1
Storbritannien	² 7,3	6,0	7,9	14,0
Danmark	10,5	10,8	11,4	³ 9,1
Finland	8,5	7,3	9,3	³ 11,0
Norge	7,2	7,5	9,7	16,0
Sverige	8,6	8,2	8,7	10,9
Schweiz ¹	5,4	5,1	4,6	6,7
Österrike ¹	6,4	6,5	5,8	7,7
Förenata staterna	2,9	4,8	6,6	5,3
Kanada	3,7	6,6	8,3	8,3

¹ För förtjänstutvecklingen föreligger endast tarifföner.

² 1963—1965.

³ 2 kv. 1969—2 kv. 1970.

Källor: OECD och nationell statistik.

metaller, särskilt järn och stål och priserna ökade också allmänt på råvaror under årets tidigare del. Kapacitetsbrist förckom också inom vissa andra industribranscher.

Ett karakteristiskt drag i utvecklingen har varit att det rått en påtaglig parallellitet i fråga om intern pris- och kostnadsutveckling även mellan länder med väsentligt varierande läge med avscende på efterfrågetryck och kapacitetsutnyttjande. Det förefaller som om det delvis varit skilda orsaker som drivit fram denna parallella utveckling. Ett högt efterfrågetryck har i åtskilliga länder, sådana som Västtyskland och Japan, framkallat pris- och lönestegringar av en omfattning som varit att vänta med ledning av tidigare erfarenheter. I andra länder, med Storbritannien som det mest utpräglade typexemplet, har löne- och prisstegringsprocessen antagit proportioner som, med hänsyn till det svaga efterfrågetrycket, klart avviker från tidigare reaktionsmönster.

Vad gäller löneutvecklingen har orsakerna till den starka uppgången under 1970 varit flera. En väsentlig förklaring har i åtskilliga fall varit en reallöneutveckling som under de närmast föregående åren inte tillnärmelsevis gav så mycket som löntagarna förväntat. Klarast kom detta till uttryck i Storbritannien, där reallöneökningarna efter devalveringen — förutom av importprisstegringar — hölls tillbaka av höjningar av indirekta skatter och en traditionell inkomspolitik. Otillfredsställelsen bland löntagarna byggde efter hand upp krav på mycket kraftiga löneförbättringar. Kraven på högre löner underströks av strejker och andra oroligheter på arbetsmarknaden i flera länder. Till denna utveckling medverkade en allmänt stegrad social oro och höjda ambitioner i fördelningsfrågor.

Bland de länder som under 1970 haft ett förhållandevis högt efterfrågetryck ingår sådana som Västtyskland, Italien och Japan. Dessa länder har allttjämt en stark internationell konkurrensförmåga och intar därför i många avseenden en prisledande position, varför prisstegringsimpulser därifrån fått en stark genomslagskraft. De internationella återverkningarna har förstärkts av revalveringen i Västtyskland och oroligheterna på arbetsmarknaden i Italien. Motståndskraften mot dessa inflytelser har av skäl som tidigare berörts varit nedsatt för en betydande del av de övriga industriländerna.

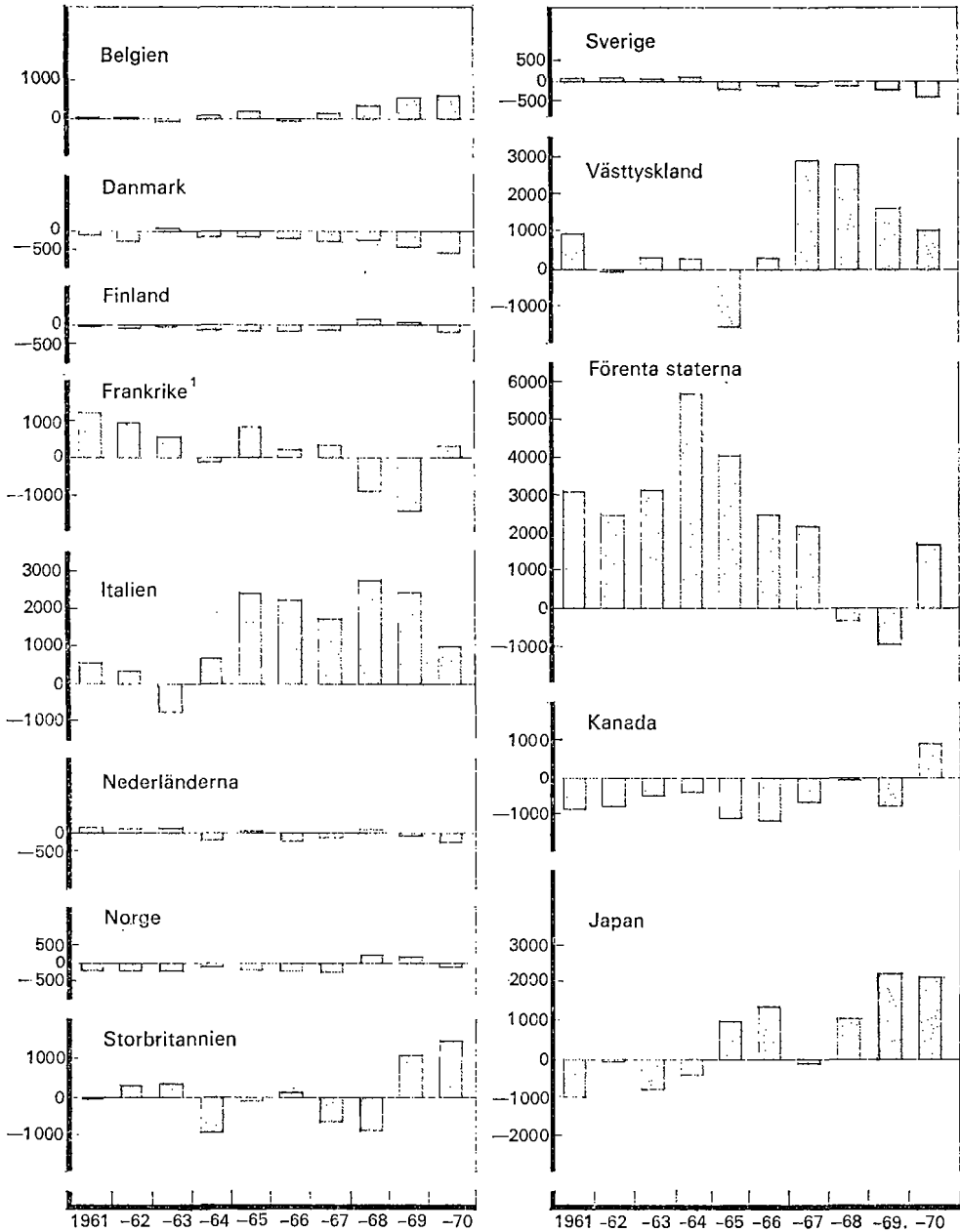
Delvis har de faktorer som verkat internationellt pris- och kostnadsuppdrivande varit av engångskaraktär. Detta torde i första hand gälla beträffande den västtyska revalveringen och sannolikt även störningarna på den italienska arbetsmarknaden. Kapacitetsbristen inom vissa basindustrier kan vidare ha haft en övergående karaktär.¹

Andra faktorer kan med större sannolikhet väntas kvarstå en tid fram-

¹ På oljemarknaden har det ansträngda marknadsläget hittills visat sig bestå. Delvis har den uppkomna situationen rent politiska förklaringar.

Diagram II: 1. Bytesbalansen i olika länder 1961—1970

Miljoner US dollar

¹ Avser bytesbalansen gentemot länder utanför franczonen.

Anm. Diagrammet bygger med undantag för Sverige på material från OECD. Nationell statistik kan skilja sig från OECD:s främst på grund av skilda definitioner av bytes- resp. kapitalbalans. Prognoserna för 1970 grundar sig i viss utsträckning på uppskattningar gjorda inom sekreteriatet för ekonomisk planering.

Källa: OECD.

över. Detta gäller bl. a. bristen på s. k. stabilitetsöar, sådana som Västtyskland och Förenta staterna under större delen av 60-talet. Allmänt sett finns anledning att räkna med mindre reserver av outnyttjad kapacitet inom länder med stark konkurrensförmåga, såsom exempelvis Italien och Japan. Slutligen kan det finnas skäl att räkna med att det mera labila läge på arbetsmarknaden som uppkommit i ett flertal länder kommer att dröja kvar.

Världshandeln fortsatte att växa snabbt under 1970, i synnerhet under första halvåret då uppgången blev ca 10 % i volym jämfört med första halvåret 1969, eller ungefär lika snabbt som den genomsnittliga ökningen 1969. I Västeuropa och Japan fortsatte utrikeshandeln att öka i den snabba takt som uppnåddes 1969. En uppbromsning av världshandelstillväxten skedde dock under andra halvåret 1970 främst som en följd av en svagare importtillväxt i industriländerna. Världshandelns ökning 1970 kan beräknas till 8—9 % i volym och 12—13 % i värde.

Exportvärdet steg med mer än 15 % 1970 i alla de större industriländerna, utom Storbritannien och Italien. I de mindre industriländerna var ökningstakten särskilt hög i Österrike, Sverige och Finland. Andelsvinster på exportmarknaderna gjorde framför allt Japan, men också Förenta staterna, Kanada och Frankrike. Både i Förenta staterna och Kanada underlättades exportframgångarna väsentligt av en svag inhemsk efterfrågan, men det förefaller också som om deras konkurrensförmåga i förhållande till Västeuropas länder allmänt skulle ha stärkts under 1970. I Frankrike stimulerades exporten i stor utsträckning av paritetsförändringarna för francen och D-marken 1969 och av en förhållandevis dämpad inhemsk efterfrågan. Andelsförluster fick framför allt Storbritannien och av de mindre länderna Belgien, Norge och Danmark. I första hand kan dessa länders exportutveckling förklaras av kapacitetsbegränsningar i exportindustrin. När det gäller Storbritannien kan en del också förklaras av en synnerligen labil arbetsmarknad, med bl. a. en hamnarbetarstrejk i slutet på juli; dessutom har landet tidigare visat sig ha svårt att undvika ökande andelsförluster vid snabbt stigande världshandel.

Utrikeshandeln i Östeuropa expanderade starkt 1970, i synnerhet vad gäller importen. Delvis förklaras detta av en snabbt ökad import av jordbruksprodukter till följd av det dåliga skördeutfallet 1969. I anslutning till den efter hand vikande efterfrågan på råvaror i industriländerna steg utvecklingsländernas exportvolym svagare än deras import. Handelsbalansen gentemot OECD försämrades ytterligare i synnerhet som bytesförhållandet från våren blev sämre till följd av i genomsnitt stagnerande råvarupriser samtidigt som industrivarupriserna steg fortsatt snabbt.

Utbytet av varor och tjänster, vilket återspeglas i ländernas bytesbalanser (diagram 1), gick under 1970 i en utjämnande riktning för de större industriländerna inom OECD. Överskotten reducerades kraftigt i Västtyskland och än mer i Italien. Förenta staternas bytesbalans, som gi-

vit överskott på i genomsnitt mer än 3 miljarder dollar årligen 1960—1967, men underskott både 1968 och 1969, förstärktes avsevärt och visade ånyo överskott på 1,7 miljarder dollar. En jämförelsevis snabbare förbättring skedde i Frankrike, från ett underskott på 1,4 miljarder dollar 1969 till ett överskott på några hundra miljoner dollar 1970. I Storbritannien steg överskottet med ytterligare 100 miljoner pund i förhållande till 1969. Japans stora överskott reducerades inte nämnvärt.

Betalningsläge och kapitalrörelser

De internationella kredit- och kapitalrörelserna 1970 skilde sig i många avseenden från utvecklingen under 1969. Lika dramatiska kastningar av kapitalströmmarnas riktning och styrka ägde inte rum och inte heller spekulerades det lika allmänt i paritetsändringar för de mera betydelsefulla valutorna. Flera förklaringar till denna jämfört med 1969 lugna utveckling kan anföras. En väsentlig faktor var den jämnare fördelningen av över- respektive underskott i industriländernas bytesbalanser. De två länder som 1969 uppvisade de största underskotten — Förenta staterna och Frankrike — redovisade av skäl som tidigare framgått överskott 1970. Parallellt härmed sjönk överskotten påtagligt för de två tidigare stora överskottsländerna Västtyskland och Italien.

En annan förklaring till den lugnare utvecklingen av kapitalrörelserna var den kraftiga ökningen 1970 av den internationella likviditeten. Mot en i stort sett oförändrad internationell likviditet 1969 stod en ökning 1970 av storleksordningen knappt 10 miljarder dollar. Det är en avsevärd ökning med tanke på att tillväxten per år tidigare under 60-talet uppgått till i genomsnitt mellan 1/2 och 1 miljard dollar. Det kan dock vara befogat att uttala en viss reservation för graden av exakthet i denna typ av beräkningar, eftersom det är synnerligen svårt att ens långt i efterhand identifiera och kvantifiera vissa av de likviditetsskapande faktorerna. Beräkningar utifrån utvecklingen av respektive länders guld- och valutaserver tyder för sin del på att det internationella likviditetstillskottet 1970 t. o. m. var en à två miljarder dollar högre.

Bakom den kraftiga ökningen av den internationella likviditeten 1970 låg i första hand ett kraftigt underskott på den amerikanska betalningsbalansen. Utländska centralbankers och liknande institutioners nettoinnehav av dollar steg under 1970 med drygt 8 miljarder dollar.¹ Försämringen av den amerikanska betalningsbalansen förklaras bl. a. av stigande långfristiga privata och offentliga investeringar utomlands. Än viktigare kvantitativt var nedgången av amerikanska bankers och företags upplåning på Eurodollarmarknaden. Vissa av skälen till detta behandlas närmare i det följande. Nämnas kan också att underskottet i de

¹ Den definition av betalningsbalansen som här åsyftas benämns betalningsbalansen uttryckt på officiell transaktionsbasis.

amerikanska betalningarna inte tillåtits resultera i någon minskning av den amerikanska guld- och valutareserven — något som annars kunde ha motverkat skapandet av internationell likviditet.

Andra faktorer som bidrog till den internationella likviditetstillväxten var tillskapandet av de s. k. speciella dragningsrätterna (SDR) samt ökningen av medlemsländernas kvoter i Internationella valutafonden (IMF). Tillskottet av SDR uppgick under 1970 till 3,5 miljarder dollar och ökningen av kvoterna i IMF till knappt 8 miljarder dollar. Tillskottet i likviditet genom kvotökningen var dock av mera villkorlig karaktär än vad gäller SDR. Den i december 1969 ingångna överenskommelsen mellan Sydafrika och IMF angående en viss rätt för Sydafrika att sälja guld på den officiella marknaden resulterade vidare i en viss ökning av de monetära guldreserverna. Dessa steg under första halvåret 1970 med ca 400 miljoner dollar. På den fria marknaden har guldpriiset under större delen av året legat något över priset på monetärt guld.

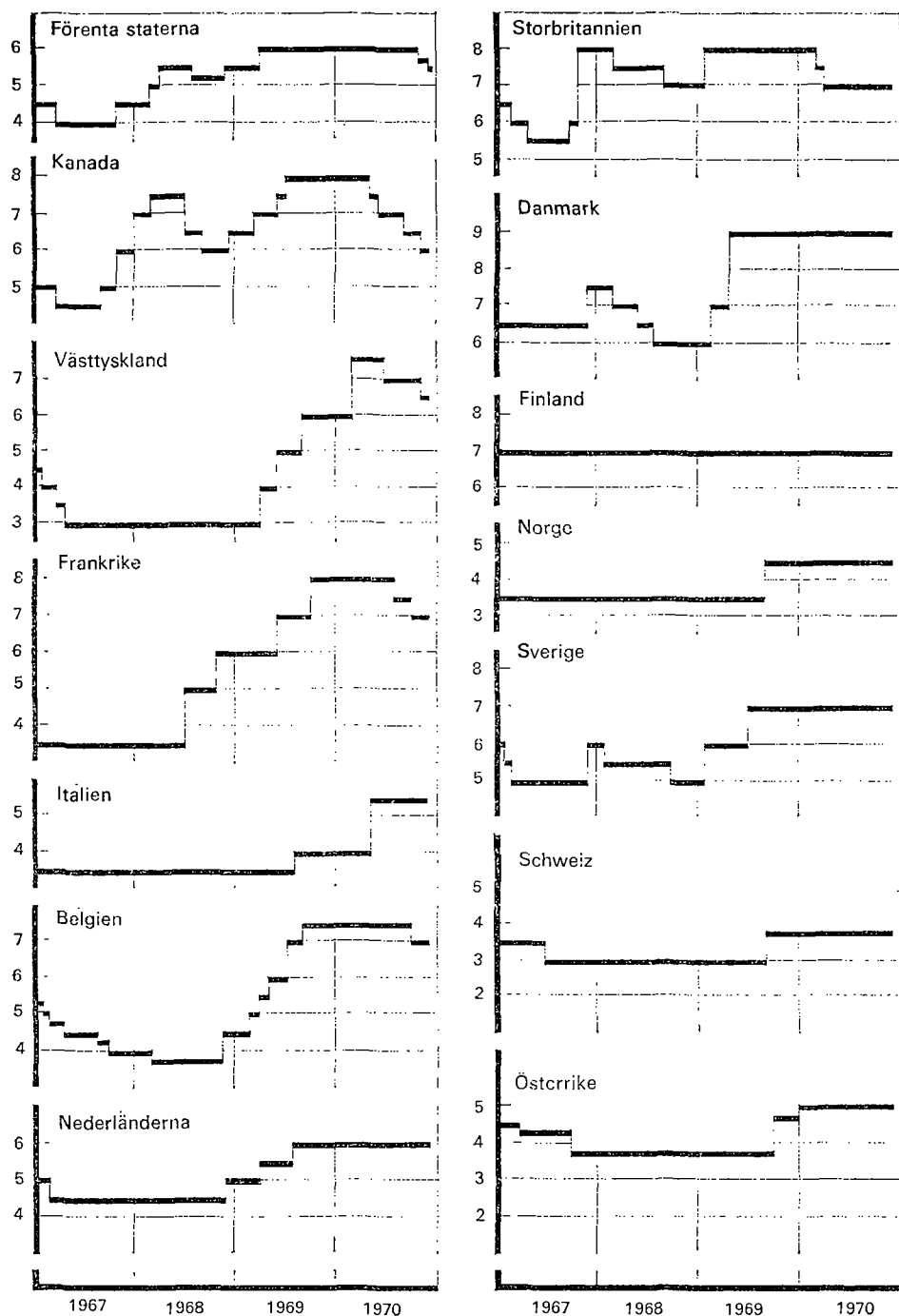
Den lugnare utvecklingen på de internationella kredit- och kapitalmarknaderna har, liksom lättnaderna av den amerikanska kreditpolitiken, varit bidragande faktorer till nedgången av räntenivån i olika länder. Under hösten 1970 sänktes t. ex. diskontot i Förenta staterna, Japan, Kanada, Frankrike och Västtyskland. Även en rad mindre europeiska länder ha följt efter. Utvecklingen av diskontot i olika länder framgår närmare av diagram 2. I flera länder har sänkningarna i första hand slagit igenom på de korta räntorna (diagram 3).

Med tanke på Förenta staternas, Västtysklands och Euromarknadernas strategiska betydelse för kapitalströmmarnas utveckling 1970 kan en mera teknisk förklaring vara motiverad vad gäller dessa marknader.

Lättnaderna av kreditpolitiken i Förenta staterna medförde ett drastiskt omslag 1970 av den amerikanska upplåningen på Eurodollarmarknaden. Under första kvartalet 1970 sjönk denna upplåning med ca 2 miljarder dollar. Under andra kvartalet skedde däremot en avsaktning i denna process, bl. a. på grund av en säsongmässig åtstramning på den amerikanska penningmarknaden. Ett visst spekulativt betingat utflöde av kort kapital till Kanada ägde vidare rum under denna period. Under tredje kvartalet 1970 tog återbetalningarna av upplånat kapital ånyo fart. Av väsentlig betydelse var därvidlag att maximeringen av räntenivån för de amerikanska bankernas inlåning delvis upphävdes fr. o. m. 24 juni, vilket medförde vidgade möjligheter för bankerna att öka sin inhemska inlåning. De amerikanska bankernas upplåning på Eurodollarmarknaden, vilken vid ingången av 1970 uppgick till ca 13 miljarder dollar, hade i mitten av november sjunkit till knappt 9 miljarder. Detta torde ungefär motsvara det belopp för vilket inga krav på reservtäckning gäller.¹ Under

¹ Vid upplåning över en viss gräns drabbas bankerna enligt bestämmelser som trädde i kraft under hösten 1969 av ett krav på en reservkvot i centralbankerna. Kvoten höjdes i december 1970 från 10 till 20 %.

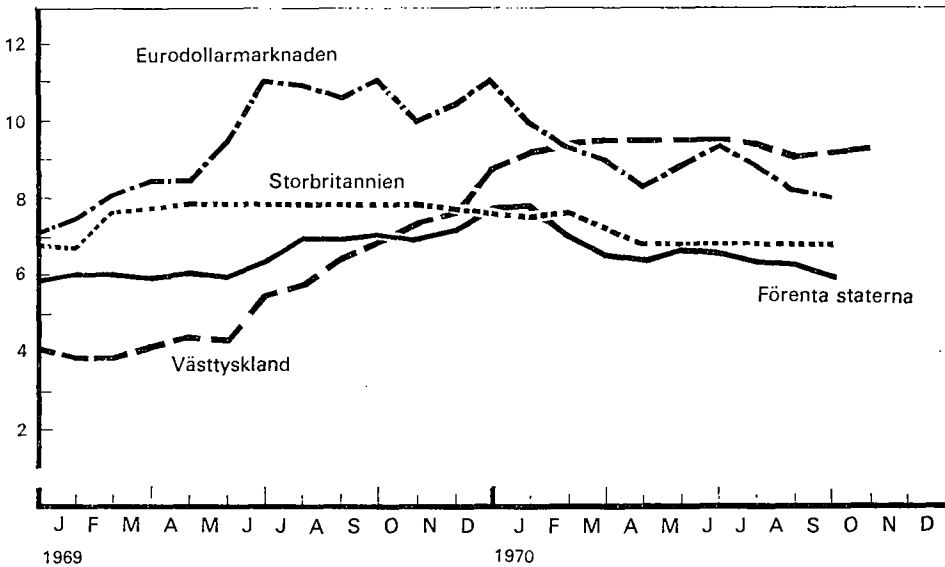
Diagram II: 2. Diskontot i olika länder 1967—1970

Anm. Under första hälften av december 1970 sänktes det västtyska diskontot från 6,5 till 6 % och det belgiska från 7 till 6,5 %.

Källor: IMF och BIS.

Diagram II: 3. Den kortfristiga ränteutvecklingen i vissa länder 1969—1970
3-månaderslån

Anm. För Förenta staterna och Storbritannien har den effektiva avkastningen på 3-månaders skattkamarväxlar återgivits.

Källa: Nationell statistik.

årets sista månader föreföll ingen ytterligare reduktion äga rum. Detta skulle bl. a. kunna förklaras av att kostnaderna för Eurodollarupplåning då inte skilde sig nämnvärt från inhemsk kapitalanskaffning. I samma riktning verkade det faktum att det "reserv-fria" upplåningsbeloppet på Eurodollarmarknaden sänks om den faktiska upplåningen faller under en viss nivå. Långsiktiga överväganden från bankernas sida torde tala för att de önskar hålla en så hög "reserv-fri" upplåningsrätt som möjligt.

Det ökade utbud av kort kapital som genererades genom de amerikanska återbetalningarna sögs i stor utsträckning upp av Västtyskland. Till en stor del kan detta förklaras av de västtyska företagens och bankernas strävan att motverka de likviditetsindragande effekterna av den förda kreditpolitiken. Denna har inriktats på att söka dämpa den inhemska efterfrågan via höga likviditetskvoter och ett internationellt sett högt ränteläge. Periodvis torde även vissa förväntningar från omvärldens sida om en ny paritetsförändring ha förekommit. Sålunda flöt under några få dagar efter frisläppandet av kursen på den kanadensiska dollarn i juni kort kapital in i Västtyskland till ett värde om 3,5 miljarder DM. Under de tre första kvartalen 1970 uppgick det korta kapitalinflödet till mellan 10 och 15 miljarder DM. De restriktioner som den västtyska regeringen införde mot importen av kort kapital fick sålunda inte den avsedda ef-

fekten under 1970. Till en viss del motverkades dock inflödet av en betydande export av långfristigt kapital.

Ett visst inflöde av kort kapital ägde även rum till Frankrike och Storbritannien. För Storbritanniens del var detta så gott som helt koncentrerat till det första kvartalet. Den italienska kapitalexporten reducerades vidare avsevärt under 1970, vilket i första hand torde kunna hänföras till vissa åtgärder som vidtagits mot exporten av liresedlar samt till ökade avkastningsmöjligheter för kapital inom landet.

Ovanstående utveckling av de korta kapitalrörelserna har medfört en påtaglig nedgång av Eurodollarräntorna. För lån med tre månaders löptid uppgick räntan i början av december till ca 7,3 % att jämföra med ca 10,5 % vid ingången av 1970. Med undantag för en smärre uppgång i maj och juni har räntefallet fördelats tämligen jämnt över året. Eurodollarmarknadens motvarighet på den långfristiga sidan — den s. k. Eurobondmarknaden — har under 1970 vuxit i något långsammare takt än 1969. Under de elva första månaderna emitterades obligationer till ett värde av ca 2 miljarder dollar och för helåret 1970 beräknas motsvarande belopp ha uppgått till knappt 2,5 miljarder dollar. Huvudparten eller ca 70 % avsåg obligationer utan konverteringsrätt noterade i dollar. Under loppet av 1970 tilltog dock emissionerna i DM och holländska floriner. Liksom 1969 uppgick andelen amerikanska emissioner till 1/3 av totalbeloppet att jämföra med ca 2/3 under 1968. I motsats till de korta räntorna har räntorna på den internationella kapitalmarknaden inte visat mera påtagliga tecken till att sjunka. Medan handeln med Eurobonds tidigare i huvudsak inskränkt sig till att omfatta emissioner har under 1970 förutsättningarna för handeln med utelöpande värdepapper blivit gynnsammare. Institutionella förbättringar i form av clearingsarbete, överenskommelser mellan banker om leverans- och betalningsvillkor har ägt rum. Detta torde inom en snar framtid få avsevärda effekter på den internationella kapitalmarknadens funktionssätt och det långfristiga kapitalets rörlighet. Det kan nämnas att det totala beloppet utestående obligationslån på Eurobondmarknaden vid utgången av 1970 kan skattas till drygt 13 miljarder dollar.

Utsikter för 1971

Den ekonomiska utvecklingen i de OECD-anslutna industriländerna utmärktes vid ingången av 1971 av tendenser till svagare tillväxttakt i Västeuropa och Japan och en begynnande produktionsuppgång i Förenta staterna. Avgörande för bedömningen av den internationella konjunkturutvecklingen under 1971 blir under dessa omständigheter dels hur markerad expansionen i Förenta staterna kan tänkas bli, dels i vilken omfattning och med vilken styrka och varaktighet en lägre tillväxt i Västeuropa är att vänta.

Den bedömning som gjorts innebär för Förenta staternas del att pro-

duktionsuppgången 1971 skulle bli ungefär 3 %, efter en stagnation 1970. De genomförda lättnaderna i den ekonomiska politiken förutses få en stimulerande effekt både på den privata konsumtionen och på investeringarna, även om det verkar troligt att ökningstakterna kommer att tillta mera väsentligt först en bit in på året. Sparkvoten beräknas minska och investeringsviljan tillta efter hand som en mera optimistisk utvecklingsbild skapas för den amerikanska ekonomin. En sådan bild förefaller trolig inte minst mot bakgrund av den något långsammare prisökningstakten under andra halvåret 1970 och den kraftiga resultatförbättringen av utbytet av varor och tjänster med utlandet 1970. Båda dessa faktorer var och är fortfarande högst väsentliga inslag i målsättningen för den förda ekonomiska politiken. Med tanke på den snabba produktivitetsstegring som hör till ett begynnande uppsvingsskede torde emellertid arbetslösheten knappast komma att sjunka i någon större omfattning före halvårsskiftet 1971. Man kan också vänta sig att investeringsverksamheten skjuter fart särskilt under andra halvåret.

Bedömningen av konjunkturutvecklingen i Västeuropa under 1971 ter sig mera osäker. Den ekonomiska utvecklingen under andra halvåret 1970 tyder på att en något mera expansiv produktionstillväxt är att vänta i Storbritannien och Italien, medan samtidigt en försvagning skulle äga rum i framför allt Västtyskland och åtskilliga av de små industriländerna och i mindre omfattning möjligen också i Frankrike. Det förefaller som om utvecklingen i Västtyskland skulle bli av central betydelse för konjunkturutvecklingen i Västeuropa under året. Man kan därvidlag tänka sig två alternativa utvecklingsvägar.

Även om orderingången till den västtyska industrin nu stagnerat eller är obetydligt avtagande är orderstocken tillräckligt stor för att produktionen skall kunna gå på högvarv i flera månader. Den ekonomiska politiken verkar återhållande på efterfrågan, men det finns åtskilliga skäl som talar för att dämpningen inte blir så kraftig. Företagens likviditet synes fortfarande vara relativt god, understödd av en kraftig import av utländskt kapital, och kan därför medverka till att bromsa nedgången i investeringstillväxten. Stora löncökningar under 1970 torde vidare hålla uppe ökningstakten för den privata konsumtionen även om en viss dämpning är att vänta med hänsyn till den pålagda extraskatten som förblir i kraft under åtminstone första halvåret 1971. Dessutom förutses den offentliga sektorn öka sin direkta efterfrågan på varor och tjänster i snabbare takt än under 1970. En sådan efterfrågeutveckling i Västtyskland skulle verka fortsatt stimulerande på övriga västeuropeiska länder. Den väntade konjunkturuppgången i Förenta staterna beräknas dessutom få positiva effekter på produktionen i Västeuropa. Enligt detta utvecklingsalternativ, som förefaller vara det mest sannolika, skulle konjunkturavmattningen i Västeuropa kunna bli relativt obetydlig och an-

tagligen också förhållandevis kortvarig. Tidpunkten för ett konjunktur-
omslag blir emellertid även i ett sådant alternativ svår att precisera.

Ett andra alternativ utgår ifrån att den ekonomiska utvecklingen i
Västtyskland går mot en betydande avmattning. Någon avsevärd stimu-
lans skulle inte vara att vänta från de övriga stora industriländerna i
Västeuropa. I detta fall skulle en mera markerad konjunkturdämpning
inträffa, även om den troligen inte skulle bli varken så utpräglad eller
långvarig som förra gången med tanke på bl. a. gynnsamma spridnings-
effekter från efterfrågeutvecklingen i Förenta staterna.

Även med den mera optimistiska grundsynen på den ekonomiska ut-
vecklingen i Västeuropa kan således en mindre dämpning i produktions-
tillväxten väntas för 1971. Den lägre efterfrågan torde i första hand
komma att gälla industriinvesteringarna. Bostadsbyggandet beräknas öka
kraftigt i Storbritannien, efter en nedgång 1970, men dämpas både i
Frankrike och Italien. Den privata konsumtionen väntas också visa en
oönskelig utveckling 1971, med ökad tillväxttakt i Storbritannien, Frank-
rike och möjligen Italien men lägre ökningstakt i Västtyskland och i de
flesta av de mindre länderna.

Även om den under det senaste året allmänt restriktiva ekonomiska
politiken borde få större dämpande effekt på prisstegringstakten under
1971 än 1970 torde pris- och löneökningarna fortsätta att vara stora. För
en sådan utveckling talar flera av de skäl som anförts i den föregående
analysen av prisutvecklingen 1970. Sammanfattningsvis förefaller det
som om prisutvecklingen kan bli ett gemensamt och allvarligt problem
för industriländerna också under de närmaste åren.

Världshandeln i volym kan 1971 väntas växa i några procentenheter
långsammare takt än 1970. För de OECD-anslutna länderna torde ök-
ningstakten uppgå till 7—8 % 1971. Om man bortser från Storbritannien
och Italien torde tillväxten av exporten allmänt bli lägre än 1970. Sär-
skilt kraftig nedgång kan man vänta sig för exportökningen i Frankrike,
där flera gynnsamma faktorer samverkade till att tillväxten blev särdeles
hög 1970. Likaså väntas avsevärt svagare exportframgångar för Förenta
staterna 1971 allt eftersom den inhemska efterfrågan stiger. Både i
Västtyskland och i de mindre industriländerna antas i regel en dämpning
på ett par procentenheter i exportstegringen. I Storbritannien tycktes ex-
porten börja öka i något snabbare takt mot slutet av 1970 och export-
marknadsförlusterna 1971 väntas bli betydligt mindre än föregående
år. Sammantaget skulle OECD-länderna med den nämnda utrikeshan-
delsutvecklingen komma att visa ett lägre överskott gentemot omvärlden
än 1970, men fortfarande, liksom under de senaste tre åren, ett överskott
mer än dubbelt så stort som genomsnittet för åren 1960—1967. Fördel-
ningen av bytesbalansöverskottet 1971 på de olika länderna väntas bli
obetydligt annorlunda än 1970. En sådan utveckling skulle normalt inte
behöva leda till att behovet av utjämnande kortfristiga kapitalrörelser

tilltar. Detta utesluter å andra sidan inte att balansproblemen för vissa av de mindre europeiska staterna kan bestå.

Skapandet av internationell likviditet 1971 kan företrädesvis väntas komma att åvila systemet med speciella dragningsrätter. Nya SDR till ett värde av 3 miljarder dollar aktiverades vid årsskiftet 1970/1971. Den amerikanska grundbalansen väntas uppvisa ett kraftigt underskott även 1971. I vad mån detta kommer att öka den internationella likviditeten beror bl. a. på utvecklingen av den amerikanska upplåningen på Eurodollarmarknaden. Oförändrade eller minskade amerikanska Eurodollarskulder kan resultera i kraftiga tillskott av internationell likviditet. Mycket talar för att denna skuldsättning knappast kommer att sjunka i samma takt som 1970 — åtminstone inte under första halvåret. Ett motiv för detta är den tidigare omnämnda utformningen av reservtäckningskraven för amerikanska bankers Eurodollarupplåning. De tekniska omläggningar av beräkningsmetodikerna vid fastställandet av dessa krav som beslöts i december 1970 torde ytterligare stödja ett sådant argument. Av stor betydelse för kapitalströmmarnas utveckling är även den rådande motviljan från vissa europeiska staters sida mot en ökning av dollarbalanserna samt vilka uttryck en sådan motvilja kan komma att ta sig. Mot denna bakgrund blir en väsentlig fråga vilken ekonomisk-politisk linje de amerikanska myndigheterna tillgriper för att försöka konsolidera och finansiera den amerikanska grundbalansen. En nära nog jämförbar betydelse skulle kunna tillmätas utvecklingen av de finansiella flödena av kort och långt kapital till respektive från Västtyskland.

2. Länderöversikter

Förenata staterna

De främsta målen för den amerikanska regeringens ekonomiska politik har under 1969 och huvudparten av 1970 varit att söka bromsa prisstegringstakten samt att förbättra bytesbalansen. Den därav föranledda stabiliseringspolitiken, som inleddes redan under 1968, resulterade under 1969 i en gradvis avmattning av den amerikanska ekonomins tillväxttakt. Det sista kvartalet 1969 sjönk bruttonationalprodukten i reala termer för första gången sedan första kvartalet 1967. Nedgången fortsatte under första kvartalet 1970, medan en ytterst obetydlig ökning inregistrerades under andra kvartalet. Med tanke på att ökningen av produktionskapaciteten normalt uppgår till 4 å 4,5 % per år växte sålunda skillnaden mellan möjlig och faktisk produktionsökning successivt. Förväntningarna om att detta snabbt skulle resultera i en påtaglig uppbromsning av prisstegringstakten infriades emellertid inte. Under 12-månadersperioden t. o. m. september 1970 steg konsumentpriserna med knappt 6 %. Under senare delen av 1970 var emellertid prisuppgången något svagare, i första hand tack vare utvecklingen av priserna på matvaror och tjänster.

Betydligt starkare har dämpningen kommit till uttryck i partihandelsledet. Under 12-månadersperioden t. o. m. november ökade partipriserna med i genomsnitt 2,5 %.

Under loppet av 1970 har den ekonomiska politiken delvis lagts om i expansiv riktning. Bidragande till detta torde ha varit farhågorna för en mera långvarig dämpning av den ekonomiska aktiviteten. Inte minst utvecklingen på arbetsmarknaden förefaller härvidlag ha spelat en stor roll. Arbetslösheten, vilken vid utgången av 1969 uppgick till 3,5 %, hade i november 1970 stigit till 5,8 %, dvs. den högsta nivån sedan 1964. I viss mån torde dock strejken vid General Motors ha verkat höjande på den registrerade arbetslösheten under hösten 1970. Den ändrade inriktningen av den ekonomiska politiken medverkade till att den totala produktionen långsamt började stiga under andra halvåret 1970. Sett över helåret 1970 syns dock bruttonationalprodukten ha varit nära nog oförändrad jämfört med 1969. Industriproduktionen beräknas ha sjunkit med knappt 3 % att jämföra med en genomsnittlig ökning 1960—1969 om ca 5,3 % per år.

Lättnaderna i den ekonomiska politiken har berört såväl finans- som kreditpolitiken. Bland de finanspolitiska åtgärderna märks avskaffandet av den 10-procentiga extraskatten, höjningar av vissa socialförmåner samt en tidigareläggning av beslutade löneökningar till de statligt anställda. På det kreditpolitiska fältet har den tidigare maximeringen av räntenivån för bankernas inlåning delvis upphävts, vilket ökat dessas möjligheter att expandera sin utlåning. Även kraven på de reserver som affärsbankerna enligt lag måste hålla hos centralbankerna har lindrats. I november sänktes diskontot i två etapper från 6 till 5 1/4 %. Tonvikten i kreditpolitiken har emellertid lagts på styrningen av det totala penningutbudet, vilket beräknas ha stigit med ca 5 %. Under 1969 ökade penningmängden med 2,7 % och under de två närmast följande åren var ökningen 7 % per år. Affärsbankernas s. k. prime rate, dvs. den lägsta ränta bankerna beviljar sina bästa kunder, har i anslutning till denna utveckling sänkts i fyra etapper från 8,5 till 7 %. Trots dessa lättnader kan kreditpolitiken inte sägas ha varit påtagligt expansiv, åtminstone inte jämfört med tidigare år under 60-talet.

Den under 1969 och början av 1970 strama kreditpolitiken inriktades i första hand på att söka dra ned investeringsvolymen. De privata fasta investeringarna beräknas ha minskat med ca 3 % i volym 1970 att jämföra med en uppgång om ca 5,5 % 1969. Huvudparten av denna nedgång har fallit på bostadsinvesteringarna vars volymmässiga minskning kan uppskattas till drygt 10 %. Förutom bristen på kapital har den starka ökningen av byggkostnaderna härvidlag spelat in. I takt med att kreditpolitiken har lättats har emellertid bostadsbyggandet börjat stiga. Under loppet av perioden januari—augusti 1970 ökade antalet igångsättningar med 3 %.

Industrins kapacitetsutnyttjandegrad var kring mitten av 1970 den lägsta sedan 1961. Detta förhållande torde i kombination med minskade vinster och begränsade upplåningsmöjligheter förklara nedgången av näringslivets investeringar. Enligt de senaste officiella investeringsundersökningarna i september 1970 skulle näringslivets investeringar stiga med ca 6,5 % i värde 1970 att jämföra med i februari samma år förväntade knappt 10 %. 1969 var motsvarande ökning ca 7 %. Utvecklingen under de sista månaderna 1970 tyder på att tillväxten av näringslivets investeringar ytterligare sjunkit. Sett över helåret 1970 kan detta innebära att dessa investeringar snarast varit oförändrade i volym räknat jämfört med 1969.

Den totala produktionens nedgång under första halvåret 1970 kan i stor utsträckning återföras på lagerrörelserna. Som brukligt i ett läge där högkonjunktens topp nyligen passerats kompenseras den vikande efterfrågan mot slutet av 1969 av en omfattande lageruppbyggnad. De tilltagande tecknen på en mera varaktig avmattning medförde därefter ett kraftigt omslag nedåt av lagerinvesteringarna under första halvåret 1970. Lageruppbyggnaden var under denna period endast en fjärdedel av vad den hade varit andra halvåret 1969. Parallellt med att den totala efterfrågan tilltagit synes därefter lageruppbyggnaden ånyo ha accelererat.

Den privata konsumtionen har fortsatt att öka, om än i relativt långsam takt. Uppgången har beräknats till knappt 2,5 % mot 3,5 % 1969. Konsumtionen av de konjunktur känsliga varaktiga konsumtionsvarorna förefaller däremot ha sjunkit något. Trots de tidigare nämnda finanspolitiska åtgärderna har tillväxten av de disponibla reala inkomsterna varit liten. Förklaringen ligger bl. a. i den låga tillväxten av lönesumman. Den senare växte under 1970 med knappt 7 %, vilket med hänsyn taget till prisutvecklingen pekar mot en ökning av reallönerna om endast ett par procentenheter. En stor del av de finanspolitiska lättnaderna har vidare sugits upp via en markant ökning av sparkvoten. Denna torde ha uppgått till ca 7,5 % 1970, vilket kan jämföras med i genomsnitt 6 % för perioden 1960—1969. Sparkvotens utveckling 1970 kan jämföras med reaktionerna vid extraskattens införande (halvårsskiftet 1968). Resultatet blev vid detta tillfälle en temporär men markant neddragning av sparkvoten.

Den offentliga sektorns inflytande, såsom den kommer till uttryck i form av köp av varor och tjänster, har under 1970 verkat i restriktiv riktning. I volym räknat torde de offentliga utgifterna ha sjunkit med knappt 4 % varvid hela nedgången föll på den statliga sektorn. Till den alldeles övervägande delen härrörde minskningarna av de federala utgifterna från nedskärningar av försvarsanslagen. Trots dämpningen på utgiftssidan har budgetens inverkan däremot varit expansiv som en följd av de vidtagna skattesänkningarna. Speciellt gällde detta årets senare hälft.

Den yttre balansen förbättrades avsevärt under 1970. Förbättringen av bytesbalansen synes ha uppgått till ca 2,5 miljarder dollar — från ett underskott om 0,9 miljarder dollar till ett överskott om 1,7 miljarder dollar. Omslaget förklaras så gott som helt av utvecklingen av varuhandeln och då i första hand exporten. Exporten av varor steg under 1970 med ca 16 % i värde och 11 % i volym. Motsvarande siffror 1969 uppgick till knappt 10 % respektive 6 %. Även om denna ökning till viss del förklaras av hamnarbetarstrejken 1969 torde förbättringen också ha andra orsaker. En sådan kan vara förskjutningen i konjunkturfaser mellan Förenta staterna och Västeuropa. Den låga inhemska efterfrågan har sannolikt i kombination med en stark utländsk efterfrågan stimulerat exporten. Därutöver synes de västeuropeiska ländernas exportpriser ha stigit snabbare än de amerikanska. Den amerikanska importen torde ha ökat med i runt tal 10 % i värde och 4 % i volym. Huvudparten av importens tillväxt har fallit på andra halvåret 1970.

Parallellt med förstärkningen av bytesbalansen har underskottet på kapitalbalansen kraftigt stigit. Under de första åtta månaderna 1970 uppgick kapitalutflödet till ca 8 miljarder dollar. Under årets sista månader skedde sedvanligt ett visst återflöde på grund av företagens strävanden att uppfylla betalningsprogrammet.¹ För 1970 som helhet torde underskottet på betalningsbalansen uttryckt på officiell transaktionsbasis ha uppgått till drygt 8 miljarder dollar. Denna definition av betalningsbalansen avser förändringen av nettoställningen mot centralbanker och liknande institutioner utomlands. Motsvarande underskott uttryckt på likviditetsbasis torde ha varit betydligt mindre, inte minst på grund av de omfattande återbetalningarna av upptagna Eurodollarlån. Denna definition av betalningsbalansen avser i princip förändringen av samtliga utländska personers och företags dollarinnehav.²

Utsikterna för den amerikanska ekonomins utveckling under innevarande år synes te sig klarare än vid motsvarande bedömning för ett år sedan. Budgeten för budgetåret 1970/71 kan väntas utöva ett expansivt inflytande. Tillgängliga prognoser tyder på att budgetunderskottet kommer att uppgå till mellan 10 och 15 miljarder dollar. Effekterna av den gradvisa omläggningen av kreditpolitiken, som påbörjades under våren 1970, torde vidare slå igenom i början av 1971. Till detta kan läggas de skattelättnader som trädde i kraft vid årsskiftet 1970/1971 samt det faktum att lagerrörelserna knappast kan väntas bromsa efterfrågans tillväxt. Även om sålunda en viss expansion av den ekonomiska aktiviteten förefaller sannolik är emellertid dess styrka svårare att förutse.

Några officiella prognoser föreligger för närvarande inte. Enligt be-

¹ Det s.k. betalningsprogrammet, vilket tillkom i januari 1968, avser vissa restriktioner mot amerikanska företags möjligheter att överföra kapital till utlandet.

² För en utförligare redogörelse hänvisas till avsnittet om betalningsläget 1970

dömningar av OECD antas bruttonationalprodukten växa med ca 4 %. Skattelättnaderna och en sänkning av sparkvoten väntas leda till att den huvudsakliga drivkraften i efterfrågan kommer från den privata konsumtionen. Även bostadsinvesteringarna antas stiga kraftigt eller med ca 19 % i volym. Exportens värdemässiga tillväxt förutses vidare bli halverad, medan importens blir i stort sett oförändrad. I volym räknat beräknas emellertid importtillväxten fördubblas. Ett minskat underskott på tjänstebalansen väntas leda till att bytesbalansens överskott blir något större än 1970.

En utveckling efter dessa linjer framstår i sig som fullt tänkbar. En viss osäkerhet torde dock vidlåda OECD:s antagande om en tämligen likartad tillväxt av den totala produktionen under loppet av 1971. Det är möjligt att i första hand den privata konsumtionens och bostadsinvesteringarnas tillväxt under första delen av 1970 härvidlag har överskattats. Det är osäkert om den av OECD antagna sänkningen av sparkvoten hinner komma till stånd — åtminstone i mera avsevärd omfattning — under första halvåret 1971. Mot denna bakgrund kan det vara befogat att räkna med att bruttonationalprodukten för helåret 1970 kan komma att växa något långsammare än enligt OECD:s beräkningar eller med ca 3 % i volym. Detta skulle i så fall innebära att klyftan mellan potentiell och faktisk produktionsökning ytterligare vidgas. Den förstnämnda brukar som tidigare omnämnts skattas till ca 4 %. Under dessa förutsättningar torde en ytterligare ökning av arbetslösheten vara att vänta under första halvåret 1971, medan däremot prisstegringstakten fortsätter att sjunka. För andra halvåret 1971 kan det i jämförelse med årets tidigare del finnas goda skäl att räkna med en påtagligt starkare tillväxt av såväl konsumtion som investeringar. Vid ett lättare kreditmarknadsläge kan mera långsiktiga industriella investeringsbehov komma att göra sig gällande med ökad styrka. Med avseende på de utrikes betalningarna synes de stora underskotten på grundbalansen komma att bestå.

Storbritannien

Den ekonomiska utvecklingen under 1970 blev mera ogynnsam än väntat. Investeringarna låg på en lägre nivå än 1969 och konsumtionen ökade ganska svagt, särskilt under första halvåret. Exportuppgången, som varit mycket markant under andra halvåret 1969 och medfört en kraftig förbättring av den yttre balansen, planade ut och visade uppåtgående tendenser först mot slutet av 1970. Importen tog däremot ånyo fart efter nära nog en stagnation 1969. Industriproduktionen sjönk under första halvåret och ökade svagt under återstoden av året. Arbetslösheten steg och var i september 1970 större än någon månad sedan 1940. Läget på arbetsmarknaden var oroligt med fler och mer omfattande strejker än vanligt. Samtidigt steg såväl priser som löner osedvanligt snabbt. Brutto-

nationalprodukten visade ingen ökning under första halvåret och torde för hela 1970 ha ökat obetydligt mer än 1 %.

Det dämpade efterfrågeläget berodde till stor del på en svag investeringsefterfrågan. Under första halvåret minskade såväl privata som offentliga investeringar, delvis som följd av likviditetsbrist och ogynnsamma väderleksförhållanden. En viss expansion av investeringsverksamheten ägde rum under andra halvåret, stimulerad av de kreditpolitiska lättnaderna under våren, men det står klart att de investeringsplaner för 1970 som redovisades så sent som i maj långt ifrån kunde uppfyllas. Det bör dock framhållas att bostadsbyggandet ökade fr. o. m. andra kvartalet då tillgången på krediter blev lättare. Totalt beräknas de fasta investeringarna ha minskat något mellan 1969 och 1970.

Den privata konsumtionen utvecklades svagt under de första månaderna 1970, kanske till en del beroende på förhoppningar om skattesänkningar i aprilbudgeten. Ökningen under fortsättningen av året berodde främst på de massiva lönestegringarna, vars köpkraft dock till stor del reducerades av prisökningar. Den privata konsumtionen beräknas för hela året 1970 ha ökat med ungefär 3 %.

Trots en snabbt ökande världshandel steg exporten av varor svagt mellan andra halvåret 1969 och första halvåret 1970, medan en snabbare uppgång kunde noteras mot slutet av 1970. Eftersom exportpriserna ökade snabbt torde värdet av varuexporten ha stigit med inemot 11 % 1970.¹ Några av de faktorer som skulle kunna förklara exportmarknadsförlusterna kan nämnas. Det förefaller ha funnits kapacitetsbegränsningar i exportsektorn och arbetsmarknaden var instabil med bl. a. en tvåveckors hamnarbetarstrejk i juli som förmodligen ledde till exportförluster. Kostnadsläget utvecklade sig också mera ogynnsamt än i de flesta andra länder och konkurrensförmågan måste ha påverkats härav. Det kan också vara av intresse att konstatera att Storbritannien även tidigare brukat förlora marknadsandelar i högre takt just när exportmarknaderna expanderat snabbt.

Importen beräknas ha ökat med 10 % i värde 1970 med den klart snabbaste uppgången under första halvåret, trots att den inhemska efterfrågan då var dämpad. En del import tidigare lades dock för att undvika den väntade hamnarbetarstrejken under sommaren.

Handelsutvecklingen ledde till att varubalansen med utlandet beräknas ha givit ett, om än begränsat, överskott 1970. De månadsvisa överskotten på tjänstebalansen fortsatte att vara höga och bytesbalansen beräknas ha visat ett överskott på 550 miljoner pund, dvs. avsevärt mer än 1969. Trots den sedvanliga exporten av långfristigt kapital kan därför grundbalansen beräknas ha givit ett överskott som inte i någon större

¹ Värdet av exporterade varor 1970 har justerats upp med knappt 2 procenten heter till följd av att man i november 1970 upptäckte att statistiken för de tre första kvartalen undervärderat exportuppgången.

utsträckning understiger det uppsatta målet om 500 miljoner pund. Under inverkan av paritetsförändringarna i Frankrike och Västtyskland 1969 och den snabba förbättringen i utrikeshandeln under slutet av 1969 flödade en mängd kortfristigt kapital till Storbritannien i början av 1970 och möjliggjorde mycket stora avbetalningar på internationella lån. Kapitalinflödet minskade dock efter hand under året, möjligen med undantag för de sista månaderna, under intryck av diskontosänkningarna och den allmänt matta ekonomiska utvecklingen i Storbritannien.

Alltsedan hösten 1969 har löner och priser stigit mycket snabbt trots att produktionen ökat obetydligt och arbetslösheten varit hög. Den ursprungliga impulsen kan kanske sökas i de prisstegringar som följde av devalveringen 1967 och efterföljande höjningar av indirekta skatter. Löneökningarna fram till mitten av 1969 hölls samtidigt tillbaka av regeringens inkomstpolitik och realinkomstutvecklingen var svag. Krav på allt högre löneökningar ackumulerades. Hösten 1969 föreföll regeringens pris- och inkomstpolitik sakna all kraft och dessutom erhöll offentligt anställda kraftigt förbättrade lönevillkor. Andra fackföreningar begärde, och erhöll också, stora lönepåslag. Denna utveckling fortsatte under 1970 med lönekrav i storleksordningen 15—40 % mot normalt under 60-talet 5—15 %. Den genomsnittliga timförtjänsten i industrin torde 1970 ha stigit med ca 14 %, medan lönesumman i samhället ökade några procentenheter långsammare. Priserna steg naturligtvis snabbt, och i en över året ökande takt, eftersom de ökade lönekostnaderna inte i någon utsträckning kunde kompenseras av produktivitetsstegringar. Konsumentpriserna låg i oktober 7,4 % över motsvarande månad 1969.

En bidragande förklaring till att arbetslösheten ej invercade dämpande på lönekraven är att den var så ojämnt fördelad över produktionssektorer och geografiska regioner. Inom vissa delar av verkstadsindustrin och i den kemisk-tekniska industrin rådde under hösten brist på arbetskraft, medan arbetslösheten var mycket hög i gruv-, byggnads- och varvsindustrin. I sydöstra delen av landet var arbetslösheten i november 1,6 %, medan den samtidigt i Nordirland var 7,0 %.

Budgeten för finansåret 1970/71 siktade till att konsolidera det förbättrade betalningsläget samtidigt som man lättade något på den ekonomiska politiken, framför allt för att stimulera investeringarna. Kreditvolymen skulle tillåtas växa med 5 %, under budgetåret och diskontot, som redan i mars hade sänkts med 1/2 %, sänktes i april med ytterligare 1/2 % till 7 %. Den privata konsumtionen fick också en injektion genom smärre lättnader i den direkta skatten.

I slutet på oktober 1970 lade den konservativa regeringen, som tillrätt efter parlamentsvalen i juni, fram en s. k. "minibudget". I första hand innebär den att vissa åtgärder som utlovats i valrörelsen vidtas och konjunkturutvecklingen påverkas inte i så hög grad, i varje fall inte på kort sikt. De flesta åtgärderna träder i kraft först budgetåret 1971/72. De of-

fentliga utgiftsökningarna dämpas och inkomstbeskattningen sänks både för företag och enskilda personer med 2 1/2 procentenheter.

Dämpningen i de offentliga utgifterna budgetåret 1971/72 föreslås uppgå till 330 miljoner pund — lika mycket som skatteminskningen — och påverkar en rad olika poster i den statliga budgeten, varav en del skall nämnas. Försvarsutgifterna och utgifter för förstatligade industrier skärs ned, jordbrukarstödet minskar och importavgifter på jordbruksvaror införs. De sociala förmånerna begränsades så tillvida som avgifterna ökades för medicin, tandläkarbesök, skolmåltider m. m. Den årliga ökningen av de offentliga utgifterna fram till 1974/75 avses bli 2,8 % mot tidigare planlagda 3,5 %.

För näringslivet innebar budgetförslaget utöver skattesänkningen att statens investerinsbidrag slopades. I stället skall investeringsverksamheten gynnas av förmånligare avskrivningsregler.

De föreslagna åtgärderna beräknas vara budgetneutrala och det finns kanske inte så stor anledning att tro att effekten på den inhemska efterfrågan skall bli särskilt expansiv. Omläggningen kan inte väntas gynna låglöncgrupperna i samhället, för vilka konsumtionsbenägenheten är störst. En gynnsam effekt kan tänkas bli en högre investeringsvillighet inom industrin.

I anslutning till budgetförslaget skärptes kreditpolitiken något genom att likviditetsreserverna för bankerna höjdes, därigenom undanhållande ytterligare ungefär 100 miljoner pund för utlåning. Bankernas utlåningsvolym hade från april till oktober 1970 stigit nästan dubbelt så snabbt som regeringen avsåg i aprilbudgeten. Tillväxten av penningmängden skulle finansåret 1970/71 inte få överstiga 5 % och den kraftiga stegringen under sommarhalvåret 1970 ansågs utgöra ett hot mot möjligheterna att dämpa inflationstakten. De nya skattereglerna ger också förtecken ökad likviditet.

Den ekonomiska utvecklingen under 1971 förefaller att kunna bli mera expansiv än under 1970. Reallönerna har förstärkts avsevärt och den privata konsumtionen visade klara uppgångstendenser mot slutet av 1970 och kan förväntas öka med 4 % 1971. En mindre del av denna uppgång avser dock sådan konsumtion som finansåret 1970/71 bekostades av staten. Investeringarna torde komma att växa med 3—4 %. Statliga investeringar förutses öka, industriinvesteringarna förmodas bli stimulerade av de finanspolitiska åtgärderna och bostadsbyggandet expanderar. Den totala produktionen väntas komma att stiga med 2—3 %, eller ungefär lika snabbt som genomsnittet under den senaste 5-årsperioden. Arbetslösheten skulle emellertid med denna utveckling fortfarande bli hög.

Stegringstakten för löner och priser torde fortsätta att vara hög även om det förefaller rimligt att räkna med en viss nedgång i ökningstakterna åtminstone mot slutet av året. Regeringen har för avsikt att bl. a.

genom lagstiftning etablera regler för parternas uppträdande på arbetsmarknaden. Det är möjligt att detta kan leda till ett mera stabilt läge och kanske också verka något dämpande på löneutvecklingen under året. Den ekonomiska politiken lär heller knappast bli mera expansiv med tanke på den nuvarande inflationsgraden.

Exporten visade under hösten 1970 tecken på att börja öka igen och för 1971 förväntas en värdeökning på 7—8 % och mindre marknadsförluster än 1970. Importvolymen torde öka snabbare än 1970 på grund av den förväntade uppgången i den inhemska efterfrågan men i värde väntas ökningen bli något lägre än 1970, eller ca 9 %. Denna handelsutveckling skulle leda till ett obetydligt underskott i handelsbalansen 1971 och även om tjänstebalansen förutses ge fortsatt höga överskott blir bytesbalansöverskottet sannolikt lägre än förra året.

Västtyskland

Den ekonomiska expansionen i Västtyskland har såväl under 1969 som 1970 varit mycket stark. Restriktionerna på tillväxten har både under första och andra halvåret 1970 främst återfunnits på utbudssidan. Kapacitetsutnyttjandet har konstant under 1970 legat på en osedvanligt hög nivå. Flaskhalsar inom produktionen har återspeglat sig i produktivitetens utvecklingen. Produktionen per anställd, vilken 1969 steg med knappt 7 %, torde under 1970 ha vuxit med ca 4 %. Industriproduktionen beräknas ha ökat med ca 6 % mot 13 % 1969. Speciellt snabbt, eller med drygt 10 %, har produktionen av investeringsvaror stigit. Sett från efterfrågesidan har de mest påtagliga drivkrafterna varit den privata konsumtions- och investeringsefterfrågan. Totalt växte bruttonationalprodukten 1970 med ca 5 % att jämföra med 8 % 1969. Detta motsvarade ungefär kapacitetstillväxten.

Under andra halvåret 1970 visade det rådande efterfrågetrycket tecken till att ha lättat. Den utländska orderingången avtog samtidigt som den inhemska låg kvar på nivån från halvårsskiftet 1970. Orderingången på investeringsvaror, vars tillväxt bromsades upp under loppet av 1970, låg under tredje kvartalet på samma nivå som fjärde kvartalet 1969. Under hösten 1970 var dock orderstocken inom industrin alltjämt högre än toppnoteringen från föregående högkonjunktur och motsvarade ungefär fyra månaders produktion. De långa leveranstiderna visade endast svaga tecken till att förkortas. Endast inom två branscher, förutom järn och stål även skoindustrin, föranledde efterfrågeutvecklingen vissa produktionsinskränkningar.

Pris- och kostnadsökningarna har varit ovanligt höga under 1970. Sålunda har t. ex. byggkostnaderna ökat med över 15 % och priserna inom investeringsvarusektorn med inemot 10 %. Konsumentpriserna har däremot inte vuxit i samma snabba takt. Under 12-månadersperioden t. o. m. oktober steg konsumentpriserna med ca 4 %. I avsikt att mot-

verka prisstegringarna skärptes den ekonomiska politiken under sommaren 1970. Bland de åtgärder som vidtogs märks en 10-procentig extraskatt under perioden 31 juli 1970—1 juli 1971. Extraskatten, vilken avser såväl företag som fysiska personer, kommer att återbetalas då konjunkturläget enligt regeringens bedömningar så medger, dock senast den 31 mars 1973. Vidare ändrades avskrivningsreglerna för investeringar i maskiner och andra byggnader än bostäder. För de beställningar som görs inom denna sektor under perioden 6 juli 1970—31 januari 1971 skall linjär avskrivning tillämpas i stället för regressiv. Medan extraskatten väntas öka statens intäkter under den aktuella perioden med ca 4,5 miljarder DM beräknas de ändrade avskrivningsreglerna ha medfört att investeringar för 3—4 miljarder DM uppskjutits till 1971. Vidare har ett antal statliga beställningar senarelagts. Även nedskärningar av vissa föreslagna budgetutgifter har skett. För kalenderåret 1970 visade budgeten ett överskott om knappt 2 miljarder DM mot ett ursprungligt beräknat underskott om knappt 3 miljarder DM. Den offentliga konsumtionen 1970 växte endast med knappt 3 %. De offentliga investeringarna steg däremot kraftigt trots att ett flertal statliga investeringsprojekt uppsköts till 1971. Uppgången har främst gällt för den delstatliga nivån.

Kreditpolitiken har under 1970 alltmer inriktats på att begränsa likviditeten inom näringsliv och banker samt att söka bromsa inflödet av utländskt kapital. Likviditetskvoterna höjdes kraftigt i juli 1970 och har därefter ytterligare skärpts i vad avser innehav av utländskt kapital. Samtidigt sänktes diskontot — efter en höjning om 1,5 procentenheter i mars 1970 — med en halv procentenhet till 7 %. I november och december sänktes diskontot i två steg med ytterligare sammanlagt en procentenhet. Dessa diskontosänkningar, vilka kan synas stå i ett visst motsatsförhållande till strävandena att dämpa investeringsefterfrågan, förklarades i första hand med behovet att minska klyftan mellan den västtyska och den internationella räntenivån. Detta motsatsförhållande kan sägas belysa en av de grundläggande svårigheterna i västtysk konjunkturpolitik under senare år, nämligen att kombinera ansträngningarna att dämpa den inhemska högkonjunkturen med åtgärder ägnade att minska överskottet i den externa balansen.

Bakom den enligt västtyska förhållanden höga prisstegringstakten har legat kraftiga nominella lönestegringar. Lönkostnaden per producerad enhet beräknas ha stigit med ca 10 % under 1970. De nominella löneökningarna kan skattas till ca 15 %. Trots skärpningen av finanspolitiken synes de reala disponibla inkomsterna ha ökat med ca 7 %. Än snabbare eller med ca 8 %, torde den privata konsumtionen ha stigit. Speciellt snabbt växte konsumtionen av varaktiga konsumtionsvaror. Den nedgång av sparkvoten som sålunda skett kan synas förvånande med tanke på den snabba inkomstökningen inom hushållssektorn. En

förklaring kan vara att förväntningar om ytterligare prisökningar verkat i konsumtionsfrämjande riktning.

Trycket på arbetsmarknaden lättade något mot slutet av 1970. Efterfrågan på arbetskraft var emellertid allttjämt synnerligen stark. Vid utgången av november gick det 5,2 lediga platser på varje arbetslös, att jämföra med 6,2 vid motsvarande tidpunkt 1969. Antalet utländska arbetstagare uppgick vid samma tid till ca 2 miljoner, vilket var den högsta siffran under hela efterkrigstiden. Med undantag för vintermånader-na har arbetslösheten varierat kring 0,5 %.

De fasta investeringarna har vuxit i snabb takt under 1970, eller med ca 9 %. Speciellt snabb har maskininvesteringarnas ökningstakt varit. Under loppet av 1970 har dock tillväxttakten successivt avtagit. Flera faktorer torde ha bidragit till denna utveckling. Förutom de effekter som de ändrade avskrivningsreglerna haft kan även de sjunkande företagsvinsterna, liksom tecknen till en avtagande totalefterfrågan, ha spelat in. Lageruppbyggnaden har markant avtagit under 1970. Omslaget i lagercykeln synes ha skett redan under de sista månaderna 1969. Speciellt snabbt synes dock lagerinvesteringarna ha sjunkit under andra halvåret 1970. Medan lageruppbyggnadens andel av bruttonationalprodukten 1969 uppgick till 2,7 % synes motsvarande siffra för helåret 1970 ha stannat vid ca 1,7 %. Detta innebär att förändringen i lageruppbyggnadstakt mellan 1969 och 1970 motsvarat drygt 30 % av förändringen i bruttonationalproduktens tillväxt mellan dessa två år.

Den västtyska exporten växte i volym något långsammare än världshandeln, eller med knappt 9 %. Den värdemässiga uppgången uppgick dock till ca 17 %. Den sålunda kraftiga prisuppgången mätt i dollar torde i stor utsträckning vara en följd av revalveringen hösten 1969. Den svaga volymuppgången kan förklaras av en viss försämring av konkurrenskraften liksom av den kraftiga inhemska efterfrågan. I stort sett samma förhållanden torde förklara den snabba importökningen under första halvåret 1970. Under andra halvåret avtog importens tillväxttakt, delvis som en följd av lagerutvecklingen. För helåret 1970 steg importen med ca 20 % i värde och 14 % i volym. Jämfört med 1969 innebar denna utveckling att överskottet på handelsbalansen i stort bibehölls. Genom ett kraftigt underskott på tjänstebalansen sjönk dock överskottet på bytesbalansen avsevärt. Överskottet kan för 1970 skattas till 3,5 miljarder DM att jämföra med 5,9 miljarder DM 1969.

Jämfört med 1969 har förändringarna på kapitalbalansen varit stora. Den tidigare omfattande — och före revalveringen ställigt stödda — långfristiga kapitalexporten har under 1970 sjunkit avsevärt. Den långfristiga kapitalexporten uppgick under perioden januari—oktober 1970 till något mer än 4 miljarder DM mot ca 16 miljarder motsvarande period 1969. Därutöver har det kortfristiga kapitalinflödet kraftigt tilltagit. Nettoeffekten av bytes- och kapitalbalansens utveckling 1970 har blivit

en kraftig ökning av valutarreserven. Denna var vid utgången av oktober 1970 i nivå med storleken före revalveringen.¹

Bedömningarna av den ekonomiska utvecklingen 1971 är i hög grad avhängiga av hur faktorer som omslaget i lagercykeln, den vikande orderingången och sjunkande investeringsbenägenheten tolkas. Enligt en investeringsenkät utförd av IFO-institutet i München kommer industriinvesteringarna att öka 1971 med endast 8 % i värde att jämföra med över 20 % 1970. I volym räknat skulle detta kunna innebära att industriinvesteringarnas tillväxt nästan helt upphör. Osäkerheten om den ekonomiska politikens uppläggning komplicerar ytterligare bilden. Enligt föreliggande budgetförslag för 1971 förutses ett budgetunderskott om ca 3 miljarder DM, dvs. en omsvängning av saldot med ca 5 miljarder. Budgetförslaget förutsätter att såväl extraskatten som de tillfälliga avskrivningsreglerna avskaffas den 31 juli respektive 31 januari 1971. Vidare kommer, om inga nya finanspolitiska åtstramningar genomförs, en rad uppskjutna offentliga investeringar att igångsättas. Mot dessa lättnader står de målsättningar för den ekonomiska tillväxten som regeringen uppställt för 1971. Enligt dessa målsättningar skall bruttonationalprodukten öka med 3 till 4 % i volym. Vidare förutsätts den privata konsumtionens tillväxt halveras och konsumentprisstegringen stanna vid ca 3 %. Mycket talar för att ytterligare skärpningar av den ekonomiska politiken kan krävas för att uppnå dessa målsättningar.

Av skäl som redovisas i det följande kan bruttonationalprodukten snarare antas växa med 4 % än med 3 %. Det bör dock, som framgått, betonas att vissa faktorer talar för att utfallet kan komma att bli lägre. Lagerinvesteringarna kan t. ex. bli mera negativa än vad som här förutsatts med åtföljande effekter på produktion och sysselsättning. En fortsatt stram kreditpolitik kan också i kombination med sjunkande kapacitetsutnyttjande leda till en direkt uppbromsning av investeringsaktiviteten.

Den här antagna mera optimistiska synen motiveras bl. a. av det expansiva inflytande på den privata konsumtionen som de kraftiga löncökningarna torde få. Inom metallindustrin, vilken utövar ett ledande inflytande på löne marknaden, har under hösten den avtalsmässiga löncökningen för 1971 fastställts till i runt tal 12 %. Vidare talar vissa skäl för att företagets likviditet, trots sjunkande vinster och temporärt ökade företagskatter, inte är påtagligt låg. En orsak till detta torde vara att den förda kreditpolitiken delvis motverkats av inflödet av utländskt kapital. En ytterligare anledning till att tro på en starkare ekonomisk aktivitet är det förutsedda expansiva inflytandet från den offentliga sektorn. De offentliga investeringarna kommer enligt föreliggande budgetberäkningar att öka 1971 med 6 % och den offentliga konsumtionen med 5 till 6 %.

Under dessa förutsättningar kan industriproduktionen 1971 beräknas växa med ca 4 %. Industriinvesteringarnas tillväxt förutses kraftigt

¹ För en utförligare redogörelse hänvisas till avsnittet om betalningsläget 1970.

bromsas upp, medan däremot bostadsbyggandet kan väntas öka i relativt snabb takt. Den privata konsumtionen torde visserligen växa långsammare än 1970, men dock en eller ett par procentenheter snabbare än den totala produktionen. Prisstegringstakten kommer sannolikt att alltså vara hög. Speciellt byggkostnadernas ökningstakt antas dock sjunka markant. Den ekonomiska utvecklingen under loppet av 1971 torde kännetecknas av en snabbare expansion under början av året än under dess senare del.

Både export och import förutses i värde öka ungefär hälften så snabbt som 1970. I volym kan nedgången i exporttillväxten skattas till 2—3 procentenheter och i importtillväxten till 4—5 procentenheter. Handelsbalansens överskott skulle därmed bli i stort sett oförändrat. Inte heller för bytesbalansens del antas några större förändringar jämfört med 1970.

Frankrike

Efter devalveringen i augusti 1969 introducerades ett stabiliseringsprogram vars syfte var att dämpa den inhemska efterfrågeökningen, i synnerhet för privat konsumtion, och bereda utrymme för en förbättring av utrikeshandeln. Den ekonomiska utvecklingen mot slutet av 1969 och under 1970 visade sig i huvudsak följa den önskade inriktningen. Under första halvåret 1970 ökade exporten synnerligen snabbt och investeringarna expanderade kraftigt, medan den privata konsumtionen steg mycket moderat. Pris- och löneökningarna blev dock avsevärt större än vad som förutsatts i stabiliseringsprogrammet. Från halvårsskiftet avtog den utländska efterfrågan ganska markant och exportuppgången bromsades upp under återstoden av 1970. I syfte att hålla investeringsverksamheten uppe på en hög nivå och stimulera den privata konsumtionen lättades den ekonomiska politiken, framför allt kreditpolitiken, avsevärt under hösten. Investeringarna växte under andra halvåret i fortsatt hög takt, om man bortser från bostadsbyggandet som ökade svagt, och uppgången av de fasta investeringarna under hela året blev drygt 7 %. Den privata konsumtionen ökade också snabbare mot slutet av året och ökningstakten för hela 1970 beräknas till nästan 4 %. Bruttonationalprodukten 1970 beräknas ha varit 6 % högre än 1969.

Den ekonomiska politiken var kraftigt återhållsam under första halvåret, även om kreditpolitiken punktvis lättades något för att underlätta finansieringen av varuexporten och bostadsbyggandet. Reglerna för avbetalningshandeln mjukades upp en del, men effekterna på den privata konsumtionen motverkades uppenbarligen att ett ökat sparande till följd av de sparstimulerande åtgärder som vidtagits i stabiliseringsprogrammet. Likviditeten i företagen synes ha varit god och investeringsverksamheten hindrades inte i så stor utsträckning, utom vad avser bostadsbyggandet, av det för kreditinstitutionerna gällande utlåningstaket.

Under andra halvåret 1970 skedde en omläggning av den ekono-

miska politiken. På mindre tid än ett år efter devalveringen hade man nått överskott på balansen för den rena varuhandeln med utlandet och det fanns inte längre skäl att så kraftigt hålla tillbaka den privata konsumtionen. Pris- och kostnadsökningarna hade också saktat av. Med tanke på att den utländska efterfrågan var i avtagande och kanske också investeringsefterfrågan fanns det ytterligare anledning att stimulera den inhemska efterfrågan och produktionen. Därigenom skulle man också kunna bromsa den tilltagande arbetslösheten. Framför allt fick kreditpolitiken ändrat innehåll. Det officiella diskontot sänktes i två steg, i slutet på augusti och oktober med sammanlagt 1 procentenhet, till 7 % och utlåningsbegränsningen från bankerna hävdes. För att något motverka effekten av den senare åtgärden, och för att även fortsättningsvis kunna kontrollera kreditvolymutvecklingen, skärptes minimireservkraven och vidare begränsades rediskonteringsmöjligheterna. Likaså minskade statens stöd för exportkrediterna. Redan på sommaren hade den offentliga investeringsverksamheten fått ett aktivitetstillskott från den under 1969 tillskapade konjunkturutjämningsfonden. Avbetalningshandelns bestämmelser ändrades ånyo till mindre kontantinsatser och längre återbetalningstid.

Den höga utländska efterfrågan, den dämpade hemmamarknaden, devalveringen av francen och revalveringen av D-marken var faktorer som medverkade till den mycket snabba exportstegringen under 1970. Mellan första halvåret 1969 och första halvåret 1970 ökade varuexporten i värde med 33 %, medan värdökningen mellan helåren 1969 och 1970 beräknas till 28—29 % och volymökningen till ungefär 20 %. En omedelbar effekt av devalveringen och den av stabiliseringspolitiken dämpade inhemska efterfrågan blev att importen steg mycket långsamt fram till mitten av 1970. Därefter tilltog ökningstakten ganska markant. Den värdemässiga importen torde ha stigit med ca 18 % 1970. Målsättningen om balans i den rena varuhandeln, vilken enligt fransk officiell uppfattning anses uppnådd när exporten (fob) uppgår till 93 % av importen (cif), infriades redan under första halvåret. Därefter skedde en viss försämring, varför överskottet i förhållande till målsättningen, blev obetydligt. Bytesbalansen gentemot länder utanför franczonen beräknas för 1970 ha givit ett överskott på omkring 1,4 miljarder franc, eller en förbättring jämfört med 1969 på 9,2 miljarder franc.

Förtroendet för francen återvände snabbt. Stora mängder kapital strömmade in i Frankrike mot slutet av 1969 och första hälften av 1970, som en följd av den samverkande effekten på francens stabilitet av paritetsförändringarna av francen och D-marken, diskontohöjningen i oktober 1969 och den gynnsamma utvecklingen hos handelsbalansen. Med undantag för dragningen hos internationella valutafonden, vilken dock representerade en mindre del av skuldsättningen, återbetalades före halv-

årsskiftet 1970 samtliga de valutalån som upptogs efter devalveringen. Dessutom ökade valutareserverna.

Statsbudgeten för 1971 är liksom den var för 1970 balanserad med en inkomst- och utgiftsexpansion på ungefär 9 %, eller lika mycket som man beräknar att bruttonationalprodukten skall stiga i löpande priser 1971. En skattereform genomförs med en lättnad av skattebördan på ungefär 3,5 miljarder franc som följd. Inkomstgränserna för skatteskalorna höjs och skattesatsen sänks något. Den sedan 1960 gällande extra-skatten på högre inkomster slopas nu helt.

I statsbudgeten har man antagit att den privata konsumtionen ökar med 5,1 % 1971 och att de totala fasta investeringarna växer med 6,6 %, varav för företagets del stegringstakten antas bli 7,4 %. Exporten väntas växa med 9,3 % och importen med 8,7 % i volym. Bruttonationalprodukten skulle då i volym öka med 5,7 %. Både pris- och löneutvecklingen förväntas bli avsevärt dämpad i förhållande till 1970. Konsumentpriserna antas komma att öka med 3 % mot mer än 5 % 1970. Timlönerna i industrin väntas stiga med mindre än 8 % mot 10—11 % 1970.

På flera punkter kan det finnas anledning att tro på en något annorlunda utveckling under 1971. Det förefaller inte finnas starka skäl att vänta sig en dämpning i lönekraven framöver och löneökningarna kan mycket väl bli lika stora som under 1970. Antagandet om nedgången i prisstegringstakten är också optimistiskt, med tanke dels på den mycket höga internationella inflationsgraden, dels på de prisstegringar på lantbruksvaror som under hösten 1970 och i januari 1971 genomförts i Frankrike för att anpassa prisnivån på dessa varor till EEC:s gemensamma jordbruksmarknad. Det är möjligt att sparkvoten ligger kvar på den höga nivån från 1970 och att effekterna av större reallöneökningar därför inte leder till mer än måttliga påslag i förhållande till den officiella prognosen för den privata konsumtionen. Oavsett detta förefaller antagandet om importökningen lågt och ett par procentenheter större volymökning är troligen ett mera realistiskt alternativ. Effekten av detta på handelsbalansen blir dock liten, eftersom samtidigt exportantagandet verkar en aning pessimistiskt. För bytesbalansen 1971 kan man vänta sig ett i förhållande till 1970 reducerat överskott.

Italien

Den italienska ekonomin genomgick under andra hälften av 60-talet en stark expansion. Tillgången på arbetskraft samt relativt stora kapacitetsmarginaler sörjde för att tillväxten kunde ske utan större prisstegringar. Bytesbalansen visade avsevärda överskott, vilka utgjorde ett problem såtillvida som stora svårigheter förelåg att omdisponera resurserna för uppbyggnad av den inhemska produktionsapparaten. Strejkvågen i slutet av 1969 samt därmed följande utbudsbegränsningar och lönehöjningar förändrade situationen radikalt. Ett väsentligt problem på kort

sikt har därigenom blivit att undgå alltför kraftiga pris- och kostnadsstegringar. Produktionsökningen 1969 nådde knappt 5 % i stället för ursprungligen beräknade ca 7 %. Mellan andra och fjärde kvartalet 1969 minskade industriproduktionen med 10 %. Denna kraftiga minskning förklaras av att även de branscher som inte direkt berördes av strejkaktioner fick sin försörjning av insatsvaror avbruten. Den ekonomiska återhämtningen under 1970 fördröjdes delvis genom återkommande strejker och produktionsstörningar. Industriproduktionen låg under årets 7 första månader ca 4 % över fjolårsnivån. En bidragande faktor till denna låga ökningstakt var också den arbetstidsförkortning på 1 timme per vecka som infördes i januari. Bruttonationalprodukten torde liksom industriproduktionen ha stigit med drygt 6 % 1970. Sett från efterfrågesidan har de två mest pådrivande komponenterna varit den privata konsumtionen och lagerupbyggnaden.

Den ekonomiska politiken var under hösten 1969 samt våren 1970 inriktad på att söka stoppa den besvärande kapitalutförseln samt förbättra det inhemska investeringsklimatet (se reviderad nationalbudget för 1970). Intresset koncentrerades under denna period till att öka utbudet på kapitalmarknaden. Kreditpolitiken i övrigt hade under hela 1970 en förhållandevis restriktiv inriktning. Det under 1970 stigande efterfrågetrycket samt behovet att minska de stora underskotten i statsbudgeten föranledde en rad finanspolitiska åtgärder, vilka vidtogs under hösten 1970. Förutom en ökning av arbetsgivaravgiften höjdes den indirekta skatten på ett flertal varor. Dessutom skärptes den direkta skatten för högre inkomstagare. Totalt beräknas dessa åtgärder tillföra staten en årlig inkomst motsvarande 1 % av bruttonationalprodukten.

Den totala lönesumman beräknas under året ha stigit med ca 18 %. Häri ingår en förhållandevis begränsad sysselsättningskomponent. Till följd av skatte- och prishöjningarna översteg ökningen av de reala disponibla inkomsterna knappast 10 %. De ingångna avtalen löper på 2 1/2—3 år men 60—70 % av den totalt avtalade löneökningen utföll redan under 1970. Kostnadsökningarna gav ett kraftigt utslag på priserna, i synnerhet i partihandelsledet. För 12-månadersperioden t. o. m. oktober begränsades dock konsumentprisernas ökning till ca 5,5 %. De kraftiga reallöneförbättringarna under 1970 resulterade i en snabb ökning av den privata konsumtionen, vilken växte med ca 7,5 %. Sparkvoten steg till en nivå som översteg samtliga år under 60-talet.

Delvis som en följd av produktionsbortfallet var orderstockarna betydande i början av 1970. Tillsammans med en större optimism inom näringslivet samt vissa investeringsbefrämjande skatteåtgärder fick detta en gynnsam effekt på investeringarna. De totala fasta investeringarna ökade med ca 7,5 % 1970. Investeringar i maskiner och utrustning ökade mycket snabbt i synnerhet under andra halvåret. Ökningstakten för dessa uppgick för hela året till knappt 15 %. Lagren hade i stor utsträckning

tömts under slutet av 1969 och en betydande återuppbyggnad ägde rum under hela 1970. Bostadsbyggandet steg däremot relativt långsamt, främst till följd av svårigheten att anskaffa kapital.

Parallellt med produktionens återgång till mera normala förhållanden växte värdet av exporterade produkter under året. Världshandelspriserna steg snabbt under 1970, varför den italienska exportindustrins konkurrensförmåga inte nämnvärt påverkades av de inhemska pris- och kostnadsstegringarna. De tidigare påtagligt höga vinstmarginalerna torde dock ha reducerats. Exportens återhämtning efter den tillfälliga tillbakagången under fjärde kvartalet 1969 blev emellertid inte tillräckligt kraftig för att nå upp till den ökningstakt som noterades för helåret 1969. Värdet av exporterade produkter steg med ca 13 % 1970, dvs. i något lägre takt än 1969. Den starka inhemska efterfrågeutvecklingen, lageruppbyggnaden och de från 1969 uppskjutna investeringsplanerna gav ett kraftigt utslag på importen, som ökade med drygt 20 % 1970. Trots att underskottet på handelsbalansen blev ovanligt stort 1970 visade bytesbalansen traditionellt ett överskott. Detta var dock betydligt mindre än 1969, eller 0,9 miljarder dollar mot 2,4 miljarder dollar. Kapitalutflödet, vars storlek tidigare skapat allvarliga problem, minskade markant under året. Den negativa räntedifferensen gentemot utlandet eliminerades helt under loppet av 1970 och det italienska ränteläget var mot slutet av året bland de högsta i Västeuropa. Den tidigare omfattande illegala exporten av sedlar har genom en de facto nedsättning av kursen på italienska sedlar utanför Italien reducerats avsevärt. Underskottet på betalningsbalansen har därför kunnat hållas nere avsevärt under nivån från 1969.

Under 1969 gick totalt 300 miljoner arbetstimmar förlorade till följd av strejkerna. Under första halvåret 1970 uppgick förlusten till 96 miljoner. Den bedömning av utvecklingen 1971 som redovisas i det följande utgår ifrån att normala produktionsförhållanden kommer att föreligga under hela året. Regeringens reformplaner tyder på att de offentliga utgifterna ökar snabbare 1971 än under tidigare år. De under hösten 1970 vidtagna finanspolitiska åtstramningsåtgärderna antas dock medföra att den statliga budgeten utövar ett dämpande inflytande på totalefterfrågans tillväxt 1971. Mot bakgrund av bl. a. den markanta förbättringen av kapitalbalansen kan en gradvis lättnad av kreditpolitiken förmodas inträda under våren 1971. Under dessa förutsättningar om den ekonomiska politikens uppläggning samt utvecklingen på arbetsmarknaden kan den totala produktionen antas stiga med ca 7 % 1971. Denna jämförelsevis höga tillväxttakt förutsätter ett bättre utnyttjande av befintliga kapacitetsreserver än under 1970.

Den privata konsumtionsefterfrågan 1971 förväntas tillväxa i ungefär samma takt som 1970. Höjningen av de indirekta skatterna bedöms komma att uppvägas av sparkvotens återgång till en mer normal nivå. Den antagna lättningen på kreditmarknaden kommer sannolikt att stimulera de

privata investeringarna. Att döma av tillgängliga siffror över igångsättningen kommer däremot bostadsbyggandet att sjunka i volym. De totala fasta investeringarna förutses öka i något långsammare takt än 1970. Trots den omfattande lageruppbbyggnaden 1970 kan lagcrinvesteringarna alltjämt väntas ge ett bidrag till efterfrågans tillväxt 1971.

Värdet av exporten beräknas tillväxa i ungefär samma takt som 1970. Importen låg under 1970 på en onormalt hög nivå. En mer normal situation kan antas inträda 1971. Importens tillväxttakt väntas trots detta bli snabbare än exportens varför handelsbalansens underskott kan förutses öka något.

Danmark

Den konjunkturuppgång som inleddes mot slutet av 1968 fortsatte under 1969 och större delen av 1970. Mot bakgrund av en allt mer återhållsam ekonomisk politik märktes under hösten 1970 en viss avmattning i ekonomin. Förväntningarna om en kraftig dämpning av den inhemska efterfrågan under 1970 uppfylldes likväl inte trots denna åtstramning av den ekonomiska politiken. Ett starkt efterfrågetryck resulterade i stället i en betydande ytterligare försämring av bytesbalansen samt fortsatta stora pris- och löncökningar. Bruttonationalprodukten steg 1970 med 4,5 %.

En kraftig höjning av skatteuttaget i början av 1970 till följd av omläggningen till källskatt fick inte den dämpande effekt på efterfrågan som förväntats. Under våren vidtogs därför en rad finans- och kreditpolitiska åtstramningsåtgärder. I mars fattades beslut om igångsättningsstopp för vissa statliga investeringar fram till den 15 oktober, en tidpunkt som sedermera förlängdes till den 1 januari 1971. Ett försök till uppgörelse med arbetstagarorganisationerna om gemensamma ansträngningar för att dämpa prisstegringarna misslyckades och i maj beslutade regeringen att mervärdeskatten skulle höjas från 12,5 % till 15 % med verkan från 1 juli 1970. De aviserade skattehöjningarna förorsakade en köprush och den på sikt efterfrågedämpande effekten motverkades dessutom under hösten av två prisindexreglerade lönepåslag. Regeringen åtog sig att betala ett belopp motsvarande ca 1,5 % av lönesumman till företagen som kompensation för den del av löncökningen som direkt utlöstes av höjningen av mervärdeskatten. Efterfrågan fortsatte dock att utöva ett relativt kraftigt tryck på resurserna och i september aviserade regeringen ett omfattande program för att bekämpa inflationen. Den första åtgärden blev prisstopp, med verkan till 1 mars 1971. I september förlängdes också det avtal mellan nationalbanken och kreditinstituten om låsning av totala utlåningssumman som ingåtts vid årets början.

Den gynnsamma exportutvecklingen 1969 fortsatte 1970 med en värde- demässig ökningstakt på 13 %. Industrivaruexporten visade en fortsatt kraftig ökning om än något lägre än 1969. Värdet av exporterade jordbruksprodukter växte däremot snabbare än 1969. Importen steg särskilt

snabbt under första halvåret då ökningstakten var drygt 18 % jämfört med första halvåret 1969. Tillväxttakten avtog dock betydligt under andra halvåret och importen ökade helåret 1970 med 13 %. Trots ett sedvanligt överskott på tjänstebalansen beräknas bytesbalansunderskottet 1970 ha uppgått till närmare 4,0 miljarder danska kronor mot 3 miljarder danska kronor 1969. Bytesbalansunderskottet under 60-talet ledde till omfattande skuldsättning utomlands. Den totala nettoskulden till utlandet har 1970 angivits till 14—15 miljarder danska kronor. Underskottet har till största delen finansierats genom privat kortfristig kapitalimport.

Stora löneökningar samt behållna inkomstöverskott från det "skattefria"¹ året 1969 ledde till en kraftig expansion av den privata konsumtionen i synnerhet under första halvåret. Ökningstakten reducerades något mot slutet av året och den privata konsumtionen beräknas ha stigit med drygt 5 %.

Näringslivets investeringar ökade med 4—5 % under 1970. Investeringarna i maskiner och utrustning visade en fortsatt kraftig ökningstakt medan däremot byggnadsverksamheten avtog något. Igångsättningen av nya bostäder företedde en klar tillbakagång, bl. a. till följd av de hårda kreditrestriktionerna. Den totala ökningen av fasta investeringar blev ca 4 % i volym.

Den offentliga sektorn som i Danmark disponerar över en betydande del av nationalprodukten fortsatte att expandera 1970, om än i något minskad takt jämfört med 1969. Offentlig konsumtion och investeringar ökade med 6 %, vilket kan synas vara mycket med tanke på avsikten att strama åt ekonomin.

Lönerna steg snabbt 1970. Den kompensation för arbetstidsförkortningen som infördes under hösten samt tre s. k. automatiska lönetillägg resulterade tillsammans med en kraftig löneglidning i en höjning av timförtjänsterna inom gruppen industri, hantverk och bostadsbyggande om ca 12 %. Priserna steg också snabbt och ökade mer än under 1969. Konsumentpriserna beräknas ha stigit med drygt 6 % mellan 1969 och 1970.

Den ekonomiska politiken i Danmark kan antas bli restriktiv under en längre tid framöver. Förstärkningen av den yttre balansen är ett primärt problem som kräver snara och effektiva åtgärder. Regeringens förslag till stabiliseringsprogram bygger på fortsatt stram finans- och kreditpolitik i kombination med en efter hand mer aktiv inkomstpolitik. Budgetens utgiftssida kommer att skäras ned med 1 miljard danska kronor och kommunerna skall åläggas återhållsamhet. Man avser också att framlägga förslag om skärpt kapitalvinstbeskattning och begränsning av ak-

¹ Omläggningen till källskattesystem fr. o. m. 1 januari 1970 medförde att någon skatt avseende 1969 års inkomster inte uttaxerades, såvida inte dessa var exceptionellt höga. Den skatt som betalades 1969 avsåg 1968 års inkomster.

tietudelningsar. Prisstoppet skall den 1 mars 1971 avlösas av någon form av priskontroll. Utrymmet för lönehöjningar under 1971 anses av regeringen vara mycket litet och man avser att genom förhandlingar söka få stopp på den "automatiska" löne-prisspiralen genom att bl. a. avskaffa prisindexregleringen av lönerna.

Att döma av utvecklingen under andra halvåret 1970 är den ekonomiska politiken på väg att få en mera dämpande effekt på samhällsekonomin under 1971. Den privata konsumtionen kommer troligen inte att öka mer än 2—3 % jämfört med 1970. Nedgången i antalet igångsatta bostäder 1970 samt den strama kreditpolitiken innebär att investeringarna i denna sektor sannolikt visar en kraftig minskning 1971. Industrins investeringar torde öka väsentligt långsammare än 1970. Bruttonationalprodukten beräknas därmed knappast kunna öka mer än 3 % 1971.

Av avgörande betydelse för utvecklingen de närmaste åren blir hur snabbt och effektivt den pågående strukturomvandlingen med åtföljande utökning av exportindustrins kapacitet kan genomföras. De yttre förutsättningarna för en förbättring av betalningsförhållandet med utlandet bedöms som goda. Regeringen har som ett absolut minimum för de närmaste åren satt en minskning av bytesbalansunderskottet på 1 miljard danska kronor årligen. Värdet av exporten beräknas nästa år stiga med ca 8 %. Det fordras då att importen inte stiger med mer än 4—5 % under 1971. Även om denna utveckling av handeln uppnås kommer behovet av utländsk upplåning även i fortsättningen att vara betydanden. Möjligheten att erhålla krediter samvarierar med graden av stabilitet på den internationella kapitalmarknaden och den danska ekonomin torde därför vara förhållandevis känslig för eventuellt uppkommande internationella störningar.

Finland

Den under 1969 rådande högkonjunkturen i Finland präglade även utvecklingen under 1970. Under loppet av 1970 planades dock den ekonomiska tillväxten ut. Kapacitetsbegränsningar i produktionsapparaten började göra sig gällande samtidigt som efterfrågeökningen i betydande omfattning tog sig uttryck i en importökning. Pris- och kostnadsstegringarna var lägre än i flertalet västeuropeiska länder och detta torde i hög grad få tillskrivas de successivt uppnådda stabiliseringsöverenskommelserna. I avsikt att motverka en alltför snabb expansion av den ekonomiska aktiviteten samt att begränsa importstegringen har kreditpolitiken alltsedan mitten av 1969 getts en restriktiv inriktning. I enlighet med stabiliseringsavtalet har finanspolitiska åtgärder däremot använts i ringa utsträckning. Sett över helåret 1970 har såväl den totala produktionen som industriproduktionen vuxit relativt snabbt eller med inemot 7 respektive 9 %.

Motsvarande ökning av den totala produktionen uppgick 1969 till 10 % och 1968 till 2,4 %.

De privata investeringarna har vid sidan av exporten varit den mest expansiva efterfrågekomponenten under 1970. Den i förhållande till efterfrågan otillräckliga produktionskapaciteten har bidragit till den kraftiga investeringsökningen, varvid den ökade självfinansieringsgraden inom industrin motverkat de effekter som den restriktiva kreditpolitiken annars kunnat få. Totalt beräknas de privata investeringarna ha stigit under 1970 med ca 12 % i volym, dvs. i något lägre takt än 1969. Speciellt kraftig har maskininvesteringarnas ökningstakt varit. Även bostadsinvesteringarna har för andra året i rad vuxit i snabb takt eller med drygt 10 % i volym. Detta förhållande kan bl. a. förklaras av den omläggning av bostadsfinansieringen som genomfördes 1969 och som syftade till ett ökat statligt stöd. I enlighet med stabiliseringsavtalet har den offentliga sektorns expansion begränsats, vilket i första hand påverkat de offentliga investeringarna. Dessa torde ha sjunkit 1970 med över 10 %.

Den successiva förbättringen av Finlands relativa kostnadsäge torde ha bidragit till den snabba ökningen av varuexporten. Exportvärdet steg under de första 10 månaderna 1970 med 17 %, jämfört med motsvarande period 1969 och kan i stort beräknas ha hållit denna tillväxttakt för 1970 som helhet. I volym räknat torde exportökningen ha stannat vid ca 9 %. Speciellt påtaglig har uppgången för metall och verkstadsprodukter varit, vilket i första hand berott på en gynnsam utveckling av exporten till Västeuropa. Importinnehållet i maskininvesteringarna är högt varför den kraftiga expansionen av dessa tillsammans med den starka lagerökningen medförde att importen steg ännu snabbare än exporten. Speciellt mot slutet av 1970 visade klyftan mellan export- och importtillväxt tecken till att kraftigt vidgas. Totalt beräknas importvärdet ha ökat 1970 med över 25 %. Underskottet på handelsbalansen, som 1969 uppgick till knappt 250 miljoner finska mark, torde härigenom ha vuxit till över en miljard. Trots ett stigande positivt netto på tjänstebalansen beräknas bytesbalansen 1970 ha uppvisat ett underskott för första gången sedan 1967.

Den plötsliga och snabba ansvällningen av importen mot slutet av 1970 medförde en rad motåtgärder av kreditpolitisk natur. I oktober utfärdade Finlands bank direktiv om en kraftig nedskärning av affärsbankernas kreditgivning och i november fastställdes regler om kontant betalning av vissa importvaror. Det senare innebär att importvaran i sin helhet skall vara betald före förtullningen. Reglerna berör i runt tal en fjärdedel av den totala importen. Undantagna från bestämmelserna är i första hand investeringsvaror och industriråvaror. Vidare skärptes betalningsreglerna ytterligare. Till detta kan läggas redan tidigare ut-

lovade konjunkturreserveringar från näringslivets sida om 400 miljoner finska mark.¹

De privata konsumtionsutgifterna torde liksom 1969 ha vuxit i samma takt som bruttonationalprodukten eller med ca 6,5 % i volym. Detta är avsevärt mer än genomsnittet för 60-talet. Även reallöneökningen har varit snabb eller ca 5 %. Parallellt härmed har företagsvinsterna fortsatt att öka speciellt inom exportindustrin. Under åren 1969 och 1970 beräknas företagsvinsterna ha vuxit med 30 % respektive 20 %. En stor del av dessa vinstmedel har dock som nämnts tills vidare blockerats i speciella konjunkturreserveringsfonder.

Bedömningen av konjunkturutvecklingen 1971 försvåras av att något nytt stabiliseringsavtal för detta år inte slöts förrän i december 1970. I avsaknad av klara riktlinjer har i den i oktober presenterade budgeten för 1971 antagits att höjningen av avtalslönerna liksom den genomsnittliga löneglidningen blir av samma omfattning som 1970. Under dessa förutsättningar väntades pris- och kostnadsnivån bli jämförelsevis stabil. De i det närmast följande angivna prognoserna var i hög grad avhängiga av dessa antaganden.

Från myndigheternas sida väntas budgeten ha en i stort sett neutral inverkan på efterfrågan. Några betydande förändringar i beskattningsgrunderna har inte föreslagits. Man utgår vidare från att högkonjunkturons topp har passerats men att den ekonomiska utvecklingen förblir relativt gynnsam under första hälften av 1971. Under årets senare hälft anses det möjligt att åtgärder för att stödja totalefterfrågan och sysselsättningen blir nödvändiga. Detta har bl. a. kommit till uttryck i att de offentliga investeringsutgifterna i stor utsträckning förlagts till senare delen av 1971.

Bruttonationalprodukten beräknas öka med 5 % i volym 1971 medan den privata konsumtionen väntas stiga något snabbare än den totala produktionen eller med ca 6 %. Investeringsarnas ökningstakt antas i stort halveras jämfört med 1970. De offentliga investeringarna förutses dock bl. a. av konjunkturpolitiska skäl tillåtas stiga något för första gången på tre år. Utsikterna för utrikeshandeln under 1971 anses i budgeten tyda på att bytesbalansens underskott ytterligare kommer att växa och sannolikt överstiga 500 miljoner finska mark. Senare beräkningar pekar mot att detta belopp kan komma att stiga till inemot 1 miljard finska mark. Den ekonomiska politiken väntas mot denna bakgrund i ökad utsträckning tvingas ta hänsyn till kravet på extern balans. Detta torde gälla speciellt om den totala lönesummans ökning blir högre än vad som antagits i budgeten med tanke på de effekter på importen som detta sannolikt skulle få.

Enligt den i december antagna stabiliseringsöverenskommelsen för 1971 kommer timlönen att höjas med 42 penni i timmen. Höjningen sker

¹ Det finländska konjunkturreserveringssystemet finns närmare återgivet i den preliminära nationalbudgeten för 1970.

i två etapper varav den första uttogs vid årsskiftet 1970/1971. Därutöver kommer inom varje bransch förhandlingar att föras om löneökningar inom ramen för 2 % av lönesumman inom respektive bransch. Totalt beräknas effekten bli en höjning av avtalslönerna med 7 %. För skogsindustrins del infördes vidare en konjunkturskatt uppgående till 2,5 % av exportvärdet under 12-månadersperioden t. o. m. augusti 1970. I stort ligger stabiliseringsöverenskommelsens utfall i linje med de i budgeten angivna förutsättningarna. Några större förändringar av ovan angivna reala prognoser förutses därför inte av detta skäl. Däremot kan pris- och kostnadsstegringarna bli snabbare än vad som tidigare förutsatts. Ökningen av konsumentpriserna kan uppskattas till 4 à 5 %.

Norge

Mot slutet av 1969 började den inhemska efterfrågan växa snabbt och denna utveckling fortsatte under 1970. Eftersom den utländska efterfrågan fortfarande var hög medförde detta att kapacitetsutnyttjandet i produktionen blev högt. Efterfrågetrycket i ekonomin avspeglade sig i en stram arbetsmarknad, kraftigt ökad varuimport liksom snabbt stigande priser och en löneglidning väsentligt över det normala. Den totala produktionen för hela 1970 beräknas ha ökat med knappt 4 %, dvs. ungefär lika snabbt som 1969.

Efterfrågeökningen under 1970 var till stor del en följd av investeringsexpansionen. De totala fasta investeringarna torde ha ökat med drygt 10 % i volym. Industriinvesteringarna ökade snabbt såväl vad gäller byggnader som maskiner, även om verksamheten till en del, i varje fall under första halvåret, tycks ha hindrats av svårigheter att i tid få fram investeringsvaror. Bostadsbyggandet expanderade huvudsakligen till följd av en stor igångsättning under andra halvåret 1969. Efter en kraftig nedgång 1969 ökade fartygsinvesteringarna med ca 40 % 1970.

Investeringarna i lager bidrog också märkbart till efterfrågeökningen under 1970. Mot slutet av 1969 hade lagernivån sjunkit kraftigt till följd av goda avsättningsmöjligheter och bristande produktionskapacitet. Under 1970, i synnerhet under första halvåret, ökade företagen lagerhållningen för att nå upp till en mera normal nivå.

Den privata konsumtionen beräknas ha ökat med bara 2 1/2 % 1970.¹ Emellertid påverkades konsumtionsfördelningen mellan 1969 och 1970 kraftigt av den skatteomläggning som infördes den 1 januari 1970 och som bl. a. innebar en väsentlig höjning av mervärdeskatten från detta datum. En omfattande tidigareläggning av köp ägde rum, främst avseende varaktiga konsumtionsvaror. Detta fick till följd att den privata konsumtionen första halvåret 1970 var obetydligt högre än samma halvår 1969.

¹ Ökningen beräknas till 3,2 % om man tar med den del av sjukhusens finansiering som fr. o. m. 1970 sker via den allmänna försäkringen och därmed registreras som privat konsumtion.

Som exempel kan nämnas att antalet nyregistrerade personbilar första kvartalet 1970 var 50 % lägre och andra kvartalet 1970 25 % lägre än motsvarande kvartal 1969. Under andra halvåret 1970 expanderade den privata konsumtionen, stimulerad av en kraftig uppgång i de disponibla inkomsterna.

Exporten exklusive fartyg beräknas i värde ha ökat med knappt 15 % 1970. Prisuppgången på exportvaror var mycket kraftig, varför exporten i volym torde ha ökat med bara 6 %. Låga exportlager, bristande kapacitet och begränsad energitillförsel till vissa industrier bidrog till den förhållandevis moderata exportvolymökningen. Ökningstakten tilltog dock mot slutet av året.

Importen exklusive fartyg ökade snabbt 1970 till följd av den starka efterfrågeökningen och det höga kapacitetsutnyttjandet i den inhemska produktionen. I värde beräknas ökningen ha uppgått till knappt 21 % och i volym till ca 13 %. Särskilt starkt ökade importen första halvåret, då en betydande del av ökningen efter allt att döma användes för lagerinvesteringar.

Handelsbalansens underskott exklusive fartyg ökade med ungefär 2,1 miljarder norska kronor mellan 1969 och 1970 och nettoimporten av fartyg 1970 beräknas till drygt 1 miljard norska kronor. Sjöfartsintäkterna steg emellertid till en hög nivå särskilt som en följd av prisuppgången på den internationella fraktmarknaden. Bytesbalansen för 1970 beräknas visa ett underskott på 1,4 miljarder norska kronor mot ett överskott 1969 på nästan 1 miljard norska kronor.

Arbetsmarknadsläget präglades starkt av efterfrågetillväxten. Arbetslösheten var avsevärt lägre än under 1969 och antalet lediga platser klart högre. Löneutvecklingen under 1970 kom i stor utsträckning att bestämmas av det tvååriga avtal som slöts under våren. Avtalet innebar en höjning av tarifftimlönen i industrin under 1970 med ungefär 9 %. Därutöver tillkom löneglidningar som var flera procentenheter större än genomsnittet för 60-talet. I löneavtalet ingick också indexklausuler med innebörden att lönesatserna under andra avtalsåret justeras upp med ungefär 70 % av den konsumentprishöjning som ägt rum första avtalsåret.

Den ekonomiska utvecklingen i Norge under 1971 väntas bli präglad av mycket hög aktivitet med tillväxtimpulser från såväl investeringar och konsumtion som export. Industrins investeringsplaner pekar mot en fortsatt stark investeringsefterfrågan och bostadsbyggandet expanderar. Kraftiga löneökningar och ökade offentliga transfereringar ger anledning tro på en snabb ökning i den privata konsumtionen. För exporten tycks det mera komma att bli produktionskapaciteten än efterfrågan som begränsar expansionstakten.

Den föreslagna budgeten för 1971 utformades mot denna bakgrund så att den skulle få en dämpande inverkan på efterfrågeutvecklingen, samtidigt som vitala samhällseliga åtgärder kunde genomföras i planerad takt.

I första hand söker man begränsa den privata konsumtionens ökningstakt. En rad skatter och avgifter har höjts, exempelvis på tobak, alkohol, bensin, mineralolja och bilar. Likaså höjs industrins avgifter för elenergiförbrukningen och avgifterna till allmänna pensionsförsäkringen. Budgetförslaget innebär att statens totala utgifter ökar med 13 % och inkomsterna med inemot 24 %. Därigenom skulle budgeten visa ett överskott på 200 miljoner norska kronor.

I början av december 1970 vidtog regeringen åtgärder för att söka dämpa efterfrågetrycket och bromsa upp framför allt prisstegringarna, men också importexpansionen och löneglidningarna. Åtstramningen berörde bl. a. utlåningen från kreditinstituten och verksamheten inom den statliga byggnads- och anläggningssektorn. Vidare infördes prisstopp med retroaktiv verkan från den 20 november 1970.

I norska nationalbudgeten för 1971 väntar man sig att den privata konsumtionen skall öka med 5 % och de totala fasta investeringarna med drygt 8 %. Varuexporten exklusive fartyg förväntas öka med nästan 10 % i volym, medan importen av varor exklusive fartyg väntas öka några procentenheter långsammare än så. Den totala produktionen väntas öka med 5 1/2 %.

Nettoimporten av fartyg 1971 förväntas bli lägre än 1970, medan sjöfartsintäkterna antas stagnera. Med ovannämnda antagande om utvecklingen av export och import av varor skulle bytesbalansens underskott 1971 bli i det närmaste 2 miljarder norska kronor. Det kan kanske, med tanke på den väntade höga inhemska efterfrågan, förefalla rimligt att vänta sig en snabbare varuimportstegring, men å andra sidan verkar antagandet om sjöfartsinkomsterna något pessimistiskt. Nettoeffekten på bytesbalansen av en högre import och större inkomster från sjöfarten torde bli liten.

III. Utrikeshandeln

1. Exporten

Tillväxten av exporten exklusive fartyg, som under de senaste åren varit betydligt högre än tidigare under 60-talet drogs under 1968 upp av den kraftigt ökade råvaruexporten till EEC. Tillväxten för färdigvaruexporten höjdes därefter under 1969 och den totala exporten exklusive fartyg steg 1968—1969 med drygt 11 1/2 % i volym. Ökningstakten 1969—1970 beräknas ha blivit något lägre, 9 1/2 %, till största delen sammanhängande med en avsevärd dämpning av tillväxten för exporten av råvaror. Denna var i sin tur bl. a. en följd av strejken vid LKAB som ledde till ett stort exportbortfall för malm under första kvartalet. Exporten av massa begränsades liksom 1968 och 1969 av tillväxten av produktionskapaciteten och ökade med 2 1/2 % i volym 1969—1970. För papper började under 1970 en vikande efterfrågan och ökad konkurrens från Nordamerika påverka exporten, vars tillväxt föll tillbaka från 14 1/2 % 1968—1969 till 7 % 1969—1970. Även exporten av trävaror ökade långsammare under 1970 än under 1969 beroende på ökad konkurrens från Kanada.

Exporttillväxten hölls under 1970 uppe av den mycket kraftiga ökningen av exporten av verkstadsprodukter. Tillväxten accelererade mot slutet av 1968 och fortsatte stiga under 1969 men orderingången steg än snabbare. Till följd av den kraftigt ökade sysselsättningen kunde leveranstakten höjas ytterligare under 1970. Exporten av verkstadsprodukter beräknas ha ökat med 20 1/2 % i volym 1969—1970 jämfört med 13 1/2 % 1968—1969. Exporten av järn och stål steg långsammare 1969—1970 än 1968—1969 dels beroende på den fortsatta kraftiga tillväxten av den inhemska efterfrågan under första hälften av 1970, dels sammanhängande med bristen på nickel likaledes under första hälften av året. Järn- och stålproduktionen torde i hög grad även ha hämmats av brist på arbetskraft. Den starka tillväxten av efterfrågan i de nordiska länderna medförde en fortsatt kraftig ökning av exporten av övriga varor. Totalt beräknas exporten ha ökat med 8 1/2 %, exklusive fartyg med 9 1/2 %. Fartygsexporten synes nämligen ha minskat något i volym 1969—1970.

Samtidigt med den snabba tillväxten av exportvolymen under 1970 steg exportpriserna kraftigt. Under 1969 steg priserna på skogsprodukter och metaller till följd av den internationellt sett höga efterfrågan och det höga kapacitetsutnyttjandet inom dessa industrier. Prisstegringstakten

ökade under 1970 för dessa produkter och även priserna på malm började stiga. Exportprisindex för verkstadsprodukter steg också mer än under tidigare år. Exportprisnivån beräknas ha stigit med 8 1/2 % 1969—1970 mot 3 1/2 % 1968—1969. Den starka prisökningen medförde en ökning av exportvärdet med 18 % 1969—1970.

Trävaror

Den svenska exporten av sågade och hyvlade trävaror beräknas under 1970 ha uppgått till 6 720 tusen kbm — en minskning jämfört med 1969 med ungefär 1 %. Nedgången av exporten hängde främst samman med ökad konkurrens från Kanada och Finland, vilket resulterade i att den svenska andelen av de västeuropeiska ländernas samlade import sjönk något. Den kanadensiska exporten till Västeuropa ökade kraftigt 1969—1970 som följd av den minskade förbrukningen av trävaror i Förenta staterna. Finlands höjda andelar får ses mot bakgrund av de relativt låga finska priserna särskilt i försäljningssäsongens början. Den totala importen till Västeuropa ökade något från 1969 till 1970 i samband med ökad förbrukning och lageruppbyggnad i kontinentländerna.

För trävaror totalt beräknas exporten ha ökat med 2 1/2 % i volym 1969—1970. Exportminskningen för sågade och hyvlade trävaror uppvägdes av en exceptionellt kraftig ökning av exporten av rundvirke, vilket torde ha varit en följd av stormfällningarna under hösten 1969. Priserna på såväl sågade och hyvlade trävaror som rundvirke steg under 1970 och för trävaror totalt uppskattas priserna ha stigit med 7 % 1969—1970.

Den relativt kraftiga lageruppbyggnaden i flertalet av de stora importländerna under 1970 synes ha lett till alltför höga lager och köparna torde eftersträva en lagernedskärning under 1971. Å andra sidan beräknas förbrukningen fortsätta växa, vilket till stor del kan hänföras till ett väntat omslag i utvecklingen av bostadsbyggandet i Storbritannien. För Västeuropa totalt torde man därför kunna räkna med en import av ungefär samma storlek som 1970. De svenska andelarna av den brittiska importen bedöms kunna höjas något då Förenta staternas importbehov av trävaror beräknas öka kraftigt till följd av ett ökat byggande. Detta väntas minska konkurrensen från Kanada. På övriga marknader synes de finländska exportörerna, som även i början av försäljningssäsongen för 1971 gått ut med relativt låga priser, kunna öka sina andelar något ytterligare. Den svenska exporten av sågade och hyvlade trävaror beräknas därför bli i stort sett oförändrad från 1970 till 1971.

Exporten av rundvirke väntas sjunka till en mer normal nivå under 1971 och totala exporten av trävaror beräknas därför minska med ungefär 3 % i volym 1970—1971.

Priserna, som steg under loppet av 1970, höjdes något ytterligare vid de första avsluten för leverans 1971 och det kan därför finnas skäl att

Tabell III: 1. Exportutvecklingen för olika varugrupper 1969—1971

	Exportvärde, milj. kr.			Procentuella förändringar från föregående år					
	1969	1970	1971	Volym			Pris		
				1969	1970	1971	1969	1970	1971
Trävaror	1 856	2 040	2 070	6,6	2,5	- 3	4,4	7	4,5
Massa	2 453	2 955	3 115	2,4	2,5	3,5	6,7	17,5	2
Papper	2 706	3 100	3 335	14,5	7	6,5	0,7	7	1
Malm	1 406	1 395	1 600	11,1	- 9	5	0,9	9,5	9
Järn och stål	2 620	3 150	3 095	9,5	2,5	10	6,9	17,5	-11
Övriga metaller	837	860	790	11,5	- 4	7,5	9,5	7	-15
Verkstadsprodukter, exkl. fartyg	10 350	13 200	15 405	13,7	20,5	11	12,9	16	15
Livsmedel	853	840	920	15,5	-13,5	9,5	4,8	14	0
Övriga varor	4 817	5 565	6 220	14,5	12,5	9,5	1,2	3	2
Totala exporten, exkl. fartyg	27 897	33 105	36 550	11,7	9,5	8,5	3,4	8	2
Fartyg	1 562	1 590	1 875	19,7	- 7,5	9	3,6	10	8
Totalt	29 459	34 695	38 425	12,2	8,5	8,5	3,4	8,5	2

¹ Prisförändringen för verkstadsprodukter kan endast till mindre del hänföras till rena prisökningar. De prisförändringar som redovisas i tabellen är de implicita prisförändringar som framkommer med ledning av utrikeshandelns varuvisa uppgifter om exporterad kvantitet och motsvarande värdesumma och avspeglar således den genomsnittliga prisförändringen inom olika varupositioner. Därigenom registreras inte endast faktiska prisförändringar utan även kvalitetsförändringar och förändringar i fördelningen på varor av olika kvalitet inom olika varugrupper. Normalt torde huvuddelen av den registrerade prisökningen för verkstadsprodukterna kunna hänföras till denna statistiska missvisning.

Anm. 1969 års exportvärden enligt den definitiva statistiken. Uppgifterna för 1970 är baserade på den faktiska exportutvecklingen under årets tio första månader. Samtliga uppgifter för 1971 avser prognoser. Värdeuppgifterna är avrundade till närmaste 5- resp. 10-tal milj. kr. och de procentuella förändringarna till närmaste hela resp. halva tal.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

räkna med en något högre prisnivå under 1971 än under slutet av 1970. Priserna på de exporterade trävarorna beräknas stiga med 4 1/2 % 1970—1971.

Massa

Efterfrågan på massa var i början av 1970 fortfarande mycket hög och intrycket av brist förstärktes av den låga skeppningstakten från Sverige i samband med den svåra issituationen i Bottenviken under första kvartalet. Exportleveranserna låg på en mycket hög nivå under perioden maj—september. Under höstmånaderna synes emellertid takten i leveranserna ha avtagit, vilket troligen sammanhänger med en alltmer dämpad tillväxt av pappersproduktionen i Västeuropa. Trycket från Nordamerika blev också kännbart mot slutet av 1970 eftersom förbrukningen av massa minskade i Förenta staterna från 1969 till 1970.

Den svenska exporten av massa beräknas ha ökat med 2 1/2 % i volym 1969—1970, vilket synes ha varit i linje med kapacitetstillväxten.

Den höga efterfrågan i början och mitten av 1970 möjliggjorde kraftiga prishöjningar och exportpriserna på massa beräknas ha stigit med 17 1/2 % 1969—1970.

Exportutvecklingen 1970—1971 är svårbedömd. Tillväxten av efterfrågan i Västeuropa torde komma att avta. Samtidigt kan produktions-tillväxten i Kanada bli relativt stor. Ett omslag i förbrukningsutvecklingen i Förenta staterna framstår därför som en förutsättning för en ökning av den svenska exporten av massa. Med denna förutsättning beräknas exporten av massa öka med 3 1/2 % i volym 1970—1971 och priserna torde också kunna hållas relativt väl uppe under 1971. Med hänsyn till uppgången under loppet av 1970 beräknas exportpriserna i årsge-nomsnitt stiga med 2 % 1970—1971.

Papper, papp och träfiberplattor

En viss dämpning av efterfrågetillväxten för svenskt papper exklusive tidningspapper i flera av de viktigaste avnämmländerna synes ha inträffat under 1970. Framför allt gäller detta Västtyskland, vars totala import av papper exklusive tidningspapper i det närmaste stagnerade i samband med en svagare förbrukningsökning och sannolikt även en lagernedskärning. Den svenska exporten till Västtyskland sjönk första halvåret 1970 från den höga nivån under andra halvåret 1969 (säsongrensat) och beräknas ha varit oförändrad mellan halvåren 1970. I början av 1970 torde inte endast utvecklingen av förbrukning och lager utan även en skärpt konkurrens från Förenta staterna, speciellt avscende kraftliner, ha bromsat den svenska exporten till Västtyskland. Den dämpade förbrukningsökningen i Västtyskland möjliggjorde också en stark ökning av den västtyska pappersexporten, vilket torde vara den främsta orsaken till att den svenska exporten till Belgien och Nederländerna steg endast måttligt. Även exporten till Storbritannien föll tillbaka i början av 1970 i samband med ökad konkurrens men här synes efterfrågeutvecklingen ha gått i motsatt riktning jämfört med Västtyskland och exporten nådde mot slutet av året samma nivå som 1969. Till följd av ökad export till övriga västeuropeiska länder, liksom till öststaterna och råvaruländerna, kunde dock exporten av papper exklusive tidningspapper totalt öka med 5 1/2 % i kvantitet 1969—1970.

Ökningstakten för tidningspappersexporten halverades i stort sett 1969—1970 jämfört med 1968—1969 till följd av en avtagande produktions-tillväxt efter stora kapacitetsutbyggnader 1968 och 1969. Exportutvecklingen för träfiberplattor synes ha varit betingad av ett begränsat utbud och exporten blev kvantitetsmässigt oförändrad. För totala pappers-exporten registrerades en volymökning 1969—1970 med ca 7 %. Pri-

serna på samtliga kvaliteter steg kraftigt under loppet av 1970 och exportprisindex beräknas ha stigit med drygt 7 % 1969—1970.

Under 1971 beräknas exporten av papper exklusive tidningspapper fortsätta öka svagt till EEC-området i samband med en svag efterfrågetillväxt och en sannolikt ytterligare kraftigt ökad export från Västtyskland. Å andra sidan torde man med hänsyn till en förutsedd höjd ekonomisk aktivitet kunna räkna med en ökad pappersförbrukning i Storbritannien och därmed en relativt kraftig uppgång för den svenska utförseln dit. Man torde dessutom kunna räkna med att den svenska pappersindustrin, vid sviktande efterfrågan inom EEC samtidigt som exportutrymmet expanderar genom kapacitetsutvidgningar, ökar sina försäljningsansträngningar i övriga länder. Totala exporten av papper exklusive tidningspapper förutses därför öka med ca 6 % i kvantitet 1970—1971. Tidningspappersexporten beräknas öka i det närmaste lika snabbt som 1969—1970 och den totala pappersexporten skulle därmed stiga med drygt 6 1/2 % i volym 1970—1971. Här är räknat med en uppjustering av priserna på några papperskvaliteter — bl. a. tidningspapper — vilket tillsammans med den stigande prisnivån under loppet av 1970 förutses leda till en uppgång för exportpriserna i årsgenomsnitt med 1 % 1970—1971.

Malm

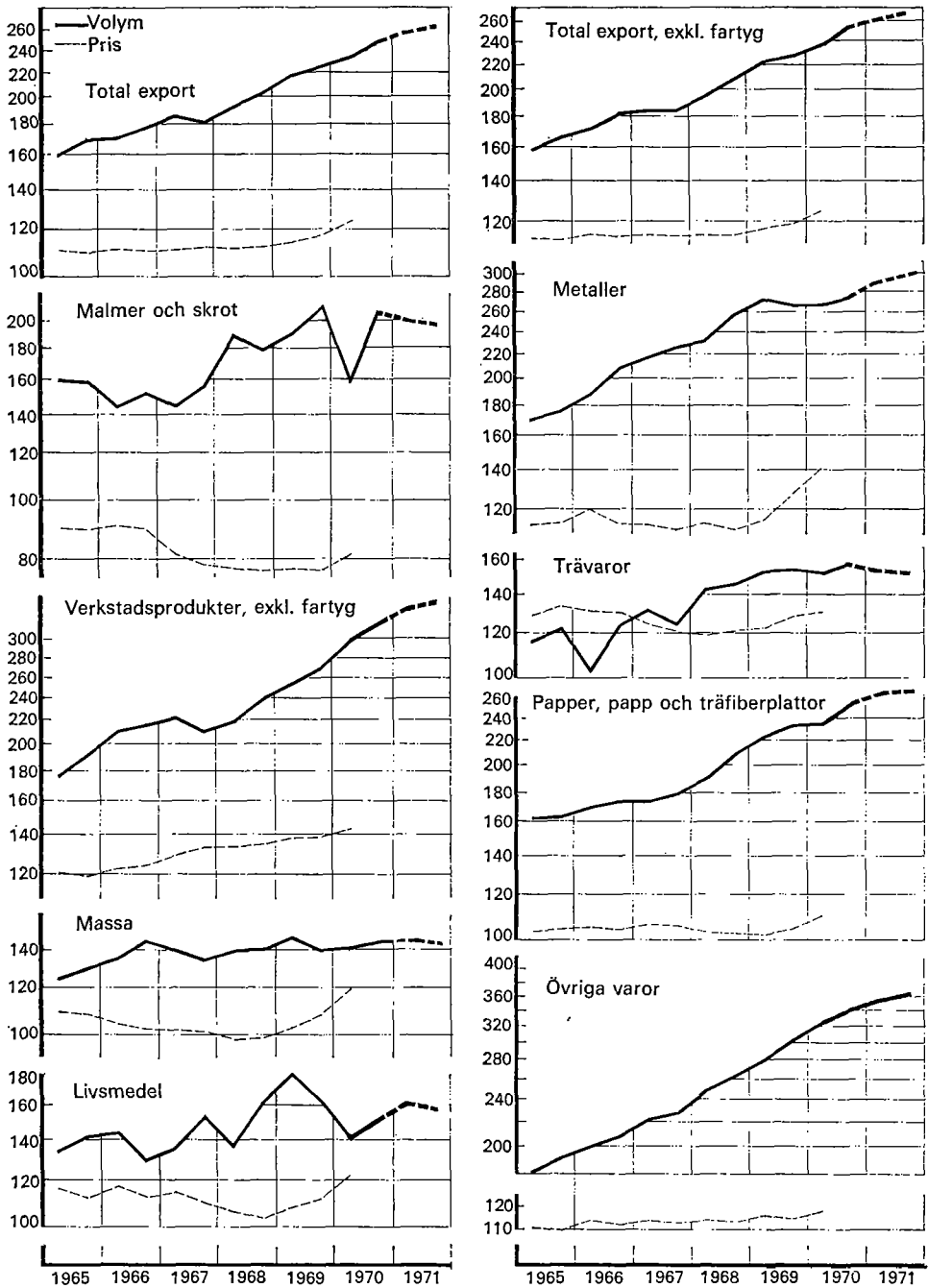
Järnmalmsexporten, som var exceptionellt låg under första kvartalet 1970 till följd av LKAB-strejken, låg under andra och tredje kvartalen väl över motsvarande kvartal 1969 men beräknas ha fallit tillbaka under fjärde kvartalet. Den minskade exporten under fjärde kvartalet synes sammanhänga med att dels tillgången på tonnage var begränsad, dels stålproduktionen inom EEC skars ned under de sista månaderna 1970. Den svenska exporten av järnmalm beräknas ha uppgått till ungefär 28 miljoner ton under 1970, vilket är nästan 4 miljoner ton mindre än under 1969. Utförseln av övriga malmer uppskattas ha varit av samma storlek som under 1969 varför exportvolymen för malm totalt minskade med ca 9 % 1969—1970.

Malmpriserna som kontinuerligt sjunkit under så gott som hela 60-talet vände uppåt i slutet av 1969 och fortsatte stiga under loppet av 1970. Uppgången 1969—1970 beräknas till 9 1/2 %.

Orderingången till EEC:s stålindustri från EEC sjönk under loppet av 1970, vilket synes sammanhänga med att lagren hos mellanhänder och förbrukare blivit mycket betydande i samband med de stora leveranserna. Den minskade orderingången och den höga produktionen ledde till att orderstockarna snabbt avtog och mot slutet av 1970 drogs produktionen ned. De stora ställagren inom EEC torde medföra att orderingången utvecklas svagt under första delen av 1971, vilket skulle kunna

Diagram III: 1. Volym- och prisutveckling för exporten, totalt och uppdelat på varugrupper 1965—1971

Index: 1959 = 100. Säsongsrensade halvårsdata. Log. skala

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

leda till en dämpad produktionsutveckling. Å andra sidan torde exporten av stål från EEC kunna öka under 1971 i samband med en beräknad kraftig lageruppyggnad i Förenta staterna inför hot om strejk inom stålindustrin.

Även om importen till EEC skulle utvecklas svagare under 1971 finns det skäl som talar för en ökning av den svenska järnmalmsexporten. Under 1970 torde de svenska andelarna av importen av malm till EEC ha sjunkit relativt kraftigt till följd av produktionsbortfallet i samband med strejken vid LKAB. Denna andelsförlust får ses som en tillfällig nedgång och andelarna av EEC:s import torde till stor del kunna återställas under 1971. Därtill kommer att fraktnivån steg kraftigt under 1970, vilket innebär en konkurrensfördel för den näraliggande svenska malmen. Frakterna beräknas ligga på en hög nivå även under 1971 och den svenska malmen torde därför bibehålla sin attraktivitet framför den till följd av frakstegringen dyrare transoceana malmen. De höga frakterna under 1971 kan också beräknas leda till fortsatt stigande priser på den svenska malmen. I volym räknat väntas den svenska exporten av malm öka med 5 % 1970—1971, vilket skulle innebära en nedgång från nivån under tredje och fjärde kvartalet 1970.

Järn och stål

Under första halvåret 1970 begränsades den svenska exporten av järn och stål av dels bristen på nickel, dels den kraftiga tillväxten av den inhemska efterfrågan. Samtidigt var bristen på arbetskraft stor. Bristen på nickel hämmade produktionen av främst rostfritt stål och den svenska exporten av rostfri plåt minskade under andra halvåret 1969 och under första halvåret 1970. Den kraftiga ökningen av efterfrågan från hemmamarknaden dämpade exporttillväxten för handelsstål och vissa produkter inom specialstålsektorn. Under andra halvåret synes emellertid tillväxten av den inhemska efterfrågan ha dämpats, vilket ledde till en ökad export av handelsstål. Tillgången på nickel, som efter hand ökade under 1970, medgav en ökad export av rostfri plåt under andra halvåret, då också tillväxten av exporten av övriga specialstålprodukter synes ha tilltagit något. Den svenska exporten av järn och stål ökade med endast 2 1/2 % i volym 1969—1970, vilket torde ha inneburit kraftiga andelsförluster på flera viktiga marknader. Den värdemässiga ökningen 1969—1970 uppgick dock till 20 % på grund av de kraftiga prisstegringarna på järn och stål. I mitten av 1968 började priserna på handelsstål stiga och ett år senare kom den av nickelbristen initierade exceptionella prisuppgången på rostfritt stål. Sålunda var exportpriserna på rostfri plåt under tredje kvartalet 1970 57 % högre än under tredje kvartalet 1969. Prisuppgången på annat specialstål inleddes i början av 1970. För den totala exporten av järn och stål steg priserna i allt långsammare takt fram t. o. m.

tredje kvartalet 1970 och torde ha fallit något från tredje till fjärde kvartalet. Prisuppgången 1969—1970 beräknas till 17 1/2 %.

Järn- och stålpriserna förutses fortsätta falla under åtminstone första hälften av 1971. För priserna på rostfritt stål torde inverkan av en lageravveckling i de stora importländerna samtidigt med kapacitetstillskott i Japan och på kontinenten innebära en fortsatt press nedåt på priserna. För annat specialstål synes efterfrågan fortsätta växa om än i lägre takt än 1970 varför priserna torde kunna hållas relativt väl uppe. Priserna på den svenska exporten av handelsstål torde under slutet av 1970 och början av 1971 komma att anpassa sig efter EEC:s exportpriser, som fallit sedan mitten av 1970. Exportpriserna för järn och stål förutses minska med 11 % 1970—1971.

Orderingången från exportmarknaderna till de svenska järn- och stålverken föll under loppet av 1970 men orderstockarna torde ha varit relativt stora ännu i slutet av 1970. Tillväxten av efterfrågan från Sverige beräknas dämpas ytterligare under 1971, vilket ger möjligheter till ökad export. Under den föregående konjunkturavmattningen 1966, då efterfrågan såväl från Sverige som från utlandet avtog, kunde de svenska järn- och stålverken kraftigt öka sina andelar av den totala handeln med järn och stål. Det är främst handelsstålexporten som varierar negativt med hemmaefterfrågan. För rostfritt stål beräknas efterfrågan bli dämpad under första delen av 1971 i samband med en lageravveckling hos förbrukarna men torde komma att expandera under senare delen av 1971. De stora orderstockarna i EEC:s och Storbritanniens verkstadsindustrier samt en ökad efterfrågan från Förenta staterna väntas medföra en fortsatt ökning av exporten av annat specialstål. Med sannolikt ökade andelar i den totala handeln med järn och stål förutses den svenska exporten stiga med 10 % i volym 1970—1971. Företagens planer och förväntningar i exportenkäten för järn- och stålverk, vilken utfördes i augusti, indikerar också en exportvolymökning av denna storleksordning.

Övriga metaller

Den svenska exporten av övriga metaller minskade 1969—1970 med närmare 4 % i volym. Genom ökade försäljningar på den svenska marknaden och en, bl. a. till följd av arbetskraftsbrist, begränsad produktions-tillväxt minskade exportutrymmet för speciellt koppar och bly. Aluminiumexporten fortsatte öka men i betydligt lägre takt än under de senaste åren, då kapacitetstillskott tillsammans med stark efterfrågan medförde en snabb exporttillväxt. Dämpningen av ökningstakten 1969—1970 för aluminium torde sammanhånga med en något svagare efterfrågetillväxt. Metallpriserna var i början av 1970 mycket höga men sjönk under loppet av året. Framför allt gäller detta kopparpriserna som på London Metal Exchange sjönk ca 40 % från mars till november. Under senare delen av 1970 slog detta prisfall igenom på de svenska exportpriserna

och exportprisindex för övriga metaller beräknas ha stigit med ca 7 % 1969—1970 efter att första halvåret 1970 ha legat 22 % över motsvarande period 1969.

I samband med ökad produktionskapacitet beräknas kopparexporten öka relativt kraftigt 1970—1971, medan utförseln av aluminium förutses stiga i ungefär samma måttliga takt som 1969—1970. För andra metaller torde man ej kunna räkna med några större förändringar och totala exporten av övriga metaller förutses därmed öka med ca 7 1/2 % i volym 1970—1971. Här är räknat med en fortsatt nedgång av metallpriserna under 1971 och exportprisindex förutses minska med närmare 15 % 1970—1971. Vid en eventuell lageruppbyggnad hos amerikanska förbrukare inför en befarad metallarbetarstrejk är det dock möjligt att prisnedgången blir mindre.

Verkstadsprodukter

I början av 1968 började orderingången från utlandet till den svenska verkstadsindustrin öka till följd av de expanderande maskininvesteringarna och den stigande produktionen. Investeringsboomen blev än mer utpräglad under 1969 och första hälften av 1970 och orderingången steg kraftigt under loppet av 1969 och under de två första kvartalen 1970. Den ökade orderingången ledde till ökad produktion och under andra halvåret 1968 accelererade takten i exportleveranserna. Exporten fortsatte stiga under 1969 med en märkbar uppbromsning under fjärde kvartalet då bristen på arbetskraft började göra sig gällande. Genom kraftigt ökad sysselsättning i slutet av 1969 och början av 1970 ökade leveranskapaciteten inom den svenska verkstadsindustrin. Exportökningstakten höjdes under första kvartalet 1970 och exporten fortsatte växa snabbt under resten av året. I värde beräknas exporten av verkstadsprodukter ha ökat med 27 1/2 % 1969—1970, vilket är den snabbaste tillväxten sedan slutet av 40-talet. Exportprisindex torde ha stigit med 6 %, vilket gav en volymmässig ökning med 20 1/2 % 1969—1970.

De mest expansiva länderna för svensk verkstadsexport under 1970 var Finland, Västtyskland och Storbritannien. I de två förstnämnda länderna ökade maskininvesteringarna mycket kraftigt medan exportökningen till Storbritannien till stor del återspeglade höjda svenska andelar av den brittiska importen. Ökade svenska andelar noterades också i de nordiska ländernas import.

Exporten av personbilar ökade kraftigt 1969—1970, vilket får ses mot bakgrund av den svaga utvecklingen av personbilsinköpen i Sverige efter momshöjningen i början av 1970. Så t. ex. kunde exporten av personbilar till Förenta staterna efter nedgången 1968—1969 ånyo öka i snabb takt. Även till Finland, Storbritannien och Västtyskland expanderade exporten av personbilar kraftigt. Däremot minskade exporten till Norge som en effekt av momshöjningen vid årsskiftet 1969/1970.

I föregående kapitel redovisas utsikterna för den ekonomiska utvecklingen i de viktigaste avnämländerna och där framgår att investerings-tillväxten väntas avta kraftigt i Västtyskland och Danmark medan efterfrågetillväxten i Norge, Frankrike och Storbritannien förutses hållas väl uppe. Även Finlands import förutses fortsätta växa i relativt hög takt. Det stora inslaget investeringsvaror i den svenska verkstadsexporten innebär att denna är starkt beroende av utvecklingen av investeringarna i de viktigaste avnämländerna och det skulle därför finnas skäl att anta en låg tillväxt av verkstadsexporten 1970—1971.

Å andra sidan steg exportorderstockarna inom den svenska verkstadsindustrin under 1970 trots den kraftiga leveransökningen. Ökningstakten i orderingången avtog under loppet av 1970 och orderingången synes ha fallit något under fjärde kvartalet. I slutet av september var orderstockarnas storlek tillräcklig för ett halvårs export. Därför kan man räkna med en fortsatt stark tillväxt av exporten under åtminstone första delen av 1971. Dessutom beräknas utrymmet för export öka under loppet av 1971 på grund av en dämpad tillväxt av den inhemska efterfrågan och man torde kunna räkna med ökade svenska andelar i bl. a. de nordiska ländernas import. I Storbritannien förutses en ökande efterfrågan och även där beräknas den svenska andelen höjas. Exporten till råvaruländerna, som steg långsammare än totala exporten av verkstadsprodukter såväl 1969 som 1970, beräknas med en ökande leveranskapacitet öka något snabbare 1970—1971 än 1969—1970. Exporten av personbilar synes med hänsyn till en beräknad fortsatt svag utveckling av den inhemska efterfrågan kunna fortsätta stiga relativt kraftigt 1970—1971.

Totala exporten av verkstadsprodukter förutses öka med $16\frac{1}{2}\%$ i värde 1970—1971. Med hänsyn till nedgången av priserna på metaller torde exportprisindex för verkstadsprodukter öka något långsammare 1971 än 1970. Här är räknat med en höjning av exportprisindex med 5% 1970—1971, vilket skulle ge en exportvolymökning med 11% .

Livsmedel

Den svenska exporten av livsmedel sjönk 1969—1970 med $13\frac{1}{2}\%$ i volym, sammanhängande med det svaga skördeutfallet 1969, vilket medförde en mycket låg export av fodersäd och en minskad export av oljefrön. Utförseln av brödsäd blev i det närmaste oförändrad jämfört med 1969. I samband med ökad utslaktning var köttexporten mycket hög under första delen av 1970 men minskade sedan från första till andra halvåret och beräknas för hela 1970 kvantitetsmässigt ha varit något lägre än under 1969. Livsmedelspriserna steg kraftigt, speciellt för kött och fläsk, foderspannmål samt oljefrön och oljor. Exportprisindex steg med ca 14% 1969—1970.

Den större skörden av spannmål 1970 beräknas leda till en kraftig exportökning första halvåret 1971 och under förutsättning av normal skörd

1971 torde spannmålsexporten öka 1970—1971. Exporten av kött och fläsk beräknas bli hög även 1971. För exporten av icke reglerade livsmedel förutses en fortsatt relativt snabb tillväxt. Totala livsmedelsexporten väntas därför stiga med ca 9 1/2 % i volym 1970—1971.

Övriga varor

Under intryck av en fortsatt mycket stark efterfrågan från de nordiska länderna, speciellt Norge och Finland, steg den svenska exporten av övriga varor med ca 12 1/2 % i volym 1969—1970. Exporten av övriga varor exklusive mineraloljeprodukter till Norge och Finland steg med ca 20 %. Exporten till Danmark steg i förhållande till tidigare år relativt måttligt och större delen av ökningen föll på första halvåret då den danska importen steg kraftigt inför momshöjningen vid halvårsskiftet.

Exporten av kemiska produkter fortsatte öka i snabb takt i samband med stark efterfrågan och kraftiga produktionsökningar. Utförseln av textil- och beklädnadsprodukter steg också kraftigt, delvis till följd av en mycket stor träskoexport till Förenta staterna. Exporten av mineraloljeprodukter, särskilt motorbrännoljor och tunna eldningsoljor, ökade relativt starkt.

Exportprisindex för färdigvarorna steg betydligt snabbare än under de senaste åren medan råvarupriserna i samband med framför allt lägre priser på minkskinn sjönk jämfört med 1969. Exportprisindex för övriga varor totalt beräknas ha stigit med ca 3 % 1969—1970.

Norge och Finland beräknas även under 1971 bli de mest expansiva marknaderna för den svenska övrigvaruexporten, även om ökningstakten väntas dämpas något. Mot bakgrund av den strama ekonomiska politiken i Danmark förutses en endast måttlig exportökning dit. Exporten till Storbritannien bedöms öka snabbare 1970—1971 än 1969—1970 i samband med en väntad kraftigare ökning av bl. a. den privata konsumtionen. Liksom för Norden torde man för övriga viktigare avnämmländer kunna räkna med en dämpning av exportökningstakten. Den totala exporten av övriga varor beräknas därför öka med drygt 9 1/2 % i volym 1970—1971. Priserna på färdigvarorna förutses stiga något långsammare än 1969—1970 och exportprisindex för övriga varor beräknas öka med ca 2 % 1970—1971.

Fartyg

Utförseln av fartyg beräknas ha ökat med knappt 2 % i värde 1969—1970. I volym innebär detta sannolikt någon nedgång. Exporten av nybyggda fartyg ökade, medan försäljningarna av begagnade fartyg till utlandet beräknas ha varit i det närmaste oförändrade jämfört med 1969.

Beräkningarna över exporten av nybyggda fartyg under 1971 bygger på den i november 1970 av statistiska centralbyrån utförda varvsenkäten. Enligt denna uppgick varvens inläggande orderstock avseende leveran-

ser 1971 och framåt till 6 miljarder kr. Jämfört med de uppgifter som lämnades i marsenkäten 1970 avseende leveranser andra halvåret 1970 och framåt har orderstocken ökat med 1 miljard. Av den totala orderstocken avser ca två tredjedelar leveranser till utländska beställare, vilket tyder på en hög export även under 1971 och 1972. Leveransplanerna för 1971 pekar mot en ökning av exporten av nybyggda fartyg med ca 29 % i värde 1970—1971. Utförseln av begagnade fartyg är mycket svårbedömd. Här har kalkylerats med en minskad utförsel jämfört med 1970. Detta innebär att den totala exporten av fartyg beräknas öka med 18 % i värde 1970—1971.

Sammanfattning

Som framgår av föregående kapitel förutses en dämpning av tillväxten av efterfrågan i utlandet 1970—1971 framför allt sammanhängande med en avmattning av investeringstillväxten. Detta implicerar en lägre tillväxt av den svenska exporten 1970—1971 än 1969—1970. Å andra sidan synes de stora orderstockarna inom främst verkstadsindustrin medföra en fortsatt hög tillväxt under första halvåret 1971. Tillväxten av den inhemska efterfrågan, som höll tillbaka exporten från vissa branscher under 1969 och början av 1970, väntas bli betydligt lägre 1971 än 1970, vilket ökar leveranskapaciteten inom dessa industrier och också torde leda till ökade exportansträngningar. Det finns därför skäl att räkna med höjda andelar för den svenska exporten i de viktigaste avnämarländernas import.

Exporten exklusive fartyg beräknas öka med 8 1/2 % 1970—1971 och liksom 1969 och 1970 är det exporten av färdigvaror som håller uppe tillväxten. Exporten av råvaror beräknas öka snabbare under 1971 än under 1970 — 4 % mot 1/2 % — vilket till stor del sammanhänger med omslaget i malmexporten. Tillväxten av råvaruexporten 1970—1971 kan förefalla hög men några faktorer pekar mot en högre ökningstakt 1971 än 1970. Malmexporten hölls under 1970 tillbaka av strejken vid LKAB och detta tillsammans med den beräknade höga fraktnivån under 1971 gör att man kan räkna med andelsvinster för den svenska malmen under 1971. För trävaror och massa förutses konkurrensen från Kanada och Förenta staterna avtå i samband med ett omslag i utvecklingen av efterfrågan i Förenta staterna. För massa finns det skäl att tro att lagren i förbrukarländerna under 1969 och 1970 inte kunnat byggas upp i samma omfattning som under den föregående högkonjunkturen, vilket medför att ökning av pappersproduktionen i hög grad ökar importbehovet av massa. Ett omslag i exporten av fartyg medför att den totala exporten förutses öka med likaledes 8 1/2 % 1970—1971. Som framgår av diagram 1 innebär prognosen för exporten en kraftig dämpning av tillväxten under första halvåret och en ytterligare uppbromsning under andra halvåret 1971.

Exportpriserna, vars stegringstakt sjönk mot slutet av 1970, förutses stiga med 2 % 1970—1971. På råvarusidan beräknas en fortsatt om än betydligt svagare prisuppgång än 1969—1970, vilken till större delen är en effekt av den kraftiga uppgången under loppet av 1970, medan priserna på exporten av metaller väntas sjunka relativt kraftigt. Exportprisindex för verkstadsprodukter har beräknats fortsätta stiga i relativt hög takt.

2. Importen 1970 och 1971

Importutvecklingen 1970

Importvärdet som ökade kraftigt under 1969, fortsatte att öka i accelererad takt under första halvåret 1970 — den säsongrensade ökningstakten uppgick till drygt 13 % från andra halvåret 1969 till första halvåret 1970. På grund av den snabba prisuppgången under första halvåret kom importens volymmässiga ökningstakt ej att bli lika kraftig, den stannade vid drygt 8 %. Mellan andra och tredje kvartalen 1970 föll importvärdet med ca 7 %. Då prisuppgången fortsatte även under tredje kvartalet följer härav att importvolymen föll kraftigare mellan andra och tredje kvartalen än importvärdet. Enligt preliminära beräkningar, huvudsakligen baserade på utvecklingen under de tio första månaderna 1970 ökade totala importen 1969—1970 med ca 18 % i värde och drygt 9 % i volym. Den kraftiga tillväxten på importen kan främst tillskrivas en massiv lageruppbbyggnad av råvaror och halvfabrikat.

Importen av *investeringsvaror* som ökade betydligt 1968—1969 visade en fortsatt relativt hög ökningstakt även 1969—1970, något som väl överensstämmer med investeringsutvecklingen. Totalt ökade importen av investeringsvaror med närmare 12 %. Bidragande härtill var även en betydande importökning av datamaskiner.

En fortsatt hög tillväxt i industriproduktionen samt en kraftig lageruppbbyggnad medförde att importen av *andra industriråvaror*, som ökade kraftigt 1968—1969, fortsatte att öka i hög takt även under 1970. Främst ökade importen av verkstadsprodukter, vilket får ses mot bakgrund av den svenska verkstadsindustrins ansträngda leveransläge, speciellt under första halvåret 1970. En hög inhemsk efterfrågan samt kapacitetsbrist inom den svenska järn- och stålindustrin ledde till att importen av järn och stål ökade kraftigt. Den höga importökningen av råolja får ses i samband med lagerrörelser.

För importen av *konsumtionsvaror* kom ökningstakten att uppgå till ca 7 %, vilket innebär en halvering av ökningstakten 1968—1969. Efter en relativt kraftig importökning under första halvåret 1970 bromsades ökningstakten upp mellan halvåren. Det kan förmodas att en lageruppbbyggnad av varaktiga konsumtionsvaror skedde inom handeln

Tabell III: 2. Importutvecklingen för olika varugrupper 1969—1971

	Importvärde, milj. kr.			Procentuella förändringar från föregående år					
	1969	1970	1971	Volym			Pris		
				1969	1970	1971	1969	1970	1971
Konsumtionsvaror	7 658	8 660	9 315	15,2	7	4	2,7	5,5	3,5
därav: textil	1 927	2 225	2 690	18,1	9,5	14,5	5,1	5,5	5,5
verkstadsprodukter	2 048	2 285	2 305	18,7	5	- 2,5	2,5	6,5	3,5
Investeringsvaror	3 608	4 350	5 005	17,0	11,5	8,5	2,1	8	6
Konsumtionsråvaror	2 785	3 055	3 115	5,2	0	1	2,6	10	0,5
därav: textil	1 528	1 465	1 415	8,0	- 4,5	- 3,5	3,8	0,5	0
Andra industriråvaror	11 974	14 475	14 870	15,6	11	4	2,7	9	-1,5
därav: verkstadsprodukter	3 793	4 720	5 175	17,9	15	4,5	2,6	8,5	5
råolja	887	1 050	1 150	16,5	18,5	2,5	-10,5	0	7,5
Byggnadsråvaror	1 038	1 265	1 260	19,3	9	- 1	2,9	12	0,5
Jordbruksråvaror	634	685	695	1,7	3	0	- 0,6	4,5	2
Bränslen	2 205	2 865	3 100	6,2	19,5	- 1	- 9,4	8,5	9,5
Totalt, exkl. fartyg, flygplan, vapen	29 902	35 355	37 360	13,7	9,5	4	1,5	8	2
Fartyg, flygplan, vapen	669	710	695	..	..	..	..	..	..
Total import	30 571	36 065	38 055	13,3	9	3,5	1,8	8	2
därav: verkstadsprodukter	9 788	11 795	12 910	17,8	12	4	2,5	8	5
järn och stål	1 673	2 260	1 950	25,6	10	1,5	10,2	22,5	-15
textil	3 682	3 950	4 330	13,9	4	6,5	4,4	3,5	3

Ann. 1969 års importvärden enligt den definitiva statistiken. Uppgifterna för 1970 är baserade på den faktiska importutvecklingen under årets tio första månader. Samtliga uppgifter för 1971 avser prognoser. Värdeuppgifterna är avrundade till närmaste hela 5- resp. 10-tal milj. kr. och de procentuella förändringarna till närmaste hela resp. halva tal.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

under första halvåret. Framför allt noteras en kraftig importökning av svartvita TV-apparater. En bidragande orsak till att importökningen kom att stanna vid 7 % var en nedgång i personbilsimporten, vilken får ses mot bakgrund av de låga personbilsförsäljningarna under året.

Importen av konsumtionsråvaror ökade endast obetydligt 1969—1970, främst beroende av en nedgång i importen av textila konsumtionsvaror till följd av den minskade produktionen inom textil- och beklädnadsindustrin.

Den låga fyllnadsgraden i de svenska vattenmagasinen under hösten 1969 kvarstod under första hälften av 1970 varför all disponibel värmekraftproduktion utnyttjades i maximal omfattning. Detta medförde en fortsatt kraftig importökning av framför allt tjocka eldningsolja. Ett ökat behov även av tunna eldningsolja förelåg på grund av den kalla våren 1970. Totalt ökade importen av bränslen 1969—1970 med ca 19 1/2 % i volym.

Priserna för totala importen beräknas ha stigit med 8 % 1969—1970, vilket är den snabbaste importprisstegringen sedan 1950—1951.

Den kraftiga efterfrågeökningen på järn och stål inom EEC under 1969 och 1970 ledde till en markant prisstegring för järn och stål. Även priserna på andra metaller och livsmedelsråvaror steg kraftigt. Så t. ex. steg importpriset på kaffe med 35 %, vilket till stor del var en följd av dålig skörd i Brasilien. Under intryck av de kraftiga lönestegringarna i våra viktigaste inköpsländer, de snabba prisstegringarna på insatsvaror och den västtyska revalveringen i slutet av 1969 registrerades en ovanligt stark — 8 % — stegring av importpriserna på verkstadsprodukter.

Importpriserna på bränslen, som sjönk under loppet av 1969 började stiga under första delen av 1970. Den stigande fraktnivån och den alltmer uttalade bristen på vissa bränslen som stenkol, koks och tjocka eldningsolja, medförde en kraftig acceleration i prisuppgången under tredje kvartalet och importpriserna för bränslen beräknas ha stigit med 8 1/2 % 1969—1970.

Importutvecklingen 1971

Beräkningar över importvolymen 1970—1971 indikerar med nu aktuella prognoser över efterfrågan inom olika sektorer en ökning på drygt 3 1/2 % i volym och 5 1/2 % i värde.

För gruppen *andra industriråvaror* förutses en betydande dämpning i ökningstakten 1970—1971 jämfört med 1969—1970. Främst är det en beräknat lägre tillväxttakt av industriproduktionen samt en mindre lageruppbyggnad som väntas medföra att ökningstakten kommer att stanna vid drygt 4 %. Kapacitetsläget inom järn- och stålindustrin torde lätta under 1971, vilket indikerar att importen av järn och stål ökar endast mycket svagt 1970—1971. För importen av råolja väntas en betydande dämpning i ökningstakten.

Importen av *investeringsvaror* förutses förutsätta att öka, dock i mindre omfattning än under föregående år. Även 1970—1971 förutses en betydande importökning av datamaskiner, vilken har prognoserats utifrån en enkät till ett relativt stort antal företag.

Importen av *konsumentvaror* beräknas 1970—1971 komma att stiga med endast ca 4 %. Detta får delvis ses mot bakgrund av en momsrush under 1970, vilken väntas negativt påverka konsumtionsutvecklingen av framför allt verkstadsprodukter under 1971. En fortsatt nedgång av importen av personbilar förutses då en stor lageruppbyggnad av personbilar i handeln har inträffat under 1970.

Bränsleimporten förutses under 1971 komma att minska något i volym. Detta beror främst på en beräknad minskad import av tjocka eldningsolja, då behovet av värmekraftproduktion väntas komma att avta under loppet av 1971 under förutsättning av en fortgående förbättring av den svenska vattenkraftssituationen.

Under 1971 väntas importprisutvecklingen bli betydligt lugnare än under 1970. De internationella råvarupriserna sjönk eller stagnerade mot slutet av 1970, vilket förutses komma ge utslag i den svenska importen under 1971. Det kraftigaste omslaget väntas för priserna på metaller. För järn och stål noterades en vändning i EEC:s exportpriser i mitten av 1970 som slog igenom i den svenska importen under fjärde kvartalet. Den nedåtriktade utvecklingen för priserna på järn och stål väntas fortsätta under åtminstone första hälften av 1971 och importpriserna förutses sjunka med 15 % 1970—1971. De svenska importpriserna på övriga metaller stagnerade redan vid mitten av 1970 och sjönk under andra halvåret och man borde kunna räkna med en relativt kraftig nedgång 1970—1971.

En dylik tendens till prisnedgång under 1971 efter en kraftig uppgång under 1970 förutses också för andra insatsvaror och livsmedelsråvaror. Priserna för totala importen väntas dock stiga med närmare 2 % 1970—1971, vilket främst sammanhänger med en fortsatt prisuppgång på framför allt verkstadsprodukter. Priserna på verkstadsprodukter torde fortsätta stiga relativt kraftigt som följd av de även under 1970 kraftiga lönestegringarna i våra viktigaste inköpsländer. Dessa beräknas även leda till en fortsatt prisuppgång för textilvaror för konsumtionsändamål. De i slutet av 1970 höga bränslepriserna till följd av främst fraktstegringarna torde med en beräknad hög fraktnivå under 1971 komma att fortsätta att höjas ytterligare under början av 1971 och bränslepriserna beräknas därför stiga med 9 1/2 % i årsgenomsnitt 1970—1971.

3. Bytes- och betalningsbalansen

Som framgår av tabell 3 visade *handelsbalansen* under 1970 ett underskott med 1 370 milj. kr. — en ökning från 1969 med drygt 250 milj. kr. Importvolymen ökade snabbare än exportvolymen 1969—1970, vilket till en del neutraliserades av en något starkare prisstegring på exportsidan än på importsidan. Ett markant omslag i utvecklingen av handelsbalansen ägde rum under loppet av 1970. Underskottet i handelsbalansen var under första halvåret 1970 nästan tre gånger så stort som under första halvåret 1969. Till följd av framför allt en mycket svag tillväxt av importen under andra halvåret 1970 slog handelsbalansen då om till ett överskott. Förbättringen av handelsbalansen beräknas, som framgår av avsnitten om exporten och importen, fortsätta under 1971. Tillväxten i exportvolymen förutses bli något lägre under första halvåret 1971 än under andra halvåret 1970 för att dämpas ytterligare under andra halvåret 1971. Importen väntas mot bakgrund av en lägre tillväxt av den inhemska efterfrågan och en betydligt mindre lageruppbyggnad under 1971 än under 1970 stiga med endast 3 1/2 % i volym 1970—1971. Tillsammans med en ytterligare svag förbättring av

Tabell III:3. Bytes- och betalningsbalans 1967—1971

Milj. kr., löpande priser

	1967	1968	1969	1970 prel.	1971 prognos
Export av varor, fob ¹	23 422	25 403	29 459	34 695	38 425
Import av varor, cif ¹	-24 319	-26 516	-30 571	-36 065	-38 055
Handelsbalans	- 897	- 1 113	- 1 112	- 1 370	370
Korrigeringsav handelsstatistiken ²	156	229	218	40	75
Sjöfartsnetto	1 787	1 958	1 955	2 070	2 100
Turistnetto	- 920	- 1 054	- 1 229	- 1 725	- 2 000
Övriga tjänster, netto	- 485	- 545	- 738	- 770	- 775
Korrigeringspost	600	700	800	800	800
Bytesbalans för varor och tjänster ³	241	175	- 106	- 955	570
Transfereringar, netto	- 465	- 735	- 905	- 955	- 1 150
Bytesbalans för varor, tjänster och transfereringar ⁴	- 224	- 560	- 1 011	- 1 910	- 580
Kapitalbalans	621	563	- 219	(800)	..
Restpost	- 592	- 91	- 456	..	..
Bankernas utlandsställning ⁵	- 195	- 86	- 1 686	..	..

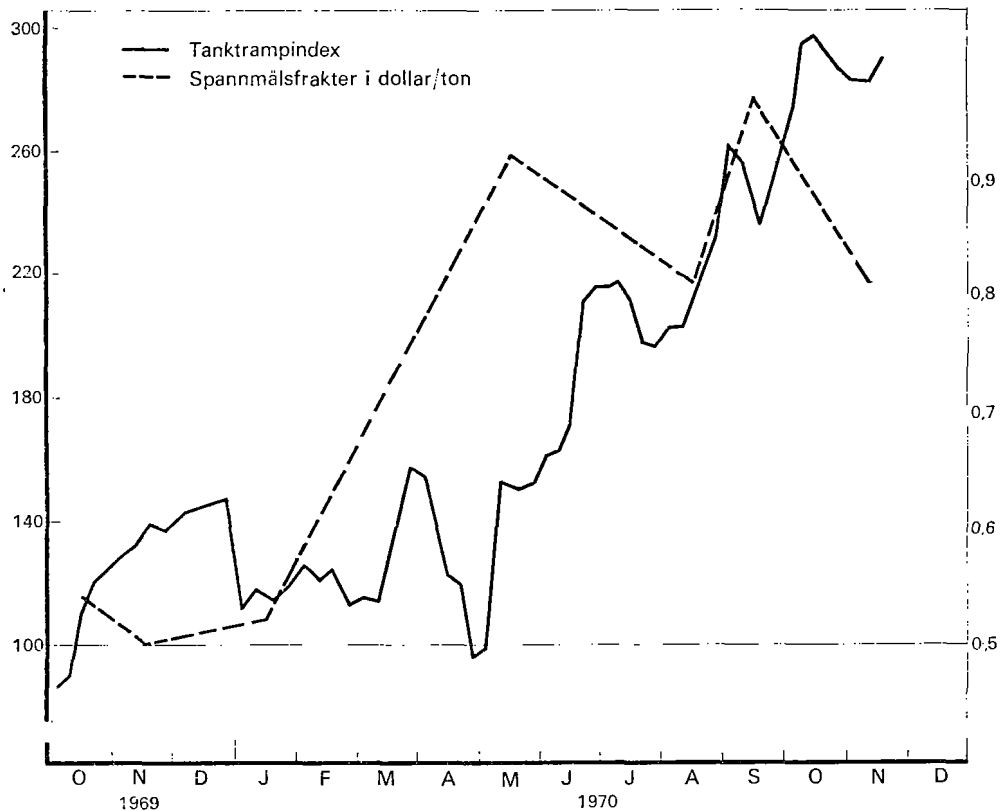
¹ Enligt handelsstatistiken.² Nettot av återutförelse och återinförelse, i utlandet direktlandad fisk, import av icke monetärt guld samt rabatter och koncernbidrag i samband med oljeimport.³ Överensstämmer — bortsett från halverad "korrigeringspost" — med saldot mellan import och export av varor och tjänster i försörjningsbalansen.⁴ Överensstämmer med riksbankens bytesbalansbegrepp.⁵ Valutareservens förändring jämte förändringar i affärsbankernas tidsposition.

Källor: Riksbanken, statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

terms of trade beräknas handelsbalansen visa ett överskott under 1971 med 370 milj. kr., vilket är en förbättring från 1970 med ungefär 1,75 miljarder kr.

Sjöfartsnettot för 1969 blev enligt den nu föreliggande definitiva statistiken (baserad på prestation) 1 955 milj. kr. eller av samma storlek som 1968, trots en begynnande kostnadsstegring som gjorde sig märkbar framför allt under den senare hälften av 1969. Intäkterna ökade drygt 5 1/2 % medan kostnaderna ökade med 12 %. Detta netto översteg det med stöd av s. k. kvartalsstatistiken preliminärt beräknade med 175 milj. kr. Kvartalsstatistiken bygger på inhämtade uppgifter från redarna om influtna betalningar för frakttjänster i utrikes sjöfart samt verkställda utbetalningar för kostnader i samband härmed. Betalningen för utförda prestationer 1969 hade således inte till fullo influtit före årsskiftet varför det överskjutande beloppet får betraktas som en handels-

Diagram III: 2. Fraktprisutvecklingen 1969—1970

Källor: Tanktrampindex: Mullion & Co. London; Spannmålsfrakter: Financia Times.

kredit och återfinns därför i posten övriga kapitaltransaktioner. Vid uppskattningen av 1970 års sjöfartsnetto på prestationsbasis har antagits att 100 milj. kr. av de influtna betalningarna enligt kvartalsstatistiken utgör betalning för prestation utförd under 1969.

Fraktmarknadssituationen har inte undergått några större förändringar under höstmånaderna 1970. Vad avser tankmarknaden föreligger en fortsatt hög tonnageefterfrågan med åtföljande höga fraktnoteringar för såväl tramp som timecharter. En viss dämpning av aktiviteten och nedgång i fraktsatserna har dock noterats för bulklaster. Den främsta orsaken härtill synes vara den japanska neddragningen av kolimporten, vilket fört med sig en ökad tonnageföretag tillgång på andra näraliggande marknader (spannmålstraderna) med viss nedgång i fraktsatserna som följd (se diagram 2). Under hösten synes å andra sidan läget ha ljusnat något för linjefarten. Man har lyckats att i viss utsträckning kompensera sig för de starka kostnadsstegringarna under i synnerhet första hälften av 1970. En regel om s. k. bunker surcharge har trätt i kraft, vilket innebär att

rederierna inom en s. k. linjekonferens ges rätt att höja tariffakten med en given procentsats när bunkerkostnaderna når en viss nivå.

Med hänsyn till det rådande mycket gynnsamma fraktmarknadsläget har antagits att bruttointäkterna under fjärde kvartalet blir av samma storleksordning som under det tredje medan kostnaderna antagits öka något. Sjöfartsnettot för 1970 har således preliminärt beräknats till 2 070 milj. kr. sedan hänsyn tagits till ovan relaterade avdrag på 100 milj. kr. Detta netto förutsätter en ökning av bruttointäkterna med 22 % och kostnaderna med 27 %. Att i nuvarande läge ställa en prognos för sjöfartsnettot 1971 ter sig mycket vanskligt. Fraktmarknadssituationen företedde ännu i början av december 1970 inga tecken på avmattning. Alltjämt tecknades timecharterkontrakt för tankfartyg i stor omfattning och till höga hyror, vilket skulle tyda på att man på befraktarhåll även framledes räknar med en kvardröjande tonnagebrist på denna marknad, en tonnagebrist som med stor sannolikhet får positiva återverkningar på andra näraliggande marknader. Bruttointäkterna har därför bedömts öka något även 1971. En stor osäkerhetsfaktor är vidare kostnadsutvecklingen. Ökningstakten synes ha avtagit något, men det förefaller befogat att även för 1971 räkna med en något snabbare ökningstakt för kostnaderna än för intäkterna. Det har därför i det här läget valts att för 1971 räkna med ett i stort sett oförändrat sjöfartsnetto.

Turistnettot för 1970 har preliminärt beräknats visa ett underskott på 1 725 milj. kr., vilket innebär en ökning 1969—1970 med ca 500 milj. kr. eller 40 %. Tillgänglig statistik för de tre första kvartalerna 1970 visar en ökning avseende svenska turisternas utgifter i utlandet med drygt 32 % jämfört med samma period 1969. Utländska turisternas utgifter ökade vid samma periodjämförelse med endast 14 1/2 %. Det preliminärt beräknade underskottet om 1 725 milj. kr. implicerar en fortsatt försämring under fjärde kvartalet 1970. Totalt för hela året innebär beräkningen en ökning av utgifterna med ca 31 % medan inkomsterna ökar endast 14 1/2 %.

Statistiken över turistutgifter bygger på försäljning av utländska resecheckar och sedlar, inlösen av svenska sedlar från utlandet samt banköverföringar för uppehållskostnader i utlandet. Självfallet avser dessa transaktioner ej enbart uppehållskostnader. Sålunda ingår valutor som används i samband med gränshandeln och man kan även ha skäl att antaga att utländska gästarbetare vid resor till hemlandet medför valutor avsedda för hemmavarande familjer eller utgör hemtagande av besparingar. I den mån detta sker i svensk valuta avspeglas det i den mängd sedlar som från utländska banker återsänds till Sverige för inlösen. Andelen återköpta svenska sedlar har varit i stort sett konstant och utgjorde 1969 nära 40 % av det totala resevalutautflödet.

Uppgifter om användningen av olika resevalutor och återköp av svenska sedlar från respektive land tyder på att andra valutor än så att säga

”rena” turistvalutor ökat kraftigt under 1970. Det kraftiga resevaluta-utflödet under året skulle således till väsentliga delar förklaras av ett ökat enskilt resande och de utgifter som uppstått i samband härmed. För denna uppfattning talar bl. a. uppgifter från första halvåret — då ökningen i utflödet var som störst — om att turistbyråerna skulle ha haft en dålig säsong, liksom även den av luftfartsverket rapporterade blygsamma ökningen på 2 % under samma period av antalet passagerare med sällskapsreseflyg från svenska flygplatser till utlandet. Uppgifter om charterflygtrafiken från Sverige till utlandet avseende perioden januari—oktober tyder emellertid på att denna ökat väsentligt under perioden juli—oktober. Totalt för januari—oktober blev ökningen ca 7 1/2 %.

Under antagande om att inflödet av resevaluta kommer att öka ungefär lika mycket 1971 som 1970, dvs. ca 14 % och att utflödet antar mera ”normala” proportioner och stannar vid en ökning på ca 16 %, har nettot av in- och utflöde av resevalutor för 1971 satts till 2 000 milj. kr.

Det negativa nettot för posten *övriga tjänster* beräknas för 1970 öka helt obetydligt och för 1971 har antagits ett ungefär lika stort under-skott.

Korrigeringsposten är avsedd att kompensera för det redovisningsbortfall som misstänks föreligga sedan början av 60-talet angående betalningar till Sverige, främst inom posten *övriga tjänster*. I början av 60-talet medgavs vissa lättnader i anmälningsplikten vad avser vissa betalningar till Sverige. Under de följande åren uppvisade betalningsstatistiken påtagliga avvikelser från det tidigare mönstret, vilket gav upphov till misstanken att ett stort redovisningsbortfall hade blivit följden. En korrigeringspost infördes som gavs värdet 100 milj. kr. 1962 och som därefter ökades med 100 milj. kr. per år. För 1969 uppgick alltså korrigeringsposten till 800 milj. kr. Fr. o. m. 1969 har tjänstebetalningarna till Sverige visat en påtagligt högre stegringstakt än tidigare. Detta har av riksbanken tolkats så att en förbättring av anmälningsfrekvensen av tjänstebetalningarna troligen kommit till stånd. Med hänsyn härtill har korrigeringsposten för 1970 och 1971 i tabell 3 fått ligga kvar på 1969 års nivå. I prognosen för posten *övriga tjänster* för 1971 har i konsekvens härmed kalkylerats med en fortsatt uppgång i betalningarna till Sverige, ungefär i linje med utvecklingen 1969 och 1970.

Transfereringsnettot beräknas uppvisa en försämring 1970 med endast 50 milj. kr. I 1969 års transfereringsnetto ingick dock efterskänkandet i januari 1969 av 100 milj. kr. på svenska statens kredit till Finland. Om man bortser från denna engångstransaktion blir alltså försämringen av transfereringsnettot 150 milj. kr. mellan 1969 och 1970. Det negativa nettot för de privata transfereringarna försämrades med 148 milj. kr. 1970. Det kan här nämnas att utländska gästarbetares kän-

da remitteringar till respektive hemländer fr. o. m. 1970 sammanförts till denna post. Beloppet för perioden januari—september uppgick till 44 milj. kr. men svarar sannolikt för endast en del av gästarbetarnas överföringar. Sådana överföringar torde också ingå i turistnettot såsom nämnts ovan. De offentliga transfereringarna domineras av gåvobiståndet till u-länder. För hela transfereringsnettot antas den negativa tillväxten 1971 bli större än 1970. Den större ökningen 1971 föranleds främst av ökade u-landsbetalningar men även av en ökad ränteutbetalning till följd av ökad upplåning utomlands.

Bytesbalansen för 1970 resulterar i ett underskott på 1 900 milj. kr., vilket innebär en försämring med 900 milj. kr. jämfört med 1969, varav ca 500 milj. kr. är att hänföra till det ökade utgiftsöverskottet i turistnettot. För 1971 visar kalkylen ett underskott på nära 600 milj. kr. vilket skulle innebära en förbättring av bytesbalansen med ca 1 300 milj. kr. Den kraftiga balansförbättringen är helt betingad av det väntade omslaget i varubalansen på drygt 1 700 milj. kr.

Kapitalbalansen, som under 1969 svängde om till ett valutautflöde på 219 milj. kr., har under 1970 åter vänt och syncs komma att uppvisa ett relativt stort kapitalinflöde. På grund av betydande eftersläpningar och ofullkomligheter i statistiken måste en bedömning av kapitalströmmarna bli ytterst osäker. Emellertid har en bedömning gjorts, vilken innebär att det under 1970 har skett ett nettokapitalinflöde av storleksordningen 800 milj. kr. Följande tablå visar föreliggande uppskattningar av de olika delposterna i kapitalbalansen.

<i>Kapitaltransaktioner. Milj. kr.</i>	1969	1970
Statliga kapitaltransaktioner	— 240	— 150
Värdepappershandel	— 127	290
Privata långfristiga lån	537	800
Direkta investeringar	— 426	— 550
Övriga privata kapitaltransaktioner	37	410
Kapitalbalans	— 219	800

Som framgår av tablå har en omsvängning i positiv riktning skett i alla delposter utom direkta investeringar. I fråga om värdepappershandeln hänför sig omslaget till svenska obligationsemissioner i utlandet på närmare 400 milj. kr. 1970. Denna upplåning avser i huvudsak finansiering av svenska företags utländska investeringar. Under 1969 ägde inga emissioner utomlands rum.

Posten övriga privata kapitaltransaktioner innehåller bl. a. en beräkning av vissa handelskrediter, såsom varvskrediter i samband med export av nybyggda fartyg, rederiers och flygbolags krediter vid import av fartyg och flygplan samt skillnaden mellan tullvärden och betalning för datamaskincr. Dessa transaktioner beräknas sammantaget ha resulterat i en nettokredittagning på ca 160 milj. kr. 1969 och ca 200 milj. kr. 1970. I posten övriga privata kapitaltransaktioner ingår också skill-

naden mellan sjöfartsnettot enligt den kvartalsvisa betalningsstatistiken och den årsvisa statistiken på prestationsbasis. Som framgått ovan har av differensen på 175 milj. kr. 1969 100 milj. kr. ansetts utgöra kreditgivning till utlandet medan en återbetalning av samma storlek förutsätts ha ägt rum 1970.

Överskottet i kapitalbalansen tillsammans med underskottet i bytesbalansen motsvarar för 1970 ett valutautflöde på drygt 1 miljard kr. Fram till utgången av november hade bankernas utlandsställning förbättrats med 371 milj. kr. Inberäknat tillskottet i januari 1970 av speciella dragningsrätter (SDR) hade valutareserven från ultimo december 1969 till ultimo november 1970 ökat med 143 milj. kr. Ett kraftigt omslag i restposten från minus en halv miljard kr. 1969 till ett högt positivt tal 1970 kan under sådana förhållanden noteras.

IV. Produktionen

1. Industrin

*Järnmalm*s brytningen 1970 beräknas ha legat ca 4 % under 1969 års produktionsnivå. Detta får ses mot bakgrund av gruvstrejken och dess följdverkningar. På grund av bl. a. begränsad tillgång på tonnage blev exportleveranserna något lägre än man tidigare räknade med och exportnedgången 1969—1970 blev 13 % i ton räknat (jfr avsnittet om utrikes-handeln). Denna produktions- och leveransutveckling ledde till en lagerminskning på närmare en halv miljon ton hos producenterna.

En fortsatt hög fraktnivå under 1971 placerar de svenska leverantörerna i ett relativt gynnsamt konkurrensläge. Exportleveranserna bedöms således kunna öka med ca 5 % 1970—1971 i ton räknat och även hemmaleveranserna beräknas öka. Produktionsökningen beräknas till ca 8 % och med nuvarande efterfrågebedömningar skulle man därmed erhålla en lagerökning på mellan en halv och en miljon ton hos producenterna.

Orderingången till de svenska *järn- och stålverken* som började stiga rodan i slutet av 1967 steg sedan rekordsnabbt från mitten av 1968 till mitten av 1969, men har därefter minskat successivt under andra halvåret 1969 och de tre första kvartalen 1970 framför allt vad gäller hemmamarknadsorderna. Ordertillströmningen var trots detta så stor att orderstockarna fortsatte att stiga ända fram till början av 1970, varefter de fallit något tillbaka. De låg dock i slutet av tredje kvartalet fortfarande på en mycket hög nivå.

Produktionen inom järn- och stålverken steg endast svagt under första halvåret 1970 bl. a. beroende på brist på arbetskraft och vissa råvaror. Ökningen jämfört med första halvåret 1969 stannade därför vid knappt 4 %. Produktionen kunde dock åter höjas under senare delen av 1970 främst som följd av ökad tillgång på arbetare och därmed ökat kapacitetsutnyttjande. Under de tre första kvartalen 1970 låg produktionen närmare 6 % över motsvarande period 1969.

För helåren 1970 och 1971 har produktionsutvecklingen bedömts med hjälp av en försörjningsbalans för handelsfärdigt järn och stål (tabell 1). Balansen ger en produktionsökning på ca 6 % 1970. Den vikande efterfrågan på hemmamarknaden jämte produktionsuppdragningen under andra halvåret resulterade i en något ökad export. Vidare skedde under året en kraftig uppbyggnad av de tidigare mycket starkt neddragna färdigvarulagren hos järnverken och dessa bedömdes av före-

Tabell IV:1. Försörjningsbalans för handelsfärdigt järn och stål, inkl. ämnen 1968—1971

Milj. kr., 1959 års producentpriser

	1968	1969	1970 prel.	1971 prognos
Produktion	3 445	3 662	3 890	4 095
Import	1 074	1 342	1 480	1 505
Summa tillgång	4 519	5 004	5 370	5 600
Export	1 613	1 739	1 780	1 960
Varuinsats	3 072	3 312	3 530	3 670
industri	2 690	2 908	3 135	3 270
byggnadsverksamhet	382	404	395	400
Lagerförändring	— 62	+ 130	+ 220	+ 130
Saldopost	— 104	— 177	— 160	— 160
Summa användning	4 519	5 004	5 370	5 600

Källa: Konjunkturinstitutet.

tagen som lagom stora vid slutet av tredje kvartalet 1970. Importens ökningstakt minskade högst avsevärt — sålunda dämpades importtillväxten från 25 % 1968—1969 till 10 % 1969—1970.

Inom andra metallverk stagnerade produktionen under 1970. För hela gruppen *järn- och metallverk* har produktionsökningen därför stannat vid drygt 5 % 1969—1970.

För 1971 bedöms produktionstillväxten inom järn- och stålverken bli drygt 5 %, vilket innebär att produktionen beräknas öka ytterligare något under första delen av året för att sedan stagnera. Den prognoserade dämpade inhemska efterfrågan torde möjliggöra en 10-procentig ökning av exportvolymen. Den svaga inhemska efterfrågan bör även leda till en ytterligare dämpad importökning och importvolymen kalkyleras öka med knappt 2 % 1970—1971. Samtidigt bedöms järnverkens färdigvarulager komma att öka dock i lägre takt än under 1970.

Inom andra metallverk beräknas produktionen 1971 stiga betydligt kraftigare än inom järn- och stålverken, varför produktionen för hela gruppen järn- och metallverk kalkyleras stiga med 6 % 1970—1971.

Orderläget för *varven* som förbättrades kraftigt under 1968 och 1969 var mycket gott även under 1970. Trots att orderingången inte nådde upp till 1969 års stora omfattning var den tillräcklig för att hålla orderstockarna på 1969 års nivå under första delen av 1970 och till och med stegra dem ytterligare under tredje kvartalet 1970. I konsekvens härmed bedömde över halva branschen i slutet av september orderstockarna som stora i förhållande till produktionsvolymen. Under 1970 har i motsats till 1969 exportorderna hävdats sig bättre än hemmamarknadsorderna. Den gynnsamma varvskonjunkturen har också medfört att priserna vid nybeställning av fartyg stigit ytterligare påtagligt under loppet av 1970.

Då det saknas tillförlitlig korttidsstatistik som kan utnyttjas för att bedöma produktionsutvecklingen inom varvsindustrin har denna för 1970 i stället bedömts med hjälp av en kalkyl baserad på uppgifter om export-, investerings- och lagerutvecklingen vad avser fartyg. Denna kalkyl tyder på att produktionsökningen 1969—1970 varit av ungefär samma storlek som ett år tidigare, dvs. omkring 8 %.

Kalkylen för fartygsbyggandet har förts fram även för 1971, baserad på de efterfrågeprognoser som nu föreligger. Kalkylen pekar på ungefär en halvering av ökningstakten 1970—1971 jämfört med ett år tidigare.

För ordergång till *verkstadsindustrin exklusive varv*, som ökade kraftigt 1968 och speciellt under 1969, skedde en uppbromsning under 1970. Nivån på ordergången var dock så hög att de redan vid årsskiftet 1969/1970 mycket stora orderstockarna fortsatte att växa, åtminstone under första delen av 1970, trots en samtidig, mycket kraftig produktionsuppdugning. Om man bortser från de stora svenska försvarsbeställningarna under första halvåret 1968, har exportorderna under hela perioden visat en mera positiv bild än hemmamarknadsorderna.

Det goda efterfrågeläget ledde till att produktionen 1970 ökade i samma höga takt som 1969. Uppgången var starkast under första delen av året och under de tre första kvartalen 1970 låg produktionen enligt statistiska centralbyråns månadsindex ca 11 1/2 % över nivån under motsvarande kvartal 1969. (När detta skrivs är dock beräkningarna för tredje kvartalet mycket preliminära.) Beräkningarna baseras på produktionsvärden i löpande priser, vilka deflateras med hjälp av producentprisindex. På grund av den osedvanligt starka prisstegringen under andra halvåret 1969 och första halvåret 1970 ökar osäkerheten i beräkningarna av den volymmässiga utvecklingen för denna period. Speciellt gäller detta för manufaktursectorn där de kraftigt höjda järn- och metallpriserna slagit igenom mest. Där har sannolikt en alltför kraftig deflatering av produktionsvärdena skett åtminstone för första halvåret. Ett studium av sysselsättnings- och produktivitetens utvecklingen för denna delbransch tyder på att så är fallet. En korrigering av manufaktursectorns produktion ger i stället för ovannämnda produktionsökning på 11 1/2 % en stegring på 12 1/2 % för hela branschen de tre första kvartalen 1970. För hela 1970 beräknas produktionen ha stigit med 11 % jämfört med 1969.

I tabell 2 presenteras en försörjningsbalans för verkstadsprodukter för perioden 1968—1971. Här måste dock nämnas att den import- och exportprisutveckling som redovisas i balansen avviker från den som presenteras i avsnittet om utrikeshandeln. Till en del beror avvikelserna på olika definitioner av begreppet verkstadsprodukter. Sålunda ingår här i såväl import som export t. ex. flygplan och vapen, vilket inte är fallet i kapitlet om utrikeshandeln. Framför allt förklaras skillnaderna

Tabell IV: 2. Försörjningsbalans för verkstadsprodukter, exkl. fartyg 1968—1971
Milj kr., 1959 års producentpriser

	1968	1969	1970 prel.	1971 prognos
Produktion	16 586	18 194	19 970	20 960
Import	6 503	7 652	8 740	9 000
Summa tillgång	23 089	25 846	28 710	29 960
Offentlig konsumtion	1 261	1 368	1 250	1 240
Privat konsumtion	4 197	4 699	4 910	5 050
nyinköp av bilar	1 432	1 548	1 480	1 480
övrigt	2 765	3 151	3 430	3 570
Investeringar i maskiner m. m.	6 024	6 172	6 540	6 920
offentliga	1 447	1 365	1 570	1 650
privata	4 577	4 807	4 970	5 270
Lagerförändring	- 41	+ 648	-1 280	+ 790
Export	7 026	8 049	9 700	10 770
Varuinsats	4 622	4 910	5 030	5 190
industri	1 971	2 114	2 250	2 350
byggnadsverksamhet	1 948	2 055	2 020	2 050
maskinunderhåll och reparationer	703	741	760	790
Summa användning	23 089	25 846	28 710	29 960

Anm. Denna balans mäter produktionen av de varor som definitionsmässigt klassificerats som verkstadsprodukter. Den visar för 1959—1960 en liten överskattning men för perioden 1960—1967 en systematisk underskattning jämfört med statistiska centralbyråns årsberäkningar över produktionsutvecklingen (mätt i förädlingsvärde) inom verkstadsindustrin, definierad som de arbetsställen som huvudsakligen tillverkar verkstadsprodukter. Avvikelsen torde emellertid inte enbart bero på denna definitionsolikhet. Den långsammare produktionsökningen enligt balansen kan sannolikt också hänföras till, dels systematiska fel i de på nationalräkenskaperna grundade beräkningarna av komponenterna på användningssidan och dels skillnaden i de prisdeflateror som använts vid produktionsvolymbereäkningarna resp. vid deflatering av nationalräkenskaperna. Försörjningsbalansens produktionsökning för prognosperioden korrigeras därför regelmässigt uppåt.

Källa: Konjunkturinstitutet.

emellertid av att de import- och exportprisindex som används i handelsstatistiken ej använts vid deflateringen i försörjningsbalansen eftersom dessa sannolikt överskattat prisstegringarna. Importen och exporten har i stället deflaterats med hjälp av ett prisindex som baserats på företagens uppgifter i enkäterna om verkstadsexporten. Importprisutvecklingen 1968 har dock reducerats med hänsyn till en kalkylerad sänkning av importpriserna till följd av devalveringarna i slutet av 1967, medan för 1969 antagits en något högre import- och exportprisutveckling än vad verkstadsenkäten visar. Under 1969 beräknas dessutom importpriserna ha ökat med ca 0,5 % mer än exportpriserna.

Produktionsuppgången under 1970 har främst tagits i anspråk av en ökning av exporten på drygt 20 % samt en mycket stor lageruppbyggnad. Den privata konsumtionen av verkstadsprodukter har stigit betydligt långsammare än 1969 dels berodande på en stark nedgång i personbilsförsäljningen men dels också på grund av en beräknad lägre

Tabell IV:3. Försörjningsbalans för sågade och hyvlade trävaror 1968—1971

1 000 kbm (barr- och lövträ)

	1968	1969	1970 prel.	1971 prognos
Produktion	10 803	11 030	11 485	11 600
Import	155	160	165	165
Summa tillgång	10 958	11 190	11 650	11 765
Export	6 395	6 815	6 750	6 685
Varuinsats	5 480	5 775	5 900	6 040
industri	3 380	3 560	3 720	3 840
byggnadsverksamhet	2 100	2 215	2 180	2 200
Lagerförändring	— 307	— 200	+ 200	+ 240
Saldopost	— 610	— 1 200	— 1 200	— 1 200
Summa användning	10 958	11 190	11 650	11 765

Källa: Konjunkturinstitutet.

ökning i försäljningen av övriga varaktiga konsumtionsvaror. De privata maskininvesteringarna beräknas ha ökat med ca 3 1/2 %, vilket är något mindre än 1969. Däremot har de offentliga maskininvesteringarna ökat med 15 % efter en nedgång 1969. Importvolymen beräknas ha stigit med ca 14 % 1969—1970.

1971 beräknas efterfrågan på verkstadsprodukter öka i långsammare takt än 1970, främst beroende på en prognoserad betydligt lägre tillväxt för exportvolymen, nämligen 11 %. Den privata konsumtionen av verkstadsprodukter väntas öka i något lägre takt än ett år tidigare — 3 % mot ca 4 1/2 %. Maskininvesteringarna prognoseras öka i samma takt som ett år tidigare — ca 6 % — varvid uppgången till skillnad från 1970 beräknas bli mera jämnt fördelad på privata och offentliga investeringar. Lagerinvesteringarna har kalkylerats bli av betydligt lägre omfattning än under 1970 — nedgången faller framför allt på halvfabrikat och varor i arbete medan en ökad lagerinvestering förutses för färdigvarulagren inom industrin. En kraftig dämpning i importtillväxten jämfört med de närmast föregående två åren beräknas ske; volymökningen väntas stanna vid endast 3 % 1971. Med denna utveckling pekar balansen efter sedvanlig korrigering (jfr not till tabell 2) på en produktionsökning på ca 6 % 1970—1971.

I tabell 3 återges en försörjningsbalans för sågade och hyvlade trävaror. Produktionsuppgiften för 1968 är hämtad ur den definitiva industristatistiken. Motsvarande uppgift för 1969 är preliminär och hämtad från korttidsstatistiken, vilken visar en produktionsökning på endast ca 2 % 1968—1969. En så låg produktionsstillväxt förefaller emellertid föga trolig med hänsyn till den kraftiga tillväxten av exportleveranserna, samtidigt som aktiviteten inom byggnadsverksamheten och de träkonsumerande delarna av industrin ökat kraftigt. Även övrig information, bl. a. konjunkturbarometern, tyder på att korttidsstatistiken

underskattat produktionstillväxten. Den i balansen angivna lagerminskningen under 1969 i producent-, förbrukar- och handelsledet sammantaget är också osäker. Lagerstatistiken är omlagd och baseras nu på ett urval som uppräknats till totalnivå. Producentledets lagerminskning förefaller därvid ha blivit underskattad. Med den produktions- och lagerutveckling som statistiken således för närvarande visar erhålls i balansen en mycket kraftig nedgång i saldoposen. Om produktionen i stället beräknas direkt ur balansen med oförändrad saldopost 1968 och 1969 och en kraftigare, mera sannolik lagerminskning 1969 läggs in — på säg drygt 300 tusen kbm — erhålls ur balansen en produktionsökning 1968—1969 på $6\frac{1}{2}\%$. Med hänsyn till dels vad som ovan anförts, dels till de stora avvikelser som funnits 1967 och 1968 mellan industristatistiken och korttidsstatistiken har konjunkturinstitutet räknat med en produktionsökning på $6\frac{1}{2}\%$ 1968—1969 i de följande kalkylerna över produktionstillväxten inom totala träindustrin samt avverkningar inom skogsbruket.

Exporten 1970 beräknas preliminärt ha uppgått till 6 750 tusen kbm, vilket innebär någon minskning från den mycket höga nivån 1969. Den inhemska konsumtionsutvecklingen har samtidigt varit svag genom den neddragna aktiviteten inom byggnadsverksamheten. Producentlagren har av barometerdata att döma stigit under året från den kraftigt neddragna nivån vid årsskiftet 1969/1970. Samtidigt torde även lagren ha ökat i handels- och förbrukarledet. Här har kalkylrats med en lagerökning av storleksordningen 200 tusen kbm i producent-, handels- och förbrukarledet sammantaget. Den ur balansen framsalderade produktionstillväxten under 1970 blir med denna efterfråge- och lagerutveckling drygt 5% om man tar hänsyn till den tidigare nämnda korrigeringen för 1969.

Som framgår av avsnittet om utrikeshandeln beräknas exportleveranserna 1971 bli något lägre än 1970. Den inhemska förbrukningen kan samtidigt förutses öka långsamt både inom industrin och byggnadsverksamheten. Denna utveckling skulle med ett antagande om en fortsatt lageruppbyggnad i producent-, handels- och förbrukarledet sammantaget leda till en produktionsökning 1970—1971 på ca 1%.

Av tillgängliga informationer att döma ökade produktionen inom gruppen *träindustri exklusive sågverk* relativt kraftigt under första halvåret — främst inom byggnadssnickerierna. Genom den neddragna aktiviteten inom byggnadsverksamheten kom emellertid tillväxten att dämpas under andra halvåret. För hela 1970 torde produktionsökningen ha stannat vid ca 5% jämfört med 1969.

Med hänsyn till den prognoserade svaga tillväxten i byggnadsverksamheten och konsumtionen 1971 beräknas produktionsökningen inom gruppen *träindustri exklusive sågverk* bli omkring 1% 1970—1971.

En summering av de ovan redovisade utvecklingstendenserna inom

träindustrins olika delbranscher skulle för den *totala träindustrin* innebära en produktionsökning 1969—1970 på ca 5 % och en produktionsökning 1970—1971 på ca 1 %.

Efterfrågan på *massa* var mycket stark i början av 1970 och marknaden karakteriserades av en viss knapphet på massa. Försäljningarna för andra halvåret fick ett mycket snabbt förlopp och redan i slutet av juli var andra halvårets produktion placerad. Det goda avsättningsläget har medgivit höjda priser på såväl hemma- som exportmarknaden.

Produktionsresurserna inom massaindustrin var fullt utnyttjade under 1970. Produktionen ökade långsamt under första halvåret till följd av driftsnedläggningar inom dissolving- och sulfitsektorerna under 1969 men stegrades kraftigt under andra halvåret genom ett mycket högt körningstempo under sommaren i förening med kapacitetstillskott inom sulfatsektorn.

Produktionen av kemisk avsalumassa beräknas ha uppgått till 3,9 miljoner ton, vilket innebär en volymökning 1969—1970 på 6 %. Tillverkningen av den mekaniska massan beräknas dock ha minskat något då de integrerade företagen i ökad utsträckning använt massan till den egna papperstillverkningen. Sålunda beräknas ökningen av totala avsaluproduktionen bli knappt 6 % 1969—1970.

Leveranstakten var låg under vintern till följd av skeppningssvårigheter och producentlagren ökade kraftigt, men leveranserna steg kraftigt under perioden maj—september varvid lagren reducerades. Under senhösten torde emellertid leveranstakten ha dämpats bl. a. till följd av att köparna synes något ha bromsat upp hemtagningen av massan.

För året som helhet beräknas totala leveranserna något ha understigit produktionen varvid exportleveranserna beräknas ha ökat 2 1/2 % medan hemmamarknadsleveranserna minskat något jämfört med 1969. Lagren skulle därmed ha ökat något under 1970 från den mycket låga lagernivån som nåddes vid årsskiftet 1969/1970.

Som framgår av avsnittet om utrikeshandeln inrymmer exportprognosen för massa 1970—1971 vida osäkerhetsmarginaler. En ökning av exportleveranserna på 3 à 4 % har dock ansetts möjlig och hemmamarknadsleveranserna beräknas öka i ungefär samma takt. Produktionsökningen 1970—1971 beräknas bli drygt 2 %, vilket skulle innebära en i stort sett oförändrad lagernivå. Kapacitetstillskotten 1971 blir dock något större än den beräknade produktionsökningen varför körningstempot torde bli något lugnare än under 1970.

Produktionen inom *pappers- och pappindustrin* uppgick under 1970 enligt preliminära beräkningar till 4,4 miljoner ton papper och papp, vilket innebär en ökning på omkring 6 % jämfört med 1969. Betydande produktionsökningar noteras för tidningspapper, journalpapper, kraftpapper samt vissa kvaliteter av papp och kartong.

Utvecklingen på leveranssidan blev emellertid svagare, främst till följd av en långsam tillväxt av hemmamarknadsleveranserna, vilket medförde en ansvällning av producentlagren.

Under 1971 förutses i stort sett samma ökningstakt för pappersexporten som under 1970. Samtidigt beräknas hemmamarknadsleveranserna fortsätta öka långsamt. Denna efterfrågeutveckling skulle medföra en produktionsökning 1970—1971 på ca 3 % räknat i volym förutsatt en viss lagerneddragning i producentledet. Kapacitetstillväxten blir samtidigt något större än den beräknade produktionsökningen varför kapacitetsutnyttjandet förutses sjunka.

Produktionsvolymen inom *livsmedelsindustrin inklusive dryckesvaru- och tobaksindustrin* ökade preliminärt 1969—1970 med ca 4 %. Den egentliga livsmedelsindustrins produktionsökning uppgick till ca 4 1/2 %, vilket trots en starkare konsumtionsökning än 1969 medfört en kraftig lageransvällning på färdigvarusidan under 1970. Dryckesvaru- och tobaksindustrins ökningstakt stannade vid ca 2 %.

Produktionsvolymens ökningstakt 1970—1971 beräknas för hela sektorn komma att bli lägre, eller ca 2 %. Detta mot bakgrund av en prognoserad lägre ökningstakt av livsmedelskonsumtionen samtidigt med en beräknad mindre lagerinvestering.

Produktionen inom *textil-, beklädnads- och sömnadsindustrin* beräknas ha minskat med ungefär 1 1/2 % under de tre första kvartalerna 1970 jämfört med motsvarande period 1969. Textilindustrins produktion föll enligt produktionsindex med 1 % och tillbakagången för beklädnadssektorn (exkl. trikå) uppskattas till drygt 2 %. För helåret 1970 beräknas totala sektorns produktionsminskning ha varit ca 2 %.

Produktionsutvecklingen 1971 har bedömts på basis av en försörjningsbalans för beklädnadsvaror (exkl. trikåvaror). I denna har kalkylerats med en inhemsk efterfrågeökning (inkl. lager) på 1 %, och en exportvolymökning på ca 20 %, medan importvolymökningen beräknas bli 12 %, dvs. något större än 1970. Dessa uppskattningar leder till en produktionsminskning på ca 3,5 % — för beklädnadssektorn (inkl. beklädnadsvaror av trikå). För textilindustrin (exkl. trikåvaror) samt sömnadsindustrin beräknas nedgången bli drygt en procentenhet större. Totala textil-, beklädnads- och sömnadsproduktionen skulle därmed minska med 4 % från 1970 till 1971.

De hittills berörda branscherna svarar för närmare 80 % av den totala industriproduktionen. För återstående industrisektorer, som i tabell 4 ingår under benämningen *övriga branscher*, är produktionsutvecklingen efter 1968 till övervägande delen tills vidare mycket bristfälligt belyst. Den i tabellen angivna utvecklingen 1969—1971 syftar huvudsakligen till att ge en ungefärlig uppskattning av produktionsförändringarna inom dessa branscher sammantagna. Jord- och stenindustri, kemisk-teknisk samt grafisk industri utgör de förädlingsvärde-

Tabell IV:4. Industriproduktionens utveckling 1969—1971

Procentuella volymförändringar

	1969—1970 prel.	1970—1971 prognos
Järnmalmgruvor	— 4	8
Järn- och andra metallverk	5	6
Verkstadsindustri, exkl. varv	11	6
Varv	8	4
Träindustri ¹	5	1
Massaindustri	6	2
Pappers- och pappindustri	6	3
Livsmedelsindustri ²	4	2
Textil- och beklädnadsindustri	— 2	— 4
Övriga branscher, exkl. varv	8	4
Totala industrin	7,5	4,5

¹ Inkl. wallboard.² Inkl. dryckesvaru- och tobaksindustri.

Källa: Konjunkturinstitutet.

mässigt tyngst vägande branscherna inom gruppen, som också innefattar läder-, pappersvaru- och gummivaruindustri.

Den låga aktiviteten inom byggnadsverksamheten synes ha medfört att produktionsvolymen inom *jord- och stenindustrin* enligt preliminära beräkningar kom att minska något under 1970. Den förutsedda fortsatt svaga aktivitetsutvecklingen inom byggnadsverksamheten väntas medföra att produktionsvolymen fortsätter att minska något även under 1971.

Produktionsvolymen inom den *kemiska industrin* som under hela 60-talet haft en stark ökningstakt uppvisar även under 1970 en markant tillväxt. Enligt preliminära beräkningar skulle ökningstakten uppgå till 14 å 15 %. Under första halvåret 1970 var produktionsökningen fortsatt kraftig medan en viss dämpning synes ha inträffat under andra halvåret. Starkt bidragande härtill är en klar dämpning i ökningstakten för petroleumraffinaderierna. En fortsatt låg ökningstakt för denna del av den kemisk-tekniska industrin tillsammans med en förutsedd betydligt lägre tillväxt än 1969 och 1970 för övriga delar av branschen medför att produktionsvolymens ökning under 1971 kalkyleras stanna vid ca 9 %.

Enligt preliminära beräkningar synes en påtaglig dämpning i produktionsvolymens tillväxt under 1970 ha inträffat jämfört med 1969 för *pappersvaruindustrin* medan ökningstakten varit ungefär densamma de båda åren för den *grafiska industrin* och *gummivaruindustrin*. För 1971 prognoseras gummivaruindustrins ökningstakt bli ungefär densamma som 1970, medan en fortsatt dämpning förutses för pappersvaruindustrin. För den grafiska industrin beräknas produktionsvolymen under 1971 bli av i stort sett samma omfattning som under 1970. Från en relativt stark produktionsökning under 1969 inom *läderindustrin* synes under 1970 en omsvängning ha ägt rum till en produktionsminskning

på ett par procent. Även för 1971 torde man få räkna med en produktionsminskning på ett par tre procent.

Totalt för gruppen *övriga branscher* ger den ovan redovisade produktionsutvecklingen för delbranscherna en produktionsökning på ca 8 % 1969—1970 — att jämföra med 10 1/2 % närmast föregående år — och en produktionsökning 1970—1971 på drygt 4 %.

Genomgången av de olika industribranschernas utveckling under 1970 ger till resultat, att den *totala industriproduktionen* beräknas ha ökat med ca 7 1/2 % 1969—1970, dvs. något litet mindre än ett år tidigare, då ökningen enligt preliminära beräkningar var ca 8 %. Tillväxten tycks ha varit ungefär lika stark under loppet av 1969 och första halvåret 1970, medan en dämpning tycks ha skett under andra halvåret 1970. För hela 1970 beräknas produktionsökningen liksom 1969 ha varit mycket hög inom verkstadsindustrin och den kemiska industrin. En något högre tillväxt än 1969 noteras för livsmedelsindustri och massa-industri, medan järn- och metallverk samt pappersbruk visar en mindre ökning än ett år tidigare. Järnmalmsbrytningen uppskattas på grund av gruvstrejken ha minskat med ca 4 %. Vidare har ett omslag skett i produktionen inom textil- och beklädnadsindustrin till en beräknad minskning med ca 2 %.

De ovan redovisade produktionsförändringarna för industrins olika branscher skulle för industrin som helhet ge en produktionsökning på ca 4 1/2 % 1970—1971. Dämpningen i ökningstakten jämfört med ett år tidigare berör flertalet branscher — undantag utgör järnmalmsgruvorna samt järn- och metallverken. Tyngst vägande är den beräknade kraftiga uppbromsningen inom verkstadsindustrin.

2. Skogsbruket

De konsekvenser den ovan redovisade produktionsutvecklingen inom skogsindustrierna beräknas få för skogsbruket har tillsammans med export-, import- och lagerprognoser för rundvirke sammanställts i en försörjningsbalans (tabell 5).

Förbrukningen av massaved beräknas under 1970 ha fortsatt öka i samma höga takt som under 1969 medan sågtimmeråtgången ökat något långsammare. Med en antagen trendmässig minskning av förbrukningen av övrigt rundvirke beräknas sålunda totala förbrukningen ha ökat med ca 5 % 1969—1970.

Skogsavverkningarna har rönt en speciell inverkan av de under hösten 1969 inträffade stormfällningarna. I första hand har sågtimmeret tillvaratagits vilket redan under 1969 men främst under 1970 resulterat i betydande öknningar av sågtimmerlagren. Den strukturellt betingade nedskärningen av massavedslagren beräknas ha fortsatt under 1970. Sågtimmerexporten mer än fördubblades under 1970 samtidigt som även mas-

Tabell IV:5. Försörjningsbalans för rundvirke 1968—1971

1 000 kbm, fast mått utan bark (barr- och lövträ)

	1968	1969	1970 prel.	1971 prognos
Produktion	49 390	53 800	59 020	58 600
sågtimmer	20 180	22 050	23 730	22 730
massa- och boardved	25 110	27 760	31 430	32 110
övrigt rundvirke	4 100	3 990	3 860	3 760
Import	340	400	590	620
Summa tillgång	49 730	54 200	59 610	59 220
Export	2 790	3 180	4 170	3 580
Lagerförändring	— 3 560	— 2 290	— 500	— 900
Förbrukning	50 500	53 310	55 940	56 540
sågtimmer	20 130	21 460	22 540	22 720
massa- och boardved	26 380	27 970	29 630	30 160
övrigt rundvirke	3 990	3 880	3 770	3 660
Summa användning	49 730	54 200	59 610	59 220

Källa: Konjunkturinstitutet.

savedsexporten ökade mycket kraftigt. De totala avverkningarna beräknas sålunda ha ökat ca 10 % 1969—1970.

Under 1971 kalkyleras med en långsam förbrukningsökning både av massaved och sågtimmer. Totala förbrukningen skulle således öka ca 1 % 1970—1971. Rundvirkesexporten beräknas falla tillbaka 1971 samtidigt som lagren både av massaved och sågtimmer beräknas minska. Därmed beräknas avverkningarna 1971 i stort sett bli lika stora som under 1970.

3. Övriga näringsgrenar och den totala produktionen

Jordbrukets bidrag till bruttonationalprodukten beräknas av statens jordbruksnämnd ha varit så gott som oförändrat 1969—1970, efter att ha minskat kraftigt 1968—1969 till följd av den torra sommaren. För 1970—1971 däremot väntas en ökning av jordbrukets bidrag till bruttonationalprodukten om ca 4,5 %. Det är framför allt vegetabilieproduktionen som väntas öka 1970—1971. Tillväxten torde bli ca 7 % — under förutsättning av normalskörd — mot en ökning för animalieproduktionen på 1 %. Under de två föregående åren har produktionen av animalier minskat med ca 3—3,5 % årligen, medan vegetabilieproduktionen först minskat kraftigt 1968—1969 och sedan ökat med 12,5 % 1969—1970.

Skogsbrukets förädlingsvärde beräknas ha ökat med inemot 6,5 % 1969—1970. En i stort sett oförändrad produktionsvolym är att vänta 1970—1971.

Den totala *industriproduktionens* tillväxt 1969—1970 beräknas till ca 7,5 %. För 1970—1971 väntas tillväxttakten bli ca tre procent-

enheter lägre. Produktionsutvecklingen för olika branscher beskrivs utförligt i avsnitt 1 i detta kapitel.

Centrala driftledningens beräkning av *elkraftproduktionen* för 1969—1970 ger en ökning på ca 4,5 %. Uppgången är helt beroende på ökningen av värmekraftproduktionen. 1970—1971 väntas den totala elkraftproduktionen öka med drygt 11 %. Hela ökningen väntas falla på produktionen av vattenkraft, medan värmekraftproduktionen väntas minska till 1969 års nivå. Förbrukningen av elkraft för prima ändamål — dvs. förbrukning exklusive tillfälliga leveranser av överskottskraft — beräknas ha ökat med inemot 6 % 1969—1970 och ökningen 1970—1971 väntas bli ca 8 %.

I kapitel VII beskrivs utvecklingen inom *byggnads- och anläggningsverksamheten*. Bruttoinvesteringarna i byggnader och anläggningar beräknas ha minskat med knappt 2 % i volym 1969—1970. För 1970—1971 väntas en svag volymökning på inemot 0,5 %. Inkluderas byggnadsunderhållet beräknas volymminskningen till 1,5 % 1969—1970 och uppgången till drygt 0,5 % 1970—1971.

Med ovan nämnda förändringstal kan produktionen av varor och kraft beräknas ha ökat med ca 5,5 % 1969—1970 och för 1970—1971 väntas tillväxttakten bli 4 %. Den något lägre tillväxttakten för 1970—1971 beror främst på uppbromsningen i industriproduktionens tillväxttakt.

Den *offentliga tjänsteproduktionens* ökningstakt 1969—1970 beräknas till inemot 5,5 %, medan tillväxttakten 1970—1971 väntas stanna vid 4 %. Om man förutsätter en trendmässig utveckling av den *privata tjänsteproduktionen* med 4,5 % 1969—1970 beräknas produktionstillväxten för de totala tjänsterna ha blivit drygt 4,5 %. En relativt svag ökningstakt för produktionen av privata tjänster på 3 % 1970—1971 beräknas leda till en ökning av den totala tjänsteproduktionen på knappt 3,5 %. Den privata tjänsteproduktionen består till ungefär 50 % av varuhandelns produktionsinsats. Den i kapitel VI förutsatta svaga tillväxten i den privata konsumtionen 1970—1971 torde leda till en uppbromsning i varuhandelns produktionstillväxt och därmed även en relativt svag tillväxt för den privata tjänsteproduktionen.

Bruttonationalproduktens tillväxt, mätt från produktionssidan, skulle med ovan angivna antaganden om den privata tjänsteproduktionens ökningstakt, bli 5 % 1969—1970, medan tillväxttakten för 1970—1971 väntas bli något långsammare, eller 3,5 %. Statistiska centralbyråns beräkningar av bruttonationalprodukten, mätt från användningssidan, ger en ökning på knappt 4,5 % 1969—1970. För 1970—1971 visar de prognoser som framlagts i de olika specialkapitlen att ökningen skulle bli drygt två procentenheter lägre. Enligt den slutliga bedömning som gjorts i kapitel I skulle nedgången dock stanna vid 1,5 procentenheter. Differensen mellan beräkningarna från produktions- respektive användnings-

sidan skulle därmed bli drygt en halv procentenhet såväl 1969—1970 som 1970—1971.

	Förändring i produktionsvolym		procent
	1969—1970	1970—1971	
	procent	milj. kr. i 1970 års priser	procent
Jordbruk	0	150	4,5
Skogsbruk	6,5	0	0
Industri	7,5	2 100	4,5
Elkraftproduktion	4,5	450	11
Byggnadsverksamhet	— 1,5	100	0,5
<i>Summa varu- och kraftproduktion</i>	<i>5,5</i>	<i>2 800</i>	<i>4</i>
Offentliga tjänster	5,5	1 050	4
Övriga tjänster	4,5	2 000	3
<i>Summa tjänstesektorer</i>	<i>4,5</i>	<i>3 050</i>	<i>3,5</i>
Total produktion	5	5 850	3,5

V. Arbetsmarknaden

1. Arbetsmarknaden under 1970

Den svenska arbetsmarknaden karakteriserades under 1970 av högt resursutnyttjande och uttalad arbetskraftsbrist. Efterfrågan på arbetskraft, mätt med antalet obesatta platser vid månadens mitt, nådde säsongsgrensat sin högsta nivå i maj 1970 efter att ha stigit snabbt i en i det närmaste obruten takt från hösten 1968. Fr. o. m. juni 1970 har dock antalet obesatta platser stadigt minskat. Säsongsgrensat synes också arbetslösheten ha visat en stigande tendens, främst mot slutet av året. Även om sålunda arbetskraftsefterfrågan minskade under loppet av året var bristen på arbetskraft vid slutet av året fortfarande betydande inom delar av ekonomin.

Den såväl 1969 som 1970 höga arbetskraftsbristen hade till följd att nettoinvandringen blev större än tidigare registrerat. Under 1969 invandrade netto ca 44 000 personer. Under de första tio månaderna av 1970 uppgick invandringen till drygt 42 000 personer netto, och av dessa hade drygt 26 000 personer finskt medborgarskap.

Folkmängden i åldrarna 20—64 år ökade mellan 1968 och 1969 med 0,8 %. Ökningen från 1969 till 1970 beräknas bli lika stor, eller ca 40 000 personer. Det har då förutsatts att nettoinvandringen under hela 1970 blivit något större än 1969. Av de invandrande beräknas något mer än hälften vara i åldrarna 20—64 år.

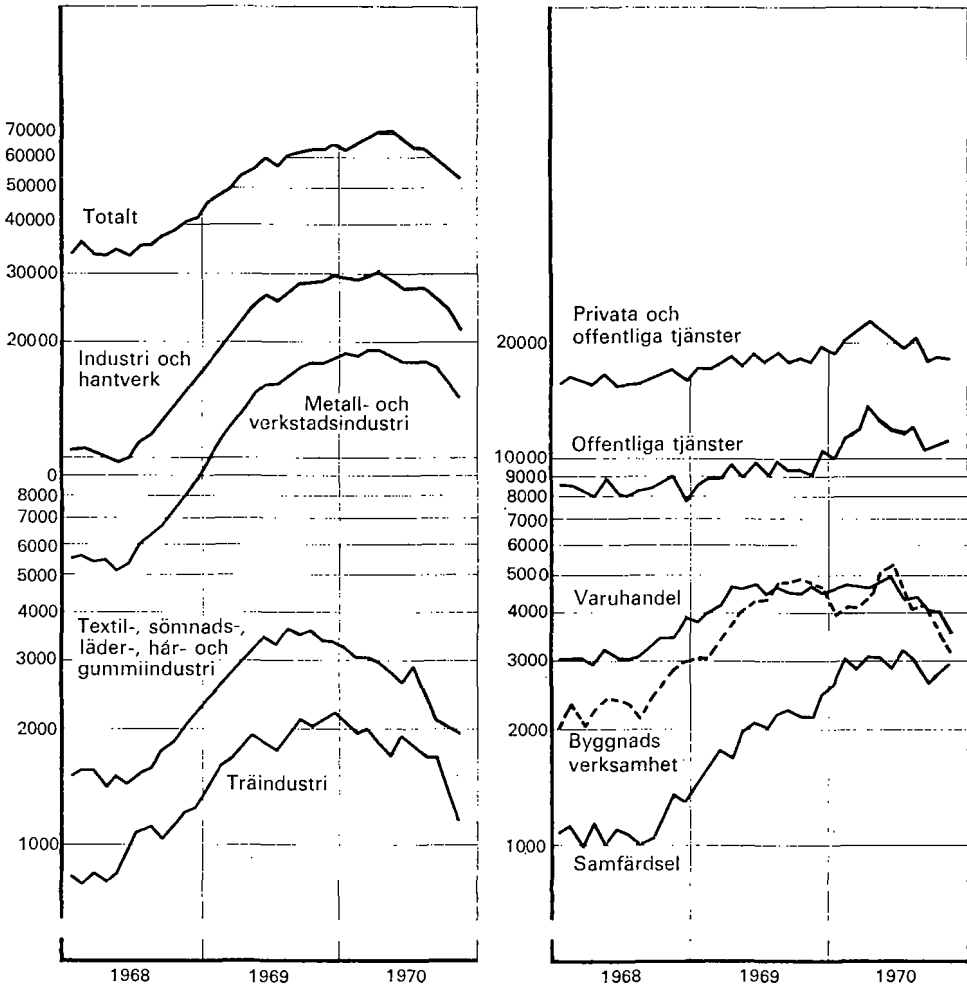
Efterfrågan på arbetskraft

Serien över vid arbetsförmedlingarna kvarstående obesatta platser vid månadens mitt kan användas för att belysa i vilken riktning arbetskraftsefterfrågan utvecklas. Serien redovisas med fördelning på näringsgrenar och på län. Fr. o. m. april 1968 har antalet obesatta platser varje månad varit högre än motsvarande månadstal för föregående år. Värdena under perioden januari—augusti 1970 har därmed varit de högsta sedan statistikens tillkomst. Skillnaden gentemot 1969 blev dock allt mindre och i september 1970 registrerades en nedgång jämfört med samma månad föregående år. I december 1970 uppgick antalet obesatta platser till 43 490, en nedgång med 28 % från december 1969. En nedgång med 4 % noterades i jämförelse med december 1965.

I diagram 1 visas för några näringsgrenar säsonggrensade kurvor för serien över obesatta platser t. o. m. november 1970. Den snabba uppgången till andra kvartalet 1970 och nedgången därefter framgår klart av

Diagram V:I Antal lediga platser vid månadens mitt 1968—nov. 1970

Säsongrensade månadsdata. Log. skala

Källor: Arbetsmarknadsstyrelsen och konjunkturinstitutet.

diagrammet. Mellan november och december 1970 ägde en fortsatt nedgång rum. Utvecklingen är främst hänförlig till industrin, och däribland företrädesvis till den tungt vägande metall- och verkstadsindustrin. Inom textilindustrin m. m. nåddes toppen redan under tredje kvartalet 1969, varefter nedgången varit snabb. Vändpunkten kom vid årsskiftet inom träindustrin, medan den kom något senare inom massaindustrin. Inom byggnadsverksamheten noterades efter en nedgång till första kvartalet 1970 åter en uppgång till juni, varefter nedgången ånyo satte in. Ser man på varuhandeln låg den icke tillgodosedda efterfrågan på en ungefär oförändrad nivå fram till juni 1970. Den höga nivån inom samfärdseln under första halvåret sänktes något under tredje kvartalet. Efter en markerad stegring fram till april 1970 minskade den icke tillgodosedda efter-

Tabell V:1. Den registrerade arbetslösheten 1969 och 1970 regionalt och branschvis
Kvartalsgenomsnitt

	Arbetslöshetsförsäkrade				Samtliga arbetslösa	
	Industri- arbetare	Byggnads- arbetare	Skogs- arbetare	Övriga	Totalt	Kvinnor
<i>I. Antal registrerade arbetslösa 1970</i>						
1. Hela landet						
I	9 740	15 560	1 950	13 070	47 030	9 400
II	8 320	7 260	1 770	8 810	32 520	8 430
III	10 040	3 050	1 150	7 440	28 350	9 440
IV	10 580	7 080	1 380	10 830	38 140	12 060
2. Södra och mellersta Sverige						
I	6 410	9 020	190	7 470	26 370	3 930
II	5 480	3 510	90	4 210	16 220	3 430
III	7 200	1 540	60	4 100	16 160	3 540
IV	7 610	3 880	120	5 860	21 590	7 400
3. Värmland, Dalarna och Norrland						
I	3 330	6 540	1 760	5 600	20 660	5 470
II	2 840	3 750	1 680	4 600	16 300	5 000
III	2 840	1 510	1 090	3 340	12 190	5 900
IV	2 970	3 200	1 260	4 970	16 550	4 660
<i>II. Förändring från motsvarande period 1969</i>						
1. Hela landet						
I	-3 390	- 340	-590	50	-4 870	- 350
II	-1 290	140	-730	- 60	-1 330	1 070
III	430	100	-320	940	2 120	2 130
IV	1 460	670	-240	1 790	6 130	3 660
2. Södra och mellersta Sverige						
I	-2 650	- 300	- 30	120	-3 820	430
II	- 790	260	- 40	80	- 430	570
III	490	160	- 40	670	1 590	730
IV	1 560	830	0	890	4 620	3 770
3. Värmland, Dalarna och Norrland						
I	- 740	- 40	-560	- 70	-1 050	- 780
II	- 500	- 120	-690	- 140	- 900	500
III	- 60	- 60	-280	270	530	1 400
IV	- 100	- 160	-240	900	1 510	- 110

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen.

frågan inom de offentliga tjänsterna. Från september till november noterades dock en viss uppgång, som mellan november och december ånyo avlöstes av en nedgång.

Vid arbetsförmedlingarna registreras även det totala antalet lediga platser under månaden. Under perioden januari—november 1970 var an-

talet lediga platser 6 % lägre än under motsvarande period 1969. Ökningar noterades främst inom yrkesgruppen skogsarbete, men värdena var högre även för bl. a. vårdarbete och pedagogiskt arbete. I övrigt var värdena lägre än föregående år, med betydande minskningar inom textil- och sömnadsarbete. Totalt sett blev nedgångarna kraftigare mot slutet av perioden och i november 1970 var antalet lediga platser 16 % lägre än i oktober 1969.

I konjunkturinstitutets höstrapport redogjordes utförligt för utvecklingen av arbetskraftsbristen, såsom den framkommer i barometerundersökningarna för industrin och byggnadsverksamheten. Det framgick där att andelen industriföretag som uppgivit brist på yrkesarbetare steg kraftigt från första till andra kvartalet 1969, varefter den höga nivån varit ungefär oförändrad till september 1970. För de främst hemmamarknadsinriktade industrierna synes dock tendensen ha varit nedåtriktad mot slutet av perioden. En motsvarande utvecklingsbild erhöles också för grupperna andra arbetare än yrkesarbetare samt tjänstemän. Av preliminära resultat från konjunkturbarometern i december 1970 framgår att andelen företag som uppgivit brist på olika arbetstagar-kategorier sjunkit relativt kraftigt från september till december. Inom byggnads- och anläggningsverksamheten var bristtalen höga i september 1970, om än något lägre än i juni. Främst efterfrågades träarbetare och betongarbetare. Även här har bristtalen minskat.

Arbetskraftsbristen inom industrin har haft till följd att rörligheten legat på en hög nivå. Således har antalet avgångna industriarbetare i procent av antalet anställda arbetare varit detsamma under större delen av perioden januari—oktober 1970 som 1969. Däremot har andelen nyanställda arbetare minskat något.

Arbetslöshet m. m.

Under perioden januari—november 1970 berördes totalt 18 790, varav inom industrin 16 600, arbetstagare av varsel om personalinskränkningar mot 9 620 under samma period 1969. Kraftiga ökningar noterades inom textil- och sömnadsindustrin och antalet berörda arbetstagare — 6 690 — var därmed även högre än värdet för hela 1966, vilket var det tidigare högsta värdet under 60-talet. Ökningarna var betydande även inom träindustrin, framför allt under den senare delen av året, och det tidigare högsta värdet överskreds också här. Inom metall- och verkstadsindustrin uppgick antalet berörda arbetstagare till 2 230, vilket var något lägre än under samma period 1969.

I tabell 1 ges uppgifter om den arbetslöshet som registreras vid arbetsförmedlingarna. Arbetslösheten var under första kvartalet 1970 i genomsnitt 4 900 lägre än under första kvartalet 1969. Skillnaden blev sedan mindre mellan andra kvartalen och mellan tredje kvartalen registrerades en ökning, som mot slutet av året blev betydande. Det under 1970 jäm-

Tabell V:2. Antal personer berörda av vissa arbetsmarknadsåtgärder 1969 och 1970

År, kvartal	I arbetsmarknads- utbildning		I bered- skapsarbeten ¹		Beviljade start- hjälpbidrag	
	Genom- snitt	Föränd- ring från föregå- ende år	Genom- snitt	Föränd- ring från föregå- ende år	Totalt under perioden	Föränd- ring från föregå- ende år
1969						
I	36 200	3 230	17 500	-2 270	7 370	1 250
II	31 510	810	10 690	-7 510	8 050	1 730
III	23 490	2 300	7 350	-3 800	7 580	220
okt.—nov.	37 500	4 440	8 940	-5 090	4 490	-550
1970						
I	42 200	6 000	12 810	-4 690	5 820	-1 550
II	38 910	7 400	11 700	1 010	6 270	-1 780
III	31 120	7 630	7 630	280	6 640	-940
okt.—nov.	49 960	12 460	8 910	-30	3 580	-910

¹ Omfattar samtliga personer i beredskapsarbeten *exklusive* anställda vid s. k. T-arbeten och arbeten för specialanvisade, dvs. personer vilka som regel ej kan inträda på arbetsmarknaden.

Källa: Arbetsmarknadsstyrelsen.

fört med 1969 förbättrade arbetsmarknadsläget för skogsarbetare resulterade, som framgår av tabellen, i en minskad arbetslöshet för dessa. Den under första hälften av året lägre arbetslösheten för industriarbetare kan anses återspegla den uttalade arbetskraftsbristen. Även under tredje kvartalet var bristen på arbetare stor. Den under detta kvartal registrerade stegringen i arbetslösheten kan väsentligen hänföras till arbetstagarare, som varit anställda för kort tid för att vara berättigade till semesterlön från respektive företag, och som anmält sig som arbetslösa under semestertiden. För byggnadsarbetare var arbetslösheten i skogslänen under hela 1970 något lägre än motsvarande värden för 1969, medan i de södra och mellersta delarna av landet talen var lägre endast under första kvartalet.

För att något kunna jämföra arbetslöshetsnivåerna 1969 och 1970 kan de relativa arbetslöshetstalen enligt arbetskraftsundersökningarna samt arbetslöshetsprocenten bland kassamedlemmarna enligt arbetsmarknadsstyrelsens statistik användas. Enligt dessa serier skulle arbetslösheten i början av 1970 ha legat klart under värdena för motsvarande månader 1969. Skillnaden minskade dock successivt och vid slutet av 1970 var arbetslöshetsprocenten ungefär densamma som 1969.

Även de säsongrensade kurvorna för den registrerade arbetslösheten kan användas för att illustrera utvecklingen. Av dessa framgår att tendensen till stigande arbetslöshet varit mest framträdande i de södra och mellersta delarna av landet utanför storstadslänen. Arbetslösheten i skogslänen har, enligt arbetskraftsundersökningarna, minskat under 1970.

I tabell 2 redovisas antalet personer som berörts av vissa arbetsmarknadsåtgärder. Den relativa förbättringen av arbetsmarknadsläget i skogslänen har resulterat i minskade geografiska omflyttningar. Antalet beviljade starthjälpbidrag avseende sådana personer som flyttade från skogslän till andra län svarade under 1969 för 44 % av det totala antalet beviljade bidrag. Från 1969 till 1970 minskade antalet beviljade bidrag, och 3/4 av denna nedgång avsåg flyttningar från skogslänen.

Sammanfattningsvis framgår av avsnitten ovan om efterfrågan och arbetslöshet att utvecklingen under främst den senare delen av året medfört en dämpning i det övertryck som rått på arbetsmarknaden. Frågan är då i vilken omfattning en fortsatt dämpning kan göra sig gällande. Ett studium av hur de säsongrensade scrierna för antalet obesatta platser vid månadens mitt utvecklats under 1965 respektive 1970 kan vara av intresse. Allmänt kan konstateras att det totala antalet obesatta platser från senare delen av 1968 steg snabbt — om än i något långsammare takt mot slutet av perioden — under närmare två år fram till vändpunkten i maj 1970. Denna kom därigenom att ligga på en betydligt högre nivå än motsvarande månadstal för 1965. Nedgången därefter har emellertid gått relativt snabbt och i november 1970 låg värdet något under det för november 1965. Under 1964 och 1965, år som båda utmärktes av högt efterfrågetryck på arbetsmarknaden, steg antalet obesatta platser i lägre takt fram till juni 1965, varefter kurvan planade ut och vände nedåt i oktober. Nedgången fortgick sedan i jämn takt till bottenläget under senare delen av 1967.

Vändpunkten kom alltså tidigare 1970 än 1965 och nedgången var kraftigare. Skulle man därför dra ut kurvan för 1970 med dess nuvarande lutning kommer man i slutet av 1971 ner på en nivå som inte betydligt understiger 1966 års. Medan vändpunkterna för de olika näringsgrenarna kom ungefär samtidigt under hösten 1965, inträffade omslaget för textilindustrin m. m. samt för träindustrin tidigare än för genomsnittet 1970 och vidare ligger nivån för varuhandeln och textilindustrin under motsvarande för 1965.

Mot en utveckling i linje med denna skisserade skulle främst kunna tala att antalet obesatta platser inom den sysselsättningsmässigt betydelsefulla metall- och verkstadsindustrin ligger betydligt över motsvarande nivå för 1965. Det relativt gynnsamma läget för denna bransch under 1970 jämfört med 1965 synes även bestyrkas av resultat från konjunkturbarometrarna.

Sysselsättningen 1970

Utgångspunkt för beräkningarna av sysselsättningsförändringarna 1969—1970 är de av statistiska centralbyråns nationalräkenskapsenhet för 1969 angivna värdena. Definitionerna av olika variabler såsom antal sysselsatta m. m. ansluter sig till dem som tillämpas i arbetskraftsunder-

sökningarna (se Statistiska meddelanden N 1970: 44, SCB). För att belysa utvecklingen mellan 1969 och 1970 har delvis använts det på kvartalsbas uppbyggda nationalräkenskapsmaterialet över sysselsättningen. Analyserna försvåras dock bl. a. av att arbetskraftsundersökningarna, vilka till betydande del utgör källan till dessa beräkningar, lagts om från 1969 till 1970.

Antalet sysselsatta inom *jordbruket* minskade mellan 1968 och 1969 med knappt 5 %. Mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970 beräknas nedgången till 4 %.

Inom *skogsbruket* ökade enligt statistiska centralbyråns antalet sysselsatta inom storskogsbruket med 4,6 % mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970, vilket är första gången sedan 1961 en ökning registrerats. Antalet dagsverken i det enskilda skogsbruket ökade med över 20 %. Antalet sysselsatta mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970 anges i nationalräkenskapsmaterialet ha ökat med 8 %. Mellan helåren torde dock ökningen bli lägre.

Inom *industrin* ökade enligt statistiska centralbyråns urvalsundersökning av industristatistiken för 1969 antalet anställda arbetare med 1,8 % och den anställda förvaltningspersonalen med 2,5 % från 1968. Mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970 ökade antalet anställda tjänstemän med drygt 4 % enligt statistiska centralbyråns kvartalsstatistik. Under perioden januari—oktober 1970 ökade enligt månadsstatistiken antalet anställda industriarbetare med totalt 3,5 %, varav män med 2,8 % och kvinnor med 6,2 %. I nedanstående tablå visas de kvartalsvisa förändringstalen 1969—1970 totalt och för vissa branscher.

	1 kv.	2 kv.	3 kv.
<i>Samtliga industrigrupper</i>	4,1	3,7	3,2
Järn och metallverk	3,4	3,3	3,4
Verkstadsindustri exkl. varv	8,8	8,6	9,2
Jord- och stenindustri	0,5	- 0,4	- 3,5
Träindustri exkl. sågverk	3,4	0,4	0,6
Sågverk	2,1	1,9	2,2
Massfabriker	- 1,3	0,8	0,2
Pappersbruk och pappfabriker	- 0,7	0,7	0,2
Livsmedels-, samt dryckesvaru- och tobaksindustri	4,9	6,0	3,2
Textil- och sömnadsindustri	- 4,8	- 6,4	- 9,8

Som framgår av tablå har ökningstakten avtagit under loppet av året. De höga ökningstalen inom verkstadsindustrin synes ha bibehållits hela tiden. Inom textil- och sömnadsindustrin har minskningarna blivit allt kraftigare.

Genom en svag ökning av frånvaron kom antalet i arbete varande arbetare att öka med 3,2 %, och för dessa arbetare bidrog bl. a. en något minskad övertidsandel till att uppgången i ökningen antalet utförda arbetstimmar under perioden januari—september 1970 från motsvarande period 1969 stannade vid 2,3 %.

Inom *byggnadsverksamheten* ökade antalet sysselsatta med drygt en

halv procent från 1968 till 1969. Enligt statistiska centralbyråns kvartalsvisa lönesumme- och sysselsättningsstatistik minskade antalet utförda arbetstimmar med ca 5 % mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970 och antalet sysselsatta kan då beräknas ha minskat i ungefär samma takt.

Inom *tjänstesektorerna* ökade antalet sysselsatta med drygt 3 % från 1968 till 1969. Ökningen var kraftigast inom de offentliga tjänsterna och beräknas ha uppgått till drygt 7 %, något lägre än mellan föregående år. Antalet kommunalt sysselsatta ökade snabbare än statligt sysselsatta. Inom varuhandeln anges antalet sysselsatta ha ökat med en dryg procentenheter, medan ökningen uppgick till ca 1 % inom de privata tjänsterna. Inom samfärdseln skulle antalet sysselsatta totalt ha varit ungefär oförändrat, med ökning i inom post- och televerket.

Utvecklingen 1969—1970 är svårbedömbare, då de inte helt jämförbara arbetskraftsundersökningarna fått ligga till grund för analyserna. Enligt nationalräkenskapsmaterialet ökade dock antalet sysselsatta inom tjänstesektorerna totalt med drygt 2 % mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970. Endast inom samfärdseln anges antalet sysselsatta ha ökat snabbare 1970 än 1969. I övrigt blev ökningstalen lägre eller inträffade minskningar (privata tjänster). Betydligt lägre ökning än mellan 1968 och 1969 uppges för de statligt sysselsatta, medan stegringen av sysselsättningen inom kommunerna synes ha fortgått i det närmaste oförändrad.

Sammantaget skulle enligt nationalräkenskapsmaterialet antalet sysselsatta ha ökat med knappt 2 % mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970. Antalet utförda arbetstimmar skulle samtidigt ha stigit i ungefär samma takt. Om dessa värden skulle gälla för utvecklingen mellan åren 1969 och 1970 blir ökningen av antalet sysselsatta densamma som 1969 och därmed den högsta under 60-talet, medan ökningen i antalet arbetade timmar väsentligt överstiger det tidigare högsta talet.

2. Arbetsmarknaden 1971

Vid bedömningen av läget på arbetsmarknaden under 1971 görs i det följande en genomgång av sysselsättningsutvecklingen inom olika näringsgrenar. Allmänt sett gäller härvid att den dämpning i efterfrågan på arbetskraft som satte in under senare delen av 1970 antagits fortsätta 1971. Denna utveckling har samtidigt förutsatts följas av en viss stegring av produktivitetstillväxten inom näringslivet. Kalkylerna härvidlag är dock, med hänsyn till osäkerheten i bedömningen av utvecklingen 1969—1970, osäkra. För vissa näringsgrenar, främst inom tjänstesektorerna, har därför sysselsättningsutvecklingen antagits ske i det närmaste trendmässigt.

De näringsgrensvisa kalkylerna kompletteras sedan med beräkningar

av arbetskraftsutbud, produktivetsutveckling och arbetskraftsefterfrågan inom hela ekonomin. Den första etappen i förkortningen av veckoarbetstiden från 42,5 till 40 timmar inleds under 1971, men då omfattningen av denna ännu är okänd har vissa överslagskalkyler gjorts främst på totalnivå. Sysselsättningsförändringarna inom de olika näringsgrenarna avser i första hand arbetstidsvolymens utveckling.

Sysselsättningsnedgången inom *jordbruket* har antagits bli av åtminstone samma storleksordning 1971 som 1970. Som framgår av kapitel IV beräknas produktionen inom *skogsbruket* vara ungefär oförändrad från 1970 till 1971. Med ett antagande om en högre produktivitetstillväxt 1971 än 1970 skulle sysselsättningen minska med i runt tal 5 %.

I kapitel IV anges produktivitetstillväxten inom *industrin* till 4,5 % 1970—1971, en neddragning av ökningstakten med 3 procentenheter från föregående år. Antagandena om sysselsättningsutvecklingen inom industrin baseras förutom på produktionsprognoserna även på en bedömning av produktivitetstillväxten. Då denna brukar ligga under trenden i de inledande skedena av en konjunkturdämpning blir läget i konjunkturförloppet av betydelse för bedömningen av utvecklingen mellan 1970 och 1971. Från 1965 till 1966 avtog produktivitetstillväxten, här mätt som produktion per arbetstimme utförd av industriarbetare, från nästan 8,5 % till knappt 6 % för att stiga till drygt 9,5 % 1966—1967. Mellan 1968 och 1969 beräknas den ha uppgått till 8 %, men synes 1970 ha varit väsentligt lägre än de närmast föregående åren och ha legat omkring 5 %. Med hänsyn till det mått av likhet som förelegat mellan 1965 och 1970 i utvecklingen av efterfrågan på arbetskraft skulle man kunna vänta sig en lägre tillväxt 1971 än 1970. Å andra sidan började efterfrågan avta tidigare 1970 än 1965. Produktivitetstillväxten har därför antagits bli högre 1971 än 1970. Bidragande härtill är bl. a. att stockningsproblemen i produktionsprocessen inte bedöms komma att göra sig gällande i samma omfattning 1971 som 1970, och vidare torde en minskad nyanställning av arbetare verka höjande på produktivitetstillväxten. En stegring i samma takt som den från 1966 till 1967 har dock ansetts mindre sannolik. Om produktivitetstillväxten 1971 sätts till 6,5 %, motsvarande den nivå som uppnåddes 1962, skulle sysselsättningsvolymen för industriarbetare minska med 2 % 1970—1971. Antalet sysselsatta skulle samtidigt minska i det närmaste lika mycket. För effekterna av arbetstidsförkortningen kan endast illustrerade kalkyler göras. Om det antas att de mellan olika förbundsparter träffade överenskommelserna om arbetstidsförkortningens genomförande utsträcks till att gälla samtliga industriarbetare samt att det alternativ väljs där genomförandet satts till början av andra halvåret skulle detta — taget isolerat — kunna beräknas medföra ett extra arbetskraftsbehov om 1,5 % räknat på helår. Antalet i genomsnitt över året sysselsatta industriarbetare skulle i detta fall minska med uppemot en halv pro-

cent. Det kan möjligen ifrågasättas om ett genomförande av arbetstidsförkortningen i den omfattning som antagits här är möjligt att realisera.

Inom *byggnadsverksamheten* bedöms sysselsättningen ha minskat med ca 5 % mellan 1969 och 1970. I kapitel IV anges investeringarna i byggnader och anläggningar inklusive reparationer och underhåll ha minskat med 1,5 % 1969—1970, medan en ökning med 1 % väntas från 1970 till 1971. Med ett antagande om en ungefär oförändrad eller snarast något högre produktivitetstillväxt 1971 jämfört med 1970 skulle en fortsatt sysselsättningsnedgång vara att emotse 1971.

Med hänsyn bl. a. till den prognoserade lägre tillväxten av den privata konsumtionen har sysselsättningen inom *varuhandeln* bedömts minska med någon procent mellan 1970 och 1971. En nedgång av ungefär samma storlek har ansetts rimlig även inom *samfärdseln* och denna nedgång skulle delvis ske i form av en antagen minskning av företagarnas arbetsinsats. Inom *hotell- och restaurangverksamhet* samt *övriga privata tjänster* har främst trendresonemang använts, innebärande en sysselsättningsnedgång med en eller ett par procent inom hotell- och restaurang men en svag ökning inom övriga tjänster.

Inom de *offentliga tjänsterna* har sysselsättningsuppgången 1971 beräknats bli lägre än mellan närmast föregående år. Den lägre öknings takten skulle avse såväl staten som kommunerna, men liksom tidigare väntas den kommunala sysselsättningen öka snabbast.

Sammantaget visar de näringsgrensvisa kalkylerna att arbetskraftsefterfrågan, uttryckt i antal arbetstimmar, skulle minska med drygt en halv procent från 1970 till 1971. Antalsmässigt kan detta beräknas innebära en svagt ökad sysselsättning. Det har då antagits att för samtliga berörda inom ekonomin första etappen av arbetstidsförkortningen inleds vid halvårsskiftet 1971 samt att den motsvarar ett arbetskraftsbehov om 1 %. Om man i stället förutsätter att förkortningen kommer att kunna inledas endast för hälften av alla berörda kan effekten härav skattas till 0,5 %.

Övervägandena om utvecklingen av utbudet på arbetskraft baseras bl. a. på en befolkningsprognos. Mellan 1970 och 1971 kan medelfolkmängden i åldrarna 20—64 år beräknas öka med 0,5 %, eller med drygt 20 000 personer. Det har då antagits att den totala nettoimmigrationen under hela 1971 uppgår till 20 000 personer. Uttryckt i antal sysselsatta pekar kalkylerna över utbudet på en ökning med 0,5 % eller något däröver, medan den ianspråktaga arbetsvolymens ökningstakt skulle bli en procentenhet lägre. Den ovan antagna efterfrågeutvecklingen skulle då bli obetydligt svagare än utbudet. Om det lägre alternativet för arbetstidsförkortningens genomförande används stiger differensen till drygt en halv procent.

Med hänsyn bl. a. till den relativt försiktiga uppdragning av produktivitetstillväxten som gjorts inom de olika näringsgrenarna kan efterfrå-

geutvecklingen tänkas bli mer negativ än vad som angivits ovan. Å andra sidan är det möjligt att utbudet av arbetskraft något överskattats.

Avslutningsvis skall utvecklingen av sysselsättning och produktion inom hela ekonomin beröras.

Mellan 1968 och 1969 ökade nationalprodukten med 5,7 % i volym och då antalet utförda arbetstimmar ökade med 0,6 % kom produktivitetstillväxten att uppgå till 5,1 %, att jämföra med knappt 6 % mellan 1967 och 1968.

Nationalprodukten beräknas nu ha ökat med närmare 4,5 % 1969—1970. Produktivitetstillväxten synes samtidigt ha dämpats väsentligt, till något under 3 %. Det har då förutsatts att den av statistiska centralbyråns nationalräkenskapsenhet beräknade ökningen i antalet utförda arbetstimmar mellan de tre första kvartalen 1969 och 1970 om 2 % blir något lägre mellan helåren räknat.

För 1971 anges, som framgår av försörjningsbalansen i det sammanfattande kapitlet, nationalproduktens tillväxt till strax under 3 %. Om samtidigt den utförda arbetsvolymen minskar med drygt en halv procent skulle produktivitetstillväxten 1971 bli högre än 1970 och uppgå till närmare 3,5 %.

De produktionsprognoser som framlagts i de olika specialkapitlen och som sammanfattas i kapitel IV indikerar att tillväxten av nationalprodukten, i detta fall mätt från produktionssidan, uppgår till drygt 3,5 % mellan 1970 och 1971. Med den utveckling av arbetsvolymen som antagits ovan, en nedgång med drygt en halv procent, skulle då produktivitetstillväxten uppgå till drygt 4 % jämfört med de ungefär 3,5 % som erhålls vid en motsvarande beräkning för 1970.

Det kan vara av intresse att närmare studera produktivitetsutvecklingen inom "näringslivet". Detta definieras här för enkelhetens skull som den totala ekonomin exklusive offentliga tjänster. Mellan 1969 och 1970 kan produktivitetens tillväxt inom denna sektor beräknas ha uppgått till 4,5 à 5 %, medan motsvarande värde för 1971 skulle ligga en halv procentenhet högre.

Sammanfattningsvis framgår av ovanstående att utbudet på arbetskraft till 1971 kan beräknas öka något i förhållande till efterfrågan.

VI. De enskilda konsumenternas ekonomi

1. De disponibla inkomsterna

Löner

Enligt beräkningar baserade på taxeringsstatistiken ökade den totala lönesumman mellan 1968 och 1969 med 8,4 %. 4,5 procentenheter utgjordes av avtalsmässiga löneökningar, vari ingår den ökning av timlönerna som svarar mot arbetstidsförkortningen. Löneglidningen beräknas till 2,3 % och sysselsättningskomponenten till 1,6 %.

Industriarbetarnas timförtjänster ökade enligt statistiska centralbyråns helårsstatistik med 8,7 % mellan 1968 och 1969. Av löncökningen utgjordes 4,7 procentenheter av avtalsmässiga löneförhöjningar och 4,0 procentenheter av löneglidning. Industriföretagens arbetskraftskostnader för arbetare ökade totalt med 10,1 %. I detta tal ingår vid sidan av konstantlönehöjningarna effekten av den vid årsskiftet 1968/1969 införda allmänna arbetsgivaravgiften samt av höjda ATP- och AFA-avgifter.

Mellan 1969 och 1970 beräknas den totala lönesumman ha ökat med 11,5 %. Härav svarar den avtalsmässiga ökningen för 5,5 procentenheter. Löneglidningen är känd endast för vissa sektorer, men det är uppenbart att den för ekonomin som helhet varit betydande. Här har kalkylerats med en löneglidning på 4 %. Sysselsättningsökningen mellan 1969 och 1970 har av nu tillgänglig statistik att döma varit ännu större än som tidigare antagits. Sysselsättningskomponenten, som påverkas i positiv riktning av viss övergång från lägre till högre betalda arbeten, har därför korrigerats upp och beräknas nu till 2 %.

Enligt statistiska centralbyråns månadsvisa förtjänststatistik för arbetare inom industrin steg industriarbetarnas timförtjänster med omkring 12 % mellan genomsnittet för de tre första kvartalen 1969 och motsvarande period 1970. Detta om man korrigerar för retroaktiva löneutbetalningar i 1969 års uppgifter. Mellan helårsgenomsnittet 1969 och 1970 har timlöneökningen uppskattningsvis blivit 11,6 %, varav den avtalsmässiga ökningen beräknas ha utgjort 4,5 procentenheter. Löneglidningen mellan kalenderåren 1969 och 1970 skulle alltså ha stannat vid drygt 7 %.

Timkostnaderna för industriarbetare steg förutom på grund av ökningen i den direkt utbetalda timlönen även med anledning av höjda ATP- och sjukförsäkringsavgifter samt de från den 1 oktober 1969 höjda AFA-avgifterna. Totalt skulle timkostnadsökningen mellan 1969 och 1970 uppgå till 12,3 %.

För 1971 har den totala lönesummeökningen satts till 10 %. En utgångspunkt för beräkningen har varit att sysselsättningens tidsvolym kan antas falla svagt, samt att löneglidningen blir påtagligt lägre 1971 än 1970. Avståndet mellan parternas utgångsbud i avtalsförhandlingarna är mycket stort, och det är ännu omöjligt att ha någon bestämd uppfattning om utfallet av den kommande avtalsuppgörelsen. Här har räknats med att kontantlönerna till följd av avtal och löneglidning ökar med mellan 10 och 11 % mellan kalenderåren 1970 och 1971. Det förefaller troligt att avtalsförhandlingarna kommer att bli utdragna, varför de utbetalade lönerna under första halvåret 1971 beräknas öka relativt måttligt.

Arbetskraftskostnaderna vid sidan av de direkt utbetalade lönerna kommer att stiga jämförelsevis mycket mellan 1970 och 1971. Den allmänna arbetsgivaravgiften höjs från 1 % till 2 % av lönesumman. ATP- och sjukförsäkringsavgifterna ökar också. Sammantaget beräknas dessa redan beslutade avgiftshöjningar medföra en ökning av timkostnaderna för industriarbetare med 1,2 %.

Övriga inkomster

Faktorinkomstens ökning 1969—1970 har uppreviderats med knappt en halv procentenhet till 11 % jämfört med beräkningarna till konjunkturinstitutets höstrapport. De enskilda företagarnas inkomster beräknas nu ha ökat med 9 % att jämföra med en tidigare antagen ökning på endast 1 1/2 %. Revideringen berör i första hand jordbrukarnas inkomster. I jordbruksnämndens senaste beräkningar har 1969 års inkomster sänkts och 1970 års höjts.

Kapitalinkomsterna, dvs. nettot av hushållens ränteinkomster och ränteutgifter (inkl. räntor på liv- och sjukförsäkringsfonder) samt utdelningar på värdepapper, har 1969—1970 ökat med närmare 11 %.

De egentliga inkomstöverföringarna (barnbidrag, studiebidrag, bostadstillägg m. m.) som — främst på grund av det nya familjebostadsbidraget till barnfamiljer — ökade starkt 1968—1969, beräknas mellan 1969 och 1970 ha stigit med 10 3/4 %.

Utbetalningarna från socialförsäkringssektorn (inkl. folkpensionerna) beräknas ha stigit 14,6 % mellan 1969 och 1970. Detta innebär en något snabbare ökningstakt än 1968—1969 (11,5 %), vilket förklaras av dels större basbeloppshöjningar för folkpensioner och ATP 1970 än 1969, dels av den nya sjukreformen 1.1.1970.

Direkta skatter och avgifter m. m. beräknas ha ökat 1969—1970 med 16,2 %. Det är halvannan procentenhet lägre än som förutsågs i höstrapporten. Bl. a. underskattades då utbetalningarna av överskjutande skatt. Hushållens inbetalningar av preliminär A-skatt ökade första halvåret 1970 med 19,3 % under det att lönesumman inklusive direkt utbetalade pensioner samtidigt steg med 13,3 %. Det innebär att den makro-

Tabell VI:1 De enskilda konsumenternas inkomster och utgifter 1969—1971

Milj. kr., löpande priser

	1969	1970 prognos	Procentuell förändring		
			1968/1969	1969—1970	1970—1971
1. Faktorinkomst ¹	98 311	109 149	7,4	11,0	8,8
Egentliga löner ²	81 836	91 199	8,4	11,4	9,8
Enskilda företagares inkomster	6 474	7 059	— 4,7	9,0	0,3
Kapitalinkomster (netto) ³	2 827	3 131	15,4	10,8	5,1
Ofördelad restpost	7 174	7 760	6,3	8,2	5,7
2. Inkomstöverföringar till hushåll	18 101	20 514	12,7	13,3	13,4
Egentliga inkomstöverföringar ⁴	5 774	6 392	15,4	10,7	16,0
därav: Barnbidrag	1 587	1 587	0,1	0	34,2
Socialförsäkringsutfall	12 327	14 122	11,5	14,6	12,2
därav: Folkpensioner ⁵	6 957	7 895	8,4	13,5	12,5
ATP	832	1 167	36,8	40,3	32,8
3. Direkta skatter, avgifter m. m.	34 257	39 793	11,3	16,2	9,6
4. Hushållens nettoinbetalningar till det offentliga (3—2)	16 156	19 279	9,8	19,3	5,5
5. Skadeförsäkringsutfall	630	740	12,3	17,5	3,4
6. Skadeförsäkringspremier	665	769	3,7	15,6	4,0
7. Disponibla inkomster (1—4+5—6)	82 120	89 841	7,0	9,4	9,5
8. Privat konsumtion	77 884	85 350	7,2	9,6	10,2
9. Sparande ⁶	4 236	4 491	3,4	6,0	— 2,9
10. Sparkvot (9: 7)	5,2	5,0	— 0,1	— 0,2	— 0,6

¹ Arbetsgivaravgifter till socialförsäkring samt tillräknade pensionsavgifter för kommunala och statliga myndigheter är ej medtagna som löneförmåner i denna post. Arbetsgivaravgifter till socialförsäkring uppgick 1969 till 7 460 milj. kr. och beräknas uppgå till 8 124 milj. kr. 1970 och till 9 065 milj. kr. 1971. Pensionsavgifterna uppgick 1969 till 2 617 milj. kr. och beräknas uppgå till 2 907 milj. kr. 1970 samt till 3 244 milj. kr. 1971.

² Förutom lönesumman ingår även direkt utbetalda pensioner från offentliga affärsverk samt inom industri och handel.

³ Här ingår räntor på privata försäkringsfonder (exkl. skadeförsäkring).

⁴ Här ingår medtagits transfereringar från utlandet samt direkt utbetalda pensioner från stat och kommun.

⁵ Inkl. kommunala bostadstillägg.

⁶ Inkl. privat försäkringsparande. Detta uppgick 1969 till 2 408 milj. kr. och beräknas uppgå till 2 927 milj. kr. 1970 och till 3 106 milj. kr. 1971.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

ekonomiska marginella skattekvoten uppgick till 45,3 % sedan effekterna av höjd kommunal utdebitering och sjukförsäkringsavgift frånräknats. Under förutsättning att lönesummans ökning andra halvåret varit sammansatt av samma andelar sysselsättningsökning och förtjänstökning som under första halvåret kan denna marginalskattekvot antas ha gällt även för andra halvåret 1970. De preliminära A-skatterna skulle därmed ha ökat med 16,4 % 1969—1970. En större andel sysselsättningsökning skulle erfarenhetsmässigt pressa ned skattekvoten. Nettot av hushållens inbetalningar av fyllnads-, kvar- och överskjutande skatt stannade vid drygt 500 milj. kr. 1970 på grund av en kraftig ökning av den överskjutande skatten. Övriga skatter och avgifter har uppreviderats från föregående beräkningstillfälle till en ökning på 19,4 %. Uppjuste-

ringen hänför sig framför allt till höjningar av kommunala avgifter och taxor.

Faktorinkomsten förutses öka med 8,8 % mellan 1970 och 1971, dvs. en lägre ökningstakt än mellan 1969 och 1970 (11 %) beroende på en lägre prognos för såväl löner som enskilda företagares inkomster. Under förutsättning av normalskörd under 1971 beräknas jordbrukarnas inkomster från jordbruk med binärningar stiga med 0,7 % 1970—1971. Detta innebär en nedrevidering av prognosen jämfört med höstrapporten (4,3 %). Övriga företagares inkomster har kalkylerats ligga på samma nivå 1971 som 1970.

Kapitalinkomsterna väntas öka betydligt långsammare 1970—1971 än under de närmast föregående åren, eller med 5 %.

Mellan 1970 och 1971 beräknas de egentliga inkomstöverföringarna åter öka kraftigt (16 %) beroende främst på barn- och studiebidragshöjningen den 1.1.1971.

Utbetalningarna från socialförsäkringssektorn beräknas öka i en något lugnare takt 1970—1971, 12,2 %, än närmast föregående år. I denna ökning ligger fortsatta höjningar av basbeloppet under 1971, bl. a. till följd av mervärdeskattens höjning vid årsskiftet 1970/1971.

Skattereformen vid årsskiftet 1970/1971 berör under 1971 inbetalningarna av preliminär A- och B-skatt. Den totala effekten av reformen beräknas enligt finansdepartementet och riksrevisionsverket innebära en skattelättnad på 3 600 milj. kr. jämfört med om det gamla systemet varit i kraft. Utformningen av preliminärskattetablellerna fr. o. m. 1971 innebär dock ett relativt större uttag i förhållande till den slutliga skatten än tidigare. Det totala underuttaget beräknas minska med ca 400 milj. kr. Vid prognosen för den preliminära A-skatten 1971 har konjunkturinstitutet valt att resonera på följande sätt. Om 1970 års skattesystem och kommunalskattesatser hade gällt även för 1971 skulle den makroekonomiska marginalskattekvoten sannolikt ha stigit till drygt 49 %. Inklusive höjningen av den genomsnittliga kommunala utdebiteringen från 21 kr. till 22,60 kr. per skattekrona skulle den makroekonomiska marginalskattekvoten ha stigit till drygt 59 %. Appliceras denna kvot på lönesummökningen 1970—1971 erhålls den preliminära A-skatten 1971 förutsatt det gamla skattesystemet. Från detta skattebelopp har dragits den beräknade nettoeffekten av skattereformen med reduktion för det minskade underuttaget. Ökningen för preliminär A-skatt 1970—1971 beräknas därmed uppgå till 7,7 %. Den preliminära B-skatten beräknas öka lika mycket. Av den debiterade kvarskatten vid 1970 års taxering har en oförändrad andel jämfört med föregående år antagits flyta in 1971. Ökningen av kvarskatten 1970—1971 blir därmed något lägre än 1969—1970 främst beroende på de osedvanligt stora inbetalningarna av fyllnadsskatt 1970. Inbetalningen av fyllnads- och kvarskatt minus överskjutande skatt beräknas stiga till 760 milj. kr. 1971 (se tabell 2). Öv-

Tabell VI: 2. Hushållens direkta skatter och avgifter 1967—1971
Milj. kr., löpande priser

	1967	1968	1969	1970	1971
1. Prel. A-skatt	21 929	24 537	27 531	32 058	34 539
2. Prel. B-skatt	3 084	3 119	3 352	3 555	3 829
3. Fyllnadsskatt	664	743	894	1 213	1 350
4. Kvarskatt	1 819	1 704	1 736	1 910	2 060
5. Överskjutande skatt	1 719	2 156	2 309	2 589	2 650
6. Netto (3 + 4 - 5)	764	291	321	534	760
7. Övriga skatter och avgifter	2 416	2 833	3 053	3 646	4 471
8. Summa direkta skatter och avgifter (1 + 2 + 6 + 7)	28 193	30 780	34 257	39 793	43 599

Källor: Statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket och konjunkturinstitutet.

riga skatter och avgifter förutsätts öka kraftigt även 1970—1971 främst på grund av höjningar av kommunala taxor och avgifter.

Disponibla inkomster

Hushållens disponibla inkomster ökar enligt ovan redovisade beräkningar i ungefär samma takt 1970—1971 som 1969—1970, dvs. med ca 9,5 %. Den antagna lägre ökningstakten 1970—1971 för såväl lönesumman som för övriga faktorinkomster motverkas — vad gäller inverkan på disponibelinkomsten — av skattereformen. I neddragande riktning verkar däremot att den kommunala utdebiteringen per skattekrona sannolikt kommer att siga med i genomsnitt 1,60 kr. mellan 1970 och 1971 mot 0,76 kr. 1969—1970. Vid övergången från det gamla till det nya skattesystemet kommer vidare hushållens inbetalningar av skatt att i någon mån påskyndas som följd av uppbördsreglernas utformning. Under kalenderåret 1971 kommer nämligen skatteinbetalningar enligt det gamla systemet i form av fyllnads- och kvarskatter ännu att verkställas. Samtidigt kommer som nämnts ovan, preliminärskatteuttaget att bli större i förhållande till den slutliga skatten i det nya jämfört med det gamla systemet.

Räknat i reala termer, med hjälp av den prisprognos som redovisas i prisavsnittet nedan, förutses inkomstökningen bli betydligt lägre 1970—1971 än mellan 1969 och 1970, nämligen 1,1 % mot 3,2 %.

2. Konsumentpriserna

Prisutvecklingen under 1970

Från december 1969 till november 1970 steg konsumentprisindex med 6,5 %. Inberäknat den varje år i december återkommande justeringen av bostadsposten får en prisuppgång på 7,0 % anses trolig för perioden december 1969 till december 1970. Med hänsyn till det allmänna prisstoppet, vilket trädde i kraft den 12 oktober, har det räknats med obetydlig indexhöjning i december, bortsett från bostadsposten.

Från november 1969 till november 1970 har konsumentpriserna stigit med 7,2 %. Mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1969 och 1970 kan prisnivåns uppgång beräknas till 6,3 %.¹ Vid s. k. implicitberäkning, då även förändringar i konsumtionens sammansättning beaktas, erhålles en genomsnittlig prisökning med 6,0 %.

Prisstegringstakten under 1970 har varit högre än under 1969 (7,0 % enligt bedömningen ovan mot 4,6 %). Det kan vidare noteras att prisstegringen under 1969 i sin tur var högre än under 1968 (4,6 % mot 2,2 %) och att prisuppgången under 1968 var den lägsta under hela 60-talet. Skillnaden mellan 1970 och 1969 torde kvarstå även om man tar hänsyn till effekterna av förändringar i den indirekta beskattningen. Nettoprisindex, som mäter prisförändringar exklusive skatter och med tillägg för subventioner har sålunda, räknat från december 1969 till november 1970, stigit med 5,5 % mot 3,4 % för motsvarande period 1969. Det synes troligt att denna index kommer att stiga med drygt 6 % under loppet av 1970 mot 5,3 % under 1969.

Prishöjningarnas fördelning mellan olika delar av konsumtionen belyses av sammanställningen nedan.

Genomsnittliga prisförändringar december 1969—november 1970

	Procent
Bränsle och drivmedel	19,9
Alkohol och tobak	11,9
Diverse varor	7,7
Livsmedel	7,2
Inventarier och husgeråd	6,2
Tjänster	4,4
Kläder och skor	3,4
Bostad	1,3

Prisuppgången har varit störst för posten bränsle och drivmedel, vilket hänger samman med den kraftiga prisstegringen på eldningsolja under 1970. Denna prisuppgång är i huvudsak internationellt bestämd. Vidare har även den höjda skatten på drivmedel inverkat. Prishöjningen på alkohol- och tobaksvaror beror främst på skattehöjningar i februari och november. Prisuppgången har varit markant högre för samtliga grupper under perioden i förhållande till motsvarande period 1969 med undantag för tjänster samt bostäder, vilkas kraftiga uppgång under 1969 berodde på de två enprocentiga diskontohöjningarna under det året.

I tabell 3 anges prognoser för konsumentprisstegringarna under 1970 och 1971. Jämfört med prognosen för 1970 i den reviderade national-

¹ Härvid har korrigerats för det betydande periodiseringsfel i månadsindextalet för 1969, varom den kraftiga uppjusteringen från korttids- till långtidsindex för december 1969 bär vittne. Utan denna korrigerings som i huvudsak avser delposten egna hem visar konsumentprisindex en uppgång med 8,1 % från november 1969 till november respektive 7,0 % mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1969 och 1970.

Tabell VI:3. Konsumentprisprognos för 1970—1971

	Prognoser för långtidsindex	
	dec. 1969— dec. 1970	dec. 1970— dec. 1971
Konsumentprisnivåns procentuella uppgång, totalt därav hänförs till:	7,0	7,7
ändring av indirekta skatter	1,4	3,2
ändring av internationellt bestämda priser	1,7	0,9
ändring av jordbrukspriser	0	0,3
ändring av bostadssprissättning	0,6	0,5
ändring av diverse taxor	0,3	0,3
trendavvikelser i priserna på vissa färskvaror	0,3	0,1
restfaktor	2,7	2,4

budgeten är den nu redovisade betydligt högre (2,3 procentenheter). Detta har sin huvudsakliga förklaring i en ändrad bedömning — grundad på erfarenheterna från de tre första kvartalen — av den internationella prisutvecklingens direkta genomslag i den inhemska prisnivån. Höjningen av konsumentpriserna till följd av denna faktor beräknas nu till 1,7 % mot 0,9 % i den reviderade nationalbudgeten för 1970. Vidare har det tidigare lagda ikraftträdandet av mervärdeskattens höjning för vissa varor i förening med vin- och sprit- samt drivmedelsskatternas höjning den 1 november medfört att prisstegringskomponenten för de indirekta skatterna höjts från 0,6 % till 1,4 %. Till detta kommer en av den hittills kända utvecklingen motiverad höjning av restfaktorn från 1,8 %, som var prognosvärde i den reviderade nationalbudgeten, till 2,7 %. Det förefaller som om genomslaget i de från internationell konkurrens skyddade näringarna blivit något högre under 1970 än vad man av tidigare erfarenheter att döma haft anledning vänta sig med hänsyn till lönekostnadsstegrings storlek. Detta synes inte minst gälla utvecklingen inom livsmedelsproduktion och förädling. Däremot har jordbrukspriserna mot slutet av 1970 legat väsentligt lägre än vad som tidigare beräknades. Det har inträffat en betydande nedgång av priset på matpotatis, samtidigt som priserna på nötkött fallit under internationell påverkan. Slutligen har prisstoppet medfört att vissa eljest möjliga prisökningar inte kunnat uttas.

Prisutsikter för 1971

Vid bedömningen av prisutsiktterna för 1971 har liksom vid tidigare motsvarande tillfällen följande faktorer beaktats (se tabell 3):

1. Lönekostnadsstegringarnas sannolika genomslag inom de från internationell konkurrens skyddade näringsområdena (restfaktor och diverse taxor i tabellen).

2. Speciella prisförändringar som sker i anslutning till särskilda regler och beslut (avser bl. a. bostäder och jordbruksprodukter).

3. Direkta återverkningar av den internationella prisutvecklingen.

4. Tillfällighetsbetonade prisförändringar (posten trendavvikelse för vissa färskvaror i tabellen).

5. Föreslagna förändringar i den indirekta beskattningen.

(1) Med utgångspunkt från avsnittet om lönerna har arbetsgivarnas kostnader per timme i genomsnitt för samtliga anställda antagits stiga med 12 %. Olika antaganden om prispolitiken under 1971 kan läggas till grund för beräkningen av lönekostnadernas genomslag inom de skyddade områdena. Som en första ansats har räknats med ett för den väntade lönestegringstakten normalt genomslag. Återverkan på totalindex har sålunda upptagits till 2,7 % varav 0,3 % faller på ändring i diverse taxer. En allmän förutsättning för denna beräkning skulle då vara att sedvanliga konsekvensprisstegringar inte i nämnvärd grad hejdas genom prisreglering, i varje fall inte under årets senare delar. Vid en hårdare uppläggning av prispolitiken som även kan tänkas avse importprisernas direkta inverkan på den inhemska prisnivån skulle däremot ett lägre prisstegringsalternativ bli motiverat.

(2) Bostadspriserna beräknas stiga i något lägre takt än under 1970 med trolig inverkan på totalindex om 0,5 %. Kalkylen utgår från oförändrad räntenivå. En eventuell ränteförändring får genom de nya och högre vägningstalen för egnahemsposten kraftigare inverkan än tidigare — ca 0,3 % på totalindex för varje procentenhets ränteförändring mot tidigare ca 0,15 %.

Jordbruksprisernas inverkan på totalindex har tentativt satts till 0,3 %.

(3) De faktiska importpriserna och därmed de internationellt bestämda priserna på importkonkurrerande varor antas under 1971 fortsätta att stiga men i lägre takt än under 1970. Den internationella prisutvecklingens direkta inverkan på konsumentprisnivån skattas sålunda till 0,9 % för 1971 mot 1,7 % för 1970.

(4) Tillfällighetsbetonade prisförändringar på vissa färskvaror (grönsaker, färsk fisk) är svåra att förutse. Som en tänkbar effekt räknas med en höjning av konsumentprisnivån om 0,1 % till följd av sådana prisrörelser.

(5) Mervärdesskatten höjs den 1 januari 1971 från 10 % till 15 % på flertalet av de varor och tjänster, för vilka denna högre skatteprocent inte redan blivit uttagen. Den beräknade effekten härav uppskattas till 3,2 % på totalindex.

Sammanfattas de olika priseffekterna under punkterna 1—5 ovan erhålls som resultat att konsumentpriserna under loppet av 1971 väntas stiga med 7,7 %. Mellan genomsnittsläggna för kalenderåren 1970 och 1971 kan den troliga förändringen anges till 8,3 %.

De anförda beräkningarna utgår från de nya och mera realistiska viktal för bostadsposten som numera tillämpas i konsumentprisindex. Eftersom bostadskonsumtionen inte är belagd med mervärdesskatt blir det

kalkylmässigt en starkare prisstegringseffekt om man utgår från de lägre viktal för bostadsposten som alljämt används inom nationalräkenskaperna. Med nationalräkenskapernas vägningstal blir följaktligen skattehöjningens effekt liksom den troliga totala uppgången av konsumentprisnivån några tiondels procent högre än vad som angetts i det föregående. Prisuppgången i denna bemärkelse uppskattas sålunda till 8,0 % under loppet av 1971 och till 8,5 % mellan genomsnittslägena för kalenderåren 1970 och 1971. För implicitprisindex, vars prisförändringstal brukar påverkas av förskjutningar i konsumtionens sammansättning, har den årliga uppgången tämligen systematiskt varit något mindre än för konsumentprisindex. Mellan genomsnittslägena 1970 och 1971 har en förändring i implicitprisindex på 8,3 % ansetts rimlig.

3. Den privata konsumtionen

Mellan 1968 och 1969 ökade den privata konsumtionen med 4,5 % i volym och 7,2 % i värde. Samtidigt visade hushållens reala disponibla inkomster den största ökningen sedan 1963—1964, 4,4 %, eller i löpande priser 7,0 %. Hushållssparandet steg som en följd av detta med 3,4 %, vilket innebar en obetydlig nedgång i hushållens sparkvot från 5,3 % 1968 till 5,2 % 1969.

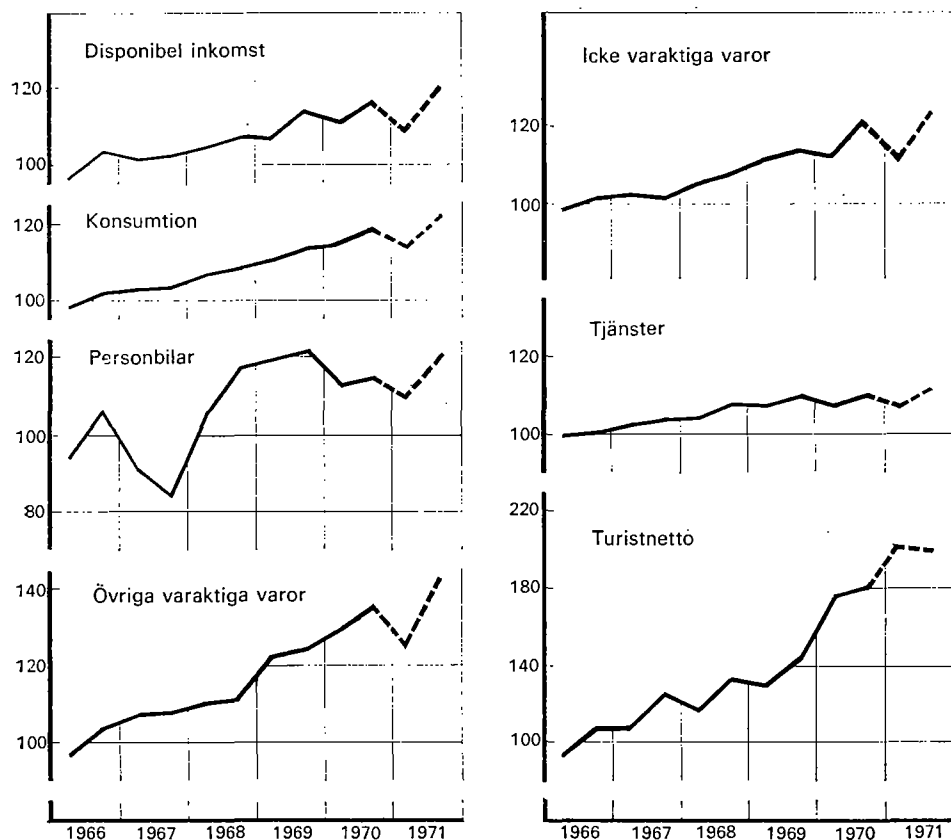
Mellan de båda första halvåren 1969—1970 steg den privata konsumtionen med 2,7 % i volym, vilket är drygt en halv procentenhet högre än vad som uppgavs i konjunkturinstitutets höstrapport. Under det tredje kvartalet avtog ökningstakten något. Under de tre första kvartalen 1970 blev ökningen liten, 2,2 % i volym, i jämförelse med uppgången i den reala disponibla inkomsten under samma period (3,6 %). Utfallen är preliminära för såväl hushållens konsumtionsutgifter som inkomster. Den preliminära statistiken tyder dock på en kraftig ökning av hushållssparandet de tre första kvartalen 1970 jämfört med motsvarande period 1969.

Av de olika varugrupperna sjönk bilinköpen med 4,7 % medan konsumtionen av övriga varaktiga varor steg med 4,1 % i volym. Beräkningen av livsmedelskonsumtionen som visar på en ökning med 2,3 % för de tre första kvartalerna 1970 är synnerligen osäker. Man har inte kunnat utnyttja den gängse informationen om livsmedelsdetaljhandels försäljning med hänsyn till att denna av olika skäl måste bedömas ge en underskattning av ökningstakten. Konsumtionen av övriga icke varaktiga varor beräknas ha ökat med 1,4 %. Bostadsutnyttjandet beräknas ha stigit med 3,8 % medan övriga tjänster minskat med knappt en halv procent. Nettot mellan svenskarnas turistutgifter i utlandet och utländska turistutgifter i Sverige beräknas ha ökat med drygt 32 %.

Den för de tre första kvartalerna 1970 noterade svaga ökningstakten i den totala privata konsumtionen förväntas vända till en kraftig uppgång under det fjärde kvartalet. Höjningarna av mervärdeskatten i två etap-

Diagram VI: 1. Hushållens disponibla inkomster och konsumtionsutgifter 1966—1971

Index: 1965 = 100. 1959 års priser. Säsongrensade halvårsdata

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

per, den 1 november 1970 och 1 januari 1971, har sannolikt medfört att hushållen tidigare lagt en del inköp. Den första skatthöjningen som avsåg de s. k. hushållskapitalvarorna samt sprit och vin förlades i god tid före utbetalningarna av den överskjutande skatten och gav dessutom konsumenterna en kort respittid för inköp. Å andra sidan noterades en kraftig sparandeökning tidigare under året varför köprushen ändå kan ha blivit betydande. Den sammanlagda effekten av köprushen i slutet av oktober och den i december kan med ledning av bl. a. erfarenheter från tidigare forcerade inköpsperioder skattas till mellan en halv och en procentenhet räknat på helårets konsumtion. Under antagande av samma sparkvot fjärde kvartalet 1970 som fjärde kvartalet 1969 borträknat köprushen, skulle därmed konsumtionen fjärde kvartalet 1970 uppskattningsvis ha varit 6,5 % högre än fjärde kvartalet 1969. Mellan helåren 1969 och 1970 skulle konsumtionen i så fall ha ökat med 3,5 %. Därmed skulle sparandet reellt och i absoluta tal ha fortsatt att öka 1970

Tabell VI: 4. Konsumtionsutvecklingen 1968—1970

1959 års priser

	Milj. kr.	Procentuell volymförändring		Procentuella bidrag till totala konsumtionsökningen	
		1968— 1969	1969— 1970	1968— 1969	1969— 1970
1. Varaktiga varor	7 569	10,7	3,7	33,9	16,3
1.1. Bilar	2 089	8,1	-5,2	7,1	-6,1
1.2. Övriga varaktiga varor	5 480	11,7	7,0	26,8	22,4
2. Icke varaktiga varor	30 210	3,5	3,5	44,5	57,4
2.1. Livsmedel	13 748	1,2	3,0	7,1	21,9
2.2. Övriga icke varaktiga varor	16 462	5,4	3,9	37,4	35,5
3. Tjänster	13 964	3,1	1,4	18,1	10,3
3.1. Bostäder	4 978	4,0	3,8	8,4	10,4
3.2. Övriga tjänster	8 986	2,6	0,0	9,7	-0,1
4. Summa inhemsk konsumtion	51 743	4,5	3,0	96,5	84,0
5. Turistnettot	929	9,0	30,0	3,5	16,0
6. Hushållens totala konsumtion	52 672	4,5	3,5	100,0	100,0
7. Hushållens disponibla inkomster	55 673	4,4	3,2	—	—

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

trots de forcerade inköpen, men en obetydlig nedgång i sparkvoten har inträffat.

De olika varugruppernas utveckling 1969—1970 i enlighet med ovan redovisade kalkyler framgår av tabell 4. Köprushen beräknas inte ha omfattat bilköpen eftersom huvuddelen av skattchöjningen på bilar genomfördes redan i februari 1970.

För 1970—1971 förutses, som redovisats ovan, en avsevärt lägre real disponibel inkomstökning än 1969—1970. Med tanke på "momsrushens" återverkningar 1971 och att vårens avtalsförhandlingar eventuellt kan förväntas bli utdragna, torde det vara rimligt att räkna med en stark dämpning av hushållens konsumtionsefterfrågan under första halvåret 1971. Skulle 1971 års avtalsrörelse komma att likna 1966 och 1969 års avtalsrörelser såtillvida att huvudparten av uppgörelserna blir klara först efter halvårsskiftet, kan det vara realistiskt att t. o. m. räkna med en minskning av den privata konsumtionen mellan första halvåret 1970—1971. Det är dock inte troligt att konsumtionsökningen mellan helåret 1970 och 1971 begränsas så långt att den stannar vid den beräknade uppgången på drygt 1 % i de reala disponibla inkomsterna. Här har valts att räkna med en uppgång på 1 3/4 % för den totala privata konsumtionen 1970—1971. Därvid har förutsatts att en lättnad på kreditmarknaden 1971 inte i någon mer betydande omfattning utsträcks till att omfatta konsumtionskrediter till hushållen.

VII. Investeringarna

1. Investeringsutvecklingen inom olika områden

Bostäder

De totala bostadsinvesteringarna beräknas ha minskat med 5 % 1969—1970. Investeringarna i flerfamiljshus uppskattas ha sjunkit med 7,5 % och småhusinvesteringarna med 1,5 %. Ombyggnadsverksamheten, som endast utgör en mindre del av de totala bostadsinvesteringarna beräknas ha varit oförändrad jämfört med 1969.

Investeringsnedgången för flerfamiljshus förklaras helt av att igångsättningen sjönk mellan 1968 och 1969. Antalet påbörjade lägenheter under 1970 var något högre än under 1969 (se tabell 1).

Beräkningarna av 1970 års bostadsinvesteringar är emellertid mycket osäkra. Byggnadstiderna för lägenheter påbörjade under 1969 är ännu ej helt kända och för 1970 bygger beräkningarna helt på prognoserade byggnadstider. Dessutom var det faktiska antalet igångsatta lägenheter under fjärde kvartalet 1970 inte känt vid beräkningstillfället.

Bostadsbyggnadsplanen för 1970 omfattade 95 000 lägenheter samt en projektreserv på 10 000 lägenheter. I investeringsberäkningarna har räknats med att 2 000 lägenheter ur projektreserven utnyttjats samt att ca 1 000 lägenheter finansierats via medelsramarna för förbättringslån. Dessa senare ingår ej i bostadsbyggnadsplanen. Den statligt belånade delen av bostadsbyggnadsprogrammet avsåg 88 000 lägenheter förutsatt att våningsytan i genomsnitt skulle ha hållits lika med vad som gällde för de lägenheter som erhöll preliminärt beslut om statliga lån under 1967. Den genomsnittliga våningsytan 1970 beräknas emellertid väsentligt understiga motsvarande yta 1967 varför den statligt belånade delen har beräknats utgöra 93 000 lägenheter. Totalt inklusive de privatfinan-

Anm. Statistiska centralbyråns nationalräkenskaper har numera anpassats till FN:s Revised System of National Accounts. Detta innebär för investeringssektorns del bl. a. att underhåll och reparationer i fortsättningen ej redovisas som kapitalinvesteringar utan som förbrukning för insats. Som information lämnas dock nedan det totala byggnadsunderhållets årsvisa utveckling som procentuell förändring i 1959 års priser för perioden 1967—1971. Vidare kan noteras att varaktiga varor för egentligt försvar numera räknas som offentlig konsumtion. Härav följer att de militära investeringarna utom militära flygfältsarbeten och vissa kasernbyggnadsarbeten försvunnit ur beräkningarna. De senare kommer i fortsättningen att räknas som statliga myndigheters byggnadsinvesteringar. Anpassningen till SNA innebär dessutom att en del av förändringen i kreaturskapitalet har lagts till bruttoinvesteringarna. I dess helhet ingick denna post tidigare bland lagerförändringarna.

Byggnadsunderhållets utveckling

1967—1968	1968—1969	1969—1970	1970—1971
2,0	4,5	— 0,5	2,0

Tabell VII: 1. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1966—1971

	Flerfamiljshus			Småhus		Totalt		
	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Pågående vid periodens slut	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Påbörjade	Inflyttningsfärdiga	Pågående vid periodens slut
1966	67 250	62 250	94 050	26 850	27 100	94 100	89 350	116 150
1967	71 550	71 900	93 700	28 250	28 300	99 800	100 200	115 650
1968	77 150	77 600	93 250	30 250	28 650	107 400	106 250	116 850
1969	70 600	77 350	86 500	34 200	31 700	104 800	109 050	112 600
1970	(72 500)	(72 950)	(86 050)	(29 500)	(33 150)	(102 000)	(106 100)	(108 500)
1971	(71 500)	(75 850)	(81 700)	(29 500)	(29 050)	(101 000)	(104 900)	(104 600)
1969 1 kv.	15 650	17 050	91 800	4 400	7 600	20 050	24 650	112 250
2 kv.	18 150	22 100	87 850	10 800	8 100	28 950	30 200	111 000
3 kv.	21 250	16 200	92 900	9 850	6 200	31 100	22 400	119 700
4 kv.	15 550	22 000	86 450	9 150	9 800	24 700	31 800	112 600
1970 1 kv.	16 100	17 900	84 650	3 400	7 550	19 500	25 450	106 650
2 kv.	19 250	20 500	83 400	10 450	9 200	29 700	29 700	106 650
3 kv.	17 650	15 700	85 350	7 950	6 700	25 600	22 400	109 850
4 kv.	(19 500)			(7 700)		(27 200)		
1971 1 kv.	(15 750)			(3 250)		(19 000)		
2 kv.	(18 600)			(9 750)		(28 350)		
3 kv.	(20 700)			(8 850)		(29 550)		
4 kv.	(16 450)			(7 650)		(24 100)		

Anm. Uppgifterna inom parentes är prognoserade.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

sierade lägenheterna har igångsättningen under 1970 beräknats till 102 000 lägenheter.

För 1971 har räknats med en bostadsbyggnadsplan på 95 000 lägenheter samt en projektreserv på 10 000 lägenheter. I beräkningarna har antagits att en mindre del av projektreserven kommer att påbörjas under året. Fördelningen av den statligt belånade delen i antal kvadratmeter våningsyta skall baseras på den genomsnittliga våningsytan för de lägenheter som erhöll preliminärt beslut om statliga lån under 1967 och 1968. I investeringsberäkningarna har med hänsyn till nedgången i våningsytan räknats med en total igångsättning på 100 000 lägenheter vartill kommer ca 1 000 lägenheter finansierade medelst medelsramarna för förbättringslån. Den genomsnittliga golvytan för lägenheter påbörjade i flerfamiljshus 1968 minskade markant jämfört med motsvarande yta 1967. Information angående påbörjade lägenheter 1969 anger en ytterligare nedskärning av den genomsnittliga golvytans storlek. Preliminära uppgifter för 1970 års igångsättning tyder emellertid på att golvytan detta år kommer att vara endast obetydligt mindre än 1969. För 1971 års igångsättning har antagits oförändrade golvytor jämfört med 1970. Det kvartalsvisa påbörjandet 1971 har antagits få ungefär samma fördelning som 1968 och 1969, dvs. med tyngdpunkten lagd på andra och tredje kvartalen.

Småhusens andel av den totala igångsättningen utgjorde 33 % 1969.

Vad som nu är känt om 1970 års igångsättning tyder på att denna andel har minskat till ungefär 29 %, vilket innebär en återgång till den nivå som gällde för perioden 1964—1968. För 1971 har i beräkningarna antagits att andelen småhus kommer att bli oförändrad jämfört med 1970.

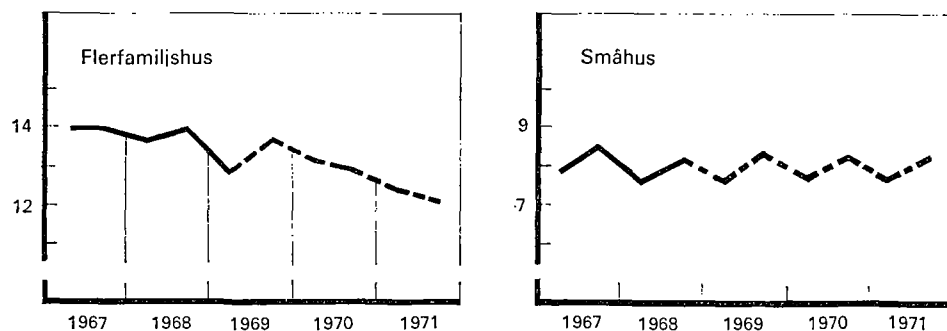
De byggnadstider som investeringsberäkningarna utgår från redovisas i diagram 1. Där anges medianbyggnadstiden i antal månader för lägenheter påbörjade under 1967—1971.

Flerfamiljshusens medianbyggnadstider är kända för lägenheter påbörjade fram t. o. m. första halvåret 1969. Från att ha legat på en i stort sett oförändrad nivå under 1967 och 1968 sjönk byggnadstiderna markant för lägenheter påbörjade under första halvåret 1969. Att döma av mycket preliminär information tycks emellertid byggnadstiderna ha stigit för lägenheter påbörjade under andra halvåret 1969, vilket torde kunna förklaras av den relativt stränga vintern 1969/1970. Med hänsyn till den dämpade aktiviteten i byggsektorn har antagits att byggnadstiderna för lägenheter påbörjade under 1970 kommer att förkortas jämfört med byggnadstiderna för andra halvåret 1969. För påbörjade lägenheter under 1971 har räknats med en ytterligare förkortning av byggnadstiderna. Det är dock möjligt att byggnadstiderna redan under 1970 kommit ner i närheten av en gräns som av rent tekniska skäl är svår att understiga. Skulle detta vara fallet är den här redovisade investeringsprognosen för 1971 vid en gångsättning enligt tabell 1 något för hög.

Småhusens medianbyggnadstider är kända fram t. o. m. första kvartalet 1969. Av tillgänglig statistik att döma påverkas dessa föga av läget på arbetsmarknaden utan har under ett flertal år legat på ungefär samma nivå. Påbörjade lägenheter under 1969, 1970 och 1971 har därför antagits få i stort sett samma byggnadstider som under 1968.

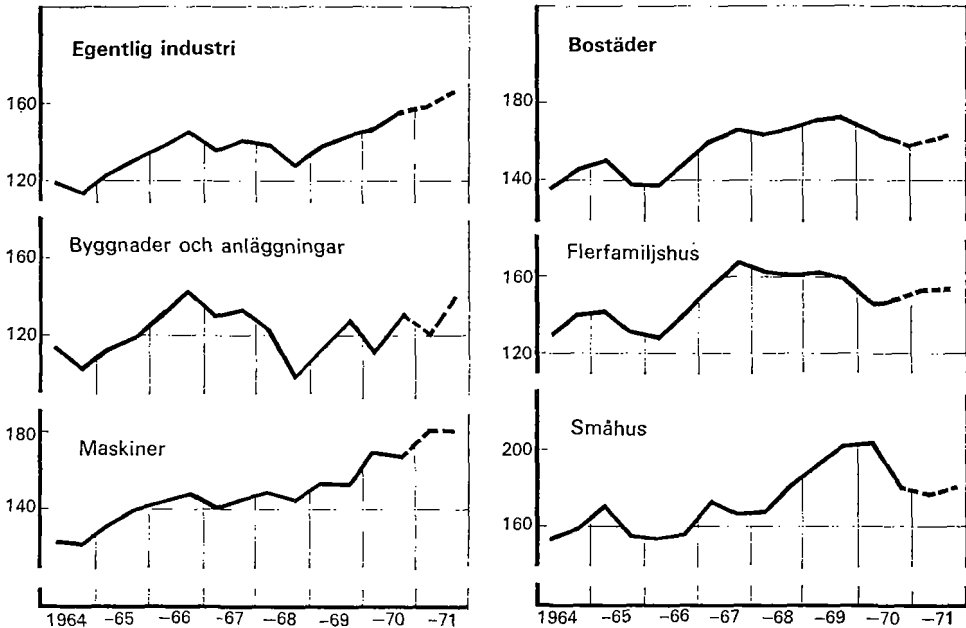
Under ovan angivna förutsättningar angående igångsättning, byggnadstider samt genomsnittlig golvyta beräknas de totala bostadsinvesteringarna minska med 2 % 1970—1971. Flerfamiljshusinvesteringarna

Diagram VII: 1. Medianbyggnadstiden i antal månader för påbörjade lägenheter 1967—1971

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Diagram VII:2. Investeringar inom egentlig industri och i bostäder 1964—1971
 Index: 1960 = 100. 1959 års priser. Säsongsrensade halvårsdata

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

beräknas därvid öka med 2,5 %, medan investeringarna i småhus väntas minska med 8 %. Ombyggnadsverksamheten har antagits ligga kvar på 1970 års nivå.

Antal inflyttningsfärdiga lägenheter uppgick 1969 till 109 050. För 1970 beräknas 106 000 lägenheter ha blivit färdigställda, medan motsvarande antal 1971 väntas bli ca 1 000 lägre.

Den framlagda beräkningen av bostadsinvesteringarna 1971 är beroende av de antaganden som gjorts angående bl. a. byggnadstiderna och igångsättningen samt dennas fördelning under året. Vid variationer i dessa antaganden visar det sig att kalkylerna är förhållandevis mera känsliga för förändringar i fråga om byggnadstidernas längd och igångsättningens fördelning under året än för förändringar enbart av antalet igångsatta lägenheter.

Egentlig industri

Den egentliga industrins investeringar för 1970 och 1971 kan bedömas med utgångspunkt från den enkätundersökning som utfördes av statistiska centralbyrån i november 1970. På basis av för tidigare år konstaterade systematiska avvikelser mellan novemberenkätens nivå och det definitiva utfallet har enkätens uppgifter för 1970 justerats något. På byggnadssidan har vidtagits en uppjustering med ett par procenten-

heter medan maskininvesteringarna nedjusterats någon procentenhet. Den så justerade novemberenkäten visar på en ökning av industrins byggnadsinvesteringar med 1,5 % och maskininvesteringar med 10,5 % i volym 1969—1970 eller totalt en uppgång med 7,5 % 1969—1970. En stor osäkerhet vidlåder emellertid de siffermässiga preciseringarna av de vidtagna justeringarna på grund av den relativt stora spridningen i de systematiska avvikelserna.

Dessutom torde den nya lagstiftningen angående avskrivningsreglerna som trädde i kraft fr. o. m. 1970 öka osäkerheten i synnerhet vad avser fördelningen mellan byggnads- och maskininvesteringar. Företagen kan ha registrerat som maskininvesteringar vissa utgifter som tidigare fördes som byggnadsinvesteringar. Vidare har en viss förändring av underhållsbegreppet genomförts, vilket möjligen till en del kan förklara de höga byggnadsunderhållsutgifterna för de tre första kvartalen 1970. Detta skulle i så fall innebära att byggnadsinvesteringarnas ökning något underskattats för 1969—1970. Vi kan nu konstatera att investeringsplanerna för 1970 successivt nedreviderats sedan enkätstillfället i februari 1970. Vanligen sker i stället en successiv påfyllnad av de planer företagen anger i februari.

Företagens planer för 1971 finns redovisade i tabellerna 2 och 3. I tabell 3 redovisas planer och utfall omräknade till fasta priser för perioden 1962—1970. Av tabellen framgår att företagen anger relativt höga planer för 1971 samt att de med något undantag när alltid underskattar det slutliga utfallet i novemberplanerna. Hur stor planpåfyllnaden blir är främst avhängigt konjunkturutvecklingen och finansieringsmöjligheterna. I vilken takt planerna realiserats är främst beroende av läget på byggmarknaden, leveranstiderna i investeringsvaruindustrin samt även i detta hänsende av kreditmarknadsläge och finansieringsmöjligheter.

Industrins novemberplaner visar på byggnadssidan en minskning om 1 %. Ett antagande om en successiv lättning på kreditmarknaden under loppet av 1971 samt en väsentligt lättare byggmarknad har tillsammans med en förutsättning om en relativt liten planpåfyllnad fått motivera en uppjustering på nio procentenheter av företagens byggnadsplaner, vilket innebär ett prognoserat utfall på 8 % för 1970—1971. Beträffande industrins maskininvesteringar anger företagen själva en minskning på 4 %. Förutsätts en ökad leveranskapacitet med klart minskade leveranstider inom investeringsvaruindustrin samt bättre finansieringsförhållanden för industrin har det bedömts rimligt att uppjustera planerna något mer 1971 än vad som nu preliminärt kan noteras för 1970. Här har valts en uppjustering på elva procentenheter, vilket innebär att industrins maskininvesteringar väntas öka med 7 %. Inkluderas även industrins bilinvesteringar samt hantverkets maskininvesteringar kan industrins totala maskininvesteringar beräknas öka med 6,5 % i volym

Tabell VII: 2. Verkställda respektive planerade investeringar inom industrin första halvåret 1970 och 1971 enligt investeringsenkät i november 1970
Milj. kr.

	Byggnader o. anläggningar		Maskiner m. m.	
	Verkställda första halvåret 1970	Planerade första halvåret 1971	Verkställda första halvåret 1970	Planerade första halvåret 1971
Gruv- och stenbrytningsindustri	38	43	69	74
Livsmedels-, dryckesvaru- och tobaksindustri	83	83	155	98
Beklädnadsindustri	22	15	49	45
Träindustri	70	71	113	78
Massa-, pappers- och pappersvaruindustri	107	137	406	399
Kemisk industri, gummivaru-, petroleum- och kolindustri	67	98	211	228
Jord- och stenförädlingsindustri	50	32	79	72
Järn-, stål- och metallverk	76	71	263	359
Verkstadsindustri och manufakturverk	253	429	485	641
Övrig förädlingsindustri	34	45	106	93
Summa egentlig industri	800	1 024	1 936	2 087
El-, gas- och vattenverk	801	935	78	131
Totalt	1 601	1 959	2 014	2 218

Anm. Redovisningen innefattar inte investeringar i bilar och bostäder.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Tabell VII: 3. Planerade och faktiska förändringar av den egentliga industrins investeringar 1962—1971
Procentuell förändring i fasta priser

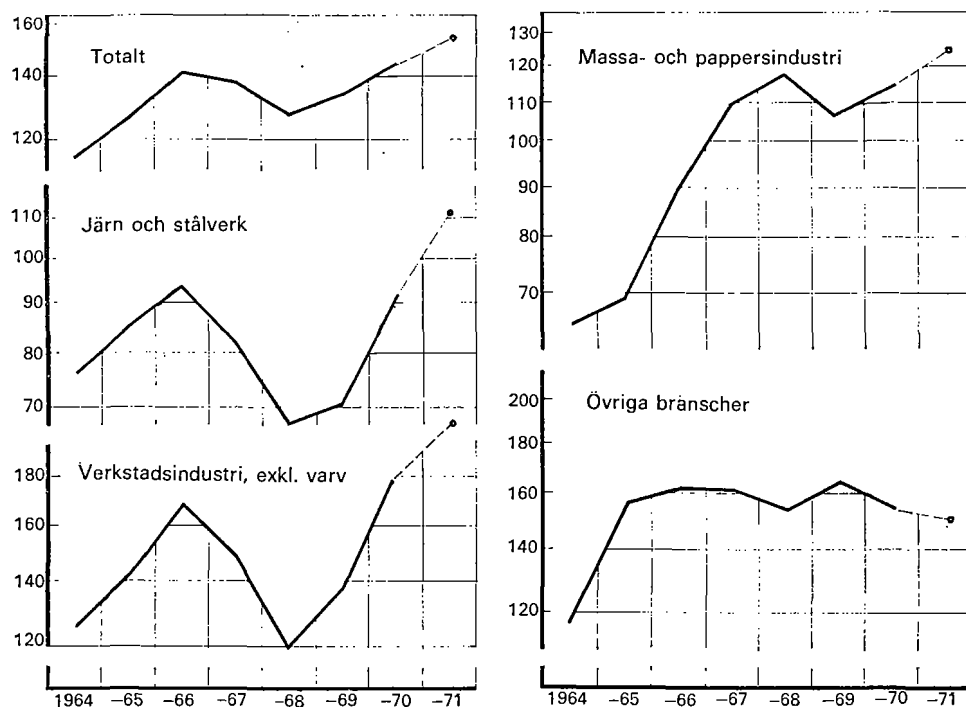
	1962— 1963	1963— 1964	1964— 1965	1965— 1966	1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970	1970— 1971
<i>Byggnader och anläggningar</i>									
Planerat i november året innan ¹	—15	—20	0	9	—19	—13	—14	—1	—1
Faktiskt inträffad förändring	2	—12	7	18	—3	—16	8	1	(8)
Differens	17	8	7	9	16	—3	22	2	(9)
<i>Maskiner m. m.</i>									
Planerat i november året innan ¹	—25	—24	—15	6	—10	—9	—10	2	—4
Faktiskt inträffad förändring	—1	—6	11	9	—3	0	4	12	(7)
Differens	24	18	26	3	7	9	14	10	(11)

¹ Planerna beräknade som kvoten mellan prognosårets rena enkätvärde och enkätårets utfall. För planförändringen 1970—1971 har använts det preliminära utfallet för 1970.

Anm. Redovisningen innefattar inte investeringar i bilar. Uppgifterna inom parentes är prognoserade.
Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Diagram VII:3. Investeringar inom egentlig industri, totalt och uppdelat på branscher 1964—1971

Index: 1960 = 100. 1959 års priser. Log. skala

Anm. De branschvisa prognoserna är något osäkrare än prognosen för totala industrin. Investeringar i bilar är exkluderade liksom hantverkets investeringar.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

1970—1971. Tillsammans taget skulle därmed den egentliga industrins investeringar öka med 7 % i volym 1970—1971.

Investeringsutvecklingen inom vissa industribranscher redovisas i diagram 3. Branschernas uppgifter för 1970 och 1971 har schablonmässigt korrigerats på samma sätt som industrins investeringar totalt. Investeringar inom järn- och stålverk ökade måttligt 1969 men kommer enligt nu föreliggande enkät öka högst avsevärt såväl 1970 som 1971. För investeringarna inom verkstadsindustri exklusive varv visar diagrammet att en betydande investeringsuppgång ägde rum redan 1969, vilken accentuerades på ett markant sätt under 1970. Även under 1971 är en fortsatt ökning av investeringarna att emotse. Massa- och pappersindustrins investeringar sjönk 1969 men tycks nu åter öka såväl 1970 som 1971 i en takt som överensstämmer med den för industrin som helhet. För industrin i övrigt kan slutligen noteras att investeringarna ökade 1969. För 1970 och 1971 tycks av enkäten att döma successivt minskande investeringar vara att vänta.

Handel m. m.

Investeringarna inom gruppen handel m. m. består till 4/5 av investeringar i fristående lokaler¹ samt till resterande del av butikslokaler i flerfamiljshus.

Till grund för beräkningarna över investeringarna i fristående lokaler ligger dels en av statistiska centralbyrån insamlad handelsenkät avseende faktiska och planerade investeringar under 1970 och 1971 inom handels-, bank- och försäkringsföretag och dels en konstruktion baserad på uppgifter angående totala kostnader för påbörjade byggnadsprojekt. Enligt dessa ännu preliminära beräkningar har investeringarna i fristående lokaler 1970, trots att investeringsavgiften på oprioriterat byggande återinfördes i maj 1970, legat kvar på en i det närmaste oförändrad nivå jämfört med 1969. Den bibehållna investeringsnivån kan delvis förklaras av den höga igångsättningen under andra halvåret 1969 samt under de fyra första månaderna 1970. Investeringarna i butikslokaler i flerfamiljshus, som beräkningstekniskt följer investeringsutvecklingen i flerfamiljshus, minskade med 7,5 % 1969—1970. För de totala byggnadsinvesteringarna inom gruppen handel m. m. innebär ovanstående beräkningar en investeringsminskning på 0,5 % i volym 1969—1970.

Med utgångspunkt från känd information angående påbörjade byggnadsprojekt fram t. o. m. oktober 1970 har den totala igångsättningen beräknats minska med 17 % i volym 1969—1970. Den i kraft varande investeringsavgiften upphävs den 1 augusti 1971. Då investeringsavgiften 1967—1968 upphörde ökade påbörjade byggnadsprojekt kraftigt. I den aktuella prognosen över 1971 års igångsättning har i stort sett samma mönster antagits, vilket innebär att den totala igångsättningen kommer att stiga med drygt 40 % 1970—1971. Främst till följd av den låga igångsättningen under andra halvåret 1970 och första halvåret 1971 har investeringarna i fristående lokaler beräknats minska med 11 % i volym 1970—1971. Totalt inklusive investeringar i butikslokaler i flerfamiljshus har volymminskningen beräknats till 9 % 1970—1971. Vad avser investeringar inom varuhandel, bank- och försäkringsföretag indikerar den ovan nämnda handelsenkäten en minskning som är av mindre omfattning än den som har beräknats för den totala gruppen handel m. m.

Beräkningarna över maskininvesteringarna inom gruppen handel m. m. avseende investeringar i maskiner, inventarier och bilar inom varuhandel, bank- och försäkringsverksamhet, hotell och restauranger m. m. har främst baserats på den ovan nämnda handelsenkäten. Enligt dessa beräkningar ökade maskininvesteringarna 1969—1970 med 3 %

¹ Med investeringar i fristående lokaler avses investeringar i varuhandel, bank- och försäkringsverksamhet, teatrar, biografier, hotell, restauranger, lagerbyggnader samt fastighetsförvaltning.

i volym. Under 1971 beräknas däremot dessa minska med 5 % i volym.

Handelns totala byggnads- och maskininvesteringar ökade enligt ovan redovisade beräkningar med 1 % 1969—1970. För 1970—1971 har investeringarna beräknats minska 7 % i volym.

Handelsflottan

Enligt fortfarande preliminära beräkningar minskade investeringarna i handelsflottan med 14,5 % 1969—1970. De svenska varvens leveranser minskade med 20 % medan importen av nybyggda och begagnade fartyg beräknas ha ökat med 8 %. Exporten av begagnade fartyg från svenska redare till utlandet beräknas i stort sett ha varit oförändrad jämfört med 1969.

Prognosen över 1971 års leveranser av nybyggda fartyg till handelsflottan bygger dels på den i oktober 1970 av statistiska centralbyrån insamlade varvsenkäten samt på uppgifter från ett urval svenska redare angående deras beställningar av nybyggda fartyg i utlandet. Enligt dessa uppgifter beräknas de totala leveranserna främst till följd av en kraftigt ökad import öka med 25 % 1970—1971. Över exporten av begagnade fartyg har endast osäkra kalkyler kunnat utföras. Dessa pekar emellertid på en minskad utförelse 1971, som tillsammans med de ökade investeringarna i nybyggda fartyg resulterar i en ökning av handelsflottans totala investeringar med drygt 60 % i volym 1970—1971.

Statliga investeringar

Enligt definitiva uppgifter steg de totala statliga investeringarna med ca 1 % mellan 1968 och 1969. De statliga byggnadsinvesteringarna ökade härvid med drygt 6 % medan maskininvesteringarna minskade med 6,5 %. Ökningen på byggnadssidan härrör uteslutande från de under detta år starkt expanderande affärsverksinvesteringarna medan de statliga myndigheterna minskade sina byggnadsinvesteringar. Affärsverkens maskininvesteringar minskade därcmot medan myndigheternas ökade något.

Bedömningen av de statliga investeringarna under 1970 och 1971 baseras till stor del på en av statistiska centralbyrån insamlad enkät rörande affärsverkens verkställda och planerade investeringar. Utifrån denna enkät har beräknats att de statliga affärsverkens byggnadsinvesteringar minskade mellan 1969 och 1970 med ungefär 1,5 %. Till en huvudsaklig del beror detta på att televerkets byggnadsinvesteringar, som under 1969 hade ökat i en väsentlig utsträckning, minskade i hög grad under 1970 och t. o. m. understeg 1968 års investeringsnivå. Även statens järnvägars byggnadsinvesteringar minskade under 1970 medan vattenfallsstyrelsens fortsatte att öka i snabb takt. De statliga myndigheternas byggnadsinvesteringar fortsatte att minska under 1970 — dock ej i samma utsträckning som året innan. Största delen av myndigheter-

nas byggnadsinvesteringar utgörs av de statliga väginvesteringarna, inklusive de av arbetsmarknadsstyrelsen administrerade beredskapsarbetena. Minskningen av myndigheternas byggnadsinvesteringar under 1970 förklaras helt av ett under detta år reducerat vägbyggande. De totala statliga byggnadsinvesteringarna, inklusive de statliga aktiebolagens, kom att minska med drygt 0,5 % mellan 1969 och 1970. De statliga affärsverkens maskininvesteringar, som hade minskat under 1969, ökade med ca 15,5 % under 1970. Det är härvid framför allt televerkets, men även i viss mån statens järnvägars maskininvesteringar som expanderat. De statliga myndigheternas maskininvesteringar fortsatte att öka under 1970 och i en snabbare takt än under 1969. Totalt steg de statliga maskininvesteringarna mellan 1969 och 1970 med nästan 15 %.

Sammantaget ökade de totala statliga byggnads- och maskininvesteringarna med drygt 5 % i volym 1969—1970.

För 1971 pekar de statliga affärsverkens investeringsplaner mot en påtaglig ökning av byggnadsinvesteringarna efter nedgången under 1970. Här har räknats med att affärsverkens byggnadsinvesteringar kommer att stiga med ca 16 % mellan 1970 och 1971. Televerkets och statens järnvägars byggnadsinvesteringar, vilka minskade under 1970, väntas stiga samtidigt som en fortsatt snabb investeringsökning förutses för vattenfallsstyrelsen. Då de statliga väginvesteringarna har beräknats bli ungefär oförändrade mellan 1970 och 1971 väntas de statliga myndigheternas totala byggnadsinvesteringar endast öka med ca 2 % under 1971. Stor osäkerhet vidlåder emellertid denna beräkning, då den bygger på förutsättningen att anslagen till beredskapsarbetena kommer att vara av samma storleksordning som under 1970. Under denna förutsättning skulle de totala statliga byggnadsinvesteringarna under 1971 komma att öka med ungefär 10 % i volym.

De statliga affärsverkens maskininvesteringar väntas under 1971 fortsätta att stiga — dock i en lägre takt än under året innan. Framför allt är det televerkets maskininvesteringar som väntas fortsätta att öka. Även myndigheternas maskininvesteringar väntas öka i en långsammare takt än under 1970. Totalt väntas de statliga maskininvesteringarna komma att öka med ca 9 % mellan 1970 och 1971.

Ovanstående prognoser över de statliga byggnads- och maskininvesteringarna skulle medföra en ökning av de totala statliga investeringarna på ca 9,5 % under 1971, vilket innebär en högre ökningstakt än året innan.

Kommunala investeringar

Enligt ännu ej helt definitiva uppgifter över kommunernas investeringar för 1969 kan beräknas att de kommunala byggnadsinvesteringarna ökade med 5 % i volym medan maskininvesteringarna minskade med 3,5 % i volym 1968—1969. Tillsammans betyder detta en ökning

av de kommunala investeringarna (exkl. bostäder) med 4 % i volym 1968—1969. Den kommunala investeringsexpansionen från tidigare år under 60-talet bromsades därmed upp betydligt och blev 1969 av inte fullt halva storleken jämfört med de två närmast föregående åren.

Utvecklingen av de kommunala investeringarna för 1970 och 1971 kan bedömas utifrån en urvalsundersökning bland kommunerna genomförd av statistiska centralbyrån i november 1970. Kommunernas egna uppgifter för 1970 har på byggnadssidan uppjusterats med någon procentenhet och på maskinsidan nedjusterats med likaledes någon procentenhet med hänsyn till systematiska skattningsfel i tidigare års novemberenkäter. Det bör dock påpekas att osäkerheten i justeringarna är betydande i synnerhet för ett år som 1970. Det kan ifrågasättas om de tidigare årens relationer mellan preliminära och definitiva värden även gäller för 1970 då kommunernas finansiella situation bör ha varit mycket ansträngd. Den nu beräknade utvecklingen av kommuninvesteringarna 1969—1970 är därför mycket osäker. Den visar att de kommunala byggnadsinvesteringarna minskade med 1,5 % i volym och maskininvesteringarna ökade med 13,5 % i volym 1969—1970. Totalt skulle detta innebära en uppgång med 0,5 % (exkl. bostäder) mellan 1969 och 1970.

I tabell 4 redovisas de borgerliga primärkommunernas byggnadsplaner för 1971 samt planer och utfall för perioden 1961—1970. Av tabellen framgår att primärkommunerna förutser en fortsatt minskning av byggandet efter nedgången 1970. Det skall dock framhållas att planerna för 1970—1971 inte är fullt jämförbara med planerna för tidigare år. Bildandet av det nya storlandstinget för Stockholms stad och län har medfört att vissa investeringsutgifter som förut föll på Stockholms stad fr. o. m. 1971 flyttats över på storlandstinget. Härav följer att plansiffran på 8 % i minskning ger en något överdrivet svag bild av kommunernas planer. Av motsvarande skäl är nedan redovisade planer för landstingens byggande extra höga.

Att precisera en prognos för 1971 med utgångspunkt från ovan nämnda tabell är synnerligen vanskligt. Tabellen antyder emellertid att kommunerna tenderar att underskatta sina investeringar i november året före investeringsåret om undantag görs för framför allt 1966 och 1970 då kommunerna drabbades av byggreglering respektive hård kreditåstramning. Under förutsättning av att en viss lättnad inträder för kommunerna på den finansiella sidan under 1971 har det bedömts rimligt att räkna med att kommunerna också 1971 kommer att investera mer än enligt sina novemberplaner. Även ett gott resursutrymme i byggsektorn 1971 talar härför. I investeringsberäkningarna har kalkylerats med en uppjustering av plansiffran för 1971 med tre procentenheter till ett prognoserat utfall på en minskning med 5 %.

Landstingens planer för 1971 indikerar en återgång till den höga

Tabell VII: 4. Planerade och faktiska förändringar av de borgerliga primärkommunernas byggnadsinvesteringar 1961—1971

Procentuell förändring i fasta priser

	1961— 1962	1962— 1963	1963— 1964	1964— 1965	1965— 1966	1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970	1970— 1971
Planerat i november året innan ¹	16	14	9	6	12	13	6	7	6	—8
Faktiskt inträffad förändring	14	19	16	7	2	12	9	5	—3	(—5)
Differens	—2	5	7	1	—10	—1	3	—2	—9	3

¹ Planerna beräknade som kvoten mellan prognosårets rena enkätvärde och enkätårets utfall. För planförändringen 1970—1971 har använts det preliminära utfallet för 1970.

Anm. Uppgifterna inom parentes är prognoserade.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

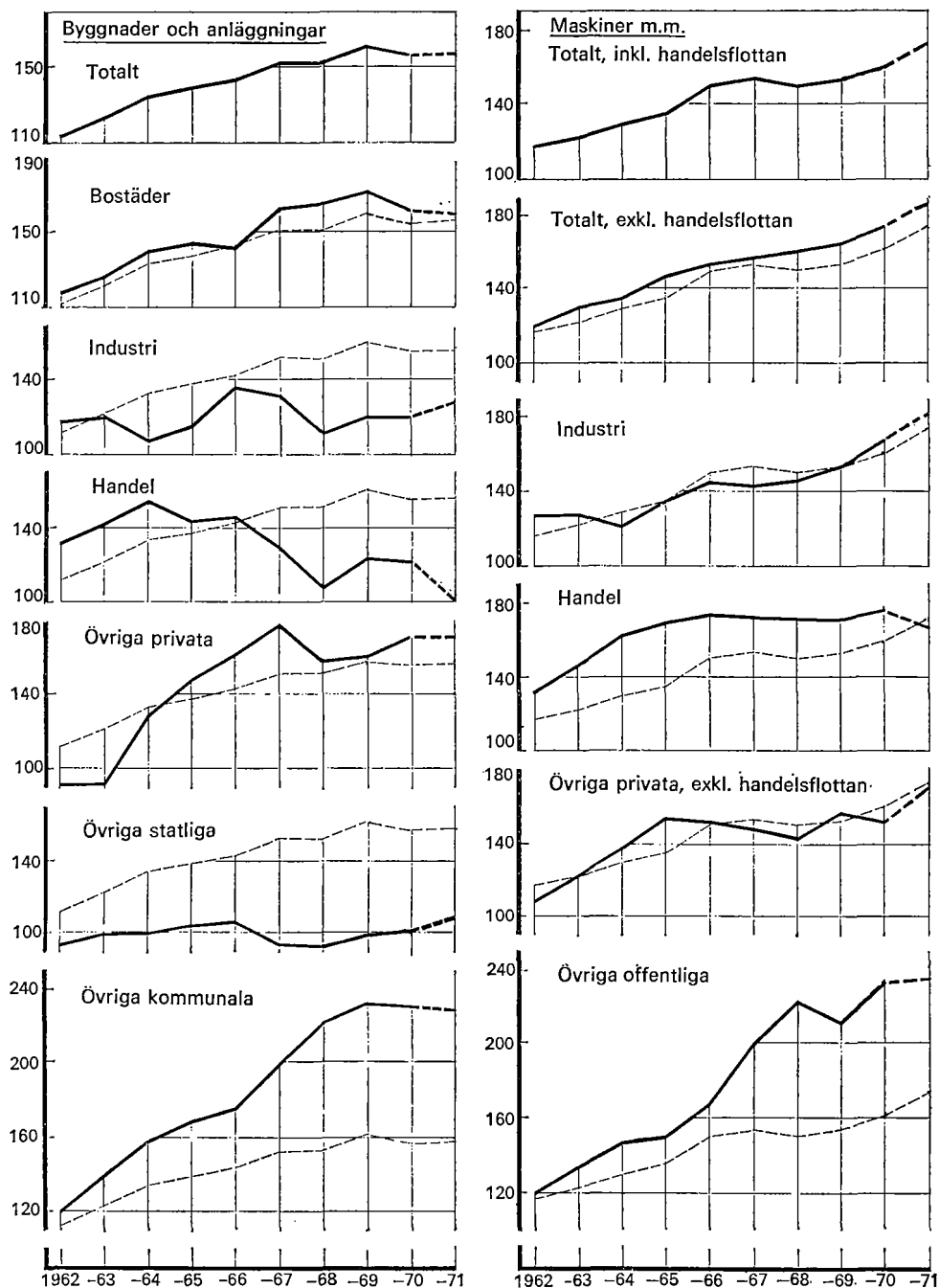
expansionstakt kring 20 % som rådde åren närmast före 1969 och 1970 då landstingens byggnadsinvesteringar stagnerade helt. Erfarenheterna tycks dock visa att landstingens novemberplaner tenderar att överskatta det slutliga utfallet. Detta har fått motivera en nedjustering av landstingens planer på 20 % med fyra procentenheter till ett prognoserat utfall på 16 %. Tillsammans innebär detta att kommunernas byggnadsinvesteringar har prognosrats att minska med 0,5 % i volym 1970—1971.

Kommunernas anskaffning av maskiner, transportmedel och apparater som ökade betydligt 1970 tycks enligt nu föreliggande enkät komma att minska med 2 % i volym 1970—1971. Av enkäten att döma tycks primärkommunerna ensamma svara för nedgången. Totalt skulle därmed de kommunala investeringarna (exkl. bostäder) minska med 1 % 1970—1971.

2. Sammanfattning av investeringsprognosen för 1971

De mycket preliminära beräkningar som nu föreligger för 1970 tyder på att de totala investeringarna ökade med 1 %. Detta innebär en avsevärd uppbromsning jämfört med 1969 för vilket år en investeringsökning på 3,5 % nu har beräknats. Den minskade tillväxten kan återföras på en dämpad investeringsutveckling för de privata och kommunala investeringarna medan däremot de statliga tycks ha ökat betydligt. Nedgången på byggnadssidan med 2 % är i och för sig mer än tillräcklig för att förklara den svaga investeringsutvecklingen 1970. Byggnadsinvesteringarnas nedgång motverkades emellertid av en avsevärd uppgång mellan 1969 och 1970 i tillväxten för maskininvesteringarna — från 1 till 5 %. Den svaga utvecklingen av byggandet under 1970 förklaras främst av minskat bostadsbyggande samt minskat offentligt byggande. På maskinsidan ökade industrins investeringar högst betydligt, vilket tillsammans med kraftigt ökande investeringar för de stat-

Diagram VII:4. Byggnads- och maskininvesteringar, totalt och uppdelat på sektorer 1962—1971
 Index: 1960 = 100. 1959 års priser.

Ann. I varje deldiagram är resp. total inlagd som en tunt streckad kurva.
 Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Tabell VII:5. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1967—1970 samt prognos för 1971

	1970 i milj. kr. löpande priser	Procentuell förändring i 1959 års priser			
		1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970	1970— 1971
<i>Byggnader och anläggningar</i>					
Permanent bostäder	8 159	1,5	3,5	— 5,0	—2,0
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske	284	2,5	—12,5	— 9,5	2,0
Egentlig industri	2 117	—15,5	6,5	1,5	8,0
Handel m. m. ¹	1 636	—17,5	15,0	— 0,5	—9,0
Statliga affärsverk	1 495	— 7,0	26,5	— 1,5	16,0
Statliga myndigheter inkl. militära ²	1 354	3,5	— 6,0	— 2,0	2,0
Kommunala investeringar, exkl. bostäder och industri	7 472	11,5	5,0	— 1,5	—0,5
Övriga investeringar	1 390	—14,0	6,0	11,5	0,0
Summa	23 907	0,0	5,5	— 2,0	0,5
<i>Maskiner m. m.</i>					
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske	742	— 1,5	5,0	—17,0	2,0
Egentlig industri	4 834	2,5	4,5	10,5	6,5
Handel m. m.	1 185	0,0	— 0,5	3,0	—5,0
Statliga affärsverk	1 134	14,5	— 4,5	15,5	6,5
Statliga myndigheter	452	6,0	3,0	8,5	4,5
Kommunala investeringar exkl. industri	1 051	— 1,5	— 3,5	13,5	—2,0
Övriga investeringar	2 700	—10,0	— 2,0	0,0	20,5
därav: Handelsflottan	278	—40,5	—25,5	—14,0	61,0
Summa	12 098	— 1,0	1,0	5,0	7,5
Summa exkl. handelsflottan	11 820	3,0	2,5	6,0	6,0
<i>Totalt</i>					
Permanent bostäder	8 159	1,5	3,5	— 5,0	—2,0
Privat jordbruk, skogsbruk och fiske ³	968	5,0	— 2,0	—10,5	2,0
Egentlig industri	6 951	— 3,5	5,0	7,5	7,0
Handel m. m. ¹	2 821	—10,0	7,5	1,0	—7,0
Statliga affärsverk	2 629	2,0	11,5	5,5	12,0
Statliga myndigheter inkl. militära ²	1 806	4,5	— 4,0	0,5	3,0
Kommunala investeringar, exkl. bostäder och industri	8 523	9,5	4,0	0,5	—1,0
Övriga investeringar	4 090	—11,0	0,0	3,0	14,0
Summa ³	35 947	— 0,5	3,5	1,0	3,0
Summa, exkl. handelsflottan	35 669	1,0	4,5	1,0	2,5

¹ Här inbefattas bl. a. flertalet fristående kontorsbyggnader.

² Inkl. statliga väginvesteringar.

³ Här inbefattas investeringar i avelsdjur m. m. Summan av byggnads- och maskininvesteringar överensstämmer därför ej med totala investeringar.

Anm. Procenttalen är avrundade till jämna halva och hela procenttal. I övriga investeringar ingår förutom privata även vissa offentliga investeringar, nämligen investeringar i statliga kraftaktiebolag och statliga delen av SAS. En komplikation utgör övergången till mervärdeskatt årsskiftet 1968/1969. På grund av svårigheter att bestämma skattesatsens storlek, som t. ex. för de affärsdrivande verkens del varierar med resp. affärsverks verksamhetsinriktning, bör här påpekas den osäkerhet som vidlader de procentuella förändringstalen 1968—1969 i tabellerna 5 och 6.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Tabell VII: 6. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1967—1970 samt prognos för 1971 för privat, statlig och kommunal sektor

	1970 i milj. kr. löpande priser	Procentuell förändring i 1959 års priser			
		1967— 1968	1968— 1969	1969— 1970	1970— 1971
<i>Byggnader och anläggningar</i>					
Privata					
inkl. bostäder	10 144	— 8,0	7,0	0,0	—2,0
exkl. bostäder	5 239	—15,5	8,5	2,0	—0,5
Statliga					
inkl. bostäder	3 041	— 0,5	5,5	—0,5	10,0
exkl. bostäder	3 036	— 0,5	6,0	—0,5	10,0
Kommunala					
inkl. bostäder	10 722	8,0	4,0	—3,5	0,0
exkl. bostäder	7 473	11,5	5,0	—1,5	—0,5
Summa					
inkl. bostäder	23 907	0,0	5,5	—2,0	0,5
exkl. bostäder	15 748	— 1,0	6,5	0,0	1,5
<i>Maskiner m. m.</i>					
Privata					
	9 044	— 3,5	2,5	2,5	8,5
Statliga					
	2 001	16,0	—6,5	15,0	9,0
Kommunala					
	1 053	— 1,5	—3,5	14,0	—2,5
Summa	12 098	— 1,0	1,0	5,0	7,5
<i>Totalt</i>					
Privata ¹					
inkl. bostäder	19 130	— 5,5	4,5	1,5	3,5
exkl. bostäder	14 225	— 7,5	4,5	3,0	5,5
Statliga					
inkl. bostäder	5 042	5,5	1,0	5,0	9,5
exkl. bostäder	5 037	5,5	1,0	5,0	9,5
Kommunala					
inkl. bostäder	11 775	7,0	3,5	—2,0	—0,5
exkl. bostäder	8 526	9,5	4,0	0,5	—1,0
Summa ¹					
inkl. bostäder	35 947	— 0,5	3,5	1,0	3,0
exkl. bostäder	27 788	— 1,0	4,0	2,5	4,5

¹ Häri innefattas investeringar i avelsdjur m. m. Summan av byggnads- och maskininvesteringar överensstämmer därför ej med totala investeringar.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

liga affärsverken och den kommunala sektorn svarade för huvuddelen av ökningen i maskininvesteringarna.

För 1971 pekar investeringsprognosen på en ökning med 3 %. Uppgången kan hänföras till såväl byggnads- som maskininvesteringar. Uppgången på byggnadssidan stannar vid 0,5 % beroende på fortsatt minskande bostads- och handelsinvesteringar. Investeringsavgiften beräknas pressa ned nivån för handelns byggnadsinvesteringar 1971 närmare 10 % under 1970 års nivå. Även kommunernas byggande fortsätter att sjunka beroende på betydlig nedgång hos primärkommunerna,

vilken emellertid i viss mån motverkas av en betydande höjning av landstingens byggande.

Genom bl. a. det ökade utrymmet inom byggnadssektorn som därmed bereds andra bygggnadssektorer prognoseras nu en uppgång av industrins byggnadsinvesteringar med 8 %. Även det statliga byggandet ökar avsevärt till följd av kraftigt ökande affärsverksinvesteringar.

Den uppgång i tillväxttakten, från 5 % till 7,5 %, som har beräknats för maskininvesteringarna mellan 1970 och 1971 förklaras helt och hållet av ett väntat omslag i handelsflottans investeringar. Dessa som beräknas ha minskat med 14 % 1970 tycks enligt nu tillgänglig information komma att öka med 61 % 1971. Exkluderas de starkt fluktuerande investeringarna i handelsflottan från de totala maskininvesteringarna anger beräkningarna en oförändrad ökningstakt på 6 % för 1970 och 1971. Bland de privata maskininvesteringarna kan även noteras att industrins planer tolkats så att en fortsatt uppgång är att vänta 1971 om än i en mer dämpad takt än under 1970. Vad avser den offentliga sektorns maskininvesteringar förutses där en avsevärt lägre tillväxt under 1971 jämfört med den mycket höga ökningstakten 1970. Omslaget är markant på den kommunala sidan men även affärsverkens maskininvesteringar förefaller att dämpas betydligt.

VIII. Den offentliga verksamheten

1. Allmänt

Vid presentationen av den offentliga sektorn i detta kapitel tillämpas i allt väsentligt samma definitioner och avgränsningar som i det institutionellt uppdelade nationalräkenskapssystemet. Sektorn är uppdelad i tre delsektorer nämligen staten, kommunerna och socialförsäkringssektorn.

Affärsverksamhet som drivs av staten förs i huvudsak till företagssektorn. Statens kapitaltillskott till affärsverken betraktas som en kapitaltransferering av icke finansiell natur. Verksamheten som bedrivs i fastighetsfonderna och vissa andra kapitalfonder uppfattas ej här som affärsmässig. Dessa fonder har upplösts och deras transaktioner med andra sektorer än staten hänförs till den statliga myndighetssektorn.

När det gäller kommunerna, betraktas deras affärsdrivande verksamhet som en del av den kommunala myndighetssektorn. Detta medför att kapitaltillskottet från de kommunala myndigheterna till affärsverksamheten kommer att registreras som sektorintern realinvestering.

Socialförsäkringssektorn har ställning av mellanled mellan å ena sidan staten och kommunerna och å andra sidan hushållssektorn och företagssektorn. Inbetalningar av avgifter från hushåll och arbetsgivare avseende socialförsäkring leds, eventuellt via staten, fram till socialförsäkringssektorn. Alla utbetalningar av socialförsäkringsförmåner betraktas som utgående från socialförsäkringssektorn. Utbetalningar för detta ändamål som belastar statens eller kommunernas budgeter anses som transfereringar till socialförsäkringsssektorn. Utöver de trygghetsformer som vanligen betraktas som ingående i socialförsäkringssystemet inräknas även viss obligatorisk olycksfallsförsäkring som bedrivs i privat regi.

Den offentliga sektorn tar direkt i anspråk en betydande del av bruttonationalproduktens resurser i form av varor och tjänster. I det följande skall göras en uppskattning av den offentliga sektorns efterfrågan på varor och tjänster t. o. m. 1971. Som offentlig konsumtion betraktas därvid sådana utgifter för löner och inköp av varor och tjänster från andra sektorer som inte ingår i den offentliga sektorns investeringsutgifter och som inte heller utgör insatser för framställning av varor och tjänster som av det offentliga försäljs på marknaden. En del av de offentliga sektorernas utgifter består av transfereringar till andra sektorer. Dessa utgifter medför inte utan vidare att reala resurser tas i anspråk. Transfereringar från staten och socialförsäkringssektorn till kommuner och hushåll ger dock i betydande utsträckning upphov till efterfrågan på varor och tjänster.

Den offentliga sektorn ställer inte bara direkta krav på reala resurser. I det följande redovisas även vissa uppskattningar av den påverkan på kreditmarknaden som kan utgå från den offentliga sektorn. Innebördens av denna påverkan utvecklas sektorvis i kapitlet om kreditmarknaden.

För att ge en samlad bild av den offentliga sektorns reala och finansiella anspråk summeras de tre delsektorerna till en konsoliderad offentlig sektor. Avslutningsvis görs så vissa beräkningar över den offentliga sektorns inverkan på den samlade efterfrågan, varvid sektorn utvidgas till att innefatta även de av statsmakterna i stor utsträckning kontrollerade investeringsfonderna och bostadsbyggandet.

2. Staten

Statsinkomsterna, bestående i huvudsak av direkta och indirekta skatter samt inkomst från rörelse och kapital, beräknas ha ökat med inemot 10 % 1969 och med 16 % 1970. För 1971 väntas tillväxten bli något långsammare än för 1970, eller 12 %.

De *direkta skatterna* utgörs till största delen av till staten inflytande skatter på inkomst och förmögenhet minskade med återbetalningar av överskjutande skatt och kommunalskattemedel. Dessutom bortdras avgifter som visserligen uppbärs av staten, men som är avsedda för socialförsäkringssektorn. De viktigaste av dessa är arbetsgivares och enskildas avgifter till sjukförsäkringen samt enskildas folkpensionsavgifter. Ökningen i de direkta skatterna beräknas till knappt 13 % 1969, medan ökningstakten för 1970 beräknas ha blivit i det närmaste dubbelt så snabb, eller med inemot 25 %. Denna kraftiga tillväxt i de direkta skatterna är inte orsakad av några skattesatsförändringar. Det är endast kommunalskattesatsen som höjts och detta påverkar de direkta statliga skatterna endast i begränsad utsträckning och därtill under en övergångsperiod. Den markanta skillnaden i tillväxttakten för 1969 och 1970 följer av att inkomsterna på inkomstskatttiteln beräknas ha ökat ungefär dubbelt så snabbt 1970 som 1969 framför allt till följd av en snabbare lönesummeutveckling, medan utgifterna på inkomstskatttiteln beräknas ha tillväxt i ungefär samma takt båda dessa år. För 1971 väntas de direkta skatterna öka med endast 2 %. Orsaken härtill är främst skattereformen som trädde i kraft 1 januari 1971 och där man räknar med ett skattebortfall för statens del på drygt 3 miljarder kr. 1971, men även att lönesummeutvecklingen förutses bli svagare 1971 än 1970. Dessa faktorer väntas leda till att inkomsterna på inkomstskatttiteln endast kommer att tillväxa i en takt som är ungefär hälften av ökningstakten för 1970, samtidigt som utgifterna på denna titel torde öka med ett par tre procentenheter mer 1971 än 1970, bl. a. beroende på en kraftigare ökning av kommunalskattemedlen.

De *indirekta skatterna*, som i huvudsak består av mervärdeskatten,

Tabell VIII: 1. Statens inkomster och utgifter 1969—1971
Milj. kr.

	Kalenderår			Budgetår		
	1969 utfall	1970 prel. utfall	1971 prognos	1969/70 utfall	1970/71 prel. beräkn.	1971/72 enl. riks- stats- förslag
1. Inkomster	34 443	39 880	44 660	36 885	42 780	47 490
1.1. Direkta skatter	13 478	16 800	17 100	15 646	17 620	17 270
1.2. Indirekta skatter	17 365	19 390	23 400	17 809	21 210	25 810
1.3. Övriga inkomster	3 600	3 690	4 160	3 430	3 950	4 410
2. Utgifter	34 702	38 120	41 160	36 470	39 660	43 200
2.1. Transfereringar	20 406	22 690	24 880	21 588	23 960	26 570
2.1.1. Till hushåll	3 613	3 800	4 670	3 753	4 250	4 550
2.1.2. Till socialförsäkrings- sektorn	4 636	5 380	5 760	4 907	5 600	6 560
2.1.3. Till kommuner	8 180	8 840	9 460	8 654	9 150	9 740
2.1.4. Till företag	1 590	1 900	2 200	1 681	2 070	2 350
2.1.5. Ofördelat	2 387	2 770	2 790	2 593	2 890	3 370
2.2. Konsumtion	12 617	13 610	14 300	13 132	13 850	14 680
2.3. Realinvestering	1 679	1 820	1 980	1 750	1 850	1 950
3. <i>Finansiellt sparande (1—2)</i>	<i>—259</i>	<i>1 760</i>	<i>3 500</i>	<i>415</i>	<i>3 120</i>	<i>4 290</i>
4. Utlåning och andra finan- siella transaktioner	3 389	4 680	4 550	4 280	4 460	4 590
4.1. Därav finansierat inom fonderna	60	60	80	48	80	90
5. Totalsaldo (1—2—4+4.1.)	—3 588	—2 860	— 970	—3 817	—1 260	—210
6. Nettoförändringar i trans- aktioner vid sidan av riks- staten (utgiftsökning: —)	—208	—348	..	—143	..	..
7. Av riksgäldskontoret redovisat budgetutfall	—3 796	—3 208	..	3 960	..	..

Ann. 1. De angivna beloppen för skatterna är något lägre än de belopp som återfinns i nationalräkenskaperna beroende på att olika registreringstidpunkter används. Nationalräkenskaperna redovisar de skatter som erläggs, medan här angivna avser belopp som strömmar in till staten i resp. period. Stigande beskattningsunderlag och viss fördröjning i uppbördssystemet ger upphov till differensen mellan de två beloppen.

Ann. 2. Vid omvandlingen av budgetsiffrorna för budgetåret 1971/72 till kalenderårssiffror för 1971 måste delvis ganska approximativa metoder användas, varför en viss osäkerhet vidlåder uppskattningen av framför allt de enskilda utgiftsposternas storlek.

Ann. 3. Tabellens uppgifter i posterna 1—5 baseras på riksrevisionsverkets och finansdepartementets data, vilka till övervägande del är kassamässiga. Vissa undantag härvidlag föreligger dock, varför exakt överensstämmelse inte nås med riksgäldskontorets statistik rörande budgetutfallen, redovisad i post 7. Sådan överensstämmelse nås först sedan totalsaldona i post 5 justerats för nettoförändringarna i transaktionerna vid sidan av riksstaten — här i form av residualberäkning. Dessa innefattar bl. a. vissa transaktioner inom ramen för jordbruksregleringen.

punktskatter på vissa varor och tjänster samt den allmänna arbetsgivaravgiften, beräknas ha ökat med ca 6 % 1969. För 1970 och 1971 beräknas ökningstakten bli betydligt snabbare, beroende bl. a. på höjda skatte- och avgiftssatser. Vid två tillfällen under 1970 företogs uppjusteringar av mervärdeskatten för vissa varor. Samtidigt med dessa höjningar höj-

des även vissa punktskatter. Skattereformen, som trädde i kraft 1 januari 1971, beräknas ge staten ett bortfall vad gäller direkta skatter som skall kompenseras genom ökade uttag av andra skatter, främst mervärdeskatten. Men för att förhindra en köprush mot slutet av 1970, höjdes mervärdeskatten på vissa varaktiga konsumtionsvaror redan den 9 februari 1970 från 10 % till 14 % — eller från 11,11 % till 16,28 %, räknat på priset exklusive skatt. Samtidigt med detta höjdes även skatterna på öl och tobak. De andra skattehöjningarna trädde i kraft 1 november 1970. Dels höjdes skattesatsen från 14 % till 15 % på de varor som berördes av höjningen i februari detta år, dels utsträcktes den höjda skatten att omfatta även vissa hushållskapitalvaror samt sprit och vin. Dessutom höjdes de speciella skatterna på sprit, vin samt motorbränslen.

1 januari 1971 höjdes mervärdeskatten från 10 % till 15 % på de varor, som låg utanför höjningarna under 1970. (Skattesatsen på 15 % motsvarar 17,65 % på priset exkl. skatt.) Vid samma tidpunkt höjdes dels den allmänna arbetsgivaravgiften från 1 % till 2 %, dels energiskatten på i första hand den privata förbrukningen av elkraft. Inkomsterna från indirekt beskattning beräknas, med de angivna skattehöjningarna, öka med drygt 11,5 % 1970 och för 1971 väntas ökningstakten bli ännu snabbare, eller drygt 20,5 %.

Övriga statsinkomster, som består av inkomst från rörelse och kapital, inkomst från vissa nominellt prissatta tjänster samt vissa kalkylmässiga poster, beräknas ha ökat med ca 17,5 % 1969. För 1970 däremot väntas en betydligt svagare uppgång. Omslaget från en kraftig till en relativt svag ökning beror mer på en något ojämn fördelning mellan halvåren än på en faktisk försämring. Tillväxten för övriga statsinkomster väntas åter bli snabb 1971 och ökningstakten torde bli ungefär 12,5 %.

De *totala statsutgifterna*, förutom finansiella transaktioner, beräknas ha ökat med 7,5 % 1969 och något snabbare 1970, eller med knappt 10 %. Tillväxten 1971 väntas bli ett par procentenheter långsammare än för 1970.

Transfereringsposten är den tyngst vägande av statsutgifterna. 1969 beräknas de totala transfereringarna ha ökat med 9 %, medan tillväxten 1970 beräknas till ca 11 %. För 1971 förutses en ökningstakt om 8 %. Det är överföringarna till hushållen som väntas öka snabbast 1971, främst beroende på förbättrade förmåner för bl. a. barnfamiljer. Posten ofördelade transfereringar som inkluderar statsräntor och bidrag till internationell verksamhet samt en avstämningspost har inte fördelats på sektorer. Både statsräntor och bidragen till internationell verksamhet tillväxer i snabb takt.

De statliga *konsumtionsutgifterna*, som till mer än hälften består av personalkostnader, beräknas ha ökat i värde med ca 6,5 % 1969 och något snabbare 1970, eller med inemot 8 %. Volymökningen däremot

beräknas ha blivit en procentenhet lägre 1970 än 1969, eller ca 2 % mot ca 3 %. Konsumtionens volymökning 1971 väntas bli 2 % och tillväxten i löpande priser beräknas till 5 %. I värdeökningen på 5 % 1971 ligger ett antagande om oförändrade löner för statsanställda.

Investeringsverksamheten inom statliga myndigheter beräknas ha ökat svagt 1969 (1 %), medan tillväxttakten 1970 beräknas ha blivit betydligt kraftigare (ca 8 %) allt räknat i löpande priser. Dessa ökningstal motsvarar i volym en minskning på ca 4 % och en i stort sett oförändrad investeringsvolym 1970. Investeringsutgifterna 1971 torde bli något större än 1970. Volymökningen väntas bli inemot 3 % och tillväxten i värde närmare 9 %.

Sammantaget beräknas statens utgifter för konsumtions- och investeringsändamål ha ökat med 6 % 1969 och med två procentenheter mer 1970. Volymmässigt motsvaras det av en tillväxt på drygt 1,5 % båda åren. För 1971 väntas värdeökningen bli ca 5,5 % och tillväxten i volym 2 %.

Resultatet av de förändringar i statens inkomster och utgifter som redovisats ovan ger vid handen att statens *finansiella sparande* kontinuerligt förbättrats under de senaste åren. Det finansiella sparatet förstärktes med drygt 600 milj. kr. under 1969. Den strama budgetpolitik som har förts under 1970 beräknas ha resulterat i ett positivt finansiellt sparande på närmare 1,8 miljarder kr., dvs. en förbättring på över 2 miljarder kr. En fortsatt stram budgetpolitik är att vänta under 1971 och därmed förutses en ytterligare förstärkning av det finansiella sparatet med över 1,5 miljarder kr. till 3,5 miljarder kr. Denna förbättring erhålls under antagande om oförändrade statstjänarlöner.

Omfattningen av *utlåning och andra finansiella transaktioner* har ökat kraftigt såväl 1968 och 1969 som 1970. De finansiella transaktionerna uppgick till 2,2 miljarder kr. 1968 och ökade med över 1 miljard kr. till 3,4 miljarder kr. 1969. För 1970 beräknas ökningen bli ännu kraftigare än för 1969, vilket innebär att de finansiella transaktionerna torde uppgå till 4,7 miljarder kr. detta år. Den kraftiga ökningen under 1969 berodde främst på att lånefonden för bostadsbyggande markant ökade sin utlåning. Inrättandet av fonden för beredskapslagring förklarar å andra sidan det mesta av ökningen under 1970, tillsammans med ytterligare ökad utlåning från den tidigare nämnda fonden. Under 1971 förutses de finansiella transaktionerna bli av i stort sett samma omfattning som för 1970. Det bör i detta sammanhang påpekas att omvandlingen från budgetår till kalenderår är gjord under ganska stor osäkerhet, varför utfallet så småningom kan visa sig medföra justeringar och förskjutningar mellan åren av utgifterna. Detta gäller framför allt utlåning och andra finansiella transaktioner.

Totalbudgetens saldo, dvs. skillnaden mellan statens samtliga inkomster och utgifter, försämrades under 1969 med i runt tal en halv mil-

yard kr. Utgifterna beräknas ha överstigit inkomsterna med 3,5 miljarder kr. 1969. Under 1970 beräknas underskottet i totalbudgeten ha minskat. Minskningen beräknas ha blivit av storleksordningen 700 milj. kr., vilket medför att underskottet torde ha uppgått till ca 2,9 miljarder kr. detta år. Under 1971 förutses en fortsatt förstärkning av totalbudgetens saldo som beräknas bli avsevärt kraftigare än under 1970. För 1971 väntas således underskottet i totalbudgeten krympa till 1 miljard kr. Även här påverkas förbättringen av antagandet om oförändrade stats-tjänarlöner.

3. Kommunerna

Kommunernas *inkomster* består till ungefär hälften av skatteintäkter. Statsbidrag och övriga inkomster svarar för ca en fjärdedel vardera. I övriga inkomster ingår bl. a. inkomster från försäljning av avgiftsatta tjänster och inkomster från rörelse och kapital.¹ Skatteinkomsterna, som ökade med drygt 9 % 1969 beräknas tillväxa något mindre 1970, eller med 8,5 %. För 1971 väntas en kraftig höjning av utdebiteringen. Den genomsnittliga utdebiteringen ökade med ca 75 öre 1970 och beräknas öka dubbelt så mycket 1971. Den skattereform som trädde i kraft 1 januari 1971, beräknas ge kommunerna ett skattebortfall på ca 800 milj. kr. Avsikten är att kommunerna skall erhålla full kompensation för detta skattebortfall. Någon effekt på de kommunala skatteintäkterna får det minskade skatteunderlaget dock inte förrän 1973 med de avräkningsmetoder för kommunalskatten som för närvarande tillämpas. Effekten av den ökade utdebiteringen väntas leda till att skatteinkomsterna för 1971 ökar med ca 16 %, vilket är betydligt snabbare än för de två föregående åren. Statsbidragen å andra sidan väntas öka mindre 1971 än 1969 och 1970. En tillväxt på 7 % är att vänta mot ca 9,5 % 1969 och knappt 9 % 1970. Även ökningen av övriga inkomster väntas bli mindre 1971 än de båda föregående åren, men torde ändå öka med inmot 14 %. För de totala inkomsterna innebär ovan nämnda utveckling en ökning med ca 13 % 1971, att jämföra med ca 11,5 % 1969 och 10,5 % 1970.

På utgiftssidan är det den kommunala *konsumtionen* som väger tyngst. Konsumtionen består till ca sju tiondelar av personalutgifter, dvs. löner och arbetsgivaravgifter. 1969 beräknas konsumtionsutgifterna ha ökat med ca 14,5 % i värde, medan ökningen i volym har beräknats till 7,5 %. Värdeökningen för 1970 beräknas ligga en procent-

¹ För att överensstämmelse skall nås mellan det finansiella sparande som kan beräknas utifrån förändringar i kommunernas totala skulder och finansiella tillgångar och det finansiella sparande, vilket erhålls som resultat av beräkningar utifrån bl. a. kommunenkäterna, har en residualt storleksbestämd inkomstpost av storleksordningen 300 milj. kr. måst inläggas i övriga inkomster 1970. En post av motsvarande storlek har införts även 1971. Det är dock ovisst om det är inkomsterna som är för lågt beräknade, eller om det är utgifterna som överskattats.

Tabell VIII: 2. Kommunernas inkomster och utgifter 1970—1971
(Exkl. bostäder, kommunala bolag och stiftelser)

	Milj. kr.		Förändring 1970—1971	
	1970	1971	milj. kr.	procent
<i>I. Löpande priser:</i>				
1. Inkomster	35 750	40 440	4 690	13,0
1.1. Skatter	18 070	20 920	2 850	16,0
1.2. Statsbidrag	8 840	9 460	620	7,0
1.3. Övriga inkomster	8 840	10 060	1 220	14,0
2. Utgifter	37 050	41 710	4 660	12,5
2.1. Transfereringar	5 520	6 060	540	10,0
2.1.1. Till hushåll	2 440	2 740	300	12,0
2.1.2. Till socialförsäkringssektorn	850	890	40	5,5
2.1.3. Till staten	220	230	10	4,5
2.1.4. Ofördelat	2 010	2 200	190	9,0
2.2. Konsumtion	23 440	26 820	3 380	14,5
2.3. Realinvestering	8 090	8 830	740	9,0
3. Saldo (1—2)	—1 300	—1 270	30	.
4. Netto av mark- och fastighetsköp	430	300	—130	.
<i>5. Finansiellt sparande (3—4)</i>	<i>—1 730</i>	<i>—1 570</i>	<i>160</i>	<i>.</i>
6. Utlåning	100	100	0	.
7. Likviditetsförändring	—830	—370	460	.
8. Upplåning (5—6—7)	1 000	1 300	300	.
<i>I 1970 års priser:</i>				
Konsumtion	23 440	24 710	1 270	5,5
Realinvestering	8 090	8 140	50	0,5

Anm. Posten upplåning omfattar upplåning på och utanför kreditmarknaden. Procentalen är avrundade till jämna halva resp. hela procent.

Källor: Statistiska centralbyrån, konjunkturinstitutet och finansdepartementet.

enhet lägre än för 1969, medan volymökningen beräknas ha blivit densamma som för 1969. Konsumtionsberäkningarna för 1971 tyder på en värdeökning av samma storleksordning som 1969 och 1970. I volym väntas däremot tillväxten stanna vid ca 5,5 %.

Investeringsverksamheten hos kommunala myndigheter och affärsverk beräknas ha ökat något i volym 1969 och varit i stort sett oförändrad 1970. Värdeökningen ligger för båda dessa år vid ca 7 %. För 1971 väntas en volymminskning på ett par procent och en något långsammare ökning i löpande priser än för 1969 och 1970. Denna utveckling för 1971 överensstämmer med bedömningarna i kapitel VII.

Kommunernas investeringsplaner har under det senaste halvåret blivit kraftigt nedreviderade. Denna nedrevidering kan i huvudsak antas bero på en mera realistisk bedömning från kommunernas sida av deras framtida finansieringsläge. Likväl kan det nu finnas anledning att se något

mera optimistiskt på detta än vad kommunerna torde ha gjort under senhösten 1970. En svag volymökning av de kommunala investeringarna förefaller under sådana omständigheter mera sannolik än en obetydlig volymminskning. Sålunda förutses en uppgång med 0,5 % i volym för dessa investeringar 1970—1971, vilket motsvarar en tillväxt i värde om 9 %.

En summering av kommunernas konsumtions- och investeringsutgifter visar att dessa har ökat med ungefär 12 % i löpande priser både 1969 och 1970. En något snabbare tillväxttakt är att vänta för 1971. Volymökningen för dessa utgifter har däremot avtagit. 1969 var ökningen i volym ca 6 %, sjönk med en procentenhet till 5 % 1970 och väntas fortsätta sjunka till 4 % 1971. I denna ökningstakt ligger en konsumtionstillväxt på 5,5 % och en investeringsökning på 0,5 %. Denna utveckling visar på en viss uppbromsning i kommunernas expansionstakt, vilket torde hänga samman med skärpningar i kreditpolitiken framför allt under 1970. Till följd av åtstramningen på kreditmarknaden 1970 har kommunernas investeringsplaner för 1970, såsom de redovisades i den reviderade nationalbudgeten för 1970, måst revideras från en väntad värdeökning på ca 10,5 % till en ökning på 7 %, som nu redovisas. Räknat i volym blir neddragningen ännu större — från en 6-procentig ökning till en i stort oförändrad investeringsvolym. Den förutsedda uppbromsningen 1971 i expansionstakten för kommunernas samlade reala efterfrågan är delvis att återföra på den bedömning som gjorts av deras finansieringsmöjligheter. Dock har härvid förutsatts att deras upplåning 1971 skall komma att bli något större än under 1970.

Kommunernas *transfereringsutgifter* beräknas uppgå till 5,5 miljarder kr. 1970. Av dessa utgifter är transfereringarna till hushållen den största posten och den beräknas uppgå till ca 2,5 miljarder kr. 1970. Transfereringsutgifterna till hushållen tillväxer i snabb takt. För 1969 och 1970 beräknas ökningarna ha legat på 15—16 %, medan tillväxten 1971 väntas bli något mindre, eller ca 12 %. Även de ofördelade transfereringarna, dvs. överföringar som inte har fördelats på sektorer, huvudsakligen bestående av ränteutgifter, har ökat kraftigt på grund av den stora kommunalskulden. För 1971 väntas även ökningarna i dessa utgifter bli något mindre än de föregående åren, eller ca 9 %. De totala transfereringsutgifterna 1971 väntas under dessa förhållanden öka med 10 % mot 11,5 % 1969 och 12,5 % 1970.

De finansiella konsekvenserna av de ovan redovisade aktivitetsförändringarna innebär att kommunernas finansiella sparande beräknas försvagas med ca 500 milj. kr. 1970. En del av denna försvagning väntas emellertid kunna återhämtas 1971 på grund av den relativt kraftiga ökningen i skatteintäkterna. Upplåningen som närmare diskuteras i kapitel IX antas komma att öka med 300 milj. kr. 1971, medan utlåningen förutses ligga kvar på 1970 års nivå. Detta tillsammans med ett

något förbättrat finansiellt sparande skulle således leda till att likviditetsneddragningen under 1971 torde bli mycket mindre, än vad den var under 1970.

Uppgifterna om de finansiella posterna för 1971 är synnerligen osäkra. Utfallen för dessa är beroende dels på hur korrekta prognoserna för inkomster och utgifter visar sig vara, dels på det kreditmarknadsläge som visar sig komma att råda under 1971.

4. Socialförsäkringssektorn

Till socialförsäkringssektorn har förts vissa verksamheter som kan anses utgöra led i den samhällsliga trygghets- och socialpolitiken. Sektorn omfattar allmän sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring, frivillig sjukpenningförsäkring, folkpensionering, tilläggs-pensionering och frivillig pensionsförsäkring. Sektorns gränser sammanfaller inte genomgående med de berörda institutionernas utan sektorn är till sin natur en statistisk konstruktion.

När man studerar de samhällsekonomiska effekter som utgår från denna sektor har man i regel inget primärt intresse för sektorns efterfrågan på varor och tjänster då denna är helt obetydlig. Det är i stället de finansiella flödena mellan denna sektor och övriga sektorer i samhällsekonomin som uppmärksammas.

Socialförsäkringssektorns *inkomster* beräknas ha ökat ca 10 % 1969 och med 12 % 1970. För 1971 väntas ökningen bli något mindre än för 1970, eller ca 10 %. Inkomsterna består dels av avgifter från de för-

Tabell VIII: 3. Socialförsäkringssektorns inkomster och utgifter 1970—1971

	Milj. kr.		Förändring 1970—1971	
	1970	1971	milj. kr.	procent
1. Inkomster	21 560	23 740	2 180	10,0
1.1. Avgifter	13 010	14 350	1 340	10,5
1.2. Bidrag från stat och kommun	6 230	6 650	420	7,0
1.3. Ränteinkomster	2 320	2 740	420	18,5
2. Utgifter	14 690	16 350	1 660	11,5
2.1. Konsumtion	450	490	40	8,0
2.2. Transfereringar till hushållen	14 120	15 790	1 670	12,0
2.3. Övrigt	120	70	—50	—38,0
<i>Finansiellt sparande (1—2)</i>	<i>6 870</i>	<i>7 390</i>	<i>520</i>	.

Anm. Procenttalen är avrundade till jämna halva resp. hela procent.

Källor: Statistiska centralbyrån, konjunkturinstitutet och finansdepartementet.

säkrade eller deras arbetsgivare, dels av bidrag från stat och kommun, dels slutligen av ränteinkomster. Den största inkomstkällan är avgifterna, som svarar för 60 % av sektorns totala inkomster. Ökningen i avgifterna väntas bli knappt 10,5 % 1971, vilket är detsamma som för 1969, men något snabbare än för 1970, då ökningen beräknats ha blivit ca 8,5 %. Socialförsäkringsavgifternas storlek står i allmänhet i ett nära samband med uppburna eller utbetalda löner och det kunde synas rimligt att det totala avgiftsinflödet utvecklades på i huvudsak samma sätt som lönesumman, under förutsättning av oförändrade avgiftssatser. Avgifterna för tilläggs pensionen har höjts med 1/2 procentenhet både 1969 och 1970 samt med 1/4 procentenhet 1971. Dessutom har arbetsgivarnas avgifter till sjukförsäkringen höjts med 0,3 procentenheter till 2,9 % 1970 och med 0,2 procentenheter till 3,1 % 1971. Den snabbare löneutvecklingen 1970 tillsammans med kraftigare avgiftshöjningar torde således ha medfört att avgifterna från de försäkrade och deras arbetsgivare ökade kraftigare 1970 än 1969. Nu är det emellertid så att arbetsgivarnas preliminära avgifter till sjukförsäkringen och tilläggs pensioneringen med viss schablonjustering beräknas med utgångspunkt från två år gamla förhållanden. Om schablonjusteringarna inte träffar exakt rätt uppstår genom slutregleringen vissa oregelbundenheter i avgiftsinflödet. Detta bidrar också till att förklara skillnaden mellan lönesummans utveckling och avgiftsinflödets utveckling.

Bidragen från stat och kommun svarar för närmare 30 % av sektorns totala inkomster och avser i huvudsak folkpensioneringen, sjukförsäkringen samt arbetslöshetskassorna. Dessa bidrag beräknas ha ökat med ca 5,5 % 1969 och med hela 16,5 % 1970. För 1971 väntas ökningen stanna vid 7 %.

Ränteinkomsternas ökningstakt är mycket snabb, vilket sammanhänger med den kraftiga fonduppyggnad som sker inom sektorn. 1971 väntas ränteinkomsterna öka med ca 18,5 % mot ca 20 % 1970.

Socialförsäkringssektorns *utgifter* består till mycket liten del av administrationskostnader. Den största delen är naturligen utbetalningarna till hushållssektorn. Drygt 12 miljarder kr. utbetalades 1969, mot ca 14 miljarder kr. 1970 och för 1971 väntas utbetalningarna stiga till knappt 16 miljarder kr. Drygt hälften av dessa utbetalningar utgörs av folkpensionsförmåner, medan sjukförsäkringsförmånerna svarar för knappt tre tiondelar.

Transfereringarna till hushållen beräknas ha ökat med 11,5 % 1969 och med ca 14,5 % 1970. För 1971 väntas ökningstakten bli ungefär densamma som 1969, eller knappt 12 %. Det höga ökningstalet för 1970 hänger samman med en rad insatser som trädde i kraft budgetåret 1970/71.

Posten övriga utgifter består dels av utbetalningar till företag, dels av korrigeringspost avseende kommunal folkpensionering. Utbetal-

ningarna till företagen är gottgörelse till arbetsgivare som bedriver företagshälsovård.

Ovan relaterade transaktioner över en konstruerad socialförsäkringssektor visar att sektorns *finansiella sparande* — dess nettoutlåningsmöjligheter — under senare år ständigt har ökat. Tillskottet beräknas ha uppgått till knappt 500 milj. kr. både 1969 och 1970. Förstärkningen väntas bli något större 1971. De flesta fonder som är berörda är mycket små, med undantag för AP-fonderna. Dess sparande beräknas ha överstigit sektorns totala finansiella sparande något både 1969 och 1970 och väntas göra det även 1971. Detta beror således på att vissa av de andra fonderna har ett negativt sparande. Sparandet inom AP-fonderna utbjuds till allra största delen på kreditmarknaden och dess fördelning på olika institutionella låntagargrupper diskuterades närmare i kapitel IX.

5. Den konsoliderade offentliga sektorn

Den offentliga sektorn har i de tre föregående avsnitten presenterats uppdelad på tre delsektorer, varav en, socialförsäkringssektorn, är en i hög grad konstruerad sektor. Utan att därmed underskatta innebörden av det kommunala självstyret kan sägas att statsmakterna har stort inflytande över — och ansvar för — de offentliga delsektorernas utgifter och inkomster och även över de finansiella transaktionerna dem emellan. Därför är det i betydande utsträckning statsmakterna, som

Tabell VIII: 4. Den konsoliderade offentliga sektorns inkomster och utgifter 1970—1971

	Milj. kr.		Förändring 1970—1971	
	1970	1971	milj. kr.	procent
1. Inkomster	81 380	92 150	10 770	13,0
1.1. Skatter	54 250	61 410	7 160	13,0
1.2. Socialförsäkringsavgifter	13 010	14 350	1 340	10,5
1.3. Övriga inkomster	14 120	16 390	2 270	16,0
2. Utgifter	74 490	82 830	8 340	11,0
2.1. Transfereringar	27 080	30 410	3 330	12,5
2.1.1. Till hushåll	20 370	23 190	2 820	14,0
2.1.2. Till företag	1 920	2 240	320	16,0
2.1.3. Ofördelat	4 790	4 980	190	4,0
2.2. Konsumtion	37 500	41 610	4 110	11,0
2.3. Realinvestering	9 910	10 810	900	9,0
3. <i>Finansiellt sparande</i> (1—2)	6 890	9 320	2 430	.

Anm. Delsektorerna är inte fullständigt konsoliderade då det kan förutsättas att en del av de ofördelade transfereringarna även återfinns bland övriga inkomster. Procenttalen är avrundade till hela resp. halva procent.

Källa: Finansdepartementet.

utifrån det för stunden och fallet lämpliga, avgör i vilken sektor de med en reform följande direkta utgifterna skall falla och vilken sektor som i någon bemärkelse skall svara för finansieringen. Därmed kan hela den offentliga sektorn i viss mån uppfattas som ett instrument för statsmakternas ekonomisk-politiska intentioner. Mål kan nås genom förändringar i variabler som statsmakterna kontrollerar, men som formellt är att hänföra till en annan sektor än den statliga. Det kan därför vara missledande att endast utifrån förändringar i statens budget dra slutsatser om bl. a. den av statsmakterna bedrivna ekonomiska politiken.

När delsektorerna konsolideras innebär detta att transfereringarna dem emellan elimineras. Konsolideringens syfte är att beräkna den offentliga sektorns anspråk på reala resurser samt dess nettotransaktioner med hushålls- och företagssektorerna. Den konsoliderade offentliga sektorns omslutning kan sägas antyda omfånget av de ekonomiska flöden som det offentliga direkt påverkar genom sin politik. En del ekonomiska resurser används direkt av det offentliga för produktion av varor och framför allt tjänster. Andra medel återförs såsom transfereringar till de privata sektorerna med mer eller mindre stark styrning i vad avser deras slutliga användning. Sektorns inkomstöverskott, i bemärkelse av skillnader mellan totala inkomster och samtliga utgifter för konsumtion, realinvestering och icke finansiella transfereringar, benämns finansiellt sparande. Denna post innefattar finansiella transfereringar (utlåning m. m.) samt eventuellt saldo.

Den konsoliderade offentliga sektorns *inkomster* beräknas ha ökat med 14 % 1970 och tillväxten 1971 väntas bli något långsammare, eller ca 13 %. Relativt kraftiga ökningar förutses för samtliga inkomstposter. *Utgifterna* förutses öka med ca 11 % 1971, dvs. i ungefär samma takt som för 1970. Sektorns utgifter för konsumtions- och investeringsändamål beräknas ha ökat med 10,5 % 1970 och ungefär samma tillväxttakt är att vänta för 1971. Volymökningen av dessa utgifter beräknas till 4 % 1970 mot knappt 3,5 % 1971.

För 1970 kan den offentliga sektorn beräknas ha tagit i anspråk något under 30 % av bruttonationalproduktens resurser. Bruttonationalproduktens tillväxt under 1971 förutses nu komma att uppgå till ca 3 % och då den offentliga sektorn under samma period förutses öka sin direkta efterfrågan med knappt 3,5 i volym, dvs. i något snabbare takt än bruttonationalprodukten tillväxer, kommer det offentliga att 1971 ta i anspråk en något större andel av de tillgängliga resurserna än under 1970.

Som ovan nämnts går en del av den offentliga sektorns inkomster tillbaka till de privata sektorerna. Dessa inkomstöverföringar är till viss del komponenter i socialförsäkringsprogrammet och finansieras ibland med försäkringstekniskt beräknade avgifter från hushållen, medan andra

överföringar är avsedda att bidra till en omfördelning mellan olika inkomstskikt. En mindre del av sektorns inkomster går som subventioner tillbaka till företagssektorn och kan således beräknas komma hushållssektorn tillgodo i form av lägre priser. Totalt beräknas de icke-finansiella transfereringarna från den offentliga sektorn till hushåll och företag öka i ungefär samma takt 1971 som 1970, eller med ca 14 %.

Schematiskt kan man säga att inemot 60 % av det offentliga inkomster används för att direkt efterfråga reala tillgångar och att ungefär 1/3 av inkomsterna återförs till de privata sektorerna genom olika former av inkomstöverföringar. Den resterande delen upptas av det finansiella sparandet. *Det finansiella sparandet* förstärktes under 1970 med omkring 2,5 miljarder kr. och kan under 1971 beräknas förstärkas ytterligare med ungefär samma belopp om man, som tidigare nämnts i avsnittet om staten, utgår från oförändrade löner för de statsanställda.

6. Beräkning av budgeteffekter

Det är inte möjligt att på grundval enbart av förändringar i budgetens saldo eller i det finansiella sparandet göra några fullständiga bedömningar av statsbudgetens verkningar på samhällsekonomin i sin helhet. En given förändring i budgetsaldot eller i det finansiella sparandet kan nämligen orsakas av ett stort antal kombinationer av förändringar i budgetens delposter, där varje kombination kan ha sin karakteristiska effekt på samhällsekonomin. Det kan därför inte utan reservationer hävdas att en överbalanserad budget verkar kontraktivt eller att en underbalanserad budget verkar expansivt på efterfrågan i samhället. Än mindre kan det villkorslöst hävdas, att en balanserad budget eller en budget med oförändrat saldo skulle lämna efterfrågan opåverkad. Man kan nämligen föreställa sig förändringar i omfånget av statens verksamhet (vilken utgör en komponent av nationalprodukten), som föregår vid en samtidigt och beloppsmässigt lika stor ökning eller minskning av statens utgifter och inkomster, dvs. vid oförändrat budgetsaldo. Härmed skulle en budget som vidhålles i balans mycket väl kunna medverka till en ökning eller minskning av den samlade aktiviteten inom samhällsekonomin, även under förutsättning att den förändring som sker av statens utgifter och inkomster skulle ha en neutral inverkan på aktiviteten *utanför* den statliga sektorn.

Det anförda exemplet kan uppfattas som ett specialfall av vad som mera allmänt gäller, nämligen att olika grupper av statliga utgifter och inkomster kan ha olika stark inverkan på aktiviteten i samhällsekonomin. I detta fall har ökningen av statens direkta efterfrågan på varor och tjänster, dvs. statens verksamhet, en totalt större effekt än den beloppsmässigt lika stora ökningen av de intäkter som dras in från övriga sektorer av samhällsekonomin — låt vara att effekterna på de icke

statliga sektorerna härmed tänkes vara lika stora.

En analys av budgetens effekter bör därför i princip grundas på en uppdelning av utgifter och inkomster i för ändamålet relevanta grupper. Härtill kommer emellertid som en ytterligare komplikation, att varje uttalande om budgetens totalckonomiska effekter blir beroende av vilken jämförelsenorm som väljs till den föreliggande budgeten. I vissa försök att mäta budgetens konjunkturer effekter syncs jämförelsenormerna ha varit en tänkt budget i vilken staten bestämt dels att skattebetalarna under det undersökta året skall betala lika många kronor i skatt som under jämförelseåret, dels att varje statsutgift under det undersökta året skall vara lika stor som under jämförelseåret. Med denna jämförelsenorm framstår hela budgetförändringen såsom förklarad av en viss budgetpolitik eller snarare av att en viss speciell budgetpolitik inte har förts. I en annan uppläggning av budgetanalysen har man emellertid sökt skilja ut de förändringar i budgeten som är ett utslag av medveten politik ("åtgärd") från de förändringar i budgeten som kan förklaras såsom återverkningar av den ekonomiska utvecklingen inom samhällsekonomin i övrigt (s. k. "automatik"). Med denna uppdelning uppfattas sådana förändringar på budgetens inkomstsida som automatik, vilka vid ett oförändrat skattesystem följer av skatteunderlagets utveckling, medan åtgärdsbestämda inkomstförändringar endast tänks innefatta sådana som direkt följer av skattesatsförändringar.

En sådan indelning kan emellertid leda till att den medvetna budgetpolitikens betydelse för statsinkomsternas utveckling underskattas. Att vidmakthålla en oförändrad skattesats inför ett stigande skatteunderlag bör rimligen uppfattas som en medveten åtgärd lika väl som ett beslut om en skattesatsförändring. Med denna syn på budgetpolitiken blir endast de inkomstförändringar, som följer av en opåräknad eller oregelbunden utveckling av skatteunderlaget, att uppfatta som utslag av (omedveten) automatik. Då det förefallit svårt eller ogörligt att på ett objektivt sätt avgränsa de förändringar av skatteunderlaget som varit av sådan opåräknad eller oregelbunden beskaffenhet har man hittills i budgetanalytiska undersökningar i stor utsträckning nöjt sig med att endera ta fasta på effekten av budgetens förändringar totalt sett (dvs. av automatik och åtgärder) eller också att söka renodla effekten av skattesatsförändringar och direkta utgiftsbeslut. I det närmast följande har valts att i ett första steg beakta hela förändringen av budgetens inkomster och utgifter. Jämförelsenormen blir därmed en budget, där inkomsternas belopp på ett eller annat sätt är låst vid en oförändrad nivå.

Skatte- och avgiftssystemets konstruktion gör emellertid att det offentliga inkomster i hög grad påverkas av förändringar i den samhällsekonomiska aktiviteten. Inkomstförändringar som är resultat av förändringar i den samhällsekonomiska aktiviteten är, i varje fall till den

del de utgör effekter av opåräknade eller oregelbunda förändringar, svåra att uppfatta som utslag av medveten efterfrågestyrning från det offentliga. Som ett andra steg görs därför ett försök att eliminera de automatiska förändringar i det offentliga inkomster som beror på variationer i ekonomins tillväxttakt.

Nedan beskrivs och tillämpas en förenklad modell, som avser att på ett överskådligt sätt sammanfatta effekterna på samhällsekonomin inte bara av statsbudgetens förändringar, utan även av förändringar i en sammantagen offentlig sektor innefattande staten, kommunerna, bostadsinvesteringarna, socialförsäkringssystemet och investeringsfonderna, vilka tillsammans utgör basen för finanspolitiken i vidaste bemärkelse. En naturlig följd av denna syftning har varit att innehållet i staten och kommunerna fått vidgas till att även avse statliga affärsverk och bolag samt kommunala bolag och stiftelser.

Tillvägagångssättet är att förändringar i statens och kommunernas budgeter uppdelas i två huvuddelar. Först beräknas förändringen i statens och kommunernas konsumtion och investeringar, vilken kan sägas vara ett mått på den efterfrågan på reala faktorer som dessa utövar. Härutöver införs den grova approximationen att alla icke finansiella in- och utbetalningar i form av löneutbetalningar, varuinköp, transfereringar samt olika former av skattemedelsindragningar har — bortsett från teckenskillnader — likvärdiga effekter på den icke offentliga efterfrågan, dvs. i huvudsak hushållens och företagets efterfrågan. Slutsatsen blir då, att förändringen av statens och kommunernas utgiftsöverskott (av det finansiella sparandet) ger en föreställning om inverkan på de andra sektorernas efterfrågan.

Bostadsbyggandet har, liksom stat och kommun, direkt effekt på efterfrågan på reala faktorer och påverkar dessutom resten av samhällsekonomin genom förändringar i sitt negativa finansiella sparande. När det gäller socialförsäkringssystemet och investeringsfonderna är det närmast förändringen i deras finansiella sparande, som antyder deras inverkan på den privata sektorns efterfrågan.

Förändringen av den statliga och kommunala verksamhetens samt bostadsinvesteringarnas volym ger således ett mått på förändringen av den efterfrågan på reala faktorer som utgår från den sammantagna offentliga sektorn. Förändringen av den sammantagna offentliga sektorns finansiella sparande ger en viss föreställning om den inverkan som finanspolitiken i vidaste bemärkelse utövar på hushållens och företagens, för efterfrågan på reala resurser, disponibla intäkter.

Härefter har de direkta effekterna av förändringar i verksamhetens volym inom de offentliga sektorerna summerats med de indirekta effekter, som följer av den genom flödesförskjutningar i det finansiella sparandet föranledda förändringen av de icke offentliga sektorernas disponibla intäkter. Härvid har summariskt förutsatts att dessa båda slag av

förändringar är likvärdiga med hänsyn till effekterna på aktiviteten i samhällsekonomin och såtillvida summerbara. Den inverkan som förmedlas via förändringar i de icke offentliga sektorernas intäktströmmar dämpas visserligen genom sparandebortfall, "importläckage" etc., men har å andra sidan kodjeffekter. Här har presumerats att man i dessa fall kan insätta en multiplikator lika med 1. Detta innebär med andra ord, att en förändring av den sammantagna offentliga sektorns utgiftsöverskott förutsätts åtföljas av en lika stor förändring av övriga sektorers efterfrågan på varor och tjänster. Den sammanlagda inverkan på den totala efterfrågan har sålunda satts lika med summa förändring av offentlig real efterfrågan och via det offentliga utgiftsöverskottet genererad efterfrågan.

I modellen uppfattas sålunda utgiftsöverskottet för den sammantagna offentliga sektorn som ett nettobidrag till övriga sektorers disponibla inkomst. Bland dessa övriga sektorer ingår även utlandet. Den del av de offentliga utbetalningarna som tillfaller utlandet har självfallet ringa återverkan på den inhemska efterfrågan. Detta har i princip beaktats men antas likväl inte nämnvärt påverka kalkylerna. Det har nämligen förutsatts att variationerna från år till år i de utländska betalningarnas omfattning är begränsade jämfört med utgiftsöverskottets förändringar.

Effekten av budgetens förändringar erhålles som summan av förändringarna av det offentliga köp av varor och tjänster och, med negativt förtecken, förändringen i det finansiella sparandet, varvid båda termerna förses med en multiplikator av + 1. Annorlunda uttryckt innebär detta, att en ökning av det offentliga utgifter för inköp av varor och tjänster, som inte sammankopplas med en motsvarande ökning av det offentliga intäkter och således medför en lika stor förändring i negativ riktning av sektorns finansiella sparande, kan ges en multiplikatoreffekt av + 2. En ökning av det offentliga inkomster, som inte sammankopplas med en motsvarande ökning av utgifterna och följaktligen medför en lika stor förändring i positiv riktning av det finansiella sparandet, kan ges multiplikatoreffekten — 1.¹

Det återstår att i korthet beskriva det tekniska förfaringssättet vid beräkning av budgeteffekter med hjälp av den här använda modellen. Först beräknas förändringen i statens, kommunernas och bostadsbyggandets volymmässiga *direkta* efterfrågan på reala resurser för konsumtions- och investeringsändamål. De olika delsektorernas finansiella sparande framkommer som skillnaden mellan totala inkomster och samtliga utgifter för konsumtion, realinvestering och icke finansiella transfereringar. När det gäller bostadssektorn kan dess investeringar i löpande priser tas som uttryck för sektorns finansiella sparande. Det

¹ Modellen kan uppfattas som en i vissa avseenden förenklad och schematisk version av en något mera komplicerad modell för beräkningar av budgeteffekter som har utarbetats av professor Bent Hansen för OECD:s räkning (OECD: "Fiscal Policy in Seven countries 1955—1965", Paris 1969). Denna modell relaterades relativt utförligt i den reviderade nationalbudgeten för 1969.

fr. o. m. 1968 tillämpade systemet för statlig bostadsfinansiering innebär dock att ägare av bostadshus, när vissa rekvisit är uppfyllda, även får låna för att betala på fastigheten belöpande ränteutgifter. Bostadssektorns negativa finansiella sparande har av denna anledning ökat något i negativ riktning utöver själva investeringsbeloppet. Den sammantagna offentliga sektorns finansiella sparande de olika åren deflateras med bruttonationalproduktdeflatoren respektive år, varefter förändringarna mellan åren framräknas.¹ Förändringstalen för denna variabel anses här utgöra ett mått på den *indirekta* efterfrågeeffekt som utgår från den offentliga sektorn. Därefter adderas den direkta och den indirekta efterfrågepåverkan samt uttrycks i procent av bruttonationalprodukten i 1959 års priser respektive år. Även i övrigt har 1959 valts som bas för fastprisberäkningarna.

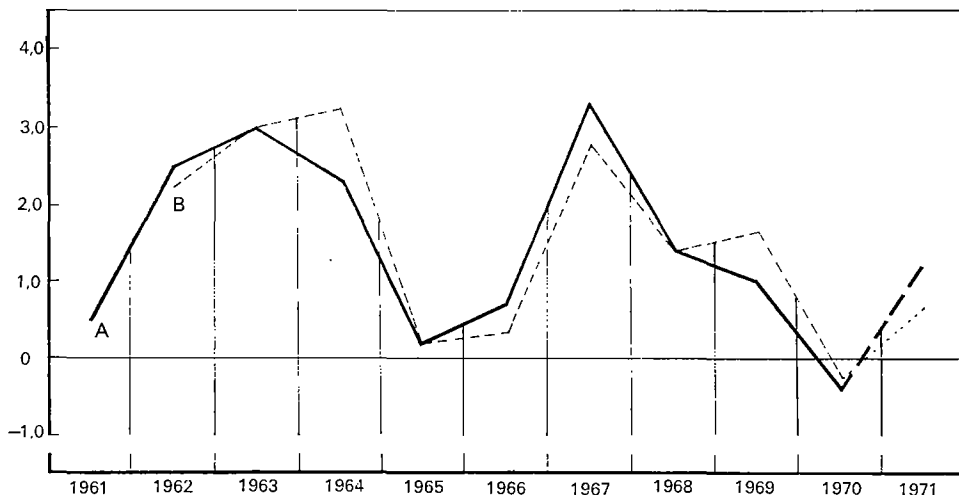
De resultat som erhålls när modellen appliceras på den sammantagna offentliga sektorn och dess här använda delsektorer framgår i nedanstående uppställning, vilken även ger en uppfattning om de kalkylerade efterfrågeeffekter som utgår från de olika delsektorerna. I diagram 1 återfinns en grafisk presentation av den efterfrågepåverkan som beräknas utgå från den sammantagna offentliga sektorn.

I den använda modellen är förändringarna i den utvidgade offentliga sektorns finansiella sparande en av variablerna som bestämmer de efterfrågeeffekter, som utgår från den offentliga sektorn. Till följd av skattesystemets konstruktion påverkas det offentliga inkomster i hög grad av förändringar i aktiviteten i samhällsekonomin och de offentliga utgifter torde inte heller vara helt opåverkade därav. Förändringar i det finansiella sparandet som är resultat av förändringar i den samhälls-ekonomiska aktiviteten är, i varje fall till den del de utgör effekten av opåräknade eller oregelbundna förändringar, svåra att uppfatta som något utslag av medveten efterfrågepåverkan utgående från den offentliga. Det kan därför vara av intresse att försöka konstruera — och tillämpa — en serie över det finansiella sparandets utveckling under antagande om ett normaliserat realekonomiskt förlopp. Det synes härvid rimligt att utgå från en utveckling av bruttonationalproduktens tillväxt motsvarande den potentiella tillväxten. Utomordentligt sofistikerade resonemang kunde användas för att nå fram till den potentiella tillväxten under en förfluten period. Här har emellertid helt skönsmässigt valts att anse att den potentiella tillväxten för perioden 1960—1964 ungefärligen motsvaras av den genomsnittliga tillväxten från 1958 till 1964. För tiden därefter har antagits en årlig potentiell tillväxt motsva-

¹ Eftersom en förändring av den offentliga sektorns finansiella sparande när detta går i negativ riktning, utgör ett bidrag till övriga sektorsers disponibla inkomster, disponibla i den bemärkelsen att även indirekta skatter avräknats, skulle det ha varit konsekvent att deflatera motsvarande budgeteffekter med en nettoprisindex och ställa dem i relation till bruttonationalprodukten beräknad till faktorkostnad i stället för till marknadspris. En sådan justering skulle emellertid inte ändra huvuddragen i de beräkningsresultat som erhållits.

Diagram VIII:1. Den offentliga sektorns kalkylerade inverkan på samhällsekonomin 1961—1971

Procent av bruttonationalprodukten, 1959 års priser.

A = Den sammantagna offentliga sektorns inverkan på den samlade efterfrågan.
 B = Den sammantagna offentliga sektorns inverkan på den samlade efterfrågan då vissa automatiska effekter på det offentliga inkomster eliminerats.

rande den tillväxt som uppnåddes 1965. I den mån bruttonationalproduktens faktiska tillväxt avvikit från den potentiella, har en del av avvikelsen endera tillfallit det offentliga i form av skatter eller socialförsäkringsavgifter eller alternativt bortfallit därifrån. Denna del kan sägas utgöras av den totala marginella skatte- och avgiftskvoten. Det är synnerligen svårt att för olika år rekonstruera en hypotetisk marginell skattekvot som skulle ha rått just det året. I stället har här valts att på skillnaden mellan faktisk och hypotetisk tillväxt applicera den för respektive år konstaterade skattekvoten (dvs. förhållandet mellan å ena sidan summan av skatter och socialförsäkringsavgifter samt bruttonationalprodukten å den andra). Effekten på det finansiella sparandet av avvikelser från potentiell tillväxt torde därmed underskattas. Kalkyleringsmetoden kan emellertid försvaras, om man anlägger det betraktelsesättet att alla förändringar av den genomsnittliga skattekvoten utgör utslag av medvetet handlande ("åtgärden" att låta skattekvoten stiga eller falla), även i sådana fall där de inträffar i samband med oväntade eller oregelbundna förändringar av aktivitetsnivån och oavsett om de realiseras utan att någon förändring vidtas av gällande skatteregler.¹ Med ett sådant betraktelsesätt kan en oförändrad skattekvot ge ett mått på skatteautomatiken vid oväntade eller oregelbundna förändringar av aktivitetsnivån i samhällsekonomin.

Även vissa offentliga utgifter influeras av aktivitetsnivån och syssel-

¹ I viss utsträckning kan emellertid förändringar av den genomsnittliga skattekvoten tänkas ha sin grund i oväntade eller oregelbundna förändringar avseende inte blott aktivitetsnivån utan även takten i lönedeflatorns utveckling.

	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Staten	-2,3	1,1	1,6	0,2	0,1	0,9	0,7	0,6	-0,2	-1,0	0,7
därav direkt efterfrågan	0,1	0,8	0,5	0,3	0,7	0,3	-0,4	0,2	0,3	1,1	1,0
Kommunerna	1,3	1,0	1,7	1,6	0,1	0,5	1,5	1,6	1,0	1,0	0,5
därav direkt efterfrågan	0,7	0,8	1,3	1,1	0,2	0,9	1,6	1,3	0,9	0,8	0,7
Bostadsbyggandet	0,7	0,8	0,8	1,2	0,3	-0,2	1,4	0,2	0,6	-0,4	-0,1
därav direkt efterfrågan	0,3	0,4	0,4	0,5	0,2	-0,1	0,7	0,1	0,2	-0,3	-0,1
Socialförsäkrings- systemet, investerings- fonderna	0,8	-0,3	-1,0	-0,7	-0,4	-0,4	-0,2	-0,9	-0,4	-0,1	0,0
Totaleffekt	0,5	2,5	3,0	2,3	0,2	0,7	3,3	1,4	1,0	-0,4	1,1
Totaleffekt när vissa automatiska inkomstför- ändringar eliminerats	0,7	2,2	3,0	3,2	0,2	0,3	2,7	1,4	1,6	-0,3	0,5

sättningsnivån, exempelvis utgifterna för arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det verkligt svåra problemet, när det gäller utgifterna, består dock i att bedöma hur det offentliga skulle ha agerat vid en väsentligt annorlunda inkomstsituation. Ett flertal olika, men i och för sig rimliga, hypoteser härom kan uppställas, men för närvarande kan knappast någon anses vara sannolikare än någon annan. Än mindre kan någon ostridigt beläggas. Under sådana omständigheter har det förefallit rimligt att helt bortse från s. k. automatiska effekter på utgiftssidan av marginella förändringar i aktivitetsnivån. Det kan förmodas att det faktiska utslaget på det finansiella sparandet vid avvikelser från potentiell tillväxt härigenom tenderar att överskattas. Den troliga effekten går således i en riktning motsatt den som följer av förenklingen på inkomstsidan.

Den metod som valts för att beräkna det finansiella sparandet, vilket skulle ha framkommit om tillväxttakten hade motsvarat den potentiella, innebär sålunda att till det faktiska finansiella sparandet har lagts eller dragits ifrån det belopp som framkommer, när den faktiska årliga skattekvoten har applicerats på skillnaden mellan den realiserade och hypotetiska bruttonationalprodukttillväxten respektive år. Detta hypotetiska finansiella sparande har ersatt det faktiska i modellen och en kurva utvisande det resultat som då erhålls har inlagts i diagrammet. Som synes är det en mindre skillnad mellan de efterfrågeeffekter som de två kurvorna indikerar. Skillnaden kan sägas vara ett tentativt mått på effekter av renodlad budgetautomatik, dvs. den del av förändringen som kan återföras på oväntade eller oregelbundna förändringar i beskattningens inkomstunderlag. Det är naturligt att de två kurvorna nära sammanfaller under år då den faktiska tillväxten i stort sett motsvarar den potentiella. Såsom också kan väntas går kurvorna isär (och kan eventuellt förbli på avstånd från varandra), när samhällsekonomin övergår från en situation med en tillväxt som nära motsvarar potentiell tillväxt, till en tillväxttakt som i ena eller andra riktningen påtagligt avviker från den potentiella. Detta var fallet bl. a. 1964 och 1969, vilket tydligt framgår i diagrammet.

IX. Kreditmarknaden

1. Kreditinstitutens utlåning

Kreditmarknaden började att stramas åt under de första månaderna av 1969. Under loppet av 1969 och första hälften av 1970 skärptes kreditpolitiken ytterligare och under resten av 1970 har den varit fortsatt stram. I konjunkturinstitutets höstrapport 1970 har utvecklingen på kreditmarknaden under 1969 och första halvåret 1970 relativt utförligt behandlats. Sedan dess föreligger ny information för tredje kvartalet 1970. Kreditmarknaden brukar under fjärde kvartalet karakteriseras av stora förändringar gentemot de tre första kvartalen. Förändringarna har denna gång bedömts vara så stora att någon fullständig kreditmarknadsmatrix för 1970 ännu inte kan uppställas.

De kreditpolitiska åtgärder som har vidtagits sedan början av 1969 har framför allt berört *affärsbankerna*. Deras totala kreditgivning torde ha uppgått till inte fullt 700 milj. kr. under de tre första kvartalen 1970 att jämföras med nästan 4,5 miljarder kr. under motsvarande period 1969. Minskningen i affärsbankernas direkta långgivning är särskilt markant. Mot en direkt långgivning under de tre första kvartalen 1969 på ca 2 miljarder kr. står en långgivning på något mer än 100 milj. kr. under motsvarande period 1970.

I motsats till de tre första kvartalen 1969, då affärsbankerna i viss mån ökade sin fordran på staten, har de under motsvarande period 1970 i relativt stor utsträckning minskat sitt innehav av statspapper. En stor del av de frigjorda medlen har överförts till kreditgivning till bostadssektorn, framför allt i form av köp av hypoteksobligationer. Minskningen av affärsbankernas kreditgivning har nästan uteslutande drabbat näringslivet. Affärsbankernas kreditgivning till näringslivet kan beräknas ha uppgått till inte fullt 500 milj. kr. under de tre första kvartalen 1970 att jämföra med mer än 2,5 miljarder kr. under motsvarande period 1969.

Utvecklingen av affärsbankernas direkta långgivning till vissa sektorer av näringslivet kan närmare studeras utifrån de uppgifter som redovisas i tabell 1. Som framgår av tabellen har de utestående lånen till alla de tre redovisade sektorerna minskat mellan november 1969 och november 1970. Den största såväl absoluta som procentuella minskningen redovisas för sektorn "privatpersoner m. m.". Det kan nämnas att krediterna till denna sektor till en del avser utlåning till småföretagare. Affärsbankernas utestående krediter till industrin har också minskat men i mindre utsträckning än krediterna till handeln.

Tabell IX: 1. Affärsbankernas utestående lån till vissa sektorer av näringslivet 1967—1970

Procentuella förändringar. Inom parentes anges de absoluta förändringarna i milj. kr.

	nov. 1967— nov. 1968	nov. 1968— nov. 1969	nov. 1969— nov. 1970
Industri	9,1 (529)	10,5 (663)	— 1,0 (—73)
Handel och servicenäringar	6,3 (332)	12,5 (698)	— 6,3 (—393)
Privatpersoner m. m.	38,2 (1 038)	17,0 (640)	—12,9 (—576)

Ann. Exkl. Sparbankernas bank och Jordbrukets bank.

Källa: Svenska bankföreningen.

Även kreditgivningen från "andra banker" — sparbanker, jordbrukskassor och postbanken — har under de tre första kvartalen 1970 väsentligt reducerats jämfört med motsvarande period ett år tidigare. Medan kreditgivningen från "andra banker" har uppgått till ca 1.8 miljarder kr. under januari—september 1969 synes den under motsvarande period 1970 endast ha uppgått till inte fullt 1 miljard kr. Kreditgivningen till näringslivet har minskat något men inte på samma påtagliga sätt som från affärsbankerna. Andelen krediter till bostadssektorn var betydligt större under de tre första kvartalen 1970 än under motsvarande period 1969. I absoluta tal sjönk däremot kreditgivningen till bostadssektorn.

Allmänna pensionsfonden är i stort sett den enda långivare på kreditmarknaden som mera avsevärt ökat sin kreditgivning. Av tabell 2 framgår nettoökningen av AP-fondens totala inhemska placeringar fördelade på olika låntagarkategorier.

Den ojämförligt största delen av AP-fondens kreditgivning avser krediter till bostadssektorn. I jämförelse med de tre första kvartalen 1968 har dock dess andel av fondens totala kreditgivning minskat både under 1969 och 1970. Statens andel har successivt ökat medan kommunernas andel minskade under de tre första kvartalen 1970 jämfört med motsvarande period både 1968 och 1969. Kreditgivningen till näringslivet har för samma period 1970 hållits oförändrad. Detta innebär att näringslivets andel av fondens totala kreditgivning minskat. Så gott som hela andelsminskningen har därvid fallit på återlånen, dvs. lån som genom framför allt affärsbankerna tillförs marknaden. Eftersom läget på kreditmarknaden snarast skärpts under 1970 jämfört med 1969 torde inte efterfrågan på dessa krediter ha minskat. Snarare torde bankerna ha uppvisat en relativt stor restriktivitet vid beviljandet av återlån. Dessa lån inräknas nämligen bland bankernas övriga lån och berörs således i motsvarande utsträckning av bl. a. bestämmelsen om ett utlåningstak för affärsbankerna.

Tabell IX: 2. Allmänna pensionsfondens placeringar fördelade på olika låntagar-kategorier 1968—1970

Nettoförändringar

	Stats- papper	Bostads- krediter	Kom- muner	Nä- ringsliv	därav återlån	Summa
Nettobelopp i milj. kr.						
1—3 kv. 1968	96	2 385	289	1 271	224	4 041
4 kv. 1968	436	694	182	543	38	1 855
1—3 kv. 1969	149	2 131	316	1 339	464	3 935
4 kv. 1969	445	971	247	514	119	2 177
1—3 kv. 1970	481	2 710	315	1 339	305	4 845
Procentuell fördelning						
1—3 kv. 1968	2,4	59,0	7,2	31,4	5,5	100,0
4 kv. 1968	23,5	37,4	9,8	29,3	2,0	100,0
1—3 kv. 1969	3,8	54,1	8,0	34,1	11,8	100,0
4 kv. 1969	20,4	44,6	11,3	23,7	5,5	100,0
1—3 kv. 1970	9,9	55,9	6,5	27,7	6,3	100,0

Ann. De redovisade uppgifterna överensstämmer inte helt med dem som brukar redovisas i kreditmarknadsmatriser. Bl. a. innefattar uppgifterna i tabellen de s. k. återlånen samt fondens köp av bankers förlagsbevis.

Källa: Allmänna pensionsfonden.

2. Sektorernas upplåning

Som en följd av budgetöverskottet första halvåret 1970 minskade både riksbanken och affärsbankerna i stor utsträckning sin fordran på staten (jmf. tabell 3). Statens kassamässiga budgetunderskott beräknas andra halvåret 1970 uppgå till drygt 5 miljarder kr., dvs. ca 800 milj. kr. mindre än under andra halvåret 1969. För kalenderåret 1970 torde statens nettoupplåning ha uppgått till drygt 3 miljarder kr., vilket är ungefär 600 milj. kr. mindre än under 1969. Huvudparten därav utgö-

Tabell IX: 3. Statsupplåningens fördelning på olika långivarkategorier 1968—1970

Milj. kr.

	1968		1969		1970	
	1:a halv- året	2:a halv- året	1:a halv- året	2:a halv- året	1:a halv- året	2:a halv- året
Riksbanken	—499	1 729	—1 793	3 300	—1 464	..
Affärsbanker	—782	1 036	185	1 342	—1 372	..
Andra banker	—655	1 162	— 698	689	—305	..
Enskilda för- säkringsinrättningar	58	133	45	—327	282	..
Offentliga för- säkringsinrättningar	74	459	— 83	674	491	..
Allmänheten	243	410	182	280	370	..
Totalt	—1 559	4 929	—2 162	5 958	—1 998	(5 200)

Källa: Riksbanken.

Tabell IX: 4. Kommunernas upplåning på kreditmarknaden och förändringen av deras likvida tillgångar 1968—1970

Milj. kr.

	1968		1969		1970	
	1:a halv-året	2:a halv-året	1:a halv-året	2:a halv-året	1:a halv-året	2:a halv-året
Upplåning	600	810	560	680	410	(300)
Förändring av likvida tillgångar	120	190	310	—130	—420	(—400)

Källa: Konjunkturinstitutet.

des av långfristiga obligationslån. I likhet med 1969 emitterade staten inga kortfristiga obligationslån.

Under 1971 väntas statens finansiella sparande öka från ca 1,8 till ungefär 3,5 miljarder kr. Även sedan hänsyn tagits till vissa finansiella transaktioner, som torde öka under 1971 jämfört med 1970, kan statens upplåningsbehov beräknas bli mindre än 1970 och uppskattningsvis uppgå till ca 1 miljard kr.

För 1970 har *kommunernas* upplåning på kreditmarknaden beräknats till drygt 700 milj. kr., dvs. en minskning med ca 550 milj. kr. jämfört med 1969 (jmf. tabell 4). Huvudparten av denna nedgång har fallit på andra halvåret. Kommunernas upplåning utanför kreditmarknaden 1970 kan förmodas ha varit obetydligt större än under 1969 eller ca 300 milj. kr.

De beräkningar som nu föreligger över kommunernas inkomster och utgifter för 1970 tyder på att det kommunala utgiftsöverskottet ökade med ca 500 milj. kr. jämfört med 1969. I förhållande till kommunernas ursprungliga planer synes dock utgifterna ha begränsats avsevärt. Kreditpolitikens åtstramande effekter har bl. a. kommit till uttryck i en betydligt lägre upplåning. Eftersom kommunernas utgiftsöverskott 1970 uppgått till ca 1,7 miljarder kr. och deras utlåning till ett hundratals milj. kr. torde deras likvida tillgångar ha minskat med ca 800 milj. kr. De kan därmed vid utgången av 1970 beräknas ha uppgått till 4 1/4 miljarder kr., vilket är den lägsta nivån sedan 1967.

Med ökade skatteinkomster under 1971 beräknas det kommunala utgiftsöverskottet reduceras med ca 200 milj. kr. jämfört med 1970. Om man antar att kommunernas totala upplåning 1971 (dvs. inkl. upplåningen utanför kreditmarknaden) blir något större än under 1970, eller totalt ca 1,3 miljarder kr., skulle kommunernas likvida tillgångar — förutsatt oförändrad kommunal utlåning — likväl behöva minska med ytterligare ca 400 milj. kr.

De totala *bostadsinvesteringarna* beräknas ha minskat med ca 5 % i volym mellan 1969 och 1970, vilket värdemässigt skulle motsvaras av

en ökning med ca 100 milj. kr. Nettoutbetalningarna av de statliga bostadslånen kan beräknas ha varit något större under 1970 än under 1969. Då bostadssektorns totala upplåning under senare delen av 60-talet regelmässigt har ökat mer än de beräknade investeringsutgifterna, torde upplåningen på kreditmarknaden ändå ha uppgått till ca 8,3 miljarder kr., dvs. en ökning med ungefär 400 milj. kr. jämfört med 1969.

Nu föreliggande beräkningar tyder på att bostadsinvesteringarna kommer att fortsätta att minska något i volym mellan 1970 och 1971. Värde­mässigt torde emellertid bostadsinvesteringarna öka med 450 à 500 milj. kr. under 1971. De statliga bostadslånen väntas öka relativt kraftigt varför ökningen av bostadssektorns upplåning på kreditmarknaden kan beräknas stanna vid ungefär 300 milj. kr.

Näringslivets fasta investeringar beräknas ha ökat med ca 3 % i volym 1969—1970. Samtidigt har lagerökningen varit mycket betydande och vida större än under 1969. Näringslivets totala investeringsutgifter torde därmed värde­mässigt ha ökat med ca 3,5 miljarder kr. mellan 1969 och 1970. De beräkningar över näringslivets finansiella sparande som har kunnat göras pekar mot en försämring av detta på drygt 2,7 miljarder kr. mellan 1969 och 1970.

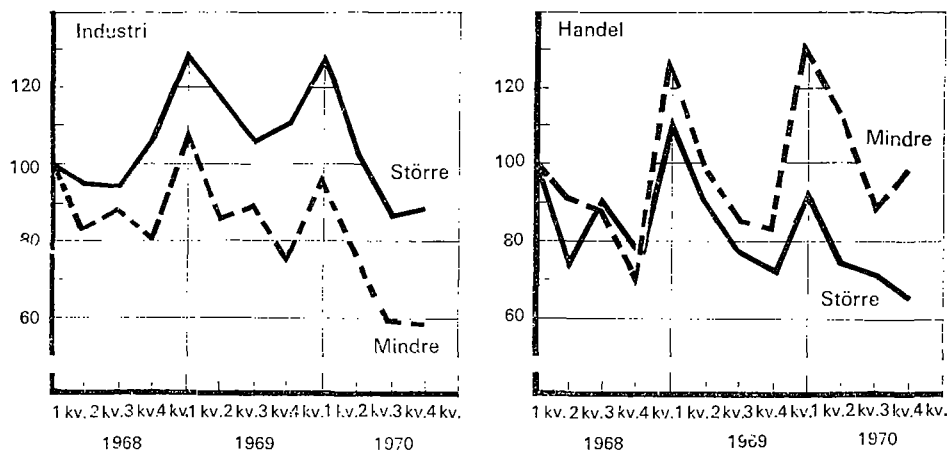
Näringslivets totala upplåning på kreditmarknaden kan beräknas ha uppgått till knappt 2,5 miljarder kr. under 1970. Då detta innebär en minskning av upplåningen med ca 2 miljarder kr. sedan 1969 har utvecklingen av näringslivets likviditet försämrats i en betydande utsträckning. Upplåningen utanför kreditmarknaden har nämligen inte varit tillräckligt omfattande för att motväga nedgången i den reguljära kreditgivningen.

Industrins fasta investeringar beräknas ha ökat med ca 7,5 % i volym mellan 1969 och 1970. Samtidigt har lagerökningen varit mycket betydande. Då vinstmarginalerna synes ha varit ungefär oförändrade och upplåningen har minskat i relativt stor utsträckning har den försämring av likviditeten som började under 1969 fortsatt i än högre grad under 1970 (jmf. diagram 1). I motsats till 1969 synes även de större industri­företagens likvida tillgångar ha minskat under 1970.

Den privata anskaffningen av kapital utomlands, som tilltog under andra halvåret 1969, synes ha utvecklats vidare under 1970. Enligt de uppgifter som föreligger skulle betalningsbalansens s. k. restpost ha uppgått till ca 1,4 miljarder kr. under de tre första kvartalen 1970 att jämföra med en negativ restpost under motsvarande period året innan på drygt 450 milj. kr. Detta kan tyda på ett betydande inflöde av handelskrediter under 1970. Vidare visar posterna "privata långfristiga lån" samt "övriga privata kapitaltransaktioner" högre positiva värden de tre första kvartalen 1970 än under samma period året innan. Mycket pekar sålunda mot att företagen försökt att parera den inhemska

Diagram IX: 1. Likviditetsutvecklingen inom industri och handel 1968—1970

Index: 31.12.1967 = 100

Anm. Uppgifterna omfattar kassa, bank och postgirotillgodohavanden, kortfristiga penningplaceringar samt icke utnyttjad checkräknings- och annan löpande kredit. Större industriföretag (med mer än 500 anställda) samt större handelsföretag (med mer än 200 anställda) är totalundersökta. Mindre industriföretag (200—499 anställda) samt mindre handelsföretag (100—199 anställda) är urvalsundersökta. På grund av fusioner, nedläggningar m. m. är uppgifterna över de likvida tillgångarna vid olika tidpunkter inte helt jämförbara.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

kreditåstramningen dels med en försvagning av likviditeten, dels med en tilltagande kapitalimport.

De av konjunkturinstitutet gjorda beräkningarna över näringslivets investeringar under 1971 pekar mot en volymmässig ökning av de fasta investeringarna med ca 5,5 % medan lagerökningen väsentligt torde reduceras jämfört med 1970. Totalt beräknas näringslivets investeringsutgifter komma att minska med drygt 1 miljard kr. mellan 1970 och 1971. Detta tyder på att näringslivets finansiella sparande kan komma att bli ungefär oförändrat jämfört med 1970. Samtidigt torde emellertid näringslivets likviditet ha varit ansträngd mot slutet av 1970. Brisande information över likviditetens absoluta storlek och fördelning gör det dock mycket svårt att uppskatta möjligheterna till ytterligare minskning av de likvida tillgångarna. Här har räknats med att näringslivets upplåning behöver öka med ca 3 miljarder kr. jämfört med 1970. Hjänsyn har därvid tagits till den i kapitel I förutsatta högre investeringsvolymen inom industrin.

I följande tablå har de olika låntagarnas upplåning och beräknade upplåningsbehov på kreditmarknaden sammanställts för åren 1968—1971.

	1968	1969	1970	1971
Stat	3,4	3,8	3,2	1,1
Kommuner	1,4	1,2	0,7	1,0
Bostäder	8,0	7,9	8,3	8,6
Näringsliv	7,2	4,3	2,5	5,5
Totalt	20,0	17,2	14,7	16,2

En summering av de olika låntagarnas beräknade anspråk på kreditmarknaden under 1970 ger vid handen att den totala kreditgivningen torde ha uppgått till drygt 14,5 miljarder kr., dvs. en minskning med 2,5 miljarder jämfört med 1969. Låntagarnas samlade anspråk på kreditmarknaden under 1971 visar på en ökning med 1,5 miljarder kr. jämfört med 1970. Det bör dock understrykas att uppgifterna för 1971 inte är att betrakta som en prognos utan en redovisning av de kreditbehov som syns stå i överensstämmelse med den "reala" utvecklingen på olika områden.

3. Industrins bruttovinster och finansieringsbehov 1964—1969

Utifrån statistiska centralbyråns nu föreliggande finansstatistik för företag har utvecklingen av industrins bruttovinstmarginaler t. o. m. 1969 beräknats. I tabell 5 redovisas förändringen av bruttovinstmarginalerna för vissa industrigrupper samt för totala industrin, exklusive kraftverk.

Tabell IX: 5. Vinstutvecklingen inom industrin 1964—1969

Årlig förändring i bruttovinstmarginalen (procentenheter)

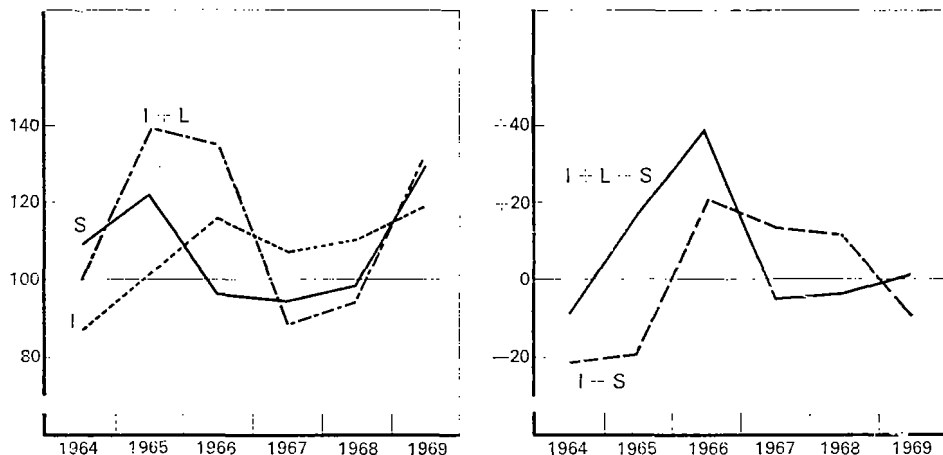
	1964— 1965	1965— 1966	1966— 1967	1967— 1968	1968— 1969
Metall- och verkstadsindustri, exkl. varv, malmbrytning och anrikningsverk	0,3	-1,7	-0,9	-0,1	1,1
Jord- och stenindustri	-0,4	-1,9	0,9	-0,2	0,1
Träindustri	0,8	-2,0	-1,6	-0,1	1,0
Massa- och pappersindustri	0,6	-5,9	-2,2	4,5	3,3
Grafisk industri och pappers- förädling	1,6	-1,3	1,3	0,1	-0,2
Livsmedelsindustri	-0,2	-0,5	0,1	0,2	0,4
Textil- och beklädnadsindustri	-0,9	-0,9	0,0	-0,9	0,0
Läder-, hår- och gummivaru- industri	-0,4	0,1	-1,7	1,5	0,0
Kemisk-teknisk industri	0,0	-0,2	0,9	0,2	-0,1
Hela industrin	-0,2	-2,5	-0,5	0,3	1,0

Anm. Bruttovinsten har beräknats som rörelseöverskott minus underskott och inkluderar nedskrivning av lager. Vinstmarginalen har beräknats som kvoten mellan bruttovinsten och försäljningsintäkterna. Värdena för hela industrin är beräknade inkl. företag, som har sin verksamhet i flera av de i tabellen redovisade industrigrupperna. Differensen mellan vinstmarginalerna är beräknade för identiska företag för två på varandra följande år.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Diagram IX: 2. Bruttoinvesteringar, bruttosparande och finansieringsbehov inom industrin 1964—1969

Index: Bruttoinvesteringar i byggnader, anläggningar, maskiner och lager 1964 = 100

S = bruttosparande. I = bruttoinvesteringar i byggnader, anläggningar och maskiner. L = lagerinvesteringar.

När $(I-S)$ resp. $(I+L-S)$ är positivt föreligger ett nettofinansieringsbehov (sparandeunderskott).

Anm. Skalan anger bruttoinvesteringar, bruttosparande och finansieringsbehov i procent av totalinvestering 1964. Uppgifterna omfattar ca två tredjedelar av industrin.

Källor: Statistiska centralbyrån och konjunkturinstitutet.

Industrins vinstmarginaler uppvisar en påtaglig stabilitet över konjunkturcykeln. Detta gäller även för de enskilda industrigrupperna — massa- och pappersindustrin undantagna. Räknat från 1964 till 1969 har vinstmarginalerna för hela industrin försämrats något. Vad gäller utvecklingen för de olika industrigrupperna har försämringen varit mest påtaglig för textil- och beklädnadsindustrin, vars vinstmarginaler inte under något av de redovisade åren har förbättrats. Även metall- och verkstadsindustrin samt träindustrin har fått se sina marginaler krympa under denna period. För massa- och pappersindustrin har marginalerna varit ungefär oförändrade under perioden som helhet men har varierat påtagligt år från år. Endast inom grafisk industri och pappersförädling samt kemisk-teknisk industri har marginalerna förbättrats om än i mycket ringa utsträckning.

De ovan redovisade uppgifterna över industrins vinstmarginaler är beräknade för företag med mer än 50 anställda. Utvecklingen inom de olika branscherna torde emellertid inte ha varit likformig. Vissa undersökningar visar en i många fall betydande skillnad i vinstutveckling mellan framför allt mindre och större företag, där de större företagen under de senaste åren haft en betydligt bättre vinstutveckling än de mindre.

Tabell IX: 6. Självfinansieringen inom vissa industrigrupper 1965—1969

	1965	1966	1967	1968	1969
Metall- och verkstadindustri, exkl. varv, malmbrytning och anrikningsverk	85	76	135	137	98
Träindustri	60	80	140	57	67
Massa- och pappersindustri	82	39	29	118	186
Livsmedelsindustri	85	90	112	112	115
Textil- och beklädnadsindustri	178	234	159	106	85
Kemisk-teknisk industri	71	60	100	94	92
Hela industrin, inkl. lagerförändring	84	70	105	103	95
Hela industrin, exkl. lagerförändring	120	90	97	98	117

Anm. Självfinansieringskvoten har beräknats som sparandet i procent av investeringar i anläggningar, maskiner samt lager. Dessutom har den angivits exkl. lagerinvesteringar för hela industrin.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyråns finansstatistik ger även information om industrins bruttosparande, bruttoinvesteringar samt extern finansiering. Utvecklingen sedan 1964 redovisas i diagram 2.

Från finansstatistiken har beräknats självfinansieringskvoter för vissa industrigrupper. Dessa redovisas i tabell 6. Kvoterna återger förhållandet mellan bruttosparandet och investeringarna i anläggningar, maskiner samt lager. I tabellen redovisas även självfinansieringskvoter för hela industrins investeringar exklusive lager. Syftet härmed är att något belysa industrins möjligheter att med egna medel finansiera sina anläggningsinvesteringar, vilket kan vara av intresse i ett mer långsiktigt perspektiv. Anmärkas bör, att de i tabellen redovisade självfinansieringskvoterna är beräknade för hela industrigrupper. Finansieringsförhållandena mellan olika företag inom samma grupp kan naturligtvis variera högst avsevärt.

Som framgår av tabellen minskade självfinansieringskvoten exklusive lagerförändringar för hela industrin mellan 1965 och 1966. Sedan dess har kvoten emellertid successivt stigit (jmf. även kurvan I-S i diagram 2). Inkluderas lagerförändringarna uppvisar självfinansieringskvoten större variationer över tiden och gick 1969 i motsatt riktning mot kvoten exklusive lagerförändringar.

Mellan de olika industrigrupperna föreligger vissa skillnader i självfinansieringsgraden. Vad gäller självfinansieringskvoten inklusive lagerförändringar uppvisar textil- och beklädnadsindustrin i genomsnitt en betydligt högre, fast fr. o. m. 1967 fallande, kvot jämfört med de övriga industrigrupperna. Perioden har kännetecknats av en svag utveckling av såväl bruttosparande som investeringar. Även metall- och verkstadsindustrins självfinansieringskvot har under samtliga i tabellen redovisade år legat på en något högre nivå än för totala industrin. Däremot har massa- och pappersindustrins självfinansieringskvot i genomsnitt

legat under genomsnittet för totala industrin trots den påtagliga förbättring av självfinansieringen som skett under 1968 och 1969.

4. Inlåning och likviditet

Under de tre första kvartalen 1970 låg inlåningen (flödet) i samtliga bankinstitut på en lägre nivå än under motsvarande period året innan. Den relativa inlåningsminskningen var för både sparbankerna och postbanken av nästan samma storleksordning som för affärsbankerna (jmf. tabell 7). Av den totala inlåningsminskningen mellan de tre första kvartalen 1970 och motsvarande period året innan på nästan 1,7 miljarder kr. svarade affärsbankerna för ca 800 milj. kr. Inlåningsutvecklingen under 1970 skiljer sig härvidlag från utvecklingen under 1969, då motsvarande inlåningsminskning på 3,2 miljarder kr. nästan uteslutande berörde affärsbankerna. I stor utsträckning överensstämmer ovanstående utveckling med erfarenheterna från tidigare konjunkturcykler. I kulminationsfaser visar sedvanligt affärsbankerna en svagare relativ inlåningsutveckling än sparbankerna och postbanken på grund av sin högre andel företagsmedel.

I ett tidigare avsnitt har framhållits att industrins och handelns likvida tillgångar minskade under 1969. Likviditetsminskningen har under 1970 fortsatt i än snabbare takt. För kommunernas del började likviditetsminskningen under andra halvåret 1969 men har sedan dess accentuerats. En schematisk kalkyl utifrån uppgifterna över den totala bankinlåningen samt över förändringarna i företagens och kommunernas banktillgodohavanden anger att även hushållsinlåningen (flödet) successivt minskat under 1969 och 1970. Detta bestyrkes även av att inlåningen i sparbankerna har minskat sedan första hälften av 1969. Den största delen av sparbankernas inlåning torde nämligen härröra från hushållen.

Tabell IX: 7. Inlåningsutvecklingen de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970
Milj. kr.

	1968 1—3 kv.	1969 1—3 kv.	1970 1—3 kv.
Affärsbankerna	3 725	656	—149
Sparbankerna (80 större)	1 724	1 678	1 280
Jordbrukskassorna	229	316	203
Postbanken	182	57	—288
Totalt	5 860	2 707	1 046

Källa: Bankinspektionen.

Tabell IX: 8. Affärsbankernas tillgångar och skulder de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970

Nettoförändring i milj. kr.

	1968 1—3 kv.	1969 1—3 kv.	1970 1—3 kv.
Kassa, obligationer och valuta	442	1 270	589
Utlåning	4 057	1 988	122
Totalt	4 499	3 258	711
Inlåning från allmänheten	3 725	656	—149
Nettoskuld till riksbanken	105	1 276	540
Övriga skulder (netto)	669	1 326	320

Källa: Bankinspektionen.

I mars respektive augusti 1969 infördes skärpta bestämmelser rörande affärsbankernas likviditets- och kassareserver. Såsom framgår av den balans över förändringarna i affärsbankernas tillgångar och skulder som redovisas i tabell 8 ökade affärsbankernas innehav av sådana tillgångar som normalt uppfattas som likvida med 1 270 milj. kr. under de tre första kvartalen 1969. Den i nuvarande läge mera direkt disponibla delen därav, dvs. valutor och andra kortfristiga medel, sjönk däremot med över 400 milj. kr. Samtidigt ökade nettouplåningen i riksbanken med ca 1 300 milj. kr. Den ökning av de likvida tillgångarna som redovisas i tabellen utgörs till största delen av ett ökat innehav av bostadsobligationer. Affärsbankerna hade nämligen förbundit sig att finansiera en viss del av nyproduktionen av bostäder. Inte minst av hänsyn till de uppställda likviditetskvoterna har affärsbankerna varit angelägna att relativt snabbt avlyfta kreditiven. Det begränsade utbudet på kapitalmarknaden har medfört att affärsbankerna därvid själva fått öka sitt innehav av bostadsobligationer.

Utvecklingen under de tre första kvartalen 1970 ger närmast intryck av stagnation. Affärsbankernas in- och utlåning var praktiskt taget oförändrad. Skulden till riksbanken steg i betydligt mindre omfattning än under motsvarande period 1969. Ökningen var ungefär lika stor som tillskottet i likvida tillgångar.

Även posterna i en konsoliderad riksbanksbalans visar för 1970 relativt små förändringar jämfört med föregående år. I motsats till 1969 minskade emellertid valutainnehavet obetydligt som framgår av tabell 9.

Då affärsbankernas skuld till riksbanken utvecklats nästan parallellt med ökningen av de likvida tillgångarna i form av sedlar, postremissväxlar, obligationer och valuta har affärsbankernas genomsnittliga likviditetskvoter endast ökat i ringa utsträckning. Under de första månaderna efter införandet av de nya bestämmelserna rörande affärsbankernas likviditetskvoter låg de faktiska kvoterna i närheten av och

Tabell IX: 9. Riksbankens tillgångar och skulder de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970

Nettoförändringar i milj. kr. de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970

	1968 1—3 kv.	1969 1—3 kv.	1970 1—3 kv.
Valutor	573	—1 460	—137
Svenska skattkammarväxlar och obligationer	—700	—418	—591
Övriga tillgångar (netto)	22	602	188
Totalt	—105	—1 276	—540
Affärsbankernas checkräkning i riksbanken	—197	327	—103
Utlåning till affärsbankerna (—)	92	—1 603	—437

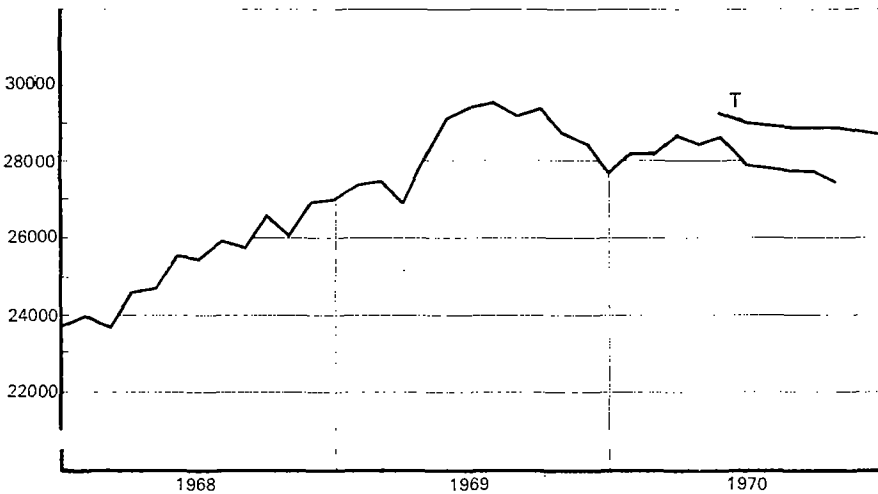
Källa: Riksbanken.

för vissa månader under den fastställda nivån. Sedan oktober 1969 (fram t. o. m. oktober 1970) har dock den genomsnittliga likviditetskvoten legat över kravet. Nedanstående tablå visar affärsbankernas faktiska likviditetskvoter för vissa månader sedan mars 1969. Kvotkravet kan beräknas ligga på ungefär 29 %. Möjligheten till en utlåningsökning till icke prioriterade ändamål har trots den synbara likviditetsförbättringen varit beskuren genom de åtaganden som fått göras i fråga om bostadsfinansieringen.

1969				1970		
mars	juni	sept.	dec.	mars	juni	sept.
31,8	25,7	29,3	35,0	31,9	32,0	34,5

Det "tak" för affärsbankernas utlåning till oprioriterade ändamål som gällde från maj t. o. m. december 1970 har inte heller tangerats. I diagram 3 redovisas utvecklingen av affärsbankernas utestående krediter till icke prioriterade ändamål (dvs. i stort sett exkl. bostadsbyggnadskrediter) sedan januari 1968. I diagrammet har även inlagts det fastställda "taket". Enligt överenskommelsen om utlåningstak skulle de utestående krediterna vid utgången av maj 1970 få vara högst 6 % större än vid utgången av 1969. Utlåningsvolymen skulle sedan successivt minska för att ultimo 1970 högst vara 4 % större än ultimo 1969. Som synes av figuren har affärsbankernas utestående krediter inte ökat upp till det tillåtna taket. Snarare har de båda kurvorna i diagrammet tenderat att divergera mot slutet av 1970. Vid utgången av oktober 1970, då kreditvolymen enligt överenskommelsen skulle få vara 4 1/3 % större än ultimo 1969, hade de utestående krediterna i själva verket minskat något. Det bör betonas att likviditeten är ojämnt fördelad inom affärsbankssystemet, varför vissa banker kommit att ligga mycket nära taket.

Diagram IX: 3. Affärsbankernas utestående krediter till oprioriterade ändamål vid slutet av varje månad 1968—1970
Milj. kr.

Anm. T = fastställt utlåningstak.

Uppgifterna är beräknade från den offentliga bankstatistiken.

Källa: Bankinspektionen.

5. Sammanfattning

Kreditpolitiken har varit fortsatt stram under 1970. Den totala kreditgivningen på den organiserade kreditmarknaden har minskat ytterligare och liksom under 1969 svarade affärsbankerna för en stor del av denna nedgång. Dämpningen av affärsbankernas utlåning har för deras del följts av en mycket svag inlåningsutveckling. Även inlåningen i övriga banker — sparbanker, jordbrukskassor och postbanken — visade minskad tillväxt, vilket medfört att deras utbud på kreditmarknaden avtagit. Allmänna pensionsfondens långivning fortsatte att öka i snabb takt.

Krympningen av kreditgivningen avsåg i främsta rummet näringslivet. Kommunernas upplåning minskade för tredje året i följd. Det statliga budgetunderskottet minskade och det var under sådana omständigheter endast bostadssektorns upplåning på kreditmarknaden som ökade — om än i relativt måttlig takt.

Minskningen av kreditflödet från den inhemska kreditmarknaden motvägdes till viss del av ökad upplåning utomlands. Dels har den kända privata upplåningen på kort och lång sikt tilltagit, dels har restposten i betalningsbalansen svängt om från att vara negativ under 1969 till att bli starkt positiv under 1970. Såväl för kommunerna som för

industrin och handeln synes en betydande likviditetsneddragning ha ägt rum. Inom industrin gäller detta speciellt de mindre företagen.

Det är knappast troligt att denna utveckling kan fortsätta med oförminskad styrka under 1971. För att nuvarande investeringsplaner och prognoser skall kunna realiseras torde en betydande ökning av den inhemska upplåningen behöva komma till stånd, framför allt vad gäller industrin.

Innehåll

I.	<i>Sammanfattande översikt</i>	2
	1. Den ekonomiska utvecklingen 1969—1970	2
	2. Sveriges ekonomi 1971	8
II.	<i>Det internationella läget</i>	21
	1. Sammanfattande översikt	21
	2. Länderöversikter	37
III.	<i>Utrikeshandeln</i>	62
	1. Exporten	62
	2. Importen 1970 och 1971	74
	3. Bytes- och betalningsbalansen	77
IV.	<i>Produktionen</i>	84
	1. Industrin	84
	2. Skogsbruket	93
	3. Övriga näringsgrenar och den totala produktionen	94
V.	<i>Arbetsmarknaden</i>	97
	1. Arbetsmarknaden under 1970	97
	2. Arbetsmarknaden 1971	104
VI.	<i>De enskilda konsumenternas ekonomi</i>	108
	1. De disponibla inkomsterna	108
	2. Konsumentpriserna	112
	3. Den privata konsumtionen	116
VII.	<i>Investeringarna</i>	119
	1. Investeringsutvecklingen inom olika områden	119
	2. Sammanfattning av investeringsprognosen för 1971	130
VIII.	<i>Den offentliga verksamheten</i>	135
	1. Allmänt	135
	2. Staten	136
	3. Kommunerna	140
	4. Socialförsäkringssektorn	143
	5. Den konsoliderade offentliga sektorn	145
	6. Beräkning av budgeteffekter	147
IX.	<i>Kreditmarknaden</i>	154
	1. Kreditinstitutens utlåning	154
	2. Sektorernas upplåning	156
	3. Industrins bruttovinster och finansieringsbehov 1964—1969	160
	4. Inlåning och likviditet	163
	5. Sammanfattning	166

Tabellförteckning

I.	1. Försörjningsbalans 1968—1970	3
	2. Bytesbalansen 1969—1971	17
	3. Preliminär försörjningsbalans för 1971	18
II.	1. Försörjningsbalansens poster i olika länder och länderområden 1969—1971	22
	2. Konsumentpriser 1960—1970	26
	3. Timförtjänsten för industriarbetare 1960—1970	26
III.	1. Exportutvecklingen för olika varugrupper 1969—1971	64
	2. Importutvecklingen för olika varugrupper 1969—1971	75
	3. Bytes- och betalningsbalans 1967—1971	78
IV.	1. Försörjningsbalans för handelsfärdigt järn och stål, inkl. ämnen 1968—1971	85
	2. Försörjningsbalans för verkstadsprodukter, exkl. fartyg 1968—1971	87
	3. Försörjningsbalans för sågade och hyvlade trävaror 1968—1971	88
	4. Industriproduktionens utveckling 1969—1971	92
	5. Försörjningsbalans för rundvirke 1968—1971	94
V.	1. Den registrerade arbetslösheten 1969 och 1970 regionalt och branschvis	99
	2. Antal personer berörda av vissa arbetsmarknadsåtgärder 1969 och 1970	101
VI.	1. De enskilda konsumenternas inkomster och utgifter 1969—1971	110
	2. Hushållens direkta skatter och avgifter 1967—1971	112
	3. Konsumentprisprognos för 1970—1971	114
	4. Konsumtionsutvecklingen 1968—1970	118
VII.	1. Lägenheter i påbörjade, inflyttningsfärdiga och pågående bostadsbyggen 1966—1971	120
	2. Verkställda respektive planerade investeringar inom industrin första halvåret 1970 och 1971 enligt investeringsenkät i november 1970	124
	3. Planerade och faktiska förändringar av den egentliga industrins investeringar 1962—1971	124
	4. Planerade och faktiska förändringar av de borgerliga primärkommunernas byggnadsinvesteringar 1961—1971	130
	5. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1967—1970 samt prognos för 1971	132
	6. Bruttoinvesteringarnas utveckling 1967—1970 samt prognos för 1971 för privat, statlig och kommunal sektor	133
VIII.	1. Statens inkomster och utgifter 1969—1971	137
	2. Kommunernas inkomster och utgifter 1970—1971	141
	3. Socialförsäkringssktorns inkomster och utgifter 1970—1971	143
	4. Den konsoliderade offentliga sektorns inkomster och utgifter 1970—1971	145

IX.	1. Affärsbankernas utestående lån till vissa sektorer av näringslivet 1967—1970	155
	2. Allmänna pensionsfondens placeringar fördelade på olika låntagarkategorier 1968—1970	156
	3. Statsupplånningens fördelning på olika långivarkategorier 1968—1970	156
	4. Kommunernas upplåning på kreditmarknaden och förändringen av deras likvida tillgångar 1968—1970	157
	5. Vinstutvecklingen inom industrin 1964—1969	160
	6. Självfinansieringen inom vissa industrigrupper 1965—1969	162
	7. Inlåningsutvecklingen de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970	163
	8. Affärsbankernas tillgångar och skulder de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970	164
	9. Riksbankens tillgångar och skulder de tre första kvartalen 1968, 1969 och 1970	165

Diagramförteckning

II.	1. Bytesbalansen i olika länder 1961—1970	28
	2. Diskontot i olika länder 1967—1970	32
	3. Den kortfristiga ränteutvecklingen i vissa länder 1969—1970	33
III.	1. Volym- och prisutvecklingen för exporten, totalt och uppdelat på varugrupper 1965—1971	67
	2. Fraktprisutvecklingen 1969—1970	79
V.	1. Antal lediga platser vid månadens mitt 1968—nov. 1970	98
VI.	1. Hushållens disponibla inkomster och konsumtionsutgifter 1966—1971	117
VII.	1. Medianbyggnadstiden i antal månader för påbörjade lägenheter 1967—1971	121
	2. Investeringar inom egentlig industri och i bostäder 1964—1971	122
	3. Investeringar inom egentlig industri, totalt och uppdelat på branscher 1964—1971	125
	4. Byggnads- och maskininvesteringar, totalt och uppdelat på sektorer 1962—1971	131
VIII.	1. Den offentliga sektorns kalkylerade inverkan på samhälls-ekonomi 1961—1971	152
IX.	1. Likviditetsutvecklingen inom industri och handel 1968—1970	159
	2. Bruttoinvesteringar, bruttosparande och finansieringsbehov inom industrin 1964—1969	161
	3. Affärsbankernas utestående krediter till oprioriterade ändamål vid slutet av varje månad 1968—1970	166

Riksrevisionsverkets inkomstberäkning

Bilaga 2

TILL KONUNGEN

Enligt den för riksrevisionsverket gällande instruktionen åligger det ämbetsverket att varje år före den 15 december till Kungl. Maj:t avgiva förslag till beräkning av statsverkets inkomster vid nästföljande stats-

reglering ävensom meddela upplysningar rörande förhållanden i övrigt av beskaffenhet att böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom i och för uppgörande av proposition till riksdagen angående statsverkets tillstånd och behov.

Innan riksrevisionsverket nu framlägger förslag till beräkning av statens inkomster för budgetåret 1971/72 vill ämbetsverket inledningsvis lämna en sammanfattning av totalbudgetens utfall för de sistförflutna budgetåren.

Totalbudgetens utfall budgetåren 1965/66—1969/70

Av vidstående tabell över totalbudgetens utfall framgår att såväl inkomster som utgifter under den redovisade perioden visat en fortgående uppgång. Stegringstakten har dock varierat, vilket belyses i nedanstående tabell.

	Förändring sedan föregående budgetår			
	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
	Milj. kr.			
Driftbudgetens inkomster	+ 2 426	+ 1 660	+ 2 735	+ 4 051
därunder:				
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	+ 741	+ 216	+ 1 194	+ 2 969
Allmän arbetsgivaravgift	—	—	+ 287	+ 411
Allmän varuskatt och mervärdeskatt	+ 766	+ 787	+ 382	+ 213
Övriga inkomstitlar	+ 919	+ 657	+ 872	+ 884
Driftbudgetens utgifter (exkl avskrivningsanslag)	+ 3 345	+ 2 662	+ 2 020	+ 3 743
Investeringsanslag	+ 400	+ 213	+ 602	+ 1 491
Totalbudgetens underskott	+ 1 276	+ 1 300	+ 283	+ 1 168

Den låga ökningstakten på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. under budgetåren 1966/67 och 1967/68 beror förutom på upp-
bördstekniska förhållanden framförallt på sänkningen av den statliga inkomstskatten fr. o. m. den 1 januari 1966 samt på en lägre ökningstakt för den totala lönesumman.

Fr. o. m. den 1 mars 1968 höjdes varuskatten från 9,1 % till 10 % och fr. o. m. den 1 januari 1969 har den allmänna varuskatten ersatts av mervärdeskatten.

Som också framgår av vidstående tabell har resultatet av inkomst- och utgiftsutvecklingen under femårsperioden 1965/66—1969/70 blivit, att totalbudgetens underskott ökat från 355 milj. kr. under budgetåret 1965/66 till 2 931 milj. kr. under budgetåret 1967/68. Under budgetåret 1968/69 minskade underskottet till 2 648 milj. kr. och ökade därefter till 3 817 milj. kr. under budgetåret 1969/70. Närmare redogörelse för utvecklingen av statsverkets inkomster och utgifter lämnas i vad avser tiden t. o. m. budgetåret 1968/69 i riksrevisionsverkets årsbok 1970.

Totalbudgetens utfall budgetåren 1965/66—1969/70 Milj. kr.

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
<i>Inkomster</i>					
Driftbudgeten:					
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	11 928	12 669	12 885	14 078	17 048
Övrig skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	471	491	553	574	623
Automobilskatteandel	2 215	2 384	2 562	2 762	3 044
Allmän arbetsgivaravgift.	—	—	—	287	698
Allmän varuskatt.	5 019	5 785	6 572	4 963	—
Mervärdeskatt.	—	—	—	1 991	6 741
Tullar och acciser i övrigt ..	5 828	6 318	6 597	6 955	7 414
Uppbörd i statens verksamhet och diverse inkomster	1 308	1 317	1 354	1 359	1 546
Statens affärsverksfonder ..	477	516	614	563	525
Övriga kapitalfonder	770	960	964	1 303	1 247
Säger för driftbudgeten	28 015	30 441	32 101	34 836	38 887
Övrig finansiering	1 220	1 306	1 315	1 400	1 516
Summa inkomster	29 235	31 747	33 416	36 236	40 404
<i>Utgifter</i>					
Driftbudgeten (exkl avskrivningsanslag)	25 716	29 061	31 723	33 743	37 487
Investeringsanslag	3 853	4 253	4 466	5 068	6 559
Ökning av rörliga krediter ..	21	64	157	72	175
Summa utgifter	29 590	33 378	36 347	38 883	44 221
Totalbudgetsaldo	-355	-1 631	-2 931	-2 648	-3 817

Totalbudgetens utfall budgetåret 1969/70

Utfallet av totalbudgeten för budgetåret 1969/70 i förhållande till i riksstat och tilläggsstat upptagna belopp framgår av sammanställningen på s. 4—5. Totalbudgeten visar ett underskott av 3 817 milj. kr. Utgifterna uppgår till 44 221 milj. kr. och inkomsterna till 40 404 milj. kr. Inkomsterna består av driftbudgetens inkomster, 38 887 milj. kr., och övrig finansiering, 1 516 milj. kr. i form av dels avskrivningar och övriga kapitalmedel inom fonderna och dels övrig kapitalåterbetalning.

På utgiftssidan upptas alla utgiftsanslag för de olika huvudtitlarna (departementsområdena) oberoende av om de representerar utgifter för driftbudgeten eller investeringar. Riksgäldsfondens underskott redovisas härvid som en särskild huvudtitel. Utgifterna på driftbudgetens anslag för avskrivning av nya kapitalinvesteringar och oreglerade kapitalmedelsförluster upptas inte på totalbudgeten, eftersom dessa anslag endast representerar en överföring av utgifter mellan driftbudgeten och kapitalbudgeten och sålunda ej påverkar totalbudgetens omslutning.

Totalbudgeten 1969/70

Milj. kr.

	Beräknat enligt riksstat	Redovisa- de belopp	Merin- komst (+) resp. brist (-)
<i>A. Skatter, avgifter m. m.</i>			
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	17 100	17 048	- 52
Övriga skatter på ink., förm. och rörelse	587	623	+ 36
Automobilskattemedel:	3 040	3 044	+ 4
Fordonsskatt	1 140	1 130	- 10
Bensin- och brännoljeskatt	1 900	1 914	+ 14
Allmän arbetsgivaravgift	750	698	- 52
Tullar och acciser:	14 077	14 155	+ 78
Tullmedel	970	1 046	+ 76
Mervärdeskatt	6 900	6 741	- 159
Särskilda varuskatter	410	393	- 17
Omsättningsskatt på motorfordon	480	469	- 11
Tobaksskatt	1 570	1 607	+ 37
Skatt på sprit	1 825	1 900	+ 75
Skatt på vin	225	225	-
Skatt på malt- och läskedrycker	450	475	+ 25
Energiskatt	935	971	+ 36
Särskild skatt på motorbränslen	237	239	+ 2
Övriga tullar och acciser	75	89	+ 14
Uppbörd i statens verksamhet	933	914	- 19
Diverse inkomster:	583	632	+ 49
Bötesmedel	95	81	- 14
Totalisatormedel	105	102	- 3
Tipsmedel	136	152	+ 16
Lotterimedel	157	148	- 9
Övriga diverse inkomster	90	149	+ 59
Summa	37 071	37 115	+ 44
<i>B. Inkomster av statens kapitalfonder</i>			
Statens affärsverksfonder:	721	525	- 196
Televerket	176	150	- 26
Statens järnvägar	140	41	- 99
Statens vattenfallsverk	350	278	- 72
Övriga affärsverk	55	56	+ 1
Riksbanksfonden	200	200	-
Statens allmänna fastighetsfond	92	73	- 19
Försvarets fastighetsfond	83	83	-
Statens utlåningsfonder:	772	699	- 73
Lånefonden för bostadsbyggande	725	646	- 79
Övriga utlåningsfonder	47	54	+ 7
Fonden för låneunderstöd	38	33	- 5
Fonden för statens aktier	50	19	- 31
Statens pensionsfonder	89	90	+ 1
Diverse kapitalfonder	44	50	+ 6
Summa	2 090	1 772	- 318
<i>C. Kapitalbudgetens inkomster</i>			
Avskrivningsmedel och övriga kapital- medel inom fonderna:	1 406	1 496	+ 90
Statens affärsverksfonder	1 200	1 237	+ 37
Övriga kapitalfonder	206	259	+ 53
Övrig kapitalåterbetalning	39	20	- 19
Summa	1 445	1 516	+ 71
Totalbudgetens inkomster	40 605	40 404	- 201
Underskott	2 026	3 817	+ 1 791
Totalsumma	42 631	44 221	+ 1 590

	I riksstat och till- läggsstat upptagna belopp	Redo- visade belopp	Merutgift (+) resp. be- sparing (-)
<i>A. Utgiftsanslag:</i>			
I. Kungl. hov- och slottsstaterna	8	8	—
II. Justitiedepartementet	1 602	1 648	+ 46
III. Utrikesdepartementet	508	513	+ 5
IV. Försvarsdepartementet	5 704	5 935	+ 231
V. Socialdepartementet	11 629	11 986	+ 357
VI. Kommunikationsdepartementet	3 698	3 635	— 63
VII. Finansdepartementet	2 642	2 643	+ 1
VIII. Utbildningsdepartementet	7 734	7 893	+ 159
IX. Jordbruksdepartementet	924	840	— 84
X. Handelsdepartementet	248	271	+ 23
XI. Inrikesdepartementet	3 973	4 990	+ 1 017
XII. Civildepartementet	728	741	+ 13
XIII. Industridepartementet	1 309	1 190	— 119
XIV. Oförutsedda utgifter	1	3	+ 2
XV. Riksdagen och dess verk m. m.	72	71	— 1
XVI. Riksgäldsfonden	1 450	1 679	+ 229
Summa	42 231	44 046	+ 1 815
<i>B. Övrig medelsförbrukning:</i>			
I. Minskning av anslagsbehållningar	300	(740)	— 300
II. Ökad disposition av rörliga krediter	100	175	+ 75
Summa	400	175	— 225
<i>Totalbudgetens utgifter</i>	42 631	44 221	+ 1 590

På utgiftssidan anges vidare den medelsförbrukning, som beräknats i övrigt, nämligen i förekommande fall i form av minskade anslagsbehållningar och ökad disposition av rörliga krediter. Utgifterna på reservationsanslag och investeringsanslag ingår i redovisade belopp. Förändringarna i anslagsbehållningarna kan därför inte härutöver upptas som en särskild post i redovisningen. Inom parentes anges emellertid det belopp som svarar mot den i riksstaten beräknade förändringen av anslagsbehållningarna.

Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1970/71

I närslutna bilaga B har riksrevisionsverket intagit en av ämbetsverket med ledning av från vederbörande myndigheter infordrade uppgifter upprättad sammanställning över det beräknade utfallet av driftbudgetens inkomstsida för innevarande budgetår. Enligt denna beräkning skulle de på driftbudgeten uppförda inkomstitlarna kunna väntas lämna en inkomst av 45 350 milj. kr. mot i riksstaten beräknat 43 949 milj. kr.

Inkomsterna på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. beräknas nu överstiga det i riksstaten upptagna beloppet med 1 000 milj. kr. Anledningen härtill är främst uppjusteringar av inkomstantaganden och de kommunala utdebiteringarna som gjorts sedan i våras. Bland övriga inkomstitlar räknas med högre inkomster än i riksstaten för allmän arbetsgivaravgift med 375 milj. kr., för särskild skatt på motorbränslen med 171 milj. kr., för skatt på sprit med 45 milj. kr. och för skatt på vin med 15 milj. kr. Dessa höjningar beror huvudsakligen på de olika åtgärder på avgifts- och skatteområdet i syfte att stabilisera samhälls ekonomin, som beslutades i november 1970. Högre inkomster än i riksstaten räknas även bl. a. för tullmedel med 60 milj. kr. och för uppbörd i statens verksamhet med 53 milj. kr. Lägre inkomster än i riksstaten räknas för bl. a. bensin- och brännoljeskatt med 32 milj. kr., för mervärdesskatt med 40 milj. kr., för omsättningskatt på motorfordon med 89 milj. kr., för tobaksskatt med 97 milj. kr. och för statens vattenfallsverk med 118 milj. kr.

Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1960—1969

Av väsentlig betydelse för bedömning av den framtida utvecklingen av statens inkomster är att analysera förändringarna av fysiska och juridiska personers inkomster. Riksrevisionsverket lämnar fördenskull här först en återblick på utvecklingen av dessa inkomster, sådana de kommer till uttryck i taxeringsstatistiken.

I tabellen på s. 7 har sammanställts uppgifter om den till statlig inkomstskatt (inkomst- och förmögenhetsskatt) taxerade inkomsten — enligt de av taxeringsnämnderna verkställda taxeringarna — och dess förändringar för olika grupper av skattskyldiga under verksamhetsåren 1960—1969 (motsvarande taxeringsåren 1961—1970).

Av tabellen framgår, att den totala taxerade inkomsten sedan verksamhetsåret 1960 undergått en stegring med sammanlagt 90 %. Utvecklingen har varit väsentligt olikartad för fysiska personer (inklusive oskifta dödsbon och familjestiftelser), för svenska aktiebolag m. fl. samt för övriga skattskyldiga. Den första gruppen överväger emellertid starkt till sitt absoluta belopp. På grund härav blir utvecklingen av densamma i stort sett avgörande för utvecklingen av den taxerade inkomsten i dess

Utvecklingen av taxerad inkomst för olika grupper av skattskyldiga under verksamhetsåren 1960—1969 (taxeringsåren 1961—1970)

Verksamhetsår	Taxeringsår	Fysiska personer m. fl.		Svenska aktiebolag m. fl.		Övriga skattskyldiga		Tillsammans	
		Taxerad inkomst milj. kr.	index	Taxerad inkomst milj. kr.	index	Taxerad inkomst milj. kr.	index	Taxerad inkomst milj. kr.	index
1960	1961	37 214	100	2 613	100	283	100	40 110	100
1961	1962	40 465	109	2 754	105	309	109	43 528	109
1962	1963	43 877	118	2 581	99	309	109	46 767	117
1963	1964	47 642	128	2 930	112	320	113	50 892	127
1964	1965	53 336	143	3 313	127	330	117	56 979	142
1965	1966	59 025	159	3 392	130	371	131	62 788	157
1966	1967	60 335	162	2 955	113	356	126	63 646	159
1967	1968	63 052	169	3 092	118	347	123	66 490	166
1968	1969	66 499	179	3 653	140	367	130	70 520	176
1969	1970	71 862	193	3 837	147	418	148	76 117	190

helhet. Den taxerade inkomsten för fysiska personer har successivt stigit med sammanlagt 93 %. Utvecklingen för svenska aktiebolag m. fl. har varierat betydligt under samma period. Den taxerade inkomsten för verksamhetsåret 1969 ligger 47 % över 1960 års nivå. Den i sammanhanget mindre betydelsefulla gruppen övriga skattskyldiga (ekonomiska föreningar, sparbanker m. fl.) uppvisar en ökning med 48 %.

För en mera ingående analys av utvecklingen av det vid taxeringen till statlig inkomstskatt uppnådda taxeringsresultatet hänvisas till tabellen på s. 8—9, vilken lämnar upplysning rörande de senaste sex taxeringarnas uppskattade inkomster av olika förvärvskällor jämte utnyttjade avdrag.

Nämnda tabell visar i vad avser sammanräknad nettoinkomst för *fysiska personer m. fl.*, representerande vid den senaste taxeringen 95 % av den totala sammanräknade nettoinkomsten, att den till största delen, 89 %, består av inkomst av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet. Därefter i betydelse kommer inkomst av rörelse med drygt 5 % och inkomst av jordbruksfastighet med drygt 2 %.

Inkomst av tjänst har ökat kraftigt under den i tabellen redovisade sexårsperioden. Betydande avtalsmässiga lönelöftningar i förening med löneglidning och ökat antal inkomsttagare har medfört en kraftig stegring av lönesumman under åren 1965 och 1966. För inkomst av tjänst redovisas nämnda år en inkomstökning på 11,0 resp. 11,2 %. År 1967 och 1968 medförde en nedgång i ökningstakten, då inkomstökningen stannade på 6,6 resp. 6,7 %. Vid jämförelse mellan åren måste observeras att fr. o. m. 1968 års taxering till statlig inkomstskatt endast ingår personer, för vilka beskattningsbar inkomst föreligger. Vid jämförelse

Utfallet av taxeringarna till statlig inkomstskatt för verksamhetsåren 1964—1969 (taxeringsåren 1965—1970)
(På grundval av taxeringsnämndernas beslut)

	1964	1965	1966	1967	1968	1969	Procentuell förändring från				
	Milj. kr.						1964 till 1965	1965 till 1966	1966 till 1967	1967 till 1968	1968 till 1969
Fysiska personer m. fl.											
Inkomst av											
jordbruksfastighet	2 384,8	2 459,2	2 308,7	2 182,9	2 041,5	2 034,7	+ 3,1	— 6,1	— 5,4	— 6,5	— 0,3
annan fastighet	470,6	548,2	553,1	627,5	582,0	560,0	+16,5	+ 0,9	+13,5	— 7,3	— 3,8
rörelse m. m.	4 026,2	4 310,4	4 489,2	4 720,7	4 860,8	5 108,7	+ 7,1	+ 4,1	+ 5,2	+ 3,0	+ 5,1
tjänst el. tillfällig förvärvs- verksamhet	56 008,6	62 181,9	69 117,9	73 673,8	78 641,2	85 611,7	+11,0	+11,2	+ 6,6	+ 6,7	+ 8,9
kapital	1 142,7	1 467,7	1 746,7	1 781,6	2 002,8	2 481,1	+28,4	+19,0	+ 2,0	+12,4	+23,9
Summa	64 032,9	70 967,4	78 215,6	82 986,4	88 128,3	95 796,2	+10,8	+10,2	+ 6,1	+ 6,2	+ 8,7
Avdrag för underskott i förvärvskälla	1 743,5	973,8	1 242,3	1 365,2	1 762,6	2 348,7	+31,0	+27,6	+ 9,9	+29,1	+33,3
Sammanräknad nettoinkomst	63 289,4	69 993,6	76 973,3	81 621,3	86 365,7	93 447,5	+10,6	+10,0	+ 6,0	+ 5,8	+ 8,2
Allmänna avdrag, förlustav- drag och avjämning	9 953,2	10 968,5	16 637,9	18 569,6	19 866,4	21 585,2	+10,2	+51,7	+11,6	+ 7,0	+ 8,7
Taxerad inkomst	53 336,2	59 025,1	60 335,4	63 051,7	66 499,3	71 862,3	+10,7	+ 2,2	+ 4,5	+ 5,5	+ 8,1
Utnyttjade Ortsavdrag m. m.	13 157,4	13 592,5	13 266,7	12 606,5	12 997,7	13 571,7	+ 3,3	— 2,4	— 5,0	+ 3,1	+ 4,4
Beskattningsbar inkomst	40 178,8	45 432,6	47 068,7	50 445,2	53 501,6	58 290,6	+13,1	+ 3,6	+ 7,2	+ 6,1	+ 9,0
Svenska aktiebolag m. fl.											
Inkomst av											
jordbruksfastighet	133,4	158,3	115,2	95,8	82,6	117,4	+18,7	—27,2	—16,8	—13,8	+42,1
annan fastighet	89,3	103,4	111,8	146,9	158,6	146,9	+15,8	+ 8,1	+31,4	+ 8,0	— 7,4
rörelse m. m.	3 665,1	3 846,8	3 508,2	3 592,3	4 203,3	4 538,4	+ 5,0	— 8,8	+ 2,4	+17,0	+ 8,0
kapital	28,6	22,4	18,4	18,4	19,6	31,4	—21,7	—17,9	± 0	+ 6,5	+60,2
Summa	3 916,4	4 130,9	3 753,6	3 853,4	4 464,1	4 834,1	+ 5,5	— 9,1	+ 2,7	+15,8	+ 8,3
Avdrag för underskott i förvärvskälla	35,8	47,4	55,8	74,5	78,1	88,5	+32,4	+17,7	+33,5	+ 4,8	+13,3
Sammanräknad nettoinkomst	3 880,6	4 083,5	3 697,8	3 778,9	4 386,0	4 745,6	+ 5,2	— 9,4	+ 2,2	+16,1	+ 8,2
Allmänna avdrag och förlust- avdrag	567,5	691,6	743,1	686,9	732,9	909,1	+21,9	+ 7,4	— 7,6	+ 6,7	+24,0
Taxerad (= beskattningsbar) inkomst	3 313,1	3 391,9	2 954,7	3 092,0	3 653,1	3 836,5	+ 2,4	—12,9	+ 4,6	+18,1	+ 5,0

¹ Härav avser 343,4, 343,6 resp. 433,4 milj. kr. tillfällig förvärvsverksamhet för 1967, 1968 och 1969.

² Jfr s. 7.

14 Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bilaga 1. Bil. 2	1964	1965	1966	1967	1968	1969	Procentuell förändring från				
	Milj. kr.						1964 till 1965	1965 till 1966	1966 till 1967	1967 till 1968	1968 till 1969
Övriga skattskyldiga											
Inkomst av											
jordbruksfastighet	28,2	30,6	26,9	19,8	25,8	25,7	+ 8,5	- 12,1	- 26,4	- 30,3	- 0,4
annan fastighet	35,5	39,3	44,5	43,2	45,8	42,2	+ 10,7	- 13,2	- 2,9	+ 6,0	- 7,9
rörelse m. m.	251,6	256,6	241,0	233,6	233,4	256,8	+ 2,0	- 6,1	- 3,1	± 0	+ 10,0
kapital	102,0	124,3	143,0	143,4	161,2	199,3	+ 21,9	+ 15,0	- 0,3	+ 12,5	+ 23,6
Summa	417,3	450,8	455,4	439,9	466,4	524,0	+ 8,0	+ 1,0	- 3,4	+ 6,0	+ 12,3
Avdrag för underskott i förvärvskälla	8,3	7,4	14,9	10,8	10,1	11,2	- 10,8	+ 101,4	- 27,5	- 6,5	+ 10,9
Sammanräknad nettoinkomst	409,0	443,4	440,5	429,1	456,1	512,8	+ 8,4	- 0,7	- 2,6	+ 6,3	+ 12,4
Allmänna avdrag och förlust-avdrag	79,2	72,6	84,5	82,4	88,9	95,1	- 8,3	+ 16,4	- 2,5	+ 8,0	+ 7,0
Taxerad (= beskattningsbar) inkomst	329,8	370,8	356,0	346,7	367,2	417,7	+ 12,4	- 4,0	- 2,6	+ 5,9	+ 13,8
Samtliga skattskyldiga											
Inkomst av											
jordbruksfastighet	2 546,4	2 648,1	2 450,8	2 298,5	2 149,9	2 177,8	+ 4,0	- 7,5	- 6,2	- 6,5	+ 1,2
annan fastighet	595,4	690,9	709,4	817,6	786,4	749,1	+ 16,0	+ 2,7	+ 15,3	- 3,8	- 4,7
rörelse m. m.	7 942,9	8 413,8	8 238,4	8 546,6	9 297,5	9 830,8	+ 5,9	- 2,1	+ 3,7	+ 8,8	+ 5,7
tjänst el. tillfällig förvärvs- verksamhet	56 008,6	62 181,9	69 117,9	173 673,8	178 641,2	185 684,8	+ 11,0	+ 11,2	+ 6,6	+ 6,7	+ 9,0
kapital	1 273,3	1 614,4	1 908,1	1 943,3	2 183,6	2 711,8	+ 26,8	+ 18,2	+ 1,9	+ 12,4	+ 24,2
Summa	68 366,6	75 549,1	82 424,6	87 279,8	93 058,6	101 154,3	+ 10,5	+ 9,1	+ 5,9	+ 6,6	+ 8,7
Avdrag för underskott i förvärvskälla	787,6	1 028,5	1 313,0	1 450,5	1 850,8	2 448,4	+ 30,6	+ 27,7	+ 10,5	+ 27,6	+ 32,3
Sammanräknad nettoinkomst	67 579,0	74 520,6	81 111,6	85 829,3	91 207,8	98 705,9	+ 10,3	+ 8,8	+ 5,8	+ 6,3	+ 8,2
Allmänna avdrag, förlust-avdrag och avjämnning	10 599,9	11 732,8	17 465,5	19 338,8	20 688,2	22 589,4	+ 10,7	- 48,9	+ 10,7	+ 7,0	+ 9,2
Taxerad inkomst	56 979,1	62 787,8	63 646,1	66 490,4	70 519,6	76 116,5	+ 10,2	+ 1,4	+ 4,5	+ 6,1	+ 7,9
Utnyttjade ortsavdrag m. m.	13 157,4	13 592,5	13 266,7	12 606,5	12 997,7	13 571,7	+ 3,3	- 2,4	- 5,0	+ 3,1	+ 4,4
Beskattningsbar inkomst	43 821,7	49 195,3	50 379,4	53 883,9	57 521,9	62 544,8	+ 12,3	+ 2,4	+ 7,0	+ 6,8	+ 8,7

Anm. Hänsyn har ej tagits till den fr. o. m. taxeringsåret 1967 förekommande frivilliga särtaxeringen för äkta makar. I 1967 års taxeringsutfall ingår dock dylik skatteberäkning beträffande Stockholms fogderi.

mellan 1967 och 1968 års taxeringar skall därför inkomst av tjänst vid 1968 års taxering uppjusteras med ca 1 000 milj. kr. Vid en uppjustering av inkomst av tjänst enligt 1968 års taxering med detta belopp erhålls en ökning av ca 8 % från 1967 års taxering. Taxeringsåret 1970 blev ökningstakten 8,9 %.

För inkomst av rörelse redovisas en fortgående ökning.

Beträffande inkomst av jordbruksfastighet är utvecklingen oregelbunden, vilket främst sammanhänger med variationer i skogsinkomster och skördeutfall. Under år 1965 redovisas en ökning av inkomst av jordbruksfastighet med 3,1 % medan för åren 1966—1969 redovisas en minskning med 6,1, 5,4, 6,5 resp. 0,3 %. Det kan i detta sammanhang förtjäna påpekas att antalet inkomsttagare med inkomst av jordbruksfastighet utvisat en fortgående minskning under hela den i tabellen medtagna perioden.

Inkomst av kapital visar stora procentuella förändringar under åren 1965 och 1966. För nämnda år redovisas en ökning med 28,4 resp. 19,0 %. Inkomstökningen torde främst ha orsakats av höjda räntekostnader till följd av att räntan höjdes under dessa år. För året 1967 redovisas endast en mindre inkomstökning och för år 1968 en ökning på 12,4 %. Räntehöjningarna under 1969 torde ligga bakom den kraftiga ökningen, 23,9 %, för 1969.

Avdragen för underskott i förvärvskälla har visat en fortgående ökning under hela den i tabellen redovisade perioden. Särskilt kraftiga ökningarna redovisas för åren 1965, 1966, 1968 samt 1969 då dessa avdrag ökade med 31,0, 27,6, 29,1 resp. 33,3 %. Ökningen torde väsentligen vara att tillskriva inverkan av höjda räntekostnader för fastighetsägare. År 1967 medförde en minskning i ökningstakten då ökningen stannade på 9,9 %.

De allmänna avdragen utgörs till större delen av kommunalutskylder. Därnäst i betydelse kommer försäkringsavdrag av olika slag och de yrkesarbetande kvinnornas förvärvsavdrag. Som framgår av tabellen har det sammanlagda beloppet av allmänna avdrag m. m. för fysiska personer stegrats oavbrutet. Den betydande stegringen av de allmänna avdragen under verksamhetsåret 1966 sammanhänger främst med schabloniseringen av kommunalskatteavdraget och höjningen av förvärvsavdraget. Ökningen under verksamhetsåret 1967 beror främst på en utvidgad schablonisering av kommunalskatteavdraget.

I följande tabeller (1—3) meddelas vissa resultat av den statistik över inkomstfördelningen, som utarbetats av statistiska centralbyrån.

Ifrågavarande statistik omfattar fr. o. m. 1968 års taxering en registrering av alla som avlämnat självdeklaration. Registrering av inkomstbelopp har dock endast skett, när den taxerade inkomsten uppgått till 2 350 kr.

Den inkomstuppgift som statistiskt bearbetas är den sammanräknade

Tab. 1. Inkomsttagarna fördelade efter inkomst och civilstånd år 1969 (taxeringsåret 1970)

Inkomstklasser, kr.	Giftna män		Giftna kvinnor		Ogiftna och för- ut giftna män och kvinnor		Icke mantals- skrivna personer		Samtliga in- komsttagare	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
0	67 704	3,6	96 876	7,6	342 668	16,4	27 983	36,4	538 051	10,1
1— 2 499	6 948	0,4	159 508	12,5	4 019	0,2	916	1,2	172 891	3,2
2 500— 4 999	26 756	1,4	229 922	18,0	17 613	0,9	9 526	12,4	284 542	5,3
5 000— 7 499	78 431	4,2	158 796	12,5	302 900	14,5	10 582	13,8	551 064	10,3
7 500— 9 999	80 549	4,3	112 419	8,8	251 107	12,0	7 693	10,0	452 048	8,5
10 000— 14 999	148 992	7,9	193 428	15,2	330 777	15,9	9 207	12,0	682 735	12,8
15 000— 19 999	207 573	11,0	142 602	11,2	303 646	14,6	5 448	7,1	659 480	12,4
20 000— 24 999	335 159	17,8	90 754	7,1	249 060	11,9	2 976	3,9	678 106	12,7
25 000— 29 999	331 201	17,6	43 546	3,4	142 601	6,8	1 139	1,5	518 569	9,7
30 000— 34 999	212 430	11,3	21 551	1,7	67 224	3,2	425	0,5	301 682	5,7
35 000— 39 999	121 837	6,5	10 993	0,9	31 379	1,5	267	0,3	164 526	3,1
40 000— 49 999	122 385	6,5	9 049	0,7	25 220	1,2	282	0,4	157 000	3,0
50 000— 59 999	56 085	3,0	2 910	0,2	8 957	0,4	124	0,2	68 108	1,3
60 000— 79 999	49 410	2,6	1 812	0,1	6 142	0,3	141	0,2	57 533	1,1
80 000— 99 999	17 736	0,9	552	0,1	1 906	0,1	45	0,1	20 258	0,4
100 000—149 999	13 576	0,7	381	0,0	1 310	0,1	35	0,0	15 319	0,3
150 000—199 999	3 422	0,2	88	0,0	361	0,0	5	0,0	3 884	0,1
200 000—499 999	2 086	0,1	76	0,0	256	0,0	3	0,0	2 423	0,0
500 000—	171	0,0	6	0,0	26	0,0	1	0,0	205	0,0
Summa inkomst- tagare	1 882 451	100	1 275 269	100	2 087 172	100	76 798	100	5 328 424	100
Summa in- komster (tkr)	51 204 448,6		13 038 655,7		28 850 767,1		538 129,9		93 670 598,6	
Medianinkomst (kr.)	24 838		7 382		11 894		4 993		14 875	

Anm. Skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket ingår i kolumnen »Samtliga inkomsttagare».

nettoinkomsten. Därmed förstås summan av inkomsttagarnas inkomster av skilda förvärvskällor sedan avdrag gjorts för eventuellt underskott i förvärvskälla. Statistiken upptar dessutom uppgifter om ålder, kön och civilstånd. Samtaxerade personer ingår som skilda taxeringsenheter om ej annat anges.

Tabell 1 visar antalet inkomsttagare fördelade efter inkomst och civilstånd. Av tabellen framgår att inkomstnivåerna varierar mellan de olika civilståndskategorierna. I tabell 2 har endast personer med ortsavdragskod medtagits, dvs. endast de som har en taxerad inkomst som skall längdföras. Även av denna tabell kan man utläsa en stor variation i inkomstnivåerna mellan de olika civilståndskategorierna. För samtaxerade personer där båda åsatts taxering utgör paret enhet. Medianinkomstens höjd sammanhänger även med inkomsttagarnas ålder, vilket belyses av tabell 3. Medan i fråga om inkomsttagarna i mellanåldrarna de olika åldersklasserna utvisar en tämligen likartad fördelning på olika inkomstklasser, förskjuts tyngdpunkten kraftigt nedåt för de lägre och de

Tab. 2. Inkomsttagarna fördelade efter inkomst och ortsavdragsgrupp år 1969 (taxeringsåret 1970)

Inkomstklasser, kr.	Ensamstående		Ensamstående med barn		Samtaxerade personer, en- dast den ene har taxerats		Samtaxerade personer, båda har taxerats ¹		Samtliga inkomsttagare	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
1— 2 499	1 648	0,1	23	0,0	562	0,1	5 153	0,4	8 886	0,2
2 500— 4 999	23 662	1,4	31	0,0	878	0,1	6 255	0,5	31 551	0,9
5 000— 7 499	312 981	18,3	411	0,4	2 715	0,4	9 532	0,8	325 994	8,9
7 500— 9 999	254 849	14,9	3 612	3,9	26 234	4,1	35 323	2,9	320 298	8,7
10 000—14 999	319 077	18,7	23 020	24,8	63 869	10,1	115 741	9,4	522 038	14,2
15 000—19 999	285 139	16,7	26 948	29,0	77 123	12,2	85 663	7,0	475 084	12,9
20 000—24 999	234 671	13,7	19 523	21,0	113 974	18,0	113 275	9,2	481 600	13,1
25 000—29 999	136 098	8,0	9 557	10,3	112 253	17,7	144 190	11,7	402 180	11,0
30 000—34 999	65 083	3,8	4 362	4,7	76 043	12,0	156 125	12,7	301 665	8,2
35 000—39 999	30 750	1,8	2 141	2,3	47 296	7,4	146 204	11,9	226 441	6,2
40 000—49 999	25 111	1,5	1 804	1,9	50 087	7,9	205 944	16,7	283 010	7,7
50 000—59 999	9 060	0,5	716	0,8	24 286	3,8	96 083	7,8	130 177	3,5
60 000—79 999	6 304	0,4	513	0,5	22 185	3,5	68 942	5,6	97 972	2,7
80 000—99 999	1 998	0,1	180	0,2	8 257	1,3	22 816	1,9	33 270	0,9
100 000—	2 103	0,1	156	0,2	8 838	1,4	20 132	1,6	31 257	0,9
Summa inkomst- tagare	1 708 534	100	92 997	100	634 600	100	1 231 378	100	3 671 423	100
Summa in- komster (tkr)	27 946 818,5		1 903 159,6		19 366 585,2		44 411 169,5		93 666 330,2	
Medianinkomst (kr)	14 092		18 600		26 423		33 220		21 577	

¹ Paret utgör enhet.

Anm. Skattskyldiga som saknar hemortskommun i riket ingår i kolumnen »Samtliga inkomsttagare».

högsta åldersklasserna. Delvis sammanhänger detta med att det i dessa åldersgrupper är relativt vanligare att inkomst endast uppbärs under en del av året, exempelvis i samband med inträde i resp. utträde ur förvärvslivet, värnpliktstjänstgöring osv.

Vad angår *aktiebolagens* inkomster, lämnar tabellen på s. 8—9 vissa upplysningar. Av denna framgår bl. a. att inkomst av rörelse m. m. naturligt nog är den helt dominerande inkomstkällan. Tabellen visar också, att, till följd av under vissa år ganska betydande förändringar i de avdragsgilla kommunalskatternas belopp, utvecklingen av nettoinkomst och taxerad inkomst icke är helt parallell. Det kan i detta sammanhang påpekas, att bolagen i betydande utsträckning utnyttjat möjligheterna att göra avdragsgilla avsättningar till investeringsfonder för konjunktur-utjämning.

För en närmare analys av bolagens inkomstutveckling kan uppgifterna i nämnda tabell kompletteras med ledning av ett inom riksrevisionsverket upplagt register över ett antal svenska aktiebolags skatteförhåll-

Tab. 3. Inkomstens storlek för inkomsttagare i olika åldrar år 1969 (taxeringsåret 1970)

Ålder	Antal inkomsttagare	Medianinkomst, kr.	Inkomsttagarnas procentuella fördelning efter inkomstens storlek								Summa
			— 4 999	5 000— 9 999	10 000— 14 999	15 000— 19 999	20 000— 29 999	30 000— 39 999	40 000— 49 999	50 000— —	
—15 år	29 416	3 441	72,6	21,2	3,4	1,2	0,8	0,3	0,2	0,3	100
16—17 »	98 649	4 249	58,9	29,9	9,2	1,7	0,3	0,0	0,0	0,0	100
18—19 »	176 467	8 327	31,7	27,6	24,6	12,3	3,7	0,1	0,0	0,0	100
20—24 »	576 437	13 190	23,1	15,4	18,1	21,2	19,6	2,3	0,2	0,1	100
25—29 »	506 589	20 137	16,4	8,6	9,7	14,8	35,7	11,5	2,4	0,9	100
30—34 »	397 507	21 625	16,0	8,4	9,0	11,5	31,9	14,8	5,0	3,4	100
35—39 »	380 808	21 563	14,5	9,3	10,2	11,4	29,6	14,4	5,5	5,1	100
40—44 »	413 089	21 342	13,3	9,8	11,1	11,9	28,8	13,8	5,4	5,9	100
45—49 »	473 743	21 075	13,1	10,6	11,2	12,1	28,4	13,7	4,9	6,0	100
50—54 »	426 823	20 462	13,7	11,3	11,4	12,3	27,9	12,9	4,6	5,9	100
55—59 »	427 082	18 750	15,0	13,4	11,9	12,9	27,3	10,9	3,7	4,9	100
60—64 »	394 290	14 936	19,2	18,0	13,0	13,0	22,2	7,8	2,8	4,0	100
65—66 »	140 372	10 620	24,0	24,2	13,9	11,9	16,1	5,1	1,9	2,9	100
67— »	803 620	8 377	16,6	49,5	15,2	7,7	6,5	2,3	0,9	1,3	100
Samtliga	5 244 892	15 100	18,1	18,8	12,8	12,5	22,7	8,9	3,0	3,2	100

Anm. I tabellen ingår ej personer som icke är mantalsskrivna och sådana som saknar hemortskommun i riket.

landen, avseende bolag med ett aktiekapital av minst en miljon kronor. Registret hålls aktuellt bl. a. genom att varje höst uppgifter om taxerad (= beskattningsbar) inkomst vid årets taxering enligt taxeringsnämndernas beslut införskaffas från länsstyrelserna. De ifrågavarande bolagens sammanlagda taxerade inkomst omfattar vid den senaste taxeringen 75 % av hela den taxerade inkomsten för aktiebolagen.

I tabellen på s. 14 sammanfattas resultatet av en bearbetning av registrets uppgifter för de fyra senaste verksamhetsåren. (Beträffande utvecklingen under tidigare år hänvisas till riksrevisionsverkets årsbok.) I tabellen har ifrågavarande aktiebolag under den gemensamma rubriken "större aktiebolag" fördelats på branscher. För bolag med ett aktiekapital understigande en miljon kronor saknas specificerade uppgifter. Under rubriken "mindre aktiebolag" har därför utan fördelning på branscher upptagits differensen mellan den i taxeringsstatistiken redovisade taxerade inkomsten för samtliga svenska aktiebolag m. fl. (jfr tabellen s. 8—9) och summa taxerad inkomst för "större aktiebolag". Inplaceringen av företagen i branschgrupper bygger på en karakteristik av de producerade varorna eller tjänsterna. En dylik klassificering erbjuder betydande svårigheter, då företagen ofta karakteriseras av en mångsidig produktion som stundom är att hänföra till flera olika branscher. Särskilt utpräglat är detta för vissa bruksföretag, som vid sidan av exempelvis järn- och stålverk även bedriver en omfattande skogsindustri (jfr grupp 2 c i tabellen), och för företag där produktionen kombineras med varuhandel.

Till statlig inkomstskatt taxerad inkomst för svenska aktiebolag m. fl. verksamhetsåren 1966—1969 (taxeringsåren 1967—1970) med fördelning på olika branscher av bolag med ett aktiekapital av minst 1 miljon kronor

Bransch	Antal bolag 1969		Taxerad inkomst, milj. kr.				Procentuell förändring		
	Med tax. ink.	Utan tax. ink.	1966	1967	1968	1969	1966 till 1967	1967 till 1968	1968 till 1969
<i>Större aktiebolag</i>									
1. Banker, försäkringsrörelse, förvaltningsbolag m. m.	168	154	346,9	436,3	536,6	461,0	+ 25,8	+ 23,0	- 14,1
2. Malmbrytning och metallindustri									
a) Gruvor	6	10	263,2	206,7	259,9	266,7	- 21,5	+ 25,7	+ 2,6
b) Metallverk och metallmanufaktur	51	27	108,6	76,4	74,6	103,8	- 29,7	- 2,4	+ 39,1
c) Vissa kombinerade företag (bruksrörelse)	7	3	53,1	76,5	37,3	100,2	+ 44,1	- 51,2	+ 168,6
d) Verkstadsindustri	125	64	384,9	457,5	641,0	580,4	+ 18,9	+ 40,1	- 9,5
e) Varvsindustri	4	8	9,0	7,0	5,2	4,9	- 22,2	- 25,7	- 5,8
f) Elektroteknisk industri	35	11	158,4	140,7	256,5	231,9	- 11,2	+ 82,3	- 9,6
3. Jord- och stenindustri	81	46	59,5	81,7	57,6	87,4	+ 37,3	- 29,5	+ 51,7
4. Skogsindustri	85	48	150,5	87,7	82,6	181,1	- 41,7	- 5,8	+ 119,2
5. Grafisk industri	32	26	42,6	38,5	64,3	67,1	- 9,6	+ 67,0	+ 4,4
6. Livsmedelsindustri	56	25	141,0	156,8	209,1	228,2	+ 11,2	+ 33,4	+ 9,1
7. Textil- och beklädnadsindustri	48	34	42,7	39,5	25,8	28,8	- 7,5	- 34,7	+ 11,6
8. Läder- och gummivaruindustri	18	18	14,5	8,0	16,1	12,7	- 44,8	+ 101,3	- 21,1
9. Kemisk-teknisk industri	61	35	70,4	84,0	76,4	93,6	+ 19,3	- 9,1	+ 22,5
10. Kraft- och belysningsverk	55	34	83,0	88,1	91,3	72,7	+ 6,1	+ 3,6	- 20,4
11. Varuhandel	213	138	163,0	190,2	238,4	254,5	+ 16,7	+ 25,3	+ 6,8
12. Samfärdsel	69	51	37,4	95,0	72,1	72,2	+ 154,0	- 24,1	+ 0,1
13. Andra branscher	30	28	18,9	18,3	27,5	28,4	- 3,2	+ 50,3	+ 3,3
Säger för större aktiebolag	1 144	760	2 147,6	2 288,9	2 772,3	2 875,6	+ 6,6	+ 21,1	+ 3,7
<i>Mindre aktiebolag m. fl. (samtliga branscher)</i>									
	..	..	807,1	803,1	880,8	960,9	- 0,5	+ 9,7	+ 9,1
Totalt för svenska aktiebolag m. fl.	..	..	2 954,7	3 092,0	3 653,1	3 836,5	+ 4,6	+ 18,1	+ 5,0

De i statistiken medtagna större bolagens antal utgör vid den senaste taxeringen 1 904. Av dessa redovisade 760 bolag ingen taxerad inkomst.

Av tabellen framgår att vid 1970 års taxering visade bolagens samlade taxerade inkomst en ökning med 5,0 % i jämförelse med 18,1 % under föregående taxeringsår.

Utvecklingen av skatteunderlaget verksamhetsåren 1970, 1971 och 1972

Den allmänna inkomstutvecklingen är avgörande för de direkta stats-skatternas avkastning och är även i väsentlig mån bestämmande för de indirekta skatternas avkastning liksom för de statliga affärsverkens inkomster.

Beträffande beräkningen av skatteunderlagets utveckling under åren 1970 till 1971 samt de första månaderna av år 1972 är det lämpligt att verkställa särskilda kalkyler för å ena sidan fysiska personer och å andra sidan aktiebolag.

Fysiska personer

Vad först angår skatteunderlaget för fysiska personer bestäms utvecklingen, som närmare framgår av sammanställningen på s. 8—9, väsentligen av förändringarna i inkomst av tjänst eller tillfällig förvärvsverksamhet.

Den totala lönesumman härrörande från inkomst av tjänst påverkas dels av de avtalsmässiga uppgörelserna mellan arbetsmarknadens parter, dels av ändringar av den totala sysselsättningen i landet och dels av den s. k. löneglidningen. För åren 1970 och 1971 har konjunkturinstitutet bedömt, att ökningen av den totala lönesumman blir omkring 11,5 % för 1970 och omkring 10 % för 1971.

Riksrevisionsverket har valt att grunda sina beräkningar på konjunkturinstitutets bedömning och således i sina beräkningar utgått från att förvärvskällan inkomst av tjänst för verksamhetsåret 1970 kommer att visa en ökning med 11,5 % i förhållande till 1969 och för verksamhetsåret 1971 med 10 % i förhållande till 1970. För verksamhetsåret 1972 har riksrevisionsverket räknat med en ökning av 7 %.

Fysiska personers inkomst av jordbruksfastighet som för verksamhetsåret 1969 utgjorde något över 2 % av deras sammanlagda inkomst antas öka med 5 % 1970 i förhållande till 1969 och därefter schablonmässigt behålla sin nivå 1971 och 1972.

Inkomst av annan fastighet än jordbruksfastighet har hittills svarat för mindre än 1 % av fysiska personers sammanlagda inkomst. 1970 års fastighetstaxering innebär ökade inkomster från fastigheter under detta år. Riksrevisionsverket har räknat med en ökning 1970 av 15 %. För 1971 och 1972 har räknats med en schablonmässig ökning av 5 %.

Inkomst av rörelse svarade 1969 för 5,3 % av fysiska personers inkomster. Riksrevisionsverket har i sina beräkningar schablonmässigt utgått från att även denna förvärvskälla ökar med 5 % för här aktuella tre verksamhetsår.

1969 var de fysiska personernas inkomst av kapital nära 3 % av deras sammanlagda inkomst. Ökningen av kapitalinkomsterna 1970 har be-

räknats till 10 0/0. För 1971 och 1972 har ämbetsverket schablonmässigt antagit en årlig ökning på 5 0/0.

Svenska aktiefbolag

Vid bedömningen av utvecklingen av aktiefbolagens taxerade inkomster har riksrevisionsverket haft tillgång till dels statistiska centralbyråns taxeringsstatistik dels också verkets egna undersökningar om taxeringsutfallet för större aktiefbolag.

Från statistiska centralbyråns statistik kan man avläsa bl. a. utvecklingen av samtliga aktiefbolags beskattningsbara inkomster år för år. Materialet kommer riksrevisionsverket tillhanda i oktober året efter verksamhetsåret.

I samarbete med länsstyrelserna sammanställer riksrevisionsverket under början av hösten varje år statistik över taxeringsutfallet för bolag med ett sammanlagt aktiekapital på mer än 1 milj. kr.

Ämbetsverket utför sedan en enkätundersökning på vissa bolag. Årets undersökning omfattar samtliga aktiefbolag med ett sammanlagt aktiekapital på mer än 4 milj. kr. omfattande 680 bland ovannämnda storbolag. I denna enkätundersökning lämnar de tillfrågade uppgifter om sina förväntade taxerade inkomster för verksamhetsåret i fråga.

De bolag som ingår i den förra undersökningen svarar tillsammans för omkring 3/4 av samtliga aktiefbolags taxerade inkomster, de bolag som ingår i enkätundersökningen för omkring 2/3.

Resultaten av de senaste årens taxeringsutfall ävensom den senaste bolagsenkäten i november 1970 framgår av nedanstående sammanställning.

Bolag med ett aktiekapital av	Taxerad inkomst verksamhetsåret							
	1967		1968		1969		1970	
	mkr	ökn. i %	mkr	ökn. i %	mkr	ökn. i %	mkr	ökn. i %
0—4 mkr	1 086	+ 10	1 159	+ 7	1 331	+ 15		
4— »	2 006	+ 2	2 494	+ 24	2 505	± 0	2 677	+ 7
Samtliga	3 092	+ 5	3 653	+ 18	3 836	+ 5		

Riksrevisionsverket bedömer att bolagens taxerade inkomster för verksamhetsåret 1970 kommer att överstiga 1969 års med 7 0/0. Ämbetsverket har sedan schablonmässigt antagit en årlig stegring på 5 0/0 för verksamhetsåren 1971 och 1972.

Resultatet av riksrevisionsverkets inkomstberäkning återges i den härvid fogade tabellen (bilaga C) med specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72. Dessutom har riksrevisionsverket verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1972/73—1975/76. Huvudresultatet sammanfattas i en härtill fogad promemoria (bilaga D).

Beträffande de för budgetåret 1971/72 beräknade beloppen för de särskilda inkomsttitlarna får riksrevisionsverket anföra följande.

DRIFTBUDGETENS INKOMSTER

A. Skatter, avgifter, m. m.

I. Skatter

1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse

Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

Allmänt

Riksstatstiteln uppförs i riksstaten med det belopp som kan beräknas utgöra statens behållna inkomst av under budgetåret inflytande inkomst- och förmögenhetsskatt samt avgifter för folkpensioneringen. Denna beräkning intar en särställning i förhållande till beräkningen av övriga riksstatstitlar på grund av att titeln är ett samlingskonto för redovisningen av den allmänna skatteuppbörden. Skatter och avgifter debiteras på de slutliga skattsedlarna var för sig men uppbärs gemensamt.

Som bruttoinkomst på titeln redovisas i första hand vad som i enlighet med gällande uppbördsförfarande inflyter i form av preliminär skatt, fyllnadsbetalningar, kvarstående skatt, tillkommande skatt och indrivna restantier. Uppbördsförfarandet förutsätter även uppkomsten av s. k. överskjutande preliminär skatt, och utbetalningen av denna redovisas som utgift på titeln.

Som utgifter på titeln redovisas vidare de restitutioner av skatt som föranleds av taxeringsändringar m. m.

De största utgifterna på titeln är de utbetalningar av kommunal-skattemedel som länsstyrelserna enligt särskilt givna regler har att göra till kommunerna på grund av att kommunalskatterna ingår i den samfälliga statligt administrerade skatteuppbörden. Av samma skäl utbetalas från titeln medel motsvarande avgifter av olika slag som ingår i skatteuppbörden.

Den större delen av socialförsäkringsavgifterna uppbärs av praktiska skäl enligt alternativa metoder på så sätt att avgifterna för större arbetsgivare direkt debiteras av riks försäkringsverket, medan avgifterna för mindre arbetsgivare debiteras på skattsedeln. Oberoende av om socialförsäkringsavgifter sålunda debiteras direkt av riks försäkringsverket eller ingår i skatteuppbörden har man ansett redovisningen böra passera över förevarande skatttitel. Till följd härav ingår även uppbörden av socialförsäkringsavgifter från "direktdebiterade" arbetsgivare

på titelns inkomstsida och utbetalningarna till de allmänna försäkringskassorna m. m. bland titelns utgifter. Ett undantag från denna princip är direktdebiterade tilläggs pensionsavgifter som inte redovisas över titeln.

Till de särskilda inkomsterna på titeln hör sjömansskatten och bland utgifterna ingår de omföringar till andra riksstatstitlar som enligt särskilda regler skall göras ifråga om vissa till beloppet relativt obetydliga skatter, som ingår i den allmänna uppbörden.

De in- och utbetalningar resp. omföringar som redovisas på titeln har sammanfattats i följande uppställning:

<i>Inbetalningar</i>	<i>Utbetalningar och omföringar</i>
Preliminär A-skatt	Överskjutande skatt (jämte ränta)
Preliminär B-skatt	Övriga restitutioner
Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt	Utbetalda kommunalskattemedel
Kvarstående skatt (jämte ränta)	Utbetalningar till de allmänna försäkringskassorna
Tillkommande skatt	Utbetalning till allmänna pensionsfonden (skattedeberade avgifter och egenavgifter)
Sjömansskatt	Yrkesskadeförsäkringsavgifter
Sjömansskattens andel i sjukförsäkringsmedel	Byggnadsforskningsavgifter
Restantier	Allmän arbetsgivaravgift (skattedeberad)
Medel från skattereklamationskontot	Utskiftningsskatt och ersättningskatt
Avgifter från direktdebiterade arbetsgivare till sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring och byggnadsforskning (arbetsgivaravgifter)	Skogsvårdsavgifter
Statens avgifter till sjukförsäkringen	Annuiteter på avdikningslån
Viss ersättning från allmänna pensionsfonden	Annuiteter på förskott för avlösning av frälseräntor
Eventuell återföring av medel från allmänna sjukförsäkringsfonden	Eventuell avsättning av medel till allmänna sjukförsäkringsfonden
	Allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter

Skillnaden mellan titelns sammanlagda inkomster och utgifter utgör den nettoinkomst för statsverket, som motsvarar den i budgetredovisningen upptagna inkomsten på titeln.

Nedan följer en genomgång av de skatter och avgifter som ingår i slutlig skatt. Därefter behandlas uppbördssystemet och de poster som finns redovisade på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

Slutlig debitering av skatter och avgifter som berör inkomstskattetiteln

Debiteringen av de olika skatterna och avgifterna framgår av debetsedeln för slutlig skatt. De skatter och avgifter m. m. som finns specificerade på debetsedeln är:

- Statlig inkomstskatt
- Kommunal inkomstskatt
- Statlig förmögenhetsskatt
- Folkpensionsavgift
- Tilläggs pensionsavgift
- Sjukförsäkringsavgift
- Arbetsgivaravgifter
- Skogsvårdsavgift
- Annuiteter på avdikningslån
- Annuiteter på frälscräntor
- Utskiftningsskatt och ersättningsskatt
- Allmän arbetsgivaravgift
- Skattereduktion (fr. o. m. taxeringsåret 1972)

Statlig inkomstskatt för fysiska personer

Statlig inkomstskatt utgår enligt förordning den 26 juli 1947 (nr 576). T. o. m. 1971 års taxering bestäms inkomstskattens grundbelopp för fysiska personer m. fl. enligt två progressiva skiktskalor, den ena avseende sådana skattskyldiga, för vilka ortsavdrag beräknas enligt de för gift skattskyldig gällande grunderna, och den andra avseende övriga (ensamstående) skattskyldiga. Grundbeloppet utgör genom förordning den 15 december 1961 (nr 623) 10 % av den beskattningsbara inkomsten, om denna inte överstiger 12 000 kr. i den förra skalan och 6 000 kr. i den senare skalan. Upp till nämnda belopp för den beskattningsbara inkomsten utgår sålunda skatten proportionellt, medan vid högre inkomst skatteprocenten är stigande. Skattesatsen är i bägge skalorna maximerad till 65 % för den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 150 000 kr.

Enligt förordning den 27 maj 1970 (nr 163) om ändring i förordningen om statlig inkomstskatt har de två ovannämnda skatteskalorna ersatts med en enda skatteskala, avsedd för alla kategorier fysiska personer. Grundbeloppet i den nya skatteskalen utgör 10 % av den beskattningsbara inkomsten, om denna inte överstiger 15 000 kr. Vid högre beskattningsbara inkomster än 15 000 kr. utgår skatten enligt en progressiv skattesats, vilken är maximerad till 54 % för den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 150 000 kr. Den nya skatteskalen skall tillämpas fr. o. m. 1972 års taxering.

De t. o. m. 1971 års taxering gällande ortsavdragen med 4 500 kr. för

gifta och 2 250 kr. för ensamstående ersätts enligt lag den 27 maj 1970 (nr 162) om ändring i kommunalskattelagen med motsvarande tillämpning vid taxering till statlig skatt enligt förordning den 27 maj 1970 (nr 163) med grundavdrag på 4 500 kr. för varje individ. Grundavdrag medges med 4 500 kr. under förutsättning att den skattskyldiges till statlig inkomstskatt taxerade inkomst uppgår till högst 30 000 kr. Om den taxerade inkomsten överstiger detta belopp reduceras grundavdraget med 20 % av inkomst överstigande 30 000 kr. Enligt denna avtrappningsregel utgår således inget grundavdrag när den taxerade inkomsten överstiger 52 500 kr.

Den beslutade tillämpningen av en enda skatteskala och individuella grundavdrag innebär en övergång till individuell beskattning. Principen om sambesattning bibehålls dock i ett avseende, nämligen vad avser beskattningen av kapitalinkomster överstigande 2 000 kr., dvs. i huvudsak inkomst av fastighet, tillfällig förvärvsverksamhet och kapital. Härvid gäller att för gifta som båda haft taxerad inkomst skall beskattningsbar A-inkomst och beskattningsbar B-inkomst beräknas. Med A-inkomst avses inkomst av tjänst, utom periodiskt understöd, inkomst av jordbruksfastighet och inkomst av rörelse. Med B-inkomst, eller kapitalinkomst, förstås övriga inkomster. Sambesattningen av B-inkomster genomförs på så sätt, att vid skatteberäkningen dessa inkomster påförs den av makarna, som har den högsta A-inkomsten.

Enligt förordning den 24 februari 1967 (nr 40) utgår fr. o. m. 1968 års taxering schablonavdrag för kommunalutskylder vid taxering till statlig inkomstskatt med ett minimiavdrag med 4 500 kr. för makar och ensamstående med barn under 18 år och med 2 250 kr. för övriga skattskyldiga. Överstiger den under närmast föregående år påförda kommunalskatten minimiavdraget, medges avdrag med det faktiskt påförda beloppet. Enligt förordning den 27 maj 1970 (nr 163) om ändring i förordningen om statlig inkomstskatt avskaffas rätten att vid den statliga inkomsttaxeringen göra avdrag för kommunal skatt fr. o. m. 1972 års taxering.

Enligt förordning den 9 april 1965 (nr 71) gäller fr. o. m. 1967 års taxering att vissa kategorier skattskyldiga med hemmavarande barn under 16 år medges förvärvsavdrag med 300 kr. + 25 % av inkomsten, dock högst 3 000 kr. För gifta med minderårigt barn medges förvärvsavdrag i samband med inkomst av jordbruksfastighet med 1 000 kr. Gifta förvärvsarbetande kvinnor utan hemmavarande barn under 16 år medges förvärvsavdrag med 300 kr. Enligt lag den 27 maj 1970 (nr 162) om ändring i kommunalskattelagen förutsätter rätten till förvärvsavdrag dels förekomsten av hemmavarande barn under 16 år och dels att inkomsten utgörs av A-inkomst, dvs. inkomst av tjänst, utom periodiskt understöd, inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet. För gifta gäller härvid att båda makarna skall ha A-inkomst. Förvärvsavdrag skall

medgivas med 25 % av inkomst av tjänst eller rörelse, dock högst 2 000 kr., och med 1 000 kr. i fråga om inkomst av jordbruksfastighet. Avdraget medgives den av makarna som har den lägsta A-inkomsten. Om gift skattskyldig med minderårigt barn haft A-inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och maken utfört arbete i förvärvskällan, får den skattskyldige åtnjuta förvärvsavdrag med värdet av makens arbetsinsats, dock med högst 1 000 kr.

För ensamstående med hemmavarande barn under 16 år och A-inkomst skall förvärvsavdrag medgivas med 25 % av inkomst av tjänst, jordbruksfastighet eller rörelse, dock med högst 2 000 kr. De nya avdragsreglerna för förvärvsavdraget tillämpas fr. o. m. 1972 års taxering.

Avdragsrätten för periodiskt understöd till icke hemmavarande barn under 16 år medgives för närvarande med högst 1 000 kr. för varje barn. Enligt lag den 27 maj 1970 (nr 162) om ändring i kommunalskattelagen skall avdrag för underhåll av icke hemmavarande barn under 18 år medgivas med högst 1 500 kr. för varje barn fr. o. m. 1972 års taxering.

Genom författningar den 31 mars 1955 (nr 122—125) infördes vissa schablonmässigt beräknade minimiavdrag för avgifter för kapital- och sjukförsäkring för fysiska personer samt för utgifter för fullgörande av tjänsten för skattskyldiga, som haft inkomst av tjänst. Vidare infördes vissa extra avdrag för fysiska personer, som haft inkomst av kapital. Dessa bestämmelser tillämpades första gången vid 1957 års taxering. Enligt den ovannämnda lagen om ändring i kommunalskattelagen avskaffas de schablonmässigt medgivna avdragen för sjukförsäkringsavgift med 150 kr. för ensamstående och 300 kr. för gifta fr. o. m. 1972 års taxering. Rätten till avdrag för faktiskt påförd sjukförsäkringsavgift vid föregående års taxering bibehålls.

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 421) åtnjuter fysiska personer, som har att erlägga allmän arbetsgivaravgift för inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet, avdrag för sådan avgift, som påförts året näst före taxeringsåret. Förordningen tillämpas första gången vid 1971 års taxering.

Enligt förordning den 21 maj 1965 (nr 153) kan samtaxerade makar, som båda haft arbetsinkomst, fr. o. m. 1967 års taxering få skatten för arbetsinkomsten beräknad såsom om de blivit särtaxerade för denna inkomst. Den särskilda skatteberäkningen avser statlig inkomstskatt och folkpensionsavgift. Enligt förordning den 27 maj 1970 (nr 169) upphör förordningen om särskild skatteberäkning i vissa fall för makar att gälla vid utgången av år 1970.

Enligt lag den 27 maj 1970 (nr 162) om ändring i kommunalskattelagen blir det kommunala bostadstillägget för folkpensionärer skattefritt fr. o. m. 1972 års taxering.

Enligt lag den 24 april 1970 (nr 93) om ändring i kommunalskattelagen har vissa ändringar genomförts av den schablonmetod som gäller

vid beskattningen av vissa fastigheter (egna hem eller fritidsfastigheter). Som intäkt skall tas upp 2 % av den del av taxeringsvärdet som inte överstiger 150 000 kr., 4 % av den del som ligger mellan 150 000 kr. och 225 000 kr. samt 8 % av den del av taxeringsvärdet som överstiger 225 000 kr. Det extra avdraget för villaägare skall höjas från f. n. 200 kr. till 500 kr. De nya bestämmelserna tillämpas första gången vid 1971 års taxering.

Enligt förordning den 15 december 1967 (nr 748) gäller att fr. o. m. 1969 års taxering beskattas vinst vid icke yrkesmässig avyttring av fastighet såsom realisationsvinst till 100 % om fastigheten innehafts mindre än 2 år och till 75 % om fastigheten innehafts 2 år eller längre. Vid försäljning av aktier m. m. beskattas vinsten om aktierna innehafts mindre än 2 år till 100 %, mindre än 3 år till 75 %, mindre än 4 år till 50 % och mindre än 5 år till 25 %. Om aktierna innehafts 5 år eller mera räknas som skattepliktig realisationsvinst ett belopp motsvarande 10 % av nettoinkomsten. Vid långtidsinnehav medges ett avdrag med 500 kr. Förordningen gäller avyttringar som äger rum fr. o. m. den 1 januari 1968.

Under budgetåret 1970/71 tillämpas i likhet med föregående budgetår en uttagningsprocent av 100.

Statlig inkomstskatt för fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser redovisas på den s. k. A-längden. De för taxeringsåren 1966—1970 uträknade skattebeloppen framgår av följande sammanställning (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1966	1967	1968	1969	1970
Statlig inkomstskatt, A-längden	8 675	8 553	9 593	10 443	11 691

Statlig inkomstskatt för bolag, ekonomiska föreningar m. m.

Andra skattskyldiga än fysiska personer, oskifta dödsbon och familjestiftelser indelas i beskattningshänseende i följande fyra grupper:

a) svenska aktiebolag, svenska försäkringsanstalter som icke är aktiebolag samt andra utländska juridiska personer än oskifta dödsbon och familjestiftelser, varvid dock försäkringsanstalter som driver livförsäkringsrörelse hänförs till grupp c,

b) andra svenska ekonomiska föreningar än sambruksföreningar, sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, hypoteksföreningar, svenska bostadskreditkassan och bostadskreditföreningar,

c) försäkringsanstalter i den mån de driver livförsäkringsrörelse samt
d) övriga skattskyldiga.

Enligt förordning den 5 juni 1959 (nr 295) utgör den statliga inkomstskatten räknad i procent av den beskattningsbara inkomsten för grupp a) 40 %, för grupp b) 32 %, för grupp c) 10 % samt för grupp d) 15 %.

Enligt förordning den 28 november 1969 (nr 742) har sparbanker, sparbankernas säkerhetskassa och ekonomiska föreningar som ingår i jordbrukskasserörelsen fr. o. m. 1971 års taxering förts från grupp b) till grupp a), vilket innebär en höjning av skattesatsen från 32 till 40 %.

Statlig inkomstskatt för juridiska personer redovisas på de s. k. B- och C-längderna. Den uträknade skatten uppgick taxeringsåren 1966—1970 till följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1966	1967	1968	1969	1970
Statlig inkomstskatt, B- och C-längderna	1 425	1 229	1 246	1 496	1 582

Kommunal inkomstskatt

De kommunala skatterna utgörs av allmän kommunalskatt med däri ingående församlingsskatt, landstingsmedel och tingshusmedel, allt i form av inkomstskatt beräknad på grundval av inkomst och garantibelopp för fastighet. För den allmänna kommunalskatten gäller bestämmelserna i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370). Landstingsmedel utgår enligt landstingslagen den 14 maj 1954 (nr 319). Genom lag den 5 juni 1970 (nr 390) med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna upphävs förordningen (1945: 903) om utdebitering av tingshusmedel att gälla fr. o. m. den 1 januari 1971.

Genom lag den 16 maj 1957 (nr 200) höjdes fr. o. m. 1959 års taxering de kommunala ortsavdragen så att de överensstämmer med de statliga. Enligt lag den 27 maj 1970 (nr 162) om ändring i kommunalskattelagen har ortsavdragen fr. o. m. 1972 års taxering omkonstruerats till grundavdrag på 4 500 kr. för varje individ.

Fr. o. m. 1961 års taxering gäller på familjebeskattningsens område samma bestämmelser i fråga om den kommunala beskattningen som beträffande den statliga. De fr. o. m. 1972 års taxering gällande ändrade avdragsreglerna vad avser förvärvsavdrag, underhållsavdrag och schablonavdrag för sjukförsäkringsavgift vid taxering till statlig skatt äger således motsvarande tillämpning vid taxering till kommunal beskattnings.

Debiterad kommunal inkomstskatt uppgick taxeringsåren 1966—1970 till följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1966	1967	1968	1969	1970
Kommunal inkomstskatt:					
A-längd	9 294	11 031	12 230	13 431	15 249
B- och C-längd	1 030	1 009	1 061	1 297	1 427

Statlig förmögenhetsskatt

Statlig förmögenhetsskatt uttas enligt förordning den 26 juli 1947 (nr 577) av fysiska personer m. fl. Genom förordning den 12 april 1957

(nr 106) höjdes det skattefria beloppet för fysiska personer från 50 000 kr. till 80 000 kr. fr. o. m. 1958 års taxering och genom förordning den 9 april 1965 (nr 73) till 100 000 kr. fr. o. m. 1966 års taxering. Den lägsta skattesatsen är fr. o. m. 1966 års taxering 8 promille. Den högsta, 18 promille, utgår för den del av den beskattningsbara förmögenheten som överstiger 1 000 000 kr. För vissa juridiska personer utgår statlig förmögenhetsskatt med 1 1/2 promille av den del av den beskattningsbara förmögenheten, som överstiger 5 000 kr.

Enligt förordning den 27 maj 1970 (nr 170) om ändring i förordningen om statlig förmögenhetsskatt har skatteuttaget sänkts för mindre och medelstora förmögenheter och höjts för större förmögenheter. Skattepliktsgränsen höjs från f. n. 100 000 kr. till 150 000 kr. De nuvarande spärreglerna ersätts med en ny begränsningsregel, som skall tillämpas utan särskild ansökan av den skattskyldige. Förmögenheter i mindre och medelstora s. k. familjeföretag som bedriver jordbruk, skogsbruk eller rörelse skall under vissa förutsättningar beskattas efter i stort sett oförändrad nivå. Reformerna träder i kraft den 1 januari 1971 och tillämpas första gången vid 1972 års taxering utom beträffande skattepliktsgränsen för förmögenhetsskatten där de nya reglerna tillämpas redan vid 1971 års taxering.

Enligt förordning den 29 maj 1969 (nr 236) skall förmögenhetsskatt fr. o. m. 1970 års taxering beräknas på den sammanlagda förmögenheten tillhörande föräldrar och barn under 20 år, som bor hos föräldrarna. Nu gällande bestämmelser innebär att barns förmögenhet beskattas gemensamt med föräldrarna endast om barnet icke påförts statlig inkomstskatt.

Debiterad förmögenhetsskatt utgjorde taxeringsåren 1966—1970 följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1966	1967	1968	1969	1970
Förmögenhetsskatt	366	341	374	435	447

Folkpensionsavgift

Enligt lag om finansiering av folkpensioneringen den 25 maj 1962 (nr 398) och med ändring enligt lag den 9 april 1965 (nr 74) skall folkpensionsavgift fr. o. m. den 1 januari 1966 utgå med viss procent av den avgiftspliktiges till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomst. Enligt lag den 24 februari 1967 (nr 39) skall folkpensionsavgiften fr. o. m. den 1 juli 1967 utgå med 5 % av den till statlig inkomstskatt beskattningsbara inkomsten dock med högst 1 500 kr. Enligt lag den 30 oktober 1970 (nr 574) om ändring i lagen om finansiering av folkpensioneringen skall folkpensionsavgift fr. o. m. 1972 års taxering beräknas individuellt på vardera makens till statlig skatt beskattningsbara inkomst. Folkpensionsavgiften utgår med 5 % av denna inkomst dock med högst 1 500 kr.

De debiterade folkpensionsavgifterna uppgick taxeringsåren 1966—1970 till följande belopp (milj. kr.):

	Taxeringsår				
	1966	1967	1968	1969	1970
Folkpensionsavgift	1 407	1 591	1 891	2 214	2 386

Tilläggs pensionsavgift

Endast de försäkrades egna avgifter och avgifter från mindre s. k. skattedebiterade arbetsgivare debiteras på skattsedeln. Övriga avgifter för tilläggs pensioneringen debiteras och uppbärs direkt av riks försäkringsverket.

Sjukförsäkringsavgift

Sjukförsäkringen finansieras förutom genom statsbidrag av avgifter från de försäkrade och arbetsgivarna. Avgifterna från de försäkrade uppbärs i samband med den allmänna skattcuppbörden och avgifterna från direktdebiterade arbetsgivare uppbärs direkt av riks försäkringsverket, som överför de under budgetåret inflytande avgifterna till titeln. Enligt lag den 30 oktober 1970 (nr 567) om ändring i lagen om allmän försäkring skall arbetsgivaravgiften till den allmänna sjukförsäkringen fr. o. m. den 1 januari 1971 utgå med 3,1 % av arbetsgivarans lönekostnader mot tidigare 2,9 %. Av avgiften skall 10/31 användas för bestridande av de allmänna försäkringskassornas utgifter för sjukvårdsersättning och återstoden till bestridande av kassornas utgifter för tilläggs sjukpenning i vad sjukpenningen svarar mot inkomst av anställning.

Avgifterna till den obligatoriska sjukförsäkringen för anställda beräknas med hänsyn till den försäkrades arbetsinkomst och varierar mellan olika orters försäkringskassor. Enligt lag den 16 juni 1966 (nr 350) har, i samband med höjning av sjukpenningen och utökning av antalet sjukpenningklasser fr. o. m. den 1 januari 1967, avgifterna till sjukförsäkringen höjts. För företagare utgår egenavgifter med högre belopp.

Arbetsgivaravgifter

Arbetsgivare skall för varje år erlägga avgift dels till sjukförsäkringen, dels till försäkringen för tilläggs pension. Härutöver uttas av arbetsgivaren yrkesskadeförsäkringsavgift och för vissa arbetsgivare byggnadsforskningsavgift. Dessa avgifter, vilka tillsammans kallas arbetsgivaravgifter, debiteras på debetsedeln å slutlig skatt endast i sådana fall då summan av dem uppgår till högst 1 000 kr. Arbetsgivaravgifter som överstiger nämnda belopp uppbärs som regel direkt av riks försäkringsverket.

Skattereduktion

Enligt lag den 27 maj 1970 (nr 167) om ändring i uppbördsförordningen skall vissa kategorier skattskyldiga fr. o. m. 1972 års taxering medgivas reduktion av skatten. För gifta skattskyldiga medgives skattereduktion med 1 800 kr. av den ena makens skatt så länge den andre makens grundavdrag inte är fullt utnyttjat, dvs. så länge andre maken har en statligt taxerad inkomst understigande 4 500 kr. Så snart även andre maken får taxerade inkomster minskar reduktionsbeloppet med 40 % av dessa inkomster, vilket innebär att rätten till skattereduktion upphör då andre makens taxerade inkomst nått 4 500 kr. För ensamstående med barn under 18 år utgör skattereduktionen 1 800 kr. utan reducering. Skattereduktion sker vid debitering av den slutliga skatten genom reducering av statlig inkomstskatt, statlig förmögenhetsskatt, kommunal inkomstskatt, landstingsmedel, skogsvårdsavgift, folkpensionsavgift eller sjukförsäkringsavgift. Skattereduktion medgives således inte i fråga om tilläggsavgift, arbetsgivaravgift, allmän arbetsgivaravgift, annuitet på avdikningslån eller på förskott för avlösning av frälseränta. Vad som genom skattereduktion bortfaller vid debiteringen skall helt bäras av staten, vilket innebär att staten gottgör kommuner och andra för eventuellt reducerade belopp.

Övriga skatter och avgifter på debetsedeln för slutlig skatt

Skogsvårdsavgifter, annuiteter på avdikningslån, annuiteter på frälseräntor, utskiftningskatt och ersättningskatt och allmän arbetsgivaravgift för mindre arbetsgivare debiteras i samband med slutlig skatt men omfattas till andra inkomstitlar.

Uppbördsförfarandet för skatter och avgifter som berör inkomstskatttiteln

Preliminär A- och B-skatt

Enligt den fr. o. m. 1954 gällande uppbördsförordningen, utfärdad den 5 juni 1953 (nr 272), med däri senast enligt lag den 27 maj 1970 (nr 167), vidtagna ändringar skall skattskyldig erlägga preliminär skatt med det belopp, vilket så nära som möjligt kan antas motsvara i den slutliga skatten ingående skatter och avgifter.

Den preliminära skatten utgår dels i form av preliminär A-skatt, dels i form av preliminär B-skatt. A-skatten utgår enligt skatttabeller eller efter viss procent av uppburen löneinkomst. B-skatten debiteras normalt med det belopp som enligt senaste taxering påförts som slutlig skatt.

För inkomst av tjänst, som inte avser bestämd tidsperiod eller som inte uppbärs vid regelbundet återkommande tillfällen, skall fr. o. m. 1968 preliminär A-skatt utgå med 30 % av inkomsten mot tidigare 25 %. I vissa fall som t. ex. vid utbetalning av retroaktiva lönebelopp, ackords-

ersättningar o. dyl. skall preliminär A-skatt utgå enligt grunder som fastställs av centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket).

Överlämnar arbetstagare inte debetsedel på preliminär A-skatt till arbetsgivaren skall avdrag för preliminär A-skatt göras enligt förhöjda skatteskalor. Uppvisar vidare arbetstagare inte debetsedel på slutlig skatt för arbetsgivaren skall under tid, då avdrag för kvarstående skatt skall verkställas, avdrag för sådan skatt göras vid varje avlöningstillfälle med lika stort belopp som avdraget för preliminär A-skatt.

Enligt förordning den 13 december 1968 (nr 722) om ändring i uppborädsförordningen må Kungl. Maj:t förordna att preliminär A-skatt skall utgå även för annan inkomst än sådan som utgör den skattskyldiges huvudsakliga inkomst av tjänst, om det är särskilt påkallat ur uppborädsynpunkt. Senare utfärdades, den 17 januari 1969 (nr 5), bestämmelser om att preliminär A-skatt skall utgå för artistersättning som uppgår till minst 300 kr. även om ersättningen ej utgör huvudsaklig inkomst av tjänst. Bestämmelserna gäller även för ersättning till professionell idrottsman. Preliminärskatteavdrag skall för dessa skattskyldiga göras med 40 % av belopp som utbetalas efter 31 mars 1969. Fr. o. m. den 1 juli 1969 har genom kungörelse den 23 maj 1969 (nr 283) bestämmelsen ändrats till att avse ersättning som uppgår till minst 200 kr., sedan avdrag för särskild reseersättning gjorts.

Arbetsgivarens skyldighet att verkställa löneavdrag för skatt avser såväl preliminär skatt som kvarstående skatt, varvid gäller, att preliminär skatt utgår i första hand.

De lokala skattemyndigheterna kan på framställning av den skattskyldige eller på eget initiativ under uppborädsåret vidtaga jämkning av den preliminärskatt som skall utgå, om jämkningen kan förväntas medföra bättre anpassning mellan preliminär och slutlig skatt.

Preliminärskatten förfaller till betalning under mars, maj, juli, september, november och januari under uppborädsåret, vilket omfattar tiden fr. o. m. mars det ena året t. o. m. februari påföljande år. På titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. ingår under ett budgetår uppborädden under juli, september och november det ena året och uppborädden januari, mars och maj påföljande år. Titeln redovisar sålunda inte uppborädsårets preliminärskatt. Preliminär A-skatt företer vissa skillnader mellan olika skatteterminer på grund av att inkomstunderlaget varierar under året. Preliminär B-skatt erläggs däremot som regel med en sjätte del av det debiterade årsbeloppet varje termin och är därför i stort sett stabil under uppborädsårets terminer.

Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt

Den skattskyldige kan frivilligt inbetala högre preliminärskatt än som följer av skattetabeller eller debetsedel å preliminär B-skatt. I regel görs

detta genom fyllnadsbetalningar efter uppbördsårets utgång, dvs. under våren. Syftet är att undvika eller minska kvarstående skatt, som i vissa fall är räntebelagd (se nedan).

Kvarstående och överskjutande skatt

Sedan taxering verkställdes och den slutliga skatten uträknats, sker en avräkning, varvid den skattskyldige gottskrivs i fråga om A-skatt det under uppbördsåret inbetalade beloppet jämte i förekommande fall s. k. särskilt uppdebiterat belopp samt i fråga om B-skatt det debiterade beloppet. Dessutom gottskrivs den skattskyldige fyllnadsbetalning av preliminärskatt. Understiger vid avräkningen den gottskrivna preliminära skatten motsvarande slutliga skatt, förfaller skillnaden, om denna är 10 kr. eller större, till betalning såsom kvarstående skatt under uppbördsterminerna i mars och maj året efter taxeringsåret. Om den kvarstående skatten uppgår till minst en tiondel av den slutliga skatten eller minst 5 000 kr., skall den skattskyldige erlägga ränta för den kvarstående skatten efter avdrag för 1 000 kr. Överstiger däremot den preliminära skatten motsvarande slutliga skatt, återbetalas det överskjutande beloppet, om detta är 10 kr. eller större, till den skattskyldige. Dessutom utgår ränta på den del av det överskjutande beloppet, som överstiger 1 000 kr., dock ej om räntebeloppet understiger 5 kr. Enligt förordning den 6 februari 1970 (nr 10) utgör räntesatsen fr. o. m. 1970 års taxering för kvarstående skatt 12 % och för överskjutande skatt 7 %. Räntebeloppet på överskjutande skatt maximerades genom förordning den 13 maj 1960 (nr 155) till 100 000 kr. fr. o. m. 1960 års taxering. Kvarstående och överskjutande skatt på titeln avser inkomståret som avslutas ett halvt år före budgetårets ingång.

Tillkommande skatt

Tillkommande skatt är skatt som skall erläggas i huvudsak på grund av beslut om ändrad taxering sedan slutlig skatt påförts eller till följd av eftertaxering.

Sjömansskatt och sjömansskattens andel i sjukförsäkringsmedel

Sjömansskatt utgår enligt förordning den 16 maj 1958 (nr 295) om sjömansskatt, vilken trädde i kraft den 1 januari 1959. Den är en definitiv källskatt, som tillfaller staten, men kommunerna skall, liksom de allmänna försäkringskassorna, för varje år beredas ersättning av statsmedel för minskade skatteintäkter resp. sjukförsäkringsavgifter. De inträdda förändringarna i skatteskalorna för den statliga inkomstskatten och reformerna på familjebeskattningsens område tillämpas även i fråga om sjömansskatten.

Sjömansskattens andel i sjukförsäkringsmedel inbetalas av sjömans-

skattekontoret till riks försäkringsverket, som överför medlen till inkomstskattetiteln.

Restantier och medel från skattereklamationskontot

Restantier är de restförda belopp, som drivs in via kronofogdemyndigheterna och avser olika typer av skatter från olika år tillbaka. Medel från skattereklamationskontot är skatt som influtit men som till följd av identifieringssvårigheter ej har kunnat krediteras vederbörande skattskyldig.

Avgifter från direktdebiterade arbetsgivare till sjukförsäkring, yrkesskadeförsäkring och byggnadsforskning

Dessa avgifter uppbärs av riks försäkringsverket som gottskriver inkomstskattetiteln. Avgifterna som inflyter under året är dels preliminära avgifter, dels slutlig reglering av avgifter. De preliminära avgifterna fastställs genom uppräknig av avgiftsunderlaget två år tillbaka. Avgiften för 1970 beräknas, enligt förordning den 26 september 1969 (nr 530), som om avgiftsunderlaget för 1968 höjts med 10 % och för 1971, enligt förordning den 2 oktober 1970 (nr 557), som om avgiftsunderlaget för 1969 höjts med 15 %.

I samband med höjning av sjukpenningen och utökning av antalet sjukpenningklasser fr. o. m. den 1 januari 1967 höjdes avgifterna till sjukförsäkringen. Arbetsgivaravgifterna till sjukförsäkringen ändrades därvid till 2,6 % av lön eller ersättning som ej överstiger 7,5 gånger det vid årets ingång gällande basbeloppet enligt lag om allmän försäkring. Genom förordning den 5 december 1969 (nr 650) höjdes procentsatsen fr. o. m. den 1 januari 1970 till 2,9 % av avgiftsunderlaget. Avgiftsuttaget höjs ytterligare fr. o. m. den 1 januari 1971 från 2,9 % till 3,1 % genom förordning den 30 oktober 1970 (nr 567). Av avgiften skall 1/3 användas till bestridande av de allmänna försäkringskassornas utgifter för sjukvårdsersättning och återstoden till bestridande av kassornas utgifter för tilläggsjukpenning i vad den svarar mot inkomst av anställning.

Fr. o. m. den 1 januari 1955 ersattes den dittillsvarande olycksfallsförsäkringen, vars uppgifter delvis övertagits av sjukförsäkringen, av en ny yrkesskadeförsäkring (lag den 14 maj 1954, nr 243). Yrkesskadeförsäkringen finansieras genom avgifter från arbetsgivarna. Ändrade bestämmelser gäller för yrkesskadeförsäkring enligt lag den 25 maj 1962 (nr 408). I lag den 15 december 1967 (nr 919) och förordning den 15 december 1967 (nr 920) om värdesäkring av yrkesskadelivräntor har förordnats om betydande höjningar av livräntorna fr. o. m. den 1 januari 1968. Under budgetåret inflytande avgifter gottskrivs titeln. Uppbörderna avser yrkesskadeförsäkringsavgifter inkl. tilläggsavgifter och avgiftstillägg.

För vissa arbetsgivare utgår sedan 1955 särskild byggnadsforskningsavgift. Ändrade bestämmelser gäller för byggnadsforskningsavgift enligt förordningar den 4 maj 1962 (nr 134), den 6 mars 1964 (nr 32), den 16 juni 1966 (nr 355), den 9 juni 1967 (nr 308) och den 28 maj 1968 (nr 173).

Statens avgifter till sjukförsäkringen

Statliga myndigheter och affärsverken betalar avgifter till sjukförsäkringen, vilka gottskrivs inkomstkatttiteln. De statliga myndigheternas avgifter har tidigare anvisats på civildepartementets huvudtitel men redovisas fr. o. m. budgetåret 1969/70 som utgift på riksstatstiteln pensionsmedel m. m.

Enligt kungörelse den 13 juni 1969 (nr 412) bestämmer riksförsäkringsverket avgiftsunderlaget för avgifter, som staten med undantag av affärsverken skall erlägga enligt lagen om allmän försäkring och förordningen om allmän arbetsgivaravgift. Avgifterna fastställs av riksförsäkringsverket före viss bestämd tidpunkt. Kungörelsen skall tillämpas beträffande preliminär avgift till ATP för tiden efter 30 juni 1969 och i övrigt fr. o. m. utgiftsåret 1969.

Viss ersättning från allmänna pensionsfonden

Allmänna pensionsfonden ersätter de allmänna försäkringskassorna för deras kostnader för administration av den allmänna tilläggs pensioneringen. Ersättningen görs till riksförsäkringsverket som gottskriver inkomstkatttiteln.

Återföring av medel från eller avsättning av medel till allmänna sjukförsäkringsfonden

Allmänna sjukförsäkringsfonden har till syfte att utgöra en reserv vid tillfälliga påfrestningar på försäkringens finanser. Riksförsäkringsverket beräknar enligt särskilda regler om återföring eller avsättning bör komma ifråga, och riksdagen beslutar för varje särskilt år om fondmedlen skall tas i anspråk eller avsättning skall göras till fonden.

Överskjutande skatt och övriga restitutioner

Från titeln utbetalas överskjutande skatt och övriga restitutioner. Beträffande överskjutande skatt se ovan. Övriga restitutioner är återbetalningar som i allmänhet beror på nedsättning i taxering.

Utbetalda kommunalskattemedel

Den mest betydande posten på utgiftssidan utgörs av *utbetalningarna av kommunalskattemedel*. Staten emottar primärt hela källskatteuppbörden. Kommunerna erhåller för varje kalenderår förskott grundat på se-

nast kända taxering och den aktuella utdebiteringen. När taxeringsresultatet för ifrågavarande kalenderår föreligger sker slutavräkning, varvid saldot mellan slutligt uträknade belopp och uppburna förskott tillgodoräknas kommunerna eller statsverket allteftersom förskotten understiger eller överstiger de slutligt uträknade beloppen. I kommunernas fordran på statsverket, som framräknas per den 1 januari varje kalenderår, ingår sålunda vid stigande skatteunderlag såväl förskott som slutavräkningsmedel. Kommunernas fordran utbetalas varannan månad med i princip en sjättedel av årsbeloppet vid varje tillfälle.

Förskott och slutavräkningsbelopp till de allmänna försäkringskassorna

Från titeln utbetalas förskott och slutavräkningsbelopp på sjukförsäkringsavgifter och till apotekare utgående ersättningar, som avses i gällande förordning angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. Förskottet är beräknat med hänsyn till att viss del av sjukförsäkringen finansieras med statsbidrag och avgifter för frivillig försäkring och tilläggsförsäkring.

Utbetalning till allmänna pensionsfonden

Skattedeberade arbetsgivares tilläggspensionsavgifter och skattedeberade egenavgifter utbetalas från titeln till allmänna pensionsfonden.

Yrkesskadeförsäkringsavgifter och byggnadsforskningsavgifter

Från titeln utbetalas de yrkesskadeförsäkrings- och byggnadsforskningsavgifter som influtit från direktdebiterade arbetsgivare. Skattedeberade arbetsgivares avgifter förskottas av statsverket och utbetalas över titeln.

Allmän arbetsgivaravgift

Den allmänna arbetsgivaravgift som debiteras skattedeberad arbetsgivare och fysisk person som haft inkomst av annat förvärvsarbete (inkomst av i riket bedriven rörelse eller inkomst av här belägen jordbruksfastighet, som brukas av honom) omförs fr. o. m. budgetåret 1970/71 från inkomstskattetiteln till riksstatiteln allmän arbetsgivaravgift.

Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, skogsvårdsavgifter, allmän varus katt i vissa fall för jordbruksprodukter, annuiteter på avdikningslån och annuiteter på förskott för avlösning av frälseräntor

De debiterade beloppen av ovanstående skatter och avgifter omförs till andra inkomstitlar.

Inkomstskattetitelns utveckling budgetåren
1965/66—1969/70

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	11 200,0	12 400,0	13 700,0	14 200,0	17 100,0	18 400,0
Redovisat	11 927,7	12 668,7	12 884,8	14 078,3	17 047,6	.

Efterföljande uppställning är avsedd att belysa utvecklingen av de inkomster och utgifter på inkomstskattetiteln som tillsammans resulterat i de behållna inkomsterna på titeln. Vissa av beloppen är approximativa.

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
	Milj. kr.				
<i>Inkomster:</i>					
Prel. A-skatt under terminerna	17 458	20 249	22 810	25 187	29 134
Prel. B-skatt under terminerna	4 302	4 578	4 670	4 963	5 402
Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt	1 217	1 108	1 253	1 670	2 022
Kvarstående skatt	1 648	1 969	1 837	1 872	2 069
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare m. m.	830	1 158	1 678	2 032	2 289
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.	504	625	774	935	745
Summa inkomster	25 959	29 687	33 022	36 659	41 661
<i>Utgifter:</i>					
Kommunalskattemedel	10 408	12 588	14 423	15 889	17 332
Överskjutande skatt	1 265	1 484	1 949	2 499	2 549
Övriga restitutioner	67	147	135	151	235
Utbetalningar till allmänna försäkringskassorna, m. m.	1 982	2 469	3 265	3 643	4 106
Utbetalningar till allmänna pensionsfonden	274	294	327	360	358
Omföringar	35	36	38	39	32
Summa utgifter	14 031	17 018	20 137	22 581	24 612
Inkomster utöver utgifter	11 928	12 669	12 885	14 078	17 048

Beräkning av titelns inkomster

Riksrevisionsverket avsåg att vid sina beräkningar av skatteinkomster för fysiska personer utnyttja det taxeringsstatistiska material som erhålls genom verkets uppgiftsinsamling på urvalsbasis. På grund av vissa ADB-tekniska svårigheter har riksrevisionsverket inte i tid fått fram resultat som kunnat användas vid de beräkningar som nu utförts.

Preliminärskatteinkomsterna utgör de dominerande posterna bland inkomsttitelns bruttoinkomster. De har utvisat en snabb och oavbruten stegring under budgetåren 1965/66—1969/70. För bedömning av preliminärskatteuppbörden under innevarande budgetår lämnar uppbördsstatistiken vägledning. Denna statistik omfattar förutom uppgifter om in-

flutna belopp av preliminär A- och B-skatt även uppgifter om kvarstående skatt och tillkommande skatt. Med hjälp av nämnda statistik har uppbörderna kunnat följas t. o. m. uppbördsterminen i september 1970.

Vad beträffar den *preliminära A-skatten* låg uppbörderna under uppborärsåret 1970—71 t. o. m. uppbördsterminen i september 18,1 % över samma 4 uppbördsterminer året innan. För uppbördsterminerna i november 1970 och januari 1971 visar riksrevisionsverkets kalkyl på en stegring av 13,6 % jämfört med samma terminer året före.

Vid beräkningen av uppbörderna av preliminär A-skatt under nästkommande uppborärsår har riksrevisionsverket utgått från den förutsedda stegringen av lönesumman under 1971 (jfr s. 15). I höjande riktning påverkas uppbörderna även av en höjning av den kommunala utdebiteringen — enligt preliminära uppgifter med 1 kr. 50 öre per inkomstskattekrona från den under 1970 gällande medelutdebiteringen av 21:00 kr. Vid beräkning av uppbörderna av preliminär A-skatt för uppborärsåren 1971—72 och 1972—73 har riksrevisionsverket tagit hänsyn till det fr. o. m. 1 januari 1971 gällande skattesystemet, vilket medfört ny konstruktion av preliminärskatttabeller.

Inkomsterna av *preliminär B-skatt* under de fyra första uppbördsterminerna av innevarande uppborärsår är 8,9 % högre än under motsvarande terminer uppborärsåret 1969—70. Preliminär B-skatt debiteras normalt med det belopp som senast påförts som total slutlig skatt. Detta betyder, att de kända resultaten av 1969 års taxering legat till grund för den debiterade B-skatten för innevarande uppborärsår. På samma sätt kommer det nu kända resultatet av 1970 års taxering att ligga till grund för den debiterade B-skatten för nästkommande uppborärsår och taxeringsresultatet vid 1971 års taxering för den debiterade B-skatten för uppborärsåret 1972—73. De skattskyldiga, som erlägger preliminär B-skatt, har emellertid möjlighet att begära jämkningar i den preliminära B-skatten. Av denna anledning har den debiterade B-skatten brukat avvika från senast kända slutliga skatt.

Till grund för den debiterade B-skatten för uppborärsåren 1971—72 resp. 1972—73 ligger det kända taxeringsutfallet vid 1970 års taxering och det beräknade vid 1971 års taxering. Hänsyn till jämkningar till följd av skattereformen har således ej tagits.

Jämsides med beräkningarna av preliminärskatteuppbörderna har riksrevisionsverket uppskattat vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1971 och 1972 års taxeringar. Vid beräkningen har, förutom med påförda inkomst- och förmögenhetsskatter, räknats med påförda folkpensionsavgifter och debiterade sjukförsäkrings- och tilläggspensionsavgifter till följande belopp. Som jämförelse har även de påförda avgifterna enligt 1970 års taxering medtagits.

	Taxeringsår		
	1970	1971	1972
	Milj. kr.		
Folkpensionsavgifter	2 386	2 645	2 866
Sjukförsäkringsavgifter	1 681	1 750	1 670
Tilläggs-pensionsavgifter	397	417	438

Med utgångspunkt från ovan nämnda beräkningar av vad som kommer att påföras de skattskyldiga i slutlig skatt vid 1971 och 1972 års taxeringar kan man räkna med ett betydande utrymme för *fyllnadsbetalningar* av preliminärskatt efter utgången av uppboråsåren 1970—71 resp. 1971—72. Under våren 1970 inflöt fyllnadsbetalningar av preliminärskatt med 2 022 milj. kr., varav bolagen svarade för 809 milj. kr. (40 %).

Riksrevisionsverket räknar med att bolagen kommer att verkställa fyllnadsbetalningar under våren 1971 och våren 1972 i sådan omfattning, att för deras del den kvarstående skatten vid taxeringarna 1971 och 1972 blir av ungefär samma storlek som den överskjutande skatten. Riksrevisionsverket anser sig vidare med hänsyn till inkomstutvecklingen böra räkna med att övriga fyllnadsbetalningar kommer att bli av betydande omfattning såväl under våren 1971 som under våren 1972. Under dessa förutsättningar beräknar riksrevisionsverket de totala fyllnadsbetalningarna till 2 300 milj. kr. under våren 1971 och till 2 100 milj. kr. under våren 1972.

Riksrevisionsverket har ansett sig böra uppskatta under budgetåren 1970/71 och 1971/72 totalt inflytande preliminär A- och B-skatt inklusive fyllnadsbetalningar av preliminärskatt, till 40 960 resp. 44 130 milj. kr. Det bör understrykas, att de angivna beloppen är osäkra inom vida marginaler.

Såsom förut nämnts blir i samband med att ett visst års preliminärskatt avräknas från den slutliga skatten för samma år det belopp, som återstår att erlägga, påfört de skattskyldiga såsom *kvarstående skatt*, under det att vad som betalats för mycket i preliminär skatt skall återbetalas som *överskjutande skatt*. Den inflytande kvarstående skatten kommer sedan att ingå bland inkomstskatttitelns inkomster, medan utbetalningarna av överskjutande skatt upptas bland titelns utgifter.

Omfattningen av den kvarstående och den överskjutande skatten, som belyser preliminärskattebetalningarnas bristande anpassning till de slutligt debiterade skatterna, framgår av följande uppgifter. Tablån omfattar även den slutliga skatten med fördelning på A-längd och B- och C-längd.

Taxerings- år	Slutlig skatt			Kvarstående skatt			Överskjutande skatt		
	A-längd	B- och C- längd	Sum- ma	A-längd	B- och C- längd	Sum- ma	A-längd	B- och C- längd	Sum- ma
1965	17 871	2 327	20 198	1 800	174	1 974	1 105	160	1 265
1966	21 092	2 465	23 557	2 166	209	2 375	1 260	224	1 484
1967	23 026	2 258	25 284	2 083	193	2 276	1 699	250	1 949
1968	25 702	2 327	28 029	2 148	226	2 374	2 129	370	2 499
1969	28 406	2 811	31 217	2 357	246	2 603	2 279	269	2 548
1970	31 945	3 029	34 974	2 520	269	2 790	2 539	263	2 802

Som framgår av tablån har den kvarstående skatten överstigit den överskjutande under taxeringsåren 1965—67 och 1969 medan förhållandet varit omvänt under taxeringsåren 1968 och 1970.

Enligt uppgifter avseende 1970 års taxering fördelar sig den kvarstående skatten med 2 520 milj. kr. på fysiska personer och 269 milj. kr. på aktiebolag m. fl. Räntan på den kvarstående skatten uppgår till 173 milj. kr. Återbetalningarna av överskjutande skatt fördelar sig med 2 539 milj. kr. på fysiska personer och 263 milj. kr. på övriga skattskyldiga. Räntan på överskjutande skatt uppgår till 75 milj. kr.

Riksrevisionsverket har räknat med att den kvarstående skatten kommer att överstiga den överskjutande skatten vid 1971 års taxering. Beträffande beloppen för den kvarstående och överskjutande skatten räknar riksrevisionsverket med att de blir av storleksordningen 3 100 milj. kr. resp. 2 900 milj. kr. exkl. ränta.

Den kvarstående skatt, som påförs enligt taxeringarna 1970 och 1971, skall erläggas under budgetåren 1970/71 resp. 1971/72. Under dessa budgetår utbetalas även den överskjutande skatten enligt nämnda taxeringar. Vid beräkningen av de belopp, varmed kvarstående skatt kommer att inflyta, får hänsyn tas till att en del av de påförda beloppen icke erläggs i rätt tid utan blir restförda. Den inflytande kvarstående skatten uppskattas för budgetåret 1970/71 till 2 230 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 2 480 milj. kr.

Såsom av det föregående framgån redovisas även *vissa socialförsäkringsavgifter* från direktdebiterade arbetsgivare över inkomstskatttiteln. Med ledning av de uppgifter, som lämnats av riksförsäkringsverket i skrivelse till riksrevisionsverket den 6 november 1970, kan dessa bidrag och avgifter beräknas komma att uppgå till 2 840 milj. kr. för innevarande och till 3 260 milj. kr. för nästföljande budgetår. I dessa belopp har medräknats statliga arbetsgivaravgifter.

Slutligen beräknar riksrevisionsverket inflytande restantier, sjömansskatt, tillkommande skatt m. m. till 850 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 950 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Under hänvisning till det anförda beräknar riksrevisionsverket, på sätt framgår av på s. 38 intagen sammanfattning, samtliga inflytande inkomster på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. under budgetåret 1970/71 till 46 880 milj. kr. och under budgetåret 1971/72 till 50 820 milj. kr.

Beräkning av titelns utgifter

Inkomstskatttiteln har under första delen av budgetåret 1970/71 belastats med utbetalningar till kommunerna med ca 9 010 milj. kr. Härtill kommer kommunernas andel av sjömansskatten på omkring 80 milj. kr. För kalenderåret 1971 skall utbetalningarna av förskott grundas på skatteunderlaget enligt 1970 års taxering. Enligt uppgifter från statistiska centralbyrån om den beskattningsbara inkomstens storlek och om den kommunala utdebiteringen har riksrevisionsverket beräknat utbetalningarna av förskott på kommunal inkomstskatt under kalenderåret 1971 till 18 550 milj. kr. Slutavräkningen på det under kalenderåret 1969 utbetalade förskottet på kommunal inkomstskatt har beräknats till omkring 2 300 milj. kr. Sammanlagt skulle sålunda utbetalningarna under kalenderåret 1971 kunna beräknas till omkring 20 850 milj. kr. (exkl. sjömansskatt på ca 80 milj. kr.). Hälften av detta belopp skall utbetalas under senare hälften av budgetåret 1970/71. Utbetalningarna av kommunalskattemedel under budgetåret 1970/71 kan sålunda beräknas till ca 19 520 milj. kr.

Motsvarande utbetalningar under budgetåret 1971/72 skulle enligt det föregående för budgetårets första hälft uppgå till omkring 10 510 milj. kr. (inkl. sjömansskatt 80 milj. kr.). För senare hälften av samma budgetår kan utbetalningarna med utgångspunkt från den antagna inkomstutvecklingen under år 1970 samt under förutsättning av en kommunal medelutdebitering som med 50 öre per inkomstskattkrona överstiger den för 1971 gällande utdebiteringen beräknas till omkring 12 420 milj. kr. Statens utbetalningar av kommunalskattemedel under budgetåret 1971/72 skulle enligt dessa beräkningar komma att uppgå till ca 22 930 milj. kr. De beräknade utbetalningarna av kommunalskattemedel under kalenderåren 1970, 1971 och 1972 samt budgetåren 1970/71 och 1971/72 har sammanställts i följande tablå (milj. kr.).

	Kalenderår			Budgetår	
	1970	1971	1972	1970/71	1971/72
1:a halvåret	9 010	10 430	12 420	9 090	10 510
2:a halvåret	9 090	10 510	12 510	10 430	12 420
Summa	18 100	20 940	24 930	19 520	22 930

Från riksstatstiteln skall vidare återbetalas *överskjutande preliminärskatt*. Såsom framgått av det föregående uppgår denna för budgetåret 1970/71 till ca 2 800 milj. kr. För budgetåret 1971/72 har den beräknats till 2 900 milj. kr. Härtill kommer *restitutioner* på grund av nedläggning i taxering m. m., vilka uppskattas till 250 milj. kr. för vardera budgetåret.

Till de allmänna försäkringskassorna skall utbetalas *förskott och slutavräkningsbelopp* avseende avgifter från direktdebiterade och skattedebiterade arbetsgivare samt skattedebiterade egenavgifter. Med ledning av uppgifter i riks-försäkringsverkets ovannämnda skrivelse beräknar riksrevisionsverket ifrågavarande utbetalningar till 4 480 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 4 630 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Riksrevisionsverket har vidare förutsatt, att förskott på avgifter till försäkringskassorna under nästkommande budgetår endast kommer att utgå med det belopp som utöver avräkningsmedlen erfordras för att täcka kassornas medelsbehov.

Under budgetåren 1970/71 och 1971/72 kommer vid 1970 och 1971 års taxeringar *skattedebiterade avgifter till tilläggs-pensioneringen* att utbetalas till allmänna pensionsfonden. Med ledning av uppgifter från riks-försäkringsverket och länsstyrelserna beräknar riksrevisionsverket ifrågavarande utbetalningar till 400 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 420 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Titeln skall slutligen belastas med *omföringar* av utskiftnings- och ersättningsskatt, skogsvårdsavgifter och vissa annuiteter samt för budgetåret 1970/71 allmän varuskatt i vissa fall för jordbruksprodukter och fr. o. m. budgetåret 1970/71 allmän arbetsgivaravgift. Sammanlagt kan de ifrågavarande omföringarna beräknas uppgå till omkring 90 milj. kr. för såväl budgetåret 1970/71 som för budgetåret 1971/72.

Enligt det föregående har riksrevisionsverket på sätt framgår av på s. 38 intagen sammanfattning beräknat titelns utgifter för budgetåret 1970/71 till 27 530 milj. kr. samt för budgetåret 1971/72 till 31 220 milj. kr.

Avsättningar till och återföringar från budgetutjämningsfonden av kommunalskattemedel

Genom beslut av 1952 års riksdag inrättades en fond för reglering av utbetalningarna av kommunalskattemedel. Fonden ingår som en del av budgetutjämningsfonden och avsättningar och återföringar berör sålunda icke de redovisade inkomsterna på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m.

I riksstaten för budgetåret 1970/71 har räknats med en nettoavsättning till budgetutjämningsfonden på 775 milj. kr. De avsättningar och

återföringar, som enligt nu föreliggande beräkningar bör verkställas under budgetåren 1970/71 och 1971/72 framgår av följande sammanställning:

	1970/71	1971/72
	Milj.kr.	
Avsättning	3 150	3 000
Återföring	1 700	2 400
Nettoavsättning	1 450	600

Sammanfattning av beräkningarna

De beräkningar av inkomsterna och utgifterna på inkomstskattetiteln, för vilka redogjorts i det föregående, kan sammanfattas på följande sätt. Som jämförelse har även medtagits motsvarande belopp för det avslutade budgetåret 1969/70. Beloppen anges i milj. kr.

	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Inkomster:</i>			
Prel. A-skatt under terminerna	29 134	32 850	35 700
Prel. B-skatt under terminerna	5 402	5 810	6 330
Fyllnadsbetalningar av preliminärskatt	2 022	2 300	2 100
Kvarstående skatt	2 069	2 230	2 480
Socialförsäkringsavgifter från direktdebiterade arbetsgivare m. m.	2 289	2 840	3 260
Tillkommande skatt, sjömansskatt, restantier m. m.	745	850	950
Summa inkomster	41 661	46 880	50 820
<i>Utgifter:</i>			
Kommunalskattemedel	17 332	19 510	22 930
Överskjutande skatt	2 549	2 800	2 900
Övriga restitutioner	235	250	250
Utbetalningar till allmänna försäkringskassorna, m. m.	4 106	4 480	4 630
Utbetalningar till allmänna pensionsfonden	358	400	420
Omföringar	32	90	90
Summa utgifter	24 612	27 530	31 220
Inkomster utöver utgifter	17 048	19 350	19 600

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. för budgetåret 1970/71 till 19 400 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 19 600 000 000 kr.

Kupongskatt

Enligt förordning den 12 februari 1943 (nr 44) om kupongskatt skall i utlandet bosatta och vissa med dem likställda aktieägare erlagga inkomstskatt i form av kupongskatt för utdelning på aktie i svenskt aktie-

bolag. Kupongskatten utgår enligt förordning den 23 februari 1956 (nr 104) med 30 % av utdelningen. Enligt avtal med vissa länder gäller särskilda bestämmelser för därav berörda skattskyldiga. Skatten innehålls när utdelningen lyfts och inbetalas av bolagen till ett under länsstyrelsen i Stockholms län lydande organ, benämnt kupongskattekontoret. Detta inordnas fr. o. m. den 1 januari 1971 under det då inrättade riksskatteverket.

Ny kupongskatteförordning den 20 november 1970 (nr 624) träder i kraft den 1 januari 1971. Bestämmelserna är avpassade till lagen den 20 november 1970 (nr 596) om förenklad aktiehantering.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	9,0	15,0	12,0	13,5	23,0
Redovisat	11,2	10,1	16,2	21,4	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 jämte kompletteringar har länsstyrelsen i Stockholms län beräknat inkomsten av kupongskatt till 20 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 21 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln kupongskatt för budgetåret 1970/71 till 20 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 21 000 000 kr.

Utskiftningsskatt och ersättningsskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	1,0	2,0	1,0	1,0	1,0
Redovisat	—0,1	1,6	1,9	1,3	.

Vid 1970 års taxering uppgår enligt uppgift från statistiska centralbyrån den uträknade utskiftningsskatten till 1,4 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln utskiftningsskatt och ersättningsskatt för budgetåret 1970/71 till 1 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 1 000 000 kr.

Skogsvårdsavgifter

Enligt förordning den 28 juni 1946 (nr 324) om skogsvårdsavgift skall sådan avgift erläggas för jordbruksfastighet, vilken vid fastighetstaxering åsatts särskilda värden för skogsmark och växande skog, dock med vissa undantag. Avgiften utgår i förhållande till nämnda taxeringsvärden, dock med högst en och en halv promille. För varje år bestäms med vilket promilletal avgiften för det året skall utgå.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	10,2	10,2	10,2	10,2	10,2
Redovisat	10,4	9,9	10,6	9,7	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 29 oktober 1970 har skogsstyrelsen anfört följande:

”Genom kungörelsen (1970:41) om uttagande av skogsvårdsavgift för år 1970 har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut funnit gott förordna att det promilletal, med vilket skogsvårdsavgift enligt förordningen (1946: 324) om skogsvårdsavgift skall utgå för år 1970, skall vara 0,9 promille.

Enligt inhämtad uppgift (preliminär) från statistiska centralbyrån uppgår underlaget för beräkning av skogsvårdsavgift år 1970 till 10 784 milj. kr. Motsvarande underlag närmast föregående år var 10 663 milj. kr.

I riksstaten för budgetåret 1970/71 har inkomsten av skogsvårdsavgifter upptagits till 10,2 milj. kr. Vid tillämpning av den för år 1970 fastställda promillesatsen 0,9 på underlagssumman 10 784 milj. kr. skulle inkomsten för sagda budgetår bli ca 9,7 milj. kr., dvs. ca 500 000 kr. mindre än riksstattitels belopp. Det verkliga inkomstutfallet avviker emellertid alltid något från det utifrån teoretiska utgångspunkter beräknade beloppet. — — — —

I sin skrivelse om medelsäskanden för budgetåret 1971/72 har skogsstyrelsen uttalat att den räknar med att statsverkets inkomst av skogsvårdsavgifter för sagda budgetår kommer att uppgå till oförändrat 10,2 milj. kr. Visserligen, framhåller styrelsen, har den senaste fastighetstaxeringen (1970 års) medfört höjda taxeringsvärden på skogsmark och växande skog men styrelsen förutsätter att en utjämning kommer att ske genom en sänkning av gällande promilletal.

Med hänsyn till vad nu sagts får skogsstyrelsen föreslå att inkomsten för budgetåret 1971/72 av skogsvårdsavgifter beräknas till 10,2 milj. kr. Styrelsen får vidare föreslå att samma inkomstbelopp, 10,2 milj. kr., tills vidare beräknas även för budgetåret 1972/73.”

De nya taxeringsvärdena på skogsmark och växande skog uppgår enligt 1970 års fastighetstaxering till totalt 13 106 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skogsvårdsavgifter för budgetåret 1970/71 till 10 200 000 kr. I avvaktan på beslut om pro-

milletalets storlek räknar riksrevisionsverket med oförändrat promille-tal och föreslår att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 11 700 000 kr.

Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	4,0	4,0	3,5	3,0	3,0
Redovisat	3,2	2,0	2,1	2,0	.

Bevillningsavgift för särskilda förmåner och rättigheter utgår för i utlandet bosatt person, som anordnar eller medverkar vid offentlig föreställning i Sverige.

Enligt förordning den 17 december 1969 (nr 791) har avgiften för anordnare höjts från 10 till 15 % av bruttoinkomsten. Bestämmelsen gäller fr. o. m. den 1 mars 1970. För medverkande höjs avgiften från 20 till 30 % den 1 januari 1971.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter för budgetåret 1970/71 till 3 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 3 000 000 kr.

Arvsskatt och gåvoskatt

Arvs- och gåvoskatt utgår enligt förordning den 6 juni 1941 (nr 416) med därefter senast genom förordning den 27 maj 1970 (nr 174) företagna ändringar. Skattskyldig är den som genom arv eller testamente eller genom gåva förvärvar egendom. Befriade från skyldighet att erlagga arvs- och gåvoskatt är staten och vissa stiftelser samt från att erlagga gåvoskatt dessutom bl. a. kyrka, landsting, kommuner och hushållningssällskap. Uppbörderna av arvsskatt och gåvoskatt ombesörjs av länsstyrelserna.

Enligt den sistnämnda förordningen gäller nya bestämmelser för arvs- och gåvobeskattningen fr. o. m. den 1 januari 1971. I huvudsak innebär de nya reglerna att det nuvarande arvslottssystemet behålls och att antalet arvsskatteklaser minskar från fyra till tre genom att de nuvarande klasserna II och IV sammanförs till en ny klass II. Arvs- och gåvoskatten sänks för mindre lotter och skärps för mera betydande lotter. Vidare behålls den hittillsvarande skattefriheten för arv och gåvor som tillfaller allmännyttiga stiftelser och sammanslutningar. De nuvarande

gränsbeloppen för skattefrihet ändras till fasta grundbelopp om 30 000 kr. för make, 15 000 kr. för barn samt 3 000 kr. i klasserna II och III. Om arvet avser ett mindre eller medelstort familjeföretag ges enligt förordningen vissa möjligheter till nedsättning av arvsskatten.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	170,0	210,0	200,0	210,0	270,0
Redovisat	191,6	206,1	222,0	236,6	.
Därav					
influten gåvoskatt ca	15,9	14,7	29,8	44,5	.

Under juli—september 1970 har i arvs- och gåvoskatt redovisats sammanlagt 53,4 milj. kr. mot 51,0 milj. kr. under motsvarande tid föregående budgetår.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln arvsskatt och gåvoskatt för budgetåret 1970/71 till 270 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 300 000 000 kr.

Lotterivinstskatt

Enligt förordning den 28 september 1928 (nr 376) utgår skatt på vinst i svenskt lotteri och på vinst vid dragning på premieobligationer om vinstens värde överstiger 100 kr. i fråga om varu- eller tombolalotteri och 25 kr. i fråga om penninglotteri. Fr. o. m. den 1 juli 1966 höjdes genom förordning den 27 maj 1966 (nr 219) värdet för skattepliktig varu- eller penningvinst till 200 resp. 50 kr. Skatten utgår för närvarande med 20 % på premieobligationsvinst och med 30 % av vinstens värde på annan vinst. På annan vinst än sådan i varu- eller tombolalotteri skall skatt dock ej erläggas med högre belopp än att därefter återstår femtio kronor. Vid beräkning av skattebeloppet skall i vinstens värde inräknas den på vinsten belöpande skatten. Lotteriets anordnare eller premieobligationens utfärdare skall innehålla så stor del av vinsten, som motsvarar den stadgade skatten på densamma. Det åligger lotteriarrangör att erlagga den på vinsterna belöpande skatten genom insättning på postgirokonto hos kontrollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket), som är beskattningsmyndighet.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	100,0	95,0	95,0	100,0	100,0
Redovisat	90,4	91,6	94,9	97,5	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 9 november 1970 har kontrollstyrelsen beräknat inkomsterna av lotterivinstskatt till 100 milj. kr. för innevarande budgetår och till 105 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotterivinstskatt för budgetåret 1970/71 till 100 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 105 000 000 kr.

Stämpelskatt och stämpelavgift

Stämpelskatt utgår enligt stämpelskatteförordningen den 21 maj 1964 (nr 308) och omfattar förvärv av fast egendom och tomträtt, inteckning för fordran, förvärv av registreringspliktigt fartyg, emission av aktier, obligationer och vissa andra svenska värdepapper, insatser i svenska kommanditbolag, vissa transaktioner med utländska värdepapper samt lotterier. Inom det skattepliktiga området utgår stämpelskatt med vissa undantag (bl. a. för stat och kommun) enligt följande beräkningsgrunder.

Vid förvärv av fast egendom och tomträtt skall stämpelskatt erläggas med en krona för varje fullt hundratal kronor av egendomens värde dock lägst tio kronor. Förvärvas egendom av juridisk person utgår skatten i regel med dubbelt belopp. Då inteckning för fordran beviljas eller då ansökan om sådan inteckning förklaras vilande skall stämpelskatt utgå med fyra kronor för varje fullt tusental kronor av det kapitalbelopp, för vilket inteckning beviljas eller ansökan om inteckning förklaras vilande. Vid förvärv av registreringspliktigt fartyg med ett värde av minst 25 000 kr. skall stämpelskatt erläggas med en krona för varje fullt hundratal kronor av fartygets värde vid tiden för förvärvet. Vid emission av aktier, obligationer och vissa andra svenska värdepapper utgår stämpelskatt vad avser aktier med tio öre för varje fullt tiotal kronor av aktiens nominella belopp eller, om högre belopp skall betalas för aktierna, av det högre beloppet och vad avser obligationer och andra skuldebrev med 60 öre för varje påbörjat hundratal kronor av skuldebrevets nominella belopp. För lotteri skall under vissa förutsättningar stämpelskatt utgå med fem kronor för varje fullt hundratal kronor av insatsbeloppet i den mån detta överstiger 15 000 kr.

Stämpelavgift utgår enligt förordning den 21 maj 1964 (nr 309) om ändring i förordningen den 6 november 1908 (nr 129) vid köp och byte av fondpapper.

Enligt stämpelkungörelsen skall influtna stämpelmedel inlevereras till kontrollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket) resp. sjöfartsstyrelsen, som är uppbördsmyndigheter fr. o. m. den 1 januari 1965.

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln stämpelskatt och stämpelavgift framgår av efterföljande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	190,0	200,0	205,0	250,0	260,0
Redovisat	184,6	232,1	226,5	255,1	.

Kontrollstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat inkomsterna av stämpelskatt och stämpelavgift till 240 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 250 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Sjöfartsstyrelsen uppskattar inkomsterna av stämpelskatt vid förvärv av registreringspliktiga fartyg till 3,7 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln stämpelskatt och stämpelavgift för budgetåret 1970/71 till 244 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 254 000 000 kr.

2. Automobilskattemedel

Fordonsskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	620,0	940,0	1 000,0	1 140,0	1 210,0
Redovisat	617,2	865,7	962,8	1 129,6	.

Enligt förordning den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt skall för automobil eller släpvagn, som efter vad särskilt är stadgat, blivit här i riket registrerad, årligen erläggas skatt enligt i förordningen meddelade bestämmelser. Skattesatserna har justerats vid flera tillfällen. Enligt förordning den 24 februari 1967 (nr 38) uppräknades fordonskattens grund- och tilläggsavgifter med 50 % fr. o. m. den 1 januari 1968. För släpfordon skedde en ytterligare höjning fr. o. m. den 1 januari 1970 enligt förordning den 23 maj 1969 (nr 296). Fr. o. m. samma tidpunkt utgår skatt på traktorer enligt förordning den 23 maj 1969 (nr 297). I förordning den 17 december 1969 (nr 711) sänktes skattesatserna för traktor, som används i jordbruk (klass II), fr. o. m. den 30 december 1969.

Länsstyrelse skall enligt förordning den 17 oktober 1969 (nr 553) pröva frågan om nedsättning av eller befrielse från traktorskatt och om medgivande att hänföra traktor i klass I till klass II.

En omläggning av vägtrafikbeskattningen för lastbilar, släpfordon och

¹ Därav ca 15 milj. kr. från emission av aktier i det fr. o. m. den 1 januari 1970 bildade statliga förvaltningsbolaget.

bussar kommer att ske fr. o. m. den 1 januari 1971 genom justering av den årliga fordonsskatten enligt förordning den 27 november 1970 (nr 630). Bestämmelserna i denna förordning gäller endast sådana motor- eller släpfordon som har en totalvikt om tre ton eller mer.

Fordonsskatten beräknas för motorcykel, personbil och traktor efter tjänstevikt samt för släpfordon efter totalvikt. Efter ändringen i automobilskatteförordningen fr. o. m. den 1 januari 1971 beräknas fordonsskatten för buss och lastbil också efter totalvikt i stället för såsom för närvarande efter tjänstevikt.

Fordonsskatten utgår för år räknat med följande belopp:

Typ av fordon	Grundavgift Kronor	Tilläggsavgifter kr/påbörjat 100-tal kg Kilogram		
		901—	3 001—	7 001—
Personbil	165	42		
Traktor (klass I)				
tjänstevikt högst 1 300 kg	200			
tjänstevikt över 1 300 kg	85	30	50	90
Traktor (klass II)				
tjänstevikt högst 2 500 kg	120			
tjänstevikt över 2 500 kg	180			
Tvåhjulig motorcykel utan sidvagn				
tjänstevikt högst 75 kg	45			
tjänstevikt över 75 kg	60			
Tvåhjulig motorcykel med sidvagn och trehjulig motorcykel	90			

För bussar, lastbilar och släpfordon utgår skatten fr. o. m. den 1 januari 1971 enligt följande.

Grundavgiften för bussar och lastbilar utgår med 165 kr. Därtill kommer en tilläggsavgift för varje påbörjat 100-tal kilogram av totalvikten över en mot grundavgiften svarande totalvikt. Storleken på denna tilläggsavgift är beroende på fordonsslag, drivmedelsslag, antal hjulaxlar och totalviktsintervall samt för lastbilar förekomsten av anordning för påhängsvagn.

För släpfordon utgår grundavgiften med 120 kr. Tilläggsavgiften bestäms av antal hjulaxlar, totalviktsintervall samt huruvida släpfordonet är påhängsvagn eller annan släpvagn.

Ordinarie uppbörd av fordonsskatt äger rum under tiden 10 februari—4 mars varje år. Enligt förordning den 3 november 1967 (nr 605) och den 20 september 1968 (nr 488) gäller att om fordonsskatten överstiger 1 500 kr. betalningsanstånd kan medges för belopp överstigande 1 000 kr. intill utgången av maj, augusti resp. november månad. Tidpunkten är beroende av skattens storlek. Bestämmelserna om betalningsanstånd gäller även traktorskatt enligt förordning den 23 maj 1969 (nr 299).

Utvecklingen av beståndet (netto) av olika fordonsslag under de senaste åren enligt centrala bilregistret belyses av följande uppställning.

Antal fordon vid utgången av resp. år samt nettoförändringen av fordonsbeståndet under året

	1965	1966	1967	1968	1969
Personbilar	1 792 671	1 889 000	1 976 248	2 071 303	2 193 634
	+ 126 889	+ 96 329	+ 87 248	+ 95 055	+ 122 331
Lastbilar	131 554	133 288	137 796	138 769	142 603
	— 2 096	+ 1 734	+ 4 508	+ 973	+ 3 834
Släpfordon	70 433	84 174	97 195	107 380	123 083
	+ 10 853	+ 13 741	+ 13 021	+ 10 185	+ 15 703
Bussar	10 295	11 047	12 083	12 597	13 580
	+ 191	+ 752	+ 1 036	+ 514	+ 983
Traktorer	234 425	243 528	251 078	257 933	248 184
	+ 9 589	+ 9 103	+ 7 550	+ 6 855	— 9 749
Motorcyklar	64 419	52 265	47 712	44 255	42 938
	— 23 355	— 12 154	— 4 553	— 3 457	— 1 317

Under de tio första månaderna 1970 har nyregistrerats 165 052 personbilar. Under samma tid 1969 var antalet 180 609.

Vid beräkningen av fordonsskatterna för budgetåren 1970/71 och 1971/72 har i största möjliga utsträckning prognos gjorts för varje tjänste- resp. totalviktsklass. Antalet nyregistrerade personbilar har antagits bli för år 1970 205 000 st., år 1971 210 000 st. och år 1972 230 000 st. Skrotningen av personbilar har antagits vara beroende av dels stockens storlek, dels antalet nyregistrerade bilar och har beräknats till ca 5 % av stockens storlek vid det aktuella årets slut. För övriga fordonsslag har beräkningarna gjorts utifrån en antagen nettoökning per år som uppskattas till: för lastbilar 4 000, för släpfordon 15 000, för bussar 1 000 och för traktorer 7 000, medan för motorcyklar räknats med en minskning med 2 000 st.

De tidigare omnämnda anstånden med skattens erläggande har förutsatts utnyttjas i största möjliga utsträckning. Det kan framhållas att statistikmaterialet beträffande lastbilar och bussar är mycket bristfälligt. Dessa fordonsslag finns uppdelade på tjänsteviktsklasser i statistiken. En överföring har gjorts till totalviktsklasser med hjälp av bilskatteutredningens statistikbetänkande.

I nedanstående tablå har antalet fordon vid början av åren 1971 och 1972 samt fordonsskatten för budgetåren 1970/71 och 1971/72 framräknats.

	Antal fordon i tusental 1.1.1971	Total- skatt milj. kr. 1970/71	Beräknad medel- skatt per fordon kr. ¹	Antal fordon i tusental 1.1.1972	Total- skatt milj. kr. 1971/72	Beräknad medel- skatt per fordon kr. ¹
Personbilar	2 287	592	259	2 380	623	262
Lastbilar	144	430	2 986	148	458	3 095
Släpfordon	138	123	891	153	139	908
Bussar	14	43	3 071	15	45	3 000
Traktorer	255	37	145	262	38	145
Motorcyklar	41	2	49	39	2	51
Summa		1 227			1 305	

¹ De beräknade medelskatterna illustrerar förskjutningen mellan tjänsteviktsklasserna för personbilar, traktorer och motorcyklar så att en ökad medelskatt innebär en förskjutning mot högre viktsklasser. För lastbilar, släpfordon och bussar påverkas denna medelskatt av ändrade skatteregler och ger inte information av ovanstående slag.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fordonsskatt för budgetåret 1970/71 till 1 227 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 305 000 000 kr.

Bensin- och brännoljeskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	1 645,0	1 760,0	1 800,0	1 900,0	2 005,0
Redovisat	1 659,2	1 696,2	1 799,6	1 914,3	.
Därav					
bensinskatt	1 391,6	1 409,2	1 491,7	1 578,1	.
brännoljeskatt	280,6	298,4	319,1	349,9	.
restitutioner	13,0	11,3	11,2	13,7	.

Gällande bestämmelser för bensinskatt återfinns i förordning den 7 april 1961 (nr 372). Enligt bestämmelserna i denna förordning skall bensinskatt erläggas för bensin och andra motorbränslen, som innehåller minst 70 viktprocent bensin, samt för alkohol och alkoholblandningar avsedda för användning till motordrift. Den som inom riket tillverkar bensin är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen. Den som i större omfattning återförsäljer eller förbrukar bensin eller håller bensin i lager må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Skattskyldighet inträder för bensin, som av den som är registrerad levereras till köpare som icke är registrerad, eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning samt för bensin, som av annan än registrerad införs till riket, när införseln sker. Skattskyldig är den registrerade eller eljest den för vars räkning införseln äger rum. När skatt skall utgå vid införsel

är generaltullstyrelsen beskattningsmyndighet. I fråga om skatt som skall utgå i andra fall är kontrollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket) beskattningsmyndighet. Genom förordning den 15 december 1961 (nr 626) höjdes bensinskatten från 33 öre till 38 öre för liter fr. o. m. år 1962 och genom förordning den 9 april 1965 (nr 78) med ytterligare 5 öre till 43 öre för liter fr. o. m. den 1 juli 1965.

Enligt förordning den 29 maj 1964 (nr 352), vilken trädde i kraft den 1 juli 1964, skall särskild skatt (gasolskatt) erläggas för gasol och annan vara, som helt eller till huvudsaklig del består av gasformiga kolväten och som används till drift av motor i motorfordon. Skattskyldig är ägare av motorfordon, som är inrättat för att drivas med gasol. Den som är skattskyldig enligt denna förordning skall vara registrerad hos kontrollstyrelsen, vilken även är beskattningsmyndighet. Skatten utgår med 29 öre för liter utom i fråga om buss, vars tjänstevikt överstiger 3 000 kilogram, då skatten utgör 22 öre för liter.

Brännolja skatt utgår enligt förordning den 15 december 1961 (nr 653) för brännolja, som är ägnad att användas till drift av motor i motorfordon. Begreppet motorfordon har härvid samma innebörd som i vägtrafikförordningen. Den som inom riket tillverkar brännolja är skyldig att vara registrerad hos kontrollstyrelsen och den som i större omfattning försäljer brännolja må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Även förbrukare, som förbrukar brännolja för såväl drift av motor i motorfordon som för annat ändamål, må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Skattskyldighet inträder för registrerad tillverkare och registrerad leverantör, då brännolja levereras till köpare, som icke är registrerad, eller tas i anspråk för annat ändamål än försäljning, för registrerad förbrukare då obeskattad brännolja påfylls bränsletank i motorfordon, vartill han är ägare, eller av honom överlåts till den som icke är registrerad samt för den som icke är registrerad, då brännolja för hans räkning införs till riket och då obeskattad brännolja påfylls bränsletank till motorfordon vartill han är ägare. Skatten utgår med 31 öre för liter för registrerad leverantör eller vid införsel till riket och i annat fall med 34 öre för liter.

Enligt förordningar den 23 maj 1969 (nr 301 och 303) utgår fr. o. m. den 1 januari 1970 skatt även för brännolja och gasol, som förbrukas för drift av traktor och motorredskap tillhörande klass I.

Skatt utgår icke för mineraloljeprodukt, som införs till riket för att vid oljeraffinaderi användas uteslutande såsom råvara vid tillverkning av bensen. Dessutom är från beskattning undantagen bensen och motorsprit, som används för järnvägsdrift, civil och militär luftfart, avprovning av motorer och annat tekniskt ändamål än motordrift. Vidare är efter särskild prövning av kontrollstyrelsen bensen, som förbrukats eller försålts för förbrukning vid produktion av skattepliktig elkraft, undantagen från beskattning.

Beskattningsmyndighet är vid införsel generaltullstyrelsen och i övriga fall kontrollstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 9 november 1970 anfört följande:

Bensinskatt

Nettoinkomsten av bensinskatt har under budgetåret 1969/70 utgjort 1 578,1 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1970 har influtit 595,0 milj. kr. (juli—oktober 1969 578,1 milj. kr.). Enligt inhämtade uppgifter från oljeföretagen torde under november och december 1970 inkomsten av bensinskatt bli ungefärligen (150 + 135 =) 285 milj. kr. (motsvarande månader 1969 inflöt 143,5 resp. 132,7 eller tillhopa 276,2 milj. kr.). Under tiden juli—december 1970 beräknas därför inkomsten av bensinskatt bli ca 3 % högre än under motsvarande tid föregående år eller ca 880 milj. kr.

I nuvarande läge kan en begränsning av efterfrågan på bensin förutses. Det må också erinras om att den särskilda skatten på motorbränslen i vad avser bensin höjdes fr. o. m. den 1 november 1970 med 10 öre per liter. Inkomsten av bensinskatt under tiden januari—juni 1970 uppgick till 723,9 milj. kr. Konsumtionen av bensin under tiden november 1970—mars 1971, som ligger till grund för skatteinbetalningen under tiden februari—juni 1971, kan inte beräknas bli större än under motsvarande tid föregående år. Den genomsnittliga ökningen av bensinskatten för budgetåret 1970/71 skulle därigenom stanna vid 1,6 %.

Kontrollstyrelsens uppbörd under budgetåret 1970/71 kan följaktligen beräknas till (880 + 723,9 =) 1 603,9 eller avrundat 1 605 milj. kr.

Under antagande av en fortsatt årlig ökning av bensinkonsumtionen med 3 % beräknar styrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1971/72 till 1 650 milj. kr. och under budgetåret 1972/73 till 1 700 milj. kr.

Brännoljaeskatt (inkl. gasolskatt)

Nettoinkomsten av brännoljaeskatt har under budgetåret 1969/70 utgjort 349,9 milj. kr.

Under tiden 1 juli—30 november 1969 inflöt brännoljaeskatt med 166,6 milj. kr. Under motsvarande tid 1970 beräknas skatteinkomsten bli ca 182 milj. kr., vilket innebär en ökning med 9,2 %.

Ingen gasolskatt har influtit under tiden juli—oktober 1970.

Enligt uppgifter från oljeföretagen synes inte böra räknas med högre ökningstakt än 7 % för resterande del av budgetåret. Under tiden december 1969—juni 1970 inflöt 183,3 milj. kr. Skatteinkomsten under tiden december 1970—juni 1971 kan alltså anges till (1,07 × 183,3 =) 196,1 milj. kr.

Kontrollstyrelsens uppbörd under budgetåret 1970/71 kan således beräknas till (182 + 196,1 =) avrundat 380 milj. kr. Under antagande att konsumtionsökningen framdeles blir högst 6 % per år beräknar kontrollstyrelsen skatteinkomsten under budgetåret 1971/72 till 400 milj. kr. och under budgetåret 1972/73 till 425 milj. kr.

Den sammanlagda inkomsten av bensin- och brännoljaeskatt kan följ-

aktligen anges till (1 605 + 380 =) 1 985 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och (1 650 + 400 =) 2 050 milj. kr. för budgetåret 1971/72 samt (1 700 + 425 =) 2 125 milj. kr. för budgetåret 1972/73."

Statens jordbruksnämnd har i skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 uppskattat utbetalningarna på titeln till 11,8 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och 11,9 milj. kr. för vardera av budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Enligt kontrollstyrelsens och jordbruksnämndens beräkningar skulle inkomsterna på titeln bensin- och brännolja-skatt kunna uppskattas till 1 973,2 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och till 2 038,1 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bensin- och brännolja-skatt för budgetåret 1970/71 till 1 973 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 2 038 000 000 kr.

3. Allmän arbetsgivaravgift

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	300,0	750,0	880,0
Redovisat	287,3	698,1	.

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 419) med därefter genom förordning den 30 oktober 1970 (nr 566) företagna ändringar skall allmän arbetsgivaravgift erläggas till staten fr. o. m. den 1 januari 1969. Avgiften skall erläggas av arbetsgivare och av fysisk person vilken haft inkomst av här i riket bedriven rörelse eller av här belägen jordbruksfastighet som han själv brukar. Även staten och kommunerna är skyldiga att erlägga avgift.

För arbetsgivare utgår avgiften med 1 % t. o. m. år 1970, och därefter med 2 % av summan av vad han under året utgivit som lön till arbetstagare i pengar eller naturaförmåner i form av kost eller bostad. För vissa redare beräknas dock allmän arbetsgivaravgift efter lägre procentsats. Vid beräkning av arbetsgivaravgiften skall hänsyn ej tas till arbetstagare vars lön under året ej uppgått till 300 kr. eller till arbetstagare som ej är obligatoriskt försäkrad enligt lagen om yrkesskadeförsäkring.

För fysisk person som haft inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som brukas av honom utgår allmän arbetsgivaravgift (s. k. egenavgift) med 1 % t. o. m. år 1970, och därefter med 2 % av sådan inkomst i den mån arbetsgivare ej skall erlägga allmän arbetsgivaravgift

för inkomsten. Inkomst av rörelse eller jordbruksfastighet som ej uppgår till 500 kr. per år och förvärvskälla skall ej tas med vid beräkning av egenavgift.

Beträffande debitering och uppbörd av allmän arbetsgivaravgift gäller i stort sett vad som föreskrivits för avgifter till sjukförsäkring och till försäkring för tilläggspension.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 6 november 1970 har riks-försäkringsverket beräknat inkomsterna på riksstatititeln allmän arbetsgivaravgift till 1 255 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 1 915 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln allmän arbetsgivaravgift för budgetåret 1970/71 till 1 255 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 915 000 000 kr.

4. Tullar och acciser

Tullmedel

Förändringarna i de beräknade och behållna inkomsterna av tullmedel under de senast förflutna fyra budgetåren framgår av nedanstående sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	1 130,0	950,0	880,0	970,0	1 070,0
Debiterad uppbörd	1 074,6	1 045,6	1 061,4	1 138,9	.
Influten bruttoinkomst	1 084,1	1 036,2	1 033,5	1 123,4	.
Utbetalade restitutioner	99,8	86,4	80,7	77,4	.
Redovisad nettoinkomst	984,2	949,8	952,8	1 046,0	.

Införselns värde (milj. kr.) och debiterad tull i % av införselns värde de senaste fyra budgetåren var:

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Införselns värde	23 824	25 171	28 415	33 886
Debiterad tull i % av införselns värde	4,5	4,2	3,7	3,4

¹ Prel. uppgift.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1970 har generaltullstyrelsen beträffande beräkningen av tullmedelsinkomsterna samt vissa andra av tullverket redovisade statsinkomster framhållit följande:

”Såväl importen som exporten har under år 1970 ökat mycket kraftigt. Värdet av importen under årets tre första kvartal uppgick sålunda till 26 476 milj. kr. mot 22 203 under samma period år 1969, vilket innebär en ökning med 19,3 %.

Under budgetåret 1969/70 infördes i tullverket ett datalagt centralt uppbördsförfarande. I samband därmed förlängdes den avgiftsfria ansökningsperioden för betalning av avgifter som debiteras kreditvaruhavare.

Denna förlängning av kredittiden har under tiden 1.1—30.6.1970 medfört en tillfällig nedgång i uppbörden av tull och mervärdesskatt med cirka 70 resp. 200 milj. kr. Om denna tillfälliga nedgång i uppbörden ej inträffat skulle tullverkets influtna bruttouppbörd av tullmedel för de tre första kvartalen i år ha ökat med omkring 8 % vid jämförelse med samma period 1969.

Tullmedelsuppbörden har således inte ökat i samma takt som importvärdet. Detta beror bl. a. på att vissa tullsatser den 1.1.1970 avtrappades med ytterligare en femtedel enligt åtaganden i Kennedyronden.

Vissa uppgifter om import och export samt tullverkets influtna bruttouppbörd av tullmedel, — — — — — lämnas här nedan.

	Årsbelopp	Kvartalsbelopp				
		I	II	III	IV	
Importvärde (milj. kr.)	1968	26 516	6 681	6 213	6 353	7 269
	1969	30 571	7 210	7 583	7 410	8 368
	Prel. 1970		8 782	9 326	8 368	
Exportvärde (milj. kr.)	1968	25 553	6 014	6 255	6 260	7 024
	1969	29 459	6 810	7 409	6 979	8 261
	Prel. 1970		7 716	8 862	8 426	
Tullverkets influtna bruttouppbörd (milj. kr.)	1968	1 036	265	262	237	272
	1969	1 113	237	287	281	308
	Prel. 1970		286	248	268	

I det följande lämnas en närmare redogörelse för beräkningen av uppbörden. Därvid har beaktats konjunkturinstitutets bedömning av konjunkturläget hösten 1970. Enligt denna bedömning väntas värdet av importen öka med omkring 18 % under år 1970 och 6,5 % under år 1971 till 36 120 resp. 38 495 milj. kr.

På grund av Sveriges åtaganden i Kennedyronden påbörjades den 1.7.1968 en sänkning av vissa tullsatser i tulltaxan. Inom industrivaruområdet berör tullsänkningarna cirka 70 % av den tullbelagda handeln mellan de viktigare handelsländerna. Tullsänkningen sker i etapper. Således avtrappades två femtedelar den 1.7.1968 och en femtedel den 1.1.1970. Resten av sänkningen avtrappas med en femtedel den 1 januari vart och ett av åren 1971 och 1972. Ungefär hälften av alla tullar skall halveras. Genomsnittligt kommer de totala tullsänkningarna att uppgå till 35—40 % av de tidigare tullsatserna. Enligt i maj 1967 företagna beräkningar väntades detta tullsänkingsprogram fullt genomfört medföra ett bortfall av tulluppbörd med omkring 300 milj. kr. för år. I maj 1967 uppgick värdet av importen under den senaste tolv månadersperioden till 23 850 milj. kr. I juni 1970 hade detta värde stigit med 42 % till 33 886 milj. kr. Importen har således ökat betydligt och förnyade beräkningar av Kennedyrondens inverkan på tulluppbörden har visat att tullbortfallet under första halvåret 1970 på grund av sänkningen av berörda tullsatser med ytterligare en femtedel torde ha uppgått till omkring 45 milj. kr. mot i fjol beräknade 40 milj. kr. Med hänsyn till den av konjunkturinstitutet beräknade ökningen av importen bör avtrappningen enligt Kennedyronden medföra en sänkning av tulluppbörden under budgetåret 1970/71 med 100 milj. kr. samt under budgetåren 1971/72 och 1972/73 med ytterligare 105 resp. 55 milj. kr.

Den slutliga avvecklingen av tullen för varor, som är berättigade till områdesbehandling enligt EFTA-konventionen genomfördes den 31.12.1966. Nuvarande uppbörd av tull belöper således i huvudsak på varor från andra länder än dem som biträtt EFTA-konventionen. Värdet av importen från andra länder än EFTA-länder utgjorde budgetåret 1969/70 63 % av det totala importvärdet.

Såsom framgår — — — var värdet av importen under budgetåren 1968/69 och 1969/70 av varor från andra länder än EFTA-länder 18 195 resp. 21 245 milj. kr. Enligt den statistiska redovisningen uppgick den debiterade tullen för denna import till 984 resp. 1 116 milj. kr. Med hänsyn till konjunkturinstitutets bedömning av konjunkturläget och vidare till bl. a. den minskning av tulluppbörden som åtagandena i Kennedyronden medför har bruttouppbörden av varor från andra länder än EFTA-länder beräknats till 1 138 milj. kr. för budgetåret 1970/71 samt till 1 113 och 1 118 milj. kr. för budgetåren 1971/72 resp. 1972/73. Även i fråga om varor som förs in från länder som biträtt EFTA-konventionen kan tull utgå. Detta gäller bl. a. i de fall då konventionens bestämmelser för tullfrihet inte iakttas eller då tull utgår även för varor som är berättigade till områdesbehandling, exempelvis maldrycker för vilka tullen dock utgår med reducerade belopp. Uppbörden av tull för varor från EFTA-länder kan för innevarande budgetår samt för budgetåren 1971/72 och 1972/73 uppskattas till resp. 65, 70 och 75 milj. kr. Uppbörden av vissa avgifter och ersättningar som redovisas som tullmedel kan beräknas till 7 milj. kr. för budgetår. Den totala bruttouppbörden av tullmedel för budgetåret 1970/71 skulle således utgöra (1 138 + 65 + 7 =) 1 210 milj. kr. För budgetåren 1971/72 och 1972/73 beräknar styrelsen bruttouppbörden av tullmedel till (1 113 + 70 + 7 =) 1 190 resp. (1 118 + 75 + 7 =) 1 200 milj. kr.

Från uppbördsbeloppen avgår restitutioner av tullmedel. Under budgetåren 1968/69 och 1969/70 uppgick dessa restitutioner till 81 resp. 77 milj. kr. För vart och ett av budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 uppskattar styrelsen restitutioner av tullmedel till 80 milj. kr.

Styrelsen beräknar nettouppbörden av tullmedel för budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 till resp. (1 210 — 80 =) 1 130, (1 190 — 80 =) 1 110 och (1 200 — 80 =) 1 120 milj. kr.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tullmedel för budgetåret 1970/71 till 1 130 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 110 000 000 kr.

Mervärdeskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln fr. o. m. skattens införande framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	2 000,0	6 900,0	8 900,0
Redovisat	1 991,2	6 741,1	.

¹ Tullverkets övergång till centraliserat uppbördsförfarande medförde att uppbörden minskade med ca 200 milj. kr.

De redovisade inkomsternas fördelning på månader och ingående komponenter för budgetåret 1969/70 och de fyra första månaderna 1970/71 framgår av nedanstående tablå:

Influten mervärdeskatt, månadsvis, milj. kr.

	Tullverkets uppbörd	Länsstyrelsernas uppbörd		Summa
		Inkomster (postgiro- konto 444)	Åter- betalning	
1969				
Juli	273	81	177	177
Aug.	201	906	214	893
Sept.	281	51	190	142
Okt.	291	829	277	843
Nov.	289	41	158	172
Dec.	332	950	247	1 035
1970				
Jan.	265	70	132	203
Febr.	280	1 262	343	1 199
Mars	330	51	189	192
April	296	848	266	878
Maj	246	37	182	101
Juni	261	916	297	880
Summa budget- året 1969/70	3 347	6 042	2 672	16 717
Juli	285	70	211	144
Aug.	299	986	238	1 047
Sept.	260	53	201	112
Okt.	327	942	289	980

¹ Tillkommer restantier med 23 milj. kr., vilket gör summa 6 740 milj. kr.

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 430) med därefter genom förordning den 29 november 1968 (nr 580) företagna ändringar skall allmän omsättningsskatt enligt mervärdeskatteprincipen erläggas till staten fr. o. m. den 1 januari 1969. Samtidigt upphörde förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt att gälla. Förordning om mervärdeskatt ändrades i vissa delar och nytrycktes i förordning den 23 maj 1969 (nr 237). Mervärdeskatten utgår med 10 % på värdet (beskattningsvärdet) av de omsatta skattepliktiga objekten och tjänsterna i varje produktions- eller distributionsled samt, i fråga om importen, på importvärdet. Enligt förordning den 6 februari 1970 (nr 4), som trädde i kraft den 9 februari 1970 höjdes skattesatsen till 14 % av beskattningsvärdet för bl. a. personbil, motorcykel, campingvagn, fartyg och fartygsmotor som ej används i yrkesmässig trafik samt televisionsmot-tagare. Den sistnämnda förordningen ändrades genom förordning den

30 oktober 1970 (nr 569), som trädde i kraft den 1 november 1970. Ändringen innebär att de ovan nämnda varorna utökas med diskmaskin, frysskåp och frysbox, kylskåp och svalskåp, elektrisk tvättmaskin och torkcentrifug, elektrisk spis samt rusdryck, med undantag av starköl, vid annan omsättning än i samband med förtäring. Dessutom innebär ändringen att skattesatsen höjs från 14 till 15 %.

Enligt förordning den 27 maj 1970 (nr 166) kommer från den 1 januari 1971 mervärdesskatten att utgå med 15 % av beskattningsvärdet för samtliga skattepliktiga varor och tjänster med undantag för monteringsfärdigt hus, för vilket skattesatsen är 9 %. Skattskyldig är den som inom landet i yrkesmässig verksamhet omsätter skattepliktig vara, byggnad eller tjänst eller till landet importerar skattepliktig vara. Mervärdesskatt utgår ej vid export, men skattskyldighet föreligger likväl för exportörer i syfte att undanröja en skattebelastning på exporterade varor och tjänster.

Med *vara* avses här materiellt ting som inte utgör mark eller byggnad. I beskattningshänseende föreligger ingen skillnad mellan råvaror och färdiga konsumtions- och kapitalvaror eller mellan nya och begagnade varor. Som skattepliktig vara räknas även växande skog, odling och annan växtlighet, när försäljning sker utan samband med avyttring av marken, samt avverkningsrätt och annan jämförlig rättighet, rätt att ta jord, sten eller annan naturprodukt, rätt till jakt, fiske eller bete, rätt till fotografisk bild eller sådan film som avser reklam, information eller undervisning.

Från skatteplikt för vara har undantagits vissa fartyg och luftfartyg, viss krigsmateriel till staten, vissa läkemedel, elektrisk kraft, värme, gas och annat bränsle för uppvärmning eller energialstring, allmänna nyhetstidningar och vissa andra publikationer, vissa konstverk, begagnad personbil, när sådan bil omsätts inom landet, vissa importvaror, vatten från vattenverk samt varulager, inventarier och andra tillgångar, när överlåtelse sker i samband med överlåtelse av verksamheten, fusion eller liknande förfarande.

Byggnad är skattepliktig, när den utgör lagertillgång i byggnadsförelse. Med lagertillgång avses här sådana byggnader som byggnadsföretagare uppför i egen regi för försäljning.

Tjänst är skattepliktig, när tjänsten avser

1. skattepliktig vara och innefattar tillverkning på beställning, uthyrning, servering, formgivning, montering, reparation, kontroll, analys, underhåll, ändring eller rengöring,

2. mark och innefattar undersökning, planering, jordförbättring, schaktning, sprängning, borrning, dränering eller utfyllning,

3. växande skog, odling eller annan växtlighet och innefattar röjning, plantering, uppskattning, märkning, gödsling, beskärning, gallring, avverkning eller växtskydd,

4. byggnad, annan anläggning, som enligt förordningen om mervärdeskatt utgör fastighet, stängsel eller dylikt och innefattar uppförande, anläggande, rivning, reparation, ändring eller underhåll,

5. projektering, ritning, konstruktion eller därmed jämförlig tjänst beträffande mark, byggnad eller annan anläggning som enligt förordningen om mervärdeskatt utgör fastighet,

6. transport av vara eller förmedling av sådan tjänst,

7. rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande verksamhet,

8. automatisk databehandling eller skrivbyråverksamhet,

9. reklam eller annonsering.

Skatteplikt för tjänsteprestationer föreligger således ej för bl. a. banktjänster, försäkringstjänster, sjukhusvård, undervisning, tjänster tillhandahållna av läkare, tandläkare, advokater, revisorer och frisörer. Vidare faller resetjänster och hela nöjesområdet utanför skatteplikten.

Mervärdeskatten utgår med viss procentsats av beskattningsvärdet. Detta värde utgörs i princip av det pris eller vederlag, som kunden i varje särskilt fall betalar eller faktureras, med skattens belopp inräknat. I vissa särskilda fall utgår skatten på reducerade beskattningsvärden. Sålunda utgör beskattningsvärdet endast 60 % av totala vederlaget eller saluvärdet inklusive skatt i fråga om försäljning eller uttag av byggnad eller monteringsfärdigt hus, servring, rumsuthyrning i hotellrörelse eller liknande, byggnads- och anläggningsentreprenader eller andra tjänster som avser fastighet. Vidare utgör beskattningsvärdet endast 20 % av totala vederlaget inklusive skatt i fråga om arbeten som avser yttre vatten- och avloppsledning, väg, gata, bro, spåranläggning, flygfält, hamn, kanal eller annan farled samt tjänster som tillhandahålls av arkitekter, byggnadskonsulenter och liknande.

Skattesatsen 10 % på priset inklusive skatt motsvarar ett pålägg av ca 11,11 % på priset före skatt. Reduceringsreglerna motsvarar ett faktiskt skatteuttag av 6 % resp. 2 % på priset inklusive skatt. Detta motsvarar ett pålägg av ca 6,38 % resp. ca 2,04 % på priset före skatt. Skattesatsen 15 % motsvarar ett pålägg av ca 17,65 % på priset före skatt. Vid tillämpning av reduceringsreglerna blir pålägget 9,89 % resp. 3,09 % på priset före skatt.

Redovisning av mervärdeskatt skall ske löpande för bestämda redovisningsperioder. Varje sådan period är en sluten enhet och varje redovisning avser således slutlig skatt. Enligt reglerna om skattskyldighetens inträde, skall skatt redovisas antingen på grundval av influtna kontanta likvider under varje redovisningsperiod, s. k. kontantmässig redovisning, eller på grundval av uppkomna fordringar enligt faktureringen under redovisningsperiod, s. k. bokföringsmässig redovisning. Redovisningsskyldighet föreligger inte så länge det kan antas att den skattepliktiga omsättningen under närmast följande tolv månadersperiod inte kommer

att överstiga 10 000 kr. Den som är skattskyldig för omsättning inom landet skall anmäla sig för registrering hos länsstyrelsen i det län, där den verksamhet drivs som anmälan avser. Om någon driver flera verksamheter skall särskild registreringsanmälan göras för var och en av dem. Om verksamheten saknar fast driftställe anses den bedriven i det län där den skattskyldige är bosatt. Varje skattskyldig som inte är undantagen från redovisningsskyldighet skall utan anmaning deklarera mervärdeskatt för varje verksamhet för vilken han har blivit särskilt registrerad. Deklaration skall lämnas för varje redovisningsperiod under vilken verksamheten drivs. Därvid skall den skattskyldige uppge all den skatt, som belöper på hans skattepliktiga omsättning inom landet under resp. period, s. k. utgående skatt. Från summan utgående skatt, får han i deklARATIONEN dra av all den skatt som hans leverantörer påfört honom för inköp av varor, tjänster etc. för den skattepliktiga verksamheten under perioden, dvs. avdrag får ske för ingående skatt. Den skattskyldige är således redovisningsskyldig till staten för skillnaden mellan utgående och ingående skatt. Redovisningsperiod omfattar i regel två kalendermånader. Perioderna är januari och februari, mars och april, maj och juni, juli och augusti, september och oktober samt november och december. För mindre verksamheter kan dock redovisningsperiod fastställas till fyra, sex eller tolv månader. Enligt anvisningarna skall överskjutande skatt återbetalas skyndsamt. Detta har medfört att företag som konstant redovisar skatt att återfå beviljats redovisningsperiod omfattande endast en kalendermånad. De företag det här gäller är huvudsakligen sådana som säljer större delen av sin produktion på export samt apotek. Deklaration skall lämnas till länsstyrelsen i registreringslänet senast den 5 i andra månaden efter utgången av den redovisningsperiod, som deklARATIONEN avser. Skatt för viss redovisningsperiod förfaller till betalning den dag då deklARATIONEN senast skall lämnas (dvs. den 5 i andra månaden efter periodens utgång). Betalning sker genom insättning på särskilt postgirokonto. Återbetalning av skatt görs av länsstyrelserna. Belopp att återfå under 1 000 kr. avräknas mot skatt att betala vid senare redovisningsperiod.

Som tidigare nämnts skall mervärdeskatt erläggas även vid all import av skattepliktiga varor. Som skattskyldig räknas den som i tullhänseende är att betrakta som varuhavare. Skatten fastställs och upp bärs av tullverket.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1970 har generaltullstyrelsen beträffande beräkningen av bl. a. mervärdeskatten framhållit följande:

”Mervärdeskatt skall erläggas vid all import av skattepliktiga varor. Skatten utgår med viss procent av beskattningsvärdet. Fr. o. m. den 1.1.1971 kommer skattesatsen att vara 15 %. På vissa varor, exempel-

vis bilar, lustbåtar och televisionsapparater, höjdes skatten den 9.2.1970 till 14 % och den 1.11.1970 till 15 %. Från och med sistnämnda tidpunkt ökade också skatten på vissa hushållskapitalvaror till 15 %. Beskattningsvärdet utgörs vid införsel av varans tullvärde (cif-värde) med tillägg av tull och annan skatt eller avgift, som tas ut vid importtillfället, inklusive mervärdesskatt. I vissa fall utgår skatten på reducerade beskattningsvärden, bl. a. för monteringsfärdiga trähus. Importen av varor med reducerat beskattningsvärde är ej så omfattande att den påverkar uppbördsalkylen. Den oreducerade skattesatsen är för närvarande 10 %, utom för vissa varor, såsom personbilar, lustbåtar, televisionsmottagare och vissa hushållskapitalvaror, för vilka skattesatsen är höjd till 15 %.

Skattesatserna 10 och 15 % motsvarar 11,11 resp. 17,65 % när skatten beräknas på en varas pris före pålägget av mervärdesskatt. Bortsett från den förhöjda skatten på vissa varor kommer således uttaget för mervärdesskatt den 1.1.1971 att öka med nära 60 %.

Enligt den av statistiska centralbyrån publicerade allmänna månadsstatistiken uppgick under månaderna juli—december 1969 värdet av importen (cif-värdet) till sammanlagt 15 778 milj. kr. Under samma tid debiterades i tullverket mervärdesskatt med 1 663 milj. kr. Den debiterade mervärdesskatten motsvarade således för nämnda period 10,5 % av importvärdet.

Den från och med den 9.2.1970 förhöjda mervärdesskatten för bilar etc. beräknas under andra halvåret 1970 öka skatteuppbörden med 35 milj. kr. Under denna tid påverkas däremot inte uppbörden nämnvärt av höjningarna den 1.11.1970, eftersom större delen av skatten debiteras kreditvaruhavare med cirka sex veckors kredit.

Om importens sammansättning ur mervärdesskattesynpunkt antas bli densamma som under sista halvåret 1969 kan mervärdesskatten antas komma att från och med den 1.1.1971 motsvara 16,7 % av värdet.

Tullverkets nettouppbörd av mervärdesskatt under tiden juli—september 1970 uppgick till 843 milj. kr.

Såsom förut nämnts har konjunkturinstitutet beräknat det totala importvärdet för åren 1970 och 1971 till 36 120 resp. 38 495 milj. kr. Med stöd härav har importvärdet för budgetåret 1970/71 beräknats till 37 500 milj. kr. Vid i stort sett oförändrad ökningstakt kan importvärdena för budgetåren 1971/72 och 1972/73 uppskattas till 40 000 resp. 42 000 milj. kr.

Med utgångspunkt från dessa importvärden kan uppbörden av mervärdesskatt under budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 beräknas till resp. 4 900, 6 700 och 7 000 milj. kr. Därvid har för budgetåret 1970/71 tagits hänsyn till att skatten på vissa varor är förhöjd under andra halvåret 1970 (+ 35 milj. kr.) och att verkan av skattehöjningen den 1.1.1971 kommer att fördröjas av uppbördstekniska skäl (— 300 milj. kr.).

Med hänsyn till att de restituerade beloppen av mervärdesskatt är synnerligen små i förhållande till uppbörden har styrelsen ansett sig kunna bortse därifrån vid beräkningen av uppbördens storlek.”

Riksrevisionsverket har vid beräkning av mervärdesskatten för budgetåren 1970/71 och 1971/72 använt en metod som beskrivs i det följande.

Grundunderlag har varit nettoinflödet per 2-månadersperiod för budgetåret 1969/70. Dessa siffror har justerats för:

1. Avdrag för ingående byggnadslager som gjorts av de skattskyldiga. Dessa avdrag har antagits minska inflödet för perioderna juli—augusti och september—oktober med 50 milj. kr. vardera.

2. Höjningen av mervärdesskatten i februari 1970 till 14 % på vissa kapitalvaror har antagits öka nettoinflödet för mars—april 1970 t. o. m. januari—februari 1971 med 25 milj. kr. per period.

3. Tullens omläggning till centraliserat uppbördssystem har beräknats minska inflödet med totalt 200 milj. kr., varav 25 milj. kr. i juli 1970. Det har antagits att tullens momsuppbörd för de övriga berörda månaderna fördelar sig proportionellt mot införseln. De 175 milj. kr. som bortfaller 1969/70 fördelar sig då med 46 milj. kr. på perioden mars—april och med 129 milj. kr. på perioden maj—juni.

För att få ett beräkningsunderlag för framskrivning har utfallsifferorna för 1969/70 justerats på så sätt att byggnadslageravdragen lagts till, momshöjningen till 14 % dragits av och tullminskningen lagts till. Efter dessa justeringar har man sålunda erhållit ett beräkningsunderlag för 1969/70. Detta har skrivits fram med en procentuell ökning som erhållits enligt följande:

Totala lönesumman har, jämfört med föregående år, antagits öka för 1970 med 11,5 %, för 1971 med 10,0 % och för 1972 med 7 %. På basis härav har, i samarbete med konjunkturinstitutet, därefter ökningen i konsumtion av mervärdesskattepliktiga varor och tjänster bestämts till, för år 1970 8,5 % och för år 1971 10 %. För år 1972 uppskattas ökningen till 6 %.

För att få med höjningen av mervärdesskatten från 10 till 15 % den 1.1.1971 har följande modell använts:

Skatteinflödet viss period = $(0,10 + 0,5 \cdot 1,10) \times$ inflödet motsvarande period föregående år.

Det har antagits att effekten av skatthöjningen släpar efter en period.

På ovan beskrivna sätt har beräkningsunderlaget för 1969/70 skrivits fram till 1970/71 och 1971/72. För budgetåret 1970/71 har dessutom följande korrigeringar gjorts:

1. För höjningen till 14 % den 9 februari 1970 har sammanlagt 100 milj. kr. lagts till

2. För bortfallet vid tullens omläggning har 25 milj. kr. dragits ifrån

3. För höjningen till 15 % den 1 november 1970 har 50 milj. kr. lagts till.

I nedanstående tablå redovisas resultaten av beräkningarna i milj. kr. I tablå har hänsyn ej tagits till förskjutningar mellan uppbördsperioderna, som orsakas av den höjda skatten.

Månad för skatteinflöde	Utfall 1969/70	Beräknat 1970/71	Beräknat 1971/72
Juli — aug.	1 071	1 191	1 965
Sept. — okt.	985	1 092	1 761
Nov. — dec.	1 207	1 355	2 162
Jan. — febr.	1 402	1 576	2 510
Mars — april	1 071	1 810	1 919
Maj — juni	981	1 782	1 889
Restantier	23	50	70
Summa	6 740	8 856	12 276

¹ Utfallssiffror

Under hänvisning till ovanstående beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln mervärdeskatt för budgetåret 1970/71 till 8 860 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 12 300 000 000 kr.

Särskilda varuskatter

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	390,0	365,0	415,0	410,0	415,0
Redovisat	368,1	384,5	394,0	393,1	.
Därav					
Skatt på choklad och konfektyrvaror	197,7	207,7	211,3	216,6	
Skatt på tekniska preparat	89,8	92,9	98,8	95,6	.
Försäljningsskatt	54,2	54,8	52,1	48,0	.
Pälsvaruskatt ¹	8,5	9,6	11,5	10,0	.
Särskild varuskatt på importerade varor ²	17,9	19,6	20,4	22,8	.

¹ Omfattar även importerade pälsvaror.

² Exkl. pälsvaror.

Särskild varuskatt utgår enligt förordning den 25 maj 1941 (nr 251), som omtrycktes i förordning den 25 november 1960 (nr 612) med där- efter företagna ändringar.

Enligt förordning den 9 april 1965 (nr 76) utgår särskild varuskatt fr. o. m. den 1 juli 1965 med 50 % på choklad- och konfektyrvaror, puder, nagellack och likartade skönhetsmedel samt på parfym, hårvatten etc. I proposition den 23 oktober 1970 (nr 178) föreslås en omläggning fr. o. m. den 1 januari 1971 av den särskilda varuskatten från nuvarande värdebeskattnings till en viktbeskattnings med en enhetlig skattesats om 2 kr. 20 öre per kg av varans vikt beträffande choklad- och konfektyrvaror.

I samband med den provisoriska lösningen av vissa problem för livsmedelsindustrin till följd av Sveriges anslutning till EFTA infördes genom förordning den 3 juni 1960 (nr 258) utjämningskatt på vissa

choklad- och konfektyrvaror samt på wafers och biscuits. Fr. o. m. den 1 juli 1966 höjdes utjämningskatten enligt förordning den 27 maj 1966 (nr 224) från 50 öre till 60 öre för kilogram av de skattepliktiga varorna.

Genom förordning den 16 december 1966 (nr 656) med därefter företagen ändring genom förordning den 12 december 1969 (nr 716) infördes fr. o. m. den 1 januari 1967 utjämningskatt på öl av typ B och starköl. För öl av typ B utgår skatten med 5 öre per liter och för starköl med 6 öre per liter.

Enligt förordning den 6 juni 1968 (nr 360) utgår utjämningskatt för vissa slag av mandelmassa med 35 öre för kilogram fr. o. m. den 1 juli 1968.

Genom förordning den 30 juni 1943 (nr 477), som i sin helhet med vissa ändringar omtrycktes i förordning den 25 mars 1960 (nr 118), utgår särskild pälsvaruskatt, dels i form av en styckeskatt på inom riket yrkesmässigt beredda, lösa pälskinn och dels i form av en värdeskatt för vissa till riket införda pälsvaror m. m. Gällande styckeskatter framgår av Kungl. Maj:ts kungörelse den 14 augusti 1970 (nr 507). Värdeskatten utgår fr. o. m. 1962 med procenttal varierande från 2 till 10 %.

Enligt förordning den 25 november 1960 (nr 615) utgår försäljningskatt fr. o. m. den 1 januari 1961 med 20 % för guldsmedsvaror dock att minimiskatten per kalenderår för registrerad försäljare med skattepliktig försäljning skall utgöra 1 200 kr. För mattor utgår försäljningskatten med likaledes 20 %, vartill kommer särskild skatt för importerade mattor varierande mellan 1 000 kr. och 10 000 kr. för 100 kg. Minimiskatten per år utgör 1 200 kr. i det fall försäljningen enbart avser egen tillverkning och eljest 3 600 kr.

Varuskatterna uppbärs av kontrollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket) vid tillverkning resp. försäljning inom riket samt vid import av hos kontrollstyrelsen registrerad importör och av generaltullstyrelsen vid import av annan än hos kontrollstyrelsen registrerad importör.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen beräknat de inkomster, som uppbärs av styrelsen, för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 361 resp. 360 milj. kr. Styrelsen har beträffande beräkningarna anfört:

”a) Särskild varuskatt och utjämningskatt på choklad- och konfektyrvaror, biscuits och wafers samt vissa fondant- och liknande massor inflöt under budgetåret 1969/70 till kontrollstyrelsen med 216,6 milj. kr., vilket innebär en ökning från föregående budgetår med 2,5 %. Inkomsten under månaderna juli—oktober 1970 uppgick till 61,0 milj. kr. eller 3 % mera än under samma tid 1969. Vid oförändrad ökningstakt kan inkomsten för hela budgetåret 1970/71 beräknas till 223 milj. kr.

Under förutsättning av riksdagens bifall till prop. 1970: 178 angäen-

de övergång från värdeskatt till viktskatt på här ifrågavarande område kommer från och med instundande årsskifte att tillämpas en enhetlig viktskatt om 2,20 kr. per kilogram. Denna skattesats har beräknats ge samma skatteutfall som nuvarande värdeskatt, men innebär dock en viss osäkerhetsfaktor.

Med hänsyn till bl. a. denna osäkerhet och då konsumtionen i kilogram räknat varit tämligen konstant under de senaste åren, synes inkomsten för budgetåren 1971/72 och 1972/73 inte böra beräknas till mer än 225 milj. kr. för vardera året.

b) Särskild varuskatt på tekniska preparat har under budgetåret 1969/70 influtit med 95,6 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1970 med 28,0 milj. kr. Dessa belopp innebär minskning från året innan med 3 resp. 6 %. Tidigare hade skatteinkomsten under en längre följd av år ökat med 5 à 10 % årligen.

Med nuvarande utvecklingstendens kommer skatteutfallet för budgetåret 1970/71 att stanna vid ca 90 milj. kr. Så småningom bör dock en viss stabilisering kunna förväntas. Inkomsten för vart och ett av budgetåren 1971/72 och 1972/73 synes därför böra uppskattas till oförändrat 90 milj. kr.

c) Försäljningsskatt på guldsmedsarbeten och knutna mattor inflöt under budgetåret 1969/70 med 48,0 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1970 med 13,6 milj. kr. Tendensen har under en följd av år varit sakta fallande.

Intäkten torde på grund härav kunna anges till 44 milj. kr. för budgetåret 1970/71, 41 milj. kr. för budgetåret 1971/72 och 37 milj. kr. för budgetåret 1972/73.

d) Pälsvaruskatt, avseende inom landet beredda skinn, har under budgetåret 1969/70 influtit med 3,5 milj. kr. Denna skatt har under en längre följd av år gett en tämligen konstant inkomst av 3 à 4 milj. kr., varför inkomsten under vart och ett av budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 kan väntas komma att uppgå till 4 milj. kr.”

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket anfört följande:

”För de till särskilda varuskatter hörande avgiftsslagen särskild varuskatt, pälsvaruskatt, försäljningsskatt, utjämningskatt och chokladutjämningsavgift redovisade tullverket under sistförflutna budgetår en nettouppbörd av sammanlagt 29,3 (13,0 + 6,5 + 0,6 + 8,6 + 0,6) milj. kr. Under de tre första månaderna av innevarande budgetår har flutit in netto 6,4 milj. kr., vilket är omkring 11 % mindre än under samma tid år 1969.

Styrelsen beräknar den till tullverket inflytande uppbörden av särskilda varuskatter för vart och ett av budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 till 30 milj. kr.”

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebär en sammanlagd inkomst på titeln särskilda varuskatter under budgetåren 1970/71 och 1971/72 på 391 resp. 390 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln särskilda varuskatter för budgetåret 1970/71 till 391 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 390 000 000 kr.

Omsättningsskatt på motorfordon

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	530,0	350,0	350,0	480,0	525,0
Redovisat	314,0	309,3	424,9	469,2	

Omsättningsskatt på motorfordon utgår enligt förordning den 23 november 1956 (nr 545), som trädde i kraft den 1 december 1956, i vissa fall när fordonet av tillverkare eller registrerad importör levereras till köpare eller uttas från rörelse utan samband med försäljning. För skattepliktigt fordon som införts till riket av annan än registrerad importör utgår omsättningsskatt, när fordonet införs i riket. Skattepliktiga fordon är personbilar, sådana med skåp-, stationsvagns- eller personbils-karosseri utrustade lastbilar, vilkas tjänstevikt ej överstiger 1 800 kg, samt motorcyklar, allt i den mån fordonen icke tidigare är eller varit upptagna i bilregister.

För personbilar och lastbilar skall omsättningsskatten utgå med det antal kronor som motsvarar viss procent av det tal, vilket anger fordonets tjänstevikt uttryckt i kilogram. Detta procenttal, som fr. o. m. den 1 januari 1966 utgick med 155 %, höjdes genom förordning den 15 november 1968 (nr 532) till 190 % fr. o. m. den 20 november 1968. För bilar med högre tjänstevikt än 1 600 kg skall därjämte tillägg göras med visst belopp för varje fullt femtiotal kilogram, varmed tjänstevikten överstiger 1 600 kg. Detta belopp höjdes genom nyssnämnda förordning från 195 kr. till 240 kr. Skatten avrundas i förekommande fall till närmast lägre helt tiotal kronor. Genom förordning den 18 april 1969 (nr 71) höjdes skatten för motorcyklar fr. o. m. den 1 maj 1969 från 225 till 350 kr. om tjänstevikten ej överstiger 75 kg, från 335 till 460 kr. för tjänstevikt mellan 75 och 160 kg samt eljest från 505 till 700 kr.

Inkomsterna på titeln redovisas av kontrollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket) och generaltullstyrelsen.

Kontrollstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse beträffande omsättningsskatt på motorfordon anfört följande:

”Denna skatt inbringade under budgetåret 1969/70 462,4 milj. kr. Under tiden juli—oktober 1970 har influtit 115,4 milj. kr. Under motsvarande tid föregående år inflöt 126,2 milj. kr. Minskningen utgör 8,6 %. Denna torde bero på förhållandena på kreditmarknaden och på höjningen av mervärdesskatten på nya bilar den 1 februari 1970.

Enligt uppgifter inhämtade från bilbranschen beräknas att försäljningen av accisbelagda fordon skall uppgå till 205 000 à 210 000 under 1970. För 1971 räknar man med en något lägre siffra, 200 000 à 205 000. Under 1972 kan siffran eventuellt åter stiga något.

Med hänsyn härtill och då skatten per bil för närvarande beräknas

uppgå till ca 2 100 kr., beräknar kontrollstyrelsen intäkten till för budgetåret 1970/71 430 milj. kr., för budgetåret 1971/72 430 milj. kr. samt för budgetåret 1972/73 450 milj. kr.”

General tullstyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 beräknat uppbörden för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 6 resp. 7 milj. kr.

Riksrevisionsverket uppskattar nyregistreringen av personbilar till 205 000 st. 1970, 210 000 st. 1971 och 230 000 st. 1972. Medelskatten per personbil uppgår till f. n. 2 100 kr.

Med ledning härav beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på titeln omsättningsskatt på motorfordon för budgetåret 1970/71 till 436 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 461 000 000 kr.

Tobaksskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	1 260,0	1 500,0	1 500,0	1 570,0	1 760,0
Redovisat	1 348,6	1 489,8	1 522,7	1 606,7	.

Enligt förordning den 16 juni 1961 (nr 394) med därefter senast genom förordning den 6 februari 1970 (nr 5) företagna ändringar utgår tobaksskatt med vissa efter varans myckenhet bestämda belopp. För cigarrer och cigariller samt cigaretter utgår skatt enligt följande sammanställning.

		Vikt för 1 st. gram	Belopp för 1 st. öre
Cigarrer och cigariller	I	t. o. m. 1,7	12,0
	II	över 1,7 t. o. m. 3,0	15,7
	III	» 3,0 » 5,0	18,6
	IV	» 5,0	26,0
Cigaretter	I	t. o. m. 0,85	11,9
	II	över 0,85 t. o. m. 1,20	16,9
	III	» 1,20 » 1,55	21,4
	IV	» 1,55 » 1,90	25,4
	V	» 1,90	29,4

Tobaksskatt för röktobak, tuggtobak och snus utgår med 64: 00, 21: 60 resp 9: 10 kr. för kilogram. För cigarrcttpapper och cigaretthylsor utgår skatt med 5 öre för varje påbörjad längd av 100 mm av ett blad eller en hylsa för framställning av en cigarrctt.

Den som inom riket tillverkar tobaksvaror, cigarrcttpapper eller cigaretthylsor för försäljning är skyldig att vara registrerad hos kon-

trollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket) och den som för återförsäljning till riket inför tobaksvaror må efter ansökan registreras hos kontrollstyrelsen. Beskattningsmyndigheter är ifråga om vara som av annan än registrerad införts till riket generaltullstyrelsen och i övriga fall kontrollstyrelsen.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen beträffande tobaksskatt anfört följande:

”Under budgetåret 1969/70 har tobaksskatt influtit med 1 601,1 milj. kr.

Skattesatserna höjdes fr. o. m. den 9 februari 1970 för cigarrer och cigariller samt cigaretter och röktobak. Skattehöjningen utgjorde för cigaretter av skatteklass I 2 öre per styck och för cigaretter av skatteklass II 1,5 öre per styck.

Den kraftiga ökningen av konsumtionen av cigaretter i lägre skatteklass (klass I) har fortsatt som framgår av nedanstående översikt:

Budgetår	Cigaretter av skatteklass I		Cigaretter av skatteklass II och högre	
	Antal (milj. st.)	Procentuell andel av totala konsumtionen	Antal (milj. st.)	Procentuell andel av totala konsumtionen
1966/67	600	6,7	8 400	93,3
1967/68	1 400	15,6	7 600	84,4
1968/69	2 400	24,5	7 400	75,5
1969/70	3 300	31,7	7 100	68,3

Kontrollstyrelsen har från bl. a. Svenska Tobaks AB inhämtat uppgifter om den skatt som beräknas komma att inlevereras till statsverket under innevarande och följande två budgetår. Med ledning av sålunda inhämtade uppgifter beräknar styrelsen inkomsten av tobaksskatt under budgetåret 1970/71 till 1 660 milj. kr., under budgetåret 1971/72 till 1 670 milj. kr. och under budgetåret 1972/73 till 1 680 milj. kr.”

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat de av styrelsen redovisade inkomsterna av tobaksskatt till 3 milj. kr. för vardera budgetåret 1970/71 och 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tobaksskatt för budgetåret 1970/71 till 1 663 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 673 000 000 kr.

Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	24,0	25,0	25,0	25,0	30,0
Redovisat	30,5	25,2	25,4	36,2	.

Inkomsterna från partihandelsbolag hänför sig i första hand till aktiebolaget Vin- & Spritcentralen jämte vissa agentbolag.

I sin förenämnda skrivelse har kontrollstyrelsen meddelat, att inlevrancererna av vinstmedel enligt uppgift från aktiebolaget Vin- & Spritcentralen beräknas till 35 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 30 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag för budgetåret 1970/71 till 35 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 30 000 000 kr.

Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	50,0	50,0	50,0	50,0	50,0
Redovisat	50,9	50,6	52,8	53,1	.

Detaljhandeln med rusdrycker handhas av ett för hela riket gemensamt företag, Systembolaget AB.

Beträffande rusdrycksförsäljningsmedlen av detaljhandelsbolag har kontrollstyrelsen i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket meddelat, att vinstinleveransen till statsverket under vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas uppgå till 53 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag för budgetåret 1970/71 till 53 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 53 000 000 kr.

Skatt på sprit

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	1 800,0	1 800,0	1 950,0	1 825,0	1 935,0
Redovisat	1 731,5	1 787,2	1 837,4	1 900,2	.

Skatt på sprit utgår enligt förordning den 24 maj 1957 (nr 209) med däri senast genom förordning den 30 oktober 1970 (nr 570) företagna ändringar.

För spritdrycker utgår omsättningskatt dels med en grundavgift för liter dels ock med en procentavgift. Grundavgiften utgör fr. o. m. den

1 november 1970 42 öre för varje hel volymprocent alkohol. Procentavgiften motsvarar 50 % av utminuteringspriset, vilket utgörs av det belopp, som, skatten inräknad, betingas vid varornas utminuterung.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen anfört följande:

”Skatt på sprit inflöt under budgetåret 1969/70 med 1 900,2 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1970 med 652,3 milj. kr.

Efterfrågan på spritdrycker har under de tre första kvartalen 1970 visat en uppåtgående tendens. Den procentuella uppgången jämfört med 1969 var under första halvåret 1970 3,6 % och under tredje kvartalet 5,4 %. Denna tendens kommer nu med säkerhet att brytas till följd av de fr. o. m. innevarande månad ändrade beskattningsreglerna för spritdrycker och vin. Beskattningen av maltdrycker, som senast höjdes i februari 1970, har denna gång lämnats oförändrad. Fr. o. m. 1971 kommer dock höjningen av mervärdesskatten, som redan nu tillämpas på spritdrycker och vin, att drabba även maltdryckerna.

Vid beräkningen av skatteinkomsten för återstoden av innevarande budgetår bör beaktas att skatten på sprit (och vin) inlevereras till statsverket först månaden efter den då varorna levererats från spritcentralen till systembolaget. Enligt uppgift från systembolaget har omsättningen i systembutikerna under oktober varit ungefär dubbelt så stor som normalt. Detta torde betyda att man i varje fall beträffande spritdrycker försett sig med varor för en månad framåt. En dylik ’upp-laddning’ medför sannolikt en viss överkonsumtion under tiden närmast efter inköpen. Av betydelse för skatteutfallet är vidare, att systembutikernas lager var starkt reducerade den 1 november och att påfyllningen följaktligen måste ske till de nya priserna.

Om beskattningen inte ändrats hade den sammanlagda skatteinkomsten under november och december kunnat anges till 347 milj. kr. Detta belopp får nu med hänsyn till anförda förhållanden höjas till förslagsvis 375 milj. kr.

För den andra hälften av innevarande budgetår kan förutses en lägre konsumtionsvolym men i gengäld en högre skatteinkomst per liter. Att uppskatta denna konsumtionsvolym är i nuvarande läge tämligen vanskligt.

Under första halvåret 1970 inlevererades i skatt på sprit 953,1 milj. kr. Motsvarande kvantitet var 26,20 milj. liter. Vid oförändrad pris- och inkomstutveckling hade man för första halvåret 1971 kunnat räkna med en 5 % större kvantitet eller 27,5 milj. liter. Nu stiger emellertid det genomsnittliga utminuteringspriset med 14 %, varav 5 % faller på mervärdesskatten och 9 % på spritskatten. Då priselasticiteten på spritdrycker enligt nyligen utförda undersökningar torde vara något större än man tidigare räknat med eller omkring —1,0, skulle man under förutsättning av oförändrad köpkraft från allmänhetens sida kunna vänta sig en minskning av den försålda volymen med ävenledes 14 %. Den totala volymen skulle då komma att stanna vid 23,6 milj. liter. Vad inkomstutvecklingen beträffar förutser konjunkturinstitutet i sin senaste höstrapport en ökning av den reala disponibla inkomsten från 1970 till 1971 med knappt 2 %. Ifrågasvarande volym skulle med hänsyn härtill kunna anges till ca 24 milj. liter. Skatten per liter som för

första halvåret 1970 uppgick till 36,38 kr. stiger till 39,65 kr. och motsvarande skatteinkomst skulle följaktligen bli $(39,65 \times 24 =)$ 951,6 milj. kr. eller obetydligt mera än under samma tid 1970. Inkomsten under hela budgetåret skulle följaktligen kunna anges till $(652,3 + 375 + 951,6 =)$ 1 979 milj. kr.

Sedan efterfrågan hunnit stabilisera sig efter den nu genomförda skattechöjningen får man erfarenhetsmässigt räkna med en mindre ökning av försäljningsvolymen. Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten av skatt på sprit till 1 980 milj. kr. under budgetåret 1970/71, 2 000 milj. kr. under budgetåret 1971/72 och 2 050 milj. kr. under budgetåret 1972/73.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på sprit för budgetåret 1970/71 till 1 980 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 2 000 000 000 kr.

Skatt på vin

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	165,0	175,0	205,0	225,0	235,0
Redovisat	171,7	190,7	211,2	225,2	.

Enligt förordning den 24 maj 1957 (nr 209) utgår omsättningsskatt för vin dels med en grundavgift för liter dels ock med en procentavgift. Grundavgiften utgår senast genom förordning den 30 oktober 1970 (nr 570) med 4 kr. 40 öre för vin med en alkoholhalt överstigande 14 volymprocent (starkvin) samt med 92 öre för annat vin (lättvin). Procentavgiften motsvarar 36 % av utminuteringspriset, vilket utgörs av det belopp, som, skatten inberäknad, betingas vid varornas utminuteri. För inom landet tillverkat vin utgår omsättningsskatt dessutom med en särskild tillverkningsavgift av 50 öre för liter, om vinets alkoholhalt överstiger 14 volymprocent eller vinet är mousserande eller därmed jämförligt, men eljest av 20 öre för liter.

I sin förnämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av skatt på vin anfört följande:

”Skatt på vin inflöt under budgetåret 1969/70 med 225,2 milj. kr. och under tiden juli—oktober 1970 med 72,9 milj. kr.

Tendensen i vinförsäljningen är sedan flera år tillbaka uppåtgående. Denna uppgång har huvudsakligen gällt lättvinerna som numera svarar för ca 80 % av hela vinkonsumtionen. För de tre första kvartalen 1970 visar lättvinskonsumtionen uppgång med 13 % och starkvinskonsumtionen med 3 %. Starkvinernas andel av skatteinkomsten av vin uppgår till ca 45 %.

Skattechöjningen på vin den 1 november 1970 beräknas medföra en prisstegring med i genomsnitt 12 % för starkvin och 10 à 11 % för lättvin.

Vid bibehållna skattesatser hade inkomsten för hela budgetåret

1970/71 kunnat anges till 243 milj. kr., vilket belopp baserats på antagandet att inkomsten under tiden juli—oktober normalt motsvarar 30 % av inkomsten under budgetåret i dess helhet.

Då efterfrågan på vin erfarenhetsmässigt är minst lika känslig för pris- och inkomstförändringar som efterfrågan på spritdrycker, torde man på längre sikt inte få vänta sig någon ökad skatteinkomst av den nu genomförda skatteskärpningen på vin. På samma sätt som när det gäller spritdrycker torde dock lagringsköpen under oktober medföra en engångsökning av skatteinkomsten till förslagsvis 250 milj. kr.

Vad fortsättningen beträffar, får man i brist på närmare hållpunkter anta att skatteintäkten kommer att öka i ungefär samma takt som hittills eller med ca 15 milj. kr. per år. Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten till 250 milj. kr. under budgetåret 1970/71, 265 milj. kr. under budgetåret 1971/72 och 280 milj. kr. under budgetåret 1972/73."

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på vin för budgetåret 1970/71 till 250 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 265 000 000 kr.

Skatt på malt- och läskedrycker

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	270,0	335,0	360,0	450,0	625,0
Redovisat	309,8	347,8	402,7	474,8	.
Däruv					
Maltdrycker	221,0	259,5	308,3	373,0	
Läskedrycker	88,8	88,3	94,4	101,8	

Skatt på malt- och läskedrycker utgår jämlikt förordning den 27 maj 1960 (nr 253) med ändring den 6 februari 1970 (nr 6) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker. Allt efter alkoholstyrkan indelas maltdryckerna i fyra grupper enligt följande sammanställning.

Maltdryck	Viktprocent alkohol		Skatt per liter Kr.
	Över	Högst	
Lättöl		1,8	0: 12
Öl typ A	1,8	2,8	0: 60
Öl typ B	2,8	3,6	1: 30
Starköl	3,6		2: 00

Skatt på läskedrycker utgår med 33 öre för liter.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av skatt på malt- och läskedrycker anfört följande:

"Under de tre senaste budgetåren har skatten på malt- och läskedrycker influtit med följande belopp i milj. kr.

Budgetår/ månader	Malt- drycker	Därav				Läske- drycker	Sum- ma	Beräk- nat i riks- staten
		stark- öl	öl typ B	öl typ A	lagrat lättöl			
1967/68	259,5	38,9	172,5	46,4	1,7	88,3	347,8	335
1968/69	308,3	39,7	225,2	41,2	2,2	94,4	402,7	360
1969/70	373,0	48,2	283,4	38,8	2,6	101,8	474,8	450
juli—okt.								
1968	111,0	16,4	77,1	16,7	0,8	35,4	146,4	
1969	135,0	17,4	102,5	14,2	0,9	37,9	172,9	
1970	179,5	21,8	139,8	16,8	1,1	35,7	215,1	

Inkomsten under juli—oktober 1970 är 24 % större än under samma tid 1969. Denna ökning som uteslutande härrör från maldryckerna, får ses mot bakgrund av skatthöjningen på maldrycker i februari 1970.

Inkomsten på denna skatttitel under månaderna juli—oktober motsvarar i allmänhet 36 à 37 % av inkomsten under hela budgetåret mot ca 30 % för vin och 33 % för spritdrycker. Skillnaden sammanhänger med att konsumtionen av malt- och läskedrycker är förhållandevis stor under sommarmånaderna. Beroende på sommarens väderlek kan procenttalet för malt- och läskedrycker variera mellan 35 och 40. Under den gångna sommaren var vädret i stort sett sämre än under de båda närmast föregående somrarna. Vidare får man räkna med att den skärpta beskattningen av spritdrycker och vin kan främja konsumtionen av starköl och mellanöl. Om man därför räknar med att inkomsten på förevarande skatttitel under tiden juli—oktober 1970 utgör 34 à 35 % av inkomsten under hela budgetåret, kan denna senare uppskattas till 625 milj. kr.

Under antagande av normal sommarväderlek och en konsumtionsuppgång av den omfattning som var rådande före den senaste skatthöjningen, kan skatteinkomsten beräknas öka med omkring 50 milj. kr. årligen.

Kontrollstyrelsen beräknar inkomsten av skatt på malt- och läskedrycker till 625 milj. kr. under budgetåret 1970/71, 675 milj. kr. under budgetåret 1971/72 och 725 milj. kr. under budgetåret 1972/73.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skatt på malt- och läskedrycker för budgetåret 1970/71 till 625 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 675 000 000 kr.

Energiskatt

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	800,0	870,0	900,0	935,0	1 010,0
Redovisat	804,5	846,5	905,0	971,0	.
Därav på					
Elektrisk kraft	185,5	207,1	216,3	230,6	.
Bensin och gasol ¹	288,6	295,4	312,6	331,2	.
Andra bränslen	328,8	343,1	375,3	408,3	.

¹ Exklusive tullverkets uppbörd.

Allmän energiskatt utgår enligt förordning den 31 maj 1957 (nr 262), som i sin helhet med vissa ändringar omtrycktes i förordningen den 29 maj 1964 (nr 350). Allmän energiskatt skall erläggas för bensin och gasol, vissa bränslen såsom kol, koks, motorbrännolja och eldningsolja samt elektrisk kraft. Med bensin avses härvid samtliga i förordningen om bensinskatt angivna skattepliktiga varuslag och med gasol vara, för vilken skatt skall erläggas enligt förordningen om gasolskatt. Energi-skatt för bensin utgår med nio öre för liter och för gasol med sju öre för liter. För elektrisk kraft utgår skatten med 10 % av kraftens beskattningsvärde för kraft som förbrukas i industriell rörelse med en förbrukning av mer än 40 000 kilowattimmar för driftställe under helt beskattningsår. För annan elektrisk kraft utgår skatten med 7 % av kraftens beskattningsvärde. Enligt förordning den 30 oktober 1970 (nr 573) som träder i kraft den 20 december 1970 höjs denna procentsats till 10 %. Beskattningsvärdet är lika med summan av de avgifter, som förbrukaren har att erlägga för den elektriska kraften.

För andra bränslen gällande skattesatser framgår av nedanstående sammanställning.

Bränsle	Skattesats
Stenkol	12 kr. för ton
Stenkolsstybb samt stenkolsbriketter m. m.	6 » » »
Brunkolsbriketter	6 » » »
Koks	14 » » »
Koksstybb och koksbriketter	6 » » »
Motorbrännoljor, eldningsoljor och bunkeroljor, skatteklass I	25 » » m ³
Motorbrännoljor, eldningsoljor och bunkeroljor, skatteklass II	16 » » »

Beträffande energiskatt på bensin och gasol gäller i fråga om skattskyldighet och beskattningsmyndighet samma bestämmelser som för bensinskatt och gasolskatt. Övrig energiskatt redovisas av kontrollstyrelsen (fr. o. m. den 1 januari 1971 riksskatteverket) samt av generaltullstyrelsen beträffande skatt på bränslen som införs till riket av annan än den som är registrerad hos kontrollstyrelsen.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av de inkomster som uppbärs av styrelsen anfört följande:

a) Energiskatt på elektrisk kraft

Under budgetåret 1969/70 inflöt energiskatt på elektrisk kraft med 230,6 milj. kr., vilket innebär en ökning med 6,6 % från föregående budgetår.

Den inhemska förbrukningen av annan elektrisk kraft än kraft för bandrift ökade enligt statistiska centralbyrån under budgetåret 1969/70 med ca 6 % jämfört med budgetåret innan (53,1 TWh resp. 50,2 TWh).

I Centrala Driftledningens publikation 'Elkonsumtionen 1965—1975, reviderad prognos' anges ökningen av elkonsumtionen under åren 1970—1975 till 7,1 % per år. Skatteinkomsterna kan under oförändrade förhållanden beräknas öka i stort sett i samma takt.

För innevarande budgetår torde elransoneringen våren 1970 medföra en minskning av skatteinkomsterna med ca 5 milj. kr. Den skattesatshöjning från 7 till 10 % för i huvudsak icke industriell kraftförbrukning, som skall gälla från den 20 december 1970, beräknas för det löpande budgetåret innebära en ökning av inkomsterna med ca 8 milj. kr.

Av energiskatten på elektrisk kraft beräknas drygt hälften härröra från sådan kraft, som fram till den 20 december 1970 beskattas efter 7 %. Nämnade kraftförbrukning kommer enligt tillgängliga prognoser att öka snabbare än den industriella kraftförbrukningen. Den ökning av skatteuppbörden som betingas av skattesatshöjningen har beräknats till drygt 60 milj. kr. för budgetåret 1971/72 och ca 65 milj. kr. för budgetåret 1972/73.

Vissa prishöjningar torde kunna väntas på elkraft under den tid som prognosen omfattar. Någon hänsyn har inte tagits härtill i förevarande beräkningar.

Kontrollstyrelsen beräknar i enlighet med det anförda skatteinkomsterna under budgetåret 1970/71 till $(1,07 \times 231 - 5 + 8 =)$ 250 milj. kr., under budgetåret 1971/72 till $(1,07 \times 247 + 60 =)$ 324,3 eller avrundat 325 milj. kr. och under budgetåret 1972/73 till $(1,07 \times 264 + 65 =)$ 347,5 eller avrundat 350 milj. kr.

b) Energiskatt på bensin och gasol

Nettoinkomsten har under budgetåret 1969/70 utgjort 331,2 milj. kr.

Inkomsten av energiskatt på bensin utgör i princip 20,93 % av inkomsten av bensinskatt, eftersom förhållandet mellan skatterna är 9 till 43 (någon energiskatt på gasol har inte inlutit under tiden juli—oktober 1970).

Med utgångspunkt härifrån och med ett tillägg av 0,4 milj. kr. för den energiskatt på lättbensin, som inlevereras av gasverk och för vilken bensinskatt inte utgår, beräknar kontrollstyrelsen inkomsten under budgetåret 1970/71 till 336 milj. kr. och under budgetåret 1971/72 till 346 milj. kr. samt under budgetåret 1972/73 till 356 milj. kr.

c) Energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol

Nettoinkomsten i milj. kr. under de sex senaste budgetåren framgår av nedanstående sammanställning.

Budgetår	Fasta bränslen	Motorbränsolja	Eldningsolja 1—2 (skatteklass I)	Eldningsolja 3 och högre (skatteklass II)	Summa
1964/65	15,7	31,3	131,1	106,8	284,9
1965/66	12,9	35,3	158,3	119,8	326,3
1966/67	11,8	36,2	157,3	123,5	328,8
1967/68	10,5	38,5	165,2	128,9	343,1
1968/69	10,0	40,7	181,8	142,8	375,3
1969/70	9,2	44,1	199,6	155,4	408,3
	Procentuell förändring från föregående budgetår				
1965/66	—17,8	12,8	20,7	12,2	14,5
1966/67	— 8,6	2,5	—0,6	3,0	0,8
1967/68	—11,0	6,4	5,0	4,4	4,3
1968/69	— 4,8	5,7	10,0	10,8	9,4
1969/70	— 8,0	8,4	9,8	8,8	8,8

Inkomsten av energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol påverkas kraftigt av medeltemperaturens avvikelser från den normala under en eldningsåsong. Under de båda senaste vintrarna var medeltemperaturen i stora delar av landet betydligt under den normala, vilket förklarar den starka uppgången av skatteinkomsten på särskilt eldningsolja av skatteklass I under budgetåren 1968/69 och 1969/70.

Under tiden 1 juli—10 november 1970 beräknas energiskatt på andra bränslen än bensin och gasol inflyta med ca 153 milj. kr. För tiden 11 november 1970—30 juni 1971 torde inte böra räknas med större skatteinkomst än under motsvarande tid föregående budgetår eller 270 milj. kr. Den genomsnittliga ökningen för budgetåret 1970/71 skulle enligt denna beräkning uppgå till 3,6 %.

För budgetåren 1971/72 och 1972/73 torde böra räknas med en årlig ökning av skatteinkomsten med högst 5 %.

Kontrollstyrelsen beräknar följaktligen inkomsten under budgetåret 1970/71 till (153 + 270 =) 423 milj. kr. och under budgetåret 1971/72 till 444 milj. kr. samt under budgetåret 1972/73 till 466 milj. kr.

Den sammanlagda energiskatten skulle i enlighet med det anförda uppgå till (250 + 336 + 423 =) 1 009 eller avrundat 1 010 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och (325 + 346 + 444 =) 1 115 milj. kr. för budgetåret 1971/72 samt (350 + 356 + 466 =) 1 172 eller avrundat 1 170 milj. kr. för budgetåret 1972/73.”

Generaltullstyrelsen har i sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket beräknat de inkomster som uppbärs av tullverket till 1 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

De av kontrollstyrelsen och generaltullstyrelsen gjorda beräkningarna innebär en sammanlagd inkomst på titeln energiskatt under budgetåren 1970/71 och 1971/72 på 1 011 resp. 1 116 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln energiskatt för budgetåret 1970/71 till 1 011 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 116 000 000 kr.

Särskild skatt på motorbränslen

De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	200,0	215,0	223,0	237,0	250,0
Redovisat	204,1	211,0	225,1	239,0	.

Enligt förordning den 4 februari 1966 (nr 21), som trädde i kraft den 7 februari 1966, skall till staten erläggas särskild skatt på bensin, motorbrännolja och gasol. Skatten utgår med 5 öre för liter för bensin och brännolja och med 4 öre för liter för gasol. Dessa skattesatser ändrades genom förordning den 30 oktober 1970 (nr 572), som trädde i kraft den 1 november 1970, till att utgå med 15 öre för liter för ben-

sin, med 13 öre för liter för brännolja och med 12 öre för liter för gasol.

Skatten, som är motiverad av det samhällsekonomiska och statsfinansiella läget, skall till skillnad från de s. k. automobilskattemedlen inte vara föremål för specialdestination. Skatten redovisas under tullar och acciser.

I sin förenämnda skrivelse till riksrevisionsverket har kontrollstyrelsen i fråga om beräkningen av särskild skatt på motorbränslen anfört följande:

”Nettoinkomsten av denna skatt har under budgetåret 1969/70 utgjort 238,9 milj. kr.

Fr. o. m. den 1 november 1970 har den särskilda skatten på motorbränslen höjts för bensin från 5 öre till 15 öre per liter och för brännolja från 5 öre till 13 öre per liter. Före skattehöjningen förhöll sig inkomsten av den särskilda skatten på motorbränslen till inkomsten av bensinskatt som 5 till 43 (11,63 %) och till inkomsten av brännoljeskatt som 5 till 31,5 (15,87 %). Härvid har den genomsnittliga brännoljeskatten beräknats vara 31,5 öre per liter. Efter skattehöjningen är relationstalen 15 till 43 (34,88 %) resp. 13 till 31,5 (41,27 %).

Under budgetåret 1970/71 har 1 605 milj. kr. beräknats inflyta som bensinskatt, varav 1 030 milj. kr. hänför sig till tiden före höjningen av den särskilda skatten och 575 milj. kr. till tiden därefter. Den särskilda skatten för bensin skulle då för dessa båda perioder uppgå till resp. $(0,1163 \times 1\,030 =)$ 119,8 och $(0,3488 \times 575 =)$ 200,6 eller tillhoppa 320,4 milj. kr.

Under budgetåret 1970/71 har vidare 380 milj. kr. beräknats inflyta som brännoljeskatt, varav 220 milj. kr. hänför sig till tiden före höjningen av den särskilda skatten och 160 milj. kr. till tiden därefter. Den särskilda skatten skulle då för brännolja uppgå till resp. $(0,1587 \times 220 =)$ 4,9 och $(0,4127 \times 160 =)$ 66,0 eller tillhoppa 100,9 milj. kr.

Kontrollstyrelsen beräknar följaktligen uppbörden under budgetåret 1970/71 till $(320,4 + 100,9 =)$ 421 milj. kr.

Med utgångspunkt från ovan angivna relationstal kan inkomsten under budgetåret 1971/72 anges till $(575,5 + 165,1 =)$ 741 milj. kr. och under budgetåret 1972/73 till $(593,0 + 175,4 =)$ 768 milj. kr.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av särskild skatt på motorbränslen för budgetåret 1970/71 till 421 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 741 000 000 kr.

Investeringsavgift

Enligt förordning den 6 maj 1970 (nr 99) skall till staten erläggas investeringsavgift för vissa byggnadsarbeten som igångsätts under tiden 7 maj 1970—31 juli 1971. Avgiften är selektiv och har till primär uppgift att begränsa det icke prioriterade byggandet. Den utgår för sådana byggnadsobjekt som bl. a. bensinstationer, bilverkstäder, parkeringshus, butiks-, kontors- eller banklokaler, kommunala förvaltningsbyggnader,

idrottsanläggningar samt vissa fritidshus. Undantagna från investeringsavgiften är bl. a.

1. Byggnadsarbete i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län samt i de delar av Gävleborgs, Kopparbergs, Värmlands, Älvsborgs och Göteborgs och Bohus län som Konungen bestämmer.

2. Kommunalt eller enskilt beredskapsarbete för vilket statsbidrag utgår enligt arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368).

Investeringsavgiften utgår med 25 % av den totala byggnadskostnaden och erläggs av den för vars räkning arbetet utförs (byggherren). Denne skall innan avgiftsbelagt byggnadsarbete påbörjas avlämna skriftlig deklARATION med uppgift om den beräknade byggnadskostnaden till länsstyrelsen i det län där byggnadsplatsen är belägen. Länsstyrelsen fastställer därvid preliminär avgift och förelägger byggherren att inbetala denna omgående eller, om arbetet icke igångsatts, senast när detta sker. När byggnadsarbetet slutförs skall byggherren lämna länsstyrelsen deklARATION med uppgift om den verkliga byggnadskostnaden varefter den slutliga avgiften fastställs.

I riksstaten för budgetåret 1970/71 är inkomsten på titeln investeringsavgift upptagen till 5 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln investeringsavgift till 5 000 000 kr. för budgetåret 1970/71, och föreslår att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 000 000 kr.

II. Uppbörd i statens verksamhet

De under rubriken "Uppbörd i statens verksamhet" upptagna inkomstitlarna beräknades i riksstaten för budgetåret 1969/70 till ett belopp av 932,9 milj. kr. och gav enligt budgetredovisningen en sammanlagd nettoinkomst av 914,2 milj. kr. Hur den redovisade nettoinkomsten fördelar sig på de olika uppbördstitlarna framgår av bilaga A.

Riksstaten för budgetåret 1970/71 upptar under rubriken "Uppbörd i statens verksamhet" en sammanlagd inkomstsumma av 877,6 milj. kr. Beträffande samtliga de under denna rubrik upptagna inkomstitlarna utom vattendomstolsavgifter och bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m. har riksrevisionsverket från vederbörande myndigheter erhållit uppgifter om de belopp, med vilka inkomsterna på titlarna i fråga kan beräknas inflyta under vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72. Med stöd av myndigheternas uppgifter har riksrevisionsverket, såsom framgår av bilaga B, beräknat utfallet av inkomstsumman under "Uppbörd i statens verksamhet" för budgetåret 1970/71 till 930,5 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 har riksrevisionsverket på sätt som framgår av närslutna bilaga C under denna rubrik beräknat ett sammanlagt belopp av 929,9 milj. kr.

Beträffande taxor och avgifter kan nämnas att enligt förordning den 13 november 1970 (nr 612) får statsmyndighet, under den tid kungörelsen om allmänt prisstopp gäller, inte höja av myndigheten fastställd taxa eller avgift utan att samråd ägt rum med statens pris- och kartellnämnd. Om nännden ej biträder myndighetens förslag skall frågan hänskjutas till Kungl. Maj:t.

Riksrevisionsverket har vid beräkningen funnit anledning göra särskilda uttalanden beträffande följande inkomsttitlar.

Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborðsväsendet m. m.

Den 1 januari 1965 förstatligades polismäsväsendet, de kommunala domstolarna och rådhusrätterna och den 1 januari 1967 uppborðsväsendet. Enligt bestämmelserna om förstatligandet skall kommunerna under en övergångsperiod av fem år med början 1965 resp. 1967 bidra till statens kostnader för verksamheten. För budgetåren 1970/71 och 1971/72 återstår endast bidrag för uppborðsväsendet med 12,0 resp. 4,0 milj. kr.

För pensionskostnader gäller särskilda bestämmelser. Kommunbidrag till statens kostnader för pensionering av förstatligad personal inom polis-, domstols- och uppborðsväsendet m. m. (SFS 1966: 681) skall erläggas av 156 städer och köpingar. Bidrag jämte ränta betalas antingen med hela beloppet senast år 1970 eller med flera lika stora årliga belopp under högst 15 år fr. o. m. 1970. För inncvarande budgetår beräknas inkomsterna till 71,3 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 67,8 milj. kr.

Från och med budgetåret 1970/71 skall på ifrågavarande inkomsttitel även kostnadsbidrag till lokalhållningen för de allmänna underrätterna redovisas. Enligt lag den 5 juni 1970 (nr 390) skall stad som vid utgången av 1970 fullgör lokalhållningsskyldighet för rådhusrätt, under tio år fr. o. m. den 1 januari 1971, betala kostnadsbidrag till staten. Bidraget skall utgå med belopp som varje år motsvarar hälften av stadens sammanlagda kostnader för rådhusrättens lokaler under åren 1967 och 1968. Kostnadsbidraget fastställs av byggnadsstyrelsen, som beräknar inkomsterna till 5,7 milj. kr. för vardera av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Under budgetåret 1969/70 inflöt på titeln bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborðsväsendet m. m. 99,7 milj. kr. I riksstaten för innevarande budgetår är titeln uppförd med 83 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på denna titel till 89 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och förslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 77 500 000 kr.

Inkomster vid kriminalvården. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 har kriminalvårdsstyrelsen beräknat inkomsterna för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 3 510 000 kr. för vardera av budgetåren.

Den redovisade nettoutgiften för budgetåret 1969/70 beror på att redovisningen av utestående fordringar lagts om. Tidigare redovisades dessa som inkomster på denna titel via kontot inkomstrester.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 3 510 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 3 510 000 kr.

Inkomster vid den statliga läkemedelskontrollen. I skrivelse till riksrevisionsverket den 2 december 1970 har socialstyrelsen beräknat inkomsterna på titeln inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium till 6,0 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 6,7 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

En ny organisation av den statliga läkemedelskontrollen gäller fr. o. m. den 1 januari 1971. En läkemedelsavdelning vid socialstyrelsen med ett därtill anslutet läkemedelslaboratorium inrättas, medan statens farmaceutiska laboratorium upphör.

Riksrevisionsverket har i samråd med socialstyrelsen föreslagit nya avgifter för registrering och kontroll av farmaceutiska specialiteter m. m. Enligt Kungl. brev av den 20 november 1970 har meddelats nya taxor för år 1971. Enligt de nya bestämmelserna höjs avgiften för ansökan om registrering från 1 750 kr. till 4 000 kr. och årsavgiften ändras från 700 kr. till 2 200 kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium till 6 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår att titeln, med rubriceringen ändrad till inkomster vid den statliga läkemedelskontrollen, för budgetåret 1971/72 uppförs med 6 700 000 kr.

Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium. I skrivelse till riksrevisionsverket den 15 oktober 1970 har socialstyrelsen beräknat inkomsterna på denna titel till 1 259 000 kr. för innevarande budgetår och till 1 928 000 kr. för budgetåret 1971/72. Styrelsen meddelar därvid, att en särskild översyn av laboratoriets taxor kommer att företas under innevarande budgetår. En uppräknig av taxorna torde komma att ske.

Därefter avser socialstyrelsen att successivt revidera taxorna i syfte att uppnå full kostnadstäckning vid laboratoriets avgiftsbelagda undersökningsverksamhet budgetåret 1972/73.

Riksrevisionsverket beräknar, under förutsättning av ovanstående taxe-

ändringar, inkomsterna på ifrågavarande titel för budgetåret 1970/71 till 1 259 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 928 000 kr.

Inkomster vid karolinska sjukhuset. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 har direktionen för karolinska sjukhuset beräknat inkomsterna på denna titel till 139 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 142 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Direktionen har därvid anfört följande:

”På inkomstiteln Inkomster vid karolinska sjukhuset har under budgetåret 1969/70 influtit drygt 135 milj. kr. Jämfört med i riksstaten för samma budgetår uppfört belopp, 107 milj. kr., har de faktiska inkomsterna sålunda överstigit de beräknade med drygt 28 milj. kr. Anledningen till detta överskott står främst att söka dels i de ökade à-contouttag av vårdavgifter, dels i viss tidigareläggning av debiteringen av vårdavgifter, dels ock i vissa inbetalningar för investeringar enligt mellan statens förhandlingsnämnd och Stockholms läns landsting resp. Stockholms stad våren 1969 slutet avtal om tillägg till 1931 års m. fl. avtal rörande karolinska sjukhusets uppförande och drift m. m.

I riksstaten för budgetåret 1970/71 har inkomsterna på inkomstiteln uppförts med ett belopp av 132 milj. kr. Med hänsyn främst till beräknad ökning av inkomsterna i den öppna vården beräknar direktionen inkomsterna nu till 139 milj. kr. För budgetåren 1971/72 och 1972/73 beräknas motsvarande belopp till 142 resp. 144 milj. kr.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 139 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 142 000 000 kr.

Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1970 har statens trafiksäkerhetsverk beräknat inkomsterna på denna titel till 18,0 milj. kr. för innevarande budgetår och till 19,0 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Riksrevisionsverket har i samarbete med trafiksäkerhetsverket gjort en taxeöversyn av verksamheten och föreslagit, dels att vissa avgifter bör höjas, dels att ytterligare ett antal av verkets tjänster bör avgiftsbeläggas. Trafiksäkerhetsverket beräknar att vissa av dessa förslag kommer att genomföras under budgetåren 1971/72 och 1972/73.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel till 18 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 19 000 000 kr.

Försäljning av sjökort. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1970 har sjöfartsverket beräknat inkomsterna på titeln försäljning av sjökort m. m. till 2 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och till 2 150 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Denna titel hänför sig till programmet farledsverksamhet exkl. isbrytning i sjöfartsverkets programbudgetering. För närvarande redovisas vissa undersökningsavgifter för lanternor och kompasser på fartyg på denna titel. Dessa upptas fr. o. m. budgetåret 1971/72 på inkomstiteln fartygsinspektionsavgifter m. m.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln försäljning av sjökort m. m. till 2 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår att titeln, med rubriceringen ändrad till försäljning av sjökort, uppförs med 2 150 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Fyravgifter. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 har generaltullstyrelsen beräknat inkomsterna på titeln fyr- och båkmedel till 55 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 65 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Styrelsen har därvid anfört:

”Fyr- och båkavgift utgår för fartyg som ankommer från eller avgår till utrikes ort för att avlämna eller hämta gods eller passagerare. Avgiften beräknas på fartygets nettodräktighet vid tullklareringen och utgör en krona 50 öre för varje helt ton till och med 300 och en krona för varje helt ton däröver. Antalet avgifter som skall erläggas per fartyg och kalenderår är för närvarande maximerat till tolv.

Nettouppbörden av fyr- och båkavgift uppgick under budgetåren 1968/69 och 1969/70 till 40,5 resp. 44,1 milj. kr., vilket motsvarar en ökning med 9,0 %. Uppbörden under första halvåret 1970 var 25,5 milj. kr. och beräknas för andra halvåret bli 21 milj. kr. Det under tolv månadersperioden juli 1969—juni 1970 ankomna fartygstonnaget var 9,9 % större än under motsvarande period ett år tidigare.

I prop. 1970: 119 har föreslagits att ett nytt avgiftssystem för sjöfarten inkl. inrikes sjöfart genomförs från och med den 1.1.1971. De föreslagna avgifterna — fyravgifter och lotsningsavgift — har avvägts så att den totala intäkten ungefär skall motsvara vad som beräknas inflyta med nuvarande avgifter för farledsverksamheten (fyr- och båkavgifter samt lotspenningar).

De föreslagna fyravgifterna är av tre slag

1. allmän fyravgift för utrikes fart
2. lokal fyravgift för utrikes fart
3. allmän fyravgift för inrikes fart

1. Nuvarande fyr- och båkavgift motsvaras av den allmänna fyravgiften för utrikes fart. Denna avgift skall tas ut av fartyg, som kommer direkt från utrikes ort. Avgiften är avsedd att sättas till två kronor för varje ton av fartygets nettodräktighet och är lika över hela landet. Antalet avgiftspliktiga resor per kalenderår begränsas till sju.

Det synes sannolikt att den utrikes fartygstrafiken under de närmast följande åren inte kommer att öka lika starkt som under de båda senast förflutna budgetåren (14 resp. 10 %). Styrelsen har räknat med en årlig ökning av fartygstonnaget med omkring fem procent.

Under första halvåret 1970 var uppbörden av fyr- och båkavgift 25,5 milj. kr. Med hänsyn till nämnda trafikökning och till att den allmänna fyravgiften för utrikes fart avses ge ungefärligen samma inkomster som nuvarande fyr- och båkavgift, beräknar styrelsen uppbörden under första

halvåret 1971 av nämnda fyravgift till 26,5 milj. kr. Inkomsterna under budgetåret 1970/71 på riksstatstiteln 'Fyr- och båkmedel' beräknar styrelsen således till $(21 + 26,5 =)$ 47,5 milj. kr. för den del som motsvarar den allmänna fyravgiften för utrikes fart. Under budgetåren 1971/72 och 1972/73 beräknas uppbörden av nämnda fyravgift uppgå till 49,5 respektive 51 milj. kr.

2. Den lokala fyravgiften för utrikes fart är avsedd att tas ut av fartyg på utrikes resa varje gång det ankommer till avgiftsområde, vilket i regel skall omfatta ett tulldistrikt. Avgiften utgår efter särskild taxa som bestämts med hänsyn till nettodräktigheten och farledens längd. Om tolv lokala fyravgifter betalas i förskott påförs fartyget ej ytterligare sådan avgift för den halvårsperiod och det avgiftsområde som förskottet avser. Enligt sjöfartsstyrelsens bedömning torde uppbörden av den lokala fyravgiften för utrikes fart under första halvåret 1971 och budgetåret 1971/72 kunna tas upp till 6 respektive 12,5 milj. kr. Med stöd härav bedöms uppbörden under budgetåret 1972/73 bli 13 milj. kr.

3. Allmän fyravgift för inrikes fart skall erläggas för fartyg på inrikes resa vid ankomst till ett avgiftsområde från ett annat. Fyravgiften utgår med två kronor för varje ton över 400 ton av fartygets nettodräktighet. Avgiftsplikten är begränsad till sju resor per kalenderår.

Det saknas material för en närmare bedömning av storleken av uppbörden av fyravgiften för inrikes fart. Sjöfartsstyrelsen har för första halvåret 1971 och budgetåret 1971/72 räknat med en uppbörd av 1,5 respektive 3 milj. kr. I brist på tillförlitligt underlag synes den lokala fyravgiften även för budgetåret 1972/73 böra uppskattas till 3 milj. kr.

Under förutsättning att det föreslagna avgiftssystemet genomförs beräknar styrelsen uppbörden under riksstatstiteln 'Fyr- och båkmedel' för budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 till respektive $47,5 + 6 + 1,5 =$ 55, $(49,5 + 12,5 + 3 =)$ 65 och $(51 + 13 + 3 =)$ 67 milj. kr."

Enligt fyravgiftskungörelse den 20 november 1970 (nr 702) har det nya avgiftssystemet genomförts. Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fyr- och båkmedel till 55 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår att titeln, med rubriceringen ändrad till fyravgifter, för budgetåret 1971/72 uppförs med 65 000 000 kr.

Lotsavgifter. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1970 har sjöfartsverket beräknat inkomsterna på titeln lotspenningar till 27 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 23 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Enligt lots- och fyrkungörelse den 20 november 1970 (nr 698) gäller fr. o. m. den 1 januari 1971 nya bestämmelser för lotsningsverksamheten. En ordning som i princip innebär lotsfrihet införs. Skyldighet att i vissa fall anlita lots kommer dock att föreskrivas av Kungl. Maj:t.

Enligt lotsavgiftskungörelse den 20 november 1970 (nr 699) införs även ett nytt avgiftssystem den 1 januari 1971. Huvudprincipen är att lotstaxan sänks med 25 %. I stället tillkommer lokal fyravgift, vilken redovisas på inkomsttiteln fyravgifter. Denna utgår i princip med samma belopp som lotsavgiften vid inkommande resa till hamnen i fråga.

För fartyg som utnyttjar lots i båda riktningar och har att erlägga lokal fryavgift ökar alltså avgiftsbelastningen med 12,5 %.

Specialtaxorna bör ge samma uppbörd som för närvarande. Fartygens faktiska fördelning på dräktighets- och distansklasser innebär att den nya lotstaxan ger en merintäkt av 1 à 1,5 milj. kr. i förhållande till nuvarande lotstaxa.

För budgetåret 1971/72 förutsätter sjöfartsverket en uppgång av lotsningsfrekvensen, vilken tillsammans med en i medeltal ökad dräktighet hos de lotsade fartygen bör ge en ytterligare uppbörd av lotsavgifter om 1 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotspenningar till 27 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår att titeln, med rubriceringen ändrad till lotsavgifter, för budgetåret 1971/72 uppförs med 23 000 000 kr.

Skeppsmättningsavgifter. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 har generaltullstyrelsen beräknat inkomsterna på denna titel till 1,5 milj. kr. för vardera av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Under andra hälften av budgetåret 1970/71 redovisas på denna titel även avgifter för vissa förrättningar enligt lag den 19 november 1965 (nr 719) om säkerheten på fartyg. Se härom vidare under titeln fartygsinspektionsavgifter m. m. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1970 har sjöfartsverket beräknat dessa inkomster till 1,3 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln skeppsmättningsavgifter till 2 800 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln uppförs med 1 500 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Fartygsinspektionsavgifter m. m. I proposition den 3 april 1970 (nr 119) anför chefen för kommunikationsdepartementet:

”Jag anser i likhet med sjöfartsutredningen och flertalet remissinstanser, att kostnaderna för den statliga tillsynen av fartyg skall täckas och att *avgifter bör tas ut för vissa förrättningar enligt lagen (1965: 719) om säkerheten på fartyg.* Härmed avses de regelbundet återkommande inspektionerna, sjövärdighetsbesiktning, mellanbesiktning, passagerarfartygsbesiktning och fribordsbesiktning samt viss extra besiktning. Avgift bör även utgå för förrättningar som erfordras för föreskrivna tidsbegränsande certifikat.

Den nya taxan för besiktningssavgifter bör liksom de nya sjöfartsavgifterna träda i kraft den 1 januari 1971. Intäkterna av dessa förrättningsavgifter för senare hälften av budgetåret 1970/71 torde få tas till uppbörd under den på riksstatens inkomstitel för nämnda budgetår upptagna posten Skeppsmättningsavgifter.”

Från och med budgetåret 1971/72 skall dessa avgifter upptas på särskild inkomstitel under rubriken fartygsinspektionsavgifter m. m.

På denna titel skall även vissa undersökningsavgifter för lanternor och

kompasser redovisas. För närvarande upptas dessa på titeln försäljning av sjökort m. m.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1970 har sjöfartsverket beräknat inkomsterna för budgetåret 1971/72 till 2 650 000 kr.

Enligt kungörelse den 13 november 1970 (nr 619) har de föreslagna avgifterna införts.

Riksrevisionsverket föreslår att titeln fartygsinspektionsavgifter m. m. för budgetåret 1971/72 uppförs med 2 650 000 kr.

Pensionsmedel m. m. Överskottet på denna titel uppgick till 179 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Vid beräkning av titelns olika poster har uppgifter inhämtats från riksförsäkringsverket och statens personalpensionsverk. För att erhålla överensstämmelse mellan titelns inkomst- och utgiftssida har emellertid lönekostnadspålägg, vissa pensionsavgifter och personalpensionsförmåner m. m. beräknats öka i enlighet med riksrevisionsverkets inkomstantagande. Återstående poster har beräknats av riksförsäkringsverket. Riksrevisionsverkets beräkning framgår av följande tablå:

Pensionsmedel (milj. kr.)

	1969/70		1970/71		1971/72
	Riksstat	Utfall	Riksstat	Ny beräkning	Be-räkning
<i>Inkomster¹</i>					
Lönekostnadspålägg	1 734	1 820	1 908	2 054	2 303
Personalsjukpenningar m. m.	95	96	105	105	110
Vissa pensionsavgifter	16	18	15	17	19
Vissa socialförsäkringsavgifter m. m.	10	²	10	²	—
Summa	1 855	1 934	2 038	2 176	2 432
<i>Utgifter¹</i>					
Personalpensionsförmåner m. m.	1 026	1 115	1 123	1 196	1 316
Arbetsgivaravgifter till den allmänna tillägspensioneringen	398	446	475	500	555
Arbetsgivaravgifter till den allmänna sjukförsäkringen	127	133	155	160	185
Allmän arbetsgivaravgift	60	55	62	58	128
Vissa yrkesskadeersättningar m. m.	7	6	7	7	7
Summa	1 618	1 755	1 822	1 921	2 191
<i>Överskott</i>	237	179	216	255	241

¹ Utöver angivna belopp redovisas över denna titel vissa personalpensionsförmåner med samma belopp på både inkomst- och utgiftssidan.

² Redovisas under lönekostnadspålägg.

Riksrevisionsverket beräknar överskottet på titeln pensionsmedel m. m. till 255 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 241 000 000 kr.

Inkomst av myntning och justering. Under budgetåret 1969/70 krävdes en osedvanligt stor produktion av enkronor. Inkomsterna på denna titel ökade av denna anledning från beräknade 33,5 milj. kr. till 42,4 milj. kr. I skrivelse till riksrevisionsverket den 9 oktober 1970 har mynt- och justeringsverket anfört följande:

”Mynt- och justeringsverket beräknar för vart och ett av budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 en prägling av 218 milj. st mynt till ett nominellt värde av 50 milj. kr. Inkomsten av mynttillverkningen uppskattas med nu gällande priser på metaller och halvfabrikat till 30 milj. kr. per budgetår. Inkomstberäkningen är baserad på nuvarande myntserie. 1966 års myntkommitté har avgivit ett den 19 maj 1969 daterat betänkande med förslag till ny myntserie.

Inkomsten av justering beräknas till 3,6 milj. kr. per budgetår.

Sammanlagda inkomsten av 'Myntning och justering' blir 33,6 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73.

Justeringsverksamheten och ädelmetallkontrollen samt lokaliseringen av mynt- och medaljtillverkningen har sedan lång tid varit under utredning. Inkomstberäkningen förutsätter oförändrade uppgifter för verksamheten vid mynt- och justeringsverket.”

I proposition den 30 oktober 1970 (nr 190) föreslås ny myntlag fr. o. m. den 1 januari 1972.

Riksrevisionsverket beräknar, med oförändrad myntserie som grund, inkomsterna på ifrågasvarande titel för budgetåret 1970/71 till 33 600 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 33 600 000 kr.

Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 4 november 1970 beräknar byggnadsstyrelsen inga inkomster på denna titel för budgetåren 1970/71 och 1971/72. Styrelsen har därvid anfört följande:

”Beträffande riksstatstiteln 'Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet' skall jämlikt Kungl. brev till byggnadsstyrelsen den 18.9. 1970 (finansdepartementet) den hittillsvarande kontrollen av bränsleförbrukningen inom av statsverket disponerade lokaler m. m. upphöra varför något belopp ej upptagits för de tre närmaste budgetåren.”

Riksrevisionsverket beräknar i enlighet med ovanstående inga inkomster på ifrågasvarande titel för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln från och med budgetåret 1971/72 utgår ur riksstaten.

Bidrag till försäkringsinspektionen. I skrivelse till riksrevisionsverket den 28 september 1970 har försäkringsinspektionen anfört följande:

”En preliminär beräkning har givit till resultat, att inkomsterna å riksstatstiteln 'Bidrag till försäkringsinspektionen' för nu löpande budgetår kommer att uppgå till i runt tal 2 315 000 kronor. (Härutöver utgår statsbidrag för tillsynen över understödsföreningarnas verksamhet med 300 000 kronor.)

För budgetåret 1971/72 kommer motsvarande inkomster vid oförändrade bidragssatser att uppgå till 2 142 000 kronor. (Statsbidraget ej inräknat.) Emellertid har inspektionen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställt om erforderliga författningsändringar för möjliggörande av uttag av högre tillsynsbidrag från såväl försäkringsbolag som understödsföreningar redan för budgetåret 1971/72. Därest ändringarna kommer till stånd, kan för nämnda budgetår inkomsterna ifråga beräknas till 3 023 000 kronor.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på ifrågavarande titel för budgetåret 1970/71 till 2 315 000 kr. och föreslår, under förutsättning att ovanstående ändringar kommer till stånd, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 3 023 000 kr.

Tillsyn av atomenergianläggningar. 1966 års atomenergiutredning föreslog att myndighetsuppgifterna på atomenergiområdet, såsom tillståndsgivning och tillsynsverksamhet m. m., skulle finansieras genom avgifter, som skulle täcka samtliga kostnader för verksamheten. Riksrevisionsverket har nu utarbetat taxan, vilken beräknas träda i kraft den 1 januari 1971. I skrivelse till riksrevisionsverket den 8 oktober 1970 jämte kompletteringar beräknar delegationen för atomenergifrågor inkomsterna för budgetåret 1970/71 till 860 000 kr. och för budgetåret 1971/72 till 1 736 000 kr., under förutsättning att myndigheten har full sysselsättning.

Under förutsättning att taxeförslaget antas, beräknar riksrevisionsverket inkomsterna på ifrågavarande titel till 860 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 736 000 kr.

Ersättning för komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m. Vissa av de myndigheter, som deltar i försöksverksamheten med programbudgetering får fr. o. m. budgetåret 1970/71 medel anvisade i programtermer. Bland dessa myndigheter ingår statens bakteriologiska laboratorium, lantmäteristyrelsen, statens provningsanstalt och statens skeppsprovninganstalt, vid vilka en relativt omfattande uppdragsverksamhet pågår. I mindre omfattning bedrivs sådan verksamhet även vid rikets allmänna kartverk.

Vid dessa myndigheter är utgångspunkten att omfattningen av uppdragsverksamheten primärt får styras av extern efterfrågan, varvid kostnaderna för verksamheten i princip avses täckas av intäkterna. Som konsekvens härav tas inte ställning till verksamhetens omfattning i budgeten. Verksamheten redovisas över ett förslagsanslag, som tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. För uppdragsverksamheten innebär detta en övergång från bruttoredovisning till nettoredovisning på riksstaten.

På grund av att kostnaderna i princip skall täckas av intäkterna får kostnaderna för dyrbarare utrustning periodiseras. Särskilda utrustnings-

anslag har införts vid de nämnda myndigheterna. Kostnaderna för avskrivning och förräntning av det kapital som lagts ned i utrustning skall till den del de avser uppdragsverksamheten bestridas från uppdragsintäkterna och inlevereras till statsverket på denna inkomstittel.

Förfarandet innebär ett visst avsteg från gällande budgetprinciper. Det ligger dock i linje med en ökad affärsmässighet och med de allmänna principer, som kommer till uttryck i direktiven till budgetutredningen. Förfarandet torde få betraktas som provisoriskt tills budgetutredningens arbete fortskridit längre. För de berörda myndigheterna ges ökade möjligheter att inom ramen för full kostnadstäckning själva anpassa verksamheten till efterfrågan. Syftet är också att få ett större kostnadsansvar och en klarare bild av statens insatser inom de aktuella områdena.

De olika myndigheterna beräknar följande inkomster på ifrågakvarande inkomstittel:

	1970/71	1971/72
	1 000 kr.	
Statens bakteriologiska laboratorium	900	2 010
Lantmäteristyrelsen	2 945	3 478
Rikets allmänna kartverk	1 175	1 191
Statens provningsanstalt	495	495
Statens skeppsprovingsanstalt	850	899
Totalt	6 365	8 073

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på inkomstitteln ersättning för komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m. till 6 400 000 kr. för budgetåret 1970/71 och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 8 100 000 kr.

III. Diverse inkomster

Bötesmedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	44,0	60,0	85,0	95,0	95,0
Redovisat	59,4	73,9	81,0	80,7	.
Därav					
Parkeringsbot	12,2	16,2	19,5	18,7	.
Ordningsbot	1,0	3,9	13,8	16,3	.
Bötesmedel i övrigt	46,2	53,8	47,7	45,7	.

Enligt av riksrevisionsverket från länsstyrelserna och rikspolisstyrelsen infordrade uppgifter beräknas inkomsterna av bötesmedel för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 84,6 resp. 84,5 milj. kr. Under juli—september 1970 har influtit 17,3 milj. kr. vilket är en minskning med 0,6 milj. kr. i förhållande till motsvarande tid föregående år.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln bötesmedel för budgetåret 1970/71 till 90 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 90 000 000 kr.

Totalisatormedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	85,0	90,0	100,0	105,0	108,0
Redovisat	91,9	98,4	103,4	102,2	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1970 har lantbruksstyrelsen under hänvisning till en inom styrelsens husdjursbyrå upprättad promemoria uppskattat inkomsten av totalisatormedel till 102 milj. kr. för innevarande budgetår och till 103 milj. kr. för budgetåret 1971/72. I promemorian anförs följande:

”För beräkning av totalisatormedlen under budgetåren 1970/71 och 1971/72 har en jämförelse verkställts mellan omsättning och statens andel för tredje kvartalet 1969 och samma kvartal 1970. Omsättningssumman har under sagda perioder uppgått till resp. 198 512 373 kr. och 195 908 017 kr., varjämte statens andel belöpte sig till resp. 26 883 487 kr. och 26 373 023 kr.

Omsättningen har alltså minskat med 2 604 356 kr. (1,31 %), varav 2 191 336 kr. enbart på galopptävlingar, och statens andel med 510 464 kr. (1,89 %).

Statens inkomst under titeln 'Totalisatormedel' beräknas, under förutsättning av oförändrade vinstavdrag, fördelningsskalor och vadformer, för budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 till respektive 102 milj. kr., 103 milj. kr. och 104 milj. kr.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln totalisatormedel för budgetåret 1970/71 till 102 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 103 000 000 kr.

Tipsmedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	135,0	135,0	136,0	136,0	152,0
Redovisat	131,5	132,1	138,5	152,5	.

Aktiebolaget Tipstjänst har i skrivelse till riksrevisionsverket den 5 november 1970 anfört följande:

”För budgetåret 1970/71

Antalet tävlingsveckor beräknas uppgå till 51 st. eller samma antal som under budgetåret 1969/70, om man bortser från de två extra tävlingsveckor som anordnades å VM-matcher, under förutsättning att s. k. Intertotomatcher kunna arrangeras även nästa sommar.

Veckoomsättningen varierar betydligt, varför inget bestämt kan sägas om den slutgiltiga årsomsättningen.

De första 13 ordinarie tävlingsveckorna — med svenska eller engelska tävlingsobjekt — under det nya budgetåret fr. o. m. den 9/8 t. o. m. den 31/10 1970 uppvisar i influtna tipsinsatser ett belopp av kr. 90 931 669: 15. Motsvarande siffra för samma antal tävlingsveckor föregående år var kr. 77 595 372: 40. Insatsbeloppets ökning utgör kr. 13 336 296: 75 eller 17,2 % under denna tid.

Tillämpas denna ökningsprocent på föregående års tipsomsättning, kr. 306 848 098: 90, för de ordinarie tävlingsveckorna 6—50, innebär detta ett till kr. 359 625 972: 03 uppgående belopp. Till detta belopp kommer sedan tipsomsättningarna på de extra tävlingsomgångarna med Intertotofotboll under 4 veckor i juli och en vecka i augusti 1970 med kr. 24 018 242: 85 och beräknad omsättning under en vecka i juni 1971 med ca 4 500 000: —, varför totalomsättningen skulle komma att uppgå till kr. 388 144 214: 88. Med samma nettovinstprocent som föregående år — 31 % — skulle nettovinsten approximativt komma att utgöra kr. 120 300 000: —. Härtill kommer den av riksdagen beslutade extra skatten om 5 öre för varje 35-öresrad eller — uttryckt i procent — ca 14,3 % på tipsinsatsbeloppet. Radskatten på den ovan beräknade högre omsättningen skulle därför komma att uppgå till approximativt kr. 55 500 000: —. Tillsammans skulle inleveransen för detta budgetår således belöpa sig till kr. 175 800 000: —.

För budgetåren 1971/72 och 1972/73

För dessa år torde tävlingsveckornas antal komma att uppgå till 51 st eller samma antal som under innevarande budgetår. Att redan nu beräkna omsättningen är emellertid svårt, varför det torde vara lämpligast att tills vidare räkna med samma inleverans för 1971/72 och 1972/73 som för 1970/71 eller i vinst ca kr. 120 300 000: — och i radskatt ca kr. 55 500 000: — eller tillsammans kr. 175 800 000: —. För samtliga budgetår måste bolaget reservera sig för oförutsedda händelser, som helt kunna förändra det ekonomiska resultatet.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln tipsmedel för budgetåret 1970/71 till 176 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 176 000 000 kr.

Lotterimedel. De beräknade och redovisade inkomsterna på titeln under de senaste budgetåren framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71
Riksstat	135,0	190,0	163,0	157,0	152,0
Redovisat	135,7	162,7	156,5	148,1	.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 27 oktober 1970 jämte kompletteringar har Svenska Penninglotteriet AB för budgetåret 1970/71 beräknat kunna inleverera ett belopp av 164,6 milj. kr. att tillgodoföras titeln lotterimedel.

Under perioden juni—november 1970 har 8 340 000 lotter sålts, vilket

är en ökning med 270 000 jämfört med motsvarande period föregående år. För månaderna december 1970—maj 1971 beräknas försäljningen till 8 600 000 lotter, vilket innebär en motsvarande ökning med 210 000 lotter. Denna försäljning beräknas ge en inleverans till statsverket av 151,6 milj. kr. Härutöver har under oktober 1970 sålts 600 000 lotter i ett försökslotteri av det nya nummerlotteriet, vilket tillfört statsverket 6 milj. kr. Samma belopp beräknas bli inlevererat från ett nytt nummerlotteri i december 1970.

För budgetåret 1970/71 uppskattar penninglotteriet statsverkets inkomster av avgifter för försålda lotter till 163,6 milj. kr., medan vinsten av bolagets verksamhet beräknas till 1,0 milj. kr.

Även för budgetåret 1971/72 beräknas inleveranserna av avgifter för försålda penninglotter till 151,6 milj. kr. Härutöver planerar penninglotteriet att anordna minst 2 nummerlotterier, vilka beräknas tillföra statsverket 12 milj. kr. Tillsammans med vinst på bolagets verksamhet beräknas inleveranserna till 164,6 milj. kr.

Penninglotteriet framhåller i sin skrivelse, att förslag om sammanslagning av Svenska Penninglotteriet AB och AB Tipstjänst har inlämnats till Kungl. Maj:t i juli 1970. Om denna sammanslagning kommer till stånd beräknas det nya bolaget kunna inleverera till staten för lotteriverksamheten minst ovan angivna belopp.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln lotterimedel för budgetåret 1970/71 till 165 000 000 kr. och föreslår, under förutsättning att två nummerlotterier anordnas även under nästa budgetår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 165 000 000 kr.

Övriga diverse inkomster. De på denna titel redovisade inkomsterna uppgick för budgetåret 1967/68 till netto 88,4 milj. kr., för budgetåret 1968/69 till 55,9 milj. kr. och för budgetåret 1969/70 till 148,7 milj. kr.

De största inkomstposterna redovisas i följande tabell (milj. kr.):

Övriga diverse inkomster

	Redovisade belopp		
	1967/68	1968/69	1969/70
Försäljningsmedel för lös egendom m. m.	3,2	4,1	3,0
Trafikomläggningsskatt	2,2	0,5	0,2
Expeditionsavgifter	1,1	1,0	1,1
Intressemedel	2,4	4,6	3,5
Restavgifter ¹	31,4	0,0	—
Återbetalning av lån från anslag på driftbudgeten	2,7	3,4	4,5
Ersättning för täckande av socialförsäkringskostnader och pensionskostnader ²	8,2	12,1	2,1
Återbetalning av kostnader för svenska FN-styrkor	10,8	9,4	27,5

	Redovisade belopp		
	1967/68	1968/69	1969/70
Ersättning från allmänna pensionsfonden för statsverkets kostnader för den allmänna tilläggspensioneringen ¹	8,5	6,9	—
Polisbevakning på enskilds bekostnad	1,9	1,6	1,3
Avskrivningsmedel för maskiner vid statistiska centralbyråns datamaskincentral	2,0	1,3	—
Vårdavgifter för sjukhuspatienter	6,1	0,6	—
Allmän varuskatt	—	—	76,1
Ränta å likviditetskvotsunderskott	—	—	19,7
Diverse i övrigt	7,9	10,4	9,7
Summa	88,4	55,9	148,7

¹ Redovisas fr.o.m. budgetåret 1968/69 på särskild inkomstitel.

² Redovisas fr.o.m. budgetåret 1969/70 på inkomstiteln pensionsmedel.

³ Redovisas fr.o.m. budgetåret 1969/70 på vissa myndighetsanslag.

Titeln har i riksstaten för budgetåret 1970/71 uppförts med 92,5 milj. kr.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln övriga diverse inkomster för budgetåret 1970/71 till 92 500 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 100 000 000 kr.

B. Inkomster av statens kapitalfonder

I. Statens affärsverksfonder

De statliga affärsverken redovisar i skrivelser till riksrevisionsverket de beräknade inkomsterna för statens affärsverksfonder. Beräkningsprinciperna för de olika verken varierar, t. ex. vad gäller bedömningen av pris- och lönestegringar.

Postverket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för postverket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Ränta på postban- kens stats- verkslån	Över- skott	Inleve- rerat till stats- verket	Beräk- nat i riks- staten
1965/66	983,9	982,7	·	1,2	3,2	5,0
1966/67	1 120,4	1 105,4	·	15,0	11,2	35,0
1967/68	1 216,0	1 209,8	·	6,2	15,0	17,0
1968/69	1 314,7	1 294,7	·	20,0	10,0	5,0
1969/70	1 437,7	1 428,0	0,7	10,4	12,9	19,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1965/66	66/67	67/68	68/69	69/70
1965/66	1,2	—	1,2	·	·	·
1966/67	15,0	·	10,0	5,0	·	·
1967/68	6,2	·	·	6,2	·	·
1968/69	20,0	·	·	3,8	10,0	6,2
1969/70	10,4	·	·	·	·	6,7

Den 1 juli 1970 återstod 3,7 milj. kr. av 1969/70 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av postverket upptagits ett belopp av 12 milj. kr.

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av postverket redovisade belopp förklaras av att vissa salderingar vidtagits vid upprättandet av statens bokslut.

Poststyrelsen har i skrivelse till riksrevisionsverket den 11 november 1970 beräknat överskotten inkl. ränta på postbankens statsverklån för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 11 milj. kr. resp. 12 milj. kr.

Beräffande de beräknade inkomsterna och utgifterna har poststyrelsen anfört följande:

”Poststyrelsens beräkningar av inkomsterna på riksstatstiteln Postverket för budgetåren 1970/71, 1971/72 och 1972/73 redovisas i bifogade sammanställningar, som även upptar det faktiska utfallet av driftstaten för budgetåret 1969/70, satt i relation till de beräknade beloppen, samt driftstaten för 1970/71.

Avkastningen för de tre aktuella budgetåren har anpassats till det förslag som lämnats av affärsverksutredningen. För budgetåret 1970/71 beräknas överskottet inkl. ränta på Postbankens statsverklån nu bli 10,9 milj. kr. För budgetåren 1971/72 och 1972/73 beräknas överskotten inkl. nämnda ränta till 12,2 resp. 13,6 milj. kr. Räntan på Postbankens statsverklån uppgår till 1,9, 2,6 resp. 3,0 milj. kr. Minskningen av överskotten i förhållande till tidigare inkomstberäkningar har föranletts av faktiska och aviserade nedskärningar av äskade anslagsmedel.

Intäkter (milj. kr.)

Intäktslag	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
1	2	3	4	5	6	7
Porton	878,0	863,0	889,9	908,8	1 067,4	1 207,8
Tjänstepost	150,2	149,3	155,8	158,5	178,1	201,3
Tidningar	104,8	110,3	111,2	121,1	127,3	127,3
Transitersättning m. m.	13,1	12,8	10,6	10,3	12,0	13,8
Uppdrag åt staten	38,0	38,8	44,7	46,3	50,6	64,8
För driftkostnader ianspråktaga ränterintäkter	339,4	319,6	374,8	381,0	425,0	453,0
Industrierna	3,4	3,4	3,1	3,1	3,1	3,1
Diligenstrafiken	21,9	19,8	20,4	20,4	20,4	20,4
Fastighetsförvaltningen m. m.	4,0	3,2	3,2	3,2	3,2	3,4
Centralupphandlingen	32,9	32,2	33,0	34,7	35,1	36,5
Ersättning från Tidningstjänst AB	—	1,6	—	3,6	3,6	3,6
Vinst vid försäljning av anläggningstillgångar	0,1	0,3	0,2	0,4	0,4	0,4
Övriga intäkter	34,3	37,5	41,1	36,2	41,9	58,6
Summa intäkter	1 620,1	1 591,8	1 688,0	1 727,6	1 968,1	2 194,0
Summa kostnader	1 602,1	1 582,1	1 678,6	1 718,6	1 958,5	2 183,4
Resultat	+ 18,0	+ 9,7	+ 9,4	+ 9,0	+ 9,6	+ 10,6
Inleverans		12,9		12,0	12,0	14,5
Därav						
Från föregående budgetår		6,2		3,7	2,6	2,8
Årets överskott		6,0		6,4	6,8	8,7
Ränta på statsverklån, Postbanken		0,7		1,9	2,6	3,0

Kostnader (milj. kr.)

Kostnadsslag	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
1	2	3	4	5	6	7
<i>Personalkostnader</i>						
Löner m. m.	955,8	940,8	1 007,5	1 049,2	1 168,8	1 287,9
Övriga avlöningsförmåner	132,0	133,1	141,2	138,9	159,0	177,4
Pensioner m. m.	143,7	144,0	156,1	145,1	169,4	222,5
Allmän arbetsgivaravgift	10,2	10,2	10,8	10,2	23,2	26,6
<i>Sakkostnader</i>						
Transporter	123,4	105,1	102,3	100,6	117,0	123,6
Fastigheter och förhyrda lokaler	73,5	72,1	77,5	80,8	95,0	106,9
Inventarier och förbrukningsartiklar	80,5	78,4	89,6	95,6	125,6	130,1
Centralupphandlingens inköp för andra myndigheter	26,0	27,8	25,6	28,0	30,3	31,5
Avsättning till värdepapperskonton	11,8	11,8	13,2	13,2	14,5	14,7
Övriga sakkostnader	45,2	58,1	52,6	55,1	53,1	59,2
Ränta på statsverkslån, Postbanken	—	0,7	2,2	1,9	2,6	3,0
Summa kostnader	1 602,1	1 582,1	1 678,6	1 718,6	1 958,5	2 183,4

I beräkningarna är liksom tidigare nivån för intäkter och kostnader beräknad med utgångspunkt från väntade volym- och prishöjningar. Arbetstidsförkortningen har antagits bli i princip genomförd 1.1.1972. Den torde öka kostnaderna under budgetåret 1971/72 med ca 37 milj. kr. och under budgetåret 1972/73 med ca 79 milj. kr. Pensionskostnaderna har beräknats på försäkringsmässiga grunder fr. o. m. budgetåret 1972/73, vilket medför en kostnadsökning för nämnda budgetår med ca 31 milj. kr. De procentuella lönehöjningarna under vart och ett av åren 1971, 1972 och 1973 har beräknats bli lika stora som lönehöjningen under år 1970.

Såvitt nu kan bedömas torde en allmän portohöjning inte bli aktuell under innevarande budgetår. Under budgetåren 1971/72 och 1972/73 krävs dock med hänsyn till den beräknade kostnadsutvecklingen portohöjningar om underskott skall kunna undvikas. En eventuell av allmänna prispolitiska skäl föranledd förskjutning av tidpunkten för en kommande portohöjning, i synnerhet i förening med en kraftigare löneutveckling än den beräknade, kommer självfallet att avsevärt reducera verkets möjligheter att täcka sina kostnader och lämna avkastning.

Av sammanställningarna framgår i vad mån inleveranserna av överskottsmedel beräknas ansluta sig till de bokförda överskotten.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av postverket under budgetåret 1970/71 till 12 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 12 000 000 kr.

Televerket

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för televerket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1965/66	1 916,2	1 770,6	145,5	123,6	20,0
1966/67	2 249,6	2 058,9	190,6	150,4	170,0
1967/68	2 439,3	2 246,7	192,6	215,0	215,0
1968/69	2 619,0	2 490,8	128,2	167,2	173,0
1969/70	2 981,8	2 876,2	105,5	150,0	176,3

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Över- skott	Balans- serade överskott av radioli- censmedel	Netto att in- leverera	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
				1965/66	66/67	67/68	68/69	69/70
1965/66	145,5	60,1	85,4	—	85,4	.	.	.
1966/67	190,6	35,9	154,7	.	65,0	89,7	.	.
1967/68	192,6	9,2	183,4	.	.	125,3	58,2	.
1968/69	128,2	-29,2	157,4	.	.	.	109,0	48,4
1969/70	105,5	-40,4	145,9	.	.	.	.	101,6

Den 1 juli 1970 återstod 44,3 milj. kr. av 1969/70 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av televerket upptagits ett belopp av 145 milj. kr.

Televerket har i skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1970 beräknat överskotten för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 165 milj. kr. resp. 150 milj. kr.

I beräkningarna har förutsatts en viss ökning av kostnaderna, varvid lönenivån antagits komma att stiga med 7 % under 1971 och med 5 % under 1972 och 1973. Hänsyn har tagits till de höjda arbetsgivaravgifterna fr. o. m. år 1971 samt mervärdeskattens höjning under hösten 1970 och vid årsskiftet 1970—71. Den av telestyrelsen föreslagna höjningen av abonnemangsavgifterna för huvudabonnemang har i beräkningarna förutsatts ske den 1 april 1971.

I avsättningen till värdeminskningsskonto, vilken är liktydig med "Avskrivningsmedel inom fonden", har i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1969/70, medräknats en extra avsättning motsvarande den del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang. För budgetåren 1970/71—1972/73 har denna extra avsättning upptagits till 15,0 milj. kr., vilket är samma belopp som medgivits tidigare.

Televerkets driftstat (milj. kr.)

	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Intäkter</i>						
<i>Telefon</i>						
Inträdesavgifter	62,5	71,9	67,4	68,4	62,2	73,5
Abonnemangs- och samtalsavgifter	2 095,0	2 187,7	2 345,2	2 345,6	2 532,2	2 667,5
=	2 157,5	2 259,6	2 412,6	2 414,0	2 594,4	2 741,0
Telex	41,2	48,7	48,6	46,4	55,3	59,8
Telegraf	46,6	47,9	47,1	47,2	46,8	46,5
Ljudradio	3,9	483,4	17,5	17,8	16,8	15,8
Television	458,6		469,6	473,0	502,2	535,4
Ränta på rundradiofonden	—	—	13,3	13,8	8,3	—
Ersättning för viss rundradioverksamhet	31,2	30,5	33,7	33,7	44,1	46,8
Övrig radio	12,2	14,5	13,4	14,4	15,2	16,2
Anläggningsavgifter	20,0	29,4	20,0	28,0	28,0	28,0
Övriga intäkter	66,0	67,8	70,4	71,7	83,6	84,8
Summa intäkter	2 837,2	2 981,8	3 146,2	3 160,0	3 394,7	3 574,3
<i>Kostnader</i>						
Avlöningar m. m.	448,1	468,9	525,9	525,9	566,1	608,5
Pensioner m. m.	171,9	184,5	196,9	201,4	223,1	231,8
Övriga personalkostnader	92,9	106,0	115,1	125,8	145,0	149,7
Lokalkostnader	57,7	70,6	67,0	67,0	74,9	78,4
<i>Sveriges Radio</i>						
Ljudradio	104,3	108,3	112,2	112,2	130,6	138,6
Television	230,4	249,8	286,1	286,1	323,9	366,7
Radiohusen (Byggnadsstyrelsen)	13,2	11,4	4,5	4,5	19,7	10,5
Andel av anslaget						
Ersättning för viss rundradioverksamhet	23,9	23,2	25,8	25,8	34,7	37,1
=	371,8	392,7	428,6	428,6	508,9	552,9
<i>Underhåll m. m.</i>						
Fastigheter	24,4	25,2	27,0	27,0	31,0	33,0
Telefon-, telegraf- och radioanläggningar	565,4	678,7	700,2	709,0	760,6	815,3
=	589,8	703,9	727,2	736,0	791,6	848,3
<i>Övriga omkostnader</i>						
Kontorsmateriel m. m.	31,7	37,6	38,0	39,1	42,2	45,0
Frakt- och transportkostnader	46,9	46,6	63,1	64,8	69,9	74,7
Förrädsutgifter	24,5	27,9	28,9	30,4	33,2	35,3
Postavgifter m. m.	20,3	21,8	19,9	19,9	20,7	22,0
Ränta på rundradiofonderna m. m.	15,5	18,5	13,3	13,8	8,3	—
Övriga räntor	16,0	14,7	23,8	25,9	40,1	35,9
Nedskrivning av osäkra fordringar	—	10,0	—	6,0	6,0	6,0

	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
Rikstelefonkatalogen	32,0	33,0	35,5	35,5	37,5	40,0
Verktyg och instrument	39,0	50,4	45,3	54,5	54,1	55,2
Diverse utgifter	31,2	40,1	36,5	38,1	41,4	42,3
==	257,1	300,6	304,3	328,0	353,4	356,4
Kostnader för arbeten som ersättes	20,0	19,0	20,0	20,0	20,0	21,0
Avsättning till värde-minskningskonto	608,1	630,0	676,3	634,5	661,9	729,9
Summa kostnader	2 617,4	2 876,2	3 061,3	3 067,2	3 344,9	3 576,9
Ljudradio- och televisionsradioavgiftsmedel som balanseras	- 33,8	- 40,4	- 62,9	- 72,2	- 100,2	- 132,6
Överskott	253,6	145,9	147,8	165,0	150,0	130,0
Inleverans därav:		150,0		168,0	154,0	135,0
Från föregående budgetår		48,4		44,3	41,3	37,3
Årets överskott		101,6		123,7	112,7	97,7

Televerkets bokförda resp. beräknade intäkter, driftkostnader och överskott framgår av ovan intagna driftstater.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln televerket för budgetåret 1970/71 till 168 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 154 000 000 kr.

Statens järnvägar

De redovisade resultaten för statens järnvägar för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftinkomster	Driftkostnader	Överskott	Inlevererat till statsverket	Beräknat i riksstaten
1965/66	2 217,5	2 181,1	36,3	25,0	60,0
1966/67	2 281,9	2 280,8	1,1	12,3	115,0
1967/68	2 361,1	2 341,0	20,1	20,1	119,0
1968/69	2 422,5	2 416,8	5,7	0,1	30,0
1969/70	2 537,1	2 484,6	52,5	40,7	140,0

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av statens järnvägar redovisade belopp förklaras av att vissa salderingar vidtagits vid upprättandet av statens bokslut.

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1965/66	66/67	67/68	68/69	69/70
1965/66	36,3	25,0	11,3	.	.	.
1966/67	1,1	.	1,0	0,1	.	.
1967/68	20,1	.	.	20,0	0,1	.
1968/69	5,7	.	.	.	.	5,7
1969/70	52,5	.	.	.	.	35,0

Den 1 juli 1970 återstod 17,5 milj. kr. av 1969/70 års överskott att inleverera.

I riksstaten för innevarande budgetår är inkomsttiteln statens järnvägar uppförd med 103 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 17 november 1970 angående statens järnvägars driftresultat för budgetåren 1970/71—1972/73 har järnvägsstyrelsen anfört följande:

”Enligt konjunkturinstitutets höstrapport kommer den totala industriproduktionen att öka med 7,5 % 1970 och med 5 % 1971. Den hittills snabba produktionstillväxten avspeglas i utvecklingen av SJ vagnslasttrafik. Under januari—augusti 1970 ökade denna med ca 10 % mätt i tonkm jämfört med motsvarande period 1969. Om man exkluderar transporter av lapplandsmalm, som påverkades av strejken vid LKAB i början av året, uppgick ökningen till 13,0 %. Den väntade produktionsutvecklingen pekar mot att godstrafikens tillväxttakt blir dämpad under prognosperioden såsom förutsattes i driftstaten för 1970/71 samt i augusti-prognosen för 1971/72 och 1972/73. Den senare har redovisats i SJ anslagsframställning för 1971/72, bihang 2. Endast smärre justeringar har gjorts i förhållande till nämnda framtidsbedömningar.

Trafikintäkterna har beräknats med hänsyn till de taxeförändringar som ansetts möjliga att genomföra vid förväntad utveckling av den allmänna prisnivån för transporter utan att konkurrensförhållandena ändras (inflationanpassning).

För budgetåret 1970/71 har SJ fått ett anslag om 231,2 milj. kr. som ersättning för drift av olönsamma järnvägslinjer m. m. I skrivelse till Kungl. Maj:t 12.11.1970 har SJ hemställt om att 1,4 milj. kr. anslås på tilläggsstat för 1970/71. Beloppet avser slutreglering av ersättning för 67-kortsrabattens utvidgning under perioden 1968/69—1970/71. Den totala ersättningen 1970/71 upptas därför till 233 milj. kr. För 1971/72 beräknas motsvarande anslag till 262 milj. kr., varvid hänsyn tagits till en ny beräkning av ersättningen för 67-kortsrabattens utvidgning. I årets anslagsframställning har SJ dessutom begärt ett anslag för 1971/72 om 15 milj. kr. som ersättning för försvarsberedskapskostnader (exkl. civilförsvar). För 1972/73 beräknas motsvarande anslagsbehov till (282 + 15 =) 297 milj. kr.

Driftkostnaderna har beräknats i löpande priser, varvid personalkostnadsnivån antagits komma att stiga med 7 % per år fr. o. m. den 1 januari 1971 och sakkostnadsnivån med 5 % under 1971 och 3 % per år under de följande kalenderåren. En genomgång och analys av hittillsvarande kostnadsutveckling tyder på att kostnaderna i driftstaten för 1970/71 kommer att överskridas. För 1971/72 och 1972/73 beräknas kostnaderna bli högre än som angivits i augustiprognosen beroende på

Statens järnvägars driftstat m. m. (milj. kr)

	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
A. Ekonomiskt resultat						
<i>Intäkter</i>						
Järnvägs-, färje- och busstrafik						
Gods- och posttrafik	1 435,0	1 470,2	1 578,0	1 574	1 691	1 803
Persontrafik	760,0	772,6	800,0	811	837	852
Ersättning för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.	218,0	215,0	231,2	233	262	282
Ersättning för försvarsberedskap	—	—	—	—	15	15
Övriga rörelsegrenar	19,0	21,1	21,0	21	23	25
Diverse intäkter	47,0	43,4	42,0	44	46	48
Summa intäkter	2 479,0	2 522,3	2 672,2	2 683	2 874	3 025
<i>Kostnader</i>						
Järnvägs-, färje- och busstrafik						
Driftavdelningen	1 105,9	1 133,5	1 199,4			
Kommersiella avdelningen	36,4	36,9	39,1			
Banavdelningen	396,0	404,2	391,1			
Maskinavdelningen	160,3	153,7	156,2			
Ekonomiavdelningen	17,1	17,3	17,9			
Administrativa avdelningen	40,8	36,9	39,3			
Utvecklingsavdelningen	11,4	10,6	12,6			
Gemensamma (övergripande)						
Avskrivningar (ordinarie) ¹	244,9	245,0	247,5			
Pensioner och ATP-avgifter	421,1	405,7	437,4			
Arbetsgivaravgift till sjukförsäkring samt kostnader för grupplivförsäkring	39,2	38,4	45,5			
Allmän arbetsgivaravgift	12,8	12,7	13,6			
Ersättning från försäkringskassor	— 22,0	— 23,8	— 22,0			
Driftersättning till dotterföretag	18,6	19,4	19,8			
Övriga gemensamma kostnader	— 2,2	— 0,8	0,3			
Övriga rörelsegrenar						
Hysesverksamhet m. m. (exkl. avskrivningar)	9,4	9,4	8,8			
Hysesverksamhet, avskrivningar	0,7	0,7	0,7			
Summa kostnader	2 490,4	2 499,8	2 607,2	2 621	2 799	2 967
Överskott före bokslutsdispositioner	— 11,4	22,5	65,0	62	75	58

	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
Disposition av pensionsavsättningar	30,0	30,0	30,0	30	30	30
Minskning av lagerreserv	10,0	—	—	—	—	—
<i>Nettoöverskott efter bokslutsdispositioner</i>	28,6	52,5	95,0	92	105	88
<i>Inleverans</i>		40,7		100	105	88
därav:						
Från föregående budgetår		5,7		18	10	10
Årets överskott		35,0		82	95	78
Förräntningskrav	144,4	144,5	152	165	168	180

¹ Exkl. huvudverkstäder och huvudförråd samt ianspråkta H-trafikmedel.

dels ändrade premisser om kostnadsnivån (inkl. höjda arbetsgivaravgifter), dels en något långsammare personalminskning.

För budgetåret 1970/71 har SJ fått Kungl. Maj:ts bemyndigande att i resultatutjämnande syfte utnyttja högst 30 milj. kr. av tidigare avsatta pensionsmedel. SJ räknar med fortsatt sådant bemyndigande.

Enligt statsmakternas beslut har förräntningskravet för 1970/71 sänkts med 24 milj. kr. för skillnaden mellan faktiska pensionsutgifter och försäkringstekniskt beräknade pensionskostnader för det ersättningsberättigade nätet. Motsvarande skillnader för 1971/72 och 1972/73 har beräknats till 30 resp. 33 milj. kr.

Under ovan angivna förutsättningar och antaganden har intäkter, kostnader, överskott m. m. för budgetåren 1970/71—1972/73 uppskattats till i bifogade tablå upptagna belopp. Som jämförelse anges motsvarande budgeterade och bokförda belopp för budgetåret 1969/70. Enligt beräkningarna kommer överskotten vid förutsatta taxe- och kostnadsnivåer att uppgå till resp. ca 90, 105 och 90 milj. kr. under 1970/71, 1971/72 och 1972/73. Inleveranserna av överskottsmedel under de tre budgetåren beräknas till ca 100, 105 resp. 90 milj. kr. Överskotten vid oförändrad taxe- och kostnadsnivå har beräknats till ca 160, 230 resp. 290 milj. kr.”

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln statens järnvägar för budgetåret 1970/71 till 100 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 105 000 000 kr.

Luffartsverket

De i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade resultaten för luftfartsverket för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott (+) resp. under- skott (-)	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riks- staten
1965/66	58,4	64,5	— 6,1	.	.
1966/67	70,7	72,8	-- 2,1	.	.
1967/68	101,4	87,8	+ 13,6	13,6	14,5
1968/69	104,7	90,0	+ 14,7	14,7	15,1
1969/70	¹ 125,0	¹ 110,0	¹ + 15,1	15,1	14,9

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av luftfartsverket upptagits 17 milj. kr.

Luftfartsverket har i skrivelse till riksrevisionsverket den 20 november 1970 beräknat överskotten för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 18,6 milj. kr. resp. 20,1 milj. kr. I skrivelsen anför luftfartsverket följande:

”Luftfartsverket har vid beräkningarna för intäkter och kostnader i bilagan antagit en lönekostnadsökning av 7 % och en omkostnadsök-

Luftfartsverkets driftstat (milj. kr.)

	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	
	Drift- stat	Utfall	Ny be- räkning — driftstat	Be- räkning	Be- räkning
<i>Intäkter</i>					
Flygplatserna					
Trafikintäkter:					
landningsavgifter	37,4	39,9	42,5	49,2	56,7
passageraravgifter	37,0	39,4	42,4	49,0	56,5
parkerings- och hangaravgifter	1,4	1,4	1,5	1,6	1,7
stationstjänst	7,7	9,4	10,9	13,0	14,0
Övriga intäkter	21,6	24,5	25,5	27,5	29,4
Centralförvaltningen, exkl.					
luftfartsinspektionen	1,9	1,6	1,7	1,8	1,9
Luftfartsinspektionens avgifter	3,0	3,0	3,3	3,7	3,9
Driftbidrag till luftfartsverket	4,5	4,0	3,9	—	—
Summa intäkter	114,5	123,2	131,7	145,8	164,1
<i>Kostnader</i>					
Ledning och gemensamt	1,0	0,9	1,0	1,0	1,1
Driftavdelningen					
Centralt	12,8	14,9	16,1	17,1	18,0
Flygplatserna:					
Ledning och gemensamt	2,8	5,4	2,9	3,1	3,2
Avskrivning	16,2	18,0	17,3	16,0	16,9
Flygsäkerhetstjänst	26,8	25,6	29,9	32,5	34,2
Markttjänst	18,8	20,6	21,4	23,4	24,9
Stationstjänst	5,4	6,1	5,4	8,1	8,7
Ersättning till kommunerna	—	—	—	4,0	8,7
	¹ 70,0	75,7	76,9	87,1	96,6
Ekonomiavdelningen	1,0	2,5	2,8	2,7	2,8
Administrativa avdelningen	9,4	9,7	11,7	12,9	14,0
Luftfartsinspektionen	4,1	4,0	4,6	4,9	5,2
Oförutsett	—	—	—	—	—
Summa kostnader	98,3	107,7	113,1	125,7	137,7
Överskott	16,2	15,5	18,6	20,1	26,4

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter samt överskott och de av luftfartsverket redovisade beloppen förklaras av att vissa bokslutstransaktioner tillkommit vid upprättande av riksboekslutet för budgetåret 1969/70.

ning av 5 % för vardera budgetåret. För att balans skall erhållas mellan intäkter och kostnader kommer en taxehöjning av 10 % att bli nödvändig den 1.1.1972.

Vid beräkning av intäkter och kostnader i 1970 års löne- och prisnivå skulle balans mellan intäkter och kostnader ha uppnåtts för 1971/72. Under samma antaganden skulle för 1972/73 erfordras en taxehöjning av ca 10 % för att uppnå denna balans.”

Sammansättningen av intäkter och kostnader framgår av ovan intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln luftfartsverket för budgetåret 1970/71 till 18 600 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 20 100 000 kr.

Förenade fabriksverken

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för försvarets fabriksverk (fr. o. m. den 1 januari 1970 förenade fabriksverken) för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Driftin- komster	Drift- kostna- der	Därav: Avsättning av vinstmedel för särskilda dis- positioner	Över- skott	Inleve- rerat till stats- verket	Beräk- nat i riks- staten
1965/66	234,4	229,3	13,3	5,1	5,1	5,1
1966/67	270,6	263,6	6,4	7,1	7,1	6,5
1967/68	381,4	370,6	12,4	10,8	10,8	10,0
1968/69	454,8	444,0	13,4	10,8	10,8	12,0
1969/70	491,4	475,2	4,8	16,2	16,2	15,0

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av förenade fabriksverken upptagits 16,8 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 5 november 1970 har förenade fabriksverken beräknat överskotten för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 18,8 milj. kr. resp. 21,6 milj. kr. enligt efterföljande uppställning (1 000 kr.).

Budgetår	Ränta på kapital- behållning (6,75 %)	Hysesintäkter m. m. från för- svarets materiel- verk	Summa
1970/71	18 200	600	18 800
1971/72	21 000	600	21 600

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av fabriksverket redovisade belopp förklaras av att fabriksverket vidtagit vissa salderingar mellan diverse driftkostnader och särskilda uppbördsmedel.

Fabriksverkens fonds driftstat (milj. kr.)

	1969/70		1970/71		1971/ 72	1972/ 73
	Drift- stat	Utfall	Drift- stat	Ny be- räkning	Beräk- ning	Beräk- ning
<i>Intäkter</i>						
<i>Fakturering</i>						
<i>Svenska beställare</i>						
Försvarsbeställningar	320,0	262,4	350,0	345,2	371,7	398,3
Civila beställningar	30,0	43,0	40,0	40,0	57,7	62,2
Tvätteriverksamheten	83,0	83,8	100,0	96,8	100,0	120,0
Utländska beställare	30,0	24,3	35,0	35,0	33,6	58,5
=	463,0	413,5	525,0	517,0	563,0	639,0
<i>Intäkter vid försäljning av</i>						
överskottsmateriel	12,5	13,5	18,2	18,2	20,0	22,0
Diverse intäkter	2,0	8,6	5,5	5,5	6,0	6,5
Särskilda uppbördsmedel	-29,1	23,9	-23,1	10,0	5,0	25,0
Summa intäkter	448,4	459,5	525,6	550,7	594,0	692,5
<i>Kostnader</i>						
Gemensamma driftkostnader	35,1	36,9	44,3	46,0	48,0	53,0
Vissa kostnader för försöks- och utvecklingsarbeten m.m.	11,5	11,5	14,0	13,0	14,0	15,0
<i>Driftkostnader vid fabriker</i>						
Avlöningar	143,6	149,8	166,1	159,5	169,0	180,0
Material	120,0	103,0	125,0	149,4	161,0	190,0
Diverse driftkostnader	30,0	44,9	43,0	51,3	60,4	87,2
Avsättning till värdeminsk- ningskonto	8,6	8,5	10,9	12,0	12,2	14,1
Särskild avsättning till värde- minskningkonto	—	—	—	—	—	—
=	302,2	306,2	345,0	372,2	402,6	471,3
<i>Driftkostnader vid tvätterier</i>						
Avlöningar	43,2	44,7	54,1	43,4	46,0	60,0
Material	5,5	5,6	6,5	5,5	6,0	7,4
Diverse driftkostnader	16,0	23,1	23,0	30,6	31,0	34,6
Avsättning till värdeminsk- ningskonto	5,1	5,2	5,1	5,0	7,0	8,0
=	69,7	78,6	88,7	84,5	90,0	110,0
<i>Kostnader vid försäljning av</i>						
överskottsmateriel						
Avlöningar till tjänstemän	2,0	1,9	2,1	2,1	2,3	2,5
Omkostnader	3,0	2,9	3,5	3,5	3,9	4,2
Material	8,0	5,0	10,4	10,4	11,4	12,5
=	13,0	9,8	16,0	16,0	17,6	19,2
<i>Driftkostnader vid vissa för- svarets materielverk tillhöriga anläggningar för krigstill- verkning</i>						
	0,5	1,1	0,5	0,8	0,8	0,9
Summa kostnader	432,0	444,1	508,5	532,5	573,0	669,4
<i>Överskott</i>	16,4	15,4	17,1	18,2	21,0	23,1
<i>Inleverans</i>						
<i>därav:</i>						
Från föregående budgetår	—	—	—	—	—	—
Årets överskott	16,4	15,4	17,1	18,2	21,0	23,1

Sammanställningen av intäkter och kostnader framgår av ovan intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1969/70.

I en snare lämnad kommentar till beräkningen av driftstat har från förenade fabriksverkens sida bl. a. framhållits att den låga faktureringen 1969/70 är orsakad av igångsättningsvårigheter och produktionsstörningar på nya produkter som bl. a. har gett en viss lageruppyggnad som följd.

I budgeten för 1970/71 räknar förenade fabriksverken med en viss återhämtning av leveransförseningar samt att produktionsstörningarna skall vara övervunna.

Av periodbokslutet för tredje kvartalet 1970 framgår att produktionsstörningarna delvis har fortsatt vilket har till följd att faktureringsbudgeten inte kan hållas. Prognosen på försvarsbeställningar bör därför enligt förenade fabriksverken sänkas från 345,2 milj. kr. till 325,0 milj. kr.

Det belopp som skall inlevereras på inkomstiteln bascras emellertid på de grunder som Kungl. Maj:t 1944 fastställt för beräkning av överskottet på försvarets fabriksfond.

Riksrevisionsverket beräknar i enlighet med förenade fabriksverkens skrivelse inkomsterna på titeln förenade fabriksverken för budgetåret 1970/71 till 18 800 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 21 600 000 kr.

Statens vattenfallsverk

De till statsverket inlevererade samt i räkenskaperna och i rikshuvudboken redovisade överskotten för statens vattenfallsverk för de senast förflutna fem budgetåren framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Budgetår	Drift- inkomster	Drift- kostnader	Överskott	Inlevererat till stats- verket	Beräknat i riksstaten
1965/66	836,4	515,8	320,6	310,7	300,0
1966/67	862,6	552,9	309,7	310,6	310,0
1967/68	956,8	624,1	332,7	334,7	320,0
1968/69	1 113,6	768,6	345,0	349,7	335,0
1969/70	1 203,1	924,6	278,5	277,9	350,0

Överskotten har redovisats enligt följande (milj. kr.).

Budgetår	Överskott	Därav inlevererat till statsverket under budgetåret				
		1965/66	66/67	67/68	68/69	69/70
1965/66	320,6	210,0	110,6	.	.	.
1966/67	309,7	.	200,0	109,7	.	.
1967/68	332,7	.	.	225,0	107,7	.
1968/69	345,0	.	.	.	242,0	102,9
1969/70	278,5	.	.	.	.	175,0

Den 1 juli 1970 återstod 103,5 milj. kr. av 1969/70 års överskott att inleverera.

Statens vattenfallsverks driftstat (milj. kr.)

	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
<i>Inkomster</i>						
Kraftverk						
Inkomster av						
elektrisk energi	1 111,7	1 168,4	1 231,2	1 269,0	1 412	1 485
Diverse inkomster	23,6	25,2	24,9	26,1	30	36
=	1 135,3	1 193,6	1 256,1	1 295,1	1 442	1 521
Kanalverk						
Trafikavgifter	9,6	8,9	9,5	9,5	9,5	9,5
Diverse inkomster	0,1	0,6	0,4	0,4	0,5	0,5
=	9,7	9,5	9,9	9,9	10,0	10,0
Summa inkomster	1 145,0	1 203,1	1 266,0	1 305,0	1 452	1 531
<i>Driftkostnader</i>						
Kraftverk						
Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt						
Fastigheter inkl. bostäder	5,6	6,0	5,8	5,8	7	8
Primärstationer och vattenregleringsanläggningar	76,0	75,6	79,7	84,9	98	108
Stam- och primär- linjer	10,8	9,0	10,2	73,0	82	87
Sekundärstationer	20,9	21,7	24,1			
Sekundär- linjer, ter- tjärstationer, ter- tiär- linjer och kvartärnät	29,1	33,6	33,6			
Diverse distri- butionsanlägg- ningar	2,3	2,2	2,3			
Gemensamma driftkostnader	35,7	34,2	39,0	39,0	44	46
=	180,4	182,3	194,7	202,7	231	249
Bränslekostnader i värmestationer	36,0	49,8	94,0	110,0	135	150
Kostnader för från främmande kraft- verk inköpt kraft	69,3	267,0	107,0	259,0	143	108
Kostnader från hyrda stamlinje- anlägg- ningar	12,0	11,0	12,2	12,2	12	12
Skatter	32,0	25,0	28,0	27,0	27	30
Allmänna omkostnader						
Centrala administra- tiva kostnader	22,1	18,8	22,5	22,5	37	39
Lokala administra- tiva kostnader	8,1	8,4	8,5	8,5		
Kostnader för plan- ner- ing och pro- jektering	12,4	13,8	20,7	20,7		

	1969/70		1970/71		1971/72	1972/73
	Driftstat	Utfall	Driftstat	Ny beräkning	Beräkning	Beräkning
Kostnader för utveckling, forskning och standardisering	5,9	6,1	7,1	7,1	25	27
Övriga omkostnader						
Pensionsutgifter	22,0	23,3	25,0	25,0	30	32
Avskrivning av inventarier	6,6	6,3	7,4	7,4	8	8
Gratifikationer, belöningar och studieresor	0,2	0,3	0,2	0,2	28	38
Propaganda och upplysningsverksamhet	3,6	3,2	3,1	3,1		
Representationskostnader	0,3	0,3	0,3	0,3		
Postavgifter	2,2	2,0	2,0	2,0		
Civilförsvaret, driftvärn, ränta på rörlig kredit samt diverse och oförutsebara kostnader	13,1	3,4	14,7	18,4		
Summa allmänna omkostnader	96,5	85,9	111,5	115,2	128	144
Avsättning till värdepapperskonto	340,0	294,3	339,0	319,3	356	382
=	766,2	915,3	886,4	1 045,4	1 032	1 075
Kanalverk						
Kostnader för drift och underhåll av särskilda förvaltningsobjekt	4,3	4,5	4,8	4,8	8	8
Kostnader för lotsning	2,0	2,1	2,2	2,2		
Allmänna omkostnader	0,5	0,5	0,5	0,5		
Övriga omkostnader	0,0	0,0	0,0	0,0		
Skatter	1,2	1,4	1,3	1,3		
Diverse och oförutsebara kostnader	0,1	0,1	0,1	0,1		
Avsättning till värdepapperskonto	0,7	0,7	0,7	0,7	1	1
=	8,8	9,3	9,6	9,6	9	9
Summa driftkostnader	775,0	924,6	896,0	1 055,0	1 041	1 084
Överskott						
Kraftverk	369,1	278,3	369,7	249,7	410	446
Kanalverk	0,9	0,2	0,3	0,3	1	1
Summa överskott	370,0	278,5	370,0	250,0	411	447
Inleverans	370,0	277,9	370,0	250,0	411	447
därav:						
Från föregående budgetår	102,9	102,9	103,5	103,5	103,5	103,5
Årets överskott	267,1	175,0	266,5	146,5	307,5	343,5

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av statens vattenfallsverk upptagits ett belopp av 368 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 10 november 1970 har statens vattenfallsverk beräknat överskotten för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 250 milj. kr. resp. 411 milj. kr. I skrivelsen anför statens vattenfallsverk följande:

”Beräkningen an knyter till en i september 1970 upprättad långtidsprognos som bygger på penningvärdesalternativet 4 % årlig inflation efter 1971. Prisnivån har för 1971/72 resp. 1972/73 satts till K = 261 resp. 271. Beräknad effekt av taxehöjning för detaljförsäljning av elkraft har, sedan prisstopp genomförts, eliminerats ur prognosens inkomstberäkning. Däremot har kraftkontraktens indexklausul förutsatts träda i kraft från kalenderåret 1970, innebärande en inkomstökning för budgetåret 1970/71 med ca 21 milj. kr.

Kostnaderna för bränsle och inköpt kraft bygger på följande oljepriser för de tre budgetåren: 9, 11 resp. 9 kr./Gcal.

Avskrivningarna har för 1970/71 anpassats till beräknat skattemässigt planemässiga, vilket innebär fortsatt anpassning till den för budgetåret 1969/70 tillämpade principen. Fr. o. m. 1971/72 beräknas återgång kunna ske till tidigare tillämpad princip med reguljär avskrivning av anläggningsbeståndet jämte tillskott motsvarande penningvärdets fall.

Med hänsyn till osäkerheten beträffande oljeprisets utveckling, vattentillgångar etc. innefattar beräkningarna en relativt stor osäkerhet.”

Sammansättningen av intäkter och kostnader samt hur beräknad inleverans av överskotten fördelar sig på budgetår framgår av på s. 103—104 intagna driftstater. För jämförelse redovisas även driftstat och utfall för budgetåret 1969/70.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna av statens vattenfallsverk till 250 000 000 kr. för budgetåret 1970/71 samt föreslår, att ifrågasvarande inkomster för budgetåret 1971/72 upptas till 411 000 000 kr.

Domänverket

De bokförda inkomsterna och utgifterna för domänverket samt överskotten för de senast förflutna fem kalenderåren jämte de i rikshuvudboken redovisade och de till statsverket inlevererade överskotten för motsvarande budgetår framgår av efterföljande uppställning, i vilken även medtagits de i riksstaten beräknade överskotten (milj. kr.).

Räken- skapsår	Driftin- komster	Drift- kost- nader	Över- skott	Budgetår	Över- skott	Inleve- rerat till stats- verket	Beräk- nat i riks- staten
1965	657,1	629,2	27,9	1965/66	18,7	14,0	35,0
1966	673,3	655,3	18,0	1966/67	21,0	31,9	30,0
1967	681,2	676,1	5,1	1967/68	3,4	5,1	15,0
1968	660,3	650,1	10,2	1968/69	11,8	10,2	5,0
1969	636,4	620,5	15,9	1969/70	20,1	12,0	6,0

¹ Skillnaden mellan här upptagna inkomster och utgifter och av domänverket redovisade belopp förklaras av att vissa salderingar vidtagits vid upprättandet av statens bokslut.

Domänverkets driftstat (milj. kr.)

	1969		1970		1971	1972
	Av domän- verket fast- ställd budget	Utfall	Av domän- verket fast- ställd driftstat	Ny be- räkning	Beräk- ning	Beräk- ning
<i>Intäkter</i>						
Skogsdomäner	403,7	410,4	451,9	457,3	470,0	478,0
Jordbruksdomäner	8,8	8,9	9,4	9,4	9,5	10,0
Räntor	1,0	2,7	2,5	2,5	2,5	2,5
Summa intäkter	413,5	422,0	463,8	469,2	482,0	490,5
<i>Kostnader</i>						
Skogsförvaltningen:						
Administration	34,5	37,7	35,9	36,6	37,0	38,0
Egentliga förvalt- ningskostnader	260,5	248,1	271,6	282,7	277,0	285,0
Jordbruksförvalt- ningen:						
Egentliga förvalt- ningskostnader	1,6	1,4	1,8	1,8	1,8	1,9
Gemensamma kostnader:						
Distriktsförvalt- ningen adm.	14,4	13,4	12,8	12,8	13,5	14,0
Centralförvalt- ningen adm.	19,9	22,4	23,8	23,8	24,0	24,5
Pensioner och övriga gemen- samma kost- nader	37,7	44,6	42,2	39,7	44,5	44,3
Kommunalskatter	9,9	8,3	16,5	16,0	16,0	16,0
Räntor	3,3	5,1	3,5	3,0	3,5	3,5
Avskrivningar	25,7	25,1	28,8	29,1	35,0	40,0
Summa kostnader	407,5	406,1	436,9	445,5	452,3	467,2
Överskott	6,0	15,9	26,9	23,7	29,7	23,3

Av 1969 års överskott inlevererades 12,0 milj. kr. under budgetåret 1969/70. Återstående 3,9 milj. kr. har fonderats i domänverket.

I riksstaten för innevarande budgetår har såsom inkomst av domänverket upptagits ett belopp av 23 milj. kr.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 28 oktober 1970 har domänverket rörande beräkningen av ifrågakvarande titel för budgetåren 1970/71 och 1971/72 yttrat följande:

”Kungl. Maj:t har jämlikt skrivelse Dnr 259, 273 den 29 juni 1970 från industridepartementet föreskrivit, att domänverket som avkastning på det kapital domänverket förfogar över skall för ett vart av åren 1970—74 till statsverket inleverera 23 milj. kr. Inleveransen under år 1970 skall ske med hälften av beloppet före den 1 augusti 1970 och med återstoden före årets utgång. Under åren 1971—74 skall hälften av beloppet inlevereras senast den 30 juni och återstoden senast den 31 december.

Om väsentliga förändringar sker under den angivna femårsperioden i fråga om grunderna för avkastningsberäkningen, ämnar Kungl. Maj:t på nytt pröva frågan om avkastningens storlek. Såväl affärsverksdelegationen som domänverket äger göra framställning om sådan prövning.

Vid den inleverans av medel som skall ske före den 1 augusti 1970 får domänverket göra avdrag för 233 786 kr. till domänverkets fond för upplåten mark för naturvårdsändamål.”

Domänverket har i bilaga lämnat ovanstående uppgifter rörande domänverkets bokförda resp. beräknade inkomster och utgifter samt överskott för vart och ett av åren 1969—1972 (milj. kr.).

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln domänverket för budgetåret 1970/71 till 34 266 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 23 000 000 kr.

II. Riksbanksfonden

Ifrågavarande inkomstitel är i gällande riksstat uppförd med 200 milj. kr. I en från riksbanken till riksrevisionsverket den 5 oktober 1970 avlåten skrivelse har förevarande inkomstitel beräknats till 200 milj. kr. för såväl budgetåret 1970/71 som för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln riksbanksfonden för budgetåret 1970/71 till 200 000 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med likaledes 200 000 000 kr.

III. Statens allmänna fastighetsfond

Statens allmänna fastighetsfond omfattar sju delfonder, nämligen slottsbyggnadernas, kriminalvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generaltullstyrelsens delfonder. Allmänna fastighetsfonden tillkommande ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler skall i vad avser byggnadsstyrelsens delfond fastställas med ledning av de kalkylerade hyresvärdena för olika fastigheter, varefter överskottet beräknas såsom skillnaden mellan de på delfondens stat upptagna inkomsterna och utgifterna för delfonden. Beträffande övriga delfonder utom slottsbyggnadernas delfond gäller däremot, att ifrågavarande ersättning skall bestämmas så, att ett överskott erhålls motsvarande full förräntning av det på resp. delfonder disponerade statskapitalet. I olikhet med övriga delfonder under fastighetsfonden avses slottsbyggnadernas delfond icke skola redovisa något överskott.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1970 skall fr. o. m. 1 juli 1971 såsom överskott på resp. delfond bokföras ett belopp som beräknas såsom skillnaden mellan de på delfondens stat upptagna inkomsterna och utgifterna. Hyresersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler skall därvid bestämmas av resp. fond förvaltande myndighet i samråd med riksrevisionsverket.

I skrivelse den 1 december 1970 har riksrevisionsverket avgivit utlåtande över de av de särskilda förvaltningsmyndigheterna avgivna förslagen till stater för de olika delfonderna av allmänna fastighetsfonden samt därvid framlagt förslag till stat för fonden för budgetåret 1971/72. I enlighet med detta förslag skulle överskotten på de särskilda delfonderna upptas till de i efterföljande sammanställning angivna beloppen. För jämförelse har överskotten i nu gällande riksstat medtagits:

	1970/71 kronor	1971/72 kronor
Slottsbyggnadernas delfond	1 000	651 000
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	7 360 000	7 125 000
Beskickningsfastigheternas delfond	3 880 000	4 350 000
Karolinska sjukhusets delfond	3 340 000	3 650 000
Akademiska sjukhusets delfond	2 115 000	5 069 000
Byggnadsstyrelsens delfond	120 200 000	121 720 000
Generaltullstyrelsens delfond	255 000	127 000
Summa	137 151 000	142 692 000

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1970/71 till 137 151 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 142 692 000 kr.

IV. Försvarets fastighetsfond

Fonden består av tre delfonder, nämligen kasernbyggnaders och befästningars delfonder samt försvarets forskningsanstalts delfond. Såsom överskott för vardera delfonden skall bokföras ett belopp motsvarande för budgetåret 1971/72 6 3/4 % av den på resp. delfond vid budgetårets ingång redovisade kapitalbehållningen.

Riksrevisionsverket beräknar överskottet på försvarets fastighetsfond för budgetåret 1970/71 till 89 868 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 94 542 000 kr.

V. Statens utlåningsfonder

I särskilda skrivelser har nedanstående myndigheter uppskattat inkomsterna från de av dem förvaltade hithörande fonderna för budgetåren 1970/71 och 1971/72 enligt följande:

	1970/71 kronor	1971/72 kronor
Utrikesdepartementet	85 000	85 000
Styrelsen för internationell utveckling	24 000	30 000
Statskontoret	43 150 000	47 330 000
Lantbruksstyrelsen	1 700 000	1 600 000
Bostadsstyrelsen	1 082 870 000	1 292 870 000
Riksbanken	9 934 000	10 929 000
Riksgäldskontoret	50 000	24 000
Summa	1 137 813 000	1 352 868 000

Bostadsstyrelsens här redovisade inkomster hänför sig huvudsakligen till lånefonden för bostadsbyggande. Inkomsterna av denna fond beräknas för budgetåret 1970/71 till 1 075 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 1 280 milj. kr. Räntan på bostadslån är enligt kungörelserna den 5 december 1969 (nr 640) och 4 december 1970 (nr 679) 7,5 % för åren 1970 och 1971. Den genomsnittliga räntan på samtliga utestående lån har likaså beräknats till 7,5 %.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln statens utlåningsfonder för budgetåret 1970/71 till 1 137 813 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 1 352 868 000 kr. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna får riksrevisionsverket hänvisa till tabellbilagan (bilaga C).

VI. Fonden för låneunderstöd

Enligt inhämtade upplysningar har statskontoret, lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, riksbanken och riksgäldskontoret uppskattat avkastningen av resp. delfonder för budgetåren 1970/71 och 1971/72 till följande belopp:

	1970/71 kronor	1971/72 kronor
Statskontorets delfond	17 000 000	17 000 000
Lantbruksstyrelsens delfond	0	0
Arbetsmarknadsstyrelsens delfond	18 000 000	27 000 000
Bostadsstyrelsens delfond	400 000	375 000
Riksbankens delfond	95 000	60 000
Riksgäldskontorets delfond	1 160 000	1 110 000
Summa	36 655 000	45 545 000

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på fonden för låneunderstöd för budgetåret 1970/71 till 36 656 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 45 546 000 kr.

VII. Fonden för statens aktier

Riksdagen har den 10 december 1969 (prop. 1969: 121) beslutat om inrättande av ett statligt förvaltningsbolag, Statsföretag AB, fr. o. m. den 1 januari 1970. Följande under fonden för statens aktier redovisade bolag vid utgången av budgetåret 1969/70 förvaltas av Statsföretag AB:

Allmänna Bevaknings AB	Luossavaara-Kiirunavaara AB
AB Allmänna Förlaget	Norrbottens Järnverk AB
AB Statens Skogsindustrier	AB Oljetransit
BS-Konsult AB	Sveriges Centrala Restaurang AB
AB Ceaverken	Svenska Reproduktions AB

AB Kabi	Svenska Skifferolja AB
Karlskronavarvet AB	AB Statsgruvor
Kalmar Verkstads AB	Svenska Utvecklings AB
Svenska Lagerhus AB	AB Svensk Torvförädling
Svenska Industrietablerings AB	Uddcomb Sweden AB
Svenska Tobaks AB	Uddevallavarvet AB

Förvaltningsbolaget får lyfta utdelningar från dotterbolagen som utbetalas efter den 1 januari 1970. Dessa vinstmedel skall fonderas i bolaget t. o. m. år 1972. Första utdelningen till staten skall lämnas våren 1974 för de utdelningar bolaget erhållit under år 1973 (hänförande sig till dotterbolagens verksamhet år 1972). Staten erhåller alltså utdelning från förvaltningsbolaget första gången under budgetåret 1973/74.

På fonden för statens aktier redovisades under budgetåret 1969/70 ytterligare följande bolag:

AB Aerotransport	Lantbruksnäringsarna
AB Transitotrafik	Sekundärkredit AB
AB Svensk Bilprovning	AB Fjäråssand
Systembolaget AB	Svenska Penninglotteriet AB
Sveriges Investeringsbank	AB Tipstjänst
Sveriges Kreditbank	AB Atomenergi
AB Svensk Exportkredit	Törefors AB
AB Företagskredit	AB Asea-Atom
AB Industrikredit	AB Gullhögens Bruk
Lantbruksnäringsarna	Svensk Laboratorietjänst AB
Primärkredit AB	Statskonsult AB

Enligt inhämtade uppgifter beräknas utdelning av på fonden bokförda aktier under budgetåren 1970/71 och 1971/72 utgå från AB Aerotransport, AB Svensk Bilprovning, Systembolaget AB, Sveriges Kreditbank, AB Svensk Exportkredit, AB Industrikredit, Svenska Penninglotteriet AB, AB Tipstjänst och AB Gullhögens Bruk.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för statens aktier för budgetåret 1970/71 till 18 327 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 18 642 000 kr.

VIII. *Fonden för beredskapslagring*

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1970 inrättades fr. o. m. den 1 juli 1970 en fond för beredskapslagring för finansiering av lagringen av olika produkter som handhas av statens jordbruksnämnd, överstyrelsen för ekonomiskt försvar och Svensk Spannmålshandel. Fonden består av två delfonder nämligen statens jordbruksnämnds delfond som förval-

tas av statens jordbruksnämnd samt överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond som förvaltas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Såsom inkomst på vardera delfonden skall bokföras ett belopp motsvarande statens normalränta på kapitalbehållningen på resp. delfond vid budgetårets ingång.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 3 november 1970 har statens jordbruksnämnd beräknat inkomsterna från delfonden till 17,2 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 18,3 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

I skrivelse till riksrevisionsverket den 11 november 1970 har överstyrelsen för ekonomiskt försvar beräknat inkomsterna från delfonden till 48,7 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 57,4 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för beredskapslagring för budgetåret 1970/71 till 65 900 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 75 650 000 kr.

IX. Statens pensionsfonder

I skrivelse till riksrevisionsverket den 14 oktober 1970 har riksförsäkringsverket beräknat inkomsten av folkpensioneringsfonden för budgetåret 1970/71 till 68,2 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 69,7 milj. kr.

I särskilda skrivelser till riksrevisionsverket har statskontoret, statens personalpensionsverk och riksgäldskontoret beräknat inkomsterna av övriga såsom kapitalfonder redovisade pensionsfonder till 8 470 000 kr., 13 600 000 kr. resp. 43 000 kr. för såväl budgetåret 1970/71 som för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna från statens pensionsfonder för budgetåret 1970/71 till 90 313 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 91 813 000 kr. Beträffande överskottens fördelning på de olika fonderna hänvisas till tabellbilagan (bilaga C).

X. Diverse kapitalfonder

Fonden för kreditgivning till utlandet. I skrivelse till riksrevisionsverket den 13 oktober 1970 har riksgäldskontoret beräknat avkastningen av denna fond till 4,04 milj. kr. för budgetåret 1970/71 och till 3,72 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln fonden för kreditgivning till utlandet för budgetåret 1970/71 till 4 040 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 3 720 000 kr.

Övriga diverse kapitalfonder. I skrivelser från riksgäldskontoret, statens vägverk, sjöfartsverket, statskontoret, lantbruksstyrelsen och överstyrelsen för ekonomiskt försvar har lämnats de uppgifter beträffande avkastningen av övriga diverse kapitalfonder, som framgår av följande sammanställning.

	1970/71 kronor	1971/72 kronor
Fonden för förlag till statsverket (riksgäldskontoret)	10 000 000	10 000 000
Statens vägverks förrådsfond (statens vägverk)	17 580 000	17 850 000
Fonden för Södertälje kanalverk (sjöfartsverket)	42 000	22 000
Sjöfartsverkets fond (sjöfartsverket)	13 718 000	14 885 000
Statens datamaskinfond (statskontoret)	4 000 000	6 000 000
Jordfonden (lantbruksstyrelsen)	2 900 000	2 950 000
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap (överstyrelsen för ekonomiskt försvar)	800 000	500 000
Summa	49 040 000	52 207 000

Riksrevisionsverket beräknar inkomsterna på titeln övriga diverse kapitalfonder för budgetåret 1970/71 till 49 040 000 kr. och föreslår, att titeln för budgetåret 1971/72 uppförs med 52 207 000 kr.

KAPITALBUDGETENS INKOMSTER

För finansiering av viss del av investeringarna på kapitalbudgeten används dels medel som blir tillgängliga genom årliga avskrivningar inom kapitalfonderna (avskrivningsmedel inom fonden) dels ock övriga inom fonderna för reinvestering disponibla medel (övriga kapitalmedel och övrig kapitalåterbetalning). Dessa medel redovisas på totalbudgetens inkomstsida i riksstaten under rubriken C. Beräknad övrig finansiering.

Riksrevisionsverket har i skrivelser från myndigheterna inhämtat uppgifter om avskrivningsmedlens och övriga kapitalmedels beräknade storlek under budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Dessa uppgifter har sammanställts i efterföljande tablåer där även utfallet för budgetåret 1969/70 och de i riksstaten för budgetåret 1970/71 upptagna beloppen har intagits.

Beträffande avskrivningsmedel inom fonden lämnas följande kommentarer.

Televerket har i avsättning till värdeminskningsskonto för budgetåren 1970/71—1971/72 i likhet med vad som skett för budgetåren 1954/55—1969/70 medräknat en extra avsättning på 15 milj. kr. motsvarande den del av den inkomstökning för televerket, som uppstått genom de höjda inträdesavgifterna för telefonabonnemang.

Statens järnvägar har för budgetåret 1970/71 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att i resultatutjämnande syfte utnyttja högst 30 milj. kr. av tidigare avsatta pensionsmedel. För 1971/72 har statens järnvägar räknat med fortsatt sådant bemyndigande.

Statens vattenfallsverk har för budgetåret 1970/71 anpassat avskrivningarna till beräknat skattemässigt planenliga, vilket innebär fortsatt anpassning till den för budgetåret 1969/70 tillämpade principen. Fr. o. m. 1971/72 beräknas återgång kunna ske till tidigare tillämpad princip med reguljär avskrivning av anläggningsbeståndet jämte tillskott motsvarande penningvärdets fall.

Avskrivningsmedel inom fonden (1 000 kr.)

Fond	1969/70 Utfall	1970/71		1971/72
		Riksstat	Enl myn- digheter- nas upp- gifter ¹	Enl myn- digheter- nas upp- gifter ¹
I. Statens affärsverksfonder				
A. Postverkets fond	11 800	13 200	13 200	14 500
B. Televerkets »	630 034	653 300	634 500	661 900
C. Statens järnvägars »	230 610	236 800	234 700	237 800
D. Luftfartsverkets »	20 285	20 500	17 300	16 000
E. Fabriksverkens »	13 546	16 500	17 000	19 200
F. Statens vattenfallsverks »	295 008	360 000	320 000	357 000
Summa	1 201 283	1 300 300	1 236 700	1 306 400
II. Statens allmänna fastighetsfond				
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	2 185		2 624	2 709
Beskickningsfastigheternas »	391		417	437
Karolinska sjukhusets »	2 231		2 383	2 456
Akademiska sjukhusets »	2 594		2 684	3 033
Byggnadsstyrelsens »	30 369		34 285	37 365
Generaltullstyrelsens »	83		80	82
Summa	37 853	42 776	42 473	46 082
III. Försvarets fastighetsfond				
Kasernbyggnaders och befäst- ningars delfonder	21 352		22 700	24 155
Försvarets forskningsanstalts delfond	904		920	960
Summa	22 256	23 445	23 620	25 115
IX. Diverse kapitalfonder				
Statens vägverks förrådsfond	50 103	49 300	54 700	56 900
Sjöfartsverkets fond	11 888	11 626	12 853	13 444
Statens datamaskinfond	15 075	25 000	15 300	22 600
Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	1 062	1 062	1 062	1 062
Summa	78 128	86 988	83 915	94 006
Totalt	1 339 520	1 453 509	1 386 708	1 471 603

¹ Efter vissa smärre justeringar på fastighetsfonderna.

Övriga kapitalmedel (1 000 kr.)

Fond	1969/70 Utfall	1970/71		1971/72
		Riksstat	Enl myn- digheter- nas upp- gifter	Enl myn- digheter- nas upp- gifter
I. Statens affärsverksfonder				
A. Postverkets fond	253	1	1	1
B. Televerkets »	1 566	1 000	1 000	1 000
C. Statens järnvägars »	16 820	12 000	12 000	12 000
D. Luftfartsverkets »	409	1	1	1
E. Fabriksverkens »	14 184	100	4 600	500
F. Statens vattenfallsverks »	2 494	5 000	55 000	5 000
Summa	35 727	18 102	72 602	18 502
II. Statens allmänna fastighetsfond				
Kriminalvårdsstyrelsens delfond	561		—	—
Beskikningsfastigheternas »	10 107		400	—
Karolinska sjukhusets »	12		—	—
Akademiska sjukhusets »	—		3 050	—
Byggnadsstyrelsens »	¹ 60 151		² 30 000	5 000
Generaltullstyrelsens »	143		—	—
Summa	70 974	3 150	33 450	5 000
III. Försvarets fastighetsfond				
Kasernbyggnaders och befäst- ningars delfonder	1 134		26 000	26 000
Summa	1 134	26 000	26 000	26 000
V. Fonden för låneunderstöd				
Statskontorets delfond	15 140		20 000	20 000
Arbetsmarknadsstyrelsens »	—		18 000	28 000
Bostadsstyrelsens »	1 218		800	700
Riksbankens »	879		450	250
Riksgäldskontorets »	2 600		2 700	2 725
Summa	19 837	42 500	41 950	51 675
VII. Fonden för förslag till statsverket	27 812	40 000	35 000	40 000
IX. Diverse kapitalfonder				
Statens vägverks förrådsfond	764	200	200	200
Sjöfartsverkets fond	204	50	50	50
Statens datamaskinfond	146	—	—	—
Förrådsfonden för ekonomisk för- svarsberedskap	—	1	—	—
Summa	1 114	251	250	250
Totalt	156 598	130 003	209 252	141 427

¹ Härav utgör 52,8 milj. kr. av statskontorets inlevererade försäljningsmedel avseende försäld mark på Kungl. Djurgården.

² Härav utgör 17 milj. kr. försäljningsmedel för Kungsträdgården.

Övrig kapitalåterbetalning (1 000 kr.)

Fond	1969/70 Utfall	1970/71		1971/72 Enl myn- digheter- nas upp- gifter
		Riksstat	Enl myndig- heternas uppgifter	
Statens utlåningsfonder	142 182		19 595	21 161
Fonden för Södertälje kanalverk	116		* 295	117
Fonden för kreditgivning till utlandet	20 240		20 850	21 480
Summa	62 538	42 874	40 740	42 758

¹ Redovisas i budgetredovisningen som inkomst på investeringsanslag.

* Överskottet för Södertälje kanalverk har för 1970/71 beräknats till 219 700 kr. I den av Kungl. Maj:t den 17.6.1970 fastställda staten anges att ränta på det bokförda kapitalet, 42 000 kr., skall tillgodoföras den i riksstaten upptagna inkomstiteln övriga diverse kapitalfonder. Överskjutande överskott, 177 700 kr., skall såsom extra avskrivning avsättas till värdeminskningsskontot.

Riksrevisionsverket beräknar kapitalbudgetens inkomster för budgetåret 1970/71 till 1 636 700 000 kr. och föreslår, att inkomsterna för budgetåret 1971/72 upptas till 1 655 788 000 kr.

Sammanfattning

Riksrevisionsverkets förslag till beräkning av drift- och kapitalbudgetens inkomster under budgetåret 1971/72 och den nu företagna uppskattningen av inkomsterna under innevarande budgetår har utförts under antagande av en uppgång av 11,5 % för den totala lönesumman under 1970 och av 10 % under 1971. För de första månaderna under 1972 har räknats med en uppgång av 7 %. Bolagens taxerade inkomster har förutsatts komma att öka med 7 % mellan verksamhetsåren 1969 och 1970 och därefter schablonmässigt med 5 % per år.

Slutresultatet av riksrevisionsverkets beräkning av statsinkomsterna under innevarande och nästkommande budgetår framgår av de såsom bilaga B resp. bilaga C fogade specifikationerna samt av den sammanfattande tabellen nedan, i vilken även de redovisade inkomsterna under budgetåret 1969/70 och riksstatssiffrorna för budgetåret 1970/71 medtagits för jämförelse.

Totalbudgetens inkomster (milj. kr.)

	1969/70	1970/71		1971/72 Beräkning	Förändring från 1969/70 till ny ber. 1970/71	Förändring från ny ber. 1970/71 till 1971/72
	Utfall	Riksstat	Ny beräkning			
<i>Driftbudgetens inkomster</i>						
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	17 048	18 400	19 400	19 600	+ 2 352	+ 200
Övriga skatter på inkomst, förmögenhet och rörelse	623	667	648	696	+ 25	+ 48
Automobilskattemedel	3 044	3 215	3 200	3 343	+ 156	+ 143
Fordonsskatt	1 130	1 210	1 227	1 305	+ 97	+ 78
Bensin- och brännoljeskatt	1 914	2 005	1 973	2 038	+ 59	+ 65
Allmän arbetsgivaravgift	698	880	1 255	1 915	+ 557	+ 660
Tullar och acciser	14 155	16 810	16 860	20 815	+ 2 705	+ 3 955
Tullmedel	1 046	1 070	1 130	1 110	+ 84	- 20
Mervärdesskatt	6 741	8 900	8 860	12 300	+ 2 119	+ 3 440
Särskilda varuskatter	393	415	391	390	- 2	- 1
Omsättningsskatt på motorfordon	469	525	436	461	- 33	+ 25
Tobaksskatt	1 607	1 760	1 663	1 673	+ 56	+ 10
Skatt på sprit	1 900	1 935	1 980	2 000	+ 80	+ 20
Skatt på vin	225	235	250	265	+ 25	+ 15
Skatt på malt- och läskedrycker	475	625	625	675	+ 150	+ 50
Energiskatt	971	1 010	1 011	1 116	+ 40	+ 105
Särskild skatt på motorbränslen	239	250	421	741	+ 182	+ 320
Övriga	89	85	93	84	+ 4	- 9

	1969/70 Utfall	1970/71		1971/72 Beräk- ning	Föränd- ring från 1969/70 till ny ber. 1970/71	Föränd- ring från ny ber. 1970/71 till 1971/72	
		Riks- stat	Ny be- räkning			+	-
Uppbörd i statens verksamhet	914	878	931	930	+ 17	--	1
Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m.m.	100	83	89	78	-- 11	--	11
Pensionsmedel m. m.	179	216	255	241	+ 76	--	14
Övriga	635	579	586	611	-- 49	+	25
Diverse inkomster	632	600	626	634	-- 6	+	8
Totalisatormedel	102	108	102	103	—	+	1
Tipsmedel	152	152	176	176	+ 24	—	—
Lotterimedel	148	152	165	165	+ 17	—	—
Övriga	229	188	183	190	-- 46	+	7
Statens affärsverksfonder	525	685	602	747	+ 77	+	145
Televerket	150	145	168	154	+ 18	--	14
Statens järnvägar	41	103	100	105	+ 59	+	5
Statens vattenfallsverk	278	368	250	411	-- 28	+	161
Övriga	56	69	84	77	+ 28	--	7
Riksbanksfonden	200	200	200	200	—	—	—
Statens allmänna fastig- hetsfond	73	137	137	143	+ 64	+	6
Försvarets fastighetsfond	83	90	90	95	+ 7	+	5
Statens utlåningsfonder	699	1 132	1 138	1 353	+ 439	+	215
Lånefonden för bostads- byggande	646	1 075	1 075	1 280	+ 429	+	205
Övriga	54	57	63	73	+ 9	+	10
Fonden för låncunderstöd	33	37	37	46	+ 4	+	9
Fonden för statens aktier	19	20	18	19	-- 1	+	1
Fonden för beredskaps- lagring	.	61	66	76	+ 66	+	10
Statens pensionsfonder	90	90	90	92	—	+	2
Diverse kapitalfonder	50	49	53	56	+ 3	+	3
<i>Säger för driftbudgeten</i>	38 887	43 949	45 350	50 757	+ 6 463	+	5 407
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>							
Avskrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom fonderna	1 496	1 583	1 596	1 613	+ 100	+	17
Statens affärsverksfonder	1 237	1 318	1 309	1 325	+ 72	+	16
Övriga kapitalfonder	259	265	287	288	+ 28	+	1
Övrig kapitalåterbetalning	20	43	41	43	+ 21	+	2
<i>Säger för kapitalbudgeten</i>	1 516	1 626	1 637	1 656	+- 121	+	19
Totalbudgetens inkomster	40 404	45 576	46 987	52 413	+ 6 583	+	5 426

Enligt nu föreliggande beräkningar skulle *inkomsterna på driftsbudgeten* under budgetåret 1970/71 komma att uppgå till 45 350 milj. kr., vilket överstiger i riksstaten upptaget belopp med 1 401 milj. kr. För budgetåret 1971/72 skulle inkomsterna komma att uppgå till 50 757 milj. kr., vilket skulle innebära en uppgång med 5 407 milj. kr. i jämförelse med de nu beräknade inkomsterna för budgetåret 1970/71 och en uppgång med 6 808 milj. kr. i jämförelse med gällande riksstat.

De totala *inkomsterna på kapitalbudgeten* beräknas uppgå till sammanlagt 1 637 milj. kr. under budgetåret 1970/71 mot 1 626 milj. kr. i riksstaten. För budgetåret 1971/72 skulle inkomsterna uppgå till 1 656 milj. kr., vilket innebär en uppgång med 19 milj. kr. i jämförelse med de nu beräknade inkomsterna för budgetåret 1970/71.

Totalbudgetens inkomster beräknas för budgetåret 1970/71 till 46 987 milj. kr. mot i riksstaten upptagna 45 576 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 52 413 milj. kr.

Vid handläggningen av detta ärende har närvarit avdelningschefen Ehnbom, revisionsdirektören Säfström, byrådirektören Hawor samt förste revisorerna Almström, Rindlöw och Vereide varjämte avdelningsdirektören Cederblad varit föredragande.

Stockholm den 14 december 1970.

Underdånigst

LARS LINDMARK

CARL OLOF CEDERBLAD

BILAGOR

Inkomster på driftbudgeten budgetåren 1965/66—1969/70

Tusental kronor

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Skatter, avgifter m. m.					
<i>Skatter:</i>					
Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:					
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	11 927 710	12 668 661	12 884 760	14 078 294	17 047 625
Kupongskatt	9 162	11 191	10 057	16 225	21 400
Utskiftningsskatt och ersättnings-skatt	3 661	— 86	1 630	1 943	1 262
Skogsvårdsavgifter	10 423	10 418	9 871	10 615	9 677
Bevillningsavgifter för särskilda för-måner och rättigheter	3 522	3 156	1 963	2 074	1 973
Arvsskatt och gåvoskatt	167 356	191 579	206 092	222 014	236 565
Lotterivinstskatt	103 831	90 350	91 559	94 896	97 472
Stämpelskatt och stämpelavgift	173 214	184 585	232 112	226 531	255 101
Säger för skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	12 398 879	13 159 853	13 438 044	14 652 593	17 671 075
Automobilskattemedel:					
Fordonsskatt	578 833	617 193	865 685	962 833	1 129 572
Trafikomläggningsskatt	99 511	107 445	—	—	—
Bensin- och brännoljeskatt	1 537 039	1 659 193	1 696 241	1 799 625	1 914 305
Säger för automobilskattemedel	2 215 383	2 383 831	2 561 926	2 762 458	3 043 877
Allmän arbetsgivaravgift	—	—	—	287 336	698 058
Tullar och acciser:					
Tullmedel	1 087 537	984 246	949 820	952 799	1 045 960
Allmän varuskatt	5 019 459	5 785 268	6 571 660	4 962 962	—
Mervärdeskatt	—	—	—	1 991 212	6 741 077
Särskilda varuskatter	349 461	368 086	384 531	393 965	393 115
Omsättningsskatt på motorfordon	318 538	313 993	309 251	424 883	469 154
Regleringsavgift och accis på fett-varor m. m.	39	35	26	—	—
Tobaksskatt	1 204 139	1 348 595	1 489 812	1 522 677	1 606 727
Rusdrycksförsäljningsmedel av parti-handelsbolag	25 205	30 499	25 245	25 386	36 164
Rusdrycksförsäljningsmedel av de-taljhandelsbolag	48 921	50 879	50 608	52 802	53 097
Skatt på sprit	1 589 564	1 731 494	1 787 235	1 837 353	1 900 243
Skatt på vin	146 840	171 680	190 671	211 200	225 158
Skatt på malt- och läskedrycker	252 489	309 832	347 799	402 683	474 785
Energiskatt	779 274	804 503	846 511	905 048	971 028
Särskild skatt på motorbränslen	25 527	204 102	210 980	225 134	238 984
Investeringsavgift	—	52	4 676	853	—
Säger för tullar och acciser	10 846 993	12 103 264	13 168 824	13 908 957	14 155 492
Säger för skatter	25 461 255	27 646 948	29 168 794	31 611 344	35 568 502
Uppbörd i statens verksamhet:					
Expeditionsavgifter	42 684	47 037	53 879	73 206	69 703
Bidrag till kostnader för polis-, dom-stols- och uppbördsväsendet m. m.	374 642	276 433	222 877	141 800	99 739

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Vattendomstolsavgifter	1 346	1 787	319	668	600
Inkomster vid kriminalvården	5 168	7 108	8 660	10 096	—13 411
Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	10 249	10 392	9 265	9 677	11 310
Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet	4 859	4 986	4 398	7 133	9 536
Personalsjukpenningar m. m.	48 590	54 665	83 619	89 323	—
Inkomster vid centrala sjukvårdsberedningen	24	24	21	—	—
Inkomster vid statens institut för folkhälsan	663	755	751	1 150	1 215
Inkomster vid statens bakteriologiska laboratorium	7 805	14 903	14 590	18 408	20 445
Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	1 477	1 420	1 468	2 324	2 205
Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	824	911	895	1 215	1 205
Inkomster vid karolinska sjukhuset	64 169	74 804	101 333	129 858	135 560
Inkomster vid serafimerlasarettet	15 044	18 396	25 598	—	—
Inkomster vid Vipeholms sjukhus m. m.	.	.	1 374	523	193
Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	291	445	389	377	436
Inkomster vid statens mentalsjukhus	47 935	34 144	—	—	—
Inkomster vid Vilhelmsro sjukhus	319	227	—	—	—
Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	.	.	198	314	237
Inkomster vid statens vägverk (väg- och vattenbyggnadsverket)	1 352	1 497	1 662	1 937	1 697
Förrättningsavgifter vid statens bilinspektion	7 586	10 312	11 600	—	—
Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk	—	—	—	15 300	18 322
Avgifter för registrering av motorfordon	15 580	15 423	14 867	16 570	16 917
Försäljning av sjökort m. m.	1 618	1 725	1 536	1 796	1 835
Fyr- och båkmedel	26 625	33 522	35 687	40 485	44 115
Lotspenningar	15 271	23 025	27 717	29 563	30 340
Skeppsmättningsavgifter	684	834	1 696	1 376	1 553
Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	9 051	10 659	12 556	13 214	15 268
Inkomster vid statens geotekniska institut	1 946	2 186	2 555	2 810	2 772
Pensionsmedel m. m.	—	—	—	—	179 153
Inkomster av datamaskindrift vid statskontoret	751	—	—	—	—
Inkomst av myntning och justering	18 088	18 766	21 875	19 454	42 366
Kontrollstämpelmedel	2 207	1 991	1 882	1 475	1 278
Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	105	119	112	173	148
Bidrag till banksinspektionen	2 305	2 598	2 690	3 290	3 775
Bidrag för revision av sparbankerna	604	616	748	787	884
Bidrag till försäkringsinspektionen	1 596	2 279	2 209	2 274	2 390
Avgifter för granskning av biograffilm	255	243	262	245	234
Inkomster vid riksantikvarieämbetet	.	.	817	1 507	3 150
Inkomster vid odontologiska fakulteterna (tandläkarhögskolorna)	1 002	896	1 045	1 652	—
Inkomster vid statens maskinprovningar	486	476	538	448	698
Inkomster vid lantbruksnämnderna	1 737	1 737	2 404	2 835	2 767
Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	—	841	796	753	867

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Inkomster vid statens jordbruksnämnd	474	540	661	641	554
Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	4 017	4 442	5 046	4 749	5 233
Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	915	918	1 321	1 363	1 748
Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium (kontrollanstalt)	372	361	413	786	937
Avgifter vid köttbesiktning	5 557	6 918	7 501	7 352	7 492
Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	2 430	3 106	3 051	3 618	3 817
Inkomster vid veterinärhögskolan	935	981	1 016	1 148	1 180
Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltillverkningen	83	94	95	80	167
Inkomster av statens gruvegendom	7 726	11 839	5 991	9 844	17 886
Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	859	1 056	1 209	1 356	1 402
Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	21 962	24 700	29 327	35 177	40 826
Avgifter för registrering i föreningsm. fl. register	699	682	985	1 153	1 078
Exekutionsavgifter	7 217	6 453	6 714	6 395	12 518
Restavgifter	—	—	—	39 159	39 727
Inkomster vid statens planverk (inkomster vid länsarkitektorganisationen)	804	658	681	935	895
Inkomster vid lantmåteriväsendet	26 823	32 226	42 226	47 500	48 257
Inkomster vid rikets allmänna kartverk	5 269	6 746	6 604	6 146	7 396
Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	718	775	906	663	638
Inkomster vid statens provningsanstalt	5 187	6 796	7 119	7 770	8 594
Inkomster vid statens skeppsprovningsanstalt	2 517	2 961	3 068	3 461	4 368
<i>Säger för uppörd i statens verksamhet</i>	<i>829 500</i>	<i>790 435</i>	<i>798 821</i>	<i>823 309</i>	<i>914 214</i>
<i>Diverse inkomster:</i>					
Bötesmedel	48 283	59 366	73 921	80 988	80 699
Totalisatormedel	79 624	91 874	98 448	103 356	102 226
Tipsmedel	130 695	131 494	132 129	138 538	152 473
Lotterimedel	131 792	135 730	162 745	156 546	148 139
Övriga diverse inkomster	87 710	108 231	88 385	55 917	148 675
<i>Säger för diverse inkomster</i>	<i>478 104</i>	<i>526 695</i>	<i>555 628</i>	<i>535 345</i>	<i>632 211</i>
<i>Säger för skatter, avgifter, m. m.</i>	<i>26 768 859</i>	<i>28 964 079</i>	<i>30 523 243</i>	<i>32 969 998</i>	<i>37 114 928</i>
Inkomster av statens kapitalfonder					
<i>Statens affärsverksfonder:</i>					
Försvarets fabriksverk	.	.	10 791	10 800	16 172
Postverket	3 237	11 165	15 022	10 000	12 912
Televerket	123 645	150 423	215 000	167 200	150 029
Statens järnvägar	25 000	12 342	20 071	124	40 668
Luftfartsverket	.	.	13 595	14 739	15 050
Statens vattenfallsverk	310 651	310 634	334 702	349 742	277 922
Domänverket	14 000	31 933	5 089	10 184	12 000
<i>Säger för statens affärsverksfonder</i>	<i>476 532</i>	<i>516 497</i>	<i>614 271</i>	<i>562 789</i>	<i>524 753</i>
<i>Riksbanksfonden</i>	<i>100 000</i>	<i>150 000</i>	<i>150 000</i>	<i>200 000</i>	<i>200 000</i>
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>	<i>46 025</i>	<i>50 539</i>	<i>47 034</i>	<i>52 559</i>	<i>72 630</i>

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
<i>Försvarets fonder:</i>					
Försvarets fastighetsfond	44 856	63 182	73 506	79 007	82 691
Försvarets fabriksfond	5 139	7 062	.	.	.
<i>Säger för försvarets fonder</i>	<i>49 995</i>	<i>70 245</i>	<i>73 506</i>	<i>79 007</i>	<i>82 691</i>
<i>Statens utlåningsfonder:</i>					
Utrikesförvaltningens lånefond	43	46	49	57	71
Biståndsförvaltningens lånefond	—	13	13	20	21
Värnpliktslånefonden	2	0	—	—	—
Lånefonden för tjänstemannasamhället vid Mörby	2	1	—	—	—
Statens bosättningslånefond	3 793	5 272	6 293	6 917	7 244
Vattenkraftslånefonden	343	323	316	272	338
Luftfartslånefonden	1 748	2 539	3 134	3 764	3 621
Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 948	1 822	2 032	2 053	1 912
Tullverkets båtlånefond	0	0	—	—	—
Statens lånefond för universitetsstudier	720	889	1 851	1 435	1 218
Allmänna studielånefonden	730	888	1 838	4 746	9 196
Lånefonden för inventarier i studentbostäder	413	566	774	1 076	1 334
Lånefonden för studentkårlokaler	—	3	6	23	33
Jordbrukets lagerhusfond	378	330	282	239	199
Jordbrukets maskinlånefond	1 350	1 462	811	1 348	1 116
Statens sekundärlånefond för jordbrukare	60	48	39	32	26
Fonden för supplementär jordbrukskredit	18	10	6	5	4
Kraftledningslånefonden	176	175	157	155	141
Elektrifieringslånefonden	0	0	—	—	—
Egnahemslånefonden	3 381	3 221	2 549	2 380	2 327
Arrendelånefonden	1	0	—	—	—
Arbetarsmåbrukslånefonden	—	0	—	—	—
Statens avdikningslånefond	2 091	1 946	1 972	1 869	1 764
Täckdikningslånefonden	0	—	—	—	—
Bevattningslånefonden	0	0	—	—	—
Fiskerilånefonden	797	927	756	818	962
Statens fiskredskapslånefond	1	9	—	—	—
Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	91	96	92	90	82
Skogsväglånefonden	51	43	43	42	47
Statens skogslånefond	1	0	—	—	—
Lånefonden för insamling av skogsfrö	51	55	59	72	66
Statens hantverks- och industrilånefond	7 755	9 815	10 289	11 802	15 700
Statens sekundärlånefond för redernärningen	96	76	61	50	39
Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	2 671	2 392	2 133	1 880	1 649
Lånefonden för bostadsbyggande i städer och stadslänkande samhällen	4	2	—	—	—
Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	130	89	53	28	13
Lånefonden för bostadsbyggande	367 795	420 726	470 220	722 751	645 688
Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	645	652	887	1 084	1 152
Lånefonden för kommunala markförvärv	—	—	—	—	1 387

	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	2 261	1 774	1 174	1 961	2 033
Övriga utlåningsfonder	—	—	16	12	19
<i>Säger för statens utlåningsfonder</i>	<i>399 543</i>	<i>456 214</i>	<i>507 906</i>	<i>766 981</i>	<i>699 400</i>
<i>Fonden för låneunderstöd</i>	<i>15 545</i>	<i>13 821</i>	<i>19 583</i>	<i>23 954</i>	<i>33 136</i>
<i>Fonden för statens aktier</i>	<i>37 774</i>	<i>92 813</i>	<i>44 769</i>	<i>52 356</i>	<i>19 371</i>
<i>Statens pensionsfonder:</i>					
Folkpensioneringsfonden	58 710	59 021	57 894	62 681	68 276
Civila tjänstepensionsfonden	1 818	1 847	1 886	1 929	2 029
Militära tjänstepensionsfonden	212	212	220	205	233
Allmänna familjepensionsfonden	5 481	5 508	5 724	6 159	6 123
Statens pensionsanstalts pensionsfond	12 132	12 291	12 858	13 343	13 571
Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	36	36	37	40	41
<i>Säger för statens pensionsfonder</i>	<i>78 391</i>	<i>78 915</i>	<i>78 620</i>	<i>84 356</i>	<i>90 272</i>
<i>Diverse kapitalfonder</i>	<i>42 255</i>	<i>47 581</i>	<i>42 492</i>	<i>44 099</i>	<i>49 933</i>
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	1 246 060	1 476 623	1 578 180	1 866 103	1 772 187
Summa	28 014 920	30 440 702	32 101 424	34 836 101	38 887 114

Bilaga B

Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida
för budgetåret 1970/71

	I riks- staten beräknat belopp	Beräknat utfall
	Tusental kr.	Tusental kr.
A. Skatter, avgifter, m. m.		
I. Skatter:		
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., <i>bevillning</i>	18 400 000	19 400 000
b) Kupongskatt, <i>bevillning</i>	23 000	20 000
c) Utskiftningsskatt och ersättningskatt, <i>bevillning</i>	1 000	1 000
d) Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	10 200	10 200
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmå- ner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 000	3 000
f) Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	270 000	270 000
g) Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	100 000	100 000
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevill- ning</i>	260 000	244 000
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 210 000	1 227 000
b) Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i>	2 005 000	1 973 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevillning</i>	880 000	1 255 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, <i>bevillning</i>	1 070 000	1 130 000
b) Mervärdesskatt, <i>bevillning</i>	8 900 000	8 860 000
c) Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	415 000	391 000
d) Omsättningskatt på motorfordon, <i>bevillning</i>	525 000	436 000
e) Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 760 000	1 663 000
f) Rusdrycksförsäljningsmedel av parti- handelsbolag, <i>bevillning</i>	30 000	35 000
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detalj- handelsbolag, <i>bevillning</i>	50 000	53 000
h) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	1 935 000	1 980 000
i) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	235 000	250 000
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>be- villning</i>	625 000	625 000
k) Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 010 000	1 011 000
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	250 000	421 000
m) Investeringsavgift, <i>bevillning</i>	5 000	5 000
Säger för skatter	39 972 200	41 363 200
II. Uppbörd i statens verksamhet:		
1. Expeditionsavgifter	83 000	75 300
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborðsväsendet m. m.	83 000	89 000

	I riks- staten beräknat belopp	Beräknat utfall
	Tusental kr.	Tusental kr.
3. Vattendomstolsavgifter	1 000	600
4. Inkomster vid kriminalvården	8 400	3 510
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	12 200	13 200
6. Bidrag till riks försäkringsverket och försäkringsrådet	8 300	8 300
7. Inkomster vid statens institut för folkhälsan	1 400	1 400
8. Inkomster vid statens farmaceutiska laboratorium	2 625	6 000
9. Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 257	1 259
10. Inkomster vid karolinska sjukhuset	132 000	139 000
11. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400	500
12. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	500	500
13. Inkomster vid statens vägverk, att tillföras <i>automobilskattemedlen</i>	2 000	2 000
14. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, att tillföras <i>automobilskattemedlen</i>	16 340	18 000
15. Avgifter för registrering av motorfordon	19 000	18 700
16. Försäljning av sjökort m. m.	1 850	2 000
17. Fyr- och båkmedel	45 000	55 000
18. Lotspenningar	30 800	27 000
19. Skeppsmättningsavgifter	1 500	2 800
20. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	13 400	15 400
21. Inkomster vid statens geotekniska institut	3 100	3 000
22. Ersättning för visst värderingsförfarande	40	40
23. Pensionsmedel m. m.	216 000	255 000
24. Inkomst av myntning och justering	33 600	33 600
25. Kontrollstämpelmedel	1 500	1 300
26. Bidrag till statens bränslekontrollerande verksamhet	175	—
27. Bidrag till bankinspektionen	3 730	4 170
28. Bidrag för revision av sparbankerna	975	882
29. Bidrag till försäkringsinspektionen	2 322	2 315
30. Avgifter för granskning av biografifilm	250	230
31. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	2 610	3 000
32. Inkomster vid statens maskinprovningar	500	500
33. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 300	3 000
34. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	974	974
35. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	630	625
36. Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 300	5 300
37. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 500	1 866
38. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	1 000	1 100
39. Avgifter vid köttbesiktning	7 200	7 400
40. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 000	4 000
41. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300	1 300
42. Avgifter för statskontroll av krigsmateriel-tillverkningen	166	164
43. Inkomster av statens gruvegendom	6 200	11 700
44. Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor	1 600	1 320

	I riks- staten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
45. Inkomster vid patent- och registrerings- väsendet	39 500	38 100
46. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 200	1 145
47. Exekutionsavgifter	14 000	14 000
48. Restavgifter	50 000	45 000
49. Inkomster vid statens planverk	1 980	1 980
50. Inkomster vid Sveriges geologiska un- dersökning	950	760
51. Tillsyn av atomenergianläggningar m. m.	1 000	860
52. Ersättning för vissa komplementkostna- der vid vissa myndigheter m. m.	7 000	6 400
Säger för uppbörd i statens verksamhet	877 574	930 500
III. Diverse inkomster:		
1. Bötesmedel	95 000	90 000
2. Totalisatormedel	108 000	102 000
3. Tipsmedel	152 000	176 000
4. Lotterimedel	152 000	165 000
5. Övriga diverse inkomster	92 500	92 500
Säger för diverse inkomster	599 500	625 500
Säger för skatter, avgifter m. m.	41 449 274	42 919 200
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. Statens affärsverksfonder:		
1. Postverket	12 000	12 000
2. Televerket	145 000	168 000
3. Statens järnvägar	103 000	100 000
4. Luftfartsverket	17 000	18 600
5. Förenade fabriksverken	16 800	18 800
6. Statens vattenfallsverk	368 000	250 000
7. Domänverket	23 000	34 266
Säger för statens affärsverksfonder	684 800	601 666
II. Riksbanksfonden	200 000	200 000
III. Statens allmänna fastighetsfond	137 151	137 151
IV. Försvarets fastighetsfond	89 868	89 868
V. Statens utlåningsfonder	1 131 761	1 137 813
VI. Fonden för låneunderstöd	36 666	36 656
VII. Fonden för statens aktier	20 000	18 327
VIII. Fonden för beredskapslagring	60 700	65 900
IX. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	68 300	68 200
2. Civila tjänstepensionsfonden	2 050	2 050
3. Militära tjänstepensionsfonden	210	220
4. Allmänna familjepensionsfonden	6 300	6 200
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 200	13 600
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	41	43
Säger för statens pensionsfonder	90 101	90 313

	I riks- staten beräknat belopp Tusental kr.	Beräknat utfall Tusental kr.
X. <i>Diverse kapitalfonder:</i>		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	4 040	4 040
2. Övriga diverse kapitalfonder	44 952	49 040
Säger för diverse kapitalfonder	48 992	53 080
Säger för inkomster av statens kapitalfonder	2 500 039	2 430 774
Tillsammans	43 949 313	45 349 974

Bilaga C

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72

	Tusental kr.	Tusental kr.
A. Skatter, avgifter, m. m.		
I. Skatter:		
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a) Skatt på inkomst och förmögenhet m. m., <i>bevillning</i>	19 600 000	
b) Kupongskatt, <i>bevillning</i>	21 000	
c) Utskiftningskatt och ersättningsskatt, <i>bevillning</i>	1 000	
d) Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	11 700	
e) Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 000	
f) Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	300 000	
g) Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	105 000	
h) Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevillning</i>	254 000	20 295 700
2. Automobilskattemedel:		
a) Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 305 000	
b) Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i>	2 038 000	3 343 000
3. Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevillning</i>		1 915 000
4. Tullar och acciser:		
a) Tullmedel, <i>bevillning</i>	1 110 000	
b) Mervärdesskatt, <i>bevillning</i>	12 300 000	
c) Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	390 000	
d) Omsättningsskatt på motorfordon, <i>bevillning</i>	461 000	
e) Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 673 000	
f) Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, <i>bevillning</i>	30 000	
g) Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, <i>bevillning</i>	53 000	
h) Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	2 000 000	
i) Skatt på vin, <i>bevillning</i>	265 000	
j) Skatt på malt- och läskedrycker, <i>bevillning</i>	675 000	
k) Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 116 000	
l) Särskild skatt på motorbränslen, <i>bevillning</i>	741 000	
m) Investeringsavgift, <i>bevillning</i>	1 000	20 815 000
		46 368 700

	Tusental kr.	Tusental kr.
<i>II. Uppbörd i statens verksamhet:</i>		
1. Expeditionsavgifter	78 450	
2. Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppborrdsväsendet m. m.	77 500	
3. Vattendomstolsavgifter	600	
4. Inkomster vid kriminalvården	3 510	
5. Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	14 500	
6. Bidrag till riks försäkringsverket och för- säkringsrådet	8 500	
7. Inkomster vid statens institut för folk- hälsan	1 500	
8. Inkomster vid den statliga läkemedels- kontrollen	6 700	
9. Inkomster vid statens rättskemiska labora- torium	1 928	
10. Inkomster vid karolinska sjukhuset	142 000	
11. Inkomster vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	400	
12. Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	500	
13. Inkomster vid statens vägverk, <i>att till- föras automobilskattemedlen</i>	2 000	
14. Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	19 000	
15. Avgifter för registrering av motorfordon	19 300	
16. Försäljning av sjökort	2 150	
17. Fyravgifter	65 000	
18. Lotsavgifter	23 000	
19. Skeppsmättningsavgifter	1 500	
20. Fartygsinspektionsavgifter m. m.	2 650	
21. Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	16 100	
22. Inkomster vid statens geotekniska institut	3 200	
23. Ersättning för visst värderingsförfarande	40	
24. Pensionsmedel m. m.	241 000	
25. Inkomst av myntning och justering	33 600	
26. Kontrollstämpelmedel	1 300	
27. Bidrag till bankinspektionen	4 300	
28. Bidrag för revision av sparbankerna	900	
29. Bidrag till försäkringsinspektionen	3 023	
30. Avgifter för granskning av biograffilm	230	
31. Inkomster vid riksantikvarieämbetet	3 575	
32. Inkomster vid statens maskinprovningar	500	
33. Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 000	
34. Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	980	
35. Inkomster vid statens jordbruksnämnd	670	
36. Inkomster vid statens centrala frökontroll- anstalt	5 200	
37. Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 974	
38. Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium	1 150	
39. Avgifter vid köttbesiktning	7 400	
40. Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 200	
41. Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300	
42. Avgifter för statskontroll av krigsmateriel- tillverkningen	165	
43. Inkomster av statens gruvegendom	6 900	
44. Inkomster vid statens institut för konsu- mentfrågor	1 330	

	Tusental kr.	Tusental kr.
45. Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	39 500	
46. Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 167	
47. Exekutionsavgifter	14 000	
48. Restavgifter	50 000	
49. Inkomster vid statens planverk	1 875	
50. Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	770	
51. Tillsyn av atomenergianläggningar m. m.	1 736	
52. Ersättning för vissa komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.	8 100	929 873
III. <i>Diverse inkomster:</i>		
1. Bötesmedel	90 000	
2. Totalisatormedel	103 000	
3. Tipsmedel	176 000	
4. Lotterimedel	165 000	
5. Övriga diverse inkomster	100 000	634 000
		47 932 573
B. Inkomster av statens kapitalfonder		
I. <i>Statens affärsverksfonder:</i>		
1. Postverket	12 000	
2. Televerket	154 000	
3. Statens järnvägar	105 000	
4. Luftfartsverket	20 100	
5. Förenade fabriksverken	21 600	
6. Statens vattenfallsverk	411 000	
7. Domänverket	23 000	746 700
II. <i>Riksbanksfonden</i>		200 000
III. <i>Statens allmänna fastighetsfond:</i>		
1. Slottsbyggnadernas delfond	651	
2. Kriminalvårdsstyrelsens "	7 125	
3. Beskickningsfastigheternas "	4 350	
4. Karolinska sjukhusets "	3 650	
5. Akademiska sjukhusets "	5 069	
6. Byggnadsstyrelsens "	121 720	
7. Generaltullstyrelsens "	127	142 692
IV. <i>Försvarets fastighetsfond</i>		94 542
V. <i>Statens utlåningsfonder:</i>		
1. Utrikesförvaltningens lånefond	85	
2. Biståndsförvaltningens lånefond	30	
3. Statens bosättningslånefond	9 500	
4. Vattenkraftslånefonden	280	
5. Luftfartslånefonden	3 400	
6. Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	2 000	
7. Statens lånefond för universitetsstudier	900	
8. Allmänna studielånefonden	16 500	
9. Lånefonden för inventarier i studentbostäder	2 100	
10. Lånefonden för studentkårlokaler	200	
11. Jordbrukets lagerhusfond	150	

	Tusental kr.	Tusental kr.
12. Jordbrukets maskinlånafond	600	
13. Statens sekundärlånafond för jordbrukare	18	
14. Fonden för supplementär jordbrukskredit	1	
15. Kraftledningslånafonden	120	
16. Egnahemslånafonden	1 400	
17. Statens avdiktninglånafond	1 600	
18. Fiskerilånafonden	800	
19. Lånafonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	80	
20. Skogsväglånafonden	50	
21. Statens hantverks- och industrilånafond	20 000	
22. Statens sekundärlånafond för rederinäringen	6	
23. Lånafonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	1 470	
24. Lånafonden för främjande av bostadsbyg- gande på landsbygden	1	
25. Lånafonden för bostadsbyggande	1 280 000	
26. Lånafonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	2 300	
27. Lånafonden för kommunala markförvärv	7 000	
28. Lånafonden för allmänna samlingslokaler	2 200	
29. Övriga utlåningsfonder	77	1 352 868
VI. Fonden för låneunderstöd:		
1. Statskontorets delfond	17 000	
2. Lantbruksstyrelsens ”	1	
3. Arbetsmarknadsstyrelsens ”	27 000	
4. Bostadsstyrelsens ”	375	
5. Riksbankens ”	60	
6. Riksgäldskontorets ”	1 110	45 546
VII. Fonden för statens aktier		
		18 642
VIII. Fonden för beredskapslagring		
		75 650
IX. Statens pensionsfonder:		
1. Folkpensioneringsfonden	69 700	
2. Civila tjänstepensionsfonden	2 050	
3. Militära tjänstepensionsfonden	220	
4. Allmänna familjepensionsfonden	6 200	
5. Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 600	
6. Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	43	91 813
X. Diverse kapitalfonder:		
1. Fonden för kreditgivning till utlandet	3 720	
2. Övriga diverse kapitalfonder	52 207	55 927
		2 824 380
Summa		50 756 953

Anm. I riksstaten upptas som lägsta belopp 1 000 kr. I specifikationerna (Bil. B och C) har beloppen uppförts i tusental kr.

*Bilaga D***PM****angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1971/72**

I anslutning till beräkningen av statsverkets inkomster under budgetåret 1971/72 har riksrevisionsverket även verkställt vissa beräkningar av statsinkomsterna under budgetåren 1972/73—1975/76.

Vid framräkningen av titeln skatt på inkomst och förmögenhet m. m. har riksrevisionsverket schablonmässigt räknat med en ökning av 7 % per år för inkomst av tjänst fr. o. m. år 1972. På grund av uppbördstekniska förhållanden sprids effekten av skattereformen ut över flera budgetår och exempelvis utbetalningen av kommunalskattemedel från inkomstskatttiteln berörs av skattereformen först under budgetåret 1972/73.

Mervärdeskatten har likaså skrivits fram schablonmässigt fr. o. m. 1972 med 6 %. I övrigt har inkomsterna uppskattats på basis av myndigheternas uppgifter för 1972/73 och genom trendmässiga framskrivningar.

I sammanställningen på s. 137, i vilken även de kända beloppen för 1969/70 och de nu beräknade beloppen för budgetåren 1970/71 och 1971/72 medtagits, har sammanställts de beräknade inkomsterna på totalbudgeten under budgetåren 1972/73—1975/76.

Helt allmänt bör understrykas, att den absoluta nivån hos de beräknade beloppen för de olika inkomstitlarna är baserad på det beräknade utfallet av motsvarande inkomster under budgetåren 1970/71 och 1971/72. I den mån denna utgångspunkt för beräkningarna förskjuts, måste givetvis beräkningarna för budgetåren 1972/73—1975/76 revideras.

	1969/70 Milj. kr.	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76
<i>Driftbudgetens inkomster</i>							
Skatt på inkomst och för- mogenhet m. m.	17 048	19 400	19 600	20 100	22 100	25 700	28 900
Övrig skatt på inkomst, för- mogenhet och rörelse	623	648	696	730	760	790	830
Automobilskattemedel	3 044	3 200	3 343	3 490	3 630	3 780	3 930
Allmän arbetsgivaravgift	698	1 255	1 915	2 195	2 350	2 515	2 690
Mervärdesskatt	6 741	8 860	12 300	13 000	13 800	14 600	15 500
Tullar och acciser i övrigt	7 414	8 000	8 515	8 750	9 090	9 455	9 840
Därav :							
tullmedel	1 046	1 130	1 110	1 120	1 230	1 355	1 490
omsättningsskatt på motorfordon	469	436	461	480	480	480	480
tobaksskatt	1 607	1 663	1 673	1 685	1 705	1 725	1 745
skatt på sprit och vin	2 125	2 230	2 265	2 330	2 400	2 470	2 545
energiskatt	971	1 011	1 116	1 170	1 230	1 290	1 355
Uppbörd i statens verksamhet	914	931	930	915	910	905	900
Diverse inkomster	632	626	634	640	640	645	650
Statens affärsverksfonder	525	602	747	755	765	765	765
Övriga kapitalfonder	1 247	1 829	2 078	2 285	2 565	2 800	3 075
Säger för driftbudgeten	38 887	45 350	50 757	52 860	56 610	61 955	67 080
<i>Kapitalbudgetens inkomster</i>							
Avskrivningsmedel och övriga kapitalmedel inom kapitalfonderna :							
Statens affärsverksfonder	1 237	1 309	1 325	1 430	1 470	1 520	1 570
Övriga kapitalfonder	259	287	288	310	310	310	310
Övrig kapitalåterbetalning	20	41	43	40	40	40	40
Säger för kapitalbudgeten	1 516	1 637	1 656	1 780	1 820	1 870	1 920
Summa för totalbudgeten	40 404	46 987	52 413	54 640	58 430	63 825	69 000

Innehåll

Inledning

Totalbudgetens utfall budgetåren 1965/66—1969/70 s. 2. — Totalbudgetens utfall budgetåret 1969/70 s. 3. — Driftbudgetens inkomster under budgetåret 1970/71 s. 6. — Utvecklingen av skattunderlaget verksamhetsåren 1960—1969 s. 6. — Utvecklingen av skattunderlaget verksamhetsåren 1970, 1971 och 1972 s. 15.

Driftbudgetens inkomster

A. skatter, avgifter, m. m.	17
<i>I. Skatter</i>	17
1. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse	17
Skatt på inkomst och förmögenhet m. m.	17
Kupongskatt	38
Utskiftningsskatt och ersättningskatt	39
Sjukvårdsavgifter	40
Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter	41
Arvsskatt och gåvoskatt	41
Lotterivinstskatt	42
Stämpelskatt och stämpelavgift	43
2. Automobilskattemedel	44
Fordonskatt	44
Bensin- och brännoljeskatt	47
3. Allmän arbetsgivaravgift	50
4. Tullar och acciser	51
Tullmedel	51
Mervärdeskatt	53
Särskilda varuskatter	60
Omsättningsskatt på motorfordon	63
Tobaksskatt	64
Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag	65
Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag	66
Skatt på sprit	66
Skatt på vin	68
Skatt på malt- och läskedrycker	69
Energiavgift	70
Särskild skatt på motorbränslen	73
Investeringsavgift	74
<i>II. Uppbörd i statens verksamhet</i>	75
<i>III. Diverse inkomster</i>	85
Bötesmedel	85
Totalisatormedel	86
Tipsmedel	86
Lotterimedel	87
Övriga diverse inkomster	88
B. Inkomster av statens kapitalfonder	90
<i>I. Statens affärsverksfonder</i>	90
Postverket	90
Televerket	93
Statens järnvägar	95
Luftfartsverket	98

Bilaga 2 Riksrevisionsverkets inkomstberäkning	139
Förenade fabriksverken	100
Statens vattenfallsverk	102
Domänverket	105
II. Riksbanksfonden	107
III. Statens allmänna fastighetsfond	107
IV. Försvarets fastighetsfond	108
V. Statens utlåningsfonder	108
VI. Fonden för låneunderstöd	109
VII. Fonden för statens aktier	109
VIII. Fonden för beredskapslagring	110
IX. Statens pensionsfonder	111
X. Diverse kapitalfonder	111
Kapitalbudgetens inkomster	113
Sammanfattning	117
<i>Bilaga A.</i> Inkomster på driftbudgeten budgetåren 1965/66—1969/70	123
<i>Bilaga B.</i> Beräkning rörande utfallet av driftbudgetens inkomstsida för budgetåret 1970/71	128
<i>Bilaga C.</i> Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72	132
<i>Bilaga D.</i> Promemoria angående statsinkomsternas utveckling efter budgetåret 1971/72	136

**Specifikation av inkomsterna
på driftbudgeten
för budgetåret 1971/72**

Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72

A Skatter, avgifter, m. m.

I Skatter:

1 Skatt på inkomst, för- mogenhet och rörelse:		
a Skatt på inkomst och för- mögenhet m. m., <i>bevillning</i>	18 800 000 000	
b Kupongskatt, <i>bevillning</i>	21 000 000	
c Utskiftningsskatt och er- sättningsskatt, <i>bevillning</i>	1 000 000	
d Skogsvårdsavgifter, <i>bevillning</i>	11 700 000	
e Bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, <i>bevillning</i>	3 000 000	
f Arvsskatt och gåvoskatt, <i>bevillning</i>	300 000 000	
g Lotterivinstskatt, <i>bevillning</i>	105 000 000	
h Stämpelskatt och stämpelavgift, <i>bevillning</i>	254 000 000	19 495 700 000
2 Automobilskattemedel:		
a Fordonsskatt, <i>bevillning</i>	1 305 000 000	
b Bensin- och brännoljeskatt, <i>bevillning</i>	2 038 000 000	3 343 000 000
3 Allmän arbetsgivaravgift, <i>bevillning</i>		1 915 000 000
4 Tullar och acciser:		
a Tullmedel, <i>bevillning</i>	1 110 000 000	
b Mervärdeskatt, <i>bevillning</i>	12 100 000 000	
c Särskilda varuskatter, <i>bevillning</i>	390 000 000	
d Omsättningsskatt på motor- fordon, <i>bevillning</i>	461 000 000	
e Tobaksskatt, <i>bevillning</i>	1 673 000 000	
f Rusdrycksförsäljningsmedel av partihandelsbolag, <i>bevill- ning</i>	30 000 000	
g Rusdrycksförsäljningsmedel av detaljhandelsbolag, <i>bevill- ning</i>	53 000 000	
h Skatt på sprit, <i>bevillning</i>	2 000 000 000	
i Skatt på vin, <i>bevillning</i>	265 000 000	
j Skatt på malt- och läske- drycker, <i>bevillning</i>	675 000 000	
k Energiskatt, <i>bevillning</i>	1 116 000 000	
l Särskild skatt på motorbräns- len, <i>bevillning</i>	741 000 000	

m Särskild skatt på annonser, <i>bevillning</i>	120 000 000		
n Investeringsavgift, <i>bevillning</i>	1 000 000	20 735 000 000	45 488 700 000

II Uppbörd i statens verksamhet:

1 Expeditionsavgifter	78 450 000
2 Bidrag till kostnader för polis-, domstols- och uppbördsväsendet m. m.	77 500 000
3 Vattendomstolsavgifter	600 000
4 Inkomster vid kriminalvården	3 510 000
5 Inkomster vid flygtekniska försöksanstalten	14 600 000
6 Bidrag till riks försäkringsverket och försäkrings- rådet	8 500 000
7 Inkomster vid statens institut för folkhälsan	1 500 000
8 Inkomster vid den statliga läkemedelskontrollen	7 600 000
9 Inkomster vid statens rättskemiska laboratorium	1 928 000
10 Inkomster vid karolinska sjukhuset	142 000 000
11 Inkomster vid statens vårdanstalter för alkohol- missbrukare	400 000
12 Inkomster vid arbetsmedicinska institutet	500 000
13 Inkomster vid statens vägverk, <i>att tillföras auto- mobilskattemedlen</i>	2 000 000
14 Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, <i>att tillföras automobilskattemedlen</i>	19 000 000
15 Avgifter för registrering av motorfordon	19 300 000
16 Försäljning av sjökort	2 150 000
17 Fyravgifter	65 000 000
18 Lotsavgifter	23 000 000
19 Skeppsmättningsavgifter	1 500 000
20 Fartygsinspektionsavgifter m. m.	2 650 000
21 Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydro- logiska institut	16 100 000
22 Inkomster vid statens geotekniska institut	3 200 000
23 Ersättning för visst värderingsförfarande	40 000
24 Pensionsmedel m. m.	241 000 000
25 Inkomst av myntning och justering	33 600 000
26 Kontrollstämpelmedel	1 300 000
27 Bidrag till bankinspektionen	4 300 000
28 Bidrag för revision av sparbankerna	900 000
29 Bidrag till föräkringsinspektionen	2 945 000
30 Avgifter för granskning av biografilm	250 000
31 Inkomster vid riksantikvarieämbetet	3 592 000
32 Inkomster vid statens maskinprovningar	500 000
33 Inkomster vid lantbruksnämnderna	3 000 000
34 Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri	980 000
35 Inkomster vid statens jordbruksnämnd	670 000
36 Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt	5 200 000
37 Avgifter för växtskyddsinspektion m. m.	1 974 000
38 Inkomster vid statens lantbrukskemiska labora- torium	1 150 000
39 Avgifter vid köttbesiktning	7 400 000
40 Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt	4 200 000
41 Inkomster vid veterinärhögskolan	1 300 000

42 Avgifter för statskontroll av krigsmaterieltill- verkningen	165 000	
43 Inkomster av statens gruvegendom	6 900 000	
44 Inkomster vid statens institut för konsument- frågor	1 330 000	
45 Inkomster vid patent- och registreringsväsendet	39 500 000	
46 Avgifter för registrering i förenings- m. fl. register	1 167 000	
47 Exekutionsavgifter	14 000 000	
48 Restavgifter	50 000 000	
49 Inkomster vid statens planverk	2 440 000	
50 Inkomster vid Sveriges geologiska undersökning	770 000	
51 Tillsyn av atomenergianläggningar m. m.	1 736 000	
52 Ersättning för vissa komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.	8 100 000	931 397 000

III Diverse inkomster:

1 Bötesmedel	90 000 000	
2 Totalisatormedel	103 000 000	
3 Tipsmedel	176 000 000	
4 Lotterimedel	165 000 000	
5 Övriga diverse inkomster	100 000 000	634 000 000

47 054 097 000

B Inkomster av statens kapitalfonder

I Statens affärsverksfonder:

1 Postverket	12 000 000	
2 Televerket	154 000 000	
3 Statens järnvägar	105 000 000	
4 Luftfartsverket	20 100 000	
5 Förenade fabriksverken	21 600 000	
6 Statens vattenfallsverk	380 000 000	
7 Domänverket	23 000 000	715 700 000

II Riksbanksfonden

200 000 000

III Statens allmänna fastighetsfond:

1 Slottsbyggnadernas delfond	1 000	
2 Kriminalvårdsstyrelsens ”	7 125 000	
3 Bekickningsfastigheternas ”	3 945 000	
4 Karolinska sjukhusets ”	3 650 000	
5 Akademiska sjukhusets ”	5 069 000	
6 Byggnadsstyrelsens ”	121 720 000	
7 Generaltullstyrelsens ”	127 000	141 637 000

IV Försvarets fastighetsfond

94 542 000

V Statens utlåningsfonder:

1 Utrikesförvaltningens lånefond	85 000	
2 Biståndsförvaltningens lånefond	30 000	
3 Statens bosättningslånefond	9 500 000	
4 Vattenkraftslånefonden	280 000	
5 Luftfartslånefonden	3 400 000	
6 Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	2 000 000	

Prop. 1971: 1 Bilaga 1 Finansplanen
Bil. 3. Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten

4

7	Statens lånefond för universitetsstudier	900 000	
8	Allmänna studielånefonden	16 500 000	
9	Lånefonden för studentkårlokaler	200 000	
10	Jordbrukets lagerhusfond	150 000	
11	Jordbrukets maskinlånefond	600 000	
12	Statens sekundärlånefond för jordbrukare	18 000	
13	Fonden för supplementär jordbrukskredit	1 000	
14	Kraftledningslånefonden	120 000	
15	Egnahemslånefonden	1 400 000	
16	Statens avdikningslånefond	1 600 000	
17	Fiskerilånefonden	800 000	
18	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.	80 000	
19	Skogsväglånefonden	50 000	
20	Statens hantverks- och industrilånefond	20 000 000	
21	Statens sekundärlånefond för rederinäringen	6 000	
22	Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	1 470 000	
23	Lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden	1 000	
24	Lånefonden för bostadsbyggande	1 280 000 000	
25	Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder	2 100 000	
26	Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin	2 300 000	
27	Lånefonden för kommunala markförvärv	7 000 000	
28	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	2 200 000	
29	Övriga utlåningsfonder	77 000	1 352 868 000
VI	<i>Fonden för låneunderstöd:</i>		
1	Statskontorets delfond	17 000 000	
2	Lantbruksstyrelsens "	1 000	
3	Arbetsmarknadsstyrelsens "	27 000 000	
4	Bostadsstyrelsens "	375 000	
5	Riksbankens "	60 000	
6	Riksgäldskontorets "	1 110 000	45 546 000
VII	<i>Fonden för statens aktier</i>		18 642 000
VIII	<i>Fonden för beredskapslagring</i>		72 950 000
IX	<i>Statens pensionsfonder:</i>		
1	Folkpensioneringsfonden	69 700 000	
2	Civila tjänstepensionsfonden	2 050 000	
3	Militära tjänstepensionsfonden	220 000	
4	Allmänna familjepensionsfonden	6 200 000	
5	Statens pensionsanstalts pensionsfond	13 600 000	
6	Pensionsfonden för vissa riksdagens verk	43 000	91 813 000
X	<i>Diverse kapitalfonder:</i>		
1	Fonden för kreditgivning till utlandet	3 720 000	
2	Övriga diverse kapitalfonder	52 207 000	55 927 000
			2 789 625 000
Summa kr.			49 843 722 000

**Preliminärt förslag
till investeringsplan och
investeringsstater
för budgetåret 1971/72**

Bilaga 4

Preliminärt förslag till investeringsplan för budgetåret 1971/72

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	12 798 000	
B. Televerkets fond	3 000 000	
C. Statens järnvägars fond	98 440 000	
D. Luftfartsverkets fond	49 098 000	
E. Fabriksverkens fond	22 799 000	
F. Statens vattenfallsverks fond	581 999 000	
G. Domänverkets fond	5 000 000	773 134 000
II. Statens allmänna fastighetsfond		163 144 000
III. Försvarets fastighetsfond		19 159 000
IV. Statens utlåningsfonder		3 274 052 000
V. Fonden för låneunderstöd		299 744 000
VII. Fonden för förlag till statsverket		—3 000 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Statens vägverks förrådsfond	—901 000	
B. Sjöfartsverkets fond	—1 295 000	
C. Statens datamaskinfond	—600 000	
D. Jordfonden	1 000	
E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap	3 938 000	1 143 000
	Summa	4 527 376 000
<i>Avgår kapitalåterbetalning:</i>		
Avsättning till fonden för oreglade kapitalmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	42 758 000	43 758 000
	Summa	4 483 618 000

**PRELIMINÄRT FÖRSLAG TILL
INVESTERINGSSTATER FÖR BUDGETÅRET 1971/72**

I. Statens affärsverksfonder

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	27 300 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	14 500 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	12 798 000		
	<u>27 300 000</u>		<u>27 300 000</u>

A. Postverkets fond

Avskrivningsmedel: Tele-		Investeringsanslag:	
anläggningar m. m.		Teleanläggningar m. m.	631 400 000
från riksstaten	8 500 000	Rundradioanläggningar	31 800 000
inom fonden	618 900 000		
Avskrivningsmedel: Rund-			
radioanläggningar			
inom fonden	31 800 000		
Övriga kapitalmedel:			
Teleanläggningar m. m.	1 000 000		
Investeringsbemyndigande:			
Teleanläggningar m. m.	3 000 000		
	<u>663 200 000</u>		<u>663 200 000</u>

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	363 600 000
från riksstaten	15 360 000		
inom fonden	237 800 000		
Övriga kapitalmedel	12 000 000		
Investeringsbemyndigande	98 440 000		
	<u>363 600 000</u>		<u>363 600 000</u>

D. Luftfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	65 100 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	16 000 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande	49 098 000		
	<u>65 100 000</u>		<u>65 100 000</u>

E. Fabriksverkens fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	42 500 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	19 200 000		
Övriga kapitalmedel	500 000		
Investeringsbemyndigande	22 799 000		
	42 500 000		42 500 000

F. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	975 000 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	388 000 000		
Övriga kapitalmedel	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	581 999 000		
	975 000 000		975 000 000

G. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	5 002 000
från riksstaten	2 000		
Investeringsbemyndigande	5 000 000		
	5 002 000		5 002 000

Summa investeringsbemyndiganden för statens affärsverksfonder 773 134 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	350 703 000
från riksstaten	136 477 000		
inom fonden	46 082 000		
Övriga kapitalmedel	5 000 000		
Investeringsbemyndigande	163 144 000		
	350 703 000		350 703 000

III. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	220 799 000
från riksstaten	150 525 000		
inom fonden	25 115 000		
Övriga kapitalmedel	26 000 000		
Investeringsbemyndigande	19 159 000		
	220 799 000		220 799 000

IV. Statens utlåningsfonder

Utrikesförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande	200 000	Investeringsanslag	200 000

Biståndsförvaltningens lånefond

Investeringsbemyndigande	200 000	Investeringsanslag	200 000

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000

Allmänna studielånefonden

Investeringsbemyndigande	113 000 000	Investeringsanslag	113 000 000

Studiemedelsfonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	790 000 000	Investeringsanslag	790 000 000

Lånefonden för studentkårlokaler

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000

Fiskerilånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	383 000	Investeringsanslag	1 000 000
Investeringsbemyndigande	617 000		
	<u>1 000 000</u>		<u>1 000 000</u>

Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.

Avskrivningsmedel från riksstaten	67 000	Investeringsanslag	200 000
Investeringsbemyndigande	133 000		
	<u>200 000</u>		<u>200 000</u>

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande	20 000 000	Investeringsanslag	20 000 000

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande	3 060 000 000	Investeringsanslag	3 060 000 000

Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder

Investeringsbemyndigande	6 900 000	Investeringsanslag	6 900 000

Lånefonden för kommunala markförvärv

Investeringsbemyndigande	50 000 000	Investeringsanslag	50 000 000

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel			
från riksstaten	7 000 000	Investeringsanslag	10 000 000
Investeringsbemyndigande	3 000 000		
	<u>10 000 000</u>		<u>10 000 000</u>
<i>Summa investeringsbemyndi-</i>			
<i> ganden för statens</i>			
<i> utlåningsfonder</i>	3 274 052 000		

V. Fonden för låneunderstöd

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	382 502 000
från riksstaten	31 083 000		
Övriga kapitalmedel	51 675 000		
Investeringsbemyndigande	299 744 000		
	<u>382 502 000</u>		<u>382 502 000</u>

VII. Fonden för förlag till statsverket

Övriga kapitalmedel	40 000 000	Summa investeringsanslag	37 000 000
Investeringsbemyndigande	—3 000 000		
	<u>37 000 000</u>		<u>37 000 000</u>

IX. Diverse kapitalfonder**A. Statens vägverks förrådsfond**

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	56 200 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	56 900 000		
Övriga kapitalmedel	200 000		
Investeringsbemyndigande	—901 000		
	<u>56 200 000</u>		<u>56 200 000</u>

B. Sjöfartsverkets fond

Avskrivningsmedel		Investeringsanslag	12 200 000
från riksstaten	1 000		
inom fonden	13 444 000		
Övriga kapitalmedel	50 000		
Investeringsbemyndigande	—1 295 000		
	<u>12 200 000</u>		<u>12 200 000</u>

C. Statens datamaskinfond

Avskrivningsmedel inom fonden	22 600 000	Summa investeringsanslag	22 000 000
Investeringsbemyndigande	<u>—600 000</u>		
	22 000 000		22 000 000

D. Jordfonden

Investeringsbemyndigande	1 000	Investeringsanslag	1 000

E. Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

Avskrivningsmedel från riksstaten inom fonden	355 000 1 062 000	Investeringsanslag	5 355 000
Investeringsbemyndigande	<u>3 938 000</u>		
	5 355 000		5 355 000

Summa investeringsbemyndiganden för diverse kapitalfonder 1 143 000

SUMMA INVESTERINGSSTATER

Avskrivningsmedel från riksstaten inom fonden	1 139 758 000 1 491 403 000	Summa investeringsanslag	7 299 964 000
Övriga kapitalmedel	141 427 000		
Investeringsbemyndigande	<u>4 527 376 000</u>		
	7 299 964 000		7 299 964 000

**Vissa tabeller
rörande den statsfinansiella
utvecklingen m. m.**

Tab. 1. Totalbudgetens utveckling 1962/63—1971/72
Milj. kr.

	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71		1971/72
									Riksstat	Ny ber.	
Inkomster	20 958	21 960	25 570	29 236	31 747	33 416	36 236	40 404	45 576	46 751	51 519
Driftbudgeten	19 869	20 927	24 257	28 015	30 441	32 101	34 836	38 887	43 949	45 209	49 844
Kapitalbudgeten	1 089	1 034	1 312	1 220	1 306	1 315	1 400	1 516	1 626	1 542	1 676
Utgifter	20 631	22 048	25 735	29 590	33 378	36 347	38 883	44 221	46 432	48 009	51 725
Driftbudgeten (exkl. avskrivningar)	17 865	19 450	22 507	25 716	29 061	31 724	33 743	37 487	39 666	40 664	*44 225
Kapitalbudgeten (bruttoinvestering)	2 754	2 587	3 093	3 853	4 253	4 466	5 068	6 559	7 416	*7 895	*7 400
Rörliga krediter (— = minskad disposition)	12	11	136	21	64	157	72	175	— 650	— 550	100
Totalbudgetens saldo	+ 327	— 86	— 165	— 354	— 1 631	— 2 931	— 2 648	— 3 817	— 857	— 1 258	— 206

- ¹ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 1 000 milj. kr.
² Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 250 milj. kr.
³ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 100 milj. kr.
⁴ Beräkningsmässigt har förutsatts en minskning av anslagsbehållningarna med 100 milj. kr.

Tab. 2. Statsbudgetens realekonomiska utveckling 1968/69—1971/72

Beloppen avrundade till närmaste 10-tal milj. kr. Löpande priser.

	1968/69	1969/70	1970/71 Riksst	1971/72
Inkomster	36 230	40 400	45 580	51 520
Direkta skatter	14 650	17 670	19 070	19 500
Indirekta skatter	16 960	17 900	20 910	25 990
Övriga inkomster	4 620	4 830	5 600	6 030
Utgifter	38 880	44 220	46 430	51 730
Konsumtion	17 150	20 870	21 580	23 530
Statliga	10 900	13 410	13 740	15 060
Kommunbidrag	6 250	7 460	7 840	8 470
Investeringar	5 430	4 970	5 060	5 510
Statliga	4 670	3 900	3 980	4 370
Kommunbidrag	760	1 070	1 080	1 140
Transfereringar	12 560	14 090	15 820	18 040
Till hushåll inkl. social- försäkringssektorn	9 420	10 400	11 610	13 140
Övriga transfereringar	3 140	3 690	4 210	4 900
Övriga utgifter (inkl. rörliga krediter)	3 740	4 290	3 970	4 650

Tab. 3. Statsskulden under budgetåren 1960/61—1969/70

Milj. kr.

Budget- år	Fonderad stats- skuld	Tillfällig stats- skuld	Totala stats- skulden Summa (2—3)	Därav placerat i				
				Ränte- löpande obliga- tionslån	Premie- obliga- tionslån	Stats- skuldför- bindelser	Lån hos statsin- stitu- tioner och fon- der m. m.	Skatt- kam- mar- växlar
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Totalt								
1960/61	15 575	4 836	20 411	12 678	2 203	1 207	784	3 045
1961/62	15 062	4 512	19 574	11 847	2 252	1 333	646	3 216
1962/63	15 473	3 602	19 075	12 939	2 252	1 282	642	1 484
1963/64	16 080	3 190	19 270	14 553	2 448	1 252	658	71
1964/65	16 141	3 110	19 252	14 246	2 429	1 207	679	181
1965/66	15 967	3 655	19 622	12 853	2 425	1 152	777	2 073
1966/67	17 029	4 406	21 435	13 005	2 724	1 117	819	3 120
1967/68	18 420	6 614	25 034	14 915	2 925	1 102	861	4 115
1968/69	21 256	5 745	27 001	16 640	3 375	1 065	854	3 148
1969/70	24 380	6 580	30 960	18 249	3 550	1 225	902	5 243
Förändr. under budget- året								
1960/61	— 73	— 176	— 249	— 438	+ 100	+ 50	— 33	+ 17
1961/62	— 513	— 324	— 837	— 831	+ 49	+ 126	— 138	+ 171
1962/63	+ 411	— 910	— 499	+ 1 092	—	— 50	— 4	— 1732
1963/64	+ 607	— 412	+ 195	+ 1 614	+ 196	— 30	+ 16	— 1 413
1964/65	+ 61	— 79	— 18	— 307	— 23	— 45	+ 21	+ 110
1965/66	— 174	+ 544	+ 370	— 1 393	—	— 55	+ 97	+ 1 892
1966/67	+ 1 062	+ 751	+ 1 813	+ 152	+ 299	— 35	+ 42	+ 1 047
1967/68	+ 1 391	+ 2 208	+ 3 599	+ 1 910	+ 201	— 15	+ 42	+ 995
1968/69	+ 2 836	— 869	+ 1 967	+ 1 725	+ 450	— 37	— 7	— 967
1969/70	+ 3 124	+ 835	+ 3 959	+ 1 609	+ 175	+ 160	+ 48	+ 2 095

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning

Finansplanen

<i>Den internationella utvecklingen</i>	1
<i>Konjunkturutveckling och ekonomisk politik i Sverige 1970</i>	6
<i>Den ekonomiska politiken 1971</i>	12
Mål och förutsättningar	12
Budgetpolitiken	22
Försörjningsbalans och bytesbalans	25
Utgiftsprogrammet	28
<i>Sammanfattning</i>	34

Särskilda frågor

<i>Totalbudgetens utgiftsanslag</i>	37
<i>Totalbudgetens inkomster samt investeringsplan</i>	37
<i>Beräkning av anslagsbehållningarnas utveckling</i>	42
<i>Beräkning av dispositionen av rörliga krediter</i>	45
<i>Beräkning av totalbudgeten</i>	46

Hemställan 49

Tabellförteckning 50

Bilaga 1: Preliminär nationalbudget för år 1971

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	168
<i>Tabellförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	169
<i>Diagramförteckning</i>	<i>Bil. 1</i>	171

Bilaga 2. Riksrevisionsverkets inkomstberäkning

<i>Innehållsförteckning</i>	<i>Bil. 2</i>	139

Bilaga 3: Specifikation av inkomsterna på driftbudgeten för budgetåret 1971/72

Bilaga 4: Preliminärt förslag till investeringsplan och investeringsstater för budgetåret 1971/72

Bilaga 5: Vissa tabeller rörande den statsfinansiella utvecklingen m. m.

<i>Tab. 1 Totalbudgetens utveckling 1962/63—1971/72</i>
<i>Tab. 2 Statsbudgetens realekonomiska utveckling 1968/69—1971/72</i>
<i>Tab. 3 Statsskulden under budgetåren 1960/61—1969/70</i>

För flera huvudtitlar gemensamma frågor

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Vissa för flera huvudtitlar gemensamma frågor anmäls av statsrådet Löfberg beträffande punkterna 1 och 2 och av chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, beträffande punkt 3.

1. Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.

Lönerna för flertalet statstjänstemän och vissa andra tjänstemän i offentlig verksamhet bestäms genom förhandlingar mellan statens avtalsverk samt Statsanställdas förbund (SF), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Tjänstemännens centralorganisationes statstjänstemannasektion (TCO-S). F. n. tillämpas de lönevillkor som framgår av allmänt avlöningsavtal den 18 juli 1969 för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) och senare träffade tilläggsavtal. Avtalen har godkänts av riksdagens lönedlegation och Kungl. Maj:t.

För vissa statligt anställda läkare är förmånerna bestämda genom avtal mellan statens läkarförhandlingsdelegation och Sveriges läkarförbund. Vid reglering av villkoren för tiden efter utgången av år 1970 företräds staten i stället av statens avtalsverk. Enligt vad jag anmält i prop. 1970: 63 om organisationen av den statliga förhandlingsverksamheten i löne- och anställningsfrågor, m. m. kommer den samordning som behövs mellan stat och kommun i läkarförhandlingarna att ske genom statens

och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor. F. n. tillämpas för denna personal de lönevillkor som följer av avtal den 14 maj 1970 om allmänna bestämmelser för vissa statliga och icke-statliga läkare m. fl. (ABL). Avtalet har godkänts av riksdagens löne delegation och Kungl. Maj:t.

Avtalen har sagts upp av personalorganisationerna till den 1 januari 1971. Förhandlingar om nya avtal pågår.

Huvudgrunderna för den statliga personalpensioneringen återfinns i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (1959: 287) — SPR — under det att i statens pensionslöneförordning (1959: 286) meddelas bestämmelser om den pensionslön som ligger till grund för pensioneringen. Enligt 15 § SPR skall bruttobeloppet av beviljad egenpension eller familjepension förändras i den mån Kungl. Maj:t och riksdagen beslutar om det. Denna bestämmelse motsvarar vad som i tidigare pensionsanordningar gällde beträffande rörligt tillägg. Det har vid pensionsreglementets utfärdande förutsatts att förändringar av pensioner som beviljats enligt reglementet skall fastställas i samma ordning som gäller beträffande fastställandet av lönerna.

Det är inte möjligt att ange vad som skall gälla i fråga om anställningsvillkor för år 1971 förrän förhandlingarna därom slutförts. Dessa frågor torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t och underställas riksdagens löne delegation.

Till grund för beräkningen av anslagsmedlen till avlöningar och till pensioner under nästa budgetår har lagts de löne- och pensionsbelopp som gällt fr. o. m. den 1 januari 1970.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t beslutar delge riksdagen vad jag har anfört.

2. Lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.

I allmänna tjänsteförteckningsavtalet (ATF) den 18 juli 1969 har parterna kommit överens om lönegradsplacering och avlöningsförstärkning för tjänst. Enligt avtalet beslutar arbetsgivaren om lönegradsplacering och om avlöningsförstärkning när tjänst inrättas i annat fall än när det gäller väsentlig omorganisation eller inrättande av nytt verk. Personalorganisation kan dock påkalla förhandling med anledning av beslutet. Sådan förhandling förs mellan arbetsgivaren och berörd huvudorganisation, om inte parterna kommer överens om annat. Enligt särskilda föreskrifter som statens avtalsverk meddelat utövas arbetsgivarens befogenhet i fråga om lönegradsplacering och avlöningsförstärkning av den myndighet som får inrätta tjänsten. Påkallar personalorganisation förhandling med anledning av myndighetens beslut, bestämmer avtalsverket i varje särskilt fall om förhandling får föras av annan myndighet än avtalsverket.

Enligt tjänsteförteckningsavtalet den 15 september 1969 beträffande vissa statliga och icke-statliga tjänster inom undervisningsområdet (TFU) gäller i huvudsak motsvarande regler när ny tjänst skall inrättas.

I tjänsteförteckningsavtalet för statliga läkare m. fl. (TFL) den 12 juli 1969 har parterna kommit överens om att, om tjänst nyinrättas eller direkt berörs av ändrad förvaltningsorganisation, förhandling skall tas upp om anställningsvillkoren för tjänsten på parts begäran. Sådan förhandling förs under fredsplikt.

ATF, TFU och TFL har sagts upp av personalorganisationerna till den 1 januari 1971. Förhandlingar om nya avtal pågår.

Lönegradsplaceringen av de tjänster som Kungl. Maj:t föreslår riksdagen till inrättande har skett enligt de regler för lönegradsplacering av tjänster som följer av nyss angivna avtal. Även när det gäller tjänster som kan inrättas utan riksdagens medverkan men för vilka Kungl. Maj:t beräknar medel under de olika huvudtitlarna har anslagsberäkningen skett med utgångspunkt i lönegradsplacering enligt reglerna i nämnda avtal.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t beslutar delge riksdagen vad jag har anfört.

3. Utrednings- och försöksverksamhet rörande programbudgetering

Redogörelser för utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering har tidigare lämnats i prop. 1969: 1 bil. 2 sid. 29 ff och prop. 1970: 1 bil. 2 sid. 7 ff. Utrednings- och försöksverksamheten har fortsatt under år 1970.

3.1. Lönekostnadspålägsutredningen

I maj 1968 tillkallade chefen för finansdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande en utredningsman för att utreda frågan om differentierade lönekostnadspålägg. Utredningsmannen som antagit benämningen lönekostnadspålägsutredningen har redovisat sitt uppdrag i två promemorior. I den första promemorian (stencil Fi 1969: 12), avlämnad den 10 december 1969, har utredningen lagt fram förslag till system för beräkning av personalförsäkringskostnader inom den statliga verksamheten med undantag för affärsverken. Yttrande över förslaget har avgetts av rikspolisstyrelsen, överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets rationaliseringsinstitut, riksförsäkringsverket, statens bakteriologiska laboratorium, postverket, televerket, statens järnvägar, statens vägverk, statskontoret, försäkringsinspektionen, riksrevisionsverket, statens avtalsverk, statens personalpensionsverk, universitetskanslersämbetet efter hörande av vissa universitet och högskolor, lantmäteri-

styrelsen, statens vattenfallsverk, statens provningsanstalt, domänverket, förenade fabriksverken, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Kommunernas pensionsanstalt, Statstjänarkartellen, SR, SACO och TCO-S.

I den andra promemorian (stencil Fi 1970: 7), avlämnad den 16 juni 1970, har utredningen lagt fram förslag till beräkning av lönekostnadspålägg på lön av gåvomedel m. m. Yttrande över förslaget har avgivits av riks försäkringsverket, statskontoret, riksrevisionsverket, universitetskanslersämbetet efter hörande av vissa universitet och högskolor, statens råd för byggnadsforskning, statens institut för byggnadsforskning, styrelsen för teknisk utveckling och statens medicinska forskningsråd.

Utredningen

Lönekostnadspåläggsutredningen redovisar i sin första promemoria endast sådana överväganden och kostnadsberäkningar som rör differentiering av lönekostnadspålägg och hänvisar i övrigt till redan publicerat utredningsmaterial.

Utredningen har vid sina överväganden utgått från hela myndighetens kostnad för socialförsäkring och pension och hur denna kostnad varierar mellan olika myndigheter. Detta innebär en relativt låg differentieringsgrad.

Efter att ha prövat olika faktorer inverkan på lönekostnadspåläggets storlek föreslår utredningen en tudelning av lönekostnadspålägget i en aktivtidskostnad och en passivtidskostnad. Aktivtidskostnaden differentieras med hänsyn till pensionsålder och avser beräknade kostnader för sjukförsäkring, ATP, grupplivförsäkring, kompletteringspension och yrkesskadeförsäkring. Dessa kostnader periodiseras till den aktiva tiden och utgår genom ett pålägg på lönen. Generellt pålägg bör enligt utredningen t. v. utgå med 16 0/0. Härtill kommer särskilda pålägg med 3 0/0 för pensionsålder 63 år, 7 0/0 för pensionsålder 60 år och för underbefäl samt 12 0/0 för pensionsålder understigande 60 år och vid förordnandepensionsrätt. Den allmänna arbetsgivaravgiften är ej inräknad i dessa procentsatser.

Passivtidskostnaden skall täcka beslutade standardhöjningar till pensionärer utöver sådana höjningar som kan anses täckta genom räntevinstmedel. För budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas passivtidskostnaden motsvara ett generellt pålägg av 2 0/0 på utgående lön.

Procenttalen har framkommit genom att beräknade pensions- och socialförsäkringskostnader har satts i relation till myndighetsområdets totala lönesumma. Förslaget avser lön som utgår av statsmedel.

Utredningen berör även sambandet mellan uppnådd levnadsålder och pensionskostnad och diskuterar en differentiering av lönekostnadspålägget med hänsyn till åldersstrukturen dock utan att föreslå en sådan.

Utredningens förslag bör ses mot bakgrund av de begränsade praktiska möjligheterna att verkställa pensionskostnadsberäkningar på den statliga sektorn. Rent administrativt är det en fördel om differentiering av procenttalet för lönekostnadspålägg kan undvikas.

I den andra promemorian behandlas lönekostnadspålägg på lön som utgår av donationsmedel, intäkter från uppdragsverksamhet, anslag från forskningsråd m. m.

Sjuklönerna påkallar enligt utredningen i dessa fall särskild uppmärksamhet. Verksamhet som finansieras med gåvomedel m. m. är i många fall för liten för att själv stå sjuklönerisk. Därför bör varje sådan verksamhet debiteras en riskpremie för sjuklönekostnaden mot att statsverket tar på sig ansvaret att finansiera utbetalning av sjuklön. Andra förmåner vars kostnader kan behöva riskutjämnas på samma sätt är lön under ledighet för barnsbörd och begravningshjälp.

Utredningen föreslår ett generellt ansvar för statsverket att bestrida avtalsenlig sjuklön. Härvid förutsätts att inom en nära framtid sjuklönekostnaden i sin helhet kommer att behandlas som lönekostnadspålägg för all programbudgetstyrd verksamhet.

Enligt utredningen talar starka administrativa skäl mot att splittra lönekostnadspålägget. Därför föreslås en generell tillämpning av de regler för beräkning av lönekostnadspålägg som föreslagits i den första promemorian.

Remissyttrandena

Utredningens förslag i den första promemorian godtas i allt väsentligt av försvarets rationaliseringsinstitut, statskontoret, Linköpings högskola och SACO. Riksrevisionsverket anser att lönekostnadspålägget så nära som möjligt bör överensstämma med den verkliga kostnaden hos den enskilda myndigheten. Liknande synpunkter framförs av statens vägverk som anser att hänsyn bör tas till åldersstrukturen vid myndigheten. Göteborgs universitet förordar en differentiering som även tar hänsyn till förekomsten av löner som ej är pensionsgrundande i systemet för den statliga kompletteringspensionen.

Flera remissinstanser har tolkat utredningens förslag så att en differentiering av påläggen ej skall ske inom en myndighet utan endast i förekommande fall mellan olika myndigheter. Med en sådan tolkning har universitetskanslersämbetet, lantmäteristyrelsen och statens provningsanstalt ingen erinran mot förslaget.

Statens personalpensionsverk och statens avtalsverk anser att system med differentierade lönekostnadspålägg ej bör tillämpas generellt utan endast ifrågakomma inom sådana områden — exempelvis försvaret — där det råder mera betydande avvikelser från ett generellt pålägg. Avtalsverket anser liksom rikspolisstyrelsen och Lunds universitet det inte

vara motiverat att nu frånga gällande ordning med ett generellt löne-kostnadspålägg. Försvarets civilförvaltning anser ej skäl föreligga att differentiera lönekostnadspålägget inom det militära försvaret.

Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet och Kommunernas pensionsanstalt framhåller önskvärdheten av enhetliga principer hos olika offentliga arbetsgivare och förordar ett generellt procentuellt pensionskostnadspålägg för att undvika speciella beräkningar i varje särskilt fall.

Försvarets rationaliseringsinstitut, statens järnvägar och TCO-S påpekar att en differentiering med hänsyn till levnadsålder skulle få negativa konsekvenser för äldre arbetskraft.

Beräffande passividskostnaden anser de remissinstanser som uttalat sig i frågan att denna bör regleras centralt och inte belasta den enskilda myndigheten.

I sina yttranden över lönekostnadspåläggsutredningens andra promemoria tillstyrker flertalet remissinstanser utredningens förslag att generella regler för beräkning av lönekostnadspålägget bör gälla oberoende av finansieringskälla.

Flertalet remissinstanser tillstyrker vidare utredningens förslag om ett generellt ansvar för statsverket att bestrida utgifter för sjuklön. Medicinska forskningsrådet anser att för forskningsrådets del problemet redan är löst såtillvida att rådsanställd forskningspersonal enligt gällande regler blir förordnade som extra tjänstemän vid vederbörande lärosäte och åtnjuter samma förmåner som denna kategori statsanställd personal. I samband med anslagsgivningen till de skilda forskningsprojekten avsätter medicinska forskningsrådet årligen ett beräknat totalt ramanslag för täckande av kostnader i samband med graviditeter, sjukledigheter m. m. Avräkning mellan berörda lärosäten och forskningsrådet sker i efterhand.

Enligt tekniska högskolan belastas uppdragsverksamhet med dubbla kostnader för sjuklön. Den anställda uppbär sjuklön men sjukpenningen uppbärs av riks försäkringsverket enligt reglerna för det statliga arbetsgivarinträdet.

Riksrevisionsverket som anser förslaget acceptabelt från principiell synpunkt anser att de praktiska konsekvenserna av förslaget bör närmare utredas innan slutlig ställning tas och pekar på att andra möjligheter finns för riskutjämning.

3.2. Programbudgetering inom den civila sektorn

Försöksverksamheten omfattar ett tjugotal myndigheter. Av dessa har statens bakteriologiska laboratorium, sjöfartsverket, statistiska centralbyrån, statskontoret, riksrevisionsverket, patent- och registreringsverket, lantmäteristyrelsen, rikets allmänna kartverk, statens provnings-

anstalt, statens skeppsprovninganstalt och styrelsen för teknisk utveckling fått anslag anvisade i programtermer fr. o. m. budgetåret 1970/71.

Enligt anvisningar som utfärdats för den fortsatta utrednings- och försöksverksamheten inom området högre utbildning och forskning har universitetskanslersämbetet lämnat anslagsframställning i programtermer för budgetåret 1971/72 avseende verksamheten vid Chalmers tekniska högskola. Konsistoriet vid högskolan hade tidigare utformat sitt yttrande över sektionernas/sektionsgruppernas anslagsframställningar som en programbudget.

Försöksverksamheten inom området *kriminalvård* har tills vidare koncentrerats till fångvårdsanstalten Hinseberg och skyddstillsynsanstalten Redväg samt Stockholms södra skyddskonsulentdistrikt för unga, där försök med verksamhetsplanering, budgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll pågår. Verksamheten vid dessa enheter regleras enligt särskilda av Kungl. Maj:t fastställda ändamålsinriktade budgeter. Ett särskilt förslagsanslag på formellt 1 000 kr. har anvisats för ändamålet på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1970/71. Belopp motsvarande vad som tagits upp i de särskilda budgeterna har spärrats under de ordinarie anslagen. För budgetåret 1971/72 föreslås fortsatt försöksverksamhet med i huvudsak samma uppläggning och med redovisning, liksom för innevarande budgetår, över ett formellt anslag på 1 000 kr.

Inom *polisväsendet* pågår försöksverksamhet med programbudgetering vid sex polisdistrikt, nämligen Eskilstuna, Huddinge, Hässleholm, Jakobsberg, Västerås och Växjö. Liksom för kriminalvården anvisas medel till den lokala organisationen från ett flertal anslag och ett stort antal anslagsposter. Ett sådant system försvårar möjligheterna att pröva de olika metoder som programbudgeteringen innefattar. För budgetåret 1971/72 föreslås därför att medel för polisverksamheten vid de försöksdistrikten redovisas över ett särskilt anslag Polisenheter med särskild budget. Anslaget tas upp med formellt 1 000 kr. Verksamheten regleras sedan enligt av Kungl. Maj:t i regleringsbrev fastställda ändamålsinriktade budgeter. De belopp som tagits upp i de särskilda budgeterna belastar det formellt beräknade anslaget och motsvarande belopp spärras under polisens ordinarie anslag.

Vid samtliga försöksmyndigheter pågår arbete med att vidareutveckla system för verksamhetsplanering, internbudgetering och prestationsmätning. Flertalet av försöksmyndigheterna har kostnadsredovisning och fr. o. m. den 1 juli 1970 är omkring hälften av försöksmyndigheterna anslutna till system S, det generella ADB-baserade redovisningssystemet för statsförvaltningen.

3.3. Programbudgetering inom försvarssektorn

På grundval av en flerårig utrednings- och försöksverksamhet har förslag utarbetats till ett nytt system för planering och budgetering inom försvaret. En sammanfattande redogörelse för det nya systemet har lämnats riksdagen i prop. 1970: 97 (SU 203, rskr 420).

Planering, budgetering och redovisning inriktas i det nya systemet mot försvarets produkter, främst krigsorganisationen. Ökad vikt läggs vid den långsiktiga inriktningen. Underlag härför erhålls genom s. k. perspektivplaner, som syftar till att formulera och analysera alternativa utformningar av det militära försvaret och civilförsvaret och att ange alternativa möjligheter att lösa olika uppgifter. Verksamheten på kortare sikt avses bli inriktad med hjälp av årligen reviderade programplaner som redovisar utvecklingen under de kommande fem åren.

Den långsiktiga planeringen inom det militära försvaret och civilförsvaret är redan inriktad mot det nya planeringssystemet. Miljöstudier och perspektivplanering pågår i enlighet med direktiv som ursprungligen meddelades åren 1967 och 1968 och som därefter har kompletterats vid olika tillfällen, senast hösten 1970. Perspektivplanerna skall inte inbegripa förslag till framtida omfattning och kostnadsnivå för försvaret utan kommer att innehålla alternativa principlösningar, som skall bli föremål för fortsatta analyser och även visst forsknings- och utvecklingsarbete. De första perspektivplanerna beräknas föreligga omkring den 1 mars 1971. Programplanerna skall utgöra ett sammanfattande underlag för statsmakternas beslut om resursfördelning och resursanvändning under det närmaste budgetåret. De första programplanerna avses föreligga i september 1971.

Praktiska försök med programbudgetering vid lokal myndighet påbörjades 1964. Försöken har sedermera utvidgats och omfattar sedan den 1 juli 1970 dels samtliga förband och andra enheter inom Bergslagens militärområde, dels ett tiotal andra enheter på central, regional och lokal nivå. För försöksmyndigheterna på lokal nivå har medel anvisats i riksstaten under anslagsbeteckningen Förband med särskild budget sedan budgetåret 1968/69.

Genom beslut i januari 1970 har Kungl. Maj:t anbefallt myndigheterna att i sin planering utgå från bl. a. att anslagsframställningar för budgetåret 1972/73 skall lämnas i programbudgetform. För att under Kungl. Maj:t leda införandet av det nya systemet har chefen för försvarsdepartementet tillkallat en särskild delegation med representanter för försvars- och finansdepartementen samt för överbefälhavaren, civilförsvarsstyrelsen och vissa andra centrala myndigheter. Verksamheten i delegationen har varit koncentrerad på åtgärder och beslut som är avsedda att vara vägledande för myndigheternas budgetarbete för budget-

året 1972/73. Delegationens verksamhet bedrivs i nära samarbete med myndigheterna, som anlitas bl. a. för olika utredningsuppdrag.

Inom det ekonomiska försvaret pågår också arbete med att utforma ett nytt planeringssystem. Kungl. Maj:t har uppdragit åt överstyrelsen för ekonomiskt försvar, som deltar i försöksverksamheten rörande programbudgetering inom den civila sektorn, att genomföra en förstudie angående långsiktplanering. Vidare pågår miljöstudier inom området sedan hösten 1969.

Departementschefen

Lönekostnadspåläggsutredningen har i en promemoria lagt fram ett förslag till system med differentierade lönekostnadspålägg. Förslaget innebär en tudelning av lönekostnadspålägget i en aktivtidskostnad och en passivtidskostnad. Aktivtidskostnaden differentieras med hänsyn till pensionsålder. Pålägg på lönen föreslås variera mellan 16 och 28 %, den allmänna arbetsgivaravgiften ej inräknad. Utredningen framhåller emellertid att det rent administrativt är en fördel om en differentiering av lönekostnadspålägget kan undvikas. Flertalet remissinstanser har avstyrkt att påläggen differentieras inom den enskilda myndigheten. Några remissinstanser anser att differentiering endast bör förekomma inom områden där det kan förväntas råda mera betydande avvikelser från ett generellt beräknat pålägg.

För egen del anser jag att den fördel i form av mer rättvisande redovisning av personalkostnaderna som en långt gående differentiering ger måste vägas mot de ökade administrativa kostnaderna.

Om en differentiering av lönekostnadspålägg skall ske mellan olika myndigheter men ej inom en enskild myndighet, skall för varje myndighet en procentsats framräknas och sedan enhetligt tillämpas inom myndigheten. En så framräknad procentsats kommer sannolikt i de allra flesta fall att avvika så obetydligt från en generellt framräknad procentsats att myndigheternas handlande ej påverkas. Därmed bortfaller enligt min mening ett väsentligt motiv för en differentiering av lönekostnadspålägget.

Försvaret har nämnts som en sektor där det kan finnas skäl att tillämpa speciella lönekostnadspålägg. Frågan torde få övervägas vid det fortsatta arbetet med att införa programbudgetering inom försvaret. För övriga områden anser jag inte att tillräckligt starka skäl nu finns för att frångå den gällande ordningen med generellt beräknade lönekostnadspålägg.

Lönekostnadspåläggsutredningen har i en andra promemoria föreslagit att för lön som utgår av gåvomedel m. m. samma regler bör gälla för beräkning av lönekostnadspålägg som när lönen utgår av statsmedel. Utredningen har vidare föreslagit att statsverket bör ha ett gene-

rellt ansvar att bestrida alla utgifter för sjuklön. Utredningen förutsätter därvid att lönekostnadspålägget för all programbudgetstyrd verksamhet kommer att ökas med en riskpremie svarande mot sjuklönekostnaden.

Vid remissbehandlingen har förslagen inte mött några invändningar. Vissa remissinstanser framhåller särskilt att dubbeldebitering av sjuklönekostnaderna sker genom reglerna för det statliga arbetsgivarinträdet. Riksrevisionsverket anser att de praktiska konsekvenserna av utredningens förslag bör närmare utredas.

Jag anser liksom utredningen och remissinstanserna att generella regler bör gälla för beräkning av lönekostnadspålägg oberoende av finansieringskälla. Härav följer enligt min mening att de administrativa konsekvenserna för hela myndighetsområdet nog måste övervägas före en eventuell ändring av beräkningsnormerna. Det nuvarande systemet fungerar i stort sett tillfredsställande. Administrativa vinster har skett genom det statliga arbetsgivarinträdet i sjukförsäkringen. Generell kompensation för utbetald sjuklön är enligt min mening ej påkallad, eftersom myndigheternas anslag är beräknade med hänsyn till en normal sjukfrånvaro. Lönekostnadspålägg bör därför liksom hittills ej inkludera någon riskpremie svarande mot kostnaderna för sjuklön. De uppburna sjukpenningarna tillförs enligt gällande ordning inkomsttiteln Pensionsmedel m. m. varifrån även sjukförsäkringsavgifterna bestrids. Enligt min mening sker därför ingen dubbeldebitering. Något behov av riskutjämning föreligger endast för relativt små enheter. Jag anser att denna fråga bör prövas fristående från frågan om lönekostnadspåläggen. Jag vill här blott erinra om hur medicinska forskningsrådet löst problemet med riskutjämning.

Jag avser att låta se över underlaget för beräkning av lönekostnadspålägget.

I detta sammanhang vill jag erinra om att beslut har fattats om en höjning av arbetsgivaravgifterna. Lönekostnadspålägget har till följd härav räknats upp från 23 till 24 %.

Jag övergår nu till att behandla utrednings- och försöksverksamheten rörande programbudgetering inom den civila sektorn.

Innevarande budgetår har ett tiotal myndigheter tagit ett mera markerat steg mot programbudgetering genom att anslag anvisats i programtermer. För ett antal enheter inom rättsväsendet samt för Chalmers tekniska högskola har anslagsframställningar i programtermer avseende budgetåret 1971/72 lämnats. Det är ännu för tidigt att göra någon egentlig utvärdering av försöksverksamheten. Detta torde kunna ske först efter utgången av budgetåret 1970/71 och då i begränsad omfattning. De erfarenheter som hittills vunnits avser främst den information som lämnats i myndigheternas anslagsframställningar. Anslagsframställning i programtermer innebär ett nytt sätt att strukturera informationen.

Vid myndigheter med uppdragsverksamhet har en klarare bild erhållits av de kostnader och intäkter som är förenade med verksamheten. Staten subventionerar i vissa fall uppdragsverksamheter genom att medge direkt taxenedsättning eller genom att medge att uppdragsverksamheter vid vilka full kostnadstäckning inte uppnås får fortsätta. I anslagsframställningarna redovisas i dessa fall subventionerna öppet. Härigenom fås en klarare bild av statens insatser. Vid övriga myndigheter har anslagsframställningarna i programtermer bättre än tidigare visat hur redan anvisade medel fördelats på olika ändamål och vilka effekter som uppnåtts. Möjligheterna att välja mellan alternativa insatser inom ett verksamhetsområde har förbättrats.

Betydande resurser har lagts ner på arbetet med programbudgetering. Stora insatser kommer även i fortsättningen att krävas för att lösa problem som uppkommer under utrednings- och försöksverksamheten. Erfarenheterna av den hittills bedrivna försöksverksamheten bedömer jag vara goda. Frågan om en viss utvidgning av försöksverksamheten inom den civila sektorn bör därför enligt min mening tas upp till närmare prövning. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om en sådan utvidgning. Jag avser att återkomma vid ett senare tillfälle med en redogörelse för vilka områden som bör ingå i den utökade försöksverksamheten.

Chefen för försvarsdepartementet kommer senare denna dag att anmäla frågan om programbudgetering inom försvaret.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t beslutar delge riksdagen vad jag har anfört.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Innehållsförteckning

	Sid.
1. Den allmänna lönenivån för statsanställda m. m.	1
2. Lönegradsplacering för vissa tjänster m. m.	2
3. Utrednings- och försöksverksamhet rörande programbudgetering	3

Kungl. hov- och slottsstaterna

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler härefter de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 för kungl. hov- och slottsstaterna, och anför.

DRIFTBUDGETEN

Första huvudtiteln

A. KUNGL. HOVSTATEN

A 1. Hans Maj:t Konungens och det Kungl. Husets hovhållning. I riksstaten för innevarande budgetår har till Kungl. Maj:ts hovhållning anvisats ett anslag av 3,4 milj. kr. Anslaget har utgått med oförändrat belopp sedan budgetåret 1967/68. Därefter inträffade löne- och prisstegringar motiverar en höjning av nämnda belopp till 3,8 milj. kr.

I övrigt har under samma tid utgått anslag till Hennes Kungl. Höghet Hertiginnan av Västerbotten med 225 000 kr. och till Hans Kungl. Höghet Hertigen av Halland med 150 000 kr. Under beaktande dels av den prisstegring som skett sedan dessa belopp bestämdes, dels av att vissa medel bör beräknas med hänsyn till att Hans Kungl. Höghet Kronprinsen vid ingången av budgetåret 1971/72 kommer att ha uppnått föreskriven lägsta ålder för att äga tillträda riksstyrelsen, bör för Deras Kungl. Högheter Kronprinsen, Hertiginnan av Västerbotten och Herti-

gen av Halland beräknas ett sammanlagt belopp av 525 000 kr. att ställas till Hans Maj:t Konungens förfogande för slutlig utdelning.

Sålunda förordade belopp, tillsammans 4 325 000 kr., bör i riksstaten för nästa budgetår sammanföras till ett nytt anslag med benämningen Hans Maj:t Konungens och det Kungl. Husets hovhållning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hans Maj:t Konungens och det Kungl. Husets hovhållning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 4 325 000 kr.

A 2. Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten. Detta anslag är i riksstaten uppfört med 605 000 kr. *Riksmarskalksämberet* har — i anslutning till en av överintendenten och chefen för kungl. husgerådskammaren gjord framställning — hemställt, att anslaget för budgetåret 1971/72 anvisas med 734 000 kr. Härvid har bl. a. medel beräknats för två tjänster som möbelsnickare resp. tapetsarbetare samt för en uppräkningskostnad med 50 000 kr. för täckande av socialförsäkringsavgifter och allmän arbetsgivaravgift.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 690 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för socialförsäkringsavgifter och den höjda allmänna arbetsgivaravgiften. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de kungl. slotten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 690 000 kr.

B. KUNGL. SLOTSSTATEN**B 1. De kungl. slotten: Administration**

1969/70 Utgift	2 571 569
1970/71 Anslag	2 574 000
1971/72 Förslag	2 627 000

Under anslaget avlönas 61 lönegradsplacerade anställda, varav 25 park- och trädgårdsarbetare och 26 tillhörande vaktpersonalen. Härtill kommer ett tiotal arvodister med uppdrag av deltids- eller bisysslekaraktär och viss personal utan tjänstemannaställning. Från anslaget bestrids vidare övergångsvis understöd till sju förmånstagare samt andra omkostnader än för uppvärmning och fastighetsunderhåll för de kungl. slotten.

Riksmarskalksämberet hemställer, med anledning av en av ståthållarämbetena vid de kungl. slotten gjord framställning, att anslaget för nästa budgetår tas upp med 2 662 000 kr. För nya parkeringsplatser i Drottningholms slottspark har därvid beräknats 35 000 kr. I övrigt påverkas medelsbehovet i första hand av automatiska förändringar. Av följande sammanställning framgår de förändringar i medelsanvisningen för de olika slotten, som beräknats för nästa budgetår i jämförelse med de belopp, som anvisats 1970/71 enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten.

	Enligt staten för 1970/71	Enligt stat- förslaget för 1971/72	Förändring
Stockholms slott	640 000	690 700	+ 50 700
Drottningholms slott	642 000	655 500	+ 13 500
Ulriksdals slott	511 000	522 500	+ 11 500
Haga slott	168 900	178 100	+ 9 200
Gripsholms slott	292 000	292 300	+ 300
Strömsholms slott	65 000	67 300	+ 2 300
Rosersbergs slott	46 000	44 300	— 1 700
Tullgarns slott	209 100	211 500	+ 2 400
Summa	2 574 000	2 662 200	+ 88 200

Sammanfattningsvis kan förändringarna under de olika posterna mellan den fastställda staten för budgetåret 1970/71 och det framlagda statförslaget för budgetåret 1971/72 anges på följande sätt.

	Enligt staten för 1970/71	Enligt stat- förslaget för 1971/72	Förändring
Avlöningar och arvoden	2 158 600	2 233 300	+ 74 700
Understöd	30 200	29 900	— 300
Lyse och vatten	110 800	120 800	+ 10 000
Parkers underhåll	294 000	304 500	+ 10 500
Trädgårdars underhåll	118 900	128 900	+ 10 000
Övriga omkostnader	423 500	182 100	— 241 400
Summa utgifter	3 136 000	2 999 500	— 136 500
Uppbördsmedel	562 000	337 300	— 224 700
Summa nettoutgifter	2 574 000	2 662 200	+ 88 200

Departementschefen

Med undantag för förslaget om anordnande av nya parkeringsplatser i Drottningholms slottspark har jag ingen erinran mot riksmarskalksäm-
betets beräkning och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *De kungl. slotten: Administration* för budgetåret 1971/72
anvisa ett anslag av 2 627 000 kr.

B 2. De kungl. slotten: Uppvärmning

1969/70 Utgift	722 692
1970/71 Anslag	805 000
1971/72 Förslag	813 000

Från anslaget bestrids kostnader för löner till elva anställda — värme-
skötare, reparatörer m. fl. — och för inköp av bränsle m. m.

Riksmarskalksämbetet har på grundval av ståthållarämbetenas beräk-
ningar hemställt om ett anslag för budgetåret 1971/72 av 813 000 kr.
Ökningen är huvudsakligen av automatisk karaktär.

Departementschefen

Med godtagande av riksmarskalksämbetets förslag hemställer jag, att
Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *De kungl. slotten: Uppvärmning* för budgetåret 1971/72 an-
visa ett anslag av 813 000 kr.

Vid bifall till de av mig framställda förslagen kommer första huvud-
titelns slutsumma för budgetåret 1971/72 att uppgå till 8 455 000 kr., vil-
ket innebär en ökning i jämförelse med det för budgetåret 1970/71 an-
visade beloppet med 696 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register**A. Kungl. hovstaten**

Sid.	kr.
1 Hans Maj:t Konungens och det Kungl. Husets hovhållning	4 325 000
2 Underhåll och vård av möbler samt andra staten tillhöriga inventarier i de Kungl. slotten	690 000
	Summa för kungl. hovstaten 5 015 000

B. Kungl. slottsstaten

3 De kungl. slotten: Administration	2 627 000
4 De kungl. slotten: Uppvärmning	813 000
	Summa för kungl. slottsstaten 3 440 000
	Totalt för kungl. hov- och slottsstaterna 8 455 000

Justitiedepartementet

ÖVERSIKT

Till justitiedepartementets verksamhetsområde hör polis- och åklagarväsendet, de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna, kriminalvården och hyresnämnderna. Departementet svarar också för beredning av lagstiftningsärenden på ett flertal områden av samhällslivet.

En rad olika åtgärder har under senare år vidtagits för att effektivisera och rationalisera arbetet hos myndigheterna inom justitiedepartementets område. På flera punkter har det processuella förfarandet kunnat förenklas och arbetsmetoderna förbättrats. Myndigheternas organisation anpassas successivt till ändrade förhållanden.

Den genomgripande omorganisation av de allmänna underrätterna som beslutades av 1969 års riksdag har i stort sett slutförts. Under år 1971 avses en väsentlig omorganisation och utbyggnad av de allmänna förvaltningsdomstolarna komma att genomföras. Arbeta på en reform av samhällets rättshjälp bedrivs med sikte på att förslag skall kunna läggas fram till 1971 års riksdag. 1967 års polisutredning har i juni 1970 avlämnat ett betänkande "Polisen i samhället". I betänkandet — som ej avser storstadsområdena — föreslås att en ny regional polisorganisation skapas och att antalet polisdistrikt begränsas till 90. Utredningen föreslår också inrättande av regionala och lokala polisstyrelser. Betänkandet bereds nu inom departementet.

Som ett led i strävandena att rationalisera de rättsvårdande myndigheternas arbete bedrivs försök med programbudgetering inom polisväsendet och åklagarväsendet, domstolarna och kriminalvården. Uppbyggnaden av rättsväsendets informationssystem (RI), som nu omfattar rutiner för automatisk databehandling (ADB) inom polisväsendet, åklagarväsendet och domstolarna, fortsätter med ytterligare rutiner för dessa verksamhetsgrenar och för kriminalvården. Ett nytt redovisningssystem baserat på ADB-teknik införs successivt. Vidare ingår rättsväsendets myndigheter i den försöksverksamhet som bedrivs inom ramen för statskontorets översyn av den statliga personaladministratio-

nen. ADB-system för fastighetsregistreringen och inskrivningsväsendet är under uppbyggnad.

Trots att flera av de vidtagna åtgärderna redan har lett till åsyftade resultat är det nödvändigt att öka resurserna inom vissa av rättsväsendets områden. Detta gäller i första hand polisväsendet. Under de senaste åren har de brott som kommit till polisens kännedom ökat i antal. Enligt den preliminära statistik som nu föreligger har ökningen varit särskilt markant under det sista året. Den största ökningen hänför sig till bedrägeri- och tillgreppsbrotten. Kravet på insatser av de rättsvårdande organen ökar även på andra områden inom samhället. För nästa år föreslås därför att medel anvisas som gör det möjligt att öka antalet tjänster inom justitiedepartementets område med omkring 1 000. Polisväsendet tillförs 570, kriminalvården cirka 300 och övriga verksamhetsgrenar inom rättsväsendet 200. Samtidigt dras ett 90-tal tjänster in på kriminalvårdens område som följd av vissa anstaltsnedläggningar.

Förslag om ersättning av allmänna medel för personskada på grund av brott läggs fram.

Utgifterna inom justitiedepartementets område beräknas komma att öka med 122,9 milj. kr. Därmed omsluter verksamheten 1 914,5 milj. kr.

Polisväsendet

Enligt brottsstatistiken har brottsligheten ökat under hela 1960-talet. Antalet brottsbalksbrott som har kommit till polisens kännedom uppgick år 1960 till i runt tal 276 000 och år 1967 till omkring 437 000. För de tre senaste åren föreligger endast preliminär statistik. Denna statistik visar en successiv ökning av brottsbalksbrotten. Under år 1970 har ökningen varit särskilt markant. För tiden fram till den 1 november 1970 ökade sålunda antalet sådana brott som kom till polisens kännedom med 69 000 i förhållande till motsvarande period under år 1969.

Den successiva förstärkning av polispersonalen som har skett under senare år bör fortsätta. Dessutom sker en omorganisation av framför allt ordnings- och utredningsavdelningarna. Vidare kommer förslag till författningsändringar i syfte att avlasta polisen vissa arbetsuppgifter att läggas fram senare. Genom dessa åtgärder uppnås en väsentlig effektivisering av polisarbetet.

För polisväsendet beräknas medel för omkring 570 nya tjänster, varav 400 polismanstjänster. I fråga om utrustning föreslås inköp av bl. a. ytterligare 59 bilar och 125 bärbara radioapparater. Vidare beräknas bl. a. 1,6 milj. kr. för ledningscentraler i Stockholm, Göteborg och Malmö samt 8,5 milj. kr. för fortsatt utbyggnad av polisens radionät.

Åklagarväsendet

Förskjutningen i arbetsbelastning från glesbygdsområden till framför allt storstadsområden fortsätter. På grund härav föreslås en förstärkning av åklagarmyndigheterna i vissa åklagardistrikt. I gengäld kan antalet assistentåklagare reduceras.

Domstolsväsendet

Vid 1969 års riksdag beslöts en enhetlig organisation av de allmänna underrätterna fr. o. m. den 1 januari 1971. Häradsrätterna och rådhusrätterna har genom denna reform ersatts av tingsrätter, för vilka gemensamma regler för rättens sammansättning gäller. Riksdagen fastställde samtidigt vissa principer för den framtida domkretsindelningen för underrätterna. Genom skilda beslut under åren 1969 och 1970 har Kungl. Maj:t med anledning av tingsrättsreformen och beslutade ändringar i den kommunala indelningen förordnat om den judiciella indelningen i samtliga län med verkan fr. o. m. den 1 januari 1971. Efter de genomförda ändringarna i domkretsindelningen uppgår antalet tingsrätter fr. o. m. den 1 januari 1971 till 108 mot 135 underrätter (27 rådhusrätter och 108 häradsrätter) vid utgången av år 1970.

Efter beslut av 1970 års riksdag har staten övertagit lokalhållningen för de allmänna underrätterna den 1 januari 1971.

Genom tingsrättsreformen har antalet tjänster för chefsdomare minskat under det att antalet tjänster för rådmän ökat. Totala antalet tjänster för ordinarie domare nedgick den 1 januari 1971 med 10. Antalet tvistemål och brottmål undergår ej någon större förändring.

Det föreslås att underrätterna tillförs medel för statens övertagande av lokalhållningen (cirka 29 milj. kr. på driftbudgeten) samt medel för bl. a. två domare.

Senare i år kommer förslag att läggas fram till en ändrad organisation av de allmänna förvaltningsdomstolarna. Kammarrättsorganisationen, som beräknas få ett stort antal nya måltyper, kommer därvid att föreslås bli utbyggd med en ny kammarrätt i Göteborg. Två avdelningar av kammarrätten i Stockholm föreslås bli flyttade till Sundsvall.

Kriminalvården

Medelbeläggningen på fångvårdens anstalter har under år 1970 varit 4 893. Föregående års genomsnittsbeläggning utgjorde 5 181. Den högsta beläggningen under år 1970 registrerades den 1 mars, då antalet anstaltsintagna var 5 331.

Arbetet på en modernisering av anstaltsbeståndet fortsätter. Antalet platser på fångvårdsanstalterna uppgår till 5 930. Under budgetåret 1971/72 tillkommer en öppen 120-mannaanstalt i Viskan och nya allmänna häkten med sammanlagt 113 platser i Gävle, Helsingborg, Härnösand och Mariestad.

Den ökade platstillgången och den f. n. gynnsamma beläggnings-situationen gör det möjligt att lägga ned ett antal anstalter och anstaltsavdelningar.

För budgetåret 1971/72 har medel beräknats för ytterligare anstaltspersonal bl. a. som följd av förkortning av arbetstiden. Anstaltsvården får ytterligare medel för idrotts-, bildnings- och biblioteksverksamhet.

Frivårdsfallen som den 1 december 1969 uppgick till 22 963 utgjorde vid samma tid år 1970 22 875. Utbyggnaden av frivårdsresurserna fortsätter.

Medel har beräknats för en fortsatt rationalisering av kriminalvårds-administrationen.

Sammanfattning

Förändringarna inom justitiedepartementets område i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Andra huvudtiteln</i>			
A. Justitiedepartementet m.m.	31,2	36,8	+ 5,6
B. Polisväsendet	993,0	1 072,9	+ 79,9
C. Åklagarväsendet	67,2	69,3	+ 2,1
D. Domstolarna	1233,8	273,9	+ 40,1
E. Rätttegångsväsendet i allmänhet	39,6	44,6	+ 5,0
F. Kriminalvården	292,3	327,9	+ 35,6
G. Diverse	48,3	36,1	- 12,2
Summa för driftbudgeten	1 705,4	1 861,5	+ 156,1
KAPITALBUDGETEN			
<i>Statens affärsverksfonder (Domänverket)</i>			
Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården	—	—	—
<i>Statens allmänna fastighetsfond</i>			
Polishus m.m.	45,0	40,0	— 5,0
Byggnadsarbeten för domstols- väsendet	1,2	3,0	+ 1,8
Vissa byggnadsarbeten för kriminal- vården	5,0	10,0	+ 5,0
Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	35,0	—	- 35,0
Summa för kapitalbudgeten	86,2	53,0	- 33,2
Totalt för justitiedepartementet	1 791,6	1 914,5	+ 122,9

¹ Inkl. anslaget under VII ht Kammarrätten.

² Anslaget Renovering av byggnad för regeringsrätten.

Utdrag av protokollet över justitieärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Geijer, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom justitiedepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN *Andra huvudtiteln*

A JUSTITIEDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Statsrådsberedningen

1969/70 Utgift	2 315 966
1970/71 Anslag	2 712 000
1971/72 Förslag	2 765 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		Dep. chcfen
Personal		
Handläggande personal	12	—
Övrig personal	14	+ 2
	26	+ 2
Anslag		
Avlöningar	2 042 000	+ 57 000
Sjukvård	3 000	—
Resersättningar	30 000	—
Därav utrikes resor	(11 000)	(—)
Expenser	138 000	— 38 000
Representationsbidrag	29 000	—
Lönekostnadspålägg	470 000	+ 34 000
	2 712 000	+ 53 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 765 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för arbetskraftsförstärkningar med 70 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till Statsrådsberedningen för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 765 000 kr.

A 2. Justitiedepartementet

1969/70 Utgift	10 416 417
1970/71 Anslag	11 207 000
1971/72 Förslag	11 330 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		Dep.chefen
Personal		
Handläggande personal	81	- 1
Övrig personal	68	+ 3
	149	+ 2
Anslag		
Avlöningar	8 241 000	+ 35 000
Sjukvård	35 000	—
Resecersättningar	300 000	—
Därav utrikes resor	(110 000)	(—)
Expenser	735 000	- 2 000
Därav engångsutgifter	(14 000)	(—)
Lönkostnadspålägg	1 896 000	+ 90 000
	11 207 000	+ 123 000

Jag beräknar medel för ytterligare tre biträdestjänster med 84 000 kr.

Fr. o. m. den 1 januari 1972 avses en kansliorganisation komma att inrättas för regeringsrätten. Eftersom departementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör, minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 43 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 330 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till Justitiedepartementet för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 11 330 000 kr.

A 3. Svensk författningssamling

1969/70 Utgift	913 158
1970/71 Anslag	650 000
1971/72 Förslag	1 100 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för bl. a. tryckning av Svensk författningssamling.

Med anledning av förslag som lagts fram av utredningen om författningspublicering i betänkandet Svensk Författningssamling (SOU 1970: 48) kommer författningssamlingen att fr. o. m. år 1971 ges en i viss mån ny utformning i redaktionellt och tryckeritekniskt hänseende, innebärande bl. a. att den tidigare tillämpade ordningen med transumering överges. Vidare kommer utsändning av författningssamlingen att ske i princip en gång varje vecka i stället för som tidigare två gånger i månaden. Nu nämnda och vissa andra smärre tekniska förändringar torde komma att underlätta användandet av författningssamlingen. De ökade kostnader som förändringarna medför har jag beaktat vid medelsberäkningen.

I detta sammanhang vill jag också erinra om att Kungl. Maj:t den 29 december 1970 beslutat att fr. o. m. år 1971 ett exemplar av Svensk författningssamling skall kostnadsfritt tillställas varje kommunbibliotek, f. n. ca 450, att där hållas tillgängligt för allmänheten samt att kostnaderna härför skall bestridas från förevarande anslag.

Anslaget bör ökas med 450 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svensk författningssamling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

A 4. Justitiekanslern

1969/70 Utgift	843 511
1970/71 Anslag	916 000
1971/72 Förslag	941 000

JK bevakar statens rätt och har tillsyn över att domare och andra, som är underkastade ämbetsansvar, efterlever lagar, andra författningar och instruktioner och i övrigt fullgör sina åligganden.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		JK	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	7		
Övrig personal	3		
	10		
Anslag			
Avlöningar	698 400	+ 8 700	—
Sjukvård	1 700	—	—
Reseersättningar	9 000	—	—
Lokalkostnader	27 500	+ 3 800	+ 4 000
Expenser	17 400	+ 12 800	+ 13 000
Därav engångsutgifter	(—)	(+ 9 500)	(+ 9 500)
Lönekostnadspålägg	162 000	+ 3 700	+ 8 000
	916 000	+ 29 000	+ 25 000

JK

1. Löne- och prisomräkning m. m. 12 700 kr.
2. Medel behövs för installation av telefonväxel (+ 9 500 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 941 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Justitiekanslern* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 941 000 kr.

A 5. Lagberedningen

1969/70 Utgift	650 120	Reservation	113 289
1970/71 Anslag	741 000		
1971/72 Förslag	680 000		

Lagberedningens uppgifter hänför sig f. n. till lagstiftningen inom utsöknings- och konkursrätten. Beredningen består av ordförande och tre andra ledamöter och har en sekreterare.

Lagberedningen

Med hänsyn till storleken av reservationen kan anslaget minskas med 43 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till den reservation som finns kan anslaget minskas med 61 000 kr. Jag förordar att anslaget tas upp med 680 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lagberedningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 680 000 kr.

A 6. Fideikommissnämnden

1969/70 Utgift	100 000	Reservation	54 573
1970/71 Anslag	99 000		
1971/72 Förslag	84 000		

Avvecklingen av fideikommiss sker under medverkan av en särskild nämnd, fideikommissnämnden. Denna består av ordförande och fyra andra ledamöter och har en sekreterare.

Fideikommissnämnden

Nämnden beräknar medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 54 000 kr. med hänsyn till den reservation som finns under anslaget.

Departementschefen

Jag beräknar nämndens behov av anslag för budgetåret 1971/72 till ett något högre belopp än nämnden föreslagit. Anslaget bör föras upp med 84 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fideikommissnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 kr.

A 7. Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter

1969/70 Utgift	57 121
1970/71 Anslag	50 000
1971/72 Förslag	60 000

Från anslaget bestrids arvoden för tryckfrihetsombuden, som har till uppgift att vaka över tryckfrihetsförordningens efterlevnad. F. n. finns 106 sådana ombud.

Anslaget bör räknas upp med 10 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 60 000 kr.

A 8. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	8 772 733	Reservation	18 846
1970/71 Anslag	8 600 000		
1971/72 Förslag	9 360 000		

Under år 1970 har utredningen av frågan om verkställighet av utländsk dom i tvistemål, militärstraffsakkunniga, sakkunniga rörande lagstiftning om kommission, handelsagentur och handelsresande, sakkunniga rörande lagstiftning om skiljedom, gruvrättsutredningen, förmynderskapsutredningen, kommittén för lagstiftningen angående trafiknykterhetsbrott, FN-lagkommittén, utredningen angående nordiskt institut för komparativ rätt och sakkunniga angående frågan om rätt för köpare att i visst fall fråntråda avtal slutfört sina uppdrag. Flera kommittéer med omfattande uppdrag fortsätter sin verksamhet, bl. a. 1956 års klientelundersökning rörande ungdomsbrottslingar, sjölagskommittén, trafikmålskommittén, sakkunniga rörande lagstiftning om köp av lös egendom, departementsutredningen, 1965 års valtekniska utredning, grundlagberedningen, integritetsskyddskommittén, ämbetsansvarskommittén, samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet, 1967 års polisutredning, 1968 års brottmålsutredning, utredningen om ledningsrätt, vattenlagsutredningen, offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén, kreditupplysningsutredningen, familjelagssakkunniga och kommittén för kriminologisk behandlingsforskning. Ett antal nya utredningar har tillsatts. Till dessa hör utredningen om ersättning för oriktiga frihetsberövanden, domstolsverksutredningen, utredningen om enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i massmedia m. m., moratoriekommittén, utredningen om de förmögenhetsrättsliga generalklausulerna och utredningen om vidgad användning av åtalsunderlåtelse m. m.

Jag beräknar 1,2 milj. kr. under anslaget för fortsatt utredning om ett enhetligt och samordnat informationssystem för rättsväsendet (RI).

Sammanlagt bör anvisas 9 360 000 kr. under anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 9 360 000 kr.

A 9. Centralnämnden för fastighetsdata

1969/70 Utgift	4 992 376	Reservation	489 821
1970/71 Anslag	5 250 000		
1971/72 Förslag	8 750 000		

I 1968 års statsverksproposition (prop. 1968: 1 bil. 4 s. 10) lades fram förslag till vissa riktlinjer för en reform av fastighetsregistreringen. Riksdagen godtog förslagen (SU 2, 3 LU 5, rskr 80). Beslutet innebär bl. a. att ett nytt för land och stad enhetligt fastighetsregister skall läggas upp, att ett enhetligt beteckningssystem skall införas, att fastigheternas läge skall anges med koordinater, att ADB-teknik skall användas för registret och att registret skall förläggas till en central datamaskin. Arbetet på reformen skulle påbörjas omedelbart och genom-

förandet föregås av viss försöksverksamhet. Det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma hur det fortsatta utredningsarbetet och arbetet med att genomföra registerreformen skulle organiseras.

För det fortsatta arbetet på en reform av fastighetsregistreringen beslöt Kungl. Maj:t den 28 juni 1968 att inrätta en särskild nämnd, centralnämnden för fastighetsdata (CFD). Nämnden skall enligt sin instruktion fortsätta det utredningsarbete som tidigare bedrevs av fastighetsregisterutredningen och genomföra fastighetsregisterreformen, i den mån detta inte ankommer på lantmäteriväsendet. CFD skall också i samråd med lantmäteristyrelsen till Kungl. Maj:t avge de förslag till författningar som behövs. Nämnden består av ordförande och sju andra ledamöter. Chefen för justitiedepartementet får förordna experter åt nämnden. För nämnden finns ett kansli. Den personal som behövs för nämndens verksamhet anställs av chefen för justitiedepartementet eller, efter dennes bemyndigande, av nämnden. Antalet anställda är f. n. 75.

Fastighetsregisterreformen kräver betydande arbetsinsatser från personal inom lantmäteriorganisationen, såväl centralt som hos de regionala registerförarna. Samtidigt som CFD inrättades tillfördes lantmäteristyrelsen en ny organisationsenhet — utvecklingsenheten. Inom denna enhet finns en särskild registerenhet med ett tiotal anställda. Chefen för enheten är också ordförande och chef för CFD.

Efter förslag i prop. 1970: 188 till höstriksdagen har riksdagen nyligen fattat beslut i fråga om riktlinjerna för en omorganisation av lantmäteriet (SU 208, rskr 423). Beslutet berör även organisationen av fastighetsregistreringen och innebär i denna del bl. a. att denna registrering skall på sikt i princip ske länsvis med länsstyrelsen som register- och arkivmyndighet. Lantmäteristyrelsen behåller sin funktion som central registermyndighet.

Sedan CFD inrättades har beslut fattats om en reform även av inskrivningsväsendet. Förslag härom lades fram i 1970 års statsverksproposition (1970: 1 bil. 4 s. 44). Riksdagen godkände förslagen (SU 2, 3 LU 8, rskr 96). Beslutet innebär, att ett nytt, centralt inskrivningsregister skall införas, att ADB-teknik skall användas och att en central datamaskin skall användas. Införandet av det nya inskrivningsregistret skall föregås av försöksverksamhet.

CFD:s verksamhet har hittills i huvudsak ägnats följande projekt: beteckningsreformen, koordinatsättningen, överföringen av data från nuvarande register till ADB-medium samt system för drift av ett nytt register. Nämnden har dessutom funnit nödvändigt att redan under uppbyggnaden av det nya fastighetsregistret ägna uppmärksamhet åt olika utvecklingsfrågor, i synnerhet frågan vilka data som på sikt bör ingå i fastighetsregistret, och vilka ändamål en på lämpligt sätt uppbyggd databank för registret kan tillgodose.

En mycket stor del av CFD:s resurser har under innevarande budgetår satts in på förberedelser för ett brett upplagt försök, det s. k. Uppsala-försöket som omfattar omkring 40 000 fastigheter i Uppsala län. Försöket genomförs nu. Det skall i en första fas avslutas med innevarande budgetårs utgång.

Sedan beslut om en reform på inskrivningsväsendets område fattades, har vissa undersökningar gjorts i fråga om teknisk samordning av ett centralt inskrivningsregister och ett centralt fastighetsregister. Undersökningarna har visat att en sådan samordning är lämplig. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 25 april 1969 omfattar Uppsala-försöket även inskrivningsdata för fastigheter som ingår i försöket. I övrigt har CFD inte erhållit något uppdrag i fråga om inskrivningsreformen.

Departementschefen

CFD har nu varit i verksamhet i nära två och ett halvt år. Under denna tid har det visat sig att fastighetsregisterreformen är mer komplicerad än man tidigare räknat med och att behovet av insatser är svårt att beräkna eftersom erfarenheter av liknande projekt saknas. Även om arbetet nu kommit så långt att försöksdrift redan inletts inom en begränsad del av Uppsala län, kommer det att dröja flera år innan data-system för fastighetsregister för hela landet kan komma i full drift. Utveckling av system och program är tidskrävande och överföringen av data från nuvarande register till ADB-system beräknas också ta många år att helt genomföra.

Organisationen av CFD har visat sig mindre lämplig för det omfattande arbete som databanksprojektet kräver. Den ställning CFD har är f. n. i huvudsak densamma som den en statlig kommitté intar. En sådan ordning var naturlig så länge verksamheten var någorlunda jämförbar med den som vanligen drivs i kommittéform. Efter hand som verksamheten allt mer inriktats mot ett löpande system- och programmeringsarbete samt utveckling av och försök med rutiner för en databank har emellertid stora olägenheter visat sig vara förenade med den nuvarande organisationsformen. Många av dessa kan elimineras genom ganska enkla medel. I andra fall måste mera genomgripande åtgärder vidtas som bl. a. kräver ändringar av organisationen i nämndens kansli. En mycket stor olägenhet är att tjänster för nämndens personal saknas. Det är ingen tvekan om att denna omständighet försvårar rekryteringen av lämplig personal och bidrar till en alltför stor personalomsättning.

De undersökningar som gjorts hittills har visat att ett centralt fastighetsregister och ett centralt inskrivningsregister kan samordnas i tekniskt avseende och att CFD:s arbetsuppgifter bör omfatta utveckling av en databank för såväl fastighetsregister som inskrivningsregister.

Det anförda visar att CFD bör organiseras om. Verksamheten bör

fördelas på fem enheter, nämligen en administrativ enhet, en fastighetsregisterenhet, en inskrivningsregisterenhet, en teknisk enhet och en utvecklingsenhet. Därutöver bör chefen för kansliet disponera över en stabsenhet.

Den administrativa enheten bör indelas i två underenheter, en för kamerala frågor och en för personalfrågor. Den tekniska enheten bör indelas i en enhet för systemfrågor och en för driftfrågor. På utvecklings- och registerenheterna bör man — med undantag för kart- och koordinatfrågor — inte göra en strikt indelning i underenheter. Arbetet inom dessa enheter är sådant att det bör bedrivas i projektgrupper inte bara under uppbyggnadsskedet utan också, om än i något mindre utsträckning, under de olika driftskeden som databanken kommer att passera. Grupperna behöver ofta sammansättas av personal från flera enheter och deras storlek måste varieras med hänsyn till växlande resursbehov.

Antalet anställda inom CFD är nu 75. Jag anser att personalen inte bör utökas under nästa budgetår. För större delen av personalen bör emellertid tjänster inrättas vid nämnden. För chefen för nämnden bör inrättas en ordinarie tjänst med beteckningen r. Tjänst som chef för enhet liksom ett antal biträdestjänster bör inrättas som extra ordinarie. Övriga tjänster bör inrättas som extra. Konsulter och tillfällig personal bör dock liksom hittills anlitas i stor utsträckning. Jag avser att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag i de delar som anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor.

CFD har under innevarande budgetår haft särskilda svårigheter vid överföring av data till maskinläsbart medium. Kostnaderna för maskintid har även av andra anledningar blivit större än beräknat. På grund av nämnda svårigheter har expertis också behövt anlitas i större omfattning än som har planerats. I samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1970/71 ämnar jag hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att anvisa 2 milj. kr. för innevarande budgetår under ett reservationsanslag till centralnämnden för fastighetsdata.

Nämndens arbete bör under nästa budgetår koncentreras till frågor som direkt avser uppbyggnad och drift av en databank för ett centralt fastighetsregister och ett centralt inskrivningsregister. För förberedelser för genomförandet av beslutade reformer beräknar jag 5,3 milj. kr. Inom ramen för detta belopp skall nämnden utveckla ADB-system och program för databanken samt — inom ramen för nuvarande uppgiftsfördelning mellan lantmäteristyrelsen och CFD — utföra koordinatregistrering och vidta åtgärder för genomförande av fastighetsregisterbeteckningsreformen. För fortsatt försöksverksamhet i Uppsala län och utvecklingsverksamhet beräknar jag 2,4 milj. kr. resp. 1 050 000 kr. Sammanlagt bör 8 750 000 kr. anvisas.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter som nämnden avses få föreslår jag att ett förslagsanslag anvisas för nämndens verksamhet.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för organisationen och verksamheten vid centralnämnden för fastighetsdata,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en ordinarie tjänst för chefen för nämnden med beteckningen r,
- c) till *Centralnämnden för fastighetsdata* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 750 000 kr.

A 10. Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde

1969/70 Utgift	148 056	Reservation	680 601
1970/71 Anslag	300 000		
1971/72 Förslag	200 000		

Från anslaget bestrids kostnader för kurser och annan upplysningsverksamhet för personal inom justitiedepartementets verksamhetsområde.

Med hänsyn till den reservation som finns beräknar jag behovet av anslag till ett lägre belopp än under budgetåret 1970/71. Anslaget bör tas upp med 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

A 11. Extra utgifter

1969/70 Utgift	430 799	Reservation	153 658
1970/71 Anslag	635 000		
1971/72 Förslag	535 000		

Anslaget bör tas upp med 535 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 535 000 kr.

A 12. Ersättning för personskador på grund av brott

Nytt anslag (förslag) 1 000 000

Inom justitiedepartementet har utarbetats en promemoria med förslag om ersättning av allmänna medel åt brottsoffer (Stencil Ju 1970: 21). Enligt förslaget skall den som har drabbats av personskada på grund av

brott och som inte har fått ersättning av gärningsmannen efter en behovsprövning kunna få ersättning av allmänna medel. Ersättning skall kunna utgå också till efterlevande till person som har dödats genom brottslig handling. Syftet med ersättningssystemet är enligt förslaget att täcka socialt ömmande behov. Det föreslås därför att endast personskada skall ersättas samt att möjlighet till ersättning inte skall föreligga om ersättningsbeloppet understiger 500 kr. Ersättningsbelopp över 50 000 kr. skall utgå endast om synnerliga skäl, t. ex. höggradig invaliditet, föreligger. Normalt skall endast ekonomisk skada såsom kostnader för sjukvård eller tandläkarvård eller inkomstförlust ersättas. I vissa fall skall dock ersättning kunna utgå också för ideell skada, dvs. sveda och värk, lyte eller annat stadigvarande men. Vid behovsprövningen skall beaktas vad den skadelidande uppburit på grund av socialförsäkring eller enskild försäkring. Vidare skall hänsyn tas till den skadelidandes ekonomiska situation.

Promemorian innehåller vissa förslag till riktlinjer för prövningsförfarandet. För att skapa garantier mot missbruk och säkra att ett grundläggande utredningsmaterial finns tillgängligt föreslås att det som regel bör krävas att polisanmälan och polisutredning har skett. Däremot bör inte krävas att skadeståndstalan har väckts. Gärningsmannen kan vara okänd eller det kan med hänsyn till dennes ekonomiska situation framstå som meningslöst att väcka sådan talan mot honom. Om åtal har väckts bör som regel utgången av brottmålet avvaktas. Ansökan om ersättning bör ske på särskild blankett, vid vilken sökanden bör foga polisrapport, dom, läkarutlåtande och andra handlingar av betydelse för prövningen. Sökande som är mindre bemedlad föreslås få bidrag till utrednings- och rättshjälpskostnader. Även om det endast undantagsvis kan föreligga ekonomiska förutsättningar för att staten reser regresskrav mot gärningsmannen, föreslås att den skadelidande skall vara skyldig att överlåta sin fordran mot den skadeståndsskyldige på staten till den del ersättning har utgått av allmänna medel.

Enligt promemorian bör ersättningarna utgå från ett särskilt anslag på justitiedepartementets huvudtitel och ärendena i varje fall tills vidare beredas inom detta departement.

Anslaget föreslås bli inrättat fr. o. m. budgetåret 1971/72 och avse skador på grund av brott som har begåtts efter den 1 januari 1971. Anslagsbehovet beräknas i promemorian uppgå till 1 milj. kr. för det första budgetåret.

Promemorian har remissbehandlats. Yttranden har avgetts av justitiekanslern, Svea hovrätt, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, skadeståndskommittén, Sveriges advokatsamfund, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Folksam, Landsorganisationen, Sveriges akademikers centralorganisation, Statstjänstemännens riksförbund och Tjänstemännens centralorganisation.

Samtliga remissinstanser är positiva till förslagets huvudtanke att staten skall gottgöra personer som lider skada genom brott. Den kritik som förs fram går i huvudsak ut på att förslaget i olika avseenden är för restriktivt. Bl. a. har anförts att de skadelidande bör ha en ovillkorlig rätt att få full ersättning av det allmänna, att ersättningssystemet bör omfatta inte bara personskador utan också egendomsskador och förmögenhetsförluster samt att idcell skada bör ersättas i större utsträckning än som förutsätts i förslaget. Även andra inte fullt så vittsyftande önskemål om förbättringar av det föreslagna ersättningssystemet har förts fram.

Departementschefen

I jämförelse med många andra grupper av skadelidande i samhället befinner sig brottsoffren generellt sett i en särskilt ogynnsam situation därigenom att de ofta saknar möjlighet att få ersättning av den som vållat skadan. Till stor del täcks visserligen ersättningsbehovet av socialförsäkringen eller andra former av försäkring. Under senare tid har också försäkringsskyddet förbättrats genom att s. k. överfallsskydd numera automatiskt ingår i hem- och villaförsäkringar. Vissa luckor i försäkringsskyddet förekommer dock fortfarande, särskilt bland personer med små inkomster. Jag har därför den uppfattningen att det för just den kategori av skadelidande som brottsoffren utgör föreligger ett särskilt påtagligt behov av supplerande åtgärder från samhällets sida och att möjlighet därför bör föreligga att efter en behovsprövning utge ersättning till dem som genom brott drabbas av personskador. Som har påpekats i några remissyttranden kan sociala och humanitära skäl av samma styrka åberopas för att även andra grupper av skadelidande än brottsoffer bereds ersättning av allmänna medel, t. ex. de som drabbats av skada genom olyckshändelse där vållande till skada inte ligger någon till last. En särreglering för brottsoffren är enligt min mening likväl motiverad, men den bör i första hand ta sikte på att tillgodose de socialt mest ömmande behoven. En relativt stor restriktivitet i bedömningen är påkallad innan erfarenheter har vunnits av det nya systemet. Jag anser mig därför f. n. inte kunna tillgodose de önskemål om mera långtgående reformer som förts fram i vissa remissyttranden.

På en punkt vill jag emellertid med anledning av remisskritiken föreslå en viss uppjukning i fråga om förutsättningarna för rätt till ersättning i förhållande till vad som föreslås i promemorian. Ett flertal remissinstanser har framhållit att för personer i små ekonomiska omständigheter även mindre förluster kan vara kännbara och att någon absolut nedre gräns inte bör gälla. För min del anser jag en nedre gräns nödvändig främst av administrativa skäl. Emellertid bör den föreslagna gränsen till 500 kr. sänkas till 300 kr.

Som föreslås i promemorian bör i varje fall tills vidare ersättnings-

ärendena handläggas inom justitiedepartementet. I fråga om förfarandet vid ärendenas handläggning och prövning anser jag att även i övrigt de riktlinjer som anges i promemorian bör följas.

Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 kan uppskattas till 1 milj. kr. och anslaget bör i överensstämmelse med vad som har föreslagits i promemorian stå till förfogande för ersättning för skador på grund av brott som har begåtts efter den 31 december 1970.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de grunder som jag har förordat för ersättning för personskador på grund av brott,
- b) till *Ersättning för personskador på grund av brott* anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

B POLISVÄSENDET

Utvecklingen under de senaste åren av de brott som har kommit till polisens kännedom framgår av följande sammanställning.

Brott som kommit till polisens kännedom m. m.

År	Brottsbalks- (strafflags-) brott	varav				Uppklaringsprocent ¹	
		inbrottsstöder	motorfordons- tillgrepp	mord och dråp (även försök), barnadråp, misshandel, varav döden följt, övriga miss-handelsbrott och rån	skadegörelse	för samtliga tillbrott som kommit till polisens kännedom	för tillgrepps-brott
1960	276 314	56 302	32 284	9 325	13 166	35,0	21,3
1961	281 752	56 460	34 157	9 390	14 876	34,1	21,7
1962	293 763	62 002	37 328	9 419	15 465	35,4	22,0
1963	308 850	66 120	37 625	9 810	15 419	33,8	21,5
1964	336 435	72 530	41 152	10 347	18 233	32,1	20,2
1965	393 660	80 584	46 717	12 936	22 995	31,3	19,5
1966	410 904	80 520	44 861	14 341	22 393	32,7	21,5
1967	437 042	85 469	48 899	14 889	24 721	33,6	21,6
1968 ²	436 672	90 341	46 641	15 219	26 701		
1969 ²	448 184	86 353	49 300	17 815	28 603		
1/1—31/10							
1969 ²	379 843	73 935	42 108	14 808	24 505		
1/1—31/10							
1970 ²	448 883	87 757	47 394	15 856	27 378		

¹ Uppklaringsprocenten avser under året uppklarade brott i relation till de brott som har anmälts samma år. Brott som klaras upp senare inräknas alltså inte. Den verkliga uppklaringsprocenten är därför betydligt högre.

² Siffrorna för åren 1968, 1969 och 1970 har hämtats från statistiska centralbyråns månadsstatistik, som erfarenhetsmässigt visar lägre siffror än årsstatistiken. Den definitiva statistiken för år 1968 kan väntas under januari 1971.

Med hänsyn till att det ännu inte föreligger någon definitiv statistik över antalet brott som har kommit till polisens kännedom för åren 1968—1970 är det vanskligt att bedöma brottslighetens utveckling. Enligt statistiken har dock antalet brottsbalksbrott ökat väsentligt under tiden den 1 januari—den 1 november 1970 i förhållande till motsvarande period under år 1969. Ökningen är särskilt påtaglig beträffande tillgrepps- och bedrägeribrotten.

Som framgår av sammanställningen är uppklaringsprocenten beträffande tillgreppsbroten lägre än genomsnittet för samtliga brott. Detta

bör sammanställas med att tillgreppsbrotten utgör en mycket stor andel av samtliga brottsbalksbrott. I själva verket är uppklaringsprocenten för andra brottsbalksbrott än tillgreppsbrott väsentligt högre än den genomsnittliga uppklaringsprocenten.

Den särskilda aktion mot den grova narkotikabrottsligheten som startade i början av år 1969 har haft en gynnsam effekt. Den har dock inte kunnat hindra att narkotikamissbruket fortfarande är ett allvarligt problem i storstäderna.

En konsekvens av det ökade antalet brott är att arbetsbalanserna vid utredningsavdelningarnas kriminalsektioner har stigit.

Trafikövervakningen kräver betydande insatser från polisens sida. Omfattningen av polisens arbete i detta avseende kan i viss mån belysas av de uppgifter om fordonsparkens storlek och antalet personskadade vid trafikolyckor som lämnas i följande sammanställning.

År	Antalet registrerade motorfordon vid årets utgång	Antalet personskadade vid polisundersökta trafikolyckor			summa
		dödade	svårt skadade	lindrigt skadade	
1960	1 491 614	1 036	2 983	18 553	22 572
1961	1 583 673	1 083	3 031	19 867	23 981
1962	1 687 853	1 123	2 942	19 496	23 561
1963	1 804 030	1 217	3 068	20 332	24 617
1964	1 897 310	1 308	3 370	21 565	26 243
1965	1 998 939	1 313	3 158	20 460	24 931
1966	2 084 714	1 313	4 700	16 730	22 743
1967	2 173 831	1 077	5 304	15 697	22 078
1968	2 266 909	1 262	6 111	16 917	24 290
1969	2 392 763	1 275	6 529	16 670	24 474

Det nya arbetstidsavtal som för polisens del trädde i kraft den 1 januari 1970 medförde en förkortning av arbetstiden framför allt för trafikövervakningspersonal och viss annan övervakningspersonal.

De nu nämnda förhållandena har medfört att arbetssituationen inom polisväsendet är ansträngd.

Det rationaliseringsarbete som har pågått inom polisväsendet under senare år kommer att fortsätta. De personella och materiella resurserna har också förstärkts. Behovet av ytterligare förstärkning är uppenbart. En bidragande orsak härtill är den arbetstidsförkortning som inträder den 1 januari 1972. Övertidsarbete har måst tillgripas i stor utsträckning även under budgetåret 1969/70. Trots att åtgärder vidtagits för att begränsa övertidsuttaget var antalet timmar, för vilka övertidstillägg betalades ut, ca 2,1 milj. eller något högre än under närmast föregående budgetår.

På grund av vad jag nu har sagt bör polisväsendet tillföras ytterligare 570 tjänster, varav 400 polismanstjänster. Polisdistriktens interna orga-

nisation kommer också att förändras i väsentliga avseenden i syfte att ytterligare rationalisera polisverksamheten. De principiella riktlinjerna för omorganisationen har bestämts under december månad 1970. Den nya organisationen kommer i detalj att fastställas inom kort. De nya tjänster som jag har beräknat medel för i det följande kan fogas in i distriktens nya organisation. Den materiella upprustningen bör också fortsätta.

B 1. Rikspolisstyrelsen

1969/70 Utgift	41 124 438
1970/71 Anslag	144 100 000
1971/72 Förslag	53 400 000

¹ Av anslaget skall 3,9 milj. kr. avräknas mot automobilskattebidragen.

Rikspolisstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för polisväsendet. Ledamöter av styrelsen är rikspolischefen, överdirektören och sex andra ledamöter som utses av Kungl. Maj:t. Inom styrelsen finns dels under överdirektören en avdelning med två polisbyråer, en avdelning med en teknisk byrå och en utbildningsbyrå samt en avdelning med en personalbyrå, en kanslibyrå, en registerbyrå och en enhet för datafrågor, dels en säkerhetsavdelning med två byråer.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	125	+16	+ 6
Övrig personal	263	+ 3	-1 14
	388	+19	-120
Anslag			
Avlöningar	22 670 000	÷ 4 800 000	+1 960 000
Sjukvård	60 000	—	—
Reseersättningar	680 000	—	—
Därav utrikes resor	(150 000)	—	—
Lokalkostnader	5 480 000	÷ 2 825 000	÷2 800 000
Expenser	3 265 000	÷ 210 000	÷ 185 000
Därav engångsutgifter	(795 000)	—	—
Radioförbindelser med utlandet	15 000	—	—
Passformulär m. m.	1 100 000	—	—
Kostnader för polisväsendets arbetsstidsnämnd m. m.	20 000	—	—
Centralt anordnad utbildning m. m.	1 050 000	÷ 400 000	÷ 100 000
Central löneuträkning	260 000	÷ 20 000	÷ 20 000
Avgifter till datamaskinfonden m. m.	4 625 000	+ 3 210 000	+3 210 000
Lönekostnadspålägg	4 875 000	÷ 935 000	+1 025 000
	44 100 000	+12 400 000	+9 300 000

¹ Tolv tjänster för handläggande personal och 41 tjänster för övrig personal kommer dessutom att föras över till rikspolisstyrelsen från den lokala polisorganisationen.

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 4 525 000 kr.
2. För intern revision behövs en revisor (+ 81 200 kr.).
3. Trafiksektionen vid polisbyrå I bör utökas med en polisintendent (+ 81 200 kr.) för planering och samordning av polisdistriktens övervakningsresurser.
4. Allmänna sektionen vid polisbyrå II bör tillföras en byrådirektör och en förste byråsekreterare (+130 960 kr.) för utrednings- och rationaliseringsfrågor beträffande utredningsverksamheten.
- Kriminalsektionen vid byrån behöver förstärkas med två kvalificerade biträden (+ 68 450 kr.).
5. Styrelsen föreslår att tekniska byrån förstärks med två förste byråingenjörer (+ 118 800 kr.), en på fordonssektionen och en på telesektionen.
6. Behov föreligger av en pedagog på utbildningsbyrån för detaljplanering, val av utbildningshjälpmedel m. m. (+ 62 000 kr.).
7. Juridiska sektionen vid kanslibyrån behöver förstärkas med en assistent (+ 40 000 kr.) och organisationssektionen med en förste byråsekreterare (+ 62 000 kr.).
8. Personalbyråns allmänna sektion bör förstärkas med en byrådirektör (+ 68 450 kr.).
- Personalvårdssektionen bör tillföras fyra tjänster som förste byråsekreterare för regional verksamhet som personalkonsulenter (+ 224 700 kr.) och en kurator för elevverksamheten vid polisskolan (+ 49 100 kr.).
9. Styrelsen föreslår att medel anvisas för arvodesanställning av ytterligare tre programmerare för programunderhåll vid dataenheten (+ 167 000 kr.).
10. Arbetet med omläggning av kriminal- och polisregistren till ADB har visat sig vara betydligt mer arbetskrävande än vad som tidigare kunnat förutses. Omläggningen beräknas kunna avslutas under år 1971. För extra personal i samband med omläggningen begär styrelsen 710 000 kr.
11. Styrelsen framhåller att organisationen av den nya registerbyrån inte har kunnat genomföras på grund av att löneförhandlingarna för tjänsterna vid byrån inte har slutförts. På styrelsens anslag för innevarande budgetår har medel beräknats endast för 158 av de 229 tjänster som enligt planerna skall finnas vid byrån. 18 tjänster kommer att föras över till byrån från kriminalvårdsstyrelsen. Vidare avses medel för 41 tjänster i kontorskarriären övergångsvis att tas från anslaget Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader. Återstående tolv tjänster skall enligt planerna övergångsvis uppehållas av tjänstemän i den lokala polisorganisationen. Styrelsen förutsätter att medel tillförs styrelsens anslag för samtliga tjänster vid byrån.
12. Styrelsen beräknar 6,4 milj. kr. för arvoden till extra lärare och

timlärare. Ökningen föranleds närmast av den föreslagna ökade rekryteringen av polisaspiranter. Beträffande grundutbildningen föreslår styrelsen att konstapelskurs I förlängs med en vecka och att praktiktjänstgöringen avkortas med en vecka. Assistentkurs I bör förlängas med en vecka. Styrelsen föreslår vidare att kravet på tingsmeritering för behörighet att antas till polissekreterare i befordringsgång slopas. Polischefsutbildningen bör i stället förlängas från ca 14 månader till tre år och omfatta två teoretiska polischefskurser om sammanlagt ca 8 månader, praktik i polisdistrikt (ca sex månader), praktik hos länspolischef och läns- eller chefsåklagare (vardera ca tre månader), tjänstgöring vid underrätt (ca ett år) och hos rikspolisstyrelsen (ca fyra månader).

13. Den fortsatta utbyggnaden av datasystem och datakommunikationsanläggning samt planering av det nya polisradionätet och av ledningscentraler m. m. beräknas kräva sammanlagt 1,3 milj. kr. i expertiskostnader.

Styrelsen anser det angeläget att ytterligare förbättra urvalssystemet vid antagning av polisaspiranter. Styrelsen föreslår att ett särskilt testprogram utarbetas för att användas vid anställning av polisaspiranter. Kostnaderna för konsultuppdrag för denna test beräknas till ca 600 000 kr. Behovet av expertis i övrigt beräknas till 100 000 kr.

14. Styrelsen begär ytterligare 370 000 kr. för avlöningar till tjänster vid dataenheten.

Departementschefen

2 och 4. Jag beräknar medel för ytterligare två byrådirektörer, varav den ene för intern revision.

10. För den fortsatta omläggningen av polis- och kriminalregistren beräknar jag 250 000 kr. vilket belopp bör föras över från kriminalvårdsstyrelsens anslag.

11. Jag förordar att medel för 41 tjänster i kontorskarriären vid registerbyrån, som nu avlönas från anslaget Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader förs över till förevarande anslag. Vidare förordar jag att medel för sammanlagt 18 tjänster vid kriminalregistret hos kriminalvårdsstyrelsen förs över från anslaget Kriminalvårdsstyrelsen.

12. Jag förordar att de förändringar som styrelsen har föreslagit i grundutbildningen och av assistentkurs I genomförs. Genom kungörelse (1970: 881) om ändring i polisinstruktionen har Kungl. Maj:t förordnat att kravet på tingsmeritering för antagning till polissekreterare i befordringsgång slopas. Polischefsutbildningen har i anslutning härtill utformats i huvudsak på det sätt styrelsen har föreslagit.

13. Till ersättningar för konsultuppdrag beräknar jag ytterligare 125 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 53,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Rikspolisstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 53 400 000 kr., varav 6 000 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 2. Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.

1969/70 Utgift	23 118 760	Reservation	25 605 424
1970/71 Anslag	131 600 000		
1971/72 Förslag	33 700 000		

¹ Av anslaget skall 18 150 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1970/71	Beräknade kostnader 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Bilar och motorcyklar m. m.	17 360 000	25 950 000	18 500 000
2. Helikoptrar	—	900 000	—
3. Båtar	240 000	—	—
4. Radioutrustning m. m.	11 950 000	14 725 000	13 000 000
5. Hästar och hundar	650 000	650 000	1 200 000
6. Trafikövervakningsmateriel m. m.	1 400 000	1 675 000	1 000 000
	31 600 000	43 900 000	33 700 000

Rikspolisstyrelsen

1. För styrelsens eget behov begärs en personbil för transportändamål (32 000 kr.). Styrelsen föreslår att den lokala polisorganisationen tillförs sammanlagt ytterligare 179 bilar (ca 6,3 milj. kr.). Av dessa bilar avses 13 för polisskoleverksamhet (ca 533 000 kr.), 20 för enmanspatrullering (ca 520 000 kr.), fem skåpbilar för transporter eller som arbetsplats i samband med trafikkontroller (ca 210 000 kr.), en skåpbil som mobil ledningscentral (ca 69 000 kr.) och fem personbilar för trafikövervakningsändamål (ca 195 000 kr.). För utredningsändamål föreslås inköp av 15 personbilar (450 000 kr.), en skåpbil för trafikutredningar (ca 56 000 kr.) och en skåpbil för brottsplatsutredningar (ca 43 000 kr.). Bifalls styrelsens förslag till personalförändringar inom den lokala polisorganisationen, bör bilbeståndet på grund därav ökas med 118 bilar (ca 4,3 milj. kr.).

Under nästa budgetår beräknas 650 bilar (ca 18,2 milj. kr.) och 110 motorcyklar (880 000 kr.) böra bytas.

För utökning och utbyte av släpvagnar, cyklar och scooters beräknar styrelsen 362 000 kr.

2. Styrelsen föreslår att ytterligare en helikopter anskaffas.

4. Samordningen av civilförsvarets och polisens radiosystem (System 70) fortgår planenligt. Kostnaderna för kompletteringarna och för ut-

vecklingen av radiosystemet beräknas till sammanlagt 40,2 milj. kr. Av detta belopp har ca 27,5 milj. kr. anvisats tidigare och för nästa budgetår begär styrelsen ca 8,5 milj. kr.

För att möjliggöra ytterligare beställningar av materiel med lång leveranstid och för att återstående utbyggnad skall kunna genomföras till lägsta möjliga kostnad hemställer styrelsen om bemyndigande att under nästa budgetår lägga ut beställningar för 3 milj. kr. Dessa beställningar väntas bli effektuerade under åren 1972/73.

För inköp av fasta radiostationer och talförvrängningsutrustningar begärs 390 000 kr.

För inköp av radioanläggningar och orderutrustningar till motorfordon och helikopter beräknas ca 2,3 milj. kr.

För rörliga radioanläggningar i övrigt krävs ca 168 000 kr.

Styrelsen föreslår att 125 bärbara radiostationer anskaffas och att 100 byts ut till en sammanlagd kostnad av 955 000 kr.

Styrelsen föreslår vidare att TV-övervakningssystemet för tunnelbanan i Stockholm byggs ut för 100 000 kr.

För att färdigställa ledningscentralen i Stockholm yrkar styrelsen 595 000 kr. Ledningscentralerna i Göteborg och Malmö har visat sig vara så förslitna att mindre reparationer inte bedöms som lönsamma. Styrelsen föreslår därför att båda städerna förses med nya ledningscentraler. De sammanlagda kostnaderna beräknas till ca 2 750 000 kr., varav ca 1,5 milj. kr. beräknas belasta nästa budgetår.

För polisskolan i Ulriksdal yrkas radioutrustning för 230 000 kr. för övningar i sambandstjänst.

5. Styrelsen föreslår att medel beräknas för en ökning av antalet hundar med 25 samt för utbyte av 50 hundar och 10 hästar.

6. För utökning och utbyte av trafikövervakningsmateriel som bilvågar, radarhastighetsmätare, kamerautrustningar, traffipaxutrustningar, bullermätare, rök- och avgasmätare m. m. begär styrelsen ca 1,7 milj. kr.

Departementschefen

1. Jag beräknar medel för inköp av en bil för transportändamål för styrelsens behov, fem bilar för polisskoleverksamheten, 20 bilar för enmanspatrullering, fem skåpbilar för transporter av gripna och omhändertagna, en s. k. ledningsbuss, fem bilar för trafikövervakning, fem personbilar och två skåpbilar för utredningsändamål, varav en skåpbil för brottsplatsutredningar och en för trafikutredningar.

För utbyte av omkring 650 bilar och 110 motorcyklar beräknar jag ca 16,8 milj. kr. och för utökning och utbyte av släpvagnar, cyklar och scooters 350 000 kr.

4. För den fortsatta utbyggnaden av polisens radionät beräknar jag 8,5 milj. kr. för nästa budgetår. För att möjliggöra ytterligare beställ-

ningar av materiel och manöverledningarna med lång leveranstid för återstående utbyggnad av radiosystemet förordar jag att ett bemyndigande ges att lägga ut beställningar av materiel för 3 milj. kr. under nästa budgetår.

För fasta radiostationer och talförvrängningsutrustningar beräknar jag 120 000 kr. och för radioanläggningar till fordon ca 1,5 milj. kr. Vidare beräknar jag ca 100 000 kr. för talförvrängningsutrustningar för bilar och ekolod för båtar, ca 500 000 kr. för 125 bärbara radioapparater och 400 000 kr. för utbyte av ca 100 sådana radioapparater. Jag beräknar vidare 100 000 kr. för utbyggnad av TV-övervakningssystemet för tunnelbanan i Stockholm, ca 1,6 milj. kr. för att färdigställa ledningscentralen i Stockholms polisdistrikt och för att påbörja nya ledningscentraler för polisen i Göteborg och Malmö samt 200 000 kr. för radioutrustning till polisskolan Ulriksdal.

6. Under posten till trafikövervakningsmateriel m. m. beräknar jag ca 630 000 kr. för utbyte av sådan materiel och medel för bl. a. inköp av fem transportabla bilvagnar och fem traffipaxutrustningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

a) medge att, enligt vad jag har förordat i det föregående, beställningar får läggas ut till ett värde av högst 3 000 000 kr., att betalas med början tidigast under budgetåret 1972/73,

b) till *Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 33 700 000 kr., varav 20 200 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidragen.

B 3. Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.

1969/70 Utgift	39 322 483
1970/71 Anslag	144 600 000
1971/72 Förslag	49 350 000

¹ Av anslaget skall 28 470 000 kr. avräknas mot automobilskattebidragen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Underhåll och drift av motorfordon m. m.	21 500 000	+4 000 000	+2 150 000
Underhåll och drift av helikoptrar m. m.	3 950 000	+1 650 000	+ 600 000
Därav			
a) ambulans- och räddningsflygtjänst	(1 600 000)	(+ 800 000)	(+ 400 000)
b) övrig förhyrning av flygplan och helikoptrar	(750 000)	(+ 250 000)	—
Underhåll och drift av båtar	650 000	+ 200 000	—
Underhåll och vård av radioanläggningar m. m.	7 350 000	+1 950 000	+1 600 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Underhåll och vård av fordonsutrustning m. m.	2 700 000	—	—
Försäkring av motorfordon	850 000	+ 50 000	—
Underhåll och vård av hästar m. m.	350 000	—	—
Underhåll och vård av hundar m. m.	1 450 000	—	—
Underhåll och vård av personlig utrustning m. m.	3 300 000	+ 650 000	+ 400 000
Underhåll och vård av trafikövervakningsmateriel m. m.	500 000	—	—
Underhåll och vård av kriminalteknisk utrustning m. m.	1 700 000	—	—
Underhåll och vård av speciell materiel m. m.	300 000	—	—
	44 600 000	+ 8 500 000	+ 4 750 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 49 350 000 kr., varav 28 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 4. Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.

1969/70 Utgift	31 558 673
1970/71 Anslag	33 675 000
1971/72 Förslag	35 300 000

Rikspolisstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med 39 605 000 kr.

Departementschefen

En redogörelse för innebörden av förslagen bör med hänsyn till ärendets natur inte ingå i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället ges vederbörande riksdagsutskott.

Anslaget bör tas upp med 35,3 milj. kr. Ökningen av anslaget beror till övervägande del på automatiska kostnadsökningar.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 35 300 000 kr.

B 5. Polisverket: Diverse utgifter

1969/70 Utgift	1 359 434
1970/71 Anslag	1 500 000
1971/72 Förslag	1 500 000

Kungl. Maj:t har genom särskilda beslut meddelat föreskrifter om vilka kostnader som skall bestridas från detta anslag. Från anslaget betalas bl. a. bidrag till internationella kriminalpolisorganisationen i Paris (Interpol), till enskilda tjänstemän för studier av betydelse för polisverket och till föreningar för tjänstemän vid polisväsendet. I övrigt bestrids från anslaget bl. a. kostnader för efterspaning av försvunna personer och för stängsel kring övergivna gruvhål. Kostnader i övrigt för polisverksamheten som ej skall bestridas från annat anslag kan efter beslut av Kungl. Maj:t betalas från anslaget.

Rikspolisstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Polisverket: Diverse utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

B 6. Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	804 977 178
1970/71 Anslag	1 818 250 000
1971/72 Förslag	883 800 000

¹ Av anslaget skall 188 200 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Rikspolisstyrelsen utövar som central förvaltningsmyndighet högsta inseedet över polisväsendet. Länsstyrelsen är högsta polismyndighet i länet. I varje län, utom Gotlands län, finns hos länsstyrelsen en länspolischef och i vissa län dessutom en biträdande länspolischef. Varje län är indelat i polisdistrikt, som för hela landet uppgår till 119. I varje polisdistrikt finns en chef som är polismästare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Tjänstemän i polischefskarriären	254	- 1	- 0
Övriga polismän, exklusive personal i rekryteringskåren	12 986	+ 799	+ 400
Annan personal	2 648	+ 320	+ 150
	15 888	+ 1 120	+ 550
Anslag			
Avlöningar till tjänstemän	534 450 000	+ 62 317 500	- 38 550 000

¹ Tolv av dessa tjänster skall fr. o. m. den 1 juli 1971 föras över till rikspolisstyrelsen och tas i anspråk för tjänster för handläggande personal vid registerbyrå. Tjänsterna uppehålls nu av personal som har kommitterats till rikspolisstyrelsen från den lokala polisorganisationen. Vidare skall 41 tjänster för kontorspersonal vid styrelsens registerbyrå, vilka nu avlönas av medel från detta anslag, föras över till anslaget Rikspolisstyrelsen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Avlöningar till extra polismän (polisaspiranter) m. fl.	30 000 000	+ 13 000 000	+ 4 000 000
Avlöningar till övrig extra personal och till tillfällig arbetskraft	11 750 000	+ 1 000 000	— 3 750 000
Ersättningar till sakkunniga	3 500 000	+ 500 000	+ 500 000
Sjukvård	1 450 000	—	—
Reseersättningar	26 000 000	+ 2 340 000	+ 2 500 000
Lokalkostnader	48 950 000	+ 6 555 000	+ 6 240 000
Kostnader för personalvårdande och trivselbefrämjande åtgärder	165 000	+ 12 000	+ 10 000
Expenser	23 000 000	+ 1 925 000	+ 950 000
Därav engångsutgifter	(500 000)	—	—
Kostnader för förpassning och för kost och sjukvård för omhändertagna personer m. m.	1 500 000	—	—
Kostnader för regional och lokalt anordnad utbildning	1 550 000	+ 250 000	—
Särskilda utgifter i polistjänsten	850 000	+ 50 000	+ 50 000
Ersättning för skador vid flygande inspektion	35 000	—	—
Framkallning och kopiering av film m. m.	500 000	—	—
Ersättning för skador på polis-mans lösa egendom	100 000	—	—
Ersättning till enskilda för bi-träde åt ordningsmakten	50 000	—	—
Kostnader för inköp av uniformer till polischefspersonal	50 000	—	—
Kostnader för polititransporter	600 000	—	—
Kostnader för trafiknämnder	250 000	—	—
Kostnader för företagsnämnder	150 000	—	—
Vissa kostnader för förundersökning m. m.	900 000	—	—
Övriga utgifter	400 000	—	—
Lönekostnadspålägg	132 050 000	+ 16 533 800	+ 16 500 000
	818 250 000	+ 104 483 300	+ 65 550 000

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 33,3 milj. kr.

2. Polischeferna har yrkat sammanlagt 2 547 tjänster och länsstyrelserna 2 408. Rikspolisstyrelsen föreslår att 1 120 nya tjänster inrättas. Av dessa är en avsedd för polischefskarriären, 799 för andra polismän och 320 för annan personal. Fördelningen av de föreslagna nya tjänsterna framgår av följande sammanställning.

	Stockholms pd	(Riks- omfattande verksamhet)	Göteborgs pd	Malmö pd	Summa	Övriga pd	Totalt

Tjänster

I polischefskarriären	1				1		1

	Stock- holms pd	(Riks- omfat- tandc verk- samhet)	Göte- borgs pd	Malmö pd	Sum- ma	Öv- riga pd	Totalt
Polismästarnas kanslier	1			1	2	18	20
Övervaknings- verksamhet	83		42	21	146	153	299
Övriga polismans- tjänster							
Spaningsverksamhet		10			10	40	50
Trafiksektioner	14		9	5	28	22	50
Länstrafikgrupper		7	2	6	15	135	150
Utredningsverk- samhet	7		5	3	15	85	100
Vik.- o. förstärk- ningspersonal							130
Andra tjänster							
Kontorspersonal							265
Övrig personal	6		5	5	16	39	55
Summa	111	18	63	41	233	492	1 120

¹ Polismanstjänsterna för vikariats- och förstärkningstjänstgöring samt tjänsterna för kontorspersonal har inte fördelats på polisdistrikt.

3. Tjänster i polischefskarriären

För planering och rationalisering av övervakningstjänsten och för ledning bl. a. av polisverksamhet vid statsbesök föreslås att en tjänst som polisintendent i Stockholms polisdistrikt inrättas. Tjänsten bör ställas till styrelsens förfogande för riksomfattande verksamhet.

4. Övrig polispersonal

a) *Polismanstjänster vid polismästarnas kanslier.* Styrelsen föreslår att 20 tjänster inrättas för handläggning och beredning av polismyndighetsärenden för att därigenom bereda polischeferna och avdelningscheferna mera tid att ägna sig åt ledningsfunktionen.

b) *Övervakningsverksamhet.* Styrelsen framhåller att den allmänna ordningen och säkerheten allvarligt försämrats och att det primära ansvaret för att allmän ordning och säkerhet upprätthålls åvilar övervakningssektionerna. Polisens resurser för övervakning är emellertid otillräckliga. Ett flertal polisdistrikt saknar tillgång till vakthavande befäl dygnet om. Den ökade brottsligheten har medfört att tillgänglig personal huvudsakligen måste utnyttjas för utryckningstjänst. Patrulleringstjänsten har därför blivit eftersatt varigenom den brottsförebyggande effekten av övervakningstjänsten i stort sett gått förlorad. Av de 300 tjänster, som styrelsen yrkar, är 38 avsedda för arbetsledning. Effekten av den yttre tjänsten ökar väsentligt om verksamheten leds av befäl. Styrelsen begär 262 konstapelstjänster för yttre tjänst, varav 80 till Stock-

holms polisdistrikt, 39 till Göteborgs polisdistrikt och 20 till Malmö polisdistrikt. De övriga tjänsterna föreslås huvudsakligen till de medelstora polisdistrikten.

c) *Spaningsverksamhet*. Styrelsen föreslår att den nya spaningsorganisationen tillförs ytterligare 50 tjänster. Tio av dessa tjänster bör inrättas i Stockholms polisdistrikt och ställas till styrelsens förfogande för riksomfattande verksamhet.

d) *Trafikövervakningsverksamhet*. För riksomfattande verksamhet begärs sju tjänster, varav sex tjänster för helikopterförare. Parkeringskontoret i Stockholm måste förstärkas med sju tjänster med hänsyn till ärendefrekvensen. Den allmänna utvecklingen på trafikens område och övervakningens stora betydelse för trafiksäkerheten nödvändiggör att de personella resurserna vid de trafikövervakande enheterna förstärks. Tjänsterna vid länstrafikgrupperna har fördelats i stort sett jämnt mellan 32 polisdistrikt. Solna polisdistrikt har dock av styrelsen ansetts böra tilldelas nio tjänster, Sundsvalls polisdistrikt åtta och Falu polisdistrikt sju.

Utredningsverksamhet. Till följd av brottsutvecklingen är det nödvändigt att förstärka utredningsavdelningarna. Antalet balanserade ärenden har ökat i flertalet polisdistrikt och är av en storleksordning som inte kan accepteras. De föreslagna förstärkningarna är avsedda för storstadsområden och distrikt, där behovet av utökning är särskilt framträdande.

e) *Personal för vikariats- och förstärkningstjänstgöring*. Förslaget bygger på normen en extra ordinarie poliskonstapel på fem ordinarie polismän.

5. *Annan personal än polispersonal*

a) *Kontorspersonal*. Av de yrkade tjänsterna är 25 avsedda att placeras vid de nyinrättade spaningsenheterna. 20 tjänster bedöms komma att fordras till följd av utökning av polispersonal för övervaknings- och trafikverksamhet.

b) *Övrig personal*. Av de 55 tjänster som styrelsen i övrigt begär är bl. a. sju tjänster avsedda för delgivningsmän, tio för garagebiträden, sex för fordonsredogörare och tio för expeditionsvakter.

c) *Extra och tillfällig personal*. För att överförandet av arbetsuppgifter från polispersonal till annan personal skall kunna fortsätta yrkar styrelsen att ytterligare 220 kvalificerade biträden får anställas. Av dessa avses 30 bli placerade inom Stockholms, Göteborgs och Malmö polisdistrikt. Resterande 190 biträden bör placeras i övriga polisdistrikt, varvid 40 avses för att bereda polismyndighetsärenden, 70 för utredningsverksamhet och 80 för tjänstgöring i regionala sambandscentraler och som radiooperatörer i de större distrikten.

Departementschefen

Av de 400 nya tjänsterna för polismän avses 10 för tjänstgöring vid polischefs-kanslier, 225 för övervakningstjänst, 25 för trafikövervakningsverksamhet, 75 för utredningsverksamhet samt 65 för vikariats- och förstärkningstjänstgöring. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om fördelningen av tjänsterna på polisdistrikt.

För de medel som jag beräknar för extra och tillfällig personal bör 150 nya tjänstemän kunna anställas. Det är angeläget att polisutbildad personal i så stor utsträckning som möjligt kan frigöras från arbetsuppgifter som kan fullgöras av annan personal. De nya tjänsterna bör därför till övervägande del tas i anspråk för att möjliggöra överförandet av sådana arbetsuppgifter. Härigenom blir det möjligt att ytterligare förstärka insatserna bl. a. när det gäller ordningshållningen.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 883,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 883 800 000 kr., varav 203 300 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 7. Lokala polisorganisationen: Utrustning

1969/70 Utgift	8 889 415	Reservation	18 393 638
1970/71 Anslag	115 200 000		
1971/72 Förslag	11 700 000		

¹ Av anslaget skall 2 675 000 kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

	1970/71	Beräknade kostnader 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
1. Inventarier och annan utrustning till nya polislokaler	3 500 000	6 250 000	4 500 000
2. Inventarier och utrustning till polisskolan Ulriksdal	3 500 000	1 700 000	—
3. Möbler, kontorsmaskiner och andra inventarier	2 200 000	4 000 000	2 500 000
4. Personlig utrustning	1 900 000	2 850 000	1 700 000
5. Övrig utrustning			
a) Förvaringsskåp och utrustning för larmskydd	1 650 000	1 200 000	900 000
b) Kriminalteknisk materiel	1 000 000	1 075 000	800 000
c) Utrustning för fjällräddningstjänst	100 000	125 000	100 000
d) Kartutrustning	100 000	100 000	100 000
e) Utbildningsmateriel	250 000	250 000	200 000
f) Utrustning för rådfrågningsbyråer	—	—	—
g) Speciell materiel	1 000 000	1 175 000	900 000
	15 200 000	18 725 000	11 700 000

Rikspolisstyrelsen

2. För att fullfölja ombyggnadsprogrammet för polisskolan Ulriksdal begär styrelsen 1,7 milj. kr.

3. För inköp av kontorsmaskiner samt av möbler och andra inventarier till följd av föreslagna personalökningar beräknar styrelsen 1 075 000 kr. resp. 1,5 milj. kr. För komplettering av möbler och andra inventarier beräknas 370 000 kr. Såsom ett led i styrelsens rationaliseringssträvanden ingår fortsatt upprustning av polisdistriktens utrustning ifråga om kontorsmaskiner. Drygt 1 milj. kr. yrkas för detta ändamål.

4. För inköp av utrustning, som skall tillhandahållas extra polismän (polisaspiranter), begärs ca 1,9 milj. kr. Föreslagna personalförändringar kräver utrustning för 666 000 kr. För motorcykelförare, brand- och brottsplatsundersökare, hundförare m. fl. yrkas utrustning för ca 260 000 kr.

5. a) En betydande upprustning av manöverbordsutrustningen på sambandscentraler och radioexpeditioner är nödvändig bl. a. för att det nya radiosystemet skall kunna ge full effekt. För detta yrkas 925 000 kr. För inköp av larmskydd, förvaringsskåp, låsanordningar och anläggningar för TV-bevakning av arrester och garageintag yrkas styrelsen 278 000 kr.

5. b) Styrelsen yrkar att kriminalteknisk materiel anskaffas för 1 075 000 kr., varav 300 000 kr. avses för kriminalteknisk fältutrustning.

5. c) För fjällräddning behövs bl. a. ytterligare patrull- och depåutrustningar samt lavinvarningsskyltar.

5. g) För skydds- och räddningsutrustning m. m. beräknar styrelsen sammanlagt 1 175 000 kr., varav bl. a. 286 000 kr. för tårgasutrustning, framryckningsskydd, arm-, ben- och handskydd m. m., 50 000 kr. för röntgenutrustning och ca 280 000 kr. för räddningsutrustning som båtar med motor och trailer, gummibåtar, flytvästar och specialbåtar.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11,7 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokala polisorganisationen: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 11 700 000 kr., varav 1 650 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 8. Statens kriminaltekniska laboratorium

1969/70 Utgift	3 238 210
1970/71 Anslag	4 100 000
1971/72 Förslag	4 175 000

Chefsmyndighet för laboratoriet är rikspolisstyrelsen.

Chef för laboratoriet är en professor. Laboratoriet är organiserat på tre avdelningar.

Laboratoriets arbetsuppgifter består huvudsakligen i att utföra kriminaltekniska undersökningar åt domstolar samt åklagar- och polismyndigheter och att bedriva självständig forskning inom sitt verksamhetsområde.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rikspolisstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	32	—	—
Övrig personal	27	—	—
	59	—	—
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	2 570 000	+ 32 000	+ 30 000
Sjukvård	12 000	—	—
Reseersättningar	19 000	—	—
Därav utrikes resor	(14 000)	—	—
Lokalkostnader	675 000	—	—
Expenser	215 000	—	—
Därav engångsutgifter	(115 000)	—	—
Övriga utgifter (inköp av förbrukningsmateriel för laboratorieverksamheten m. m.)	40 000	—	—
Lönkostnadspålägg	579 000	+ 8 000	+ 45 000
	4 110 000	+ 40 000	+ 75 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för utförda undersökningar m. m.	—10 000	—	—
Nettoutgift	4 100 000	+ 40 000	+ 75 000

Rikspolisstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 39 160 kr.

2. Laboratoriets arbetsuppgifter har ökat kraftigt under de senaste åren, främst beroende på narkotikabrottens utveckling. De förstärkingar av resurserna som laboratoriet erhållit under de senaste åren är relativt betydande. Styrelsen anser att resultatet av de genomförda förstärkingarna bör avvaktas innan ytterligare utbyggnad av laboratoriet äger rum. Styrelsen räknar endast med automatiska kostnadsändringar.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 175 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens kriminaltekniska laboratorium* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 175 000 kr.

B 9. Polisenheter med särskild budget

1971/72 Förslag 1 000

I början av år 1969 påbörjades en utrednings- och försöksverksamhet med programbudgetering inom polisväsendet. Verksamheten delas tills vidare in i programmen Allmän polisverksamhet och Särskild polisverksamhet. Programmet Allmän polisverksamhet delas i sin tur in i delprogrammen Övervakningsverksamhet, Utredningsverksamhet och Serviceverksamhet. Delprogrammen delas in enligt de behov som ställs av den interna budgeten.

För närvarande pågår försök med programbudgetering vid sex polisdistrikt, nämligen Eskilstuna, Huddinge, Hässleholms, Jakobsbergs, Västerås och Växjö polisdistrikt.

Enligt gällande budgetsystem anvisas medel till den lokala polisorganisationen enligt beslut av rikspolisstyrelsen från ett flertal riksstatsanslag. Dessa anslag har i regleringsbrev delats upp på anslagsposter och delposter som i vissa fall har maximerade belopp. Genom dessa anvisningar regleras vilka slag av resurser som får förbrukas inom polisväsendet och omfattningen av förbrukningen. Ett sådant system försvårar möjligheterna att för polisväsendet pröva de olika metoder som programbudgeteringen innefattar.

Rikspolisstyrelsen

Syftet med försöksverksamheten är att pröva metoder och medel för verksamhetsplanering och möjligheter att enkelt förbinda uppkomna kostnader med framställda slutprestationer för att därigenom erhålla underlag för beslut om hur programbudgetsystemet praktiskt skall tillämpas inom polisväsendet.

Försökssystemet består av följande huvuddelar, nämligen

- a) verksamhetsplanering: målformulering och beräkning av resursbehov för uppsatta mål,
- b) kassaredovisning: kassamässig redovisning av utgifter och inkomster,
- c) kostnadsredovisning: redovisning av kostnader för insatta resurser såsom personal, transportmedel, teleutrustning, lokaler m. m.
- d) tidsredovisning: redovisning av tider för personalinsatser,
- e) prestationsredovisning: redovisning av framställda slutprestationer i form av övervakningstimmar, brottsutredningar, serviceärenden m. m.
- f) kontroll och analys: bearbetning av försöksresultat och analys av avvikelser mellan planerad och genomförd verksamhet.

De polisdistrikt som deltar i försöken har gjort en resurs- och verksamhetsplanering för budgetåret 1971/72. För utredningsverksamheten räknar distrikten med större insatser på grund av ökningen av antalet brott som kommit till polisens kännedom. Inom området serviceverksamhet räknar distrikten också med ökade insatser för bl. a. tillståndsärenden.

Med utgångspunkt i distriktens planering har rikspolisstyrelsen preliminärt beräknat medelsbehovet för de sex försöksdistrikten till 18,5 milj. kr. för övervakningsverksamhet, till 11,5 milj. kr. för utredningsverksamhet och till 5 milj. kr. för serviceverksamhet eller sammanlagt till 35 milj. kr.

Departementschefen

En försöksverksamhet med verksamhetsplanering, budgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll är av stort värde som underlag för beslut om programbudgetering och dess tillämpning på olika nivåer inom polisväsendet.

För att få en klarare redovisning av försöksverksamheten och bättre möjligheter att utvärdera denna bör medel för polisverksamheten vid de sex försöksdistrikten redovisas över ett särskilt anslag i riksstaten för 1971/72. För ändamålet bör ett förslagsanslag benämnt Polisenheter med särskild budget anvisas. Försöksverksamheten har ännu inte pågått så lång tid att man med säkerhet kan bedöma medelsbehovet för budgetåret 1971/72. Det kan ske först efter ytterligare utredningar. Det slutliga beloppet torde få fastställas av Kungl. Maj:t i regleringsbrev. Jag anser därför att anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. De utbetalningar som skall belasta anslaget skall leda till motsvarande besparingar på andra anslag för polisväsendet. Även föreskrifter härom torde få meddelas i regleringsbrev.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Polisenheter med särskild budget* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C ÅKLAGARVÄSENDET**C 1. Riksåklagaren**

1969/70 Utgift	2 560 226
1970/71 Anslag	2 730 000
1971/72 Förslag	2 940 000

Riksåklagaren (RÅ) är den högste åklagaren och leder åklagarväsendet i landet.

RÅ:s kansli är organiserat på två byråer, kanslibyrån och tillsynsbyrån. Vid sidan härav finns viss personal för RÅ:s egen åklagarverksamhet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		RÅ	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	17	—	—
Övrig personal	23	—	—
	40		
Anslag			
Avlöningar	1 893 000	+ 136 000	+ 136 000
Sjukvård	13 000	—	—
Reseersättningar	77 000	+ 4 000	+ 4 000
Därav utomnordiska resor	(5 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	107 000	+ 3 000	+ 2 000
Expenser	216 000	+ 1 000	— 1 000
Därav engångsutgifter	(10 000)	(— 10 000)	(— 10 000)
Lönekostnadspålägg	424 000	+ 49 000	+ 69 000
	2 730 000	+ 193 000	+ 210 000

Riksåklagaren

1. Löne- och prisomräkning m. m. 203 000 kr.
2. Engångsanslaget för inventarier kan dras in (— 10 000 kr.).
3. RÅ:s åklagarverksamhet i högsta domstolen har ökat. En tredje tjänst som byråchef för åtalsärenden bör inrättas i utbyte mot nuvarande göromålsförordnande på helår.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Riksåklagaren för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 940 000 kr.

C 2. Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna

1969/70 Utgift	59 750 991
1970/71 Anslag	64 437 000
1971/72 Förslag	66 350 000

Sammanlagt finns i landet 21 länsåklagarmyndigheter. Tre av dessa är gemensamma för vardera två län. Länsåklagare fullgör åklagaruppgiften när denna uppgift är särskilt krävande. Chef för länsåklagarmyndighet utövar ledningen av åklagarverksamheten inom myndighetens verksamhetsområde.

Landet är indelat i 90 åklagardistrikt. Stockholms, Göteborgs och Malmö åklagardistrikt ingår inte i länsåklagarmyndighets verksamhetsområde. Chef för åklagarmyndigheten i dessa tre städer är en överåklagare som har motsvarande uppgifter som chefen för en länsåklagarmyndighet. Åklagarmyndigheterna i de övriga 87 åklagardistrikten lyder under länsåklagarmyndighet och har som chef en chefsåklagare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		RÅ	Dep. chefen	
Personal				
Länsåklagare och överåklagare	35	—	—	—
Chefsåklagare, kammaråklagare och distriktsåklagare	420	+	5	+
Assistentåklagare och åklagaraspiranter	115	—	5	—
Övrig personal	565	—	5	—
	1 135	—	5	—
Anslag				
Avlöningar	46 031 000	+ 1 147 000	+ 869 000	
Sjukvård	100 000	—	—	
Reseersättningar	1 544 000	+ 207 000	+ 226 000	
Därav utomnordiska resor	(10 000)	(—)	(—)	
Lokalkostnader	4 363 000	+ 66 000	+ 53 000	
Expenser	1 808 000	+ 90 000	+ 50 000	
Därav engångsutgifter	(125 000)	(—)	(—)	
Lönekostnadspålägg	10 591 000	+ 313 000	+ 715 000	
	64 437 000	+ 1 823 000	+ 1 913 000	

Riksåklagaren

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 641 000 kr.

2. Vid länsåklagarmyndigheten i Stockholms län och Gotlands län bör på grund av ökad arbetsbelastning inrättas ytterligare en tjänst för länsåklagare i utbyte mot nuvarande göromålsförordnande.

3. Vid envar av åklagarmyndigheterna i Huddinge, Linköpings, Häl-singborgs, Västerås och Kiruna åklagardistrikt behövs på grund av

ökad arbetsbelastning en förstärkning med en åklagartjänst (+ 339 000 kr.).

4. För olika åklagarmyndigheter begärs fyra biträdestjänster och en expeditionsvaktstjänst (+ 146 000 kr.).

5. En extra distriktsåklagartjänst, fyra assistentåklagartjänster, nio extra biträdestjänster och en extra expeditionsvaktstjänst kan dras in (— 550 000 kr.).

6. För ökad utbytestjänstgöring enligt 30 § tingsrättsinstruktionen (1970: 108) behövs en uppräknning av avlöningsposten med 200 000 kr. och av posten till lönekostnadspålägg med 46 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 66 350 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare tre distriktsåklagartjänster — i Huddinge, Hälsingborgs och Västerås åklagardistrikt — en biträdestjänst i Huddinge åklagardistrikt och en expeditionsvaktstjänst i Göteborgs åklagardistrikt. En extra distriktsåklagartjänst, två assistentåklagartjänster, sex extra biträdestjänster och en extra expeditionsvaktstjänst kan dras in.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 66 350 000 kr.

D DOMSTOLARNA**Vissa data rörande de allmänna domstolarna**

(I uppgifterna rörande underrätterna är antal över 1 000 avrundade i jämna hundratal)

		1967	1968	1969	1.1— 30.6.69	1.1— 30.6.70
<i>Underrätterna</i>						
Inkomna allmänna mål domsagor rådhusrätter	(ds)	82 400	77 300	74 700	36 100	36 800
	(rr)	104 300	97 400	81 900	41 300	39 000
	S:a	186 700	174 700	156 600	77 400	75 800
Balans allmänna mål vid utgången av resp. period	ds	19 200	16 300	17 000	14 900	15 600
	rr	24 200	21 100	23 700	21 400	25 100
	S:a	43 400	37 400	40 700	36 300	40 700
Inkomna expropriationsmål	ds	281	205	214		
	rr	98	102	206		
	S:a	379	307	420		
Mål om lagsökning och betalningsföre- läggande	ds	129 500	123 700	114 200	56 400	57 300
	rr	72 700	72 900	74 000	36 300	38 900
	S:a	202 200	196 600	188 200	92 700	96 200
Inkomna mål hos ägodelningsrätt och ägodelningsdomare	ds	8 900	9 000	6 900		
	rr	2 400	2 400	2 400		
	S:a	11 300	11 400	9 300		
Upphörda konkurser	ds	997	1 181	1 278	643	748
	rr	1 047	1 203	1 445	701	801
	S:a	2 044	2 384	2 723	1 344	1 549
Inskrivningsärenden	ds	767 100	854 800	867 600	429 900	381 800
	rr	216 000	256 600	260 500	129 700	107 100
	S:a	983 100	1 111 400	1 128 100	559 600	488 900
Gravations- och äganderättsbevis	ds	323 200	360 800	337 500	173 000	156 500
	rr	86 300	105 500	101 300	53 000	44 900
	S:a	409 500	466 300	438 800	226 000	201 400
<i>Hovrätterna</i>						
Inkomna mål		9 008	9 335	9 515	4 722	4 550
Balans		2 921	3 126	2 775	2 639	2 702
<i>Högsta domstolen</i>						
Inkomna mål och ärenden		1 585	1 792	1 739	910	808
Balans, mål och ärenden		895	835	919	861	864

D 1. Högsta domstolen m. m.

1969/70 Utgift	9 050 107
1970/71 Anslag	9 452 000
1971/72 Förslag	9 491 000

Kungl. Maj:ts domsrätt i allmänna mål utövas av högsta domstolen. Högsta domstolen är överrätt i mål som fullföljs från hovrätt. Domstolen är delad på tre avdelningar med tillsammans 21 justitieråd. Fem justitieråd tjänstgör i lagrådet som f. n. har två avdelningar. Beredningen av målen till behandling i högsta domstolen sker i nedre justitierevisionen.

Från anslaget bestrids kostnader för högsta domstolen och nedre justitierevisionen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nedre Justitierevisionen	Dep.chefen
Personal			
Justitieråd och revisionssekreterare	62	+ 1	
Övrig personal	56	—	
	118	+ 1	
Anslag			
Avlöningar	7 039 000	+ 33 000	— 46 000
Sjukvård	23 000	— 8 000	— 8 000
Resesättningar	150 000	—	—
Lokalkostnader	363 000	+ 20 000	+ 10 000
Expenser	257 000	+ 205 000	—
Därav engångsutgifter	(50 000)	(+ 150 000)	(—)
Lönekostnadspålägg	1 620 000	+ 9 000	+ 83 000
	9 452 000	+ 259 000	+ 39 000

Nedre Justitierevisionen

1. Löne- och prisomräkning m. m. — 17 300 kr.
2. Tre kontorsskrivartjänster bör bytas ut mot tre assistenttjänster (+ 10 300 kr.).
3. Fördragandeorganisationen bör förstärkas med en revisionssekreterare (+ 87 200 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 491 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Högsta domstolen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 491 000 kr.

D 2. Regeringsrätten

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 3 884 000 kr.

Regeringsrätten utövar Kungl. Maj:ts rätt att avgöra administrativa besvärsmål i den utsträckning som bestäms i särskild lag. Domstolen är uppdelad på fyra avdelningar med tillsammans 20 regeringsråd. Två regeringsråd tjänstgör f. n. i lagrådet. Statsdepartementen svarar för beredning och föredragning av regeringsrättsmålen.

Den 3 oktober 1969 tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande en särskild sakkunnig för att utreda frågan om regeringsrättens kansliorganisationen m. m. Den sakkunnige har den 29 december 1970 avlämnat förslag om regeringsrättens kansliorganisation (Stencil Ju 1970: 31).

Departementschefen

Beredningen av utredningens förslag pågår. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1971 års riksdag lägga fram proposition om en omorganisation av förvaltningsrättskipningen vari kommer att ingå ett förslag om en kansliorganisation för regeringsrätten fr. o. m. den 1 januari 1972. På grund härav bör i riksstatsförslaget anslaget till Regeringsrätten föras upp med preliminärt belopp. Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Regeringsrätten* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 5 900 000 kr.

D 3. Regeringsrättens årsbok

1969/70 Utgift	121 720
1970/71 Anslag	150 000
1971/72 Förslag	150 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för bl. a. tryckning av Regeringsrättens årsbok.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget tas upp med oförändrat belopp. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Regeringsrättens årsbok* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

D 4. Kammarrätterna

I riksstaten för innevarande budgetår finns under sjunde huvudtiteln uppfört ett förslagsanslag för detta ändamål av 9 414 000 kr.

Kammarrätten är central domstol i Stockholm för administrativ rättsskipning och dömer i besvärsmål som gäller beskattning, familjebidrag, socialhjälp, kyrkobokföring, mantalsskrivning m. m.

Kammarrätten är för den dömande verksamheten organiserad på nio divisioner. Dessutom finns ett kansli.

Förslag har den 20 mars 1970 remitterats till lagrådet om en omorganisation av förvaltningsrättsskipningen. Det remitterade förslaget förutsätter en väsentlig utbyggnad av kammarrättsorganisationen. Organisationen har uppskattats komma att omfatta ca 15 avdelningar. I anslutning härtill föreslås en delning av organisationen i två regionala kammarrätter, som förläggs till Stockholm resp. Göteborg. Ett par av stockholmskammarrättens avdelningar skall ha sin verksamhet förlagd till någon ort i Norrland. Den nya organisationen avses träda i funktion den 1 januari 1972.

Den 1 juli 1970 tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande en organisationskommitté (Kammarrättsorganisationskommittén) med uppdrag att lägga fram förslag till organisation av kammarrätterna och i övrigt förbereda den nya kammarrättsorganisationen. Kommittén har den 30 december 1970 i skrivelse till chefen för justitiedepartementet lämnat förslag rörande huvudlinjer för den nya kammarrättsorganisationen (Stencil Ju 1970: 33).

Departementschefen

Beredningen av kammarrättsorganisationskommitténs förslag pågår. Jag har för avsikt att senare för Kungl. Maj:t anmäla fråga om proposition till 1971 års riksdag med förslag till omorganisation av förvaltningsrättsskipningen, vari beräknas ingå förslag om inrättande av en kammarrätt i Göteborg och utflyttning av två avdelningar från kammarrätten i Stockholm till Sundsvall den 1 januari 1972. På grund härav bör i riksstatsförslaget anslaget till Kammarrätterna föras upp med preliminärt belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att, i avvaktan på en särskild proposition i ämnet till *Kammarrätterna*, för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 13 200 000 kr.

D 5. Hovrätterna

1969/70 Utgift	31 274 449
1970/71 Anslag	33 786 000
1971/72 Förslag	34 360 000

Hovrätt är överrätt i mål, som fullföljs från allmän underrätt. Det finns sex hovrätter. De är Svea hovrätt (tolv avdelningar för allmänna mål), Göta hovrätt (tre avdelningar), hovrätten över Skåne och Blekinge (fyra avdelningar), hovrätten för Västra Sverige (fyra avdelning-

ar), hovrätten för Nedre Norrland (två avdelningar) och hovrätten för Övre Norrland (två avdelningar). Hovrätterna är administrativa chefsmyndigheter för de allmänna underrätterna och de statliga hyresnämnderna. Svea hovrätt har i egenskap av vattenöverdomstol två särskilda avdelningar för vattenmål och är administrativ chefsmyndighet för vattendomstolarna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Hovrätterna	Dep.chefen
Personal			
Domare och fiskaler	274	+ 9	
Övrig personal	228	+ 17	
	502	+ 26	
Anslag			
Avlöningar	24 836 000	+ 1 361 000	+ 64 000
Sjukvård	57 000	+ 13 000	+ 13 000
Reseersättningar	657 000	+ 45 000	+ 30 000
Lokalkostnader	1 305 000	+ 66 250	+ 17 000
Expenser	1 220 000	+ 440 000	+ 185 000
Därav engångsutgifter	(153 000)	(+ 149 000)	(+ 7 000)
Lönkostnadspålägg	5 711 000	+ 319 000	+ 265 000
	33 786 000	+ 2 244 250	+ 574 000

Hovrätterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 336 000 kr.
2. Svea hovrätt yrkar att en extra avdelning ordinariesätts. Om så sker, kan medel motsvarande fyra adjungerade ledamöter dras in (+ 79 000 kr.).
3. Hovrätten för Västra Sverige begär att en extra avdelning inrättas vid hovrätten (+ 67 000 kr.).
4. Göta hovrätt, hovrätten över Skåne och Blekinge, hovrätten för Västra Sverige och hovrätten för Nedre Norrland begär att en lagmans-tjänst tillförs var och en av dessa hovrätter, i vissa fall i utbyte mot ett hovrättsråd, en adjungerad ledamot eller fiskal. På detta sätt skulle varje avdelning vid dessa hovrätter få en lagman och presidentens lagskipningsarbete kunna fördelas på samtliga avdelningar (+ 222 000 kr.).
5. Hovrätten över Skåne och Blekinge begär medel för ytterligare tre extra ledamöter (+ 225 000 kr.).
6. Hovrätterna yrkar att biträdes- och expeditionsvaktspersonalen förstärks med sammanlagt 17 tjänster (+ 481 000 kr.).
7. Svea hovrätt och hovrätten för Västra Sverige framställer vissa arvodesyrkanden (+ 4 000 kr.).

Vissa statistiska uppgifter om hovrätterna

Hovrätt	Tid	Inkom- na mål	Annorledes än genom avskriv- ning av- gjorda mål	Beviljade dis- penser enl. 22 § arbetsord. för rikets hov- rätter	Huvudför- handling 2 eller fle- ra dagar	Ut- gåen- de ba- lans
Svea (utom vat- tenöverdomst.)	1/10 1967—30/9 1968	4 165	3 617	390	80	1 529
	1/10 1968—30/9 1969	4 106	3 837	483	70	1 168
	1/10 1969—30/9 1970	3 904	3 312	31	89	1 283
Göta	1/10 1967—30/9 1968	1 196	1 089	52	7	342
	1/10 1968—30/9 1969	1 159	1 030	27	16	318
	1/10 1969—30/9 1970	1 122	1 030	26	4	298
Skåne och Blekinge	1/10 1967—30/9 1968	1 250	1 091	1	10	401
	1/10 1968—30/9 1969	1 265	1 074	—	27	439
	1/10 1969—30/9 1970	1 282	1 059	—	31	477
Västra Sverige	1/10 1967—30/9 1968	1 511	1 382	—	47	312
	1/10 1968—30/9 1969	1 586	1 347	2	36	328
	1/10 1969—30/9 1970	1 579	1 350	—	34	336
Nedre Norrland	1/10 1967—30/9 1968	575	426	—	2	197
	1/10 1968—30/9 1969	519	530	—	6	135
	1/10 1969—30/9 1970	517	425	7	4	170
Övre Norrland	1/10 1967—30/9 1968	603	533	14	11	196
	1/10 1968—30/9 1969	637	557	19	17	193
	1/10 1969—30/9 1970	600	532	11	14	189
Samtliga	1/10 1967—30/9 1968	9 300	8 138	457	157	2 977
	1/10 1968—30/9 1969	9 272	8 375	531	172	2 581
	1/10 1969—30/9 1970	9 004	7 708	75	176	2 753

Departementschefen

Svea hovrätt har sedan den 1 juli 1967 tio ordinarie och en extra avdelning samt sedan den 1 september 1968 ytterligare en extra avdelning. Jag tillstyrker hovrättens förslag att en extra avdelning ordinariesätts och föreslår att hovrätten på grund härav tillförs en lagmanstjänst och fyra hovrättsrådstjänster.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 34 360 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid Svea hovrätt inrätta en tjänst som hovrättslagman i Co 4 och fyra tjänster för hovrättsråd i Co 1,
- b) till *Hovrätterna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 34 360 000 kr.

D 6. Underrätterna

1969/70 Utgift	151 416 102
1970/71 Anslag	161 567 000
1971/72 Förslag	192 563 000

Allmän underrätt är fr. o. m. den 1 januari 1971 tingsrätt. Det finns f. n. 108 tingsrätter.

Första domstol i vattenmål är vattendomstol. Vattendomstolarnas antal är sex.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Hovrätterna	Dep.chefen
Personal			
Domare	650	+ 11	+10
Tingsnotarier	600	+ 17	—
Övrig personal	2 054	+145	+ 1
	3 304	+173	+11
Anslag			
Avlöningar	123 386 000	+ 4 491 000	+ 1 516 000
Sjukvård	256 000	+ 38 000	+ 15 000
Rescersättningar	1 652 000	+ 336 000	+ 143 000
Lokalkostnader	578 000	+23 138 000	+24 001 000
Expenser	7 317 000	+ 3 882 000	+ 2 913 000
Därav engångsutgifter	(409 000)	(+ 1 564 000)	(+ 1 504 000)
Lönekostnadspålägg	28 378 000	+ 1 818 000	+ 2 408 000
	161 567 000	+33 703 000	+30 996 000

Hovrätterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 004 000.
2. En tjänst för chefsrådman yrkas för vardera Linköpings och Borås tingsrätter, i Linköping i utbyte mot en rådmanstjänst (+ 103 000 kr.).
3. Sexton rådmanstjänster begärs för olika underrätter, i de flesta fall i utbyte mot förordnanden för rådman och tingssekreterare (+ 814 000 kr.).
4. Medel begärs dessutom för vissa förordnanden som ankommer på rådman och biträdande vattenrättsdomare (+ 391 000 kr.).
5. Ordinariesättning yrkas av vissa rådmanstjänster.
6. Sex tjänster för tingsfiskaler begärs för vissa tingsrätter (+ 144 000 kr.).
7. För Göteborgs tingsrätts administrativa avdelning begärs en byrådirektörstjänst (+ 80 000 kr.).
8. För olika tingsrätter yrkas sammanlagt 17 tingsnotarie- och 39 biträdestjänster (+ 1 768 000 kr.).
9. På grund av statens övertagande av lokalhållningsskyldigheten

yrkas medel för lokalkostnader (+ 23 138 000 kr.) samt för bl. a. 105 tjänster för expeditionsvakt (+ 3 026 000 kr.).

Departementschefen

Efter förslag i proposition angående vissa domartjänster (prop. 1970: 203, SU 206, rskr 422) minskade den 1 januari 1971 antalet tjänster för chefsdomare med 27 och ökade antalet tjänster för rådmän, tillika avdelningsordförande, och rådmän med 17. Anslaget är beräknat med hänsyn härtill.

2—4. 7. I Södra Roslags tingsrätt bör inrättas ytterligare en tjänst för rådmän. Jag beräknar vidare medel för ett förordnande att bestrida på rådmän ankommande göromål i Stockholms tingsrätt samt för en tjänst för byrådirektör i Göteborgs tingsrätt.

9. Kungl. Maj:t har med anledning av statens övertagande av lokalhållningsskyldigheten beslutat om inrättande den 1 januari 1971 av 97 tjänster för expeditionsvaktspersonal vid olika tingsrätter utöver det antal tjänster som fanns vid budgetårets början. Medel bör beräknas för utökning av antalet tjänster.

Gnom lagen (1969: 246) om fastighetsdomstol infördes en ny typ av domstol i svensk rätt. Fastighetsdomstol är sammansatt av två lagfarna domare, en ledamot med teknisk utbildning och erfarenhet av fastighetsbildning eller fastighetsvärdering samt två nämndemän. Sedan den 1 juli 1969 finns sex fastighetsdomstolar i landet. Några tjänster för teknisk ledamot finns ännu ej inrättade. Fastighetsdomstolarna är inlemmade i den allmänna underrättsorganisationen på det sättet att viss allmän domstol är utsedd att vara fastighetsdomstol. F. n. är fastighetsdomstolarna behöriga att handlägga endast mål om enskilt anspråk enligt miljöskyddslagen (1969: 387).

Förslag till fastighetsbildningslag har antagits av riksdagen (prop. 1969: 128, 3LU 1970: 35, rskr 189). Lagen träder i kraft den 1 januari 1972 (prop. 1970: 144, 3LU 92, rskr 464). Enligt fastighetsbildningslagen skall fastighetsbildningsmål prövas av fastighetsdomstol. Under innevarande år ämnar jag vidare för Kungl. Maj:t anmäla frågan om förslag till riksdagen att ytterligare kategorier av mål rörande fast egendom skall handläggas av fastighetsdomstol. Den största av dessa målgrupper är expropriationsmålen. Fastighetsdomstolarna kommer att fr. o. m. den 1 januari 1972 ersätta de nuvarande ägodelningsrätterna och på grund av vad jag tidigare anfört om expropriationsmål även expropriationsdomstolarna. På grund av det stora antal mål det rör sig om torde fastighetsdomstol få inrättas i varje län. Vidare bör tjänster för teknisk ledamot inrättas. Varje sådan tjänst bör inrättas gemensamt för samtliga tingsrätter som är fastighetsdomstol eller för viss grupp av sådana tingsrätter. Kungl. Maj:t bör bemyndigas att inrätta det antal tjänster för teknisk ledamot som kommer att behövas

under budgetåret 1971/72. Jag beräknar medel för åtta sådana tjänster.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 192 563 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst för rådman i Co 1 i Södra Roslags tingsrätt,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta tjänster i Ce 1 för teknisk ledamot i fastighetsdomstol i tingsrätt som är fastighetsdomstol,
- c) till *Underrätterna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 192 563 000 kr.

D 7. Ersättningar till nämndemän m. m.

1969/70 Utgift	14 537 386
1970/71 Anslag	14 000 000
1971/72 Förslag	15 100 000

Kostnaderna för nämndemäns, ägodelningsnämndemäns, vattenrättsnämndemäns och jurymäns tjänstgöring bestrids från anslaget.

Departementschefen

Anslaget bör ökas med 1,1 milj. kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till nämndemän m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 100 000 kr.

D 8. Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet

1969/70 Utgift	251 755	Reservation	253 104
1970/71 Anslag	740 000		
1971/72 Förslag	740 000		

Från anslaget bestrids kostnader för teknisk utrustning till domstolarna. Främst anskaffas ljudupptagnings-, dikterings- och kopieringsapparater men också annan modern kontorsteknisk utrustning inköps för att underlätta arbetet vid domstolarna.

Departementschefen

Anslaget bör tas upp med oförändrat belopp. I enlighet härmed hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 740 000 kr.

D 9. Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet

1969/70 Utgift	733 269
1970/71 Anslag	805 000
1971/72 Förslag	885 000

Departementschefen

Anslaget bör ökas med 80 000 kr. på grund av höjda kostnader. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 885 000 kr.

D 10. Domstolsväsendets organisationsnämnd

Nytt anslag (förslag) 1 540 000

Genom beslut den 27 februari 1970 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för justitiedepartementet att tillkalla fem sakkunniga för att utreda vilken ställning och vilka arbetsuppgifter som bör tillkomma en central förvaltningsmyndighet på domstolsväsendets område samt organisationen av en sådan myndighet.

De sakkunniga, som tillkallades den 3 april 1970, har antagit namnet domstolsverksutredningen.

Som ett led i sitt arbete har domstolsverksutredningen i skrivelse den 26 augusti 1970 till statsrådet och chefen för justitiedepartementet föreslagit att en rationaliseringsnämnd inrättas för domstolsväsendet (Stencil Ju 1970: 22).

Förslaget har remissbehandlats.

Utredningens förslag

Utredningen erinrar om att inom justitiedepartementet har utarbetats preliminära tidsplaner för domstolsväsendets anknötning till olika ADB-system, som ingår i vissa statliga rationaliseringsprojekt, nämligen statens ekonomiadministrativa system (SEA), det s. k. PA-projektet (ett personaladministrativt projekt) och rättsväsendets informationssystem (RI). För att tidsplanerna skall kunna följas bör senast den 1 juli 1971 finnas ett centralt organ som kan delta i utvecklingen av systemen och dessutom svara för driften av vissa delar av systemen.

Av olika skäl kan utredningen inte — såsom förutsatts i direktiven — under den närmaste tiden lägga fram förslag om inrättande av ett centralt domstolsorgan. Detta får emellertid inte fördröja ett genomförande av ifrågasvarande rationaliseringsprojekt. Det torde av olika skäl ej vara lämpligt att justitiedepartementet eller hovrätterna leder det arbete som fordras med projekten fr. o. m. den 1 juli 1971. Arbetet bör

i stället ledas av en särskilt inrättad nämnd till dess annan myndighet kan överta nämndens uppgifter. Nämnden bör kallas domstolsväsendets rationaliseringsnämnd.

Arbetet med att utveckla de ovan nämnda systemen leds, såvitt avser domstolsväsendet, f. n. av olika enheter inom justitiedepartementet, i vissa fall i samarbete med hovrätterna.

Inom justitiedepartementet handläggs också vissa andra frågor som hänger samman med de uppgifter nämnden bör ha befattning med. Dessa frågor rör blanketter, stämplor, statistik o. d. Även dessa uppgifter bör tillföras nämnden. Utredningen anser sig sakna underlag för att ta ställning till frågan om nämnden bör svara också för uppgifter i samband med genomförandet av ADB inom inskrivningsväsendet.

Nämnden bör ha sådana befogenheter att den inom sitt verksamhetsområde kan utfärda föreskrifter och anvisningar till domstolsväsendets myndigheter i den utsträckning som behövs och i likhet med t. ex. kriminalvårdsstyrelsen, rikspolisstyrelsen och riksåklagaren fungera som huvudman för de olika systemen. Nämnden bör besluta i principiella frågor. Till nämnden bör knytas ett kansli under ledning av en chefs-tjänsteman.

Nämnden bör ha fem ledamöter. I nämnden bör ingå företrädare för justitiedepartementet samt domare som representerar såväl de allmänna domstolarna som förvaltningsdomstolarna. Chefen för nämndens kansli, som bör vara en tjänsteman med allsidig erfarenhet av hovrättsadministration, bör också ingå som ledamot.

Kansliet bör delas upp på en enhet för SEA och PA-projektet och en enhet för RI. Nämndens personal bör bestå av kanslichefen och två enhetschefer samt sex handläggande tjänstemän och sex andra tjänstemän.

Kostnaderna för budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till 1 342 000 kr.

Remissyttranden

Yttranden över utredningens förslag har avgivits av riksåklagaren, statskontoret, riksrevisionsverket, presidenterna i rikets hovrätter, Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare samt Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S).

Remissinstanserna delar utredningens uppfattning att arbetet med ifrågavarande rationaliseringsobjekt bör drivas centralt. *Riksåklagaren* anser det vara angeläget för att undvika tidsutdräkt att ett särskilt organ provisoriskt anförtros uppgiften att leda ifrågavarande projekt. *Presidenterna i rikets hovrätter* och *statskontoret* anser däremot att provisoriska åtgärder inte bör vidtagas. Arbetet med samordningen för domstolsväsendets del av de angivna ADB-systemen bör i stället ligga kvar hos justitiedepartementet i avvaktan på resultatet av domstolsverksutredningens fortsatta arbete. *Riksrevisionsverket* anser att åtskilliga uppgifter som ut-

förs inom de pågående projekten i enlighet med vår förvaltningstradition inte hör hemma på departementsnivå. Utredningens motiv för att ifrågavarande arbetsuppgifter inte kan så snart som det vore önskvärt omhändertas av ett centralt verk har riksrevisionsverket emellertid funnit bärande. *Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare* vill inte motsätta sig att den föreslagna nämnden inrättas som ett provisorium i avvaktan på ett ställningstagande till den huvudfråga som utredningen har att behandla. *TCO-S* anser att starka skäl föreligger för att en central myndighet inom domstolsväsendet bör finnas inrättad för vissa frågor senast hösten 1971.

Vad gäller nämndens befogenheter förutsätter *riksrevisionsverket* att dessa klart avgränsas till frågor som rör utrednings- och förberedelsearbetet för och det slutliga genomförandet av SEA, PA-projektet och RI. *Föreningen Sveriges häradshövdingar och stadsdomare* framhåller att nämndens föreskrifter och anvisningar till domstolsväsendets myndigheter endast får gälla administrativa frågor och inte beröra den dömande verksamheten. *Presidenterna i rikets hovrätter* har i detta sammanhang anfört att tolknings- och kompetenskonflikter kan uppkomma om frågor som kan sägas ligga på gränsen mellan rättskipning och administration.

Departementschefen

De rationaliseringsprojekt som det här är fråga om berör inte enbart domstolsväsendet utan även andra områden av statsverksamheten. Inom justitiedepartementets verksamhetsområde har ett omfattande förberedelsearbete för dessa projekt pågått sedan en tid inom riksåklagarens kansli, kriminalvårdsstyrelsen och rikspolisstyrelsen. För domstolarnas del har motsvarande arbete till viss del utförts av hovrätterna men det huvudsakliga arbetet med och initiativ till olika åtgärder ligger på justitiedepartementet. De tidsplaner som gjorts upp innebär ett intensivt arbete med projekten under de närmaste åren. Statskontoret har i sitt remissvar betonat vikten av att genomförandet av de angivna ADB-systemen fortgår enligt föreliggande tidsplaner.

Erfarenheterna från det hittills utförda förberedelsearbetet med projekten visar att det i fortsättningen är olämpligt att samordning m. m. leds från justitiedepartementet. Utan tvekan skulle den bästa lösningen vara att lägga uppgifterna i fråga på ett centralt verk för domstolsväsendet. Eftersom det ännu inte föreligger något förslag från domstolsverksutredningen rörande organisationen av ett sådant verk, bör uppgifterna i stället anförtros en särskild nämnd. Nämnden bör betraktas som ett provisorium i avvaktan på resultatet av behandlingen av domstolsverksutredningens kommande förslag i huvudfrågan.

Jag har tidigare föreslagit (anslaget A 9. Centralnämnden för fastighetsdata s. 13) att centralnämndens för fastighetsdata arbetsuppgifter

utvidgas att omfatta utveckling av en databank för såväl fastighetsregister som inskrivningsregister. Ett centralt organ bör administrera arbetet inom domstolsväsendet med att bygga upp denna databank och att driva försöksverksamhet vad gäller inskrivningsväsendet samt även i övrigt svara för vissa uppgifter i fråga om inskrivningsväsendet vilka f. n. fullgörs inom justitiedepartementet. En annan uppgift som bör läggas på nämnden är att centralt handlägga lokal- och byggnadsfrågor på domstolsväsendets område.

Jag anser därför att det, i avvaktan på att ställning tas till en central förvaltningsmyndighet för domstolarna, bör inrättas en organisationsnämnd för domstolsväsendet med i stort sett de uppgifter som jag har angett tidigare. Nämnden bör ha sådana beslutsfunktioner som normalt skulle ankomma på ett ämbetsverk med motsvarande uppgifter och bör dessutom inom sitt verksamhetsområde kunna meddela beslut i vissa frågor som f. n. prövas av Kungl. Maj:t. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser om nämndens arbetsuppgifter i instruktion för nämnden. I den mån nämnden tilldelas rätt att besluta i vissa frågor får denna rätt självfallet inte inkräkta på domstolarnas självständighet i den dömande verksamheten.

Kungl. Maj:t äger meddela bestämmelser om nämndens sammansättning.

Jag beräknar medel för 16 tjänster i nämnden och kostnader för expertis och extra personal. Beträffande tjänsterna avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag i de delar som anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna att en organisationsnämnd för domstolsväsendet med de uppgifter som jag har angett inrättas den 1 juli 1971,
- b) till *Domstolsväsendets organisationsnämnd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 540 000 kr.

E RÄTTEGÅNGSVÄSENDET I ALLMÄNHET

E 1. Ersättning åt domare, vittnen och parter

1969/70 Utgift	22 950 943
1970/71 Anslag	22 000 000
1971/72 Förslag	26 750 000

Från anslaget bestrids en mångfald olika kostnader för rättegångsväsendet, däribland ersättning av allmänna medel till vittne, målsägande och offentlig försvarare samt kostnad för personundersökning i brottmål. I vissa fall bestrids från detta anslag utgifter för rättegångar där staten är part. Från anslaget betalas också ersättning av allmänna medel enligt 16 § lagen (1968: 349) om hyresnämnder samt ersättning till den som anlitas som tolk vid hyresnämnd. Vidare betalas från anslaget ersättning till särskilt förordnad vigselförrättare enligt kungörelsen (1964: 678) med närmare föreskrifter om borgerlig vigsel (ändrad 1969: 121) och bidrag till kommunernas kostnader för borgerlig medling enligt kungörelsen (1969: 122) om statsbidrag till medlingsverksamheten m. m.

Departementschefen

Med hänsyn till de kostnader som under budgetåret 1971/72 beräknas komma att belasta anslaget bör detta ökas med 4 750 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt domare, vittnen och parter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 26 750 000 kr.

E 2. Kostnader enligt lagen om fri rättegång

1969/70 Utgift	12 371 688
1970/71 Anslag	13 800 000
1971/72 Förslag	14 000 000

Kostnaderna för fri rättegång vid allmän underrätt, krigsrätt, ägodelningsrätt, vattendomstol, expropriationsdomstol och arbetsdomstolen bestrids från anslaget.

Departementschefen

I 1970 års statsverksproposition (prop. 1970: 1 bil. 4 s. 59) har jag angivit riktlinjerna för en genomgripande reform av samhällets rättshjälp. Arbetet med rättshjälpsreformen har i enlighet med dessa riktlinjer bedrivits inom justitiedepartementet och lett till en promemoria med förslag till rättshjälpslag m. m. (Stencil Ju 1970: 14). I promemo-

rian läggs fram förslag som innebär att rättshjälp i princip skall kunna erhållas i fråga om varje rättslig angelägenhet där behov av rättshjälp finns oavsett om ärendet behandlas av domstol eller förvaltningsmyndighet eller gäller rådfrågning eller biträde vid förhandlingar eller liknande. För att möta den ökade efterfrågan på biträde i rättsliga angelägenheter skall enligt förslaget inrättas allmänna advokatbyråer i varje län med staten som huvudman. För konsultationer och uppdrag som biträde skall dessutom anlitas privatpraktiserande jurister. De administrativa uppgifterna i det nya rättshjälpssystemet skall enligt förslaget skötas av en särskild organisation med lokala rättshjälpmyndigheter och en central myndighet.

Under remissbehandlingen har den föreslagna utvidgningen av möjligheten till rättshjälp allmänt tillstyrkts. Även förslaget om inrättande av allmänna advokatbyråer har tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Där emot har den föreslagna organisationen av de administrativa arbetsuppgifterna i det nya systemet kritiserats under remissbehandlingen.

Frågan om en reform av samhällets rättshjälp bereds f. n. inom justitiedepartementet på grundval av departementspromemorian och remissyttrandena. Arbetet bedrivs med sikte på att en proposition med lagstiftning i ämnet skall kunna föreläggas 1971 års riksdag.

Anslaget bör ökas med 200 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader enligt lagen om fri rättegång* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

E 3. Understöd för utomprocessuell rättshjälp

1969/70 Utgift	3 143 035
1970/71 Anslag	3 300 000
1971/72 Förslag	3 300 000

Från anslaget bestrids kostnader för understöd av statsmedel till de kommunala rättshjälpsanstalterna. Vidare bestrids kostnaderna för understöd för kommunal rättshjälp som lämnas på annat sätt än genom rättshjälpsanstalt. Bidragsbestämmelserna finns i kungörelsen (1919: 639) angående understöd av statsmedel till offentliga rättshjälpsanstalter (ändrad senast 1965: 301) och i kungörelsen (1965: 302) om understöd för viss utomprocessuell rättshjälp.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd för utomprocessuell rättshjälp* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

E 4. Tornedalens rättshjälpsanstalt

1969/70 Utgift	458 393
1970/71 Anslag	487 000
1971/72 Förslag	490 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för Tornedalens rättshjälpsanstalt. Denna är den enda rättshjälpsanstalt som är statlig.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Anstalten	Dep.chefen
Personal			
Juristpersonal	3		
Övrig personal	4		
	7		
Anslag			
Avlöningar	310 000	+ 1 000	—
Sjukvård	1 000	—	—
Rescersättningar	20 000	+ 2 000	—
Lokalkostnader	55 300	—	—
Expenser	23 700	+ 1 300	—
Främmande tjänster	5 000	—	—
Lönkostnadspålägg	72 000	— 300	+ 3 000
	487 000	+ 4 000	+ 3 000

Anstalten

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 300 kr.
2. För den nuvarande direktören bör inrättas en personlig tjänst i Co 1 (+ 1 900 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tornedalens rättshjälpsanstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 490 000 kr.

F KRIMINALVÅRDEN

Kriminalvårdsklienteletets antal och fördelning framgår av följande sammanställning.

Genomsnittligt antal anstaltsintagna och frivårdsfall (medeltal av tolv månadssiffror)	1966	1967	1968	1969	1970
<i>Anstaltsklientel</i> (intagna på fängvårdsanstalter, allmänna häkten och med häkten samordnade polisarrester)	5 243	5 438	5 509	5 530	5 250
Därav					
gripna och anhållna häktade för brott:	88	106	125	105	106
ej undersökningsfall	429	472	494	530	540
undersökningsfall	175	196	163	176	141
dömda till fängelse	3 068	3 175	3 298	3 311	3 195
— ungdomsfängelse	581	556	515	505	452
— internering	744	769	748	758	684
— skyddstillsyn (BrB 28:3)	69	80	87	75	67
överlämnade till särskild vård	31	30	26	21	20
förvandlingsstraff för böter	19	28	27	20	15
övriga intagna	39	26	26	29	30
<i>Frivårdsklientel</i>	19 341	20 186	21 788	22 775	23 078
Därav					
dömda till skyddstillsyn (villk. dömda med övervakn.)	15 695	16 693	18 085	18 933	19 167
villkorligt frigivna	2 502	2 302	2 427	2 582	2 636
överlämnade till vård utom anstalt:					
internerade	643	631	687	685	728
ungdomsfängelselever	501	560	589	575	547
Hela kriminalvårdsklientelet	24 584	25 624	27 297	28 305	28 328
<i>Antal nykomna till fängvårdsanstalter</i>	13 817	14 069	14 583	14 647	14 600
<i>frivård</i>	11 063	11 797	12 278	12 433	12 300
Därav					
dömda till skyddstillsyn	7 118	7 884	8 256	8 225	8 200
villkorligt frigivna	2 944	2 976	3 059	3 273	3 200
överlämnade till vård utom anstalt:					
internerade	530	500	532	523	500
ungdomsfängelselever	471	437	431	412	400

¹ Beräknat antal.

Högsta beläggningen på fängvårdsanstalterna under år 1970 var 5 331 mot 5 711 under år 1969 och 5 546 under år 1968.

Kriminalvården hade den 1 december 1970 nominellt 5 930 platser på fängvårdsanstalterna, varav 3 979 slutna och 1 951 öppna. I dessa siffror ingår 175 platser för personer som är dömda till anstaltsbehandling i samband med skyddstillsyn. Antalet platser i de allmänna häktena

och i de polisarrester som är samordnade med dessa häkten var 533.

Under år 1970 har ett frigångshem för ungdomsråjongen färdigställt i Ytterby och ett nytt allmänt häkte tagits i bruk i Östersund.

Arbetet på en modernisering av anstaltsbeståndet fortsätter. Organisationen kommer under budgetåret 1971/72 att tillföras en öppen anstalt med 120 platser i Viskan, Västernorrlands län, samt allmänna häkten i Gävle, Helsingborg, Härnösand och Mariestad. Den aktuella beläggningssituationen skapar förutsättningar för en önskvärd anstaltskoncentration. Ett antal anstalter och anstaltsavdelningar kommer att bli nedlagda under budgetåret. Anstaltsvården föreslås få ytterligare medel för idrotts-, bildnings- och biblioteksverksamhet.

Utbyggnaden av frivårdsresurserna fortsätter.

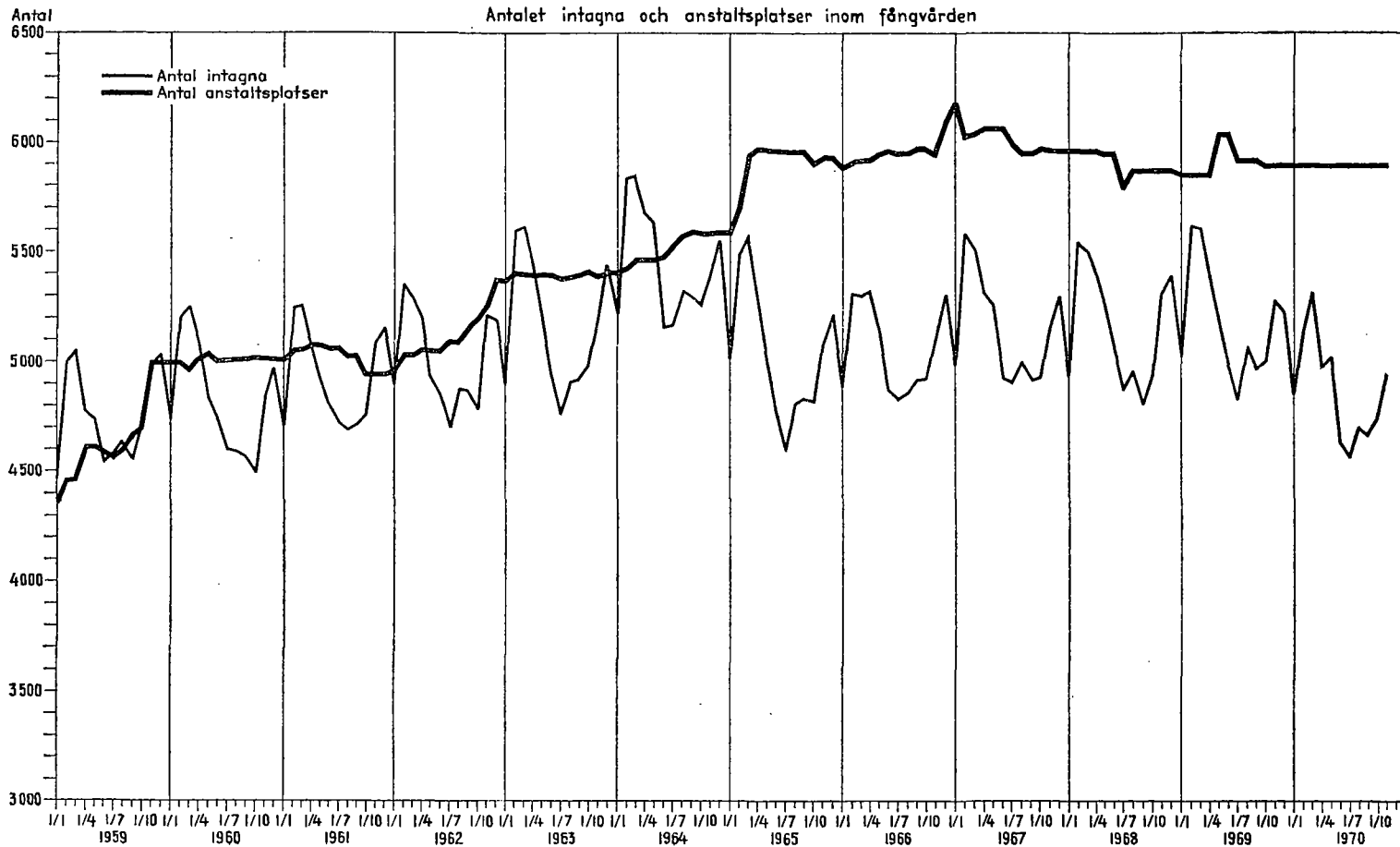
Vissa åtgärder bör vidtas för att rationalisera kriminalvårdens administration.

F 1. Kriminalvårdsstyrelsen

1969/70 Utgift	15 320 226
1970/71 Anslag	16 742 000
1971/72 Förslag	17 544 000

Kriminalvårdsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om kriminalvård. Styrelsen är chefsmyndighet för kriminalvårdsdirektörerna, fångvårdsanstalterna, de allmänna häktena och skyddskonsulentorganisationen. Styrelsen tillhandahåller personal och annan service för den verksamhet som bedrivs av kriminalvårdsnämnden, ungdomsfängelnsnämnden och interneringsnämnden. Dessa nämnder är

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kriminalvårdsstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Chefstjänstemän	10	—	—
Handläggande personal	90	+ 25	- 4
Övrig personal	141	+ 7,5	- 14
	241	+ 32,5	- 18
Anslag			
Avlöningar	11 325 000	+ 3 260 000	+ 57 000
Sjukvård	20 000	+ 4 000	—
Reseersättningar	510 000	+ 433 000	+ 145 000
Därav nordiska resor	2 000	—	—
Lokalkostnader	1 070 000	+ 339 000	+ 120 000
Expenser	814 000	+ 537 000	+ 190 000
Förhyrd datamaskintid	470 000	+ 80 000	+ 58 000
Lönekostnadspålägg	2 533 000	+ 819 000	+ 232 000
	16 742 000	+ 5 472 000	+ 802 000

centrala organ som har att ta befattning med ärenden rörande dem som har dömts till fängelse, ungdomsfängelse resp. internering.

Kriminalvårdsstyrelsen leds av en styrelse. Styrelsen består av en generaldirektör, som är styrelsens ordförande, och minst sex andra, av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Inom kriminalvårdsstyrelsen finns två avdelningar, en för vård och tillsyn och en för arbete och utbildning.

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 990 000 kr.
2. Personalen behöver förstärkas med 50,5 tjänster. Kriminalvårdsstyrelsens organisation minskar med 18 tjänster som följd av att kriminalregistret förs över till rikspolisstyrelsen. (+ 1 782 963 kr.).
3. Ytterligare arvodesmedel yrkas för utvecklings- och rationaliseringsverksamhet (+ 1 207 800 kr.).

Departementschefen

Allmänna kriminalregistret har förts över från kriminalvårdsstyrelsen till rikspolisstyrelsens förvaltning. Med anledning härav kan anslaget reduceras med medel för bl. a. 18 tjänster (— 980 000 kr.).

För en översyn av verkets ekonomi-administrativa organisation och för särskilda förstärkningar av styrelsens ekonomibyrå i avvaktan på resultatet av denna översyn beräknar jag ett belopp av 500 000 kr.

Jag beräknar ytterligare 347 000 kr. för vissa datainriktade rationaliseringsprojekt med sikte på den ekonomiska redovisningen, personaladministrationen och kriminalvårdens klientelrutiner (3). Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 17 544 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kriminalvårdsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 17 544 000 kr.

F 2. Fångvårdsanstalterna

1969/70 Utgift	232 078 221
1970/71 Anslag	228 986 000
1971/72 Förslag	256 173 000

Inom kriminalvården fanns den 1 december 1970 38 slutna och 31 öppna fångvårdsanstalter, fem anstalter för skyddstillsynsklientel samt tolv allmänna häkten. Anstalterna och häktena är tillsammans med skyddskonsulentdistrikten organiserade i åtta räjonger. I ledningen för varje räjong finns en kriminalvårdsdirektör. Utanför räjongindelningen står Håga sjukhus.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kriminalvårdsstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Styresmän m. fl.	246	+ 72	+ 7
Läkare, psykologer	27	+ 26	—
Tillsynspersonal	2 424	+ 405,5	+ 234
Personal i arbetsdrift	647	+ 45	+ 13
Kontorspersonal	252	+ 55	+ 9
Maskinpersonal	68	+ 6	+ 2
Förräds- och ekonomipersonal	190	+ 68	+ 12
Reducering till följd av minskat antal anstaltsplatser			— 93
	3 854	+ 677,5	+ 184
Anslag			
Avlöningar	137 378 000	+ 32 657 000	+ 15 025 000
Sjukvård m. m. för personal	300 000	+ 62 000	+ 17 000
Reseersättningar	1 800 000	+ 1 229 000	+ 298 000
Lokalkostnader	25 881 000	+ 3 045 000	+ 2 639 000
Expenser	2 703 000	+ 1 779 000	+ 482 000
Inköp och underhåll av bilar	1 000 000	+ 120 000	+ 100 000
Utspisning	13 375 000	+ 2 515 000	+ 1 125 000
Beklädnad och sängkläder	3 477 000	+ 513 000	+ 223 000
Hälso- och sjukvård	4 159 000	+ 1 250 000	+ 141 000
Idrotts- och bildningsverksamhet	635 000	+ 430 000	+ 195 000
Bibliotek vid fängvårdsanstalter	155 000	+ 460 000	+ 155 000
Omkostnader för permitterade, frigivna m. fl.	1 830 000	+ 2 300 000	+ 700 000
Fängstransport	3 950 000	+ 240 000	+ 240 000
Tjänstesträkt	320 000	+ 180 000	+ 58 000
Bidrag till intagnas familjer	160 000	+ 75 000	+ 18 000
Underhåll av tekniska hjälpmedel för bevakning	100 000	+ 156 000	—
Ersättning för vård på anstalter som ej tillhör kriminalvården	350 000	+ 21 000	+ 20 000
Diverse utgifter	317 000	+ 66 000	+ 41 000
Lönekostnadspålägg	31 096 000	+ 8 243 000	+ 5 710 000
	228 986 000	+ 55 341 000	+ 27 187 000

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 16 931 000 kr.
2. Tjänster begärs för två kriminalvårdsinspektörer, en psykolog och två bitr. psykologer (+ 374 022 kr.).
3. Tillsynspersonalen vid befintliga anstalter och häkten bör ökas med tjänster för tre tillsynsmän och 39 vårdare (+ 1 590 651 kr.).
4. Personalen i arbetsdrift behöver förstärkas med tjänster för tre ingenjörer, en verkstadsförman, en trädgårdsmästare, en bilförare (vårdare), en förman och sex biträden (+ 494 520 kr.).
5. En tjänst för en byrådirektör yrkas för inspektion och skötsel av VVS-installationer (+ 83 529 kr.).
6. Biträdespersonalen begärs förstärkt med sju tjänster vid räjongkanslierna och åtta tjänster för skrivarbete vid fängvårdsanstalterna (+ 482 724 kr.).

7. Maskinpersonalen bör ökas med tjänster för två förste reparatörer, en reparatör och en hantverkare (+ 150 509 kr.).

8. Förråds- och ekonomipersonalen behöver förstärkas med 15 tjänster (+ 532 645 kr.).

9. För den nya fångvårdsanstalten i Viskan begärs ytterligare 54 tjänster (+ 2 195 468 kr.).

10. Nya allmänna häkten inrättas i Gävle, Helsingborg, Härnösand, Mariestad och Visby under budgetåret 1971/72. Medel yrkas för sammanlagt 69 tjänster (+ 2 089 407 kr.).

11. För den planerade verksamheten vid kursbyn Gruvberget begärs fyra tjänster, för nya frigångshem i Göteborg och Sundsvall sammanlagt tolv tjänster och för en utskrivningsavdelning vid ungdomsanstalten Roxtuna fem tjänster (+ 850 771 kr.).

12. Fångvårdsanstalten Gröttingen med 40 platser bör läggas ned och platsantalet vid fångvårdsanstalten Sörbyn bör reduceras från 38 till 20 platser (— 266 674 kr.).

13. För att genomföra förkortning av arbetstiden från 42,5 till 40 timmar per vecka fr. o. m. den 1 januari 1972 yrkar styrelsen tjänster för 35 tillsynsmän, 130 vårdare och 35 kokerskor (+ 3 808 286 kr.).

14. Styresmännens vårdadministrativa uppgifter vid fångvårdsanstalterna Hall och Kumla bör avdelningsvis delegeras till särskilda vårdchefer. För ändamålet begärs för Hall tjänster för fyra föreståndare och en vårdare samt för Kumla tjänster för en anstaltsdirektör, tre föreståndare och ett biträde (+ 583 125 kr.).

15. För en allmän upprustning av sjukvården begärs tjänster för en överläkare, åtta översköterskor och ett sjukvårdsbiträde (+ 498 012 kr.).

16. Styrelsen föreslår att drogmissbrukare på fångvårdsanstalter och allmänna häkten skall beredas särskild behandling. För ändamålet begärs 154,5 tjänster (+ 7 884 547 kr.). För arvoden till psykiaterkonsulter beräknas 367 770 kr.

17. Tjänster för 15 tillsynsmän och 39 vårdare behövs för att möjliggöra senare inläsning av de intagna på slutna fångvårdsanstalter (+ 2 101 296 kr.).

18. Ökad medelsanvisning begärs för psykologisk och pedagogisk expertis och ledare av gruppsamtal (+ 375 150 kr.).

19. Styrelsen avser att i samarbete med skolöverstyrelsen bygga ut biblioteksverksamheten vid anstalterna under en femårsperiod. För budgetåret 1971/72 begärs ytterligare 460 000 kr. under anslagsposten Bibliotek vid fångvårdsanstalter. Dessutom behövs arvode för en biblioteksexpert för planering av verksamheten, utbildning av bibliotekarier m. m. (+ 72 634 kr.).

20. För utbildnings- och arbetsvårdande verksamhet begärs 24 tjänster (+ 1 139 290 kr.). Medel yrkas för arvoden till lärare och studiehandledare, m. m. (+ 888 675 kr.).

21. Medel begärs för arvoden till nämnder för idrotts-, bildnings- och besöksverksamhet samt för arbetsmarknads- och fackliga frågor (+ 878 220 kr.).

22. För vissa tjänste- och arvodesregleringar beräknar styrelsen 351 950 kr.

Departementschefen

En förkortning av arbetstiden till 40 timmar per vecka för vård- och tillsynspersonalen på fångvårdens anstalter skall enligt överenskommelse mellan berörda parter träda i kraft den 1 januari 1972. Med hänsyn härtill har jag beräknat medel för förstärkning av anstaltspersonalen under halva budgetåret med 35 tillsynsmanstjänster och 130 vårdartjänster. Jag har vidare i samma syfte beräknat 150 000 kr. för arvoden till avlösare för kokerskor (13). Härutöver har jag för punktvisa förstärkningar av personalen på befintliga anstalter beräknat medel för tio tjänster som tillsynsman eller vårdare och för två tjänster som biträde (3 och 6).

Jag har beräknat medel för ytterligare 49 tjänster för en fångvårdsanstalt i Viskan (9), för fyra tjänster under halvt budgetår för en kursby i Gruvberget (11) och för sammanlagt ytterligare 47 tjänster för nya allmänna häkten i Gävle, Helsingborg, Härnösand och Mariestad (10).

Som följd av en planerad koncentration av anstaltssystemet och därmed förenad avveckling av ett antal anstaltsplatser har jag reducerat anslaget med ett belopp av 2,7 milj. kr., motsvarande medel för ett 90-tal tjänster (12).

För biblioteksverksamhet vid fångvårdsanstalterna har jag beräknat ett ytterligare belopp av 155 000 kr. samt arvodesmedel för en biblioteksexpert till kriminalvårdsstyrelsens förfogande (19).

Vidare har jag under anslaget beräknat bl. a. följande ytterligare medel, nämligen 60 000 kr. till arvoden för konsulter i fråga om anstalternas VVS-anläggningar (5), 195 000 kr. för anstalternas idrotts- och bildningsverksamhet (21), 100 000 kr. för arvoden till studiehandedare och ledare av hobbyverksamhet (20) och 20 000 kr. till arvoden för grupp-samtalsledare (18).

För att vid behov bereda häktade som sätts på fri fot kläder och annan personlig utrustning enligt samma normer som gäller för dem som frigges från fångvårdsanstalt har jag beräknat en höjning av posten till omkostnader för permitterade och frigivna m. m. med 260 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 256 173 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fångvårdsanstalterna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 256 173 000 kr.

F 3. Frivården

1969/70 Utgift	34 865 211
1970/71 Anslag	39 485 000
1971/72 Förslag	45 107 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för frivårdsorganisationens och övervakningsnämndernas verksamhet samt ersättningar till övervakare.

Frivårdsorganisationen består av 40 distrikt med lika många skyddskonsulenter. Till föreningen Skyddsvärnet i Stockholm utgår ersättning till löner m. m. för 18 tjänstemän.

Antalet övervakningsnämnder är 47. De är lokala organ för kriminalvården i frihet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kriminalvårdsstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	206	+ 200	+ 15
Övrig personal	122	+ 131	+ 28
	328	+ 331	+ 43
Anslag			
Avlöningar	15 163 000	+ 13 451 000	+ 1 401 000
Sjukvård	16 000	+ 18 000	+ 2 000
Reseersättningar	652 000	+ 1 067 000	+ 91 000
Därav för nordiska resor	3 000	—	—
Lokalkostnader	978 000	+ 1 536 000	+ 421 000
Expenser	646 000	+ 1 364 000	+ 274 000
Driftkostnader för frivårdsanläggningar m. m.	372 000	+ 616 000	+ 41 000
Ersättningar till övervakare	14 500 000	+ 600 000	—
Behandlings- och stödåtgärder	3 050 000	+ 3 225 000	+ 177 000
Bidrag till enskild frivårdsverksamhet	1 070 000	+ 258 000	+ 190 000
Lönekostnadspålägg	3 038 000	+ 5 989 000	+ 3 025 000
	39 485 000	+ 28 124 000	+ 5 622 000

Kriminalvårdsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 3 924 000 kr.

2. För behandling av drogmisbrukare samt för en allmän utbyggnad av frivården yrkar styrelsen sammanlagt 289 tjänster och vissa konsultarvoden (+ 13 904 596 kr.).

3. Medel begärs för personal till ett nytt frivårdshotell och två nya inackorderingshem (+ 542 081 kr.). Personalen vid vart och ett av tre frivårdshotell, till vilkas drift medel tidigare anvisats, behöver förstärkas med ytterligare en vårdartjänst (+ 112 538 kr.).

4. För en behandlingscentral för frivårdsklientel i Stockholmsområdet yrkas 25 tjänster och vissa arvoden (+ 1 348 573 kr.).

5. Försöksverksamhet med jourtjänst bör anordnas vid vissa frivårds-expeditioner (+ 18 000 kr.).

6. För den socialmedicinska verksamhet som bedrivs av Skyddsvärnet i Göteborg begärs två tjänster och vissa arvoden (+ 175 000 kr.).

7. För ersättningar till övervakare, för behandlings- och stödåtgärder bland frivårdsklientelet, för kursverksamhet och för bidrag till enskild frivårdsverksamhet m. m. yrkas ytterligare 3 862 000 kr.

Departementschefen

Ärendebelastningen och de geografiska avstånden motiverar att vart och ett av Gävle och Luleå skyddskonsulentdistrikt delas i två distrikt med expeditioner i de nya distrikten förlagda till Hudiksvall resp. Gällivare. I enlighet härmed har jag under anslaget beräknat medel för ytterligare två skyddskonsulenter.

Till förstärkning av frivårdsorganisationen i övrigt har jag räknat upp anslaget med medel för 13 skyddsassistenter och 25 biträden. Genom inrättandet av biträdestjänsterna kan assistentpersonal frigöras för kvalificerade vårduppgifter (2).

Vidare har jag beräknat medel för en vårdtjänst vid vart och ett av tre frivårdshotell (3), för försök med jourtjänst vid vissa frivårdsexpeditioner (5) och för ytterligare bidrag till enskild frivårdsverksamhet (7).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 45 107 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivården* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 45 107 000 kr.

F 4. Maskin- och verktygsutrustning m. m.

1969/70 Utgift	2 443 489	Reservation	2 724 887
1970/71 Anslag	1 450 000		
1971/72 Förslag	2 385 000		

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår en uppräknig av den totala kostnadsramen från 3 274 000 kr. till 5 389 000 kr. för de anstalter som styrelsen skall utrusta. Fångvårdens byggnadskommitté föreslår en uppräknig från 13 315 000 kr. till 16 115 000 kr. för de anstalter som utrustas av kommittén.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas av styrelsen och kommittén till (1 641 000 + 1 130 000 + 2 368 000 + 2 910 000) 8 049 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1971/72 till 2 385 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Maskin- och verktygsutrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 385 000 kr.

F 5. Engångsanskaffning av inventarier m. m.

1969/70 Utgift	2 457 789	Reservation	3 402 591
1970/71 Anslag	2 650 000		
1971/72 Förslag	3 365 000		

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår en uppräknig av den totala kostnadsramen från 11 162 000 kr. till 18 930 000 kr. för de anstalter som styrelsen skall utrusta. Fångvårdens byggnadskommitté föreslår en uppräknig från 14 935 000 kr. till 15 220 000 kr. för de anstalter som utrustas av kommittén.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget för budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas av styrelsen och kommittén till (3 902 000 + 1 125 000 + 8 488 000 + 785 000) 14 300 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1971/72 till 3 365 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 365 000 kr.

F 6. Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

1969/70 Utgift	1 117 309	Reservation	2 097 896
1970/71 Anslag	860 000		
1971/72 Förslag	660 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av baracker för förläggnings-, expeditiöns-, verkstads- och förrådsutrymmen m. m.

Kriminalvårdsstyrelsen

Kostnadsramarna föreslås uppräknade med 7 827 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåren 1970/71 och 1971/72 uppskattas till 9 305 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1971/72 till 660 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 660 000 kr.

F 7. Utbildning av personal m. fl.

1969/70 Utgift	1 446 101	Reservation	620
1970/71 Anslag	1 660 000		
1971/72 Förslag	2 100 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för den personalutbildning som kriminalvårdsstyrelsen svarar för samt utgifter för kurs- och konferensverksamhet för övervakare och personundersökare.

Kriminalvårdsstyrelsen begär en höjning av anslaget med 3 011 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget räknas upp med 440 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för det ytterligare utbildningsbehov som kan komma att föranledas av föreslagna personalförstärkningar under anslaget F 2 samt vidare för vissa kostnader vid arbetsledning m. m. på fångvårdsanstalt och skyddskonsulentexpedition inom ramen för praktikcentra för studerande vid socialhögskolorna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning av personal m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 100 000 kr.

F 8. Kriminologisk forskning

1969/70 Utgift	86 952	Reservation	366 978
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	440 000		

Kommittén för kriminologisk behandlingsforskning (1970 års riksdagsberättelse s. 92) förbereder den vetenskapliga uppläggnings och kontrollen av försöket med förstärkt frivård, vartill medel anvisades av 1970 års riksdag (prop. 1970: 1 bil. 4, s. 73, SU 2, rskr 2). Kommittén är tillika sysselsatt med inventering av andra forskningsprojekt med kriminologisk behandlingsanknytning.

Departementschefen

Jag förordar en ökning av anslaget med 40 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kriminologisk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 440 000 kr.

F 9. Frivillig kontaktverksamhet m. m.

1969/70 Utgift	74 363	Reservation	25 637
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	100 000		

Kriminalvårdsstyrelsen yrkar en höjning av anslaget med 100 000 kr.
Riksförbundet för kriminalvårdens humanisering begär 200 000 kr. för den verksamhet riksförbundet bedriver.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget förs upp med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivillig kontaktverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

F 10. Kriminalvårdsenheter med särskild budget

1970/71 Anslag	11 000
1971/72 Förslag	1 000

¹ Anvisat på tilläggsstat I.

Försök med programbudgetering pågår vid fångvårdsanstalten Hinseberg och skyddstillsynsanstalten Redväg samt vid Stockholms södra skyddskonsulentdistrikt för unga. Verksamheten vid nämnda kriminalvårdsenheter regleras för innevarande budgetår genom särskilda av Kungl. Maj:t godkända budgetar. Dessa budgetar styrs inte i kostnadstermer utan på ändamål. För Hinseberg och Redväg har budgeten delats upp på områdena tillsyn, särskild vårdverksamhet, produktion, arbetsvård och utbildning. Budgeten för Stockholms södra skyddskonsulentdistrikt för unga omfattar ändamålen tillsyn och särskild vårdverksamhet.

Kriminalvårdsstyrelsen

Kriminalvårdsstyrelsen räknar med att medelbeläggningen under 1971/72 kommer att uppgå till 90 intagna för Hinseberg och 10 för skyddstillsynsanstalten Båtshagen, som ersätter Redvägsanstalten, samt att genomsnittliga antalet övervakningsfall inom Stockholms södra skyddskonsulentdistrikt för unga kommer att under budgetåret utgöra 470. Genomströmningen av intagna under budgetåret uppskattas till 200 för Hinseberg och 90 för Båtshagen. Med utgångspunkt häri har styrelsen prognostiserat antalet vård dagar vid Hinseberg till 32 400, vid Båtshagen till 3 600 och vid skyddskonsulentdistriktet till 169 200. Medelsbehovet för tillsyn och särskild vårdverksamhet beräknas till 5 357 000 kr. och för produktion, arbetsvård och utbildning till 493 000 kr. eller sammanlagt 5 850 000 kr.

Departementschefen

Försöksverksamheten med programbudgetering inom kriminalvården har nyligen påbörjats. Kriminalvårdsstyrelsens beräkning av medelsbehovet för de enheter som omfattas av försöksverksamheten är därför osäker. Det slutliga beloppet torde få fastställas av Kungl. Maj:t i regleringsbrev. Anslaget bör därför liksom för innevarande budgetår tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. De utbetalningar som skall belasta anslaget skall leda till motsvarande besparingar på andra riksstatsanslag för kriminalvården. Även föreskrifter härom torde få meddelas i regleringsbrev.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kriminalvårdsenheter med särskild budget* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

G DIVERSE**G 1. Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.**

1969/70 Utgift	31 479	Reservation	1 842
1970/71 Anslag	50 000		
1971/72 Förslag	50 000		

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer skall främja tillkomsten av vägledande litteratur på förvaltningsrättens område enligt instruktion (1946: 412) för nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer (ändrad senast 1948: 664). Statsverkets inkomster av verk, som har utarbetats eller utgetts med bidrag från detta anslag, avräknas från anslaget.

Nämnden för utgivande av förvaltningsrättsliga publikationer föreslår att anslaget tas upp med 50 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder nämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

G 2. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område

1969/70 Utgift	79 277
1970/71 Anslag	90 000
1971/72 Förslag	100 000

Från anslaget utgår bidrag till Bernunionens internationella byrå för skydd av litterära och konstnärliga verk, till internationella institutet i Rom för unifiering av privaträtten och till Haagkonferensens permanenta byrå för internationell rätt.

Departementschefen

Anslaget bör räknas upp med 10 000 kr. Jag hemställer i enlighet härmed, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

G 3. Bidrag till Nordisk Domssamling

1969/70 Utgift	19 020	Reservation	20 383
1970/71 Anslag	24 000		
1971/72 Förslag	12 000		

Anslaget belastas med Sveriges andel i kostnaderna för den i Norge utgivna rättsfallssamlingen Nordisk Domssamling.

Departementschefen

Med hänsyn till den reservation som finns beräknar jag medelsbehovet till ett lägre belopp än under budgetåret 1970/71. Anslaget bör tas upp med 12 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordisk Domssamling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kr.

G 4. Bidrag till politiska partier

1969/70 Utgift	23 047 000
1970/71 Anslag	24 500 000
1971/72 Förslag	24 500 000

Medelsfördelningen sker i enlighet med de riktlinjer som angavs i prop. 1970: 1 bil. 4 s. 79 angående bidrag till politiska partier och godtogs av riksdagen (SU 2, rskr 2, KU 14, rskr 103).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till politiska partier* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 24 500 000 kr.

G 5. Hyresnämnderna

1969/70 Utgift	8 158 148
1970/71 Anslag	11 665 000
1971/72 Förslag	10 970 000

Hyresnämnderna har till uppgift bl. a. att medla och vara skiljenämnd i hyrestvister samt att pröva vissa typer av sådana. Hyresnämnd finns i samtliga län. Hyresnämndskansli som i vissa fall är gemensamt för två eller flera län finns på tolv orter. Chef för hyresnämndskansli är den hyresnämndsordförande som utnämns eller förordnas till det.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Hovrätterna	Dep.chefen
Personal			
Ordförande	34	+ 3	
Övrig personal	83	+ 4	
	117	+ 7	
Anslag			
Avlöningar	7 410 000	- 500 000	- 462 000
Sjukvård	16 000	+ 600	—
Resesättningar	525 000	- 100 000	- 185 000
Lokalkostnader	1 011 000	+ 124 900	+ 289 000
Expenser	1 000 000	- 302 000	- 302 000
Därav engångsutgifter	(59 000)	(—)	(—)
Lönekostnadspålägg	1 703 000	- 91 000	- 35 000
	11 665 000	- 867 500	- 695 000

Hovrätterna

1. Tre ordförandetjänster yrkas för hyresnämnderna för Hallands län, Göteborgs och Bohus län samt Älvsborgs län. Vidare yrkas för dessa hyresnämnders kansli en förstärkning med fyra biträdestjänster (+ 423 000 kr.).

2. Medel yrkas för tillfällig personal till hyresnämndskanslierna under Svea hovrätt och hovrätten över Skåne och Blekinge (+ 443 000 kr.).

Departementschefen

Med verkan fr. o. m. den 1 januari 1972 inrättas arrendenämnder som avses i 8 kap. 29 § jordabalken (prop. 1970: 20, 3LU 80, 82, rskr 443 och prop. 1970: 145, 3LU 81, rskr 444). Det får förutsättas att de nuvarande hyresnämndsordförandena kommer att tas i anspråk även som ordförande i arrendenämnd. Arrendenämndernas kansligöromål beräknas komma att utföras av hyresnämndskanslierna. Anslaget Hyresnämnderna bör därför fr. o. m. den 1 januari 1972 få tas i anspråk även för arrendenämnderna.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 970 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hyresnämnderna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 970 000 kr.

G 6. Vissa kostnader i anledning av allmänna val

1969/70 Utgift	17 078 736
1970/71 Anslag	12 000 000
1971/72 Förslag	500 000

¹ Anslaget Vissa kostnader i anledning av allmänna val, tolfte huvudtiteln för budgetåret 1969/70.

Från anslaget bestrids statsverkets del av kostnaderna för valsedlar, valkuvert och andra valtillbehör samt utbetalas ersättning till vissa myndigheter och verk för biträde i samband med allmänna val.

Departementschefen

Kostnaderna under nästa budgetår beräknar jag till 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kostnader i anledning av allmänna val* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I Statens affärsverksfonder

G Domänverket**1. Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården**

1969/70 Utgift	—	Reservation	105 023
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids utgifter för köp av jordbruksfastigheter, lämpliga att nyttjas som anstalter för kriminalvårdsklientelet.

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med 1 000 kr.

Departementschefen

Kriminalvårdsstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med ett endast formellt belopp. Jag biträder kriminalvårdsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

II Statens allmänna fastighetsfond

1. Polishus m. m.

1969/70 Utgift	19 011 666	Reservation	47 104 143
1970/71 Anslag	45 000 000		
1971/72 Förslag	40 000 000		

Anslaget är avsett för inlösen av polishus och för nybyggnad i statlig regi.

Byggnadsstyrelsen

Under budgetåren 1965/66—1969/70 har sammanlagt 173,5 milj. kr. anvisats under detta anslag. Av dessa medel har intill utgången av budgetåret 1969/70 disponerats 114,6 milj. kr. för inköp av polishus och tomtmark för polishus. Under budgetåret 1969/70 har staten löst in polishusen i Varberg, Ljusdal och Kungälv samt förvärvat tomtmark för polishus i Härnösand, Söderhamn, Visby och Uppsala.

Förhandlingar pågår om förvärv av vissa polishus och tomtmark för

polishus på ett antal orter. Dessutom räknar styrelsen med att successivt inleda förhandlingar om förvärv av ytterligare ett antal polishus. I vissa fall kan köpeskillingen behöva fördelas på flera år. Byggnadsstyrelsen beräknar att kostnaderna för sådana förvärv under innevarande budgetår kommer att uppgå till ca 68 milj. kr.

För nästa budgetår har styrelsen yrkat 50 milj. kr. för inlösen av polishus och förvärv av tomtmark för nya polishusbyggen.

Styrelsen räknar med att under nästa budgetår kunna färdigställa polishus i Örnsköldsvik och Vimmerby och kunna påbörja uppförande av polishus i Skövde, Falköping, Uppsala, Landskrona, Söderhamn, Enske-de, Motala och Kiruna.

Styrelsen beräknar medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1971/72 till 100 milj. kr.

Departementschefen

I 1970 års statsverksproposition (prop. 1970: 1 bil. 4 s. 85, SU 2, rskr 2) upptogs i investeringsplanen under rubriken Till Kungl. Maj:ts disposition en medelsförbrukning av 4,9 milj. kr. inom en kostnadsram av 10 milj. kr. Medlen var avsedda för nybyggnad av sådana polishus som kunde behöva påbörjas under budgetåret utöver de objekt, som särskilt nämndes i investeringsplanen. Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att uppföra ett polishus i Örnsköldsvik. Byggnadsstyrelsen har också hemställt om uppdrag att få uppföra ett polishus i Visby. I samband med behandlingen av frågan om utgifter på tilläggsstat II senare denna dag avser jag att hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att godkänna att polishusen i Örnsköldsvik och Visby förs upp i investeringsplanen för anslaget för innevarande budgetår.

Jag förordar, att det i investeringsplanen för nästa budgetår tas upp en kostnadsram av 55 milj. kr. för sådana objekt som kan behöva påbörjas under budgetåret. Bland de objekt som kan bli aktuella kan nämnas polishus i Uppsala, Landskrona, Falköping, Skövde och Söderhamn. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om och när sådana polishusobjekt skall påbörjas.

Vidare förordar jag att medel beräknas för inlösen av polishus.

Genom beslut av riksdagen (prop. 1967: 1 bil. 4 s. 93, SU 2, rskr 2) har Kungl. Maj:t bemyndigats att godkänna köpekontrakt avseende förvärv av polishus enligt vilka betalningen av köpeskillingen får fördelas på tre budgetår. Köpekontrakt som godkänns under innevarande budgetår eller som har godkänts tidigare budgetår får medföra utgifter om högst 20 milj. kr. för år under de två följande budgetåren 1971/72 och 1972/73. Godkännande av köpekontrakt under nästa budgetår får dessutom medföra utgifter om högst 20 milj. kr. för budgetåret 1973/74.

Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 utgör totalt 40 milj. kr. enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt m. m.	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år	
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för 1970/71 1971/72			
Polishus i Gävle	15 900	17 015	5 876	9 500	1 500	10.69	5.71
Ledningscentral i Stockholms polisdistrikt	2 320	2 455	2 142	260	53	5.69	5.70
Polishus i Ängelholm	6 520	6 800	1 422	4 700	575	12.69	5.71
Polishus i Härnösand	8 600	9 275	1 305	6 900	1 000	1.70	6.71
Polisskolan Ulriksdal	8 500	9 180	1 086	3 500	3 000	2.70	1.73
Polishus i Örnsköldsvik		10 380		5 200	5 000	9.70	3.72
Polishus i Visby		9 800		3 000	5 000	2.71	10.72
Till Kungl. Maj:ts disposition		55 000			22 500		
Inköp av polishus och av tomtmark för polishus				41 000	21 000		
				74 060	59 628		
Erfarenhetsmässig reduktion av medelsbehovet				956	628		
Summa			11 831	73 104	59 000		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	47 104	1970/71	73 104
Anslag för 1970/71	45 000	1971/72	59 000
Anslag för 1971/72 (förslag)	40 000		
	132 104		132 104

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Polishus m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 40 000 000 kr.

2. Byggnadsarbeten för domstolsväsendet

1969/70 Utgift	1 832 021	Reservation	1 317 979
1970/71 Anslag	1 250 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

¹ Anslaget Renovering av byggnad för regeringsrätten

Under anslaget Renovering av byggnad för regeringsrätten har för budgetåren 1969/70 och 1970/71 anvisats medel för ombyggnad av Stenbockska palatset på Riddarholmen för regeringsrätten.

I 1970 års statsverksproposition (prop. 1970: 1 bil. 4) förelades riksdagen förslag om att staten skulle överta lokalhållningen för de allmänna underrätterna. Riksdagen biföll förslaget den 11 mars 1970 (SU 34, rskr 94).

Redogörelse för ombyggnaden av Stenbockska palatset lämnades senast i 1970 års statsverksproposition (prop. 1970: 1 bil. 4 s. 88). Kungl. Maj:t lämnade den 27 februari 1970 byggnadsstyrelsen uppdrag att utföra ombyggnaden inom en kostnadsram av 3 750 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969.

Byggnadsstyrelsen

Kostnadsramen föreslås höjd med 300 000 kr. över index till 4 350 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970. Kostnadsökningen beror på att byggnadsstyrelsen ej anser det ekonomiskt försvarbart att reparera det befintliga taket, utan föreslår att detta byts ut mot ett nytt tak av koppar, att en hiss i enlighet med nyttjarens önskemål bör dras ned till källarvåningen samt att projekteringskostnaderna stigit.

Departementschefen

Kostnaderna för samtliga investeringar i domstolslokaler bör enligt min mening bestridas från ett enda anslag med namnet Byggnadsarbeten för domstolsväsendet. Den reservation som eventuellt kan finnas under anslaget Renovering av byggnad för regeringsrätten vid utgången av budgetåret 1970/71 torde få föras över till det nya anslaget.

Inför statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna ålades tidigare lokalhållare genom kungörelsen (1969: 489) om samråd rörande lokaler för allmän underrätt att i samband med att planering sker för ny-, om- eller tillbyggnad av tingshus eller annan lokal för allmän underrätt eller för förvärv eller förhyrning av sådan lokal anmäla vad som planerades för byggnadsstyrelsen. Efter sådan anmälan har samråd mellan byggnadsstyrelsen och tidigare lokalhållare ägt rum i ett stort antal fall. I flera fall har byggnadsarbeten som påbörjats eller projekterats inte hunnit avslutas före den 1 januari 1971. Eftersom staten genom lagen (1970: 390) med vissa bestämmelser i anledning av statens övertagande av lokalhållningen för de allmänna underrätterna inträtt i tidigare lokalhållares förpliktelser uppkommer redan under innevarande budgetår behov av medel för att byggnadsstyrelsen skall kunna fullfölja påbörjade eller projekterade byggnadsarbeten.

För att täcka de kostnader som föranleds av statens skyldighet att övertaga tidigare lokalhållares förpliktelser vad avser underrätterna och för att täcka vissa merkostnader för pågående ombyggnad av Stenbockska palatset för regeringsrätten, avser jag att i samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1970/71 hemställa att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att ytterligare 4 milj. kr. för innevarande budgetår anvisas för byggnadsarbeten för domstolsväsendet. Medelsbehovet under nästa budgetår för ändamålet kan härefter beräknas uppgå till cirka 3 milj. kr.

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnads- objekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Bygg- start mån./ år	Färdig- ställande mån./ år
	1.4. 1969	1.4. 1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 1970/ 71 1971/ 72		
Stenbockska palatset	3 750	4 350	832	3 368 150	3.70	10.71
Byggnadsar- beten för underrätterna	—	6 050	—	3 200 2 850	—	—
Summa		10 400		6 568 3 000		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsför- brukning
Behållning 1.7.1970	1 318 1970/71 1971/72
Anslag 1970/71	
riksstat	1 250
tilläggsstat II (förslag)	4 000
Anslag 1971/72 (förslag)	3 000
	9 568
	9 568

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för domstolsväsendet* för budgetåret
1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

3. Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården

1969/70 Utgift	11 842 982	Reservation	12 699 082
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	10 000 000		

Från anslaget bestrids utgifter för större byggnadsfördrag inom kri-
minalvården.

Kriminalvårdsstyrelsen och fångvårdens byggnadskommitté har be-
räknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till sam-
manlagt 25,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag förordar att medel för budgetåret 1971/72 anvisas enligt följande
investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigstäl- lande mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för 1970/71	1971/72		
<i>Kriminalvårdsstyrelsen</i>							
Bergsåker (mark)	25	25	—	25	—		
Frivårdshotell (mark)	644	644	167	477	—		
Frivårdshotell (byggen)	4 022	4 129	1 379	2 000	750		
Frivårdsverkstäder (mark)	400	400	—	400	—		
Sjöboda (verkstad)	428	428	384	44	—		
Skenäs (gymn.sal)	563	563	518	45	—		
Skenäs (verkstad)	1 530	1 530	1 439	91	—		
Tillberga (mark)	125	125	85	40	—		
Ystad (mark)	220	220	—	220	—		
Djupvik (mark)	} 567	} 567	} 559	} 8	} —		
Leksand (mark)							
Valla (mark)							
Viskan (mark)							
Två öppna 60-mannaanstalter, en terapianstalt och ett frigångshem (mark)	600	600	—	600	—		
Inackorderingshem för frivårds- klientel	800	865	—	800	65		
Gruvberget	460	460	—	460	—		
Frigångshem för västra räijongen	—	310	—	—	310		
<i>Fångvårdens byggnadskommitté</i>							
Slutredovisade företag t.o.m. 30.6.1970	15 107	—	76 404	—	—		
Övriga företag							
Häll	20 135	19 990	15 943	1 728	171		
Hinseberg (rivningsarbeten)	42	42	—	42	—		
Kumla	36 475	36 500	36 284	216	—		
Norrtälje	189	187	187	—	—		
Skenäs (kök, personalmatsal)	1 270	1 370	—	200	1 000	5.71	5.72
Skogome	13 890	14 245	11 002	1 115	2 000		
Skänninge	8 100	8 100	7 869	231	—		
Tidaholm	30	30	25	5	—		
Ulriksfors	2 695	2 695	2 654	41	—		
Uppsala (skyddsplantering)	212	226	59	100	60		
Viskan	13 850	14 575	3 146	9 000	2 300	10.69	5.71
Österåker	28 350	28 650	26 605	1 775	200	11.66	10.71
Fastighetsförvärv	8 885	8 885	2 261	775	2 000		
Kommitténs förvaltningskostnader	—	—	4 003	625	750		
Summa	159 614	146 361	190 973	21 063	9 606		
Erfarenhetsgrundad reducering av medelsbehov	—	—	—	—	2 970		
Beräknat medelsbehov	—	—	—	21 063	6 636		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Behållning 1.7.1970	12 699	1970/71	21 063
Anslag för 1970/71	5 000	1971/72	6 636
Anslag för 1971/72 (förslag)	10 000		
	27 699		27 699

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

4. Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm

1969/70 Utgift	—	Reservation	7 000 000
1970/71 Anslag	35 000 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Genom beslut den 15 december 1967 och den 5 april 1968 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att projektera nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm för rättspsykiatrisk klinik, häkte och arrester samt lokaler för polismyndigheten i Stockholm, åklagarmyndigheten i Stockholms åklagardistrikt och rikspolisstyrelsen. Kungl. Maj:t har genom beslut den 29 juni 1970 uppdragit till byggnadsstyrelsen att utföra rivnings- och schaktningsarbeten för nybyggnaden inom en kostnadsram av 2 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

A. Justitiedepartementet m. m.

5	Statsrådsberedningen	2 765 000
6	Justitiedepartementet	11 330 000
7	Svensk författningssamling	1 100 000
7	Justitiekanslern	941 000
8	Lagberedningen	680 000
9	Fideikommissnämnden	84 000
9	Ombuden för tillsyn av tryckta skrifter	60 000
10	Kommittéer m. m.	9 360 000
10	Centralnämnden för fastighetsdata	8 750 000
14	Efterutbildning inom justitiedepartementets verksamhetsområde	200 000
14	Extra utgifter	535 000
14	Ersättning för personskador på grund av brott	1 000 000
		36 805 000

B. Polisväsendet

20	Rikspolisstyrelsen	53 400 000
23	Polisverket: Inköp av motorfordon m. m.	33 700 000
25	Polisverket: Underhåll och drift av motorfordon m. m.	49 350 000
26	Polisverket: Särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av brott mot rikets säkerhet m. m.	35 300 000
26	Polisverket: Diverse utgifter	1 500 000
27	Lokala polisorganisationen: Förvaltningskostnader	883 800 000
31	Lokala polisorganisationen: Utrustning	11 700 000
32	Statens kriminaltekniska laboratorium	4 175 000
34	Polisenheter med särskild budget	1 000
		1 072 926 000

C. Åklagarväsendet

36	Riksåklagaren	2 940 000
37	Läns- och distriktsåklagarmyndigheterna	66 350 000
		69 290 000

D. Domstolarna

40	Högsta domstolen m. m.	9 491 000
41	Regeringsrätten	*5 900 000
41	Regeringsrättens årsbok	150 000
41	Kammarrätterna	*13 200 000
42	Hovrätterna	34 360 000
45	Underrätterna	192 563 000
47	Ersättningar till nämndemän m. m.	15 100 000
47	Tekniska hjälpmedel m. m. vid domstolsväsendet	740 000
48	Anskaffande av blanketter och fastighetsböcker m. m. för domstolsväsendet	885 000
48	Domstolsväsendets organisationsnämnd	1 540 000
		273 929 000

* Beräknat belopp

Sid.

E. Rättegångsväsendet i allmänhet

52	Ersättning åt domare, vittnen och parter	26 750 000
52	Kostnader enligt lagen om fri rättegång	14 000 000
53	Understöd för utomprocessuell rättshjälp	3 300 000
54	Tornedalens rättshjälpsanstalt	490 000
		44 540 000

F. Kriminalvården

56	Kriminalvårdsstyrelsen	17 544 000
58	Fängvårdsanstalterna	256 173 000
62	Frivården	45 107 000
63	Maskin- och verktygsutrustning m. m.	2 385 000
64	Engångsanskaffning av inventarier m. m.	3 365 000
64	Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.	660 000
65	Utbildning av personal m. fl.	2 100 000
65	Kriminologisk forskning	440 000
65	Frivillig kontaktverksamhet m. m.	100 000
66	Kriminalvårdsenheter med särskild budget	1 000
		327 875 000

G. Diverse

68	Bidrag till utgivande av författningskommentarer m. m.	50 000
68	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m. inom privaträttens område	100 000
69	Bidrag till Nordisk Domssamling	12 000
69	Bidrag till politiska partier	24 500 000
69	Hyresnämnderna	10 970 000
70	Vissa kostnader i anledning av allmänna val	500 000
		36 132 000

Summa för driftbudgeten **1 861 497 000****KAPITALBUDGETEN****I. Statens affärsverksfonder: G. Domänverket**

72	Förvärv av jordbruksfastigheter för kriminalvården	1 000
		1 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

72	Polishus m. m.	40 000 000
74	Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	3 000 000
76	Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	10 000 000
78	Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	1 000
		53 001 000

Summa för kapitalbudgeten **53 002 000**Totalt för justitiedepartementet **1 914 499 000**

Utrikesdepartementet

ÖVERSIKT

Utrikesdepartementets verksamhetsområde omfattar ärenden rörande förhållandet till och överenskommelser med andra stater och Sveriges deltagande i internationella organisationer.

Dessa ärenden spänner över en mängd skiftande ämnesområden av allmänpolitisk, handelspolitisk, rättslig, social, kommersiell, humanitär och kulturell natur. Till verksamheten hör bl. a. Sveriges deltagande i det internationella utvecklingssamarbetet, skyddet av svenska medborgares intressen i främmande länder och information om Sverige i utlandet. Viktigare frågor redovisas bl. a. i den av utrikesdepartementet årligen utgivna publikationen *Utrikesfrågor* och i månatliga meddelanden angående vissa utrikesärenden.

Till utrikesdepartementet hör utrikesrepresentationen med 86 lönade utlandsmyndigheter och mer än 500 olönade konsulat samt styrelsen för internationell utveckling (SIDA). Över tredje huvudtiteln utgår anslag bl. a. till Svenska institutet, Stockholms internationella fredsforskningsinstitut och Utrikespolitiska institutet.

Utgifterna inom utrikesdepartementets område beräknas komma att öka med ca 214 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Därmed omsluter verksamheten ca 1 189 milj. kr.

Utrikesförvaltningen

De organisatoriska förändringar som tas upp i årets statsverksproposition avser bl. a. upprättande av ambassad i Hanoi under ledning av en chargé d'affaires, generalkonsulat i Leningrad samt konsulat i Szczecin i samband med indragning av konsulatet i Gdańsk.

Internationellt utvecklingssamarbete

Som ett led i förverkligandet av enprocentplanen för det svenska utvecklingssamarbetet föreslås för budgetåret 1971/72 en ökning av de sammanlagda biståndsanslagen med ca 200 milj. kr. till 1 miljard kr. I

förhållande till biståndsanslagen under innevarande budgetår, drygt 800 milj. kr., innebär förslaget en ökning med ca 25 %.

Fr. o. m. budgetåret 1970/71 redovisas samtliga biståndsanslag på tredje huvudtiteln. Det bör därför vara möjligt att nu genomföra en mer ändamålsenlig anslagsindelning. Detta innebär att alla multilaterala bidrag föreslås redovisade under anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. De direkta svenska biståndsinsatserna har sammanförts under anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete. Liksom tidigare år redovisas kostnaderna för rekrytering, utbildning och information under anslaget C 3. Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet och kostnaderna för SIDA:s verksamhet under anslaget C 4. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA). Därtill kommer ett nytt anslag C 5. Utredningsverksamhet. Detta anslag avser kostnaderna för den översyn av SIDA:s organisation som Kungl. Maj:t beslutade om i januari 1970 och för vilket ändamål en särskild ledningsgrupp tillsatts.

Anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram föreslås för budgetåret 1971/72 uppgå till sammanlagt ca 396 milj. kr. och anslaget Bilateralt utvecklingssamarbete till ca 572 milj. kr.

Biståndsanslagens utveckling och fördelning på verksamhetsformer under senare budgetår framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1967/68	Anvisat 1968/69	Anvisat 1969/70	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72
1. Bidrag till internationella biståndsprogram	183,7	217,6	275,8	295,9	395,9
FN:s utvecklingsprogram (UNDP)	80,9	80,9	96,2	109,2	119,6
Internationella utvecklingsfonden (IDA)	51,8	72,4	87,9	103,5	175,9
FN:s barnfond (UNICEF)	8,8	9,0	15,0	20,0	30,0
Internationella livsmedelsprogrammet (WFP) och 1967 års konvention om livsmedelshjälp (FAC)	15,6	37,7	42,9	42,9	42,9
Regionala utvecklingsbanker	2,6	2,6	18,2	2,6	—
Övriga multilaterala bidrag	24,0	15,0	15,6	17,8	27,5
2. Bilateralt utvecklingssamarbete	210,1	272,6	337,5	476,3	572,2
3. Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet	2,2	3,6	5,3	8,7	10,0
4. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)	7,9	9,9	15,0	18,7	20,8
5. Utredningsverksamhet	—	—	—	1,1	0,8
6. Biståndsförvaltningens lånefond	0,2	0,1	0,2	—	0,2
Totalt	404,1	503,8	633,8	800,7	1 000,0

¹ Anvisat på tilläggsstat I.

Information om Sverige i utlandet

Medel till information i utlandet föreslås anvisade under tre huvudtitlar, nämligen tredje huvudtiteln för utrikesförvaltningens informationsverksamhet, Svenska institutets verksamhet (prop. 1970: 45, SU 86, rskr 193), en del av verksamheten vid kollegiet för Sverige-information i utlandet och större delen av Svensk-internationella pressbyråns verksamhet, åttonde huvudtiteln för Sveriges radios utlandsprogram samt tionde huvudtiteln för kommersiell information och turistinformation.

De föreslagna anslagen till informationsverksamhet i utlandet under tredje huvudtiteln uppgår till närmare 14 milj. kr.

Sammanställning

Förändringarna inom utrikesdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring	
DRIFTBUDGETEN				
A. Utrikesdepartementet m. m.	134,7	141,5	+	6,8
B. Bidrag till vissa internationella organisationer	20,1	22,6	+	2,5
C. Internationellt utvecklingssamarbete	1799,7	999,8	-	200,1
D. Information om Sverige i utlandet	12,6	13,7	+	1,1
E. Diverse	24,1	4,7	+	0,6
Summa för driftbudgeten	971,2	1 182,3	+	211,1
KAPITALBUDGETEN				
Statens allmänna fastighetsfond	4,0	6,2	+	2,2
Utrikesförvaltningens lånefond	0,1	0,2	+	0,1
Biståndsförvaltningens lånefond	—	0,2	+	0,2
Summa för kapitalbudgeten	4,1	6,6	+	2,5
Totalt för utrikesdepartementet	975,3	1 188,9	+	213,6

¹ Härutöver har anvisats 1,1 milj. kr. på tilläggsstat I.

² Härutöver har anvisats 0,5 milj. kr. på tilläggsstat I.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj: t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Ministern för utrikes ärendena anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN *Tredje huvudtiteln*

A. UTRIKESDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Utrikesförvaltningen

1969/70 Utgift	119 251 355
1970/71 Anslag	120 662 000
1971/72 Förslag	126 018 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Dep. chefen	
Personal			
Handläggande personal	510	+	6
Övrig personal	534	+	5
	1 044	+	11
Anslag			
Avlöningar	48 900 000	+	1 267 000
Representationsbidrag till ministern för utrikes ärendena	30 000		—
Representations- och hyresbidrag till vissa tjänstemän i utrikesdepartementet	87 000		—
Utlandstillägg m. m.	10 645 000	+	315 000
Skatter, avgångsvederlag m. m. för av vederbörande utlandsmyndigheter anställd personal	1 000 000	+	63 000
Sjukvård m. m.	795 000	+	120 000
Resesättningar	6 300 000	+	359 000
Fraktkostnader	1 480 000	+	87 000
Lokalkostnader	30 685 000	+	1 547 000
Automatisk databehandling	301 000	—	34 000
Expenser	8 804 000	+	664 000
Utbildningsverksamhet	235 000	+	40 000
Lönekostnadspålägg	11 400 000	+	928 000
	120 662 000	+	5 356 000

Sveriges lönade utlandsmyndigheter och olönade konsulat med utsänd lönad tjänsteman redovisas i en förteckning, vilken som bilaga 5.1 torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Som bilaga 5.2 torde få fogas till protokollet en uppställning över utrikesförvaltningens diplomatiska och konsulära tjänster.

Utrikesdepartementet har f. n. 30 aspiranter under utbildning enligt en tvåårig utbildningsplan, fastställd av Kungl. Maj:t.

Sändebudet i Peking ackrediterades år 1969 även i Hanoi. Sedan juli 1970 är en tjänsteman från ambassaden i Peking placerad där. Med hänsyn till behovet av fortsatt representation på platsen förordar jag, att en ambassad upprättas i Hanoi under ledning av en chargé d'affaires, underställd sändebudet i Peking. Medel för ytterligare tjänster i anledning härav är f. n. ej erforderliga.

Formerna för den svenska representationen vid Europarådet i Strasbourg är föremål för övervägande i enlighet med 1970 års riksdags önskemål (SU 12, rskr 306). I avvaktan på resultatet härav avses en tjänsteman att tillfälligt placeras i Strasbourg.

Mellan Sverige och Sovjetunionen har enighet uppnåtts om upprättande av generalkonsulat i Leningrad resp. Göteborg. Med hänsyn härtill förordar jag, att ett generalkonsulat i Leningrad upprättas under budgetåret 1971/72. I avvaktan på närmare utredning om personalbehovet vid denna myndighet beräknas en tjänsteman tillfälligt kunna placeras där.

Med hänsyn till en förskjutning av tyngdpunkten i den konsulära verksamheten i norra Polen förordar jag, att det lönade konsulatet i Gdańsk dras in och att i stället den nuvarande olönade konsulära myndigheten i Szczecin omvandlas till ett lönat konsulat.

F. n. finns i Milano och Houston lönade generalkonsulat, som förutom sina allmänna konsulära uppgifter har ansvaret för kommersiella ärenden och verkar som organ för den allmänna upplysningsverksamheten om Sverige.

Chefen för handelsdepartementet kommer snare denna dag att förordas, att handelssekreterarkontor upprättas i norra Italien och i sydöstra delen av Amerikas förenta stater den 1 januari 1972. Med anledning härav kommer verksamheten vid nämnda utlandsmyndigheter att inskränkas. Hänsyn har tagits härtill vid beräkningen av medel under detta anslag. Formerna för den fortsatta konsulära verksamheten på dessa orter måste utredas närmare. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att företa de förändringar i fråga om den konsulära organisationen som kan bli erforderliga.

Efter samråd med cheferna för berörda departement kommer fr. o. m. budgetåret 1971/72 medel för tjänster som biträden åt de vid vissa utlandsmyndigheter tjänstgörande försvars- och socialattachéerna, lantbruksrepresentanterna samt de ekonomiska och tekniska attachéerna att beräknas under fjärde och femte, nionde resp. sjunde och trettonde

huvudtiteln. Hänsyn har tagits härtill vid beräkningen av medel under förevarande anslag.

Sverige har sedan länge hävdat folkrättens grundläggande betydelse för ett fredligt mellanfolkligt samarbete. I samma takt som detta samarbete stegrats har kravet på ständig tillgång till högt kvalificerad folkrättsexpertis ökat. En tjänst som sakkunnig i folkrätt i Cr 3 bör därför inrättas i departementet. Därvid behöver inte längre, såsom hittills, medel beräknas för ett särskilt arvode för dylik expertis.

Med hänsyn till den ökade arbetsbelastningen för ambassaden i Rom på grund av Sveriges engagemang vid FAO beräknar jag medel för en tjänst som förste ambassadsekreterare vid ambassaden. I övrigt beräknar jag medel för en tjänst som konsul vid det olönade generalkonsulatet i Kuwait samt för ytterligare åtta tjänster inom utrikesdepartementet, varav tre för handläggande personal.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i utrikesdepartementet inrätta en tjänst som sakkunnig i folkrätt i Cr 3,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att företa eventuella förändringar i fråga om den konsulära organisationen i enlighet med vad som angivits i det föregående,
- c) till *Utrikesförvaltningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 126 018 000 kr.

A 2. Representationsbidrag till utlandstjänstemän

1969/70 Utgift	3 375 826
1970/71 Anslag	3 650 000
1971/72 Förslag	3 650 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för representation, som utövas av utomlands stationerade tjänstemän i utrikesförvaltningen och tjänstemän i utrikesdepartementet som, utan att omstationeras, tas i anspråk för tjänstgöring utomlands. Bidragen fastställs av ministern för utrikes ärendena på förslag av utrikesförvaltningens lönenämnd.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Representationsbidrag till utlandstjänstemän* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 3 650 000 kr.

A 3. Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat

1969/70 Utgift	3 764 503	Reservation	981 464
1970/71 Anslag	3 460 000		
1971/72 Förslag	3 960 000		

Under detta anslag anvisade medel används för ersättning, underhåll och nyanskaffning av kansli- och bostadsinventarier för utrikesrepresentationen. Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 960 000 kr.

A 4. Kursdifferenser

1969/70 Inkomst	71 573
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

I samband med utlandsmyndigheternas valutaförsörjning uppkommer kursförluster och kursvinster som redovisas under detta anslag. Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursdifferenser* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

A 5. Ersättningar åt olönade konsulter

1969/70 Utgift	1 436 995
1970/71 Anslag	1 650 000
1971/72 Förslag	1 800 000

Anslaget används för att betala s. k. kontorskostnadsbidrag till vissa olönade konsulter samt utrustning som enligt författningar och praxis skall finnas på svenska olönade konsulat.

Det finns f. n. över 500 svenska olönade konsulat. De olönade konsulterna gör en värdefull insats för Sverige antingen det gäller bistånd till sjöfolk och andra svenska medborgare, informationsverksamhet eller andra aktiviteter. De erhåller ingen ersättning för sitt arbete. Till blott ett mindre antal lämnas kontorskostnadsbidrag, bland dem de konsulat där utsända utrikeskanslistar är stationerade. Anslaget bör höjas med 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar åt olönade konsulter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

A 6. Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation

1969/70 Utgift	4 534 879
1970/71 Anslag	4 045 000
1971/72 Förslag	4 550 000

Anslaget, som används för att bestrida kostnader för förhandlingar och överläggningar med och svenskt deltagande i internationella konferenser och möten, bör med hänsyn till belastningen räknas upp med 505 000 kr. till 4 550 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 550 000 kr.

A 7. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1969/70 Utgift	94 338
1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	110 000

Från anslaget bestrids utgifterna för utrikesdepartementets nämnder. Anslaget bör räknas upp med 10 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kr.

A 8. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	87 376	Reservation	231 935
1970/71 Anslag	75 000		
1971/72 Förslag	225 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för kommittéer och utredningar, som faller inom utrikesdepartementets verksamhetsområde. Anslaget bör räknas upp med 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 225 000 kr.

A 9. Extra utgifter

1969/70 Utgift	168 271	Reservation	416 920
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	200 000		

Från detta anslag bestrids bl. a. vissa kostnader för utomnordiska resor, som företas av utrikesdepartementets kommittéer och nämnder.

Av reservationen från budgetåret 1969/70 har 167 000 kr. tagits i anspråk för en gåva till Kennedy Center, för vilken medel beräknats under anslaget (prop. 1966: 1 bil. 5 s. 15, SU 3, rskr 3). Anslaget bör räknas upp med 100 000 kr till 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

A 10. Tillfälliga representationskostnader

1969/70 Utgift	660 486
1970/71 Anslag	950 000
1971/72 Förslag	950 000

Detta anslag utnyttjas huvudsakligen för att bestrida vissa kostnader av representationskaraktär, som uppstår i samband med besök i Sverige av utländska statschefer, regeringsmedlemmar och andra personer, som bör visas uppmärksamhet och gästfrihet från officiellt svenskt håll. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tillfälliga representationskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kr.

B. BIDRAG TILL VISSA INTERNATIONELLA ORGANISATIONER

B 1. Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag

1969/70 Utgift	4 151
1970/71 Anslag	5 000
1971/72 Förslag	6 000

Då Sveriges bidrag till Permanenta skiljedomstolens internationella byrå för kalenderåret 1971, vilket utbetalas under det svenska budgetåret 1971/72, beräknas komma att överstiga 5 000 kr., bör anslaget höjas med 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Permanenta skiljedomstolens internationella byrå i Haag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kr.

B 2. Förenta Nationerna

1969/70 Utgift	10 962 167
1970/71 Anslag	11 500 000
1971/72 Förslag	13 700 000

Sveriges ordinarie medlemsbidrag till FN för kalenderåret 1970 uppgick till omkring 9,1 milj. kr.

Det ordinarie bidraget till FN för kalenderåret 1971 har ännu inte fastställts men beräknas komma att uppgå till omkring 10,6 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 — FN:s räkenskapsår 1972 — synes det motiverat att räkna med en ökning av drygt 1 milj. kr. jämfört med det beräknade bidraget för räkenskapsåret 1971.

Vaktstyrkan i Främre Orienten (UNEF) har visserligen avvecklats, men så länge Mellersta Östern-krisen ej lösts kan någon form av FN-närvaro i området på nytt bli aktuell. Något belopp för kostnader med anledning av tänkbara svenska insatser i sådant sammanhang kan inte nu beräknas.

Vad beträffar FN:s verksamhet på Cypern (UNFICYP) är det omöjligt att ställa några säkra prognoser. Under hösten 1968 skedde en 25-procentig reducering av styrkan. Emellertid är finansieringen av styrkan otillfredsställande och trots frivilliga bidrag från Sverige och andra länder har FN under en följd av år haft ett underskott, som f. n. beräknas till ca 31 milj. kr. Trots reduceringen har därför Sverige och flertalet av de andra länder, som genom sina frivilliga bidrag möjliggjort operationens genomförande, funnit det påkallat att fort-

sätta att ge oförminskade bidrag. För Cypern bör under detta anslag beräknas ett oförändrat belopp om 2 milj. kr. Totalt bör anslaget således föras upp med 13,7 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förenade Nationerna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 13 700 000 kr.

B 3. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)

1969/70 Utgift	4 734 461
1970/71 Anslag	5 050 000
1971/72 Förslag	5 400 000

I OECD:s budget redovisas utgifter under två huvudavdelningar. Del I upptar kostnader för organisationens sekretariat och personal, miljö-vårdsprogrammet samt för tekniskt bistånd till vissa medlemsländer n. m. och del II kostnader för verksamheten inom vissa till OECD anslutna organ såsom OECD:s utvecklingsinstitut (Development Centre), Europeiska atomenergiorganet (ENEA) samt dess programbibliotek och centrum för sammanställning av neutrondata, Europeiska bolaget för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic), centrum för forskning på utbildningens område (CERI), vägforskningsprogrammet samt Europeiska transportministerkonferensen (ECMT).

Sveriges bidrag till OECD för år 1971 — vilket utbetalas under innevarande budgetår — kan uppskattas till omkring 4,9 milj. kr.

För Sveriges bidrag år 1972 förordar jag att anslaget höjs med 350 000 kr. i förhållande till nu utgående anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.

B 4. Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)

1969/70 Utgift	1 696 040
1970/71 Anslag	2 150 000
1971/72 Förslag	2 050 000

Sveriges bidrag till EFTA för budgetåret 1970/71 beräknas komma att uppgå till omkring 1 850 000 kr. För 1971/72 kan förutses en höjning med omkring 65 000 kr.

Anslaget kan dock med hänsyn till belastningen minskas med 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 050 000 kr.

B 5. Europarådet

1969/70 Utgift	1 176 674
1970/71 Anslag	1 400 000
1971/72 Förslag	1 450 000

Storleken av Sveriges bidrag till Europarådet budgetåret 1971/72 kan bestämmas först då Europarådets budget för kalenderåret 1972 fastställts, vilket beräknas ske på senhösten 1971. Det svenska bidraget till Europarådet för kalenderåret 1971, vilket utbetalas under det svenska budgetåret 1970/71, beräknas komma att uppgå till omkring 1,3 milj. kr. Bidraget för kalenderåret 1972 beräknas komma att öka med ca 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europarådet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kr.

C. INTERNATIONELLT UTVECKLINGSSAMARBETE

I en enhälligt antagen resolution förklarade Förenta Nationernas sextonde generalförsamling år 1961 att sextioalet skulle bli ett FN:s utvecklingsårtionde. Enligt beslutet skulle medlemsstaterna intensifiera sina ansträngningar att mobilisera stöd för u-ländernas utveckling. Bl. a. fastslogs att de rika länderna skulle sikta på att till u-länderna överföra resurser till ett värde som motsvarade 1 % av nationalinkomsten. Som allmän målsättning fastslogs att ökningen av u-ländernas bruttonationalprodukt vid slutet av årtiondet skulle uppgå till minst 5 % per år.

Denna produktionsmålsättning har av allt att döma uppnåtts. För tredje världen som helhet redovisas för perioden 1960—69 en tillväxt av bruttonationalprodukten på i genomsnitt ca 5,5 % om året, vilket är något snabbare än i industriländerna under samma period. Om man räknar bort den del av produktionsökningen som den växande befolkningen tagit i anspråk har emellertid utvecklingen i i-länderna varit väsentligt gynnsammare än i u-länderna. Klyftan mellan rika och fattiga länder har fortsatt att vidgas.

Den genomsnittliga befolkningstillväxten i u-länderna har under hela sextioalet legat över 2,5 % per år, vilket innebär att den årliga per capita-tillväxten av bruttonationalprodukten inte överstigit 3 %. I vissa u-länder måste man räkna med att den genomsnittliga per capita-inkomsten har sjunkit. Endast ett begränsat antal u-länder har uppnått en tillväxt som, utöver ett bibehållande av existerande levnadsstandard för den växande befolkningen, medgett en betydande förbättring av människors livsvillkor. Klyftorna inom u-länderna tenderar också att öka. Statistiken ger vid handen att inkomstskillnaderna i u-länderna i allmänhet vuxit och att inkomstfördelningen där är betydligt ojämnare än i industriländerna. Den rådande sociala och ekonomiska strukturen har medfört att den ekonomiska tillväxten i stor utsträckning kommit begränsade befolkningsgrupper till del.

Det s. k. nettoresursflödet från i-länderna till u-länderna har under sextioalet ökat endast i begränsad utsträckning, vilket inneburit att avståndet till procentmålets uppnående successivt vuxit. Vid utvecklingsårtiondets början uppgick detta flöde, mätt som andel av OECD-ländernas samlade bruttonationalprodukt, till 0,96 %. Därefter har procentandelen sjunkit till 0,72 % år 1969.

Det resursbegrepp som ligger till grund för dessa beräkningar och därmed för det nämnda procentmålet utgör emellertid ett mindre tillfredsställande mått både på givarländernas uppoffringar och kapitaltillskottens värde för mottagarländerna. Enligt den fastställda definitionen

ingår sålunda inte bara biståndstransfereringar utan också kommersiella krediter och privata investeringar. Någon hänsyn till u-ländernas räntebetalning och utflödet av utlandsägda företags investeringsinkomster tas inte. Konsekvensen av detta är, vilket Sverige i olika sammanhang framhållit, att ett uppnående av enprocentmålet enligt nuvarande definition inte garanterar ett ökande reellt nettoresursflöde till u-länderna.

Ett mera realistiskt mått på i-ländernas egentliga bistånd till u-länderna får man genom att se på flödet av de offentliga krediter och gåvor som lämnas i syfte att bistå u-ländernas utvecklingsansträngningar. För OECD-ländernas del ökade detta flöde relativt snabbt under sextiotalets första år, men har sedan år 1967 stagnerat på en nivå av omkring 33—35 miljarder kr. Det motsvarade därmed år 1969 ca 0,36 % av OECD-ländernas samlade bruttonationalprodukt.

Stagnationen av biståndsfördet har under sextiotalets sista år varit särskilt allvarlig med hänsyn till u-ländernas stora skuldbörda. De årliga återbetalningarna av räntor och amorteringar för exportkrediter uppgår tillsammans med industriländernas hemtagning av investeringsinkomster till betydande belopp och har under senare år ökat snabbt. Behovet att över betalningsbalansen finansiera dessa snabbt expanderande finansiella utflöden har tvingat flertalet u-länder till betydande återhållsamhet på importsidan. Om dessa utvecklingstendenser fortsätter under sjuttioalet kommer många u-länder att tvingas till en utvecklingshämmande, deflationistisk politik.

Det är mot denna bakgrund man skall se u-ländernas, av Sverige stödda, krav på ett särskilt mål som endast omfattar offentliga resursöverföringar direkt syftande till att främja u-ländernas utveckling. De olika industriländernas uppfyllelse av ett sådant mål skulle ge en mer rättvisande bild av deras uppoffringar för u-ländernas utveckling. Det viktigaste är emellertid att uppnåendet av ett offentligt biståndsmål på den nivå som nu är aktuell, 0,7 % av bruttonationalprodukten, innebär att det faktiska nettobiståndsfördet till u-länderna ökar väsentligt.

Strategin för FN:s andra utvecklingsårtionde

Utarbetandet av en strategi för det andra utvecklingsårtiondet har under de senaste åren dominerat FN:s verksamhet på det ekonomiska och sociala området. Efter intensiva förhandlingar fastställde FN:s generalförsamling strategin i oktober 1970, på 25-årsdagen av FN:s tillkomst. Med hänsyn till strategins betydelse för det framtida utvecklingssamarbetet fogas texten i översättning som b i l a g a 5.3 till detta protokoll.

Huvudmålet för utvecklingsstrategin är långsiktig förbättring av den enskildes levnadsvillkor. Även ökad ekonomisk tillväxt eftersträvas inom ramen för en gemensam strävan mot ekonomisk och social utjämning. För att främja detta syfte anges ett antal delmål av såväl ekonomisk som social karaktär.

En breddning av den välståndsskapande basen förutsätts ske genom en produktionstillväxt av minst 6 % per år. Målet för den ekonomiska tillväxten förutsätter en ökning av produktionen inom jordbruket med 4 % och av industriproduktionen med 8 % årligen. U-ländernas långsiktiga ekonomiska tillväxt måste främjas bl. a. genom större investeringar.

Det kan ifrågasättas om dessa målsättningar är relevanta för u-länder på vitt skilda utvecklingsstadier. Att de ekonomiska målsättningarna i påfallande stor utsträckning getts kvantitativa uttryck beror dock främst på u-ländernas egna önskemål. Målen är snarast att tolka som allmänna uttryck för ett växande krav på en rättvisare fördelning av världens resurser.

Strategin anger vidare att produktionstillväxten per invånare skall uppgå till minst 3,5 % per år. I detta mål ligger ett antagande om en befolkningstillväxt på ca 2,5 % per år. Då befolkningstillväxten f. n. torde överstiga 3 % kan målet uppnås endast genom ökade insatser på familjeplaneringens område. Strategin anger vidare att de växande materiella resurserna måste ges en rättvisare fördelning genom ökad satsning på utbildning, hälsovård, familjeplanering, slumsanering etc. En jämnare inkomstfördelning bör åstadkommas genom skattereformer, ökad skattekontroll och jordreformer.

De sociala målsättningarna är i allmänhet ej uttryckta i tal. Detta beror dels på att dessa förhållanden sällan lämpar sig för enkla kvantifieringar, dels på att samhällsförhållandena växlar starkt mellan olika u-länder. Målen torde främst vara att betrakta som grundval för fortlöpande granskning av de enskilda ländernas insatser under 1970-talet.

De allmänna målsättningarna skall enligt strategin främjas genom insatser av såväl u-länder som i-länder. I-länderna har med strategin påtagit sig att till u-länderna överföra resurser till ett värde som motsvarar 0,7 % av bruttonationalprodukten i form av offentligt bistånd. Detta mål för offentligt bistånd skall uppnås vid mitten av sjuttioalet.

På handelns område har vissa framsteg kunnat noteras. Ett principbeslut har sålunda fattats inom ramen för FN:s världshandelskonferens (UNCTAD) om ett generellt system för preferenser, varigenom färdigvaruexporten från u-länderna skulle ges en gynnsammare behandling i tullhänseende än motsvarande export från i-länder. U-ländernas export av sådana varor skulle i fortsättningen komma att i stor utsträckning kunna importeras till i-länderna helt tullfritt.

Strategin förutser vidare förhandlingar om marknadsregleringar, buffertlager och diversifieringsfonder för ett antal råvaror, liksom förhandlingar om avskaffande av andra handelshinder än tullar för industrivaruexporten från u-länderna. Det är härvid frågan om komplicerade förhållanden som kräver betydande utredningsarbete innan beslut kan fattas.

Strategin anger avslutningsvis att utvecklingen globalt och i de enskilda länderna skall granskas av FN:s generalförsamling. Denna gransk-

ning, som skall äga rum vartannat år, skall förberedas av det ekonomiska och sociala rådet (ECOSOC) på basis av rapporter från FN:s regionala kommissioner och fackorgan och FN:s kommitté för utvecklingsplanering. I detta sammanhang kan nämnas de aktionsplaner för verksamheten under sjuttioalet som förutses bli utarbetade inom FN:s fackorgan. Exempel på utkast till dylika aktionsplaner är FN:s livsmedels- och jordbruksorganisations (FAO) preliminära plan för världens livsmedelsförsörjning och Internationella arbetsorganisationens (ILO) arbete på ett världsprogram för sysselsättningen. Utarbetandet av dessa aktionsplaner eller delstrategier bör påskyndas och i möjligaste utsträckning samordnas.

Svensk biståndspolitik i internationellt perspektiv

FN:s utvecklingsstrategi utgör i många fall kompromisser mellan skilda intressen. Detta medför att rekommendationerna ofta måst göras vaga och stundom kommit att rymma sinsemellan svårförenliga element. Det kan dock påpekas att det internationella arbetet i vissa avseenden lett fram till principer som länge varit vägledande för det svenska utvecklingssamarbetet. Klarast kommer detta till uttryck i den förändrade synen på själva *målsättningen* för det internationella utvecklingssamarbetet.

I stället för den enkla tillväxtnålsättning som fastställdes för det första utvecklingsårtiondet anger utvecklingsstrategin nu att målet för utvecklingssamarbetet är förbättrade levnadsvillkor för människorna i u-länderna och medlet är ett program som samordnar ekonomiska och vad som i brist på bättre brukar kallas sociala åtgärder. Man fastslår mot denna bakgrund att "om orättmätiga privilegier, extrem rikedom och sociala orättvisor består, omintetgörs utvecklingens väsentligaste syfte". Denna grundläggande programförklaring vidareutvecklas sedan i de avsnitt som behandlar i-ländernas och u-ländernas åtaganden. I detta sammanhang vill jag nämna att FN:s generalförsamling i anslutning till strategin antog en särskild resolution om behovet av att man integrerar de ekonomiska och sociala åtgärderna inom ramen för olika utvecklingsprogram.

Det primära ansvaret för u-ländernas utveckling åvilar dem själva. Detta är en sedan länge av alla accepterad princip. Den fastslås av u-länderna själva bl. a. i Alger-stadgan. I utvecklingsstrategins text har denna tanke getts en viss konkretion och formats till en rad mer precisa krav på u-ländernas egna insatser.

Bland dessa krav märks åtgärder för att förändra den ekonomiska och sociala strukturen i u-länderna. Bl. a. fastslås behovet av att jämnare fördela inkomst och förmögenhet. Endast om så sker kan den ekonomiska tillväxt som äger rum ge upphov till en bred utveckling till folkflertalets fromma. Strukturreformer utgör också en väsentlig förutsättning för att

resursöverföringar från i-länderna skall bli en hävstång i utvecklingsarbetet.

Det måste anses väsentligt att samarbetet mellan givare och mottagare på utvecklingsområdet kan baseras på en grundläggande samstämmighet i fråga om värderingar och målsättning. Rena effektivitetsskäl talar för detta. När givarlandets mål för utvecklingssamarbetet står i samklang med de resultat mottagarlandet eftersträvar i sin praktiska politik ökar förutsättningarna för att de enskilda biståndsinsatserna skall bli meningsfulla delar av en sammanhållen utveckling. Strategin innebär ett framsteg genom att den bekräftar nödvändigheten av detta samspel mellan i- och u-ländernas åtgärder.

Mot denna bakgrund kan man se frågan om de svenska utvecklingsinsatsernas inriktning på såväl ämnesområden som länder. För att pröva i vilken utsträckning våra insatser stimulerar mottagarländernas egna utvecklingsansträngningar och bidrar till ekonomisk och social utjämning fordras en bedömning av dessa länders utvecklingspolitik. Den precisering av principerna för *ländervalet* i den bilaterala svenska biståndsverksamheten som jag gjorde i föregående års statsverksproposition och som vann anslutning i riksdagens beslut är således en konsekvens av våra allmänna mål för utvecklingssamarbetet med de fattiga länderna.

Vid samma tillfälle betonade jag, och detta underströks ytterligare av riksdagen (SU 1970: 84, rskr 191), att den förskjutning i det direkta biståndets inriktning, som följer av att nya insatser görs i första hand i länder som i sin egen politik eftersträvar ekonomisk och social utjämning, bör ske gradvis och att principen om en långsiktig planering av biståndet ligger fast. Detta följer f. ö. redan av den planeringsteknik med fastställda flerårsplaner som tillämpas. Den inriktning av biståndsverksamheten som följer av de redovisade riktlinjerna kommer således att först om några år ge mer bestämda utslag i siffrorna för resursöverföringar till olika länder.

Som egentligt bistånd bör karakteriseras endast transaktioner — gåvor och lån — som har u-ländernas utveckling som riktmärke. Sverige har därför sedan länge verkat för att i-länderna skall acceptera ett särskilt mål för det *offentliga biståndet*. FN har nu — som redan nämnts — antagit ett sådant mål omfattande 0,7 % av bruttonationalprodukten med en tidsgräns satt år 1975. Även om vissa länder, i första hand de stora i-länderna, anförde invändningar mot beslutet måste det betraktas som ett väsentligt framsteg i riktning mot en mer rättvisande redovisning av de rika ländernas bidrag till u-ländernas utveckling. Viktigt i detta sammanhang är också att endast offentligt bistånd kan ges den kontinuitet som behövs för u-ländernas utvecklingsplanering.

Den svenska biståndsplanen syftar till att budgetanslag m. m. för bi-

ståndsändamål skall nå upp till 1 % av bruttonationalprodukten vid mitten av detta årtionde. Som ett led i förverkligandet av denna plan föreslås nu att biståndsanslagen för budgetåret 1971/72 höjs med ca 200 milj. kr. till 1 miljard kr. Det bör noteras att det nämnda 0,7 %-målet hänför sig till faktiska utbetalningar, medan den svenska planen avser budgetanslag.

Biståndets värde för mottagarlandet ökar självfallet om upphandlingen kan ske till lägsta möjliga pris, vilket nästan alltid förutsätter fri internationell anbudsgivning. Under 1960-talet har de flesta i-länder gått över till att binda upphandlingen under biståndskrediter till det egna landet. Enligt de studier som gjorts på detta område medför bindning av biståndskrediterna en minskning av deras reella köpkraft med 20—40 %.

Sverige har både vidmakthållit obundenheten hos de svenska utvecklingskrediterna och i olika internationella organ verkat för en liberalisering av givarländernas upphandlingsbestämmelser. Dessa strävanden har under år 1970 krönts med framgång såtillvida att OECD och främst dess biståndskommitté (DAC) börjat studera möjligheten till en allmän liberalisering. Även om utgången av dessa överläggningar fortfarande är oklar får de, liksom rekommendationerna i samma syfte som avgetts av den s. k. Pearson-kommissionen och i utvecklingsstrategin, anses utgöra hoppningivande tecken på att dessa för u-länderna oförmånliga villkor skall kunna avskaffas eller i varje fall mjukas upp.

Gnom en samverkan mellan olika typer av insatser, vare sig dessa finansieras av Sverige, andra biståndsgivare eller av mottagarlandet självt, bör man kunna nå en totalt sett bättre utvecklingseffekt. I syfte att möta dessa krav pågår sedan en tid ett arbete på att samordna de svenska biståndsinsatserna i olika mottagarländer. Kravet på denna typ av planering har vuxit i takt med biståndsvolymen.

Gnom utformningen av den svenska långtidsplanen på biståndsområdet med finansiella flerårsramar finns goda möjligheter att utarbeta meningsfulla långtidsprogram för det svenska biståndet. SIDA räknar med att insatserna fr. o. m. budgetåret 1972/73 kan baseras på sådana program för flertalet mottagarländer.

Länderprogrammen för svenskt bistånd skall självfallet utformas i anslutning till mottagarlandets egen planering och med hänsyn till varje lands särskilda behov. Detta överensstämmer med den s. k. Jackson-utredningens huvudtanke enligt vilken mottagarlandets långtidsplan skall vara styrande för FN-organens och olika givarländers bistånd. Den pågående svenska planeringen samordnas inte bara med mottagarlandets insatser utan relateras också till FN-systemets länderprogrammering och bistånd. Vi deltar vidare i samordningsgrupper för olika länder inom ramen för t. ex. Världsbankens verksamhet.

De direkta svenska biståndsinsatserna har koncentrerats till ett begränsat antal huvudsektorer. I viss mån har denna ändamålskoncentration bestämts av våra möjligheter att ge kvalificerat bistånd på olika områden. I första hand är det emellertid den av mottagarländerna valda kursinriktningen som varit avgörande. Mot denna bakgrund kan en fortsatt kraftig satsning på utbildning, landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning förutses. Även den omständigheten att en del ämnesområden inte uppmärksammats av andra givarländer och av internationella organisationer har påverkat sektorinriktningen av det svenska biståndet. Exempel på denna senare typ av biståndsinsatser är framför allt familjeplaneringen.

Jag skall i det följande beröra Sveriges planerade insatser beträffande industribistånd och familjeplanering samt möjligheterna av bistånd till u-ländernas forskningsarbete.

Den utbyggnad av u-ländernas industri som ägt rum har trots ofta snabba produktionsökningar inte spelat den avgörande roll för den ekonomiska utvecklingen som förutsetts. *Industrialisering* har främst varit en angelägenhet för städerna och för utländska företag, vilkas teknik varit anpassad i första hand till marknadsförhållandena i de rika länderna. Häri och i produktionens inriktning ligger den väsentligaste orsaken till att industrisektorn i endast begränsad utsträckning bidragit till en lösning av u-ländernas sysselsättningsproblem.

Många u-länder utgår nu i sin planering från att utvecklingsansträngningarnas tyngdpunkt måste ligga på landsbygden där majoriteten av befolkningen under lång tid framåt måste få sin försörjning. I många fall är möjligheten att öka jordbruksproduktionen beroende av att en viss enklare kapitalvaruindustri, gödningsämnesindustri etc. finns inom landet. På motsvarande sätt är utvecklingen av vissa industrigrenar avhängig av en efterfrågan som måste komma via höjda och jämnare fördelade inkomster i jordbrukssektorn. Det bör då också vara möjligt för industrin att skapa fler arbetstillfällen genom att arbetsintensiva produktionsmetoder kan väljas.

Riksdagen har uttalat sig (SU 1970: 84, rskr 191) för att bistånd till u-ländernas industrialisering skall ges ökad vikt. En väsentlig ökning av åtagandena inom detta område äger också rum. Sverige lämnar stöd till bl. a. nationella utvecklingsbanker, som söker främja uppbyggnaden av den inhemska industrin. Vi har sålunda gett och planerar att ge sådant bistånd i Tanzania och Tunisien och genom den Östafrikanska utvecklingsbanken. Ett annat exempel är det svenska biståndet till Demokratiska Republiken Vietnam som enligt föreliggande planer främst avser insatser för återuppbyggnaden efter kriget av den inhemska industrin.

SIDA prövar även andra möjligheter att stödja u-ländernas industriutveckling, t. ex. genom att kombinera personella och finansiella resurser

vid uppbyggande av småindustri. Härvid kan exempelvis s. k. industrial estates, dvs. industriområden som utnyttjas gemensamt av ett antal mindre företag, komma att ägnas uppmärksamhet. Styrelsen planerar vidare att i samverkan med olika myndigheter och organisationer närmare undersöka hur man skall kunna tillgodogöra sig tillgänglig expertis i fråga om industriutveckling.

Sverige har sedan många år inom de internationella organisationerna verkat för ökat bistånd på *familjeplaneringens* område. Mellan åren 1965 och 1968 fick familjeplaneringsfrågan sitt internationella genombrott. Ett flertal FN-organ lämnar nu bistånd till familjeplanering i u-länderna. FN:s fond för befolkningsfrågor (UNFPA) har tillkommit för att öka och samordna FN-organens insatser. Från Världsbankens sida har ett starkt intresse för familjeplanering kunnat noteras.

Den ökade kapaciteten för insatser på familjeplaneringsområdet inom de internationella organisationerna — både de mellanstatliga och de privata — gör det möjligt såväl att öka de svenska bidragen till dessa som att koncentrera de direkta svenska insatserna till ett mer begränsat antal länder. Totalt planeras en fortsatt betydande satsning på familjeplanering. De direkta utgifterna för detta ändamål beräknas sålunda stiga från ca 26 milj. kr. budgetåret 1969/70 till omkring 60 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Av särskild betydelse för fortsatta framsteg på familjeplaneringsområdet är en utvidgning av den kontraceptiva forskningen samt kommunikations- och motivationsforskningen. Världshälsoorganisationen (WHO) har i samverkan med svenska myndigheter beslutat inrätta ett centrum för forskning och utbildning inom den mänskliga fortplantningen vid karolinska institutet i Stockholm. Den kontraceptiva forskningen inom institutet kommer därmed att utbyggas. Verksamheten kommer även att omfatta forskningsrådsuppgifter, dvs. fördelning av forskningsmedel till forskare och institutioner i Sverige och andra länder. Som ett led i detta arbete finansierar Sverige en kartläggning av den internationella forskningen på familjeplaneringsområdet. Denna utförs av en WHO-kommitté och skall ligga till grund för utformningen av en långsiktig forskningsstrategi.

När det gäller stöd till den allmänna *forskningen* med sikte på u-ländernas utvecklingsproblem har de internationella biståndsorganisationerna hittills huvudsakligen koncentrerat sig på tillämpning av existerande forskningsresultat. Såväl FN:s utvecklingsprogram (UNDP) som Världsbanken planerar ökad satsning på överförande av forskningsrön främst inom jordbrukssektorn.

SIDA förordar bl. a. stöd till forskning vid u-landsuniversitet och andra lokala institutioner, förutsatt att det är prioriterat av u-landet och

har central betydelse för utvecklingsarbetet. Det är nödvändigt att u-ländernas egna forskningsresurser byggs ut. Endast härigenom kan arbetet målinriktas på de lokala problemen och prioriteras efter nationella behov. Samtidigt är ett internationellt samarbete önskvärt beträffande forskning i fråga om generella problem av betydelse för u-länderna, exempelvis kontraceptivforskningen, miljövården samt växt- och boskapsförädlingen. SIDA förordar vidare inför 1970-talets biståndsplanering vidgad forskning om utvecklingens sociala innebörd och konsekvenser.

Under åttonde huvudtiteln kommer föredragande statsrådet senare denna dag att anmäla att sakkunniga bör tillkallas för att studera frågor som rör inriktningen och organisationen av forskning med anknytning till de fattiga ländernas utveckling. De sakkunniga skall bl. a. undersöka huruvida ett särskilt institut för utvecklingsforskning är att förordas eller ej. Detta måste värderas i förhållande till betydelsen av att stödja utbyggnaden av u-ländernas egna forskningsresurser.

Anslagsbenämning och anslagsutveckling

Fr. o. m. detta budgetår redovisas samtliga anslag för internationellt utvecklingssamarbete på tredje huvudtiteln. Fortfarande gäller emellertid en anslagsuppdelning som var motiverad av att biståndsfrågorna tidigare handlades inom två olika departement. Sålunda finns under detta budgetår ett anslag — C 2. Fältverksamhet — för i första hand det bilaterala gåvobiståndet, medan det bilaterala kreditbiståndet redovisas på anslaget C 3. Finansiellt utvecklingsbistånd tillsammans med multilaterala finansiella bidrag. Detta sistnämnda anslag återfanns budgetåret 1969/70 på sjunde huvudtiteln. Bidrag till FN-organisationerna redovisas huvudsakligen på anslaget C 1. Vissa FN-organs biståndsprogram.

Det bör nu vara möjligt att genomföra en mer ändamålsenlig anslagsindelning. De multilaterala anslagen avser i samtliga fall bidrag till olika internationella organisationer. Dessa bidrag bör enligt min mening redovisas på ett anslag. I enlighet härmed föreslår jag ett gemensamt multilateralt anslag benämnt C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. Planeringen av det bilaterala biståndet kommer som nämnts att ta sikte på att inom givna ramar utforma samordnade insatser i mottagarländerna. Den samordning av finansiella och tekniska insatser som denna metod medger och som i sig är en förutsättning för ett effektivt utvecklingssamarbete motiverar att samtliga bilaterala insatser redovisas på ett gemensamt anslag. Detta har också förordats av SIDA i dess anslagsframställning. Jag föreslår att detta anslag ges beteckningen C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete.

På nuvarande anslaget C 2. Fältverksamhet redovisas vissa insatser av multilateral karaktär. Det gäller i första hand bidragen till FN:s utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR), FN:s forskningsinstitut för social utveckling (UNRISD), FN:s forskningsinstitut för socialskydd

(UNSDRI) och FN:s befolkningsfond (UNFPA). Bidrag till FN:s flyktingkommisariat (UNHCR) och FN:s hjälpprogram för Palestinaflyktingar (UNRWA) redovisas under innevarande budgetår dels på anslaget C 1. Vissa FN-organs biståndsprogram, dels på anslaget C 2. Fältverksamhet. Merparten av medelsanvisningen går över sistnämnda anslag.

Bidraget till UNFPA sammanhänger nära med den bilaterala verksamheten på familjeplaneringsområdet. Detta bidrag bör även i fortsättningen redovisas tillsammans med insatser som finansieras över det föreslagna anslaget C 2. Bilateralt utvecklingssamarbete. De övriga nämnda multilaterala bidragen bör flyttas över och i fortsättningen redovisas på anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram.

Totalt innebär de av mig förordade överflyttningarna att för budgetåret 1971/72 ett belopp om 13 860 000 kr., som enligt nu gällande anslagsindelning skulle ha upptagits under fältverksamhetsanslaget, i stället föreslås under anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram.

Under den tid den av riksdagen beslutade enprocentplanen tillämpats har de totala biståndsanslagen ökat med omkring 25 % per budgetår. För budgetåret 1971/72 förordar jag en total ökning av biståndsanslagen med ca 200 milj. kr. från drygt 800 milj. kr. till 1 miljard kr., dvs. med ca 25 %.

Främst när det gäller det direkta utvecklingssamarbetet är det nödvändigt att för den fortsatta planeringen fastlägga vissa minimiramar. Dessa ramar bygger på riksdagens beslut om att den fortsatta årliga anslagsökningen i absoluta tal blir minst lika stor som under det löpande budgetåret.

Planeringsramar för budgetåren 1971/72—1973/74

	Budgetår, milj. kr.				1971/72— 1973/74 Summa
	1970/71 Anslag	1971/72 Förslag	1972/73 Planeringsramar	1973/74	
Bidrag till internationella biståndsprogram	296	396	476	555	1 427
Bilateralt utvecklingssamarbete	476	572	685	800	2 057
Förvaltning, utbildning, rekrytering och information samt utredningsverksamhet m. m.	28	32	39	45	116
Totalt	801	1 000	1 200	1 400	3 600

Av de 3 600 milj. kr. som utgör den totala planeringsramen för de tre budgetåren 1971/72—1973/74 beräknas ca 1 450 milj. kr. ställas direkt till internationella organisationers förfogande, medan ca 2 050 milj. kr.

skulle utgöra planeringsram för de direkta insatserna, inklusive multi-bistånd. För förvaltning, utbildning, rekrytering och information samt utredningsverksamhet beräknas 32 milj. kr. för budgetåret 1971/72, 39 milj. kr. för budgetåret 1972/73 och 45 milj. kr. för budgetåret 1973/74.

Anslagsförslaget för budgetåret 1971/72 liksom de redovisade planeringsramarna för därpå följande år innebär således att den multilaterala andelen skulle uppgå till omkring 40 %. Detta är en viss ökning jämfört med innevarande budgetår. Som jag anförde i förra årets statsverksproposition är emellertid planeringsramarna att betrakta som indikativa. Förskjutningar kan alltså ske även i framtiden mellan andelarna för multilateralt resp. bilateralt bistånd. Det är, och jag återkommer senare till detta, f. n. svårt att mer exakt bedöma medelsbehovet för vissa anslagsposter, t. ex. det multilaterala livsmedelsbiståndet. Det kan också noteras att det ökade samarbetet mellan Sverige och olika internationella organisationer genom s. k. multi-bi-bistånd, som statistiskt redovisas som bilateral verksamhet, gör att den nämnda andelen inte ger en helt adekvat bild av storleken av vårt samarbete med de internationella organisationerna.

C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram

1969/70 Utgift	1 265 098 664	Reservation	58 900 493
1970/71 Anslag	1 295 947 000		
1971/72 Förslag	395 920 000		

¹ Från anslaget för fältverksamhet har överförts 12 498 000 kr. för budgetåret 1969/70 och 13 660 000 kr. för budgetåret 1970/71.

FN:s utvecklingsprogram (UNDP)

UNDP:s verksamhet syftar till att genom kunskapsöverföring i ordets vidaste bemärkelse påskynda u-ländernas utveckling. Detta sker genom projekt som finansieras av UNDP och mottagarlandet. Insatserna verkställs av FN:s fackorgan och andra internationella organisationer. Ländernas bidrag till UNDP är frivilliga och anmäls vid årliga bidragskonferenser. F. n. uppgår bidragen till drygt 200 milj. dollar eller mer än 1 miljard kr. Härav svarar Sverige för ca 10 %. Vid bidragskonferensen för år 1971, som ägde rum hösten 1970, räknade UNDP-sekretariatet med att bidragen för år 1971 skulle komma att uppgå till ca 240 milj. dollar.

UNDP:s verksamhet har granskats ingående inom ramen för den s. k. Jackson-utredningen och därefter i UNDP:s styrelse. Utredningen, vars huvudsyfte var att undersöka hur UNDP och FN:s fackorgan skulle effektivt kunna förvalta en fördubblad bidragsvolym, pekade på ett flertal betydande brister i det nuvarande systemet. För att avhjälpa dessa före-

slog man bl. a. att UNDP:s bistånd till ett visst mottagarland skall tidsmässigt samordnas med dess långtidsplan. UNDP:s verksamhet skulle således i framtiden styras av länderprogram som utarbetats av mottagarlandet i samråd med UNDP:s platsrepresentant och som omfattar hela UNDP:s verksamhet i landet i fråga under planperioden.

Efter ingående diskussion har UNDP-styrelsen anslutit sig till de bärande linjerna i utredningen. Inte minst u-länderna har visat ett aktivt intresse för en effektivisering av UNDP-systemet. Från svensk sida har vi anslutit oss till huvudtankarna i Jackson-utredningen och arbetat aktivt för att UNDP:s och fackorganens verksamhet skall reformeras i linje härmed.

I enlighet med riksdagens bemyndigande har Sverige utfäst sig att ge allmänna bidrag till UNDP på 109,2 milj. kr. för verksamhetsåret 1970 (budgetåret 1970/71) och 114,4 milj. kr. för vart och ett av verksamhetsåren 1971 och 1972. Mot bakgrund av ovissheten om till vilka resultat Jackson-utredningen skulle komma att leda ansåg jag det ej motiverat att redan vid framläggandet av 1970 års statsverksproposition föreslå ytterligare höjning av bidraget.

Vid UNDP:s bidragskonferens år 1970 meddelade bl. a. Canada, Nederländerna, Danmark och Norge att de avsåg att höja sina bidrag. Sveriges praxis att ge flerårsutfästelser har följts av Storbritannien och Schweiz. Med hänsyn till principbeslutet om reformer av UNDP:s verksamhet som torde förbättra förmågan att utnyttja större resurser höjde även Sverige vid detta tillfälle sin bidragsutfästelse till 23 milj. dollar, motsvarande 119,6 milj. kr., för vart och ett av budgetåren 1971/72 och 1972/73. Det av riksdagen lämnade bemyndigandet att när omständigheterna så motiverade höja gjorda utfästelser inom ramen för givna anslagsramar har således utnyttjats. Medelsbehovet för 1971/72 beräknas i enlighet härmed till 119,6 milj. kr.

Jag finner anledning att även detta år hemställa att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att, om beslutade reformer av UNDP:s verksamhet visar sig bli genomförda snabbt och effektivt, höja den gjorda utfästelsen för budgetåret 1972/73 (verksamhetsåret 1972) till motvärdet av 24 milj. dollar, dvs. 124,8 milj. kr. Även för budgetåret 1973/74 (verksamhetsåret 1973) bör en utfästelse kunna göras med samma belopp.

Internationella utvecklingsfonden (IDA)

Världsbanksgruppen, vari ingår Världsbanken (IBRD), Internationella utvecklingsfonden (IDA) och Internationella finansieringsbolaget (IFC), svarade under verksamhetsåret 1969/70 för en utlåning av sammanlagt ca 12 miljarder kr. Dessa organisationer är därmed den största källan för obunden internationell kreditgivning till u-länderna.

I förhållande till Världsbanksgruppen kanaliseras svenska biståndsmedel uteslutande genom IDA. IDA:s medel tillhandahålls genom frivilliga direkta tillskott från de industrialiserade medlemsländerna, de s. k. Part I-länderna. IDA:s långivning är koncentrerad till de fattigaste länderna och avser i första hand infrastrukturella investeringar. En växande del av utlåningen avser socialt betydelsefulla projekt inom t. ex. utbildning, landsbygdsutveckling och urbanisering. Detta reflekterar en grundligare och mer omfattande analys av utvecklingens karaktär och orsaksammanhang. IDA:s utlåning sker på synnerligen mjuka villkor — lånen har en löptid på 50 år, varav 10 år är amorteringsfria, och löper utan ränta bortsett från en administrationsavgift på 3/4 ‰. De nya kreditåtagandena under år 1970 uppgick till drygt 3 miljarder kr.

Som redovisades i förra årets statsverksproposition är budgetåret 1970/71 det sista bidragsår som täcks av den nu gällande överenskommelsen om påfyllnad av IDA:s resurser. Utgångspunkten för de förhandlingar som ägt rum fram till sommaren 1970 var den av Pearsonkommissionen avgivna rekommendationen att IDA:s tredje påfyllnad skulle omfatta bidrag om sammanlagt 1 miljard dollar årligen. Även om ett stort antal i-länder, däribland Sverige, förklarade sig vara beredda att acceptera en allmän uppgörelse i enlighet härmed kunde enighet ej nås om en så stor ökning. Förhandlingsresultatet innebär dock att IDA:s resurser i jämförelse med den andra påfyllnadsperioden fördubblas genom att i-ländernas bidrag ökas från 400 till drygt 800 milj. dollar årligen. Resultatet av förhandlingarna kan betraktas som tillfredsställande.

Mot denna bakgrund har den svenska regeringen med reservation för riksdagens godkännande utfäst sig att årligen bidra till den tredje påfyllnaden med 34 milj. dollar, motsvarande omkring 176 milj. kr. per år, under en treårsperiod. Därmed fördubblas det totala svenska bidraget som under den andra påfyllnadsperioden uppgick till i genomsnitt ca 88 milj. kr. per år.

Part I-ländernas bidrag till IDA verksamhetsåren 1972—1974.

Land	Dollar	Land	Dollar
Australien	48 000 000	Kuwait	10 800 000
Belgien	40 800 000	Luxemburg	1 200 000
Canada	150 000 000	Nederländerna	67 560 000
Danmark	26 400 000	Norge	24 000 000
Finland	12 240 000	Storbritannien	311 040 000
Frankrike	150 000 000	Sverige	102 000 000
Förenta Staterna	960 000 000	Sydafrika	3 000 000
Italien	96 720 000	Västtyskland	234 000 000
Japan	144 000 000	Österrike	16 320 000

I samband med förhandlingarna om påfyllnaden aktualiserades frågan om röstfördelningen inom IDA:s styrelse. Vissa Part I-länder öns-

kade att röstfördelningen skulle justeras till att bättre motsvara det aktuella bidragsläget. Det anfördes att detta på sikt skulle gagna fondens möjligheter att uppbåda nya och större bidrag. Då emellertid u-länderna ej bidragit med mer än den ursprungliga kapitalinsatsen förelåg, vilket påtalades från bl. a. svensk sida, risk för att deras sammanlagda röstetal härigenom skulle minskas. Man lyckades nå enighet om att Part I-ländernas relativa röststyrka sinsemellan skulle justeras att avspegla deras sammanlagda bidrag till IDA. U-ländernas sammanlagda relativa röststyrka — 37,6 % av alla röster — avses ej komma att förändras.

Man enades emellertid samtidigt om att den nu använda metoden för röstfördelning ej är lämplig i ett längre perspektiv. Därför uppdrogs åt IDA:s styrelse att ytterligare studera frågan och avge förslag. Specifikt angavs, på svensk begäran, att en stadgändring vore en möjlig utväg. Härigenom öppnas möjligheten att uppnå en bättre balans mellan i-ländernas och u-ländernas röstetal i IDA:s styrelse. Från svensk sida har man anledning verka för en sådan reform.

Godkänner riksdagen vad jag här anfört bör till Internationella utvecklingsfonden (IDA) avges en officiell förklaring av innebörd att Sverige förbinder sig att lämna bidrag till fonden med ett sammanlagt belopp motsvarande 102 000 000 dollar att fördelas lika över tre år.

För budgetåret 1971/72 skulle i enlighet härmed bidraget komma att uppgå till 175 950 000 kr.

FN:s barnfond (UNICEF)

Verksamheten i FN:s barnfond är inriktad på insatser för mödrar och barn i den fattiga världen i form av sjukdomsbekämpning och hälsokontroll samt grundläggande teoretisk och praktisk utbildning. Insatserna tar sikte på framför allt behovet hos speciellt utsatta grupper i befolkningen. Vidare förbereds växande insatser på familjeplaneringens område. Fondens styrelse fastställde år 1970 enhälligt ett nytt bidragsmål om 100 milj. dollar att uppnås år 1975, vilket skulle innebära en fördubbling av fondens nuvarande resurser.

UNICEF:s ökade satsning på familjeplanering liksom kapaciteten att utnyttja ökade bidrag har motiverat en snabb anpassning av de svenska bidragen till det nya bidragsmålet. I enlighet med riksdagens beslut har utfästelser gjorts att de svenska bidragen under budgetåren 1971/72 och 1972/73 skall uppgå till 30 resp. 40 milj. kr. För budgetåret 1971/72 beräknar jag således ett medelsbehov av 30 milj. kr. för bidrag till UNICEF. Jag förordar att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att lämna fast utfästelse om bidrag uppgående till 45 milj. kr. för budgetåret 1973/74.

Internationella livsmedelsprogrammet samt 1967 års konvention om livsmedelshjälp

Det internationella livsmedelsprogrammet (WFP) lämnar bistånd i form av livsmedel till utvecklingsprojekt och till katastrofdrabbade områden. Under år 1969 gjorde WFP biståndsåtaganden om sammanlagt 337 milj. dollar.

För bidragsperioden 1969—70 erhöll WFP bidragsutfästelser om sammanlagt 256 milj. dollar, vilket innebar att bidragsmålet 200 milj. dollar för första gången överskreds. För bidragsperioden 1971—72, för vilken målet är 300 milj. dollar, gjordes vid bidragskonferensen i januari 1970 utfästelser om ca 215 milj. dollar. Sveriges bidragsutfästelser för perioden 1971—72 uppgår för vart och ett av åren till 4 milj. dollar, dvs. nära 21 milj. kr.

1967 års konvention om livsmedelshjälp (FAC) utgör en del av det spannmålsarrangemang som tillkom i anslutning till Kennedy-ronden inom det allmänna tull- och handelsavtalet (GATT) och som även omfattar ett veteavtal. Enligt konventionen skall de deltagande länderna totalt årligen under en treårsperiod (1968/69—1970/71) leverera 4,5 milj. ton spannmål eller motvärdet i kontanter till behövande u-länder. Den för Sverige fastställda kvoten uppgår till 54 000 ton vilken motsvarar ett värde om ca 18 milj. kr. Sverige har därutöver åtagit sig att lämna bidrag för frakt- och administrationskostnader om sammanlagt ca 4 milj. kr. per budgetår. I enlighet med riksdagens bemyndigande har Sverige överenskommit med WFP om att denna organisation skall ta hand om administrationen av de svenska veteleveranserna under FAC, vilka därigenom har integrerats med WFP:s normala verksamhet.

Konventionen upphör att gälla i och med innevarande budgetårs utgång. Beslut har fattats att formella förhandlingar om en förlängning av konventionen skall äga rum i anslutning till förhandlingarna om ett nytt veteavtal. Det är emellertid ännu inte möjligt att ange huruvida FAC kommer att fortbestå efter utgången av nuvarande avtalsperiod.

Sveriges bidrag inom ramen för FAC har, som jag redan nämnt, kanaliserats genom WFP. Om FAC skulle upphöra, eller svenska bidrag av annan anledning ej skulle aktualiseras, skulle det totala svenska bistånd som förmedlas genom WFP komma att minska kraftigt mellan innevarande och kommande budgetår. En sådan utveckling bedömer jag som mindre önskvärd. Jag beräknar preliminärt det sammanlagda medelsbehovet till internationellt livsmedelsbistånd för budgetåret 1971/72 till oförändrat 42 880 000 kr. Därrest en förnyelse av livsmedelshjälpkonventionen ej kommer till stånd eller svenska bidrag av andra skäl ej kommer i fråga, bör en väsentlig del av det för FAC beräknade beloppet kunna utnyttjas för ökade bidrag till WFP:s verksamhet.

Regionala utvecklingsbanker

De regionala utvecklingsbankerna — Asiatiska utvecklingsbanken, Interamerikanska utvecklingsbanken och Afrikanska utvecklingsbanken — svarar för en ökande del av de resurser som ställs till u-ländernas förfogande för ekonomisk och social utveckling. Bankernas verksamhet finansieras genom medlemsländernas kapitalinsatser, men även via upplåning på de internationella kapitalmarknaderna och genom särskilda bidrag från de rika länderna.

Sverige är medlem av den *Asiatiska utvecklingsbanken* (AsDB). Innevarande budgetår upptar anslag om 2,6 milj. kr., som utgör den sista av fem årliga inbetalningar av den svenska kapitalinsatsen. Några ytterligare förpliktelser om inbetalningar till följd av det svenska medlemskapet föreligger f. n. ej. Bankens ledning har emellertid tagit initiativ till preliminära diskussioner om en allmän höjning av bankkapitalet. Under det kommande budgetåret förutser jag dock inga ytterligare bidrag till bankens verksamhet.

Den svenska utvecklingsfonden för Latinamerika, knuten till den *Interamerikanska utvecklingsbanken* (IDB), har helt utnyttjats för ett vattenprojekt i Sao Paulo-området i Brasilien. Bankens verksamhet är f. n. föremål för en omprövning beträffande bl. a. finansieringsformerna. En mindre förändring av bankens upphandlingspolitik har ägt rum under år 1970. Det finns därför anledning att följa bankens utveckling. Några ytterligare bidrag från svensk sida är dock f. n. ej aktuella.

Afrikanska utvecklingsbanken (ADB), vars hittillsvarande verksamhet helt har finansierats genom de afrikanska medlemsländernas kapitalinsatser i konvertibel valuta, har ökat sin utlåningskapacitet väsentligt. Vid halvårsskiftet juni/juli 1970 uppgick den totala utlåningen i form av kreditutfästelser till 21 milj. dollar, varav drygt 6 milj. dollar beviljades under första halvåret 1970. En mängd nya projekt förbereds f. n. vilket återspeglar en höjd effektivitet vid projektbehandlingen. Upphandling till av banken finansierade projekt är i princip fri.

Bankens hittillsvarande utlåning har skett på i stort sett marknadsmissiga villkor. Medlemskretsen, som hittills har begränsats till Afrika, omfattar nästan uteslutande länder som endast med svårighet kan förränta lån på kommersiella villkor. Behovet av biståndsmedel, som kan lånas ut på mjuka villkor, är följaktligen stort inom ADB. I förra årets statsverksproposition omnämndes att förhandlingar pågick om att upprätta en till ADB knuten multilateral utvecklingsfond för långivning på mjuka villkor. En mindre grupp givarländer omfattande de nordiska länderna, Canada och Nederländerna har tagit initiativ till intensifierade diskussioner, som nu äger rum i en större krets av länder. Utsikterna att nå ett positivt resultat under förhandlingarna om tillskott av medel till ADB:s verksamhet kan bedömas som relativt goda.

Då förhandlingarna om att upprätta en multilateral utvecklingsfond ännu ej är slutförda, är det omöjligt att ge exakta uppgifter om de svenska bidragen. Medelsbehovet för ett svenskt bidrag till ADB:s utvecklingsfond kan dock uppskattas komma att uppgå till högst 3 milj. dollar eller ca 15,6 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Detta belopp motsvaras av medel som redan under budgetåret 1969/70 anvisades för ändamålet. Några nya medel för detta ändamål behöver således inte beräknas för budgetåret 1971/72.

Övriga multilaterala bidrag

Som jag tidigare anfört är avsikten att fr. o. m. budgetåret 1971/72 bidragen till FN:s flyktingkommissariat (UNHCR), FN:s hjälpprogram för Palestinaflyktingar (UNRWA), FN:s forskningsinstitut för social utveckling (UNRISD), FN:s utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR) och FN:s forskningsinstitut för socialskydd (UNSDRI) i sin helhet skall redovisas under anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram.

Tyngdpunkten i *FN:s flyktingkommissariats (UNHCR)* verksamhet har under 60-talet förskjutits från Europa till Afrika och Asien. Organisationens uppgifter är att underlätta flyktingarnas bosättning och anpassning i asylländerna eller medverka till frivillig repatriering. UNHCR:s verksamhet i asylländer som samtidigt är u-länder sker i samverkan med bl. a. andra FN-organ såsom t. ex. UNDP.

De totala bidragen till UNHCR:s verksamhet uppskattas år 1970 till 6 milj. dollar. Det samlade svenska bidraget för samma år uppgick till 1 milj. dollar, dvs. 5,2 milj. kr. Därav utgick 3,1 milj. kr. från anslaget C 1. Vissa FN-organs biståndsprogram för budgetåret 1969/70 medan återstoden belastade anslaget C 2. Fältverksamhet för budgetåret 1970/71.

I enlighet med riksdagens bemyndigande har utfästelse gjorts under anslaget C 1. Vissa FN-organs biståndsprogram till flyktingkommissariatets program för åren 1971, 1972 och 1973 med 3,1 milj. kr. för vart och ett av åren. Härutöver har, med förbehåll för riksdagens godkännande, uttalats att ytterligare medel skulle komma att ställas till förfogande, så att det samlade svenska bidraget skulle uppgå till motvärdet av 1,0, 1,1 resp. 1,2 milj. dollar för kalenderåren 1971, 1972 och 1973. Under hänvisning till vad jag förut sagt om den avsedda anslagsomläggningen beräknar jag medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 5,2 milj. kr.

Vidare föreslår jag att riksdagens medgivande inhämtas att göra utfästelse för budgetåret 1973/74 (verksamhetsåret 1974) med motvärdet till 1,3 milj. dollar eller 6,7 milj. kr.

FN:s hjälpprogram för Palestina-flyktingar (UNRWA) lämnar hjälp till behövande flyktingar från Palestina i de arabiska asylländerna och, sedan juni-kriget 1967, också i områden som kontrolleras av Israel. Orga-

nisationen bistår flyktingarna med livsmedel, hälsovård och undervisning.

De samlade bidragen till UNRWA uppgick år 1970 till 41 milj. dollar. Ca 1,4 milj. människor berörs av dess verksamhet.

Sverige bidrar innevarande budgetår med sammanlagt 11,5 milj. kr. Jag har beräknat ett oförändrat bidrag för budgetåret 1971/72. Med hänsyn till situationen i det berörda området vill jag emellertid inte utsluta att det svenska stödet kan behöva ökas.

Den forskning som utförs inom *FN:s forskningsinstitut för social utveckling (UNRISD)* syftar bl. a. till att klarlägga sambandet mellan ekonomiska, sociala och andra faktorer i utvecklingsprocessen samt till att uppnå en enhetlig metodik och begreppsapparat på det sociala området. Institutets verksamhet har blivit särskilt viktig genom den starkare betoning av utvecklingsproblemens långsiktiga aspekter som kommit till uttryck i FN:s utvecklingsstrategi. *FN:s utbildnings- och forskningsinstitut (UNITAR)* bedriver forskning inom olika områden av betydelse för FN:s verksamhet bl. a. opinionsbildningsproblem, biståndsevaluering och små staters speciella situation i det internationella samarbetet. Institutet bedriver därutöver seminarieverksamhet med deltagare företrädesvis från u-länderna. *FN:s forskningsinstitut för socialskydd (UNSDRI)* ger tekniskt stöd till forskning rörande brottsprevention och kriminalvård.

För budgetåret 1970/71 har utgått bidrag till UNRISD, UNITAR och UNSDRI med 250 000, 250 000 resp. 360 000 kr.

För budgetåret 1971/72 beräknar jag ett bidrag på sammanlagt 1 milj. kr. för dessa tre institut. Utfästelser om fortsatta bidrag för de båda följande budgetåren inom ramen för motsvarande årliga totalsumma bör även göras. Bland de nu nämnda forskningsinstituterna bör ökat stöd ges till UNRISD.

Sammanlagt uppgår de av mig hittills redovisade bidragen under anslagsposten övriga multilaterala bidrag till 17 700 000 milj. kr.

Uppföljningen av strategin för FN:s andra utvecklingsårtionde kommer i betydande utsträckning att bli beroende av de sekretariatsresurser som FN kan ställa till förfogande. Detta kan leda till behov av särskilda bidrag från svensk sida. Även för vissa andra grenar av FN:s verksamhet kan det i framtiden visa sig önskvärt att lämna bidrag för att möjliggöra särskilda insatser av brådskande natur. Beträffande tidigare berörda multilaterala organisationer kan det som jag pekat på bli aktuellt med ökade insatser till följd av nya utvecklingar inom dessa organs verksamhetsområden. Totalt beräknar jag 9 790 000 kr. för sådana extra insatser som kan behöva göras.

Bidrag till internationella biståndsprogram 1968/69—1970/71 och förslag för 1971/72

	Budgetår, milj. kr.			
	1968/69 Anslag	1969/70 Anslag	1970/71 Anslag	1971/72 Förslag
1. FN: s utvecklingsprogram UNDP	80,9	96,2	109,2	119,6
2. Internationella utvecklings- fonden IDA	72,4	87,9	103,5	175,9
3. FN: s barnfond UNICEF	9,0	15,0	20,0	30,0
4. Internationella livsmedels- programmet WFP och 1967 års konvention om livsmedels- hjälp FAC	37,7	42,9	42,9	42,9
5. Regionala utvecklingsbanker	2,6	18,2	2,6	—
6. Övriga multilaterala bidrag	15,0	15,6	17,8	27,5
Summa	217,6	275,8	295,9	395,9

Under hänvisning till det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att godkänna de av mig i det föregående angivna riktlinjerna för multilateralt utvecklingsamarbete
- att medge att Kungl. Maj:t i enlighet med angivna riktlinjer gör långtidsutfästelser för budgetåren 1972/73 och 1973/74
- att till *Bidrag till internationella biståndsprogram* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 395 920 000 kr.

C 2. Bilateralt utvecklingsamarbete

1969/70 Utgift	¹ 296 547 092	Reservation	320 729 413
1970/71 Anslag	¹ 2476 340 000		
1971/72 Förslag	¹ 572 222 000		

¹ Hänsyn har tagits till den tidigare nämnda överflyttningen av vissa utgiftsändamål, som har multilateral karaktär, från detta anslag till anslaget Bidrag till internationella biståndsprogram.

² Tidigare anslaget Fältverksamhet samt den del av anslaget Finansiellt utvecklingsbistånd, som avsåg bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.

³ Varav 19 milj. kr. avser gåvobistånd och 301,7 milj. kr. utvecklingskrediter. Av det senare beloppet var 293,1 milj. kr. bundna genom avtal.

SIDA

I sin anslagsframställning har SIDA redovisat det bilaterala utvecklingsbiståndets nuvarande och hittills planerade omfattning fram t. o. m. budgetåret 1975/76 enligt samma anslagstekniska grunder som gällt under tidigare år. Styrelsen förordar en anslagsteknisk översyn vid en tidpunkt då arbetet med länderprogram ytterligare framskridit.

Ett första steg i riktning mot en anslagsteknik som bättre ansluter sig till biståndets långsiktiga mål och produktionsbetingelser skulle enligt SIDA vara att sammanföra gåvobistånd och utvecklingskrediter i två anslagsposter under ett och samma anslag.

Under anslagsposten *gåvobistånd* upptas det direkta utvecklingssamarbetet med u-länderna på gåvobasis. Även kostnaderna för biståndskontoren bestrids från denna anslagspost. Det sammanlagda medelsbehovet för dessa ändamål har av SIDA beräknats till 340 milj. kr. för budgetåret 1971/72, vilket överstiger de för budgetåret 1970/71 tillgängliga medlen, 275 milj. kr., med ca 24 %. Medelsbehovet har beräknats med hänsyn till kapaciteten hos den tillgängliga personalen med de begärda förstärkningar som behandlas under myndighetsanslaget.

Huvuddelen av det av SIDA beräknade medelsbehovet hänförs sig till bestämda länder- och ämnesdestinerade insatser, för vilka närmare redogörs i anslagsframställningen. Vid beräkningen av medelsbehovet har SIDA emellertid även tagit hänsyn till att inte sällan oväntade händelser inträffar som kan kräva insatser till betydande belopp. Hjälpverksamheten i samband med inbördeskriget i Nigeria är exempel på detta. Naturkatastrofer kräver likaså särskilda insatser. SIDA har för sådana ändamål tagit upp ett belopp om 25 milj. kr.

Under anslagsposten *utvecklingskrediter* upptas det beräknade medelsbehovet för utvecklingskrediter samt därtill anslutna projektundersökningar och projektkontroll. Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 är sammansatt dels av tidigare gjorda åtaganden, som skall belasta 1971/72 års anslag, dels av åtaganden som planeras bli gjorda under budgetåret 1971/72 och som skall belasta detta budgetårs anslag, dels av kostnader för projektförberedelser och projektkontroll.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 hade genom redan ingångna avtal totalt ca 24 milj. kr. in-tecknats av 1971/72 års anslag. Vidare skulle, om inga förskjutningar och bortfall uppstår, det under beredning varande kreditprogrammet resultera i åtaganden under budgetåret 1970/71 och 1971/72 som tar i anspråk ca 275 milj. kr. av anslaget för budgetåret 1971/72. Emellertid visar erfarenheten att förskjutningar och bortfall regelmässigt reducerar anslagsbehovet. SIDA bedömer att det kreditprogram som f. n. utarbetas kommer att medföra ett anslagsbehov på ca 220 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Antalet ingångna kreditavtal väntas stiga kraftigt fram till den 30 juni 1971 och då uppgå till drygt 35. Detta kommer att ställa krav på ökade resurser för en nøyaktig administration och övervakning av pågående insatser. Därutöver förutses att kravet på svenska insatser för hjälp till mottagarländerna med identifiering, planering och förberedelser av utvecklingsprojekt och program samt för resultatvärdering kommer att stiga i takt med en växande volym av svenska krediter. Med anledning härav beräknas för projektförberedelser och projektkontroll för kreditverksamheten 10 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Den oin-tecknade reservationen från budgetåret 1970/71 beräknas komma att uppgå till ca 4 milj. kr. SIDA beräknar på grundval av dessa

bedömningar anslagsbehovet för utvecklingskrediter inklusive projektförberedelser och projektkontroll till 250 milj. kr.

Utbetalningar av bilateralt gåvo- och kreditbistånd budgetåret 1969/70

Fördelning på mottagarländer

Land	Gåvo- bistånd Milj. kr.	Kredit bistånd Milj. kr.	Summa gåvo- och kreditbistånd Milj. kr.	Procentuell andel
Etiopien	28,1	9,6	37,7	12,5
Indien	18,4	17,0	35,4	11,7
Kenya	13,5	0,3	13,8	4,6
Pakistan	27,7	22,7	50,4	16,7
Sudan	—	0,6	0,6	0,2
Tanzania	14,0	29,9	43,9	14,5
Tunisien	10,4	7,3	17,7	5,8
Turkiet	—	1,4	1,4	0,5
Demokratiska Re- publiken Vietnam	17,0	—	17,0	5,6
Zambia	2,3	—	2,3	0,8
Övriga länder	21,6	—	21,6	7,1
Övrigt ¹	60,3	—	60,3	20,0
Totalt	213,3	88,8	302,1	100,0

¹ Avser vissa bidrag som kanaliseras genom internationella organisationer, kostnader för projektförberedelser samt för biståndskontor.

² Siffran avviker något från de totala utbetalningarna från anslagen (296,6 milj. kr.) eftersom den baseras på utbetalningar från konton i riksbanken samt genom att den innehåller vissa utgifter av multilateral karaktär.

Utbetalningar av bilateralt gåvo- och kreditbistånd budgetåret 1969/70

Fördelning på ändamål

Sektor	Gåvo- bistånd Milj. kr.	Kredit- bistånd Milj. kr.	Summa gåvo- och kreditbistånd Milj. kr.	Procentuell andel
Familjeplane- ring m. m.	26,5	—	26,5	8,8
Landsbygdsut- veckl. och livs- medelsförsörjn.	51,7	36,0	87,7	29,0
Industri, kraft- verk m. m.	—	31,0	31,0	10,2
Utbildning	69,5	—	69,5	23,0
Samfärdsel	—	21,8	21,8	7,2
Förvaltningsbi- stånd och biträ- dande experter	12,8	—	12,8	4,3
Humanitärt bi- stånd	47,5	—	47,5	15,7
Biståndskontoren	5,3	—	5,3	1,8
Totalt	213,3	88,8	302,1	100,0

¹ Se not 2 i föregående tablå.

Departementschefen

I det följande behandlar jag vissa pågående eller planerade svenska insatser i de länder som mottar direkt svenskt bistånd i mera betydande omfattning. För en fullständigare redogörelse för de bilaterala programmen får jag hänvisa till SIDA:s anslagsframställning.

AFRIKA

Tunisien

Utbetalningarna av svenskt bistånd till Tunisien uppgick budgetåret 1969/70 till 17,7 milj. kr., motsvarande ca 6 % av det svenska bilaterala bistandsflödet. Andelen torde öka något budgetåret 1970/71.

De svenska biståndsinsatserna i Tunisien avser främst hälsovård inklusive familjeplanering, landsbygdsutveckling, utbildning, industri och turism. Vid mödra- och barnvårdskliniken i Kelibia ingår *familjeplanering* som ett moment i verksamheten. Avtalet om svenskt stöd till kliniken utgår under år 1971 men en förlängning övervägs. Som fredskårsdeltagare kommer ett antal barnmorskor att ställas till förfogande vid tunisiska mödra- och barnvårdscentraler samt förlossningsanstalter, där de också skall ägna sig åt nutritionsundervisning. Kostnaderna för dessa insatser beräknas till ca 2 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Svenska insatser inom *utbildningssektorn* avser yrkesutbildning, kvinnoutbildning via UNESCO och ILO samt allmän undervisning. För dessa ändamål beräknas utbetalningarna uppgå till ca 9,1 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Tunisien har också via UNESCO begärt stöd till ett försöksprogram med skolradio och skol-TV som i första hand riktar sig till lärare och elever i primärskolorna. Detta projekt övervägs nu av SIDA.

Genom svenska krediter åren 1968 och 1970 har 44,5 milj. kr. ställts till förfogande i samfinansiering med Världsbanken/IDA till utbyggnad av *vattenförsörjningen* i städer och tätorter. Samfinansiering av projekt för avloppssystem i vissa befolkningscentra övervägs f. n.

Sverige lämnade år 1967 en kredit till Tunisien på 15 milj. kr. avsedd för den delvis statsägda *utvecklingsbanken SNI*, som lämnar lån för nyinvesteringar inom industri- och hotellssektorn. Sedan krediten utnyttjats har avtal träffats om en andra svensk kredit till SNI på 30 milj. kr., varav minst hälften skall användas för investeringar inom den statliga industrisektorn.

Under förutsättning av att bl. a. erfarenheterna av pågående stöd till Tunisien industriutveckling blir positiva, kan det bli aktuellt att gå vidare med insatser med särskild betoning på den offentliga sektorn samt på mindre och medelstor industri.

Sudan

Det svenska biståndet till Sudan uppgick budgetåret 1969/70 till 600 000 kr. i form av utbetalningar under en kredit på 35 milj. kr. för utveckling av *landsbygdens vattenförsörjning*. Avtal härom slöts år 1966. Efter en insats av svenska konsulter för planering av det fortsatta programmet slöts våren 1970 avtal om en fortsättningskredit på 15 milj. kr., huvudsakligen för utrustning till redan borrhade brunnar. En del av krediten avses bli använd för vattenförsörjningsprojekt i södra Sudan. Till följd av administrativa svårigheter på den sudanesiska sidan har utbetalningarna under krediterna avsevärt fördröjts men de väntas dock under budgetåret 1970/71 komma att öka. F. n. planeras inga nya insatser i Sudan.

Etiopien

Budgetåret 1969/70 utbetalades 37,7 milj. kr. i svenskt bistånd till Etiopien, motsvarande drygt 12 % av det svenska bilaterala bistandsflödet. Andelen torde minska under budgetåret 1970/71.

Det svenska biståndet till Etiopien har inriktats främst på områden såsom utbildning, hälsovård, samfärdsel samt livsmedelsförsörjning och landsbygdsutveckling.

Verksamheten inom ramen för *skolbyggnadsprogrammet* för grundskolan (ESBU) återupptogs till fullo under året 1970. Till utgången av budgetåret 1969/70 hade omkring 2 100 klassrum färdigställts i ESBU:s regi. Arbetsprogrammen för budgetåren 1970/71 och 1971/72 förutser en produktion om 800 resp. 1 000 klassrum. Sverige har åtagit sig att lämna bidrag motsvarande halva kostnaden för projektet. För budgetåret 1970/71 beräknar SIDA ett medelsbehov härför om 8 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 om 9 milj. kr.

Stödet till det byggnadstekniska institutet och till utbildning i barnsjukvård beräknas kunna avslutas med utgången av budgetåret 1972/73.

En svensk kredit på 30 milj. kr. lämnades år 1968 för finansiering av det etiopiska *vägbyggnadsprogrammet* i samfinansiering med Världsbanken och IDA. Programmet avser bl. a. att ge viktiga jordbruksområden förbindelser med det nationella vägnätet. Som stöd till det etiopiska *telekommunikationsprogrammet* under perioden 1968—73 lämnades år 1969 en svensk kredit på 23,5 milj. kr. i samfinansiering med ett lika stort lån från Världsbanken. F. n. planeras inga ytterligare krediter till Etiopien.

Det svenska stödet till det *regionala jordbruksprojektet CADU*, Chialo Agricultural Development Unit, som inleddes år 1967, har efter en treårig försöksperiod förlängts till utgången av budgetåret 1974/75.

De totala kostnaderna för CADU har hittills uppgått till drygt 30 milj. kr., varav Sverige svarat för två tredjedelar och Etiopien för en tredjedel.

För femårsperioden fr. o. m. budgetåret 1970/71 beräknas de totala svenska kostnaderna för projektet till ca 40 milj. kr.

CADU:s mål är dels att åstadkomma social och ekonomisk utveckling i projektområdet, dels att finna lämpliga metoder för integrerad jordbruksutveckling och dels att genom bl. a. utbildningsinsatser skapa förutsättningar för tillämpning av CADU:s erfarenheter i andra delar av Etiopien.

De hittillsvarande erfarenheterna av CADU har i flera avseenden varit positiva. Produktionsökningen i området har varit snabb och befolkningens intresse för att tillämpa de nya produktionsmetoderna har överträffat förväntningarna.

Jordägandeförhållandena i området skapar dock problem. De många arrendatorerna måste ges rimligt besittningsskydd och arrendekontrakten utformas så att det blir möjligt också för denna grupp att dra nytta av tjänster som CADU erbjuder. En nödvändig förutsättning för att CADU:s mål skall kunna nås är att det av den etiopiska regeringen nyligen framlagda förslaget till förbättring av arrendatorernas rättsliga ställning genomförs. SIDA har dessutom framhållit att mekanisering och ökad efterfrågan på jord i samband med införandet i projektområdet av bl. a. nya utsäden kan utgöra ett hot mot småböndernas, arrendatorernas och jordbruksarbetarnas utkomstmöjligheter, även om en ny arrendelag genomförs. CADU har därför givits ett ansvar för att söka ta till vara alla möjligheter att skapa nya arbetstillfällen inom området och förutsätts också undvika åtgärder, som kan få negativa konsekvenser på sysselsättningen.

Kenya

De svenska biståndsutbetalningarna till Kenya uppgick budgetåret 1969/70 till 13,8 milj. kr., motsvarande inemot 5 % av det svenska bilaterala biståndsflödet. Andelen torde öka något under budgetåret 1970/71.

Stöd till *landsbygdsutveckling* utgör en viktig del av det svenska biståndet. Det långsiktiga programmet för utveckling av boskapsuppfödning och köttproduktion stöds dels genom en utvecklingskredit på 18 milj. kr. i samfinansiering med IDA, dels genom personal och utrustning till seminavelsverksamheten. En kredit på 15 milj. kr. samt ett omfattande personalbistånd utgår till programmet för landsbygdens vattenförsörjning. Sverige finansierar nu i samarbete med Världshälsoorganisationen, WHO, utarbetandet av en långsiktig plan för vattenförsörjningen.

Inom *utbildningssektorn* har den största insatsen varit bidrag till upprättande och drift av Kenya Science Teachers' College (KSTC) för utbildning av lärare i naturvetenskapliga och praktiska ämnen. De svenska utgifterna för detta ändamål, som t. o. m. budgetåret 1969/70 uppgått till

27 milj. kr., är nu i sjunkande. Skolan tar årligen emot 150 nya elever. Stöd övervägs därutöver bl. a. till sekreterarutbildning samt hushållsteknisk utbildning. Det svenska bidraget till det nationella *familjeplaneringsprogrammet* föreslås fortsätta.

Inom *industri sektorn* kan insatser, främst för småindustrin, komma att aktualiseras inom ramen för det vidgade program för industribistånd som SIDA f. n. förbereder.

Stöd övervägs också till ett utbyggt program för *landsbygdens elektrifiering* i samband med en planerad utvecklingskredit för kraftförsörjning.

Uganda

Riksdagen har uttalat sig till förmån för svenskt bistånd till Uganda inom ramen för samarbetet med de östafrikanska länderna. Budgetåret 1969/70 utbetalades ca 1 milj. kr.

Liksom i Kenya och Tanzania söker nu även i Uganda regeringen avsätta en ökad andel av budgeten till *landsbygdens utveckling*. Inom ramen för vidgade svenska insatser har Uganda angivit vattenförsörjning och lagring av jordbruksprodukter som lämpliga ämnesområden. Bristen på utbildad personal för planering och genomförande av utvecklingsprojekt är emellertid i Uganda liksom i flera andra afrikanska länder ett stort hinder för framåtskridande. Ett ramavtal för personalbistånd har nyligen undertecknats mellan Sverige och Uganda.

För budgetåret 1971/72 övervägs en insats för kvinnoutbildning inom jordbruket i samarbete med FAO. *Industriutvecklingen* inom ramen för Östafrikanska gemenskapen utgör ett annat område som kan bli föremål för svensk bistånd på längre sikt.

Tanzania

Utbetalningarna av svenskt bistånd till Tanzania uppgick budgetåret 1969/70 till 43,9 milj. kr., motsvarande drygt 14 % av det svenska bilaterala bistandsflödet. Andelen väntas öka under innevarande budgetår.

Stödet till *landsbygdens utveckling* utgår främst i form av finansiellt och personellt bistånd till landsbygdens vattenförsörjning. Avtal om en ny kredit på 33 milj. kr. för detta och nästa budgetår beräknas bli undertecknat inom kort, och fortsatt personellt stöd till vattenförsörjningen förutses med hänsyn till utbildningsbehov och programmets expansion.

Insatser inom Tanzanias skogsnäring utreds f. n. av SIDA i samverkan med FAO. Vidare pågår diskussioner om svenskt stöd vid uppbyggnaden av ett nutritionsinstitut.

Det nordiska stödet till ett utbildnings- och forskningscentrum för jordbruket i regionen Mbeya väntas komma i gång i full skala under budgetåret 1971/72. Härför beräknar SIDA 15 milj. kr. under de när-

maste fem åren. Inom ramen för en kreditinsats om 20 milj. kr. för upprättande av ett lagrings- och transportsystem för spannmål, som skall bidra till att göra Tanzania självförsörjande med majs och vete, utgår personalbistånd till utbildning och planering. En svensk kredit på 39 milj. kr. bidrar till finansieringen av en väg — den s. k. Tan-Zam-vägen — som förbinder Zambia med den tanzaniska kusten.

Inom *utbildningen* har den största biståndsinsatsen utgjorts av det Nordiska Tanganyikaprojektet, vars administration år 1970 helt överlämnades till de tanzaniska myndigheterna. Projektet består av en jordbrukskola för kortare kurser, en sekundärskola för 600 elever samt en hälsocentral. I övrigt pågår stöd till den kooperativa utbildningen, till en sekreterarskola i Tabora samt till vuxenutbildningen, bl. a. genom ett nationellt korrespondensinstitut.

Under en svensk kredit på 15 milj. kr. för *industriell utveckling* har det nationella utvecklingsbolaget, NDC, kanaliserat medel till ett garveri. Resterande belopp under krediten kan komma att utnyttjas för en skofabrik och till småindustrisektorn. Därutöver övervägs ytterligare finansiellt och personellt stöd till Tanzanias industriella utveckling.

Den industriella expansionen är en orsak till den snabbt stigande konsumtionen av *elkraft* i Tanzania. I anslutning till ett nyligen undertecknat svenskt kreditavtal på 63 milj. kr. för ett större vattenkraftverk i samfinansiering med Världsbanken skall bistånd lämnas för utbildning av underhålls- och driftpersonal samt till förstärkning av kraftföretagets organisation. Sverige bekostar också en ekologisk studie i det aktuella området. Vidare övervägs lämpligheten av svensk medverkan i ett intensifierat program för elektrifiering av landsbygden.

För att avhjälpa bristen på förvaltningspersonal, särskilt för beredning och genomförande av utvecklingsprojekt, lämnar Sverige *personalbistånd* i växande utsträckning till den tanzaniska förvaltningen.

Utredningar pågår för att undersöka möjligheterna att stödja lokala *forskningsinstitutioner* inom ramen för en nationell forskningsplan.

Östafrikanska gemenskapen

Östafrikanska gemenskapen, EAC, består av Kenya, Tanzania och Uganda. Dessa tre länder, som under kolonialtiden i vissa avseenden administrerades som en enhet, bildade år 1967 en gemensam marknad. De beslöt då också att fortsätta den gemensamma driften av vissa verksamheter som redan före självständigheten administrerats regionalt, såsom flygbolag, järnvägar, hamnar, post och telegraf. De gemensamma institutionerna spelar en viktig roll i de tre medlemsländernas ekonomiska liv.

Genom Östafrikanska utvecklingsbanken söker de tre länderna bl. a. uppnå en samordnad och balanserad industriutveckling inom regionen. Enligt sina stadgar skall banken medverka till lokalisering av investe-

ringsprojekt huvudsakligen i Tanzania och Uganda för att uppväga den dominans till förmån för Kenya som traditionellt föreligger. Möjligheten att med svenskt kredit- och personalbistånd stödja de tre ländernas industrialiseringssträvanden genom denna bank undersöks f. n. av SIDA.

Under år 1970 har två svenska biståndsinsatser till EAC påbörjats. En kredit på 27 milj. kr. i samfinansiering med Världsbanken till det östafrikanska *telebolaget* undertecknades under våren. I juni 1970 undertecknades ett ramavtal, under vilket *personal* kan ställas till förfogande för av EAC administrerade organisationer. Härigenom har telebolaget och utvecklingsbanken kunnat erhålla personellt stöd.

Zambia

De svenska utbetalningarna av bistånd till Zambia uppgick budgetåret 1969/70 till 2,3 milj. kr. motsvarande mindre än 1 % av det svenska bilaterala biståndsflödet. Andelen beräknas öka något under budgetåret 1970/71.

Det nuvarande svenska biståndet till Zambia domineras helt av personalinsatser i form av fredskår och kontraktsanställd personal inom jordbruks-, skogs- och hälsovårdssektorerna samt av allmänt förvaltningsbistånd. SIDA föreslår ökat personalbistånd till Zambia, bl. a. inom utbildningssektorn. Diskussioner har förts om insatser inom jordbruksutbildning i samarbete med bl. a. FAO. Vidare kan en insats för utbildning i kooperation bli aktuell.

I anslutning till riksdagens uttalande om bistånd till Zambia avser SIDA att under budgetåret 1970/71 undersöka förutsättningarna för att lämna stöd till utvecklingsprojekt i de eftersatta delarna av landet. Som en förberedelse för nya insatser kan det visa sig önskvärt att ställa vidare planeringsresurser till Zambias förfogande.

Botswana, Lesotho och Swaziland

Utbetalningarna av svenskt bistånd till *Botswana* uppgick budgetåret 1969/70 till 300 000 kr. För budgetåret 1970/71 beräknas 2,2 milj. kr utgå.

Biståndet har hittills avsett stöd till sekundärskolor och en hydrologisk undersökning. Den senare genomförs av FAO och finansieras gemensamt av Sverige och UNDP. Avtal ingicks hösten 1970 om bidrag till byggandet av ett kooperativt utvecklingscentrum. Frågan om att lämna personalbistånd liksom stöd till ett biblioteksprojekt och en yrkesskola är under övervägande. Vidare skall förutsättningarna undersökas för att lämna bistånd till socialt inriktade projekt för landsbygdsutveckling.

Till *Lesotho* beräknas 600 000 kr. komma att utbetalas i svenskt bistånd under budgetåret 1970/71. Beloppet avser finansiellt stöd till UNDP:s förvaltningsbiståndsprogram i landet. Verksamheten vid det

hantverkscentrum som drevs med bidrag från SIDA har legat nere sedan statskuppen i januari 1970.

Det svenska biståndet till *Swaziland* väntas budgetåret 1970/71 uppgå till 700 000 kr. Insatserna består av finansiellt stöd till sekundärskolor, till jordbruksskolor samt till UNDP:s förvaltningsbiståndsprogram. Bidrag via UNESCO till en utbildningsanstalt övervägs.

Insatser för Botswana, Lesotho och Swaziland avseende deras gemensamma universitet och till FAO:s konstgödselprojekt i de tre länderna beräknas budgetåret 1970/71 ta 400 000 kr. i anspråk. För budgetåret 1971/72 beräknas 500 000 kr. för detta ändamål.

Södra Afrika: flyktingar och frihetsrörelser

FN har i resolutioner om Namibia, Syd-Rhodesia, områden under portugisisk administration samt om apartheid-politiken i Sydafrika uppmanat medlemsstaterna att lämna moraliskt och materiellt stöd till befolkningen och de nationella befrielseörelserna i dessa områden. I enlighet med dessa resolutioner lämnar Sverige humanitär hjälp och utbildningsbistånd till ett antal afrikanska nationella befrielseörelser.

Stöd utgår också till utbildning av afrikansk flyktingungdom. För att bistå dem som drabbas av rasåtskillnadspolitikerna lämnas vidare bidrag för juridisk hjälp, utbildning och understöd till anhöriga såväl genom FN:s förvaltningsfond som via privata organisationer.

Stödet till frihetsrörelserna kommer, i enlighet med vad utrikesutskottet uttalat i sitt av riksdagen godkända utlåtande (JU 1970: 9), att utvidgas, och jag beräknar att det, tillsammans med biståndet till flyktingutbildningen, kommer att uppgå till ca 8 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Därutöver beräknas 2 milj. kr. under budgetåret 1971/72 för stöd till rasåtskillnadspolitikens offer.

ASIEN

Indien

Utbetalningarna av svenskt bistånd till Indien uppgick budgetåret 1969/70 till 35,4 milj. kr., motsvarande ca 12 % av det svenska bilaterala biståndsflödet. Andelen kan komma att sjunka något under budgetåret 1970/71.

Det svenska biståndet är inriktat på familjplanering samt landsbygds- och industriutveckling.

På *familjplaneringsområdet* förbereder SIDA f. n. en större insats, delvis av programbiståndskaraktär, för en femårsperiod. Förhandlingar har nyligen avslutats om en utvecklingskredit om ca 26 milj. kr. i samfinansiering med IDA för stöd till Indiens program för uppbyggnaden av *lagrings- och transportsystem för spannmål*. Programmets mål

är att skapa tillfredsställande lagerreserv mot missväxt samt ett effektivt transportsystem mellan över- och underskottsområden.

Sverige har hittills lämnat Indien fyra *importkrediter* på tillsammans 123 milj. kr. för finansiering av import av råvaror, halvfabrikat och reservdelar för industrin samt av vissa kapitalvaror för bl. a. kraftproduktionen och industrin. Dessa krediter beräknas täcka behov t. o. m. innevarande budgetår. I enlighet med indiska önskemål om ytterligare krediter av liknande slag har diskussioner inletts om en femte importkredit på ca 125 milj. kr., att användas under en treårsperiod.

Förutom direkt svenskt bistånd får och kommer Indien att få betydande indirekt stöd från Sverige. Med den fördelning som IDA f. n. tillämpar av sina krediter skulle nämligen uppskattningsvis 70 milj. kr. av Sveriges årliga bidrag om 176 milj. kr. till IDA under den tredje påfyllningsperioden komma att tillfalla Indien.

Pakistan

Utbetalningarna av svenskt bistånd till Pakistan uppgick budgetåret 1969/70 till 50,4 milj. kr., motsvarande ca 17 % av det svenska bilaterala bistandsflödet. Andelen torde komma att minska under budgetåret 1970/71.

Det svenska biståndet till Pakistan är inriktat på familjeplanering, landsbygdsutveckling och livsmedelsförsörjning samt utbildning. Svenskt stöd till Pakistans *familjeplaneringsprogram* under en fyraårsperiod förbereds f. n. av SIDA. Avtal torde komma att ingås under första halvåret 1971.

Sveriges stöd till *livsmedelsförsörjningen* avser huvudsakligen Östpakistan. I slutet av budgetåret 1969/70 slöts avtal om en kredit på 31,5 milj. kr. för samfinansiering med IDA av den första fasen av ett vattenförsörjningsprojekt i Östpakistan omfattande anläggande av 3 000 rörbrunnar. För innevarande budgetår planeras en svensk utvecklingskredit på ca 55 milj. kr. för samfinansiering med IDA av spannmålslagring i Östpakistan. Avtal beräknas kunna slutas inom kort om svenskt bidrag till ett femårsprogram för artificiell insemination i Västpakistan.

Inom *utbildningssektorn* har det svenska biståndet koncentrerats till yrkesutbildningen. F. n. övervägs bl. a. framställningar om svenskt stöd till en utvidgning av yrkesskoleväsendet och till utbildningen inom kooperationen.

Avtal har nyligen slutits om fortsatt stöd till den *pakistanska telestyrelsen* t. o. m. budgetåret 1974/75 till ett belopp av ca 9 milj. kr. i form av personal och utrustning för planering av lokalnät, underhåll och kablokalisering.

En ny kredit om ca 26 milj. kr. för förbättring och utbyggnad av *vatten- och avloppssystemet* i Lahore förbereds f. n. tillsammans med IDA.

I anledning av de stora översvämningarna i Östpakistan hösten 1970

kanaliserades via Svenska röda korset humanitärt bistånd till de drabbade områdena. Inom ramen för det löpande utvecklingssamarbetet med Pakistan kommer även möjligheterna att ge bistånd till återuppbyggnad och för att begränsa följderna av eventuella kommande naturkatastrofer att prövas.

Vietnam

Utbetalningarna av svenskt bistånd till Vietnam uppgick budgetåret 1969/70 till 17 milj. kr. vilket motsvarar närmare 6 % av det svenska bilaterala biståndsfödet.

Sverige har lämnat humanitärt bistånd till *Demokratiska Republiken Vietnam (DRV)* sedan år 1965. Biståndet har kanalisrats genom Svenska röda korset samt — i begränsad utsträckning — genom Röda korsföreningarnas förbund i Genève. Det sammanlagda belopp, som på detta sätt tagits i anspråk t. o. m. budgetåret 1969/70, utgör ca 20 milj. kr. Våren 1970 fattade riksdagen beslut om framtida insatser. En finansiell ram angavs för budgetåren 1970/71—1972/73 om totalt 225 milj. kr. Av detta anvisades för budgetåret 1970/71 25 milj. kr. för humanitärt bistånd att utgå under budgetåret och 50 milj. kr. att utnyttjas för återuppbyggnadsbistånd efter krigets slut. Jag beräknar motsvarande belopp också för budgetåret 1971/72. Riksdagen gav i detta sammanhang också till känna uppfattningen att, om det skulle visa sig möjligt att förbruka mer än 25 milj. kr. för humanitärt bistånd, medel avsedda för återuppbyggnadsbistånd i viss utsträckning och efter framställning härom från DRV:s regering skulle kunna tas i anspråk för humanitärt bistånd under budgetåret.

Under försommaren 1970 slöts avtal mellan DRV:s röda kors-organisation och Svenska röda korset om användningen av de för budgetåren 1969/70 och 1970/71 anvisade medlen, sammanlagt 35 milj. kr. Avtalet innebär att Svenska röda korset skulle leverera textilier till ett värde av 25 milj. kr., skolbokspapper för 5 milj. kr., laboratoricutrustning till medicinska fakulteten vid universitetet i Hanoi för knappt 5 milj. kr. samt en mindre kvantitet kondenserad mjölk. Huvuddelen av de avtalade varorna levererades redan under hösten 1970.

Vad gäller det svenska återuppbyggnadsbiståndet efter krigets slut avses detta utgå i form av utvecklingskrediter på mjuka villkor. Planeringen av detta bistånd har intensifierats. I oktober 1970 besökte en svensk delegation DRV för överläggningar om användningen av den svenska krediten. Enighet konstaterades därvid om riktlinjerna för det fortsatta utvecklingssamarbetet. Sedvanligt beredningsarbete pågår nu inom SIDA.

Vad avser den svenska biståndsverksamheten i *Sydvietnam* begränsas möjligheterna att förmedla humanitärt bistånd till befolkningen fortfarande av det rådande stridsläget. Hittills har för verksamhet i Sydvietnam

anslagit nära 3 milj. kr. Biståndet som utgått i form av medicinsk utrustning har förmedlats genom Svenska röda korset och Röda korsföreningarnas förbund i Genève.

Övriga länder i Asien

Ceylon har erhållit svenskt familjeplaneringsbistånd sedan år 1958 i form av utrustning, rådgivning och utbildningsinsatser till ett värde av sammanlagt ca 8 milj. kr. I oktober 1970 undertecknades ett nytt avtal om samarbete inom det nationella ceylonesiska mödra- och barnavårdsprogrammet under perioden 1970—73. Dessutom prövas inom SIDA ett förslag om en insats inom den ceylonesiska Kooperationen i samarbete med ILO.

I *Afghanistan* har Sverige i enlighet med ett treårsavtal från år 1968 tillsammans med FAO lämnat bistånd till ett integrerat jordbruksprojekt. Det har till huvudsyfte att visa hur tekniska förbättringar, utbildning och kooperativa krediter kan leda till framsteg inom jordbruket. En förlängning på i första hand ett år av avtalet om den svenska insatsen övervägs, i avvaktan på en värdering av de hittills vunna erfarenheterna av projektet.

Avtal slöts i början av innevarande budgetår om en svensk utvecklingskredit till *Turkiet* för finansiering av import för skogssektorn. F. n. planeras inte något ytterligare kreditbistånd till Turkiet. Ett samarbete på familjeplaneringsområdet mellan Sverige och Turkiet har inletts och kommer att fortsätta under budgetåret 1971/72. Härefter torde svenska insatser till det nationella turkiska familjeplaneringsprogrammet komma att kanaliseras via FN:s befolkningsfond.

Latinamerika

Det svenska biståndet till *Cuba* uppgick budgetåret 1969/70 till 100 000 kr. och avsåg stipendiering i samarbete med FAO och UNIDO samt exportstöd via International Trade Centre (ITC). Ett mer omfattande samarbete har inletts genom UNESCO för utbildning av kyl- och frystekniker samt produktionstekniker (verktygstillverkning m. m.). Det svenska stödet beräknas till drygt 10 milj. kr. under en femårsperiod. Överenskommelse har också träffats om svenskt stöd till Cubas program för mödra- och barnavård. SIDA prövar f. n. förutsättningarna för vidgade svenska biståndsinsatser i landet.

Det svenska biståndet till övriga länder i Latinamerika avser huvudsakligen familjeplanering. För innevarande och nästa budgetår beräknar jag i enlighet med SIDA:s förslag sammanlagt 12 milj. kr. för familjeplaneringsinsatser i Latinamerika. Nyligen har t. ex. samarbete inletts med *Chile* om stöd till landets program på detta område.

Återuppbyggnadsbistånd till det jordbävningsdrabbade *Peru* utgår genom insats av teknikerkadern i den svenska beredskapsstyrkan. Detta

är första gången FN:s generalsekretärare utnyttjat denna styrka som står till generalförsamlingens disposition. För den svenska insatsen har hittills anvisats 6 milj. kr.

Biståndskontoren

SIDA har inrättat biståndskontor i ett antal länder, där de svenska insatserna, särskilt i fråga om personalbistånd, är omfattande. F. n. finns sådana kontor i Etiopien, Kenya, Pakistan, Tanzania, Tunisien och Zambia.

Det åligger biståndskontoren bl. a. att svara för SIDA:s kontakter med projekten samt att fungera som personaladministrerande och personalvårdande instans till all SIDA:s fältpersonal i vederbörande mottagarländer. Kontoren svarar också för planering och genomförande av den fortbildning av personal som sker på fältet.

I förhållande till verksamhetslandet utgör biståndskontoren en särskild enhet inom den svenska beskickningen. Chefen för biståndskontoret, som vanligtvis också är av Kungl. Maj:t utsedd biståndsattaché, är i denna egenskap underställd chefen för vederbörande utlandsmyndighet. Han skall också biträda chefen för utlandsmyndigheten med t. ex. rapporteringen beträffande förhållanden av betydelse för svenskt utvecklingssamarbete med mottagarlandet.

Biståndskontorens verksamhet har hittills finansierats från anslaget för fältverksamhet. I förra årets statsverksproposition anmälde jag att myndighetsanslaget inom planeringsramarna för budgetåret 1971/72 beräknats så att det skulle finnas möjlighet att föra över kostnaderna för biståndskontoren från fältverksamhetsanslaget till detta anslag.

Med hänsyn till biståndets tillväxt och långsiktighet bör personalbehoven vid biståndskontoren i ökad utsträckning bedömas i anslutning till såväl hemmamyndighetens som ambassadernas personalbehov. Prövningen av dessa behov skulle kunna ske på ett mera likartat sätt än i dag om kostnaderna för biståndskontoren togs upp under SIDA:s myndighetsanslag.

Det ingår emellertid i det av Kungl. Maj:t lämnade uppdraget till ledningsgruppen för översyn av SIDA:s organisation att granska biståndskontorens organisatoriska samordning med SIDA:s hemmaorganisation. Med hänsyn till den pågående organisationsöversynen har jag ansett det lämpligt att avvakta med ett ställningstagande i denna fråga. Biståndskontorens kostnader redovisas alltså även för budgetåret 1971/72 som en del av den operativa verksamheten och tas upp på anslaget för bilateralt utvecklingssamarbete.

Biståndskontorens personal beräknas vid slutet av innevarande budgetår uppgå till 56 personer varav 14 är lokalanställda med kvalificerade arbetsuppgifter. De fördelar sig enligt följande: Etiopien 13 varav 4 lokalanställda, Kenya 10 varav 2 lokalanställda, Pakistan 10 varav 5

lokalanställda, Tanzania 10 varav 1 lokalanställd, Tunisien 7 varav 2 lokalanställda och Zambia 6 personer, inga lokalanställda.

Jag förordar att SIDA under budgetåret 1971/72 ges möjlighet att öka personalen vid biståndskontoren upp till högst 65 personer inklusive kvalificerade lokalanställda.

Det totala medelsbehovet för bilateralt utvecklingssamarbete har i SIDA:s anslagsframställning beräknats till 590 milj. kr. för budgetåret 1971/72, varav 340 milj. kr. beräknats för gåvobistånd och 250 milj. kr. för utvecklingskrediter. Det innebär en ökning med sammanlagt 100 milj. kr. för dessa ändamål i förhållande till innevarande budgetår.

Som jag framhållit bör medel för vissa ändamål som tidigare bestridits från anslaget Fältverksamhet nu anvisas under anslaget C 1. Bidrag till internationella biståndsprogram. Till följd härav minskar medelsbehovet under anslaget C 2. med 13 860 000 kr. Jag beräknar att medelsbehovet för det bilaterala utvecklingssamarbetet uppgår till 572 222 000 kr.

Inom anslaget beräknar jag för utvecklingskrediter 246 milj. kr. och för gåvobistånd ca 326 milj. kr. Inom posten utvecklingskrediter torde i enlighet med SIDA:s förslag 10 milj. kr. få avse förberedande undersökningar och projektkontroll samt inom posten gåvobistånd 25 milj. kr. avsättas för särskilda insatser i samband med t. ex. naturkatastrofer.

Den slutliga fördelningen av medel på skilda ändamål inom ramen för anslaget torde i sedvanlig ordning få ske genom Kungl. Maj:ts beslut.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- a) att godkänna de av mig föreslagna riktlinjerna för bilateralt utvecklingssamarbete
- b) att till *Bilateralt utvecklingssamarbete* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 572 222 000 kr.

C 3. Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet

1969/70 Utgift	5 154 986	Reservation	1 259 051
1970/71 Anslag	8 725 000		
1971/72 Förslag	10 021 000		

Från anslaget finansieras dels rekrytering av personal till det svenska utvecklingsbiståndet och till de internationella biståndsorganens verksamhet, dels förberedelser och utbildning av utresande personal, dels verksamhet för ökad upplysning om u-ländernas situation och om biståndsverksamhetens inriktning och innehåll.

SIDA

För rekrytering och utbildning av fältpersonal och informationsverksamhet under budgetåret 1971/72 beräknar SIDA ett medelsbehov av 11 571 000 kr. Härav avser 2 457 000 kr. rekrytering av fältpersonal, 5 114 000 kr. utbildning av fältpersonal och 4 milj. kr. information.

Rekrytering av fältpersonal. Budgetåret 1969/70 rekryterades 335 personer till biståndsverksamhet. Innevarande budgetår beräknar SIDA att rekrytera 415 personer. För budgetåret 1971/72 förutser SIDA en rekrytering av 520 personer och för de följande budgetåren kraftigt ökande rekryteringsvolymer.

Det grundläggande rekryteringsarbetet måste göras och resurserna för detta föreligga i god tid innan personalen väntas vara i tjänst. Resurskravet för budgetåret 1971/72 måste därför i åtskilliga avseenden ses i förhållande till behovet av fältpersonal under de därpå följande budgetåren.

Det personalbistånd som efterfrågas av u-länderna gäller i stor utsträckning insatser på kvalificerad nivå och inom yrkesgrupper där tillgången är relativt knapp. Fortsatta ansträngningar måste därför göras för att förstärka engagemanget bland enskilda personer och organisationer för att en kraftig ökning av antalet svenskar i aktiv biståndsverksamhet skall kunna komma till stånd i enlighet med föreliggande planer. Arbetet på att underlätta för enskilda att åta sig uppdrag inom biståndsverksamheten måste intensifieras och området för åtgärderna vidgas. Särskilt väsentligt är att sysselsättningstryggheten vid återkomsten förbättras.

En utbyggnad av programmet med s. k. biträdande experter torde enligt hittills gjorda erfarenheter vara en utmärkt metod för att öka intresset för och kännedomen om biståndsarbetet. Samtidigt breddas rekryteringsbasen för kvalificerade tjänster inom direkt och multilateral biståndsverksamhet.

Utbildning av fältpersonal. SIDA:s insatser för utbildning av fältpersonal syftar bl. a. till att förbereda fältarbetarna för deras kommande arbetsuppgifter och främja rekryteringen av fältarbetare. Tillfredsställande arbetsinsatser och anpassning i u-landsmiljön kräver, vid sidan av yrkeskunskaper och vissa personliga egenskaper, språkfärdigheter, förmåga att överföra kunskaper, förståelse för de orsakssammanhang som bestämmer livsvillkor och beteendemönster i olika u-länder samt kunskap om fältarbetarens roll i mottagarlandets utvecklingsansträngningar.

Utbildningskostnaderna per utrest expert beräknas komma att öka från 8 000 kr. under budgetåret 1970/71 till 12 000 kr. under budgetåret 1971/72. Motsvarande siffror för fredskårsdeltagarna blir 9 000 kr. för vardera av de två budgetåren. Orsaken till ökningen av utbildningskostnaderna för experterna är främst att språkutbildningen kommer att förlängas.

Information. I 1970 års statsverksproposition förutskickades att SIDA med ledning av de allmänna riktlinjer som tidigare angivits skulle utarbeta en fyraårsplan för informationsverksamhetens framtida omfattning och innehåll.

SIDA:s informationsverksamhet har genomgått en kraftig expansion under de båda senaste åren. Mellan budgetåren 1967/68 och 1969/70 sjudubblades medelsanvisningen. Nya slag av informationsåtgärder har kunnat prövas. På grund av att erfarenheterna av dessa nya åtgärder är begränsade anser SIDA att underlaget för en utvidgad långtidsplanering av informationsverksamheten ännu är bräckligt. SIDA har därför i sin anslagsframställning begränsat sig till att beräkna medel för information under budgetåret 1971/72 och avser att senare presentera en fyraårsplan för informationsverksamheten.

För informationsverksamheten budgetåret 1971/72 beräknas ett medelsbehov av 4 milj. kr., vilket innebär en ökning med 1,5 milj. kr. i jämförelse med budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Såsom jag tidigare i flera sammanhang anfört är det personella biståndet en mycket viktig del av det internationella utvecklingssamarbetet. Under senare år har rekryteringsbehovet ökat väsentligt bl. a. genom att kreditbiståndet alltmer kompletteras med personalbistånd. Från vissa mottagarländerns sida, främst de afrikanska, har även önskemål framförts att Sverige i ökande utsträckning skall bistå med utbildad och erfaren förvaltningspersonal särskilt för beredning och genomförande av utvecklingsprojekt. Under budgetåret 1969/70 ägde emellertid en nedgång av rekryteringen rum i förhållande till budgetåret 1968/69. Mot denna bakgrund finner jag det angeläget att rekryteringsansträngningarna intensifieras.

För rekrytering och utbildning av biståndspersonal beräknar jag ett medelsbehov av 7 271 000 kr. innebärande en uppräkningsmedel med 1 046 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

För informationsverksamheten har SIDA beräknat ett medelsbehov av 4 milj. kr. I avvaktan på att den fyraårsplan för informationsverksamheten som är under utarbetande inom SIDA skall färdigställas beräknar jag tills vidare ett medelsbehov för informationsverksamheten om 2 750 000 kr. för budgetåret 1971/72. Detta innebär en uppräkningsmedel med 250 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Anslagsökningens storlek bör ses i relation till det förhållande, som SIDA påtalar i sin framställning, att anslagen för informationsverksamheten ökas mycket kraftigt under senare budgetår. Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att SIDA fortsätter och intensifierar sina ansträngningar att via löntagarorganisationerna och andra folkrörelser få så stor spridning som möjligt av informationen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 021 000 kr.

C 4. Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)

1969/70 Utgift	14 927 101
1970/71 Anslag	18 656 000
1971/72 Förslag	20 837 000

SIDA är central myndighet för det direkta utvecklingssamarbete på skilda områden som Sverige bedriver med u-länderna. I detta samarbete ingår också vissa insatser som helt eller delvis finansieras av Sverige men förvaltas av någon av de mellanstatliga organisationerna.

SIDA leds av en styrelse. Chef för den löpande verksamheten är en generaldirektör. SIDA:s organisationsplan upptar tre avdelningar, två för operativ verksamhet och en för ekonomiska och administrativa funktioner. Vidare har verket en enhet för planering och sekretariatsfunktioner samt en enhet för information och dokumentation.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		SIDA	Dep. chefen		
Personal					
Handläggande personal	136	+	25	+	11
Övrig personal	112	+	35	+	14
	248¹	+	60	+	25
Anslag					
Avlöningar	11 118 000	+	2 647 000	-	1 138 000
Sjukvård m. m.	40 000	+	5 000	+	5 000
Rescersättningar	1 625 000	-	325 000	+	100 000
Lokalkostnader	2 078 000	+	405 000	+	256 000
Expenser	1 091 000	-	426 000	-	276 000
Därav engångsutgifter	(103 000)	(+)	101 000)	(+)	45 000)
Personalutbildning	168 000	+	57 000	+	32 000
Lönekostnadspålägg	2 536 000	-	710 000	+	374 000
	18 656 000	+	4 575 000	+	2 181 000

¹ Därtill kommer viss personal som avlönas med bl. a. medel som anvisats för expertis.

SIDA

Vid bedömningen av storleken av hemmapersonalen har SIDA haft att beakta framför allt biståndets snabba expansion och de framförliggande uppgifter som följer därav. Hänsyn har också tagits till den ambitionsgrad som bedöms som nödvändig inom administrationen för att nå önskad effekt i utvecklingssamarbetet. Under hänvisning till svårigheten att med någon större exakthet beräkna det behov av personaltillskott

som en given anslagsökning kräver instämmer SIDA i vad riksdagen (SU 1970: 84, rskr 191) uttalat om att personalförstärkningen på det hela taget bör "ställas i viss relation till den kraftigt växande planeringsvolymen". SIDA pekar samtidigt på att denna inte ensam är avgörande för dimensioneringen av hemmamyndighetens personalresurser.

I anslagsframställningen för budgetåret 1971/72 har SIDA begärt att 60 nya tjänster inrättas vid verket.

Departementschefen

Jag bedömer det som möjligt att som ett resultat av den pågående översynen av SIDA:s organisation göra vissa rationaliseringsvinster på personalsidan. Den successiva delegeringen till biståndskontoren av vissa arbetsuppgifter av både operativ och administrativ karaktär bör kunna medverka till att hålla tillbaka behovet av personalökning. Vidare har med anledning av den under år 1970 genomförda omorganisationen av den departementala biståndsorganisationen SIDA frigjorts från vissa multilaterala arbetsuppgifter. Andra åtgärder bidrar också till att begränsa tillväxten av SIDA:s arbetsbelastning, nämligen den växande omfattningen av utkontraktering och konsultupphandling samt även den samverkan som sker med mellanstatliga organisationer. Dessa omständigheter gör att personalökningen vid hemmamyndigheten bör kunna ske i lugnare takt än anslagsökningen.

Under hänsynstagande till prioriteringarna i verkets anslagsframställning har jag beräknat medel för ytterligare 25 tjänster, varav 10 för handläggande personal och 15 för övrig personal. Tyngdpunkten i personalökningen ligger på planering och resultatvärdering av den totala biståndsverksamheten, samt på budgetkontroll. Två av de nya handläggartjänsterna, en i B 5 och en i högst A 28, är avsedda för det industri-tekniska området vilket jag bedömer som mycket viktigt inför sjuttio-talet.

Jag biträder SIDA i bedömningen att en stor del av personalökningen bör gälla kanslist- och assistenttjänster. Jag har beräknat medel för fyra nya sådana tjänster. Assistent- och kanslisttjänsterna anses värdefulla inom det system för planering och beslut inom SIDA som utarbetats inom organisationsöversynens ram, liksom även inom den påbörjade försöksverksamheten med förvaltningsdemokratiska reformer.

Beträffande SIDA:s omkostnader har jag, utöver de kostnader som följer av personalökningen, beräknat 75 000 kr. för en ny telefonväxel för det fall att SIDA:s personal under kommande budgetår kommer att i större utsträckning arbeta i olika lokaler.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 837 000 kr.

C 5. Utredningsverksamhet

1971/72 Förslag 800 000

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 tillkallade jag den 3 februari 1970 en ledningsgrupp med representanter för utrikes- och finansdepartementen samt SIDA och statskontoret med uppgift att leda det fortsatta utredningsarbetet rörande SIDA:s organisation och arbetsformer. Ett anslag på 1 050 000 kr. har anvisats för ändamålet på tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1970/71 (prop. 1970: 165, SU 210, rskr 425).

Ledningsgruppens arbete inriktas enligt direktiven på att nå fram till konkreta förslag till gradvisa förändringar av SIDA:s organisation. Ett ramförslag till ny SIDA-organisation bör kunna föreligga under hösten 1971. Man måste emellertid räkna med att härefter följa upp arbetet genom ett antal utredningar av särskilda problem.

En viss del av kostnaderna för översynen av SIDA:s organisation bestrids av statskontoret och SIDA med egna tillgängliga medel. Härutöver beräknar jag för denna verksamhet ett medelsbehov för budgetåret 1971/72 på 800 000 kr. Från detta anslag bestrids kostnaderna för bl. a. konsulttjänster, arvoden åt ledningsgruppens ledamöter och ställföreträdare samt lönekostnader för ledningsgruppens sekreterare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

D. INFORMATION OM SVERIGE I UTLANDET

D 1. Svenska institutet

1970/71 Anslag	6 547 000
1971/72 Förslag	7 417 000

Enligt statsmakternas beslut år 1970 har det ekonomiska ansvaret för Svenska institutet helt övertagits av staten fr. o. m. innevarande budgetår (prop. 1970: 45, SU 86, rskr 193). Fr. o. m. den 1 juli 1970 är Svenska institutet organiserat som en stiftelse, Stiftelsen Svenska institutet. Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna skall stiftelsen främja kultur- och erfarenhetsutbytet med utlandet samt genom upplysningsarbete i utlandet sprida kännedom om svenskt samhällsliv. Stiftelsen får inom sitt verksamhetsområde mot ersättning utföra uppdrag och tillhandahålla produkter och tjänster.

Stiftelsen leds av en styrelse. Ledamöter av denna är stiftelsens direktör och tio andra ledamöter, som utses av Kungl. Maj:t. Bland ledamöterna ingår företrädare för utrikes- och utbildningsdepartementen samt för kulturlivet, folkrörelserna, de fackliga rörelserna och näringslivet. För kontakt med samhällsinstitutioner och andra organ, som har beröring med stiftelsens verksamhet, finns rådgivande referensgrupper som tillsätts av styrelsen. Stiftelsen har egna utlandskontor.

Svenska institutets stat för budgetåret 1970/71 omsluter sammanlagt 6 597 000 kr. Som särskilda uppbördsmedel redovisas inkomster till ett sammanlagt belopp av 50 000 kr. från försäljning av trycksaker, filmkopior, räntor m. m., som ej är hänförliga till uppdragsverksamhet. Anslaget till Svenska institutet, som numera i sin helhet utgår över tredje huvudtiteln, utgör för budgetåret 1970/71 6 547 000 kr. Svenska institutets förslag till stat för budgetåret 1971/72 slutar på 9 439 000 kr., varvid inkomstsidan beräknas till 75 000 kr. Institutet begär sålunda en ökning av statsanslaget över tredje huvudtiteln på 2 817 000 kr. Härefter har inräknats vissa medel, som hittills utgått från utrikesdepartementet och kollegiet för Sverige-information i utlandet — för budgetåret 1970/71 av institutet beräknade till sammanlagt 1 443 000 kr. Av återstoden, 1 374 000 kr., avses 574 000 kr. fördelas på de olika statposterna med huvudvikten lagd på stipendieverksamheten och produktionen av informationsmaterial. Resterande medel, 800 000 kr., avser ökade personal- och andra administrativa kostnader.

Institutet framhåller att den begärda ökningen skall ses mot bakgrunden av att bidragen från näringslivet, vilka under 1960-talet uppgått till i medeltal 650 000 kr. per år, bortfallit i samband med att institutet omvandlats till en statlig stiftelse.

Svenska kulturhuset i Paris

År 1965 förvärvade staten 1600-talsfastigheten rue Payenne 11 i Maraiskvarteren i Paris att användas för svenskt-franskt kulturutbyte m. m. Fastigheten, som kallas Hôtel de Marle, blev efter omfattande restaureringsarbeten färdig för inflyttning under andra halvåret 1970. I fastigheten finns samlingslokaler, bl. a. med scenutrustning, utställningslokaler och kontor m. m., samt bostäder för föreståndare, portvakt och gästande kulturarbetare och forskare. Totalt omfattar fastigheten ca 1 200 m². Förvärv, restaurering och inredning har bekostats till största delen genom statliga bidrag om hittills totalt drygt 7,5 milj. kr. av behållningen från de särskilda lotterier, som anordnats till förmån för konst, teater och andra kulturella ändamål.

För verksamheten i kulturhuset gäller intill utgången av juni 1971 provisoriska bestämmelser, meddelade av Kungl. Maj:t den 15 november 1968 och ändrade den 29 juni 1970. Enligt dessa disponerar Svenska institutet främst vissa samlings- och utställningssalar samt kontorslokaler.

Institut Tessin (Tessininstitutet) förfogar över bl. a. vissa utställningssalar, föreståndarbostad och gästbostäder.

Svenska institutets verksamhet i kulturhuset finansieras med medel från det anslag varom här är fråga. Till Tessininstitutet utgår under åttonde huvudtiteln för budgetåret 1970/71 ett bidrag av 525 000 kr., varav 400 000 kr. avser hyra för lokaler i Hôtel de Marle m. m.

Användningen av Hôtel de Marle efter utgången av innevarande budgetår behandlas i en inom utbildningsdepartementet utarbetad promemoria, benämnd Svenska kulturhuset i Paris, verksamhet och organisation (stencil U 1970: 15). Promemorian har remissbehandlats.

Kulturhusets uppgift bör enligt promemorian även fortsättningsvis vara att tjäna som instrument för det svensk-franska kulturutbytet och att komplettera andra informationsvägar, med huvudsaklig inriktning på avgränsade publikgrupper med specialintressen. Som exempel på aktiviteter för vilka kulturhuset kan anses vara särskilt väl lämpat nämns teater-, film-, musik- och utställningsverksamhet. Till kulturhuset bör även kunna förläggas viss universitetsutbildning och svenska forskare bör där kunna få service, bl. a. genom introduktion till franska forskningsinstitutioner. Liksom f. n. bör Hôtel de Marle även i fortsättningen inrymma gästbostäder för kulturarbetare och vetenskapsmän.

I promemorian konstateras att Hôtel de Marle är alltför litet för att kunna inrymma två självständiga institutioner med olika uppbyggnad men med delvis överensstämmande mål. Denna organisation leder i längden till minskad effektivitet och en splittring av begränsade personella och ekonomiska resurser. En samlad ledning för verksamheten i huset är nödvändig. En särskild styrelse bör därför inrättas med representanter

för i första hand Svenska institutet och Tessininstitutet men även för Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd, universitetskanslersämbetet och forskningsråden. Tessininstitutet bör, utöver sin medverkan i styrelsen, ha det odclade ansvaret för sina samlingar och deras vård.

I fråga om kulturhusstyrelsens ställning framläggs i promemorian två alternativa lösningar. Enligt den ena skulle styrelsen, med hänsyn till kultur- och utbildningsfrågornas framträdande roll i sammanhanget, få en självständig ställning direkt under utbildningsdepartementet.

Enligt det andra alternativet skulle huset ingå i Svenska institutets organisation, varvid kulturhusstyrelsen skulle inordnas under institutets styrelse men ha viss beslutanderätt. Härigenom skulle en icke önskvärd organisatorisk och budgetär splittring för kulturutbytesverksamheten i Frankrike kunna undvikas.

Under styrelsen föreslås arbetet ledas av en föreståndare, utsedd för begränsad tid.

I promemorian behandlas inte frågor om vilka medel som behövs för att genomföra de framlagda förslagen. Det förutsätts att de berörda instituten belyser medelsbehoven i sina anslagsframställningar.

I r e m i s s y t t r a n d e n a över promemorian uttalas allmänt tillfredsställelse med de möjligheter till ökat kulturellt utbyte med Frankrike som ett kulturhus med föreslagen inriktning av verksamheten kan medföra. Promemorians synpunkter i fråga om de allmänna målen för aktiviteterna i kulturhuset biträds i allt väsentligt av samtliga remissinstanser. Även de mer detaljerade förslagen beträffande de särskilda verksamhetsgrenarna godtas i stort. Förslagen om universitetsutbildning och service till forskare tillstyrks av bl. a. *universitetskanslersämbetet*, som därvid understryker det angelägna i att statsmedel ställs till förfogande för stipendier till studerande samt för kursledares resekostnader.

Av de instanser som yttrat sig i organisationsfrågan godtar alla att ansvaret för verksamheten i huset läggs på en gemensam ledning. *Universitetskanslersämbetet*, *teater- och musikrådet*, *Tessininstitutet* och *forskningsrådets samarbetsdelegation* ansluter sig till det alternativ som innebär att kulturhusets ledning får en självständig ställning direkt under utbildningsdepartementet. *Svenska institutet*, *statskontoret*, *institutet för rikskonserter*, *kollegiet för Sverige-information i utlandet* och *Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd* förordar däremot att kulturhusets ledning inordnas i svenska institutets organisation. Därvid anser *kollegiet för Sverige-information* att de slutliga besluten i såväl personal- och policy- som budgetfrågor bör fattas av Svenska institutets styrelse, efter förslag av en särskild referensgrupp. *Akademien för de fria konsterna* förordar att kulturhusets angelägenheter handläggs av en kommitté med representanter för styrelserna för Svenska institutet och Tessininstitutet.

För administrationen av svenska kulturhuset i Paris har Svenska institutet beräknat — utöver kostnader för lokalerna i Hôtel de Marle om 550 000 kr. — en kostnad av 472 000 kr. Härav utgör 272 000 kr. personalkostnader.

Departementschefen

Staten förvärvade år 1965 en fastighet i Paris, att användas för ändamål som främjar förbindelserna mellan svenskt och franskt kulturliv. Fastigheten, benämnd Hôtel de Marle, har genomgått en omfattande ombyggnad och utgör en unik investering för kulturutbyte och Sverigeinformation. För verksamheten i huset, i detta sammanhang kallat svenska kulturhuset, gäller under innevarande budgetår provisoriska bestämmelser som innebär att ansvaret för lokalerna är fördelat mellan Svenska institutet och Tessininstitutet. I en inom utbildningsdepartementet upprättad promemoria har förslag lagts fram angående riktlinjer för den framtida verksamheten och dess organisation.

Vad som anförts i promemorian om mål och uppläggning i stort av verksamheten i svenska kulturhuset bör enligt min mening kunna tjäna som riktlinjer för arbetet där. Jag har i denna fråga samrått med fördragande statsrådet i utbildningsdepartementet, som vid sin anmälan under åttonde huvudtiteln av anslaget Bidrag till svenska institut i utlandet m. m. avser att beröra frågor som sammanhänger med Tessininstitutet och dess verksamhet i huset.

Jag finner det väl motiverat att ansvaret för verksamheten, som f. n. är uppdelat på två institutioner, läggs på en gemensam ledning för kulturhuset. I fråga om ledningens ställning som självständig institution eller som en del av Svenska institutets organisation är remissopinionen delad. Enligt min mening talar övervägande skäl för att kulturhuset inordnas i Svenska institutets organisation. Därigenom blir det möjligt att på bästa sätt utnyttja det som ett effektivt instrument för kultur- och informationsutbytet med Frankrike och även med andra länder. För att undvika en alltför komplicerad organisation bör inte någon särskild styrelse upprättas för huset. Enligt sina stadgar kan Svenska institutet för vissa ändamål tillsätta referensgrupper. En sådan referensgrupp bör inrättas för svenska kulturhuset i Paris. I denna bör ingå representanter för bl. a. Tessininstitutet, universitetskanslersämbetet, Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd samt utrikesdepartementet.

Inom ramen för Svenska institutets anslag för innevarande år är medel beräknade för administration av och verksamhet vid institutets Paris-kontor och de aktiviteter som bedrivs i svenska kulturhuset fr. o. m. år 1971. För merkostnader som uppkommer för Svenska institutet fr. o. m. budgetåret 1971/72 genom dess övertagande av huvudansvaret för kulturhuset beräknar jag en ökning av 95 000 kr. Till detta kommer det belopp av 400 000 kr. för lokalkostnader i Hôtel de Marle m. m.

som innevarande budgetår ingår i bidraget till Tessininstitutet. I den mån gällande bestämmelser så medger kan högre utbildning tillfälligt förläggas till kulturhuset. Medel till studerandestipendier bör under kommande budgetår kunna utgå ur de medel som ställs till institutets förfogande. Redan nu torde möjlighet föreligga att utdela sådana inom ramen för det existerande svensk-franska stipendicutbytet.

Förutom det nu nämnda beloppet på 495 000 kr., varav 475 000 kr. motsvaras av en nedräkning under åttonde huvudtiteln, förordar jag ett över tredje huvudtiteln utgående anslag till Svenska institutet för budgetåret 1971/72 på 6 922 000 kr., innebärande en uppräknings med 375 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Sammanfattningsvis beräknar jag sålunda anslaget till Svenska institutet till (495 000 + 6 922 000) 7 417 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till Svenska institutet för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 417 000 kr.

D 2. Övrig information om Sverige i utlandet

1969/70 Utgift	19 487 873	Reservation	1290 246
1970/71 Anslag	26 053 000		
1971/72 Förslag	6 253 000		

	1970/71 Anslag	Beräknad ändring 1971/72		
		Anslags- framställning		Dep. chefen
1. Bidrag till Svensk-internationala pressbyrån	622 000	+	102 000	+ 82 000
2. Utländska pressbesök	275 000		—	—
3. Svenska informationskontoret, New York	1 864 000		—	+ 110 000
4. Särskilda medel för samordnad informationsverksamhet	2 597 000	+	2 403 000	+ 28 000
5. Bernadottemuseet i Pau	10 000		—	—
6. Annan informationsverksamhet	4685 000		—	— 20 000
	6 053 000			+ 200 000

¹ avser anslaget D 1. Information om Sverige i utlandet

² prop. 1970: 45, SU 86, rskr 193

³ avser anslagsframställning från kollegiet för Sverige-information i utlandet

⁴ varav 300 000 kr för kulturutbyte med särskilda länder

1. Bidrag till Svensk-internationella pressbyrån

Svensk-internationella pressbyråns nyhetsmaterial utgavs under verksamhetsåret 1969 från stockholmskontoret, genom utlandsrepresentanter och samarbetande organ på 12 språk i ett tjugotal stencilerade editioner. Kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1970/71 beräknas uppgå till sammanlagt 871 000 kr. Statsbidraget under tredje huvudtiteln uppgår till 622 000 kr.

Sveriges Allmänna Exportförening begär ett direkt statsbidrag till Svensk-internationella pressbyrån för 1971/72 på 724 000 kr. — en ökning med 102 000 kr. Kostnaderna för verksamheten under 1971/72 har beräknats till 954 000 kr. — en ökning med 83 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår, som beräknas lämna ett underskott på 39 000 kr. Löner och pensioner har räknats upp med 44 000 kr. och övriga kostnader med 39 000 kr. Bidragen från enskilda och diverse inkomster har beräknats komma att öka med 20 000 kr.

2. Utländska pressbesök

Från denna anslagspost bestrids utrikesdepartementets kostnader för utländska pressbesök i Sverige. Utländska pressrepresentanter besöker Sverige på särskild inbjudan eller på eget initiativ. Utrikesdepartementets pressbyrå gör upp lämpliga program och tar hand om besökarna i erforderlig utsträckning under vistelsen i Sverige. Härtill kommer viss verksamhet som pressbyrån utövar i serviceäsyfte för de i Sverige stationerade utlandskorrespondenterna.

3. Svenska informationskontoret, New York

Informationskontoret, som sedan den 1 juli 1966 utgör en del av utrikesförvaltningen, bedriver en omfattande informationsverksamhet i Förenta staterna och Canada.

Kontorets budget för budgetåret 1970/71 slutar på 1 872 000 kr. Därav utgörs 1 447 000 kr. av personalkostnader inklusive lönekostnadspålägg.

4. Särskilda medel för samordnad informationsverksamhet

Kollegiet för Sverige-information i utlandet begär en ökning av anslagsposten med 2 403 000 kr. till 5 milj. kr. Samtidigt begärs under tionde huvudtiteln en ökning med 2,6 milj. kr. av reservationsanslaget Främjande av utrikeshandeln m. m., anslagsposten Kommersiell information, som uppgår till 5,4 milj. kr. för innevarande budgetår. De begärda anslagsbeloppen skulle sålunda möjliggöra en samordnad informationsverksamhet under 1971/72 på en kostnadsnivå av 13 milj. kr.

Kollegiet framhåller i sin anslagsframställning att såväl utrikespolitiska som kommersiella skäl talar för en ökning av den allmäninformativa verksamheten i våra viktigaste avnämarländer. Också u-länderna, där även positivt intresse för svenskt samhälls- och kulturliv föreligger, kräver ökad uppmärksamhet.

Kollegiets informationsprogram omfattar bl. a. massmediabearbetning, inbjudningar till opinionsbildare, enskilt och i grupp, framträdanden av svenska talesmän och experter, symposier och konferenser, publikations-, utställnings- och filmverksamhet av speciell inriktning m. m.

Värdet av den allmänna och samordnade upplysningsverksamhet, som kollegiet har till uppgift att bedriva, illustreras enligt kollegiet av de insatser som under det senaste året bl. a. gjorts i Sydtykland och Japan i samband med världsutställningen i Osaka. Denna typ av informationsinsatser kommer att fortsätta på olika marknader. Under de närmaste åren torde det vara önskvärt att utöka den allmänna Sverige-informationen i marknadsländerna utan att därför binda denna verksamhet direkt till Sveriges förhandlingar med EEC.

De av kollegiet organiserade informationsprogrammen kan, såsom alternativ till länderinriktningen, ges en tematisk uppläggning. En sådan uppläggning är motiverad då exempelvis svensk utrikespolitisk aktivitet kraftsamlas kring ett visst tema. En dylik situation kan anses föreligga i och med att Förenta Nationerna beslutat förlägga en internationell konferens om den mänskliga miljön till Stockholm år 1972. Miljövårdsfrågorna, som redan tidigare uppmärksammats inom utlandsinformationen, kommer med anledning av konferensen att få ökad aktualitet. Kollegiet uppehåller nära kontakt med nationalkommittén för miljövårdskonferensen och kommer att samordna sina program med dess åtgärder.

Kollegiet understryker vidare vikten av en påpasslig och aktiv informationsberedskap, såväl anslags- som planeringsmässigt, som medger snabba ingripanden antingen för att informera om bakgrunden till svenska ställningstaganden eller attityder, som missuppfattats utomlands, eller för att fånga upp och möta vågor av positivt Sverigeintresse som av olika skäl spontant uppstått utomlands.

5. Bernadottemuseet i Pau

Föreningen Bernadottemuseets vänner har för budgetåret 1971/72 begärt ett oförändrat statsbidrag om 10 000 kr. till museet.

6. Annan informationsverksamhet

Fr. o. m. innevarande budgetår bestrids från denna anslagspost kostnaderna för kulturutbyte med särskilda länder.

Resterande del av anslagsposten står till förfogande för s. k. lokala informationsanslag till utlandsmyndigheterna, för inköp av publikationer avsedda för utlandsrepresentationens löpande informationsverksamhet, utställningar, inbjudningar till utländska opinionsbildare och experter, svenska talesmäns resor till utlandet i informationsärenden m. m.

Departementschefen

För *Svensk-internationella pressbyrån* har jag gjort en av kostnadsfördyring föranledd uppräknning med 82 000 kr.

För *utländska pressbesök* beräknar jag ett oförändrat belopp.

För *Svenska informationskontoret (SIS) i New York* beräknar jag

1 974 000 kr., vilket innebär en uppräknig med 110 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Särskilda medel för samordnad informationsverksamhet beräknar jag till 2 625 000 kr., vilket innebär en ökning med 28 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Genom att kollegiet för Sverige-information i utlandet avlastas ca 89 000 kr., motsvarande kostnaderna för två tjänster inom den s. k. artikeltjänsten som hittills bekostats av kollegiemedel och för vilka medel för budgetåret 1971/72 beräknas under anslaget Utrikesförvaltningen, blir den beräknade ökningen för kollegiets del i realiteten 117 000 kr.

För *Bernadottemuseet i Pau* beräknar jag ett oförändrat bidrag på 10 000 kr.

Annan informationsverksamhet beräknar jag till 665 000 kr. — en minskning jämfört med innevarande budgetår med 20 000 kr., vilket motsvarar det belopp som hittills utgått till kungl. biblioteket och som fr. o. m. budgetåret 1971/72 anvisas över åttonde huvudtiteln. För kulturutbyte med särskilda länder räknar jag av nämnda 665 000 kr. med ett belopp av 280 000 kr. Härav bör en lämpligt avpassad del anvisas till forskarutbyte med nationella vetenskapsakademier i Östeuropa, för vilket ändamål Vetenskapsakademien och Ingenjörsvetenskapsakademien i gemensam skrivelse begärt ett statsanslag på 410 000 kr.

Sammanlagt bör alltså anslaget höjas med (82 000 + 110 000 + 28 000 — 20 000) 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Övrig information om Sverige i utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 253 000 kr.

E. DIVERSE**E 1. Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.**

1969/70 Utgift	335 110
1970/71 Anslag	450 000
1971/72 Förslag	450 000

Från anslaget bestrids vissa kostnader för sjöfolk, andra svenska medborgare och vissa statslösa, som råkat i nödställd belägenhet utomlands. Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

E 2. Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater

1969/70 Utgift	14 964	Reservation	703
1970/71 Anslag	15 000		
1971/72 Förslag	20 000		

Anslaget bör höjas med 5 000 kr. till 20 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kr.

E 3. Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor

1969/70 Utgift	865 000
1970/71 Anslag	965 000
1971/72 Förslag	1 188 000

	1970/71 Anslag	Beräknad ändring 1971/72	
		Anslags- framställning	Dep. chefen
Utrikespolitiska institutet	720 000	+ 236 000	+ 77 000
därav för nya tjänster		(—)	(—)
löneförbättringar m. m.		(+ 64 000)	(+ 30 000)
lokalkostnader		(+ 47 000)	(+ 47 000)
ny utrikespolitisk tidskrift		(+ 125 000)	(—)
Svenska FN-förbundet	200 000	+ 376 000	+ 131 000
Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet	15 000	+ 20 000	—
Svenska Freds och Skiljedoms- föreningen	15 000	+ 15 000	—
Sveriges studenters FN-förbund	15 000	+ 23 000	—
Europarörelsens Svenska Råd	—	+ 50 000	+ 15 000
	965 000	+ 720 000	+ 223 000

Utrikespolitiska institutet begär statsbidrag på sammanlagt 956 000 kr. Av detta belopp avser 311 000 kr. lokalkostnader och 520 000 kr. kostnader för löner. Resterande belopp, 125 000 kr., avser bidrag till att starta en utrikespolitisk tidskrift. Beträffande detta projekt hänvisar institutet till sin anslagsframställning inför budgetåret 1970/71, vari statsbidrag begärdes för detta ändamål.

Svenska FN-förbundet har för information om FN kostnadsberäknat sin löpande verksamhet under budgetåret 1971/72 till sammanlagt 609 000 kr., varav 50 000 kr. för hyra av lokaler. Inkomsterna från icke statliga källor och egen verksamhet beräknas till 231 000 kr. medan resten, 378 000 kr., begärs som statsbidrag fördelade med 288 000 kr. på tredje huvudtiteln och 90 000 kr. på åttonde huvudtiteln. Av de under åttonde huvudtiteln begärda medlen är 50 000 kr. avsedda till lokalhyra. Av den föreslagna bidragsökningen under tredje huvudtiteln motiveras drygt 100 000 kr. av behovet av personalförstärkning. Resten utgörs av ökade kansli- och distributionskostnader m. m.

Dessutom begär förbundet över tredje huvudtiteln 288 000 kr. till sex särskilda informationsprogram, vilka förbundet önskar genomföra under budgetåret 1971/72, nämligen FN:s andra utvecklingsårtonde (86 000 kr.), kamp mot rasism och rasdiskriminering (60 000 kr.), miljö-
vårdsfrågorna inom FN-systemet (111 000 kr.), generalförsamlingens

agenda (8 000 kr.), nedrustningsfrågor (8 000 kr.) samt om fredligt lösande av internationella tvister (15 000 kr.). Svenska FN-förbundet anförhåller sålunda om statsbidrag för budgetåret 1971/72 med (288 000 + 288 000) 576 000 kr. från tredje huvudtiteln — innebärande en ökning med 376 000 kr. jämfört med innevarande budgetår — och 90 000 kr. från åttonde huvudtiteln, vilket skulle innebära en ökning med 40 000 kr.

Svenska sektionen av Internationella Kvinnoförbundet för Fred och Frihet beräknar den totala kostnaden för budgetåret 1971/72 för förbundets verksamhet till 85 000 kr. Budgetåret 1969/70 uppgick kostnaderna till drygt 58 000 kr. med ett underskott på drygt 2 000 kr. som följt. Kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1971/72 har beräknats med hänsyn till de informationsprogram som blir aktuella under nämnda budgetår, nämligen om ekonomisk och social rättvisa och om kvinnans sak under det andra utvecklingsårtiondet samt om biologisk och kemisk krigföring och om fredligt lösande av internationella tvister. Förbundet anförhåller om ett statsbidrag med 35 000 kr., vilket skulle innebära en höjning med 20 000 kr.

Svenska Freds- och Skiljedomsföreningen begär ett med 15 000 kr. höjt statsbidrag under hänvisning till en pågående utvidgning av verksamheten. Utvidgningen gäller såväl den traditionella informationsverksamheten som nya projekt och är främst föranledd av att allt större krav ställs på omfattningen och kvalitén av den information som medlemmar och andra önskar att föreningen skall ge dem. Föreningen ser det som synnerligen angeläget att genom information och upplysningsverksamhet hjälpa till att få fram en växande, kunnig och aktiv opinion för ökade insatser inom det internationella arbetet. Föreningen framhåller att kostnadsstegringarna gör föreningens ekonomiska situation allt svårare.

Sveriges Studenters FN-förbund, som är en sammanslutning av de vid universiteten verksamma utrikespolitiska föreningarna, anförhåller om ett statsbidrag under tredje huvudtiteln på 37 800 kr., vilket skulle innebära en höjning med omkring 23 000 kr. En stor del av den begärda höjningen avses komma att tillfalla lokalföreningarna.

Europarörelsens Svenska Råd är enligt sina stadgar en ideell förning med säte i Stockholm, som skall verka för ett växande europeiskt samarbete med framtidsmålet ett enat Europa i samverkan med världen i övrigt. I detta syfte skall rådet sprida upplysning i Sverige om europafrågor, främst om den integrationsprocess i vilken Europa är inbegripet samt om de internationella organisationer som sysslar med dessa frågor och till vilka Sverige är anslutet. Rådet, som är partipolitiskt och religiöst neutralt, önskar vara ett samlande organ för europaintresserade i olika läger. Rörelsen har under hela verksamhetstiden bekostats genom medel som nsamlats från näringslivet.

Under år 1970 har en omläggning av Europarörelsens verksamhet i

Sverige genomförts. Förmedlingen av språkresor, som de senaste åren från ekonomisk synpunkt varit den huvudsakliga aktiviteten, har överlåtit på annan organisation. När det gäller informationsresor för riksdagsledamöter och ämbetsmän m. fl. har man beslutat att även i fortsättningen organisera sådana resor under förutsättning att finansieringen inte belastar Europarörelsens Svenska Råds budget. Samarbetet med motsvarande danska och norska organisationer intensifierades under år 1970 och kontakt har åter knutits med den internationella europarörelsen i Bryssel. Kontakt har även tagits med den svenska EFTA-kommittén om viss samverkan i upplysningsverksamheten i Sverige. Det är Europarörelsens förhoppning att kunna öka både storleken och antalet stipendier, som Europarörelsen under ett antal år utdelat till akademiker, som velat fortsätta sin utbildning vid Collège d'Europe i Brügge.

Europarörelsens Svenska Råd anholder om ett anslag från tredje huvudtiteln på 50 000 kr. för informationsverksamhet i europeiska integrationsfrågor.

Härutöver har *Föreningen Internationella Folkhögskolan* och *Utlandssvenskarnas förening* hemställt om statsbidrag med 20 000 kr. resp. 25 000 kr. Föreningen Internationella Folkhögskolan, som är en sammanslutning av föreningar (130 organisationer, varav sex riksorganisationer) och enskilda i Västsverige, syftar till att insamla, framställa och distribuera informationsmaterial i internationella frågor, genom kurser, seminarier o. d. bidra till att tillgodose behovet av utbildning och information i internationella frågor, initiera, stödja och medverka i längre internationella kurser av folkhögskoletyp samt anordna och stödja kurser för utländska stipendiater och invandrare. Utlandssvenskarnas förening, vars ändamål är att företräda, tillvarata och främja utlandssvenskarnas intressen och önskemål, anholder om statsbidrag i syfte att möjliggöra en konsolidering och förstärkning av föreningens möjligheter att verka som ett samlande informations- och serviceorgan för utlandssvenskarna.

Departementschefen

Riksdagen har uttalat sig för önskvärdheten av en förstärkning av den form av information i Sverige om internationella frågor som sker genom utrikesdepartementets informationsverksamhet, SIDA:s informationsenhet och av utrikesdepartementet understödda institutioner och organisationer (SU 1969: 177, rskr 387). Riksdagen ansåg det angeläget att utrikesdepartementet fullföljde ansträngningarna att i samråd med andra intressenter samordna och effektivisera nämnda informationsverksamhet.

En kartläggning har numera skett av behovet av information om FN-organens verksamhet som underlag för utformandet av riktlinjer för hur

den med statliga medel bedrivna informationsverksamheten till allmänheten bör inriktas och prioriteras för att önskad effekt och samordning skall uppnås.

Denna kartläggning har gett vid handen att *Svenska FN-förbundet* bör vara det organ som har den centrala ställningen i fråga om allmän information i Sverige om FN:s och fackorganens verksamhet. Specialinriktad och särskilt mera tekniskt betonad information, i många fall information från fackmän till fackmän, bör däremot ges i annan ordning och i förekommande fall i de former som hittills tillämpats. I detta sammanhang kan erinras om att SIDA har till uppgift att bedriva informationsverksamhet med speciell inriktning på u-ländernas och biståndsverksamhetens villkor och att SIDA utför denna uppgift i nära samarbete med bl. a. Svenska FN-förbundet.

Förekommande statsbidrag till allmän information om FN-verksamheten bör vidare föras samman under en huvudtitel, varvid förutsättningen måste vara att informationsverksamhet bedrivs rörande alla de organ som ingår i FN-familjen. Sålunda bör bidrag till FN-förbundet fortsättningsvis beräknas under tredje huvudtiteln, över vilken Svenska FN-förbundet för innevarande budgetår, liksom tidigare, erhåller bidrag till sin verksamhet. För innevarande budgetår utgår vidare över åttonde huvudtiteln 35 000 kr. till FN-förbundet för allmän upplysningsverksamhet om Unesco att disponeras efter samråd med svenska unescorådet. Likaså utgår över åttonde huvudtiteln ett bidrag till FN-förbundets lokalkostnader om 15 000 kr. Under övriga huvudtitlar finns för innevarande budgetår inte några särskilda medel för allmän information om FN-verksamheten.

För innevarande budgetår har Svenska FN-förbundet över tredje huvudtiteln bl. a. erhållit medel för särskild information angående FN:s andra utvecklingsårionde. FN-förbundets handlingsprogram beträffande användningen av dessa medel återspeglar en strävan att öka kontakterna med medlemsorganisationerna och att i ökad utsträckning driva informationsverksamheten genom de till förbundet anslutna riksorganisationerna samt att fördjupa samarbetet med skola och studieförbund.

För budgetåret 1971/72 beräknar jag för Svenska FN-förbundet, med hänsyn särskilt till vikten av fortsatt information angående FN:s andra utvecklingsårionde, ett bidrag på 331 000 kr., vilket innebär en ökning med 131 000 kr. jämfört med det belopp som utgår till förbundet över tredje huvudtiteln under innevarande budgetår. I bidragsbeloppet ingår 50 000 kr. som bidrag till kostnader för nya lokaler, varav FN-förbundet är i stort behov. Det sistnämnda beloppet inkluderar det bidrag om 15 000 kr. till lokalkostnader, som hittills utgått till förbundet över åttonde huvudtiteln. I det bidrag som jag sålunda beräknar för nästkommande budgetår ingår vidare ett från åttonde huvudtiteln överfört belopp på 35 000 kr. för upplysning om Unescos verksamhet. Jag förut-

sätter därvid ett nära samråd mellan förbundet och svenska unescorådet om medlens användning.

För *Europarörelsens Svenska Råd* beräknar jag med hänsyn till önskvärdheten av information i integrations- och europafrågor ett bidrag på 15 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 1 188 000 kr.

E 4. Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut

1969/70 Utgift	12 546 250
1970/71 Anslag	22 702 000
1971/72 Förslag	3 088 000

¹ Anslaget Bidrag till Internationella institutet för freds- och konfliktforskning
² Därutöver 500 000 kr. på tilläggsstat I.

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut (SIPRI) är en stiftelse, för vilken Kungl. Maj:t fastställt stadgar den 29 juni 1966. Stiftelsen har till ändamål att i enlighet med de grunder för bidrag riksdagen godkänt med anledning av prop. 1966: 76 (SU 88, rskr 203) bedriva vetenskaplig forskning i konflikt- och samarbetsfrågor av betydelse för internationell fred och säkerhet i syfte att söka ge bidrag till förståelsen av betingelserna för fredliga lösningar av mellanstatliga konflikter och för en stabil fred.

Stiftelsen leds av en styrelse. Hos stiftelsen finns en institutsdirektör och andra tjänstemän i enlighet med en personalförteckning som Kungl. Maj:t fastställer samt, som rådgivande organ, ett vetenskapligt råd.

Personal enligt personalförteckning

	1969/70	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Dep. chefen
Handläggande personal	4	+ 1	—
Övrig personal	6	+ 1	—
	10	+ 2	—

SIPRI begär ett statsbidrag på 3 290 000 kr., vilket innebär en ökning med 588 000 kr. i förhållande till budgetåret 1970/71. Av det anslag institutet begär utgör 2 307 000 kr. kostnader för avlöningar, arvoden

m. m., 495 000 kr. administrativa kostnader, varav 120 000 kr. för lokal-kostnader — vilket innebär en ökning med 40 000 kr. jämfört med innevarande budgetår — samt 420 000 kr. projektkostnader, inklusive konferenser och resor m. m. Resterande del utgörs av lönekostnadspålägg och vissa kostnadsersättningar. I beloppet för avlöningar m. m. har institutet räknat in medel för utökning av personalen enligt personalförteckningen med en redaktör och en assistent.

Bland projekt för budgetåret 1971/72 nämner institutet SIPRI:s årsbok, en studie av Förenta Nationerna, studier avseende inspektion i samband med förbud mot tillverkning av kemiska stridsmedel, fastställande av analysmetoder för upptäckt av anfall med biologiska stridsmedel, faktorer som bestämmer militärutgifternas storlek samt den militärtekniska utvecklingen.

Även andra projekt, varom emellertid beslut inom institutet kommer att fattas vid senare tidpunkt, kan komma att kräva medelsutrymme under budgetåret 1971/72. Såsom exempel nämns internationella investeringar och andra utländska intressen, satellitspaning som en inspektionsmetod i nedrustningssammanhang, internationellrättsliga aspekter på underrättelsetjänst samt en studie av en viss konflikt.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget räknas upp med 386 000 kr., varav 40 000 kr. är avsett att täcka kostnader för utökade lokaler och 100 000 kr. kostnader för ett under år 1971 planerat möte med institutets råd. Vid beräkning av beloppet har hänsyn tagits till vissa inträffade pris- och löneökningar. Med hänsyn till behovet för SIPRI att planera på längre sikt bör möjlighet finnas till överföring av medel till påföljande budgetår. Bidraget till SIPRI bör sålunda i fortsättningen få karaktär av reservationsanslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 088 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

5. Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen

Byggnadsarbetena för den sovjetiska ambassadanläggningen i *Stockholm* avslutades under hösten 1970, medan färdigställandet av den svenska anläggningen i *Moskva* senarelagts med beräknad inflyttning tidigast under sommaren 1971. Hyresfrihet åtnjuts för kanslilokalerna och huvuddelen av bostäderna i Moskva för tiden fram till inflyttningen i den nya anläggningen. Jag beräknar f. n. kostnadsramen till 33 650 000 kr., vilket innebär en ökning med 3 milj. kr. Hänsyn har därvid tagits till indexreglerade prishöjningar och tillkommande arbeten för anläggningen i Stockholm. Vissa kostnadsökningar kan förutses beträffande den svenska anläggningen i Moskva. Först sedan arbetena på denna anläggning slutförts kan de slutgiltiga kostnaderna framräknas och regleras.

Projekteringen av en ambassadanläggning i *Peking*, omfattande kansli, sändebudsbostad och fem bostäder för den utsända personalen med en totalyta av 3 836 m², har slutförts och byggnadsarbetena satts i gång någon månad tidigare än förutsett. Anläggningen skall kontraktsevenligt stå färdig inom 18 månader från byggstarten.

Projekteringen för uppförande av en ambassadanläggning i *Kairo*, omfattande kansli, sändebudsbostad och vissa personalbostäder, har försejats något. Byggnadsarbetena beräknas kunna komma i gång under hösten 1971.

Likaså har förberedelsearbetet för en ambassadanläggning i *Paris*, omfattande kansli och sändebudsbostad, fördröjts. Byggnadsarbetena kommer därför att börja först i januari 1972 med beräknad inflyttning i början av 1974.

Projektering för en ambassadanläggning i *Brasilia*, omfattande kansli, sändebudsbostad och bostäder för den utsända personalen, har framskridit så långt att byggnadsarbetena beräknas kunna sättas i gång under budgetåret 1971/72.

Liksom tidigare år har utrymme beräknats under detta anslag för mindre upprustningsarbeten och förvärv av personalbostäder. För att kunna genomföra ej nu förutsebara inköp av chefsbostäder m. m. beräknar jag vidare vissa medel att ställas till Kungl. Maj:ts disposition.

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigst. mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m 1969/70	Beräknad för			
			70/71	71/72			
<i>Moskva</i> , amb. anl.	30 650	33 650	25 325	6 000	2 000	06.68	10.71
<i>Peking</i> , amb. anl.	7 000	7 000	—	4 200	2 800	11.70	05.72
<i>Kairo</i> , amb. anl.	4 100	4 400	—	—	2 000	10.71	10.73
<i>Paris</i> , amb. anl.	7 500	7 500	—	—	2 000	01.72	01.74
<i>Brasilía</i> , amb. anl.	—	8 500	—	—	1 500	04.72	04.73
<i>London</i> , omb. av chefsbost.	—	1 000	—	—	300	05.72	05.73
<i>Rabat</i> , omb. av chefsbost.	200	200	—	—	200	07.71	05.72
Mindre upprustningsarbeten	1 000	1 400	105	500	500	—	—
Förvärv av personalbostäder	1 000	1 000	105	300	300	—	—
Äldre ej slutredovisade objekt	7 015	3 415	7 082	1 047	—	—	—
Till Kungl. Maj:ts disposition	6 800	7 000	—	1 400	677	—	—
Summa	65 265	75 065	32 617	13 447	12 277		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	15 524	1970/71	13 447
Anslag för 1970/71	4 000	1971/72	12 277
Anslag för 1971/72 (förslag)	6 200		
	25 724		25 724

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 6 200 000 kr.

Inköp av tomt för beskickningen i Washington

Genom beslut av 1961 och 1962 års riksdagar (prop. 1961: 1 bil. 25 s. 5, SU 23, rskr 65; prop. 1962: 1 bil. 5 s. 55, SU 3, rskr 3) anvisades ett investeringsanslag om sammanlagt 4 milj. kr. till inköp av tomt för uppförande av kanslibyggnad i Washington. I prop. 1969: 1 (bil. 5 s. 58) anmäldes att preliminärt kontrakt tecknats rörande förvärv av en lämplig tomt vid 4200 Massachusetts Avenue. I prop. 1970: 1 (bil. 5 s. 55) anmäldes att detta kontrakt hävts. Ansträngningar att finna annan lämplig tomtmark fortsätter och nya förslag bearbetas kontinuerligt. Riksdagens medgivande till fortsatt dispositionsrätt under nästa budgetår bör därför inhämtas beträffande ovannämnda anslag på 4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att medge, att Kungl. Maj:t under budgetåret 1971/72 får förfoga över det på riksstaten för budgetåret 1962/63 under statens allmänna fastighetsfond anvisade investeringsanslaget Inköp av tomt för beskickningen i Washington.

IV. Statens utlåningsfonder

1. Utrikesförvaltningens lånefond

Fonden uppgår f. n. till 1 325 000 kr. (prop. 1970: 1 bil. 5 s. 55, SU 3, rskr 3). Av fonden disponeras 1 125 000 kr. för s. k. allmänna lån på högst 15 000 kr. i samband med tjänstemans förflyttning. Om särskilda omständigheter föreligger, kan lån beviljas med högre belopp. Då synnerliga skäl föreligger får lån beviljas även för medelsbehov som uppkommit under löpande stationering utomlands utan samband med förflyttning. Lånen skall amorteras inom tre år.

Återstoden av fonden, dvs. 200 000 kr., disponeras för särskilda lån på högst 5 000 kr. till tjänstemän vid utrikesförvaltningen för inköp av möbler och andra inventarier (möbellån). Längsta amorteringstid är fem år, men i övrigt gäller samma villkor som för de s. k. allmänna lånen.

Utlandslönesystemet förutsätter att tjänstemännens behov av kredit i samband med omstationering skall kunna tillgodoses genom lånefonden (prop. 1963: 75 s. 100, SU 125, rskr 298).

Genom ökning av såväl antalet låneberättigade tjänstemän som den allmänna kostnadsnivån har trycket på utrikesförvaltningens lånefond efter hand ökat starkt. Under det gångna året har fondmedlen visat sig otillräckliga, varför tidigare normalbelopp kunnat medges endast i starkt begränsad utsträckning. Med hänsyn härtill bör fonden tillföras ytterligare 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

2. Biståndsförvaltningens lånefond

Fondens medel används främst för långivning till SIDA:s bilaterala experter. Bestämmelser angående fondens förvaltning och lånevillkor har fastställts av Kungl. Maj:t den 13 maj 1966 (ändrade senast den 29 december 1970). Fondens kapitalbelopp uppgår f. n. till 700 000 kr.

Antalet bilaterala experter väntas öka med ca 75 under budgetåret 1971/72.

Jag förordar att fonden tillförs ytterligare 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Biståndsförvaltningens lånefond* för budgetåret 1971/72 an-
visa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av stats-
rådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t
Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 5.1

Förteckning över Sveriges lönade utlandsmyndigheter och olönade konsulat med utsänd lönad tjänsteman den 1 januari 1971

I. Beskickningar med angivande inom parentes av subsidiära ackrediteringsorter

Addis Abeba	Jeddah*
(Aden, Tananarive)	Kairo
Alger	(Khartoum)
(Bamako)	Kinshasa
Ankara	(Brazzaville, Libreville, Santa
Athen	Isabel, Yaoundé)
Bagdad	Kuala Lumpur*
(Kuwait)	Köpenhamn
Bangkok	Lagos
(Kuala Lumpur, Rangoon,	(Accra, Niamey, Ouagadougou,
Singapore, Vientiane)	Porto Novo)
Beirut	Lima
(Amman, Damaskus, Jeddah,	(La Paz)
Nicosia, Sana)	Lissabon
Belgrad	London
(Tirana)	Lusaka
Bern	(Zomba)
Bogotá	Madrid
(Panamá, Quito)	Mexico
Bonn	(Havanna)
Bryssel	Monrovia
(Luxemburg)	(Abidjan, Conakry, Freetown)
Budapest	Montevideo
Buenos Aires	Moskva
(Asunción)	(Ulan Bator)
Bukarest	Nairobi
Canberra	(Kampala)
Caracas	New Delhi
(Santo Domingo, Port-of-Spain)	(Colombo, Kathmandu)
Dar es Salaam (Mogadiscio)	Oslo
Djakarta	Ottawa
(Manila)	Paris
Dublin	Peking
Guatemala	(Hanoi, Phnom-Penh)
(Managua, San José, San Salva-	Prag
dor, Tegucigalpa)	Pretoria
Haag	(Gaberones, Maseru)
Havanna*	Quito*
Helsingfors	Rabat
Islamabad	(Bathurst, Dakar, Nouakchott)

Med * betecknad beskickning förestås av en t. f. chargé d'affaires.

Reykjavik	Tokio
Rio de Janeiro	(Seoul)
Rom	Tunis
(Valletta)	(El Beida)
Santiago de Chile	Warszawa
Sofia	Washington
Teheran	Wellington
(Kabul)	Wien
Tel Aviv	

II. Delegationer

Sveriges ständiga representation vid Förenta Nationerna i New York

Sveriges ständiga delegation hos de internationella organisationerna i Genève

Sveriges delegation hos Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) i Paris

Sveriges delegation i Bryssel hos de europeiska gemenskaperna (Europeiska kol- och stålunionen (CECA), Europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) och Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC))

III. Lönade konsulat

a) Generalkonsulat	b) Konsulat
Antwerpen	Gdańsk
Berlin	Karachi
Chicago	Mariehamn
Genua	Rotterdam
Hamburg	Sydney
Hongkong	
Houston	
Istanbul	
London	
Milano	
Minneapolis	
Montreal	
New York	
San Francisco	

IV. Olönade konsulat med utsänd lönad tjänsteman i icke-chefsställning (gk = generalkonsulat, k = konsulat)

Barcelona, gk	Marseille, k
Damaskus, gk	München, k
Frankfurt a. M., k	Palma de Mallorca, k
Las Palmas, k	São Paulo, gk
Liverpool, k	Seoul, gk
Los Angeles, k	Stuttgart, k
Manila, gk	Tripoli, k

V. Informationskontor

Svenska informationskontoret (SIS) i New York

Bilaga 5.2

Översikt av utrikesförvaltningens diplomatiska och konsulära tjänster
den 1 januari 1971

Utrikesdepartementet

	Kabinetts- sekreterare Stats- sekreterare Utrikesråd Kansliråd m. fl.	Byråchefer Departements- sekreterare	Departements- och kansli- sekreterare Attachéer	Förste utrikes- kanslister Utrikes- kanslister
	C 1—5	B 5—6	A 18—28	A 11—19
Kab.sekr., chefsförhand- lare, bitr. kab.sekr., utrikesministerns sekr.	3		1	
Politiska avd.	7	1	12	
Rättsavd.	4	2	10	4
Handelsavd.	4	1	15	
Administrativa avd.	3	4	5	3
Avd. för internationella bist.ärenden	4	9	15	
Rapportsekretariatet	1		2	
Protokollet	1	1	3	
Pressbyrån	1			
Informationsbyrån	1	1	2	
Arkivet				2
Förhandlingsgrupp	3	1	2	
Inspektören	1			
Summa utrikesdeparte- mentet	33	20	67	9

Utrikesrepresentationen

	Sändebud General- konsuler	Ambassad- råd Handelsråd	Förste ambassad- sekreterare Konsuler Ambassad- sekreterare Vicekon- suler Attachéer	Utrikes- kanslister Konsuler Vicekon- suler Förste utri- keskanslister Utrikes- kanslister
	Lönegrad	B 6, C 1	A 18—28	A 11—24
A. Lönade utlands- myndigheter				
Addis Abeba	C 2		1	1
Alger	C 1		1	1
Ankara	C 2		1	1
Antwerpen, gk	B 6			2
Athen	C 1	1		1
Bagdad	C 1		1	1

	Lönegrad	B 6, C 1	A 18—28	A 11—24
Bangkok	C 2		1	1
Beirut	C 1		1	1
Belgrad	C 2		1	2
Berlin, gk	C 2		1	
Bern	C 3		1	1
Bogotá	C 1		1	1
Bonn	C 5	2	3	1
Bryssel	C 2		2	1
Bryssel, del.	C 2	1	2	
Budapest	C 1		1	1
Buenos Aires	C 2	1	1	1
Bukarest	C 1			1
Canberra	C 2		1	
Caracas	C 1		1	1
Chicago, gk	C 2		1	2
Dar es Salaam	C 1		1	1
Djakarta	C 1		1	1
Dublin	C 2			1
Gdansk, k				1
Genève, del.	C 2	2	3	1
¹ Genua, gk				2
Guatemala	C 1		1	1
Haag	C 2		2	2
Hamburg, gk	C 2			3
Havanna			1	
Helsingfors	C 5	1	1	1
Hongkong, gk	B 6			1
Houston, gk	B 6			1
Islamabad	C 1		1	1
Istanbul, gk	B 6			1
Jeddah			1	1
Kairo	C 2		2	1
Karachi, k				1
Kinshasa	C 1		1	1
Kuala Lumpur			1	1
Köpenhamn	C 5	1	1	1
Lagos	C 1		1	1
Lima	C 1		1	1
Lissabon	C 2		1	1
London	C 5	2	3	1
London, gk	C 2		1	3
Lusaka	C 1			1
Madrid	C 2		2	2
² Mariehamn, k				1
Mexico	C 2		2	1
Milano, gk	C 1			1
Minneapolis, gk	B 6			3
Monrovia	C 1			1
Montevideo	C 1			1
Montreal, gk	C 2			1
Moskva	C 5	2	2	4
Nairobi	C 1		1	1
New Delhi	C 2	1	1	2
New York, gk	C 1	1	1	³ 4
New York, repr.	C 5	1	5	
Oslo	C 5	1	2	1
Ottawa	C 2		1	1
Paris	C 5	3	2	3
Paris, del.	C 2		3	

¹ Chefen placerad i Milano.² Konsulatet förestås av tjänsteman med arvode.³ Byrådirektör i Ae 28 inkluderad.

	Lönegrad	B 6, C 1	A 18—28	A 11—24
Peking	C 2	¹ 1	1	1
Prag	C 2		1	1
Pretoria	C 2		1	1
Quito			1	1
Rabat	C 1		1	1
Reykjavik	C 1			1
Rio de Janeiro	C 1	1	2	2
Rom	C 2	1	1	2
Rotterdam, k				3
San Francisco, gk	C 2			3
Santiago de Chile	C 1		1	1
Sofia	C 1			1
Sydney, k				2
Teheran	C 2		1	1
Tel Aviv	C 2		1	1
Tokio	C 2	1	1	2
Tunis	C 1		1	1
Warszawa	C 2		2	1
Washington	C 5	2	7	2
Wellington	C 1			
Wien	C 2		2	2
B. Olönade utlandsmyndigheter med utsänd lönad tjänsteman				
Barcelona gk				1
Damaskus, gk				1
Frankfurt a. M., k				1
Las Palmas, k				2
Liverpool, k				1
Los Angeles, k				1
Manila, gk				1
Marseille, k				1
München, k				1
Palma de Mallorca, k				2
São Paulo, gk				1
Seoul, gk				1
Stuttgart, k				1
Tripoli, k				1
Summa utrikesrepresentationen	76	26	92	126
Totalt	109	46	159	135

¹ Tjänsten uppehålls av tjänsteman i Ag 28.

Bilaga 5.3

En internationell strategi för Förenta Nationernas andra utvecklingsårtionde*A. Inledning*

(1) På tröskeln till 1970-talet förbinder sig medlemsstaternas regeringar ånyo att främja de grundläggande målsättningar som för tjugofem år sedan fastlades i Förenta Nationernas stadga i syfte att skapa stabila förhållanden och välbefinnande samt att genom ekonomiska och sociala framsteg åstadkomma en levnadsstandard förenlig med mänsklig värdighet.

(2) Utropandet av Förenta Nationernas första utvecklingsårtionde år 1961 var ett uttryck för en världsvid strävan att ge denna högtidliga utfästelse ett konkret innehåll. Sedan dess har man fortsatt ansträngningarna att vidta bestämda åtgärder för detta syfte, liksom att härför skapa och utnyttja nya former för internationellt samarbete.

(3) Levnadsstandarden är emellertid fortfarande oacceptabelt låg för oräkneliga miljoner människor i utvecklingsländerna. Ofta är dessa människor fortfarande undernärda, utan utbildning, utan arbete och saknar många andra elementära levnadsbetingelser. Medan en del av världen lever i stort välbefinnande och t. o. m. i överflöd präglas livet för den större delen av yttersta fattigdom och klyftan fortsätter att vidgas. Denna situation har bidragit till att öka spänningarna i världen.

(4) Nuvarande missräkningar och besvikelser får inte tillåtas skymma sikten eller stå i vägen för ambitiösa utvecklingsmål. Överallt stiger oron bland ungdomen och 1970-talet måste markera ett steg framåt genom att tillförsäkra inte endast den nuvarande utan även kommande generationer välfärd och lycka.

(5) Framgången för det internationella utvecklingsarbetet kommer till stor del att vara beroende av en förbättring av det allmänna internationella läget, i synnerhet av konkreta framsteg i riktning mot allmän och fullständig nedrustning under effektiv internationell kontroll, avskaffande av kolonialism, rasdiskriminering, apartheid och ockupation av varje annan stats territorium samt av uppnåendet av lika politiska, ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter för alla samhällsmedlemmar. Framsteg i riktning mot allmän och fullständig nedrustning torde frigöra avsevärda resurser vilka kan utnyttjas för att främja ekonomisk och social utveckling, särskilt i utvecklingsländerna. Därför bör ett nära samband råda mellan Förenta Nationernas andra utvecklingsårtionde och nedrustningsårtiondet.

(6) Övertygade om att utveckling är förutsättningen för fred och rättvisa bekräftar medlemsstaternas regeringar sin gemensamma och

orubbliga föresats att söka nå fram till ett bättre och effektivare system för internationellt samarbete, varigenom rådande skillnader i världen kan avskaffas och välbefinnande tillförsäkras alla.

(7) Utvecklingens yttersta mål måste vara att åstadkomma en fortgående förbättring av individens levnadsförhållanden och att låta framstegen komma alla till godo. Om orättmätiga privilegier, extrem rikedom och sociala orättvisor består, omintetgjorts utvecklingens väsentligaste syfte. Detta kräver en global utvecklingsstrategi som bygger på samfälliga och koncentrerade åtgärder från såväl utvecklingsländernas som industriländernas sida inom det ekonomiska och sociala livets alla områden: industri och jordbruk, handel och finanssektor, sysselsättning och utbildning, hälsovård och bostadsbyggande samt vetenskap och teknologi.

(8) Det internationella samfundet måste visa sig vara i stånd att utnyttja de möjligheter utan motstycke som dagens vetenskap och teknologi erbjuder i syfte att få till stånd en rättvis fördelning mellan industri- och utvecklingsländer av vetenskapliga och teknologiska framsteg och på så sätt bidra till att påskynda den ekonomiska utvecklingen i hela världen.

(9) Internationellt utvecklingssamarbete måste ha en omfattning som svarar mot vidden av själva utvecklingsproblemet. Partiella, sporadiska och halvhjärtade åtgärder blir otillräckliga, hur goda avsikterna än må vara.

(10) Hela det internationella samfundet har ett gemensamt ansvar för att främja ekonomiska och sociala framsteg. Det är vidare en process där de fördelar som utvecklingsländerna vinner från industriländerna kommer världen i dess helhet till godo. Varje land har rätt och plikt att **utveckla sina mänskliga resurser och naturtillgångar**, men dessa ansträngningar ger fullt resultat endast genom samfälliga och effektiva internationella åtgärder.

(11) Det primära ansvaret för utvecklingsländernas utveckling åvilar dem själva, vilket har framhållits i Alger-stadgan. Hur stora de egna insatserna än är kommer de emellertid inte att räcka till för att nå uppställda utvecklingsmål i tillräckligt snabb takt, såvida de inte kompletteras av ett ökat flöde av finansiella resurser och en gynnsammare politik från industriländernas sida i vad avser ekonomi och handel.

(12) Medlemsstaternas regeringar fastställer 1970-talet som Förenta Nationernas andra utvecklingsårtionde och utfäster sig, var för sig och gemensamt, att föra en politik avsedd att skapa en rättvisare och mer rationell ekonomisk och social ordning i världen, där lika möjligheter skall vara en rättighet såväl för nationer som för enskilda individer. De ansluter sig till utvecklingsårtiondets syften och målsättningar och beslutar vidta åtgärder för att förverkliga dem. Dessa mål och åtgärder anges i de följande paragraferna.

B. Syften och målsättningar

(13) Utvecklingsländernas sammanlagda årliga tillväxt av bruttonationalprodukten skall under Förenta Nationernas andra utvecklingsårtionde vara i genomsnitt minst 6 %. En snabbare ökningstakt under årtiondets andra hälft kan visa sig möjlig och denna skall i så fall fastställas i samband med en ingående översyn vid periodens mitt. Tillväxtmålet, liksom andra härpå baserade mål, ger en allmän anvisning om omfattningen av de samlade insatser som kommer att erfordras under utvecklingsårtiondet på såväl nationell som internationell nivå. Varje utvecklingsland har ansvaret för att fastställa sitt eget tillväxtmål i ljuset av sina egna förhållanden.

(14) Utvecklingsländernas årliga tillväxt i vad avser bruttonationalprodukten per capita skall under utvecklingsårtiondet vara omkring 3,5 % i genomsnitt med möjlighet att öka tillväxttakten under den andra hälften av årtiondet för att åtminstone uppnå en blygsam början till en minskning av skillnaden i levnadsstandard mellan industriländer och utvecklingsländer. En genomsnittlig årlig tillväxt om 3,5 % per capita kommer att innebära en fördubbling av den genomsnittliga inkomsten per capita inom loppet av två årtionden. I länder med mycket låg per capita-inkomst bör ansträngningar göras att fördubbla denna inom en kortare tidsrymd.

(15) Det tillväxtmål som fastställts för genomsnittlig per capita-inkomst är baserat på ett antagande om en genomsnittlig årlig befolkningsökning i utvecklingsländerna om 2,5 % vilket är mindre än den ökning som f. n. förutses under 1970-talet. Mot den bakgrunden bör varje utvecklingsland självt formulera sina befolkningspolitiska målsättningar inom ramen för sin nationella utvecklingsplan.

(16) En genomsnittlig årlig bruttoproduktionstillväxt under utvecklingsårtiondet om vinst 6 % för utvecklingsländerna förutsätter en genomsnittlig årlig tillväxt med:

- (a) 4 % för jordbruksproduktionen;
- (b) 8 % för industriproduktionen.

(17) För att nå det totala tillväxtmålet om minst 6 % per år krävs en genomsnittlig årlig tillväxt med:

(a) 0,5 % av det inhemska bruttosparandet som andel av bruttonationalprodukten så att denna andel når omkring 20 % år 1980;

(b) något mindre än 7 % för importen och något mer än 7 % för exporten.

(18) Då utvecklingens yttersta syfte är att förbättra levnadsvillkoren för alla människor, är det nödvändigt att få till stånd en rättvisare fördelning av inkomster och förmögenheter i syfte att främja såväl social rättvisa som effektiv produktion, att avsevärt höja sysselsättningen, att nå ett större mått av inkomsttrygghet samt att vidga och för-

bättra möjligheterna till utbildning, hälsovård, näringstillförsel, bostäder och social välfärd, liksom att skydda miljön. Kvalitativa och strukturella samhällsförändringar måste således gå hand i hand med snabb ekonomisk tillväxt och existerande skillnader — regionala, sektoral och sociala — bör minskas avsevärt. Dessa mål är på samma gång avgörande förutsättningar för utveckling och dennas slutresultat. De bör därför ses som integrerade delar i samma dynamiska process och kräver ett enhetligt synsätt.

(a) Varje utvecklingsland bör utforma sina nationella sysselsättningsmål så att en ökande andel av den arbetande befolkningen överförs till verksamhet av modern typ samt att arbetslöshet och undersysselsättning avsevärt minskas;

(b) Särskilt avseende bör fästas vid att skapa möjligheter till skolgång för alla barn i primärskoleåldern, förbättra kvaliteten i utbildningen på alla nivåer, minska analfabetismen väsentligt, anpassa utbildningsprogrammen så att de tjänar utvecklingsbehoven samt, i tillämpliga fall, inrätta och utveckla vetenskapliga och teknologiska institutioner;

(c) Varje utvecklingsland bör utforma ett sammanhängande hälsovårdsprogram för förebyggande och behandling av sjukdomar samt för att höja den allmänna nivån i fråga om hälsa och hygien;

(d) Näringsstandarden bör förbättras i vad avser genomsnittligt kalori- och proteininnehåll varvid särskilt avseende bör fästas vid utsatta befolkningsgruppers behov;

(e) Bostadsbeståndet bör utökas och förbättras, särskilt till förmån för låginkomstgrupper, med sikte på att undanröja såväl de negativa verkningarna av oplanerad urbanisering som missförhållandena i eftersläpande jordbruksområden;

(f) Barnens välfärd bör främjas;

(g) Ungdomen bör tillförsäkras fullt deltagande i utvecklingsprocessen;

(h) Kvinnans fullständiga integrering i det totala utvecklingsarbetet bör uppmuntras.

C. Verksällighetsåtgärder

(19) De syften och målsättningar som nämnts ovan kräver att alla folk och regeringar gör oavbrutna ansträngningar att genom sammanhängande åtgärder främja ekonomiska och sociala framsteg i utvecklingsländerna. I en anda av konstruktivt samförstånd och samarbete, baserad på ömsesidigt beroende av varandras intressen och ägnad att främja ett rationellt system för internationell arbetsfördelning samt återspeglade deras politiska vilja och gemensamma föresats att uppnå dessa syften och målsättningar, beslutar regeringarna individuellt och

gemensamt högtidligen att godkänna och genomföra de åtgärder som anges i det följande.

(20) Åtgärderna bör ses i ett dynamiskt sammanhang innefattande en kontinuerlig översyn i syfte att säkra deras effektiva genomförande och anpassning i ljuset av nya utvecklingsförhållanden — däribland den genomgripande betydelsen av snabba teknologiska framsteg — samt för att vidga innehållet i gällande överenskommelser och finna nya samarbetsområden. Organisationer inom Förenta Nationernas system skall efter förmåga bistå vid genomförandet av dessa åtgärder och vid sökandet efter nya vägar för det internationella utvecklings-samarbetet.

1. Internationell handel

(21) Alla ansträngningar kommer att göras för att före den 31 december 1972 nå fram till internationella åtgärder inbegripet, i tillämpliga fall, slutande av internationella avtal eller överenskommelser för råvaror som omnämns i tillämpligt beslut från den andra sessionen med Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling. Detta bör ske på sätt som överenskomms vid nämnda session och på grundval av en tidtabell som skall fastställas av konferensen.

(22) Råvaror som redan täcks av internationella avtal eller överenskommelser skall hållas under uppsikt i syfte att stärka tillämpningen av sådana avtal eller överenskommeleser och för att, där så är möjligt, förlänga utlöpande avtal eller överenskommelser.

(23) Alla tillgängliga resurser för förhandsfinansiering av buffertlager skall vid behov beaktas i samband med slutande eller översyn av råvaruavtal med buffertlagermekanismer.

(24) Försök skall göras att före den tredje sessionen med Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling nå en överenskommelse om ett antal allmänna principer rörande prispolitiken, vilka kan tjäna som riktlinjer vid konsultationer och åtgärder avseende enskilda råvaror. Som ett av de prioriterade målen för prispolitiken skall särskilt avseende fästas vid att få till stånd stabila, lönsamma och skäliga priser med sikte på att öka inkomsterna i utländsk valuta av utvecklingsländernas export av råvaror.

(25) Industriländerna skall varken införa nya eller höja gällande tullar och icke-tariffära hinder mot import av råvaror av särskilt intresse för utvecklingsländerna.

(26) Industriländerna skall sträva efter att sänka eller eliminera tullar och andra handelshinder för import av för utvecklingsländernas export betydelsefulla råvaror, inklusive sådana i förädlad eller halvförädlad form. Detta skall ske genom vidtagande av gemensamma åtgärder på internationell nivå eller unilateralt med avsikt att tillförsäkra utvecklingsländerna ökat tillträde till världsmarknaden och förbättrad andel

i marknadstillväxten för produkter i fråga om vilka dessa länder är eller kan komma att bli konkurrenskraftiga. Försök skall göras att uppnå detta mål genom fortsatta och intensifierade överläggningar mellan regeringarna med syfte att nå konkreta och betydelsefulla resultat tidigt under utvecklingsåret. Ansträngningar skall göras att uppnå sådana resultat före den 31 december 1972.

(27) Vid genomförande av vad som stadgas i paragraferna 25 och 26 bör hänsyn tas till resolutioner, beslut och överenskommelser som har nåtts eller kan komma att nås inom Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling eller inom andra berörda mellanstatliga organ och organisationer tillhörande FN-systemet.

(28) Industriländerna kommer att inom ramen för bilaterala och multilaterala program ägna ökad uppmärksamhet åt att komplettera utvecklingsländernas egna resurser när det gäller strävandena att påskynda en diversifiering av ekonomin i syfte att vidga produktionen och öka exporten av halvfabrikat och färdigvaror liksom av halvförädlade och förädlade råvaror, att bredda exporten till förmån för varor med en förhållandevis dynamisk efterfrågan samt att öka livsmedelsproduktionen i länder som lider brist på livsmedel. Särskilda diversifieringsfonder skall utgöra ett led i råvaruöverenskommelser när så bedöms nödvändigt.

(29) Lämpliga åtgärder, inklusive finansiella bidrag, kommer så långt möjligt att vidtas för att inleda ett intensivt forsknings- och utvecklingsarbete i syfte att förbättra marknadsförhållandena och sänka kostnaderna samt för att diversifiera användningen av naturprodukter som möter konkurrens från syntet- och substitutvaror. Industriländer och berörda internationella organisationer skall inom ramen för finansiella och tekniska biståndsprogram i positiv anda överväga framställningar om bistånd till utvecklingsländer, som framställer naturprodukter vilka möter allvarlig konkurrens från syntet- och substitutvaror, för att underlätta en diversifiering till andra produktionsområden, inklusive råvaruförädling. När naturprodukter kan tillfredsställa världsmarknadens nuvarande och för framtiden beräknade behov skall inget speciellt stöd ges inom ramen för nationell politik för upptagande och nyttjande av nyproduktion, särskilt i industriländerna, av direkt konkurrerande syntetvaror.

(30) Det konsultationsmaskineri för avyttring av överskottslager som fanns under 1960-talet skall vidgas och förstärkas för att förhindra eller reducera till ett minimum eventuella ogynnsamma effekter för normal kommersiell handel vid avveckling av produktionsöverskott och strategiska reserver, inklusive mineraler, samt för att beakta såväl överskottsländernas som bristländernas intressen.

(31) Särskilt avseende skall fästas vid att få till stånd en ökning och diversifiering av utvecklingsländernas export av halvfabrikat och fär-

digvaror speciellt med sikte på att möjliggöra för dessa länder att i överensstämmelse med utvecklingsbehoven uppnå en större andel av den internationella handelns tillväxt i fråga om sådana varor.

(32) Arrangemang för införande av en generell, icke-diskriminerande och icke-reciprok preferensbehandling av utvecklingsländernas export till industriländernas marknader har utarbetats inom Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling och befunnits vara ömsesidigt godtagbara för industriländer och utvecklingsländer. Preferensgivande länder har för avsikt att snarast möjligt genomföra nödvändig lagstiftning eller inhämta annat bemyndigande i syfte att så tidigt som möjligt under år 1971 låta preferensarrangemangen träda i kraft. Ansträngningar att förbättra preferensarrangemangen ytterligare skall göras på ett dynamiskt sätt i ljuset av beslut 21 (II) den 26 mars 1968 från den andra sessionen med Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling.

(33) Industriländerna skall normalt inte höja gällande tullar eller utöka icke-tariffära hinder för export från utvecklingsländer, ej heller införa nya tullar, icke-tariffära handelshinder eller diskriminerande åtgärder av annat slag, om detta bidrar till att försämbra villkoren för tillträde till marknaderna för färdigvaror och halvfabrikat av betydelse för utvecklingsländernas export.

(34) Konsultationer mellan regeringarna skall fortsätta och intensifieras för att tidigt under utvecklingsåret kunna resultera i åtgärder för en uppmjukning och ett gradvis avskaffande av icke-tariffära hinder för handeln med färdigvaror och halvfabrikat av intresse för utvecklingsländer. Ansträngningar skall göras att genomföra sådana åtgärder före den 31 december 1972. Vid konsultationerna skall alla grupper av förädlade och halvförädlade varor av intresse för utvecklingsländernas export beaktas.

(35) Med hänsyn till vikten av att underlätta en ökning av importen från utvecklingsländer skall industriländerna överväga att i ett tidigt skede av utvecklingsåret vidta åtgärder och om möjligt utarbeta ett program för att underlätta en anpassning av industrier och arbetskraft i situationer då de påverkas eller riskerar att påverkas ogynnsamt av ökad import av färdigvaror och halvfabrikat från utvecklingsländer.

(36) Utvecklingsländerna skall intensifiera sina ansträngningar att i högre grad utnyttja exportfrämjande åtgärder som instrument för att öka exporten såväl till industriländer som till andra utvecklingsländer. Ett effektivt internationellt bistånd skall ges för detta ändamål.

(37) Restriktiva affärsmetoder som särskilt påverkar utvecklingsländernas handel och utveckling skall identifieras för att lämpliga åtgärder skall kunna övervägas med sikte att nå konkreta och betydelsefulla resultat i ett tidigt skede av utvecklingsåret. Ansträngningar skall göras att uppnå sådana resultat före den 31 december 1972.

(38) De socialistiska länderna i Östeuropa skall ta under vederbörligt övervägande utvecklingsländernas handelsbehov och i synnerhet deras produktions- och exportkapacitet då kvantitativa mål fastställs i långsiktiga ekonomiska planer, vidta lämpliga åtgärder ägnade att så mycket som möjligt öka och diversifiera importen av råvaror från utvecklingsländer samt tillse att importen av färdigvaror och halvfabrikat från utvecklingsländer utgör en växande andel av den totala importen av färdigvaror och halvfabrikat. De skall främja en diversifiering av strukturen och den geografiska grundvalen för handeln med utvecklingsländer för att största möjliga antal utvecklingsländer skall nå maximal fördel av denna handel. De socialistiska länderna i Östeuropa skall vidta nödvändiga åtgärder för att i början av utvecklingsårtiondet, och i varje fall senast år 1972, fullständigt genomföra de rekommendationer som återges i beslut 15 (II), del II, den 25 mars 1968 från den andra sessionen med Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling.

Då det för närvarande inte finns någon enhetlig praktiskt genomförbar metod för införandet av multilaterala betalningsförbindelser mellan utvecklingsländer och socialistiska länder, är det önskvärt att inslag av flexibilitet och multilateralism gradvis införs eller utbyggs i sådana betalningsarrangemang genom att överläggningar på lämpligt sätt förs mellan berörda länder, varvid hänsyn bör tas till speciella förhållanden och handelsmönster.

2. Utökning av handel, ekonomiskt samarbete och regional integration mellan utvecklingsländer

(39) Utvecklingsländerna skall fortsätta ansträngningarna att förhandla fram och genomföra vidare åtaganden i syfte att införa system för regional och subregional integration eller åtgärder som främjar en utökning av handeln sinsemellan. De skall ägna särskild uppmärksamhet åt att på handelsområdet utarbeta ömsesidigt fördelaktiga preferensöverenskommelser, vilka gynnar en rationell och utåtriktad ökning av produktion och handel, samt undvika skadliga återverkningar på handeln för tredje land, inklusive utanför stående utvecklingsländer.

(40) Industriländer med marknadsekonomi skall stödja initiativ som tas av utvecklingsländer till regionalt och subregionalt samarbete genom vidgat finansiellt och tekniskt bistånd eller genom handelspolitiska åtgärder. I det sammanhanget skall särskilt övervägas vilken hjälp som kan ges till varje konkret förslag som kan komma att läggas fram av utvecklingsländer. De socialistiska länderna i Östeuropa skall inom ramen för sitt socio-ekonomiska system till fullo stödja utvecklingsländernas ansträngningar att sinsemellan utveckla handel, ekonomiskt samarbete och regional integration.

3. Finansiella resurser för utveckling

(41) Utvecklingsländerna måste bära och bär redan nu det primära ansvaret för finansieringen av sin utveckling. De skall därför fortsätta att vidta kraftfulla åtgärder för att uppnå en mer fullständig mobilisering av alla inhemska finansiella resurser och för att säkerställa effektivast möjliga utnyttjande av tillgängliga interna och externa resurser. De skall i detta syfte fortsätta att tillämpa en sund finans- och penningpolitik och där så erfordras avlägsna institutionella hinder genom att genomföra ändamålsenliga reformer inom lagstiftning och förvaltning. De skall ägna särskild uppmärksamhet åt att i tillämpliga fall vidta nödvändiga åtgärder för att effektivisera och stärka skatteväsendet och genomföra nödvändiga skattereformer. De skall hålla ökningen av löpande offentliga utgifter under noggrann kontroll för att frigöra maximala resurser för investeringar. Ansträngningar skall göras för att förbättra offentligt ägda företags effektivitet så att de i ökad utsträckning bidrar till att frambringa resurser för investeringar. Alla ansträngningar skall göras att mobilisera privat sparande genom finansinstitutioner, sparkassor, post-sparbanker och andra former för sparande samt genom att öka möjligheterna att spara för ett visst ändamål, såsom utbildning och bostad. Tillgängligt sparande skall kanaliseras till investeringsprojekt i överensstämmelse med varje lands utvecklingsprioriteringar.

(42) Varje ekonomiskt utvecklat land bör eftersträva att från och med år 1972 årligen till utvecklingsländerna göra finansiella nettorekursöverföringar i form av faktiska utbetalningar till ett minsta belopp motsvarande 1 % av bruttonationalprodukten till marknadspris, varvid hänsyn skall tas till de nettokapitalimporterande ländernas speciella situation. De industriländer som redan har nått detta mål skall sträva efter att säkerställa fortsatta nettorekursöverföringar av denna storlek och, om möjligt, inrikta sig på att öka dessa. De industriländer som ej kan uppnå detta mål år 1972 skall sträva efter att nå det senast år 1975.

(43) Med hänsyn till den särskilt betydelsefulla roll som endast kan spelas av offentligt utvecklingsbistånd bör en större del av finansiella resursöverföringar till utvecklingsländerna ske i form av sådant bistånd. Varje ekonomiskt utvecklat land skall fortlöpande öka sitt offentliga utvecklingsbistånd till utvecklingsländerna och göra sitt bästa för att vid mitten av utvecklingsårtiondet nå ett minsta nettobelopp motsvarande 0,7 % av bruttonationalprodukten till marknadspris.

(44) Industriländer tillhörande kommittén för utvecklingsbistånd inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling skall göra sitt bästa för att så snart som möjligt och i vart fall senast den 31 december 1971 uppfylla de normer som fastställts i supplement den 12 februari 1969 till 1965 års "Rekommendation angående biståndsvillkoren" som antagits av kommittén för utvecklingsbistånd i syfte att upp-

mjuka och harmonisera villkoren för bistånd till utvecklingsländer. Industriländerna skall överväga att genomföra åtgärder som syftar till en ytterligare uppmjukning av biståndsvillkoren och sträva efter att nå fram till en exaktare uppfattning om förhållandena i enskilda utvecklingsländer liksom till en ökad harmonisering av de biståndsvillkor som medges av enskilda industriländer till enskilda utvecklingsländer. Industriländerna skall i samband med den framtida utformningen av sin biståndspolitik och i syfte att nå konkreta och väsentliga resultat senast vid utvecklingsåriondets utgång överväga de specifika förslag som ingår i beslut 29 (II) den 28 mars 1968 vid den andra sessionen med Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling samt förslag som framlagts i andra internationella sammanhang för att nå en ytterligare uppmjukning av biståndsvillkoren.

(45) I ljuset av tillämpligt beslut vid konferensens andra session skall finansiellt bistånd i princip vara obundet. Även om det inte blir möjligt att i samtliga fall ge obundet bistånd, skall industriländerna snabbt och gradvis vidta de åtgärder de kan för att såväl reducera omfattningen av bundet bistånd som lindra eventuella skadliga effekter. När lån är bundna i huvudsak till särskilda källor, skall industriländerna i största möjliga utsträckning göra sådana lån tillgängliga för mottagarländerna för upphandling av varor och tjänster i andra utvecklingsländer.

(46) Finansiellt och tekniskt bistånd bör uteslutande syfta till att främja ekonomiska och sociala framsteg i utvecklingsländerna och inte på något sätt utnyttjas av industriländerna till men för mottagarländernas nationella suveränitet.

(47) Industriländerna skall i största möjliga utsträckning tillhandahålla ett ökat långsiktigt och kontinuerligt bistandsflöde, förenkla förfarandet vid beviljande av bistånd och tillse att utbetalningar sker snabbt och effektivt.

(48) Arrangemangen för att förutse och om möjligt förekomma skuldkriser skall förbättras. Industriländerna kommer att bidra till att förhindra sådana kriser genom att lämna bistånd på lämpliga villkor och utvecklingsländerna genom att tillämpa sunda principer vid förvaltningen av skulderna. När svårigheter uppkommer skall berörda länder vara redo att på ett rimligt sätt ta sig an dessa i ett lämpligt forum i samarbete med berörda internationella institutioner. Alla tillgängliga metoder skall användas inbegripet, om så erfordras, åtgärder i form av överenskommelser om nya amorteringsplaner och refinansiering av existerande skulder på lämpliga villkor.

(49) Den del av resursflödet för finansiellt och tekniskt bistånd som kanaliseras genom multilaterala institutioner skall ökas så mycket som möjligt och metoder utvecklas så att dessa institutioner kan fullfölja sin uppgift på effektivast möjliga sätt.

(50) Utvecklingsländerna skall vidta lämpliga åtgärder för att inbjuda, stimulera och effektivt utnyttja utländskt privat kapital, varvid skall beaktas på vilka områden sådant kapital bör eftersträvas och hänsyn tas till betydelsen av gynnsamma villkor som främjar möjligheterna till fortsatta investeringar. Industriländerna skall för sin del överväga att vidta ytterligare åtgärder för att uppmuntra flödet av privat kapital till utvecklingsländerna. Utländska privata investeringar i utvecklingsländer bör göras i överensstämmelse med de utvecklingsmål och prioriteringar som fastställts i nationella utvecklingsplaner. Utländska privata investerare i utvecklingsländer bör eftersträva en ökning av den lokala andelen i fråga om ledning och administration, anställning och utbildning av lokal arbetskraft — inklusive personal i ledande ställning och för tekniska arbetsuppgifter — samt deltagande med lokalt kapital och återinvestering av vinster. Ansträngningar skall göras att nå ökad förståelse för såväl värdländers och kapitalexporterande länders som enskilda investerares rättigheter och skyldigheter.

(51) I anslutning till försöken att finna lämpliga medel för att lösa problemen med utvecklingsstörningar till följd av ogynnsamma förändringar i utvecklingsländernas exportinkomster har Världsbanken anmodats att fortsätta ansträngningarna att utarbeta ett system för supplementär finansiering. Banken uppmanas att ytterligare överväga möjligheterna att så snart det är praktiskt möjligt introducera åtgärder för supplementär finansiering.

(52) Så snart tillräcklig erfarenhet har erhållits om tillämpningen av systemet med särskilda dragningsrätter skall allvarligt övervägas möjligheten att inrätta en länk mellan tilldelning av nya reservtillgångar inom ramen för detta system och ytterligare tillskott av utvecklingsfinansiering till förmån för alla utvecklingsländer. Frågan skall i varje fall undersökas före tilldelningen av särskilda dragningsrätter år 1972.

4. Osynliga betalningar inklusive sjöfart

(53) Målet är att genom nationella och internationella åtgärder främja utvecklingsländernas inkomster av tjänster och till ett minimum reducera nettoutflödet från dessa länder av utländsk valuta som härrör från osynliga transaktioner, inklusive sjöfart. Vid uppfyllande av målet skall åtgärder vidtas av regeringar och internationella organisationer och, när så är nödvändigt, med deltagande i förekommande fall av linjekonferenser, sjöbefraktarråd och andra berörda organ inom bl. a. följande områden:

(a) Principen att utvecklingsländernas nationella rederier bör upptas som fullvärdiga medlemmar i sådana linjekonferenser som är engagerade i dessa länders nationella sjöburna handel och få en ökande och betydande andel av transporten av laster som härrör från utvecklingsländernas utrikeshandel bör vinna tillämpning under utvecklingsåret.

(b) Regeringarna bör vidare anmoda linjekonferenserna att på lika villkor och på ett välvilligt och rättvist sätt behandla ansökningar från nationella rederier, i synnerhet från utvecklingsländer, om tillträde som fullvärdiga medlemmar till näraliggande trafikområden med anknytning till dessa länders egen utrikeshandel, dock med beaktande av med konferensmedlemskap följande rättigheter och skyldigheter enligt paragraf 4. del II av sjöfartskommitténs beslut 12 (IV) den 4 maj 1970.

(c) För att ge utvecklingsländerna en ökande och betydande andel av transporten av sjöburna laster och med erkännande av behovet av att vända den nuvarande trenden, som visar att utvecklingsländernas andel av världshandelsflottan har minskat i stället för att öka, bör utvecklingsländerna ges möjlighet att utöka sina nationella och multinationella handelsflottor. Detta bör ske genom att erforderliga åtgärder vidtas som tillåter utvecklingsländernas redare att konkurrera på den internationella fraktmarknaden och således bidra till en sund utveckling av sjöfarten.

(d) Det är nödvändigt att ytterligare förbättra linjekonferenssystemet. Förkommande illojala bruk och diskriminering i linjekonferenspraxis bör elimineras.

(e) Vid fastställande och justering av linjefraktsatser bör, där så är kommersiellt möjligt och/eller lämpligt, vederbörlig hänsyn tas till:

(i) Utvecklingsländernas behov, särskilt deras ansträngningar att främja icke-traditionell export;

(ii) De minst utvecklade utvecklingsländernas speciella problem genom att stimulera och främja sådana länders import- och exportintressen;

(iii) Hamnförbättringar som leder till en minskning av kostnaderna för sjöfart i hamnarna;

(iv) Den teknologiska utvecklingen på sjöfartsområdet;

(v) Förbättringar i organisationen av handeln.

(f) Regeringarna i de industriländer, som är medlemmar i Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling, bör på framställning från utvecklingsländer inom ramen för dessas allmänna utvecklingsprioriteringar på lämpligt sätt överväga att direkt eller genom internationella institutioner lämna finansiellt och tekniskt bistånd till utvecklingsländer, bl. a. i form av utbildning, i syfte att bygga upp och utöka dessas nationella och multinationella handelsflottor, inklusive tank- och bulkfartyg, samt för att utveckla och förbättra utvecklingsländernas hamnanordningar. I biståndsprogrammen bör särskilt avseende fästas vid projekt, inklusive utbildningsprojekt, för utveckling av de minst utvecklade utvecklingsländernas sjöfart och hamnar samt för en minskning av dessa länders sjötransportkostnader.

(g) Villkoren för bilateralt bistånd och kommersiella krediter för utvecklingsländers inköp av fartyg bör ses över i ljuset av tillämpliga be-

slut från Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling, nämligen beslut 12 (II) den 24 mars 1968 och sjöfartskommitténs beslut 9 (IV) den 4 maj 1970.

(h) Fraktsatser, konferenspraxis, tillgången till sjöfartstjänster och andra frågor av gemensamt intresse för befraktare och redare bör bli föremål för konsultationer mellan linjekonferenser och befraktare och, i förekommande fall, sjöbefraktarråd eller därmed jämförbara organ samt intresserade myndigheter. Alla ansträngningar bör göras att i tillämpliga fall uppmuntra upprättandet av och verksamheten för sjöbefraktarråd eller motsvarande organ samt inrättandet av ett effektivt maskineri för konsultationer. Ett sådant maskineri bör sörja för att linjekonferenserna konsulteras i god tid före det officiella tillkännagivandet av ändrade fraktsatser.

(i) Med hänsyn till det gemensamma intresset för medlemsländer i Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling och för befraktare och redare av att förbättra hamnar och på så sätt sänka kostnaderna för sjötransporter och möjliggöra sänkningar av fraktsatserna bör en gemensam nationell och internationell kraftsamling göras under utvecklingsårtiondet för att främja utveckling och förbättring av utvecklingsländernas hamnanordningar.

(j) Kostnaderna för sjötransporter, fraktsatsernas nivå och struktur, konferenspraxis, tillgången till sjöfartstjänster och angränsande frågor bör fortlöpande överses inom Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling. Ytterligare åtgärder för att nå målet inom detta område bör övervägas inom ramen för konferensens ordinarie verksamhet.

(54) En sänkning av utvecklingsländernas försäkrings- och återförsäkringskostnader, i synnerhet i utländsk valuta, skall under hänsynstagande till föreliggande risker åstadkommas genom att lämpliga åtgärder vidtas för att stimulera och stödja tillväxten av nationella försäkrings- och återförsäkringsmarknader i utvecklingsländerna. Som ett led häri skall etablerande av institutioner på nationell eller regional nivå främjas när så är lämpligt.

(55) Utvecklingsländerna skall utveckla sin turistindustri genom att bygga upp en turistoriktad infrastruktur, vidta åtgärder för att främja turismen och mjuka upp reserestriktioner. Industriländerna skall stödja sådana bemödanden. De skall försöka undvika valutarestriktioner i samband med resor till utvecklingsländer och så snart som möjligt avskaffa existerande restriktioner samt i övrigt underlätta sådana resor.

5. Särskilda åtgärder till förmån för de minst utvecklade av utvecklingsländerna

(56) Då utvecklingsårtiondet har målsättningen att uppnå snabba ekonomiska och sociala framsteg i alla utvecklingsländer, skall särskilda åtgärder vidtas för att göra det möjligt för de minst utvecklade

av dessa länder att övervinna sina speciella svårigheter. Alla ansträngningar skall göras att säkra ett fortgående ekonomiskt och socialt framåtskridande i dessa länder och att öka deras kapacitet att till fullo och rättvist dra fördel av insatserna under utvecklingsårtiondet. I mån av behov skall kompletterande insatser planeras och genomföras på nationell, subregional, regional och internationell nivå. Organisationer och organ inom Förenta Nationernas system skall överväga att tidigt under utvecklingsårtiondet sätta igång särskilda program för att komma till rätta med de minst utvecklade utvecklingsländernas kritiska utvecklingsproblem. Industriländerna skall bistå vid genomförandet av sådana program.

(57) Gemensamma ansträngningar skall tidigt under utvecklingsårtiondet göras av industriländer och internationella organisationer i form av tekniska biståndsprogram och finansiellt bistånd, inbegripet gåvor och/eller särskilt förmånliga lån svarande mot de minst utvecklade utvecklingsländernas behov. Insatserna skall vara ägnade att öka de minst utvecklade utvecklingsländernas förmåga att tillgodogöra sig bistånd. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att övervinna de problem som sammanhänger med bristen på inhemsk arbetskraft i tekniska och ledande funktioner, uppbyggande av en ekonomisk och social infrastruktur, utnyttjande av naturtillgångar samt bistånd vid upprättande och genomförande av nationella utvecklingsplaner.

(58) Särskilda åtgärder skall tidigt under utvecklingsårtiondet vidtas av nationella och internationella organisationer för att förbättra de minst utvecklade utvecklingsländernas kapacitet när det gäller att vidga och diversifiera produktionsstrukturen så att de i full utsträckning kan delta i den internationella handeln. Dessutom skall inom råvaruområdet särskild hänsyn tas till råvaror av betydelse för sådana länder och deras intressen ges tillbörlig uppmärksamhet vid slutande av råvaruavtal. I fråga om färdigvaror och halvfabrikat skall åtgärder till förmån för utvecklingsländer utformas så att de minst utvecklade utvecklingsländerna uppnår skäligen fördelar. Frågan om att inrymma produkter av betydelse för sådana länders export i det generella preferenssystemet skall särskilt beaktas. Likaså skall industriländer och internationella organisationer ägna särskild uppmärksamhet åt behovet av en kvalitetsförbättring i de minst utvecklade utvecklingsländerna när det gäller den exportinriktade produktionen och marknadsföringstekniken för att öka konkurrenskraften på världsmarknaden. De minst utvecklade utvecklingsländerna skall i samarbete med andra utvecklingsländer intensifiera strävandena att åstadkomma subregional och regional samverkan. Industriländerna skall stödja sådana strävanden genom tekniskt bistånd och gynnsamma finans- och handelspolitiska åtgärder.

6. Särskilda åtgärder till förmån för utvecklingsländer utan egen kust

(59) Nationella och internationella finansieringsinstitutioner skall ägna särskild uppmärksamhet åt de speciella behoven hos utvecklingsländer utan egen kust genom att på lämpligt sätt lämna finansiellt och tekniskt bistånd till projekt, som är avsedda att utveckla och förbättra den för dessa länder erforderliga kommunikations- och transportinfrastrukturen, i synnerhet transportmedel och anordningar som är förmånligast för landet i fråga och ömsesidigt godtagbara för berörda transitländer och utvecklingsländer utan egen kust. Alla stater, som erbjudits att bli avtalslutande part men ännu ej anslutit sig till konventionen den 8 juli 1965 om transithandel avseende länder utan egen kust, skall undersöka möjligheterna till ratificering eller anslutning så snart så kan ske. Vid genomförande av åtgärder ägnade att bistå länder utan egen kust att övervinna svårigheter som sammanhänger med deras geografiska läge bör hänsyn tas till tillämpliga beslut och resolutioner som har antagits eller kan komma att antas av Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling.

7. Vetenskap och teknologi

(60) Gemensamma ansträngningar skall göras av utvecklingsländerna, med lämpligt bistånd från den övriga delen av världsgemenskapen, för att öka förmågan att utnyttja vetenskap och teknologi i utvecklingssyfte så att det teknologiska gapet i betydande grad kan minskas.

(61) Utvecklingsländerna skall fortsätta att öka sina utgifter för forskning och utveckling med sikte på att vid utvecklingsåret 1975 söka nå en genomsnittlig lägsta utgiftsnivå motsvarande 0,5 % av bruttonationalprodukten. De skall sträva efter att utveckla förståelse hos befolkningen för betydelsen av den vetenskapliga ansats, som kommer att ha inflytande på deras utvecklingspolitik. Forskningsprogrammen skall inriktas på att utveckla teknologier som är anpassade till enskilda länders och regioners behov och förhållanden. Särskilt avseende skall fästas vid tillämpad forskning och vid att försöka utveckla en grundläggande vetenskaplig och teknologisk infrastruktur.

(62) Ett omfattande internationellt samarbete skall inledas för att påbörja, vidareutveckla och främja vetenskaplig forskning och teknologisk verksamhet av betydelse för expansion och modernisering av utvecklingsländernas ekonomier. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att få fram teknologier som är lämpade för sådana länder. Koncentrerade forskningsinsatser skall sättas in inom utvalda problemområden där en lösning kan verka som katalysator för en snabbare utveckling. Bistånd skall även ges för att bygga upp och, där så kan ske, för att ex-

pandera och förbättra forskningsinstitutioner i utvecklingsländer, i synnerhet institutioner på regional eller subregional nivå. Ansträngningar skall göras att främja ett nära samarbete mellan forskningscentra och vetenskaplig personal i industriländer och utvecklingsländer.

(63) Under utvecklingsåret skall industriländerna inom ramen för varje lands biståndsverksamhet och tekniska biståndsprogram väsentligt öka den del av biståndet som avser direkt stöd till vetenskap och teknologi i utvecklingsländerna. Möjligheten att uppställa ett mål motsvarande visst procenttal av industriländernas bruttonationalprodukt skall övervägas, under hänsynstagande till alla relevanta omständigheter, i samband med den första av de översyner som skall företas vartannat år. Industriländerna skall dessutom i sina forsknings- och utvecklingsprogram bistå i sökandet efter lösningar på utvecklingsländernas särskilda problem och söka avsätta erforderliga resurser för detta ändamål. I samband med den första översynen efter två år skall frågan om uppsättande av ett specificerat insatsmål på detta område allvarligt övervägas. Industriländerna skall göra alla ansträngningar att inom utvecklingsländerna avsätta en väsentlig del av medlen för sådant forsknings- och utvecklingsarbete, som avser utvecklingsländernas särskilda problem. Industriländerna skall i samarbete med utvecklingsländerna fortsätta att undersöka möjligheterna att lokalisera vissa forsknings- och utvecklingsprojekt till utvecklingsländer. Privata stiftelser, institutioner och organisationer skall uppmuntras att lämna ytterligare bistånd till en expansion och diversifiering av forskning till förmån för utvecklingsländerna. Industriländerna skall inom ramen för sin bistånds- och investeringspolitik hjälpa utvecklingsländerna att identifiera teknologier som är anpassade till deras förhållanden och att förhindra utnyttjande av knappa resurser för satsningar på olämplig teknologi.

(64) Industriländer och utvecklingsländer samt berörda internationella organisationer skall utarbeta och genomföra ett program för att främja överföringen av teknologi till utvecklingsländer. Ett sådant program skall bl. a. inbegripa en översyn av internationella patentkonventioner, identifiering och reducering av hindren för överföring av teknologi till utvecklingsländer, åtgärder som underlättar för utvecklingsländerna att få tillgång till patenterad och icke patenterad teknologi på rättvisa och rimliga villkor, åtgärder som underlättar utnyttjande av till utvecklingsländer överförd teknologi på sådant sätt att användningen gör det möjligt för sådana länder att uppnå målen för handel och utveckling, teknologisk utveckling anpassad till utvecklingsländernas produktionsstrukturer samt åtgärder i syfte att påskynda utvecklandet av inhemsk teknologi.

8. Mänsklig utveckling

(65) De utvecklingsländer som anser att takten i deras befolkningsökning utgör ett hinder för utvecklingen skall vidta erforderliga åtgärder i överensstämmelse med varje lands utvecklingssyn. Industriländerna skall, i enlighet med nationell politik, på framställning ge stöd genom att tillhandahålla resurser för familjeplanering och genom fortsatt forskning. Berörda internationella organisationer skall fortsätta att när så kan ske lämna bistånd på framställning från intresserade regeringar. Stöd och bistånd för familjeplanering skall ej ersätta andra former av utvecklingsbistånd.

(66) Utvecklingsländerna skall vidta kraftfulla åtgärder för att förbättra arbetskraftsstatistiken i syfte att göra det möjligt att uppställa realistiska kvantitativa mål för sysselsättningen. De skall granska finans- och penningpolitiken, handelspolitiken samt politiken i övrigt i avsikt att främja såväl sysselsättning som tillväxt. För att nå dessa mål skall vidare investeringarna ökas genom en fullständigare mobilisering av inhemska resurser och ett ökat biståndsflöde från utlandet. När ett val av teknologi är möjligt skall utvecklingsländerna söka höja sysselsättningsgraden genom att tillse att användningen av kapitalintensiv teknologi begränsas till fall där den är klart fördelaktigare i reala termer och mer effektiv. Industriländerna skall bistå i denna process genom att vidta åtgärder som leder till lämpliga förändringar i den internationella handens struktur. Som ett led i sin sysselsättningsstrategi skall utvecklingsländerna lägga största möjliga vikt vid sysselsättningen på landsbygden och dessutom överväga att starta offentliga arbeten som tar i anspråk arbetskraft som annars skulle förbli outnyttjad. De skall även stärka institutioner som kan bidra till en konstruktiv politik i fråga om relationerna mellan arbetsmarknadens parter och till lämpliga arbetsförhållanden. Industriländerna och internationella organisationer skall bistå utvecklingsländerna med att uppnå målen beträffande sysselsättningen.

(67) Utvecklingsländerna skall utarbeta och genomföra utbildningsprogram som tar hänsyn till utvecklingsbehoven. Utbildningsprogrammen skall utformas så att de väsentligt ökar produktiviteten på kort sikt och minskar misshushållning med resurser. Särskild vikt skall fästas vid lärarutbildning samt vid att utveckla undervisningsmateriel. Där så bedöms lämpligt skall läroplanerna bli föremål för översyn och nya metoder tillämpas för att säkerställa en kunskaphöjning på alla nivåer i linje med den stigande arbetstakt och de allt snabbare förändringar som åstadkoms genom teknologiska framsteg. Modern utrustning, massmedia och nya undervisningsmetoder skall komma till ökad användning i syfte att förbättra utbildningseffektiviteten. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt teknisk utbildning, yrkesutbildning och fortbildning. Nödvändiga åtgärder skall sättas in för att förbättra läs-

och skrivkunnighet samt teknisk kunskap hos grupper som redan är engagerade i produktionen, liksom för att främja möjligheterna till vuxenutbildning. Industriländerna och internationella institutioner skall bistå i uppgiften att bygga ut och förbättra utvecklingsländernas skolsystem, främst genom att bidra med de resurser på utbildningsområdet som många utvecklingsländer saknar och genom bistånd som underlättar överföringen av pedagogisk kunskap.

(68) Utvecklingsländerna skall införa åtminstone ett minimiprogram för hälsovården. Ett sådant program bör inbegripa uppbyggande av en institutionell infrastruktur, bl. a. för medicinsk utbildning och forskning med sikte att före utvecklingsårtiondets utgång föra ut grundläggande medicinsk vård till en angiven andel av befolkningen. Här skall ingå uppbyggande av elementär hälsovård för förebyggande och behandling av sjukdomar samt för hälsobefrämjande åtgärder. Varje utvecklingsland skall sträva efter att uppnå tillräckliga dricksvattenresurser till en angiven andel av befolkningen, såväl i städerna som på landsbygden, med sikte att nå ett minimimål vid slutet av utvecklingsårtiondet. Utvecklingsländernas ansträngningar att förbättra hälsotillståndet skall ges maximalt stöd från industriländernas sida, särskilt genom bistånd för planering av en strategi för främjande av hälsovården liksom för dess genomförande i vissa delar, bl.a. genom forskning, utbildning av personal på alla nivåer och tillhandahållande av utrustning och medicin. En gemensam internationell kraftansträngning skall göras för att genomföra en världsvid kampanj i syfte att vid utgången av utvecklingsårtiondet i så många länder som möjligt utrota en eller flera sjukdomar som fortfarande utgör ett allvarligt hot mot befolkningen i många områden. Industriländerna och internationella organisationer skall bistå utvecklingsländerna i hälsovårdsplaneringen och i uppbyggandet av hälsovårdsinstitutioner.

(69) Utvecklingsländerna skall vidta åtgärder i överensstämmelse med sina jordbruks- och hälsovårdsprogram för att tillgodose behoven av en ändamålsenlig näringstillförsel bl. a. genom att utveckla och framställa proteinrika livsmedel samt utveckla och öka användningen av nya former av ätbart protein. Finansiellt och tekniskt bistånd, inklusive bistånd för genetisk forskning, skall ges av industriländerna och internationella institutioner.

(70) Utvecklingsländerna skall vidta lämpliga åtgärder på nationell nivå för att engagera barn och ungdom i utvecklingsprocessen och för att säkerställa att deras behov blir allsidigt tillgodosedda.

(71) Utvecklingsländerna skall vidta åtgärder, särskilt till förmån för låginkomstgrupper, för att förbättra bostadsbeståndet och härtill hörande gemensamma anordningar inom såväl stads- som landsbygdsområden. De skall även försöka undanröja de negativa verkningarna av oplanerad urbanisering och företa nödvändig stadsplanering. Särskilda

ansträngningar skall göras för att öka bostadsbyggande till låga kostnader såväl genom offentliga och privata bostadsbyggnadsprogram som på självhjälpsbasis, inklusive kooperativt bostadsbyggande. I så stor utsträckning som möjligt skall byggnadsmaterial på platsen och en arbetsintensiv teknik begagnas. Lämpligt internationellt bistånd skall ges för detta ändamål.

(72) Rcgeringarna skall intensifiera de ansträngningar som görs på nationell och internationell nivå för att hejda försämringen av den mänskliga miljön, vidta åtgärder för dess förbättring och främja sådan verksamhet som kan bidra till att bibehålla den ekologiska balans som fordras för att mänskligheten skall överleva.

9. Utvidgning och diversifiering av produktionen

(73) Utvecklingsländerna skall vidta särskilda åtgärder för att öka produktionen och förbättra produktiviteten i syfte att härigenom få fram erforderliga varor och tjänster för en höjd levnadsstandard och en livskraftigare ekonomi. Detta skall huvudsakligen ske på utvecklingsländernas eget ansvar. Samtidigt skall produktionspolitiken ses i ett globalt sammanhang för att möjliggöra ett optimalt utnyttjande av världens resurser till fördel för både industriländer och utvecklingsländer. Berörda internationella organisationer skall bedriva ytterligare forskning beträffande en optimal internationell arbetsfördelning för att bistå enskilda länder eller grupper av länder i valet av produktions- och handelsstruktur. Beroende av de enskilda ländernas ekonomiska och sociala struktur och speciella förhållanden skall övervägas vilken roll den offentliga sektorn och kooperativa organisationer skall spela när det gäller att öka produktionen.

(74) Ett fullständigt utövande från utvecklingsländernas sida av en permanent suveränitet över naturtillgångarna kommer att spela en betydelsefull roll för uppnåendet av det andra utvecklingsårtiondets syften och mål. Utvecklingsländerna skall vidta åtgärder för att till fullo utnyttja de möjligheter naturtillgångarna ger. Gemensamma ansträngningar, särskilt genom internationellt bistånd, skall företas för att göra det möjligt för utvecklingsländerna att genomföra en inventering av naturtillgångar för ett mer rationellt utnyttjande i all slags produktiv verksamhet.

(75) Utvecklingsländerna skall i början av utvecklingsårtiondet utforma en ändamålsenlig strategi för jordbruket (inklusive boskapsskötsel, fiske och skogsbruk) ägnad att trygga en bättre avpassad tillgång på livsmedel såväl i kvantitativ som kvalitativ bemärkelse, tillgodose industriella behov och anspråk på en riktig näringstillförsel, höja sysselsättningsgraden på landsbygden samt öka exportinkomsterna. När så är lämpligt skall jordreformer genomföras i syfte att främja såväl social rättvisa som effektivitet i jordbruket. Erforderliga åtgärder skall vidtas

för att åstadkomma tillfredsställande bevattning, gödsling, förbättrat utsäde och användande av lämpliga jordbruksredskap. Likaså skall insatser göras för att bygga ut infrastrukturen i vad avser marknadsföring och lagerhållning och att sprida kunskaper om och tillgång till nya metoder inom jordbruksområdet. Möjligheterna för jordbrukare att få krediter för jordbruksändamål skall förbättras. För organiserandet av verksamheten på många av dessa områden skall kooperativa samarbetsformer uppmuntras. En ändamålsenlig prispolitik på jordbruksområdet skall tillämpas som ett kompletterande instrument vid genomförandet av jordbruksstrategin. Industrieländerna skall stödja utvecklingsländernas strävanden på jordbruksområdet genom att tillhandahålla resurser för väsentliga insatser, genom bistånd till forskning och uppbyggande av en infrastruktur samt genom att i sin handelspolitik ta hänsyn till utvecklingsländernas särskilda behov. Även från internationella organisationer skall lämpligt stöd utgå.

(76) Utvecklingsländerna skall vidta parallella åtgärder för att främja industrin i syfte att uppnå en snabb expansion, modernisering och diversifiering av sin ekonomi. Åtgärder skall planeras för att säkra en tillräcklig expansion för sådana industrier som utnyttjar inhemska råvaror, som förser såväl jordbruk som andra industrier med viktiga förnödenheter och som bidrar till att öka exportinkomsterna. Uppkomsten av outnyttjad kapacitet inom industrin skall förhindras, särskilt genom regional samverkan. Industrieländer och internationella organisationer skall på lämpligt sätt medverka till utvecklingsländernas industrialisering.

(77) Utvecklingsländerna skall tillse att den grundläggande infrastrukturen byggs ut i tillräcklig omfattning genom förbättrade transport- och kommunikationsmedel samt genom utökad energiproduktion. När så är lämpligt skall försök göras att uppnå detta mål genom regional eller subregional samverkan. Utvecklingsländernas strävanden skall stödjas genom internationellt finansiellt och tekniskt bistånd.

10. Utarbetande och genomförande av utvecklingsplaner

(78) Utvecklingsländerna skall införa eller förbättra planeringssystem och planeringsteknik, inklusive statistisk information, för utarbetande och genomförande av nationella utvecklingsplaner under utvecklingsårtondet. De skall tillse att utvecklingsplanerna är såväl realistiska som tillräckligt ambitiösa för att vinna befolkningens intresse, att de är konsekventa till sitt innehåll samt att de är allmänt förstådda och accepterade. Alla ansträngningar skall göras att säkra ett aktivt stöd och deltagande i utvecklingsprocessen från alla delar av befolkningen. Särskilt avseende skall fästas vid inriktningen och organisationen av den offentliga förvaltningen på alla nivåer för såväl ett effektivt utarbetande

som genomförande av utvecklingsplanerna. Där så är nödvändigt skall utvecklingsländerna söka internationellt bistånd för planeringens genomförande.

D. Översyn och värdering av målsättningar och verkställighetsåtgärder

(79) Lämpliga arrangemang är erforderliga för en systematisk granskning av de framsteg som görs att uppnå utvecklingsårtiondets syften och mål, för en identifiering av brister vid genomförandet och dessas orsaker samt för att rekommendera positiva åtgärder, inbegripet erforderliga nya mål och verkställighetsåtgärder. Sådan översyn och värdering skall företas på skilda nivåer med deltagande av såväl utvecklingsländer som industriländer. Behoven av en effektivisering av nuvarande system och av att förhindra onödigt dubbelarbete eller onödig spridning av översynsverksamheten skall beaktas.

(80) På nationell nivå skall där så är lämpligt varje utvecklingsland bygga upp ett värderingssystem eller förstärka det som redan finns och, där så är erforderligt, begära internationellt bistånd. Särskild uppmärksamhet skall ägnas åt att förbättra och stärka nationell planläggning och statistikproduktion.

(81) Huvudansvaret för värderingsarbetet på regional nivå skall åvila de regionala ekonomiska kommissionerna och Förenta Nationernas ekonomiska och sociala kontor i Beirut i samarbete med regionala utvecklingsbanker och subregionala sammanslutningar samt med medverkan av andra organisationer inom Förenta Nationernas system.

(82) Förenta Nationernas konferens för handel och utveckling, Förenta Nationernas organisation för industriell utveckling och Förenta Nationernas fackorgan skall fortsätta att granska de framsteg som görs inom respektive områden i enlighet med procedurer som redan finns fastställda och som kan bli föremål för erforderliga förändringar.

(83) En genomgripande granskning och värdering av framstegen i genomförandet av den internationella utvecklingsstrategin skall göras av generalförsamlingen, genom det ekonomiska och sociala rådet, på basis av ovannämnda översynsarbete samt på grundval av kommentarer och rekommendationer från kommittén för utvecklingsplanering inom ramen för ett särskilt mandat. Generalsekreteraren skall underlätta detta arbete genom att förbereda och framlägga erforderlig dokumentation och rapporter. Den genomgripande värderingen skall ske vartannat år, varvid den andra i ordningen skall utgöra en mittperiodsöversyn.

E. Mobilisering av den allmänna opinionen

(84) En väsentlig del av arbetet under utvecklingsårtiondet skall bestå i att mobilisera den allmänna opinionen i både utvecklingsländer och industriländer till stöd för utvecklingsårtiondets målsättningar och åtgärder. Regeringarna i de mer utvecklade länderna skall fortsätta och

intensifiera strävandena att fördjupa den allmänna opinionens förståelse för den ömsesidiga karaktären av ansträngningarna under utvecklingsårtiondet — särskilt fördelarna av internationellt utvecklings-samarbete — och för behovet av att bistå utvecklingsländerna att påskynda ekonomiska och sociala framsteg. De insatser som utvecklingsländerna själva gör för att uppnå ekonomiskt och socialt framåtskridande måste bli bättre och mer allmänt kända i industriländerna. På motsvarande sätt skall regeringarna i utvecklingsländerna fortsätta att göra alla delar av befolkningen medvetna om fördelarna med och behovet av uppoffringar samt söka få befolkningen att till fullo engagera sig i ansträngningarna att uppnå utvecklingsårtiondets mål. Ansvar för den allmänna opinionens mobilisering måste i huvudsak åvila nationella organ. Regeringarna bör överväga att upprätta nya eller förstärka redan existerande nationella organ med uppgift att mobilisera den allmänna opinionen samt, som en mer långsiktig åtgärd, i ökad utsträckning införa information om utvecklingsprocessen i läroplanerna. Med tanke på att viss ledning kan vara av stor betydelse för den allmänna opinionens mobilisering, är det nödvändigt att berörda myndigheter ställer upp konkreta mål. Organisationerna inom Förenta Nationernas system skall fylla uppgiften att bistå olika nationella informationsmedia i synnerhet genom att tillhandahålla lämplig basinformation, varigenom sådana media kan erhålla såväl underlag som inspiration för sitt arbete. Det finns även ett trängande behov av ökad samordning av sådan informationsverksamhet som redan har satts i gång inom många organisationer inom Förenta Nationernas system. Det internationella informationsflödet skall företrädesvis inriktas på att förstärka den känsla av ömsesidigt beroende och betydelsen av det samarbete, som utgör grundvalen för utvecklingsårtiondet.

Register

Sid.		Kr.
1	Översikt	
	DRIFTBUDGETEN	
4	A. Utrikesdepartementet m. m.	
4	Utrikesförvaltningen	126 018 000
6	Representationsbidrag till utlandstjänstemän	3 650 000
7	Inventarier för beskickningar, delegationer och konsulat	3 960 000
7	Kursdifferenser	1 000
7	Ersättningar åt olönade konsuler	1 800 000
8	Särskilda förhandlingar med annan stat eller inom internationell organisation	4 550 000
8	Kostnader för vissa nämnder m. m.	110 000
8	Kommittéer m. m.	225 000
8	Extra utgifter	200 000
9	Tillfälliga representationskostnader	950 000
		141 464 000
10	B. Bidrag till vissa internationella organisationer	
10	Permanent skiljedomstolens internationella byrå i Haag	6 000
10	Förenta Nationerna	13 700 000
11	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD)	5 400 000
11	Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)	2 050 000
12	Europarådet	1 450 000
		22 606 000
13	C. Internationellt utvecklingssamarbete	
23	Bidrag till internationella biståndsprogram	395 920 000
31	Bilateralt utvecklingssamarbete	572 222 000
45	Rekrytering och utbildning av fältpersonal samt informationsverksamhet	10 021 000
48	Styrelsen för internationell utveckling (SIDA)	20 837 000
50	Utredningsverksamhet	800 000
		999 800 000
51	D. Information om Sverige i utlandet	
51	Svenska institutet	7 417 000
55	Övrig information om Sverige i utlandet	6 253 000
		13 670 000
59	E. Diverse	
59	Gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare m. fl.	450 000
59	Bestridande av resekostnader för inom Förenta Nationerna utsedda svenska stipendiater	20 000
60	Information om mellanfolkligt samarbete och utrikespolitiska frågor	1 188 000
64	Bidrag till Stockholms internationella fredsforskningsinstitut	3 088 000
		4 746 000
	Summa för driftbudgeten	1 182 286 000

Sid.		Kr.
KAPITALBUDGETEN		
66	<i>II Statens allmänna fastighetsfond</i>	
66	Inköp, uppförande och iståndsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	6 200 000
		6 200 000
68	<i>IV Statens utlåningsfonder</i>	
68	Utrikesförvaltningens lånefond	200 000
68	Biståndsförvaltningens lånefond	200 000
		400 000
	Summa för kapitalbudgeten	6 600 000
	Totalt för utrikesdepartementet	1 188 886 000
70	Bilaga 5.1	
72	Bilaga 5.2	
75	Bilaga 5.3	

Försvarsdepartementet

Översikt

Till *försvarsdepartementet* hör det militära försvaret samt civilförsvaret, det psykologiska försvaret och signalskyddet. Dessutom svarar departementet för de samordningsfrågor som rör totalförsvaret.

Utvecklingen av vårt *militära försvar* har sedan år 1958 reglerats genom fleråriga försvarsbeslut, som bl. a. har angett storleken av försvarsutgifterna under de olika beslutsperioderna. Försvarsbesluten har sedan år 1961 omfattat även civilförsvaret, som dock först genom 1963 års beslut fick en ekonomisk ram fastställd för sin verksamhet. Nu gällande försvarsbeslut tillkom år 1968 och omfattar budgetåren 1968/69—1971/72. Nästa budgetår är alltså det sista i den löpande beslutsperioden.

En för flera år gällande ekonomisk ram infördes för att ge större stadga i försvarsplaneringen och ge möjlighet till en målmedveten utveckling av försvaret. Dessa intentioner har i allt väsentligt uppnåtts. Vårt försvar är f. n. tillräckligt starkt för att lösa sina fredsbevarande uppgifter och bidrar därigenom till att skapa förtroende och respekt för vår alliansfria utrikespolitik.

Ett karakteristiskt drag i den fortlöpande utvecklingen av vårt militära försvar har varit att en internationellt sett mycket stor del av de totala utgifterna har kunnat sättas av för att anskaffa modern materiel. Detta gäller även de ekonomiska resurserna enligt 1968 års försvarsbeslut som både inom ramen för de s. k. grundutgifterna och under utgifterna för kompletteringar ger utrymme för betydande materielanskaffningar. Som exempel på materiel som har levererats eller beställts under senare år kan för arméns del nämnas stridsvagn 103 (S), pansarbandvagn 302, 9 cm pansarvärnskanoner, luftvärnsroboten Redeye och automatkarbiner. För marinen omfattar materielanskaffningarna bl. a. ett min- och ubåtsdepåfartyg, attackubåtar, torpedbåtar, helikoptrar och sjörobotar samt 7,5 cm kustartilleribatterier och kustrobotar. Inom flygvapnet har en modernisering av attackflyget inletts genom den första seriebeställning 1 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 6

ningen av flygplan 37 (Viggen) i attackversion och attackrobot 05.

Parallellt med den materiella uppbyggnaden har en omfattande byggnadsverksamhet förekommit inom samtliga försvarsgrenar. Nya befästningar, stridsledningcentraler, utbildningsanordningar, kaserner, matinrättningar m. m. har tillkommit. Vidare har renoveringen av äldre kaserner och andra anläggningar för värnpliktiga fortsatt i hög takt.

På det organisatoriska området pågår kontinuerligt försök och utredningar för att effektivisera och rationalisera verksamheten. Bland de senaste årens rationaliseringsåtgärder kan nämnas inrättandet av försvarets materielverk, försvarets rationaliseringsinstitut och värnpliktsverket samt omorganisationen av krigsmaktens förråds- och verkstadsledning. Flygvapnets fredsorganisation har anpassats till krigsorganisationens behov. Under överbefälhavarens ledning bedrivs f. n. ett omfattande utredningsarbete rörande krigsmaktens organisation i lägre regional instans. Försök pågår vidare med stabs- och förvaltningsorganisationen inom försvarsområde.

Värnpliktsförmånerna har förbättrats genom ökade penningbidrag, fördubblat antal fria hemresor och försöksverksamhet med vidgad möjlighet till flygresor. Samtidigt har personalvårdsorganisationen byggts ut och ökade resurser satts av för fritidsundervisning och trivsel- och förströelseåtgärder. Ett särskilt olycksfallsskydd har införts för värnpliktiga, vapenfria tjänstepliktiga och vissa civilförsvarspliktiga. Beslut har vidare fattats om att anordna bistånds- och katastrofutbildning för vissa värnpliktiga, vapenfria tjänstepliktiga och kvinnor.

Inom *civilförsvaret* har uppbyggnaden fortsatt. Undsättningsorganisationen har försetts med materiel och utbildad personal. Utbyggnaden av ledningscentraler har pågått för att ge organisationen avsedd effekt. Särskilda åtgärder har vidtagits för att förbättra skyddet för befolkningen och civilförsvarets enheter mot kemiska stridsmedel. Inom fredsorganisationen har förråds- och inköpsverksamheten setts över. Försök med att koncentrera utbildnings- och förrådsverksamheten till större enheter inleddes vintern 1971.

Anslagen inom försvarsdepartementets verksamhetsområde ökar för nästa budgetår med 708,9 milj. kr. till sammanlagt 6 544,7 milj. kr. Därutöver avses 149,1 milj. kr. av reservationsmedel tas i anspråk för det militära försvaret under budgetåret. De totala utgifterna för departementets verksamhetsområde beräknas härigenom bli 6 693,8 milj. kr., vilket är 599,7 milj. kr. mer än budgetåret 1970/71.

Behovet av långsiktighet i försvarsplaneringen har med tiden ökat och åtgärder har därför vidtagits för att införa nya riktlinjer för långsiktplaneringen av det militära försvarets och civilförsvarets framtida utformning. Det grundläggande utredningsarbetet slutfördes år 1969 och riksdagen har nyligen förklarat sig inte ha något att erinra mot att ett nytt system för planering och budgetering inom försvaret införs

budgetåret 1972/73. I det nya systemet kommer ökad vikt att läggas vid den långsiktiga inriktningen i enlighet med intentionerna i vår säkerhetspolitik. Planering, budgetering och redovisning inriktas mot försvarets produkter, främst krigsorganisationen. Avsikten är att de långsiktiga tendenserna skall belysas genom s. k. perspektivplaner, som syftar till att formulera och analysera alternativa utformningar av det militära försvaret och civilförsvaret i stort och att ange alternativa möjligheter att lösa olika uppgifter inom krigsmakten och civilförsvaret. Verksamheten på kortare sikt avses bli inriktad med hjälp av femåriga rullande programplaner som redovisar krigsmaktens och civilförsvarets uppgifter och resursbehov.

Den långsiktiga planeringen inom det militära försvaret och civilförsvaret är redan inriktad mot det nya planeringssystemet. Miljöstudier och perspektivplanering pågår. Resultatet av miljöstudierna kommer tillsammans med de första perspektiv- och programplanerna att utgöra ett viktigt underlag för den parlamentariska kommitté som hösten 1970 har tillkallats för att överväga inriktningen av den svenska säkerhets- och försvarspolitik.

Materielanskaffning

Den nu avslutade luftförsvarsutredningens rekommendationer har gett anledning till viss omplanering inom luftförsvaret och angränsande system. Omplaneringen, som berör även andra delar av materielanskaffningen, pågår och kan komma att medföra att anskaffningen inom vissa materielområden senareläggs något. Slutliga förslag rörande materielanslagen avseende bl. a. anslags- och bemyndigandebelopp läggs därför inte fram nu utan kommer att föreläggas riksdagen i särskild proposition. I avvaktan härpå beräknas för anskaffning av tygmateriel och motsvarande under budgetåret 1971/72 anslag om tillsammans ca 1 970 milj. kr.

Under nästa budgetår påbörjas leveranserna av flygplan 37 (Viggen) i attack- och skolverionerna. Inom flygvapnet omsätts vidare beståndet av lätta skolflygplan. Marinen tillförs ett antal lätta fasta kustartilleribatterier och rörliga spärrförband samt den första enheten i en serie lätta minsvepare. Inom armén beräknas moderniseringen av robotsystem 67 kunna påbörjas.

Uppbyggnaden av civilförsvaret fullföljs i stort sett planenligt. Vissa tekniska förseningar i materielanskaffningen har resulterat i att disponibla medel inte har kunnat utnyttjas helt.

Organisation och personal m. m.

Arméns hundskola organiseras om till försvarets hundskola i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1970: 96, SU 202, rskr 419) och föreslås

bli en självständig myndighet direkt underställd Kungl. Maj:t.

Utbyggnaden av konsulentorganisationen inom försvarets personalvård fortsätter.

Militärmusiken organiseras om till regionmusiken i enlighet med riksdagens beslut (prop. 1970: 31, SU 121, rskr 282). Regionmusiken kommer att få uppgifter inom såväl försvaret som det allmänna musiklivet.

Försvarets fredsorganisationsutredning har lämnat ett betänkande med förslag till indragning av flottiljadministrationen vid Östgöta flygflottilj. Beredningen av förslaget beräknas vara avslutad i sådan tid att förslag i ämnet kan föreläggas 1971 års vårriksdag i särskild proposition. I samma proposition kan vidare komma att läggas fram vissa principförslag rörande försvarets materielverks framtida organisation och försvarsforskningens organisation.

Antalet värnpliktiga under grundutbildning beräknas för nästa budgetår till något under 50 000 och antalet tjänstgöringsdagar till ca 16,5 milj. Antalet värnpliktiga som genomgår repetitionsutbildning m. m. under nästa budgetår beräknas till ca 115 000 och antalet tjänstgöringsdagar till ca 2,4 milj. 26 000 civilförsvarspliktiga beräknas kunna utbildas.

Hemvärn och frivilliga försvarsorganisationer

Omfattningen av det stöd hemvärdet och vissa frivilligorganisationer erhåller från anslag under fjärde huvudtiteln framgår av följande tabell.

Organisation	Anslag enligt riksstaten (1 000-tal kr.)				Ökning till 1971/72 (förslag)
	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	
Hemvärdet	16 848	16 785	22 120	23 035	+ 915
Sjövärnskåren	665	665	725	750	+ 25
Svenska aeroklubben	489	520	522	568	+ 46
Frivilliga befälsut- bildningsrörelsen	5 533	5 721	9 005	10 551	+1 546
Lottaorganisationen	2 391	2 472	3 820	4 390	+ 570
Röda korset	354	366	780	955	+ 175
Svenska blå stjärnan	53	55	109	136	+ 27
Centralförbundet Folk och Försvar	440	465	515	575	+ 60
Civilförsvarsförbundet	287	311	323	342	+ 19
	27 060	27 360	37 919	41 302	+3 383

De anslagsökningar som föreslås för nästa budgetår är en följd av riksdagens beslut (SU 87, rskr 194) med anledning av prop. 1970: 18. Beslutet innebär att ett nytt utbildningssystem genomförs och att vissa förmåner förbättras.

Byggnadsverksamhet m. m.

Reparation och underhåll m. m. av försvarets fastigheter betalas över vederbörande fastighetsfond dels från de på driftbudgeten uppförda anslagen till ersättning till försvarets fastighetsfond, dels av de medel under myndighetsanslagen som är avsedda för hyreskostnader. För dessa ändamål tas upp sammanlagt 323,9 milj. kr., vilket är 17 milj. kr. mer än innevarande budgetår.

Av reparations- och underhållsmedlen beräknas 89,3 milj. kr. för istandsättning av försvarets fastigheter och flygfält under nästa budgetår. Härav beräknas 35 milj. kr. för kasernrenoveringar. Detta medger att kasernrenoveringarna fortsätter i hög takt.

För investeringar i byggnader och mark tas under försvarets fastighetsfond upp investeringsanslag om sammanlagt 220,8 milj. kr. Vid anslagsberäkningarna har beaktats att 38,6 milj. kr. skall tas i anspråk av tidigare outnyttjade medel.

Den beräknade medelförbrukningen för byggnadsarbeten och markförvärv under kapitalbudgeten samt föreslagna medel för istandsättningsarbeten under staten för försvarets fastighetsfond uppgår till sammanlagt 348,7 milj. kr., varav 322,9 milj. kr. avses för byggnads- och istandsättningsarbeten och 25,8 milj. kr. för markförvärv. Motsvarande belopp för innevarande budgetår är respektive 302,3, 275,3 och 27 milj. kr.

Inom civilförsvaret fortsätter skyddsrumbyggnandet och utbyggnaden av förråd för mobiliseringsmateriel och central förrådsverksamhet i huvudsak enligt uppgjorda planer.

Sammanfattning

Förändringarna inom försvarsdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Försvarsdepartementet m. m.	12,5	14,1	+ 1,6
B. Armén	1 635,1	1 781,2	+ 146,1
C. Marinen	658,7	734,1	+ 75,4
D. Flygvapnet	1 626,0	1 812,3	+ 186,3
E. Gemensamma staber m. m.	104,9	107,4	+ 2,5
F. Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.	192,6	197,3	+ 4,7
G. Institutioner m. m.	186,9	183,1	— 3,8
H. Utbildningsanstalter	14,2	13,7	— 0,5
I. Fastighetskostnader	287,7	302,0	+ 14,3
J. Viss materielanskaffning m. m.	46,9	54,6	+ 7,7
K. Bidrag till frivilliga organisationer m. m.	14,3	17,2	+ 2,9
L. Övriga gemensamma ändamål	152,5	169,0	+ 16,5
M. Flygtekniska försöksanstalten	15,6	17,2	+ 1,6
N. Civilförsvaret m. m.	121,3	109,1	— 12,2
O. Diverse	505,1	787,5	+ 282,4
Summa driftbudgeten	5 574,3	6 299,8	+ 725,5

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
KAPITALBUDGETEN			
II. Statens allmänna fastighetsfond	7,0	10,1	+ 3,1
III. Försvarets fastighetsfond	236,5	220,8	— 15,7
IX. Statens datamaskinfond	18,0	14,0	— 4,0
Summa kapitalbudgeten	261,5	244,9	— 16,6
Totalt för försvarsdepartementet	5 835,8	6 544,7	+ 708,9

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde och anför.

RAMBERÄKNINGAR M. M.

Överbefälhavaren

I sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar framhåller överbefälhavaren inledningsvis att oron i världen består trots tecken på politisk avspänning mellan stormaktsblocken. Överbefälhavaren anser att den militära potentialen och de grundläggande konfliktskapande faktorerna i huvudsak kan väntas bestå under åtskilliga år.

Överbefälhavaren framhåller vidare att myndigheternas anslagsframställningar grundas på ett omfattande budgetarbete på central, regional och lokal nivå. En rimlig balans har enligt överbefälhavaren erhållits mellan och inom anslagen i de olika myndigheternas förslag.

Utgiftsramen för budgetåret 1971/72 har av överbefälhavaren beräknats till 5 999 milj. kr. i prisläge maj 1970 och 1970 års löneläge. Därav avses för armén ca 1 940 milj. kr., för marinen ca 817 milj. kr., för flygvapnet ca 1 988 milj. kr., för gemensamma ändamål ca 1 129 milj. kr. och som prisregleringsreserv m. m. ca 125 milj. kr. Överbefälhavaren anför att 1968 års försvarsbeslut innebär att full kompensation skall erhållas för pris- och lönestegringar. Överbefälhavaren utgår därför från att alla prisregleringsmedel skall få utnyttjas. Med hänsyn härtill har utgiftsramen för budgetåret 1971/72 räknats upp med hela det beräknade underutnyttjandet av utgiftsramen för budgetåret 1969/70, 96,4 milj. kr. Överbefälhavaren har vidare ökat utgiftsramen för budgetåret 1971/72 med det belopp — 38,4 milj. kr. — som innevarande budgetår av arbetsmarknadspolitiska skäl har innehållits på kapitalbudgeten och försvarets fastighetsfond enligt beslut av Kungl. Maj:t.

Överbefälhavaren anför vidare att myndigheternas långsiktspancer för perioden 1971/72—1976/77 stabs- och förvaltningsmässigt är väl genomarbetade och utgör ett gott underlag för bedömning av krigsmaktens utveckling i gällande ekonomiska planeringsramar. Planerna anses därför kunna ligga till grund för den fortsatta verksamheten.

Överbefälhavaren hävdar att utvecklingen i den ekonomiskt horisontella planeringsnivån kommer att leda till en successivt minskande krigsorganisation redan under planeringsperioden. Denna minskning anses effektmässigt inte bli uppvägd av den kvalitetshöjning som sker efter hand som ny materiel tillförs. Under perioden sker enligt överbefälhavaren en fortlöpande sänkning av krigsförbandens kvalitet och uthållighet jämfört med intentionerna i 1968 års försvarsbeslut. Utrymmet för materielanskaffning under planeringsperioden uppges i förhållande till föregående års planer ha minskat på grund av prisutvecklingen. Detta har enligt överbefälhavaren medfört att flera objekt har mest senareläggas eller helt utgå. Vidare uppges nya vapensystem på grund av teknisk fördyring i vissa fall få en lägre kvalitet än den militärtekniska utvecklingen motiverar.

För att inom armén frigöra medel för olika angelägna ändamål har möjligheterna undersökts att göra ett i förhållande till föregående planer tidigare utbyte av vissa fördelnings- och brigadförband mot förband med lägre kvalitet. Detta har dock befunnits vara en orationell lösning. Krigsorganisationen behålls därför i huvudsak kvantitativt oförändrad under planeringsperioden. Med nu gällande planeringsnivå uppges endast 50 % av fältförbanden kunna behållas som fördelnings- och brigadförband efter år 1977.

Bibehållandet av antalet fältförband medför enligt överbefälhavaren materiella brister i fördelnings- och brigadförbanden, bl. a. i fråga om ammunitionstillgången. Vidare har behovet av modernt artilleri och infanterikanoner anpassats till krigsorganisationens beräknade storlek efter planeringsperioden.

För marinens del sker enligt överbefälhavaren en minskning av krigsorganisationen redan under planeringsperioden beträffande bl. a. vissa ubåts-, motortorpedbåts- och fregattförband. Med nuvarande planeringsnivå bedöms ca 65 % av ytattackflottiljerna och ca 80 % av kustartilleriförbanden kunna behållas efter år 1977. Mot denna bakgrund fullföljs enligt överbefälhavaren redan vidtagna åtgärder för att förbättra handlingsfriheten att nå en högre krigsorganisatorisk nivå än nuvarande långsiktspancer utvisar.

Beträffande flygvapnet innebär planeringen enligt överbefälhavaren att vissa tunga attackdivisioner utgår redan under planeringsperioden och att ca 40 % av spanings- och jaktdivisionerna utgår efter år 1977. Som en av orsakerna härtill anges att kostnadsutvecklingen har gjort det nödvändigt att reducera det totala antalet flygplan 37 (Viggen).

Överbefälhavaren anför vidare att behovet av åtgärder för att förbättra stril- och bassystemens uthållighet har kunnat tillgodoses endast i begränsad omfattning. Medel har inte heller kunnat sättas av för förprojektstudier av kommande flygplanssystem eller för omsättning av transportflygplan.

I fråga om s. k. gemensamma ändamål framhåller överbefälhavaren att den horisontella planeringsnivån inte lämnar utrymme för ökade kostnader. Samtidigt uppges dock myndigheterna ha svårigheter att klara sina uppgifter inom oförändrade medelsramar, vilket hänger samman med bl. a. ökade krav på administration och centralisering av servicefunktioner. Överbefälhavaren finner det emellertid inte möjligt att tillgodose myndigheternas krav på ökade resurser annat än i speciella fall.

Sammanfattningsvis anser överbefälhavaren att nu gällande planeringsram för krigsmakten medför en krigsorganisationsutveckling som inte motsvarar de krav som målsättningen för krigsmakten, ambitionsnivån enligt 1968 års försvarsbeslut och utvecklingen i omvärlden ställer. Handlingsfrihet anses inte ha kunnat skapas i erforderlig utsträckning. En ytterligare sänkning av krigsmaktens kvantitet, kvalitet och uthållighet och därmed även en försämrad handlingsfrihet blir enligt överbefälhavaren resultatet av den alternativa planeringsnivå, som innebär en årlig minskning av utgiftsramen med 25 milj. kr. under perioden 1972/73—1975/76 och därefter förutsätter en oförändrad utgiftsram. Överbefälhavaren anför vidare att den relativt begränsade ökningen — 50 milj. kr. per år — i den andra alternativa planeringsnivån medför bättre möjligheter att tillgodose kravet på handlingsfrihet, bl. a. genom att vissa kvalitetshöjande åtgärder kan vidtas under perioden och ett större antal krigsförband behållas efter år 1977. Inte heller denna nivå medger dock att alla problem som redovisas i planeringsnivån kan lösas. För att behoven skall kunna tillgodoses måste planeringen enligt överbefälhavaren inriktas mot en högre ekonomisk nivå.

Överbefälhavaren tar även upp vissa speciella planeringsfrågor och kommer därvid bl. a. in på myndigheternas förslag till beställningsbemyndiganden. Dessa anses tills vidare kunna ligga till grund för planeringen. Fullständig prisomräkning av bemyndigandeskulden uppges inte ha skett trots att detta väl ryms inom en mycket låg bemyndigandekvot. Ett bemyndigande om ca 300 milj. kr. utöver de belopp som myndigheterna har föreslagit anses därför böra ställas till Kungl. Maj:ts disposition.

Överbefälhavaren återkommer även i år till prisregleringsmetodiken. Han framhåller därvid att det för reglering av pris- och lönestegringar krävs ett nyanserat system som återspeglar den verkliga kostnadsökningen bättre än nettoprisindex och dessutom ger möjlighet att utnyttja prisregleringsmedlen där kostnadsökningar har ägt rum.

Reservationsmedelsbehållningen den 30 juni 1970 anger överbefäl-
1* *Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 6*

havaren till ca 887 milj. kr. Under försvarsbeslutsperiodens återstående två budgetår beräknas ca 633 milj. kr. förbrukas. Behållningen den 30 juni 1972 skulle därmed uppgå till ca 254 milj. kr. Behållningen kommer dock enligt överbefälhavaren sannolikt att vara större om man inte ändrar nuvarande bestämmelser för utnyttjande av reservationsmedel som innebär att ofrånkomliga mindre reservationsmedelsökningar inte får kompenseras genom motsvarande ökad förbrukning under följande budgetår.

Personalsektorns utveckling under perioden uppges i stort följa de riktlinjer överbefälhavaren tidigare har angett. Innan resultat av pågående organisationsutredningar föreligger anser överbefälhavaren sig inte kunna ta slutlig ställning till det totala behovet av tjänster. Överbefälhavaren anser att den av myndigheterna redovisade ökningen av fast anställd militär personal, främst under budgetåret 1971/72 men även senare under perioden, är önskvärd men inte realistisk med hänsyn till de senaste årens ökade rekryteringssvårigheter och ökade förtidsavgångar. Överbefälhavaren anser att antalet anställda kommer att minska kraftigt under perioden, om inte åtgärder snabbt vidtas och nya metoder prövas för att förbättra personalläget och hejda nuvarande allvarliga vakansutveckling.

Civildörsvarsstyrelsen

Med utgångspunkt i basbeloppet för budgetåret 1971/72 enligt 1968 års försvarsbeslut beräknar civildörsvarsstyrelsen anslagsramen för civildörsvaret till 146 milj. kr. Anslagsramen behöver enligt styrelsen inte utnyttjas helt. En besparing på ca 2 milj. kr. beräknas uppstå. Styrelsen framhåller vidare att vissa anslag föreslås bli uppförda med sådana belopp, att samtliga beställningsbemyndiganden den 1 juli 1972 är täckta av betalningsmedel.

Civildörsvarsstyrelsen anför att tidigare anvisade medel tillsammans med de anslag som nu föreslås för budgetåret 1971/72 enligt tidigare beräkningar skulle ha varit tillräckliga för att civildörsvaret vid utgången av budgetåret 1971/72 skulle ha byggts ut till den omfattning som beslutades av 1959 års riksdag. Nuvarande uppbyggnadsläge uppges emellertid visa att detta mål inte kan nås. Styrelsen beräknar uppbyggnadsgraden den 1 juli 1972 till ca 85 % i personellt och ca 90 % i materiellt hänseende.

I fråga om anläggningar beräknas mer än hälften av ledningscentralerna och branddammarna vara utbyggda eller under uppförande, medan skyddsrum för framskjutna enheter endast i mindre omfattning beräknas motsvara behovet. Skyddsrumspplatserna i enskilda skyddsrum anges till 4,4 milj., varav 3,3 milj. i anslutning till bostäder och 1,1 milj. i anslutning till arbetsplatser m. m.

Antalet skyddsmasker för civilbefolkningen beräknas den 1 juli 1972 uppgå till 1,8 milj. För nästa budgetår föreslås en anskaffningsvolym om 15 milj. kr. Styrelsen framhåller samtidigt att det totala behovet, såvitt man nu kan bedöma, aldrig kommer att kunna täckas med denna anskaffningstakt. Frågan om anskaffningstakten efter den 1 juli 1972 anses böra övervägas i samband med prövningen av kommande perspektiv- och programplaner.

Styrelsen tar även upp vissa frågor rörande de av 1970 års riksdag beslutade försöken med koncentrerad utbildnings- och förrådsverksamheten inom civilförsvaret. I samband därmed anmäls att försöken, som ursprungligen avsågs äga rum under hela budgetåret 1970/71, har blivit försenade och kan påbörjas först den 1 februari 1971. För att en försöksperiod av rimlig längd skall uppnås, föreslås försöken pågå även under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Utfallet för budgetåret 1969/70

Beräkningen av budgetutfallet för budgetåret 1969/70 skall ske enligt de grunder, som innefattas i 1969 års riksdagsbeslut om ändrad metodik för prisregleringen av de ramreglerade utgifterna för det militära försvaret (prop. 1969:1 bil. 6 s. 14, SU 4, rskr 4). Beslutet innebär att prisregleringen skall ske på grundval av nettoprisindex i stället för tidigare metod med särskilda prisregleringstal för försvaret och att kompensationen av kapitalbudgeten skall beräknas löpande i stället för i efterhand.

Anslagen till det militära försvaret för budgetåret 1969/70 uppgick — med frånräknande av prisregleringsanslaget och anslag som har beräknats utöver ramen — till 4 945,2 milj. kr. i prisläget i maj 1968. Till följd av prisökningar skall anslagen enligt nettoprisindex räknas upp med 6,6 %. I medelprisläge för budgetåret 1969/70 gick anslagen alltså upp till $[4\ 945,2 + (6,6 \times 4\ 945,2) : 100]$ avrundat 5 271,6 milj. kr. Detta belopp, som således motsvarar anslagsramen efter kompensation för prisökningar, skall ökas med 153,5 milj. kr. i reservationsmedelsförbrukning enligt följande.

Återtagnig från budgetåret 1966/67	+90,0
Justering m. h. t. övergång till nettoprisindex	+70,0
Avräkning av vissa AMS-arbeten	— 4,6
Vissa avskrivningskostnader (prop. 1970: 56, SU 109, rskr 275)	— 1,5
Projekteringskostnader för kasern vid 1 5	— 0,4
	153,5

Utgiftsramen för det militära försvaret utgjorde alltså (5 271,6+153,5) 5 425,1 milj. kr.

Enligt budgetredovisningen för budgetåret 1969/70 uppgick utgifterna inom ramen för det militära försvaret inklusive anslaget Reglering av prisstegringar till avrundat 5 349,6 milj. kr. Härav utgör dock 19,2 milj. kr. retroaktiva löner som hänför sig till första halvåret 1969. Dessa har beaktats redan vid beräkningen av utfallet för budgetåret 1968/69 (jfr prop. 1970:1 bil. 6 s. 12). De till budgetåret 1969/70 hänförliga utgifterna utgör därför (5 349,6 — 19,2) 5 330,4 milj. kr.

Utgifterna understiger alltså utgiftsramen med (5 425,1 — 5 330,4) avrundat 94,7 milj. kr. En av orsakerna till underutnyttjandet torde vara att lönutvecklingen under budgetåret 1969/70 har varit långsammare än utvecklingen av nettoprisindex. En prisomräkning av anslag och poster till avlöningar med hjälp av nettoprisindex ger därför en kompensering som överstiger det reella behovet och i utfallsberäkningen resulterar i ett formellt underutnyttjande. I övrigt förklaras underutnyttjandet bl. a. av att vissa materielleveranser har senarelagts och att mindre förseningar har uppkommit beträffande vissa byggnadsföretag.

Av underutnyttjandet bör 9 120 000 kr. som hänför sig till beslutade uppskov med vissa beklädnadsleveranser få tillgodoräknas utgiftsramen för budgetåret 1971/72. I övrigt är jag av samhällsekonomiska skäl inte beredd att tillstyrka att underutnyttjandet får tillgodoräknas vid beräkningen av utgiftsramen för nästa budgetår.

Ramberäkningar för budgetåret 1971/72

I enlighet med de principer, som har legat till grund för 1968 års försvarsbeslut eller fastställts därefter (jfr prop. 1969:1 bil. 6 s. 14, prop. 1970:1 bil. 6 s. 13) beräknar jag utgiftsramen för det militära försvaret för nästa budgetår till 6 165 005 000 kr. enligt följande.

Grundutgifter och utgifter för kompletteringar (prisläge maj 1967)	4 960 000 000
<i>Tillkommer:</i>	
Delkostnad för försvarets rationaliseringsinstitut (jfr prop. 1968: 35; överföring från sjunde huvudtiteln)	2 800 000
Merkostnader efter överföring av de centrala flygverkstäderna till försvarets fabriksverk (jfr prop. 1968: 109 s. 16)	15 000 000
Ökade förmåner vid skador i militärtjänst	3 150 000
Ändrat ansvar för signalskyddet inom totalförsvaret (jfr prop. 1968: 109 s. 148)	3 000 000 + 23 950 000
<i>Avgår:</i>	
Överföring av flygförvaltningens verkstads-skola i Västerås till det allmänna skolväsendet (jfr prop. 1968: 109 s. 21; överföring till åttonde huvudtiteln)	— 1 200 000
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1967)	4 982 750 000

Priskompensation enligt prisregleringstal för försvaret maj 1967—maj 1968	+ 164 431 000	
Kostnader för frivilliga skytteväsendet (överföring till annan huvudtitel)	— 2 801 000	
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1968)	5 144 380 000	
Priskompensation enligt nettoprisindex maj 1968—maj 1969	+ 128 610 000	
Militärmusikens omorganisation till regionmusiken (jfr prop. 1970: 31; överföring till åttonde huvudtiteln)	— 11 060 000	
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1969)	5 261 930 000	
Priskompensation enligt nettoprisindex maj 1969—maj 1970	+ 368 335 000	
Kostnader för vapenfria tjänstepliktiga (överföring till elfte huvudtiteln)	— 10 000 000	
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1970)	5 620 265 000	
<i>Tillkommer:</i>		
Beräknad priskompensation maj 1970 — medelkostnadsläge 1971/72	395 000 000	
Kostnader för biträden åt försvarsattachéer (överföring från tredje huvudtiteln)	400 000	
Avsättning till värdeminskningsskonto för försvarets delfond av statens datamaskinfond 1969/70	1 340 000	+ 396 740 000
<i>Avgår:</i>		
Ändrad kostnadsfördelning i samband med omorganisation av arméns hundskola (jfr prop. 1970: 96; överföring till andra, femte och sjunde huvudtitlarna)	— 1 120 000	
Anslagsram	6 015 885 000	
Reservationsmedelsförbrukning		
Justering m. h. t. övergång till nettoprisindex	240 000 000	
Återtagning av besparingar p. g. a. vissa leveransuppskov	9 120 000	+ 249 120 000
Utgiftsram	6 265 005 000	
<i>Avgår:</i>		
Ökning av reservationsmedelsbehållningarna till följd av senareläggning av materielinköp m. m.	— 100 000 000	
Justerad utgiftsram (beräknat utfall den 30 juni 1972)	6 165 005 000	

I ramberäkningen har jag dragit av 100 milj. kr. för beräknad ökning av reservationsmedelsbehållningarna genom senareläggning av materielinköp m. m. Detta har skett i enlighet med de principer som har legat till grund för 1968 års försvarsbeslut och som innebär, att Kungl. Maj:t bör kunna anpassa utgiftsramen för ett visst budgetår med hänsyn till bl. a. de samhällsekonomiska förutsättningarna. Reduceringen av utgiftsramen bör ske genom att vissa materielinköp senareläggs och byggnadsverksamheten begränsas. De besparingar som genom dessa åtgärder uppkommer under budgetåret 1971/72 bör emellertid inte få medföra att den ekonomiska ramen enligt 1968 års försvarsbeslut ändras. Be-

sparingarna bör därför få disponeras senare, när det samhällsekonomiska läget så medger.

Utöver rambeloppet bör beräknas anslag om sammanlagt 387,5 milj. kr. för följande ändamål.

Lönekostnadspålägg för militära ramen		380 000 000
Militära ändamål utöver ramen		
Beredskapsstyrka för FN-tjänst	6 000 000	
Projektilröjning på Järvafältet	1 500 000	7 500 000
		387 500 000

För militära ändamål förordar jag alltså sammanlagt (6 165 005 000 + 387 500 000) 6 552 505 000 kr. Eftersom 149 120 000 kr. av utgifterna för det militära försvaret avser förbrukning av reservationsmedel, utgör de sammanlagda anslagen för militära ändamål 6 403 385 000 kr.

I anslagsberäkningarna för det militära försvaret ingår att behållningar under anslag på kapitalbudgeten tas i anspråk med ca 31,1 milj. kr. För att det totala utfallet för det militära försvaret skall rymmas inom den tidigare angivna utgiftsramen för nästa budgetår måste en reservationsmedelsökning med lika stort belopp göras under anslag på driftbudgeten.

Anslagsramen för civilförsvaret beräknar jag för nästa budgetår till 110 816 000 kr. enligt följande.

Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1967)		112 000 000
Priskompensation enligt prisregleringstal för försvaret maj 1967—maj 1968		+ 5 264 000
Lokalhyror		+ 1 755 000
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1968)		119 019 000
Priskompensation enligt nettoprisindex maj 1968—maj 1969		+ 2 975 000
Civilförsvarsskolan i Revingeby (jfr prop. 1970: 165 bil. 3)		— 3 950 000
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1969)		118 044 000
Priskompensation enligt nettoprisindex maj 1969—maj 1970		+ 8 263 000
Basbelopp 1971/72 (prisläge maj 1970)		126 307 000
<i>Tillkommer:</i>		
Kompensation för prisförändringar 1969/70	8 950 000	
Nettobesparing på förslagsanslag 1969/70	4 559 000	
Justering m. h. t. övergång till nettoprisindex	1 000 000	+ 14 509 000
<i>Avgår:</i>		
Anslagsreducering 1971/72		— 30 000 000
Anslagsram		110 816 000

Den i ramberäkningen upptagna reduceringen av anslagsramen för nästa budgetår kan genomföras utan förfång för civilförsvarets plan-

rade utveckling enligt 1968 års försvarsbeslut. Verksamheten kan trots minskningen bedrivas utan inskränkning.

Utöver rambeloppet bör beräknas anslag om 12 385 000 kr. för följande ändamål.

Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen	4 000 000
Signalskyddsmateriel för civila myndigheter	1 420 000
Vissa teleanordningar	400 000
Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m.	241 000
Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar	2 150 000
Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	873 000
Vissa skyddsrumsanläggningar	3 301 000
	12 385 000

Till de tidigare nämnda beloppen kommer anslag till flygtekniska försöksanstalten om 17,2 (+ 1,6) milj. kr. och seismologiska multipelstationen om 950 000 (+ 260 000) kr.

För ändamål inom försvarsdepartementets verksamhetsområde föreslår jag alltså anslag om totalt (6 403 385 000 + 110 816 000 + 12 385 000 + 17 200 000 + 950 000) 6 544 736 000 kr.

Planeringsinriktningen

Planeringen för perioden efter utgången av 1968 års försvarsbeslut har hittills varit inriktad efter en horisontell nivå, planeringsnivån. I anslutning till försvarsbeslutet och i syfte att uppnå en viss planeringsberedskap har överbefälhavaren ålagt att därutöver planera krigsmaktens verksamhet under perioden 1972/73—1976/77 med utgångspunkt i dels en ökning av utgiftsramen med 50 milj. kr. per budgetår, dels en minskning av ramen med 25 milj. kr. per budgetår. Som villkor för planeringen har vidare angetts att innehållet i de planer som baseras på förutsättningen om en ökning med 50 milj. kr. per budgetår skall vara oberoende av innehållet i planeringsnivån för att fullständig handlingsfrihet skall föreligga i fråga om genomförandet av planerna. I den fastställda planeringsnivån har således inte fått tas med verksamhet som har någon bindning till eller på annat sätt förutsätter den nämnda ökningen med 50 milj. kr. per budgetår.

Överbefälhavaren hävdar i sitt yttrande över myndigheternas anslagsframställningar att gällande ekonomiska planeringsram medför en krigsorganisation som inte motsvarar behoven enligt målsättningen för krigsmakten och den bedömda utvecklingen i omvärlden. Överbefälhavaren framhåller vidare att handlingsfrihet för framtiden inte har kunnat skapas i erforderlig utsträckning i planeringsnivån. Mot bakgrund härav föreslår han att en högre nivå skall övervägas.

Jag vill för egen del framhålla att planeringsnivån och planeringsinriktningen årligen har övervägts mot bakgrund av bl. a. säkerhetspolitiska förändringar, krigsorganisationens behov av resurser samt vårt

lands ekonomi. Hittills gjorda överväganden och bedömningar talar för att den horisontella planeringsnivån har varit lämplig. Som jag framhöll i prop. 1970:1 (bil. 6 s. 17) skulle dessutom en ändring av den fastställda planeringsnivån kunna utgöra en icke önskvärd låsning för framtiden. Jag anser alltså att den handlingsfrihet som statsmakterna har velat försäkra sig om efter utgången av 1968 års försvarsbeslut i stort kan uppnås med nu gällande planeringsinriktning. Jag vill här också tillägga att det nya planeringssystemet avses öppna möjligheter till preciseringar av sådan handlingsfrihet.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen efter 1968 års försvarsbeslut behandlade jag tämligen utförligt i prop. 1970:1 (bil. 6 s. 18). Några mer betydande förändringar har inte inträffat jämfört med vad jag då anförde.

Jag framhöll förra året bl. a. att stormakternas utrikespolitik i stor utsträckning styrs av säkerhetspolitiska bedömningar och värderingar samt att deras ledare funnit det nödvändigt att försöka lösa särskilt farliga kriser och problem genom gemensamma ansträngningar. Att så verkligen är fallet har ytterligare be styrkts under år 1970. I allt väsentligt agerar supermakterna för att undvika direkt militär konfrontation med varandra. Den i detta hänseende mest svårbemästrade situationen torde föreligga i Mellersta östern, där supermakterna stöder var sin sida men samtidigt verkar för att förhindra att ett nytt krig skall bryta ut. Vapenvilan mellan Förenade Arabrepubliken och Israel är förlängd tills vidare men läget måste fortfarande betecknas som labilt.

I Indokinakonflikten har krigsoperationerna under året utvidgats till att omfatta även Kambodja. Parisförhandlingarna för att finna en lösning på och avveckla konflikten verkar inte ha tagit nämnvärda steg framåt, även om båda sidor har lagt fram nya fredsförslag. Positivt är dock att Förenta staterna successivt drar tillbaka militära styrkor från området. Konflikten kommer bl. a. härigenom troligen att trappas ned efter hand.

Beträffande förbindelserna mellan Sovjetunionen och Kina framhöll jag förra året att den politiska utvecklingen var oroande men att bedömningarna av de båda parternas intentioner gått skarpt isär. Många bedömare som hävdade ett mera optimistiskt synsätt betonade det defensiva inslaget i parternas agerande och visade på viljan i försöken att lösa problemen förhandlingsvägen. Under det gångna året har förhandlingarna fortsatt och förts i en till synes positiv anda, som tyder på att problemen länderna emellan kan utvecklas mot en lösning på fredlig väg.

Nedrustningsförhandlingarna vid Genève-konferensen — CCD — har ökat i aktivitet. En stimulerande faktor härtill utgör sannolikt ickespridningsavtalets ikraftträdande. Under året har flera frågor utvecklats i positiv riktning. CCD har sålunda kunnat förelägga FN:s generalförsamling ett förslag om förbud mot massförstörelsevapen på havsbotten.

Detta förslag har generalförsamlingen antagit med överväldigande majoritet och rekommenderat medlemsstaterna att ansluta sig till. CCD kommer vidare att fortsätta sitt arbete på ett förbud mot produktion och innehav av biologiska och kemiska stridsmedel. — Utanför CCD har de betydelsefulla bilaterala samtalen mellan Förenta staterna och Sovjetunionen om en begränsning av strategiska vapen (SALT) fortsatt liksom konsultationerna om en europeisk säkerhetskonferens.

Det dominerande säkerhetspolitiska problemet i Europa är Tysklandsfrågan. Jag framhöll för ett år sedan, bl. a. beträffande Berlinfrågan och Förbundsrepubliken Tysklands relationer till länderna i Östeuropa, att en viss uppmjukning av förbundsrepublikens politik i dessa frågor skett under 1960-talet. Förbundsrepublikens nya regering kunde väntas fortsätta denna politik och ta vissa initiativ. Detta har också skett. Avspänningspolitiken har fortsatt. Förbundsrepubliken har sålunda undertecknat ett icke-angreppsavtal med Sovjetunionen i augusti 1970 och med Polen undertecknades i november ett fördrag med bl. a. motsvarande innehåll. Härmed har i realiteten bestående förhållanden i Europa accepterats. Diskussionerna och förhandlingarna med andra stater i Östeuropa och med Östtyskland kan väntas fortsätta. Även i Berlinfrågan pågår fyrmaktsdiskussioner. De bedrivs f. n. i en positiv atmosfär och kan verka mot en allmän avspänning.

Vid sidan av dessa förhandlingar vill jag också nämna den för det säkerhetspolitiska läget i Norden viktiga förlängningen på 20 år av vänskaps-, samarbets- och biståndsavtalet mellan Sovjetunionen och Finland.

Vad jag här har anfört tyder enligt min mening på en vilja från stormakternas sida att gemensamt lösa svåra politiska problem. Förväntningarna har kanske inte alltid uppfyllts men, som jag framhöll förra året, är det väsentligt att viljan till kontakt och diskussion bevaras. Att så torde vara fallet har bestyrkts under senaste tid då bl. a. SALT-samtalen har fortsatt och diskussionerna kring Berlin och en europeisk säkerhetskonferens blivit mer konstruktiva. Å andra sidan har samtidigt en något kyligare stämning inträtt i förhållandet mellan supermakterna, främst med anledning av händelseutvecklingen i Mellersta östern och Indokina.

Det gångna årets säkerhetspolitiska händelser ger intryck av ökad politisk avspänning i Europa. Jag vill dock understryka att detta förhållande får avgörande betydelse endast om det också ger upphov till rustningsbegränsningar. Så har inte blivit fallet. Supermakterna har inte inskränkt eller aviserat begränsningar i sina planer på utveckling och anskaffning av avancerade vapensystem. De konventionella styrkorna i Europa är i stort sett oförändrade. Beredskapen är fortfarande hög och övningsverksamheten intensiv även i vårt närområde. Det tidvis mycket spända läget i Mellersta östern har dock inte medfört några ytterligare

beredskapshöjningar eller någon militär styrketillväxt i Europa. Den sovjetiska expansionen på världshaven har fortsatt.

Den säkerhetspolitiska utvecklingen i Europa är mot denna bakgrund svår att bedöma. Någon tendens till nedrustning kan inte skönjas. Rustningsnivån och beredskapen är hög och torde tills vidare förbli oförändrad. Av dessa skäl är det nödvändigt att våra försvarsresurser upprätthålls och att handlingsfriheten inför framtiden säkerställs.

Mot bakgrund av vad jag nu har anfört anser jag mig kunna konstatera att den säkerhetspolitiska utvecklingen inte ger anledning till någon ändring av planeringsinriktningen. Planeringsnivån måste emellertid bedömas även från statsfinansiella och samhällsekonomiska utgångspunkter. Jag vill härvidlag erinra om chefens för finansdepartementet uttalande i prop. 1970:120 (s. 17), enligt vilket de i 1970 års långtidsbudget anmälda anspråken på statsbudgeten innebär så stora in-teckningar i det framtida resursutrymmet att en omprövning och nedskärning inom olika existerande utgiftsprogram måste ses som en oundgänglig förutsättning för en fortsatt reformverksamhet på vissa väsentliga områden. Detta uttalande ger enligt min mening inte utgångspunkter för en ökning av planeringsramen för det militära försvaret. Jag förordar därför att planeringen för perioden efter budgetåret 1971/72 tills vidare inriktas efter en horisontell nivå. Detsamma bör gälla för civilförsvarets planering.

Förberedelser för försvarets nya planerings- och budgeteringssystem

I prop. 1970:97 har en redogörelse lämnats för det nya system för planering och budgetering inom försvaret som avses införas den 1 juli 1972. Av redogörelsen framgår bl. a. att den långsiktiga planeringen inom det militära försvaret och civilförsvaret redan är inriktad mot det nya systemet, att miljöstudier och perspektivplanering pågår och att en särskild delegation har tillkallats för att under Kungl. Maj:t leda införandet av det nya systemet.

Riksdagen (SU 203, rskr 420) har inte funnit någon anledning till erinran mot det föreslagna nya planeringssystemet eller dess uppbyggnad. I sitt av riksdagen godkända utlåtande anförde statsutskottet bl. a. att systemet synes medge en god parlamentarisk insyn såväl i grundläggande säkerhetspolitiska och försvarspolitiska frågor och valsituationer som beträffande den planering som har direkt samband med försvarets resursbehov och effektivitet. Utskottet ansåg att dessa möjligheter bör tas tillvara men fann det samtidigt lämpligt att riksdagens roll i det nya systemet närmare penetreras. Om detta skall ske genom ytterligare direktiv till den parlamentariska kommitté, som hösten 1970 har tillkallats för att utreda det militära försvarets och civilförsvarets utveckling, eller om erforderlig utredning skall ske på annat sätt borde enligt utskottet få ankomma på Kungl. Maj:t att bedöma.

Miljöstudier och perspektivplanarbete pågår i enlighet med direktiv som ursprungligen meddelades åren 1967 och 1968 och som därefter har kompletterats vid olika tillfällen, senast hösten 1970. Perspektivplanerna skall inte inbegripa förslag till framtida omfattning och kostnadsnivå för försvaret utan kommer att innehålla alternativa principlösningar, som skall bli föremål för fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete. De första perspektivplanerna beräknas föreligga omkring den 1 mars 1971.

Programplanerna för det militära försvaret och civilförsvaret skall utgöra ett sammanfattande underlag för statsmakternas beslut om resursfördelning och resursanvändning under de fem aktuella budgetåren. Av programplanerna skall bl. a. kunna utläsas en avvägning under en femårsperiod av resurser för följande ändamål:

- vidmakthållande av kortsiktig operativ styrka under planperioden
- investeringar, främst för att skapa operativ styrka bortom gränsen för planperioden
- förberedelser för framtida investeringar genom forskning och tekniskt utvecklingsarbete.

De första programplanerna beräknas föreligga omkring den 1 september 1971.

Perspektiv- och programplaner kommer att utgöra ett viktigt underlag för den nyligen tillkallade försvarskommittén. Denna bör enligt sina direktiv granska perspektivplanerna och därvid överväga bl. a. om planerna tillgodoser kravet på tillräcklig framtida handlingsfrihet för vår säkerhets- och försvarspolitik. I fråga om programplanerna skall kommittén endast överväga om planerna inrymmer en handlingsfrihet som motsvarar perspektivplaneringens intentioner och kommitténs långsiktiga bedömningar.

Verksamheten i den tillkallade delegationen har varit koncentrerad på åtgärder och beslut som skall vara vägledande för myndigheternas budgetarbete för budgetåret 1972/73. Delegationens verksamhet bedrivs i nära samarbete med myndigheterna som anlitas bl. a. för olika utredningsuppdrag.

Till frågan om riksdagens roll i det nya planeringssystemet avser jag att återkomma i annat sammanhang.

Materielanskaffning

Beredningen av de anslagsfrågor som rör anskaffning av tygmateriel och motsvarande för det militära försvaret har ännu inte kunnat slutföras beroende på att det har visat sig nödvändigt att genomföra viss omplanering. En orsak till omplaneringen är att prisutvecklingen för mera komplicerad teknisk materiel har medfört att betalningsutrymmet för nya materielbeställningar har blivit mindre än vad som har beräknats

i tidigare långsiktsplaner. Behovet av omplanering kan vidare föras tillbaka på de rekommendationer som 1967 års luftförsvarsutredning har lämnat beträffande luftförsvarets framtida utformning.

Omplaneringen pågår och kan komma att resultera i vissa omDispositioner av materielanskaffningen. Jag räknar dock med att de riktlinjer för materielanskaffningen under perioden 1968/69—1971/72 som har beslutats av 1968 års riksdag skall kunna följas. För budgetåret 1971/72 räknar jag med en medelsförbrukning av ca 2 miljarder kr. under försvarsgrenarnas anslag till anskaffning av tygmateriel och motsvarande. I denna medelsförbrukning ingår del av ramkompensationen i samband med övergången till nettoprisindex. Slutliga förslag i dessa frågor bör föreläggas riksdagen i särskild proposition. I samband därmed torde jag också få redovisa vilken medelsförbrukning som jag beräknar skall ligga till grund för den fortsatta planeringen.

Organisation och personal m. m.

Liksom tidigare budgetår har myndigheternas förslag om inrättande av nya tjänster prövats restriktivt. Nya behov av personal bör tillgodoses genom att befintliga resurser disponeras om. Den utbyggnad som har påbörjats av konsulentorganisationen inom försvarets personalvård bör dock fortsätta.

Omorganisationen av arméns hundskola till försvarets hundskola medför att skolans personalorganisation i vissa hänscenden bör förstärkas. Eftersom handräckningsvärnpliktiga inte längre skall utnyttjas vid skolan minskar dock antalet sysselsatta.

I enlighet med riksdagens beslut (prop. 1970: 31, SU 121, rskr 282) organiseras militärmusiken om till regionmusiken fr. o. m. budgetåret 1971/72. Regionmusiken kommer att vara verksam inom både försvaret och det allmänna musiklivet. Kostnaderna för regionmusikorganisationen föreslås bestridas med ca 40 % från fjärde huvudtiteln och ca 60 % från åttonde huvudtiteln.

Försvarets fredsorganisationsutredning har i ett betänkande (Stencil Fö 1969:5) lagt fram förslag om indragning av flotttiljadministrationen vid Östgöta flygflottilj. Förslaget är f. n. under beredning inom försvarsdepartementet. Förslag i ämnet beräknas kunna föreläggas 1971 års vårriksdag.

Försvarets materielanskaffningsutredning har nyligen lagt fram ett betänkande med förslag som tar sikte på en omorganisation av försvarets materielverk (Stencil Fö 1970:12). Betänkandet har sänts ut på remiss. En proposition med principförslag om materielverkets framtida organisation beräknas kunna föreläggas riksdagen senare under våren.

Även försvarsforskningen är under utredning. 1969 års försvarsforskningsutredning har lagt fram ett delbetänkande. Forskning för

försvarssektorn (SOU 1970:54). Betänkandet har remissbehandlats och beredningen av ärendet pågår. Vissa principförslag kan komma att föreläggas 1971 års riksdag.

Antalet värnpliktiga under grundutbildning m. m. beräknar jag till något under 50 000 man. Antalet är obetydligt mindre än under föregående budgetår. Repetitionsutbildningskontingenten ökar däremot något under budgetåret 1971/72.

I detta sammanhang kan också nämnas att en utredningsman har tillkallats för att se över det nuvarande systemet för förmåner åt värnpliktiga och civilförsvarspliktiga.

Utbrytningspunkter

Liksom tidigare budgetår har beredningen av vissa anslagsfrågor inte kunnat slutföras i avvaktan på ställningstagandet till vissa utredningsförslag m. m. De anslag som anges i följande sammanställning bör därför tills vidare föras upp med beräknade belopp.

Litt. och nr	Anslagsrubrik
B 27	Anskaffning av tygmateriel m. m.
C 23	Anskaffning av fartygsmateriel m. m.
D 23	Anskaffning av flygmateriel m. m.
G 1	Försvarets forskningsanstalt: Förvaltningskostnader
G 2	Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet
III 6	Markförvärv för övningsfält m. m.

Utnyttjande av äldre anslag

Efter förslag av Kungl. Maj:t har 1962, 1964 och 1967 års riksdagar anvisat bl. a. följande reservations- och investeringsanslag.

Anslagsrubrik	Prop.	SU	Rskr
Utredningar rörande förflyttning av vissa förband från Järvafältet m. m.	1962: 190	191	403
Materiel för en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst	1964: 81	65	177
Rationaliseringsförsök	1967: 1 bil. 6	4	4
Anskaffning av viss sambandsmateriel	1967: 1 bil. 13	37	100
Markförvärv för nya förläggnings- och övningsområden för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente	1967: 110	102	250

På samtliga dessa anslag torde en viss behållning komma att stå kvar vid utgången av innevarande budgetår. Behållningarna bör även under nästa budgetår få användas för de ändamål som ursprungligen har avsetts med anslagen.

Beredskapsåtgärder

Sedan budgetåret 1948/49 har riksdagen årligen medgett att vissa reservationsanslag under fjärde huvudtiteln får överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande, om värnpliktiga av beredskapsskäl kallas in till krigsförbandsövning (tidigare repetitionsövning) eller till beredskapsövning eller om andra särskilda åtgärder av samma skäl måste vidtas. Bemyndigandet har fr. o. m. budgetåret 1969/70 utökats att avse även anslaget Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel. Ett motsvarande bemyndigande behövs också för nästa budgetår för att behålla nuvarande möjligheter att vid behov förstärka den personella beredskapen m. m.

Hemställan

Under återopande av vad jag har anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:tt

- 1) bereder riksdagen tillfälle att yttra sig med anledning av vad jag har anfört om ramar och planeringsinriktning för det militära försvaret och civilförsvaret,
 - 2) föreslår riksdagen att det för budgetåret 1962/63 anvisade reservationsanslaget Utredningar rörande förflyttning av vissa förband från Järvafältet m. m., det för budgetåret 1963/64 anvisade reservationsanslaget Materiel för en svensk beredskapsstyrka för FN-tjänst samt de för budgetåret 1967/68 anvisade reservationsanslagen Rationaliseringsförsök och Anskaffning av viss sambandsmateriel samt investeringsanslaget Markförvärv för nya förläggings- och övningsområden för Svea livgarde och Svea ingenjörregemente får disponeras även under budgetåret 1971/72,
 - 3) föreslår riksdagen att för budgetåret 1971/72 medge att, om värnpliktiga av beredskapsskäl inkallas till krigsförbandsövning eller beredskapsövning eller av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtas, följande under riksstatens fjärde huvudtitel uppförda, av riksdagen maximerade anslag, nämligen Armén: Övningar m. m., Underhåll av tygmateriel m. m., Marinen: Övningar m. m., Underhåll av fartyg m. m., Flygvapnet: Övningar m. m., Drift och underhåll av flygmateriel m. m. samt Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel får överskridas enligt Kungl. Maj:ts bestämmande.
-

DRIFTBUDGETEN *Fjärde huvudtiteln***A FÖRSVARSDEPARTEMENTET M. M.****A 1. Försvarsdepartementet**

1969/70 Utgift	6 134 297
1970/71 Anslag	7 170 000
1971/72 Förslag	7 370 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	81	of.
Övrig personal	28	of.
	109	of.
Anslag		
Avlöningar	5 803 000	+ 136 000
Sjukvård	14 000	+ 1 000
Reseersättningar	148 000	+ 52 000
Lokalkostnader	740 000	— 149 000
Expenser	465 000	+ 160 000
	7 170 000	+ 200 000

Försvarsdepartementets planerings- och budgetsekreteriat har organiserats om, varvid en särskild enhet för säkerhetspolitik och långsiktplanering har tillkommit. Därvid har departementets tjänster för departementsråd och kansliråd i viss mån disponerats om.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 370 000 kr.

A 2. Vissa nämnder m. m.

1969/70 Utgift	1 767 718
1970/71 Anslag	2 220 000
1971/72 Förslag	2 950 000

Från anslaget bestrids utgifter för riksvärderingsnämnden, de lokala värderingsnämnderna, försvarets skaderegleringsnämnd, totalförsvarets

upplysningsnämnd, försvarets personalvårdsnämnd, försvarets centrala arbetarskyddsnämnd, försvarets skolnämnd, sakkunniga för rådgivning i publicitetsfrågor, försvarets fastighetsnämnd, försvarets personalnämnd, försvarets centrala företagsnämnd, militära arbetstidsdelegationen, totalförsvarets chefsnämnd, fiskeskyddsnämnder inom försvarsdepartementets verksamhetsområde, värnpliktsnämnden, vapenfrinämnden och försvarets haverikommission.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Avlöningar	991 000	+227 000
Reseersättningar	100 000	+ 17 000
Lokalkostnader	25 000	+ 5 000
Expenser	69 000	+ 31 000
Värderingar m. m.	5 000	of.
Ersättningar till utredningsmän m. fl.	970 000	+150 000
Vissa kostnader för gemensamma stabs- övningar m. m.	60 000	of.
Nämnden för bistånds- och katastrofutbildning	—	+300 000
	2 220 000	+ 730 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 950 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en central nämnd för bistånds- och katastrofutbildning (prop. 1970: 162, SU 221, rskr 436). Vidare har jag beaktat behovet av personalförstärkning vid vapenfrinämnden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 950 000 kr.

A 3. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	2 675 260	Reservation	215 528
1970/71 Anslag	2 500 000		
1971/72 Förslag	3 200 000		

Med hänsyn till belastningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 3,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 200 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1969/70 Utgift	684 656	Reservation	555 858
1970/71 Anslag	600 000		
1971/72 Förslag	600 000		

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kr.

B ARMÉN**B 1. Arméstaben**

1969/70 Utgift ¹	20 711 900
1970/71 Anslag	22 475 000
1971/72 Förslag	22 750 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Militärömrådesstaber med särskild budget

Vid arméstaben pågår försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning m. m. Underlag för verksamhetsplanering och resursbudgetering skall vara de uppgifter som åvilar arméstaben. För att tillgodose syftet med försöksverksamheten får avsteg göras från den fastställda organisationen. Staben är nu organiserad på tre sektioner, sex truppslagsavdelningar, en administrativ avdelning och en budgetavdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för armén	Departementschefen
Personal			
Militär och civilmilitär personal			
officerare och motsvarande	177	+2	of.
underofficerare och			
motsvarande	28	of.	of.
underbefäl och motsvarande	4	+1	of.
Civil personal			
handläggande personal	31	of.	of.
övrig personal	132	of.	of.
	372	+3	of.
Anslag	22 475 000	+ 630 000	+ 275 000

Chefen för armén

1. Prisomräkning m. m. 427 348 kr.

2. Rekryteringssvårigheter m. m. motiverar en ändrad löneställning för chefen för sektion 3. På grund av ökad arbetsbelastning m. m. bör ytterligare två tjänster för regementsofficer och en tjänst för alternativt regementsofficer eller kapten inrättas, varvid tre tjänster för kapten kan utgå (+21 300 kr.).

3. Vid personalavdelningen bör med hänsyn dels till den ökade vikt som läggs vid personaladministrationen, dels till vakansläget inrättas yt-

terligare en arvodestjänst för pensionerad officer och en tjänst för underbefäl. De medel som avses för frivillig tjänstgöring och tillfälligt anställd personal kan därvid minskas med ett belopp som motsvarar underbefällets lön (+21 752 kr.).

4. Tryckning och distribution av försvarets tabellverk ställer ökade krav, varför ytterligare en arvodestjänst för pensionerad officer bör tillföras tabelldetaljen. Medlen för frivillig tjänstgöring kan minskas i motsvarande mån.

5. Sex tjänster på övergångsstat, av vilka två utövas, bör föras över till försvarets sjukvårdsstyrelses personalförteckning. Innehavarna av respektive tjänster redovisas vid försvarets medicinalkår och tjänsterna utövas vid sjukvårdsstyrelsen (—101 400 kr.).

6. För tryckning av försvarets tabellverk och för framställning av läromedel behövs ytterligare 250 000 kr.

7. Distributionen av tidskriften Arménytt måste läggas om (+8 000 kr.).

8. De medel som chefen för armén disponerar för representation är otillräckliga för att medge annan representation än den chefen för armén personligen utövar. Beloppet bör därför höjas med 3 000 kr.

Det föreslagna anslaget har preliminärt budgeterats på arméstabens deluppgifter enligt följande.

	1970/71	Ändring	1971/72
Studier, utveckling och större utredningar	5 528 000	—	2 136 000
Programmässig ledning	3 898 000	+	981 000
Produktionsmässig ledning	8 733 000	+	202 000
Intern ledning och administration	3 161 000	+	1 161 000
Grundutbildning av värnpliktiga	199 000	—	1 000
Externa tjänster	956 000	+	423 000
	22 475 000	+	630 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

Personallöner		15 761 000
fast anställda	13 058 000	
tillfälligt anställda m. m.	2 367 000	
lönetillägg m. m.	336 000	
Materiel och tjänster		6 368 000
Mark och anläggningar		976 000
		23 105 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 22 750 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn bl. a. till att två tjänster för läkare på övergångsstat i fortsättningen skall redovisas på försvarets sjuk-

vårdsstyrelses personalförteckning (5).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arméstaben* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 22 750 000 kr.

B 2. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

1969/70 Utgift¹ 470 245 572

1970/71 Anslag 437 700 000

1971/72 Förslag 443 600 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen *Arméstaben*, *Armén: Förband* med särskild budget, *Marinen: Förband* med särskild budget och *Militärområdesstaber* med särskild budget

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för armén	Departementschefen
Personal¹			
Militär personal			
officerare	3 110	of.	of.
underofficerare	2 414	of.	of.
underbefäl	5 243	—	3
personal i arvodestjänst	466	+	11
Civilmilitär personal	1 549	+	1
Civil personal			
handläggande personal	95	+	2½
övriga	6 508	+	126½
	19 385	+	138
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	443 700 000	+	7 390 625
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	6 000 000	—	800 000
Nettoutgift	437 700 000	+	6 590 625

¹ Även personal som avlönas från anslaget *Armén: Förband* med särskild budget

Chefen för armén

1. Löneomräkning m. m. 6 609 000 kr.

2. En förstärkning av de lokala myndigheternas tyg- och intendenturavdelningar har påbörjats (prop. 1967: 110 s. 29, SU 102, rskr 250, prop. 1968: 109 s. 46, SU 124, rskr 282, prop. 1969: 1 bil. 6 s. 46, SU 4, rskr 4 och prop. 1970: 1 bil. 6 s. 33, SU 4, rskr 4). För budgetåret 1971/72 föreslås förstärkning vid sammanlagt fem förband och tre försvarsområdesstaber. Förslaget innebär att sex tjänster för underofficer

och tre arvodestjänster för pensionerad underofficer tillkommer samt att fyra tjänster för underofficer och två tjänster för underbefäl utgår (+66 147 kr.).

3. För utgifter i samband med flyttningen av I 1 och Ing 1 behövs under budgetåret 1971/72 94 000 kr. Detta är 297 600 kr. mindre än vad som avsågs för ändamålet under budgetåret 1970/71.

4. Den fortsatta omorganisationen av de lokala personaldetaljerna medför att anslaget kan minskas med 2 821 944 kr.

5. Beslutet att ersätta handräckningsvärnpliktiga med ekonomibiträden medför en kostnadsökning på 2 164 447 kr.

6. Vid vardera P 7 och I 15 behövs en arvodestjänst för pensionerad officer för förvaltning av övnings- och skjutfält. Om den senare tjänsten inrättas kan medel för en frivilligt tjänstgörande officer utgå. Till följd av omorganisationen av personaldetaljen vid S 1 behövs vid S 3 ytterligare en arvodestjänst för pensionerad underofficer för planering av förbandsomsättningen för signaltruppförband. För tillsynen av Karlbergs slott och dess samlingar behövs också en arvodestjänst för pensionerad officer. Arméns jägarskola (JS) bör tillföras två tjänster för förvaltare i trupptjänst för grundutbildning och repetitionsutbildning. Regementsmotoringenjör saknas vid I 16 som därför bör tillföras en tjänst för arméingenjör (+182 390 kr.).

7. En förvaltare ur fälttygkåren skall tjänstgöra vid armémateriel-förvaltningens verkstadsförvaltning. Denna tjänst hålls f. n. vakant och i stället tjänstgör en förste tyghantverkare vid avdelningen. Denne har förordnande att bestrida göromål som ankommer på förste tygverkmästare. En tjänst för förste tygverkmästare bör tillkomma i utbyte mot förvaltartjänsten.

8. På tygtekniska kårens stat finns f. n. tolv tjänster för arméingenjör i Ae 17 avsedda för materielverket. När sådan tjänst utnyttjas skall motsvarande tjänst vid materielverket hållas vakant. Med hänsyn till kravet på trupptjänstgöring före placering vid materielverket samt gällande regler för lönesättning kan tjänsterna inte utnyttjas i önskvärd utsträckning. Tre tjänster för arméingenjör i högst Ae 24 och sju tjänster för arméingenjör i högst Ae 19 vid tygtekniska kåren föreslås inrättas i utbyte mot tolv tjänster för arméingenjör i Ae 17 (—37 680 kr.).

9. Vid fo 66/JS bör två tjänster för kontorsbiträde inrättas. Därvid minskar behovet av medel för tillfällig anställning av personal. Vid P 7 bör en tjänst för reparatör bytas ut mot en tjänst för värmeskötare (+45 540 kr.).

10. Sjukvårdsutbildningen inom krigsmakten omfattar även viss utbildning vid civila sjukhus. För handledare vid denna utbildning behövs en tjänst för instruktionssköterska vid vardera T 1 och T 4, den förstnämnda med halvtidstjänstgöring (+58 686 kr.).

11. Genom att tvätt- och reparationstjänsten vid I 4 har centraliserats kan en tjänst för verkstadsförman dras in. S 2 bör tillföras en tjänst

för biträde med halvtidstjänstgöring. Därvid minskar medelsbehovet för tillfällig anställning av personal i motsvarande mån. S 2 bör vidare tillföras en tjänst för förste reparatör. Vid S 1 har linjeförmannens arbetsuppgifter ökat både kvalitativt och kvantitativt varför det nu behövs en tjänst för linjemästare i utbyte mot tjänsten för linjeförman. På grund av beslutad installation av oljeeldning behövs vid A 7 en tjänst för reparatör i stället för en tjänst för värmeskötare. Genom den tekniska utvecklingen har reparatörernas arbete förskjutits från rör- till elfacket. Därför föreslås A 8 tillföras en tjänst för förste reparatör i utbyte mot två tjänster för värmeskötare (—2 850 kr.).

12. Krigsskolan behöver en kontorist för uppgifter som f. n. bestrids genom anställning av tillfällig personal. Vid krigsskolans matinrättning, som har utformats som militärrestaurang, bör en tjänst för köksföreståndare i A 17 tillkomma i utbyte mot den nuvarande köksföreståndartjänsten i A 15 (+25 392 kr.).

13. Antalet anställda på arméns reservstat minskar med sex (—9 000 kr.).

14. Antalet tjänstgöringsdagar för personal i arméns reserver ökar med 1 649 (+244 173 kr.). Kostnaden för reservbefälstraktamenten ökar med 125 000 kr. Behovet av medel till premier åt personal i arméns reserver ökar med 6 312 kr. För ekiperingshjälp åt reservpersonal behövs ytterligare 33 640 kr. och för rekryteringsstipendier i Boden ytterligare 9 000 kr. (+418 125 kr.).

15. Ökad stödundervisning vid arméns instruktörsskola och en mindre ökning av antalet tillfälligt tjänstgörande lärare vid de grundläggande skolorna medför behov av ytterligare 150 000 kr. för arvoden åt lärare och föreläsare.

16. För representationsbidrag till militära chefer behövs ytterligare 100 100 kr.

17. Antalet tjänstgöringsmånader för assistenter för frivilligfrågor behöver ökas med 17. Tjänsterna som assistent för frivilligfrågor bör höjas från A 11 till A 13 (+78 022 kr.).

18. För extra anställning och frivillig tjänstgöring behövs ytterligare 785 000 kr.

19. För obekvämtidstillägg, arvoden åt föreläsare vid TSS samt beredskapsersättningar behövs ytterligare 235 850 kr.

20. Arvoden för veterinärväsendet kan minskas med 50 000 kr.

21. Arbetarna vid arméförbandens intendenturavdelningar kan minskas med tio (—228 000 kr.).

22. Uppbördsposten Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift bör med hänsyn till belastningen öka med 800 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 443,6 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för en nettoökning med

en tjänst för förstärkning av de lokala myndigheternas tyg- och intendenturavdelningar (2) samt fyra tjänster för maskinpersonal (9, 11). Jag har vidare beräknat medel för en förste tygverkmästare (7) samt räknat med en viss ökning av medelsbehovet för tillfälligt anställd och frivilligt tjänstgörande personal (18). Jag har därvid beaktat de indragningar av tjänster som chefen för armén föreslår som följd av att vissa av nämnda tjänster inrättas. Jag har också beräknat medel för en ökning av antalet tjänstgöringsmånader för assistenter för frivilligfrågor (17) samt beaktat arméchefens beräkningar beträffande ytterligare medel för beredskapsersättningar och obekvämtidstillägg (19). Jag har vidare godtagit hans beräkningar av medelsbehovet för rekryteringsstipendier i Boden och ytterligare tjänstgöringsdagar för personal i arméns reserver och räknat med ett ökat behov av medel för premier och ekiperingshjälp för denna personal, för reservbefälstraktamenten (14) och för arvoden till lärare och föreläsare (15, 19). Jag har också beaktat det ökade medelsbehov som följer av utbytet av handräckningsvärnpliktiga mot fast anställd personal vid förbandens matinrättningar (5). Vid beräkningen av anslaget har jag dessutom räknat med ett minskat behov av medel för utgifter i samband med flyttning av I 1 och Ing 1 (3) samt tagit hänsyn till att en tjänst för verkstadsförman och två tjänster för arméingenjör kan dras in (8, 11). Jag har också godtagit chefens för armén beräkningar av medelsbehovet för avlöningar till anställda på reservstat och personal vid förbandens intendenturavdelningar samt för arvoden till veterinärer (13, 20, 21). Jag har dessutom tagit hänsyn till att uppbördsposten till avlöningar till viss personal i verkstadsdrift beräknas öka (22).

Jag har härutöver tagit hänsyn till att arméns hundskola, som jag tidigare berört, utgår ur arméns organisation, vilket innebär att förevarande anslag kan minskas med medel motsvarande en nettominskning med 62 tjänster. Jag har därvid beaktat det medelsbehov som uppstår, när en kapten, en löjtnant eller fanjunkare, en fanjunkare och en rustmästare för utbildningen av värnpliktiga minhundförare förs över från hundskolan till I 21.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 443 600 000 kr.

B 3. Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

1969/70 Utgift ¹	111 917 905
1970/71 Anslag	107 800 000
1971/72 Förslag	114 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för penningbidrag, premier, utryckningsbidrag, särskilda ersättningar för vissa slag av tjänstgöring och in-kvarteringsersättningar till värnpliktiga vid armén, allt enligt bestämmelserna i värnpliktsavlöningskungörelsen (1970: 676).

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 114 630 000 (+6 830 000) kr. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid armén beräknas för nästa budgetår till omkring 14 250 000, varav omkring 12 250 000 för grundutbildning m. m. och omkring 2 000 000 för repetitionsutbildning m. m. I jämförelse med vad som har beräknats för budgetåret 1970/71 innebär detta en ökning med omkring 406 000 tjänstgöringsdagar. Utgifterna för avlöningar m. m. till värnpliktiga vid armén beräknas till sammanlagt 134 490 000 (+6 390 000) kr. Ökningen beror på det stigande antalet tjänstgöringsdagar och på att penningbidraget för värnpliktig har höjts med en krona för dag den 1 januari 1971. Av det angivna totala beloppet bör 114 630 000 kr. anvisas under detta anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 114,5 milj. kr. Jag kan i huvudsak godta arméchefens beräkningar av antalet tjänstgöringsdagar. Jag räknar dock med ett något mindre antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga i handräckningstjänst.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 114 500 000 kr.

B 4. Armén: Sjukvård m. m.

1969/70 Utgift ¹	14 376 969
1970/71 Anslag	14 300 000
1971/72 Förslag	14 650 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas sjukvård, begravningshjälp, skyddsypning m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter i den mån utgifterna inte skall bestridas från annat anslag. Vidare bestrids från anslaget

löneförmåner till tjänsteläkare inom förbandssjukvården samt vissa utgifter i samband med kurser för förbandssjuksköterskor och instruktionsköterskor, vissa ADB-kostnader samt inköp av viss medicinsk litteratur.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 14 650 000 (+350 000) kr. Ökningen beror på ökat antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 14 650 000 kr. Jag har vid anslagsberäkningen tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken och arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 650 000 kr.

B 5. Armén: Reseersättningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	16 003 371
1970/71 Anslag	17 500 000
1971/72 Förslag	19 800 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben, Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas resekostnadsersättningar, traktamenten och flyttningersättningar m. m.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 20 282 000 (+2 782 000) kr.

1. Prisomräkning 1 502 000 kr.

2. Behovet av medel i samband med flyttning av I 1 och Ing 1 beräknas minska (—350 000 kr.).

3. Den successiva övergången till det utbildningssystem som beslöts av 1966 års riksdag medför tillsammans med ett ökat behov av tillfälliga kommenderingar samt ökat deltagarantal vid vissa obligatoriska utbildningskurser att anslaget bör höjas (+1 630 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 19,8 milj. kr. Försvarets civilförvaltning har slutit nytt avtal med bl. a. statens järnvägars centralförvaltning om kostnader för transporter m. m. för försvaret. Jag har vid anslagsberäkningen tagit hänsyn till att medelsbehovet för resor stiger med anledning härav samt dessutom beaktat att utgifter för anställda vid arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

2 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 6

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Armén: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1971/72
anvisa ett förslagsanslag av 19 800 000 kr.

B 6. Armén: Rekryteringskostnader

1969/70 Utgift ¹	410 851	Reservation	49 880
1970/71 Anslag	435 000		
1971/72 Förslag	435 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Militärömrådesstaber med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med rekrytering av militär och civilmilitär personal vid armén.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 635 000 (+200 000) kr. Ökningen avser prisomräkning och utvidgad rekryteringsverksamhet.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 435 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Armén: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1971/72
anvisa ett reservationsanslag av 435 000 kr.

B 7. Armén: Bränsle m. m.

1969/70 Utgift ¹	23 093 922
1970/71 Anslag	20 700 000
1971/72 Förslag	22 000 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Militärömrådesstaber med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för bränsle, elektrisk energi och vatten m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter samt för anslutning av värme-, el-, vatten- och avloppsledningar till arméns befintliga byggnader och anläggningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 21 200 000 (+ 500 000) kr.

1. Prisstegringar motiverar att anslaget ökas med 250 000 kr.
2. Förbrukningen av bränsle och elektrisk energi ökar (+300 000 kr.).
3. Medelsbehovet för anslutningsavgifter minskar (—50 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 22 milj. kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter vid arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Bränsle m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 22 000 000 kr.

B 8. Armén: Renhållning

1969/70 Utgift ¹	9 073 114
1970/71 Anslag	8 800 000
1971/72 Förslag	9 200 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för renhållning och renhållningsmateriel i byggnader och anläggningar som disponeras av arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 8 980 000 (+180 000) kr. Ökningen avser prisstegringar för renhållningsmateriel.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 9,2 milj. kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken och arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Renhållning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 200 000 kr.

B 9. Armén: Telefon m. m.

1969/70 Utgift ¹	3 709 690
1970/71 Anslag	3 500 000
1971/72 Förslag	3 800 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Militärområdesstaber med särskild budget

Från anslaget betalas samtalsavgifter och telegram samt utbyggnad av telefonväxlar m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 710 000 (+210 000) kr.

1. Höjda inträdesavgifter för vissa telefonväxlar ökar medelsbehovet (+130 000 kr.).
2. Samtalsfrekvensen ökar (+80 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3,8 milj. kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter för arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Telefon m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 800 000 kr.

B 10. Armén: Tvätt

1969/70 Utgift ¹	6 146 551
1970/71 Anslag	6 200 000
1971/72 Förslag	7 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas tvätt som utförs vid försvarets materielverks tvättinrättning och vid förenade fabriksverkens tvätterier m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 6 600 000 (+400 000) kr.

1. Priserna vid förenade fabriksverkens tvätterier har ökat (+600 000 kr.).
2. Genom överföring av tjänstgöringsdagar till förband med särskild budget minskar medelsbehovet under anslaget (—200 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 7 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Tvätt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 000 000 kr.

B 11. Armén: Övriga expenser m. m.

1969/70 Utgift ¹	3 183 059
1970/71 Anslag	3 000 000
1971/72 Förslag	3 120 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Militärömrådsstabler med särskild budget.

Från anslaget betalas skrivmateriel, kontorsmaskiner, annonsering, vaktjänst m. m. vid arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 160 000 (+160 000) kr. Ökningen avser prisstegringar för bevakning, kontorsmateriel och annonsering m. m.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 120 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken och arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 120 000 kr.

B 12. Armén: Mathållning

1969/70 Utgift	64 432 837
1970/71 Anslag	56 000 000
1971/72 Förslag	66 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för livsmedel till arméns förband och utbildningsanstalter för utspisning på förläggningssorten och under övningar. Vidare betalas kvartersförplägnad och ersättning för fri förplägnad till personal ur armén samt lagerhållning och transport av livsmedel m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 64,8 (+8,8) milj. kr.

1. Prisomräkning m. m. 6,8 milj. kr.
2. Ändrad portionsstyrka m. m. ökar medelsbehovet (+700 000 kr.).
3. Viss lageruppbyggnad bör ske av beredskapsskäl (+1,3 milj. kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 66 milj. kr. Jag har därvid inte beräknat medel för lageruppbyggnad av beredskapsskäl (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Mathållning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 66 000 000 kr.

B 13. Armén: Furagering

1969/70 Utgift	602 871
1970/71 Anslag	770 000
1971/72 Förslag	320 000

Från anslaget betalas fodermedel för hästar och hundar vid arméns förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 800 000 (+30 000) kr.

1. Prisomräkning 74 680 kr.
2. Antalet underhållsdagar för hästar minskar med 31 000 till 50 000 (−145 390 kr.).
3. Antalet underhållsdagar för hundar ökar med 34 100 till 163 000 (+100 710 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 320 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter för arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Furagering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 320 000 kr.

B 14. Armén: Övningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	77 788 759	Reservation	11 051 493
1970/71 Anslag	77 000 000		
1971/72 Förslag	82 000 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben, Armén: Förband med särskild budget, Marinen: Förband med särskild budget och Militärömrådestaber med särskild budget

Från anslaget bestrids i huvudsak utgifter som direkt kan hänföras till utbildnings- och övningsverksamheten, dock inte utgifter för krigsmateriel, ammunition, beklädnad, mathållning, sjukvård eller förläggning i kasern.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 84 330 000 (+7 330 000) kr.

1. Prisomräkning 4 680 000 kr.
2. Kursverksamheten ökar (+450 000 kr.).
3. Repetitionsutbildningen minskar (−150 000 kr.).
4. Grundutbildningen ökar (+600 000 kr.).

5. Antalet förhyrda fordon och antalet stridsfordon i bruk under utbildningen ökar. Härigenom ökar kostnaderna för drivmedel (+450 000 kr.).

6. Kostnaderna för förläggningshalm minskar (—300 000 kr.).

7. Uttaget av övertid och förbandsövningsdygn beräknas öka (+650 000 kr.).

8. För att spara övningstid planeras ökat utnyttjande av bussar (+250 000 kr.).

9. Inkvarteringskostnaderna ökar (+100 000 kr.).

10. Större utnyttjande av audiovisuella hjälpmedel planeras (+500 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 82 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Övningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 82 000 000 kr.

B 15. Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.

1969/70 Utgift ¹	10 692 480
1970/71 Anslag	12 000 000
1971/72 Förslag	13 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas dels förhyrning av motorfordon m. m. och därmed sammanhängande reparationer och transporter, dels utnyttjande i vissa fall av kronans egna, förrådsställda specialfordon. Egna specialfordon utnyttjas när tillräckligt många standardfordon inte kan hyras till godtagbart pris.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 13 550 000 (+1 550 000) kr.

1. Prisomräkning 850 000 kr.

2. Antalet förhyrda fordon behöver ökas för att fylla repetitionsutbildningsförbandens behov (+170 000 kr.).

3. Ökat antal fordonskrävande etappförband i repetitionsutbildningen ökar behovet av förhyrda tyngre lastbilar (+530 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 13,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Förhyrning av motorfordon m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 13 500 000 kr.

B 16. Armén: Beklädnad m. m.

1969/70 Utgift ¹	58 879 418	Reservation	9 202 304
1970/71 Anslag	61 500 000		
1971/72 Förslag	63 000 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och förrådshållning av beklädnadsmateriel m. m. för armén utom hemvärnet samt försök m. m. som avser denna materiel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 66,3 (+4,8) milj. kr.

Prisomräkning	+5 480 000
Löpande verksamhet	+1 615 000
Anskaffning av uniform m/68	— 895 000
Dataproduktion	— 10 000
Återbetalning av medel som ställts till förfogande för beställningar i sysselsättningsstimulerande syfte	—3 500 000
Anskaffning för förband under repetitionsutbildning	—1 120 000
Anskaffning för bristtäckning	+3 230 000
	+4 800 000

Utöver anslaget bör beställningar av beklädnadsmateriel m. m. få läggas ut inom en kostnadsram av 20 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 63 milj. kr. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 20 milj. kr. Bemyndigandet bör dock disponeras endast i konjunkturpolitiskt syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) till *Armén: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 63 000 000 kr.,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av beklädnadsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 20 000 000 kr.

B 17. Armén: Inventarier m. m.

1969/70 Utgift ¹	17 776 924	Reservation	3 224 504
1970/71 Anslag	16 500 000		
1971/72 Förslag	17 400 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Militärömrådesstaber med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, vård, förrådshållning och försök m. m. avseende kaserninventarier och förplägnadsmateriel med undantag för inventarier som är avsedda för sjukhus eller sjukrum.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 22 615 000 (+6 115 000) kr.

A. Kaserninventarier	
1. Prisomräkning	+1 050 000
2. Löpande verksamhet	+ 757 000
3. Inventarier för nya lokaler m. m.	+ 18 000
4. Madrasser för repetitionsutbildningsläger	+ 300 000
B. Förplägnadsmateriel	
1. Prisomräkning	+1 340 000
2. Löpande verksamhet	+ 550 000
3. Anskaffning m. m. på grund av nybyggnad, ombyggnad eller renovering av matinrättningar, mässar och marketensterier	— 770 000
4. Förplägnadsmateriel för fältbruk	+2 470 000
5. Upprustning av den maskinella utrustningen i matinrättningarna	— 200 000
6. Lyft- och transportutrustning i matinrättningarna	+ 600 000
	+6 115 000

A 2. För underhåll av befintliga kaserninventarier och för central anskaffning av i huvudsak inventarier för de värnpliktigas förläggningslokaler m. m. behövs ca 5 890 000 kr. Det är angeläget att medelsbehovet för löpande verksamhet tillgodoses så att en annars ofrånkomlig standardsänkning undviks.

3. Medelsbehovet för inventarier till nya lokaler är 2 210 000 kr. Det är angeläget att behovet av kaserninventarier tillgodoses i takt med renoveringar, nybyggnader m. m.

4. Medlen avses för anskaffning av madrasser till tältförläggningar i vissa repetitionsutbildningsläger.

B 2. För den löpande verksamheten behövs 3 150 000 kr. Nu tas dock upp endast 2,8 milj. kr.

4. Medlen avses för bristtäckning enligt en av chefen för armén fastställd långsiktplan.

6. Bortfallet av handräckningsvärnpliktiga i matinrättningarna medför behov av ny utrustning för lyft och transporter.

Under budgetåret 1971/72 bör utöver anslaget få läggas ut beställningar av kaserninventarier inom en kostnadsram av 2 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1972/73. Vidare bör beställningar av förplägnadsmateriel för fältbruk (distributionsmateriel m. m.) få läggas ut inom en kostnad av 7 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 5,5 milj. kr. under budgetåret 1972/73 och 1,5 milj. kr. under budgetåret 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 17,4 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Inventarier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 17 400 000 kr.

B 18. Armén: Sjukvårdsmateriel

1969/70 Utgift ¹	8 553 134	Reservation	2 728 684
1970/71 Anslag	10 000 000		
1971/72 Förslag	12 500 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för arméns läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar. Vidare betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för arméns utbildning och övningar samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för arméns krigsförband m. m. Slutligen betalas förrådshållning och försök beträffande förnödenheter som hänförs till anslaget.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 17 350 000 (+7 350 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 661 000
2. Materiel för läkarmottagningar m. m.	+ 152 000
3. Materiel för utbildning och övningar	+ 232 000
4. Sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförband	+ 5 790 000
5. Beredskapslagring av vacciner m. m.	+ 515 000
	+ 7 350 000

2. För drift och modernisering av arméns läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar behövs en ökning med 40 000 kr. med hänsyn till kravet på ökad förbrukning av engångsmateriel och förbättrad akututrustning. Denna ökning utjämnas av en besparing på 48 000 kr. för armémedicinska forskningsgruppen. För engångsanskaffning av utrustning till nya sjukvårdslokaler vid två förband har vidare tagits upp 160 000 kr.

3. Moderniseringen av utbildningsmaterielen i takt med den modernisering som nu genomförs vid krigsförbanden kräver ytterligare medel.

4. För innevarande budgetår har 7,3 milj. kr. anvisats för ändamålet. Chefen för armén har i sina anvisningar räknat med en anslagshöjning med 5 790 000 kr., varav 530 000 kr. avses för att påbörja modernisering av krigssjukhus och 320 000 kr. för fortsatt anskaffning av materiel för upprustning av hälsofunktioner i krig. Sjukvårdsstyrelsen be-

gränsar sitt yrkande till den summa som chefen för armén har gett anvisning om, trots att styrelsen därigenom på sikt måste acceptera att materielanskaffning för betydande belopp senareläggs.

5. Kostnaderna för beredskapslagring av vacciner för militärt ändamål belastar innevarande budgetår förevarande anslag. För ändamålet behövs 715 000 kr. Beloppet bör för nästa budgetår fördelas på försvarsgrenarna och 515 000 kr. tas upp under detta anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 12,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 500 000 kr.

B 19. Armén: Ökning av drivmedelslagringen

1969/70 Utgift	1 000	Reservation	900 000
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget betalas varukostnader för ökad lagerhållning av drivmedel för armén.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 10 000 (+9 000) kr. Medlen avses för att fylla vissa nya förråd för lysfotogen.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 20. Armén: Drivmedelsutrustning

1969/70 Utgift ¹	3 279 901	Reservation	7 257 407
1970/71 Anslag	3 730 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av i arméns krigs- och fredsutrustning ingående materiel för distribution av drivmedel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 100 000 (—630 000) kr.

1. Prisomräkning 430 000 kr.

2. Genom rationalisering av drivmedelshanteringen har behovet av materiel ändrats så att anskaffningarna kan minska. Dessutom begränsas anskaffningarna i avvaktan på ny målsättning för drivmedelstjänsten inom armén (—1 060 000 kr.).

Materielverket begär att utöver anslaget få lägga ut beställningar av drivmedelsutrustning inom en kostnadsram av 1 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 500 000 kr. under vardera av budgetåren 1972/73 och 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Drivmedelsutrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

B 21. Armén: Drivmedelsförråd m. m.

1969/70 Utgift ¹	1 794 680
1970/71 Anslag	1 900 000
1971/72 Förslag	1 900 000

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas frakter och transporter av drivmedel till och från arméns förråd samt omkostnader vid förråden.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1,9 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

B 22. Armén: Remontering

1969/70 Utgift	240 148	Reservation	538 631
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Under anslaget redovisas de kostnader och intäkter som hänger samman med inköp, försäljning och utackordering av hästar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 100 000 (+99 000) kr.

<i>Utgifter</i>	
20 treåriga remonter à 5 500 kr.	110 000
70 draghästar à 4 700 kr.	329 000
Transport-, rese- och diverse kostnader i samband med uppköp av hästar	22 000
Kostnader för hästtransporter i samband med utackordering och flyttning av hästar mellan förbanden	6 000
Utbildning av remonter genom Ridfrämjandet	70 000
Skatt vid inköp av hästar	49 000
Prisförändringar	9 000
	595 000
<i>Inkomster</i>	
Ersättning för 110 (—35) utrangerade hästar à 2 000 kr.	220 000
Ackordavgifter för 500 varmblodiga och 800 kallblodiga hästar	276 000
	496 000
	Avrundning
	—1 000
	495 000
	Nettoutgift
	100 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Armén: Remontering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 23. Armén: Uttagning av hästar

1969/70 Utgift	51 528
1970/71 Anslag	40 000
1971/72 Förslag	30 000

Från anslaget betalas resor och traktamenten i samband med hästuttagningsmyndighetens kontroll- och inspektionsverksamhet. Från anslaget utgår vidare arvoden, reseersättningar och traktamenten för häst-

besiktningmännen och ledamöter i uttagningsnämnderna samt ersättning till hästägare för besiktning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 30 000 (—10 000) kr. På grund av att antalet hästanspända förband går ned minskar även omfattningen av hästuttagningen.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

B 24. Armén: Veterinärvård

1969/70 Utgift	85 708	Reservation	135 034
1970/71 Anslag	50 000		
1971/72 Förslag	20 000		

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och — såvitt avser omkostnader — förrådshållning av veterinärmateriel och djurläkemedel för arméns freds- och krigsorganisation.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 40 000 (—10 000) kr. Minskningen beror främst på minskat antal tjänstgöringsdagar för hästar samt ökade inkomster under anslaget.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 20 000 kr. Vid anslagsberäkningen har jag tagit hänsyn till att utgifter för arméns hundskola inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 20 000 kr.

B 25. Armén: Hundväsendet

1969/70 Utgift	55 876	Reservation	244 483
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 565 000		

Från anslaget betalas anskaffning och transport av hundar för armén utom hemvärnet, besiktning av hundar för uttagning samt anskaffning av viss stallmateriel m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör oförändrat föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Utgifterna kan täckas av inkomster från försäljning av hundar.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 565 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att taxesättningen vid försvarets hundskola medför ett ökat medelsbehov under anslaget, eftersom hundskolan kommer att debitera ett pris på försålda hundar m. m. som motsvarar de verkliga produktionskostnaderna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 565 000 kr.

B 26. Armén: Förband med särskild budget

1969/70 Utgift	88 266 560
1970/71 Anslag	148 000 000
1971/72 Förslag	156 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid artilleriskjutskolan, Örebro, Karlstads och Falu försvarsområden, Värmlands regemente, Livregementets grenadjärer, Norra Smålands regemente, Dalregementet, Skånska dragonregementet och Bergslagens artilleriregemente, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 156 720 000 (+8 720 000) kr.

1. Löne- och prisräkning m. m. 5 310 150 kr.

2. Det är nödvändigt att den påbörjade förstärkningen av de lokala myndigheternas tyg- och intendenturavdelningar (prop. 1967: 110 s. 29, SU 102, rskr 250, prop. 1968: 109 s. 46, SU 124, rskr 282, prop. 1969: 1 bil. 6 s. 46, SU 4, rskr 4 och prop. 1970: 1 bil. 6 s. 33, SU 4, rskr 4) fullföljs. För budgetåret 1971/72 föreslås en förstärkning vid sammanlagt två förband och en försvarsområdesstab. Förslaget innebär att fyra tjänster för underofficer, tre arvodestjänster för pensionerad officer och en förrådsman tillkommer samt att tre tjänster för underofficer och en tjänst för underbefäl utgår (+83 607 kr.).

3. Den fortsatta omorganisationen av de lokala personaldetaljerna medför att anslaget kan minskas med 509 816 kr.

4. Beslutet att ersätta handräckningsvärnpliktiga med ekonomibiträden medför en kostnadsökning på 240 505 kr.

5. Arbetsuppgifterna vid mobiliseringsavdelningen vid fo 51 ökar, bl. a. genom att ytterligare anläggningar planeras tillkomma. Uppgifterna som f. n. bestrids genom frivillig tjänstgöring kommer att bli permanenta. Därför föreslås att en arvodestjänst för officer tillkommer, varvid medel för frivillig tjänstgöring kan utgå (+18 109 kr.).

6. Genom att tvätt- och reparationstjänsten vid I 3 har centraliserats kan en arvodestjänst för underofficer dras in (—13 153 kr.).

7. Belastningen på lägret vid artilleriskjutskolan i Trängslet är stor och kommer att öka successivt. Bristen på kvalificerad militär personal medför en allvarlig merbelastning för platschefen. För att tillgodose personalbehovet bör en arvodestjänst för officer (skjutfältsofficer) tillkomma. Tjänst för regementsingenjör saknas vid I 13. Genom att artilleriskjutskolan har flyttats till Älvdalen och anslutits till I 13 behövs en tjänst för arméingenjör av första graden för att den omfattande fordonsmaterielen skall kunna handhas på rätt sätt (+65 257 kr.).

8. Vid fo 51 behövs en tjänst för maskinchef, en för maskinist och två för vaktman (+108 888 kr.).

9. Beredskapstjänsten vid maskinavdelningen på I 2 kräver en tjänst för reparatör, varvid en tjänst för värmeskötare kan utgå. Telefonväxeln vid I 3 betjänar även fo 51 och har under år 1968 byggts ut. Redan före denna tidpunkt behövdes två telefonister för att betjäna växeln. Hittills har extra arbetskraft under flera år avlönats av medel avsedda för tillfälligt anställd personal. En tjänst för kontorist bör tillkomma, varvid medel för tillfälligt anställd personal kan utgå. Vid artilleriskjutskolan bör en tjänst för reparatör tillkomma i utbyte mot en tjänst för värmeskötare. Vid skjutskolan behövs vidare en deltidstjänst för sjukvårdsbiträde (+41 604 kr.).

10. Antalet tjänstgöringsdagar för personal i arméns reserver ökar med 5 140 (+575 000 kr.). Kostnaden för reservbefälstraktamenten ökar med 75 000 kr. Antalet premieberättigade i arméns reserver ökar med sju, vilket innebär en ökning av medelsbehovet med 73 144 kr. För ekiperingshjälp åt reservpersonal behövs ytterligare 14 550 kr.

11. För representationsbidrag till vissa militära chefer begärs en ökning med 11 500 kr.

12. Antalet tjänstgöringsmånader för assistenter för frivilligfrågor behöver ökas med två. Tjänsterna som assistent för frivilligfrågor bör höjas från A 11 till A 13 (+11 649 kr.).

13. Medelsbehovet för tillfälligt anställd och frivilligt tjänstgörande personal beräknas öka med 49 000 kr. Samtidigt kan medelsbehovet minskas med 82 000 kr. om vissa tjänster inrättas (—33 000 kr.).

14. Medelsbehovet för krigsförbandsövningstillägg och beredskaps-

ersättningar stiger med 165 000 kr.

15. Grundutbildningen planläggs omfatta 1 865 000 tjänstgöringsdagar, vilket innebär en ökning med ca 7 000 tjänstgöringsdagar i förhållande till budgetåret 1970/71. Utgifterna för grundutbildningen bedöms dock minska. Detta beror främst på att andra förbandstyper utbildas, vilket medför minskad ammunitionsförbrukning och minskat körmilsuttag. Vidare har de tjänstgöringsdagsberoende utgifterna reducerats i förhållande till budgetåret 1970/71 (—290 000 kr.).

16. Repetitionsutbildningen kommer enligt planerna att omfatta 355 000 tjänstgöringsdagar. Detta innebär en ökning med omkring 26 000 tjänstgöringsdagar jämfört med budgetåret 1970/71. Med hänsyn främst till att utbildningen omfattar mindre kostnadskrävande förband och därmed minskat körmils- och ammunitionsuttag medför den ökade repetitionsutbildningen en begränsad ökning av utgifterna (+370 000 kr.).

17. Befälsutbildningen bedöms öka (+350 000 kr.).

18. Genom den ökade utbildningen m. m. ökar gemensamma utgifter (samkostnader) för övningsberoende anslag och vissa serviccanlag (+275 000 kr.).

19. Budgetåret 1971/72 är andra året i uppbyggnaden av hemvärnets nya utbildningssystem (prop. 1970: 18, SU 87, rskr 194). Utgifterna för hemvärdnet ökar därför (+786 000 kr.).

20. Utgifterna för bränsle ökar därför att förbrukningen stiger i samband med utbyggnad av värmeanläggningar m. m. (+545 000 kr.).

21. Främst ökad beläggning vid artilleriskjutskolan medför ökade utgifter för renhållning (+190 000 kr.).

22. Personalvårdssektorn ökar vad gäller personallöner och utgifter för fritidsverksamhet (+60 000 kr.).

23. Utgifterna för inventarier har begränsats jämfört med innevarande budgetår (—140 000 kr.).

24. Resersättningar till värnpliktiga har för budgetåret 1970/71 beräknats överslagsmässigt vid förbanden. För budgetåret 1971/72 har budgeteringen skett med ledning av beräknat antal utnyttjade resor och ett genomsnittspris för resa som har tagits fram av försvarets civilförvaltning (+1 950 000 kr.).

25. Viss del av planlagd utbildning torde inte kunna genomföras helt på grund av oförutsedda faktorer. Medelsbehovet bedöms därför kunna reduceras med 1 614 000 kr.

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primäruppdrag under följande delproduktionsområden.

Allmän ledning och förbandsverksamhet		79 121 000
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet		2 544 000
Utbildning till och av fast anställd personal		6 621 000
Grundutbildning av värnpliktiga		47 226 000
gemensamma produktionsresurser	4 699 000	
fördelningsförband	5 888 000	
infanteribrigader	27 265 000	
pansarbrigader	7 306 000	
lokalförsvarsförband	2 068 000	
Repetitionsutbildning		20 290 000
fördelningsförband	3 515 000	
infanteribrigader	7 923 000	
norlandsbrigader	757 000	
pansarbrigader	1 423 000	
central och högre regional ledning	793 000	
lokalförsvarsförband	5 879 000	
Hemvärnet		2 532 000
		158 334 000
Reducering av medelsbehovet med hänsyn till överplanering		—1 614 000
		156 720 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftslag enligt följande.

Personallöner	73 494 000
Värnpliktiga	34 949 000
Materiel och tjänster	47 867 000
Mark och anläggningar	2 024 000
	158 334 000
Reducering av medelsbehovet med hänsyn till överplanering	—1 614 000
	156 720 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 156 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för en förste reparatör och två vaktmän vid fo 51 (8) samt för två reparatörer, en vid artilleriskjutskolan och en vid I 2 (9). Jag har vidare tagit hänsyn till att en arvodestjänst för underofficer (6) och två tjänster för värmeskötare (9) kan dras in. Jag har också beaktat det ökade medelsbehov som följer av utbytet av handräckningsvärnpliktiga mot fast anställd personal vid förbandens matinrättningar (4) och den minskning av medelsbehovet som blir följden av den fortsatta omorganisationen av de lokala personaldetaljerna (3). I övrigt har jag i huvudsak godtagit arméchefens beräkningar av medelsbehovet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armén: Förband med särskild budget* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 156 000 000 kr.

B 27. Anskaffning av tygmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 493 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att

Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 575 000 000 kr.

B 28. Underhåll av tygmateriel m. m.

1969/70 Utgift ¹	95 755 901	Reservation	35 301 225
1970/71 Anslag	90 000 000		
1971/72 Förslag	105 000 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Arméstaben, Armén: Förband med särskild budget, Marinen: Förband med särskild budget och Militärömrådesstaber med särskild budget

Från anslaget betalas underhåll och vård av tygmateriel i förråd och i bruk för utbildning. Från anslaget bestrids vidare utgifter för kursverksamhet samt för rationaliseringsåtgärder inom arméns förråds- och verkstadsorganisation m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 108 070 000 (+18 070 000) kr.

1. Prisomräkning 15,3 milj. kr.
2. Antalet stridsfordon i bruk under grundutbildning och repetitionsutbildning är större och medför att medelsbehovet ökar (+330 000 kr.).
3. Underhållskostnaderna för vissa stridsfordon ökar (+1 370 000 kr.).
4. Under budgetåret 1971/72 genomförs viss inte årligen återkommande kursverksamhet (+750 000 kr.).
5. För att rationellt utnyttja tillgängligt utbildningsbefäl krävs att fordon utnyttjas i större utsträckning vid utbildningsverksamheten (+320 000 kr.).

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande sammanställning.

Allmän ledning och förbandsverksamhet	12 700 000
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	12 800 000
Utbildning av fast anställd personal	6 800 000
Grundutbildning av värnpliktiga	48 000 000
Repetitionsutbildning av värnpliktiga	17 670 000
Ej fördelat på delproduktionsområden	10 100 000
	108 070 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 105 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 000 kr.

B 29. Uttagning av motorfordon och motorredskap

1969/70 Utgift ¹	75 648
1970/71 Anslag	90 000
1971/72 Förslag	100 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas förbesiktning av motorfordon och motorredskap som har tagits ut för krigsmaktens behov vid mobilisering.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 120 000 (+30 000) kr.

Erfarenheterna från tidigare budgetår visar att personal från förbanden inte har hunnit genomföra besiktningen i önskvärd omfattning. Materielverket har därför utfärdat anvisningar till förbanden att utnyttja den civila marknaden för erforderlig förbesiktning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

B 30. Hemvärdet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift ¹	2 888 552
1970/71 Anslag	3 920 000
1971/72 Förslag	3 885 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Armén: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas avlöning till personal vid hemvärnsstaben och hemvärdets stridsskola samt ersättningar till kretshemvärnschefer, hemvärnschefer, hemvärnskompanichefer m. fl. Vidare bestrids utgifter för anskaffning, vård och underhåll av sjukvårdsmateriel för hemvärdet, resor och traktamenten enligt Kungl. Maj:ts bestämmelser den 27 maj 1970 om förmåner till hemvärnspersonal samt expenser och publikationstryck m. m.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för armén	Departementschefen
Personal			
Militär personal	14	of.	of.
Civil personal	15	of.	of.
	29	of.	of.
Anslag			
Avlöningsförmåner m. m.	942 000	+ 26 000	of.
Arvoden och särskilda ersättningar	1 611 000	+ 20 000	+ 20 000
Sjukvård m. m.	82 000	+ 6 000	+ of.
Reseersättningar	293 000	+ 21 000	+ 20 000
Expenser	898 000	+ 82 000	+ 17 000
<i>Därav</i>			
<i>inbrottskydd m. m.</i>	30 000	+ 2 000	+ 2 000
<i>press- och upplysningsverksamhet</i>	29 000	+ 12 000	of.
<i>representation</i>	1 000	+ 1 000	of.
Till Kungl. Maj: ts disposition	94 000	- 94 000	- 94 000
	3 920 000	+ 61 000	- 35 000

Chefen för armén

1. Prisomräkning m. m. 89 242 kr.
2. De arbetsuppgifter som åvilar chefen för hemvärnsstaben motiverar en ändrad löneställning för denne (+8 748 kr.).
3. Utgifterna för arvoden och ersättningar beräknas öka (+38 010 kr.).
4. Medelsbehovet för lokalhållning och städning samt för bidrag till anskaffning av expeditiionslokaler beräknas öka (+8 000 kr.).
5. För utökad information till kommuner och myndigheter och för representation behövs ytterligare 11 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj: t föreslår riksdagen

att till *Hemvärnet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 885 000 kr.

B 31. Hemvärnet: Övningar

1969/70 Utgift ¹	5 053 458	Reservation	314 737
1970/71 Anslag	9 000 000		
1971/72 Förslag	10 000 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter som är direkt hänförliga till utbildning och till andra övningar inom hemvärnet än sådana som anordnas av militärbefälhavare eller högre myndighet.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 11 090 000 (+2 090 000) kr.

Prisomräkning	630 000
Central utbildning	110 000
Ungdomskurser inom militärområdena	160 000
Utbildning inom försvarsområdena	8 390 000
Centrala driftvärnsövningar	650 000
Hemvärnets stridsskola	650 000
Till rikshemvärnschefens förfogande	500 000
	11 090 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 10 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hemvärnet: Övningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

B 32. Hemvärnet: Intendenturmateriel m. m.

1969/70 Utgift	2 130 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	2 400 000		
1971/72 Förslag	1 650 000		

Från anslaget betalas anskaffning, vård (inklusive tvätt) och transporter av intendenturmateriel för hemvärnet samt anskaffning av identitetsbrickor för hemvärmän. Från anslaget utgår enligt Kungl. Maj:ts bestämmande årligen visst bidrag till hemvärnsfonden för underhåll m. m. av hemvärnets stridsskola.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 120 000 (+720 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 260 000
2. Anskaffning av uniform m/58	—1 000 000
3. Anskaffning av regnkappor	+1 160 000
4. Anskaffning av halsdukar	+ 300 000
	+ 720 000

2. Anskaffningen av uniform m/58 slutförs under innevarande budgetår.

3. Beloppet medger anskaffning av ca 70 000 plagg.

4. Chefen för armén har i sina anvisningar avsatt medel för anskaffning av halsdukar. Beloppet beräknas räcka till hela behovet.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hemvärnet: Intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 650 000 kr.

B 33. Hemvärnet: Tygmateriel m. m.

1969/70 Utgift ¹	7 410 000	Reservation	276 676
1970/71 Anslag	6 800 000		
1971/72 Förslag	7 500 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas underhåll av tygmateriel m. m. samt anskaffning av ammunition som förbrukas vid övningar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 7 700 000 (+900 000) kr. Härav behövs 1 milj. kr. för underhåll av vapen m. m. och 6,7 milj. kr. för ammunition. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 7,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hemvärnet: Tygmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

C MARINEN

C 1. Marinstaben

1969/70 Utgift	15 174 059
1970/71 Anslag	16 040 000
1971/72 Förslag	16 280 000

Marinstaben är organiserad på en planeringsavdelning, fyra sektioner och en chefsexpedition.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Chefen för marinen	Departementschefen	
Personal				
Militär och civilmilitär personal				
officerare och motsvarande	120	÷	1	of.
underofficerare	44		of.	of.
underbefäl	16		of.	of.
Civil personal				
handläggande personal	9	+	2	of.
övrig personal	134	+	3	of.
	323	+	6	of.
Anslag				
Avlöningar	12 137 530	+465 000		of.
Sjukvård	30 000		of.	of.
Reseersättningar	365 000	+ 30 000	+ 30 000	
Lokalkostnader	1 503 000	+ 25 000	+125 000	
Expenser	2 004 470	+122 000	+ 85 000	
<i>Därav representation</i>	<i>6 000</i>	<i>of.</i>	<i>of.</i>	
	16 040 000	+ 642 000	+240 000	

Chefen för marinen

1. Löne- och prisomräkning 33 000 kr.

2. Chefen för marinen är huvudunderrättelsemyndighet för vissa avsnitt enligt överbefälhavarens direktiv. För bearbetning av underrättelse-materialet behöver personalen utökas med en officer (arvodc) och en assistent (+57 231 kr.).

3. För arbetet med ärenden rörande personal och tjänster i anslutning till det underlag chefen för marinen avkrävs av Kungl. Maj:ts kansli och centrala myndigheter samt för marinstabens interna personalupp-gifter behövs ytterligare en byråskreterare och ett kvalificerat biträde (+74 244 kr.).

4. ADB-verksamheten är under uppbyggnad i marinstaben. I och med att systemen byggs ut behövs en fast organisation och säkrad kontinuitet. För detta ändamål begär chefen för marinen en utökning med en byrådirektör (+59 052 kr.).

5. Med hänsyn till att vissa arbetsuppgifter har ökat och förändrats mot större komplexitet föreslår chefen för marinen att personalen utökas med två assistenter och två telefonister. Därvid kan tjänster för två heltids- och ett halvtidsbiträde samt en tekniker utgå (+28 950 kr.).

6. Ökade krav på bevakning vid Tre Vapen och på Skeppsholmen ökar lokalkostnaderna med 30 000 kr.

7. För rationalisering av expeditionstjänsten begär chefen för marinen en medelsökning med 5 530 kr. För den ökade databehandlingen behövs ytterligare 354 200 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinstaben* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 16 280 000 kr.

C 2. Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

1969/70 Utgift ¹	163 524 122
1970/71 Anslag	159 400 000
1971/72 Förslag	159 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Chefen för marinen		Departementschefen
Personal¹				
Militär personal				
officerare	692	+	4	of.
underofficerare	1 434	—	22	— 24
underbefäl	2 593		of.	of.
personal i arvodestjänst	57	+	10	of.
Civilmilitär personal	254		of.	— 9
Civil personal				
handläggande personal	134	÷	1	— 10
övrig personal	2 409		of.	— 33
	7 573	—	7	— 76

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för marinen	Departementschefen
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	162 300 000	—4 100 000	— 400 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	900 000	of.	of.
Ersättning för avlöningskostnader på statens isbrytarfartyg	2 000 000	of.	of.
Nettoutgift	159 400 000	—4 100 000	— 400 000

¹ Även personal som avlönas från anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Chefen för marinen

1. Löneomräkning 851 192 kr.

2. För det nya systemet för utbildning av värnpliktiga behövs fem nya arvodestjänster för pensionerad officer fördelade på Sydkustens, Västkustens och Ostkustens örlogsbaser samt Norrlands och Stockholms kustartilleriförsvaret. Vid Västkustens örlogsbas behövs dessutom en kapten för bl. a. sambandstjänsten (+141 486 kr.).

3. Fyra tjänster för stabsläkare med heltidstjänstgöring behöver inrättas, en vid Sydkustens örlogsbas och Blekinge kustartilleriförsvaret, en vid Västkustens örlogsbas och Göteborgs kustartilleriförsvaret, en vid Stockholms kustartilleriförsvaret samt en vid kustflottan. Inrättas tjänsterna kan fyra deltidsanställda stabsläkare och tolv arvodesanställda marinläkare utgå (—92 216 kr.).

4. För uppgifter inom säkerhetstjänsten bör envar av staberna för fo 15 med Blekinge kustartilleriförsvaret, fo 32/31 med Göteborgs kustartilleriförsvaret och fo 46 med Stockholms kustartilleriförsvaret tillföras en arvodestjänst för pensionerad officer. En provisoriskt inrättad sådan tjänst vid fo 32/31 med Göteborgs kustartilleriförsvaret kan samtidigt utgå. Vid fo 46 föreslås arvodestjänsten tillkomma i utbyte mot en lägre motsvarande tjänst (+22 222 kr.).

5. Kassan vid fo 46 med Stockholms kustartilleriförsvaret är underbemannad. Därför behövs en tjänst för förvaltare vid kassan. Inrättas tjänsten kan en tjänst för underofficer utgå (+9 132 kr.).

6. Den av Kungl. Maj:t fastställda provisoriska organisationen av Säveetablissemnet föreslås utökas med en arvodestjänst för förvaltningsofficer (+19 362 kr.).

7. Arbetsuppgifterna för frivilligfrågor har ökat väsentligt. Detta medför att antalet tjänstgöringsmånader bör ökas med sju och antalet tjänster med en (+13 349 kr.).

8. Vid Sydkustens örlogsbas behövs ytterligare ett biträde som växeltelefonist (+20 556 kr.).

9. Den tekniska utvecklingens krav på vidgad undervisning i ämnena matematik, fysik och teleteknik vid sjökrigsskolan tillgodoses bäst genom att undervisningen handhas av heltidsanställd kvalificerad lärare. En tjänst för lektor bör därför inrättas. Därvid kan en tjänst för driftingenjör utgå (+13 680 kr.).

10. För utbildningen av förvaltare vid marinens underofficersskola behövs en sammanhållande kraft för planering, administrering och ledning. Därför föreslås en tjänst för förvaltare tillkomma, varvid en tjänst för flaggunderofficer kan utgå (+6 360 kr.).

11. Vid Berga örlogsskolor behövs en intendent för undervisning vid vapenofficersskolan och marinens underofficersskola (+44 676 kr.).

12. För bemanning av isbrytaren Njord behövs två tjänster för officerare och två tjänster för förvaltare. (+168 732 kr.).

13. För att i samband med repetitionsövningar kunna öka den frivilligt tjänstgörande personalen behövs 100 000 kr. För ersättningar till tillsynsmän behövs ytterligare 105 000 kr.

14. Antalet värmeskötare samt underofficerare på övertalig stat minskar. Även personalen i avvecklingsorganisationerna minskar (−1 965 500 kr.).

15. På grund av minskat antal tjänstgöringsdagar för reservbefäl minskar medelsbehovet med 406 375 kr.

16. Vissa personalkostnader för Sävteablisementet, beräknade till 500 184 kr., som f. n. bestrids från andra anslag, föreslås betalas från detta anslag.

17. Löner för elever vid Karlskrona örlogsskolor beräknade till 3 593 200 kr. bör belasta anslaget Marinen: Förband med särskild budget.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 159 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en heltidstjänstgörande läkare vid kustflottan. Jag har samtidigt utgått från att tio arvodestjänster för marinläkare kan dras in (3). Jag har även beräknat medel för frivilligt tjänstgörande personal vid repetitionsutbildning och för ersättningar till tillsynsmän (13). Jag har också beaktat att minskningen av antalet värmeskötare, underofficerare på övertalig stat och anställda i avvecklingsorganisationerna minskar medelsbehovet (14). Jag har vidare räknat med minskat behov av medel till följd av att antalet tjänstgöringsdagar för reservbefäl minskar (15) och att löner för elever vid Karlskrona örlogsskolor skall belasta anslaget Marinen: Förband med särskild budget (17). Som jag har anfört under Ramberäkningar m. m. organiseras militärmusiken om till regionmusiken fr. o. m. budgetåret

1971/72. Jag räknar med att reformen medför ett minskat medelsbehov om 100 000 kr. under förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 159 000 000 kr.

C 3. Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

1969/70 Utgift ¹	16 771 733
1970/71 Anslag	18 200 000
1971/72 Förslag	20 700 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för penningbidrag, premier, utryckningsbidrag, särskilda ersättningar för vissa slag av tjänstgöring och inkvarteringsersättningar till värnpliktiga vid marinen, allt enligt bestämmelserna i värnpliktsavlöningskungörelsen (1970: 676).

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 20,8 (+2,6) milj. kr. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid marinen beräknas för nästa budgetår till omkring 2 692 000, varav omkring 2 360 000 för grundutbildning m. m. och omkring 332 000 för repetitionsutbildning m. m. I jämförelse med vad som har beräknats för budgetåret 1970/71 innebär detta en ökning med omkring 122 000 tjänstgöringsdagar. Utgifterna för avlöningar m. m. till värnpliktiga vid marinen beräknas till sammanlagt 27 781 000 (+3 381 000) kr. Ökningen beror på det stigande antalet tjänstgöringsdagar och på att penningbidraget för värnpliktig har höfts med en krona för dag den 1 januari 1971. Av det angivna totala beloppet bör 20,8 milj. kr. anvisas under detta anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 20,7 milj. kr. Jag kan i huvudsak godta marinchefens beräkningar av antalet tjänstgöringsdagar. Jag räknar dock med ett något mindre antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga i handräckningstjänst.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 700 000 kr.

C 4. Marinen: Sjukvård m. m.

1969/70 Utgift ¹	3 007 974
1970/71 Anslag	3 700 000
1971/72 Förslag	3 300 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas sjukvård, begravningshjälp, skyddsympning m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter i den mån utgifterna inte skall bestridas från annat anslag. Vidare bestrids från anslaget löneförmåner till tjänsteläkare inom förbandssjukvården samt vissa utgifter i samband med kurser för förbandssjuksköterskor och instruktionsköterskor, vissa ADB-kostnader samt inköp av viss medicinsk litteratur.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 3 300 000 (—400 000) kr.

1. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga ökar (+100 000 kr.).
2. Vid budgetering av anslaget Marinen: Förband med särskild budget har kostnaderna för läkemedel förbisetts. Medel härför bör beräknas under nämnda anslag (—200 000 kr.).
3. Minskning med hänsyn till belastningen (—300 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3,3 milj. kr. Jag har vid anslagsberäkningen tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken inte längre skall belasta förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

C 5. Marinen: Rescersättningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	7 127 928
1970/71 Anslag	5 400 000
1971/72 Förslag	6 050 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas resekostnadsersättningar, traktamenten och flyttningsersättningar m. m.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 5 905 000 (+505 000) kr.

1. Taxehöjningar ökar medelsbehovet (+175 000 kr.).
2. Utgifterna för traktamenten till elever vid Karlskrona örlogsskolor bör belasta anslaget Marinen: Förband med särskild budget (—570 000 kr.).
3. Anslaget bör höjas med 900 000 kr. med hänsyn till belastningen.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 6 050 000 kr. Jag har vid anslagsberäkningen beaktat det nya avtal om kostnader för transporter m. m. för försvaret som jag har berört i det föregående.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Reseersättning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 050 000 kr.

C 6. Marinen: Rekryteringskostnader

1969/70 Utgift ¹	389 986	Reservation	14
1970/71 Anslag	390 000		
1971/72 Förslag	390 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med rekrytering av militär och civilmilitär personal vid marinen samt utgifter för anställningspenningar m. m.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 534 000 (+144 000) kr.

1. Prisomräkning 44 000 kr.
2. För nytryckning av broschyrmateriel behövs 100 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 390 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 390 000 kr.

C 7. Marinen: Bränsle m. m.

1969/70 Utgift ¹	7 909 066
1970/71 Anslag	7 900 000
1971/72 Förslag	8 400 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för bränsle, elektrisk energi och vatten m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter samt för anslutning av värme-, el-, vatten- och avloppsledningar till marinens befintliga byggnader och anläggningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 8 000 000 (+100 000) kr.

1. Prisomräkning 100 000 kr.
2. Förbrukningen av elektrisk energi ökar (+200 000 kr.).
3. Medelsbehovet för anslutningsavgifter minskar (—200 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 8,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Bränsle m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 400 000 kr.

C 8. Marinen: Renhållning

1969/70 Utgift ¹	3 149 783
1970/71 Anslag	3 380 000
1971/72 Förslag	3 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för renhållning och renhållningsmateriel i byggnader och anläggningar som disponeras av marinens förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 450 000 (+70 000) kr. Ökningen avser prisstegringar för renhållningsmateriel.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Renhållning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

C 9. Marinen: Telefon m. m.

1969/70 Utgift ¹	1 923 653
1970/71 Anslag	2 340 000
1971/72 Förslag	2 100 000

¹ Här till kommer utgift under anslaget *Marinen: Förband* med särskild budget

Från anslaget betalas samtalsavgifter och telegram samt utbyggnad av telefonväxlar m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 170 000 (—170 000) kr.

1. Höjda inträdesavgifter för vissa telefonväxlar ökar medelsbehovet (+70 000 kr.).
2. Samtalsfrekvensen ökar (+45 000 kr.).
3. Planerad anskaffning av ny telefonväxel i bl. a. Hårsfjärdsområdet har senarelagts (—285 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Telefon m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.

C 10. Marinen: Tvätt

1969/70 Utgift ¹	986 747
1970/71 Anslag	1 365 000
1971/72 Förslag	1 100 000

¹ Här till kommer utgift under anslaget *Marinen: Förband* med särskild budget

Från anslaget betalas tvätt som utförs vid försvarets materielverks tvättinrättning och vid förenade fabriksverkens tvätterier m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 260 000 (—105 000) kr.

1. Priserna vid förenade fabriksverkens tvätterier har ökat (+110 000 kr.).

2. Genom överföring av tjänstgöringsdagar till förband med särskild budget minskar medelsbehovet under anslaget (—215 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1,1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

C 11. Marinen: Övriga expenser m. m.

1969/70 Utgift ¹	1 946 729
1970/71 Anslag	2 500 000
1971/72 Förslag	2 900 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas skrivmateriel, kontorsmaskiner, annonsering, vakttjänst m. m. vid marinens förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 3 550 000 (+1 050 000) kr.

1. Pristegringar för bevakning och kontorsmateriel, annonsering m. m. ökar medelsbehovet (+250 000 kr.).

2. Medlen för anskaffning och underhåll av kontorsmaskiner bör ökas (+170 000 kr.).

3. Bevakning av Sävcebasen tillkommer (+630 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,9 milj. kr. Jag har vid anslagsberäkningen tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kr.

C 12. Marinen: Mathållning

1969/70 Utgift ¹	16 692 998
1970/71 Anslag	13 850 000
1971/72 Förslag	18 850 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för livsmedel till marinens förband och utbildningsanstalter för utspisning på förlägningsorten, under övningar

3 Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bil. 6

och ombord på fartyg. Vidare betalas kvartersförplägnad, mässpengar och ersättning för fri förplägnad till personal ur marinen samt lagerhållning och transport av livsmedel m. m. Från anslaget betalas också anskaffning m. m. av foder till tjänstehundar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 17 000 000 (+3 150 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 1 750 000 kr.
2. Ändrad fördelning av portioner m. m. ökar medelsbehovet (+1 000 000 kr.).
3. Viss lagerupbyggnad bör ske av beredskapsskäl (+400 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 18 850 000 kr. Jag har därvid inte beräknat medel för lagerupbyggnad av beredskapsskäl (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 18 850 000 kr.

C 13. Marinen: Övningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	23 485 205	Reservation	5 680 969
1970/71 Anslag	29 000 000		
1971/72 Förslag	32 500 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Marinen: Förband med särskild budget och Militärömrådesstabers med särskild budget

Från anslaget bestrids i huvudsak utgifter som direkt kan hänföras till utbildnings- och övningsverksamheten, dock inte utgifter för krigsmateriel, beklädnad, mathållning, sjukvård eller förläggning i kasern. Från anslaget betalas inte heller administrativa omkostnader eller sådana utgifter för avlöningsförmåner som bestrids från annat anslag.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 35 (+6) milj. kr.

1. Prisomräkning 1 milj. kr.
2. Ökade kostnader för repetitionsutbildning (+5 milj. kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 32,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 32 500 000 kr.

C 14. Marinen: Beklädnad m. m.

1969/70 Utgift ¹	9 441 570	Reservation	152 166
1970/71 Anslag	8 600 000		
1971/72 Förslag	9 500 000		

¹ Här till kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och förrådshållning av beklädnadsmateriel m. m. för marinen samt försök m. m. som avser denna materiel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 10 (+ 1,4) milj. kr.

Prisomräkning	+ 830 000
Löpande verksamhet	— 475 000
Anskaffning för förband under repetitionsutbildning	+1 045 000
	+1 400 000

Utöver anslaget bör beställningar av beklädnadsmateriel m. m. få läggas ut inom en kostnadsram av 5 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 9,5 milj. kr. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 5 milj. kr. Bemyndigandet bör dock disponeras endast i konjunkturpolitiskt syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 9 500 000 kr.,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av beklädnadsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 5 000 000 kr.

C 15. Marinen: Inventarier m. m.

1969/70 Utgift ¹	3 384 191	Reservation	585 426
1970/71 Anslag	4 000 000		
1971/72 Förslag	4 300 000		

¹ Här till kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, vård, förrådshållning och försök m. m. avseende kaserninventarier och förplägnadsmateriel för marinen

med undantag för inventarier som är avsedda för sjukhus eller sjukrum.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 4 800 000 (+800 000) kr.

A. Kaserninventarier	
1. Prisomräkning	+290 000
2. Löpande verksamhet	+400 000
3. Inventarier för nya lokaler m. m.	-450 000
B. Förplägnadsmateriel	
1. Prisomräkning	+285 000
2. Löpande verksamhet	+65 000
3. Anskaffning m. m. på grund av nybyggnad, ombyggnad eller renovering av bcfästningar, matinrättningar, mässar och marketenterier	-30 000
4. Förplägnadsmateriel för fältbruk	+120 000
5. Lyft- och transportutrustning i matinrättningarna	+120 000
	+800 000

A 2. För underhåll av befintliga kaserninventarier och för central anskaffning av inventarier för de värnpliktigas förlägningslokaler m. m. behövs omkring 1 510 000 kr. Det är angeläget att medelsbehovet för löpande anskaffning tillgodoses så att en annars ofrånkomlig standard-sänkning undviks.

B 2. För den löpande verksamheten behövs 705 000 kr. Här tas dock upp endast 640 000 kr.

4. Medelsbehovet är enligt en av chefen för marinen fastställd långsiktplan 570 000 kr. Här tas dock upp endast 470 000 kr.

6. Bortfallet av handräkningsvärnpliktiga medför behov av ny utrustning för lyft och transporter.

Under budgetåret 1971/72 bör utöver anslaget få läggas ut beställningar av kaserninventarier inom en kostnadsram av 500 000 kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1972/73. Vidare bör beställningar av förplägnadsmateriel för fältbruk (distributionsmateriel m. m.) få läggas ut inom en kostnadsram av 1,4 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 800 000 kr. under budgetåret 1972/73 och med 600 000 kr. under budgetåret 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4,3 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Inventarier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kr.

C 16. Marinen: Sjukvårdsmateriel

1969/70 Utgift	1 976 092	Reservation	554 851
1970/71 Anslag	2 100 000		
1971/72 Förslag	2 450 000		

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för marinens läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar. Vidare betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för marinens utbildning och övningar samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för marinens krigsförband m. m. Slutligen betalas förrådshållning och försök beträffande förnödenheter som hänförs till anslaget.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 2 775 000 (+675 000) kr.

1. Prisomräkning	+140 000
2. Materiel för läkarmottagningar m. m.	+107 000
3. Materiel för utbildning och övningar	+ 9 000
4. Sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförband	+309 000
5. Beredskapslagring av vacciner m. m.	+110 000
	+675 000

2. För drift och modernisering av marinens läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar behövs ett oförändrat belopp i fasta priser. För engångsanskaffning av utrustning till nya sjukvårdslokaler vid Karlskrona örlogsskolor har vidare tagits upp ett belopp av 107 000 kr.

3. Moderniseringen av utbildningsmaterielen i takt med den modernisering som nu genomförs vid krigsförbanden fordrar ytterligare medel.

4. Anslagsposten måste höjas med 309 000 kr. om föreliggande planer för modernisering av sjukvårdsmateriel och läkemedel för marinens krigsförband skall kunna genomföras. Med hänsyn till det ekonomiska läget har viss senareläggning redan måst accepteras. I beloppet har medräknats 100 000 kr. för fortsatt anskaffning av materiel för hälsovårdsfunktioner i krig.

5. Kostnaderna för beredskapslagring av vacciner för militärt ändamål belastar innevarande budgetår anslaget Armén: Sjukvårdsmateriel. För ändamålet behövs 715 000 kr. Beloppet bör fördelas på försvarsgrenarna och 110 000 kr. tas upp under förevarande anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2 450 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 450 000 kr.

C 17. Marinen: Ökning av drivmedelslagringen

1969/70 Utgift	1 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget betalas varukostnader för ökad lagerhållning av drivmedel för marinen.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 100 000 (+99 000) kr. Medlen avses för ersättningsanskaffning av vissa smörjmedel med begränsad hållbarhet.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

C 18. Marinen: Drivmedelsutrustning

1969/70 Utgift ¹	469 915	Reservation	152 249
1970/71 Anslag	470 000		
1971/72 Förslag	470 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av i marinens krigs- och fredsutrustning ingående materiel för distribution av drivmedel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 545 000 (+75 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 470 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsutrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 470 000 kr.

C 19. Marinen: Drivmedelsförråd m. m.

1969/70 Utgift ¹	398 469
1970/71 Anslag	400 000
1971/72 Förslag	500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas frakter och transporter av drivmedel till och från marinens förråd samt omkostnader vid förråden och driftkostnader för marinens tankfartyg.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 495 000 (+95 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 20 000 kr.
2. Kostnaderna för viss dataproduktion minskar (—5 000 kr.).
3. Ändrat lagringsbehov för vissa typer av olja medför ökade omflyttningskostnader (+80 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

C 20. Marinen: Materialförråd m. m.

1969/70 Utgift ¹	184 001
1970/71 Anslag	210 000
1971/72 Förslag	210 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas frakter och transporter m. m. samt vissa inredningsarbeten och driftsinventarier vid marinens materialförråd.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 210 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Materialförråd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 210 000 kr.

C 21. Marinen: Hundbevakningstjänsten

1969/70 Utgift ¹	9 878	Reservation	1 670
1970/71 Anslag	10 000		
1971/72 Förslag	135 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och transport av hundar för marinen, kostnader för besiktning av hundar för uttagning, anskaffning av viss stallmateriel m. m. samt anskaffning, vård och förrådshållning av veterinärmateriel och djurläkemedel för marinens tjänstehundhållning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 15 000 (+5 000) kr. Ökningen beror på ökad anskaffning av hundar.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 135 000 kr. Vid anslagsberäkningen har jag tagit hänsyn till att taxesättningen vid försvarets hundskola medför ett ökat anslagsbehov, eftersom hundskolan kommer att debitera ett pris på försålda hundar m. m. som motsvarar de verkliga produktionskostnaderna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Marinen: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kr.

C 22. Marinen: Förband med särskild budget

1969/70 Utgift	66 804 219
1970/71 Anslag	68 000 000
1971/72 Förslag	80 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid Karlskrona försvarsområde och Blekinge kustartilleriförsvaret med Karlskrona kustartilleriregemente, Karlskrona örlogsskolor och Norrlands kustartilleriförsvaret med Härnösands kustartillerikår, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 79 990 000 (+11 990 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 2 228 000 kr.
2. Ökade krav ställs på säkerhetstjänsten. Vid Blekinge kustartilleri-

försvar bör därför tillkomma en arvodestjänst för pensionerad officer. För att häva underbemanningen i kassan vid Blekinge kustartilleriförsvar behövs en tjänst för förvaltare. En tjänst för underofficer kan därvid utgå (+28 494 kr.).

3. Vid genomförandet av det nya värnpliktsutbildningssystemet fastslogs behovet av viss personalförstärkning. 1966 års värnpliktskommitté har lagt fram förslag som ytterligare understryker behovet. För repetitionsutbildningsdetaljen vid Blekinge kustartilleriförsvar bör inrättas en arvodestjänst för officer (+19 362 kr.).

4. För samordning av utbildningsverksamheten vid Karlskrona örlogsskolor bör tillkomma en arvodestjänst för officer (+19 362 kr.).

5. Avlöningar till aktiv personal har för budgetåret 1970/71 underbudgeterats med 629 000 kr., vilket bör korrigeras nästa budgetår.

6. Grundutbildningen av värnpliktiga planläggs omfatta 700 000 tjänstgöringsdagar, vilket innebär en ökning med 41 500 dagar i förhållande till budgetåret 1970/71. Ökningen i antalet tjänstgöringsdagar hänför sig i huvudsak till Karlskrona örlogsskolor där dagskostnaden för värnpliktiga är något lägre än vid övriga förband (+200 000 kr.).

7. Utgifterna för grundutbildning under budgetåret 1970/71 är delvis felbudgeterade beroende på att fördelningen av tjänstgöringsdagar vid kustartilleriet ändrades sedan förbandens resursbehovsanmälan hade sänts in. Förändringen innebar att antalet tjänstgöringsdagar vid försöksförbanden ökade med ca 80 000, vilket borde ha föranlett en uppräknings av förbandsbudgeterna i avseende på kostnader för mathållning, sjukvård, reseersättningar till värnpliktiga och utökade utbildningsutgifter (+1 081 000 kr.).

8. Repetitionsutbildningen beräknas omfatta ca 91 000 tjänstgöringsdagar. Detta innebär en minskning med ca 8 000 tjänstgöringsdagar jämfört med budgetåret 1970/71. Minskningen beror bl. a. på att en krigsförbandsövning med flottans förband inom Nedre Norrlands militärområde har inställts. Vidare har utgifterna för repetitionsutbildning under budgetåret 1970/71 delvis felbudgeterats i och med att medel inte har begärts för repetitionsutbildning med förband ur flottan inom Nedre och Övre Norrlands militärområden. Detta innebär en ökning av antalet tjänstgöringsdagar med 4 500 (+624 000 kr.).

9. Genom en avsevärd minskning av de gratistjänster som tidigare har lämnats till försöksförbanden i enlighet med överbefälhavarens direktiv beräknas utgifterna stiga med 7 161 000 kr.

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primäruppdrag under följande delproduktionsområden.

Allmän ledning och förbandsverksamhet	42 894 000
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	4 042 000
Utbildning till och av fast anställd personal	7 162 000
Grundutbildning av värnpliktiga	20 971 000
Repetitionsutbildning	4 921 000
	79 990 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

Personallöner	46 897 000
Värnpliktiga	14 916 000
Materiel och tjänster	16 262 000
Mark och anläggningar	1 915 000
	79 990 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 80 milj. kr. Jag kan inte biträda marinchefens förslag om nya tjänster (2—4). I övrigt har jag ansett mig böra i huvudsak godta hans beräkningar av medelsbehovet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinen: Förband med särskild budget* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 000 kr.

C 23. Anskaffning av fartygsmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 229 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Anskaffning av fartygsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 270 000 000 kr.

C 24. Underhåll av fartyg m. m.

1969/70 Utgift ¹	92 671 315	Reservation	3 078 648
1970/71 Anslag	81 000 000		
1971/72 Förslag	90 000 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget *Marinen: Förband med särskild budget*

Från anslaget betalas utgifter för underhåll av fartyg, helikoptrar och övrig vapen- och skeppsteknisk materiel inom marinen.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 92 (+11) milj. kr.

Av ökningen avser 10 milj. kr. prisomräkning. Den restriktiva till-

delningen av anslagsmedel de senaste budgetåren har framtingat avsteg i den långsiktiga underhållsplaneringen, vilket bl. a. har inneburit senareläggning av generalöversyner av stridsfartyg. Det har därutöver blivit nödvändigt att inställa generalöversynen för en jagare och reducera den för en jagare.

Dimensioneringen av verkstadsavdelningen vid Ostkustens örlogsbas kommer att medföra kostnadsökningar under anslaget. I avvaktan på ytterligare erfarenheter har ingen korrigerig härfor gjorts vid beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1971/72.

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande plan. Som jämförelse anges motsvarande poster enligt underhållsplanen för innevarande budgetår (milj. kr.).

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72
Flottan		
Fartygsbundet underhåll	43,2	52,4
Ej fartygsbundet underhåll	13,9	15,4
Kustartilleriet	10,5	11,5
Gemensamt	13,4	12,7
	81,0	92,0

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 90 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 90 000 000 kr.

C 25. Anskaffning av vissa maskiner m. m.

1969/70 Utgift	700 000	Reservation	602 448
1970/71 Anslag	700 000		
1971/72 Förslag	700 000		

Från anslaget betalas anskaffning av arbetsmaskiner och verkstadsutrustning m. m. för marinens verkstäder och baser, lyftanordningar och hanteringsredskap för vissa förråd, omformaraggregat för fartygsanslutning till kaj samt utrustning för vissa krigsreparationsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 000 000 (+300 000) kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

C 26. Bidrag till sjövärnskåren

1969/70 Utgift	677 583	Reservatjon	2 423
1970/71 Anslag	725 000		
1971/72 Förslag	750 000		

Från anslaget utgår bidrag till sjövärnskårens verksamhet.

Chefen för marinen

Anslaget bör föras upp med 809 000 (+84 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 24 000 kr.

2. Utbildningspremier samt resor och traktamenten enligt prop. 1970: 18 (SU 87, rskr 194) tillkommer (+60 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 750 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till sjövärnskåren* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 750 000 kr.

D FLYGVAPNET

D 1. Flygstaben

1969/70 Utgift	18 401 975
1970/71 Anslag	19 810 000
1971/72 Förslag	21 890 000

Flygstaben är organiserad på en planeringsavdelning, två sektioner, en flygsäkerhetsavdelning, en systemgrupp, en chefsexpedition och ett centralorgan för den militära vädertjänsten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Chefen för flygvapnet		Departementschefen
Personal				
Militär och civilmilitär personal				
officerare och motsvarande	144	+	3	of.
underofficerare och motsvarande	31	—	1	of.
underbefäl och motsvarande	9	+	1	of.
Civil personal				
handläggande personal	18		of.	of.
övrig personal	148	+	1	of.
	350	+	4	of.
Anslag				
Avlöningar	15 169 000	+	617 000	÷ 314 000
Sjukvård	40 000		of.	of.
Rescersättningar	523 000	+	43 000	÷ 35 000
Lokalkostnader	584 000	—	43 000	— 29 000
Expenser	3 494 000	+	2 420 000	÷ 1 760 000
<i>Därv representation</i>	<i>6 000</i>		<i>of.</i>	<i>of.</i>
	19 810 000	+	3 037 000	+ 2 080 000

Chefen för flygvapnet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 403 231 kr.
2. För att ålagda arbetsuppgifter skall kunna lösas på ett tillfredsställande sätt behövs ytterligare fem tjänster, varav en tjänst för överstelöjtnant eller major, en arvodestjänst för pensionerad officer, en tjänst för stabstrafikledare, en tjänst för rustmästare och en tjänst för byråassistent. En tjänst för fanjunkare kan utgå (+176 940 kr.).
3. Utgifterna för förbandsövningstillägg och krigsförbandstillägg beräknas öka (+17 900 kr.).
4. Medelsbehovet för avlöningar till tillfälligt anställd och frivilligt

tjänstgörande personal ökar (+47 000 kr.).

5. Utgifterna för ADB stiger (+2 357 000 kr.).

6. För övriga expenser behövs ytterligare 23 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygstaben* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 21 890 000 kr.

D 2. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

1969/70 Utgift ¹	203 641 843
1970/71 Anslag	208 500 000
1971/72 Förslag	206 000 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Chefen för flygvapnet	Departementschefen	
Personal¹				
Militär personal				
officerare	626	+	6	of.
underofficerare	879	+	17	of.
underbefäl	933	+	1	of.
personal i arvodestjänst	82	+	7	of.
Civilmilitär personal	3 431	+	12	+
Civil personal				
handläggande personal	151		of.	of.
övrig personal	1 761	+	16	+
	7 863	+	59	+
Anslag				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	211 600 000	+	2 213 000	-3 150 000
<i>Uppbördsmedel</i>				
Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift	2 450 000	+	250 000	+ 750 000
Avlöningar till personal i civil luftfart	650 000	-	100 000	- 100 000
Nettoutgift	208 500 000	+	2 363 000	-2 500 000

¹ Även personal som avlönas från anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Chefen för flygvapnet

1. På grund av ökade arbetsuppgifter vid byggnads- och intendenturavdelningarna behövs vid sektorflottiljerna fem tjänster för förvaltare

(+183 660 kr.).

2. Stridslednings- och luftbevakningsorganisationen behöver förstärkas med tjänster för en kapten, en löjtnant, en förvaltare, tre fanjunkare, tre fanjunkare eller sergearter, en rustmästare eller överfurir, en tekniker, sju vaktmän, en kokerska och ett ekonomibitråde (+ 522 720 kr.).

3. För flygtrafikledningsorganisationen behövs en tjänst för stabstrafikledare samt tre tjänster för förste trafikledare (+187 424 kr.).

4. Vid sektorflottiljer föreligger behov av sammanlagt fem tjänster för förste materiemästare (+166 260 kr.).

5. För planering m. m. av repetitionsutbildningen inom flygvapnet krävs fem arvodestjänster för pensionerad officer (+130 000 kr.).

6. Vid F 5, F 11 och F 16 bör sammanlagt fyra förvaltartjänster tillkomma i utbyte mot tjänster för fanjunkare (+25 536 kr.).

7. Arbetsuppgifterna vid flygvapnets bomb- och skjutskola har ökat. Skolan behöver därför tillföras en tjänst för kontorsskrivare (+28 524 kr.).

8. Ställning togs inte till första flygeskaderns organisation i samband med att vissa andra regionala staber organiserades om (prop. 1966: 110 s. 71, SU 99, rskr 248). Eskaderstabens organisation bör nu fastställas enligt ingivet förslag. Detta innebär att eskadern för budgetåret 1971/72 behöver tillföras fyra tjänster för regementsofficer eller kapten, en tjänst för förvaltare, en tjänst för förste verkmästare, en tjänst för fanjunkare och en tjänst för kontorsbiträde (+314 988 kr.).

9. För vissa befordringar på grund av uppnådd ålderskompetens behövs ytterligare 151 000 kr. Medelsbehovet för arvoden till observationspersonal i vädertjänst ökar med 24 400 kr. För tillfällig anställning m. m. behövs 200 000 kr. mer än under budgetåret 1970/71. För representationsbidrag för förbandschefer (motsvarande) behövs 17 000 kr. (+392 400 kr.).

10. Antalet icke-ordinarie fänrikar och löjtnanter har ökat med tre. Detta medför behov av ytterligare 82 000 kr.

11. Flygräddningsberedskapen med helikopter vid F 17 har utökats. Detta kräver ytterligare 60 000 kr. för beredskapstillägg.

12. Kostnaderna för krigsförbandsövningstillägg beräknas öka med 119 000 kr.

13. Uppbördsposten Avlöningar till viss personal i verkstadsdrift beräknas minska med 250 000 kr. Motsvarande post för avlöningar till personal i civil luftfart beräknas öka med 100 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 206 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för en förvaltare, tre fanjunkare, en kokerska och ett ekonomibitråde (2) samt en förste trafik-

ledare (3). Jag har räknat med att de nämnda underofficerstjänsterna skall inrättas i utbyte mot fyra tjänster för sergeant. Ytterligare medel har vidare beräknats för vissa befordringar på grund av uppnådd ålderskompetens och för tillfällig anställning m. m. (9). Vidare har jag beräknat medel för avlöning till ett ökat antal icke-ordinarie fänrikar och löjtnanter (10) samt för beredskapstillägg (11) och krigsförbandsövningstillägg (12).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 206 000 000 kr.

D 3. Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga

1969/70 Utgift ¹	15 729 512
1970/71 Anslag	16 000 000
1971/72 Förslag	15 780 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för penningbidrag, premier, uttryckningsbidrag, särskilda ersättningar för vissa slag av tjänstgöring och inkvarteringsersättningar till värnpliktiga vid flygvapnet, allt enligt bestämmelserna i värnpliktsavlöningskungörelsen (1970: 676).

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 15 880 000 (—120 000) kr. Antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga vid flygvapnet beräknas för nästa budgetår till omkring 2 153 000, varav omkring 2 043 000 för grundutbildning m. m. och omkring 110 000 för repetitionsutbildning m. m. I jämförelse med vad som har beräknats för budgetåret 1970/71 innebär detta en minskning med omkring 121 000 tjänstgöringsdagar. Utgifterna för avlöningar m. m. till värnpliktiga vid flygvapnet beräknas till sammanlagt 19 790 000 (+990 000) kr. Ökningen beror på att penningbidraget för värnpliktig har höjts med en krona för dag den 1 januari 1971. Av det angivna totala beloppet bör 15 880 000 anvisas under detta anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 15 780 000 kr. Jag kan i huvudsak godta flygvapenchefens beräkningar av antalet tjänstgöringsdagar. Jag räknar dock med ett något mindre antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga i handräckningstjänst.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 780 000 kr.

D 4. Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.

1969/70 Utgift	3 491 199
1970/71 Anslag	2 200 000
1971/72 Förslag	3 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för tjänstepremier och civilianställningsutbildning för fältflygare och flygnavigatörer.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 2,2 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Tjänstepremier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

D 5. Flygvapnet: Sjukvård m. m.

1969/70 Utgift ¹	2 616 319
1970/71 Anslag	2 600 000
1971/72 Förslag	2 600 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas sjukvård, begravningshjälp, skyddsympning m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter i den mån utgifterna inte skall bestridas från annat anslag. Vidare bestrids från anslaget kostnader för löneförmåner till tjänsteläkare inom förbandssjukvården, vissa kostnader i samband med kurser för förbandssjuksköterskor och instruktionssköterskor, vissa ADB-kostnader samt viss medicinsk litteratur.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 2 460 000 (—140 000) kr. Minskningen beror på minskat antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 2,6 milj. kr. Jag har vid anslagsberäkningen tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 600 000 kr.

D 6. Flygvapnet: Reseersättningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	10 618 213
1970/71 Anslag	10 700 000
1971/72 Förslag	12 700 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas resekostnadsersättningar, traktamenten och flyttningersättningar m. m.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 11 885 000 (+1 185 000) kr.

1. Medelsbehovet ökar på grund av höjda biljettpriser och natttraktamenten (+685 000 kr.).

2. Med hänsyn till den ökade belastning som kan förutses på anslaget behövs ytterligare 500 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 12,7 milj. kr. Jag har vid anslagsberäkningen beaktat det nya avtal om kostnader för transporter m. m. för försvaret som jag har berört i det föregående.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 12 700 000 kr.

D 7. Flygvapnet: Rekryteringskostnader

1969/70 Utgift	447 198	Reservation	6 505
1970/71 Anslag	450 000		
1971/72 Förslag	450 000		

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med rekrytering av militär och civilmilitär personal vid flygvapnet samt utgifter för anställningspenningar m. m.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 792 000 (+342 000) kr.

1. Prisomräkning 72 000 kr.

2. För annonsering, broschyrer och annat informationstryck behövs ytterligare 191 000 kr.

3. Antalet anställningsprövningar beräknas öka (+79 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 450 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

D 8. Flygvapnet: Bränsle m. m.

1969/70 Utgift ¹	9 875 481
1970/71 Anslag	9 650 000
1971/72 Förslag	10 400 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för bränsle, elektrisk energi och vatten m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter samt för anslutning av värme-, el-, vatten- och avloppsledningar till flygvapnets befintliga byggnader och anläggningar m. m.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 10 300 000 (+650 000) kr.

1. Prisomräkning 100 000 kr.

2. Förbrukningen av bränsle och elektrisk energi ökar (+550 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 10,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Bränsle m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 400 000 kr.

D 9. Flygvapnet: Renhållning

1969/70 Utgift ¹	4 140 155
1970/71 Anslag	4 770 000
1971/72 Förslag	4 970 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för renhållning och renhållningsmateriel i byggnader och anläggningar som disponeras av flygvapnets förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 4 970 000 (+200 000) kr. Ökningen avser prisstegringar för renhållningsmateriel.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4 970 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Renhållning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 970 000 kr.

D 10. Flygvapnet: Telefon m. m.

1969/70 Utgift ¹	6 527 272
1970/71 Anslag	6 075 000
1971/72 Förslag	6 255 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas samtalsavgifter, telegram, luftbevaknings- och flygsäkerhetsförbindelser samt utbyggnad av telefonväxlar m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter samt vid stridslednings- och luftbevakningsorgan och flygbaser.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 6 255 000 (+180 000) kr.

1. Prisstegringar på fjärrskriftpapper samt höjda inträdesavgifter för vissa telefonväxlar ökar medelsbehovet (+55 000 kr.).

2. Samtalsfrekvensen ökar (+125 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Telefon m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 255 000 kr.

D 11. Flygvapnet: Tvätt

1969/70 Utgift ¹	1 110 614
1970/71 Anslag	1 350 000
1971/72 Förslag	1 350 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas tvätt som utförs vid försvarets materielverks tvättinrättning och vid förenade fabriksverkens tvätterier m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 320 000 (—30 000) kr.

1. Priserna vid förenade fabriksverkens tvätterier har ökat (+120 000 kr.).
2. Genom överföring av tjänstgöringsdagar till förband med särskild budget minskar medelsbehovet under anslaget (—150 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 350 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 350 000 kr.

D 12. Flygvapnet: Övriga expenser m. m.

1969/70 Utgift ¹	1 786 458
1970/71 Anslag	1 900 000
1971/72 Förslag	2 110 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas skrivmateriel, kontorsmaskiner, annonsering, vaktjänst m. m. vid flygvapnets förband och utbildningsanstalter.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 120 000 (+220 000) kr.

1. Prisstegringar för bevakning, kontorsmateriel och annonsering m. m. ökar medelsbehovet (+136 000 kr.).
2. Medelsbehovet för bevakning har räknats om till prisläget i maj 1969 (+84 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2 110 000 kr. Jag har därvid tagit hänsyn till att utgifter för militärmusiken inte längre skall belasta anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1971/72
anvisa ett förslagsanslag av 2 110 000 kr.

D 13. Flygvapnet: Mathållning

1969/70 Utgift ¹	12 390 392
1970/71 Anslag	10 000 000
1971/72 Förslag	11 500 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för livsmedel till flygvapnets förband och utbildningsanstalter för utspisning på förlägningsorten och under övningar. Vidare betalas kvartersförplägnad och ersättning för fri förplägnad till personal ur flygvapnet samt lagerhållning och transport av livsmedel m. m. Från anslaget betalas också anskaffning m. m. av foder till tjänstehundar.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 10 900 000 (+900 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 1 milj. kr.
2. Ändrad portionsstyrka m. m. minskar medelsbehovet med 400 000 kr.
3. Viss lageruppbyggnad bör ske av beredskapsskäl (+300 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 11,5 milj. kr. Jag har därvid inte beräknat medel för lageruppbyggnad av beredskapsskäl (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1971/72 anvisa
ett förslagsanslag av 11 500 000 kr.

D 14. Flygvapnet: Övningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	18 492 390	Reservation	7 986 938
1970/71 Anslag	19 250 000		
1971/72 Förslag	20 500 000		

¹ Härtill kommer utgifter under anslagen Flygvapnet: Förband med särskild budget och Militärömrådesstaber med särskild budget

Från anslaget bestrids i huvudsak utgifter som direkt kan hänföras till utbildnings- och övningsverksamheten, dock inte utgifter för krigsmateriel, ammunition, beklädnad, mathållning, sjukvård eller förlägg-

ning i kasern. Från anslaget betalas inte heller administrativa omkostnader eller sådana utgifter för avlöningsförmåner som bestrids från annat anslag.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 22 150 000 (+2 900 000) kr.

1. Prisomräkning 1 250 000 kr.
2. Ökad verksamhet (+1 650 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 20,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 20 500 000 kr.

D 15. Flygvapnet: Beklädnad m. m.

1969/70 Utgift ¹	11 930 638	Reservation	1 503 581
1970/71 Anslag	11 400 000		
1971/72 Förslag	12 500 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, underhåll och förrådshållning av beklädnadsmateriel m. m. för flygvapnet samt försök m. m. som avser denna materiel.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 13,4 (+2) milj. kr.

Prisomräkning	+1 100 000
Löpande verksamhet	— 270 000
Anskaffning för förband under repetitionsutbildning	+ 680 000
Anskaffning för bristtäckning	+ 490 000
	+2 000 000

Utöver anslaget bör beställningar av beklädnadsmateriel m. m. få läggas ut inom en kostnadsram av 7 milj. kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 12,5 milj. kr. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 5 milj. kr. Bemyndigandet bör dock disponeras endast i konjunkturpolitiskt syfte.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 500 000 kr.,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av beklädnadsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 5 000 000 kr.

D 16. Flygvapnet: Inventarier m. m.

1969/70 Utgift ¹	3 329 806	Reservation	993 726
1970/71 Anslag	3 600 000		
1971/72 Förslag	4 300 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning, vård, förrådshållning och försök m. m. avseende kaserninventarier och förplägnadsmateriel för flygvapnet med undantag för inventarier som är avsedda för sjukhus eller sjukrum.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 5 715 000 (+2 115 000) kr.

A. Kaserninventarier	
1. Prisomräkning	+ 330 000
2. Löpande verksamhet	— 375 000
3. Inventarier för nya lokaler m. m.	+1 050 000
B. Förplägnadsmateriel	
1. Prisomräkning	+ 385 000
2. Löpande verksamhet	+ 85 000
3. Anskaffning m. m. på grund av nybyggnad, ombyggnad eller renovering av bcfästningar, matinrättningar, mässar och marketenterier	+ 405 000
4. Förplägnadsmateriel för fältbruk	+ 35 000
5. Lyft- och transportutrustning i matinrättningarna	+ 200 000
	+2 115 000

A 2. För underhåll av befintliga kaserninventarier och för central anskaffning av inventarier för de värnpliktigas förläggningsslokaler m. m. behövs omkring 1,6 milj. kr. Här tas dock upp endast 1 145 000 kr. Det är angeläget att dessa materielbehov tillgodoses så att en annars ofrånkomlig standardsänkning undviks.

3. Medelsbehovet för inventarier till nya lokaler är 1 495 000 kr. Det är angeläget att behovet av kaserninventarier tillgodoses i takt med renoveringar och nybyggnader m. m.

B 2. För den löpande verksamheten behövs 720 000 kr. Nu tas dock upp endast 635 000 kr.

3. Medelsbehovet är 785 000 kr.
4. Medlen avses för bristtäckning enligt en av chefen för flygvapnet fastställd långsiktplan.
5. Bortfallet av handräckningsvärnpliktiga medför behov av ny utrustning för lyft och transporter.

Under budgetåret 1971/72 bör utöver anslaget få läggas ut beställningar av kaserninventarier inom en kostnadsram av 500 000 kr. Betalningsutfall förutsätts ske budgetåret 1972/73. Vidare bör beställningar av förplägnadsmateriel för fältbruk (distributionsmateriel m. m.) få läggas ut inom en kostnadsram av 1 270 000 kr. Betalningsutfall förutsätts ske med 635 000 kr. under ettvar av budgetåren 1972/73 och 1973/74.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 4,3 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka några materielbeställningar utöver anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Inventarier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 300 000 kr.

D 17. Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel

1969/70 Utgift ¹	961 479	Reservation	28 201
1970/71 Anslag	900 000		
1971/72 Förslag	1 050 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för flygvapnets läkarmottagningar och sjukrumsavdelningar. Vidare betalas anskaffning och underhåll av sjukvårdsmateriel för flygvapnets utbildning och övningar samt anskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för flygvapnets krigsförband m. m. Slutligen betalas förrådshållning och försök beträffande förnödenheter som hänförs till anslaget.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 1 797 000 (+897 000) kr.

1. Prisomräkning	+ 60 000
2. Sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförbanden	+ 747 000
3. Beredskapslagring av vacciner m. m.	+ 90 000
	+ 897 000

2. Anslagsnivån måste höjas väsentligt om föreliggande planer för modernisering av basbataljonernas sjukvårdsmateriel skall kunna genomföras.

3. Kostnaderna för beredskapslagring av vacciner för militärt ändamål belastar innevarande budgetår anslaget Armén: Sjukvårdsmateriel. För ändamålet behövs 715 000 kr. Beloppet bör fördelas på försvarsgrenarna och 90 000 kr. tas upp under förevarande anslag.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 050 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 050 000 kr.

D 18. Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen

1969/70 Utgift	1 000	Reservation	--
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget betalas varukostnader för ökad lagerhållning av drivmedel för flygvapnet.

Försvarets materielverk

Anslaget bör oförändrat föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Disponibla medel på flygvapnets förrådstitel för drivmedelslagring bedöms täcka kostnaderna för att fylla sådana nya lagringsutrymmen som beräknas bli färdiga under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Ökning av drivmedelslagringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

D 19. Flygvapnet: Drivmedelsutrustning

1969/70 Utgift	1 428 293	Reservation	4 092 011
1970/71 Anslag	1 800 000		
1971/72 Förslag	1 800 000		

Från anslaget betalas anskaffning av i flygvapnets krigs- och fredsutrustning ingående materiel för distribution av drivmedel samt anskaffning av vissa cisterner för flygdrivmedel på flygplatser.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 090 000 (+290 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1,8 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsutrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.

D 20. Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.

1969/70 Utgift ¹	6 202 085
1970/71 Anslag	6 260 000
1971/72 Förslag	7 300 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas frakter och transporter av drivmedel till och från flygvapnets förråd samt omkostnader vid förråden.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 7 300 000 (+1 040 000) kr.

1. Prisomräkning m. m. 940 000 kr.
2. Minskade inkomster medför ökat anslagsbehov (+100 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 300 000 kr.

D 21. Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten

1969/70 Utgift	63 377	Reservation	34 273
1970/71 Anslag	70 000		
1971/72 Förslag	610 000		

Från anslaget betalas anskaffning och transport av hundar för flygvapnet, kostnader för besiktning av hundar för uttagning, anskaffning av viss stallmateriel m. m. samt anskaffning, vård och förrådshållning av veterinärmateriel och djurläkemedel för flygvapnets tjänstehundhållning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 90 000 (+20 000) kr. Ökningen beror på ökad anskaffning av hundar samt ökade vård- och besiktningkostnader.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 610 000 kr. Vid anslagsberäkningen har jag tagit hänsyn till att taxesättningen vid försvarets hundskola medför ett ökat medelsbehov under anslaget, eftersom hundskolan kommer att debitera ett pris på försålda hundar m. m. som motsvarar de verkliga produktionskostnaderna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 610 000 kr.

D 22. Flygvapnet: Förband med särskild budget

1969/70 Utgift	83 492 942
1970/71 Anslag	88 000 000
1971/72 Förslag	95 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid Skaraborgs flygflottilj och Skånska flygflottiljen, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Chefen för flygvapnet

Anslaget bör föras upp med 96 307 000 (+8 307 000) kr.

1. Löne- och prismräkning m. m. 6 234 000 kr.

2. I samband med att F 9 drogs in övertogs förvaltningsansvaret för flygvapnets stridslednings- och luftbevakningsanläggningar m. m. inom Västra militärområdet av chefen för F 7. Chefens för F 7 ansvarsområde har därigenom blivit synnerligen stort. Därför bör en tjänst för regementsofficer, avsedd för intendent vid flottiljen, tillkomma varvid en tjänst för regementsofficer eller kapten kan utgå. På grund av ökade arbetsuppgifter vid F 10:s byggnadsavdelning behövs en tjänst för förvaltare (+41 484 kr.).

3. Genom avtal år 1965 är de tekniska cheferna i sektorflottilj placerade i lönegrad B 5. En tjänst för flygdirektör av första graden i lönegrad B 5 bör därför tillkomma vid F 7 i utbyte mot en tjänst för flygdirektör av första graden i lönegrad A 30. Den materiel som förvaltas vid flygmaterieförråden har utökats. Vid sektorflottiljerna behövs med hänsyn till den ökade materielmängden en biträdande chef för förråden.

Härför bör tillkomma två tjänster för förste materielmästare vid F 7 och F 10 (+67 872 kr.).

4. Stridslednings- och luftbevakningsorganisationen vid F 10 behöver förstärkas med tjänster för en förvaltare, en fanjunkare, en kokerska, ett ekonomibiträde och två vaktmän (+166 104 kr.).

5. Erfarenheterna från det för flygvapnet helt nya systemet med krigsförbandsvisa repetitionsövningar enligt VU 60-systemet visar entydigt att planeringsresurserna härför måste förstärkas vid flottiljerna. Denna planering torde delvis kunna utföras av äldre officerare. För att täcka de mest angelägna planeringsbehoven behövs vid F 7 och F 10 två arvodestjänster för officer (+54 000 kr.).

6. Medelsbehovet för krigsförbandsövningar minskar med 1 630 000 kr.

7. Flygtidsuttaget minskar, vilket i oförändrat prisläge innebär en kostnadsminskning av 1 358 000 kr.

8. Antalet tjänstgöringsdagar för repetitionsutbildning minskar med ca 8 000 (—120 000 kr.).

9. Utbildning till och av fast anställd personal ökar, bl. a. tillkommer en hjälpteknikerkurs vid F 7 (+176 000 kr.).

10. Övergång till nya flygplantyper och ökat underhållsbehov på grund av det kvarvarande flygplansbeståndets åldersstruktur medför att flygtimkostnaderna ökar med 4 212 000 kr.

11. Övriga förändringar ökar medelsbehovet med 463 540 kr.

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primärupdrag under följande delproduktionsområden.

Allmän ledning och förbandsverksamhet	12 971 000
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	69 489 000
Utbildning till och av fast anställd personal	6 588 000
Grundutbildning av värnpliktiga	6 728 000
Repetitionsutbildning	531 000
	96 307 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

Personallöner	39 069 000
Värnpliktiga	3 910 000
Materiel och tjänster	51 968 000
Mark och anläggningar	1 360 000
	96 307 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 95 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en flygdirektör av första graden vid F 7. En flygdirektörstjänst kan samtidigt dras in (3). Jag har vidare beräknat me-

del för en förstärkning av stridslednings- och luftbevakningsorganisationen vid F 10 med en förvaltare, en fanjunkare, en kokerska och ett ekonomibiträde (4). Jag har räknat med att de nämnda underofficers-tjänsterna skall inrättas i utbyte mot två tjänster för sergeant. I övrigt har jag ansett mig böra i huvudsak godta flygvapenchefens beräkningar av medelsbehovet utom vad avser ökade flygkostnader, där en viss anpassning bör ske till min beräkning av anslaget Drift och underhåll av flygmateriel m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygvapnet: Förband med särskild budget* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 95 000 000 kr.

D 23. Anskaffning av flygmateriel m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 968 282 000 kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 1 124 753 000 kr.

D 24. Drift och underhåll av flygmateriel m. m.

1969/70 Utgift ¹	242 636 727	Reservation	113 013 949
1970/71 Anslag	232 000 000		
1971/72 Förslag	245 000 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Flygvapnet: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas drivmedel för flygplan och motorfordon, underhåll och vård av flygplan, robotar och markutrustning samt vissa moderniseringsarbeten på flygmateriel m. m.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 270,5 (+38,5) milj. kr.

Av ökningen är 20 milj. kr. att hänföra till prisomräkning. Övrig ökning beror främst på att flygtidsuttaget budgetåret 1971/72 kommer att bli större än innevarande budgetår.

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande plan. Som jämförelse anges motsvarande poster enligt planen för innevarande budgetår (milj. kr.).

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72
Drivmedelskostnader		
Flygplan	26,0	26,7
Motorfordon	4,3	5,0
Underhållskostnader m. m.	187,0	233,4
Omställning av verkstadsdriften	2,5	2,5
Avlöningar	12,2	12,9
Avgår för reservdelar	—	—10,0
	232,0	270,5

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 245 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 245 000 000 kr.

D 25. Understöd åt segelflygverksamhet m. m.

1969/70 Utgift	420 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	430 000		
1971/72 Förslag	470 000		

Från anslaget utgår bidrag till den av Svenska Aeroklubben ledda segelflygverksamheten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för flygvapnet	Departements- chefen
Löner och arvoden m. m.	244 000	+ 69 000	+ 10 000
Bidrag till materielkostnader	61 000	+ 37 000	of.
Bidrag till utbildnings- verksamheten i övrigt	125 000	+ 99 000	+ 30 000
	430 000	+ 205 000	+ 40 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd åt segelflygverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 470 000 kr.

E GEMENSAMMA STABER M. M.

E 1. Försvarsstaben: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	20 795 312
1970/71 Anslag	22 410 000
1971/72 Förslag	22 551 000

Försvarsstaben är överbefälhavarens stab. I stabens arbetsuppgifter ingår bl. a. att biträda överbefälhavaren i fråga om ledning av den operativa verksamheten inom krigsmakten samt krigsmaktens utveckling och inriktning. Staben är organiserad på operationsledning och fyra sektioner för i huvudsak samverkansfrågor (sektion 1), underrättelse- och säkerhetstjänst (sektion 2), personalfrågor och försvarsupplysning (sektion 3) samt studie- och planeringsverksamhet (sektion 4). Dessutom finns en personalvårdsbyrå, en kommandanturavdelning och en befästningsinspektion. I sektion 1 ingår totalförsvarets signalskyddsavdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Överbefälhavaren	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal			
officerare	172	of.	of.
övriga	33	of.	of.
Övrig personal			
militär personal	23	of.	of.
civil personal ¹	124	+ 2	of.
	352	+ 2	of.
Anslag			
Avlöningar	16 309 000	—151 000	—297 000
Särskilda förmåner och reseersättningar för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer	1 300 000	+ 70 000	+ 70 000
Sjukvård m. m.	70 000	+ 5 000	+ 5 000
Reseersättningar	473 000	+ 22 000	+ 20 000
Därav utrikes resor	50 000	of.	of.
Lokalkostnader	1 173 000	+196 000	+288 000
Expenser	3 085 000	—285 000	—345 000
Därav			
engångsutgifter	150 000	— 50 000	—100 000
representation	30 000	of.	of.
Kostnader för biträdespersonal åt försvarsattachéer	—	—	+400 000
	22 410 000	—143 000	+141 000

¹ Exklusive biträdespersonal till försvarsattachéer, vilka redovisas under tredje huvudtiteln

Överbefälhavaren

1. Löne- och prisomräkning m. m. — 190 052 kr.

2. En tjänst för kansliskrivare bör omvandlas till tjänst för assistent i Ae 15. Ur beredskapssynpunkt och för erforderlig modernisering av anropssignalsystem bör vidare produktionsdetaljen vid totalförsvarets signalskyddsavdelning förstärkas med en fotograf och en tekniker. Ytterligare medel behövs för att försvarsstaben skall kunna möta det behov av arbetskraft som uppstår genom bl. a. vakanser och de tillfälliga uppdrag som staben erhåller (+109 052 kr.).

3. Vid bifall till överbefälhavarens förslag till nya bestämmelser om språkutbildningen i ryska kommer medelsbehovet härför att öka med 38 000 kr.

4. Med hänsyn till belastningen och beräknade flyttningskostnader under budgetåret 1971/72 behövs ytterligare medel för reseersättningar till försvarsattachéer (+70 000 kr.).

5. För nya lokaler behövs sammanlagt 142 500 kr. och för fortsatt komplettering och modernisering av maskinutrustningen för reproduktionsverksamhet m. m. ett engångsbelopp av 100 000 kr. Behovet av expensmedel minskar med 262 500 kr. genom att behovet av datamaskintid har kunnat sänkas tack vare ett effektivare utnyttjande av materielverkets datacentral och med ytterligare 50 000 kr. genom att engångsutgifter under budgetåret 1970/71 faller bort (—170 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 22 551 000 kr. Jag har därvid beaktat det ökade medelsbehov som följer av att kostnaderna för vissa biträden till försvarsattachéer fr. o. m. budgetåret 1971/72 skall belasta fjärde huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 22 551 000 kr.

E 2. Försvarsstaben: Särskilda förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	7 434 527
1970/71 Anslag	7 330 000
1971/72 Förslag	7 830 000

Med hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Särskilda förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 830 000 kr.

E 3. Försvarsstaben: Övningar

1969/70 Utgift	350 521	Reservation	265 911
1970/71 Anslag	480 000		
1971/72 Förslag	135 000		

Från anslaget bestrids utgifter dels för fältövningar och utbildningskurser för försvarsstabens personal och sådan personal som genom stabens försorg placeras i specialbefattningar, dels för vissa större stabsövningar.

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 135 000 (—345 000) kr.

1. Prisomräkning 5 000 kr.
2. Några medel för särskilda övningar behövs inte under budgetåret 1971/72 (—350 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder överbefälhavarens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Övningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kr.

E 4. Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar

1969/70 Utgift	629 671
1970/71 Anslag	600 000
1971/72 Förslag	700 000

Från anslaget betalas bostadskostnader, hyror m. m. för bostäder åt försvarsattachéer m. fl.

Byggnadsstyrelsen

Kostnaderna för privatanskaffade bostäder i utlandet åt försvarsattachéer beräknas till sammanlagt 390 000 kr., varav omkring 310 000 kr. för hyror, 50 000 kr. för merkostnader i samband med personalbyten och 30 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten.

För statsägda eller statsförhyrda lägenheter beräknas motsvarande kostnader till 334 000 kr., varav omkring 284 000 kr. för bostadskostnader och 50 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsstaben: Vissa bostadskostnadsersättningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 700 000 kr.

E 5. Militärömrådesstabers: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift ¹	28 968 507
1970/71 Anslag	28 000 000
1971/72 Förslag	28 495 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Militärömrådesstabers med särskild budget

Militärömrådesstaberna är militärbefälhavarnas stabsorgan. I militärömrådesstabernas uppgifter ingår bl. a. att biträda militärbefälhavaren med förberedelser för och ledning av militärömrådets försvar. Staben svarar i fred för operativa krigsförberedelser m. m. samt biträder med ledningen av utbildnings- och mobiliseringsverksamheten, underrättelse- och säkerhetstjänsten samt personalvårds- och upplysningsverksamheten inom militärömrådet.

Militärömrådesstaberna är organiserade på fem sektioner, operativ sektion, underhållssektion, armésektion, transportssektion och befästningssektion. I de tre största staberna finns dessutom en flygsektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Överbefälhavaren	Departementschefen
Personal¹			
Handläggande personal			
officerare	274	of.	of.
övriga	27	of.	of.
Övrig personal			
militär	131	+ 1	+ 1
civil	277	of.	of.
	709	+ 1	+ 1
Anslag			
Avlöningar	18 848 000	+404 000	+287 000
Sjukvård m. m.	100 000	+ 25 000	+ 20 000
Reseersättningar	1 873 000	+157 000	+115 000
Lokalkostnader	2 249 000	+398 000	+ 73 000
Expenser	4 930 000	-255 000	of.
Därav			
engångsutgifter	400 000	of.	of.
representation	10 000	of.	of.
	28 000 000	+729 000	+495 000

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärömrådesstabers med särskild budget

Överbefälhavaren

1. Löne- och prisomräkning 596 500 kr.
2. För fortsatt anställning av en särskild tillsynsman inom Nedre Norrlands militärområde behövs 17 500 kr.
3. Ytterligare medel behövs för anlitande av personal för frivillig tjänstgöring och tillfälligt anställda (+115 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 28 495 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en tillsynsman (2). Jag har vidare beaktat medelsbehovet till följd av den omorganisation av arméns hundskola som jag redovisar i det följande under anslaget Försvarets hundskola.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Militärområdesstaber: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 28 495 000 kr.

E 6. Militärområdesstaber: Övningar

1969/70 Utgift ¹	678 822	Reservation	97 768
1970/71 Anslag	700 000		
1971/72 Förslag	740 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Militärområdesstaber med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för utbildning av viss personal för krigsorganisationen vid militärområdesstaberna och Gotlands militärkommando samt militärområdenas och Gotlands militärkommandos byggnadskontor, intendentur- och tygförvaltningar.

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 741 000 (+41 000) kr. Härav beräknas 415 000 kr. för intern utbildningsverksamhet och utrikes resor samt 326 000 kr. för att anordna vissa övningsplatser och två särskilda stabsövningar m. m.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 740 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdesstaber: Övningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 740 000 kr.

E 7. Militärområdesstaberna med särskild budget

1969/70 Utgift	11 081 865
1970/71 Anslag	16 100 000
1971/72 Förslag	17 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för verksamheten vid Södra militärområdesstaberna och Bergslagens militärområdesstab samt Bergslagens militärområdes tygförvaltning, intendenturförvaltning och byggnadskontor, vilka bedriver försök med verksamhetsplanering, resursbudgetering, kostnadsredovisning och verksamhetskontroll samt därav betingade organisationsförsök.

Överbefälhavaren

Anslaget bör föras upp med 16 450 000 (+350 000) kr. Förändringen hänför sig i huvudsak till prisomräkning.

Anslaget har beräknats med utgångspunkt i primäruppdrag under följande delproduktionsområden.

Allmän ledning och förbandsverksamhet	13 160 000
Operativ och krigsorganisatorisk verksamhet	3 000 000
Utbildning till och av fast anställd personal m. fl.	90 000
Repetitionsutbildning	200 000
	16 450 000

De beräknade utgifterna fördelar sig på utgiftsslag enligt följande.

Personallöner	13 397 000
Materiel och tjänster	3 053 000
	16 450 000

Departementschefen

Med hänsyn till att försöken vid Bergslagens militärområdesstab samt Bergslagens militärområdes tygförvaltning, intendenturförvaltning och byggnadskontor har pågått relativt kort tid har resursbudgeteringen under anslaget berett vissa svårigheter, vilket avspeglar sig i anslagsframställningen. Jag anser mig dock böra i huvudsak godta överbefälhavarens förslag till medeltildelning. Jag förordar att anslaget förs upp med 17 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdesstaberna med särskild budget* för budgetåret

1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 000 kr.

E 8. Militärömrådenas byggnadskontor: Avlöningar

1969/70 Utgift ¹	8 794 022
1970/71 Anslag	7 900 000
1971/72 Förslag	8 200 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Militärömrådesstabers med särskild budget

Inom varje militärområde och Gotlands militärkommando finns ett byggnadskontor, som är militärområdets (militärkommandots) organ för verkställande och kontrollerande byggnadsuppgifter. Byggnadskontoren har vidare att direkt under fortifikationsförvaltningen leda och svara för större nybyggnads- och iståndsättningsarbeten. Byggnadskontoren är under en byggnadsdirektör organiserade på fem sakenheter och en expedition. Vid kontoren redovisas viss teknisk personal som är placerad i militärområdesstaberna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Fortifikationsförvaltningen	Departementschefen
Personal¹			
A. Avlöningsanslag			
Handläggande personal	114	of.	of.
Övrig personal	131	of.	of.
B. Förskottsstat			
Handläggande personal	46	of.	of.
Övrig personal	110	—2	of.
	401	—2	of.
Anslag			
Avlöningar	7 900 000	of.	+300 000

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärömrådesstabers med särskild budget

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 7,9 milj. kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärömrådenas byggnadskontor: Avlöningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 200 000 kr.

E 9. Militärömrådenas intendenturförvaltningar: Avlöningar

1969/70 Utgift	8 385 145
1970/71 Anslag	7 200 000
1971/72 Förslag	7 500 000

Inom varje militärområde och Gotlands militärkommando finns en intendenturförvaltning, som är militärområdets (militärkommandots) organ för den verkställande intendenturförvaltningstjänsten. Förvaltningarna är inom varje militärområde organiserade på ett stabsorgan och underlydande förråd m. m. Stabsorganet är under chefen indelat i en centraldetalj och en förrådsdetalj.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets materielverk	Departementschefen
Personal¹			
Militär personal			
officerare	12	of.	of.
underofficerare	21	of.	of.
Civil personal	283	of.	of.
	316	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	7 200 000	+ 670 000	+ 300 000

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärömrådesstabber med särskild budget

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 7 870 000 (+670 000) kr. Ökningen avser löneomräkning.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärömrådenas intendenturförvaltningar: Avlöningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 500 000 kr.

E 10. Militärömrådenas tygförvaltningar: Avlöningar

1969/70 Utgift	16 210 927
1970/71 Anslag	14 200 000
1971/72 Förslag	14 200 000

Inom varje militärområde och Gotlands militärkommando finns en tygförvaltning, som är militärområdets (militärkommandots) organ för

den verkställande tygförrådstjänsten. Förvaltningarna är inom varje militärområde organiserade på ett stabsorgan och underlydande förråd. Stabsorganet är under chefen indelat i en centraldetalj och en förråds- och transportdetalj.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Försvarets materielverk	Departementschefen	
Personal¹				
Militär personal				
officerare	15		of.	of.
underofficerare	57	+	3	of.
Civil personal				
handläggande personal	7		of.	of.
övrig personal	629		of.	of.
	708	+	3	of.
Anslag				
Avlöningar	14 200 000		+ 2 472 000	of.

¹ Även personal som avlönas från anslaget Militärområdesstaber med särskild budget

Försvarets materielverk

1. Löneomräkning m. m. 2 363 532 kr.
2. Utbyggnaden av regionala tygförråd pågår inom Västra och Östra militärområdena samt Nedre Norrlands militärområde. Vid varje förråd behövs en förvaltare som förrådsföreståndare (+108 468 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 200 000 kr.

F CENTRALA FÖRVALTNINGSMYNDIGHETER M. M.

F 1. Försvarets civilförvaltning

1969/70 Utgift	10 343 808
1970/71 Anslag	12 200 000
1971/72 Förslag	15 090 000

Försvarets civilförvaltning leder och övervakar krigsmaktens avlönings-, kassa- och räkenskapsväsende. I verkets uppgifter ingår också att bl. a. svara för skaderegleringar, indrivningar och andra rättsliga angelägenheter inom krigsmakten samt att vara krigsmaktens patentorgan.

Civilförvaltningen är organiserad på fyra byråer. Dessa är kansli- byrån, kameralbyrån, revisionsbyrån och juridiska byrån. För ledning av datadriften inom försvaret har provisoriskt inrättats en särskild arbetsenhet, datadriftledningen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Försvarets civilförvaltning		Departements- chefen	
Personal					
Handläggande personal	105	—	4	—	4
Övrig personal	161	+	2	+	2
	266	—	2	—	2
Anslag					
<i>Utgifter</i>					
Avlöningar	9 918 000	+	92 900	+	80 600
Sjukvård	44 800		of.		of.
Reseersättningar	141 500	+	31 500	+	10 000
<i>Därav utrikes resor</i>	5 000	+	2 000		of.
Lokalkostnader	599 500	+	551 400	+	551 400
Expenser	1 544 200	+	2 634 200	+	2 248 000
<i>Därav</i>					
engångsutgifter	—		+1 575 000		+1 575 000
representation	1 000		of.		of.
	12 248 000		+3 310 000		+2 890 000
<i>Uppbördsmedel</i>					
Inkomster av bokbinderiverksamhet	48 000		of.		of.
Nettoutgift	12 200 000		+3 310 000		+2 890 000

Försvarets civilförvaltning

1. Löne- och prisomräkning m. m. 237 074 kr.
2. Vid revisionsbyrån bör — i avvaktan på genomförande av revisionsverksamhet i enlighet med riksrevisionsverkets förslag — tre tjänster för förste revisor och en för amanuens dras in och ersättas med två tjänster för kanslist (—60 000 kr.).
3. Vid juridiska byrån bör tjänsten som krigsråd i Co 1 bytas ut mot tjänst för krigsråd i Cr 1. På grund av ökad arbetsbelastning bör vidare byrån förstärkas med ytterligare en assistent. En tjänst för kontorist kan utgå (+7 176 kr.).
4. För ersättning till pressombudsman behövs 16 350 kr.
5. För ersättningar till experter behövs ytterligare 8 000 kr.
6. Med anledning av bl. a. utvecklingen av nytt ekonomisystem och genomförandet av försöken med central postgirobetalning av fakturor ökar kostnaderna för resor och expenser (+49 000 kr.).
7. För hyror, uppvärmning och bevakning av nya lokaler behövs 470 400 kr.
8. För inventarier och flyttning till nya lokaler behövs 1 575 000 kr. (engångsutgifter).
9. Kostnaderna för automatisk databehandling ökar med anledning av bl. a. utvecklingen av nytt ekonomisystem, centraliserad betalning av fakturor och optisk läsning i månadslönesystemet (+1 007 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 15 090 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare två kanslist och för civilförvaltningens flyttning (7, 8). Anslaget kan samtidigt minskas med medel för tre förste revisorer och en amanuens (2). Vid juridiska byrån bör inrättas en tjänst som krigsråd i Cr 1, varvid nuvarande tjänst i Co 1 kan dras in (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid försvarets civilförvaltning inrätta en tjänst för krigsråd i Cr 1,
- 2) till *Försvarets civilförvaltning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 090 000 kr.

F 2. Försvarets sjukvårdsstyrelse

1969/70 Utgift	5 077 143
1970/71 Anslag	5 500 000
1971/72 Förslag	5 700 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse leder krigsmaktens hälso- och sjukvård och är central förvaltningsmyndighet för sjukvårdsförvaltningen inom

krigsmakten. Styrelsen är chefsmyndighet för militärapoteket, militärmedicinska undersökningscentralen och de centrala sjukvårdsförråden och läkemedelscentralerna. Styrelsen är organiserad på en centralplanering, tre byråer, nämligen hälsovårdsbyrån, sjukvårdsbyrån och materielbyrån, samt en specialmedicinsk sektion och en administrativ sektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets sjukvårdsstyrelse	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	47	+ 2	+ 2
Övrig personal	55	of.	of.
	102	+ 2	+ 2
Anslag			
Avlöningar	4 825 500	+ 124 500	+ 141 000
Sjukvård	12 000	of.	of.
Rescersättningar	147 500	+ 3 500	+ 3 000
Lokalkostnader	330 000	+ 35 000	+ 42 000
Expenser	185 000	+ 4 000	+ 14 000
<i>Därav</i>			
engångsutgifter	5 000	- 1 000	- 5 000
representation	2 000	+ 1 000	of.
	5 500 000	+ 167 000	+ 200 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 33 000 kr.
2. Centralplaneringen, den specialmedicinska och den administrativa sektionen bör omvandlas till byråer.
3. Vid materielbyrån behövs ytterligare en officer för utveckling av speciella militära konstruktioner av sjukvårdsmateriel (+53 000 kr.).
4. Med hänsyn till omfattningen av arbetsuppgifterna behövs ytterligare en officer vid medicinalkårexpeditionen (+32 000 kr.).
5. En läkare vid specialmedicinska sektionen skall vara flygförarutbildad. För flygtillägg, resor och traktamenten till läkaren behövs 14 000 kr.
6. Hyror för nytillkommande lokaler ökar medelsbehovet (+30 000 kr.).
7. Följtkostnader i samband med anställning av en officer medför behov av ytterligare 5 000 kr., varav 4 000 kr. är engångsutgifter.
8. Medelsramen för representation bör ökas med 1 000 kr. utan ökning av expensposten.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5,7 milj. kr. Jag har därvid bl. a. beräknat medel för flygträning av

en flygförarutbildad läkare (5), för vissa nya lokaler (6) och efter särskild framställning från sjukvårdsstyrelsen för vissa engångsutgifter. Vidare har jag beräknat medel för två läkare på övergångsstat som bör föras över från arméstabens anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsstyrelse* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 700 000 kr.

F 3. Fortifikationsförvaltningen

1969/70 Utgift ¹	13 965 419
1970/71 Anslag	14 920 000
1971/72 Förslag	16 514 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Militärömrådestaber med särskild budget

Fortifikationsförvaltningen är central myndighet för krigsmaktens fortifikations- och byggnadsväsende. I förvaltningens uppgifter ingår också att för krigsmaktens räkning svara för markfrågor. Fortifikationsförvaltningen skall vidare i fred organisera byggnads- och reparationsberedskapen. Fortifikationsförvaltningen är indelad i två avdelningar — befästningsavdelningen och kasernavdelningen — samt sju fristående byråer, forskningsbyrån, markbyrån, administrativa byrån, byggnadsbyrån, värmebyrån, elektrobyrån samt väg- och vattenbyggnadsbyrån. Slutligen ingår i organisationen en utredningssektion och en kalkylsektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Fortifikationsförvaltningen	Departementschefen		
Personal					
A. Avlöningsanslag					
Handläggande personal	145	+	1	of.	of.
Övrig personal	184		of.		
B. Förskottsstat					
Handläggande personal	261	—	2	—	2
Övrig personal	230	+	3	+	3
	820	+	2	+	1
Anslag					
Avlöningar	11 672 000	+	48 000	—	100 000
Sjukvård	45 000	+	5 000	+	5 000
Reseersättningar	808 000	+	5 000	+	5 000
<i>Därav utrikes resor</i>	16 200	+	3 800	+	3 800
Lokalkostnader	1 467 000	—	95 000	—	110 000
Expenser	928 000	+	2 040 000	+	1 794 000
<i>Därav</i>					
engångsutgifter	100 000	+	1 930 000	+	1 780 000
representation	3 000	+	1 000	+	1 000
	14 920 000	+	2 003 000	+	1 594 000

Fortifikationsförvaltningen

1. Prisomräkning m. m. 175 000 kr.
2. Vid byggnads- och reparationsberedskapens centralkontor behövs på grund av den ökade arbetsbelastningen en ny tjänst för regements-officer eller kapten (+48 000 kr.).
3. Kostnaderna för sjukvård ökar (+5 000 kr.).
4. Reseverksamheten minskar (−20 000 kr.).
5. Inflyttning i en nyuppförd ämbetsbyggnad minskar lokalkostnaderna (−136 000 kr.).
6. För inredning av den nya ämbetsbyggnaden behövs 1 550 000 kr. samt för flyttningen till densamma 380 000 kr. utöver de 100 000 kr. som tidigare har anvisats för ändamålet (+1 930 000 kr.).
7. Representationen ökar tillfälligt (+1 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fortifikationsförvaltningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 16 514 000 kr.

F 4. Försvarets materielverk

1969/70 Utgift	155 476 219
1970/71 Anslag	160 000 000
1971/72 Förslag	160 000 000

Försvarets materielverk är central förvaltningsmyndighet för tyg- och intendenturförvaltningen vid krigsmakten och har till uppgift att tillgodose krigsmaktens behov av materiel och andra förnödenheter inom verkets verksamhetsområde.

Ledningen av verket utövas av en styrelse och under denna av en generaldirektör. Verksamheten är organiserad på fem huvudenheter, armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen, flygmaterieförvaltningen, intendenturmaterieförvaltningen och administrativa avdelningen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets materielverk	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	1 637	of.	of.
Övrig personal	2 793	+	14
	4 430	+	14
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	143 963 000	+	4 037 000
Sjukvård	405 000	+	45 000
Resesättningar	445 000	+	18 000
<i>Därav utrikes resor</i>	75 000	+	10 000
Lokalkostnader	10 048 000	+	1 040 000
Expenser	5 140 000	+	1 794 000
<i>Därav</i>			
engångsutgifter	375 000		of.
automatisk databehandling	440 000	+	477 000
Rationaliseringsverksamhet	—	+	5 390 000
	160 001 000	+	12 324 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster av statens			
transportkontors verksamhet	1 000	+	1 000
Nettoutgift	160 000 000	+	12 325 000

Försvarets materielverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 4 557 320 kr.

2. Materielverket har hittills årligen tilldelats ett antal värnpliktiga (omkring 18) som expeditionsvakter och bilförare m. m. Antalet sådana värnpliktiga har numera minskat och tilldelningen beräknas upphöra med utgången av budgetåret 1970/71. Eftersom civil personal behöver anställas i viss omfattning i stället för de värnpliktiga, behövs nya tjänster för fyra expeditionsvakter och fem bilförare (+218 880 kr.).

3. I likhet med vad som har skett vid armématerieförvaltningens provningscentral i Karlsborg bör fem tjänster för vaktmän inrättas med placering vid flygmaterieförvaltningens försöksplats i Karlsborg. Kostnaderna täcks helt genom omföring av medel från sakanslag (+124 800 kr.).

4. Materielverket räknar med viss kostnadsminskning till följd av rationalisering (—500 000 kr.).

5. Omräkning av hyror för befintliga lokaler och ökat lokalbehov beräknas öka lokalkostnaderna (+824 000 kr.).

6. Materielverkets telefonservice åt marinstaben har ökat (+120 000 kr.).

7. Kostnaderna för upphandling av blanketter beräknas öka (+25 000 kr.).

8. Anslaget bör belastas med kostnaderna för verkets personaltidsskrift (+40 000 kr.).

9. För dataproduktion för försvarets klassifikationscentral bör medel redovisas under detta anslag och inte — som hittills — under anslaget Anskaffning av flygmateriel m. m. (+477 000 kr.).

10. För materielverkets interna transportorganisation bör medel i sin helhet beräknas under detta anslag. För detta ändamål avsedda medel under respektive underhållsanslag bör alltså utgå (+570 000 kr.).

11. Materielverket räknar med viss volymökning vad gäller intern service m. m. (+477 000 kr.).

12. För engångsutgifter beräknas oförändrat 375 000 kr. Medlen avses för anskaffning av säkerhetsskåp.

13. Medel för materielverkets rationaliseringsverksamhet skall enligt överbefälhavarens direktiv fr. o. m. budgetåret 1971/72 beräknas under förevarande anslag och inte som tidigare under försvarsgrenarnas anskaffnings- och underhållsanslag. Medelsbehovet beräknas öka med 1,3 milj. kr., varav 400 000 kr. preliminärt avses ställas till förfogande av försvarets rationaliseringsinstitut (+5 390 000 kr.).

14. Materielverket utgår från att statens transportkontor under budgetåret 1970/71 kommer att utgå ur verkets organisation. Av detta skäl har inkomster av transportkontorets verksamhet inte redovisats som uppbördsmedel (+1 000 kr.).

15. Materielverket har fört över kostnader för 82 förrådsmän i Ae 11 från posten Avlöningar till annan personal än tjänstemän till posten Avlöningar till tjänstemän i enlighet med Kungl. Maj:ts beslut den 14 maj 1970. Därav föranledda ökade lönekostnader, omkring 123 000 kr., bör bestridas av medel från annan huvudtitel än försvarshuvudtiteln.

16. Materielverket räknar med viss personalökning i samband med planeringen för och införandet av försvarets planerings- och ekonomisystem men kan inte ange personalbehovet närmare förrän i början av år 1971.

Departementschefen

Försvarets materielverk, som svarar för tyg- och intendenturförvaltningen vid krigsmakten, inrättades den 1 juli 1968. Materieförvaltningen i central instans, som tidigare i huvudsak var uppdelad på tre försvarsgrensriktade, sinsemellan fristående tygförvaltningsmyndigheter och ett för krigsmakten gemensamt intendenturverk, fick inte sin slutliga utformning när tyg- och intendenturmaterieförvaltningen år 1968 samlades i ett verk. En särskild utredning — försvarets materielanskaffningsutredning — har haft i uppdrag att överväga vilken organisationsform som på sikt är den för materielverket mest lämpade. Utredningen

har i december 1970 lagt fram ett betänkande (Stencil Fö 1970: 12) med förslag rörande verkets organisation.

Under den tid som har gått sedan materielverket inrättades har en del partiella förändringar av verkets organisation genomförts. De har alla haft till syfte att åstadkomma rationaliseringar i verkets interna arbete. Jag vill här endast erinra om de organisationsförslag beträffande verkstads- och förrådsledningen i central instans som föregående års riksdag hade att ta ställning till (prop. 1970: 110, SU 110, rskr 276) och som nu lett till en funktionell samordning på dessa båda områden. Materielverket har nyligen lagt fram förslag om en liknande samordning av normaliefunktionen inom verket.

Som framgår av vad jag nu har sagt föreligger det alltså två aktuella organisationsförslag beträffande materielverket, av vilka det ena avser verkets organisation i stort och det andra är begränsat till en funktion inom verket. Båda förslagen har sänts ut på remiss och det är min avsikt att vid den fortsatta beredningen ta upp frågan om verkets framtida organisation i ett sammanhang. Jag beräknar att senare under våren kunna återkomma till Kungl. Maj:t med förslag om en principposition i ämnet.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 160 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för vaktmän vid försöksplatsen i Karlsborg (3), dataproduktion för försvarets klassifikationscentral (9), materielverkets interna transportorganisation (10) och verkets rationaliseringsverksamhet (13). Medel för dessa ändamål har tidigare anvisats under sakanslag.

Under förevarande anslag har jag beräknat medel för sådan intern rationalisering som det bör ankomma på verket självt att svara för. Annan rationalisering skall i fortsättningen utföras med anlitande av medel från reservationsanslaget Försvarets rationaliseringsinstitut, som i detta syfte bör räknas upp med 2 milj. kr. Under nästa budgetår bör vid behov också medel från sakanslag få användas för detta ändamål. Rationaliseringsverksamheten bör efter budgetåret 1971/72, då ett bättre underlag för bedömning av medelsbehovet beräknas föreligga, med undantag för den tidigare nämnda interna rationaliseringen helt bestri-
das från rationaliseringsinstitutets anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets materielverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 160 000 000 kr.

F 5. Försök med gemensam datadrift

1969/70 Inkomst ¹	66 057
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

¹Inkomsterna från datadriftverksamheten har överstigit utgifterna med 66 057 kr.

Försök med gemensam datadrift vid försvarets civilförvaltning, försvarets materielverk och värnpliktsverket påbörjades den 1 juli 1969 (prop. 1969: 110 s. 41 och 73, SU 105, rskr 249). Ändamålet med försöken är att inhämta underlag för beslut om teknisk, ekonomisk och organisatorisk samordning av datamaskindriften inom försvaret. För ledningen av driften har provisoriskt inrättats en särskild arbetsenhet — datadriftledningen — inom försvarets civilförvaltning. Verksamheten finansieras över en särskild stat. Som uppbördsmedel tas i staten upp avgifter från de myndigheter som deltar i försöksverksamheten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets	civilförvaltning
Personal			
Personal i datadriftledningen	7		of.
Driftpersonal	154	+	78
	161	+	78
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	5 030 000	+1	100 000
Därav för datadriftledningen	370 000		of.
Sjukvård	21 000		of.
Reseersättningar	50 000	+	20 000
Därav utrikes resor	4 000		of.
Lokalkostnader	310 000	+	380 000
Avgifter till statens data- maskinfond	5 540 000	+	680 000
Anskaffning, förhyrning och underhåll av viss utrustning	3 830 000	—	760 000
Expenser m. m.	1 550 000		of.
Lönekostnadspålägg	1 160 000	+	250 000
	17 491 000		+1 670 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Intäkter av databearbetning m. m.	17 490 000		+1 670 000
Nettoutgift	1 000		of.

Försvarets civilförvaltning

1. Löne- och prisomräkning m. m. 270 000 kr.

2. Datadriftorganisationen tillförs under budgetåret 1971/72 en anläggning för att tillgodose stabers och förvaltningars behov samt en stansgrupp (+600 000 kr.).

3. Maskintidsuttaget och stansbehovet beräknas öka (+500 000 kr.).
4. Lokalkostnaderna ökar (+380 000 kr.).
5. Avgifterna till datamaskinfonden ökar på grund av att fonden tillförts eller avses tillföras ett antal utrustningar (+680 000 kr.). I samband därmed väntas den totala kostnaden för hyror och underhåll m. m. gå ned (—760 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 000 kr. Försöksverksamheten har hittills pågått ca ett och ett halvt år. Jag anser att försöken — i delvis annan utformning — bör fortsätta ytterligare minst två år, innan definitiv ställning kan tas till verksamhetens utformning.

Jag torde i annat sammanhang få återkomma till Kungl. Maj:t med förslag till stat för verksamheten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försök med gemensam datadrift* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

G INSTITUTIONER M. M.**G 1. Försvarets forskningsanstalt: Förvaltningskostnader**

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 31,7 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Försvarets forskningsanstalt: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 31 700 000 kr.

G 2. Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 51,5 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 51 500 000 kr.

G 3. Försvarets radioanstalt: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	29 271 774
1970/71 Anslag	31 370 000
1971/72 Förslag	32 070 000

Med hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som torde få överlämnas till riksdagens vederbörande utskott, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets radioanstalt: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 32 070 000 kr.

G 4. Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel

1969/70 Utgift	8 596 190	Reservation	148 168
1970/71 Anslag	9 000 000		
1971/72 Förslag	10 000 000		

Med hänvisning till en inom försvarsdepartementet upprättad promemoria, som torde få överlämnas till riksdagens vederbörande ut-

skott, hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av
materiel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag
av 10 000 000 kr.

G 5. Krigsarkivet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	1 311 036
1970/71 Anslag	1 349 000
1971/72 Förslag	1 365 000

Krigsarkivet övervakar arkivväsendet hos myndigheter inom försvarsdepartementets verksamhetsområde och fungerar därvid bl. a. som arkivmyndighet och arkivdepå. Arkivet skall också främja vetenskaplig forskning m. m. Arkivet är organiserat på fem sektioner, nämligen fyra sektioner för arkivdepåärenden m. m. och en administrativ sektion. I organisationen ingår vidare registrators- och kassaexpedition, forskar-expedition, bibliotek, konserveringsavdelning och reproduktionsavdelning. Chef för arkivet är en krigsarkivarie.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Krigsarkivet	Departements- chefen	
Personal				
Handläggande personal	15	+	1	of.
Övrig personal	9	+	3	of.
	24	+	4	of.
Anslag				
Avlöningar	1 041 000	+164 000		+ 15 000
Sjukvård	3 000		of.	of.
Reseersättningar	5 500	+ 1 500		+ 500
Lokalkostnader	258 000	+ 3 500		+ 2 200
Expenser	41 500	+ 12 000		— 1 700
<i>Därav engångsutgifter</i>	7 000	+ 8 000		— 2 000
	1 349 000	+181 000		+ 16 000

Krigsarkivet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 8 000 kr.
2. På grund av ökade arbetsuppgifter till följd av bl. a. omorganisationer på central och regional nivå inom försvaret behövs ytterligare en arkivarie, en assistent, ett biblioteksbiträde, ett kontorsbiträde och viss extra personal (+164 000 kr.).
3. För gallringsarbete i depån i Solvalla beräknas rese- och traktementskostnaderna öka med 1 000 kr.
4. För engångsanskaffning av inventarier till krigsarkivets forskar-

expedition och komplettering av fotoutrustning samt engångsanskaffning av inventarier i samband med att nya tjänster inrättas behövs 15 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsarkivet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 365 000 kr.

G 6. Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.

1969/70 Utgift	9 975	Reservation	246
1970/71 Anslag	10 000		
1971/72 Förslag	10 000		

Från anslaget bestrids utgifter för inköp av konserveringsmateriel, kartografisk litteratur och tryckta kartor m. m.

Krigsarkivet

Anslaget bör föras upp med 16 000 (+6 000) kr. Höjningen beror på ökad säkerhetsfilmning för att säkerställa arkivalier.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsarkivet: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kr.

G 7. Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin

1969/70 Utgift	20 999	Reservation	3 447
1970/71 Anslag	21 000		
1971/72 Förslag	18 000		

Från anslaget bestrids utgifter för inredning av arkivaliemagasin och kostnader för mera omfattande flyttningar från krigsarkivet till dessa magasin.

Krigsarkivet

Anslaget bör föras upp med 18 000 (—3 000) kr. Behovet av medel för inredning av arkivaliemagasin och flyttningar minskar med 3 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder krigsarkivets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsarkivet: Inredning av vissa arkivaliemagasin* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 kr.

G 8. Armémuseum: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	1 001 671
1970/71 Anslag	1 075 000
1971/72 Förslag	1 170 000

Armémuseum skall bevara vapen och annan utrustning som har betydelse för kunskapen om det svenska lantförsvarets verksamhet och utveckling. Museet har också hand om statens troféksamlingar. I uppgifterna ingår vidare att ordna utställningar m. m. och att främja forskning inom museets verksamhetsområde.

Armémuseum leds av en nämnd om sex ledamöter och har som chef en styresman. Museet är organiserat på bl. a. allmän avdelning, vapen- och fordonsavdelning, troféavdelning, bibliotek och bildarkiv, tygförråd, verkstäder och excerptavdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Armémuseum	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	4	+	1 of.
Övrig personal	16	+	2 + 1
	20	+	3 + 1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	634 000	+ 89 500	+ 20 600
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	5 000	+ 1 000	+ 400
Lokalkostnader	375 700	+ 35 300	+ 34 000
Expenser	62 000	+ 63 200	+ 40 000
<i>Däruv engångsutgifter</i>	17 000	+ 38 600	+ 28 000
	1 077 700	+ 189 000	+ 95 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inträdesavgifter	2 700	of.	of.
Nettoutgift	1 075 000	+ 189 000	+ 95 000

Armémuseum

1. Löne- och prisomräkning m. m. 30 900 kr.
2. Den ökande verksamheten vid armémuseum medför behov av

ytterligare en amanuens, en museitekniker och en salsvakt (+89 500 kr.).

3. För städning av nya lokaler behövs ytterligare 7 600 kr. och för ökad elförbrukning m. m. ytterligare 7 000 kr.

4. För fortsatt arbete med en permanent utställning över indelningsverket behövs i engångsanvisning 28 000 kr.

5. Brandsäker inredning av förråd medför en kostnadsökning av 25 000 kr.

6. Till följd av vissa kostnadsöverföringar från arméstaben och försvarets materielverk beräknas anslaget öka med 18 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 170 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en salsvakt (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armémuseum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 170 000 kr.

G 9. Armémuseum: Samlingars konservering m. m.

1969/70 Utgift	34 000	Reservation	24
1970/71 Anslag	35 000		
1971/72 Förslag	35 000		

Armémuseum

Anslaget bör föras upp med 38 000 (+3 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 35 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 35 000 kr.

G 10. Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	154 068
1970/71 Anslag	230 000
1971/72 Förslag	235 000

Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona har till uppgift att bevara föremål som belyser utvecklingen av förutvarande Karlskrona örlogsvarv m. m. och den verksamhet som har bedrivits där. Museet

leds av en styrelse och är organiserat på en skådesamling med konserveringsavdelning, monterverkstad m. m. samt en avdelning med expedition, kassa och bibliotek. Chef för museet är en museiförstandare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets materielverk	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	2	of.	of.
Övrig personal	8	of.	of.
	10	of.	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	230 000	+5 000	+5 000
Sjukvård	200	of.	of.
Reseersättningar	2 300	of.	of.
Expenser	22 500	of.	of.
	255 000	+5 000	+5 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inträdesavgifter m. m.	25 000	of.	of.
Nettoutgift	230 000	+5 000	+5 000

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 235 000 (+5 000) kr. Ökningen avser löneomräkning.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 235 000 kr.

G 11. Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m. m.

1969/70 Utgift	30 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	30 000		
1971/72 Förslag	30 000		

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 30 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kr.

G 12. Militärpsykologiska institutet

1969/70 Utgift	1 662 013
1970/71 Anslag	1 694 000
1971/72 Förslag	1 716 000

Militärpsykologiska institutet är krigsmaktens centrala organ för militärt inriktad psykologisk, pedagogisk och sociologisk forskning och tillämpning. Chef för institutet är en militäröverpsykolog.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Militärpsykologiska institutet	Departementschefen	
Personal				
Handläggande personal	16	+	2	of.
Övrig personal	14		of.	of.
	30	+	2	of.
Anslag				
Avlöningar	1 360 000	+	127 000	+10 000
Sjukvård	3 000		of.	of.
Reseersättningar	120 000		of.	of.
<i>Därav utrikes resor</i>	12 000	+	3 000	of.
Lokalkostnader	72 000	+	30 000	+28 000
Expenser	139 000	—	16 000	—16 000
	1 694 000	+	141 000	+22 000

Militärpsykologiska institutet

1. Löne- och prisionräkning m. m. 24 000 kr.
2. För psykoteknologisk verksamhet behövs ytterligare en militärpsykolog (+59 052 kr.).
3. En militärpsykolog för provningsverksamhet bör tillkomma för tjänstgöring vid krigsflygskolan i Ljungbyhed. Psykologen skall bl. a. i samverkan med flygvapnets uttagningskommission genomföra personlighetspsykologiska mätningar på sökande till flygvapnet (+58 200 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 716 000 kr. Jag har därvid utgått från att kostnaderna för provningsverksamheten vid krigsflygskolan alltjämt bestrids från flygvapnets övningsanslag (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärpsykologiska institutet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 716 000 kr.

G 13. Värnpliktsverket

1969/70 Utgift	12 515 815
1970/71 Anslag	17 400 000
1971/72 Förslag	18 795 000

Värnpliktsverket ansvarar för inskrivning och personalredovisning inom krigsmakten. I verkets uppgifter ingår bl. a. att efter samråd med berörda myndigheter svara för och meddela föreskrifter om tilldelning, uttagning, fördelning och inkallelse av värnpliktiga. Verket är organiserat på ett huvudkontor i Solna och tre värnpliktskontor, nämligen Södra värnpliktskontoret i Kristianstad, Östra värnpliktskontoret i Solna och Norra värnpliktskontoret i Östersund. Huvudkontoret utgörs av en värnpliktssektion, en administrativ sektion och ett datakontor.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Värnpliktsverket		Departements- chefen	
Personal					
Handläggande personal	74	+	10	+	8
Övrig personal	160	+	22	+	21
	234	+	32	+	29
Anslag					
Avlöningar	9 446 662	+1 483 000		+1 230 000	
Sjukvård	50 000	of.		of.	
Reseersättningar	307 000	+ 51 000		+ 30 000	
<i>Därav utrikes resor</i>	<i>10 000</i>	<i>of.</i>		<i>of.</i>	
Lokalkostnader	1 055 438	— 183 000		+ 52 000	
Expenser	6 540 900	+ 149 000		+ 83 000	
<i>Därav</i>					
<i>engångsutgifter</i>	<i>472 000</i>	<i>— 182 000</i>		<i>— 227 000</i>	
<i>representation</i>	<i>1 000</i>	<i>of.</i>		<i>of.</i>	
	17 400 000	+1 500 000		+1 395 000	

Värnpliktsverket

1. Pris- och löneomräkning m. m. 217 789 kr.
2. För pressombudsman behövs 32 700 kr.
3. Atta tjänster kan dras in då nuvarande system för personalredovisning upphör (—296 364 kr.).
4. Vid verkets administrativa sektion behövs en assistent som chef för reprocentralen (+34 152 kr.).
5. En tjänst för assistent bör inrättas vid verkets registreringsavdelning (+31 308 kr.).
6. En kollektivavtalsanställd arbetare vid Östra värnpliktskontoret bör ersättas med en förrådsman (+26 448 kr.).
7. För betjäning av telefonväxel vid inskrivningscentralen i Karlstad behövs ett kontorsbiträde (+20 292 kr.).

8. Vid Norra värnpliktskontoret behövs tjänster för en regements-officer och ett kvalificerat biträde (+93 792 kr.).

9. Erfarenheterna från inskrivningsförrättningarna visar ett behov av medel dels för arvoden till ytterligare tre biträdande psykologer, dels för ökat arbetstidsuttag av läkare (+87 500 kr.).

10. Behov föreligger att kunna anställa tillfällig personal, behålla pensionsavgången personal och tillsätta vakanthållna tjänster (+1 022 000 kr.).

11. Medel för gemensamma kostnader vid Sävteetablissemnetet äskas av chefen för marinen (—360 500 kr.).

12. För åtgärder rörande samordning av värnplikt och civila studier behövs 500 000 kr.

13. För städning av nytillkomna lokaler behövs 19 000 kr.

14. Under 1971/72 behöver endast vissa kompletteringar göras av sjukvårdsapparatur, maskiner, inventarier m. m., varför det engångsbelopp som anvisats för 1970/71 kan minskas med 182 000 kr.

15. Utgifter för expenser ökar på grund av att verket har tillförts ny terminalutrustning (+35 000 kr.).

16. Medel behövs för att ge ut en publikation med information om värnpliktsverket (+10 000 kr.).

17. Utgifterna för expenser ökar när de nya systemen för inskrivning och personalredovisning är i drift (+209 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18 795 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för 32 tidigare vakanthållna tjänster (10), för ytterligare två tjänster vid huvudkontoret (4, 5) och för värnpliktsverkets andel av de gemensamma kostnaderna vid Sävteetablissemnetet (11). Vidare har jag beaktat de indragningar av tjänster och den minskning av medelsbehovet som verket har räknat med (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Värnpliktsverket* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 18 795 000 kr.

G 14. Militärapoteket

1969/70 Utgift	617 997
1970/71 Anslag	845 000
1971/72 Förslag	787 000

Militärapoteket är krigsmaktens centrala organ för läkemedelsförsörjning. Apoteket är också läkemedelscentral för vissa militära enheter samt sjukhusapotek för karolinska sjukhuset. Till militärapoteket hör

filiapapotek i Boden och Karlskrona. Apoteket skall genom rationell läkemedelshandtering vidmakthålla krigsmaktens beredskapslager. Om-sättningsförsäljning sker till karolinska sjukhuset samt till apotek och myndigheter.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets sjukvårdsstyrelse	Departements- chefen
Personal			
Farmaceutisk personal	25	+ 1	of.
Annan handläggande personal	4	of.	of.
Övrig personal	65	of.	of.
	94	+ 1	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 202 600	of.	of.
Sjukvård	9 700	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	43 500	of.	of.
<i>Därav utrikes resor</i>	25 000	of.	of.
Lokalkostnader	243 000	-64 000	-64 000
Expenser	166 600	+ 2 200	+ 2 200
Övriga utgifter	48 000	+ 3 000	+ 3 000
	3 713 400	-57 800	-57 800
<i>Uppbördsmedel</i>			
Överskott på förrådstitel	2 867 400	- 200	- 200
Inkomster av särskilda leveranser	1 000	of.	of.
Nettoutgift	845 000	-58 000	-58 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Prisomräkning m. m. 6 000 kr.
2. Lokalkostnaderna minskar (-64 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärapoteket* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 787 000 kr.

G 15. Försvarets sjukvårdsförråd

1969/70 Utgift	1 434 999
1970/71 Anslag	1 495 000
1971/72 Förslag	1 767 000

Försvarets centrala anstalter för sjukvårdsmateriel och läkemedel — fem centralförråd och elva läkemedelscentraler — lyder under försva-

rets sjukvårdsstyrelse. De har till uppgift att ta emot, lagra, omsätta och lämna ut sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsmaktens behov. I viss omfattning ombesörjs motsvarande uppgifter även för civilförsvaret och andra statliga myndigheter.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets sjukvårdsstyrelse	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	3	of.	of.
Övrig personal	43	+ 4	of.
	46	+ 4	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 418 500	+108 300	of.
Sjukvård	1 500	of.	of.
Reseersättningar	3 900	+ 500	+ 500
Lokalkostnader	51 000	+283 500	+279 000
Expenser	9 800	+ 2 800	+ 2 700
Övriga utgifter	149 200	+ 14 900	+ 4 800
	1 638 900	+410 000	+287 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning från Norrbottens läns landsting för lön åt viss personal vid läkemedelscentralen i Boden	143 900	— 15 000	— 15 000
Nettoutgift	1 495 000	+395 000	+272 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 5 000 kr.
2. Vid läkemedelscentralerna behövs sammanlagt tio tjänster för förrådsförmän. Fyra av dem (i Göteborg, Hässleholm, Linköping och Karlstad) föreslås inrättade (+108 300 kr.).
3. Kostnaderna för försvarets sjukvårdsförråds lokaler bör belasta sjukvårdsförrådets anslag i stället för försvarets fastighetsfonds stat (+279 000 kr.).
4. Kostnaderna för telefon och frakt av sjukvårdsmateriel har ökat (+17 700 kr.).
5. Ersättningen från Norrbottens läns landsting för lön åt viss personal vid läkemedelscentralen i Boden beräknas stiga (—15 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 767 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ökade lokalkostnader (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförråd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 767 000 kr.

G 16. Försvarets tandvård

1969/70 Utgift ¹	4 372 870
1970/71 Anslag	4 250 000
1971/72 Förslag	4 431 000

¹ Härtill kommer utgifter under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget samt anslaget Militärömrådesstaber med särskild budget

Genom försvarets tandvård, som leds av försvarets sjukvårdsstyrelse, ges tandvård vid de militära tandläkarmottagningarna åt värnpliktiga och viss fast anställd personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets sjukvårdsstyrelse	Departementschefen
Personal			
Tandläkare	40	of.	of.
Övrig personal	76	of.	of.
	116	of.	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 629 800	+110 200	+110 200
Materialkostnader	315 500	+ 9 500	+ 9 500
Underhåll och nyanskaffning av tandvårdsmateriel	297 500	+273 000	+ 61 300
<i>Därav engångsutgifter</i>	100 000	+261 000	+ 50 000
Reseersättningar	8 200	of.	of.
	4 251 000	+392 700	+181 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster av tandvård	1 000	of.	of.
Nettoutgift	4 250 000	+392 700	+181 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Löne- och prisomräkning m. m. 131 700 kr.
2. Engångsanskaffningarna vid förband med nya eller moderniserade lokaler för tandläkarmottagningar ökar (+6 000 kr.).
3. Vid tandläkarmottagningarna behövs bl. a. ytterligare ett antal snabbormaskiner. Hela kostnaden för anskaffningarna uppgår till 510 000 kr. varav hälften begärs för budgetåret 1971/72 (+255 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets tandvård* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 431 000 kr.

G 17. Militärmedicinska undersökningscentralen

1969/70 Utgift	224 132
1970/71 Anslag	245 000
1971/72 Förslag	264 000

Militärmedicinska undersökningscentralen är ett organ för klinisk-fysiologisk och därmed jämförlig forskning samt för klassificering i medicinskt hänseende av personal inom krigsmakten. Verksamheten leds av försvarets sjukvårdsstyrelse.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Försvarets sjukvårdsstyrelse	Departementschefen	
Personal				
Läkare	1	+	1	of.
Övrig personal	3		of.	of.
	4	+	1	of.
Anslag				
Avlöningar	177 000	+100 000		of.
Sjukvård	500		of.	of.
Lokalkostnader	5 000	+ 14 800	+ 14 800	
Övriga utgifter	62 500	+ 4 200	+ 4 200	
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	+ 4 200	+ 4 200	
	245 000	+119 000	+ 19 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. Prisomräkning 800 kr.
2. En tjänst som forskningsledare bör inrättas (+100 000 kr.).
3. Kostnaderna för militärmedicinska undersökningscentralens lokaler bör belasta undersökningscentralens anslag i stället för försvarets fastighetsfonds stat (+14 000 kr.).
4. För upprustning av undersökningscentralens kontorsmaskiner behövs ytterligare 4 200 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärmedicinska undersökningscentralen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 264 000 kr.

G 18. Försvarets medicinalkår: Övningar

1970/71 Anslag	400 000
1971/72 Förslag	400 000

Från anslaget betalas utbildning av medicinalkårens personal och tjänsteläkare, fältövningar, studietjänstgöring och utlandsresor samt chefsens för medicinalkårens verksamhet i övrigt.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 400 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder sjukvårdsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets medicinalkår: Övningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

G 19. Regionmusiken

Nytt anslag (förslag) 9 132 000

Efter förslag i prop. 1970: 31 har riksdagen (SU 121, rskr 282) fattat beslut om att den nuvarande militärmusiken skall ombildas till en regionmusikorganisation den 1 juli 1971.

Regionmusiken skall ha uppgifter inom såväl försvaret som det allmänna musiklivet. En övervägande del av kapaciteten avses disponeras för det allmänna musiklivet, där huvuddelen av insatserna skall ske inom rikskonsertverksamheten. Viss kapacitet avses dock för direkta lokala insatser. Verksamheten kommer främst att innefatta skolkonserter, framträdanden i föreningsliv och vid vårdanstalter m. m. samt insatser till stöd för amatörmusiken.

Organisationen skall omfatta 22 musikavdelningar, som skall samverka i åtta regioner. Musikavdelningar förläggs i huvudsak till de orter som i dag har militärmusikkårer, med undantag för Eksjö och Göteborg. Verksamheten i varje region skall ledas av en regionkapellmästare, biträdd av en musiksekreterare, i samverkan med företrädare för försvaret, rikskonserter och regionens kulturliv. Den enskilda musikavdelningen avses ledas av regionkapellmästare eller kapellmästare. Det sammanlagda antalet musiker vid genomförd omorganisation avses uppgå till 590. Personalen skall ha civil status.

Mot bakgrund av att frågan om ledningen av regionmusikorganisationen hänger samman med hur tillsynen och ledningen för orkesterväsendet organiseras samt med de ytterligare organisationsfrågor inom

övriga delar av kulturlivet som f. n. utreds av bl. a. kulturrådet, var föredragande departementschefen vid anmälan av propositionen inte beredd att ta slutlig ställning till frågan om den centrala ledningsorganisationen för regionmusiken.

Nuvarande militärmusikerutbildning kommer att avvecklas. Den vid omorganisationen anställda personalen skall beredas anställning i regionmusiken och i förekommande fall fortsatt utbildning.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 maj 1970 har en organisationskommitté för regionmusiken tillkallats. Åt organisationskommittén har bl. a. uppdragits att inkomma med framställning om anslag för budgetåret 1971/72 till regionmusiken.

	Förslag för 1971/72	
	Organisationskommittén för regionmusiken	Departementschefen
Anslag		
Avlöningar	20 567 908	19 752 000
Lönekostnadspålägg	4 816 296	4 741 000
Sjukvård	55 000	55 000
Reseersättningar och transporter m. m.	2 500 000	1 226 000
Flyttningersättningar	60 000	60 000
Utbildning	151 000	151 000
Lokalkostnader m. m.	375 000	345 000
Expenser	350 000	165 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	<i>150 000</i>	<i>75 000</i>
Ersättning till STIM	45 000	45 000
Materiel	700 000	} 530 000
Beklädnadskostnader	190 000	
	29 810 204	27 070 000

Organisationskommittén för regionmusiken

Organisationskommittén redovisar kostnadsberäkningar för regionmusikens första verksamhetsår. Därvid räknar kommittén medel för bl. a. den regionala och lokala lednings- och servicorganisation som statsmakterna har beslutat om.

Kommittén har för avsikt att senare i samråd med kulturrådet lägga fram förslag till central ledningsorganisation av regionmusiken. I avvaktan härpå föreslår kommittén att den tills vidare får fungera som centralt ledningsorgan för regionmusiken.

Beträffande de närmare motiveringarna för anslagsframställningen har kommittén anfört bl. a. följande.

1. Kommittén räknar med att för nästa budgetår vid regionmusiken inrättas tjänster för 8 regionkapellmästare, 8 musiksekreterare, 15 kapellmästare, 22 inspicienter, 448 förste musiker/musiker, 1 expeditjonsvakt och 8 kanslibiträden. För att bereda nuvarande furirer och aspiranter i militärmusiken anställning i den nya organisationen behöver

5 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 6

180 utbildningstjänster inrättas. De för budgetåret 1971/72 beräknade 448 tjänsterna för förste musiker/musiker behövs för att bereda nuvarande musikunderofficerare tjänster i regionmusikorganisationen.

2. Rese- och traktamentskostnader kommer att i jämförelse med nuvarande militärmusikorganisation öka väsentligt till följd av den utvidgade verksamheten.

3. Kostnaderna för flyttning hänför sig huvudsakligen till indragningen av militärmusikkåren i Eksjö och Göteborg.

4. Av fortifikationsförvaltningen gjorda beräkningar visar att hyreskostnaderna inklusive värme- och vattenkostnader samt elektricitet kommer att uppgå till ca 265 000 kr. för de lokaler som disponeras av militärmusiken. För lokaler för regionkanslier beräknas hyres- och övriga kostnader uppgå till ca 110 000 kr. för år.

5. Av expensutgifterna utgör 150 000 kr. engångskostnader för utrustning av regionmusikens kanslilokaler.

6. För att den nya organisationen relativt snabbt skall kunna anpassas till de förändrade kraven måste en nödvändig upprustning företas beträffande instrument och noter.

Teater- och musikrådet tillstyrker organisationskommitténs förslag.

Departementschefen

I prop. 1970: 31 angående regionmusiken redovisade chefen för utbildningsdepartementet efter samråd med mig riktlinjerna för en omorganisation av den nuvarande militärmusiken till en regionmusikorganisation från den 1 juli 1971. Riksdagen har (SU 121, rskr 282) godkänt angivna riktlinjer samt bemyndigat Kungl. Maj:t att vidta de övergångs- åtgärder och åtgärder i övrigt som behövs för att genomföra förslagen.

Organisationskommittén för regionmusiken har inkommit med kostnadsberäkningar för regionmusiken för dess första verksamhetsår samt med vissa förslag angående provisorisk ledningsorganisation under budgetåret 1971/72.

I avvaktan på underlag för ett ställningstagande till den slutliga centrala ledningsorganisationen anser jag att organisationskommittén under 1971/72 bör fungera som central ledning för regionmusiken. Kostnaderna härför bör bestridas från kommittéanslag.

Regionmusiken kommer att ha uppgifter inom både försvaret och det allmänna musiklivet. Efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet föreslår jag att kostnaderna för organisationen delas mellan fjärde och åttonde huvudtitlarna. Eftersom jag förutsätter att ca 40 % av regionmusikens kapacitet utnyttjas för försvaret och ca 60 % inom det allmänna musiklivet, bör kostnaderna i motsvarande proportion tas upp på ett anslag under åttonde huvudtiteln, Bidrag till regionmusiken, samt på anslag under fjärde huvudtiteln, nämligen förevarande anslag

och anslaget Lönekostnadspålägg för militära ramen.

Jag övergår nu till att redovisa de totala anslag till regionmusiken som jag förordar efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet.

För tjänster i den regionala och lokala lednings- och serviceorganisationen har medel beräknats för åtta regionkapellmästare, åtta musiksekreterare, 15 kapellmästare, 22 inspicienter och för en expeditionsvakt vid musikavdelningen i Stockholm. Medel har vidare beräknats för 445 tjänster för förste musiker eller musiker som behövs för att nuvarande underofficerare i militärmusiken skall kunna beredas anställning i den nya organisationen. Medel har också beräknats för att den personal i militärmusiken som är under utbildning skall kunna beredas fortsatt anställning och utbildning. Vidare har medel beräknats för skrivhjälp vid regionkanslierna.

Under anslaget Försvarets personalvård: Förvaltningskostnader har medel beräknats för inrättande av en tjänst vid vardera av sex militärområdesstaber för handläggning bl. a. av frågor om regionmusikens utnyttjande inom försvarets område.

Medel har också beräknats för den utökade reseverksamheten och för lokaler och utrustning för regionkanslierna.

För materiel beräknar jag 530 000 kr., varav 190 000 kr. utgör kostnader för uniformer för utlåning till regionmusikens personal vid tjänstgöring inom försvaret.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag efter samråd med chefen för utbildningsdepartementet kostnaderna för nästa budgetår till 27 070 000 kr.

Chefen för utbildningsdepartementet tar denna dag upp medel med 16 040 000 kr. för åttonde huvudtitelns andel av regionmusikens kostnader. Av återstående medelsbehov bör 1 898 000 kr. bestridas från anslaget Lönekostnadspålägg för militära ramen och 9 132 000 kr. från förevarande anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Regionmusiken* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 132 000 kr.

G 20. Försvarets hundskola

Nytt anslag (förslag) 1 000

Riksdagen har fattat principbeslut om omorganisation av arméns hundskola till försvarets hundskola (prop. 1970: 96, SU 202, rskr 419). Beslutet innebär att skolan från den 1 juli 1971 skall vara en självständig myndighet inom försvaret med egen styrelse och chef. Skolans verksamhet skall i huvudsak omfatta avel och dressyr av hundar för militära och civila myndigheter samt de övriga intressenter som kan komma

i fråga, t. ex. De blindas förening och Allmänna bevakningsaktiebolaget. Dessutom skall skolan bl. a. svara för viss kursverksamhet, tillhandahålla hundar för utbildning av värnpliktiga minhundförare samt lämna visst biträde åt chefen för armén i samband med dennes överinseende över krigsmaktens hundväsande. Kostnaderna för skolans verksamhet skall bestridas genom intäkter av försålda hundar och tillhandahållna tjänster m. m., varvid inkomsterna bör tillgodoföras ett förslagsanslag till hundskolan.

Försvarets rationaliseringsinstitut, som har haft till uppdrag att med beaktande av de i prop. 1970: 96 framlagda förslagen utarbeta förslag till organisation m. m. av försvarets hundskola, anser att skolan bör ledas av en styrelse bestående av ordförande och fem ledamöter, av vilka en är chefen för skolan. Enligt institutets mening bör Kungl. Maj:t utse styrelse och skolchef. Efter kontakter med skolans avnämare föreslår institutet vidare att skolans organisation anpassas till en årsproduktion av ca 255 hundar. Fortsatt förläggning av värnpliktiga till hundskolan skulle enligt institutet medföra ett icke oväsentligt investeringsbehov vid skolan, varför utbildningen av värnpliktiga minhundförare i fortsättningen bör knytas till I 21 i stället för som nu till hundskolan. Med beaktande av dessa faktorer beräknas personalbehovet vid skolan komma att uppgå till 88 tjänster fördelade på de funktioner som angavs i prop. 1970: 96 (s. 49). Förslaget innebär att antalet sysselsatta i skolans produktion minskar med 29 personer. Antalet tjänster ökar dock med 27, varav två för handläggande personal, dels beroende på att handräkningsvärnpliktiga inte längre skall tjänstgöra vid skolan, dels på grund av utbyggnad av skolans ekonomi- och planeringsfunktion.

För budgetåret 1971/72 föreslår rationaliseringsinstitutet följande stat för skolans verksamhet.

<i>Utgifter</i>	
Avlöningar	2 495 000
Sjukvård	10 000
Receersättningar	132 000
Lokalkostnader	637 000
Expenser	92 000
Övriga utgifter	1 105 000
Lönekostnadspålägg	569 000
	5 040 000
<i>Upphörsmedel</i>	
Intäkter i skolans verksamhet	5 039 000
	Nettoutgift 1 000

Enligt institutets mening bör skolan få tillgång till särskilda rörelsemedel i form av en rörlig kredit hos riksgäldskontoret. Med hänsyn till bl. a. bedömd svårighet att under budgetårets första månader få likvider för försålda hundar m. m. som helt svarar mot nödvändiga utgifter för löner m. m. föreslås krediten få uppgå till högst 2,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag har inte någon erinran av principiell natur mot rationaliseringsinstitutets förslag till organisation av försvarets hundskola. I styrelsen för försvarets hundskola bör ingå företrädare för de viktigare avnämarna, som därigenom kommer att kunna utöva det inflytande på skolans verksamhet som förutsattes i prop. 1970: 96 (s. 61; SU 202, rskr 419). För chefen för försvarets hundskola, som bör kunna vara civil tjänsteman eller regementsofficer på aktiv stat, bör inrättas en ordinarie tjänst med beteckningen r. Vid skolan bör finnas en planerings- och ekonomi-enhet med högst sex anställda. Vidare bör finnas en produktionsenhet, en veterinärenhet och en serviceenhet. Antalet anställda vid dessa enheter får bestämmas av den efterfrågan som skolans produkter visar sig få. Jag avser att ge statens avtalsverk det förhandlingsuppdrag som be-hövs om anställnings- och arbetsvillkor för personalen vid skolan.

De ändrade principerna för skolans finansiering m. m. innebär att medelsbehovet under vissa av fjärde huvudtitelns anslag ändras. Jag har tagit hänsyn till detta vid beräkningen av dessa anslag. Tillsammans innebär förändringarna en nettominskning av medelsbehovet till det militära försvaret med ca 1 120 000 kr. Denna minskning motsvaras av ett ökat medelsbehov för inköp m. m. av hundar för statlig och statsunderstödd verksamhet utanför försvaret. Förslag om härav föran-ledda anslaghöjningar läggs fram av cheferna för justitie-, social- och finansdepartementen.

Försvarets hundskola bör enligt tidigare av riksdagen fattat beslut finansieras genom uppdragsintäkter. Jag förordar att hundskolan anvisas ett förslagsanslag på 1 000 kr. i enlighet med vad som gäller för vissa uppdragsmyndigheter som deltar i de civila programbudgetförsö-ken. Skolans behov av rörelsemedel kan tillgodoses inom ramen för den rörliga kredit som förra årets riksdag ställde till Kungl. Maj:ts förfo-gande för ändamålet (prop. 1970: 1 bil. 1, SU 16, rskr 59).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna att en myndighet för avel och dressyr av hundar, benämnd försvarets hundskola, inrättas den 1 juli 1971,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att för chefen för försvarets hundsko-la inrätta en ordinarie tjänst med beteckningen r,
- 3) till *Försvarets hundskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

G 21. Försvarets intendenturkår: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift ¹	1 794 160
1970/71 Anslag	1 970 000
1971/72 Förslag	1 833 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget betalas avlöningar till och omkostnader för personal vid försvarets intendenturkårs stab och intendenturförvaltningsskolan samt personal som tillhör intendenturkårens kommenderingsreserv.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för försvarets intendenturkår	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	9	of.	of.
Övrig personal	30	— 6	— 6
	39	— 6	— 6
Anslag			
Avlöningar	1 577 000	—84 400	—154 000
Sjukvård	6 000	of.	of.
Rescersättningar	257 000	+18 000	+ 15 000
<i>Därav utrikes resor</i>	15 000	of.	of.
Lokalkostnader	60 000	+ 1 400	+ 1 000
Expenser	70 000	+ 5 000	+ 1 000
<i>Därav</i>			
engångsutgifter	20 000	of.	— 3 000
representation	1 000	of.	of.
	1 970 000	—60 000	—137 000

Chefen för försvarets intendenturkår

1. Löne- och prisomräkning 70 424 kr.
2. Som följd av ökad verksamhet vid kårstaben bör en assistent tillkomma i utbyte mot ett kvalificerat biträde. Tre biträden bör vidare bytas ut mot kvalificerade biträden (+12 576 kr.).
3. Antalet subalternofficerare minskar successivt (—143 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 833 000 kr. Jag har därvid räknat bl. a. med en fortsatt successiv minskning av antalet subalternofficerare (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Försvarets intendenturkår: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 833 000 kr.

G 22. Försvarets intendenturkår: Övningar

1969/70 Utgift	164 808	Reservation	25 363
1970/71 Anslag	175 000		
1971/72 Förslag	175 000		

Från anslaget bestrids utgifter för fältövningar, studietjänstgöring och annan övningsverksamhet för personal som tillhör försvarets intendenturkår och för elever vid intendenturförvaltningsskolan.

Chefen för försvarets intendenturkår

Anslaget bör föras upp med 205 000 (+30 000) kr. Ökningen beror främst på att intendenturofficerskurserna fr. o. m. budgetåret 1971/72 avses innefatta viss ekonomisk utbildning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 175 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets intendenturkår: Övningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 175 000 kr.

G 23. Försvarets personalvård: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift ¹	3 542 155
1970/71 Anslag	4 075 000
1971/72 Förslag	4 575 000

¹ Härtill kommer utgifter under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid försvarsstabens personalvårdsbyrå samt inom den regionala och lokala personalvårdsorganisationen. Personalvårdsbyrån leds av en chef och består av planeringsenhet, centralavdelning, socialtjänstavdelning, undervisningsavdelning och expedition. Vid varje förband och utbildningsanstalt finns en personalvårdsdetalj under ledning av en personalvårdsofficer.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för försvarsstabens personalvårdsbyrå	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	20	+ 8	+ 7
Konsulenter vid förband och staber	64	+ 12	+ 6
Övrig personal	5	of.	of.
	89	+ 20	+ 13
Anslag			
Avlöningar	3 614 500	+1 053 000	+394 000
Rescersättningar	240 000	+ 4 000	+ 19 000
<i>Därav utrikes resor</i>	17 000	of.	of.
Lokalkostnader	14 000	+ 6 000	+ 10 000
Expenser	206 500	+ 64 000	+ 77 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	+ 5 000	+ 4 000
	4 075 000	+1 127 000	+500 000

Chefen för försvarsstabens personalvårdsbyrå

1. Löne- och prisomräkning 9 855 kr.
 2. För den regionala och lokala personalvårdsorganisationen behövs tolv nya konsulenter. Härvid kan tre deltidsanställda personalvårdsassistenter utgå (+426 000 kr.).
 3. Vid militärmusikens omorganisation (jfr prop. 1970: 31 s. 12) behövs två tjänster vid personalvårdsbyrån och en tjänst vid vardera av sex militärområdesstaber för handläggning av frågor om regionmusik (+165 000 kr.).
 4. Medel för löner till stabskonsulenter (konsulenter) och arvoden för personalvårdsassistenter och bibliotekarier vid förband med särskild budget bör beräknas under personalvårdens förvaltningskostnadsanslag (+462 000 kr.).
 5. På grund av ökat lokalinnehav behövs 5 280 kr. och för inventarier en engångssumma av 5 000 kr.
 6. På grund av vidgad verksamhet behövs ytterligare medel för telefon (+5 000 kr.).
 7. Medelsanvisningen för representation bör höjas (+1 000 kr.).
 8. För rationalisering av utbildningen av värnpliktiga i personalvård m. m. behövs materiel för programmerad utbildning (+47 865 kr.).
- Härutöver anmäls behov av medel utanför krigsmaktens kostnadsram dels för konferens för värnpliktiga såvitt avser reseersättningar (+15 000 kr.), expenser (+35 000 kr.) och arvoden till extra personal (+10 000 kr.) och dels för arvoden till medhjälpare för planerad soldattidning (+85 000 kr.).

Överbefälhavaren och försvarets personalvårdsnämnd tillstyrker che-
fens för personalvårdsbyrån förslag. Överbefälhavaren förordar dess-
utom att ytterligare 500 000 kr. tillförs anslaget inom krigsmaktens
kostnadsram.

Departementschefen

I likhet med vad som har skett under innevarande budgetår bör den regionala och lokala personalvårdsorganisationen och resurserna för fritidsverksamhet m. m. förstärkas under budgetåret 1971/72. Jag anser vidare att behov föreligger att genom en särskild publikation, t. ex. i form av en »soldattidning», skapa ett forum för information och åsiktsutbyte. Med hänsyn till syftet med publikationen anser jag det väsentligt att de värnpliktiga tillförsäkras ett inflytande över dess utformning och innehåll.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 575 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare sju konsulenter (2) samt för en tjänst vid vardera av sex militärområdesstaber för handläggning av frågor om regionmusik och annan personalvårdsverksamhet (3; jfr prop. 1970: 31, SU 121, rskr 282). Jag har också

beräknat medel för materiel för programmerad utbildning av värnpliktiga i personalvård m. m., för konferens för värnpliktiga såvitt avser reseersättningar, expenser och arvoden till medhjälpare samt för arvoden i samband med utgivandet av den förut nämnda publikationen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets personalvård: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 575 000 kr.

G 24. Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.

1969/70 Utgift ¹	2 033 427	Reservation	112 794
1970/71 Anslag	2 250 000		
1971/72 Förslag	2 645 000		

¹ Härtill kommer utgifter under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget och anslaget Militärömrådesstabers med särskild budget

Från anslaget betalas bidrag till soldathemsverksamhet samt kostnader för fritidsverksamhet m. m. för värnpliktiga och för vissa trivselfrämjande åtgärder för fast anställd personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Chefen för försvarsstabens personalvårdsbyrå	Departementschefen
<i>Utgifter</i>			
Bidrag till soldathemsverksamhet	440 000	+ 42 000	+ 25 000
Undervisnings- och informationsverksamhet	1 185 000	+ 180 000	+ 80 000
Fritidsanordningar för värnpliktiga m. fl.	260 000	+ 128 000	+ 80 000
Kontaktverksamhet	45 000	+ 15 000	+ 5 000
Trivselfrämjande åtgärder för anställda	675 000	of.	of.
Lån och bidrag till värnpliktiga	10 000	+ 15 000	+ 5 000
Köp av musik	—	+1 000 000	of.
Särskild publikation	—	—	+100 000
	2 615 000	+1 380 000	+295 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Anmälningavgifter m. m. till fritidsundervisning	65 000	of.	of.
Personalkassemedel	200 000	+ 100 000	+100 000
Driftmedel	100 000	of.	of.
	2 250 000	+1 480 000	+395 000

Chefen för försvarsstabens personalvårdsbyrå

1. Prisomräkning 80 000 kr.

2. Bidraget till soldathemsverksamheten behöver höjas på grund av

5* Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bil. 6

den vidgade verksamheten och löneutvecklingen (+42 000 kr.).

3. För att bl. a. tillgodose det växande behovet av förberedande och kompletterande studier under värnpliktstjänstgöringen behövs ytterligare medel till fritidsundervisning (+100 000 kr.).

4. Möjligheterna att tillgodose olika behov av fritidsanordningar för värnpliktiga bör förbättras. Bl. a. tillkommer årligen omkring tio nya fritidslokaler, som i varierande omfattning behöver bidrag för utrustning (+128 000 kr.).

5. För den alltmer omfattande kontaktverksamheten mellan försvaret och civila myndigheter och organisationer behövs ytterligare medel (+15 000 kr.).

6. Medlen för lån och bidrag till värnpliktiga bör höjas för att svara mot verksamhetens omfattning (+15 000 kr.).

7. Med hänsyn till militärmusikens omorganisation (jfr prop. 1970: 31 s. 20) beräknas medel för köp av musik för bl. a. underhållning (+1 000 000 kr.).

8. Beräknad minskning (100 000 kr.) av personalkassemedel bör kompenseras.

Härutöver anmäls behov av medel utanför krigsmaktens kostnadsram för framställning av soldattidning (+115 000 kr.).

Överbefälhavaren och försvarets personalvårdsnämnd tillstyrker cheffens för personalvårdsbyrån förslag.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 645 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för det ökade behovet av fritidsanordningar för värnpliktiga (4) och för framställning av en publikation för värnpliktiga.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets personalvård: Fritidsverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 645 000 kr.

G 25. Försvarets rationaliseringsinstitut

1969/70 Utgift	5 462 881	Reservation	598 886
1970/71 Anslag	6 030 000		
1971/72 Förslag	8 443 000		

Försvarets rationaliseringsinstitut är central förvaltningsmyndighet för rationaliseringsverksamheten inom den del av statsförvaltningen som hör till försvarsdepartementet. I institutets uppgifter ingår bl. a. att följa och samordna rationaliseringsverksamheten och ta initiativ till rationaliseringsåtgärder, planlägga, utföra eller medverka vid rationaliseringsundersökningar, utbilda personal i rationaliseringsverksamhet, medverka vid bedömning av lokalbehov och att gentemot statskontoret svara för

samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner. Institutet leds av en styrelse. Chef för institutet är en överdirektör.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets rationaliseringsinstitut	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	45	+	2 of.
Övrig personal	8		of. of.
	53	+	2 of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	4 398 000	+ 259 000	+ 2 253 000
<i>Därav ersättning till konsulter och experter</i>	<i>1 452 000</i>	<i>+ 256 000</i>	<i>+ 2 150 000</i>
Sjukvård	2 000	of.	+ 3 000
Reseersättningar	214 000	+ 15 000	+ 23 000
<i>Därav utrikes resor</i>	<i>25 000</i>	<i>+ 2 500</i>	<i>+ 10 000</i>
Lokalkostnader	187 000	+ 266 000	+ 279 000
Expenser, utrustning m. m.	1 229 000	+ 130 000	+ 55 000
<i>Därav</i>			
<i>engångsutgifter</i>	—	+ 60 000	+ 60 000
<i>representation</i>	2 000	of.	of.
	6 030 000	+ 670 000	+ 2 613 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning från datamaskinfonden	—	— 200 000	— 200 000
	Nettoutgift 6 030 000	+ 470 000	+ 2 413 000

Försvarets rationaliseringsinstitut

För arbete med anskaffning av datamaskiner åt försvarets myndigheter uppbär institutet ersättning av statens datamaskinfond. Ersättningen — som hittills har redovisats direkt mot utgiftspost — bör redovisas som uppbördsmedel. Berörda utgiftsposter bör därför justeras i motsvarande mån. Med anledning härav har anslagsposterna Avlöningar och Expenser tillförts 150 000 kr. respektive 50 000 kr.

1. Löne- och prisräkning 208 000 kr.
2. Nya lokaler medför ett ökat medelsbehov av 202 000 kr.
3. För omkostnader i samband med flytning behövs ett engångsbelopp av 60 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen och vad jag har anfört under anslaget Försvarets materielverk hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Försvarets rationaliseringsinstitut för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 443 000 kr.

H UTBILDNINGSANSTALTER

H 1. Försvarshögskolan

1969/70 Utgift	947 174
1970/71 Anslag	1 020 000
1971/72 Förslag	1 022 000

Försvarshögskolan har till uppgift att ge högre militär, civilmilitär och civil personal utbildning för verksamhet i ledande befattningar inom totalförsvaret. I högskolans uppgifter ingår att anordna allmänna kurser, chefskurser och kompletteringskurser. Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid försvarshögskolan.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarshögskolan	Departementschefen
Personal			
Lärare m. fl.	8	of.	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	13	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	792 000	—5 000	— 5 500
Sjukvård	1 500	of.	of.
Rescersättningar	110 000	+8 000	+ 6 500
<i>Därav utrikes resor</i>	39 000	+1 000	of.
Lokalkostnader	25 000	—1 000	+22 500
Expenser	91 500	+6 000	—21 500
	1 020 000	+8 000	+ 2 000

Försvarshögskolan

Löne- och prisomräkning m. m. 8 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarshögskolan* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 022 000 kr.

H 2. Militärhögskolan: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	6 529 281
1970/71 Anslag	6 830 000
1971/72 Förslag	6 899 000

Militärhögskolan har till uppgift att meddela officerare på aktiv stat de kunskaper, som fordras för tjänstgöring som kapten (obligatoriska kurser) och i kvalificerade tjänster vid högre staber och förvaltningar, i särskilt kvalificerade lärartjänster eller som chefer för högre förband (högre kurser). Utbildningen vid Militärhögskolan bedrivs på tre linjer, armélinjen, marinlinjen och flyglinjen. Till högskolan, som även svarar för den historiska forskningen inom krigsmakten, är knuten en militärhistorisk avdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Militärhögskolan	Departementschefen
Personal			
Militär personal			
officerare	62	of.	of.
övrig personal	9	of.	of.
Civil personal			
lärare	2	of.	of.
övrig personal	26	of.	of.
	99	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	5 567 000	of.	of.
Sjukvård	20 000	of.	of.
Reseersättningar	52 000	+ 16 000	+ 3 000
Lokalkostnader	941 000	+ 55 000	+58 000
Expenser	250 000	+ 46 000	+ 8 000
Därav			
engångsutgifter	—	+ 30 000	of.
representation	3 000	of.	of.
	6 830 000	+117 000	+69 000

Militärhögskolan

1. Löne- och prisomräkning m. m. 50 000 kr.
2. På grund av ökat elevantal krävs engångsanskaffning av inventarier (+30 000 kr.).
3. Lokalkostnaderna ökar (+37 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Militärhögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 899 000 kr.

H 3. Militärhögskolan: Övningar

1969/70 Utgift	1 407 219	Reservation	506 285
1970/71 Anslag	1 720 000		
1971/72 Förslag	1 765 000		

Från anslaget bestrids utgifter för resor, traktamenten och expenser m. m. i samband med militärhögskolans övningar.

Militärhögskolan

Anslaget bör föras upp med 1 940 000 (+220 000) kr.

1. Löne- och prisonräkning m. m. 45 000 kr.
2. Antalet elever ökar (+175 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 765 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Militärhögskolan: Övningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 765 000 kr.

H 4. Militärhögskolan: Militärhistorisk forskning

1969/70 Utgift	73 262	Reservation	118 647
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	100 000		

Den militärhistoriska verksamheten ankommer, förutom på militärhögskolan, på en av Kungl. Maj:t tillsatt militärhistorisk forskningsdelegation. Delegationens huvudsakliga uppgift är att genom anslag i form av stipendier och forskningsbidrag m. m. främja militärhistorisk forskning och därmed sammanhängande verksamhet. Från anslaget bestrids utgifter för dessa stipendier m. m.

Militärhögskolan

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder militärhögskolans förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Militärhögskolan: Militärhistorisk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

H 5. Försvarets läroverk

1969/70 Utgift	3 607 986
1970/71 Anslag	3 635 000
1971/72 Förslag	3 060 000

Försvarets läroverk skall meddela den kompletterande allmänna skol- utbildning som fordras för anställning i militär och civilmilitär tjänst på aktiv stat för fast anställda vid försvaret och för värnpliktiga. Undervisningen vid läroverket bedrivs på tvåårig social samt på treårig humanistisk/samhällsvetenskaplig och naturvetenskaplig linje. Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid läroverket.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Försvarets läroverk		Departements- chefen	
Personal					
Lärarpersonal	45	—	1	—	1
Övrig personal	5		of.		of.
	50	—	1	—	1
Anslag					
Avlöningar	2 646 500	—171 000		—215 000	
Sjukvård	5 500		of.		of.
Reseersättningar	5 000	+ 8 000			of.
<i>Därav utrikes resor</i>	—	+ 8 000			of.
Lokalkostnader	650 000	—400 000		—317 000	
Expenser	328 000	+ 43 000		— 43 000	
	3 635 000	—520 000		—575 000	

Försvarets läroverk

1. Pris- och löneomräkning m. m. innebär minskning med 186 000 kr.
2. Av fyra obesatta lärartjänster beräknas tre bli tillsatta, varvid tilläggstimmar för lärarpersonalen kan dras in (+56 709 kr.).
3. Hyra för läroverkets internat belastar inte längre anslaget (—400 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets läroverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 060 000 kr.

H 6. Försvarets brevskola

1969/70 Utgift	779 705
1970/71 Anslag	850 000
1971/72 Förslag	900 000

Försvarets brevskola har till uppgift att till befäl på aktiv stat och i reserven m. fl. meddela korrespondensundervisning i militära ämnen, totalförsvarsfrågor, ämnen som behandlar samhällsfrågor och utrikespolitiska frågor m. m. Från anslaget bestrids utgifter för löner, arvoden och omkostnader vid försvarets brevskola.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets brevskola	Departements- chefen
Personal			
Lärare m. fl.	9	+ 1	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	14	+ 1	of.
Anslag			
Avlöningar	526 000	+ 71 400	+44 500
Sjukvård	1 000	of.	+ 500
Reseersättningar	6 500	+ 1 000	+ 500
<i>Därav utrikes resor</i>	1 500	+ 500	of.
Lokalkostnader	200 000	+ 10 600	+10 000
Expenser	116 500	+ 17 000	— 5 500
<i>Därav engångsutgifter</i>	15 000	— 5 000	—15 000
	850 000	+100 000	+50 000

Försvarets brevskola

1. Löne- och prisomräkning m. m. 42 000 kr.
2. En adjunktstjänst för undervisning i ryska bör tillkomma (+50 628 kr.).
3. För kontakter med utländska institutioner och forskare krävs ytterligare medel för utrikes resor (+500 kr.).
4. Medel för representation bör tillkomma (+500 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 900 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ökad undervisning i ryska.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets brevskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kr.

I FASTIGHETSKOSTNADER

I 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:

Slottsbyggnadernas delfond

1969/70 Utgift	17 000
1970/71 Anslag	17 000
1971/72 Förslag	17 000

För ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond beräknar jag medelsbehovet till 17 000 kr.

Jag vill i detta sammanhang anmäla att anslaget Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond fr. o. m. budgetåret 1971/72 bör utgå ur riksstaten med hänsyn till att försvaret inte längre disponerar de lokaler för vilka utgifterna tidigare har bestritts från detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kr.

I 2. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond

1969/70 Utgift	188 593 065
1970/71 Anslag	205 165 000
1971/72 Förslag	217 310 000

I annat sammanhang denna dag anmäls förslag till stat för försvarets fastighetsfond. I enlighet med vad som anförs där behövs sammanlagt 234 469 000 kr. för att täcka fastighetsutgifterna under kasernbyggnaders delfond av försvarets fastighetsfond. Av detta belopp avser 17 159 000 kr. lokalkostnader för vissa staber och förvaltningar m. m. Medel härför tas upp under anslag för de myndigheter som disponerar lokalerna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Kasernbyggnaders delfond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 217 310 000 kr.

I 3. Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond

1969/70 Utgift	82 214 958
1970/71 Anslag	82 050 000
1971/72 Förslag	84 250 000

I annat sammanhang denna dag anmäls förslag till stat för försvarets fastighetsfond. Under hänvisning till vad som anförs där om ersättning till befästningars delfond av fastighetsfonden hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 84 250 000 kr.

I 4. Borttagande av pansarhinder m. m.

1969/70 Utgift	309 164	Reservation	195 934
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	400 000		

Från anslaget betalas vissa arbeten för att ta bort pansarhinder och andra befästningar, som har visat sig vara till hinder för utbyggnad av bostads- eller industriområden m. m., samt för att på annan plats uppföra likvärdiga befästningar som ersättning för de borttagna.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 415 000 (+15 000) kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

J VISS MATERIELANSKAFFNING M. M.**J 1. Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m.**

1969/70 Utgift	1 928 621	Reservation	1 871 837
1970/71 Anslag	1 000 000		
1971/72 Förslag	1 000 000		

Från anslaget betalas sådan studie- och utredningsverksamhet som är nödvändig för att fullständigt kunna bedöma vissa större materielanskaffningar.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

J 2. Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.

1969/70 Utgift	867 042	Reservation	1 336 400
1970/71 Anslag	800 000		
1971/72 Förslag	775 000		

Från anslaget betalas förskottsvis utgifter för utredningar genom experter och konsulter m. fl. som behövs för att upprätta förslag till byggnadsprogram för byggnadsföretag vid försvaret. Förskottsvis betalas vidare utredningar om förvärv och försäljning av mark för försvaret. När beslut har fattats om att genomföra ett planerat projekt, förs som regel utbetalat belopp åter till anslaget med anlitande av anvisade medel eller influtna försäljningsmedel.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 775 000 (—25 000) kr.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 775 000 kr.

J 3. Fortifikatorisk forskningsverksamhet

1969/70 Utgift	799 855	Reservation	16 192
1970/71 Anslag	800 000		
1971/72 Förslag	800 000		

Från anslaget betalas forsknings- och utvecklingsarbete för fortifikatoriska skyddsanordningar.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 825 000 (+25 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 800 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fortifikatorisk forskningsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

J 4. Försvarsmedicinsk forskning

1969/70 Utgift	2 678 615	Reservation	422 660
1970/71 Anslag	2 700 000		
1971/72 Förslag	2 800 000		

Försvarsmedicinska forskningsdelegationen har till uppgift att vara ett rådgivande, sammanhållande och planerande organ för tillämpad försvarsmedicinsk forskning. Delegationen skall främja sådan forskning och därmed sammanhängande verksamhet genom att bevilja anslag, forskningsbidrag och stipendier m. m.

Försvarsmedicinska forskningsdelegationen

Anslaget bör föras upp med 3 300 000 (+600 000) kr.

Överbefälhavaren har våren 1970 lagt fram en ny behovsplan för försvarsmedicinsk forskning omfattande perioden 1970/71—1976/77 jämte projektkatalog för perioden 1970/71—1972/73 för delegationen och försvarsmedicinska sektionen inom statens medicinska forskningsråd. Den sammanlagda kostnaden för de specificerade projekten under behovsplanens första verksamhetsår uppgår till 3,2 milj. kr. för egentlig forskning. Därtill kommer ett stort antal specificerade men inte kostnadsberäknade projekt. Kostnadsnivån för planens andra och tredje år beräknas bli minst lika hög som för första året.

Bland särskilt angelägna forskningsbehov framhåller överbefälhavaren en ökad satsning beträffande skyddet mot biologiska stridsmedel,

militärpsykiatriska problem som har aktualiserats genom det nya inskrivningssystemet med dess förbättrade möjligheter till adekvat personalurval, problem som berör motivation m. m. i samband med utbildning och tjänstgöring och problem med relation till det ökade narkotikamissbruket. Bland andra viktiga och aktuella områden framhåller behovsplanen tillämpad forskning rörande dokumentationssystem, som kan väntas ha väsentlig betydelse för hela den försvarsmedicinska forskningen. Behovsplanen upptar därutöver liksom tidigare ett stort antal projekt inom områdena flyg- och navalmedicin, övriga fysiologiska problem, kirurgi och invärtes medicin m. fl. områden som till sin uppläggning ofta direkt ansluter till olika myndigheters materielutvecklings- och försöksverksamhet.

Forskningsdelegationen har under en följd av år framhållit önskvärdheten av att vissa kostnader för verksamhet av mera permanent karaktär förs över på respektive myndighetsanslag. Så har till del skett beträffande vissa kostnader för forskningsgrupper vid flygmedicinska institutionen i Malmslätt, militärapoteket och militärmedicinska undersökningscentralen. Respektive myndigheter bör i större utsträckning än som nu sker bestrida kostnaderna för forskargrupperna. Denna fråga är av stor betydelse för delegationens framtida möjligheter att verka initierande för nya angelägna projekt enligt behovsplanen.

Behovsplanens medelsbehov för budgetåret 1971/72 uppgår till 3,2 milj. kr. Därtill skall läggas kostnaderna för delegationens initiativverksamhet, forskarutbildningsbefattningar, resor, symposier, administration m. m. Dessa kan beräknas till ca 400 000 kr. Enligt dessa beräkningsgrunder utgör medelsbehovet 3,6 milj. kr. eller 300 000 kr. mer än vad överbefälhavaren har räknat med i sina direktiv. Under förutsättning att skillnaden mellan delegationens behovsberäkning och anslaget enligt överbefälhavarens direktiv frigörs genom fortsatt överförande av vissa kostnader för de permanenta forskargrupperna kan delegationen godta av överbefälhavaren angivna 3,3 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 2,8 milj. kr. Jag är inte beredd att tillstyrka att ytterligare utgifter för de permanenta forskargrupperna förs över till andra anslag.

Jag hemställer, att Kongl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarsmedicinsk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 800 000 kr.

J 5. Underhåll av sjukvårdsmateriel

1969/70 Utgift ¹	1 489 423	Reservation	576 653
1970/71 Anslag	1 400 000		
1971/72 Förslag	1 400 000		

¹ Härtill kommer utgifter under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget och anslaget Militärömrådesstaberna med särskild budget

Från anslaget betalas inredning m. m. av sjukvårdsförråd, underhåll och återanskaffning av sjukvårdsmateriel och läkemedel för krigsförbanden samt inspektion och kontroll av sådana förnödenheter. Från anslaget bestrids också kostnader för ADB-produktion för förrådsredovisningen samt kurskostnader för utbildning av förvaltnings- och förrådspersonal.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 1 445 000 (+45 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Underhåll av sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.

J 6. Vissa signalförbindelser m. m.

1969/70 Utgift	30 000 000	Reservation	11 296 414
1970/71 Anslag	29 000 000		
1971/72 Förslag	28 700 000		

Från anslaget betalas utbyggnad av signalförbindelser som är gemensamma för krigsmakten.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1968 — vid ingången av den fyraårsperiod som omfattas av 1968 års försvarsbeslut — 22 743 000 kr. För budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av (40 000 000 + 30 000 000 + 28 700 000) 98 700 000 kr. medan Kungl. Maj:t under samma budgetår har medgett förbrukning av (35 000 000 + 30 000 000 + 29 000 000) 94 000 000 kr. under anslaget. Bemyndigandeskulden den 30 juni 1971 blir således (22 743 000 + 98 700 000 — 94 000 000) 27 443 000 kr.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 28 700 000 (—300 000) kr. För nästa budgetår bör inhämtas ett beställningsbemyndigande av 28,5 milj. kr.

Departementschefen

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget bör föras upp med 28,7 milj. kr. Jag föreslår för nästa budgetår ett beställningsbemyndigande om 28,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av vissa signalförbindelser m. m. får läggas ut inom en kostnadsram av 28 500 000 kr.,
- 2) till *Vissa signalförbindelser m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 28 700 000 kr.

J 7. Signalskyddsmateriel

1969/70 Utgift	1 743 879	Reservation	2 720 199
1970/71 Anslag	2 400 000		
1971/72 Förslag	10 360 000		

Från anslaget betalas anskaffning av kryptomateriel m. m. till krigsmakten enligt en av överbefälhavaren upprättad långsiktplan.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 9 250 000 (+6 850 000) kr.

Utöver anslaget bör viss materielbeställning få läggas ut inom en kostnadsram av 21 575 000 kr. Beställningen samordnas med motsvarande beställning under anslaget Signalskyddsmateriel för civila myndigheter.

Departementschefen

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget bör föras upp med 10 360 000 kr. Jag föreslår för nästa budgetår ett beställningsbemyndigande om 21 575 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) till *Signalskyddsmateriel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 360 000 kr.,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av signalskyddsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 21 575 000 kr.

J 8. Anskaffning av fortifikatorisk materiel

1969/70 Utgift	3 269 847	Reservation	32 827
1970/71 Anslag	4 000 000		
1971/72 Förslag	4 000 000		

Från anslaget betalas anskaffning av materiel för krigsutbyggnad av befästningar, anskaffning av maskiner och formar för viss krigsproduktion samt förrådshållning och vård av anskaffad materiel.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 4 200 000 (+200 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av fortifikatorisk materiel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

J 9. Anskaffning av krigskartor

1969/70 Utgift	1 349 522	Reservation	13 428
1970/71 Anslag	1 350 000		
1971/72 Förslag	1 350 000		

Från anslaget betalas anskaffning m. m. av kartor för krigsbehovet och för försvars- och arméstavernas löpande behov. Från anslaget betalas även sådan anskaffning av kartor för fredsbruk som av ekonomiska eller praktiska skäl bör göras centralt.

Chefen för armén

Anslaget bör föras upp med 1 420 000 (+70 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1 350 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffning av krigskartor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 350 000 kr.

J 10. Årskostnader för industriell krigsberedskap

1969/70 Utgift	530 000
1970/71 Anslag	530 000
1971/72 Förslag	530 000

Från anslaget betalas skötseln av försvarets materielverks beredskapsfabriker med tillhörande produktionsutrustning.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 530 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder materielverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Årskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 530 000 kr.

J 11. Engångskostnader för industriell krigsberedskap

1969/70 Utgift	1 410 000	Reservation	7 573 276
1970/71 Anslag	1 800 000		
1971/72 Förslag	1 800 000		

Från anslaget betalas investeringar i produktionsutrustningen för krigsproduktion som planläggs av försvarets materielverk.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 1 850 000 (+50 000) kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1,8 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Engångskostnader för industriell krigsberedskap* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 800 000 kr.

J 12. Byggnads- och reparationsberedskapen: Övningar m. m.

1969/70 Utgift	499 372	Reservation	100 909
1970/71 Anslag	550 000		
1971/72 Förslag	550 000		

Från anslaget betalas utbildning av och övningar med byggnads- och reparationsberedskapens centrala och regionala stabsorgan samt dess arbetsorgan och driftvärn. Från anslaget utgår vidare ersättningar till vissa chefer och ställföreträdande chefer inom organisationen samt till viss biträdespersonal. Slutligen belastas anslaget med övriga omkostnader för verksamheten.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 550 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnads- och reparationsberedskapen: Övningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kr.

J 13. Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel

1969/70 Utgift	1 499 372	Reservation	5 596 421
1970/71 Anslag	570 000		
1971/72 Förslag	570 000		

Från anslaget betalas anskaffning, förrådshållning och underhåll av maskiner och arbetsredskap samt driftvärns- och skyddsutrustning som behövs för byggnads- och reparationsberedskapen.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med 625 000 (+55 000) kr. Enligt en gemensam långsiktplan för anskaffning av fortifikatorisk materiel och materiel för byggnads- och reparationsberedskapen planeras stora anskaffningar för byggnads- och reparationsberedskapen under budgetåren 1972/73—1974/75. För att möjliggöra sådana anskaffningar kommer för dessa budgetår att begäras ökade medel under förevarande anslag samtidigt som en motsvarande minskning kommer att föreslås under anslaget till anskaffning av fortifikatorisk materiel. För budgetåret 1971/72 föreslås enligt planen endast en ökning av förevarande anslag motsvarande inträffade prisstegringar.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 570 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnads- och reparationsberedskapen: Materiel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 570 000 kr.

K BIDRAG TILL FRIVILLIGA ORGANISATIONER M. M.

K 1. Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.

1969/70 Utgift	6 020 907	Reservation	346
1970/71 Anslag	9 005 000		
1971/72 Förslag	10 551 000		

Från anslaget utgår bidrag till Centralförbundet för befälsutbildning med därtill anslutna organisationer.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 10 472 000 (+1 467 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 268 000 kr.

2. Utbildningspremier samt resor, traktamenten och arvoden enligt prop. 1970: 18 (SU 87, rskr 194) tillkommer (+1 199 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 10 551 000 kr. Jag har därvid beräknat bl. a. 79 000 kr. för avgifter till försvarets hundskola.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 551 000 kr.

K 2. Lottaorganisationen

1969/70 Utgift	2 647 000	Reservation	368 766
1970/71 Anslag	3 820 000		
1971/72 Förslag	4 390 000		

Från anslaget utgår bidrag till Riksförbundet Sveriges lottakärer.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 4 390 000 (+570 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 80 000 kr.

2. Utbildningspremier samt resor, traktamenten och arvoden enligt prop. 1970: 18 (SU 87, rskr 194) tillkommer (+490 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder civilförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 390 000 kr.

K 3. Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig

1969/70 Utgift	346 788	Reservation	38 269
1970/71 Anslag	780 000		
1971/72 Förslag	955 000		

Från anslaget utgår bidrag till Svenska röda korset.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 955 000 (+175 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 25 000 kr.
2. Utbildningspremier samt resor, traktamenten och arvoden enligt prop. 1970: 18 (SU 87, rskr 194) tillkommer (+150 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder civilförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 955 000 kr.

K 4. Frivilliga djursjukvården i krig

1969/70 Utgift	52 469	Reservation	6 425
1970/71 Anslag	109 000		
1971/72 Förslag	136 000		

Från anslaget utgår bidrag till Svenska blå stjärnan.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 113 000 (+4 000) kr.

1. Löne- och prisomräkning 3 000 kr.
2. Utbildningspremier samt resor och traktamenten enligt prop. 1970: 18 (SU 87, rskr 194) tillkommer (+1 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 136 000 kr. Jag har därvid beräknat bl. a. 23 000 kr. för avgifter till försvarets hundskola.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1971/72
anvisa ett reservationsanslag av 136 000 kr.

K 5. Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar

1969/70 Utgift	505 000
1970/71 Anslag	515 000
1971/72 Förslag	575 000

Från anslaget utgår bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar.

Centralförbundet Folk och Försvar

Anslaget bör föras upp med 575 000 (+60 000) kr. Höjningen be-
tingas främst av ökade kostnader för centralförbundets konferensverk-
samhet.

Departementschefen

Jag biträder centralförbundets förslag. Jag hemställer, att Kungl.
Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar* för budget-
året 1971/72 anvisa ett anslag av 575 000 kr.

K 6. Understöd åt vissa föreningar m. m.

1969/70 Utgift	110 000
1970/71 Anslag	110 000
1971/72 Förslag	110 000

Från anslaget utgår bidrag dels till vissa föreningar och sällskap med
militär anknytning för att ge ut handlingar m. m., dels till att ge ut
vissa tidskrifter med militärt innehåll, dels till sammanslutningar av un-
derofficerare och underbefäl för hyra av lokaler, dels till Försvarets
civila idrottsförbund.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 130 000 (+20 000) kr. Av ökningen av-
ser 8 000 kr. prisomräkning och återstoden uppräknings med hänsyn till
att anslaget har varit oförändrat sedan budgetåret 1967/68.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 110 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 110 000 kr.

K 7. Bidrag till Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum

1970/71 Anslag¹ 460 000

1971/72 Förslag 530 000

¹ Avser tiden 1.1—30.6.1971 (prop. 1970:165, SU 211, rskr 426)

Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum började sin verksamhet den 1 januari 1971 och har till uppgift att i samarbete med myndigheter och organisationer anordna kurser och konferenser företrädesvis inom försvarets personalvård och därmed sammanhängande områden. Från anslaget utgår bidrag till administrationskostnader och stiftelsens egen kurs- och konferensverksamhet.

Departementschefen

Jag beräknar stiftelsens behov av bidrag för nästa budgetår till 530 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 530 000 kr.

L ÖVRIGA GEMENSAMMA ÄNDAMÅL

L 1. Familjebidrag

1969/70 Utgift	76 726 986
1970/71 Anslag	71 000 000
1971/72 Förslag	80 000 000

Från anslaget betalas vissa ersättningar för att trygga försörjning m. m. för de värnpliktigas anhöriga m. fl. under den tid de värnpliktiga fullgör militärtjänstgöring. Familjebidrag kan utgå som familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag. Från anslaget betalas också särskild hjälpverksamhet till förmån för de värnpliktiga och deras familjer m. m.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 79,5 (+8,5) milj. kr.

1. Ökat antal tjänstgöringsdagar och ändrade dagskostnadsbelopp i jämförelse med vad som har legat till grund för beräkningen av innevarande budgetårs anslag bör föranleda att anslaget räknas upp med 5,5 milj. kr.

2. Höjningen av familjepennings maximibelopp för vissa familjemedlemmar från den 1 januari 1971 beräknas medföra en årlig merkostnad av 2,6 milj. kr.

3. Utökad rätt till familjebidrag vid frivillig tjänstgöring vid krigsmakten och hemvärnet från den 1 juli 1970 beräknas medföra en årlig merkostnad av 400 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 80 milj. kr. Jag har räknat med omkring 16 500 000 tjänstgöringsdagar för grundutbildning m. m. och omkring 2 440 000 tjänstgöringsdagar för repetitionsutbildning m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Familjebidrag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 000 kr.

L 2. Inskrivningskostnader

1969/70 Utgift	2 869 738
1970/71 Anslag	3 150 000
1971/72 Förslag	3 730 000

Från anslaget bestrids utgifter som hänger samman med inskrivningen av värnpliktiga.

Värnpliktsverket

Anslaget bör föras upp med 3 730 000 (+580 000) kr.

1. Prisonräkning 120 000 kr.
2. Penningbidraget har höjts (+110 000 kr.).
3. De inskrivningsskyldigas resor ökar erfarenhetsmässigt (+300 000 kr.).
4. Arvoden, traktamenten och resor för inskrivningsnämndernas ledamöter kommer att öka till följd av ledamöternas rätt att följa inskrivningsförrättningarna (+50 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder värnpliktsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 730 000 kr.

L 3. Vissa specialundersökningar m. m.

1969/70 Utgift	496 281
1970/71 Anslag	590 000
1971/72 Förslag	590 000

Från anslaget bestrids vissa utgifter för medicinska specialundersökningar av personal, bl. a. blodgruppsbestämningar, skärmbildsundersökningar och militärpsykiatriska undersökningar av värnpliktiga.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 590 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder sjukvårdsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 590 000 kr.

L 4. Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.

1969/70 Utgift ¹	34 560 479
1970/71 Anslag	31 000 000
1971/72 Förslag	33 000 000

¹ Härtill kommer utgifter under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för resor och traktamenten för värnpliktiga i samband med militärtjänstgöring, för följebefäl i samband med värnpliktsresor samt för medlemmar i frivilliga försvarsorganisationer i samband med frivillig tjänstgöring vid krigsmakten m. m.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 31 500 000 (+500 000) kr. Medelsbehovet för reseersättningar till värnpliktiga m. fl. beräknas till sammanlagt 38,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 4 milj. kr. jämfört med vad som har beräknats för budgetåret 1970/71. Ökningen hänför sig till prishöjningar. Av beloppet 38,5 milj. kr. bör 31,5 milj. kr. anvisas under detta anslag och återstående 7 milj. kr. fördelas på försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget.

Departementschefen

Medelsbehovet för reseersättningar till värnpliktiga m. fl. beräknar jag till 40,5 milj. kr. Erforderliga medel bör anvisas med 33 milj. kr. under detta anslag och med 7,5 milj. kr. under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 33 000 000 kr.

L 5. Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.

1969/70 Utgift ¹	198 310
1970/71 Anslag	215 000
1971/72 Förslag	225 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Militärömrådesstaber med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter för bekämpning och utrotning av skadedjur, särskild utrustning för kvalificerad hälsovårdstillsyn, undersökningar av vattentäkter, särskilda hälsoundersökningar samt viss utbildnings- och upplysningsverksamhet.

Försvarets sjukvårdsstyrelse

Anslaget bör föras upp med 225 000 (+10 000) kr.

1. Den allt dyrare materiel som behövs för den fortlöpande hälsovårdstillsynen samt utredning av ändamålsenliga appliceringsmetoder för andra bekämpningsmedel än DDT-preparat ökar kostnaderna med 9 000 kr.

2. För ökad utbildning av personalen beträffande de nya bekämpningsmedlens användning och handhavande behövs ytterligare 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder sjukvårdsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 225 000 kr.

L 6. Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.

1969/70 Utgift 2 947 800

1970/71 Anslag 4 100 000

1971/72 Förslag 4 100 000

Från anslaget betalas ersättningar med anledning av skador vid militär verksamhet. Ersättningarna utgår på grund av betalningsskyldighet, som har fastställts av domstol med stöd av allmänna skadeståndsregler, eller enligt åtagande genom beslut i administrativ ordning. Vidare utgår från anslaget gottgörelse för skador till följd av förbud mot byggnad till hinder för försvaret m. m. enligt byggnadslagen (1947: 385), ersättningar för intrång i fiske enligt kungörelsen (1964: 811) om ersättning för intrång i fiske till följd av militär verksamhet eller efter Kungl. Maj:ts bestämmande i varje särskilt fall samt kostnader enligt kungörelsen (1969: 761) om särskilt olycksfallsskydd för värnpliktiga m. fl.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 4 400 000 (+300 000 kr.). Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 4,1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

L 7. Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.

1969/70 Utgift	18 616 013
1970/71 Anslag	17 500 000
1971/72 Förslag	19 600 000

Från anslaget utgår ersättning enligt förordningarna (1927: 234 och 1950: 261) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring (ändrade senast 1948: 424 respektive 1968: 630) m. fl. författningar.

Riksförsäkringsverket

Anslaget bör med hänsyn till höjt basbelopp m. m. föras upp med 19,6 (+2,1) milj. kr. Under tiden maj 1969—mars 1970 har basbeloppet höjts från 5 800 kr. till 6 300 kr. Höjningen beräknas medföra en kostnadsökning av 1 250 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder riksförsäkringsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 19 600 000 kr.

L 8. Omskolning av i militärtjänst skadade

1969/70 Utgift	31 823
1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	100 000

Från anslaget betalas utbildningsbidrag m. m. till personer som har skadats i militärtjänst och bereds arbetsvård genom arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder arbetsmarknadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

L 9. Vidareutbildning av viss civil personal

1969/70 Utgift	468 049	Reservation	312 133
1970/71 Anslag	530 000		
1971/72 Förslag	545 000		

Från anslaget bestrids utgifter för vidareutbildning av civil personal vid staber, förvaltningar och institutioner inom krigsmakten.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 546 000 (+16 000) kr.

1. Prisomräkning 6 000 kr.
2. En utökning av kursverksamheten bör ske vid de centrala staverna (+10 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 545 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vidareutbildning av viss civil personal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 545 000 kr.

L 10. Arbetarskydd

1969/70 Utgift ¹	119 761	Reservation	110 040
1970/71 Anslag	140 000		
1971/72 Förslag	140 000		

¹ Här till kommer utgifter under anslagen Armén: Förband med särskild budget och Marinen: Förband med särskild budget

Från anslaget bestrids utgifter dels för studiebesök och kurser i arbetarskydd, dels för materiel för information om arbetarskydd.

Försvarets centrala arbetarskyddsnämnd

Anslaget bör föras upp med 150 000 (+10 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 140 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetarskydd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 140 000 kr.

L 11. Förslagsverksamhet

1969/70 Utgift ¹	198 451
1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	200 000

¹ Härtill kommer utgifter under försvarsgrenarnas anslag till förband med särskild budget

Från anslaget utgår vissa belöningar till personal som är anställd inom krigsmakten eller vid flygtekniska försöksanstalten samt till värnpliktiga för förslag till förbättrade drifts- och utbildningsmetoder.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med 160 000 (+60 000) kr. Höjningen avser ökad förslagsverksamhet.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förslagsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kr.

L 12. Försvarsupplysning

1969/70 Utgift ¹	321 141	Reservation	269 825
1970/71 Anslag	637 000		
1971/72 Förslag	616 000		

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Arméstaben

Från anslaget bestrids utgifter för presstjänst m. m. vid försvarsstaben, för bidrag till försvarsupplysning genom enskilda organisationer och för utgivande av tidskrifterna *Marinnytt* och *Flygvapennytt*. Från anslaget bestrids vidare utgifter för totalförsvarets upplysningsnämnds verksamhet och för publicering av totalförvarsinformation i rikstelefonkatalogen.

Överbefälhavaren

För sin verksamhet beräknar överbefälhavaren 340 000 (+53 000) kr.

Totalförsvarets upplysningsnämnd

För sin verksamhet beräknar nämnden 380 000 (+95 000) kr. Medlen avses bl. a. för att publicera totalförvarsinformation i rikstelefonkatalogen samt för utbildningsverksamhet på temat »Argument för försvaret i dag».

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 616 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett
reservationsanslag av 616 000 kr.

L 13. Publikations- och blankettryck

1969/70 Utgift ¹	5 824 347
1970/71 Anslag	4 825 000
1971/72 Förslag	5 825 000

¹ Härtill kommer utgift under anslaget Arméstaben

Från anslaget betalas tryckning av publikationer och blanketter för försvaret.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 5 150 000 (+325 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen bör anslaget föras upp med 5 825 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1971/72
anvisa ett förslagsanslag av 5 825 000 kr.

L 14. Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken

1969/70 Utgift ¹	3 200 000
1970/71 Anslag	3 300 000
1971/72 Förslag	3 300 000

¹ Anslaget Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk

Enligt de bestämmelser som Kungl. Maj:t har utfärdat den 9 juni 1944 angående förvaltningen av fabriksverkens fond skall ersättning till fonden för s. k. beredskapskostnader utgå från ett särskilt anslag på driftbudgeten.

Förenade fabriksverken

Anslaget bör föras upp med 4 000 000 (+700 000) kr.

Anslagsbeloppet har beräknats med utgångspunkt i de verkliga kostnaderna under budgetåret 1969/70. Någon nämnvärd minskning av beredskapskostnaderna förutses inte för de närmaste åren.

Departementschefen

Försvarets rationaliseringsinstitut har på Kungl. Maj:ts uppdrag utrett frågan om hur förenade fabriksverkens beredskapskostnader bör bestridas (jfr prop. 1970: 1 bil. 6 s. 167). Jag avser att lämna förslag i ärendet i samband med övergången till det nya planerings- och budgeteringssystemet för försvaret.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 3,3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 300 000 kr.

L 15. Ersättning för automobilskatt

1969/70 Utgift	15 077 512
1970/71 Anslag	15 300 000
1971/72 Förslag	17 000 000

Från anslaget betalas ersättning för automobilskatt för krigsmaktens fordon.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 17,1 (+1,8) milj. kr.

Beloppet har beräknats med ledning av gällande skatter under kalenderåret 1970. Ersättningen skall grundas på skattebelopp som kommer att gälla för 1971 och fordonstillgången under samma år och kan därför inte detaljberäknas förrän i januari 1972.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 17 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 000 kr.

L 16. Ersättning för rustning och rotering

1969/70 Utgift	1 750
1970/71 Anslag	5 000
1971/72 Förslag	5 000

Från anslaget betalas ersättning för rustnings- eller roteringsbesvär som åvilar vissa allttjämt effektiva rusthåll och rotar.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 5 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

L 17. Täckande av vissa medelsbrister

1969/70 Utgift	3 753
1970/71 Anslag	30 000
1971/72 Förslag	30 000

Från anslaget utgår medel för att täcka vissa medelsbrister, som försvarets civilförvaltning i sina räkenskaper har redovisat som proprietalanser.

Försvarets civilförvaltning

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 30 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder civilförvaltningens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckande av vissa medelsbrister* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

M FLYGTEKNISKA FÖRSÖKSANSTALTEN

M 1. Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet

1969/70 Utgift	9 828 149
1970/71 Anslag	12 200 000
1971/72 Förslag	14 600 000

Flygtekniska försöksanstalten har till uppgift att främja utvecklingen av flygtekniken inom landet. Det åligger anstalten att mot ersättning bedriva flygteknisk forsknings- och försöksverksamhet, att följa utvecklingen av den flygtekniska forskningen i länder som intar en ledande ställning på detta område samt att systematiskt samla, ordna, bearbeta och offentliggöra forskningsresultat och andra rön inom dess verksamhetsområde.

Förutom den s. k. uppdragsforskningen bedriver försöksanstalten egen, främst grundläggande forskning av allmän flygteknisk karaktär. Den ekonomiska ramen för den egna forskningen utgörs i stort sett av de medel som anvisas under anslaget Bidrag till flygteknisk forskning.

Försöksanstalten är organiserad på ett kansli och fyra avdelningar, nämligen aerodynamiska avdelningen, hållfasthetsavdelningen, mättekniska avdelningen och driftavdelningen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Flygtekniska försöksanstalten	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	130	of.	of.
Övrig personal	105	of.	of.
	235	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	9 455 000	÷ 1 045 000	÷ 845 000
Sjukvård	25 000	of.	of.
Reseersättningar	150 000	of.	of.
<i>Därav utrikes resor</i>	75 000	+ 25 000	of.
Lokalkostnader	1 430 000	— 190 000	— 190 000
Expenser	1 132 000	+ 85 000	+ 85 000
Anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrustning m. m.	1 200 000	+ 520 000	+ 520 000
Avgifter för deltagande i fortbildningskurser	5 000	of.	of.
Frakter och transporter	28 000	of.	of.
Lönkostnadspålägg	2 175 000	+ 240 000	+ 340 000
	15 600 000	+ 1 700 000	+ 1 600 000

Avgår

Bidrag till flygteknisk forskning	3 400 000	+ 600 000	÷ 800 000 ¹
Nettoutgift	12 200 000	÷ 2 300 000	÷ 2 400 000

¹ Bidraget beräknas för budgetåret 1971/72 utgå med (3 400 000—800 000) 2 600 000 kr.

Flygtekniska försöksanstalten

1. Löne- och prismräkning m. m. 514 623 kr.
2. Tjänsten som chef för aerodynamiska avdelningen bör flyttas upp från Cp 1 till Cp 3 (+8 544 kr.).
3. Beräknad förändring för befintlig organisation (+521 483 kr.).
4. Genom ändrad hyressättning för försöksanstaltens lokaler kan posten Lokalkostnader sänkas (—190 000 kr.).
5. Förbrukningen av kylvatten och elström för vindtunnlarna varierar med uppdragsverksamheten. Kostnaderna härför belastar expensposten (+85 000 kr.).
6. Uppdragsverksamheten har under senare år ändrat karaktär och bl. a. fått till följd att försöksanstalten i viss omfattning får anlita underleverantörer. Kostnaderna härför bokförs som anskaffning och underhåll av försöks- och verkstadsutrustning. Anstalten räknar med att dessa uppdrag skall öka i omfattning (+520 000 kr.).
7. Personalförändringarna enligt anstaltens förslag medför en ökning av lönekostnadspålägget (+240 350 kr.).

Departementschefen

Som framgår av sammanställningen beräknar jag flygtekniska försöksanstaltens utgifter för budgetåret 1971/72 till 17,2 milj. kr. Verksamheten finansieras i huvudsak genom inkomster från uppdragsverksamheten, som jag för nästa budgetår beräknar till 14,6 milj. kr. Behovet av egen forskning täcks genom anslaget Bidrag till flygteknisk forskning. Detta anslag, från vilket även lönekostnadspålägg och lokalhyror bestrids i viss omfattning, beräknar jag i det följande till 2,6 milj. kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 14,6 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 000 kr.

M 2. Bidrag till flygteknisk forskning

1969/70 Utgift	5 773 137	Reservation	76 073
1970/71 Anslag	3 400 000		
1971/72 Förslag	2 600 000		

Anslaget avses täcka dels flygtekniska försöksanstaltens behov av egen, främst grundläggande forskning av allmän flygteknisk karaktär, dels viss del av anstaltens lokalkostnader och lönekostnadspålägg.

Flygtekniska försöksanstalten

Anslaget bör föras upp med 2 800 000 (—600 000) kr.

Eftersom forskningsanslagen inom riksstaten den 1 juli 1969 har räknats upp med belopp motsvarande beräknade komplementkostnader, har försöksanstalten för budgetåret 1971/72 avsatt 2,2 milj. kr. för flygteknisk forskning. Förutom komplementkostnader, vilka har beräknats på föreskrivet sätt, avser ökningen kompensation för de sedan den 1 juli 1967 inträffade pris- och löneförändringarna. Av uppräknningen hänför sig 450 000 kr. till komplementkostnader och 250 000 kr. till pris- och löneomräkning (+700 000 kr.).

Bidraget till komplementkostnaderna skall (prop. 1969: 1 bil. 6 s. 185, SU 4, rskr 4) successivt minskas så att anslaget senast budgetåret 1972/73 har återförts till sin tidigare nivå.

Departementschefen

Anslaget Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet har liksom innevarande budgetår förts upp med ett belopp som svarar mot försöksanstaltens beräknade inkomster av uppdragsverksamhet (jfr prop. 1969: 1 bil. 6 s. 185). Med hänvisning till vad jag har anfört under nämnda anslag beräknar jag bidraget till flygteknisk forskning för budgetåret 1971/72 till 2,6 milj. kr. Av beloppet utgör 1,1 milj. kr. bidrag till lönekostnadspålägg och lokalhyror.

Flygtekniska försöksanstalten har i sin anslagsframställning hemställt att bidrag också lämnas för förnyelse av anstaltens tekniska utrustning. Jag är emellertid inte f. n. beredd att tillstyrka anstaltens förslag om ett särskilt anslag för detta ändamål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till flygteknisk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kr.

N CIVILFÖRSVARET M. M.

N 1. Civilförsvarsstyrelsen

1969/70 Utgift	9 910 426
1970/71 Anslag	10 256 000
1971/72 Förslag	10 466 000

Civilförsvarsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för civilförsvaret. Civilförsvarsstyrelsen leds av en styrelse. Chef för civilförsvarsstyrelsen är en generaldirektör. Inom verket finns en stab, ett tillfälligt sekretariat för studier och långsiktsplanering, fem byråer, nämligen planeringsbyrån, utrustningsbyrån, kanslibyrån, tekniska byrån och utbildningsbyrån, en civilförsvarsöverläkare och en militärassistent. Dessutom finns personal för handläggning av ärenden som rör kommunal beredskap.

Medel för utbildningsbyrån beräknas under anslaget till statens civilförsvarsskolor.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Civilförsvarsstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	81	+	4 of.
Övrig personal	82		of.
	163	+	4 of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	7 178 000	+ 533 000	+ 50 000
Sjukvård	45 000		+ 10 000 of.
Reseersättningar	373 000	+ 82 000	+ 20 000
<i>Därav utrikes resor</i>	40 000	+ 5 000	of.
Lokalkostnader	803 000	+ 105 000	+ 104 000
Expenser	1 837 000	+ 95 000	+ 31 000
<i>Därav</i>			
engångsutgifter	16 000		of. — 16 000
representation	1 500		of. of.
Information och upplysning	25 000		of. of.
Skadecersättningar	10 000		of. + 20 000
	10 271 000	+ 815 000	+ 235 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster av försålda tryckalster	15 000	— 25 000	— 25 000
Nettoutgift	10 256 000	+ 790 000	+ 210 000

Civilförsvarsstyrelsen

1. Pris- och löneomräkning m. m. 213 056 kr.
2. För utökning av informationsverksamheten behövs en redaktör. I samband med övergång till stril 60 och för upprätthållande av erforderlig larmberedskap behövs vidare en förste byråinspektör. Den nuvarande projektledningsorganisationen för skyddsrumbyggandet behöver ökas ut med två byrådirektörer. För nya tjänster och anlåtande av tillfällig arbetskraft behövs ytterligare medel (+532 944 kr.).
3. Behovet av medel för resor ökar med hänsyn till bl. a. utökad verksamhet i samband med byggande av skyddsrum och utbyggnad av tele- och alarmeringsnätet (+47 000 kr.).
4. Kostnaderna för ADB-verksamheten minskar. De fyra nya tjänsterna medför vissa engångsutgifter för inköp av möbler m. m. Vidare behövs medel för tryckning av »Skyddsrumshandboken» (+22 000 kr.).
5. Försäljningen av trycksaker beräknas öka (—25 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 466 000 kr. Jag har därvid bl. a. beräknat ytterligare 50 000 kr. för anställning av tillfällig arbetskraft och till ersättningar för konsultuppdrag (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Civilförsvarsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 466 000 kr.

N 2. Statens civilförsvarsskolor

1969/70 Utgift	11 089 809
1970/71 Anslag	11 431 000
1971/72 Förslag	13 108 000

Statens civilförsvarsskolor, som omfattar civilförsvarsskolan i Rosersberg och tre fältskolor, ingår i civilförsvarsstyrelsens utbildningsbyrå. Utbildningsbyrån förestås av en utbildningschef. Vid skolorna utbildas befäl i civilförsvarets kårer och personal i de särskilda undsättningskårer.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Civiltförsvarsstyrelsen	Departementschefen	
Personal				
Handläggande personal	12		of.	of.
Lärarpersonal	77	+	2	of.
Övrig personal	104	+	4	of.
	193	+	6	of.
Anslag				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	7 096 000	+ 870 000	+	84 000
Sjukvård	17 000	÷ 2 000	+	10 000
Resersättningar	550 000	÷ 260 000	+	27 000
<i>Därav utrikes resor</i>	4 000	of.		of.
Lokalkostnader	1 303 000	+ 919 000	÷	907 000
Expenser	220 000	+ 29 000	+	9 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	2 000	+ 6 000	—	2 000
Övriga utgifter				
a) Mark- och vägunderhåll	108 000	+ 6 000	÷	6 000
b) Inköp och underhåll av inventarier för utbildningsändamål	265 000	— 154 000	—	158 000
c) Anskaffning och underhåll av utbildningsanordningar och utbildningsmateriel	1 240 000	+ 1 201 000	+	500 000
d) Mathållning vid Rosersbergsskolan	487 000	÷ 47 000	÷	100 000
e) Kost och logi m. m. enligt avtal för verksamheten vid fältskolorna	1 556 000	+ 706 000	÷	706 000
f) Driftkostnader för fordon m. m.	283 000	+ 17 000	÷	17 000
g) Information till civilförsvarsbefäl	110 000	+ 24 000	÷	10 000
h) Diverse utgifter	278 000	— 133 000	—	150 000
	13 513 000	+ 3 794 000	+ 2 068 000	
<i>Upphördsmedel</i>				
Tillhandahållna förnödenheter m. m.	2 082 000	— 591 000	—	391 000
Nettoutgift	11 431 000	÷ 3 203 000	÷ 1 677 000	

Civiltförsvarsstyrelsen

Civiltförsvarsstyrelsen räknar med i stort sett samma utbildningsvolym för budgetåret 1971/72 som för budgetåret 1970/71, dvs. 12 000 elever vid central utbildning och 14 700 elever vid lokal utbildning. I den centrala utbildningen ingår den försöksutbildning som sker i Revingeby i stället för lokalt i länen.

Verksamheten vid Revingeby ökar under budgetåret 1971/72 beroende på att försöksverksamheten då har kommit i gång i full omfattning. Detta medför en förskjutning från den lokala verksamheten i motsvarande omfattning.

1. Pris- och löneomräkning m. m. 600 496 kr.

2. Ytterligare två tjänster för kontorsbiträden behövs (+41 112 kr.).
3. Vid undsättningskårskolan krävs för utbildningen av teletekniker och alarmeringstekniker en specialist som lärare. För att underlätta skolchefens och lärarnas planeringsarbete behövs en byråassistent. Genom schemalagd undervisning kan tre lärare utgå (−11 412 kr.).
4. Civilförsvarsskolan i Katrineholm behöver tillföras en byråassistent för att underlätta ledningsfunktionerna och avlasta skolföreståndaren administrativa uppgifter (+36 444 kr.).
5. Antalet övningsledargrupper bör utökas från fyra till sex vilket medför ett behov av två byrådirektörer och två förste byråinspektörer (+206 064 kr.).
6. För tillfällig personal i Rosersberg och för personal för försöksverksamheten i Revingeby behövs 434 696 kr.
7. För föreslagna övningsledartjänster och för ytterligare personal vid Revingeby behövs en ökning av medlen för resor (+220 000 kr.).
8. För hyror och städning m. m. av nya lokaler samt för expenser för begärda tjänster behövs 719 000 kr.
9. Medelsbehovet för anskaffning och underhåll av inventarier för utbildningsändamål, utbildningsanordningar och utbildningsmateriel samt för kost och logi ökar genom utökning av utbildnings- och övningsverksamheten vid Revingeby (+595 000 kr.).
10. För asfaltering av viss tillfartsväg, nyanskaffning och komplettering av vissa inredningar m. m. behövs 666 000 kr.
11. Prenumerationerna på tidskriften *Civilt försvar* ökar (+13 000 kr.).
12. Inkomsterna från verksamheten vid Revingeby ökar (−317 400 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13 108 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för utökning av utbildnings- och övningsverksamheten vid Revinge (9).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens civilförsvarsskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 13 108 000 kr.

N 3. Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.

1969/70 Utgift	7 415 406
1970/71 Anslag	8 034 000
1971/72 Förslag	8 700 000

Från anslaget betalas avlöningsförmåner och andra ersättningar till civilförsvarspliktiga m. fl.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Civilförsvarsstyrelsen	Departementschefen
Penningersättningar	5 923 000	+ 34 000	-109 000
Avlöningar och premier till befälsanställda	219 000	+ 13 000	+ 63 000
Rescersättningar	889 000	+ 309 000	+ 309 000
Familjebidrag	1 003 000	+ 185 000	+ 185 000
	8 034 000	+ 541 000	+ 666 000

Civilförsvarsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 466 000 kr.
2. Ändrad åldersfördelning bland de civilförsvarspliktiga leder till minskade utgifter för penningersättningar (-160 000 kr.) men ökade utgifter för familjebidrag (+55 000 kr.).
3. För reseersättningar bör avses ytterligare medel dels med hänsyn till att civilförsvarspliktiga vid in- och utryckningsresor använder egen bil i mindre utsträckning än vad som har beräknats (+126 000 kr.), dels på grund av utökad övningsverksamhet (+54 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8,7 milj. kr. Som jag har crinrat om under Ramberäkningar m. m. har Kungl. Maj:t beslutat att låta utreda frågan om förmåner vid olika former av obligatorisk tjänstgöring, inberäknat tjänstgöring inom civilförsvaret. Vid beräkningen av anslaget för budgetåret 1970/71 utgick jag från att nuvarande bestämmelser om ersättning till civilförsvarspliktiga skulle gälla tills vidare, eftersom beredningen av frågan om ändring av bestämmelserna inte hade avslutats. I samband med att den fortsatta beredningen av frågan överlämnades till särskild utredning, beslöt Kungl. Maj:t om ändringar från den 1 januari 1971 av kungörelsen (1962: 619) om avlöning m. m. till civilförsvarspliktiga, så att de civilförsvarspliktiga inte skulle gå miste om den höjning av penningbidragen med en krona för dag från den 1 januari 1971 som riksdagen tidigare hade medgivit för de värnpliktiga (prop. 1970: 110, SU 110, rskr 276). Utgifterna för den genomförda höjningen av de civilförsvarspliktigas penningbidrag beräknar jag till 75 000 kr. för budgetåret 1971/72 och till ungefär hälften av detta belopp för budgetåret 1970/71.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 700 000 kr.

N 4. Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m.

1969/70 Utgift	8 935 138
1970/71 Anslag	8 698 000
1971/72 Förslag	9 190 000

Från anslaget bestrids utgifter för den lokala utbildnings- och övningsverksamheten i länen. Vidare bestrids utgifter i samband med skolundervisning i olycksfallsvård och brandskydd. Slutligen betalas bidrag till självskyddsutbildning och till vissa frivilliga organisationer.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Civilförsvarsstyrelsen	Departementschefen
<i>Utgifter</i>			
Lokal utbildnings- och övningsverksamhet			
a) Utbildning i länen	3 190 000	+ 419 000	+ 396 000
b) Övningar i länen	2 274 000	- 159 000	+ 160 000
c) Iordningställande av övningsfält	800 000	+ 2 188 000	- 660 000
d) Underhåll och drift av övningsanläggningar	696 000	+ 26 000	+ 26 000
Kostnader för instruktörsarvoden och förbrukningsmateriel vid skolundervisning i olycksfallsvård och brandskydd m. m.	530 000	of.	of.
Bidrag till självskyddsutbildning	2 000 000	of.	of.
Bidrag till vissa frivilliga organisationer	415 000	+ 91 000	+ 25 000
	9 905 000	+ 2 883 000	- 53 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomst av verkskyddsutbildning m. m.	1 207 000	+ 45 000	+ 545 000
Nettoutgift	8 698 000	+ 2 928 000	+ 492 000

Civilförsvarsstyrelsen

1. Prisomräkning m. m. 364 000 kr.
2. Utbildningen i länen medför ökade kostnader dels genom ökat inköp av ammunition på grund av att överskottslager inte längre kan utnyttjas, dels genom en kurs för signaltekniker och ökad utbildning av civilförsvarslotter. Posten kan minska med kostnaderna för 1 000 elever som förs över till utbildning i Revingeby (+256 000 kr.).
3. Kostnaderna för övningsverksamhet m. m. ökar (+43 000 kr.).
4. För utredning och projektering m. m. av övningsfält behövs 2 154 000 kr.
5. För upplysningsverksamhet behövs ytterligare 5 000 kr.

6. Bidraget till Svenska Acroklubben bör höjas. Klubben kommer nämligen att få vidkännas ökade kostnader för en nyinrättad tjänst samt för resor, traktamenten och expenser för länsflygchefernas besök på länsflygnämnderna (+61 000 kr.).

7. Inkomsterna från verkskyddsutbildningen och verkskyddsövningarna minskar (+45 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 190 000 kr. Medel för investeringar som blir nödvändiga för att flytta utbildningsverksamheten från Nyadal till Sandö har jag beräknat under investeringsanslaget Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarsskolor på kapitalbudgeten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kostnader för civilförsvarsutbildning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 190 000 kr.

N 5. Civilförsvarsfilm

1969/70 Utgift	2 991	Reservation	221 048
1970/71 Anslag	50 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids utgifter för att producera film som skall användas vid civilförsvarsutbildning, informationsverksamhet m. m.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 50 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Civilförsvarsfilm* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

N 6. Försöksverksamhet

1969/70 Utgift	518 802	Reservation	458 884
1970/71 Anslag	900 000		
1971/72 Förslag	950 000		

Från anslaget bestrids utgifter för forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet samt utgifter för att följa utvecklingen av forskning och teknik inom områden som berör civilförsvaret.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 950 000 (+50 000) kr. Ökningen avser prisomräkning.

Departementschefen

Jag biträder civilförsvarsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försöksverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 950 000 kr.

N 7. Anskaffning av civilförsvarsmateriel

1969/70 Utgift	40 532 788	Reservation	141 004 626
1970/71 Anslag	19 800 000		
1971/72 Förslag	8 531 000		

Från anslaget betalas anskaffning av materiel till civilförsvarets organisation och viss annan utrustning.

Bemyndigandeskulden under anslaget var den 30 juni 1969 51 400 000 kr. För budgetåren 1969/70 och 1970/71 har beställningsbemyndiganden lämnats till ett belopp av (27 780 000 + 13 000 000) 40 780 000 kr. medan under samma budgetår (53 623 000 + 19 800 000) 73 423 000 kr. har anvisats i betalningsmedel. Besparingar under anslaget har gjorts med 15 milj. kr. Tidigare lämnade bemyndiganden kan därför reduceras med detta belopp. Bemyndigandeskulden den 30 juni 1971 blir därmed (51 400 000 + 40 780 000 — 73 423 000 — 15 000 000) 3 757 000 kr.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 34 397 000 (+14 597 000) kr. För nästa budgetår bör inhämtas ett beställningsbemyndigande om 15 640 000 kr. Detta bemyndigande avses disponeras enligt följande.

1. Materiel för civilförsvarets organisation	2 200 000
2. Utrustning för civilbefolkningen	10 600 000
3. Fordon för drift av verksamheten	240 000
4. Larmutrustning	1 985 000
5. Övrig utrustning	615 000
	15 640 000

1. Av bemyndigandet avses 2 milj. kr. för omsättning av materiel och 200 000 kr. för anskaffning av skyddsmaskglasögon.

2. Beloppet avser anskaffning av skyddsmasker för civilbefolkningen.

3. Beloppet avser omsättning samt förhyrning av fordon.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 8 531 000 kr. Jag är inte beredd att tillstyrka beställningsbemyndigande i den utsträckning civilförsvarsstyrelsen har föreslagit. Tidigare lämnade beställningsbemyndiganden bör omfördelas och utnyttjas för att tillgodose återstående anskaffningsbehov. Härvid räknar jag med att anskaffning av skyddsmasker kan ske i den utsträckning civilförsvarsstyrelsen har föreslagit.

För nästa budgetår bör inhämtas bemyndigande att medge beställningar av civilförsvarsmateriel inom en kostnadsram av 4 774 000 kr. Vid bifall till vad jag har förordat kommer ingen bemyndigandeskuld att föreligga den 30 juni 1972. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av civilförsvarsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 4 774 000 kr.,
- 2) till *Anskaffning av civilförsvarsmateriel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 531 000 kr.

N 8. Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m.

1969/70 Utgift	12 302 735
1970/71 Anslag	14 876 000
1971/72 Förslag	16 600 000

Från anslaget betalas avlöningar m. m. till förrådspersonal, hyror för förrådslokaler, underhåll av materiel, driftkostnader för förråd och alarmeringsanläggningar samt fraktutgifter för anskaffning och hantering av materiel.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 16 620 000 (+1 744 000) kr. 2 069 000 kr. har beräknats för pris- och löneomräkning.

Anslaget föreslås få disponeras enligt följande plan. Som jämförelse anges motsvarande poster enligt planen för innevarande budgetår. Nuvarande kostnader under den sist upptagna posten har fördelats på övriga anslagsposter.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72
Avlöningar och andra ersättningar till förrådspersonal	4 707 000	5 647 000
Lokalkostnader	3 724 000	5 678 000
Underhåll av materiel samt driftkostnader för förråd och alarmeringsanläggningar m. m.	4 350 000	4 580 000
Fraktkostnader	645 000	715 000
Kostnader för förvaring av materiel som f. n. förrådshålls av kommuner	1 450 000	—
	14 876 000	16 620 000

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 16,6 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av civilförsvarsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 16 600 000 kr.

N 9. Bidrag till byggande av skyddsrum

1969/70 Utgift	13 255 647	Reservation	84 919 409
1970/71 Anslag	39 533 000		
1971/72 Förslag	27 647 000		

Från anslaget betalas statsbidrag till kommuner för att anordna och utrusta skyddsrum för civilförsvarets ledning, övriga skyddsrum för civilförsvarspersonal m. m. och skyddsrum till befolkningen. Bidragsbestämmelserna återfinns huvudsakligen i 42 § civilförsvarslagen och i beslut den 5 juni 1970 med bestämmelser om statsbidrag till kommuner till kostnader för anordnandet av allmänna skyddsrum. Från anslaget bestrids också kostnader i samband med förordnande enligt 28 och 29 §§ civilförsvarslagen.

För budgetåren 1963/64—1970/71 har riksdagen lämnat bemyndiganden att bevilja statsbidrag till skyddsrum till ett sammanlagt belopp av 161,7 milj. kr. För samma tid har i betalningsmedel anvisats 160,6 milj. kr. Den 30 juni 1971 kommer alltså bemyndiganden till ett belopp av 1,1 milj. kr. att sakna täckning av betalningsmedel.

	Bemyndigande 1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Civilförsvarsstyrelsen	Departementschefen
1. Ledningscentraler	11 000 000	+3 620 000	+3 620 000
2. Övriga skyddsrum för civilförsvarspersonal m. m.	3 000 000	+4 300 000	+4 300 000
3. Skyddsrum för befolkningen	4 240 000	+ 380 000	+ 380 000
	18 240 000	+ 8 300 000	+ 8 300 000

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 27 647 000 (—11 886 000) kr.

För budgetåret 1971/72 behövs bemyndigande att medge statsbidrag till byggande av skyddsrum till ett belopp av 26 540 000 kr.

1. Av bemyndigandet avses 13 520 000 kr. till fortsatt utbyggnad av

ledningscentraler samt 1,1 milj. kr. till modernisering och komplettering av ledningscentraler.

2. Till fortsatt utbyggnad av återstående observationsplatser beräknas 1,6 milj. kr. och till skyddsanordningar för framskjutna enheter 5,7 milj. kr.

3. Till bidrag till skyddsrum i undervisningsanstalter beräknas 4 620 000 kr.

Departementschefen

Utbyggnaden av allmänna skyddsrum för civilförsvarets verksamhet pågår inom ramen för lämnade bemyndiganden och enligt skyddsrumspaner som har godkänts av Kungl. Maj:t.

Anslaget bör föras upp med 27 647 000 kr. Jag har därvid till fortsatt utbyggnad av observationsplatser och skyddsanordningar för framskjutna enheter beräknat 7,3 milj. kr. För bidrag till skyddsrum i undervisningsanstalter tar jag upp 4 620 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag att bemyndiganden för budgetåret 1971/72 inhämtas till ett belopp av 26 540 000 kr. Liksom för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t få närmare bestämma om inriktningen av investeringarna och användningen av medlen för olika ändamål.

Vid bifall till vad jag nu har förordat kommer den 30 juni 1972 samtliga av riksdagen lämnade bemyndiganden att medge statsbidrag till skyddsrum att ha täckning av betalningsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att statsbidrag utgår för byggande av skyddsrum inom en kostnadsram av 26 540 000 kr.,
- 2) till *Bidrag till byggande av skyddsrum* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 27 647 000 kr.

N 10. Drift av skyddsrum

1969/70 Utgift	639 125
1970/71 Anslag	810 000
1971/72 Förslag	810 000

Från anslaget bestrids utgifter för abonnemang av telefon, ersättning för intrång i skyddsrumms fredsmässiga utnyttjande och utgifter i övrigt enligt 7 kap. civilförsvarlagen (1960: 74).

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 810 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder civilförsvarsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Drift av skyddsrum* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 810 000 kr.

N 11. Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål

1969/70 Utgift	1 886 851	Reservation	10 968 268
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	8 000 000		

Från anslaget betalas statsbidrag till kommuner för att anordna branddammar för civilförsvarsändamål. Bidraget utgår enligt 42 § civilförsvarslagen med två tredjedelar av kostnaderna.

För budgetåren 1963/64—1970/71 har riksdagen lämnat bemyndiganden att bevilja statsbidrag till branddammar för civilförsvarsändamål till ett sammanlagt belopp av 22,7 milj. kr. För samma tid har i betalningsmedel anvisats sammanlagt 19,7 milj. kr. Den 30 juni 1971 kommer alltså bemyndiganden till ett belopp av 3 milj. kr. att sakna täckning av betalningsmedel.

Civilförsvarsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 8 (+5) milj. kr. för att täcka betalningsutfall under budgetåret 1971/72 med anledning av utbyggnad inom redan beviljad bidragsram och begärt bemyndigande.

Enligt den plan som har gjorts upp för utbyggnaden av branddammar beräknas för budgetåret 1971/72 ett bemyndigande av 5 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 8 milj. kr. Jag förordar att bemyndiganden att medge bidrag till kommuner för att anordna branddammar lämnas inom en kostnadsram av 5 milj. kr.

Vid bifall till vad jag nu har förordat kommer den 30 juni 1972 samtliga av riksdagen lämnade bemyndiganden att bevilja statsbidrag till branddammar för civilförsvarsändamål att ha täckning av betalningsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att bidrag utgår till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål inom en kostnadsram av 5 000 000 kr.,

- 2) till *Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 000 000 kr.

N 12. Signalskyddsmateriel för civila myndigheter

1969/70 Utgift	115 346	Reservation	717 743
1970/71 Anslag	420 000		
1971/72 Förslag	1 420 000		

Från anslaget betalas anskaffning och underhåll av signalskyddsmateriel för civila myndigheter inom totalförsvaret enligt en av överbefälhavaren upprättad långsiktplan.

Försvarets materielverk

Anslaget bör föras upp med 2 780 000 (+2 360 000) kr.

Utöver anslaget bör viss materielbeställning få läggas ut inom en kostnadsram av 5 040 000 kr. Beställningen samordnas med motsvarande beställning under anslaget Signalskyddsmateriel.

Departementschefen

Ärendet är av sådan natur att närmare redogörelse inte bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Anslaget bör föras upp med 1 420 000 kr. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att lägga ut beställningar utöver anslaget för nästa budgetår inom en kostnadsram av 5 040 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) till *Signalskyddsmateriel för civila myndigheter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 420 000 kr.,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att utöver anslaget beställningar av signalskyddsmateriel får läggas ut inom en kostnadsram av 5 040 000 kr.

N 13. Vissa teleanordningar

1969/70 Utgift	396 242	Reservation	2 203 730
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	400 000		

Från anslaget bestrids utgifter för vissa teleanordningar för den civila försvarsberedskapen i länen.

Telestyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 400 000 kr., för fortsatt utbyggnad av telekommunikationsanläggningar för vissa verksamhetsområden inom totalförsvarets civila sektor.

Departementschefen

Jag biträder telestyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa teleanordningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

N 14. Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m.

1969/70 Utgift	252 314
1970/71 Anslag	241 000
1971/72 Förslag	241 000

Från anslaget betalas framställning och distribution m. m. av identitetsbrickor som kostnadsfritt tilldelas nyfödda eller mot självkostnadspris tillhandahålls andra personer, allt enligt av riksdagen godkända riktlinjer (prop. 1962: 1 bil. 13, SU 11, rskr 11).

Länsstyrelsen i Kristianstads län

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 241 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder länsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 241 000 kr.

N 15. Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar

1969/70 Utgift	1 725 000
1970/71 Anslag	1 960 000
1971/72 Förslag	2 150 000

Från anslaget betalas lokalhyror för sådana utrymmen i vissa skyddsrumsanläggningar som disponeras av andra statliga myndigheter än myndigheter inom civilförsvaret och krigsmakten.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 2 150 000 (+190 000) kr.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 150 000 kr.

N 16. Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

1969/70 Utgift	793 146
1970/71 Anslag	873 000
1971/72 Förslag	873 000

Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar är central myndighet för den psykologiska försvarsberedskapen med uppgift att leda och samordna planläggningen av landets psykologiska försvar och, i den mån det inte ankommer på andra organ, själv ombesörja att behövliga förberedelser vidtas.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	4	+	1 of.
Övrig personal	3	+	½ of.
	7	+	1½ of.
Anslag			
Avlöningar	375 000	+ 112 000	+ 9 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Resesättningar	25 000	+ 11 000	of.
<i>Därav utrikes resor</i>	4 000	+ 6 000	of.
Forskning	84 000	+ 10 000	of.
Utbildning	195 000	÷ 5 000	— 38 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	100 000	— 35 000	— 38 000
Lokalkostnader	90 000	+ 1 000	of.
Expenser	40 000	+ 12 000	of.
Lönekostnadspålägg	63 000	+ 71 000	+ 29 000
	873 000	+ 222 000	of.

Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar

1. Löne- och prisomräkning m. m. 20 164 kr.
2. Nämndens kansli behöver förstärkas med en utbildningskonsulent och ett kvalificerat biträde. Härigenom kan ett halvtidsanställt kvalificerat biträde dras in (+56 676 kr.).
3. För att möjliggöra angelägna forsknings- och dokumentations-

uppgifter bör medlen till konsultverksamhet och forskning höjas (+61 000 kr.).

4. För studieresor beträffande bl. a. modern psykologisk krigföring behöver medlen till reseersättningar höjas (+9 000 kr.).

5. Medlen till utbildning behöver höjas dels med hänsyn till en övning av det psykologiska försvarets centrala organ som sker under budgetåret 1971/72, dels för att ytterligare en representant för det psykologiska försvaret skall kunna delta i försvarshögskolans allmänna kurser. Engångsutgifter för innevarande budgetår bortfaller (—5 000 kr.).

6. För att förbättra bl. a. maskinutrustningen och anskaffa nya pedagogiska hjälpmedel behövs 9 500 kr.

7. Med hänsyn till föreslagna personalökningar beräknas lönekostnadspålägget öka (+71 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 873 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 873 000 kr.

O DIVERSE

O 1. Reglering av prisstegringar

1969/70 Utgift ¹	172 605 000
1970/71 Anslag ²	167 000 000
1971/72 Förslag	395 000 000

¹ Sammanlagt har motsvarande belopp redovisats som utgift under de anslag som har tillförts prisregleringsmedel

² I ramberäkningen för budgetåret 1970/71 har beräknad kompensation för prisstegringar enligt nettoprisindex från prisläget i maj 1969 till medelkostnadsläget för budgetåret tagits upp med 230 milj. kr. Anslagen för 1970/71 har emellertid beräknats i 1970 års lönenivå. Den del av nyssnämnda belopp som avser höjning av lönerna från 1969 till 1970 års nivå — ca 63 milj. kr. — har därför inte tagits upp under anslaget till reglering av prisstegringar utan anvisats under de förslagsanslag som innehåller medel för löner samt reservationsanslaget Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet, vilket till två tredjedelar avses för löner.

Anslaget avses för att täcka sådana pris- och löneökningar under anslag inom utgiftsramen för det militära försvaret som inträffar från den tidpunkt i vars prisläge anslagen har beräknats och intill utgången av det budgetår för vilket de har beräknats.

Prisreglering budgetåret 1969/70

Till reglering av prisstegringar har riksdagen för budgetåret 1969/70 anvisat 190 milj. kr.

Prisregleringen av de ramreglerade utgifterna för det militära försvaret sker enligt riksdagens beslut (prop. 1969: 1 bil. 6 s. 14, SU 4, rskr 4) fr. o. m. budgetåret 1969/70 på grundval av nettoprisindex i stället för tidigare metod med särskilda prisregleringstal för försvaret. I samband därmed har övergång skett till löpande beräkning av kompensation av kapitalbudgeten. Prisregleringen skall alltså motsvara 1/100 av summan av de på driftbudgeten och kapitalbudgeten uppförda anslagen med undantag för prisregleringsanslaget och anslag som har beräknats utöver ramen — 4 945,2 milj. kr. i pris- och löneläget i maj 1968 — multiplicerad med skillnaden mellan nettoprisindex i maj 1968 och genomsnittsindex för budgetåret 1969/70.

Resultatet av beräkningarna av nettoprisindex för budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning.

Nettoprisindex (maj 1968 = 100)				
Augusti 1969	November 1969	Februari 1970	Maj 1970	Medeltal 1969/70
103,8	104,7	108,2	109,7	106,6

Summan av reservationsanslag, obetecknade anslag och investeringsanslag uppgår för budgetåret till 2 679,1 milj. kr. i prisläget maj 1968. Under förutsättning att de i riksstaten upptagna beloppen på förslagsanslagen inte har överskridits mer än beräkningarna av prisregleringstal ger vid handen, bör alltså prisregleringen på dessa anslag utgöra $[(6,6 \times 2\,679,1) : 100]$ avrundat 176 820 000 kr. Härifrån skall dras sammanlagt 4 215 000 kr. enligt följande sammanställning.

Kommittéer m. m. (prop. 1970: 2 bil. 2 s. 5, SU 22, rskr 65)	800 000
Flygfältsarbeten m. m. (prop. 1970: 2 bil. 2 s. 6, SU 22, rskr 65)	1 500 000
Avskrivningskostnader för Gällöfsta (prop. 1970: 56, SU 109, rskr 275)	1 500 000
Kostnader för projektering av kasernbyggnad vid I 5 (brev 13. 3. 1970)	415 000
	4 215 000

Prisregleringens netto skall alltså utgöra 172 605 000 kr.

Kungl. Maj:t har i januari, april och juni 1970 beslutat om att ta i anspråk det anslag som har anvisats till reglering av prisstegringar för budgetåret 1969/70. Genom beslutet har sammanlagt 172 605 000 kr. tillförts i riksstaten för detta budgetår under fjärde huvudtiteln anvisade reservationsanslag enligt följande.

Kommittéer m. m.	80 000
Armén: Övningar m. m.	2 250 000
Armén: Beklädnad m. m.	2 475 000
Armén: Inventarier m. m.	780 000
Armén: Sjukvårdsmateriel	220 000
Anskaffning av tygmateriel m. m.	40 658 000
Underhåll av tygmateriel m. m.	6 000 000
Hemvärnet: Övningar	225 000
Hemvärnet: Intendenturmateriel m. m.	130 000
Hemvärnet: Tygmateriel m. m.	350 000
Marinen: Övningar m. m.	1 000 000
Marinen: Beklädnad m. m.	740 000
Anskaffning av fartygsmateriel m. m.	18 870 000
Underhåll av fartyg m. m.	5 200 000
Flygvapnet: Övningar m. m.	785 000
Flygvapnet: Sjukvårdsmateriel	40 000
Anskaffning av flygmateriel m. m.	88 630 000
Militärområdesstaber: Övningar	17 000
Försvarets forskningsanstalt: Forskningsverksamhet	2 650 000
Försvarets radioanstalt: Anskaffning och underhåll av materiel	600 000
Underhåll av sjukvårdsmateriel	70 000
Anskaffning av fortifikatorisk materiel	170 000
Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	300 000
Lottaorganisationen	125 000
Frivilliga skytteväsendet	200 000
Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar	40 000
	172 605 000

Summan av förslagsanslagen utgjorde 2 266,1 milj. kr. Medeltalet för nettoprisindex motsvarar en priskompensation om $[(6,6 \times 2\,266,1) : 100]$ avrundat 149,5 milj. kr. för budgetåret 1969/70.

Utvecklingen under budgetåret 1970/71

Hittills uträknade indextal för nettoprisindex framgår av följande sammanställning (maj 1969 = 100).

Maj 1970	Augusti 1970	November 1970
107,0	108,9	109,7

Indextal skall beräknas för ytterligare två tidpunkter under budgetåret, nämligen för februari och maj 1971.

Departementschefen

Det tillgängliga materialet beträffande prisutvecklingen under innevarande budgetår ger vid handen att det för budgetåret anvisade prisregleringsanslaget inte kommer att räcka. Jag avser att återkomma till denna fråga när jag har fått ytterligare underlag för att bedöma behovet av prisregleringsmedel.

Under Ramberäkningar m. m. har jag angett hur jag har beräknat merkostnaderna under nästa budgetår för pris- och lönestegringar. Med hänvisning till vad jag har anfört i detta sammanhang hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Reglering av prisstegringar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 395 000 000 kr.

O 2. Lönekostnadspålägg för militära ramen

1969/70 Utgift	336 887 291
1970/71 Anslag	325 000 000
1971/72 Förslag	380 000 000

Från anslaget bestrids pensions- och socialförsäkringskostnader samt arbetsgivaravgifter för personal som avlönas från anslag inom ramen för det militära försvaret.

Anslaget bör föras upp med 380 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lönekostnadspålägg för militära ramen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 380 000 000 kr.

O 3. Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen

1969/70 Utgift	3 438 304
1970/71 Anslag	4 000 000
1971/72 Förslag	4 000 000

Från anslaget bestrids pensions- och socialförsäkringskostnader samt arbetsgivaravgifter för personal som avlönas från anslag inom civilförsvarsramen.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

O 4. Beredskapsstyrka för FN-tjänst

1969/70 Utgift	5 320 709
1970/71 Anslag	6 900 000
1971/72 Förslag	6 000 000

Från anslaget bestrids de årliga utgifterna för rekrytering, utbildning och organisation av den svenska beredskapsstyrkan för FN-tjänst samt för verksamheten vid arméstabens FN-avdelning.

Med hänsyn till belastningen bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 6 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Beredskapsstyrka för FN-tjänst* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 000 kr.

O 5. Kostnader för projektilröjning på Järvafältet

1969/70 Utgift	1 050 230	Reservation	49 970
1970/71 Anslag	1 500 000		
1971/72 Förslag	1 500 000		

Från anslaget betalas den projektilröjning som enligt avtal ankommer på staten inom de delar av Järvafältet som har överlåtits till Stockholms stad m. fl. kommuner. För projektilröjning på Järvafältet har t. o. m. innevarande budgetår anvisats sammanlagt 4 220 000 kr.

Fortifikationsförvaltningen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp, 1,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Utgifterna för projektilröjningen bör ses som en del av kostnaderna för bortflyttning av den militära verksamheten på Järvafältet. De bör därför beräknas utanför utgiftsramen för det militära försvaret. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för projektilröjning på Järvafältet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

O 6. Seismologiska multipelstationen

1969/70 Utgift	490 000
1970/71 Anslag	690 000
1971/72 Förslag	950 000

Från anslaget bestrids utgifter för driften av den seismologiska multipelstationen i Hagfors.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försvarets forsknings- anstalt	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	5	of.	of.
Övrig personal	3	of.	of.
	8	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	329 000	+ 4 000	of.
Sjukvård	1 000	of.	of.
Resersättningar	10 000	+ 1 000	of.
Automatisk databehandling	90 000	+ 30 000	+ 30 000
Övriga expenser	184 000	+ 822 000	+ 227 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	- 760 000	+ 190 000
Lönekostnadspålägg	76 000	+ 1 000	+ 3 000
	690 000	+ 858 000	+ 260 000

Försvarets forskningsanstalt

1. Prisomräkning m. m. 27 277 kr.
2. För att kunna behålla respektive rekryterade lämpliga befattningshavare bör inrättas en tjänst för laborator som chef för seismologiska multipelstationen och en tjänst för förste forskningsingenjör eller forskningsingenjör som platschef i Hagfors. Två befintliga tjänster, en i A 30 och en i A 21, kan samtidigt dras in (+3 840 kr.).
3. Behovet av automatisk databehandling ökar (+30 000 kr.).
4. Verksamhetens utveckling kräver en ökning av expensposten (+36 000 kr.).
5. Under budgetåret 1971/72 sker leverans av sovjetrisk seismografisk utrustning. Denna skall ingå i ett forskningsprojekt som syftar till att klarlägga den för provstoppskontrollfrågan viktiga skillnaden i mätgenskaper mellan sovjetiska och amerikanska instrument. Kostnaderna för detta projekt utgörs i huvudsak av kostnader för underjordiska installationsarbeten (+190 000 kr.).

6. Anstalten räknar med en viss tillbyggnad för att tillgodose behovet av instrumentutrymme. Om denna tillbyggnad kompletteras med viss förbättring av klimatkontrollen ernås även ökad driftsäkerhet hos

7 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 6

den mest kvalificerade utrustningen, i första hand datamaskinen (+150 000 kr.).

7. Viss elektronisk ersättningsutrustning behöver anskaffas (+70 000 kr.).

8. De goda erfarenheterna av den automatiska signaldetektorn vid stationen har under året befasts. Om stationen enligt tidigare förslag utrustas med ytterligare två sådana anläggningar vid utpunkterna, skulle detta möjliggöra en ökad automatisering av rutinbearbetningen av mätningarna och frigöra kvalificerad arbetskraft för andra arbetsuppgifter (+350 000 kr.).

9. Tjänsteförändringarna under p. 2 medför en ökning av lönekostnadspåslägget (+883 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 950 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för engångsutgifter för installation av seismografer (5) och för viss utökning av verksamheten (3, 4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Seismologiska multipelstationen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

6. Vissa skyddsrumsanläggningar

1969/70 Utgift	1 463 667	Behållning	16 367 158
1970/71 Anslag	3 500 000		
1971/72 Förslag	3 301 000		

Från anslaget bestrids utgifter för andelar i gemensamma stabsplatser för statliga myndigheter som inte ingår i civilförsvaret eller krigsmakten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Telestyrelsen/ Civilförvars- styrelsen	Departements- chefen
Teleteknisk utrustning m. m. Statliga myndigheters utrymmen i civilförsvarets allmänna skyddsrum m. m.	2 500 000	+ 100 000	of.
Till byggnadsstyrelsens disposition	1 000 000	+2 100 000	— 999 000
	—	—	+ 800 000
	3 500 000	+2 200 000	— 199 000

Telestyrelsen

För viss teleteknisk utrustning m. m. bör anvisas 2 600 000 (+100 000) kr.

Civilförvarsstyrelsen

Civilförvarsstyrelsens del av anslaget bör föras upp med 3,1 (+2,1) milj. kr. Därav avses 410 000 kr. för att täcka kostnadsökningar för nybyggnad av ledningscentraler och 2 390 000 kr. för statliga intressenters andelar i kostnaderna för modernisering av ledningscentraler. För viss sambandsutrustning för gemensamma stabsplatser beräknas 300 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 301 000 kr. Civilförvarsstyrelsens del av anslaget bör med hänsyn till befintliga reservationer tas upp endast med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Vissa skyddsrumsanläggningar* för budgetåret 1971/72
anvisa ett investeringsanslag av 3 301 000 kr.

7. Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret

1969/70 Utgift	5 662 986	Behållning	3 596 942
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

Från anslaget bestrids utgifter för att bygga förråd för civilförsvarets mobiliseringsmateriel och centrala förrådsverksamhet m. m.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 5 (+2) milj. kr.

En redogörelse för de standardförråd som har projekterats gemensamt av byggnadsstyrelsen och civilförsvarsstyrelsen har lämnats i prop. 1968: 109 (s. 167). För att ge möjlighet till beställningar enligt civilförsvarsstyrelsens önskemål föreslås att kostnadsramen förs upp med 20 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1970.

Departementschefen

Utbyggnaden av förråd för civilförsvarsmateriel bör under nästa budgetår fortsätta efter de riktlinjer som har angetts i prop. 1968: 109 (s. 167). Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelförbrukning			Bygg- start mån/år	Färdig- stäl- lande mån/år
	1.4 1969	1.4 1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
Strängnäs, om- och tillbyggnad	1 725	1 575	1 393	160	22	1.69	12.69
Undsättningskårs- förråd	1 380	1 361	1 354	7	—	9.65	3.68
Basområdesförråd	1 945	1 972	1 779	176	17	11.66	3.70
Standardförråd för civilför- svarsmateriel	12 500	18 000	5 464	3 840	6 030		successivt
Fastighetsförvärv	—	—	11	—	—	—	—
	17 550	22 908	10 001	4 183	6 069	—	—

Anslagsberäkning
 (1 000-tal kr.)

Modelstillgång	Beräknad medelförbrukning		
Behållning 1.7.1970	4 252	1970/71	4 183
Anslag för 1970/71	3 000	1971/72	6 069
Anslag för 1971/72 (förslag)	3 000		
	10 252		10 252

Av behållningen den 1 juli 1970 skall 655 000 kr. enligt Kungl. Maj:ts beslut tillföras budgetutjämningsfonden som ersättning för beredskapsarbeten som har utförts under budgetåret 1968/69 (prop. 1969: 1 bil. 6 s. 209, SU 4, rskr 4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

8. Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskolor

1969/70 Utgift ¹	828 160	Behållning	1 551 789
1970/71 Anslag ²	4 485 000		
1971/72 Förslag	3 813 000		

¹ Anslaget Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskola i Rosersberg

² Anslagen Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskola i Rosersberg (535 000 kr.) och Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskolor (3 950 000 kr. på tilläggstat I)

Från anslaget bestrids utgifter för vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskolor.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 4 675 000 (+4 140 000) kr.

Kostnadsramen för såväl förläggingsbyggnaden vid civilförvarsskolan i Rosersberg som för omläggning av vatten- och avloppsledning (anslutning till Käppalatunneln) bör räknas upp med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen.

Byggnadsstyrelsens utbyggnadsplan för civilförvarsskolan i Rosersberg upptar investeringar om ca 3 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Möjligheterna att hyra lokaler för utbildningsanläggningen i Tylösand

upphör delvis fr. o. m. budgetåret 1971/72. Med anledning härav har civilförsvarsstyrelsen hos byggnadsstyrelsen anmält behov av att utöka utbildningsanläggningen i Revingeby med ytterligare två förläggningsbyggnader och en lektionsbyggnad. För att tillgodose civilförsvarsstyrelsens önskemål föreslås att kostnadsramen förs upp med 5 780 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970.

Departementschefen

I prop. 1970: 162 anförde jag bl. a. att jag avsåg att i senare sammanhang anmäla fråga om överförande av civilförsvarsstyrelsens fältskola i Nyadal (Noraströms kommun) till Sandö (Bjärträ kommun), båda i Kramfors kommunblock, samt att den i propositionen föreslagna bistånds- och katastrofutbildningen borde samförläggas med denna fältskola.

Civilförsvarets utbildningsverksamhet i Nyadal bedrivs f. n. i förhyrda lokaler. De nuvarande hyresavtalen är delvis uppsagda fr. o. m. 1 juli 1971. Fortsatt förhyrning på längre sikt av lokalerna bedöms inte kunna ske på villkor som är ekonomiskt godtagbara för staten. Lokalerna är därutöver otidsenliga och otillfredsställande från flera synpunkter. Fältskolan bör därför flyttas till annan plats.

Västernorrlands läns landsting har erbjudit staten Sandö centrala yrkesskolas lokaler och mark för den utbildningsverksamhet som nu bedrivs vid fältskolan i Nyadal. Genomförandet av den nya gymnasieskolan medför att yrkesskolan i Sandö successivt kommer att friställas. Den beräknas i stort sett vara utrymd inom två år.

Utbildningsverksamheten vid Sandö bör kunna sättas i gång under budgetåret 1972/73.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inleda förhandlingar med Västernorrlands läns landsting om villkoren för att den friställda centrala yrkesskolan i Sandö får tas i anspråk för angivna ändamål.

Jag beräknar för budgetåret 1971/72 ett medelsbehov av 1 milj. kr. för de investeringar som blir nödvändiga för att flytta utbildningsverksamheten i Nyadal till Sandö.

Anslaget bör föras upp med 3 813 000 kr. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
 (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigstäl- lande mån/år
	1.4 1969	1.4 1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 1970/71 1971/72			
Rosersberg, varmgarage m. m.	3 000	2 995	2 995	—	—	4.67	3.68
Rosersberg, förläggingsbyggnad	1 170	1 260	142	1 000	75	5.70	2.71
Rosersberg, anslutning till Käppalattunneln	1 715	1 845	676	1 050	100	1.70	10.70
Rosersberg, förläggingsbyggnad m. m.	—	5 500	—	—	1 125	successivt	
Revingeby, utbildningsanläggning	—	5 780 ¹	—	4 000	1 500 ²	8.70	6.71
Norrland, utbildningsanläggning	—	1 500	—	—	1 000	successivt	
	5 885	18 980	3 813	6 050	3 800	—	—

¹ Därav 1 160 000 kr. till ersättningsbyggnader för förläggingsutrymmen i Tylösand

² Därav 880 000 kr. till ersättningsbyggnader för förläggingsutrymmen i Tylösand

Anslagsberäkning
 (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	1 552	1970/71	6 050
Anslag för 1970/71		1971/72	3 800
riksstat	535		
tilläggsstat	3 950		
Anslag för 1971/72 (förslag)	3 813		
	9 850		9 850

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarsskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 3 813 000 kr.

III FÖRSVARETS FASTIGHETFOND

Kasernbyggnaders delfond

1. Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål

1969/70 Utgift	19 499 629	Behållning	—
1970/71 Anslag	17 800 000		
1971/72 Förslag	15 600 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler som är gemensamma för försvaret samt av lokaler för försvarets radioanstalt.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 14,4 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 15,6 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
<i>A. Företag påbörjade före 1.7. 1970</i>	
1. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad för fortifikationsförvaltningen m. fl.	14 347
2. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	20
Summa A	14 367
<i>B. Företag avsedda att påbörjas 1971/1972</i>	
3. Provisorisk byggnad för stabsdator och totalförsvarets signalskyddsavdelning	2 000
4. Diverse smärre byggnadsföretag	2 500
Summa B	4 500
Summa A—B	18 867
Reducering av medelsbehovet	4 467
Beräknat medelsbehov	14 400

3. Lokaler behövs för en datamaskin för centrala staber och förvaltningar samt för totalförsvarets signalskyddsavdelning. — Kungl. Maj:t uppdrog den 17 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att komma in med förslag och kostnadsberäkning beträffande lokaler för dessa ändamål.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 14,4 milj. kr. Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
 (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
A. Företag påbörjade före 1.7.1970							
1. Nybyggnad av lokaler för den tekniska sektionen m. m. vid försvarets radioanstalt	3 740	4 000	3 486	514	—	11.68	8.70
2. Till- och ombyggnad för ny dator vid försvarets radioanstalt	—	760	88	672	—	3.70	11.70
3. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad för fortifikationsförvaltningen m. fl. 60 500	60 500	60 500	26 174 ¹	14 379 ²	14 347	10.68	1.72
4. Diverse smärre byggnadsföretag	500	381	291	90	—	—	—
5. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	301	321	256	45	20	—	—
Summa A	65 041	65 962	30 295	15 700	14 367	—	—
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71							
6. Lokaler för dator	—	800	—	800	—	7.70	12.70
7. Diverse smärre byggnadsföretag	1 000	500	—	500	—	—	—
Summa B	1 000	1 300	—	1 300	—	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72							
8. Provisorisk byggnad för stabsdator och TSA	—	2 000	—	—	2 000	—	—
9. Diverse smärre byggnadsföretag	—	2 500	—	—	2 500	—	—
Summa C	—	4 500	—	—	4 500	—	—
Summa A—C	66 041	71 762	30 295	17 000	18 867	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	—	4 467	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	17 000	14 400	—	—

¹ Därutöver 5 367 428 kr. under investeringsanslaget Vissa kostnader för fortifikationsförvaltningens förvaltningsbyggnad

² Därutöver 232 572 kr. under investeringsanslaget Vissa kostnader för fortifikationsförvaltningens förvaltningsbyggnad

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	0	1970/71	17 000
Anslag för 1970/71	17 800	1971/72	14 400
Anslag för 1971/72 (förslag)	15 600	Beräknad behållning 30.6.1972	2 000
	33 400		33 400

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för budget-
året 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 15 600 000 kr.

2. Byggnadsarbeten för armén

1969/70 Utgift	45 650 849	Behållning	1 099 461
1970/71 Anslag	53 300 000		
1971/72 Förslag	42 000 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för arméns förband m. m.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 66,5 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 55,5 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7. 1970	
1. I 2. Utbyggnad av motorområde (etapp 1)	400
2. I 3. Utbyggnad av motorområde (etapp 1)	100
3. P 1. Om- och tillbyggnad av lokaler för intendentur- och sjukvårdsmaterieltjänsten	400
4. Ing 2. Nybyggnad av matinrättning	1 274
5. Ing 2. Nybyggnad av värmecentral	997
6. T 2. Utbyggnad av motorområde	277
7. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	50
Summa A	3 498
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
8. I 13. Nybyggnad av matinrättning	2 500
9. I 13. Nybyggnad av värmecentral	1 000
10. P 7 Y. Nybyggnad av matinrättning	2 000
11. A 4. Nybyggnad av kallgarage	800
12. Lv 7. Nybyggnad av bastu samt inredning av gymnastiksal	450
13. HS. Utbyggnad av hundskolan (etapp 3)	1 850
14. Fo 67. Nybyggnad av varmgarage	140
15. F 21. Nybyggnad av tillsynsverkstad (delkostnad)	500
16. Mobiliseringsförråd	400
17. Diverse smärre byggnadsföretag	100
Summa B	9 740

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72</i>	
18. I 2. Nybyggnad av värmecentral	1 000
19. I 14. Nybyggnad av marketenteri	1 500
20. I 14. Tillbyggnad av skolskjutningsbanor	1 000
21. I 15. Om- och tillbyggnad av tygverkstad	800
22. I 16. Nybyggnad av matinrättning vid Ringenäs	1 000
23. I 19/S 3. Nybyggnad av varm- och kallgarage	1 400
24. I 20. Nybyggnad av varm- och kallgarage	1 300
25. P 1. Nybyggnad av bastu	400
26. P 2. Nybyggnad av matinrättning vid Ravlunda	1 000
27. P 4. Nybyggnad av matinrättning vid Kråk	1 000
28. P 4/K 3. Nybyggnad av värmecentral	2 000
29. P 6. Nybyggnad av värmecentral	1 500
30. P 7 R. Nybyggnad av drivmedelsanläggning	1 000
31. P 10. Nybyggnad av värmecentral	1 500
32. P 18. Nybyggnad av skolskjutningsbanor	540
33. A 9. Nybyggnad av vattenverk vid Villingsberg	1 000
34. ArtSS. Nybyggnad av flygstråk vid Trängslct	760
35. Ing 2. Nybyggnad av expeditjonsbarack	310
36. Ing 2. Nybyggnad av sjukvårdsavdelning	1 000
37. T 2. Nybyggnad av värmecentral	1 500
38. T 3. Nybyggnad av skolskjutningsbana	600
39. T 3. Om- och tillbyggnad av marketenteri	1 000
40. T 3. Nybyggnad av värmecentral	1 500
41. T 3. Om- och tillbyggnad av förråd	900
42. Utbyggnad av läger	10 000
43. Mobiliseringsförråd	10 000
44. Förråd för utbildningsammunition	600
45. Diverse smärre byggnadsföretag	6 000
46. Byggnadsåtgärder för effektivisering av värnpliktsutbildningen	6 500
Summa C	58 610
Summa A—C	71 848
Reducering av medelsbehovet	5 348
Beräknat medelsbehov	66 500

8—14. Kungl. Maj:t har uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att inom angivna kostnadsramar låta utföra nybyggnad av matinrättningar vid I 13 och P 7 Y, nybyggnad av värmecentral vid I 13, nybyggnad av garage vid A 4 och Fo 67, nybyggnad av bastu m. m. vid Lv 7 samt nybyggnad av djursjukhus vid arméns hundskola.

15. Behovet av ny tillsynsverkstad vid F 21 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 218) under investeringsanslaget Byggnadsarbeten för flygvapnet. Den på armén belöpande delen av kostnaden för nybyggnaden beräknas till 1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970, varav 500 000 kr. behövs under budgetåret 1971/72.

18. Vid I 2 behövs en ny värmecentral. Den nuvarande värmecentralen, som är uppförd 1912, saknar utbyggnadsmöjligheter och är i starkt behov av istandsättning om den skall behållas. Den betjänar samtliga byggnader inom kasernområdet utom matinrättningsbyggnaden och en

tvätt- och smörjhall. Matinrättningsbyggnadens värmebehov tillgodoses övergångsvis med en transportabel värmecentral och tvätt- och smörjhallens behov med en separat panncentral. Utbyggnad av motorområde vid regementet pågår, varvid bl. a. en ny tvätt- och smörjhall kommer att uppföras. En värmeteknisk utredning har visat att den nuvarande värmecentralen saknar kapacitet att försörja matinrättningsbyggnaden och motorområdet med värme samt att det från ekonomisk synpunkt är mest fördelaktigt att lösa värmeförsörjningsproblemen vid förbandet genom att slopa nuvarande värmecentral och ersätta den med en ny som kan betjäna samtliga byggnader inom såväl kasernområdet som motorområdet. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral och vissa huvudledningar för värme vid regementet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 2 750 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

19. Behovet av nybyggnad av marketenteribygnad vid I 14 har senast anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 206). Kungl. Maj:t uppdrog den 29 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 2 180 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 2,4 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

20. Behovet av tillbyggnad av skolskjutningsbanor vid I 14 har senast anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 206). Kungl. Maj:t uppdrog den 17 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 900 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

21. Vid I 15 behövs om- och tillbyggnad av tygverkstaden. Verkstadsfunktionerna vid förbandet är inrymda i fem olika byggnader. Smärre förrådslokaler för verkstadsfunktionerna finns i tio andra byggnader. Från driftekonomisk synpunkt är det angeläget att samtliga verkstads- och förrådsfunktioner förs samman i en byggnad, vilket kan realiserars genom om- och tillbyggnad av förbandets tygverkstad. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för om- och tillbyggnad av tygverkstaden. — Kungl. Maj:t uppdrog den 28 augusti 1969 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1,3 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

22. På skjutfältet vid Ringenäs behövs en matinrättningsbyggnad och en värmecentral m. m. Enligt en av chefen för armén gjord utredning om utbyggnad och utformning av läger för armén behövs på skjutfältet vid Ringenäs utbyggnad av åldersklassläger och repetitionsövningsläger för förband ur Lv 6 och I 16. Utbyggnaden skall ske successivt och första byggnadsetappen bör omfatta nybyggnad av matinrättnings-

byggnad, värmecentral, vägar och planer samt anläggande av huvudledningar för vatten, avlopp, elström, värme m. m. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av matinrättningsbyggnad, värmecentral, vägar och planer, ledningsarbeten m. m. — Kungl. Maj:t uppdrog den 3 april 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1 780 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

23. För S 3 behövs ett varmgarage om 20 byggnadsfack och ett kallgarage om 31 fack. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nämnda garagebyggnader och erforderliga försörjningsanordningar. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 maj 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Kostnaderna har beräknats till 2 870 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

24. Vid I 20 behövs ett varmgarage om 21 byggnadsfack och ett kallgarage om 19 fack. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för dessa garagebyggnader. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 maj 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Kostnaderna har beräknats till 2 475 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

25. Behovet av nybyggnad av bastu vid P 1 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 206). Kungl. Maj:t uppdrog genom beslut den 17 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 350 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 400 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

26. På skjutfältet vid Ravlunda behövs en matinrättningsbyggnad och en värmecentral m. m. Byggnaderna avses ingå i en första etapp av utbyggnad av läger på skjutfältet för åldersklassförbanden inom Södra militärområdet. Matinrättningsbyggnaden dimensioneras för en förläggningsstyrka av 300—350 man. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för utbyggnaden. Förslaget omfattar nybyggnad av matinrättningsbyggnad, värmecentral, vägar och planer, vatten- och avloppsledningar, elledningar m. m. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 maj 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1 420 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

27. Behov av matinrättningsbyggnad på skjutfältet vid Kråk har tidigare anmälts i prop. 1965: 1 (bil. 6 s. 332). Enligt en av chefen för armén gjord utredning om utbyggnad av läger för armén behövs på skjutfältet vid Kråk utbyggnad av ett åldersklassläger, främst avsett för P 4:s åldersklass. Utbyggnaden avses ske successivt och första byggnadsetappen bör omfatta nybyggnad av matinrättningsbyggnad och vär-

mecentral. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av matinrättningsbyggnad och värmecentral samt de försörjningsåtgärder som bör utföras samtidigt med huvudobjekten. — Kungl. Maj:t uppdrog den 3 april 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1 630 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

28. För P 4 och K 3 behövs en ny, gemensam värmecentral m. m. Värmebehoven vid regementena tillgodoses f. n. genom värmecentraler i fyra byggnader vid P 4 och i fem byggnader vid K 3. Som förstärkning till dessa centraler finns dessutom vid vardera förbandet en transportabel värmecentral. De permanenta värmecentralerna är delvis i sådant skick att de i en nära framtid måste iståndsättas eller ersättas med nya. En värmeteknisk utredning har visat att det från ekonomisk synpunkt är mera fördelaktigt att bygga en ny gemensam värmecentral för båda förbanden än att behålla och i erforderlig grad iståndsätta befintliga permanenta centraler, som ändå skulle bli otillräckliga efter planerad utbyggnad vid regementena. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av en värmecentral med erforderlig kapacitet för att tillgodose värmebehoven för samtliga befintliga och planerade byggnader inom P 4:s och K 3:s kasernområden. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 3,8 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

29. Vid P 6 behövs en ny värmecentral m. m. Vid regementet finns f. n. separata panncentraler i 26 byggnader. Centralerna är i sådant skick att de efter hand måste iståndsättas eller ersättas med nya. En värmeteknisk utredning har visat att stora besparingar i investeringar, drift och underhåll kan väntas vid en centralisering av värmeförsörjningen. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral och centralisering av värmeförsörjningen vid förbandet. Enligt förslaget skall i en första utbyggnadsetapp tio byggnader anslutas till den nya värmecentralen. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 maj 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 3 550 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

30. Behovet av nybyggnad av drivmedelsanläggning vid P 7, Revingehed, har tidigare anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 206). Kungl. Maj:t uppdrog den 29 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 1,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 1,6 milj.

kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

31. Vid P 10 behövs en ny värmecentral. Vid regementet finns f. n. fem värmecentraler, varav fyra är gamla och nedslitna och i behov av iståndsättning. En värmeteknisk utredning har visat att kapaciteten hos nuvarande värmecentraler inte kan ökas nämnvärt samt att det från ekonomisk synpunkt är mest fördelaktigt att slopa samtliga nuvarande värmecentraler och ersätta dessa med en ny central med kapacitet att tillgodose värmebehoven för såväl nuvarande byggnader på kaseronområdet och vissa byggnader utanför detta som för regementet planerade byggnader. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral m. m. vid förbandet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 3 450 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

32. Behovet av nybyggnad av skolskjutningsbana vid P 18 har senast anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 206). Kungl. Maj:t uppdrog den 2 september 1966 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 450 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1965, vilket motsvarar 540 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

33. För lägret vid Villingsberg behövs ett nytt vattenverk. En utredning om vattenförsörjningen för lägret har visat att grundvattentillgången inom lägerområdet och närmast angränsande områden är otillfredsställande. För att öka vattentillgången för lägret föreslås att sjön Stora Noren, som är belägen ca 800 m från lägret, utnyttjas som vattentäkt. För uppföring, transport och rening av vatten behövs ett nytt vattenverk, som omfattar vattenreningsverk, råvattenpumpstation och ledningar. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av vattenverket. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1 160 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

34. För artilleriskjutskolan vid Trängslet behövs ett landningsstråk för flygplan. Vid skolan förekommer regelmässigt samövningar mellan enheter ur skolan och enheter ur artilleriets flygförband, vilka är utrustade med flygplan och helikoptrar av olika slag. Utbildning sker av eldledare för eldledning från flygplan. Härutöver samövas förband och enskilda i flyg-, sambands-, bas- och drivmedelstjänst m. m. Flygplanen är f. n. baserade i Orsa och Älvdalen, vilket medför avsevärda flygtidsförluster och kostnader. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av landningsstråk för flyg-

plan vid Trängslet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 760 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

35. Vid Ing 2 behövs en expeditionsbarack för förvaltningsändamål. För tyg-, intendentur-, kassa-, mob- och kasernavdelningarna används f. n. utrymmen i förläggingsflyglarna till kanslikasernen vid förbandet. I samband med planerad renovering av förläggingsflyglarna avses de utrymmen, som nu utnyttjas för nämnda förvaltningsfunktioner, återställas till förläggingslokaler för att föreliggande brist på förläggingsutrymmen delvis skall kunna täckas. Med anledning härav behövs andra lokaler för förvaltningsfunktionerna. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till nybyggnad av en expeditionsbarack om ca 260 m² för att tillgodose lokalbehovet för förvaltningsfunktionerna. Kostnaderna har därvid beräknats till 310 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

36. Vid Ing 2 behövs vidare en nybyggnad för sjukvårdsavdelningen. Denna är f. n. inrymd i kanslikasernens södra förläggingsflygel. I samband med förestående renovering och ombyggnad av kanslikasernen kommer de utrymmen, som nu används för sjukvårdsavdelningen, att tas i anspråk för förläggingsändamål. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad för sjukvårdsavdelningen vid förbandet. Enligt förslaget avses byggnaden utföras i ett våningsplan med en öppen ljusgård i byggnadens mitt. Byggnaden kommer att inrymma erforderliga lokaler för den öppna vården vid förbandet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 augusti 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Kostnaderna har beräknats till 1.2 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

37. Vid T 2 behövs nybyggnad av värmecentral m. m. Vid förbandet finns f. n. värmecentraler i 13 olika byggnader. Centralerna är delvis i så nedslitet skick att de i en nära framtid måste istandsättas eller ersättas med nya. En värmeteknisk utredning har visat att det från ekonomisk synpunkt är fördelaktigare att bygga en ny värmecentral för hela etablissemetet än att i erforderlig omfattning istandsätta nuvarande värmecentraler, vilka ändå skulle bli otillräckliga för värmeförsörjning av befintliga och planerade byggnader vid regementet. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral samt huvudledning för distribution av värme m. m. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 3 850 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

38. Behovet av nybyggnad av skolskjutningsbana vid T 3 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 207). Kungl. Maj:t uppdrog den 7

februari 1969 åt fortifikationsförvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Kostnaderna har uppskattats till 600 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Förhandlingar om förvärv av erforderlig mark för skjutbanan pågår.

39. Vid T 3 behövs om- och tillbyggnad för marketenteri. Nuvarande marketenteribygnad som uppfördes år 1914 är i sådant skick att det har bedömts ofördelaktigt från ekonomisk synpunkt att modernisera och bygga till densamma. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för att anordna nya marketenterilokaler för förbandet. Enligt förslaget skall lokaler för ändamålet anordnas i ett oinrett utrymme i källarplanet till förbandets matinrättning och i en mindre tillbyggnad till matinrättningen. — Kungl. Maj:t uppdrog den 3 april 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1,8 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

40. Vid T 3 behövs vidare en ny värmecentral m. m. Vid förbandet finns nu fyra värmecentraler, varav en är i gott skick. Övriga tre centraler som i huvudsak har gamla värmepannor behöver däremot iståndsättas. En värmeteknisk utredning har visat att det från ekonomisk synpunkt är ofördelaktigt att iståndsätta sistnämnda tre centraler och att värmebehovet för planerad utbyggnad vid regementet efter en sådan iståndsättning ändå inte kan täckas. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av värmecentral vid förbandet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 3 350 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

41. Vid T 3 behövs slutligen om- och tillbyggnad av det centrala ut- och avrustningsförrådet för tygmateriel och det centrala övningsmaterieförrådet. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för om- och tillbyggnad av dessa byggnader. — Kungl. Maj:t uppdrog den 30 september 1966 åt förvaltningen att utarbeta bygghandlingar för byggnadsföretaget. Förvaltningen har redovisat sådana handlingar. Kostnaderna har därvid beräknats till 825 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 900 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

42. För fortsatt utbyggnad av läger för armén behövs 10 milj. kr. Medlen avses främst för att ställa i ordning tältplatser (dränering och planering), dra fram elkraft och bygga sanitetshus. Kostnaderna för varje objekt beräknas inte komma att överstiga 300 000 kr.

43—44. För nybyggnad av mobiliseringsförråd och utbyggnad av förråd för utbildningsammunition behövs 10,6 milj. kr.

46. För byggnadsåtgärder för att effektivisera värnpliktsutbildningen behövs 6,5 milj. kr. Åtgärderna avser nybyggnad av övnings- och

vårdhallar samt nybyggnad av rälsbånar. Vid ett stort antal förband saknas sådana byggnader och anordningar. Bristen på övnings- och vårdhallar har bl. a. föranletts av att sådana byggnader i tidigare planerat utförande har bedömts dra betydande kostnader. Fortifikationsförvaltningen har emellertid numera tagit fram en typiserad övnings- och vårdhall med förenklad byggnadsstandard. Hallar av denna typ har uppförts vid två förband och visat sig lämpliga för sitt ändamål samt från kostnadssynpunkt tillfredsställande. Chefen för armén har föreslagit att övnings- och vårdhallar skall byggas ut vid förband där sådana saknas. Enligt förslaget skall under budgetåren 1971/72—1972/73 övnings- och vårdhallar byggas vid 13 infanteriförband, fem pansarförband och tre artilleriförband. Byggnadskostnaderna för var och en av hallarna beräknas komma att uppgå till högst 500 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. För att påbörja utbyggnad av övnings- och vårdhallar enligt nämnda program och för att bygga ut rälsbånar vid ett antal förband behövs 6,5 milj. kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 66,5 milj. kr. Jag beräknar medelförbrukningen till 53 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. För flertalet nya objekt har fortifikationsförvaltningen redovisat färdiga huvudhandlingar. Om riksdagen inte har något att erinra, torde det också för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för det anslag som anvisas av riksdagen, besluta om de redovisade företagen skall utföras. Skulle något objekt med hänsyn till pågående översyn av försvarets fredsorganisation eller av andra skäl inte anses böra utföras, bör Kungl. Maj:t vidare kunna ersätta detta med annat objekt oberoende av att objektet inte har tagits upp i investeringsplanen.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		

A. Företag påbörjade före 1.7.1970

1. 1 2. Utbyggnad av motorområde (etapp 1)	2 660	2 660	773	1 487	400	1.70	9.71
2. 1 3. Utbyggnad av motorområde (etapp 1)	1 900	2 000	611	1 289	100	1.70	7.71

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
3. I 13. Utbyggnad av motorområde	2 500	2 900	1 028	1 872	—	11.69	6.71
4. I 14. Nybyggnad av vakt- och arresterbyggnad	710	750	563	187	—	11.69	9.70
5. I 14. Nybyggnad av förrådsbyggnader	—	4 200	1 257	2 943	—	4.70	2.71
6. I 17. Nybyggnad av militärrestaurang	7 100	8 000	4 287	3 713	—	3.69	12.70
7. I 17. Nybyggnad av tygverkstad	2 680	2 400	1 667	733	—	11.69	12.70
8. I 20. Nybyggnad av tygverkstad	3 600	3 000	2 011	989	—	10.69	10.70
9. I 21. Nybyggnad av vakt- och arresterbyggnad	505	505	352	153	—	11.69	10.70
10. I 21. Utbyggnad av motorområde	1 410	1 410	1 021	389	—	10.69	12.70
11. P 1. Om- och tillbyggnad av lokaler för intendentur- och sjukvårdsmateriel-tjänsten	1 200	1 300	122	778	400	6.70	10.71
12. Lv 7. Nybyggnad av övnings- och vårdhall	2 100	2 100	1 138	962	—	3.70	4.71
13. Ing 2. Nybyggnad av matinrättning	5 400	4 200	926	2 000	1 274	11.69	10.71
14. Ing 2. Nybyggnad av värmeccentral	2 950	3 200	603	1 600	997	1.70	8.71
15. T 2. Utbyggnad av motorområde	3 730	3 730	1 053	2 400	277	3.70	1.72
16. ArtSS. Nybyggnad av utbildningsanordningar (etapp 2)	2 160	1 700	195	1 505	—	4.70	6.71
17. Utbyggnad av läger	5 000	607	351	256	—	—	—
18. Mobiliseringsförråd	9 000	9 000	7 628	1 372	—	—	—
19. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	750	920	173	697	50	—	—
Summa A	55 355	54 582	25 759	25 325	3 498	—	—
<i>B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71</i>							
20. I 13. Nybyggnad av matinrättning	5 980	6 400	—	2 000	2 500	12.70	10.73
21. I 13. Nybyggnad av värmeccentral	1 900	2 100	—	500	1 000	12.70	10.72
22. P 7 Y. Nybyggnad av matinrättning	5 000	5 400	—	2 000	2 000	12.70	10.73
23. A 4. Nybyggnad av kallgarage	1 500	1 620	—	820	800	10.70	10.71
24. Lv 7. Nybyggnad av bastu samt inredning av gymnastiksal	1 050	1 430	—	700	450	10.70	7.71
25. HS. Utbyggnad av hundskolan (etapp 3)	2 600	2 850	—	1 000	1 850	10.70	1.72
26. Fo 67. Nybyggnad av varmgarage	500	540	—	400	140	10.70	7.71
27. F 21. Nybyggnad av flygverkstad (delkostnad)	1 000	1 000	—	500	500	10.70	—

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
28. Utbyggnad av läger	5 000	—	—	1 000	—	—	—
29. Mobiliseringsförråd	10 000	7 000	—	6 600	400	—	—
30. Förråd för utbildningsammunition	1 200	1 200	—	1 200	—	—	—
31. Diverse smärre byggnadsföretag	4 510	5 100	—	5 000	100	—	—
Summa B	40 240	34 640	—	21 720	9 740	—	—
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72</i>							
32. I 2. Nybyggnad av värmecentral	—	2 750	—	—	1 000	10.71	3.73
33. I 14. Nybyggnad av marktenteri	—	2 400	—	—	1 500	10.71	3.73
34. I 16. Nybyggnad av matinrättning Ringenäs	—	1 780	—	—	1 000	10.71	3.73
35. I 19/S 3. Nybyggnad av varm- och kallgarage	—	2 870	—	—	1 000	10.71	3.73
36. I 20. Nybyggnad av varm- och kallgarage	—	2 475	—	—	1 000	10.71	3.73
37. P 2. Nybyggnad av matinrättning Ravlunda	—	1 420	—	—	1 000	10.71	10.72
38. P 4. Nybyggnad av matinrättning Kråk	—	1 630	—	—	1 000	10.71	10.72
39. P 10. Nybyggnad av värmecentral	—	3 450	—	—	1 500	10.71	3.73
40. A 9. Nybyggnad av vattenverk	—	1 160	—	—	1 000	10.71	8.72
41. Ing 2. Nybyggnad av expeditjonsbarack	—	310	—	—	310	10.71	6.72
42. Ing 2. Nybyggnad av sjukvårdsavdelning	—	1 200	—	—	1 000	10.71	10.72
43. T 3. Om- och tillbyggnad av marktenteri	—	1 800	—	—	1 000	10.71	10.72
44. T 3. Nybyggnad av värmecentral	—	3 350	—	—	1 000	10.71	3.73
45. T 3. Om- och tillbyggnad av förråd	—	900	—	—	900	10.71	6.72
46. Utbyggnad av läger	—	9 000	—	—	9 000	—	—
47. Mobiliseringsförråd	—	9 000	—	—	9 000	—	—
48. Förråd för utbildningsammunition	—	600	—	—	600	—	—
49. Diverse smärre byggnadsföretag	—	6 000	—	—	6 000	—	—
50. Byggnadsåtgärder för effektivisering av värnpliktsutbildningen	—	11 250	—	—	6 500	—	—
Summa C	—	63 345	—	—	45 310	—	—
Summa A—C	95 595	152 567	25 759	47 045	58 548	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	6 045	5 548	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	41 000	53 000	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	1 099	1970/71	41 000
Anslag för 1970/71	53 300	1971/72	53 000
Anslag för 1971/72 (förslag)	42 000	Beräknad behållning 30.6.1972	2 399
	96 399		96 399

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1971/72 an-
visa ett investeringsanslag av 42 000 000 kr.

3. Byggnadsarbeten för marinen

1969/70 Utgift	15 135 025	Behållning	898 666
1970/71 Anslag	16 000 000		
1971/72 Förslag	9 200 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för flottan och kustartil-
leriet.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medels-
förbrukningen under anslaget till 18,4 milj. kr. Förvaltningen föreslår
att anslaget förs upp med 12,6 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7. 1970	
1. BÖS. Nybyggnad av radar- och teleskola	398
2. KA 1. Övningshall för vattenutbildning	2 896
3. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	50
Summa A	3 344
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
4. Mobiliseringsförråd	200
5. Diverse smärre byggnadsföretag	400
Summa B	600
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
6. Ör1B O. Nybyggnad av hamnanläggning för ubåtsbas vid Vitså (etapp 1 b)	3 000
7. Ör1B S. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad	2 500
8. Utbyggnad vid Rosenholm (etapp 1 a och 1 b)	6 600
9. KSS. Nybyggnad av värmecentral m. m.	1 000
10. Mobiliseringsförråd	1 000
11. Diverse smärre byggnadsföretag	2 500
Summa C	16 600
Summa A—C	20 544
Reducering av medelsbehovet	2 144
Beräknat medelsbehov	18 400

6. Byggnadsbehovet för ubåtsbas för Ostkustens örlogsbas vid Vitså har senast anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 212). Sedan fortifikationsförvaltningen redovisat bygghandlingar för utbyggnad av etapp 1 b av ubåtsbasen uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 27 augusti 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 5 960 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

7. Behovet av nybyggnad av förvaltningsbyggnad för Sydkustens örlogsbas har senast anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 212). Sedan fortifikationsförvaltningen slutfört revidering av bygghandlingarna för nybyggnad av förvaltningsbyggnaden har förvaltningen hemställt att få utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 5 480 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

8. Byggnadsbehovet för utbyggnad av förläggning inom Rosenholmsområdet har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 213). Genom beslut den 17 juni 1970 uppdrog Kungl. Maj:t åt fortifikationsförvaltningen att utföra projektering fram till färdiga huvudhandlingar av utbyggnad av etapp 1 a av förläggning inom Rosenholmsområdet. Denna etapp omfattar nybyggnad av militärrestaurang, två kaserner, värmecentral, vägar och planer, vatten och avlopp m. m. Kostnaderna har uppskattats till 20 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

Förvaltningen har vidare redovisat byggnadsprogram för nybyggnad av läkarmottagning och nybyggnad av vakt- och arrestbyggnad. Dessa byggnadsobjekt ingår i etapp 1 b av utbyggnaden av Rosenholmsförläggningen. Läkarmottagningen avses för den öppna vården av den personal, som kommer att förläggas till Rosenholmsområdet. Kostnaderna för dessa byggnader har uppskattats till 1 030 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. — Kungl. Maj:t uppdrog den 29 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att projektera vakt- och arrestbyggnaden fram till färdiga huvudhandlingar.

9. Vid sjökrigsskolan behövs en ny värmecentral m. m. Skolans nuvarande värmecentral är inrymd i en sporthall och panninstallationerna är från år 1942. Centralen är i så dåligt skick att den måste ersättas med en helt ny central. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till nybyggnad av värmecentral m. m. vid skolan. Enligt förslaget skall centralen betjäna befintliga byggnader och planerad nybyggnad av förläggnings- och skolbyggnad inom skolområdet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 17 juni 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för nybyggnaden. Kostnaderna har beräknats till 2,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

10—11. För nybyggnad av mobiliseringsförråd och för diverse smärre byggnadsföretag behövs 1 respektive 2,5 milj. kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 18,4 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 15 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. För utbyggnad av förläggning vid Rosenholm har fortifikationsförvaltningen ännu inte redovisat huvudhandlingar. Om riksdagen inte har något att erinra, torde det för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan huvudhandlingar redovisats, efter prövning av dessa och inom ramen för det anslag som har anvisats av riksdagen, besluta om företaget skall utföras.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 1970/71	1971/72		
A. Företag påbörjade före 1.7.1970							
1. Ör1B S. Nybyggnad av värmecentral	800	1 200	832	368	—	10.69	10.70
2. BÖS. Nybyggnad av radar- och teleskola	3 175	3 275	1 777	1 100	398	1.70	8.71
3. SK. Nybyggnad av avloppsreningsanläggning m. m. vid KA 1	1 960	2 760	704	2 056	—	1.70	4.71
4. SK. Nybyggnad av hamnanläggning vid Rindö Västra	2 055	2 055	1 172	883	—	2.70	12.70
5. KA 1. Övningshall för vattenutbildning	6 950	6 950	1 054	3 000	2 896	3.70	3.72
6. BK. Nybyggnad av maskinhall m. m. för mekanikerskolan vid KA 2	2 185	2 185	1 685	500	—	10.69	10.70
7. Mobiliseringsförråd	1 500	1 500	786	714	—	—	—
8. Diverse smärre byggnadsföretag	2 500	3 865	3 425	440	—	—	—
9. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	150	305	64	191	50	—	—
Summa A	21 275	24 095	11 499	9 252	3 344	—	—
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71							
10. Mobiliseringsförråd	1 000	1 000	—	800	200	—	—
11. Diverse smärre byggnadsföretag	1 200	1 200	—	800	400	—	—
Summa B	2 200	2 200	—	1 600	600	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72							
12. Ör1B O. Nybyggnad av hamnanläggning för ubåtsbas vid Vitså (etapp 1 b)	—	5 960	—	—	2 000	10.71	3.73

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år	
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71			1971/72
13. Ör1B S. Nybyggnad av förvaltningsbyggnad	—	5 480	—	—	1 500	10.71	4.73
14. Utbyggnad vid Rosenholm:							
etapp 1 a							
Värmecentral	—	20 000	—	—	6 000 ¹	10.71	10.73
Militärrestaurang	—		—	—			
Två kaserner	—		—	—			
Vägar, planer m. m.	—		—	—			
Vatten och avlopp, elledning m. m.	—		—	—			
etapp 1 b							
Nybyggnad av vakt- och arrestbyggnad	—	400	—	—			
Nybyggnad för läkarmottagning m. m.	—	630	—	—			
15. Mobiliseringsförråd	—	1 500	—	—	1 000	—	—
16. Diverse smärre byggnadsföretag	—	3 000	—	—	2 500	—	—
Summa C	—	36 970	—	—	13 000	—	—
Summa A—C	23 475	63 265	11 499	10 852	16 944	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	552	1 944	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	10 300	15 000	—	—

¹ Därutöver 1,2 milj. kr. från investeringsanslaget Byggnadsarbeten för flygvapnet

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	899	1970/71	10 300
Anslag för 1970/71	16 000	1971/72	15 000
Anslag för 1971/72 (förslag)	9 200	Beräknad behållning 30.6.1972	799
	26 099		26 099

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1971/72
anvisa ett investeringsanslag av 9 200 000 kr.

4. Byggnadsarbeten för flygvapnet

1969/70 Utgift	11 995 597	Behållning	5 084 653
1970/71 Anslag	14 600 000		
1971/72 Förslag	32 200 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för flygvapnets förband
m. m.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 43,5 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 42,6 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1970	
1. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	50
Summa A	50
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
2. F 4. Nybyggnad av hangar	5 000
3. F 4. Nybyggnad av simulatorbyggnad	700
4. F 13. Om- och tillbyggnad för terminalområdeskontroll	760
5. F 14. Nybyggnad av skolbyggnad för flygvapnets flygmaterielskola	730
6. F 21. Nybyggnad av flygverkstad (tillsynsverkstad)	2 000
7. F 21. Nybyggnad av hangar och kasern	7 000
8. RFN. Nybyggnad av värmecentral	1 000
9. Tillbyggnad av administrationsbyggnad för centrala flygmaterieförrådet i Arboga	670
10. Upprustning av målplatser	1 500
11. Diverse smärre byggnadsföretag	2 075
Summa B	21 435
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
12. F 1. Nybyggnad av kontrolltorn	1 500
13. F 4. Nybyggnad av avloppspumpstation m. m.	800
14. F 5. Om- och tillbyggnad av flygverkstad m. m.	2 000
15. F 6. Tillbyggnad för terminalområdeskontrollcentral	540
16. F 7. Tillbyggnad av flygverkstad	2 000
17. F 7. Nybyggnad av simulatorbyggnad	1 400
18. F 7. Om- och tillbyggnad av kontrolltorn	700
19. F 14. Om- och tillbyggnad av matinrättning m. m.	2 000
20. F 15. Nybyggnad av simulatorbyggnad	1 400
21. F 16. Om- och tillbyggnad av flygverkstad	2 500
22. F 16. Nybyggnad av värmecentral	2 000
23. F 17. Nybyggnad av simulatorbyggnad	1 400
24. F 18. Nybyggnad av strilövningsanläggning	2 000
25. F 18. Utbyggnad för skolverksamhet	2 500
26. F 21. Nybyggnad av kontrolltorn	1 000
27. F 21. Nybyggnad av avloppspumpstation m. m.	560
28. F 21. Nybyggnad av värmecentral	2 000
29. Diverse smärre byggnadsföretag	2 000
30. Förläggning av strilpersonal vid Rosenholm (delkostnad)	1 200
Summa C	29 500
Summa A—C	50 985
Reducering av medelsbehovet	7 485
Beräknat medelsbehov	43 500

2. Behovet av nybyggnad av hangar vid F 4 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 217). Sedan fortifikationsförvaltningen redovisat huvudhandlingar för nybyggnad av hangaren uppdrog Kungl. Maj:t

genom beslut den 2 oktober 1970 åt förvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 8,8 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

3. Behovet av nybyggnad av simulatorbyggnad för F 4 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 218). Kungl. Maj:t uppdrog den 3 oktober 1969 åt fortifikationsförvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 1,7 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

4. Vid F 13 behövs en ny terminalområdeskontrollcentral för Östgöta terminalområde. Inom terminalområdet finns för flygkontrolltjänsten två terminalkontrollcentraler, en vid F 3 och en vid F 11. Båda dessa centraler är numera utslitna och fyller inte moderna krav på centraler av ifrågavarande art. Luftleden »Röd 1», som nu löper i en rak linje mellan Stockholm och Malmö, avses år 1973 bli flyttad och därvid få en ändrad sträckning via Norrköping och Jönköping. Med anledning härav behövs en modern terminalkontrollcentral, som kan utnyttjas för hela terminalområdet. En utredning har visat att den lämpligaste platsen för en sådan central är vid F 13. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till anordnande av en ny terminalområdeskontrollcentral vid F 13 genom om- och tillbyggnad av byggnad 52 vid flottiljen. — Genom beslut den 23 oktober 1970 uppdrog Kungl. Maj:t åt förvaltningen att inom en kostnadsram av 1 760 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970 låta utföra byggnadsföretaget.

5. Vid F 14 behövs en ny skolbyggnad för flygvapnets flygmaterielskola. Enligt beslut av 1970 års riksdag skall flygvapnets utbildning i bastjänst förläggas till F 14 i Halmstad (prop. 1970: 96, SU 202, rskr 419). Till F 14 avses skola förläggas bl. a. flygvapnets flygmaterielskola. Vid skolan skall utbildning ske bl. a. av den service- och underhållspersonal som behövs för driftsättning av flygplan 37. Fortifikationsförvaltningen har i samråd med chefen för flygvapnet, försvarets materielverk och försvarets rationaliseringsinstitut gjort upp förslag till nybyggnad av en skolbyggnad för flygmaterielskolan. Enligt förslaget skall byggnaden omfatta en huvudbyggnad i två plan och en flygelbyggnad i ett plan med en planyta av ca 2 060 m². Fortifikationsförvaltningen har redovisat huvudhandlingar för byggnadsföretaget. — Kungl. Maj:t uppdrog den 23 oktober 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 4 730 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

6. Behovet av nybyggnad av flygverkstad (tillsynsverkstad) vid F 21 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 218). Kungl. Maj:t uppdrog den 23 oktober 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 4,3 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

7. Vid F 21 behövs vidare en ny hangar och en ny kasern. Kungl. Maj:t har år 1969 beslutat att en lätt attackdivision skall lokaliseras till F 21. För detta ändamål behövs nybyggnad vid flottiljen av en hangarbyggnad för attackdivisionens flygplan och en kasern för förläggning av divisionens värnpliktiga samt viss annan värnpliktig personal.

Fortifikationsförvaltningen har i samråd med chefen för flygvapnet och försvarets rationaliseringsinstitut redovisat förslag till nybyggnad av en hangar med uppställningsplatser för 16 flygplan jämte erforderliga service- och personalutrymmen. — Kungl. Maj:t uppdrog den 23 oktober 1970 åt förvaltningen att låta utföra hangarbyggnaden inom en kostnadsram av 8 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

Fortifikationsförvaltningen har vidare i samråd med chefen för flygvapnet och försvarets rationaliseringsinstitut redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av en kasern vid flottiljen. Enligt förslaget avses kasernen inrymma 144 förläggingsplatser. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 3 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

8. Behovet av nybyggnad av värmecentral vid flygmaterieförvaltningens försöksplats i Norrland (RFN) har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 219). Kungl. Maj:t uppdrog den 29 juni 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 2,2 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 2,4 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

9. Behovet av tillbyggnad av administrationsbyggnad för centrala flygmaterieförrådet i Arboga har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 217). Kungl. Maj:t uppdrog den 19 december 1969 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 975 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 1 070 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

12. Vid F 1 behövs ett nytt kontrolltorn. Flottiljens nuvarande trafikledartorn uppfördes år 1955 och sammanbyggdes därvid med kanslibyggnaden. Enligt beslut av chefen för flygvapnet skall en terminalområdeskontrollcentral förläggas till flottiljen. För denna central saknas utrymme i befintliga lokaler i kanslibyggnaden och trafikledartornet, vilka i viss utsträckning är otidsenliga och otillräckliga även för nuvarande behov. För att få lokalbehovet tillgodosett bör ett nytt kontrolltorn uppföras vid flottiljen. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av kontrolltorn vid flottiljen. Kostnaderna har uppskattats till 2,3 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Enligt förslaget skall byggnaden innehålla lokaler för flygtrafikledning, sambandsavdelning och väderstation. — Kungl. Maj:t uppdrog den 11 september 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

13. Vid F 4 behövs nybyggnad av avloppspumpstation m. m. Avloppsvatten från flottiljen avleds f. n. utan rening till Bynäsviken i

Storsjön. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av avloppspumpstation m. m. vid flottiljen. Enligt förslaget avses avloppsvattnet avledas till ett för Frösö köping och Östersunds stad gemensamt reningsverk. För pumpning och transport av avloppsvattnet till reningsverket behövs en avloppspumpstation samt en 2 km lång anslutningsledning. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 800 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

14. Behovet av om- och tillbyggnad av flygverkstad m. m. vid F 5 har senast anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 218). Kungl. Maj:t uppdrog den 19 december 1969 åt fortifikationsförvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för om- och tillbyggnad av flygverkstad samt nybyggnad av flygelevbyggnad och en värmecentral vid krigsflygskolan. Kostnaderna har uppskattats till 3 750 000 kr. enligt prisiäget den 1 februari 1970.

15. Vid F 6 behöver kontrollornet byggas till. Vid flottiljen finns en terminalområdeskontrollcentral för övervakning av Karlsborgs terminalområde. Centralen är inrymd i en trång lokal i fjärde våningen av flottiljens kontrollorn. Apparaturen är numera omodern. Ny teleteknisk utrustning har beställts och beräknas komma att levereras under år 1971. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till tillbyggnad av kontrollornet vid flottiljen för att tillgodose lokalbehoven för terminalområdeskontrollen. Tillbyggnaden kommer att omfatta en yta av ca 220 m². Byggnadskostnaderna har beräknats till 540 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

16. Vid F 7 behövs tillbyggnad av flygverkstaden (tillsynsverkstaden). Flottiljens nuvarande verkstadslokaler är otillräckliga och nedslitna, vilket medför fördyrad flygproduktion. För att tillgodose behovet av arbetsplatser har ca 800 m² (tre arbetsplatser) tagits i anspråk som provisorisk tillsynsverkstad i en hangar. Nuvarande tillsynsverkstad omfattar tre arbetsplatser. För att kunna bedriva erforderliga modifieringar, reparationer och tillsyner på flygplan bör en tillbyggnad med en tillsynshall m. m. ske. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för tillbyggnad av flygverkstaden. Enligt förslaget avses tillbyggnaden inrymma tillsynsverkstad med fyra arbetsplatser för flygplan samt utrymmen för vissa sidoverkstäder. Med hänsyn till att F 6 i en framtida organisation kan komma att hänvisas till F 7 beträffande reparationer och tillsyner av flygplan kommer flygverkstaden att projekteras så att tillbyggnad med de för F 6 erforderliga arbetsplatserna är möjlig. Kostnaden för byggnadsföretaget och de försörjningsåtgärder som bör utföras samtidigt med objektet har uppskattats till 3,5 milj. kr.

17. Vid F 7 behövs en ny simulatorbyggnad. Fortifikationsförvalt-

ningen har redovisat byggnadsprogram för byggnadsföretaget. Simulatorbyggnaden är avsedd för flygträning i simulator. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 1,8 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. — Kungl. Maj:t uppdrog den 23 oktober 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

18. Vid F 7 behöver kontrolltornet om- och tillbyggas. Nuvarande kontrolltorn, som utfördes år 1957, är uppfört i sju våningsplan. För att få tillfredsställande sikt över hela flygplatsen och bereda plats för nytillkommen utrustning för trafikledning och väderlekstjänsten behöver tornet om- och tillbyggas. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till om- och tillbyggnaden. Enligt förslaget skall tornet rivas och en tillbyggnad med tre plan utföras. — Kungl. Maj:t uppdrog den 6 maj 1970 åt förvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 700 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

19. Behovet av om- och tillbyggnad av matinrättning m. m. vid F 14 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 217). Kungl. Maj:t uppdrog den 30 oktober 1969 åt fortifikationsförvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för om- och tillbyggnad av matinrättningen samt ombyggnad av underofficersmässen. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 3,2 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

20. Vid F 15 behövs en ny simulatorbyggnad. Fortifikationsförvaltningen har redovisat byggnadsprogram för byggnadsföretaget. Simulatorbyggnaden är avsedd för flygträning i simulator. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 1,7 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. — Kungl. Maj:t uppdrog den 23 oktober 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

21. Vid F 16 behöver flygverkstaden om- och tillbyggas. Den befintliga flygverkstaden är omodern och utrymmena otillräckliga. Sedan flottiljen numera har tillförts flygplan 35 behövs bl. a. ytterligare tillsynsplatser med större yta än de nuvarande. Sex sådana platser behövs. Verksamheten i flygverkstaden är i stor utsträckning sammankopplad med verksamheten i flottiljens televerkstad som är belägen ca 35 m öster om flygverkstadsbyggnaden. Utrymmena i televerkstaden är otillräckliga och fyller inte moderna krav. Behov föreligger därför av en televerkstad med större och tidsenliga lokaler, som av drifttekniska skäl bör ligga i omedelbar anslutning till flygverkstaden. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till byggnadsprogram för att tillgodose dessa lokalbehov. Enligt förslaget skall den befintliga flygverkstaden byggas om och förses med en tillbyggnad om ca 4 500 m². I verkstadsbyggnaden avses inrymmas televerkstad, motorverkstad, tillsynshall, omklädnadsrum, lunchrum, vissa kontorslokaler m. m. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 6 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

22. Behovet av ny värmecentral vid F 16 har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 218). Sedan fortifikationsförvaltningen redovisat huvudhandlingar för en ny värmecentral vid flottiljen uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1970 åt förvaltningen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 4 460 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

23. Vid F 17 behövs en ny simulatorbyggnad. Fortifikationsförvaltningen har redovisat byggnadsprogram för byggnadsföretaget. Simulatorbyggnaden är avsedd för flygträning i simulator. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 1,7 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

24—25. Fortifikationsförvaltningen har i samråd med chefen för flygvapnet gjort upp förslag till plan för utbyggnad av F 18. Enligt beslut av 1970 års riksdag skall flygvapnets utbildning i striltjänst flyttas från F 2 till F 18 (prop. 1970: 96, SU 202, rskr 419). Generalplanering av F 18 har genomförts under våren 1970. Därvid har konstaterats att befintliga byggnader vid F 18 inte täcker utrymmesbehovet för den skolverksamhet som avses förläggas dit. För att täcka lokalbehovet behövs nybyggnad till en uppskattad kostnad av ca 18 milj. kr. Utbyggnaden av den nya skolenheten avses genomföras i tre etapper, varav etapp 1 avses påbörjas under budgetåret 1971/72. Kostnaden för etapp 1 uppskattas till ca 8,4 milj. kr., varav ca 4,9 milj. kr. för en ny strilövningsanläggning och ca 3,5 milj. kr. för vissa smärre byggnadsarbeten. Kostnaderna för etapperna 2 och 3 uppskattas till ca 9,5 milj. kr.

Fortifikationsförvaltningen har redovisat byggnadsprogram för nybyggnad av en strilövningsanläggning vid F 18. Enligt förslaget skall nybyggnaden inrymma en luftbevakningsdel och en strildel med erforderliga lektionssalar m. m. Byggnadens totalyta uppgår till 2 640 m². Byggnadskostnaderna har uppskattats till 4 860 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. — Kungl. Maj:t uppdrog den 11 september 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

26. Vid F 21 behövs ett nytt kontrolltorn. Flottiljens nuvarande trafikledartorn uppfördes år 1943 och sammanbyggdes därvid med den samtidigt uppförda kanslibyggnaden. Lokalerna för trafikledning och vädertjänst i dessa byggnader är otillräckliga enligt gällande normer. Lokalerna i tornet är omoderna och trånga. Enligt beslut av chefen för flygvapnet skall en terminalområdeskontrollcentral förläggas till flottiljen. För denna central saknas utrymme i befintliga lokaler. Fortifikationsförvaltningen har efter samråd med chefen för flygvapnet redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av kontrolltorn vid F 21. Byggnadskostnaderna har uppskattats till 2 530 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. — Kungl. Maj:t uppdrog den 11 september 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

27. Vid F 21 behövs vidare nybyggnad av en avloppspumpstation m. m. Avloppsvatten från flottiljen avleds f. n. utan rening till Lulkroksviken. Efter förhandlingar mellan fortifikationsförvaltningen och Luleå stad om anslutning av flottiljens avloppsnät till stadens avloppssystem har överenskommit att anslutning skall ske vid en av staden planerad avloppspumpstation vid Luleå flygstation. För transport av avloppsvatten från flottiljen till avloppspumpstationen behövs nybyggnad av en avloppspumpstation och tryckavloppsledning. Förvaltningen har redovisat förslag till bygnadsprogram för objektet. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 augusti 1970 åt förvaltningen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Byggnadskostnaderna har därvid beräknats till 560 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

28. Vid F 21 behövs slutligen en ny värmecentral. Vid flottiljen finns en panncentral och en värmecentral som är avsedd för endast en hangar. Panncentralen är nedsliten och värmecentralen har låg kapacitet. Vid flottiljen avses under de närmaste åren nybyggas bl. a. tillsynsverkstad, kontrolltorn, hangar, kasern och intendenturförråd. En värmeteknisk utredning har visat att det från ekonomisk synpunkt är mest fördelaktigt att slopa nuvarande värmecentraler och i stället bygga en ny värmecentral som kan betjäna såväl samtliga inom flottiljens område belägna värmebehövande byggnader som planerade nybyggnader. Fortifikationsförvaltningen har redovisat förslag till bygnadsprogram för nybyggnad av värmecentral m. m. — Kungl. Maj:t uppdrog den 27 februari 1970 åt förvaltningen att utarbeta färdiga huvudhandlingar för byggnadsföretaget. Sådana handlingar har sedermera redovisats. Kostnaderna har därvid beräknats till 5,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 43,5 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 35,5 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. För ett antal nya objekt har fortifikationsförvaltningen ännu inte redovisat huvudhandlingar. Om riksdagen inte har något att erinra, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan huvudhandlingar redovisats, efter prövning av dessa och inom ramen för det anslag som anvisas av riksdagen, besluta om de redovisade företagen skall utföras. Skulle något objekt med hänsyn till pågående översyn av försvarets fredsorganisation eller av andra skäl inte anses böra utföras, bör Kungl. Maj:t vidare kunna ersätta detta med annat objekt oberoende av att objektet inte har tagits upp i investeringsplanen.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
A. Företag påbörjade före 1.7.1970							
1. F 10. Tillbyggnad av flygtjänstlokaler	1 890	1 800	1 016	784	—	8.69	12.70
2. F 10. Kontorsbyggnad för flygverkstaden	580	625	273	352	—	8.69	10.70
3. FC. Varmförråd	430	400	312	88	—	10.69	10.70
4. Diverse smärre byggnadsföretag	5 000	6 294	5 707	587	—	—	—
5. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	629	169	19	100	50	—	—
Summa A	8 529	9 288	7 327	1 911	50	—	—
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71							
6. F 4. Nybyggnad av hangar	6 615	8 800	—	2 500	5 000	10.70	7.72
7. F 4. Nybyggnad av simulatorbyggnad	1 300	1 700	—	1 000	700	1.71	12.71
8. F 4. Tillbyggnad för terminalområdeskontrollcentral	—	510	—	510	—	10.70	6.71
9. F 13. Om- och tillbyggnad för terminalområdeskontrollcentral	—	1 760	—	1 000	760	10.70	10.71
10. F 14. Nybyggnad av skolbyggnad för flygvapnets flygmaterielskola	—	4 730	—	4 000	730	10.70	10.71
11. F 21. Nybyggnad av flygverkstad (tillsynsverkstad)	3 450	4 300	—	1 000 ¹	2 000 ¹	1.71	10.72
12. F 21. Nybyggnad av hangar och kasern	—	11 000	—	1 500	7 000	3.71	3.73
13. RFN. Nybyggnad av värmecentral	2 200	2 400	—	1 000	1 000	10.70	10.72
14. Tillbyggnad av administrationsbyggnad för centrala flygmaterieförrådet i Arboga	975	1 070	—	400	670	3.71	2.72
15. Upprustning av målplatser	5 000	5 000	—	500	1 500	—	—
16. Diverse smärre byggnadsföretag	5 000	5 000	—	1 014	2 075	—	—
Summa B	24 540	46 270	—	14 424	21 435	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72							
17. F 1. Kontrolltorn	—	2 300	—	—	1 000	10.71	12.72
18. F 4. Nybyggnad av avloppspumpstation m. m.	—	800	—	—	800	9.71	6.72
19. F 5. Flygverkstad m. m.	—	3 750	—	—	1 000	10.71	10.73

¹ Därutöver 500 000 kr. från investeringsanslaget Byggnadsarbeten för armén

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
20. F 6. Tillbyggnad för terminalområdeskontrollcentral	—	540	—	—	540	8.71	6.72
21. F 7. Flygverkstad	—	3 500	—	—	2 000	10.71	10.73
22. F 7. Nybyggnad av simulatorbyggnad	—	1 800	—	—	1 200	7.71	7.72
23. F 7. Om- och tillbyggnad av kontrolltorn	—	700	—	—	700	8.71	6.72
24. F 14. Om- och tillbyggnad av matinrättning m. m.	—	3 200	—	—	2 000	10.71	10.73
25. F 15. Nybyggnad av simulatorbyggnad	—	1 700	—	—	1 200	10.71	10.72
26. F 18. Nybyggnad för strilövningsanläggning	—	4 860	—	—	2 000	10.71	7.73
27. F 18. Nybyggnad för utbildningsverksamhet	—	13 000	—	—	1 500	10.71	—
28. F 21. Kontrolltorn	—	2 530	—	—	1 000	10.71	10.72
29. F 21. Nybyggnad av avloppspumpstation m.m.	—	560	—	—	560	10.71	6.72
30. F 21. Nybyggnad av värmecentral	—	5 500	—	—	2 000	10.71	10.73
31. Diverse smärre byggnadsföretag	—	1 900	—	—	1 900	—	—
32. Förläggning av strilpersonal vid Rosenholm (delkostnad)	—	1 200	—	—	1 200	—	—
Summa C	—	47 840	—	—	20 600	—	—
Summa A—C	33 069	103 398	7 327	16 335	42 085	—	—
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	1 510	6 585	—	—
Beräknat medelsbehov	—	—	—	14 825	35 500	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	5 085	1970/71	14 825
Anslag för 1970/71	14 600	1971/72	35 500
Anslag för 1971/72 (förslag)	32 200	Beräknad behållning 30.6.1972	1 560
	51 885		51 885

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1971/72

anvisa ett investeringsanslag av 32 200 000 kr.

5. Markförvärv för övningsfält m. m.

För innevarande budgetår har anslaget förts upp med 17,9 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört tidigare hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Markförvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett investeringsanslag av 15 500 000 kr.

Befästningars delfond**6. Befästningsarbeten för gemensamma ändamål**

1969/70 Utgift	29 064 471	Behållning	841 357
1970/71 Anslag	29 200 000		
1971/72 Förslag	23 000 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av stabsplatser, förråd, truppbefästningar m. m. för gemensamma ändamål för försvaret.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 29,6 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 26,5 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7. 1970	
1. Stabsplatser, utpunkter	8 300
2. Militärömrådesförråd för ammunition	1 896
3. Militärömrådesförråd för ammunition (kompletteringar)	486
4. Stötvågstub	1 681
5. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	200
Summa A	12 563
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
6. Stabsplatser, utpunkter	140
7. Militärömrådesförråd för ammunition	2 990
8. Militärömrådesförråd för ammunition (kompletteringar)	274
9. Militärömrådesförråd för drivmedel	32
10. Radiolänknät (komplettering)	690
Summa B	4 126
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
11. Stabsplatser, utpunkter	4 800
12. Militärömrådesförråd för drivmedel	4 550

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
13. Truppbefästningar	4 000
14. Förstörsarbeten	200
15. Förbindelsearbeten	200
16. Smärre objekt	2 086
Summa C	15 836
Summa A—C	32 525
Reducering av medelsbehovet	2 925
Beräknat medelsbehov	29 600

1—9. Tre ammunitionsförråd, kompletteringsarbeten vid fyra ammunitionsförråd, ett drivmedelsförråd och en stötvågstub färdigställs. Utbyggnaden av stabsplatser fortsätter.

11—12. Utbyggnad av stabsplatser och drivmedelsförråd påbörjas.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 29,6 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 26 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för	
				1970/71	1971/72
A. Företag påbörjade före 1.7.1970					
1. Stabsplatser, utpunkter	62 992	63 776	46 154	8 336	8 300
2. Militärömrådesförråd för ammunition	27 045	27 632	20 909	4 737	1 896
3. Militärömrådesförråd för ammunition (kompletteringar)	9 390	10 039	4 619	4 934	486
4. Militärömrådesförråd för drivmedel	825	1 200	951	249	—
5. Stötvågstub	1 650	2 660	479	500	1 681
6. Truppbefästningar	1 412	1 412	1 080	332	—
7. Förbindelsearbeten	185	185	140	45	—
8. Smärre objekt	378	378	306	72	—
9. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	400	—	200	200
Summa A	103 877	107 682	74 638	19 405	12 563
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71					
10. Stabsplatser, utpunkter	700	756	—	616	140
11. Militärömrådesförråd för ammunition	4 800	5 190	—	2 200	2 990
8* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 6					

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för	
				1970/71	1971/72
12. Militärömrådesförråd för ammunition (kompletteringar)	1 550	1 674	—	1 400	274
13. Militärömrådesförråd för drivmedel	400	432	—	400	32
14. Radiolänknät (kompletteringar)	1 100	1 190	—	500	690
15. Truppbefästningar	—	3 668	—	3 668	—
16. Förstörsarbeten	—	200	—	200	—
17. Förbindelsarbeten	—	155	—	155	—
18. Smärre objekt	—	700	—	700	—
Summa B	8 550	13 965	—	9 839	4 126
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72</i>					
19. Stabsplatser, utpunkter	—	9 095	—	—	4 455
20. Militärömrådesförråd för drivmedel	—	5 190	—	—	3 300
21. Truppbefästningar	—	3 000	—	—	3 000
22. Förstörsarbeten	—	200	—	—	200
23. Förbindelsarbeten	—	200	—	—	200
24. Smärre objekt	—	1 086	—	—	1 086
Summa C	—	18 771	—	—	12 241
Summa A—C	112 427	140 418	74 638	29 244	28 930
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	3 269	2 930
Beräknat medelsbehov	—	—	—	25 975	26 000

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	841	1970/71	25 975
Anslag för 1970/71	29 200	1971/72	26 000
Anslag för 1971/72 (förslag)	23 000	Beräknad behållning 30.6.1972	1 066
	53 041		53 041

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Befästningsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 23 000 000 kr.

7. Befästningsarbeten för armén

1969/70 Utgift	7 603 139	Behållning	586 145
1970/71 Anslag	4 100 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av befästningar och ammunitionsförråd för armén.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 3 350 000 kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 3 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7. 1970	
1. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	100
Summa A	100
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
2. Betongförråd för ammunition	3 000
Summa B	3 000
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
3. Betongförråd för ammunition	600
4. Smärre objekt	100
Summa C	700
Summa A—C	3 800
Reducering av medelsbehovet	450
Beräknat medelsbehov	3 350

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 3 350 000 kr. Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för	
				1970/71	1971/72
A. Företag påbörjade före 1.7.1970					
1. Betongförråd för ammunition	6 434	6 434	4 271	2 163	—
2. Smärre objekt	49	49	44	5	—
3. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	200	—	100	100
Summa A	6 483	6 683	4 315	2 268	100
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71					
4. Betongförråd för ammunition	—	4 760	—	1 760	3 000
5. Smärre objekt	—	700	—	700	—
Summa B	—	5 460	—	2 460	3 000
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72					
6. Betongförråd för ammunition	—	840	—	—	600
7. Smärre objekt	—	100	—	—	100
Summa C	—	940	—	—	700
Summa A—C	6 483	13 083	4 315	4 728	3 800
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	628	450
Beräknat medelsbehov	—	—	—	4 100	3 350

Anslagsberäkning
 (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	586	1970/71	4 100
Anslag för 1970/71	4 100	1971/72	3 350
Anslag för 1971/72 (förslag)	3 000	Beräknad behållning 30.6.1972	236
	7 686		7 686

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Befästningsarbeten för armén* för budgetåret 1971/72
anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

8. Befästningsarbeten för marinen

1969/70 Utgift	35 499 901	Behållning	418
1970/71 Anslag	38 900 000		
1971/72 Förslag	36 800 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av befästningar och ammunitionsför-
råd för flottan och kustartilleriet.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medels-
förbrukningen under anslaget till 44,5 milj. kr. Förvaltningen föreslår
att anslaget förs upp med 42,5 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7. 1970	
1. Kustartilleribatterier	8 219
2. Ammunitionsförråd	93
3. Eldledningsradarstation	1 889
4. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	300
Summa A	10 501
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
5. Kustartilleribatterier	13 000
6. Stabsplatser	636
7. Betongförråd för ammunition	1 350
Summa B	14 986
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
8. Kustartilleribatterier	12 000
9. Minstationer	1 100
10. Eldledningsradarstationer	1 600
11. Stabsplatser	2 300
12. Kustradiostation	1 000
13. Betongförråd för ammunition	1 000
14. Luftreningsanläggning	2 000
15. Smärre objekt	3 000
Summa C	24 000
Summa A—C	49 487
Reducering av medelsbehovet	4 987
Beräknat medelsbehov	44 500

1—6. Fyra kustartilleribatterier, en eldledningsradarstation och en stabsplats färdigställs. Utbyggnaden av tre kustartilleribatterier fortsätter.

7—14. Tre kustartilleribatterier, tre minstationer, två eldledningsradarstationer, tre stabsplatser, en kustradiostation och en luftreningsanläggning påbörjas. Utbyggnad av ammunitionsförråd fortsätter.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 44,5 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 38,8 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 1970/71	1971/72
A. Företag påbörjade före 1.7.1970					
1. Kustartilleribatterier	68 774	71 010	38 995	23 796	8 219
2. Minstationer	2 464	2 497	1 968	529	—
3. Ammunitionsförråd	9 601	9 812	6 752	2 967	93
4. Kustspaningsradarstation	1 860	1 892	1 466	426	—
5. Eldledningsradarstation	2 700	2 919	30	1 000	1 889
6. Stabsplats	930	1 078	965	113	—
7. Smärre objekt	959	959	522	437	—
8. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	600	—	300	300
Summa A	87 288	90 767	50 698	29 568	10 501
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71					
9. Kustartilleribatterier	33 500	36 247	—	8 000	13 000
10. Stabsplatser	1 050	1 136	—	500	636
11. Betongförråd för ammunition	3 000	3 150	—	1 800	1 350
12. Smärre objekt	—	700	—	700	—
Summa B	37 550	41 233	—	11 000	14 986
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72					
13. Kustartilleribatterier	—	38 700	—	—	12 000
14. Eldledningsradarstationer	—	6 162	—	—	1 600
15. Kustradiostation	—	2 553	—	—	1 000
16. Betongförråd för ammunition	—	1 500	—	—	1 000
17. Luftreningsanläggning	—	2 100	—	—	700
18. Smärre objekt	—	2 000	—	—	2 000
Summa C	—	53 015	—	—	18 300
Summa A—C	124 838	185 015	50 698	40 568	43 787
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	5 468	4 987
Beräknat medelsbehov	—	—	—	35 100	38 800

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelförbrukning		
Behållning 1.7.1970	0	1970/71	35 100
Anslag för 1970/71	38 900	1971/72	38 800
Anslag för 1971/72 (förslag)	36 800	Beräknad behållning 30.6.1972	1 800
	75 700		75 700

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Befästningsarbeten för marinen* för budgetåret 1971/72

anvisa ett investeringsanslag av 36 800 000 kr.

9. Befästningsarbeten för flygvapnet

1969/70 Utgift	20 398 417	Behållning	10 446 055
1970/71 Anslag	11 655 000		
1971/72 Förslag	17 800 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av befästningar och ammunitionsför-
råd för flygvapnet.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medels-
förbrukningen under anslaget till 21 450 000 kr. Förvaltningen föreslår
att anslaget förs upp med 20,3 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medels- förbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7. 1970	
1. Radiolänkstationer	200
2. Stridsledningsradaranläggningar	2 600
3. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	300
Summa A	3 100
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
4. Radiolänkstationer	795
5. Terminalradaranläggningar	2 445
6. Radiostationer	1 792
7. Stridsledningsradaranläggningar	2 725
8. Baracker	650
9. Ammunitionsförråd	600
Summa B	9 007
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
10. Luftförsvarscentral	1 350
11. Radiolänkstationer	2 465
12. Terminalradaranläggningar	600
13. Stridsledningsradaranläggning	1 445
14. Stridsledningsradaranläggning	1 460
15. Luftbevakningstorn	500
16. Uppställningsplatser för robotar	750
17. Ammunitionsförråd	400
18. Smärre objekt	1 500
Summa C	10 470
Summa A—C	22 577
Reducering av medelsbehovet	1 127
Beräknat medelsbehov	21 450

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 21 450 000 kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 19 380 000 kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för	
				1970/71	1971/72
A. Företag påbörjade före 1.7.1970					
1. Radiolänkstationer	9 929	10 517	5 194	5 123	200
2. Radiostationer	2 150	2 211	1 391	820	—
3. Terminalradaranläggningar	2 272	2 371	1 066	1 305	—
4. Stridsledningsradaranläggningar	13 935	14 624	5 515	6 261	2 600
5. Baracker	2 050	2 050	1 949	101	—
6. Luftbevakningstorn	500	500	303	197	—
7. Uppställningsplatser för robotar	1 331	1 331	950	381	—
8. Ammunitionsförråd	1 500	1 550	975	575	—
9. Drivmedelsförråd	1 135	1 135	975	160	—
10. Smärre objekt	50	50	11	39	—
11. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	600	—	300	300
Summa A	34 852	36 939	18 329	15 262	3 100
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71					
12. Radiolänkstationer	1 388	1 495	—	700	795
13. Terminalradaranläggningar	3 900	4 220	—	1 775	2 445
14. Radiostationer	2 460	2 662	—	870	1 792
15. Stridsledningsradaranläggningar	3 450	3 725	—	1 000	2 725
16. Baracker	1 850	1 850	—	1 200	650
17. Luftbevakningstorn	300	300	—	300	—
18. Uppställningsplatser för robotar	550	550	—	550	—
19. Ammunitionsförråd	2 100	2 100	—	1 500	600
20. Smärre objekt	—	200	—	200	—
Summa B	15 998	17 102	—	8 095	9 007
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72					
21. Luftförsvarscentral	—	15 850	—	—	1 350
22. Radiolänkstationer	—	3 810	—	—	2 465
23. Terminalradaranläggningar	—	1 435	—	—	600
24. Stridsledningsradaranläggning	—	3 500	—	—	800
25. Stridsledningsradaranläggning	—	3 750	—	—	800
26. Luftbevakningstorn	—	500	—	—	500
27. Uppställningsplatser för robotar	—	750	—	—	750
28. Ammunitionsförråd	—	500	—	—	400
29. Smärre objekt	—	900	—	—	900
Summa C	—	30 995	—	—	8 565
Summa A—C	50 850	85 036	18 329	23 357	20 672
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	3 922	1 292
Beräknat medelsbehov	—	—	—	19 435	19 380

Anslagsberäkning
 (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	10 446	1970/71	19 435
Anslag för 1970/71	11 655	1971/72	19 380
Anslag för 1971/72 (förslag)	17 800	Beräknad behållning 30.6.1972	1 086
	39 901		39 901

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Befästningsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1971/72
anvisa ett investeringsanslag av 17 800 000 kr.

10. Flygfältsarbeten m. m.

1969/70 Utgift	17 643 965	Behållning	1 777
1970/71 Anslag	25 100 000		
1971/72 Förslag	23 500 000		

Från anslaget betalas utbyggnad av nya flygbaser, kompletteringsarbeten m. m. på eller i anslutning till befintliga baser samt anläggningar för el- och teleutrustning vid flygbaserna.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen under anslaget till 27,2 milj. kr. Förvaltningen föreslår att anslaget förs upp med 28 milj. kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1970	
1. Utbyggnad av nya flygbaser	7 000
2. Reservvägbaser	430
3. Lagringsanläggningar för tjära	320
4. El- och teleanläggningar	640
5. Uppställningsplatser för flytskyreanläggningar	540
6. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	50
Summa A	8 980
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
7. Utbyggnad av nya flygbaser	4 300
8. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	2 270
9. Komplettering av flygbaser för anpassning till flygplan 37	2 050
10. Lagringsanläggningar för drivmedel	530
11. Baracker	540

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
12. Maskeringsanläggningar	800
13. Elinstallationer i fälthangarer	740
14. Splitterskydd för flygplan vid attackbaser	1 650
15. El- och teleanläggningar	3 025
Summa B	15 905
<i>C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72</i>	
16. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	1 150
17. Lagringsanläggningar för drivmedel	240
18. El- och teleanläggningar	3 145
Summa C	4 535
Summa A—C	29 420
Reducering av medelsbehovet	2 220
Beräknat medelsbehov	27 200

1, 7. För fortsatt utbyggnad av två flygbaser som har påbörjats under budgetåret 1969/70 samt två flygbaser som påbörjats under innevarande budgetår beräknas en medelsförbrukning under nästa budgetår av 11,3 milj. kr.

2. För fortsatt utbyggnad av reservvägbaser behövs 430 000 kr.

3. Lagringsanläggningar för tjära byggs vid vissa flygbaser. De är avsedda för beredskapslagring av tjära för att möjliggöra krigsreparationer av rullbanor, vägar m.m. För sådana anläggningar behövs 320 000 kr.

4, 15, 18. För fortsatt utbyggnad av el- och teleanläggningar vid flygbaserna behövs sammanlagt 6 810 000 kr.

5. För att avsluta påbörjade uppställningsplatser för flytskyanläggningar behövs 540 000 kr.

8, 16. På de befintliga baserna utförs efter hand kompletteringsarbeten bl. a. i form av banförlängningar, utbyggnad av klargöringsplatser vid banändarna för uppställning av flygplan i hög beredskap, uppställningsplatser för reservflygplan, transportflygplan m. m. samt i anslutning härtill fordonsvägar, ammunitionsupplag o. d. För dessa arbeten beräknas ett medelsbehov av 3 420 000 kr.

9. För komplettering av flygbaser för anpassning till flygplan 37 behövs 2 050 000 kr.

10, 17. För fortsatt utförande av lagringsanläggningar för drivmedel vid flygbaserna beräknas medelsbehovet till 770 000 kr.

11. För förbättring av standarden i baracker på flygbaserna behövs 540 000 kr.

12. För fasta maskeringsanläggningar vid flygbaser beräknas en medelsförbrukning av 800 000 kr.

13. För elinstallationer i fälthangarer behövs 740 000 kr.

14. För anordnande av splitterskydd för flygplan vid vissa baser beräknas medelsbehovet till 1 650 000 kr.

Departementschefen

Fortifikationsförvaltningen har beräknat medelsförbrukningen för nästa budgetår till 27,2 milj. kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 26,2 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan
 (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		
	1.2.1969	1.2.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 1970/71	1971/72
A. Företag påbörjade före 1.7.1970					
1. Utbyggnad av nya flygbaser	13 500	14 750	1 500	5 500	7 000
2. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	1 810	1 890	1 350	540	—
3. Reservvägbaser	770	800	—	370	430
4. Lagringsanläggningar för drivmedel	1 440	1 440	1 190	250	—
5. Lagringsanläggningar för tjära	1 510	1 600	210	400	320
6. Baracker	300	300	100	200	—
7. El- och teleanläggningar	13 350	14 108	9 501	3 967	640
8. Uppställningsplatser för flytskyanläggningar	1 000	1 100	60	500	540
9. Merkostnader för tidigare beslutade objekt	—	300	50	200	50
Summa A	33 680	36 288	13 961	11 927	8 980
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71					
10. Utbyggnad av nya flygbaser	9 000	10 000	—	4 000	4 300
11. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	5 005	5 480	—	3 210	2 270
12. Reservvägbaser	200	200	—	200	—
13. Komplettering av flygbaser för anpassning till flygplan 37	3 400	3 700	—	1 500	2 050
14. Lagringsanläggningar för drivmedel	980	1 030	—	500	530
15. Baracker	1 100	1 200	—	500	540
16. Maskeringsanläggningar	1 810	2 000	—	1 200	800
17. Elinstallationer i fälthangarer	1 300	1 400	—	500	740
18. Splitterskydd för flygplan vid attackbaser	2 000	2 150	—	500	1 650
19. El- och teleanläggningar	5 368	5 448	—	2 423	3 025
Summa B	30 163	32 608	—	14 533	15 905
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72					
20. Kompletteringsarbeten på befintliga baser	420	1 150	—	—	1 150
21. Lagringsanläggningar för drivmedel	1 550	1 630	—	—	240
22. El- och teleanläggningar	—	6 275	—	—	3 145
Summa C	1 970	9 055	—	—	4 535
Summa A—C	65 813	77 951	13 961	26 460	29 420
Reducering av medelsbehovet	—	—	—	5 530	3 220
Beräknat medelsbehov	—	—	—	20 930	26 200

Anslagsberäkning
 (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	2	1970/71	20 930
Anslag för 1970/71	25 100	1971/72	26 200
Anslag för 1971/72 (förslag)	23 500	Beräknad behållning 30.6.1972	1 472
	48 602		48 602

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa
ett investeringsanslag av 23 500 000 kr.

11. Markförvärv för befästningar

1969/70 Utgift	792 456	Behållning	3 084 829
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	550 000		

Anslaget avses för markförvärv för befästningar för gemensamma ändamål för försvaret och för de tre försvarsgrenarna.

Fortifikationsförvaltningen

För budgetåret 1971/72 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsförbrukningen till 1,6 milj. kr. Med hänsyn till beräknad behållning vid utgången av budgetåret 1970/71 föreslås att anslaget förs upp med 550 000 kr.

Fördelningen av medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
1. Markförvärv för befästningar	1 500
2. Diverse utgifter	300
Summa	1 800
Reducering av medelsbehovet	200
Beräknat medelsbehov	1 600

1. För vissa byggnads- och anläggningsarbeten för befästningar behöver mark förvärvas med äganderätt. För en del av dessa anläggningar är platsen ännu inte slutligt bestämd. Bl. a. till följd härav kan i vissa fall storleken av de skilda markområdena beräknas endast ungefärligt. De områden som behöver förvärvas är emellertid i flertalet fall för-

hållandevis små och arealen beräknas som regel inte överstiga 30 ha per område. Erfarenheten har dock visat att man i vissa fall måste räkna med större arealer. Vidare är det ibland nödvändigt att förvärva mark med förhållandevis högt värde per arealenhet.

2. Beloppet är avsett för att täcka oförutsedda merkostnader vid markförvärv för tidigare beslutade befästningsanläggningar samt för att betala utgifter för att komplettera beståndet av befästningsfastigheter m. m.

Departementschefen

Jag biträder fortifikationsförvaltningens förslag, enligt vilket medelsförbrukningen för nästa budgetår beräknas till 1,6 milj. kr. Medel bör anvisas i enlighet med följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Objekt	Kostnadsram 1.5.1970	Medelsförbrukning	
		Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 1970/71 1971/72
1. Mark för vissa till utförande föreslagna befästningsanläggningar	—	—	1 500 1 500
2. Diverse mindre markförvärv och oförutsedda utgifter	—	—	250 300
Summa	—	—	1 750 1 800
Reducering av medelsbehovet	—	—	200 200
Beräknat medelsbehov	—	—	1 550 1 600

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning	
Behållning 1.7.1970	3 085	1970/71 1 550
Anslag för 1970/71	1	1971/72 1 600
Anslag för 1971/72 (förslag)	550	Beräknad behållning 30.6.1972 486
	3 636	3 636

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Markförvärv för befästningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 550 000 kr.

Försvarets forskningsanstalts delfond

12. Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt

1969/70 Utgift	2 962 241	Behållning	1 233 612
1970/71 Anslag	1 767 000		
1971/72 Förslag	1 649 000		

Från anslaget betalas nybyggnad av lokaler för försvarets forskningsanstalt.

Byggnadsstyrelsen

För budgetåret 1971/72 beräknar byggnadsstyrelsen medelsförbrukningen under anslaget till 2 730 000 kr. Styrelsen föreslår att anslaget förs upp med 2 379 000 kr.

Fördelningen av medelsförbrukningen framgår av följande sammanställning.

Byggnadsobjekt	Medelsförbrukning (1 000-tal kr.)
A. Företag påbörjade före 1.7.1970	
1. Nybyggnad av verkstadsbyggnad, Sorunda	17
2. Nybyggnad av matsalsbyggnad, Ursvik	20
Summa A	37
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71	
3. Nybyggnad av laboratorium, Ursvik	500
Summa B	500
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72	
4. Nybyggnad av laboratorium för organisk kemi m. m., Ursvik	2 000
5. Smärre objekt	193
Summa C	2 193
Summa A—C	2 730

3. Behovet av nybyggnad av laboratorium för sektionen för pulverkemisk reaktionskinetik har tidigare anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 6 s. 243). Sedan byggnadsstyrelsen redovisat huvudhandlingar uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 25 september 1970 åt styrelsen att låta utföra byggnadsföretaget inom en kostnadsram av 1,1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

4. Vid forskningsanstaltens avdelning i Ursvik behövs ett nytt laboratorium för institutionerna för organisk kemi och försvarsmedicin. Den verksamhet som avses förläggas till det nya laboratoriet är inrik-

tat på studier av skyddet mot kemiska och biologiska stridsmedel m. m. Institutionerna disponerar f. n. lokaler i flera olika byggnader. Lokalerna är otidsenliga och ur olika synpunkter olämpliga för den verksamhet som bedrivs vid institutionerna. Byggnadsstyrelsen har i samråd med forskningsanstalten redovisat förslag till byggnadsprogram för nybyggnad av nytt laboratorium för institutionerna med en totalyta av ca 2 660 m². Byggnadskostnaderna har uppskattats till 5,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1967, vilket motsvarar 6,4 milj. kr. enligt prisläget den 1 april 1970. — Kungl. Maj:t uppdrog den 28 november 1969 åt byggnadsstyrelsen att utarbeta huvudhandlingar för byggnadsföretaget.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 2 730 000 kr. Jag beräknar medelsförbrukningen till 2 milj. kr. och förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
A. Företag påbörjade före 1.7.1970							
1. Nybyggnad av verkstadsbyggnad, Sorunda	1 635	1 870	1 673	180	17	8.68	11.69
2. Nybyggnad av matsalsbyggnad, Ursvik	1 845	1 950	1 625	300	20	4.69	8.70
3. Smärre objekt	1 236	1 468	743	725	—	—	—
Summa A	4 716	5 288	4 041	1 205	37	—	—
B. Företag påbörjade eller avsedda att påbörjas 1970/71							
4. Nybyggnad av laboratorium, Ursvik	545	1 100	—	500	500	11.70	11.71
5. Smärre objekt	776	945	—	945	—	—	—
Summa B	1 321	2 045	—	1 445	500	—	—
C. Företag avsedda att påbörjas 1971/72							
6. Nybyggnad av laboratorium för organisk kemi m. m., Ursvik	—	6 400	—	—	1 270	10.71	3.73
7. Smärre objekt	—	193	—	—	193	—	—
Summa C	—	6 593	—	—	1 463	—	—
Summa A—C	6 037	13 926	4 041	2 650	2 000	—	—

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelförbrukning		
Behållning 1.7.1970	1 234	1970/71	2 650
Anslag för 1970/71	1 767	1971/72	2 000
Anslag för 1971/72 (förslag)	1 649		
	4 650		4 650

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 649 000 kr.

IX DIVERSE KAPITALFONDER

1. Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret

1969/70 Utgift	14 908 775	Behållning	91 225
1970/71 Anslag	18 000 000		
1971/72 Förslag	14 000 000		

Från anslaget betalas anskaffning av generellt användbar datamaskinutrustning för det militära försvaret och civilförsvaret. Från anslaget bestrids vidare vissa andra utgifter av investeringskaraktär i samband med anskaffning, installation eller igångkörning av köpt eller förhyrd datamaskinutrustning.

Försvarets rationaliseringsinstitut

Anslaget bör föras upp med 14 (—4) milj. kr. enligt följande.

1. Slutlig leverans av datamaskinutrustningar för värnpliktskontoren i Kristianstad, Östersund och Solna samt planerade anskaffningar av datamaskinanläggningar för totalförsvarets signalskyddsavdelning och vissa centrala myndigheter beräknas ge betalningsutfall med 10 850 000 kr. under budgetåret 1971/72.

2. För kompletterings- och ersättningsanskaffningar av terminal-, stans- och annan smärre utrustning behövs 3 150 000 kr.

Institutet föreslår att bemyndigande inhämtas från riksdagen att under budgetåret 1971/72 beställa datamaskinutrustning för 28 milj. kr. Bemyndigandebeloppet avser främst datamaskinutrustning för centrala och regionala myndigheter samt för studier och forskning. Vidare ingår terminal- och dataregisterutrustning m. m.

Departementschefen

Jag biträder rationaliseringsinstitutets förslag. Anslaget bör alltså föras upp med 14 milj. kr. Vidare bör bemyndigande inhämtas att för nästa budgetår medge beställningar av datamaskinutrustning till ett belopp av 28 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) till Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 14 000 000 kr.,

- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge att beställningar av datamaskinutrustning till ett sammanlagt belopp av 28 000 000 kr. får läggas ut under budgetåret 1971/72.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

- 1 Översikt
- 7 Ramberäkningar m. m.

DRIFTBUDGETEN

A Försvarsdepartementet m. m.

23	Försvarsdepartementet	7 370 000
23	Vissa nämnder m. m.	2 950 000
24	Kommittéer m. m.	3 200 000
25	Extra utgifter	600 000

14 120 000

B Armén

26	Arméstaben	22 750 000
	Armén:	
28	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	443 600 000
32	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	114 500 000
32	Sjukvård m. m.	14 650 000
33	Reseersättningar m. m.	19 800 000
34	Rekryteringskostnader	435 000
34	Bränsle m. m.	22 000 000
35	Renhållning	9 200 000
35	Telefon m. m.	3 800 000
36	Tvätt	7 000 000
36	Övriga expenser m. m.	3 120 000
37	Mathållning	66 000 000
38	Furagering	320 000
38	Övningar m. m.	82 000 000
39	Förhyrning av motorfordon m. m.	13 500 000
40	Beklädnad m. m.	63 000 000
40	Inventarier m. m.	17 400 000
42	Sjukvårdsmateriel	12 500 000
43	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
43	Drivmedelsutrustning	3 000 000
44	Drivmedelsförråd m. m.	1 900 000
45	Remontering	1 000
45	Uttagning av hästar	30 000
46	Veterinärvård	20 000
46	Hundväsendet	1 565 000
47	Förband med särskild budget	156 000 000
50	Anskaffning av tygmateriel m. m.	*575 000 000
51	Underhåll av tygmateriel m. m.	105 000 000
52	Uttagning av motorfordon och motorredskap	100 000
	Henvärnet:	
52	Förvaltningskostnader	3 885 000
53	Övningar	10 000 000

* Beräknat belopp

sid.		
54	Intendenturmateriel m. m.	1 650 000
55	Tygmateriel m. m.	7 500 000
		1 781 227 000

C Marinen

56	Marinstaben	16 280 000
	Marinen:	
57	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	159 000 000
60	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	20 700 000
61	Sjukvård m. m.	3 300 000
61	Reseersättningar m. m.	6 050 000
62	Rekryteringskostnader	390 000
63	Bränsle m. m.	8 400 000
63	Renhållning	3 500 000
64	Telefon m. m.	2 100 000
64	Tvätt	1 100 000
65	Övriga expenser m. m.	2 900 000
65	Mathållning	18 850 000
66	Övningar m. m.	32 500 000
67	Beklädnad m. m.	9 500 000
67	Inventarier m. m.	4 300 000
69	Sjukvårdsmateriel	2 450 000
70	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
70	Drivmedelsutrustning	470 000
71	Drivmedelsförråd m. m.	500 000
71	Materialförråd m. m.	210 000
72	Hundbevakningstjänsten	135 000
72	Förband med särskild budget	80 000 000
74	Anskaffning av fartygsmateriel m. m.	*270 000 000
74	Underhåll av fartyg m. m.	90 000 000
75	Anskaffning av vissa maskiner m. m.	700 000
76	Bidrag till sjövärnsskären	750 000
		734 086 000

D Flygvapnet

77	Flygstaben	21 890 000
	Flygvapnet:	
78	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	206 000 000
80	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	15 780 000
81	Tjänstepremier m. m.	3 000 000
81	Sjukvård m. m.	2 600 000
82	Reseersättningar m. m.	12 700 000
82	Rekryteringskostnader	450 000
83	Bränsle m. m.	10 400 000
33	Renhållning	4 970 000
34	Telefon m. m.	6 255 000
85	Tvätt	1 350 000
85	Övriga expenser m. m.	2 110 000
86	Mathållning	11 500 000
86	Övningar m. m.	20 500 000
87	Beklädnad m. m.	12 500 000

* Beräknat belopp

sid.		
88	Inventarier m. m.	4 300 000
89	Sjukvårdsmateriel	1 050 000
90	Ökning av drivmedelslagringen	1 000
90	Drivmedelsutrustning	1 800 000
91	Drivmedelsförråd m. m.	7 300 000
91	Hundbevakningstjänsten	610 000
92	Förband med särskild budget	95 000 000
94	Anskaffning av flygmateriel m. m.	*1 124 753 000
94	Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	245 000 000
95	Understöd åt segelflygverksamhet m. m.	470 000
		1 812 289 000

E Gemensamma staber m. m.

Försvarsstaben:

96	Förvaltningskostnader	22 551 000
97	Särskilda förvaltningskostnader	7 830 000
98	Övningar	135 000
98	Vissa bostadskostnadsersättningar	700 000

Militärområdesstaber:

99	Förvaltningskostnader	28 495 000
100	Övningar	740 000
101	Militärområdesstaber med särskild budget	17 000 000
102	Militärområdenas byggnadskontor: Avlöningar	8 200 000
103	Militärområdenas intendenturförvaltningar: Avlöningar	7 500 000
103	Militärområdenas tygförvaltningar: Avlöningar	14 200 000

107 351 000**F Centrala förvaltningsmyndigheter m. m.**

105	Försvarets civilförvaltning	15 090 000
106	Försvarets sjukvårdsstyrelse	5 700 000
108	Fortifikationsförvaltningen	16 514 000
109	Försvarets materielverk	160 000 000
113	Försök med gemensam datadrift	1 000

197 305 000**G Institutioner m. m.**

Försvarets forskningsanstalt:

115	Förvaltningskostnader	*31 700 000
115	Forskningsverksamhet	*51 500 000

Försvarets radioanstalt:

115	Förvaltningskostnader	32 070 000
115	Anskaffning och underhåll av materiel	10 000 000

Krigsarkivet:

116	Förvaltningskostnader	1 365 000
117	Samlingars konservering m. m.	10 000
117	Inredning av vissa arkivaliemagasin	18 000

Armémuseum:

118	Förvaltningskostnader	1 170 000
119	Samlingars konservering m. m.	35 000

Marinmuseet och modellkammaren i Karlskrona:

119	Förvaltningskostnader	235 000

* Beräknat belopp

sid.		
120	Samlingars konservering m. m.	30 000
121	Militärpsykologiska institutet	1 716 000
122	Värnpliktsverket	18 795 000
123	Militärapoteket	787 000
124	Försvarets sjukvårdsförråd	1 767 000
126	Försvarets tandvård	4 431 000
127	Militärmedicinska undersökningscentralen	264 000
128	Försvarets medicinalkår: Övningar	400 000
128	Regionmusiken	9 132 000
131	Försvarets hundskola	1 000
	Försvarets intendenturkår:	
133	Förvaltningskostnader	1 833 000
134	Övningar	175 000
	Försvarets personalvård:	
135	Förvaltningskostnader	4 575 000
137	Fritidsverksamhet m. m.	2 645 000
138	Försvarets rationaliseringsinstitut	8 443 000
		183 097 000

H Utbildningsanstalter

140	Försvarshögskolan	1 022 000
	Militärhögskolan:	
141	Förvaltningskostnader	6 899 000
142	Övningar	1 765 000
142	Militärhistorisk forskning	100 000
143	Försvarets läroverk	3 060 000
144	Försvarets brevskola	900 000
		13 746 000

I Fastighetskostnader

145	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
	Slottsbyggnadernas delfond	17 000
	Ersättning till försvarets fastighetsfond:	
145	Kasernbyggnaders delfond	217 310 000
146	Befästningars delfond	84 250 000
146	Borttagande av pansarhinder m. m.	400 000
		301 977 000

J Viss materielanskaffning m. m.

147	Utredningar rörande tillämnade materielanskaffningar m.m.	1 000 000
147	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.	775 000
148	Fortifikatorisk forskningsverksamhet	800 000
148	Försvarsmedicinsk forskning	2 800 000
150	Underhåll av sjukvårdsmateriel	1 400 000
150	Vissa signalförbindelser m. m.	28 700 000
151	Signalskyddsmateriel	10 360 000
152	Anskaffning av fortifikatorisk materiel	4 000 000
152	Anskaffning av krigskartor	1 350 000
153	Årskostnader för industriell krigsberedskap	530 000
153	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	1 800 000

sid.

Byggnads- och reparationsberedskapen:

154	Övningar m. m.	550 000
154	Materiel	570 000

54 635 000**K Bidrag till frivilliga organisationer m. m.**

156	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	10 551 000
156	Lottaorganisationen	4 390 000
157	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	955 000
157	Frivilliga djursjukvården i krig	136 000
158	Bidrag till Centralförbundet Folk och Försvar	575 000
158	Understöd åt vissa föreningar m. m.	110 000
159	Bidrag till Stiftelsen Gällöfsta kurscentrum	530 000

17 247 000**L Övriga gemensamma ändamål**

160	Familjebidrag	80 000 000
161	Inskrivningskostnader	3 730 000
161	Vissa specialundersökningar m. m.	590 000
162	Reseersättningar till värnpliktiga m. fl.	33 000 000
162	Vissa hälsovårdsåtgärder m. m.	225 000
163	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.	4 100 000
164	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring m. m.	19 600 000
164	Omskolning av i militärtjänst skadade	100 000
165	Vidareutbildning av viss civil personal	545 000
165	Arbetarskydd	140 000
166	Förslagsverksamhet	200 000
166	Försvarsupplysning	616 000
167	Publikations- och blankettryck	5 825 000
167	Beredskapskostnader vid förenade fabriksverken	3 300 000
168	Ersättning för automobilskatt	17 000 000
168	Ersättning för rustning och rotering	5 000
169	Täckande av vissa medelsbrister	30 000

169 006 000**M Flygtekniska försöksanstalten**

170	Flygtekniska försöksanstalten: Uppdragsverksamhet	14 600 000
172	Bidrag till flygteknisk forskning	2 600 000

17 200 000**N Civilförsvaret m. m.**

173	Civilförsvarsstyrelsen	10 466 000
174	Statens civilförvarsskolor	13 108 000
176	Avlöningar till civilförsvarspliktiga m. m.	8 700 000
178	Vissa kostnader för civilförvarsutbildning m. m.	9 190 000
179	Civilförvarsfilm	1 000
179	Försöksverksamhet	950 000
180	Anskaffning av civilförvarsmateriel	8 531 000
181	Förvaring och underhåll av civilförvarsmateriel m. m.	16 600 000
182	Bidrag till byggande av skyddsrum	27 647 000

sid.

183 Drift av skyddsrum	810 000
184 Bidrag till kommuner för anordnande av branddammur för civilförsvarsändamål	8 000 000
185 Signalskyddsmateriel för civila myndigheter	1 420 000
185 Vissa teleanordningar	400 000
186 Kostnader för anskaffande av identitetsbrickor m. m.	241 000
186 Lokalhyror för vissa skyddsrumsanläggningar	2 150 000
187 Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	873 000
	109 087 000

O Diverse

189 Reglering av prisstegringar	395 000 000
191 Lönekostnadspålägg för militära ramen	380 000 000
191 Lönekostnadspålägg för civilförsvarsramen	4 000 000
192 Beredskapsstyrka för FN-tjänst	6 000 000
192 Kostnader för projektilröjning på Järvaältet	1 500 000
193 Seismologiska multipelstationen	950 000
	787 450 000

Summa för driftbudgeten **6 299 823 000**

KAPITALBUDGETEN

II Statens allmänna fastighetsfond

195 Vissa skyddsrumsanläggningar	3 301 000
196 Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret	3 000 000
197 Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförvarsskolor	3 813 000
	10 114 000

III Försvarets fastighetsfond

Kasernbyggnaders delfond

200 Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål	15 600 000
202 Byggnadsarbeten för armén	42 000 000
213 Byggnadsarbeten för marinen	9 200 000
216 Byggnadsarbeten för flygvapnet	32 200 000
226 Markförvärv för övningsfält m. m.	*15 500 000
	114 500 000

Befästningars delfond

226 Befästningsarbeten för gemensamma ändamål	23 000 000
228 Befästningsarbeten för armén	3 000 000
230 Befästningsarbeten för marinen	36 800 000
232 Befästningsarbeten för flygvapnet	17 800 000
234 Flygfältsarbeten m. m.	23 500 000
237 Markförvärv för befästningar	550 000
	104 650 000

* Beräknat belopp

sid.

Försvarets forskningsanstalts delfond

239 Byggnadsarbeten för försvarets forskningsanstalt	1 649 000
	1 649 000
Summa för försvarets fastighetsfond	220 799 000

IX Diverse kapitalfonder

242 Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret	14 000 000
	14 000 000
Summa för kapitalbudgeten	244 913 000
Totalt för försvarsdepartementet	6 544 736 000

Socialdepartementet

Översikt

Till socialdepartementet hör den allmänna försäkringen — som inrymmer sjukförsäkring, folkpensionering och ATP — stöd åt barnfamiljerna, sociala serviceåtgärder, hälso- och sjukvården, de sociala vårdområdena, vissa åtgärder för handikappade, arbetarskyddet m. m.

Det förslag till utgiftsram för socialdepartementets verksamhetsområde som läggs fram för budgetåret 1971/72 omfattar ca 14,9 miljarder kr. Detta innebär en ökning med ca 1 725 milj. kr. från innevarande budgetår.

Den betydande ökningen på socialhuvudtiteln återspeglar det omfattande reformarbete som pågår inom socialpolitiken. Trots en hård prövning av nya utgiftsbehov har det varit möjligt att skapa utrymme för fortsatta förbättringar på väsentliga områden. Arbetarskyddet tillförs kraftigt ökade resurser. Folkpensionens årsbelopp höjs väsentligt. Insatserna för vård och service åt äldre och handikappade fortsätter att öka. Stödet till barnfamiljerna förstärks genom höjningen av barnbidragen och bidragsförskotten från årsskiftet och genom höjda inkomstgränser för bostadstilläggen. En snabb utbyggnad av samhällets barntillsyn fortsätter. Sjukvårdens resurser förbättras, i första hand för den öppna vården utanför sjukhusen.

Ett omfattande utredningsarbete pågår över hela det socialpolitiska området. Frågan om nya insatser för en bättre arbetsmiljö och för ökad social rättvisa i arbetslivet behandlas av arbetsmiljöutredningen och utredningar på sjukförsäkringens och yrkesskadeförsäkringens områden. Efter förra årets beslut om vidgade möjligheter till förtidspension för äldre förvärvsarbetande har pensionsålderskommittén tillsatts för en fortsatt översyn av pensionssystemet. Utformningen av en tandvårdsförsäkring behandlas i en pågående expertutredning. Inom familjepolitiken behandlas frågan om det ekonomiska stödet till barnfamiljerna av familjepolitiska kommittén, och barnstugeutredningen gör en genomgripande översyn av verksamheten i daghem, lekskolor och fritidshem. Utredning pågår också om en ny lagstiftning för den kommunala socialvården mot bakgrunden av en förutsättningslös prövning av socialvårdens målsättning och organisation.

Årets socialhuvudtitel präglas framför allt av en kraftig satsning på arbetarskyddet och arbetsmiljöfrågorna. De nuvarande anslagen på drygt 30 milj. kr. till arbetarskyddsverket och arbetsmedicinska institutet höjs med ca 5 milj. kr. Därutöver förstärks arbetarskyddets resurser genom en arbetarskyddsfond som årligen skall tillföras över 20 milj. kr.

Den största beloppsmässiga kostnadsökningen i socialhuvudtiteln för budgetåret 1971/72 faller på folkpensionsanslaget, som höjs med 960 milj. kr. Folkpensionens årsbelopp beräknas under år 1971 öka med ca 600 kr. för en ensam pensionär och med drygt 1 000 kr. för ett pensionärspar.

Statens bidrag till social hemhjälp åt äldre och handikappade räknas upp med 25 milj. kr. Anslagen för psykiskt utvecklingsstörda och andra insatser på socialhuvudtiteln för handikappade ökas också med närmare 25 milj. kr.

Statsbidraget till sjukförsäkringen beräknas öka med 125 milj. kr. bl. a. beroende på att hemarbetande make utan arbetsinkomst i samband med skattereformen har befriats från sjukförsäkringsavgift.

Höjningen av barnbidragen till 1 200 kr. per barn och år från den 1 januari i år medför för nästa budgetår ett ökat anslagsbehov på 270 milj. kr. Gynnsammare regler för bostadstillägg till barnfamiljer i låginkomstgrupper leder till en utgiftsökning med 60 milj. kr. per år. Förstärkningen av samhällets insatser för barn tillsyn beräknas öka statens kostnader med över 80 milj. kr.

På hälso- och sjukvårdens område sker en målmedveten satsning på öppna vårdformer. Genom de ökade resurserna för läkarutbildning tillkommer under den närmaste femårsperioden ca 1 000 nya läkare per år, som i första hand går till den öppna hälso- och sjukvården och långtidssjukvården. Insatserna för hälsovårdsupplysning och hälsoundersökningar utvidgas. Vid karolinska sjukhuset inrättas en ny avdelning för njurmedicin med resurser för dialysbehandling. De statliga anslagen till hälso- och sjukvården ökas för nästa budgetår med 140 milj. kr.

De öppna och frivilliga vårdformerna förstärks kraftigt inom ungdomsvård och nykterhetsvård. Ungdomsvårdsskolornas anslag på driftbudgeten höjs med närmare 7 milj. kr. och för nykterhetsvården beräknas också en ökning med närmare 7 milj. kr. för nästa budgetår.

För att få en fullständig bild av samhällets insatser på det sociala området bör man till socialhuvudtitelns utgifter lägga de socialpolitiska anslag som redovisas under andra huvudtitlar, de kostnader för allmän försäkring som inte belastar statsbudgeten samt landstingens och kommunernas kostnader för sjukvård och socialvård.

I följande sammanställning återges de totala samhällsutgifterna för socialpolitiken åren 1966 och 1971 (utom vad som avser arbetsmarknad och bostadsproduktion).

	Utgifter i milj. kr.		Ökning 1966–1971	
	1966	1971	milj. kr.	%
Sjukvård och sjukförsäkring	6 800	13 600	6 800	100
Åldringar och handikappade	6 150	11 600	5 450	89
Barnfamiljer	2 700	4 800	2 100	78
Övrigt	350	600	250	71
Sammanlagt	16 000	30 600	14 600	91

Under femårsperioden 1966–1971 har insatserna för den sociala tryggheten således i det närmaste fördubblats. Samhällets sammanlagda årskostnader för social omvårdnad och trygghet för medborgarna år 1971 kan beräknas till ca 30,6 miljarder kr. Den andel av bruttonationalprodukten som används för medborgarnas trygghet stiger från 13 % år 1966 till 18 % år 1971.

Allmän försäkring

Antalet folkpensionärer har fortlöpande ökat och utgör i år 1 366 000. Av dessa är 962 000 ålderspensionärer. Ökningen av de äldre åldersgrupperna är en av orsakerna till de ökade folkpensionskostnaderna.

Dessa beror dock främst på standardhöjningar av pensionerna och pensionärernas kompensation för prisstegringar. Folkpensionen har från år 1965 till år 1970 ökat med 45 %, varav 23 % är kompensation för prishöjningar och 22 % standardhöjningar.

Folkpensionens årsbelopp (inkl. pensionstillskott) för en ensam pensionär är i januari i år 6 144 kr. och för ett pensionärspar 9 728 kr., var till kommer kommunala bostadstillägg. Den 1 juli 1971 genomförs den tredje etappen av det av riksdagen antagna programmet för årliga folkpensionshöjningar genom pensionstillskott. En pensionär som inte kunnat förvärva ATP eller som har lågt ATP-belopp får därigenom vid nuvarande basbelopp en ny standardhöjning av sin folkpension med 192 kr. resp. 384 kr. för makar fr. o. m. den 1 juli 1971. Härtill kommer de pensionshöjningar som genom indexreglerna automatiskt följer av förändringar i konsumentpriserna. Dessa indexregler innebär att en sådan höjning beräknas inträda i mars som kompensation för mervärdesskattens höjning vid årsskiftet. Sammanlagt beräknas folkpensionens årsbelopp (inkl. pensionstillskotten) under loppet av 1971 stiga med närmare 600 kr. för en ensam pensionär och med drygt 1 000 kr. för ett pensionärspar och vid årets slut uppgå till 6 730 kr. resp. 10 740 kr.

Statens sammanlagda folkpensionskostnader beräknas stiga med ca 960 milj. kr. under nästa budgetår. Därav avser 190 milj. kr. höjningen av pensionstillskotten till pensionärer som saknar ATP eller har låga ATP-belopp. 210 milj. kr. beror på ökat antal pensionärer och 560 milj. kr. är beräknade kostnader för värdesäkring av folkpensionerna.

Folkpensionsanslaget för budgetåret 1971/72 beräknas därmed uppgå till 8 290 milj. kr. Kommunernas kostnader för de kommunala bostadstilläggen till folkpensionärer beräknas till ca 900 milj. kr. De sammanlagda folkpensionskostnaderna för nästa budgetår beräknas alltså till ca 9 200 milj. kr. ATP-utbetalningarna under samma tid beräknas till ca 1 700 milj. kr. för ca 465 000 ATP-pensionärer, varav ca 270 000 är ålderspensionärer.

De totala kostnaderna för sjukförsäkringen beräknas under år 1971 öka med ca 350 milj. kr. till 5 075 milj. kr. Statsbidraget till sjukförsäkringen beräknas nästa budgetår öka med 125 milj. kr. till 870 milj. kr. Ökningen av sjukförsäkringskostnaderna speglar den omfattande reformeringen av sjukförsäkringen som genomförts med höjda förmånsnivåer i olika avscenden, men den beror också på en ökad sjukvårds-konsumtion. De tidigare karensdagarna i sjukpenningförsäkringen har avskaffats och den genomsnittliga sjukpenningnivån har höjts från 60—65 % till ca 80 %. Genom sjukronorsreformen har genomförts ett helt nytt sjukförsäkringssystem för läkarvård i samhällets regi. Den s. k. hemmafruförsäkringen har fr. o. m. den 1 januari i år byggts ut till en hemmamakeförsäkring som omfattar både hemarbetande män och kvinnor. Samtidigt har reglerna för barntillägg från sjukförsäkringen gjorts lika för män och kvinnor. Statsbidraget till sjukvårdsförsäkringen har höjts för att kompensera det avgiftsbortfall som uppkommer genom att hemarbetande make utan arbetsinkomst från den 1 januari i år befriats från att betala sjukförsäkringsavgifter. Förbättrade läkemedelsrabatter har sänkt medicinkostnaderna för allmänheten så att ingen behöver betala mer än 15 kr. vid varje inköp av medicin på recept. Läkemedelsreformen har nu fullföljts genom att apoteken fr. o. m. den 1 januari i år har överförts till ett statligt apoteksbolag.

En pågående expertutredning har till uppgift att klarlägga hur en tandvårdsförsäkring närmare bör utformas. Enligt direktiven för utredningens arbete bör syftet med en tandvårdsförsäkring vara att göra en god tandvård tillgänglig till en för alla medborgare överkomlig kostnad. I direktiven har också anförts att en tandvårdsförsäkring kan göras allmängiltig, men att det också kan finnas skäl för vissa avgränsningar och för prioritering av vissa tandvårdsbehov. Det blir en av expertutredningens uppgifter att klarlägga tandvårdsförsäkringens omfattning och i detta avseende lägga fram alternativa förslag. En förstärkning av folktandvårdens resurser ingår i förutsättningarna för tandvårdsförsäkringen. I utredningsuppdraget ingår också att undersöka på vilket sätt den tandvård som lämnas av de icke landstingsanställda tandläkarna kan inordnas i en tandvårdsförsäkring och att därvid skapa garantier mot omotiverade arvodeshöjningar vid införande av försäkringen. Folktandvårdsutredningen har lagt fram förslag (SOU 1970: 11) om att landstingen skall få ett lagfäst ansvar för tandvården. Detta förslag liksom övriga frågor som

aktualiserats av folktandvårdsutredningen skall prövas samtidigt med att det framdeles tas ställning till tandvårdsförsäkringens utformning.

Flera andra frågor som berör socialförsäkringen är under utredning. Utredningsarbetet syftar till att kontinuerligt utveckla socialförsäkringen och fortlöpande anpassa den till utvecklingen i samhället. Ett grundläggande drag i detta utvecklingsarbete är strävandena att åstadkomma ökad jämlikhet mellan olika grupper i samhället.

På pensionsområdet utreder pensionsförsäkringskommittén bl. a. frågor rörande likställighet mellan män och kvinnor. Kommittén väntas i år avlämna sitt slutbetänkande som bl. a. berör barnpensionerna. I den nya pensionsålderskommittén pågår nu arbetet med en översyn av hela det regelsystem som gäller för uttag av ålderspension från folkpensioneringen och ATP. Utredningen skall behandla såväl frågan om en allmän sänkning av pensionsåldern som frågan om en mera rörlig pensionsålder. Även de problem som hör samman med frågan om standardsäkring inom den allmänna pensioneringen skall prövas av denna utredning.

Inom sjukförsäkringens område undersöker den förra året tillsatta sjukpenningutredningen förutsättningarna att göra sjukpenningen från försäkringskassan mer jämförbar med sjuklön från arbetsgivare. Utredningen skall pröva de tekniska möjligheterna att göra sjukpenningen beskattningsbar, vilket självfallet förutsätter att de nuvarande sjukpenningbeloppen samtidigt höjs. Sjukpenningen skulle då också kunna göras pensionsgrundande för ATP.

I en särskild proposition till årets riksdag kommer att läggas fram förslag om övergång till ett enhetligt avgiftssystem för den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen, liknande det som gäller inom ATP. Det är avsikten att samtidigt sätta igång en översyn av yrkesskadeförsäkringens förmåner. Denna översyn av yrkesskadeförsäkringen utgör, tillsammans med det arbete som pågår i pensionsålderskommittén och sjukpenningutredningen, ett led i strävandena att åstadkomma större social rättvisa i arbetslivet. Samma målsättning ligger bakom de i annat sammanhang berörda förslagen om kraftigt ökade resurser för arbetarskydd och företagshälsovård liksom det pågående arbetet med en genomgripande översyn av hela arbetarskyddslagstiftningen.

Den allmänna försäkringens samlade utgifter kan för år 1971 beräknas till ca 15 500 milj. kr. Därav faller ca 8 700 milj. kr. på socialhuvudtiteln. Det återstående beloppet finansieras till ca 4 200 milj. kr. med arbetsgivaravgifter, ca 1 700 milj. kr. genom sjukförsäkringsavgifter från enskilda och ca 900 milj. kr. av kommunerna.

Aldringvård

Att skapa trygghet för de äldre är en central uppgift för socialpolitiken. Det ökade antalet äldre kräver en fortlöpande utbyggnad av vårdresurserna. Detta avspeglas bl. a. i en fortsatt ökning av statens bi-

drag till kommunernas sociala hemhjälp. Under nästa budgetår höjs anslaget för den sociala hemhjälpn med 25 milj. kr. till totalt 200 milj. kr. De ökade insatserna för hemhjälpn har lett till att antalet åldringar och handikappade som får hjälp i sina hem beräknas uppgå till ca 280 000 under år 1971. Motsvarande siffra år 1960 var 80 000. Antalet hem-samariter har under samma tid stigit från 11 000 till omkring 60 000.

Inom ramen för hemhjälpanslaget kommer liksom tidigare att bedrivas försöksverksamhet med särskilda insatser för vård och service i glesbygder. För detta ändamål beräknas 10 milj. kr.

Utbyggnaden av hemhjälpverksamheten är en del av det åldringsvårdsprogram som steg för steg har förverkligats sedan mitten av 1960-talet. Det innefattar också en förstärkning av långtidssjukvården och en upprustning av de äldres bostäder.

Sjukhem för långtidssjukvård, huvudsakligen för äldre, har förtur inom sjukhusbyggandet och sedan år 1964 har staten lämnat ett särskilt lånestöd till sjukvårdshuvudmännen för att underlätta uppförandet av sjukhem. Detta lånestöd, som avser sjukhemsbyggen som påbörjats före den 1 januari 1970, har utgjort en väsentlig förutsättning för den snabba utvecklingen på området och lett till tillkomsten av ca 15 000 nya vårdplatser. Det sammanlagda platsantalet på sjukhem beräknas nu till ca 43 000. Platsantalet på ålderdomshemmen är omkring 60 000. Utöver sjukhusens platser för akutvård förfogar åldringsvården alltså nu över sammanlagt mer än 100 000 platser på sjukhem och ålderdomshem.

Upprustningen av åldringarnas bostäder fortsätter som ett viktigt led i den öppna åldringsvårdens utbyggnad. Det statliga stödet i form av räntefria förbättringslån utgår från anslag under inrikesdepartementet. Denna långivning, som sker utöver ramarna för bostadsbyggnadsprogrammet, har sedan den började år 1964 hittills lett till upprustning av omkring 90 000 åldringsbostäder.

Familjepolitiska åtgärder

Det allmänna barnbidraget har fr. o. m. den 1 januari i år höjts med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år. Genom denna bidragshöjning tillförs barnfamiljerna ytterligare 540 milj. kr. per år. Barnbidragsanslaget beräknas därigenom för budgetåret 1971/72 komma att uppgå till 2 160 milj. kr. Barnbidragen utgår till omkring 1 miljon barnfamiljer med ca 1,8 miljoner barn. De ger alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt tillskott som verksamt bidrar till att utjämna skillnaderna i levnadsnivå mellan barnfamiljer och familjer utan barn.

De barn vars föräldrar lever åtskilda är garanterade ett särskilt ekonomiskt grundskydd genom bidragsförskotten. Detta familjepolitiska skydd åt ensamstående med barn har fr. o. m. den 1 januari i år förstärkts genom att bidragsförskotten höjts från 30 % till 40 % av basbeloppet. Det

innebär en höjning med 640 kr. till 2 560 kr. per barn och år vid nuvarande basbelopp. Samtidigt höjs åldersgränsen för bidragsförskotten från 16 år till 18 år. De ensamstående barnförsörjarna tillförs därigenom bidragshöjningar med i runt tal 100 milj. kr. utöver barnbidragshöjningen.

De statliga och kommunala bostadstilläggen utgör också ett viktigt komplement till barnbidragen. Syftet med dem är att flerbarnsfamiljer och barnfamiljer i låginkomstgrupper skall kunna höja sin bostadsstandard. Omkring 400 000 barnfamiljer uppbär bostadstillägg. Med hänsyn till barnfamiljerna i låginkomstgrupper föreslås nu en höjning av inkomstgränserna för oreducerade bostadstillägg som gör det möjligt för barnfamiljer med en årsinkomst på upp till 20 000 kr. att få fullt bostadstillägg. Kostnaderna för denna förbättring av bostadstilläggen beräknas till 60 milj. kr. för helt år.

En allmän översyn av det ekonomiska stödet till barnfamiljerna pågår i familjepolitiska kommittén.

Bättre möjligheter till barntillsyn har alltmera kommit i förgrunden när det gäller samhällets service till barnfamiljerna. En betydande höjning av statsbidragen till kommunerna för driften av daghem och fritidshem har genomförts den 1 juli 1970. Kommunerna har därigenom fått ökade möjligheter att fortsätta den utveckling som pågått de senaste åren och som resulterat i att antalet platser för tillsyn av barn med förvärvsarbete eller studerande föräldrar ökat från ca 24 000 år 1965 till 72 000 i mitten av år 1970. På grundval av kommunernas aktuella planer kan man räkna med att daghem och fritidshem med sammanlagt närmare 25 000 nya platser kommer att byggas under innevarande och nästa budgetår. Härtill kommer ett ökat antal platser i kommunala familjedaghem.

Anslagen till statsbidrag för daghem, fritidshem och familjedaghem höjs för nästa budgetår med ca 85 milj. kr. till 255 milj. kr.

En genomgripande översyn av daghems- och förskoleverksamheten pågår inom 1968 års barnstugeutredning. Utredningen behandlar bl. a. målsättningen för den verksamhet som bedrivs i daghem och lekskolor samt frågan om utformningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan omfatta alla barn under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utredningen behandlar även de frågor som gäller fritidsverksamheten för skolbarn. Den har också i uppdrag att utforma riktlinjer för utarbetande av kommunala barntillsynsplaner för utbyggnad av en barntillsyn som tillgodoser efterfrågan från föräldrar som förvärvsarbetar, studerar eller av annan anledning har behov av samhällsstöd i omsorgen om sina barn. Barnstugeutredningen väntas under året redovisa ett betänkande angående utformningen och omfattningen av barnstugeverksamheten för barn som är under skolåldern. Avsikten är att utredningen inom kort skall presentera en promemoria om pedagogisk målsättning och program för förskolan.

Hälsa- och sjukvård

Den sjukvårdspolitiska målsättningen har under de senaste åren alltmåra inriktats på att främja den mindre kostnadskrävande sjukvård som ges vid läkarstationer och vårdcentraler utanför sjukhusen. Olika åtgärder har vidtagits för att i första hand ställa de nya sjukvårdsresurserna till förfogande för den av samhället bedrivna öppna decentraliserade sjukvården. Detta har skett bl. a. genom sjukronorsreformen, genom ett nytt system för läkarutbildningen och läkartjänsternas fördelning och genom ändringar i sjukvårdslagstiftningen. Parallellt härmed har genomförts en kraftig utbyggnad av hemhjälpn för de äldre. Såväl vid fördelningen av läkartjänster som vid fördelningen av de tillgängliga investeringsresurserna på sjukvårdsområdet har den öppna sjukvården prioriterats tillsammans med långtidssjukvården, psykiatrin och kliniker som behövs för den ökade läkarutbildningen. Omkring två tredjedelar av sjukvårdsinvesteringarna i år omfattar dessa områden av sjukvården.

Ett fortsatt genomförande av denna sjukvårdspolitiska målsättning tvingar fram en större återhållsamhet beträffande den i regel redan väl utbyggda slutna vården och ställer allt större krav på effektiv planering och rationalisering av sjukvården. Med hänsyn till sjukvårdens kostnadsutveckling framstår det som angeläget att söka vidareutveckla de olika planeringsinstrumenten inom sjukvården till ett organiserat system med sjukvårdsplaner. Denna fråga kommer inom kort att tas upp till behandling i socialdepartementets sjukvårdsdelegation.

Den förebyggande hälsovården ägnas allt större uppmärksamhet och det fortsatta planeringsarbetet är i hög grad inriktat på de förebyggande insatserna. För att ytterligare förstärka resurserna för hälsovårdsupplysning föreslås en höjning av anslaget för nästa budgetår med 0,5 milj. kr. till 3 milj. kr.

I den förebyggande hälsovården har allmänna och s. k. riktade hälsoundersökningar stor betydelse. För att nå fram till en lämplig metodik för hälsoundersökningar i stor skala pågår sedan några år försöksverksamhet i statlig regi. Det föreslås att medelsanvisningen för hälsoundersökningar för budgetåret 1971/72 höjs med 1,3 milj. kr. till ca 3 milj. kr.

Kapaciteten för läkarutbildningen har mer än fördubblats under 1960-talet och under den närmaste femårsperioden beräknas nytillskottet av läkare utgöra ca 1 000 om året. Det nya systemet för läkarutbildningen ger samhället större möjligheter att kanalisera läkarresurserna till de delar av landet och de områden av sjukvården där behoven är störst. Den plan för fördelningen av de ökande läkarresurserna som har upprättats i anslutning till läkarutbildningsreformen innebär en stark prioritering av bl. a. den offentliga öppna läkarvården. Genom ändringar i sjukvårdslagen, som trätt i kraft den 1 januari i år, har det också skapats bättre möjligheter till en närmare integration mellan slutna och öppna sjukvård.

Det är avsikten att i en särskild proposition till årets riksdag redovisa nya avtal rörande de kommunala undervisningssjukhusen. Den systema-

tiska undervisning med kunskapsprov, som staten anordnar för läkare under vidareutbildning, byggs ut från 100 till 150 kurser nästa budgetår.

Karolinska sjukhuset föreslås få en sammanlagd personalförstärkning med ca 40 nya tjänster var till kommer medel för tjänster för genomförande vid sjukhuset av ändrade arbetstidsbestämmelser. En ny njurmedicinsk sektion inrättas vid sjukhuset med 20 vårdplatser, dialyscentral samt öppen vård. Vidare beräknas medel för inköp till sjukhuset av en nyligen utvecklad apparat för stereotaktisk strålkirurgi mot bl. a. Parkinsonism och vissa smärttillstånd.

Ett nytt modernt kirurgiskt block med bl. a. en ny urologisk klinik kommer att tas i bruk vid akademiska sjukhuset i Uppsala den 1 januari 1972. För blocket beräknas åtta nya läkartjänster. Sjukhusets njurtransplantationsverksamhet tillförs också en läkartjänst.

Statsbidragen till landstingens och storstädernas kliniker för psykiskt sjuka och viss övrig sjukvård beräknas till sammanlagt 1 142 milj. kr. Det är en ökning med 27 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Den beslutade omorganisationen av apoteksväsendet har genomförts den 1 januari i år. I enlighet med riksdagens beslut har det uppdragits åt det nya apoteksbolaget att på statens vägnar svara för upphandling och distribution av läkemedel. Från samma tidpunkt har vidare genomförts en omorganisation och förstärkning av den statliga läkemedelskontrollen, som därvid har sammanförts till en läkemedelsavdelning inom socialstyrelsen.

Ungdomsvårdsskolor

Förstärkningen av ungdomsvårdsskolornas resurser har alltmåra inriktats på en utbyggnad av den öppna vården utanför skolorna. Denna vårdform innebär att eleverna är inskrivna vid ungdomsvårdsskola men bor i enskilda hem eller i speciella mindre enheter och är inordnade i ortens skol- eller arbetsliv. Vid utgången av år 1969 var antalet elever i den öppna vården för första gången större än elevantalet inom skolorna. För en ytterligare satsning på de öppna vårdformerna föreslås för budgetåret 1971/72 inrättandet av två nya utskrivningsavdelningar.

Utbyggnaden av den öppna vården har medfört att tillgängliga platsresurser på ungdomsvårdsskolorna kommit att utnyttjas i mindre grad än tidigare. Väntetid för plats har under sista året inte förekommit. Den nuvarande beläggningssituationen ger utrymme för att minst en skola kan läggas ned under nästa budgetår.

För att utveckla och förbättra behandlingsformerna vid ungdomsvårdsskolorna planeras bl. a. försöksverksamhet vid ett antal skolor som en fortsättning på den verksamhet som bedrivits vid Ryagårdens yrkesskola. För nästa budgetår beräknas också medel för att förbättra undervisningen vid ungdomsvårdsskolorna genom nya former för vårdintegrerad och individriktad undervisning, arbetsträning och arbetsprövning.

Intagningar på grund av alkohol- och narkotikamissbruk är av betydelse.
1* *Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 7*

dande omfattning. Hos över hälften av de år 1969 nyintagna pojkar och flickorna anges någon form av sådant missbruk som en av orsakerna till omhändertagandet. En förstärkning av de medicinska och psykologiska behandlingsresurserna har därför genomförts bl. a. i samarbete med vissa universitetsinstitutioner och sjukhus.

För nästa budgetår beräknas medel för 55 nya tjänster vid skolorna, huvudsakligen för genomförande av de ändrade arbetstidsbestämmelserna. Den öppna vården utanför skolorna tillförs åtta nya tjänster. De sammanlagda anslagen för ungdomsvårdsskolorna och vården utom skola ökas med närmare 7 milj. kr. till ca 80 milj. kr.

Vid den översyn av socialvården som pågår inom socialutredningen prövas även frågan om ungdomsvårdsskolornas ställning och funktion.

Nykterhetsvård och narkomanvård

Den utveckling som pågår inom nykterhetsvården kännetecknas av en ökad inriktning på öppna och frivilliga vårdformer och en minskning av tvångsåtgärderna. Den kommunala nykterhetsvården samordnas i allt större utsträckning med socialvården i övrigt. Den nya lagen om social centralnämnd underlättar också för kommunerna att anpassa socialvårdens nämndorganisation till nya arbetsformer. Ökad samverkan eftersträvas vidare mellan nykterhetsvården och andra vårdområden, främst sjukvård och arbetsvård.

Nykterhetsnämndernas resurser för behandling av alkoholskadade inom öppna och halvöppna vårdformer har ökat genom ett större antal alkoholpolikliniker, rådgivningsbyråer och läkarexpeditioner vid nykterhetsnämnderna. Platsantalet vid inackorderingshem beräknas under innevarande budgetår öka till omkring 1 400. För budgetåret 1971/72 beräknas medel för anordningsbidrag till sammanlagt 300 nya platser vid inackorderingshem och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare samt vid behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare.

Förbättringar i fråga om personal och andra behandlingsresurser beräknas bli genomförda under nästa budgetår. Bl. a. kommer fritidsverksamheten att utökas. Kurser i samarbete med bildningsförbunden skall anordnas och stöd skall kunna ges åt patientföreningar. Medel beräknas vidare för personalutbildning och vissa praktikcentra för elever från socialhögskolorna. Ytterligare förbättringar av den medicinska vården avses komma till stånd vid vissa anstalter.

Driftbidragen till erkända och enskilda vårdanstalter höjs med 5 kr. till 78 kr. per dag. Det statliga stödet till länkrörelsen höjs med 300 000 kr. För statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämnderna beräknas 85 milj. kr.

Kampen mot narkotikamissbruket måste föras oavlåtligt och på många olika fronter. En viktig uppgift är att genom internationell samverkan motverka det illegala inflödet till Sverige av narkotika och andra beroen-

deframkallande medel. I detta syfte har från svensk sida tagits en rad initiativ. Sålunda har Sveriges representanter inom bl. a. FN:s narkotikakommission, Europarådet, Världshälsovårdsorganisationen, Interpol och Internationella Tullsamarbetsrådet arbetat för att öka medvetenheten om narkotikaproblem och behovet av ökat internationellt samarbete för att bekämpa den illegala handeln. Arbetet med en konvention om internationell kontroll av s. k. psykotropa substanser, bl. a. centralstimulerande medel, har nu fortskridit så långt att en konferens inom kort skall hållas i Wien med syfte att sluta en sådan konvention.

Enligt narkomanvårdskommitténs av riksdagen antagna riktlinjer skall vården av narkotikamissbrukare ordnas inom ramen för landstingens sjukvårdande och kommunernas socialvårdande verksamhet. Dessa riktlinjer för vård och behandling av narkotikamissbrukare innefattar uppsökande verksamhet, öppen vård, slutenvård och eftervård. Det är nödvändigt att denna vårdkedja är organisatoriskt väl samordnad och ger möjlighet till kontinuitet i behandlingen. Den måste också byggas upp i nära samverkan mellan sjukvård och socialvård. Ökad medelsanvisning för statsbidrag till narkomanvården beräknas för nästa budgetår.

Åtgärder för handikappade

Åtgärderna för handikappade sätts in på en rad områden. De avser rehabilitering, bostäder, färdtjänst, hemhjälp, vårdartjänst, undervisning, arbetsmarknadsutbildning, tekniska hjälpmedel, institutionsvård samt förtidspensioner och invaliditetsersättningar inom folkpensioneringen och förtidspensioner inom ATP.

Statens kostnader för det stöd som mer direkt avser handikappade beräknas för budgetåret 1971/72 till drygt 2 700 milj. kr. För tio år sedan var motsvarande kostnader 390 milj. kr. Vidare kan budgetåret 1971/72 beräknas utgå förtidspensioner från ATP till handikappade med 520 milj. kr.

Utbyggnaden av det statliga stödet skapar förutsättningar att bedriva en effektiv och differentierad handikappvård. Genom en aktiv uppsökande verksamhet i kommunerna ges också större möjligheter att uppdaga och tillgodose enskilda behov i ökad utsträckning. Kommunerna och landstingen svarar också i övrigt för väsentliga insatser på handikappområdet, framför allt beträffande omvårdnad och service.

Anslagsbehovet för hjälpmedel, invaliditetsförebyggande åtgärder, viss elevsocial verksamhet, vårdartjänst och bidrag till handikapporganisationerna m. m., beräknas för nästa budgetår öka med inemot 25 milj. kr. till ca 237 milj. kr. De kostnader under folkpensionsanslaget som avser förtidspensioner m. m. till handikappade kan beräknas stiga med ca 200 milj. kr. till ca 1 400 milj. kr. På andra anslag som innefattar stöd åt handikappade, främst under utbildnings- och inrikesdepartementen för utbildning, arbetsvård och bostäder, beräknas för nästa budgetår insatserna för handikappade öka med ca 180 milj. kr. till ca 1 070 milj. kr.

Den sammanlagda anslagsökningen jämfört med innevarande budgetår uppgår således till omkring 400 milj. kr.

Arbetarskydd och arbetstid

Ett effektivt arbetarskydd är en förutsättning för trygghet på arbetsplatsen. Den förra året tillsatta arbetsmiljöutredningen har i uppdrag att göra en genomgripande översyn av hela arbetarskyddslagstiftningen mot bakgrund av de risksituationer som föreligger. Den nya lagstiftningen skall ge underlag för åtgärder och ingripanden från arbetarskyddet på ett betydligt vidare område än den nuvarande lagen. De anställdas fysiska och psykiska hälsa måste kunna skyddas effektivt i varje led av produktionen. Förutom en effektiv tillsyn genom myndigheternas försorg behövs en väl utbyggd lokal skyddsverksamhet. De anställdas möjligheter till inflytande över den egna arbetsmiljön är därför en viktig fråga för utredningen.

Samtidigt som översynen av lagstiftningen pågår förstärks arbetarskyddsorganens resurser. En kraftig satsning har gjorts redan innevarande budgetår för att öka yrkesinspektionens och arbetarskyddsstyrelsens möjligheter att ingripa aktivt på arbetsplatserna. För att förstärka insatserna mot bl. a. riskfyllda luftföroreningar har också ökade kontrollbefogenheter införts.

För nästa budgetår föreslås nya betydande förstärkningar för arbetarskyddsstyrelsens verksamhet. Även yrkesinspektionen får väsentligt ökade anslag för sin allmänna inspektionsverksamhet liksom för arbetarskyddet inom stuveriarbetet och skogsbruket.

Arbetarskyddet kommer också att få kraftigt ökade resurser för forskning, utbildning och information om arbetarskydd och arbetsmiljöfrågor. Det sker genom inrättandet av en särskild arbetarskyddsfond, som årligen skall tillföras över 20 milj. kr. genom arbetsgivaravgifter. Förslag härom kommer att läggas fram i en särskild proposition under vårriksdagen.

Tryggheten i arbetslivet gäller också hälsan i arbetet. Här har företagshälsovården en mycket viktig uppgift. Som ett led i åtgärderna att få till stånd en utbyggnad av företagshälsovården har socialstyrelsen gjort en utredning om vilka läkarresurser som kan disponeras för en utbyggnad av företagshälsovården. Samtidigt har arbetsmedicinska institutet lagt fram förslag om ökad utbildningsverksamhet för läkare, skyddsingenjörer och sjuksköterskor inom företagshälsovården. Även dessa frågor kommer att behandlas i en särskild proposition till årets riksdag.

Den nya arbetstidslag som antogs av förra årets riksdag innebär att en förkortning av veckoarbetstiden till 40 timmar skall vara helt genomförd senast den 1 januari 1973. Denna arbetstidsförkortning innebär en utjämning av skillnader i arbetstid mellan olika arbetstagargrupper och medför också att den gamla tanken på åtta timmars arbetsdag vunnit slutlig framgång även inom ramen för en femdagarsvecka.

Internationell samverkan

Under år 1970 har inrättats ytterligare en tjänst som socialattaché. Den har placerats i Bonn. Socialattachéer finns tidigare i Washington, London och Bryssel. Deras huvuduppgifter är att förse såväl myndigheter som arbetsmarknadens parter med upplysningar i socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor.

I anslagen till internationell samverkan ingår också Sveriges kostnader för deltagande i internationella arbetsorganisationen (ILO) och världshälsovårdsorganisationen (WHO). Tyngdpunkten i ILO:s arbete har på senare tid förskjutits från internationellt normskapande till tekniskt bistånd åt utvecklingsländerna. WHO:s insatser avser främst bistånd till olika länder för bekämpning av sjukdomar och för annat hälsovårdsarbete.

Under ett tiotal år har europeiska familjeministrar regelbundet samlat till informella konferenser. Nästa konferens kommer att hållas i Stockholm i september 1971.

Sammanställning

Anslagsförändringarna inom socialdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Femte huvudtiteln</i>			
A. Socialdepartementet m. m.	15,3	15,5	+ 0,2
B. Allmän försäkring m. m.	8 130,2	9 216,3	+1 086,1
C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.	2 390,3	2 718,3	+ 328,0
D. Sociala serviceåtgärder	320,8	425,8	+ 105,0
E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.	94,9	104,9	+ 10,0
F. Öppen hälso- och sjukvård m. m.	33,8	36,9	+ 3,1
G. Universitetssjukhus m. m.	414,6	521,4	+ 106,8
H. Övrig sjukhusvård m. m.	1 133,7	1 163,3	+ 29,6
I. Ungdomsvård m. m.	89,8	105,4	+ 15,6
J. Nykterhetsvård m. m.	187,5	194,1	+ 6,6
K. Viss rehabiliteringsverksamhet	214,3	237,1	+ 22,8
L. Arbetskydd m. m.	32,2	37,1	+ 4,9
M. Internationell samverkan	8,3	9,2	+ 0,9
Summa för driftbudgeten	13 065,7	14 785,3	+1 719,6
KAPITALBUDGETEN			
Statens allmänna fastighetsfond	33,0	31,0	— 2,0
Statens utlåningsfonder	—	20,0	+ 20,0
Fonden för låneunderstöd	87,0	73,0	— 14,0
Summa för kapitalbudgeten	120,0	124,0	+ 4,0
Totalt för socialdepartementet	13 185,7	14 909,3	+1 723,6

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Majestät Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Aspling, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom socialdepartementets verksamhetsområde, dock att de på driftbudgeten under punkterna C 1—4, D 2—6 och I 1—5 samt på kapitalbudgeten under punkterna II: 11.3 och V: 1 upptagna frågorna anmäls av statsrådet Odhnoff. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN *Femte huvudtiteln*

A SOCIALDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Socialdepartementet

1969/70 Utgift	6 097 771
1970/71 Anslag	6 900 000
1971/72 Förslag	6 900 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	55	+ 1
Övrig personal	42	+ 2
	97	+ 3
Anslag		
Avlöningar	5 248 000	—76 000
Sjukvård	15 000	+ 4 000
Reseersättningar (även utrikes resor)	75 000	—
Expenser	300 000	+15 000
Publikationstryck	60 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	1 202 000	+52 000
	6 900 000	—

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65 s. 19, SU 105, rskr 295) den 1 juni 1970 inrättat en tjänst som departementsråd i Cr 2 för lagstiftningsarbete.

Som chefen för justitiedepartementet har nämnt vid sin anmälan av anslaget till regeringsrätten avses en kansliorganisation för regeringsrätten inrättas fr. o. m. den 1 januari 1972 (jfr bil. 4 s. 41). Eftersom departementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör, minskar medelsbehovet under förevarande anslag med ca 350 000 kr.

Samtidigt beräknar jag medel för bl. a. en tjänst som informationssekreterare och förstärkning av biträdespersonalen med två tjänster.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet under anslaget till oförändrat 6,9 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 900 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	7 180 056	Reservation	85 313
1970/71 Anslag	6 000 000		
1971/72 Förslag	6 300 000		

Med hänsyn till omfattningen av kommittéverksamheten bör anslaget för nästa budgetår ökas med 300 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 300 000 kr.

A 3. Försöksverksamhet m. m.

1970/71 Anslag	2 000 000
1971/72 Förslag	2 000 000

Från detta anslag utgår bidrag till undersökningar, utvecklingsarbete och försöksverksamhet inom socialdepartementets verksamhetsområde. Bidrag kan utgå bl. a. för prövning och utvärdering av nya metoder inom det sociala området liksom för undersökningar som tar sikte på en vidareutveckling av ett visst område, såväl när det gäller mål och metoder som organisation och resursanvändning.

Anslag för detta ändamål fördes upp första gången i förra årets statsverksproposition. Jag anser det angeläget att motsvarande belopp kan stå till förfogande för ändamålet för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försöksverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa
ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1969/70 Utgift	218 205	Reservation	233 619
1970/71 Anslag	350 000		
1971/72 Förslag	350 000		

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.
Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reser-
vationsanslag av 350 000 kr.

B ALLMÄN FÖRSÄKRING M. M.

De lagfästa garantierna för medborgarnas ekonomiska trygghet på ålderdomen och vid sjukdom och invaliditet är fr. o. m. år 1963 samordnade i lagen om allmän försäkring. Reformarbetet inom socialförsäkringen har pågått i snabb takt under hela 1960-talet. Det nu pågående planeringsarbetet omfattar olika områden av socialförsäkringen.

En expertutredning har till uppgift att klarlägga hur en tandvårdsförsäkring närmare bör utformas. Enligt direktiven för utredningens arbete bör syftet med en tandvårdsförsäkring vara att göra en god tandvård tillgänglig till en för alla medborgare överkomlig kostnad. I direktiven har också anförts att en tandvårdsförsäkring kan göras allmängiltig, men att det också kan finnas skäl för vissa avgränsningar och för prioritering av vissa tandvårdsbehov. Det blir en av expertutredningens uppgifter att klarlägga tandvårdsförsäkringens omfattning och i detta avseende lägga fram alternativa förslag. En förstärkning av folktandvårdens resurser ingår i förutsättningarna för tandvårdsförsäkringen. I utredningsuppdraget ingår också att undersöka på vilket sätt den tandvård som lämnas av de icke landstingsanställda tandläkarna kan inordnas i en tandvårdsförsäkring. Garantier måste därvid skapas mot omotiverade arvodeshöjningar vid införande av försäkringen. Folktandvårdsutredningen har i ett under förra året avlämnat betänkande (SOU 1970: 11) lagt fram förslag om att landstingen skall få ett lagfäst ansvar för tandvården. Detta förslag liksom övriga frågor som aktualiserats i folktandvårdsutredningens betänkande får prövas samtidigt med att det framdeles tas ställning till tandvårdsförsäkringens utformning.

Flera andra frågor som berör socialförsäkringen är under utredning. Utredningsarbetet syftar till att kontinuerligt utveckla socialförsäkringen och fortlöpande anpassa den till utvecklingen i samhället. Ett grundläggande drag i detta utvecklingsarbete är strävandena att åstadkomma ökad jämlikhet mellan olika grupper i samhället.

Inom pensionsområdet utreder pensionsförsäkringskommittén bl. a. frågor rörande likställighet mellan män och kvinnor. Kommittén väntas i år avlämna sitt slutbetänkande som bl. a. berör barnpensionerna. I den nya pensionsålderskommittén pågår nu arbetet med en översyn av hela det regelsystem som gäller för uttag av ålderspension från folkpensioneringen och ATP. Utredningen skall behandla såväl frågan om en allmän sänkning av pensionsåldern som frågan om en mera rörlig pensions-

ålder. Utredningen skall också pröva de problem som hör samman med frågan om standardsäkring inom den allmänna pensioneringen.

Inom sjukförsäkringens område undersöker den förra året tillsatta sjukpenningutredningen förutsättningarna att göra sjukpenningen från försäkringskassan mer jämförbar med sjuklön från arbetsgivare. Utredningen skall pröva de tekniska möjligheterna att göra sjukpenningen beskattningsbar, vilket självfallet förutsätter att de nuvarande sjukpenningbeloppen samtidigt höjs. Sjukpenningen skulle då också kunna göras pensionsgrundande för ATP.

Samhällets insatser inom den allmänna försäkringen beräknas i år omfatta ca 15 500 milj. kr. mot 7 150 milj. kr. för fem år sedan. Av dessa 15 500 milj. kr. faller ca 8 700 milj. kr. på socialhuvudtiteln, 4 200 milj. kr. finansieras med arbetsgivaravgifter, 1 700 milj. kr. genom sjukförsäkringsavgifter och 900 milj. kr. av kommunerna.

Antalet folkpensionärer och kostnadsutvecklingen för *folkpensionerna* framgår av följande sammanställningar. Beräkningarna för år 1975 utgår från nuvarande lagstiftning.

Antal folkpensionärer

I början av år	Ålderspension	Förtidspension	Hustru-tillägg	Änkepension	Barnpension	Invalidersättn.	Summa	Kommunalt bostadstillägg
1960	738 800	143 100	33 700	55 000	27 000	—	997 600	538 000
1965	827 200	150 600	41 700	84 400	35 900	5 200	1 145 000	580 700
1970	943 000	186 400	52 800	100 400	34 500	10 400	1 327 500	650 000
1971	962 000	200 500	56 000	102 000	34 500	11 500	1 366 500	665 000
1975	1 048 000	217 000	60 000	105 800	34 500	12 500	1 477 800	710 000
Genomsnittlig ökning								
1960-64	17 700	1 500	1 600	5 900	1 800	1 000	29 500	8 500
1965-69	23 200	7 150	2 200	3 200	— 300	1 050	36 500	13 850
1970-74	21 000	6 100	1 450	1 100	—	400	30 050	12 000

Folkpensionskostnaderna i milj. kr.

År	Ålderspension	Förtidspension	Änkepension, barnpension	Övrigt	Summa	Kommunalt bostadstillägg
1960	2 001	378	115	84	2 578	275
1965	3 146	577	345	131	4 199	449
1966	3 542	684	403	162	4 791	526
1967	3 897	761	451	188	5 297	596
1968	4 235	829	491	198	5 753	663
1969	4 570	900	530	216	6 216	747
1970	5 150	1 070	600	240	7 060	845
1971	5 765	1 225	655	295	7 940	900

Kostnadsutvecklingen är delvis en följd av den ändrade befolkningsstrukturen med ett ökat antal åldringar. Den kraftiga kostnadsökningen

beror dock främst på standardhöjningar av pensionerna och en anpassning av pensionerna till förändringar i penningvärdet. Folkpensionsbeloppet har från år 1965 till år 1970 ökat med 45 %, varav 23 % är kompensation för prishöjningar och 22 % standardhöjningar.

Den 1 juli 1971 genomförs den tredje etappen av det år 1969 beslutade programmet för årliga folkpensionshöjningar genom pensionstillskott. En pensionär som inte kunnat förvärva ATP eller som har lågt ATP-belopp får därigenom en ny standardhöjning av sin folkpension med 192 kr. resp. 384 kr. för makar. De nämnda beloppen är beräknade på grundval av nuvarande basbelopp 6 400 kr. Härtill kommer de pensionshöjningar som genom indexreglerna automatiskt följer av förändringar i konsumentpriserna. Dessa indexregler innebär att en sådan höjning beräknas inträda i mars som kompensation för mervärdeskattens höjning vid årsskiftet. Sammanlagt beräknas folkpensionens årsbelopp (inkl. pensionstillskotten) under loppet av detta år öka med närmare 600 kr. för en ensam pensionär och med drygt 1 000 kr. för ett pensionärspär.

Utbetalningen av *ATP-pensioner* får för varje år allt större betydelse. F. n. får 465.000 personer pension från ATP. Såväl antalet pensionärer som utgående genomsnittliga pensionsbelopp ökar kraftigt för varje år. Antalet ATP-pensionärer och kostnadsutvecklingen för ATP-utbetalningarna framgår av följande sammanställning. Beräkningarna för åren 1971 och 1975 utgår från nuvarande lagstiftning och nuvarande basbelopp, 6 400 kr.

ATP:s utveckling

	Ålders- pension	Förtids- pension	Änke- pension	Barn- pension	Summa
Antal pensionärer					
i början av år					
1963	2 500	4 500	6 400	4 200	17 600
1965	51 300	17 600	19 600	12 700	101 200
1970	225 000	67 000	68 000	30 000	390 000
1971 (beräknat)	267 000	85 000	80 000	33 000	465 000
1975 (beräknat)	400 000	120 000	137 000	37 000	694 000
Genomsnittlig					
årlig ökning					
1965—69	34 700	9 900	9 700	3 400	57 700
1970—74	35 000	10 600	13 800	1 400	60 800
Pensionskostnader					
milj. kr. år					
1963	7	9	14	5	35
1965	57	47	48	16	168
1970	570	347	193	50	1 160
1971 (beräknat)	760	450	230	60	1 500
1975 (beräknat)	1 680	640	460	80	2 860

Fr. o. m. den 1 juli 1970 har möjligheterna ökats för äldre förvärvsarbetande att få förtidspension i form av folkpension och ATP. Den som

fyllt 63 år och har ett tungt eller pressande arbete som han inte längre orkar med har nu möjlighet att få förtidspension om han har för avsikt att lämna förvärvslivet. Detsamma gäller för en äldre arbetstagarare som på grund av företagsnedläggning mist sitt arbete och inte kan få något nytt arbete som han orkar med. De arbetsmarknadsmässiga synpunkterna har fått ökat utrymme också vid pensionsprövningen inom förtidspensioneringen i övrigt. Även vissa andra förbättringar inom förtidspensioneringen har genomförts fr. o. m. den 1 juli 1970.

Jag beräknar att statens sammanlagda folkpensionskostnader nästa budgetår kommer att öka med ca 960 milj. kr. Därav hänför sig 190 milj. kr. till höjningen av pensionstillskotten, 210 milj. kr. beror på ett ökat antal pensionärer och 560 milj. kr. är beräknade kostnader för värdesäkring av folkpensionerna. Anslagsbehovet för folkpensioner under budgetåret 1971/72 uppgår därmed till 8 290 milj. kr. Kommunernas kostnader för de kommunala bostadstilläggen till folkpensionärer beräknas för samma budgetår till ca 900 milj. kr. De sammanlagda folkpensionskostnaderna under nästa budgetår beräknas alltså till ca 9 200 milj. kr. ATP-utbetalningarna under samma tid beräknas till ca 1 700 milj. kr.

Utvecklingen inom *sjukförsäkringen* belyses i följande sammanställning över kostnadsutvecklingen (i milj. kr.).

År	Grund- sjukpen- ning och barn- tillägg	Tilläggs- sjukpen- ning	Moder- skaps- hjälp	Läke- medel	Läkar- vård	Övriga sjuk- hjälp- utgifter	Förvalt- nings- utgifter	Summa
1960	176	424	62	86	163	150	70	1 131
1965	360	779	229	176	252	203	166	2 165
1966	364	862	240	207	269	213	207	2 362
1967	490	1 437	314	239	289	235	244	3 248
1968	533	1 703	324	396	393	273	257	3 879
1969	563	1 913	329	452	423	290	283	4 253
1970	571	2 029	352	500	540	414	320	4 726
1971	598	2 152	371	550	625	433	346	5 075

Ökningen av sjukförsäkringskostnaderna speglar den omfattande reformering av sjukförsäkringen som genomförts med höjda förmånsnivåer i olika avseenden, men den beror också på en betydligt ökad sjukvårdskonsumtion. De tidigare karensdagarna i sjukpenningförsäkringen har avskaffats och den genomsnittliga sjukpenningnivån har höjts från 60—65 % till ca 80 %. Förbättrade läkemedelsrabatter har sänkt medicinkostnaderna för allmänheten och ingen behöver nu betala mer än 15 kr. vid varje inköp av medicin på recept.

Läkemedelsreformen har fullföljts genom att apoteken fr. o. m. den

1 januari i år har överförts till ett statligt apoteksbolag. Av apotekens årsomsättning betalas närmare två tredjedelar av samhället genom sjukförsäkringen och sjukhusen. Det är därför angeläget att samhället har direkt inflytande på läkemedelshanteringen. Apoteksväsendets förstatligande ger också möjlighet att i samhällets regi driva en aktiv läkemedelsinformation.

Ett radikalt förenklat sjukförsäkringssystem har genomförts för läkarvård i samhällets regi. Patienterna behöver därigenom endast betala en enhetlig avgift på 7 kr. vid besök på sjukhusens läkarmottagningar och hos provinsialläkare m. fl. Sjukronorsreformen är ett led i en aktiv sjukvårdspolitik inriktad på att främja den öppna sjukvården. Men den är samtidigt en social reform, som gör den öppna sjukvårdens resurser tillgängliga för en rimlig kostnad särskilt för dem som behöver en mera omfattande läkarvård.

Den s. k. hemmafruförsäkringen har fr. o. m. den 1 januari i år byggts ut till en hemmakeförsäkring som omfattar både hemarbetande män och kvinnor. Samtidigt har reglerna för barntillägg från sjukförsäkringen gjorts lika för män och kvinnor.

I anslutning till övergången till obligatorisk särbeskattning av äkta makar och likställda beslöt förra årets riksdag (prop. 1970: 60, SU 101, 2LU 42, rskr 243 och 256) att avgift till sjukförsäkringen fr. o. m. år 1971 skall betalas enbart med hänsyn till den försäkrades egna inkomstförhållanden även då det gäller makar och likställda. Detta betyder i praktiken att hemarbetande make utan arbetsinkomst befrias från att betala sjukförsäkringsavgift. För att täcka avgiftsbortfallet har statsbidraget till sjukvårdsförsäkringen höjts från 40 till 55 % fr. o. m. år 1971. Halva årskostnaden till följd av ändringen belastar anslaget för innevarande budgetår. För nästa budgetår medför ändringen ett ytterligare anslagsbehov med 115 milj. kr.

Sjukförsäkringsutredningen har i sitt slutbetänkande (SOU 1970:56) lagt fram förslag om ändrade regler för ersättning från sjukförsäkringen för resekostnader i samband med läkarbesök, för konvalescentvård samt för annan sjukvårdande behandling än läkarvård. Remissbehandlingen av betänkandet har ännu inte avslutats.

Utredningen angående yrkesskadeförsäkringens finansiering m. m. har lagt fram förslag (SOU 1970:49) till ändrad finansieringsform för den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. Utredningen föreslår övergång till ett enhetligt premiesystem liknande det som gäller inom ATP. Remissbehandlingen av förslaget har nyligen avslutats. Jag avser att i annat sammanhang förorda att proposition i denna fråga läggs fram till årets riksdag.

Jag vill i detta sammanhang anmäla att jag har för avsikt att begära bemyndigande att tillsätta en utredning med uppgift att se över yrkesskadeförsäkringens förmåner. Utredningen skall dessutom överväga en

överflyttning av handläggningen av yrkesskadeärenden i första instans från riksförsäkringsverket till de allmänna försäkringskassorna.

Denna översyn av yrkesskadeförsäkringen utgör, tillsammans med det arbete som pågår i pensionsålderskommittén och sjukpenningutredningen, ett led i strävandena att åstadkomma större social rättvisa i arbetslivet. Samma målsättning ligger bakom de i annat sammanhang berörda förslagen om kraftigt ökade resurser för arbetarskydd och företagshälsovård liksom det pågående arbetet med en genomgripande översyn av hela arbetarskyddslagstiftningen.

Utöver vad jag tidigare nämnt vill jag erinra om det utredningsarbete som pågår hos riksförsäkringsverket och socialstyrelsen bl. a. beträffande hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård och i fråga om reglerna för sjukförsäkringens ersättning vid privatläkarvård.

På det administrativa området pågår ett omfattande utredningsarbete angående möjligheterna att bl. a. genom användningen av den moderna ADB-tekniken rationalisera administrationen inom den allmänna försäkringen.

På områden utanför den allmänna försäkringen men med angränsande utredningsuppgifter märks familjepolitiska kommittén, som utreder frågan om det ekonomiska stödet åt barnfamiljerna, KSA-utredningen som arbetar med frågan om förbättrat och vidgat kontantstöd vid arbetslöshet samt socialutredningen, som gör en genomgripande översyn av socialvårdens målsättning och organisation.

B 1. Försäkringsdomstolen

1969/70 Utgift	1 804 694
1970/71 Anslag	2 000 000
1971/72 Förslag	2 443 000

Försäkringsdomstolen är högsta prövningsinstans för socialförsäkringen. Den har att pröva sådana beslut av riksförsäkringsverket, försäkringsrådet eller tillsynsmyndigheten för erkända arbetslöshetskassor, över vilka besvär anförts eller vilka underställts domstolens prövning. Domstolen utgörs f. n. av sju lagfarna och sju icke lagfarna ledamöter.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Försäkrings- domstolen	Departements- chefen		
Personal					
Domare	7	+	2	+	2
Föredragande	7	+	2	+	2
Övrig personal	12	+	1		—
	26	+	5	+	4
Anslag					
Avlöningar	1 456 000		+276 000		+265 000
Sjukvård	3 000		—		—
Resersättningar	15 000		—		—
Lokalkostnader	134 000	+	42 000	+	41 000
Expenser	74 000	+	31 000	+	38 000
Därav engångsutgifter	(10 000)	(+)	10 000	+	20 000
Löneostnadspålägg	318 000	+	103 000	+	99 000
	2 000 000		+452 000		+443 000

Försäkringsdomstolen

1. Löne- och prisomräkning m. m. +41 000 kr.
2. För att minska domstolens balans av oavgjorda besvärsmål behöver tillfälligt inrättas två nya befattningar som försäkringsdomare. Samtidigt behövs ytterligare två föredragande och ett biträde. (+393 000 kr.)

Departementschefen

Det är angeläget att besvärshandlingarna som gäller socialförsäkringsförmåner kan avgöras utan längre dröjsmål än som behövs för utredning av ärendet. Med hänsyn till försäkringsdomstolens ökade arbetsbelastning och den arbetsbalans som därigenom uppkommit bör domstolen tillföras ytterligare två försäkringsdomare. Denna förstärkning bör i första hand gälla för de två närmast följande budgetåren och göra det möjligt att reducera domstolens nuvarande arbetsbalans. I samband med att domartjänst sedan blir vakant får prövas de arbetsmässiga möjligheterna att minska antalet domartjänster.

Jag beräknar vidare medel för ett ökat antal föredragande hos domstolen samt för viss kontorsutrustning.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid försäkringsdomstolen inrätta två tjänster för försäkringsdomare i Co 2;
- 2) till *Försäkringsdomstolen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 443 000 kr.

B 2. Försäkringsrådet

1969/70 Utgift	1 201 376
1970/71 Anslag	1 322 000
1971/72 Förslag	1 367 000

Försäkringsrådet har att följa yrkesskadeförsäkringens tillämpning och utveckling och utgör första besvärinstans i yrkesskadeärenden m. m. Rådet består av minst sju ledamöter, varav två representerar arbetsgivarna och två arbetstagarna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försäkrings- rådet	Departements- chefen
Personal			
Domare	6	—	—
Föredragande	6	—	—
Övrig personal	7	—	—
	19	—	—
Anslag			
Avlöningar	1 032 000	+ 1 000	+ 1 000
Sjukvård	2 500	—	—
Resecrsättningar	1 000	—	—
Lokalkostnader	43 600	+ 7 000	+ 4 000
Expenser	22 900	+10 000	+ 8 000
Därav engångsutgifter		(+ 2 000)	(+ 2 000)
Lönekostnadspålägg	220 000	+32 000	+32 000
	1 322 000	+ 50 000	+45 000

Försäkringsrådet

1. Löne- och prisomräkning m. m. +30 000 kr.
2. För lokalkostnader och inventarier m. m. behövs ytterligare 10 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Försäkringsrådet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 367 000 kr.

B 3. Riksförsäkringsverket

1969/70 Utgift	31 784 425
1970/71 Anslag	35 470 000
1971/72 Förslag	36 370 000

Riksförsäkringsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör den allmänna försäkringen, dvs. sjukförsäkring, folkpenso-

nering och tilläggs pensionering. I verkets uppgifter ingår bl. a. att utöva tillsyn över de allmänna försäkringskassorna, som är lokala organ för den allmänna försäkringen. Utbetalning av folkpension och tilläggs-pension sker i huvudsak genom verkets försorg. Verket bedriver vidare försäkringsverksamhet enligt lagstiftning om yrkesskadeförsäkring och krigsförsäkring för sjömän m. fl. samt handlägger ärenden om ersättning vid kroppsskada under militärtjänstgöring. I verket handläggs även ärenden angående debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter och åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet. Verket är första besvärinstans enligt lagen om allmän försäkring.

Riksförsäkringsverkets styrelse utgörs av en generaldirektör och en överdirektör samt fem särskilt förordnade ledamöter. Verket är organiserat på en administrativ avdelning, en försäkringsavdelning, en besväravdelning, en yrkesskadeavdelning och två fristående byråer, matematisk—statistiska byrån och utredningsbyrån. Avdelningarna är organiserade på sammanlagt elva byråer och två fristående sektioner.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Riksförsäkringsverket	Departementschefen	
Personal				
Sektionschefer och högre personal	54	+	1	—
Handläggande personal	167	+	26	+ 15
Övrig personal	714	—	15	— 21
	935	+	12	— 6
Anslag				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	31 637 000	+1	157 000	+ 278 000
Sjukvård	147 000		—	—
Reseersättningar	200 000	+	25 000	+ 20 000
Därav för utrikes resor	(7 000)		(—)	(—)
Lokalkostnader	1 880 000	+	65 000	+ 65 000
Kostnader för drift av data-maskinanläggning m. m.	2 500 000	+	200 000	+ 100 000
Övriga expenser	2 300 000	+	491 000	+ 400 000
Därav engångsutgifter	(20 000)	(+)	21 000)	(— 10 000)
Lönekostnadspålägg	7 326 000	+	659 000	+ 447 000
Summa utgifter	45 990 000	+2	597 000	+1 310 000
<i>Inkomster</i>				
Försäljning av publikationer m. m.	—	+	20 000	+ 20 000
Ersättning från allmänna pensionsfonden	10 520 000	+	664 000	+ 390 000
Nettoutgift	35 470 000	+1	913 000	+ 900 000
Bidrag till riksförsäkringsverket och försäkringsrådet, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida	8 300 000	+	200 000	+ 200 000

Riksförsäkringsverket

1. Löne- och prisomräkning m. m. +182 000 kr.
2. Vid det revisionskontor som enligt Kungl. Maj:ts beslut skall förläggas till riksförsäkringsverket fr. o. m. den 1 juli 1971 bör inrättas en byrådirektörstjänst. (+76 000 kr.)
3. Kanslibyråns personal behöver ökas med en avdelningsdirektör för ledning av en ny allmän sektion. (+77 000 kr.)
4. Lagbyrån bör förstärkas med en avdelningsdirektör som chef för allmänna sektionen, en byrådirektör vid ombudsmannasektionen och ett kvalificerat biträde vid byråns internationella sekretariat. (+186 000 kr.)
5. Organisationssektionen behöver ytterligare en förste byråsekreterare och en assistent. (+100 000 kr.)
6. För att klara arbetet med debitering och uppbörd av arbetsgivaravgifter behöver avgiftsbyrån omorganiseras. En omläggning av arbetsrutinerna beräknas kunna leda till en betydligt förbättrad arbetsbalans. Omorganisationen leder till en ökning med 12 handläggande tjänstemän samtidigt som den övriga personalen kan minskas med 26 tjänstemän. Omorganisationen bör genomföras redan från början av år 1971 och beräknas kunna genomföras inom ramen för nuvarande kostnad, däri inräknat ca 500 000 kr. som nu används för tillfällig personal.
7. För utvecklingsarbete i ADB-teknik behöver tekniska byråns systemsektion omorganiseras och tillföras tre byrådirektörer. En nödvändig omläggning av driften vid byråns maskinsektion till skifttjänstgöring föranleder personalförstärkning med två förste maskinoperatörer och två maskinoperatörer. (+363 000 kr.)
8. Tillströmningen av ärenden på besvärsavdelningen är stor och kan antas öka delvis till följd av reglerna om vidgad förtidspensionering. Främst på grund härav erfordras ytterligare fem byrådirektörer, en förste byråsekreterare och fyra biträden. Vidare behöver läkarexpertisen förstärkas. (+569 000 kr.)
9. Överföringen till riksförsäkringsverket av de ömsesidiga försäkringsbolagens yrkesskade försäkringsverksamhet föranleder sådan utökning av yrkesskadeavdelningens arkiv att en arkivassistent behöver anställas. Det växande behovet av information till allmänheten och det ökade behovet av kontakter med organisationer m. fl. motiverar att en arvodesavlönad redaktör anställs. (+86 000 kr.)
10. För den redovisningscentral som fr. o. m. den 1 juli 1971 skall förläggas till verket kommer verket att debiteras datorkostnad med 260 000 kr. För övrig dataverksamhet behövs ytterligare 200 000 kr.

Departementschefen

Riksförsäkringsverket har funnit det möjligt att genom en omorganisation av avgiftsbyrån avsevärt effektivisera byråns arbete inom nu-

varande kostnadsram. Jag finner detta vara ett väl utformat förslag. Det innebär en ökning av antalet handläggande tjänstemän med tolv och en minskning av antalet övriga tjänstemän med 26 (6).

I fråga om riksförsäkringsverket i övrigt har jag beräknat medel för personalförstärkningar med en byrådirektör vid vardera revisionskontoret, kanslibyrån och besvärsavdelningen (2, 3, 8), två förste maskinoperatörer och två maskinoperatörer vid tekniska byrån (7) samt en assistent vid organisationssektionen (5). För ökad läkarmedverkan har jag beräknat 25 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 36 370 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksförsäkringsverket* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 36 370 000 kr.

B 4. Folkpensioner

1969/70 Utgift 6 616 981 937

1970/71 Anslag 7 330 000 000

1971/72 Förslag 8 290 000 000

Från detta anslag bekostas folkpension i form av ålderspension, förtidspension, änkepension och barnpension samt hustrutillägg, barntillägg och invaliditetstillägg till den som uppbär ålders- eller förtidspension. Härifrån bekostas också vårdbidrag till handikappade barn samt invaliditetsersättning till handikappad över 16 år som inte uppbär folkpension. Ålderspension liksom hel förtids- eller änkepension utgår för år räknat med 90 % av fastställt basbelopp för ensam pensionär och med sammanlagt 140 % för två pensionsberättigade makar. För den som inte kunnat förvärva ATP eller som har lågt ATP-belopp kompletteras folkpensionen med pensionstillskott, som för innevarande budgetår utgår med 6 % av basbeloppet för en ensam pensionär och 12 % för ett pensionärspar. Basbeloppet fastställs för varje månad och har för januari 1971 fastställts till 6 400 kr.

Bestämmelserna om de nämnda folkpensionsförmånerna återfinns i lagen (1962: 381) om allmän försäkring (ändrad senast 1970: 567), lagen (1962: 392) om hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg till folkpension (ändrad senast 1970: 189) och lagen (1969: 205) om pensionstillskott (ändrad 1970: 187).

Riksförsäkringsverket

Vid beräkningen av folkpensionskostnaderna under budgetåret 1971/72 har riksförsäkringsverket utgått från ett uppskattat antal pensionsta-

gare i januari 1972, vilken månad ansetts representativ för hela budgetåret. Verket har därvid gjort följande uppskattning beträffande antalet pensionärer med olika slag av pensionsförmåner.

Pensionsförmån	Uppskattat antal personer		
	Jan. 1971 (1970/71)	Jan. 1972 (1971/72)	Förändring
<i>Huvudförmån</i>			
Ålderspension	962 000	983 000	+ 21 000
Förtidspension	200 500	208 000	+ 7 500
Hustrutillägg	56 000	57 000	+ 1 000
Änkepension, huvudfall	81 500	85 500	+ 4 000
övergångsfall	20 500	18 000	- 2 500
Invalditetsersättning (inkl. vårdbidrag)	11 500	12 000	+ 500
Barnpension	34 500	34 500	—
Summa pensionstagare	1 366 500	1 398 000	+ 31 500
<i>Tilläggsförmån</i>			
Invalditetstillägg	11 600	12 000	+ 400
Barnstillägg (antal barn)	13 000	13 300	+ 300

På grundval av ett basbelopp på 6 600 kr. beräknar riksförsäkringsverket anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 7 970 milj. kr.

Departementschefen

1969 års riksdag har fastställt ett nytt program för årliga folkpensionshöjningar genom pensionstillskott. Den tredje etappen av detta program genomförs den 1 juli 1971, då de pensionärer som inte kunnat förvärva ATP eller som har ATP-belopp som understiger en garantinivå får en ny standardhöjning av folkpensionen. Denna standardhöjning utgör 3 % av basbeloppet och blir 192 kr. för en ensam pensionär och 384 kr. för ett pensionärspär om man utgår från det nuvarande basbeloppet 6 400 kr. Dessutom kommer folkpensionen att höjas automatiskt vid förändringar i konsumentpriserna. Folkpensionärerna kommer därigenom att få kompensation bl. a. för de prishöjningar som beror på höjningen av mervärdeskatten fr. o. m. den 1 januari i år. Jag beräknar att folkpensionens årsbelopp — inkl. pensionstillskott men frånsett kommunalt bostadstillägg — under loppet av detta år kommer att öka med sammanlagt 590 kr. för en ensam pensionär och med drygt 1 000 kr. för ett pensionärspär. Folkpensionsbeloppet kommer därmed upp till 6 730 kr. för en ensam pensionär och 10 740 kr. för ett pensionärspär.

Till de nämnda pensionsbeloppen skall läggas kommunalt bostadstillägg, som utgår i samtliga kommuner. Omkring 650 000 folkpensionärer hade sådant tillägg under förra året och av dessa bodde närmare hälften i kommuner där bostadstilläggets maximibelopp utgjorde 2 500

kr. eller mer per år. I dessa kommuner är det utgående bostadstillägget helt eller delvis beroende av pensionärens faktiska bostadskostnad. Det finns anledning förmoda att de kommunsammanslagningar som genomförts den 1 januari i år kommer att medverka till en större enhetlighet i fråga om reglerna för bostadstilläggen.

Som framgår av riksförsäkringsverkets beräkning kommer antalet pensionstagare att öka med över 30 000 under detta år. Ökningen av antalet ålderspensionärer överensstämmer med trenden från tidigare år. Beträffande förtidspensionärerna har främst de vidgade möjligheterna till pension som infördes den 1 juli 1970 lett till en ökning av antalet pensionstagare under förra året. Riksförsäkringsverket räknar med en ytterligare ökning av antalet förtidspensionärer under år 1971.

Jag beräknar statens sammanlagda folkpensionskostnader under nästa budgetår till 8 290 milj. kr., vilket innebär en ökning med 960 milj. kr. jämfört med anslaget för innevarande budgetår. Av denna kostnadsökning hänför sig 190 milj. kr. till den nya höjningen av pensionstillskotten, 210 milj. kr. beror på ett ökat antal pensionärer och 560 milj. kr. är beräknade kostnader för värdesäkring av folkpensionerna. Kostnaderna för de olika pensionsförmånerna framgår av följande tablå.

	Beräknade kostnader	
	1971/72 milj. kr.	Förändring jämfört med 1970/71
Pensionsförmån		
Ålderspension	6 038	+ 650
Förtidspension	1 272	+ 194
Hustrutillägg	213	+ 39
Änkepension, huvudfall	522	- 67
övergångsfall	96	- 1
Invalditetsersättning (inkl. vårdbidrag)	51	+ 4
Barnpension	57	+ 4
Invalditetstillägg	25	+ 3
Barnstillägg	16	—
Summa	8 290	+ 960

Kommunernas kostnader för de kommunala bostadstilläggen till folkpensionärer beräknas för nästa budgetår uppgå till drygt 900 milj. kr. Samhällets totala folkpensionskostnader under budgetåret 1971/72 beräknas alltså till i runt tal 9 200 milj. kr. Härtill kommer ATP-utbetalningarna, som för samma tid kan beräknas till 1 700 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Folkpensioner* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 290 000 000 kr.

B 5. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar

1969/70 Utgift	13 276 578
1970/71 Anslag	15 000 000
1971/72 Förslag	14 600 000

Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna pensioner erläggs halvårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1971/72 avser alltså kostnader för pensionsutbetalningar under kalenderåret 1971.

Riksförsäkringsverket

Pensionsutbetalningarna genom postverket fr. o. m. budgetåret 1966/67 framgår av följande sifferuppgifter.

Budgetår	Antal utbetalningar	Totalkostnad, kr.	Därav på statsverket, kr.
1966/67	12 147 645	12 876 459	11 986 459
1967/68	12 378 024	14 977 409	13 423 409
1968/69	12 376 838	14 975 974	13 170 974
1969/70	12 303 633	15 502 578	13 276 578
1970/71 (beräknat)	12 450 000	17 300 000	14 700 000
1971/72 (beräknat)	12 600 000	17 500 000	14 600 000

Den stagnation i antalet utbetalningar via pensionsanvisningar som trots ett växande pensionärsbestånd inträffat under de senaste budgetåren beror främst på att fr. o. m. juli månad 1968 vissa löpande utbetalningar — numera omkring 375 000 per år — överflyttats på Kommunernas Pensionsanstalt. Mera långsiktigt dämpas utvecklingen av den pågående förskjutningen mot utbetalningar via postgiro. För kalenderåret 1971 har verket därför räknat med högst 12,6 milj. utbetalningar genom pensionsanvisningar. Av dessa har 33 % antagits komma att innefatta antingen folkpension jämte tilläggspension eller — en obetydlig andel — enbart tilläggspension.

För år 1970 utgår ersättning till postverket för utbetalning och viss ur kontrollsynpunkt erforderlig databehandling av pensionsanvisningar med sammanlagt 1: 39 kr. per utbetald anvisning. I fråga om pensionsanvisningar, som förutom folkpension även innefattar tilläggspension, har verket förutsatt att halva ersättningen till postverket kommer att bekostas av medel ur allmänna pensionsfonden. Riksförsäkringsverket har utifrån en oförändrad ersättning under år 1971 beräknat anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 14,6 milj. kr.

Postverket har därefter i en framställning begärt att ersättningen för pensionsutbetalningar under år 1971 skall höjas till 1: 53 kr. per utbetald pensionsanvisning.

Departementschefen

Bl. a. med hänsyn till det allmänna prisstoppet bör ersättningen tills vidare utgå med det för år 1970 fastställda beloppet. Det ankommer på Kungl. Maj:t att senare fastställa ersättningsgrunderna för år 1971. Anslaget bör föras upp med 14,6 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 600 000 kr.

B 6. Bidrag till sjukförsäkringen

1969/70 Utgift 529 000 000

1970/71 Anslag 745 000 000¹

1971/72 Förslag 870 000 000

¹ Inkl. anslaget Täckning av merkostnader för bidrag till sjukförsäkringen.

Från anslaget utgår statsbidrag till försäkringskassornas utgifter för vissa sjukförsäkringsförmåner. Statsbidrag utgår fr. o. m. år 1971 med 55 % av kassornas utgifter för grundsjukpenning, barntillägg och moderskapspenning samt för sjukvård ersättning (utom sjukhusvård). För åren 1967—1970 utgick statsbidrag med 40 % av nämnda utgifter. Till kassornas utgifter för frivillig sjukpenningförsäkring utgår statsbidrag med i regel 20 %. Statsbidraget till läkemedelsersättning utgör 1:15 kr. per år för varje inskriven försäkrad. Bidragsbestämmelserna återfinns i lagen (1962: 381) om allmän försäkring (ändrad senast 1970: 567), kungörelsen (1962: 402) om frivillig sjukpenningförsäkring hos allmän försäkringskassa (ändrad senast 1970: 145), lagen (1954: 774) med särskilda bestämmelser om frivillig sjukpenningförsäkring i allmän sjukkassa (ändrad senast 1970: 144) och förordningen (1954: 519) angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel (omtryckt 1962: 405, ändrad senast 1970: 206).

Riksförsäkringsverket

Anslagsbelastningen för innevarande budgetår beräknas nu till ca 740 milj. kr., vilket är 5 milj. kr. lägre än anslagsbeloppet.

Verkets kostnadsberäkningar för nästa budgetår utgår från oförändrade bestämmelser och taxor. Befolkningsutvecklingen har antagits medföra en årlig ökning av huvuddelen av kassornas utgifter med inmot 2 %. Försäkringskassornas huvudsakliga utgifter för sjukvårdsförsäkringen har beräknats öka med i genomsnitt 4 % per år utöver vad som betingas av befolkningsökningen.

För år 1971 beräknas statsbidraget till 854 milj. kr. och för år 1972

till 883 milj. kr. Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas därmed till 870 milj. kr.

Riksförsäkringsverkets beräkningar framgår av följande tabell.

Utgifter, grupperade med hänsyn till utgående statsbidrag	Försäkringskassornas utgifter samt statsbidrag, milj. kr.			
	Beräkning för			
	1969	1970	1971	1972
<i>Statsbidrag med 55 % (t. o. m. 1970 40 %)</i>				
Grundsjukpenning	528,1	536	550	561
Barn tillägg	34,9	35	48	49
Moderskapspenning	116,8	117	117	117
Läkarvård inkl. utom riket	422,6	540	625	656
Tandläkarvård och mödratandvård	14,3	14	14	14
Sjukhusvård utom riket	0,8	1	1	1
Resor	93,7	98	103	109
Sjukvårdande åtgärder enl. 2 kap. 6 § AFL	29,3	31	33	36
Ersättn. till kommun m. m. enl. 2 kap. 7 § AFL	35,5	37	39	41
Summa utgifter med 55 resp. 40 % statsbidrag	1 276,0	1 409	1 530	1 584
<i>Statsbidrag med 20 %</i>				
Frivillig sjukpenningförsäkring	23,6	23	24	24
<i>Statsbidrag med 1:15 kr. per försäkrad</i>				
Läkemedelsersättning	451,8	500	550	605
<i>Ej statsbidrag</i>				
Tilläggs sjukpenning för anställning	1 792,6	1 900	2 014	2 135
D:o för annat förvärvsarbete	120,1	129	138	148
D:o för moderskap	212,2	235	254	274
Sjukhusvård	93,6	210	219	223
Förvaltningsutgifter	282,8	320	346	374
Summa utgifter	4 252,7	4 726	5 075	5 367
<i>Statsbidragskostnad</i>				
55 % av utgifter enligt ovan			842	871
40 % av utgifter enligt ovan	510,4	563		
20 % av utgifter enligt ovan	4,7	5	5	5
1:15 kr. per försäkrad	7,1	7	7	7
Summa statsbidrag	522,2	575	854	883
<i>Fördelningen av statsbidrag på budgetår</i>				
<i>Budgetår</i>	<i>Statsbidrag</i>			
1968/69	510	273		
1969/70	529	249	280	
1970/71 (beräknat)	740		295	445
1971/72 (beräknat)	870			409

Departementschefen

Jag har i inledningen till detta avsnitt redogjort för de reformer inom sjukförsäkringens område som genomförts under de senaste åren. Jag har också berört det omfattande utredningsarbete som pågår för att kontinuerligt utveckla och förbättra denna del av socialförsäkringen.

Statsbidraget till sjukvårdsförsäkringen har enligt beslut av förra

årets riksdag höjts från 40 % till 55 % av kostnaderna fr. o. m. den 1 januari i år. Halva årskostnaden till följd av ändringen belastar anslaget för innevarande budgetår. För nästa budgetår medför ändringen ett ytterligare anslagsbehov av 115 milj. kr. I övrigt ökar anslagsbehovet med 10 milj. kr. till följd av ökade utgifter för försäkringskassorna. Anslaget bör föras upp med 870 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till sjukförsäkringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 870 000 000 kr.

B 7. Vissa yrkesskadeersättningar m. m.

1969/70 Utgift	1 395 647
1970/71 Anslag	1 400 000
1971/72 Förslag	1 500 000

Från anslaget bekostas tillägg på vissa äldre livräntor samt ersättning i anledning av skadefall, där ersättning på grund av speciella författningar eller särskilda beslut helt eller delvis utgår av statsmedel.

Riksförsäkringsverket

Anslagsbelastningen för budgetåret 1969/70 uppgick vid ett genomsnittligt basbelopp på ca 6 100 kr. till 1,4 milj. kr. Av medelsförbrukningen är ca 675 000 kr. att hänföra till uppräknig och värdesäkring av vissa äldre livränteförmåner. 720 000 kr. avser ersättningar utgivna enligt särskilda författningar, exempelvis yrkesskadeersättningar åt fångar m. fl. samt ersättningar i anledning av skada ådragen under tjänstgöring i civilt försvaret eller vid brandsläckning.

För budgetåret 1971/72 beräknas medelsbehovet för uppräknig av äldre livräntor till 650 000 kr. och för ersättningar enligt särskilda författningar till 800 000 kr. eller tillsammans avrundat 1,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot riksförsäkringsverkets anslagsberäkning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa yrkesskadeersättningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

C EKONOMISKT STÖD ÅT BARNFAMILJER M.M.

Samhällets direkta ekonomiska stöd åt barnfamiljerna utgörs främst av allmänna barnbidrag, bostadstillägg, bidragsförskott, bostättningslån samt moderskapsförsäkring och barnpensioner inom den allmänna försäkringen.

Genom de allmänna barnbidragen får alla barnfamiljer ett grundläggande ekonomiskt tillskott som betyder mycket för att utjämna skillnaderna i ekonomisk levnadsnivå mellan barnfamiljer och familjer utan barn. Barnbidragen utgår till omkring 1 milj. barnfamiljer med ca 1,8 milj. barn under 16 år. Enligt beslut av förra årets riksdag höjs barnbidragsbeloppet med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år fr. o. m. den 1 januari i år. Genom denna bidragshöjning tillförs barnfamiljerna 540 milj. kr. per år. Halva detta belopp belastar barnbidragsanslaget för innevarande budgetår. För nästa budgetår ökar anslagsbehovet med 275 milj. kr. och barnbidragsanslaget kommer därigenom att uppgå till 2 160 milj. kr.

De statliga och kommunala bostadstilläggen utgör ett viktigt komplement till barnbidragen. Genom dessa tillägg har familjer med lägre inkomster och familjer med flera barn fått ökade möjligheter att höja sin bostadsstandard. Kommunerna har genomgående utnyttjat möjligheterna att genom statsbidragsgrundande kommunala bostadstillägg ge ett särskilt stöd till familjer som har höga bostadskostnader. Omkring 400 000 barnfamiljer uppbär nu bostadstillägg. Med hänsyn till barnfamiljer i låginkomstgrupperna kommer jag vid min anmälan av ifrågasvarande anslag att förorda en ytterligare höjning av inkomstgränsen för oreducerade bostadstillägg från 8 000 kr. till 10 000 kr. beskattningsbar inkomst, vilket motsvarar en årsinkomst av ca 20 000 kr. Kostnaderna för denna förbättring av bostadstilläggen uppgår till ca 60 milj. kr. för helt år.

Utöver de tidigare nämnda stödformerna är barn vars föräldrar lever åtskilda garanterade ett särskilt ekonomiskt grundskydd genom bidragsförskotten. Den ekonomiska tryggheten för dessa barn är därför inte beroende av den underhållsskyldige förälderns vilja eller förmåga att betala underhållsbidrag. Enligt beslut av förra årets riksdag förstärks detta familjepolitiska stöd åt ensamstående med barn fr. o. m. den 1 januari i år då bidragsförskotten höjs från 30 % till 40 % av basbeloppet. Det innebär en höjning med 640 kr. till 2 560 kr. per barn och år vid nuvarande basbelopp 6 400 kr. Samtidigt höjs åldersgränsen för bidragsförskotten från 16 år till 18 år. Statens kostnader för denna utbyggnad av förmånerna, ca 80 milj. kr. per år, kommer i enlighet med

gällande bestämmelser om ersättning till kommunerna för utgivna bidragsförskott att belasta statsbudgeten första gången budgetåret 1972/73.

Följande sammanställning visar omfattningen och utvecklingen under senare år av samhällets ekonomiska stöd åt barnfamiljerna.

År	Allm. barnbidrag	Bostadstillägg	Bidragsförskott	Moder-skaps-försäkring	Barnpensioner	Summa
1965	1 387	220	68	229	43	1 947
1966	1 567	195	79	240	46	2 132
1967	1 579	173	83	314	48	2 202
1968	1 587	174	88	324	49	2 226
1969	1 594	524	113	329	50	2 610
1970 ¹	1 602	530	124	352	52	2 660
1971 ¹	2 150	530	230	370	55	3 335

¹ Beräknat

En allmän översyn av de familjepolitiska stödåtgärderna görs av familjepolitiska kommittén.

C 1. Allmänna barnbidrag

1969/70 Utgift 1 587 604 833
 1970/71 Anslag 1 885 000 000
 1971/72 Förslag 2 160 000 000

Allmänna barnbidrag utgår för barn under 16 års ålder med 1 200 kr. per år. Kostnaderna bestrids helt av statsmedel. Bidragsbestämmelserna återfinns i lagen (1947: 529) om allmänna barnbidrag (ändrad senast 1970: 146).

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 2 154 milj. kr. Beräkningen har gjorts med utgångspunkt i att antalet barn under 16 år vid slutet av år 1971 uppgår till 1 795 000.

Föredraganden

Enligt beslut vid förra årets riksdag (prop. 1970: 65, SU 100, 2LU 40, rskr 241 och 255) har barnbidragsbeloppet fr. o. m. den 1 januari 1971 höjts med 300 kr. till 1 200 kr. per barn och år. Genom barnbidragshöjningen ökar anslagsbehovet med 540 milj. kr. per år. Halva denna kostnadsökning belastar innevarande budgetår medan resterande 270 milj. kr. faller på budgetåret 1971/72. Med hänsyn härtill och med beaktande även av att invandringen under 1970 varit högre än vad so-

cialstyrelsen räknat med i sin anslagsframställning beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 2 160 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 160 000 000 kr.

C 2. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag

1969/70 Utgift	4 143 873
1970/71 Anslag	4 800 000
1971/72 Förslag	4 800 000

Från anslaget utgår ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag. Ersättningen erläggs halvårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1971/72 avser alltså kostnader för utbetalningar under kalenderåret 1971.

Socialstyrelsen

Ersättningen till postverket har för år 1970 utgjort 1:15 kr. för varje utbetald barnbidragsanvisning. Med utgångspunkt i de för år 1970 tillämpade ersättningsgrunderna beräknar socialstyrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till oförändrat belopp, 4,8 milj. kr.

Postverket har därefter i en framställning begärt att ersättningen för barnbidragsutbetalningar under år 1971 skall höjas till 1:28 kr. per utbetald barnbidragsanvisning.

Föredraganden

Med hänvisning till vad som anförts under punkten B 5 Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar förordar jag att anslaget tas upp med oförändrat 4,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 800 000 kr.

C 3. Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.

1969/70 Utgift	523 781 492
1970/71 Anslag	415 000 000
1971/72 Förslag	460 000 000

Från anslaget bekostas statliga bostadstillägg för barnfamiljer och statsbidrag till kommunala bostadstillägg för barnfamiljer. Bostadstill-

läggen syftar till att bereda barnfamiljer med lägre inkomster och familjer med flera barn ett förstärkt ekonomiskt stöd, vilket är så utformat att det medverkar till att höja familjernas bostadsstandard.

Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 425) om statliga bostadstillägg till barnfamiljer (ändrad senast 1970: 177) och kungörelsen (1968: 426) om statsbidrag till kommunala bostadstillägg till barnfamiljer (ändrad 1969: 583).

Bostadsstyrelsen

Bostadsstyrelsen föreslår dels en höjning av beloppen för de statliga bostadstilläggen, dels en höjning av de övre gränserna för statsbidragsberättigande kommunala tillägg samt dels en höjning av inkomstgränsen för reducering av bostadstilläggen. Med utgångspunkt från de föreslagna höjningarna beräknar bostadsstyrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till 575 milj. kr. Bostadsstyrelsen föreslår vidare att ca 400 000 kr. får disponeras för upplysning m. m. om bostadstillägg.

Föredraganden

1970 års riksdag beslöt (SU 5, rskr 5) att hos Kungl. Maj:t hemställa om en översyn av bestämmelserna om bostadstillägg för barnfamiljer innefattande en prövning av möjligheterna att utvidga bidragssystemet till låginkomstgrupper utan barn under 16 år. Översynen skulle även innefatta frågor om bidragets effekter i olika familjekombinationer, vid olika civilstånd och vid olika hyreskostnader. Uppdraget att verkställa denna översyn har lämnats till familjepolitiska kommittén.

I avvaktan på resultatet av denna översyn är jag inte beredd att förorda någon ändring av bestämmelserna i vad avser beloppen för de statliga bostadstilläggen och gränserna för statsbidragsberättigande kommunala bostadstillägg.

Inkomstgränserna för reducerade bostadstillägg ligger fr. o. m. den 1 januari 1971 vid en till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst på 8 000 kr., motsvarande en årsinkomst på ca 18 000 kr. Med hänsyn till barnfamiljer i låginkomstgrupper förordar jag att denna inkomstgräns fr. o. m. den 1 januari 1972 höjs med 2 000 kr. till en beskattningsbar inkomst på 10 000 kr., vilket motsvarar en årsinkomst av ca 20 000 kr. Bostadstilläggen för år 1972 beräknas med ledning av 1971 års taxering, vilken görs på grundval av de tidigare gällande beskattningsreglerna.

Anslagsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 460 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel för en fortsatt upplysningsverksamhet om bostadstilläggen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna den av mig förordade ändringen i grunderna för bostadstillägg för barnfamiljer att gälla fr. o. m. den 1 januari 1972;

- 2) till *Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 460 000 000 kr.

C 4. Ersättning för bidragsförskott

1969/70 Utgift	84 200 811
1970/71 Anslag	85 000 000
1971/72 Förslag	93 000 000

Från anslaget bekostas ersättning till kommunerna för utgivna bidragsförskott. Bidragsförskott utgår till barn som endast den ena av föräldrarna har vårdnaden om eller som står under vårdnad av annan än föräldrarna. Dessa barn garanteras ett generellt underhåll, som fr. o. m. den 1 januari i år i regel motsvarar 40 % av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Bidragsbestämmelserna återfinns i lagen (1964: 143) om bidragsförskott (ändrad senast 1970: 147).

I den mån ersättning för bidragsförskott inte kunnat tas ut av den underhållsskyldige, bekostas bidragsförskotten till tre fjärdedelar av staten och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat bidragsförskottet. Statsbidrag söks av kommunerna för kalenderår i efterskott.

Socialstyrelsen

Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 bestäms i huvudsak av kommunernas nettokostnader för bidragsförskott under kalenderåret 1970. Socialstyrelsen beräknar antalet barn med bidragsförskott år 1970 till ca 115 500, vilket motsvarar ca 6,5 % av totala antalet barn under 16 år. Medelbeloppet per barn beräknas till ca 1 700 kr. vid basbeloppet 6 400 kr. De underhållsskyldiga beräknas betala tillbaka ca 36 % av utbetalda bidragsförskott. Kommunernas nettokostnader för år 1970 beräknas till ca 124 milj. kr., varav staten skall svara för 75 %. På grundval härav föreslår socialstyrelsen att anslaget för budgetåret 1971/72 förs upp med 93 milj. kr.

Föredraganden

Fr. o. m. den 1 januari i år höjdes bidragsförskotten från 30 % till 40 % av basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. Med nuvarande basbelopp, 6 400 kr., utgör bidragsförskottet därmed 2 560 kr. per år, dvs. 213 kr. per månad. Från samma tidpunkt höjdes också maximiåldern för rätt till bidragsförskott från 16 till 18 år. Högningarna påverkar anslagsbehovet för ersättning till kommunerna för utgivna bidragsförskott först fr. o. m. budgetåret 1972/73.

Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 avser de under år 1970 utgivna bidragsförskotten. I likhet med socialstyrelsen beräknar jag antalet barn med bidragsförskott under år 1970 till ca 115 500. På grundval härav beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 93 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för bidragsförskott* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 93 000 000 kr.

C 5. Omkostnader för statens bosättningslån

1969/70 Utgift	437 454
1970/71 Anslag	475 000
1971/72 Förslag	500 000

Från anslaget bekostas ersättningar till riksbankens ortsombud och till riksbanken för arbetet med bosättningslånen. Ersättning till ortsombud utgår med i regel 10 kr. för varje låneansökan, över vilken ortsombud yttrat sig. Ersättningen till riksbanken utgör 6 kr. för varje lån som utestår den 31 december det budgetår ersättningen avser. Ersättningsgrunderna återfinns i kungörelsen (1937: 810) angående ersättning åt ortsombud för yttrande över ansökningar om statliga bosättningslån (ändrad senast 1968: 171) och i brev den 6 maj 1970.

Fullmäktige i riksbanken

Med utgångspunkt i oförändrade ersättningsregler beräknar riksbanksfullmäktige anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 540 000 kr. Därav utgör ersättningen till ortsombuden 190 000 kr. och ersättningen till riksbanken 350 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under detta anslag till avrundat 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Omkostnader för statens bosättningslån* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

D SOCIALA SERVICEÅTGÄRDER

Kraftigt ökade resurser har under de senaste åren satts in på en utbyggnad av servicen för äldre och barnfamiljer. Inom *äldrvården* har utbyggnaden skett efter de riktlinjer som drogs upp i 1964 års reformprogram (prop. 1964: 85, SU 106, rskr 245). Den öppna vården har därigenom fått allt större betydelse. Utbyggnaden av den sociala hemhjälpen till äldre och handikappade har medfört att antalet hjälpta personer ökat från ca 80 000 år 1960 till omkring 250 000 under år 1970. Samtidigt med denna antalsmässiga ökning har den genomsnittliga hjälptiden i timmar ökat med över 30 %. Den sociala hemhjälpens utveckling under 1960-talet framgår av följande sammanställning.

År	Äldre och handikappade			Barnfamiljer Antal hjälpna	Totala års- kostnader, milj. kr.
	Antal hjälpna	Antal arbetstimmar (milj. tim.)	Antal hemsamariter		
1960	79 500	8,4	11 500	64 000	85,0
1965	144 000	17,2	23 400	69 800	178,3
1966	158 000	20,6	29 300	71 400	213,6
1967	184 000	24,9	34 500	72 600	277,8
1968	211 000	28,8	42 500	74 000	360,0
1969	231 000	33,5	50 500	85 000	480,0
1970 ¹	254 000	36,8	58 300	93 000	550,0

¹ Beräknat

Hemhjälpverksamheten beräknas fortsätta att öka under år 1971. Omkring 280 000 äldre och handikappade kan då beräknas få social hemhjälp under sammanlagt mer än 40 milj. arbetstimmar. I det följande kommer därför att förordas en höjning av anslaget till bidrag till kommunernas hemhjälpverksamhet med 25 milj. kr. till totalt 200 milj. kr. Inom ramen för detta anslag bör också bedrivas fortsatt försöksverksamhet med särskilda insatser för vård och service i glesbygder. Jag kommer i det följande att beräkna 10 milj. kr. för detta ändamål.

Upprustningen av äldringarnas bostäder fortsätter som ett viktigt led i den öppna äldrvårdens utbyggnad. Det statliga stödet i form av räntefria förbättringslån utgår från anslag under inrikesdepartementet. Denna långivning sker utöver det övriga bostadsbyggnadsprogrammet. Sedan år 1964 har sådana förbättringslån hittills beviljats till omkring ca 90 000 äldrebostäder. Denna bostadsupprustning fortsätter och förslag om medelsanvisningar läggs fram av chefen för inrikesdepartementet.

Åldringsvårdsprogrammet går ut på att jämsides med de nämnda insatserna inom den öppna vården också öka vårdmöjligheterna på ålderdomshem och sjukhem inom långtidsvården. I samband härmed vill jag nämna att det är avsikten att i en särskild proposition till årets riksdag anmäla frågan om avgiftssystemet för ålderdomshem. Utvecklingen av antalet vårdplatser vid sjukhem och ålderdomshem framgår av följande sammanställning.

År	Antal vårdplatser på sjukhem för långvarigt kroppssjuka	Antal vårdplatser för psykiskt sjuka	Sammanlagt platsantal på sjukhem	Antal vårdplatser på ålderdomshem	Sammanlagt platsantal på sjukhem och ålderdomshem
1960	18 600	6 400	25 000	42 300	67 300
1965	23 800	6 700	30 500	48 400	78 900
1966	25 100	7 500	32 600	50 500	83 100
1967	27 200	7 700	34 900	52 700	87 600
1968	28 500	7 800	36 300	54 800	91 100
1969	31 300	7 900	39 200	57 000	96 200
1970 ¹	35 300	8 200	43 500	59 700	103 200
1971 ¹	38 700	8 400	47 100	61 200	108 300

¹ Beräknat

Utbyggnaden av långtidssjukvården har underlättats genom olika åtgärder. Det särskilda lånestöd till sjukvårdshuvudmännen, som infördes år 1964 och som avsåg nya sjukhemsbyggen som påbörjats före den 1 januari 1970 har omfattat ca 15 000 nya vårdplatser vid sjukhem. Den förtur som inom ramen för byggnadsregleringen har getts sjukhemsbyggandet har skapat utrymme för denna expansion.

Statens sammanlagda årliga insatser för åldringsvården t. o. m. nästa budgetår framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

Budgetår	Statsbidrag till hemhjälp åt åldringar och handikappade	Förbättringslån till åldringar och handikappade	Lån till sjukhem	Summa
1964/65	14,9	65,9	20,3	101,1
1965/66	44,0	104,7	29,9	178,6
1966/67	57,5	99,5	47,3	204,3
1967/68	73,0	88,3	49,9	211,2
1968/69	112,4	96,5	79,0	287,9
1969/70	134,0	92,6	98,2	324,8
1970/71 ¹	159,0	100,0	60,0	319,0
1971/72 ¹	182,0	100,0	35,0	317,0
Summa	776,8	747,5	419,6	1 943,9

¹ Beräknat

Ökade möjligheter för *barn tillsyn* har alltmera kommit i förgrunden när det gäller samhällets service för barnfamiljerna. Följande sammanställning visar hur verksamheten byggts ut sedan 1960-talets början. Sammanställningen avser platsantalet i mitten av resp. år.

2* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 7

År	Antal platser i dag- och fritidshem	Antal platser i familjedaghem	Sammanlagt antal platser i dag- och fritids- hem och familje- daghem	Antal barn i lekskolor
1960	12 700	4 000	16 700	38 400
1965	15 800	8 000	23 800	52 100
1966	16 700	8 800	25 500	56 400
1967	19 700	17 300	37 000	60 000
1968	25 200	19 100	44 300	71 200
1969	32 200	25 600	57 800	80 400
1970 ¹	40 200	32 000	72 000	91 200
1971 ¹	50 000	35 000	85 000	110 000

¹ Beräknat

Den utveckling som kommit i gång under de senaste åren innebär att antalet platser för tillsyn av barn med förvärvsarbetande föräldrar ökat från ca 24 000 år 1965 till 72 000 i mitten av år 1970. På grundval av kommunernas aktuella utbyggnadsplaner kan man räkna med att daghem och fritidshem med sammanlagt närmare 25 000 nya platser kommer att byggas under innevarande och nästa budgetår. Härtill kommer ett ökat antal platser i kommunala familjedaghem. De fr. o. m. den 1 juli 1970 väsentligt höjda statsbidragen till driften av barnstugor torde underlätta för kommunerna att förverkliga dessa planer.

Det totala statliga stödet till barnstugor och familjedaghem kan för nästa budgetår beräknas till ca 255 milj. kr. Det innebär jämfört med innevarande budgetår en höjning med ca 85 milj. kr.

Statens kostnader under de senaste budgetåren samt de beräknade kostnaderna för innevarande och nästa budgetår framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

Budgetår	Dag- och fritidshem Drift- bidrag	Lånestöd Anordnings- bidrag	Familje- daghem	Summa
1963/64	7,0	0,1	—	7,1
1964/65	17,7	3,2	—	20,9
1965/66	19,3	4,1	—	23,4
1966/67	24,1	27,4	0,7	52,2
1967/68	27,8	34,9	7,1	69,8
1968/69	35,9	38,1	14,7	88,7
1969/70	45,8	45,9	23,5	121,9
1970/71 ¹	77,0	44,4	24,0	167,4
1971/72 ¹	130,0	65,0	35,0	255,0

¹ Beräknat

Utbyggnaden av daghem och lekskolor ökar behovet av välutbildad personal. Förslag framläggs därför under åttonde huvudtiteln om en

ökad elevintagning vid förskoleseminarierna under nästa budgetår.

För att få fram ökade kunskaper om barnstugeverksamhetens betydelse i olika avseenden har fr. o. m. innevarande budgetår beräknats särskilda medel för bl. a. forsknings- och utvecklingsarbete på detta område. Även för nästa budgetår har beräknats medel för detta ändamål under anslaget A 3 Försöksverksamhet m. m.

Som tidigare nämnts har det inom ramen för hemhjälpanslaget beräknats särskilda medel för försöksverksamhet i glesbygder även för nästa budgetår. Fr. o. m. innevarande budgetår har denna försöksverksamhet vidgats till att också omfatta bl. a. förskole- och fritidsverksamhet för barn och ungdomar. Hittills har lämnats bidrag till bl. a. sju försöksprojekt avseende förskoleverksamhet i glesbygdsområden.

En genomgripande översyn av barnstugeverksamheten pågår inom 1968 års barnstugeutredning. Utredningen behandlar bl. a. målsättningen för den verksamhet som bedrivs i daghem och lekskolor samt frågan om utformningen av en förskoleverksamhet som på sikt kan omfatta alla barn under en tid närmast före inträdet i grundskolan. Utredningen behandlar även de frågor som gäller fritidsverksamheten för skolbarn.

Barnstugeutredningen har även i uppdrag att utforma riktlinjer för utarbetande av kommunala barntillsynsplaner för utbyggnad av en barntillsyn som tillgodoser efterfrågan från föräldrar som förvärvsarbetar, studerar eller av annan anledning har behov av samhällsstöd i omsorgen om sina barn. Uppgiften för utredningen blir att finna en planeringsmetodik för utbyggnad av en barntillsyn som tillgodoser efterfrågan och som genom utnyttjande av permanenta och tillfälliga barnstugelokaler samt familjedaghem kan smidigt anpassas till förändringar i efterfrågan. Möjligheterna att genom omdisponering av befintliga lokaler ordna barntillsynen i äldre bostadsområden skall särskilt uppmärksammas. Vidare skall utredningsarbetet inriktas på att finna lämpliga vägar att skapa garantier för att den fysiska planeringen utformas så att tillfredsställande mark- och lokalutrymmen reserveras för barnaktiviteter och fritidsverksamhet för ungdomar och vuxna såväl i befintliga som i planerade bostadsområden. Utredningen skall även undersöka förutsättningarna för en lokalmässig samordning av barnstugor och lågstadieskolor.

Barnstugeutredningen väntas under detta år redovisa ett betänkande angående utformningen och omfattningen av barnstugeverksamheten för barn som är under skolåldern. Utredningen har för avsikt att inom kort presentera en promemoria om pedagogisk målsättning och program för förskolan.

I detta sammanhang bör också anmälas att en under år 1969 tillsatt arbetsgrupp har verkställt en utredning om lekmiljöns och lekmaterielets betydelse för barns utveckling. Det är avsikten att med anledning av arbetsgruppens förslag inom socialstyrelsens organisation inrätta ett sär-

skilt statligt råd på lekmateriel- och lekmiljöområdet. Medel för detta ändamål har beräknats under anslaget E 1 Socialstyrelsen.

D 1. Bidrag till social hemhjälp

1969/70 Utgift	159 257 575
1970/71 Anslag	175 000 000
1971/72 Förslag	200 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till kostnaderna för den sociala hemhjälp. Statsbidrag utgår med 35 % av kommuns nettokostnader för hemvårdarinnor, hemsamariter och därmed jämförlig personal, som har till huvudsaklig uppgift att i enskilt hem hjälpa åldringar, handikappade och barnfamiljer. Samma bidrag utgår till kommuns kostnader för bidrag till enskild sammanslutning, som bedriver social hemhjälpverksamhet. Statsbidraget utbetalas för kalenderår i efterskott. Anslaget för budgetåret 1971/72 avser alltså bidrag till verksamheten under kalenderåret 1971.

Från anslaget bekostas även viss försöksverksamhet avseende vård och service åt åldringar och handikappade samt aktiviteter för barn och ungdomar i glesbygder.

Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1964: 427) om statsbidrag till social hemhjälp och i brev den 6 maj 1970.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen räknar med en fortsatt ökning av hemhjälpverksamheten under år 1971. Styrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 195 milj. kr., varav 10 milj. kr. för fortsatt försöksverksamhet i fråga om vård och service åt åldringar och handikappade samt aktiviteter för barn och ungdom i glesbygder.

Departementschefen

Jag har i inledningen till detta avsnitt redogjort för hur den sociala hemhjälp byggts ut i snabb takt under de senaste åren. Ungefär 250 000 åldringar och handikappade samt 90 000 barnfamiljer kan beräknas ha fått hjälp av hemsamariter och hemvårdarinnor under år 1970.

Enligt bidragsreglerna kommer under budgetåret 1971/72 att betalas ut statsbidrag till kommunernas nettokostnader för hemhjälpverksamheten under år 1971. Verksamheten väntas då fortsätta att öka. Med hänsyn härtill beräknar jag medelsbehovet för statsbidrag till social hemhjälp till 190 milj. kr. under nästa budgetår.

Fr. o. m. budgetåret 1968/69 bekostas från detta anslag försöksverk-

samhet med särskilda insatser för vård och service för åldringar och handikappade i glesbygd. Försöksverksamheten har för innevarande budgetår vidgats till att avse även andra befolkningsgrupper i glesbygder än åldringar och handikappade, varvid särskilt behovet av fritidsverksamhet för barn och ungdom skall beaktas. Den statsunderstödda försöksverksamheten pågår f. n. i ett 40-tal glesbygdskommuner och omfattar bl. a. uppsökande verksamhet, distribution av djupfrost färdiglagad mat, tvättservice, fotvård, snöröjning, särskilt utrustade servicebussar, kommunikationsradioanläggning, lekskoleverksamhet m. m. I några kommunblock har inletts ett brett upplagt program för en samlad social service.

Erfarenheterna av den hittills bedrivna försöksverksamheten har varit goda. För fortsatt försöksverksamhet med vård och service i glesbygder beräknar jag 10 milj. kr. för nästa budgetår.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 200 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till social hemhjälp* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 000 kr.

D 2. Bidrag till anordnande av barnstugor

1969/70 Utgift	45 857 607	Reservation	4 382 944
1970/71 Anslag	40 000 000		
1971/72 Förslag	65 000 000		

Från anslaget utgår statsbidrag till anordnande av barnstugor. Statsbidrag utgår med högst 5 000 kr. per plats för nybyggnad, om- eller tillbyggnad eller inköp av byggnad för barnstuga. Bidraget utgår till lokaler som anordnas så att de kan användas för barn tillsyn under hela dagen eller i varje fall minst fem timmar per barn och dag, dvs. till daghem, gemensam barnstugeavdelning och fritidshem. Förskott med 90 % av beviljat anordningsbidrag kan betalas ut när byggnadsarbetena påbörjats. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 173) om statsbidrag och lån till barnstugor (ändrad senast 1970: 136).

Socialstyrelsen

Styrelsen har i sin anslagsframställning räknat med att ca 10 000 platser i dag- och fritidshem påbörjas under budgetåret 1970/71. Under budgetåret 1971/72 beräknas antalet påbörjade platser till ca 12 000. På grundval härav beräknar socialstyrelsen anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 60 milj. kr.

Föredraganden

Den pågående utbyggnaden av barnstugeverksamheten har redovisats i inledningen till detta avsnitt. På grundval av kommunernas utbyggnadsplaner räknar jag med att ca 25 000 nya platser kommer att påbörjas under innevarande och nästa budgetår. Med hänsyn till befintlig reservation och till utbetalningsbestämmelserna beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 65 milj. kr. Jämfört med innevarande budgetår innebär det en ökning med 25 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till anordnande av barnstugor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 000 kr.

D 3. Bidrag till driften av barnstugor

1969/70 Utgift	45 790 190
1970/71 Anslag	77 000 000
1971/72 Förslag	130 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till driften av barnstugor. Fr. o. m. den 1 juli 1970 utgår driftbidraget med 2 800 kr. per plats och år för sådana avdelningar för barn under skolåldern, där minst två tredjedelar av antalet platser utnyttjas för barntillsyn minst fem timmar per barn och dag (daghem eller gemensam barnstugeavdelning). För tillsyn av barn i skolåldern utgår driftbidrag med 1 500 kr. per plats och år till barnstugeavdelning som hålls öppen under minst fem timmar per dag (fritidshem). Driftbidrag utgår i efterskott för budgetår. Förskott kan utgå med högst hälften av beräknat bidrag för budgetåret. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 173) om statsbidrag och lån till barnstugor (ändrad senast 1970: 136). Ett särskilt bidrag till jordbruksdaghem utgår med högst 60 % av driftkostnaderna.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen föreslår liksom år 1969 att statsbidragsreglerna ändras så att driftbidrag utgår per avdelning i stället för per plats. Styrelsen framhåller att kostnaderna är ungefär desamma för samtliga avdelningar. Det fastställda platsantalet i spädbarns- och småbarnsavdelningar är emellertid mindre än i avdelningar för äldre barn, vilket medför att kommunernas kostnader per plats blir högre i spädbarns- och småbarnsavdelningarna. Bidrag föreslås utgå med 42 000 kr. per avdelning i daghem och med 22 500 kr. i fritidshem.

Styrelsen föreslår även att statsbidrag, efter särskild prövning, skall kunna utgå till glesbygdskommuners extrakostnader för skjutsar i samband med lekskoleverksamhet.

Med de av styrelsen föreslagna bidragsreglerna beräknas anslagsbehovet för utbetalningar under budgetåret 1971/72 till 136 milj. kr. Vid nuvarande bidragsregler beräknar styrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till 127 milj. kr.

Föredraganden

Statens bidrag till driften av barnstugor höjdes kraftigt fr. o. m. den 1 juli 1970. Genom denna bidragshöjning har kommunernas strävan att bygga ut den institutionella barn tillsynen väsentligt underlättats. Effekten av den genomförda bidragshöjningen har redan kunnat utläsas. Enligt kommunernas egna planer, redovisade i september 1970, beräknas som jag tidigare nämnt ca 25 000 nya platser i dag- och fritidshem komma att påbörjas under innevarande och nästa budgetår.

Nu gällande statsbidragsbestämmelser fastställdes för mindre än ett år sedan efter godkännande av 1970 års riksdag (prop. 1970: 1, bil. 7, s. 42, SU 5, rskr 5). Jag är inte beredd att tillstyrka socialstyrelsens förslag till ändring av bidragsbestämmelserna bl. a. med hänsyn till barnstugeutredningens pågående arbete beträffande barnstugeverksamhetens framtida organisation m. m.

Från anslaget D 1. Bidrag till social hemhjälp utgår bidrag till försöksverksamhet med bl. a. fritidsverksamhet för barn och ungdomar i glesbygder. Medel har hittills anvisats för sju försöksprojekt med lekskoleverksamhet i glesbygdsområden. Den av socialstyrelsen aktualiserade frågan om bidrag till lekskolebarnens resor får prövas inom ramen för denna försöksverksamhet.

Med beaktande av utbetalningsbestämmelserna för driftbidragen till barnstugor beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 130 milj. kr. I förhållande till innevarande budgetår innebär det en ökning med 53 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till driften av barnstugor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.

D 4. Bidrag till kommunala familjedaghem

1969/70 Utgift	6 653 537
1970/71 Anslag	23 000 000
1971/72 Förslag	25 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till kostnader för kommunala familjedaghem. Bidrag utgår med 35 % av kommunens kostnader för lön och sociala förmåner (exkl. omkostnadsersättning) åt dagbarnvårdare efter avdrag för inplutna föräldraavgifter. Rätt till statsbidrag inträder,

när kommunens organiserade barntillsyn — genom både barnstugor och familjedaghem — nått en viss omfattning uttryckt i platser per antal invånare i kommunen. För det första 10 000-talet invånare krävs minst en plats per 200 invånare och för invånarantal över 10 000 minst en plats per 100 invånare. Bidrag utgår för de familjedaghemspplatser, som överstiger en på sådant sätt beräknad gräns. För kommuner med över 10 000 invånare gäller dessutom, att antalet familjedaghemspplatser vid beräkningen av statsbidraget inte får överstiga antalet statsbidragsberättigande barnstugeplatser. Statsbidrag utgår i efterskott för kalenderår. Bidragsbestämmelserna, som återfinns i kungörelsen (1968: 236) om statsbidrag till kommunal familjedaghemsvksamhet, trädde i kraft den 1 januari 1969.

Socialstyrelsen

I avvaktan på närmare erfarenheter av verksamheten föreslår socialstyrelsen att anslaget förs upp med oförändrat 23 milj. kr.

Föredraganden

Statsbidrag till kommunala familjedaghem utgår fr. o. m. den 1 januari 1969. Eftersom bidraget betalas ut för kalenderår i efterskott finns ännu endast ringa erfarenhet av kostnaderna för denna bidragsgivning. Med hänsyn till de uppgifter om utbyggnaden av familjedaghemsvksamheten som socialstyrelsen insamlat under hösten 1970 och som redovisats i inledningen till detta avsnitt, kan anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas till 25 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunala familjedaghem* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

D 5. Bidrag till ferievistelse för barn

1969/70 Utgift	3 813 630
1970/71 Anslag	4 000 000
1971/72 Förslag	4 000 000

Statsbidrag utgår till kommun med 100 kr. för varje barn under 15 år, som av kommun eller genom kommuns förmedling under året beretts vistelse på barnkoloni eller i feriehem. För barn, som är handikappat eller sjukt, utgör bidraget 200 kr. Bidraget utgår för kalenderår i efterskott. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1967: 473) om statsbidrag till ferievistelse för barn.

Socialstyrelsen

Under år 1969 omfattade den statsbidragsberättigade ferieverksamheten drygt 37 000 barn, varav ca 20 000 vistades på barnkoloni och ca 17 000 vistades i feriehjem. Utvecklingen sedan år 1964 visar en kraftig minskning av koloniverksamheten medan antalet barn som vistas i feriehjem ökat något.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1969/70 föreslår socialstyrelsen att anslaget förs upp med oförändrat belopp, 4 milj. kr.

Föredraganden

Jag biträder socialstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till ferievistelse för barn* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

D 6. Bidrag till semesterhem m. m.

--1969/70 Utgift	1 534 734
--1970/71 Anslag	1 800 000
1971/72 Förslag	1 800 000

Statsbidrag till driften av semesterhem utgår till semesterhemsanordnare med 4 kr. per dag och plats som utnyttjas av personer, som med hänsyn till sina sociala och ekonomiska förhållanden anses behöva hjälp för att få tillfälle till vila och rekreation. Statsbidrag betalas ut av socialstyrelsen i efterskott för kalenderår. Förskott kan utgå med högst tre fjärdedelar av det beräknade bidragsbeloppet för kalenderår. Statsbidrag utgår även för resor till semesterhem eller resor i samband med annan form av semestervistelse. Socialstyrelsen fördelar därvid för detta ändamål avsedda medel mellan semesterhemsnämnderna i landstingsområdena, varefter det ankommer på dessa nämnder att bevilja och betala ut resebidragen. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1967: 472) om statsbidrag till driften av semesterhem m. m.

Socialstyrelsen

År 1969 utgick statsbidrag för 11 564 gäster vid semesterhem jämfört med ca 14 000 gäster år 1964. Statsbidrag utgick för drygt 10 000 semesterresor år 1969 jämfört med drygt 13 000 år 1964.

Med hänsyn till belastningen under budgetåret 1969/70 föreslår socialstyrelsen att anslaget förs upp med oförändrat belopp, 1,8 milj. kr. varav 1,1 milj. kr. skall utgöra bidrag för resor.

Föredraganden

Jag biträder socialstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till semesterhem m. m.* för budgetåret 1971/72
anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

E MYNDIGHETER INOM HÄLSO- OCH SJUKVÅRD, SOCIALVÅRD M.M.

Den sjukvårdspolitiska målsättningen har under de senaste åren i allt högre grad inriktats på att få till stånd en förändrad struktur på den svenska sjukvården. Detta har framstått som alltmera nödvändigt inte minst på grund av sjukvårdens kostnadsutveckling. Den mindre kostnadskrävande sjukvården vid läkarstationer och vårdcentraler utanför sjukhusen har därvid ställts i förgrunden på ett helt annat sätt än tidigare. Olika åtgärder har vidtagits för att i första hand ställa de nya sjukvårdsresurserna till förfogande för den av samhället bedrivna öppna decentraliserade sjukvården. Detta har skett bl. a. genom sjukvårdsreformen, genom ett nytt system för läkarutbildningen och läkartjänsternas fördelning och genom ändringar i sjukvårdslagstiftningen. Parallellt härmed har genomförts en kraftig utbyggnad av hemhjälpen för de äldre. Såväl vid fördelningen av läkare som vid fördelningen av det tillgängliga investeringsutrymmet har den öppna sjukvården prioriterats tillsammans med långtidssjukvården, psykiatrin och läkarutbildningen. Omkring två tredjedelar av sjukvårdsinvesteringarna i år omfattar dessa områden av sjukvården. Det ligger i sakens natur att denna inriktning av resursfördelningen för sjukvården har tvingat fram en efter hand större återhållsamhet beträffande den i regel redan väl utbyggda slutna sjukhusvården.

Ett fortsatt genomförande av denna sjukvårdspolitiska målsättning ställer allt större krav på en effektiv planering och rationalisering av sjukvården.

Socialstyrelsen har både på uppdrag av Kungl. Maj:t och genom egna initiativ genomfört en rad betydelsefulla utredningar i detta avseende. För att få ett så säkert underlag som möjligt i fråga om vårdplatser och öppen vård, tillgång och behov på personalsidan, investeringar, kostnadsutveckling osv. har socialstyrelsen hittills genomfört två undersökningar, RUPRO 67 och RUPRO 69. Den senaste undersökningen avser perioden 1968—1975. För att få ett motsvarande statistikunderlag även på socialvårdens område har socialstyrelsen i anslutning till 1970 års långtidsutredning också genomfört en inventering av kommunernas planer för socialvården under perioden 1968—1975.

I syfte att finna lösningar som höjer effektiviteten och utnyttjandegraden av vårdplatserna inom akutsjukvården gör socialstyrelsen också en kontinuerlig uppföljning av patientgenomströmningen i slutna vård

och en fortlöpande registrering av den aktuella vårdplats- och planeringssituationen. Sammantagna ger dessa rapporter uppgifter om belastningen på enskilda kliniker och sjukhus inom slutenvård, som kan vara till hjälp bl. a. för att bedöma fördelningen av nya läkartjänster.

Med hänsyn till sjukvårdens kostnadsutveckling framstår det som angeläget att nu söka vidareutveckla dessa olika planeringsinstrument inom sjukvården till ett organiserat system med sjukvårdsplaner. Avsikten är att denna fråga inom kort skall tas upp till behandling i socialdepartementets sjukvårdsdelegation.

I samband härmed vill jag även erinra om att en sakkunnig har tillkallats med uppdrag att verkställa utredning av vissa frågor rörande sjukvårdskostnaderna. Utredningen innefattar dels en samhällsekonomisk analys rörande sjukvårdskostnadernas utveckling, dels en teknisk undersökning rörande verkningar individuellt och kollektivt av nuvarande metoder för sjukvårdskostnadernas finansiering.

Beträffande övriga frågor under detta avsnitt vill jag erinra om att den vid förra årets riksdag (prop. 1970: 74, SU 98 och 2LU: 37, rskr 223 och 234) beslutade omorganisationen av apoteksväsendet har genomförts den 1 januari i år. Apoteksbolaget bildades i augusti 1970, och genom beslut den 18 september 1970 har Kungl. Maj:t uppdragit åt bolaget att med ensamrätt driva detaljhandel med läkemedel. Genom ett samtidigt upprättat avtal mellan staten och apoteksbolaget har bolagets uppgifter att svara för upphandling och distribution av läkemedel närmare reglerats. Från den 1 januari i år har i enlighet med samma riksdagsbeslut också genomförts en omorganisation och förstärkning av den statliga läkemedelskontrollen, som därvid har sammanförts till en läkemedelsavdelning inom socialstyrelsen.

Centrala och regionala myndigheter m.m.

E 1. Socialstyrelsen

1969/70 Utgift	32 741 895
1970/71 Anslag	34 200 000
1971/72 Förslag	35 645 000

Socialstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör socialvården, hälso- och sjukvården samt läkemedelsförsörjningen. Styrelsen utgörs av generaldirektören och åtta särskilt förordnade ledamöter. Inom verket finns sex avdelningar, en för hälsovård, social barna- och ungdomsvård m. m., en för akutsjukvård, nykterhetsvård m. m., en för långtidsvård, åldringsvård m. m., en planerings- och beredskapsavdel-

ning, en administrativ avdelning samt en läkemedelsavdelning.¹ Avdelningarna är i sin tur uppdelade på totalt 22 byråer.

	1970/71 ²	Beräknad ändring 1971/72		
		Socialstyrelsen	Departementschefen	
Personal				
Handläggande personal	223	+ 26½	+ 3½	
Övrig personal	226	+ 24½	+ 2	
	449	+ 51	+ 5½	
Anslag³				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	21 586 000	+ 3 228 000	+ 396 000	
Sjukvård	61 000	+ 30 000	—	
Reseersättningar	706 000	+ 369 000	+ 87 000	
Därav utrikes resor	(25 000)	(+ 10 000)	(+ 2 000)	
Traktamenten åt vissa befattningshavare inom socialstyrelsen	75 000	+ 22 000	+ 20 000	
Lökalkostnader	2 853 000	+ 419 000	+ 189 000	
<i>Expenser</i>				
a) expenser för eget behov varav för representation högst 5 000 och för kursavgifter 3 000	1 274 000	+ 340 000	+ 66 000	
b) kostnader för flyttning av verket	—	+ 115 000	+ 115 000	
c) expenser för annat än eget behov	178 000	+ 142 000	+ 100 000	
Databearbetning	896 000	+ 172 000	+ 100 000	
Informationsverksamhet	1 296 000	+ 957 000	+ 200 000	
Undersöknings- och informationsverksamhet rörande lekmateriel m. m.	200 000	+ 400 000	+ 200 000	
Reglering av trafikskador	20 000	—	—	
Anlagsprövning av vårdpersonal	100 000	—	—	
Kurser för ledamöter i lokala företagsnämnder	18 000	+ 18 000	+ 18 000	
Lönekostnadspålägg	4 498 000	+ 1 486 000	+ 883 000	
Summa utgifter	33 761 000	+ 7 698 000	+ 2 374 000	
<i>Inkomster</i>				
Försäljning av publikationer	400 000	+ 29 000	+ 29 000	
Nettoutgift	33 361 000	+ 7 669 000	+ 2 345 000	

¹ Kostnaderna för denna avdelning, som tillkom den 1 januari 1971, bestrids från anslaget Statlig läkemedelskontroll.

² Exkl. läkemedelsavdelningen.

³ Exkl. läkemedelsbyrå, som fr. o. m. den 1 januari 1971 ingår i läkemedelsavdelningen.

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 686 000 kr.
2. Omfattningen av hälsovårdsbyråns arbetsuppgifter gör det nödvän-

digt att till byrån knyta ytterligare en kvalificerad läkare med heltidstjänstgöring. Samtidigt kan en tjänst som deltidspredragande dras in. (+76 000 kr.)

För bedömning av forskning inom samhällsplanering, för sociala nutritionsfrågor och för övriga ökande arbetsuppgifter inom hälsovårdsbyrån behövs en avdelningsdirektör, en byrådirektör, en amanuens samt ett kvalificerat biträde. (+268 000 kr.)

3. För att utveckla vårdmetoder för icke institutionsbunden vård och för barnhemsvård krävs en tjänst som psykolog och för barnstugeverksamheten erfordras särskilda konsulenter. (+305 000 kr.)

4. På grund av den snabba utvecklingen inom tandvårdsområdet är det nödvändigt med en förstärkning av tandläkarpersonalen med en heltidstjänst som föredragande. I stället kan en tjänst som deltidspredragande dras in. (+76 000 kr.)

5. Ett kvalificerat biträde behövs som sekreterare åt byrånchefen på medicinalbyrån.

Vidare kräver genomförandet av framlagda förslag till vissa ändringar i sjukvårdslagstiftningen samt handläggningen av ärenden rörande sjuksköterskor och annan sjukvårdspersonals tjänstgöring i slutna kroppsjukvård en byrådirektör, en assistent, en kontorsskrivare och en halvtidstjänst som sjuksköterska. Utökningen i övrigt av byråns arbetsuppgifter fordrar en förstärkning med en amanuens. (+312 000 kr.)

6. Byrån för psykiatrisk sjukvård har behov av ytterligare en byrådirektör och ett biträde. (+109 000 kr.)

7. Inom avdelningen för långtidsvård bedrivs ett betydande utrednings- och planeringsarbete. För detta arbete och för att täcka behovet av ökad administrativ hjälp för byråns uppgifter i övrigt behövs en förstärkning med två byrådirektörer. Vidare behövs ytterligare en assistent (arbetsterapeut) med halvtidstjänstgöring för hjälpmedelsärenden m. m. (+186 000 kr.)

8. På socialvårdsbyrån föreligger behov av en byrådirektör för bearbetning av material inom byråns område samt för utarbetande av råd och anvisningar, en byrådirektör för glesbygdsverksamheten, ett kvalificerat biträde för utskrift av utländsk text samt en assistent (arbetsterapeut) med halvtidstjänstgöring med uppgift att sprida kunskap om tekniska hjälpmedel till institutionsbunden och öppen åldringsvård m. m. Härutöver erfordras ett biträde för skrivgöromål. (+251 000 kr.)

9. För styrelsens omfattande utbildnings- och kursverksamhet behövs ett kurssekreteriat med en förste byråsekreterare och en assistent. För det ökade antalet ärenden rörande utländska sjuksköterskor och medicinsk-tekniska assistenter m. fl. erfordras en förstärkning med en assistent. Vidare behövs ytterligare två biträden för skriv- och expeditjonsarbete. (+212 000 kr.)

10. Styrelsens juridiska verksamhet behöver omorganiseras. Styrelsen

föreslår, att en särskild enhet skapas för ändamålet direkt under verksamledningen. För den samlade ledningen bör inrättas en tjänst som chefsjurist. Verksamheten bör delas upp på två byråer, en lagbyrå och en byrå för ansvarsärenden, vilket medför behov av ytterligare en byråchefstjänst. Däremot kan nu anvisade särskilda medel för sex månaders dubblering av byråchefstjänsten utgå.

På grund av den stora ansvällning som ägt rum av lagbyråns arbetsuppgifter behöver byrån ytterligare en avdelningsdirektör och för att närmast under byråchefen svara för verkställigheten av ansvarsnämndens ärenden föreslås en byrådirektör. Dessutom erfordras en assistent för vissa uppgifter beträffande diarieföring, remissförfarande och komplettering samt besvarande av telefonförfrågningar. (+411 000 kr.)

11. För att biträda verksamledningen med större organisations- och rationaliseringsfrågor erfordras en särskild enhet som tills vidare bör bestå av en avdelningsdirektör och ett kvalificerat biträde. Vidare bör byrån för kansli- och personalärenden förstärkas med en byrådirektör och en förste byråsekreterare. (+269 000 kr.)

12. Byrån behöver också en kontorsskrivare för central avlöningsuträkning för ytterligare personal vid styrelsens underförvaltningar samt en assistent för meritvärderingar. Vidare behöver byrån en kontorsskrivare för arbetet med klassificering av tjänster och biträde med internutbildning samt — på grund av den stora spridningen av styrelsens lokaler — medel för ytterligare tre expeditionsvakter. (+220 000 kr.)

13. Styrelsens ständigt ökande verksamhet medför behov av en heltidsanställd bibliotekarie, varjämte verksamledningen behöver ett kvalificerat biträde för kontorsgöromål. (+84 000 kr.)

14. Enligt riksrevisionsverkets förslag skall socialstyrelsen övergå till ett kostnadsbokföringssystem på data. För genomförandet av detta system erfordras medel under budgetåret 1971/72. (+350 000 kr.)

15. För ärenden rörande nykterhetsvårdens institutioner, främst inackorderingshem, behövs en förstärkning av sektionen för ekonomisk förvaltning med en förste byråsekreterare. (+62 000 kr.)

16. Det är önskvärt att två assistenter (därav en med halvtidstjänstgöring) som nu avlönas från anslaget Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m. organisatoriskt förs över till socialstyrelsen. (+69 000 kr.)

17. För administrativa och kamerala frågor erfordras en avdelningsdirektör på byrån för information och internationellt samarbete. För utgivning av styrelsens tidskrifter och publikationsserier behöver denna byrå också förstärkas med en byrådirektör, en förste byråsekreterare och en kontorsskrivare. Dessutom behövs en byrådirektör för information om pågående aktiviteter, konferenser på länsplanet m. m. Vidare begärs en kontorsskrivare och två biträden för utställningsverksamhet, konferensverksamhet samt massmediainformation m. m. (+447 000 kr.)

18. För utredningsarbete m. m. för gemensamma kontorsdriftsfunk-

tioner inom nybyggnaden i kvarteret Garnisonen erfordras särskilda medel. (+25 000 kr.)

19. På grund av nya normer för ersättningar till specialföredragande läkare m. fl. erfordras en ökad medelsanvisning för ändamålet. (+111 000 kr.)

20. För utvärdering av försöksverksamheten med socialvårdskonsulenter måste anlitas särskild personal. En uppräknig av posten till sakkunniga för tillfälliga utredningsuppdrag m. m. är därför erforderlig. (+62 000 kr.)

Departementschefen

Den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten är föremål för en genomgripande omorganisation. Den innebär för socialstyrelsens del att det vid styrelsen fr. o. m. den 1 juli 1972 skall finnas en redovisningscentral med uppgift att svara för redovisningen vid styrelsen och dess underförvaltningar samt vissa andra myndigheter. För erforderligt förberedelsearbete för det nya kostnadsbokföringssystemet beräknar jag medel för följande tjänster, nämligen en byrådirektör, en byråsekreterare, en assistent och ett biträde (14).

Vidare beräknar jag medel för två assistenter, varav en med halvtidstjänstgöring, för vilka medel tidigare beräknats under anslaget Bidrag till världshälsövårdsorganisationen m. m. (16).

Socialstyrelsen har under senare år beviljats medel för att under viss tid av året ha en socialkurator anställd i Istanbul. Kuratorns uppgift har varit att ge kurativt bistånd till svenska ungdomar som kommit dit och som riskerat att råka i svårigheter på grund av innehav eller missbruk av narkotika. Enligt socialstyrelsen bör denna försöksverksamhet utvidgas att vid behov omfatta även andra orter. Jag delar socialstyrelsens uppfattning och beräknar 100 000 kr. för ändamålet under detta anslag.

Jag beräknar för nästa budgetår vidare 150 000 kr. för att styrelsen skall ha möjlighet att anlita särskild expertis för ett påbörjat utvecklingsarbete rörande sociala miljöfrågor. För innevarande budgetår har 200 000 kr. anvisats för ett särskilt organ inom socialstyrelsens organisation för undersökningar och information på lekmatériel- och lekmiljöområdet. Jag beräknar nu 400 000 kr. för dess verksamhet under nästa budgetår. Slutligen beräknar jag 45 000 kr. för viss förstärkning av den socialpsykiatriska nämnden m. m. samt 80 000 kr. för förstärkning av den personal som behövs för handläggning av vissa bidragsärenden.

De totala kostnadsökningarna under anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 2 345 000 kr. Samtidigt bör från anslaget avräknas 900 000 kr., som utgör kostnaderna för den personal vid styrelsens läkemedelsbyrå, som fr. o. m. den 1 januari 1971 ingår i läkemedelsavdelningen och vars kostnader bestrids från anslaget E 16 Statlig läkemedels-

kontroll. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till socialstyrelsen för nästa budgetår till 35 645 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Socialstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 35 645 000 kr.

E 2. Giftnämnden

1969/70 Utgift	676 974
1970/71 Anslag	1 212 000
1971/72 Förslag	1 358 000

Giftnämnden är giftmyndighet enligt giftförordningen (1962: 702) och registreringsmyndighet enligt bekämpningsmedelsförordningen (1962: 703). Det åligger nämnden särskilt att följa utvecklingen i frågor om hälsofarliga varor och bekämpningsmedel samt att ha tillsyn över efterlevnaden av vissa författningsbestämmelser på området. Giftnämnden består av ordförande och tio andra ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Giftnämnden	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	8	—	—
Övrig personal	4	+ 2	—
	12	+	2
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	675 000	+235 000	+ 83 000
Sjukvård	4 000	—	—
Reseersättningar	21 000	+ 6 000	+ 3 000
Därav nordiska resor	(3 000)	(+ 1000)	(+ 1 000)
Lokalkostnader	42 000	— 2 000	— 2 000
Expenser	64 000	+ 15 000	+ 8 000
Därav engångsutgifter	(36 000)	(— 2 000)	(— 2 000)
Utrednings- och informations- verksamhet rörande oskad- liggörande av giftrester	250 000	+ 25 000	+ 10 000
Undersökningar av hälsofarliga varor	—	+ 15 000	+ 15 000
Särskilda undersökningar	1 000	+ 9 000	+ 9 000
Lönekostnadspålägg	156 000	+ 64 000	+ 29 000
Summa utgifter	1 213 000	+367 000	+155 000
<i>Inkomster</i>			
Ersättning för särskilda undersökningar	1 000	+ 9 000	+ 9 000
Nettoutgift	1 212 000	+358 000	+146 000

Giftnämnden

1. Löne- och prisräkning 138 000 kr., inkl. medel för en av Kungl. Maj:t år 1970 inrättad extra tjänst som byråchef.

2. En arvdestjänst som sekreterare föreslås omvandlad till en fast tjänst som byrådirektör. Vidare bör nämnden förstärkas med en kanslist och ett kontorsbiträde. (+79 000 kr.)

3. Posten ersättningar åt experter behöver öka för att möjliggöra en utredning om ett datainformationssystem för bekämpningsmedlens giftighet m. m. samt för nya toxikologiska och andra utredningar som kan väntas bli initierade genom inspektörernas verksamhet. (+117 000 kr.)

4. De två inspektörstjänster som nämnden förfogar över fr. o. m. innevarande budgetår torde i hög grad öka möjligheterna till provtagning för kontroll av andra varor än bekämpningsmedel. För att täcka kostnaderna i samband med undersökningar av hälsofarliga varor föreslås ett särskilt belopp. (+15 000 kr.)

Departementschefen

Vid giftnämnden finns tre sekreterartjänster varav en är arvdestjänst. Denna tjänst bör bytas ut mot en fast tjänst som byrådirektör i Ae 28. År 1970 medgav Kungl. Maj:t att det hos giftnämnden fick finnas inrättad en tjänst som byråchef i Cg 1. Även denna tjänst bör extraordinariesättas. I övrigt beräknar jag bl. a. för en ny anslagspost 15 000 kr. för undersökningar av hälsofarliga varor. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst vid giftnämnden som byråchef i Ce 1;
- 2) till *Giftnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 358 000 kr.

E 3. Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader

1969/70 Utgift	194 908
1970/71 Anslag	238 000
1971/72 Förslag	282 000

Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader har huvudsakligen till uppgift att pröva byggnadsritningar för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader. Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) lämnar därvid biträde med den byggnadstekniska granskningen m. m. Nämndens verkställande ledamot och direktör är samtidigt chef för Spris byggnadsavdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nämnden	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	2	—	—
Övrig personal	1	+1	+1
	3	+1	+1
Anslag			
Avlöningar m. m.	170 000	+40 000	+34 000
Resecersättningar	5 000	—	—
Lokalkostnader	18 000	—	—
Expenser	9 000	+ 5 000	+ 3 000
Därav engångsutgifter		(+ 3 000)	(+1 000)
Lönekostnadspålägg	36 000	+11 000	+ 7 000
	238 000	+56 000	+44 000

Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader

Utöver de arbetsuppgifter, som vid nämndens inrättande avsågs ankomma på tjänsten som förste byråsekreterare och vilka i betydande grad ökat sedan dess — sekreterarskapet hos nämnden, det löpande kansliarbetet och handhavande av nämndens arkiv — har tjänsten kommit att påläggas ytterligare och än mera kvalificerade uppgifter.

Med hänsyn härtill bör tjänsten som förste byråsekreterare i A 23 ändras till tjänst som byrådirektör. (+13 300 kr.)

För det ökade expeditjonsarbetet krävs nyanställning av ett kvalificerat biträde. (+26 448 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 282 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare ett kvalificerat biträde. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nämnden för sjukvårds- och socialvårdsbyggnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 282 000 kr.

E 4. Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut

1969/70 Utgift	6 050 000
1970/71 Anslag	6 400 000
1971/72 Förslag	6 400 000

Från anslaget utgår bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri). Institutet har till uppgift att

främja, samordna och medverka i huvudmännens planerings- och rationaliseringsverksamhet inom hälso- och sjukvården samt socialvården. Huvudmän för institutet är staten och en särskild stiftelse, i vilken tills vidare som medlemmar ingår Svenska landstingsförbundet samt Stockholm, Göteborg och Malmö (prop. 1967: 68, SU 105, rskr 251).

Departementschefen

Enligt gällande avtal beträffande Spri skall staten under avtalsperioden 1968—1971 bidra till kostnaderna med 6 milj. kr. per år. Bidraget är indexreglerat fr. o. m. år 1969 enligt samma metod som statsbidraget till driften av kliniker för psykiskt sjuka. Bidraget skall utbetalas kvartalsvis i förskott. Jag beräknar för nästa budgetår anslagsbehovet till 6,4 milj. kr. Enligt överenskommelse mellan staten och stiftelsen har tiden för uppsägning av avtalet flyttats fram till den 1 juli 1971.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 400 000 kr.

E 5. Länsläkarväsendet m. m.

1969/70 Utgift	5 878 470
1970/71 Anslag	6 992 000
1971/72 Förslag	7 655 000

Länsläkarorganisationen har till huvudsaklig uppgift att som rådgivande och inspekterande organ medverka i den allmänna hälsovårdens främjande. Vidare skall organisationen följa planeringen av den allmänna sjukvården och ha uppsikt över den öppna sjukvården samt öva tillsyn över vissa inrättningar och ha inseende över personer, som yrkesmässigt utövar hälso- och sjukvårdande verksamhet. I organisationen ingår länsläkare, biträdande länsläkare och länshälsovårdskonsulenter. Under anslaget beräknas vidare medel för fem i statens tjänst kvarstående provinsialläkare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Provinsialläkare	5	—	—
Länsläkare	25	—	—
Bitr. länsläkare	15	+ 5	—
Länshälsovårdskonsulenter	23	+ 5	—
Länssjuksköterskor	—	+ 3	—
	68	+13	—
Anslag			
Avlöningar	4 947 000	+1 226 000	+476 000
Sjukvård	12 000	+ 7 000	—
Rescersättningar	545 000	+ 104 000	+ 19 000
Lokalkostnader	290 000	—	—
Expenser	1 000	—	—
Lönekostnadspålägg	1 144 000	+ 347 000	+168 000
Apparat- och instrumentutrustning	48 000	—	—
Ersättning för vissa läkarundersökningar enligt arbetarskyddslagen	5 000	—	—
	6 992 000	+1 684 000	+663 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 594 000 kr.
2. Länsläkarorganisationen har sedan den inrättades år 1962 tillförts talrika nya arbetsuppgifter. Organisationen har så småningom fått ett alltmer vidgat arbetsfält, särskilt inom förebyggande hälsovård, samhällshygien, socialmedicin och miljövärd.

Genom den integration, som skett mellan hälsovård och sjukvård samt socialvård har länsläkarorganisationens insatser alltmer blivit en naturlig del av samhällets verksamhet i stort. Organisationen medverkan är betydelsefull för socialstyrelsen i dess strävan att skapa en för människan god fysisk, psykisk och social miljö.

Med hänsyn härtill behövs under nästa budgetår en förstärkning med fem biträdande länsläkare (+514 000 kr.).

3. Fem ytterligare tjänster för länshälsovårdskonsulenter föreslås (+355 000 kr.).

4. Tre tjänster bör inrättas för länssjuksköterskor med huvudsaklig uppgift att biträda länsläkarna i deras inspektionsverksamhet (+213 000 kr.).

Vidare föreslås indragning av vissa arvoden till fyra förste provinsialläkare.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 655 000 kr. Däri ingår ökade lönekostnader för de i statens tjänst

kvarstående provinsialläkarna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsläkarväsendet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 655 000 kr.

E 6. Statens socialvårdskonsulenter

1969/70 Utgift	1 432 991
1970/71 Anslag	1 880 000
1971/72 Förslag	1 985 000

Socialvårdskonsulenterna, som är underställda socialstyrelsen, är 17 till antalet med var sitt distrikt. Sex distrikt omfattar två län, övriga ett län. I konsulenternas arbetsuppgifter ingår bl. a. att biträda länsstyrelserna i frågor om socialhjälp och barnavård samt socialstyrelsen med viss tillsynsverksamhet. Vidare skall de bistå socialnämnderna m. fl. med råd och upplysningar.

I sju län bedrivs försöksverksamhet med samordning av bl. a. socialvårdskonsulenternas, länsnykterhetsnämndernas och barnavårdskonsulenternas verksamhet. Bestämmelser härom återfinns i brev den 28 november 1969 om försöksverksamhet vid vissa socialvårdskonsulentdistrikt samt i kungörelsen (1969:821) med anledning av sådan försöksverksamhet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Konsulenter	17	+ 6	—
Biträden	8	+ 6	—
	25	+12	—
Anslag			
Avlöningar	1 273 000	+632 000	+ 57 000
Sjukvård	3 000	+ 1 000	—
Reseersättningar	169 000	+ 23 000	+ 5 000
Lokalkostnader	63 000	+ 42 000	+ 15 000
Expenser	79 000	+ 41 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	293 000	+165 000	+ 26 000
	1 880 000	+904 000	+105 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. +37 000 kr.
2. För förstärkning av skrivpersonalen hos konsulenterna erfordras ytterligare medel. (+78 000 kr.)
3. Som förstärkning av konsulentorganisationen och för utvidgning av beslutad försöksverksamhet behövs ytterligare sex socialvårdskonsu-

lenter samt sex kontorsbiträden. (+770 000 kr.) Styrelsen har funnit det mest angeläget med en uppdelning av de två distrikt som omfattar Kopparbergs och Gävleborgs län resp. Jämtlands och Västernorrlands län.

Departementschefen

För förstärkning av skrivpersonalen hos konsulenterna beräknar jag 58 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 985 000 kr.

E 7. Länsnykterhetsnämnderna

1969/70 Utgift	4 668 616
1970/71 Anslag	5 420 000
1971/72 Förslag	5 535 000

Länsnykterhetsnämnderna har i likhet med de kommunala nykterhetsnämnderna till uppgift att övervaka nykterhetstillståndet och vidta åtgärder för dess förbättrande. Länsnykterhetsnämnderna verkar för en enhetlig tillämpning av bestämmelserna på området och skall i övrigt vägleda och bistå de kommunala nämnderna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Konsulenter och assistenter	49	—	—
Övrig personal	44	—	—
	93	—	—
Anslag			
Avlöningar	3 676 000	+ 43 000	+ 1 000
Sjukvård m. m.	9 000	—	—
Resesättningar	364 000	+ 11 000	+ 11 000
Lokalkostnader	323 000	+ 25 000	+ 20 000
Expenser	248 000	+ 20 000	—
Lönekostnadspålägg	800 000	+ 93 000	+ 83 000
	5 420 000	+ 192 000	+ 115 000

Socialstyrelsen

Lönc- och prisomräkning m. m. +155 000 kr.

Departementschefen

Jag vill i detta sammanhang nämna att chefen för civildepartementet senare denna dag kommer att föreslå att länsnykterhetsnämnden i Gotlands län upphör vid utgången av juni 1971.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsnykterhetsnämnderna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 535 000 kr.

Vissa laboratorier m. m.

E 8. Statens strålskyddsinstitut

1969/70 Utgift	4 020 416
1970/71 Anslag	4 553 000
1971/72 Förslag	4 711 000

Statens strålskyddsinstitut är strålskyddsmyndighet enligt strålskyddslagen (1958: 110). Institutet har vidare till uppgift att vara centralt samordnande organ för olika strålskyddsintressen i riket samt att stå till förfogande för arbeten inom sjukvård, undervisning och forskning vid karolinska sjukhuset.

Institutet är organiserat på fyra avdelningar. Dessa är röntgenkontrollavdelningen, kärnfysikaliska avdelningen, avdelningen för strålskyddsmedicin samt avdelningen för klinisk radiofysik. Vidare finns inom institutet speciallaboratorier för radioaktivitetsmätningar och en administrativ sektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Strålskydds- institutet	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	20	+ 4	—
Övrig personal	54	+10	+1
	74	+14	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 203 000	+579 000	+ 30 000
Sjukvård	5 000	—	+ 1 000
Resersättningar	130 000	+ 7 000	+ 7 000
Därav utrikes resor	(17 000)	(+ 3 000)	(—)
Lokalkostnader	309 000	+ 14 000	+ 8 000
Expenser	101 000	+ 19 000	+ 4 000
Kostnader för drift av stationer för mätning av joniserande strålning m. m.	27 000	+ 2 000	+ 2 000
Övriga utgifter	259 000	+152 000	+ 70 000
Därav för inköp och underhåll av inventarier och instrument	(150 000)	(+ 94 000)	(—)
Lönekostnadspålägg	753 000	+185 000	+ 36 000
Summa utgifter	4 787 000	+958 000	+158 000
<i>Inkomster</i>			
Uppbördsmedel	234 000	—	—
Nettoutgift	4 553 000	+958 000	+158 000

Statens strålskyddsinstitut

1. Löne- och prisomräkning 50 733 kr.
2. Med hänsyn till institutets storlek och verksamhetens beskaffenhet bör tjänsten som professor och föreståndare för institutet i C 1 bytas ut mot en tjänst som överdirektör i C 4. I samband härmed bör den avlöningsförstärkning som f. n. är knuten till tjänsten dras in. (+10 000 kr.)
3. På grund av att isotoplaboratoriet vid radiumhemmet utvidgats att betjäna hela karolinska sjukhuset i stället för såsom tidigare endast radiumhemmet har sjukhusets behov av fysikerassistans ökat i sådan omfattning att avdelningen för klinisk radiofysik måste tillföras ytterligare en fysiker. En ytterligare assistent behövs för att biträda i det plastmaskarbete (mouldarbete), som numera bedrivs som rutin vid sjukhuset och till vilket medel hittills utgått från Cancerföreningen i Stockholm. Vidare behöver avdelningen två kvalificerade laboratorieassistenter. En av dessa har bekostats av Cancerföreningen. (+192 000 kr.) Enär de kemiska uppgifterna vid isotoplaboratoriet blivit alltmer kvalificerade, erfordras att en tjänst som ingenjör utbyts mot en tjänst som fysiker (kemist). (+24 000 kr.)
4. Vid speciallaboratorierna bör inrättas en ingenjörstjänst. Medel för denna tjänst har under en lång följd av år utgått från atomforskningsrådet. Laboratorierna bör även tillföras en fysiker (kemist). (+112 000 kr.)
5. Institutets bibliotek nyttjas inte endast av strålskyddsinstitutets egna avdelningar utan även av radiobiologiska och radiofysiska institutionerna vid karolinska institutet. För att biblioteket skall kunna utnyttjas rationellt behövs en bibliotekarie. (+68 000 kr.)
6. För övriga uppgifter inom institutet behövs en strålskyddsinspektör, två ingenjörer, tre skrivbiträden, varav två med halvtidstjänstgöring samt en laboratorieassistent med halvtidstjänstgöring. Två tjänster som förste fysiker bör utbytas mot tjänster som avdelningsföreståndare. Vidare bör en assistenttjänst bytas ut mot en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång. Med hänsyn till storleken på institutets verkstad bör den förestås av en verkstadsföreståndare i stället för en ingenjör. (+311 000 kr.)

Strålskyddsinstitutet har vidare inkommit med framställning om ett särskilt förslagsanslag på 110 000 kr., varav 55 000 kr. belöper på budgetåret 1971/72 för bearbetning och databehandling av vissa blodundersökningar, som sedan 1941 utförts på personal, sysselsatta i radiologiskt arbete. Med hänsyn till de numera tillåtna låga stråldoserna, som personalen utsätts för, ifrågasätter institutet dels värdet av de blodundersökningar som rutinemässigt utförs dels om motiv finns för behov av särskilda semesterbestämmelser för denna personal.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 711 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en assistent vid avdelningen för klinisk radiofysik. Vidare har jag beräknat 55 000 kr. för bearbetning av vissa blodundersökningar på personal i radiologiskt arbete.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens strålskyddsinstitut* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 711 000 kr.

E 9. Statens strålskyddsinstitut m. m.: Inredning och utrustning

(Nytt anslag) Förslag 800 000

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i riksstaten för innevarande budgetår.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor

Kungl. Maj:t har den 18 september 1970 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i överensstämmelse med framlagda förslag och med anlåtande av underhållsmedel utföra om- och tillbyggnadsarbeten vid statens strålskyddsinstitut m. m. Arbetena omfattar förutom om- och tillbyggnadsåtgärder avseende en äldre institutionsbyggnad — som inrymmer undervisnings- och forskningslokaler, strålskyddsinstitutets dosimetrilaboratorium samt tjänsterum för radiobiologiska och radiofysiska institutionerna — även en förbindelsebyggnad mellan denna äldre byggnad och en år 1964 färdigställd nybyggnad.

Utrustningsnämnden uppskattar inredningskostnaderna till 500 000 kr. inkl. kostnader för projektering samt beräknar — efter hörande av vederbörande ämnesföreträdare — kostnaderna för utrustning för strålskyddsinstitutet samt radiofysiska och radiobiologiska institutionerna till sammanlagt 1,4 milj. kr.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har påbörjat om- och tillbyggnaden av strålskyddsinstitutet m. m. Dessa arbeten beräknas vara färdiga under budgetåret 1972/73. I likhet med utrustningsnämnden beräknar jag kostnaderna för utrustning och inredning av dessa lokaler till sammanlagt 1,9 milj. kr., varav 800 000 kr. bör anvisas redan för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens strålskyddsinstitut m. m.: Inredning och utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

E 10. Statens institut för folkhälsan

För innevarande budgetår har till statens institut för folkhälsan använts ett förslagsanslag av 11 480 000 kr.

Livsmedelsstadgekommittén har i mars 1970 avgett betänkandet Ny livsmedelsstadga m. m. (SOU 1970: 6). I betänkandet läggs bl. a. fram förslag till organisation av en livsmedelsstyrelse. I samband härmed har även aktualiserats den ställning som statens institut för folkhälsan i framtiden skall ha på livsmedelsområdet. Betänkandet har remissbehandlats. Beredningen av denna fråga är ännu inte slutförd. I avvaktan på särskild proposition i ämnet till årets riksdag bör anslaget Statens institut för folkhälsan tas upp i riksstatsförslaget med ett preliminärt beräknat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Statens institut för folkhälsan* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 11 800 000 kr.

E 11–15. Statens bakteriologiska laboratorium

Statens bakteriologiska laboratorium (SBL) är i samverkan med socialstyrelsen landets centrala anstalt för epidemiologiskt befolkningsskydd.

Dess dominerande uppgift består i att förebygga infektionssjukdomar, speciellt epidemiska, och i detta syfte utför laboratoriet diagnostik, framställer bakteriologiska preparat och utövar epidemiologisk övervakning. En speciell gren av verksamheten är upprätthållandet av civil och militär beredskap mot epidemier.

SBL leds av en styrelse och under denna av en föreståndare. Laboratoriet är organiserat på åtta avdelningar, nämligen bakteriologiska avdelningen, virologiska avdelningen, immunologiska avdelningen, produktionsavdelningen, epidemiologiska avdelningen, kemiska avdelningen, tekniska avdelningen och ekonomiavdelningen.

Vid SBL fanns den 1 juli 1970 548 anställda, varav 7 professorer, 12 laboratorer, 26 laboratorieläkare samt 22 ingenjörer, laboratorieingenjörer och forskningsingenjörer. Till den administrativa personalen hör bl. a. en ekonomidirektör, en avdelningsdirektör och fem byrådirektörer.

SBL tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen. Följande programindelning gäller tills vidare:

1. Diagnostiska undersökningar
2. Preparatförsörjning
3. Epidemiologisk verksamhet

4. Försvarsmedicinsk verksamhet

5. Service till utomstående

Medel för laboratoriets verksamhet anvisas under följande anslag:

1. Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet

2. Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag

3. Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter

4. Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet

5. Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning

Anslag 1 är ett förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för program 1, 2, 3 och 5. En mot komplementkostnaderna svarande del av intäkterna levereras in till särskild inkomsttitel på riksstaten. Kostnaderna för uppdragsverksamheten skall täckas genom avgifter så att full kostnadstäckning för verksamheten som helhet i princip uppnås. Anslag 2 är ett reservationsanslag från vilket utgår statens bidrag till kostnaderna för det forsknings- och utvecklingsarbete inom program 1—3 som inte täcks genom avgifter. Anslag 3 är ett förslagsanslag som finansierar centrallaboratorieuppgifter inom program 1. Anslag 4 är ett förslagsanslag som finansierar program 4. Anslag 5 är ett reservationsanslag som skall finansiera laboratoriets investeringar i utrustning.

Anslag 1 får i princip inte belastas. För att lösa tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten samt för att tills vidare tillgodose behovet av rörelsekapital disponerar SBL en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 5 milj. kr.

E 11. Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet

1970/71 Anslag 1 000

1971/72 Förslag 1 000

SBL:s uppdragsverksamhet indelas i programmen diagnostiska undersökningar, preparatförsörjning, epidemiologisk verksamhet samt service till utomstående.

Uppdragsverksamheten omfattar fullgörande av tjänster och tillhandahållande av olika preparat till andra statliga myndigheter, enskilda kunder, kommuner och landsting, samt en viss export av preparat. För utförda undersökningar och tillhandahållna preparat uppbär SBL ersättning enligt taxa som SBL fastställer efter samråd med riksrevisionsverket.

Programmet Diagnostiska undersökningar omfattar diagnostiska undersökningar av prov från människa samt från läkemedel, livsmedel, vatten eller annat material. I programmet ingår även forsknings- och ut-

vecklingsarbete syftande till att utveckla och rationalisera metoder för diagnostiska undersökningar, samt vissa uppgifter som sammanhänger med SBL:s uppgift som centrallaboratorium.

Programmet Preparatförsörjning innefattar tillhandahållande av bakteriologiska preparat (vacciner, immunglobuliner m. fl.) och vissa hjälpprodukter för laboratoriearbete genom egen produktion eller inköp från annan tillverkare. I redovisningen av detta program medtas leveranser till civila och militära beredskapslager. I programmet ingår även forsknings- och utvecklingsarbete för produktutveckling och rationellare framställningsmetoder.

Programmet Epidemiologisk verksamhet avser SBL:s uppdrag att hålla beredskap mot epidemiska sjukdomar samt följa och hålla socialstyrelsen underrättad om det epidemiska läget. I programmet ingår även epidemiologiska fältundersökningar som utförs på eget initiativ och på uppdrag av socialstyrelsen samt insatser i samband med epidemier. Därutöver ingår även viss forsknings- och försöksverksamhet med syfte till att vinna insikt om hur epidemiska sjukdomar bäst bekämpas. SBL uppbär för denna verksamhet ersättning från socialstyrelsen från medel som utgår under anslaget F 12 Epidemiberedskap m. m.

Programmet Service till utomstående avser service till karolinska institutets institutioner för virologi och immunologi (substrat, diskods, djur m. m.) och polisskolan i Solna (värme och varmvatten).

SBL

Produktionen

Program 1. Diagnostiska undersökningar

Antalet diagnostiska undersökningar väntas under 1970/71 öka med ca 33 000 i förhållande till 1969/70. Ökningen är främst föranledd av att diagnostik av hepatit etablerats under 1969/70 och beräknas under 1970/71 bli utbyggd i full skala. Under 1971/72 väntas antalet bakteriologiska undersökningar minska med ca 15 000, medan antalet övriga undersökningar väntas bli oförändrat. Anledningen till att antalet bakteriologiska undersökningar väntas minska är främst tillkomsten av nya kliniskt bakteriologiska laboratorier inom SBL:s upptagningsområde liksom vid regionsjukhus och andra större sjukhus i landet. Detta får å andra sidan till följd att kravet på SBL:s funktion som centrallaboratorium ökar.

Inom ramen för programmet finansieras även forskning och utvecklingsarbete.

För budgetåret 1969/70 har ett underskott på 3 741 000 kr. uppkommit. Underskottet hänför sig till den virologiska, immunologiska och parasitologiska diagnostiken, medan den bakteriologiska diagnostiken givit ett mindre överskott. För budgetåret 1970/71 beräknas intäkterna öka med ca 700 000 kr., medan kostnaderna väntas bli oförändrade. Underskottet på programmet förutses därför komma att minska till 2,8 milj. kr. Vid oförändrade taxor budgetåret 1971/72 väntas underskottet på den diagnostiska verksamheten komma att öka till 4,4 milj. kr. Anledningen härtill är dels den ovan nämnda tillkomsten av nya laboratorier, dels att programmet fr. o. m. 1971/72 kommer att belastas med räntekostnader på rörelsekapitalet med 450 000 kr.

Program 2. Preparatförsörjning

Inom delprogrammet *egen tillverkning* ökade efterfrågan på de av SBL tillverkade bakteriologiska preparaten värdemässigt under 1969/70 med ca 1 310 000 kr. i förhållande till föregående år. Ökningen hänför sig främst till uppbyggnad av civila och militära beredskapslager men även till ökad försäljning för såväl privata som offentliga skyddsmyndigheter. För budgetåret 1970/71 förutses ytterligare ökning som huvudsakligen hänför sig till offentlig skyddsmyndighet mot mässling samt vissa engångsförsäljningar på exportsidan. Utvecklingen till 1971/72 påverkas främst av att beredskapslagren då beräknas vara fullt uppbyggda. Exportmöjligheterna kan ännu inte överblickas beträffande 1971/72, men erfarenheterna hittills under innevarande budgetår talar för en relativ gynnsam utveckling. Inom ramen för preparatförsörjningsprogrammet finansieras även forsknings- och utvecklingsarbete. Detta har två huvudsyften, nämligen att framställa nya och förbättrade preparat och att öka kvalitet och säkerhet hos produkterna.

För budgetåret 1969/70 har uppkommit ett underskott på ca 1,2 milj. kr. För budgetåret 1970/71 beräknas delprogrammet ge ett överskott på 600 000 kr. Vid oförändrade taxor budgetåret 1971/72 beräknas delprogrammet ge ett underskott på ca 1,4 milj. kr. på grund av att beredskapslagren, som nämnts, då beräknas vara fullt uppbyggda. Härtill kommer att programmet fr. o. m. budgetåret 1971/72 kommer att belastas med räntekostnader på rörelsekapitalet med 450 000 kr.

Inom delprogrammet *inköpta preparat* intar gammaglobulinerna en helt dominerande ställning i den normala försäljningen. Gammaglobulinerna har fram till budgetåret 1969/70 visat en ökande efterfrågan. Under budgetåret 1969/70 har försäljningen minskat med 1,4 milj. kr. (45 %). Försäljningen väntas under de närmaste åren ligga kvar på den lägre nivån. Denna utveckling är betingad av ökad priskonkurrens mellan tillverkarna och en viss volymmässig nedgång. Försäljningen av ett allergi-

preparat som budgetåret 1968/69 låg på ca 200 000 kr. väntas under budgetåren 1970/71 och 1971/72 komma att öka till ca 500 000 kr. Försäljningen av övriga inköpta preparat väntas ligga på en i stort sett oförändrad nivå, fränsett vaccin mot influensa. Beträffande detta preparat kan mycket stora variationer i försäljningsvolym förekomma år från år och det är omöjligt att ställa någon säker prognos.

Under budgetåret 1969/70 gav delprogrammet ett överskott på ca 300 000 kr. Överskottet för budgetåret 1970/71 väntas bli ca 400 000 kr. och för budgetåret 1971/72 ca 300 000 kr.

Delprogrammet *hjälpprodukter* innefattar försäljning av ett stort antal substratberedningar, djurblod m. fl. produkter, som även används inom SBL:s egen verksamhet. Omslutningen har sedan budgetåret 1967/68 varierat mellan 1,2 och 1,5 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 var omslutningen 1,2 mot budgeterat 1,5 milj. kr. Även för budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas omslutningen bli 1,2 milj. kr.

För *beredskapslagring* krävs *uppläggnig* av vissa baslager av förbrukningsmaterial, främst substratråvaror samt glas- och plastartiklar. Under budgetåret 1969/70 har varor anskaffats för ca 200 000 kr. Under budgetåret 1970/71 beräknas anskaffning ske för 600 000 kr. Lika stor anskaffning avses ske under budgetåret 1971/72, varefter beredskapslagren är uppbyggda. Efter budgetåret 1971/72 föreligger alltså inget anslagsbehov för detta ändamål.

Taxepolitik, rörelsens ekonomi, underskottstäckning

SBL:s verksamhet skall finansieras dels genom avgifter på tillhandahållna tjänster och levererade produkter, dels genom direkta anslag till driftkostnader (bidrag till bl. a. forsknings- och utvecklingsarbetet), centrallaboratorieuppgifter och försvarsmedicinsk verksamhet. Avgifterna bestäms genom en taxa som fastställs av SBL efter samråd med rikskontrollstyrelsen (RRV). I princip skall full kostnadstäckning eftersträvas på tjänster och produkter. I taxan skall inräknas kostnader för SBL:s forsknings- och utvecklingsarbete. Det är dock inte nödvändigt att varje tjänst eller produkt bekostar sin andel i kostnaderna för forskning och utveckling. Huvudsaken är att kostnadstäckning för verksamheten som helhet uppnås. Emellertid är det på vissa områden inte möjligt att ta ut alla kostnader. Detta gäller framför allt de virologiska, immunologiska och parasitologiska delprogrammen. På det förstnämnda området torde SBL få räkna med betydande underskott, intill dess enklare, snabbare och mindre kostnadskrävande metoder utarbetats och etablerats.

SBL genomförde per den 1 augusti 1970 en taxerevision som beräknas medföra en intäktsökning av ca 400 000 kr., trots att intäkterna från gonorréundersökningar till följd av taxesänkning väntas sjunka

med ca 300 000 kr.

SBL:s rörelseresultat har under perioden 1967/68—1969/70 utvisat underskott på mellan 3 och 4,6 milj. kr. För budgetåret 1970/71 förutses ett underskott på 1,4 milj. kr. För budgetåret 1971/72 beräknas underskottet till 5,4 milj. kr.

Vid bedömningen av SBL:s resultatutveckling liksom vid jämförelse med övriga myndigheter bör observeras att SBL fr. o. m. budgetåret 1971/72 i sin kostnadsberäkning beaktar räntan på rörelsekapitalet. Räntekostnaden beräknas till 900 000 kr., varför i realiteten underskottet för budgetåret 1971/72 blir av samma storleksordning som för budgetåret 1969/70.

Åtgärder har vidtagits i syfte att förbättra den internationella av-sättningen av SBL:s preparat. Härutöver torde på intäktssidan vissa taxehöjningar få vidtas per den 1 juli 1971.

Det är uppenbart att utsikterna att nå balans mellan kostnader och intäkter avseende diagnostikprogrammet är mindre gynnsamma än vad gäller preparatprogrammet. SBL prövar noga alla möjligheter till kostnadsbesparingar och rationaliseringar.

I föregående års petita uppgavs behovet av rörlig kredit till 5 milj. kr.

Behovet av den rörliga krediten för budgetåret 1971/72 kommer enligt SBL att uppgå till 8 milj. kr.

Personalfrågor

	1969/70	1970/71	Beräknat 1971/72
Laboratoriepersonal	244	243,5	253,5
Teknisk personal	64	66	69
Administrativ personal	89	90,5 ¹	88,5
Ekonomipersonal	157,5	148	146
	554,5	548	557

¹ Därav 57 vid ekonomiafdelningen.

SBL beräknar att personalen på de diagnostiska enheterna under budgetåret 1971/72 behöver öka med nio tjänster, varav 7,5 för ökade centrallaboratorieuppgifter, under det att preparatproduktionen beräknas kräva tre tjänster mindre under budgetåret 1971/72 än vad som budgeterats för budgetåret 1970/71. För epidemiologisk verksamhet begärs en och för försvarsmedicin tre tjänster. Serviceavdelningarnas personal beräknas minska med en tjänst.

SBL begär en ny tjänst i Co 1 som professor och föreståndare för den immunologiska avdelningen.

SBL har kompletterat sin anslagsframställning med följande uppgifter över resultatutvecklingen för program 1 och 2.

Resultatutveckling

	1967/68	1968/69	1969/70		1970/71		1971/72	
	utfall	utfall	budget	utfall	beräknat	SBL		
					SBL	regl. brev	rev. budg.	SBL
Program 1 (exkl. centrallaboratorieuppgifter)								
Intäkter	9 445	9 052	10 870	10 081	11 397	9 600	10 780	9 400
Kostnader	9 829	11 787	13 305	13 822	14 064	12 480	13 580	13 800
Resultat	- 384	-2 735	-2 435	-3 741	-2 667	-2 880	-2 800	-4 400
Program 2								
Intäkter	11 977	15 408	15 673	12 902	14 181	13 994	14 814	13 000
Kostnader	14 621	16 716	14 213	13 764	12 828	12 514	13 414	14 000
Resultat	-2 644	-1 308	+1 460	- 862	+1 353	+1 480	+1 400	-1 000

Kostnaderna för forskning och utveckling är inräknade.

Departementschefen

Av den tabell som redovisats i det föregående framgår att beträffande program 1, diagnostiska undersökningar, trenden i intäktsutvecklingen tyder på en vikande efterfrågan på SBL:s tjänster. En av orsakerna härtill synes vara den utbyggnad som skett av andra bakteriologiska laboratorier. I fråga om program 2, preparatförsörjning, är intäkterna starkt beroende av det epidemiologiska läget i landet, uppbyggnaden av beredskapslager och omfattningen av skyddssympningar m. m.

Som framgår av nämnda tabell räknar SBL för budgetåret 1971/72 med ett underskott av uppdragsverksamheten — forsknings- och utvecklingskostnader inräknade — på 5,4 milj. kr.

För SBL:s uppdragsverksamhet gäller i princip att full kostnadstäckning för verksamheten i sin helhet skall uppnås, även om enskilda sektorer kan uppvisa över- eller underskott. Det är därför angeläget att SBL söker anpassa sin kapacitet så att överkapacitet i förhållande till efterfrågan på laboratoriets tjänster i görligaste mån undviks. Genom en aktiv marknadsföring bl. a. på exportsidan bör det också finnas möjlighet att förbättra resultatet för verksamheten.

I detta sammanhang vill jag begränsa mig till att ta ställning till den insats som skall ske med statsmedel, dvs. storleken av driftbidraget. Statens bidrag till SBL:s driftkostnader avser kostnader för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som inte kan täckas genom taxeinkomster men som staten ändå anser angeläget att stödja. Jag beräknar driftbidraget till 3,4 milj. kr. Jag har därvid beaktat bl. a. räntekostnader på SBL:s rörelsekapital och portokostnader.

För uppdragsverksamheten bör tas upp ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Uppdragsverksamhet*
för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 12. Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag

1970/71 Anslag 1 400 000
1971/72 Förslag 3 400 000

SBL

SBL begär 5,4 milj. kr. i driftbidrag för att täcka kostnaderna för forsknings- och utvecklingsarbete inom programmen 1 och 2 som inte kan täckas genom taxeinkomster.

Forsknings- och utvecklingskostnader

	1969/70	1970/71 rev. budget	1971/72
program 1	3 363	3 495	3 495
program 2	2 480	2 480	2 480
	5 843	5 975	5 975

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag tidigare anfört under anslaget E 11 beräknar jag driftbidraget till forsknings- och utvecklingsarbetet till 3,4 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Driftbidrag* för
budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 400 000 kr.

E 13. Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter

1970/71 Anslag 3 620 000
1971/72 Förslag 3 800 000

Detta anslag finansierar centrallaboratorieuppgifter inom programmet diagnostiska undersökningar.

SBL

SBL begär en uppräknig av anslaget från 3,6 milj. kr. innevarande budgetår till 4,2 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

SBL framhåller att omfattningen av SBL:s centrallaboratoriefunktioner styrs av två faktorer, nämligen i första hand utbyggnaden av

landets mikrobiologiska laborativäsen och i andra hand utvidgningen av det mikrobiologiska området som sådant. Den allmänna tendensen sedan flera år tillbaka är att centrallaboratoricuppgifterna ökar.

Den allmänna utvecklingen av den humana mikrobiologin i landet under de senaste två årtiondena har varit att fler och fler regionlaboratorier kommit till och att totala antalet bakteriologiska undersökningar ökat med 10 à 15 % per år. F. n. undersöks över 2 milj. prover i landet, varav SBL svarar för 20—25 %. Utbyggnaden av verksamheten kräver en ökning av centrallaboratoriefunktionerna, i första hand för framställning av diagnostiska antigen och sera.

Departementschefen

Anslaget för nästa budgetår bör räknas upp till 3,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* anvisa ett förslagsanslag av 3 800 000 kr.

E 14. Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet

1970/71 Anslag 1 063 000

1971/72 Förslag 1 115 000

Detta anslag finansierar programmet försvarsmedicinsk verksamhet.

SBL

SBL yrkar att anslaget tas upp med 1,5 milj. kr. Hittills har medel anvisats för tio tjänster för försvarsmedicinsk verksamhet. Under nästa budgetår bör ytterligare tre tjänster tillkomma, avsedda för placering vid epidemiologiska avdelningen. På grund av fördröjning vid tillsättning av chefstjänsterna har verksamheten endast kunnat påbörjas i begränsad omfattning.

Departementschefen

Den försvarsmedicinska verksamheten har kommit igång i endast begränsad omfattning, beroende bl. a. på fördröjning vid tillsättning av chefstjänsterna. I avvaktan på att den nu påbörjade verksamheten kommer i gång i full utsträckning beräknar jag inte medel för några nya tjänster under nästa budgetår. Jag beräknar medelsbehovet under budgetåret 1971/72 till 1 115 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Försvarsmedicinsk verksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 115 000 kr.

E 15. Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning

1969/70 Utgift ¹	254 019	Reservation	525 150
1970/71 Anslag	800 000		
1971/72 Förslag	1 400 000		

¹ Anslaget Statens bakteriologiska laboratorium: Inredning och utrustning

SBL:s anskaffning av utrustning finansieras fr. o. m. budgetåret 1970/71 dels genom utnyttjande av ett särskilt reservationsanslag för anskaffning av utrustningsobjekt, vars värde överstiger 10 000 kr., dels genom anlåtande av resp. programanslag för utrustningsobjekt, vars värde inte uppgår till nämnda belopp.

SBL

Reservationen är avsedd att användas för inredning och utrustning av vissa byggnader. Arbetet härmed har förskjutits på grund av ändrade produktionsmetoder, men väntas kunna slutföras under innevarande budgetår.

För nästa budgetår behövs ytterligare 1 000 000 kr. för ett 40-tal kostnadskrävande utrustningsobjekt. Av detta belopp utgör kostnaden för nyinvestering 725 000 kr. och för reinvestering 295 000 kr. Nyinvesteringarna avser till betydande del, 260 000 kr., åtgärder för att öka säkerheten i arbetet.

Departementschefen

1970 års riksdag har anvisat medel för uppförande av en nybyggnad för tuberkulosdiagnostik vid SBL (prop. 1970: 165 bil. 4, SU 212, rskr 427). Vidare har riksdagen anvisat 600 000 kr. under detta anslag för innevarande budgetår för att möjliggöra anskaffning av erforderlig utrustning till byggnaden samt medgivit att beställningar får läggas ut för ytterligare 600 000 kr. att betalas tidigast under budgetåret 1971/72.

För övrig anskaffning av utrustning beräknar jag oförändrat 800 000 kr.

Med hänsyn till vad jag nu anfört beräknar jag anslaget under nästa budgetår till 1,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 400 000 kr.

E 16. Statlig läkemedelskontroll

1969/70 Utgift ¹	5 347 000
1970/71 Anslag ²	4 100 000
1971/72 Förslag	8 660 000

¹ Anslagen Statens farmaceutiska laboratorium och Svenska farmakopékommittén samt delar av socialstyrelsens dåvarande läkemedelsbyrå

² Tiden 1/1—30/6 1971

Från anslaget bestrids kostnaderna för den nya organisation för statlig läkemedelskontroll, som 1970 års riksdag fattat beslut om (prop. 1970: 74, SU 98, rskr 223). Den nya organisationen innebär bl. a. att vid socialstyrelsen har inrättats en särskild läkemedelsavdelning under ledning av en avdelningschef, vilken också skall vara chef för det laboratorium, som i stort kommer att fullgöra den laboratorie- och utredningsverksamhet, vilken tidigare ombesörjts av statens farmaceutiska laboratorium (SFL) och Svenska Farmakopékommittén (SFK).

	1970/71 ¹	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	10	—	—
Laboratoriepersonal	45	—	—
Apotekspersonal	19	—	—
Övrig personal	32	—	—
	106	—	—
Anslag¹			
Avlöningar	4 703 000	—	+ 200 000
Sjukvård	29 000	—	—
Reseersättningar	93 000	+ 9 000	+ 6 000
Därav utrikes resor	(23 000)	(+ 7 000)	(+ 3 000)
Lokalkostnader	411 000	+ 1 000	+ 1 000
Expenser	150 000	+ 15 000	+ 10 000
Sveriges andel i kostnaderna för den nordiska farmakopénämnden	66 000	+ 5 000	+ 5 000
Kostnader för undersökningar utanför den statliga läkemedelskontrollens organisation	170 000	+ 19 000	+ 19 000
Övriga utgifter	678 000	+ 231 000	+ 122 000
Därav för inköp och underhåll av inventarier och instrument	(530 000)	(+ 209 000)	(+ 100 000)
Information m. m.	800 000	+ 44 000	—
Lönekostnadspålägg	1 101 000	+ 48 000	+ 96 000
	8 201 000	+ 372 000	+ 459 000
Inkomster för den statliga läkemedelskontrollen, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida	4 000 000	—	+ 3 600 000

¹ Avser helårskostnad

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning. (+163 000 kr.)
2. På grund av utflyttning av personalen från socialstyrelsens nuvarande läkemedelsbyrå behövs medel för inredning och utrustning av rum m. m. (+140 000 kr.)

Departementschefen

I prop. 1970: 74 med förslag till ny organisation av läkemedelsförsörjningen m. m. föreslogs bl. a. en omorganisation av den statliga läkemedelskontrollen. Syftet därmed var i första hand att få till stånd en så enhetlig och sammanhållen kontrollorganisation som möjligt. Det var också väsentligt att socialstyrelsen som tillsynsmyndighet på området och därmed ytterst ansvarig för läkemedelskontrollens målsättning och innehåll fick ett omedelbart inflytande över kontrollorganisationen. Med hänsyn härtill föreslogs att kontrollorganisationen skulle knytas till socialstyrelsen som en särskild avdelning. Riksdagen antog utan erinran det framlagda förslaget (prop. 1970: 74, SU 98, rskr 223).

Den nya organisationen, som trädde i kraft den 1 januari i år, innebär i övrigt följande.

Chefen för den nya läkemedelsavdelningen vid socialstyrelsen är också chef för det laboratorium, som i stort sett kommer att fullgöra den laboratorie- och utredningsverksamhet, vilken tidigare ombesörjts av statens farmaceutiska laboratorium och Svenska farmakopékommittén. Laboratoriet utgör alltså en del av läkemedelsavdelningen. I denna ingår vidare två byråer, en allmän byrå och en registreringsbyrå, vilka ersätter den nuvarande läkemedelsbyrån inom socialstyrelsen. Laboratoriet är organiserat på fyra enheter, nämligen en farmaceutisk, en farmakologisk och en farmakoterapeutisk enhet samt en enhet för klinisk läkemedelsprövning. Organisationen innebär vidare, att Svenska farmakopékommittén upphört och att i stället en särskild kommitté för farmakopéfrågor inrättats under läkemedelsnämnden. Den nuvarande läkemedelsbiverkningsnämnden har ombildats till en kommitté inom läkemedelsavdelningen. Slutligen har den till socialstyrelsen knutna kommittén för läkemedelsinformation, som tillkom 1968 och som hittills fått sina kostnader bestridda från femte huvudtitelns kommittéanslag, överförs till läkemedelsavdelningen.

Den nya organisationen har sammanlagt 106 tjänster. Av dessa är 18 nya. På uppdrag av Kungl. Maj:t har statens avtalsverk förhandlat och träffat avtal med berörda personalorganisationer om lönegradsplacering m. m. av samtliga tjänster. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t den 20 november 1970. Jag beräknar medel för nästa budgetår för de ökade lönekostnader m. m. som avtalet medför.

Enligt förut nämnda riksdagsbeslut skall den nya kontrollorganisatio-

nen så snart det är möjligt flyttas till Uppsala. Med anledning härav har Kungl. Maj:t i mars 1970 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utarbeta förslag till byggnadsprogram för lokaler där.

Med skrivelse den 20 juli 1970 har byggnadsstyrelsen redovisat förslag till byggnadsprogram för lokaler inom karolinska institutets område avsedda att under en övergångstid användas för den statliga läkemedelskontrollen. Beredningen av förslaget är ännu inte avslutad.

Lokalfrågan för den nya läkemedelsavdelningen har tills vidare lösts genom att avdelningen tillfälligt får disponera vissa lokaler i stockholmsområdet.

Med hänsyn till att den nya organisationen trädde i kraft först den 1 januari 1971 och några erfarenheter inte vunnits om dess funktion har socialstyrelsen i huvudsak endast fört fram yrkanden av automatisk karaktär.

För innevarande budgetår har 4,1 milj. kr. anvisats under detta anslag avseende tiden den 1 januari—den 30 juni 1971.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statlig läkemedelskontroll* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 660 000 kr.

E 17. Statens rättskemiska laboratorium

1969/70 Utgift	4 816 880
1970/71 Anslag	5 413 000
1971/72 Förslag	5 747 000

Statens rättskemiska laboratorium (SRL) har till uppgift att utföra undersökningar av rättskemisk och blodgruppsserologisk art samt att utöva viss kontrollverksamhet. Laboratoriet är underställt socialstyrelsen och är uppdelat på en kemisk och en blodgruppsserologisk avdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Läkarpersonal	6	—	—
Teknisk personal	60	+8	+1
Kontorspersonal	12	—	—
Övrig personal	7½	—	—
	85½	+8	+1

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Anslag			
Avlöningar	3 217 000	+ 431 000	+ 90 000
Sjukvård	10 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	4 000	+ 4 000	+ 2 000
Därav nordiska resor	(3 000)	(+ 3 000)	(—)
Lokalkostnader	619 000	+ 34 000	+ 34 000
Expenser	70 000	+ 16 000	+ 5 000
Provtagningsmateriel för alkoholprov	200 000	+ 20 000	+ 2 000
Ersättning åt blodgivare	225 000	+ 35 000	+ 10 000
Övriga utgifter	330 000	+ 292 000	+ 123 000
Därav inköp och underhåll av inventarier och instrument	(80 000)	(+ 243 000)	(—)
Lönekostnadspålägg	738 000	+ 137 000	+ 67 000
	5 413 000	+ 970 000	+ 334 000
Inkomster vid laboratoriet, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida	1 259 000	+ 669 000	+ 669 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. +228 000 kr.

2. Styrelsen föreslår inrättande för genetiska sektionen av tjänster som aktuarie (statistiker), förste laboratorieassistent och laboratorieassistent, för serumsektionen av två tjänster som förste laboratorieassistent och för kliniska sektionen av två tjänster som assistent och en tjänst som förste laboratorieassistent.

Ytterligare medel bör anvisas för kemiska avdelningens arbete med narkotika- och läkemedelsanalyser. (+426 000 kr.)

3. För att bl. a. upprusta laboratoriet med modern apparatur m. m. behövs en betydande uppräknig av anslagsposten till övriga utgifter. (+240 000 kr.)

Departementschefen

De nya bestämmelser om fastställande av faderskap till barn utom äktenskap och om dessa barns arvsrätt, vilka trätt i kraft den 1 januari 1970, har gett laboratoriets blodgruppsserologiska avdelning ökade arbetsuppgifter. Jag beräknar därför medel till ytterligare en tjänst som laboratorieassistent vid avdelningen. Vidare beräknar jag 52 000 kr. för narkotika- och läkemedelsanalyser.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 747 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens rättskemiska laboratorium* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 747 000 kr.

E 18. Statens rättsläkarstationer

1969/70 Utgift	3 800 836
1970/71 Anslag	3 842 000
1971/72 Förslag	4 567 000

Statens rättsläkarstationer har till huvudsaklig uppgift att utföra rättsmedicinska undersökningar av olika slag såsom obduktioner och laboratorieundersökningar. Rättsläkarstationer finns i Stockholm, Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Läkarpersonal m. m.	14	+ 5½	+1
Laboratoriepersonal	5½	+ 5	+1
Kontorspersonal	10½	+ 2½	—
Övrig personal	16	—	—
	46	+13	+2
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
1. Avlöningar	2 269 000	+ 623 000	+ 122 500
2. Sjukvård	5 000	+ 6 000	+ 1 000
3. Reseersättningar	11 000	+ 3 000	+ 1 500
Därav för nordiska resor	(1 500)	(—)	(—)
4. Lokalkostnader	684 000	+ 151 000	+ 150 000
5. Expenser	103 000	+ 71 000	+ 20 000
6. Övriga utgifter	367 000	+ 795 000	+ 240 000
Därav för inköp av inventarier och instrument	(106 000)	(+ 712 000)	(—)
7. Vissa rättsmedicinska undersökningar	5 000	—	—
8. Lönekostnadspålägg	413 000	+ 300 000	+ 190 000
Summa utgifter	3 857 000	+ 1 949 000	+ 725 000
<i>Inkomster</i>			
Ersättningar för antropologiska undersökningar i faderskapsärenden	15 000	—	—
Nettoutgift	3 842 000	+ 1 949 000	+ 725 000

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 410 000 kr.

2. Den ökade rättsmedicinska verksamheten medför behov av en laboratorieassistent vid rättsläkarstationen vid Stockholm, en biträdande rättsläkare, en laboratorieassistent och ett kvalificerat biträde (ett biträde med halvtidstjänstgöring dras in) vid stationen i Uppsala, en rättsläkare

och en assistent vid stationen i Lund och en rättsläkarassistent vid stationen i Göteborg. Vidare bör bårhusföreståndartjänsten vid stationen vid Stockholm bytas ut mot en assistenttjänst. (+367 000 kr.)

3. Den ökade arbetsbördan vid antropologisk-genetiska avdelningen vid stockholmsstationen motiverar förstärkning med 1½ antropolog-amanuens och två laboratorieassistenter. (+153 000 kr.)

4. Ett rättsodontologiskt laboratorium bör knytas till stationen vid Stockholm. För ändamålet erfordras en tjänst som rättsodontolog och en tjänst som laboratorieassistent. (+123 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 567 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. till en rättsodontolog och en laboratorieassistent.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens rättsläkarstationer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 567 000 kr.

F ÖPPEN HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

Förebyggande hälsovård och öppen sjukvård har under de senaste åren ägnats allt större uppmärksamhet. Ökade resurser har satts in för hälsovårdsupplysning och hälsoundersökningar och för en förstärkning av den öppna, decentraliserade sjukvården. Det fortsatta planeringsarbetet är i hög grad inriktat på att ge de förebyggande insatserna och den öppna vården en viktigare roll i hälso- och sjukvården. Även miljöfrågorna och hälsofrågorna på arbetsplatserna, som jag kommer att närmare behandla i samband med anslagen till arbetarskyddet, har fått allt större betydelse.

Anslaget till *hälsovårdsupplysning* har sedan budgetåret 1968/69 höjts från 1,1 milj. kr. till 2,5 milj. kr. 1970/71. För att ytterligare förstärka resurserna för hälsovårdsupplysning kommer jag i det följande att förorda en höjning av anslaget för nästa budgetår till 3 milj. kr.

En grundläggande fråga för den förebyggande hälsovården är att kunna upptäcka sjukdomssymptom så tidigt som möjligt. Här har allmänna och s. k. riktade *hälsoundersökningar* stor betydelse. För att nå fram till en lämplig metodik för hälsoundersökningar i stor skala pågår sedan några år försöksverksamhet i statlig regi. Under förra budgetåret anordnades en försöksverksamhet med allmän hälsokontroll omfattande 20 000 personer i Gävleborgs län. Moderna massundersökningsmetoder har därvid använts. Jag kommer i det följande att förorda en ytterligare medelansvisning på 1,6 milj. kr. för att fullfölja denna hälsoundersökning. Av medel som anvisats för innevarande budgetår kommer vidare att genomföras en undersökning, som avser att belysa pensionärernas behov av hälsokontroll. Denna undersökning beräknas omfatta 7 000 personer i 66-årsåldern. Avsikten är att erfarenheterna av denna försöksverksamhet skall kunna tillgodogöras av sjukvårdshuvudmännen vid deras planering av hälsoundersökningar.

Jämsides med metodfrågorna finns det andra betydelsefulla spörsmål i fråga om anordnandet av allmänna hälsoundersökningar som fordrar särskilda överväganden, däribland kostnads- och resursfrågorna och frågan om vilket samhällsorgan som bör anförtros hälsoundersökningarna. Med anledning härav har Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 uppdragit åt socialstyrelsen att verkställa en utredning om utvecklingen av hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård och att därvid undersöka hur denna verksamhet kan samordnas och författningsmässigt och organisatoriskt inordnas i det system som gäller för den av samhället

bedrivna sjukvården. I samband härmed skall socialstyrelsen i samråd med riks försäkringsverket också överväga avgränsningen av de sjukvårdsåtgärder som ersätts från den allmänna försäkringen.

Som jag tidigare anfört är en kraftig förstärkning av den *öppna sjukvården* i samhällets regi en viktig punkt i den sjukvårdspolitiska målsättningen. Bland de åtgärder som har vidtagits i detta syfte vill jag särskilt peka på den vid 1969 års riksdag beslutade reformeringen av läkarutbildningen (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215). Den plan för fördelningen av våra ökande läkarresurser som har upprättats i anslutning till läkarutbildningsreformen innebär en stark prioritering av bl. a. den offentliga öppna läkarvården. Vidare ingår i den nya vidareutbildningen av läkare en obligatorisk allmäntjänstgöringsperiod, varav sex månader fullgörs i öppen vård utanför sjukhus.

Det nya sjukförsäkringssystemet för hela den offentliga läkarvården är också av betydelse i detta sammanhang. Genom denna reform stimuleras en överföring av efterfrågan från den slutna till den öppna vårdsektorn. Systemet har också en sådan konstruktion att det underlättar för sjukvårdshuvudmännen att bygga ut den öppna sjukvården främst utanför sjukhusen.

Jag vill här också erinra om de ändringar i sjukvårdslagen som 1970 års riksdag (prop. 1970: 42, 2LU: 30, rskr 1970: 153) beslutat om och som trätt i kraft den 1 januari i år. Dessa ändringar avser bl. a. att möjliggöra en närmare integration mellan slutna och öppna sjukvård.

I ett av socialstyrelsen upprättat principprogram för den öppna vården har dragits upp riktlinjer för att inrätta vårdcentraler med en integrerad sjuk- och socialvård. I anslutning härtill har Kungl. Maj:t uppdragit åt en sakkunnig att lägga fram förslag beträffande de författningsändringar och övriga åtgärder som behövs från statsmakternas sida för att möjliggöra en sådan organisation av den öppna vården utanför sjukhusen, som i huvudsak grundar sig på socialstyrelsens principprogram. Den sakkunnige skall särskilt överväga en författningsreglering, varigenom provinsialläkar- och stadsdistriktsläkarväsendet anpassas till en framtida öppenvårdsorganisation.

Bland insatserna för att förstärka den öppna vården vill jag också nämna den forsknings- och utvecklingsverksamhet som bedrivs vid läkarstationen i Dalby. Verksamheten syftar bl. a. till att kartlägga olika slag av vårdbehov inom ett läkardistrikt och sambandet mellan öppen och slutna vård samt att utveckla lämpliga metoder för hälso- och sjukvård inom den öppna vårdsektorn.

Utvecklingen av den förebyggande hälsovården och den öppna sjukvården förutsätter också en ökad integrering med den kommunala socialvården. Med hänsyn härtill har under anslaget A 3 Försöksverksamhet m. m. beräknats medel bl. a. till försök med socialcentraler i anslutning till hälso- och sjukvårdens vårdcentraler.

F 1. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn

1969/70 Utgift	2 341 464
1970/71 Anslag	2 900 000
1971/72 Förslag	3 000 000

Kvinnor och barn kan i anslutning till mödra- och barnhälsovård samt skolhälsovård kostnadsfritt få vissa skyddsläkemedel. Kvinna, som får avgiftsfri sjukdomsbehandling inom ramen för mödrhälsovården, kan vidare kostnadsfritt få nödvändiga läkemedel. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1939: 461) om kostnadsfritt tillhandahållande av skyddsläkemedel åt vissa kvinnor och barn (omtryckt 1962: 444; ändrad 1970: 734) samt i kungörelsen (1944: 397) om kostnadsfritt tillhandahållande av läkemedel åt vissa kvinnor, lidande av havandeskapssjukdomar m. m. (ändrad senast 1955: 483).

Socialstyrelsen

Utvecklingen visar en för varje år stegrad kostnad från 2,1 milj. kr. under budgetåret 1964/65 till 2,7 milj. kr. under budgetåret 1968/69. En lätt minskning kan konstateras under budgetåret 1969/70, vilket sannolikt har samband med väsentligt minskat antal nyfödda barn och frånvaron av någon mera omfattande rubellaepidemi under detta budgetår.

Med beaktande av väntad intensifiering av verksamheten inom mödra- och barnhälsovården och belastningen på anslaget under senare år anser styrelsen att anslaget bör räknas upp med 100 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läkemedel åt vissa kvinnor och barn* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

F 2. Abortförebyggande åtgärder

1969/70 Utgift	664 426
1970/71 Anslag	800 000
1971/72 Förslag	930 000

Statsbidrag utgår till landstingskommun och till stad, som inte ingår i landsting, för verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte. Bidraget utgår till avlöning av läkare och kurator, till vissa resor samt för tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor som besöker kurator. Även kostnader för vissa labo-

ratorieundersökningar ersätts. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1945: 863) om statsbidrag till viss verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte (ändrad senast 1955: 456).

Omfattningen av den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten belyses genom följande uppgifter.

	1967	1968	1969	1970
Antal abortrådgivningsbyråer	21	22	23	25
Antal filialmottagningar	1	1	1	1
Antal avslutade abortärenden: abortärenden eller kombinerade abort- och steriliseringsärenden	7 171	8 591	10 688	..

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Social- styrelsen	Departements- chefen
1. Verksamhet för stöd och rådgivning åt havande kvinnor i abortförebyggande syfte	435 000	+ 90 000	+ 90 000
2. Tillgodoseende av överhängande hjälpbehov hos kvinnor, som besöker kurator	320 000	+ 40 000	+ 40 000
3. Ersättning till vissa laboratorier för utförande av graviditetsreaktioner	45 000	—	—
	800 000	+ 130 000	+ 130 000

Socialstyrelsen

1. Vid ingången av budgetåret 1970/71 omfattade den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten 25 rådgivningsbyråer och en filialmottagning (inom 14 landstingsområden och tre städer). Abortrådgivning bedrivs dessutom f. n. inom försöksvis anordnad familjerådgivningsverksamhet på fyra orter i landet.

1965 års abortkommittés arbete kan väntas resultera i förslag om en organisatorisk förändring av den abortförebyggande verksamheten. Först sedan en sådan beslutats kan man vänta en mera väsentlig ökning av verksamheten.

Under år 1969 avslutades 10 688 abortärenden. I flertalet av dessa företogs enbart en abortutredning, i ett mindre antal ärenden kombinerades denna med en steriliseringsutredning. Därtill kommer ca 300 ärenden som avsåg enbart sterilisering. Med hänsyn till tendensen under de senaste åren har man anledning räkna med att ökningen av antalet abortsökande kommer att fortsätta. Antalet mottagningar vid befintliga byråer bedöms inte komma att stiga i någon större omfattning under de närmast följande åren. Däremot beräknas ett antal nya byråer för abort-

förebyggande verksamhet komma att inrättas. Därtill har familjerådgivningsbyrån vid lasarettet i Hälsingborg återgått till att vara rådgivningsbyrå för enbart abortförebyggande verksamhet. Medelsbehovet beräknas öka med 90 000 kr.

2. Medelsbehovet har beräknats efter oförändrat 30 kr. per nyinskrivna kvinna. Antalet nyinskrivna överensstämmer i det närmaste med antalet avslutade abortärenden. Med ett beräknat antal av 12 000 nyinskrivna under budgetåret 1971/72 inom den ordinarie abortförebyggande verksamheten samt motsvarande verksamhet inom den försöksvis anordnade familjerådgivningens ram kan medelsbehovet uppskattas till 360 000 kr., vilket innebär en ökning med 40 000 kr.

Departementschefen

Förslag från 1965 års abortkommitté väntas föreligga inom den närmaste tiden. I avvaktan härpå bör anslagsgrunderna vara oförändrade. Jag beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 930 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Abortförebyggande åtgärder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 930 000 kr.

F 3. Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning

1969/70 Utgift	241 509
1970/71 Anslag	430 000
1971/72 Förslag	430 000

Landstingskommun eller stad, som inte ingår i landsting, kan få statsbidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning. Bidrag utgår till kostnaderna för läkares och kurators avlöning och resor i tjänsten. Föreligger särskilda skäl, kan bidrag utgå även till familjerådgivning som försöksvis bedrivs av kommun, som ingår i landstingskommun, eller av enskild. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1960: 710) om statsbidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning.

Socialstyrelsen

Hittills beviljade statsbidrag utgår för 23 byråer. Hos socialstyrelsen finns ansökan om bidrag för ytterligare en byrå. Medelsbehovet för dessa byråer beräknas till 416 000 kr. till avlöningskostnader samt 12 000 kr. till befattningshavares resor i tjänsten. Sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till avrundat 430 000 kr.

Departementschefen

Jag vill erinra om att familjerådgivningsverksamheten i olika avseenden berörs av pågående utredningar. 1965 års abortkommitté be-

handlar den i familjerådgivningsverksamheten ingående abortrådgivningen. Som jag förut nämnt väntas förslag från kommittén föreligga inom den närmaste tiden. Socialutredningen har bl. a. i uppdrag att undersöka förutsättningarna att i lämplig form skapa socialcentra i kommunerna, dit allmänheten kan vända sig för vård, hjälp, service, råd och upplysning. Möjligheterna till samordning med bl. a. den öppna sjukvårdens organ skall därvid beaktas. När det gäller den sociala rådgivnings- och upplysningsverksamheten skall utredningen ägna särskild uppmärksamhet åt familjerådgivningen. Vidare har en av Spri år 1969 tillsatt arbetsgrupp till uppgift, att på grundval av det av socialstyrelsen år 1968 framlagda principprogrammet för den öppna vårdens medverkan vid det fortsatta arbetet på den öppna vårdens utbyggnad och utformning. Innan familjerådgivningsverksamheten ges en slutgiltig utformning bör åtminstone en del av detta pågående utredningsarbete slutföras.

Anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 430 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 430 000 kr.

F 4. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård

1969/70 Utgift	1 400 010
1970/71 Anslag	1 600 000
1971/72 Förslag	1 650 000

Landstingskommun eller stad, som inte ingår i landsting, kan få statsbidrag för sådan psykisk barna- och ungdomsvård, som utövas vid central i anslutning till barn- och ungdomspsykiatrisk lasarettsklinik eller vid fristående centraler eller filialer. Bidrag utgår till avlönings- och resekostnader för läkare, psykolog, kurator m. fl. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1960: 619) om statsbidrag till psykisk barna- och ungdomsvård.

Socialstyrelsen

Statsbidraget till avlönings- och resekostnader för tjänstemän inom den öppna psykiska barna- och ungdomsvården uppgår f. n. till 1,6 milj. kr. Statsbidragsberättigad barn- och ungdomspsykiatrisk verksamhet bedrivs i samtliga sjukvårdsområden med undantag av Blekinge och Jämtlands läns landstingskommuner, där sådan verksamhet avses starta under första halvåret 1971.

För bidrag till en nyinrättad central vid Hälsingborgs lasarett beräknar styrelsen 37 000 kr. och till centralen i Västervik — om tjänsten som överläkare kan besättas — 12 000 kr. För konferenser för psykologer

och kuratorer inom den psykiska barna- och ungdomsvården beräknas 6 000 kr.

Det totala medelsbehovet beräknas till 1 655 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 1 650 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 650 000 kr.

F 5. Bidrag till S:t Lukasstiftelsen

1969/70 Utgift	60 000
1970/71 Anslag	60 000
1971/72 Förslag	60 000

S:t Lukasstiftelsen är en ekumenisk sammanslutning med uppgift att hjälpa människor, vilkas svårigheter och nedsatta hälsa har sin grund i psykiska konflikt- och svaghetstillstånd.

S:t Lukasstiftelsen

Stiftelsen föreslår en höjning av anslaget till 80 000 kr. Ökningen motiveras av stiftelsens fortsatta expansion, de automatiska kostnadsstegringarna och pensionsåtaganden gentemot personalen.

Departementschefen

Statsbidrag till S:t Lukasstiftelsen bör utgå med oförändrat 60 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till S:t Lukasstiftelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 60 000 kr.

F 6. Allmän hälsokontroll

1969/70 Utgift	1 828 814
1970/71 Anslag	1 670 000
1971/72 Förslag	2 970 000

Anslaget är avsett för dels viss försöksverksamhet med allmänna hälsoundersökningar, dels statens bakteriologiska laboratoriums kostnader för hälsokontroller.

Socialstyrelsen

Under budgetåret 1969/70 anordnades en försöksverksamhet med allmän hälsokontroll för ca 20 000 personer i Gävleborgs län. Styrelsen anser, att kontrollen bör upprepas på samma personer och efter samma program. Kostnaden för en förnyad undersökning beräknas till 1,7 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Om hälsoundersökningen i Gävleborgs län visar resultat i form av tidig upptäckt av viktiga behandlingsbara sjukdomar vill socialstyrelsen därefter pröva en allmän hälsoundersökning i ett helt sjukvårdsområde.

För bearbetning av resultaten av den hälsoundersökning av 66-åringar som under budgetåret 1970/71 görs i Stockholm beräknar styrelsen 250 000 kr.

Styrelsen beräknar slutligen 52 000 kr. för arvode till specialföredragande (läkare) i vissa frågor rörande allmän hälsokontroll. Det sammanlagda anslagsbehovet beräknar styrelsen således till 2 002 000 kr.

SBL

SBL begär 1 115 000 kr. för den vid laboratoriet bedrivna hälsokontrollverksamheten. Detta innebär i stort sett oförändrat anslag.

Vissa ärftliga ämnesomsättningssjukdomar hos nyfödda kan diagnostiseras med hjälp av enkla bakteriologiska metoder, lämpliga för s. k. screeningundersökningar i stor skala. Barnen kan, om förebyggande bchandling sätts in på ett tidigt stadium, räddas från grav invaliditet till ett normalt liv. Sådana s. k. PKU-undersökningar beräknas nästa budgetår fortgå efter ungefär samma mönster som förut.

Asymptomatisk bakteriuri förekommer hos 4,5—7 % av alla gravida kvinnor. Om den inte upptäcks och behandlas kan den leda till urinvägsinfektion eller njurbäckeninflammation. Även denna hälsokontroll beräknas under nästa budgetår fortsätta i oförändrad omfattning. SBL avser att ägna fortsatt uppmärksamhet åt rationalisering av arbetet och standardisering av metoderna.

Departementschefen

Den under budgetåret 1969/70 försöksvis anordnade hälsokontrollen för ca 20 000 personer i Gävleborgs län bör upprepas på samma personer och efter samma program under budgetåret 1971/72. Erfarenheterna av denna Gävleborgsundersökning kan väntas bli av stort värde för planeringen och utformningen av framtida hälsoundersökningar. För detta ändamål beräknar jag 1 600 000 kr. För bearbetning av resultaten av den hälsoundersökning för 66-åringar som under innevarande budgetår görs i Stockholm beräknar jag 200 000 kr. och för socialstyrelsens övriga verksamhet ca 52 000 kr. För SBL:s hälsokontrollverksamhet, som bl. a. avser PKU-undersökningarna, beräknar jag 1 115 000 kr. På grundval härav förordar jag att anslaget för budgetåret 1971/72 tas upp med

avrundat 2 970 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med 1,3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Allmän hälsokontroll* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 970 000 kr.

F 7. Skyddsympningar

1969/70 Utgift	4 071 315
1970/71 Anslag	5 200 000
1971/72 Förslag	6 300 000

Från anslaget utgår ersättning för kostnader i samband med frivillig skyddsympning mot difteri, kikhosta, stelkramp, mässling och polio samt obligatorisk smittkoppsvaccinering och frivillig revaccinering av skolbarn mot smittkoppor.

Socialstyrelsen

Det faktiska resp. beräknade antalet skyddsympningar, som bekostas från detta anslag framgår av följande tablå.

	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72
Enbart difteri	1 500	1 550	1 000	1 000
Difteri + stelkramp	56 000	65 000	64 000	35 000
Difteri + stelkramp + kikhosta	393 000	400 000	395 000	400 000
Smittkoppor	134 000	160 000	160 000	160 000
Polio	810 000	772 000	670 000	670 000
Mässling		20 000	100 000	100 000

Beräknade kostnader för ympningar 1971/72

	Ersättning till ympare, resor m. m.	Steril engångsmateri	Vaccin	Summa
Skyddsympning mot:				
1. Difteri, kikhosta-difteri-stelkramp (trippelympning), difteri-stelkramp	70 000	140 000	830 000	1 040 000
2. Smittkoppor	177 000	—	485 000	662 000
3. Polio	925 000	234 000	2 500 000	3 659 000
4. Mässling	123 000	35 000	1 000 000	1 158 000
Summa kr.	1 295 000	409 000	4 815 000	6 519 000

1. Under budgetåret 1969/70 uppgick totalantalet ympningar inom denna grupp till ca 400 000.

Särskild ersättning av statsverket för skyddsympningar utgår inte till skolläkare och skolsköterskor eller till ympare inom den förebyggande

barnvården för barn inskrivna i denna. För övriga ympningar utgår ersättning med 1 kr. per ympning.

Steril engångsmateriel använd vid ympningar i offentlig regi ersättes av statsmedel med 35 öre per ympning.

2. För den obligatoriska ympningen av barn mot smittkoppor utgår ersättning av statsmedel till ymparen med 1 kr. per ympad person och till besiktningsförrättaren med 30 öre för varje besiktigad person. Styrelsen beräknar att 100 000 barn ympas. För viss klinisk prövning av vaccinet beräknas 17 200 kr.

3. Skyddsympning mot polio görs med avdödat vaccin. Sedan polioympningarna infördes i vårt land har antalet poliofall radikalt minskat. Från mitten av sextioalet har de inträffade fåtaliga fallen av polio i landet varit sådana, där smitta förvärvats utomlands och vederbörande varit ovaccinerad eller ofullständigt vaccinerad mot polio. Endast i något enstaka fall har smitta spritts till någon familjemedlem som inte vaccinerats. Smittämnet kan lätt åter genom resenärer föras in i landet, varför fortsatta poliovaccineringar har den allra största betydelse.

Socialstyrelsen föreslår följande ympningar under budgetåret 1971/72.

	Antal ympade	Antal injektioner
A. Nyympningar (första och andra injektionen)		
Barn födda 1.11.1970—31.10.1971	100 000	200 000
Årsklasserna 1952—1970	10 000	20 000
Övriga (rest)	40 000	80 000
B. Tredje injektionen till under 1971 vaccinerade	140 000	140 000
C. Fjärde injektionen till personer som fått tredje injektionen 1968	200 000	200 000
Övriga (rest)	30 000	30 000
Summa	520 000	670 000

4. En allmän skyddsympning av barn mot mässling har startats med början under budgetåret 1969/70, då 20 000 barn erbjudits ympning.

Från både medicinsk och social synpunkt synes fördelaktigt att skyddsympning så snabbt som möjligt genomförs i åldrarna upp till 12 år. Därvid bör i första hand de yngsta årskullarna komma i fråga. Varje årskull beräknas i genomsnitt till 100 000 barn. Eftersom stort intresse visats från allmänhetens sida för mässlingvaccinering, förutsätter styrelsen, att bortfallsfrekvensen blir ringa. Styrelsen beräknar därför antalet ympade barn under budgetåret 1970/71 till ca 100 000. För budgetåret 1971/72 beräknas ytterligare 100 000 barn bli ympade.

5. SBL håller på att utarbeta metoder för tillverkning av ett fyra-vaccin mot polio, stelkramp, kikhosta och difteri. Om ett effektivare preparat kan framställas, kommer det att utnyttjas i stället för trippel-

och poliovaccin. Vinsterna blir dels mindre biverkningar, dels minskat antal injektioner på barnvårdscentralerna.

Departementschefen

I likhet med socialstyrelsen räknar jag med oförändrat ympningsprogram under budgetåret 1971/72. Med beaktande av inträffade höjningar av vaccinkostnaderna beräknar jag medelsbehovet för nästa budgetår under anslaget till 6,3 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skyddsympningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 300 000 kr.

F 8. Hälsovårdsupplysning

1969/70 Utgift	1 790 614	Reservation	292 742
1970/71 Anslag	2 500 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

Från anslaget bekostas viss upplysningsverksamhet i syfte att ge allmänheten information på hälso- och sjukvårdens område.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsens anslagsberäkning framgår av följande sammanställning.

Ingående reservation 1.7.1970	292 742
Anslag 1970/71	2 500 000
Disponibelt	2 792 742
Beräknade utbetalningar 1970/71	2 792 742
Beräknad utgående reservation 30.6.1971	—
Beräknade utbetalningar 1971/72	5 990 000
Anslagsbehov 1971/72	5 990 000

Socialstyrelsen framhåller att målet för hälsoupplysningen är att göra individen friskare ur fysisk, psykisk och social synvinkel. Socialstyrelsen anser att åtgärder för att begränsa konsumtionen av stimulantia samt för att förbättra allmänhetens kost- och motionsvanor är synnerligen angelägna. En kvalificerad informationsverksamhet kräver stora ekonomiska resurser för att kunna redovisa mätbara resultat.

En omfattande verksamhet har nedlagts rörande information om narkotika. Delvis har detta skett i samverkan med regeringens samarbetsorgan för bekämpning av narkotikamissbruk (SBN) och den av SBN tillsatta arbetsgruppen för information. I enlighet med de förslag narkomanvårdskommittén presenterat i sitt huvudbetänkande kommer hälsovårdsupplysningsdelegationen (HVUD) av allt att döma att bli den institution

som framdeles skall samordna den samhälleliga informationen på detta område i nära samarbete med andra myndigheter, institutioner och frivilliga organisationer som verkar inom samma fält.

Förberedelser har gjorts inom HVUD för information beträffande kost och motion. En sådan informationsverksamhet påbörjas under budgetåret 1970/71. En särskild kommitté har tillsatts med representanter för myndigheter, organisationer och näringslivet. För att ge det medicinska underlaget för åtgärderna verkar en särskild medicinsk expertgrupp. HVUD planerar först att genom konferenser och materialframställning söka förbättra näringsstandarden inom storhushållen och att därefter granska läroplaner inom skolväsendet beträffande undervisningen rörande i första hand kostfrågor men även motion och andra frågor som har betydelse för hälsan.

Denna verksamhet kommer att tillsammans med informationen beträffande tobak, narkotika och alkohol att dominera HVUD:s informationsverksamhet de närmaste åren. Andra projekt kommer dock att genomföras parallellt. Det är bl. a. planerat att ge information med hjälp av audiovisuell apparatur om sjukdomar och hälsofrågor till patienter inom sjukhus och vårdanstalter. Även metoder och material för information till förskolebarn rörande skilda hälsofrågor är under utveckling och kan väntas få en omfattande spridning.

HVUD börjar under 1970 en undersökningsverksamhet för att samla data om allmänhetens kunskaper, attityder och vanor i hälsofrågor. Härutöver kommer effektmätningar att göras på de dominerande informationsverksamheterna. För detta ändamål tillsätts en särskild projektgrupp för effektmätning hösten 1970.

Den ökande verksamheten kräver en väsentlig förstärkning av personalstaben, inte minst av den kvalificerade personalen, med större krav på specialutbildning och erfarenhet.

Departementschefen

Som framgår av vad jag anfört i inledningen till detta avsnitt anser jag att resurserna för hälsovårdsupplysning bör förstärkas ytterligare. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår tas upp med 3 milj. kr., vilket innebär en ökning med 500 000 kr.

Upplysningsarbetet bör koncentreras till särskilt angelägna områden för att få god effekt och nå så många som möjligt. Det ankommer på socialstyrelsen att genom regelbundna attitydundersökningar och på annat sätt söka mäta effekten av den upplysning som ges. Kungl. Maj:t äger besluta om den närmare fördelningen av tillgängliga medel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Hälsovårdsupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

F 9. Bidrag till driften av folktandvården

1969/70 Utgift	13 727 937
1970/71 Anslag	14 200 000
1971/72 Förslag	14 800 000

Statsbidrag utgår dels till folktandvård inom landstingskommun med 16 kr. om året för varje barn, som får s. k. systematisk behandling, dels till folktandvård i kommun, som inte tillhör landstingskommun, med 8 kr. om året för varje barn, som får sådan behandling. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 278) om statsbidrag till folktandvård (ändrad senast 1969: 664).

Socialstyrelsen

Verksamheten inom folktandvården framgår av följande sammanställning.

Antal verksamma kliniker	30.6.1969	30.6.1970
Centraltandpolikliniker	31	33
Polikliniker för tandreglering	46	50
Polikliniker för tandlossningssjukdomar	2	3
Distrikts-, annex- och anstaltstandpolikliniker	876	928

Antal kostnadsfritt och fullständigt behandlade barn:

	År 1968	År 1969
I landstingskommuner	770 044	804 976
I städer utanför landsting	143 996	146 333
Summa	914 040	951 309
Ökning från föregående år	44 433	37 269

1967 års folktandvårdsutredning har i sitt betänkande Folktandvårdens utbyggande och reglering (SOU 1970: 11) förordat att huvudmännen inom ramen för den statsunderstödda organiserade folktandvården erhåller möjlighet att, allteftersom tillgången på tandläkare ökar, successivt bygga ut småbarnstandvården och ungdomstandvården så, att den efter hand kommer att i princip omfatta alla medborgare i åldern 0–19 år.

Socialstyrelsen framhåller att Stockholms stad fr. o. m. den 1 januari 1971 uppgår i Stockholms läns landsting och att driftbidraget för de inom staden behandlade barnen enligt gällande bidragsregler därför bör beräknas efter 16 kr. för varje behandlat barn. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 ökar med anledning härav med 600 000 kr.

Departementschefen

Som jag förut nämnt bör de frågor som behandlats i folktandvårdsutredningens betänkande Folktandvårdens utbyggande och reglering (SOU 1970:11) prövas samtidigt med att det framdeles tas ställning till utformningen av en tandvårdsförsäkring. För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet under anslaget till 14 800 000 kr. Därvid har jag beaktat bl. a., att Stockholm sedan den 1 januari i år ingår i landsting, vilket medför högre statsbidrag till folktandvården.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av folktandvården* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 800 000 kr.

F 10. Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård

1969/70 Utgift	78 300	Reservation	72 639
1970/71 Anslag	50 000		
1971/72 Förslag	75 000		

Statsbidrag utgår till landstingskommun för utrustning av varje distriktstandpoliklinik som ingår i folktandvårdsplanen med 3 000 kr. och, om mer än en tandläkare skall vara anställd där, med 1 300 kr. för varje ytterligare sådan tandläkare samt beträffande annextandpolikliniker och ambulatoriska tandpolikliniker med 1 000 kr. för varje sådan poliklinik. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 278) om statsbidrag till folktandvård (ändrad senast 1969: 664).

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 75 000 kr. Anslagsberäkningen framgår av följande sammanställning.

Ingående reservation 1.7.1970	72 639
Anslag 1970/71	50 000
Disponibelt 1970/71	122 639
Beräknade utbetalningar 1970/71	100 000
Beräknad utgående reservation 30.6.1971	22 639
Beräknade utbetalningar 1971/72	100 000
Anslagsbehov 1971/72	75 000

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag och beräknar medelsbehovet till 75 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

F 11. Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning

1969/70 Utgift	—	Reservation	400 000
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	200 000		

Samtliga nordiska länder har nu ratificerat överenskommelsen om ett gemensamt nordiskt institut för odontologisk materialprovning (prop. 1969: 1, bil. 7 s. 90 och 1970: 1, bil. 7 s. 98).

Enligt det träffade avtalet har nordiska institutet för odontologisk materialprovning (NIOM) till uppgift att genom materialprovning och därtill hörande målinriktad forskning, utvecklings- och upplysningsverksamhet samt genom andra lämpliga medel arbeta för att material, förbrukningsartiklar och viss utrustning som används eller avses komma till användning inom tandvården i de nordiska länderna, uppfyller de krav som vid varje tidpunkt kan ställas med hänsyn till utvecklingen inom hälsovård och teknik.

Institutets styrelse har under hösten 1970 haft ett flertal sammanträden bl. a. för att planera personalrekryteringen och för att utarbeta stadgar för institutet. Det är min förhoppning att institutet kan starta sin verksamhet så tidigt som möjligt under år 1971. Med hänsyn till den väntade behållningen på anslaget från föregående budgetår beräknar jag anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

F 12. Epidemiberedskap m. m.

1969/70 Utgift	1 500 768
1970/71 ¹ Anslag	4 300 000
1971/72 Förslag	3 520 000

¹ Avser även kostnaderna för SBL:s epidemiologiska verksamhet

Anslaget kan betecknas som ett allmänt beredskapsanslag för hälso- och sjukvården såvitt avser smittsamma sjukdomar. Fr. o. m. budgetåret 1970/71 har till anslaget överförts kostnaderna för den epidemiologiska verksamhet, som bedrivs vid statens bakteriologiska laboratorium (SBL).

Från anslaget utbetalas ersättning för vissa kostnader och förluster som uppkommit på grund av myndighets ingripande för att förhindra spridning av smittsam sjukdom (kungörelsen 1956: 296 om ersättning i vissa fall vid ingripanden i hälsovårdens intresse och lagen 1956: 293 om ersättning till smittbärare). Vidare bestrids från anslaget vissa kostnader för planläggning av epidemiberedskap inom riket, för medicinsk katastrofberedskap och för viss kursverksamhet m. m. samt vissa ersättningar enligt kungörelsen (1970: 160) angående läkarintyg för sjöfolk.

Socialstyrelsen

Styrelsen beräknar följande medelsbehov för sin verksamhet under budgetåret 1971/72.

Planläggning av epidemiberedskap inom riket	20 000
Medicinsk katastrofberedskap	30 000
Kursverksamhet	30 000
Vissa läkarundersökningar av personer som söker anställning på fartyg	20 000
Diverse kostnader, främst för epidemiförebyggande åtgärder med avseende på den internationella trafiken	50 000
Lönekostnadspålägg	23 000
Summa kr.	173 000

SBL

SBL beräknar 2,3 milj. kr. för den epidemiologiska verksamheten under budgetåret 1971/72. Härav utgör ca 1 milj. kr. kostnader för civil beredskapslagring och 1,3 milj. kr. kostnad för epidemiologisk verksamhet.

Departementschefen

Den epidemiologiska verksamheten vid SBL avser epidemibekämpning (övervakning och fältepidemiologisk verksamhet), rapportering samt rådgivning och information. Jag beräknar anslagsbehovet till 1 847 000 kr.

Med hänsyn till medelsförbrukningen under budgetåret 1969/70 för ersättning till smittbärare m. m. beräknar jag i denna del en ökning av medelsbehovet med 150 000 kr. till 1,5 milj. kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 3 520 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Epidemiberedskap m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 520 000 kr.

G UNIVERSITETSSJUKHUS M. M.

Läkarutbildningskapaciteten i landet har mer än fördubblats under 1960-talet. Genom riksdagens beslut vid 1969 års höstsession om en ökad läkarutbildning i stockholmsområdet (prop. 1969: 137, SU 187, rskr. 421) kommer den totala intagningskapaciteten vid de medicinska läroanstalterna att gå upp till mer än 1 000 platser per år. Under tiden 1969—1975 stiger antalet läkare i landet från 10 000 till omkring 16 000.

Den kliniska delen av läkarutbildningen i stockholmsområdet avses komma att i stora drag förläggas till karolinska sjukhuset, det nya sjukhuset i Huddinge, St Görans sjukhus, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus samt — under en övergångstid — Serafimerlasarettet. Sedan beslutad utbyggnad ägt rum kommer intagningskapaciteten vid karolinska institutet att nå upp till 370 nybörjarplatser per år.

I göteborgsområdet skall de kliniska utbildningsplatserna främst vara anordnade vid Sahlgrenska sjukhuset och det nya Östra sjukhuset. Vidare utnyttjas bl. a. Göteborgs barnsjukhus, Renströmska sjukhuset och Vasa sjukhus för den kliniska läkarutbildningen.

Den kliniska läkarutbildningen är i övrigt huvudsakligen förlagd till akademiska sjukhuset i Uppsala, lasarettet i Lund, Malmö allmänna sjukhus, lasarettet i Umeå och regionsjukhuset i Linköping.

Preliminär överenskommelse om nya avtal rörande de kommunala undervisningssjukhusen har nyligen träffats. Avsikten är att de nya avtalen skall redovisas i en särskild proposition till årets riksdag.

Kungl. Maj:t har i december 1970 meddelat föreskrifter om igångsättningstillstånd under år 1971 för byggnadsarbeten inom sjukvården m. m. Beslutet innebär en prioritering av byggnadsföretag, som avser dels offentligt anordnad öppen hälso- och sjukvård utanför sjukhus och dels sjukhem för långvarigt sjuka, kliniker för psykiskt sjuka, vårdhem m. m. för psykiskt utvecklingsstörda och den utbyggnad av undervisningssjukhusen, som behövs för att läkarutbildningen skall kunna genomföras planenligt. Även de statliga sjukhusen omfattas av denna reglering av byggnadsverksamheten.

Efter sammanslagningen av Stockholms stads och Stockholms läns landstings sjukvård den 1 januari 1971 ingår karolinska sjukhuset i Stockholms läns sjukvårdsorganisation som ett centralsjukhus med en del av länsområdet som upptagningsområde. En sakkunnig har tillkallats med uppdrag att utreda de rättsliga och organisatoriska förutsättningarna för att, utan förändring av huvudmannskapet för karolinska sjuk-

huset, erhålla en förbättrad samordning av sjukvården vid sjukhuset med sjukvården inom för sjukhuset bestämda upptagningsområden för skilda medicinska specialiteter.

En ny njurmedicinsk sektion inrättas nästa budgetår vid karolinska sjukhuset med 20 vårdplatser, dialyscentral och öppen vård. Vidare beräknas medel för inköp av en nyligen utvecklad apparat för stereotaktisk strålkirurgi mot bl. a. parkinsonism och vissa smärttillstånd.

Ett nytt modernt kirurgiskt block med bl. a. en ny urologisk klinik kommer att tas i bruk vid akademiska sjukhuset i Uppsala den 1 januari 1972. För blocket beräknas åtta nya läkartjänster. Sjukhusets njurtransplantationsverksamhet tillförs också en läkartjänst.

Sjukvårdslagen har ändrats den 1 januari 1971. Bl. a. skall flera överläkare kunna finnas vid samma klinik med en av dem som klinikchef. Motsvarande ändringar har vidtagits i reglementena för karolinska sjukhuset och akademiska sjukhuset. Mot denna bakgrund byts sammanlagt elva tjänster som biträdande överläkare ut mot överläkartjänster för etablerade specialiteter inom ramen för vissa kliniker och avdelningar vid de statliga sjukhusen.

Den systematiska undervisning med kunskapsprov, som staten anordnar för läkare under vidareutbildning, byggs ut från 100 till 150 kurser nästa budgetår.

G 1. Karolinska sjukhuset: Driftkostnader

1969/70 Utgift	208 848 880
1970/71 Anslag	202 500 000
1971/72 Förslag	244 975 000

År 1931 träffade staten avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting om samarbete för uppförande och drift av karolinska sjukhuset. Sjukhuset skulle enligt avtalet uppföras genom statens försorg och anslutas till karolinska institutet.

Vid sjukhuset meddelas klinisk utbildning för medicine kandidater. Vidare är sjukhuset regionsjukhus för stockholmsregionen och skall svara för viss sjukvård inom storstockholmsområdet. Vid sjukhuset bedrivs kvalificerad forskning.

Karolinska sjukhuset har f. n. ca 1 730 disponibla vårdplatser. Omkring 85 % av totala antalet vård dagar vid sjukhuset beräknas komma att utnyttjas av patienter från Stockholms läns landsting. År 1969 var antalet besök i sjukhusets öppna vård omkring 390 000, besöken i privat mottagning inräknade.

Under sjukhusdirektionen leds sjukhuset av en sjukhusdirektör, som vid sin sida har en chefsläkare. Vidare finns en biträdande sjukhus-

direktör. Sjukhuset har ca 50 kliniker och andra fristående avdelningar. Administrationen vid sjukhuset är uppdelad på fyra byråer, nämligen en administrativ byrå, en personalbyrå, en driftbyrå och en planeringsbyrå.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Direktionen	Departements- chefen
Personal			
Läkarpersonal	326	+ 9	+ 4
Administrativ personal	339½	+ 52	+18
Psykologer, kuratorer och rehabiliteringspersonal	72½	+ 8½	—
Sjuksköterskepersonal m. fl.	1 240½	+ 42	+ 8½
Laboratorie- och sjukvårds- teknisk personal	169½	+ 14½	+ ½
Övrig vårdservicepersonal	673½	+ 20	+ 9
Ekonomipersonal	413½	+ 3	—
	3 235	+149	+40¹
Anslag			
Avlöningar	121 010 000	+28 330 000	+25 548 000
Sjukvård	210 000	+ 5 000	—
Reseersättningar	70 000	+ 15 000	+ 5 000
Därav utrikes resor	(10 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	18 107 000	+ 2 160 000	+ 2 745 000
Expenser	33 114 000	+ 8 611 000	+ 4 660 000
Därav			
a) inventarier	(4 800 000)	(+ 1 700 000)	(+ 480 000)
b) representation	(10 000)	(—)	(—)
Automatisk databehandling	1 280 000	+ 1 030 000	+ 2 295 000
Lönekostnadspålägg	28 709 000	+ 8 252 000	+ 7 222 000
	202 500 000	+48 403 000	+42 475 000

¹ Härtil kommer medel för tjänster för genomförande av ändrade arbetstidsbestämmelser.

Inkomster vid sjukhuset, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till 142 468 000 kr. (1970/71 132 000 000 kr.).

Direktionen för karolinska sjukhuset

Direktionen anser, att arbetstidsförkortningen enligt den allmänna arbetstidslagen (1970: 103) bör genomföras vid karolinska sjukhuset i ett sammanhang den 1 juli 1972, och begär därför inte några tjänster för ändamålet för budgetåret 1971/72. Överslagsvis beräknas emellertid omkring 130 tjänster behövas för att förkortningen av arbetstiden skall kunna genomföras.

Direktionens förslag om utvidgad njurmedicinsk verksamhet vid sjukhuset får inte undantränga övriga förslag, som upprepats under en följd av år.

I prop. 1970: 1 (bil. 7, SU 5, rskr 5) föreslås att det nuvarande enskilda huvudmannskapet för verksamheten vid Norrbackainstitutet avlöses, varvid sjukvårdsverksamheten med tillhörande servicefunktioner liksom också institutets byggnader avses skola överföras till karolinska sjukhuset. Kungl. Maj:t har uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att ta upp förhandlingar i ärendet. En avveckling av det nuvarande huvudmannskapet för institutet kan förutses komma att ske vid utgången av budgetåret 1970/71. Vid Norrbackainstitutet beräknas fem vårdavdelningar behöva utrustas till en uppskattad kostnad av ca 5 milj. kr. Härtill kommer kostnader för utrustning till dessa vårdavdelningar. Ett överförande till karolinska sjukhuset av nämnda verksamhet vid Norrbackainstitutet beräknas för sjukhusets del medföra behov av en ökning under anslagen för drift och utrustning med omkring 19,2 milj. kr., vartill kommer 895 000 kr. för reparations- och underhållskostnader. Häremot beräknas svara inkomster av verksamheten med i runt tal 16 milj. kr.

Kungl. Maj:t har också uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att uppta förhandlingar angående Eugeniahemmets framtida ställning och verksamhet, varvid jämväl frågan om karolinska sjukhusets övertagande av Eugeniahemmets byggnader och mark skall aktualiseras. Ett övertagande av Eugeniahemmets byggnader och där verksam personal kommer att medföra kostnadsökningar för sjukhuset med ca 5 304 000 kr. för personal, 844 000 kr. för övriga driftkostnader, 236 000 kr. för utrustning samt 560 000 kr. för reparationer, fastighetsunderhåll och ombyggnadsåtgärder.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 32 303 000 kr.

2. På grundval av en utredning med förslag till anordnande av njurmedicinsk verksamhet inom karolinska sjukhuset föreslås, att resurserna inom storstockholmsområdet för vård av njursjuka ökas genom att en njurmedicinsk sektion inrättas inom sjukhusets medicinska klinik. Sektionen bör omfatta 20 vårdplatser, en dialysenhet och resurser för öppen vård. För den nya sektionen bör en tjänst som överläkare och två underläkartjänster inrättas vid medicinska kliniken.

För att bereda personalläkaren, som svarar för sjukhusets, militär-apotekets och strålskyddsinstitutets personal, en nödvändig avlastning av arbete, bör en tjänst som biträdande personalläkare inrättas. Härigenom blir det även möjligt att ta upp viss förebyggande personalhjälp.

En underläkartjänst bör inrättas vid envar av de plastikkirurgiska och reumatologiska klinikerna samt den neuroradiologiska avdelningen med hänsyn till arbetsbelastningen och de ökade väntetiderna. En underläkare vid radiopatologiska institutionens cytologiska laboratorium, som hittills betalats av Cancerföreningen i Stockholm, utför kliniskt-diagnostiskt arbete. En underläkartjänst bör inrättas för denna verksamhet. Ett utökat upptagningsområde för könssjukvård medför behov av ännu en underläkare vid hudkliniken.

Sammanfattningsvis föreslår direktionen en ökning av läkarpersonalen med en överläkare, en biträdande personalläkare och sju underläkare. (+1 199 162 kr.)

3. Utvecklingen inom pediatrik kardiologi motiverar, att denna specialitet leds av en överläkare vid barnmedicinska kliniken. En tjänst som biträdande överläkare vid kliniken bör därför ändras till överläkartjänst. Vidare bör tjänst som biträdande överläkare inrättas i utbyte mot underläkartjänst vid dels kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriets sektion för bakteriologi och serologi och dels thoraxklinikernas kliniskt-fysiologiska laboratorium för att förbättra kontinuiteten i verksamheten och lätta vederbörande överläkares arbetsbörda. (+70 967 kr.)

4. Personalläkarens stora arbetsbörda och angelägenheten av att bereda sjukhusets personal tillgång till psykiatrisk och gynekologisk expertis inom personhälsovårdens ram motiverar att konsulter anlitas inom en beräknad ram av 30 timmar i veckan. (+100 622 kr.)

5. För den nya njurmedicinska sektionen inom sjukhusets medicinska klinik behövs utöver nämnda läkare åtta sjuksköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring), fyra undersköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring), elva sjukvårdsbiträden (varav ett med halvtidstjänstgöring), två ekonomibiträden (varav ett med halvtidstjänstgöring), en kontorskrivare, en kansliskrivare och ett kontorsbiträde (med halvtidstjänstgöring). Vidare behövs en laboratorieingenjör (med halvtidstjänstgöring) för skötsel av apparaturen m. m. Sammanlagt bör 26 tjänster inrättas för ändamålet. (+806 211 kr.)

6. Sjukhusets centrala förvaltning bör successivt byggas ut och då först i fråga om planerande och uppföljande funktioner. Mot den bakgrunden föreslås att 21 tjänster inrättas för den centrala förvaltningen enligt följande.

Den administrativa byrån bör tillföras en byrådirektör som chef för en budgetsektion, en byråassistent, en kontorskrivare och ett kontorsbiträde för redovisningscentralen samt en assistent och en kansliskrivare för arbete till följd av avgiftsreformen inom öppen vård vid kameralsektionen. Driftbyrån bör få en avdelningsdirektör som chef för en systemsektion, en byrådirektör som chef för förrådssektionen och en assistent vid inköpssektionen. Vidare bör enligt direktionen ett föreståndararvode utgå till biträdande professorn vid karolinska institutets institution för medicinsk teknik för att denne skall förestå en medicinsk-teknisk sektion inom driftbyrån. Planeringsbyråns personal bör utökas med en förste byråsekreterare för utredningsarbete inom utvecklingsenheten, en förste byråsekreterare (programmerare), en byråassistent för programmeringsarbete och en kontorist för journaltekniska uppgifter vid driftsektionen för automatisk databehandling samt en kontorskrivare vid revisionskontoret. Personalbyrån behöver förstärkas med en förste byråsekreterare för planeringsuppgifter inom personalsektionen, två assisten-

ter för arbetet att anskaffa extrapersonal och en kansliskrivare vid löne-sektionen samt en byråinspektör för elevutbildning och en kontorsskri-vare vid en utbildningssektion. Vid den vårdadministrativa sektionen behövs slutligen en förste byråsekreterare för rationaliseringen av sjuk-vårdsarbetet. (+1 020 242 kr.)

7. Det ökade uppbörds- och redovisningsarbetet i samband med av-giftsreformen inom den öppna vården är anledning till att nio kansli-skrivartjänster och en kontorsbiträdestjänst behöver inrättas. (+319 421 kr.)

8. Föreståndaren för audiologiska avdelningens tekniska sektion, do-centen Henry Andersson, har en ansvarsställning, som motiverar att en personlig byrådirektörstjänst inrättas för honom, varvid tjänsten som ingenjör vid avdelningen inte bör uppehållas. (+24 206 kr.)

9. Genomförandet av vad som föreskrivs genom det allmänna arbets-tidsavtalet, som träffades i juli 1969, samt kungörelsen (1969: 564) om förläggning av arbetstid medför vissa personalkostnader. (+2 214 000 kr.)

10. Då jourhavande läkare vid barnmedicinska kliniken inte i fort-sättningen bör betungas med uppgiften att besvara förfrågningar till giftinformationscentralen under tid, då centralen är obemannad, bör för denna uppgift anlitas apotekare. Detta innebär vissa merkostnader. (+28 290 kr.)

11. Den administrativa personalen vid sjukhuset bör utöver vad som nämnts förstärkas med en byrådirektör (skyddsingenjör) vid driftbyrån, en kontorsskrivare, elva kansliskrivare (varav en med halvtidstjänstgöring) och sex kontorsbiträden, varav tre för telefonistgörömål. (+609 146 kr.)

12. Ifråga om psykologer, kuratorer och rehabiliteringspersonal bör sjukhuset tillföras två biträdande psykologer för öronklinikens och den psykiatriska klinikens behov, en utredningsassistent till den socialmedi-cinska avdelningen, en logopedassistent, en kurator, tre sjukgymnaster samt en hörselvårdsassistent (med halvtidstjänstgöring). (+398 329 kr.)

13. När det gäller sjuksköterskepersonal m. fl. föreslås utöver vad som nämnts inrättande av tjänster för följande personal, nämligen nitton sjuksköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring), fyra barnsköterskor (varav en med halvtidstjänstgöring) och tio undersköterskor. En ekono-mibiträdestjänst kan därvid dras in. (+1 058 375 kr.)

14. Följande laboratorie- och sjukvårdsteknisk personal bör tillkom-ma, nämligen en instruktionslaboratris vid kliniskt-bakteriologiska cen-trallaboratoriet, en instruktionsköterska (med halvtidstjänstgöring) och en laboratoricingenjör vid kliniskt-kemiska centrallaboratoriet, en cyto-logassistent (med halvtidstjänstgöring), två förste laboratorieassistenter, nio laboratorieassistenter, en röntgenassistent (med halvtidstjänstgöring) och en laboratorietekniker. En tjänst som förste laboratorieassistent

(med halvtidstjänstgöring) och en som fotobitråde kan därvid dras in. (+538 101 kr.)

15. Övrig vårdservicepersonal och ekonomipersonal vid sjukhuset bör utöver vad som nämnts förstärkas med en baderska, sex sjukvårdsbiträden, ett ekonomibitråde och tre vaktmästare. (+297 490 kr.)

16. Direktionen beräknar under posten Automatisk databehandling medel för fortsatt drift av bcfintliga ADB-rutiner, maskinell databehandling av blanketter i samband med avgiftsreformen inom den öppna vården och fortsatt utveckling av internrationaliseringsprojekt, såsom ekonomi-, materiel- och personalsystem. Härutöver räknas med fortsatta försök med det s. k. 1800-systemet i samarbete med sjukhus i Danmark, Finland och Norge. (+1 030 000 kr.)

Universitetskanslersämbetet

17. Statsmakterna har beslutat om ökad läkarutbildning bl. a. vid karolinska institutet (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411; prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421). Intagningen har därvid fr. o. m. läsåret 1969/70 ökats med bl. a. en grupp studerande, som skall få sin kliniska utbildning vid det nya sjukhuset i Huddinge.

Utbildningen i klinisk propedeutik för den tillkommande gruppen av studerande måste, i avvaktan på att Huddinge sjukhus blir färdigt i berörda delar, förläggas bl. a. till karolinska sjukhuset. För att utbildningen skall kunna genomföras vid sjukhuset bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid karolinska sjukhusets medicinska thoraxklinik den 1 januari 1972.

Statskontoret

18. Samhällets kostnader för drift och utbyggnad av sjukvårdsresurserna har under senare år blivit omfattande. Svårigheterna att rekrytera personal är för många huvudmän ett stort problem. Statskontoret beslöt i maj 1965 att anslå medel och avdela personal för att i samarbete med karolinska sjukhuset utreda möjligheterna att utnyttja ADB-teknik för rationalisering av sjukhusverksamhet. Vid systemutformningen skulle i största möjliga utsträckning eftersträvas lösningar, som kunde appliceras på såväl stora som medelstora sjukhus, såsom regionsjukhus och större centrallasarett.

Med hänsyn till den försökskaraktär som gäller för ett projekt av detta slag förutsattes att utveckling och försöksverksamhet i första hand skulle bedrivas under en period av tre år eller t. o. m. budgetåret 1968/69. Efter denna tid skulle en analys och en värdering av ett sådant systems möjligheter göras.

Det system som under treårsperioden i en första version byggts upp och prövats under driftsmässiga former i mindre skala har inriktats mot de centrala funktionerna inom sjukhuset, framför allt planeringen av de medicinska aktiviteterna. Härmed avses den planering som erfordras för

att kunna samordna de åtgärder som vidtas för en patient.

Samordningen av utredningsarbetet har åvilat en särskild kommitté — databehandlingskommittén vid karolinska sjukhuset (DAKS) — i vilken ingått representanter för sjukhuset, karolinska institutet och statskontoret.

För att möjliggöra ställningstagande till i vilken form utvecklingsarbetet skall fortsättas och fullföljas har i en rapport, som statskontoret överlämnar, det utvecklade systemet analyserats inom ramen för en modell av ett medelstort sjukhus med en beskrivning av systemet i drift i full omfattning. Kostnaden för drift vid ett medelstort landstingssjukhus av föreslaget bokningssystem, vilket är den del av det totala systemet som bör först införas i drift, har beräknats till ca 1,9 milj. kr. per år. Utöver bokningssystemet analyseras effekten av införande av ett journalsystem. Under vissa angivna förutsättningar överstiger förväntade intäkter kostnaden för införande och drift vid ett medelstort sjukhus.

Enligt statskontorets uppfattning har försöksverksamheten givit grund för antagandet att ett informationssystem med föreslaget innehåll kan utgöra ett betydelsefullt hjälpmedel för den framtida sjukvården.

Finansieringen av fortsatt verksamhet m. m. bör prövas i samband med förestående överläggningar mellan huvudmännen för sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri). Det föreslagna utvecklingsarbetet bör samordnas med den verksamhet som bedrivs av Spri bl. a. i syfte att utvecklade delar av systemet snarast kan komma sjukvårdshuvudmännen till godo. Med hänsyn härtill är det naturligt att det fortsatta utvecklingsarbetet kan förläggas, förutom till karolinska institutet och karolinska sjukhuset, även till ett av landstingshuvudmän drivet sjukhus.

Kostnaderna för utredningsarbetet har för statskontorets del uppgått till ca 14 milj. kr.

Statskontoret hemställer att utvecklingsarbetet fullföljs. Med hänsyn till att utvecklingsarbetet är komplicerat behövs i första hand en period av tre år för detta. Statskontoret anmäler — under erinran om att de centrala rationaliseringsuppgifter ämbetsverket påtagit sig inom ramen för nämnda projekt numera i princip åvilar Spri — att dess uppgifter i ifrågavarande avseende förutsätts vara avslutade.

Remissyttranden

Socialstyrelsen anför att behovet av en utbyggnad av den njurmedicinska vården i stockholmsregionen i viss utsträckning kan tillgodoses genom att en njurmedicinsk avdelning anordnas inom karolinska sjukhusets medicinska klinik. En sådan anordning får betraktas som ett provisorium i avvaktan på en definitiv organisation av den njurmedicinska vården i regionen med hänsyn tagen bl. a. till tillkomsten av Huddinge sjukhus. Socialstyrelsen föreslår att en tjänst som överläkare inrättas vid

medicinska kliniken inom verksamhetsområdet njurmedicin, varvid en befintlig tjänst som biträdande överläkare vid kliniken kan dras in. Styrelsen tillstyrker att kliniken tillförs en ny tjänst som underläkare, avsedd för njurmedicin.

I övrigt tillstyrks inrättande av en tjänst som biträdande personalläkare och fyra underläkartjänster, de senare vid plastikkirurgiska och reumatologiska klinikerna, hudkliniken resp. neuroradiologiska avdelningen. Vidare tillstyrks förslaget att en tjänst som biträdande överläkare vid barnmedicinska kliniken för subspecialiteten barnkardiologi omvandlas till överläkartjänst. Då stor återhållsamhet måste iakttas särskilt när det gäller att inrätta nya läkartjänster för den somatiska akut-sjukvården med hänsyn till fastställt program för användning av läkar-tillskottet i landet (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215), kan socialstyrelsen inte tillstyrka övriga förslag rörande läkartjänster.

Beträffande statskontorets förslag om fortsatt utveckling av automatisk databehandling vid karolinska sjukhuset anser socialstyrelsen, att en samlad bedömning av försöksverksamheten vid sjukhuset med avseende på prioritering och inriktning av det fortsatta utvecklingsarbetet bör göras av de till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) knutna organ, som skall styra utvecklingen och prioritera mellan olika projekt inom den totala sjukvårdens ADB-verksamhet. Styrelsen delar därför statskontorets åsikt att det föreslagna utvecklingsarbetet samordnas med den verksamhet som bedrivs av Spri, bl. a. Spris egna stora dataprojekt System för databaser och Förstudie rörande totalt informationssystem m. m. för ett sjukvårdsområde. Det sistnämnda projektet kan sägas gripa över projektet vid karolinska sjukhuset, som ju primärt är inriktat på dataverksamheten vid ett enda sjukhus. Under försöksverksamheten vid karolinska sjukhuset har emellertid ett antal rutiner utarbetats och tagits i drift eller är klara att tas i drift. Dessa rutiner bör ingå i karolinska sjukhusets drift, om de bedöms vara ekonomiska, och även ställas till andra sjukvårdshuvudmäns förfogande. Stockholmsområdet kan enligt socialstyrelsen utgöra ett försöksområde för utveckling av ett mera omfattande informationssystem. Därvid skulle erfarenheterna och datamognaden vid såväl karolinska sjukhuset som Danderyds sjukhus kunna tillvaratas.

Universitetskanslersämbetet erinrar om föreslagna anordningar för den ökade läkarutbildningen vid karolinska institutet. Sålunda kommer utbildning i klinisk propedeutik att behöva anordnas för den nyttillkommande studerandegruppen bl. a. vid karolinska sjukhusets medicinska thoraxklinik. För ändamålet behövs en biträdande överläkare vid kliniken fr. o. m. den 1 januari 1972.

I fråga om den automatiska databehandlingen vid sjukhuset betonar ämbetet att staten bör göra ytterligare insatser när det gäller att utnyttja modern databehandlingsteknik inom sjukvården.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande framhåller att njurmedicinens behov av specialkliniker inom Stockholms läns landstings sjukvårdsområde i framtiden skall tillgodoses genom tre enheter. Detta framgår av utredningen »Hälso- och sjukvårdsplan 1971—1980», som framlagts av Storstockholms sjukvårdsberedning. Sålunda skall nuvarande njurklinik vid S:t Eriks sjukhus flyttas till karolinska sjukhuset. En njurmedicinsk klinik uppförs vid Huddinge sjukhus. En tredje enhet skall förläggas till Södersjukhuset. Nämnden ifrågasätter om man inte bör i första hand försöka börja en njurmedicinsk verksamhet inom sjukvårdsområdets södra del och senare, när nybyggnader färdigställts vid karolinska sjukhuset, planenligt flytta den för den norra delen av sjukvårdsområdet avsedda verksamheten från S:t Eriks sjukhus till karolinska sjukhuset.

Nämnden anser det vidare naturligt, att medel för sådant utvecklings- och rationaliseringsarbete vid karolinska sjukhuset som ligger utanför den verksamhet som normalt bedrivs vid undervisningssjukhus — i första hand det nu aktuella utvecklingsprojektet avseende sjukhusrationalisering med ADB — anvisas av Spri och att anslagen till Spri beräknas med hänsyn härtill.

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (Spri) tillstyrker, att anslagsposten för inventariers underhåll och komplettering beräknas att motsvara 10 % av återanskaffningsvärdet för befintlig utrustning. Detta och en datamässig inventarieredovisning jämte materialsystemets resultat bör kunna ge bättre underlag för bedömningen.

Spri anser beträffande det av statskontoret redovisade journalsystemet att det fortsatta utvecklingsarbetet bör exempelvis inriktas på att analysera användningsområdena för informationen och att strukturera och standardisera indata. Det utvecklade bokningssystemets funktion kan enligt Spri bedömas först efter försök i full skala för någon serviceenhet. Sådant försök planeras vid Danderyds sjukhus sedan bokningssystemet överarbetats. En utveckling av resursplaneringsfunktionen är emellertid angelägen och kan enligt Spri ge stora rationaliseringsvinster inom sjukvården. Spri anser att man inte bör avvakta tillkomsten av fullständiga journal- och bokningssystem. Arbetet bör i stället inriktas mer direkt på planeringsfunktionen genom analys av beslutsprocesser och deras informationsbehov.

Spri är positivt inställt till ett övertagande av ADB-projektet vid karolinska sjukhuset under förutsättning att särskilda villkor om projektets omfattning och inriktning inte läggs fast. Anslagen till Spri måste därvid ökas i skälig utsträckning. Vid en sådan lösning, för vilka starka samordningsskäl talar, bör Spri således ha fria händer att på lämpligt sätt utforma utvecklingsverksamheten vid karolinska sjukhuset under beaktande av bl. a. behoven av samordning med andra projekt i landet och

i synnerhet inom regionen.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala framhåller bl. a. att ADB-projekten vid karolinska sjukhuset spänner över ett stort område. Journalprojektet är emellertid grundat på icke längre tidsenliga förutsättningar. Frågan om journalernas innehåll, innehållets strukturering, uppställning och standardisering bör först lösas på ett sådant sätt, att en med konventionella hjälpmedel möjlig förenklad journalföring utarbetas. Sedan detta har genomförts på ett sätt som är godtagbart ur olika klinikers synpunkter är tiden mogen för ett överföringsarbete till databehandling.

Förslaget till bokningssystem för undersökningar, läkarbesök och inläggningar betraktar direktionen som en pilotstudie av visst informativt värde. Det fortsatta arbetet på systemet bör bedrivas mera som en organisationsutredning, lämpligen i Spris regi, varför Spris resurser härför i erforderlig grad bör förstärkas. Något tillförlitligt underlag för ekonomisk bedömning kan inte erhållas ur den hittills bedrivna verksamheten med hänsyn till de små förhållanden under vilka tillämpningen gjorts.

Departementschefen

Sjukvårdslagen (1962: 242) har ändrats i vissa avseenden den 1 januari 1971 genom lag (1970: 211) om ändring i sjukvårdslagen (prop. 1970: 42, 2LU 30, rskr 153). Bl. a. skall flera överläkare kunna finnas vid samma klinik med en av dem som klinikchef. Sjukvårdslagen är inte tillämplig på de statliga sjukhusen. Kungl. Maj:t har emellertid den 17 december 1970 ändrat gällande reglementen för karolinska sjukhuset och akademiska sjukhuset i Uppsala och därvid infört motsvarande bestämmelser för dessa sjukhus. Kungl. Maj:t har den 29 december 1970 bl. a. beslutat om inrättande den 1 januari 1971 av tre extra överläkartjänster vid karolinska sjukhuset under villkor att motsvarande tjänster som biträdande överläkare inte samtidigt uppehålls, nämligen i klinisk virologi vid kliniskt-bakteriologiska centrallaboratoriet, i handkirurgi vid plastikkirurgiska kliniken och i medicin, särskilt hematologi vid medicinska kliniken. Den 1 juli 1971 bör i utbyte mot dessa tjänster inrättas tre överläkartjänster i lönegrad SKBe 3. Jag beräknar medel härför.

Statskontoret har sedan år 1965 på karolinska sjukhuset i samarbete med direktionen för sjukhuset och karolinska institutet utrett möjligheterna att utnyttja automatisk databehandling (ADB) för att rationalisera sjukhusdriften. En driftsorganisation för ADB vid sjukhuset har den 1 januari 1969 övertagit den fortsatta driften av vissa i samarbetet utvecklade datarutiner. Statskontoret slutredovisar nu utredningen men framhåller, att utvecklingsarbetet bör fullföljas under en utvecklingsperiod av omkring tre år. Enligt statskontoret bör finansieringen av denna fortsatta ADB-verksamhet prövas vid överläggningar mellan huvudmännen för sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationali-

seringsinstitut (Spri) och utvecklingsarbetet samordnas med Spris verksamhet.

Såsom statskontoret framhållit åvilar de centrala rationaliseringsuppgifterna på sjukvårdsområdet numera Spri. Det är därför ändamålsenligt att Spri i fortsättningen svarar för den allmänna utvecklingen av rationella ADB-rutiner inom sjukvården. Detta bör bl. a. kunna ske inom ramen för Spris dataprojekt, kallat Förstudie rörande totalt informationssystem m. m. för ett sjukvårdsområde. Vid karolinska sjukhuset bör det fortsatta arbetet nu inriktas på att ta till vara erfarenheterna från ADB-utredningen och att under innevarande och nästa budgetår vid sjukhuset utveckla sådana ADB-rutiner, som visat sig kunna ge påtagliga besparingar eller öka effektiviteten inom sjukvården. Jag tänker därvid närmast på rutiner för inregistrering, bokning och debitering av patienter inom thoraxklinikerna, vid de kirurgiska, medicinska och endokrinologiska poliklinikerna samt inom en central akutmottagning. Kostnaderna för utvecklingsarbetet beräknar jag till ca 1,5 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Jag beräknar medel för detta samt för driften av redan införda ADB-rutiner (16, 18).

Kungl. Maj:t har den 17 december 1970 bl. a. medgivit direktionen att överskrida därav berörda anslagsposter under detta anslag med sammanlagt 1 milj. kr. för verksamheten under första halvåret 1971 med att utveckla vissa ADB-rutiner vid karolinska sjukhuset.

Jag utgår från att ifrågavarande utvecklingsarbete skall vara slutfört före den 1 juli 1972 och att de förslag om införande av nya ADB-rutiner vid sjukhuset, som direktionen kommer att lägga fram som ett resultat av arbetet, skall prövas av Kungl. Maj:t i sedvanlig ordning.

Det är lämpligt, att direktionen för karolinska sjukhuset tar över ansvaret för verksamheten vid den datamaskinanläggning inom sjukhusområdet som statskontoret tidigare låtit driva. Anläggningen bör liksom hittills få utnyttjas förutom för sjukhusets behov även av andra. Jag förutsätter att verksamheten skall kunna i stort sett redovisa intäkter, som täcker utgifterna för densamma, och beräknar därför inte några särskilda medel under detta anslag för ändamålet.

Tidigare har vissa medel till ADB-verksamheten vid karolinska sjukhuset beräknats under reservationsanslaget Karolinska sjukhuset: Utrustning. Det är lämpligt att medel för bestridande av utgifter av omkostnadsnatur för ändamålet ställs till förfogande under förevarande anslag fr. o. m. budgetåret 1971/72. Jag har tagit hänsyn härtill vid medelsberäkningen.

Direktionen har föreslagit att en njurmedicinsk sektion anordnas inom sjukhusets medicinska klinik. Sektionen avses omfatta 20 vårdplatser, en dialysenhet och resurser för öppen vård. Jag tillstyrker att en sådan njurmedicinsk sektion i provisoriska former inrättas vid sjukhuset i avvaktan på den framtida fördelningen av de njurmedicinska

sjukvårdsresurserna inom landstingsområdet.

Anordnandet av den njurmedicinska sektionen fordrar att vissa lokaler inom den medicinska kliniken dessförinnan byggs om och utrustas. Dessa åtgärder hinner inte slutföras förrän till den 1 januari 1972, vid vilken tidpunkt de tjänster som behövs för sektionen bör inrättas.

Vid den medicinska kliniken bör den 1 januari 1972 i överensstämmelse med socialstyrelsens förslag inrättas en tjänst som överläkare i medicin, särskilt medicinska njursjukdomar, med uppgift att leda den nya sektionen. Med hänsyn till sektionens provisoriska karaktär bör tjänsten inrättas som en extra tjänst. En tjänst som biträdande överläkare vid kliniken bör därvid inte uppehållas samtidigt med överläkartjänsten. För den njurmedicinska öppna vården vid sektionen behövs ytterligare en underläkare vid den medicinska kliniken från samma tidpunkt.

Utöver medel för inrättande av nämnda underläkartjänst m. m. beräknar jag medel för följande personal för den njurmedicinska verksamheten, för vilken tjänster bör inrättas den 1 januari 1972 vid den medicinska kliniken, nämligen en laboratorieingenjör med halvtidstjänstgöring, sju sjuksköterskor varav en med halvtidstjänstgöring, två undersköterskor, åtta sjukvårdsbiträden, ett ekonomibiträde och en kontorsskrivare (2, 5).

I likhet med socialstyrelsen finner jag det motiverat att personalläkaren bistås av en biträdande personalläkare och beräknar därför medel för inrättande av en biträdande överläkare vid personalbyråns hälsovårdssektion (2).

Antalet medicine studerande vid karolinska institutet har ökat med 112 läsåret 1969/70 (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411; prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421). I avvaktan på att det nya sjukhuset i Huddinge blir färdigbyggt så att utbildning kan förläggas dit måste viss del av utbildningen i klinisk propedeutik för den nya studerandegruppen ske vid karolinska sjukhusets medicinska thoraxklinik fr. o. m. år 1972. För ändamålet bör inrättas en tjänst som biträdande överläkare vid kliniken den 1 januari 1972. Tjänsten, som bör dras in när sjukhuset i Huddinge tas i anspråk för utbildningen, bör vara extra. Jag beräknar medel här för (17).

Cancerföreningen i Stockholm har under en följd av år bidragit till kostnaderna för en underläkare vid radiopatologiska institutionens cytologiska laboratorium. Underläkaren utför emellertid kliniskt-diagnostiskt arbete åt sjukhuset. Mot den bakgrunden har direktionen föreslagit att underläkartjänsten i fortsättningen helt betalas av sjukhuset. Jag finner i likhet med direktionen det rimligt att sjukhuset tar över tjänsten och beräknar därför medel för en underläkare vid radiopatologiska institutionen (2).

Direktionen har genomfört en ny organisation av sjukhusets centrala förvaltning den 1 oktober 1969 med viss sektionsindelning inom byrå-

erna. I vissa delar skall emellertid den nya organisationen byggas upp successivt. Sålunda föreslår direktionen att biträdande professorn vid karolinska institutets institution för medicinsk teknik skall förestå en medicinsk-teknisk sektion inom driftbyrån. Jag har inte någon invändning mot att direktionen anförtrot innehavaren av nämnda tjänst som biträdande professor att i ledande ställning övervaka den medicinskt tekniska driften vid karolinska sjukhuset. Jag beräknar på direktionens förslag härom medel för det uppdragstillägg, som kan komma i fråga (6).

Jag beräknar vidare medel för en tjänst som byrådirektör vid driftbyrån med huvudsaklig uppgift för innehavaren av tjänsten att under byråchefen ansvara för förrådsverksamheten vid sjukhuset (6).

För ersättningar till jourhavande läkare vid giftinformationscentralen för rådfrågning m. m. disponeras f. n. 42 000 kr. Vid tidpunkter då centralen är obemannad, bör apotekare kunna besvara förfrågningar och jourhavande läkare vid barnmedicinska kliniken således kunna avlastas denna uppgift. Jag beräknar ytterligare medel i enlighet med direktionens förslag för de merkostnader, som härigenom kan uppkomma (10).

Jag beräknar vidare medel för inrättande av tjänster för en assistent vid administrativa byrån samt nio kansliskrivare och två kontorsbiträden, vilka tjänster behöver inrättas på grund av ökat uppbörds- och redovisningsarbete i samband med avgiftsreformen inom den öppna vården (7). Jag beräknar också medel i överensstämmelse med direktionens förslag för vidtagna åtgärder med anledning av 1969 års allmänna arbetstidsavtal och bestämmelserna i kungörelsen (1969: 564) om förläggning av arbetstid (9).

Sjukhusets redovisningscentral och revisionskontor har fr. o. m. den 1 juli 1970 i uppgift att svara för bokföring, redovisning och kassagörsmål resp. revision — förutom för sjukhuset och statens strålskyddsinstitut — även för statens bakteriologiska laboratorium. Mot den bakgrunden bör redovisningscentralen tillföras ytterligare en byråassistent, en kontorsskrivare och ett kontorsbiträde samt revisionskontoret förstärkas med en kontorsskrivare (6).

Direktionen anser att arbetstidsförkortningen enligt den allmänna arbetstidslagen (1970: 103) bör genomföras vid karolinska sjukhuset i sin helhet den 1 juli 1972. Tidpunkten är emellertid beroende på vissa förhandlingar med personalorganisationerna. Direktionen har vidare endast kunnat överslagsvis ange vilka ökade personalresurser som kan behövas vid sjukhuset på grund av arbetstidsförkortningen. Jag har emellertid funnit det motiverat att beräkna vissa medel under detta anslag, som gör det möjligt för sjukhuset att genomföra arbetstidsförkortningen redan under budgetåret 1971/72. Om genomförandet inte skulle bli aktuellt under nämnda budgetår kommer utgiften under anslaget att minska i motsvarande mån.

Jag beräknar slutligen medel för inrättande av en personlig byrådirektörstjänst för föreståndaren för audiologiska avdelningens tekniska sektion, docenten Henry Andersson. Ingenjörstjänsten vid avdelningen bör därvid inte uppehållas (8).

Jag kommer senare vid min anmälan av förslagsanslagen Bidrag till vanföreanstalter m. m. och Bidrag till Eugeniahemmet beröra frågan om överförande av verksamhet och byggnader vid Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet till karolinska sjukhuset.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 244 975 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid karolinska sjukhuset i enlighet med vad jag förordat inrätta tre tjänster för överläkare i SKBe 3;
- 2) till *Karolinska sjukhuset: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 244 975 000 kr.

G 2. Karolinska sjukhuset: Utrustning

1969/70 Utgift	6 839 235	Reservation	8 360 091
1970/71 Anslag	7 100 000		
1971/72 Förslag	6 575 000		

Direktionen för karolinska sjukhuset

Medelsbehovet för anskaffning av utrustning till karolinska sjukhuset framgår av följande sammanställning.

1. Utrustning av befintliga kliniker m. m.	4 200 000
2. Fortsatt utrustning av två angiografilaboratorier inom röntgendiagnostiska institutionen	1 000 000
3. Fortsatt utbyggnad av snabbtelefonsystemet	400 000
4. Utrustning av expeditionslokaler	75 000
5. Utrustning för njursjukvård	300 000
6. Utrustning för medicinsk-teknisk sektion	200 000
7. Omläggning av yttre och inre skyltning	100 000
8. Utrustning för nytt personalbostadshus	800 000
9. Anskaffning av truckar	60 000
10. Utrustning av tvättstugor	115 000
11. Upprustning av psykiatriska kliniken	200 000
12. Utrustning för automatisk databehandling	575 000
Summa	8 025 000

1. Överläkare och föreståndare har lämnat förslag om anskaffning av utrustning till en kostnad av ca 9 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har för ändamålet anvisats 3,5 milj. kr.

Tills röntgendiagnostiska institutionen får ett antal nya laboratorier vid generalplanens genomförande, bör årligen anvisas ca 1,2 milj. kr. till röntgenapparat. I samband med en av sjukhushygieniska skäl be-

tingad ombyggnad av neuroklinikernas operationsavdelning måste utrustning anskaffas för ca 100 000 kr.

2. Direktionen har tidigare begärt 3 milj. kr. för utrustning av två nya angiografilaboratorier inom röntgendiagnostiska institutionen. Nämnanden för undervisningssjukhusens utbyggande har ansett att erforderlig utrustning kan anskaffas inom en ram av 2 milj. kr. Den lägsta anbudssumman på avsedd utrustning uppgår emellertid till 3 090 000 kr., varav ca 500 000 kr. avser utrustning till förberedelse- och avvecklingsrum samt mätlaboratorium och kateterverkstad, vilka enheter är gemensamma för planerade fyra angiografilaboratorier. För ändamålet erfordras ytterligare 1 milj. kr.

3. Direktionen disponerar 1 150 000 kr. för en första utbyggnad av snabbtelefonväxeln. Ett uppdämt behov av apparater föreligger. För det akuta behovet erfordras 400 000 kr. för anskaffning av ca 450 nya anknötningar under budgetåret 1971/72 jämte erforderlig ledningsdragnings och fortsatt utbyggnad av växeln.

4. I samband med påbyggnad av huvudkomplexet med en fläktrumsvåning kommer vissa expeditionslokaler att tillskapas. För utrustning av dessa lokaler erfordras 75 000 kr.

5. Om en njurmedicinsk sektion inrättas vid sjukhuset behövs utrustning till denna enhet för ca 300 000 kr.

6. Vid den under uppbyggnad varande medicinsk-tekniska sektionen inom driftbyrån bedrivs en omfattande rationaliseringsverksamhet för att tillföra sjukhuset enklare och bättre tekniska metoder vid bl. a. kvalificerade mätningar och analyser. Sjukhuset har härigenom kunnat förbilliga vissa driftfunktioner. För att rationellt kunna utnyttja och vidareutveckla sektionens ur sjukhusets synpunkt värdefulla verksamhet erfordras en utrustningskomplettering för 200 000 kr.

7. Under senare år har i samband med pågående ny- och ombyggnad av sjukhuset ett flertal enheter bytt lokaler. Detta medför svårigheter för personal och patienter att hitta inom sjukhuset. En även av andra skäl betingad genomgripande omläggning av skyltningen är nödvändig. Kostnaden beräknas till ca 100 000 kr.

8. För det planerade personalbostadshuset på Tomtebodaoområdet, som beräknas bli färdigställt sommaren 1972, behövs utrustning för 800 000 kr.

9. I syfte att ernå vissa rationaliseringsvinster har en samordning skett av förråds- och transporttjänsten vid sjukhuset, Eugeniahemmet och Norrbackainstitutet. Härigenom erforderlig ny anskaffning av truckar beräknas kosta ca 60 000 kr.

10. Den maskinella utrustningen i tvättstugorna i sjukhusets personalbostäder är i det närmaste oanvändbar. I vissa fastigheter saknas sådan utrustning. Direktionen finner det synnerligen angeläget att ur personalens synpunkt godtagbara arrangemang vidtas. Kostnaden härför

beräknas till 115 000 kr.

11. För fortsatt anskaffning av utrustning i samband med upprustning av vårdavdelningarna inom psykiatriska kliniken fordras 200 000 kr.

12. Direktionen har beräknat medelsbehovet för ADB-utrustning till sammanlagt 575 000 kr. Beräkningen avser fortsatt förhyrning och underhåll av den utrustning som erfordras för drift av från statskontoret övertagna rutiner, för internrationaliseringsrutiner samt för fortsatta försök vid medicinska utvecklingskliniken (150 000 kr.). Därutöver erfordras anskaffning av en remsstansutrustning för 25 000 kr. för fortsatt övergång från hålkorts- till remsstansning. För förhyrning av utrustning för fortsatta försök med det s. k. 1800-systemet erfordras 400 000 kr.

Direktionen hemställer vidare om bemyndigande att beställa utrustning för 1 milj. kr. till två angiografilaboratorier, som färdigställs under budgetåret 1972/73, med hänsyn till de långa leveranstiderna för ifrågavarande röntgenutrustning.

Remissyttranden

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad finner beloppet av 4,2 milj. kr., som begärts för utrustning av befintliga kliniker m. m., högt bl. a. vid en jämförelse med motsvarande utgiftsposter vid övriga undervisningssjukhus. Behovet av medel för röntgenverksamheten bör bedömas särskilt på grundval av en plan, som belyser behovet av upprustning och ersättningsanskaffning. Då sådan plan saknas kan nämnden inte bedöma detta medelsbehov.

Utrustningsprogrammet för två angiografilaboratorier innehåller bl. a. utrustning som är gemensam för fyra angiografilaboratorier. Nämnden kan inte på grundval av föreliggande uppgifter tillstyrka att ytterligare medel till ifrågavarande utrustning anvisas för budgetåret 1971/72 eller att begärt beställningsbemyndigande lämnas.

Beträffande utbyggnaden av snabbtelefonsystemet framhåller nämnden att det föreligger risk för betydande felinvesteringar om man för att tillgodose akuta behov bygger ut snabbtelefonsystemet utan att ha en godtagbar plan för systemets framtida utformning.

Genom att en utrustningsplan upprättas kan bl. a. anvisningen av medel bättre anpassas till utbetalningarna och reservationer av hittillsvarande omfattning undvikas.

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut betonar att begärd utrustning för den röntgendiagnostiska avdelningen, för skyltningsomläggning och för tvättstugor förefaller att vara delvis av ersättningskaraktär. Kostnaderna för utrustning till angiografilaboratorierna bör kunna minskas med 300 000 kr. eller mer. Föreslagen stereokomparator bör därvid utgå eller belasta annat anslag.

Departementschefen

Jag beräknar 4,1 milj. kr. för nyinköp av utrustning till befintliga kliniker och avdelningar vid sjukhuset. Vid medelsberäkningen har jag tagit hänsyn till det särskilda behovet av utrustning till röntgendiagnostiska institutionen.

Vidare beräknar jag 2 475 000 kr. för fortsatt anskaffning av utrustning i samband med den allmänna upprustningen av sjukhuset och för ADB-verksamhet. Jag har därvid räknat med att viss utrustning behövs till en ny njurmedicinsk sektion inom medicinska kliniken.

För budgetåret 1963/64 beräknades 657 000 kr. under detta anslag för bestridande av statens avtalsenliga andel av kostnaden för anskaffande av en apparat för stereotaktisk strålkirurgi vid karolinska sjukhusets neurokirurgiska klinik (prop. 1963: 65, SU 89, rskr 215). Kungl. Maj:t beslutar om vilken apparattyp som skall anskaffas (prop. 1966: 1 bil. 7, SU 5, rskr 5). Kostnaden beräknades ursprungligen till totalt 1 milj. kr., varav i runt tal 343 000 kr. föll på Stockholms stad och Stockholms läns landsting enligt gällande fördelningsgrunder. I avvaktan på viss pågående försöksverksamhet har det ännu inte blivit aktuellt att beställa apparaten. Utrymme för den finns emellertid beräknat i sjukhusets högvoltstation. Jag har erfarit att apparaten, som också skall kunna användas för radioterapi, kan behöva anskaffas under budgetåret 1971/72. Kostnaden kan därvid komma att uppgå till totalt omkring 2,2 milj. kr. Jag har vid medelsberäkningen beaktat även detta utrustningsbehov.

Under detta reservationsanslag har tidigare vissa medel beräknats för omkostnader för ADB-verksamhet vid karolinska sjukhuset. Som jag tidigare nämnt under punkten G 1 är det emellertid lämpligt att sådana medel till den ADB-verksamhet som karolinska sjukhuset ansvarar för ställs till förfogande under karolinska sjukhusets driftkostnadsanslag fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Karolinska sjukhuset: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 575 000 kr.

G 3. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare

1969/70 Utgift	23 277 385
1970/71 Anslag	18 430 000
1971/72 Förslag	33 198 000

Akademiska sjukhuset i Uppsala har uppförts av Uppsala universitet i samarbete med Uppsala läns landsting för läkarutbildningen och läns-

sjukvården. Sjukhuset ägs av staten men drivs enligt avtal mellan staten och landstinget i nära samarbete med landstinget, som lämnar driftbidrag m. m. (prop. 1951: 123, 1953: 161, 1961: 79, 1967: 105, 1968: 71). Akademiska sjukhuset är enligt avtal även regionsjukhus för uppsala-regionen (prop. 1963: 1 bil. 7 s. 461, 1967: 105, 1969: 102). Förhandlingar pågår med Uppsala läns landsting angående översyn av gällande driftavtal m. m. Driftavtalet har sagts upp att upphöra med utgången av juni 1971. Enligt planerna för sjukhusets utbyggnad skall antalet vårdplatser ökas från f. n. inte fullt 1 400 till ca 1 750.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Direktionen	Departements- chefen	
Personal				
Läkare	188	+	29	+ 10
Anslag				
Avlöningar	15 032 000	+	14 268 000	+11 733 000
Lönekostnadspålägg	3 398 000	+	3 634 000	+ 3 035 000
	18 430 000	+	17 902 000	+14 768 000

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala

1. Löneomräkning 13 470 000 kr.

2. Etapp 2 av akademiska sjukhusets utbyggnad beräknas vara färdig omkring den 1 januari 1972. Nybyggnaderna i etapp 2 omfattar lokaler för allmän kirurgi, ortopedisk kirurgi, kirurgisk urologi, centraloperation, röntgendiagnostik, kirurgpolikliniker, akutmottagning, intensivvårdsavdelning och centralsterilisering m. m. Nybyggnaderna består främst av en behandlingsbyggnad i sex våningsplan och en vårdavdelningsflygel i tolv våningsplan.

Genom utbyggnaden ökas ortopediska klinikens vårdplatsantal från 50 till 92. En ny urologisk klinik med 52 vårdplatser kommer till vid sjukhuset. Allmänskirurgiska kliniken vid sjukhuset minskar dock vårdplatsantalet vid inflyttningen i nybyggnaderna från 149 till 128. Anestesiavdelningens vårdplatser för akutvård, intensivvård och postoperativ vård ökas från 15 till 58 platser. 23 vårdplatser i det nya blocket skall övergångsvis användas för barnkirurgisk verksamhet. Röntgendiagnostikavdelningen får ökade lokaler och bättre utrustning. De nya lokalerna skall successivt tas i bruk. Direktionen föreslår därför att tillskottet av läkare, som behövs för det nya blocket, tillförs sjukhuset i två etapper eller med 17 läkartjänster den 1 januari 1972 och ytterligare 15 läkartjänster den 1 juli 1972. Tjänster för följande läkare bör sålunda enligt direktionen inrättas den 1 januari 1972, nämligen en underläkare vid allmänt kirurgiska kliniken, en biträdande överläkare och två under-

läkare vid anesthesiavdelningen, en biträdande överläkare och en underläkare vid barnkirurgiska kliniken, en biträdande överläkare och tre underläkare vid ortopediskt kirurgiska kliniken, en biträdande överläkare och två underläkare vid röntgendiagnostikavdelningen samt en överläkare, en biträdande överläkare och två underläkare vid urologiskt kirurgiska kliniken. (+1 618 000 kr.)

3. Uppsala läns landsting har tidigare drivit ett cytologiskt laboratorium inom sjukhuset. Numera har personalen vid laboratoriet utom läkarna förts över till sjukhusets personalförteckning. Tjänster för läkarna — en överläkare och en underläkare — bör nu inrättas vid akademiska sjukhuset. (+418 000 kr.)

4. En tjänst som överläkare bör inrättas vid sjukhusets medicinska poliklinik. Härigenom får man en kontinuerlig enhetlig ledning av verksamheten, som innefattar kontakter även med den öppna vården utanför sjukhuset. Tjänsteinnehavaren kan således vara konsult för den invärtesmedicinska öppna vården inom landstingsområdet, vilket innebär en modernisering av vården i riktning mot en integrering av sluten och öppen vård inom specialiteten. Överläkarens uppgifter bör regleras i särskild instruktion. (+213 000 kr.)

5. Plastikkirurgiska kliniken har fått nya och utökade lokaler. Inom specialiteten finns ett stort uppdämt behov. Kliniken har genom sjukhusets utbyggnad fått mer arbetskrävande patienter än tidigare. Den polikliniska verksamheten handhas f. n. av en underläkare men bör leddas av en biträdande överläkare. Ännu en tjänst som biträdande överläkare bör därför inrättas vid kliniken. — För större kontinuitet och viss utvidgning vid det kliniskt-fysiologiska centrallaboratoriet behövs en tjänst som biträdande överläkare vid laboratoriet. — Docenten, medicine doktorn Leif Wide innehar en forskningsrådstjänst och tjänstgör vid sjukhusets kliniskt-kemiska centrallaboratorium. Hans vetenskapliga produktion är omfattande och har givit honom en internationellt ledande ställning i fråga om metodutveckling på ultramikronivå, särskilt inom de endokrinologiska och immunologiska områdena. En tjänst som biträdande överläkare bör inrättas vid laboratoriet för att säkra Wides fortsatta verksamhet i fråga om bl. a. hormonanalyser, vilka härigenom inom uppsalaregionen kan centraliseras till akademiska sjukhuset med lägre kostnader och större noggrannhet som följd. (+656 000 kr.)

6. Vissa ändringar vidtas i sjukvårdslagstiftningen den 1 januari 1971. Dessa innebär bl. a. att flera tjänster som överläkare kan finnas inrättade vid samma klinik. Mot denna bakgrund föreslås att åtta tjänster som biträdande överläkare, där tjänsteinnehavarna företräder väl etablerade subspecialiteter inom resp. kliniks eller avdelnings ram, ändras till överläkartjänster. Sålunda föreslås inrättande av överläkartjänster inom barnmedicinska kliniken såväl för barnkardiologi som för vård

av barn med cerebral pares vid Folke Bernadottehemmet, inom medicinska kliniken såväl för medicinsk urologi (njursjukdomar) och dialyscentralen som för kardiologi, inom plastikkirurgiska kliniken för handkirurgi, inom röntgendiagnostiska avdelningen för thoraxröntgen, inom anesthesiavdelningen för thoraxkirurgi och barnkirurgi samt inom lungmedicinska kliniken för öppen vård, i utbyte mot befintliga tjänster som biträdande överläkare. Ifrågavarande tjänst som biträdande överläkare inom lungmedicinska kliniken för öppen vård, som föreslås utbytt, är en extra tjänst som inrättats för tiden t. o. m. den 31 december 1970 under förutsättning att en underläkartjänst vid kliniken inte samtidigt uppehålls. Vidare bör biträdande professorn i pediatrik neurologi vid Uppsala universitet B. A. Hagberg erhålla personlig ställning som överläkare i stället för nuvarande ställning som biträdande överläkare utan tidsbegränsning vid barnmedicinska kliniken. (+102 000 kr.)

7. En underläkare behövs vid allmänt kirurgiska kliniken för njurtransplantationsverksamheten inom uppsalaregionen, vilket är en ny verksamhet vid kliniken. (+173 000 kr.)

8. Med hänsyn till dels ökade arbetsuppgifter, dels behovet av ändrad organisation för att arbetet vid sjukhuset skall kunna bedrivas effektivare föreslås, att sammanlagt sex underläkartjänster inrättas vid sjukhuset. Sålunda bör en underläkare tillföras envar av följande sjukvårdsenheter, nämligen medicinska, barnmedicinska, thoraxkirurgiska, neurologiska och lungmedicinska klinikerna samt kvinnokliniken. Föreslagen underläkartjänst vid barnmedicinska kliniken avses för barnkardiologi. Vid lungmedicinska kliniken finns den begärda underläkartjänsten redan inrättad som extra tjänst. Direktionen betraktar därför sitt förslag i denna del som endast en begäran att en befintligt tjänst skall ombildas till extra ordinarie tjänst. (+957 000 kr.)

Remissyttranden

Socialstyrelsen tillstyrker inrättande av nio läkartjänster den 1 januari 1972 för de verksamheter, som flyttar in i nybyggnaderna i etapp 2 av sjukhusets utbyggnad. Sålunda tillstyrks inrättande nämnda dag av en underläkartjänst vid anesthesiavdelningen, en underläkartjänst vid barnkirurgiska kliniken, en tjänst som biträdande överläkare och en underläkartjänst vid ortopediskt kirurgiska kliniken, två underläkartjänster vid röntgendiagnostiska avdelningen samt en överläkartjänst, en tjänst som biträdande överläkare och en underläkartjänst vid urologiskt kirurgiska kliniken.

I övrigt tillstyrker socialstyrelsen direktionens förslag om inrättande av en överläkartjänst och en underläkartjänst för cytologiskt centrallaboratorium, en underläkartjänst för njurtransplantationer vid kirurgiska kliniken och en underläkartjänst vid medicinska kliniken. Den extra underläkartjänsten vid lungmedicinska kliniken bör enligt styrelsen bli

extra ordinarie. Slutligen tillstyrks framlagda förslag om ändring av tjänster som biträdande överläkare till överläkartjänster för subspecialiteter inom ramen för anesthesiavdelningen, medicinska barnkliniken, plastikkirurgiska kliniken, röntgendiagnostikavdelning, medicinska kliniken och lungmedicinska kliniken. Då stor återhållsamhet måste iakttagas särskilt när det gäller att inrätta nya läkartjänster för den somatiska akutsjukvården med hänsyn till fastställt program för användning av läkartillskottet i landet (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215) kan socialstyrelsen inte tillstyrka övriga förslag rörande läkartjänster.

Universitetskanslersämbetet framhåller, att ämbetet i sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 tagit upp en tjänst som universitetslektor i pediatrik för ökningen av de kliniska utbildningsplatserna i Uppsala (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411). För ändamålet inrättas en tjänst som biträdande överläkare vid medicinska barnkliniken den 1 januari 1971.

Departementschefen

Förhandlingar pågår om nytt driftavtal för akademiska sjukhuset att gälla fr. o. m. den 1 juli 1971. I avvaktan på resultatet av förhandlingarna utgår jag emellertid i det följande från hittillsvarande avtalsgrunder.

Byggnaderna i etapp 2 av akademiska sjukhusets utbyggnad — främst en behandlingsbyggnad och en vårdavdelningsflygel för kirurgiska specialiteter m. m. — beräknas kunna tas i bruk omkring den 1 januari 1972. I det nya kirurgiska blocket inryms bl. a. en ny urologisk klinik med 52 vårdplatser. Den ortopediska kliniken får nästan fördubblat vårdplatsantal. Anesthesiavdelningen får svara för en betydligt ökad akutvård, intensivvård och postoperativ vård i blocket. Röntgendiagnostikavdelningen får möjligheter till ökad verksamhet. Under en övergångstid skall barnkirurgiska kliniken få disponera 23 vårdplatser i blocket.

Direktionen anser att det nya kirurgiska blocket motiverar en förstärkning med sammanlagt 32 nya läkartjänster vid sjukhuset. Då de nya lokalerna skall successivt tas i bruk, föreslår direktionen att 17 läkartjänster inrättas den 1 januari 1972 och övriga läkartjänster först vid ingången till budgetåret 1972/73.

För att verksamheten i det nya blocket skall kunna komma i gång i rimlig omfattning bör i enlighet med socialstyrelsens förslag inrättas en extra ordinarie överläkartjänst i löncgrad SKBc 3 samt tjänster för en biträdande överläkare och en underläkare vid en ny urologiskt kirurgisk klinik den 1 januari 1972. Vid samma tidpunkt bör den ortopediskt kirurgiska kliniken, barnkirurgiska kliniken, anesthesiavdelningen och röntgendiagnostikavdelningen också få vissa läkarförstärkningar. I likhet med socialstyrelsen anser jag att den ortopediskt kirurgiska kliniken bör

tillföras en biträdande överläkare och en underläkare samt att den barnkirurgiska kliniken bör få ytterligare en underläkare. Socialstyrelsen har tillstyrkt inrättande av underläkartjänster vid anesthesi- och röntgendiagnostikavdelningarna. Med hänsyn till nuvarande läkaruppsättning vid dessa avdelningar och arten av avdelningarnas utvidgade verksamhet inom det nya kirurgiska blocket anser jag emellertid att en tjänst som biträdande överläkare bör inrättas vid envar av avdelningarna. Jag beräknar således medel för inrättande av nämnda åtta nya läkartjänster den 1 januari 1972 med anledning av det nya blockets tillkomst (2).

Jag delar socialstyrelsens uppfattning att den kirurgiska kliniken bör få ännu en underläkare med hänsyn till njurtransplantationsverksamheten vid sjukhuset. Jag beräknar medel för detta (7).

Docenten, medicine doktorn Leif Wide har utfört värdefullt utvecklingsarbete vid akademiska sjukhusets kliniskt-kemiska centrallaboratorium som innehavare av en forskningsrådstjänst. Direktionen har föreslagit att en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid laboratoriet bl. a. för att säkra Wides fortsatta verksamhet särskilt i fråga om hormonanalyser. Socialstyrelsen har inte tillstyrkt tjänstens inrättande. Jag är inte heller beredd att utöka den fasta läkarorganisationen vid laboratoriet med en sådan tjänst. Däremot förordar jag att en personlig extra ordinarie överläkartjänst i lönegrad SKBe 3 inrättas för Wide och beräknar medel härför (5).

Socialstyrelsen har tillstyrkt direktionens förslag att, mot bakgrund av vidtagna ändringar i sjukvårdslagstiftningen, ett antal tjänster som biträdande överläkare omvandlas till överläkartjänster för subspecialiteter. Kungl. Maj:t som den 17 december 1970 ändrat reglementet för sjukhuset i överensstämmelse med nämnda ändringar, har den 29 december 1970 beslutat om inrättande den 1 januari 1971 av sju extra överläkartjänster vid akademiska sjukhuset under villkor att sju motsvarande tjänster som biträdande överläkare inte samtidigt uppehålls, nämligen tjänster för överläkare i barnkardiologi och i barnhabilitering inom barnmedicinska kliniken, i medicin, särskilt medicinska njursjukdomar, och i kardiologi inom medicinska kliniken, i handkirurgi inom plastikkirurgiska kliniken, i thoraxröntgendiagnostik inom en röntgendiagnostikavdelning samt i thoraxkirurgisk och barnkirurgisk anesthesiologi inom anesthesiavdelningen. Den 1 juli 1971 bör i utbyte mot dessa tjänster inrättas sju överläkartjänster i lönegrad SKBe 3. Jag beräknar medel härför (6).

Jag har sammanfattningsvis beräknat medel för 17 nya läkartjänster vid sjukhuset under budgetåret 1971/72, varav åtta läkartjänster fr. o. m. den 1 januari 1972 och en personlig överläkartjänst. Sju av tjänsterna inrättas i utbyte mot andra läkartjänster.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 33 198 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid akademiska sjukhuset i Uppsala i enlighet med vad jag förordat inrätta nio tjänster för överläkare i SKBe 3;
- 2) till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 33 198 000 kr.

G 4. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader

1969/70 Utgift	4 413 501
1970/71 Anslag	25 000 000
1971/72 Förslag	15 300 000

Från anslaget bekostas statens andel av driftkostnaderna — bortsett från läkarlöner och vissa utrustningskostnader — vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Enligt avtal med Uppsala läns landsting angående samarbete för driften av akademiska sjukhuset erlägger landstinget ersättning till staten, motsvarande en på visst sätt beräknad kostnad för sjuka från Uppsala län. Beträffande s. k. löpande utrustningsanskaffning skall landstinget svara för ca 38 % av kostnaderna (prop. 1951: 123, 1953: 161, 1967: 105 och 1968: 71). Vidare föreligger särskilt avtal om vård av sjuka från Stockholms län vid akademiska sjukhuset (prop. 1969: 102). Samarbetsavtalet m. m. är uppsagt att upphöra med utgången av juni 1971.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Direktionen	Departementschefen
1. Bidrag till driftkostnader enligt avtal	2 803 000	—15 492 000	—15 493 000
2. Bidrag till löpande anskaffning av utrustning	2 000 000 ¹	+ 2 500 000 ²	+ 480 000 ³
3. Sjukvård åt mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län	10 000	—	—
4. Lokalkostnader	5 500 000	+ 4 200 000	+ 4 200 000
5. Lönekostnadspålägg	14 687 000 ⁴	+ 1 113 000	+ 1 113 000
	25 000 000	— 7 679 000	— 9 700 000

¹ Beräknad total utrustningsram för budgetåret 1970/71 3 200 000 kr.

² Beräknad total utrustningsram för budgetåret 1971/72 7 200 000 kr.

³ Beräknad total utrustningsram för budgetåret 1971/72 4 000 000 kr.

⁴ Beloppet utgör 22 % av den beräknade totala lönesumman för sjukhusets personal — bortsett från läkarpersonalen — och innefattar inte medel för arbetsgivaravgift.

Direktionen för akademiska sjukhuset i Uppsala

1. Fr. o. m. årsskiftet 1971/72 tas nybyggnaderna för kirurgi m. m. i utbyggnadsetapp 2 i bruk, varvid bl. a. ortopediska kliniken får en ök-

ning av antalet vårdplatser från 50 till 92 och en ny urologisk klinik om 52 vårdplatser tillkommer. Röntgendiagnostikavdelningen och anestesiavdelningen byggs också ut och en intagningsavdelning med 24 platser inrättas. Allmän kirurgi minskar dock vårdplatsantalet från 149 till 128. En viss överkapacitet i nybyggnaderna utnyttjas tills vidare för barnkirurgi. Sjukhusets öppna vård kan öka. Sammanlagt ökar sjukhusets vårdplatsantal med 116, häri inräknat platser vid intagnings- och akutavdelning samt vid postoperativ avdelning.

Ett av Uppsala läns landsting organiserat cytologiskt laboratorium inom sjukhuset har förts över till sjukhuset den 1 januari 1970 utom i vad avser läkarna. Åtgärden medför inte ökade kostnader, då kostnaden för utnyttjandet redan finns med i driftstaten och övriga nyttjare betalar ersättning, som helt täcker deras kostnadsandel.

Genomförande av arbetstidsförkortningen från 42,5 till 40 timmar per vecka beräknas ske i en etapp med början den 1 januari 1972.

Bortsett från läkarna finns f. n. 2 347 tjänster vid akademiska sjukhuset. Direktionen föreslår att ca 366 nya tjänster inrättas, varav 237 avser etapp 2, ca 60 nämnda arbetstidsförkortning och 69 sjukhuset i övrigt (centrala serviceavdelningar m. m.). Arbetsgivaravgift har inräknats. Särskilda medel om 300 000 kr. för fortsatta utredningar rörande sjukhusets organisation m. m. samt 200 000 kr. för vissa förberedelser för överflyttningen till etapp 2 har tagits upp.

Utgifterna för löner till annan personal än läkare vid sjukhuset beräknas stiga från 70 877 000 kr. för budgetåret 1970/71 till 77 560 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Omkostnaderna beräknas öka från ca 33,8 milj. kr. till 35,9 milj. kr. Av ökningen 2,1 milj. kr. beror ca 900 000 kr. på utbyggnadsetappen 2.

Vårdavgiften beräknas öka med 18:72 till 352:61 kr.

Totalkostnaden för driften av sjukhuset — bortsett från läkarlönerna — har beräknats till 105 712 000 kr. Uppsala läns landstings bidrag beräknas till 57 391 000 kr. och övriga inkomster till 61 010 000 kr. Sedan totalkostnaden räknats från sistnämnda inkomster återstår en nettotjänst för staten under anslagsposten av 12 689 000 kr.

Minskningen av statsverkets nettoutgifter under sjukhusets driftstat beror bl. a. på höjda avgifter enligt utomlänssavtalet. Dessa inkomster för patienter från andra län än Uppsala län tillgodoförs nämligen statsverket i sin helhet. Dagersättningen enligt utomlänssavtalet skall emellertid ge gottgörelse även för lokalhyror, fastighetsunderhåll, utrustningsanskaffning och pensionskostnader, för vilket statsverket har utgifter under andra anslagsposter.

2. Sjukhuset behöver enligt direktionen anskaffa löpande utrustning inom en totalram av 7,2 milj. kr.

Klinikcheferna m. fl. har hemställt om utrustning för 7 760 000 kr.

Under tiden den 1 juli 1959—den 30 juni 1970 har utrustning skaffats eller beställts för mer än 50 milj. kr. En stor del av utrustningen, som

skaffades mellan åren 1962—1966, motsvarande ett värde av ca 16,6 milj. kr., är i stort behov av utbyte med hänsyn till den snabba förslitningen.

4. Lokalhyror för i etappen 2 ingående lokaler har inte inräknats.

5. Lönekostnadspåslaget beräknas på en total lönesumma av 72 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Direktionen för akademiska sjukhuset räknar med att ungefär 366 tjänster — bortsett från läkartjänsterna — behöver inrättas vid sjukhuset under budgetåret 1971/72. Jag utgår dock från att direktionen vid fastställandet av den slutliga staten med personalförteckning för nämnda budgetår skall pröva behovet av ytterligare personal vid akademiska sjukhuset med stor återhållsamhet.

Förhandlingar pågår om nytt driftavtal för akademiska sjukhuset att gälla fr. o. m. den 1 juli 1971. I avvaktan på resultatet av förhandlingarna utgår jag emellertid i det följande liksom under punkten G 3 från hittillsvarande avtalsgrunder.

Jag beräknar medel under anslaget för statens andel av kostnaderna för löpande anskaffning av utrustning till akademiska sjukhuset inom en total ram av 4 milj. kr. Med hänsyn till att de kommunala sjukvårdshuvudmännens andel i kostnaderna för den under budgetåret 1970/71 medgivna utrustningsanskaffningen enligt gällande avtal kan fastställas först efter budgetårets slut, kan anslaget under budgetåret 1971/72 även komma att belastas av vissa kostnader för utrustning som anskaffats för budgetåret 1970/71.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 300 000 kr.

G 5. Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning

1969/70 Utgift	585 000	Reservation	1 280 000
1970/71 Anslag	5 200 000		
1971/72 Förslag	7 576 000		

Från anslaget bestrids statens andel av kostnader för utrustning till akademiska sjukhuset i Uppsala i samband med byggnadsåtgärder. Enligt avtal med Uppsala läns landsting m. fl. bestrider staten i regel 40 % av kostnaderna för utbygget av akademiska sjukhuset i Uppsala, inkl. utrustningskostnaderna.

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Medelsbehovet för anskaffning av utrustning till akademiska sjukhuset i Uppsala framgår av följande sammanställning.

	Totalt	Statens andel
1. Utrustning till etappen 2 (kirurgiblocket)	9 000 000	5 600 000
2. Utrustning till etappen 3 (neuroblocket)	6 000 000	2 400 000
3. Kommitténs verksamhet	400 000	160 000
4. Avgår på grund av återredovisning	-3 724 000	- 584 000
	11 676 000	7 576 000

1. Kungl. Maj:t har fastställt en total kostnadsram av 30 milj. kr. enligt prisläget den 1 juli 1968 för utrustning till utbyggnadsetapp 2, som skall omfatta nya lokaler för allmän kirurgi, ortopedi, kirurgisk urologi, centraloperation och röntgendiagnostik m. m. Tre röntgenlaboratorier omfattas inte.

Huvudmännen har t. o. m. budgetåret 1970/71 för ändamålet anvisat 21 milj. kr., varav staten 6,4 milj. kr. och Uppsala läns landsting 14,6 milj. kr. För budgetåret 1971/72 behövs övriga medel enligt ramen eller 9 milj. kr. Av beloppet faller 3,4 milj. kr. på Uppsala läns landsting.

2. Kommittén överlämnar förslag till utrustning för utbyggnadsetapp 3, som skall innehålla nya lokaler för neurologi, neurokirurgi och neurofysiologiskt laboratorium samt för hud-, ögon- och rehabiliteringskliniker. Utrustningskostnaden beräknas till 28 milj. kr. i prisläget den 1 januari 1970. Totalsumman inkluderar mervärdeskatt med 17,65 % eller 4,2 milj. kr. Kostnader för utrustning till ett isotoplaboratorium (lab. 36) och till vissa operationsenheter, som senare kommer att disponeras av kvinnokliniken, har emellertid inte tagits upp i utrustningsförslaget. Utrustning till två laboratorier (lab. 21 och 22) till ett värde av ca 0,5 milj. kr. behöver inte anskaffas förrän år 1974 eller senare.

Medgivande har begärts att under första halvåret 1971 få beställa utrustning till nämnda neuroblock för totalt högst 18 milj. kr. att — i vad avser statens andel härav 7,2 milj. kr. — betalas med en tredjedel eller 2,4 milj. kr. tidigast under budgetåret 1971/72. Vid bifall till detta förslag behövs 2,4 milj. kr. för nämnda budgetår.

3. För kommitténs verksamhet i vad avser utrustningsfrågor har huvudmännen för budgetåret 1970/71 tillsammans anvisat 200 000 kr. Från anslagsposten bestrids kostnader för löner, vissa arvoden till konsulter m. fl., resor och hyror m. m. samt utredningar. Under år 1971 kommer huvuddelen av utrustningen för etapp 2 att levereras. Mottagning, upp- packning, kontroll och transport av denna utrustning fordrar en till-

fällig personalstyrka på 10—12 man under ett halvt år och ca 6 man under ytterligare ett halvt år.

Kostnaderna för detta beräknas till 310 000 kr. Härtill kommer kostnader för kommitténs egen verksamhet med 90 000 kr.

4. Vissa utrustningsobjekt slutredovisas, varvid följande belopp återgår.

	Totalt	Statens andel
Köks- och förrådsbyggnad, byggnad S	132 820	53 128
Vårdavd. flygel B 7	19 555	7 822
Radioterapi och plastikkirurgisk klinik NoP	2 198 269	99 308
Centrallängan B 2, B 3, B 4 och Q 3	220 884	88 354
Öron-, näs- och halsklinik P 1—P 2	817 895	196 958
Verkstadsbyggnaden K 2	103 155	14 382
Folke Bernadottehemmet	51 708	51 708
Barnmedicinska paviljongen	8 924	3 568
Utökad linneförråd	170 614	68 246
	3 723 824	583 474

Beträffande Folke Bernadottehemmet erinrar kommittén om att Kungl. Maj:t i regleringsbrev för budgetåret 1966/67 ställt högst 520 000 kr. till förfogande för utrustning från anslagsposten Bidrag till driftkostnader för akademiska sjukhuset. Av medlen har drygt 468 000 kr. förbrukats.

Remissyttranden

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande har inte någon erinran mot begärt beställningsbemyndigande eller beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1971/72. Kostnader om 0,5 milj. kr. för två laboratorier (lab. 21 och 22) bör inte nu medräknas i en kostnadsram för utrustning till utbyggnadsetapp 3. Utrustning till en forskningsavdelning, som tagits upp i utrustningsförslaget för etapp 3 till närmare 3 milj. kr., bör kunna reduceras till högst 2 milj. kr. Även kostnaderna för forskningsutrustning till röntgenavdelningen och andra utrustningskostnader kan reduceras. Nämnden anser sålunda att ett kvantitativt och kvalitativt väl godtagbart utrustningsprogram för neuroblocket kan genomföras inom en kostnadsram av 24 milj. kr.

Sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut håller för troligt att föreslaget belopp för utrustning till det blivande neuroblocket, som uppgår till 28 milj. kr., kan minskas med 8—10 % utan att verksamheten äventyras. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor anser att en kostnadsram för utrustningen till etapp 3 bör fastställas, varefter medel bör ställas till förfogande i takt med ut-

rustningsarbetet. En särskild utrustningsplan bör upprättas för sjukhuset. Utrustningsnämnden menar att utrustningskostnaderna för etapp 3 bör kunna hållas inom en ram av 24 milj. kr.

Departementschefen

Byggnadsverksamheten vid akademiska sjukhuset i Uppsala innefattas i ett mellan staten och Uppsala läns landsting träffat avtal angående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala m. m. (prop. 1961: 79, SU 97, rskr 265; prop. 1967: 105 bil. 2 s. 11, SU 73, rskr 185). Statens andel uppgår till 40 % av byggnads- och utrustningskostnader.

Kungl. Maj:t har den 17 december 1970 fastställt en total kostnadsram av 24 milj. kr. enligt prisläget den 1 januari 1970 för utrustning till utbyggnadsetapp 3, som skall omfatta lokaler för neurologi, neurokirurgi och neurofysiologiskt laboratorium samt för hud-, ögon- och rehabiliteringskliniker. Utrustning till tre laboratorier (nr 21, 22 och 36) och till vissa operationsenheter för kvinnokliniken omfattas därvid inte. Samtidigt har Kungl. Maj:t medgivit kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande att beställa utrustning inom nämnda kostnadsram för totalt högst 18 milj. kr. att, såvitt på staten ankommer, betalas i vad avser 6 milj. kr. tidigast under budgetåret 1971/72 och i vad avser 12 milj. kr. tidigast under budgetåret 1972/73 (prop. 1970: 165 bil. 4, SU 212, rskr 427). Statens andel härav blir 2,4 milj. kr. för budgetåret 1971/72 och 4,8 milj. kr. för budgetåret 1972/73. Kungl. Maj:t har tidigare fastställt en total kostnadsram av 30 milj. kr. enligt visst prisläge för utrustning till utbyggnadsetapp 2, som omfattar ett nytt kirurgiskt block vid sjukhuset, vilket tas i bruk omkring den 1 januari 1972.

Byggnadskommittén föreslår, att staten ställer 5,6 milj. kr. till förfogande för utrustning i samband med utbyggnadsetapp 2. Detta utgör resten av statens andel av en total utrustningskostnad av 30 milj. kr. Vidare begärs 2,4 milj. kr. för utrustning till utbyggnadsetapp 3. Kommitténs förslag ansluter till nämnda beslut av Kungl. Maj:t. Jag har inte något att invända mot dessa förslag eller mot byggnadskommitténs framställning i övrigt. Jag anser således bl. a. att en återredovisning under detta reservationsanslag kan ske av vissa medel, som tidigare ställts till förfogande för utrustning till Folke Bernadottehemmet från nuvarande förslagsanslaget Akademiska sjukhuset i Uppsala: Driftkostnader.

Jag beräknar i enlighet med byggnadskommitténs framställning anslaget till 7 576 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Akademiska sjukhuset i Uppsala: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 576 000 kr.

G 6. Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala

1969/70 Utgift	—
1970/71 Anslag	1 000 000
1971/72 Förslag	100 000

Från anslaget utgår bidrag till Uppsala läns landsting för upplåtelsen av Kungsgårdets sjukhus i Uppsala för forskning och utbildning i geriatrik.

Avtal har träffats med Uppsala läns landsting om anordnande av forskning och utbildning i geriatrik vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala i enlighet med vad som anförts i prop. 1966: 1 (bil. 10 s. 395, SU 8, rskr 8) rörande placering av en professur i geriatrik vid universitetet i Uppsala, förenad med en överläkartzjänst vid geriatrik klinisk i Uppsala. Avtalet gäller i första hand för tiden den 1 juli 1967 — den 30 juni 1977. För upplåtelsen av Kungsgårdets sjukhus skall staten betala 50 000 kr. per budgetår från den tidpunkt då professuren tillträds. Bidragsbeloppet är indexreglerat. Vidare skall staten bidra till vissa utrustningskostnader. Staten betalar också visst hyresbidrag. Avtalet upphör att gälla då professuren i geriatrik förenas med överläkartzjänst vid en planerad geriatrik klinisk vid akademiska sjukhuset i Uppsala.

Departementschefen

Jag beräknar behovet av medel under anslaget för statens årliga bidrag och hyresbidrag till avrundat 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

G 7. Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm

1969/70 Utgift	9 073 708
1970/71 Anslag	6 845 000
1971/72 Förslag	12 590 000

Från anslaget, som disponeras av direktionen för karolinska sjukhuset, bestrids utgifter för löneförmåner till vissa statligt anställda läkare vid kommunala undervisningskliniker i Stockholm enligt särskilda avtal härom. Upplåtna sjukhusenheter, vid vilka direktionen för karolinska sjukhuset tillsätter, avlönar och pensionerar läkarna, är Serafimerlasarettet, kvinnokliniken och den patologiska institutionen vid Sabbatsbergs sjukhus samt den psykiatriska kliniken och barnklinikerna vid S:t

Görans sjukhus (prop. 1948: 213, SU 112, rskr 227; prop. 1961: 198, SU 192, rskr 400; prop. 1967: 175, SU 1968: 25, rskr 1968: 62). Stockholms stad har att enligt avtal tillskjuta halva löne- och pensionskostnaden för de läkare, som inte uteslutande anställs för undervisningens och forskningens behov.

Från anslaget skall vidare, efter utbetalningsbesked från karolinska institutet, bestridas jämväl kostnader för arvode till de överläkare vid Södersjukhuset eller Danderyds sjukhus, som leder viss läkarutbildning vid Södersjukhuset (kirurgiska kliniken II, medicinska kliniken IV och neurologiska kliniken) resp. Danderyds sjukhus (kvinnokliniken, psykiatriska kliniken och infektionskliniken).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Direktionen	Departements- chefen
Läkarpersonal			
<i>Serafimerlasarettet</i>			
Överläkare	1	—	—
Bitr. överläkare	18	—	—
Underläkare	42	+ 1	—
Arvodestjänst	1	—	—
<i>Sabbatsbergs sjukhus</i>			
Bitr. överläkare	7	—	—
Underläkare	10	—	—
<i>S:t Görans sjukhus</i>			
Överläkare	3	—	—
Bitr. överläkare	15	+ 5	—
Underläkare	35	+ 5	+1
	132	+11	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	11 156 000	+ 8 886 000	+7 778 000
Lönekostnadspålägg	2 534 000	+ 2 276 000	+2 007 000
Summa utgifter	13 690 000	+11 162 000	+9 785 000
<i>Upphörsmedel</i>			
Bidrag från Stockholms läns landsting	6 845 000	+ 4 679 000 ¹	+4 040 000
Nettoutgift	6 845 000	+ 6 483 000	+5 745 000

¹ På länet faller hälften av dels lönekostnaden och dels 15 % av densamma, avseende pensioneringskostnad enligt avtal.

Direktionen för karolinska sjukhuset

Direktionen för karolinska sjukhuset lägger fram sina förslag efter att ha hört Stockholms stads sjukvårdsstyrelse.

1. Löneomräkning m. m. 9 447 536 kr.

5 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 7

2. En tjänst som biträdande överläkare bör inrättas vid den psykiatriska kliniken vid S:t Görans sjukhus med hänsyn till den sjukvårdande verksamhetens omfattning och undervisningens behov. — Barnkirurgiska kliniken vid sjukhuset har en omfattande öppen vård, som motiverar att kliniken tillförs en biträdande överläkare för klinikkens öppna mottagning. — Vid barnmedicinska kliniken vid S:t Görans sjukhus behövs en biträdande överläkare med uppgift att under klinikchefen svara för habiliterings- och långvårdsverksamheten. — För rådgivningsverksamheten vid den barn- och ungdomspsykiatriska kliniken vid sjukhuset behövs en biträdande överläkare, som kan särskilt svara för den till rådgivningsbyrån knutna dagobservations- och dagvårdsavdelningen. — Med hänsyn till barnsjukvårdens krav på särskilda kemiska analyser har en särskild avdelning för klinisk kemi inrättats i det nya barnblocket vid S:t Görans sjukhus. Laboratoriet bör ledas av en läkare med speciell kompetens inom metabolismforskning. Läkaren bör även sköta viss undervisning och vara ställd under chefen för centrallaboratoriet. Mot denna bakgrund bör en tjänst som biträdande överläkare inrättas vid avdelningen för klinisk kemi.

Sammanfattningsvis föreslår direktionen att fem tjänster som biträdande överläkare inrättas vid S:t Görans sjukhus. (+ 698 149 kr.)

3. Med hänsyn till ökade arbetsuppgifter m. m. föreslås, att en underläkartjänst inrättas vid Serafimerlasarettets medicinska klinik och fem underläkartjänster inrättas vid S:t Görans sjukhus. Sålunda bör vid sistnämnda sjukhus en underläkare tillföras envar av följande sjukvårdsenheter, nämligen psykiatriska, barnmedicinska samt barn- och ungdomspsykiatriska klinikerna ävensom anesthesi- och röntgenavdelningarna. (+ 759 108 kr.)

4. Utöver de i den inledande sammanställningen upptagna föreslagna nya läkartjänsterna föreslår direktionen även vissa tjänsteutbyten. Sålunda bör två överläkartjänster inrättas vid Sabbatsbergs sjukhus inom kvinnokliniken för obstetrisk-gynekologisk anesthesi resp. inom patologiska institutionen för cytologi i utbyte mot befintliga tjänster som biträdande överläkare. Vidare bör en tjänst som biträdande överläkare för klinisk farmakologi inrättas vid Serafimerlasarettets medicinska klinik i utbyte mot en befintlig extra underläkartjänst. (+72 296 kr.)

Remissyttrande

Socialstyrelsen tillstyrker inrättande av en tjänst som biträdande överläkare vid envar av psykiatriska kliniken samt barn- och ungdomspsykiatriska kliniken ävensom för klinisk kemi vid sjukhusets klinisk-kemiska laboratorium för barnklinikernas behov, allt vid S:t Görans sjukhus. Vidare tillstyrker en underläkartjänst vid den barnmedicinska kliniken vid samma sjukhus. Styrelsen tillstyrker även framlagda förslag om ändring av tjänster som biträdande överläkare till överläkartjänster

för obstetrisk-gynekologisk anestesi och för cytologi inom ramen för anesthesiavdelningen och den patologiska institutionen vid Sabbatsbergs sjukhus. Då stor återhållsamhet måste iakttas särskilt när det gäller att inrätta nya läkartjänster för den somatiska akutsjukvården med hänsyn till fastställt program för användning av läkartillskottet i landet (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215) kan socialstyrelsen inte tillstyrka övriga förslag rörande läkartjänster.

Departementschefen

Förhandlingar pågår om nya avtal för upplåtelse för läkarutbildning m. m. av de kommunala undervisningsklinikerna i Stockholm. De nya avtalen kan komma att innebära, att staten i fortsättningen inte längre skall svara för anställningen av läkare vid vissa kommunala sjukhus. I avvaktan på resultatet av förhandlingarna med Stockholms läns landsting beräknar jag emellertid medelsbehovet för budgetåret 1971/72 efter hittillsvarande avtalsgrunder. Jag utgår därvid från att landstinget efter den 1 januari 1971 skall svara för det avtalsenliga bidraget till statens utgifter för läkarnas löneförmåner.

Jag beräknar medel för inrättande av en underläkartjänst vid den barnmedicinska kliniken vid S:t Görans sjukhus (3).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12 590 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 12 590 000 kr.

G 8. Bidrag till kommunala undervisningssjukhus

För innevarande budgetår har för bidrag till kommunala undervisningssjukhus anvisats ett förslagsanslag av 140 milj. kr.

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till berörda kommunala sjukvårdshuvudmän för upplåtelsen för läkarutbildningen m. m. av vissa kommunala sjukhus i stockholmsområdet och i Göteborg, lasaretten i Lund och Umeå, Malmö allmänna sjukhus samt regionsjukhuset i Linköping.

Följande läkarutbildningsavtal har upphört att gälla den 30 juni 1970, nämligen om lasaretten i Lund och Umeå, Malmö allmänna sjukhus, Göteborgs stads sjukhus m. m., regionsjukhuset i Linköping, Ulleråkers sjukhus i Uppsala, S:t Lars sjukhus i Lund samt S:t Jörgens sjukhus i Göteborg.

Enligt föreliggande planer kommer den framtida läkarutbildningen i *stockholmsområdet* att i stort förläggas till karolinska sjukhuset, det nya sjukhuset i Huddinge, S:t Görans sjukhus, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus. Frågan om ersättning för utbildning vid de båda sistnämnda sjukhusen avses att tas upp i anslutning till pågående — med samtliga berörda sjukhushuvudmän gemensamma — förhandlingar om undervisningssjukhusen (prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421).

När det gäller *karolinska sjukhuset* har i avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting om tillägg till 1931 års m. fl. avtal angående karolinska sjukhuset intagits en förklaring, att parterna är beredda att i god tid före den 1 juli 1971 bl. a. ta upp förhandlingar om grunderna för kostnadsfördelning mellan parterna beträffande karolinska sjukhusets fortsatta utbyggnad och drift på grundval av vissa utredningar. Parterna är i samband härmed också beredda att förhandla om de kommunala sjukvårdshuvudmännens eventuella övertagande av huvudmannaskapet för sjukhuset.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1970: 115, SU 118, rskr 279) har Kungl. Maj:t den 9 juli 1970 godkänt en interimsoverenskommelse om viss utbetalning à conto av statsbidrag till de sjukvårdshuvudmän, för vilka läkarutbildningsavtal saknas.

Som jag inledningsvis nämnt har preliminär överenskommelse om nya avtal rörande de kommunala undervisningssjukhusen nyligen träffats. Dessa avtal bör föreläggas riksdagen i särskild proposition under vårsessionen 1971.

I avvaktan på denna proposition bör ett preliminärt belopp av 190 milj. kr. tas upp för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till kommunala undervisningssjukhus* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 190 000 000 kr.

G 9. Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt

1969/70 Utgift	944 062	Reservation	494 305
1970/71 Anslag	1 700 000		
1971/72 Förslag	1 700 000		

Från anslaget bestrids utgifter för utbildnings- och forskningsverksamheten vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt.

Bestämmelser om utbildnings- och forskningsverksamheten återfinns i ett mellan staten och Malmöhus läns landsting den 30 december 1964 träffat avtal om samarbete för uppförande och drift av en läkarstation

i Dalby läkardistrikt. Enligt avtalet bidrar staten till kostnaderna för uppförande av läkarstationen samt svarar för den personal, som är avsedd uteslutande för utbildnings- eller forskningsändamål, och för anskaffning av löpande utrustning, förbrukningsartiklar m. m., som hänför sig till nämnda verksamhet (prop. 1965: 1 bil. 7 s. 168).

Socialstyrelsen

För bestridande av statens bidrag till uppförande av läkarstationen i Dalby läkardistrikt har tidigare utbetalts 858 000 kr. Därutöver finns disponibelt 33 000 kr. för ändamålet. Ytterligare 244 120 kr. behövs sålunda. Läkarstationen har slutbesiktigats. Statens sammanlagda bidrag till byggnadskostnaderna beräknas uppgå till 1 135 120 kr.

Baspersonalen består f. n. av — förutom forskningsledare och provinssiällkare med tillsynsuppgifter — en instruktionssköterska med laboratorieutbildning, två assistenter, en kansliskrivare, en laboratoriekonsult och en psykiatrisk konsult. Kostnaden härför beräknas till 335 000 kr.

För arvoden till ledamöter vid den rådgivande nämnden för verksamheten vid läkarstationen och experter samt för resekostnader och traktementen beräknas 95 000 kr. Kostnaderna för materiel, elektricitet, telefon och dataregistrering m. m. beräknas till 292 000 kr. Vidare behövs basutrustningen kompletteras för 20 000 kr.

Utöver 986 000 kr. till berörda baskostnader behövs enligt socialstyrelsen 1 096 000 kr. till forskningsverksamheten under budgetåret 1971/72 vid läkarstationen enligt följande sammanställning.

Kostnaderna för beräknat byggnadsbidrag, viss baspersonal och vetenskaplig basutrustning m. m. samt nämnda forskningsprojekt uppgår sålunda till sammanlagt (avrundat) 2 090 000 kr.

<i>Forskningsprojekt</i>	<i>Kostnad kr.</i>
<i>Beslutade forskningsprojekt</i>	
a) Ögonundersökning, bl. a. för kartläggning av förekommande syndefekter och utprovning av för provinssiällkare lämplig metodik	133 000
b) Undersökning av hörselskador och graden av handikapp som dessa medför. Utförs i samband med ögonundersökningen	67 000
c) Undersökning av urinvägsinfektioner, bl. a. utprovning av ett automatiserat behandlingsprogram. Syftet är att man genom kontroll av urinsockernivån tidigt skall kunna upptäcka och behandla urinvägsinfektioner och härigenom förebygga njurskador	185 000
d) Undersökning av 67-åringar	281 000
e) Undersökning av kostvanor, varvid man avser att belysa sambandet mellan kostens sammansättning och individens hälsotillstånd och utarbeta lämplig metodik härför	199 000

<i>Forskningsprojekt</i>	Kostnad kr.
f) Utvidgad hälsokontroll av 4—7-åringar	52 000
g) Ekonomisk analys av värdeeffektiviteten	71 000
Summa	988 000
<i>Nytt forskningsprojekt</i>	
Analys av förekomsten av psykiatriskt vårdbehov hos allmänläkares patienter	108 000
	1 096 000

Departementschefen

Jag har inhämtat att ett av de pågående forskningsprojekten beräknas bli färdigt redan under innevarande budgetår. Vidare bör viss samordning kunna ske i fråga om t. ex. materialanskaffning för de olika projekten. Anslaget bör med hänsyn härtill under nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Det ankommer på Kungl. Maj:t att närmare besluta om anslagets fördelning på olika forskningsprojekt m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 700 000 kr.

G 10. Vidareutbildning av läkare

1969/70 Utgift	1 111 136
1970/71 Anslag	2 100 000
1971/72 Förslag	4 620 000

Från anslaget bestrids utgifter i samband med vidareutbildning av läkare (prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215).

Enligt kungörelsen (1969: 422) med tillämpningsföreskrifter till lagen den 30 juni 1960 (nr 408) om behörighet att utöva läkaryrket skall den som vill förvärva specialistkompetens — sedan han fått legitimation som läkare — genomgå vidareutbildning bestående av allmäntjänstgöring som läkare, huvudutbildning inom specialiteten vari specialistkompetensen söks samt sidutbildning inom annan specialitet av betydelse för sökt kompetens. Allmäntjänstgöringen fullgörs under nio månader, varav tre månader i psykiatrisk vård och sex månader i öppen vård utanför sjukhus. Allmäntjänstgöring i psykiatrisk vård avslutas med skriftligt prov. Under huvudutbildningen skall läkaren delta i systematisk undervisning med kunskapsprov.

Nämnden för läkares vidareutbildning skall bl. a. anordna dels

skriftligt prov för läkare, som fullgör allmäntjänstgöring, dels systematisk undervisning med kunskapsprov för läkare, som genomgår nyssnämnd huvudutbildning, och för andra läkare enligt särskilda föreskrifter. Socialstyrelsen tillhandahåller nämnden behövlig sekreterar- och biträdes hjälp. Kostnaderna för nämndens verksamhet bestrids från detta anslag.

Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 bemyndigat socialstyrelsen att i samråd med nämnden låta anordna viss särskild utbildning för allmän praktik. Under denna utbildning skall läkaren fullgöra nyssnämnd allmäntjänstgöring och delta i systematisk undervisning med kunskapsprov.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nämnden	Departements- chefen
1. Arvoden och ersättningar till ledamöter hos nämnden för läkares vidareutbildning m. m.	190 000	+ 60 000	+ 60 000
2. Omkostnader för nämndens verksamhet	30 000	—	—
3. Skriftliga prov under läkares allmäntjänstgöring	50 000	+ 139 000	+ 140 000
4. Systematisk undervisning och kunskapsprov i avslutning härtill	1 800 000	+ 2 012 000	+ 1 650 000
5. Sekretariat hos regionkommittéer	—	+ 182 000	+ 185 000
6. Pedagogiskt utvecklingsarbete	—	+ 150 000	—
7. Kurs i tropikmedicin	30 000	—	+ 15 000
8. Lönekostnadspålägg	—	+ 578 400	+ 470 000
	2 100 000	+ 3 121 400	+ 2 520 000

4. Nämnden beräknar medel för 150 vidareutbildningskurser om vardera en vecka med i genomsnitt ca 20 deltagare i varje kurs.

5. Förslag om en regional organisation för samråd och samordning av kursverksamheten m. m. på lokal nivå har utarbetats inom nämnden. Inom varje sjukvårdsregion skall enligt förslaget inrättas samrådsorgan med representanter för sjukvårdshuvudmännen inom regionen, regionsjukhuset och vederbörande medicinska fakultet (motsvarande). Nämnden har rekommenderat berörda parter att inrätta dylika regionkommittéer för läkares vidareutbildning. Till kommittéerna förutsätts knytas vissa sekretariat i form av en arvoderad sekreterare med viss vetenskaplig och pedagogisk meritering samt skrivbiträde. Till kostnaderna för sekretariatet bör visst bidrag utgå från nämndens anslag.

6. Den nya vidareutbildningen av läkare rymmer betydelsefulla pedagogiska problem, som för att utbildningen skall bli effektiv och ända-

målsenlig kräver vissa grundläggande studier, försöksverksamhet och utvecklingsarbete. Särskilda medel bör anvisas för ändamålet. Nämndens insatser inom detta område skall samordnas med och bedrivas i intimt samarbete med främst universitetskanslersämbetets pedagogiska enhet och kommittén för radio och television i undervisningen (TRU).

8. Medel har tidigare inte beräknats för lönekostnadspålägg.

Remissyttrande

Universitetskanslersämbetet stödjer nämndens för läkares vidareutbildning förslag att medel ställs till förfogande för smärre sekretariat inom var och en av de föreslagna regionala kommittéerna inom vidareutbildningsverksamheten. Ämbetet har inte heller någon erinran mot förslaget om medel för pedagogiskt utvecklingsarbete inom nämndens ansvarsområde. Arbetet avses bli samordnat med motsvarande verksamhet inom universitetskanslersämbetet.

Departementschefen

Jag räknar med att ca 150 kurser för systematisk undervisning med kunskapsprov skall anordnas under budgetåret 1971/72 (4).

Jag har ingen invändning mot att mindre sekretariat inrättas vid regionkommittéerna för läkares vidareutbildning. Jag beräknar medel för ändamålet (5).

Kungl. Maj:t har den 20 november 1970 medgivit visst överskridande av anslagsposten Kurs i tropikmedicin bl. a. på grund av en utvidgning av kursen. Jag beräknar medel för den utökade kursen i tropikmedicin även för nästa budgetår (7).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 620 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vidareutbildning av läkare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 620 000 kr.

G 11. Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.

1969/70 Utgift	306 738
1970/71 Anslag	570 000
1971/72 Förslag	405 000

Från detta anslag bestrids kostnaderna för viss vidare- och efterutbildning av läkare, tandläkare, sjukgymnaster, kuratorer, farmaceuter m. fl.

	1970/71	Beräkning för 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
1. Kurs i socialmedicin för tjänsteläkare m. m.	29 000	31 000	31 000
2. Efterutbildning av läkare inom den psykiska barna- och ungdomsvården	18 500	21 500	21 500
3. Kurs i socialodontologi och författningskunskap m. m. för tandläkare inom folktandvården	65 000	65 000	65 000
4. Kurser för läkare m. fl. inom mödra- och barnhälsovården	18 000	19 000	19 000
5. Vidareutbildning av legitimerade sjukgymnaster m. fl. inom rehabiliteringsvård samt kurser för sjukhuskuratorer	168 000	192 600	192 500
6. Specialkurser för farmaceuter	18 000	57 800	41 000
7. Repetitionskurser för distriktssköterskor och barnmorskor samt kurser för distriktssköterskor i förebyggande mödravård	232 000	232 000	—
8. Kurs för barnavårdskon-sulenter	—	15 000	15 000
9. Interna fortbildnings-konferenser	—	26 000	—
10. Vissa kostnader i sam-band med särskild prövning för sjukgymnaster	—	20 000	20 000
	548 500	679 900	405 000

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen beräknar följande medelsbehov för ifrågavarande kursverksamhet.

1. För en kurs i socialmedicin för tjänsteläkare beräknas 17 000 kr. Till stipendier för deltagare i fortsättnings- och repetitionskurser för läkare erfordras 6 000 kr. För de fall då särskild kursavgift tas ut av läkare som utan att vara provinsialläkare deltar i de av provinsialläkarfonden bekostade fortsättnings- och repetitionskurserna beräknas 8 000 kr.

2. För en kurs för läkare inom den psykiska barna- och ungdomsvården beräknas 21 500 kr.

3. Det finns ett stort behov av välutbildade odontologer som administratörer för den samhällseliga tandvården. Erfarenheterna från de kurser som anordnats i ämnet de senaste åren är goda. Styrelsen beräknar kostnaderna för en kurs till 65 000 kr.

4. Under ett flertal år har anordnats korta kurser i mödra- och barnhälsovård för överläkare och biträdande överläkare vid kvinno- och barnkliniker. Utvecklingen inom området gör det önskvärt att en

kontinuerlig information ges. Sådan information bör också ges de första distriktssköterskor m. fl. som ansvarar för utbildningen inom den öppna hälso- och sjukvården. Kostnaderna beräknas till 12 000 kr. För att uppnå så stor enhetlighet som möjligt anser styrelsen det angeläget att inkalla landstingsrepresentanter till årligen återkommande konferenser angående hälsokontrollen av fyraåringarna. Kostnaderna för en sådan konferens beräknas till 7 000 kr.

5. Sedan budgetåret 1968/69 har anordnats kurser för sjukgymnaster och arbetsterapeuter i rehabilitering, främst avseende patienter med reumatoid artrit. Styrelsen anser det synnerligen värdefullt att sjukgymnaster och arbetsterapeuter som behandlingsmässigt har samma mål får gemensam utbildning i rehabilitering. Styrelsen planerar därför att under budgetåret 1971/72 anordna två kurser i andra inom rehabiliteringsområdet förekommande diagnoser. Kostnaderna för två kurser beräknas till 49 200 kr.

Med hänsyn till den snabba utvecklingen beträffande tekniska hjälpmedel för handikappade anser styrelsen det synnerligen angeläget att den kursverksamhet som påbörjats budgetåret 1970/71 för information till de yrkesgrupper som handhar frågor om hjälpmedel för handikappade får fortsätta. Utbildning i ämnet saknas i allmänhet i de aktuella yrkesgruppernas grundutbildning. Styrelsen hemställer därför att medel ställs till förfogande för sju regionala kurser för arbetsterapeuter, kuratorer, läkare, sjukgymnaster och sjuksköterskor angående tekniska hjälpmedel åt handikappade. Kostnaderna för dessa kurser beräknas till 48 300 kr.

Under de fyra senaste budgetåren har hållits kurser i teammetodik för olika personalgrupper inom rehabiliteringsområdet. Erfarenheterna är positiva och socialstyrelsen anser det angeläget att verksamheten fortsätter och utvidgas. För budgetåret 1971/72 planerar styrelsen sex kursveckor. Kostnaderna härför beräknas till 60 700 kr.

Under budgetåret 1970/71 anordnas för första gången utbildningskurser för kuratorer med utbildning som ligger litet längre tillbaka i tiden. Styrelsen finner det angeläget att verksamheten fortsätter och föreslår, att två kurser anordnas under nästa budgetår för en kostnad som beräknas till 34 400 kr.

6. Socialstyrelsen finner det angeläget att medel ställs till förfogande också under budgetåret 1971/72 för anordnande av utbildningskurser för personal som enligt kungörelsen om läkemedelsförsörjningen vid sjukvårdsinrättningarna förestår centralförråd för läkemedel vid en sjukvårdsinrättning samt för apotekare som skall inspektera distribution och förvaring av läkemedel vid sådan inrättning. Styrelsen hemställer om medel för anordnande av tre kurser samt beräknar kostnaden härför till 39 800 kr. Styrelsen finner det även värdefullt om medel kundställas till förfogande för en försöksverksamhet med audiovisuellt mat-

rial för användning i den lokala fortbildningsverksamheten för farmaceutisk personal. Styrelsen hemställer om 18 000 kr. för produktion av bild-ton-band för läkemedelsinformation av farmaceutisk personal.

7. I avvaktan på att avtal träffas mellan staten och Svenska landsförbundet om de kommunala huvudmännens övertagande av ansvaret och kostnaderna för repetitionskurserna för barnmorskor och distriktssköterskor samt kurserna för distriktssköterskor i förebyggande mödravård hemställer socialstyrelsen om att medel för denna kursverksamhet ställs till förfogande med 232 000 kr.

8. Socialstyrelsen har i egenskap av central myndighet tillsynsansvaret för verksamheten vid lekskolor och daghem. Denna tillsyn åvilar närmast länsstyrelserna med biträde av barnavårdskonsulenter. Styrelsen finner det angeläget, att för detta ändamål under budgetåret 1971/72 anordna en kurs för barnavårdskonsulenter. Styrelsen beräknar kostnaden härför till 15 000 kr.

9. Integrationen mellan sjukvård och hälsovård å den ena sidan och socialvård å den andra ställer stora krav på kontinuerlig information och fortbildning av personalen inom socialstyrelsen. Styrelsen avser att under budgetåret 1971/72 anordna konferenser i internt utbildningssyfte. Styrelsen hemställer att 26 000 kr. ställs till förfogande för sådan intern utbildningsverksamhet.

10. Socialstyrelsen avser att i annan ordning föreslå vissa ändringar i den särskilda prövningen av icke legitimerade sjukgymnaster. Efter en teoretisk del av prövningen inläggs en hospiteringstid på sex månader samt sex månaders vikariatstjänstgöring på sjukhus. Hospiteringen avses bli förlagd till sjukhus, där sjukgymnaster med yrkespedagogisk lärarkurs kan vägleda hospitanterna. Styrelsen hemställer om medel för lärarkostnader som är förbundna med hospiteringstiden och beräknar för budgetåret 1971/72 kostnaderna för 12 elevvers hospitering till 20 000 kr.

Departementschefen

Större delen av de under detta anslag upptagna kurserna är en fortsättning av förut bedriven verksamhet. Nya förslag för nästa budgetår är kurser för barnavårdskonsulenter samt de under 9 och 10 upptagna verksamheterna.

Som framgår av sammanställningen beräknar jag medel för kursverksamhet av den omfattning socialstyrelsen föreslagit under 1—6, 8 och 10. I fråga om repetitionskurser för barnmorskor och distriktssköterskor samt kurser för distriktssköterskor i förebyggande mödravård räknar jag med att de kommunala huvudmännen övertar ansvaret och kostnaderna för dessa kurser fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Anslaget bör tas upp med 405 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 405 000 kr.

G 12. Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.

1969/70 Utgift	1 771 846
1970/71 Anslag	1 500 000
1971/72 Förslag	1 700 000

Från detta anslag bekostas kurser för kompletterande utbildning av läkare, tandläkare, sjuksköterskor och barnmorskor m. fl. med utländsk examen, vilka har för avsikt att arbeta i Sverige.

För budgetåret 1971/72 har redovisats följande medelsbehov för kursverksamheten.

1. Kurser i svenska medicinförfattningar för utländska läkare	115 000
2. Viss vidareutbildning m. m. för läkare	280 000
3. Kurser i svenska språket för vissa utländska läkare	740 000
4. Undersökningar rörande utländska läkares utbildning m. m.	40 000
5. Kurs i svenska medicinförfattningar för tandläkare	12 000
6. Kompletteringskurs för sjuksköterskor	135 000
7. Kompletteringskurs för barnmorskor	53 200
8. Centrala prov i svenska språket för sjuksköterskor m. fl.	24 500
9. Kurs i medicinförfattningar för sjuksköterskor med utbildning i Danmark, Finland, Norge och Island	37 500
10. Viss vidareutbildning för utländska sjukgymnaster	49 000
11. Speciell prövning för viss utländsk medicinalpersonal	28 000
12. Kurs för utländska tandläkare	64 600
13. Tilläggskurs för tandläkare med västtysk examen	66 000
Summa kr. 1 644 800	

Socialstyrelsen

1. Genomgång av kurs i svenska medicinförfattningar är obligatorisk för de läkare med utländsk examen, som önskar förvärva svensk legitimation. Styrelsen beräknar att ca 120 läkare önskar genomgå sådan kurs under budgetåret 1971/72. Styrelsen avser därför att anordna fem kurser i ämnet om vardera högst en månad och med omkring 25 deltagare i varje kurs. Kostnaden för varje kurs beräknas till 23 000 kr.

2. Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal har för avsikt att under budgetåret 1971/72 anordna dels två vidareutbildningskurser — envar om högst tre månader jämte en månads inläsningstid — för läkare med utländsk medicinsk examen med högst 30 deltagare i varje kurs, dels särskilda språkprov. Kostnaderna härför beräknas till sammanlagt 280 000 kr. Kurserna avses äga rum i Örebro enligt ett 1966 träffat avtal mellan staten och Örebro läns landsting angående anordnande av viss vidareutbildning för läkare med utländsk medicinsk examen vid regionsjukhuset i Örebro.

3. Genom beslut den 15 augusti 1969 och den 14 augusti 1970 uppdrog Kungl. Maj:t åt socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal att anordna tre kurser i svenska språket m. m. för utländska läkare. Styrelsen avser att även under budgetåret 1971/72 anordna tre kurser om vardera fyra månader i svenska språket m. m. för utländska läkare. Kostnaderna härför beräknas till 740 000 kr.

4. Styrelsen avser att under budgetåret 1971/72 anordna särskild kunskapsprövning av utländska läkare, vilka har för avsikt att förvärva svensk legitimation samt att även genomföra en undersökning av de utländska läkares anpassning till svenska förhållanden och svensk sjukvård, vilka under de senaste tio åren förvärvat svensk legitimation. Kostnaderna härför beräknar styrelsen till 40 000 kr.

5. Socialstyrelsen avser vidare att under budgetåret 1971/72 anordna en kurs om ca 45 timmar i svenska medicinförfattningar för vissa tandläkare med utländsk examen. Kostnaden för en kurs med 30 deltagare beräknas till 12 000 kr.

6. Under budgetåret 1970/71 anordnas två kompletteringskurser för sjuksköterskor med utländsk examen som begärt svensk legitimation som sjuksköterska. Även under budgetåret 1971/72 behövs två kurser med vardera ca 20 deltagare. Komplettering av den praktiska utbildningen förutsätts som hittills ske i form av vikariat på sjukskötersketjänst. Kostnaderna beräknas till 135 000 kr.

7. Barnmorskor med utländsk examen, som har för avsikt att stanna och utöva sitt yrke i Sverige, måste komplettera sin utbildning för att få svensk legitimation. Socialstyrelsen beräknar att ca 10 utländska barnmorskor bör genomgå en kurs under sex veckor, innan de kan få svensk legitimation. I en sådan kurs bör förutom teoretisk undervisning även ingå praktik under handledning av barnmorska samt viss hospitering. Kostnaderna beräknas till sammanlagt 53 200 kr., varav 16 200 kr. utgör stipendier åt kursdeltagare.

8. Vid den kompletteringsutbildning för utländska sjuksköterskor och barnmorskor som bedrivits har vissa elever haft svårt att följa undervisningen, emedan de inte behärskat svenska språket. Socialstyrelsen har därför sedan budgetåret 1969/70 anordnat centrala prov i svenska språket för de sjuksköterskor och barnmorskor med utländsk utbildning, som önskar genomgå socialstyrelsens kompletteringskurser för att erhålla svensk legitimation. Även under budgetåret 1971/72 behövs centrala språkprov. Kostnaderna härför beräknas till 24 500 kr.

9. Under budgetåret 1970/71 anordnas tre kurser i svenska medicinförfattningar för de sjuksköterskor, som utbildats i Danmark, Finland, Norge och Island och som ansökt om svensk legitimation som sjuksköterska. Även under budgetåret 1971/72 behövs tre kurser med vardera ca 30 deltagare. Kostnaderna härför beräknas till 19 500 kr. Styrelsen hemställer dessutom att medel ställs till förfogande för sti-

pendier till de sjuksköterskor som vid kurstillfället ej är anställda hos kommunal eller statlig huvudman. Styrelsen beräknar kostnaderna härför till 18 000 kr.

10. Socialstyrelsen föreslår — i samråd med nämnden för utländsk medicinalpersonal — att i utlandet utbildade sjukgymnaster som önskar få svensk legitimation skall före legitimeringen genomgå en kurs i socialmedicin för att erhålla grundläggande kunskaper om svensk sjukvård. För budgetåret 1971/72 beräknar styrelsen ett behov av fyra sådana kurser med 30 deltagare i varje. Styrelsen hemställer om medel för fyra kurser i socialmedicin för utländska sjukgymnaster och beräknar kostnaderna härför till 46 000 kr. För några av de utländska sjukgymnaster som anhåller om svensk legitimation önskar nämnden för utländsk medicinalpersonal ställa upp krav på avlagt prov i klinisk fysioterapi. Budgetåret 1971/72 beräknas åtta prov avläggas. Styrelsen hemställer om medel härför, 3 000 kr.

11. Socialstyrelsen föreslår vidare — i samråd med nämnden för utländsk medicinalpersonal — att sjuksköterskor, barnmorskor, sjukgymnaster och medicinskt-tekniska assistenter vilka på grund av sin ställning som politiska flyktingar saknar handlingar som verifierar deras utbildning skall beredas möjlighet att genomgå speciell prövning. Socialstyrelsen hemställer att medel ställs till förfogande under budgetåret 1971/72 för prövning av 6 sjuksköterskor, barnmorskor och medicinskt-tekniska assistenter samt 4 sjukgymnaster. Kostnaderna beräknas till 28 000 kr.

Kursnämnden för vissa utländska tandläkare

12. Nämnden föreslår att liksom föregående år en kurs för utländska tandläkare anordnas vid Lunds universitet. Kostnaden beräknas till 64 600 kr.

Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal

13. Fr. o. m. 1962 och fram till hösten 1968 har universitetskanslers-ämbetet i enlighet med av Kungl. Maj:t lämnat uppdrag antagit studerande för tandläkarutbildning i Västtyskland. Därvid har förutsatts, att ifrågavarande studerande efter avlagd västtysk examen skulle genomgå en tilläggskurs under högst en termin för att få behörighet att utöva tandläkaryrket i Sverige. Sådan tilläggsutbildning har genomförts i Malmö vårterminerna 1968 och 1969. Antalet kursdeltagare uppgick till 11 resp. 18. Vid planeringen av den tilläggskurs, som beräknades genomföras våren 1970, visade det sig att ingen av de odontologiska fakulteterna hade möjlighet att anordna en så lång kurs. Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal har därför utarbetat en ny plan

för kompletteringsutbildning, enligt vilken ifrågavarande studerande skall, efter att under minst tre månader efter tandläkarexamen ha tjänstgjort inom folktandvården under ledning av kliniskt erfaren tandläkare, genomgå en fem veckor lång teoretisk kurs vid odontologisk fakultet. En sådan kurs har vårterminen 1970 anordnats vid karolinska institutet. Antalet deltagare uppgick till 42, varav 9 icke var svenska medborgare. Erfarenheterna från denna kurs har varit goda. Kostnaden för anordnande av en sådan kurs under budgetåret 1971/72 beräknas till 66 000 kr.

Departementschefen

Under punkterna 1—3, 5—9 och 12—13 angiven kursverksamhet för läkare, tandläkare, sjuksköterskor och barnmorskor med utländsk utbildning är av ungefär samma omfattning som den som pågår under innevarande budgetår. De redovisade kostnadsberäkningarna kan jag i huvudsak godta. Jag vill i detta sammanhang nämna att statens förhandlingsnämnd efter bemyndigande av Kungl. Maj:t nyligen har träffat avtal med Örebro läns landsting om ändrad ersättning beträffande de under punkt 2 angivna kurserna i Örebro.

Under senare år har särskilda kurser anordnats för grupper av tjeckoslovakiska, jugoslaviska och bulgariska läkare och tandläkare. Sedan år 1967 har sammanlagt drygt 200 läkare genomgått sådana kurser. Läkarna har tagits ut för tjänstgöring i Sverige efter samråd mellan resp. lands och Sveriges arbetsmarknads- och hälsovårdsmyndigheter. Efter fyra månaders språkundervisning har läkarna placerats ut på svenska sjukhus för att tjänstgöra på samma villkor som sina svenska kollegor. Socialstyrelsens nämnd för utländsk medicinalpersonal placerar ut läkarna på de olika sjukhusen.

Det är möjligt att nya grupper utländska läkare och tandläkare anländer till Sverige under nästa budgetår. Det går dock inte att nu närmare ange statens kostnader härför.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 1,7 milj. kr.

Jag förutsätter i likhet med tidigare år att kostnaderna för nu ej förutsebara efterutbildnings- eller omställningskurser för utländska läkare, tandläkare, sjuksköterskor eller barnmorskor skall bestridas från förevarande anslag enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kr.

G 13. Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet

1969/70 Utgift	1 433 050
1970/71 Anslag	1 100 000
1971/72 Förslag	1 100 000

Studerande vid odontologisk fakultet kan få stipendium med 2 500 kr. årligen under högst fem år på villkor att han förbinder sig att efter vunnit legitimation tjänstgöra som tandläkare i folktandvården under samma antal år som han innehaft stipendium. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 281) om stipendium till studerande vid tandläkarhögskola. Svenska studerande, som av universitetskanslersämbetet antagits för tandläkarutbildning i Västtyskland, är i fråga om rätt att erhålla statliga lån och stipendier likställda med studerande vid svensk odontologisk fakultet.

Socialstyrelsen

Rekryteringssituationen till folktandvården har förbättrats under de två senaste åren och kan förväntas ytterligare förbättras. 1967 års folktandvårdsutredning anser att stipendierna bör kunna avvecklas, när den ökade examinationen av tandläkare ger utslag. Socialstyrelsen delar denna uppfattning och föreslår en successiv avveckling av stipendierna under en femårsperiod.

Antal inskrivna elever vid de odontologiska fakulteterna	
vid slutet av vårterminen 1968	1 431
» » » » 1969	1 567
» » » » 1970	1 666

Härtill kom vid sistnämnda tidpunkt omkring 150 studerande vid västtyska universitetet, vilka efter ansökan antagits till ifrågasvarande studier.

Antal beviljade hela stipendier	
budgetåret 1967/68	340
» 1968/69	456
» 1969/70	591
» 1970/71	600 (beräknat)
» 1971/72	500 »

För budgetåret 1971/72 föreslår styrelsen att antalet stipendier begränsas till 500. I enlighet härmed erfordras ett anslag på 1 250 000 kr.

Departementschefen

Rekryteringssituationen inom folktandvården har under de senaste åren förbättrats alltmer. I likhet med socialstyrelsen anser jag därför, att

de särskilda stipendier som utgår till studerande vid odontologisk fakultet på villkor att de efter legitimation tjänstgör viss tid inom folktandvården bör kunna avvecklas successivt. Det slutliga ställningstagandet i denna fråga bör dock anstå tills folktandvårdsutredningens betänkande (SOU 1970: 11) tas upp till prövning. För budgetåret 1971/72 bör antalet sådana stipendier beräknas till 440, vilket motsvarar ett oförändrat medelsbehov av 1,1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kr.

G 14. Nordiska hälsovårdshögskolan

1969/70 Utgift	1 174 066
1970/71 Anslag	1 550 000
1971/72 Förslag	1 560 000

Vid nordiska hälsovårdshögskolan anordnas kurser för ämbetsläkare, tandläkare, ingenjörer verksamma inom den allmänna hälsovården, hälsovårdsinspektörer och sjukhusadministratörer.

Skolans verksamhet regleras genom avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige (prop. 1962: 1, bil. 13, SU 11, rskr 11 samt prop. 1965: 1 bil. 7, SU 5, rskr 5). Samtliga utgifter bestrids under löpande budgetår förskottsvis av Sverige. Efter räkenskapsårets slut betalar övriga stater sina andelar av kostnaderna. Dessa fördelas på länderna proportionellt i förhållande till det antal kursmånader, som faller på de av varje land under året utnyttjade elevplatserna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Hälsovårdshögskolan	Departementschefen
Personal	8	+	3
Anslag			
Avlöningar	701 000	+119 000	-25 000
Sjukvård	1 000	—	—
Rescersättningar	116 000	+ 34 000	+ 6 000
Lokalkostnader	70 000	— 5 000	+10 000
Expenser	195 000	+106 000	+15 000
Därav engångsutgifter	(—)	(+ 39 000)	(—)
Stipendier till elever	380 000	+ 86 000	—
Lönekostnadspålägg	87 000	+ 14 000	+ 4 000
	1 550 000	+354 000	+10 000

Styrelsen för nordiska hälsovårdshögskolan

Undervisningen under budgetåret 1971/72 föreslås omfatta kurser om sammanlagt 16 månader, nämligen

4 tvåmånaderskurser för ämbetsläkare	8 mån.
2 sexveckorskurser för sanitäringenjörer	3 »
3 tvåveckorskurser för hälsovårdsinspektörer	1½ »
1 tvåmånaderskurs för sjukhusadministratörer	2 »
1 enmånaderskurs i socialodontologi	1 »
1 tvåveckors fortbildningskurs för ämbetsläkare	½ »
Summa	16 mån.

1. Pris- och löneomräkning 26 000 kr.

2. En förlängning av läarkursen, vilken nu omfattar sammanlagt 6 månader, erfordras för att bibringa läkarna ytterligare kunskaper i vissa aktuella delar av hälso- och sjukvården och därtill gränsande ämnesområden. På miljöhygienens område har luft- och vattenföroreningsproblem fått allt större betydelse. Det är önskvärt, att läkarna erhåller ytterligare undervisning i dessa frågor. Detsamma gäller socialmedicinen, där förebyggande åtgärder får ökad betydelse. Ett kortare avsnitt om tropikmedicin bör även ingå i utbildningen. De numera livliga förbindelserna med tropiska länder och arbetet i utvecklingsländerna har medfört att kunskaper på detta område fått stor betydelse. Hälso- och sjukvårdens ekonomi är ett ämnesområde, som hittills ej fått tillfredsställande utrymme i kursundervisningen. Avsikten är att indela utbildningen i fyra huvudavsnitt: biostatistik-epidemiologi, omgivningshygien, socialmedicin samt hälsovårdsadministration med hälsovårdsekonomi.

3. Med hänsyn till den föreslagna förlängningen av läarkursen erfordras fortbildning av dem, som endast genomgått sex månaders utbildning. I fortbildningskursen bör bl. a. behandlas hälso- och sjukvårdsekonomi och en integrerad miljövård samt på socialmedicinens område sjukvårdsplanering, hälsouppllysning och åldringsvård.

4. Behovet av en kurs i vatten- och avloppshygien för hälsovårdstjänstemän är stort. Sedan 1962 har högskolans undervisning för hälsovårdsinspektörer gällt fysiologisk hygien och livsmedelshygien. Med hänsyn till hälsovårdstjänstemännens omfattande arbetsuppgifter bör utbildningen kompletteras med en kurs i vatten- och avloppshygien. Inom detta område sker en ständig utveckling, som aktualiserar anordnandet av en sådan kurs.

5. Den föreslagna ökningen av högskolans verksamhet kräver en förstärkning av högskolans personal. För biblioteksverksamheten föreslås en heltidsanställd bibliotekarie. Om en sådan tjänst inrättas, bortfaller arvoden till bibliotekarie och biblioteksbiträde med sammanlagt 10 000 kr. Ytterligare en kontorist behövs. Vidare föreslås inrättande av en tjänst som ekonomibiträde. Genom tillkomsten av en sådan tjänst redu-

ceras anslaget till lokalkostnader med 15 000 kr. Den utökade verksamheten motiverar i övrigt höjda arvoden och särskilda ersättningar i relation till den ökade arbetsmängden. (+129 000 kr.)

Remissyttranden

Socialstyrelsen är inte beredd att tillstyrka den föreslagna förlängningen av ämbetsläkarkursen med två månader. Utbildningen vid hälsovårdshögskolan måste enligt styrelsen, i vad avser utbildning av läkare, ses i ett sammanhang med annan vidare- och efterutbildningsverksamhet. Härvidlag är i Sverige således främst den pågående utbyggnaden av läkares vidareutbildning under ledning av nämnden för läkares vidareutbildning (NLV) av särskilt intresse. Vidare erinras om den fortbildning som bedrivs av t. ex. statens institut för folkhälsan inom bl. a. miljö- och hälsovårdsområdet. Styrelsen anser att de för kursen föreslagna ämnesområdena, luft- och vattenföroreningsproblem, socialmedicin, tropikmedicin samt hälso- och sjukvårdens ekonomi, förekommer i både grundutbildning och vidareutbildning samt i de efterutbildningskurser som ges i socialstyrelsens regi. Styrelsen finner det angeläget att i detta sammanhang även peka på behovet av att erhålla en anpassning och inpassning av högskolans verksamhet till den utbildningsverksamhet som finns i de nordiska länderna. Detta anser styrelsen nödvändigt också med hänsyn till såväl överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare som förslaget om enhetliga regler för specialistkompetens i de nordiska länderna. Styrelsen tillstyrker den av högskolan föreslagna fortbildningskursen för läkare men föreslår att kursen benämns efterutbildningskurs för länsläkare, då detta står i bättre överensstämmelse med vedertagen terminologi. Styrelsen har tidigare tillstyrkt att länsläkarkurser av repetitionskaraktär anordnas med hänsyn till hälso- och socialvårdens snabba utveckling. Styrelsen finner det angeläget att den föreslagna kursen om två veckor i vatten- och avloppshygien för hälsovårdsinspektörer anordnas. Inom dessa områden sker nämligen en ständig utveckling och en ökad aktivitet till följd av bl. a. nya och ändrade lagbestämmelser samt teknisk utveckling, vilket nödvändiggör en fortgående bevakning från samhällets sida.

Yttranden har vidare avgivits av *Statens naturvårdsverk*, *Svenska landstingsförbundet* och *Svenska kommunförbundet*. Dessa remissinstanser har inte haft några inringningar mot den föreslagna utvidgningen av kursverksamheten. Naturvårdsverket anser det särskilt angeläget att den föreslagna kursen i vatten- och avloppshygien för hälsovårdsinspektörer kommer till stånd. Landstingsförbundet understryker att viss återhållsamhet dock bör iaktas när det gäller utbyggnaden av framför allt den administrativa utbildningssektorn i avvaktan på de förslag som kan komma att framläggas beträffande sjukvårds- och sjukhusadministrativ utbildning på nationellt plan.

Departementschefen

Enligt avtalet mellan de nordiska länderna om hälsovårdshögskolan skall kostnaderna fördelas mellan länderna i förhållande till det antal kursmånader som faller på de av varje land under året utnyttjade elevplatserna. Kostnaderna får enligt avtalet inte överstiga 700 000 kr. för år.

Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t att träffa avtal med Danmark, Finland och Norge om en ändring i avtalet för högskolan, innebärande att bestämmelsen om kostnadsram utgår eller alternativt att kostnadsramen höjs (prop. 1968: 1 bil. 7 s. 169, SU 5, rskr 5). Ett svenskt förslag till ändrad avtalstext har översänts till de övriga nordiska länderna. Detta har godkänts av Danmark och Norge men är alltjämt under behandling i Finland.

Styrelsen för högskolan har föreslagit viss utbyggnad av kursverksamheten vid högskolan. I likhet med socialstyrelsen kan jag inte förorda den föreslagna utvidgningen av ämbetsläkarkursen. Inte heller i övrigt är jag beredd att för nästa budgetår förorda någon ändring av verksamheten vid högskolan. Anslaget bör tas upp med 1 560 000 kr. Förslaget om anslag för budgetåret 1971/72 har godkänts av de övriga länderna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska hälsovårdshögskolan* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 560 000 kr.

H ÖVRIG SJUKHUSVÅRD M. M.

H 1. Rättspsykiatriska stationer och kliniker

1969/70 Utgift	5 878 084
1970/71 Anslag	11 870 000
1971/72 Förslag	13 740 000

De rättspsykiatriska stationernas uppgift är att utföra rättspsykiatriska undersökningar i brottmål huvudsakligen av misstänkta personer på fri fot. Motsvarande undersökningar av häktade personer utförs vid rättspsykiatriska kliniker, där även undersökning i mindre omfattning sker av icke häktade personer.

Från anslaget bestrids kostnader för de rättspsykiatriska stationerna i Stockholm, Norrköping, Jönköping, Växjö, Örebro, Sundsvall och Umeå samt de rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
<i>Stationer</i>			
Läkarpersonal	11	—	—
Kuratorer	11	—	—
Övrig personal	11	—	—
<i>Kliniker</i>			
Läkarpersonal	17	+ 3	—
Psykologer, kuratorer	21	+ 6	—
Övrig vårdpersonal	71	+18	+18
Övrig personal	29	+16 ½	+10 ½
	171	+43 ½	+28 ½
Anslag			
Avlöningar	7 793 000	+1 958 000	+1 368 000
Lokalkostnader	1 680 000	+ 12 000	+ 12 000
Expenser	605 000	+ 85 000	+ 85 000
Lönekostnadspålägg	1 792 000	+ 449 000	+ 405 000
	11 870 000	+2 504 000	+1 870 000

Socialstyrelsen

Enligt riktlinjerna för den framtida organisationen av det rättspsykiatriska undersökningsväsendet skall detta få en enhetlig uppbyggnad med

socialstyrelsen som chefsmyndighet (prop. 1961: 185, 1LU 49, rskr 398, prop. 1967:69, SU 106, rskr 252).

Av de fem nya kliniker, som avses ersätta de rättspsykiatriska kliniker och avdelningar, som f. n. är knutna till vissa fångvårdsanstalter, har kliniken i Uppsala delvis tagits i bruk under budgetåret 1969/70. Vid klinikerna i Lund och Göteborg kommer verksamheten att börja under budgetåret 1970/71. Kliniken i Umeå beräknas bli färdigställd under budgetåret 1972/73 och kliniken i Stockholm tidigast under 1973/74.

I anslagsäskandena för budgetåren 1969/70 och 1970/71 hemställde socialstyrelsen om medel för inrättande av tjänster vid statens rättspsykiatriska kliniker i Lund, Uppsala och Göteborg. Inför öppnandet av klinikerna har personalbehovet utretts ytterligare. Styrelsen föreslår, att personalen vid envar av klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg ökas med en underläkartjänst, en tjänst som biträdande psykolog, en tjänst som chefskurator, sex skötartjänster, två tjänster som biträden och tre och en halv tjänster som portvakt.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13 740 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare 6 skötartjänster och 3½ tjänster som portvakt vid envar av de rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rättspsykiatriska stationer och kliniker* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 13 740 000 kr.

H 2. Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.

1969/70 Utgift	2 502 879	Reservation	4 148 582
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	2 400 000		

Enligt avtalen med landstingen om övertagande av huvudmannaskapet för den statliga mentalsjukvården skall staten svara för slutförande av pågående byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka. Från detta anslag bekostas utrustning som har samband med dessa byggnadsarbeten. Från anslaget bekostas även utrustning av nya rättspsykiatriska kliniker och stationer.

Socialstyrelsen

För utrustning av de rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg har anvisats ett preliminärt belopp om 750 000 kr. per klinik. Förslag till ändringar i utrustningsprogrammen har sedermera lagts fram

vilket kan komma att påverka kostnadsramarna. Styrelsen avser att snarast möjligt under innevarande budgetår upprätta definitiva kostnadsförslag för klinikerna. I avvaktan härpå beräknar styrelsen att sammanlagt ytterligare 465 000 kr. erfordras för utrustning av de rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg. I detta belopp ingår även beräknade kostnadsökningar på grund av prishöjningar och höjd mervärdeskatt.

De kvarstående utrustningsåtgärder, som överförts från mentalsjukvårdsberedningen till utrustningsnämnden för universitet och högskolor, Spri och Södermanlands läns landsting, har försenats men beräknas kunna slutföras under budgetåret 1970/71. Utrustningsåtgärderna beträffande de rättspsykiatriska klinikerna i Uppsala, Lund och Göteborg beräknas kunna slutföras till största delen under 1970/71.

Innevarande budgetår disponerar byggnadsstyrelsen 400 000 kr. av anslaget för att börja utrustningen av nya paviljonger vid Vipeholms sjukhus. Vidare har byggnadsstyrelsen bemyndigats att under budgetåret 1970/71 beställa inredning och utrustning för dessa paviljonger för högst 2 milj. kr. att betalas tidigast 1971/72. Byggnadsstyrelsen avser att senare under innevarande budgetår redovisa en definitiv kostnadsram för inredning och utrustning av de nya paviljongerna vid Vipeholms sjukhus.

Departementschefen

I prop. 1970: 1 bil. 7 s. 149 föreslog jag att inredning och utrustning till nya paviljonger vid Vipeholms sjukhus fick beställas till ett värde av högst 2 milj. kr. att betalas tidigast under budgetåret 1971/72. Riksdagen hade intet att erinra mot detta förslag (SU 5, rskr 5).

Jag beräknar medelsbehovet under anslaget till sammanlagt 2,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

H 3. Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.

1969/70 Utgift	86 807 849	Reservation	51 151 642
1970/71 Anslag	79 000 000		
1971/72 Förslag	96 000 000		

Från anslaget utgår byggnadsbidrag enligt avtal mellan staten och landstingen om landstingens övertagande av statens mentalsjukvård (prop. 1966: 64, SU 94, rskr 220) samt mellan staten och städerna Stockholm, Göteborg och Malmö om städernas övertagande av hela mentalsjukvården m. m. för dessa städer (prop. 1967: 69, SU 106, rskr 252).

Socialstyrelsen

För perioden 1967—1971 skall enligt avtalen i riksstaten tas upp 250 milj. kr. för bidrag till landstingen och 60 milj. kr. för bidrag till städerna. Beloppen skall anvisas som reservationsanslag med 50 resp. 12 milj. kr. per budgetår samt i huvudsak anpassas efter förändringarna i byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex för byggnader av sten. Vid anslagsberäkningen används index för sista kvartalet 1965 som basindex.

I enlighet med avtalen har för landstingens del anvisats för budgetåret 1966/67 (1 januari—30 juni 1967) 25 milj. kr. och för vart och ett av budgetåret 1967/68, 1968/69, 1969/70 och 1970/71 50 milj. kr. För de tre städernas del har medel anvisats endast fr. o. m. budgetåret 1967/68. Styrelsen har därför nu tagit upp 6 milj. kr., motsvarande vad som tidigare borde ha anvisats för budgetåret 1966/67.

Avtalen anger inte storleken av de belopp, som skall anvisas för tiden efter utgången av år 1971. Socialstyrelsen har därför vid anslagsberäkningen utgått från de regler, som gäller för perioden 1967—1971.

Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas till 92 500 000 kr.

Departementschefen

Enligt de avtal som träffats med landstingen och storstäderna om deras övertagande av statens mentalsjukvård skall byggnadsbidrag utgå till landstingen med 50 milj. kr. och till storstäderna med 12 milj. kr. per år under perioden 1967—1971. Beloppen skall anpassas efter byggnadskostnadsindex. För tiden efter år 1971 är frågan om medelstilleddelning för byggnadsarbeten inom mentalsjukvården inte avtalsmässigt reglerad. I avvaktan på att så sker beräknar jag anslagsbehovet under nästa budgetår till 96 milj. kr., i vilket belopp ingår uppräkningsindex.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 96 000 000 kr.

H 4. Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.

1969/70 Utgift	909 476 294
1970/71 Anslag	927 000 000
1971/72 Förslag	930 000 000

Från anslaget utgår bidrag till landstingen och städerna Stockholm, Göteborg och Malmö för driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m. Bidragen utgår enligt avtal mellan staten och landstingen om landstingens

övertagande av statens mentalsjukvård (prop. 1966: 64, SU 94, rskr 220) samt mellan staten och de tre städerna om dessa städers övertagande av hela sin mentalsjukvård m. m. (prop. 1967: 69, SU 106, rskr 252).

Avtalen innebär i korthet att staten till landstingen och städerna skall erlägga driftbidrag, som grundar sig på den genomsnittliga vårddagkostnaden år 1966 vid de övertagna sjukhusen samt kostnaden under samma år för utbildning av mentalsjukvårdspersonal. Bidraget är indexreglerat. Härtill kommer särskild ersättning för avskrivning av sjukhusbyggnader, bidrag till utrustning samt till kostnader för markförvärv m. m. Från anslaget utgår vidare ett särskilt bidrag till Stockholm, Göteborg och Malmö för anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid lasarett samt lokalhyror för sjukhusfastigheter, som står kvar i statens ägo.

Socialstyrelsen

Styrelsen beräknar utgifterna under detta anslag till följande belopp.

1. Driftbidrag	850 000 000
2. Avskrivningsersättningar	65 300 000
3. Bidrag till utrustning	8 500 000
4. Bidrag till kostnader för markförvärv m. m.	1 000 000
5. Bidrag till Stockholm, Göteborg och Malmö för anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid lasarett	400 000
6. Lokalhyror för vissa sjukhusfastigheter	2 500 000
	927 700 000

1. Driftbidraget per vårddag enligt 1970 års index beräknas för Norrbottens läns landsting till 91:60 kr. och för övriga landsting och storstäderna till 79:06 kr. Beräkningen av driftbidraget framgår närmare av följande sammanställning.

Norrbotten	$955 \times 365 \times 91:60$	}	898 935 030
Övriga	$30\,045 \times 365 \times 79:06$		
Avgår:			
Hyror m. m. enligt nyttjanderättsavtal	1 600 000		
Vårddagavgift för platser vid Salberga sjukhus	1 272 000		
Statsbidrag till rektors- och lärarlöner	642 000		
Avdrag för höjning av vårdavgiften från 5 till 10 kr.	45 000 000		48 514 000
Anslagsbehov, avrundat			850 000 000

2. Avskrivningsersättningar (särskilda driftbidrag) har beräknats till i runt tal 65 milj. kr., sedan ca 900 000 kr. avräknats för avskrivning av restvärde för Karsuddens sjukhus.

3. Med hänsyn till storleken av beräknade investeringar med anlitande av byggnadsbidrag enligt avtalen uppskattas behovet av medel till utrustning till 8,5 milj. kr.

4. För kostnader för markförvärv m. m. upptas 1 milj. kr.
5. Under åren 1967—1971 skall bidrag utgå till de tre städerna för anordnande och drift av psykiatriska kliniker vid lasarett med 400 000 kr. per år.
6. För de sjukhusfastigheter, som fortfarande är i statens ägo, beräknas lokalhyror med sammanlagt 2,5 milj. kr. Beloppet skall tillgodoföras statens allmänna fastighetsfond.

Departementschefen

Enligt överenskommelse mellan staten och sjukvårdshuvudmännen har tiden för påkallande av förhandlingar om ändring i gällande avtal flyttats fram från den 1 januari 1971 till den 1 april 1971.

Med utgångspunkt i de gällande avtalen med landstingen och storstäderna beträffande mentalsjukvården och i 1970 års löneläge beräknar jag det sammanlagda anslagsbehovet till 930 milj. kr. Härav utgör 2,5 milj. kr. lokalhyror för de sjukhusfastigheter som fortfarande står kvar i statens ägo, vilket belopp skall tillgodoföras statens allmänna fastighetsfond.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

till *Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 930 000 000 kr.

H 5. Bidrag till viss hälso- och sjukvård

1969/70 Utgift	104 295 000	Reservation	107 000
1970/71 Anslag	109 000 000		
1971/72 Förslag	114 000 000		

Från anslaget utgår ett enhetligt statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen dels i stället för ett 20-tal äldre drift- och anordnandebidrag, avseende vissa vårdgrenar inom hälso- och sjukvården, dels som kompensation för att statsbidraget till avlöning åt provinsialläkare m. m. upphört vid utgången av år 1967, dels ock som ersättning för de kostnader, som uppkommer för sjukvårdshuvudmännen genom att de i smittskyddslagen ålagts att fr. o. m. den 1 januari 1969 ombesörja kostnadsfri undersökning och behandling i öppen vård av venerisk sjukdom (prop. 1967: 1, bil. 7 s. 138, SU 5, rskr 5 och prop. 1968: 1, bil. 7 s. 101 och 170, SU 5, rskr 5).

Socialstyrelsen

Statsbidragen för nästa budgetår beräknas enligt följande sammanställning.

Enhetligt statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen i stället för vissa tidigare utgående drift- och anordnandebidrag	85 000 000
Avlösningsbidrag till provinsialläkarväsändt	21 000 000
Ersättning för kostnadsfri undersökning m. m. av venereiska sjukdomar	8 000 000
	114 000 000

Departementschefen

De statsbidrag som utgår från förevarande anslag är reglerade t. o. m. år 1971. Statsbidragen utbetalas halvårsvis i efterskott. Anslaget för nästa budgetår bör tas upp med 114 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss hälso- och sjukvård* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 114 000 000 kr.

H 6. Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker

1969/70 Utgift	742 918
1970/71 Anslag	340 000
1971/72 Förslag	485 000

Från anslaget bestrids utgifter för uppförande och utrustning av radioterapeutiska kliniker vid regionsjukhusen i Linköping, Örebro och Umeå. Enligt av riksdagen antagna riktlinjer för regionsjukvårdens utbyggande m. m. (prop. 1960: 159, SU 189, rskr 381) skall bidrag utgå med 25 % av kostnaderna för uppförande och utrustning av ifrågavarande kliniker.

Östergötlands läns landsting har numera beräknat investeringarna i radioterapeutiska kliniken vid regionsjukhuset i Linköping för budgetåret 1970/71 till 880 000 kr. och under budgetåret 1971/72 till 1,5 milj. kr. Statsbidrag för ändamålet har för budgetåret 1970/71 beräknats till ca 110 000 kr. För nästa budgetår beräknas därför statsbidraget till 485 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör tas upp med 485 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 485 000 kr.

H 7. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.

1969/70 Utgift	1 665 849
1970/71 Anslag	1 700 000
1971/72 Förslag	1 800 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för förvaring och underhåll av beredskapsutrustning för den civila sjukvårdens krigsorganisation.

Socialstyrelsen

I skrivelse den 8 mars 1968 har Kungl. Maj:t uppdragit åt socialstyrelsen att utreda hur den försvarsmedicinska materielberedskapen bör vara organiserad samt att till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag som kan föranledas härav. Utredningen beräknas vara färdig under första halvåret 1971. I avvaktan på resultatet av denna utredning bör de hitills tillämpade principerna för verksamheten vara vägledande vid beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1971/72.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
1. Arvoden till redogörare			
a) för centrala förråd	21 000	+ 4 200	—
b) för lokala förråd	90 000	+ 22 500	—
2. Arvoden till inventeringsförrättare	4 000	+ 1 000	—
3. Ersättningar för handräckning, semester- och sjukvikarier	345 000	+ 35 000	+ 30 000
4. Hyror, frakter m. m.	1 010 000	+ 90 000	+ 50 000
5. Reparationer och underhåll m. m. av materiel	230 000	+ 20 000	+ 20 000
6. Lönekostnadspålägg	—	+ 119 300	—
	1 700 000	+292 000	+100 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

H 8. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara

1969/70 Utgift	7 120 400	Reservation	453 372
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utrustning m. m. av beredskapssjukhus. Häri ingår ersättningar till sjukhushuvudmännen för planläggningskostnader och för ändringsarbeten inom byggnader planlagda för användning inom den civila krigssjukvården samt för anskaffning av personlig skyddsutrustning för viss medicinalpersonal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Beräknade bruttoutgifter			
1. Sjukvårdsutrustning för beredskapssjukhus	485 000	— 485 000	— 485 000
2. Täckande av förluster vid omsättning av utrustning för beredskapssjukhus	600 000	— 100 000	— 100 000
3. Ersättning till sjukhus-huvudmännen för utförda ändringsarbeten	800 000	+ 900 000	+ 900 000
4. Ersättning till sjukhus-huvudmännen för vissa planläggningskostnader	750 000	+ 450 000	+ 450 000
5. Personlig skyddsutrustning för det allmänt civila medicinalväsendet	675 000	± 0	— 625 000
6. Reparation av förrådsbyggnader	90 000	— 40 000	— 40 000
	3 400 000	÷ 725 000	
<i>Beräknade omsättningsinkomster</i>	400 000	+ 100 000	+ 100 000
<i>Beräknade nettoutgifter</i>	3 000 000	+ 625 000	—

Socialstyrelsen

Inom styrelsen pågår enligt Kungl. Maj:ts uppdrag en utredning ang. organisationen av den försvarsmedicinska materielberedskapen, vilken utredning beräknas bli slutförd under första halvåret 1971. I avvaktan på resultatet av denna utredning och kartläggning av fredssjukvårdens utrustningstillgångar i relation till den nya sjukhusorganisationen har socialstyrelsen bedömt anslagsförbrukningen enligt följande sammanställning såvitt avser socialstyrelsens andel av anslaget.

1. Ingående reservation 1.7.1970 (SBL:s andel)	453 372
2. Anslag 1970/71	3 000 000
3. Disponibelt 1970/71	3 453 372
4. Beräknade bruttokostnader 1970/71	3 853 372
5. Beräknade omsättningsinkomster 1970/71	400 000
6. Beräknad anslagsförbrukning 1970/71 (SBL:s andel)	3 453 372
7. Beräknad utgående reservation 30.6.1971	453 372
8. Beräknade bruttokostnader 1971/72	—
9. Beräknade omsättningsinkomster 1971/72	4 125 000
10. Beräknad anslagsförbrukning 1971/72	500 000
11. Anslagsbehov 1971/72	3 625 000
	3 625 000

Departementschefen

Kungl. Maj:t uppdrog i mars 1968 åt socialstyrelsen att utreda hur den försvarsmedicinska materielberedskapen bör vara organiserad. Utredningen väntas bli färdig under första halvåret 1971.

Med hänvisning till sammanställningen bör anslaget tas upp med 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigs-*
fara för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av
3 000 000 kr.

H 9. Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.

1969/70 Utgift	982 260
1970/71 Anslag	1 390 000
1971/72 Förslag	1 860 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för utbildning av personal som är avsedd att tjänstgöra inom den allmänt civila hälso- och sjukvårdens krigsorganisation.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
1. Kostnader för centrala krigssjukvårdskurser	114 000	—	—
2. Grundkurser i försvars- och katastrofmedicin för vissa läkare			
a) Arvoden till lärare	88 000	— 67 700	— 67 700
b) Arvoden till regional kursledning m. m.	43 000	— 33 000	— 33 000
c) Rese- och traktamentsersättningar åt lärare och kursdeltagare	185 000	— 142 300	— 142 000
d) Dagersättning m. m. åt kursdeltagare	200 000	— 153 800	— 153 000
e) Expenser	37 000	— 27 000	— 27 000
3. Efterutbildningskurser (repetitionsutbildning) för läkare	200 000	+ 475 000	+ 300 000
4. Försvarsmedicinsk tjänstgöring	100 000	+ 350 000	+ 50 000
5. Utbildning av vapenfria tjänstepliktiga, för vilka socialstyrelsen är utbildningsmyndighet	—	+ 70 000	+ 70 000
6. Kurser i hälsovårdsberedskap för ledamöter i hälsovårdsnämnder	113 000	—	—
7. Pedagogiskt utvecklingsarbete	—	+ 30 000	+ 30 000
8. Bidrag till Svenska röda korset för utbildning av samariter	250 000	+ 553 800	+ 275 000
9. Bidrag till Sveriges kvinnliga bilkärrars riksförbund för utbildning av bilförare	60 000	+ 243 800	+ 118 000
10. Kostnad för nytt undervisningsmaterial i försvars- och katastrofmedicin	—	+ 100 000	+ 50 000
	1 390 000	+ 1 398 800	+ 470 000

Socialstyrelsen

1. De av socialstyrelsen anordnade centrala krigssjukvårdskurserna beräknas fortsätta under budgetåret 1971/72, dock med den ändringen att antalet kurser ökas mot att kurstiden förkortas. Det sammanlagda antalet kursdagar avses däremot vara detsamma som under tidigare budgetår.

2. Den utbildning i form av obligatoriska regionala grundkurser i försvars- och katastrofmedicin för leg. läkare, som tidigare ej genomgått motsvarande grundutbildning kommer att avslutas med tre kurser under budgetåret 1971/72. Det i prop. 1963: 106 uppställda utbildningsmålet beräknas då ha uppnåtts i och med att ca 3 000 läkare genomgått dessa kurser.

3. Socialstyrelsen har Kungl. Maj:ts uppdrag att inkomma med förslag till obligatorisk efterutbildning (repetitionsutbildning) av läkare som genomgått här berörda grundkurser. I anslagsäskandena föreslås att under budgetåret 12 efterutbildningskurser om vardera en vecka med sammanlagt ca 360 deltagare anordnas vid universitetssorterna. Kurserna föreslås komma att genomföras av socialstyrelsen under medverkan av lokala kursledningar och omfatta undervisning i försvars- och katastrofmedicin med akutsjukvård.

Enligt de för grundkurserna gällande bestämmelserna är deltagarna i dylik kurs i ersättningshänseende likställd med civilförsvarspliktig.

4. Den försvarsmedicinska tjänstgöringen för läkare beräknas under budgetåret kunna utökas till att omfatta — förutom öppen vård och psykiatri — även akutsjukvård, forskning och medicinsk administration. Tjänstgöringen bör i lämpliga fall delvis även kunna fullgöras i form av deltagande i särskilda kurser i t. ex. anesthesiologi, akutsjukvård, intensivvård och liknande. Antalet tjänstgöringsmånader beräknas uppgå till ca 200.

Kungl. Maj:t har föreskrivit att kostnader för ersättning till värnpliktiga och vapenfria tjänstepliktiga läkare under försvarsmedicinsk tjänstgöring skall belasta anslaget Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.

Med hänsyn till ifrågakvarande tjänstepliktiga läkares återstående tjänstgöringsskyldighet beräknas antalet tjänstgöringsmånader under budgetåret 1971/72 komma att uppgå till ca 200. Den genomsnittliga kostnaden per tjänstgöringsmånad beräknas till 2 000 kr. vilket ger en totalkostnad av 400 000 kr.

Ur beredskapssynpunkt bör viss del av här avsedd tjänstgöring kunna få fullgöras i form av deltagande i kurser av betydelse för försvars- och katastrofmedicinen t. ex. inom ämnesområdena intensivvård och akutsjukvård. Socialstyrelsen föreslår att sådan utbildning försöksvis anordnas och beräknar kostnaderna härför till ca 50 000 kr. (motsvarande en veckokurs vardera för 50 läkare).

Den totala kostnaden för försvarsmedicinsk tjänstgöring beräknas således uppgå till 450 000 kr., innebärande en ökning med 350 000 kr. Av dessa medel ersätter huvudman till staten samtliga medel utom de för ovan föreslagna utbildning beräknade.

5. Socialstyrelsen är även utbildningsmyndighet för vissa vapenfria tjänstepliktiga som ej är medicinalpersonal. De avses under budgetåret tjänstgöra dels inom landstingens hälso- och sjukvård, dels inom verksamhet för vilken styrelsen är huvudman (ungdomsvårdsskolor m. m.).

6. Utbildningen i hälsovårdsberedskap för ledamöter i hälsovårdsnämnder planeras i samma utsträckning som föregående budgetår.

7. Styrelsens utbildning i försvars- och katastrofmedicin för läkare, sjuksköterskor, ledamöter i hälsovårdsnämnder m. fl. kräver ett omfattande utvecklingsarbete beträffande produktion av läromedel.

Detta gäller särskilt efterutbildningen i försvars- och katastrofmedicin för läkare i form av akutsjukvårdskurser, som på grund av sin nya ämnesinriktning kräver kvalificerade läromedel.

För framtagning av läromedel såsom lärarhandlingar, kompendier, ljudbildband m. m. behöver styrelsen anlita experter.

8—9. Liksom under tidigare budgetår beräknas medel till den av Svenska röda korset och Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund bedrivna utbildningen av samariter resp. bilförare. Vissa ändringar i beräkningsgrunderna har dock gjorts med anledning av de i prop. 1970: 18 framlagda och av riksdagen antagna förslagen rörande de frivilliga försvarsorganisationerna. Fr. o. m. den 1 juli 1970 utgår förbättrade förmåner till deltagare i utbildning, anordnad av dylika organisationer, vilket medför behov av större statsbidrag.

10. Dåvarande medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd utgav år 1966 en handbok med titeln Försvars- och katastrofmedicin — FKM, som utdelas till bl. a. samtliga läkare och tandläkare i riket samt använts som lärobok vid kursen i krigsmedicin för medicine kandidater. Nytt undervisningsmaterial i försvars- och katastrofmedicin är under förberedande av en av universitetskanslersämbetet tillkallad arbetsgrupp knuten till socialstyrelsens planeringsbyrå. Under denna punkt upptaget belopp är avsett att täcka kostnaderna för den del av detta undervisningsmaterial som avses utnyttjas av socialstyrelsen bl. a. vid den obligatoriska efterutbildningen av läkare.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss krigssjukvårdsutbildning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 860 000 kr.

I UNGDOMSVÅRD M.M.

Enligt barnavårdslagen är syftet med samhällets vård av barn och ungdom att främja en gynnsam utveckling och goda uppväxtförhållanden i övrigt för de unga. Vid sidan om de kommunala barnavårdsnämnderna och den kommunala socialvården i övrigt har familjerådgivningen, den psykiska barna- och ungdomsvården samt de psykiatriska barn- och ungdomsklinikerna viktiga uppgifter på området. Skolmyndigheternas och skolans sätt att fungera är av största betydelse för att främja en gynnsam utveckling för barn och ungdom, likaså ett gott samarbete med föräldraföreningar och ungdomarnas egna organisationer. Samarbetet med polisen och polisens sätt att fullgöra sin uppgift är även av stor vikt.

Jag vill i detta sammanhang peka på att Kungl. Maj:t den 14 augusti 1970 i cirkulär (1970: 513) understrukt betydelsen av ett intensifierat samarbete mellan barnavårdsnämnd, skola och polis. I detta syfte bör i kommunerna finnas särskilda samarbetsorgan, i vilka även bör delta företrädare för andra myndigheter och organisationer som berörs av verksamheten. Samarbetsorganet bör verka för att arbetet på fältet bedrivs i lämpliga former med bl. a. uppsökande verksamhet samt information i barna- och ungdomsvårdande frågor. Av socialstyrelsen, skolöverstyrelsen och rikspolisstyrelsen gemensamt utarbetade råd och anvisningar för hur samarbetet bör bedrivas kommer inom kort att utfärdas.

Den av Kungl. Maj:t under år 1969 tillsatta fosterbarnsutredningen har under år 1970 bl. a. genomfört två enkätundersökningar avseende kommunernas fosterbarnsvård och en intervjuundersökning med fosterföräldrar. Utredningen räknar med att slutföra sitt arbete under år 1971.

Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 6 mars 1970 har en arbetsgrupp tillsatts beträffande metodutvecklingen inom barna- och ungdomsvården. Som ett led i detta utredningsarbete har arbetsgruppen bl. a. företagit en enkät till vissa kommuner för att kartlägga de barnavårdande myndigheternas nuvarande och planerade resurser m. m.

Problemen med alkohol- och narkotikamissbruk bland ungdomen kräver allt intensivare insatser från samhällets sida. Den förebyggande barna- och ungdomsvården är av stor betydelse för att minska uppkomsten av sådana problem. Kommunernas insatser på detta område behöver vidgas, inte minst då det gäller åtgärder för att tillgodose ungdomens behov av fritidssysselsättning. Vid planeringen av boendemiljön bör en aktiv medverkan av företrädare för olika sociala verksamhetsgrenar liksom från ungdomsorganisationerna och de boende själva ha en stor uppgift att fylla för att skapa en mer barn- och ungdomsvänlig miljö.

Vid *ungdomsvårdsskolorna* — skolhem eller yrkesskolor — ges vård, fostran och utbildning åt barn och ungdomar som på grund av sociala störningar bedöms vara i behov av behandling som kan ges vid dessa skolor. De vid skolorna intagna har antingen skrivits in som elever eller tagits in för utredning eller observation. Vid skolhemmen, som är avsedda för skolpliktiga elever, ges grundskoleutbildning. Vid yrkesskolorna ges huvudsakligen arbetsträning samt förberedande yrkesutbildning. Differentiering är genomförd efter kön, ålder, utveckling m. m.

Vid Råby yrkesskola fortsätter ett samarbete med forskningsavdelningen vid S:t Lars sjukhus, med skolstyrelsen i Lund samt med psykologiska och sociologiska institutionerna vid universitetet i Lund. Liknande samarbete äger även rum mellan Fagareds yrkesskola och psykologiska institutionen vid universitetet i Göteborg samt mellan Bärby yrkesskola och pedagogiska institutionen vid universitetet i Uppsala. Ett under år 1969 påbörjat samarbete med Göteborgs stads sjukvårdsförvaltning fortsätter. Syftet är att pröva möjligheterna att ge elever i vård utom skola psykiatrisk behandling och viss annan hjälp. Verksamheten har hittills huvudsakligen inriktats på dels stöd och rådgivning genom samtal med enskilda elever i grupp och dels utbildning och rådgivning av övervakare, enskilda hems föräldrar och personal vid inackorderingshemmen i Göteborg. För att utveckla och förbättra behandlingsformerna vid ungdomsvårdsskolorna planeras också försöksverksamhet vid ett antal skolor som en fortsättning på den verksamhet som sedan en tid bedrivits vid Rydgårdens yrkesskola.

Socialstyrelsen och skolöverstyrelsen har nu också lagt fram förslag om olika åtgärder för att förbättra undervisningen vid ungdomsvårdsskolorna. Det är enligt min mening viktigt att snabbt få till stånd en försöksverksamhet med därvid föreslagna former för vårdintegrerad och individinriktad undervisning, arbetsträning och arbetsprövning. I det följande kommer jag att för detta ändamål beräkna 300 000 kr. för nästa budgetår.

Under de senaste åren har i vart fall de större kommunernas egna vårdresurser byggts ut så att man i större omfattning än tidigare kunnat erbjuda störda ungdomar alternativ till vård i ungdomsvårdsskola. Det har under de senaste åren också varit en medveten strävan att inom ungdomsvårdsskolesektorn bygga ut den öppna vården utanför skolorna och att åstadkomma en ökad samordning mellan skolornas och kommunernas verksamhet. Sedan år 1965 har det årliga antalet placeringar för vård utom skola mer än fördubblats, samtidigt som elevantalet på skolorna har kunnat minska. Vid utgången av år 1969 var antalet elever i den öppna vården för första gången större än elevantalet inom skolorna. En ytterligare satsning på de öppna vårdformerna bör ske under nästa budgetår. Jag kommer därför i det följande att förorda inrättandet av två nya utskrivningsavdelningar.

Den nämnda utvecklingen med tyngdpunkten på den öppna vården har medfört att tillgängliga platsresurser på ungdomsvårdsskolorna kommit att utnyttjas i mindre grad än tidigare. Inom flickskolesektorn har detta varit särskilt märkbart. Väntetid för plats har under det senaste året inte förekommit. Den nuvarande beläggningssituationen ger därför utrymme för att minst en skola kan läggas ned under budgetåret 1971/72. Härsjögårdens yrkesskola för flickor har därvid i första hand ansetts böra komma ifråga. Antalet ungdomsvårdsskolor utgör efter Härsjögårdens nedläggning 21, varav 15 för manliga elever och 6 för kvinnliga elever, och antalet elevplatser ca 900. Utvecklingen av elevantalet och vårdtiderna framgår av följande sammanställning.

	1960	1965	1967	1968	1969
Antalet den 31 dcc.					
vårdade elever					
inom skola	941	887	896	860	749
utom skola	586	819	810	799	893
Antal placeringar för vård utom skola	1 220	1 166	1 572	1 644	2 357
Vårdtidens längd i genomsnitt för elever som resp. år utskrivits (ej för att avtjäna straff):					
Hela vårdtiden, antal dagar	1 003	682	722	778	806
Därav:					
a) Vårdtid inom skola	456	359	356	380	393
varav första vårdtid	328	246	168	179	235
b) Vårdtid utom skola	547	323	366	398	413

Intagningar på grund av alkohol- och narkotikamissbruk är av betydande omfattning. Hos över hälften av de år 1969 nyintagna pojkarna och flickorna anges någon form av sådant missbruk som en av orsakerna till omhändertagandet.

Antalet tjänster vid ungdomsvårdsskolorna har sedan år 1964 ökat från 774 till 939 under innevarande budgetår. Dessutom finns 51 tjänster inrättade vid 13 utskrivningsavdelningar m. m. för vården utom skola. För nästa budgetår kommer jag i det följande att beräkna medel för 55 nya tjänster vid skolorna utöver de 14 tjänster som genom nedläggningen av Härsjögården kan disponeras för övriga skolor. Nämnda tjänster är i huvudsak avsedda som förstärkning på grund av arbetstidsförkortningen och nya bestämmelser om förläggningen av arbetstid. För vården utom skola kommer jag att beräkna medel för åtta nya tjänster vid två nya utskrivningsavdelningar.

Vid den översyn av socialvården som pågår inom socialutredningen prövas även frågan om ungdomsvårdsskolornas ställning och funktion.

I 1. Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader

1969/70 Utgift	57 867 151
1970/71 Anslag	63 820 000
1971/72 Förslag	67 790 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Ledningspersonal	136	+ 10	— 2
Vård- och tillsynspersonal	456	+113	+ 56½
Ekonomipersonal	135	+ 21	+ 5
Arbetsdriftspersonal	143	+ 2	— 3
Kontorspersonal	48	+ 12½	— 1
Lärapersonal	21	—	—
	939	+158½	+ 55½
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	39 089 500	+4 988 500	+1 200 000
Sjukvård	96 000	+ 16 000	+ 6 000
Reseersättningar	952 600	+ 205 400	+ 23 000
Lokalkostnader	5 790 000	+ 946 000	+ 648 000
Expenser	1 005 600	+ 593 000	+ 138 000
Därav engångsanskaffning	(181 000)	(+ 210 000)	(— 18 500)
Lönekostnadspålägg	8 834 000	+1 748 000	+ 897 000
Tjänstebilar och bussar	366 000	+ 124 000	+ 71 000
Därav anskaffning	(110 000)	(+ 18 000)	(— 2 000)
Övriga utgifter för den egentliga skolverksamheten	5 824 800	+ 668 800	+ 250 000
Därav			
a) inventarier m. m.	(595 000)	(+ 33 000)	(— 8 000)
b) skogsförläggningar och lägerverksamhet	(140 000)	(—)	(—)
c) diverse	(199 600)	(— 18 000)	(— 31 000)
Sjukvård m. m. åt elever	1 337 000	—	—
Utgifter för jordbruksdriften	703 000	+ 75 000	+ 29 000
Utgifter för verkstadsdriften	1 729 500	+ 223 500	+ 115 000
Försöksverksamhet med särskilda former av undervisning m.m.	50 000	—	+ 250 000
Praktikcentra	10 000	—	+ 100 000
Summa utgifter	65 788 000	+9 588 000	+3 727 000
<i>Inkomster</i>			
Uppbördsmedel	1 968 000	— 243 000	— 243 000
Nettoutgift	63 820 000	+9 831 000	+3 970 000

Socialstyrelsen

1. Pris- och löneomräkning m. m. +4 681 000. I beloppet ingår kostnaden för 36 vårdartjänster (+ 1 616 000 kr.) i anledning av kungörelsen

den 30 oktober 1969 om förläggning av arbetstid (1969: 564)¹. I beloppet ingår vidare kostnaden för en beräknad förstärkning med 34 vårdare och 8 ekonomibiträden med anledning av den generella arbetstidsförkortningen, som beräknas bli genomförd i ett steg från den 1 januari 1972. (+ 1 064 000 kr.)

2. Psykologtjänster bör efter hand inrättas vid samtliga ungdomsvårdsskolor. Tjänster föreslås vid Forsane, Gräskärrs och Sundbo yrkesskolor samt vid Eknäs skolhem. (+316 000 kr.)

Vid Lövsta skolhem och Ryagårdens yrkesskola finns tjänster för psykologer med licentiatkompetens. Skolornas storlek och specialfunktion motiverar även en tjänst som bitr. psykolog vid vardera skolan. (+120 000 kr.)

3. Vid Stigby yrkesskola finns endast en assistent för vård inom skola. Ytterligare en tjänst som assistent behövs med hänsyn till arbetets omfattning och för en fördelning av jourtjänsten i enlighet med träffad överenskommelse mellan avtalsverket och personalorganisationerna. (+59 000 kr.)

4. Lövstaskolans storlek och antalet utplaceringar i vård utom skola motiverar ytterligare en tjänst som 1:e assistent för vård utom skola. (+55 000 kr.)

5. Samtliga ungdomsvårdsskolor bör ha tillgång till fritidsassistent. Som led i en pågående utbyggnad av fritidsverksamheten föreslås en tjänst vid Sundbo yrkesskola och en tjänst gemensam för Eknäs—Hornö. (+106 000 kr.)

6. Elevernas ökade behov av hälso- och sjukvård aktualiserar önskemål om fyra sjukskötersketjänster vid Forsane, Gräskärr, Vemyra och Östra Spång. Därutöver föreligger behov av ytterligare en sjukskötersketjänst vid Bärby sjukavdelning. (+240 000 kr.)

7. Övertillsynsmännen bör — beroende på skolans storlek — helt eller delvis frigöras från den schemabundna tillsynstjänsten för att kunna avlasta rektor vissa personalledande och samordnande uppgifter. För detta fordras 16 nya vårdartjänster. (+720 000 kr.)

8. För att kunna undvika inläsning av eleverna nattetid på de specialavdelningar, som ännu på grund av personalbrist nödgas tillämpa sådan inläsning, krävs ett tillskott av 18 vårdartjänster.

Dessutom erfordras fyra vårdartjänster för att nattetid vid fyra skolor förstärka sjuk- och behandlingsavdelningarna, som bör bemannas med en vakande och en vilande vårdare. (tillsammans +990 000 kr.)

9. Utbildningsmöjligheterna vid Johannisbergs yrkesskola och vid Östra Spångs skolhem behöver förstärkas genom inrättande av en tjänst

¹ Kungl. Maj:t har i beslut den 17 juni 1970 med hänsyn till bestämmelsen i nämnda kungörelse medgivit att den i utgiftsstaten för budgetåret 1970/71 uppförda posten Avlöningar får överskridas med högst det belopp som motsvarar kostnaden för att under budgetåret förstärka personalen med 26½ tjänster som vårdare.

som verkstadsförman vid vardera skolan. (+78 000 kr.)

10. Vid Stigby yrkesskola behövs en tjänst som maskinist för skötsel av värmeanläggning m. m. samt för underhållsarbeten och transporter. (+35 000 kr.)

11. Kvalificerad personal bör avlastas rutinbetonat skrivarbete. För uppgifter sammanhängande med personaladministration, ekonomi och betjäning av telefonväxlar, för sekreteraruppgifter m. m. behövs 12½ tjänster som konstorsbiträden. (+363 000 kr.)

12. Då arbetsuppgifterna för ekonomibiträden ökat behövs en förstärkning av ekonomipersonalen vid 12 skolor med elva tjänster som ekonomibiträden och en som kokerska. (+376 000 kr.)

13. Nya tjänster medför ökade sjukvårdskostnader. (+10 000 kr.)

14. Nya tjänster medför ökade rese- och traktamentskostnader med 82 000 kr. Successiv ökning av resor betr. vård utom skola förorsakar en merkostnad av 25 000 kr.

15. Ökat lokal innehav medför ökade kostnader med 284 000 kr. För överflyttning av renhållningskostnaderna och kostnaderna för förhyring av barack från Övriga utgifter för den egentliga skolverksamheten till Lokalkostnader beräknas 150 000 kr. För anlitande av städbolag beräknas 300 000 kr.

16. Nya tjänster och upprustning av inventariebeståndet av kontorsmaskiner och kontorsmöbler medför ökade inventariekostnader med 116 000 kr. Telefonkostnaderna beräknas öka med 86 000 kr. och annonskostnaderna med 101 000 kr. Inköp av facklitteratur förorsakar ökning med 36 000 kr.

17. För försök med s. k. leasing av en bil till var och en av de fem största skolorna behövs 50 000 kr. Medges leasing minskar resekostnaderna med under punkt 14 nämnda 25 000 kr.

18. Överflyttning av renhållningskostnaderna till Lokalkostnader medför en minskning med 134 000 kr. Bortlämnande av tvätt i större utsträckning erfordrar en uppräknings med 25 000 kr. Nya tjänster, engångsserviser m. m. medför ökade kostnader för kosthåll med 125 000 kr. Överflyttning av kostnaderna för baracker minskar kostnaderna på diverseanslaget med 31 000 kr.

19. Diverse utgifter under jordbruksdriften beräknas minska med 10 000 kr.

20. Diverse utgifter under verkstadsdriften beräknas minska med 6 000 kr.

Socialstyrelsen har vidare tillsammans med skolöverstyrelsen i skrivelse den 2 november 1970 överlämnat och redovisat en i anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag gjord utredning om undervisningen vid ungdomsvårdsskolorna. I utredningsförslaget förordas att vårdintegrerade och invidinriktade former av teoretisk undervisning samt arbetsprovning och arbetsträning införs vid skolorna. De båda styrelserna, som i skrivelsen

hemställt om ett etappvis genomförande av förslaget, har bl. a. begärt att det för detta ändamål under budgetåret 1971/72 inrättas nio speciallärtjänster och en centralt placerad skolkonsulent.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en höjning av anslaget för ungdomsvårdsskolorna med 3 970 000 kr. till 67 790 000 kr.

På grund av den lägre beläggningen, som är särskilt märkbar inom flicksektorn, beräknar jag att i vart fall Härsjögårdens yrkesskola för flickor kommer att läggas ner under budgetåret 1971/72. Erforderligt platsbehov för flickor kommer att tillgodoses genom redan befintliga platser. Genom nedläggningen av Härsjögården beräknas 14 tjänster kunna disponeras som förstärkning vid övriga skolor. Härutöver beräknar jag medel för 55 nya tjänster. Personalökningen vid kvarvarande 21 skolor utgör alltså sammanlagt 69 tjänster.

Härvid har jag beräknat personalökningen i anledning av kungörelsen den 30 oktober 1969 om förläggning av arbetstid (1969: 564) till 26 tjänster som vårdare. För genomförande av den generella arbetstidsförkortningen beräknar jag en förstärkning med 34 tjänster som vårdare och åtta som ekonomibiträden. Vidare avser personalökningen en tjänst som förste assistent vid Stigby. För ökade kostnader för vikarier, övertids- och obekvämtidstillägg m. m. räknar jag 438 000 kr.

För försöksverksamhet med vårdintegrerade och individinriktade former av undervisning samt arbetsprövning och arbetsträning vid minst tre skolor har jag beräknat 300 000 kr.

Kostnaden för arbetsledning och expenser för praktikcentra, vilka under budgetåret bör byggas ut till minst fem ungdomsvårdsskolor, beräknar jag till 110 000 kr.

Försök med s. k. leasing bör prövas med en bil vid var och en av de fem största skolorna. Jag har för detta ändamål under posten Tjänstebilar och bussar beräknat 50 000 kr.

Vidare har för engångsanskaffning under posten *Expenser* beräknats 162 500 kr. till kontorsutrustning, dokumentskåp, facklitteratur och snabbtelefoner.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 67 790 000 kr.

I 2. Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola

1969/70 Utgift	9 342 654
1970/71 Anslag	8 215 000
1971/72 Förslag	11 497 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för vård utom skola av ungdomsvårdsskoleelever såsom avlöningar och omkostnader vid skolornas utskrivningsavdelningar, inackorderingsavgifter, övervakararvodet, bidrag till inackorderingshem, hospits m. m. F. n. finns tolv utskrivningsavdelningar och hospits. Ytterligare en avdelning beräknas komma till under innevarande budgetår. I genomsnitt 900 elever beräknas komma att vårdas utom skola under budgetåret 1971/72.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Vård och tillsynspersonal	37	+11	÷ 8
Ekonomipersonal	8	+ 7	÷ 6
	45	+18	+14
Anslag			
1. Utskrivningsavdelningar och hospits (ca 125 elever)	2 742 300	+1 440 000	+1 134 000
därav för			
a) avlöningar	(1 686 800)	(+ 667 000)	(+ 500 000)
b) sjukvård	(15 000)	(+ 40 000)	(+ 38 000)
c) lokalkostnader	(279 000)	(÷ 109 000)	(+ 77 000)
d) expenser	(116 000)	(+ 149 000)	(+ 120 000)
e) lönekostnadspålägg	(388 400)	(+ 177 000)	(+ 136 000)
f) övriga kostnader	(257 100)	(+ 298 000)	(÷ 263 000)
2. Ersättningar till övervakare (ca 900 elever)	540 000	—	—
3. Placeringar i enskilda hem (ca 600 elever)	3 346 000	+2 414 000	+1 919 000
4. Kurser, utbildningsanstalter m. m. (ca 135 elever)	499 200	— 13 000	+ 167 000
5. Inackorderingshem (46 elever)	822 900	+ 112 000	+ 42 000
6. Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsplatser (28 elever)	33 600	+ 17 000	+ 15 000
7. Vissa bidrag till IOGT och Frälsningsarmén	13 000	—	—
8. Viss försöksverksamhet i samarbete med Göteborgs stads sjukvårdsförvaltning	158 000	—	—
9. Bidrag till gymnasieklinik	50 000	—	—
10. Kurser och konferenser för föräldrar (enskilda hem) och övervakare	10 000	÷ 5 000	+ 5 000
Summa utgifter	8 215 000	+3 975 000	+3 282 000

Socialstyrelsen

Löne- och prisomräkning m. m. 2 746 000 kr.

1. Tre nya utskrivningsavdelningar föreslås. Därefter kommer antalet utskrivningsavdelningar och hospits att uppgå till 16. (+1 096 500 kr.)

För budgetåret 1970/71 har beviljats 250 000 kr. för förstärkning av personalen vid utskrivningsavdelningarna. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 17 juni 1970 med anledning av kungörelsen (1969: 564) om förläggning av arbetstid har socialstyrelsen medgivits överskridande med 250 000 kr. Detta belopp redovisas under löneomräkning. Utskrivningsavdelningarna har härigenom tillförts sex tjänster så att varje avdelning nu förfogar över fyra befattningshavare.

3. Antalet placeringar i enskilda hem ökar. 600 elever beräknas vara placerade i enskilda hem under budgetåret 1971/72. Kostnaderna för dessa placeringar uppräknas med hänsyn till automatiska kostnadsökningar till i genomsnitt 800 kr. per elev och månad. Detta belopp skall täcka utgifter för ersättning åt »fosterföräldrar», fickpengar, sjukvård och resor etc. för eleven, i den mån eleven inte själv kan bekosta detta.

5. Kostnadsökningen för inackorderingshemmen beror på nya avtal till följd av den allmänna kostnadsstegringen. Övriga kostnader uppräknas till 200 kr. per månad och elev.

Avtalet med Frälsningsarmén om platser på mödrahemmet i Borås har sagts upp fr. o. m. den 1 januari 1971. Rubriceringen av anslagsposten ändras därför till Inackorderingshem. (+112 000 kr.)

6. För i första hand startbidrag och bidrag till tandvårds- och läkar-kostnader beräknas 150 kr. per elev vid arbetsmarknadsstyrelsens arbetsplatser. (+17 000 kr.)

10. För en uthyggnad etappvis av verksamheten med kurser och konferenser för »enskilda hemsföräldrar» och övervakare föreslås 15 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Föredraganden

Antalet elever som vårdas utom skola har under de senaste åren varit ungefär lika stort som antalet vårdade inom skola. Kostnaden per elev och dag (inkl. personallöner och omkostnader men ej lokalhyror) var under budgetåret 1969/70 för vård utom skola ca 31 kr. och för vård inom skola ca 186 kr.

Det är angeläget att fler utskrivningsavdelningar inrättas. Dessa bör förläggas till orter med differentierad arbetsmarknad och med tillgång till utbildningsmöjligheter. Under innevarande budgetår beräknas en utskrivningsavdelning tillkomma. För nästa budgetår beräknar jag medel för ytterligare två avdelningar, varigenom vård- och tillsynspersonalen kommer att öka med åtta tjänster.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till

11 497 000 kr. Min beräkning av medelsbehovet för de olika ändamålen är ungefärlig och omfördelning av medlen kan behöva göras under budgetåret med hänsyn till växlingen i elevantalet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Vård utom skola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 11 497 000 kr.

I 3. Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.

1969/70 Utgift	343 373	Reservation	1 368 922
1970/71 Anslag	900 000		
1971/72 Förslag	150 000		

Från anslaget bekostas inventarier i samband med nybyggnad eller större ombyggnad vid ungdomsvårdsskolorna. Vidare bekostas anskaffning av undervisningsmateriel och andra skolinventarier i anslutning till anordnande av grundskoleundervisning vid vissa skolor m. m.

Socialstyrelsen

Medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Ingående reservation 1 juli 1970	1 368 922
Anslag 1970/71	900 000
Disponibelt 1970/71	2 268 922
Beräknade utbetalningar 1970/71	2 268 922
Beräknad utgående reservation 30 juni 1971	—
Beräknade utbetalningar 1971/72	825 000
Anslagsbehov 1971/72	825 000

Kostnaderna för inventarier till ett antal byggnadsobjekt uppskattas till 375 000 kr.

Arbetsgruppen för utredning angående ungdomsvårdsskolornas arbetsdrift (AUA) avlämnade den 1 februari 1970 ett förslag till arbetsprövning, arbetsträning och undervisning vid ungdomsvårdsskolornas yrkesskolor. För att kunna påbörja av arbetsgruppen föreslagen ändring av arbetsdriften och inrättande av teoricentra vid yrkesskolorna beräknas ett medelsbehov av 350 000 kr.

För fortsatt rationalisering av köks- och städningfunktionerna behövs 100 000 kr.

Kostnaderna för inredning av dag- och vilrum för personal samt för upprustning av personalbostäder beräknas till 100 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till befintlig reservation och till minskningen av antalet byggnadsprojekt vid ungdomsvårdsskolorna beräknar jag anslagsbehovet

för budgetåret 1971/72 till 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Engångsanskaffning av inventarier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

I 4. Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning

1969/70 Utgift	310 519	Reservation	36 662
1970/71 Anslag	410 000		
1971/72 Förslag	508 000		

Från anslaget bekostas viss utbildning av personal vid ungdomsvårdsskolorna, däribland den grundutbildning som nyanställd vårdpersonal skall genomgå.

Socialstyrelsen

Medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1970/71	446 662
Beräknade utbetalningar 1970/71	446 662
Beräknad utgående reservation 30 juni 1971	—
Beräknade utbetalningar 1971/72	508 000
Anslagsbehov 1971/72	508 000

För kursverksamheten under nästa budgetår har medel i likhet med innevarande år beräknats för kompletterande utbildning för vårdare som skall delta i vårdutbildningsnämndens gemensamma kurser för vårdar- och vaktpersonal inom ungdoms-, nykterhets- och kriminalvården. Dessutom föreslås kurser för övrig personal såsom arbetsledarpersonal, kontorspersonal, lärare, assistenter och rektorer. Kurser i vårdmetodik, samtalsmetodik och fritidsledning föreslås för olika personalkategorier.

Kostnaderna beräknas till ca 378 000 kr. för internatkurser och 60 000 kr. för intern utbildning av personal vid skolorna. För undervisningsmateriel beräknas 10 000 kr. och för arvode till kursledare 50 000 kr. Socialstyrelsen har i sin anslagsberäkning utgått från att Bistagården tills vidare får utnyttjas som kursgård.

Specialkurs för vissa psykiater och psykologer föreslås bli överförd från anslaget G 11 Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m. (+13 230 kr.)

Vidare föreslås att ersättning för förlorad arbetsförtjänst till styrelseordförandena vid ungdomsvårdsskolorna skall utgå med 10 000 kr. för deltagande i gemensam konferens för styrelseordföranden och rektorer.

Föredraganden

För kursverksamheten under nästa budgetår beräknar jag en ökning av anslaget till 508 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ungdomsvårdsskolorna: Personalutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 508 000 kr.

I 5. Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.

1969/70 Utgift	372 052
1970/71 Anslag	450 000
1971/72 Förslag	500 000

Från anslaget utbetalas ersättning för skador som vållats av personer intagna på ungdomsvårdsskolor, allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare, fångvårdsanstalter m. m. Ersättning utgår för skada som orsakats av intagen som avvikit från anstalten eller som lämnat denna som frigångare eller efter permission. Ersättning utgår också för skada vållad av ungdomsvårdsskolelev som vårdas utom skola, samt av alkoholmissbrukare som intagits på allmän vårdanstalt men bor på inackorderingshem eller åtnjuter familjevård. Bestämmelserna återfinns i breven den 25 maj 1967 angående anslag för budgetåret 1967/68 till Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. (1967: 219).

Socialstyrelsen

Antalet skadecärenden har stigit kraftigt under de senaste åren. År 1966 inkom till socialstyrelsen ca 300 ärenden, 1967 ca 560, 1968 ca 950 och 1969 ca 1 030 ärenden. Styrelsen föreslår att anslaget med hänsyn till väntad ökad belastning höjs till 500 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till ökningen av antalet ärenden i förhållande till tidigare år och den väntade ökade belastningen bör anslaget för nästa budgetår tas upp med 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

I 6. Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna m. m.

1969/70 Utgift	22 648 070
1970/71 Anslag	16 000 000
1971/72 Förslag	25 000 000

Från anslaget utgår gottgörelse åt kommunerna dels enligt socialhjälp- och barnavårdslagarna för viss vård som meddelats huvudsakligen icke svenska medborgare, dels enligt särskilda åtaganden av staten för understöd åt renskötande samer. Från anslaget utgår även ersättningar för kommunernas kostnader för vissa kategorier zigenare, vissa flyktingar som inte kan försörja sig själva samt för utlandssvenskar som återvänder till Sverige. Slutligen bestrids kostnaderna för understöd, som utrikesdepartementets understödsnämnd beviljar nödställda svenskar i utlandet.

Socialstyrelsen. Med hänsyn till det ökade antal flyktingar som medgivits inresa i landet, den individuella standardhöjning som även måste tillförsäkras socialhjälpsskientelet samt den ökade belastningen på anslaget under det senaste budgetåret beräknar styrelsen kostnaderna för ekonomiskt bistånd till flyktingar och zigenare m. m. under budgetåret 1971/72 till 4 550 000 kr.

Utrikesdepartementet beräknar kostnaderna för understöd till nödställda svenskar i utlandet till 465 000 kr.

Departementschefen

Den stora belastningen av anslaget budgetåret 1969/70 har orsakats av den ökade invandringen. Sålunda utgjorde 1968 nettoantalet invandrare 16 079. Motsvarande siffror 1969 var 45 547. Första halvåret 1970 ökade invandringen med 75 % jämfört med första halvåret 1969.

Under år 1968 utbetalades ersättningar till kommunerna för socialhjälp och barnavård åt utländska medborgare med ca 12 400 000 kr. för ca 7 200 personer, varav ca 4 800 var från de nordiska länderna. För hjälp till flyktingar utbetalades under budgetåret 1969/70 ca 4 157 000 kr.

Ersättningarna till kommuner för understöd till vissa kategorier zigenare utgjorde under budgetåret 1969/70 ca 1 369 000 kr. Under läsåret 1970/71 bedrivs undervisning för vuxna zigenare på ett femtontal orter med ca 325 deltagare.

Under de senaste åren har ett hundratal svenska medborgare bosatta på utrikes ort fått understöd från detta anslag. Kostnaderna för budgetåret 1969/70 uppgick till ca 447 000 kr.

Anslaget bör med hänsyn till belastningen under det senaste budget-

året föras upp med 25 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälps- och barnvårdslagarna m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

J NYKTERHETSVÅRD M. M.

En successiv utbyggnad av de öppna och frivilliga vårdformerna och en minskning av tvångsåtgärderna är kännetecknande för den utveckling som pågår inom nykterhetsvården. Vården av alkoholmissbrukare grundas i allt större utsträckning på en helhetssyn som syftar till att lösa sociala och andra problem som har samband med alkoholmissbruk. Den kommunala nykterhetsvården samordnas i allt större utsträckning med socialvården i övrigt. Lagen om social centralnämnd m. m. (1970: 296) underlättar för kommunerna att anpassa socialvårdens nämndorganisation till nya arbetsformer. Lagen gäller i avvaktan på resultatet av socialutredningens fortsatta arbete rörande den framtida socialvårdens målsättning och organisation. Även på det regionala planet pågår försöksverksamhet med integration av socialvårdens olika grenar. Ökad samverkan eftersträvas också mellan nykterhetsvården och andra vårdområden, främst sjukvård och arbetsvård.

Behovet av nykterhetsvårdande åtgärder antyds i viss mån av utvecklingstendenserna i fråga om alkoholkonsumtion och fylleriförseelser. Enligt tillgängliga uppgifter steg den totala alkoholkonsumtionen 1969 med 7,1 %. Motsvarande ökning år 1968 var 3,8 %. Antalet omhändertaganden för fylleri, som under 1967 uppgick till ca 125 600, minskade under 1968 till ca 112 000 och under 1969 till ca 110 000. Närmare hälften av omhändertagandena ägde rum i Stockholm och Göteborg.

Nykterhetsnämndernas möjligheter till behandling av alkoholskadade inom öppna och halvöppna vårdformer har ökat. För år 1969 redovisas vid 130 alkoholpolikliniker och rådgivningsbyråer med läkarexpeditioner ca 220 000 besök. Antalet behandlingstillfällen vid sjuksköterskemottagning uppgick till ca 390 000.

Platsantalet vid inackorderingshem har under år 1969 ökat med ca 280. Antalet platser den 1 juli 1970 var 942. Allt fler kommuner visar intresse för att anordna sådana hem. Under innevarande budgetår kan antalet platser vid inackorderingshemmen beräknas öka med ca 400 till ca 1 400. Vid enskilda anstalter beräknar jag att antalet platser under det löpande budgetåret ökar med ca 100 till ca 900.

Vid allmänna och enskilda anstalter uppgick år 1969 samtliga intagningar till ca 5 750. Tre fjärdedelar av antalet intagningar vid anstalterna grundades på frivillighet. Under femårsperioden 1965—1969 har antalet

tvångsintagningar minskat med 18 % och antalet frivilliga intagningar ökat med 19 %.

Den antydda utvecklingen, som bl. a. innebär en förskjutning av tyngdpunkten från anstaltsvård och andra tvångsåtgärder till öppna och frivilliga vårdformer, bör fortsätta. För nästa budgetår beräknar jag anordningsbidrag för sammanlagt 300 nya platser vid inackorderingshem och enskilda anstalter för alkoholmissbrukare samt vid behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare. Behovet av platser inom övriga delar av anstaltsorganisationen beräknas komma att minska. Några anstalter är i sådant skick att avsevärda investeringar krävs under de närmaste åren om de skall fylla en godtagbar standard. Jag har tillsatt en utredning med uppdrag att utreda platsbehovet vid de allmänna vårdanstalterna och att med ledning härav avge förslag till åtgärder ägnade att anpassa antalet platser vid de allmänna anstalterna till det beräknade behovet. Utan att avvakta resultatet av nämnda utredning bör som socialstyrelsen föreslagit beslut kunna fattas om nedläggning av den till Venngarn anslutna vårdavdelningen Backgården. Verksamheten bör avvecklas under nästa budgetår. Vidare bör Lillegårdens erkända vårdanstalt läggas ned.

I övrigt fortsätter upprustningen inom anstaltssektorn. Under nästa budgetår beräknar jag ett medelsbehov på sammanlagt 5,3 milj. kr. för byggnadsarbeten vid allmänna och enskilda anstalter.

Förbättringar i fråga om personal och andra behandlingsresurser beräknas bli genomförda under nästa budgetår. Fritidsverksamheten bör utökas i syfte att bryta anstaltsisoleringen. Kurser i samarbete med bildningsförbunden och viss annan utbildning bör anordnas i ökad omfattning. Stöd åt patientföreningar bör i förekommande fall kunna ges inom ramen för de medel som anvisas till fritidsverksamhet. Medel beräknas vidare till personalutbildning och till vissa praktikcentra. Ytterligare förbättringar av den medicinska vården avses komma till stånd vid vissa anstalter. Till driften av erkända och enskilda vårdanstalter utgår för innevarande budgetår garanti- och beläggningsbidrag med sammanlagt 73 kr. per dag. I det följande kommer jag att förorda att driftbidragen nästa budgetår höjs med 5 kr. samt att särskilda medel beräknas för upprustning av inventarier vid erkända och enskilda vårdanstalter. För statsbidrag till nykterhetsnämndernas verksamhet beräknas för nästa budgetår 85 milj. kr.

Länkföreningarna gör betydande insatser vid rehabiliteringen av alkoholskadade. För nästa budgetår beräknar jag en ytterligare höjning av bidragen till denna verksamhet.

De senaste årens utveckling samt min beräkning för innevarande och nästa budgetår av antalet platser vid vårdanstalter och inackorde-

ringshem för alkoholmissbrukare samt inackorderings- och behandlingshem för narkotikamissbrukare framgår av följande sammanställning.

	Allmänna vårdanstalter			Enskilda vårdanstalter	Inackorderings- och behandlingshem
	Statliga	Erkända	Summa		
Antal platser					
1 juli år					
1968	497	1 455	1 952	637	595
1969	497	1 451	1 948	711	833
1970	473	1 455	1 928	761	980
Beräknad förändring under					
1970/71	+ 5	-150	-145	+100	+500
1971/72	-35	- 16	- 51	+ 30	+270

Kampen mot narkotikamissbruket måste föras oavlatligt och på många olika fronter. En viktig uppgift är att genom internationell samverkan motverka det illegala inflödet till Sverige av narkotika och andra beroendeframkallande medel. I detta syfte har från svensk sida tagits en rad initiativ. Sålunda har Sveriges representanter inom bl. a. FN:s narkotikakommission, Europarådet, Världshälsovårdsorganisationen, Interpol och Internationella Tullsamarbetsrådet arbetat för att öka medvetenheten om narkotikaproblem och behovet av ökat internationellt samarbete för att bekämpa den illegala handeln.

Jag vill i detta sammanhang också nämna att arbetet med en konvention om internationell kontroll av s. k. psykotropa substanser, bl. a. centralstimulerande medel, nu fortskridit så långt att en konferens inom kort skall hållas i Wien för att sluta en sådan konvention.

Enligt narkomanvårdskommitténs av riksdagen antagna riktlinjer skall vården av narkotikamissbrukare ordnas inom ramen för landstingens sjukvårdande och kommunernas socialvårdande verksamhet. Dessa riktlinjer för vård och behandling av narkotikamissbrukare innefattar uppsökande verksamhet, öppen vård, sluten vård och eftervård. Det är nödvändigt att denna vårdkedja är organisatoriskt väl samordnad och ger möjlighet till kontinuitet i behandlingen. Den måste också byggas upp i nära samverkan mellan sjukvård och socialvård.

Den uppsökande verksamheten åvilar primärkommunerna, vars ansvar i detta avseende uttrycks i socialhjälpslagen.

För att förstärka de anordningar för öppen vård som finns inom psykiatrin öppnades i proposition 1969: 111 vissa möjligheter att erhålla statsbidrag till vårdcentraler för unga narkotikamissbrukare. Ansvar

ret för dessa vårdcentraler vilar i första hand på sjukvårdens huvudmän. Driftbidrag av statsmedel utgår till landstingskommun eller annan kommun för sådan vårdcentral. För bidraget gäller i tillämpliga delar grunderna för bidrag till kommunal nykterhetsnämnd för driften av alkoholpoliklinik.

För många missbrukare krävs kvalificerad vård på psykiatrisk klinik. Den bör fortsättas på behandlingshem, där terapin kan kombineras med arbetsträning eller utbildning. Det åvilar i första hand sjukvårdshuvudmännen att svara för att behandlingshem anordnas i erforderlig utsträckning. Anordnare kan också vara primärkommun, förening eller stiftelse, varvid förutsätts en uppgörelse mellan sjukvårdshuvudman och anordnare som garanterar att kontinuiteten i behandlingen inte går förlorad. För att stimulera till den utökning av vårdresurserna som inrättandet av behandlingshem innebär utgår statsbidrag till anordnande av behandlingshem enligt i huvudsak de principer som gäller för nykterhetsvårdens institutioner, dvs. med högst 18 000 kr. för vårdplats. Beträffande statsbidragen till driften av behandlingshem har socialstyrelsen i sin anslagsframställning föreslagit att ett fast statsbidragsbelopp per plats fastställs fr. o. m. nästa budgetår. Jag kommer i det följande att förorda att statsbidrag utgår med högst 20 000 kr. per plats och år för budgetåret 1971/72.

Eftervården av narkotikamissbrukare bör vara differentierad och kunna bedrivas i de olika former som socialvårdens myndigheter har rik erfarenhet av från andra vårdområden, bl. a. genom placering i inackorderingshem. Primärkommun, landstingskommun, förening eller stiftelse kan få statsbidrag för anordnande och drift av inackorderingshem för narkotikamissbrukare enligt samma bestämmelser som gäller för behandlingshem.

Till organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare samt för viss konvalescentvård för missbrukare utgår särskilt statsbidrag. Jag beräknar i det följande ökad medelsanvisning för statsbidrag till såväl den av samhället som den av organisationer bedrivna narkomanvården.

Narkomanvårdskommitténs slutbetänkande (SOU 1969: 52 och 1969: 53) har under år 1970 remissbehandlats. Det innehåller en omfattande kartläggning av läget på narkotikaområdet och en diskussion av samhällets insatser i kampen mot narkotikamissbruket. Kommitténs rekommendationer och förslag spänner över vitt skilda områden, t. ex. internationellt samarbete, kontroll av läkemedelskonsumtionen, rättsvårdande insatser, utveckling av tekniskt-diagnostiska metoder samt fortsatt utbyggnad av forskningsarbete och vårdresurser. Dessa frågor är under uppmärksamhet hos berörda myndigheter och inom det särskilt inrättade samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk.

J 1. Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader

1969/70 Utgift	22 129 644
1970/71 Anslag	23 540 000
1971/72 Förslag	25 655 000

F. n. finns fem statliga vårdanstalter, nämligen Svartsjö, Venngarn med vårdavdelningen Backgården, Gudhem, Runnagården med vårdavdelningen Brotorp samt vårdanstalten vid Frösö sjukhus. Anstalterna har sammanlagt 473 platser.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Vårdledning	32	+ 4	—
Vårdpersonal	135	+ 3	+1
Arbetsledarpersonal	49	+ 5	—
Ekonomipersonal	41	+ 4	+1
Övrig personal	29	+ 2	+1
	286	+18	+3
Anslag			
Avlöningar	11 213 000	+1 215 000	+ 575 000
Sjukvård m. m.	25 000	—	—
Rescersättningar	129 000	—	—
Lokalkostnader	3 008 000	+ 468 000	+ 405 000
Expenser	278 000	+ 70 000	+ 60 000
Lönekostnadspålägg	2 523 000	+ 403 000	+ 243 000
Övriga utgifter	3 309 000	+ 296 000	+ 152 000
Hälsa- och sjukvård för intagna	805 000	+ 40 000	+ 30 000
Vårdanstalten vid Frösö sjukhus	1 700 000	+ 600 000	+ 600 000
Särskild vårdavdelning vid sjukhus	550 000	—	+ 50 000
	23 540 000	+1 309 000	+2 115 000
Inkomster vid anstalterna som redovisas på driftbudgetens inkomstsida	400 000	—	—

Socialstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 969 000 kr.
2. För att aktivera de intagna till fritidssysselsättning förordas en assistenttjänst vid vardera Venngarn och Runnagården. Vidare förslås att ytterligare en assistenttjänst inrättas vid Gudhem resp. Runnagården. (+218 000 kr.)

3. Vårdpersonalen bör utökas med en vårdare vid Backgården, en förste skötare vid Brotorp och en sköterska vid Svartsjö. För den fortsatta utbyggnaden av arbetsdriften vid Venngarn föreslås en verkmästar-tjänst, två tjänster för verkstadsförmän och en förmanstjänst. Vidare föreslås en förmanstjänst för trädgårdsdriften vid Gudhem. Ekonomipersonalen vid anstalterna bör bl. a. på grund av arbetstidsförkortningen utökas med sammanlagt fyra tjänster. Vid Gudhem bör en tjänst som ekonomibitråde bytas ut mot en tjänst som biträdande husmor. För att avlasta vårdledningen rutingöromål behövs en ny tjänst för kontorsbiträde vid vardera Gudhem och Venngarn. Medel föreslås också för tillfällig skrivhjälp vid samtliga anstalter. (+591 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget för nästa budgetår till 25 655 000 kr. Jag har därvid bl. a. beräknat ökat medelsbehov för att genomföra nya arbetstidsavtal m. m. Vidare har jag beräknat medel för en förste skötartjänst vid Brotorp, två biträdestjänster vid Gudhem, tillfällig personal vid olika anstalter samt medel för praktikcentra. Avtal har träffats om ett mera fast organiserat samarbete mellan vårdanstalterna Gudhem och Runnagården å ena sidan samt Falbygdens sjukhus resp. regionsjukhuset i Örebro å den andra sidan.

Som jag tidigare anført, bör verksamheten vid vårdavdelningen Backgården (35 platser) i Fagersta avvecklas under nästa budgetår. Jag har i anslutning härtill räknat med ett minskat medelsbehov på ca 300 000 kr. under budgetåret.

Jag har för innevarande budgetår räknat medel till en för Venngarn avsedd försöksverksamhet med särskild vårdavdelning vid Ulleråkers sjukhus, vilken ännu inte påbörjats. Om det befinner sig lämpligt bör verksamheten kunna anordnas vid sjukhus i anslutning till annan vårdanstalt. För nästa budgetår beräknar jag 600 000 kr. för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 655 000 kr.

J 2. Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning m. m.

1969/70 Utgift	116 774	Reservation	774 121
1970/71 Anslag	550 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bekostas inventarier i samband med ny-, till- och ombyggnadsarbeten samt upprustning av arbetsdriften vid vårdanstalterna.

Socialstyrelsen

Medelsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1970/71	1 324 122
Beräknade utbetalningar 1970/71	700 000
Beräknad utgående reservation 30.6.1971	624 122
Beräknade utbetalningar 1971/72	1 325 000
Anslagsbehov 1971/72	700 000

Av det för budgetåret 1970/71 disponibla beloppet beräknas ca 500 000 kr. åtgå för upprustning av anstalternas arbetsdrift och ca 200 000 kr. för inköp av inventarier m. m.

För budgetåret 1971/72 beräknas ca 900 000 kr. till utrustning av planerad verkstad vid Venngarn, ca 300 000 kr. för fortsatt upprustning av arbetsdriften vid övriga anstalter och ca 125 000 kr. för inventarier m. m.

Departementschefen

I avvaktan på den tidigare nämnda utredningen om platsbehovet vid allmänna vårdanstalter bör den projekterade verkstadsbyggnaden vid Venngarn f. n. inte påbörjas. Medel för verkstadens utrustning beräknas därför inte under nästa budgetår. Med hänsyn till behållningen bör anslaget föras upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare: Utrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

J 3. Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

1969/70 Utgift	2 072 500	Reservation	6 018 321
1970/71 Anslag	6 100 000		
1971/72 Förslag	4 100 000		

Från anslaget utgår bidrag för att anordna erkänd eller enskild vårdanstalt eller inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt till s. k. övergångshem. Bidrag utgår också för att anordna behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare. Bidrag utgår med högst

18 000 kr. per plats. Bidraget får som regel inte överstiga vad som tillskjuts från annat håll. Bidragsbestämmelserna för erkända och enskilda vårdanstalter samt för inackorderingshem för alkoholmissbrukare återfinns i kungörelsen (1957: 144) om statsbidrag till anordnande av vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (ändrad senast 1970: 123). För anordningsbidrag till behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare gäller bestämmelserna i brev den 27 maj 1970 avseende anslag för budgetåret 1970/71 till nykterhetsvård m. m.

Socialstyrelsen

Styrelsen föreslår att bidragsbestämmelserna ändras så, att fr. o. m. budgetåret 1971/72 statsbidrag kan utgå med högst 20 000 kr. eller, om särskilda skäl föreligger, med högst 30 000 kr. per plats.

På grundval av detta förslag beräknas medelsbehovet 1971/72 för 30 nya platser vid *enskilda vårdanstalter* till 0,9 milj. kr. Vad beträffar *inackorderingshemmen för alkoholmissbrukare* räknar socialstyrelsen med ansökningar om bidrag för anordnande av omkring 275 platser. Styrelsen uppskattar medelsbehovet till 7,9 milj. kr. för detta ändamål. För anordnande av 50 platser vid *behandlingshem* och 75 platser vid *inackorderingshem för narkotikamissbrukare* beräknar styrelsen 1,5 milj. resp. 2,2 milj. kr. Sammanlagt beräknas för anordningsbidrag 12 milj. kr.

Beräkningen av anslagsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1970/71	12 118 321
Beräknade utbetalningar 1970/71	12 065 200
Beräknad utgående reservation 30.6.1971	53 121
Beräknade utbetalningar 1971/72	12 000 000
Anslagsbehov 1971/72	12 000 000

Departementschefen

I inledningen till detta avsnitt har jag redogjort för platssituationen vid vårdanstalter, inackorderingshem och behandlingshem.

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas till anordnande av sammanlagt 300 nya platser vid enskilda vårdanstalter, inackorderingshem och behandlingshem. För detta ändamål beräknar jag 5,4 milj. kr. Med hänsyn till beräknad reservation bör anslaget för nästa budgetår föras upp med 4,1 milj. kr. Vid anslagsberäkningen har jag utgått från gällande bestämmelser, enligt vilka statsbidrag utgår fr. o. m. den 1 juli 1970 med högst 18 000 kr. per plats.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 100 000 kr.

J 4. Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

1969/70 Utgift	55 661 217
1970/71 Anslag	70 000 000
1971/72 Förslag	76 700 000

Från anslaget utgår bidrag till driftkostnader vid erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare, vid inackorderingshem för alkoholmissbrukare samt vid behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare. Bidrag till vårdanstalter utgår med vissa maximibelopp i form av dels garantibidrag (per dag och vårdplats), dels beläggningsbidrag (för dag och vårdad person). Statsbidrag till inackorderings- och behandlingshem utgår som regel med ett belopp motsvarande högst 75 % av de styrkta nettokostnaderna för hemmets drift. Bestämmelserna angående vårdanstalter och inackorderingshem för alkoholmissbrukare återfinns i kungörelsen (1955: 426) om statsbidrag till driftkostnader vid vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. (ändrad senast 1970: 122). För statsbidrag till driften av behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare gäller bestämmelserna i brev den 27 maj 1970 avseende anslag för budgetåret 1970/71 till nykterhetsvård m. m.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
Driftbidragens maximibelopp			
Garantibidrag kr.	48	+ 20	+ 4
Beläggningsbidrag kr.	25	— 3	+ 1
	73	+ 17	+ 5
Anslag			
1. Bidrag till driftkostnader vid erkända anstalter	35 900 000	+ 5 900 000	—
2. Bidrag till driftkostnader vid enskilda anstalter	22 100 000	+ 6 100 000	+ 1 800 000
3. Bidrag till driftkostnader vid inackorderingshem och behandlingshem	12 000 000	+ 8 000 000	+ 4 900 000
Summa (avrundat)	70 000 000	+ 20 000 000	+ 6 700 000

Socialstyrelsen

Styrelsen föreslår att driftbidraget avvägs så att anstalternas fasta kostnader täcks av garantibidrag och rörliga kostnader av beläggningsbidrag. De fasta kostnaderna har stigit successivt och beräknas under budgetåret 1970/71 för de erkända anstalterna utgöra 76 %, medan garantibidraget uppgår till ca 66 % av totala driftbidraget.

Garantibidraget föreslås höjt med sammanlagt 13 kr., varav 8 kr. för kostnadsökningar som avser löner, arbetsgivaravgifter och pensionsavgifter samt omkostnader, 2 kr. för personalförstärkning och 3 kr. för vissa standardförbättringar. Beläggningsbidraget behöver höjas med 4 kr., varav 1 kr. för särskilda vårdkostnader, 2 kr. för fritidsverksamhet m. m. och 1 kr. för åtgärder i syfte att bryta anstaltsisoleringen m. m.

Driftbidraget bör därför höjas med sammanlagt 17 kr. till 90 kr. På grund av de fasta kostnadernas andel (76 %) av totalkostnaderna bör dock garantibidraget bestämmas till högst 68 kr. och beläggningsbidraget till högst 22 kr. Anstalter, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav, erhåller f. n. ytterligare 1 kr. i garantibidrag. I första hand gäller detta anstalter med egna sjukavdelningar. Kostnaderna för sådana avdelningar har under senare år ökat kraftigt. Socialstyrelsen hemställer att detta extra bidrag fastställs till högst 3 kr. Dessutom förutsätter styrelsen att möjlighet skall finnas för Kungl. Maj:t att, när särskilda skäl föreligger, bevilja ytterligare statsbidrag utöver nämnda maximibelopp. Då alla anstalter inte är i behov av maximalt bidrag behövs inte ytterligare medel för detta ändamål. Styrelsen räknar med att särskilda medel anvisas för upprustning av anstalternas inventarier.

Vid beräkningen av medelsbehovet utgår socialstyrelsen från ett garantibidrag på 68 kr. samt ett beläggningsbidrag på 22 kr. för erkända anstalter och 15,50 kr. för enskilda anstalter. Styrelsen uppskattar antalet vårdplatser under budgetåret 1971/72 till i genomsnitt 1 300 vid erkända anstalter och 930 vid enskilda anstalter. Antalet vård dagar beräknas på grundval av sistnämnda uppgifter till 475 800 för erkända och 340 380 för enskilda anstalter. Under dessa förutsättningar och med en beläggningsfrekvens som uppskattas till 90 % vid erkända och 95 % vid enskilda anstalter beräknas medelsbehovet till 41,8 milj. kr. för erkända anstalter och 28,2 milj. kr. för enskilda anstalter.

Nettokostnaderna för driften av inackorderingshem och behandlingshem uppskattas till 26,7 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Hänsyn har därvid tagits till förutsedd ökning av platsantalet vid hemmen och till kostnadsutvecklingen. Medelsbehovet för bidrag till driften av dessa hem beräknas således till $(3/4 \times 26,7 \text{ milj. kr.})$ 20 milj. kr.

Statsbidraget till driften av behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare är begränsat till det högsta belopp per plats

och år som utgår i bidrag till driften av inackorderingshem för alkoholmissbrukare. Socialstyrelsen föreslår sådan ändring av bestämmelserna att statsbidraget till behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare fastställs till det belopp, som motsvarar statens bidrag per plats vid inackorderingshem för alkoholmissbrukare, med ledning av föregående års faktiska kostnad.

Departementschefen

Driftbidraget bör höjas med 5 kr. per dag, varav 4 kr. i garantibidrag och 1 kr. i beläggningsbidrag. För anstalt, som på grund av utgifter för särskilda vårdanordningar prövas vara i behov därav, bör garantibidraget liksom nu kunna utgå med ytterligare 1 kr. Om särskilda skäl föreligger, bör även i fortsättningen statsbidrag kunna utgå med högre belopp än som följer av vad här sagts. De ändrade bidragsbestämmelserna bör tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1971. Den nu föreslagna höjningen av statsbidraget innebär att en större del än f. n. av anstalternas fasta kostnader täcks av garantibidrag.

Bidragsbestämmelserna för behandlingshem och inackorderingshem för narkotikamissbrukare bör preciseras så, att statsbidraget bestäms till ett för budgetåret fastställt belopp per plats. Jag förordar att bidragsbeloppet för sådana hem för nästa budgetår bestäms till högst 20 000 kr. per plats och år.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 76,7 milj. kr. Jag har därvid utgått från att antalet vårdplatser i genomsnitt under budgetåret 1971/72 kommer att uppgå till ca 1 300 vid erkända och 930 vid enskilda vårdanstalter. Antalet vård dagar under budgetåret kan på grundval av socialstyrelsens uppgifter uppskattas till ca 476 000 resp. 340 000. De verkliga bidragsbeloppen torde i några fall komma att ligga något under maximibeloppen. En viss reserv bör dock beräknas, om maximibeloppet skulle behöva överskridas. Vidare har jag beräknat 500 000 kr. för upprustning av inventariebeståndet vid vissa anstalter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna av mig förordade ändrade grunder för bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.;
- 2) till *Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 76 700 000 kr.

J 5. Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.

1969/70 Utgift	69 010 005
1970/71 Anslag	85 000 000
1971/72 Förslag	85 000 000

Statsbidrag utgår till kostnaderna för sådan verksamhet, som enligt gällande författningar ankommer på nykterhetsnämnderna. Bidraget utgör 75 % av de godkända kostnaderna för sådan verksamhet, till vilken ersättning eller bidrag av statsmedel inte utgår i särskild ordning. Bidrag betalas ut för kalenderår i efterskott. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1954: 431) om statsbidrag till de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet (ändrad senast 1970: 297). De i kungörelsen angivna grunderna för statsbidrag tillämpas även beträffande kostnader för vård av narkotikamissbrukare på alkoholpoliklinik. Från anslaget utgår bidrag till vårdcentraler för unga narkotikamissbrukare. Härvid gäller bestämmelserna i brev den 27 maj 1970 avseende anslag för budgetåret 1970/71 till nykterhetsvård m. m.

Socialstyrelsen

Styrelsen föreslår att anslaget med hänsyn till beräknad ökning av nykterhetsnämndernas utgifter höjs med 6 milj. kr.

Nykterhetsnämndernas totala resp. statsbidragsgilla utgifter och härpå belöpande statsbidrag framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	1965	1966	1967	1968	1969
Nykterhetsnämndernas totala kostnader	49,65	61,04	76,20	93,06	104,10
Statsbidragsgilla kostnader:					
1. Löner och arvoden	24,93	30,09	36,90	44,02	49,75
2. Ersättning för vårduppdrag	1,18	1,18	1,20	1,55	2,21
3. Förebyggande och eftervårdande åtgärder	3,02	4,29	5,47	7,41	4,34
4. Alkoholpolikliniker	6,93	8,53	10,56	14,42	17,06
5. Barnavårdsnämndernas kostnader	1,46	1,74	2,15	2,33	3,16
6. Övriga statsbidragsgilla kostnader	7,52	9,06	12,36	13,46	15,49
Summa	45,04	54,89	68,64	83,19	92,01
Statsbidrag	33,77	41,17	51,49	62,39	69,01
De statsbidragsgilla kostnadernas ökning i förhållande till närmast föregående år					
a) milj. kr.	6,21	9,85	13,75	14,55	8,82
b) procent	16,0	21,9	25,1	21,2	10,6

Departementschefen

Vid behandlingen av detta anslag i förra årets statsverksproposition (bil. 7, s. 184) framhöll jag bl. a. att ett schablonmässigt ansöknings- och prövningsförfarande för statsbidraget till nykterhetsnämnderna borde prövas under budgetåret 1970/71. På grundval härav har Kungl. Maj:t beträffande budgetåret 1970/71 föreskrivit att statsbidrag för kalenderåret 1970 till vissa kostnader av i huvudsak administrativ karaktär schablonmässigt skall beräknas på ett bidragsunderlag som motsvarar 110 % av de kostnader som socialstyrelsen godkänt för kalenderåret 1969.

Ett på detta sätt förenklat bidragsförfarande för nykterhetsnämndernas administrativa kostnader bör tillämpas även under nästa budgetår. Beträffande nykterhetsnämndernas övriga kostnader bör socialstyrelsen fördela tillgängliga statsbidragsmedel mellan nämnderna efter en samlad bedömning av samtliga ansökningar.

Anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 85 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) Godkänna den av mig förordade ändringen i grunderna för bidrag till kommunala nykterhetsnämnder;
- 2) till *Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 000 kr.

J 6. Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården

1969/70 Utgift	348 560	Reservation	137 532
1970/71 Anslag	350 000		
1971/72 Förslag	350 000		

Från anslaget bekostas dels kurser och konferenser för personal vid länsnykterhetsnämnder och vårdanstalter för alkoholmissbrukare, dels konferenser i eftervårds- och samarbetsfrågor m. m. Vidare disponeras visst belopp för anordnande av konferenser med nykterhetsnämnder m. m. och för understöd åt sammanslutningar av sådana nämnder.

Socialstyrelsen

Under nästa budgetår föreslås att de anstaltsförlagda veckokurserna för alla personalkategorier utökas från fyra till åtta samt att de särskilda fortbildningskurserna för vårdpersonal upphör. Endast en veckokurs för fortbildning av särskild personalgrupp, nämligen kanslipersonal, föreslås för nästa budgetår. Styrelsen anser det också vara angeläget att vårdpersonal från enskilda vårdanstalter bereds möjlighet att delta i den grundutbildning som avsetts för vårdare från bl. a. allmänna vårdanstalter.

Konferensverksamheten under nästa budgetår bör enligt styrelsen be-

drivas så att ökat utrymme ges för ett antal korta konferenser, som kan anpassas till aktuella behov av överläggningar och information. Med hänsyn till bl. a. försöksverksamheten med en samordning av den statliga konsulentverksamheten på socialvårdens område bör regionala konferenser med företrädare för socialvårdens olika delområden anordnas.

Kostnaderna för kurs- och konferensverksamheten under nästa budgetår beräknas till 360 000 kr., vilket jämfört med innevarande budgetår innebär en ökning med 20 000 kr. För konferenser med nykterhetsnämnder m. m. och för understöd åt sammanslutningar av sådana nämnder beräknas oförändrat medelsbehov, 100 000 kr.

Styrelsens beräkning av anslagsbehovet framgår av följande sammanställning.

Disponibelt 1970/71	487 532
Beräknade utbetalningar 1970/71	440 000
Beräknad utgående reservation 30.6.1971	47 532
Beräknade utbetalningar 1971/72	460 000
Anslagsbehov 1971/72 avrundat	410 000

Departementschefen

För nästa budgetår beräknar jag kostnaderna för kurs- och konferensverksamheten till sammanlagt 300 000 kr. Som socialstyrelsen föreslagit bör försöksvis under nästa budgetår vårdare från enskilda vårdanstalter beredas möjlighet att delta i den grundutbildning som anordnas för vårdare från allmänna vårdanstalter. För anordnande av konferenser med nykterhetsnämnderna m. m. beräknar jag 70 000 kr. och för understöd åt sammanslutningar av sådana nämnder 30 000 kr.

Hela medelsbehovet för nästa budgetår beräknas alltså till 400 000 kr. Med hänsyn till beräknad reservation bör anslaget föras upp med 350 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kr.

J 7. Bidrag till Länkrörelsen m. m.

1969/70 Utgift	1 450 000
1970/71 Anslag	2 000 000
1971/72 Förslag	2 300 000

Från anslaget utgår bidrag till sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare (Sällskapet Länkarna m. fl.) och till organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Socialstyrelsen	Departementschefen
1. Bidrag till sammanslutningar av f. d. alkoholmissbrukare	1 300 000	+400 000	+200 000
2. Bidrag till sammanslutningar för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare samt till viss konvalescentvård för narkotikamissbrukare	700 000	+500 000	+100 000
	2 000 000	+900 000	+300 000

Socialstyrelsen

1. Sammanslutningar av förutvarande alkoholmissbrukare med ca 12 000 medlemmar har till verksamheten under budgetåret 1970/71 ansökt om bidrag med ca 1 700 000 kr. Under senare år har dessutom tillkommit ett allt större antal ansökningar om ytterligare bidrag sedan anslagen fördelats. Vid åtskilliga vårdanstalter för alkoholmissbrukare har under senare år bildats patientföreningar. Verksamheten torde bli likartad den som bedrivs inom den traditionella länkrörelsen men med särskild inriktning på hjälp och stöd åt försökspermitterade och utskrivna från vårdanstalterna. Under förutsättning att denna nya form av länkverksamhet utvecklas gynnsamt bör enligt socialstyrelsen bidrag kunna lämnas. Styrelsen anser det motiverat att höja bidraget till 1 700 000 kr. budgetåret 1971/72.

2. Med utgångspunkt från det av Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare (RFHL) beräknade bidragsbehovet för nästa budgetår samt väntade ansökningar från andra organisationer för stöd och hjälp åt läkemedelsmissbrukare föreslår socialstyrelsen att 1 200 000 kr. anvisas för detta ändamål samt för viss konvalescentvård för narkotikamissbrukare.

Departementschefen

Ekonomiskt stöd till patientföreningar vid allmänna och enskilda vårdanstalter bör kunna lämnas inom ramen för de till fritidsverksamhet beräknade medlen vid respektive anstalt och därför inte tas upp under detta anslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Länkrörelsen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 300 000 kr.

K VISS REHABILITERINGSVERKSAMHET

Samhällets åtgärder för handikappade syftar till att så långt det går göra de handikappade oberoende av sitt handikapp och underlätta för dem att leva som andra. Insatserna för handikappades normalisering är ett viktigt uttryck för våra jämlikhetssträvanden.

Åtgärderna för handikappade sätts in på en rad områden. De avser rehabilitering, bostäder, färdtjänst, hemhjälp, vårdtjänst, undervisning, arbetsmarknadsutbildning, tekniska hjälpmedel, institutionsvård samt förtidspensioner och invaliditetsersättningar inom folkpensioneringen och förtidspensioner inom ATP. Eftersom de handikappade omfattar många grupper med skilda förutsättningar och behov är det naturligt att åtgärderna måste vara rikt differentierade.

Statens kostnader för det stöd som mer direkt avser handikappade beräknas för budgetåret 1971/72 till drygt 2 700 milj. kr. För tio år sedan var motsvarande kostnader 390 milj. kr. Vidare kan under budgetåret 1971/72 beräknas utgå förtidspension från ATP till handikappade med 520 milj. kr. Utbyggnaden av det statliga stödet skapar förutsättningar att bedriva en effektiv och differentierad handikappvård. Genom en aktiv, uppsökande verksamhet i kommunerna ges också större möjligheter att uppdaga och tillgodose enskilda behov i ökande utsträckning. Kommunerna och landstingen svarar även i övrigt för väsentliga insatser på handikappområdet, framför allt beträffande omvårdnad och service.

Jag beräknar i det följande medel för en tjänst som biträdande överläkare för att förstärka statens arbetskliniks centrala ställning inom rehabiliteringen. Bidraget till handikappinstitutet bör ökas med 500 000 kr., varav 100 000 kr. avses för handikappforskningen i Göteborg Verksamheten med omvårdnad och skolsociala åtgärder för svårt handikappade elever i den till Norrbackainstitutet lokaliserade gymnasiala skolan samt med vårdtjänst åt svårt handikappade studerande vid universitet, högskolor och folkhögskolor beräknas nästa budgetår öka i omfattning och jag förordar att anslaget höjs med 600 000 kr. Insatserna för psykiskt utvecklingsstörda har ökat och därmed huvudmännens statsbidragsbehov. Statsbidragen till särskoleväsendet bör höjas från 57 milj. kr. till 75 milj. kr. Bidragsbestämmelserna till särskoleverksamheten ses·f. n. över inom en arbetsgrupp med företrädare för bl. a. socialdepartementet, skolöverstyrelsen och Svenska landstingsförbundet. Statsbidragen till handikapporganisationernas verksamhet föreslås höjda med ca 300 000 kr.

Inom avsnittet Viss rehabiliteringsverksamhet, dvs. hjälpmedel, invaliditetsförebyggande åtgärder, viss elevsocial verksamhet, vårdtjänst och bidrag till handikapporganisationerna m. m., beräknar jag för nästa

budgetår en ökning av anslagsbehovet med inemot 25 milj. kr. till ca 237 milj. kr. De kostnader under folkpensionsanslaget som avser förtidspensioner m. m. till handikappade kan beräknas stiga med ca 200 milj. kr. till ca 1 400 milj. kr. På andra anslag som innefattar stöd åt handikappade, främst under utbildnings- och inrikesdepartementen för utbildning, arbetsvård och bostäder, beräknas för nästa budgetår insatserna för handikappade öka med ca 180 milj. kr. till ca 1 070 milj. kr. Jämfört med innevarande budgetår uppgår den sammanlagda anslagsökningen för budgetåret 1971/72 till omkring 400 milj. kr.

Handikapputredningen har i november 1970 avgivit betänkandet Bättre socialtjänst för handikappade (SOU 1970: 64) som bl. a. behandlar frågan om färdtjänst för handikappade. Betänkandet remissbehandlas f. n.

Pågående förhandlingar angående vanförestalterna och Eugeniahemmet avses bl. a. leda till att verksamhet vid Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet förs över till karolinska sjukhuset den 1 juli 1971. Frågan härom kommer att närmare behandlas i särskild proposition.

K 1. Statens arbetsklirik

1969/70 Utgift	1 259 769
1970/71 Anslag	1 545 000
1971/72 Förslag	1 655 000

Statens arbetsklirik prövar handikappades förutsättningar för olika arbeten, bedriver därmed sammanhängande forskning och medverkar vid utbildning av rehabiliteringspersonal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Arbets- kliniken	Departements- chefen
Personal	27	+3	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 125 000	+374 000 ¹	+ 82 000
Sjukvård åt personal	500	—	—
Reseersättningar	15 000	+ 10 000	—
Därav utrikes resor	(2 500)	(+ 2 500)	(—)
Lokalkostnader	39 500	+ 45 500	+ 43 000
Expenser	79 000	— 43 000	— 43 000
Övriga utgifter	88 000	+ 55 000	—
Lönekostnadspålägg	208 000	+ 59 800	+ 28 000
	1 555 000	+501 300	+110 000
<i>Inkomster</i>			
Ersättningar för utfört arbete	10 000	—	—
Nettoutgift	1 545 000	+501 300	+110 000

¹ Därav för forskning 200 000 kr.

Styrelsen för statens arbetsklirik

1. Eftersom klinikens verksamhet under de senaste åren har ökat väsentligt, särskilt ifråga om forskning och utbildning samt information och rådgivning till landstingens och de stora städernas prövnings- och träningsinstitutioner, behöver kliniken i första hand en tjänst som biträdande överläkare. Dessutom behövs en assistent med administrativ erfarenhet och en ingenjör med elektromekanisk utbildning. (162 000 kr.)

2. Kliniken behöver ytterligare 35 000 kr. för bl. a. nyanskaffning av maskiner och verktyg. För fritidsverksamhet bland patienterna behövs 20 000 kr.

3. Klinikens personal kan inte utföra all behövlig forskning utan det krävs medverkan från utomstående specialister. Det ytterligare medelsbehovet beräknas till 200 000 kr.

Remissyttrande

Socialstyrelsen tillstyrker att det inrättas en tjänst som biträdande överläkare vid kliniken. Styrelsen anser vidare att frågan om klinikens organisation och ställning i det samordnade rehabiliteringssammanhanget bör närmare utredas.

Departementschefen

Under de senaste fem åren har statens arbetsklirik erhållit sammanlagt drygt 300 000 kr. i anslagsökningar för forskning och personal. Med hänsyn till klinikens centrala ställning inom rehabiliteringen finner jag det angeläget att en tjänst som biträdande överläkare med bl. a. forskningsuppgifter inrättas vid kliniken. Jag anser att den av socialstyrelsen aktualiserade frågan om arbetsklirikens funktion i en samordnad rehabilitering bör tas upp av socialstyrelsen i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen och arbetsklirikens. Jag beräknar anslaget till 1 655 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens arbetsklirik* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 655 000 kr.

K 2. Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.

1969/70 Utgift	27 299 736
1970/71 Anslag	28 650 000
1971/72 Förslag	32 800 000

Anslaget används för behandling och vård för att förebygga handikapp eller för att öka handikappades förmåga att reda sig själva.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksförsäkringsverket	Departementschefen
1. Vård och undersökning på riksförsäkringsverkets sjukvårdsanstalter	25 700 000	+3 800 000	+3 800 000
2. Vård på sommarkurorter	2 300 000	+1 050 000	+ 350 000
3. Viss specialvård	620 000	— 20 000	— 20 000
4. Resekostnader	30 000	+ 20 000	+ 20 000
	28 650 000	+4 850 000	+4 150 000

Riksförsäkringsverket

1. Antalet vårdplatser beräknas nästa budgetår utgöra 807 mot f. n. 813. Ökade driftkostnader medför en höjning av kostnaden per vård dag.
2. Verkets bidrag till vård på sommarkurorter beräknas för nästa budgetår stiga från 59 till 67 kr. per vård dag.
3. Specialvården avser främst behandling vid odontologisk fakultet av patienter med svårare medfödda gom- och käkdefekter, foniatrisk behandling och vård vid Röda korsets Lidingöhem. Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag utreder verket f. n. förutsättningarna för en avveckling av verkets engagemang i nämnda specialvård.

Departementschefen

Anslagsposten till vård på sommarkurorter, som under de senaste fem åren i stort sett fördubblats, bör för nästa budgetår beräknas på grundval av en oförändrad verksamhet. I övrigt bör verkets medelsberäkning godtas. Från anslaget bör fr. o. m. nästa budgetår betalas även de bidrag till kustsanatoriet Apelviken för eftervård av poliopatienter vilka f. n. betalas från anslaget K 6. Dessa bidrag utgör sammanlagt ca 3 000 kr. per år.

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag att anslaget för nästa budgetår tas upp med 32,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 32 800 000 kr.

K 3. Bidrag till handikappinstitutet

1969/70 Utgift	3 700 000
1970/71 Anslag	3 900 000
1971/72 Förslag	4 400 000

Handikappinstitutet, som drivs gemensamt av staten och Svenska centralkommittén för rehabilitering (SVCR), är centralt organ på hjälpmc-
7 Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bil. 7

delsområdet. Det har viktiga uppgifter i fråga om bl. a. planering och samordning av forsknings- och utvecklingsarbete. Institutet prövar hjälpmedlens lämplighet för handikappade och bedömer skäligheten av deras kostnad. Institutet verkar också som informationsorgan på hjälpmedelsområdet och bistår sjukvårdshuvudmännen, som svarar för den lokala organisationen av hjälpmedelsverksamheten.

Styrelsen för handikappinstitutet

Styrelsen föreslår att anslaget till institutet ökas med 1 335 000 kr. Härav avser 450 000 kr. väntad löne- och prisomräkning, 160 000 kr. avlöning till ny personal för planering och samordning, 350 000 kr. ökning av testningsverksamheten, 275 000 kr. köp av hjälpmedel för testning samt 150 000 kr. vissa utredningskostnader. Institutets inkomster beräknas komma att öka med 50 000 kr.

Styrelsen föreslår vidare att 200 000 kr. beräknas under anslaget som bidrag till den av professorn i handikappforskning vid universitetet i Göteborg Sven-Olof Brattgård bedrivna verksamheten.

Departementschefen

Institutets statsbidragsbehov för nästa budgetår beräknar jag till 4,3 milj. kr. Jag beräknar dessutom under anslaget 100 000 kr. för handikappforskningen i Göteborg.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till handikappinstitutet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 4 400 000 kr.

K 4. Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade

1969/70 Utgift	81 015 730
1970/71 Anslag	90 000 000
1971/72 Förslag	90 000 000

Från anslaget utgår statsbidrag till sjukvårdshuvudmännen och vissa institutioner med hela kostnaden för bl. a. ortopediska hjälpmedel, rullstolar, elektriska hjärtstimulatorer, talapparater, hörapparater och hjälpmedel för den dagliga livsföringen. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 238) om statsbidrag till vissa hjälpmedel för handikappade (ändrad 1970: 409).

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har utvidgat förteckningen över de hjälpmedel för vilka statsbidrag utgår. Samtidigt har den ordinationsberättigade personkretsen utsträckt. Sjukvårdshuvudmännen bygger fortlöpande ut sin organisation för tillhandahållande av hjälpmedel åt handikappade. Genom den tekniska utvecklingen kommer det fram bättre men därför också dyrare hjälpmedel. Antalet äldre personer ökar. Alla de nämnda förhållandena kommer att öka medelsbehovet. Styrelsen anser att anslaget bör höjas till 110 milj. kr.

Departementschefen

För att undersöka möjligheterna att ge staten ett ökat inflytande över prisbildningen och upphandlingen av hjälpmedel tillkallade jag i december 1969 en arbetsgrupp för att se över dessa frågor. Arbetsgruppen har även i uppdrag att pröva formerna för bidragsförfarandet. Arbetsgruppen väntas under innevarande år lägga fram förslag beträffande rationaliseringar och kostnadsbesparingar för verksamheten. Med hänsyn härtill bör anslaget, som under föregående budgetår belastats med ca 80 milj. kr., för budgetåret 1971/72 tas upp med ett oförändrat belopp av 90 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 000 kr.

K 5. Kostnader för viss utbildning av handikappade

1970/71 Anslag	4 800 000
1971/72 Förslag	5 400 000

Från anslaget betalas kostnaderna för dels omvårdnad och därmed sammanhängande verksamhet för handikappade elever i den till Norrbackainstitutet förlagda gymnasiala skolan, dels den kvalificerade hjälp i det dagliga livet som svårt handikappade behöver för att bedriva eftergymnasiala studier vid universitet och högskolor eller studier vid folkhögskolor (vårdartjänst). Verksamheten med vårdartjänst leds av styrelsen för vårdartjänst, vilken i samråd med skolöverstyrelsen dessutom planerar den framtida utformningen av den till Norrbackainstitutet anknutna gymnasiala verksamheten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Styrelsen för vårdartjänst	Departements- chefen
1. Omvårdnad och därmed sammanhängande verk- samhet för elever i den till Norrbackainstitutet an- knutna gymnasiala skolan	3 600 000	+ 400 000	+150 000
2. Vårdartjänst åt handikap- pade som bedriver efter- gymnasiala studier och studier vid folkhögskolor	1 100 000	+ 700 000	+350 000
3. Styrelsen för vårdartjänst, m. m.	100 000	+ 100 000	+100 000
	4 800 000	+1 200 000	+600 000

Styrelsen för vårdartjänst

1. För att främja elevernas normala boende är det angeläget att komplettera nuvarande förläggningsmöjligheter vid Norrbackainstitutet med skolhushåll utanför internatet. Det är också viktigt att förstärka elevvården, bl. a. ifråga om fritidsaktiviteterna.

2. Styrelsen räknar med att ca 150 svårt handikappade i eftergymnasial studiesituation och vid folkhögskolor kommer att behöva vårdartjänst under nästa budgetår. Innevarande budgetår utgör antalet ca 100.

3. Kostnaderna för styrelsens arbete nästa budgetår avser löner och arvoden (113 000 kr.), resor och traktamenten (14 000 kr.), expenser (29 000 kr.) och planering för den gymnasiala skolan (44 000 kr.).

Departementschefen

Medelsbehovet för omvårdnad och annan elevsocial verksamhet i den till Norrbackainstitutet lokaliserade gymnasiala skolan har för innevarande budgetår räknats upp med 600 000 kr. jämfört med förra budgetåret då kostnaderna för verksamheten betalades från anslaget Bidrag till vanföranstalter m. m. Jag anser att en till 3,6 milj. kr. beräknad anslagspost i stort sett kommer att vara tillräcklig också under nästa budgetår för omvårdnad och därmed sammanhängande åtgärder åt eleverna i den centrala gymnasiala skolan. Med hänsyn särskilt till angelägenheten av att kunna erbjuda eleverna även andra boendeformer än det gängse internatet och till betydelsen av en ytterligare ökad satsning på fritidsverksamhet av skilda slag vill jag ändå förorda en ökning av anslagsposten med 150 000 kr.

Den försöksverksamhet med vårdartjänst, som år 1967 infördes för svårt handikappade studerande vid Stockholms universitet, har fr. o. m

innevarande läsår organiserats i fasta former och utvidgats till att omfatta även andra studicorter samt folkhögskolor. I avvaktan på erfarenheter av den nya verksamheten bör anslagsposten för vårdartjänst räknas upp med 350 000 kr.

I övrigt bör den av styrelsen för vårdartjänst gjorda medelsberäkningen godtas. Jag har därvid bl. a. beräknat medel för en tjänst som byrådirektör hos styrelsen. Anslaget bör sålunda föras upp med 5,4 milj. kr., vilket innebär en ökning med 600 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för viss utbildning av handikappade* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kr.

K 6. Bidrag till vanförestalter m. m.

För innevarande budgetår har för detta ändamål anvisats ett förslagsanslag av 10,4 milj. kr. Medelsanvisningen avser att täcka driftunderskottet för viss verksamhet vid de tre vanförestalterna Norrbackainstitutet (Stockholm), Sköldenborgsinstitutet (Helsingborg) och Änggårdens yrkesskolor (Göteborg), m. m. Kostnaderna för omvårdnad och därmed sammanhängande verksamhet för elever i den till Norrbackainstitutet lokaliserade gymnasiala skolan betalas från anslaget K 5.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt statens förhandlingsnämnd att ta upp förhandlingar om överförande till andra huvudmän av verksamheten vid vanförestalterna och Eugeniahemmet. Dessa förhandlingar avses bl. a. leda till att verksamhet vid Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet liksom dessa anstalters byggnader föres över till karolinska sjukhuset den 1 juli 1971. Resultatet av förhandlingarna torde komma att redovisas för Kungl. Maj:t i början av innevarande år. Frågan om bemyndigande för Kungl. Maj:t att godkänna avtal angående huvudmannskapet för ifrågavarande verksamhet bör därför tas upp i särskild proposition. I avvaktan härpå bör anslaget föras upp med ett preliminärt beräknat belopp av 9 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till vanförestalter m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 9 000 000 kr.

K 7. Bidrag till Eugeniahemmet

För innevarande budgetår har för bidrag till Eugeniahemmet anvisats ett förslagsanslag av 3,9 milj. kr. Med hänvisning till vad jag har anfört

under anslaget K 6 bör förevarande anslag tas upp med ett preliminärt beräknat belopp av 3,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till Eugeniahemmet* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 3 400 000 kr.

K 8. Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda

1969/70 Utgift	6 722 556	Reservation	3 620 006
1970/71 Anslag	10 000 000		
1971/72 Förslag	10 000 000		

Statsbidrag utgår i form av byggnadsbidrag till landsting och landstingsfria städer för att anordna särskola och vårdhem som avses i lagen (1967: 940) angående omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda och stadgan (1968: 146) i samma ämne (ändr. senast 1970: 555). Om särskilda skäl föreligger utgår statsbidrag även till enskild, förening eller stiftelse. Statsbidrag utgår i princip med 12 000 kr. per plats i särskola med elevhem och med högst 9 000 kr. per plats i annan särskola samt med 9 000 kr. per plats i vårdhem eller i specialsjukhus. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 350) angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda (ändrad senast 1970: 262).

Skolöverstyrelsens och *socialstyrelsens* anslagsberäkningar framgår av följande sammanställning.

	I	II	Totalt
	Skolöverstyrelsens del (särskolor)	Socialstyrelsens del (vårdhem)	
Ingående reservation 1 juli 1970	555 000	3 065 006	3 620 006
Anslag 1970/71	3 000 000	7 000 000	10 000 000
Disponibelt 1970/71	3 555 000	10 065 006	13 620 006
Beräknade utbetalningar 1970/71	3 555 000	9 819 000	13 374 000
Beräknad utgående reservation 30 juni 1971	—	246 006	246 006
Beräknade utbetalningar 1971/72	4 000 000	17 306 000	21 306 000
Anslagsbehov 1971/72 (avrundat)	4 000 000	17 000 000	21 000 000

Departementschefen

Fr. o. m. innevarande budgetår utgår statsbidrag från det under utbildningsdepartementet uppförda anslaget Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m. till skolbyggnader som avses för både grundskola, kommunalt gymnasium eller kommunal fackskola och för särskola. Behovet av statsbidrag från förevarande anslag kommer i huvudsak att avse vårdhem och särskolor vid vårdhem samt redan uppförda byggnader för andra icke integrerade särskolor.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat 10 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 000 kr.

K 9. Bidrag till driften av särskolor m. m.

1969/70 Utgift	45 352 366
1970/71 Anslag	57 000 000
1971/72 Förslag	75 000 000

Statsbidrag utgår till landsting, landstingsfria städer och — om särskilda skäl föreligger — enskilda, föreningar och stiftelser med 95 % av lönekostnaderna för rektorer och lärare vid särskolan. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 350) angående statsbidrag till omsorger om vissa psykiskt utvecklingsstörda (ändrad senast 1970: 262).

I. Skolöverstyrelsen

På grundval av uppgifter som överstyrelsen under hand har inhämtat hösten 1970 om antalet nyinrättade rektors- och lärartjänster vid hela särskolan anger överstyrelsen statsbidragsbehovet för dessa tjänster till 4,8 milj. kr. exkl. lönekostnadspålägg. Därvid föreslås att lönebidrag skall utgå även för tjänster för träningskollärare med viss ny specialutbildning. Dessutom föreslår överstyrelsen att statsbidragsgivningen skall utvidgas till att omfatta kostnaderna för studierektorstjänster, merkostnader för vissa arvodestjänster samt personell assistans.

Slutligen föreslår överstyrelsen, att den försöksverksamhet med undervisning för vuxna psykiskt utvecklingsstörda, som började den 1 juli 1970 och har en omfattning som motsvarar 15 lärartjänster, skall byggas ut så att den motsvarar 25 tjänster.

II. Socialstyrelsen

Styrelsen beräknar 87 000 kr. (innevarande budgetår: 73 000 kr.) till kostnaderna för kurser och konferenser för viss personal.

Departementschefen

Lagen angående omsorger om psykiskt utvecklingsstörda, som trädde i kraft den 1 juli 1968, har medfört en väsentlig utbyggnad av undervisningen. Träningskolan, som då infördes, har fått stor betydelse för elever som inte kan följa undervisningen i grundsärskolan men som kan delta i annan undervisning och träning. För statsbidrag till nya rektors- och lärartjänster beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen 4,8 milj. kr. Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 november 1970 medgett att skolöverstyrelsen fr. o. m. läsåret 1969/70 får betala ut visst statsbidrag till lönekostnaderna åt lärare för träningskola. Samma regler bör tills vidare gälla för budgetåret 1971/72. Eftersom personell assistans åt elever inom särskolan får anses utgöra en del av det vårdansvar som åvilar huvudmännen, kan jag inte biträda skolöverstyrelsens förslag om statsbidrag till sådan verksamhet. Reglerna om statsbidrag till särskoleverksamheten ses f. n. över inom en arbetsgrupp med företrädare för bl. a. socialdepartementet, skolöverstyrelsen och Svenska landstingsförbundet. I avvaktan på resultatet av gruppens arbete vill jag inte förorda någon ändring av reglerna för statsbidragsgivningen.

Jag anser att den undervisning för vuxna psykiskt utvecklingsstörda som i försöksformer har påbörjats innevarande budgetår har stor betydelse. Statsbidraget till verksamheten beräknas det första budgetåret utgöra 700 000 kr. Jag förordar att den nästa budgetår får en omfattning som motsvarar 1 milj. kr.

Anslaget bör — med beaktande av lönekostnadspålägg, effekten av förskott på lönebidrag samt det av socialstyrelsen angivna medelsbehovet för kurser m. m. — tas upp med 75 milj. kr. Det innebär en ökning med 18 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av särskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 000 kr.

K 10. Bidrag till De handikappades riksförbund

1969/70 Utgift	350 000
1970/71 Anslag	450 000
1971/72 Förslag	500 000

De handikappades riksförbund (DHR)

DHR anger sitt medelsbehov för nästa budgetår till 1 610 000 kr.

Medelsbehovet för löner till personal inom den centrala konsulent- och informationsverksamheten vid DHR:s kansli utgör 340 000 kr. Kostnaderna för informationsmateriel är 110 000 kr. Kostnaderna för ser-

vice åt handikappade gäster vid DHR:s rekreationshem beräknas till 850 000 kr. För att ge ut Svensk handkapptidskrift behövs 200 000 kr. För kursverksamhet bland föräldrar till svårt handikappade ungdomar samt protesbärare och hjälpmedelstekniker begär DHR 110 000 kr.

Departementschefen

Bidraget till DHR bör föras upp med 500 000 kr. Det innebär en ökning med 50 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till De handikappades riksförbund* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 500 000 kr.

K 11. Bidrag till Hörselfrämjandets riksförbund

1969/70 Utgift	420 000
1970/71 Anslag	485 000
1971/72 Förslag	530 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
1. Bidrag till anordnande av pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade	240 000	+ 10 000
2. Bidrag till kursverksamhet m. m. bland föräldrar till hörselskadade barn	45 000	+ 15 000
3. Bidrag till driften av riksförbundets centralbyrå m. m.	200 000	+ 20 000
	485 000	+ 45 000

Hörselfrämjandets riksförbund (HfR)

3. HfR begär 500 000 kr. till kostnaden för löner åt personal vid HfR:s kansli. Till koloniverksamhet för hörselskadade barn begärs 30 000 kr. och som bidrag till informationsverksamheten 50 000 kr.

Remissyttrande

Skolöverstyrelsen, som har yttrat sig över HfR:s framställning såvitt avser pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade och kursverksamhet m. m. bland föräldrar till hörselskadade barn, tillstyrker framställningen i dessa delar.

Departementschefen

För bidrag till pedagogiska kurser för vuxna hörselskadade beräknar jag 250 000 kr. och för bidrag till kursverksamhet m. m. bland föräldrar

7* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 7

till hörselskadade barn 60 000 kr. Vidare bör beräknas 220 000 kr. för bidrag till HfR:s centralbyrå. Anslaget bör sålunda föras upp med 530 000 kr., vilket innebär en ökning med 45 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Hörselrämjandets riksförbund* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 530 000 kr.

K 12. Bidrag till De blindas förening

1969/70 Utgift	1 540 000
1970/71 Anslag	1 815 000
1971/72 Förslag	2 500 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
1. Bidrag till den genom De blindas förenings försäljningsaktiebolag bedrivna depåverksamheten för försäljning av arbetsmaterial till blinda hantverkare samt försäljning av deras hantverkspro- dukter	1 207 000	- 48 000
2. Bidrag till kostnader för utbildning av ledarhundar vid försvarets hundskola i Sollefteå	160 000	+ 513 000
3. Bidrag till föreningens verksamhet i övrigt	448 000	+ 124 000
	1 815 000	+ 685 000

De blindas förening (DBF)

1. DBF begär en ökning med 147 000 kr. Härav utgör förväntad löneökning, pensionsavgifter m. m. 106 000 kr., ökade kostnader för fria frakter till blinda hantverkare 16 000 kr. samt återstoden, 25 000 kr., kostnaden för hyra av ytterligare lokaler.

2. DBF beräknar antalet hundar som behöver utbildas till oförändrat 25. Vid oförändrad kostnad för utbildningen utgör medelsbehovet 160 000 kr. DBF begär dessutom 70 000 kr. till kostnaderna för en konsulent åt ledarhundsägare.

3. Medelsbehovet för DBF:s övriga verksamhet utgör 886 000 kr. Det fördelar sig på internationell verksamhet (100 000 kr.), utgivande av De blindas veckoblad (188 000 kr.), konsulentverksamhet (318 000 kr.), rehabiliteringsverksamhet (120 000 kr.), understödsverksamhet (45 000 kr.) och administration (115 000 kr.).

Departementschefen

Statsbidraget till depåverksamheten bör — med hänsyn till den höjda arbetsgivaravgiften, ökade kostnader för frakter och hyra av nya lokaler — räknas upp med 48 000 kr. till 1 255 000 kr. Bidraget till utbildning av ledarhundar bör med hänvisning till vad chefen för försvarsdepartementet tidigare denna dag har anfört tas upp med 673 000 kr. Jag har därvid beräknat 35 000 kr. för konsultent-service. Bidraget till DBF:s övriga verksamhet, innefattande internationell verksamhet och utgivning av *De blindas* veckoblad, bör räknas upp med 124 000 kr. till 572 000 kr.

Anslaget bör sålunda tas upp med 2 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till De blindas förening* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 500 000 kr.

K 13. Bidrag till Sveriges dövas riksförbund

1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	115 000

Sveriges dövas riksförbund (SDR)

SDR:s kostnader för verksamheten under budgetåret 1971/72, bl. a. kurser för föräldrar till döva barn, verksamhet vid SDR:s kursgård och folkhögskola i Leksand samt löner åt personalen vid SDR:s kansli i Borlänge, beräknas till 881 000 kr. SDR begär 319 000 kr. som bidrag till sin verksamhet.

Departementschefen

SDR har under en följd år tillerkänts bidrag från det under socialdepartementets huvudtitel uppförda anslaget Extra utgifter. Fr. o. m. innevarande budgetår betalas bidraget till SDR från förevarande anslag. Därvid har bidraget höjts från 25 000 kr. till 100 000 kr. Bidraget till SDR bör nästa budgetår ökas med 15 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges dövas riksförbund* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 115 000 kr.

K 14. Ersättning till postverket för befördran av blindskriftsförsändelser

1969/70 Utgift	1 224 000
1970/71 Anslag	1 300 000
1971/72 Förslag	1 785 000

Från anslaget utgår ersättning till postverket för befordran av portofria blindskriftsförsändelser. Ersättningen betalas halvårsvis i efterskott. Anslaget för budgetåret 1971/72 avser alltså kostnaderna under kalenderåret 1971.

Postverket

Eftersom ett flertal lokala taltidningar numera ges ut en gång i veckan i stället för varannan vecka, beräknas nu postverkets ersättning för år 1970 till 1 715 000 kr.

Anslaget för nästa budgetår bör föras upp med 1 784 000 kr.

Departementschefen

Postverkets medelsberäkning bör godtas och anslaget tas upp med 1 785 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 785 000 kr.

L ARBETARSKYDD M. M.

Samhällets insatser på arbetarskyddets område sker genom arbetarskyddslagstiftningen och genom den tillsyn, som utövas enligt denna lagstiftning.

Ett effektivt arbetarskydd är en förutsättning för trygghet på arbetsplatsen. Den snabba tekniska utvecklingen, rationaliseringar och strukturförändringar inom näringslivet har förändrat risksituationen på våra arbetsplatser. Ökade kunskaper om yrkeshygien har samtidigt gjort det naturligt att vidga arbetarskyddets ansvarsområde till att avse arbetstagarnas hela hälsosituation. En skärpt övervakning måste inriktas på att arbetslokaler, maskiner, arbetsmetoder och andra arbetsmiljöfaktorer anpassas till människans fysiska och psykiska förutsättningar. Inte minst undersökningar av Landsorganisationen, som visar att större delen av de anställda upplever oro och osäkerhet inför hälsorisker på arbetsplatserna, aktualiserar vidgade insatser inom arbetarskyddet.

Den förra året tillsatta arbetsmiljöutredningen har i uppdrag att göra en genomgripande översyn av arbetarskyddslagstiftningen mot bakgrund av den förändrade risksituation som föreligger. En utgångspunkt för utredningens arbete är att den nya lagstiftningen skall ge underlag för åtgärder och ingripanden från arbetarskyddet på ett betydligt vidare område än den nuvarande lagen. Arbetstagarnas fysiska och psykiska hälsa måste kunna skyddas effektivt i varje led av produktionen. Arbetarskyddets krav måste kunna göra sig gällande redan i samband med planeringen av arbetslokaler, maskiner och arbetsmetoder. Arbetarskyddets organisation och arbetsformer, vari arbetsmedicinska institutets arbete bör utgöra en integrerande del, skall också behandlas av utredningen. Förutom en effektiv tillsyn genom myndigheternas försorg behövs en väl utbyggd lokal skyddsverksamhet. De anställdas möjligheter att aktivt utöva inflytande på utformningen av arbetsmiljön är därför en viktig fråga vid den pågående översynen av arbetarskyddslagstiftningen.

Samtidigt som översynen av lagstiftningen pågår bör arbetarskyddsorganens resurser förstärkas. I enlighet med förslag i förra årets statsverksproposition har yrkesinspektionen redan för innevarande budgetår fått betydligt ökade resurser för insatser på arbetsplatserna. Arbetarskyddsstyrelsen har fått ökade resurser för att utarbeta anvisningar om de åtgärder som måste vidtas för att förebygga ohälsa och olycksfall i arbetet. En kraftig satsning har också gjorts för att öka informationen

om arbetsmiljöfrågor. Nyligen har också genom en ändring i arbetarskyddskungörelsen öppnats möjlighet för arbetarskyddsstyrelsen att påfordra speciella undersökningar på sådana arbetsplatser där luftföroreningar kan medföra särskilda risker för de anställdas hälsa. Det gäller bl. a. kontrollmätningar av dammförhållanden för att komma tillrätta med risken för silikos och liknande lungsjukdomar. De utökade kontrollmöjligheterna skall också avse olika slag av förgiftningsrisker, t. ex. fara för koloxid- och bensolförgiftning.

Den kraftiga satsningen som i förra årets statsverksproposition gjordes på arbetarskyddsfrågorna bör fortsättas. Jag kommer i det följande att förorda betydande förstärkningar för arbetarskyddsstyrelsen för att ytterligare öka kapaciteten för utarbetande av arbetarskyddsanvisningar. Vidare förordas bl. a. en förstärkning av styrelsens ledningsfunktion. Yrkesinspektionen bör få ytterligare resurser för sin allmänna inspektionsverksamhet liksom för tillsynen av arbetarskyddet inom stuveriarbetet och skogsbruket.

Tryggheten i arbetslivet gäller också hälsan i arbetet. Här har företagshälsovården en mycket viktig uppgift. Den är huvudsakligen av förebyggande karaktär och bör betraktas som en utbyggd del av ett modernt arbetarskydd. En upprustning av företagshälsovården får ses i sammanhang med den växande insikten att en stor del av människornas ohälsa är att hänföra till brister i arbetsmiljön.

Kraven på en utbyggnad av företagshälsovården har förstärkts under de senaste åren på grund av utvecklingen inom arbetslivet. Som ett led i åtgärderna att få till stånd en utbyggnad av företagshälsovården har socialstyrelsen gjort en utredning om vilka läkarresurser som kan disponeras för detta ändamål. Socialstyrelsen föreslår vissa regler för tilldelningen av läkartjänster till företagshälsovården (stencil S 1970: 4). Parallellt med socialstyrelsens utredning har arbetsmedicinska institutet lagt fram förslag om institutets utbildningsverksamhet i företagshälsovård avseende främst läkare, skyddsingenjörer och sjuksköterskor.

Dessa förslag har remissbehandlats och beredningen av frågan pågår f. n. inom socialdepartementet. Jag kommer i det följande att förorda att nyssnämnda frågor och anslaget för nästa budgetår till arbetsmedicinska institutet redovisas i en särskild proposition till årets riksdag.

Som förut nämnts har utredningen för yrkesskadeförsäkringens finansiering lagt fram förslag (SOU 1970: 49) om övergång från differentierad till enhetlig arbetsgivaravgift till yrkesskadeförsäkringen. Samtidigt har utredningen föreslagit införande av en arbetarskyddsavgift som skall tas ut i anslutning till yrkesskadeavgiften och tillföras en särskild arbetarskyddsfond. Fondens medel är avsedda att öka förutsättningarna för forskning, utbildning och information rörande arbetarskyddet och arbetsmiljön. Frågan om arbetarskyddsfonden kommer att

tas upp till närmare behandling i den proposition rörande arbetsgivaravgift till yrkesskadeförsäkringen och arbetarskyddet som det är avsikten att förelägga årets riksdag. Jag vill emellertid redan nu redovisa min positiva inställning till förslaget om att tillskapa den särskilda arbetarskyddsfonden, som årligen bör kunna tillföras över 20 milj. kr. för forskning, utbildning och information i arbetsmiljöfrågor.

Genomförandet av en lagfäst rätt till reglerad arbetstid har utgjort ett viktigt inslag i den sociala reformpolitiken. Den allmänna arbetstiden har stegvis förkortats. Den nya arbetstidslag som antogs av förra årets riksdag gäller i princip för alla arbetstagare. En förkortning av veckoarbetstiden till 40 timmar skall vara helt genomförd senast den 1 januari 1973. Denna arbetstidsförkortning innebär en utjämning av skillnaden i arbetstid mellan olika samhällsgrupper och medför också att den gamla tanken på åtta timmars arbetsdag har vunnit slutlig framgång även inom ramen för en femdagarsvecka.

Genom beslut vid förra årets höstriksdag har även antagits en ny arbetstidslag för husligt anställda som därigenom i princip blir jämställda med andra arbetstagargrupper i arbetstidshänsende.

L 1. Arbetarskyddsstyrelsen

1969/70 Utgift	6 134 193
1970/71 Anslag	8 365 000
1971/72 Förslag	10 140 000

Arbetarskyddsstyrelsen är central myndighet för arbetarskydds- och arbetstidsfrågor och är chefsmyndighet för yrkesinspektionen. Styrelsen är organiserad på fyra byråer — allmäntekniska och maskintekniska byråerna samt arbetstids- och kanslibyråerna — jämte tre fristående sektioner. Styrelsen består av en generaldirektör och byråernas chefer samt representanter för arbetsmarknadsparterna och konsumentintressena.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Arbetarskyddsstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	67	+15	+ 9
Övrig personal	43	+11	+ 6
	110	+26	+15

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Arbetskyddsstyrelsen	Departementschefen
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	5 174 000	+1 323 000	+ 801 000
Sjukvård	13 000	+ 2 000	+ 1 000
Reseersättningar	270 000	+ 72 000	+ 55 000
Därav utrikes tjänsteresor	(32 000)	(+ 24 000)	(+ 18 000)
Lokalkostnader	483 000	+ 115 000	+ 70 000
Expenser	450 000	+ 66 000	— 18 000
Därav engångsutgifter	(156 000)	(— 14 000)	(— 74 000)
Yrkeshygieniska undersökningar	70 000	—	
Särskilda arbetskyddsprojekt	350 000	—	+ 600 000
Undervisnings- och upplysningsverksamhet på arbetskyddets område	400 000	—	—
Lönkostnadspålägg	1 190 000	+ 382 000	+ 256 000
Summa utgifter	8 400 000	+1 960 000	+1 765 000
<i>Inkomster</i>			
Uppbördsmedel	35 000	— 10 000	— 10 000
Nettoutgift	8 365 000 ¹	+1 970 000	+1 775 000

¹ Varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattebidraget.

Arbetskyddsstyrelsen

1. För en intensifierad samordning av styrelsens och yrkesinspektionens verksamhet krävs ökade personalresurser. Även i övrigt behöver styrelsens ledningsfunktioner förstärkas. Detta motiverar att tjänster för en avdelningschef och ytterligare en överingenjör inrättas. För sekretäreromål behövs två biträden. (+307 000 kr.)

2. Arbetsområdet för den maskintekniska byråns maskinavdelning är så omfattande att det är svårt för en person att nöjaktigt leda avdelningen och följa utvecklingen på hela det maskintekniska området. En delning på två maskinavdelningar är motiverad. För detta krävs en ny tjänst som avdelningsdirektör. Främst för att kunna utarbeta flera generella anvisningar men även för att intensifiera arbetet med typgranskningar behöver styrelsens två tekniska byråer förstärkas med åtta byrådirektörer med teknisk utbildning. En tjänst bör vidare inrättas för en internationell sekreterare med teknisk utbildning och goda språkkunskaper. Expertanslaget bör ökas med 88 000 kr. jämte lönekostnadspålägg. Slutligen behövs ytterligare fem biträden. (+1 165 000 kr.)

3. Inom styrelsen pågår försöksverksamhet med programbudgetering. För detta ändamål behövs en extra tjänsteman. För bl. a. kvalificerat arbete med inköpsärenden behövs en assistent. Arbetstidsbyrån behöver ytterligare ett biträde. (+176 000 kr.)

4. Främst för biotekniska utredningar om skogsbruket i syfte att främja en gynnsammare utveckling av skogsbrukets yrkesskadesituation behövs en byrådirektör. (+87 000 kr.)

5. Utöver styrelsens överläkare behövs ytterligare en läkare. För att biträda läkarna med kvalificerade göromål behövs en assistent. Dessutom behöver överläkaren ett biträde som handsekreterare. (+189 000 kr.)

6. Särskilda medel behövs för det nionde nordiska yrkesinspektionsmötet i Stockholm våren 1972. Medel beräknas även för ökad intern utbildningsverksamhet, utrikes tjänsteresor, publikationstryck och automatisk databehandling. (+89 000 kr.)

Departementschefen

Arbetarskyddet har för innevarande budgetår fått väsentligt ökade resurser. En ytterligare kraftig utbyggnad är motiverad. För att de förstärkta resurserna skall kunna utnyttjas ändamålsenligt ställs stora anspråk på arbetarskyddsstyrelsens planerande och samordnande verksamhet. Jag finner det befogat att styrelsen för detta ändamål tillförs en tjänsteman i byråchefs ställning som direkt underställs generaldirektören. Härutöver bör medel beräknas för ytterligare en överingenjör bl. a. för att möjliggöra en ökad kontakt- och samordningsverksamhet på det tekniska området inom yrkesinspektionen (2). Med hänsyn till den pågående utredningen om arbetarskyddets organisation m. m. bör denna förstärkning av styrelsens ledningsfunktion tills vidare få formen av göromålsförordnanden.

Arbetet på den maskintekniska byråns maskinavdelning har tagit sådan omfattning att den bör delas upp på två avdelningar. Till följd härav beräknar jag medel för ytterligare en avdelningsdirektör. För att göra det möjligt att fortsätta utbyggnaden av kapaciteten bl. a. för utarbetande av arbetarskyddsanvisningar beräknar jag också medel för ytterligare fem byrådirektörer och fyra biträden på de tekniska byråerna samt för en assistent. Vidare beräknar jag medel för ökad expertmedverkan. (3,4)

Till följd av den ökade aktiviteten på företagshälsovårdens område har arbetsbelastningen för styrelsens överläkare blivit alltför stor. Jag finner det angeläget att styrelsen har möjlighet att följa utvecklingen inom företagshälsovården och beräknar därför medel för ytterligare en läkare och ett biträde (6).

Arbetarskyddsstyrelsen bör utöver sina fasta personalresurser ha medel till förfogande för att genomföra undersökningar och andra särskilda projekt inom arbetarskyddsområdet som aktualiseras bl. a. i anslutning till anvisnings- och tillsynsarbetet. För innevarande år har 350 000 kr. anvisats för att ge arbetarskyddsstyrelsen möjlighet att, t. ex. genom arbetsmedicinska institutet, få genomfört olika tekniska

eller medicinska undersökningar m. m. inom arbetarskyddsområdet. Jag anser att ytterligare 600 000 kr. bör beräknas för detta ändamål. Härigenom kommer sammanlagt ca 1 milj. kr. att kunna disponeras för yrkeshygieniska undersökningar och andra särskilda arbetarskyddsprojekt.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 140 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetarskyddsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 140 000 kr., varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

L 2. Yrkesinspektionen

1969/70 Utgift	13 170 295
1970/71 Anslag	16 000 000
1971/72 Förslag	16 940 000

Från anslaget bekostas den allmänna yrkesinspektionen och skogsyrkesinspektionen, vilka har att utöva tillsyn över efterlevnaden av arbetarskydds- och arbetstidslagstiftningen m. m. Allmänna yrkesinspektionen svarar även för arbetstidsinspektion för vägtrafiken. Den allmänna yrkesinspektionen är organiserad på elva och skogsyrkesinspektionen på två distrikt. Tillsynen utövas i huvudsak genom besök på arbetsplatserna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Arbetarskyddsstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Inspekterande personal	183	+11	+ 8
Övrig personal	56	+ 6	+ 3
	239	+17	+11
Anslag			
Avlöningar	10 319 000	+ 710 000	+503 000
Sjukvård m. m.	25 000	+ 1 000	+ 1 000
Resersättningar	1 621 000	+ 120 000	+ 92 000
Lokalkostnader	890 000	+ 95 000	+ 70 000
Expenser	488 000	— 21 000	— 40 000
Därav engångsutgifter	(184 000)	(— 57 000)	(— 70 000)
Utbildningskurser och informationsdagar	197 000	+ 53 000	+ 53 000
Anskaffning och underhåll av instrument	87 000	+ 13 000	+ 13 000
Lönekostnadspålägg	2 373 000	+ 297 000	+248 000
Summa	16 000 000¹	+1 268 000	+940 000

¹ Varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

Arbetskyddsstyrelsen

1. För intensifiering av den allmänna inspektionsverksamheten behövs ytterligare fyra förste distriktsingenjörer. Stuveriarbetet och säkerhetsfrågor ombord i fartyg kräver ökad tillsyn. Härför föreslås en förstärkning med tre förste distriktsingenjörer. (+546 000 kr.)

2. Antalet anställda inom de områden som faller under socialinspektörernas tillsyn har ökat kraftigt och motiverar att ytterligare två biträdande socialinspektörer anställs. Skogsbruket är den näringsgren som har det högsta antalet yrkesskador per miljon arbetstimmar. Därför föreslås att skogsyrkesinspektionen förstärks med två inspekterande tjänstemän. Biträdespersonalen behöver ökas med sammanlagt fyra biträden vid allmänna yrkesinspektionen och två biträden vid skogsyrkesinspektionen. Vidare föreslås medel för ytterligare 18 veckotimmars medverkan av läkare med arbetsmedicinsk inriktning. (+565 000 kr.)

3. Medel föreslås för ökad intern utbildning av yrkesinspektionens tjänstemän. Dessutom begärs ytterligare medel för anskaffning och underhåll av yrkesinspektionens instrument. För två distrikt fordras medel för flyttning till utökade lokaler, varjämte snabbtelefonen vid yrkesinspektionen i ett distrikt måste ersättas. (+128 000 kr.)

Departementschefen

Utbyggnaden av yrkesinspektionens resurser bör fortsätta. För nästa budgetår beräknar jag medel för bl. a. ytterligare tre förste distriktsingenjörer för den allmänna inspektionsverksamheten och två förste distriktsingenjörer för arbetskyddet vid stuveriarbete och säkerhetsfrågor ombord i fartyg. Vidare beräknar jag medel för en ny tjänst som biträdande socialinspektör. Det är angeläget att skaderiskerna inom skogsbruket begränsas. För ökade insatser i detta syfte beräknar jag medel för en förstärkning av skogsyrkesinspektionen med två förste distriktsinspektörer. Slutligen beräknar jag medel för ytterligare tre biträden samt för ytterligare 18 veckotimmars läkarmedverkan.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 16 940 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Yrkesinspektionen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 16 940 000 kr., varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskattmedlen.

L 3. Arbetsmedicinska institutet

Till arbetsmedicinska institutet har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 7 800 000 kr.

Jag har i inledningen till detta avsnitt berört den utredning som arbetsmedicinska institutet har redovisat angående institutets utbildnings-

verksamhet för personal inom företagshälsovården m. m. samt socialstyrelsens betänkande om företagshälsovårdens läkarresurser m. m. (Stencil S 1970: 4). Jag förordar att proposition i hithörande frågor föreläggs riksdagen senare under vårsessionen. I avvaktan på denna proposition bör anslaget till arbetsmedicinska institutet tas upp med ett preliminärt belopp av 10 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Arbetsmedicinska institutet* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

M INTERNATIONELL SAMVERKAN

Under detta avsnitt bör medel anvisas bl. a. för Sveriges medverkan i internationella arbetsorganisationen (ILO) och världshälsovårdsorganisationen (WHO). Tyngdpunkten i ILO:s arbete förskjuts alltmera från internationellt normskapande till tekniskt bistånd. WHO:s insatser koncentreras på bistånd till olika länder för bekämpning av sjukdomar och för annat hälsovårdsarbete.

Vidare anvisas under detta avsnitt medel för socialattachéer. F. n. finns socialattachéer i Washington, London, Bryssel och Bonn. Deras huvuduppgift är att förse såväl myndigheter som arbetsmarknadens parter med upplysningar i socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor. Som exempel på de ämnen som behandlas i socialattachéernas rapporter kan nämnas redogörelser för utvecklingen inom hälso- och sjukvård, socialförsäkrings- och arbetarskyddsfrågor, utredningar om arbetskraftskostnader och produktionsutveckling, samarbetet mellan arbetsmarknadens parter samt förhållanden inom det fackliga området.

Under ett tiotal år har europeiska familjeministrar regelbundet samlats till informella konferenser. Nästa konferens kommer att hållas i Stockholm i september 1971.

M 1. Socialattachéer

1969/70 Utgift	551 640
1970/71 Anslag	650 000
1971/72 Förslag	825 000

F. n. finns fyra socialattachéer som är stationerade i Washington, London, Bryssel och Bonn. Verksamhetsområdena är för attachén i Washington Amerikas förenta stater och Canada, för attachén i London Storbritannien och Irland, för attachén i Bryssel medlemsländerna i den Europeiska ekonomiska gemenskapen samt för attachén i Bonn Förbundsrepubliken Tyskland (såvitt avser socialpolitiska och arbetsmarknadspolitiska frågor).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal	4	—
Anslag		
Avlöningar	332 000	—
Bostadskostnader	138 000	+ 24 000
Sjukvård	4 000	—
Resesättningar (resor till och från Sverige vid tjänsteuppdrag och semester)	51 000	—
Expenser (och rescersättningar inom verksamhetsområdena)	82 000	—
Lönekostnadspålägg	43 000	+ 2 000
Vissa kostnader för biträde m. m.	—	+149 000
	650 000	+175 000

Vissa kostnader för biträde m. m., som är direkt hänförliga till socialattachéverksamheten och som tidigare belastat tredje huvudtiteln, bör i fortsättningen bestridas från detta anslag.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 825 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Socialattachéer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 825 000 kr.

M 2. Internationellt socialpolitiskt samarbete

1969/70 Utgift	2 720 182
1970/71 Anslag	2 925 000
1971/72 Förslag	3 025 000

Från anslaget bestrids främst kostnaderna för Sveriges deltagande i internationella arbetsorganisationens (ILO) verksamhet, för ILO-kommittén, för det nordiska socialpolitiska samarbetet samt för riksförsäkringsverkets medlemskap i International Social Security Association (ISSA).

Sveriges andel i kostnaderna för ILO, som för år 1970 utgjorde ca 2 442 000 kr., ökar för år 1971 till ca 2 572 000 kr. Den årliga svenska avgiften till ILO betalas för varje kalenderår i två poster, som i regel erläggs i januari och juli under det år bidraget avser. Beträffande avgiften för år 1971 bör Kungl. Maj:t kunna besluta om tidigare inbetalning av den post som vanligen erläggs i juli månad. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 bör beräknas till ca 2 625 000 kr.

De sammanlagda kostnaderna under anslaget för nästa budgetår beräknar jag till 3 025 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Internationellt socialpolitiskt samarbete* för budgetåret
1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 025 000 kr.

M 3. Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.

1969/70 Utgift	4 204 736
1970/71 Anslag	4 535 000
1971/72 Förslag	4 975 000

Från anslaget bestrids främst kostnaderna för Sveriges deltagande i världshälsovårdsorganisationens (WHO) verksamhet, för nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH) samt för bilateralt samarbete på hälsovårdens område mellan Sverige och andra länder.

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden

Löne- och prisomräkning 2 000 kr.

För samarbete på hälsovårdens område mellan Sverige och andra länder beräknas oförändrat 60 000 kr.

Nämnden framhåller att dess verksamhet synes böra omfatta även internationella sociala frågor. En förstärkning av nämndens kansli föreslås därför med en halvtidsanställd tjänsteman jämte viss skrivpersonal. (+61 631 kr.) Nämnden upplyser att enligt socialstyrelsens förslag den personal vid nämndens kansli, för vilken kostnaderna nu bestrids från detta anslag, skall upptas som tjänstemän hos socialstyrelsen. (−61 000 kr.)

Nämnden hemställer slutligen om en ökning av medlen för mottagning av utländska besökare, arvoden, expenser och översättningar. (+18 000 kr.)

Departementschefen

Sveriges andel i kostnaderna för världshälsovårdsorganisationen, som för år 1970 utgjorde ca 4 044 000 kr., ökar för år 1971 till ca 4 415 000 kr. Bidraget till WHO betalas i två poster, den ena i januari och den andra i juli månad under det år bidraget avser. För de inbetalningar som skall göras under budgetåret 1971/72 beräknar jag ca 4 575 000 kr., häri inbegripet Sveriges bidrag till WHO:s och FAO:s gemensamma organ för utarbetande av livsmedelsstandards, Codex Alimentarius Commission.

För fortsatt bilateralt samarbete på hälsovårdens område mellan Sverige och andra länder beräknar jag oförändrat 60 000 kr.

Jag biträder förslaget att den personal vid NIH:s kansli, för vilken

kostnaderna hittills bestritts från detta anslag, i fortsättningen tas upp som tjänstemän hos socialstyrelsen och har beräknat medel härför under anslaget E 1 Socialstyrelsen. För ersättning till nämndens ordförande, ledamöter och experter beräknar jag 12 000 kr. och sammanlagt för NIH:s verksamhet 29 000 kr. Vissa kostnader för Sveriges deltagande i nordiska metodikommittén för livsmedel liksom i vissa av världshälsovårdsorganisationen anordnade kurser m. m. bör liksom hittills efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall kunna bestridas från anslaget.

Sverige spelar en aktiv roll i FN:s arbete mot narkotikamissbruk. Jag finner det angeläget att stödja sådana åtgärder, såväl kortsiktiga som långsiktiga, som av FN:s expertorgan bedöms verksamt bidra till att minska missbruket. Jag förordar därför att medel beräknas för ett svenskt bidrag till en planerad FN-fond för kontroll av beroendeframkallande medel. Avsikten är att fonden skall byggas upp av frivilliga bidrag. För ändamålet bör beräknas 100 000 kr.

Med hänsyn till vad jag anfört beräknar jag anslaget till 4 975 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 975 000 kr.

M 4. Vissa internationella resor

1969/70 Utgift	52 960	Reservation	7 202
1970/71 Anslag	75 000		
1971/72 Förslag	75 000		

Från anslaget bestrids kostnader för deltagande i vissa internationella konferenser och sammanträden m. m. av personal verksam inom socialstyrelsens kompetensområde.

Nämnden för internationella hälsovårdsärenden

Nämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår tas upp med oförändrat 75 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder nämndens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Vissa internationella resor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kr.

M 5. Vissa internationella kongresser i Sverige

1969/70 Utgift	50 000	Reservation	82 700
1970/71 Anslag	150 000		
1971/72 Förslag	250 000		

Från anslaget har under budgetåret 1969/70 beviljats bidrag med sammanlagt 126 000 kr.

Vid utgången av oktober månad 1970 förelåg anspråk på bidrag med sammanlagt ca 350 000 kr.

Sverige har åtagit sig värdskapet för den konferens med de europiska familjeministrarna som kommer att äga rum den 1—3 september 1971. De på Sverige belöpande kostnaderna för nämnda konferens belastar detta anslag.

Med hänsyn till reservationen beräknar jag anslaget för nästa budgetår till 250 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 250 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

9. Utbyggnad av karolinska sjukhuset

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 6 milj. kr.

Direktionen för karolinska sjukhuset

Direktionen föreslår att 11,8 milj. kr. anvisas för budgetåret 1971/72 i enlighet med följande sammanställning.

1. Beslutade byggnadsföretag	3 529 000
2. Radiofysiska institutionen m. m.	568 000
3. Övriga byggnadsåtgärder	11 500 000
4. Avgår p. g. a. vissa fördröjningar	—1 501 000
5. Tekniska utredningar m. m.	600 000
6. Administration av byggnadsverksamheten	450 000
7. Avgår behållning den 1 juli 1971	—3 346 000
	11 800 000

1. Medelsberäkningen för budgetåret 1971/72 för beslutade byggnadsföretag har skett enligt följande sammanställning.

	Beräknad totalkostnad	Medels- förbrukning 1971/72
a) Tolv vårdavdelningar	11 895 000	300 000
b) Hudisoleringsavdelning	1 790 000	69 000
c) Jourrumsvåning och hudpolikliniker m. m.	2 325 000	6 000
d) Centralröntgen, etapp I, m. m.	3 382 000	1 208 000
e) Hissar inom huvudkomplexet och två transformatorstationer	3 195 000	203 000
f) Värme kraftverk, etapp I	555 000	27 000
g) Personallokaler	390 000	29 000
h) Avlopp, etapp I och II	3 533 000	500 000
i) Paviljong vid psykiatriska kliniken	1 505 000	35 000
j) Ny tillfartsväg	337 000	38 000
k) Barnintensivbehandlingsavdelning samt vissa byggnadsåtgärder inom barnklinikerna	1 981 000	277 000
l) Fem vårdavdelningar	5 505 000	700 000
m) Lokaler för snabbtelefonväxel	322 000	87 000
n) Elektriska kablar	490 000	50 000
		3 529 000

1 a) Byggnadsstyrelsen har upprustat tolv vårdavdelningar inom huvudblocket. Arbetena avslutades i november 1969. Vissa mindre kompletteringar återstår.

1 b) Byggnadsstyrelsen har anordnat en isoleringsavdelning inom hudkliniken.

1 c) Hittills beslutade byggnadsåtgärder inom huvudblockets behandlingsavdelningar m. m. — avseende dels hudpoliklinikerna m. m. och dels en jourrumsvåning — har slutförts under år 1968.

1 d) Kungl. Maj:t har uppdragit åt direktionen att utföra upprustning av röntgendiagnostiska institutionen i en första etapp, vilken beräknas vara färdig i februari 1972. Kostnaderna för objektet har räknats upp med 260 000 kr. utöver reglering enligt byggnadskostnadsindex. Kostnader för projektering till bygghandlingar och uppföljning under byggnadstiden har nämligen förbisetts vid tidigare kostnadsberäkning av projektet.

Ombyggnaden för centralröntgen sker i huvudsak inom befintliga lokaler för röntgendiagnostik. För att i möjligaste mån upprätthålla driften har ett provisorium för röntgendemonstration färdigställts i januari 1970 innan ombyggnaden för centralröntgen påbörjats.

1 e) Ombyggnad av hissar inom huvudblocket har avslutats. En transformatorstation placerad i södra längan av huvudblocket har färdigställts hösten 1968. För att klara elförsörjningen till bl. a. centralröntgen erfordras ytterligare en transformatorstation placerad i norra längan av huvudkomplexet. Byggnadsarbeten för och leverans av denna transformator beräknas vara genomfört i april 1971.

1 f) Byggnadsstyrelsen har som en första etapp av upprustning av sjukhusets värmekraftverk kompletterat en hetvattenpanna med värmeväxlare och pumpar.

1 g) För värmekraftverkets upprustning måste vissa personalutrymmen tas i anspråk. Ersättning för dessa har ställts i ordning genom ombyggnad av vindsutrymme i värmekraftverket.

1 h) Kungl. Maj:t har år 1968 lämnat byggnadsstyrelsen uppdrag att utföra en del av etappen I av nya yttre avloppsledning. Kungl. Maj:t har vidare dels uppdragit åt direktionen att utföra resterande arbeten av etappen I och dels godkänt avtal mellan direktionen och Solna stad angående villkor för Solna stads övertagande av vissa avloppsledning. Arbetena utförs av byggnadsstyrelsen även i den del de uppdragits åt direktionen.

Byggnadsstyrelsen har vidare lagt om vissa avloppsledning i samband med uppförandet av en forskningsbyggnad (etapp II).

1 i) Byggnadsstyrelsen har låtit uppföra en paviljong för öppen vård vid den psykiatriska kliniken. Arbetena slutfördes våren 1970. Lokalerna togs i anspråk redan i november 1969.

1 j) Trafiken av fordon med byggmateriel m. m. till planerade östra

nybyggnader blir av en sådan omfattning att den inte lämpligen bör ledas via huvudentrén. En ny tillfart skall anläggas från Karolinska vägen mellan elevhemmet och barnklinikerna till vägen norr om huvudkomplexet. Vägen utförs i anslutning till arbeten för nya yttre avloppsledningar.

1 k) Direktionen har anordnat en intensivbehandlingsavdelning vid barnklinikerna. Utbyte av personhissar vid barnklinikerna beräknas avslutat i december 1970. Arbeten med inbyggnad av barnklinikernas balkonger har avslutats.

1 l) Kungl. Maj:t har uppdragit åt direktionen att låta upprusta fem vårdavdelningar i södra längan av sjukhusets huvudkomplex. Byggnadsarbetena utförs av byggnadsstyrelsen.

1 n) Direktionen har låtit utföra en utredning angående elkraftförsörjningen till karolinska sjukhuset. Det har därvid befunnits lämpligt att övergå från 6 kV till 20 kV matningsspänning från Solna stad. Kungl. Maj:t har uppdragit åt direktionen att anskaffa tre kablar för överföring av elektrisk kraft till karolinska sjukhuset. Kablarna beräknas bli installerade under budgetåret 1970/71.

2. Byggnadsstyrelsen har i mars 1970 begärt att få utföra byggnadsarbeten för om- och tillbyggnad av radiofysiska institutionen m. m. Arbetena beräknas börja under år 1970.

3. Direktionen anser att till Kungl. Maj:ts disposition bör stå 11,5 milj. kr. att utnyttjas enligt följande sammanställning.

	Beräknad totalkostnad	Medelsför- brukning 1971/72
a) Neurokirurgiska kliniken	290 000	60 000
b) Ombyggnad av kirurgiska polikliniken	300 000	50 000
c) Ombyggnad av medicinska polikliniken	500 000	300 000
d) Spänningsomläggning	780 000	300 000
e) Ombyggnad av patologiska institutionen	220 000	200 000
f) Psykiatriska kliniken	1 300 000	950 000
g) Värmekraftverk, etapp II	2 500 000	1 000 000
h) Trycktank	360 000	260 000
i) Avlopp, etapp III	870 000	460 000
j) Ny huvudkulvert	3 400 000	2 000 000
k) Påbyggnad för lufttillförsel till vårdavdelningar m. m.	2 600 000	1 597 000
l) Parkeringsdäck	4 300 000	1 900 000
m) Vägar till parkeringsdäck m. m.	1 000 000	600 000
n) Norra tillfartsvägen	1 000 000	400 000
o) Värmekraftverk, etapp III	3 300 000	1 200 000
p) Övrigt	2 180 000	223 000
		11 500 000

3 a) Neurokirurgiska kliniken operationsavdelningslokaler är från sjukhushygieniska och funktionella synpunkter inte fullt tillfredsställande. Direktionen har låtit ta fram ett program för nödvändiga åt-

gärder, vilka bl. a. omfattar byggnadsarbeten. Projekteringen beräknas vara klar hösten 1970.

3 b och c) Kirurgiska och medicinska klinikernas lokaler för öppen mottagning är starkt förslitna. Patienttrycket inom sjukhusets öppna vård har de senaste åren ökat. Genom fastställandet av upptagningsområden för bl. a. allmän medicin och allmän kirurgi fr. o. m. den 1 januari 1971 i samband med det nya storlandstingets tillkomst accentueras detta patienttryck ytterligare. Lokalernas nuvarande planlösning medger inte en rationell arbetsgång inom mottagningarna. Direktionen har låtit ta fram förslag till ett program för upprustning av viss del av lokalerna. Detta program överarbetas och kompletteras f. n. Direktionen avser bl. a. att pröva en ny sjukhusadministrativ teknik för planering och bokning m. m. med automatisk databehandling. Programarbetet bedöms inte kunna färdigställas förrän hösten 1970. Ombyggnaderna bör snarast komma till stånd.

3 d) Omläggning av den elektriska spänningen vid karolinska sjukhusets värmecentral från enfas 220 V till trefas 380/220 V har pågått successivt under ett antal år. Hittills har det bedömts lämpligt att genomföra ombyggnaden i samband med om- och tillbyggnadsarbeten. Detta tillvägagångssätt medför mindre lämpliga etappgränser. Direktionen har därför begärt Kungl. Maj:ts uppdrag att projektera en fortsatt total spänningsomläggning inom sjukhusets värmecentral.

3 e) I samband med en tidigare tillbyggnad till patologiska institutionen friställdes vissa laboratorier och undervisningslokaler i den äldre delen av byggnaden. Dessa lokaler har provisoriskt iordningställt till bl. a. expeditioner. Lokalerna är hårt slitna och mindre lämpade för sitt ändamål. Genom en mindre ombyggnad kan de utnyttjas rationellare. Projekteringsarbetet bedöms färdigställt i december 1970.

3 f) Psykiatriska klinikens lokaler är delvis starkt förslitna och mindre lämpade för sitt ändamål. En partiell upprustning, omfattande vissa ombyggnadsarbeten, syns ofrånkomlig. Nytt program för en sådan upprustning kommer att tas fram hösten 1970. Byggnadsarbetena bör börja under år 1971.

3 g) Planeringen av sjukhusets framtida värmeförsörjning har hittills byggts på den förutsättningen, att fjärrvärme ej skulle kunna tillföras sjukhuset förrän tidigast under 1980-talet. I december 1969 anmälde statens förhandlingsnämnd att det skulle kunna bli möjligt att tillföra sjukhuset fjärrvärme redan fr. o. m. 1972. Detta gjorde en ny alternativ planering av värmeförsörjningen nödvändig. Underlag för denna planering kan — trots forcering — inte läggas fram förrän tidigast i slutet av 1970. Den planerade andra etappen av värmekraftverkets upprustning omfattar byte av två av de äldsta pannorna. Pannbytet erfordras oavsett om fjärrvärme kan tillföras fr. o. m. 1972 eller ej med hänsyn till nuvarande pannors ålder.

3 h) Sjukhusets vattenförsörjning sker via en tryckförhöjningsanläggning, som är ansluten till Stockholms vattenverks ledningsnät. I anläggningen ingår en trycktank. Denna kan inte tas ur drift för reparation eller för besiktning, vilket skall ske enligt gällande bestämmelser. En ny bör därför installeras parallellt med den befintliga.

3 i) och j) Etapp III av nytt huvudavloppssystem utgörs av delen längs huvudblockets norra länga. Bygandet av denna etapp skall tidsmässigt samordnas med bygandet av sjukhusets nya huvudkulvert, som till en del har samma sträckning. Sjukhusets utbyggnad kräver utökning av kommunikationslederna. En ny kulvert för varutransporter synes bli nödvändig. Den bör förläggas i gatan längs huvudblockets norra länga. Från denna huvudtransportled skall tvärgående leder utgå. Direktionen har begärt Kungl. Maj:ts tillstånd att få projektera anläggningarna.

3 k) Direktionen har erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att projektera fläktinstallationer och påbyggnad av sjukhusets huvudkomplex för fläktutrymmen m. m. fram t. o. m. bygghandlingar.

3 l och m) Nybyggnationen i östra området (G1—G4) kommer att kraftigt reducera parkeringsmöjligheterna. Som ersättning planeras ett parkeringsdäck med tillfart från Solnavägen. Byggnadsstyrelsen programmerar på direktionens uppdrag denna anläggning i samråd med de ansvariga för karolinska institutets utbyggnad. Genom tillkomsten av ett parkeringsdäck minskar behovet av parkeringsutrymme i en planerad servicebyggnad.

3 n) Kungl. Maj:t har medgivit direktionen att låta utföra en ny tillfartsväg. En vägslinga bör anläggas norr om barnklinikerna i anslutning till tillfartsvägen för att framdeles ingå som en del av sjukhusområdet permanenta vägnät. Vägslingan (norra tillfartsvägen) avses till en början tjäna som väg för transporter under byggnadstiden och kommer att erfordras i samband med schakttransporter för östra området. Direktionen anser det angeläget att ordna trafikfrågorna för sjukhuset och för byggnadsarbetena i så god tid som möjligt.

3 o) Med utgångspunkt i en i maj 1968 färdigställd utredning angående sjukhusets energi- och mediaförsörjning har föreslagits, att sjukhusets nuvarande öppna värmedistributionssystem successivt och vid lämpliga tidpunkter byggs om till ett slutet hetvattensystem. En sådan omläggning förutsätter bl. a. att nya värmeväxlare och nya pumpar installeras, lämpligen i anslutning till värmekraftverket. Denna ytterligare installation kräver viss tillbyggnad. En utredning pågår emellertid som nämnts angående sjukhusets värmeförsörjning med fjärrvärme.

Kommer fjärrvärme att kunna tillföras sjukhuset under första hälften av 1970-talet torde etapp III inte komma att utföras. I stället tillkommer kostnader för mottagningsstation, delvis nya distributionsledningar, an-

slutningsledning för fjärrvärme, inkl. viss kulvert m. m.

4. Direktionen anser det rimligt att räkna med en genomsnittlig fördröjning av medelsförbrukningen med 1—2 månader. Detta motsvarar en nedräkning med omkring 10 % av medelsbehovet.

5. De tekniska utredningar företrädesvis inom försörjningsområdet, som är nödvändiga för att överföra föreliggande planer till realiserbara program, har krävt en större arbetsinsats än vad som från början kunde förutses. Trots det omfattande arbete, som fortlöpande läggs ned av olika personalkategorier inom sjukhuset, beräknas kostnaderna för erforderliga tekniska utredningar komma att uppgå till 600 000 kr. under budgetåret 1971/72. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 bedöms dock utredningskostnaderna kunna minska.

6. Direktionen har under första halvåret 1969 organiserat byggnads- och utrustningsverksamheten vid sjukhuset enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande i ämnet den 31 oktober 1968. Organisationen beräknas under hösten 1970, i samband med igångsättning av vissa större projekteringsarbeten, bli så utbyggd, att erfarenheter kan vinnas om dess lämplighet. Direktionen har för avsikt att i samband med nästkommande års anslagsframställningar redogöra för vunna erfarenheter och framlägga därav föranledda förslag. För budgetåret 1971/72 erfordras en mindre uppräknings av de 400 000 kr., som hittills avsetts för ändamålet, med hänsyn till de löneförändringar som inträtt genom nya löneavtal sedan beloppet fastställdes. Uppräkning har hittills inte erfordrats på grund av att organisationen inte varit fullt utbyggd.

Departementschefen

Direktionen för karolinska sjukhuset har räknat med en medelsförbrukning under budgetåret 1971/72 av omkring 3 530 000 kr. för viss beslutad byggnadsverksamhet vid sjukhuset. Jag har inte något att erinra häremot utan beräknar medel för ändamålet.

Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra vissa om- och tillbyggnadsarbeten för statens strålskyddsinstitut samt radiofysiska och radiobiologiska institutionerna vid karolinska institutet inom en ram av 2 785 000 kr. i prisläget den 1 april 1970. Av kostnaden bestrids 2 453 000 kr. från detta investeringsanslag och 332 000 kr. från anslagsposten Reparations- och underhållskostnader m. m. i staten för statens allmänna fastighetsfond. I likhet med direktionen beräknar jag ett medelsbehov för ändamålet under detta anslag av omkring 570 000 kr. för nästa budgetår.

Direktionen har vidare härutöver redovisat ett antal byggnadsföretag, som enligt direktionens mening bör utföras under innevarande och nästa budgetår. Direktionen har tagit hänsyn till kostnaderna för dessa

företag såväl vid bestämmandet av vilken medelsreservation, som kan förväntas föreligga vid ingången till budgetåret 1971/72, som vid beräkningen av en ytterligare medelsförbrukning under nämnda budgetår. Sålunda beräknar direktionen att omkring 3,3 milj. kr. skall finnas tillgängliga vid utgången av budgetåret 1970/71 men att ytterligare omkring 11,5 milj. kr. behövs för byggnadsverksamheten under nästa budgetår. Med hänsyn till att utrymmet för byggnadsverksamhet bl. a. inom sjukvårdens område är begränsat under den närmaste tiden bör emellertid stor återhållsamhet iakttas när det gäller att påbörja nya byggnadsföretag under budgetåret 1971/72. Mot den bakgrunden är jag inte beredd att godta direktionens anslagsberäkning i denna del. Jag hänvisar till investeringsplanen i det följande, varav framgår att jag räknar med en medelsförbrukning för den avsedda byggnadsverksamheten av drygt 11 milj. kr. Jag har därvid i likhet med direktionen utgått från en viss fördröjning i förbrukningen av medel.

Jag har i prop. 1970: 1 (bil. 7 s. 222, SU 5, rskr 5) för budgetåret 1970/71 beräknat 475 000 kr. för fortsatta tekniska utredningar m. m. vid sjukhuset i överensstämmelse med direktionens dåvarande förslag. Direktionen har i november 1970 redovisat ett behov av ca 1,4 milj. kr. för ändamålet för innevarande budgetår. Merkostnaden beror bl. a. på att direktionen i februari 1970 fått i uppdrag att senast i samband med huvudhandlingar för en vårdavdelningsbyggnad (G 3) redovisa konsekvenserna av byggnadens placering såväl för bebyggelsen omkring byggnaden som för vägsystem och försörjningsanordningar m. m. Detta föranleder en intensiv utredningsverksamhet. Vidare måste utredas om sjukhusets värmeförsörjning kan ske genom s. k. fjärrvärme redan i början av 1970-talet. Kungl. Maj:t har mot denna bakgrund medgivit direktionen att under innevarande budgetår sammanlagt använda högst 1,4 milj. kr. för fortsatta tekniska utredningar m. m. vid sjukhuset. Jag har i investeringsplanen tagit hänsyn till detta.

Då medgivandet ger direktionen möjlighet att innevarande budgetår utföra vissa utredningar, som annars skulle ha vidtagits nästa budgetår, anser jag mig kunna räkna med ett lägre belopp för tekniska utredningar m. m. vid sjukhuset under budgetåret 1971/72 än vad direktionen gjort. För ändamålet tar jag upp 200 000 kr. När det gäller administrationen av byggnadsverksamheten beräknar jag emellertid i likhet med direktionen 450 000 kr. för ändamålet för nästa budgetår.

Anslagsbehovet utgör för budgetåret 1971/72 avrundat 7,5 milj. kr. enligt den investeringsplan och anslagsberäkning som läggs fram i det följande.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdigställd. mån./år
			Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
	1.4.69	1.4.70			1970/71	1971/72	
1. Tolv vårdavdelningar	11 760	11 895	10 475	957	300	8.66	11.69
2. Hudisoleringsavdelning	1 738	1 790	1 521	200	69	8.68	9.69
3. Hudpolikliniker m. m.	1 617	1 625	1 510	115	—	4.67	5.68
4. Röntgendemonstration	195	232	174	50	8	10.69	1.70
5. Jourrumsvåning	700	700	664	30	6	12.67	7.68
6. Centralröntgen, etapp I	2 685	3 150	206	1 534	1 200	10.70	2.72
7. Hissar inom huvudkomplexet	2 113	2 113	1 679	300	134	10.67	3.70
8. Transformatorstation A 22	253	265	172	75	18	12.67	10.68
9. Transformatorstation A 11	760	817	66	700	51	11.70	4.71
10. Personallokaler	365	390	222	139	29	11.69	5.70
11. Forskningslokaler	4 405	4 570	4 220	350	—	5.68	5.70
12. Värmekraftverk, etapp I	530	555	358	170	27	4.69	4.70
13. Avlopp, etapp II	502	508	424	84	—	5.68	4.69
14. Paviljong vid psykiatriska kliniken	1 450	1 505	1 420	50	35	11.68	5.70
15. Radiofysiska institutionen	2 130	2 785	248	1 300	568	10.70	4.72
16. Ny tillfartsväg	312	337	25	245	38	6.70	12.70
17. Avlopp, etapp I	2 840	3 025	1 387	1 000	500	10.68	12.70
18. Högvoltstation m. m.	7 756	7 756	8 566	90	—	4.66	8.68
19. Barnintensivbehandlingsavdelning	1 062	1 118	741	192	185	5.69	4.70
20. Utbyte av hissar inom barnklinikerna	800	269	57	180	25	8.70	12.70
21. Inbyggnad av balkonger inom barnklinikerna							
22. Aulan ombyggnad	300	594	324	203	67	10.69	6.70
23. Thoraxkliniker m. m.	305	304	304	—	—	6.69	10.69
24. Fem vårdavdelningar i södra längan	305	305	215	114	—	2.70	9.70
25. Lokaler för snabbtelefoner	5 100	5 505	635	4 000	700	12.69	9.71
26. Lokaler för snabbtelefoner	300	322	25	210	87	6.70	11.70
27. Anskaffande av elektriska kablar	490	490	—	440	50	5.70	1.71
28. Utredningar	1 705	2 399	1 373	1 400	200	—	—
29. Administration	1 100	1 442	592	400	450	—	—
30. Till Kungl. Maj:ts disposition	18 798	25 000	—	700	7 500	—	—
30. Reducering av medelsförbrukningen	—	—	—	-1 352	-1 147	—	—
Summa	72 071	81 766	37 603	13 876	11 100	—	—

För att inom ramen för tillgängliga medel kunna börja sådana angelägna byggnadsobjekt som inte redovisats i investeringsplanen, har jag i denna tagit upp en kostnadsram på 25 milj. kr. Denna ram bör stå till

Kungl. Maj:ts förfogande. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om och när byggnadsåtgärder för sjukhusets upprustning skall sättas i gång.

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Medelsreservation 1.7.1970	11 476	1970/71	13 876
Anslag för 1970/71	6 000	1971/72	11 100
Anslag för 1971/72 (förslag)	7 500		
Summa	24 976	Summa	24 976

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Utbyggande av karolinska sjukhuset* för budgetåret
1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

10. Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala

Enligt avtal med Uppsala läns landsting m. fl. betalar staten i regel 40 % av kostnaderna för utbyggandet av akademiska sjukhuset i Uppsala. Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 13 milj. kr.

Kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande

Kommittén föreslår att 14 743 000 kr. anvisas för nästa budgetår.

Kommitténs anslagsframställning till huvudmännen beträffande investeringsmedel för budgetåret 1971/72 framgår av följande sammanställning.

Ändamål	Framställningar för år 1971 resp. 1971/72, kr.			
	Totalt	Av Uppsala läns landsting för egen del	Av staten för regionlandstingen	
1. Etapp 2: kirurgiskt block m. m.	3 416 000	474 000	474 000	2 468 000
2. Etapp 3: nervblock m. m.	25 000 000	7 500 000	7 500 000	10 000 000
3. Ombyggnad av förutvarande kirurgibyggnaden (A 9)	1 000 000	300 000	300 000	400 000
4. Etapp 4: kvinno- och barnkliniker m. m.	2 000 000	600 000	600 000	800 000
5. Nybyggnad för forskning m. m. (B 5)	600 000	180 000	180 000	240 000
6. Underskott vid slutredovisning av vissa projekt	622 217	163 565	163 565	295 087
7. Allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet	1 200 000	330 000	330 000	540 000
Totalt	33 838 217	9 547 565	9 547 565	14 743 087

1. Etapp 2 omfattar lokaler för allmän kirurgi, ortopedisk kirurgi, kirurgisk urologi, centraloperation, röntgendiagnostik, kirurgpolikliniker, akutmottagning, intensivvårdsavdelning och centralsterilisering m. m. samt beräknas kosta totalt 84 milj. kr. För programmering och projektering, schakt- och grundarbeten samt byggnadsarbeten har huvudmännen anvisat 80 584 000 kr., varav staten 31 132 000 kr. och Uppsala läns landsting 49 452 000 kr. För byggnadsarbetenas slutförande under budgetåret 1971/72 beräknar kommittén att 3,4 milj. kr. kommer att erfordras. Lokalerna i etapp 2 kan tas i bruk omkring den 1 januari 1972.

2. Etapp 3 omfattar lokaler för neurologi och neurokirurgi, neurofysiologiskt laboratorium samt hud-, ögon- och rehabiliteringskliniker m. m. och beräknas kosta 78 milj. kr. Huvudmännen har för etapp 3 anvisat tillsammans 20 milj. kr., varav staten 8 milj. kr. och Uppsala läns landsting 12 milj. kr. För byggnadsarbeten under budgetåret 1971/72 behövs totalt 25 milj. kr.

Schakt- och grundarbeten påbörjades i maj 1970 och återstående byggnadsarbeten kommer i gång i maj 1971. Lokalerna i etapp 3 kan tas i bruk omkring den 1 januari 1974. Kommittén kommer att i början av år 1971 redovisa en kostnadsram för etappen 3, beräknad på bygghandlingar.

3. För programmering m. m. för byggnadsarbeten efter etapp 3 har huvudmännen beräknat 830 000 kr., varav staten 332 000 kr. Av beloppet bör 230 000 kr. användas för programmering och projektering av en ombyggnad av f. d. kirurgibyggnaden (A 9), som skall bereda lokaler för lungmedicinska och thoraxkirurgiska kliniker. För det fortsatta program- och projekteringsarbetet samt för viss del av byggnadsarbetet, beräknar kommittén att 1 milj. kr. kommer att erfordras under budgetåret 1971/72.

4. Etappen 4 skall innehålla lokaler för kvinno- och barnkliniker. Sedan erforderliga beslut föreligger kan programmering och projektering för denna etapp påbörjas under budgetåret 1970/71. Huvudmännen har som nämnts reserverat medel för budgetåret 1970/71 för programmering m. m. för byggnadsarbeten efter etapp 3. Av detta anslag beräknas 300 000 kr. komma att användas för programmering och projektering av etapp 4. Ytterligare totalt 2 milj. kr. kommer att behövas för det fortsatta programmerings- och projekteringsarbetet.

5. En nybyggnad (B 5), som ursprungligen ingick i byggnadsetapp 2, upptogs redan i den ursprungliga generalplanen. Byggnaden ger möjlighet att lokalmässigt komplettera de funktioner, som förlagts till centralkomplexets mellersta del. Som exempel härpå nämns dialyscentralen, intagningsavdelningen, forskningslokaler för medicinska kliniken samt komplettering av kliniskt kemiska centrallaboratoriet och blodcentralen. Förutom att byggnad B 5 snarast behövs för vissa aktivi-

teter inom sjukhuset är det ur produktionssynpunkt lämpligt, att B 5 uppförs samtidigt med etapp 4, varför programmerings- och projekteringsarbetet även för denna byggnad bör påbörjas under budgetåret 1971/72. För arbetet behövs 600 000 kr.

6. Följande byggnadsarbeten slutredovisas.

	<i>Ytterligare medelsbehov</i>	
	<i>totalt</i>	<i>statens andel</i>
a) Ombyggnad öronklinik m. m. (P1, P2)	404 217	161 687
b) Verkstadsbyggnad (K2, K3)	141 000	56 400
c) Folke Bernadottehemmet	77 000	77 000
	622 217	295 087

6 a) Byggnadskostnaden för ombyggnad av öron-, näs- och halsklinik (P1, P2) uppgick till 3 874 217 kr. Huvudmännen har anslagit 3 470 000 kr. Härutöver behövs 404 217 kr., varav Uppsala läns landsting skall tillskjuta 242 530 kr. Av beloppet faller 104 217 kr. utanför en uppräknad av kostnadsramen enligt byggnadsstyrelsens index.

6 b) För nybyggnad av verkstadsbyggnad (K 2, K 3) har anvisats 2,7 milj. kr. av huvudmännen. Byggnadskostnaden har blivit 2 841 000 kr. vilket ryms inom kostnadsramen, uppräknad enligt byggnadsstyrelsens index. Ytterligare 141 000 kr. erfordras. Härav skall Uppsala läns landsting betala 84 600 kr.

6 c) Byggnadskostnaden för nybyggnad av elevhem och högstadieskola vid Folke Bernadottehemmet har blivit 2 158 156 kr. Folke Bernadotte-stiftelsen har deltagit med 56 156 kr. Överskridandet 77 000 kr. omfattas av beräknade kostnadsökningar enligt byggnadsstyrelsens index.

7. För allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet har huvudmännen för budgetåret 1970/71 och år 1970 tillsammans anvisat 898 000 kr. varav staten 425 000 kr. och Uppsala läns landsting 473 000 kr. Från anslagsposten bestrids dels kostnader för löner, vissa konsultarvoden och andra arvoden samt resor, dels omkostnader såsom hyror, expenser m. m. och dels utredningskostnader. Sistnämnda kostnader berör ekonomiska, organisatoriska och tekniska utredningar, som avser sjukhusets utbyggnad i stort, samt utredningsarbete för att hålla generalplanen fortlöpande aktuell. Under budgetåret 1971/72 erfordras totalt 1,2 milj. kr. för ändamålet.

Enligt kungörelsen (1969: 54) om beräkning och redovisning av lönekostnadspålägg skall kommittén fr. o. m. den 1 juli 1969 till byggnadsstyrelsen inbetala ett belopp, beräknat till 23 % av utgiven lön. För sådant lönekostnadspålägg tas 100 000 kr. upp för nästa budgetår.

För de statliga ledamöterna i kommittén beräknas 100 000 kr., vilket

belopp helt skall bestridas av staten. Härutöver behövs 1,1 milj. kr., varav staten skall betala 540 000 kr. och Uppsala läns landsting 660 000 kr.

Remissyttrande

Socialstyrelsen förutsätter, att den planerade byggnationen vid sjukhuset ryms inom de allmänna investeringsramar för byggande inom sjukvården, som kan komma att ges till följd av en eventuell fortsatt byggnadsreglering. Styrelsen, som inte gjort någon avvägning i förhållande till byggnadsprojekt vid andra sjukhus, har inte något att erinra mot förslagen.

Departementschefen

Till grund för pågående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala ligger en av 1957 års riksdag godkänd reviderad generalplan för sjukhuset (prop. 1958: B 1, SU B 40, rskr B 60) samt en av kommittén för akademiska sjukhusets i Uppsala utbyggande år 1965 framlagd översyn av generalplanen (prop. 1965: 1 bil. 7 s. 396, SU 5, rskr 5).

Etapp 2 av sjukhusets utbyggnad, som omfattar lokaler för allmän kirurgi, ortopedisk kirurgi, kirurgisk urologi, centraloperation, röntgendiagnostik, kirurgpolikliniker, akutmottagning, intensivvårdsavdelning och centralsterilisering m. m. beräknas kunna slutföras under hösten 1971. Uppförandet av de i etappen 2 ingående byggnadsobjekten — en behandlingsbyggnad i sex våningsplan, en vårdavdelningsflygel i tolv våningsplan, en aulabyggnad samt en parkeringsanläggning — har beräknats kosta totalt 84 milj. kr. (prop. 1968: 71, SU 90, rskr 212; prop. 1969: 102, SU 85, rskr 217).

Kungl. Maj:t har vidare, med stöd av riksdagens bemyndigande, uppdragit åt byggnadskommittén att låta utföra nybyggnad för etappen 3 av centralkomplexets utbyggnad vid sjukhuset inom en kostnadsram av 78 milj. kr. (prop. 1969: 102, SU 85, rskr 217). Därvid har föreskrivits, att byggnadskommittén skall redovisa en total kostnadsram för byggnadsföretaget, sedan kostnaderna kunnat beräknas på bygghandlingar. Byggnadskommittén avser att komma med en sådan redovisning under våren 1971. Etapp 3 omfattar lokaler för neurologi och neurokirurgi, neurofysiologiskt laboratorium samt hud-, ögon- och rehabiliteringskliniker m. m.

Nämnda två byggnadsföretag innefattas i det mellan staten och Uppsala läns landsting träffade avtalet angående utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala m. m. (prop. 1961: 79, SU 97, rskr 265; prop. 1962: 105 bil. 2 s. 11, SU 73, rskr 185). Statens andel uppgår till 40 % av kostnaderna.

Hittills har staten anvisat 31 132 000 kr. för etapp 2 och 8 milj. kr. för etapp 3 från investeringsanslaget Utbyggande av akademiska sjuk-

huset i Uppsala. Byggnadskommittén föreslår att staten ställer ytterligare 2 468 000 kr. till förfogande för bestridande av statens andel av kostnaderna — totalt 3 416 000 kr. — för den avslutande byggnadsverksamheten för etappen 2 under budgetåret 1971/72. Härfter skulle staten ha anvisat sin andel av den totala byggnadskostnaden 84 milj. kr. Jag har inte något att erinra mot byggnadskommitténs beräkning i denna del. Byggnadskommittén räknar vidare med en byggnadsverksamhet för etapp 3 under budgetåret 1971/72, som svarar mot totalt ca 25 milj. kr. Jag räknar emellertid med en något lägre medelsåtgång för denna del av byggnadsverksamheten vid akademiska sjukhuset. Mot den bakgrunden beräknar jag medelsbehovet för bestridande av statens andel av kostnaderna för byggnadsåtgärderna under nämnda budgetår för etapperna 2 och 3 av sjukhusets utbyggnad till 10 725 000 kr.

Jag har ingen erinran mot byggnadskommitténs förslag i fråga om programmering och projektering m. m. av dels en ombyggnad av kirurgibyggnaden (A 9), dels etappen 4, som skall inrymma kvinno- och barnkliniker m. m., och dels en nybyggnad (B 5) för vissa forskningslokaler m. m. Jag beräknar därför i överensstämmelse med byggnadskommitténs förslag för bestridande av statens kostnader för denna verksamhet under budgetåret 1971/72 sammanlagt 1 440 000 kr.

Byggnadskommittén har slutredovisat vissa byggnadsföretag som totalt har kostat ca 8,9 milj. kr. Vid slutredovisningen föreligger en merkostnad, som för statens del uppgår till ca 295 000 kr. Jag anser att merkostnaderna bör godtas och beräknar erforderliga medel för att täcka dem.

För statens andel av kostnaderna för allmänna utredningar och kommitténs egen verksamhet bör i enlighet med kommitténs förslag för nästa budgetår beräknas 540 000 kr.

Sammanlagt bör för budgetåret 1971/72 under nämnda anslag anvisas 13 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 13 000 000 kr.

11. Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 14 milj. kr.

Medel beräknas under detta anslag för följande ändamål.

1. Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.
2. Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker.
3. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna.
4. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.

5. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium.

6. Vissa byggnadsarbeten vid statens rättsläkarstationer.

I det följande lämnas för vart och ett av dessa ändamål en redogörelse för anslagsframställningarna och för beräkningen av de medelsbehov som tillsammans bör ligga till grund för beräkningen av förevarande investeringsanslag.

11.1. Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.

Enligt avtalen med landstingen om övertagandet av huvudmannaskapet för den psykiatriska sjukvården skall staten svara för slutförandet av pågående byggnadsarbeten. För innevarande budgetår har för detta ändamål i investeringsplanen beräknats en medelsförbrukning av 9,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

Pågående byggnadsarbeten som skall slutföras av staten redovisas i en särskild investeringsplan. De i prop. 1970: 1 (bil. 7 s. 239—241, SU 5, rskr 5) upptagna kostnadsramarna har i vissa fall ökats till följd av den allmänna byggnadskostnadsstegringen.

Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till ca 9,3 milj. kr.

Beträffande anslutning av Sundby sjukhus till avloppsledningssystem har kostnadsramen uppräknats med index för perioden den 1 april 1968—den 1 april 1970, beroende på att någon indexuppräkning ej gjordes i samband med styrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1970/71.

Beträffande utbyggnaden av avloppsreningsanläggningarna vid sekundäravdelningarna Ribbingelund och Rosöga till höggradig rening, för vilka byggnadsföretag redogörelse lämnades i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 230—231, SU 5, rskr 5) har kostnaderna för utbyggnad till höggradig rening med närsaltsreduktion på grundval av upprättade bygghandlingar beräknats till 100 000 resp. 145 000 kr. enligt prisläget 1 april 1970. Kostnadsramen för motsvarande utbyggnad av avloppsreningsanläggningen vid sekundäravdelningen Olofsfors, för vilket objekt redogörelse lämnades i prop. 1970: 1 (bil. 7 s. 238, SU 5, rskr 5), uppskattas till 145 000 kr. enligt prisläget 1 april 1970.

Beträffande Vipeholms sjukhus har Kungl. Maj:t genom skilda beslut 7 november 1969 och 12 december 1969 uppdragit åt byggnadsstyrelsen att utföra nybyggnad av nio vårdpaviljonger, provisoriska skollokalerna samt barnstuga vid sjukhuset. Byggnadsarbetena pågår. Projekteringen av inredning och utrustning av de nio vårdpaviljongerna pågår enligt Kungl. Maj:ts uppdrag 13 juni 1969.

Beträffande Rålambshovs sjukhus har Stockholms stads sjukvårdsförvaltning, med hänvisning till 4 och 6 §§ i nyttjanderättsavtalet mellan staden och staten, hemställt om att staten bekostar ombyggnad och upp-

rustning av vårdavdelning 2 inom en kostnadsram av 270 000 kr., varav ca 60 000 kr. utgör underhållskostnader och ca 210 000 kr. investering. Förslaget innebär att halva vårdavdelningen efter modernisering och ombyggnad tas i anspråk som dagavdelning. Byggnadsstyrelsen har godkänt förslaget och beräknat en medelsförbrukning av 210 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Kostnadsramarna för vissa objekt har kunnat sänkas med sammanlagt 324 000 kr. Vidare har ett antal objekt slutredovisats med en förbrukning som med 823 000 kr. understiger gällande kostnadsramar.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställ. mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
1	2	3	4	5	6	7	8
Slutredovisade t. o. m. 30.6.69	—	—	265 257	—	—		
Slutredovisade per 30.6.70	97 456	—	96 633	—	—		
<i>Ulleråkers sjukhus</i>							
Vattenförsörjning	410	412	412	—	—	12.65	7.67
El-arbeten 1961—1963	150	147	145	2	—	4.63	6.68
El-arbeten 1964	2 550	2 571	2 349	200	20	2.66	7.70
							6.68
<i>Yttre arbeten för vård- enhet för barn m. m.</i>							
Etapp I och II	3 133	3 118	3 118	—	—	10.64	11.67
Samlingssal och central- förråd	1 500	1 472	1 454	18	—	12.66	3.68
Smittreningsanläggning	500	495	495	—	—	11.66	7.67
<i>Sundby sjukhus</i>							
Anslutning till avlopps- ledningssystem	2 845	2 870	2 828	40	2	11.64	7.70
Medicinskt centrum om- och tillbyggnad	2 700	2 700	2 665	35	—	11.66	6.68
El-arbeten 1965	175	175	167	8	—	11.66	9.67
Ribbingelund avlopps- reningsverk	110	100	0	90	10	2.71	8.71
Rosöga avloppsrenings- verk	85	145	0	120	25	2.71	8.71
<i>Gullberna sjukhus</i>							
El-arbeten 1965	305	295	290	5	—	12.66	9.67
<i>S:t Lars sjukhus</i>							
Yttre arbeten	2 750	2 720	2 643	77	—	9.64	9.67
Yttre arbeten för vårdenheten	1 230	1 160	1 152	8	—	6.64	9.67
Kulvertanslutning av vårdpaviljonger m. m.	690	679	678	1	—	1.65	7.68
El-arbeten 1964	1 435	1 435	1 317	118	—	5.66	5.68

1	2	3	4	5	6	7	8
<i>Vipeholms sjukhus</i>							
Panncentral, rationalisering	1 310	1 325	1 145	180	—	3.65	1.67
El-arbeten 1963	198	198	183	12	2	8.65	{ 6.70
El-arbeten 1964	125	125	114	10	1	2.66	{ 7.68
							{ 6.70
							{ 7.68
<i>9 vårdpaviljonger, nybyggnad</i>							
Barnstuga	21 850	23 400	2 736	11 000	9 000	12.69	5.72
Prov. skollokaler	496	532	278	200	50	11.69	6.70
	750	810	58	650	70	8.70	5.71
<i>S:t Maria sjukhus</i>							
El-arbeten 1964	550	545	539	6	—	6.66	8.67
<i>S:t Jörgens sjukhus</i>							
El-arbeten 1965	250	215	215	—	—	5.67	12.67
<i>Restads sjukhus</i>							
Vårdpaviljongerna MK 2 och MK 3	7 000	7 025	6 931	94	—	12.66	8.68
Byggnad för omklädningsrum vid idrottsplats	150	147	146	1	—	12.66	5.67
<i>Källhagens sjukhus</i>							
Arbetssterapilokaler	875	827	827	1	—	12.66	6.67
<i>Mariebergs sjukhus</i>							
Anslutning till Kristinehamns stads avloppssystem m. m.	780	785	772	13	—	11.67	8.68
<i>Sala sjukhus</i>							
Nybyggnader	26 575	26 575	26 555	20	—	1.60	8.67
<i>Olofsfors sekundäravdelning</i>							
Avloppsreningsverk	—	145 ¹	—	—	120	9.71	3.72
<i>Hälsinge sjukhus</i>							
Omklädningsrum vid idrottsplats	124	124	121	3	—	11.66	6.67
<i>Frösö sjukhus</i>							
Vårdpaviljong MK 12	4 950	4 950	4 903	47	—	7.65	8.67
<i>Umedalens sjukhus</i>							
Yttre avlopp m. m.	1 400	1 368	1 368	—	—	10.66	9.67
El-arbeten 1964	1 350	1 330	1 322	8	—	6.66	10.67
<i>Furunäsets sjukhus</i>							
El-arbeten 1964	575	575	566	9	—	11.66	6.67
<i>Nyköping</i>							
Markförvärv	620	620	620	—	—	—	—
<i>Rålambshovs sjukhus</i>							
Ombyggnad, 2 tr	—	210	0	210	—	Utförs av Sthlms stad	—
Summa	187 952	92 326	165 745	13 186	9 300	—	—

¹ Uppskattad kostnad

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkning av medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår. Jag förordar att den investeringsplan som jag här redovisat läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 för vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m. beräknas uppgå till ca 9,3 milj. kr.

11.2. Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker

Enligt principbeslut av 1961 års riksdag (prop. 1961: 185, 1 LU 49, rskr 398) skall nya rättspsykiatriska kliniker uppföras i Stockholm, Uppsala, Göteborg, Lund och Umeå. För innevarande budgetår har för detta ändamål i investeringsplanen beräknats en medelsförbrukning av 2,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

Den rättspsykiatriska kliniken i Uppsala färdigställdes i huvudsak under våren 1970. Klinikerna i Lund och Göteborg beräknas vara utrustade och inflyttningsklara omkring årsskiftet 1970/71. Förseningen av färdigställandet av kliniken i Lund beror på den brand som utbröt i januari 1970. Redogörelse för klinikerna i Uppsala och Lund lämnades senast i prop. 1968: 1 (bil. 7 s. 253) och för kliniken i Göteborg i prop. 1969: 1 (bil. 7 s. 236). Beträffande den rättspsykiatriska kliniken i Umeå är markförhandlingarna mellan Västerbottens läns landsting och statens förhandlingsnämnd ännu ej avslutade. I avvaktan härpå föreslår styrelsen att en kostnadsram av 4 615 000 kr. förs upp i investeringsplanen. Kliniken torde vara klar tidigast sommaren 1973.

Stockholmskliniken, som skall ligga på kronobergsområdet, beräknas inte bli klar förrän under hösten 1975.

Medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 beräknas till 1 550 000 kr.

Departementschefen

Då jag erfarit att byggnadsarbetena för den rättspsykiatriska kliniken i Umeå inte torde kunna påbörjas under budgetåret 1971/72 beräknar jag inga medel härför för nämnda budgetår.

Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 för vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker beräknas uppgå till 300 000 kr.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Byggstart mån/år	Färdigställ. mån/år	
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				1970/71			1971/72
Rätt psykiatrisk klinik i Lund	7 000	7 200	5 648	1 425	100	3.68	11.70
Rätt psykiatrisk klinik i Uppsala	7 100	7 300	6 474	700	100	2.68	7.70
Rätt psykiatrisk klinik i Göteborg	7 665	8 100	3 884	4 100	100	6.69	1.71
Rätt psykiatrisk klinik i Umeå	4 275	4 615	—	—	—	3.72	6.73
Summa	26 040	27 215	16 006	6 225	300		

11.3. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna

Medelsbehovet till detta ändamål har för innevarande budgetår beräknats till 4,2 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

Efter samråd med socialstyrelsen föreslår byggnadsstyrelsen olika byggnadsföretag för vilka det sammanlagda medelsbehovet under budgetåret 1971/72 beräknas till 10,6 milj. kr.

De i investeringsplanerna för innevarande budgetår angivna kostnadsramarna har i vissa fall ökat beroende på den allmänna byggnadskostnadsstegringen. Å andra sidan har det visat sig möjligt att för vissa objekt sänka kostnadsramarna med sammanlagt 266 000 kr.

Under budgetåret 1969/70 har påbörjats uppförandet av ett antal elevförläggningar i form av fabriksbyggda skivhus och ytterligare sådana beräknas påbörjas under innevarande budgetår. Då programmet för dessa förläggningar i stora delar överensstämmer med program för förläggningar inom andra vårdområden har styrelsen i samråd med finansdepartementet påbörjat ett utvecklingsarbete för att utvärdera konsekvenserna av ett gemensamt program för förläggningsbyggnader inom i första hand ungdoms- och alkoholistvården. Detta arbete, som beräknas kunna redovisas i februari 1971, kan ev. komma att påverka projekteringen av de elevförläggningar, som föreslås påbörjade under budgetåret 1971/72.

Styrelsen föreslår utbyggnad av avloppsreningsverket vid Sundbo för en kostnad av 450 000 kr. i prisläget den 1 april 1970.

Under budgetåret 1971/72 föreslås nya elevförläggningar vid Hammargården, Stigby och Hornö samt gymnastikbyggnader vid Bärby, Folåsa och Håkanstorp. Styrelsen föreslår även bl. a. nya serviceloka-

ler för utarbete, tillbyggnad av sjuk- och behandlingsavdelning och administration samt en nybyggnad för personalförläggning vid Fagared, en sjukavdelning vid Hammargården, en ny administrationsbyggnad vid Eknäs, tillbyggnad av skolbyggnad vid Vemyra, tillbyggnad av avdelning Ekhaga och sjukavdelning I och II vid Ryagården samt tillbyggnad av specialavdelningen vid Bärby.

I investeringsplanen för innevarande budgetår har anslagsposten Idrottsplaner upptagits med en kostnadsram av totalt 500 000 kr. För att bl. a. kunna fortsätta utbyggnaden av idrottsplaner vid Lövsta, Östra Spång, Eknäs och Morängen föreslås en höjning av kostnadsramen till 700 000 kr. i prisläge den 1 april 1970, vilket belopp beräknas täcka medelsförbrukningen under budgetåret 1971/72.

Styrelsen föreslår vidare vägar och markplanering vid Lövsta, Långanäs och Råby. I arbetena vid Långanäs ingår bl. a. uppförande av en ny bro.

Föredraganden

Med hänsyn till bl. a. den sjunkande belägningen vid skolorna förordar jag att elevförläggningarna vid Långanäs, Sundbo och Folåsa, som tagits upp i investeringsplanen för innevarande budgetår men ännu inte påbörjats, tills vidare utgår.

Av de tidigare nämnda byggnadsföretag, som föreslås påbörjade nästa budgetår, förordar jag nybyggnad för personalförläggning vid Fagared, avloppsreningsanläggning vid Sundbo, administrationsbyggnad vid Eknäs och tillbyggnad av skolbyggnad vid Vemyra.

De av byggnadsstyrelsen i övrigt redovisade förslagen till byggnadsföretag avsedda att påbörjas under nästa budgetår får, liksom de nyss nämnda elevförläggningarna, övervägas vid prövningar av anslagen för budgetåret 1972/73 och därefter.

I samråd med byggnadsstyrelsen och i anslutning till vad jag i det föregående anfört har en investeringsplan gjorts upp för ungdomsvårds-skolorna.

För att inom ramen för tillgängliga medel kunna påbörja vissa angelägna företag, som då ännu inte redovisats, upptogs i den i prop. 1969: 1 bil. 7 s. 246 intagna investeringsplanen en kostnadsram på 2,5 milj. kr. för diverse om- och tillbyggnadsarbeten. Denna ram bör höjas till 4,2 milj. kr. Bland företag, som beräknas bli aktuella är t. ex. sjukavdelning vid Ryagården. Under innevarande år har påbörjats utökning av förråd vid Lövsta, renovering av centralkök vid Fagared, ombyggnad av huvudbyggnad vid Morängen och vid Bärby ombyggnad av en elevförläggning till personalbostäder.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställ. mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
<i>Lövsta</i>							
Skolverkstad	405	435	230	175	25	11.69	7.70
Skolbyggnad	1 380	1 380	1 326	54	—	6.67	7.68
Panncentral	275	275	273	2	—	6.67	12.67
Vissa elevhem, modernisering	445	445	343	80	22	4.69	5.70
Avd. Storgården, om- byggnad	1 035	1 085	756	275	54	12.68	{ 2.70 11.70
Bef. skolbyggnad, om- byggnad	410	441	168	250	20	1.70	10.70
<i>Långanäs</i>							
Elevförläggning I	495	495	489	6	—	2.67	2.68
Avd. Torpet, tillbyggnad	185	185	180	5	—	2.67	7.67
<i>Fagared</i>							
Två bostadshus	245	245	229	16	—	10.67	7.68
Sjuk- och behandlings- avd.	1 520	1 520	1 483	37	—	11.66	12.67
Elevförläggning I	435	550	15	450	75	2.71	8.71
Elevförläggning II	435	550	—	450	75	2.71	8.71
Personalförläggning	—	¹	—	—	150	4.72	12.72
<i>Sundbo</i>							
Bilverkstad, tillbyggnad samt planering och yttre ledning	350	505	265	225	15	12.68	11.69
Adm. lokaler, ombyggnad	115	117	67	45	5	12.68	11.69
Mekanisk verkstad	1 000	870	716	130	24	12.68	11.69
Specialavd., om- och tillbyggnad	350	353	298	45	10	12.68	11.69
Elevförläggning I	435	515	161	380	9	10.70	2.71
Avd. Matsbo, ombyggnad	205	220	42	50	110	4.71	11.71
Avloppsreningsanläggning	—	450	—	150	300	3.71	8.71
<i>Råby</i>							
Sjuk- och behand- lingsavd.	1 055	1 055	1 044	11	—	11.65	12.66
Elevförläggning	364	356	356	—	—	11.65	12.66
<i>Gräskärr</i>							
Snickeriverkstad	440	790	—	450	300	12.70	10.71
<i>Hammargården</i>							
Växthus	250	235	219	16	—	10.67	1.69
<i>Bärby</i>							
Sjukavdelning och kök	1 650	1 628	1 628	—	—	1.66	5.67

¹ Kostnadsram redovisas senare

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställ. mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
Yttre planering och bollplan	83	105	99	4	2	{4.69 6.67	{10.70 8.68
Yttre ledningar och planering	179	180	180	—	—	5.62	11.65
Elevförläggning III	420	450	298	125	27	10.69	6.70
<i>Östra Spång</i>							
Elevförläggning I—III	1 440	1 575	864	650	50	10.69	10.70
<i>Ryagården</i>							
Adm. lok. i Ljunghaga	96	91	88	3	—	11.65	12.66
Sjuk- och behandlingsavd.	728	720	703	17	—	3.64	10.65
Ett bostadshus	130	130	124	6	—	10.67	8.68
Ekhaga, tillbyggnad	75	75	71	4	—	11.65	12.66
Tillbyggnad av arbetslokaler för trädgårdsanläggning	102	88	88	—	—	9.65	6.66
Elevförläggning, 10 pl.	435	485	15	440	25	1.70	10.70
<i>Brüttegården</i>							
Mottagningsavd, tillbyggnad	183	175	172	3	—	11.66	5.67
<i>Eknäs</i>							
Administration	—	735	—	—	130	4.72	4.73
<i>Morängen</i>							
Elevförläggning	786	786	784	2	—	11.66	1.68
Verkstad och administration	725	685	684	1	—	11.66	1.68
Två personalbostadshus	269	282	264	18	—	11.67	8.68
Yttre arbeten och planering	102	100	98	2	—	11.66	1.68
<i>Vemyra,</i>							
Tegegården, ombyggnad	270	256	225	31	—	2.69	6.69
Skolbyggnad, tillbyggnad	—	320	—	—	300	9.71	5.72
<i>Olika skolor</i>							
Personalbostäder	1 755	1 905	88	1 035	186	10.70	9.71
Idrottsplaner	500	700	107	287	210	9.67	6.73
Diverse om- och tillbyggnadsarbeten m. m.	3 030	4 200	403	1 250	1 055	10.69	5.72
Vägar och markplanering	—	650	—	—	600		
Summa			15 848	7 200	3 760		

Jag förordar att den investeringsplan som jag här redovisat läggs till grund för beräkningen av det medelsbehov till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna som för nästa budgetår bör tas upp under samlingsanslaget Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 för vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna beräknas uppgå till 3,8 milj. kr.

11.4 Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare

Till detta ändamål har för innevarande budgetår medelsförbrukningen beräknats till 3 412 000 kr.

Byggnadsstyrelsen

Styrelsen beräknar medelsförbrukningen för nästa budgetår till ca 5,7 milj. kr.

De i prop. 1970: 1 (bil. 7 s. 248) angivna kostnadsramarna har höjts för vissa byggnadsföretag. Ökningen — inberäknat merkostnader på grund av den allmänna byggnadskostnadsstegringen m. m. — uppgår enligt styrelsen till sammanlagt 629 000 kr. och avser elarbeten vid Svartsjö, nybyggnad av öppen avdelning och av verkstad vid Venngarn, vissa elarbeten vid sistnämnda anstalt samt ombyggnad av annex vid Brotorp.

För nybyggnad av verkstad vid Venngarn, som i investeringsplanen för innevarande budgetår uppskattats till 3 460 000 kr., har i skrivelse från byggnadsstyrelsen till Kungl. Maj:t den 10 augusti 1970 med begäran om byggnadsuppdrag redovisats en kostnadsram av 3 750 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970. Byggnadsarbetena beräknas påbörjade i april 1971.

Byggnadsstyrelsen föreslår i samråd med socialstyrelsen vissa nya byggnadsföretag, nämligen vid Venngarn ombyggnad av kök inom en kostnadsram av 1 050 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970 samt tillbyggnad av matarficka och ombyggnad för armeringsverkstad i anstaltens betongvarufabrik.

Styrelsen föreslår vidare, med byggstart under nästa budgetår, fortsatt upprustning genom om- och tillbyggnad av Brotorp, viss tillbyggnad för personalutrymmen vid Runnagården samt vissa byggnadsarbeten för verkstadsdriften m. m. vid Gudhem.

Departementschefen

Nästa budgetår bör, som byggnadsstyrelsen föreslagit, nämnda byggnadsföretag påbörjas vid Runnagården, Brotorp och Gudhem. Vad be-

träffar nybyggnad av verkstad och ombyggnad av kök vid Venngarn bör dessa arbeten, som ännu inte påbörjats, tills vidare anstå i avvaktan på resultatet av den av mig tillsatta utredningen om platsbehovet vid allmänna vårdanstalter. Vidare får jag i detta sammanhang anmäla att Kungl. Maj:t bifallit en av byggnadsstyrelsen gjord framställning om byggnadsuppdrag för tillbyggnad av matarficka i Venngarns betongverkstad.

Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Av planen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 för vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare beräknas uppgå till ca 2,2 milj. kr.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställ. mån/år
			Faktisk t. o. m. 30 6.70	Beräknad för			
	1.4.1969	1.4.1970			1970/71	1971/72	
<i>Svartsjö</i>							
Elarbeten 1967	1 425	1 540	—	500	400	1.71	4.72
Anslutning till Kungsgårdens vatten och avlopp	585	585	562	20	3	2.69	12.69
<i>Venngarn</i>							
Elarbeten 1966	610	610	474	130	6	9.68	9.69
Öppen avd. 24 pl.	1 315	1 415	321	850	200	2.70	1.71
Verkstad	3 460	3 750	—	200	—	—	—
Elarbeten 1967	945	1 019	191	600	200	12.69	10.71
Betongvarufabrik, matarficka	—	130	—	100	30	2.71	4.71
Betongvarufabrik, armeringsverkstad	—	85	—	—	85	7.71	10.71
<i>Gudhem</i>							
Vattenförsörjning	175	175	146	29	—	11.67	2.68
Div. verkstäder m. m.	—	— ¹	—	—	500	1.72	6.73
<i>Brotorp</i>							
Annexbyggnad, ombyggnad	350	400	—	300	75	10.70	3.71
Upprustning Et. II	—	1 100	—	—	500	12.71	12.72
<i>Runnagården</i>							
Personalutrymmen	—	260	—	—	250	8.71	1.72
Slutredovisade under 1969/70	9 937	—	9 923	—	—		
Summa	18 802	11 069	11 617	2 729	2 249		

¹ Kostnadsram redovisas senare

11.5. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium

För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår beräknats en medelsförbrukning av 1 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen

Kungl. Maj:t godkände den 30 november 1966 en total kostnadsram om 8 690 000 kr. i prisläget den 1 april 1966 för de byggnadsföretag som dittills beslutats. Denna kostnad motsvarar 8 755 000 kr. i prisläget den 1 april 1969. Detta belopp kan bibehållas i prisläge den 1 april 1970.

Utöver de objekt som färdigställts beräknas medel under nästa budgetår för följande byggnadsarbeten.

Nybyggnad för destruktionsanläggning

Redogörelse för detta objekt lämnades i prop. 1970: 1 (bil. 7 s. 298—299). Den 23 februari 1970 har styrelsen redovisat bygghandlingar för anläggningen som avses betjäna SBL, karolinska institutet, karolinska sjukhuset och statens institut för folkhälsan. Objektet kostnadsberäknades till 3 milj. kr. i prisläget den 1 april 1969. Den 5 juni 1970 uppdrog Kungl. Maj:t åt styrelsen att låta utföra destruktionsanläggningen. Styrelsen beräknar att anläggningen kan tas i bruk under hösten 1971. I investeringsplanen har kostnadsramen uppräknats med index till 3 890 000 kr. Under nästa budgetår beräknas medelsförbrukningen till 1,5 milj. kr.

Nybyggnad för tuberkulosdiagnostik

Med skrivelse den 24 augusti 1970 har styrelsen redovisat byggnadsprogram för en nybyggnad om ca 320 m² rumsyta för tuberkulosdiagnostik. Behovet av en nybyggnad för ändamålet är föranlett av de nuvarande svåra lokalförhållandena. Styrelsen uppskattar byggnadskostnaderna till 1 730 000 kr. i prisläget den 1 april 1970 och räknar med att byggnadsarbetena skall påbörjas i januari 1971. Medelsförbrukningen under innevarande budgetår beräknas till 900 000 kr. och under nästa budgetår till 700 000 kr.

Nybyggnad för smådjurshus m. m.

Den 21 mars 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt byggnadsstyrelsen att projektera en nybyggnad för smådjurshus m. m. t. o. m. förslagshandlingar. Byggnadsstyrelsen har redovisat förslagshandlingar i november 1970 och i samband därmed även ingett förslag till byggnadsprogram för en apkarantän, vilken föreslås samordnad med djurhuset. Styrelsen räk-

nar med att bygghandlingar kan vara färdigställda i oktober 1971 och att byggstart kan ske under våren 1972. Byggnadskostnaderna beräknas till 14 360 000 kr. i prisläget den 1 april 1970.

Vissa försörjningsåtgärder samt anordningar för säkerhetsskydd m. m.

Byggnadsstyrelsen har med skrivelse den 9 juni 1969 underställt Kungl. Maj:t förslag till byggnadsprogram för vissa försörjningsåtgärder m. m. Kostnaderna uppskattades till 800 000 kr. i prisläget den 1 april 1968 motsvarande ca 900 000 kr. i prisläget den 1 april 1970. Åtgärderna bör utföras i anslutning till byggnadsarbetena för smådjurs-hus m. m. Arbetena beräknas kunna påbörjas våren 1972.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet under nästa budgetår för nybyggnaden för destruktionsanläggning. Vidare beräknar jag i likhet med byggnadsstyrelsen en medelsförbrukning av 700 000 kr. för den nybyggnad för tuberkulosdiagnostik, som 1970 års riksdag beslutat skall uppföras vid laboratoriet (prop. 165, bil. 4 s. 24, SU 212, rskr 427). Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 för vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium beräknas uppgå till 2,2 milj. kr.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställt. mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
Produktionsbyggnad hus C	4 820	4 820	4 752	68	—	8.64	1.67
Hus Å samt om- och tillbyggnad	3 135	3 135	3 124	11	—	8.64	10.67
Huvudsta Försörjnings- åtgärder							
Allmän Telesignal- anläggning	170	170	170	—	—	9.67	4.69 12.67
Huvudsta Försörjnings- åtgärder							
Hus C och Å	630	630	630	—	—	8.64	10.67
Nybyggnad för destruktionsanläggning	3 600	3 890	—	2 000	1 500	1.71	5.72
Nybyggnad för tuber- kulosdiagnostik	—	1 730	—	900	700	1.71	11.71
Summa	12 355	12 645	8 676	2 979	2 200		

11.6. Vissa byggnadsarbeten vid statens rättsläkarstationer

För objektet har redogjorts i prop. 1968: 155 s. 11—12, (jfr prop. 1970: 1, bil. 7 s. 249).

*Byggnadsstyrelsen**Ombyggnad för statens rättsläkarstation i Solna*

Med skrivelse den 17 november 1969 överlämnade byggnadsstyrelsen ett förslag till byggnadsprogram för ombyggnad för statens rättsläkarstation i Solna. Styrelsen uppskattade kostnaderna för ombyggnadsåtgärderna, som berör en rumsyta om 1 335 m², till 1 260 000 kr. i prisläget den 1 april 1969. Genom beslut den 5 juni 1970 uppdrog Kungl. Maj:t till byggnadsstyrelsen att utföra projektering till och med färdiga bygghandlingar innefattande tillförlitlig kostnadsberäkning samt att där efter underställa ärendet Kungl. Maj:ts förnyade prövning. Styrelsen räknar med att redovisa bygghandlingar under mars 1971. För upphandling och byggande erfordras tio månader.

Departementschefen

Jag förordar att den investeringsplan som jag kommer att redovisa i det följande läggs till grund för beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår. Av investeringsplanen framgår att medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 för vissa byggnadsarbeten för rättsläkarstationen i Uppsala beräknas uppgå till 20 000 kr. Därvid har jag bl. a. utgått från, att ombyggnaden av rättsläkarstationen i Solna inte kommer att påbörjas förrän under budgetåret 1972/73.

*Investeringsplan
(1 000-tal kr.)*

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställ. mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
<i>Uppsala</i>							
Till- och ombyggnad vid statens rättsläkarstation m. m.	880	925	855	50	20	2.69	7.70
<i>Solna</i>							
Ombyggnad för statens rättsläkarstation i Solna	1 260	1 360	—	—	—	9.72	5.73
Summa	2 140	2 285	855	50	20		

Sammanfattning

Departementschefen

Med hänvisning till vad som förut nämnts under redogörelsen för medelsbehov för de ändamål, vilka ingår i förevarande investeringsanslag, förordar jag efter samråd med statsrådet Odhnoff att följande sammanfattande investeringsplan läggs till grund för beräkning av anslagsbehovet.

Investeringsplan
(1 000-tal kr.)

Benämning	Beräknad medelsförbrukning	
	1970/71	1971/72
1. Vissa byggnadsarbeten vid kliniker för psykiskt sjuka m. m.	13 186	9 300
2. Vissa byggnadsarbeten för rättspsykiatriska kliniker	6 225	300
3. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna	7 200	3 760
4. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	2 729	2 249
5. Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium	2 979	2 200
6. Vissa byggnadsarbeten vid statens rättsläkarstationer	50	20
Summa kr.	32 369	17 829

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Medelsförbrukning	
1.7.1970	39 718	1970/71	32 369
Anslag för 1971/72 (förslag)	10 480	1971/72	17 829
Summa	50 198	Summa	50 198

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 10 480 000 kr.

IV. STATENS UTLÅNINGSFONDER

3. Statens bosättningslånefond

Från fonden lämnas bosättningslån med högst 6 000 kr. till trolovade eller äkta makar, ensamstående föräldrar samt till personer som stadigvarande sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden. Lånen lämnas utan säkerhet. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1946: 570) om statliga bosättningslån (ändrad senast 1969: 781).

För innevarande budgetår har, med hänsyn till befintlig behållning den 1 juli 1970, anvisats ett formellt belopp av 1 000 kr. Sedan låneverksamheten började har t. o. m. budgetåret 1970/71 anvisats sammanlagt ca 163 milj. kr.

Fullmäktige i riksbanken

Utvecklingen av låneverksamheten framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Nya lån Antal	Medelbelopp kr.	Totalbelopp milj. kr.	Avbetalningar milj. kr.
1963/64	7 546	3 301	24,9	15,0
1964/65	8 953	3 493	31,3	17,4
1965/66	10 829	4 177	45,2	21,2
1966/67	11 084	4 353	48,3	27,3
1967/68	9 419	4 434	41,7	33,1
1968/69	8 553	4 396	37,6	33,6
1969/70	10 593	4 877	51,7	39,0
1970/71 ¹	12 600	5 000	63,0	41,7
1971/72 ¹	13 700	5 110	70,0	45,4

¹ Beräknat

Av sammanställningen framgår att antalet nya lån ökade under budgetåret 1969/70. Orsaken härtill var ändringar i bidragsbestämmelserna fr. o. m. den 1 juli 1969, som innebar dels att lånemaximum höjdes från 5 000 kr. till 6 000 kr., dels att en ny kategori låntagare, personer som stadigvarande sammanbor under äktenskapsliknande förhållanden, tillkom. Nettoutlåningen uppgick budgetåret 1969/70 till ca 13 milj. kr. För innevarande budgetår räknar fullmäktige med en ytterligare ökning av antalet nya lån. Nettoutlåningen beräknas till ca 21 milj. kr. För budgetåret 1971/72 räknar fullmäktige med 13 700 nya lån och ett medelbelopp av ca 5 100 kr. per lån. Nettoutlåningen under nästa budgetår skulle därmed, som framgår av följande sammanställning, uppgå till ca 24 milj. kr.

Prop. 1971: 1 Bilaga 7 Socialdepartementet 246

Behållning den 1.7.1970		21,9
Anslag 1970/71		0,0
Disponibelt 1970/71		21,9
Utbetalningar 1970/71	63,0	
Amorteringar på tidigare lån	41,7	21,3
Behållning den 1.7.1971		0,6
Utbetalningar 1971/72	70,0	
Amorteringar på tidigare lån	45,4	24,6

Med hänvisning till beräkningarna föreslår riksbanksfullmäktige att anslaget förs upp med 24 milj. kr.

Departementschefen

1970 års riksdag anförde (SU 5, rskr 5) att en förutsättningslös översyn av reglerna för statliga bosättningslån borde göras i syfte att åstadkomma en mindre restriktiv prövning vid långivningen. Översynen borde även innefatta en genomgång av vilka typer av bostäder som skall betraktas som genomgångsbostäder vid prövning av tiden för den gemensamma bosättningen. Kungl. Maj:t har uppdragit åt familjepolitiska kommittén att verkställa denna översyn.

Jag räknar med att den ökade utlåningen under förra budgetåret kommer att fortsätta även under innevarande och nästa budgetår. Anslagsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 20 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens bosättningslånefond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

1. Lån till anordnade av barnstugor

Från anslaget utgår lån med högst 4 000 kr. per plats för nybyggnad, om- eller tillbyggnad eller inköp av byggnad för barnstuga. Lån utgår till lokaler som anordnats så att de kan användas för barn tillsyn under minst fem timmar per barn och dag, dvs. daghem, gemensam barnstugeavdelning och fritidshem. Lånet utbetalas sedan byggnadsarbetena slutförts. Lån kan inte erhållas, om statligt bostadslån beviljats. Lånebestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 173) om statsbidrag och lån till barnstugor (ändrad senast 1970: 136). Utöver lån utgår anordningsbidrag med högst 5 000 kr. per plats (anslaget D 2).

För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 24 milj. kr.

Socialstyrelsen

Styrelsen beräknar anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 till 28 milj. kr. Styrelsen har vid sin beräkning utgått från att lån utbetalas inom ett år efter det byggnadsarbetena påbörjades.

Föredraganden

Vid beräkningen av anslagsbehovet för lån till anordnande av barnstugor har utgångspunkten tidigare år varit att utbetalning av lån sker ca två år efter byggnadsarbetenas påbörjande. Socialstyrelsen har emellertid i sina anslagsframställningar för nästa budgetår framhållit att den alltmer ökande användningen av serietillverkade barnstugor medför en förkortning av byggnadstiden. Med hänsyn härtill beräknas utbetalningarna ske inom ett år efter det byggnadsarbetena påbörjats.

Enligt min mening är det tillfredsställande att byggnadstiden har kunnat förkortats genom ett mera allmänt användande av serietillverkade barnstugor. Övergångsvis medför detta en ökad belastning på låneanslaget. Jag förordar därför att det för innevarande budgetår anvisade investeringsanslaget till lån för anordnande av barnstugor höjs med 2 milj. kr. Anslagshöjningen kommer jag att anmäla i samband med behandlingen senare denna dag av frågan om utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1970/71. Anslaget för budgetåret 1971/72 bör med tillämpning av den nya beräkningsgrunden föras upp med 35 milj. kr.

Servicekommittén har i sitt betänkande Boendeservice 2 (SOU 1970: 68) föreslagit att bl. a. de medel som nu utgår från förevarande anslag överförs till en särskild lånefond från vilken skall utgå lån enligt motsvarande regler som gäller för bostadslån till lokaler. Betänkandet remissbehandlas f. n. Med hänsyn till att de lån som utbetalas under nästa

budgetår avser barnstugebyggen som påbörjats under innevarande budgetår påverkas emellertid inte anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 av servicekommitténs förslag.

I detta sammanhang vill jag anmäla att förevarande anslag under budgetåret 1969/70 merbelastats med 6 044 952 kr. Denna typ av anslag är maximerade av riksdagen. I budgetredovisningen för budgetåret 1969/70 har det därför varit nödvändigt att redovisa ifrågavarande belopp som förskott för budgetåret 1970/71. Riksrevisionsverket har avgivit en revisionspromemoria med anledning av det inträffade som f. n. är föremål för remissbehandling. När ärendet har slutligt beretts avser jag att återkomma till Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till Lån till anordnande av barnstugor för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.

2. Lån till byggande av sjukhem

Från anslaget utgår lån med högst 30 000 kr. per vårdplats för nybyggnad samt om- eller tillbyggnad av sjukhem för långvarigt kroppssjuka och lättskötta psykiskt sjuka. Som villkor gäller bl. a. att byggnadsarbetena påbörjats under tiden den 25 november 1963—den 31 december 1969. Högst 20 000 kr. per vårdplats kan förskottas sedan byggnadsarbetena påbörjats. Lånebestämmelserna återfinns i kungörelsen (1964: 411) om statslån till sjukhem (ändrad senast 1969: 269). För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 60 milj. kr. Totalt har för ändamålet anvisats 385 milj. kr.

Socialstyrelsen

Vid utgången av budgetåret 1969/70 hade lån beviljats och förskott utbetalats för ca 12 900 vårdplatser. För ca 6 700 vårdplatser hade slututbetalningar gjorts. Totalt beräknas låneverksamheten komma att omfatta ca 15 000 vårdplatser. Styrelsen räknar med följande utbetalningar och medelsbehov för innevarande och nästa budgetår (milj. kr.).

Disponibelt 1970/71	60,5
Beräknade utbetalningar 1970/71	60,0
Utgående reservation 30.6.1971	0,5
Beräknade utbetalningar 1971/72	45,0
Anslagsbehov 1971/72, avrundat	45,0

Departementschefen

Statligt lånestöd till sjukhemsbyggandet utgår för byggnadsföretag som påbörjats före den 1 januari 1970. För budgetåret 1971/72 behövs i huvudsak medel för slutbetalning av beviljade lån. Tidigare erfarenhet visar på en viss förskjutning av tidpunkterna för lånerekvissionerna. Med hänsyn härtill beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 35 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Lån till byggande av sjukhem* för budgetåret 1971/72 an-
visa ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.

3. Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investe-
ringsanslag av 3 milj. kr.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen tillstyrker lån till de byggnadsföretag m. m. och med de
belopp som framgår av följande sammanställning.

Vårdanstalt	Byggnadsföretag m. m.	Tillstyrkta lån 1971/72 (1 000-tal kr.)
A. Erkända vårdanstalter		
<i>Dagöholm</i>	Ombyggnad av kök m. m.	360
<i>Holmahemmet</i>	Förläggingsbyggnad	350
<i>Holmforshemmet</i>	Ombyggnad av kök	300
	Grundförstärkning	75
<i>Lindåsen</i>	Ombyggnad av huvudbyggnad	50
<i>Pålycke hemmet</i>	Administrationsbyggnad	450
<i>Ribbingebäck</i>	Avloppsanläggning	100
<i>Romanäs</i>	Fritidsbyggnad	450
<i>Ryds brunn</i>	Förläggingsbyggnad	400
<i>Rällsögården</i>	Förstärkning av panncentral	100
<i>Stornäset</i>	Mottagningsavdelning	700
<i>Värnäs hemmet</i>	Kök, etapp II	400
	Vatten och avlopp	120
	Förläggingsbyggnad	350
<i>Västerbyhemmet</i>	Förläggingsbyggnad	450
<i>Västkusthemmet</i>	Ombyggnad av terapiverkstad	200
	Ombyggnad av bibliotek m. m.	150
<i>Åsbrohemmet</i>	Rensningsarbeten	75
<i>Ålvgården</i>	Mottagningsavdelning	600
<i>Östifora</i>	Mottagningsavdelning	500
B. Enskilda vårdanstalter		
<i>Aröds hemmet</i>	Ombyggnad av administrations- lokaler m. m.	100
<i>Ekåsa</i>	Terapiverkstad	500
<i>Glösbohemmet</i>	Fastighetsförvärv m. m.	175
<i>Hällnäs vårdhem</i>	Ombyggnad av verkstad	100
<i>Lida vårdhem</i>	Om- och tillbyggnad av huvudbyggnad m. m.	500
<i>Nolaskogs kon- valescenthem</i>	Terapiverkstad	350
<i>Schéelegården</i>	Förläggingsbyggnad	150
<i>Stora Främsbacka</i>	Förläggingsbyggnad	350
<i>Tingsåtra</i>	Mottagningsavdelning	330
C. Erkända och enskilda anstalter	Rörelsekapital och maskinutrust- ning	600
	Summa A—C (avrundat)	9 000

Anslagsberäkning
(1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Behållning 1.7.1970	1 719	1970/71	4 719
Anslag för 1970/71	3 000	1971/72	3 000
Anslag för 1971/72 (förslag)	3 000		
Summa	7 719	Summa	7 719

Departementschefen

För fortsatt upprustning av vissa vårdanstalter beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår till 3 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kr.

4. Lån till utländska läkare för viss efterutbildning

Till detta ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 1 000 kr. På anslaget fanns vid ingången av budgetåret 1970/71 en reservation på 482 118 kr.

Socialstyrelsen

Från anslaget bestrids kostnader för lån till utländska läkare, som vistas i Sverige och är i behov av ekonomisk hjälp under tid för provtjänstgöring eller efterutbildning i syfte att erhålla behörighet att utöva läkaryrket inom riket. Styrelsen anser att medel behövs för ifrågavarande ändamål även i fortsättningen. Med hänsyn till behållningen på anslaget föreslås att endast ett formellt belopp av 1 000 kr. anvisas för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Jag biträder socialstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till utländska läkare för viss efterutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

Driftbudgeten

Femte huvudtiteln

A. Socialdepartementet m. m.

		Kronor
14	1. Socialdepartementet, förslagsanslag	6 900 000
15	2. Kommittéer m. m., reservationsanslag	6 300 000
15	3. Försöksverksamhet m. m., reservationsanslag	2 000 000
16	4. Extra utgifter, reservationsanslag	350 000
		15 550 000

B. Allmän försäkring m. m.

17	Inledning	
22	1. Försäkringsdomstolen, förslagsanslag	2 443 000
24	2. Försäkringsrådet, förslagsanslag	1 367 000
24	3. Riksförsäkringsverket, förslagsanslag	36 370 000
27	4. Folkpensioner, förslagsanslag	8 290 000 000
30	5. Ersättning till postverket för pensionsutbetalningar, förslagsanslag	14 600 000
31	6. Bidrag till sjukförsäkringen, förslagsanslag	870 000 000
33	7. Vissa yrkesskadeersättningar m. m., förslagsanslag	1 500 000
		9 216 280 000

C. Ekonomiskt stöd åt barnfamiljer m. m.

34	Inledning	
35	1. Allmänna barnbidrag, förslagsanslag	2 160 000 000
36	2. Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag, förslagsanslag	4 800 000
36	3. Bostadstillägg för barnfamiljer, m. m., förslagsanslag	460 000 000
38	4. Ersättning för bidragsförskott, förslagsanslag	93 000 000
39	5. Omkostnader för statens bosättningslån, förslagsanslag	500 000
		2 718 300 000

D. Sociala serviceåtgärder

40	Inledning	
44	1. Bidrag till social hemhjälp, förslagsanslag	200 000 000
45	2. Bidrag till anordnande av barnstugor, reservationsanslag	65 000 000
46	3. Bidrag till driften av barnstugor, förslagsanslag	130 000 000

Sid.		Kronor
47	4. Bidrag till kommunala familjedaghem, förslagsanslag	25 000 000
48	5. Bidrag till ferievistelse för barn, förslagsanslag	4 000 000
49	6. Bidrag till semesterhem m. m., förslagsanslag	1 800 000
		425 800 000

E. Myndigheter inom hälso- och sjukvård, socialvård m. m.

51	Inledning <i>Centrala och regionala myndigheter m. m.</i>	
52	1. Socialstyrelsen, förslagsanslag	35 645 000
57	2. Giftnämnden, förslagsanslag	1 358 000
58	3. Nämnden för sjukvårds- och socialvårds- byggnader, förslagsanslag	282 000
59	4. Bidrag till sjukvårdens och socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut, förslagsanslag	6 400 000
60	5. Länsläkarväsendet m. m., förslagsanslag	7 655 000
62	6. Statens socialvårdskonsulenter, förslagsanslag	1 985 000
63	7. Länsnykterhetsnämnderna, förslagsanslag	5 535 000

Vissa laboratorier m. m.

64	8. Statens strålskyddsinstitut, förslagsanslag	4 711 000
66	9. Statens strålskyddsinstitut m. m.: Inredning och utrustning, reservationsanslag	800 000
67	10. Statens institut för folkhälsan, förslagsanslag Statens bakteriologiska laboratorium:	*11 800 000
68	11. Uppdragsverksamhet, förslagsanslag	1 000
74	12. Driftbidrag, reservationsanslag	3 400 000
74	13. Centrallaboratorieuppgifter, förslagsanslag	3 800 000
75	14. Försvarsmedicinsk verksamhet, förslagsanslag	1 115 000
76	15. Utrustning, reservationsanslag	1 400 000
77	16. Statlig läkemedelskontroll, förslagsanslag	8 660 000
79	17. Statens rättskemiska laboratorium, förslagsanslag	5 747 000
81	18. Statens rättsläkarstationer, förslagsanslag	4 567 000
		104 861 000

F. Öppen hälso- och sjukvård

83	Inledning	
85	1. Läkemedel åt vissa kvinnor och barn, förslagsanslag	3 000 000
85	2. Abortförebyggande åtgärder, förslagsanslag	930 000
87	3. Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning, förslagsanslag	430 000
88	4. Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård, förslagsanslag	1 650 000
89	5. Bidrag till S: t Lukasstiftelsen	60 000
89	6. Allmän hälsokontroll, förslagsanslag	2 970 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
91	7. Skyddsymningar, förslagsanslag	6 300 000
93	8. Hälsovårdsupplysning, reservationsanslag	3 000 000
95	9. Bidrag till driften av folktandvården, förslagsanslag	14 800 000
96	10. Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård, reservationsanslag	75 000
97	11. Bidrag till nordiskt institut för odontologisk materialprovning, reservationsanslag	200 000
97	12. Epidemiberedskap m. m., förslagsanslag	3 520 000
		36 935 000

G. Universitetssjukhus m. m.

99	Inledning	
	Karolinska sjukhuset:	
100	1. Driftkostnader, förslagsanslag	244 975 000
113	2. Utrustning, reservationsanslag	6 575 000
	Akademiska sjukhuset i Uppsala:	
116	3. Avlöningar till läkare, förslagsanslag	33 198 000
122	4. Driftkostnader, förslagsanslag	15 300 000
124	5. Utrustning, reservationsanslag	7 576 000
128	6. Bidrag till viss utbildning m. m. vid Kungsgårdets sjukhus i Uppsala, förslagsanslag	100 000
128	7. Avlöning av vissa läkare vid sjukhus i Stockholm, förslagsanslag	12 590 000
131	8. Bidrag till kommunala undervisningssjukhus, förslagsanslag	*190 000 000
132	9. Utbildnings- och forskningsverksamhet vid läkarstationen i Dalby läkardistrikt, reservationsanslag	1 700 000
134	10. Vidareutbildning av läkare, förslagsanslag	4 620 000
136	11. Efterutbildning av viss sjukvårdspersonal m. m., förslagsanslag	405 000
140	12. Kurser för vissa utländska läkare och tandläkare m. m., förslagsanslag	1 700 000
144	13. Stipendier till studerande vid odontologisk fakultet, förslagsanslag	1 100 000
145	14. Nordiska hälsovårdshögskolan, förslagsanslag	1 560 000
		521 399 000

H. Övrig sjukhusvård m. m.

149	1. Rättspsykiatriska stationer och kliniker, förslagsanslag	13 740 000
150	2. Utrustning av vissa kliniker för psykiskt sjuka m. m., reservationsanslag	2 400 000
151	3. Bidrag till anordnande av kliniker för psykiskt sjuka m. m., reservationsanslag	96 000 000
152	4. Bidrag till driften av kliniker för psykiskt sjuka m. m., förslagsanslag	930 000 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
154	5. Bidrag till viss hälso- och sjukvård, reservationsanslag	114 000 000
155	6. Bidrag till anordnande av radioterapeutiska kliniker, förslagsanslag	485 000
155	7. Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m., förslagsanslag	1 800 000
156	8. Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara, reservationsanslag	3 000 000
158	9. Viss krigssjukvårdsutbildning m. m., förslagsanslag	1 860 000
		1 163 285 000

I. Ungdomsvård m. m.

161	Inledning Ungdomsvårdsskolorna:	
164	1. Driftkostnader, förslagsanslag	67 790 000
168	2. Vård utom skola, förslagsanslag	11 497 000
170	3. Engångsanskaffning av inventarier m. m., reservationsanslag	150 000
171	4. Personalutbildning, reservationsanslag	508 000
172	5. Ersättningar för skador vållade av vissa rymlingar m. fl., förslagsanslag	500 000
173	6. Ersättningar till kommunerna enligt socialhjälp- och barnvårdslagarna m. m., förslagsanslag	25 000 000
		105 445 000

J. Nykterhetsvård m. m.

175	Inledning Statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare:	
179	1. Driftkostnader, förslagsanslag	25 655 000
180	2. Utrustning m. m., reservationsanslag	1 000
181	3. Bidrag till anordnande av erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., reservationsanslag	4 100 000
183	4. Bidrag till driftkostnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m., förslagsanslag	76 700 000
186	5. Bidrag till kommunala nykterhetsnämnder m. m., förslagsanslag	85 000 000
187	6. Utbildning och samverkan inom nykterhetsvården, reservationsanslag	350 000
188	7. Bidrag till Länkrörelsen m. m.	2 300 000
		194 106 000

K. Viss rehabiliteringsverksamhet

190	Inledning	
191	1. Statens arbetsklirik, förslagsanslag	1 655 000
192	2. Invaliditetsförebyggande åtgärder m. m., förslagsanslag	32 800 000
193	3. Bidrag till handikappinstitutet	4 400 000

Sid.		Kronor
194	4. Bidrag till vissa hjälpmedel för handikappade, förslagsanslag	90 000 000
195	5. Kostnader för viss utbildning av handikappade, förslagsanslag	5 400 000
197	6. Bidrag till vanförestalter m. m., förslagsanslag	*9 000 000
197	7. Bidrag till Eugeniahemmet, förslagsanslag	*3 400 000
198	8. Bidrag till anordnande av vissa institutioner för psykiskt utvecklingsstörda, reservationsanslag	10 000 000
199	9. Bidrag till driften av särskolor m. m., förslagsanslag	75 000 000
200	10. Bidrag till De handikappades riksförbund	500 000
201	11. Bidrag till Hörselrämjandets riksförbund	530 000
202	12. Bidrag till De blindas förening	2 500 000
203	13. Bidrag till Sveriges dövas riksförbund	115 000
203	14. Ersättning till postverket för befordran av blindskriftsförsändelser, förslagsanslag	1 785 000
		237 085 000

L. Arbetarskydd m. m.

205	Inledning	
207	1. Arbetarskyddsstyrelsen, förslagsanslag, varav 157 000 kr. att avräknas mot automobilskatte- medlen	10 140 000
210	2. Yrkesinspektionen, förslagsanslag, varav 1 070 000 kr. att avräknas mot automobilskatte- medlen	16 940 000
211	3. Arbetsmedicinska institutet, förslagsanslag	*10 000 000
		37 080 000

M. Internationell samverkan

213	Inledning	
213	1. Socialattachéer, förslagsanslag	825 000
214	2. Internationellt socialpolitiskt samarbete, förslagsanslag	3 025 000
215	3. Bidrag till världshälsovårdsorganisationen m. m., förslagsanslag	4 975 000
216	4. Vissa internationella resor, reservationsanslag	75 000
217	5. Vissa internationella kongresser i Sverige, reservationsanslag	250 000
		9 150 000
	Summa för driftbudgeten	14 785 276 000

Kapitalbudgeten*II. Statens allmänna fastighetsfond*

218	9. Utbyggnad av karolinska sjukhuset	7 500 000
226	10. Utbyggnad av akademiska sjukhuset i Uppsala	13 000 000

* Beräknat belopp

Prop. 1971: 1 Bilaga 7 Socialdepartementet 256

Sid.		Kronor
230	11. Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	10 480 000
		30 980 000

IV. Statens utlåningsfonder

245	3. Statens bosättningslånefond	20 000 000

V. Fonden för låneunderstöd

247	1. Lån till anordnande av barnstugor	35 000 000
248	2. Lån till byggande av sjukhem	35 000 000
249	3. Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	3 000 000
250	4. Lån till utländska läkare för viss efterutbildning	1 000
		73 001 000

	Summa för kapitalbudgeten	123 981 000
	Totalt för socialdepartementet	14 909 257 000

Kommunikationsdepartementet

Översikt

Kommunikationsdepartementets verksamhet är i huvudsak inriktad på frågor, som rör transportverksamheten, trafiksäkerheten samt post- och telekommunikationer.

Åtgärderna inom transportsektorn präglas av strävandena att successivt skapa bättre betingelser för en samhällsekonomiskt riktig utveckling av sektorn. Som ett led i dessa strävanden har SJ under senare år fått förbättrade möjligheter att inom stora delar av transportmarknaden effektivt konkurrera med lastbilsföretagen. Detta har skett genom att olika hämmande regleringar för SJ slopats och genom att ersättning numera lämnas SJ för driften av de olönsamma järnvägslinjer som upprätthålls av lokaliseringspolitiska och sociala skäl. SJ:s konkurrenskraft stärks också genom de betydande investeringsanslag, som årligen och även för nästa budgetår anvisas för verksamheten. I det transportmönster som genom utvecklingen växer fram får SJ därmed möjlighet att anpassa och bygga ut sin verksamhet för de transporttjänster där företaget har särskilda möjligheter att göra sig gällande. Både i fråga om gods- och persontrafiken inriktas härvidlag intresset i första hand på de mera långväga relationerna. Den yrkesmässiga lastbilstrafiken har i likhet med järnvägstrafiken fått möjligheter att utvecklas mera fritt än tidigare.

Med en trafikpolitik som vill ge transportföretagen inom de olika trafikgrenarna ökade möjligheter att hävda sig från sina speciella förutsättningar är det från samhällsekonomisk synpunkt angeläget att verka för en större marknads- och kostnadsmässig rättvisa i förhållandet mellan trafikgrenarna och trafikföretagen. Från denna synpunkt är statmakternas ställningstaganden till de av bilskatteutredningen avgivna förslagen av betydelse. På något längre sikt kommer den pågående vägkostnadsutredningen att ge ytterligare underlag för en bestämning av vägtrafikens kostnadsansvar.

En väsentlig fråga vid bedömningen av de ytterligare åtgärder som

behövs för att fullfölja de trafikpolitiska riktlinjerna är utvecklingen i fråga om företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken. Verksamhetsform och företagsstorlek är av betydelse inte bara för den yrkesmässiga vägtrafikens egna utvecklingsmöjligheter utan också för strävandena att nå en samhällsekonomiskt riktig uppdelning av trafiken. Dessa frågor utreds närmare inom en särskild utredning.

För att främja de regionalpolitiska strävandena att utveckla näringslivet i Norrland och övriga delar av det allmänna stödområdet har införts ett transportstöd i syfte att minska de kostnadmässiga olägenheterna som följer med de långa avstånden inom Norrland och övriga delar av det allmänna stödområdet. Genom stödet ges näringslivet i dessa delar av landet möjligheter att driva sin verksamhet under förutsättningar som är mer likartade dem som gäller för näringslivet i andra delar av landet. Därmed främjas också en bättre jämvikt i näringsgeografiskt hänseende mellan landets olika delar samt ett effektivare utnyttjande av landets resurser.

I syfte att skapa förutsättningar för en tillfredsställande transportförsörjning för Gotland har, efter proposition till 1970 års riksdag, en lag antagits om linjesjöfart på Gotland (prop. 1970: 175, 3LU 89, rskr 463).

Vad angår trafikproblemen i glesbygden har i Kommunikationsdepartementets regi en modellplanering utförts avseende lokal trafikservice. I bl. a. ett flertal norrlandskommuner pågår en försöksverksamhet enligt riktlinjerna i modellplanen. Avsikten är att planeringen och erfarenheterna från försöksverksamheten skall vara vägledande för andra kommuner med liknande trafikförsörjningsproblem. Även om det ekonomiska ansvaret härvidlag i första hand åvilar kommunerna själva, beaktar staten kostnader för sådan trafikservice vid prövning av framställningar om extra skatteutjämningsbidrag.

För att skapa bättre betingelser för en övergripande trafikplanering på det regionala planet har inom Kommunikationsdepartementet tillsatts en särskild arbetsgrupp. Arbetsgruppen skall i en första etapp utarbeta preliminära riktlinjer för en regional planering. I en andra etapp kommer dessa riktlinjer att läggas till grund för en modell- och försöksplanering inom ett par län. En tredje etapp blir att på grundval av en utvärdering av erfarenheterna härifrån utarbeta en mera definitiv modell för regional trafikplanering som kan underlätta planeringsarbetet på regional nivå.

Anslaget till drift av statliga vägar föreslås öka. Medelsanvisningen till byggandet av statliga vägar föreslås bli bibehållen på en oförändrat hög nivå. Därutöver förutses en inte obetydlig vägbyggnadsverksamhet i form av beredskapsarbeten.

Inom trafiksäkerhetsområdet görs insatser av olika slag för att successivt förbättra betingelserna för trafiksäkerhetsarbetet. Strävandena inriktas också på att uppnå en allt bättre samordning av de aktiviteter, som bedrivs av olika myndigheter, organisationer och andra.

Transportforskningsgruppen har i december 1970 lagt fram sin överarbetning och komplettering av 1964 års transportforskningsutrednings förslag. Gruppen föreslår olika åtgärder för samordning på transportforskningsområdet bl. a. att en delegation för utveckling och forskning inom transportområdet inrättas för planering och samordning av forskningen på olika delar av transportforskningsfältet och för bidragsgivning till sådan forskning. Vidare föreslås att statens väginstitut och statens trafiksäkerhetsråds egen forskning förs samman till ett institut för vägtrafikforskning.

Inom handelsflottan och hamnväsendet fortsätter utvecklingen mot större enheter och rationellare godshantering. För att förbättra betingelserna för vintersjöfarten, särskilt längs norrlandskusten, begärs bemyndigande för sjöfartsverket att teckna avtal avseende leverans av en ny havsisbrytare. Utvecklingen inom sjöfarten ägnas ökad uppmärksamhet i internationella sammanhang, och samarbetet med andra sjöfartsländer utvecklas bl. a. i syfte att främja en fri och rationell internationell sjöfart.

Flygtrafiken fortsätter att växa kraftigt med bl. a. krav på ökade investeringar i flygplatser och flygsäkerhetsanläggningar som följd. Arbetet pågår med anläggande av en ny flygplats i malmöregionen som ersättning för Bulltofta flygplats. Preliminär överenskommelse mellan staten och lokala intressenter har träffats om ersättning av Torslanda flygplats med en ny storflygplats i göteborgsregionen. Utredning om utbyggnad av Arlanda flygplats pågår. Inom den internationella civila luftfartsorganisationen pågår ett expertarbete, i vilket Sverige är representerat, med utarbetande av bullernormer i anslutning till eventuell trafik med civila överljudsplan.

Inom postverket fortsätter de senaste årens omfattande rationaliseringsåtgärder. För tredje året i följd har verket trots en expansion av verksamheten kunnat notera en minskning av personalbehovet. Arbetet med att förbättra servicen, särskilt i glesbygdsområdena, fortgår plan enligt. Som ett led i en strävan att ge postkunderna större valfrihet infördes hösten 1970 en differentiering av korsbandstaxan. Postverket förbättrar sina marknadsföringsresurser både vad avser den allmänna poströrelsen och postbanken.

Inom televerket fortsätter arbetet med att vidmakthålla och förbättra servicen gentemot kunderna. Datakommunikation över telenätet expanderar. Våren 1970 träffades ett avtal mellan televerket och LM Ericsson, som kommer att ge de båda företagen möjlighet att i fortsättningen bedriva ett gemensamt utvecklingsarbete inom den nya teletekniken till stor nytta för båda parter. Genom det samtidigt avtalade produktions-samarbetet, som skall starta år 1975, kommer produktionen från televerkets verkstäder att föras ut på världsmarknaden.

Anslagen för nästa budgetår inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde föreslås till 3 888,2 milj.kr. Med hänsyn tagen

till under budgetåret 1970/71 gjorda medelsanvisningar av engångskaraktär etc. innebär anslagen för nästa budgetår en reell ökning om ca 200 milj. kr.

Kostnaderna i affärsverken täcks av verkens intäkter. Kostnaderna (exkl. avsättning till värdeminskningsskonto) enligt driftstaterna för postverket, televerket, statens järnvägar och luftfartsverket uppgår under innevarande budgetår till ca 6 miljarder kr.

Antalet statligt anställda inom departementets verksamhetsområde motsvarade vid mitten av år 1970 ca 144 000 helårsarbetande.

Transportsektorn

Investeringar och underhåll inom samfärdelsektorn inberäknat post- och teletjänster uppgick under år 1969 till ca 8,4 miljarder kr. I detta belopp ingår inte till privat konsumtion och firmabilstrafik hänförliga fordonsinvesteringar. Av samtliga bruttoinvesteringar i landet (exkl. reparationer och underhåll) svarade samfärdelsektorn för ca 17 % år 1969.

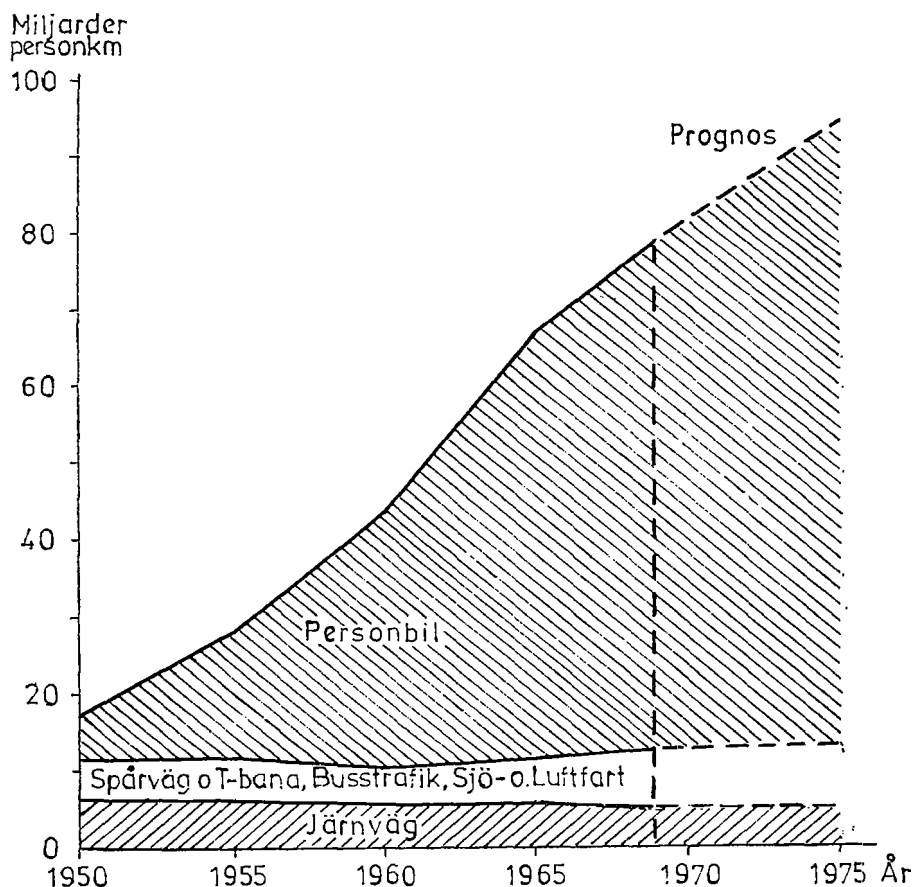

Fig 1. Det inrikes persontransportarbetet under perioden 1950-1975

Det inrikes *persontransportarbetet* har under perioden 1960—1969 ökat med ca 7 % per år till ca 79 miljarder personkm. Den årliga ökningen under 1950-talet var 9,5 %. Enligt prognoser utarbetade i samband med långtidsutredningen har persontransportarbetet beräknats till ca 81 miljarder personkm år 1970 och ca 94 miljarder år 1975, en genomsnittlig årlig ökning med ca 3 % fram till år 1975, vilket kan tyda på att bilismen nu har passerat sitt snabbaste expansionskede (fig. 1).

Det inrikes *godstransportarbetet* kan för år 1969 uppskattas till ca 51 miljarder tonkm. Godstransportarbetet beräknas ha ökat med ca 9 % per år under perioden 1960—1969. Tillväxten i bruttonationalprodukten uppgick under perioden till ca 4,5 %. Ökningen av trafiken har således liksom under 1950-talet varit kraftigare än inom den totala ekonomin.

Enligt långtidsutredningens material väntas godstransportarbetet komma att öka från 54 miljarder tonkm år 1970 till 76 miljarder år 1975 (fig. 2). Totalt innebär detta en ökning med drygt 40 % (ca 7 % per år).

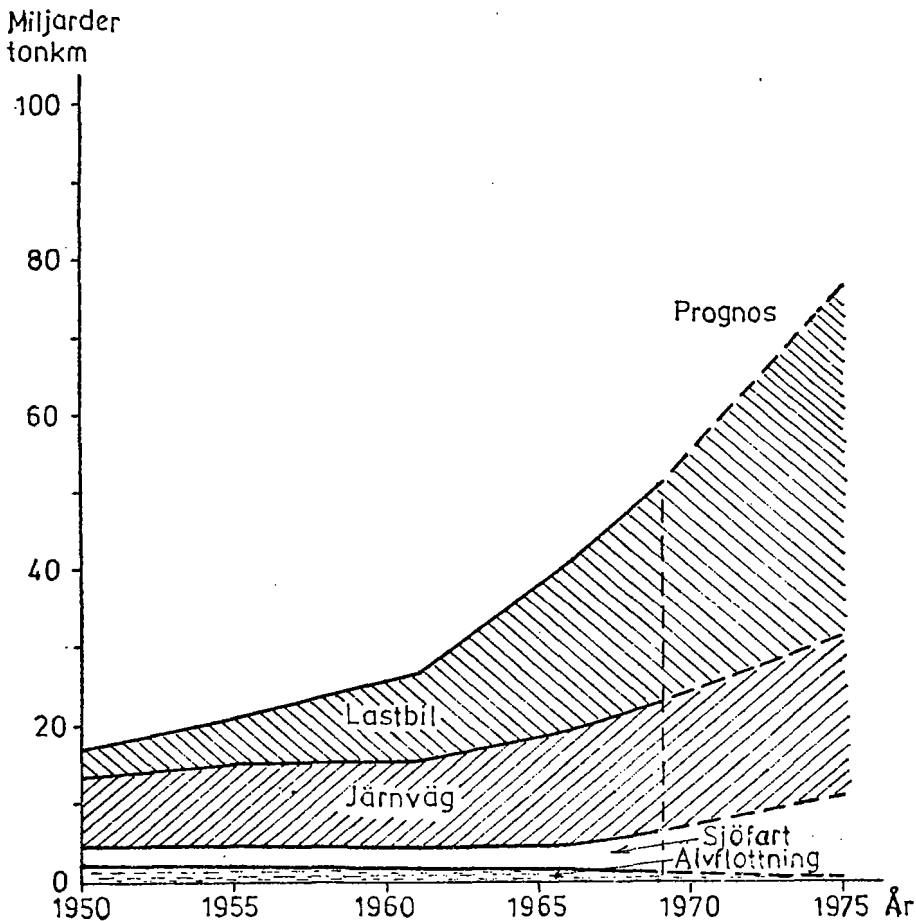

Fig 2. Det inrikes godstransportarbetet under perioden 1950—1975

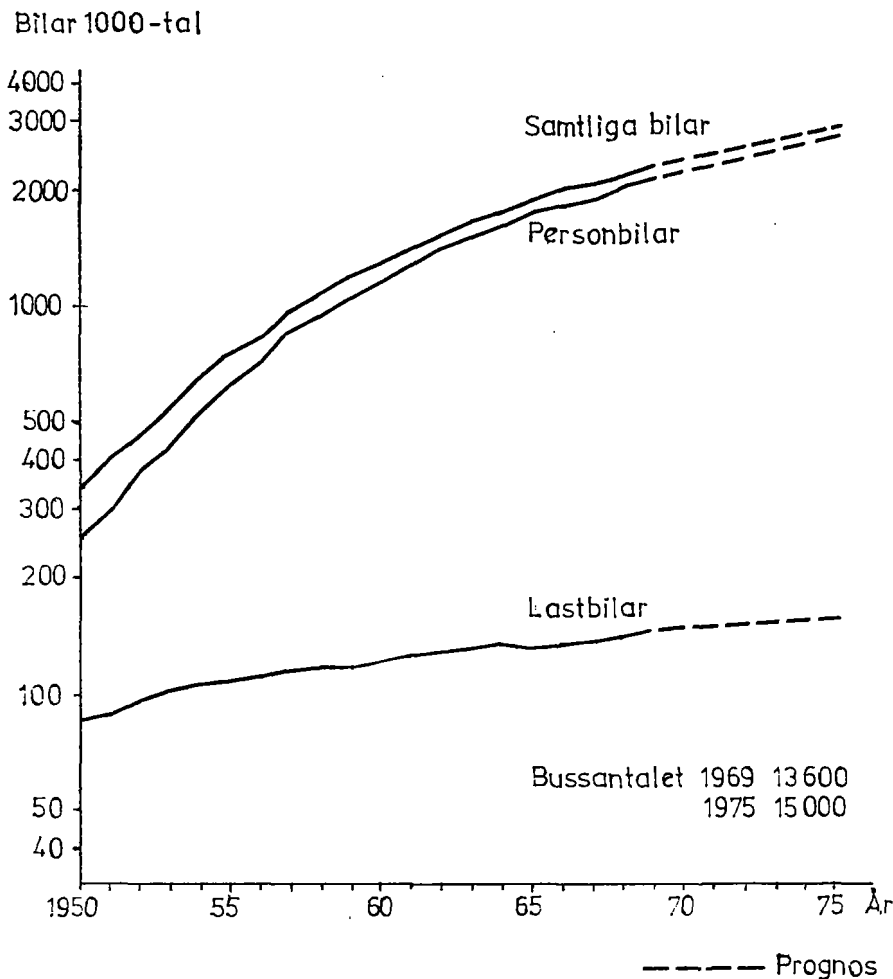

Fig 3. Fordonsbeståndets utveckling (logaritmisk skala) under perioden 1950–1975

Vägtrafik

Vägtransporternas andel av det totala *persontransportarbetet* har ökat från 53 % år 1950 till 92 % år 1969. Personbilarnas transportarbete har ökat från 33 miljarder personkm år 1960 till 67 miljarder år 1969 och väntas öka till drygt 80 miljarder år 1975. Långtidsutredningens prognos avseende perioden 1970–1975 har baserats på ett årligt nettotillskott av 111 000 personbilar (samma som under 1960-talet) vilket innebär knappt 2,9 milj. personbilar år 1975 (fig. 3). Vidare har förutsatts en minskning av medelantalet passagerare per personbil från 2,2 till ca 2, vilket också i betydande grad påverkar den relativa ökningstakten i persontransportarbetet.

De beräknade förändringarna i persontransportarbetet grundas på

antagandet att trafikens nuvarande fördelning på olika transportmedel för olika reseavstånd i stort sett kommer att bestå. Trots att biltransporterna liksom hittills torde komma att svara för den övervägande delen av de kortväga transporterarna synes den kollektiva lokaltrafiken komma att öka fram till år 1975. Även totalt sett kommer, enligt långtidsutredningens prognoser, de kollektiva trafikmedlens transportarbete att växa.

Lastbilarnas *godstransportarbete* har under 1960-talet ökat med ca 13 % per år, till f. n. ca 28 miljarder tonkm. Detta innebär att lastbilarnas andel av det totala godstransportarbetet ökat från närmare 40 % år 1960 till ca 56 % år 1969. Denna förskjutning är främst en följd av den kraftiga ökningen av närtransporterna, vilka f. n. utgör närmare hälften av det totala godstransportarbetet. Även den fjärrgående lastbilstrafikens konkurrensförmåga har emellertid ökat bl. a. genom vägnätets utbyggnad och förbättring.

Långtidsutredningens prognos över lastbilarnas godstransportarbete (fig. 2) bygger på ett observerat samband mellan industriproduktionen och lastbilstransportererna. Med utgångspunkt från antaganden om industriproduktionens utveckling har lastbilarnas transportarbete beräknats till ca 45 miljarder tonkm år 1975 mot ca 28 miljarder år 1969, dvs. en årlig tillväxt med ca 8 %.

Investeringar och drift avseende vägar och gator har under hela 1960-talet hållits på en hög nivå för att så långt möjligt tillgodose de krav som den ökande trafiken ställer. Vägnätets utbyggnad har i första hand inriktats på att anpassa de allmänna trafiklederna till trafikarbetets ökning samt på de vägföretag som har särskild betydelse för näringslivets transporter. Även de kommunala och de enskilda investeringarna i vägar och gator har under det gångna decenniet ökat kraftigt.

Längden av riksvägarna (inkl. motorvägar) och länsvägarna var i början av år 1970 12 200 km resp. 85 800 eller totalt 98 100 km mot 93 500 km år 1960. Längden av färdigställda väg- och brobyggnadsföretag i vägverkets regi under 1960-talet uppgick till ca 1 100 km per år. Vägbredden har förbättrats på sammanlagt 10 700 km eller ca 11 % av det nuvarande allmänna vägnätet. Bärigheten har höjts så att år 1970 så gott som hela detta vägnät var upplåtet för 8 tons axeltryck eller mera. Av riksvägarna var ca 96 % upplåtna för 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck.

För *budgetåret 1971/72* föreslås en ökning av vägbyggnadsanslagen med ca 70 milj. kr. till ca 2 113 milj. kr. Totalt föreslås att ca 1 040 milj. kr. investeras i allmänna och enskilda vägar. Driftanslagen föreslås öka med ca 68 milj. kr. till ca 1 003 milj. kr. Härvid har anslaget till drift av statliga vägar räknats upp med ca 53 milj. kr. och anslaget till bidrag till drift av kommunala vägar och gator med ca 15 milj. kr.

Under kapitalbudgeten föreslås för *budgetåret 1971/72* investeringar för drygt 56 milj. kr. i vägverkets förrådsfond.

Järnvägstrafik

Antalet resor i SJ:s *persontrafik* ökade under år 1969 med 6 % till 57 milj. och antalet personkm med 4 % till 4,7 miljarder på grund av ökad pendeltågstrafik och en positiv utveckling av fjärrtågsresorna. Järnvägstrafikens relativa andel av persontrafiken har dock fortsatt att minska, vilket främst beror på privatbilismens expansion.

Under perioden fram till år 1975 väntas en viss ytterligare ökning av den spårbundna lokaltrafiken. Ökningen faller främst på förortstrafik i storstockholmsområdet men i viss mån även på andra storstadsområden. För järnvägsresor över 50 km väntas den relativt gynnsamma utvecklingen av antalet resor på rescavstånd från 300 till 600 à 700 km bestå. För resor utanför detta intervall torde minskningen fortsätta vilket medför att järnvägarnas andel av det totala persontransportarbetet beräknas minska något.

SJ:s *godstransportarbete* ökade under år 1969 med 9 % till 14,9 miljarder tonkm trots bortfallet av malmtransporter under strejken vid LKAB. Den transporterade godsmängden ökade samtidigt med 6 % till 60 milj. ton. Den kraftiga ökningen är hänförlig till vagnslasttrafikens expansion som sammanhänger med bl. a. industrins produktionstillväxt och utlandstrafikens fortsatta ökning. Även verkningarna av stormfällningarna under senhösten 1969 och den stränga vintern har haft betydelse. Till följd av den starka transportefterfrågan blev vagnsbristen hos SJ besvärande under senare delen av året. SJ:s trafikutveckling under perioden 1949—1969 framgår av fig. 4.

SJ:s godstransportarbete beräknas under perioden fram till år 1975 öka med 5 % per år. Utvecklingen påverkas av dels omläggningen från flottning till landtransport av timmer, dels en i relation till inrikestrafiken starkare expansion av trafiken på utlandet. Härvid har hänsyn inte tagits till den ytterligare ökning av vagnslasttrafiken som kan bli följden av det av riksdagen beslutade transportstödet till Norrland. Det totala godstransportarbetet på järnväg (SJ + enskilda järnvägar) bedöms öka från 16 miljarder tonkm år 1969 till 20,4 miljarder tonkm år 1975.

För *budgetåret 1971/72* föreslås för SJ en investeringsram på 355 milj. kr. varav 159 milj. kr. avser fasta anläggningar och 130 milj. kr. rullande materiel.

Ersättningen till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. ökas från 231,2 milj. kr. till 256,7 milj. kr. För avskrivning av SJ:s investeringar i ersättningsberättigade järnvägslinjer föreslås särskilt anslag om ca 13,1 milj. kr.

Sjöfart

Godsomsättningen på lastfartyg i *utrikes sjöfart* över de svenska hamnarna ökade mellan åren 1968 och 1969 från 62,3 till 68,8

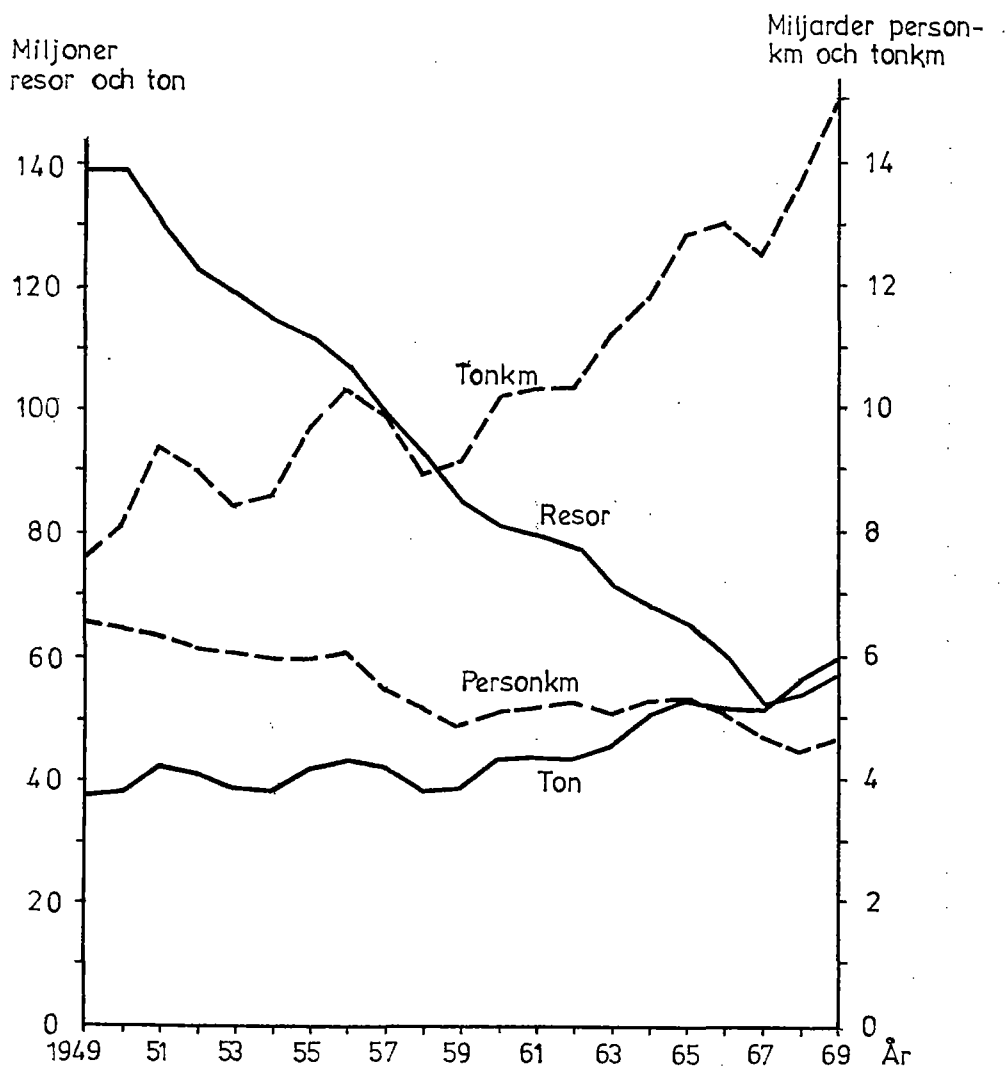

Fig 4. SJ:s trafikutveckling under perioden 1949-1969

milj. ton, dvs. med 10 % (fig. 5). Av ökningen avsåg 2,2 milj. ton mineraloljor och resten övrigt gods. Färjagodset steg under samma tid från 6,8 milj. ton till 8 milj. ton.

Världshandelsflottan uppgick vid halvårsskiftet 1970 till ca 227 milj. ton brutto och hade från föregående halvårsskifte ökat med ca 15 milj. ton, dvs. med drygt 7 %. Den svenska handelsflottans tonnage uppgick vid halvårsskiftet 1970 till 4,8 milj. ton, vilket innebar ett i stort sett oförändrat tontal i förhållande till halvårsskiftet 1969.

De svenska rederiernas intäkter i utrikes fart — sedan utgifter på 1* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 8

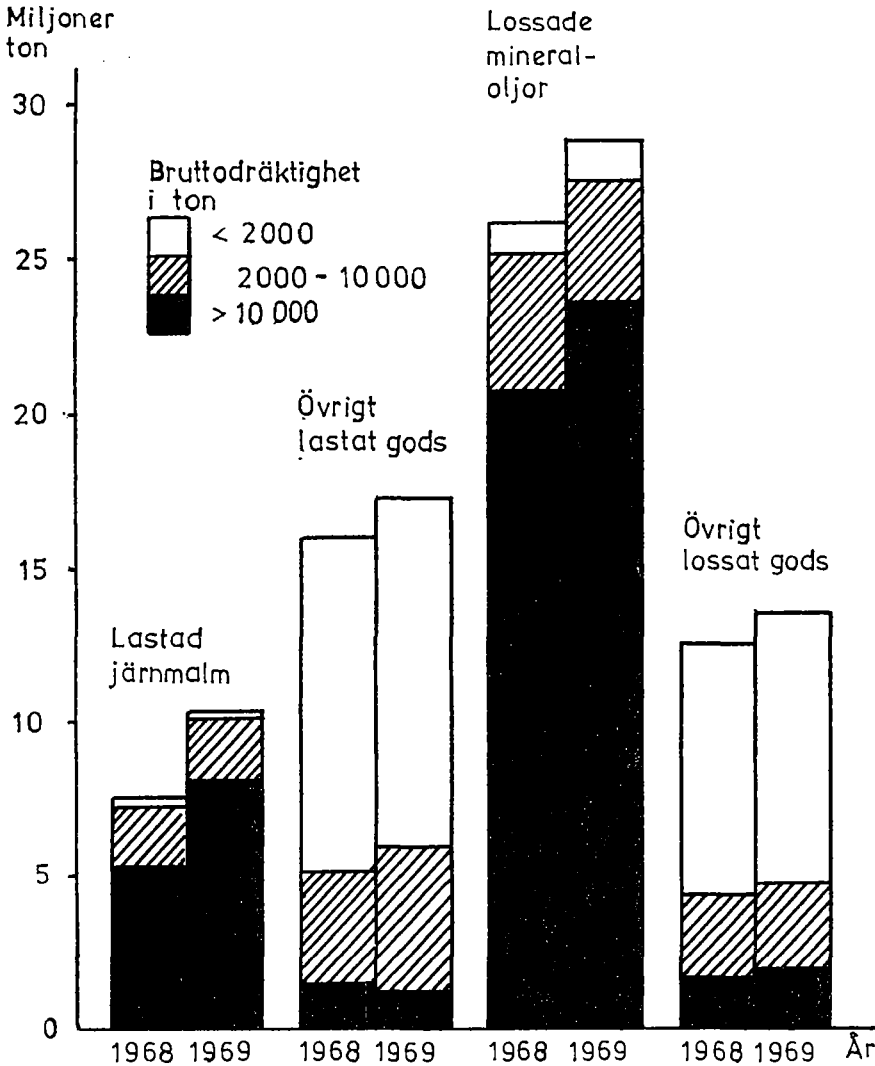

Fig 5. Med lastfartyg transporterat gods i utrikes fart på svenska hamnar

utrikes ort dragits ifrån — låg för budgetåret 1969/70 på samma nivå som för budgetåret 1968/69, ca 1 670 milj. kr.

Begränsningen av transportuppgifterna inom den *inrikes sjöfarten* till i huvudsak lågvärdiga varukategorier torde i framtiden komma att bestå och än mer markeras. Den mest expansiva delen kommer att utgöras av oljefrakter, sammanhängande med utbyggandet av nya och expansion av redan befintliga raffinaderier.

Godstransportarbetet i inrikes sjöfart ökade under år 1969 med ca 11 % till 5 miljarder tonkm och väntas öka till 9,9 miljarder år 1975, vilket innebär en genomsnittlig ökning med ca 12 % per år.

För *budgetåret 1971/72* beräknas för sjöfartsändamål på driftbudge-

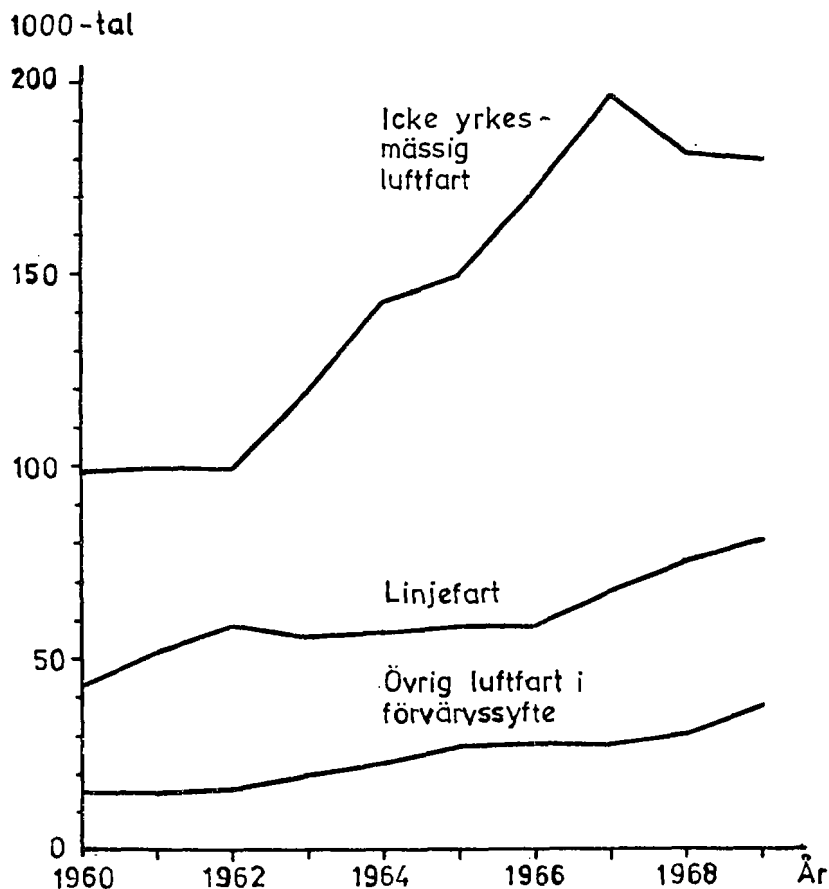

Fig 6. Antalet landningar på luftfartsverkets flygplatser (inkl. militära flygplatser med reguljär civil trafik) under perioden 1960-1969

ten ca 122,9 milj. kr. Under sjöfartsverkets fond beräknas en investeringsram av 12,8 milj. kr. Förslag läggs fram om en ändrad inriktning av stödet till den svenska mindre skeppsfarten.

Luftfart

Antalet landningar på *de statliga trafikflygplatserna* ökade i utrikes linjefart med 12 %, i inrikes linjefart med 6 % och i utrikes chartertrafik med 7 % (fig. 6).

Totala antalet av- och påstigande passagerare ökade med 16 % till ca 5,2 milj. Den kraftigaste ökningen uppvisade den inrikes linjefarten med 20 %. I utrikes linjefart blev ökningen 12 % och i utrikes chartertrafik 16 %.

Persontransportarbetet i inrikes luftfart ökade under år 1969 med närmare 20 % till 0,6 miljarder personkm och väntas uppgå till 0,9 miljarder personkm år 1975. Persontransportarbetet i förvärvsmässig inrikes luftfart bedöms fram till år 1975 öka med ca 60 %.

För *budgetåret 1971/72* beräknas under luftfartsverkets fond investeringarna till 103,3 milj. kr., varav 71,4 milj. kr. faller på staten och resten 31,9 milj. kr. utgör kommunala bidrag. Av de statliga investeringsutgifterna avser 21,8 milj. kr. fortsatta arbeten på Malmö-Sturups flygplats och 22,3 milj. kr. arbeten, bl. a. projektering av det nya stationsområdet, på Arlanda flygplats. För utrednings- och projekteringsarbete avseende en ny flygplats i göteborgsregionen beräknas 4,1 milj. kr. Bland övriga investeringar kan nämnas fortsatta arbeten på Sundsvall/Härnösands flygplats samt en kraftig upprustning av verkets fordonsmateriel, bl. a. brandbilar.

Det internationella samarbetet

Beträffande det internationella samarbetet kan först nämnas att frågan om anläggande av fasta förbindelser över Öresund har behandlats vid fortsatta svensk-danska överläggningar på regeringsplanet. Härvid har framkommit att vissa frågor rörande den planerade storflygplatsen på Saltholm — vilka har samband med bl. a. tidsplaneringen av en fast förbindelse mellan Malmö och Köpenhamn — måste utredas ytterligare på dansk sida. Först när dessa kompletterande utredningar utförts och föranlett ställningstaganden från den danska regeringens sida, kan regeringsöverläggningarna om de fasta förbindelserna fortsätta.

Inom Europeiska transportministerkonferensen (CEMT), som inriktar arbetet främst på transportekonomiska och transportpolitiska frågor samt på trafiksäkerhetsfrågor, fortsätter arbetet med att söka få till stånd lättnader i de restriktiva system för den internationella godstrafiken på landsväg som f. n. tillämpas i många länder. På järnvägsområdet har inom konferensen enighet nåtts om att införa automatkoppel år 1979.

De internationella fördragen angående gods- och personbefordran på järnväg (CIM och CIV) har reviderats vid en konferens i Bern i februari 1970. Frågan om en svensk ratifikation av fördragen bereds f. n.

Sverige har tagit del i det internationella arbetet för en bättre samordning av land- och sjötransporterna. Inom bl. a. FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) och CEMT har strävandena inriktats på att undanröja administrativa hinder för den växande containertrafiken. Vidare har Sverige deltagit i arbetet inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) på detta område.

Den internationella trafiken över färjlederna till Finland och Polen ökar snabbt i omfattning och betydelse. Sverige har därför i samråd med berörda länder till ECE:s landtransportkommitté anmält frågan om förlängning av väg E 3 Lissabon—Stockholm över Norrtälje/Kapellskär—Åland—Åbo—Helsingfors till ryska gränsen vid Vaalimaa och väg E 14 Trieste—Szczecin över Swinoujście—Ystad till Malmö.

De internationella sjötransporterna har under senare år kommit att alltmer försvåras av tilltagande flaggdiskriminering på skilda håll i

världen. Detta och andra problem inom den internationella sjöfarten diskuteras främst i sjötransportkommittén inom OECD och i den s. k. Consultative Shipping Group (CSG), ett organ för sjöfartsministrarna i tolv länder, däribland de nordiska. Arbetet inriktas på att söka främja en fri och effektiv internationell sjöfartspolitik. CSG har under år 1970 huvudsakligen sysslat med förberedelserna för en sjöfartsministerkonferens som är avsedd att hållas i Tokyo i februari 1971 och som kommer att behandla frågor om bl. a. flaggdiskriminering och linjekonferenser.

Vid möte i april 1970 med sjöfartskommittén inom världshandelskonferensen (UNCTAD) antogs resolutioner som syftar till att främja utvecklingsländernas strävan att bygga upp egna handelsflottor.

På det sjöfartstekniska och nautiska området fortsätter arbetet bl. a. inom Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO), där Sverige numera är medlem av sjöfartssäkerhetskommittén.

Förslag till ny utvidgad överenskommelse mellan Sverige, Danmark, Finland och Norge om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet har utarbetats. Förslaget avses att träda i stället för överenskommelsen i ämnet i december 1967 och beräknas komma att vara godkänt av samtliga fyra stater under första halvåret 1971.

Efter inbjudan av sjöfartsverket har en konferens hållits i Visby i augusti 1970 om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening från fartyg vid gång i Östersjön och Kattegatt. Konferensen, vari deltog delegationer från samtliga berörda länder, ledde — i likhet med en i september 1969 likaledes i Visby hållen konferens i samma ämne — ej till ett formellt avtal. Man enades dock i sak om att i fråga om nämnda farvatten tillämpa principer motsvarande dem som gäller enligt den i juni 1969 träffade överenskommelsen om samarbete vid oljeförorening i nordsjöområdet.

Inom Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) har frågan om de allt vanligare och allt allvarigare övergreppen mot den civila luftfarten genom kapningar av och sabotage mot flygplan ägnats särskild uppmärksamhet. Sverige deltar i detta arbete. Frågan om åtgärder för att förebygga sådana våldshandlingar har behandlats vid ett extra möte med ICAO:s församling i Montreal i juni 1970. Vid en konferens i Haag i december 1970 antogs en konvention som behandlar den straff- och processrättsliga sidan av flygplanskapningar. Förslag till motsvarande konvention i fråga om sabotage har utarbetats och kommer att behandlas på en konferens under år 1971.

En särskild expertgrupp, där Sverige är företrätt, behandlar inom ICAO riskerna för skadeverkningar av trafik med överljudsplan och metoderna att möta sådana risker. Överljudsproblemen har också behandlats på en OECD-konferens i februari 1970 vid vilken Sverige var representerat.

Flera betydelsefulla bilaterala förhandlingar har förts om trafikrät-

tigheter i skilda länder för Scandinavian Airlines System (SAS). Bl. a. har uppgörelser träffats med Sovjetunionen och Japan. Uppgörelserna gör det möjligt för SAS att fr. o. m. mars 1971 öppna en linje till Tokyo via Sibirien. I övrigt kännetecknas den allmänna luftfartspolitiska situationen av fortsatt hårdnande konkurrens mellan linjebolagen och en därmed förbunden ytterligare skärpning av protektionismen på området.

Den internationella landsvägstrafiken har i tilltagande omfattning blivit föremål för bilateral reglering. Denna utveckling har medfört att också under år 1970 förhandlingar förts med ett antal länder om avtal inom denna transportsektor. Sådana avtal har sålunda träffats med Italien, Sovjetunionen och Ungern.

Trafiksäkerheten

Arbetet för ökad säkerhet i trafiken har under det gångna året bedrivits på bred front och innefattat åtgärder avseende såväl trafikanten som fordonet och trafikmiljön.

I syfte att öka trafikanternas kunskaper och trafikmedvetande har en rad informationsaktiviteter företagits. Arbetet med skärpta fordonskrav och effektivare fordonskontroll har förts vidare. Sålunda har trafiksäkerhetsverket föreslagit flera nya föreskrifter rörande fordonsutrustning till skydd för såväl föraren som andra trafikanter. Skärpta säkerhetsbestämmelser för fordon har under året trätt i kraft i fråga om bl. a. däck. Vidare har föreskrifter utfärdats om röktäthet och koloxidhalt i fordonens avgaser m. m. i syfte att begränsa luftföroreningen från såväl diesel- som bensindrivna bilar. Inom trafiksäkerhetsverket förbereds också bestämmelser om bullergränser för fordon. Den obligatoriska kontrollbesiktningen har med verkan fr. o. m. den 1 januari 1971 utsträckts att gälla fordon som är två år gamla och äldre. Ambulanser och vissa brandfordon skall enligt de nya reglerna kontrollbesiktigas inom sex månader efter närmast föregående besiktning. Under sommaren 1970 har — vid ett antal mera trafikbelastade veckoslut — i samverkan med bl. a. berörda organisationer och företag inom den yrkesmässiga lastbilstrafiken inskränkningar skett i fråga om trafik med tyngre lastbilar för att öka framkomligheten på vägarna. I fråga om skolskjutsningen har föreskrifter meddelats i syfte att öka elevernas säkerhet.

En omfattande forskning bedrivs på trafiksäkerhetsområdet vid statens trafiksäkerhetsråd och statens väginstitut samt vid olika universitets- och högskoleinstitutioner etc. Vid samhällsplaneringen ägnas ökad uppmärksamhet åt trafiksäkerhetsaspekterna. I det kommunala planeringsarbetet tillämpas av statens vägverk och statens planverk utfärdade riktlinjer för stadsplanering med särskild hänsyn till trafiksäkerhet. Vidare bedrivs försöksverksamhet med s. k. trafiksanering i vissa tätorter i syfte att få vägledning för hur befintlig bebyggelse kan förändras så att förbättrad trafiksäkerhet uppnås.

År 1968 infördes ett system med differentierade hastighetsgränser, enligt vilket 90 km/tim. utgör den generellt gällande gränsen men hastigheterna 110 km/tim. och — på motorväg — 130 km/tim. kan beslutas av trafiksäkerhetsverket beträffande viss väg eller vägsträcka. Systemet, som tillämpas på prov, har numera utformats så att hastigheten 110 km/tim. endast tillämpas på motorväg medan för andra vägar gäller den generella gränsen 90 km/tim. Vidare pågår vissa undersökningar avseende lokala hastighetsbegränsningar.

Nordisk vägtrafikkommitté har presenterat ett överarbetat förslag till gemensamma nordiska trafikregler, i vilket hänsyn tagits till bl. a. de två konventioner om vägtrafik och om vägmärken m. m., som antagits och lagts fram för undertecknande vid den år 1968 i FN:s regi hållna vägtrafikkonferensen i Wien. Arbetet har även anpassats till de förhandlingsresultat som nåtts inom ECE, där överläggningar pågår om europeiska överenskommelser med syfte att inom ramen för Wienkonventionerna specificera och komplettera deras bestämmelser för att nå enhetlighet på det europeiska planet. Inom CEMT och ECE fortsätter dessutom arbetet med olika frågor på trafiksäkerhetsområdet.

I anslutning till förslag i prop. 1970: 165 har riksdagen beslutat att en särskild nämnd — bilregisternämnden — inrättas fr. o. m. den 1 januari 1971 för planering och idrifttagning av det av riksdagen beslutade nya bilregistret. Nämnden avses vara verksam till dess att registeromläggningen i sin helhet genomförs.

Vidare har körkortsutredningen lagt fram ett betänkande om de nya körkortens utformning och om ett centralt ADB-baserat körkortsregister, vilket föreslås samordnas med det nya bilregistersystemet. Motorredskapsutredningen har avgett ett delbetänkande om översnöfordonens rättsliga ställning m. m., och förslag från departementets expertgrupp på bilavgasområdet har föranlett bestämmelser om åtgärder för avgaskontroll av bensindrivna bilar.

För *budgetåret 1971/72* föreslås anslag till trafiksäkerhetsverket med tillhopa drygt 26 milj. kr., innebärande en ökning med närmare 2 milj. kr. Ökningen medger anställning av ett femtontal nya befattningshavare samt ytterligare aktiviteter i fråga om materialundersökningar m. m. För kostnader i samband med datamaskinanskaffning och utveckling av det nya bilregistret föreslås ett anslag om 17,5 milj. kr.

Postverket

Framst på grund av minskad efterfrågan till följd av portohöjningarna i början av år 1969 ökade postvolymen, mätt i portointäkter i fasta priser, med endast 0,2 % under budgetåret 1969/70 jämfört med en ökning med 2,1 % föregående budgetår. Det sammanlagda beloppet för kassatransaktioner och gireringsuppdrag ökade med 13 % till 1 192 miljarder kr. Posttrafikens utveckling under den senaste 10-årsperioden

framgår av fig. 7. Postgirorörelsens omsättning steg under år 1970 med 11 %. Uppgången under år 1969 var väsentligt högre eller 19 % vartill bidrog viss omläggning av statliga myndigheters betalningsrutiner. Inlåningen i postsparbanksrörelsen ökade under år 1970 med 7 % mot drygt 6 % under föregående år. Postbankens totala inflåning uppgick vid utgången av år 1970 till ca 13,5 miljarder kr., och banken håller därmed sin ställning som landets största inlåningsinstitut.

Portointäkterna, som jämsides med ränteintäkterna i postbanken utgör stommen i postverkets ekonomi, ökade under budgetåret med ca 12 % till 1 012 milj. kr. Ränteintäkterna ökade med 22 % till 1 061 milj. kr. Postverkets totala intäkter ökade under budgetåret med ca 16 % till 2 333 milj. kr. Budgetårets bruttoöverskott blev 80,5 milj. kr. Efter avskrivningar med 12 milj. kr. och avsättningar och nedskrivningar i postbanken med 59 milj. kr. redovisades ett överskott på 10,4 milj. kr. inklusive räntan på postbankens statsverkslån.

Personalkostnaderna, som utgör nära 80 % av de totala driftkostnaderna i postverket, ökade under budgetåret 1969/70 med inte mindre än 105 milj. kr. till 1 228 milj. kr. Det innebär en ökning med nära 10 %, trots att postverkets rationaliseringar för budgetåret lett till ett minskat personalbehov. För åren 1967—1969 har rationaliseringen medfört en personalbesparing på mer än 1 700 årsanställda. Samtidigt härmed har det behov av personalökning som automatiskt följer av urbanisering, minskad boendetäthet och ökad fritidsbebyggelse helt kunnat neutraliseras.

Vid budgetårets utgång var hela 87 % av postförsändelserna försedda med postnummer. Den gynnsamma utvecklingen har påskyndat övergången till postnummersortering, och fullständig sådan beräknas vara helt genomförd redan under budgetåret 1971/72.

Under åren 1972—1973 räknar postverket med att börja med maskinell brevsortering. En stor del av brevposten i Stockholm kommer då att föras över till maskinsortering vid bangårdspostkontoret.

Den speciella brevbärbilen Tjorven tas successivt i bruk i planerad omfattning. Fram till sommaren 1970 har närmare 600 av 1 000 beställda brevbärbilar satts in i distributionen. Postservicen på landsbygden förbättras programenligt genom utökad lantbrevbäring med bil.

Ett nytt steg mot en fullständigare automatisering av postgirots bokföring och revision togs i maj 1970 i och med att nya inbetalningskort infördes och kontonumren kompletterades med kontrollisiffror.

Den 30 juni 1970 hade postverkets helägda dotterbolag Tidningstjänst AB kontrakterat samdistribution av ca 500 000 tidningsexemplar per dag fördelade över flertalet län. Postverket och Tidningstjänst AB svarar tillsammans för ca 30 % av dagstidningsdistributionen i landet.

Investeringarna för postverket avser i huvudsak byggnader och bilar. För budgetåret 1971/72 föreslås en investeringsram av 35,4 milj. kr.

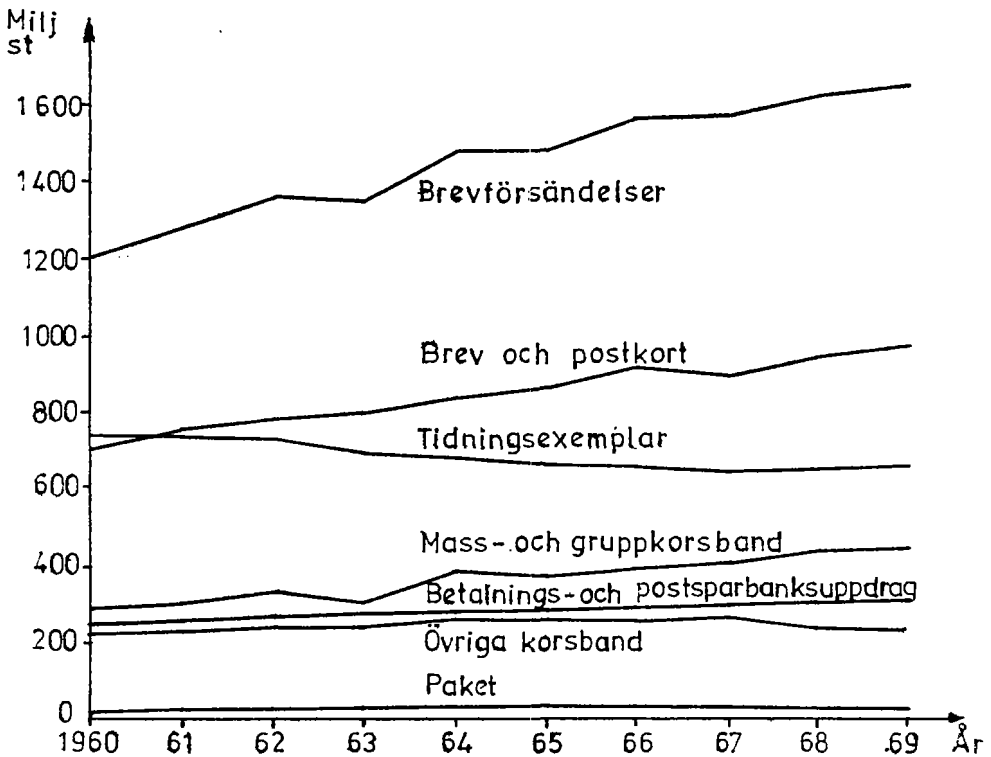

Fig 7. Posttrafikens utveckling under perioden 1960-1969

Televerket

Utvecklingen inom televerket kännetecknas alltjämt av en stark expansion av telefon- och telexrörelsen. Telegrafrörelsen uppvisar däremot en fortsatt nedåtgående trend.

Telefonrörelsen ökade kraftigare under budgetåren 1968/69 och 1969/70 än under de närmast föregående åren. Antalet beställda telefonapparater var 280 000 budgetåret 1968/69 mot 248 000 föregående år. Under budgetåret 1969/70 uppnådde antalet beställningar sin hittills högsta nivå, nämligen 304 800. Totala antalet telefonapparater anslutna till televerkets nät utgjorde vid utgången av budgetåret 4 410 600, vilket motsvarade 549 apparater per 1 000 invånare, en telefontäthet som endast USA överträffar. Av fig. 8 framgår utvecklingen av telefontätheten i Sverige och i vissa andra länder under den senaste tioårsperioden. För den närmaste tioårsperioden förutser televerket en fortsatt ökning av antalet telefonapparater, så att telefontätheten år 1980 beräknas till 700 apparater per 1 000 invånare.

Antalet samtal ökar betydligt snabbare än antalet telefoner. Totalt

Apparater per
1000 invånare

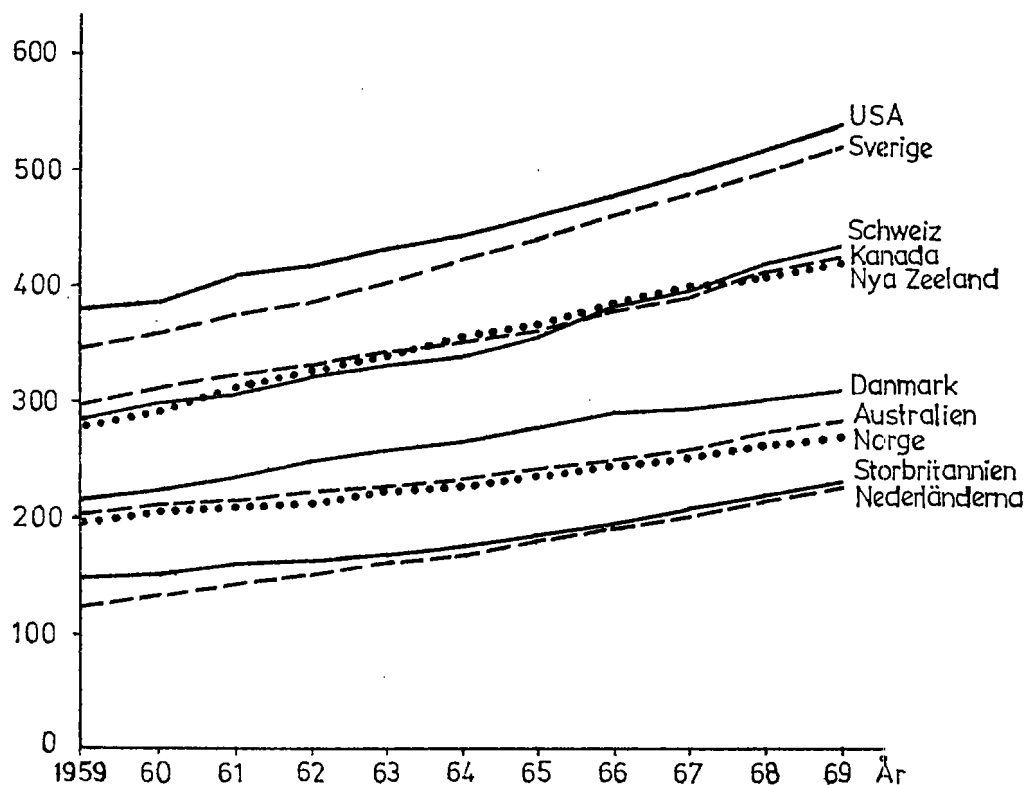

Fig 8. Telefontheten för vissa länder under perioden 1959-1969

utväxlades under budgetåret 1969/70 över 5 miljarder inländska samtal, varav 99 % expedierades automatiskt. Under år 1972 beräknas automatiseringen av den inländska telefontrafiken vara helt genomförd. Möjligheterna till automatisk telefontrafik med utlandet har under budgetåret 1969/70 ytterligare utvidgats. En stor del av telefonabonnenterna i Sverige har nu möjlighet att ringa automatiskt till praktiskt taget hela Västeuropa. Detta har resulterat i att 58 % av utlandstrafiken under budgetåret 1969/70 avverkades på automatisk väg gentemot 39 % under föregående budgetår.

Inom telexrörelsen sker fortfarande en stark expansion. Sålunda fanns vid utgången av juni 1970 ca 7 300 anslutningar i televerkets nät, vilket innebär en ökning under budgetåret med 15 %.

Televerkets intäkter av telerörelsen för budgetåret 1969/70 var 2 556,8 milj. kr. och kostnaderna inklusive avskrivningar 2 410,9 milj. kr. Det redovisade överskottet blev således 145,9 milj. kr.

Under år 1970 har beslutats om inköp av en automatisk tele-

gramförmedlingscentral för Stockholms telegrafstation. Datateknik kommer härvid att tas i bruk för att åstadkomma rationellare expeditjonsrutiner för telegram. Genom denna rationalisering kommer telegrafrörelsens lönsamhet att påtagligt kunna förbättras. Anläggningen avses förmedla praktiskt taget hela den inländska telegraftrafiken och all trafik till och från utlandet. Vidare kommer ca 40 % av anläggningens kapacitet att hyras ut till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för överföring av meteorologiska meddelanden. Den nya utrustningen kommer att tas i bruk under år 1972.

Under våren 1970 undertecknades ett avtal mellan televerket och Telefonaktiebolaget L M Ericsson om att tillsammans bilda ett utvecklingsbolag, som skall bedriva avancerat utvecklingsarbete med huvudinriktning på elektroniska tillämpningar inom telekommunikationsområdet. Den gemensamma utvecklingsverksamheten i det nya bolaget — ELLEMTEL Utvecklings AB — kommer att ge båda parter väsentliga tekniska och ekonomiska fördelar samt främja Sveriges konkurrensmöjligheter på det teletekniska området. Bolaget som till lika delar ägs av televerket och L M Ericsson inledde sin verksamhet i början av augusti 1970. År 1975 beräknas de båda företagen också inleda produktions-samarbete inom det gemensamma produktområdet, genom vilket samarbete de statliga televerkstädernas produkter kommer att föras ut på världsmarknaden.

Sedan flera år tillbaka tillhandahåller televerket på abonnemangsbasis utrustning för överföring av data via telenätet. Med nuvarande utveckling på dataområdet accentueras behovet att överföra allt större mängder data samt hålla hög genomloppshastighet i nätet. Önskemålen härvidlag från televerkets kunder har medfört att verket i allt större utsträckning engagerat sig i olika dataprojekt. För närvarande pågår inom televerket en systemutredning för ett separat allmänt datanät, till vilket kunder av olika kategorier skall kunna anslutas. Televerkets mål är att en första utbyggnad av det nya datanätet skall kunna tas i trafik under år 1975. Datakommunikation över telenätet förutses på sikt bli televerkets största rörelsegren efter telefonrörelsen.

På det internationella området tilldrar sig telekommunikationer via satellit särskilt intresse. De nu gällande provisoriska arrangemangen för ett världsomspännande kommersiellt telesatellitnät — INTELSAT — bedöms i en nära framtid ersättas av definitiva överenskommelser. Förhandlingar härom inleddes i början av år 1969 i Washington och har fortsatt även under år 1970. Den gemensamma nordiska jordstationen i Tanum, som är avsedd att användas för överföring av telefon-, telegraf-, telex- och datameddelanden samt televisionsprogram via kommande INTELSAT-satelliter, väntas bli driftklar i slutet av år 1971.

I fråga om investeringar i teleanläggningar föreslås för *budgetåret 1971/72* en investeringsram av 624,9 milj. kr.

Sammanställning

Anslagen för nästa budgetår inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde beräknas till sammanlagt 3 888,2 milj. kr. Härav hänför sig 2 717,4 milj. kr. till driftbudgeten och 1 170,8 milj. kr. till kapitalbudgeten. I följande sammanställning har en grov specifikation gjorts av anslagen och förändringarna på olika anslagsgrupper. I de anvisade beloppen för budgetåret 1970/71 ingår anslag av engångskaraktär och i något fall anslag som utgår under budgetåret 1971/72 med sammanlagt ca 40 milj. kr. Med beaktande av detta blir det reella ökade anslagsutrymmet på driftbudgeten och kapitalbudgeten drygt 200 milj. kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72 milj. kr.	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Sjätte huvudtiteln</i>			
A Kommunikationsdepartementet m. m.	7,5	8,1	+ 0,5
B Vägväsendet	1 986,4	2 056,5	+ 70,1
C Trafiksäkerhet	41,2	56,7	+ 15,5
D Sjöfart	118,0	122,9	+ 4,9
E Institut m. m.	43,3	70,9	+ 27,7
F Diverse	377,4	402,2	+ 24,9
Summa för driftbudgeten	2 573,8	2 717,4	+143,6
KAPITALBUDGETEN			
<i>I Statens affärsverksfonder</i>			
A Postverket	55,2	27,3	— 27,9
B Televerket	592,1	631,4	+ 39,3
C Statens järnvägar	367,6	363,6	— 4,0
D Luftfartsverket	48,0	65,1	+ 17,1
IV Statens utlåningsfonder	0,0	0,0	—
V Fonden för låneunderstöd	7,5	15,0	+ 7,5
<i>IX Diverse kapitalfonder</i>			
Statens vägverks förrädsfond	56,2	56,2	—
Sjöfartsverkets fond	22,9	12,2	-- 10,7
Summa för kapitalbudgeten	1 149,5	1 170,8	+ 21,3
Totalt för kommunikationsdepartementet	3 723,3	3 888,2	+164,9

För att komplettera bilden av kommunikationsdepartementets verksamhetsområde bör nämnas, att kostnaderna för statens affärsdrivande verk inte tas upp på riksstaten utan i särskilda driftstater, som Kungl. Maj:t fastställer. De sammanlagda kostnaderna — exklusive avsättning till värdepapperskonto — för postverket, televerket, statens järnvägar och luftfartsverket har för innevarande budgetår i driftstater beräknats till ca 6 miljarder kr. Kostnaderna täcks av verkens intäkter.

Antalet statligt anställda, uttryckt i helårsarbetande, inom departementets verksamhetsområde utgör i genomsnitt ca 144 000 under innevarande budgetår. Därav hänför sig ca 127 000 till de fyra nämnda affärsverken.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Norling, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN *Sjätte huvudtiteln*

A KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Kommunikationsdepartementet

1969/70 Utgift	4 930 000
1970/71 Anslag	5 553 000
1971/72 Förslag	5 634 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	41	+1
Övrig personal	37	—
	78	+1
Anslag		
Avlöningar	4 242 000	—
Sjukvård	9 000	— 1 000
Resersättningar m. m.	100 000	—
Expenser	226 000	+40 000
Lönekostnadspålägg	976 000	+42 000
	5 553 000	+81 000

Som chefen för justitiedepartementet har nämnt vid sin anmälan av anslaget till regeringsrätten avses en kansliorganisation för regerings-

rätten bli inrättad den 1 januari 1972 (jfr bil. 4 s. 41). Eftersom departementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör minskar medelsbehovet under förevarande anslag med sammanlagt 186 000 kr.

Samtidigt beräknar jag ett ökat medelsutrymme under anslaget bl. a. för ytterligare en tjänst som departementssekreterare i B 6 och för anlitande av extra arbetskrafter utanför departementet med hänsyn till de under innevarande år nytillkomna arbetsuppgifterna beträffande regional trafikplanering, transportstöd m. m.

Under posten till expenser har 8 000 kr. räknats in för engångsanskaffning av inventarier m. m.

Under åberopande av det anförda samt med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommunikationsdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 634 000 kr.

A 2. Kommittéer m.m.

1969/70 Utgift	2 970 000	Reservation	2 390 000
1970/71 Anslag	1 560 000		
1971/72 Förslag	2 120 000		

Med hänsyn till den beräknade omfattningen av kommittéverksamheten behöver anslaget ökas med 560 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 120 000 kr., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen.

A 3. Extra utgifter

1969/70 Utgift	430 000	Reservation	139 000
1970/71 Anslag	1 430 000		
1971/72 Förslag	330 000		

¹ Varav 170 000 kr. på tilläggsstat (prop. 1970: 165, SU 213, rskr 428)

Efter frånräkning av det på tilläggsstat anvisade engångsbeloppet bör anslaget med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar samt en förutsedd ökad belastning under nästa budgetår räknas upp med 70 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kr.

B VÄGVÄSENDET

Statens vägverk

Statens vägverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden rörande allmänna vägar och gator samt statsbidrag m. m. till den kommunala och enskilda väghållningen. Verket utövar även viss tillsyn över enskilda järnvägar, spårvägar och tunnelbanor.

Den centrala verksamheten är fördelad på driftavdelningen, byggnadsavdelningen, tekniska avdelningen, ekonomiavdelningen, administrativa avdelningen och revisionssektionen. På det regionala planet finns en vägförvaltning i varje län, sju byggnadsdistrikt samt ett antal projekteringskontor.

Väg- och trafiklagstiftningen innehåller de grundläggande bestämmelserna för väghållningen, vilken omfattar byggande och drift av väg.

Statens vägverk har i skrivelse den 21 augusti 1970 lagt fram förslag till anslagsframställning för budgetåret 1971/72 m. m. Vidare har en årsrapport lämnats för verksamhetsåret 1969.

I. Allmän översikt över utvecklingen

1. Trafikutvecklingen

Det totala antalet bilar har under 1960-talet ökat med ca 77 %, från 1,3 till 2,3 miljoner fordon, och antalet invånare per bil ligger f. n. mellan 3,5 och 3,6. Ökningen under 1950-talet var ca 190 % och antalet invånare per bil år 1960 5,7. Personbilsbeståndet som f. n. omfattar drygt två miljoner fordon väntas enligt vägverkets prognoser uppgå till drygt tre miljoner år 1975, omkring fyra miljoner år 1980 och drygt sex miljoner år 2000. Medräknas lastbilar och bussar kan det totala bilbeståndet beräknas ligga ungefär 5 % högre.

Medan antalet lastbilar i samtliga viktklasser förhåller sig tämligen konstant eller visar en relativt måttlig ökning, ökar den sammanlagda lastkapaciteten snabbt genom övergång från mindre bilar till bilar med över 6 tons lastförmåga.

Det totala trafikarbetet i landet som under 1950- och 1960-talen ökade med 10,5 % årligen har hittills beräknats på grundval av trafikräkningar på landsbygdens vägar. Vägverket har under hösten

1970 påbörjat ett utvecklingsprojekt för att utarbeta anvisningar för trafikräkningar i tätorter. Inom verket pågår även undersökningar i syfte att finna lämplig metodik för att mäta lastbilstrafikens godstransportarbete och struktur, andelen lastbilar i trafiken m. m. På grundval av den förut nämnda begränsade trafikräkningen beräknas den genomsnittliga trafikökningen under åren 1964—1969 ha uppgått till sammanlagt 45—50 % på riksvägar, 40—45 % på genomgående länsvägar och 25—30 % på övriga länsvägar. Den genomsnittliga ökningstakten på landsbygdens allmänna vägnät i dess helhet beräknas till 41 % eller till knappt 6 % per år. År 1963 utfördes 56 % av trafikarbetet på riksvägnätet, medan motsvarande andel år 1969 var 59 %. Riksvägnätet utgjorde båda åren ca 13 % av hela det allmänna vägnätet. Det sekundära vägnätets andel av trafikarbetet sjönk mellan angivna år från 28 till 25 %.

Den genomsnittliga årliga körlängden för personbilar i ej yrkesmässig trafik uppgår till omkring 1 400 mil enligt bl. a. två vid statens vägverk genomförda undersökningar. Det föreligger dock interregionala variationer, vilka förmodas sammanhånga med variationer i befolkningens geografiska fördelning i förhållande till arbetsplats- och serviceområdenas lokalisering. Resavstånden till arbetsplatser och serviceområden torde vara kortare i län, vars befolkning till övervägande del bor i större tätorter. I storstadsdominerade län medför en omfattande pendling från allt längre ut belägna bebyggelseområden in till städernas arbetsplats- och serviceområden dock att den årliga körlängden överstiger genomsnittet för riket. Detta belyses bl. a. av fordonsbeståndets ökningsfaktor som i stockholms-, göteborgs- och malmöområdena är högre än i övriga delar av landet.

Pendlingens trafikarbete ökade mellan åren 1960 och 1965 med mellan 10 och 15 % per år, alltså en snabbare tillväxttakt än vad som gäller för fordonsantalet och biltrafiken på landsbygdens allmänna vägnät. Med hänsyn till den väntade fortsatta urbaniseringen och tätortsyornas allt större utbredning är det troligt att arbetsresorna även under 1970-talet kommer att öka i minst samma takt som kunnat konstateras för den nämnda perioden. För storstadsområdena med deras relativt goda tillgång på kollektiva kommunikationsmedel är personbilen dock inte ett så dominerande transportmedel för arbetsresorna som utanför dessa regioner. För göteborgsregionen har sålunda för år 1964 kunnat konstateras att av pendlare med ett avstånd mellan bostad och arbetsplats på högst 15 km använde 38 % bil som färdmedel, medan en lika stor andel åkte med kollektiva färdmedel. Utanför storstadsregionerna svarar personbilen som färdmedel för mellan 90 och 95 % av arbetspendlingen.

Mot bakgrunden av den snabbt ökande pendlingens betydelse för arbetsmarknaden, för bostadsförsörjningen samt för regionalpolitiken

i allmänhet finner vägverket att arbetsresorna utgör en av de viktigaste faktorerna vid bedömning av framtida behov av trafikleder, särskilt sådana i anslutning till centralorter med stora arbetsplatskoncentrationer.

Den årliga genomsnittliga körlängden för lastbilar beräknas ha ökat från ca 2 000 mil år 1950 till ca 2 700 mil år 1966. Denna förändring återspeglar bl. a. de strukturella förskjutningarna i fordonsparkens sammansättning mot större andel tyngre bilar, vilka har avsevärt längre årliga körlängder än de lättare fordonstyperna, som en följd av de helt olika transportfunktionerna. Variationerna kring genomsnittskörlängden för hela lastbilsparken synes vara mycket stora. Den årliga körlängden inom viss viktklass varierar dock obetydligt mellan landets olika delar.

Medan antalet lastbilar ökar långsamt, ökar det transportarbete, som utträttas av lastbilarna däremot starkt (12 % per år under perioden 1950–1966). Förklaringen härtill är förutom ökningen av bilarnas lastförmåga den starkt ökade användningen av släpvagnar. Detta förhållande har i sin tur varit möjligt genom utökningen av det tunga vägnätet. Lastbilarnas andel av det totala inrikes transportarbetet (tonkm) torde i slutet av 1960-talet ha legat mellan 50 och 55 % varför lastbilen kan sägas ha blivit det dominerande godstransportmedlet. Beträffande lastbilstransporternas framtida utveckling föreligger olika prognoser, baserade på sinsemellan olika metoder. Enligt vägverkets beräkningar kommer lastbilarnas transportarbete under perioden 1966–1975 att öka från ca 22 till 47 miljarder tonkm, dvs. en genomsnittlig ökning med 8,5 % per år. Vägplaneutredningen redovisar för samma period en prognos för årlig ökningstakt som ligger mellan 6,5 och 7,5 %, motsvarande ett transportarbete av storleksordningen 32–34 miljarder tonkm år 1975.

Mot bakgrund härav torde en årlig total trafikökning om ca 7 % vara rimlig för 1970-talets första hälft. Hittills har ökningen av trafikarbetet skett ganska likformigt i olika län, dock har ökningen varit större i Göteborgs och Bohus, Stockholms och Norrbottens län än i övriga län. Denna utveckling kommer framdeles att påverkas av lokaliseringen av bostäder och arbetsmöjligheter.

En av grundfaktorerna för den långsiktiga vägplaneringen är folkmängdens storlek och fördelning. Landets befolkning koncentreras i snabb takt till dels vissa landsdelar, såsom Mälardalen, göteborgstrakten och västra Skåne, dels tätorterna. Inom dessa regioner försiggår en omfördelning av befolkningen från mindre till medelstora och stora tätorter. År 1969 var stockholms-, göteborgs- och malmöområdenas andel av folkmängden 35 %. Denna andel väntas år 1980 (enligt länsplanering 1967) uppgå till nära 45 %.

Av rikets totala folkökning mellan åren 1965 och 1980 beräknas

70 % falla på de tre storstadslänen, varav inte mindre än 40 % på Stockholms län. De tjugofyra största stadsregionerna kan komma att innefatta nära 75 % av rikets folkmängd år 1980. Ett flertal till ytan relativt stora regioner i landet består då av ett sammanhängande stadslandskap, innefattande ett flertal tätorter och tätortsgrupper, vilka funktionellt hålls samman av en gemensam och differentierad arbetsmarknad.

Trafikmönstret och behoven kommer härigenom att förändras. För att kunna avveckla trafikmängderna i de större tätorterna på ett tillfredsställande sätt fordras i många fall komplicerade och mycket kostnadskrävande trafikledningar. Investeringskostnaderna per invånare för att tillgodose trafikökningens behov av nya trafikleder är förhållandevis högre ju större en tätort är. De tre storstädernas investeringsvolym är sålunda nästan av samma storleksordning som för de övriga drygt 100 största kommunerna sammantagna, medan de små kommunerna — vilkas antal överstiger 400 — svarar för en relativt blygsam investeringsvolym.

Vägverket redovisar planer på intensifierade engagemang i kollektivtrafiken i stockholms- och göteborgsregionerna. I långtidsplanen för kommunal väghållning, byggande, under perioden 1970—1979 avser ca hälften av det för storstockholmsområdet upptagna statsbidraget tunnelbanor m. m. I fördelningsplanen för Stockholm har bl. a. inrymmts ombyggnad av infarten från värmdöleden (stadsgårdsleden) med hänsyn till angelägenheten att genom särskilda kollektivtrafikfält tillgodose busstrafiken till Värmdö. Särskilda kollektivfält utförs även vid den pågående ombyggnaden av Roslagsvägen.

Långtidsplanen upptar för byggande av stadsbanor i Göteborg en tredjedel av den planerade bidragsgivningen till göteborgsområdet. Satsningen under enbart perioden 1975—1979 innebär en väsentlig ökning för stadsbanor genom att ca 50 % av för göteborgsområdet upptaget belopp disponeras för detta ändamål.

Vid planeringen för det framtida vägbyggandet spelar trafikskaderheten en stor roll och den bör ses som en särskild faktor vid bedömningen av efterfrågeutvecklingen inom programmet väghållning. Enligt en inom vägverket utförd jämförelse mellan olycksrisken om å ena sidan endast flerårsplanen och å andra sidan verkets långtidsplan genomförs kan i det senare fallet en betydande mängd olyckor undvikas. Detta innebär för samhället stora inbesparingar i fråga om mänskligt lidande, vårdkostnader samt produktionsbortfall.

Antalet vid trafikolyckor registrerade personskador under perioden 1955—1969 visar i relation till antalet registrerade bilar en väsentlig nedgång. Detta gäller såväl dödsolycksfall som det totala antalet olycksfall. Antalet registrerade personskadefall utgjorde år 1969 24 474 varav 1 275 med dödlig utgång.

2. Rikets vägnät – standard och omfattning

Per den 1.1.1970 omfattade rikets vägnät sammanlagt ca 331 600 km.

Under år 1969 förändrades vägnätet enligt följande.

Väggategori	Väglängd km	1.1.1970 andel %	Förändring 1969 km
Allmänna vägar på landsbygden	98 050	29	
därav			
motorvägar	376		+ 47
övriga riksvägar	11 854		+ 23
genomgående länsvägar	12 903		+ 73
övriga länsvägar	72 917		+217
Allmänna vägar och gator i städer som är väghållare	113 450	4	
därav			
bidragsberättigade	5 400		
ej bidragsberättigade	8 050		
Enskilda vägar med underhållsbidrag	62 084	19	+727
Enskilda vägar utan underhållsbidrag	ca 158 000	48	..
	ca 331 600	100	

¹ Uppgiften avser den 1 januari 1968.

Under perioden 1956—1969 ökade längden av det statliga och statsbidragsberättigade väg- och gatunätet med ca 15 %. Den statliga delen ökade med 7 %, den kommunala minskade med 4 % och den enskilda delen av vägnätet slutligen ökade med 34 %. Under samma tid ökade det kommunala ej bidragsberättigade väg- och gatunätet med 43 %.

Genom ny- och ombyggnadsprojekt färdigställdes i vägverkets regi under perioden 1957—1968 ca 1 100 km statlig väg per år. Till följd av bl. a. indragning av allmän väg uppgick nettoökningen av det allmänna vägnätet under samma period dock endast till 400 km, om man bortser från ökningen till följd av att kronan övertagit väghållningsskyldigheten för vissa trafikleder i städerna. Investeringarna i huvudvägnätet — dvs. riksvägar och genomgående länsvägar — har i huvudsak varit inriktade på höjning av trafikkapaciteten och standarden (trafiksäkerhet, bärighet, framkomlighet m. m.) i befintliga vägrelationer.

Vägverket upprättar med tvåårsintervaller rapporter över kvalitetsstandarderna på huvudvägnätet. Per den 1 januari 1970 hade 38,5 % av riksvägnätet fullgod standard, 26,5 % godtagbar och 35 % ej godtagbar standard enligt vägverkets kriterier. Eftersläpningen, som framgår av den sistnämnda siffran, berör ca 4 500 km riksväg.

I jämförelse med år 1962 har den totala standarden på riksvägarna enligt vägverkets mätmetoder förbättrats med 2,5 %, varav efter år 1968 0,5 %.

Per den 1 januari 1970 hade 24 % av de genomgående länsvägarna fullgod standard, 28,5 % godtagbar och 47,5 % (6 200 km) ej godtagbar standard. I jämförelse med tillståndet för detta vägnät i början av 1960-talet har förbättring skett med ca 14 % dvs. ett betydligt bättre värde än för riksvägarna. Förklaringen är att ombyggnads- och förbättringsarbeten på det genomgående länsvägnätet fått en bättre effekt eftersom trafiken endast ökat måttligt.

Förbättringar av *beläggningen* (slitbanan) på de statliga vägarna har haft stor betydelse för hela transportförsörjningen. Den belagda väglängden har sålunda ökat med 17 700 km under perioden 1956–1970. Under samma period ökade den totala väglängden med 6 400 km till 98 050 km. Andelen väg med ett varaktigare slitlager än grus (beläggningar eller oljegrus) uppgick år 1970 till 46 % mot 6 % år 1950. Uppskattningsvis torde vid slutet av 1960-talet minst 85 % av trafikarbetet på de statliga vägarna ha skett på belagda eller oljegrusbehandlade vägar. Bland de högklassiga beläggningstyperna dominerar numera asfalten fullständigt. Beträffande oljegrusvägar har nytillskottet minskat efter hand som de mest trafikbelastade grusvägarna behandlats. Ca 96 % av riksvägarna och 73 % av de genomgående länsvägarna var år 1969 belagda eller oljegrusade. För övriga länsvägar var denna siffra endast 31 % motsvarande ca 43 600 km belagda eller oljegrusade. Av det bidragsberättigade väg- och gatunätet i städer och samhällen som är vägghållare var i slutet av 1960-talet ca 85 % belagda vilket är ett högre tal än värdet för samtliga vägar och gator vilket var 79 %.

Bärligheten på det statliga vägnätet har successivt höjts, och vid mitten av år 1970 var ca 99 % av vägnätet upplåtet för 8 tons axeltryck eller mer. Närmare 96 % av riksvägnätet och drygt hälften av de viktigare länsvägarna var därvid upplåtna för trafik med ett högsta axeltryck av 10 ton och ett boggitryck av 16 ton. Beträffande riksvägarna och viktigare länsvägar m. fl. eftersträvas att successivt åstadkomma ett s. k. tungt vägnät, som kan upplåtas för 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck. Av den totala längden av de statliga vägarna var i början av år 1970 ca 37 % upplåtna för denna belastning. Ca 80 % av de 9 614 broarna tillåter 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck.

3. Beredskapsarbeten

I den statliga sysselsättningspolitiken ingår att säkra en hög och jämn sysselsättning. Till de sysselsättningsskapande åtgärderna hör beredskapsarbetena, där vägarbetena utgör en betydande del. Kostnaderna för beredskapsarbeten på landsbygdens vägnät för landet i sin helhet har under perioden 1966–1970 i löpande priser uppgått till 1 221 milj. kr. Detta belopp motsvarar 28 % av de totala väginvesteringarna. Av beloppet hänför sig 469 milj. kr. till Västerbottens län och Norrbottens län, motsvarande 70 % av de totala väginvesteringarna i dessa

län. Volymen beredskapsarbeten för dessa båda län har varit ca två och en halv gånger så stor som volymen ordinarie byggnadsarbeten.

För vägverkets del ställer dessa åtaganden stora krav på planering för att vid behov snabbt kunna sätta i gång lämpliga vägprojekt som beredskapsarbeten. Beredskapsarbetena drivs i dels vägverkets, dels arbetsmarknadsverkets regi. Vägverket svarar i båda fallen för projektering, planering och marklösen.

Beredskapsarbetenas omfattning i fråga om vägbyggande har varit följande.

År	Vägbyggnad			Därav	
	arbets- marknads- verkets regi	vägverkets regi	totalt	riksvägar	läns- vägar
			tusental kr.		
1964	67 982	214 147	282 129	83 971	198 158
1965	58 099	206 877	264 976	71 654	193 322
1966	71 101	160 389	231 490	84 212	147 278
1967	70 121	142 245	212 366	106 289	106 077
1968	68 212	199 274	267 486	114 986	152 500
1969	73 836	229 991	303 827	130 782	173 045

Under senare år har vägprojekt som påbörjats i skogslänen i stort sett kunnat fullföljas planenligt. Förändringen i efterfrågan på arbetstillfällen är i skogslänen mindre beroende av konjunkturväxlingar än i övriga landet. Vägverket eftersträvar med hänsyn till bl. a. behovet av arbetsledarresurser en mera långsiktig bedömning av beredskapsarbetenas lokalisering, särskilt i skogslänen. F. n. omfattar arbetsmarknadsverkets och vägverkets gemensamma planläggning av beredskapsarbetena dock ett budgetår i taget.

Under år 1969 har en sammanlagd väglängd av totalt ca 136 km som utförts som beredskapsarbeten öppnats för trafik. Vidare har tidigare påbörjade arbeten avscende ca 297 km väg pågått. Vissa av dessa vägar har öppnats för trafik år 1970. Dessutom har företag motsvarande en total väglängd av ca 117 km påbörjats. Även av dessa har en del avslutats år 1970.

Beredskapsarbetena har som förut sagts i betydande utsträckning lokaliserats till norrlandslänen. Därigenom har långtidsplanerna för dessa delar av landet i stort sett kunnat uppfyllas. I jämförelse härmed har långtidsplanerna i syd- och mellansverige kommit att eftersättas. Vägverket har beräknat att en årlig ökning till år 1975 med 50 milj. kr. behövs för att fullgöra de eftersatta insatserna i dessa delar av landet.

För Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands, Västernorrlands och Gävleborgs län bedömer vägverket — under förutsättning av hittills-

varande omfattning av beredskapsarbetena — att skillnaden mellan långtidsplanerna och flerårsplanerna i huvudsak uppvägs. Långtidsplanerna visar den anpassning av vägätgårderna som behövs för att tillgodose efterfrågan, medan flerårsplanerna baseras på i princip oförändrad medelstildelning.

4. Utvecklingen inom vägverket samt aktuella uppgifter inom vägväsendets område

Antalet anställda vid statens vägverk uppgick den 1 januari 1970 till 13 020, en minskning från år 1969 med 180. Under år 1969 beräknas dessutom i genomsnitt ca 2 250 beredskapsarbetare och 3 390 övriga arbetare ha sysselsatts med ordinarie arbeten, för vilka verket står som byggherre.

Antalet arbetstagare fördelar sig med 6 347 — varav 5 399 inom vägdriften — på vägavtalet, 1 155 på verkstadsavtalet, 443 på färj- och brovaksavtalet och 5 075 på allmänna avlöningsavtalet för statliga och vissa andra tjänstemän (AST) samt arbetsledareavtalet (ALA).

Sedan den 1 juli 1967 har antalet tjänstemän minskat med 210. Efter en uppgång under år 1970, som främst sammanhänger med den förändrade linjeorganisationen, vilken berörs i det följande, beräknas antalet tjänstemän under år 1971 uppgå till ca 5 100. Härav utgör den kvinnliga personalen ca 20 %. Under år 1969 har 14 tjänstemän överförts till statens vägverk från sjöfartsverket.

Med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 5 september 1969 har vägverket med verkan fr. o. m. den 1 april 1970 genomfört en ny linjeorganisation för vägdriften. De nuvarande arbetsområdena inom vägförvaltningen har förts samman till 59 driftområden under chefskap av särskilda driftområdesledare. Driftområdena omfattar vart och ett 2—7 av de tidigare arbetsområdena. Genom den nya organisationen förbättras planeringen av personal- och maskinutnyttjande, varjämte arbetsledarna för arbetsområdena — vägmästarna — avlastas vissa administrativa uppgifter och helt kan ägna sig åt de arbetsledande funktionerna.

Vidare har en central stansningsorganisation införts för att ersätta den tidigare till lokalförvaltningarna utspridda stansningen m. m.

Den fortlöpande tekniska utvecklingen medför ökade krav på utbildning framför allt i elementär vägbyggnads- och vägunderhållsteori samt i arbetslivsorientering. Inom vägverket bedrivs ett omfattande internt utbildningsarbete för att möta dessa krav.

På grundval av den under senare år tillämpade arbetsmetodikens vid byggande och underhåll av vägar kan det totala behovet av arbetare för den statliga väghållningen samt för uppdragsverksamheten uppskattas till ca 12 000 årsarbetare. Denna siffra knyter an till 1968 års arbetsvolym men vägverket räknar med att en på sikt förbättrad produkti-

vitet skall göra det möjligt att med i stort sett oförändrat antal årsarbetare prestera en ökad arbetsvolym.

Vägverkets egen arbetarstyrka har sedan mitten av 1950-talet minskat från drygt 11 000 till f. n. ca 7 950. För den närmaste femårsperioden beräknar verket ingen eller en obetydlig ytterligare minskning.

Vid redovisningen av dessa prognoser har ej beaktats konsekvenserna av den arbetstidsförkortning som kommer att genomföras.

Vägverket utför f. n. ca 90 % av arbetena under delprogrammet drift av statliga vägar i egen regi. Entreprenaderna hänför sig nästan helt till inlejšning av maskiner och lastbilar samt grusköp. För de närmaste åren förutses en viss minskning vad gäller de egna insatsernas andel av verksamheten genom att inlejšning av lastbilar m. m. förutsätts öka i omfattning.

Den kontinuerliga översynen av resursbehovet för driftverksamheten har bl. a. visat på ett successivt minskat behov av större maskinerheter. En avvägning måste dock ske mellan de säsongmässiga kraven på beredskap för service och kravet på en jämn sysselsättning för de egna resurserna. Valet mellan egen regi och entreprenad/leverans påverkas härav liksom av lokalt betingade möjligheter att köpa tjänster. Den nya linjeorganisationen väntas på sikt få betydelse för denna avvägning.

Beräkning av grusmaterialbehovet och kartläggning av tillgången på grus har visat att en del regioner utgör utpräglade bristområden, där svårigheter föreligger att få fram erforderligt grusmaterial till acceptabelt pris. Ett eget täktinnehav är i sådana områden ofta en förutsättning för att verket skall kunna erhålla materialet till rimliga priser.

Vad gäller byggnadsarbetena utgjorde vägverkets egenregiandel för de ordinarie vägarbetena under år 1969 54 %. För beredskapsarbetena var motsvarande andel 75 %, medan återstoden utfördes i arbetsmarknadsverkets regi. Vägverket utför i övrigt uppdrag åt utomstående beställare motsvarande f. n. en omsättning av ca 40 milj. kr. årligen.

Bland aktuella uppgifter inom vägväsendet kan vidare nämnas vägverkets insatser i samhällsplaneringen. Den för några år sedan genomförda omorganisationen av vägverket innebär bl. a. en anpassning till de krav som ställs på verket i samband med den ökade aktiviteten inom den fysiska samhällsplaneringen. Byggnadslagstiftningen ger verket möjlighet till insyn i det kommunala planarbetet. Med hänsyn till planfrågornas stora betydelse för fullföljandet av verkets egna arbetsuppgifter har verket att genom kontakt med samarbetsnämnder och statliga planmyndigheter medverka till att den översiktliga samhällsplaneringen aktiveras och samordnas. Denna kontakt sker i första hand genom vägförvaltningarna. I syfte att vidareutveckla samarbetet mellan planverket och vägverket har förra året en för samtliga

länsarkitekter och vägdirektörer gemensam konferens om samhällsplaneringsfrågor hållits. Den kommer att följas av regionala konferenser, där tjänstemän vid länsarkitektkontor och vägförvaltningar deltar.

Över hela landet pågår en omfattande trafikledsplanering inom tätortsområdena i samband med bebyggelseplaneringen. Målet är att åstadkomma översiktliga trafikledsplaner för tätortsområdena i deras helhet, i vissa fall mera detaljerat för de centrala områdena, s. k. centrumplaner. Genom trafikledsplanerna, som baseras på prognoser för trafik- och bebyggelseutveckling, redovisas framtida trafikledssystem med uppdelning på fjärr-, primär-, sekundär- och matarleder. Målsättningen vid denna planering är att genom trafikseparering och -differentiering skilja trafik med olika egenskaper inom trafiknätet med hänsyn till trafikens funktioner och egenskaper (genomfartstrafik, lokaltrafik etc.) för att få en trafikmiljö som ger den trafiksäkerhet och framkomlighet som måste krävas för framtiden. Anvisningar för trafik- och bebyggelseplanering enligt dessa principer har lämnats i »Riktlinjer för stadsplanering med hänsyn till trafiksäkerhet (SCAFT 1968)», som utgivits och rekommenderats av planverket och vägverket.

Behov föreligger av särskilda rekommendationer för trafiksanering, dvs. en vägledning för hur nuvarande trafikmiljö kan förändras för att förbättra trafiksäkerheten. Vid institutionen för stadsbyggnad vid Chalmers tekniska högskola pågår forskningsarbete avsett att ligga till grund för utformningen av sådana rekommendationer. Arbetet bedrivs med medel från statens trafiksäkerhetsråd och står under ledning av en grupp med representanter för kommunikationsdepartementet, planverket, vägverket, trafiksäkerhetsverket och förutnämnda institution.

Sedan hösten 1969 pågår arbete med att upprätta gatunormer till ledning för den geometriska utformningen av trafikleder och gator inom tätortsområden. Arbetet som leds av en grupp i vilken ingår representanter för Svenska kommunförbundet, planverket och vägverket beräknas vara avslutat under innevarande år. Normerna är avsedda att knyta an till SCAFT-riktlinjerna och kommer att behandla alla typer av gator i stadsmiljö med undantag av stadsmotorvägar. Normerna skall dessutom omfatta gång- och cykelbanor samt friliggande gång- och cykelsystem (parkvägar) med speciell tyngdpunkt på anslutning och korsning mellan gång- och cykelvägar och gator. I övrigt ingår utformning och planering av alla anordningar i gaturummet som har direkt inverkan på trafikens säkerhet och framkomlighet.

Vägverket redovisar slutligen vissa uppgifter om den pågående försöks- och utredningsverksamheten med saltning av vägarna. Försök har gjorts med dels salt blandad med sand, dels enbart salt. I det senare fallet rör det sig om förebyggande åtgärder i halk-

bekämpande syfte. Den totala mängden salt på vägen blir under en säsong ungefärligen lika stor vid båda metoderna. Vägverket har under fyra vintersäsonger prövat den senare metoden med en för Sverige och dess klimat speciellt utvecklad teknik. Metodiken som ställer stora krav på personalen och den maskinella utrustningen är ägnad att begränsa de med användning av salt förenade olägenheterna. Medan man på de flesta håll i Europa och Nordamerika arbetar med saltgivor på 20 å 50 gr/m² och spridningstillfälle har vägverket begränsat saltmängden till under 10 gr/m² och spridningstillfälle. För att minska moddbildningen med åtföljande nedstänkning och slirningsrisker har verket utvecklat utrustning för moddavröjning och anskaffat en omfattande utrustning med speciella skrapningsverktyg. Verket har även gjort försök med sopning efter skrapningen genom en helt ny sopkonstruktion. Denna vinter bedriver verket omfattande försök med denna metod. — Verket följer uppmärksamt resultatet av i utlandet pågående försök med andra kemikalier än salt. Verket har också medverkat i forskningsverksamheten på området. Sålunda har omfattande försök gjorts med karbanid. Förra året har även påbörjats ett omfattande försök i syfte att belysa rostningsfrågan och dess samband med olika klimat-typer och användning av salt i väghållningen. I dessa frågor har vägverket samarbetat med främst statens naturvårdsverk, statens trafik-säkerhetsverk, statens väginstitut, statens provningsanstalt och Korrosionsinstitutet.

Vidare pågår inom vägverket ett utvecklingsprojekt med syfte att åstadkomma en praktiskt användbar metod för beräkning av den s a m h ä l l s e k o n o m i s k a l ö n s a m h e t e n för väg- och gatuprojekt i tätorter.

5. Planering, budget och redovisning

Planeringen för statliga åtgärder inom väg- och gatuväsendet tar i princip sikte på att anpassa de olika slagen av insatser till trafikutvecklingen. Efterfrågan på vägtjänster bedöms primärt med ledning av prognoser för biltrafiken. För godstrafiken sker beräkningen därvid på basis av prognoser för bl. a. lastbilsbeståndets, industriproduktionens och urbaniseringens utveckling, medan beräkningen av persontrafiken knyter an till prognoser för befolkningens och fordonbeståndets omfattning och lokalisering samt fordonens användning. Efterfrågan bestäms också av det allmännas krav på trafiksäkerhet och miljö samt transportförsörjningsgrad inom det mera trafiksvaga vägnätet samt för bl. a. försvarets behov. Allmänt gäller att de statliga åtgärderna på vägväsendets område överensstämmer med de allmänna principerna för transportpolitiken.

Den långsiktiga planläggningen har hittills huvudsakligen berört in-

vesteringarna på huvudvägnätet och driften av de statliga vägarna samt statsbidragsgivningen till byggandet — och i viss mån driften — av kommunala vägar och gator. För dessa tre områden har upprättats särskilda behovsplaner och långtidsplaner. För det statliga vägbyggandet och bidragen till det kommunala väg- och gatubyggandet samt tunnelbanebyggandet upprättas vidare femåriga flerårs- och fördelningsplaner.

Behovsplanerna för byggandet av statliga vägar syftar till att visa vilka åtgärder på huvudvägnätet som erfordras för att för landets olika delar uppnå en i förhållande till den väntade trafikens behov likformig vägstandard och transportförsörjning. Val av åtgärder och vägstandard har i behovsplanen skett enligt kriterier grundade på trafikekonomiska beräkningar och på vad som kan bedömas som rimligt med hänsyn till samhällets resurser. Behovsplanerna utgörs med andra ord av förteckningar över de åtgärder som erfordras för att vissa kriterier för linjeföring, bredd, trafikåtskillnad, bärighet, beläggning, säkerhetsåtgärder m. m. skall uppfyllas. De innebär således en konkretisering av en långsiktig målsättning för att tillgodose transportförsörjningen på landsbygden och i tätorterna. Genom att planerna upprättas i ett sammanhang för hela landet och efter enhetliga normer uppnås en för landets olika delar likartad bedömning. Planerna tar däremot inte ställning till tidsordningen mellan vägprojekten utan utgör första steget i den planeringsprocess som leder fram till program för byggande.

Kriterierna är av två huvudtyper, trafikmängdsanpassade och funktionella. De förstnämnda står i allmänhet i relation till trafikmängd och miljö. De grundas i betydande utsträckning på en ekonomisk utvärdering av olika faktorer varvid främst trafikanternas totala tidsvinst värderas och ställs som intäkt mot kostnaden för vägprojektets realiserande och utnyttjande. Förutom till investeringskostnadernas storlek och förändringar i driftkostnaderna tas hänsyn till följande faktorer, nämligen trafikanternas tidsvinster, effekten av förändringar i trafikarbetet på grund av vägförkortningar samt förändringar i olycksfrekvensen. Metoden används också för angelägenhetsgradering av de olika vägprojekten i långtids- och flerårsplaner för det statliga vägbyggandet samt det förstärkta vägunderhållet. Bedömningarna ingår sålunda som en integrerad del i ett planeringssystem som syftar till att så långt möjligt uppnå ett samhällsekonomiskt optimalt utnyttjande av de resurser som ställs till förfogande för att tillgodose efterfrågan på vägtjänster.

De funktionella kriterierna har sin främsta betydelse inom ramen för de överväganden som syftar till en anpassning av ny- och ombyggnadsåtgärderna för den kvantitativt sett dominerande kortdistanstrafiken så långt möjligt så, att ett från standardsynpunkt kontinuerligt väg-

system för hela landet erhålls. Inom vägverket pågår en undersökning av i vilken utsträckning behov av helt nya vägsträckningar föreligger. Redan nu har i en del fall ombyggnad med sikte på t. ex. framtida motorväg upptagits vid mindre trafikmängder än de gränsvärden som tillämpas, vilket skett för att såvitt möjligt erhålla ett kontinuerligt motorvägnät. I andra fall, där kriterierna för motorväg är uppfyllda, förutsätts däremot endast ombyggnad till fyrfältsväg med korsningar i plan. Funktionella kriterier används således främst för att få en sådan geografisk fördelning att behovet av viktiga fjärrtrafikrelationer tillgodoses och att en enhetlig uppbyggnad av huvudvägnätet och dess funktioner uppnås.

Behovsplanerna för den kommunala väg- och gatubyggnadsverksamheten har inte kunnat genomarbetas lika grundligt av vägverket. I huvudsak utgörs de av sammanställningar för perioden 1970—1984 — upprättade av städerna på vägverkets begäran — av projekt avseende de trafikleder som ingår eller kommer att ingå i städernas huvudtrafikledsystem enligt generalplan, dispositionsplan eller trafikledsplan.

Om behovsplanerna kan sägas uttrycka den konkreta målsättningen kan långtidsplanerna sägas ge uttryck för den prioriterade målsättningen under en bestämd period.

Långtidsplanen för byggande av statliga vägar, vilken omspannar åren 1970—1979, inrymmer sålunda de vägbyggnadsföretag som på basis av de använda kriterierna är de angelägnaste inom behovsplanerna. Långtidsplanen, som även kan sägas representera en oförändrad ambitionsnivå i förhållande till den väntade efterfrågeökningen, förutsätter en väsentligt ökad resurstilldelning i förhållande till nuläget.

Långtidsplanen för bidragsgivning till det kommunala väg- och gatubyggnadsväsendet avser samma period och har upprättats av vägverket på basis av en angelägenhetsprövning av de av städerna enligt det föregående anmälda utbyggnadsbehoven.

Flerårsplanerna och fördelningsplanerna slutligen upprättas i enlighet med bestämmelser i vägstadgan. De är som nämnts femåriga och revideras vart tredje år — närmast år 1972. De tjänar som planeringsramar för ett något kortare tidsperspektiv och utgörs av prioriterade förteckningar av aktuella väg- och gatuprojekt inom ramen för i princip oförändrad anslagstilldelning under den ifrågavarande perioden.

Vad sedan gäller driftåtgärderna omfattar behovsplanen för drift av statliga vägar serviceåtgärder, egentligt vägunderhåll samt det enligt vägverkets mening eftersatta behovet av driftåtgärder på hela det allmänna vägnätet där kronan är väghållare. Planen omfattar åren 1970—1984. Dessutom redovisas sådana iståndsättningsåtgärder på de sekundära och tertiära vägnäten som erfordras för att uppnå eftersträvd standard. Avvägningen mellan investering och drift har i första hand gjorts med sikte på att tillgodose trafikanternas krav på framkomlighet

och säkerhet men också med tanke på att driften bör hållas på en sådan standardmässig nivå att investerat kapital inte äventyras.

För bidragsgivning till driftåtgärder på det kommunala väg- och gatunätet har vägverket på grundval av en bedömd utveckling av det bidragsberättigade väg- och gatunätet upprättat en behovsplan för perioden 1970—1975.

För driften av statliga vägar finns även en långtidsplan som omspänner perioden 1970—1974 och — i likhet med långtidsplanen för byggandet — omfattar prioriterade åtgärder.

För det statsbidragsberättigade enskilda vägnätet slutligen har en inventering av fysiskt tillstånd och standard påbörjats. Jämsides härmed pågår en inventering av nybyggnads- och förbättringsbehoven på det statsbidragsberättigade enskilda vägnätet. När dessa inventeringar slutförts, kommer materialet att sammanställas i en långtidsplan för byggande och drift av enskilda vägar för tiden fram till år 1980.

II. Vägverkets förslag till anslagsframställning för budgetåret 1971/72, m. m.

Vägverket är en av de myndigheter som deltar i pågående försöksverksamhet med programbudgetering.

Försöksverksamheten har ännu inte fortskridit så långt att slutliga program för vägverket kunnat fastställas. Verkets redovisningssystem har emellertid successivt byggts ut så att numera ett flertal prestationer inom olika områden kan anges och vissa produktivetsbedömningar kan göras. Vidare kan verkets effektivitet belysas i viss mån av de beräknade samhällsekonomiska vinsterna för det genom väghållningen möjliggjorda trafikarbetet.

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 har vägverkets verksamhet indelats på följande programinriktade anslag på driftbudgeten, nämligen Ämbetsverksuppgifter, Drift av statliga vägar, Byggande av statliga vägar, Bidrag till drift av kommunala vägar och gator, Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator, Bidrag till drift av enskilda vägar m. m., Bidrag till byggande av enskilda vägar samt Tjänster till utomstående. I anslagsframställningen har vägverket förutsatt att dessa anslag bibehålls för budgetåret 1971/72 (kalenderåret 1972).

Vägverket har tilldelats kostnadsramar i stället för utgiftsramar under de statliga väganlagen från år 1970. Övergång till sådan redovisning sker successivt efter hand som nya arbeten påbörjas.

I anslagsframställningen föreslår vägverket en uppräknig av vägväsendets anslag på driftbudgeten i riksstaten för 1970/71, 1 986 milj. kr., med 566 milj. kr. (ca 28 %) till 2 551 milj. kr. Härav utgör 172 milj. kr. eller drygt 8 % löne- och prisomräkning.

Ökningarna fördelar sig på anslagen enligt följande.

	Ökning totalt	Därav löne- och prisom- räkning tusental kr.	Övrig ökning
B 1. Statens vägverk:			
Ämbetsverksuppgifter	90	85	5
2. Drift av statliga vägar	224 200	66 350	157 850
3. Byggande av d:o	196 670	53 520	143 150
4. Bidrag till drift av kommunala vägar och gator	20 610	19 646	964
5. Bidrag till byggande av d:o	90 400	25 704	64 696
6. Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.	21 250	4 790	16 460
7. Bidrag till byggande av d:o	12 400	1 710	10 690
8. Tjänster till utomstående	280	275	5
	565 900	172 080	393 820

På kapitalbudgeten disponeras investeringsanslaget Vägmaskiner m. m.

Vägverkets förslag beträffande detta anslag för budgetåret 1971/72 innebär i förhållande till det på riksstaten för budgetåret 1970/71 anvisade anslaget, 56,2 milj. kr., en uppräknig med ca 33,7 milj. kr. till 89,9 milj. kr.

Vidare föreslår vägverket att för budgetåret 1971/72 anslag anvisas för bidrag till drift av enskilda vägar även under kalenderåret 1972 med 73,4 milj. kr. Härigenom kan länsstyrelserna och de enskilda väghållarna redan före årets början upplysas om de medel som får disponeras under året. Detta skulle innebära ett totalt anslagsbehov för vägväsendet av ca 2 715 milj. kr. under nämnda budgetår.

Ytterligare anslagsbehov förutses tillkomma som följd av lagförslag om förkortning av arbetstiden till 40 timmar i veckan. Vägverket anmäler sin avsikt att framdeles hemställa om medel härför.

Ämbetsverksuppgifter

Detta anslag inrymmer delposterna översiktlig vägplanering, fastställande av arbetsplaner, försvarsfrågor och järnvägsärenden. Målet för den översiktliga vägplaneringen är att ta fram, analysera och ställa samman det underlag verket har att lämna för statsmakternas bedömningar rörande utformningen av vägpolitiken samt att utarbeta såväl långsiktiga som mera aktuella förutsättningar för verkets konkreta planläggning.

Den översiktliga vägplaneringen var under år 1969 i väsentlig utsträckning inriktad på att kartlägga framtida efterfrågan på väg- och gatutjänster. Vissa resultat från analysen av efterfrågeutvecklingen har lämnats till finansdepartementets ekonomiska långtidsutredning. De har

dessutom utgjort en del av underlaget för verkets egen långtidsplanläggning.

De efterfrågefaktorer som studeras kontinuerligt är framtida folk-mängdsfördelning i riket, bostadsbyggandets följdinvesteringar i väg- och gatubyggande, arbetskraftspendlingens inverkan på trafikutvecklingen, fordonsbeståndets utveckling per kommunblock, genomsnittlig körlängd per bil och år, sett ur regional synvinkel, samt lastbilstrafikens transportarbete och struktur.

Resultaten av utredningsverksamheten 1969 framgår bl. a. av de rapporter som under året publicerats i vägverkets meddelandeserie Översiktlig vägplanering (TÖ).

För fastställande av arbetsplaner samt järnvägsärenden m. m. är målet att i enlighet med vad som därom stadgas handlägga förekommande ärenden. Antalet arbetsplaner som lämnas för granskning till vägverket har under senare år hållit sig kring ca 160 och väntas framdeles öka. För järnvägsärenden m.m. kan väntas i stort sett likartade arbetsuppgifter under den kommande femårsperioden som tidigare. Ärendenas omfattning väntas dock komma att stiga främst på grund av ökat antal ärenden rörande tunnelbanor och utbyggnad av snabbspårvägar.

Målet för verksamheten under delposten försvarsfrågor är att bedriva verksamheten så att det totala försvarets krav på väghållning under beredskapstillstånd och krig i största möjliga utsträckning skall kunna tillgodoses.

Den periodiskt återkommande mera omfattande revideringen av den del av krigsvägplanen som omfattar drift av vägnätet i krig – krigsvägunderhållsplanen — har genomförts på länsförsvarsområdesnivå. Arbetet med tillgodoseendet av personal, fordon och utrustning för försvarsorganisationens behov har pågått kontinuerligt. Den under år 1968 genomförda utökningen och rationaliseringen av försvarsutbildningen i verkets egen regi för personal ingående i krigslänsstyrelsernas vägsektioner har fortsatt under året genom utbildning vid ytterligare ett antal vägförvaltningar. En kurs för utbildning av personal i hantering av verkets nya typ av reservbromatcriel har genomförts. Utbildningen har skett i samverkan med och med deltagande av personal från ingenjörstrupperna.

Drift av statliga vägar

Denna rubrik omfattar dels åtgärder för trafikens framkomlighet och säkerhet samt vägfunktionens bibehållande, dels förstärknings- och ombyggnadsarbeten främst i fråga om de sekundära och tertiära vägnäten, dels standardhöjande åtgärder inom samhällen främst i fråga om beläggning, broar och trafiksäkerhet. Av dessa tre grupper har den första, benämnd servicearbeten och egentligt vägunderhåll, av hävd gått

i första hand vad gäller dispositionen av tillgängliga medel. Planeringen för verksamheten under perioden 1972–1976 baseras på nuvarande standardkrav i fråga om trafiksäkerhet, reshastighet och bärighet.

Omfattningen av servicearbeten och egentliga underhållsåtgärder står i princip i relation till vägnätets omfattning, trafikintensiteten och -strukturen samt väderleken. Med utgångspunkt från normalår i fråga om väderleken bör alltså kostnadsutvecklingen i stort sett följa utvecklingen av vägnätets längd inom varje vägkategori och trafikklass. Som vägkategori har härvid valts beläggningstyp, vilken kan beräknas fördela sig i enlighet med de trafikrörliga kriterierna, vilka beskrivits i det föregående. Med hjälp av vägverkets kostnadsstatistik över trafikberoende och trafikoberoende kostnader kan framräknas en mot väntade trafikmängder svarande kostnad för viss period.

Vägverket beräknar ungefär oförändrat medelsbehov — ca 419 milj. kr. i 1970 års prisnivå — för servicearbeten, t. ex. hyvling, dammbindning, vattning, trafiklinjemålning, halkbekämpning och plogning. Uppräkningen av medelsnivån svarar mot pris- och löneomräkningen för år 1970 varjämte hänsyn tagits till den väntade trafikökningen.

För egentligt vägunderhåll, t. ex. beläggningsunderhåll, torrlägningsarbeten och reparationer, beräknar vägverket ett medelsbehov av ca 351 milj. kr. Av ökningen, 96 milj. kr., utgör eftersläpande åtgärder i fråga om torrlägningsarbeten en stor andel, 25 milj. kr. Särskilt slitage genom den snabbt ökande användningen av dubbdäck beräknas förorsaka extra kostnader om ca 33 milj. kr. och särskilda ersättningsarbeten på vägar med en i förhållande till trafikvolymen alltför tunn slitbana ca 30 milj. kr. Vägverket framhåller att en fortsatt eftersättning av dessa underhållsåtgärder får direkt kapitalförstörande effekt.

Volymen av erforderliga förstärknings- och ombyggnadsåtgärder under perioden 1970–1979 har beräknats med utgångspunkt från att det sekundära vägnätet skall upprustas till den nivå som anges av gällande standardkriterier. Här spelar upprättandet av ett stomvägnät för den tunga trafiken stor roll. För förstärkningsarbetena tillämpas de lönsamhetsbedömningar vilka nämnts i det föregående. Den genomsnittliga trafikmängden för de vägar som förutses bli förstärkta är 450 fordon per årsmedeldygn ($f/\text{ÅMD}$).

Vid den av vägverket förordade omfattningen av förstärkningsarbeten på sekundärvägnätet, vilken överensstämmer med behovsplanen, erfordras under perioden 1971–1976 ca 150 milj. kr. per år. Erforderliga ombyggnadsåtgärder på det sekundära vägnätet inklusive ombyggnader inom samhällen och av svaga broar samt enklare kurvrätningar har bedömts av vägförvaltningarna i samband med upprättandet av behovsplaner för vägbyggandet.

För central administration har den andel av centralförvaltningens kostnader beräknats som hänför sig till driftverksamheten. För re-

gional administration har beräknats ett procentuellt pålägg på summan av kostnaderna för direkta sakposter. Beloppet avser huvudsakligen personalkostnader, rescersättningar och utbildningskostnader. Liknande förfaringssätt har använts inom de övriga anslagen.

Vägverket hemställer om medel för budgetåret 1971/72 för följande ändamål.

	Kr.
1. Central administration	22 600 000
2. Regional administration	46 700 000
3. Servicearbeten	419 000 000
4. Egentligt vägunderhåll	351 200 000
5. Förstärkt vägunderhåll	158 700 000
	998 200 000

Följande prestationer planeras vid denna medelstildelning.

Arbeten	En- het	1969 Utfall	1970 Programbudget	1971	1972	Budgeterad ökn. av vissa arbeten 1971—1972	%
	tusental						
Nya slitlager							
beläggning	m ²	10 965	15 000	16 700	32 400	15 700	94
oljegrus	m ²	5 435	10 000	10 800	13 000	2 200	20
Grusning	m ³	1 325	1 600	1 485	1 760	275	18
Hyvling	km	54	53	52	52	normalår	—
Dammbindning	ton	68	88	87	85	»	—
Vattning	m ³	1 312	1 400	1 400	1 400	»	—
Trafiklinjemarkering	km	28	35	36	38	»	—
Sandning mot halka	m ³	1 114	1 525	1 300	1 325	»	—
Kemisk halkbekämpning	km	4	5	6	6	»	—
Snöplogning	tim	832	825	810	815	»	—
Förstärkning	km	490	470	380	660	280	73

Belägningsunderhållet beräknas vidare omfatta 33 milj. m² vid den av vägverket planerade och föreslagna anslagsnivån.

Kostnaden för servicearbeten kan komma att påverkas av 1960 års vägsakkunnigas förslag till ändring av väglagen beträffande ansvaret för vägbelysning, m. m. Dessa kostnader har emellertid inte inkluderats i beräkningen.

Byggande av statliga vägar

Programmet för detta anslag omfattar ny- och ombyggnadsåtgärder på det statliga vägnätet. Under de senaste åren har dessa åtgärder i huvudsak inriktats på huvudvägnätet och de trafikstarka lederna, såväl för kollektiv som individuell trafik, vilka ligger i anslutning till de största tätorterna.

Vägverket har för budgetåret 1971/72 redovisat en tänkt förlängning av flerårsplaneperioden med åren 1975 och 1976 och beräknar

sålunda för perioden 1971–1976 en anslagssumma av totalt 3 545 milj. kr. i 1969 års prisnivå. Till de medel som ingår i flerårsplanerarna har lagts beräknade medel för beredskapsarbeten. Eftersom dessa projekt av arbetsmarknadspolitiska skäl i betydande omfattning lokaliseras till norrlandslänen har beredskapsmedel och flerårsplaneramar inte summerats för varje län. För samtliga utom de fem nordligaste länen torde vägbyggandet genom beredskapsarbeten sålunda i huvudsak komma att inskränka sig till att omfatta ett slutförande av påbörjade projekt. Skillnaden i medelsbehov mellan den genom förlängning framräknade flerårsplanen och verkets långtidsplan för huvudvägar beräknas med ledning av beredskapsarbetenas hittillsvarande utveckling till ca 455 milj. kr. Här till måste dock läggas ca 400 milj. kr. för behov på länsvägar utanför huvudvägnätet som inte beräknas bli täckta med beredskapsmedel.

Medelsbehovet för att fullfölja långtidsplanen under perioden 1972–1976 har beräknats till ca 1 000 milj. kr. (i 1971 års prisnivå) utöver flerårsplaneramen.

Vägverket hemställer om medel för budgetåret 1971/72 för följande ändamål.

	Kr.
1. Central administration	31 100 000
2. Regional administration	45 500 000
3. Byggande av riksvägar	553 700 000
4. Byggande av tunnelbanor	31 200 000
5. Byggande av länsvägar	148 170 000
6. Byggande av storbroar	54 400 000
7. Utrednings- och utvecklingsverksamhet	16 500 000
	880 570 000

En anslagstilldelning av ca 800 milj. kr. krävs för att endast de vägföretag som prioriteras inom flerårsplaneramen skall kunna genomföras. Härvid har även en viss eftersläpning som torde uppstå under år 1971 beaktats.

Enligt ett högre alternativ på ca 838 milj. kr. som redovisas i petita kan utöver flerårsplanens vägföretag för år 1972 fem större vägföretag i Stockholms, Uppsala, Östergötlands och Värmlands län med en sammanlagd kostnad av ca 150 milj. kr. tidigareläggas i förhållande till flerårsplanen.

Vägverkets förslag till anslagstilldelning enligt tabellen innebär att – utöver flerårsplanens prestationer för år 1972 samt igångsättandet av nyssnämnda fem vägföretag – dessutom kan påbörjas vägföretag avseende E 4 i Malmöhus län, E 6 i Hallands län och riksväg 40 i Göteborgs och Bohus län med en sammanlagd kostnad av ca 120 milj. kr.

Verksamheten redovisas i prestationstermer av verket på följande sätt.

		1969	1970	1971	1972
		Utfall	Budget	Budget	Flerårsplan
1. För trafik öppnad sammanlagd väglängd	km	553	500	370	450
2. Pågående arbeten	km	..	300	420	340
3. Påbörjande av företag	km	422	450	330	330
4. Toppbeläggningar	milj. m ²	..	6,2	5,5	6,3
5. Standardhöjdn. på vägar					
tid. öppnade för trafik	milj. kr.	..	45	28	19

Bidrag till drift av kommunala vägar och gator

Under programmet för detta anslag redovisas bidragsgivningen till drift av vägar och gator inom de kommuner som är väghållare. Vägverket anser det angeläget att för budgetåret 1971/72 anslag ställs till förfogande som medger att statsbidrag till städernas driftkostnader kan utgå i den omfattning som förutsätts i statsbidragsförordningen, nämligen till en beräknad skälig driftkostnad. I juni 1970 har driftkostnaderna omräknats enligt gällande statsbidragsförordning så att de avser tvåårsperioden 1970–1971. Med hjälp av uppgifter från ett trettiotal städer har vägverket genomfört ett förenklat beräkningsförfarande, varvid hänsyn har tagits till trafikens ökning och till löne- och prisstegringar som har inträffat sedan år 1968. Vidare har beaktats de av Kungl. Maj:t resp. vägverket beslutade förändringarna i väghållningen gällande från den 1 januari 1970. Slutligen har återstående utjämning av statsbidraget skett, så att bidragsgivningen återförts till skälig nivå.

Den årliga driftkostnaden har sålunda beräknats till 128,6 milj. kr. för år 1970, vilket motsvarar ett statsbidrag av 122,1 milj. kr. Det för budgetåret 1970/71 anvisade, förslagsvisa bidragsbeloppet torde därmed komma att överskridas med 16,6 milj. kr.

Statens vägverk hemställer om medel under budgetåret 1971/72 för följande poster.

	Kr.
1. Central och regional administration	12 710 000
2. Bidragsbelopp	125 000 000
	127 710 000

¹ Varav 860 000 kr. för omläggning av redovisningsperioden.

Städernas bidragsberättigade väg- och gatunät har minskat med 235 km. Vid utförd driftkostnadsberäkning har därför avgått en beräknad driftkostnad av ca 2 milj. kr., varav 1 milj. kr. avser ökade driftkostnader i anledning av trafikökningen.

Verket förutsätter vid sina beräkningar av anslagsbehov för budgetåret 1971/72 att städerna tillvaratar alla möjligheter till rationalisering av verksamheten. I den mån så inte sker faller kostnaderna på kommunerna.

Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator

Under programmet för detta anslag redovisas bidragsgivningen till byggande av vägar och gator samt tunnelbanor i städer och samhällen som är vägghållare. För fördelning av bidragen fastställer statens vägverk en fördelningsplan för fem år i sänder. Fördelningsplanen skall förnyas vart tredje år. Gällande fördelningsplan för bidragstilldelningen avser perioden 1970—1974 och har enligt av Kungl. Maj:t utfärdade direktiv baserats på en årlig medelstilldelning som i princip motsvarar anslaget för budgetåret 1969/70. Från anslaget lämnas bidrag till stads eller samhälles kostnad för bidragsberättigade byggnadsföretag med 95 % till byggande av väg samt till byggande av gata mot vilken enligt gällande stadsplan utfart eller annan utgång från tomt eller annan fastighet inte får anordnas. Dessutom utgår bidrag med 95 % till utförande av större konstarbete eller trafikanordning som ingår i gata. Till annat gatubyggnadsarbete utgår statsbidrag med 85 %. I kostnaden för byggnadsföretag får inräknas skälig ersättning för mark och för intrång, som föranleds av vägs eller gatas byggande eller användande. Bidrag utgår i mån av tillgång på medel.

Under år 1969 upprättade verket på basis av ett preliminärt förslag en långtidsplan för åren 1970—1979 för utbyggnad av bidragsberättigade huvudtrafikleder inklusive tunnelbanor i städer och samhällen, som är vägghållare.

Långtidsplanen har baserats på av städerna och Kommunalförbundet för Stockholms stads och läns regionala frågor (KSL) lämnade uppgifter beträffande utbyggnadsbehov. De av städerna och KSL redovisade behovs- och långtidsplanerna omfattar som regel de trafikleder som ingår eller kommer att ingå i deras huvudtrafiksystem enligt generalplan, dispositionsplan eller trafikledsplan. Detta innebär att planerna innefattar fjärrtrafikleder, primärleder, viktigare sekundärleder samt tunnelbanor, dvs. enbart en del av det statsbidragsberättigade väg- och gatunätet.

Städernas och KSL:s förslag till långtidsplan för åren 1970—1979 omfattar totalt ca 8 miljarder kr., vilka fördelar sig med ca 4,8 miljarder kr. på storstockholmsområdet och Göteborg—Mölnadal och ca 3,2 miljarder kr. på övriga städer. Av nämnda 4,8 miljarder kr. hänförs sig ca 1 miljard kr. till utbyggnaden av sådana tunnelbanor i storstockholmsområdet, som förutsatts bestridas med statsbidrag enligt fördelningsplan.

Verket har gjort en angelägenhetsprövning av de anmälda företagen samt utgått från den för år 1970 fastställda medelstilldelningen om ca 300 milj. kr. Den härefter följande behövliga årliga anslagsökningen bedöms utgöra i genomsnitt 6 %. Ökningen har gjorts i steg vart tredje år, vilket bedömts lämpligt med hänsyn till omprövningen av fördelningsplanen.

Med denna ökningstakt – som innebär ett anslag av 550 milj. kr. år 1979 – omsluter långtidsplanen en total anslagsram av 3 850 milj. kr., vilket motsvarar en byggnadsvolym av 4 000 milj. kr. Därmed beaktas hälften av de enligt städernas och KSL anmälda behoven.

De kostnader till vilka statsbidrag utgått under perioden 1960–1968 har kommit att utgöra en allt mindre andel av de totala kostnader som läggs ned på byggande av bidragsberättigade vägar och gator. År 1960 var andelen 80 % och år 1968 hade den sjunkit till 66 %.

För åren 1970 och 1971 har anvisats ca 300 resp. 330 milj. kr. vilket innebär att (3 850 – 630) 3 220 milj. kr. återstår att fördela på de åtta åren 1972–1979. Detta innebär ett årligt anslagsbehov av ca 400 milj. kr. För år 1972 krävs en volymmässig ökning av det för år 1971 tillgängliga anslaget med ca 70 milj. kr. för att uppnå detta belopp. Vägverket föreslår förutom uppräknade motsvarande pris- och löncomeräkning en volymökning av 64,8 milj. kr. Vägverkets förslag ligger sålunda i underkant av ett redan till hälften nedskuret förslag till bidragsgivning.

I och för sig mycket angelägna trafikledsbyggen har i de föreliggande planerna måst senareläggas eller utgå till förmån för kollektivtrafiken. Sålunda kan nämnas att följande leder i stockholmstrakten senarelagts:

Huvudstaleden	från år 1972 till år 1973
Essingeledens brommagren	från år 1974 till år 1977
Österleden	från år 1977 till år 1979

Följande leder har helt utgått:

Söderleden inom Södermalm med tidigare beräknad statsbidragsgivning åren 1972–1976.

Lundaleden (del av Kungshattsleden mellan E 18 och Bergslagsplan) med tidigare beräknad statsbidragsgivning fr. o. m. år 1977.

Statens vägverk hemställer om medel under budgetåret 1971/72 för följande poster.

	Kr
1. Central och regional administration	1 400 000
2. Bidragsbelopp	420 000 000
	421 400 000

Detta innebär en volymmässig ökning i förhållande till budgetåret 1970/71 med ca 65 milj. kr. Verket förutsätter i sin långtidsplan en fortsatt höjning av anslagsnivån. Denna plan innebär att ungefär 70 % av den erforderliga utbyggnaden av huvudtrafiksystemet kan tillgodoses. Hela det övriga bidragsberättigade väg- och gatunätet måste lämnas helt utanför statsbidragsgivningen.

Vägverket har vid beräkningarna av medelsbehovet inte tagit hänsyn till förefintliga rationaliseringsmöjligheter. Dessa beräknar verket på grund av arten av städernas väg- och gatuarbeten inte vara av sådan storleksordning att de nämnvärt påverkar medelsbehovet.

Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.

Programmet under detta anslag avser statsbidragsgivningen till det enskilda vägnätets driftkostnader. Bidragen utbetalas årsvis i efterskott.

Statens vägverk hemställer om medel under budgetåret 1971/72 för följande ändamål.

	Kr.
1. Central och regional administration	4 450 000
2. Barmarks- och vinterväghållning	55 200 000
3. Istandsättning	14 400 000
4. Redskapsanskaffning	1 000 000
5. Särskilda kommunikationsändamål	700 000
	75 750 000

Av den föreslagna ökningen om ca 20,2 milj. kr. utgör ca 4,7 milj. kr. löne- och prisomräkning, medan ca 16,5 milj. kr. erfordras för istandsättningsarbeten samt bidrag till barmarks- och vinterväghållning. Ökningen får ses mot bakgrunden av att det bidragsberättigade vägnätet under perioden 1970—1975 kan beräknas öka med ca 1 000 km årligen från nuvarande ca 62 000 km till ca 67 000 km. Härtil kommer att trafikutvecklingen under perioden väntas bli betydande bl. a. till följd av den snabbt stegrade fritidstrafiken samt den ökande pendeltrafiken kring större centralorter. Jordbrukets och skogsbrukets mekanisering medför en ökad tung trafik.

Genom vägverkets försorg pågår en inventering och standardbedömning av det enskilda vägnätet, som väntas främst komma att visa behov av för trafiksäkerhetens höjande erforderliga istandsättningsarbeten.

Följande prestationsutveckling för programmet redovisas av verket.

	Enhet	1969 Utfall	¹ 1970 Budget	² 1971 Budget
Antal berörda vägprojekt	st	20 245	20 250	20 300
Total väglängd	km	62 084	62 700	64 000
därav				
väglängd med bidrag endast till vinterväghållning	»	1 144	1 100	1 000
väglängd med förhöjd bidragsprocent	»	8 422	8 200	8 000
belagd väglängd	»	1 296	1 350	1 500
oljegrusad väglängd	»	1 025	1 100	1 400

¹ Avser budgetåret 1970/71.

² Avser budgetåret 1971/72.

Vägverket hemställer vidare om en förändring i medelsanvisningen innebärande att anslaget för bidrag till drift av enskilda vägar – i likhet med anslaget till byggande av enskilda vägar – anvisas under det budgetår som föregår det kalenderår som bidraget avser.

Länsstyrelserna kan nämligen vid nuvarande ordning inte bevilja bidrag till det löpande kalenderårets drift tidigare än i anslutning till budgetårsskiftet, dvs. sedan ungefär halva den period förlupit som bidraget avser. Planeringen av bidragsårets verksamhet måste enligt vägverkets mening för att bli meningsfull göras året före bidragsåret och sålunda vara avslutad föregående kalenderår. Hittillsvarande ordning för medelsanvisningen har regelmässigt medfört att de preliminära planer som upprättats under föregående höst och efter vilka arbetet bedrivits under första hälften av bidragsåret måst underkastas en omfattande revidering. Följden härav har blivit en i många fall felaktig satsning under bidragsårets första hälft vartill kommer det administrativa merarbete som planrevideringen innebär. Verket föreslår därför att de för budgetåret 1972/73 beräknade erforderliga medlen, 73,4 milj. kr., anvisas redan budgetåret 1971/72 för att kunna disponeras under tiden 1.7–31.12.1971 för utbetalningar av bidrag avseende år 1972. Detta belopp har dock ej upptagits i anslagsöversikten i det föregående.

Bidrag till byggande av enskilda vägar

Under programmet för detta anslag redovisas bidragsgivningen till byggande av enskilda vägar. Fr. o. m. den 1 januari 1966 lämnas bidrag även till byggande av enskild väg som utgör tillfartsväg till naturområde för rekreation och friluftsliv eller på annan grund är av särskild betydelse för fritidsändamål.

Anslaget, som har varit oförändrat under de senaste fem åren, fördelas under år 1970 med 13,9 milj. kr. till fortsättnings- och slutbidrag för tidigare påbörjade byggnadsprojekt och med 6,1 milj. kr. till projekt som avses att påbörjas under år 1970. Det av länsstyrelserna redovisade verkliga anslagsbehovet för detta år uppgick till drygt 30 milj. kr. Detta har medfört att en väsentlig del av de bidragsberättigade byggnadsprojekten måste avvisas eller förklaras vilande.

Enligt länsstyrelsernas inventering avseende byggande av enskilda vägar under år 1971 uppgår medelsbehovet för bidragsgivningen till 31 milj. kr., varav 16 milj. kr. för fortsättnings- och slutbidrag samt 15 milj. kr. för nya vägprojekt. Under budgetåret 1969/70 har till länsstyrelserna inkommit 240 ansökningar om bidrag avseende en väg-längd av 450 km och en total kostnad av 36,5 milj. kr.

Den ökande volymen ansökningar om byggnadsbidrag får ses mot bakgrunden av att trafikarbetet har ökat väsentligt på vissa delar av det bidragsberättigade vägnätet. Fritidstrafiken och de snabbt ökade pendelresorna inom centralorternas omland medför ett ökat krav på

framkomlighet på enskilda vägar. Genom flottledsnedläggelserna har vidare en betydande del av flottgodset överförts till vägnätet vilket resulterar i ökade krav på bärigheten i första hand för broar. Även skogs- och jordbruksnäringarnas fortlöpande mekanisering medför en ökning av de tunga transportererna på de enskilda vägarna.

Någon avveckling av antalet inneliggande äldre ansökningar om byggnadsbidrag kan inte påräknas under år 1971. För år 1972 beräknas för fortsättnings- och slutbidrag till äldre företag 17,2 milj. kr. och för bidrag till nya företag 16,2 milj. kr.

Byggandet på det bidragsberättigade enskilda vägnätet utförs till största delen såsom entreprenader. Rationaliseringstakten kan därför antas i stort motsvara vad som uppnås inom övrigt vägbyggnad på entreprenad. Dock kan effekten förutsättas bli något mindre på grund av objektens förhållandevis ringa storlek.

Statens vägverk hemställer om medel under budgetåret 1971/72 för följande ändamål.

	Kr.
1. Central och regional administration	2 400 000
2. Bidragsbelopp	33 400 000
	35 800 000

Av ökningen i förhållande till innevarande budgetår utgör 1,7 milj. kr. prisomräkning medan volymökningen utgör 10,7 milj. kr.

Tjänster till utomstående

Programmet för detta anslag inrymmer tjänster till utomstående och beredskapsarbeten. Den förstnämnda posten avser den taxe- och avgiftsbelagda verksamheten, huvudsakligen byggande och drift på entreprenad av vägar och hamnar tillhöriga kommuner och enskilda väghållare samt statliga myndigheter. Verksamheten innefattar även inkomster av dispensgivning, tillsyn, försäljning av publikationer, väglagningsämnen och andra förrådsartiklar samt sten, uthyrning av maskiner, ersättningsbromateriel och bostäder, reklamutrymmen, avgifter för databehandling, konsultationer och ljuskopiering, skadecersättningar samt försäljningsinkomster från fast och lös egendom.

Den principiella målsättningen för vägverkets taxe- och avgiftssättning är full kostnadstäckning. Härmed avses täckning av såväl bokföringsmässiga som kalkylmässiga kostnader. Verksamheten beräknas av vägverket vara självbärande under år 1972 med en beräknad omslutning av ca 40 milj. kr.

Posten beredskapsarbeten avser vägverkets interna planering för arbetsmarknadsstyrelsens räkning. Mot bakgrund av verkets målsättning och med hänsyn till omfattningen av egna resurser samt efter samråd

med arbetsmarknadsstyrelsen planerar vägverket en omslutning av beredskapsarbetena motsvarande en ersättning från arbetsmarknadsstyrelsen av ca 150 milj. kr. för år 1972. Härtill kommer särredovisade administrationskostnader för den interna planeringen om ca 8,7 milj. kr. som inte ersätts av arbetsmarknadsstyrelsen.

Vägverket begär under programmet Tjänster till utomstående medelsanvisning för budgetåret 1971/72 med detta senare belopp.

III. Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har mot bakgrund av rådande tendenser på arbetsmarknaden understrukit betydelsen av en sådan planering av investeringarna inom vägverkets, sjöfartsverkets, postverkets, televerkets, statens järnvägars och luftfartsverkets verksamhetsområden att dessa snabbt kan anpassas med hänsyn till arbetsmarknadsläget. Detta gäller såväl byggnads- och anläggningsinvesteringar som industribesättningar.

IV. Departementschefen

Under perioden 1955—1970 har de statliga investeringarna i vägar och gator utgjort ca 17,3 miljarder kr. i 1970 års prisnivå. Härav utgör drygt 3,5 miljarder kr. beredskapsarbeten, vilka i huvudsak utförts i Norrland och i skogslänen i övrigt. Återstoden eller nära 14 miljarder kr. har investerats främst i huvudvägnätet — som omfattar riksvägar och genomgående länsvägar — samt i städernas genomfartsleder.

Huvudvägnätets längd uppgår f. n. till ca 25 000 km. Under den angivna perioden har i vägverkets regi ca 1 100 km statlig väg färdigställt årligen genom ny- och ombyggnadsåtgärder. Investeringarna har lett till höjd trafikkapacitet och trafiksäkerhet, vilket bidragit till att behålla och även förbättra vägnätets kvalitet i relation till den kraftigt ökande trafiken.

Beredskapsarbetenas omfattning under den gångna perioden har medgett att vägverkets långtidsplaner för de nyssnämnda nordliga skogslänen i stort sett kunnat tillgodoses, vilket haft stor betydelse för tillskapandet av ett sammanhängande kommunikationsnät inom berörda regioner.

Under perioden har vidare genomförts förstärkningsarbeten på det sekundära vägnätet till en investeringskostnad av drygt 1 miljard kr., vilket innebär att betydande delar av detta vägnät kunnat upplåtas för tyngre trafik. Detta har kommit bl. a. skogs- och jordbruksnäringarna tillgodo men även främjat näringslivets övriga tunga transporter.

Den statliga bidragsgivningen till städernas väg- och gatubyggande har under samma period utgjort ca 3,5 miljarder kr. i 1970 års prisnivå, medan motsvarande belopp för kommunernas egna insatser torde uppgå till ca 5,6 miljarder kr. Även i städer och andra tätorter har alltså betydande investeringar gjorts.

Utvecklingen under senare år uppvisar en allt starkare koncentration av trafiken till riksvägarna och de genomgående länsvägarna. Ett annat karakteristiskt drag är den fortgående utvecklingen mot allt större brutto- och lastvikter för de tunga fordonen samt användandet av släpvagnar. Samtidigt har trafiken i de större tätortsregionerna som en följd av befolkningsutvecklingen ökat i väsentligt snabbare takt än i övriga delar av landet.

Sistnämnda förhållande har motiverat särskilda insatser med hänsyn till den starkt ökande belastningen på storstädernas väg- och gatunät. Sålunda söker man bl. a. avveckla de toppbelastningar på trafiksystemen som arbetsresorna utgör genom att bygga ut tunnelbanor, stadsbanor, kollektiva körfält för bussar och taxi m. m. De statliga insatserna har i övrigt kommit att beröra sådana trafiklösningar som allmänt har stor betydelse för de stora tätorternas trafikförsörjning och även är ägnade att förbättra de miljömässiga betingelserna i berörda orter.

Allmänt kan hävdas att investeringarna i det allmänna vägnätet under den gångna perioden syftat till att så långt möjligt tillgodose de olika krav på vägkvalitet och vägkapacitet som utvecklingen ställt.

Som mått på utvecklingen kan konstateras att numera ca 96 % av riksvägarna, ca 73 % av de genomgående länsvägarna och ca 46 % av det totala statliga vägnätet är belagda eller oljegrusade samt att de rena grusvägarnas andel av hela det statliga vägnätet under den senaste tioårsperioden minskat från ca 85 % till ca 54 %.

Driftåtgärderna har för såväl de statliga som de kommunala och enskilda vägnäten av hävd haft hög prioritet. Det är angeläget för den totala transportekonomin att vidmakthålla det kapital som nedlagts i vägarna genom ändamålsenliga driftåtgärder.

Bilden av den framtida efterfrågan på vägtjänster är inte fullt entydig. Som allmän förutsättning i fråga om utvecklingen av transportarbetet gäller dock att — även om ökningstakten skulle bli lägre än under de senaste decennierna — det blir fråga om kraftiga årliga nytillskott till trafiken.

Samtidigt kommer utvecklingen av och formerna för transportarbetet att påverkas av olika faktorer. Jag tänker på en fortsatt anpassning av kostnadsansvaret, som verkar i riktning mot de mera likartade konkurrensförutsättningar mellan olika trafikmedel som trafikpolitiken bygger på. I sammanhanget kan erinras om de beslut som riksdagen redan fattat i anslutning till bilskatteutredningens förslag. Av särskilt intresse från kostnadsansvarssynpunkt är givetvis det arbete som bedrivs av vägkostnadsutredningen och som på viss sikt kan förutsättas få direkt betydelse för fördelningen av kostnadsansvaret och för utformningen av avgiftssystemet för vägtrafiken samt därmed också för den framtida fördelningen av transportarbetet på olika trafikmedel. Av betydelse i detta sammanhang är också det utvecklingsarbete avseende en övergri-

pande regional trafikplanering, som nyligen igångsatts som ett led i den statliga trafikpolitiken. Planeringen syftar till att ge stat och kommuner liksom transportnäringen över huvud taget ett successivt förbättrat underlag för avvägning av investerings- och transportinsatser, vilket givetvis också blir en påverkande faktor i fråga om arbetsfördelningen mellan de olika transportgrenarna. Som ett led i en aktivare trafik-, samhälls- och miljöplanering kan en ökad satsning på kollektiva trafikformer påräknas. Över huvud taget kommer trafiksäkerhets- och miljöaspekter i vidgad utsträckning — och då även som en kostnadsfaktor för trafiken — att vägas in i de trafikpolitiska bedömningarna med åtföljande återverkningar på transportmönstret.

Väganlagen för nästa budgetår bör bibehållas på en fortsatt hög nivå. I nuvarande ekonomiska läge måste dock återhållsamhet iakttas, och en ingående angelägenhetsprioritering ske av vägverkets engagemang inom ramen för de resurser som ställs till förfogande. Allmänt bör gälla att de statliga insatserna i första hand inriktas på att *dels* genom ändamålsenliga driftåtgärder säkerställa funktionen hos de olika delarna av det befintliga vägnätet, *dels* fullfölja de investeringsplaner som avser att genom mera begränsade punktvisa insatser åstadkomma förbättringar som kommer längre sammanhängande vägsträckor till del resp. siktar till att avhjälpa påtagliga brister inom de av trafikökningen mera belastade delarna av vägnätet. I vägbyggnadsverksamheten bör alltså först i andra hand påbörjas vägföretag, som utgör begynnelsestapper i mera omfattande standardhöjande projekt.

Inom ramen för en sådan allmän inriktning bör i fråga om byggnadsanlagen de riktlinjer tillämpas som återspeglas i urvalet av vägföretag i de under år 1969 av vägverket fastställda flerårs- och fördelningsplanerna. Dessa är huvudsakligen inriktade på huvudvägnätet. En samordning av planerna har skett med hänsyn till fördelningen av de beräknade transportbehoven. Objektens samhällsekonomiska lönsamhet har i första hand varit avgörande för prioriteringen inom planerna. Härvidlag har i flerårsplanerna beaktats såväl näringslivets behov av tillfredsställande transportmöjligheter som behoven av kapacitetsstarka trafikleder inom och mellan tätortsregionerna. Vid upprättandet av fördelningsplanen har utgångspunkten i de större städerna varit, att de kollektiva trafiksystemen ingår som en väsentlig och integrerad del i dessa städers trafiksystem. Tunnelbane- samt viktiga infarts- och genomfartsprojekt har prioriterats gemensamt. Behovet av särskilda bussfiler m. m. har uppmärksamrats. I fråga om både flerårsplaner och fördelningsplan har särskilt beaktats sådana vägförbättrande åtgärder som höjer trafiksäkerheten.

Beredskapsarbetena har under senare år utgjort en betydande del av vägbyggandet på landsbygden, särskilt i de s. k. skogsläna i de norra

delarna av landet. Som beredskapsarbeten utförs normalt projekt som planeras komma till utförande inom långtidsplanen. Jag förordar ingen ändring av dessa principer för det kommande verksamhetsåret.

Den statliga vägdriften under år 1972 bör syfta till att till lägsta möjliga kostnader garantera trafiken säker framkomlighet. Nya åligganden i fråga om renhållning samt andra åtgärder som kan komma i fråga måste även utföras med bästa möjliga utnyttjande av den fasta produktionskapaciteten.

Jag räknar med ökade rationaliseringsvinster till följd av den nya linjeorganisation som infördes under förra året. Vidare bör möjligheten att hyra vissa fordon och maskiner leda till en ökad valfrihet vid användningen av de totala resurserna. Ökade personalkostnader på grund av arbetstidsförkortning får i största möjliga utsträckning mötas genom produktivetsförbättringar. Jag förutsätter vidare att möjligheterna att höja standarden hos vägnätet genom t. ex. oljegrusning eller beläggning tillvaratas. Valet av sådana åtgärder bör så långt möjligt grundas på bedömningar av den samhällsekonomiska lönsamheten.

Slutligen bör särskild uppmärksamhet alltjämt ägnas möjligheterna att genom en rationell resursanvändning se till att skäligt utrymme ges för förstärknings- och ombyggnadsarbeten på det sekundära vägnätet.

Vägverket är en av de myndigheter som deltar i pågående försöksverksamhet på programbudgetområdet. Under år 1970 har gjorts bedömningar av den fr. o. m. budgetåret 1969/70 av vägverket använda programindelningen. I anslutning härtill har konstaterats bl. a. att planeringen inom vägväsendet i princip bör omfatta och baseras på likartade kriterier för hela väg- och gatunätet — det statliga, det kommunala och det enskilda — samt såvitt möjligt inriktas på att finna den från samhällsekonomisk synpunkt lämpligaste resursfördelningen mellan dessa kategorier. Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående vill jag också peka på angelägenheten av att vägverket vid fullgörandet av sin huvuduppgift eftersträvar en samplanering mellan trafik-, byggelse- och annan samhällsplanering. Övervägandena i syfte att finna den programindelning som bäst tillgodoser statsmakternas behov av underlag för beslut om inriktningen av den statliga vägpolitiken och samtidigt ger vägverket möjligheter att inom den av statsmakterna angivna ramen effektivt leda och följa upp verksamheten pågår alltjämt, och jag är f. n. inte beredd att ta slutlig ställning i frågan.

Verkets ekonomi-administrativa redovisningssystem har hittills främst syftat till ett internt inriktat planerings- och kontrollsystem, vilket emellertid även kunnat användas för att ta fram uppgifter av värde för statsmakternas bedömningar. Det fortsatta arbetet med vidareutveckling av detta system bör på sikt resultera i ett allt bättre underlag för kostnads-, prestations- och produktivetsredovisning till ledning för bl. a. budgetarbete och långtidsplanering. I samverkan med vägverket har un-

der år 1970 preciserats en rad krav på verkets externa redovisning, förutsättningarna för programdefinition m. m. som torde vara av värde i detta utvecklingsarbete. Enligt den i sammanhanget tänkta tidsplanen bör ett till de nya kraven anpassat redovisningssystem om möjligt föreligga den 1 september 1972 så att verksamhetsplanen för år 1974 kan lämnas enligt den nya ordningen. I samband härmed torde frågan om slutgiltig programindelning av verksamheten ånyo få tas upp.

Den anslagsindelning som används för budgetåret 1970/71 bör tills vidare bibehållas.

En omläggning till kostnadsramar i stället för medelsförbrukningsramar har genomförts för anslagen till drift resp. byggande av statliga vägar under åren 1970 och 1971. Genom omläggningen som stämmer överens med programbudgeteringens principer kan vägverket i sin interna budgetering planera verksamheten inom en given prestations/kostnadsram. De budgetansvariga kan arbeta utan att vara alltför bundna av den faktiska utbetalningsvolymen under kalenderåret. Förfarandet medverkar till en rationellare planering och en effektivare verksamhet som mera odelat kan inriktas på genomförandet av de uppställda målen.

Innan jag går över till att behandla vägverkets anslagsäskanden för budgetåret 1971/72 vill jag något beröra det betänkande Vägplan 1970 (SOU 1969: 56, 57), som vägplaneutredningen lade fram vid årsskiftet 1969—1970. Utredningen har efter en kartläggning av det nuvarande väg- och gatunätets omfattning och standard ingående övervägt principerna för en långsiktig vägplanering och därvid lagt stor vikt vid att utarbeta en planeringsmetodik som bygger på en samhällsekonomisk värdering av olika insatser på vägområdet. I sistnämnda hänseende har utarbetats en kalkylmodell för lönsamhetsbedömning av trafikprojekt, som avses vara ett hjälpmedel vid prioritering av vägföretag och även vid bestämning av olika tekniska standardkrav på vägnätet. Ett omfattande arbete har inom utredningen lagts ner på att ställa upp sådana krav som därefter omvandlats till normer beträffande vägnätets bärighet och geometriska utformning i olika hänseenden och under olika trafikförutsättningar. Utredningen har också gjort prognoser avseende den framtida trafikutvecklingen samt med utgångspunkt från dessa och med anlitande av bl. a. den nyssnämnda lönsamhetskalkylen upprättat behovsplaner för väg- och gatubyggandet och vägdriften under tiden fram till mitten av 1980-talet samt angett kostnaderna för ett genomförande av planerna.

Vägplaneutredningens betänkande har varit föremål för en omfattande remissbehandling. Med hänsyn till den rad av viktiga frågor inom vägpolitiken som tas upp i betänkandet — jag tänker då bl. a. på planeringsmetodiken och standardkraven — krävs ingående och allsidiga överväganden och då även med beaktande av de många synpunkter som

anförts av remissinstanserna. Jag är inte beredd att nu närmare gå in på dessa frågor utan avser att återkomma till dem vid en senare tidpunkt.

Jag går nu över till att redovisa mina ställningstaganden till anslagsberäkningarna. Jag kommer i det följande att hemställa om medelsanvisning under resp. anslag.

Anslaget till *ämbetsverksuppgifter* föreslås ökat med 330 000 kr., vari inräknats kostnaderna för underhåll och förrådshållning av reservbro-materiel.

Anslaget till *drift av statliga vägar* avses täcka kostnaderna för servicearbeten och egentligt underhåll samt förstärkningsarbeten på det sekundära vägnätet. Innevarande budgetår är anslaget 774 milj. kr., varav ca 86 milj. kr. avser förstärkt vägunderhåll. Med hänsyn till vikten av att vidmakthålla standarden på det statliga vägnätet samt med beaktande av de ytterligare åligganden i fråga om renhållning som åvilar vägverket efter den 1 januari 1971 förordar jag att ökade medel ställs till förfogande under nästa budgetår. Jag beräknar således en höjning av anslaget med ca 53 milj. kr., varigenom för den statliga vägdriften under kalenderåret 1972 skulle komma att disponeras ca (774+53) 827 milj. kr.

För bidragsgivningen till den kommunala *väg- och gatudriften* beräknar jag ett anslag av ca 122 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med ca 15 milj. kr.

Till den *enskilda vägdriften* beräknar jag ca 54,5 milj. kr., vilket innebär i huvudsak oförändrad medelsanvisning. Vägverkets framställning om särskild medelsanvisning för omläggning av användningsperioden för här avsedda bidrag är jag således f. n. inte beredd att biträda.

Vad gäller *väg- och gatubyggandet* vill jag i följande tabell inledningsvis redovisa det ungefärliga utfallet av investeringarna inom denna sektor under perioden 1965—1969 samt de beräknade kostnaderna under åren 1970 och 1971. I de angivna beloppen för beredskapsarbeten ingår

Statlig medelstildelning till byggande av vägar och gator
(milj. kr.)

År	Ordinarie statliga vägbyggnadsarbeten	Ordinarie kommunala vägbyggnadsarbeten	Byggande av enskilda vägar	Beredskapsarbeten m. m.	Totalt
1965	560	230	17	277	1 084
1966	610	270	20	212	1 112
1967	610	270	20	273	1 173
1968	641	270	21	192	1 124
1969	657	270	22	211	1 160
1970 ¹	693	300	23	150	1 166
1971 ¹	684	330	23	150	1 187
	4 455	1 940	146	1 465	8 006

¹Beräknade belopp.

även kostnaderna för vissa förbättringsarbeten av driftkaraktär, vilka dock är av mindre omfattning.

För nästa budgetår bör anslagstilldelningen till det *statliga vägbygget* bibehållas på nuvarande höga nivå. Jag förordar i enlighet härmed ett anslag för budgetåret 1971/72 av ca 685 milj. kr.

I fråga om bidragsgivningen till det *kommunala väg- och gatubygget* gäller att för budgetåren 1969/70 och 1970/71 skett uppräknningar om tillhoppa ca 60 milj. kr., vilket innebär en ökning av bidragsramen med 22 %. Några ytterligare uppräknningar är jag inte beredd att förordas för nästa budgetår. Anslaget föreslås därför anvisat med 331 milj. kr.

Anslaget till bidrag till *byggande av enskilda vägar* bör för budgetåret 1971/72 likaledes tas upp med oförändrat belopp, dvs. 23,4 milj. kr.

Under en följd av år har 20 milj. kr. av anslaget till den statliga vägdriften och 40 milj. kr. av det statliga vägbyggnadsanslaget tilldelats Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län för att användas under särskilt beaktande av arbetsmarknadspolitiska synpunkter. Någon ändring i denna medelsdisposition bör enligt min mening inte ske för nästa budgetår. Denna specialdestination av medel innebär att angelägna arbeten kan inordnas i den ordinarie verksamheten under särskild hänsyn till arbetsmarknadspolitiska aspekter. Val av ifrågakommande projekt ur flerårsplanerna bör således ske med beaktande av deras lokalisering, lämpliga igångsättningstidpunkter, behov av arbetskraft m. m. Ifrågakommande driftåtgärder bör i första hand avse sådana förstärkningsarbeten som behövs för att möjliggöra oljegrusning eller enkel beläggning.

Kostnadsramarna för år 1972 för anslagen Drift av statliga vägar resp. Byggande av statliga vägar bör bestämmas till samma belopp som anslagen.

Det bör ingå i Kungl. Maj:ts befogenheter att i den mån arbetsmarknadsläget, kravet på en ändamålsenlig planering av verksamheten eller andra särskilda skäl motiverar det bemyndiga vägverket att utöka verksamheten under år 1971 utöver de föreskrivna kostnadsramarna för detta år genom att under andra halvåret i förväg ta i anspråk behövliga belopp av de medel på de kalenderårsberäknade anslagen, som kan bli anvisade för verksamhetsåret 1972. Kungl. Maj:t bör även ha motsvarande befogenhet att minska verksamheten.

Under åberopande av det sagda hemställer jag, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle

att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda anfört.

B 1. Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter

1969/70 Utgift	4 104 000
1970/71 Anslag	4 100 000
1971/72 Förslag	4 430 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för översiktlig vägplanering, fastställande av arbetsplaner samt försvars- och järnvägsärenden.

Det totala medelsbehovet under detta anslag för budgetåret 1971/72 uppgår enligt vägverket till ca 4,3 milj. kr. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår utgör löne- och prisomräkning. Jag biträder vägverkets förslag och beräknar dessutom medel för bestridandet av vissa underhålls- och förrådkostnader för reservbromateriel.

Jag bedömer att kostnaderna ungefärligen kommer att fördela sig på följande sätt.

	Kr.
Central administration	570 000
Översiktlig vägplanering	950 000
Fastställande av arbetsplaner	330 000
Försvarsfrågor	2 360 000
Järnvägsövergångar m. m.	220 000
	4 430 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens vägverk: Ämbetsverksuppgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 430 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 2. Drift av statliga vägar

1969/70 Utgift	749 429 000	Reservation	389 231 000
1970/71 Anslag	774 000 000		
1971/72 Förslag	826 800 000		

Från detta anslag bestrids samtliga kostnader för de delar av vägverkets verksamhet som är hänförliga till driften av de statliga vägarna samt förstärknings- och ombyggnadsarbeten, vilka avser främst det sekundära vägnätet.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 998,2 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Motiveringen för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Kostnadsramen för år 1971 har fastställts till 774 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående förordar jag att kostnadsramen för år 1972 bestäms till 826,8 milj. kr. och att anslag begärs med samma belopp. Förslaget innebär en ökning av anslaget för nästa budgetår med 52,8 milj. kr.

I följande sammanställning redovisas hur kostnaderna för vägdriften beräknas ungefärligen fördela sig under år 1972. Sammanställningen visar även de ungefärligen beräknade kostnaderna för åren 1970 och 1971 (milj. kr.).

	1970	1971	1972	
			Väg- verket	Dep- chefen
Central administration	20,8	21,0	22,6	22,6
Regional administration	42,5	43,5	46,7	45,5
Servicearbeten	355,6	368,7	419,0	401,1
Egentligt vägunderhåll	249,6	255,1	351,2	271,6
Förstärkt vägunderhåll	81,4	85,7	158,7	86,0
	749,9	774,0	998,2	826,8

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Drift av statliga vägar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 826 800 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 3. Byggnade av statliga vägar

1969/70 Utgift	678 601 000	Reservation	477 754 000
1970/71 Anslag	683 900 000		
1971/72 Förslag	685 470 000		

Från detta anslag bestrids samtliga kostnader för de delar av vägverkets verksamhet som är hänförliga till byggande av statliga vägar.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av ca 881 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Motiveringen för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Kostnadsramen för år 1971 har fastställts till 683,9 milj. kr.

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägver-

kets anslagsframställning förordar jag att kostnadsramen och anslaget för år 1972 bestäms till ca 685,5 milj. kr.

I följande sammanställning visas hur kostnaderna för vägbygget beräknas ungefärligen fördela sig under år 1972. Sammanställningen visar även de ungefärligen beräknade kostnaderna för åren 1970 och 1971 (milj. kr.).

	1970	1971	1972 Väg- verket	1972 Dep.- chefen
Central administration	28,7	29,0	31,1	30,1
Regional administration	41,3	42,4	45,5	44,3
Byggande av riksvägar	382,7	375,0	553,7	375,5
Byggande av tunnelbanor	20,0	21,1	31,2	31,2
Byggande av länsvägar	140,6	136,4	148,2	140,0
Byggande av storbroar	65,2	65,0	54,4	54,4
Utrednings- och utvecklings- verksamhet	15,0	15,0	16,5	10,0
	693,5	683,9	880,6	685,5

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggande av statliga vägar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 685 470 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 4. Bidrag till drift av kommunala vägar och gator

1969/70 Utgift	99 365 000
1970/71 Anslag	107 100 000
1971/72 Förslag	122 130 000

Från detta anslag utgår bidrag till stad eller samhälle med 95 % av det belopp vartill de skäligen kostnaderna för drift av de bidragsberättigade vägarna och gatorna beräknas uppgå. Driftkostnaden fastställs för en tvåårsperiod i sänder av statens vägverk efter stadens eller samhällets hörande. Den senaste omräkningen ägde rum förra året och avser åren 1970 och 1971. Beräkningen kan justeras under löpande tvåårsperiod om väsentligt ändrade förhållanden inträder. Bidragsgivningen regleras genom förordningen (1960: 374) om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av ca 127,7 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Motiveringen för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag, att anslaget tas upp med 122,1 milj. kr., innebärande en uppräknig med ca 15 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	Kr.
Central och regional administration	1 830 000
Bidragsbelopp	120 300 000
	122 130 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till drift av kommunala vägar och gator* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 122 130 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 5. Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator

1969/70 Utgift	309 582 000	Reservation	127 137 000
1970/71 Anslag	331 000 000		
1971/72 Förslag	331 000 000		

Från detta anslag lämnas bidrag till stads eller samhälles kostnad för byggnadsföretag med 95 % till byggande av väg samt till byggande av gata mot vilken enligt gällande stadsplan utfart eller annan utgång från tomt eller annan fastighet inte får anordnas. Dessutom utgår bidrag med 95 % till utförande av större konstarbete eller trafikankordning, som ingår i gata. Till annat bidragsberättigat gatubyggnadsarbete utgår statsbidrag med 85 %. I kostnaden för byggnadsföretag får inräknas skälig ersättning för mark och för intrång, som föranleds av vägs eller gatas byggande eller användande. Bidrag utgår i mån av tillgång på medel och enligt av statens vägverk fastställd fördelningsplan för fem år. Fördelningsplanen skall förnyas vart tredje år. Bidragsgivningen regleras genom förordningen (1960: 374) om statsbidrag till väg- och gatuhållning i vissa städer och stadsliknande samhällen. Bidrag till byggande av tunnelbana kan under vissa förutsättningar utgå från detta anslag. Denna bidragsgivning regleras genom förordningen (1965: 138) om statsbidrag till byggande av tunnelbana.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 421,4 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med oförändrat 331 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	Kr.
Central och regional administration	1 400 000
Bidragsbelopp	329 600 000
	331 000 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till byggande av kommunala vägar och gator* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 331 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 6. Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.

1969/70 Utgift	52 285 000	Reservation	12 116 000
1970/71 Anslag	54 500 000		
1971/72 Förslag	54 550 000		

Från detta anslag lämnas bidrag till drift av enskild väg av väsentlig betydelse. Bidrag kan även utgå om vägen är utfart för en bebyggelse och av betydande längd eller om vägens drift är synnerligen betungande för väghållaren. Bidrag utgår med 70 % av beräknad kostnad för väghållningen. Bidrag kan beviljas med 85 % om synnerliga skäl föreligger. Vidare kan s. k. iståndsättningsbidrag beviljas med 70 % för åtgärder som bedöms nödvändiga från trafiksynpunkt. Från anslaget lämnas även bidrag till anskaffning av maskiner och redskap för driften. Slutligen utgår från anslaget bidrag till kostnader för viss passbåtstrafik m. m. Huvuddelen av bidragsgivningen regleras genom kungörelsen (1952: 793) angående statsbidrag till enskild väghållning (ändrad senast 1967: 688) och kungörelsen (1952: 417) angående statligt stöd till anskaffning av maskiner och redskap för rationalisering av underhållsarbetet på vissa enskilda vägar (ändrad 1963: 102).

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av ca 75,8 milj. kr. för budgetåret 1971/72. För att möjliggöra en omläggning av användningsperioden för bidragsmedlen begär verket dessutom att de för budgetåret 1972/73 erforderliga medlen — 73,4 milj. kr. — anvisas redan nu.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänsyn till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med ca 54,6 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	Kr.
Central och regional administration	3 550 000
Bidragsbelopp	51 000 000
	54 550 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Bidrag till drift av enskilda vägar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 54 550 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;
2. medge att under budgetåret 1971/72 statlig lånegaranti för län avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar beviljas intill ett belopp av 110 000 kr.

B 7. Bidrag till byggande av enskilda vägar

1969/70 Utgift	22 348 000	Reservation	18 300 000
1970/71 Anslag	23 400 000		
1971/72 Förslag	23 400 000		

Från anslaget utgår bidrag till byggande av enskild väg av väsentlig betydelse för en bygds befolkning. Bidrag lämnas till kostnad för arbetsplan med 70 % samt till beräknad övrig kostnad för företaget med högst 70 %. Föreligger synnerliga skäl kan sistnämnda bidrag höjas till högst 85 %. Bidragsgivningen regleras genom bestämmelserna i kungörelsen (1952: 793) angående statsbidrag till enskild väghållning (ändrad senast 1967: 688). Fr. o. m. den 1 januari 1966 lämnas bidrag från detta anslag även till byggande av enskild väg som utgör tillfartsväg till naturområde för rekreation och friluftsliv eller på annan grund är av särskild betydelse för fritidsändamål. Även för denna bidragsgivning gäller i tillämpliga delar nämnda kungörelse.

Statens vägverk

Verket hemställer om ett anslag av 35,8 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Motiveringarna för verkets förslag i denna del har redovisats under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning i det föregående.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under redogörelsen för vägverkets anslagsframställning förordar jag att anslaget tas upp med oförändrat 23,4 milj. kr. Förbrukningen beräknas fördela sig på ungefär följande sätt.

	Kr.
Central och regional administration	2 700 000
Bidragsbelopp	20 700 000
	23 400 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till byggande av enskilda vägar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 23 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 8. Tjänster till utomstående

1969/70 Utgift	7 523 000
1970/71 Anslag	8 400 000
1971/72 Förslag	8 680 000

Från anslaget bestrids vissa kostnader inom vägverket för planering m. m. av beredskapsarbeten åt arbetsmarknadsverket. För nästa budgetår föreslås att ett belopp av ca 8,7 milj. kr. anvisas. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår utgör löne- och prisomräkning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Tjänster till utomstående* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 680 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

B 9. Avsättning till statens automobilskattemedelsfond

I förordningen (1922: 260) om automobilskatt (ändrad senast 1970: 630) återfinns de grundläggande bestämmelserna för beskattning av bilismen.

Sättet att redovisa automobilskattemedlen har sammanfattande beskrivits i prop. 1940: 1, sätte huvudtiteln, s. 37 och 41.

I följande sammanställning redovisas det faktiska utfallet av automobilskattemedlens specialbudget för de senaste fem budgetåren. Beloppen anges i milj. kr.

Budgetår	Inkomster	Utgifter	Överskott	Behållning på fonden	Reservationer
1965/66	2 224,3	2 033,7	190,6	652,1	916,4
1966/67	2 395,6	2 326,3	69,3	717,4	920,4
1967/68	2 575,2	2 390,5	184,7	807,2	1 015,3
1968/69	2 779,7	2 319,2	460,5	1 270,4	1 012,7
1969/70	3 064,0	2 512,0	525,6	1 796,0	1 039,1

De sammanlagda utgifterna under de olika *väganslagen m. m.* för budgetåret 1971/72 har jag beräknat till 2 056,5 milj. kr.

För trafiksäkerhet, vissa bidrag, m. m. beräknar jag under andra anslag under sjätte huvudtiteln sammanlagt ca 78 milj. kr. att avräknas mot automobilskattemedlen. Under andra, femte, åttonde, nionde och elfte huvudtitlarna föreslås därjämte att ca 511 milj. kr. skall avräknas mot dessa medel. Totalt bör alltså för dessa ändamål ca 589 milj. kr. avräknas mot automobilskattemedlen.

Enligt den sålunda redovisade beräkningen skulle det totalbelopp som avses täckas av automobilskattemedlen för budgetåret 1971/72 uppgå till sammanlagt (2 056+78+511) ca 2 646 milj. kr., vilket innebär en ökning i förhållande till motsvarande på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslagsbelopp med ca 196 milj. kr.

Chefen för finansdepartementet har beräknat inkomsterna på automobilskattemedlens specialbudget för budgetåret 1971/72 till sammanlagt ca 3 343 milj. kr.

Av sistnämnda belopp skulle alltså ca 2 646 milj. kr. disponeras för att täcka anslag på driftbudgeten medan ca 697 milj. kr. bör tillföras budgetutjämningsfonden och där redovisas under särskild titel.

Anslaget bör föras upp med endast ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till statens automobilskattemedelsfond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C TRAFIKSÄKERHET**C 1. Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader**

1969/70 Utgift	8 043 651
1970/71 Anslag	10 630 000
1971/72 Förslag	10 918 000

Trafiksäkerhetsverket är central myndighet för uppgifter rörande trafikreglering, fordonskontroll, förarutbildning samt information och allmänt trafiksäkerhetsarbete.

Verksamheten inom den centrala administrationen är fördelad på fyra byråer, trafik- och informationsbyrån, fordonsbyrån, körkortsbyrån samt kanslibyrån. För förarprov, fordonsbesiktning m. m. finns en regional organisation med sju distrikt.

Från förevarande anslag bestrids kostnaderna för verkets styrelse, verkschefens sekreterare, trafik- och informationsbyrån, kanslibyråns allmänna sektion samt — inom den regionala organisationen — sju förste byråingenjörer för viss tillsynsverksamhet, sju byråassistenter för allmän informationsverksamhet, sju byråassistenter för uppgifter i samband med trafikundervisning i skolorna och sju bilinspektörer för arbete med bl. a. buller- och avgaskontroll.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Verket	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	47	+47	—
Övrig personal	11	+19	—
	58	+66	—
Anslag			
Avlöningar	2 812 000	+ 2 472 000	+ 3 000
Sjukvård	8 000	+ 6 000	—
Resesättningar	300 000	+ 580 000	+ 7 000
Lokalkostnader	212 000	+ 327 000	+ 112 000
Expenser	350 000	+ 321 000	— 17 000
Lönekostnadspålägg	647 000	+ 598 000	+ 33 000
Informationsverksamhet	6 000 000	+ 6 000 000	—
Materialundersökningar m. m.	300 000	+ 500 000	+ 150 000
Utredningsuppdrag	—	+ 1 120 000	—
Övriga utgifter	2 000	—	—
	10 631 000	+11 924 000	+ 288 000
Uppbördsmedel			
Ersättningar för uppdrag m. m.	1 000	—	—
Nettoutgift	10 630 000	+11 924 000	+ 288 000

Statens trafiksäkerhetsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 138 000 kr.
2. En av verkets huvuduppgifter är att samordna trafiksäkerhetsarbetet. I nuvarande organisation finns inte någon personal avdelad härför. För arbetet inom verkets planeringsnämnd och rådgivande delegation bör till generaldirektörens förfogande stå ett förvaltningssekretariat med en avdelningsdirektör och en amanuens/byråsekreterare (+ 157 407 kr.).
3. Kostnaderna för verkets pressombudsman och en kansliskrivare bör bestridas från anslaget Förvaltningskostnader och medel för ändamålet således överföras från anslaget Uppdragsverksamhet. Vidare erfordras en biträdande pressombudsman (+202 533 kr.).
4. Den nuvarande trafik- och informationsbyrån bör med hänsyn till arbetsuppgifternas växande omfattning och till den ökade satsning som bör göras på informationsområdet delas upp på två byråer, nämligen en trafikbyrå och en informationsbyrå. För att inom den föreslagna trafikbyrån handlägga remissärenden, ärenden rörande dispenser från hastighetsbestämmelser och besvär över beslut om lokala trafikföreskrifter erfordras en byrådirektör (+ 86 574 kr.).
5. För ökade uppgifter med utarbetande av allmänna föreskrifter och anvisningar rörande vägmärken, körbanemarkeringar, trafiksignaler och andra trafikanordningar erfordras förstärkning med en byrådirektör och ett kontorsbiträde (+ 107 112 kr.).
6. Verket utarbetar och fastställer i samråd med statens provningsanstalt normer för reflexanordningar och reflekterande material och måste ha personal som kan dels bedöma olika material avsedda för vägmärken och körbanemarkering och dels prova varningslyktor och andra anordningar vid vägarbeten. Atskilliga förslag till material och anordningar inges också till verket med begäran om utlåtande. För dessa uppgifter behövs en byrådirektör (+73 804 kr.).
7. För att få enhetlighet vid beslut om lokala trafikföreskrifter utarbetar verket riktlinjer att tillämpas av länsstyrelser och trafiknämnder. Det ankommer även på verket att utarbeta principiösa lösningar för trafikreglering. I samband med projektering av nya trafikleder eller ombyggnad av befintliga sådana måste åtgärder planeras för reglering av trafiken. Verket bör ges tillfälle att yttra sig från trafiksäkerhetssynpunkt över upprättade trafikledsplaner innan planerna fastställts. För handläggning av sådana trafikregleringsfrågor erfordras två byrådirektörer och ett kvalificerat biträde (+ 219 724 kr.).
- För övervakning av tillämpningen av bestämmelserna i vägmärkeskungörelsen och de av verket utfärdade föreskrifterna rörande olika trafikanordningar erfordras två byrådirektörer, en byråingenjör och ett kvalificerat biträde (+ 276 874 kr.).
8. Inom den föreslagna informationsbyrån erfordras en byråchef.

För kontakt med trafiksäkerhetskommittéer, organisationer och företag samt för ledning och samordning av informationssekreterarnas verksamhet erfordras vidare två byrådirektörer och ett kvalificerat biträde. För samordning av skolans trafikundervisning med verkets trafiksäkerhetsarbete finns sju byråassistenter (skolkonsulenter) inom den regionala organisationen. För ledning och samordning av denna verksamhet och för kontakt med skolöverstyrelsen m. m. erfordras en byrådirektör, en amanuens/byråsekreterare och ett kvalificerat biträde. För att svara för produktion av olika informationsmaterial, programinslag i TV och radio, annonser, affischer och trycksaker m. m. erfordras en byrådirektör och ett biträde. Vidare behövs för distribution och försäljning av informations- och trafiksäkerhetsmaterial en byrådirektör och ett biträde (+ 689 778 kr.).

9. Kanslibyrån behöver förstärkas med en byrådirektör för utarbetande av förslag till remissyttranden samt handläggning av juridiska/administrativa frågor i övrigt. Därvid kan en tjänst som byråassistent dras in (+ 22 263 kr.).

10. För val och utformning av åtgärder när det gäller förarutbildning, informationsverksamhet, trafikreglering osv. samt för att följa olycksutvecklingen och genomföra särskilda analyser i anslutning till olika åtgärder, för undersökningar rörande trafikmiljöns utformning och olika trafikreglerande åtgärder, för framtagning av underlag, genomförande av förprövningar och effektmätningar i samband med verkets informationsinsatser och för utvecklingsarbete på förarutbildningens område fordras att verket har egen kvalificerad personal för insamling och bearbetning av data och för att utvärdera och presentera tillgängligt material på sådant sätt att det kan utgöra underlag för beslut. Även andra myndigheter och organisationer m. fl., som verkar inom trafiksäkerhetssektorn, ställer anspråk på verket i dessa hänseenden. En särskild utredningsbyrå med en allmän sektion, en statistiksektion, en bioteknologisk sektion, en pedagogiksektion och en informationsteknisk sektion bör inrättas för denna verksamhet. Följande personal behövs på utredningsbyrån, nämligen en byråchef, fyra byrådirektörer, två amanuenser/byråsekreterare, en bibliotekarie, en kontorsskrivare och ett biträde. Härjämte bör en tjänst som avdelningsdirektör inom körkortsbyråns utredningssektion överföras till utredningsbyrån (+ 506 888 kr.).

11. Den i vägtrafikförordningen förutsatta kontrollen av fordons beskaffenhet och utrustning liksom saneringen av handeln med begagnade bilar är ett angeläget säkerhetsintresse som kan tillgodoses endast genom intensifierad verksamhet och ökad medverkan vid flygande inspektioner av fordon i trafiken. Härför erfordras en förstärkning av verkets regionala organisation med tio bilinspektörer. Verksamheten ute på distrikten har vidare utökats väsentligt genom tillkomsten av nya arbetsuppgifter. Personalen på centralorterna har förstärkts med hand-

läggande personal för informationsverksamhet, kontakt med skolorna, fordonskontroll och tillsyn över trafikregleringar, och en utökning av skrivpersonalen med sju biträden är nu behövlig. Verkets regionala organisation bör byggas ut från sju till tio distrikt. För den nya distriktsindelningen erfordras ytterligare tre förste byråingenjörer för uppföljning av lokala trafikföreskrifter, tre byråassistenter för informationsverksamhet, tre byråassistenter för samordning av skolans trafikundervisning samt tre bilinspektörer för bl. a. buller- och avgaskkontroll (+ 1 657 000 kr.).

12. Informationsverksamheten och det allmänna trafiksäkerhetsarbetet siktar till att öka allmänhetens kunskaper om trafik och trafikregler samt att ge rekommendationer om uppträdandet i trafiken för olika trafikantkategorier. Verksamheten planeras i detalj för längre tidsperioder med närmare precisering av målsättning, innehåll, media etc. Aktiviteterna följs upp genom speciella undersökningar för att mäta effekten av dem och få underlag för det fortsatta arbetet. Informationen sprids med anlitande av massmedia samt genom kursverksamhet och via trafiksäkerhetskommittéer och organisationer m. m. De ekonomiska resurserna är otillräckliga för erforderlig intensifiering av informationsverksamheten, och ett ytterligare medelsbehov av 6 milj. kr. beräknas härför.

13. Kostnaderna för utredningar och undersökningar, som skall genomföras av den föreslagna utredningsbyrån, bör upptas som en särskild anslagspost, Utredningsuppdrag. Erforderliga medel har beräknats till sammanlagt 1 120 000 kr. enligt följande, nämligen för framtagning av underlag för informationsverksamheten 350 000 kr., utprovning av informationsmaterial 75 000 kr., effektmätningar 175 000 kr., löpande statistikproduktion 75 000 kr., olycksanalyser i anslutning till särskilda åtgärder 125 000 kr., utprovning av trafikordningar m. m. 100 000 kr., utredningar i anslutning till förarutbildning, förarprov m. m. 150 000 kr., litteratur 20 000 kr. samt för viss bilstandardisering avseende säkerhetsfrågor 50 000 kr.

14. På verket ankommer att meddela erforderliga bestämmelser om fordons utrustning liksom att ta initiativ för att få fram säkrare bilar och att låta utföra nödvändig forskning inom området. För utredningar, undersökningar och materialprovningar i fråga om fordonsdetaljer, för provning av material till vägmärken och vägmarkeringar samt för försöksverksamhet med olika belysningsanordningar och annat utvecklingsarbete i fråga om trafikordningar m. m. erfordras ytterligare 500 000 kr.

15. För rescersättningar erfordras ytterligare 372 000 kr. med hänsyn till begärd personalökning samt 200 000 kr. för erforderlig utökning av den reseverksamhet som åligger de tjänstemän som skall öva tillsyn över trafikreglering och trafikordningar samt dem vars arbetsuppgif-

ter omfattar information, undervisning, samordning och kontaktverksamhet. Vidare erfordras medel till resor i samband med fortbildning av verkets personal.

16. För expenser erfordras ytterligare 306 600 kr., varav 150 700 kr. som engångsutgift för begärd personalökning.

17. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 593 400 kr.

Departementschefen

För trafiksäkerhetsverket, som började sin verksamhet den 1 januari 1968, är jag inte beredd att förorda någon organisationsförändring. Under anslaget har för materialundersökningar m. m. upptagits ett belopp av 450 000 kr. Härav avser 50 000 kr. bidrag till Sveriges mekanförbund för visst standardiseringsarbete på fordonsområdet. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens trafiksäkerhetsverk: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 918 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 2. Statens trafiksäkerhetsverk: Uppdragsverksamhet

1969/70 Utgift	14 995 000
1970/71 Anslag	13 648 000
1971/72 Förslag	15 288 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för fordonsbyrån, körkortsbyrån, kanslibyråns chef och förvaltningssektion, den regionala organisationen med under C 1. angivna undantag, anskaffning och underhåll av utrustning för fordonsbesiktning samt utbildning.

Inkomster vid statens trafiksäkerhetsverk, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 19 milj. kr. (1970/71 18 milj. kr.).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Verket	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	60	+23	+ 10
Övrig personal	172	+21	+ 3
	232	+44	+ 13
Anslag			
Avlöningar	7 800 000	+1 697 000	+ 550 000
Sjukvård	15 000	+ 4 000	+ 1 000
Reseersättningar	1 261 000	+ 502 000	+ 271 000
Lokalkostnader	1 758 700	+ 344 300	+ 245 300
Expenser	723 000	+ 462 000	+ 303 000
Därav engångsutgifter	(4 000)	(+ 198 000)	(+ 146 000)
Lönekostnadspålägg	1 793 000	+ 466 400	+ 265 000
Utrustning	60 000	+ 5 000	+ 5 000
Övriga utgifter	237 300	—	— 300
	13 648 000	+3 480 700	+1 640 000

Statens trafiksäkerhetsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 365 600 kr.
2. Kostnaderna för pressombudsmannen och en kansliskrivare föreslås belasta anslaget Förvaltningskostnader (— 136 201 kr.).
3. Fordonsbyrån är f. n. indelad i tre sektioner. För att få en mer rationell fördelning av arbetsuppgifterna och möta de ökade krav som ställs på byrån bör denna indelas i fyra sektioner. Till följd av skärpta säkerhetskrav på motorfordon och nya bestämmelser om fordonsutrustning ökar antalet ärenden på fordonsbyrån, varför denna behöver förstärkas med ytterligare en assistent. Allteftersom säkerhetskraven på fordonskonstruktion och utrustning skärps blir vidare typbesiktningen mer tidskrävande och alltmer avancerade provningsmetoder måste användas. Enbart den nyligen införda provningen av fordons avgaser kräver en omfattande personalinsats. För att kunna tillgodose berättigade krav på besiktning av fordon utan alltför långa väntetider samt för utveckling av provningsmetoder måste förstärkning ske med en bilinspektör och två tekniker. Vidare bör en tjänst som ingenjör från rekryteringssynpunkt förändras till tjänst som bilinspektör (+ 221 003 kr.).
4. Körkortsbyrån föreslås indelas i tre sektioner, nämligen en utbildningssektion, en uppföljningssektion och en tillståndssektion. Särskilda insatser från verkets sida erfordras för en modernisering av förarutbildningen. Verket måste också få möjligheter att följa utbildningen i trafikskolorna. För handläggning av remisser, ärenden rörande internationella körkortsbestämmelser samt speciella ärenden rörande trafikskolor finns inom byrån en tjänst som amanuens/byråsekreterare. Med hänsyn till ärendenas kvalificerade art bör denna bytas ut mot en byrådirektörstjänst. På körkortsbyrån ankommer att öva tillsyn över trafikläroarbetsplanerna, överarbeta kursplaner för trafikskolorna och utfärda utbildningsanvisningar för trafikskolepersonalen varjämte uppmärksamhet måste ägnas åt uppföljningsarbetet beträffande förarprov och inspektion av trafikskolorna. Förslag om differentierade körkort medför att av verket utfärdade kursplaner för förarutbildning och anvisningar för prov för olika körkortsklasser skall sättas i tillämpning. Arbetet med tillsyn och kontroll av utbildning och prov kommer med anledning därav att ökas väsentligt. För dessa arbetsuppgifter behöver byrån förstärkas med en byrådirektör och en förste byråsekreterare samt dessutom två byrådirektörer och tio byråassistenter med placering i den regionala organisationen. Verket handhar även arbetet med tillståndsgivning för trafikskolor och godkännande av föreståndare, lärare och instruktörer samt registerföring av skolorna och dess personal, för vilka uppgifter byrån behöver tillföras en assistent och ett biträde (+ 1 128 997 kr.).
5. Kanslibyråns förvaltningssektion bör uppdelas på tre sektioner,

en personalsektion, en kameral sektion och en budgetsektion. Personalsektionen bör förstärkas med en byrådirektör (personalchef), en kanslist och ett kvalificerat biträde. Den kamerala sektionen behöver förstärkas med en kontorsskrivare. Vidare erfordras ytterligare två expeditionsvakter. Ett stabsorgan för utveckling och övervakning av system för administrativ styrning av de olika verksamheterna behövs inom verket. Till arbetsuppgifterna skall höra utformning av administrativt informations- och beslutssystem innefattande budgetering, budgetuppföljning, kostnadsanalyser, engagemangsbevakning, driftsstatistik m. m. Vidare skall det ankomma på detta organ att föreslå de organisatoriska och redovisningstekniska förändringar, som betingas av kraven på exaktare budgetuppföljning m. m. För ändamålet bör en budgetsektion inrättas inom kanslibyrån och denna förstärkas med en byrådirektör.

För erforderlig intensifiering och breddning av fortbildningsverksamheten m. m. behöver kanslibyrån ytterligare en byrådirektör, en amanuens/byråsekreterare och en kontorsskrivare (+ 567 606 kr.).

6. Verkets regionala organisation är indelad i sju distrikt, vart och ett med en trafikinspektör som chef. För att effektivisera verksamheten och få en jämnare arbetsfördelning inom den regionala organisationen föreslås att distriktens antal utökas till tio. Som centralorter bör tillkomma Linköping, Västerås och Gävle. För de nya distrikten erfordras ytterligare tre trafikinspektörer och tre kvalificerade biträden (+ 369 444 kr.).

7. För att möjliggöra en erforderlig förlängning av körprovet och en utökning av det muntliga förhåret med i första hand privatutbildade körkortsaspiranter behöver den regionala organisationen förstärkas med tio trafikassistenter (+ 521 540 kr.).

8. För rescersättningar erfordras ytterligare 265 500 kr. med hänsyn till begärda personalökningar samt 200 000 kr. för nödvändig utökning av reseverksamheten i verkets uppdragsverksamhet.

9. För lokalkostnader erfordras ytterligare 137 800 kr. med hänsyn till nytillkommande personal. — Verket har tidigare begärt medel för en särskild provbana för provkörning av fordon vid höga hastigheter, manöverprov, bromsprov och bullermätningar m. m., vilka moment ingår i typbesiktningsverksamheten. Verket har emellertid nu medgivits att vissa tider disponera ett beredskapsflygfält för detta ändamål samt att i anslutning till fältet uppföra en besiktningshall. Detta arrangemang erbjuder avsevärda fördelar jämfört med att — som hittills — utföra proven på allmän väg, och fältet kan förhållandevis lätt byggas ut för att helt svara mot verkets behov. Den besiktningshall som avses uppföras kommer att innehålla teknisk utrustning för i stort sett fullständig typbesiktning. Härigenom kan typbesiktningssektionens kapacitet väsentligt utökas. Hyreskostnaderna m. m. för besiktningshallen beräknas till 82 400 kr. per år.

10. För expenser begärs ytterligare 231 000 kr. med hänsyn till begärd personalökning m. m., varav 102 000 kr. avser engångskostnader och 12 000 kr. kostnader för besiktningshallen. För automatisk databehandling erfordras vidare 200 000 kr. varav 100 000 kr. avser engångskostnader för systemuppläggning m. m. En övergång till ADB av den statistik, som erfordras för uppföljning av förarprovsverksamheten och trafikskolornas undervisning, anses nödvändig. Omläggning till ADB-teknik synes under alla omständigheter ofrånkomlig vid genomförande av körkortsutredningens förslag till uppläggning av körkortsregister, då en mängd grunddata i detta register kan utnyttjas för verkets statistik. En sådan integrering skulle i hög grad underlättas om verket dessförinnan hade ett utprovat system för databehandling av statistikuppgifterna rörande förarprov.

11. Lönekostnadspålägg för nya tjänster 407 300 kr.

Departementschefen

Som jag framhållit under anslaget till förvaltningskostnader är jag inte beredd att tillstyrka någon organisationsförändring inom trafiksäkerhetsverket. Däremot förordar jag — i likhet med vad som skett för innevarande budgetår — att ytterligare resurser tillförs verket för budgetåret 1971/72. Sålunda beräknar jag under anslaget till uppdragsverksamhet medel för 13 nya tjänster, nämligen en assistent inom fordonsbyråns inspektionssektion, en bilinspektör och två tekniker inom samma byrås typbesiktningssektion (3), en byrådirektör för arbetet inom körkortsbyrån med tillsyn och kontroll av utbildning och prövning av körkortsaspiranter m. m. (4), en byrådirektör inom kanslibyrån för budgetarbete m. m. (5) och sju trafikassistenter för förarprovsverksamheten inom verkets regionala organisation (7). Vidare beräknar jag medelutrymme för hyreskostnader m. m. avseende den av verket disponerade provbanan samt för automatisk databehandling av förarprovsstatistik jämte viss ökning av reseverksamheten. Under återopande av det anförda beräknar jag anslaget till 15 288 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens trafiksäkerhetsverk: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 288 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 3. Registrering av motorfordon

1969/70 Anslag	1 000
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Statens trafiksäkerhetsverk

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1942 och den 15 december 1967 skall statens trafiksäkerhetsverk för tillhandahållande av blanketter till typintyg av rekvirent ta ut och såsom uppbörd på anslaget bokföra ersättning med skäligt belopp, som verket bestämmer. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 juli 1947 och den 15 december 1967 har statens trafiksäkerhetsverk bemyndigats att från anslaget bestrida uppkommande kostnader för reparation och underhåll i övrigt även som för erforderlig ersättningsanskaffning av för bilregistret avsedda kortfackskåp hos länsstyrelserna. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1952 meddelades föreskrifter om bl. a. vilka kostnader som får avföras från anslaget såsom kostnader för blanketter till körkort, trafik kort m. m. och vissa skyltar, som tillhandahålls av verket. Vidare föreskrevs att avgifter för interimis-, saluvagns- och turistvagnsskyltar skall tillgodoföras anslaget. Då inkomsterna under anslaget beräknas överstiga utgifterna föreslås att ett oförändrat belopp om 1 000 kr. anvisas.

Departementschefen

I enlighet med förslag av statens trafiksäkerhetsverk torde anslaget bära uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Registrering av motorfordon* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 4. Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar

1969/70 Utgift	6 499 900	Reservation	100
1970/71 Anslag	6 500 000		
1971/72 Förslag	6 500 000		

Från anslaget utgår statsbidrag till järnvägar för sådana säkerhetsanordningar, som huvudsakligen betingas av vägtrafikens säkerhetskrav. Statsbidrag utgår med högst 90 % av beräknad skälig engångskostnad för kryssmärke och säkerhetsanordning, annan trafiksäkerhetsfrämjande åtgärd till fördel för vägtrafiken, marklösen och ersättning för skada och intrång samt med högst 45 % av engångskostnaden för automatisering av befintlig säkerhetsanordning. Principerna för bidragsgivningen framgår av prop. 1964: 1 (bil. 8, p. 25). Genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 maj 1970 har utfärdats bestämmelser för anslagets användning, vilka ersatt tidigare, den 29 april 1964 meddelade bestämmelser.

Statens trafiksäkerhetsverk

Vid början av budgetåret 1969/70 förelåg godkända planer för åtgärder till en bidragsberättigad kostnad av sammanlagt ca 10,3 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 har verket godkänt planer för vilka bidragsberättigad kostnad beräknats till ca 8,2 milj. kr. Under budgetåret har statsbidrag utbetalats med sammanlagt 6,5 milj. kr. Vid ingången av budgetåret 1970/71 finns således godkända planer för ännu inte utförda åtgärder till en bidragsberättigad kostnad av sammanlagt ca 12 milj. kr.

Anslaget har varit oförändrat sedan budgetåret 1966/67. En uppräknings bör nu ske med hänsyn till dels eftersläpningen i utförandet av redan beslutade åtgärder, dels kostnadsfördyringar och dels ökat behov av att sammanföra två eller flera oskyddade plankorsningar med mindre befarna vägar till en plankorsning med säkerhetsanordningar genom anläggande av parallellvägar med eller utan ägoutbyte. Verket föreslår att anslaget höjs med 1 milj. kr. till 7,5 milj. kr.

Departementschefen

Jag föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp av 6,5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 5. Trafiksäkerhetsforskning

I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört anslag till trafiksäkerhetsforskning med 3,3 milj. kr. Anslaget avräknas mot automobilskattemedlen.

De av chefen för kommunikationsdepartementet i januari 1970 tillkallade sakkunniga med uppdrag att överarbeta och komplettera de förslag, som framlagts av 1964 års transportforskningsutredning, har i december 1970 avgett betänkandet *Samordnad transportforskning* (Stencil K 1970: 4). Betänkandet remissbehandlas f. n. Beredningen av ärendet avses komma att slutföras inom sådan tid, att proposition kan föreläggas årets riksdag.

Propositionen angående transportforskning m. m. kan förutses komma att under sjätte huvudtiteln beröra anslagen till trafiksäkerhetsforskning och till statens väginstitut. I riksstatsförslaget torde — i avvaktan

på en närmare beräkning av medelsbehovet — anslagen till statens väg-institut böra uppföras med oförändrade belopp. Anslaget till trafik-säkerhetsforskning bör ökas med 1 milj. kr. Detta belopp motsvarar de medel, som av styrelsen för teknisk utveckling för innevarande budgetår disponeras för forskningsprojekt m. m. av den art, att de — vid bifall till de sakkunnigas förslag — kommer att innefattas i ett nytillskapat transportforskningsorgans verksamhet. I denna fråga har jag samrått med chefen för industridepartementet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1971/72 beräkna till *Trafiksäkerhetsforskning* ett anslag av 4 300 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 6. Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

1969/70 Utgift	2 000 000
1970/71 Anslag	2 200 000
1971/72 Förslag	2 200 000

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF)

För budgetåret 1970/71 har föreningen anvisats statsbidrag om 2,2 milj. kr. och anslag från Trafikförsäkringsföreningen om 3,3 milj. kr. Härutöver beräknar NTF att genom medlemsavgifter, försäljningsverksamhet samt bidrag från företag och enskilda m. m. tillföra verksamheten ca 1,8 milj. kr. Totalt skulle för innevarande budgetår disponeras ca 7,3 milj. kr.

Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 redovisas i det följande med utgångspunkt i den för innevarande budgetår fastställda utgiftsstaten.

	Stat 1970/71	Beräknad ökning 1971/72
1. Allmän informationsverksamhet	1 100 000	+1 125 000
2. Fältverksamhet	960 000	+ 270 000
3. Utbildningsverksamhet	765 000	+ 150 000
4. Skolverksamhet	1 050 000	+ 175 000
5. Hem- och förskoleverksamhet	300 000	+ 135 000
6. Barnens Trafikkлубb	2 100 000	+ 900 000
7. PR-verksamhet	150 000	—
8. Gemensamma administrativa och neutrala kostnader	950 000	+ 100 000
	7 375 000	+2 855 000

1. *Allmän informationsverksamhet.* Den allmänna grundläggande trafikupplysningsmaterielen röner sådan efterfrågan att stora upplagor måste produceras. Till detta slag av materiel hör filmer, diabildserier, bildband, ljudband, foldrar, affischer m. m. Nyproduktion och omarbeting sker fortlöpande och då produktionskostnaderna har ökat måste ytterligare medel beräknas härför. — Nya gemensamma nordiska trafikregler medför att föreningens informationsmateriel måste arbetas om, vilket förorsakar ytterligare medelsbehov. — NTF:s årstidsbundna insatser är omfattande. Vid den med statens trafiksäkerhetsverk gemensamma planläggningen beaktas årsrytmen från trafiksäkerhetssynpunkt, och på NTF ankommer att genomföra en betydande del av de därav föranledda aktiviteterna, vilket sker i samarbete med trafiksäkerhetskommittéer, motororganisationer, Sveriges Kvinnliga Bilkårens Riksförbund, företag m. fl. Med hänsyn till stegrade kostnader och ökad omfattning av den allmänna informationsverksamheten beräknas det sammanlagda medelsbehovet under posten till 2 225 000 kr.

2. *Fältverksamhet.* Den folkrörelse för det frivilliga trafiksäkerhetsarbetet, som NTF företräder, bygger på en av föreningen upparbetad organisation med trafiksäkerhetsorgan i länen, i Stockholm, Göteborg och Malmö och i samtliga kommuner. Fortsatt ekonomiskt stöd från NTF är av grundläggande betydelse för denna verksamhet. Grundbidragen till länskommittéerna bör höjas liksom extrabidragen till dessa för att möjliggöra för samtliga län att åtminstone på deltid anställa en konsulent. Sammanlagt erfordras för fältverksamheten 1 230 000 kr.

3. *Utbildningsverksamhet.* NTF bedriver speciella fortbildningskurser för företrädare för det frivilliga trafiksäkerhetsarbetet, försvaret, motororganisationerna m. fl. Efter överläggningar med trafiksäkerhetsverket har NTF åtagit sig att lägga fram förslag om en väsentlig utökning av den frivilliga fortbildningen av bilförarna. NTF genomför vidare kurser, som syftar till säkrare körning under dygnets mörka del, i vinterväglag och på landsväg. Även stadskörning behandlas vid dessa kurser. Sammanlagt beräknas 915 000 kr. för utbildningsverksamheten.

4. *Skolverksamhet.* NTF medverkar i TRUSK, skolöverstyrelsens kommitté för trafikundervisningen i skolan, och genomför under budgetåret 1970/71 i samarbete med Sveriges Radio, skolöverstyrelsen, rikspolisstyrelsen och Cykel- och mopedfrämjandet trafik-kunskaps-tävlingar för eleverna i skolornas mellan- och högstadium. För tävlingarna producerar NTF tävlingshandlingar och anvisningar för lärarna samt anordnar länsfinaltävlingar och riksfinaltävlingar i samarbete med länskommittéer och länsskolnämnder. Föreningen ämnar genomföra sådana tävlingar även under budgetåret 1971/72. NTF tillhandahåller

vidare hjälpmedel för trafikundervisningen efter rekvisition från skolorna samt bedriver i samarbete med skolöverstyrelsen kursverksamhet för lärare, för vilka ändamål ytterligare medel erfordras. Sammanlagt beräknas 1 225 000 kr. under denna post.

5. *Hem- och förskoleverksamhet.* NTF svarar för information, utbildning och utformning av läromedel m.m. avseende barn under skolåldern. Föreningen bedriver vidare kursverksamhet för förskolornas lärare och för ledare av s. k. barntrafikskolor. I anslutning till en av trafiksäkerhetsverket uttalad önskan finner NTF angeläget att bl. a. vidga sin kurs- och studiedagsverksamhet. Även produktion av undervisningsmateriel och annan informationsmateriel beräknas förorsaka ökat medelsbehov. För verksamheten erfordras sammanlagt 435 000 kr.

6. *Barnens Trafikklubb.* Under år 1968 startade NTF Barnens Trafikklubb, vars syfte är att ge föräldrarna råd, anvisningar och materiel för en för förskolebarnen lämpligt utformad trafikundervisning. Vid starten inbjöds barn, födda 1966, att bli medlemmar. Under förra året inbjöds åldersklass 1967, och nu kommer de barn, som är födda under år 1968, att erbjudas medlemskap. Avsikten är att bygga ut klubbverksamheten att omfatta barn i åldrarna 3—6 år. Fullt utbyggd torde klubben komma att fortlöpande omfatta minst 200 000 medlemmar. Under budgetåret 1971/72 beräknas kostnaderna öka med 900 000 kr. till 3 milj. kr.

7. *PR-verksamhet* upptas med oförändrat belopp.

8. *Gemensamma administrativa och neutrala kostnader.* Under denna post beräknas — med hänsyn till vissa kostnadsstegringar — sammanlagt 1 050 000 kr.

NTF beräknar de sammanlagda kostnaderna för verksamheten under budgetåret 1971/72 till 10 230 000 kr. Genom förlagsverksamhet och genom bidrag och avgifter beräknar NTF att få in ett belopp av 1,6 milj. kr. Härefter skulle återstå ett medelsbehov av 8 630 000 kr.

Under förutsättning att NTF från Trafikförsäkringsföreningen kan påräkna samma bidrag som för budgetåret 1970/71, dvs. 3,3 milj. kr., erfordras således ett statsbidrag med avrundat 5,3 milj. kr. Detta innebär en ökning med 3,1 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag föreslår ett statligt stöd till NTF om 2,2 milj. kr. Jag förutsätter att verksamheten planeras och bedrivs i nära samverkan med statens trafiksäkerhetsverk.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främ-*

jande för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 200 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

C 7. Kostnader för nytt bilregister m. m.

1970/71 Anslag 14 906 000

1971/72 Förslag 17 502 000

¹ Enligt tilläggsstat I till riksstaten.

Enligt riksdagens beslut (prop. 1970: 165, SU 213, rskr 428) finns fr. o. m. den 1 januari 1971 inrättad en särskild nämnd med uppgift att svara för återstående planerings- och systemutvecklingsarbete samt för idrifttagning av **det nya bilregistret**.

Som ledamöter av nämnden ingår företrädare för — förutom den hittillsvarande bilregisterutredningen och körkortsutredningen — kommunikationsdepartementet, rikspolisstyrelsen, trafiksäkerhetsverket, statskontoret, statistiska centralbyrån samt riksskatteverket.

För nämndens verksamhet finns ett kansli, i vilket avses ingå såväl lednings- och sekretariatspersonal som biträdespersonal. Vidare kommer ytterligare teknisk och administrativ expertis att knytas till kansliet. Med hänsyn till att — som framhölls i nämnda proposition — nämnden skall ha ansvaret för verksamheten till dess registeromläggningen är genomförd och den nya organisationen visat sig fungera tillfredsställande måste den nya centrala organisationen för registerverksamheten i huvudsak byggas upp i anslutning till nämnden för att senare flyttas över till den slutligen ansvariga myndigheten, statens trafiksäkerhetsverk. Denna centrala organisation kan efter idrifttagningen beräknas omfatta ca 50 anställda. De personaladministrativa och kamerala ärendena avses dock redan från början handläggas av trafiksäkerhetsverket.

Enligt körkortsutredningens år 1970 avgivna betänkande Körkort och körkortsregistrering (SOU 1970: 26) bör i fortsättningen även körkortsregistret baseras på automatisk databehandling. Utredningen förordar därvid en samordning av körkortsregistret med bilregistret, i första hand genom att de läggs på en gemensam datamaskinanläggning. I nyssnämnda av riksdagen bifallen proposition om inrättande av bilregister-nämnden har förutsatts, att nämnden — i avvaktan på riksdagens ställningstagande till körkortsutredningens förslag i berörda delar — skall driva sitt arbete så att den angivna registersamordningen underlättas.

För bilregisternämnden och dess verksamhet har för innevarande budgetår över tilläggsstat I anvisats 4,9 milj. kr. Medelsbehovet för budgetåren 1971/72 och 1972/73 beräknas till sammanlagt ca 41 milj. kr. Kostnaderna för budgetåret 1971/72 framgår av följande sammanställning.

	1971/72 tusental kr.
<i>Kostnader för bilregisterdelen</i>	
A. Datamaskin med kringutrustning inkl. direktminnen, terminalutrustning, maskininstallation samt ev. tull m. m.	5 495
B. Systemutveckling, programmering, programutprovning, utbildning och information samt omläggning av nuvarande register	5 298
C. Ny registreringshandling till bilägare, personalkurser, information till allmänheten m. m.	1 350
D. Produktionsunderlag m. m. för registreringsskyltar	500
E. Löner och lönekostnadspålägg	2 315
F. Hyra för kommunikationsnät, underhåll och övriga omkostnader för maskindrift	310
G. Framställning och distribution av kontrollmärken	500
<i>Tillkommande kostnader för körkortregisterdelen</i>	
H. Systemutveckling m. m.	1 205
I. Registreringshandling, information m. m.	45
<i>Kostnader för flyttning av datamaskin</i>	-
<i>Oförutsedda kostnader</i>	484
Summa kostnader	17 502

De i sammanställningen angivna beloppen avseende tillkommande kostnader vid en registersamordning med körkortregistret är upptagna reservationsvis i avvaktan på riksdagens ställningstagande till körkortsutredningens förslag i berörda delar.

Under återopande av det anförda samt med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för nytt bilregister m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 17 502 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

D SJÖFART

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket är central förvaltningsmyndighet för ärenden som rör sjöfarten i den mån handläggningen ej ankommer på annan myndighet. Verksamheten skall bedrivas med inriktning huvudsakligen på handels-sjöfarten. I verkets uppgifter ingår bl. a. att ha tillsyn över sjösäkerheten, handha sjökarteverksamheten, leda statens isbrytning, samordna arbetet för sjöräddning och pröva ekonomiska frågor som har betydelse för sjöfartsnäringen samt frågor om sjöfartsavgifter.

Sjöfartsverket leds av en styrelse. Chef för sjöfartsverket är en generaldirektör. Inom verkets centralförvaltning finns fem avdelningar. Dessa är driftavdelningen, sjökarteavdelningen, sjöfartsinspektionen, ekonomiavdelningen och administrativa avdelningen. Vidare finns en revisionssektion.

För den regionala verksamheten finns fem lotsdistrikt och sju sjöfartsinspektionsdistrikt.

Den 1 juli 1970 fanns vid sjöfartsverket 1 486 anställda.

Sjöfartsverket är en av de myndigheter som deltar i pågående försöksverksamhet med programbudgetering. För verksamheten har tills vidare gällt följande programindelning.

Allmänna sjövägar

Säkerheten på fartyg

Övrig verksamhet

Sjöfartsverket har i skrivelse den 20 augusti 1970 lagt fram förslag till anslagsframställningar i programtermer för budgetåret 1971/72. I skrivelse den 30 september 1970 har verket avgett verksamhetsberättelse för budgetåret 1969/70. Slutligen har televerket i skrivelse den 31 augusti 1970 hemställt om ersättning för vissa radiotjänster åt sjöfarten.

I. Allmän översikt över utvecklingen

1. Sjöfartens utveckling

Världshandelsflottan (inkl. USA:s reservflotta) mätt i bruttodräktighet uppgick vid halvårsskiftet 1969 till ca 212 milj. ton och hade från föregående halvårsskifte ökat med ca 18 milj. ton. Vid mitten av år

1970 hade volymen ökat med ytterligare ca 15 milj. ton till ca 227 milj. ton.

Den *svenska handelsflottan* (enheter om minst 100 ton brutto) uttryckt i bruttoton förändrades inte nämnvärt under år 1969 och uppgick vid utgången av detta år till 4,8 milj. ton. Tillskottet genom nybyggnader och förvärv i andra hand var 397 000 ton. Avgången var 390 000 ton, varav 337 000 ton avsåg försäljning.

Under första halvåret 1970 visade bruttotonnaget en nedgång med 67 000 ton.

Antalet enheter gick under år 1969 ned från 819 till 801. Under första halvåret 1970 minskade flottan med ytterligare 23 enheter.

Vid slutet av år 1969 hade fartygen en medelålder med hänsyn till bruttodräktighet om sju år och med hänsyn till antalet enheter om tolv år. Medeldräktigheten utgjorde 5 900 ton brutto.

De svenska rederiernas bruttoinsegling i utrikes fart utgjorde under budgetåret 1969/70 4 012 milj. kr. vilket innebar en ökning med 469 milj. kr. jämfört med budgetåret 1968/69. Samtidigt ökade kostnaderna i utlandet med 472 milj. kr., varför nettoinseglingen förblev så gott som oförändrad eller 1 670 milj. kr.

I fråga om *sjötrafikens utveckling på svenska hamnar* kan följande framhållas.

Det med lastfartyg i *utrikes fart* skeppade godset ökade från 52,7 milj. ton år 1965 till 68,8 milj. ton år 1969, dvs. med 31 %. Färjagodset steg med inte mindre än 82 %, från 4,4 till 8 milj. ton.

Det från lastfartyg lossade godset ökade från 31,9 milj. ton år 1965 till 42,3 milj. ton år 1969, alltså med drygt 32 %. Uppgången avsåg praktiskt taget helt mineraloljor, som ökade från 19 milj. ton till 29,1 milj. ton. Mineraloljornas andel av införseln steg från 59 % år 1965 till 69 % år 1969.

Det i lastfartyg lastade godset ökade med 5,7 milj. ton eller ca 28 % mellan åren 1965 och 1969. Av uppgången föll 2 milj. ton på järnmalm som efter fyra svaga exportår åter företedde ökade kvantiteter.

Den totala godskvantiteten i utrikes fart för första halvåret 1970 kom upp i 32,4 milj. ton att jämföra med 30,5 milj. ton samma tid år 1969. Ökningen hänförde sig helt till införseln, som steg med 2,4 milj. ton till 21,7 milj. ton. Oljeimporten ökade med 2,1 milj. ton. Den långvariga isläggnigen bidrog till att utförseln blev 500 000 ton lägre än under första halvåret 1969. Järnmalmsexporten sjönk med 300 000 ton. Färjetrafiken uppgick till 4,7 milj. ton mot 3,9 milj. ton första halvåret 1969.

Godset i *inrikes fart* ökade till 13,2 milj. ton år 1969 från 9,8 milj. ton år 1965 och 11,5 milj. ton år 1968 (lossade varor). Uppgången hänförde sig huvudsakligen till transport av mineraloljor. Dessa låg år 1965 på 4 milj. ton (lastad kvantitet). Som följd av i första hand den ökade

raffinaderikapaciteten i Göteborg steg transportererna till 6,1 milj. ton år 1968 och 7,3 milj. ton år 1969.

Totala kvantiteten i utrikes och inrikes fart skeppat gods kom år 1969 upp i drygt 90 milj. ton. Ökningen utgjorde jämfört med år 1965 23,1 milj. ton och jämfört med år 1968 9,4 milj. ton. På fyra år gick kvantiteten upp med 34 %. Utrikes och inrikes godset visade ungefär samma relativa stegring. Ökningen *regionalt* fördelad visar att västkusten (Malmö—Strömstad) ökade mest med 57 %. Norrlandskusten (Haparanda—Gävle) ökade med 21 % och östersjökusten (Stockholm—Trelleborg) med 16 %. Den stora ökningen för västkusten berodde huvudsakligen på uppgången av råoljeimporten och utlastningen av mineraloljeprodukter över Göteborgs tulldistrikt. Likaså påverkade den stegrade malmutförseln siffrorna för norrlandskusten. Den svaga utvecklingen för östersjökustens del berodde på en minskning av inrikesgodset, vilket exklusive mineraloljor och järnmalm gick ned från 7,9 till 7,2 milj. ton.

Antalet in- och utgående lastfartygsresor i direkt utrikes fart utgjorde år 1969 ca 63 100 mot 61 600 år 1965 och 61 900 år 1968. Medellasten gick upp från 855 ton år 1965 till 1 006 ton år 1968 och 1 091 ton år 1969. Den ökade medellasten berodde i första hand på ett minskat antal resor i de lägsta storleksklasserna och ett starkt ökat antal mycket stora enheter för råoljeimporten.

Antalet resor med fartyg mindre än 200 ton brutto (300 à 400 ton dödvikt) minskade från ca 4 700 år 1965 till 3 200 år 1969. Det största fartyg som år 1965 anlöpte svensk hamn hade en bruttodräktighet om 34 000 ton (ca 66 000 ton dödvikt). År 1969 översteg vid 62 resor fartygets bruttodräktighet 40 000 ton. Vid fyra resor, som samtliga avsåg Göteborg, låg dräktigheten vid 100 000 ton, vilket svarar mot en dödvikt av ca 200 000 ton.

De lossade mineraloljorna gick till 82 % med fartyg om minst 10 000 ton brutto (ca 16 000 ton dödvikt). För införsel av kol och koks var andelen 43 % och för järnmalmsexporten 78 %.

De minsta fartygen, enheterna upp till 200 ton brutto, var främst insatta på de syd- och västsvenska hamnarna. Av totalt drygt 700 000 ton gods avsåg 640 000 ton, dvs. 91 %, kuststräckan Karlskrona—Strömstad (inkl. Vänerne och Vättern). Fartygen om 30 000 ton brutto och däröver anlöpte till sin huvuddel enbart Göteborg. Av totalt 7,5 milj. ton föll 7 milj. ton eller 94 % på detta tulldistrikt. Återstoden utgjordes av 260 000 ton mineraloljor till Stockholms tulldistrikt och 200 000 ton järnmalm från Luleå till Oxelösund (Nyköpings tulldistrikt).

De viktigaste faktorerna som är att räkna med i den *framtida utvecklingen av fartygstrafiken på svenska hamnar* och som påverkar anspråken på sjöfartsverkets tjänster är utvecklingen av det sjötransporterade godset, utvecklingen av fartygens lastförmåga och djupgående, fartygens utrustning, koncentrationen av trafiken, utvecklingen av anta-

let hamnanlöp per resa och utvecklingen av tät reguljär trafik. Sjöfartsverket har redovisat sina antaganden i fråga om denna utveckling fram till år 1975.

Av prognoserna framgår att den med lastfartyg i utrikes fart skeppade godsvolymen från år 1969 till år 1975 beräknas stiga med ca 17 milj. ton till ca 87 milj. ton, dvs. med i medeltal 2,8 milj. ton per år eller ca 5 %. Av ökningen faller 15 milj. ton på mineraloljorna. Färjagodset beräknas öka från 8 milj. ton till ca 12 milj. ton. Under samma period väntas godsvolymen i inrikes fart stiga från 13 milj. ton till ca 19 milj. ton.

Antalet resor i direkt utrikes fart förutsätts minska från 31 500 år 1969 till 22 000 år 1975. Minskningen faller på fartyg med en dödvikt av högst 1 500 ton, dvs. paragraffartyg och mindre enheter. Antalet resor med fartyg över denna storleksgräns stiger från ca 8 200 till 10 500. Härtill kommer en betydande ökning av antalet större fartyg i inrikesfarten.

Fartygens medellast per utrikes resa (in+ut) beräknas stiga till 4 000 ton år 1975 att jämföra med drygt 2 200 ton år 1969. Räknet exklusive råolja blir medeltalen 2 900 resp. 1 900 ton.

Sjöfartsverket räknar med en fortsatt nedgång av antalet fartyg i den svenska handelsflottan under perioden 1969—1975. En rimlig skattning synes vara en reducering med netto 200 enheter till ca 600. Genom nybyggnad tillförda enheter torde hålla sig kring 30 à 35 per år, dvs. på en något lägre nivå än medeltalet åren 1964—1969. Tillskotten av fartyg under 1 500 ton brutto torde bli obetydliga. Antalet tekniskt komplicerade fartyg kommer att ytterligare öka. Räknet i bruttodräktighet bör tonnaget gå upp till över 6 milj. ton.

2. Utvecklingen inom sjöfartsverket

Verksamheten under budgetåret 1969/70 påverkades av omorganisationen av den centrala förvaltningen, som trädde i kraft den 1 juli 1969.

Arbetet med övergång till programbudgetering fortsatte. Under verksamhetsåret inriktade sig verket på att bygga ut och förfina budgetavräkningarna. Olika undersökningar gjordes vidare som förberedelser för övergången till ett nytt avgiftssystem. Arbetet med att få fram relevanta prestationsmått var i huvudsak inriktat på lotsväsendet, sjöfartsinspektionen och tjänstefartygen.

Inom den verksamhet som avser de *Allmänna sjövägarna* har fyrapersonalen under budgetåret 1969/70 minskat med 51 man till 143.

Byggnads- och installationsarbeten förekom på fyra bottenfasta fyrar som ersätter fyrskepp. Fyrarna Finngrundet och Fladen togs i bruk och motsvarande fyrskepp drogs in under verksamhetsåret. Vidare sjösattes

kassunen för Västra Bankens fyr i juli 1969 samt kassunen för fyren Norströmsgrund vid budgetårsskiftet.

Automatiseringen vid fyrplatserna Hällö, Tistlarna, Gotska Sandön och Ölands södra grund avslutades och fyrarna avbemannades.

Under verksamhetsåret sattes de mindre fyrarna Borussiagrund i Germandöleden och Björnklack i Sandöleden ut som ersättning för tidigare bojar. Arbete pågick med fyrarna Renmargrund, Lerskärsgrund och Gunvorsgrund.

På Stora Höggarns bank i Stockholms skärgård uppfördes en fyr, utformad för provdrift med en av ASEA utvecklad bränslecell. En fyr tillkom på grundet söder om fyren Ålandskubb i farleden Furusund—Söderarm.

Fyren Nygrån som raserades våren 1969 återuppfördes och togs på nytt i drift under hösten 1970.

Eggegrunds fyrplats fick landanslutning med sjökabel och utrustningen blev halvautomatiserad. Halvautomatisering pågick också under verksamhetsåret vid Holmögadd och Söderarm. Personalreduceringen har vid dessa tre fyrplatser skett den 1 december 1970.

Tidigare anskaffad radiofyrmateriel installerades vid nio fyrplatser. Sju fyrplatser fick telefonkontrollanläggningar och på fyra platser installerades radarresponrar.

Under verksamhetsåret hade sjöfartsverket tillgång till sex lotsdistriktsfartyg och två gasningsjakter. Vid budgetårsskiftet drogs ett fartyg (Göteborg) in. Det isförstärkta distriktsfartyget Vega användes under tiden 15 december—9 maj för isbrytning främst i Vänern.

Arbetet med den nya deccakedjan för södra Östersjön framskred så långt att kedjan togs i provdrift. Rådmansö deccastation togs ur drift sedan en ny finsk deccastation kommit i gång på Åland.

Sjöfartsverkets anstalter för sjöräddning omfattade under verksamhetsåret fem speciella sjöräddningsstationer, två sjöövervakningsstationer jämte 17 lotsplatser och lotsuppassningsställen samt fem fyrplatser utrustade med särskild sjöräddningsmateriel. Avtal förelåg vidare med 14 brandkårer. Även lots- och fyrplatser utan speciell sjöräddningsmateriel samt lotsdistriktsfartygen deltog vid behov i denna verksamhet.

Under kalenderåret 1969 gjorde verkets båtar och personal 203 utryckningar. Sammanlagt undsattes 18 handelsfartyg, 29 fiskebåtar och 58 nöjesbåtar. Antalet undsatta personer var 369. Av dessa befann sig 32 i överhängande sjönöd. Flera sjöräddningsenheter insattes många gånger i ett och samma räddningsföretag. Vidare förekom 13 sjuktransporter. Olyckorna var utspridda längs hela kusten. Viss koncentration förelåg dock till områdena vid Landsort, Kalmar, Åhus/Simrishamn, Öresund, Varberg och Göteborg.

Sjömätning ägde under verksamhetsåret i huvudsak rum i tungtrafikkorridoren i Östersjön och i angöringsområdena till Brofjorden, Lands-

ort och Sandhamn. Rapporter om felaktiga djupangivelser i sjökort liksom ändringar av farleder föranledde mätningar av mindre omfattning.

Slutet av sjömätningssäsongen år 1969 var från väderlekssynpunkt synnerligen ogynnsam. Antalet lodningskm under sjömätningssäsongen uppgick till ca 134 000, varav ca 24 000 lodningskm avsåg militär sjömätning.

För att klassificera de olika vintrarna från isbrytningssynpunkt använder isbrytarledningen beteckningarna kall, normal och mild. Vintern 1969—70 är att beteckna som kall liksom under den senaste tioårsperioden vintrarna 1962—63 och 1965—66. Långa perioder med ostliga vindar förde med sig en besvärlig ispressning framför allt mot södra bottenhavskusten och norra östersjökusten.

Efter leveransen av den nya statsisbrytaren Njord i oktober 1969 fanns fem statsisbrytare att tillgå under vintern 1969—70. Ymer var dock utsatt för ett flertal haverier och arbetade under stor del av säsongen med reducerad maskineffekt.

Sjöfarten på bottenvikshamnarna var stängd under tiden 23 januari—10 maj 1970. På de större bottenhavshamnarna gick det dock, som en följd av det bestånd av fartyg i högsta isklass som kommit till de senaste åren, att under hela vintern hålla uppe sjöfarten.

Den danska statsisbrytaren Isbjörn förhyrdes och sattes i arbete i norra Östersjön där isläget under stor del av vintern var mycket svårt. Issvårigheterna omfattade även Öresund och västkusten.

Det totala antalet arbetsdagar för statsisbrytarna uppgick under vintern 1969—70 till 736 mot 657 1968—69 och 488 i medeltal för femårsperioden 1963/64—1967/68. För förhyrda hjälpisbrytare och bogserbåtar utgjorde antalet arbetsdagar totalt 778 mot 239 1968—69 och 498 i medeltal för femårsperioden.

Under året utfördes i statlig regi totalt 6 200 fartygsassistanser mot 2 586 föregående år och 2 762 i medeltal för femårsperioden. Statsisbrytarna utförde sammanlagt 3 626 assistanser mot 1 883 föregående år och 1 415 i medeltal för femårsperioden.

Under verksamhetsåret drogs två lotsplatser in, nämligen Härnösand och Smögen, båda från den 1 september 1969. Lotsnings- och båtjänsten för härnösandsområdet och Ångermanälven fördes över till Sundsvalls och Örnsköldsviks lotsplatser. För Smögens del lades tjänsten samman med Lysekil, som därvid övergick från upppassningsställe till lotsplats. Av upppassningsställena slopades Gåsören i samband med att ett nytt lotsupppassningshus färdigställdes i Skelleftehamn för Skellefteå lotsplats. Vidare drogs Ronehamn in (Visby lotsplats).

Lotsplatserna vid Arkö, Kråkelund och Häradsöskär fungerade under verksamhetsåret som sjöövervakningsstationer. Viss båtjänst bibehölls i Bergkvara (Kalmar lotsplats) medan båtjänsten i Gåsholma (Gävle lots-

plats) upphörde i slutet av maj 1970. Båtar var tills vidare stationerade i Landskrona, Höganäs och Varberg. Vad avser de båda första hamnarna beräknas båtar kunna undvaras efter att Hälsingborg under hösten 1970 fått en snabbgående båt.

Antalet lotsar (inkl. lotsplatschefer) minskade under verksamhetsåret med 27 till 428. För første reparatörer och båtmän (inkl. till helårsanställda omräknade semestervikarier) sjönk antalet med 18 till 264. Totalt minskade alltså personalen med 45 man.

De under budgetåret 1968/69 införda begränsningarna i upppassningstiderna blev i vissa fall jämkade. Begränsad upppassningstid tillämpades vid slutet av budgetåret 1969/70 vid 27 lotsuppässningar.

Kungl. Maj:t beslöt den 3 juli 1969 att, från den 1 augusti samma år, skyldighet skulle föreligga att anlita lots i Mälaren för tankfartyg med last av minst 2 000 ton mineraloljeprodukter. Liknande bestämmelser infördes genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 maj 1970 från den 1 juni 1970 för Stockholms skärgård, dvs. lederna Simpnäsklubb—Stockholm, Söderarm—Stockholm, Sandhamn—Stockholm och Landsort—Nynäshamn samt leden Landsort—Södertälje.

Genom tillägg till sjötrafikförordningens 5 § (1962: 150) fick sjöfartsverket rätt att meddela föreskrifter som är påkallade från sjösäkerhetssynpunkt och avser framförande av fartyg i farvatten som är trångt eller på annat sätt svårnavigabelt eller har intensiv trafik. Sådana föreskrifter utfärdade verket den 17 juni 1970. Föreskrifterna innebär bl. a. begränsning av dräktigheten till 400 ton brutto hos de fartyg som får framföras i ostlig kurs i Lindalssundet samt i Kodjupet och Sandhamnssundet (mellan Sandön och Korsö). Vidare föreskrivs skyldighet för större tankfartyg att ha tillgång till bogserbåt i vissa farleder.

Benägenheten att anlita lots synes nu ha stabiliserat sig efter den kraftiga nedgången från år 1965 till år 1967.

Antalet utförda lotsningar utgjorde budgetåret 1969/70 ca 51 900. Jämfört med kalenderåret 1968 minskade antalet lotsningar med 1 700. De besvärliga isförhållandena föregående vinter reducerade emellertid antalet fartygsanlöp.

Några lotsplatser hade budgetåret 1969/70 en stark uppgång av antalet lotsningar, nämligen Luleå, Svartklubben, Landsort, Karlskrona och Marstrand. Detta berodde vad gäller Luleå, Karlskrona och Marstrand på ökad fartygstafik. Vad avser Svartklubben och Landsort var orsaken omdirigering av fartygen som följd av isförhållandena.

Beträffande *Säkerheten på fartyg* har under budgetåret 1969/70 arbetet fortsatt med att utarbeta följdföfattningar till 1965 års lagstiftning om säkerheten på fartyg och 1967 års ändringar i sjölagen. Sålunda gav verket bl. a. ut föreskrifter om bostäder och ekonomilokaler, obemannade maskinrum, brandskydd, fartygs utrustning samt transport av farligt gods.

Sjöfartsinspektionen deltog i arbetet inom mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen, IMCO, Internationella arbetsbyrån, ILO, Köpenhamnskonventionen och Europeiska frihandelssammanslutningen, EFTA. Tyngdpunkten i arbetet låg på IMCO.

Säkerhetssektionen hade vissa vakanser under verksamhetsåret. Sektionen utförde ca 420 utredningar om sjöolyckor och behandlade 2 450 anmälningar om inträffade skadefall inom sjömansyrket. Förlisningen av ett stort svenskt tankfartyg föranledde ett antal rekommendationer.

I verksamhetsplanen för budgetåren 1970/71—1975/76 redogör sjöfartsverket för verksamhetens inriktning under innevarande budgetår och den närmaste femårsperioden. Utgångspunkten för redogörelsen är de uttalanden som gjordes i prop. 1969: 58 (JoU 17, 2LU 50 och SU 96, rskr 200, 224 och 243) angående ny organisation av sjöfartsverket. Därvid förutsattes bl. a. att verksamheten, under beaktande av sjösäkerhetens krav, borde drivas med ökad ekonomisk inriktning och med i princip full kostnadstäckning som mål. Verkets produktion skulle därvid koncentreras till att avse i första hand handelssjöfartens leder och fartyg.

Kravet på kostnadstäckning har närmare preciserats i prop. 1970: 119 (SU 143, rskr 347) angående riktlinjer för lots- och fyrväsendets organisation och för statliga sjöfartsavgifter. Utanför kravet på kostnadstäckning genom avgifter på sjöfarten läggs isbrytning, militär sjökartläggning och radiotjänst åt sjöfarten som gäller nyhetsförmedlingen till svenska sjömän utomlands. I övrigt skall sjöfartsverkets kostnader täckas av avgifter eller intressentbidrag. De senare utgörs av samkostnadsbidrag m. m. från fritidsbåttrafik och fiskerinäring.

Verket har fördelat verksamheten på två huvudprogram, Farledsresp. Fartygsverksamhet, med var sitt avgiftssystem. Någon kostnadsutjämning mellan de båda programmen bör i princip inte ske. Inom programmen däremot förutsätts en sådan utjämning. Under ett tredje program — Övrig verksamhet — vilket finansieras med skattemedel har de aktiviteter som ej är att hänföra till något av de båda huvudprogrammen förts samman.

Sjöfartsverket sammanfattar mål och medel för sin verksamhet på följande sätt.

Mål

- minska risken för människor och miljö liksom för fartyg och last
- öka kännedomen om olika farleders bärighet, dvs. göra möjligt att utnyttja större och därmed mera djupgående fartyg
- ta upp nya sjövägar då efterfrågan motiverar detta
- möjliggöra snabbare resor genom att förbättra farvattnens standard
- öka den årliga nyttjandetiden för hamnar inom olika kustavsnitt

- minska påfrestningarna för de ombordanställda
- fullgöra olika sociala funktioner såsom sjöräddning och isbrytning för kustbefolkningens räkning.

Medel

- sjökartläggning och utgivande av sjökort och nautiska publikationer
- farledsutmärkning (fyrar, bojar, prickar)
- positionsbestämningsmedel
- lotsningsverksamhet
- farledsfördjupningar
- isbrytning
- trafikföreskrifter
- inspektion och kontroll
- sjöräddning.

I ett längre tidsperspektiv bör enligt verket de olika medlen eller verksamhetsformerna sjökartläggning, farledsutmärkning, lotsning, isbrytning etc. inte ses isolerade. Inom vissa sannolikt allt vidare gränser är de utbytbara. En ökad insats på ett område kan föra med sig att kraven på en annan mera kostsam aktivitet kan hållas nere. Som exempel härpå kan nämnas radionavigeringsstationerna som genom de möjligheter de ger fartygen att med stor noggrannhet bestämma sina positioner gör det möjligt att begränsa sjömätningen till de s. k. tungtrafikkorridorerna. I vilken utsträckning de olika verksamhetsformerna är utbytbara beror i betydande mån på fartygen och dessas nautisk-tekniska utrustning.

Det sedan några år inom sjöfartsverket pågående arbetet med programbudgetering av verksamheten fortsätter. Underlaget för en fullständig fördelning av kostnaderna på de olika delprogrammen/aktiviteterna har förbättrats. En svårighet för verket är prestationsidan. Programbudgetering förutsätter att kostnader ställs i relation till prestationer. För sjöfartsverket som har i huvudsak fasta kostnader ter sig detta svårt. Verket får för närvarande i en totalbedömning begränsa sig till att hänvisa till den förväntade utvecklingen av fartygens storlek och djupgående såsom denna redovisats tidigare.

I prop. 1970: 1 (bil. 8, s. 73—81) redovisades sjöfartsverkets verksamhetsplan för budgetåren 1969/70—1974/75. Under resp. program/delprogram redogörs i fortsättningen i huvudsak för de ändringar som verksamhetsplanen för budgetåren 1970/71—1975/76 innebär.

I sistnämnda verksamhetsplan har sjöfartsverket överfört delprogrammet isbrytning från programmet Allmänna sjövägar till programmet Övrig verksamhet. Under det nya programmet *Farledsverksamhet, exkl. isbrytning* redovisar verket sina planer för de kvarvarande delaktiviteterna inom det tidigare programmet Allmänna sjövägar.

Utvecklingsverksamheten är inriktad på två huvuduppgifter, nämli-

gen att dels göra befintliga anordningar billigare och effektivare, dels som ersättning eller komplettering söka få fram billigare och effektivare nya anordningar.

Av de projekt som pågår kan nämnas nya energikällor för fyror, lättare bojar och lämplig apparatur för bäringsdirigering. För budgetåret 1971/72 räknar verket med ökade medel för utvecklingsverksamhet. Angelägna projekt är att minska bullret i lotsbåtarna, användning av hydrokopter för utsättning och hämtning av lots, ytskyddet för bojar, prickar och lotsbåtar samt olika mätningar av vattenförhållandena.

Under budgetåret 1971/72 beräknas den fortsatta fyrautomatiseringen medföra en personalminskning med 28 man.

Investeringarna i fyror har fört med sig inte bara kostnadsminskningar utan också höjd säkerhetsstandard genom bättre fyrlyjus och radar-märken. De fasta fyror fungerar till skillnad från fyrskeppen året om, oberoende av isförhållanden. Det nu planerade utbytet av bojar mot småfyror innebär ett ytterligare steg i denna riktning. Verket räknar med att fyror under överskådlig tid inte kan ersättas med andra hjälpmedel.

Vad avser radionavigeringsstationer har deccakedjan för södra Östersjön nu tagits i bruk. Därmed har samtliga farvatten längs den svenska kusten, bl. a. genom nordisk samverkan, fått god täckning. Den noggranna positionsbestämningen underlättar navigeringen och skapar bättre förutsättningar för bl. a. vintersjöfarten.

För lotsväsendet förutses en dämpning av rationaliseringstakten. Den 1 juli 1971 beräknas antalet lotsar (inkl. lotsplatschefer) och båtmän (inkl. förste reparatörer) utgöra 426 resp. 261, dvs. en minskning med fyra resp. tre i förhållande till samma tidpunkt föregående år.

I anslagsframställningen för budgetåret 1970/71 angavs det beräknade personalbehovet den 1 juli 1971 till 665 man, varav 418 lotsar och 247 båtmän. Verket utgick därvid från att Hudiksvalls, Söderhamns och Gävle lotsplatser skulle läggas samman. Vidare skulle Furusunds lotsplats inordnas under Stockholms lotsplats och Nordkosters lotsplats under Lysekils lotsplats. Uppassningsstället i Dalarö förutsattes indraget. Verket räknade i anslutning därtill med att genom en omfördelning av arbetsuppgifterna mellan lotsar och båtmän kunna minska antalet båtmän med 15.

Ändringarna har inte kunnat genomföras i den takt verket förutsatt. Införandet av lotsplikt i Stockholms skärgård från den 1 juli 1970 har ökat antalet förrättningar och därigenom personalbehovet. Trafikuppgången på andra lotsplatser, främst Marstrand och Luleå, har krävt personalförstärkningar, som inte gått att kompensera med neddragningar på platser med vikande trafik. En ytterligare faktor är ikraftträdandet av kungörelsen den 30 oktober 1969 (nr 564) om förläggning av arbetstiden (förläggningskungörelsen) utfärdad i anslutning till allmänt arbets-

tidsavtal. Bl. a. kungörelsens bestämmelse att fridagar i större utsträckning skall förläggas till veckosluten förutsätter ökad tillgång på personal.

Från budgetåret 1971/72 påverkas personalbehovet av den generella arbetstidsförkortningen från 42,5 till 40 timmar i veckan. Koncentrationen av fartygstrafiken till färre och större hamnar väntas inte ske i den takt att — med kanske något undantag — en ytterligare sammanläggning av uppsagningsställen kan ske under perioden.

Övergången till större fartyg, den sänkta lotstaxan och av säkerhetsskäl motiverade bestämmelser om lotsplikt bör trots minskningen av antalet fartygsanlöp hålla antalet lotsningar vid ca 55 000 per år, dvs. på ungefär nuvarande nivå.

Med hänsyn till dessa förhållanden räknar sjöfartsverket med ett behov av 415 lotsar och 275 båtmän per den 1 juli 1975, dvs. en ökning jämfört med tidigare beräkning med 33 resp. 40 man. Jämfört med läget den 1 juli 1970 skulle antalet lotsar gå ned med 15 man men antalet båtmän öka med 11 man. Den minskning av personalen om sammanlagt 160 lotsar och 40 båtmän som skett sedan år 1966 ersätts av en period med i stort sett oförändrad personal.

Som bilaga till årets anslagsframställning redovisar sjöfartsverket en promemoria rörande målsättningen för sjökartläggning för handelssjöfarten samt behovet av sådan kartläggning.

I promemorian har den arbetsvolym beräknats som återstår innan »ledsystemet» för den tunga handelssjöfarten är färdigt. Omfattningen av sjömättningsarbetet för handelssjöfarten uppges till 1 150 000 lodningskm. De båda utsjömättningsfartygen, Johan Månsson och Gustaf af Klint, svarar f. n. för största delen av arbetet, 77 % år 1968 och 72 % år 1969. Utsjömätningens beroende av väderleken gör att det enligt verket synes realistiskt att räkna med en genomsnittsproduktion av 70 000—90 000 lodningskm per år för dessa två fartyg. En viss kapacitetshöjning med 10 000—15 000 lodningskm per år kan väntas då Gustaf af Klints ledarenhet färdigställts.

Verket understryker att uppgifter om behovet av sjömätning inte kan anges enbart i lodningskm. Hänsyn måste också tas till tidsfaktorn. Kustnära mätningar liksom mätningar i skärgårdsleder och hamnar kräver mer tid per ytenhet än utsjömätningar.

Till den sjömätning som tillgodoser handelssjöfartens behov skall läggas de önskemål som framförts av chefen för marinen. Dessa svarar mot en arbetsvolym av ca 290 000 lodningskm. Omräkning har skett mot bakgrund av att vissa militärsjömätningssuppgifter är mycket tidsödande. De kräver omfattande förberedelser och igångsättningstider jämfört med den faktiska mättiden.

Fiskeristyrelsen har inte framfört några önskemål om speciell sjömätning för fiskets räkning. Detta har däremot naturvårdsverket gjort i vad avser mätning för fritidsbåttrafiken. Verket har förklarat sig

berett att åtaga sig sådana uppgifter redan budgetåret 1971/72.

För att på ett tillfredsställande sätt kunna hinna med att ge ut och hålla sjökort aktuella krävs en förstärkning av den kartografiska sektionen. Sjöfartsverkets planering är inriktad på att ge ut fyra nya sjökort per år mot för närvarande ett à två.

Sjöfartsverkets mål för *Fartygsverksamheten* under femårsperioden är en viss utbyggnad för att dels ta igen nuvarande eftersläpning, dels framdeles hålla takt med utvecklingen inom sjöfarten. Efterfrågan på inspektionens tjänster bör kunna tillgodoses utan annan tidsutdräkt än som följer av ärendenas svårighetsgrad. En speciell belastning är att huvuddelen av de från besiktningssynpunkt mest krävande fartygen byggs vid utländska varv. Åtskilliga av kraven bör kunna tillgodoses genom en bättre planering och förenklade rutiner. I viss utsträckning torde användning av ADB vara fördelaktig. Verket räknar med att inrätta en särskild planeringsfunktion, vilken också skall handlägga de ärenden som följer med den föreslagna avgiftsbeläggningen av olika typer av besiktningar. Särskilda rationaliseringsundersökningar — med anlitan­de av utomstående expertis — behövs för att bl. a. med hjälp av ADB förenkla rutinerna. Verket räknar med medel för dessa ändamål för budgetåret 1971/72 och även framdeles under perioden.

I sjöfartsverkets planering ingår en förstärkning av det förebyggande skyddet mot miljöskador från såväl mineraloljor som andra farliga ämnen. De stora skador som utsläpp från fartyg kan förorsaka och kostnaderna för att neutralisera dessa gör att de förebyggande åtgärderna måste ges hög prioritet. En meningsfull och effektiv tillsyn och kontroll förutsätter att sjöfartsinspektionen deltar vid fartygens konstruktion och byggande och fortlöpande kontrollerar standarden hos fartygen och sättet för deras nyttjande. Detta gäller för tankfartyg för oljor men i än högre grad för specialfartyg för transport av farliga ämnen.

Ett problem i det förebyggande skyddet mot vattenföroreningar är behovet av mottagningsanordningar i hamnarna för oljerester och oljeblandat barlastvatten från fartyg. En samordnad lösning av hamnarnas mottagningsanordningar och fartygens egna arrangemang för att handha oljerester och oljeblandat vatten är nödvändig. Anvisningar och regler för anordnandet av mottagningsanordningar och för fartygens konstruktion, utrustning och handhavande måste vidareutvecklas och efterlevnaden kontrolleras.

Säkerhetssektionen som handhar sjöteknisk utredningsverksamhet har byggts upp under föregående budgetår. Personalförstärkning krävs för att kunna analysera och utvärdera olycksorsaker, vilket är en förutsättning för sjöfartsinspektionens förebyggande verksamhet.

Under *Övrig verksamhet* utgör den till detta program överförda isbrytningen den dominerande delen. I avvaktan på ställningstagande till hamnutredningens förslag om den framtida uppläggnin­gen av vintersjö-

farten på Norrland är sjöfartsverkets planering inriktad på att uppehålla nuvarande isbrytarkapacitet. Härvid får hänsyn tas till de ändrade förutsättningar som den ökade tillgången till storbärgigt, isförstärkt tonnage innebär.

Vintern 1969—70 visade att isbrytarresurserna under en sträng vinter är otillräckliga. Huvuddelen av isbrytarkapaciteten fick från mitten av februari till början av april utnyttjas för att assistera fartygstrafiken i Östersjön med tyngdpunkt på landsorts- och hävringsområdena. Från slutet av januari till slutet av februari 1970 måste insatser göras också på västkusten av två statsisbrytare samtidigt.

Vintern gav den klart positiva erfarenheten att det med kraftigt isförstärkt tonnage och koncentration av utskippningarna går att hålla Bottenhavet öppet för sjöfart även under besvärliga isförhållanden. Fartygstrafiken på de större hamnarna kunde om än med betydande fördröjningar fortgå hela vintern. I sjöfartsverkets planering ingår att befästa de förutsättningar som redan skapats för kontinuerliga leveranser sjövägen från norrlandsindustrin. En fullt effektiv samverkan i norrlandssjöfarten mellan isbrytare och moderna handelsfartyg motiverar emellertid tillgång till isbrytare med större maskineffekt än de båda senast levererade enheternas vardera 12 000 hkr.

Risken för ytterligare vintrar med besvärliga förhållanden gör det, enligt verket, nödvändigt att utan dröjsmål beställa en ersättare för Ymer. Dagens läge på transportmarknaden ger inte tillräckligt utrymme för provisoriska uppläggningar med tillfälligt utbyte av ett transportmedel mot ett annat. En mera permanent omfördelning av transportströmmarna, med de investeringar som därvid krävs, tar många år att genomföra. Med hänsyn till detta och varvens under det senaste året starkt förlängda leveranstider har verket funnit det nödvändigt att projektering och beställning av Ymers ersättare tidigareläggs ett år i förhållande till tidigare bedömningar.

II. Sjöfartsverkets förslag till anslagsframställning för budgetåret 1971/72, m. m.

1. Utfallet budgetåret 1969/70

Den anslagsmässiga belastningen för de program som redovisas under sjöfartsverket blev för budgetåret 1969/70 122,2 milj. kr. På riksstaten var upptaget 112,7 milj. kr. Överskridandet — ca 9,5 milj. kr. — förklaras huvudsakligen av löneomräkning som uppgick till 3,3 milj. kr. samt av att den förslagsvis upptagna anslagsposten för delprogrammet isbrytning på grund av den svåra vintern måste överskridas med 5,6 milj. kr.

Mot detta skall ställas intäkterna på riksstatens inkomstsida i form av fyr- och båkmedel, lotspenningar, skeppsmätningsavgifter och försäljning av sjökort m. m. som utgjorde 77,9 milj. kr. mot i riksstaten beräknade 73,3 milj. kr.

2. Beräkning för budgetåret 1970/71

Sjöfartsverkets interna budget för innevarande budgetår räknad i 1969 års priser tyder på en anslagsbelastning på ca 124 milj. kr. mot det i riksstaten upptagna beloppet 116,3 milj. kr. Det beräknade överskridandet består till 1,9 milj. kr. av ökade kapitalkostnader, varav 500 000 kr. svarar mot höjningen av normallåneräntan med en halv procent från den 1 juli 1970. I övrigt är kapitalstocken större än beräknat beroende på att kapitalkostnader för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte tillkommit. Lotsväsendet beräknas medföra behov av överskridande på ca 2 milj. kr. beroende framför allt på ändrade löneavtal och arbetstidsbestämmelser. Vidare beräknas isbrytningen medföra behov av överskridande på grund av att vissa förhyrningskostnader från budgetåret 1969/70 återstår att reglera samtidigt som den gångna vintern motiverar en uppräknig av underhållskostnaderna. Under förutsättning av en normal kommande vinter torde överskridandet komma att stanna vid 3,5 milj. kr. Vissa besparingar beräknas uppstå på andra delposter.

Fr. o. m. den 1 januari 1971 gäller nytt avgiftssystem för sjöfartsverket. Intäkterna under riksstaten exklusive stämpelavgifter beräknas enligt det nya systemet till 84,3 milj. kr. att jämföra med 79,2 milj. kr. i riksstaten för budgetåret 1970/71.

3. Anslag för budgetåret 1971/72, m. m.

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 anvisar riksdagen medel för sjöfartsverkets drift under tre programriktade förslagsanslag, nämligen Allmänna sjövägar, Säkerheten på fartyg och Övrig verksamhet.

Enligt prop. 1970: 119 undantas från kravet på kostnadstäckning genom avgifter det förslagsvisa delprogrammet isbrytning under Allmänna sjövägar samt de båda posterna militär sjökartläggning m. m. och radiotjänst åt sjöfarten under Övrig verksamhet. Sjöfartsverkets verksamhet i övrigt finansieras med två skilda system för avgifter och bidrag m. m., ett för Farledsverksamheten och ett för Fartygsverksamheten. I den avgiftsfinansierade Farledsverksamheten ingår — förutom de olika aktiviteterna under Allmänna sjövägar — vissa myndighetsuppgifter under Övrig verksamhet. Fartygsverksamheten omfattar samtliga poster under Säkerheten på fartyg och därutöver posterna registrering av fartyg, sjöteknisk utredningsverksamhet m. m. samt skeppsmätning under Övrig verksamhet.

Sjöfartsverket anser att överensstämmelse bör föreligga mellan å ena sidan kraven på kostnadstäckning och avgiftssystem och å andra sidan programmen. Det för med sig två i princip avgiftsfinansierade program, lämpligen benämnda Farledsverksamhet, exkl. isbrytning och Fartygsverksamhet samt ett tredje program för övrig — skattefinansierad — verksamhet. Sistnämnda program, Övrig verksamhet, skulle rymma — förutom en mindre post för central administration — isbrytning, militär

sjökartläggning m. m. samt radiotjänst åt sjöfarten. Denna renodling förenklar bl. a. avräkningarna mellan intäkter och kostnader. Verket anser det dessutom önskvärt att i en framtid — utan att släppa kravet på bruttoredovisning av kostnaderna — inom programmen få avräkna de poster som nu redovisas på riksstatens inkomstsida. De båda avgiftsfinansierade programmen skulle därvid tas upp med enbart formella belopp. Överskott och underskott skulle balanseras över en räntebärande kredit i riksgäldskontoret.

I det följande redogörs för vart och ett av de olika delprogrammen under programrubrikerna Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, Fartygsverksamhet och Övrig verksamhet med den indelning av delprogrammen som nyss angivits.

Sjöfartsverket har beräknat anslagsbelastningen på driftbudgeten för budgetåret 1971/72 till 123,8 milj. kr. (+7,5 milj. kr.). Fördelningen mellan de tre programmen samt jämförelse med utfallet budgetåret 1969/70, anvisat budgetåret 1970/71 samt beräknat utfall budgetåret 1970/71 redovisas i följande tabell.

	Utfall ¹ 1969/70	Anvisat ¹ 1970/71	Beräknat utfall ¹ 1970/71	Förslag 1971/72
	tusental kr.			
Farledsverksamhet, exkl. isbrytning	83 800	82 310	86 188	85 931
Fartygsverksamhet	7 746	8 150	8 340	8 471
Övrig verksamhet	30 671	25 887	29 427	29 426
	122 217	116 347	123 955	123 828

¹ Beräknat belopp för att överensstämma med föreslagen programindelning.

Härutöver begärs anslag motsvarande en medelsförbrukning av 19,5 milj. kr. under sjöfartsverkets fond samt 7 milj. kr. under fonden för Södertälje kanalverk.

Anslags- och kostnadsberäkningarna för budgetåret 1971/72 har gjorts i löne- och prisläget den 1 juli 1970. Pris- och löneomräkning uppgår till 4,7 milj. kr. Utöver detta medför ökning av normallåncräntan samt ökning av konsumentprisindex en kapitalkostnadsökning med 1,4 milj. kr. Den återstående volymmässiga ökningen av anslagsbelastningen på likaledes 1,4 milj. kr. är nettoresultatet av en kostnadsminskning om 1,2 milj. kr. under Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, en ökning om 218 000 kr. under Fartygsverksamhet samt en ökning om 2,4 milj. kr. för isbrytning under Övrig verksamhet.

Av verkets redovisning av anslagsberäkningarna fördelade på kostnadslag framgår att de totala kostnaderna för budgetåret 1971/72 fördelar sig enligt följande.

	milj. kr.		milj. kr.
löner och arvoden	72,2	övriga omkostnader	26,3
resor	2,7	hyror och arrenden	0,2
lokalhyror	2,1	kapitalkostnader	28,2
			131,7
intäkter under delprogram, sjöfartsverkets fond samt bidrag			7,9
anslagsbelastning			123,8

Kapitalkostnaderna fördelar sig med 14,8 milj. kr. på räntor och 13,4 milj. kr. på avskrivningar.

De intäkter som redovisas under delprogram, fonden eller utgör bidrag från annan huvudtitel beräknas till 7,9 milj. kr. Av detta belopp utgör 4,5 milj. kr. samkostnadsbidrag från nionde huvudtiteln.

Sjöfartsverket har beräknat de intäkter som redovisas på riksstatens inkomstsida inklusive stämpelskatt för budgetåret 1971/72 till 95,5 milj. kr., en ökning med 7,5 milj. kr. i förhållande till nu beräknade intäkter för innevarande budgetår. Anslagsbehovet för Farledsverksamhet, exkl. isbrytning, och Fartygsverksamhet som skall avgiftsfinansieras uppgår till 94,4 milj. kr. Det beräknade överskottet för dessa verksamhetsgrenar blir således 1,1 milj. kr.

Sjöfartsverket beräknar att genomförandet av dess förslag under programmen kräver en personalstyrka om 1 430 personer vilket innebär en minskning med 14 personer jämfört med budgetåret 1970/71.

I det följande redovisar sjöfartsverket de beräknade kostnadsökningarna för budgetåret 1971/72 i förhållande till basförslaget 1971/72, vilket motsvarar anvisade medel för budgetåret 1970/71 uppräknade till pris- och löneläge den 1 juli 1970.

Kostnaderna för *central administration* som fördelas på de tre programmen har räknats upp med kostnaderna för viss personalförstärkning. Trafiksektionen och personalsektionen behöver förstärkas med vardera en kvalificerad tjänsteman. För central uppbörd av lots- och besiktningssavgifter krävs en särskild funktion inom ekonomiavdelningen bestående av två assistenter och ett skrivbiträde samt medel för ADB. Kostnadsökningen uppgår totalt till 410 000 kr.

Under programmet *Farledsverksamhet, exkl. isbrytning* i övrigt begärs en ökning av *utvecklingsverksamheten* (+100 000 kr.).

Under budgetåret 1971/72 förutses en personalminskning under *fyrar och andra säkerhetsanstalter* med 28 man (—635 000 kr.). Drift och underhåll under fonden ökar, främst till följd av den tillfälliga nedskärning som gjorts under budgetåret 1970/71 (+570 000 kr.). Kapital-

kostnaderna för fyror och andra säkerhetsanstalter ökar med 1,6 milj. kr., varav 268 000 kr. beror på ränte- och indexökning samt 700 000 kr. avser ej tidigare redovisade kapitalkostnader för investeringar i sysselsättningsfrämjande syfte. Verket räknar med ett bidrag från anslag under nionde huvudtiteln av 222 000 kr. för fritidsbåttrafikens och yrkesfiskets andel i kostnaderna för farledsutmärkning.

Kostnaderna för *radionavigeringsstationer* beräknas öka med 367 000 kr., varav 195 000 kr. utgör kapitalkostnader.

För *kanaler och fördjupade farleder* begärs 99 000 kr. för underhållsarbeten på Strömma kanal. Från anslag under nionde huvudtiteln räknar verket med bidrag om 43 000 kr. för fritidsbåttrafikens och yrkesfiskets kostnader.

Under delprogrammet *sjöräddning* föreslås en kostnadsökning med 284 000 kr. vari ingår kostnader för radiotjänst åt sjöfarten (+ 96 000 kr.) samt analys av sjöolyckor m. m. (+115 000 kr.). I övrigt begärs medel för ökad utrustning. Fritidsbåttrafikens och yrkesfiskets bidrag beräknas öka med 247 000 kr. till 704 000 kr.

Allmän sjökartläggning medför ökade kostnader om 1,1 milj. kr. Viss ökning av drift och underhåll förutses för att hålla kapaciteten vid tidigare nivå. Eftersläpningen i sjökortsutgivningen bedöms dessutom kräva en förstärkning av den kartografiska personalen med fem datatekniker. Bidrag för speciella mätningar för fritidsbåttrafikens räkning beräknas till 600 000 kr.

Beträffande *lotsväsendet* räknar sjöfartsverket med i stort oförändrad volym.

Under delprogrammet *publikationer* begärs en ökning om 124 000 kr. motsvarande kostnaderna för en redaktör och en kartograf, främst för att hämta in eftersläpningen i utgivningen av Svensk lots.

Verket räknar med bidrag om 4 milj. kr. från nionde huvudtiteln för täckande av samkostnader under Farledsverksamhet, exkl. isbrytning.

Under programmet *Fartygsverksamhet* räknar verket med ökade kostnader om 747 000 kr.

Under *sjöfartsinspektion m. m.* begärs personalförstärkningar med tre tjänstemän för oljeskyddsfrågor (+ 260 000 kr.). För arbetarskyddsverksamheten behövs en byrådirektör samt viss expertis (+96 000 kr.). För planering och rationalisering begärs en byrådirektör samt medel för vissa undersökningar (+208 000 kr.). Slutligen begärs för bemanningssektionen ökade medel för en byrådirektör.

Säkerhetssektionen under delprogrammet *sjöteknisk utredningsverksamhet m. m.* behöver förstärkning med en nautisk och en maskinteknisk tjänsteman. Härtill kommer ökade kostnader för publiceringsverksamhet (+ 199 000 kr.).

För täckande av samkostnader under Fartygsverksamhet beräknas bidrag med 500 000 kr. från nionde huvudtiteln.

Programmet *Övrig verksamhet* har räknats upp huvudsakligen med väntade merkostnader för *isbrytning* om 3,4 milj. kr. Kostnaderna för isbrytarverksamhetens administration beräknas öka med 62 000 kr. För väderleksprognoser begärs en ökning med 90 000 kr. Förhyrningskostnaderna räknas upp med 470 000 kr. beroende på en väntad höjning av isbrytningskostnaderna för bogser- och bärgningsfartyg samt utökad behov av assistans i Väneren. En kostnadsökning för isbrytarnas drift med 385 000 kr. förklaras av ett högre gångtidsuttag som bl. a. medför ökad bränsleförbrukning och övertid. Underhållskostnaderna beräknas totalt till 5,5 milj. kr. (+ 1,4 milj. kr.), varav prisomräkning ca 350 000 kr. Kapitalkostnaderna stiger med 909 000 kr. varav 746 000 kr. hänför sig till ränte- och indexökning.

III. Departementschefen

Jag vill börja med att redogöra för mina ställningstaganden till sjöfartsverkets anslagsframställning för budgetåret 1971/72. Jag kommer därefter att redovisa hur jag ser på den fortsatta behandlingen av hamnutredningens delbetänkande *De svenska hamnarna* (SOU 1969: 22, 23).

Sjöfartsverket har redovisat sina anslagsbehov i programtermer. Jag anser att även redovisningen för riksdagen bör ske i dessa termer. Det finns dock skäl, främst till följd av det nya avgiftssystem som gäller fr. o. m. den 1 januari 1971, att ändra benämningen och justera den indelning av programmen som tidigare faststälts. Det nuvarande programmet *Allmänna sjövägar* bör sålunda benämnas *Farledsverksamhet*. Det nuvarande programmet *Säkerheten på fartyg* bör tillföras delprogrammen registrering av fartyg, sjöteknisk utredningsverksamhet m. m. samt skeppsmätning från programmet *Övrig verksamhet* och i fortsättningen benämnas *Fartygsverksamhet*. Det återstående programmet bör behålla namnet *Övrig verksamhet* och bör i fortsättningen omfatta enbart militär sjökartläggning m. m., radiotjänst åt sjöfarten och central administration till den del den är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar. Vidare förordar jag att programmet *Farledsverksamhet* finansieras med två anslag benämnda *Farledsverksamhet*, exkl. *isbrytning*, resp. *Isbrytning*. Jag finner det nämligen värdefullt att få en särredovisning av de avgiftsfinansierade verksamhetsgrenarna under programmet *Farledsverksamhet* samtidigt som *isbrytningen* i planeringshänseende behålls under detta program. Anslagen för de två övriga programmen kommer till omfattningen att överensstämma med dessa.

Mot de tre huvudprogrammen svarar alltså fyra anslag. Av dessa är *Farledsverksamhet*, exkl. *isbrytning* och *Fartygsverksamhet* avgiftsfinansierade medan *Isbrytning* och *Övrig verksamhet* är skattefinansierade.

de. Jag kommer senare att redovisa mina förslag till anslagstilldelning i enlighet med den tänkta programindelningen.

Sjöfartsverket har i anslagsframställningen tagit upp frågan om att i en framtid övergå till redovisning av de avgiftsfinansierade anslagen med enbart formella belopp, såsom redan skett i fråga om vissa programbudgetmyndigheter. Jag är inte beredd att nu förorda denna redovisningsform.

Sjöfartsverket har för sin verksamhet under nästa budgetår föreslagit en medelsanvisning av 123,8 milj. kr. på driftbudgeten och 26,5 milj. kr. på kapitalbudgeten. Av den på driftbudgeten föreslagna medelsanvisningen avser 59,1 milj. kr. hyra till sjöfartsverkets fond. Av den på kapitalbudgeten föreslagna medelsanvisningen avser 19,5 milj. kr. investeringar under sjöfartsverkets fond och 7 milj. kr. investeringar under fonden för Södertälje kanalverk.

I förevarande sammanhang redovisar jag mina ställningstaganden till de till driftbudgeten hänförliga anslagsändamålen. Jag kommer i ett följande avsnitt att hemställa om medelsanvisning under resp. anslag.

Under anslaget Farledsverksamhet, exkl. isbrytning har sjöfartsverket begärt 85,9 milj. kr. Intäkterna på riksstatens inkomstsida hänförliga till programmet Farledsverksamhet beräknar verket till ca 87,7 milj. kr. Trots pris- och löneökningar om 4,2 milj. kr. samt en automatisk kapitalkostnadsökning i övrigt om 2,4 milj. kr. stannar den begärda anslagsökningen vid 3,6 milj. kr. i förhållande till för innevarande budgetår anvisade 82,3 milj. kr. Anledningen härtill är främst det samkostnadsbidrag om 4 milj. kr. som sjöfartsverket fr. o. m. budgetåret 1971/72 räknar med att erhålla från fritidsbåttrafiken och yrkesfisket samt de besparingar som uppkommer genom det fortsatta rationaliseringsarbetet på i första hand fyrväsendets område. Den planerliga indragningen av fyrskepp och automatiseringen av fyror för sålunda med sig ett minskat personalbehov med 28 man under budgetåret 1971/72.

Jag har efter smärre justeringar av verkets anslagskrav stannat vid att förorda en medelsanvisning av 84,1 milj. kr., vilket innebär en ökad medelstilldelning med 1,8 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Sjöfartsverket har, på Kungl. Maj:ts uppdrag i anslutning till sin anslagsframställning, redogjort för målsättningen och behovet av sjökartläggning för handelssjöfarten. Jag kan i stort ansluta mig till de synpunkter som förs fram av verket. Jag vill därvid betona vikten av att sjökartläggningen i första hand inriktas på de s. k. tungtrafikkorridorerna.

I prop. 1970: 119 (SU 143, rskr 347) har jag framhållit vikten av att frågan om sjöräddningens framtida utformning blir föremål för närmare överväganden. Med hänsyn till betydelsen av en effektivt fungerande sjöräddningsorganisation har jag, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande,

numera tillkallat en sakkunnig för att se över sjöräddningens och kustövervakningens verksamhetsformer.

I överensstämmelse med vad som förutsatts i prop. 1970: 119 kommer inom kort bestämmelser att utfärdas om straffsanktionerad lotsplikt för tankfartyg och andra fartyg med allmänfarlig last samt för fartyg i svårnavigabla farvatten. I övrigt bör nämnas att Kungl. Maj:t har uppdragit åt sjöfartsverket dels att inkomma med de förslag som föranleds av en uppföljning av lotsorganisationsutredningens överväganden i fråga om ytterligare begränsning av antalet lotsdistrikt, dels i samråd med hamnstyrelserna i Gävle, Kalmar, Malmö, Oxelösund och Stockholm klarlägga de ekonomiska och säkerhetsmässiga konsekvenserna av ett statligt övertagande av förekommande hamnlotsning och av behovet av hamnlotstvång samt inkomma med därav föranledda förslag, dels också företa en successiv inventering och värdering av olika nyttodragares kostnadsansvar för verkets anläggningar. Vidare har jag uppdragit åt en sakkunnig att utreda och framlägga förslag beträffande det framtida svaret för lotsningen till och i Göteborgs hamn, i Trollhätte kanal och på Vänern.

Under anslaget Isbrytning har verket begärt 27,8 milj. kr. Av ökningen om 3,4 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår är 1,3 milj. kr. att hänföra till automatiska kostnadsökningar. Jag beräknar anslaget för budgetåret 1971/72 till 27,4 milj. kr.

Under anslaget Fartygsverksamhet begär verket 8,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 321 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Intäkterna på riksstatens inkomstsida hänförliga till programmet Fartygsverksamhet beräknar sjöfartsverket till ca 7,9 milj. kr.

Jag beräknar anslaget för nästa budgetår till 8 120 000 kr. Därvid har jag tagit hänsyn till det ökade ekonomiska utrymme under anslaget som följer av det av sjöfartsverket med 500 000 kr. förutsatta samkostnadsbidraget över nionde huvudtiteln från fiskerinäringen. Det av mig föreslagna anslaget bör medge en viss nödvändig utbyggnad av eftertagna områden inom Fartygsverksamheten.

Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet har jag beräknat bidragen från yrkesfisket och fritidsbåttrafiken för att täcka dessa intressegruppers andel av sjöfartsverkets kostnader till sammanlagt 5 438 000 kr. för programmen Farledsverksamhet och Fartygsverksamhet, varav 4,5 milj. kr. utgör samkostnadsbidrag och resterande 938 000 kr. särkostnadsbidrag.

Ersättning till televerket för vissa radiotjänster åt sjöfarten beräknar jag till 754 000 kr.

Jag övergår nu till att redovisa, hur jag ser på den fortsatta behandlingen av *hamnutredningens* år 1969 framlagda delbetänkande De svenska hamnarna (SOU 1969: 22, 23).

Utredningen har gjort en ingående kartläggning av den nuvarande hamnsituationen, inklusive sjötransporternas omfattning och transportströmmarnas fördelning på varuslag och hamnar, samt redovisat vissa bedömningar angående framtidsutvecklingen i dessa hänseenden. I sammanhanget påtalas de väntade strukturförändringar, som hamnarna kommer att ställas inför, och understryks angelägenheten från såväl samhällets som hamnintressenternas och sjöfartens synpunkt av att erforderlig samordning kommer till stånd i fråga om planering, byggande och drift av hamnar och hamnanordningar. Samordningen krävs för att säkra en rationell och transport- och samhällsekonomiskt riktig utveckling av hamnväsendet.

Utredningen konstaterar, att samordningsproblemen i första hand är av regional karaktär och aktualiserar med hänsyn härtill frågan om huvudmannaskapet för hamnarna. Som resultat av sina överväganden av olika tänkbara huvudmannaformer stannar utredningen för bildandet av kommunalförbund som det bästa alternativet att säkra erforderlig samordning av de kommunägda hamnarnas utveckling. I första hand förutsätts sådana förbund bildas genom frivilligt samgående mellan berörda kommuner. Utredningen lägger emellertid också fram förslag till bestämmelser, som ger möjlighet för Kungl. Maj:t att — i fall då betydande behov av kommunal samverkan föreligger i fråga om byggande och drift av hamnar — förordna att berörda kommuner skall handha sådan angelägenhet genom kommunalförbund. I sammanhanget pekar utredningen också på behovet av den mera övergripande samplanering och samordning, som det närmast torde åvila statsmakterna att svara för.

Utredningen fullföljer slutligen sina tankegångar genom att framlägga en skiss till en indelning av landet i tio hamnregioner med en eller två huvudhamnar — regionhamnar — i varje, till vilka i första hand styckegodstrafiken förutsätts komma att koncentreras. Som central instans för att följa upp hamnutvecklingen, för kontroll av samordningen och för rådgivning i främst interregionala samordningsfrågor föreslår utredningen sjöfartsverket.

Remissinstansernas inställning till utredningens kartläggningsarbete och prognosbedömningar, när det gäller utvecklingen av sjöfarten och hamnväsendet, är i huvudsak positiv även om kritik framförs från vissa håll. En övervägande majoritet av remissinstanserna är ense med utredningen om att en långtgående samverkan mellan hamnarna erfordras i framtiden för att säkra en rationell och samhällsekonomiskt riktig utveckling av hamnväsendet. Ett relativt stort antal ansluter sig också till tanken på kommunalförbund som en lämplig form för denna samverkan. Endast ett fåtal accepterar dock förslaget att genom lagstiftning möjliggöra ett tvångsvis sådant samgående. Ett antal remissinstanser uttalar å andra sidan tveksamhet eller ställer sig avvisande

till kommunalförbundstanken över huvud taget, bl. a. med hänvisning till den begränsning av den kommunala självbestämmanderätten som kan följa härav. I stället pekas på möjligheten till frivilliga samarbetsavtal eller någon av de samarbetsformer som utredningen alternativt övervägt.

Utredningens skiss till regionindelning slutligen lämnas utan erinran eller bemöts med endast smärre reservationer av flertalet remissinstanser. Några påpekar dock, att grunderna för indelningen är oklara och att ytterligare utredning behövs.

I anslutning till min kortfattade redovisning av innebörden av utredningens förslag och remissinstansernas synpunkter vill jag allmänt framhålla följande.

Sveriges traditionella beroende av utrikeshandeln och utrikeshandelns växande volym har medverkat till att ge hamnväsendet en central roll i landets transportförsörjning. En successiv anpassning av hamnväsendet till efter hand ändrade förutsättningar i transportmönster och hanteringsformer etc. är en grundläggande förutsättning för att hamnarna på ett ändamålsenligt sätt skall kunna fullgöra sina terminalfunktioner. Genom anpassningen — i form av ökad koncentration och en mera markerad arbetsfördelning mellan hamnarna — kan rationalisering och effektivisering av godshanteringen åstadkommas, överföringen av godset mellan olika led i transportkedjan underlättas, omlastningskostnader och fartygens liggetider begränsas etc., vilket allt är en förutsättning för att hamnväsendet och i sista hand sjöfarten skall kunna följa med i transportutvecklingen.

Hamnutredningen har gjort en värdefull kartläggning av det svenska hamnväsendet sett i relation till aktuella och förväntade transportmönster. Dess skiss till indelning av kustområdena i ett antal hamnregioner — med dess tänkta koncentration och arbetsfördelning mellan hamnarna framför allt i fråga om stycke-godstrafiken — ter sig rimlig med hänsyn till framväxande transport- och godsströmmar. Utredningen har klart visat behovet av ökad **interkommunal samplanering och samordning** i frågor rörande hamnars lokalisering och utbyggnad etc., och har visat vägen, hur ett sådant behov kan tillgodoses genom former för ett regionalt utvidgat huvudmannaskap.

Jag kan i stort ansluta mig till utredningens synpunkter i dessa hänseenden och anser i likhet med utredningen, att tillskapandet av regionalt lämpligt avgränsade kommunalförbund i åtskilliga fall bör vara ägnat att säkra den nödvändiga samverkan. Jag är emellertid i dagens läge inte beredd att biträda utredningens förslag om befogenheter att i särskilda fall framtvunga ett samgående i kommunalförbundets form. Ytterligare erfarenheter bör sålunda enligt min mening först vinnas av möjligheterna för hamnägarna att själva komma fram till lämpliga arran-

gemang för samplanering och samordning. Det kartläggningsarbete som hamnutredningen utfört och de anvisningar om lämpliga samverkansformer dess betänkande innehåller kommer härvidlag att fylla en betydelsefull uppgift. Det bör också vara en uppgift för sjöfartsverket att följa utvecklingen och vid behov stå till förfogande för samråd och konsultation i fråga om den lämpliga hanteringen och bedömningen från mera övergripande regionala synpunkter av aktuella lokalisering- och utbyggnadsprojekt på hamnområdet. Verket bör också kunna ta initiativ till sådant samråd. Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t en ändring av sjöfartsverkets instruktion i sådant syfte.

Härutöver vill jag understryka vikten av att frågor sammanhängande med hamnväsendets utveckling och anpassning bedöms inom ramen för en vidare övergripande trafikplanering. Sett i ett större perspektiv är hamnarna ett slags omlastningsterminaler, varmed följer att deras lokalisering och dimensionering såvitt möjligt bör prövas utifrån en samlad bedömning av transportförsörjningen, i första hand inom den berörda regionen.

Jag vill i sammanhanget erinra om det utredningsarbete som inletts inom kommunikationsdepartementet i syfte att utarbeta en modellplan med preliminära riktlinjer för en övergripande regional trafikplanering. Dessa preliminära riktlinjer kommer i ett andra skede att praktiskt prövas vid ett par länsstyrelser, varefter de i mera bearbetad form avses ligga till grund för en mera allmänt genomförd regional planering. I en sådan planering kommer hamnarna i deras egenskap av knutpunkter mellan land- och sjötransporter in i bilden. I planeringsarbetet blir det material och de överväganden hamnutredningen redovisat en självklar grund och utgångspunkt för bedömningen av hamnfrågorna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda anfört.

D 1. Farledsverksamhet, exkl. isbrytning

1969/70 Utgift	183 800 000
1970/71 Anslag	182 310 000
1971/72 Förslag	84 100 000

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program och anslagsindelning.

Från anslaget bestrids den del av utgifterna under programmet Farledsverksamhet som är att hänföra till farledsutmärkning (prickar, bojar, fyrar), radionavigering (decca), förvaltning av kanaler och fördjupade farleder, sjöfartsverkets insats inom sjöräddningsväsendet, allmän sjö-

kartläggning och lotsväsendet. Vidare bestrids härifrån utgifterna för central administration, utvecklingsarbete, regional administration och framställning av publikationer till den del de är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar.

Delprogram:	1969/70	1970/71	Beräknat 1971/72	
	Utfall ¹	Anvisat ¹	Verket	Departementschefen
tusental kr.				
1. Central administration	6 352	6 080	6 491	6 308
2. Utvecklingsverksamhet	147	150	250	150
3. Regional administration	2 014	1 815	1 909	1 909
4. Tjänstefartyg och gasningsjakter	5 167	5 321	5 683	5 683
5. Fyrar och andra säkerhetsanstalter	15 286	14 509	16 143	15 726
6. Radionavigeringsstationer	3 620	3 443	3 840	3 698
7. Förvaltning av kanaler och fördjupade farleder	244	153	364	255
8. Sjöräddning m. m.	548	651	939	876
9. Allmän sjökartläggning	8 854	8 292	9 559	8 465
10. Lotsväsendet	44 199	43 768	47 312	47 040
11. Publikationer	414	455	582	458
Summa kostnader	86 845	84 637	93 072	90 568
Avgår intäkter:				
Under delprogram	490	140	190	190
Bidrag	702	757	5 611	4 938
Under fonden	1 853	1 430	1 340	1 340
Summa utfall/anslag	83 800	82 310	85 931	84 100

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Departementschefen

Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet och med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 84,1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Farledsverksamhet, exkl. isbrytning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 84 100 000 kr.

D 2. Isbrytning

1969/70 Utgift	129 127 000
1970/71 Anslag	124 370 000
1971/72 Förslag	27 400 000

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Från anslaget bestrids den del av utgifterna under programmet Fårledsverksamhet som är att hänföra till statens isbrytarverksamhet.

Delprogram:	1969/70	1970/71	Beräknat 1971/72	
	Utfall ¹	Anvisat ¹	Verket	Departementschefen
	tusental kr.			
Isbrytning	29 233	24 420	27 830	27 450
Summa kostnader	29 233	24 420	27 830	27 450
Avgår intäkter:				
Under delprogram	106	50	50	50
Summa utfall/anslag	29 127	24 370	27 780	27 400

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anført i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 27,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Isbrytning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 27 400 000 kr.

D 3. Fartygsverksamhet

1969/70 Utgift	17 746 000
1970/71 Anslag	18 150 000
1971/72 Förslag	8 120 000

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Från anslaget bestrids utgifterna under programmet Fartygsverksamhet för sjöfartsinspektion m. m., skeppsmätning, registrering av fartyg, sjöteknisk utredningsverksamhet samt sjömansnämnden. Vidare bestrids utgifterna för central administration till den del de är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar.

Delprogram:	1969/70	1970/71	Beräknat 1971/72	
	Utfall ¹	Anvisat ¹	Verket	Departementschefen
	tusental kr.			
1. Central administration	447	447	482	466
2. Sjöfartsinspektion m. m.	5 458	5 774	6 338	6 227
3. Skeppsmätning	1 210	1 212	1 245	1 231
4. Registrering av fartyg	297	301	314	303

Delprogram:	1969/70	1970/71	Beräknat 1971/72	
	Utfall ¹	Anvisat ¹	Verket	Departementschefen
tusental kr.				
5. Sjöteknisk utredningsverksamhet	225	289	492	293
6. Sjömansnämnden	256	268	270	270
Summa kostnader	7 893	8 291	9 141	8 790
Avgår intäkter:				
Under delprogram	147	141	170	170
Bidrag	—	—	500	500
Summa utfall/anslag	7 746	8 150	8 471	8 120

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Departementschefen

Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet och med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 120 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fartygsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 120 000 kr.

D 4. Övrig verksamhet

1969/70 Utgift	1 544 000
1970/71 Anslag	1 517 000
1971/72 Förslag	1 640 000

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Från anslaget bestrids kostnaderna under programmet Övrig verksamhet för militär sjökartläggning m. m. och viss radiotjänst åt sjöfarten. Vidare bestrids kostnaderna för central administration till den del de är att hänföra till nämnda verksamhetsgrenar.

Delprogram:	1969/70	1970/71	Beräknat 1971/72	
	Utfall ¹	Anvisat ¹	Verket	Departementschefen
tusental kr.				
1. Central administration	88	89	97	91
2. Militär sjökartläggning m. m.	1 145	1 099	1 220	1 220
3. Radiotjänst åt sjöfarten	315	329	329	329
Avgår intäkter:				
Under delprogram	4	—	—	—
Summa utfall/anslag	1 544	1 517	1 646	1 640

¹ Beräknade belopp för att erhålla jämförbarhet med förordad program- och anslagsindelning.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört i det föregående under den allmänna sjöfartsöversikten och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 640 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Övrig verksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 640 000 kr.

Övriga sjöfartsändamål

D 5. Handelsflottans pensionsanstalt

1969/70 Utgift	1 000
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Handelsflottans pensionsanstalt handlägger ärenden om sjömanspensionering enligt reglementet för anstalten (1961: 302 ändrad senast 1969: 317).

Enligt lagen (1961: 300, ändrad senast 1968: 612) om redaravgift för sjöfolks pensionering skall redare erlägga avgift för beredande av pension åt sjömän, vilka som manskap varit påmönstrade svenskt handelsfartyg i utrikes fart.

Finansieringen av de med pensionsanstaltens verksamhet förenade administrationskostnaderna sker med redareavgifterna samt med avkastningen av en särskild förvaltningskostnadsfond. Av dessa medel tas ett så stort belopp till uppbörd under anslaget som motsvarar summan av anstaltens avlöningar och omkostnader med avdrag för ett formellt belopp av 1 000 kr. Sistnämnda belopp utgör den anslagsmässiga netto-utgiften.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Anstalten	Departements- chefen
Personal			
Antal anställda	5	—	—
Anslag			
Avlöningar	193 000	+ 8 200	+ 8 200
Sjukvård	300	+ 200	+ 200
Rescersättningar	6 400	+ 600	+ 600
Lokalkostnader	15 600	+ 700	+ 700
Expenser	19 700	+ 2 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	42 000	+ 3 300	+ 3 300
	277 000	+ 15 000	+ 15 000

Handelsflottans pensionsanstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 15 000 kr.

2. Summan av posterna till avlöningar och omkostnader blir enligt anstaltens förslag (277 000+15 000) 292 000 kr. Till uppbörd under anslaget skulle sålunda tas (292 000—1 000) 291 000 kr. och medelsanvisningen på riksstaten ske med oförändrat 1 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 1 000 kr.

D 6. Bidrag till vissa resor av sjöfolk

1969/70 Utgift	294 000
1970/71 Anslag	365 000
1971/72 Förslag	365 000

Från anslaget utgår bidrag för att bereda sjöfolk i utrikes fart dels fria hemresor, dels lägre biljettkostnader för vissa resor inom landet.

Sjöfartsverket

Ett lagförslag väntas träda i kraft under budgetåret 1971/72 som minskar kvalifikationstiden för fria hemresor från f. n. 18 månader till 9 månader. På grund härav bör anslaget tas upp med 400 000 kr.

Departementschefen

I avvaktan på kommande lagförslag beräknar jag anslaget till oförändrat 365 000 kr. för budgetåret 1971/72. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa resor av sjöfolk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 365 000 kr.

D 7. Avsättning till handelsflottans välfärdsfond

1969/70 Utgift	5 661 000
1970/71 Anslag	650 000
1971/72 Förslag	650 000

Enligt lagen (1948: 495, ändrad senast 1966: 54) om avgifter till välfärdsanordningar för sjöfolk skall sjömän och redare erlægga en särskild

4* *Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bil. 8*

välfärdsavgift med tio öre för dag och sjöman under den tid sjömannen varit för utrikes fart påmönstrad svenskt handelsfartyg. Avgiften betalas till hälften av sjömannen och till hälften av redaren. Statens bidrag till löpande utgifter för välfärdsarbetet bestrids från förevarande anslag och skall uppgå till samma belopp, som inflyter i avgifter från sjömän och redare. Välfärdsarbetet för sjöfolk planläggs och samordnas av handelsflottans välfärdsråd.

Handelsflottans välfärdsråd

Välfärdsrådet hemställer om bidrag enligt lagen om välfärdsanordningar för sjöfolk med 650 000 kr.

Det bokförda värdet av tillgångarna i handelsflottans välfärdsfond uppgick vid utgången av budgetåret 1969/70 till 10 725 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder välfärdsrådets förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till handelsflottans välfärdsfond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

D 8. Understöd åt skärgårdsrederier m. m.

1969/70 Utgift	700 000
1970/71 Anslag	625 000
1971/72 Förslag	650 000

Från anslaget bestrids avtalsenligt vissa kostnader för upprätthållande av båttrafiken i Stockholms skärgård.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Understöd åt skärgårdsrederier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kr.

E INSTITUT M. M.**E 1. Transportnämnden**

1969/70 Utgift	763 000
1970/71 Anslag	889 000
1971/72 Förslag	897 000

Transportnämnden är central myndighet för planläggningen av den civila transportregleringsverksamheten vid krig eller krigsfara. Nämnden svarar vidare för beredskapsplanläggningen i fråga om landsvägs-transporter, handhar tillståndsgivningen för internationella landsvägs-transporter, fastställer allmänna grunder för taxor för yrkesmässig trafik, fastställer rikets indelning i lokalområden för beställningstrafik för godsbefordran m. m. samt handhar statsbidragsgivningen till olönsam busstrafik på landsbygden.

Transportnämnden leds av en nämnd med fem ledamöter, som utses av Kungl. Maj:t. Till sitt förfogande har nämnden en rådgivande delegation i vilken ingår nämndens ordförande samt företrädare för överbefälhavaren, civilförsvartsstyrelsen, postverket, statens järnvägar, statens vägverk, sjöfartsverket, luftfartsverket, statens jordbruksnämnd och överstyrelsen för ekonomiskt försvar.

Transportnämnden arbetar på två sektioner, dels en sektion för beredskapsärenden, dels en för yrkestrafikärenden jämte administrativa ärenden.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nämnden	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	8	—	—
Övrig personal	5	—	—
	13	—	—
Anslag			
Avlöningar	632 000	+ 10 000	—
Sjukvård	2 600	—	—
Resecrsättningar	28 000	+ 3 000	+ 3 000
Lokalkostnader	27 800	— 1 100	— 1 100
Expenser	50 600	+ 3 700	— 500
Lönekostnadspålägg	148 000	+ 9 000	+ 6 600
	889 000	+ 24 600	+ 8 000

Transportnämnden

1. Löne- och prisomräkning m. m. 13 900 kr.
2. Under de närmaste åren kommer det att krävas insatser från nämnden beträffande bl. a. perspektivplanering och miljöstudier inom det ekonomiska försvaret och för revidering av systemet för drivmedelsransonering till följd av det nya systemet för bilregistrering. Nämnden torde bli tvungen att anlita särskild expertis för dessa ändamål och föreslår därför en höjning av avlöningsposten med 10 000 kr. Lönekostnadspåslägget utgör 2 400 kr.
3. Behovet av kontakter och samråd med grannländerna i samband med avtal rörande internationella landsvägstransporter ökar. Nämnden föreslår därför en höjning av reseposten med 1 500 kr. utöver prisomräkningen med 1 500 kr.
4. För informations- och utbildningsverksamhet samt för anordnande av konferenser i samband med beredskapsplaneringen behövs 10 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 897 000 kr. Jag har därvid beräknat ett ökat medelsutrymme för bl. a. information och resor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Transportnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 897 000 kr., därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 2. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	18 198 000
1970/71 Anslag	18 244 000
1971/72 Förslag	20 099 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut har till uppgift att inhämta tillförlitlig kännedom om Sveriges meteorologi och hydrologi samt att delta i det internationella samarbetet på dessa områden. I institutets uppgifter ingår bl. a. att anordna och övervaka meteorologiska och hydrologiska observationer och mätningar inom landet och att bearbeta insamlat material. Vidare handhar institutet den allmänna väderlekstjänsten, stormvarningstjänsten och kusttjänsten samt den civila flygväderlekstjänsten. Institutet utför undersökningar och utredningar på uppdrag av offentlig myndighet eller enskild.

Institutet är organiserat på tre byråer — väderleksbyrån, klimatbyrån

och hydrologiska byrån — vidare två fristående avdelningar — forsknings- och undervisningsavdelningen samt kansliavdelningen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	60	+ 2	—
Övrig personal	195	+ 9	—
	255	+11	—
Anslag			
Avlöningar			
a) Avlöningsförmåner m. m.	8 850 000	+ 467 000	+ 88 000
b) Arvoden till observatörer	2 761 000	+ 575 000	+ 150 000
c) Ersättning för konsultuppdrag	8 500	—	—
d) Ersättning för annat uppdrag	17 700	—	—
e) Ersättning till timlärare	120 800	+ 10 000	—
Sjukvård	30 000	—	—
Resesättningar	167 000	+ 87 000	+ 15 000
Lokalkostnader	933 000	+ 283 000	+ 256 000
Expenser	1 233 000	+ 90 000	+ 82 000
Biblioteket	12 000	+ 6 000	+ 1 000
Telegramkostnader m. m.	1 490 000	+ 1 216 000	+ 1 032 000
Lönekosnadspålägg	2 671 000	+ 431 000	+ 231 000
Uppbördsmedel			
Publikationer	50 000	—	—
	18 244 000	+3 165 000	+1 855 000

Inkomster vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 16,1 milj. kr. (1970/71 15,4 milj. kr.).

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 675 000 kr.

2. Genom internationellt samarbete uppbyggs f. n. ett globalt nät av s. k. luft- och nederbörds-kemiska referensstationer. För driftledningen av ett sådant nät i Sverige erfordras en statsmeteorolog i reglerad befordringsgång vid klimatbyrån. Vidare behövs en ny ingenjörstjänst i Ae 19 vid byråns instrumentavdelning med hänsyn till utvecklingen av det automatiska stationsnätet (+95 618 kr.).

3. Upprepade framställningar har gjorts från Meteorologiska världsorganisationen (WMO) och Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) om en utökning av det aerologiska nätet över Sverige. Institutet föreslår med hänsyn härtill upprättandet av en aerologisk station i Kiruna. För en första etapp begärs en förste meteorologassistent i Ae 17 och en förste meteorologassistent i Ae 15. Kostnaderna inklusive kallortstillägg beräknas till 87 597 kr.

4. Personalen vid hydrologiska byråns oceanografiska avdelning av-

lönas f. n. helt genom uppdrag. Avdelningen har emellertid alltmer tagits i anspråk för utredningar och remisser út staten i främst miljö-
vårdsfrågor. Det synes därför angeläget att åtminstone föreståndaren
avlönas med medel för den allmänna verksamheten. Med hänsyn härtill
föreslås inrättandet av en tjänst som byrådirektör i Ae 30. Därvid kan en
motsvarande befattning inom uppdragsverksamheten dras in (+81 096
kr.).

5. På institutet har krav rests från skilda håll på en förstärkning av
vattenföringsstationsnätet särskilt i vattendrag i sydligaste Sverige och
sådana som rinner till Mälaren. För mätningar vid dessa stationer be-
hövs ytterligare en förste hydrologassistent i Ae 15 och tre tekniker
i Ae 11 vid hydrologiska byrån (+137 207 kr.).

6. Kansliavdelningen behöver förstärkas med en kansliskrivare i
Ae 11 och en kontorsskrivare i Ae 13 (+67 804 kr.).

7. För arvoden till observatörer upptas ytterligare ett belopp av
713 000 kr., varav 138 000 kr. utgör lönekostnadspålägg. Sålunda är det
för att kunna vidmakthålla ett för många sektorer inom samhället nöd-
vändigt klimatologiskt observationsnät erforderligt med en kraftig höj-
ning av observationsarvodena. För budgetåret 1971/72 erfordras en
anslagsökning med 438 960 kr. — På grund av rationaliseringar inom
fyrväsendet kan sjöfartsverkets personal inte längre i samma utsträck-
ning som tidigare tillhandahålla institutet meteorologiska observationer.
De ersättare som måste skaffas kräver det högre arvode som normalt
tillkommer observatörer som ej förenar observationsuppdraget med an-
nan statlig anställning. Kostnadsökningen beräknas till 21 080 kr. —
Ytterligare observationspersonal krävs för att betjäna de av institutet
föreslagna nya vattenståndsstationerna, vilket medför ett ökat medels-
behov av 26 040 kr. — Krav har ställts på att institutets prognosverk-
samhet utökas nattetid, vilket i sin tur medför en utökning av nattobserva-
tionsnätet till en kostnad av 210 800 kr. — För det under punkten 2
nämnda luft- och nederbörds-kemiska nätet erfordras medel för prov-
tagararvoden med 16 120 kr.

8. Det pågår f. n. en intensiv forskning och utveckling inom meteoro-
logins och hydrologins olika områden. För att kunna tillämpa nya ar-
betsmetoder och effektivisera arbetet inom institutet behövs därför en
alltmer intensifierad vidareutbildning av personalen vilket kräver en
medelsförstärkning under delposten Ersättning till timplärare med 12 400
kr., varav 2 400 kr. utgör lönekostnadspålägg.

9. För Telegramkostnader m. m. har upptagits en ökning med
1 216 000 kr. varav 1 032 000 kr. avser kostnadsökning av automatisk
karaktär. Sålunda har Kungl. Maj:t den 6 mars 1970 Jämnat institutet
tillstånd att hos televerket teckna ett 10-årskontrakt avseende viss auto-
matisk telegramförmedling. Kostnaderna härför beräknas för budget-
året 1971/72 till sanmanlagt 851 000 kr. Vidare har televerket för av-

sikt att lägga ned sin radiosändarstation i Spånga. Detta medför att de av institutet förhyrda kortvågssändarna måste flyttas till Borlänge och Karlsborg, vilket medför en avgiftshöjning om 181 000 kr.

Institutet framställer varje dygn ett trettiotal produkter i kartform (analyser, prognoser, temperaturdiagram etc.). Distributionen av kartorna sker med telefax och med anlitande av dels kortvågsradio dygnet runt, dels långvågsradio fyra timmar per dygn, dels fasta trådförbindelser till Arlanda och Bromma flygplatser samt flygvapnets »Central Ost». Systemet med kortvågsöverföring är behäftat med flera brister. Det medger bl. a. ingen automatisering på mottagarsidan, och de mottagna kartorna är ofta av mycket dålig kvalitet. Institutet föreslår med hänsyn härtill övergång till långvågssändningar. Kostnadsökningen beräknas till 184 000 kr. per år efter kortvågssändarnas flyttning.

Remissyttrande

Över institutets förslag har efter remiss yttrande avgetts av *statskontoret*.

I fråga om den av institutet föreslagna förstärkningen vid klimatbyråns instrumentavdelning med en ingenjörstjänst i Ae 19 framhåller statskontoret, att en omorganisation av institutets teletekniska verksamhet först måste övervägas innan ställning kan tas till den begärda tjänsten.

Statskontoret vitsordar behovet av en aerologisk station i Kiruna och biträder institutets förslag avseende en första utbyggnadsetapp.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 099 000 kr.

E 3. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:

Underhåll av materiel m. m.

1969/70 Utgift	730 000
1970/71 Anslag	1 022 000
1971/72 Förslag	1 102 000

	Beräknad ändring 1971/72	
	Institutet	Departementschefen
Prisomräkning m. m.	÷ 72 000	+ 72 000
Underhåll av nya automatiska väderstationer	+ 20 000	---

	Beräknad ändring 1971/72	
	Institutet	Departements- chefen
Driftkostnader för aerologisk station i Kiruna	+ 68 000	—
Underhåll av instrument för väderobserverande fartyg	+ 12 000	—
Underhåll av nya hydrologiska och hydrografiska stationer och mätdammar	+ 25 000	+ 6 000
Driftkostnader för nederbördskemiska stationer	+ 2 000	+ 2 000
	+ 199 000	+ 80 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Underhåll av materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 102 000 kr.

E 4. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:

Nyanskaffning av instrument m. m.

1969/70 Utgift	332 400	Reservation	41 900
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	400 000		

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Medel bör beräknas för installation av tre automatiska väderstationer som ersättning bl. a. för de på grund av fyrarnas automatisering bortfallna observationerna. Kostnaderna beräknas till 145 000 kr.

2. I samband med ett inrättande av den begärda aerologiska stationen i Kiruna behövs ett engångsbelopp om 73 000 kr. för inköp av viss markutrustning, bl. a. radiosondmottagare.

3. Observationer från världshaven tillmäts en allt större betydelse. Institutet planerar därför att inrätta väderstationer på ytterligare tjugo fartyg för denna verksamhet. För utrustning av dessa med instrument behövs 22 000 kr.

4. Institutets anläggningar vid fyrarna uppfyller inte dagens krav. 35 000 kr. har därför upptagits för nödig nyanskaffning av bl. a. vindmätare vid två observationsstationer.

5. Utrustning för stationer inom det luft- och nederbördskemiska nätet beräknas medföra en kostnad av 5 000 kr.

6. Maskinparken vid institutets verkstad är starkt försliten. Institu-

tet, som för innevarande budgetår erhöll 30 000 kr. för viss ny utrustning, beräknar nu för den fortsatta och avslutande upprustningen ytterligare 98 000 kr.

7. Nätet av vattenföringsstationer är helt otillräckligt i Mälarens tillrinningsområde och i södra Sverige. I dessa områden utgör vattenförsörjningen och vattenföroreningen ett stort problem. Statens naturvårdsverk har i skrivelse till Kungl. Maj:t framhållit, att det är angeläget att de luckor som föreligger i det hydrologiska underlaget snarast utfylls. Institutet har därför för avsikt att successivt bygga ut stationsnätet och anser, att utbyggnaden under budgetåret 1971/72 bör omfatta sex vattenföringsstationer med dubbelregistrering av vattenstånd, dvs. tolv registrerande peglar jämte instrumenthus för en kostnad av 240 000 kr. Dessa peglar måste vidare kompletteras med tolv fasta och tio telefonsvarande peglar till en kostnad av 78 000 kr. Totalt behövs således 318 000 kr.

8. Det har vid vattenståndsmätningar visat sig nödvändigt att i ökad utsträckning utnyttja automatiskt registrerande instrument, bl. a. beroende på ökade svårigheter att skaffa observatörer. Institutet föreslår nyanskaffning av tolv peglar, som kan stansa mätvärdena på hålremsor, vilka sedan direkt kan matas in i en datamaskin. Härför beräknas sammanlagt 66 000 kr.

9. Det ökade behovet av vattentäkt har medfört, att grundvattentillgångarna blivit otillräckliga. Man har därför tvingats att tillgripa ytvatten och många gånger även mindre vattendrag. För institutets del föreligger ett länge eftersatt behov av stationer i små vattendrag för att få ett rimligt antal typexempel. Institutet föreslår, att en mätdamm anskaffas till en beräknad kostnad av 54 000 kr.

10. Bl. a. med hänsyn till det allt intensivare utnyttjandet av kust- och skärgårdsområdena för fritidsbebyggelse och fritidsändamål ökar kraven på en ändamålsenlig planering av de där förekommande utsläppen av kommunalt och industriellt avloppsvatten. Under senare år har vidare oljeutsläpp i havet tilldragit sig stort intresse, och önskemål har framförts angående prognoser av oljefläckars rörelse på havet. För att lösa dessa problem krävs en ingående kännedom om ström- och skiktningförhållandena i kust- och skärgårdsvatten. Institutet har genomfört ett omfattande utvecklingsarbete beträffande de hydrografiska stationernas uppbyggnad och har hittills inrättat en station i vardera göteborgs- och stockholmstrakterna. För budgetåret 1971/72 föreslår institutet upprättandet av två stationer, som skall placeras i södra Kattegatt och i södra Bottenhavet. Vid dessa skall registreras vattenstånd, strömhastighet, strömriktning, vattentemperatur och salthalt. Kostnaderna härför beräknas till 450 000 kr.

Totalt under anslaget föreslås en medelsanvisning av 1 266 000 kr., innebärande en ökning jämfört med innevarande budgetår om 866 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Nyan-
skaffning av instrument m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa
ett reservationsanslag av 400 000 kr.

**E 5. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:
Uppdragsverksamhet**

1969/70 Utgift	5 818 000
1970/71 Anslag	3 850 000
1971/72 Förslag	4 001 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	29	— 1	—
Övrig personal	84	—	—
	113	— 1	—
Anslag			
Avlöningar	2 000 000	- 65 000	—
Ersättning till observatörer	280 000	—	—
Sjukvård	2 000	—	—
Resersättningar	432 000	+ 30 000	+ 30 000
Lokalkostnader	230 000	+ 70 000	+ 70 000
Expenser	185 000	+ 13 000	+ 13 000
Utrustning	261 000	+ 18 000	+ 18 000
Lönekostnadspålägg	460 000	+ 4 000	+ 20 000
	3 850 000	+ 70 000	+ 151 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 151 000 kr.

2. I enlighet med förslag under institutets anslag till förvaltningskost-
nader bör en tjänst som byrådirektör i A 30 dras in och en motsva-
rande tjänst inrättas inom den allmänna verksamheten (—81 096 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl.
Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Upp-
dragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslags-
anslag av 4 001 000 kr.

E 6. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:

Väderlekstjänst för luftfarten

1969/70 Utgift	8 687 000
1970/71 Anslag	8 611 000
1971/72 Förslag	8 960 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	47	+ 1	+ 1
Övrig personal	125	+ 1	—
	172	+ 2	+ 1
Anslag			
Avlöningar	6 205 000	+ 207 000	+ 170 000
Sjukvård	8 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	120 000	+ 8 000	+ 8 000
Lokalkostnader	1 000	+ 1 000	+ 1 000
Expenser	461 000	+ 45 000	+ 35 000
Lönekostnadspålägg	1 427 000	+ 112 000	+ 103 000
Kostnader för underhåll av instrumentutrustning m. m.	132 000	+ 31 000	+ 31 000
Telekommunikationer	257 000	— 50 000	—
	8 611 000	+ 355 000	+ 349 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

1. Löne- och prisomräkning m. m. 251 000 kr.
2. Den av luftfartsverket aviserade ökningen av trafiken vid flygplatserna i Sundsvall kräver för flygväderlekstjänstens del ökad dubblering av vakterna under viss del av förmiddagen och eftermiddagen samtidigt som föreståndarens arbetstid i större utsträckning bör anslås åt endast administrativa arbetsuppgifter. Flygväderlekstjänsten bör således förstärkas med en meteorolog i Ae 21. Kostnaderna inklusive obekvämtids-tillägg beräknas till 53 895 kr.
3. Instrumentavdelningens arbete med de meteorologiska instrumenten vid flygplatserna har efter hand ökat och kräver nu ytterligare en ingenjör i Ae 19 (+46 619 kr.).
4. Under posten *Expenser* krävs en medelsförstärkning med 15 000 kr. avseende engångskostnader för anskaffning av nya kopieringsmaskiner vid två flygväderlekstjänster samt med 10 000 kr. för driftkostnaderna. Vidare erfordras ytterligare 10 000 kr. för telefon- och materialkostnader på grund av ökad verksamhet.
5. Driftkostnaderna för de nya instrument, som föreslås anskaffade med anlitan- de av den under luftfartsverkets investeringsanslag upptagna posten *Utrustning* för flygväderlekstjänsten, beräknas till 18 000 kr.

Härav avser 8 000 kr. driften av två molnhöjdmätare, 3 000 kr. driften av två byvindmätare samt 7 000 kr. driften av två transmissometrar.

6. Under förutsättning av bifall till det under anslaget Förvaltningskostnader, posten Telegramkostnader m. m., upptagna förslaget om omläggning av telefaxsändningarna från kortvåg till långvåg minskas medelsbehovet under förevarande anslag med 50 000 kr. Kortvåg är nämligen ett så osäkert överföringsmedium att mottagning i allt större omfattning i stället måste ske över det allmänna telefonnätet. Övergång till långvågsöverföring innebär således att telefonkostnader bortfaller.

Yttranden

Över institutets förslag i fråga om väderlekstjänsten för luftfarten har efter remiss yttranden avgetts av *statskontoret* och *luftfartsverket*.

Den av institutet föreslagna förstärkningen av flygväderlekstjänsten vid Sundsvall/Härnösands flygplats med en meteorolog tillstyrks av statskontoret. Däremot framhåller statskontoret beträffande den begärda ingenjörstjänsten för ökat instrumentunderhåll, att en omorganisation av institutets teletekniska verksamhet först måste övervägas innan ställning kan tas till tjänsten.

Luftfartsverket, som i och för sig tillstyrker institutets förslag, föreslår att verket bereds tillfälle att tillsammans med institutet närmare utreda frågan om verkets ersättning till institutet.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 960 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en meteorolog (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Väderlekstjänst för luftfarten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 960 000 kr.

E 7. Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.

1969/70 Utgift	1 375 000
1970/71 Anslag	1 453 000
1971/72 Förslag	1 218 000

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Vid sammanträde i Bergen den 17 september 1970 mellan representanter för svenska och norska myndigheter har utgifterna för väderleksstationer i Nordatlanten för budgetåret 1971/72 beräknats till 5 020 000

norska kr., innebärande en ökning i förhållande till innevarande år med 150 000 norska kr. Härvid har en uppräknings skett med 175 000 kr. för ökade löneutgifter av automatisk karaktär, med 15 000 kr. för höjda priser på meteorologisk utrustning, med 10 000 kr. för höjda hamnavgifter samt med 15 000 kr. för löne- och prisförändringar avseende diverse utgifter och administrationskostnader. Samtidigt beräknas oljekostnaderna minska med 65 000 kr. beroende på att fartygen under det kommande budgetåret ej längre tjänstgör på viss station.

Från ICAO utgår bidrag till Sverige och Norge för fartygens drift. Bidraget förväntas nästa budgetår uppgå till ca 2 860 000 norska kr., innebärande en ökning med 690 000 norska kr. Det utgiftsbelopp, som efter avdrag av angivna bidrag återstår att täcka, utgör (5 020 000—2 860 000) 2 160 000 norska kr. Med tillämpning av gällande fördelningsgrunder bör Sverige härav svara för 1 247 000 norska kr., vilket motsvarar ca 905 000 svenska kr. I förhållande till innevarande budgetår innebär detta en minskning med 235 000 kr.

Enligt gällande internationella avtal om väderleksstationer i Nordatlanten (NAOS-avtalet) har Sverige och Norge förbundet sig att gemensamt driva två väderleksskepp. Dessa är byggda år 1942 och numera starkt förslitna. De norska myndigheterna — som administrerar fartygen — har meddelat, att fartygen ej kan erhålla sjövärdighetsbevis efter år 1972 annat än för kortare tid. Fråga uppkommer då om anskaffning av åtminstone ett nytt skepp. Norge är berett att svara för nybyggnad av ett fartyg under förutsättning att någon annan stat går in som delägare till minst 50 %. Genom sina förpliktelser enligt det internationella avtalet är Sverige den stat, som här närmast bör komma i fråga.

Kostnaderna för ett nytt fartyg har beräknats till ca 16 milj. norska kr. På Sverige skulle alltså falla 8 milj. norska kr., motsvarande ca 5 800 000 svenska kr. Fartyget bör kunna sättas i drift senast den 1 juli 1973. Det svenska investeringsbeloppet skulle då fördelas med tre inbetalningar envar om ca 1 935 000 svenska kr. på ett vart av budgetåren 1971/72, 1972/73 och 1973/74. Det bidrag, som genom ICAO utgår från kontantbidragande stater, påverkas av investeringarna så att bidraget fr. o. m. budgetåret 1975/76 beräknas stiga med ca 950 000 norska kr. Genom denna bidragsökning samt lägre löpande kostnader för det nya fartyget torde anslagsbehovet fr. o. m. budgetåret 1975/76 komma att nedgå till ca 400 000 svenska kr. per budgetår. Detta innebär att anslagsökningarna för budgetåren 1971/72—1973/74 under loppet av budgetåret 1981/82 helt har uppvägs av anslagsminskningar och att därefter ett i förhållande till budgetåret 1970/71 minskat årligt anslagsbehov om ca 740 000 kr. uppkommer.

Institutet hemställer, att principbeslut fattas att Sverige skall delta med 50 % i kostnaderna för en norsk nybyggnad av ett väderleksskepp samt att för budgetåret 1971/72 beräknas ett belopp av 1 935 000 kr.

för första inbetalningen av Sveriges bidrag till nybyggnaden.

För bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten erfordras således (905 000+1 935 000) 2 840 000 kr.

Sveriges bidrag till *väderleksstationer på Grönland m. m.* för budgetåret 1971/72 kan med ledning av tillgängliga uppgifter beräknas till ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat belopp av 313 000 kr.

Det sammanlagda medelsbeloppet under anslaget blir sålunda (2 840 000+313 000) 3 153 000 kr., innebärande en ökning med 1 700 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag är f. n. inte beredd tillstyrka att ytterligare medel beräknas för byggande av nytt väderleksskepp. Institutets beräkning av medelsbehovet i övrigt för väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland har inte gett mig anledning till erinran. Anslaget bör sålunda föras upp med 1 218 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 218 000 kr.

E 8. Statens väginstitut

I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört anslag till statens väginstitut med 3 461 000 kr. Anslaget avräknas mot automobilskatte-medlen.

Med hänvisning till vad jag i det föregående anfört under anslaget till trafiksäkerhetsforskning (s. 72) hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1971/72 beräkna till *Statens väginstitut* ett anslag av 3 461 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

E 9. Statens väginstitut: Utrustning

I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört anslag till statens väginstitut: Utrustning med 170 000 kr. Anslaget avräknas mot automobilskatte-medlen.

Med hänvisning till vad jag i det föregående anfört under anslaget till trafiksäkerhetsforskning (s. 72) hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1971/72 beräkna till *Statens väginstitut: Utrustning* ett anslag av 170 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

E 10. Statens geotekniska institut: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	2 109 000
1970/71 Anslag	2 245 000
1971/72 Förslag	2 298 000

Statens geotekniska institut handlägger geotekniska ärenden i den mån handläggningen av dessa inte ankommer på annan statlig myndighet. I institutets uppgifter ingår bl. a. att bedriva forskning samt utföra vetenskapliga undersökningar och praktiska försök, att bearbeta och när det anses lämpligt offentliggöra resultat, som erhålls vid verksamheten, att utprova nya metoder för markförstärkning och att biträda statliga och kommunala myndigheter samt enskilda med geotekniska undersökningar och utredningar.

Institutet är organiserat på tre forsknings- och konsultationsavdelningar, en laboratorieavdelning och en mekanisk avdelning, vidare ett tekniskt och ett administrativt-kameralt kansli.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Departementschefen
Personal			
Antal anställda	32	+4	—
Anslag			
Avlöningar	1 536 000	+163 000	+ 1 000
Sjukvård	5 000	—	—
Resersättningar	33 000	+ 5 000	+ 2 000
Lokalkostnader	106 000	—	—
Expenser	77 000	+ 55 000	+ 8 000
Lönekostnadspålägg	351 000	+ 74 000	+35 000
Geoteknisk verksamhet i Götaälvdalen	50 000	—	—
Övriga utgifter			
a) Underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning	65 000	+ 6 000	+ 4 000
b) Kostnader för provfält, förbrukningsmateriel m. m.	14 000	+ 1 000	+ 1 000
c) Böcker och tidskrifter	11 000	+ 4 000	+ 2 000
d) Utbildning och förslagsverksamhet	5 000	+ 5 000	—
Uppbördsmedel			
Publikationer	8 000	—	—
	2 245 000	+313 000	+53 000

Inkomster vid statens geotekniska institut, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 3,2 milj. kr. (1970/71 3 milj. kr.).

Statens geotekniska institut

Utvecklingen inom byggnads- och anläggningsverksamheten ställer allt större krav på insatser från institutets sida. Årligen investeras i Sverige ca 1 miljard kr. i grundkonstruktioner, vilket motsvarar närmare 10 % av den sammanlagda byggnadskostnaden. Det är av stor betydelse att de geotekniska problemen i samband med detta byggande blir riktigt bedömda och rationellt lösta. För att detta skall kunna ske fordras ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete. Med hänsyn till utvecklingens krav är det angeläget, att en successiv förstärkning av forskningsresurserna kommer till stånd. En sådan upprustning är också en förutsättning för ett effektivt bedrivande av institutets uppdragsverksamhet. Särskilt framhålls behovet av en ökad forskning rörande grundläggningsproblem i samband med husbyggnader med hänsyn till den ekonomiska betydelsen av rationalisering och effektivisering på bl. a. bostadsbyggandets område.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 52 000 kr.

2. Arbetet på laboratorieavdelningen, som omfattar elva tjänstemän, leds av en laboratoriechef i B 5. Denne svarar vidare för forsknings- och utvecklingsverksamheten på det laboratoriemässiga området inom geotekniken och i egenskap av expert på hithörande frågor deltar han i handläggningen av mera komplicerade bedömningsfrågor i samband med konsultationsärenden. Utvecklingen har medfört att allt större krav på kunnighet och skicklighet måste ställas på innehavaren av denna befattning. Institutet föreslår därför att laboratoriechefstjänsten ändras till en överingenjörstjänst i C 1, vilket medför en kostnadsökning om 10 848 kr.

3. Den successiva förändringen i fråga om arbetsuppgifternas art på mekaniska avdelningens konstruktionskontor har starkt ökat behovet av arbetskraft för mera forskningsbetonat konstruktions- och utvecklingsarbete. Med hänsyn härtill föreslås inrättandet av en tjänst som förste forskningsingenjör. Därvid kan en motsvarande befattning inom uppdragsverksamheten dras in (+66 082 kr.).

4. Verksamheten på tekniska kansliet omfattar huvudsakligen dokumentations- och allmänna biblioteksgöromål samt redigering av institutets publikationer. Alltsedan omorganisationen år 1963 finns bara tre personer inom detta kansli trots att litteraturbeståndet nu i det närmaste fördubblats. Behov föreligger därför av en förstärkning med en dokumentationsingenjör i A 17 och ett biblioteksbiträde i A 9 (+72 271 kr.).

5. Arbetsbelastningen på det administrativt-kamerala kansliet har ökat kraftigt sedan omorganisationen. Institutet finner det därför angeläget att kansliets kapacitet förstärks med en kvalificerad arbetskraft som ställföreträdare för kansliets chef. En tjänst som förvaltningsassistent i A 21 föreslås inrättad. Samtidigt kan en kontoristtjänst inom uppdragsverksamheten dras in (+51 499 kr.).

6. Under posten *Expenser* har beräknats bl. a. 30 000 kr. för anskaffning av en halvautomatisk telefonväxel i utbyte mot institutets nuvarande enmansbetjänade manuella växel.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 298 000 kr.

E 11. Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet

1969/70 Utgift	2 360 000
1970/71 Anslag	2 617 000
1971/72 Förslag	2 741 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Departements- chefen
Personal			
Antal anställda	46	-2	—
Anslag			
Avlöningar	1 627 000	-21 000	+ 56 000
Sjukvård	4 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	155 000	+25 000	+ 10 000
Lokalkostnader	101 000	—	—
Expenser	41 000	+13 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	374 000	+19 000	+ 37 000
Övriga utgifter	315 000	+15 000	+ 15 000
	2 617 000	+52 000	+124 000

Statens geotekniska institut

Institutet konstaterar, att intäkterna av uppdragsverksamheten, vilka tidigare under en följd av år varit tämligen konstanta och haft storleksordningen 1,3 milj. kr. per budgetår, under 1965/66 ökade till ca 1,9 milj. kr., under 1966/67 till ca 2,2 milj. kr., under 1967/68 till ca 2,6 milj. kr. samt under 1968/69 och 1969/70 till ca 2,8 milj. kr. Större delen härav hänförde sig till inkomster av uppdrag för det statliga vägväsendet. För budgetåret 1971/72 räknar institutet med en något stigande tendens.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 147 000 kr.

2. I enlighet med förslag under institutets anslag till förvaltningskostnader kan en tjänst som förste forskningsingenjör på mekaniska avdelningen samt en kontorist på administrativt-kamerala kansliet dras

in om vissa tjänster inrättas inom den allmänna verksamheten (—96 005 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 741 000 kr.

E 12. Statens geotekniska institut: Utrustning

1969/70 Utgift	182 000	Reservation	110 000
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	100 000		

Statens geotekniska institut

För anskaffning av teknisk utrustning framlade institutet år 1966 en femårsplan, som representerade en totalkostnad av 700 000 kr. Detta anskaffningsprogram har följts av statsmakterna, som till och med budgetåret 1970/71 anvisat 600 000 kr. Institutet har nu reviderat detta program och framlagt en ny femårsplan, som svarar mot dagens krav på geoteknisk utrustning. Denna plan upptar dels poster för mekanisering och komplettering samt nyanskaffning av geoteknisk utrustning, dels poster för verkstads- och förrådsverksamheten och dels anskaffning av en terminal för bearbetning av geotekniska data m. m. Totalkostnaden för det nya programmet beräknas till 650 000 kr. för perioden 1971/72—1975/76.

I enlighet med planen bör för ett vart av budgetåren 1971/72—1973/74 anvisas 150 000 kr. samt för ett vart av budgetåren 1974/75 och 1975/76 100 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

E 13. Fraktbidragsnämnden

1970/71 Anslag	1200 000
1971/72 Förslag	500 000

¹ Anslaget F 8. Kostnader för visst fraktbidragsförfarande, avseende tiden 1.1.—30.6. 1971.

För att främja de regionalpolitiska strävandena att utveckla näringslivet i Norrland och övriga delar av det allmänna stödområdet utgår enligt riksdagens beslut (prop. 1970: 84, SU 105, rskr 271) fr. o. m. den 1 januari 1971 ett statligt transportstöd. Detta transportstöd syftar till att minska de kostnadsmässiga olägenheter som följer med långa avstånd inom stödområdet.

För handläggning av fraktbidragsärenden har en ny myndighet, fraktbidragsnämnden, inrättats den 1 januari 1971. Kungl. Maj:t har den 13 november 1970 utfärdat instruktion (nr 593) för fraktbidragsnämnden. Nämnden består av tre ledamöter jämte ersättare vilka utses av Kungl. Maj:t. Hos nämnden finns ett kansli som förestås av en kanslichef.

Fraktbidragsnämnden prövar inkomna ansökningar och utbetalar fraktbidrag, ger råd till trafikföretag och transportkonsumenter samt handhar i övrigt de uppgifter som tillkommer nämnden enligt kungörelsen (1970: 592) om statligt regionalpolitiskt transportstöd.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		Departements- chefen
Personal		
Handläggande personal	2	—
Övrig personal	2	—
	4	—
		Beräknat belopp
Anslag		
Avlöningar		1305 000
Resersättningar		25 000
Lokalkostnader		20 000
Expenser		150 000
	1200 000	500 000

¹ Inkl. lönekostnadspålägg.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fraktbidragsnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

E 14. Regionalt transportstöd

1971/72 Förslag 25 000 000

Det av riksdagen beslutade transportstödet till det norrländska näringslivet omfattar enligt kungörelsen (1970: 592) om statligt regionalpolitiskt transportstöd järnvägs- och lastbilstransporter från ort inom det allmänna stödområdet på sträckor över 300 km. Av regional- och näringspolitiska skäl inriktas stödet på transporter av helfabrikat och mera bearbetade halvfabrikat inom och ut från stödområdet. Malmer, metaller, mera obearbetade halvfabrikat inom järn- och stålsektorn, träråvaror och pappersmassa samt oljor och bensin undantas. Stödet som utgår i form av bidrag i efterskott till företagens fraktkostnader kommer att variera mellan 15 och 35 % av erlagd frakt beroende på avsändningsortens geografiska belägenhet inom stödområdet.

Med hänsyn till rådande frakter och inriktningen av varuströmmarna i olika avståndsrelationer har, som jag tidigare redovisat (prop. 1970: 84), årskostnaden för fraktbidraget beräknats till ca 25 milj. kr. Stora variationer i utbetalningarna kan dock komma att inträffa beroende på strukturen av de stödberättigade transportererna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t, i enlighet med vad jag förordat i det föregående, föreslår riksdagen

att till *Regionalt transportstöd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

F DIVERSE

F 1. Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.

1969/70 Utgift	1216 200 000
1970/71 Anslag	231 200 000
1971/72 Förslag	256 700 000

¹ Varav 1 200 000 kr. på tilläggsstat (prop. 1970: 105, SU 77, rskr 181)

Från anslaget utgår sedan budgetåret 1964/65 ersättning till SJ för underskott för drift av icke lönsamma järnvägslinjer. Enligt 1969 års riksdags beslut skall vidare från anslaget betalas dels SJ:s kostnader för drift av sådana icke lönsamma järnvägsanstalter, som skall bibehållas enligt Kungl. Maj:ts beslut, dels ersättning för 67-kortsrabattens utvidgning till förtidspensionärer m. fl.

Statens järnvägar

Underskottet på det olönsamma ersättningsgrundande bannätet har på grundval av 1969 års separatredovisning beräknats till 258,6 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Vid framräkningen av separatredovisningens resultat har hänsyn tagits till kända och väntade ändringar i löne- och prisnivån, den allmänna arbetsgivaravgiften, vidtagna taxeändringar samt vidtagna och väntade nedläggningar av järnvägslinjer. Till det sålunda framräknade underskottet skall — liksom tidigare — läggas ersättning med 4 milj. kr. för inkomstbortfall genom att SJ vid nedläggning av järnvägar övergångsvis tillämpar en reducerad taxa för styckeogodssändningar i samtrafik järnväg—billinje. Det sammanlagda behovet av driftersättning för olönsamma järnvägslinjer uppgår sålunda till (258,6+4,0) 262,6 milj. kr., med vilket belopp SJ yrkar ersättning.

För budgetåret 1971/72 har de i ersättningsbeloppet för det olönsamma bannätet inkalkylerade, försäkringstekniskt beräknade pensionskostnaderna bedömts understiga det olönsamma nätets andel av de faktiska pensionsutgifterna med 30 milj. kr. SJ begär — i likhet med vad som skett sedan budgetåret 1964/65 — att förräntningskravet reduceras med nämnda belopp för budgetåret 1971/72.

Ersättningsbehovet för sådana olönsamma järnvägsanstalter som Kungl. Maj:t bestämt skall bibehållas har — med utgångspunkt från förhållandena under budgetåret 1969/70 — beräknats till 100 000 kr. SJ föreslår att detta belopp anvisas för budgetåret 1971/72.

På basis av resultatet av vissa undersökningar, som innefattat in-

tervjuer med 67-kortsresenärerna, beräknar SJ resultatförsämringen till följd av 67-kortsrabattens utvidgning att gälla förtidspensionärer m. fl. till 1,6 milj. kr. under budgetåret 1971/72. SJ yrkar att detta belopp anvisas för budgetåret 1971/72. Dessutom begärs ersättning i särskild ordning för av SJ beräknad resultatförsämring till följd av rabatten för tiden före den 1 juli 1971.

Det totala anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 under anslaget uppgår således till (262,6+0,1+1,6) 264,3 milj. kr.

Departementschefen

De riktlinjer för den statliga trafikpolitiken, som fastställdes genom 1963 års riksdags beslut med anledning av prop. 1963: 191 (S3LU 1, rskr 424), innebär bl. a., att SJ skall ersättas för driftunderskott på sådana trafiksvaga järnvägslinjer, vars trafikering utgör en ekonomisk belastning för SJ men på vilka trafiken bör bibehållas tills vidare av samhällliga skäl. Till grund för ersättningens storlek skall ligga en vart tredje år förnyad bandelsundersökning. För den senaste undersökningen, som genomfördes år 1969, lämnades en redogörelse i prop. 1970: 1 (bil. 8 s. 115). Av redogörelsen framgår bl. a. att det ersättningsberättigade bannätet vid ingången av år 1968 omfattade 6 587 bankm. Under åren 1968—1970 har på detta nät trafiken lagts ned helt på 355 bankm och enbart persontrafiken på ytterligare 606 km.

För budgetåret 1971/72 har SJ begärt ersättning för underskottet på det ersättningsberättigade bannätet med 258,6 milj. kr. samt med 4 milj. kr. som ersättning för nedsatta styckeodsavgifter i trafik med vissa platser vid nedlagda järnvägslinjer. Beräkningen av ersättningens storlek bygger på SJ:s bedömning av hur bl. a. löne- och sakkostnader, intäkter samt besparingar genom järnvägsnedläggningar kan väntas utveckla sig intill budgetårets utgång.

Jag har vid min bedömning av de olika faktorer, som kommer att påverka behovet av ersättning för budgetåret 1971/72, funnit att driftersättningen bör utgå med 251,3 milj. kr., vilket innebär en ökning med 25,3 milj. kr. jämfört med budgetåret 1970/71. Liksom för detta budgetår bör SJ därutöver få 4 milj. kr. som ersättning för i samband med järnvägsnedläggningar övergångsvis tillämpade nedsättningar i styckeodstaxan.

Sedan budgetåret 1964/65 har SJ:s förräntningskrav satts ned med hänsyn till att de i bandelsundersökningarna inkalkylerade pensionskostnaderna för det olönsamma bannätet understiger bannätets andel av de verkliga pensionsutgifterna. För budgetåret 1971/72 har skillnaden beräknats till 30 milj. kr. Jag förordar att förräntningskravet för budgetåret 1971/72 sätts ned med nämnda belopp.

Frågan om ersättning till SJ för bibehållande av olönsamma järnvägsanstalter aktualiserades av 1968 års riksdag (SU 9, rskr 113). En-

ligt en särskild plan, som Kungl. Maj:t fastställde hösten 1968, har kommun, som med hänsyn till trafikförsörjningen anser att olönsam järnvägsanstalt bör bibehållas, möjlighet att göra framställning härom till Kungl. Maj:t. Under den tid denna plan tillämpats har till Kungl. Maj:t kommit in ett tjugotal sådana framställningar per år. Kungl. Maj:t har i en del fall ålagt SJ att bibehålla viss trafik eller att i övrigt vidta särskilda anordningar för trafikförsörjningen. För budgetåret 1971/72 föreslår SJ att ersättning för detta ändamål utgår med 100 000 kr. Jag biträder detta förslag.

Enligt riksdagens beslut med anledning av prop. 1968: 155 (SU 188, rskr 398) skall SJ ersättas för 67-kortsrabattens utvidgning till förtidspensionärer m. fl. För budgetåret 1971/72 yrkar SJ ersättning med 1,6 milj. kr. Jag beräknar 1,3 milj. kr. för ändamålet, vilket innebär en ökning med 100 000 kr. vid jämförelse med budgetåret 1970/71.

Med ovan nämnda utgångspunkter uppgår medelsbehovet för ersättning till SJ för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m. för budgetåret 1971/72 till (251,3+4,0+0,1+1,3) 256,7 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 256 700 000 kr.

F 2. Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer

1969/70 Utgift	9 934 000	Reservation	54 000
1970/71 Anslag	11 200 000		
1971/72 Förslag	12 100 000		

Anslaget avser statsbidrag till icke lönsamma busslinjer på landsbygden. Bidrag utgår för högst en personförande dubbeltur per dag med i regel 2: 50 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete. Principerna för bidragsgivningen har närmare angivits i prop. 1961: 98 och 1964: 1 (bil. 8 s. 207—211). De närmare bestämmelserna för bidragsgivningen har upptagits i kungörelsen (1965: 201) om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden (ändrad 1967: 685 och 1968: 118).

Anslagets fördelning handhas av transportnämnden.

Transportnämnden

Sammanlagt inkom 503 ansökningar om bidrag för 1969 års trafik, varav 50 från statliga företag. Underskottet i den bidragsgrundande trafiken beräknades preliminärt till ca 49,8 milj. kr. Transportnämnden an-

såg 501 ansökningar bidragsgrundande och beviljade bidrag till ett sammanlagt belopp av 9 850 000 kr. Ca 52 % av det totala bidragsbeloppet gick till företag i de fem nordligaste länen.

De 501 sökandena bedrev med ca 4 380 fordon trafik, som för hela trafikrörelsen uppgick till 215,3 milj. vagnkm. Det bidragsgrundande trafikarbetet beräknades till ca 39 milj. vagnkm.

Vid tidpunkten för anslagsframställningen föreligger inte underlag för slutlig beräkning av det statsbidragsgrundande underskottet för år 1970. Antalet preliminära ansökningar har i jämförelse med föregående år ökat med 10 till 494. Underskottet i den bidragsgrundande trafiken har enligt preliminära beräkningar stigit till 56 milj. kr. Med hänsyn till den ekonomiska situationen för busstrafiken förnyar transportnämnden sitt de senaste åren framlagda förslag att begränsningsregeln 2: 50 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete höjs med 50 öre till 3 kr.

Det bidragsgrundande beloppet för år 1970 beräknas till samma andel av det preliminärt redovisade underskottet som för år 1968. Anspråken på statsbidrag uppskattas vidare öka med 9 % från år 1970 till år 1971. Det bidragsberättigade underskottet för år 1971 beräknas med tillämpning härav och med begränsningsregeln 2: 50 kr. per vagnmil till 13 065 000 kr. Vid höjning av beloppet per vagnmil till 3 kr. erfordras ytterligare 2 615 000 kr. Sammanlagt beräknas sålunda medelsbehovet för år 1971 till 15 680 000 kr. Transportnämnden föreslår detta belopp.

Departementschefen

Transportnämnden erhöll i november 1970 från länsstyrelserna material för bedömningen av 1970 års trafik. Vissa avvikelser föreligger jämfört med de preliminära uppgifterna i nämndens anslagsframställning. Sammanlagt har 514 ansökningar inkommit, varav 51 från statliga företag. Länsstyrelserna har tillstyrkt bidrag om sammanlagt ca 9 milj. kr. Efter vissa justeringar av transportnämnden torde bidragsbeloppet komma att uppgå till ca 11,1 milj. kr. Häremot svarar ett för budgetåret 1970/71 anvisat belopp av 11,2 milj. kr., från vilket också kostnaderna för viss administration av bidragsgivningen, 95 000 kr., skall bestridas.

Någon höjning av gällande begränsningsregel för bidragsgivningen från 2: 50 till 3 kr. per vagnmil bidragsgrundande trafikarbete är jag inte beredd att förorda. Med hänsyn bl. a. härtill beräknar jag medelsbehovet för bidragsgivningen för budgetåret 1971/72 till 12,1 milj. kr. Detta innebär en höjning av anslagsbeloppet med 900 000 kr. från budgetåret 1970/71.

Jag vill i sammanhanget nämna att den utredning beträffande formerna för den statliga bidragsgivningen, som utförs av bussbidragsutredningen, numera samordnats med utredningen rörande företagsstrukturen inom den yrkesmässiga vägtrafiken. Ifrågasvarande utredningsarbete har dessutom nära anknytning med frågor, som behandlas av den arbets-

grupp för att leda utarbetande av modellplan för regional trafikplanering, vilken jag efter Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat hösten 1970.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 100 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

F 3. Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser

1969/70 Utgift	118 819 000
1970/71 Anslag	125 000 000
1971/72 Förslag	131 000 000

Postverket

Enligt en promemoria beräknar postverket ersättningarna för tjänstebrevsförsändelser för budgetåret 1970/71 till 125 598 000 kr.

Ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet utgår jämlikt 2 § tjänstebrevsförordningen med viss procent av postverkets frankoteckensuppbörd. Ersättningen erläggs under kvartalet näst efter det, som ersättningen avser. Procenttalet bestäms av postverket och riksrevisionsverket. Fr. o. m. budgetåret 1956/57 tills vidare har procenttalet bestämts till 12. Med utgångspunkt från nämnda procenttal synes ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet under budgetåret 1971/72 kunna beräknas till 113 098 000 kr.

Ersättningen från de allmänna försäkringskassorna, statens hyresråd och statens krigsskadenämnd beräknas på grundval av i postbok för resp. organ debiterade exakta postavgifter. Under budgetåret 1969/70 har postverket fått ersättning för befordran av tjänsteförsändelser från här nämnda tjänstebrevsberättigade med 14 003 000 kr. För budgetåret 1971/72 beräknas ersättningen uppgå till 15 310 000 kr.

Från anslaget utgår sedan den 1 januari 1948 även ersättning för postdelgivning. Denna ersättning uppgick under budgetåret 1969/70 till 1 856 564 kr. Ersättningen under budgetåret 1971/72 beräknas till 1 925 000 kr.

Ersättningen till postverket för befordran av militärbrev uppgick under budgetåret 1969/70 till 259 828 kr. För budgetåret 1971/72 beräknas ersättningen till 250 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1971/72 skulle således enligt verkets beräkningar uppgå till (113 098 000+15 310 000+1 925 000+250 000) 130 583 000 kr. eller avrundat 131 milj. kr.

Departementschefen

Postverkets beräkning av medelsbehovet har inte gett mig anledning till någon erinran. Anslaget bör sålunda för nästa budgetår föras upp med 131 milj. kr. Härav bör ett så stort belopp avräknas mot automobilskattemedel, som svarar mot den del av ersättningen för befordran av tjänsteförsändelser, som beräknas falla på sådan verksamhet vid myndigheter, för vilken kostnaderna avräknas mot angivna medel. Med ledning av upplysningar från postverket kan denna del av ersättningen för nästa budgetår uppskattas till 2,64 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 131 000 000 kr., därav 2 640 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

F 4. Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.

1969/70 Utgift	1 369 000
1970/71 Anslag	1 340 000
1971/72 Förslag	1 606 000

	Anvisat 1970/71	Beräknad ändring 1971/72
1. Meteorologiska världsorganisationen (WMO) m. m.	415 000	+ 55 000
2. Internationella föreningen för frågor rörande vägväsendet (PIARC) m. m.	10 300	—
3. Förhandlingar rörande luftfarten	35 300	+ 50 000
4. Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE)	40 000	—
5. Europeiska transportministerkonferensen (CEMT)	60 000	—
6. Internationella järnvägsfördragen (CIM-CIV)	15 000	—
7. Vissa förhandlingar rörande vägtransporter	25 000	+ 25 000
8. Förhandlingar rörande telesatellitkommunikationer	75 000	—
9. Internationella organisationen för fyrtekniska frågor (IALA)	8 400	+ 7 000
10. Internationella hydrografiska byrån	40 000	—
11. Förhandlingar rörande sjöfarten samt Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO)	345 000	+ 125 000
12. Bidrag till internationell ispatrulleringstjänst i norra Atlanten	150 000	—
13. Bidrag till driften av livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön	91 000	+ 4 000
14. Internationella föreningen i Bryssel för sjöfartskongresser (PIANC)	5 000	—
15. Bidrag till vissa fyrar i Röda havet	25 000	—
	1 340 000	+ 266 000

1. Under budgetåret 1971/72 skall årsavgiften till Meteorologiska världsorganisationen (WMO) för kalenderåret 1972 erläggas. Sveriges avgift torde kunna uppskattas till ca 300 000 kr. Kostnaderna för sändandet av representanter till WMO:s olika organ beräknas till 95 000 kr. — Inom WMO har upprättats ett internationellt meteorologiskt system, World Weather Watch. I anslutning härtill har skapats en särskild utvecklingsfond att användas för meteorologiska installationer förträdesvis i utvecklingsländerna. Sverige lämnade ett bidrag om 75 000 kr. för år 1970. För ändamålet beräknas ett oförändrat belopp avseende år 1971. Sammanlagt bör således posten uppföras med (300 000+95 000+75 000) 470 000 kr., innebärande en ökning med 55 000 kr.

3. Kostnaderna för bilaterala luftfartsförhandlingar vari tjänstemän från kommunikationsdepartementet och luftfartsverket deltar bestrids vanligen från anslag under tredje huvudtiteln. Kostnaderna för Sveriges deltagande i sammanträden inom Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) belastar däremot vanligen ifrågavarande post. ICAO väntas under de närmaste åren anordna internationella konferenser angående bl. a. revision av 1929 års Warszawakonvention samt flygplanskapning och sabotage mot flygplan. ICAO:s arbete rörande överljuds- och annat flygplansbuller fortsätter under budgetåret 1971/72 med sammanträden i Montreal och annorstädes, där det är angeläget att Sverige låter sig representera. Kostnaderna för Sveriges deltagande i ICAO uppgick under budgetåret 1969/70 till närmare 80 000 kr. Anslagsposten bör med hänsyn till den förväntade ökningen i det internationella arbetet på ifrågavarande område räknas upp med 50 000 kr.

7. Sverige har på senare år träffat ett flertal bilaterala överenskommelser med andra europeiska stater angående internationell person- och godsbefordran på väg med motorfordon. Flera sådana avtalsförhandlingar väntas äga rum under budgetåret 1971/72. Särskilt avtalen med vissa östeuropeiska stater är så konstruerade att de kräver årliga omförhandlingar. Anslagsposten bör räknas upp med 25 000 kr.

8. Europeiska konferensen angående telekommunikationer via satelliter (CETS), som haft det huvudsakliga syftet att samordna de västeuropeiska ländernas synpunkter på de år 1969 inledda förhandlingarna om definitiva arrangemang för det internationella konsortiet för telesatellitkommunikationer (INTELSAT), vari Sverige deltar, har numera upphört med sin verksamhet. Vissa ackumulerade utgifter för Sveriges medverkan inom CETS' ram i det s. k. F-9-försöket med telesatellitutrustning enligt härom träffat särskilt avtal kan beräknas förfalla till betalning under första hälften av år 1971. Då det emellertid ej kan uteslutas att medel till täckande av ifrågavarande utgifter kommer att behöva tas i anspråk först under budgetåret 1971/72 bör anslaget för nämnda år beräknas med hänsyn till denna eventualitet.

— Åren 1968, 1969 och 1970 arrangerades i resp. Rom, München och

Bryssel konferenser med Västeuropas post- och teleministrar för diskussioner om bl. a. telesatellitfrågor. En ny konferens väntas äga rum under första halvåret 1972.

9. Sveriges medlemsavgift till Internationella organisationen för fyrtkniska frågor (IALA) för år 1971 kommer att höjas till ca 6 000 kr. Presidenten i organisationen under åren 1970—1975 är svensk, vilket väntas medföra extra resekostnader med ca 5 000 kr. per år. Övriga resekostnader för svenska deltagare vid organisationens regelbundna exekutivkommittémöten beräknas till ca 4 000 kr. Anslagsposten bör sålunda uppföras med (6 000+5 000+4 000) 15 000 kr., innebärande en ökning med 6 600 kr. eller avrundat 7 000 kr.

11. Sveriges medlemsavgift till Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) beräknas öka från 200 000 kr. till 230 000 kr. Kostnaderna för sändande av svenska representanter till IMCO:s konferenser och kommittéer väntas på grund av vidgat svenskt engagemang i organisationens arbete öka med 60 000 kr. till 120 000 kr. Vissa utredningsarbeten, som Sverige åtagit sig att utföra för organisationens räkning, bedöms dra en kostnad av 120 000 kr., en ökning med 40 000 kr. Sammanlagt bör således posten uppföras med (230 000+120 000+120 000) 470 000 kr., innebärande en ökning med 125 000 kr.

13. Sveriges bidrag till driften av livräddnings- och väderleksfartyg i Nordsjön bör på grund av ökade personalkostnader höjas med 4 000 kr. till 95 000 kr.

Under återopande av det anförda samt med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 606 000 kr.

F 5. Beredskap för civil luftfart

1969/70 Utgift	1 315 000	Reservation	744 000
1970/71 Anslag	800 000		
1971/72 Förslag	800 000		

Luftfartsverket

I skrivelse den 25 augusti 1970 har luftfartsverket beräknat medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 1 430 000 kr. Med hänsyn till handlingarnas innehåll torde någon redogörelse inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Handlingarna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att de ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Departementschefen

Med hänvisning till den begränsning till vissa beredskapsfrämjande

åtgärder som redovisats i prop. 1966: 1 (bil. 8 s. 201) beräknar jag för budgetåret 1971/72 800 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Beredskap för civil luftfart* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 800 000 kr.

F 6. Kostnader för visst värderingsförfarande

1970/71 Anslag	40 000
1971/72 Förslag	40 000

Fr. o. m. den 1 januari 1970 finns en för hela landet gemensam värderingsnämnd med uppgift att avgöra frågan om villkoren vid inlösen av rörelse eller tillgångar i samband med återkallelse av trafikstillstånd enligt förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik m. m.

Värderingsnämnden består av tre ledamöter och suppleanter för dem. De utses av Kungl. Maj:t. Kostnaderna för nämnden skall bestri- das av staten men — genom utdebitering efter varje värderingsförfarande — slutligt belasta den som förvärvar tillstånd. På riksstatens inkomstsida finns därför en motsvarande inkomstitel, benämnd Ersättning för visst värderingsförfarande.

Departementschefen

Kostnaderna för värderingsnämndens verksamhet uppskattar jag överslagsvis till 40 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kostnader för visst värderingsförfarande* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kr.

F 7. Kostnader för riskgaranti till Scandinavian Airlines System

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

¹ Enligt tillägsstat 1 till riksstaten.

På riksstaten för budgetåret 1970/71 har uppförts ett förslagsanslag av 1 000 kr. benämnt Kostnader för riskgaranti till Scandinavian Airlines System (prop. 1970: 165, SU 213, rskr 428). Från anslaget bestrids eventuella utbetalningar i anledning av den garanti som Kungl. Maj:t kan ställa i fråga om ersättning för förlust av eller skada på SAS' luftfartyg till följd av flygplanskapning. Garantin gäller så länge kaskoför- säkring mot kapning inte kan erhållas på försäkringsmarknaden mot skäligena premier och villkor. Det ankommer på Kungl. Maj:t att närma- re utforma garantin efter samråd med de danska och norska rege- ringarna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kostnader för riskgaranti till Scandinavian Airlines System* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

Investeringsplan för kommunikationsverk: m. m.

I prop. 1970: 1 (bil. 8 s. 130) framlades investeringsplaner för huvuddelen av de under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonderna. Därvid redovisades postverkets, televerkets (exkl. rundradio), statens järnvägars och luftfartsverkets fonder samt statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond. I det följande lämnas för budgetåren 1969/70—1971/72 en motsvarande redovisning för dessa fonder. Vidare framläggs en sammanfattande redogörelse för investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Investeringsutfall för budgetåret 1969/70

I följande tabell redovisas de anslagsmedel, som under det gångna budgetåret stått till förfogande, och den omfattning i vilken de tagits i anspråk. Enligt beräkningarna i prop. 1970: 1 skulle medelsförbrukningen på investeringsanslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde uppgå till 1 143,6 milj. kr. under budgetåret 1969/70. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har stannat vid 1 136,4 milj. kr. och således underskridit de beräknade utgifterna med 7,2 milj. kr.

Utfall budgetåret 1969/70

	Ing. be- hållning	Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad i prop. 1970: 1 milj. kr.	faktisk	Utg. be- hållning
Postverket	2,2	166,0	65,3	58,3	9,9
Televerket, exkl. rundradio	52,9	598,3	592,0	592,0	59,2
Statens järnvägar	21,1	382,2	366,5	366,4	36,9
Luftfartsverket	8,4	30,5	36,0	32,0	6,9
Statens vägverk	—	59,8	54,4	54,4	5,4
Sjöfartsverket	1,2	32,9	29,4	33,3	0,8
	85,8	1 169,7	1 143,6	1 136,4	119,1

¹ Varav 25 milj. kr. på tilläggsstat (prop. 1969: 158).

² Varav 3,5 milj. kr. på tilläggsstat (prop. 1970: 105).

Beräknad medelsförbrukning för budgetåret 1970/71

I prop. 1970: 1 förordades för budgetåret 1970/71 ett totalt ram-belopp av 1 124 milj. kr. för här berörda fonder, exklusive rundradio-anläggningar under televerkets fond. Jämfört med motsvarande belopp för det föregående budgetåret innebar detta en minskning med 19,6 milj. kr.

Postverket har på tilläggsstat I anvisats ett anslag av 13,9 milj. kr. för att möjliggöra för postbanken att teckna aktier i ett fastighetskreditaktiebolag, som banken fått Kungl. Maj:ts medgivande att bilda tillsammans med Sveriges Kreditbank. Genom vissa snärre övriga ram-ändringar uppgår den nuvarande ramen till 53,5 milj. kr. Televerket har medgetts ramökning genom Kungl. Maj:ts beslut den 5 juni 1970 med 6 milj. kr. för teckning av aktier i ELLEMTEL Utvecklings AB och den 2 oktober 1970 med 700 000 kr. för visst markförvärv. Den 9 juli 1970 minskades televerkets ram med 3,5 milj. kr. till följd av en konjunkturbetingad senareläggning av vissa byggen. De olika ramändringarna innebär att den nuvarande ramen uppgår till 595,3 milj. kr. För SJ har investeringsramen för innevarande budgetår ökats med 10 milj. kr. för investeringar i rullande materiel med anledning bl. a. av riksdagens beslut om transportstöd till Norrland.

Den totala investeringsomslutningen för budgetåret 1970/71 beräknas därvid uppgå till 1 145,7 milj. kr. I följande tabell redovisas beräkningarna enligt prop. 1970: 1, de beräkningar som gjordes under våren 1970 och den medelsförbrukning som f. n. kan förutses.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71

	Beräkn. i prop. 1970:1	Beräknat våren 1970 milj. kr.	Beräknat hösten 1970
Postverket	40,2	40,2	53,5
Televerket, exkl. rundradio	592,1	598,1	595,3
Statens järnvägar	367,6	367,6	377,6
Luftfartsverket	46,3	46,3	41,5
Statens vägverk	56,0	56,0	56,0
Sjöfartsverket	21,8	21,8	21,8
	1 124,0	1 130,0	1 145,7

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72

För budgetåret 1971/72 föreslår verksstyrelserna investeringar om sammanlagt 1 397,1 milj. kr., vilket jämfört med beräkningarna i prop. 1970: 1 för innevarande budgetår skulle innebära en ökning med 273,1 milj. kr. och i förhållande till nu verkställda beräkningar för samma budgetår en ökning med 251,4 milj. kr. När det gäller de olika verken föreslås, jämfört med senaste beräkning för budgetåret 1970/71, ökning-

ar för televerket exkl. rundradio med 103,7 milj. kr., för statens järnvägar med 73,4 milj. kr., för luftfartsverket med 44,3 milj. kr., för vägverket med 30,8 milj. kr. och för sjöfartsverket med 4,7 milj. kr. samt minskning för postverket med 5,5 milj. kr.

Vid en avvägning från olika synpunkter har jag för nästa budgetår ansett mig böra för ifrågavarande fonder räkna med en total medelsförbrukning av 1 155,7 milj. kr., vilket innebär en ökning med 64,6 milj. kr. jämfört med motsvarande totalbelopp för innevarande budgetår enligt prop. 1970: 1. Jag har då för budgetåret 1970/71 räknat bort viss medelsförbrukning vid statens järnvägar och sjöfartsverket för speciella ändamål av engångskaraktär. Vid jämförelse med beräkningar hösten 1970 innebär mitt förslag en ökning med 51,2 milj. kr. om man därvid också bortser från de särskilda medelsanvisningarna för postbankens kapitaltäckning och för SJ:s investeringar i rullande materiel. I förhållande till beräkningarna i prop. 1970: 1 innebär mitt förslag för televerkets och luftfartsverkets investeringar höjningar med 32,8 resp. 25,1 milj. kr. SJ:s och sjöfartsverkets investeringar med frånräkning av vissa engångsanvisningar m. m. ökar med 8,9 resp. 2,4 milj. kr. Postverkets investeringar minskar med 4,8 milj. kr.

I den inledande översikten har jag lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehovet inom de olika verken och i korthet berört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår.

Den för budgetåret 1971/72 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i denna även tagits upp beloppen för den hösten 1970 beräknade förbrukningen under budgetåret 1970/71.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72

	1970/71 Beräknat hösten 1970	1971/72 Verkens förslag milj. kr.	Dep. chefen
Postverket	53,5	48,0	35,4
Televerket, exkl. rundradio	595,3	699,0	624,9
Statens järnvägar	377,6	451,0	355,0
Luftfartsverket	41,5	85,8	71,4
Statens vägverk	56,0	86,8	56,2
Sjöfartsverket	21,8	126,5	12,8
	1 145,7	1 397,1	1 155,7

¹/₄Inklusive 7 milj. kr. för utbyggnad av Södertälje kanal.

Under kommunikationsdepartementets kapitalbudget upptas vidare anslag med ett formellt belopp om 1 000 kr. till statens lånefond för den mindre skeppsfarten samt med 15 milj. kr. för garanti till Aktiebolaget Aerotransport.

Sammanfattning

En sammanfattning av anvisade resp. förordade anslagssummor för affärsverksfonderna, statens vägverks förrådsfond och sjöfartsverkets fond samt beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1970/71 och 1971/72 ges i följande sammanställning.

Anslag och medelsförbrukning budgetåren 1970/71 och 1971/72

	Behålln. 1.7.1970	Anslag 1970/71	Medels- förbr. 1970/71 milj. kr.	Anslag 1971/72	Medels- förbr. 1971/72
Postverket	9,9	55,2	53,5	27,3	35,4
Televerket, exkl. rundradio	59,2	592,1	595,3	631,4	624,9
Statens järnvägar	36,9	367,6	377,6	363,6	355,0
Luftfartsverket	6,9	48,0	41,5	65,1	71,4
Statens vägverk	5,4	56,2	56,0	56,2	56,2
Sjöfartsverket	0,8	22,9	21,8	12,2	12,8
	119,1	1 142,0	1 145,7	1 155,8	1 155,7

Anslagsbehållningarna per den 1 juli 1970 uppgick till ca 119 milj. kr. Tillsammans med för innevarande budgetår anvisade anslag om 1 142 milj. kr. utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 261 milj. kr. Med nu beräknade investeringsramar kommer medelsförbrukningen under innevarande budgetår att uppgå till totalt ca 1 146 milj. kr. Behållningarna vid budgetårets slut kommer därmed att utgöra ca 115 milj. kr.

De beräknade anslagsbeloppen för nästa budgetår avser att jämte behållningarna från innevarande budgetår täcka den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ge en marginal om ca 10 % för att möjliggöra ökade investeringsramar om det skulle påkallas av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl. De förordade anslagen uppgår till sammanlagt 1 155,8 milj. kr. Tillsammans med de beräknade till budgetåret 1971/72 ingående behållningarna kommer den under samma budgetår tillgängliga anslagssumman att uppgå till ca 1 271 milj. kr. Då medelsförbrukningen uppskattas till ca 1 156 milj. kr. utgör anslagsreserven ca 116 milj. kr.

Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, dvs. anslagen under statens utlåningsfonder och fonden för låneunderstöd blir totalsumman för budgetåret 1971/72 enligt förslaget 1 170 801 000 kr. att jämföras med på riksstaten för budgetåret 1970/71 för motsvarande ändamål upptagna 1 135 601 000 kr. Anslagen ökar således totalt med 35,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t bereder riksdagen tillfälle

att avge yttrande med anledning av vad jag sålunda anfört.

I STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

A Postverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1970 för postverket framgår, att tillgångarna uppgick till sammanlagt 15 738,2 milj. kr. Bokförda nettovärdet av fast egendom, huvudsakligen posthus, utgjorde 110,9 milj. kr., bokförda nettovärdet av motorfordon m. m. 30,9 milj. kr. samt förråd 7 milj. kr. Övriga poster på balansräkningen hänförde sig i huvudsak till postbanken.

Vid ingången av budgetåret 1969/70 var statskapitalet i postverket 122,7 milj. kr. Enligt lagen (1969: 732) om postbanken som gäller från den 1 januari 1970 har postbanken ålagts samma kapitaltäckningskrav som gäller för andra bankinstitut. Från denna tidpunkt redovisas i postbanken den del av postverkets statskapital, som avser investeringar i postbanken. Statskapitalet i postbanken är uppdelat i två lika delar, benämnda stamkapital och statsverkslån. Statskapitalet i postverket, inklusive stamkapital och statsverkslån i postbanken, uppgick den 30 juni 1970 till 169,2 milj. kr., vilket innebär en ökning under budgetåret med 46,5 milj. kr.

Överskottet uppgick för budgetåret 1969/70 till 10,4 milj. kr. (inkl. ränta på postbankens statsverkslån) mot 20 milj. kr. under närmast föregående budgetår.

Postverket

I skrivelse den 19 augusti 1970 och i anslutning därtill lämnad komplettering har postverket hemställt om investeringsanslag till posthus m. m. för budgetåret 1971/72. Vidare har postverket i skrivelse den 29 januari 1970 hemställt om inrättande av viss tjänst som kräver riksdagens medverkan.

Postverket har hemställt om investeringsanslag, som skulle medge en medelsförbrukning av 62,5 milj. kr. I detta belopp ingår 14,5 milj. kr. för förvärv av vissa tomter i kvarteret Blåmannen i Stockholm. Efter riksdagens beslut i anledning av prop. 1970: 205 (SU 226, rskr 441) har postverket medgett förvärva tomterna redan under innevarande budgetår för ett belopp av 13,9 milj. kr. Beloppet har anvisats på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1970/71. Med hänsyn till att tomtförvärvet inte längre är aktuellt för budgetåret 1971/72 har de

uppgifter om detta år som hämtats ur postverkets anslagsframställning minskats med 14,5 milj. kr.

Posthus m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1969/70	2 150 000.	¹ 66 000 000	58 295 000
1970/71	9 855 000	² 55 200 000	³ 53 500 000
1971/72			
verket	11 555 000	41 200 000	³ 48 000 000
departementschefen	11 555 000	27 300 000	³ 35 400 000

¹ Varav på tilläggsstat 25 000 000.

² Varav på tilläggsstat 13 900 000.

³ Preliminärt belopp.

Utvecklingen av postverkets rörelse

Trots högkonjunktur blev utvecklingen av postvolymen mätt i porto-intäkter — där brev och postkort svarar för ca två tredjedelar av intäkterna — under budgetåret 1969/70 mindre gynnsam. En starkt bidragande orsak härtill torde vara den efterfrågeminskning som följde på portohöjningarna under år 1969. Under den första hälften av budgetåret var den volymmässiga förändringen av portointäkterna — 1,7 % medan den blev +2,0 % under första halvåret 1970. För hela budgetåret 1969/70 utgjorde volymökningen 0,2 %. Med hänsyn bl. a. till att köpmotståndet nu beräknas ha upphört och till den ökade satsning som postverket gör på marknadsföring av allmänna poströrelsens produkter beräknas portointäkterna under budgetåret 1970/71 öka volymmässigt med 3,5 %. Ökningen under perioden juli—november 1970 har uppgått till ca 3,6 %.

Under år 1969 visade pakettrafiken mätt i antalet inlämnade paket en minskning med 3,2 % jämfört med år 1968. Fr. o. m. februari 1970 har en viss förbättring inträtt och första halvåret 1970 ökade pakettrafiken med 1,4 %. I syfte att öka marknaden för postpaket och bättre tillgodose kundernas servicebehov i fråga om paketbefordran pågår utarbetandet av långsiktiga marknadsföringsplaner. I anslutning härtill har postverket under våren 1970 bl. a. inlett försök med en speciell lokalpaket-service i Göteborg.

Trots den under senare år hårdnande konkurrensen från privata distributionsföretag, främst när det gäller utdelning av oadresserade trycksaker och varuprov, har postverket genom bl. a. en flexibel prispolitik lyckats uppnå en tillfredsställande och relativt stabil ökningstakt för både masskorsband och grupporsband. Genom olika marknadsföringsåtgärder, såsom individuell prissättning för särskilt stora sändningar och ökad försäljningsaktivitet, räknar postverket med att kunna behålla och även öka sin marknadsandel på direktreklamens område.

I nedanstående tablå visas de olika rörelsegrenarnas volymmässiga förändringar i genomsnittliga procenttal per år under perioden 1960—1967 samt för åren 1968 och 1969.

	Procentuell förändring per år		
	1960—1967	1968	1969
Brevförsändelser	3,8	3,7	1,5
varav			
Brev och postkort	3,8	5,5	3,4
Mass- och gruppkursband	5,5	7,6	0,7
Övriga kursband	2,6	-8,6	-4,2
Tidningsexemplar	-2,1	1,1	1,0
Paket	3,0	-0,8	-3,4
Betalningsuppdrag	2,8	2,6	1,3
Penningförmedling i postverkets kassor	10,5	6,0	19,6

Under det gångna budgetåret ökade postgirots omsatta belopp med 13,4 % till 1 216 miljarder kr. Den sammanlagda behållningen på postgirokonton och postsparbankskonton steg från 12,5 till 13,6 miljarder kr.

Under våren 1970 har postverket skapat en ny möjlighet för direktreklam genom att på vissa villkor till ett lägre porto än brevporto distribuera dataproducerade meddelanden som sänds i stort antal, s. k. data-print.

Ett nytt konkurrensläge inom tidningsdistributionen uppstod den 1 januari 1970, då statlig samdistributionsrabatt började utbetalas till tidningsutgivarna för att främja samdistribution av dagspress. Införandet av denna rabatt kan förväntas medföra att volymen dagstidningar i postverkets ordinarie tidningsrörelse kommer att minska. För åren 1970 och 1971 uppskattas minskningen till sammanlagt ca 20 milj. exemplar. En del av denna volym kan emellertid förväntas övergå till postverkets dotterbolag Tidningstjänst AB. Minskningen beträffande distributionen inom dagstidningsområdet kan också komma att uppvägas av en ökning av antalet postbefordrade veckotidningar.

Personalstyrkan uttryckt i antal årsanställda sjönk för tredje året i följd. Antalet utgjorde den 1 januari 1970 37 330.

Inom postverket bedrivs f. n. en intensiv marknadsföringsplanering för att expansionen skall upprätthållas både inom allmänna poströrelsen och inom postbanken. Genom den från den 1 januari 1970 gällande lagen om postbanken har banken fått i princip samma rörelse regler som andra bankinstitut, vilket innebär vidgade placeringsmöjligheter och ökade möjligheter till expansion.

En väsentlig förutsättning för framgång i dessa ansträngningar är bl. a. att rationaliseringsverksamheten kan bedrivas målmedvetet och planmässigt. I ett så personalintensivt företag som postverket är härvid investere-

ringarna i mera ändamålsenliga lokaler, fordon, maskiner etc. av mycket väsentlig betydelse. Dessutom är rationaliseringen viktig med tanke på att postverkets produkter — och därmed verkets produktion och arbetsmetoder — numera i allt större utsträckning måste anpassas framför allt till näringslivets arbets sätt, tekniska standard, transportteknik etc.

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1971/72

För budgetåret 1969/70 medgavs ursprungligen en investeringsram om 39,2 milj. kr. Genom beslut den 27 juni 1969 höjde Kungl. Maj:ts ramen till 40,3 milj. kr. För kapitaltäckning i postbanken anvisades på tilläggsstat I för budgetåret 1969/70 25 milj. kr. och ramen höjdes därför genom Kungl. Maj:ts beslut den 19 december 1969 till 65,3 milj. kr.

Utfallet för budgetåret, 58,3 milj. kr., innebär en underförbrukning med 7 milj. kr., vilket närmare kommenteras i det följande.

För budgetåret 1970/71 medgavs ursprungligen en investeringsram av 40,2 milj. kr. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 juli och den 15 juli 1970 och genom anslag på tilläggsstat I för budgetåret 1970/71 har ramen ändrats till 53,5 milj. kr., vilket belopp postverket beräknar förbruka helt.

För budgetåret 1971/72 anger postverket en medelsförbrukning av 48 milj. kr.

Investeringsprogram

I följande sammanställning redogörs för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1969/70—1971/72 med fördelning på olika objektgrupper.

	Utgift	Beräknad utgift	
	1969/70	1970/71	1971/72
	milj. kr.		
Posthus			
Postgirohuset i Stockholm	11,9	18,5	12,5
Övriga posthus	8,5	11,1	18,5
Inköp av fastigheter	2,4	14,0	5,7
Anskaffning av bilar m. m.	6,6	6,6	8,8
Garagebyggnader	0,1	0,2	0,5
Anskaffning av bussar m. m. för diligensrörelsen	2,1	1,6	1,2
Förvärv av billinjer	—	1,0	0,3
Aktier i Tidningstjänst AB	1,1	—	—
Aktier i AB ID-kort	0,1	—	—
Kapitaltäckning i postbanken	25,0	—	—
Diverse och oförutsett	0,5	0,5	0,5
	58,3	53,5	48,0

Posthus

Den av postverket framlagda investeringsplanen för posthus återges i det följande.

Under budgetåret 1969/70 har för tillbyggnad av postgirohuset i Stockholm förbrukats 11,9 milj. kr. Av medelsutrymmet för övriga posthus har 8,5 milj. kr. utnyttjats för ny-, om- och tillbyggnadsarbeten av posthus i bl. a. Kristinehamn, Västervik, Växjö, Ängelholm och Örnsköldsvik. I 1970 års statsverksproposition beräknades för budgetåret en medelsförbrukning av 16 milj. kr. för postgirohuset och 10,5 milj. kr. för övriga posthus. Utfallet understiger beräkningarna med 4,1 milj. kr. resp. 2 milj. kr. I fråga om postgirohuset har underförbrukningen orsakats av en försening av schaktningsarbetena med ca två månader. Beträffande övriga posthus beror underförbrukningen huvudsakligen på att posthuset i Växjö kunnat påbörjas först ca tre månader senare än beräknat.

Investeringsplan för posthus (milj. kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
I Byggnader påbörjade före 1.7. 1971							
Äldre företag	—	—	—	0,2	—	—	—
Sorterings- och postkontorsbyggnad i Änge	7,1	6,9	6,7	0,2	—	11.65	9.67
Tillbyggnad av postgirohuset i Stockholm	50,8	50,8	16,1	18,5	12,5	10.68	4.72
Posthus i Örnsköldsvik	4,8	4,6	4,1	0,5	—	12.68	10.70
Posthus i Växjö	9,0	9,6	1,8	4,4	3,0	1.70	8.71
Om- och tillbyggnad av posthuset i Ängelholm	1,1	1,1	0,3	0,5	0,3	4.70	5.71
Posthus i Mellersta förstaden i Malmö	3,7	3,9	0,3	1,4	2,0	1.71	3.72
Posthus i Gävle	5,2	5,6	0,2	2,4	2,5	9.70	12.71
Posthus i Jakobsberg	1,3	1,4	0,0	1,0	0,3	9.70	7.71
Posthus i Kristianstad	3,4	3,6	0,2	0,5	2,0	4.71	7.72
Summa I	86,4	87,5	29,7	29,6	22,6		
II Byggnader avsedda att påbörjas under år 1971/72							
Om- och tillbyggnad av posthuset i Norrtälje ¹	2,8	3,0	—	—	1,7	8.71	1.73
Posthus i Ystad ¹	1,3	1,4	—	—	1,0	9.71	7.72
Posthus i Hälsingborg	—	10,9	—	—	4,5	9.71	3.73
Om- och tillbyggnad av posthuset i Landskrona	—	2,6	—	—	1,2	9.71	12.72
Summa II		17,9	—	—	8,4		
Summa I—II		105,4	29,7	29,6	31,0		

¹ För riksdagen tidigare anmält byggnadsobjekt.

Arbetet med tillbyggnaden av postgirohuset i Stockholm och med byggnadsobjekten i Kristinehamn, Växjö och Ängelholm fortsätter under budgetåret 1970/71, då även nybyggnad av posthus i Gävle, Jakobsberg, Kristianstad och i Mellersta förstaden i Malmö påbörjas. Tidpunkterna för igångsättningen av de två sistnämnda företagen har senarelagts i förhållande till vad som tidigare planerats. Detta är en följd av Kungl. Maj:ts beslut den 9 juli 1970 om sänkning av investeringsramen för budgetåret 1970/71.

Postverket föreslår, att om- och tillbyggnad av posthuset i Norrtälje samt nybyggnad av posthus i Ystad får påbörjas under budgetåret 1971/72. Dessa båda byggnadsföretag anmäldes i statsverkspropositionen år 1970, vari bl. a. anfördes följande. Lokalerna för postkontorets i N o r r t ä l j e samtliga funktioner är otillräckliga. Postgården är otillräcklig efter övergången till landsvägsbefordran av postgodset. Detta ändrade transportsätt kräver även en väsentligt utökad lastkaj. Beträffande behovet av nytt posthus i Y s t a d gäller att de nuvarande lokalerna numera är otillräckliga för postkontorets behov. De stora postbilarna kan inte trafikera de mycket trånga gatorna i centrum, där posthuset är beläget. Brevbärings- och sorteringsexpeditionerna föreslås placerade i en särskild nybyggd driftbyggnad.

För igångsättning under budgetåret anmäls vidare två nya byggnadsföretag, nämligen posthus i Hälsingborg samt om- och tillbyggnad av posthuset i Landskrona.

Nybyggnad av posthus i Hälsingborg. Postkontoret i Hälsingborg är sedan år 1903 inrymt i en byggnad som tillhör postverket. Postkontoret är en av landets största sorteringseentraler. I postverkets nya organisation fungerar Hälsingborg som centralort i ett starkt expansivt område med f. n. ca 250 000 invånare.

Det har länge stått klart att postkontorets lokalfråga endast kan lösas genom att en driftbyggnad uppförs för postkontorets brevbärings- och sorteringsexpeditioner. Byggnaden bör ha direkt anslutning till järnvägsspår. Kassaexpeditionen och administrationen kan stanna kvar i posthuset, sedan detta byggts om. Förhandlingar om förvärv av mark för en nybyggnad har sedan länge pågått med Hälsingborgs stad. Dessa har nu resulterat i att köpekontrakt om markförvärv avslutats. Investeringsanslag för att möjliggöra förvärvet begärs under rubriken Inköp av fastigheter.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för byggnaden till 10,7 milj. kr. Härtill kommer kostnader för flyttning av på byggnadstomten belägna telekablar, vilka kostnader av televerket i dagens prisläge beräknats till 30 000 kr. samt kostnader för framdragnings spår, som SJ kalkylerat till ca 125 000 kr. Totalkostnaden för företaget har därför i investeringsplanen upptagits till 10,9 milj. kr.

Om- och tillbyggnad av posthuset i Landskrona. Postkontoret i Landskrona har sedan år 1956 sina lokaler i en byggnad som tillhör postverket. I posthuset i Landskrona är också telestationen inrymd. Såväl post- som televerket är i stort behov av utökade lokaler, ett behov som endast kan tillgodoses genom om- och tillbyggnad av posthuset. Samtliga funktionsenheter vid postkontoret har f. n. otillräckliga utrymmen.

Tillbyggnad kan ske endast under förutsättning att ytterligare mark förvärvas i anslutning till posthuset. Investeringsanslag för att möjliggöra ett sådant förvärv begärs under rubriken Inköp av fastigheter.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för byggnadsföretaget till 5 milj. kr., varav 2 415 000 kr. faller på ändrings- och underhållsarbeten av inte värdehöjande natur. I investeringsplanen är därför upptaget 2,6 milj. kr.

Inköp av fastigheter

Under budgetåret 1969/70 har fastigheter inköpts bl. a. i Jakobsberg och Trelleborg till ett sammanlagt belopp av 2,4 milj. kr. Specifikation av förvärven lämnas i postverkets skrivelse.

För budgetåret 1970/71 beräknas för inköp av fastigheter ett belopp av 14 milj. kr., varav 13,9 milj. kr. avser de tidigare nämnda tomterna i kv. Blåmannen.

För budgetåret 1971/72 beräknar postverket medelsbehovet till 5,7 milj. kr. enligt följande sammanställning.

	kr.
Tomt i Hälsingborg	697 500
Tomt i Landskrona	163 500
Tomt i Malmö	4 600 000
Mindre fastigheter	200 000
Summa	5 661 000

De av postverket upptagna tomtköpen i Hälsingborg och Landskrona har direkt samband med de tidigare nämnda posthusbyggena i dessa städer.

De lokaler, som postkontoret Malmö 1 nu utnyttjar är trånga och otidsenliga. Den kraftiga befolkningsökningen i området och den trafikökning vid postkontoret, som postverkets nya sorterings- och transportorganisation fört med sig, har skapat ett behov av avsevärt större lokaler. Tomtköpet i Malmö erfordras för att bereda mark för en ny driftbyggnad, Malmö Ban, som beräknas börja byggas under budgetåret 1972/73. Kostnaderna för driftbyggnaden har uppskattats till 55 milj. kr.

Anskaffning av bilar m. m.

Under budgetåret 1969/70 anskaffades bilar m. m. för 6,6 milj. kr. och samma belopp beräknas för budgetåret 1970/71. För budgetåret 1971/72 beräknar postverket behovet av medel till 8,8 milj. kr.

Utvecklingen inom postverkets transportorganisation innebär större satsning på landsvägstransporter, övergång till pallastning av postgodset och övrig mekanisering av arbetet. Fordonsparken behöver utökas med 38 fordon, varav 14 gaffeltruckar. Därutöver erfordras ersättningsanskaffning av 143 förslitna fordon. De sammanlagda kostnaderna för ny- och ersättningsanskaffning av fordon inom transportorganisationen beräknas till 4,7 milj. kr.

Motoriseringen av stadsbrevbäringen fortsätter planenligt. Under andra halvåret 1971 skall från Kalmar Verkstads AB levereras 140 brevbarbilar av modell »Tjorven». Därmed har företaget fullgjort leverans av de 1 000 fordon, som ingår i tecknat avtal. Övergången till bilburen brevbering har inneburit sådana fördelar att en fortsatt utbyggnad planeras. 50 bilar erfordras därför i nyanskaffning. Därutöver erfordras 20 som ersättning för förslitna fordon. Kostnaderna för utöknings- och ersättningsanskaffning av brevbarbilar beräknas till 4,1 milj. kr.

Den beräknade medelsförbrukningen för objektsgruppen under budgetåret 1971/72 uppgår således till sammanlagt 8,8 milj. kr.

Diligensrörelsen

Under denna rubrik upptas garagebyggnader, anskaffning av bussar och förvärv av billinjer för postverkets diligensrörelse.

Under budgetåret 1969/70 har för diligensrörelsen tagits i anspråk 2,2 milj. kr., varav 100 000 kr. för en garagebyggnad i Storuman och 2,1 milj. kr. för bussar. Under budgetåret fanns ett belopp av 3 milj. kr. tillgängligt för anskaffning av bussar. Underförbrukningen på 900 000 kr. beror på leveransförseeningar av beställda bussar. Kostnaden för dessa kommer i stället att belasta budgetåret 1970/71 för vilket år investeringsramen genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juli 1970 höjdes med 900 000 kr.

Totalt beräknas medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71 under rubriken diligensrörelsen till 2,8 milj. kr. varav 200 000 kr. för garagebyggnader, 1,6 milj. kr. för anskaffning av bussar och 1 milj. kr. för förvärv av billinjer.

Postverket anmäler för igångsättning under budgetåret 1971/72 en ny garagebyggnad i Sollefteå för en total kostnad av 800 000 kr., varav 500 000 kr. erfordras under budgetåret 1971/72.

Som ersättning för utrangerade bussar erfordras under budgetåret 1971/72 åtta nya bussar till en kostnad av 1,2 milj. kr.

Totalt beräknar postverket medelsbehovet för diligensrörelsen under

budgetåret 1971/72 till 2 milj. kr., varav 300 000 kr. för eventuellt förvärv av billinjer.

Diverse och oförutsett

Under denna rubrik anvisades budgetåret 1969/70 500 000 kr., vilket belopp förbrukades dels för uppförande av en mindre godsexpeditjonsbyggnad i Hammarstrand, dels efter bemyndigande av Kungl. Maj:t enligt beslut den 17 juni 1970 för förvärv av tomt i Ystad.

För budgetåret 1970/71 har anvisats ett belopp av 500 000 kr.

Postverket har beräknat ett behov för budgetåret 1971/72 av 500 000 kr.

Inrättande av tjänst vid postverket

Postverket har i skrivelse den 29 januari 1970 hemställt om inrättande av en tjänst som överinspektör i Ce 1 som chef för ekonomibyråns allmänna avdelning. Genom omorganisation inom ekonomibyrån har chefen för allmänna avdelningen fått väsentligt ändrade och mer kvalificerade arbetsuppgifter.

Genom beslut den 20 mars 1970 medgav Kungl. Maj:t — i avvaktan på att riksdagen kunde underställas frågan om inrättande av en tjänst i Ce 1 — med tillämpning fr. o. m. den 1 januari 1970 att en tjänst som överinspektör i Cg 1 skulle vara inrättad vid postverket. I samband därmed fördes en tjänst som avdelningsdirektör i Bo 6 på övergångsstat.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 48).

Departementschefen

I prop. 1970: 1 (bil. 8, s. 143) beräknades investeringsramen för postverket för budgetåret 1969/70 till 65,3 milj. kr. Utfallet blev 58,3 milj. kr., dvs. 7 milj. kr. mindre, främst beroende på försening av schaktningsarbeten för tillbyggnad av postgirohuset men även på försenad igångsättning av nybyggnad av posthuset i Växjö och på leveransförsening av bussar.

Investeringsramen för innevarande budgetår angavs i prop. 1970: 1 (bil. 8, s. 143) till 40,2 milj. kr. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 juli 1970 sänktes ramen med 1,5 milj. kr. på grund av konjunkturbetingad senareläggning av vissa byggnader. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 juli 1970 höjdes ramen med 900 000 kr. på grund av betalning av bussar, som genom leveransförsening inte kommit att belasta budgetåret 1969/70. Genom riksdagens beslut i anledning av prop. 1970: 205 (SU 226, rskr 441) har 13,9 milj. kr. anvisats på tilläggsstat I till riks-

staten för budgetåret 1970/71 för förvärv för postbankens räkning av de tomter i kvarteret Blåmannen i Stockholm, för vilka postverket begärt medel i anslagsframställningen för budgetåret 1971/72. Investeringsramen för budgetåret 1970/71 uppgår därmed till 53,5 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 hade postverket ursprungligen föreslagit en medelsförbrukning av 62,5 milj. kr., varav 14,5 milj. kr. för förvärv av de nämnda tomterna i kvarteret Blåmannen i Stockholm. Eftersom dessa tomter förvärvats redan under innevarande budgetår, har den av postverket föreslagna medelsförbrukningen angetts till 48 milj. kr.

Som framgår av den förut redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning för postverket budgetåret 1971/72 av 35,4 milj. kr. I följande sammanställning redovisas hur inom ramen för detta belopp postverkets investeringar ungefärligt kan beräknas komma att fördela sig på olika objektsgrupper. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1969/70 och den beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1970/71.

	1969/70	1970/71	1971/72	
	Utfall	Beräknad	Verket	Dep. chefen
	milj. kr			
Posthus				
Postgirohuset i Stockholm	11,9	18,5	12,5	12,5
Övriga posthus	8,5	11,1	18,5	12,4
Inköp av fastigheter	2,4	14,0	5,7	0,7
Anskaffning av bilar m. m.	6,6	6,6	8,8	8,0
Diligensrörelsen	2,2	2,8	2,0	1,3
Speciella ändamål	126,2	—	—	—
Diverse och oförutsett	0,5	0,5	0,5	0,5
	58,3	53,5	48,0	35,4

¹ Kapitaltäckning i postbanken 25,0, aktieteckning i Tidningstjänst AB 1,1 och aktieteckning i AB ID-kort 0,1.

Den medelstilldelning jag förordar för postverket möjliggör att tillbyggnaden av postgirohuset kan fortgå planenligt. Det belopp på 12,5 milj. kr. som erfordras för tillbyggnaden under budgetåret 1971/72 kommer att med lika fördelning på stamkapital och statsverkslån bokföras som statskapital i postbanken. Banken får därigenom ett planenligt tillskott till det risktäckande kapital som erfordras enligt lagen (1969: 732) om postbanken.

Medelstilldelningen möjliggör bl. a. också igångsättning under budgetåret 1971/72 av nybyggnad av posthus i Hälsingborg och Ystad och om- och tillbyggnad av posthuset i Norrtälje.

Anslaget till posthus m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelförbrukning budgetåret 1971/72	35,4
10% marginal	3,5
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1971	-11,6
Erforderligt anslag budgetåret 1971/72	27,3

Postverkets hemställan om att inrätta en tjänst som överinspektör i Ce 1 som chef för ekonomibyråns allmänna avdelning tillstyrker jag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Posthus m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 27 300 000 kr.;
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en tjänst som överinspektör i Ce 1 vid postverket.

B Televerket

Av balansräkningen per den 30 juni 1970 för televerket framgår att tillgångarna uppgick till sammanlagt 10 068,0 milj. kr. Bruttovärdet av anläggningstillgångarna var 9 095,0 milj. kr., nettovärdet 2 100,6 milj. kr. och förrådsvärdet 125,5 milj. kr. Återstoden av tillgångarna var av finansiell natur. Statskapitalet var 2 183,9 milj. kr., vilket innebar en ökning under budgetåret med 26,1 milj. kr.

Överskottet av telerörelsen för budgetåret 1969/70 uppgick till 145,9 milj. kr. mot 157,4 milj. kr. föregående budgetår.

Televerket

I skrivelse den 31 augusti 1970 och i anslutning därtill lämnad komplettering har televerket hemställt om investeringsanslag till teleanläggningar m. m. för budgetåret 1971/72.

I skrivelse samma dag har verket hemställt om investerings- och driftanslag för ljudradio och television budgetåret 1971/72. Skrivelsen har ingetts till chefen för utbildningsdepartementet och behandlas i bil. 10 till denna proposition.

I skrivelse den 17 november 1970 har verket hemställt om höjning av maximibeloppet för televerkets rörliga kredit.

Teleanläggningar m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1969/70	52 900 000	598 300 000	592 000 000
1970/71	59 200 000	592 100 000	1 595 300 000
1971/72 verket	56 000 000	712 900 000	1 699 000 000
departementschefen	56 000 000	631 400 000	1 624 900 000

¹ Preliminärt belopp.

Utvecklingen av televerkets rörelse m. m.

Det moderna samhället är för sin funktion utomordentligt beroende av telekommunikationsnätet. Detta beroende är i dag starkt men kommer under kommande år att bli än mer markerat beroende på att samhället successivt tar datatekniken i sin tjänst i en snabbt växande omfattning. Ett telenät som inte fungerar tillfredsställande, exempelvis på grund av långa väntetider för leverans av nya teletrustningar, långa

felavhjälpningstider, otillfredsställande framkomlighet och bristande driftsäkerhet, medför i dag allvarliga störningar i samhällets funktion. I ett framtida samhälle, där företag och institutioner för sin funktion blir direkt beroende av till exempel dataöverföring via telenätet, kommer kraven på telenätet att bli betydligt mera uttalade. Inskränkningar i framkomligheten liksom otillfredsställande beredskap i fråga om felavhjälpning kan komma att sätta viktiga funktioner i samhället ur spel.

Om televerket på ett tillfredsställande sätt skall kunna tillhandahålla telekommunikationer måste verket ges ökade resurser för installation och flyttning av teleutrustningar samt för utbyggnad och komplettering av förbindelsenät och stationer.

Televerket har ett servicemål som innebär en successiv förbättring av nuvarande leveranstider och felavhjälpningstider. Leveranstiden för vanliga huvudabonnemang, definierad som den tidsrymd inom vilken minst 90 % av beställningarna effektueras, har i denna målsättning satts till två veckor. Som en följd av näringslivets starka krav på korta leveranstider planeras en reduktion av leveranstiderna för abonnentväxlar. Beträffande felavhjälpningen är målsättningen att 90 % av felen skall ha avhjälpits inom åtta arbetstimmar. Den angivna servicemålsättningen beräknas på grund av de senaste årens investeringsbegränsningar kunna uppnås först under budgetåret 1975/76.

Ökningen ifråga om antalet telefonapparater uppgår sedan flera år till ca 5 % per år. Trots den höga telefontätheten i vårt land visar ökningen ingen tendens att avta. Under den senaste femårsperioden har antalet telefonapparater i televerkets nät ökat från 3,5 milj. till 4,4 milj.

Flyttning av telefonapparater tar stora resurser i anspråk. Beroende på den allt mer omfattande befolkningsomflyttningen inom landet, dels från landsbygd till städer, dels från städernas centra till förorter, har antalet flyttningar stigit till en nivå av f. n. ca 500 000 per år.

Under den senaste femårsperioden har antalet samtalsmarkeringar ökat från 10,7 miljarder till 14,5 miljarder per budgetår, dvs. med totalt 36 % eller med i genomsnitt 8 % per år, en ökning som är betydligt kraftigare än ökningen av antalet telefonapparater.

Antalet automatiska abonnentväxlar har under den senaste femårsperioden ökat med 8 700 och antalet telexanslutningar med 2 800. Motsvarande ökning under föregående femårsperiod var 4 000 resp. 1 600. Såväl för telefon som för telex beräknas en hög tillväxttakt i fråga om utrustningar och trafik komma att bestå under åtminstone den närmast följande femårsperioden.

Av tabell T 1 framgår utvecklingen av rörelsen mellan budgetåren 1968/69 och 1969/70 mätt i antalet telefonapparater, telexanslutningar, modemer, telefonsamtal, telegram och telexskrivningar.

Tab. T 1 Televerkets rörelse

	1968/69	1969/70	Förändring i %
Telefonapparater, den 1 jan.	4 111 400	4 306 900	4,8
Telexanslutningar, den 1 jan.	6 071	6 689	10,2
Modemanslutningar för data- kommunikation, den 1 jan.	386	780	102,1
Telefonsamtal			
lokal- och närsamtal	4 253 747 000	4 445 166 000	4,5
inländska rikssamtal	711 185 000	755 971 000	6,3
samtal till utlandet	7 659 000	9 710 000	26,8
Telegram			
inländska	2 470 000	2 343 000	-5,1
till utlandet	1 160 000	1 073 000	-7,5
Telexskrivningar			
inländska (ant. markeringar)	20 034 000	20 558 000	2,6
till utlandet (ant. min.)	13 154 000	14 840 000	12,8

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1971/72

Under *budgetåret 1969/70* uppgick medelsförbrukningen till 592 milj. kr., dvs. samma belopp som den till verkets förfogande ställda investeringsramen.

För *budgetåret 1970/71* beräknas investeringsramen enligt följande sammanställning till 595,3 milj. kr.

Investeringsram enligt prop. 1970: 1 (bil. 8 s. 157)	592,1
Ramökning den 5.6.1970 p. g. a. aktieteckning i ELLEMTEL Utvecklings AB	6,0
Ramminskning den 9.7.1970 p. g. a. konjunkturbetingad senareläggning av vissa byggen	-3,5
Ramökning den 2.10.1970 p. g. a. markförvärv i Värsta	0,7
	595,3

För *budgetåret 1971/72* har televerket räknat med en medelsförbrukning av 699 milj. kr. Beloppet är beräknat med utgångspunkt i pris- och löneläget den 1 juli 1970. Hänsyn har således bl. a. inte tagits till merkostnader på grund av höjningen av mervärdeskatten den 1 januari 1971.

Liksom tidigare år beräknar televerket att till största delen finansiera investeringarna med egna avskrivningsmedel och därmed med de löpande inkomsterna. Självfinansieringsgraden beräknas för budgetåret 1971/72 till över 90 %.

Investeringsprogram

I tabell T 2 lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1969/70—1971/72 med fördelning på objektgrupper.

Tab. T 2 Medelsförbrukning budgetåren 1969/70—1971/72

	Utgift 1969/70	Beräknad utgift	
		1970/71	1971/72
		milj. kr.	
<i>Fastigheter och byggnader</i>			
Telefonstationsbyggnader	37,6	43,4	47,0
Byggnader för arbetscentraler	6,2	8,3	9,7
Förrådsanläggningar	3,7	3,0	13,2
Verkstadsbyggnader	0,5	1,0	—
Övriga byggnader	12,4	—	0,3
Inköp av fastigheter	8,0	3,7	5,0
Summa	68,4	59,4	75,2
<i>Telefon- och fjärrskrift- anläggningar¹</i>			
Abonnentanläggningar	215,1	243,9	267,6
Förbindelseanläggningar ²	136,9	130,0	156,8
Kopplingstekniska anläggningar ³	156,4	137,0	170,0
Summa	508,4	510,9	594,4
<i>Aktieförvärv</i>	—	6,0	—
<i>Radioanläggningar för kommersiell trafik</i>	4,7	8,4	11,9
<i>Förvarsberedskap</i>	7,5	7,6	14,5
<i>Diverse och oförutsett</i>	3,0	3,0	3,0
Totalsumma	592,0	595,3	699,0

¹ Tidigare benämnt Telefon- och telegrafanläggningar.

² Tidigare benämnt Fjärrförbindelseanläggningar.

³ Tidigare benämnt Telefon- och telegrafstationer.

Telefonstationsbyggnader

För telefonstationsbyggnader har föreslagits 47,0 milj. kr. vilket beräknas fördelat enligt tabell T 3.

I fråga om de byggnadsobjekt som tidigare anmälts för riksdagen överensstämmer totalkostnaden 1.4.1970 i stort med motsvarande belopp 1.4.1969 med undantag av telefonstationen Göteborg—Kålltorp. På grund av ändrad stadsplan har en omprojektering gjorts. Med hänsyn härtill och till att byggnadsstyrelsen numera lämnat definitiva kostnadsberäkningar har totalkostnaden ökat från 5,5 till 8,3 milj. kr.

Byggnader för arbetscentraler

Sedan några år pågår en utveckling som innebär att de s. k. ortsförråden sammanförs eller utökas med garage- och personalutrymmen till s. k. arbetscentraler. Avsikten är att televerkets bilar skall garageras i anslutning till arbetscentralerna och personalen få en fast utgångspunkt där. Då bilarna sammanförs på detta sätt kan man förse dem med ny materiel, fylla på bensen och utföra annan nödvändig service under inte ordinarie arbetstid. När personalen börjar sitt arbete kan härigenom bilarna stå färdiga att omedelbart tas i bruk. Tele-

verket kan på detta sätt utnyttja sin specialutbildade personal mera rationellt. Även trivseln i arbetet ökar, genom att personalen får använda sig av bilar som även vintertid är varma och torra.

I anslutning till arbetscentralerna finns personalutrymmen med omklädningsrum, tvättrum, torkrum etc. Då en stor del av televerkets personal har sin arbetsplats utomhus — ofta under ogynnsamma väderleksförhållanden — är behovet av goda personalutrymmen stort.

För byggnad av arbetscentraler begärs 9,7 milj. kr. vilket belopp beräknas fördelat enl. tabell T 4.

Förrådsanläggningar

Förrådsverksamheten i televerket är av mycket stor betydelse och omställningen i televerkets förråd är ca 700 milj. kr. per år. I företagens långtidsplan ingår att bygga ett stort distributionsförråd inom varje distrikt. Under budgetåret 1970/71 påbörjas vissa arbeten för förråd i göteborgsområdet (Stenkullen) och televerket begär nu igångsättning under budgetåret 1971/72 av förråd i stockholmsområdet (Bålsta). Televerket har under budgetåret 1969/70 inköpt tomt i Bålsta för 3 milj. kr.

Televerkets förrådsanläggningar i Stockholm är sedan länge otillräckliga och otidsenliga och mycket spridda, och det nuvarande storförrådet i Älvsjö går inte att bygga ut till rationell förrådsdrift. Om förrådet i Bålsta byggs beräknar televerket den årliga rationaliseringsvinsten till över 1 milj. kr.

Totalt begär televerket för förrådsanläggningar under budgetåret 1971/72 13,2 milj. kr. vilket belopp är avsett att fördelas enl. tabell T 5.

Övriga byggnader

Under denna rubrik upptas 300 000 kr. för en tillbyggnad av byggnadsavdelningens serviceanläggning i Norrköping. Tillbyggnaden, som totalt beräknas kosta 800 000 kr., är avsedd för matsal, kök och personalrum samt kontors-, utbildnings- och experimentlokaler. Då det nuvarande skyddsrummet inte fyller fordringarna enligt civilförsvarslagen, ingår även ett nytt skyddsrum i tillbyggnaden.

Inköp av fastigheter

Under denna rubrik har televerket använt 8 milj. kr. under budgetåret 1969/70. Det största inköpet gällde det under rubriken Förrådsanläggningar nämnda förvärvet av förrådstomt i Bålsta.

För en fullständig redogörelse över förvärven hänvisas till televerkets anslagsframställning.

För budgetåret 1970/71 beräknas förbrukningen till 3,7 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 beräknar televerket medelsbehovet till 5 milj. kr.

Tab. T 3 Investeringsplan för telefonstationsbyggnader (milj. kr.)

N = Nybyggnad

T = Tillbyggnad

Byggnadsobjekt	Typ	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdig- ställande mån/år
		1.4.69	1.4.70	Faktisk	Beräknad			
				t. o. m. 1969/70	för 70/71	71/72		
<i>I Byggnader påbörjade före 1.7.1971</i>								
Borås, Trandared	N	0,9	1,2		0,7	0,5	8.70	8.71
Botkyrka	N	2,0	3,0		0,9	2,1	11.70	11.71
Bålsta	N	1,5	1,5		0,8	0,7	8.70	11.71
Göteborg, Hisings-Kärra	N	1,5	1,5		1,0	0,5	11.70	8.71
Göteborg, Källtorp	N	5,5	8,3		0,8	4,5	2.71	2.73
Halmstad	T	1,8	1,8		1,3	0,5	8.70	8.71
Jönköping	T	4,5	4,5		1,3	2,4	8.70	8.72
Karlskrona-Gullberna	T	1,0	0,9		0,6	0,3	11.70	11.71
Kinna	T	1,0	1,0		0,6	0,4	8.70	5.71
Kumla	T	0,7	0,7		0,3	0,4	11.70	11.71
Kungälv	T	0,8	1,3		0,7	0,6	11.70	8.71
Linköping, Skäggetorp	N	1,1	1,4		0,8	0,6	11.70	11.71
Stockholm, Hammarby	N	30,2	30,2	3,2	12,4	9,0	8.69	2.72
Strängnäs	T	0,9	0,8		0,6	0,2	8.70	5.71
Vingåker	T	0,7	0,7		0,3	0,4	11.70	2.72
Örebro	N	6,2	6,2		3,4	2,8	8.70	2.72
Div. byggnader med en beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt		3,4	6,3		4,1	2,0		
Standardhus		3,3	1,5		1,0	0,5		
Summa I		67,0	72,8		31,6	28,4		
<i>II Byggnader avsedda att påbörjas under år 1971/72</i>								
Avesta ¹	T	1,1	1,1			0,5	8.71	11.72
Lokaler för utbyte till ny stationstyp samt lokalbehov för koaxialkabelanläggning Krylbo-Avesta.								
Eskilstuna, Löppinge	N		1,5			0,8	8.71	8.72
Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostadsområde. Utökning av befintlig station inte möjlig.								
Eskilstuna, Sal	N		1,2			0,6	8.71	8.72
Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostadsområde. Utökning av befintlig station inte möjlig.								
Falsterbo ¹	N	0,8	0,8			0,6	11.71	8.72
Befintlig station i standardhus kan inte utökas för anslutning av flera abonnenter.								
Gällivare, Malmberget ¹	N	0,6	0,7			0,5	11.71	8.72
Befintlig station kan inte utökas ytterligare.								

¹ För riksdagen tidigare anmält byggnadsobjekt

Tab. T 3 (forts.)

Byggnadsobjekt	Typ	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdig- ställande mån/år
		1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
					70/71	71/72		
Göteborg, Hisingen Ombyggnad för utökning av stationens nummerkapacitet över 27 000 abonnenter samt för utökning av tandemsta- tionens kapacitet.	T		1,1			0,7	8.71	11.72
Hallstahammar ¹ Tillbyggnad för koaxialkabel- anläggning Västerås—Hallsta- hammar samt för utökning av stationens nummerkapacitet.	T	0,7	0,9			0,5	8.71	8.72
Kista Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostadsom- råde på Järvafältet.	N		2,7			0,9	8.71	8.72
Kristianstad Påbyggnad för utökning av stationens nummerkapacitet över 20 000 abonnentnummer.	T		0,7			0,4	8.71	8.72
Kungsängen ¹ Utbyte till ny stationstyp. Be- fintlig ändstation i standardhus kan inte utökas ytterligare.	N	1,5	1,5			1,2	8.71	8.72
Lomma Utbyte till ny stationstyp. Be- fintlig ändstation kan inte utökas ytterligare.	T		0,9			0,6	8.71	5.72
Lund ¹ Utökning av stationens nummerkapacitet över 40 000 abonnentnummer.	T	1,2	0,8			0,6	8.71	8.72
Mariestad ¹ Utökning av lokalstationens nummerkapacitet samt lokal- utrymme för fjärrförbindelsean- läggning Gudhem—Marie- stad—Töreboda.	T	0,8	0,8			0,6	8.71	8.72
Mölnlycke Tillbyggnad för utbyte till ny stationstyp.	T		0,8			0,4	8.71	5.72
Nässjö ¹ Utökning av befintlig över- dragsstation samt uppförande av ny förmedlingsstation.	T	2,5	2,5			1,1	8.71	11.72
Skurup Utökning av stationens nummerkapacitet över 2 700 abonnenter samt lokalbehov för bärfrekvensutrustningar.	T		0,6			0,5	8.71	5.72
Sundsvall Utökning av stationens nummerkapacitet över 30 000 abonnentnummer	T		2,7			1,1	8.71	2.73

¹ För riksdagen tidigare anmält byggnadsobjekt

Tab. T 3 (forts.)

Byggnadsobjekt	Typ	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdig- ställande mån/år
		1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
					70/71	71/72		
Trollhättan, Sylte Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostadsom- råde	N		0,9		0,5		8.71	5.72
Uppsala ¹ Tillbyggnad för utökning av närtrafik- och förmedlingsut- rustningen.	T	6,2	6,2		2,8		8.71	11.73
Örebro, Karlslund Lokalstation för anslutning av abonnenter i nytt bostads- område.	N		0,9		0,6		8.71	5.72
Div. byggnader med en beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt.			2,3		1,4			
Standardhus			2,2		1,7			
Summa II			33,8		18,6			
Summa I—II			106,6		47,0			

¹ För riksdagen tidigare anmält byggnadsobjekt.

Tab. T 4 Investeringsplan för arbetscentraler (milj. kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Bygg- start mån/år	Färdig- ställande mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				70/71	71/72		
I Byggnader påbörjade före 1.7.1971							
Jönköping	1,7	1,9		1,2	0,7	11.70	11.71
Kalmar	0,6	1,4		0,8	0,6	11.70	8.71
Karlskrona	0,8	1,3		0,8	0,5	8.70	8.71
Sveg	0,6	0,6		0,4	0,2	8.70	8.71
Div. byggnader med en beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt	1,0	1,3		0,9	0,4		
Summa I	4,7	6,5		4,1	2,4		
II Byggnader avsedda att påbörjas under år 1971/72							
Bollnäs		0,8		0,8		8.71	5.72
Falun ¹	0,8	1,5		1,4		8.71	8.72
Göteborg, Högsbo ¹	1,7	1,9		1,6		8.71	11.72
Järva		1,0		0,8		8.71	8.72
Oskarshamn ¹	0,6	0,9		0,8		8.71	5.72
Visby ¹	0,7	0,7		0,7		8.71	5.72
Div. byggnader med en beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt		1,2		1,2			
Summa II		8,0		7,3			
Summa I—II		14,5		9,7			

¹ För riksdagen tidigare anmält byggnadsobjekt.

Tab. T 5 Investeringsplan för förrådsanläggningar (milj. kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för 70/71 71/72			
<i>I Anläggningar påbörjade före 1.7.1971</i>							
Stenkullen	20,0	23,0		1,0	8,0	8.70	5.73
Summa I	20,0	23,0		1,0	8,0		
<i>II Anläggningar avsedda att påbörjas under år 1971/72</i>							
Bälsta		33,0		1,0	2.72		5.75
Lycksele ¹	0,7	0,9		0,6	8.71		8.72
Nässjö ¹	0,8	1,3		0,7	11.71		8.72
Östersund ¹	1,4	2,0		1,6	8.71		8.72
Div. anläggningar med en beräknad kostnad av högst 0,5 milj. kr. per objekt		1,3			1,3		
Summa II		38,5			5,2		
Summa I—II		61,5			13,2		

¹ För riksdagen tidigare anmält objekt.

Abonnentanläggningar

Under denna rubrik återfinns dels de teleanläggningar som hyrs ut till abonnenterna (telefonapparater, abonnentväxlar, fjärrskriftutrustning m. m.), dels de arbeten som erfordras för installation av anläggningarna och dels — som största post — lokalnät, dvs. förbindelseledningarna mellan abonnent och telefonstation.

För abonnentanläggningar begär televerket för budgetåret 1971/72 267,6 milj. kr. enligt följande specifikation.

	milj. kr.
Nya telefonapparater	36,0
Lokalnät	179,3
Abonnentväxlar	25,5
Fjärrskriftutrustning	20,0
Övrigt	6,8
	267,6

Av tabell T 6 framgår beställningar och effektueringar av telefonapparater, dels utfall för åren 1968/69 och 1969/70, dels prognos för åren 1970/71—1975/76.

Med de medel som under budgetåret 1969/70 stått till televerkets förfogande har ca 300 000 nya apparater kunnat inkopplas. Härigenom har ökningen av orderstocken trots en beställningsingång av 305 000 apparater kunnat begränsas och orderstocken beräknas den 30 juni 1970 ha uppgått till ca 46 000.

För innevarande budgetår beräknas nu nybeställningarna komma att

Tab. T 6 Beställningar och effektiveringar av telefonapparater

Budgetår	Telefonapparater, nya			Telefonapparater, flyttn.		
	Beställda	Effektuerade	Orderstock vid resp. budgetårs utgång	Beställda	Effektuerade	Orderstock vid resp. budgetårs utgång
	tusental			tusental		
1968/69	279	282	41	492	487	60
1969/70	305	300	46	520	520	60
1970/71	305	285	66	520	505	75
1971/72	300	300	66	500	505	70
1972/73	290	300	56	500	505	65
1973/74	290	300	46	500	505	60
1974/75	290	300	36	500	505	55
1975/76	290	300	26	500	505	50

uppgå till samma antal som budgetåret 1969/70, dvs. 305 000. Den för innevarande budgetår fastställda investeringsramen beräknas trots omdisponering av tillgängliga resurser icke kunna medge installation av mer än ca 285 000 apparater, vilket innebär att orderstocken den 30.6.1971 skulle bli ca 66 000 apparater.

För budgetåret 1971/72 beräknas antalet beställningar till 300 000. Med utgångspunkt från att televerket för budgetåret 1971/72 och kommande budgetår tilldelas medel, som gör det möjligt att effektuera 300 000 telefonapparater per år, skulle med antagen beställningsingång orderstocken vid utgången av budgetåret 1971/72 bibehållas vid 66 000 för att sedan successivt avtrappas till 26 000 vid utgången av budgetåret 1975/76.

Antalet beställda flyttningar är som framgår av tabellen betydligt större än antalet beställda nya telefonapparater. Sålunda beräknas antalet beställda flyttningar för budgetåret 1971/72 komma att uppgå till ca 500 000. Den resursinsats i form av personal och kapital som krävs av televerket för att utföra en beställd flyttning av en telefonapparat är stor och närmar sig i många fall kostnaden för att effektuera en beställning av en ny telefonapparat.

Det stora medelsbehovet för lokalnät beror bl. a. på den omfattande nybyggnationen av bostadshus i de stora och medelstora städerna, som medför stort behov av nya lokalnät för att säkerställa framkomligheten samt på den nödvändiga saneringen av de äldre lokalnäten. Det befintliga nätet måste byggas ut i samma takt som nya abonnentanläggningar tillkommer såväl i samband med nyinstallationer som flyttningar. Saneringen av de äldre lokalnäten medför inte endast minskade driftstörningar utan även minskade underhållskostnader för näten i fråga.

Utbyggnader av engångskaraktär i lokalnäten utgörs främst av kabeltunnlar i Stockholm och Göteborg och sådana kan bli aktuella även

i andra större städer. I storstäder med en mängd kablar är tunnlar utefter vissa huvudsträckningar den billigaste och samtidigt den enda realistiska lösningen för framförandet av kablar. Kablarna erhåller ett skyddat läge, oberörda av ofta förekommande gatuarbeten. Underhållet underlättas och förbilligas i hög grad liksom även dragning av nya kablar. Investeringarna av engångskaraktär beräknas under den närmaste femårsperioden till ca 20 milj. kr. per budgetår.

Det stora behovet av medel för fjärrskriftutrustning (telegraf-, telex- och datautrustning) beror huvudsakligen på det ökade behovet inom datakommunikationsområdet. Dataöverföring kan ske över det allmänna telefon- och telexnätet eller över fasta förhyrda telefon- och telegrafförbindelser. F. n. används huvudsakligen det allmänna telefonnätet för dataöverföring. Härvid måste man utnyttja s. k. modemer för att omvandla datasignaler till sådan form att de kan överföras på telefonförbindelser. Antalet installerade modemer har sedan 1965 fördubblats varje år och uppgick den 1.1.1970 till 780. Nästan samma ökningstakt kan enligt gjorda prognoser förväntas under den närmaste femårsperioden, vilket innebär att antalet modemer 1975 skulle uppgå till ca 20 000.

Förbindelseanläggningar

För budgetåret 1971/72 har televerket beräknat det för förbindelseanläggningar behövliga beloppet till 156,8 milj. kr., vilket belopp är avsett att fördelas enl. tabell T 7.

Tab. T 7 Förbindelseanläggningar

	Beräknad total kostnad	Återstående kostnad 1.7.1971 milj. kr.	Därav under år 1971/72
Fjärrförbindelseanläggningar	171,6	71,4	32,7
Anläggningar för kortväga mellanortsförbindelser	107,8	91,4	71,5
Utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer	94,3	62,3	52,6
Summa	373,7	225,1	156,8

Specifikation rörande fjärrförbindelseanläggningar lämnas i tabell T 8.

Som framgår av specifikationen ingår Sveriges kostnader för pågående byggnad av den nordiska jordstationen i Tanum i Bohuslän i medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 med 2,7 milj. kr.

Hittills har telefontrafikens ökning — rikstrafikökningen är f. n. ca 6 % per år — i huvudsak varit bestämmande för utbyggnadstakten för fjärrförbindelseanläggningar. Den framtida utbyggnadstakten kommer därutöver att bli beroende av förväntad kraftig expansion av datatrafik

Tab. T 8 Fjärrförbindelseanläggningar (milj. kr.)

	Beräknad total kostnad	Återstående kostnad 1.7.1971	Därav under år 1971/72
I Anläggningar påbörjade före 1:7.1971			
<i>Koaxialanläggningar</i>			
Jönköping—Gudhem	0,4	0,3	0,1
Kristianstad—Markaryd	2,4	2,4	1,6
Norrköping—Färhult—Kalmar	17,2	1,0	0,1
Västerås—Örebro (60 MHz)	3,6	3,0	3,0
Kristianstad—Karlskrona	10,8	0,1	0,1
Stockholm—Strängnäs— Norrköping med grenkoppling till Eskilstuna	18,8	5,8	4,0
Sundsvall—Skellefteå—Luleå	29,1	12,5	2,7
<i>Radiolänkar</i>			
Falun—Mora	1,9	0,4	0,4
Göteborg—Malmö	4,9	0,1	0,1
Göteborg—norska gränsen	1,8	0,8	0,7
Mora—Malung—Hagfors	4,1	3,0	0,3
Stockholm—Göteborg	15,3	0,3	0,3
Sundsvall—Umeå—Boden	4,4	2,3	0,1
Sundsvall—Östersund	1,7	0,2	0,2
<i>Internationella förbindelser</i>			
Sveriges andel i jordstation för telesatellitförbindelser i			
Tanum	10,9	2,7	2,7
Andel i telesatelliter (Intelsat)			
	13,8	6,0	1,0
Summa I	141,1	40,9	17,4
II Anläggningar avsedda att påbörjas under år 1971/72			
<i>Koaxialanläggningar</i>			
Gudhem—Trollhättan	4,4	4,4	0,8
Göteborg—Kungälv—Trollhättan	2,1	2,1	0,5
Kalmar—Karlskrona	4,7	4,7	3,9
Karlstad—Hagfors	0,7	0,7	0,1
Nässjö—Färhult	0,8	0,8	0,2
Skellefteå—Vilhelmina	3,5	3,5	0,6
Stockholm—Märsta—Uppsala	6,9	6,9	3,3
Uppsala—Enköping—Strängnäs	5,8	5,8	4,8
<i>Radiolänkar</i>			
Stockholm: Hammarby—Sätra	1,6	1,6	1,1
Summa II	30,5	30,5	15,3
Summa I—II	171,6	71,4	32,7

och på längre sikt även av bildtelefontrafik. För datatrafiken förutses uppbyggnad av ett separat datanät med idriftsättning omkring mitten av 1970-talet. Utvecklingen inom den mycket frekvenskrävande bildtelefonin, som f. n. är i ett inledande försöksstadium, är svårare att förutse.

För att de förväntade behoven skall kunna tillgodoses på ett tekniskt-

ekonomiskt optimalt sätt förutsätts att en planmässig successiv utbyggnad sker enligt ett långsiktigt utbyggnadsprogram. En långsiktig plan som sträcker sig in på 1980-talet för utbyggnad av det befintliga fjärrnätet håller f. n. på att slutföras. Utbyggnadsplanen är baserad på utnyttjning av koaxialkablar med 60-MHz-system. En provanläggning av en 60-MHz koaxialanläggning mellan Västerås och Örebro påbörjas under innevarande budgetår. Detta nya 60-MHz-system får en kapacitet som motsvarar 10 800 telefonförbindelser per tubpar. Hittillsvarande system har en maximikapacitet som motsvarar 2 700 telefonförbindelser per tubpar.

Ett ökande medelsbehov förutses de kommande åren, vilket sammanhänger med den ovan nämnda tänkta utbyggnaden av ett separat allmänt datanät.

Det allmänna telefont nätet innebär inte en idealisk lösning för överföring av data då det byggs upp för ett helt annat ändamål. De tekniska nackdelarna utgörs av långa uppkopplingstider, begränsad överföringshastighet främst i det kortväga nätet och en med hänsyn till dataöverföring alltför hög avbrottsfrekvens. För vissa tillämpningar planeras av olika intressenter därför separata datanät uppbyggda av fasta förbindelser förhyrda från televerket, även om trafikens omfattning i och för sig inte alltid motiverar fasta förbindelser. Man kan förvänta att ett stort antal individuella datakommunikationssystem kommer att inrättas under 1970-talet. Detta kan leda till olika systemlösningar, vilket medför svårigheter vid ett framtida samarbete mellan de olika näten. Det är därför angeläget för televerket att möta den väntade utvecklingen genom insatser som tar sikte på att ge kunderna bästa tänkbara service och samtidigt utnyttja tillgängliga resurser på ett riktigt sätt. En samordning och standardisering inom datakommunikationsområdet bedöms bäst kunna ske genom att televerket inrättar ett separat allmänt datanät, till vilket kunder av olika kategorier kan anslutas. Målsättningen är att en första utbyggnad av det nya datanätet skall kunna tas i trafik under år 1975.

Kopplingstekniska anläggningar

Det för kopplingstekniska anläggningar behövliga beloppet under budgetåret 1971/72 har beräknats till 170 milj. kr. enligt följande specifikation.

	milj. kr.
Automatisering av telefonstationer	1,1
Utökning av telefonstationsutrustning	144,7
Telegraf- och telexutrustning	24,2
	170,0

I det beräknade behovet ingår 1,1 milj. kr. avseende resterande automatisering inom norra distriktet. I och med utgången av budgetåret

1971/72 slutförs automatiseringen av den manuella lokaltrafiken. Under juni 1972 beräknas de sista 25 stationerna inom Arjeplogs riktnummerområde bli överförda till automatisk drift.

Det under rubriken Utökning av telefonstationsutrustning upptagna beloppet om 144,7 milj. kr. avser i huvudsak den utbyggnad av befintliga stationer, som är nödvändig för att kunna ta emot nya abonnenter och ny trafik.

I beloppet för telegraf- och telexutrustning ingår ett belopp om 16,1 milj. kr. för en automatisk telegramförmedlingscentral vid Stockholms telegrafstation, det s. k. ATESTO-projektet, som kommenteras i det följande.

Televerket har under årens lopp gjort en rad rationaliseringar för att söka bromsa den ogynnsamma lönsamhetsutvecklingen inom telegrafgrenen. Denna verksamhetsgren, som är televerkets äldsta, har alltmär karakteriserats av vikande trafikutveckling och kraftigt stegrade kostnader, främst beroende på ökade lönekostnader för den förhållandevis stora personalen. Samma förhållanden råder i de flesta andra västeuropeiska länder.

Tankar har funnits att mot bakgrunden av den dåliga lönsamheten lägga ner telegrafgrenen. Efter noggrann prövning — bl. a. med hänsyn till den internationella telegramtrafiken, särskilt med mindre välutvecklade teleländer — har emellertid en sådan åtgärd f. n. funnits orealistisk.

För att genom rationalisering förbättra lönsamheten i telegrafgrenen startade televerket för några år sedan ett arbete med att göra en kravspecifikation för en automatisk telegramförmedlingscentral. Under detta arbete togs kontakt med Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) som hade liknande behov av en automatisk telegramförmedling. Det visade sig att det skulle vara lönsamt för televerket och SMHI att gå samman i en gemensam utrustning, vari SMHI skulle hyra telegramförmedlingstjänst av televerket. Med utgångspunkt från en gemensam kravspecifikation har en datoranläggning (Univac 418-III) beställts i början av år 1970. Enligt uppgjort kontrakt skall televerkets och SMHI:s trafik vara överförd till den nya utrustningen under år 1972.

Radioanläggningar för kommersiell trafik

Det för budgetåret 1971/72 behövlige beloppet har beräknats till 11,9 milj. kr. varav 7,3 för kust- och fartygsradio och 4,6 för fortsatta ombyggnadsarbeten för Hörby kortvågsstation.

I det för kust- och fartygsradio upptagna beloppet ingår 2 milj. kr. för komplettering av större fartygsradiostationer och Göteborgs kustradiostation med utrustning som möjliggör övergång från manuell radiotelegrafi till automatisk telextrafik. Resterande belopp beräknas bli

behövt för radioinstallationer i kontraherade fartygsbyggen samt till utrustning för den fasta radiotrafiken.

Försvarsberedskap

Televerket har lagt fram förslag till olika arbeten för vilka medelsförbrukningen under budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till sammanlagt 14,5 milj. kr. Dessa investeringar bör i sin helhet omedelbart avskrivas genom anslag på driftbudgeten.

Den närmare motiveringen till de föreslagna investeringarna har verket lämnat i en särskild skrivelse den 31 augusti 1970. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Diverse och oförutsett

Liksom för tidigare budgetår har verket föreslagit en delpost för diverse och oförutsett. Denna post har upptagits till 3 milj. kr. eller samma belopp som verket enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t under budgetåret 1970/71 får ta i anspråk för sådana arbeten och anskaffningar, vilka inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet.

Televerket har i skrivelsen lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av anslagsposten under det gångna budgetåret.

Av redogörelsen framgår att det disponerade beloppet, 3 milj. kr., använts till en rad smärre telefon- och telegrafstationer.

Höjning av maximibeloppet för televerkets rörliga kredit

I skrivelse den 17 november 1970 har televerket hemställt om höjning av maximibeloppet för televerkets rörliga kredit i riksgäldskontoret.

Behovet av rörelsemedel för televerkets verksamhet täcks genom ett antal olika finansieringskällor. Som förlagskapital disponerar verket ett fast rörelsekapital på 83,4 milj. kr. Televerket har vidare fått utnyttja det balanserade rundradioöverskottet. Andra finansieringskällor utgörs av leverantörsskulder, ej inlevererade överskottsmedel m. m. Det ytterligare behov av rörelsemedel som inte kan tillgodoses på något av de här angivna sätten täcks genom rörlig kredit i riksgäldskontoret. Maximibeloppet för den rörliga krediten är f. n. 400 milj. kr.

Behovet av rörelsemedel i televerket är främst en följd av de stora fordringar som verket ständigt har på sina kunder genom nuvarande långa kredittider. För tiden fram till den 30 juni 1972 förutser televerket en ytterligare ökning av de utestående fordringarna genom rö-

relsens tillväxt. Vidare förutses en viss ökning av i olika förråd bundet kapital.

På grund av de nämnda faktorerna hemställer televerket om en höjning av maximibeloppet för den rörliga krediten från 400 milj. kr. till 625 milj. kr.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 48).

Departementschefen

För budgetåret 1969/70 uppgick investeringsramen för televerkets investeringar i teleanläggningar till 592 milj. kr., vilket belopp förbrukades helt.

Investeringsramen för innevarande budgetår angavs i prop. 1970: 1 (bil. 8, s. 157) till 592,1 milj. kr. Efter riksdagens beslut i anledning av prop. 1970: 128 (SU 131, rskr 295) höjdes ramen med 6 milj. kr. för aktieteckning i ELLEMTEL Utvecklings AB. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 juli 1970 sänktes ramen med 3,5 milj. kr. på grund av konjunkturbetingad senareläggning av vissa byggen. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 oktober 1970 höjdes ramen med 700 000 kr. på grund av markförvärv. Investeringsramen för budgetåret 1970/71 uppgår därmed till 595,3 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 har televerket föreslagit en medelsförbrukning av 699 milj. kr. Som framgår av den förut redovisade investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning av 624,9 milj. kr., vilket — i förhållande till statsverkspropositionen för innevarande budgetår — innebär en uppräkningsbelopp med ca 33 milj. kr. Av följande sammanställning framgår hur investeringsbeloppet ungefärligt kan beräknas komma att fördela sig på olika objektsgrupper. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1969/70 och den beräknade medelsförbrukningen för budgetåret 1970/71.

	1969/70 Utfall	1970/71 Beräknad	1971/72 Verket	Dep. chefen
	milj. kr.			
Fastigheter och byggnader	68,4	59,4	75,2	65,4
Telefon- och fjärrskrift- anläggningar	508,4	510,9	594,4	538,0
Aktieförvärv	—	6,0	—	—
Radioanläggningar för kom- mersiell trafik	4,7	8,4	11,9	10,0
Försvarsberedskap	7,5	7,6	14,5	8,5
Diverse och oförutsett	3,0	3,0	3,0	3,0
	592,0	595,3	699,0	624,9

Vad gäller fastigheter och byggnader bör den av mig förordade investeringsramen möjliggöra igångsättning under budgetåret 1971/72 av ett tiotal telefonstationsbyggnader samt ett antal arbetscentraler. Investeringsramen gör det vidare möjligt att igångsätta byggnadsarbetena för ett av de planerade storförråden.

När det gäller telefon- och fjärrskriftanläggningar beräknas medelstildelningen bl. a. möjliggöra anskaffandet av en automatisk telegramförmedlingscentral vid Stockholms telegrafstation. Slutbetalning av jordstationen för telesatellitförbindelser i Tanum beräknas ske under budgetåret. Den större delen av beloppet för objektsgruppen avser den utbyggnad av telenätet som erfordras på grund av ökningen av antalet abonnenter och den ännu kraftigare ökningen av teletrafiken.

I och med utgången av budgetåret 1971/72 kommer hela den inländska telefontrafiken att vara automatiserad. Därmed slutförs en rationalisering som pågått sedan 1920-talet och som lett till stora serviceförbättringar för abonnenterna samtidigt som de gjorda rationaliseringsvinsterna kommit abonnenterna till godo i form av låga teleavgifter.

Investeringarna i radioanläggningar för kommersiell trafik avser dels fortsatta ombyggnadsarbeten för Hörby kortvågsstation, dels radioutrustning på fartyg och i kustradiostationer.

Beloppet för försvarsberedskap avser investeringar i försvarsberedskapsanläggningar vid televerket, vilka i enlighet med vad som skett tidigare år bör avskrivas omedelbart. Chefen för finansdepartementet förordar därför denna dag (bil. 19 till denna proposition) ett avskrivningsanslag på driftbudgeten av 8,5 milj. kr. för ändamålet.

Anslaget till teleanläggningar m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72	624,9
10 % marginal	62,5
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1971	— 56,0
Erforderligt anslag budgetåret 1971/72	631,4

Televerkets hemställan om höjning av maximibeloppet för verkets rörliga kredit i riksgäldskontoret från 400 till 625 milj. kr. tillstyrker jag. Behovet av rörlig kredit efter den 1 juli 1972 förutsätter jag skall kunna reduceras genom en omläggning av televerkets fakturerings-system så att det stora beloppet för kundfordringar kan minskas.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Teleanläggningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 631 400 000 kr.;
2. uppdra åt fullmäktige i riksgäldskontoret att för beredande av ytterligare rörelsemedel åt televerket tillhandahålla verket en från 400 000 000 kr. till 625 000 000 kr. ökad rörlig kredit.

C Statens Järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1970 för statens järnvägar framgår, att tillgångarna uppgick till sammanlagt 9 341 milj. kr., varav för affärsbanenätet 4 405 milj. kr. belöper på fast egendom, 3 341 milj. kr. på rullande materiel och fartyg m. m., 288 milj. kr. på inventarier och förråd samt för det ersättningsberättigade nätet, 763 milj. kr. på fast egendom och 38 milj. kr. på inventarier. Återstoden belöpte på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1970 till 2 782 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 ökade SJ:s fond med 114 milj. kr.

Driftöverskottet under budgetåret 1969/70 utgjorde 52 milj. kr. Därvid har tidigare avsatta pensionsmedel tagits i anspråk med 30 milj. kr.

Statens järnvägar

I skrivelse den 22 augusti 1970 och i anslutning därtill lämnad komplettering har statens järnvägar hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1971/72.

Järnvägar m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1969/70	21 100 000	382 200 000	366 400 000
1970/71	36 900 000	367 600 000	377 600 000
1971/72	26 900 000	469 200 000	451 000 000
statens järnvägar departements- chefen	26 900 000	363 600 000	355 000 000

¹ Preliminärt belopp.

Utvecklingen av statens järnvägars rörelse m. m.

Trafikutveckling

Under 1960-talet har transportarbetets ökningstakt i SJ:s *godstrafik* varit snabbare än tidigare och uppgått till i genomsnitt drygt 4 % per år. Denna utveckling har burits upp av den goda transportkonjunkturen och möjliggjorts genom utbyggnad av de fasta anläggningarnas kapacitet på affärsbanenätet samt utökning och modernisering av lok- och vagnparken.

Järnvägarnas dominans i landtransportarbetet på avstånd över 100 km har minskat successivt fram till mitten av 1960-talet. Under de

senaste fyra åren har emellertid järnvägarnas relativa andel av landtransportarbetet varit i stort sett oförändrad.

Under år 1969 ökade godstransporterna kraftigt, vilket får ses mot bakgrund av industrins produktionsökning och den expanderande utrikeshandeln. Trots strejken vid LKAB steg SJ:s totala godstransportarbete jämfört med år 1968 med 9 % till 14,9 miljarder tonkm och den transporterade godsmängden med 6 % till 60 milj. ton.

Vagnslasttrafiken inklusive lapplandsmalm ökade under år 1969 med 9 % mätt i tonkm. Utlandstrafiken exklusive malm över Narvik expanderade än kraftigare eller med 17 %. Den svarar nu för ca 28 % av vagnslasttrafiken mätt i tonkm. Inkluderas lapplandsmalmen blir motsvarande andel ca 40 %. I den inländska trafiken ingår dessutom en betydande anslutningstrafik till och från hamnar vilken avser gods till och från utlandet. Även systemtransporterna, i vilka järnvägstransporten integreras i produktionsprocessen genom i förväg programmerade tågrörelser, visade kraftig uppgång. SJ har under senare år utvecklat sådana transportlösningar för bl. a. skogsprodukter, malm, oljor, koks och cement i samverkan med berörda industrier.

Vagnslasttrafikens tillväxttakt låg under första halvåret 1970 kvar på 1969 års nivå trots bortfallet av malmtransporter under strejken vid LKAB. Exkluderas lapplandsmalmen tilltog alltså vagnslasttrafikens expansion under första halvåret, vilket bl. a. sammanhänger med de omfattande transporterna på grund av stormfällningen under senhösten 1969, den stränga vintern samt utlandstrafikens fortsatta expansion. På grund härav ökade vagnarnas omloppstider, vilket var besvärande med hänsyn till transportefterfrågan. Under andra halvåret 1970 har transportarbetets tillväxttakt varit lägre.

Under nästan hela år 1969 rådde vagnsbrist — främst på öppna vagnar. Bristen tilltog under senare delen av året till följd av den starka transportefterfrågan. Olika åtgärder vidtogs för att snabba upp vagnomloppen.

Kapaciteten på malmbanan var hårt utnyttjad under år 1969 fram till december månad. Sedan produktionen vid LKAB återupptogs i full skala i februari 1970 har transporternas omfattning legat nära gränsen för banans kapacitet med den typ av rullande materiel som nu används.

Styckegodstrafikens nedgång blev under år 1969 betydligt mindre än tidigare. Mätt i ton sjönk trafiken med 2 % mot i genomsnitt 7 % per år under perioden 1964—1968. Järnvägens konkurrenskraft på detta område väntas bli successivt förbättrad genom olika kvalitetshöjande åtgärder bl. a. utökad hemforsling. SJ kommer vidare att inleda prov med styckegodstransporter i container under budgetåret 1971/72. Särskilda ansträngningar att öka järnvägens andel av de större styckegodssändningarna — partigodset — kommer att göras. SJ räknar

med en betydande återhämtning i styckegodstrafiken under de närmaste åren.

I sin bedömning till 1970 års långtidsutredning räknar SJ med en genomsnittlig tillväxt av det totala godstransportarbetet på järnväg med 5 % per år under perioden 1968—1975. Ungefär samma tillväxttakt förutses för vagnslasttrafiken. Styckegodstrafiken väntas öka med i genomsnitt 7 % per år. Bedömningen för resp. trafikslag baseras bl. a. på SJ:s kännedom om större transportkonsumenters lokalisering, produktion, avsättningsförhållanden och transportmetoder. SJ har i prognosen även sökt beakta det framtida konkurrensförhållandet mellan landtransportmedlen. Med hänsyn till det av statsmakterna beslutade transportsstödet till Norrland kan vagnslasttrafikens ökning komma att bli större än som här angetts.

Utvecklingen av SJ:s *persontrafik* på järnväg har under första delen av 1960-talet varit ogynnsam. År 1968 bröts dock den nedåtgående tendensen både vad gäller antalet resor och persontrafikarbetet uttryckt i personkm. Uppgången i resefrekvensen har samband med den nytilkomna lokaltrafiken med pendeltåg i storstockholmsområdet vilken ombesörjs på entreprenad för AB Storstockholms Lokaltrafik (SL).

Järnvägstrafikens relativa andel av persontrafiken har minskat, vilket framför allt beror på privatbilismens expansion. Framför allt har järnvägens andel av de korta resorna minskat kraftigt. Först vid avstånd om ca 100 km har järnvägen en marknadsandel på ca 10 % av transportarbetet. Andelen stiger därefter successivt på allt längre reseavstånd och uppgår till drygt 40 % vid resor om minst 700 km.

Under år 1969 ökade antalet resor med 6 % beroende på ökad pendeltågstrafik och en positiv utveckling av fjärrtågsresorna — även på avstånd över 700 km — där konkurrensen från flygtrafiken är påtagligast. Enligt resanderäkningar var sittresorna i fjärrtågen 4 % fler än året innan. Utvecklingen var gynnsammast i 1 klass, där affärs- och tjänsteresor dominerar. Även sovvagns- och liggvagnsresorna ökade. Antalet resor inom avståndsintervallet 50—99 km — där konkurrensen från bilismen är hård — har minskat med 4 % jämfört med föregående år.

Den resandetågplan som infördes i maj 1968 tillgodosåg bl. a. efterfrågan på goda förbindelser mellan tätbefolkade områden. Sommaren 1969 har nya tåg satts in och restiden förkortats i vissa relationer. Samtidigt anpassades platsutbudet ytterligare till ojämnheterna i efterfrågan på så sätt att vissa tåg på lördag eftermiddag och söndag förmiddag ställdes in. Parallellt med produktförbättringen och produktutvecklingen har marknadsföringen intensifierats med ökad personlig bearbetning av marknaden och förstärkta reklaminsatser centralt och regionalt.

Totala antalet järnvägsresor väntas komma att öka med i genomsnitt 3 % per år under den närmaste femårsperioden för att därefter stagnera eller minska något. Reseökning förutses för dels de kortaste avstånden — där lokaltrafiken vid storstäderna väntas fortsätta att expandera — dels för avstånden 300—700 km, där bl. a. relationerna Stockholm—Göteborg och Stockholm—Malmö ingår. För övriga avståndsgrupper väntas oförändrat eller minskande reseantal. Prognosen bygger i huvudsak på antagandet att hittillsvarande utvecklingstendenser består liksom nuvarande teknik och prisförhållande mellan transportmedlen. Sålunda har hänsyn t. ex. inte tagits till effekten av höjda tåghastigheter.

Omfattningen av SJ:s busstrafik förändrades väsentligt i februari 1969. Till SL överfördes då den busstrafik i Storstockholm som SJ förut bedrivit på entreprenad för SL, motsvarande ca 25 % av SJ:s busstrafikrörelse.

SJ:s busstrafik påverkas negativt av befolkningsutvecklingen i glesbygderna samt av den växande biltätheten. I gengäld ökar skolskjutsarna betydligt. Även trafiken på SJ:s snabbusslinjer ökar. Tidigare trafikerades dessa endast sommartid och vid de större helgerna. Numera upprätthålls daglig trafik på ett 10-tal linjer med längder upp till 500 km. Totalt ligger trafikvolymen exklusive stockholmsdistriktet för år 1969 på samma nivå som föregående år.

Färjetrafiken som SJ driver i samarbete med Danske statsbaner (DSB) och Deutsche Reichsbahn (DR) har ökat starkt under 1960-talet. Ökningen avser huvudsakligen godstrafik och sammanhänger med utrikeshandels expansion. Antalet överförda ton järnvägsgods på lederna Trelleborg—Sassnitz och Hälsingborg—Helsingör har mer än fördubblats sedan år 1960 och uppgick år 1969 till ca 4 milj. ton. Trafiken på godsleden Stockholm—Nådendal, som startade år 1967, har också utvecklats gynnsamt. Resandetrafiken har haft en svagare utveckling, vilket beror på kraftigt ökad konkurrens från andra färje- och båtleder samt tullrestriktioner m. m.

Såväl järnvägsgodstrafiken som biltrafiken på färjelederna väntas fortsätta att öka under 1970-talet på grund av den växande utrikeshandeln. På längre sikt kommer utvecklingen att påverkas av planerna på fasta förbindelser mellan Sverige och Danmark.

Personal- och produktivitetsutveckling

Personalantalet har under de senaste fem åren minskat med i medeltal ca 1 660 personer eller ca 3 % per år. Exklusive till SL överförd personal var personalminskningen i medeltal 1 470 personer eller 2,8 % per år. Samtidigt har transportprestationerna ökat, vilket speglar en fortgående förbättring av företagens produktivitet.

År	Totalantal anställda i medeltal	Minskning från föregående år	
		Antal	%
1965	54 166	2 059	3,7
1966	52 908	1 258	2,3
1967	51 575	1 333	2,5
1968	50 132	1 443	2,8
1969	47 923	2 209	4,4

¹ Exklusive busspersonal som övergick till SL 1.2.1969 var minskningen 1 259 anställda resp. 2,5 %.

För budgetåret 1969/70 uppgick medeltalet anställda till ca 47 200. Den årliga personalminskningen exklusive viss städningpersonal förutses bli ca 1 300 man budgetåret 1970/71 och ökar successivt till ca 1 600 man fram till budgetåret 1975/76.

Utvecklingen inom SJ samt näringslivets och samhällets strukturförändringar under senare år har delvis ändrat företagets verksamhetsbetingelser. En allmän översyn av organisationen har därför påbörjats i syfte att anpassa företaget till de ändrade förutsättningarna. Anpassningen nödvändiggör en viss omdisponering av arbetskraften. Sedan några år tillämpas inom SJ ett system för intern arbetsförmedling för att på bästa sätt kunna omdisponera arbetskraften mellan olika avdelningar och funktioner. Under tiden maj 1969—april 1970 förmedlades drygt 800 tjänster och i samband därmed bytte drygt 500 eller ca 1 % av de anställda placeringsort.

SJ:s transportprestationer mätt i trafikenheter (personkm+tonkm) per capita har förbättrats med 10 % under år 1969. Den i jämförelse härmed långsammare ökningen av antalet tågkm per capita om 3,5 % beror bl. a. på utvecklingen mot tyngre godståg och ökat antal resande per tåg. Både gods- och personvagnarna utnyttjades bättre under år 1969. Även för busstrafiken har resursutnyttjandet kunnat förbättras.

Det bör understrykas att den här redovisade utvecklingen i hög grad påverkas av konjunkturmässiga och andra förändringar på transportmarknaden samt förändringar i SJ:s trafikstruktur liksom av rationaliseringsåtgärder, arbetstidsförkortningar m. m.

Ekonomisk utveckling

Högkonjunkturen under budgetåret 1969/70 bidrog starkt till att intäktsökningen blev större än kostnadsstegringen. Resultatet före bokföringsmässiga dispositioner förbättrades härigenom med 67 milj. kr.

Intäktsökningen om ca 153 milj. kr. berodde, förutom på volymtillväxt, på strukturella förändringar och höjd taxenivå. Det största intäkts-

tillskottet — ca 130 milj. kr. — erhöles i godstrafik, trots att malmtrafikintäkterna minskade med ca 20 milj. kr. till följd av strejken vid LKAB. Persontrafikintäkterna på järnväg och färjeleder steg med ca 55 milj. kr., medan busstrafikens intäkter sjönk med 30 milj. kr. på grund av att storstockholmstrafiken överfördes till SL i februari 1969.

Av kostnadsökningen föll drygt 85 % på personalkostnader. Dessa kostnader, som uppgår till ca 75 % av de totala kostnaderna, ökade under budgetåret med 4,1 % trots att personalantalet minskade med 1 630 personer. Genom personalminskningen begränsades ökningen av personalkostnaderna till ca 75 milj. kr.

Till den allmänna höjningen av personalkostnadsnivån kom engångsökningar på 17 milj. kr., som belastade budgetåret 1969/70. Dessa uppstod huvudsakligen genom att 4 500 man övergick till tjänstemannaställning den 1 juli 1970, vilket medförde merkostnader för bl. a. intjänad semesterersättning för år 1969 och första halvåret 1970.

Driftresultatet för budgetåret 1969/70 visar intäkter om sammanlagt 2 522 milj. kr. (2 369 milj. kr. budgetåret 1968/69). Kostnaderna inklusive ordinarie avskrivningar uppgick till 2 500 milj. kr. (2 413 milj. kr. budgetåret 1968/69). Efter det att 30 milj. kr. tagits i anspråk av tidigare avsatta pensionsmedel redovisas i bokslutet ett överskott av 52 milj. kr., varav 35 milj. kr. inlevererats till statsverket under budgetåret. Förräntningskravet för budgetåret uppgick till 144 milj. kr.

Vid bedömning av den bristande förräntningen bör enligt SJ beaktas — förutom strejken vid LKAB och de ovan nämnda engångsökningarna av kostnaderna — de olikheter i konkurrensvillkoren som råder mellan SJ och konkurrerande transportmedel.

För SJ som transportföretag och statligt affärsverk är det angeläget att det ekonomiska mål som statsmakterna sätter för SJ utan alltför stora svårigheter kan förenas med de faktiskt rådande trafikpolitiska förutsättningarna för verksamheten. Det är därför av stor betydelse att SJ inte belastas med kostnader, som andra transportföretag inte har och som inte rimligen bör betalas av SJ:s trafikanter. Detta gäller bl. a. företagets onormalt höga pensionsutgifter samt delvis SJ:s kostnader för försvarsberedskap exklusive civilförsvar.

SJ förordar ett fördelningssystem för pensionskostnaderna som omfattar hela statsförvaltningen och som ger SJ en avlastning om ca 75 milj. kr. per år.

SJ:s kostnader för försvarsberedskap exklusive civilförsvar uppgår till betydande belopp. Verket anser inte att en sådan belastning är förenlig med nuvarande riktlinjer för den statliga trafikpolitiken och hemställer därför om särskilt anslag med 14,8 milj. kr. för täckande av kostnader för försvarsberedskap exklusive civilförsvar under budgetåret 1971/72.

System- och produktutveckling

SJ:s utvecklingsarbete siktar målmedvetet på att anpassa verksamheten till kraven från en växande och föränderlig marknad. En nu pågående organisationsöversyn syftar — förutom till att förenkla och koncentrera administrationen ytterligare — också till att skapa en organisationsmiljö som stimulerar till system- och produktutveckling.

Den nya tågplanen som infördes år 1968 innebar — förutom fler expresståg och nya sammanknytningar av de tätast bebyggda områdena — bl. a. att den regionala och lokala trafiken i stor utsträckning fördes över från järnväg till buss och att en typ av knutpunktstrafik genomfördes även för persontrafiken. Post, resgods och expressgods flyttades över till särskilda post- och godståg. Resursanvändningen förbättrades därigenom väsentligt.

Efter år 1968 har utvecklingen av tidtabellerna närmast syftat till att justera och anpassa expresstågskörningen efter kundkraven samt till att föra över regional och lokal resandetrafik i snabbare takt från olönsamma tåg till landsvägsbussar.

Våren 1969 presenterades för länsstyrelserna en skiss till ett s.k. stambusslinjenät med undantag för de delar av Norrland, där de statliga linjekoncessionerna tillhör postverket. Stambusslinjenätet syftar till att skapa kollektiva rese möjligheter, dels som matartrafik till fjärrförbindelser med flyg och tåg, dels i relationer där tågförbindelser inte finns och som komplement till nuvarande tågförbindelser på vissa linjer. På detta sätt söker SJ skapa ett nät av reseförbindelser, där tillräckligt resandeunderlag finns. Utvecklingen av projektet pågår. Samarbetet har etablerats med andra koncessionsinnehavare t. ex. i relationen Umeå—Sundsvall—Stockholm, där SJ och AB Linjebuss gemensamt driver snabbusstrafik.

Nya och intressanta utvecklingslinjer har under de allra senaste åren kunnat skönjas när det gäller järnvägens möjligheter att öka sin konkurrenskraft genom högre tåghastigheter. Snabbheten bedöms kunna öka väsentligt inte bara på helt nybyggda järnvägslinjer, som t. ex. i Japan, utan också genom en ny teknik på befintliga linjer.

En arbetsgrupp med representanter från SJ och industrin har i september 1969 lagt fram en utredning om höga hastigheter i SJ:s persontrafik. Genom att satsa på en kraftigt förbättrad fordonsteknik torde man kunna framföra tåg med 50 % högre hastighet än med dagens teknik utan mera omfattande och kostnadskrävande ombyggnader av spåret. Det skulle kunna betyda en högsta hastighet på sträckor med dubbelspårstandard av ca 220 km/tim.

För att inte passagerarnas komfort skall bli lidande av den höga hastigheten krävs att vagnskorgen lutas inåt i kurvorna så att centrifugalkraften kompenseras. SJ har i samarbete med tillverkaren provat ett motorvagnssätt av pendeltågstyp i en fart av över 200 km/tim.

Undersökningar har påbörjats för att bestämma de marknadsmässiga

och drifttekniska förutsättningarna för en utveckling mot sådana högre hastigheter. Vidare har kontakter etablerats mellan SJ och de brittiska och franska statsbanorna för att utväxla metoder och erfarenheter rörande marknadsbedömningar för persontrafiksektorn.

Diskussioner pågår med KSL om förutsättningarna för att utvidga närtrafiken med järnväg utöver vad som hittills överenskommit. Dessutom pågår utredningar om den framtida utformningen av den kollektiva persontrafiken inom Göteborgs och Malmös storstadsområden.

Utvecklingen av godstågstidtabellen och godstågens transportplaner inriktas främst på att öka antalet direkta tåg i olika relationer och att höja tåghastigheterna. Dessa åtgärder tillsammans har väsentligt minskat transporttiderna särskilt mellan Norrland och södra/västra Sverige. SJ undersöker möjligheterna att öka godstågens hastigheter från nuvarande maximum 90 km/tim till 100 eller eventuellt 120 km/tim.

SJ:s konkurrenskraft ökar vid stordrift. Genom pågående centralisering av produktions- och distributionsapparaten inom t. ex. skogsindustrin har underlag skapats för heltågskörning, som hos SJ numera ofta benämns systemtransporter. I denna benämning innefattas att SJ-transporten är en integrerad del av kundens totala transport- eller distributionssystem inklusive lasthantering m. m. SJ:s uppdrag kan omfatta transporter av både råvarumaterial och den färdiga produkten, dvs. väsentliga delar av ett företags samtliga transporter. SJ har exempelvis medverkat till att bygga upp landtransportsystem för timmer i samband med flottingens upphörande i Indalsälven och Dalälven. Andra exempel på systemlösningar är transporter av malm, träflis, cement, olja, fartygsplåt och livsmedel.

Systemtransporterna bidrar vidare till att kundens behov av lager och lagerutrymme minskar och ger en fastare styrning av hans transportkedja.

SJ har f. n. containerterminaler i Stockholm (Solna), Göteborg N, Göteborg-Skandiahallen, Malmö, Norrköping, Örebro och Sundsvall. Planeringen är inriktad på att fram till slutet av år 1973 färdigställa sådana terminaler även i Luleå, Hälsingborg, Gävle, Stockholm (Årsta), Västerås, Karlstad, Jönköping, Växjö, Skövde, Borlänge och Umeå.

Forslingen med bil till kunden av containergodset, sköts i de flesta fall av SJ i samarbete med dotterföretagen Svelast och GDG Biltrafik AB. Under år 1969 transporterade SJ ca 75 000 container. Något mer än 50 % av transportererna går via Göteborgs hamn där enheterna omlastas till fartyg för vidaretransport huvudsakligen till England, Holland och USA. I Jönköping kommer transport av styckegods i container att prövas. Provet inriktas bl. a. på att minska omlastningskostnaderna och innefattar ny utformning av styckegodsterminal, vagnar och landsvägsfordon.

Ett principbeslut om införande av automatkoppel i internationell

trafik år 1979 har fattats av CEMT. Sidobuffertarna beräknas bli borttagna senast våren 1981. SJ har redan vidtagit vissa förberedelser för montering av automatkoppel dels vid den löpande översynen av äldre vagnar, dels genom specifikation vid tillverkningen av nya vagnar.

Föreliggande planer innebär att SJ vid genomförande av automatkoppeldrift i internationell trafik kommer att ha ca halva godsvagnsparken eller ca 25 000 vagnar utrustade med automatkoppel. Projektets totala investeringskostnad för SJ är av storleksordningen 400 milj. kr.

SJ undersöker möjligheterna att genom större lastprofil och bredare vagnar öka kapaciteten i godstransportsektorn. Utvecklingsarbetet på området syftar även till att ta fram en enhetlig godsvagnstyp med stor flexibilitet, t. ex. en sluten vagn med helt öppningsbara sidor.

Andra rationaliseringsåtgärder är överföring av olönsam trafik på vissa järnvägslinjer till landsväg, införande av automatisk sitt- och sovplatsbokning samt utökad fjärrblockering. Fortlöpande pågår arbetet med att utöka den automatiserade kontrollen av vagnparkens funktionsduglighet genom s. k. varmgångsdetektorer, modernisering av vagnparken och mekanisering av banunderhållet. I samband med utbyggnaden av datasystemet för godstransporterna har SJ påbörjat utbyggnaden av en databank, i vilken den insamlade informationen kommer att lagras. I utvecklingsprogrammet ingår också införande av linje- och bangårdsradio, automatisk hastighetsövervakning (ATC) samt mekanisering av terminalarbetet genom radiostyrning av växellok och målbromsning på rangerbangårdar. Prov med målbromsanläggningar har även från bullersynpunkt gett goda resultat.

SJ har i samråd med berörda personalorganisationer och yrkesinspektionen för landtrafiken utarbetat riktlinjer för bantjänstens personal- och expeditiionslokaler. Riktlinjerna syftar bl. a. till att höja standarden på lokalerna. Arbetet härmed sker parallellt med den fortlöpande koncentrationen av bantjänsten till ett färre antal platser. Om- och nybyggnader pågår eller planeras inom de närmaste fem åren vid ca 30 platser till en total kostnad av ca 10 milj. kr.

Moderna personallokaler tillkommer även i samband med att nya godsterminaler anläggs. Arbeten härmed pågår i Landskrona, Karlstad och Jönköping samt planeras vid ytterligare ett 20-tal stationer.

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1971/72

I prop. 1969: 1 angavs en investeringsram av 366,5 milj. kr. för budgetåret 1969/70 vilken fastställdes av Kungl. Maj:t den 29 maj 1969. De för budgetåret redovisade investeringsutgifterna uppgick till 366,4 milj. kr.

I prop. 1970: 1 har för budgetåret 1970/71 angivits en investeringsram av 367,6 milj. kr., vilken fastställdes av Kungl. Maj:t den 5 juni 1970. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1970 har ramen

vidgats med 10 milj. kr. för att möjliggöra en ökad vagns- och lokanskaffning i anslutning till det från den 1 januari i år införda transportstödet till Norrland.

För budgetåret 1971/72 har SJ beräknat medelsförbrukningen till 451 milj. kr., vilket är 73,4 milj. kr. mer än den vidgade investeringsramen för innevarande budgetår.

Investeringsprogram

I planerna för budgetåren 1971/72—1975/76 ingår bl. a. åtgärder med anledning av transportstödet till Norrland, byggande av järnvägstunnel Hälsingborg—Helsingör, en forcerad utbyggnad av fjärrblockeringen, anläggning för automatisk hastighetsövervakning, en väsentlig höjning av hastigheten för vissa resandetåg samt införande av automatkoppel. I fråga om tunneln Hälsingborg—Helsingör, den automatiska hastighetsövervakningen, de snabbare resandetågen och automatkopplet ligger stora delar av det beräknade totala kapitalbehovet efter budgetåret 1975/76. I övrigt innehåller planerna olika personalbesparande investeringar samt sådana åtgärder för att förbättra transportstandarden och höja kapaciteten, som erfordras för den förutsedda trafik- och inkomstutvecklingen. Vidare ingår de investeringar som behövs för att fullfölja SJ:s åtaganden i överenskommelsen om pendeltågstrafiken i storstockholmsområdet.

I följande tabell visas kapitalbehovet för angivna investeringar i relation till den beräknade totala investeringsvolymen för perioden.

	Milj. kr.				
	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76
Medelsförbrukning, totalt	451	470	430	450	460
Härav för					
åtgärder med anledning av transportstödet till Norrland	41	33	—	—	—
järnvägstunnel Hälsingborg-Helsingör	1	8	10	40	60
fjärrblockering	30	30	31	31	32
automatisk hastighetsövervakning	1	1	1	3	3
motorvagnar med högre hastighet än de senast anskaffade	—	4	6	15	15
automatkoppel	5	8	13	19	22

Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1969/70—1971/72. Den beräknade medelsförbrukningen budgetåret 1971/72 avseende järnvägslinjer för vilkas drift SJ erhåller ersättning av statsmedel — ersättningsberättigade banor — redovisas särskilt.

	Faktisk utgift		Beräknad utgift	
	1969/70	1970/71	1971/72	
			Totalt	Varav för ersättningsberättigade banor
	tusental kr.			
<i>Fasta anläggningar</i>				
Bangårdar	10 436	41 900	46 000	2 200
Dubbelspår och linjeomläggningar	—	400	—	—
Förstärkning av spåröverbyggnaden	26 999	22 000	24 000	3 300
Broar m. m.	5 629	6 000	6 500	—
Husbyggnader	15 148	11 000	9 800	920
Lokstationer och driftverkstäder	2 540	3 400	400	—
Garage m. m. (busstrafik)	189	200	—	—
Huvudverkstäder	1 023	3 300	2 900	—
Huvudförråd	129	300	400	—
Ny- och ombyggnad av järnvägslinjer	1 060	1 000	1 700	650
Ställverk m. m.	5 636	12 000	15 600	600
Fjärrblockering	11 259	16 000	30 000	—
Vägskydd	2 115	6 300	7 000	900
Teleanläggningar	15 799	14 500	12 500	160
Elektrisk tågdrift	23 383	31 000	27 800	50
Elektrobyggnader	— ³	3 000	—	—
Mindre arbeten	—	6 100	6 100	780
Summa	121 342	172 400	190 700	9 560
<i>Rullande materiel</i>				
Lok	80 610	56 100	75 200	—
Motorvagnar	— ⁸⁶	12 800	5 700	—
Person-, post- och resgodsvagnar	7	—	—	—
Godsvagnar	37 152	45 000	88 300	—
Spårbundna tjänstefordon	2 046	—	400	—
Ombyggnad av rullande materiel och utveckling	16 514	20 000	21 000	—
Summa	136 243	133 900	190 600	—
<i>Färjor</i>				
Bussar	242	10 000	18 800	—
Försvarsberedskap	13 714	15 900	19 200	—
Inventarier	2 363	2 300	2 500	—
Diverse och oförutsett	17 490	20 000	23 200	2 900
Storstockholms lokaltrafik	11 650	13 100	6 000	600
	63 382	— ²	— ³	—
Totalsumma	366 426	436 700	451 000	13 060

¹ Överföring av elektrobyggnadsförrådet till SJ:s huvudförråd.

² Ingår i övriga grupper med ca 60 milj. kr.

³ Ingår i övriga grupper med ca 54 milj. kr.

⁴ Exklusive vidgning av investeringsramen med 10 milj. kr.

SJ anför följande rörande de olika objektsgrupperna.

B a n g å r d a r

För budgetåret 1971/72 beräknas det totala medelsbehovet uppgå till 46 milj. kr.

Tidigare anmälda större arbeten avser ut- och ombyggnad av godsbangårdarna i Malmö och Hälsingborg, ny godsbangård med terminalanläggningar i Jönköping, om- och tillbyggnad av järnvägsanläggningar i Karlskrona, utbyggnad av målbromsanläggning i Sävenäs (etapp 2), bangårdsombyggnad med linjeomläggning och relästallverk i Bastuträsk samt bangårdsarbeten för pëndeltågstrafiken i storstockholmsområdet vid bl. a. Karlberg och Älvsjö.

För nya arbeten beräknas en medelsförbrukning av 3,4 milj. kr.

Bland större nya arbeten som planeras ingår utbyggnad av rangerbangården i Sävenäs med återstående två spårknippen (etapp 3—4), som omfattar sammanlagt 17 spår. Totalkostnaden beräknas till 3,2 milj. kr., varav 800 000 kr. faller på budgetåret 1971/72.

Containerterminalen i Sundsvall har tagits i bruk. Terminalbygget i Umeå har senarelagts till preliminärt budgetåret 1972/73. Norrköpingsterminalen togs i bruk under hösten 1970 och terminalerna i Västerås och Gävle beräknas bli färdiga under år 1971. Under budgetåren 1970/71 och 1971/72 kommer enligt planerna nya terminaler dessutom att anläggas i Luleå, Hälsingborg, Stockholm (Årsta) och Karlstad.

F ö r s t ä r k n i n g a v s p å r ö v e r b y g g n a d e n

På vissa delar av huvudlinjerna Katrineholm—Malmö och Göteborg—Lund finns ännu 43 kg/m-räler. Med hänsyn till förslitning och trafikbelastning bör dessa bytas ut mot nya 50 kg/m-räler. På linjerna Mjölby—Boden, Boden—Luleå, Storvik—Falun och Kil—Mellerud pågår inläggning av 50 kg/m-räler. På linjerna söder om Långsele levereras rälererna i längder om 360 m, vilka sedan sammansvetsas till skarvfria spår. På linjer söder om Avesta C sker sammansvetsningen mestadels i samband med inläggning av betongsliprar. Av beräknad medelsförbrukning om 24 milj. kr. budgetåret 1971/72 utgör 8,2 milj. kr. nya projekt.

B r o a r m. m.

Av den beräknade medelsförbrukningen 6,5 milj. kr. avser 2,5 milj. kr. tidigare anmälda objekt. De mest kapitalkrävande av de tidigare anmälda arbetena är ombyggnad av svängbron över Göta kanal i Motala, ny bro över Lule älv på sträckan Boden—Älvsbyn samt ny spårport vid Västberga.

Det enda större nya objekt som planeras är utbyte av vissa snögallerier på sträckan Vassijaure—Riksgränsen. Av totalkostnaden 2,7 milj.

kr. beräknas 300 000 kr. falla på innevarande budgetår och 2,4 milj. kr. på budgetåret 1971/72. Den tidigare planerade ombyggnaden av två gallerier på sträckan Björkliden—Kopparåsen bedöms som mindre angelägen än dessa nya arbeten och har därför framflyttats till preliminärt år 1973.

Husbyggnader

Endast 500 000 kr. av den beräknade medelsförbrukningen om 9,8 milj. kr. avser nya objekt.

De större tidigare anmälda objekten är godsterminaler i Nässjö och Karlstad samt skolbyggnad i Ängelholm. Tidigare anmäld nybyggnad av stationshus i Bollnäs har uppskjutits tills vidare.

Under år 1970 påbörjades isolering av taket i godsmagasinet i Göteborg för att åstadkomma bättre arbetsförhållanden för godsmagasinspersonalen. Investeringsbeloppet uppgår totalt till 1,7 milj. kr.

Lokstationer och driftverkstäder

De större tidigare anmälda objekten är loktvättanläggningar och avloppsrening i Sävenäs och Kiruna samt skötselhall för pendeltågen i storstockholmsområdet. Inga nya större objekt planeras. Medelsförbrukningen beräknas till 400 000 kr.

Huvudverkstäder

Den planerade om- och tillbyggnaden av vagnverkstaden i Notviken kommer att senareläggas till preliminärt budgetåret 1971/72 i avvaktan på ytterligare utredningar. I fråga om huvudverkstaden i Örebro pågår överläggningar med Örebro stad.

Den strukturrationalisering av underhållet av den rullande materielen som pågår inom SJ medför investeringar för huvudverkstaden i Malmö budgetåret 1971/72 om 600 000 kr. Enligt Kungl. Maj:ts uppdrag utarbetar SJ f. n. en plan för nybyggnad av huvudverkstaden i Östersund. Den totala medelsförbrukningen för budgetåret 1971/72 beräknas till 2,9 milj. kr., varav 1,3 milj. kr. för nya objekt.

Huvudförråd

Medelsförbrukningen beräknas till 400 000 kr., varav hälften avser nya arbeten.

Ny- och ombyggnad av järnvägslinjer

I avvaktan på resultatet av regeringsförhandlingar om öresundsfrågorna har för tunnel Hälsingborg—Helsingör endast beräknats medel för grundundersökningar i Öresund och på land. Den beräknade medels-

förbrukningen härför uppgår under budgetåret 1970/71 till 500 000 kr. och under budgetåret 1971/72 till 1 milj. kr. Om SJ och DSB kan träffa överenskommelse om tunnelprojektet i början av år 1971 kan medelsbehovet för budgetåret 1971/72 bli större.

För om- och nybyggnad av industrispår till Skogsägarnas Cellulosa AB anläggningar i Nygård (mönsteråsspåret) har för budgetåret 1971/72 upptagits ett beräknat medelsbehov av 700 000 kr. Arbetets utförande är beroende av AMS' medverkan.

Den totala medelsförbrukningen för budgetåret beräknas således till 1,7 milj. kr.

Ställverk m. m.

Av den beräknade medelsförbrukningen på 15,6 milj. kr. avser endast 600 000 kr. nya arbeten.

Tidigare anmälda större arbeten är signalställverk i Eslöv, Hässleholm, Falkenberg och Ånge, prov med automatiska signalanläggningar för hastighetsövervakning på sträckan Hallsberg—Töreboda samt åtgärder mot störningar på SJ:s signalanläggningar, förorsakade av tyristorlok. Ett nytt ställverk i Västerås ingår i utbyggnadsprogrammet för signalställverk på de större stationerna. Ett modernt ställverk beräknas ge personalbesparingar motsvarande ca 15 man. Anläggningskostnaden beräknas till 4,8 milj. kr., varav 1 000 000 kr. budgetåret 1971/72.

Fjärrblockering

Utbyggnaden av fjärrblockeringen har försenats något. Utbyggnaden kommer att fortsätta på redan tidigare anmälda sträckor, bl. a. de som utnyttjas av pendeltågen i storstockholmsområdet. För budgetåret 1971/72 beräknas en medelsförbrukning av 30 milj. kr., varav för nya arbeten 500 000 kr.

Den tidigare anmälda trafikledningscentralen i Göteborg kommer att påbörjas under innevarande budgetår. En utbyggnad av trafikledningscentralen i Hallsberg planeras. Från denna central skall fjärrblockeringssträckorna Avesta C—Mjölby, Katrineholm—Skövde, Laxå—Charlottenberg och Kil—Åmål manövreras. Anläggningskostnaden har beräknats till 1,5 milj. kr., varav 400 000 kr. beräknas tas i anspråk under budgetåret 1971/72. I tillbyggnaden kommer även att inrymmas en driftcentral för den elektriska tågdriften.

Vägskydd

Till säkerhetsanordningar vid oskyddade plankorsningar och ändringar av säkerhetsanordningar för ökat skydd beräknas åtgå 2,8 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och 3 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Kostnaderna för övriga vägskyddsanläggningar beräknas uppgå till 3,5

milj. kr. budgetåret 1970/71 och 4 milj. kr. budgetåret 1971/72. Här ingår bl. a. kostnader för fortsatt automatisering av skyddsanordningar i samband med att fjärrblockering installeras på huvudlinjerna.

Teleanläggningar

Av den beräknade medelsförbrukningen om 12,5 milj. kr. hänför sig 1,6 milj. kr. till nya arbeten.

Tidigare anmälda större objekt är linjeradio på sträckan Kiruna—Lulcå och inom storstockholmsområdet, automatisering och utbyggnad av fjärrskriftsnätet samt åtgärder mot störningar på SJ:s telekablar, försakade av tyristorlok. Införandet av linjeradio Stockholm—Göteborg har uppskjutits tills vidare. Första etappen i den automatiska platsbokningen togs i drift våren 1970. Hela systemet beräknas vara i drift våren 1971.

Bland större nya objekt kan nämnas installation av ytterligare fyra varmgångsdetektorer. Sådana har tidigare installerats på några stationer. De slår automatiskt larm om temperaturen i en lagerbox på en vagn i ett passerande tåg är för hög. Härigenom kan felaktiga vagnar tas ur tågen och tågurspårning undvikas. Investeringsbeloppet uppgår till 500 000 kr.

Elektrisk tågdrift

Tidigare anmälda större arbeten avser anskaffning av nya omformaraggregat, modernisering av äldre aggregat, ny omformarstation i Hallsberg, standardhöjning på kontaktledningen Hässleholm—Åstorp—Hälsingborg, Veinge—Ängelholm, Södertälje—Alingsås och Katrineholm—Malmö, dubbling av återledningen Södertälje—Göteborg, Katrineholm—Malmö och Almedal—Åstorp, ombyggnad av hjälpkraftledningen Katrineholm—Hässleholm och Södertälje—Alingsås samt fortsatt installation av elvärme i spårväxlar.

Huvudparten av de nyanmälda objekten innebär en fortsättning av den tidigare inledda upprustningen av matningsanläggningarna för den elektriska tågdriften. Upprustningen motiveras av bl. a. den kraftigt ökande belastningen på huvudlinjerna till följd av ökande trafik.

För att minska spänningsfallen och möjliggöra ökad trafik på sträckan Älvsbyn—Bastuträsk fordras en ny omformarstation i Myrheden för 2,8 milj. kr. Alternativt övervägs att anlägga en omformarstation i Långträsk.

På grund av ökad belastning i vissa omformarstationer planeras inköp av två transportabla omformaraggregat eller två omriktare. Den väntade trafikökningen till följd av transportstödet till Norrland innebär att aggregaten måste beställas tidigare än ursprungligen planerats. Redan budgetåret 1970/71 beräknas därför en medelsåtgång av 1,8 milj. kr. Totalt beräknas för projektet ett investeringsbelopp om 6,4 milj. kr.

En ny driftcentral planeras i Göteborg i samma byggnad som den nya trafikledningscentralen, som nu är under projektering. Från den nya driftcentralen skall omformarstationerna i Varberg och Göteborg fjärrstyras liksom fränskiljare och strömbrytare inom Göteborgs närtrafikområde, vilket kommer att ge betydande personalbesparingar.

Planerade nya projekt belastar budgetåret 1971/72 med 2,1 milj. kr. Totalt beräknas medelsförbrukningen till 27,8 milj. kr.

Mindre arbeten

Medelsförbrukningen 6,1 milj. kr. avser ett antal objekt som var för sig kostar högst 100 000 kr.

Lok

Nya ellok behövs dels för att ersätta äldre lok som skall slopas, dels för att täcka nytillkomna behov på grund av ökad godstrafik och höjning av hastigheten för flertalet godståg på huvudlinjerna. Det ökade behovet av dragkraft kan endast till en liten del täckas av lok som frigörs när persontåg dras in.

SJ har gjort tre beställningar av lok litt. Rc, en beställning om 20 lok som levererades under åren 1967--1968, en beställning om 40 lok med slutleverans i början av år 1971 samt en beställning om 20 lok som beräknas bli levererade från mitten av år 1971 till mitten av år 1972. Utöver dessa 80 levererade och beställda lok planeras ytterligare två beställningar av Rc-lok, en om 21 lok och en om 20 lok. Den förstnämnda beställningen är direkt föranledd av den väntade trafikökningen med anledning av transportstödet till Norrland. Beställningen av de 21 loken beräknas medföra en medelsåtgång budgetåret 1970/71 om 16 milj. kr. och budgetåret 1971/72 om 18 milj. kr. Motsvarande belopp för de 20 loken är 5 resp. 20 milj. kr.

Utöver Rc-loken planerar SJ att beställa 15 starkare lok med sex drivaxlar. Loken kommer att i stor utsträckning utrustas med samma komponenter som Rc-loken och användas i godscxpresståg på stambanan norr om Änge och längre fram även för de allt tyngre godstågen på huvudlinjerna söderut.

En tidigare planerad beställning av 30 lok för växlingstjänst har ändrats till att gälla 10 lok litt. V 4 och 30 lok litt. Z 66. Loken skall användas för att täcka det ökande behovet av dragkraft i tung växlingstjänst resp. användas för nytillkomna transportuppgifter i växlingstjänst på oelektrifierade bangårdar och industrispår samt i tågtjänst på kortare sträckor. De kommer dessutom att ersätta vissa äldre underhållskrävande lok med för låg kapacitet. Härutöver planerar SJ att beställa ytterligare 15 V4-lok och 25 Z66-lok.

Totalt beräknas medelsförbrukningen för lokanskaffning under bud-

getåret 1971/72 till 75,2 milj. kr., varav 50 milj. kr. avser nya beställningar.

Motorvagnar

För pendeltågtrafiken i storstockholmsområdet har hittills beställts 100 motorvagnsenheter. Leveranserna av dessa har pågått sedan hösten 1967 och beräknas vara avslutade i början av år 1971. Utöver dessa behöver under budgetåret 1971/72 ytterligare sju enheter beställas till en kostnad av 5,7 milj. kr.

Godsvagnar

Fortsatt nyanskaffning av godsvagnar behövs av flera skäl. SJ räknar med en fortsatt ökning av godstrafiken, vilket kräver fler vagnar. Därtill kommer att nya moderna vagnar behövs som ersättning för äldre vagnar.

Under budgetåret 1969/70 beställdes 200 tvåaxliga standardvagnar litt Hbis. Vagnarna används för transporter av bl. a. papper, massa och board. Under budgetåren 1970/71 och 1971/72 planeras beställningar av ytterligare 200 Hbis-vagnar vardera budgetåret.

Under budgetåret 1969/70 beställdes 700 boggivagnar litt Rs. För budgetåret 1970/71 planeras en beställning av ytterligare 300 sådana vagnar. Dessutom planeras en beställning av två- eller fyraxliga öppna godsvagnar budgetåret 1971/72 till ett belopp av 22 milj. kr. För att tillgodose den trafikökning som beräknas bli en följd av transportstödet till Norrland bör under innevarande budgetår beställas 1 300 tvåaxliga vagnar (alternativt motsvarande antal boggivagnar av för norrlandstrafiken lämplig typ). Detta innebär en medelsåtgång budgetåret 1970/71 av 19 milj. kr. och budgetåret 1971/72 av 23 milj. kr.

I början av år 1971 beräknas de senast beställda 240 boggimalmvagnarna vara slutlevererade. Ytterligare beställningar planeras tidigast i början av år 1973.

Sammantaget innebär detta att medelsförbrukningen budgetåret 1971/72 för anskaffning av godsvagnar beräknas till 88,3 milj. kr., varav 56,7 milj. kr. avser nya beställningar.

Spårbundna tjänstefordon

Några större beställningar planeras inte. Beställningen av en mätvagn för svagströmsmätningar (totalkostnad 1,5 milj. kr.) har utgått ur planerna. Behovet kommer i stället att täckas genom ombyggnad av annan vagn.

Ombyggnad av rullande materiel och utveckling

Medelsförbrukningen budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till 21

milj. kr. Beloppet avser ombyggnadsarbeten för automatkoppel och i övrigt utrustning för radiostyrning av växlingslok, gummifjädrade hjul på vissa ellok med tjänst i norra Sverige, boggiombyggnad och förbättrad motorventilation på motorvagnar litt X9, ombyggnad av äldre sittvagnar till liggvagnar, montering av vulstbälgar på personvagnar, ombyggnad av öppna godsvagnar till olika typer för transport av timmer, flis etc. samt förlängning av äldre öppna godsvagnar i samband med automatkoppelombyggnad. Ombyggnadsarbetena syftar till att minska underhållskostnaderna, öka kapaciteten och anpassa materielen till nya transporttekniska krav.

Färjor

I 1968 och 1969 års anslagsframställningar anmälde SJ planer på att anskaffa en ny tåg färja. Beställningen gjordes i juni 1970 och färjan beräknas bli levererad våren 1973. På grund av att varven höjt priserna kraftigt sedan år 1968 har den ursprungligen beräknade kostnaden om 30 milj. kr. inte kunnat hållas. En mindre del av kostnadsökningen beror på att färjans utformning ändrats jämfört med de ursprungliga planerna med bl. a. ökat antal spår, högvärdigare brandskydd samt slutna bilhall. Enligt kontraktet, som är slutet i fast pris i dansk valuta, kommer färjan att kosta ca 47 milj. sv. kr. Betalningen uppdelas i fem lika stora rater. En rat, dvs. 9,4 milj. kr. har betalats i anslutning till beställningen och kommer att belasta budgetåret 1970/71. Två rater, dvs. tillsammans 18,8 milj. kr. kommer att erläggas budgetåret 1971/72 och återstående två rater det därpå följande budgetåret. Ingen medelsförbrukning utöver den som är hänförlig till denna tåg färja är planerad budgetåret 1971/72.

Bussar

Medelsförbrukningen som endast avser förut anmälda beställningar beräknas för budgetåret 1971/72 till 19,2 milj. kr.

Den tidigare anmälda tvåårsupphandlingen av 240 bussar till en totalkostnad av 37,9 milj. kr. har efter omprövning av behovet begränsats till 203 bussar till en nu beräknad totalkostnad av 35,1 milj. kr. Kostnaden per buss har stigit på grund av höjda priser. Bussarna beställdes i juni 1970. Leveranserna som påbörjades i slutet av år 1970 beräknas pågå till våren 1972.

Försvarsberedskap

Medelsförbrukningen under budgetåret 1971/72 beräknas till 2,5 milj. kr.

I särskild skrivelse den 23 oktober 1970 har SJ redovisat de planerade investeringarna för försvarsberedskapsändamål. Med hänsyn till skrivelsens art lämnas i detta sammanhang inte någon redogörelse för

innehållet. Detta torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställs till vederbörande utskotts förfogande.

Inventarier

Den för budgetåret 1971/72 beräknade medelsförbrukningen om totalt 23,2 milj.kr. avser bl. a. anskaffning av skåp- och lastbilar, arbets- och transportredskap, truckar, traktorer, container, biljettmaskiner och kassaapparater, verkstadsmaskiner samt lastningskranar. Alla dessa anskaffningar möjliggör rationalisering av driften och underhållsarbetet samt förbättrar i många fall SJ:s service.

Diverse och oförutsett

Av den beräknade medelsförbrukningen innevarande budgetår avser 600 000 kr. ersättning till Norsholm—Västervik—Hultsfreds Järnvägs AB i likvidation enligt skiljedom den 10 december 1969. Medelsförbrukning för dels återanskaffning eller reparation av SJ:s anläggningar som förstörts eller skadats genom olyckshändelser, dels oförutsedda arbeten och anskaffningar utanför investeringsprogrammet uppskattas till 6 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Avskrivning av investeringar i ersättningsberättigade järnvägslinjer

För budgetåret 1971/72 beräknar SJ investeringarna i fasta anläggningar och inventarier på det ersättningsberättigade järnvägsnätet till 13,1 milj. kr. Beloppets fördelning på olika objektsgrupper framgår av följande specification.

	milj. kr.
1. Anläggningar som inte berör affärsbanenätet	11,0
2. Anläggningar vid gränsstationer mellan det ersättningsberättigade nätet och affärsbanenätet	2,0
3. För hela SJ gemensamma anläggningar	0,1
	13,1

Med hänsyn till att investeringar i ersättningsberättigade järnvägs- linjer inte skall förräntas, har dessa investeringar under budgetåren 1967/68—1970/71 avskrivits genom att statsmakterna anvisat motsva- rande belopp på statens driftbudget. Beräknade investeringar under budgetåret 1971/72 avser de i 1969 års separatredovisning ingående järnvägslinjerna med de avgränsningar som de sakkunniga föreslagit och som 1970 års värriksdag i princip beslutat. SJ hemställer att ett

avskrivningsanslag om 13,1 milj. kr. för ändamålet tas upp på statens driftbudget för budgetåret 1971/72.

Överföring av medel inom värdeminskningsskonto

För budgetåren 1964/65—1970/71 har statsmakterna medgett att SJ vid behov inom värdeminskningsskontot får omföra högst 30 milj. kr från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskonto. SJ föreslår att sådant medgivande lämnas även för budgetåret 1971/72.

Nedskrivning av statskapitalet

SJ har i skrivelse den 17 november 1969 begärt att få skriva ned statskapitalet med totalt 363 milj. kr. Av beloppet belöper 59 milj. kr. på gränsstationer, 205 milj. kr. på övriga fasta anläggningar lokaliserade till det olönsamma nätet, 12 milj. kr. på investeringsinventarier samt 87 milj. kr. på prisregleringsavsättningar som inte medgavs vid 1965 års nedskrivning på det olönsamma nätet. Som skäl anför SJ att omfattningen av det olönsamma bannätet har ökat och att statskapitalet bör anpassas härefter. Den år 1969 utförda separatredovisningen ger underlag för ny beräkning av statskapitalet för detta nät.

Remissyttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har med anledning av SJ:s anslagsframställning avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 48).

Riksrevisionsverket som yttrat sig över framställningen den 17 november 1969 anför att en nedskrivning av statskapitalet i princip bör ske med ett belopp som svarar mot förlorat kapital — med justering för det kapital som investerats i banor vilka undantagits från ersättning för driftunderskott. Nedskrivningen bör vidare inte omfatta prisregleringsavsättningar hänförliga till dessa banor.

Departementschefen

För budgetåret 1971/72 har SJ föreslagit en medelsförbrukning av 451 milj. kr. Av investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag tillstyrker en investeringsram av 355 milj. kr. I förhållande till den i 1970 års statsverksproposition beräknade investeringsramen för innevarande budgetår, exklusive investeringar för Storstockholms lokaltrafik, innebär detta en ökning med ca 9 milj. kr.

Av följande sammanställning framgår hur investeringarna i stort beräknas bli fördelade under budgetåret 1971/72. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1969/70 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1969/70 Utfall	1970/71 Beräknad	1971/72 Verket	Dep. chefen
	milj. kr.			
Fasta anläggningar	156,6	172,4	190,7	159,0
Rullande materiel	164,3	133,9	190,6	130,0
Sjöfartsmateriel	0,2	10,0	18,8	18,8
Busmateriel	13,7	15,9	19,2	19,2
Försvarsberedskap	2,4	2,3	2,5	2,3
Inventarier m. m.	17,5	20,0	23,2	20,7
Diverse och oförutsett	11,7	13,1	6,0	5,0
	366,4	367,6	451,0	355,0

¹ Härtill kommer en i december 1970 medgiven utökning av investeringsramen om 10 milj. kr.

Den av mig beräknade nedgången i den totala medelförbrukningen under budgetåret 1971/72 i förhållande till budgetåret 1970/71 sammanhänger med en förväntad minskning av investeringarna för Storstockholms lokaltrafik. För detta ändamål har för budgetåret 1971/72 beräknats ett utrymme om ca 50 milj. kr.

I fråga om den rullande materielen krävs ökad satsning på anskaffning av lok- och godsvagnar. En eftersläpning av kapacitetsutbyggnaden på detta område i förhållande till trafikefterfrågan skulle innebära att SJ:s möjligheter att hävda sig i konkurrensen med andra transportmedel försämras. I det investeringsprogram som jag förordar ligger mot bakgrund härav samt med hänsyn till transportstödet till Norrland en ökning avseende anskaffning av lok- och godsvagnar (exkl. malmvagnar) med ca 20 milj. kr. jämfört med beräknad medelförbrukning för innevarande budgetår. Härtill kommer, att Kungl. Maj:t genom beslut i december 1970 medgivit ökning av innevarande budgetårs investeringsram med 10 milj. kr. för att möjliggöra en komplettering av lok- och vagnmaterielen, närmast i anslutning till införandet av ett transportstöd för de norra delarna av landet.

Investeringsramen bedöms i övrigt möjliggöra fortsatta investeringsinsatser i påbörjade och tidigare anmälda projekt. Hit hör bl. a. investeringar i fasta anläggningar som från säkerhetssynpunkt inte kan uppskjutas, såsom underhålls- och förstärkningsarbeten på banan, samt investeringar för att förbättra arbetsmiljön.

Utbyggnad av linje- och fjärrblockering, målbromsning på rangerbangårdar och införandet av växlingsradio är exempel på angelägna rationaliseringsåtgärder, som bl. a. syftar till att sänka företagets personalkostnader.

Vid den europeiska transportministerkonferensen (CEMT) har medlemsländerna överenskommit att verka för att automatkoppel införs i internationell trafik år 1979 och att sidobuffertarna avlägsnas senast

våren 1981. Det är enligt min mening att hälsa med tillfredsställelse att enighet i denna bl. a. från arbetarskyddssynpunkt så väsentliga fråga nu har kunnat uppnås. I investeringsramen har jag räknat in medel för fortsatta förberedelser för införande av automatkoppel.

I den av mig förordade medelsförbrukningen ingår investeringar om 13 060 000 kr. i järnvägslinjer tillhörande det ersättningsberättigade nätet. För investeringar i försvarsberedskap vid SJ beräknar jag 2,3 milj. kr. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag avskrivningsanslag för dessa ändamål om 13 060 000 respektive 2 300 000 kr.

Frågan om ersättning till SJ för driftkostnader för försvarsberedskap kräver ytterligare beredning.

I likhet med vad som skett under de senaste budgetåren förordar jag, att SJ även budgetåret 1971/72 i bokföringen inom värdeminskningsskontot får föra över högst 30 milj. kr. från delkontot för pensionsförpliktelser till slopningskontot, i den mån behov föreligger därav. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter härom.

I samband med de vart tredje år återkommande separatredovisningarna bedöms, vilka linjer som skall hänföras till det ersättningsberättigade nätet. Från kravet på förräntning av det i SJ nedlagda statskapitalet skall undantas sådana linjer som hänförs till de trafiksvaga järnvägslinjerna. Nedskrivning bör dock inte omfatta det statskapital som investerats i olönsamma banor, vilka undantagits från ersättning för driftunderskott. Till följd av beslutet med anledning av 1969 års separatredovisning förordar jag således att SJ:s bokförda statskapital skrivs ned per den 30 juni 1971 med 123 milj. kr. samt att förräntningsplikten sätts ned redan fr. o. m. innevarande budgetår med ett belopp som motsvarar räntan eller ca 8 milj. kr. Avskrivningsmedlen bör täckas genom anlåtande av fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Anslaget till Järnvägar m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72	355,0
10 % marginal	+35,5
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1971	—26,9
Erforderligt anslag budgetåret 1971/72	363,6

Med hänsyn till de krav som ställs på SJ:s förvaltningssekretariat förordar jag, att ledningen för detta utövas av en tillkommande befattningshavare på direktionnivå med lönegrad motsvarande avdelningschef i SJ:s centralförvaltning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 363 600 000 kr.;
2. bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad jag förordat i det föregående, behållningen på fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster får anlitas för att täcka nedskrivning av statens järnvägars statskapital med 123 000 000 kr.;
3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens järnvägar inrätta en ordinarie tjänst i C 4.

D Luftfartsverket

Balansräkningen per den 30 juni 1970 för luftfartsverket visar, att bokförda bruttovärdet av verkets tillgångar uppgick till sammanlagt 507,4 milj. kr., varav 241,5 milj. kr. avsåg mark, fältområden m. m., 77,9 milj. kr. byggnader, 119,4 milj. kr. tele-, radio- och belysningsanläggningar samt 28,9 milj. kr. fordon m. m., 23,8 milj. kr. kundfordringar samt 15,9 milj. kr. poster av finansiell natur.

Statskapitalet ökade med 13,7 milj. kr. under 1969/70 och uppgick vid budgetårets utgång till 257,5 milj. kr. Beloppet motsvarade bokförda nettovärdet av affärsverksfondens tillgångar.

Överskottet för 1969/70 uppgick till 15,5 milj. kr. vilket motsvarar gällande normalränta på det disponerade statskapitalet. Därvid upptogs som intäkt 4 milj. kr. av det av riksdagen anvisade driftbidraget.

Luftfartsverket

I skrivelse den 25 augusti 1970 och i anslutning härtill lämnad komplettering har luftfartsverket hemställt om investeringsanslag för budgetåret 1971/72.

Flygplatser m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1969/70	8 400 000	30 500 000	32 000 000
1970/71	6 900 000	48 000 000	141 500 000
1971/72 verket	9 900 000	84 100 000	185 800 000
departementschefen	13 400 000	65 100 000	171 400 000

¹ Preliminärt belopp.

Utvecklingen inom luftfarten

Utvecklingen inom världsluftfarten kännetecknas av fortsatt kraftig expansion. Under år 1969 var trafikökningen för linjefarten (in- och utrikes) mätt i tonkm totalt 15 %. För år 1969 redovisar de till den internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) anslutna länderna 289 milj. passagerare och 349 miljarder personkm. Ökningstakten för persontransporter, som mätt i antal passagerare och personkm uppgick till 10 % resp. 13 %, var dock något lägre än motsvarande genomsnittstal — 12 % resp. 14 % — under hela 1960-talet.

Denna minskning kompenseras av en mycket kraftig ökning av

flygfrakten som, mätt i tonkm, ökade med 24 % jämfört med år 1968. Flygfraktens del av det totala flygtransportarbetet i linjefart har därigenom ökat från ca 17 % år 1960 till 23 % år 1969. Motsvarande andelar för persontrafiken var 78 % resp. 71 %. Posttrafikens andel har varit tämligen konstant, nämligen 5 % år 1960 och 6 % år 1969.

Chartertrafikens omfattning internationellt sett är vansklig att fastställa, bl. a. på grund av bristen på tillförlitlig trafikstatistik. Enligt ICAO:s uppskattningar svarar chartertrafiken för ca 16 % av all personbefordran med flyg i världen. I trafiken över Nordatlanten beräknas andelen till ca 25 %. Tillväxttakten i chartertrafiken synes vara väsentligt högre än i linjetrafiken.

I internationell jämförelse intar Scandinavian Airlines System sjätte plats mätt i tonkm bland europeiska flygföretag och åttonde plats bland samtliga internationella flygföretag som bedriver transatlantisk trafik. Under verksamhetsåret 1968/69 befordrade SAS 4,6 milj. passagerare mot 4,2 milj. passagerare året 1967/68. Den totala trafiken, mätt i antal betalda tonkm, ökade med 19 %.

Bedömningar som i internationella sammanhang gjorts beträffande den framtida trafikutvecklingen pekar på en fortsatt kraftig tillväxt av luftfarten under 1970-talet. Persontrafiken i linjefart beräknas bli fördubblad år 1975 jämfört med år 1969 och vara fyra gånger så stor i början av 1980-talet. Trafiken på vissa av de viktigaste rutterna, bl. a. över Nordatlanten, väntas öka i snabbare takt än trafiken totalt sett. Flygfraktrafiken beräknas öka med ca 19 % per år, dvs. i samma takt som under den senaste 10-årsperioden, fram till år 1980. Detta skulle innebära en fyrdubbling av trafiken fram till år 1975 samt en åtta gånger så stor trafik år 1980.

Infriar denna prognos över ökningstakten kommer passagerare- och fraktrafiken, uttryckta i tonkm, att vara lika stora omkring år 1983. På grund av att priset på flygfrakt är väsentligt lägre än biljettpriset för passagerarbefordran, räknat per tonkm, kommer emellertid passagerartrafiken att intäktsmässigt vara den tyngsta delen för åtskilliga år framåt.

I fråga om flygtransportarbetets utveckling i Sverige kan nämnas att antalet personkm i utrikes linjefart och chartertrafik under år 1969 ökat med 11 % resp. 13 % till sammanlagt 6 800 milj., vilket är något lägre än genomsnittet under perioden 1965—1969. Det inrikes persontransportarbetet uppskattades till 586 milj. personkm år 1969 vilket innebar en ökning under året med 19 %. Linjetrafikens andel av transportarbetet beräknades till 508 milj. personkm och ökningen under året till 20 %. Fraktransporterna ökade kraftigt under året, 42 % mätt i tonkm, och uppgick därmed till 153 milj. tonkm, varav endast 6 milj. hänförde sig till inrikestrafiken.

Den flygverksamhet, som bedrivits av de svenska linjetrafikföretagen

SAS och LIN (i fråga om SAS anses 3/7 av företagens internationella trafik samt all svensk inrikestrafik såsom svensk luftfart) under år 1969 uttryckt i antal flygtimmar, har uppgått till ca 372 000. Antalet flygkm är 80,5 milj. Detta innebär en ökning från år 1968 med 10 % i antal flygtimmar och med 9 % i antal flygkm. Linjefarten har ökat med 7 % i såväl antal flygtimmar som flygkm, medan ökningen varit störst i bruksflyg, där den uppgick till 18 % i flygtimmar och 23 % i flygkm.

Enligt luftfartygsregistret var vid slutet av år 1969 antalet registrerade motordrivna luftfartyg 962, vilket innebär en ökning med 52 sedan motsvarande tidpunkt föregående år. Sett över den senaste femårsperioden har flygplansbeståndet ökat i antal med i genomsnitt 5 % årligen. Särskilt kraftig har ökningen varit i fråga om flygplan med startvikter upp till 2 ton, dvs. huvudsakligen privatflygplan och plan tillhörande flygklubbar, vilkas antal under perioden stigit med 135 från 643 till 778.

En sammanfattande redogörelse för flygtrafikutvecklingen på svenska statliga flygplatser lämnas i nedanstående tabell.

	Antal 1969 tusental	Förändring från 1968 %	Genomsnittlig förändring 1965—1969 %
A. Passagerare¹			
Linjefart			
Utrikes	1 700	12	11
Inrikes	2 447	20	13
Chartertrafik			
Utrikes	998	16	12
Inrikes	75	12	25
Summa A	5 220	16	12
B. Fraktgods² (ton)			
Utrikes	46	43	18
Inrikes	24	0	7
Summa B	70	25	13
C. Post³ (ton)	22	9	9
D. Landningsfrekvens			
Linjefart			
Utrikes	27	12	9
Inrikes	53	6	8
Chartertrafik			
Utrikes	7	7	2
Inrikes	4	39	-7
Bruks-, privat- och skolflyg m. m.	205	1	6
Summa D	296	3	6

¹ Ankommande och avresande.

² Avser perioden 1966—1969.

³ Ankommande och avgående.

Av tabellen framgår bl. a. att antalet ankommande och avresande passagerare på luftfartsverkets flygplatser ökade år 1969 med 16 % jämfört med år 1968. Ökningen var i stort sett densamma i både linjefart och chartertrafik och var större än genomsnittet om 12 % under den senaste femårsperioden.

En särskilt markant ökning noterades för passagerartrafiken i den inrikes linjefarten med 20 % och i utrikes charter med 16 %.

Fraktrafikens utveckling kännetecknas framför allt av den utrikes fraktens starka expansion, som accentuerades mycket kraftigt under år 1969 då ökningen uppgick till 43 %. Däremot stagnerade utvecklingen i inrikestrafiken på i stort sett 1968 års nivå. Posttrafikens utveckling under året, 9 %, motsvarar utvecklingen under den gångna femårsperioden.

Ökningen i antalet landningar mellan åren 1968 och 1969 uppgick till 3 %, vilket är endast hälften av den genomsnittliga årliga ökningen under de senaste fem åren. Den viktigaste anledningen till den konstaterade avmattningen i landningsfrekvensens ökningstakt är att antalet landningar i skol- och privatflyg stagnerat under de senaste två åren. Vad gäller privatflyget liksom bruksflyget bör dock uppmärksammas att en mycket stor del av verksamheten bedrivs på andra än statliga flygplatser. För trafikflygets del fortsätter antalet landningar att öka. Linje- och chartertrafiken uppvisar således en sammantagen ökning under året med 8 %. Motsvarande ökningstakt för senaste femårsperiod är 7 %. Däremot håller ökningen i antalet landningar i linjefart och chartertrafik inte jämna steg med ökningen i antalet ankommande och avresande passagerare i dessa båda trafikslag på grund av en successiv övergång till tyngre flygplan med större lastkapacitet. Denna utveckling har varit särskilt markant vad gäller chartertrafiken, som år 1969 svarade för ca 20 % av antalet passagerare men endast 4 % av antalet landningar. Motsvarande tal för linjefarten är 80 % resp. 27 %.

Av luftfartsverket och flygförretagen utarbetade prognoser för trafikutvecklingen visar bl. a. att antalet utrikes och inrikes passagerare på svenska flygplatser kan komma att öka med 9 à 10 % årligen fram till år 1975.

I fråga om trafikens fördelning på olika flygplatser kan nämnas att Arlandas andel av passagerarfrekvensen har gått upp från 28 % år 1965 till 39 % år 1969, medan andelen för Bromma minskat från 25 % till 18 %, främst till följd av överflyttningen av SAS' inrikestrafik till Arlanda. För Bulltofta har andelen minskat från 18 % till 11 %, vilket närmast hänger samman med att dess ställning som charterflygcentrum i landet upphört till följd av utspridningen av denna trafik till andra flygplatser. Av fraktgodstrafiken har Arlandas andel ökat från 36 % till 45 % och Torslandas från 12 % till 15 %. De nämnda fyra flygplatsernas andel av den totala landningsfrekvensen ökade från 53 %

år 1965 till 57 % år 1969.

Antalet av trafikledning: kontrollerade flygningar i luftledningarna i södra Sverige per medeldygn under toppmånad har i allmänhet ökat varje år under perioden 1965—1969. Den genomsnittliga årliga trafikökningen i de mest trafikerade luftledningarna under perioden 1965—1969 uppgick till mellan 10 % och 14,5 %.

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1971/72

För budgetåret 1969/70 fastställdes investeringsramen ursprungligen till 35 milj. kr. På framställning av luftfartsverket medgav Kungl. Maj:t den 3 april 1970 en höjning av ramen till 36 milj. kr. Genom att uppgörelse med de kommunala intressenterna beträffande planerade investeringar på Arlanda träffades i ett så sent skede att beslutade arbeten i sin helhet inte kunde färdigställas före utgången av budgetåret 1969/70 uppgick medelsförbrukningen under året endast till 32 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 fastställdes investeringsramen till 46,3 milj. kr. Luftfartsverket räknar nu med att medelsförbrukningen skall uppgå till 45,2 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 föreslår luftfartsverket en investeringsram av 85,8 milj. kr. efter avdrag av de kommunala bidrag som enligt riksdagens beslut skall utgå till investeringarna.

Investeringsprogram

Luftfartsverket framhåller att utvecklingen under de senare årens utpräglade högkonjunktur har överträffat trafikprognoserna. Flygföretagen har därför i snabb takt utökat sin transportkapacitet och i hög grad övergått till jetflygplan, som ställer större krav på markorganisationen än tidigare generationer av flygplan. Utvecklingen har något bromsats av att LIN, till följd av förbudet för reguljär luftfart med flygplan DC-9 på Bromma, för tillfället inte kunnat genomföra sina planer att införa jetflygplan. Kravet på driftekonomi, större transportkapacitet och förnyad flygplanflotta medför emellertid att LIN avser att inom några år anskaffa jetflygplan för inrikestrafik med gynnsammare bullerkaraktäristika.

Verkets målsättning är att jetflygplan med kapacitet för ca 100 passagerare skall kunna tas emot på samtliga primärflygplatser. Detta medför behov av ökade banlängder samt ökad bärighet på banorna vid flera flygplatser. Vidare krävs flera och större uppställningsplattor samt utökad och förbättrad fordons- och maskinpark för snöröjning, mätning av banornas bromsverkan samt brand- och räddningstjänst. Härtill kommer behov av utökade driftbyggnader, förråd, garage och verkstäder, ny eller förbättrad instrumentinflygningsutrustning vid de flesta landningsbanor samt förbättrade meteorologiska instrument.

Vidare är målsättningen att trafikökningen skall få fortsätta utan sådana hämmande restriktioner, som orsakas av flygplatsens bristande kapacitet. Detta medför krav på väntslinor intill startbanorna och krav på taxibanor vid vissa flygplatser samt utökning av stationsbyggnader, körvägar och bilparkeringsplatser.

Målsättningen är även att förbättra och modernisera den radiotekniska utrustning som erfordras för att tillgodose de större krav på radiokommunikation, navigering och trafikövervakning som ställs av ökat antal flygplan i luftrummet och förhöjda prestanda hos dessa flygplan. Detta innebär uppbyggnad av ett mera omfattande radionät för kommunikation mellan trafikledning och flygplan, installation av ett stort antal ultrakortvågsfyrrar (VOR) med utrustning för avståndsmätning (DME), installation av primär- och sekundärradarstationer samt nya och förbättrade kontrollcentraler med omfattande datautrustning för trafikplanering och trafikövervakning.

Luftfartsverket har i allt högre grad kommit att ha hand om stations-tjänsten på flygplatserna. Stationstjänsten befinner sig i ett expansivt skede och kräver anskaffning av ytterligare materiel, såsom startaggregat och truckar.

Verket anser det ändamålsenligt att samordna nödvändiga investeringar budgetårsvis till olika flygplatser efter en viss prioritetsordning mellan flygplatserna. Under 1970/71 påbörjas således investeringsobjekt förutom vid de större flygplatserna Sturup, Arlanda, Bromma och Torshälla endast vid Kiruna, Sundsvall/Härnösand och Örnsköldsvik. Den snabba trafikökningen vid flertalet flygplatser medför emellertid att det är nödvändigt att genomföra vissa mindre investeringar även vid andra än här nämnda flygplatser utan att avvakta de större investeringspaket som blir aktuella med längre tids mellanrum.

Verkets förslag till investeringsprogram för budgetåret 1971/72 upp-tar arbeten och anskaffningar till ett sammanlagt belopp av 124,5 milj. kr. Härav hänförs sig 80,4 milj. kr. till redan påbörjade eller beslutade objekt och resten, 44,1 milj. kr., till nya objekt. Av följande sammanställning framgår total faktisk resp. beräknad medelsförbrukning budgetåren 1969/70—1971/72.

Av verkets redogörelse för de olika objekten framgår följande. Verkets kostnadsberäkningar redovisas brutto, dvs. före avdrag för de kommunala bidragen till investeringarna.

I investeringsprogrammet för Arlanda flygplats ingår arbeten för 14,3 milj. kr. hänförliga till redan beslutade objekt. 10 milj. kr. härav avser anläggningar i det s.k. charterområdet. 1 milj. kr. beräknas för slutförande av programarbete för det nya utrikesområdet. I resterande belopp ingår bl. a. vissa åtgärder för att möta de krav som trafik med Boeing 747, s.k. jumbo-jet, ställer på plattor och landnings-ljus m. m. Verket planerar nya investeringar om sammanlagt 22 milj. kr.

	Faktisk utgift 1969/70	Beräknad utgift 1970/71 tusental kr.	1971/72
Arlanda	8 027	14 707	36 300
Bromma	49	1 135	1 525
Torslanda	3 938	1 785	2 920
Ny flygplats i göteborgs- regionen	67	1 500	6 500
Bulltofta	62	90	—
Sturup	12 700	20 960	34 890
Kiruna	374	2 550	2 985
Luleå	1 640	232	1 850
Skellefteå	190	170	625
Umeå	269	450	3 025
Örnsköldsvik	1	350	975
Sundsvall/Härnösand	31	1 500	7 925
Östersund	87	225	—
Karlstad	190	159	—
Norrköping	58	240	1 165
Visby	478	147	715
Jönköping	1 912	2 355	675
Kalmar	36	—	400
Ronneby	41	125	—
Halmstad	15	300	400
Ängelholm	78	—	—
Radio och tele, en-route	4 881	6 025	6 530
Fordon, maskiner, redskap	3 979	6 500	9 000
Flygledarskola i Sturup	—	400	600
Vissa byggnader	4	150	4 300
Diverse	381	1 200	1 200
Summa	39 488	63 255	124 505
Avgår kommunalt bidrag	7 457	18 083	38 716
Luftfartsverkets kostnadsandel	32 031	45 172	85 789

Utredningar och projektering för det nya stationsområdet som hittills avses färdigställas hösten 1974 kommer att pågå under 1971/72. Därjämte avses vissa förberedande anläggningsarbeten att utföras. Under förutsättning att den av luftfartsverket framlagda utbyggnadsplanen, Arlanda -70, och omfattningen av det första utbyggnadsskedet i princip godtas, beräknar verket att under 1971/72 erfordras 17 milj. kr. för utredning och projektering av stationsbyggnaden, projektering av stationsplattor, vägar och parkeringsanläggningar samt för projektering och påbörjande av anläggningar för vatten och avlopp samt elkraftförsörjning.

Verket anser det vidare nödvändigt att i föreliggande utbyggnadsplan för det nya stationsområdet införa permanenta anordningar för inrikes-
trafiken som kan tas i bruk vid lämplig tidpunkt. För att utreda och projektera en inrikesstation inklusive byggnad, stationsplatta, vägar och parkeringsanläggningar i det nya stationsområdet erfordras 1,5 milj. kr. för 1971/72.

En del av det nuvarande stationsområdet är avsett för teknisk verk-

samhet och efterfrågan på mark härför är betydande. För fortsatt exploatering erfordras vägar, vatten och avlopp. Kostnaderna härför beräknas till 1,5 milj. kr., varav 1,4 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Belysnings- och radioanläggningarna bör förses med avbrottsfri reservkraft vilket totalt beräknas kosta 1,2 milj. kr. varav 1 milj. kr. behövs under budgetåret 1971/72. Vidare måste bana 26 förses med ILS (Instrument Landing System). Relativt omfattande terrängbearbetningar gör att kostnaderna för hela anläggningen kan beräknas till 2,5 milj. kr., varav 300 000 kr. beräknas för budgetåret 1971/72 för beställning av utrustningen. För övriga investeringar — taxibana mellan hangarområdet och bana 08/26 samt komplettering av stängsel — behövs 800 000 kr.

På **B r o m m a f l y g p l a t s** planerar verket investeringar om sammanlagt 1,5 milj. kr. Härav åtgär ca 400 000 kr. för redan beslutade projekt. Övriga nya planerade investeringar omfattar anordnande av förbipassage på taxibanan till banände 31, terrasseringsarbeten för glidbanesändare, komplettering av inflygningslinjer till bana 31 till kategori I-standard, installering av ny manöverpanel i kontrolltornet för flygfältsbelysning samt fortsatt utbyte av föråldrad radiokommunikations- och radiofyrutrustning.

För **T o r s l a n d a f l y g p l a t s** beräknar verket investeringsutgifterna under budgetåret 1971/72 till 2,9 milj. kr. Härav avser 400 000 kr. redan tidigare påbörjade arbeten. Bland nya investeringsobjekt ingår anläggande av taxibana mellan stationsområdet och banände 04, installering av VASIS (Visual Approach Slope Indicator System) till bana 14, iordningsställande av nya lokaler för vissa driftsfunktioner, utökning av långtidsparkering för bilar samt uppförande av staket kring vissa anläggningar.

Under förutsättning att den **n y a f l y g p l a t s e n** vid **H ä r r y d a** skall kunna tas i bruk 1977, måste arbetet med utredningar och projektering av flygfält, byggnader och belysning bedrivas med full kraft under 1971/72. Härför behövs 6,5 milj. kr.

Projekterings- och anläggningsarbetena vid **S t u r u p** fortsätter planenligt för flygplatsens färdigställande hösten 1972. Totalkostnaden är i prisläget den 1 juli 1970 beräknad till ca 98 milj. kr. och ligger inom den i avtalet mellan staten och Malmö stad förutsatta kostnadsramen. Under 1971/72 behövs 34,9 milj. kr.

Investeringsprogrammet för **K i r u n a f l y g p l a t s** omfattar objekt för sammanlagt 3 milj. kr., varav 1,2 milj. kr. avser redan påbörjade eller beslutade projekt. De nya planerade investeringarna omfattar anläggande av väntplats vid södra banändan, uppförande av kallgarage med spohall, förbättring av stängsel runt flygplatsen samt komplettering av inflygningsljus till bana 03 till kategori I-standard.

På **L u l e å f l y g p l a t s** planeras investeringar om sammanlagt

1,9 milj. kr. Nuvarande taxibanor kan endast användas av militära flygplan. Den kraftiga ökningen under senare år av såväl den civila som militära flygtrafiken kräver anpassning av taxibanorna till civil standard. I första hand måste därför taxibanan till bana 14 breddas och förstärkas. Övriga investeringar omfattar uppförande av ramptjänstbyggnad, spohall samt av utblåsningsskydd framför stationsbyggnaden, komplettering av inflygningsljus till kategori I-standard samt installering av radiofyr för bana 32, utbyte av föråldrade fyrrar samt modernisering av övervaknings- och manöverutrustningen för fyrrarna.

För investeringar på Skellefteå flygplats beräknas totalt 600 000 kr. avseende uppförande av varmgarage och smörjgrop samt anskaffning av automatpejl och molnhöjdmätare.

Med hänsyn till den snabba trafikökningen samt tillkomsten av utrikes chartertrafik och nödvändigheten att förbereda flygplatsen för den reguljära jettrafik som LIN beräknas introducera, planeras Umeå flygplats att rustas upp under de närmaste åren på såväl fält- som byggnadssidan. Investeringsprogrammet omfattar objekt för sammanlagt 6,7 milj. kr., varav 3 milj. kr. beräknas falla på budgetåret 1971/72. I investeringarna ingår banförlängning från 1600 till 1810 m, förbättringsarbeten på befintlig bana, anläggande av väntslinga vid nordvästra banänden och bilparkeringsplatser, utökning av stations- och driftbyggnad, uppförande av utblåsningsskydd framför stationsbyggnaden och ny transformatorstation, komplettering av inflygningsljus till kategori I-standard samt anskaffning av VASIS och radiofyrrar till sekundärbanan.

På Örnsköldsviks flygplats beräknas investeringarna till 1 milj. kr., varav 200 000 kr. avser redan påbörjade objekt. De nya investeringarna omfattar en mindre utbyggnad av stationsplattformen, uppförande av sandförrådsbyggnad, varmgarage och smörjgrop samt vissa åtgärder för att förbättra signalnoggrannheten i ILS kurssändaren.

Innevarande budgetår påbörjas en kraftig upprustning av Sundsvall/Härnösands flygplats. För att slutföra dessa arbeten, som bl. a. innefattar banförlängning, krävs 6,7 milj. kr. under budgetåret 1971/72. För nya investeringar — uppförande av utblåsningsskydd, utökning av antalet bilparkeringsplatser samt tillbyggnad av driftbyggnad med garageplatser och personalrum och av transformatorstation — beräknas 1,2 milj. kr.

I avvaktan på den omfattande upprustningen av Norrköpings flygplats som verket avser att föreslå för budgetåret 1972/73 är det angeläget att vidta vissa förbättringar. Dessa åtgärder beräknas till sammanlagt 1,2 milj. kr. och omfattar uppförande av garage och sandförrådsbyggnad, inhägnad av flygplatsen, anskaffning av VASIS till bana 09, molnhöjdmätare, byvindmätare samt talregistreringsutrustning.

På Visby flygplats beräknas investeringsutgiften under budget-

året 1971/72 uppgå till ca 700 000 kr. och avse anskaffning av VASIS för bana 02, viss markplanering för denna och befintlig ILS glidbanesändare samt ersättningsanskaffning av föråldrad radioutrustning, radiofyror och talregistreringsutrustning.

För Jönköpings flygplats planeras åtgärder för sammanlagt ca 700 000 kr. Häri ingår anskaffning av VASIS för bana 02, markplanering för denna och befintlig ILS glidbanesändare samt ersättningsanskaffning av föråldrad radioutrustning och talregistreringsutrustning.

På Kalmar flygplats behöver stationsplattan utökas till en kostnad, inkl. belysning, om sammanlagt 400 000 kr.

På Halmstad flygplats pågår arbeten som belastar budgetåret 1971/72 med 400 000 kr.

För diverse mindre arbeten avseende objektsgruppen flygfältsbyggen, byggnader och belysningsanläggningar på olika flygplatser beräknas sammanlagt 1,2 milj. kr.

Vissa arbeten och anläggningar är gemensamma för flera flygplatser, exempelvis anläggningar som betjänar trafiken i luftleder och terminalområden.

För fortsatt projektering av byggnad för den nya kontrollcentralen i Malmö FIR behövs 300 000 kr. under budgetåret 1971/72.

För radioanläggningar och teleutrustning en route behövs under budgetåret 1971/72 sammanlagt 6,5 milj. kr.

Installation av ultrakortvågsfyror (VOR) för det nya luftledningssystemet (SVEDA-luftlederna) beräknas kosta totalt ca 8 milj. kr. och kommer att påbörjas innevarande budgetår. Installationerna måste fortsätta under budgetåret 1971/72. En befintlig äldre VOR-station avses moderniseras och kompletteras. För att fullfölja DME-systemet (dvs. utrustning för avståndsmätning) inom landet behöver fem à sex nya stationer installeras, varav en under budgetåret 1971/72. Kostnaderna för VOR/DME-anläggningar under budgetåret 1971/72 beräknas härigenom komma att uppgå till ca 2 milj. kr.

Ersättningsanskaffning av förslitna och föråldrade långvågsradiofyror avses planenligt fortsätta under budgetåret 1971/72 till en kostnad av 100 000 kr. För fortsatt modernisering av manöver- och övervakningsutrustningen för långvågsradiofyror behövs 100 000 kr. Vid Luleå terminalområdes norra gräns måste en ny långvågsradiofyr installeras till en kostnad av 100 000 kr.

Fortlöpande måste rationaliserings- och förbättringsåtgärder vidtas beträffande arbetspositionernas teletekniska utrustning främst vid kontrollcentralerna (Area Control Center; ACC) och även i vissa kontrolltorn. Kostnaderna för sådana ändringar och kompletteringar under budgetåret 1971/72 beräknas till 300 000 kr. För ersättningsanskaff-

ning av försliten och föråldrad kommunikationsutrustning behövs under budgetåret 1971/72 100 000 kr. Utsändning av aeronautiska informationer från trafikledningarna avses efter hand automatiseras med hjälp av bandspelare. Under budgetåret 1971/72 behövs 100 000 kr. för ändamålet. Vidare begärs 400 000 kr. till teleutrustning bestående av TV-system för informationsutbyte inom trafikledningen, talregistreringsanläggningar, mobila radiostationer för fordon, bärbara radiostationer, snabbtelefoner, trafikantinformationssystem samt olika slag av specialutrustning för trafikledningen.

Vid kontrollcentralen i Malmö måste ytterligare en arbetsposition försedd med radarutrustning inrättas. Kostnaden beräknas till ca 200 000 kr.

För installation av avbrottsfri reservkraft till radarpresentationssystemet vid Göteborg ACC, som totalt beräknas kosta 300 000 kr., behövs 100 000 kr. under budgetåret 1971/72.

För utökning och modernisering av mätutrustning för att kalibrera den markbundna radiotekniska utrustningen bör telemetrisk utrustning anskaffas till en kostnad av 700 000 kr. varav 400 000 kr. behövs under budgetåret 1971/72.

Ersättningsanskaffning av försliten telefaxutrustning måste ske för flygväderlekstjänsten vid SMHI och Bulltofta. Kostnaderna härför beräknas till 100 000 kr.

För att möjliggöra den trafikledarutbildning som är oundgängligen nödvändig fram till dess att den beslutade flygledarskolan vid Sturup kommit i funktion, har luftfartsverket beställt en mindre radarsimulator. Kostnaderna uppgår till 1,2 milj. kr., varav 300 000 kr. erfordras för slutbetalning under budgetåret 1971/72.

För anskaffning av fordon, maskiner och redskap beräknas 9 milj. kr. under budgetåret 1971/72. 2 milj. kr. härav utgör ersättningsanskaffning av brandbilar. Anskaffningen ingår i den plan för upprustning av räddningstjänsten som verket anmält i skrivelse den 25 maj 1970. Det totala anskaffningsbehovet omfattar drygt 30 brandbilar för en total kostnad av ca 9 milj. kr. med betalningsutfall under perioden 1970/71—1972/73. Verket har tagit vissa kontakter i syfte att åstadkomma ett effektivare samarbete och ett bättre utnyttjande av verkets och berörda kommuners brandskyddsresurser. Resultatet av de pågående undersökningarna kan komma att påverka omfattningen av verkets planerade anskaffningar.

Brandtjänsten vid tio av flygplatserna avses bli dimensionerad för trafik med flygplan DC-9 och utrustad med vardera två brandfordon härför. Vid Arlanda, Torslanda och Sturup blir DC-8 och DC-10 dimensionerande flygplan. Vid Arlanda behövs sju fordon för att betjäna flygplatsen samt den där förlagda brandskolan. Vid Torslanda och Sturup behövs vardera tre fordon.

Verkets nuvarande brandfordon motsvarar inte det behov som de nyare flygplanstyperna kräver. Två tredjedelar av dessa fordon är anskaffade under åren 1956—1959. De är helt avskrivna och kommer att utrangeras. Fem av fordonen är anskaffade 1961 och avses tills vidare användas för vattentransporter åt brandtjänsten. Sju fordon, som anskaffats 1963—1966, kommer att användas som reserv. Av totalkostnaden om 9 milj. kr. beräknas 2 milj. kr. utbetalas under budgetåret 1970/71 och 2,7 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

För ny- och ersättningsanskaffning av snöröjningsmateriel, bl. a. fläktsopmaskiner, behövs 2,3 milj. kr. under budgetåret 1971/72. För ersättningsanskaffning och viss nyanskaffning av vissa specialfordon, fältgräsklippare, sandupptagare m. m. behövs 1 milj. kr.

Verkets stationstjänst omfattar f. n. all chartertrafik samt linjetrafik på Bulltofta flygplats i vad avser ramptjänst. För att möta de anspråk som ställs på grund av trafikens expansion och för att lämna kunderna fullgod service erfordras nyanskaffning av materiel, såsom startaggregat för elkraft resp. luft, avisningsvagnar, färskvattensfordon och flygplansvärmare. Under budgetåret 1971/72 behövs därför 2 milj. kr. för stationstjänstfordon.

Vid Sturup avses installeras fyra nosbryggor för passagerarnas av- och påstigning direkt från stationsbyggnadens finger. Därjämte erfordras i inledningsskedet två dragtruckar för flygplan. Nosbryggorna beräknas kosta 500 000 kr. och truckarna 200 000 kr. per styck. Av sålunda erforderliga 2,4 milj. kr. behövs ca 1 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Luftfartsverkets centralförvaltning är till sin huvuddel inrymd i baracker med begränsad användningstid vid Bromma flygplats. Återstoden är förlagd till förhyrda lokaler på fyra andra ställen. Omfattande omflyttningar sker på grund av trångboddhet och uppsägningar av lokaler. Lokalfrågan måste därför snarast lösas. Verket har funnit att den ekonomiskt fördelaktigaste lösningen är en ny administrationsbyggnad inom Bromma flygplatsområde. I avvaktan på statsmakternas ställningstagande till förslaget om en omlokalisering av verkets centralförvaltning har verket funnit sig böra beräkna medel för en ny administrationsbyggnad. Kostnaderna har beräknats till 10 milj. kr., varav 4 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

För innevarande budgetår har anslagits 400 000 kr. för projektering av byggnad för flygledarskolan vid Sturup. För fortsatt projektering av flygledarskolans byggnad beräknar verket att det erfordras 600 000 kr. under budgetåret 1971/72.

De sammanlagda kostnaderna för här redovisade arbeten uppgår till 124,5 milj. kr. Härav avser 102,9 milj. kr. sådana objekt för vilka kommunala bidrag skall utgå. De kommunala bidragen beräknas uppgå till 38,7 milj. kr. utgörande 37,5 % av angivet belopp. Åter-
7* Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bil. 8

stoden (124,5—38,7) 85,8 milj. kr. faller på staten. Luftfartsverket räknar med en investeringsram av denna omfattning för budgetåret 1971/72.

Remissyttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (sid. 48).

Linjeflyg AB (LIN) framhåller att det är av allra största betydelse att luftfartsverket ges möjlighet att successivt anpassa flygplatser, trafikledning etc. till de om några år definitiva behoven för den inrikes linjefartens jettrafik. Säkerhetsaspekter, såväl i luften som på marken, liksom regularitetsaspekter accentueras under de kommande åren, dels av jettrafikens behov i sig, dels av behov som följer av den totalt sett allt mer ökande flygtrafiken.

Beträffande Bromma flygplats konstaterar LIN att de planerade åtgärderna knappast innebär annat än att flygplatsen hålls i trafikabelt skick. Omedelbara behov av åtgärder är ombyggnad och komplettering av stationsbyggnaden för s. k. fingerexpediering av flygplanen samt förbättringar av rullbanans och expeditionsplattformens ybeläggning.

Scandinavian Airlines System (SAS) framhåller i fråga om Arlanda flygplats att den nuvarande utrikes stationsbyggnaden i alla delar är helt otillräcklig. Om inte någon avlastning av byggnaden sker under år 1972 omöjliggörs trafikavvecklingen i dess helhet. På plattformssidan råder en akut utrymmesbrist som år 1972 uppgår till 12 uppställningsplatser vilka måste nyproduceras intill nämnda år om inte inskränkningar i trafiken skall bli nödvändiga. Den rådande situationen illustrerar nödvändigheten av att projekteringen för den permanenta terminalanläggningen bedrivs i sådan takt att den kan tas i bruk senast hösten 1974. I detta arbete måste också utrymmen för inrikestrafiken inkluderas.

Vad gäller Torslanda flygplats anser SAS att förbättringsåtgärder för perioden fram till år 1977, då Härryda beräknas kunna tas i bruk, bör innefatta utvidgning av transithallen mot plattform och ankomsthall, uppförande av ny ankomsthall samt avlastning av expeditionshallen genom överförande av inrikestrafiken till en ny separat hall.

I fråga om Luleå flygplats framhåller SAS behovet av att också stationsplattformen breddas och byggs ut.

På Norrköpings flygplats anser SAS att en ny stationsbyggnad bör inkluderas i 1971/72 års investeringsprogram, i stället för år 1973/74 som verket föreslagit. Dessutom krävs vissa förbättringsåtgärder i nuvarande stationsbyggnad liksom utökning av stationsplattformen.

Banförlängningen på Sundsvall/Härnösands flygplats bör enligt SAS

utökas med 100 m till 2000 m och samtidigt förstärkas för att möjliggöra trafik med DC-8.

Flygtrafikledningskommittén tillstyrker de anmälda projekten för upprustning av inflygnings- och landningsbjälpmedel. Vad beträffar investeringar för trafikledningsändamål förordar kommittén bl. a. att utöver luftfartsverkets förslag medel anvisas för projektering och beställning av ännu en radarstation av Romele-typ, totalkostnad ca 7 milj. kr., varav för budgetåret 1971/72 ca 1,5 milj. kr.

Departementschefen

Inledningsvis vill jag erinra om att luftfartsverkets rörelseresultat bedöms komma att utvecklas i sådan riktning att något statligt driftbidrag inte behövs fr. o. m. budgetåret 1971/72. I årets statsverksproposition upptas således inte längre något anslag för ändamålet. I anslutning till denna bedömning har riksdagen beslutat att de kommuner som lämnar investeringsbidrag till de statliga trafikflygplatserna fr. o. m. budgetåret 1971/72 skall få ersättning för sina bidrag omfattande både ränta och avskrivning (prop. 1970: 200, SU 225, rskr 440).

I prop. 1970: 1 (bil. 8 s. 203) angavs en medelsförbrukning för luftfartsverkets investeringar om 46,3 milj. kr. Eftersom förhandlingarna med berörda kommunala organ om det kommunala bidraget till projektering och investeringar för Arlanda flygplats inte ännu kunnat slutföras beräknar jag att utfallet under budgetåret 1970/71 endast kommer att uppgå till 41,5 milj. kr., vilket är 3,7 milj. kr. lägre än luftfartsverkets motsvarande beräkning.

För budgetåret 1971/72 räknar luftfartsverket med en total investeringsomslutning om 124,5 milj. kr., varav 102,9 milj. kr. för arbeten som förutsätter kommunala bidrag enligt de normer för vilka redogjorts i prop. 1967: 57 (s. 48). Efter avdrag för kommunernas andel av kostnaderna uppgår statens del av det totala investeringsbeloppet till 85,8 milj. kr. Som framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag ansett mig böra förordna en investeringsram av 71,4 milj. kr. Detta motsvarar den statliga andelen av en total investeringsvolym av 103,3 milj. kr.

Innan avtal träffats om bidrag till de objekt som kan rymmas inom den angivna ramen, kan någon exakt fördelning på flygplatser eller objektgrupper av det tillgängliga medelsutrymmet inte göras. Av följande sammanställning framgår dock hur de totala investeringarna i stort beräknas komma att fördela sig under budgetåret 1971/72. Sammanställningen visar också utfallet för budgetåret 1969/70 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1969/70	1970/71	1971/72	
	Utfall	Beräknat utfall	Verket	Dep. chefen
		milj. kr.		
Arlanda	8,0	13,9	36,3	35,6
Sturup	12,7	21,1	34,9	34,9
Ny flygplats i göteborgs- regionen	—	1,0	6,5	6,5
Övriga flygplatser	9,5	8,6	25,2	8,3
Radio och tele, en-route	4,9	5,6	6,5	5,9
Fordon, maskiner, redskap	4,0	6,5	9,0	8,0
Vissa byggnader	—	—	4,3	0,3
Diverse mindre arbeten	0,4	1,1	1,2	1,2
Flygledarskola i Sturup	—	0,4	0,6	2,6
Summa	39,5	58,2	124,5	103,3
Avgår kommunalt bidrag	7,5	16,7	38,7	31,9
Statlig kostnadsandel	32,0	41,5	85,8	71,4

Den beräknade investeringsvolymen för budgetåret 1971/72 medger en planenlig fortsättning av arbetena med den nya flygplatsen i malmöregionen, vars officiella benämning numera fastställts till Malmö-Sturup.

Trafiktillväxten och de därmed uppkomna kapacitetsproblemen på Arlanda flygplats motiverar en betydande satsning under de närmaste åren. Som framgick av min redogörelse i förra årets statsverksproposition har luftfartsverket lagt fram en utbyggnadsplan för ett nytt stationsområde. Luftfartsverkets förslag har granskats av särskilt tillkallade sakkunniga som i juli 1970 redovisade resultatet av sitt arbete, Redogörelse för granskning av utbyggnadsplan samt ramprogram för en första etapputbyggnad av nytt stationsområde vid Arlanda flygplats (Stencil K 1970: 2). De sakkunniga har bl. a. föreslagit en lägre total byggnadsyta för den nya stationsbyggnaden, 60 000 m² jämfört med av luftfartsverket föreslagna 70 000 m², samt en häremot svarande lägre totalkostnadsram för hela projektet, 225 milj. kr. i kostnadsläget den 1 april 1969. Under innevarande budgetår har medel beräknats för slutligt utarbetande av byggnadsprogram för den nya byggnaden. När vederbörlig överenskommelse träffats med regionen — vilket som jag tidigare framhållit ännu inte skett — kommer luftfartsverket att kunna slutföra sitt programarbete, vilket förutsättes ske med beaktande av bl. a. de sakkunnigas förslag och synpunkter.

Under budgetåret 1971/72 avses utrednings- och projekteringsarbetet fortsätta. För detta arbete och andra åtgärder i det nya utrikes stationsområdet beräknar jag sammanlagt 18 milj. kr.

I investeringsvolymen för Arlanda ingår också 10,6 milj. kr. för arbeten på den särskilda anläggningen för chartertrafik, vilken skall avlasta nuvarande stationsbyggnad tills det nya stationsområdet färdigställs. Till följd av de försenade förhandlingarna med de kommunala intressenterna beräknas dessa anläggningar inte kunna tas i bruk förrän

senhösten 1972.

I föregående års statsverksproposition redovisade jag den överenskommelse som träffats med berörda kommunala intressenter om avveckling av Torslanda flygplats samt anläggande av en ny allmän flygplats i trakten av Härryda. Under året har en sammanfattande redovisning av Härrydaprojektet utarbetats inom kommunikationsdepartementet — Ny flygplats i göteborgsregionen (Stencil K 1970: 3) — och remissbehandlats. Yttrande har avgivits av överbefälhavaren, statens järnvägar, statens vägverk, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, luftfartsverket, riksantikvarieämbetet, statens naturvårdsverk, statens planverk, länsstyrelserna i Hallands, Göteborgs och Bohus samt Älvsborgs län innefattande svar från berörda kommuner, Linjeflyg AB, Scandinavian Airlines System samt Näringslivets trafikdelegation. Samtliga remissinstanser delar uppfattningen att en förläggning av en storflygplats till Härryda är det bästa av tänkbara alternativ med hänsyn tagen till trafikunderlag, bullersituation samt framtida utbyggnadsmöjligheter. Vissa remissinstanser, bl. a. statens planverk och berörda kommuner, markerar dock en viss oro för bullerfrågan och framhåller behovet av kontrollåtgärder gentemot flygtrafiken så att angivna gränser för kritiska bullervärden inte överskrids.

Mot bakgrund av de positiva synpunkter på en förläggning av en ny flygplats i göteborgsregionen som framkommit i remissbehandlingen avser jag — om riksdagen inte har något att erinra — att begära Kungl. Maj:ts godkännande av den överenskommelse angående en ny allmän flygplats i trakten av Härryda, för vars huvudsakliga innehåll en redogörelse lämnats i 1970 års statsverksproposition. Luftfartsverket bör kunna fortsätta utrednings- och projekteringsarbetet, varvid särskild uppmärksamhet skall ägnas bullerfrågan. För ifrågasvarande utredningsarbete har medel beräknats.

Vad gäller övriga flygplatser beräknar jag medel för vissa kapacitetsförstärkande investeringar. Den föreslagna investeringsramen bör medge planerig ersättning och nyanskaffning av radio- och teleutrustning en-route. Jag har vidare förutsatt en kraftig upprustning av objektsgruppen fordon, maskiner och redskap. På Kungl. Maj:ts uppdrag har luftfartsverket den 29 maj 1970 redovisat förslag till åtgärder för att åstadkomma en effektiv efterforsknings- och räddningstjänst vid verkets trafikflygplatser. De medel jag beräknat för innevarande och nästa budgetår medger bl. a. en upprustning av brand- och räddningstjänstmaterielen enligt verkets förslag.

Vidare har jag beräknat medel för fortsatt projektering av en ny byggnad för kontrollcentralen i Malmö FIR. Däremot anser jag mig f. n. inte kunna förordna att medel anvisas till en ny ämbetsbyggnad för luftfartsverkets centralförvaltning.

Vad gäller den nya flygtrafikledarskolan i Sturup kan jag nämna att

jag under året i enlighet med vad jag anmälde i föregående års statsverksproposition tillkallat särskilda sakkunniga för att dels se över vissa delar av det förslag till utbildningsplaner som flygtrafikledningskommittén presenterade i sitt betänkande Utbildning av trafikledningspersonal (Stencil K 1969: 2), dels detaljutforma en teknisk operativ specifikation av bl. a. trafikledningssimulatorens vid skolan. De sakkunniga beräknas avsluta sitt arbete före utgången av innevarande budgetår. Vad beträffar den tekniska utrustningen, som utgör ett väsentligt element i den nya trafikledarutbildningen, måste — för att tidsplanen skall hållas — anbud inskaffas och antas under budgetåret 1971/72. Jag beräknar att därvid en förskottsbetalning av ca 2 milj. kr. blir aktuell under året. I enlighet härmed har jag beräknat medel såväl till projekteringsarbete för skolbyggnaden som ifrågavarande förskottsbetalning. Jag avser att senare återkomma med redogörelse till riksdagen när fullständigare kostnadsunderlag för de totala investeringarna i skolan föreligger.

Anslaget till flygplatser m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72	71,4
10 % marginal	7,1
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1971	-13,4
Erforderligt anslag budgetåret 1970/71	65,1

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Flygplatser m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 65 100 000 kr.

IV STATENS UTLÅNINGSFONDER

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. 119, SU 126, rskr 210). Fonden har till syfte att genom lånestöd främja en från allmän synpunkt önskvärd förnyelse av rikets bestånd av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Lån ur fonden beviljas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Låneverksamheten regleras genom kungörelsen (1957: 340) om statens lånefond för den mindre skeppsfarten.

Statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten

Under budgetåret 1969/70 beviljade lånenämnden 13 lån om sammanlagt 6,3 milj. kr. Motsvarande belopp utgjorde under budgetåret 1967/68 och 1968/69 12,9 resp. 5,3 milj. kr.

Kapitaltillgångarna i statens lånefond för den mindre skeppsfarten uppgick den 30 juni 1970 till 52,8 milj. kr., varav 38,7 milj. kr. utgjorde utestående lån.

För innevarande budgetår beräknas 18,2 milj. kr. stå till förfogande för utlåning. Av detta belopp utgör 11,7 milj. kr. de vid föregående budgetårs utgång disponibla medlen och 6,5 milj. kr. de återbetalningar som förutses inflyta i amorteringar.

Nämnden erinrar om att 1965 års småskeppsfartsutredning i juni 1969 avgett betänkandet Framtida stöd till den mindre skeppsfarten. I remissyttrande över betänkandet framhöll nämnden bl. a., att den mindre skeppsfarten även i framtiden bör ha tillgång till en särskild kreditinstitution. Nämnden bedömer att efterfrågan på lån under budgetåret 1971/72 kan komma att överstiga tillgången på medel och föreslår, att till lånefonden anvisas ett investeringsanslag av 7 milj. kr.

1965 års småskeppsfartsutredning

Inledning

1965 års småskeppsfartsutredning (utredningsman sjöfartsrådet Bengt Rickard), som tillkallats för att verkställa utredning rörande lånefonden för den mindre skeppsfarten, har i juni 1969 avlämnat betänkandet Framtida stöd till den mindre skeppsfarten (Stencil K 1969: 11).

Yttranden över betänkandet har avgetts av överbefälhavaren (ÖB), statens järnvägar, statens vägverk, sjöfartsverket, statskontoret, riksrevisionsverket, kommerskollegium, statens institut för hantverk och industri, statens länenämnd för den mindre skeppsfarten, transportnämnden, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Företagareföreningarnas förbund, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Svenska skeppshypotekskassan, Sveriges redareförening, Rederiföreningen för mindre fartyg, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska sjöfolksförbundet, Näringslivets trafikdelegation samt Nya Ångfartygs AB Strömma Kanal. — Kommerskollegium har bifogat ett gemensamt yttrande från handelskamrarna i Göteborg, Borås och Karlstad.

Under lång tid har samhället genom olika åtgärder lämnat stöd till utvecklingen av det mindre svenska handelstonnaget. Detta har definierats som fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton, vilket bl. a. sammanhänger med att för fartyg med större dräktighet gäller särskilda sjösäkerhets- och sjöfartssociala bestämmelser.

Det statliga stödet lämnas sedan år 1939 i huvudsak genom långivning ur statens lånefond för den mindre skeppsfarten och syftar till att åstadkomma en förnyelse av det mindre handelstonnaget. Medel till utlåningen tillförs fonden genom särskilda anslag på riksstaten.

År 1957 skedde vissa ändringar i inriktningen av fondens verksamhet, och denna regleras f. n. av kungörelsen (1957: 340) om lånefonderna för den mindre skeppsfarten.

Lån ur fonden, vilken förvaltas av statskontoret, beviljas av en särskild nämnd, länenämnden för den mindre skeppsfarten. Nämnden prövar kreditansökningar och handhar den löpande låneverksamheten. Den består av ordförande, vice ordförande och ytterligare fyra ledamöter. Ledamöter och suppleanter utses av Kungl. Maj:t för en tid av högst tre år. Kungl. Maj:t utser även sekreterare.

Högsta dräktighetsgräns för lån ur fonden är enligt kungörelsen 500 ton brutto. Verksamheten är dock primärt inriktad på det egentliga småtonnaget. Lån till fartyg vars dräktighet överstiger 300 ton bör därför utgå endast då särskilda skäl föreligger. Lån beviljas för såväl nybyggnad som modernisering av fartyg liksom till anskaffning av fartyg i andra hand. Vid belåning av fartyg som förvärvas i andra hand får fartygets ålder inte överstiga tio år. Företräde till lån skall ges den vars kapitalbehov inte kan tillgodoses på annat sätt. För lån skall lämnas in-teckning med bästa förmånsrätt i fartyget.

Vid anskaffning av fartyg genom nybyggnad eller förvärv i andra hand får lånet ur fonden inte överstiga 80 % av det överenskomna

priset. Vid modernisering gäller samma högsta procenttal, beräknat på fartygets värde efter moderniseringen. Återbetalning av lån skall ske efter en av länenämnden fastställd plan och vara avslutad senast 15 år efter första lyftningsdagen. För fartyg som förvärvas i andra hand får planen inte utsträckas längre än till det år fartyget når en ålder av 15 år.

Om särskilda skäl föreligger kan nämnden medge att lånet skall vara amorteringsfritt vid köp av fartyg i andra hand högst ett år och i andra fall högst tre år efter första lyftningsdagen. Nämnden kan även bevilja anstånd med högst ett år i sänder med amortering. Räntan på lån utlämnade av nämnden motsvarar statens normallåneränta.

Även vissa andra speciella kreditmöjligheter står numera öppna för det mindre handelstonnaget.

Två kreditinstitut, som är av intresse i detta sammanhang, är *Svenska skeppshypotekskassan* och *Skeppsfartens sekundärlånekassa*. Riktlinjer för de båda institutens verksamhet har fastställts av 1965 års riksdag (prop. 1965: 99, BaU 38, rskr 289). Bestämmelser om de båda kassorna är intagna i förordningen (1965: 139) om Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa samt i reglementen (1965: 593) för de båda kassorna. Dessa har en gemensam styrelse, som består av sju av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Kungl. Maj:t utser även revisorer.

De båda kreditinstituterna har till ändamål att medverka vid finansieringen av inhemska rederiföretag genom att lämna huvudsakligen långfristiga lån eller ikläda sig borgen för sådana lån. För lån skall ställas betryggande säkerhet i form av in-teckning i svenskt fartyg eller borgen av staten eller bank. Långivningen är knuten till vederbörande företag och inte, som vid lån ur lånefonden, till ifrågavarande fartyg. Finns tillfredsställande säkerhet i andra fartyg kan dessa sålunda utnyttjas för att finansiera en nybyggnad.

In-teckning skall vid lån ur skeppshypotekskassan ligga inom 50 % av det värde, till vilket kassans styrelse uppskattar fartyget. Vid lån från sekundärlånekassan är motsvarande gräns 70 %. Som säkerhet vid lån får inte godtas in-teckning i fartyg som är äldre än 15 år (skeppshypotekskassan) resp. 10 år (sekundärlånekassan). Lånetiden får inte överstiga 15 resp. 10 år.

Medel för sin utlåning anskaffar kassorna genom lån mot obligationer eller genom annan upplåning. Räntan för sekundärlånekassans obligationer har legat 0,5 % högre än för skeppshypotekskassans inlåning.

Staten har som särskild säkerhet ställt till förfogande garantiförbindelser. År 1968 utgjorde dessa för skeppshypotekskassan 50 milj. kr. och för sekundärlånekassan 15 milj. kr.

Även om några begränsningsregler anknutna till tonnagestorleken

c. d. inte gäller för kassornas verksamhet har de hittills inte haft någon primär betydelse som kreditinstitut för den mindre skeppsfarten. Detta sammanhänger främst med lånefondens existens och den omständigheten att fonden för sin utlåning tillämpat en lägre ränta än de båda kassorna. Det bör också observeras att lån ur kassorna inte kan beviljas i de höga risklägen — upp till 80 % — som gäller för lånefonden.

I övrigt kan nämnas de kreditmöjligheter som varvsindustrin kan erbjuda. De svenska småvarvens förmåga härvidlag är begränsad, men i vissa fall har utländska varv kunnat ställa goda kreditvillkor. I Förbundsrepubliken Tyskland kunde sålunda i början av år 1969 erbjudas krediter upp till 80 % av kontraktspriset till en förmånlig räntesats. Vissa valutaförhållanden m. m. har dock inneburit att denna möjlighet inte i någon större omfattning kunnat utnyttjas av svenska redare.

Utredningen

Småskeppsfartsutredningen har haft till uppgift att klarlägga formerna för ett fortsatt stöd till den mindre skeppsfarten och de allmänna villkor som bör förknippas härmed.

Småfartygens andel av trafiken på svenska hamnar. Utredningen konstaterar, att varusammansättningen av Sveriges utrikeshandel och det förhållandet att huvuddelen av handeln avser nord- och västeuropa fört med sig att en stor del av de utrikes sjötransporterna kommit att ske med småfartyg. År 1967 svarade fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 ton för 76 % av antalet med lastfartyg utförda resor till och från svenska hamnar och för 26 % av varutransporterna vid sådana resor. Undantas oljor och järnmalm, dvs. de båda varugrupper som i första hand är förbehållna de större fartygen, hade småfartygen år 1967 hand om 53 % av det gods som skeppades med lastfartyg. Detta får enligt utredningen ses som en anmärkningsvärt hög siffra.

De svenska rederiernas andel i den utrikes trafiken med småfartyg uppgick år 1967 till endast 23 % mätt efter bruttotonnaget. Fartyg från Förbundsrepubliken Tyskland dominerade bilden med en andel av 44 %. Danska och nederländska fartyg hade andelar på 12 resp. 10 %.

I den högsta bruttotonklassen 450—499 ton svarade svenska fartyg dock för 31 % mot 40 % för tyskt tonnage. De danska och nederländska fartygen var koncentrerade till de lägre storleksklasserna under 500 ton brutto. Utvecklingen under hela 1960-talet har inneburit en successiv nedgång för det svenska och nederländska tonnagets andelar och en uppgång för det tyska och framför allt det danska tonnaget.

Något statistiskt underlag för att fördela godset i inrikes sjötransport på fartyg av olika storlek föreligger inte. Allt talar emellertid för att småfartygens andel är högre för inrikesgodset än för det utrikes godset. Speciellt gäller detta oljetransporterna. De stora oljetransporter-

na från Göteborg till hamnarna vid Trollhätte kanal och Väneren går till övervägande del med tankfartyg om högst 500 ton brutto. Även i transporterna längs kusten och i Mälaren har dessa en betydande del.

Den svenska inrikes mindre sjöfarten har en egentlig hemmamarknad endast i kanal- och insjöfarten. I kustfarten deltar som följd av bl. a. ömsesidiga överenskommelser mellan Sverige och ett antal väst-europeiska länder även ett betydande antal utländska fartyg vilkas kostnadsläge kommit att i stort bestämma frakterna på den öppna marknaden.

Utvecklingen av den svenska småfartygsflottan under efterkrigstiden. När det gäller utvecklingen av det svenska småtonnaget under de senaste decennierna konstaterar utredningen att en jämfört med 1930-talet något ökad förnyelse av fartygen ägde rum under krigsåren och de första efterkrigsåren. Den mera moderna delen av *torrlastfartygen* i småfartygsflottan, dvs. enheter med en ålder intill 20 år, uppgick år 1948 till 64 fartyg. Av dessa låg 60 i storleksklassen mellan 100 och 399 ton.

Mellan åren 1948 och 1968 har en stark förskjutning skett mot de högre dräktighetsklasserna inom småfartygsflottan. År 1968 svarade torrlastfartygen i klassen 450—499 ton brutto för nära 60 % av tonnaget mot mindre än 10 % år 1948. Det totala antalet enheter uppgick vid slutet av år 1968 till 247 med en lastförmåga av ca 84 000 ton brutto.

Småtankflottan har i huvudsak kommit till under efterkrigsåren. Mellan åren 1948 och 1968 växte den från ca 40 enheter till 71, och fartygens lastförmåga ökade från ca 11 000 till 25 000 ton brutto. Även här har en kraftig ökning av fartygen i storleksklassen 450—499 ton brutto ägt rum. I absoluta tal har dock även fartygen i mindre storleksklasser ökat varför den relativa förskjutningen mot större fartyg inte är lika påtaglig som i fråga om torrlastfartygen.

Totalt sett utgjorde småfartygen år 1966 nära hälften av hela den svenska lastfartygsflottans enheter men bara 3 % av dess bruttodräktighet och dödsvikt. Andelen av bemanningen svarade mot en så hög siffra som 13 %. Bidraget till bruttofrakterna — efter omräkning av de s. k. tidshyrorna — utgjorde ca 8 %.

Den konstaterade utvecklingen mot en koncentration av småfartygen till den högsta dräktighetsklassen under 500 ton brutto sammanhänger främst med att man år 1948 skärpte bestämmelserna för tvåvaktssystem ombord och sänkte den övre gränsen härför från 2 000 till 500 ton brutto. Härigenom försämrades lönsamheten kraftigt för tonnaget närmast över 500 ton vilket ledde till en försäljning till utlandet av svenska sådana fartyg. I dessas ställe kom nya fartyg strax under 500-tonsgränsen. För att undvika en motsvarande nedgång i lastförmågan utvecklades inom ramen för gällande skeppsmättningsbestämmelser en konstruk-

tionsteknik med s. k. tonnageöppningar i översta däckets och mellanrummen därunder som gjorde att dessa rum inte inräknades i dräktighets-talet vilket skall ange rymden av fartygets slutna rum. På detta sätt har de s. k. paragraffartygen uppkommit. De högsta värdena i fråga om lastförmågan hos dessa ligger i dag kring 1 200 à 1 300 ton dödvikt för torrlastfartyg och 1 400 ton för tankfartygen mot 700 à 800 ton för båda kategorierna för bara ett tiotal år sedan.

Paragraffartyget för emellertid med sig olika nackdelar med hänsyn till fartygens sjösäkerhet och ändamålsenlighet. Främst gäller detta tvådäckade fartyg. Huvuddelen av lastrumsvolymen är på dessa förlagd till utrymmena mellan översta däckets och andra däckets, alltså de rum som kan uteslutas från dräktigheten. Detta försämrar fartygens stabilitet. Underrummens ringa höjd försvårar godshanteringen. Skeppsmät-ningsbestämmelserna bidrar till förekomsten av sådana tvådäckade far-tyg. Överhuvud blir de mera storbäriga paragraffartygen dyrbarare än om bara ändamålsenligheten fått avgöra utformningen. Det förhål-landet att bostadsutrymmena räknas in i bruttodräktigheten för vidare med sig en onödig begränsning av bostadsstandarden också på moder-na fartyg.

Utvecklingen av det svenska mindre handelstonnaget överensstämmer i stort med den internationella utvecklingen på området. Även interna-tionellt har alltså successivt skett en förskjutning mot dräktighetsklas-sen 400—499 ton brutto samtidigt som fartygens lastförmåga ökat starkt. De tvådäckade fartygen om minst ca 1 000 ton dödvikt har ut-gjort huvuddelen av nyproduktionen.

Den likartade utvecklingen av småfartygsflottorna i skilda länder får ses mot bakgrund av den industriella utvecklingen under efterkrigs-tiden. Den snabba övergång till mycket stora fartyg som framför allt under 1960-talet blivit det mest iögonenfallande draget inom världssjö-farten i övrigt har dock endast delvis påverkat transportstrukturen in-om nord- och östersjöområdena bortsett från massgodstransporterna — främst järnmalm och mineraloljeprodukter — för vilka fartygsstorle-karna ökat starkt. Mindre fartyg i de storleksklasser som tidigare nämnts används däremot alljämt för transport av stycke- och partigods liksom för vissa mineraloljetransporter och transport av andra typer av mass-gods.

Läget för den mindre skeppsfarten. De senaste årens fartygutveckling har fört med sig en påtaglig produktivitetsök-ning inom den svenska småskeppsfarten. I den hårda internationella konkurrensen har de svenska torrlastfartygen dock numera svårt att hävda sig. Totalt sett finns i västeuropa ett överskott på fartyg i dräktighetsklasserna upp till 500 ton brutto. De svenska småredarna ar-betar här med fartyg som inte längre är fullt moderna. I många fall

har dessa köpts från utländska redare som trots betydligt lägre lönekostnader inte kunnat driva fartygen med vinst.

Företrädare för den mindre skeppsfarten har under den senaste tiden också uttalat att näringsens ekonomi är dålig. Den bristande lönsamheten bestyrks av redarnas räkenskapsutdrag och resekalkyler. Antalet ansökningar hos lånenämnden om amorteringsansstånd talar i samma riktning. De småredare som haft svårt att få sysselsättning har därför tvingats acceptera en minskad ersättning för den egna arbetsinsatsen. Det sagda gäller emellertid enligt utredningen inte i samma grad småtankfarten under svensk flagg vilken företett en mera gynnsam utvecklingsbild än torrlastfartygen.

Det ökade antalet fartyg strax under 500 ton brutto har fört med sig en önskan att vidga fartområdena. Den gräns som i arbetstids- och bemanningshänseende hittills satts i Engelska kanalen har emellertid gjort det praktiskt omöjligt att ytterligare utöka fartområdet med atlantkusten och medelhavsområdet vilket har beskurit sysselsättningsmöjligheterna vintertid.

Genom den nya sjöarbetstidslagen (1970: 105) har möjligheter öppnats för arbetsmarknadens parter att i ökad utsträckning genom kollektivavtal göra avsteg från olika arbetstidsregler m. m. som tidigare hämmat en rationell utveckling av bl. a. småtonnaget. Utnyttjas dessa möjligheter kommer gynnsammare betingelser att skapas för en konsoliderande utveckling av det mindre handelstonnaget. Även i övrigt finns det enligt utredningen förutsättningar härför.

I åtskilliga sammanhang har fartyg mellan 2 000 och 3 000 ton dödvikt den senaste tiden visat sig attraktiva vilket innebär att det »medelstora tonnaget» håller på att komma tillbaka. För svensk del kan hänvisas till tankfarten där enheter i just dessa storleksklasser fått flera beställare. Även i fråga om torrlasttonnaget synes den mindre skeppsfartens transportuppgifter komma att öka. Inom området för massgods- och containertrafik kommer det mindre tonnaget in som feederfartyg för vidarebefordran av gods från det fåtal storhamnar, främst Rotterdam, dit de transoceaniska superfartygen centraliserar sina transporter. Trots löneläget m. m. anser utredningen att förutsättningar finns för i varje fall ett begränsat antal fartyg under svensk flagg att med acceptabel lönsamhet delta i denna utveckling.

Styrkan hos småskeppsfartens företagare är en kombination av stor arbetsinsats och långt driven ekonomi i driften. Svagheten ligger liksom inom annan småföretagsamhet i otillräckliga kunskaper i kalkylerings- och finansieringsfrågor och därutöver ofta bristfällig orientering i fraktmarknadens möjligheter. Det kan även hänvisas till en bristande samverkan inom näringsgrenen.

I sammanhanget erinras om den koncentration till ett fåtal stora företag som håller på att ske inom den svenska rederinäringen. Den kan

komma att ofördelaktigt påverka näringens vitalitet. Ett nyföretagande är därför angeläget vilket naturligen kan ske inom den mindre sjöfarten i varje fall som en första etapp. En differentierad handelsflotta bör vara av intresse också för de ombordanställda. Härigenom vidgas valet av arbetstillfällen, och det kan för många bli acceptabelt att över huvud taget fortsätta i sjömansyrket.

Lånenämndens för den mindre skeppsfarten verksamhet. Den av lånenämnden disponerade lånefonden för den mindre skeppsfarten har hittills spelat en dominerande roll för kreditgivningen till småfartygen. Som nämnts inriktades verksamheten genom 1957 års ändringar primärt på det egentliga småtonnaget upp till 300 ton brutto. Den övre dräktighetsgränsen för lån ur fonden var dock 500 ton brutto. Till en början gick också den mera begränsade målsättningen att upprätthålla. Intresset för nybyggen har emellertid under 1960-talet nästan uteslutande hänfört sig till fartyg med en bruttodräktighet nära 500 ton. Fartygen har pressats allt högre i lastförmåga. Inte heller vad avser andrahandsförvärven har gränsen 300 ton brutto gått att upprätthålla.

Totala lånebeloppet till nybyggen av lastfartyg (exkl. s. k. villkorliga lån) utgjorde för åren 1957—1968 51,6 milj. kr. Härav avsåg 28,3 milj. kr torrlastfartyg och 23,3 milj. kr. tankfartyg. Antal belånade fartyg var 45. Det högsta lånebeloppet utgjorde 2,5 milj. kr. De senaste åren har efterfrågan från låntagarnas sida varit inriktad på enheter i pris-klassen 3—4 milj. kr. Främst har det rört sig om tankfartyg och specialiserade torrlastfartyg. — Lånetiden har normalt legat vid 10 år och låneandelen vid 60 %.

I fråga om andrahandsköp gäller att inom torrlastsektorn de egentliga småfartygsredarnas tonnageförnyelse till övervägande del varit inriktad på andrahandsköp. Sammanlagt belånade nämnden åren 1957—1968 61 torrlastfartyg och 6 tankfartyg, vilka köpts i andra hand. Av det totala lånebeloppet — inklusive övertagna äldre lån — om 31 milj. kr. föll 26,5 milj. kr. på torrlastfartygen och 4,5 milj. kr. på tankfartygen. Lånebeloppen varierade mellan 150 000 och 1,4 milj. kr. och låneandelen normalt mellan 40 och 60 %.

En särskild låneform med villkorlig kreditgivning har utbildats genom praxis hos lånenämnden. Låneformen har samband med att Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa är beroende av riksbankens tillstånd att emittera obligationslån, vilket medför att kassornas styrelse ofta är ur stånd att lämna fasta utfästelser om lån. Detta innebär olägenheter för småfartygsredare utan alternativa finansieringsmöjligheter, som inte anser sig kunna beställa fartyg enbart i förlitande på en framtida lånemöjlighet. Med hänsyn härtill har lånenämnden i ett antal fall gått med på att — under vissa betingelser — lämna ut lån då utbetalning av kredit beviljad av kassorna dröjer

mer än sex månader efter det att fartyget levererats. Åtaganden av angivet slag har under år 1968 maximalt uppgått till drygt 8 milj. kr. men har i juni 1969 sjunkit till ca 2 milj. kr.

Till förfogande för nämndens utlåning står förutom nytillskott i form av investeringsanslag inbetalda amorteringar. Härtill kommer inlösen av lån i samband med att fartyg sålts till utlandet eller förlist.

Mellan budgetåren 1957/58 och 1967/68 förstärktes fonden med sammanlagt 26,5 milj. kr. för den ordinarie utlåningen. Härtill skall läggas drygt 10 milj. kr. som tillförts fonden av arbetsmarknadsmedel för att stödja sysselsättningen vid svenska varv. Fondens totalbelopp utgjorde den 30 juni 1968 52,8 milj. kr., varav 35,2 milj. kr. i utestående lån. De årliga amorteringarna har kommit upp i 7 à 8 milj. kr.

Utredningens överväganden och förslag. Utredningen har vid sina överväganden först bedömt om ett fortsatt stöd till den mindre skeppsfarten via lånefonden är motiverat. I och för sig anser utredningen att en avveckling av fonden väl låter sig försvaras. Kreditmöjligheterna för småskeppsfarten har de senare åren förbättrats främst genom omorganisationen av Svenska skeppshypotekskassan och tillkomsten av Skeppsfartens sekundärlånekassa. Vidare har övervägande delen av de lån som utgått rymts inom de villkor i fråga om löptid och kreditläge som gäller för de båda kassorna. Fördelarna med fonden sett från låntagarens synpunkt har hittills varit att den har kunnat erbjuda en förmånsränta samt att den vanligen kunnat garantera utbetalning av lån vid den tidpunkt låntagaren önskat. Fondens direkta inriktning på småskeppsfarten har dessutom underlättat kontakterna med småredarna och deras ombud.

Bl. a. av sistnämnda skäl förordar utredningen, att lånefonden och lånenämnden bibehålls. Motivet är då att söka få bättre villkor för den mindre företagsamheten inom rederinäringen. I första hand bör detta ske genom försök att få den mindre skeppsfart som nu finns framförallt i Bohuslän in på delvis nya vägar. Därutöver skulle syftet vara att underlätta nyetableringar inom näringen. Fondens verksamhet föreslås därför få en ändrad inriktning. Lånestödet bör byggas ut med rådgivning och praktisk medverkan i främst kalkylerings- och finansieringsfrågor. Åtminstone till en början bör rådgivningen vara kostnadsfri. Även viss fortlöpande kursverksamhet bör komma till stånd, främst då i sådana företagsekonomiska frågor som är speciella för småskeppsfarten. I verksamheten skall också ingå att följa och stimulera den tekniska utvecklingen inom småskeppsfarten. Rådgivningen blir härigenom det centrala och lånestödet ett komplement till denna.

Utredningen erinrar om att den enligt sina direktiv haft att överväga, huruvida grunderna för långivningen i framtiden bör ändras till att överensstämma med de riktlinjer som gäller för företagarföreningarna. — En sådan förening finns i varje län. De är ekonomiska för-

eningar, och medlemmarna är främst företagare inom industri och hantverk, sammanslutningar av sådana företag samt kommuner och lands-ting. Staten och vederbörande landstingskommun har tillsammans majoritet i föreningarnas styrelser.

Föreningarnas uppgift är att främja lönsamheten för hantverk och småindustri. Detta sker dels genom rådgivning i tekniska och ekonomiska frågor, dels genom kreditstöd främst med medel som staten ställt till förfogande via statens hantverks- och industrilånefond. Räk-
tan på lånen är marknadsanpassad. Kreditstöd får endast då synnerliga skäl föreligger beviljas, om sökanden kan erbjuda sådan säkerhet, att lån bör kunna utlämnas av enskild kreditinrättning enligt vedertagna bankmässiga grunder. I vissa föreningar är rådgivningen inriktad huvudsakligen på företagare som söker eller har lån hos föreningen. Andra föreningar har byggt upp en omfattande allmän konsultverksamhet. Denna del av verksamheten har hittills delvis skett i samverkan med statens institut för företagsutveckling (SIFU), f. d. statens institut för hantverk och industri. Tillsynen över låneverksamheten handhas av kommerskollegium.

Utredningens förslag beträffande lånefondens framtida verksamhet överensstämmer principiellt nära med de angivna riktlinjerna för företagarföreningarna såväl när det gäller rådgivningen som kreditstödet.

Som framgått av den tidigare redogörelsen anses de egentliga småfartygen och de s. k. paragraffartygen inte längre attraktiva för svenska redare. Utredningen väntar sig i stället av olika skäl en lönsam utveckling och nyetablering inom klasserna strax över 500 ton brutto upp till en dödvikt av 2 500—3 000 ton. Enligt utredningen är det därför inte lämpligt att begränsa den framtida kreditgivningen till fartyg med det högsta dräktighetsmått som nu gäller. Om en storleksgräns visar sig behövlig bör denna snarare knyta an till fartygets dödvikt än till brutto-dräktigheten. En stel gränsdragning bör dock undvikas. Svårigheten att göra en entydig definition av vad som är småskeppsfart enbart genom bestämning av fartygsstorleken anser utredningen tala för att begreppet småskeppsfart mera bör knyta an till företaget/rederiet än till fartyget. Vägledande för avgränsningen får bl. a. vara — förutom fartygets storlek och investeringens omfattning — möjligheterna att tillgodose kreditbehoven på annat sätt.

Utredningen anser, att — liksom gäller för det statliga kreditstödet till hantverk och småindustri — lån inte bör beviljas, om sökanden som följd av säkerhetens art kan erhålla lån från annat kreditinstitut.

Större delen av nämndens långivning har hittills skett inom samma risklägen som Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa — dvs. upp till 70 % av fartygets värde — trots att formella möjligheter funnits till lån ur lånefonden intill 80 % av värdet. I samband med en omläggning av verksamheten anser utredningen, att krav

inte längre bör uppehållas på att lån skall lämnas mot bästa säkerhet i det beställda eller förvärvade fartyget. Allmänt bör gälla att lån skall ligga inom 85 % av det värde, till vilket nämnden uppskattar fartyget. Utredningen räknar i sammanhanget med att de närmaste åren kan fartyg med ett värde upp till i varje fall ca 7 milj. kr. ifrågakomma för belåning. Det kan inte förutsättas att en småredare i form av eget kapital kan svara för 20 % av en sådan investering.

Inteckning skall liksom vad gäller de båda kassorna kunna belånas också i annat redaren tillhörigt fartyg. Om så visar sig nödvändigt, får fartygsinteckningen förstärkas genom borgen. Lånenämnden skall lämna såväl primär- och sekundärkrediter som krediter i högre riskläge. Den i det följande förutsatta räntan gör det dock inte attraktivt att låna mot bästa säkerhet hos fonden. Primärlån bör tas i första hand hos skeppshypotekskassan.

Utredningen har övervägt frågan, om en maximigräns bör gälla för lån till visst fartyg eller viss redare.

En sådan har dock inte ansetts böra fastställas. Redan den ram för omfattningen av låneverksamheten som sätts av storleken av de i nuläget inflytande amorteringarna — 7 à 8 milj. kr. årligen — gör en sådan gräns överflödigt. Lån över 1 milj. kr. synes dock normalt inte böra lämnas.

Räntan bör vara fast och ligga 0,25 % högre än vad sekundärlånekassan skulle betinga sig vid tidpunkten för lånebeslutet. Det innebär en snedvridning av efterfrågan, om fonden ger lika eller bättre villkor än sekundärlånekassan. Överräntan är också motiverad av det om än begränsade solidariska ansvar låntagarna har för de båda kassornas förpliktelser.

Lån skall enligt utredningen — liksom f. n. — återbetalas inom viss tid, högst tio år från första lyftningsdagen. Viss amorteringsfrihet bör kunna medges — under högst två år från första lyftningsdagen och vidare med högst ett år i sänder vid behov. Enligt nuvarande bestämmelser får lån till andrahandsköp inte lämnas om fartygets ålder överstiger tio år. Denna bestämmelse bör bibehållas. Utredningen har däremot inte ansett sig böra bibehålla kravet, att lån skall vara slutbetalat då sådant fartyg uppnått en ålder av 15 år. Amorteringstiden skulle, beroende på fartygets ålder vid förvärvet, kunna utsträckas tills fartyget blivit högst 20 år gammalt.

Den nya lånenämnden bör enligt utredningen placeras i Göteborg, eftersom tyngdpunkten för den mindre skeppsfarten ligger på västkusten. I Göteborg finns redan Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa. Det är enligt utredningen önskvärt att nämnden och kassorna får samma lokaler så att utbyte av tjänster kan ske vilket bör förbilliga serviceverksamheten.

För rådgivningsverksamheten i andra delar av landet bör nämnden mot ersättning kunna anlita företagarföreningarna. För den kursverk-

samhet i bl. a. företagsekonomiska frågor som kan komma i fråga bör i görligaste mån SIFU anlitas.

Nuvarande länenämnd har en mycket liten organisation. Årskostnaden uppgår till ca 20 000 kr. Ett genomförande av utredningens förslag medför ofrånkomligt ökade administrationskostnader. Utredningen beräknar årskostnaden för statsverket till 160 000 kr. Mot dessa kostnader skall ställas de ökade ränteintäkter för statsverket som blir en följd av övergången till en marknadsanpassad ränta. Genom att utlåningsverksamheten förläggs till ett högre riskläge kan emellertid kreditförluster uppstå. Enligt utredningens uppfattning bör dock tillsammans med belastningen på budgeten inte öka. Mot kostnaderna bör därutöver så småningom kunna ställas vissa intäkter i form av konsultarvoden m. m.

Remissyttranden

Utredningens redogörelse för utvecklingen av den svenska småskeppsfarten under efterkrigstiden, dess betydelse på transportmarknaden, konkurrensläget, de ekonomiska betingelserna för näringen och bedömningarna av den sannolika fortsatta utvecklingen i olika hänseenden vitsordas allmänt av de remissinstanser som närmare berört dessa frågor. *Sjöfartsverket* framhåller att i flera länder i nord- och västeuropa har småskeppsfarten under efterkrigstiden präglats av återkommande lönsamhetskriser. De ekonomiska problemen för näringen har i flera länder varit så stora att statsmakterna funnit nödvändigt vidta stödåtgärder av olika slag, främst i form av finansieringshjälp, såsom långarantier, räntesubventioner samt lättnader i skatte- och avskrivningsregler. Åtgärderna från de enskilda staternas sida har ytterligare bidragit till att skärpa konkurrenssituationen småfartygsflottorna emellan. Den svenska småskeppsfarten har särskilt under senare år haft svårigheter att hävda sig i den internationella konkurrensen. De utländska fartygens andel av varutransporterna på Sverige har ökat successivt.

Statens länenämnd för den mindre skeppsfarten lämnar en redogörelse för sin hittillsvarande verksamhet och anför bl. a. att nämnden vid långivningen sökt främja tillkomsten av nya och mer effektiva typer av fartyg inom tonnagegruppen under 500 ton brutto. Lån har sålunda lämnats för bl. a. kylfartyg, gastanfartyg, specialfartyg för flytande kemikalier samt för fartyg med anordningar för snabbare och säkrare hantering av godset. Under perioden 1958—1968 har vidare 39 % av nybyggena och 83 % av andrahandsköpen från utländska redare finansierats med hjälp av lån från lånefonden.

Rederiföreningen för mindre fartyg anser att det svenska mindre

tonnaget hittills i och för sig har hävdats sig väl i konkurrensen med andra nordeuropeiska länders fartyg. Här spelar främst kunskaper i skötsel av transporterna en stor roll. Från befракtarhåll har det vid flera tillfällen också klart uttalats, att man föredrar svenska fartyg, på grund av den omsorg fartygens besättningar lägger ner på att godset skall komma oskadat till bestämmelseorten. Bl. a. detta har medfört att svenska småfartyg har visat sig attraktiva för utländska tidsbefrak- tare.

När det gäller behovet av fortsatt stöd åt den svenska småskeppsfarten är det stora flertalet remissinstanser ense med utredningen. *Statskontoret* anför allmänt att såvitt kan bedömas har lånefonden fyllt och fyller alltså ett behov. *Sjöfartsverket*, *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten* och *Rederiföreningen för mindre fartyg* anför sammanfattningsvis att mot bakgrund av det mindre tonnagets direkta och kompletterande uppgifter i landets transportapparat är det ett starkt samhällligt intresse att det mindre och medelstora tonnaget bibehålls och förnyas. Enligt sjöfartsverket motiverar rådande förhållanden på fraktmarknaden, att statens engagemang beträffande det mindre tonnaget i varje fall inte reduceras utan kvarstår och om möjligt förstärks.

LO understryker också utredningens påpekande att den mindre skeppsfarten även i fortsättningen har en viktig roll att spela. En starkare strukturanpassning krävs dock för att förbättra lönsamheten så att de mindre fartygen kan fylla sin lokala transportuppgift som komplement till den alltmer koncentrerade fjärrtrafiken.

Enligt *Svenska sjöfolksförbundet* är förekomsten av svenskt småtonnage av väsentlig betydelse inte minst från konkurrenssynpunkt i förhållande till den allt mer ökande lastbilstrafiken. Liksom andra remissinstanser anser förbundet det angeläget att stödja näringen även med tanke på arbetsbristen vid varven. Dessutom bereds inte bara svenska sjömän utan även transport- och speditorsarbetare sysselsättning.

Kommerskollegium och *handelskamrarna i Göteborg, Borås och Karlstad* finner det vara motiverat att stödja den mindre skeppsfarten bl. a. på grund av att den utgör en viktig rekryteringsbas för storsjöfarten.

ÖB, *sjöfartsverket*, *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten*, *transportnämnden*, *Rederiföreningen för mindre fartyg* och *Svenska sjöfolksförbundet* har i sina yttranden bl. a. också anfört beredskapskäl för ett fortsatt stöd till den mindre skeppsfarten.

Endast *riksrevisionsverket* ifrågasätter behovet av en framtida stödverksamhet och är därmed den enda remissinstans som förordar en successiv avveckling av den nuvarande statliga kreditgivningen. Verket anser sålunda att ett bibehållande av lånefonden inte förefaller överens-

stämman med de trafikpolitiska strävandena i stort. — Vid konkurrens på lika villkor mellan de olika trafikmedlen skall inte någon subventionering av sjöfarten förekomma. Vidare anser verket att den dåliga lönsamheten inom den mindre skeppsfarten inte i så stor utsträckning beror på otillfredsställande lånemöjligheter utan har mer fundamentala orsaker såsom konkurrens från stora fartyg, lönernas genomslag i kostnaderna på mindre fartyg och landtransportmedlens utveckling. Verket påpekar dock att det vid sitt ställningstagande inte gått in på någon bedömning av social natur såsom beträffande den eventuella uppkomsten av sysselsättningsproblem o. d.

Statens vägverk, som i övrigt inte har funnit anledning att ta ställning till utredningens förslag, erinrar om att utformningen av stödet till den mindre skeppsfarten inte får ses isolerad från trafikpolitikens allmänna målsättning.

I fråga om inriktningen av det framtida stödet råder i viss utsträckning delade meningar bland remissinstanserna.

Utredningens förslag att stödet i framtiden inom ramen för statens lånenämnds för den mindre skeppsfarten verksamhet bör koncentreras mera till rådgivning med kreditstöd som kompletterande möjlighet mottas dock positivt av flertalet remissinstanser, nämligen *statens järnvägar*, *sjöfartsverket*, *statskontoret*, *kommerskollegium*, *transportnämnden*, *TCO*, *LO*, *Sveriges redareförening*, *Svenska bankföreningen*, *Sveriges fartygsbefälsförening*, *Svenska sjöfolksförbundet*, *Näringslivets trafikdelegation*, *handelskammarna i Göteborg*, *Borås* och *Karlstad* och *Nya Ängfartygs AB Strömma kanal*.

Sjöfartsverket understryker utredningens ståndpunkt att rådgivningen åtminstone de första åren bör vara kostnadsfri. *Svenska sjöfolksförbundet* anser att upplysningsverksamheten till en början bör bedrivas på försök.

I fråga om låneverksamheten uttalar *Nya Ängfartygs AB Strömma kanal* allmänt att utredningen genomgående endast har tagit hänsyn till lasttrafiken. Lånefondens stadgar utesluter inte långivning för finansiering av mindre passagerarfartyg men detta har hittills inte förekommit. Bolaget hävdar att skärgårdsbåtarna i dag utgör ett både bekvämt, snabbt och pålitligt alternativ till den egna bilen eller den kollektiva vägtrafiken i våra skärgårdar. Man kräver därför att rederier som bedriver passagerartrafik ges möjligheter att på samma villkor som lasttrafiken ta upp lån för nybyggnation och modernisering.

Några remissinstanser som i och för sig är positiva till ett fortsatt stöd åt den mindre skeppsfarten har en uppfattning om organisationsformen eller om utformningen av stödet som skiljer sig både från utredningens förslag och från den nuvarande ordningen. *Statens institut för hantverk och industri* och *Företagareföreningarnas förbund* ifråga-

sätter sålunda om småskeppsfarten i förhållande till övrig mindre och medelstor företagsamhet är en så speciell näringsgren att det krävs en särskild nämnd för att handha rådgivnings- och låneverksamheten för denna bransch. Dessa instanser anser att nämndens arbetsuppgifter rymms inom företagarföreningarnas ordinarie verksamhetsområde och därför bör kunna övertas av dessa. Liknande synpunkter anförs av *Svenska sparbanksföreningen*, som framhåller dels att verksamheten skulle vinna på en decentralisering, dels att ökade resurser kan ställas till förfogande om verksamheten inordnas i företagarföreningsorganisationen.

Kommerskollegium ifrågasätter, om inte ett system med kreditgarantier är att föredra framför nuvarande ordning med direktlån. Garantilån innebär enklare administration och övervakning samt ger likformighet med övrigt industristöd.

En grupp remissinstanser finner dock omläggningen av stödet åt småskeppsfarten — främst när det gäller kreditgivningen — mer eller mindre opåkallad, nämligen *ÖB, statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten, Svenska skeppshypotekskassan* och *Rederiföreningen för mindre fartyg*. *ÖB* anser att när utredningen väljer att ändra inriktningen av stödet åt den mindre skeppsfarten förkastar man samtidigt en mera motiverad övergång till ett rent subventionssystem. Någon form av differentierat stöd allt efter storleksklass på fartyg borde utgå för att stimulera redarna att anskaffa fartyg i de mindre storleksklasserna. Betydelsen av dessa fartyg som hjälpfartyg i den marina basorganisationen vid beredskapshöjning och krig är enligt överbefälhavaren mycket stor. De övriga fruktar att en omläggning i enlighet med utredningens förslag kommer att medföra att de lånesökande som hänvisas att täcka hela eller större delen av sitt kreditbehov hos skeppshypotekskassan och sekundärlånekassan får vidkännas en inte obetydlig försämring av den service nämnden tidigare har lämnat. Snabbheten och smidigheten i handläggningen av ärendena anses vidare komma att gå förlorad då kassorna är tvungna att placera lånen på obligationsmarknaden innan definitivt besked kan lämnas den lånesökande.

Utredningens förslag att i samband med omläggningen av lånenämndens verksamhet avskaffa den nuvarande övre dräktighetsgränsen på 500 ton brutto för lån ur lånefonden har vunnit anslutning hos flertalet remissinstanser, nämligen *sjöfartsverket, kommerskollegium, statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten, transportnämnden, Sveriges redareförening, Företagarföreningarnas förbund, Svenska bankföreningen, Svenska sparbanksföreningen, Rederiföreningen för mindre fartyg, Sveriges fartygsbefälsförening, Svenska sjöfolksförbundet, Näringslivets trafikdelegation* och *hundelskamrarna i Göteborg, Borås och Karlstad*.

Delade meningar råder dock om hur man i fortsättningen skall definiera begreppet småskeppsfart. *Sjöfartsverket, transportnämnden, Sven-*

ska sparbanksföreningen och *Sveriges fartygsbefälsförening* anser att fartyg med en dödvikt på upp till ca 3 000 ton bör kunna erhålla kreditstöd. *Rederiföreningen för mindre fartyg* anser också denna avgränsning lämplig och påpekar att IMCO nyligen antagit ett förslag till nya skeppsmättningsregler som gör nu gällande 500-tons gräns inaktuell. *Svenska sjöfolksförbundet* är av samma uppfattning men pekar samtidigt på möjligheten att i likhet med de nederländska mättningsbestämmelserna definiera småfartyg som fartyg som mäter högst 75 m mellan perpendiklarna.

Sveriges redareförening redovisar ingående nackdelarna med nuvarande bruttogräns, som bl. a. har lett till en onödig begränsning av besättningarnas bostadsstandard, och framhåller att endast en definition som hänför sig till fartyget innebär att begreppet mindre skeppsfart helt täcks. Föreningen anser att avgränsningen klart bör framgå av kungörelsens text. Liknande synpunkter anförs av *Svenska skeppshypotekskassan*, som pekar på att kassan kan komma att bevilja lån till fartyg där tveksamhet råder om statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten räknar fartyget till mindre eller större skeppsfart.

Kommerskollegium och *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten* anser i likhet med utredningen att kreditgivningen mera bör anknyta till företaget/rederiet än till fartygets storlek. Kollegiet understryker dock vikten av att vid prövning av låneansökan de företagsekonomiska betingelserna för investeringen i första hand blir klarlagda.

Flera remissinstanser har anfört synpunkter på utredningens förslag när det gäller villkoren i övrigt för kreditgivning ur fonden. Liksom utredningen är *sjöfartsverket* positivt till att lån i fortsättningen ges i något högre risklägen. Verket påpekar att fonden — trots de formella möjligheterna att ge lån på upp till 80 % av fartygsvärdet — hittills i stor utsträckning inskränkt sig till att ge primärkrediter.

Även *Svenska bankföreningen* ansluter sig till detta förslag. Föreningen väntar dock en förskjutning mot tertiär långivning ur lånefonden och finner det därför angeläget att skeppshypotekskassan och sekundärlånekassan i samband med omläggningen får tillräckliga resurser för att kunna överta fondens hittillsvarande uppgift som bottenfinansiar. För övrigt skiljer sig en del försäkringsbolags villkor i fråga om risktäckning, varför föreningen anser att en bestämmelse bör införas i författningstexten som anger hur ett fartyg skall försäkras för att kunna belånas i fonden.

Några remissinstanser — *statskontoret*, *riksrevisionsverket* och *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten* — är däremot kritiska mot förslaget att lån skall kunna lämnas intill 85 % mot f. n. 80 % av ett fartygs värde. *Statskontoret* anser att risken för ekonomisk förlust ökar

i sådant fall. Beviljandet av toppkrediter med sådana risker blir beroende av statens lånenämnds för den mindre skeppsfarten kännedom om låntagarens person och rörelsens utveckling. *Riksrevisionsverket* anser att om statsmakterna väljer att bibehålla lånefonden bör kravet på att lån skall lämnas mot bästa säkerhet upprätthållas.

Av *Sveriges redareförenings* yttrande framgår allmänt att föreningen helst ser att de s. k. villkorliga lånen behålles som stödform. Föreningen understryker dessa låns värde för de medelstora rederiernas möjligheter att modernisera och anser att denna låneform om möjligt bör ökas. Även *statskontoret* och *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten* förordar en ökad villkorlig kreditgivning.

Förslaget att en marknadsanpassad ränta skall tillämpas för lån ur fonden biträds av *LO*, *Sveriges redareförening*, *Företagareföreningarnas förbund*, *Svenska sparbanksföreningen* och *Näringslivets trafikdelegation*. Trafikdelegationen motiverar sitt ställningstagande med att den föreslagna räntan undanröjer det subventionsmoment som ligger i nuvarande räntesättning och inriktar låneefterfrågan i första hand på de två för skeppsfarten särskilt avsedda kassorna.

Vissa remissinstanser är dock kritiska mot en ändring av gällande räntebestämmelser. *Statskontoret* anser att detta inte bör ske, såvida inte låneverksamheten onläggs efter de principer som gäller för hantverk och småindustri. Man framhåller att den s. k. normalräntan ligger under marknadsräntan i tider med högt ränteläge men över räntan för likvärdiga lån när ränteläget är lågt. *Sjöfartsverket*, *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten*, *Rederiföreningen för mindre fartyg* och *Svenska sjöfolksförbundet* vill även att normalräntan bibehålls. *Sveriges fartygsbefälsförening* förordar en fast räntesats av 6 %.

Utredningens förslag beträffande amorteringsvillkoren kritiserar också från vissa håll. *Statskontoret*, *statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten*, *Rederiföreningen för mindre fartyg* och *Sveriges fartygsbefälsförening* önskar längre amorteringstid. De två sistnämnda anger tolv år som en lämplig amorteringstid.

Kommerskollegium anser liksom *handelskamrarna i Göteborg, Borås* och *Karlstad*, att amorteringsfriheten inte bör begränsas till de två första åren av lånets löptid utan att låntagaren själv bör få välja vilka två år han önskar utnyttja denna frihet. Därigenom nås en bättre anpassning till konjunkturförhållandena. *Sveriges redareförening* delar denna uppfattning, medan *Svenska sjöfolksförbundet* går ett steg längre och föreslår tre valfria år för vilka anstånd med återbetalningen kan lämnas.

I anslutning till utredningens uttalanden om den framtida långivningens omfattning — 7 à 8 milj.kr. per år — framhåller flera instanser att detta är en otillräcklig volym. *Sjöfartsverket* anser fondens nuvarande utlåningskapacitet klart otillräcklig och

för att inte försämra näringens förutsättningar bör fonden förstärkas så att lån på tillsammans minst 25 milj. kr. per år kan beviljas.

Den föreslagna lokaliseringen av den utökade lånenämnden till Göteborg biträds av bl. a. *sjöfartsverket*, *Sveriges redareförening*, *Rederiförening för mindre fartyg* och *Svenska sjöfolksförbundet*. Rederiföreningen anser dock att någon sammanflyttning med skeppshypotekskassan och sekundärlånekassan inte bör ske. *Svenska skeppshypotekskassan* är av samma uppfattning och tvivlar på lönsamheten i en sådan åtgärd. Kassans lokaler anses f. n. vara väl avpassade för verksamheten och mer än ytterligare en person kan inte beredas plats utan att kostnaderna ökar.

Invändningar mot en flyttning av statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten till Göteborgs anföras av *Företagareföreningarnas förbund* och *Svenska sparbanksföreningen* vilka i stället önskar en förläggning av verksamheten till de befintliga företagarföreningarna. En sådan decentralisering av verksamheten skulle dels underlätta för redarna att utnyttja stödet, dels öka de resurser som kan ställas till förfogande för att genomföra programmet.

Departementschefen

Det kreditstöd som samhället lämnar den mindre skeppsfarten utgår främst genom lån ur statens lånefond för den mindre skeppsfarten. Fonden inrättades år 1939 för att underlätta en från allmänna synpunkter önskvärd förnyelse av svenska fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Sedan fondens tillkomst har vid några tillfällen villkoren för långivningen ändrats för att bättre svara mot den mindre skeppsfartens behov och förbättra näringens möjligheter att hävda sig i en hårdnande konkurrens från utländskt småtonnage.

Sedan år 1957 utgår lån ur fonden till ny- och ombyggnad samt anskaffning i andra hand av fartyg med en dräktighet av högst 500 ton brutto. Endast om särskilda skäl föreligger får dock lån utgå till fartyg över 300 ton brutto. Lånebeloppet får uppgå till högst 80 % av det överenskomna priset vid nybyggnad och förvärv i andra hand resp. av värdet av fartyget efter ombyggnad. Lånetiden är maximalt 15 år. Dock gäller att lån till andrahandsförvärv inte får lämnas på längre tid än till dess fartyget nått en ålder av högst 15 år. Om särskilda skäl föreligger, kan amorteringsfrihet medges under längst de tre första åren av ett låns löptid. Räntan på utlämnade lån motsvarar statens normallåneränta. Prövningen av kreditansökningar handhas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten.

Avsikten har sålunda varit att primärt inrikta låneverksamheten på att stödja det egentliga småtonnaget, till vilket vid slutet av 1950-talet i huvudsak hänfördes tonnage upp till ca 400 ton dödvikt, vid denna tid motsvarande ca 270 ton brutto.

De efter hand anpassade och förbättrade lånevillkoren i förening med ett successivt ökat låneutrymme har utan tvekan inneburit ett värdefullt stöd åt den mindre skeppsfarten. Utvecklingen har dock medfört, att långivningen till fartyg om högst 300 ton brutto som primär målsättning framstått som orealistisk. Under hela 1960-talet har intresset från redarnas sida sålunda nästan uteslutande inriktats på fartyg nära den övre dräktighetsgränsen 500 ton brutto. Detta har berott dels på förändringar i den mindre skeppsfartens marknadsbetingelser som verkat i riktning mot ett större tonnage, dels bl. a. på vidtagna skärpningar i den sjöfartssociala lagstiftningen. Med de senare har — främst i anslutning till en sänkning av den övre gränsen för tvåvaktssystemet till 500 ton brutto — följt en försämrad lönsamhet för det något större tonnaget, vilket i motsvarande mån stimulerat till anskaffning av tonnage närmast under angivna bruttogräns. Långivningen har anpassats till denna utveckling. Under perioden 1957—1968 har sålunda över 70 % av de utlämnade lånen avsett fartyg i klassen 450—499 ton brutto, s. k. paragraffartyg.

Så småningom har även den övre dräktighetsgränsen framstått som alltför snäv med hänsyn till utvecklingen på fraktmarknaden. Den har också tett sig i hög grad konstlad. Med utnyttjande av de möjligheter, som hittillsvarande skeppsmättningsbestämmelser inrymmer enligt vilka dräktighetstalen bestäms genom mätning av rymden av fartygets slutna rum, har sålunda en konstruktionsteknik utvecklats med s. k. tonnageöppningar i översta däck och mellanrummen därunder. Härigenom har fartygens lastförmåga kunnat ökas — upp till 1 200 à 1 300 ton dödvikt — utan att bruttotonsgränsen överskridits. Konstruktionstekniken innebär olägenheter från flera synpunkter, bl. a. genom att försämra fartygens stabilitet och genom att försvåra lasthanteringen. Dessa olägenheter i förening med ett av marknadsutvecklingen betingat behov av större tonnage har medfört att nybyggnad av paragraffartyg successivt stannat av och att en del sådana fartyg sålts till utlandet. I stället har vissa beställningar skett av fartyg i storleksklasserna 2 000—3 000 ton dödvikt motsvarande ca 1 100—1 600 ton brutto.

Mot bakgrund av den angivna utvecklingen konstaterar 1965 års småskeppsfartsutredning, att en successiv ökning av fartygsstorleken har skett i takt med kraven på ökad produktivitet inom näringen. De storleksklasser som nu förefaller attraktiva torde enligt utredningen vara väl lämpade att med lönsamhet användas för åtskilliga transportuppgifter i nord- och östersjöfart. Detta gäller både olje- och torrlastfartygen och i den senare gruppen fartyg för såväl linje- som trampfart.

Med beaktande av angivna förhållanden, näringens betydelse och kreditmöjligheterna över huvud taget har utredningen övervägt i vad mån ett särskilt kreditstöd till den mindre skeppsfarten fortsättningsvis bör utgå — och om så anses vara fallet — i vilka former och på vilka villkor

8 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 8

det bör lämnas. Jag ansluter mig härvidlag till utredningens uppfattning, att vägande skäl talar för en fortsatt, på den mindre skeppsfarten inriktad långivning. Den betydelse och de möjligheter på fraktmarknaden, som denna näring alltjämt har, i förening med de särskilda problem som näringens utövare i viss utsträckning möter då det gäller att finansiera den successiva förnyelsen och anpassningen av tonnage talar här för. Jag delar också utredningens uppfattning, att en sådan långivning bör ges en i viss mån ändrad utformning, så att den på ett bättre sätt än hittills kompletterar det kreditstöd som lämnas skeppsfarten i andra former, och att den byggs ut med en till näringens behov anpassad rådgivning och konsultverksamhet.

I fråga om utformningen av kreditstödet är samtliga remissinstanser eniga med utredningen att ett fasthållande vid den nuvarande dräktighetsgränsen för lån ur lånefonden inte längre är motiverad. Jag vill i sammanhanget erinra om att 1970 års riksdag i enlighet med förslag i prop. 1970: 91 (SU 89, rskr 216) — som ett provisorium i avvaktan på ett slutligt ställningstagande till utredningens förslag — bemyndigat Kungl. Maj:t att vid långivning ur fonden medge undantag från gällande dräktighetsgräns. Jag förordar, att gränsen nu definitivt slopas. I stället bör långivningen mera allmänt inriktas på den mindre företagsamheten inom rederinäringen, varvid avgränsningen får ske utifrån en sammanvägd bedömning av olika faktorer som motiverar ett kreditstöd. Vägledande för en avgränsning får bl. a. vara — förutom fartygets storlek och investeringens relativa omfattning — de alternativa lånemöjligheter som står till buds.

En utgångspunkt bör härvidlag vara, att lån ur en även fortsättningsvis bibehållen lånefond för den mindre skeppsfarten inte bör lämnas, om kreditökanden med hänsyn till säkerheternas art har möjlighet att erhålla lån från annat kreditinstitut. Jag kommer här också in på förhållandet mellan lånefonden å ena sidan och främst Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånekassa å andra sidan.

I sin hittillsvarande verksamhet har långivningen ur fonden avsett såväl primär- och sekundär- som tertiärkrediter. Verksamheten har dock i huvudsak varit inriktad på primär- och sekundärkrediter. I fråga om både nybyggen och andrahandsköp har sålunda under tiden 1957—1968 låneandelen sällan legat över 70 % av fartygspriset, och tyngdpunkten har legat mellan 40 och 60 à 65 %, trots att möjlighet i och för sig förelagat att bevilja lån upp till 80 % av priset. Lånetiderna har också normalt legat under vad som med hänsyn till låneförfattningen varit möjligt. Vid nyanskaffningar har lånetiderna som regel hållit sig inom tio år, och i fråga om andrahandsköp har de varit anpassade härtill. Den praxis som sålunda utvecklats förklaras av olika förhållanden. Genom att den tillämpade statliga normallåneräntan legat under marknadsräntan har lån från fonden varit attraktiva redan

av detta skäl, vilket påverkat kreditefterfrågan. Genom att bästa säkerhet krävts har lånenämnden vidare — även i fall då enbart sekundär- eller tertiärkredit behövts för att möjliggöra ett fartygsförvärv — fått ta på sig också den underliggande primärfinansieringen. Långivningen har sålunda i huvudsak kommit att ske i risklägen, där efter omorganisationen av Svenska skeppshypotekskassan och tillkomsten av Skeppsfartens sekundärlånekassa år 1965 möjligheterna till kreditgivning förbättrats även för den mindre skeppsfarten. Jag vill uttrycka det så att genom det förhållande att lånenämnden även inriktats på primärfinansiering ett kreditutrymme tagits i anspråk, som — med en annan arbetsfördelning i förhållande till främst de båda kassorna — bättre skulle ha kunnat användas för att komplettera det slag av kreditstöd som lämnas av dessa.

Med hänsyn till det anförda och i syfte att uppnå en bättre ordning vill jag förorda följande. Lånefonden skall liksom hittills i och för sig kunna lämna lån inom alla risklägen — dvs. lånen skall kunna avse såväl primär- och sekundär- som tertiärkrediter — men lånebestämmelserna bör utformas så att huvudinriktningen klart blir mot de högre risklägena. Detta åstadkoms bl. a. genom att lån inte bör beviljas, om sökanden genom säkerhetens art kan erhålla lån från annat kreditinstitut. I konsekvens med den åsyftade inriktningen av långivningen bör krav inte heller uppställas på bästa säkerhet i de ifrågakommande fartygen. Detta i förening med den i det följande föreslagna marknadsanpassningen av låneräntan — vilket för högre risklägen naturligt innebär högre ränta — kommer enligt min mening att naturligt främja den önskvärda arbetsfördelningen i förhållande till främst de båda kassorna. Lånefonden kommer att primärt arbeta inom de risklägen, som täcks genom tertiär- och i viss utsträckning sekundärkrediter. Primärlån bör i första hand lämnas av Svenska skeppshypotekskassan och sekundärlån från Skeppsfartens sekundärlånekassa. Endast i den mån detta med hänsyn till säkerheternas art etc. inte låter sig göra, kommer lånefonden att tas i anspråk.

I anslutning härtill är jag beredd förorda, att lån i fortsättningen skall ligga inom 85 % av det av nämnden uppskattade fartygsvärdet mot f. n. 80 % av fartygets pris. I sammanhanget har jag beaktat de svårigheter småredarna i vissa fall kan ha att — vid det större tonnage som framdeles ifrågakommer — själva svara för 20 % av investeringen.

I fråga om låneräntan förordar jag att den f. n. genom anknytning till statens normallåneränta utgående räntesubventionen slopas och att räntan blir marknadsanpassad och beräknas efter en med hänsyn till de ifrågavarande risklägena lämplig procentsats. Detta är motiverat redan av trafikpolitiska skäl. Det är också en förutsättning för att undvika en fortsatt snedvridning av kreditefterfrågan och för att åstadkomma den arbetsfördelning mellan berörda låneformer som åsyftas. En lämplig

ordning synes härvidlag vara att -- som utredningen föreslagit -- regelmässigt låta lånefondens ränta ligga något högre än vad sekundärlånekassan vid tiden för lånebeslutet betingar sig. Utredningen har ansett den böra ligga 0,25 % högre. Jag finner det -- åtminstone för mera normala förhållanden -- utgöra en rimlig avvägning. Jag anser dock inte, att lånenämnden skall läsas vid en viss bestämd för alla lägen gällande relativ räntestruktur. Det kan nämnas, att sekundärlånekassans ränta i sin tur -- enligt gällande bestämmelser för låneverksamheten -- f. n. ligger 0,75 % högre än skeppshypotekskassans. -- För en sådan något högre ränta för lån ur lånefonden talar förutom de skäl som nyss nämnts i viss mån också det förhållandet att kassornas låntagare har ett om än begränsat solidariskt ansvar för kassornas förpliktelser.

Beträffande lånevillkoren i övrigt biträder jag utredningens förslag om att i princip begränsa lånetiden till tio år. Det gäller vid förvärv av såväl nya som äldre andrahandsinköpta fartyg. I fråga om nya fartyg bör gränsen dock inte vara ovillkorlig, utan lånetiden bör -- då särskilda förhållanden motiverar det -- kunna utsträckas ytterligare högst två år. Beträffande andrahandsinköpta fartyg bör liksom hittills gälla att fartygen vid förvärvet inte får vara äldre än tio år. Med en lånetid upp till tio år även för andrahandsinköpta fartyg, innebär det att fartyget kan vara belånat till dess fartyget nått en ålder av 20 år (mot f. n. 15 år). Lånenämnden bör ha möjlighet att medge anstånd med amortering på sätt utredningen förordat. -- Någon maximigräns för lån till visst fartyg eller viss redare finner jag inte nödvändig vid den utformning av långivningen som jag föreslagit i det föregående, bl. a. då med hänsyn till de restriktioner som ligger i den tänkta arbetsfördelningen mellan olika kreditinstitut. Som en mera allmän riktning anser jag dock liksom utredningen, att lån normalt inte bör lämnas för visst objekt med högre belopp än 1 milj. kr. -- I fråga om säkerheten för lån anser jag, att -- i likhet med vad som gäller för de båda angivna kassorna -- in-teckning inte skall behöva vara knuten till det fartyg, för vilket lån lämnas, utan kunna hänföra sig till annat redaren tillhörigt fartyg.

I vissa remissyttranden har betonats värdet av de s. k. villkorliga lån, som lånenämnden under senare tid i viss utsträckning lämnat. Dessa har syftat till att i fråga om lånesökande hos de båda angivna kassorna överbygga tiden mellan kontraktering av fartyg och den tidpunkt, då kassorna -- som finansierar sin kreditverksamhet genom obligationslån -- kan betala ut de sökta lånen. Enligt min mening bör denna del av lånefondens verksamhet i princip upphöra. Det bör vara möjligt att i samverkan mellan fonden, de båda kassorna och eventuellt andra kreditinstitut komma fram till en ordning som gör denna typ av krediter obehövlig.

Utredningen har för sin del -- åtminstone i ett inledningsskede av verksamheten under de ändrade förutsättningarna -- inte räknat med

behov av ytterligare kapitaltillskott till lånefonden för den mindre skeppsfarten. Lånenämnden har för nästa budgetår begärt en förstärkning av fondens kapital med 7 milj. kr. Nämnden synes härvid ha utgått från att verksamheten skall bedrivas under oförändrade villkor bortsett från avskaffandet av 500-tongränsen. — I anslutning till vad som föreslagits i det föregående kan konstateras, att långivningen i fortsättningen visserligen kan avse ett större tonnage än hittills, vilket också representerar ett ökat kreditbehov. Samtidigt kommer emellertid långivningen att få en ändrad inriktning, som gör att primär- och åtminstone en del av sekundärlångivningen vanligen bortfaller. Med hänsyn härtill och även med beaktande av de i viss mån ökade fölustriskerna på utställda lån anser jag, att — i avvaktan på närmare erfarenheter av långivningen under de ändrade förutsättningarna — nuvarande kreditkapacitet tills vidare bör räcka. Denna uppgår i dagens läge — med utstående lån ur fonden i storleksordningen 40 milj. kr. — till ca 10 milj. kr., varav 6 à 7 milj. kr. utgörs av inflytande årliga amorteringar.

Långivningen till den mindre skeppsfarten kommer med den föreslagna utformningen att i vissa hänseenden överensstämma med det kreditstöd, som via företagarföreningarna utgår med anlitan av medel ur statens hantverks- och industrilånefond. Företagarföreningarna har emellertid utöver kreditgivningen en annan funktion, som saknar egentlig motsvarighet i lånenämndens för den mindre skeppsfarten hitillsvarande verksamhet. Jag tänker då på de informations-, rådgivnings- och kursaktiviteter, som ingår som en integrerad del i företagarföreningarnas verksamhet. Härvidlag har utredningen framhållit vikten av att lånenämndens verksamhet byggs ut i lämplig utsträckning. Redan i samband med prövningen av låneansökningar och genomgång av redarnas planer och kalkyler för tilltänkta fartygsförvärv kan behov föreligga av en viss rådgivning. Enligt utredningen kan det vara lämpligt att bygga ut denna rådgivning till en mera renodlad konsultverksamhet i nära överensstämmelse med vad som förekommer inom företagarföreningarna. Behov bedöms också föreligga av en viss fortlöpande kursverksamhet i främst småskeppsfartens företagsekonomiska frågor.

Jag kan helt ansluta mig till vad utredningen sålunda förordar. En rådgivnings- och konsultverksamhet med nära anknytning till långivningen kommer utan tvekan att fylla en viktig uppgift och bör också vid en lämplig utformning av nämndens kansli kunna bedrivas med relativt begränsade resurser. I fråga om en för den mindre skeppsfarten avpassad kursverksamhet bör en sådan, enligt vad jag inhämtat, kunna anordnas i nära samverkan med statens institut för företagsutveckling (SIFU) — som sedan länge svarar för en väl utvecklad kursverksamhet för olika delar av den mindre företagsamheten — och även i nära samarbete med vederbörande företagarförening.

Lånenämnden består f. n. av ordförande, vice ordförande och ytterligare fyra ledamöter jämte suppleanter. Med hänsyn till verksamhetens utvidgning till informations-, rådgivnings- och kursverksamhet bör ytterligare en ledamot jämte suppleant tillkomma, som kan tillföra nämnden erfarenhet i fråga om de nya uppgifterna. Vid valet av ledamöter i nämnden bör i övrigt tillses att lämplig styrelseanknytning erhålls med de båda nämnda kreditkassorna.

Lånenämndens kansliuppgifter handhas f. n. som en deltidsuppgift. Med den ändrade inriktningen av verksamheten bör frågan om en förstärkning av kansliets resurser övervägas.

Med den förankring som den mindre skeppsfarten har i västkustområdet finner jag vägande skäl tala för att lånenämnden och dess kansli förläggs till Göteborg, varigenom gynnsamma betingelser också skapas för nära samarbete med Svenska skeppshypotekskassan och Skeppsfartens sekundärlånecassa liksom med företagarföreningen i Göteborgs och Bohus län och med SIFU, som har ett avdelningskontor där. Lånenämndens behov av lokaler och viss administrativ service synes lämpligen kunna tillgodoses genom att nämndens kansli inryms i anslutning till något av de angivna organen.

Jag vill i sammanhanget erinra om att vissa remissinstanser föreslagit att det fortsatta kreditstödet till den mindre skeppsfarten förs in i företagarföreningarnas verksamhet. Härtill kan sägas att lånenämndens verksamhet visserligen i vissa hänseenden överensstämmer med den som bedrivs av företagarföreningarna men att den också har andra anknytningar, i första hand då till de båda angivna kreditkassorna. Vidare bör konstateras att en företagarförening har en regionalt avgränsad verksamhet, medan lånenämndens verksamhet skall täcka landet i dess helhet. En företagarförenings styrelse har också en sammansättning som inte är lämpad för de speciella problem som utmärker den mindre skeppsfarten. Dessa är av den art att de — på sätt jag föreslagit i det föregående — bör behandlas av ett organ sammansatt av personer med särskilda insikter i näringsens förutsättningar.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad som anförts i det föregående meddela närmare föreskrifter om det fortsatta stödet till den mindre skeppsfarten, vilket i sin ändrade utformning bör träda i tillämpning den 1 juli 1971. I sammanhanget förutsätter jag, att lånefonden även framdeles förvaltas av statskontoret.

Kostnaderna för lånenämndens administration har hittills belastat sjuätte huvudtitelns kommittéanslag. I samband med omläggningen förordar jag en ändring härvidlag, som innebär att kostnaderna får täckas direkt av inflytande ränteintäkter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare föreskrifter även härom.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. godkänna de riktlinjer för det framtida stödet till den mindre skeppsfarten, som jag förordat i det föregående;
2. till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

V FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD

Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1970/71

I enlighet med riksdagens bemyndigande (prop. 1970: 26, SU 57, rskr 162) har Kungl. Maj:t genom beslut den 20 november 1970 godkänt en överenskommelse mellan Sverige, Danmark och Norge om att för perioden den 1 oktober 1970—den 30 september 1975 förnya och höja den ekonomiska garanti, som lämnats till de i konsortiet Scandinavian Airlines System samverkande skandinaviska luftfartsbolagen, dels genom överenskommelse den 20 augusti 1959, dels genom tilläggsöverenskommelsen den 18 juni 1963 till nämnda överenskommelse och vilka båda genom ny överenskommelse den 31 augusti 1966 förlängts att gälla intill den 30 september 1970. Överenskommelsen innebär för Sveriges del att Aktiebolaget Aerotransport under ifrågavarande period erhåller en årlig garanti intill högst 15 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1970/71* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 15 000 000 kr.

IX DIVERSE KAPITALFONDER

A. Statens vägverks förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1970 för vägverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgick till sammanlagt 607,1 milj. kr., varav 137,3 milj. kr. avsåg fastigheter m. m., 423,4 milj. kr. maskiner m. m., 2,2 milj. kr. reservbromateriel, 6,3 milj. kr. grustag, 1 milj. kr. förråd av väglagningsämnen samt 14,6 milj. kr. effektförråd. Återstående 22,3 milj. kr. utgjorde tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade medel uppgick till 264,6 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 ökade behållningen med 5,2 milj. kr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har avkastning på fondens kapital beräknats efter 6,25 %. Det sålunda beräknade överskottet har för budgetåret 1969/70 uppgått till 16,4 milj. kr. vilka tillgodoförts driftbudgetens inkomster under posten Övriga diverse kapitalfonder.

Under budgetåret 1969/70 har verket iklätt sig betalningsansvar för beställningar om 29,5 milj. kr. för leverans under budgetåret 1970/71 och för beställningar om 10 milj. kr. för leverans under budgetåret 1971/72. Verket anmäler sin avsikt att senare begära ytterligare beställningsbemyndiganden för budgetåren 1971/72 och 1972/73 utöver dem som erhållits redan vid anslagstilldelningen för budgetåren 1968/69—1970/71.

Statens vägverk

I skrivelse den 21 augusti 1970 har statens vägverk hemställt om bl. a. investeringsanslag för budgetåret 1971/72 enligt följande.

Vägmaskiner m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1969/70	—	59 800 000	54 400 000
1970/71	5 400 000	56 200 000	156 000 000
1971/72 verket	5 600 000	89 900 000	186 800 000
departementschefen	5 600 000	56 200 000	156 200 000

¹ Preliminärt belopp.

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1971/72

För budgetåret 1969/70 var investeringsramen 54,4 milj. kr. Verket har utnyttjat ramen helt och redovisar en belastning med nära 54,4 milj. kr.

8* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 8

För budgetåret 1970/71 är investeringsramen 56 milj. kr. Verket räknar med att ramen kommer att utnyttjas helt.

För budgetåret 1971/72 föreslår verket en medelsförbrukning av 86,8 milj. kr. Av ökningen i förhållande till innevarande budgetår utgör 7,8 milj. kr. pris- och löneomräkning.

Investeringsprogram

Investeringsprogrammet för förrådsfonden under budgetåren 1969/70—1971/72 framgår av följande sammanställning (tusental kr.).

Objektgrupp	Faktisk utgift 1969/70	Beräknad utgift	
		1970/71	1971/72
Drifanläggningar	4 761	6 000	11 900
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	42 166	44 600	65 700
Färjor m. m.	6 345	5 000	7 000
Muddermateriel	—	100	100
Reservbromateriel	1 128	—	1 700
Diverse och oförutsett	—21	300	400
	54 379	56 000	86 800

Beträffande de olika objektgrupperna anför verket följande.

Drifanläggningar

Medelsbehovet under budgetåret 1971/72 för att avsluta tidigare påbörjade byggnadsföretag beräknas till 1,9 milj. kr. För påbörjande av nio nya större objekt avsedda att ersätta och komplettera äldre byggnader beräknas 5,9 milj. kr. För kursgård vid Ladvik i Stockholms län beräknas 2 milj. kr. För diverse markförvärv beräknas 400 000 kr. och för smärre objekt samt viss projektering 800 000 kr. Prisomräkning uppgår till 900 000 kr.

Motorfordon och vägmaskiner m. m.

I följande sammanställning redovisas verkets maskin- och fordonspark samt verkets anskaffningsprogram.

Fordon/maskinlag	Beräknat innehav	Beräknad utrange-ring	Beräknad anskaffning	Beräknat innehav	Förändr. under året
	1.7.1971	1971/72	1971/72	1.7.1972	
			antal		
Lastbilar	1 064	194	115	985	—79
Paketbilar	877	261	250	866	—11
Terrängbilar	64	20	20	64	—
Väghyvlar	868	110	80	838	—30
Vägvältar	335	88	87	334	— 1
Krossar	161	5	12	168	+ 7
Sorteringsverk	158	29	—	129	—29
Generatoraggregat	215	60	50	205	—10
Skoplastare	628	147	140	621	— 7
Kompressorer	343	82	82	343	—

Utöver i sammanställningen redovisade fordon och maskiner, för vilka investeringsutgifterna beräknas till ca 48,5 milj. kr., tar verket upp ett belopp av ca 11,5 milj. kr. för anskaffning av *diverse maskiner m. m.* enligt följande.

Maskinslag	Beräknad anskaffning antal	Inköpsvärde tusental kr.
Oljegrusverk	9	2 700
Div. oljegrusmaskiner	—	800
Målningsmaskiner	10	850
Siktstationer	13	1 040
Asfaltutläggare	1	180
Div. grusframst.-maskiner	—	1 500
Damm-/bullerfilter	50	750
Övriga maskiner	—	3 660
		11 480

Till gruppen övriga maskiner har hänförts bl. a. släpvagnar, schakt- och planeringsmaskiner, bandtransportörer, elcentraler, betongmaskiner, målningsmaskiner, snöslungor, verkstadsmaskiner m. m. Verket finner det inte möjligt att upprätta en detaljerad investeringsplan för dessa maskinslag.

Den faktiska resp. beräknade utvecklingen av antalet enheter inom maskincentralförrådet framgår av följande sammanställning.

Fordon/maskinslag	Avskrivningstid år	1966	1972 st.	1976
Lastbilar	8	1 307	985	930
Paketbilar	5	788	866	866
Terrängbilar	5	306	64	64
Väghyvlar	10	1 018	838	830
Vägvältar	8—10	334	334	334
Krossar	8—12	303	168	148
Sorteringsverk	6	339	129	127
Generatoraggregat	6	404 ¹	205	204
Skoplastarc	6	597	621	620
Kompressorer	8	612	343	340
		6 008	4 553	4 463

Undersökningar och förhandlingar pågår f. n. om möjligheterna att långtidsförhyra ett 30-tal lastbilar. Även flera olika maskinslag och transportutrustningar har visat sig möjliga att förhyra på öppna marknaden. I den mån sådana arrangemang är ekonomiskt fördelaktiga kan antalet egna lastbilar och andra enheter på detta sätt nedbringas. Inom övriga grupper motiverar antalet överåriga enheter en ökad ersättningsanskaffning.

För prismräkning föreslår vägverket 5,7 milj. kr.

Verket hemställer om bemyndigande att för budgetåret 1974/75 ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 52,6 milj. kr. för leveranser till maskincentralförrådet.

Färjor m. m.

Verkets förslag till investeringsplan för färjor m. m. upptar ersättnings- och nyanskaffning för 6 milj. kr., varav 3,5 milj. kr. avser färdigställande av tidigare påbörjade färjor och 700 000 kr. diverse ombyggnadsarbeten.

Det ökade trafikunderlaget i Stockholms och Göteborgs skärgårdar motiverar en förstärkning av färjbeståndet på flera ledcr såsom till Bli-dö, Gräsö, Öckerö och Björkö.

För prisomräkning föreslår vägverket 1 milj. kr.

Muddermateriel

Verket, som ännu ej hunnit arbeta fram en långtidsplan för hamnbyggnadsverksamheten, saknar underlag för bedömning av investeringsbehovet. Verket räknar tills vidare med ett årligt medelsbehov av 100 000 kr.

Reservbromateriel

Av den år 1968 beställda materielen har under budgetåret 1969/70 leveranser skett för ca 1,1 milj. kr. Möjligheterna att i ett beredskapsläge inom rimlig tid nyttillverka reservbromateriel bedöms som otillräckliga. Från beredskapssynpunkt bedömer verket det därför angeläget att utöka antalet tillverkare av ifrågavarande materiel. Verket föreslår att detta antal utökas i fredstid med i genomsnitt en tillverkare per år. Kostnaderna härför bedöms till ca 1,5 milj. kr. per år för en komplett bro-sats. Verket har därtill för budgetåret 1971/72 föreslagit prisomräkning med 200 000 kr.

Diverse och oförutsett

För budgetåret 1971/72 beräknar verket att ett belopp om 400 000 kr. bör stå till verkets förfogande för att göra det möjligt att möta diverse smärre kostnader som nu inte kan förutses.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgett det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 48).

Departementschefen

För budgetåret 1971/72 har statens vägverk föreslagit en medelsförbrukning av 86,8 milj. kr. Som framgår av investeringsplanen för kom-

munikationsverken har jag förordat en investeringsram för nästa budgetår av 56,2 milj. kr. vilket innebär i huvudsak oförändrat investeringsutrymme i förhållande till innevarande budgetår.

De ekonomiska möjligheterna att i ökad utsträckning förhyra vissa fordon och maskiner för att därigenom begränsa bindning av eget kapital bör tillvaratas. Den föreslagna medelstildelningen bör medge bl. a. ett fullföljande av pågående arbeten på olika driftanläggningar samt erforderliga successiva ersättningsanskaffningar och moderniseringar inom gruppen motorfordon och vägmaskiner.

Påbörjade anskaffningar av färjmateriel kan även fullföljas. I avvaktn på att vägverket lägger upp en plan för utnyttjandet av egen muddermateriel bör tills vidare inga nyanskaffningar ske. Den föreslagna medelstildelningen medger även att en viss reserv för oförutsedda ändamål under budgetåret 1971/72 kan skapas.

Av följande sammanställning framgår hur förrådsfondens investeringar under nästa budgetår i stort beräknas fördela sig på de olika tillgångsgrupperna i jämförelse med utfallet för budgetåret 1969/70 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

Objektgrupp	1969/70	1970/71	1971/72	
	Utfall	Beräknad tusental kr.	Vägverket	Dep.-chefen
Driftanläggningar	4 800	6 000	11 900	5 950
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	42 200	44 600	65 700	46 300
Färjor m. m.	6 300	5 000	7 000	3 700
Muddermateriel	—	100	100	0
Reservbromateriel	1 100	—	1 700	0
Diverse och oförutsett	—	300	400	250
	54 400	56 000	86 800	56 200

Anslaget till vägmaskiner m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72	56,2
10 % marginal	+ 5,6
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1971	—5,6
Erforderligt anslag budgetåret 1971/72	56,2

Jag förordar vidare, att verket erhåller ett i förhållande till innevarande budgetår oförändrat beställningsbemyndigande om 30 milj. kr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1974/75.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 56 200 000 kr.;
2. medge att statens vägverk lämnas det beställningsbemyndigande jag förordat i det föregående.

B. Sjöfartsverkets fond

Balansräkningen per den 30 juni 1970 för sjöfartsverkets fond visar, att tillgångarna uppgick till sammanlagt 365 milj. kr., varav 78,7 milj. kr. avsåg fastigheter, 211,4 milj. kr. fartyg m. m. och 74,9 milj. kr. inventarier.

Kapitalbehållningen uppgick till 198,2 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 ökade behållningen med 16,6 milj. kr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har avkastning på fondens kapital beräknats efter 6,25 %. Det beräknade överskottet uppgick för budgetåret 1969/70 till 12,1 milj. kr. som tillgodoförts driftbudgetens inkomstsida under posten Övriga diverse kapitalfonder.

Sjöfartsverket

I skrivelse den 20 augusti 1970 har sjöfartsverket hemställt om bl. a. investeringsanslag för budgetåret 1971/72 under sjöfartsverkets fond. I skrivelse den 1 oktober 1970 har sjöfartsverket dessutom hemställt om investeringsanslag för utbyggnad av Södertälje kanal.

Sjöfartsmateriel m. m.

	Ing. behållning	Anslag	Utgift
1969/70	1 200 000	132 900 000	33 300 000
1970/71	800 000	22 900 000	21 800 000
1971/72			
verket	1 900 000	19 500 000	19 500 000
departementschefen	1 900 000	12 200 000	12 800 000

¹ Varav 3,5 milj. kr. på tilläggsstat.

² Preliminärt belopp.

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1971/72

För budgetåret 1969/70 vidgades investeringsramen genom Kungl. Maj:t beslut den 27 maj 1970 till ca 34,1 milj. kr. sedan riksdagen anvisat 3,5 milj. kr. på tilläggsstat (prop. 1970: 105 bil. 3, SU 77, rskr 181). Medelsförbrukningen stannade vid ca 33,3 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 har investeringsramen fastställts till 21,8 milj. kr. Sjöfartsverket räknar med att utnyttja ramen helt.

För budgetåret 1971/72 föreslår verket en medelsförbrukning av 19,5 milj. kr.

Investeringsprogram

Av följande sammanställning framgår faktisk resp. beräknad medelsförbrukning för budgetåren 1969/70—1971/72.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1969/70	1970/71 milj. kr.	1971/72
Sjösäkerhet	15,0	9,8	9,9
Sjökartläggning	1,0	1,6	3,2
Isbrytarfartyg	15,0	10,4	6,4
Statliga fiskehamnar och farleder	2,3	—	—
	33,3	21,8	19,5

Utöver vad som framgår av den allmänna sjöfartsöversikten (s. 78) anför verket följande beträffande de olika objektsgrupperna.

Sjösäkerhet

Investeringarna under objektsgruppen Sjösäkerhet beräknas för perioden 1970/71—1975/76 hålla sig inom en ram av 10—11 milj. kr. per budgetår. Programmet överensstämmer i stort med det som framlades i fjolårets anslagsframställning.

Ersättningen av fyrskepp med bottenfasta fyror fortgår programenligt. Efter budgetåret 1972/73 beräknas inte något fyrskepp finnas kvar i tjänst. Den nu återstående investeringskostnaden för dessa fyror beräknar verket till totalt 6,5 milj. kr. Härav förutsätter verket att arbeten för 2,7 milj. kr. utförs i sysselsättningsfrämjande syfte i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen. För budgetåret 1971/72 begär verket 1 250 000 kr.

Såsom anmälts i tidigare anslagsframställningar kommer ett stort antal bojar att bytas ut mot mindre fyror. En preliminär plan härför är upprättad. Den innebär investeringar om sammanlagt 12 milj. kr. under femårsperioden, varav 1,8 milj. kr. under budgetåret 1971/72. Enligt planen ersätts bojar med fyror i första hand inom sådana områden där trafikintensiteten är hög och där isförhållandena medför att bojarna måste vara intagna långa perioder då trafik ännu pågår. Allt eftersom vintersjöfarten ökar framstår det från säkerhetssynpunkt som angeläget att förbättra farledsutmärkningen. Fyrbyggnadsprogrammet är vidare en av förutsättningarna för att verket skall kunna genomföra en ytterligare minskning av antalet kostnadskrävande lotsdistriktsfartyg.

Vad avser hamnar och tjänstelokaler beräknar sjöfartsverket att ett belopp om 1,3 milj. kr. för budgetåret 1971/72 är tillräckligt för de ny- och ombyggnader som den fortgående utvecklingen inom lotsväsendet samt kravet på ökad social standard ger anledning till. Den tidigare anmälda investeringen i nytt centralförråd har skjutits fram beroende på osäkerheten i fråga om centralförvaltningens framtida förläggning.

För lotsbåtar räknar verket med en ökning av de årliga investeringarna med 600 000 kr. från 1,5 till 2,1 milj. kr. För budgetåret 1971/72 begränsas dock ökningen till 200 000 kr. med hänsyn till pågående utredningar och utprovningar av nya båttyper.

För budgetåren 1974/75 och 1975/76 har tagits upp 1,5 milj. kr. för en ny gasningsjakt, som ersättning för den år 1950 byggda Sefyr.

För vart och ett av budgetåren 1971/72 och 1973/74 beräknar sjöfartsverket 200 000 kr. för att ersätta två båtar vid verkets sjöräddningsstationer på Öland. Vidare har för budgetåret 1972/73 preliminärt förutsetts anskaffning av en pejlingsstation för positionsbestämning av nödställda. Närmare utredning om förutsättningarna härför pågår.

Radionavigeringsstationerna behöver, sedan södra östersjökedjan blivit slutbetalad under budgetåret 1970/71, ett årligt anslag för fortlöpande förnyelse av utrustningen av 200 000 kr. Under budgetåren 1972/73 och 1973/74 har anslaget höjts med 300 000 kr. vardera året. Ökningen sammanhänger med att ca 1 milj. kr. avses investerade för att konvertera norrlandskedjorna från Mark V till Mark X, dvs. den sändningskombination som övriga kedjor har.

S j ö k a r t l ä g g n i n g

Två mindre sjömättningsfartyg — Måsen och Anden — övertogs från marinen år 1961 och byggdes om samma år. Fartygen, som redan då var slitna efter mer än 20 års tjänst, är byggda av trä och de långa propelleraxlarna i förening med veka skrov har förorsakat höga underhållskostnader. Därtill är inredningen otidsenlig och farten högst 10 knop. För budgetåret 1971/72 tas 1 milj. kr. upp för ersättning av det ena av fartygen. Kustsjömättningsfartygen Johan Nordenankar och Nils Strömcröna kan endast utnyttjas ytterligare ett fåtal år. Under budgetåren 1973/74—1975/76 beräknas 5 milj. kr. för ersättningsbyggen. Av det totala investeringsbeloppet för sjömättningsfartyg och båtar under perioden 1971/72—1975/76 — ca 11,9 milj. kr. — faller 8 milj. kr. på ovannämnda ersättningsbyggen. Återstående 3,9 milj. kr. hänför sig till sjömättningsbåtar.

I beloppet för budgetåret 1971/72 ingår vidare 295 000 kr. för inköp av en tryckpress.

I s b r y t a r f a r t y g

Projektering och beställning av en ersättare för statsisbrytaren Ymer bör tidigareläggas i förhållande till förutvarande planer. Sjöfartsverket

tar upp 1 milj. kr. för projekteringskostnader budgetåret 1971/72 och 60 milj. kr. för varvslikvider budgetåren 1972/73—1974/75.

Vattenfallsverket och sjöfartsverket har genom Kungl. Maj:ts beslut den 20 mars 1970 erhållit uppdrag att tillsammans göra en teknisk och ekonomisk undersökning rörande en begränsad utbyggnad av Trollhätte kanal. Undersökningen, som överlämnats i oktober 1970, visar att utbyggnaden för att få den önskvärda trafikekonomiska effekten bör kopplas samman med en förstärkning av isbrytarinsatsen i Väneren och kanalen. Detta synes förutsätta en för Väneren specialbyggd, mindre isbrytare. Sjöfartsverket tar upp 11 milj. kr. för ändamålet, varav 5 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Södertälje kanal

Sjöfartsverket har lämnat förslag till en begränsad utbyggnad av Södertälje kanal omfattande dels en byggnadsteknisk utredning dels en promemoria med förslag till täckning av erforderliga investeringskostnader.

Enligt den tekniska utredningen avses kanalen bli fördjupad till att svara mot ett fartygsdjupgående av 6,8 m vid medelvattenstånd. Fördjupningen skall ske i huvudsakligen nuvarande sträckning men med vissa förbättringar i linjeföringen. Nuvarande sluss bibehålls men vissa tekniska förbättringar vidtas.

De totala kostnaderna för kanalutbyggnaden utgör i prisläget den 1 juli 1970 21,5 milj. kr. Annuiteten beräknas med 20 års avskrivningstid och 7 % ränta till 2 milj. kr. Kanalens driftöverskott beräknas år 1975 ligga i storleksordningen 1,4 milj. kr. per år. Återstående 600 000 kr. bör enligt promemorian kunna erhållas genom avgiftstillägg på lastkvantiteter till den del de överstiger 3 500 ton. Enligt sjöfartsverkets bedömning är den föreslagna investeringen lönsam och bör betraktas som säkrare än tidigare framlagda större utbyggnadsalternativ. I framställningen uppges dock att man för att få ut de fulla trafikekonomiska effekterna av kanalutbyggnaden även bör utföra vissa muddringsarbeten i Mälaren för en beräknad kostnad av ca 9 milj. kr. Därtill kommer kostnader för ökad fyrbelysning om ca 2 milj. kr. samt del av kostnaderna för en ny bro över Kvikksund om ca 3 milj. kr. Dessa belopp om sammanlagt ca 14 milj. kr. har inte inräknats i den redovisade trafikvinstkalkylen. För budgetåret 1971/72 begär verket 7 milj. kr. för att påbörja en utbyggnad av Södertälje kanal enligt redovisat förslag. Utredningsförslaget har av sjöfartsverket tillställts Mälarledskommittén för yttrande. Förslaget har mottagits positivt som en första utbyggnadsetapp. Kommittén har dock ansett att den föreslagna utbyggnaden i första hand får ses som en åtgärd för att höja säkerheten i kanalen medan den något större kapacitet som erhålls är av mindre betydelse.

Remissyttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det yttrande som redovisats under rubriken Vägväsendet (s. 48).

Departementschefen

Sjöfartsverket har beräknat medelsförbrukningen under anslaget Sjöfartsmateriel m. m. för budgetåret 1971/72 till 19,5 milj. kr. Som framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag förordat en investeringsram av 12,8 milj. kr. Om man bortser från kostnader för anskaffning av isbrytarfartyget *Njord* och av deccakedjan för södra östersjöområdet vilka slutbetalats under innevarande budgetår innebär detta en ökad medelsförbrukning av 2,4 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Av följande sammanställning framgår hur investeringarna under nästa budgetår i stort beräknas komma att fördela sig på de olika objektgrupperna. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1969/70 och den beräknade medelsförbrukningen för innevarande budgetår.

	1969/70	1970/71	1971/72	
	Utfall	Beräknad	Verket	Dep. chefen
	tusental kr.			
Sjösäkerhet	15 000	9 800	9 850	9 000
Sjökartläggning	967	1 600	3 200	2 400
Isbrytarfartyg	15 000	10 400	6 400	1 400
Statliga fiskehamnar och farleder	2 289	—	—	—
	33 256	21 800	19 450	12 800

Med den av mig förordade medelsförbrukningen bör sjöfartsverket kunna bl. a. planenligt fortsätta rationaliseringsarbetet inom lots- och fyrväsendet samt göra nödvändiga ersättningsanskaffningar för sjökartläggningen.

Under isbrytarfartyg har jag beräknat medel för projektering av en ny statsisbrytare som ersättare för *Ymer*, vilken nu är föråldrad och starkt nedsliten. En ny isbrytare med den avsedda maskinstyrkan och kapaciteten beräknas i dagens läge kosta drygt 60 milj. kr. Dess anskaffning skulle innebära en betydande förstärkning av de statliga isbrytarresurserna och förbättra betingelserna för vintersjöfarten, särskilt längs norrlandskusten. Jag föreslår att hos riksdagen begärs beställningsbemyndigande avseende fartyget.

I samråd med chefen för industridepartementet har jag funnit, att ett slutligt ställningstagande till den av vattenfallsverket förordade utbyggnaden av Trollhätte kanal kräver att de kalkyler och lönsamhetsberäkningar som ligger till grund för förslaget kompletteras i vissa hänseenden med beaktande av alternativa förutsättningar att tillgodose de totala trafikbehoven. I avvaktan härpå är jag inte beredd att nu ta upp medel

för ett isbrytarfartyg i Vänern.

Sjöfartsverket har lagt fram förslag till en begränsad utbyggnad av Södertälje kanal. Kostnaderna för arbetet enbart i kanalen beräknas till 21,5 milj. kr. Härtill skall läggas kostnaden för erforderlig uppmuddring och fördjupning av Mälaren m. m. om ca 14 milj. kr. Sjöfartsverket, som dock inte tagit in kostnaderna för de tillkommande farledsarbetena i Mälaren i den redovisade trafikvinstkalkylen, anser att utbyggnaden av kanalen bör betraktas som lönsam. Samtidigt framhåller verket Hammarbyledens betydelse från konkurrenssynpunkt och menar att möjligheterna till framtida taxehöjningar är begränsade. Mälarfärledskommittén, som av sjöfartsverket har beretts tillfälle att yttra sig, konstaterar att den föreslagna utbyggnaden endast innebär en smärre kapacitetshöjning och anser förslaget i första hand tillkommet för att höja farledens säkerhetsstandard. Jag har för min del inte övertygats av det framlagda utredningsmaterialet om att projektet har den säkra lönsamhet, att det — vid en prioritering med andra angelägna investeringsändamål — f. n. bör komma till utförande. Jag är med hänsyn härtill inte beredd att tillstyrka några investeringsmedel för ändamålet.

Anslaget till sjöfartsmateriel m. m. bör beräknas med hänsyn till att en marginal utöver investeringsramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår.

Med hänvisning till vad jag sålunda anfört förordar jag att medel anvisas enligt följande anslagsberäkning.

	milj. kr.
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72	12,8
10 % marginal	+ 1,3
Avgår beräknad ingående behållning 1.7.1971	— 1,9
Erforderligt anslag budgetåret 1971/72	12,2

Med hänsyn till omfattningen och karaktären av sjöfartsverkets investeringsverksamhet förordar jag att verket på samma sätt som tidigare erhåller ett beställningsbemyndigande om 5 milj. kr. gällande leveranser av sjöfartsmateriel under budgetåret 1973/74.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. till *Sjöfartsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag om 12 200 000 kr.;
2. medge att sjöfartsverket lämnas de beställningsbemyndiganden jag förordat i det föregående.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid. Anslag kr.
Översikt

DRIFTBUDGETEN

Sjätte huvudtiteln

A Kommunikationsdepartementet m. m.

21	Kommunikationsdepartementet	5 634 000
22	Kommittéer m. m., därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen	2 120 000
22	Extra utgifter	330 000
		8 084 000

B Vägväsendet

23	Allmän översikt över utvecklingen	
55	Statens vägverk: Ämbetsverksutgifter, att avräknas mot automobilskattemedlen	4 430 000
55	Drift av statliga vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	826 800 000
56	Byggnad av statliga vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	685 470 000
57	Bidrag till drift av kommunala vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen	122 130 000
58	Bidrag till byggnad av kommunala vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen	331 000 000
59	Bidrag till drift av enskilda vägar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen	54 550 000
60	Bidrag till byggnad av enskilda vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	23 400 000
61	Tjänster till utomstående, att avräknas mot automobilskattemedlen	8 680 000
61	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond	1 000
		2 056 461 000

C Trafiksäkerhet

Statens trafiksäkerhetsverk:

63	Förvaltningskostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen	10 918 000
67	Uppdragsverksamhet, att avräknas mot automobilskattemedlen	15 288 000
70	Registrering av motorfordon	1 000
71	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid järnvägs korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen	6 500 000
72	Trafiksäkerhetsforskning, att avräknas mot automobilskattemedlen	*4 300 000

* Preliminärt belopp

73	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen	2 200 000
75	Kostnader för nytt bilregister m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen	17 502 000
		56 709 000

D Sjöfart

Sjöfartsverket

78	Allmän översikt över utvecklingen	
100	Farledsverksamhet, exkl. isbrytning	84 100 000
101	Isbrytning	27 400 000
102	Fartygsverksamhet	8 120 000
103	Övrig verksamhet	1 640 000
	<i>Övriga sjöfartsändamål</i>	
104	Handelsflottans pensionsanstalt	1 000
105	Bidrag till vissa resor av sjöfolk	365 000
105	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond	650 000
106	Understöd åt skärgårdsrederier m. m.	650 000
		122 926 000

E Institut m. m.

107	Transportnämnden, därav tre fjärdedelar att avräknas mot automobilskattemedlen	897 000
	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:	
108	Förvaltningskostnader	20 099 000
111	Underhåll av materiel m. m.	1 102 000
112	Nyanskaffning av instrument m. m.	400 000
114	Uppdragsverksamhet	4 001 000
115	Väderlektjänst för luftfarten	8 960 000
116	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.	1 218 000
118	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen	*3 461 000
118	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen	*170 000
	Statens geotekniska institut:	
119	Förvaltningskostnader	2 298 000
121	Uppdragsverksamhet	2 741 000
122	Utrustning	100 000
123	Fraktbidragsnämnden	500 000
124	Regionalt transportstöd	25 000 000
		70 947 000

F Diverse

125	Ersättning till statens järnvägar för drift av icke lönsamma järnvägslinjer m. m.	256 700 000
127	Ersättning till trafikföretag för drift av icke lönsamma busslinjer, att avräknas mot automobilskattemedlen	12 100 000
129	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser, därav 2 640 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen	131 000 000

* Preliminärt belopp

Prop. 1971: 1 Bilaga 8 Kommunikationsdepartementet 246

130	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.	1 606 000
132	Beredskap för civil luftfart	800 000
133	Kostnader för visst värderingsförfarande	40 000
133	Kostnader för riskgaranti till Scandinavian Airlines System	1 000
		402 247 000
	Summa för driftbudgeten	2 717 374 000

KAPITALBUDGETEN

Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

I Statens affärsverksfonder

A Postverket

139	Posthus m. m.	27 300 000
146	Departementschefen	

B Televerket

149	Teleanläggningar m. m.	631 400 000
164	Departementschefen	

C Statens järnvägar

167	Järnvägar m. m.	363 600 000
186	Departementschefen	

D Luftfartsverket

190	Flygplatser m. m.	65 100 000
203	Departementschefen	

IV Statens utlåningsfonder

207	Statens lånefond för den mindre skeppsfarten	1 000
224	Departementschefen	

V Fonden för låneunderstöd

232	Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1970/71	15 000 000

IX Diverse kapitalfonder

233	Statens vägverks förrådsfond: Vägmaskiner m. m.	56 200 000
236	Departementschefen	
238	Sjöfartsverkets fond: Sjöfartsmateriel m. m.	12 200 000
242	Departementschefen	

Summa för kapitalbudgeten **1 170 801 000**

Totalt för kommunikationsdepartementet **3 888 175 000**

Finansdepartementet

ÖVERSIKT

Finansdepartementets verksamhet avser främst ekonomisk politik, skattepolitik och statsregleringen i allmänhet. Därutöver omfattar verksamhetsområdet dels ett antal förvaltningsmyndigheter med uppgifter som avser bl. a. rationalisering och revision, statistikproduktion, skatte- och kontrollväsen samt statligt byggande för civila ändamål, dels frågor om arbets- och anställningsvillkor i allmän tjänst samt personaladministrativa och personalpolitiska frågor för statens arbetstagare. Till departementets utgiftsområde hör vidare skatteutjämningsbidrag till kommunerna.

Utgiftsutvecklingen inom departementets verksamhetsområde har under de senaste åren dominerats av skatteutjämningsbidragen till kommunerna. I övrigt har verksamheten främst karaktäriserats av åtgärder för effektivisering och rationalisering av den statliga verksamheten. Förbättrade metoder har utvecklats för budgetering, redovisning och revision inom statsverksamheten. En ny organisation för redovisning och revision är under genomförande. Den statliga statistiken har byggts ut. En samordning har genomförts av den statliga datamaskinanskaffningen. Åtgärder har vidtagits för att förbättra dagspressens ekonomiska villkor. Ett centralt verk för ledning av beskattnings-, uppbörds- och folkbokföringsväsendet, riksskatteverket, började sin verksamhet den 1 januari 1971. Personalutbildningen har byggts ut och resurserna för omplacering av sådan statsanställd personal som blir övertalig genom organisationsförändringar och rationaliseringar har förstärkts.

För nästa budgetår utgör skatteutjämningsbidragen till kommunerna alltjämt den största utgiftsposten. Utgifterna för dessa bidrag ökar med 200 milj. kr. till sammanlagt 1 880 milj. kr.

Förslag läggs fram om en ny organisation för statistiska centralbyrån. Senare kommer förslag att föreläggas vårriksdagen dels om vidgat pressstöd, dels om åtgärder för att förbättra samhällsinformationen.

Utgifterna inom finansdepartementets verksamhetsområde ökar för nästa budgetår med 391,6 milj. kr. Det totala anslagsbehovet för departementets verksamhetsområde uppgår till 2 730,5 milj. kr.

Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m.m.

Skatteutjämningsbidraget till kommunerna har till syfte att utjämna skillnaderna i den kommunala skatteutdebiteringen i olika delar av landet. Bidragen utgår både för att kompensera ett bristande skatteunderlag i kommunerna och för att mildra effekten av en hög kommunal utdebitering. Skatteutjämningsystemet är ett av de främsta medlen för att skapa en i möjligaste mån likvärdig kommunal service i olika delar av landet. Bidragen är av väsentlig betydelse inte minst för norrlandskommunerna och för glesbygdskommuner i andra delar av landet.

Genom utvecklingen av det kommunala skatteunderlaget och höjda kommunala utdebiteringar har statens utgifter för skatteutjämningsbidragen ökat kraftigt under senare år. Det sammanlagda beloppet under vart och ett av åren 1966—1971 för skatteutjämningsbidrag framgår av följande sammanställning.

Skatteutjämningsbidrag till kommunerna åren 1966—1971 (milj. kr.)

1966	1967	1968	1969	1970	1971
1 052	1 157	1 307	1 460	1 608	1 781

Av bidragsbeloppet för år 1971 faller 1 108 milj. kr. på kommuner, 84 milj. kr. på församlingar och 589 milj. kr på landsting.

De relativt sett största beloppen för skatteutjämningsbidrag har utgått till de fyra nordligaste länen och Gotlands län. Det genomsnittliga beloppet av skatteutjämningsbidrag per invånare utgör sålunda för år 1971 i Norrbottens län 899 kr., i Jämtlands län 862 kr., i Västerbottens län 696 kr., i Västernorrlands län 611 kr. och i Gotlands län 654 kr. Förhållandevis stora belopp faller även på Kalmar län, 369 kr., Gävleborgs län, 329 kr. och Värmlands län, 328 kr. För länen i övrigt varierar beloppen mellan 20 och 280 kr. per invånare.

Det totala skatteutjämningsbidraget uppgick, räknat i kronor per skattekrona, år 1970 till i genomsnitt 2,11 kr. för hela riket. Medelutdebiteringen i hela riket uppgick samma år till 21,00 kr. per skattekrona. Sett som ett genomsnitt för hela riket svarade alltså skatteutjämningsbidragen för ca 10 % av kommunernas inkomster angivna såsom medelutdebitering. Motsvarande andel för enbart landskommuner var ca 22 %. Det totala skatteutjämningsbidraget uttryckt i kronor per skattekrona varierade år 1970 avsevärt mellan länen. Den högsta siffran, 10,02 kr., noterades för Jämtlands län att jämföra med den totala utdebiteringen i länet 22,08 kr. Motsvarande tal för Norrbottens län var 9,20 kr. resp. 22,49 kr., för Västerbottens län 7,67 kr. resp. 21,73 kr., för Gotlands län 7,43 kr. resp. 22,85 kr. och för Västernorrlands län 7,05 kr. resp. 22,00 kr.

Anslaget till skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m. är i riksstaten för innevarande budgetår upptaget med 1 680 milj. kr. För bud-

gettåret 1971/72 beräknas anslaget till 1 880 milj. kr. Anslagsökningen utgör således 200 milj. kr.

Rationalisering och revision

För nästa budgetår föreslås ökade insatser i syfte att effektivisera den statliga verksamheten. Riksrevisionsverkets resurser för förvaltningsrevision förstärks och utvidgas till att omfatta området högre utbildning och forskning. Vidare ökas verkets resurser för att införa nya metoder och tekniker för verksamhetsplanering, budgetering, redovisning och revision inom statsförvaltningen. Inom redovisnings- och revisionsområdet genomförs under riksrevisionsverkets ledning successivt den av statsmakterna år 1967 beslutade organisationen. Denna innebär bl. a. att utbetalning och redovisning för ett antal myndigheter ombesörjs av en redovisningscentral, som administrativt knyts till en i gruppen ingående myndighet. För redovisningen används ett ADB-system (system S). I anslutning till redovisningscentralerna organiseras revisionskontor som normalt svarar för revision av myndigheterna inom gruppen.

I fråga om statskontorets rationaliseringsprogram föreslås en viss förstärkning. Vidare förordas en väsentlig förstärkning av statskontorets resurser för samordning av statliga informationssystem.

Statistikproduktion

Den planeringsverksamhet som bedrivs såväl centralt som regionalt medför ett ökat behov av statistisk information. För att den offentliga statistiken i ökad utsträckning skall kunna användas som ett hjälpmedel vid denna planering har statistiken under senare år byggts ut väsentligt och moderniserats. Genom användning av datamaskinteknik har statistiken förbättrats och statistikproduktionen effektiviserats.

För nästa budgetår föreslås ytterligare utbyggnad av den offentliga statistiken. Bland de ändamål för vilka medel beräknas kan nämnas utbyggnad av lagerstatistik, statistik över varutransporter på vägar, bostadslänestatistik, fastighetsomkostnadsundersökningar, nationalräkenskaper och utbildningsstatistik. Vidare räknas medel för en allmän företagsräkning, vars totalkostnad beräknas till drygt 11 milj. kr., och för en utbyggnad av det centrala företagsregistret. Förslag läggs även fram om en undersökning av hushållens sparande.

Som ett led i strävandena att minska trycket på den statliga förvaltningsorganisationen i Stockholm har en allt större del av statistiska centralbyråns verksamhet förlagts till produktionsfilialen i Örebro. Under innevarande budgetår beräknas ca 500 personer vara sysselsatta vid Örebrofilialen.

Förslag läggs fram om en ny organisation för statistiska centralbyrån. Centralbyrån organiseras enligt förslaget under styrelse och generaldirektör på sju huvudenheter. Tre av dessa enheter är ämnesinriktade och

fyra funktionellt betingade. Syftet med omorganisationen är att få en flexibel organisation som är anpassbar efter strukturförändringarna inom statistiken och inom produktionstekniken. Samtidigt förbättras styrningsmöjligheterna och underlättas samordningen inom centralbyrån. Den nya organisationen skall genomföras successivt från den 1 juli 1971 och vara fullt genomförd i och med att centralbyrån får nya lokaler omkring den 1 januari 1972.

Skatte- och kontrollväsen

I syfte att förstärka och effektivisera skatteförvaltningen inrättades den 1 januari 1971 riksskatteverket för den centrala ledningen av beskattnings-, uppbörds- och folkbokföringsväsendet. Verket har ersatt bl. a. kontrollstyrelsen, riksskattenämnden och centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden. Huvuduppgiften för verket inom skatteområdet är att få till stånd en effektiv, rättvis och likformig beskattning. Detta avses uppnås genom en utbyggd kontrollfunktion, genom råd och anvisningar till myndigheter och allmänhet samt genom en kontinuerlig anpassning av organisation och arbetsformer inom skatteväsendet till utvecklingens krav. För nästa budgetår föreslås bl. a. medelsanvisning för information till allmänheten om den år 1970 beslutade reformeringen av skatteväsendet.

Stöd till dagspressen

I syfte att skapa existensbetingelser för en allsidig press och vidmakthålla en fri opinionsbildning vidtegs för ett par år sedan åtgärder för att främja dagspressens ekonomiska villkor. Dagstidningsföretag fick möjlighet att erhålla statliga lån på fördelaktiga villkor bl. a. till investeringar. En samdistributionsrabatt infördes för att främja samdistribution av dagstidningar. De vidtagna åtgärderna har emellertid inte varit tillräckliga för att hejda tidningsdöden. Förslag aviseras därför till vårriksdagen om ett direkt stöd till tidningsföretagens löpande verksamhet. För nästa budgetår har 30 milj. kr. avsatts för ändamålet.

Arbets- och anställningsvillkor i allmän tjänst

I anslutning till ändring den 1 juli 1970 i 13 § statstjänstemannalagen (1965: 274) har införts skyldighet för myndigheterna att informera om vilka bisysslor som inte är förenliga med lagbestämmelsen. På begäran av tjänsteman är myndighet vidare skyldig ge honom besked om viss bisyssla är förenlig med nämnda bestämmelse eller inte.

Nya anvisningar om deltidarbete och om beviljande av ledighet utan lön gäller fr. o. m. den 1 juli 1970. I anvisningarna om deltidarbete understryks att det av främst familjesociala och arbetsmarknadspolitiska

skäl är angeläget att de möjligheter som finns att ordna sådant arbete utnyttjas. Särskild hänsyn bör tas till svårighet att ordna barn tillsyn. I anvisningarna om beviljande av ledighet meddelas bl. a. vissa normer beträffande ledighet för studier, spädbarnsvård och barn tillsyn. Ledighet för studier får i allmänhet beviljas under sammanlagt tre år av en tioårsperiod i syfte att bl. a. underlätta de anställdas deltagande i vuxenutbildning.

Personaladministrativa och personalpolitiska frågor

Förslag läggs fram för riksdagen om principerna för organisationen av den centrala statliga personaladministrationen i vilken även personalvårdsverksamheten ingår. Förslaget innebär bl. a. att nuvarande statens omplaceringsnämnd och statens personalvårdsnämnd ersätts av en ny nämnd — statens personalnämnd — som får uppgifter inom områdena personaladministrativ planering, till vilket område hänförs även frågor om omplacering, samt personalhälsovård och personalsocial verksamhet.

Personalnämnden föreslås bestå av en central enhet med i princip samordnande och rådgivande uppgifter samt en regional organisation med i första hand verkställande och servicegivande funktioner mot såväl myndigheter som enskilda anställda.

Personalnämndens regionala organisation föreslås omfatta — förutom personalvårdsnämndens hittillsvarande inom tre län arbetande kontor — ett nytt regionkontor som omfattar flera län.

Inom statskontoret pågår sedan år 1969 en översyn av den statliga personaladministrationen. Under år 1970 har denna översyn i allt väsentligt fortgått enligt uppgjorda planer. En viss koncentration av utredningsresurserna har gjorts till frågor om ett personaladministrativt informationssystem vari ingår även frågor om löneuträkningsystem samt personaladministrativa planeringsfrågor i anslutning härtill. En försöksverksamhet med informationssystemet har igångsatts inom sju myndigheter.

Inom statsförvaltningen fanns den 1 januari 1970 953 företagsnämnder med sammanlagt över 9 500 ledamöter. Den försöksbetonade beslutanderätten för de statliga företagsnämnderna synes ha utfallit väl. Utredningen angående försöksverksamhet med fördjupad företagsdemokrati inom statsförvaltningen (DEFF) har breddat sin verksamhet under år 1970. Inom ett tiotal myndigheter pågår förberedelser för praktiska försök med olika former av ökat inflytande för de anställda. Vidare har hållits en konferens om den statliga företagsdemokratins förutsättningar och problem.

Verksamheten med utbildning av ledamöter i företagsnämnder inom annan statlig förvaltning än försvaret och affärsverken har från den 1

juli 1970 flyttats från finansdepartementet till statens personalutbildningsnämnd. Utbildningen har under år 1970 pågått i oförändrad omfattning. Tillkomsten av den statliga förvaltningsskolan i Sigtuna har medfört önskvärd koncentration och förstärkning av utbildningsresurserna.

Sammanfattning

Förändringarna inom finansdepartementets verksamhetsområde i förhållande till motsvarande anslag i riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Finansdepartementet m. m.	37,8	40,2	+ 2,4
B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.	174,8	222,7	+ 47,9
C. Skatte- och kontrollväsen	310,3	323,5	+ 13,2
D. Bidrag och ersättningar till kommunerna	1 685,8	1 882,1	+ 196,3
E. Diverse	28,3	117,1	+ 88,9
Summa driftbudgeten	2 237,0	2 585,6	+ 348,7
KAPITALBUDGETEN			
II. Statens allmänna fastighetsfond	32,0	76,9	+ 44,9
V. Fonden för låneunderstöd	25,0	25,0	—
VII. Fonden för förlag till statsverket	20,0	35,0	+ 15,0
IX. Diverse kapitalfonder	25,0	8,0	- 17,0
Summa kapitalbudgeten	102,0	144,9	+ 42,9
Totalt för finansdepartementet	2 338,9	2 730,5	+ 391,6

De totala utgifterna beräknas öka med 391,6 milj. kr. Anslagen på driftbudgeten ökar med 348,7 milj. kr. och på kapitalbudgeten med 42,9 milj. kr. Av ökningen på driftbudgeten faller den största delen, 200 milj. kr., på skatteutjämningsbidrag till kommunerna. På kapitalbudgeten ökar utgifterna huvudsakligen till följd av ökat medelsbehov för byggnadsverksamhet.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, och statsrådet Löfberg anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom finansdepartementets verksamhetsområde. Departementschefen anmäler därvid de frågor som tagits upp under littera A, B punkterna 1—14, C, D, E punkterna 1—8 samt 15 och 16 på driftbudgeten och under II utom punkt 14, V, VII och IX på kapitalbudgeten samt statsrådet Löfberg de frågor som tagits upp under littera B punkterna 15—19, E punkterna 9—14 på driftbudgeten samt II punkt 14 på kapitalbudgeten. Föredragandena anför.

DRIFTBUDGETEN

Sjunde huvudtiteln

A. FINANSDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Finansdepartementet

1969/70 Utgift	14 034 802
1970/71 Anslag	16 220 000
1971/72 Förslag	15 500 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	137	—
Övrig personal	78	—
	215	—
Anslag		
Avlöningar	12 330 000	— 670 000
Sjukvård	40 000	—
Reseersättningar (även utrikes resor)	110 000	+ 10 000
Expenser	900 000	— 20 000
Lönekostnadspålägg	2 840 000	— 40 000
	16 220 000	— 720 000

I samband med överflyttning av uppgifter rörande det finansiella biståndet från finansdepartementet till utrikesdepartementet utgick en tjänst som departementsråd i Cr 2 ur finansdepartementets organisation (prop. 1970: 44, SU 85, rskr 192). Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65 s. 19, SU 105, rskr 295) beslutat inrätta en tjänst som kansliråd i Cr 1 i finansdepartementet för handläggning av frågor på det internationella ekonomiska området.

Som chefen för justitiedepartementet har nämnt vid sin anmälan av anslaget till regeringsrätten avses en kansliorganisation för regeringsrätten inrättas den 1 januari 1972 (jfr bil. 4 s. 41). Eftersom departementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör, minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 1 338 000 kr. I övrigt ökar medelsbehovet under anslaget med 618 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Finansdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 500 000 kr.

A 2. Gemensamma ändamål för statsdepartementen

1969/70 Utgift	13 648 138
1970/71 Anslag	15 320 000
1971/72 Förslag	17 196 000

Från anslaget bestrids kostnader för statsdepartementens organisationsavdelning och andra för statsdepartementen gemensamma anordningar samt departementens lokalkostnader, utgifter för expenser

	1970/71		Beräknad ändring 1971/72
Personal			
Handläggande personal	13	+	1
Övrig personal	97	+	1
	110	+	2
Anslag			
Avlöningar	3 414 000	+	117 000
Sjukvård	14 000		—
Rescersättningar (även utrikes resor)	5 000	+	5 000
Lokalkostnader	6 365 000	+	1 998 000
Kostnader för tjänstebilar	95 000	—	5 000
Expenser	4 395 000	—	359 000
Därav engångsutgifter	(1 430 000)	(—)	151 000
Lönekostnadspålägg	1 032 000	+	120 000
	15 320 000	+	1 876 000

avseende inredning och utrustning av lokaler, telefon m. m. samt kostnader för tjänstebilar, allt i den mån medel inte anvisas i annan ordning. Hyreskostnaderna för utrikes- och försvarsdepartementens lokaler samt de kostnader för bränsle, lyse och vatten som hänför sig till utrikesdepartementet bestrids från vederbörande departementsanslag.

För pris- och löneomräkning m. m. beräknar jag 322 000 kr.

Jag räknar vidare medel för lokalplaneringsarbete och ett biträde för personalregistrering.

Lokalkostnaderna ökar med hänsyn till nytillkommande lokaler främst i kvarteret Loen. För inventarier i nya lokaler och kostnader i samband med omflyttningar av departementen behövs viss engångsansvisning för nästa budgetår.

Med hänvisning till sammanställningen och vad jag har anfört förordar jag att anslaget tas upp med 17 196 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gemensamma ändamål för statsdepartementen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 17 196 000 kr.

A 3. Ekonomiska attachéer

1969/70 Utgift	74 183
1970/71 Anslag	400 000
1971/72 Förslag	620 000

Från anslaget bestrids utgifter för ekonomiska attachéer.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 620 000 kr. Jag har därvid till skillnad från vad som är fallet för innevarande budgetår räknat medel för ersättning avseende tjänster som tillhandahålls ekonomiska attachéer genom utrikesförvaltningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ekonomiska attachéer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 620 000 kr.

A 4. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	7 219 063	Reservation	243 484
1970/71 Anslag	5 500 000		
1971/72 Förslag	6 500 000		

Anslaget har belastats med utgifter för bl. a. den s. k. långtidsutredningen i större utsträckning än beräknat. Ytterligare medel behöver därför anvisas för innevarande budgetår. Jag beräknar det ytterligare

medelsbehovet till 1 milj. kr. och kommer senare denna dag att förorda att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1970/71.

För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet till 6,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr.

A 5. Extra utgifter

1969/70 Utgift	273 988	Reservation	203 757
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	400 000		

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

B. ALLMÄNNA CENTRALA ÄMBETSVERK M. M.**B 1. Kammarkollegiet**

1969/70 Utgift	3 246 589
1970/71 Anslag	3 740 000
1971/72 Förslag	3 965 000

Kammarkollegiet är central förvaltningsmyndighet för ärenden som är av fastighets- eller kameralrättslig natur eller angår vissa allmänna intressen eller avser kyrklig egendom. Kollegiet är dessutom bevakningsmyndighet för civila myndigheter i fråga om fordran, som tillkommer staten, och granskningsmyndighet i fråga om stämpelskatt, arvsskatt och gåvoskatt.

I kollegiets uppgifter ingår bl. a. att föra det allmännas talan i vattenmål och mål om ersättning eller inlösen enligt naturvårdslagen (1964: 822). Kollegiet handlägger även frågor om den kommunala och kyrkliga indelningen, den prästerliga tjänsteorganisationen, prästers och kyrkomusikers avlöning, lappväsendet och jordregistret. Vidare har kollegiet vård och inseende över viss statlig och annan fast egendom. Kollegiets advokatfiskalskontor (kammaradvokatfiskalskontoret) har att bl. a. bevaka det allmännas rätt i ärenden som angår allmänna arvsfonden.

Chef för kollegiet är en generaldirektör. Kollegiet är organiserat på fyra byråer, advokatfiskalskontoret och ett arkivkontor.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kammar- kollegiet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	35	+ 1	+ 1
Övrig personal	21	+ 1	+ 1
	56	+ 2	+ 2
Anslag			
Avlöningar	2 778 000	+ 99 500	+ 100 000
Sjukvård	8 000	—	—
Resersättningar	46 000	+ 10 000	+ 10 000
Därav utrikes resor	(1 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	155 000	+ 4 000	+ 4 000
Expenser	113 000	+ 50 500	+ 50 000
Därav engångsutgifter	(10 000)	(+ 40 000)	(+ 40 000)
Lönekostnadspålägg	640 000	+ 61 000	+ 61 000
	3 740 000	+ 225 000	+ 225 000

Kammarkollegiet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 68 000 kr.
2. De arbetsuppgifter som tillfördes kammarkollegiet i samband med naturvårdslagens tillkomst har inneburit en successiv ökning av arbetsvolymen. På advokatfiskalskontoret behövs därför ytterligare en advokatfiskal och en kanslist (+ 112 000 kr.).
3. För anskaffande av automatisk telefonväxel behövs 40 000 kr.
4. Medelsbehovet i övrigt ökar med 5 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 965 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en advokatfiskal och en kanslist (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kammarkollegiet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 965 000 kr.

Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån (SCB) är central förvaltningsmyndighet för den statliga statistikproduktionen och handhar huvuddelen av denna. Centralbyrån har dessutom en allmänt samordnande funktion inom statistikområdet. Det åligger vidare centralbyrån att utföra folkräkningar och vissa andra räkningar och att göra långsiktiga yrkes- och utbildningsprognoser. Hos centralbyrån förs bl. a. äktenskapsregistret, det centrala bilregistret och företagsregistret.

Statistiska centralbyrån leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en planeringschef och en produktionschef. Inom verket finns vidare en planerings- och samordningsavdelning, en byrå för administration och information, nio ämnesbyråer, ett prognosinstitut, ett utredningsinstitut, en programmeringscentral, en datamaskincentral och en central för manuell databehandling.

Vid centralbyrån fanns den 1 juli 1970 1 530 anställda varav 127 vid utredningsinstitutet och 330 vid datamaskincentralen m. m. Av dessa arbetade ca 230 i Örebro. Därutöver fanns tillfälligt anställd personal, till övervägande del inom uppdragsverksamhet.

Statistiska centralbyrån tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering. Följande programindelning gäller tills vidare för centralbyrån.

1. Statistik, register och prognoser
2. Statistisk uppdragsverksamhet
3. Teknisk uppdragsverksamhet

Programmen Statistik, register och prognoser samt Statistisk uppdragsverksamhet indelas i följande delprogram.

- a) Jordbruk
- b) Industri
- c) Handel, samfärdsel och servicenäringar
- d) Byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader
- e) Samhällsekonomi och offentlig förvaltning
- f) Arbetsmarknad
- g) Befolkning och hushåll
- h) Rätts- och socialväsande
- i) Utbildning
- j) Yrkes- och utbildningsprognoser
- k) Gemensam metodutveckling, intern och extern, samordning
- l) Bibliotek, arkiv och information

Vidare indelas delprogrammen i löpande verksamhet, intermittenta undersökningar och utvecklingsarbete.

Medel för statistiska centralbyråns verksamhet anvisas under följande anslag.

1. Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser
2. Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet
3. Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet

Anslag 1 är ett förslagsanslag för finansiering av program 1.

Anslag 2 och 3 är förslagsanslag, som vart och ett tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslagen redovisas kostnader och intäkter för motsvarande program. Intäkter som svarar mot komplementkostnader levereras in på särskild inkomsttitel på riksstaten. Anslagen får i princip inte belastas. För att lösa tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten under programmen samt för att tills vidare tillgodose behov av rörelsekapital disponerar centralbyrån en rörlig kredit i riksgäldskontoret på högst 4 milj. kr. för programmet Statistisk uppdragsverksamhet och högst 8,5 milj. kr. för programmet Teknisk uppdragsverksamhet.

B 2. Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser

1970/71 Anslag	70 000 000
1971/72 Förslag	81 340 000

Programmet Statistik, register och prognoser avser statistikproduktion, samordning av den statliga statistiken, förande av vissa centrala register, prognos- och utvecklingsarbete inom statistikens område m. m.

Statistiska centralbyrån har i sin anslagsframställning delat in verksamheten under programmet, förutom enligt delprogramindelningen, i löpande verksamhet, intermittenta undersökningar och utvecklingsar-

bete. Löpande verksamhet avser den löpande statistikproduktionen och registerarbetet. Intermittenta undersökningar gäller större, i regel med viss periodicitet återkommande undersökningar. Till utvecklingsarbete hänförs dels utvecklingsprojekt som syftar till att ta fram ny statistik, dels projekt som avser mera omfattande förändringar och anpassningar av den reguljära statistikproduktionen. Utvecklingen inom programmet dels enligt denna indelning, dels enligt delprogramindelningen framgår av följande sammanställningar.

Delprogram	1969/70	1970/71	1971/72	
			Beräknar	
			SCB	Dep.chefen
a) Jordbruk	3 272 000	3 252 000	3 687 000	3 269 000
Därav intermittenta undersökningar	73 000	170 000	—	—
b) Industri	4 977 000	5 711 000	6 444 000	6 316 000
c) Handel, samfärdsel och servicenäringar	5 831 000	6 113 000	8 588 000	6 625 000
Därav intermittenta undersökningar	—	—	100 000	—
d) Byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader	3 713 000	3 563 000	4 759 000	4 193 000
Därav intermittenta undersökningar	—	—	274 000	—
e) Samhällsekonomi och offentlig förvaltning	7 523 000	9 130 000	12 822 000	11 020 000
Därav intermittenta undersökningar	252 000	1 630 000	1 978 000	1 978 000
f) Arbetsmarknad	8 959 000	9 809 000	11 633 000	10 078 000
Därav intermittenta undersökningar	—	—	200 000	—
g) Befolkning och hushåll	5 295 000	13 713 000	22 650 000	18 953 000
Därav intermittenta undersökningar	3 242 000	11 344 000	18 380 000	16 395 000
h) Rätts- och socialväsende	3 973 000	4 252 000	5 217 000	4 385 000
i) Utbildning	4 397 000	4 535 000	6 006 000	5 000 000
j) Yrkes- och utbildningsprognoser	1 953 000	2 292 000	3 400 000	2 464 000
k) Gemensam metodutveckling, intern och extern samordning	3 800 000	4 168 000	7 983 000	4 591 000
l) Bibliotek, arkiv och information	3 161 000	3 462 000	6 225 000	3 951 000
Summa kostnader ²	57 313 000	70 375 000	99 789 000	81 220 000
Avgår intäkter	449 000	375 000	375 000	375 000
Tillkommer flyttningkostnader	—	—	495 000	495 000
Summa anslag/utfall	56 864 000	70 000 000	99 909 000	81 340 000

¹ Överslagsmässig översättning till delprogram.

² I summa kostnader ingår även kostnader som motsvaras av intäkter. Dessa kostnader är inte fördelade på delprogram.

³ I sin anslagsframställning begär statistiska centralbyrån ett anslag av 92 580 000 kr.

	1969/70	1970/71	1971/72	
			Beräknar	
			SCB	Dep.chefen
Löpande verksamhet	48 066 000	51 356 000	68 676 000	56 972 000
Intermittenta undersökningar	3 572 000	13 144 000	20 932 000	18 373 000
Utvecklingsarbete	5 226 000	5 500 000	9 806 000	5 500 000
Summa anslag/utfall	56 864 000	70 000 000	99 414 000	80 845 000

Statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyrån framhåller att verksamheten påverkas av och måste anpassas till både de nya och förändrade konsumentbehov som uppstår till följd av utvecklingen i samhället och till de nya metoder och tekniker att producera statistik som successivt framkommer. Situationen kännetecknas enligt centralbyrån av en stor efterfrågan med krav dels på ny statistik inom olika områden, dels på kvalitetsförbättringar och utbyggnad av befintlig statistik. En rad faktorer påverkar efterfrågesituationen. Bland sådana faktorer nämns förändringar i den statliga politikens mål och medel, strukturförändringar inom näringslivet och samhället i övrigt, forskning samt den inom många områden livliga samhällsdebatten. Faktorernas betydelse för efterfrågan kan emellertid sällan kvantificeras.

Som framgår av de nyss redovisade sammanställningarna har centralbyrån i sin anslagsframställning redovisat förslag som skulle innebära en anslagshöjning med 29,9 milj. kr. Centralbyrån har emellertid stannat för att föreslå en anslagshöjning av ca 22,5 milj. kr. För pris- och löneomräkning samt kostnader för nya lokaler m. m. beräknar verket för hela programmet 3 496 000 kr. Av ökningen avser vidare 495 000 kr. kostnader för flyttning till nya lokaler i kvarteret Garnisonen. Under de olika delprogrammen begär centralbyrån medel för bl. a. följande ändamål.

a) Jordbruk

Kostnaderna för fiskeriinventering, som genomförs vart tredje år, bortfaller. För utveckling av bl. a. husdjursstatistiken samt markanvändnings- och miljöstatistik begärs 458 000 kr.

b) Industri

För omläggning och utbyggnad av lagerstatistiken samt utbyggnad av investeringsenkäterna för industrin m. m. erfordras ytterligare 326 000 kr. I syfte att tillgodose konsumentönskemål om en högre kvalitet i den löpande statistiken förordas fortsatt satsning på utvecklingsarbetet inom industristatistiken.

c) Handel, samfärdsel och servicenäringar

Centralbyrån föreslår att prisstatistiken byggs ut för 278 000 kr. För statistik över varutransporter på vägar, som utarbetats under år 1970 sedan särskilda medel ställts till verkets förfogande, begärs 458 000 kr. Efter slutfört utvecklingsarbete beträffande lagerstatistik föreslås att 199 000 kr. anvisas för lagerstatistik för detaljhandeln. För arbeten i anslutning till den databank för bilregistrering som håller på att byggas upp begärs 106 000 kr. Centralbyrån föreslår vidare att en ny egna-hemsundersökning genomförs år 1972 till en kostnad av 120 000 kr. För utvecklingsarbete under delprogrammet begär verket sammanlagt 845 000 kr.

d) Byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader

Innevarande budgetår har medel anvisats för integrerad databehandling av uppgifter i ansökningar för preliminära beslut om bostadslån. Centralbyrån föreslår att denna statistik byggs ut för en kostnad av 344 000 kr. till att omfatta även slutliga beslut om bostadslån. Under budgetåret 1971/72 behövs på nytt medel för en fastighetsomkostnadsundersökning. Verket begär vidare medel för en intermitterande undersökning av hushållsstrukturen i nya bostadsområden. Totalkostnaden för undersökningen beräknas till 398 000 kr.

e) Samhällsekonomi och offentlig förvaltning

Nationalräkenskaperna bör enligt centralbyrån förbättras och byggas ut särskilt vad gäller de preliminära årsberäkningarna och vissa kvartalsdata. Kostnadsökningen härför beräknas till 385 000 kr. För produktion av en ny statistik över företagens utländska skulder och tillgångar som påbörjats enligt uppdrag av Kungl. Maj:t begärs 170 000 kr. Centralbyrån föreslår vidare att löpande statistik inom forskningsverksamhetens område införs till en kostnad av 450 000 kr. och att kreditmarknadsstatistiken byggs ut för 231 000 kr.

I enlighet med statsmakternas beslut skall en allmän företagsräkning genomföras år 1971 eller 1972. Statistiska centralbyrån lägger i sin anslagsframställning och i särskild skrivelse fram förslag dels om den allmänna företagsräkningen, dels om utveckling av det centrala företagsregistret. Verket anför därvid bl. a. följande.

Syftet med företagsräkningen är primärt att belysa strukturen inom näringslivet såväl i dess helhet som regionalt i olika avseenden och att förbättra det centrala företagsregistret vad avser ingående ekonomiska enheter och ingående data om enheterna. Räkningen bör utföras år 1973 och avse beståndsdata den 31 december 1972 och perioddata för kalenderåret 1972. Alla företag, med och utan anställd arbetskraft, bör omfattas av räkningen. Företag med en omsättning understigande 10 000

kr., företag utan anställda inom fastighetsförvaltning samt sektorerna hushållsarbete och fristående artist- och konstnärsvärksamhet föreslås dock inte ingå i räkningen. Genom företagsräkningen föreslås bl. a. näringsgrensdata, ekonomiska och finansiella data, realkapitaldata, fysiska data samt sysselsättningsdata bli insamlade. Datainsamlingen för företag med anställd arbetskraft beräknas ske genom en särskild postenkät. För företag utan anställd arbetskraft föreslås en särskild insamlingsrutin i anslutning till självdeklarationen vid 1973 års taxering. Preliminär redovisning av företagsräkningens resultat beräknas ske omkring den 1 januari 1974 och definitiv redovisning under år 1974. Kostnaderna för företagsräkningen anger centralbyrån till ca 11 050 000 kr. För nästa budgetår föreslår verket att drygt 1,7 milj. kr. anvisas.

Det centrala företagsregistret förs vid statistiska centralbyrån enligt statsmakternas beslut år 1963. I registret, som omfattar aktuella uppgifter endast om företag med anställd arbetskraft, registreras uppgifter om bl. a. företagets namn, näringsgren, lokalisering och antalet anställda. Registret fyller en viktig funktion som instrument och underlag för statistikproduktionen. Kraven på registret har emellertid ökat starkt under senare år. Genom tillkomsten av vissa administrativa databaserade rutiner inom bl. a. skatteväsendet har förutsättningarna ökat att förbättra registret. Verket föreslår mot denna bakgrund vissa kompletteringar av registret, en snabbare aktualisering av registrets bestånd av företag och en successiv komplettering av information om nya företag. Kostnaderna för det centrala företagsregistret beräknas för nästa budgetår till 1,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 0,4 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Centralbyråns förslag i fråga om utvecklingsarbete under delprogrammet omfattar en kraftig satsning på att fullfölja tidigare påbörjade projekt inom den ekonomiska statistiken och nationalräkenskaperna.

f) Arbetsmarknad

För utbyggnad av lönestatistiken inom den offentliga och den privata sektorn begär centralbyrån sammanlagt 587 000 kr. De löpande arbetskraftsundersökningarna bör vidare utvidgas för 318 000 kr. så att de medger en bättre regional redovisning. Som komplettering till arbetskraftsundersökningarna förordar verket att en intermittent undersökning genomförs om personer utanför arbetskraften.

g) Befolkning och hushåll

Centralbyrån föreslår att 189 000 kr. anvisas för en eventuell omläggning av den löpande befolkningsstatistiken. För omläggning m. m. av den årliga inkomst- och förmögenhetsstatistiken till följd av reformeringen av skattesystemet behövs 361 000 kr. Verket föreslår vidare

att löpande undersökningar över hushållens inköpsplaner införs och beräknar kostnaderna härför till 722 000 kr.

För intermittenta undersökningar under delprogrammet begär centralbyrån sammanlagt drygt 18 milj. kr. Större delen härav, 13 850 000 kr., avser 1970 års folk- och bostadsräkning. Arbetet med denna räkning, vars totalkostnad uppgår till 37,5 milj. kr., fortgår planenligt. Under nästa budgetår bör planeringen för 1975 års folk- och bostadsräkning påbörjas och verket begär för detta arbete 250 000 kr. Innevarande budgetår har centralbyrån anvisats medel för deltagande i en jämförande internationell inkomstfördelningsstudie. Verket föreslår att denna undersökning sammankopplas med en undersökning av inkomstfördelningen efter transfereringar och föreslår att 620 000 kr. anvisas för ändamålet.

Centralbyrån föreslår vidare att ett antal nya intermittenta undersökningar beslutas. Verket har med medel som anvisats för utvecklingsarbete påbörjat arbetet med planeringen av en sparundersökning. Undersökningen skall enligt planerna redovisa hushållens sparande under år 1972. Totalkostnaden för undersökningen beräknas på nuvarande planeringsstadium till 4,6 milj. kr. Kostnaderna under nästa budgetår uppgår till 2 milj. kr.

För nya intermittenta undersökningar i övrigt beräknas totalkostnaderna till följande belopp, nämligen tidsbudgetundersökning 1 050 000 kr., levnadsnivåundersökning 1 à 1,5 milj. kr., sameräkning 1,0 milj. kr. och språkundersökning 1,2 milj. kr. Kostnaderna för 1970 års valstatistik, 744 000 kr., och för hushållsbudgetundersökningen 1969, 200 000 kr., bortfaller nästa budgetår sedan dessa undersökningar slutförts.

För utvecklingsarbete under delprogrammet begär centralbyrån bl. a. fortsatta medel för utveckling av metoder för politiska opinionsundersökningar och för en statistik om hushållens inköpsplaner beträffande varaktiga konsumtionsvaror.

h) Rätts- och socialväsande

Centralbyrån begär medel för omläggning och utvidgning av socialvårdsstatistiken, 149 000 kr., och för inrättande av en åtgärds- och resultatstatistik på barna-, ungdoms- och nykterhetsvårdens område, 404 000 kr. För utvecklingsarbete under delprogrammet föreslås 463 000 kr. bli anvisade.

i) Utbildning

Centralbyråns förslag under detta delprogram återspeglar de reformer som genomförts inom utbildningsväsendet. Sålunda begärs medel för omläggning och utvidgning av statistiken i fråga om grund- och gymnasieskolan samt vuxnutbildningen. Vidare föreslås att statis-

tiken över examina vid allmänbildande högre skolor och lärarregistret byggs ut. För utvecklingsarbete, bl. a. översyn av det skolstatistiska programmet, begärs sammanlagt 599 000 kr.

j) Yrkes- och utbildningsprognoser

För fullföljande och fördjupning av tidigare undersökningar föreslår centralbyrån att 189 000 kr. anvisas för arbete med att analysera den totala arbetskraftens fördelning på yrke och utbildning. Vidare bör arbetsmarknadssituationen bland examinerade från universitet och högskolor liksom avbrotten i studier på i första hand universitets- och högskolenivå följas upp. För dessa ändamål begär centralbyrån 497 000 resp. 184 000 kr.

k) Gemensam metodutveckling, intern och extern samordning

Centralbyrån föreslår bl. a. att ytterligare medel anvisas för metodutveckling (381 000 kr.), utbildningsverksamhet inom verket (336 000 kr.), kontakter med extern forskning (438 000 kr.), intern samordning (520 000 kr.) och fortsatt utvecklingsarbete bl. a. rörande det arkivstatistiska systemet (1 153 000 kr.).

l) Bibliotek, arkiv och information

Efterfrågan på bibliotekets tjänster och på arkiverat material har ökat. För att tillgodose denna ökade efterfrågan begär centralbyrån ytterligare 194 000 kr. Verket föreslår vidare att 421 000 kr. anvisas för magnetbandsarkivering samt att 902 000 kr. ställs till förfogande för att dubblera alla magnetband som skall arkiveras. För information och PR-verksamhet bör ytterligare 326 000 kr. anvisas.

Personalfrågor

	1969/70	1970/71	1971/72	
			Beräknar	
			SCB	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	263	300	365	309
Övrig personal	496	557	637	632
	759	857	1 002	941

Statistiska centralbyrån beräknar att ett genomförande av dess förslag under programmet kräver en personalökning med 145 personer. Ungefär hälften av denna ökning faller på 1970 års folk- och bostadsräkning och avser annan personal än handläggande.

Omorganisation av statistiska centralbyrån

Statistiska centralbyråns organisation har under år 1970 varit föremål för en organisationsutredning under ledning av en av chefen för finansdepartementet enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatt ledningsgrupp. Utredningsarbetet har resulterat i ett av verket i samråd med statskontoret framlagt förslag till ny organisation. Tablåer över centralbyråns nuvarande organisation och organisationen enligt förslaget torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga 1* resp. *bilaga 2*.

Utgångspunkt för utredningsarbetet har varit att verkets nuvarande organisation uppvisar vissa brister när det gäller anpassning till de strukturförändringar som skett både i efterfrågan på statistik och inom produktionstekniken. Den har också vissa nackdelar från styrnings- och samordningssynpunkt, genom att alltför många enheter är direkt underställda verksledningen. Vidare ställer utbyggnaden av verkets produktionsfilial i Örebro nya krav på organisationen.

Organisationsförslaget innebär att centralbyrån under styrelsen och generaldirektören organiseras på sju huvudenheter. Av dessa enheter är tre ämnesinriktade och fyra funktionellt betingade. De ämnesinriktade huvudenheterna utgörs av en enhet för areell statistik, en enhet för företagsstatistik och en enhet för individstatistik. Grunden för denna indelning är olika identitetsbegrepp i det statistiska primärmaterialet, nämligen fastighetsnummer, företagsnummer och personnummer. De funktionellt inriktade huvudenheterna avser planering och samordning, uppdragsverksamhet, drift resp. administration och information. Funktionsfördelningen på de olika enheterna är i stort följande. De ämnesinriktade enheterna svarar för den produktanknutna statistiska metodutvecklingen, igångsättning av produkter, kontroll m. m. av insamlat statistiskt material samt analys och resultatredovisning av statistiskt material. Planerings- och samordningsenheten leder och samordnar utvecklingsarbetet inom verket, svarar för den allmänna metodutvecklingen och handhar uppföljningen mot fastställda planer av kvalitén hos statistiken. På driftsenheten ligger bl. a. produktionservice i fråga om insamling och bearbetning av material samt den löpande samordningen av gemensamma resurser inom verket. Uppdragsenheten svarar för bl. a. insamling av material genom intervjuer och allmän marknadsföring av centralbyråns produkter. Till enheten förläggs även vården av register samt arkivet. Enheten för administration och information svarar, förutom för sedvanliga administrativa funktioner, bl. a. för kostnadsuppföljningen av produktionen mot fastställda planer.

Förslaget innefattar även indelningen av huvudenheterna i olika organisationsenheter. De sju huvudenheterna skall utgöra fasta organisatoriska enheter, medan den organisatoriska indelningen inom huvudenheterna skall kunna växla i syfte att snabbt medge anpassning till för-

ändringar i verksamheten. Förslaget behandlar även beslutsorganisationen inom centralbyrån. I syfte att avlasta generaldirektören föreslås bl. a. att han skall ha möjlighet att delegera vissa befogenheter avseende den löpande verksamheten till den av huvudenhetscheferna som förordnas till generaldirektörens ställföreträdare. Vissa särskilda befogenheter avses tillkomma chefen för driftenheten i dennes egenskap av platschef för centralbyråns verksamhet i Örebro.

En övergång till den föreslagna organisationen beräknas kunna ske successivt från ingången av budgetåret 1971/72 och vara genomförd i samband med att centralbyrån flyttar in i nya lokaler i kvarteret Garnisonen omkring den 1 januari 1972.

Departementschefen

För nästa budgetår föreslår centralbyrån en ökning av anslaget med drygt 22,5 milj. kr. Jag förordar en ökning med ca 11,3 milj. kr. Min beräkning framgår närmare av programsammanställningen. Jag vill som bakgrund härtill anföra följande.

I fråga om delprogrammet industri räknar jag medel i huvudsak enligt centralbyråns förslag.

Centralbyrån har under delprogrammet handel, samfärdsl och servicenäringar med medel som anvisats i särskild ordning utvecklat statistik över varutransport på vägar. Uppgifter för denna statistik har samlats in för andra halvåret 1970. Den föreslagna statistiken bör utarbetas med början fr. o. m. år 1972. Kostnaden härför beräknar jag till 240 000 kr. under nästa budgetår. Under delprogrammet räknar jag vidare medel för vissa arbeten till följd av det beslutade bilregistret.

I fråga om delprogrammet byggnadsverksamhet, bostäder och andra byggnader räknar jag medel för integrerad databehandling av uppgifter i ansökningar för slutliga beslut om bostadslån och för en fastighetsomkostnadsundersökning.

Under delprogrammet samhällsekonomi och offentlig förvaltning föreslår centralbyrån att nationalräkenskaperna och kreditmarknadsstatistiken byggs ut och förbättras. Förslagen innebär bl. a. att nationalräkenskaperna tillförs vissa kvartalsdata och att informationen om finansinstitutens in- och utlåning väsentligt förbättras. Jag räknar medel enligt dessa förslag. Jag räknar även medel för ny statistik över företagens utländska tillgångar och skulder.

Enligt statsmakternas beslut skall en allmän företagsräkning genomföras. Centralbyrån har i sin anslagsframställning redovisat en kostnadsberäkning för den allmänna företagsräkningen och föreslagit att det centrala företagsregistret byggs ut. Kostnaderna för företagsräkningen anges till sammanlagt drygt 11 milj. kr. och för utbyggnad av företagsregistret till 0,4 milj. kr.

Gnom den allmänna företagsräkningen kommer informationen om

näringslivet att väsentligt förbättras. Uppgifter ur företagsräkningen efterfrågas av bl. a. statliga och kommunala myndigheter, näringslivets organisationer, enskilda företag och forskningsinstitutioner. Uppgifterna används bl. a. vid långtidsplanering och långtidsanalys av näringslivets struktur och lokalisering. Inom centralbyrån behövs uppgifterna för att komplettera företagsregistret och för att höja kvalitén på beräkningarna inom nationalräkenskaperna. Jag kan i huvudsak biträda centralbyråns förslag på dessa punkter. Tillvägagångssättet för insamling av data bör dock enligt min mening övervägas ytterligare. Härvid kan justeringar behöva göras i programmet m. m. för företagsräkningen.

Den av centralbyrån under delprogrammet befolkning och hushåll föreslagna omläggningen av inkomststatistiken och förmögenhetsstatistiken, som är en följd av den genomförda reformeringen av skattesystemet, föranleder ingen erinran från min sida.

Frågan om löpande undersökningar av hushållens inköpsplaner skall genomföras bör prövas först sedan det pågående utvecklingsarbetet för denna statistik har fullföljts.

Under delprogrammet befolkning och hushåll har centralbyrån vidare föreslagit att medel anvisas för pågående och nya intermittenta undersökningar. I fråga om beräkningen av medelsbehovet för 1970 års folk- och bostadsräkning har jag inte någon erinran. Jag biträder vidare verkets förslag till medelsberäkning för det beslutade internationella samarbetsprojektet för undersökning av inkomstfördelningen i vissa länder. Den av centralbyrån föreslagna utvidgningen av undersökningen har jag inte beaktat.

Av de nya intermittenta undersökningar som centralbyrån föreslår är jag endast beredd att förorda medelsanvisning för en sparundersökning. För denna undersökning pågår f. n. ett utvecklingsarbete inom verket. Någon exakt kostnadsberäkning för undersökningen kan inte nu göras. Sparundersökningen bör dock genomföras så snart som möjligt. Jag räknar därför medel för undersökningen för nästa budgetår enligt centralbyråns förslag. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa totalkostnaden för undersökningen sedan centralbyrån har redovisat förslag i ämnet.

Under utvecklingsarbete för delprogrammet räknar jag medel enligt centralbyråns förslag för utveckling av bl. a. metoder för politiska opinionsundersökningar och statistik över hushållens inköpsplaner.

Centralbyråns förslag under delprogrammet utbildning om ytterligare medel för omläggning m. m. av statistiken i fråga om grundskolan och gymnasieskolan biträder jag. Den expanderande vuxenutbildningen motiverar vidare en ökad satsning på statistiken inom detta område. Jag räknar medel enligt verkets förslag i denna del. Jag förutsätter vidare att centralbyrån, inom ramen för de medel som anvisas för ut-

vecklingsarbete, beaktar behovet av att utveckla statistiken inom vuxenutbildningens område.

För verksamheten inom delprogrammet gemensam metodutveckling, intern och extern samordning förordar jag en förstärkning av de resurser som avser utvecklingsarbete. För den del av programmet som avser löpande uppgifter utgår jag från oförändrad omfattning av verksamheten.

Delprogrammet bibliotek, arkiv och information bör förstärkas med resurser som motsvarar den ökade efterfrågan på bibliotekets tjänster och på arkiverat material. Jag räknar vidare medel för att möjliggöra en viss ökad arkivering av magnetband.

Centralbyrån har för samtliga delprogram begärt sammanlagt 3 496 000 kr. för pris- och löneomräkning m. m. Av detta belopp avser 950 000 kr. sedvanlig pris- och löneomräkning, 1 561 000 kr. kostnader för nya lokaler i kvarteret Garnisonen och 985 000 kr. övriga för delprogrammen gemensamma resurser. Jag beräknar drygt 2,3 milj. kr. för dessa ändamål. Centralbyråns beräkning av kostnaderna för flyttning till nya lokaler, 495 000 kr., biträder jag.

I fråga om fördelningen av programmet på löpande verksamhet, intermittenta undersökningar och utvecklingsarbete hänvisar jag till den särskilda sammanställningen enligt denna indelning. När det gäller utvecklingsarbetet bör Kungl. Maj:t liksom hittills efter förslag av statistiska centralbyrån fastställa dispositionsplan för verksamheten.

Statistiska centralbyrån har i sin anslagsframställning lagt fram förslag till omorganisation av centralbyrån. Förslaget har föregåtts av utredningsarbete i särskild ordning och läggs fram efter samråd med statskontoret. Jag anser att organisationsförslaget i princip är väl avvägt. Organisationen får en mera flexibel utformning, som gör det möjligt att snabbt kunna anpassa denna till förändringar i verksamheten. Genom huvudenhetsindelningen och funktionsfördelningen mellan dessa bör möjligheterna till ledning och samordning av verksamheten väsentligt förbättras. I fråga om funktionsfördelningen mellan de olika huvudenheterna anser jag att registercentralen och arkivet bör förläggas till driftenheten i stället för uppdragsenheten. I övrigt har jag ingen erinran mot den föreslagna funktionsfördelningen. Jag förordar således att den föreslagna omorganisationen av statistiska centralbyrån genomförs. Jag finner det vidare vara lämpligt att den nya organisationen genomförs successivt från den 1 juli 1971 för att vara fullt genomförd i och med att centralbyrån flyttar in i nya lokaler omkring den 1 januari 1972.

Sju extra ordinarie tjänster för chef för huvudenhet bör inrättas. Samtidigt bör vissa tjänster utgå ur organisationen. I de delar anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag. I samband med omorganisationen kan det

bli nödvändigt att föra personal på övergångsstat eller vidta andra övergångsåtgärder. Riksdagens bemyndigande att vidta sådana åtgärder bör därför inhämtas.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna de riktlinjer för organisationen av statistiska centralbyrån som jag förordat i det föregående,
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta sju extra ordinarie tjänster för chef för huvudenhet,
- 3) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som behövs med anledning av omorganisationen,
- 4) till *Statistiska centralbyrån: Statistik, register och prognoser* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 81 340 000 kr.

B 3. Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Under detta anslag redovisas kostnader och intäkter för programmet Statistisk uppdragsverksamhet. Programmet omfattar i huvudsak den betalda statistiktjänsten vid utredningsinstitutet samt övrig statistisk uppdragsverksamhet till vilken verksamhet även förts den del av arbetet med de objektiva skördeuppskattningarna, skördeskadeskyddets tekniska administration samt lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion som finansieras genom anslag under nionde huvudtiteln.

Den totala omslutningen av de verksamhetsgrenar som omfattas av programmet uppgick under budgetåret 1969/70 till ca 18,2 milj. kr. Härav hänförde sig 11,7 milj. kr. till det objektiva skördeskadeskyddet och därmed sammanhängande verksamhet, 4,3 milj. kr. till den centrala statistiktjänsten och 2,2 milj. kr. till övrig uppdragsverksamhet.

Större delen av verksamheten under programmet avser sålunda de objektiva skördeuppskattningarna, skördeskadeskyddets tekniska administration och lantbrukets företagsregister. Sedan inrättandet av lantbruksregistret år 1968 har vad avser denna del av programmet inga större förändringar skett. Under nästa budgetår beräknas en tillfällig expansion av verksamheten i samband med att den fasta årliga uppgiftssamlingen och bearbetningen utökas vid 1971 års lantbruksräkning. Intäkterna kan för denna del av programmet beräknas täcka kostnaderna.

Statistiktjänsten har under senare år utgjort en expansiv del av programmet. Omslutningen har i stort sett fördubblats sedan budgetåret 1967/68. Efterfrågan de senaste åren har bl. a. avsett uppgifter ur registret över totalbefolkningen, företagsregistret och bilregistret. Dessa

uppgifter har på regional nivå bildat underlag för befolkningsprognoser, bostadsbyggnadsprogram och undervisningsplanering. För nästa budgetår kan efterfrågan inom statistiktjänsten beräknas öka i något mindre omfattning jämfört med tidigare budgetår. Efterfrågan beräknas från statliga och kommunala myndigheter avse uppgifter som ligger till grund för planeringen på olika områden. Från näringslivets sida beräknas uppgifter komma att efterfrågas som underlag för marknadsplaneringen.

Resultatmässigt redovisar statistiktjänsten för budgetåret 1969/70, till skillnad från tidigare budgetår, ett överskott. En del av detta överskott har balanserats mot ett motsvarande underskott som uppkommit inom den delen av verksamheten som fr. o. m. innevarande budgetår hänförs till programmet Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

B 4. Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för programmet Teknisk uppdragsverksamhet. Programmet omfattar den uppdragsverksamhet som avser intervjuundersökningar m. m., maskinell databehandling med programmering, registervård samt statistisk metod- och analyservice, dvs. verksamheten vid utredningsinstitutet utom statistiktjänsten, verksamheten vid datamaskincentralen, centralen för manuell databehandling, programmeringscentralen, registercentralen och analysgruppen inom planerings- och samordningsavdelningen.

Den totala omslutningen av de verksamhetsgrenar som omfattas av programmet uppgick under budgetåret 1969/70 till 50,2 milj. kr. Härav hänförde sig 35,3 milj. kr. till datamaskincentralen med därtill anknutna enheter, 11,6 milj. kr. till utredningsinstitutet och 3,0 milj. kr. till registercentralen.

Budgetåret 1969/70 har för datamaskincentralens del inneburit en mycket kraftig expansion. Efter delningen av datamaskincentralen den 1 juli 1970 kommer omsättningen att minska till följd av att arbetsuppgifterna på det administrativa databehandlingsområdet förts över till datamaskincentralen för administrativ databehandling. Efterfrågan på datamaskincentralens tjänster kommer i framtiden att styras av centralbyråns egen produktion och de uppdrag som centralen utför på det statistiska databehandlingsområdet för statliga och kommunala myndighe-

ter samt enskilda uppdragsgivare. Verksamheten inom datamaskincentralens nuvarande arbetsområde kommer att öka kraftigt under innevarande och nästa budgetår. Denna expansion hänger bl. a. samman med bearbetningen av material från 1970 års folk- och bostadsräkning.

Utredningsinstitutet planerar och genomför intervjuundersökningar och postenkäter. Utvecklingen under senare år har karakteriserats av att det statliga utredningsväsendet i ökad utsträckning tagit planeringsresurser i anspråk och centralbyrån för egen del belagt övriga resurser. De under senare år genomförda arbetskraftsundersökningarna har tagit ökade resurser i anspråk. För nästa budgetår beräknas en måttlig ökning av verksamheten vid utredningsinstitutet bl. a. som en följd av den planerade sparundersökningen.

Registercentralen handhar f. n. företagsregistret, det centrala bilregistret och registret över totalbefolkningen. Registren utnyttjas av såväl centralbyrån som utomsläende beställare. Efterfrågan på uppgifter ur företagsregistret och registret över totalbefolkningen förväntas öka kraftigt.

Det ekonomiska resultatet av de olika verksamhetsgrenarna har under sist förflutna budgetår varit negativt. För detta budgetår redovisas ett kassamässigt underskott som huvudsakligen avser utredningsinstitutet och registercentralen. Som framgått av min anmälan av anslaget Statistiska centralbyrån: Statistisk uppdragsverksamhet har detta underskott balanserats mot ett motsvarande överskott som uppkommit vid statistiktjänsten.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Teknisk uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

B 5. Konjunkturinstitutet: Verksamheten i allmänhet

1969/70 Utgift	1 902 240
1970/71 Anslag	2 195 000
1971/72 Förslag	2 245 000

Konjunkturinstitutet är ett vetenskapligt forsknings- och utredningsorgan med uppgift att följa och analysera den ekonomiska utvecklingen inom och utom landet, utarbeta prognoser för den svenska ekonomin och bedriva forskning i anslutning härtill.

Chef för konjunkturinstitutet är en överdirektör. Institutets uppgifter är fördelade på fyra arbetsområden, nämligen ett för konjunkturanalys, ett för ekonometri och övrigt metodarbete, ett för forsknings- och utredningsarbete i övrigt samt ett för administrativt arbete.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Konjunktur- institutet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	18	—	—
Övrig personal	16	—	—
	34	—	—
Anslag			
Avlöningar	1 530 000	+ 25 000	+ 10 000
Sjukvård	6 500	—	—
Reseersättningar (även utrikes resor)	6 000	+ 500	+ 500
Lokalkostnader	47 000	+ 1 500	+ 1 500
Expenser	249 500	+ 63 500	+ 20 000
Därav engångsutgifter	(3 000)	(— 3 000)	(— 3 000)
Lönekostnadspålägg	356 000	+ 21 500	+ 18 000
	2 195 000	+ 112 000	+ 50 000

Konjunkturinstitutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 44 000 kr.

2. Medelsbehovet i övrigt ökar med 68 000 kr., varav 40 000 kr. för utvidgad publiceringsverksamhet och 31 000 kr. för översättnings- och diagramritningsarbeten.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 245 000 kr.

B 6. Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar

1969/70 Utgift	787 925	Reservation	190 430
1970/71 Anslag	770 000		
1971/72 Förslag	670 000		

Från anslaget bestrids utgifter för undersökningar av mera tillfällig karaktär rörande konjunkturförhållanden m. m. och för arbete med metodstudier och ekonometriska modeller som utförs inom konjunkturinstitutet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Konjunktur- institutet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	10	—	—
Övrig personal	4	—	—
	14	—	—
Anslag	770 000	- 75 000	— 100 000

Konjunkturinstitutet

Medelsbehovet beräknas till 910 000 kr. Härav avser 160 000 kr. fortsatt forsknings- och utvecklingsarbete inom konjunkturbarometerområdet, 90 000 kr. en under innevarande budgetår påbörjad undersökning av kreditpolitikens verkningar, 165 000 kr. fortsatt arbete på ekonometriska modeller, 250 000 kr. långtidsanalys, 120 000 kr. systemarbete och maskinbearbetningar samt 125 000 kr. lönekostnadspålägg och lokalhyror. Reservationen på anslaget vid ingången av budgetåret beräknas till 65 000 kr. Genom att ta denna i anspråk begränsas anslagsbehovet till 845 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till bl. a. att reservationen vid ingången av budgetåret nu kan beräknas bli högre än vad konjunkturinstitutet utgått från, förordar jag att anslaget förs upp med 670 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 670 000 kr.

Statskontoret

Statskontoret är central förvaltningsmyndighet för rationaliseringsverksamheten inom statsförvaltningen i den mån denna uppgift inte ankommer på annan myndighet. I verkets uppgifter ingår bl. a. att ta initiativ till och utföra rationaliseringsundersökningar, att utbilda personal för rationaliseringsverksamhet och att genom rådgivning verka för förenklingar och kostnadsbesparingar inom statsförvaltningen. Verket svarar vidare för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen samt förvaltar statens datamaskin-

fond. Statskontoret är chefsmyndighet för datamaskincentralen för administrativ databehandling.

Statskontoret leds av en styrelse. Chef för statskontoret är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en överdirektör. Enligt instruktionen är verket organiserat på fyra utredningsavdelningar, en planerings- och utbildningsavdelning och en administrativ byrå. Härutöver finns en fondbyrå, som är provisoriskt knuten till verket. I denna ingår fr. o. m. budgetåret 1969/70 tills vidare en redovisningscentral och ett revisionskontor.

Kungl. Maj:t har den 11 december 1970 medgivit att statskontoret, inom ramen för gällande tjänsteförteckning, försöksvis organiseras på fem enheter, nämligen en enhet för utredningar, en enhet för utbildning, en enhet för planering, en enhet för datamaskinfondförvaltning och en enhet för administration.

Vid statskontoret fanns den 1 juli 1970 289 anställda, varav 168 handläggande personal.

Statskontoret tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen. Följande programindelning gäller tills vidare för statskontoret.

1. Rationalisering
2. Utbildning och information
3. Samordning av ADB

Programmen skall underindelas så långt möjligt i projekt och i övrigt med hänsyn till de krav som den interna budgeten ställer.

Programindelningen omfattar ej fondbyråns verksamhet och ej heller den verksamhet som ankommer på statskontoret såsom ansvarig myndighet för driften av datamaskinanläggningen vid karolinska sjukhuset.

Statskontorets verksamhet under programmen 1—3 finansieras från ett förslagsanslag benämnt Statskontoret. Av de avgifter som inflyter till statens datamaskinfond skall anslaget tillgodoföras ett belopp som svarar mot de kostnader för program 3 som avser administrationskostnader för datamaskinfonden. Beloppet skall redovisas som uppbördsmedel under anslaget.

B 7. Statskontoret

1969/70 Utgift	17 278 033
1970/71 Anslag	21 060 000
1971/72 Förslag	25 105 000

Program/verksamhet	1969/70 ¹	1970/71	1971/72	
			Beräknar	
			Statskontoret	Dep.chefen
Rationalisering	19 506 000	16 339 000	21 712 000	18 603 000
Utbildning och information	2 294 000	2 796 000	3 209 000	3 209 000
Samordning av ADB	1 291 000	1 385 000	3 238 000	2 725 000
Driften av datamaskin- anläggningen vid karo- linska sjukhuset	3 107 000	3 370 000	—	—
Fondbyrån	1 896 000	1 925 000	2 864 000	2 669 000
Summa kostnader	28 094 000	25 815 000	31 023 000	27 206 000
Avgår intäkter:				
Ersättning från Statens datamaskinfond	1 263 000	1 345 000	1 826 000	1 826 000
Driften av datamaskin- anläggningen vid karo- linska sjukhuset	3 452 000	3 370 000	—	—
Övrigt	28 000	40 000	275 000	275 000
Summa anslag/utfall	23 351 000	21 060 000	28 922 000	25 105 000

¹ Överslagsmässig översättning till program. Beloppen omfattar även medel som ställts till statskontorets förfogande från anslaget Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.

Programmet Rationalisering

Programmet Rationalisering representerar den helt dominerande delen av statskontorets verksamhet. Inom detta program skiljer statskontoret i sin anslagsframställning på bl. a. projekt och konsultation. Projekt omfattar sådana utredningar som på grund av innehålls- och tidsmässig omfattning och med hänsyn till storleken av de beräknade kostnaderna bör särredovisas. Till konsultation hänförs bl. a. remissverksamhet och sådan mindre omfattande utredningsverksamhet som sammanhänger med besvarandet av direkta förfrågningar från myndigheter.

Under budgetåret 1969/70 bedrevs sammanlagt 72 utredningsprojekt. De största projektgrupperna vad gäller antalet arbetsdagar har under budgetåret 1969/70 avsett dels landsstaten m. m., rättsväsende och kriminalvård m. m., sjuk- och hälsovård samt socialförsäkring, dels funktionella projekt, dvs. projekt som berör hela eller större delen av den statliga förvaltningen.

Under budgetåret 1969/70 har Statskonsult AB börjat sin verksamhet. Företaget har från starten erhållit vissa uppdrag från statskontoret och företaget har erhållit ersättning för utfört arbete med ca 900 000 kr. Det största uppdraget till bolaget har avsett projektet rörande centralt bilregister. I övrigt har bolaget bl. a. medverkat i projekten rörande rättsväsendets informationssystem samt informationssystem för bibliotek.

Statskontoret förutser tills vidare inte någon större förändring av verk-

samhetens inriktning. Förslaget upptar inte några större nya projekt. Det innefattar dock en odisponerad resurs på totalt 2 250 000 kr., som skulle stå till verksledningens förfogande. Denna reserv är avsedd att tas i anspråk dels för projekt som nu ej kan förutses, dels för vissa projekt som preliminärt studerats och som kan bli aktuella under budgetåret 1971/72. Vidare har en kostnadsökning beräknats för pågående projekt dels för att anlita utomstående konsulter, dels för försöksverksamhet, främst kostnader för datamaskintid i utredningsarbetet.

Programmet Utbildning och information

Verksamheten inom programmet Utbildning och information avser utbildning av personal för rationaliseringsverksamhet samt information om rationaliseringsverksamheten och dess resultat. Till programmet hänförs även biblioteks- och dokumentationstjänst.

Kursverksamheten inom programmet bedrivs i form av dels centrala kurser i rationaliseringstekniska ämnen, dels s. k. myndighetsanpassad utbildning, varvid utbildningsinsatserna ofta har samband med av statskontoret föreslagna rationaliseringsåtgärder. Antalet deltagardagar (produkten av antalet deltagare och kursdagar) utgjorde budgetåret 1969/70 ca 9 000. Härtill kommer utbildning av utredningsaspiranter och annan utbildning av egen personal.

Under budgetåret 1971/72 föreslås en viss ökning av kursverksamheten. Aspirantutbildningen avses innehållsmässigt byggas ut. Antalet aspiranter föreslås öka från f. n. 15 till 20, vilket innebär en återgång till det antal som utbildats årligen under perioden 1964/65—1968/69. Vidare föreslås en ökning av konsultationen i utbildningsfrågor. Utöver pris- och löneomräkning uppgår kostnaden för den föreslagna utökningen av verksamheten till 380 000 kr.

Programmet Samordning av ADB

Verksamheten under programmet gäller statskontorets instruktionsenliga uppgifter att svara för samordning i fråga om anskaffning och utnyttjande av datamaskiner inom statsförvaltningen samt förvalta statens datamaskinfond.

För budgetåret 1971/72 inriktas verksamheten, jämsides med upphandlingen och den löpande förvaltningen av datamaskinfonden, även fortsättningsvis på standardisering inom datamaskinområdet och på att ta fram generella metoder för upphandlingsarbetet. Upphandlingsarbetet växer i omfattning, även vid en oförändrad årlig investeringsvolym, genom den alltmer ökade komplexiteten och omfattningen av de enskilda ADB-system för vilka maskinutrustningen skall utnyttjas och genom integrationen mellan olika system. En förstärkning av de personella resurserna för upphandlingsverksamheten är enligt statskontoret angelägen

och bör ske genom inrättande av två tjänster på organisationsdirektörsnivå för ledning av den mest komplicerade delen av verksamheten. Tjänsterna bör tills vidare inrättas som extra tills ytterligare erfarenheter vunnits beträffande verksamheten.

Statskontoret föreslår att under programmet tas upp vissa nya projekt. Dessa avser samordning av statliga informationssystem och verket planerar att successivt bygga upp en organisation för samordning av statliga ADB-baserade informationssystem omfattande fysiska och juridiska personer, företag, organisationer o. dyl. samt enheter som fastigheter och fordon. En förberedande analys av förutsättningarna för en samordning av främst de statliga databankerna beräknas kunna slutföras under budgetåret 1971/72. Bland angelägna samordningsuppgifter nämns främst inrättande av en dokumentationscentral för registrering, sammanställning och analys av fakta rörande sådana informationssystem, som existerar eller nått ett långt framskridet uppbyggnadsskede. Ett annat projekt avser registrering och identitetsnumrering av juridiska personer m. fl.

Verksamheten vid fondbyrån

Verksamheten vid fondbyrån är av kameral, juridisk och administrativ natur med tyngdpunkten på redovisning av inkomster, bestridande av utgifter samt förvaltning av statliga utlånings- och donationsfonder. Fr. o. m. den 1 juli 1969 har till fondbyrån förlagts en redovisningscentral och ett revisionskontor. Vid ingången av budgetåret 1971/72 kommer närmare 60 myndigheter att vara anslutna till redovisningscentralen. För redovisningscentralen och revisionskontoret krävs en förstärkning av resurserna i takt med att antalet anslutna myndigheter ökar i överensstämmelse med den plan för utbyggnad av redovisning och revision inom statsförvaltningen, som uppgjorts av riksrevisionsverket. För budgetåret 1971/72 erfordras en förstärkning av redovisningscentralen med en assistent och tre biträden. Revisionskontoret behöver förstärkas med två handläggare och ett biträde. För denna förstärkning erfordras ett medelstillskott för lönekostnader med 237 000 kr. och för ökade kostnader för datamaskintid m. m. med 408 000 kr., sammanlagt 645 000 kr.

Personalfrågor

	1969/70	1970/71	1971/72	
			Beräknar	
			Statskontoret	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	183	181	199	182
Övrig personal	105	129	122	121
	293	310	321	303

Statskontoret beräknar att ett genomförande av dess förslag rörande verksamhetens omfattning budgetåret 1971/72 innebär att personalen behöver förstärkas med sammanlagt 36 tjänstemän, varav 2 organisationsdirektörer, 25 andra handläggare samt 9 assistenter och biträden. Samtidigt avgår personalen vid datamaskinanläggningen vid karolinska sjukhuset, dvs. sammanlagt 25 tjänstemän, varav 9 handläggare samt 16 assistenter och biträden. Programmet Rationalisering ökas med 9 handläggare och minskas med 1 assistent eller biträde. Programmet Utbildning och information ökas med 1 handläggare och 5 utredningsaspiranter. Programmet Samordning av ADB ökas med 2 organisationsdirektörer och 9 andra handläggare. Fondbyråns personal ökas med 2 handläggare samt 5 assistenter och biträden.

Departementschefen

Min beräkning av det totala medelsbehovet under anslaget framgår av programsammanställningen för statskontoret. Beträffande programmet Rationalisering har jag räknat med en mindre resurst förstärkning för objekt som kan bli aktuella under budgetåret. Jag godtar statskontorets förslag beträffande verksamheten under programmet Utbildning och information. Under programmet Samordning av ADB har statskontoret begärt medel för bl. a. ett antal projekt som rör samordning av statliga informationssystem. Jag förordar en väsentlig förstärkning av statskontorets resurser för ändamålet. Jag avser att senare för Kungl. Maj:t ta upp frågor som gäller former för och innehåll i den samordningsverksamhet som bör bedrivas på ADB-området. I det sammanhanget får den närmare inriktningen av statskontorets verksamhet inom förevarande program prövas.

I fråga om verksamheten vid fondbyrån har jag räknat medel i enlighet med statskontorets förslag, utom för kostnader för datamaskintid m. m. som jag beräknar skall öka med endast 213 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statskontoret* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 105 000 kr.

B 8. Datamaskincentralen för administrativ databehandling

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Under anslaget redovisas kostnader och intäkter vid datamaskincentralen för administrativ databehandling, som inrättats den 1 juli 1970.

Datamaskincentralen har till uppgift att inom det statliga området på uppdrag utföra administrativ databehandling samt metod- och utveck-

lingsarbete i samband därmed. I mån av resurser får datamaskincentralen även åta sig uppdrag från annan än statlig uppdragsgivare.

Statskontoret är chefsmyndighet för datamaskincentralen. Centralen leds av en styrelse. Chef är en ADB-direktör. Inom centralen finns tre huvudenheter, nämligen en planerings- och utvecklingsenhet, en drift-enhet och en administrativ enhet. Vid starten av datamaskincentralen den 1 juli 1970 fanns 350 anställda, varav 55 handläggande personal.

Datamaskincentralen för administrativ databehandling skall vara ekonomiskt självbärande. För dess drift har endast ett formellt anslag av 1 000 kr. anvisats. För att lösa tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten samt för att tills vidare tillgodose behov av rörelsekapital disponerar datamaskincentralen för administrativ databehandling en rörlig kredit i riksgäldskontoret på högst 8 milj. kr.

Statskontoret föreslår att anslaget för nästa budgetår förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag biträder statskontorets förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Datamaskincentralen för administrativ databehandling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

B 9. Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.

1969/70 Utgift	6 786 574
1970/71 Anslag	4 000 000
1971/72 Förslag	4 000 000

Från anslaget bestrids bl. a. utgifter för försöksverksamhet med automatisk databehandling samt annan försöksverksamhet som bedrivs i rationaliseringssyfte. Anslaget tas i anspråk efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Anslaget har anvisats bl. a. för att myndigheter som inte själva disponerar medel för ifrågavarande verksamhet vid snabbt uppkommande behov skall kunna erhålla medel för ändamålet. Medelsbehovet kan t. ex. avse sådana konsulttjänster som Statskonsult AB tillhandahåller statliga myndigheter.

Med hänsyn till anslagets karaktär kan någon säker bedömning av medelsbehovet inte göras. Med ledning av utgifterna under föregående budgetår och den nu förutsedda omfattningen av verksamheten under innevarande budgetår beräknar jag medelsbehovet till oförändrat 4 milj. kr. under nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kr.

Riksrevisionsverket

Riksrevisionsverket är central förvaltningsmyndighet för kontroll av statens inkomster och utgifter samt av förvaltningen av statsförmögenheten. Kontrollen avser främst effektiviteten i statlig verksamhet. Verket handhar också riksboekföringen och utarbetar statistik över statens finanser.

I riksrevisionsverkets uppgifter ingår bl. a. att övervaka att den verksamhet som faller under dess granskning är anordnad på ett ändamålsenligt, planmässigt och från allmänt ekonomiska synpunkter tillfredsställande sätt. Härvid skall verket särskilt bedöma lönsamheten av verksamheten och pröva att verksamheten drivs i effektiva former. Verket skall även granska taxor och avgifter inom statlig verksamhet samt formerna för den statliga upphandlingen.

Vidare skall verket tillse att statens redovisningssystem fungerar ändamålsenligt och att de förbättringar som behövs vidtas av detta. I detta syfte äger verket bl. a. utveckla redovisningssystem och meddela föreskrifter om sättet för räkningsverkens bokföring och verifiering.

Det åligger även riksrevisionsverket att anordna och medverka vid utbildning av personal för redovisnings- och revisionsverksamhet.

Riksrevisionsverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör som även är styrelsens ordförande. Inom verket finns fyra avdelningar, en avdelning för planering, samordning och utveckling, två revisionsavdelningar samt en avdelning för budget och finansstatistik. Vidare finns två byråer, nämligen en revisionsbyrå och en administrativ byrå.

Vid riksrevisionsverket fanns den 1 juli 1970 237 anställda, varav 124 handläggande personal.

Riksrevisionsverket tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen. Följande programindelning gäller tills vidare för riksrevisionsverket.

1. Revision
2. Prognoser, bokslut, statistik
3. Utveckling, information, utbildning

Riksrevisionsverkets verksamhet under programmen 1—3 finansieras från ett förslagsanslag benämnt Riksrevisionsverket.

B 10. Riksrevisionsverket

1969/70 Utgift	14 510 359
1970/71 Anslag	18 735 000
1971/72 Förslag	20 295 000

Program	1969/70	1970/71	1971/72	
			Beräknar	
			Riksrevisions-	Dep.chefen
			verket	
Revision	6 010 000	8 764 000	8 966 000	8 966 000
Prognoser, bokslut, statistik	2 377 100	2 175 000	2 649 000	2 649 000
Utveckling, information, utbildning	6 664 000	7 736 000	8 368 000	8 368 000
Summa kostnader	15 051 100	18 675 000	19 983 000	19 983 000
Avgår:				
Resurser som tillhandahålls av statskontoret	1 472 300	620 000	620 000	620 000
Tillkommer:				
Blanketter m. m. för andra myndigheters behov	634 800	680 000	—	680 000
Sekretariat för samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor	—	—	—	252 000
Summa anslag/utfall	14 213 600	18 735 000	19 363 000	20 295 000

¹ Utfall enligt riksrevisionsverkets kostnadsbokföring.

Av grundläggande betydelse för riksrevisionsverkets verksamhet är det beslut som statsmakterna fattade år 1967 angående organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten (prop. 1967: 79, SU 82, rskr 194). I enlighet med detta beslut inrättas f. n. successivt s. k. redovisningscentraler, som skall svara för utbetalning och redovisning för ett antal myndigheter. För redovisningen införs ett nytt system byggt på ADB (system S). I anslutning till redovisningscentralerna organiseras revisionskontor. Den centrala revisionen genom riksrevisionsverket läggs samtidigt om till en effektivitetsinriktad förvaltningsrevision.

Programmet Revision

Programmet Revision underindelas i delprogrammen allmän förvaltningsrevision, speciell förvaltningsrevision och redovisningsrevision. På delprogramnivå redovisas även gemensamma funktioner. Allmän förvaltningsrevision syftar till en bedömning av effektiviteten i statlig verksamhet. Den speciella förvaltningsrevisionen omfattar granskning av den statliga upphandlingen samt granskning av taxor och avgifter. Redovisningsrevisionens uppgift är att garantera en tillförlitlig redovisning och förebygga förluster för statsverket.

Riksrevisionsverket framhåller i sin anslagsframställning att verksamheten under programmet är främst betingad av riksrevisionsverkets instruktionsenliga uppdrag att granska statsverksamheten ur revisionssynpunkt. Inriktningen av verksamheten avgörs i stor utsträckning av riks-

revisionsverket ensamt. Tyngdpunkten inom programmet Revision ligger på allmän förvaltningsrevision där revisionen bedöms ge det största bidraget till en höjning av effektiviteten. Vid en bedömning av vilka resurser som kan avdelas måste enligt verket utgångspunkten vara att den fortgående expansionen av den offentliga verksamheten bör följas av en utbyggnad av en kvalificerad, effektivitetsinriktad revision.

Verksamheten under budgetåret 1969/70 har haft sin tyngdpunkt på allmän förvaltningsrevision och bl. a. varit inriktad på revision av affärsverken. För innevarande budgetår beräknas en ytterligare satsning på detta delprogram och en i det närmaste fördubbling av resurserna för speciell förvaltningsrevision. Inom allmän förvaltningsrevision ökar verksamheten för bl. a. sektorerna försvar, arbetsmarknad och utbildningsväsende. Inom delprogrammet speciell förvaltningsrevision skall undersökningar om myndigheternas upphandling och förrådshållning intensifieras.

För budgetåret 1971/72 föreslår riksrevisionsverket en förstärkning av resurserna under delprogrammet för allmän förvaltningsrevision. De ökade resurserna föreslås bli inriktade på sektorerna högre utbildning, forskning och kultur samt skolväsende. Vidare begär verket, som ett led i fullföljandet av 1967 års principbeslut om organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten, resurser för att kunna förbereda en tredje revisionsavdelning avsedd att inrättas fr. o. m. den 1 juli 1972. Den sammanlagda kostnadsökningen under revisionsprogrammet uppgår enligt verkets förslag till 543 000 kr.

Under programmet Revision redovisas för innevarande budgetår kostnaderna för uppgifter i anslutning till det av samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor bedrivna arbetet. Riksrevisionsverket föreslår att dessa kostnader, 252 000 kr., inte längre skall belasta verkets anslag eller redovisas utom ramen för programmet.

Programmet Prognoser, bokslut, statistik

Programmet Prognoser, bokslut, statistik avser främst vissa uppgifter som följer av att verket har hand om den centrala riksbokföringen. Verksamheten omfattar dels central bokföring och kontroll under det löpande budgetåret, dels bokslutsarbete, dels beräkningar och statistik rörande statens inkomster och utgifter.

Verksamheten under programmet beräknas nästa budgetår få i stort sett samma omfattning och inriktning som tidigare budgetår. Programmet torde dock komma att förändras längre fram bl. a. som en följd av att det nya redovisningssystemet, system S, i huvudsak beräknas vara genomfört under budgetåret 1972/73. I samband härmed planerar riksrevisionsverket en sammanslagning av delar av planeringsavdelningen och budget och finansstatistiska avdelningen. För förberedelse av denna sammanslagning begär verket 99 000 kr. nästa budgetår.

Programmet Utveckling, information och utbildning

Detta program indelas i delprogrammen utveckling av SEA, genomförande av SEA, utbildning och information samt produktutveckling. Tyngdpunkten inom programmet ligger på att utveckla och genomföra ett nytt ekonomi-administrativt system inom statsförvaltningen, av riksrevisionsverket benämnt SEA-systemet. SEA-systemet berör tre områden, nämligen verksamhetsplanering med budgetering, redovisning baserad på det nya redovisningssystemet, system S, samt revision. Arbetet med att utveckla och genomföra det nya systemet sker i samarbete med statskontoret och i nära kontakt med vederbörande myndigheter. Utvecklingen och genomförandet av systemet kräver en omfattande utbildning och information som riktar sig både till verkets egen personal och till personal utanför verket.

För nästa budgetår föreslår verket en ökning av resurserna under programmet med 537 000 kr. Förslaget avser dels en ökning av resurserna för fortsatt utveckling av system S, dels ökade resurser för den s. k. F-kommittén som har i uppdrag att vidareutveckla generella metoder för att mäta produktivitet och effektivitet inom statsförvaltningen. Förslaget om ökade resurser för utveckling av system S grundar sig på myndigheternas ökade krav på medverkan från riksrevisionsverket vid utveckling och genomförande av nya rutiner inom systemet. Genomförandet av den nya redovisnings- och revisionsorganisationen kräver också ökade resurser. I fråga om F-kommitténs arbete gäller att detta blir mer resurskrävande i samband med utvärdering av försöken med metoder för att mäta produktiviteten hos vissa försöksmyndigheter.

Under riksrevisionsverkets myndighetsanslag redovisas innevarande budgetår, vid sidan av programmen, utgifterna för vissa blanketter. Verket föreslår att dessa utgifter inte längre skall belasta verkets anslag.

Personalfrågor

	1969/70	1970/71	1971/72 Beräknar	
			Riksrevisions- verket	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	113	124	131	131
Övrig personal	113	113	113	113
	226	237	244	244

Riksrevisionsverket beräknar att dess förslag leder till en personalökning av sju handläggare. Personalökningen ligger helt på programmen 1 och 3. Verket föreslår bl. a., som ett led i förberedandet av den tredje revisionsavdelningen, att en tjänst som avdelningschef i Ce 3 och en tjänst som revisionsdirektör i Be 6 eller Ce 1 inrättas.

Departementschefen

Sedan omorganisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten inleddes enligt beslut av statsmakterna år 1967 har en successiv utbyggnad skett av verkets resurser för förvaltningsrevision, som utgör tyngdpunkten inom programmet Revision. För nästa budgetår föreslår verket en fortsatt ökning av resurserna för allmän förvaltningsrevision. Förslaget avser dels förberedelsearbete för organisationen av en tredje revisionsavdelning, dels en ökad satsning på revision inom området för högre utbildning och forskning m. m. Inrättandet av en tredje revisionsavdelning ansluter till 1967 års principbeslut om omorganisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten. Området högre utbildning och forskning tar en mycket stor del av samhällets resurser i anspråk. En ökning av revisionsinsatserna på detta område framstår som angelägen. Jag tillstyrker därför den föreslagna förstärkningen av resurserna.

Riksrevisionsverkets förslag under programmet Prognoser, bokslut, statistik, som innebär en resursförstärkning i fråga om samordningen av utvecklingsarbetet med system S vid planeringsavdelningen med verksamheten inom avdelningen för budget och finansstatistik, biträder jag.

Verksamheten under programmet Utveckling, information, utbildning har sin tyngdpunkt i att utveckla och inom statsförvaltningen genomföra nya metoder och tekniker för verksamhetsplanering, budgetering, redovisning och revision. Som grund för verksamheten inom programmet ligger statsmakternas beslut om försöksverksamhet med programbudgetering och genomförande av det nya redovisnings- och revisions-systemet i statsförvaltningen. Jag har ingen erinran mot den av riksrevisionsverket föreslagna inriktningen av programmet. Med hänsyn till vikten av att förbättra programbudgettekniken bör de av verket föreslagna resursförstärkningarna för fortsatt utveckling av system S och för den s. k. F-kommitténs arbete komma till stånd.

Jag förordar, i enlighet med riksrevisionsverkets förslag, att Kungl. Maj:t begär riksdagens bemyndigande att inrätta en tjänst som avdelningschef i Ce 3 och en tjänst som revisionsdirektör i Be 6 eller Ce 1.

Utgifterna för vissa blanketter m. m. samt för uppgifterna i anslutning till samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor beräknar jag även för

nästa budgetår under riksrevisionsverkets myndighetsanslag. Utgifterna bör dock redovisas vid sidan av de redovisade programmen.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av programsammanställningen för riksrevisionsverket. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att hos riksrevisionsverket inrätta en tjänst för avdelningschef i Ce 3 och en tjänst för revisionsdirektör i Be 6 eller Ce 1.
- 2) till *Riksrevisionsverket* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 295 000 kr.

B 11. Byggnadsstyrelsen

1969/70 Utgift	19 768 120
1970/71 Anslag	20 900 000
1971/72 Förslag	23 544 000

Byggnadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om byggande för statens räkning och förvaltning av statliga fastigheter.

I styrelsens uppgifter ingår främst att förvalta de delfonder av statens allmänna fastighetsfond som är ställda under styrelsen, att anskaffa lokaler för statsmyndigheterna och utreda behovet av statliga byggnadsföretag. allt i den mån dessa uppgifter inte ankommer på annan myndighet, att efter uppdrag projektera och utföra byggnader för statens räkning samt att genom utvecklings- och normeringsarbete verka för rationaliseringar och besparingar i fråga om byggande och fastighetsförvaltning för statens räkning.

Chef för byggnadsstyrelsen är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en teknisk direktör, en planeringsdirektör och en ekonomidirektör. Styrelsen är organiserad på nio byråer. Dessa är administrativa byrån, utredningsbyrån, intendentsbyrån, utrikesbyrån, ekonomiby-rån, utvecklingsbyrån, två projekteringsbyråer och byggnadsbyrån. Vidare finns fem regionala byggnadsförvaltningar. Dessa är förlagda till Lund, Göteborg, Stockholm, Uppsala och Umeå. Kostnaderna för ekonomi-, utvecklings-, projekterings- och byggnadsbyråerna, för byggnadsförvaltningarna utom underhållssektionerna och för utrikesbyråns byggnadssektion bestrids från förskottsstat som fastställs av Kungl. Maj:t. Kostnaderna enligt förskottsstaten förs i bokslutet för budgetåret över på tillämpliga byggnads- och projekteringsanslag. Verkets kostnader i övrigt bestrids från förevarande anslag.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Byggnadsstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	171	+22	+4
Övrig personal	182	+10	—
	353	+32	+4
Anslag			
Avlöningar	13 815 000	+1 629 000	÷ 439 000
Sjukvård	50 000	—	—
Reseersättningar	465 000	+ 45 000	+ 15 000
Därav utrikes resor	(30 000)	—	—
Lokalkostnader	1 411 000	+1 486 000	+ 1 469 000
Expenser	1 943 000	÷ 507 000	+ 476 000
Därav engångsutgifter	—	(+ 411 000)	(+ 411 000)
Lönekostnadspålägg	3 216 000	+ 531 000	+ 245 000
	20 900 000	+4 198 000	+2 644 000

¹ Härtill kommer 469 tjänstemän på förskottsstat.

Byggnadsstyrelsen

- Löne- och prisomräkning m. m. 1 667 000 kr.
- För gemensamma kontorsdriftfunktioner i den nya ämbetsbyggnaden i kv. Garnisonen krävs en assistent och två arvodesanställda förrådsarbetare under minst ett år (+ 61 000 kr.).
- Arbetet inom utredningsbyrån med lokalförsörjningsplaner, programmering, förhyrning, uthyrning m. m. ökar starkt i kvantitet och svårighetsgrad. Byrån föreslås förstärkt med sex tjänster, varav tre för byrådirektör, en för byråingenjör, en för förste byråsekreterare och en för biträde (+ 286 000 kr.).
- Arbetsmängden inom byggnadsstyrelsens fastighetsförvaltning motiverar att intendentsbyrån förstärks med fjorton tjänster och byggnadsförvaltningarna i Lund och Umeå med tillsammans tre tjänster. Det ökade fastighetsbeståndet medför en väsentligt ökad arbetsvolym inom fastighetssektionens område, vilket motiverar ett personaltillskott på tre tjänstemän. (-+ 700 000 kr.)
- Inom utrikesbyrån erfordras förstärkning med sex tjänster, bl. a. för större och tidskrävande utredningsuppdrag beträffande utrikesrepresentationens lokalfrågor samt för tekniska arbetsuppgifter m. m. (+ 187 000 kr.).
- På grund av ökad resefrekvens m. m. beräknas ökade utgifter för reseersättningar (+ 45 000 kr.).
- Lokalkostnaderna ökar med 1 486 000 kr., vilket beror på inflyttning i nya lokaler i kv. Garnisonen. Av ökningen är 324 000 kr. kostnader av engångsnatur i samband med inflyttningen.
- Inom anslagsposten Expenser beräknas ökningen av löpande utgif-

ter till 96 000 kr., medan utgifter av engångskaraktär i samband med inflyttning i kv. Garnisonen uppgår till 411 000 kr. (+ 507 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 23 544 000 kr. Jag har därvid beräknat medel till tjänster för ytterligare en byrådirektör (3) och tre byråingenjörer (3, 4). För löne- och prisomräkning m. m. har jag beräknat 54 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 23 544 000 kr.

B 12. Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.

1969/70 Utgift	2 344 151	Reservation	4 343 843
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

Från anslaget bestrids konsultkostnader m. m. för dels utredningar och byggnadsprogram, dels utredningar i inredningsfrågor och inredningsprojektering. Till större delen gäller det kostnader som förskottteras från anslaget. Förskotterade belopp återbetalas sedermera från anvisade anslag för berörda byggnads- och inredningsobjekt. Till en mindre del avser anslaget kostnader för normerings- och utvecklingsarbete m. m., som belastar anslaget slutligt.

Byggnadsstyrelsen

Medelsbehovet beräknas till 8,7 milj. kr. Därav avser 2 milj. kr. inredningsärenden och 6,2 milj. kr. byggnadsutredningar och byggnadsprogram. Vidare ingår en medelsreserv om 0,5 milj. kr. i det beräknade beloppet. Av medelsbehovet beräknas 3 milj. kr. kunna täckas genom återföringar av medel till anslaget och 2,7 milj. kr. av reserverade medel. Styrelsen föreslår därför att anslaget förs upp med 3 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

B 13. Inredning av byggnader för statlig förvaltning

1970/71 Anslag	4 000 000
1971/72 Förslag	27 400 000

Från anslaget bestrids utgifter för inredning av byggnader för statlig förvaltning eller annan statlig verksamhet.

Byggnadsstyrelsen

Inflyttning i nybyggnaden i kv. Garnisonen beräknas kunna påbörjas i november 1971 och ske successivt fram till maj 1972. Inredning till nybyggnaden skall upphandlas budgetåret 1970/71. För att under budgetåret 1971/72 kunna bestrida inredningskostnaderna erfordras ca 15,9 milj. kr.

Nybyggnaden, som skall inrymma ca 2 700 arbetsplatser för statistiska centralbyrån, försvarets forskningsanstalt, skolöverstyrelsen, socialstyrelsen och byggnadsstyrelsen, är planerad att innehålla samlade kontorsdriftfunktioner och vissa lokaler för gemensamt bruk. Detta gäller t. ex. telefontjänst, post- och varumottagning samt personalrestaurang, hörsalar och konferensrum. Byggnadsstyrelsen har i samråd med övriga blivande lokalnyttjare i kv. Garnisonen och med statskontoret utarbetat förslag till utrustning för dessa gemensamma funktioner. Den totala kostnaden för utrustningen har beräknats till ca 9,5 milj. kr. För att bestrida utrustningskostnaderna erfordras 7 milj. kr. under nästa budgetår.

Inom kv. Loen uppförs f. n. en byggnad som är avsedd att utnyttjas som kontorslokaler för vissa statsdepartement. Byggnadsstyrelsen och statsdepartementens organisationsavdelning har redovisat program för inredning av denna byggnad och uppskattat kostnaderna härför till ca 4,5 milj. kr. Nybyggnaden beräknas rymma ca 300 kontorsrum.

Departementschefen

Riksdagen har medgivit att inredning av nybyggnaden i kv. Garnisonen beställs inom en kostnadsram av 22,5 milj. kr. (prop. 1970: 165, SU 214, rskr 429). Hittills har i betalningsmedel anvisats sammanlagt 6,4 milj. kr. För budgetåret 1971/72 behövs en medelsanvisning på ca 15,9 milj. kr.

Eftersom nybyggnaden innehåller arbetsplatser för flera myndigheter har kontorsdrift, konferensrum, personalrestaurang och personallokaler planerats för gemensamt bruk. Utrustning för dessa gemensamma funktioner och utrymmen har av byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till ca 9,5 milj. kr. För nästa budgetår behövs enligt byggnadsstyrelsen 7 milj. kr. i betalningsmedel. Jag förordar att 7 milj. kr. beräknas för ändamålet. Det är möjligt att utrustning utöver den som ryms inom en kostnadsram av 7 milj. kr. behöver beställas under budgetåret 1971/72. Med hänsyn härtill bör Kungl. Maj:t begära riksdagens bemyndigande att beställa utrustning för nybyggnaden i kv. Garnisonen inom en kostnadsram av högst 9,5 milj. kr.

Nybyggnaden i kv. Loen, som beräknas bli inflyttningsklar under tredje kvartalet 1971, avses inrymma lokaler för statsdepartementen. Projektering av inredningen pågår f. n. Byggnadsstyrelsen och statsdepartementens organisationsavdelning har uppskattat medelsbehovet

för inredning av byggnaden till ca 4.5 milj. kr. Jag räknar medel för ändamålet i enlighet härmed.

Jag förordar således, att anslaget för nästa budgetår förs upp med 27,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge beställning av utrustning till nybyggnad i kv. Garnisonen för 9 500 000 kr.,
- 2) till *Inredning av byggnader för statlig förvaltning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 27 400 000 kr.

B 14. Statens förhandlingsnämnd

1969/70 Utgift	1 004 288
1970/71 Anslag	1 260 000
1971/72 Förslag	1 289 000

Statens förhandlingsnämnd har till uppgift att efter uppdrag av Kungl. Maj:t eller chef för statsdepartementet föra förhandlingar med kommun eller annan icke-statlig huvudman, främst om villkor för samverkan mellan staten och huvudmannen inom sjukvård, utbildning eller forskning. Överenskommelse, som träffas av nämnden, skall underställas Kungl. Maj:ts prövning. Nämnden skall vidare efter uppdrag av markförvaltande myndighet föra förhandling om överlåtelse av staten tillhörig mark till kommun för samhällsbyggnadsändamål. Nämnden svarar även för samordning i ärenden om överlåtelse av statlig eller kyrklig mark till kommun.

Förhandlingsnämnden består av en överdirektör och fyra ledamöter. Hos nämnden finns ett kansli, som består av två byråer och en administrativ sektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens förhandlingsnämnd	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	9	—	—
Övrig personal	6	—	—
	15	—	—
Anslag			
Avlöningar	895 000	—	—
Sjukvård	3 000	—	—
Resesättningar	50 000	—	—
Lokalkostnader	60 000	—	—
Expenser	65 000	—	— 2 000
Lönekostnadspålägg	187 000	+ 31 000	+ 31 000
	1 260 000	+ 31 000	+ 29 000

Statens förhandlingsnämnd

1. Pris- och löneomräkning m. m. 31 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens förhandlingsnämnd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 289 000 kr.

B 15. Statens avtalsverk

1969/70 Utgift	6 817 887
1970/71 Anslag	8 321 000
1971/72 Förslag	8 507 000

Statens avtalsverk är central förvaltningsmyndighet med uppgift att förhandla om anställnings- eller arbetsvillkor för arbetstagare hos staten med undantag av riksdagen och dess verk samt för övriga arbetstagare, vilkas anställnings- och arbetsvillkor skall fastställas under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer.

Avtalsverket leds av en styrelse. Inom styrelsen finns ett arbetsutskott. Chef för avtalsverket är en generaldirektör. Verket har en projektorganisation.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Avtalsverket Föredraganden	
Personal			
Handläggande personal	69	—	—
Övrig personal	30	—	—
	99	—	—
Anslag			
Avlöningar	5 842 000	— 93 000	— 93 000
Sjukvård	15 000	—	—
Resersättning	90 000	—	—
Lokalkostnader	320 000	+ 21 000	+ 14 000
Expenser	770 000	+ 238 000	+ 169 000
Lönekostnadspålägg	1 284 000	+ 96 000	+ 96 000
	8 321 000	+ 262 000	+ 186 000

Statens avtalsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 243 000 kr.
2. En förhandlingsdirektörstjänst på övergångsstat utgår ur organisationen (— 112 000 kr.).
3. Publikationsverksamheten behöver utökas (+ 66 000 kr.).
4. Kostnader för automatisk databehandling (+ 65 000 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 507 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. utökad publikationsverksamhet (3) och automatisk databehandling (4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens avtalsverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 507 000 kr.

B 16. Statens personalpensionsverk

1969/70 Utgift	11 175 998
1970/71 Anslag	12 340 000
1971/72 Förslag	12 660 000

Statens personalpensionsverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden rörande den statliga personalpensioneringen och därmed sammanhängande frågor.

Statens personalpensionsverk leds av en styrelse. Chef för personalpensionsverket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer, nämligen kanslibyrån, första pensionsbyrån, andra pensionsbyrån och utbetalningsbyrån.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Pensions- verket	Föredraganden		
Personal					
Handläggande personal	122	+	2	+	2
Övrig personal	124	+	1	+	1
	246	+	3	+	3
Anslag					
Avlöningar	8 341 000	+	118 000	+	118 000
Sjukvård	40 000		—		—
Reseersättningar	10 000		—		—
Lokalkostnader	488 000	+	19 000	+	16 000
Expenser	1 549 000	+	46 000	+	36 000
Lönekostnadspålägg	1 912 000	+	150 000	+	150 000
	12 340 000	+	333 000	+	320 000

Statens personalpensionsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 187 000 kr.

2. För det pågående arbetet med utveckling av ett personaladministrativt informationssystem behövs för utbildningsverksamhet i fråga om systemets pensionsdel en byrådirektör och en förste byråsekreterare (+ 119 000 kr.).

3. För en arkivarbetare som varit anställd hos verket sedan 1965 bör en personlig tjänst som expeditivsvakt inrättas (+ 27 000 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12 660 000 kr. Jag har därvid beräknat medel till bl. a. tjänster för ytterligare en byrådirektör och en förste byråsekreterare (2) samt för en expeditionsvakt (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens personalpensionsverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 12 660 000 kr.

B 17. Statens personalbostadsdelegation

1969/70 Utgift	265 819
1970/71 Anslag	291 000
1971/72 Förslag	521 000

Statens personalbostadsdelegation är rådgivande organ åt de myndigheter som beslutar om hyror för eller förvaltar tjänstebostäder för statstjänstemän och andra tjänstemän, vilkas avlöningsförmåner fastställs under medverkan av Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer, eller andra bostäder, som mot hyra upplåts av statlig myndighet.

Delegationen består av fem ledamöter. Den har ett kansli, som förstas av en byrådirektör.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Delegationen		Föredraganden	
Personal					
Handläggande personal	3	+	3	+	3
Övrig personal	2		—		—
	5	+	3	-	3
Anslag					
Avlöningar	186 000	+	135 000	+	135 000
Sjukvård	500	+	500	+	500
Resersättningar	12 000	+	42 000	+	42 000
Lokalkostnader	35 500	+	1 500	+	1 500
Expenser	17 000	+	15 000	+	15 000
Därav engångsutgifter	(5 000)	(+)	7 000)	(+)	7 000)
Lönekostnadspålägg	40 000	+	36 000	+	36 000
	291 000	+	230 000	+	230 000

Statens personalbostadsdelegation

1. Löne- och prisomräkning m. m. 7 000 kr.
2. Delegationen föreslår att en hyresöversyn genomförs med början nästa budgetår. För uppgiften behövs ytterligare tre byråassistenter. Vidare behöver tjänstgöringstiden för delegationens nuvarande biträdespersonal utökas till heltid. (+ 152 000 kr.)

3. För vissa utredningar av värmeteknisk art i samband med hyresöversynen behöver delegationen anlita experter (+ 14 000 kr.).

4. Hyresöversynen medför ökade resekostnader och ökade expenskostnader (+ 57 000 kr.).

Föredraganden

Jag biträder personalbostadsdelegationens förslag om en hyresöversyn. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens personalbostadsdelegation* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 521 000 kr.

B 18. Statens personalutbildningsnämnd

1969/70 Utgift	2 270 415
1970/71 Anslag	2 840 000
1971/72 Förslag	3 043 000

Statens personalutbildningsnämnd är centralt organ för statlig personalutbildning, i den mån sådan utbildning ej ankommer på annan myndighet. I nämndens uppgifter ingår bl. a. att undersöka behovet av personalutbildning, att planera och genomföra personalutbildning, som är gemensam för flera myndigheter, att bistå statliga myndigheter i utbildningsfrågor och att främja samordning av statlig personalutbildning.

Nämnden utgörs av en utbildningschef och åtta andra ledamöter. Utbildningschefen är chef för nämnden. Nämnden är organiserad på två sektioner. Dessa är kursadministrativa sektionen och utredningssektionen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Utbildnings-	Föredraganden
		nämnden	
Personal			
Handläggande personal	16	+ 8	+ 2
Övrig personal	26	+ 6	—
	42	+ 14	+ 2
Anslag			
Avlöningar	1 589 000	+ 735 000	+ 177 000
Sjukvård	5 500	+ 2 000	—
Reseersättningar	10 000	+ 4 000	—
Därav utrikes resor	—	(+ 4 000)	—
Lokalkostnader	760 500	+ 68 000	+ 4 000
Expenser	107 000	+ 27 000	— 15 000
Därav engångsutgifter	(62 000)	(— 52 000)	(— 58 000)
Lönkostnadspålägg	368 000	+ 146 000	+ 37 000
	2 840 000	+ 982 000	+ 203 000

Statens personalutbildningsnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 115 000 kr.
2. Utredningssektionen behöver förstärkas med två byrådirektörer och ett kvalificerat biträde för att kunna genomföra planerade utvecklingsprojekt (+ 202 000 kr.).
3. På kursadministrativa sektionen behövs ytterligare två byrådirektörer/konsulenter, fyra assistenter och fyra kvalificerade biträden (+ 530 000 kr.).
4. På statens kursgård, Sjudarhöjden, behövs ytterligare en expeditionsvakt (+ 35 000 kr.).
5. Behovet av experter beräknas öka (+ 100 000 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 043 000 kr. Jag har därvid beräknat medel till bl. a. tjänster för ytterligare en assistent och en konsulent (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens personalutbildningsnämnd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 043 000 kr.

B 19. Statens personalnämnd

Nytt anslag (förslag) 5 095 000

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1969 tillkallade chefen för dåvarande civildepartementet en sakkunnig med uppdrag att göra en översyn av frågor om personalvård, hälsovård och hälsokontroll för arbetstagare inom statsförvaltningen och annan statligt reglerad verksamhet.

Den sakkunnige, som antog benämningen 1969 års personalvårdsutredning, har avgett ett betänkande den 29 maj 1970 (Stencil Fi 1970: 6) angående översyn av den statliga personalvårdens organisation.

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av rikspolisstyrelsen, kriminalvårdsstyrelsen, styrelsen för internationell utveckling (SIDA), överbefälhavaren (ÖB) — som hört försvarets sjukvårdsstyrelse — försvarets personalnämnd, socialstyrelsen, arbetarskyddsstyrelsen, riksförsäkringsverket, arbetsmedicinska institutet, statens arbetsklínik, postverket, televerket, statens järnvägar (SJ), statens vägverk, sjöfartsverket, luftfartsverket, statskontoret, generaltullstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statistiska centralbyrån, riksrevisionsverket, statens personalpensionsverk, statens personalutbildningsnämnd, statens omplaceringsnämnd, statens personalvårdsnämnd, naturhistoriska riksmuseet, universitetskanslersäm-

betet — som hört rektorsämbetena vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå, karolinska institutet, tekniska högskolan i Stockholm, Chalmers tekniska högskola och högskoleenheten i Linköping — skolöverstyrelsen, statens jordbruksnämnd, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, lantmäteristyrelsen, statens vattenfallsverk, domänverket, förenade fabriksverken, statens handikappråd, domkapitlet i Uppsala, exportkreditnämnden, länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands, Jönköpings, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs och Västerbottens län, riksdagens förvaltningskontor, riksdagens ombudsmän (JO), Östergötlands län och Stockholms allmänna försäkringskassor, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Tjänstemännens centralorganisations statstjänstemannasektion (TCO-S), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO) och Statsanställdas förbund (SF). Vidare har skolstyrelsen i Norrköping och Sveriges sociologförbund avgett yttranden.

Nuvarande organisation

Statens personalvårdsnämnd

Efter förslag av chefen för dåvarande civildepartementet (prop. 1963: 160, SU 129, rskr 300) inrättades statens personalvårdsnämnd genom beslut den 25 oktober 1963. Nämnden är centralt organ för personalvårdsarbetet. Verksamheten bedrivs försöksvis.

Nämnden består av sju ledamöter, därav tre representanter för personalorganisation. Hos nämnden finns centralt placerade en byråchef och en chefsläkare. Nämndens fältarbete bedrivs genom fyra länsarbetsgrupper samt en riksarbetsgrupp främst för frågor om omskolning och omplacering av partiellt arbetsföra. Antalet anställda vid nämnden uppgår till 40 personer.

Nämnden har till uppgift att i fråga om personalvård, inbegripet personalhälsovård, biträda de myndigheter och andra arbetsgivare inom statsförvaltningen och annan statligt reglerad verksamhet i Stockholms, Östergötlands och Västerbottens län för vilka nämnden åtagit sig att svara för sådana uppgifter. I frågor om partiellt arbetsföra och om åtgärder för att förebygga sjukpensionering är nämnden centralt organ inom tillämpningsområdet för den statliga personalpensioneringen. Nämnden skall i mån av möjlighet biträda även andra arbetsgivare inom statligt reglerad verksamhet och arbetstagare hos dessa med rådgivning inom sitt ämnesområde. Nämnden biträder vidare riksdagen och dess verk.

Statens omplaceringsnämnd

År 1963 inrättades civila statsförvaltningens personalnämnd för handläggning av personal- och ersättningsfrågor i samband med organisa-

tionsförändringar och omlokaliseringar inom den civila statsförvaltningen (prop. 1960: 120, SU 127, rskr 335). Nämndens verksamhet skulle utövas i samverkan med myndigheter, arbetsmarknadsorgan och personalorganisationer samt med försvarets personalnämnd.

Den 1 juli 1969 ombildades civila statsförvaltningens personalnämnd till statens omplaceringsnämnd (prop. 1969: 1 bil. 2, SU 15, rskr 58) för att tillgodose behovet av ökade insatser i fråga om omplacering av statsanställda. Nämnden är centralt organ för omplacering av statligt anställd personal, i den mån sådan verksamhet ej ankommer på annan myndighet.

Nämnden består av ordförande och sex andra ledamöter som samtliga utses av Kungl. Maj:t. Hos nämnden finns ett kansli med sju tjänstemän.

Utredningen

Utredningen konstaterar att huvudparten av all personalvård utövas i samband med personalledning och övrig personaladministration. Det är önskvärt att utbildning i personalvård blir så allmän att behovet av specialister i möjlig mån minskas. Ett visst behov kommer dock alltid att finnas för bl. a. rådgivning till arbetsledning och anställda. Utredningens allmänna mål för personalvårdsverksamheten sammanfaller i huvudsak med den definition av företagshälsovård som finns i den av Internationella arbetarorganisationen (ILO) 1959 antagna rekommendationen för sådan verksamhet.

Utredningen föreslår en ny central organisation för personalvårdsverksamheten inom statsförvaltningen. Förslaget innebär bl. a. att nuvarande statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd skall slås ihop till en myndighet och få en central enhet och en regional organisation. Vid diskussion av specialistbehovet delar utredningen in den statliga personalvården i en teknisk, en medicinsk och en social del.

Med den tekniska delen avser utredningen arbetshygien, ergonomi (bioteknologi) samt skydd mot olycksfall. Utredningen understryker vikten av att myndigheter som skaffar och utrustar lokaler beaktar arbetarskyddssynpunkter och att ett centralt personalvårdsorgan får resurser för samrådsverksamhet i dessa frågor.

Till den medicinska delen av personalvården räknar utredningen förebyggande hälsovård i form av läkarundersökning vid nyanställning och övrig hälsokontroll samt sjukvård.

De med hälsokontroll för statsanställda förenade sekretessproblemen kommer enligt vad utredningen inhämtat att behandlas av offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén.

Nyanställningsundersökningar bör enligt utredningen kunna tjäna som vägledning vid placering av personal i olika arbetsuppgifter. Undersökningarna bör liksom hittills utföras i sådana organisatoriska former som

befunnits mest ändamålsenliga under varierande förhållanden. Alla sådana undersökningar bör således inte utföras i det centrala personalvårdsorganets regi.

Utredningen redovisar den hälsokontrollverksamhet som bedrivs hos statliga myndigheter. Fortsatt försöksverksamhet med hälsokontroll torde enligt utredningen behövas för att ge klarhet om hur en sådan hälsokontroll för de statsanställda bör slutgiltigt utformas och organiseras.

Emellertid pågår en betydande verksamhet med hälsokontroll — huvudsakligen av försökskaraktär — av olika grupper både i samhällets och i enskild regi. Ännu föreligger inte något entydigt omdöme om de olika formerna för denna verksamhet. Större klarhet torde uppnås, när socialstyrelsen redovisat resultatet av sitt uppdrag om samordning och organisation inom samhällssjukvården av hälsoundersökningar och annan förebyggande hälsovård.

Nuvarande system med anvisningsläkare för de statsanställda kan enligt utredningens mening sägas ha fungerat i stort sett tillfredsställande. I landsorten har dock särskilt under senare tid svårigheter förelegat att få läkare att fungera som anvisningsläkare.

Utredningen lägger fram två alternativ för att lösa de uppkomna svårigheterna. I första hand bör genom förhandling mellan staten och landstingsförbundet öppnas möjlighet för läkare i allmän tjänst att med utnyttjande av huvudmannens materiella sjukvårdsresurser fungera som anvisningsläkare i egentlig mening. I andra hand bör anvisningsläkarsystemet avvecklas med föreskrift att de statsanställda för sin fria sjukvård skall anlita den offentliga sjukvården.

Om det förra alternativet genomförs bör anvisningsläkaren beredas möjlighet att förvärva bättre kännedom om aktuella arbetsplatser, arbetsuppgifter och myndighetsorganisation genom arbetsplatsbesök, deltagande i sammanträden med företagsnämnd och fortbildning.

Rehabiliteringsverksamheten bör enligt utredningen ägnas stor omsorg av de personalvårdande organen. För arbetsprövning föreslår utredningen att resurser hos länsarbetsnämndernas arbetsvårdsorgan och statens arbetsklirik utnyttjas.

Bland exempel på verksamhet inom den sociala delen av personalvården nämner utredningen personlig rådgivning till anställda, stöd åt partiellt arbetsföra, medverkan vid omplacering av övertalig arbetskraft och rådgivning till arbetsledningen. Viss annan verksamhet som brukar hänföras till den sociala delen av personalvården har enligt utredningen närmast karaktär av ekonomiska anställningsförmåner. Detta gäller exempelvis förplägnadsverksamhet och stöd till bostadsanskaffning.

Inom den sociala personalvården behövs tillgång till personalkonsulenter med social utbildning. För att personalkonsulenterna skall kunna fylla sina arbetsuppgifter väl fordras introduktion och fortbildning rörande statsförvaltningens arbetsvillkor. Personalkonsulent behöver också

samråda med kolleger, med personalvårdsexpertis, med medicinsk sakkunskap och med psykologer.

Utredningen understryker att ansvaret för en väl genomförd omplaceringssverksamhet och för åtgärder till stöd för de handikappade vilar på varje enskild myndighet. Det bör vara naturligt att personalkonsulent på ett tidigt stadium får delta i planeringen av organisationsförändringar för att i görlig mån undanröja negativa konsekvenser för de anställda. Även förändringar i arbetsprocessen och i personalens åldersfördelning kan påverka behovet av aktiva åtgärder för de anställda. En aktivare insats från arbetsgivarens sida för arbetsbyte vid fall av enskild anställds vantrivsel i arbetet bör också komma till stånd med hjälp av en utbyggd statlig personalvårdsorganisation. Härvid bör staten som arbetsgivare inta en generös attityd i fråga om möjligheter till exempelvis kompletterande utbildning och provtjänstgöring inom andra enheter. Utredningen förordar vidare att de omplaceringsuppgifter som statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd har lämpligen sammanförs till den föreslagna nya organisationen.

Ett förstärkt centralt personalvårdsorgan föreslås överarbeta gällande bestämmelser om anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet.

Liksom hittills bör ett särskilt anslag föras upp för lönekostnader m. m. vid viss omskolning och omplacering. Villkoret att anslaget får utnyttjas endast som alternativ till sjukpensionering bör dock mildras. Det centrala personalvårdsorganet bör få rätt att besluta om utnyttjande av anslaget utan tidsbegränsning.

Det föreligger enligt utredningen ett stort behov av arbetspsykologisk och sociologisk sakkunskap inom den statliga personalvårdsorganisationen.

Utredningen föreslår att ansvarsområdet för den statliga personalvården skall omfatta den egentliga statsförvaltningen, personal hos riksdagen och dess verk, nordiska hälsovårdshögskolan och nordiska institutet för samhällsplanering. I fråga om personal inom annan statligt reglerad verksamhet föreslår utredningen att den statliga personalvården i princip får ansvaret för sådana icke-statliga tjänstemän som är upptagna i bilaga A till allmänt avlöningsavtal för statliga och vissa andra tjänstemän (AST). Detta får dock inte medföra att huvudmännen för dessa tjänstemän avlastas allt personalvårdsansvar. Där tillräckligt personalunderlag och övriga förutsättningar finns för en fullt utbyggd egen personalvårdsorganisation hos en icke statlig huvudman — t. ex. personal vid primärkommunala skolor — bör en sådan organisation ombesörja personalvården för samtliga arbetstagare hos huvudmannen. Staten bör träffa överenskommelse med huvudmannen (kommunförbundet, landstingsförbundet, svenska kyrkan) om att arbetstagare med statligt reglerade anställningsförhållanden, t. ex. skolpersonal, får anlita huvudmannens perso-

nalvårdsorganisation och att denna är lämpligt avvägd. I övriga fall — där staten svarar för personalvården — kan det vara lämpligt att staten och huvudman kommer överens om att de statliga personalvårdsinsatserna skall omfatta även huvudmannens övriga arbetstagare.

Härutöver föreslås Kungl. Maj:t kunna medge att arbetsgivare, vars verksamhet till stor del finansieras med statsbidrag utan att personalens anställningsförhållanden är statligt reglerade, får utnyttja den statliga personalvårdsorganisationen.

Till skillnad från det föreslagna ansvarsområdet för statlig personalvård i allmänhet föreslås att frågor om sådan omplacering där enda alternativet är sjukpensionering, bör handläggas av det centrala personalvårdsorganet beträffande alla anställda med statlig pensionsrätt.

Utredningen diskuterar för- och nackdelar med myndighetsanknutna personalvårdsexperts och finner fördelarna överväga under förutsättning att de anställda genom sina representanter i företagsnämnd och på annat lämpligt sätt bereds medinflytande vid preciseringen av personalvårdens målsättning och formerna för dess bedrivande. Statlig myndighet skall enligt utredningen ha hela sin personalvård utom sjukvården anknuten till myndigheten, när antalet anställda uppgår till 7 000. Sammanlagda antalet anställda vid sådana myndigheter är ca 232 000. Flerparten statliga myndigheter uppfyller inte denna förutsättning. Hos dessa myndigheter är ca 107 000 personer anställda. Den del av deras behov av personalvårdsexperts som de saknar förutsättning att täcka själva bör tillgodoses genom en särskild, fristående personalvårdsorganisation med 16 regionalt placerade personalvårdsenheter inom sju distrikt, underställda en på tre huvudgrupper organiserad central enhet. Verksamheten blir i princip rådgivande. Råd och anvisningar med generell giltighet förutsätts dock bli normerande för hela statsförvaltningens personalvård. Det totala antalet anställda hos det centrala personalvårdsorganet föreslås uppgå till 96.

Remissyttrandena

Beträffande behovet och värdet av personalvård har personalvårdsutredningens synpunkter vunnit allmän anslutning bland remissinstanserna som i stort är överens om angelägenheten av att den statliga personalvården så snart som möjligt utvecklas och förstärks.

ÖB understryker vikten av att statsmakterna inte ytterligare uppskjuter ett principbeslut om nödvändigheten av att tillföra den offentliga sektorn av samhället de personalvårdsresurser som ett sedan länge dokumenterat behov kräver. *SF* understryker att nuvarande underlag och erfarenheter är tillräckliga för att statsmakterna skall kunna besluta att personalvårdsaktiviteter skall finnas inom hela den offentliga verksamheten.

Flera remissinstanser utvecklar sin syn på begreppet personalvård.

Bl. a. pekar *ÖB* på att personalvårdens uppgift och syfte kan definieras på många olika sätt alltifrån en i snäv mening social omvårdnad till en medverkan på alla de områden som påverkar människan i och utanför arbetet. *Statskontoret* och *Svenska kommunförbundet* säger att personalvårdsbegreppet i den vidaste tolkningen getts innebörden personaladministration, i en snävare huvudsakligen kurativ rådgivning. Sammanfattningsvis kan konstateras, att remissvaren ger en splittrad bild av vilket innehåll olika myndigheter vill ge personalvården.

Många remissinstanser, däribland *försvarets sjukvårdsstyrelse*, *statens arbetsklirik*, *riksrevisionsverket*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *domänverket*, *förenade fabriksverken*, *JO* och *TCO-S* understryker utredningens uppfattning om personalvårdens nära anknytning till myndigheternas övriga personaladministration. *Riksrevisionsverket* har inte kunnat finna att utredningen dragit konsekvenserna av sitt principiella ställningstagande om det nära sambandet mellan personalvård och personaladministration i stort. Detta samband har inte närmare belysts.

Varierande uppfattningar förs fram av remissinstanserna om gränsdragningen mellan ett centralt personalvårdsorgan och myndighetsanknuten personalvård. De flesta av de remissinstanser som tagit ställning i frågan har inte någon erinran mot personalvårdsutredningens förslag. *Televerket*, *domänverket* och *förenade fabriksverken* delar i det väsentliga utredningens förslag men föreslår dessutom att myndigheter med egen personalvårdsorganisation efter eget bestämmande skall få utnyttja det centrala personalvårdsorganets expertis.

SIDA, *ÖB*, *riksförsäkringsverket*, *sjöfartsverket*, *statistiska centralbyrån* och *lantmäteristyrelsen* för fram önskemål om att personalkonsulent bör få vara myndighetsanknuten även om personalvårdsorganisationen i övrigt blir fristående från dessa myndigheter.

Kriminalvårdsstyrelsen, *försvarets sjukvårdsstyrelse*, *arbetsmedicinska institutet*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *vattenfallsverket*, *tekniska högskolan i Stockholm* och *SACO* anser att den av utredningen föreslagna gränsen vid 7 000 anställda för myndighetsanknuten personalvård är alltför hög. *Socialstyrelsen*, *SJ*, *statskontoret* samt *länsstyrelserna i Östergötlands och Örebro län* menar att även andra omständigheter än antalet anställda bör påverka valet av organisationsform i fråga om den statliga personalvården. Bland sådana omständigheter nämner *socialstyrelsen* att personalen vid en viss myndighet har ett särskilt påfrestande arbete. *Statskontoret* nämner som exempel myndigheternas geografiska läge, verksamhetsinriktning, personalstruktur och organisationsform samt möjligheten att ingå i t. ex. en industriklirik.

SF menar att all statlig personalvård bör sortera under det centrala personalvårdsorganet. Liknande mening anförs av *TCO-S* och *personalvårdsnämnden*. *TCO-S* uttalar dock vidare att den förordade lösningen med en enda central personalvårdsorganisation inte får föranleda in-

grepp i redan existerande och väl etablerade personalvårdsorganisationer. *Personalvårdsnämnden* uttalar i anslutning till sin principiella ståndpunkt om ett enda centralt personalvårdsorgan att därmed inte avses att bcfintliga, väl fungerande specialistorganisationer för personalvård skall begränsas i sin verksamhet eller ansvarstillhörighet.

Arbetsmedicinska institutet menar att man i fråga om personalvård för mindre arbetsplatser bör välja en annan väg än den utredningen tänkt sig. Institutet anser att sådana arbetsplatser med fördel borde kunna anslutas till lokala eller regionala företagshälsovårdscentraler. *Domänverket* anför att samarbete med andra företag, i första hand inom skogsbranschen, är en förutsättning för att få till stånd rationella hälsovårdscentraler för verkets arbetsplatser som är mycket spridda. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* för fram tanken på att den regionala personalvården ordnas på deltid- och konsultbasis eller genom samarbete med landstingen. *Statskontoret* anser emellertid att en analys av ansvars- och befogenhetsfördelningen måste göras innan avgränsning sker mellan myndigheternas och ett centralt organs verksamhet. I anslutning härtill bör kostnadsansvar och finansieringsformer diskuteras.

Frågan om vilka personal kategorier som skall omfattas av den statliga personalvården behandlas av vissa remissinstanser. *Socialstyrelsen* och *statens personalvårdsnämnd* delar utredningens uppfattning i denna fråga. *Statens personalpensionsverk* är däremot tveksamt och framhåller att det med hänsyn till nuvarande innehåll i de statliga pensionsbestämmelserna är angeläget, att kontakt omgående tages med det statliga personalvårdsorganet när fråga uppkommer om omplacering av en icke statlig anställningshavare med statlig pensionsrätt. Omplacering skall nämligen i ett sådant fall ske till en med statlig pensionsrätt förenad anställning om sjukpensionering skall kunna undvikas.

Statens arbetslinnik och *arbetsmarknadsstyrelsen* anser att alla som arbetar hos statliga myndigheter bör åtnjuta statlig personalvård. Härvid räknas även in statsanställda arbetare utan statlig pensionsrätt, arkivarbetare och personer sysselsatta i beredskapsarbete. *TCO-S* anser att principen bör vara att statlig personalvård skall meddelas alla anställda inom det statligt reglerade verksamhetsområdet. *TCO-S* kan dock i princip tillstyrka en decentraliserad personalvård på skolområdet samt för kyrkomusiker, innebärande att kommunen resp. kyrkan som huvudman övertar de funktioner som åvilar statens personalvårdsnämnd. Innan beslut fattas om att föra över skolans personal och kyrkomusiker från den statliga personalvårdsorganisationen måste emellertid en rad frågor ytterligare penetreras anser *TCO-S*.

Varken *Svenska kommunförbundet* eller *Svenska landstingsförbundet* anser att kommunalt anställd lärarpersonal bör åtnjuta statlig personalvård. *Svenska kommunförbundet* kan inte heller acceptera någon form av statlig tillsyn över de kommunala personalvårdsinsatserna. Däremot

anser förbundet att staten bör ha huvudansvaret när det gäller att lösa lärarpersonalens eventuella omplaceringsfrågor.

Svenska landstingsförbundet anser att landstingen liksom hittills bör sköta personalvården lika för alla sina anställda utan avseende på hur deras anställningsvillkor regleras och finner det vara olämpligt med en överenskommelse om särskild personalvårdsorganisation för vissa landstingsanställda. Landstingsförbundet förordar i likhet med Svenska kommunförbundet att den statliga personalvården skall ha hand om omplaceringsärenden för lärarpersonal.

Skolöverstyrelsen har i och för sig inte någon erinran mot utredningens förslag i fråga om lärarna men aktualiserar frågan om att öka möjligheterna att inom skolans område komma till rätta med vissa slag av omplaceringsfall.

Ingen remissinstans har uttalat sig till förmån för att det centrala personalvårdsorganet skall utföra alla nyanställningsundersökningar. Vissa remissinstanser är dock kritiska till nuvarande system i fråga om sådana undersökningar. *Arbetarskyddsstyrelsen* finner nuvarande praxis inom ett stort antal statliga organ föga tillfredsställande. Den undersökande läkaren torde bl. a. endast undantagsvis ha kännedom om arbetsplatsen. *SIDA* anser att denna fråga med hänsyn till dess principiella betydelse bör tas upp till förnyad prövning. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* uttalar att den slutliga medicinska bedömningen av nyanställda bör verkställas av företagsläkaren, förtroendeläkaren eller anvisningsläkaren. Framdeles bör dessa undersökningar göras väsentligt bredare. *Socialstyrelsen* framhåller att nyanställningsundersökningar bör utföras av anvisningsläkarna till dess att företagshälsovårdsorganisationen fått tillräckliga resurser. Enligt *riksförsäkringsverkets* mening bör nyanställningsundersökningar utföras av myndighetens läkare och inte av personalvårdsorganet. Nyanställningar skulle fördröjas om det personalvårdande organet skulle ha hand om läkarundersökningar i samband med nyanställning. *Luftfartsverket* finner det viktigt att myndigheterna får möjlighet att utforma hälsovården efter sina speciella behov utifrån vissa givna riktlinjer. Bindande föreskrifter om hur anställningsundersökningarna skall organiseras bör därför inte utfärdas.

Statens personalvårdsnämnd anser nuvarande ordning i flera avseenden så oklar att en snar översyn är påkallad. Nämnden föreslår att det centrala personalvårdsorganet får i uppdrag att bl. a. genom viss försöksverksamhet närmare studera de problem som hänger samman med nyanställningsundersökningar.

Arbetsmarknadsstyrelsen instämmer i utredningens önskemål att nyanställningsundersökningen i första hand bör utformas som en placeringsundersökning. Av vikt är även att enhetliga bestämmelser utfärdas beträffande vad en placeringsundersökning skall omfatta och tidpunkten när den skall utföras. Enligt arbetsmarknadsstyrelsen synes utredningen

ha bortsett från nuvarande bestämmelser i pensionsreglementet vilka innebär att nyanställningsundersökning skall utmynna i ett läkarintyg vars syfte i första hand är att ge underlag för bedömning av pensionsrätt. Även JO efterlyser en närmare precisering av hur nyanställningsundersökningar bör utföras.

Andra remissinstanser som uttalat sig om syftet med nyanställningsundersökningar har som regel uttalat som sin mening att dessa bör utgöra placeringsundersökningar. Så är fallet med *kriminalvårdsstyrelsen*, *socialstyrelsen*, *naturhistoriska riksmuseet* och *arbetsmarknadsstyrelsen*.

Remissinstanserna har olika uppfattning om lämpligheten av att avvakta med hälsokontroll av statligt anställda utöver nyanställningsundersökningar till dess att socialstyrelsens utredning i ämnet är färdig. Några av de remissinstanser som tagit ställning för utredningens förslag i fråga om hälsokontroll i allmänhet anser dock att fortsatt försöksverksamhet med riktad hälsokontroll inom statsförvaltningen bör äga rum. Denna uppfattning framförs av *statens vägverk*, *sjöfartsverket*, (beträffande lotspersonal m. fl.) och *länsstyrelsen i Malmöhus län*.

Statistiska centralbyrån, *tekniska högskolan i Stockholm* och *länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings och Västerbottens län* tar inte ställning i huvudfrågan men uttalar sig för fortsatt försöksverksamhet.

Vissa av de remissinstanser som talar för en omedelbar hälsokontrollverksamhet i fråga om de statsanställda utvecklar sina synpunkter. *Lantmäteristyrelsen* understryker det stora värdet av regelbunden hälsokontroll inte bara för arbetstagaren utan också för arbetsgivaren. *Länsstyrelsen i Stockholms län* understryker önskvärdheten att en utbyggnad av hälsokontrollen för de statsanställda kommer till stånd så snart som möjligt. Från personalhåll har i olika sammanhang önskemål om detta förts fram. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* betonar särskilt angelägenheten av hälsokontroller. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* menar att även om skäl kan åberopas för att frågan löses i ett större sammanhang torde i och för sig något hinder inte föreligga att staten som arbetsgivare går främst i detta hänseende.

TCO-S erinrar om att personalorganisationerna och dåvarande civildepartementet år 1963 kom överens om att frågan om allmän hälsokontroll för de statsanställda skulle utredas. Enligt *TCO-S* uppfattning bör en fortsatt och utvidgad försöksverksamhet på detta område bedrivas i enlighet med hälsokontrollutredningens förslag. *SR* anser det önskvärt att ett förslag om särskild organisation av allmän hälsokontroll läggs fram. *SF* framhåller att det är ett angeläget önskemål att personalvårdsorganet snarast får i uppdrag att börja hälsokontrollerande verksamhet med sikte på att så snart som möjligt komma in med förslag om periodiska hälsokontroller.

Några remissinstanser berör frågan om sekretess i samband med hälsoundersökningar och understryker utredningens uppfattning om den

stora betydelsen av att sekretessfrågan blir löst. Bl. a. framhåller *JO* angelägenheten av att sekretessfrågorna löses innan en eventuell allmän hälsokontroll för statsanställda införs. *Kriminalvårdsstyrelsen* finner det följdriktigt att inte blott frågan om sekretess vid hälsokontroll utan även övriga frågor som rör tystnadsplikt och handlingssekretess i personalvårdsärenden inryms i offentlighets- och sekretesslagstiftningskommitténs uppdrag. Även *försvarets sjukvårdsstyrelse* och *lantmäteristyrelsen* anser att den anställde i samband med hälsokontroll måste få betryggande garantier för sekretess.

Utredningen lägger fram två förslag till lösning av frågan om sjukvård för statsanställda. Det stora flertalet remissinstanser ansluter sig till utredningens första alternativ som innebär att nuvarande anvisningsläkar-system bibehålls och utvecklas. Till utredningens alternativa förslag — att all sjukvård för statsanställda skall meddelas av den offentliga sjukvården om möjligt efter överenskommelse om viss förtur för de statsanställda — ansluter sig *länsstyrelserna i Jönköpings och Gävleborgs län* samt i princip *riksdagens förvaltningskontor*.

Några remissinstanser för fram tanken på att staten som arbetsgivare anställer läkare för både hälsovård och sjukvård eller för enbart sjukvård. Till dessa remissinstanser hör *försvarets sjukvårdsstyrelse*, *arbetsmedicinska institutet, SJ, Svenska landstingsförbundet* och *SR*.

Statens vägverk, statens vattenfallsverk och *länsstyrelsen i Jönköpings län*, den sistnämnda myndigheten med viss reservation, föreslår att de statsanställda skall få välja läkare fritt.

De remissinstanser som vill ha kvar systemet med anvisningsläkare motiverar detta ställningstagande med att man därigenom undviker avsevärt förlängda väntetider med minskad arbetsinsats som följd samt att det är värdefullt att ha tillgång till läkare som är förtrodda med myndigheternas arbetsplatser, arbetsuppgifter och organisation. Som följd av denna uppfattning tillstyrker dessa remissinstanser också utredningens förslag om vidgade möjligheter för anvisningsläkarna att genom besök på de olika arbetsplatserna få bättre inblick i arbetsuppgifter och organisation. *Statens personalvårdsnämnd* pekar på den avgjorda nackdelen att det i många fall råder bristfällig kommunikation mellan anvisningsläkare och myndigheter. Detta förhållande skulle dock i någon mån kunna avhjälpas genom utbildnings- och informationsverksamhet riktad till både läkare och arbetsplats. *Personalvårdsnämnden* föreslår vidare i likhet med *SACO* att det föreslagna centrala personalvårdsorganet får i uppdrag att förutsättningslöst utreda frågan om hur de statsanställdas behov av sjukvård skall tillgodoseas i framtiden.

Alla remissinstanser som uttalat sig i frågan lägger stor vikt vid utbildning av arbetsledande och annan personal i personalvårdande ämnen. *Riksförsäkringsverket* anser det väsentligt att all arbetsledande personal oavsett lönegrad får utbildning för effektiv personalledning. *Statens väg-*

verk menar att personalkonsulenterna inom den fristående personalvårdsorganisationen bör få en tämligen omfattande vidareutbildning inom såväl administration som vissa mer specialinriktade aktiviteter. *Dommänverket* anser att det centrala personalvårdsorganets konsulenter bör få lära känna myndigheternas organisation och verksamhet genom praktik inom deras personaladministration. Bland övriga remissinstanser som framhållit utbildningens betydelse kan nämnas *socialstyrelsen*, *postverket*, *byggnadsstyrelsen*, *riksrevisionsverket*, *statens personalutbildningsnämnd*, *skolöverstyrelsen*, *förenade fabriksverken*, *tekniska högskolan i Stockholm*, *länsstyrelserna i Kronobergs och Malmöhus län*, *JO*, *Stockholms allmänna försäkringskassa*, *TCO-S*, *SR* och *SACO*.

I fråga om arbetsprövning uttalar sig *kriminalvårdsstyrelsen*, *SIDA*, *statens arbetsklirik*, *statens personalvårdsnämnd*, *arbetsmarknadsstyrelsen* och *TCO-S*. Samtliga tillstyrker personalvårdsutredningens förslag om utbyggnad av bl. a. statens arbetsklirik framför den lösningen att det centrala personalvårdsorganet ges egna resurser för arbetsprövning.

Socialstyrelsen, *statens arbetsklirik*, *statskontoret*, *naturhistoriska riksmuseet*, *skolöverstyrelsen*, *arbetsmarknadsstyrelsen* och *TCO-S* har särskilt uttalat sig om utredningens förslag i fråga om gällande bestämmelser om anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet. Samtliga remissinstanser biträder utredningens förslag. *Statens arbetsklirik* och *arbetsmarknadsstyrelsen* föreslår att samtliga bestämmelser som kan beröra frågan om anställande av handikappade i statlig tjänst, ses över. Målet för omarbetningen bör vara att få fram ett enhetligt cirkulär med begrepp och termer som återspeglar den syn man i dag har på handikappade och äldre i arbetslivet. Även *TCO-S* betonar nödvändigheten av att dessa bestämmelser omarbetas enligt utredningens förslag och hänvisar till att organisationen år 1969 gjorde framställning om att bestämmelserna om begränsad pensionsrätt enligt 8 § statens allmänna tjänstepensionsreglemente upphävs.

Utredningens förslag om en översyn av reglerna för användning av anslaget till lönekostnader vid viss omskolning och omplacering tillstyrks av *socialstyrelsen*, *byggnadsstyrelsen*, *skolöverstyrelsen* och *TCO-S*. *Socialstyrelsen* anser att anslaget bör få disponeras även vid friställningar t. ex. på grund av att viss statlig verksamhet läggs ner. Enligt *skolöverstyrelsens* mening bör anslaget få tas i anspråk även för fall som inte är aktuella för sjukpension.

I detta sammanhang bör nämnas att *departementsutredningen* i promemoria 121 den 2 juli 1970 ansluter sig till personalvårdsutredningens förslag att det centrala statliga personalvårdsorganet skall besluta om användning av ifrågavarande anslag utan tidsbegränsning.

Personalvårdsutredningens förslag om sammanslagning av det centrala personalvårdsorganet och statens omplaceringsnämnd tillstyrks av *kriminalvårdsstyrelsen*, *ÖB*, *socialstyrelsen*, *arbetsmedicinska institutet*, *post-*

verket, televerket, statens vägverk, sjöfartsverket, luftfartsverket, generaltullstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statistiska centralbyrån, statens personalvårdsnämnd, naturhistoriska riksmuseet, skolöverstyrelsen, statens jordbruksnämnd, arbetsmarknadsstyrelsen, riksdagens förvaltningskontor, TCO-S, SACO och SF. Förslaget avstyrks av försvarets personalnämnd, SJ, statens omplaceringsnämnd, domänverket och SR. Statskontoret och riksrevisionsverket anser att sammanslagning bör anstå tills ytterligare underlag för bedömning av frågan tagits fram. I en reservation till statskontorets yttrande hävdas emellertid att övervägande skäl talar för en sammanslagning. Därigenom kan enligt reservanterna de samlade resurserna bättre tas tillvara, det fortsatta utredningsarbetets anpassning till aktuella behov göras enklare och organisationsfrågorna lösas successivt.

ÖB, som tillstyrker sammanslagningen, anser att även försvarets omplaceringsfrågor bör kunna behandlas i detta större sammanhang när möjligheter till intern omplacering saknas.

Enligt riksrevisionsverkets uppfattning bör omplaceringsverksamheten göras effektivare. Riksrevisionsverket finner inte utredningen ge underlag för ett ställningstagande till hur den framtida personalvårdsorganisationen slutgiltigt bör utformas och avstyrker därför f. n. föreliggande organisationsförslag.

Statens personalvårdsnämnd, som tillstyrker sammanslagningen, förutsätter att frågor om ekonomisk ersättning såsom avgångsvederlag eller traktamente handhas av annat organ. Det bör enligt nämnden övervägas om även vissa uppgifter inom försvarets personalnämnd framdeles bör ingå i den centrala personalvårdsorganisationen. Televerket, arbetsmarknadsstyrelsen och TCO-S föreslår att också försvarets personalnämnd slås samman med det nya centrala organet. Tekniska högskolan i Stockholm och SACO anser att centrala arbetarskyddsnämnden bör inlemmas i det nya centrala organet. Svenska kommunförbundet är i princip ense med utredningen beträffande sammanslagning men finner det tveksamt om den föreslagna dimensioneringen och organisationen är ändamålsenlig för tillgodoseende av uppkommande behov i detta sammanhang. Angelägenheten av att lösa akuta omplaceringsfall får inte leda till att förbyggande åtgärder försummas. Det är därför nödvändigt med ett nära och fortlöpande samarbete mellan organ för personaladministration och rationalisering. Detta kan motivera särskilda åtgärder speciellt inriktade på skilda avsnitt inom den personaladministrativa planeringen.

De remissinstanser som avstyrker sammanslagning anser att omplaceringsnämndens verksamhet är artschild i förhållande till personalvårdsnämndens uppgifter. Försvarets personalnämnd befarar att synen på omplaceringsfrågorna kommer att bli snedvriden om man betraktar dem i första hand som personalvårdsproblem och inte som administrativa frågor. Omplaceringsverksamheten bör liksom allt annat administrativt ar-

bete få den medverkan bl. a. av specialister inom personalvården som kan visa sig behövlig. SJ anser att flera skäl talar mot en sammanslagning. Enligt SJ:s uppfattning bör i stället försvarets personalnämnd och statens omplaceringsnämnd slås samman till ett organ. *Statens omplaceringsnämnd* menar att nämndens huvuduppgifter har ett annat syfte än att tillgodose det individuella personalvårdsbehovet även om nämnden undantagsvis har att ta ställning till enskilda omplaceringsfall. Nämndens uppgifter ligger främst inom det område av personaladministrativ verksamhet som brukar betecknas som personalplanering. Omplaceringsnämnden finner inte de av personalvårdsutredningen framförda skälen för en sammanslagning övertygande. En ledamot i omplaceringsnämnden har anmält avvikande mening. Reservanten framhåller, att ett framgångsrikt omplaceringsarbete förutsätter överblick över personalläget inom de olika statsmyndigheterna och kännedom om de skilda arbetsförhållandena. Omplaceringsnämnden har arbetat på att skaffa sig överblicken, personalvårdsnämnden på att skaffa sig arbetsplatskännedomen. Det synes därför vara till båtnad för båda organisationerna och framför allt för de anställda som behöver omplaceras om sammanslagning sker enligt förslaget.

SR finner det synnerligen angeläget att pågående effektivisering av omplaceringsnämndens verksamhet inte avbryts eller störs. Om någon ändring av organisationen skall ske bör i första hand övervägas en sammanslagning av omplaceringsnämnden och försvarets personalnämnd.

Domänverket är tveksamt till en fullständig sammanläggning av omplaceringsnämnden och personalvårdsorganet och förordar i stället ett närmare samarbete mellan de båda organen.

Personalvårdsutredningens förslag i fråga om organisation av det centrala personalvårdsorganet och dess regionala enheter har i allt väsentligt vunnit remissinstansernas bifall. Vissa remissinstanser föreslår dock utbyggnad av organisationen på vissa punkter. *Kriminalvårdsstyrelsen*, *sjöfartsverket*, *byggnadsstyrelsen* och *arbetsmarknadsstyrelsen* föreslår en ökning av antalet tjänster för omplaceringsverksamhet.

Statens vägverk, *arbetsmarknadsstyrelsen* och *lantmäteristyrelsen* anser att en läkare är alltför litet för 7 000 anställda.

ÖB finner det sannolikt att regionerna skulle bli alltför stora i förhållande till de resurser för specialistkrävande åtgärder som erfordras. Regionernas storlek bör anpassas efter det behov som hela statsförvaltningen kan ha av specialistkrävande personalvård i olika delar av landet. Den regionala organisationen bör enligt ÖB byggas upp successivt men utan längre tidsutdräkt.

Statens personalvårdsnämnd, *Östergötlands läns allmänna försäkringskassa* och *Stockholms allmänna försäkringskassa* understryker vikten av samarbete mellan staten — arbetsgivaren och försäkringskassorna.

Statens personalvårdsnämnd lägger fram ett eget förslag till organisa-

tion av det centrala personalvårdsorganet. Organisationen föreslås bestå av en central enhet och ett antal fältarbetsgrupper. Den centrala enheten utgörs av personalvårdschef, kansli samt avdelningar för utredning m. m., drift och omplaceringsärenden. Nuvarande fyra fältarbetsgrupper föreslås bibehållna och delvis utbyggda. Härutöver föreslås fem nya arbetsgrupper i en första utbyggnadsetapp. Av dessa arbetsgrupper föreslås en för UD och SIDA, en för tekniska högskolan i Stockholm samt en för myndigheter i Malmö och en för myndigheter i Göteborg.

Arbeterskyddsstyrelsen anser i motsats till utredningen, att behov föreligger av befattning för skyddsingenjör. Samma uppfattning framförs av *SACO* och *SF*.

Arbetsmedicinska institutet anser inte att någon särskild social del behövs inom den statliga personalvården.

Personalen i arbetsgrupperna har enligt *sjöfartsverkets* mening i alltför hög grad sammansatts med hänsyn till inriktning på rent socialmedicinska arbetsuppgifter. När grupperna bildas bör behovet av kunnighet och erfarenhet av personaladministrativt arbete bli tillgodosett. Sistnämnda uppfattning delas av *byggnadsstyrelsen*. Även *Stockholms allmänna försäkringskassa* anser att utredningen något överbetonar framför allt den medicinska delen av personalvården.

Statens personalutbildningsnämnd och *Stockholms allmänna försäkringskassa* understryker behovet av resurser för annan social verksamhet än den utredningen ansett böra tillgodoses. *Personalutbildningsnämnden* nämner som exempel på detta område förplägnad, stöd till bostadsanskaffning och vissa förmåner i övrigt. *Försäkringskassan* menar att vissa möjligheter bör finnas att även ekonomiskt hjälpa en anställd med t. ex. ett lån och en avbetalningsplan.

SACO anser att en befattning för skyddsingenjör bör inrättas vid den centrala enheten inom personalvårdsorganet. *SF* har den bestämda uppfattningen att tjänster bör inrättas för experter på tekniskt arbetarskydd och arbetshygien inom den centrala enheten.

Föredraganden

1969 års personalvårdsutredning har i sitt nu avgivna betänkande lämnat förslag till ny organisation för personalvårdsverksamheten inom statsförvaltningen. Förslaget innebär bl. a. att nuvarande statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd slås ihop till en myndighet och får en central enhet och en regional organisation. Verksamheten avses i princip bli rådgivande. Råd och anvisningar med generell giltighet förutsätts bli normerande för hela statsförvaltningen.

Statlig myndighet med mer än 7 000 anställda bör enligt utredningen ha hela sin personalvård utom sjukvården anknuten till myndigheten.

Det av utredningen angivna allmänna målet för personalvårdsverk-

samheten sammanfaller i huvudsak med vad Internationella arbetarorganisationen (I.L.O) 1959 rekommenderat beträffande företagshälsovård.

Utredningen delar upp personalvårdsområdet i en teknisk, en medicinsk och en social del.

Med den tekniska delen avser utredningen arbetshygien, ergonomi (bioteknologi) samt skydd mot olycksfall. Utredningen understryker vikten av att myndigheter som skaffar och utrustar lokaler beaktar arbetarskyddssynpunkter och att ett centralt personalvårdsorgan får resurser för samrådsverksamhet i dessa frågor.

Till den medicinska delen av personalvården räknar utredningen förebyggande hälsovård i form av läkarundersökning vid nyanställning och övrig hälsokontroll samt sjukvård.

Bland exempel på verksamhet inom den sociala delen av personalvården nämner utredningen personlig rådgivning till anställda, stöd åt partiellt arbetsföra, medverkan vid omplacering av övertalig personal och rådgivning till arbetsledning. För dessa uppgifter behövs enligt utredningen bl. a. personalkonsulenter med social utbildning.

Utredningen understryker att ansvaret för en väl genomförd omplaceringssverksamhet och för åtgärder till stöd för de partiellt arbetsföra vilar på varje enskild myndighet. Det bör vara naturligt att personalkonsulent på ett tidigt stadium får delta i planeringen av organisationsförändringar för att i görlig mån undanröja negativa konsekvenser för de anställda. Utredningen förordar vidare att de omplaceringsuppgifter som statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd svarar för sammanförs till den föreslagna nya organisationen.

Jag delar personalvårdsutredningens uppfattning att huvudparten av all personalvård bör utövas i samband med personalledning och övrig personaladministration. Personaladministrationens olika delar är vidare ömsesidigt beroende av varandra och i stora stycken överlappande. Detta förhållande måste självfallet beaktas när man bedömer personalvårdsutredningens olika förslag. Samma uppfattning har framförts av flera av remissinstanserna. Bl. a. påtalar statens omplaceringsnämnd — som av utredningen föreslås ingå i samma organisation som statens personalvårdsnämnd — att dess uppgifter främst ligger inom det område av personaladministrativ verksamhet som brukar betecknas som personaladministrativ planering.

Arbetet med utvecklingen av den statliga personaladministrationen bedrivs inom flera organ och utredningar. Bl. a. uppdrog Kungl. Maj:t genom beslut den 3 januari 1969 åt statskontoret att se över hela den statliga personaladministrationen. Utvecklingsarbete inom det personaladministrativa fältet bedrivs också inom bl. a. statens omplacerings-

nämnd, statens personalvårdsnämnd, statens personalutbildningsnämnd och försvarets personalnämnd.

Med hänsyn bl. a. till vad jag tidigare sagt om det nära sambandet mellan olika delar inom personaladministrationen bör en av de grundläggande principerna för det fortsatta uppbyggnads- och utvecklingsarbetet på det personaladministrativa området enligt min uppfattning vara att befintliga resurser samordnas och koncentreras.

Utbyggnaden av en personaladministrativ organisation bör ske stegvis och anpassas till utvecklingstakten inom olika delar av personaladministrationen och den övriga administrationen inom statsförvaltningen. Organisationen måste också efter hand smidigt kunna anpassas till ändrade arbetsuppgifter och metoder.

I likhet med personalvårdsutredningen och flertalet remissinstanser anser jag en organisatorisk sammanslagning av verksamheten inom statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd vara väl motiverad. Statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd bör därför sammanföras till en ny central myndighet — s t a t e n s p e r s o n a l n ä m n d (SPN). SPN bör enligt min mening få uppgifter inom området personaladministrativ planering inbegripet omplaceringsverksamhet, personalhälsovård samt personalsocial verksamhet.

SPN:s verksamhet bör i princip omfatta samtliga anställda inom den egentliga statsförvaltningen. Den verksamhet som statens personalvårdsnämnd f. n. bedriver för vissa anställda inom statsunderstödd verksamhet bör tills vidare fortsätta i avvaktan på överläggningar i dessa frågor med bl. a. Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Vad gäller fördelningen av ansvaret mellan SPN och myndigheterna bör den principen gälla, att myndigheterna inom ramen för generella bestämmelser har ansvaret för att de interna personalfrågorna löses på bästa sätt genom olika personaladministrativa insatser, t. ex. utbildningsåtgärder, rekryteringsstimulerande åtgärder och personalsocial verksamhet vare sig antalet anställda ligger över en viss gräns eller ej. Beträffande myndigheternas utnyttjande av läkarresurser återkommer jag senare.

Jag övergår här efter till frågan om SPN:s organisation. SPN:s ledning bör enligt min mening utövas av en styrelse och under denna av en chef som tillika bör vara ledamot av styrelsen. Styrelsen bör förutom av chefen bestå av högst åtta av Kungl. Maj:t förordnade ledamöter. Vissa av ledamöterna bör företräda de statsanställdas huvudorganisationer.

SPN bör centralt organiseras på en enhet för samordning av regional verksamhet och en för intern administration samt i övrigt de enheter som behövs för personaladministrativ planering inbegripet omplacering, personalhälsovård samt personalsocial verksamhet. Den centrala

enheten bör i första hand ha samordnande uppgifter men bör dessutom i vissa fall kunna utfärda riktlinjer för den personaladministrativa verksamheten.

I nämnden bör ingå en regional organisation. Den regionala verksamheten bör främst koncentreras på verkställande och servicegivande uppgifter mot såväl myndigheter som enskilda anställda. Dessutom bör den regionala organisationen samordna personaladministrativ planering. Detta ger möjlighet till att effektivare utnyttja regionens samlade resurser bl. a. när det gäller att omplacera personal och att utnyttja resurser för statsanställdas sjuk- och hälsovård.

Vad gäller vissa utvecklings- och utredningsfrågor, t. ex. vidareutveckling av den personaladministrativa planeringen, förutsätter jag ett nära samarbete med statskontorets översyn av den statliga personaladministrationen.

Nästa budgetår bör ett nytt regionkontor inrättas utöver personalvårdsnämndens nuvarande fältorganisation, som tills vidare i stort bibehålls i sin nuvarande form. Med hänsyn till de arbetsinsatser som utbyggnaden av den centrala enheten kräver bör detta regionkontor inrättas först den 1 januari 1972. Det är väsentligt att verksamheten inom detta regionkontor noggrant följs upp för att underlag skall kunna erhållas för senare organisatoriska ställningstaganden.

För chefen för nämnden bör inrättas en ordinarie tjänst med beteckningen p. Vidare bör inrättas extra ordinarie tjänster för chefsläkare samt för cheferna för enheterna för den interna administrationen och för samordning av den regionala verksamheten.

Den nuvarande personalen uppgår för personalvårdsnämndens del till 40 anställda och för omplaceringsnämndens del till 7 anställda. På grund av den utbyggnad av verksamheten som tillkomsten av den nya nämnden innebär bör det nuvarande antalet anställda utökas med 19. Jag beräknar därför medel till tjänster för följande personal — förutom för de nyss nämnda — 5 förtroendeläkare, 39 handläggande tjänstemän, 2 sjuksköterskor och 16 biträden. Jag avser att ge statens avtalsverk uppdrag att förhandla om anställnings- och arbetsvillkor för personalen i nämnden.

Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknar jag till 5 095 000 kr.

Avlöningar	3 295 000
Sjukvård	8 000
Resesättningar	134 000
Lokalkostnader	254 000
Expenser	335 000
Därav engångsutgifter	(130 000)
Viss försöksverksamhet med bl. a. hälsokontroll	350 000
Lönekostnadspålägg	719 000
	5 095 000

Vid beräkningen har jag utgått från följande fördelning på utgiftsslag m. m.

Jag övergår här efter till att redovisa min syn på vissa av utredningens förslag som inte i detta sammanhang fordrar beslut av riksdagen.

I likhet med personalvårdsutredningen och flera av remissinstanserna anser jag att en tillfredsställande lösning av sekretessfrågorna är av väsentlig betydelse för många av de frågor som personalvårdsutredningen behandlat. Som utredningen framhållit utreds frågor om offentlighet och sekretess av offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén.

I likhet med personalvårdsutredningen anser jag att socialstyrelsens utredning om allmän hälsokontroll måste tillmätas stor betydelse för frågan om hälsokontroller inom statsförvaltningen. Det är enligt min mening angeläget att hela den förebyggande hälsovården inom statsförvaltningen ägnas stort intresse och fortlöpande anpassas till de krav som arbetsförhållandena ställer och kan väntas ställa. När det gäller att förebygga ohälsa av olika slag är självfallet också frågor som rör tekniskt arbetarskydd, ergonomi och arbetshygien i hög grad angelägna.

Enligt min mening bör en viss fortsatt försöksverksamhet inom området för förebyggande hälsovård som även innefattar hälsokontroll bedrivas inom ramen för SPN:s verksamhet.

Vad gäller frågor som rör arbetarskydd, ergonomi och arbetshygien bör viss sakkunskap tillföras SPN. Strävan bör emellertid inte vara att täcka myndigheternas hela servicebehov härigenom. SPN bör gemensamt med arbetarskyddsstyrelsen undersöka möjligheterna till ett utvidgat utnyttjande av den statliga yrkesinspektionen för en effektivisering av statsförvaltningens arbetarskyddsverksamhet.

När det gäller frågan om sjukvård för de statsanställda anser jag i likhet med det stora flertalet remissinstanser att det nuvarande anvisningsläkarsystemet t. v. bör bibehållas.

En väsentlig förbättring och effektivisering av organisationen för de statsanställdas fria sjukvård bör också successivt kunna ernås i och med att den regionala samordningsverksamheten inom SPN byggs ut. Även andra former för sjukvård än utnyttjande av anvisningsläkare bör prövas av SPN t. ex. möjligheterna till samgående med kommuner och enskilda företag inom ramen för särskilda hälsocentraler.

Inledningsvis angav jag principen om att myndigheterna inom ramen för de generella direktiv som fastställs har ansvaret för att de interna personalfrågorna löses på bästa sätt. Med hänsyn till nödvändigheten av en noggrann och samordnad planering av såväl volym som former för statsförvaltningens utnyttjande av tillgängliga sjukvårdsresurser samt inte minst mot bakgrund av den rådande läkarbristen måste emellertid vissa inskränkningar göras i myndigheternas handlingsfrihet i detta avseende. Myndighet som avser att utöka sitt utnyttjande av läkare skall därför en-

ligt min mening åläggas att i varje särskilt fall göra framställning till Kungl. Maj:t. Sådan framställning skall föregås av samråd med SPN för att alla möjligheter till samordning inom regionen skall kunna tas tillvara.

Den del av personalhälsovården som främst syftar till en rehabilitering av en genom olika handikapp förlorad arbetsförmåga måste ur såväl humanitära som ekonomiska aspekter tillmätas stor betydelse. Enligt min uppfattning är det emellertid inte rationellt att staten i sin roll som arbetsgivare f. n. själv bygger ut resurser för t. ex. arbetsprövning utan i stället replierar på främst statens arbetsklirik. Detta synsätt delas av såväl personalvårdsutredningen som de i sammanhanget främst berörda remissinstanserna arbetsmarknadsstyrelsen, socialstyrelsen och statens arbetsklirik.

Omplaceringsverksamheten och den personaladministrativa planeringen bör spela en viktig roll i den nya nämndens verksamhet. För att en tillräckligt effektiv uppsättning instrument för omplacering skall kunna åstadkommas bör även finansieringsfrågorna och de administrativa frågorna i samband med ekonomiska stödåtgärder ses över och förslag till generella riktlinjer utarbetas.

När det gäller den personalsociala verksamheten kommer — som personalvårdsutredningen också påpekar — vissa olikheter i inriktning och organisation även fortsättningsvis att bestå beroende på skillnader i bl. a. myndigheternas verksamhet, storlek och organisatoriska struktur.

Behovet av närmare kontakt mellan den personalsociala verksamhet som bedrivs av myndigheterna och den som bedrivs genom personalnämndens försorg bör täckas genom att SPN regelbundet bedriver konferens- och kontaktverksamhet för de tjänstemän på myndigheterna som handhar personalsociala frågor.

I samband med utbyggnaden av den statliga organisationen för de personalpolitiska och personaladministrativa frågorna bör de administrativa formerna för effektivast möjliga resursutnyttjande prövas. I detta sammanhang bör även de nuvarande finansieringsformerna granskas. Ur såväl företagsekonomiska som samhällsekonomiska aspekter bör självfallet även de administrativa kostnaderna för t. ex. omplacering och omskolning beaktas när man bedömer effekterna av rationaliseringar.

Jag delar i princip personalvårdsutredningens uppfattning att läkarundersökning vid nyanställning bör utformas så att resultaten kan bidra till bästa möjliga placering av de anställda. Samtidigt måste beaktas de möjligheter till modifieringar av arbetskrav och arbetsmiljö som kan underlätta placering.

För att dessa syften skall kunna uppnås krävs att metoder utvecklas

för systematisk analys av arbetsplatsens fysiska, psykiska och miljömässiga krav. Med tanke på den allt snabbare föränderligheten i arbetsuppgifternas innehåll är det nödvändigt att dessa analyser främst inriktas mot grundläggande och speciellt riskfyllda faktorer.

Jag anser vidare att de tekniska frågorna i samband med nyanställningsundersökningar, dessas omfattning och innehåll, när de skall utföras osv. bör utredas. Speciellt bör beaktas att nyanställningsundersökningarna bör kunna utgöra en del av den förebyggande personalhälsovården, bl. a. genom att ge den anställde indikationer på behov av vidare hälsokontroller.

Personalvårdsutredningen föreslår att gällande bestämmelser om bl. a. anställningsvillkor för partiellt arbetsföra inom statsförvaltningen omarbetas. Jag delar utredningens uppfattning.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för organisation av den personaladministrativa verksamheten,
- 2) godkänna att en central myndighet, statens personalnämnd, med de uppgifter som jag har angett, inrättas den 1 juli 1971,
- 3) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens personalnämnd inrätta en ordinarie tjänst med beteckningen p för verkschefen och extra ordinarie tjänster för chefsläkaren, chefen för samordning av den regionala verksamheten samt chefen för den interna administrationen,
- 4) till *Statens personalnämnd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 095 000 kr.

C. SKATTE- OCH KONTROLLVÄSEN

C 1. Tullverket: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	179 059 666
1970/71 Anslag	186 542 000
1971/72 Förslag	196 800 000

Tullverket har som huvuduppgift att debitera, uppbära och redovisa tull samt vissa andra skatter och avgifter. Verket utövar vidare uppsikt över trafiken till och från utlandet och fullgör i samband därmed vissa kontroll- och övervakningsuppgifter.

Den centrala ledningen av tullverket utövas av generaltullstyrelsen. Chef för verket är en generaltulldirektör. Inom styrelsen finns två avdelningar, en driftavdelning och en tulltaxeringsavdelning. Inom driftavdelningen finns ett planeringssektariat samt två byråer, personal- och driftbyrån och bevakningsbyrån. Tulltaxeringsavdelningen omfattar två byråer, tariffbyrån och revisionsbyrån. Vidare finns inom styrelsen ytterligare två byråer, kanslibyrån och ekonomibyrån. Därjämte har verket hand om oljebekämpningen till sjöss och i kustvatten.

Tullstaten består av lokaltullförvaltningen, kustbevakningen och gränsbevakningen. Lokaltullförvaltningen omfattar tre centraltullkammare och 50 tullkammare samt tullstationer och tullexpeditioner. Centraltullkamrarna och tullkamrarna är distrikttullanstalter och har överinseende över var sitt tulldistrikt. För kustbevakningen är kusterna indelade i fyra kustdistrikt. Trakterna vid landgränsen är på motsvarande sätt indelade i fyra gränsdistrikt.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Generaltullstyrelsen	Dep. chefen
Personal			
Generaltullstyrelsen			
Handläggande personal	107	+ 2	+ 2
Övrig personal	149	+ 21	+ 21
Tullstaten			
Tulltaxeringsutbildad personal	928 ¹	-- 17	-- 21
Bevakningspersonal	2 410	+ 154	+ 71
Övrig personal	508	+ 32	+ 30
	4 102	+ 192	+ 103

¹ Exkl. kammarskrivarelever under utbildning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Generaltullstyrelsen	Dep. chefen
Anslag			
Avlöningar till tjänstemän hos generaltullstyrelsen	9 236 000	+ 734 000	+ 733 000
Avlöningar till tjänstemän inom tullstaten	121 049 000	+ 5 098 000	+ 2 727 000
Sjukvård	419 000	+ 11 000	+ 11 000
Reseersättningar (även utrikes resor)	3 100 000	+ 220 000	+ 170 000
Lokalkostnader	9 067 000	+ 1 283 000	+ 1 283 000
Publikationstryck	1 111 000	+ 289 000	+ 289 000
Automatisk databehandling	250 000	+ 100 000	+ 100 000
Särskilda utgifter	12 000	— 2 000	— 2 000
Expenser 雜支	3 883 000	+ 1 237 000	+ 1 237 000
Därav engångsutgifter	(115 000)	(+ 583 000)	(+ 583 000)
Drift och underhåll av fortskaffningsmateriel	4 620 000	+ 830 000	+ 815 000
Utbildning i tulltjänsten	2 738 000	+ 562 000	+ 562 000
Beklädnad och beväpning	379 000	+ 116 000	+ 101 000
Skadeersättningar	20 000	+ 10 000	+ 10 000
Diverse utgifter	319 000	+ 61 000	+ 61 000
Lönekostnadspålägg	30 339 000	+ 2 750 000	+ 2 161 000
	186 542 000	+ 13 299 000	+ 10 258 000

Generaltullstyrelsen

1. Pris- och löneomräkning m. m. 2 305 000 kr.

2. Personal- och driftbyrån och planeringssekreterariatet behöver förstärkas med vardera en tjänst för byrådirektör för att bl. a. möjliggöra ökade rekryterings-, utbildnings- och rationaliseringsinsatser. Vidare bör bevakningsbyrån tillföras ytterligare en tjänst för kusttullmästare för arbete i samband med oljebekämpning. (+ 185 000 kr.)

3. Revisionsbyråns statistiska sektion har fått vidgade arbetsuppgifter i samband med centralisering av redovisningen och uppbörden i tullverket. Arbetsbelastningen har vidare ökat som en följd av stegringen av importen. Sektionen bör därför förstärkas med en byrådirektörstjänst, två assistenttjänster, sexton biträdestjänster och en expeditionsvaktstjänst (+ 690 000 kr.).

4. På grund av ändrade trafikförhållanden och ökad arbetsbelastning behöver tullstaten tillföras tjänster för sju tullöverkontrollörer, en tullmästare och två biträden (+ 511 000 kr.).

5. Som förstärkning av den operativa verksamheten vid de fyra kustdistriktchefsexpeditionerna bör var och en av dessa tillföras tjänster för en tullöverkontrollör och en kusttullmästare (+ 443 000 kr.).

6. På grund av flygtrafikens ökning och tillkomsten av en ny ankomsthall, främst avsedd för chartertrafik, måste bevakningssektionen vid tullkammaren i Arlanda förstärkas. Följande tjänster behövs, näm-

ligen två tjänster för tullöverkontrollörer, sex tjänster för tullmästare och trettio tjänster för tulluppsyningsmän (+ 1 173 000 kr.).

7. Den rådande bristen på tulltaxeringsutbildade tjänstemän nödvändiggör att arbetsuppgifter som ej kräver tulltaxeringsutbildning i största möjliga utsträckning förs över på annan personal. Styrelsen föreslår att tjänster för tjugo assistenter och tio kvalificerade biträden inrättas, varvid anslaget kan minskas med medel motsvarande kostnaderna för trettio kammarskrivare (— 34 000 kr.).

8. För arbetsledning vid lokalbevakningen behövs ytterligare tretton tullmästartjänster (+ 529 000 kr.).

9. Tullverket tillförs nästa budgetår en ny tullkryssare. För att denna och vissa tulljakter skall kunna uryttjas ekonomiskt krävs dubbla besättningar så att fartygen kan bemannas i skift. På grund härav behövs ytterligare elva kusttullmästartjänster (+ 420 000 kr.).

10. Tillkomsten av nya godsterminaler och ökade insatser inom den smugglingsbekämpande verksamheten medför ett ytterligare behov av femton assistenttjänster. Vidare bör kustdistrikten och gränsbevakningen förstärkas med fyra resp. två assistenttjänster. (+ 786 000 kr.)

11. Arbetstidsförkortningen till följd av arbetstidsavtalet och den allmänna arbetstidslagen innebär ett arbetstidsbortfall som svarar mot 160 bevakningstjänstemän. Styrelsen räknar med att kunna begränsa personalökningen genom att minska tullkontrolltidens längd vid tullanstalterna och genom ett fortsatt rationaliseringsarbete. Bevakningsresurserna behöver dock förstärkas kraftigt under nästa budgetår. Styrelsen har på enskilda punkter föreslagit att medel beräknas för ytterligare 89 bevakningstjänstemän. Dessa har i huvudsak redovisats i det föregående. Härutöver begär styrelsen en resursförstärkning till en kostnad av 1 657 000 kr., vilket motsvarar 65 årsarbetskrafter.

12. Utgifterna för lokalkostnader ökar till följd av ökat lokalinnehav m. m. (+ 1 283 000 kr.).

13. Under anslagsposten *Expenser* räknar styrelsen med ökade utgifter för bl. a. inventarieanskaffning och telefon (+ 1 067 000 kr.).

14. Med hänsyn till bl. a. avgången av taxeringsutbildad personal och till det förväntade behovet av sådan personal till följd av trafikutvecklingen behöver utbildningsverksamheten inom tullverket utökas (+ 562 000 kr.).

15. Medelsbehovet i övrigt under anslaget beräknas öka med 1 722 000 kr.

Departementschefen

Expansionen i utrikeshandeln och den ökade trafiken under 1960-talet har ställt stora krav på tullverkets resurser. Genom ett intensivt rationaliseringsarbete har ökningen av verkets personal begränsats. Bevakningspersonalen har t. o. m. kunnat minskas. Rationaliseringsåtgär-

derna har bestått i bl. a. att ett centralt uppbördsförfarande genomförts, godshanteringen och godsvården ändrats och en övergång till stickprovsmetodik genomförts i fråga om bevakningen. EFTA-tullfriheten och gränstillsamarbetet har också minskat personalbehovet.

Den fortsatta ökningen av utrikeshandeln och trafiken medför enligt tullverket ett större personalbehov för nästa budgetår. Vidare leder arbetstidsförkortningen till att personalstyrkan måste förstärkas. Tullverket föreslår för nästa budgetår en ökning av bevakningspersonalen med 154 tjänster och en ökning av personalen i övrigt vid tullstaten med 15 tjänster. Vidare behöver styrelsens resurser för bl. a. det centraliserade uppbördsförfarandet förstärkas.

För egen del vill jag understryka tullverkets framförda uppfattning om nödvändigheten av ett fortsatt rationaliseringsarbete så att anspråken på ny personal kan begränsas. Jag är inte främmande för att detta kan kräva ganska långtgående ingrepp i nuvarande organisation och arbetsrutiner. För nästa budgetår anser jag dock med hänsyn till de av tullverket angivna faktorerna att det är ofrånkomligt med en väsentlig förstärkning av verkets resurser. Mina förslag i det följande innebär bl. a. en förstärkning av tullens resurser, förutom för arbetet med det centraliserade uppbördsförfarandet och taxeringsarbetet, i syfte att möjliggöra speciellt inriktade insatser för att hålla effektiviteten i verkets bevakningsarbete på en godtagbar nivå.

Jag övergår här efter till att redovisa mina ställningstaganden till tullverkets förslag på de enskilda punkterna. Styrelsens resurser för det centraliserade uppbördsförfarandet måste ökas med hänsyn till arbetsbelastningen. Det är vidare angeläget att förstärka styrelsens rationaliserings-, utbildnings- och rekryteringsfunktioner. Jag biträder därför verkets förslag i dessa hänseenden (2, 3). Jag räknar vidare medel för nya tjänster m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med verkets förslag under punkterna 4, 7 och 8. Tullverkets kustdistrikt bör förstärkas med de begärda tjänsterna för kusttullmästare och antalet tjänster för kusttullmästare i övrigt utökas med tio för att verkets fartyg skall kunna utnyttjas effektivt (5, 9). Eftersom den nya ankomsthallen vid Arlanda inte beräknas bli färdig under nästa budgetår, räknar jag inte medel för den begärda utökningen av bevakningspersonalen där. Organisationen vid Arlanda bör dock tillföras två tjänster för överkontrollör (6). I övrigt räknar jag medel för ytterligare tio assistenttjänster och trettio tjänster som tull-, kust- eller gränsuppsyningsman (10, 11).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tullverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 196 800 000 kr.

C 2. Tullverket: Anskaffning av viss materiel

1969/70 Utgift	1 940 874	Reservation	454 661
1970/71 Anslag	2 265 000		
1971/72 Förslag	3 100 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av fortskaffnings- och radiomateriel m. m.

Fördelningsplan	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
1. Större motorbåtar	1 895 000	+ 1 735 000	+ 635 000
2. Mindre motorbåtar, motorfordon	250 000	+ 325 000	+ 120 000
3. Telemateriel	120 000	+ 100 000	+ 80 000
	2 265 000	+ 2 160 000	+ 835 000

Generaltullstyrelsen

1. Prisomräkning m. m. 554 000 kr.

2. Styrelsen föreslår i enlighet med en inom styrelsen upprättad båtmaterielplan att medel anvisas för anskaffning av en tullkryssare (2 milj. kr.) och två tulljakter (1,1 milj. kr.).

3. För ersättningsanskaffning av mindre motorbåtar beräknas 145 000 kr. och för övrig båt- och fordonsanskaffning 415 000 kr.

4. Medelsbehovet för fortlöpande ersättning och komplettering av radiomateriel m. m. beräknas till 211 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3,1 milj. kr. Det ankommer på Kungl. Maj:t att fastställa den slutliga fördelningsplanen för anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tullverket: Anskaffning av viss materiel* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 100 000 kr.

C 3. Mynt- och justeringsverket: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	4 390 030
1970/71 Anslag	5 099 000
1971/72 Förslag	5 263 000

Mynt- och justeringsverket är central förvaltningsmyndighet med uppgift att tillverka mynt och medaljer, handha kontroll av ädelmetallarbeten, verkställa probering av ädelmetaller och bestämning av ädel-

metallhalten, leda justeringsväsendet, handlägga ärenden om mått och vikt samt utföra justeringar.

Chef för mynt- och justeringsverket är en myntdirektör. Verket är uppdelat på fem avdelningar, nämligen en för mått och vikt, en för kontroll av ädelmetallarbeten, en för tillverkning av mynt och medaljer, en för administrativa ärenden och en för kamerala ärenden.

Kostnaderna för kontrollen av ädelmetallarbeten och justeringsverksamheten m. m. täcks av inkomster som redovisas under inkomstittlarna Inkomst av myntning och justering och Kontrollstämpelmedel.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Mynt- och justeringsverket	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	27	—	—
Övrig personal	98	—	—
	125	—	—
Anslag			
Avlöningar	3 643 000	+ 75 000	÷ 75 000
Sjukvård	7 000	—	—
Resersättningar	26 000	—	—
Därav utrikes resor	(8 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	355 000	—	—
Maskiner, instrument och diverse materialier	90 000	+ 25 000	+ 20 000
Laboratorieutensilier, kemikalier m.m.	8 000	—	—
Omkostnader för myntutväxling	11 000	+ 9 000	+ 8 000
Expenser	109 000	+ 8 000	+ 7 000
Lönekostnadspålägg	852 000	+ 54 000	+ 54 000
	5 101 000	+ 171 000	+ 164 000
Uppbördsmedel			
Bränsle och lyse	2 000	—	—
	5 099 000	+ 171 000	+ 164 000

På driftbudgetens inkomstsida beräknas inkomsterna under titeln Inkomst av myntning och justering till 33,6 milj. kr. (1970/71 33,6 milj. kr.) och under titeln Kontrollstämpelmedel till 1,3 milj. kr. (1970/71 1,5 milj. kr.).

Mynt- och justeringsverket

1. Pris- och lönomräkning m. m. 140 000 kr.
2. Medelsbehovet i övrigt ökar med 31 000 kr.

Departementschefen

Vid riksdagens behandling förra året av Kungl. Maj:ts förslag om lokalisering av mynt- och medaljtillverkningen till Eskilstuna uttalade

sig riksdagen för förnyade överväganden från Kungl. Maj:ts sida i fråga om val av lokaliseringsort (SU 1970: 63, 115, rskr 167). Jag avser att senare redovisa mina ställningstaganden i denna fråga för Kungl. Maj:t.

Min beräkning av medelsbehovet för mynt- och justeringsverket framgår av sammanställningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 263 000 kr.

C 4. Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.

1969/70 Utgift	520 218	Reservation	40 696
1970/71 Anslag	450 000		
1971/72 Förslag	450 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning av maskiner och apparater till mynt- och justeringsverket samt statens justerare.

Mynt- och justeringsverket

För ersättnings-, kompletterings- och nyanskaffningar av utrustning erfordras för mynt- och medaljtillverkningen 350 000 kr. och för statens justerare 100 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder mynt- och justeringsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Mynt- och justeringsverket: Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 450 000 kr.

C 5. Statens justerare

1969/70 Utgift	2 360 489
1970/71 Anslag	2 589 000
1971/72 Förslag	2 627 000

Statens justerare har som huvuduppgift att kontrollera och justera mättnings- och vägningsredskap enligt föreskrifterna i lagen (1934: 162) om mått och vikt och justeringskungörelsen (1934: 364).

Landet är indelat i 23 justerardistrikt. Dessa är fördelade på fem distriktsgrupper. Inom var och en av dessa finns en förste justerare, som är förman för personalen inom gruppen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Mynt och justeringsverket	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	38	—	—
Övrig personal	2	—	—
	40	—	—
Anslag			
Avlöningar	1 744 000	—	—
Sjukvård	4 000	—	—
Rescersättningar	129 000	—	—
Lokalkostnader	199 000	+ 15 000	+ 15 000
Expenser	112 000	+ 9 000	+ 5 000
Därav engångsutgifter	(20 000)	(—)	(—)
Lönekostnadspålägg	401 000	+ 18 000	+ 18 000
	2 589 000	+ 42 000	+ 38 000

Mynt- och justeringsverket

Pris- och löneomräkning m. m. 42 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens justerare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 627 000 kr.

C 6. Riksskatteverket

1970/71 Anslag 117 000 000
1971/72 Förslag 48 770 000

¹ Avser tiden den 1.1-30.6. 1971.

Riksskatteverket är central förvaltningsmyndighet i fråga om beskattning, uppbörd av skatt, folkbokföring och val, för tillverkning och försäljning av alkoholhaltiga varor samt alkoholfrågor i den mån uppgifterna ej ankommer på annan myndighet. Verket är dessutom beskattningsmyndighet för sjömansskatt, kupongskatt och punktskatter.

Riksskatteverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Denne har närmast under sig en överdirektör. Verket är organiserat på åtta huvudenheter, nämligen en för administration, en för rättsärenden, en för taxering och uppbörd, en för indirekt skatt, en för kontroll och revision, en för folkbokföring och val, en för driftteknik och en för alkoholärenden. Dessutom finns en enhet för allmänna ombud och ett sekretariat till verksledningen.

Anslagsframställning för budgetåret 1971/72 har avgivits av den kommitté (riksskatteverkskommittén) som har haft i uppdrag att förbereda omorganisationen av den centrala skatteförvaltningen.

	1970/71 (tiden 1.1—30.6.1971)	Förslag för 1971/72	
		Riksskatte- verkskom- mittén	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	258	258	258
Övrig personal	245	245	245
	503	503	503
Anslag			
Avlöningar	10 335 000	21 670 000	21 670 000
Ersättningar till kyrkobokförings- inspektörer	65 000	120 000	120 000
Sjukvård	25 000	50 000	50 000
Reseersättningar (Därav utrikes resor)	600 000 (16 000)	1 400 000 (40 000)	1 400 000 (40 000)
Lokalkostnader	675 000	3 489 000	3 489 000
Expenser	2 100 000	6 315 000	13 315 000
Kursverksamhet	300 000	1 957 000	3 457 000
Lönekostnadspålägg	2 400 000	5 269 000	5 269 000
	17 000 000	40 270 000	48 770 000

Riksskatteverkskommittén

1. Någon personalförstärkning föreslås ej.

2. Ett huvudsyfte med riksskatteverkets tillkomst är att skapa ett organ för ledning och samordning av verksamheten inom skatteförvaltningen. Detta förutsätter nära kontakter med de regionala och lokala skattemyndigheterna. Efter den inledande interna uppbyggnadsperioden behövs ökade medel för resor (+ 200 000 kr.).

3. Behovet av utbildning är stort inom skatteförvaltningen. Det är dock nödvändigt att göra en mer ingående analys av utbildningsbehovet, innan kostnaderna för en utbyggnad av utbildningsverksamheten kan beräknas. En sådan analys bör kunna göras under första halvåret 1971 och leda till successivt ökade utbildningsinsatser. Av denna anledning kan för budgetåret 1971/72 förutses ett större medelsbehov än det av kommittén angivna. Kommittén har vidare framhållit angelägenheten av utbildning och information till allmänheten om ändringar i skattelagstiftningen inför 1972 års deklaration men ej begärt medel för ändamålet.

Departementschefen

Jag har inget att erinra mot de av riksskatteverkskommittén beräknade utgifterna för riksskatteverkets verksamhet under nästa budgetår. Utöver det av kommittén angivna medelsbehovet har jag under föreva-

rande anslag räknat medel för vissa blanketter för taxeringsverksamheten. Kostnaderna för dessa har tidigare bestritts från anslaget Kostnader för årlig taxering m. m. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknar jag till 7 milj. kr.

Kungl. Maj:t har den 16 oktober 1970 uppdragit åt centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden (CFU) att i samråd med kommittén för television och radio i utbildningen (TRU-kommittén) inkomma med förslag till informations- och utbildningsinsatser mot bakgrund av det behov av information till allmänheten som föreligger inför den allmänna självdeklarationen 1972 till följd av dels de av riksdagen under våren 1970 beslutade ändringarna i skattesystemet, dels det av Kungl. Maj:t till lagrådet remitterade förslaget angående skattebrott m. m. Kostnaderna för en sådan utbildnings- och informationsverksamhet torde ligga i storleksordningen 1,5 à 2 milj. kr. Jag har beräknat medel för ändamålet med 1,5 milj. kr.

Eventuella förslag om utbyggnad av utbildningsverksamheten under budgetåret 1971/72 som en följd av den av riksskatteverkskommittén förutskickade analysen av utbildningsbehovet torde senare få anmälas för Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till drygt 48,7 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksskatteverket* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 48 770 000 kr.

C 7. Avsättning till banktillsynens fond

1969/70 Nettoin-		Nettoutgift som be-	
komst som tillgo-		stridits från fon-	
doförts fonden	1 523 950	den	1 039 477
1970/71 Anslag	1 400 000		
1971/72 Förslag	1 800 000		

Bankinspektionen har som central förvaltningsmyndighet till huvuduppgift att utöva tillsyn över postbanken, bankaktiebolag, sparbanker, kreditaktiebolag, Sveriges allmänna hypoteksbank, Konungariket Sveriges stadshypotekskassa, landshypoteks- och stadshypoteksföreningar, fondkommissionärer och fondbörser samt jordbrukets kreditkassor och deras riksorganisation. Den är vidare registreringsmyndighet för bankaktiebolagen, sparbankerna samt jordbrukets kreditkassor och deras riksorganisation. Det åligger inspektionen även att följa utvecklingen av och främja allmän kändedom om pris- och konkurrensförhållanden inom dess verksamhetsområde, att föra kartellregister samt att utöva tillsyn enligt gällande föreskrifter om särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Bankinspektionen leds av en styrelse. Chef för inspektionen är en generaldirektör. Inom inspektionen finns en allmän avdelning, en kreditavdelning och en redovisningsavdelning. Vidare finns två byråer, en för administrativa ärenden och en för fondärenden.

Bankinspektionens verksamhet, med undantag av fondstämpeltillsynen, finansieras genom obligatoriska bidrag från dem som är underkastade tillsyn av bankinspektionen. Bidragen redovisas under inkomstiteln Bidrag till bankinspektionen. Genom särskilda avsättningsanslag förs bidragen över till fyra fonder för bankinspektionens olika tillsynsfunktioner. Inkomsterna och utgifterna samt in- och utgående balans på de olika fonderna under budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning.

	Ingående balans	Inkomst	Utgifter	Utgående balans
Banktillsynens fond	1 687 510	1 523 950	1 039 477	2 171 983
Fondtillsynens fond	342 880	138 770	75 215	406 434
Jordbrukskassetillsynens fond	234 382	240 256	253 246	221 393
Sparbankstillsynens fond	263 574	1 872 114	1 611 297	524 391
	2 528 346	3 775 090	2 979 235	3 324 201

Utgifterna fördelade sig på olika poster enligt följande.

Anslagspost	Belopp
Avlöningar	2 029 414
Sjukvård	5 059
Resesättningar	98 897
Kungörelsekostnader	50 808
Lokalkostnader	187 317
Expenser	202 000
Lönekostnadspålägg	468 357
	3 041 852
Avgår stämpelomkostnader	— 62 627
	2 979 235

Avsättningsanslagen bör för nästa budgetår tas upp med följande belopp, nämligen 1,8 milj. kr. till banktillsynens fond, 110 000 kr. till fondtillsynens fond, 290 000 kr. till jordbrukskassetillsynens fond och 2,1 milj. kr. till sparbankstillsynens fond, dvs. tillhopa med samma belopp som har tagits upp på riksstatens inkomstsida under inkomstiteln Bidrag till bankinspektionen.

Beträffande de tre sista anslagen återkommer jag i det följande. Under denna punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Avsättning till banktillsynens fond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 800 000 kr.

C 8. Avsättning till fondtillsynens fond

1969/70 Nettoin-		Nettoutgift som be-	
komst som tillgo-		stridits från fonden	75 215
doförts fonden	138 770		
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	110 000		

Med återopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Avsättning till fondtillsynens fond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kr.

C 9. Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond

1969/70 Nettoin-		Nettoutgift som be-	
komst som tillgo-		stridits från fonden	253 246
doförts fonden	240 256		
1970/71 Anslag	250 000		
1971/72 Förslag	290 000		

Med återopande av vad jag anfört under punkten C 7 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 290 000 kr.

C 10. Avsättning till sparbankstillsynens fond

1969/70 Nettoin-		Nettoutgift som be-	
komst som tillgo-		stridits från fonden	1 611 297
doförts fonden	1 872 114		
1970/71 Anslag	1 980 000		
1971/72 Förslag	2 100 000		

Med återopande av vad jag anfört under punkten C 7 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Avsättning till sparbankstillsynens fond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 100 000 kr.

C 11. Revision av sparbankernas förvaltning

1969/70 Utgift	885 732
1970/71 Anslag	975 000
1971/72 Förslag	900 000

Från detta anslag utgår ersättning åt revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som har förordnats av bankinspektionen enligt 81 § eller 82 § 1 mom. lagen (1955: 416) om sparbanker. För sparbankernas bidrag till dessa kostnader finns på riksstatens inkomstsida en inkomstitel, benämnd Bidrag för revision av sparbankerna. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 900 000 kr., dvs. samma belopp som har tagits upp under inkomstiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Revision av sparbankernas förvaltning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kr.

C 12. Avsättning till försäkringsinspektionens fond

1969/70 Nettoin-		Nettoutgift som be-	
komst som tillgo-		stridits från fon-	
doförts fonden	2 690 443	den	2 801 703
1970/71 Anslag	2 622 000		
1971/72 Förslag	3 445 000		

Försäkringsinspektionen har som central förvaltningsmyndighet att utöva tillsyn över försäkringsväsendet.

Chef för försäkringsinspektionen är en generaldirektör. Inom inspektionen finns tre byråer, nämligen en för livförsäkringsärenden, en för försäkringsjuridiska och administrativa ärenden och en för skadeförsäkringsärenden.

Försäkringsinspektionens verksamhet finansieras genom obligatoriska bidrag från försäkringsbolagen och vissa understödsföreningar samt bidrag från staten. Bidragen från försäkringsbolagen och understödsföreningarna redovisas på riksstaten under inkomstiteln Bidrag till försäkringsinspektionens fond.

Bidragen från understödsföreningarna och staten avses skola täcka kostnaderna för livförsäkringsbyråns understödsföreningsavdelning, medan bidragen från försäkringsbolagen skall täcka kostnaderna för verksamheten i övrigt (bolagsavdelningen).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försäkrings-	Dep.chefen
		inspektionen	
Personal			
Handläggande personal	31	- 2	-- 2
Övrig personal	19	+ 1	+ 1
	50	- 1	- 1

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Försäkringsinspektionen	Dep. chefen
Anslag			
Avlöningar	2 402 000	- 50 000	- 50 000
Sjukvård	9 000	—	—
Resersättningar (även utrikes resor)	40 000	—	—
Lokalkostnader	117 000	- 7 000	- 7 000
Expenser	169 000	+ 34 000	+ 34 000
Lönekostnadspålägg	563 000	+ 1 000	+ 1 000
	3 300 000	- 22 000	- 22 000
Uppbördsmedel			
Publikationer	1 000	- 1 000	- 1 000
	3 299 000	- 23 000	- 23 000

Försäkringsinspektionen

I försäkringsinspektionens fond fanns vid ingången av budgetåret 1970/71 en behållning av 1 511 665 kr. Med tillämpning av gällande bidragsbestämmelser och vid ett oförändrat statsbidrag till understödsföreningsavdelningens verksamhet av 300 000 kr. skulle fonden, vid av inspektionen beräknade utgifter, uppvisa ett negativt saldo av 18 000 kr. vid utgången av budgetåret 1971/72. Mot bakgrund härav föreslår inspektionen en höjning av dels bidragen från försäkringsanstalterna och understödsföreningarna, dels statsbidraget till understödsföreningsavdelningens verksamhet. Inspektionens förslag i vad avser höjning av bidraget från understödsföreningarna överensstämmer med förslag som lagts fram i betänkande med förslag till ny lag om understödsföreningar (SOU 1970: 23). Förslaget i denna del förutsätter bl. a. ändring i lagen (1938: 96) om understödsföreningar.

I fråga om utgifterna för försäkringsinspektionen föreslår inspektionen bl. a. att antalet tjänster på livbolagsavdelningen och skadeförsäkringsbyrån utökas med vardera ett kvalificerat biträde. På understödsföreningsavdelningen föreslår inspektionen att antalet tjänster minskas med två amanuens tjänster och ett kvalificerat biträde.

Departementschefen

Jag biträder försäkringsinspektionens förslag om höjning av bidragen från försäkringsanstalterna. Inspektionens förslag om höjning av bidragen från understödsföreningarna är jag, i avvaktan på beredning av förslaget till ny lag om understödsföreningar, inte beredd att ta ställning till. Statsbidraget till understödsföreningsavdelningens verksamhet bör dock höjas till 500 000 kr. Anslaget till avsättning till försäkrings-

inspektionens fond beräknar jag till följd härav till 3 445 000 kr. Inspektionens förslag till utgifter för verket biträder jag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avsättning till försäkringsinspektionens fond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 445 000 kr.

C 13. Stämpelomkostnader

1969/70 Utgift	828 903
1970/71 Anslag	971 000
1971/72 Förslag	1 216 000

Från anslaget bestrids kostnader för riksskatteverkets, postverkets och bankspektionens befattning med stämpelväsendet.

Enligt stämpelskatteförordningen (1964: 308) och expeditionskungörelsen (1964: 618) är riksskatteverket central myndighet för stämpelväsendet. Postverket svarar för försäljningen av stämpelmärken. Bankspektionen utövar kontroll över beräkningen av fondstämpel.

Kostnaderna för stämpelväsendet beräknar jag enligt följande.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Riksskatteverket	45 000	—
Postverket	861 000	+ 240 000
Bankspektionen	65 000	+ 5 000
	971 000	+ 245 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stämpelomkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 216 000 kr.

C 14. Kostnader för årlig taxering m. m.

1969/70 Utgift	42 584 940
1970/71 Anslag	44 000 000
1971/72 Förslag	40 000 000

Från anslaget betalas bl. a. ersättningar till ordförande och kronombud i taxeringsnämnder, bidrag till kommunernas kostnader för medverkan i taxeringsarbetet enligt 16 § 2 mom. taxeringsförordningen (1956: 623) och kostnader för utbildningskurser för taxeringsfunktionärer. Vissa kostnader för annonsering rörande självdeklarationerna samt kostnader för mellankommunala prövningsnämndens, sjömansskattenämndens och kupongskattenämndens verksamhet belastar f. n.

detta anslag. Dessa kostnader kommer fr. o. m. nästa budgetår att belasta anslaget Riksskatteverket.

För ersättningar till ordförande och kronoombud i taxeringsnämnder har Kungl. Maj:t under år 1970 ställt sammanlagt 25 145 000 kr. till länsstyrelsernas förfogande. I jämförelse med de ersättningsbelopp som betalades ut under år 1969 innebär detta en ökning med 213 000 kr. Ersättningsbeloppet under år 1970 har påverkats av att någon särskild fastighetstaxering ej genomförts detta år samt att taxering till allmän varuskatt ej längre förekommer. Utöver det anvisade beloppet har länsstyrelserna vidare liksom tidigare bemyndigats att betala ut ersättningar till taxeringskonsulenter enligt grunder som Kungl. Maj:t har fastställt.

Från anslaget har t. o. m. budgetåret 1969/70 bekostats blanketter för taxeringsverksamheten. Dessa kostnader belastar fr. o. m. innevarande år anslagen Centrala folkbokförings- och uppboränsnämnden och Riksskatteverket. Detta öfverförande har tidigare inte beaktats vid medelsberäkningen under respektive anslag. Under innevarande budgetår kommer därför en viss besparing att uppkomma under förevarande anslag och en motsvarande merbelastning på anslagen Centrala folkbokförings- och uppboränsnämnden samt Riksskatteverket. För nästa budgetår bortfaller således medelsbehovet för blanketter under förevarande anslag.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 40 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för årlig taxering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 000 kr.

C 15. Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m.

1969/70 Utgift	15 761 219
1970/71 Anslag	17 150 000
1971/72 Förslag	16 600 000

Från anslaget utbetalas ersättningar till postverket, banker och andra penninginrättningar för deras medverkan vid skatteuppbörden. Ersättningarna avser bl. a. distribution av debetsedlar, uppbörd och redovisning av skatt som inbetalas genom postverket och vissa penninginrättningar, utbetalning genom postanstalterna av överskjutande preliminär skatt samt kostnader för postverkets bestyr med mervärdesskatten och med uppbörden av arvs- och gåvoskatt. Från anslaget utbetalas vidare ersättning till postverket för de kostnader som uppstår genom att kyr-

kobokföringsmyndigheterna underrättas om permanenta adressförändringar som anmälts till posten.

Enligt en promemoria, som har upprättats inom postverket, beräknas medelsbehovet för nästa budgetår till 21 625 000 kr. Därav avser 12 521 000 kr. ersättning för postverkets arbete i samband med in- och utbetalningar av skatt, befordran av frankeringsfria försändelser till bl. a. länsstyrelsernas datakontor, bestyret med mervärdeskatt samt uppbörd av arvs- och gåvoskatt, 7 470 000 kr. ersättning för distribution av debetsedlar, 50 000 kr. ersättning för översändande av adressuppgifter till kyrkobokföringsmyndigheterna, 1 430 000 kr. ersättning till penninginrättningar som medverkar vid skatteuppbörden och 150 000 kr. ersättning till postverket för vissa kostnader i samband med avvecklingen av skatteavdelningarna.

Ersättningen för distributionen av debetsedlar har i promemorian beräknats med utgångspunkt i gällande brevpporto med viss reducering. F. n. utgår ersättningen med samma belopp som masskorsbandsportot, nämligen med 24 öre per försändelse. Den ifrågasatta ändringen av beräkningsgrunden skulle medföra, att ersättningen ökade med drygt 5 milj. kr.

Jag förordar, att ersättningen för distribution av debetsedelsförsändelser beräknas enligt nuvarande grunder. Beräkningarna i övrigt i promemorian kan jag godta. Anslaget bör således föras upp med 16,6 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteuppbörd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 16 600 000 kr.

C 16. Kilometerbeskattning

Nytt anslag (förslag) 1 000

I betänkandet Kilometerbeskattning (SOU 1970: 36) föreslår bilskatteutredningen, att skatt som beräknas efter körsträcka (kilometerskatt) skall tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1974 för samtliga skattepliktiga, icke bensindrivna motorfordon, trafiktraktorer och motorredskap samt sådana skattepliktiga släpvagnar med en totalvikt om mer än tre ton, som dras av kilometerskattepliktigt, motordrivet fordon. Enligt förslaget skall motordrivna fordon förses med s. k. stämplande kilometerräknare och släpvagnar med s. k. navmätare. Utredningen föreslår, att kilometerskatten skall ersätta den nuvarande specialdestinerade brännoljeskatten och gasolskatten samt fordonsskatter för det ifrågasvarande fordonsbeståndet. Skatten bestäms till visst belopp per kilometer. Betänkandet har remissbehandlats.

Sedan hösten 1969 pågår ett av bilskatteutredningen initierat utvecklingsarbete med syfte att få fram lämplig apparatur för att kunna genomföra ett kilometerskattesystem. En kilometerbeskattning skulle beröra ca 130 000 dragfordon och ca 30 000 släpvagnar. För att beskattningsomläggningen skall vara möjlig att genomföra fr. o. m. år 1974 måste det tekniska utvecklingsarbetet vara avslutat under år 1971. Serietillverkning av kilometerräknare måste i huvudsak vara klar den 1 januari 1973. Under år 1973 avses montering och plombering ske av kilometerräknarna.

Förslag till riksdagen om införande av kilometerbeskattning bör framläggas först sedan det tekniska utvecklingsarbetet avslutats och produktionstester genomförts. Kungl. Maj:t har den 17 december 1970 bemyndigat chefen för finansdepartementet att tillsätta en särskild nämnd med uppgift att planera de olika åtgärder som skulle krävas vid en övergång till kilometerbeskattning. I nämndens uppgifter ingår bl. a. att till Kungl. Maj:t framlägga förslag om utvecklingsarbetets bedrivande och finansiering. Nämndens verksamhet måste inledas omedelbart och Kungl. Maj:t har därför beslutat att kostnaderna för nämnden övergångsvis skall finansieras från sjunde huvudtitelns anslag till kommittéer. Fr. o. m. nästa budgetår bör emellertid nämndens verksamhet finansieras från ett nytt anslag, benämnd Kilometerbeskattning, som förs upp under sjunde huvudtiteln. Vidare kan det, beroende på vilken form för finansiering som väljs, bli nödvändigt för staten att slutligt eller interimistiskt tillskjuta medel för utvecklingskostnader och produktionsförberedelser. Sådana utgifter bör också bestridas från förevarande anslag. Eftersom det f. n. saknas underlag för en beräkning av utgifterna under anslaget, förordar jag att det förs upp med ett förmedelt belopp av 1 000 kr.

Med hänsyn till att utgifter för utvecklingskostnader m. m. kan aktualiseras redan under innevarande budgetår och även andra kostnader kan uppstå som inte lämpligen bör bestridas från kommittéanslaget, kommer jag senare denna dag att förorda att det på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1970/71 förs upp ett förslagsanslag av 1 000 kr. för ändamålet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kilometerbeskattning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

D. BIDRAG OCH ERSÄTTNINGAR TILL KOMMUNERNA

D 1. Ersättning till Trelleborgs kommun för mistad tolag

1969/70 Utgift	113 414 488
1970/71 Anslag	15 844 000
1971/72 Förslag	2 130 000

¹ Anslaget Ersättning till städerna för mistad tolag.

Enligt beslut av riksdagen (prop. 1964: 157, SU 164, rskr 342) skall den tolagsersättning som har utgått till vissa städer successivt avvecklas under en femårsperiod. Ersättningen under avvecklingstiden grundas i princip på den genomsnittliga tolagsersättningen för budgetåren 1962/63 och 1963/64. För år 1965 utgick full kompensation och för de fyra följande åren minskades ersättningen med en femtedel årligen. I fråga om Trelleborgs kommun gäller dock en tjugoårig avvecklingstid. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 utgår kompensation till endast Trelleborgs kommun. Anslaget bör härvid ges ändrad rubricering. Utbetalningarna kommer att uppgå till drygt 2,1 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till Trelleborgs kommun för mistad tolag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 130 000 kr.

D 2. Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.

1969/70 Utgift	1 540 237 149
1970/71 Anslag	1 680 000 000
1971/72 Förslag	1 880 000 000

Från anslaget bestrids främst skatteutjämningsbidrag till kommunerna enligt förordningen (1965: 268) om skatteutjämningsbidrag (ändrad 1970: 341). Vidare utbetalas från anslaget bidrag enligt kungörelsen (1962: 69) om övergångsbidrag vid vissa ändringar i den kommunala indelningen (ändrad 1965:536).

Skatteutjämningsbidrag utgår *dels* till kommuner, landstingskommuner och kyrkliga kommunenheter när skattekraften, dvs. skatteunderlaget per invånare, i kommunen understiger en viss nivå (skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft), *dels* till kommuner när den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunalskatt överstiger medelutdebiteringen i riket (skatteutjämningsbidrag vid hög utdebitering). Utöver dessa bidrag kan extra skatteutjämningsbidrag utgå.

Skatteutjämningsbidraget vid brist på skattekraft bygger på ett till-

skott av skatteunderlag. Tillskottet varierar med hänsyn till kommunens belägenhet. Landet indelas sålunda i tre skattekraftsområden med olika gränser för tillskottens storlek. Tillskottet utgörs av det antal skattekrönor och skatteören, som kommunen måste tillföras för att skattekraften skall motsvara viss procent av medelskattekraften i landet. För landstingskommun gäller dessutom den särskilda garantin att tillskottet av skatteunderlag inte skall understiga vad landstingskommunen för år 1965 har uppburit i tillskjutet skatteunderlag enligt tidigare bestämmelser om skatteersättning. Om den sammanlagda utdebiteringen för allmän kommunalskatt i kommun understiger medelutdebiteringen, skall de procenttal som gäller inom de olika skattekraftsområdena reduceras. Bidraget utgår med ett belopp som motsvarar produkten av skatteunderlagstillskottet och kommunens utdebiterings-sats för bidragsåret.

Skatteutjämningsbidraget vid hög utdebitering utgår efter en viss procent av den del av den sammanlagda utdebiteringen för året före bidragsåret som överstiger medelutdebiteringen i riket.

Extra skatteutjämningsbidrag utgår i form av vanliga extra bidrag och s. k. stimulansbidrag. Vanliga extra bidrag utgår i vissa fall till kommuner där den ordinarie bidragsgivningen är otillräcklig. Syftet med stimulansbidragen är att stimulera till frivilliga kommunsammanläggningar. Dessa bidrag utgår i sådana fall där sammanläggning av kommuner leder till en inte oväsentlig minskning av den ordinarie bidragsgivningen.

Övergångsbidrag utgår i syfte att begränsa utdebiteringshöjning för delar av kommun i samband med kommunsammanläggningar. Bidraget kommer invånarna i viss del av den sammanlagda kommunen till godo. Bidraget utgår i regel under en femårsperiod, varvid bidraget successivt minskar.

De ordinarie skatteutjämningsbidragen fastställs av länsstyrelsen under året före det år som bidragen skall utbetalas till kommunerna. Storleken av dessa bidrag är, såvitt gäller bidrag vid brist på skattekraft, beroende av de utdebiteringssatser som har beslutats av kommunerna för det kommande året. Övergångsbidrag och extra bidrag fastställs av Kungl. Maj:t efter ansökan och prövning i varje särskilt fall.

De totala skatteutjämningsbidragen för åren 1966—1971 framgår av följande tabell. I beloppen ingår ej övergångsbidrag.

Skatteutjämningsbidrag 1966—1971 (milj. kr.)

	1966	1967	1968	1969	1970	1971
Kommuner	635	701	797	891	966	1 108
Församlingar	62	64	70	75	81	84
Landsting	355	392	440	494	561	589
	1 052	1 157	1 307	1 460	1 608	1 781

Skatteutjämningsbidragen för år 1971 fördelar sig på län och invånare enligt följande.

Län	Milj.kr.	Kr./inv.	Län	Milj.kr.	Kr./inv.
Stockholms	29,1	20	Älvsborgs	70,1	175
Uppsala	28,6	142	Skaraborgs	69,4	271
Södermanlands	33,3	135	Värmlands	93,6	328
Östergötlands	60,0	160	Örebro	54,3	197
Jönköpings	62,7	205	Västmanlands	35,8	137
Kronobergs	46,4	280	Kopparbergs	69,4	249
Kalmar	89,2	369	Gävleborgs	114,9	392
Gotlands	35,4	654	Västernorrlands	167,4	611
Blekinge	40,1	263	Jämtlands	108,8	862
Kristianstads	49,7	187	Västerbottens	162,8	696
Malmöhus	34,7	49	Norrbottnens	230,9	899
Hallands	38,2	197			
Göteborg och Bohus	56,1	80		1 780,9	222

Jag övergår härnäst till beräkningen av anslaget för budgetåret 1971/72. Medelsbehovet under detta budgetår avser bidrag som utbetalas under andra hälften av år 1971 och första hälften av år 1972. Storleken av de beslutade skatteutjämningsbidragen och övergångsbidragen för år 1971 och beräknade bidrag för år 1972 framgår av följande tabell.

Skatteutjämningsbidrag 1971 och 1972 (milj. kr.)

	1971	1972
Bidrag vid brist på skattekraft	1 602,1	1 735,0
Bidrag vid hög utdebitering	159,3	100,0
Extra bidrag	19,4	77,1
Därav stimulansbidrag	4,3	62,0
Övergångsbidrag	44,0	22,0
	1 824,8	1 934,1

Skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft uppgår under år 1971 till 1 602,1 milj. kr. Bidraget under år 1972 är beroende av den fortsatta utvecklingen av skatteunderlaget och av kommunernas utdebiteringssatser för samma år. De kan alltså inte nu beräknas med säkerhet. Om man utgår från de fastställda utdebiteringssatserna för år 1971 och med beaktande av en viss höjning av skatteunderlaget leder detta till ett totalt belopp för ordinarie skatteutjämningsbidrag vid brist på skattekraft för bidragsåret 1972 av ca 1 735 milj. kr.

Bidrag vid hög utdebitering har fastställts till 159,3 milj. kr. för år 1971. Storleken av detta bidrag under år 1972 är främst avhängig av spännvidden mellan de beslutade utdebiteringarna i kommunerna för år 1971. Genom utdebiteringshöjningen i bl. a. Stockholm och Göteborg har denna spännvidd minskat. Mot denna bakgrund kan storleken av bidraget vid hög utdebitering beräknas till 100 milj. kr. för år 1972.

Extra bidrag för år 1971 har av Kungl. Maj:t beviljats 119 kommuner. Det sammanlagda beloppet för dessa bidrag uppgår till 19,4 milj. kr. Härav avser 15 milj. kr. vanliga extra bidrag, 4,3 milj. kr. stimulansbidrag och 0,1 milj. kr. bidrag till utgifter för lokal trafikservice.

För år 1972 beräknar jag utgifterna för de vanliga extra bidragen till oförändrat belopp, 15 milj. kr. Utgifterna för bidrag till lokal trafikservice torde komma att stiga något detta år. Kungl. Maj:t bör få disponera det belopp som behövs för ändamålet.

De omfattande kommunsammanläggningarna den 1 januari 1971 beräknas leda till en kraftig höjning av stimulansbidragen för år 1972. Jag beräknar utgifterna för denna form av bidrag till 60 milj. kr. detta år. Till detta belopp kommer bidrag som utgår på grund av tidigare sammanläggningar. Enligt tillämpade avtrappningsregler kan dessa bidrag beräknas till ca 2 milj. kr.

Övergångsbidrag har enligt Kungl. Maj:ts beslut åren 1968 och 1970 beviljats ett antal kommuner med anledning av kommunsammanläggningar åren 1969 och 1971. För år 1971 utbetalas ca 44 milj. kr. För år 1972 kan dessa bidrag med hänsyn till gällande avvecklingsregler beräknas till ca 22 milj. kr.

De sammanlagda utgifterna under anslaget uppgår således till 1 824,8 milj. kr. år 1971 och 1 934,1 milj. kr. år 1972. Hälften av dessa belopp, 1 879,5 milj. kr., utbetalas under budgetåret 1971/72. Jag förordar att anslaget förs upp med avrundat 1 880 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skatteutjämningsbidrag till kommunerna m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 880 000 000 kr.

E. DIVERSE**E 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

1969/70 Utgift	6 444 895
1970/71 Anslag	6 652 000
1971/72 Förslag	4 442 000

Jag kommer senare denna dag att anmäla förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1971/72. Därvid kommer jag att redovisa utgifter om sammanlagt 5 401 000 kr. för de byggnader som är upptagna under slottsbyggnadernas delfond. Av detta belopp beräknas 959 000 kr. kunna täckas genom hyror och andra inkomster. Återstående belopp, 4 442 000 kr., bör bestridas från förevarande anslag. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 442 000 kr.

E 2. Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.

1969/70 Utgift	783 023
1970/71 Anslag	900 000
1971/72 Förslag	1 020 000

Från anslaget bestrids f. n. utgifter för Sveriges bidrag till internationella rådet för samarbete på tullområdet, GATT-organisationen, internationella statistiska institutets permanenta byrå, internationella byrån för mått och vikt, internationella tulltariffbyrån, internationella organisationen för legal metrologi, internationella institutet för administrativ forskning och nordiska statistiska sekretariatet.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag till 1 020 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 020 000 kr.

E 3. Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.

1969/70 Utgift	39 401
1970/71 Anslag	39 000
1971/72 Förslag	41 000

Från anslaget bestrids utgifter för statens krigsförsäkringsnämnd och statens krigsskadenämnd.

Statens krigsförsäkringsnämnd beräknar medelsbehovet för verksamheten under nästa budgetår till 31 000 kr., varav ca 18 000 kr. för arvoden och ca 13 000 kr. för omkostnader.

Departementschefen

Krigsförsäkringsnämndens beräkning av medelsbehovet kan jag godta. Jag räknar dessutom med 10 000 kr. till utgifter för statens krigsskadenämnd. Anslaget bör alltså föras upp med 41 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 41 000 kr.

E 4. Bidrag till Föreningen Fruktdrycker

1969/70 Utgift	25 000
1970/71 Anslag	35 000
1971/72 Förslag	35 000

Från anslaget utgår bidrag till Föreningen Fruktdrycker för upplysningsverksamhet rörande alkoholfria fest- och sällskapsdrycker.

Riksskatteverksskommittén föreslår att anslaget förs upp med 35 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder riksskatteverksskommitténs förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Föreningen Fruktdrycker* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 35 000 kr.

E 5. Bidrag till vanföra ägare av motorfordon

1969/70 Utgift	1 416 638
1970/71 Anslag	1 700 000
1971/72 Förslag	1 900 000

Enligt förordningen (1960: 603) om bidrag till vanföra ägare av motorfordon utgår bidrag av statsmedel till sådana vanföra motorfordonsägare som har befriats från fordonsskatt. Bidragen motsvarar skattekostnaderna för viss mängd bensin eller brännolja. Bidragen utgår i efterskott för budgetår och betalas ut av länsstyrelserna.

Med ledning av medelsförbrukningen under budgetåret 1969/70 och

med hänsyn till effekten av höjningen av drivmedelsbeskattningen beräknar jag utgifterna för bidragen till 1,9 milj. kr. för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vanföra ägare av motorfordon* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 900 000 kr.

E 6. Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering

1969/70 Utgift	200 000
1970/71 Anslag	200 000
1971/72 Förslag	300 000

Institutet för storhushållens rationalisering har till huvudsaklig uppgift att främja och samordna sådan rationaliserings- och utvecklingsverksamhet som väsentligt kan bidra till att höja produktiviteten inom storhushållen. Institutet skall dessutom bedriva informations- och utbildningsverksamhet inom sitt område.

Institutet är organiserat som ett fristående organ, som drivs gemensamt av staten och en för ändamålet bildad stiftelse med företrädare för landstingsförbundet, kommunförbundet och restaurangnäringen. Verksamheten vid institutet regleras genom avtal som Kungl. Maj:t efter bemyndigande av riksdagen (prop. 1966: 72, SU 106, rskr 237) slutit med stiftelsen. Enligt avtalet bidrar staten till kostnaderna för verksamheten med 200 000 kr. per budgetår och stiftelsen med minst 300 000 kr. Avtalet gäller till utgången av juni månad 1971.

Vid överläggningar mellan finansdepartementet och stiftelsen har överenskommelse träffats om att förlänga det nuvarande avtalet att gälla under ytterligare fem år med den ändringen att bidragen från staten och stiftelsen höjs till 300 000 resp. 400 000 kr.

Departementschefen

Den måltidsverksamhet som ombesörjs av storhushållen omsätter mycket stora belopp. Med hänsyn härtill och med beaktande även av den starka expansion som karakteriserar storhushållen är det angeläget med en fortgående rationalisering inom området. Jag anser det därför lämpligt att det samarbete mellan staten och stiftelsen för storhushållens rationalisering som ägt rum under den förflutna avtalsperioden fortsätter. På grund av kostnadsutvecklingen bör bidraget från staten höjas. Jag har ingen erinran mot att avtalet med stiftelsen förlängs på föreslaget sätt. Om mera betydande kostnadsökningar skulle inträffa under avtalstiden bör Kungl. Maj:t ha möjlighet att höja storleken av det statliga bidraget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna vad jag förordat om bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering.
- 2) till *Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 300 000 kr.

E 7. Stöd till dagspressen

Utvecklingen inom den svenska dagspressen under 1950- och 1960-talen har inneburit stora förändringar. Genom de snabba förbindelsernas utveckling, bl. a. via flyget, och genom en etablering av satellitanläggningar för tidningsframställning på olika håll i landet har ett fåtal storstadstidningar fått en alltmer dominerande ställning i fråga om detta för allmänheten viktiga kommunikationsmedel. Kännetecknande för situationen är vidare att den största tidningen inom de olika spridningsområdena av naturliga skäl framstår som mest attraktiv för annonsörerna, varför de annonsinkomster som får en avgörande betydelse för tidningens ekonomi i regel hamnar hos den på orten ledande tidningen. Andra- och tredjetidningarna, även i de fall de objektivt framstår som lika goda nyhetsförmedlare och informatörer i för allmänheten viktiga frågor, upplever — just på grund av sin ställning som andratidningar — ständigt ökande svårigheter att överleva. Dessa förhållanden har manifesterats i en fortgående nedläggning av dagstidningar, företrädesvis med lokala spridningsområden. Nedläggningen har oavsett partifärg drabbat de tidningar som blivit lidande i konkurrensen om annonsinkomsterna.

Problemet har tidigare uppmärksammats av statsmakterna och föranlett vissa åtgärder. Vid 1969 års riksdag fattades sålunda beslut om ett presstöd i form av bidrag till samdistribution och genom inrättandet av en lånefond, avsedd för investeringar och saneringslån.

Vid det tillfället underströks vikten av att trygga en fri och obunden pressdebatt i samhällsfrågor och angelägenheten av att förebygga risken av en monopolisering av det fria ordet. Detta kan icke nog understrykas i ett land som vårt vars demokrati bygger på en fri debatt uppbyrd av de meningar och meningsbrytningar som framspringer ur de politiska partiernas ideologier, uppfattningar och ställningstaganden.

För dagen kan vi emellertid konstatera att 1969 års beslut ej är tillräckligt för att realisera det mål som därmed avsågs. Tidningsdöden synes fortsätta och om inte ett ingripande sker kommer väsentliga delar av vårt land snart att sakna en allsidig politisk samhällsdebatt som den företrädes av en livskraftig lokalpress och som inte kan ersättas av de alltmer dominerande rikstidningarna. För att uppnå det avsedda syftet krävs ett direkt stöd till tidningsföretagens löpande verksamhet med samma motivering som riksdagen accepterat för nu utgående press- och partistöd. Presstödet bör vara direkt destinerat till tidningsföretagen.

Förslag om de närmare reglerna för och administrationen av ett utbyggt presstöd avses att framläggas i en proposition till vårriksdagen.

På grund av vad jag har anfört bör i riksstatsförslaget preliminärt föras upp ett anslag om 30 milj. kr. för stöd åt dagspressen. Vidare bör slutlig medelsanvisning ej nu föreslås för anslagen Samdistributionsrabatt för dagstidningar och Pressens lånefond.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Stöd till dagspressen* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 30 000 000 kr.

E 8. Samdistributionsrabatt för dagstidningar

Med åberopande av vad jag anfört under föregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Samdistributionsrabatt för dagstidningar* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

E 9. Avlöningar till personal på indragningsstat m. m.

1969/70 Utgift	94 026
1970/71 Anslag	150 000
1971/72 Förslag	100 000

Från anslaget bestrids främst utgifterna för vissa ersättningar till personal på indragningsstat.

Statens personalpensionsverk föreslår att anslaget förs upp med 100 000 kr.

Föredraganden

Jag biträder personalpensionsverkets förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Avlöningar till personal på indragningsstat m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

E 10. Viss utbildningsverksamhet

1969/70 Utgift	3 774 235	Reservation	908 879
1970/71 Anslag	4 132 000		
1971/72 Förslag	4 482 000		

Från anslaget bestrids utgifter för statens personalutbildningsnämnds och vårdutbildningsnämndens kursverksamhet samt utgifter för resekostnadsersättning och traktamente till kursdeltagare m. m. Vidare bestrids utgifter för driften av statens kursgård, Sjudarhöjden, i Sigtuna från detta anslag.

Statens personalutbildningsnämnd

Nämnden planerar bl. a. att sammanställa kurspaket, som kan användas av myndigheterna med hjälp av utbildningsledare och sålunda möjliggöra en decentralisering av nämndens egen utbildningsverksamhet. För budgetåret 1971/72 beräknar nämnden medelsbehovet till 2 259 000 kr.

Vårdutbildningsnämnden

För budgetåret 1971/72 räknar vårdutbildningsnämnden med att anordna 20 kurser till en sammanlagd kostnad av 3,9 milj. kr.

Föredraganden

Personalutbildningsnämnden bör under nästa budgetår främst inrikta sig på en konsolidering av sin verksamhet. Jag har ingen erinran mot den av nämnden planerade uppläggnings av kursverksamheten. Omfattningen av vårdutbildningsnämndens kursverksamhet bestäms av antalet nyanställda inom gruppen vård- och vaktpersonal vid fångvårdsanstalter, ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Jag anser att antalet kurser kan begränsas till 17. Med hänsyn till att viss medelsbehållning kan beräknas uppstå på anslaget vid utgången av innevarande budgetår beräknar jag anslagsbehovet till 4 482 000 kr., varav 2 950 000 kr. till vårdutbildningsnämndens verksamhet. Vid beräkningen har jag efter samråd med chefen för socialdepartementet tagit hänsyn till att vårdare vid enskilda nykterhetsvårdsanstalter i viss omfattning bör beredas tillfälle att delta i vårdutbildningsnämndens kurser. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss utbildningsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 482 000 kr.

E 11. Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering

1969/70 Utgift	1 881 072
1970/71 Anslag	1 200 000
1971/72 Förslag	4 400 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för avlöningsförmåner vid viss omskolning och omplacering av partiellt arbetsföra såväl inom den anställdes eget verk som mellan statlig och icke-statlig anställning, för vilken statliga pensionsbestämmelser gäller. Anslaget används även för

utgifter i samband med undersökning om sjukpensionerads återanställning. Bestämmelser i ämnet återfinns i cirkuläret (1960: 553) angående anställningsvillkor m. m. för partiellt arbetsföra inom statlig och statsunderstödd verksamhet (ändrad senast 1967: 277).

Föredraganden

Ändamålet för detta anslag bör vidgas till att omfatta vissa kostnader som kan uppkomma vid friställande av personal i samband med omorganisation eller nedläggning av statligt reglerad verksamhet. Med hänsyn härtill och med ledning av bl. a. medelsförbrukningen under budgetåret 1969/70 beräknar jag medelsbehovet till 4,4 milj. kr. för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 400 000 kr.

E 12. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1969/70 Utgift	593 939
1970/71 Anslag	700 000
1971/72 Förslag	370 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för statsdepartementens förhandlingsdelegation, statsdepartementens företagsnämnd, statstjänstenämnden (såvitt avser statsverkets andel), kontraktsdelegationen, statens lönenämnd, statens tjänstebostadsnämnd, statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor (såvitt avser statsverkets andel), statens grupplivnämnd, statens omplaceringsnämnd, statens maskinpersonalnämnd, vårdutbildningsnämnden, samarbetsdelegationen för förplägnadsfrågor, statsförvaltningens centrala förslagsnämnd, statsförvaltningens centrala samarbetsråd för personalfrågor m. m. (såvitt avser statsverkets andel) och civila statsförvaltningens centrala arbetarskyddsnämnd (såvitt avser statsverkets andel).

Föredraganden

Under anslaget B 19. Statens personalnämnd har jag föreslagit att statens personalvårdsnämnd och statens omplaceringsnämnd skall sammanföras till en myndighet, statens personalnämnd. Kostnaderna för omplaceringsnämnden kommer således inte längre att belasta detta anslag. Jag beräknar därför anslaget till 370 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 370 000 kr.

E 13. Viss förslagsverksamhet m. m.

1969/70 Utgift	41 820
1970/71 Anslag	80 000
1971/72 Förslag	50 000

Från anslaget bestrids utgifter för ersättningar och belöningar i förslagsverksamheten i den utsträckning beslut härom meddelas av statsförvaltningens centrala förslagsnämnd.

Statsförvaltningens centrala förslagsnämnd

1. Utgifterna för ersättningar och belöningar beräknas öka (+ 15 000 kr.).
2. Utgifterna för informationsmaterial beräknas minska (— 20 000 kr.).

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss förslagsverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

E 14. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.

1969/70 Utgift	2 236 400
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Förhandlingarna om nästa avtalsperiods löner pågår. Det är därför inte möjligt att nu beräkna det medelsbehov som kan uppkomma på grund av avtal mellan parterna på den statliga arbetsmarknaden. Kungl. Maj:t bör därför begära ett preliminärt anslag på 1 000 kr. för täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. i avvaktan på att avtal träffas och lönekostnaderna m. m. kan redovisas i proposition till riksdagen.

Under hänvisning till vad jag sålunda förordat hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 15. Premiering av visst frivilligt sparande

Riksdagen har bifallit Kungl. Maj:ts förslag om premiering av det sparande som sker i anslutning till att överskjutande preliminär skatt enligt 1970 års taxering betalas ut (prop 1970: 197, BaU 67, rskr 384).

Kostnaderna för premieringen är direkt beroende av vilken omfattning sparandet får. Jag avser att återkomma till frågan om medel till täckande av ifrågavarande kostnader när omfattningen har klarlagts. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Premiering av visst frivilligt sparande* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

E 16. Kostnader för viss statlig annonsering

Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att i särskild proposition lägga fram förslag om vissa åtgärder för att förbättra samhällsinformationen. Vilka åtgärder som bör komma i fråga är f. n. föremål för överväganden. Det står emellertid redan nu klart att myndigheternas kostnader för annonsering kommer att öka. Med hänsyn härtill bör ett preliminärt belopp föras upp i statsverkspropositionen för detta ändamål.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Kostnader för viss statlig annonsering* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

II. Statens allmänna fastighetsfond

12. Byggnadsarbeten för statlig förvaltning

1969/70 Utgift	150 574 211	Behållning	41 595 310
1970/71 Anslag	30 750 000		
1971/72 Förslag	70 850 000		

¹ Anslaget Uppförande av förvaltningsbyggnader i Stockholm.

Byggnadsstyrelsen

Från anslaget bestrids utgifter för investeringar i byggnader för statlig förvaltning eller annan statlig verksamhet och för vilka medel inte anvisas under annat anslag.

För uppförande av förvaltningsbyggnad i kv. Loen, för vilket objekt redogörelse har lämnats i prop. 1965: 64 (SU 83, rskr 219), föreslår byggnadsstyrelsen att kostnadsramen förs upp med 33 milj. kr. enligt prisläget 1.4.1970, vilket innebär en höjning med ca 3 milj. kr. utöver index. Denna kostnadsökning beror på tillkommande kostnader med anledning av byggnadens användning för statsdepartementen, försvård grundläggning, komplikationer vid provisorisk förstärkning av grannfastigheter, ökade projekteringskostnader m. m. Härutöver kan kostnader tillkomma dels för skador på intilliggande fastigheter, dels för provisorier i angränsande gator, som varit nödvändiga för att möjliggöra transporter till byggnadsplatsen, och dels för av styrelsen lämnade garantier i samband med stadens tidigare inlösen och rivning av fastigheten i kv. Loen nr 11. Denna rivning har begärts av styrelsen för undvikande av orimliga merkostnader för provisoriska förstärkningar av fastigheten i samband med uppförandet av förvaltningsbyggnaden.

Redogörelse för ombyggnadsarbetena i kv. Neptunus Större har lämnats i prop. 1966:150 (SU 159, rskr 384).

Redogörelse för uppförande av förvaltningsbyggnad i kv. Garnisonen har lämnats i prop. 1968: 118 (SU 118, rskr 272). Den i prop. 1970: 1 (bil. 9 s. 84) angivna kostnadsramen, 187 milj. kr. enligt prisläget 1.4.1969, skulle med indexuppskrivning t. o. m. 1.4.1970 för de vid tidigare redovisningstillfälle ej upphandlade delarna uppgå till 204,7 milj. kr. Styrelsen föreslår dock att ramen t. v. tas upp med 199 milj. kr. I denna kostnadsram ingår vissa kostnader som Kungl. Maj:t genom skilda beslut medgivit styrelsen att bl. a. förskottsvis bestrida från ifrågasvarande anslag.

Redogörelse för ombyggnaden av kv. Mercurius för bl. a. statsdepartementen har lämnats i prop. 1970: 1 (SU 63, rskr 167). Kostnadsramen uppgår till 8 215 000 kr. enligt prisläget 1.4.1970, vilket innebär att den på grund av begärda ändrings- och tilläggsarbeten höjts med 700 000 kr. utöver index.

Byggnadsstyrelsen har den 3 augusti 1970 redovisat förslag avseende tillbyggnad i kv. Primus och hemställt om Kungl. Maj:ts uppdrag att upphandla projektet på totalentreprenad inom en kostnadsram av 39,5 milj. kr. enligt prisläget 1.4.1970. Tillbyggnaden är avsedd för allmänna kontorsändamål och beräknas inrymma ca 600 arbetsplatser.

Byggnadsstyrelsen har den 14 december 1970 redovisat byggnadsprogram och viss förberedande projektering avseende ombyggnad av befintlig lagerbyggnad inom kv. Primus till lokaler för en datamaskincentral. Ombyggnaden och viss tillbyggnad omfattar ca 8 500 m² rumsyta vilket beräknas ge 238 arbetsplatser samt personal-, kund- och servicelokaler. Kostnaden för om- och tillbyggnaden har uppskattats till 11,4 milj. kr. i prisläget 1.4.1970 och fördelar sig på ombyggnad med 6,8 milj. kr. och tillbyggnad med 4,6 milj. kr. Kostnaden för den tidigare nämnda tillbyggnaden för kontorsändamål minskar härigenom till ca 35 milj. kr.

Sedan lokaliseringen av det förslag om nybyggnad för mynt- och medaljtillverkningen i Eskilstuna som redovisades i prop. 1970: 1 (SU 63, rskr 167) ifrågasatts vid riksdagsbehandlingen, torde i avvaktan på Kungl. Maj:ts beslut i ärendet en f. n. inte fullt överskådlig tidsförskjutning av nybyggnaden kunna förutses.

Departementschefen

Jag har inget att erinra mot de av byggnadsstyrelsen föreslagna ändringarna av kostnadsramarna för pågående byggnadsobjekt.

Inom kv. Primus i Stockholm planeras till- och ombyggnader av befintliga byggnader, avsedda att utgöra dels kontorsbyggnad, dels byggnad för datamaskinanläggning. Om- och tillbyggnaden har kostnadsuppskattats till 46 milj. kr. Jag förordar att objektet tas upp i investeringsplanen med en preliminär kostnadsram av detta belopp.

För nästa budgetår bör medel beräknas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för 1970/71	1971/72		
Stockholm							
Nybyggnad i kvarteret Loen	28 240	33 000	13 637	12 000	7 000	10.68	10.71
Ombyggnad av kvarteret Neptunus Större	5 254	5 254	5 325	—	—	1.67	7.68
Nybyggnad i kvarteret Garnisonen	187 000	199 000	65 615	58 000	58 000	4.68	6.72
Ombyggnad av kvarteret Mercurius	7 185	8 215	— ¹	1 980	215	8.68	5.71
Till- och ombyggnad i kvarteret Primus	—	46 000 ^a	—	—	6 000	1.72	9.74
Övriga landet							
Nybyggnad för mynt- och medalj tillverkning	3 750	³	—	—	—		
Summa	231 429	291 469	84 577	71 980	71 215		

¹ Förbrukningen redovisas t.v. i annan ordning.² Uppskattad kostnad.³ Kostnadsram redovisas senare.

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	41 595	1970/71	71 980
Anslag 1970/71	30 750	1971/72	71 215
Anslag 1971/72 (förslag)	70 850		
	143 195		143 195

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för statlig förvaltning* för budgetåret
1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 70 850 000 kr.

13. Inköp av fastigheter m. m.

1969/70 Utgift	3 237 951	Behållning	34 438 264
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	5 500 000		

Från anslaget bestrids kostnader för förvärv av fastigheter, främst sådana som avses för regional förvaltning, men anslaget tas även i anspråk för inköp av andra fastigheter.

Byggnadsstyrelsen

Under budgetåret 1969/70 har från anslaget utbetalats ca 3,2 milj. kr. för förvärv av fastigheter i Luleå, Karlstad, Växjö, Lund och Göteborg.

Styrelsen uppskattar medelsbehovet för fastighetsförvärv till ca 17,5 milj. kr. under budgetåret 1970/71 och till ca 22,5 milj. kr. under budgetåret 1971/72 eller till sammanlagt ca 40 milj. kr. Anslaget bör föras upp med 5,5 milj. kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Anslaget bör liksom tidigare få användas endast efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av fastigheter m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kr.

14. Statlig förvaltningsskola

1969/70 Utgift	3 275 716	Behållning	1 272 606
1970/71 Anslag	352 000		
1971/72 Förslag	375 000		

Byggnadsstyrelsen

För uppförande av statlig förvaltningsskola i Sigtuna beräknar styrelsen anslagsbehovet för nästa budgetår till 375 000 kr. Redogörelse för objektet har lämnats i prop. 1968: 1 (bil. 14 s. 17—18).

Föredraganden

Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för 1970/71 1971/72			
Nybyggnad för statlig förvaltningsskola i Sigtuna	7 000	7 300	5 278	1 600	400	8.68	8.70

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad medicisförbrukning	
Behållning 1.7.1970	1 273	1970/71	1 600
Anslag 1970/71	352	1971/72	400
Anslag 1971/72 (förslag)	375		
	2 000		2 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statlig förvaltningsskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett
investeringsanslag av 375 000 kr.

15. Vissa byggnadsarbeten vid tullverket

1969/70 Utgift	92 703	Behållning	88 514
1970/71 Anslag	250 000		
1971/72 Förslag	150 000		

Från anslaget bestrids kostnader för anskaffning av fastigheter och byggnader avsedda att tillgodose behovet av expeditiionslokaler m. m. för de lokala tullmyndigheterna.

Generaltullstyrelsen

Generaltullstyrelsen hemställer att 310 000 kr. anvisas för budgetåret 1971/72 för bl. a. uppförande av tullstationer i Gäddede och Högen.

Departementschefen

Med hänsyn till att förseningar nu kan förutses beträffande några av de byggnadsobjekt som generaltullstyrelsen har fört fram, bör anslaget begränsas till 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverket* för budgetåret 1971/72
anvisa ett investeringsanslag av 150 000 kr.

V. Fonden för låneunderstöd**6. Lån för inrättande av alkoholfria restauranger**

1969/70 Utgift	—	Behållning	205 000
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för långivning enligt kungörelsen (1955: 145) om lån av statsmedel för inrättande av alkoholfria restauranger.

Riksskatteverkskommittén

Behållningen på anslaget uppgick den 1 juli 1970 till 206 000 kr. I avvaktan på att alkoholpolitiska utredningens arbete skall slutföras och då några ansökningar om lån inte föreligger för närvarande bör anslaget endast föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder riksskatteverkskommitténs förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån för inrättande av alkoholfria restauranger* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

7. Pressens lånefond

Med åberopande av vad jag anfört under punkten E 7. Stöd till dagspressen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Pressens lånefond* för budgetåret 1971/72 beräkna ett investeringsanslag av 25 000 000 kr.

VII. Fonden för förlag till statsverket**1. Vissa projekteringskostnader**

1969/70 Utgift	32 743 000	Behållning	20 651 098
1970/71 Anslag	20 000 000		
1971/72 Förslag	35 000 000		

Anslaget disponeras efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall för sådana projekteringsarbeten som skall göras innan slutlig ställning tas till vissa byggnadsobjekt. De byggnadsanslag som begärs av riksdagen sedan projekteringsarbetet utförts inkluderar de nedlagda projekteringskostnaderna. Det belopp som motsvarar projekteringskostnaderna förs därför tillbaka till fonden för förlag till statsverket och redovisas såsom övriga kapitalmedel på fonden, sedan byggnadsanslag beviljats. Projekteringsanslaget kan användas även för att skapa en reserv av färdigprojekterade byggnadsobjekt. En sådan reserv motiveras av bl. a. kravet på en god arbetsmarknadspolitisk beredskap.

Med hänsyn till den beräknade omfattningen av projekteringsverksamheten förordar jag, att anslaget för budgetåret 1971/72 förs upp med 35 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa projekteringskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 35 000 000 kr.

IX. Diverse kapitalfonder

4. Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner

1969/70 Utgift	29 256 098	Behållning	17 906 908
1970/71 Anslag	25 000 000		
1971/72 Förslag	8 000 000		

Statens datamaskinfond är en kapitalfond för finansiering och redovisning av generellt användbar datamaskinutrustning som anskaffats för andra myndigheter och institutioner än de affärsdrivande verken. Data-maskinfonden omfattar datamaskinutrustning som förvärvas med anlåtande av anslag av kapitalinvestering i fonden, annan staten tillhörig datamaskinutrustning som enligt särskilt beslut invärderats på fonden samt förhyrd utrustning såvitt anskaffningen föranlett utgifter som bestritts från anslag till kapitalinvestering i fonden.

Fonden består av två delfonder, civila statsförvaltningens delfond och försvarets delfond. Båda delfonderna förvaltas av statskontoret. Delfonderna byggs upp genom medel som anvisas på investeringsanslagen Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret och Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner för försvaret har tidigare denna dag anmälts av chefen för försvarsdepartementet.

Från investeringsanslag till fonden bestrids dels utgifter för förvärv av datamaskinutrustning, dels andra utgifter av investeringskaraktär i samband med anskaffning, installation eller igångkörning av förvärvad eller förhyrd datamaskinutrustning, vilka är av sådan art att de bör periodiseras. På fonden redovisad utrustning ställs mot avgift till förfogande för de myndigheter som skall svara för driften av anläggningarna. Avgifterna fastställs av statskontoret efter samråd med revisionsverket. Avgifterna skall, utöver normal avskrivning eller hyra för utrustningen m. m., även täcka kostnaderna för fondens administration.

Statskontoret

I anvisningar för myndigheternas anslagsframställningar för budgetåret 1971/72 ålades de myndigheter som skall omfattas av statens datamaskinfond att anmäla behov av datamaskinutrustning till statskontoret, som avger gemensam anslagsframställning för den datamaskinutrustning som kan behöva anskaffas över fonden. På grundval av sålunda redovisade eller på annat sätt aktualiserade behov beräknar statskontoret att datamaskinutrustning behöver anskaffas för den civila

statsförvaltningen under budgetåret 1971/72 till ett sammanlagt värde av 34,9 milj. kr. Anskaffningen avser datamaskinutrustning för bl. a. rättsväsendets informationssystem, statens vägverk, det centrala bilregistret, det centrala personregistret, universitetens datamaskincentraler och exekutionsväsendet.

Statskontoret hemställer om ett investeringsanslag av 20 milj. kr. Den slutliga prövningen av de enskilda investeringsobjekten förutsätts ske i samband med att statskontoret hos Kungl. Maj:t begär bemyndigande att få anskaffa viss utrustning. Medelsberäkningen avser dels köp, dels förhyrning av utrustning. Val mellan köp och förhyrning av kontrakterad utrustning sker dock som regel först i samband med leveransen. Skulle förhyrning bli aktuell för viss utrustning blir medelsbehovet i motsvarande mån lägre.

Med hänsyn till de långa leveranstider som normalt gäller vid anskaffning av datamaskinutrustning anser statskontoret vidare att det behövs ett bemyndigande att beställa datamaskinutrustning till ett värde av högst 120 milj. kr. för leverans under budgetåren 1971/72—1973/74.

Ifrågavarande datamaskinutrustning utgörs av utrustning för bl. a. allmän försäkring.

Departementschefen

Statskontoret har på grundval av bl. a. uppgifter från myndigheterna beräknat att datamaskinutrustning kommer att anskaffas för 34,9 milj. kr. under nästa budgetår. Större delen av medelsbehovet avser anskaffning av utrustning för den centrala bilregisteranläggningen och datamaskincentralen vid universitetet i Uppsala. Utrustningen för det centrala bilregistret avses till stor del bli anskaffad med stöd av bemyndigande som Kungl. Maj:t tidigare lämnat statskontoret. Anläggningen skall, förutom för det centrala bilregistret, användas för statistiska centralbyråns verksamhet. Anskaffningen av utrustning för centralen vid universitetet i Uppsala avser ersättning av befintlig anläggning vid universitetet. Denna senare anskaffning prövas f. n. av universitetskanslersämbetet inom ramen för det uppdrag som lämnats ämbetet att utreda det framtida behovet av datamaskinkapacitet inom den högre utbildningens och forskningens område. Någon möjlighet att bedöma när och i vilken omfattning en anskaffning kan bli aktuell föreligger inte i nuvarande läge.

För nästa budgetår beräknar jag medelsbehovet under anslaget till 8 milj. kr. Detta möjliggör en total anskaffning av datamaskinutrustning av drygt 20 milj. kr. om hänsyn tas till beräknad behållning på anslaget. Vidare bör riksdagens bemyndigande inhämtas att beställa datamaskinutrustning till ett värde av 90 milj. kr. utöver tidigare lämnat bemyndigande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att beställa datamaskinutrustning för 90 000 000 kr.,
- 2) till *Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 8 000 000 kr.

Vad föredragandena sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

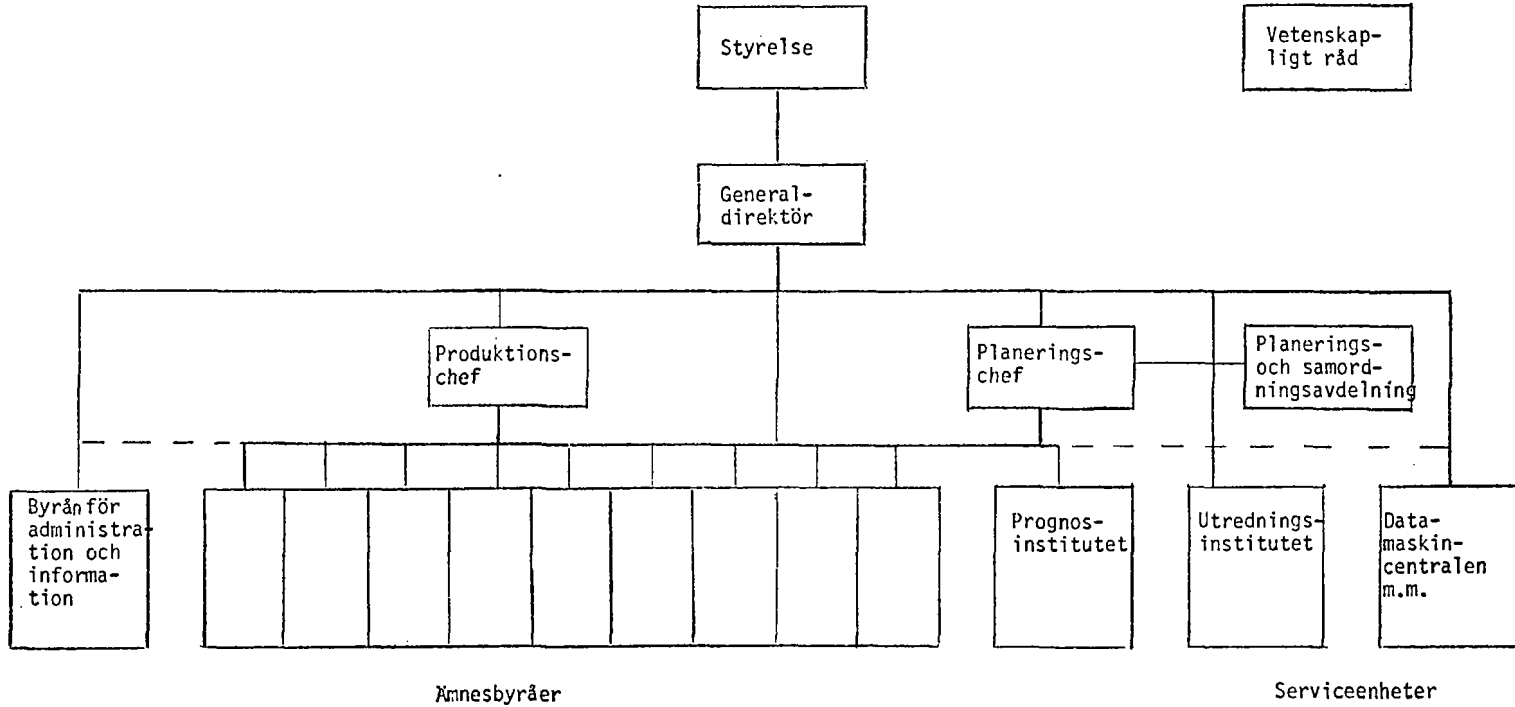
Britta Gyllensten

Statistiska centralbyrån
Nuvarande organisation

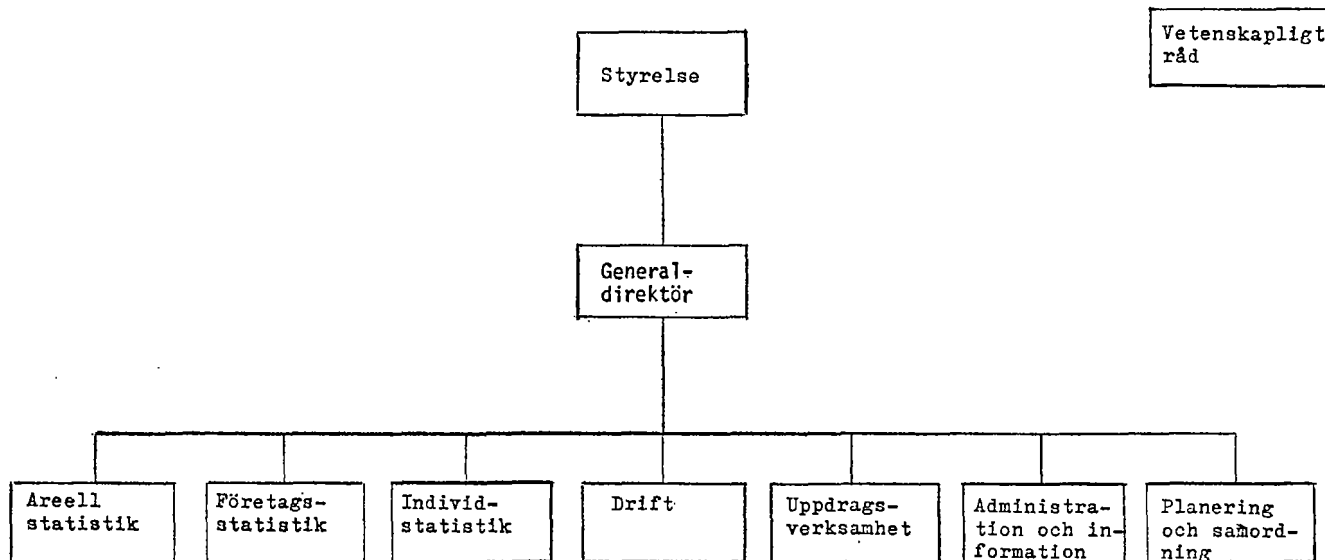
Bilaga 1

Prop. 1971: 1 Bilaga 9 Finansdepartementet

110

Statistiska centralbyrån
Förslag till ny organisation

Register

Sid.

1	Översikt	
	DRIFTBUDGETEN	
	A. Finansdepartementet m. m.	
7	Finansdepartementet	15 500 000
8	Gemensamma ändamål för statsdepartementen	17 196 000
9	Ekonomiska attachéer	620 000
9	Kommittéer m. m.	6 500 000
10	Extra utgifter	400 000
		40 216 000
	B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.	
11	Kammarkollegiet	3 965 000
12	Statistiska centralbyrån:	
13	Statistik, register och prognoser	81 340 000
24	Statistisk uppdragsverksamhet	1 000
25	Teknisk uppdragsverksamhet	1 000
	Konjunkturinstitutet:	
26	Verksamheten i allmänhet	2 245 000
27	Särskilda undersökningar	670 000
28	Statskontoret	25 105 000
33	Datamaskincentralen för administrativ databehandling	1 000
34	Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.	4 000 000
35	Riksrevisionsverket	20 295 000
40	Byggnadsstyrelsen	23 544 000
42	Utredningar rörande byggnadsföretag m. m.	3 000 000
42	Inredning av byggnader för statlig förvaltning	27 400 000
44	Statens förhandlingsnämnd	1 289 000
45	Statens avtalsverk	8 507 000
46	Statens personalpensionsverk	12 660 000
47	Statens personalbostadsdelegation	521 000
48	Statens personalutbildningsnämnd	3 043 000
49	Statens personalnämnd	5 095 000
		222 682 000
	C. Skatte- och kontrollväsen	
	Tullverket:	
70	Förvaltningskostnader	196 800 000
74	Anskaffning av viss materiel	3 100 000
	Mynt- och justeringsverket:	
74	Förvaltningskostnader	5 263 000
76	Nyanskaffning av vissa maskiner m. m.	450 000
76	Statens justerare	2 627 000
77	Riksskatteverket	48 770 000
79	Avsättning till banktillsynens fond	1 800 000
81	Avsättning till fondtillsynens fond	110 000
81	Avsättning till jordbrukskassetillsynens fond	290 000
81	Avsättning till sparbankstillsynens fond	2 100 000
81	Revision av sparbankernas förvaltning	900 000
82	Avsättning till försäkringsinspektionens fond	3 445 000
84	Stämpelomkostnader	1 216 000
84	Kostnader för årlig taxering m. m.	40 000 000

85	Ersättning till postverket m. fl. för bestyret med skatteupp- börd m. m.	16 600 000
86	Kilometerbeskattning	1 000
		323 472 000

D. Bidrag och ersättningar till kommunerna

88	Ersättning till Trelleborgs kommun för mistad tolag	2 130 000
88	Skattoutjämningsbidrag till kommunerna m. m.	1 880 000 000
		1 882 130 000

E. Diverse

92	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond	4 442 000
92	Bidrag till vissa internationella byråer och organisationer m.m.	1 020 000
92	Statens krigsförsäkringsnämnd m. m.	41 000
93	Bidrag till Föreningen Fruktdrycker	35 000
93	Bidrag till vanföra ägare av motorfordon	1 900 000
94	Bidrag till Institutet för storhushållens rationalisering	300 000
95	Stöd till dagspressen	¹ 30 000 000
96	Samdistributionsrabatt för dagstidningar	¹ 10 000 000
96	Avlöningar till personal på indragningsstat m. m.	100 000
96	Viss utbildningsverksamhet	4 482 000
97	Lönekostnader vid viss omskolning och omplacering	4 400 000
98	Kostnader för vissa nämnder m. m.	370 000
99	Viss förslagsverksamhet m. m.	50 000
99	Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.	¹ 1 000
99	Premiering av visst frivilligt sparande	¹ 50 000 000
100	Kostnader för viss statlig annonsering	¹ 10 000 000
		117 141 000
	Summa för driftbudgeten	2 585 641 000

KAPITALBUDGETEN**II. Statens allmänna fastighetsfond**

101	Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	70 850 000
103	Inköp av fastigheter m. m.	5 500 000
104	Statlig förvaltningsskola	375 000
105	Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	150 000
		76 875 000

V. Fonden för låneunderstöd

105	Lån för inrättande av alkoholfria restauranger	1 000
106	Pressens lånefond	¹ 25 000 000
		25 001 000

VII. Fonden för förslag till statsverket

106	Vissa projekteringskostnader	35 000 000

IX. Diverse kapitalfonder

107	Statens datamaskinfond: Anskaffning av datamaskiner	8 000 000
	Summa för kapitalbudgeten	144 876 000
	Totalt för finansdepartementet	2 730 517 000

¹ Beräknat belopp.

Utbildningsdepartementet

Översikt

Till *utbildningsdepartementet* hör skolväsendet, den högre utbildningen och forskningen, vuxenutbildningen, det studiesociala stödet, kultur- och bildningsverksamheten, radio- och televisionsfrågorna samt kyrkoärendena.

De stora utbildningsreformer som genomförts under 1960-talet utgör viktiga led i utvecklingen mot ett samhälle, där alla ges samma möjlighet till utbildning. Det gäller besluten om den nioåriga obligatoriska grundskolan, utbyggnaden av gymnasial och eftergymnasial utbildning liksom förbättringarna av det studiesociala stödet. Statsmakternas beslut år 1968 att revidera grundskolans läroplan och att ersätta fackskolan, gymnasiet och yrkesskolan med *en* skolform, gymnasieskolan, motiverades inte minst av strävan bort från statusbetingade skiljelinjer i skolväsendet.

Barnens möjligheter att utveckla sina förutsättningar påverkas av uppväxtmiljön redan under förskolåldern. I det fortsatta reformarbetet intar därför frågan om *förskola* för alla barn under en tid närmast före inträdet i grundskolan en central plats. Denna fråga behandlas av 1968 års barnstugeutredning.

Redan beslutade reformer beträffande *grundskolan* och *gymnasieskolan* leder till att samhället inom få år kommer att kunna erbjuda i huvudsak alla ungdomar en minst elvaårig utbildning. I gymnasieskolan kommer de studerande att ges ökade möjligheter att välja utbildning efter sina intressen och förutsättningar.

Det pågående reformarbetet på *vuxenutbildningens område* tar sikte på att utbildningsklyftorna mellan generationerna skall bryggas över, något som kommer att ställa betydande ekonomiska krav på samhället. Hög prioritet ges åt insatser för grupper med kort och ofta otidsenlig utbildning. Av stor vikt för de vuxnas möjlighet att skaffa sig utbildning är det studiesociala stödets utformning. Denna fråga utreds av kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX).

Det angelägna i att de vuxnas behov av fortsatt utbildning tillgodoses illustreras av vidstående diagram. Ännu år 1980 kommer — om inga speciella insatser görs — en mycket stor del av dem som då befinner sig i den relativt låga åldersgruppen 30—44 år att ha en kortare utbildning än grundskola bakom sig. I åldersgruppen däröver kommer den övervägande delen — två tredjedelar eller mer — att ha lika kort grundutbildning, medan nästan alla som då befinner sig i åldersgruppen 20—29 år genomgått en minst elvaårig utbildning.

En särskild kommitté (FÖVUX) har tillkallats med uppgift att pröva olika möjligheter för att de som har den lägsta skolunderbyggnaden skall nås av åtgärderna på vuxenutbildningsområdet. Kommittén har under det gångna året inlett försök med uppsökande verksamhet.

Kompetensutredningen har i sitt förra året avgivna huvudbetänkande föreslagit en rad åtgärder som syftar till att vidga möjligheterna för studieintresserade att få tillträde till eftergymnasial utbildning. Utredningsförslaget går ut på att man skall säkerställa att de studerande har — förutom vissa för varje utbildningslinje specificerade förkunskaper — viss bredd i sina erfarenheter och referensramar. Förslaget remissbehandlas f. n.

Inom 1968 års utbildningsutredning (U 68) behandlas en rad övergripande frågor om den eftergymnasiala utbildningens dimensionering, organisation och lokalisering. U 68 tar i sitt arbete även upp sambandet mellan gymnasial och eftergymnasial utbildning liksom relationerna mellan ungdomsutbildning och vuxenutbildning. I en under det gångna året publicerad debattpromemoria belyser utredningen några utvecklingslinjer för gymnasieskolan. I en annan debattskrift tar utredningen upp frågorna om forskningsanknytning och studieorganisation. U 68 väntas lägga fram sitt huvudbetänkande under år 1972.

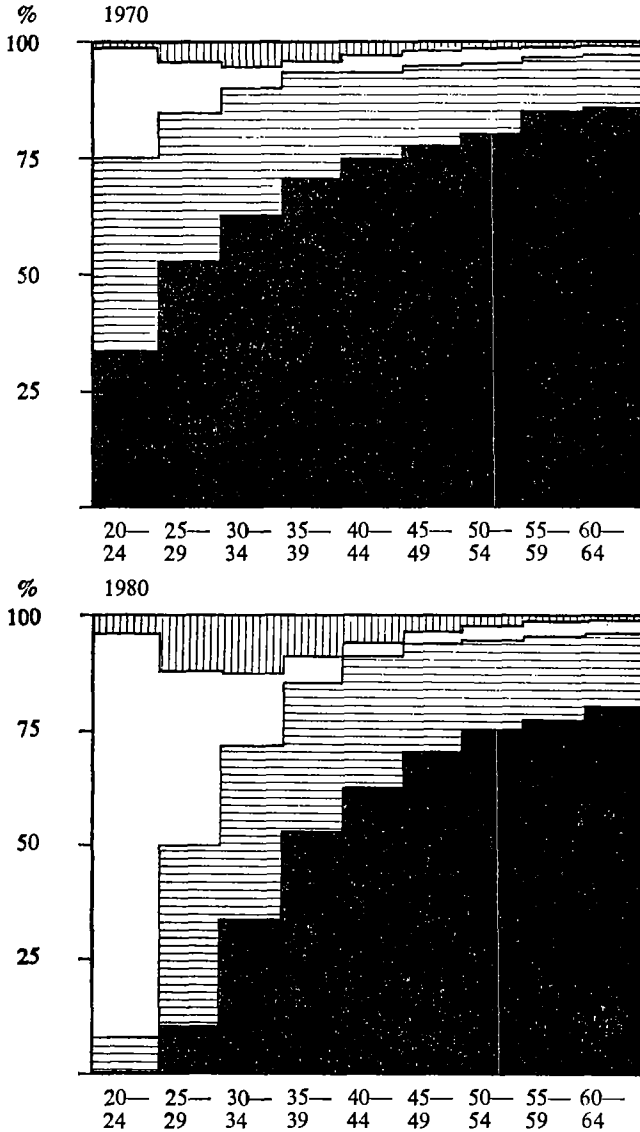
Det reformarbete på utbildningsområdet, som utförts under de båda senaste årtiondena, har avsett såväl en omfattande kvantitativ utbyggnad av utbildningsorganisationen som en genomgripande förändring av utbildningens innehåll och utformning. Syftet med denna förändring har varit att skapa ett utbildningsväsen, som kan fylla sin funktion i ett modernt, demokratiskt samhälle.

Insatserna inom det *pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet* koncentreras kring de problem som har störst betydelse när man söker nå de utbildningspolitiska målen. Verksamheten inriktas i allt större utsträckning mot sådana områden som förskola, handikappfrågor i vid mening och vuxenutbildning. I arbetet ingår självfallet fortlöpande utvärdering av hur man i skolans arbete når de uppställda målen. Inte minst vid utvecklingen av undervisningsmetoder i enstaka ämnen utgår man från resultatet av sådan utvärdering.

Frågan om åtgärder för elever med särskilda svårigheter i skolan liksom frågorna om arbetsmiljö och arbetstrivsel i skolan behandlas inom

Befolkningens utbildningssammansättning 1970 och 1980 uppdelad på ålder och utbildningsnivå

(Diagram utarbetade av statistiska centralbyråns prognosinstitut)
 För personer i åldern 20—64 år anges procentuella fördelningen på olika utbildningsnivåer för varje femårsklass. I diagrammen har hänsyn inte tagits till immigranterna efter 1967 och deras utbildning.

- -
 -
 -
- Gymnasium, fackskola, nya gymnasieskolan samt ev. yrkesutbildning
- Fullständig examen från universitet eller högskola
- Grundskola, realskola, flickskola, folkhögskola samt ev. yrkesutbildning
- Folkskola, fortsättningsskola samt ev. yrkesutbildning

en sommaren 1970 tillsatt utredning om *skolans inre arbete*. En arbetsgrupp inom skolöverstyrelsen har undersökt bl. a. förutsättningarna för ökad *samverkan i skolan*, däribland möjligheterna att ge eleverna större medinflytande och ansvar. Vidare pågår inom en annan av överstyrelsen tillsatt arbetsgrupp undersökningar om behovet av betyg och om betygssättningens effekter, funktioner och form.

Strävan efter förbättringar i fråga om skolans inre arbete har kommit till uttryck inte minst i de senaste årens *läroplansarbete*. Den nya läroplanen för grundskolan införs successivt med början under innevarande läsår. Även för gymnasieskolan, vilken träder i funktion nästa läsår, kommer en ny läroplan att tillämpas. Den reformerade *lärarutbildningen* och insatserna för *lärarfortbildning* ger liksom *läromedelsutvecklingen* och resurserna för *studie- och yrkesorientering* nya förutsättningar för skolans fortsatta utveckling.

Vissa aktuella utbildningsproblem har under det gångna året diskuterats inom planeringsrådet för utbildningsfrågor. Det gäller bl. a. frågan om *den sociala sammansättningen* i klasser, skolenheter och rektorsområden i grundskolan. Social skiktning i grundskolan förekommer mest påtagligt i storstäderna och speglar där befolkningens fördelning på olika bostadsområden. Initiativ till åtgärder — i överensstämmelse med bestämmelser i bl. a. läroplanen för grundskolan — måste tas i första hand av de lokala skolstyrelserna. I några fall planerar dessa redan att ändra fördelningen av elever på bl. a. klasser och skolenheter.

Rådet har vidare behandlat frågan om *utbildning för invandrare*. Andelen utländska medborgare utgjorde vid årsskiftet 1969/70 7,8 % av alla barn i åldrarna 0—6 år och 4,9 % av alla barn och ungdomar i åldersgruppen 7—17 år. Här angivna tal visar att antalet invandrabarn i skolåldern kommer att öka starkt under de närmaste åren. Rådet fann att omfattande insatser krävs för att dessa barn och ungdomar skall få en utbildning som är reellt likvärdig med den deras svenska kamrater får. På främst grundskolenivå görs det redan i många kommuner avsevärda insatser för att hjälpa dessa barn, bl. a. genom stödundervisning. Rådet betonade även behovet av uppsökande verksamhet, inte minst bland vuxna invandrare utan tillräcklig förutbildning.

Kulturpolitikens utformning i framtiden behandlas bl. a. inom k u l t u r r å d e t. Dess arbete har hittills i betydande utsträckning rört kulturpolitikens mål, organisationen av insatserna för kulturlivet samt finansieringen av verksamheten inom denna sektor. Rådet avser att lägga fram betänkanden i dessa frågor under innevarande år. I ett senare utredningsskede kommer rådet att behandla kulturarbetarnas ekonomiska villkor.

Inom f o r s k n i n g s b e r e d n i n g e n, vars uppgift är att verka

som rådgivande organ i frågor om den långsiktiga inriktningen av forskningspolitiken, har under det gångna året bl. a. frågan om formerna för tvärvetenskapligt forskningssamarbete vid universitet och högskolor diskuterats. Beredningen har vidare behandlat problem kring högskol-utbildningens forskningsanknytning, frågan om det svenska deltagandet i internationella vetenskapliga projekt sett i relation till forskningsverksamheten inom landet samt frågor rörande framtidsforskning.

För nästa budgetår föreslås fortsatt utbyggnad av utbildningsväsendet och kultursektorn med utgångspunkt i tidigare fastställda planer. Förslagen på driftbudgeten innebär — om man bortser från effekten av vissa överföringar från andra huvudtitlar — anslagshöjningar med totalt 453,5 milj. kr., medan kapitalbudgeten ökar med 9,1 milj. kr.

I det följande lämnas ett sammandrag av de viktigaste förslagen inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde för budgetåret 1971/72. Redogörelsen avslutas med en sammanställning av anslagsberäkningen.

Kulturändamål m. m.

Insatserna på kulturområdet inriktas i första hand på att redan påbörjat reformarbete skall fullföljas. Resurserna för *rikskonsertverksamheten* förstärks främst genom den omorganisation av militärmusiken som enligt riksdagens beslut förra året i anledning av prop. 1970: 31 angående *regionmusik* skall genomföras den 1 juli 1971. Under ett särskilt anslag beräknas medel för regionmusikens insatser inom det allmänna musiklivet. Härvid har beaktats det ökade medelsbehov för bl. a. ledning och administration som uppkommer på grund av den nya inriktningen av verksamheten.

Med anledning av förslag i prop. 1970: 25 beslutade riksdagen förra året om en genomgripande reform av *musik- och dansutbildningen*. Organisationskommittén för högre musikutbildning (OMUS) och lärarutbildningskommittén (LUK) har lagt fram ett gemensamt förslag om att utbildning av tvåämneslärare — med musik som det ena ämnet — skall anordnas i provisorisk form. Frågan om denna utbildning kommer att redovisas tillsammans med övriga förslag från OMUS i en särskild proposition.

För att det skall bli möjligt att i ökad utsträckning ge stöd åt olika nya kulturaktiviteter har ytterligare medel beräknats under anslaget *Bidrag tilldrag till särskilda kulturella ändamål*.

Stödet till ungdomsorganisationerna har under de båda senaste åren ökat väsentligt. Genom den i föregående års statsverksproposition anmälda omorganisationen av statens ungdomsråd har planeringen av insatserna på ungdomsområdet förbättrats. På grundval av förslag från rådet kommer i en särskild proposition förslag om utökning av det stat-

liga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet att läggas fram.

Dramatiska institutet, som påbörjat sin verksamhet innevarande budgetår, föreslås få resurser för fortsatt utbyggnad.

Vad gäller *internationellt-kulturellt samarbete* bör nämnas att överläggningar pågår mellan de nordiska länderna om ett avtal om nordiskt kultursamarbete, omfattande såväl utbildning och forskning som annan kulturell verksamhet. Avtalet väntas medföra effektivare arbetsformer för det nordiska kultursamarbetet samt ökade möjligheter till stöd åt samnordiska projekt på utbildnings-, forsknings- och kulturområdet.

Skolväsende och lärarutbildning

Föreskrifter om *mål och riktlinjer* för grundskola, gymnasieskola och lärarhögskola har meddelats under loppet av de två senaste åren.

Under innevarande läsår har den nya läroplanen för *grundskolan* börjat tillämpas. Den genomförs fullständigt läsåret 1972/73. Fr. o. m. sistnämnda läsår fullgörs skolplikten helt inom grundskolans ram.

Den 1 juli 1971 ersätts fackskola, gymnasium och yrkesskola av *gymnasieskolan*. Denna skolform kommer att bestå av 22 olika linjer jämte specialkurser av olika slag. Antalet elevplatser motsvarar närmare 90 % av årskullen 16-åringar. Under år 1970 har viktiga beslut fattats rörande gymnasieskolan, bl. a. om huvudmannskapet, om läroplanen och om grunderna för ett i huvudsak enhetligt regelsystem för den nya skolan.

Utredningsarbete pågår om systemet med *statsbidrag till skolväsendet*. En diskussionspromemoria om byggnadsbidraget har färdigställts och remissbehandlats under det gångna året.

De *handikappades* utbildningsmöjligheter byggs ut. *Specialskolan* tillförs ökade resurser för personal och materiel. Gymnasieskolutbildningen för gravt hörselskadade i Örebro ges fast organisation. Speciallärarutbildning skall anordnas i Umeå.

En utredning har som nyss framgått tillkallats för att överväga olika åtgärder inom *skolans inre arbete*. Utredningen har satt i gång ett omfattande arbete med deltagande av bl. a. experter från personal- och elevorganisationer.

Anslagen till grundskolan och till gymnasieskolan beräknas för budgetåret 1971/72 uppgå till 3 189 milj. kr. resp. 1 102 milj. kr. Under utbildningsdepartementets huvudtitel beräknas fr. o. m. nästa budgetår medel även för utbildningen på gymnasieskolnivå inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring.

För den framtida dimensioneringen av utbildningssystemet har befolkningsutvecklingen självfallet avgörande betydelse. 1960-talet har

präglats av de stora årskullarna, som efterfrågat utbildning i de frivilliga skolformerna. Under 1970-talets första hälft växer antalet elever i grundskolåldrarna kraftigt, särskilt vid en fortsatt kraftig nettoimmigration. Utvecklingen framgår av följande tabell.

Antal personer i 6—21 års ålder vid slutet av åren 1968, 1970 och 1975.

Ålder	1968	1970	1975
6	107 000	123 000	107 000
7—9	311 000	327 000	361 000
10—12	319 000	314 000	363 000
13—15	320 000	322 000	318 000
(7—15)	(950 000)	(963 000)	(1 042 000)
16—18	334 000	327 000	322 000
19—21	381 000	357 000	332 000
6—21	1 772 000	1 770 000	1 803 000

Källa: Befolkningsprojektion 1970—2000. Statistiska centralbyrån 30.4.1970. En nettoimmigration på 20 000 per år har antagits.

Lärarsituationen karakteriseras av en fortgående förbättring i fråga om tillgången på behöriga lärare, vilket främst är en följd av utbyggnaden av lärarutbildningens kapacitet. Under det gångna året har en rad åtgärder vidtagits för att sysselsättningen för lärare skall tryggas i samband med genomförandet av grundskol- och gymnasieskolreformerna. Även under nästa budgetår blir insatser av detta slag aktuella.

I regeringens samlade avvägning av olika utgiftsbehov har *verksamheten på förskolestadiet* givits hög prioritet. Intagningskapaciteten vid förskolläro- och lärarutbildning föreslås öka under det kommande läsåret med 390 platser till totalt 2 100 platser.

Sammanlagt ca 10 000 studerande kommer att tas in till lärarutbildning nästa budgetår.

Insatserna på *fortbildningens* område koncentreras till sådan fortbildning som hänger samman med genomförandet av de nya läroplanerna för grundskola och gymnasieskola. Anslaget till fortbildning av lärare föreslås öka med 2,9 milj. kr. till 36,5 milj. kr.

På grundval av pedagogikutredningens förslag kommer en proposition att läggas fram om pedagogisk utbildning och forskning. Anslaget till läroboksnämnden föreslås öka för att möjlighet skall ges bl. a. till flera konferenser för granskning av läromedel.

Studie- och yrkesorientering är ett viktigt instrument för att förverkliga skolans mål. Förslag om en enhetlig organisation i grundskola och gymnasieskola för studie- och yrkesorientering och om utbildning för verksamhet på detta område kommer att tas upp i särskild proposition. Skolöverstyrelsen och lärarhögskolorna föreslås få personell förstärkning för studie- och yrkesorienteringen.

Förslag läggs fram om inrättande av en tjänst som biträdande professor vid gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm.

I den nya skolan måste såväl personal som elever ges *medinflytande och ansvar*. Även kontakterna mellan hem och skola är — som angetts bl. a. i direktiven till utredningen om skolans inre arbete — av väsentlig betydelse. För nästa budgetår föreslås ytterligare höjning av statsbidragen till föräldra- och elevorganisationer.

Högre utbildning och forskning

Antalet studerande som under år 1970 nyinskrivits för utbildning vid de filosofiska fakulteterna är — särskilt vad gäller de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna — lägre än motsvarande antal år 1969. Vid spärrad utbildning inom andra fakulteter har däremot antalet studerande som tagits in ökat under det gångna året.

Den eftergymnasiala utbildningens dimensionering, organisation och lokalisering behandlas — som redan framgått — av U 68. Denna utredning har sålunda till uppgift bl. a. att lägga fram en plan för utbyggnaden på lång sikt. Av stor betydelse för den eftergymnasiala utbildningens utbyggnad är också kompetensutredningens arbete. Ett genomförande av dess förut nämnda förslag om vidgat tillträde till eftergymnasial utbildning kan liksom en fortsatt utbyggnad av den decentraliserade universitetsutbildningen få betydande konsekvenser för tillströmningen till eftergymnasial utbildning.

Vid spärrade utbildningslinjer kommer en avsevärd ökning av intagningskapaciteten att genomföras nästa budgetår. Sålunda tillkommer vid de tekniska fakulteterna sammanlagt 210 nybörjarplatser. Förslag om anordnande av högre teknisk utbildning i övre Norrland avses bli framlagt i särskild proposition. Antalet intagningsplatser vid socionomutbildning avses öka väsentligt. Förslag om bl. a. lokalisering av nämnda utbildning kommer att läggas fram i särskild proposition. I denna proposition kommer även frågan om social forskning att behandlas. Beträffande universitetsfilialerna föreslås att utbildning i viss omfattning skall anordnas inom bl. a. vissa laborativa matematisk-naturvetenskapliga ämnesområden. För studerande vid i första hand humanistisk och samhällsvetenskaplig fakultet anordnas yrkesinriktade studiekurser och kombinationsutbildningar innefattande även gymnasiala kurser. Studerande inom den naturvetenskapliga sektorn skall i vidgad omfattning kunna välja tekniskt inriktade studiekurser.

Vid budgetavvägningen har liksom föregående år prioritet givits åt fortsatt uppbyggnad av resurserna för forskarutbildning m. m. samt fakulteternas driftkostnadsanslag.

För *forskarutbildning m. m.* beräknas medel för ytterligare 50 doktorandstipendier, 50 tjänster som forskarassistent och 20 som docent. Anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning föreslås höjt med

ca 1 milj. kr. Resursförstärkningarna avses i första hand för sådana institutioner som har en särskilt ogynnsam relation mellan antalet studerande och antalet handledare. Vid bifall till förslagen om tjänster som professor och biträdande professor förstärks resurserna för forskarutbildning ytterligare.

Fakulteternas driftkostnadsanslag, som omfattar medel för såväl biträdespersonal som materiel m. m., föreslås höjda med sammanlagt ca 15 milj. kr. Vissa frågor rörande pedagogisk utbildning och forskning kommer — som nyss framgått — att behandlas i särskild proposition.

Den fortsatta utbyggnaden av universitet och högskolor medför att *forskningen* tillförs ökade resurser. Därjämte föreslås anslagen till de statliga forskningsråden inom utbildningsdepartementets område bli höjda med ca 12 milj. kr.

I fråga om tjänster som *professor* och *biträdande professor* föreslås att ytterligare 23 sådana tjänster skall inrättas nästa budgetår. Utöver de professurer, som inrättas i överensstämmelse med tidigare beslut, föreslås för nästa budgetår tjänster som professor i internationell ekonomi (Stockholm) samt sjörikt och annan transportrikt (Göteborg). Vid statens humanistiska forskningsråd avses tillkomma en professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia (Uppsala). Vidare föreslås två forskargrupper under ledning av professor bli inrättade, av vilka en vid statens råd för samhällsforskning i kulturgeografisk process- och systemanalys (Lund) och en vid statens naturvetenskapliga forskningsråd i molekylär cellfysiologi (Stockholm). Därtill föreslås en tjänst som biträdande professor i klinisk genetik (Umeå) bli inrättad vid statens medicinska forskningsråd.

I en tidsplan för inrättande av ytterligare professurer vid universitetet i Umeå föreslås en sådan tjänst tillkomma i historia budgetåret 1972/73, i finska budgetåret 1973/74 samt i nordisk och jämförande fornkunskap budgetåret 1974/75. Enligt tidigare beslut skall härjämte två professurer inrättas i Umeå nästa budgetår, nämligen i engelska, särskilt modern engelska, och i teoretisk plasmafysik.

Försöksverksamhet med programbudgetering kommer att inledas budgetåret 1971/72 vid Chalmers tekniska högskola.

Investeringarna inom universitetssektorn avses även nästa budgetår komma att ligga på hög nivå. För byggnadsverksamhet vid universitet och högskolor beräknas 140 milj. kr. och för inredning och utrustning vid universiteten och vissa högskolor 63 milj. kr. Förslag om anslag till byggnadsverksamhet samt inredning och utrustning kommer att läggas fram i särskild proposition.

Vuxenutbildning

Enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1970: 35 har den reformering av vuxenutbildningen som inleddes år 1967 fortsatt. Stats-

bidraget till *studiecirkelverksamheten* höjdes förra året med 50 % och för cirklar av grundläggande karaktär inom svenska, engelska, matematik och samhällskunskap samt kommunikationsfärdighet för handikappade fördubblades bidraget. Statsbidrag infördes till *löntagarorganisationernas* centrala kursverksamhet. Försök med *uppsökande verksamhet* har startat. I en särskild proposition kommer förslag om ytterligare åtgärder inom vuxenutbildningen att läggas fram.

Under anslaget till *viss utbildning via radio och television m. m.* sammanförs kostnaderna över budgeten för skolprogramverksamheten vid Sveriges radio och den av TRU-kommittén bedrivna försöksverksamheten med sådan utbildning.

Vid de *statliga skolorna för vuxna* beräknas antalet elever uppgå till ca 9 000. Inom skolöverstyrelsen pågår f. n. en översyn av skolornas organisation.

De *kommunala skolorna för vuxna* har ett växande studerandeantal. Ca 300 kommuner beräknas under innevarande läsår anordna undervisning på grundskolans högstadium samt fackskolan och gymnasiet. Som jämförelse kan nämnas att ca 30 kommuner anordnade sådan undervisning under budgetåret 1967/68.

Ytterligare två *folkhögskolor* föreslås få statsbidrag. Med hänsyn bl. a. till den ökade kursverksamheten beräknas medel för ytterligare ett antal ordinarie tjänster för folkhögskolan. Vissa ökade insatser föreslås också för folkhögskolans medverkan i handikapputbildningen.

Studiesociala åtgärder

Fria läromedel har införts i nästan alla kommuner med gymnasieskola. Läromedelsutredningen har föreslagit att kommunerna skall åläggas att ge eleverna på detta stadium fria läromedel. Denna fråga bereds f. n.

Möjligheterna för utländska studerande att få svenskt studiestöd har utretts. Denna fråga kommer att tas upp i en särskild proposition.

Utgifterna för studiesocialt stöd beräknas till sammanlagt 1 510 milj. kr. Detta innebär en ökning med 90 milj. kr.

Sammanställning

Totalbeloppen på de olika budgetavsnitten samt förändringarna i jämförelse med anslagen för innevarande budgetår framgår av *tabell 1*. Anslagsindelningen för budgetåret 1970/71 har justerats för att motsvara riksstatsförslaget för 1971/72. Överföringar har skett från andra huvudtitlar, bl. a. i fråga om bidrag till lantbrukets och skogsbrukets yrkesutbildning samt medel för regionmusiken. Vidare har anslaget till lånefonden för inventarier i studentbostäder förts över till elfte huvudtiteln.

I *tabell 2* presenteras utvecklingen i fråga om fördelning på ändamål

inom utbildningsdepartementets totalbudget fr. o. m. budgetåret 1965/66.

I de sammanställningar över personalen vid myndigheter m. m., som lämnas under de olika anslagpunkterna i propositionen, ingår — förutom tjänster enligt personalförteckning m. m. — även annan personal till det antal som motsvarar medelsanvisningen.

Tab. 1. Sammanställning över anslagsförändringarna från 1970/71 inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde (milj. kr.)

	Anvisat ¹ 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
ATTONDE HUVUDTITELN			
A. Utbildningsdepartementet m. m.	23,0	23,1	+ 0,1
B. Kulturändamål	310,5	326,6	+ 16,1
a) Konst, litteratur, musik, teater m. m.	159,7	166,7	+ 7,0
b) Arkiv, museer m. m.	61,7	64,1	+ 2,3
c) Ungdoms- och folkbildningsverk- samhet	44,9	48,4	+ 3,4
d) Utbildning inom kulturområdet	34,2	37,6	+ 3,4
e) Radio- och TV-verksamhet	9,9	9,9	± 0,0
C. Kyrkliga ändamål	8,8	10,4	+ 1,6
D. Skolväsendet	4 568,2	4 764,7	+196,4
a) Centrala och regionala myndig- heter m. m.	66,0	69,9	+ 4,0
b) Pedagogiskt utvecklingsarbete ²	0,9	0,9	± 0,0
c) Det obligatoriska skolväsen- det m. m.	2 976,8	3 235,6	+258,8
d) Gymnasiala skolor m. m.	1 246,8	1 204,9	- 41,9
e) Investeringsbidrag	277,7	253,3	- 24,4
E. Högre utbildning och forskning	1 158,4	1 269,6	+111,2
a) Centrala myndigheter m. m.	10,3	11,4	+ 1,1
b) Universiteten m. m.	864,7	947,0	+ 82,3
c) Vissa högskolor m. m.	26,4	29,7	+ 3,2
d) Gemensamt för universitet och högskolor ²	41,4	45,8	+ 4,4
e) Vissa forskningsändamål	155,7	172,8	+ 17,1
f) Inredning och utrustning	60,0	63,0	+ 3,0
F. Lärarutbildning ²	361,9	331,2	- 30,7
G. Vuxenutbildning	328,9	437,2	+108,3
H. Studiesociala åtgärder	557,3	607,0	+ 49,7
I. Internationellt-kulturellt samarbete	8,2	8,8	+ 0,6
Totalt för driftbudgeten	7 325,2	7 778,7	+453,5
KAPITALBUDGETEN			
Statens affärsverksfonder	77,2	31,8	- 45,4
Statens allmänna fastighetsfond	135,7	159,2	+ 23,5
Statens utlåningsfonder	872,0	903,0	+ 31,0
Totalt för kapitalbudgeten	1 084,9	1 094,0	+ 9,1
Totalt för utbildningsdepartementet	8 410,1	8 872,7	+462,6

¹ Medel på tilläggsstat har inte tagits med.

² Medel motsvarande dem som för budgetåret 1970/71 anvisats under anslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet och Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor har för budgetåret 1971/72 beräknats under anslaget Lärarhögskolorna m. m. I sammanställningen har beloppen för budgetåret 1970/71 justerats med hänsyn härtill.

Tabell 2. Procentuell fördelning på ändamål inom utbildningsdepartementets totalbudget¹ jämte medelsanvisning, budgetåren 1965/66—1971/72 (löpande priser)

Ändamål	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72
A. Utbildningsdepartementet	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
B. Kulturändamål	4,2	4,1	4,8	4,9	4,7	4,7	4,3
C. Kyrkliga ändamål	0,2	0,2	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1
D. Skolväsendet	57,5	59,1	58,8	55,1	56,4	54,3	53,7
E. Högre utbildning och forskning	15,7	15,2	14,7	14,8	14,7	15,3	15,9
F. Lärarutbildning	3,9	3,9	4,3	3,7	3,9	4,3	3,7
G. Vuxenutbildning ²	—	—	—	3,1	3,1	3,9	4,9
H. Studiesociala åtgärder	18,3	17,2	16,6	17,8	16,7	17,0	17,0
I. Internationellt-kulturellt samarbete ³	—	—	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
	100	100	100	100	100	100	100
Total medelsanvisning milj.kr.	4 298,4	4 652,5	5 461,1	6 170,8	7 722,0	8 410,1	8 872,7

¹ Attonde huvudtiteln samt motsvarande anslag på kapitalbudgeten (t. o. m. 1969/70 enligt riksstaten). Uppgifterna för budgetåren 1965/66—1968/69 är inte direkt jämförbara med motsvarande uppgifter för budgetåren 1969/70—1971/72 på grund av det budgetåret 1969/70 införda lönekostnadspålägget.

² T. o. m. 1967/68 ingår G i B och D.

³ T. o. m. 1966/67 ingår I i B.

Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet på Stockholm slott den 4 januari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Carlsson, samt statsråden Myrdal, Odhnoff och Moberg anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Härvid anmäler departementschefen de på driftbudgeten under littera A, avsnitten Ba och Bb, punkterna B 48—53, avsnitten Bd och Be, littera D samt de på kapitalbudgeten under punkterna I: B2 samt II: 16 och 17 upptagna frågorna, statsrådet Odhnoff de på driftbudgeten under punkterna B 43—47 upptagna frågorna, statsrådet Myrdal de under littera C upptagna frågorna samt statsrådet Moberg de på driftbudgeten under littera E, F, G, H och I ävensom de på kapitalbudgeten under punkterna II: 18 samt IV: 5, 6 och 7 upptagna frågorna. Föredragandena anför.

A UTBILDNINGSDEPARTEMENTET M.M.

A 1. Utbildningsdepartementet

1969/70 Utgift	8 356 772
1970/71 Anslag	9 392 000
1971/72 Förslag	9 426 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	72	of.
Övrig personal	66	of.
	138	of.
Anslag		
Avlöningar	7 085 100	- 73 000
Sjukvård	23 000	of.
Reseersättningar	110 000	+ 7 000
Expenser	560 000	+ 47 000
Lönekostnadspålägg	1 613 900	+ 53 000
	9 392 000	+ 34 000

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65 s. 19, SU 105, rskr 295) beslutat inrätta en tjänst som kansliråd i Cr 1 i utbildningsdepartementet. Tjänsten har inrättats för beredning av vissa frågor inom skolväsendet, lärarutbildningen, vuxenutbildningen och det studiesociala området.

Som chefen för justitiedepartementet har nämnt vid sin anmälan av anslaget till regeringsrätten avses en kansliorganisation för regeringsrätten bli inrättad den 1 januari 1972 (jfr bil. 4 s. 41). Eftersom departementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör, minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 93 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 426 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildningsdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 426 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	14 004 663	Reservation	367 400
1970/71 Anslag	13 200 000		
1971/72 Förslag	13 200 000		

Kommittéverksamheten under budgetåret 1971/72 beräknas få i hudsak samma omfattning som innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 13 200 000 kr.

A 3. Extra utgifter

1969/70 Utgift	362 726	Reservation	153 918
1970/71 Anslag	550 000		
1971/72 Förslag	500 000		

Från detta anslag bestrids bl. a. bidrag till vissa resekostnader för lärare vid deltagande i internationella kongresser. Medel för detta ändamål bör i fortsättningen utgå från anslaget Lärares fortbildning m. m. (F 17). Vid beräkningen av förevarande anslag har jag sålunda fört över ett belopp av 50 000 kr. till nämnda anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

B KULTURÄNDAMÅL

På det kulturpolitiska området har det kommit att betraktas som allt mer angeläget att finna effektiva och smidiga former för samverkan dels mellan organ inom kultursektorn och andra samhällsområden, dels mellan kulturorgan på alla nivåer och folkbildningens, den fackliga rörelsens och kulturarbetarnas organisationer. Samspelet mellan de statliga och kommunala insatserna har därför efter hand kommit att bli allt betydelsefullare. I direktiven till *kulturrådet*, som år 1969 började sitt arbete med att utreda den långsiktiga inriktningen av de statliga åtgärderna på kulturområdet, angavs att rådet skulle särskilt undersöka samspelet mellan statliga, kommunala och andra insatser samt behovet av samordning mellan dessa och föreslå åtgärder som underlättar en sådan samordning.

Kulturrådet kommer att i ett betänkande, som beräknas bli framlagt under första halvåret 1971, behandla målen för samhällets kulturinsatser och kultursektorns organisation på olika nivåer. De förslag som rådet avser att lägga fram angående den lokala och regionala kulturorganisationen utarbetas i nära samverkan med Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.

Nära sammanhängande med de organisatoriska problemen är finansieringsfrågorna. Mot bakgrund av en analys av det totala samhällsstödet till kulturlivet och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun kommer kulturrådet att se över formerna för och fördelningen av det statliga kulturstödet.

Kulturrådets utredningsarbete avser de övergripande organisatoriska och finansiella problemen. Vid sidan om rådet pågår en mer detaljerad analys av vissa frågor i andra utredningar, vars arbete dock har nära anknytning till de mer generella frågorna. 1965 års musei- och utställningssakkunniga utreder den statliga och statsunderstödda musei- och utställningsverksamhetens samt kulturminnesvårdens organisation och finansiering. De sakkunniga beräknas avlämna sina förslag i år. Filmutredningen 1968 utreder frågan om filmbranschens ekonomiska struktur och villkor m. m. och har nyligen lagt fram ett delbetänkande. Konserterbyråutredningen utreder frågor rörande produktion av grammfonoskivor m. m. och väntas avge ett betänkande i början av detta år.

Bland kulturrådets huvuduppgifter ingår även att undersöka *kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden* och olika metoder för att från samhällets sida stödja kulturarbetarna och ersätta dem för deras tjänster. I förra årets statsverksproposition lämnades en redogörelse för utredningsarbetet i dessa frågor både inom kulturområdet, som sysslar med frågan från allmänna utgångspunkter, och inom andra utredningar.

Litteraturutredningen undersöker författarnas villkor och kommer att bedöma ersättningsfrågorna med hänsyn till de litteraturstödande åtgärder som utredningen i övrigt kommer att föreslå. Sedan ett halvår tillbaka pågår vidare i nordisk samverkan en översyn av upphovsrättslagstiftningen. Det pågående omfattande utredningsarbetet kan inte väntas ge underlag för åtgärder avseende budgetåret 1971/72.

En betydande förstärkning av de statliga insatserna till ersättning åt kulturarbetarna har genomförts innevarande budgetår. Statsmakternas beslut innebar en höjning av anslaget till konstnärsstipendier med ca 2,7 milj. kr., en viss utökning av antalet konstnärsbelöningar, en höjning med 300 000 kr. av beställningsramen för förvärv av konst för statens byggnader och med 3,3 milj. kr. av anslaget till ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek, vilket gjorde det möjligt att fördubbla biblioteksersättningens grundbelopp.

Ett förslag från Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd om ersättning åt konstnärer för deras insatser inom riksutställningsverksamheten har behandlats i en departementspromemoria som den 8 juli 1970 överlämnades till 1965 års musei- och utställningssakkunniga för överväganden.

Teater- och musikrådet (TMR) har i enlighet med förra årets beslut av statsmakterna från den 1 juli 1970 ersatt det tidigare teater- och orkesterrådet. Det nya rådets uppgifter har väsentligt vidgats. TMR har tillsyn över det statsunderstödda teaterväsendet, det statsunderstödda musikväsendet, statens scenskolor och statens dansskola samt handlägger därmed sammanhängande ärenden som ej ankommer på annan myndighet. I den allmänna översikt som inleder TMR:s anslagsframställning framhålls att rådet under den närmaste tiden kommer att ägna speciell uppmärksamhet åt musiksidan. För teaterns del kommer intresset att vara inriktat särskilt på experimentverksamhet av olika slag samt barn- och ungdomsteater verksamheten. Beträffande de skolor som är underställda TMR nämns att den inom rådet arbetande kommittén för översyn av verksamheten vid scenskolorna kommer att slutföra sitt arbete i början av detta år.

På *teaterområdet* har TMR angett en prioritering mellan de framförda förslagen som bl. a. innebär en markering av att stödet till teatrar och grupper utanför den s. k. institutionsteatern behöver kraftigt ökas. Det sammanlagda bidrag ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål som TMR har att fördela till sådana teatrar och grupper uppgår innevarande budgetår till 580 000 kr., vilket är mer än en fördubbling jämfört med året dessförinnan. Insatserna på teaterområdet nästa budgetår måste enligt min mening i första hand inriktas på att i enlighet med TMR:s prioritering öka stödet till de fristående teatergrupperna.

På *musikområdet* står kraven på fortsatt utbyggnad av rikskonsertverksamheten i förgrunden. En viktig faktor i detta sammanhang är den nya organisation, regionmusiken, som enligt statsmakternas beslut (prop. 1970: 31, SU 121, rskr 282) den 1 juli 1971 skall ersätta den nuvarande militärmusiken. Förberedelser för denna omorganisation pågår inom den organisationskommitté för regionmusiken som tillsatts av chefen för försvarsdepartementet.

Under ett särskilt anslag beräknas medel för regionmusikens insatser inom det allmänna musiklivet. Härvid har beaktats de ökade kostnader som uppkommer för den nya verksamheten, bl. a. för ledning, administration och resor. Genom de föreslagna åtgärderna tillförs regionmusiken ökade resurser motsvarande ca 2 milj. kr.

Den huvudsakliga förstärkningen av resurserna för rikskonserter åstadkoms genom regionmusiken. Dessutom kommer jag att förorda en viss ökning av det anslag som direkt står till förfogande för Institutet för rikskonserter.

Väsentligt för utvecklingen på kulturområdet är att intresset och beredvilligheten hos enskilda, organisationer m. fl. att göra ekonomiska och personella insatser kan stimuleras genom kompletterande statligt stöd. Med anledning härav och den ökade aktivitet av antytt slag som kommit till uttryck under senare tid föreslås en uppräkningslista av anslaget *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* utöver den ökning som motiveras av den allmänna kostnadsutvecklingen.

Under år 1970 har statsmakterna godkänt riktlinjer (prop. 1970: 25, SU 108, rskr 274) för en reform av *musikutbildningen*, som avses bli successivt genomförd med början budgetåret 1971/72. Den organisationskommitté (OMUS) som tillsatts för att närmare utforma och avge förslag beträffande utbildningens utformning, dimensionering och institutionella organisation har nu lagt fram en tidsplan för reformarbetet. För nästa budgetår föreslår OMUS vissa åtgärder beträffande musiklärarutbildningen och framlägger bl. a. gemensamt med lärarutbildningskommittén (LUK) förslag om en utbildning i provisorisk form av tvåämneslärare med musik som ett av ämnena. Jag kommer senare att föreslå Kungl. Maj:t att i en särskild proposition ta ställning till nämnda förslag samt till övriga i sammanhanget aktualiserade åtgärder, bl. a. beträffande Musikaliska akademien.

För några månader sedan avlämnade konstnärsutbildningssakkunniga sitt huvudbetänkande Högskolor för konstnärlig utbildning (SOU 1970: 66). Förslaget avser den framtida organisationen av den högre *konstnärs- och designerutbildningen* och berör den utbildning som nu bedrivs vid bl. a. konsthögskolan och konstfackskolan. Remissbehandling av betänkandet pågår.

På *ungdomsområdet* har organisationernas möjligheter att stimulera kulturintresse och ett aktivt samhällsengagemang blivit av allt större betydelse. De två närmast föregående åren har väsentliga förstärkningar skett av det statliga stödet till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ledarutbildning. Genom omorganisation av statens ungdomsråd har dessutom resurserna för planerings- och utredningsverksamhet på ungdomsområdet förstärkts. Som ett resultat av denna utveckling har rådet lagt fram förslag om nya former för stöd till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. På grundval av detta förslag kommer föredragande statsrådet att i en särskild proposition lägga fram förslag om en reform av statens stöd till lokal ungdomsverksamhet. Preliminärt beräknas ökningen av statens kostnader för ändamålet uppgå till 3 milj. kr.

a) konst, litteratur, musik, teater m. m.**B 1. Konstnärstipendier**

1969/70 Utgift	3 844 110	Reservation	6 468
1970/71 Anslag	6 574 000		
1971/72 Förslag	6 574 000		

Enligt de av Kungl. Maj:t den 27 maj 1970 meddelade bestämmelserna angående konstnärstipendier skall stipendier tilldelas konstnärer som genom tillräckliga insatser dokumenterat sin begåvning. Konstnärstipendierna utgår till följande fyra konstnärsgupper, nämligen författare och översättare, konstnärer inom måleri m. m., tonsättare samt konstnärer i övrigt. Inom varje konstnärsgrupp bör stipendierna fördelas med hänsyn till dels att de från inkomstsynpunkt sämst ställda konstnärerna tillgodoses, dels att skilda konstarter och olika delar av landet blir företrädade bland stipendiaterna.

Stipendiemyndighet för författar- och översättarstipendierna är styrelsen för Sveriges författarfond. För utdelning av stipendier till konstnärer inom måleri m. m. svarar Akademien för de fria konsterna i samråd med Konstnärernas riksorganisation. Stipendier åt tonsättare utdelas av Musikaliska akademins styrelse i samråd med Föreningen Svenska tonsättare. Stipendier åt konstnärer i övrigt utdelas av en i särskild ordning tillsatt nämnd, konstnärstipendienämnden, som består av åtta ledamöter, förordnade av Kungl. Maj:t för ett år i sänder. Sju av nämndens ledamöter utses efter förslag av Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd.

Tre typer av stipendier utdelas, nämligen stora arbetsstipendier, små arbets- och resestipendier samt stipendier av pensionskaraktär och tillfälliga bidrag. Stora arbetsstipendier utgår med 15 000 kr. och små arbetsstipendier med lägst 4 000 kr. Stipendierna utdelas för ett år i sänder. Stipendiemyndigheterna har dock möjlighet att låta stort arbetsstipendium utgå under ytterligare högst fyra år i följd.

Särskilda medel har för budgetåret 1970/71 ställts till förfogande under detta anslag för utdelning i form av arbetsbidrag till konstnärer inom måleri m. m. Denna bidragsgivning är av försökskaraktär. Akademien för de fria konsterna svarar i samråd med Konstnärernas riksorganisation för utdelningen av dessa arbetsbidrag för projekt som kan främja utvecklingen inom arbetsområdet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Stipendie- myndighet	Departements- chefen
Stipendier åt författare och översättare	795 000	+ 105 000	} of.
Stipendier åt konstnärer inom måleri m. m.	3 592 000	+ 308 000	
Stipendier åt tonsättare	331 000	+ 96 000	
Stipendier åt konstnärer i övrigt	1 606 000	+ 500 000	
Försöksverksamhet med ar- betsbidrag till konstnärer in- om måleri m. m.	250 000	+ 250 000	
	6 574 000	+1 259 000	of.

Stipendiemyndigheterna

1. För gruppen författare och översättare föreslås en ökning av antalet arbetsstipendier från 53 till 60.

2. Ökningen för innevarande budgetår av medlen för stipendier för konstnärer inom måleri m. m. har enligt Akademien för de fria konsterna medfört påtagligt förbättrade möjligheter att bredda stödet och avlasta viss del av det ekonomiska tryck under vilket denna konstnärsgrupp arbetar. För nästa budgetår begärs möjligheter att öka antalet stipendier av pensionskaraktär. Genom den begärda höjningen skulle 200 sådana stipendier på 6 000 kr. vardera kunna delas ut och dessutom skulle 300 000 kr. kunna användas för tillfälliga bidrag.

3. Den av Musikaliska akademien för gruppen tonsättare föreslagna ökningen är avsedd att möjliggöra utdelning av ytterligare tre stora arbetsstipendier (nu tolv). Därjämte begärs medel för en höjning av de små arbets- och resestipendierna samt en mindre ökning av medelsanvisningen till stipendier av pensionskaraktär. (+ 84 000 kr.)

Musikaliska akademien begär särskilda medel till ekonomiskt stöd åt efterlevande till konstnärer som varit innehavare av konstnärsbelöning (+ 12 000 kr.).

4. Trots den höjning av medlen till stipendier för konstnärer i övrigt som skett för innevarande budgetår är det enligt konstnärstipendienämndens mening alltjämt önskvärt med en kraftig höjning av de stipendiemedel som disponeras för denna konstnärsgrupp. Detta framgår bl. a. av granskningen av ansökningarna till stipendier som skall delas ut under år 1970. Genom den anslagshöjning som begärs bör en höjning kunna genomföras såväl av stipendie- och bidragsbelopp som av antalet stipendier.

5. En redovisning och värdering av den under innevarande budgetår inledda försöksverksamheten med arbetsbidrag till konstnärer inom måleri m. m. kan först ske i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1972/73. Redan nu

har emellertid visats ett så starkt intresse för de nya arbetsbidragen att en medelsökning är angelägen.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anfört i inledningen till avsnittet kulturändamål angående den för innevarande budgetår genomförda förstärkningen av detta anslag och om det pågående utredningsarbetet rörande kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärstipendier* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 574 000 kr.

B 2. Konstnärbelöningar

1969/70 Utgift	1 004 447
1970/71 Anslag	1 060 000
1971/72 Förslag	1 140 000

Enligt kungörelsen (1964: 526) om konstnärbelöningar (ändrad 1965: 172) kan till innehavare av konstnärbelöning utses den som genom konstnärlig verksamhet såsom skapande av litterära eller andra konstnärliga verk, uppträdande som utövande konstnär eller i annan form gjort mycket betydande insatser inom svenskt kulturliv. Beslut om utdelning av belöningar fattas av Kungl. Maj:t efter förslag av vederbörande stipendiemyndighet och skall avse kalenderår eller återstående del därav. Den som innehar konstnärbelöning skall årligen under sin återstående livstid åter utses till innehavare av konstnärbelöning, om inte synnerliga skäl föranleder annat.

Konstnärbelöning kan högst uppgå till fem gånger det basbelopp som enligt lagen (1962: 381) om allmän försäkring gällde vid kalenderårets ingång. Det för januari 1970 fastställda basbeloppet var 6 000 kr. Belöningens maximibelopp för år 1970 uppgick således till 30 000 kr. Detta maximibelopp minskas med innehavarens årsinkomst upp till ett basbelopp och med 75 % av årsinkomsten i övrigt.

Antalet konstnärbelöningar är innevarande budgetår 120.

Departementschefen

Med hänsyn till en beräknad ökad belastning under nästa budgetår finner jag att detta anslag bör höjas med sammanlagt 80 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstnärbelöningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 140 000 kr.

B 3. Statens konstråd

1969/70 Utgift	155 122
1970/71 Anslag	150 000
1971/72 Förslag	162 000

Statens konstråd har till uppgift att genom förvärv av konstnärliga arbeten till statens byggnader och andra lokaler för statliga myndigheter verka för att konstnärliga värden införlivas med samhällsmiljön.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens konstråd	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	1	of.	of.
Övrig personal	—	+1	of.
	1	+1	of.
Anslag			
Avlöningar	106 000	+39 600	+ 6 700
Sjukvård	200	+ 200	+ 100
Reseersättningar	19 000	+21 000	+ 1 200
därav utrikes resor	—	+ 15 000	—
Lokalkostnader	6 000	+ 6 000	+ 2 500
Expenser	5 800	+20 000	+ 500
Lönekostnadspålägg	13 000	+ 8 200	+ 1 000
	150 000	+95 000	+12 000

Statens konstråd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 14 000 kr.
2. Rådet upprepar sitt förslag om att rådet bör utökas med ytterligare en ledamot utsedd på förslag av fortifikationsförvaltningen (+1 200 kr.).
3. Rådet, som nu fått sin verksamhet förlagd till nya lokaler och som saknar fast anställd biträdespersonal, begär medel för en tjänst som kanslist (+38 800 kr.).
4. Av det begärda beloppet för expenser avser 16 500 kr. engångsanvisning för bl. a. vissa inventarier och bokinköp.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens konstråd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 162 000 kr.

B 4. Förvärv av konst för statens byggnader m.m.

1969/70 Utgift	2 675 322
1970/71 Anslag	2 500 000
1971/72 Förslag	2 500 000

Från anslaget bekostas sådana förvärv av konst till statens byggnader och andra lokaler för statliga myndigheter, som beslutas av statens konstråd. Förvärven kan avse dels konst som särskilt beställts i anslutning till olika byggnader, dels stafflikonst, skulptur, grafik m. m. För varje budgetår fastställs en kostnadsram för de beställningar som konstrådet har rätt att göra under budgetåret. Ramen för konstbeställningar under innevarande budgetår är fastställd till 2,5 milj. kr.

Statens konstråd

Ramen för konstbeställningar bör höjas till 3 milj. kr. Under anslaget beräknar konstrådet samma medelsbehov som budgetåret 1970/71.

Till stöd för sitt förslag om ökad beställningsram hänvisar rådet till att den sammanlagda kostnaden för investering i nybyggnadsverksamhet för byggnadsstyrelsen och fortifikationsförvaltningen under budgetåret 1971/72 beräknas till 740 milj. kr. Genomgripande ombyggnad beräknas bli genomförd för en kostnad av ca 80 milj. kr. Dessutom förhys lokaler av staten för 160 milj. kr. Rådet har under senare år fått breddade uppgifter. Kravet på att ge inte bara representationsmiljöer utan också det statliga arbetets vardagsmiljöer en estetiskt stimulerande karaktär har växt sig allt starkare. Det som under senare år särskilt karakteriserat utvecklingen är dels en ökning av beställningar av textil konst, dels ökade inköp av stafflikonst, grafik, teckningar och mindre skulpturer. Rådets nuvarande resurser är otillräckliga i förhållande till den av statsmakterna angivna målsättningen.

Departementschefen

Den av konstrådet begärda höjningen av ramen för konstbeställningar för nästa budgetår kan jag inte tillstyrka. I enlighet med rådets beräkning förordar jag att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att medge statens konstråd att under budgetåret 1971/72 beställa konst för högst 2 500 000 kr.,
- b) till *Förvärv av konst för statens byggnader m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kr.

B 5. Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.

1969/70 Utgift	3 586 550
1970/71 Anslag	6 792 000
1971/72 Förslag	7 257 000

Ur anslaget utgår ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek (nu 6 590 000 kr.) samt åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och i taltidningar (nu 180 000 kr.). Vidare bekostas från anslaget nordiska författarstipendier (nu 22 000 kr.).

Gällande bestämmelser om bibliotek ersättning återfinns i kungörelsen (1962:652) angående Sveriges författarfond (ändrad senast 1970:137). Ersättning utgår för utlåning genom stifts- och landsbibliotek, länsbibliotek, folkbibliotek och skolbibliotek av svenska litterära verk i original och litterära verk i svensk översättning. Ersättning utgår för sådana verk även om de ingår i bibliotekens referenssamlingar och inte lånas ut.

Från detta anslag överförs årligen till Sveriges författarfond medel motsvarande vissa grundbelopp för bibliotek ersättningen. Innevarande budgetår uppgår grundbeloppet till 12 öre för lån och 48 öre för referensexemplar av originalverk samt till 4 öre för lån och 16 öre för referensexemplar av översatta verk. Av fondens medel utgår individuell ersättning till svenska originalförfattare, s. k. författarpenning, som motsvarar hälften av grundbeloppet för originalverk med vissa begränsningar bl. a. för författare med höga utlåningssiffror. Återstoden av fonden, den s. k. fria delen, används efter bestämmande av författarfondens styrelse till stipendier, pensioner, understöd och andra för författare, översättare m. fl. gemensamma ändamål.

Ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och taltidningar fördelas av Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) enligt vissa av organisationen fastställda grunder.

Nordiska författarstipendier utgår enligt särskilda gemensamma nordiska bestämmelser, som för Sveriges del godkänts av Kungl. Maj:t genom beslut den 10 april 1970.

Styrelsen för Sveriges författarfond

1. Styrelsen återkommer till sitt i anslagsframställningen för innevarande budgetår framförda förslag om att bibliotek ersättningen bär utgå med 25 öre för lån av rättsskyddat svenskt originalverk, med 10 öre för lån av översatt verk, med 1 kr. för i referenssamling ingående exemplar av rättsskyddat svenskt originalverk samt med 40 öre för referensexemplar i översättning. Med hänsyn även till en beräknad ökning

av utlåningen vid berörda bibliotek leder förslaget till att det för innevarande budgetår anvisade anslaget om 6 590 000 kr. bör höjas med 8 670 000 kr. till 15 260 000 kr.

Styrelsen, som inte heller i år tagit slutgiltig ställning till det fördelningssystem som skulle gälla om ersättningen höjdes i enlighet med förslaget, räknar preliminärt med den användning av medlen som framgår av följande sammanställning.

Fördelning av författarfondens medel budgetåren 1968/69—1971/72

Ändamål	1968/69 Utgifter	1969/70 Utgifter	1970/71 Beräknade utgifter	1971/72 Preliminärt beräknade utgifter en- ligt styrel- sens förslag
Författarpenningar	795 000	810 000	1 600 000	4 500 000
Långtidsstipendier	482 000	454 000	650 000	2 160 000
Arbetsstipendier och understöd	686 000	806 000	2 095 000	4 200 000
Belöningar	179 000	118 000	300 000	300 000
Pensioner	579 000	715 000	1 200 000	3 300 000
Organisationsbidrag	337 000	303 000	545 000	600 000
Statistik, administra- tion, expenser	130 000	179 000	200 000	200 000
	3 188 000	3 385 000	6 590 000	15 260 000

2. I likhet med tidigare år föreslår styrelsen beträffande författarpenningen att den reduktion med halva ersättningsbeloppet som författare med höga utlåningssiffror får vidkännas skall inträda först när boklånens antal överstiger 100 000 (nu 50 000). Av praktiska skäl förordar styrelsen att reduktion vid lån över 200 000 skall bestämmas till 5/6 av ersättningsbeloppet (i stället för 80 %).

3. Under förra budgetåret fördelade styrelsen ett 50-tal femåriga långtidsstipendier om 9 000—12 000 kr. Antalet icke bifallna ansökningar var ca 100. De för ändamålet tillgängliga medlen är enligt styrelsen otillräckliga och stipendiebeloppen för låga trots att en höjning av stipendierna till 1 000 kr. per månad kommer att kunna genomföras under innevarande budgetår. Styrelsen räknar med ett behov av 120 långtidsstipendier om 18 000 kr.

4. Arbetsstipendier om genomsnittligt ca 4 000 kr. delades under budgetåret 1969/70 ut till 182 personer. Antalet ansökningar uppgick till 478. Styrelsen räknar med ett behov av 400 arbetsstipendier om i genomsnitt 10 000 kr. För tillfälliga understöd behövs 200 000 kr.

5. Under budgetåret 1969/70 erhöi 91 författare och efterlevande till författare pensioner med belopp mellan 5 000 kr. och 12 000 kr. Styrelsen uppskattar antalet författare och översättare i behov av pension till ca 300 och anser det motiverat att pensionerna höjs till i genomsnitt 11 000 kr.

6. Vid beräkningen av medelsbehovet utgår styrelsen från att biblioteksverksamheten även i fortsättningen skall visa en stark expansion. Mellan åren 1968 och 1969 hade bokutlåningen stigit med 5,4 milj. till 64,6 milj. För år 1971 räknar styrelsen med 70 milj. lån.

7. För de nordiska författarstipendierna beräknar styrelsen ett oförändrat belopp av 22 000 kr.

Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco)

Medelsbehovet under nästa budgetår för ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och taltidningar beräknas uppgå till i runt tal 194 000 kr. Beräkningen är grundad på en uppskattning av talboks- och taltidningsframställningen samt på den högre ersättning som inom ramen för beviljade medel kan utgå innevarande budgetår. För administrationskostnader begärs oförändrat 5 000 kr. Med hänsyn bl. a. till en reservation av medel från tidigare budgetår kan medelsbehovet under nästa års anslag beräknas till 125 000 kr., vilket innebär en minskning av nu upptaget belopp med 55 000 kr.

I särskild skrivelse har organisationen tagit upp frågan om biblioteksersättningen. Flyco ansluter sig till de motiveringar för biblioteksersättningens storlek som styrelsen för författarfonden för fram och som enligt organisationens uppfattning tydligt visar att den begärda höjningen av biblioteksersättningens olika grundbelopp motsvarar ett reellt behov.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag anfört i inledningen till avsnittet kulturändamål angående den för innevarande budgetår genomförda höjningen av biblioteksersättningens grundbelopp och om det pågående utredningsarbetet rörande kulturarbetarnas ekonomiska förhållanden.

Jag är inte beredd att för nästa budgetår föreslå någon förändring vare sig av biblioteksersättningens grundbelopp eller av författarpenningens andel av ersättningen. Till följd av att bokutlåningen vid biblioteken även i fortsättningen kan beräknas stiga räknar jag i enlighet med författarfondens förslag med att medelsbehovet för biblioteksersättningen kommer att öka med 520 000 kr.

Medelsbehovet för ersättning åt författare och översättare för utnyttjande av deras verk i form av talböcker och taltidningar beräknas som Flyco anmält minska med 55 000 kr.

Anslaget bör höjas med sammanlagt 465 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 257 000 kr.

B 6. Statens biografbyrå

1969/70 Utgift	505 124
1970/71 Anslag	498 000
1971/72 Förslag	514 000

Statens biografbyrås uppgift är att pröva frågor om godkännande av film som är avsedd att visas vid offentlig biografföreställning. Till biografbyrån är som rådgivande organ knutet statens filmgranskningsråd.

Filmcensurutredningen, som tillsattes år 1964 (direktiv se 1965 års riksdagsberättelse s. 296), avlämnade den 21 juni 1967 betänkandet Filmens inflytande på sin publik (SOU 1967: 31) och den 12 juni 1969 sitt slutbetänkande Filmen — censur och ansvar (SOU 1969: 14). Slutbetänkandet har remissbehandlats och beredningen av utredningens förslag pågår.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens biografbyrå	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	1	of.	of.
Övrig personal	9	of.	of.
	10	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	376 000	+ 5 000	+ 5 000
Sjukvård	700	+ 300	+ 300
Reseersättningar	1 000	+ 4 000	+ 4 000
Lokalkostnader	28 400	+ 600	of.
Expenser	8 900	+ 11 700	+ 1 700
Lönekostnadspålägg	83 000	+ 4 400	+ 5 000
	498 000	+ 26 000	+ 16 000

Avgifter för granskning av biografiffilm, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 250 000 kr. (1970/71 250 000 kr.).

Statens biografbyrå

1. Löne- och prisomräkning m. m. 17 400 kr.
2. Viss försliten teknisk utrustning bör bytas ut (+ 7 400 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens biografbyrå* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 514 000 kr.

B 7. Teater- och musikrådet

1969/70 Utgift ¹	358 038
1970/71 Anslag	546 000
1971/72 Förslag	573 000

¹ Anslaget Teater- och orkesterrådet

Teater- och orkesterrådet omorganiserades den 1 juli 1970 till teater- och musikrådet (prop. 1970: 1 bil. 10, SU 43, rskr 142). I samråd med statskontoret har rådet genomfört en organisationsutredning för att närmare precisera sitt arbetsområde och kansliorganisationens utformning.

Efter omorganisationen har rådet tillsyn över det statsunderstödda teaterväsendet, det statsunderstödda musikväsendet, statens scenskolor och statens dansskola. Rådet disponerar vissa medel från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål för fördelning till olika ändamål inom sitt område.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Teater- och musikrådet	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	4	+1	of.
Övrig personal	2	+1	of.
	6	+2	of.
Anslag			
Avlöningar	369 000	+ 64 000	of.
Sjukvård	1 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	21 000	+ 13 000	+ 5 000
därav utrikes resor	2 000	of.	of.
Lokalkostnader	3 000	+ 6 000	+ 6 000
Expenser	20 000	+ 3 000	+ 1 000
Lönekostnadspålägg	57 000	+ 17 000	+ 4 000
Kostnader för inträdesprov vid statens scenskolor	75 000	+ 16 000	+ 10 000
	546 000	+120 000	+27 000

Teater- och musikrådet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 6 000 kr.

2. Med hänsyn till bl. a. rådets utökade verksamhetsområde behövs ytterligare en tjänsteman i befordringsgång och ett biträde (+78 900 kr.).

3. Bl. a. för att barnteaterkonsulenten skall ha möjlighet att följa barn- och ungdomsteaterverksamheten på olika håll i landet behöver medlen för reseersättningar ökas (+ 11 500 kr.).

4. Den beräknade medelsökningen för inträdesprov vid statens scenskolor beror huvudsakligen på ökade kostnader för inträdesprov vid statens dansskola (+ 11 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Teater- och musikrådet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 573 000 kr.

B 8. Bidrag till Operan och Dramatiska teatern

1969/70 Utgift	42 985 188
1970/71 Anslag	46 361 000
1971/72 Förslag	47 286 000

Operan och Dramatiska teatern bedriver sin verksamhet i aktiebolagsform. Vardera teaterstyrelsen består av fem ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser tre, däribland ordföranden.

Enligt de avtal som reglerar förhållandet mellan staten och teaterbolagen står bolagen under tillsyn av teater- och musikrådet. Respektive bolag skall ha en av Kungl. Maj:t utsedd teaterchef som svarar för den konstnärliga verksamheten. Bolagen förbinder sig att samarbeta med varandra och med Svenska riksteatern. Staten svarar genom byggnadsstyrelsen för att bolagen erhåller de lokaler som fordras för teaterverksamheten.

De av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget anger att detta skall disponeras enligt en av Kungl. Maj:t för vardera teatern fastställd inkomst- och utgiftsstat. I denna motsvarar det statliga bidraget den inkomst som jämte biljettintäkter m. m. erfordras för att täcka utgifterna.

De för budgetåret 1969/70 anvisade statsbidragen till Operan och Dramatiska teatern uppgick — inklusive medgivna överskridanden på grund av inträffade lönehöjningar — till 27 501 000 kr. resp. 14 133 000 kr. Teatrarnas preliminära bokslut visar att på utgiftsstaterna vissa poster överskridits utöver vad som medgetts, medan utgifterna under andra poster blivit mindre än beräknat. Resultatet på utgiftssidan blir ett nettoöverskridande för Operans del med ca 6 000 kr. och för Dramatiska teaterns del ett överskott med ca 704 000 kr. som huvudsakligen beror på att utgifterna för lönekostnadspålägg blivit lägre än det i staten upptagna beloppet. På inkomstsidan har framför allt teatrarnas recettinkomster blivit avsevärt lägre än de i staten beräknade beloppen. De utgifter som belastar Operans och Dramatiska teaterns statsbidragsposter kommer att bli ca 602 000 kr. resp. ca 36 000 kr. högre än de beräknade statsbidragen inklusive medgivna överskridanden.

Operan gav under spelåret 1969/70 301 föreställningar, vari ingick även föreställningar och konserter på andra scener, särskilt vid Drottningholmsteatern. Antalet premiärer eller andra nyuppsättningar upp-

gick till 15. Genomsnittligt har 75 % av platserna varit belagda. Antalet besökare vid Operans föreställningar uppgick till ca 221 000.

Dramatiska teatern hade under samma spelår 15 premiärer och sammanlagt 746 föreställningar, inklusive föreställningar på andra scener. Sammanlagt ca 269 000 personer besökte teaterns föreställningar på stora och lilla scenen. Beläggningsen beräknas till 75 % vid stora scenen och till 83 % vid lilla scenen.

På grund av överskridanden av den för budgetåret 1968/69 fastställda inkomst- och utgiftsstaten för Dramatiska teatern beslöt Kungl. Maj:t att innehålla ett belopp av 238 000 kr. av det för budgetåret 1970/71 beräknade statsbidraget för teatern.

Operan

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Operan	Teater- och musikrådet	Departementschefen
Personal				
Artistpersonal	340	+20	+ 8	
Teknisk och övrig personal	331	+25	+ 4	
	671	+45	+12	
Statsbidragsberäkning				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	24 159 000	+2 622 000	+ 551 000	
Sjukvård	70 000	+ 30 000	of.	
Lokalkostnader	1 905 000	+ 114 000	+ 114 000	+ 10 000
Expenser	296 000	+ 64 000	+ 16 000	
Lönekostnadspålägg	2 855 000	+ 422 000	+ 279 000	
Arbetsgivaravgifter	2 715 000	+ 477 000	+ 310 000	+248 000
Inredning och utrustning av byggnaden	78 000	+ 5 000	+ 4 000	
Materiel m. m. för teaterverksamheten	1 175 000	+ 375 000	+ 90 000	
Ersättning åt författare och översättare	250 000	+ 100 000	+ 70 000	
Turné- och annan teaterverksamhet	520 000	+ 905 000	+ 75 000	
Reklam	520 000	+ 100 000	+ 25 000	
Diverse utgifter	302 000	+ 441 000	+ 50 000	
	34 845 000	+5 655 000	+1 584 000	+258 000
<i>Inkomster</i>				
Recetter	3 000 000	— 200 000	— 200 000	
Programförsäljning, reklam m. m.	175 000	of.	of.	
Turnéteaterverksamhet m. m.	675 000	+ 25 000	of.	of.
Räntor	300 000	of.	+ 100 000	
Kommunala anslag	300 000	of.	of.	
Statsbidrag	30 395 000	+5 830 000	+1 684 000	+258 000
	34 845 000	+5 655 000	+1 584 000	+258 000

Operan

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. 1 761 000 kr.

2. Teaterns artistpersonal bör förstärkas med bl. a. två sångsolister, fyra sångstipendiater, en konsertmästare, fyra hovkapellis-

ter, två balettinstruktörer och viss deltidsanställd personal. (+1 040 000 kr.)

3. Personalen i övrigt bör förstärkas med bl. a. en regissör, en biträdande kormästare, en kapellmästare och en repetitör och teatern bör få möjlighet att ha heltidsanställda musik- och balettchefer. Bl. a. som en följd av den utbyggda verkstadskapaciteten i samband med ianspråktagandet av de provisoriska verkstadslokalerna i Råsunda behöver den tekniska personalen utökas med åtta anställda. (+1 046 000 kr.)

4. Föreställningsverksamheten för barn och ungdom bör utvidgas (+600 000 kr.).

5. Ökade medel erfordras för att teatern skall kunna genomföra turnéer i Sverige och i utlandet (+500 000 kr.).

Teater- och musikrådet

1. Rådet beräknar ett lägre belopp för allmänna kostnadsstegringar m. m. än teatern (+777 000 kr.).

2. Rådet anser en viss personalförstärkning motiverad. Bl. a. tillstyrks teaterns förslag angående heltidsanställda musik- och balettchefer. Vidare förordas en viss ökning av personalen för att möjliggöra en utvidgning av turnéverksamheten (+578 000 kr.).

3. Beträffande den av teatern föreslagna utvidgningen av föreställningsverksamheten för barn och ungdom anser rådet att en viss sådan utvidgning bör kunna ske inom ramen för Operans nuvarande resurser.

Dramatiska teatern

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Dramatiska teatern	Teater- och musikrådet	Departementschefen
Personal				
Artistpersonal	117	+ 5	+ 5	
Teknisk och övrig personal	218	+ 8	+ 7	
	335	+13	+12	of.
Statsbidragsberäkning				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	12 004 000	+ 709 000	+ 320 000	
Sjukvård	25 000	of.	of.	
Lokalkostnader	1 015 000	of.	of.	+ 542 000
Expenser	235 000	+ 38 000	+ 38 000	
Lönekostnadspålägg	1 450 000	+ 127 600	+ 46 000	
Arbetsgivaravgifter	1 350 000	+ 87 000	+ 40 000	+125 000
Inredning och utrustning av byggnaden	154 000	+ 615 000	+ 603 000	+238 000
Materiel m. m. för teaterverksamheten	930 000	+ 78 000	+ 77 000	
Ersättningar åt författare och översättare	250 000	+ 13 000	+ 13 000	
Utbyte med utländska teatrar	10 000	+ 490 000	+ 75 000	
Reklam	650 000	+ 64 000	+ 63 000	
Diverse utgifter	223 000	+ 20 900	+ 20 000	
	18 296 000	+2 242 500	+1 295 000	+905 000
<i>Inkomster</i>				
Recetter	2 300 000	of.	of.	
Programförsäljning, reklam m. m.	170 000	of.	of.	
Räntor	85 000	of.	of.	of.
Hyror	13 000	of.	of.	
Statsbidrag	15 728 000	+2 242 500	+1 295 000	+905 000
	18 296 000	+2 242 500	+1 295 000	+905 000¹

¹ Det faktiska medelsbehovet ökar med (905 000 — 238 000 =) 667 000 kr.

Dramatiska teatern

1. Medel beräknas för vissa personalförstärkningar, bl. a. avseende musiker, en dans- och statistensemble samt teknisk personal till de provisoriska verkstadslokalerna i Råsunda. Medel föreslås också för individuella lönejusteringar. (+643 500 kr.)

2. Under posten inredning och utrustning av byggnaden beräknas ytterligare medel för scenteknisk utrustning (+600 000 kr.).

Teater- och musikrådet

1. Rådet beräknar för allmänna kostnadsstegringar 405 000 kr.

2. Rådet tillstyrker en viss personalförstärkning på den tekniska sidan (+195 000 kr.).

3. Det begärda beloppet för inredning och utrustning av byggnaden tillstyrks (+600 000 kr.).

Departementschefen

Jag kan inte tillstyrka förslagen från de båda teatrarna om utökad per-

Ba

sonal eller förbättrade resurser av annat slag. Inte heller kan jag förorda någon ökning av anslaget för andra kostnadsstegringar än sådana som beror på att den allmänna arbetsgivaravgiften höjts och att teatrarna för sina nuvarande lokaler påförts högre hyror. För att täcka andra ofrånkomliga kostnadsökningar, t. ex. för lönebikostnader och lokalhållning i övrigt, måste teatrarna räkna med att omfördela medel inom ramen för sina redan nu tillgängliga resurser. Trots detta anser jag att verksamheten bör kunna bedrivas på i huvudsak oförändrad nivå.

Ett belopp av 238 000 kr., motsvarande vad Kungl. Maj:t innehållit av det för innevarande budgetår beräknade statsbidraget till Dramatiska teatern, skall ånyo tillföras teatern.

Anslaget bör med hänsyn till vad jag nyss anfört ökas med sammanlagt 925 000 kr. Statsbidraget till Operan ökar enligt denna beräkning med 258 000 kr. och till Dramatiska teatern med 667 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Operan och Dramatiska teatern* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 47 286 000 kr.

B 9. Bidrag till Svenska riksteatern

1969/70 Utgift	22 969 281
1970/71 Anslag	25 719 000
1971/72 Förslag	25 869 000

Efter sammanslagningen av turnéteaterföretagen Riksteatern och Svenska teatern till ett företag, fr. o. m. år 1968 benämnt Svenska riksteatern, har för teatern tillämpats en provisorisk organisationsform. År 1970 fattade teaterns högsta organ, kongressen, beslut om en ny organisation. Enligt de nya stadgarna är Svenska riksteatern en sammanslutning av lokala teaterföreningar och utgör sammanslutningens riksorganisation. Till Riksteatern knyts länsteaterföreningar. Riksteaterns uppgift är att bedriva teater och annan scenisk verksamhet samt att bidra till att utveckla teaterverksamheten i alla delar av landet och därvid se till att såväl allmänhetens som skolans och föreningslivets behov och intressen beaktas. Riksteaterns styrelse består av 21 ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser ordförande och en ledamot. Övriga ledamöter utses av kongressen, skolöverstyrelsen och vissa organisationer.

Mot bakgrund av den nya organisationen utfärdade Kungl. Maj:t i december 1970 bestämmelser om Svenska riksteaterns verksamhet. Enligt dessa står teatern under tillsyn av teater- och musikrådet. Det föreskrivs att teatern skall samarbeta med Operan och Dramatiska teatern, Institutet för rikskonserter och försöksverksamheten med riksutställningar.

De av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget anger att detta skall disponeras enligt en av Kungl. Maj:t fastställd inkomst- och utgiftsstat. I denna motsvarar det statliga bidraget den inkomst som jämte gager från arrangörer, medlemsavgifter m. m. erfordras för att täcka utgifterna.

För budgetåret 1969/70 anvisades till Svenska riksteatern ett statligt bidrag av 22 905 000 kr. inklusive medgivna överskridanden på grund av inträffade lönehöjningar. Enligt det preliminära bokslutet kommer utgifterna att vara ca 10 000 kr. högre än det i staten beräknade beloppet inklusive medgivna överskridanden, medan teaterns egna inkomster kommer att med ca 940 000 kr. överstiga det i staten beräknade beloppet.

Svenska riksteatern har under spelåret 1969/70 framfört 3 787 föreställningar. Publikciffran var omkring 1 milj. Den egna produktionen omfattade 64 program.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Svenska riksteatern	Teater- och musikrådet	Departementschefen
Personal				
Artistpersonal	257	+ 52	+17	
Teknisk personal	78	+ 41	+ 5	
Övrig personal	105	+ 22	+ 2	
	440	+115	+24	
Statsbidragsberäkning				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar	15 952 000	+ 4 944 000	+1 682 000	
Traktamenten	4 250 000	+ 1 188 000	+ 425 000	
Sjukvård	22 000	+ 8 000	of.	
Expenser	570 000	+ 243 000	+ 39 000	
Lönekostnadspålägg	1 160 000	+ 415 000	+ 155 000	
Arbetsgivaravgifter	1 705 000	+ 692 000	+ 221 000	+150 000
Kostnader för köpta turnéföreställningar	1 200 000	+ 1 035 000	+ 210 000	+315 000
Kostnader för utlandsgästspel	—	+ 150 000	+ 50 000	
Materiel m. m. för produktionen	2 960 000	+ 723 000	+ 316 000	
Rese- och transportkostnader	2 200 000	+ 892 000	+ 372 000	
Reklam m. m.	1 000 000	+ 280 000	+ 84 000	
Lokalkostnader	1 440 000	+ 838 000	+ 669 000	
Diverse utgifter	360 000	+ 793 000	+ 118 000	
	32 819 000	+12 201 000	+4 341 000	+465 000
<i>Inkomster</i>				
Gager från arrangörer, recetter	6 800 000	+ 1 742 000	+ 920 000	+315 000
Medlemsavgifter	75 000	of.	of.	of.
Perukmakeri	225 000	of.	of.	of.
Statsbidrag	25 719 000	+10 459 000	+3 421 000	+150 000
	32 819 000	+12 201 000	+4 341 000	+465 000

Svenska riksteatern

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. inklusive beräknad ökning av gageinkomsterna vid oförändrad verksamhetsnivå 1 137 000 kr.

2. Skolteaterverksamheten bör utvidgas kraftigt. Medel beräknas bl. a. för femton skådespelare och tolv tekniker. Härutöver räknas med ökade kostnader för teatermateriel, rese- och transportkostnader m. m. (+2 011 900 kr.)

3. För att tillfredsställa det stora behovet av uppsökande verksamhet med föreningsteater bör medel beräknas för bl. a. tolv skådespelare och åtta tekniker. Även föreställningsverksamheten på vårdanstalter av olika slag bör få förstärkta resurser. (+1 494 200 kr.)

4. För att Cramérbaletten skall kunna helt inordnas i den ordinarie verksamheten krävs en viss medelförstärkning (+606 900 kr.).

5. För att önskemålen om ett ökat utbud av musicals skall kunna tillgodoses måste bl. a. ett antal solister och korister knytas till teatern (+675 700 kr.).

6. Åtta befattningar som regionintendenter bör inrättas för bl. a. marknadsföring av teaterns produktioner. Vidare erfordras en förstärkning av teaterns centrala organisation med två ombudsmän, som bl. a. skall sköta kontakterna med de lokala teaterföreningarna. (+836 300 kr.)

7. Förslagen om personalförstärkning i övrigt gäller ett tjugofemtal tekniska och administrativa tjänstemän (+1 360 900 kr.).

8. Teatern beräknar att utgifterna i övrigt ökar för bl. a. utlandsgästspel, gästspel av finskspråkig teater, viss experimentell verksamhet på det teaterpedagogiska området, informations- och kursverksamhet av olika slag och uppsättning av en originalproduktion för sommarverksamheten. (+1 621 000 kr.)

9. Den föreslagna ökningen av posten kostnader för köpta turnéföreställningar skulle ge teatern möjlighet att öka antalet gästspel av Dramatiska teatern. Det skulle vidare bli möjligt att anordna gästspel med en finskspråkig teater. (+715 000 kr.)

Teater- och musikrådet

1. Rådet räknar med ett lägre belopp för allmänna kostnadsstegringar m. m. än teatern (+496 000 kr.).

2. Rådet yrkar bifall till större delen av teaterns förslag rörande utvidgad skolteaterverksamhet (+1 277 000 kr.).

3. Förslagen om utökad föreningsteaterverksamhet m. m. biträds till viss del (+595 000 kr.).

4. Rådet förordar att medel beräknas för att inordna Cramérbaletten i den ordinarie verksamheten (+421 000 kr.).

5. I övrigt tillstyrker rådet en viss medelsökning för bl. a. utlands-gästspel och gästspel av finskspråkig teater, personalförstärkningar och diverse utgifter av omkostnadsnatur (+632 000 kr.).

Departementschefen

Jag har i det föregående i korthet redogjort för Svenska riksteaterns nya organisation.

Bidraget till Svenska riksteatern bör liksom bidragen till Operan och Dramatiska teatern i princip vara oförändrat och endast räknas upp med hänsyn till den höjda allmänna arbetsgivaravgiften. Jag räknar dock med att allmänna kostnadsökningar i övrigt i huvudsak skall kunna täckas inom ramen för en beräknad ökning av teaterns egna inkomster.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska riksteatern* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 869 000 kr.

B 10. Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar

1969/70 Utgift	23 297 524
1970/71 Anslag	22 805 000
1971/72 Förslag	22 805 000

För stöd åt stadsteatrar och därmed likställda teatrar utgår statsbidrag i form av dels grundbidrag, dels tilläggsbidrag. Grundbidraget utgår med belopp motsvarande 55 % av teatrarnas totala kostnader spelåret 1966/67 — eller för det senare budgetår för vilket grundbidrag särskilt fastställts — för löner, arbetsgivaravgifter enligt lagen om allmän försäkring samt avgifter för yrkesskade- och grupplivförsäkring. Tilläggsbidrag utgår varje budgetår med belopp motsvarande dels 55 % av en löneökning som beräknas motsvara förändringar av statstjänstemännens löner efter det budgetår för vilket grundbidrag senast fastställts, dels 55 % av ökningen av de bidragsberättigade sociala avgifterna.

Till Norrbottens länsteater utgår dessutom ur anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål ett särskilt statsbidrag till teaterns turnéverksamhet i Norrbottens län. För innevarande budgetår uppgår detta bidrag till 140 000 kr.

Teater- och musikrådet beslutar med vilket belopp statsbidrag skall utgå. Rådet skall vart tredje budgetår undersöka bidragsberättigad teaters ekonomiska förhållanden och till Kungl. Maj:t ge in de förslag till ändring av gällande grunder för statsbidragsgivningen, som undersökningen leder till. En sådan omprövning av grunderna för statsbidraget till stadsteatrarna gjordes år 1968 (prop. 1968: 1 bil. 10 s. 40, SU 43, rskr

128) och trädde i kraft budgetåret 1968/69. Om särskilda omständigheter föreligger, kan rådet också vid annan tidpunkt komma in med förslag i fråga om beräkningen av de personalkostnader för vilka statsbidrag utgår.

Statsbidrag för spelåret 1969/70

Borås stadsteater	501 000
Folkteatern i Göteborg	866 000
Göteborgs stadsteater	3 250 000
Göteborgs teater- och konsertaktiebolag ¹	3 813 000
Hälsingborgs stadsteater	734 000
Malmö stadsteater	5 426 000
Norrbottnens länsteater	662 000
Stadsteatern Norrköping-Linköping	1 657 000
Stockholms stadsteater	4 332 000
Uppsala stadsteater	1 128 000
	22 369 000

¹ Bolagets teaterverksamhet avser Göteborgs lyriska teater

Teater- och musikrådet

Teater- och musikrådet konstaterar att tre år förflutit sedan grundbidragen till stadsteatrar och därmed likställda teatrar senast omprövades och att en omprövning av grundbidragen nu bör ske. Rådet anser att det nuvarande statsbidragssystemet har vissa nackdelar men anser sig inte, mot bakgrund av det utredningsarbete om kulturlivets framtida organisation som bedrivs av kulturrådet, nu böra föreslå några ändringar i grunderna för statsbidragssystemet.

Rådet finner att nu gällande grunder innebär att personalkostnaderna för 1969/70 bör läggas till grund för den nya bidragsberäkningen. Rådet redovisar att den fast anställda personalen vid teatrarna under tiden mellan det nuvarande basåret 1966/67 och 1969/70 ökat med 112 personer till 1 160. Den konstnärliga personalen har ökat med 50 till 645. Lönekostnaderna har under perioden stigit med 11 500 000 kr. till 42 000 000 kr. beroende dels på löneökningar enligt avtal, dels på vidgad verksamhet. Rådet godtar de personalförstärkningar och därav föranledda kostnadsökningar som skett sedan spelåret 1966/67 och föreslår sålunda att personalkostnaderna för spelåret 1969/70 läggs till grund för statsbidraget, utom för Norrbottensteatern för vilken 1970/71 föreslås som basår. Detta medför en anslagsökning med 3 700 000 kr. För Norrbottens länsteater tillstyrker teater- och musikrådet dessutom ytterligare personalförstärkning med två skådespelare och en rekvisitaförvaltare. Detta medför behov av ytterligare anslagshöjning med 74 000 kr. Dessutom föreslår rådet en uppräknig av anslaget med 492 000 kr. till följd av belastningen budgetåret 1969/70. Anslaget bör totalt ökas med 4 266 000 kr.

Departementschefen

Den av teater- och musikrådet föreslagna omprövningen av underlaget för statsbidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar innebär en betydande anslagsökning. Jag är f. n. inte beredd att förorda en sådan generell omprövning utan räknar med att statsbidrag för nästa budgetår bör utgå efter oförändrade grunder. Jag kan inte heller tillstyrka den särskilda förstärkningen av bidraget till Norrbottens läns-teater.

Någon uppräknig av anslaget av andra skäl torde inte erfordras. Jag föreslår därför att anslaget förs upp med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 22 805 000 kr.

B 11. Rikskonsertverksamhet

1969/70 Utgift	10 100 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	11 600 000		
1971/72 Förslag	12 641 000		

Enligt statsmakternas beslut år 1968 skall den sedan år 1963 på försök bedrivna rikskonsertverksamheten byggas ut i reguljära former (prop. 1968: 45, SU 114, rskr 263). Den centrala delen av rikskonsertverksamheten är organiserad i form av en stiftelse, Stiftelsen Institutet för rikskonserter. Enligt de av Kungl. Maj:t fastställda stadgarna skall stiftelsen främja musiklivet och vidta åtgärder för att öka intresset för musik bl. a. genom att anordna och förmedla konserter, verka för musikutbildning och för kontakter med musiklivet i utlandet.

Stiftelsens styrelse består av tio ledamöter, av vilka Kungl. Maj:t utser fyra, däribland ordföranden. Skolöverstyrelsen, Svenska kommunförbundet, Svenska landstingsförbundet, Folkbildningsförbundet och Svenska musikerförbundet utser vardera en ledamot. Institutets direktör, som är självskriven ledamot av styrelsen, förordnas av Kungl. Maj:t. Stiftelsens verksamhet står under tillsyn av teater- och musikrådet.

Enligt de av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifterna för anslaget är detta indelat i anslagsposter som svarar mot institutets olika verksamhetsområden. Under varje anslagspost har beräknats medel dels för de direkta kostnaderna för produktion av konserter m. m. till den del dessa skall täckas med statsbidrag, dels för personalkostnader och omkostnader vid institutets administrativa och producerande enheter till de delar deras verksamhet avser området för resp. anslagspost. Posterna är be-

räknade med hänsyn till de ersättningar som institutet äger ta ut av lokalarrangörer av konserter samt med hänsyn till vissa övriga väntade inkomster av verksamheten.

Innevarande budgetår beräknas antalet skolkonserter uppgå till ca 3 100, konserter och läger inom ramen för Musik för Ungdom till ca 300, allmänna konserter till ca 300 och interna konserter till ca 1 000. Skolkonserter anordnas i Norrbottens, Jämtlands, Gävleborgs, Kopparbergs, Östergötlands, Jönköpings, Malmöhus och Kristianstads län. Dessutom pågår en begränsad introduktion av skolkonserter i Västerbottens, Västernorrlands och Värmlands län.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Rikskonserter	Teater- och musikrådet	Departementschefen
Anslag				
Skolkonserter	3 849 000	+2 370 000	+1 719 000	+1 041 000
Musik för Ungdom	762 000	+ 217 000	+ 172 000	
Allmän konsertverksamhet	2 962 000	+ 832 000	+ 404 000	
Intern konsertverksamhet inom vårdanstalter och föreningsliv m. m.	1 256 000	+ 794 000	+ 393 000	
Stöd till lokala musikaktiviteter	695 000	+ 469 000	+ 111 000	
Artistutbyte med utlandet	320 000	+ 78 000	+ 25 000	
Vidareutbildning av militärmusiker	783 000	+ 318 000	+ 318 000	
Utvecklings- och utredningsverksamhet samt produktion av fonogram och läromedel m. m.	973 000	+ 506 000	+ 76 000	
Lyssnarkurser	—	+ 125 000	—	
	11 600 000	+5 709 000	+3 218 000	

Institutet för rikskonserter

- Allmänna kostnadsstegringar m. m. 1 700 000 kr.
- Från den 1 juli 1971 skall enligt beslut av 1970 års riksdag (prop. 1970: 31, SU 121, rskr 282) den nuvarande militärmusiken ombildas till en ny organisation, regionmusiken, med uppgifter inom både försvaret och det allmänna musiklivet. En övervägande del av regionmusikens insatser i det allmänna musiklivet skall ske inom ramen för rikskonsertverksamheten. Med hänsyn främst till de ökade uppgifter som följer härav föreslås en utbyggnad av institutets regionala organisation. F. n. finns tre regionkontor. Antalet bör nästa budgetår öka till åtta. Vid varje regionkontor bör finnas, förutom en tjänst som regionintendent och en biträdestjänst, två tjänster som regionproducent. Kostnaderna för utbyggnaden av regionorganisationen (+1 450 000 kr.) har fördelats lika på anslagsposterna till skolkonserter, allmän konsertverksamhet, intern konsertverksamhet inom vårdanstalter och föreningsliv m. m. samt stöd till lokala musikaktiviteter. Med den föreslagna regionorganisationen kan enligt institutet en planerad decentralisering ge-

nomföras av produktionsarbetet inte bara med regionmusiken utan även med artister utanför denna.

3. Ökningarna under posten skolkonserter avser, förutom utbyggnaden av regionorganisationen, introduktion av skolkonsertverksamhet i fem nya län (Göteborgs och Bohus, Kronobergs, Kalmar, Gotlands och Blekinge län) samt ytterligare utbyggnad i län med tidigare inledd verksamhet. Ett kraftigt ianspråktagande av regionmusiken förutsätts för denna sektor. (+1 667 000 kr.)

4. Beträffande intern konsertverksamhet inom vårdanstalter och föreningsliv m. m. redovisar institutet att samarbete inletts med Folkbildningsförbundet vad gäller fördelningen av tillgängliga resurser. Den ökning som föreslås på detta område kan ske med utnyttjande av bl. a. regionmusiken. Samtidigt pågår genom sociologiska undersökningar en utvärdering av verksamheten. (+577 000 kr.)

5. Med hänvisning till planerna för regionmusiken föreslås en intensifierad verksamhet för vidareutbildning av militärmusiker (+255 000 kr.).

6. Den föreslagna höjningen av anslagsposterna för utvecklings- och utredningsverksamhet samt produktion av program och läromedel m. m. avser i första hand en utökning av projekt inom den experimentella verksamheten och av sociologiska undersökningar (+425 000 kr.).

7. Som en ny verksamhetsgren föreslås lyssnarkurser för vuxna anordnade i anslutning till konsertevenemangen.

Teater- och musikrådet

Rådet tillstyrker en ökning med 225 000 kr. för en utbyggnad av Institutets för rikskonserter regionala distributionsapparat. För att regionmusiken skall kunna fungera smidigt och effektivt krävs enligt rådet en viss regional organisation som dock bör byggas ut etappvis i avvaktan på att regionmusiken och dess nya organisation prövats.

Av övriga förslag finner rådet det angeläget att stödja skol- och ungdomsverksamheten. En fortsatt introduktion av skolkonserter bör ske i avsedd omfattning. Vidare tillstyrker rådet en viss ökning av den interna konsertverksamheten utöver det tillskott som regionmusiken innebär. Rådet fäster stor vikt vid ett snabbt genomförande av vidareutbildningen av militärmusiker.

För allmänna kostnadsstegringar tillstyrker rådet en ökning med 1 475 000 kr.

Organisationskommittén för regionmusiken

Organisationskommittén, som tillkallats av chefen för försvarsdepartementet för att förbereda och genomföra den nya regionmusikorganisa-

tionen, tillstyrker i sitt yttrande den av Institutet för rikskonserter föreslagna anslagsökningen till vidareutbildning av militärmusiker. Regionkontor, som omfattar en regionintendent och ett kvalificerat biträde, bör upprättas i ytterligare fem regioner. Organisationskommittén ställer sig något tveksam till den omfattning av regionmusikens insatser i rikskonsertverksamheten som institutet förutsatt i sin framställning. En minskning med 10—20 % bedöms som sannolik.

Departementschefen

I anslagsframställningen för rikskonsertverksamheten föreslås en kraftig ökning av institutets produktionsresurser och en utbyggnad av den regionala organisationen. Utbyggnaden på regional nivå motiveras dels med de uppgifter som följer av en ökad programproduktion bekostad med institutets egna produktionsmedel, dels med de uppgifter som faller på institutet genom att den nya regionmusikorganisationen till stor del ställs till rikskonsertverksamhetens förfogande.

Rikskonsertverksamheten tillförs ett betydande resurstillskott då den nuvarande militärmusiken den 1 juli 1971 omorganiseras. De höjningar av anslaget till Institutet för rikskonserter som jag kommer att förorda i det följande har direkt samband med regionmusikreformens konsekvenser för rikskonsertverksamheten.

I prop. 1968: 45 ang. rikskonserter m. m. uttalade min företrädare att det är betydelsefullt att rikskonsertverksamheten effektivt förankras på det regionala planet. Han framhöll vidare att den regionala organisationen måste betraktas som formellt fristående i förhållande till staten och institutet. Huvudmannskapet för den regionala verksamheten borde bli beroende av initiativ och åtgärder från de närmast berörda myndigheterna och organen inom regionen. I konsekvens härmed borde också de kostnader som uppkommer täckas på annat sätt än av statsmedel. För vissa produktionsuppgifter inrättades dock tre regionintendenttjänster. Det framhölls därvid att man inte borde binda sig för hur utbyggnaden i detta hänseende skulle ske framdeles.

Institutet för rikskonserter har nu föreslagit att en omfattande statlig regional organisation skall byggas upp genom inrättande av ytterligare fem regionkontor och genom att ett antal producenter knyts till varje regionkontor. Jag är inte beredd att tillstyrka ett så omfattande statligt engagemang på det regionala planet utan att frågorna om kostnadsfördelningen mellan staten, landsting och kommuner ytterligare belysts. Institutet har anmält att man arbetar med att analysera gällande finansierings- och avgiftssystem i enlighet med vad som förutsattes i prop. 1968: 45. Ställningstaganden från statsmakternas sida bör göras mot bakgrund av bl. a. de mer generella förslag som kulturrådet avser att lägga fram i fråga om kulturlivets finansiering.

Regionmusikreformen medför även vissa ytterligare konsekvenser

för rikskonsertverksamheten. Enligt 1968 års beslut skulle skolkonsertverksamheten byggas ut successivt, region för region, till dess att den täcker landet i dess helhet. Verksamheten borde utformas flexibelt utan att antalet konserter per år på olika skolstadier fixerades. Eftersom nu en stor del av regionmusikens kapacitet ställs till rikskonsertverksamhetens förfogande, innebär detta att betydande resurser över hela landet kan tillföras den skolkonsertverksamhet som anordnas av Institutet för rikskonserter. De konsekvenser detta kan få för planeringen av skolkonsertverksamhetens utbyggnad och utformning bör närmare övervägas av institutet.

Den ökning av aktiviteten på det allmänna musiklivets område som blir möjlig genom regionmusikreformen ställer nya krav på Institutet för rikskonserter. Till en del bör dessa kunna mötas genom omfördelning av tillgängliga resurser med hänsyn till det aktuella läget. Institutet har bl. a. att medverka till att det regionala utbudet sker i ändamålsenliga former samt att fullfölja vidareutbildningen av musikerna i regionmusiken.

Med hänsyn dels till dessa faktorer, dels till den allmänna kostnadsutvecklingen beräknar jag en ökning av anslaget med 1 041 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rikskonsertverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 641 000 kr.

B 12. Bidrag till regionmusiken

Enligt statsmakternas beslut (prop. 1970: 31, SU 121, rskr 282) skall den nuvarande militärmusiken från den 1 juli 1971 ombildas till en ny organisation, regionmusiken, med uppgifter inom både försvaret och det allmänna musiklivet. En övervägande del av kapaciteten skall disponeras för det allmänna musiklivet, där huvuddelen av insatserna skall ske inom rikskonsertverksamheten. Viss kapacitet kommer dock att disponeras för direkta lokala insatser. Verksamheten kommer främst att innefatta skolkonserter, framträdanden i föreningsliv och vid vårdanstalter m. m. samt insatser till stöd för amatörmusiken.

Organisationen kommer att omfatta 22 musikavdelningar, vilka skall samverka i åtta regioner. Verksamheten i varje region skall ledas av en regionkapellmästare, biträdd av en musiksekreterare och ske i samverkan med företrädare för försvaret, rikskonserter och regionens kulturliv. Den enskilda musikavdelningen kommer att ledas av en regionkapellmästare eller kapellmästare. Det sammanlagda antalet musiker vid genomförd omorganisation kommer att uppgå till 590.

Regionmusiken skall tills vidare behålla en anknytning till försvaret.

För att förbereda och genomföra omorganisationen har chefen för försvarsdepartementet tillkallat en organisationskommitté.

Organisationskommittén för regionmusiken

Organisationskommittén har i sin anslagsframställning för regionmusiken, som redovisats under fjärde huvudtiteln (bil. 6 s. 128) under anslaget Regionmusiken: Förvaltningskostnader, beräknat de totala kostnaderna för regionmusikens verksamhet under nästa budgetår till 29 810 000 kr.

Departementschefen

Chefen för försvarsdepartementet har denna dag efter samråd med mig lagt fram förslag om anslagsberäkning för regionmusiken för budgetåret 1971/72. Kostnaderna bör efter den förutsatta utnyttjandegraden inom försvaret och det allmänna musikkivet fördelas med ca 40 % på fjärde huvudtiteln och med ca 60 % på åttonde huvudtiteln. I enlighet härmed förordar jag att ett särskilt förslagsanslag av 16 040 000 kr. förs upp under denna huvudtitel avseende bidrag till kostnader inklusive lönekostnadspålägg för regionmusiken.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till regionmusiken* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 16 040 000 kr.

B 13. Bidrag till särskilda kulturella ändamål

1969/70 Utgift	19 544 328	Reservation	421 766
1970/71 Anslag	20 580 000		
1971/72 Förslag	23 348 000		

Ur detta reservationsanslag, som första gången anvisades för budgetåret 1964/65, utgår bidrag efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Disposition av anslaget 1970/71

Ändamål	Belopp
1. Teater	
1.1. Skådebanan för verksamheten	535 000
1.2. Norrbottens länsteater för turnéverksamhet	140 000
1.3. Teater- och musikrådet för verksamheten på Södra teatern i Stockholm	400 000
1.4. Teater- och musikrådet för fördelning på olika teaterändamål	1 112 000
1.5. Svenska teaterförbundet för verksamheten vid Teatercentrum	60 000
1.6. Övrigt	150 000
	2 397 000

2.	Musik och dans	
2.1.	Yrkesorkestrar (inklusive Örebro orkesterstiftelse och Västerås musiksällskap)	9 245 000
2.2.	Teater- och musikrådet för bidrag till körförbund och körer	240 000
2.3.	Musikaliska akademiens styrelse för fördelning på olika ändamål	205 000
2.4.	Fylkingen för verksamheten	100 000
2.5.	Stim:s informationsverksamhet rörande svensk musik	75 000
2.6.	Stiftelsen EMS för verksamheten	215 000
2.7.	Viss amatörorkesterverksamhet	260 000
2.8.	Övrigt	357 000
		10 697 000
3.	Konst och utställningsverksamhet	
3.1.	Försöksverksamhet med riksutställningar och konstförsäljning	4 450 000
3.2.	Folkkrörelsernas konstfrämjande för verksamheten	700 000
3.3.	Vissa konstkolor för verksamheten	160 000
3.4.	Sveriges arkitekturmuseum för verksamheten	210 000
3.5.	Föreningen Fotografiska museets vänner för verksamheten	130 000
3.6.	Konstnärernas riksorganisation för verksamheten vid Konstnärscentrum	60 000
3.7.	Övrigt	98 000
		5 808 000
4.	Tidskriftsstöd	392 000
5.	Diverse ändamål	
5.1.	Estniska kommitténs bildningsverksamhet	20 000
5.2.	Fria litterära yrkesutövarnas centralorganisation (Flyco) för verksamheten vid Författarcentrum	200 000
5.3.	Föreningen Nordens institut för kurser och seminarier	20 000
5.4.	Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet för verksamheten	55 000
5.5.	Sveriges schackförbund för verksamheten	85 000
5.6.	Föreningen Filmcentrum för informativ och kontaktskapande verksamhet	60 000
5.7.	Nämnden för svensk språkvård för verksamheten	80 000
5.8.	Barnfilmkommittén för verksamheten	70 000
5.9.	Övrigt	320 000
		910 000
6.	För tiden efter den 1 oktober 1970 reserverade medel	376 000
		20 580 000

De bidrag som av Kungl. Maj:t anvisas ur detta anslag grundas på ansökningar som i allmänhet ges in i februari. Vissa ansökningar om bidrag för nästa budgetår har emellertid redan kommit in.

1. Teater

1.3. Södra teatern i Stockholm utnyttjas av teater- och musikrådet för gästspel av olika slag och hyrs även ut till teatrar och andra organisationer. Rådet har gett in förslag om ny organisation av teaterverksamheten. Förslaget bereds f. n. inom utbildningsdepartementet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		Teater- och musikrådet
Personal	3,5	of.
Anslag	400 000	+206 000

Teater- och musikrådet

Löne- och prisomräkning m. m. 78 000 kr.

1.4. Teater- och musikrådet fördelar medel till stöd åt vissa allmänna teaterändamål, nämligen bidrag till föreningen Svensk dramatik, Svensk teaterunion—Svenska ITI-rådet och Sveriges dramatikerförbund (42 000 kr.), svenskt sceniskt verk (350 000 kr.), vissa pedagogiska ändamål inom den sceniska utbildningen och fortbildningen (70 000 kr.), uppsättningskostnader och utrustning för teatergrupper med verksamhet utanför de större teaterinstitutionerna, sommarspel, deltagande i teaterkonferenser, teaterfestivaler o. d. (580 000 kr.) samt nordiskt teaterutbyte och teatersamarbete inom Nordkalottområdet (70 000 kr.).

Teater- och musikrådet föreslår för nästa budgetår för dessa bidragsändamål en sammanlagd ökning med 496 000 kr. Av detta belopp avser 420 000 kr. ökat stöd åt teatergrupper med verksamhet utanför de större teaterinstitutionerna.

2. Musik och dans

2.1. De statsunderstödda yrkesorkestrarna är Stockholms filharmoniska orkester (2 840 000 kr.) samt orkestrarna i Göteborg (1 870 000 kr.), Malmö (1 100 000 kr.), Norrköping (1 345 000 kr.), Hälsingborg (745 000 kr.) och Gävle (910 000 kr.). Bidrag förutsätts i allmänhet utgå till orkesterföretagen från kommun eller från annat håll med minst samma belopp. Det statliga bidraget är konstruerat som ett förlusttäckningsbidrag och dess storlek är därför beroende av förhållandet mellan kostnader och intäkter enligt bokslut efter verksamhetsårets utgång. Till orkesterföretagen har med hänsyn härtill på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1970/71 anvisats ett sammanlagt belopp av 1 392 000 kr. avscende orkestrarnas verksamhet under våren 1969 och budgetåret 1969/70.

För innevarande budgetår har bidrag utgått också till Örebro orkesterstiftelse (290 000 kr.) och Västerås musiksällskap (145 000 kr.).

2.2. Teater- och musikrådet fördelar bidrag till kör förbund och körer för utbildnings- och kursverksamhet samt till utlandsresor för körer (240 000 kr.). *Teater- och musikrådet* begär för dessa ändamål en höjning med 45 000 kr.

2.3. Musikaliska akademiens styrelse fördelar bidrag till stöd åt vissa ändamål på musikens område, nämligen musikpedagogisk utbildningsverksamhet inom privata musikskolor i Stockholm (35 000 kr.) samt utgivning av äldre tonsättares verk (75 000 kr.). Styrelsen har därjämte för innevarande budgetår tilldelats 95 000 kr. för allmänt musikfrämjande verksamhet.

2.7. Till amatörorkesterverksamheten utgår bidrag med 170 000 kr. till orkesterföreningar som är anslutna till Sveriges orkesterföreningars riksförbund och med 90 000 kr. till orkestrar som är anslutna till Riksförbundet Sveriges amatörorkestrar.

3. Konst och utställningsverksamhet

3.1. Försöksverksamhet med riksutställningar påbörjades budgetåret 1965/66 och avser utställning av konst samt kultur- och naturhistoriska föremål. Verksamheten leds av 1965 års musei- och utställningssakkunniga. I juni 1967 träffades avtal om samverkan mellan de sakkunniga, Föreningen konst i skolan och Riksförbundet för bildande konst. Riksutställningars verksamhet avser till största delen experiment med utställningar, i synnerhet vandringsutställningar. Utställningsarbetet är numera sammanfört till två stora avdelningar, nämligen en produktions- och en distributionsavdelning. Därjämte finns en administrativ avdelning samt en uppföljnings- och utbildningsavdelning. Riksutställningar samarbetar i vissa frågor med Sveriges Radio och med försöksverksamheten med television och radio i utbildningsväsendet. Förutom produktion av utställningar omfattar verksamheten försök med olika former för distribution, sociologiska undersökningar och pedagogiska experiment på området.

Sedan budgetåret 1969/70 pågår särskild försöksverksamhet med försäljning av konst i Stockholm och i Örebro län. Kungl. Maj:t har för detta ändamål anvisat 1,5 milj. kr. som rörelsekapital för inköp av konst och inventarier samt för andra utgifter av investeringskaraktär. Denna försöksverksamhet leds av 1965 års musei- och utställningssakkunniga, som delegerat det praktiska genomförandet av verksamheten till Folkrörelsernas konstfrämjande.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		1965 års musei- och utställnings- sakkunniga
Personal		
Tjänstemän	25	+2
Övrig personal	28	+3
	53	+5
Anslag	4 450 000	+748 000

1965 års musei- och utställningssakkunniga

Löne- och prisomräkning m. m. 240 000 kr. Den begärda ökningen i övrigt avser främst utställningsverksamhet. Av ökningen avser 75 000 kr. försöksverksamheten med konstförsäljning.

3.3. **Konstskolor.** Bidrag utgår nu till Capellagården (30 000 kr.), Gerlesborgsskolan (60 000 kr.) och stiftelsen Stockholms fria konstskolor (70 000 kr.). Stiftelsen stöder verksamheten vid vissa konstskolor i Stockholm, Göteborg och Malmö.

4. Tidskriftsstöd

Från detta anslag har innevarande budgetår bidrag hittills utdelats till 22 tidskrifter, nämligen Filmrutan, Fönstret, Hertha, Häften för kritiska studier, Impuls, Kommentar, Kristet forum, Liberal debatt, MFT, Musikrevy, Opus, Ord och Bild, Origo, Orkester Journalen, Paletten, Scen och salong, Svensk Litteraturtidskrift, Svensk tidskrift, Tidspegel, Vi människor, Vår lösen och Zenit.

1968 års litteraturutredning har gett in förslag om utformningen av det framtida stödet åt tidskrifter (Stencil U 1970: 17). Förslaget remissbehandlas f. n.

5. Diverse ändamål

5.4. **Stiftelsen Svenska barnboksinstitutet** bildades i mitten på 1960-talet av universitetet i Stockholm, Stockholms stad, Svenska bokförläggareföreningen och Sveriges ungdomsförfattareförening. Stiftelsen föreslår en höjning av anslaget med 129 000 kr. till 183 600 kr.

5.7. **Nämnden för svensk språkvård**, vars arbetsutskott är styrelse för Institutet för svensk språkvård, har till uppgift att följa det svenska språkets utveckling i tal och skrift samt att utöva språkvård. Nämnden skall vidare verka för nordiskt samarbete på språkvårdens område. Nämnden föreslår i första hand att chefen för institutet och en vetenskaplig medarbetare vid institutet får statliga tjänster och i andra hand att statsbidraget höjs med 86 500 kr. till 166 500 kr.

5.8. **Barnfilmkommittén** främjar god filmunderhållning för barn genom upplysnings- och rådgivningsverksamhet och deltar i nordiskt och internationellt samarbete på barnfilmområdet. Kommittén har för innevarande budgetår ett anslag om 70 000 kr.

Departementschefen

Omkring hälften av förevarande anslag används innevarande budgetår liksom tidigare för bidrag till de sex statsunderstödda yrkesorkestrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Hälsingborg och

Gävle. Betydande bidrag utgår också till orkestrarna i Örebro och Västerås samt till Sveriges orkesterföreningars riksförbund för verksamhet inom orkesterföreningar som är anslutna till riksförbundet. Vissa förutsebara förändringar av bidragen till de sex yrkesorkestrarna, främst till följd av löne- och kostnadsstegringar, har beaktats vid anslagsberäkningen. För utbyggnad av orkesterverksamheten räknar jag inte med några höjningar för nästa budgetår.

I fortsättningen bör det bidrag som innevarande budgetår utgår ur detta anslag till Musikaliska akademiens styrelse för allmänt musikfrämjande verksamhet beräknas under annat anslag. Medelsbehovet minskar således under förevarande anslag med 95 000 kr.

För fortsatt försöksverksamhet med riksutställningar och konstförsäljning beräknar jag för nästa budgetår medel för en i princip oförändrad verksamhet.

I enlighet med förslag av nationalmuseet, vilket tillstyrks av Föreningen Fotografiska museets vänner, avser jag att under anslaget till nationalmuseet föreslå att detta museum ges ansvaret för bevakningen av fotografien som konst och kommunikationsmedel. Med hänsyn härtill bör det hittills utgående bidraget till föreningen inte längre anvisas. Medelsbehovet under detta anslag minskar därmed med 130 000 kr.

Beredningen av betänkandet Statligt tidskriftsstöd (Stencil U 1970: 17) pågår. Jag har beräknat en viss ökning under detta anslag av medlen för bidrag till tidskrifter.

Utöver den uppräknig som föranleds av kostnadsökningar för de verksamheter som fortlöpande erhåller stöd från detta anslag beräknar jag medel för att medge ökade insatser för i första hand nya, tillfälliga ändamål.

Sedan jag tagit hänsyn till att medel för Musikaliska akademiens musikfrämjande verksamhet och Föreningen Fotografiska museets vänner ej vidare bör beräknas under detta anslag, finner jag att anslaget bör ökas med 2 768 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till särskilda kulturella ändamål* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 23 348 000 kr.

b) arkiv, museer m. m.

B 14. Riksarkivet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	6 074 057
1970/71 Anslag	6 145 000
1971/72 Förslag	6 211 000

Riksarkivet är central myndighet för arkivfrågor och chefsmyndighet för landsarkiven. I riksarkivets uppgifter ingår att vara arkivdepå och att främja vetenskaplig forskning.

Riksarkivet har två byråer, en administrativ avdelning och en fristående heraldisk sektion.

Kungl. Maj:t uppdrog den 14 september 1967 åt riksarkivet att, efter hörande av riksarkivets rådgivande nämnd för enskilda arkiv och i samråd med Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv, göra en utredning om folk-rörelsearkivens ställning och framtida organisation. Riksarkivets utredning överlämnades till Kungl. Maj:t den 25 februari 1970. Utredningen har remissbehandlats.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksarkivet	Departements- chefen
Personal			
Arkivarier och handläggande personal	37	+ 5	+0,5
Övrig personal	43	+ 5,5	+0,5
	80	+10,5	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 300 000	+410 217	+41 000
Sjukvård	9 000	+ 2 000	+ 2 000
Resecersättningar	19 000	+ 19 000	+ 3 000
därav utrikes resor	3 000	+1 000	of.
Lokalkostnader	1 981 000	— 67 000	—67 000
Expenser	149 000	+ 98 000	+34 000
därav engångsutgifter	—	+44 500	+25 000
Lönekostnadspålägg	779 000	+129 000	+43 000
Reproduktionsverksamheten	30 000	+ 5 000	+ 2 000
Bidrag till Nordisk Arkivnytt	2 000	of.	of.
Bidrag till folkrörelsearkiv	—	+255 000	—
	6 269 000	+851 217	+58 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer	1 000	of.	of.
Reproduktionsverksamheten	63 000	— 3 000	— 3 000
Bokbinderiets beställningsar- beten	10 000	+ 5 000	+ 5 000
Heraldiska verksamheten	50 000	— 10 000	—10 000
Konsulentverksamhet	—	+ 8 000	—
Nettoutgift	6 145 000	+851 217	+66 000

Riksarkivet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 53 000 kr.

2. Den av riksarkivet år 1965 föreslagna organisationsplanen för ämbetsverket har till stor del genomförts. Riksarkivet föreslår att den återstående delen av planen nu genomförs. Inom första byrån bör en utbildnings- och publiceringssektion inrättas. Vid sektionen behövs en förste arkivarie och en kontorist (+111 020 kr.).

3. Vid andra byrån erfordras i enlighet med förslaget en arkivarie och en amanuens för utvecklingsarbete och service åt statliga myndigheter. Vidare föreslås en assistent i stället för en i förslaget upptagen amanuens. (+147 476 kr.)

4. Administrativa avdelningen föreslås få en biblioteksassistent och en kansliskrivare. Ett kontorsbiträde med halvtidstjänst vid heraldiska sektionen bör ersättas med en heltidsanställd kontorist. (+88 220 kr.)

5. Fr. o. m. budgetåret 1972/73 inrättas en redovisningscentral vid riksarkivet. För att fortsätta det under innevarande budgetår påbörjade förberedelsearbetet för centralen behövs ytterligare medel till personal, inredning och utrustning (+86 521 kr.).

6. Riksarkivet har i sin utredning angående folkrörelsearkivens ställning och framtida organisation funnit att folkrörelsearkiven på väsentliga punkter har behov av hjälp från det allmännas sida. Medel begärs med hänsyn härtill för konsulentverksamhet vid riksarkivet, lönebidrag till föreståndare för länsdepåer och vissa mindre depåer. Medel behövs också för tillfälliga bidrag till andra depåer. Dessutom begärs en ökning av medlen till inventering av enskilda arkiv. (+379 440 kr.)

7. Under posten *Expenser* begärs ett belopp av 15 000 kr. som engångsanvisning för flyttning av Slottsarkivet.

Departementschefen

Riksarkivet har lagt fram en särskild utredning om folkrörelsearkivens ställning och framtida organisation samt i sin anslagsframställning beräknat medel i anslutning härtill. Jag är inte f. n. beredd att ta ställning till förslagen.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 211 000 kr. Jag har därvid beräknat 51 000 kr. till personalkostnader i samband med förberedelsearbetet för en redovisningscentral vid riksarkivet (5). De under expensposten beräknade medlen för engångsutgifter är avsedda främst för inredning och utrustning av redovisningscentralen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksarkivet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 211 000 kr.

B 15. Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.

1969/70 Utgift	60 325	Reservation	56 941
1970/71 Anslag	73 000		
1971/72 Förslag	80 000		

Från anslaget bestrids kostnader för inköp av arkivalier och böcker till riksarkivet och landsarkiven, för riksarkivets publicering av källskrifter samt för konservering av arkivalier, bokbindning samt reproduktion av arkivhandlingar vid landsarkiven.

Riksarkivet

Anslaget föreslås bli höjt med 42 000 kr. Av höjningen är ett belopp av 22 000 kr. avsett för inköp av arkivalier och böcker samt för utgivande av källskrifter och ett belopp av 20 000 kr. för reproducering av skadade arkivhandlingar vid landsarkiven.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 7 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksarkivet: Inköp av arkivalier och böcker m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 80 000 kr.

B 16. Landsarkiven

1969/70 Utgift	4 058 867
1970/71 Anslag	4 462 000
1971/72 Förslag	4 534 000

De sju landsarkiven i Uppsala, Vadstena, Visby, Lund, Göteborg, Härnösand och Östersund är regionala arkivmyndigheter och arkivdepåer. Till ett landsarkivs verksamhetsområde hör ett eller flera län. Riksarkivet är chefsmyndighet för landsarkiven.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksarkivet	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	28,5	+ 5	of.
Övrig personal	42	+ 6	of.
	70,5	+11	of.
Anslag			
Avlöningar	2 646 000	+474 372	of.
Sjukvård	6 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	58 000	+ 10 000	+ 4 000
Lokalkostnader	925 000	+107 700	+108 000
Expenser	173 000	— 33 000	— 71 000
därav engångsutgifter	87 000	—50 500	—77 000
Vissa transportkostnader m. m.	21 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	633 000	+143 000	+ 30 000
	4 462 000	+703 072	+ 72 000

Riksarkivet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 155 000 kr.

2. Riksarkivet har i en till sin anslagsframställning fogad promemoria angående landsarkivens uppgifter och organisation föreslagit en omorganisation av landsarkiven. Riksarkivet konstaterar att landsarkivens arbetsuppgifter ökat avsevärt de senaste åren. Arkiven har undan för undan fått nya arbetsområden. Genom tillkomsten av 1961 års arkivförfattningar utsträcktes deras område väsentligt. Arkiven blev arkivmyndighet för praktiskt taget alla regionala och lokala civila myndigheter inom sina distrikt. Fr. o. m. 1 oktober 1968 blev de arkivmyndighet även för länsstyrelserna. Större omorganisationer av den lokala förvaltningen, t. ex. de kommande omorganisationerna av underrätterna, fastighetsregistren, rättsväsendet, exekutionsväsendet, länsförvaltningarna m. m., utsätter landsarkivorganisationen för särskilda påfrestningar. Även kommunsammanslagningarna medför ökad arbetsbörda för landsarkiven, vilka har skyldighet att bistå kommunala organ med råd i arkivfrågor. Samtidigt ökar pappersflödet kraftigt bl. a. på grund av den s. k. informationsexplosionen och kontorsteknikens utveckling. Landsarkiven är arkivmyndighet för över 5 000 nu fungerande myndigheter samt för omkring 1 000 upphörda myndigheters arkiv. Nya sidor av landsarkivens verksamhet, såsom de undervisande och informativa uppgifterna, får en växande betydelse.

Riksarkivet finner att en förstärkning av landsarkivens fältarbetsresurser nu framstår som det mest angelägna. Med en sådan förstärkning kan man åstadkomma en effektiviserad hjälp åt de statliga myndigheterna vid bl. a. gallrings- och systematiseringsarbeten. En utbyggnad av landsarkiven med sammanlagt 25 nya tjänster fördelad på tre etapper föreslås.

Den första etappen omfattar en kvalificerad arkivarie till de fem arkiven i Uppsala, Vadstena, Lund, Göteborg och Härnösand, en assistent till vart och ett av arkiven i Uppsala, Vadstena, Lund och Härnösand samt en amanuens och ett kvalificerat biträde till arkivet i Göteborg. (+575 492 kr.)

Statskontoret

Statskontoret tillstyrker i huvudsak riksarkivets förslag men förordar i första hand endast en utbyggnad omfattande de två första etapperna, med sammanlagt 18 nya tjänster.

Departementschefen

Riksarkivet har föreslagit en betydande utbyggnad av landsarkivens organisation, fördelad på en treårsperiod. Jag är inte f. n. beredd att lägga fram förslag om en sådan omorganisation.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till

4 534 000 kr. Jag beräknar därvid medel för bl. a. en engångsanvisning om 10 000 kr. för anskaffning av hyllinredning vid landsarkivet i Uppsala, samtidigt som engångsanvisningar för vissa andra arkiv bortfaller.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Landsarkiven* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 534 000 kr.

B 17. Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Förvaltningskostnader

1970/71 Anslag 2 275 000

1971/72 Förslag 2 526 000

Genom statsmakternas beslut år 1970 (prop. 1970: 46, SU 91, rskr 217) omorganiserades Stiftelsen Svenskt visarkiv till en statlig institution. Samtidigt ställdes detta arkiv och ortnamnsarkivet i Uppsala, dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala samt dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund under en gemensam styrelse. Arkiven i Uppsala och Lund benämndes tidigare svenska ortnamnsarkivet, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt landsmålsarkivet i Lund.

Genom beslut den 29 juni 1970 fastställde Kungl. Maj:t instruktion för myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv. Myndigheten har till uppgift bl. a. att samla in, bevara, bearbeta och publicera material om svenska, läpska och finska dialekter och folkminnen samt ortnamn i riket, ombesörja statliga ortnamnsundersökningar, handlägga ärenden om fastställande av ortnamn m. m. samt samla in och sammanställa svenskt vismaterial. Myndighetens styrelse har fått i uppdrag att utreda hur Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland den 1 juli 1971 skall kunna omorganiseras till en statlig institution, om ortnamnsarkivet i Uppsala och dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala bör sammanföras till ett arkiv, om institutionen svenskt biografiskt lexikon inför budgetåret 1971/72 kan inordnas under styrelsen samt hur organisationen av institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg skall utformas.

	1976/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	22	+ 2	+ 2
Övrig personal	18	+0,5	+0,5
	40	+2,5	+2,5
Anslag			
Avlöningar	1 557 000	+171 062	+170 000
Sjukvård	4 000	+ 1 000	+ 1 000
Lokalkostnader	313 000	+ 22 000	+ 15 000
Lönekostnadspålägg	355 000	+ 65 000	+ 65 000
Till styrelsens disposition	46 000	+ 64 000	of.
	2 275 000	+323 062	+251 000

Styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv

1. Löne- och prisräkning m. m. 54 000 kr.

2. Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland bör fr. o. m. den 1 juli 1971 omvandlas till en statlig institution. Stiftelsen Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland bedriver och understöder f. n. insamling av material om folkhälso- och folklig tradition i övre Norrland och förvarar detta material i ett arkiv i Umeå. Verksamheten utförs i nära samarbete med dialekt- och ortnamnsarkiven i Uppsala. Institutets personal består f. n. av en amanuens. Verksamheten har i huvudsak finansierats med anslag från Norrbottens och Västerbottens läns landsting. Den nya institutionen bör under namn av dialekt- och ortnamnsarkivet i Umeå inordnas som en självständig institution i myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv. Dess uppgift föreslås vara att i nära samarbete med dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala och ortnamnsarkivet i Uppsala samla in och bearbeta material om dialekter, folkminnen och ortnamn i Norrbottens, Västerbottens Västernorrlands och Jämtlands län.

Den nya statliga institutionen föreslås få en personal bestående av en föreståndare, en amanuens och ett halvtidsanställt kontorsbiträde. Dessutom behövs medel till sakkunniga. (+170 000 kr.)

3. Styrelsen anser att den bör avvakta ytterligare erfarenhet av verksamheten innan den tar ställning till de personalförstärkningar som föreslagits från arkiven. I stället bör styrelsens möjligheter till vissa punktinsatser ökas genom en höjning av medlen till styrelsens disposition.

4. Vid sin bedömning av frågan om institutionen svenskt biografiskt lexikon bör inordnas i myndigheten finner styrelsen inte tillräckliga skäl föreligga för en sådan ändring.

Departementschefen

Riksdagen uttalade i samband med behandlingen av prop. 1970: 46

angående dialekt- och ortnamnsarkiven m. m. att stiftelsen Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland den 1 juli 1971 borde omorganiseras till en statlig institution (SU 91, rskr 217).

I myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv ingår fyra arkiv, två i Uppsala, ett i Lund och ett i Stockholm. Arkiven har en i förhållande till den gemensamma styrelsen jämförelsevis självständig ställning. Till varje arkiv är knutet en rådgivande nämnd. Styrelsen för arkiven, som därvid samrått med stiftelsen Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland, har nu föreslagit att även den verksamhet som bedrivs av stiftelsen bör inordnas som en särskild enhet i myndigheten. Jag delar denna uppfattning. Den nya enheten bör ha samma ställning inom myndigheten som övriga arkiv. Arkivet bör benämnas dialekt- och ortnamnsarkivet i Umeå. Dess uppgift bör vara att samla in och bearbeta material om dialekter, ortnamn och folkminnen i Norrbottens, Västerbottens, Västernorrlands och Jämtlands län. Eftersom dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala och ortnamnsarkivet i Uppsala har stora samlingar av material från dessa län, bör umeåarkivets verksamhet åtminstone i ett inledningsskede bedrivas i nära samarbete med arkiven i Uppsala. Gränsdragningen mellan de tre arkivens verksamhetsområden bör, liksom frågan om umeåarkivet skall delta i utgivandet av publikationen Sveriges ortnamn, kunna prövas av styrelsen.

Personalen vid umeåarkivet bör bestå av en arkivchef, en amanuens och ett halvtidsanställt biträde. En rådgivande nämnd bör inrättas även vid detta arkiv.

Jag räknar med att stiftelsen kommer att utan kostnad för statsverket överlåta sitt arkivbestånd m. m. till myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv.

Beträffande svenskt biografiskt lexikon finner jag med hänsyn till vad styrelsen anfört inte anledning att nu förorda att institutionen inordnas i myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv.

Med hänvisning till vad jag här har anfört och till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 526 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna att den verksamhet som bedrivs av stiftelsen Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland den 1 juli 1971 på sätt jag förordat förs över till myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv,
- b) till *Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 526 000 kr.

B 18. Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Insamlingsverksamhet m. m.

1970/71 Anslag	455 000
1971/72 Förslag	519 000

Från anslaget bestrids bl. a. kostnader för arvoden till tillfälliga vetenskapliga medarbetare, inlösen av samlingar, resor och expenser.

Styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv

Anslaget föreslås bli höjt med 153 000 kr. till 608 000 kr. Av ökningen utgör 43 000 kr. medel för insamlingsverksamhet vid umeåinstitutet, vars verksamhet styrelsen föreslår att staten skall överta. 32 000 kr. begärs för att ge styrelsen möjlighet till vissa punktinsatser avseende bl. a. arkivens bearbetning och publicering av insamlat material. 38 000 kr. behövs för inköp av böcker, brandskyddsmaterial m. m. samt till lönekostnadspålägg och 40 000 kr. till bl. a. täckande av prisstegringar.

Departementschefen

Som jag tidigare anfört bör den verksamhet som bedrivs av stiftelsen Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland föras över till myndigheten dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv. Jag har beräknat ökningen av medelsbehovet till 64 000 kr., varav 5 000 kr. till engångsanvisning för inköp av inredning och utrustning vid arkivet i Umeå.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Insamlingsverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 519 000 kr.

B 19. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	8 191 930
1970/71 Anslag	8 705 000
1971/72 Förslag	8 671 000

Riksantikvarieämbetet är central myndighet för ärenden om forn- och kulturminnesvård. Ämbetet är vidare tillsynsmyndighet för landsantikvarieorganisationen. Statens historiska museum har ett samlingsområde som omfattar föremål som belyser kulturutvecklingen i Sverige på det profana området fram till reformationen och på de kyrkliga och numismatiska områdena fram till nutiden. Inom det numismatiska området samlas även föremål från andra delar av världen. Ämbetet och museet har också till uppgift att sprida kunskap hos allmänheten om landets kulturminnen.

Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott har hand om vissa uppgifter för ämbetet och museet, nämligen bl. a. att inge anslagsframställningar till Kungl. Maj:t och att tillsätta vissa tjänster.

Inom riksantikvarieämbetet finns två avdelningar, fornminnesavdelningen och byggnadsminnesavdelningen. Till ämbetet är vidare provisoriskt knuten en kulturhistorisk byrå, som förts över från byggnadsstyrelsen i samband med dess omorganisation (prop. 1967: 64, SU 109, rskr 269). Inom museet finns fyra avdelningar, nämligen en för sten- och bronsåldern, en för järnåldern, en för medeltid och nyare tid samt en för myntkabinettet. För ämbetet och museet gemensamt finns fem avdelningar, nämligen en för administrativa och kamerala frågor, en för bibliotek samt akt- och bildarkiv, en för tekniska frågor, en för pedagogiska frågor och en för tillsynen över landsantikvarieorganisationen.

Målsättning och organisation för: samhällets kulturminnesvård utreds f. n. av 1965 års musei- och utställningssakkunniga, som i övrigt har i uppdrag att utreda bl. a. hela det statliga och statsunderstödda museiväsendet (direktiv se 1968 års riksdagsberättelse s. 252 och 1966 års riksdagsberättelse s. 280).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
Personal			
Antikvarier, museitjänstemän och handläggande personal	55	+3	of.
Övrig personal	80,5	+6	of.
	135,5	+9	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	5 390 000	+488 000	of.
Sjukvård	14 000	of.	of.
Reseersättningar	199 000	+ 43 000	+12 000
därav utrikes resor	6 000	+4 000	of.
Lokalkostnader	1 007 000	- 75 000	-90 000
Expenser	237 000	+ 67 000	-32 000
därav engångsutgifter	36 000	+24 000	-36 000
Utställningar	83 000	+148 000	+ 4 000
Information	62 000	+ 40 000	+ 3 000
Fornminnesinventering	308 000	+103 000	+ 7 000
Laboratoriet för radioaktiv datering	113 000	+ 13 000	+ 6 000
Lönekostnadspålägg	1 289 000	+151 000	+56 000
Medlemsavgift till Centre In- ternational d'Etudes pour la Conservation et la Restaura- tion des Biens Cultures i Rom	18 000	of.	of.
	8 720 000	+978 000	-34 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Textilkonservering	15 000	of.	of.
Nettoutgift	8 705 000	+978 000	-34 000

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

1. Löne- och prisomräkning m. m. 66 000 kr.

2. Vissa grenar av myndighetens verksamhet har utvecklats så att arbetskraften blivit otillräcklig för arbetsmaterialets behandling. Härav har följt ärendebalans och otillräcklig service. Så är fallet beträffande arkivgöromålen, skötseln av telefonväxeln, byggnadsminnesärendena, markvården, museets utställningsarbete, vissa biträdesgöromål och bevakning av museet. För att säkerställa verksamhetens behöriga gång är viss provisorisk förstärkning av arbetskraften nödvändig. Den allt starkare tillströmningen av arkivalier vilka nu samlas utan att kunna tas omhand kräver att arkivet omorganiseras. För att kunna aktivera verksamheten med byggnadsminnesförklaringar, som f. n. släpar efter avsevärt, erfordras medel för extra arbetskraft. Ökade krav ställs vidare på ämbetet i fråga om markvårdsfrågor. Medel erfordras för ledare och expertis av markvårdsfrågor. För utställningsarbetet behövs medel till en magasinförvaltare och till assistentarvode. (+311 463 kr.)

3. Vid museet har funnits en för A. Platbarzdis personlig tjänst som assistent i Ae 13. Denne har nu pensionerats. Behovet av arbetskraft vid myntkabinettet där Platbarzdis tjänstgjorde är fortfarande stort, varför ämbetet föreslår att en personlig tjänst som assistent i Ae 13 inrättas för R. Buczek vid myntkabinettet.

4. Fr. o. m. innevarande budgetår skall myndighet hos vilken vapenfri tjänstepliktig tjänstgör utge vederlag till statsverket motsvarande värdet av den tjänstepliktiges arbetsinsats. Det vederlag som ämbetet skall utge för de omkring 50 vapenfria tjänstepliktiga, som årligen tjänstgör hos ämbetet beräknas uppgå till 237 000 kr.

5. Lokalkostnaderna minskar på grund av att hyreskostnaderna tidigare varit för högt beräknade.

6. Ökningen av medlen till *expenser* innefattar engångsanvisningar för inköp av kontorsmaskiner och möbler. Vidare begärs en engångsanvisning till kostnaden för tryckning av en reviderad förteckning över byggnadsminnesmärken omfattande hela landet.

7. Av den föreslagna ökningen av medel till *utställningar* avser 40 000 kr. avlöning åt arbetskraft för bl. a. dekorations- och monteringsarbeten. Vidare begärs ett belopp om 25 000 kr. som bidrag till produktion av nya vandringsutställningar. För att nå kontakt med nya publikgrupper planerar museet att försöksvis slopa entréavgifterna under budgetåret 1971/72. Ett belopp om 66 000 kr. begärs som kompensation för inkomstbortfallet.

8. Medlen till *information* bör höjas med 20 000 kr. för personal som sysslar med skolvisningar. Vidare föreslås en ökning med 5 000 kr. för ökad reklam i samband med museets utställningar och 10 000 kr. för information om ämbetets verksamhet.

9. Medlen till fornminnesinventering används för vissa kostnader för den inventering av landets fasta fornlämningar som behövs för att förse den på flygfotografering grundade ekonomiska kartan med uppgifter om sådana fornlämningar. Av den föreslagna ökningen avser 89 000 kr. kostnader på grund av ökat inventeringsområde, 4 000 kr. extra arbetskraft för att påskynda tryckning av fornlämningsregistret och 10 000 kr. prov med databehandling av uppgifter ur fornlämningsregistret.

10. Verksamheten vid laboratoriet för radioaktiv datering har under budgetåret 1970/71 haft en omslutning av 288 000 kr. Av den föreslagna medelsökningen avser 7 000 kr. prisomräkning och 6 000 kr. nyanskaffning av apparatur.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 8 671 000 kr. Jag beräknar därvid 35 000 kr. för lön och lönekostnads-pålägg till arvodesanställd personal vid statens historiska museum (3). Samtidigt bortfaller medel för en personlig tjänst, vars innehavare avgått med pension.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:*
Förvaltningskostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 671 000 kr.

B 20. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.

1969/70 Utgift	213 620	Reservation	55 224
1970/71 Anslag	249 000		
1971/72 Förslag	267 000		

Från anslaget bestrids kostnader för underhåll och ökande av museets samlingar och antikvarisk-topografiska arkivet, bokinköp och bokbindning samt inredning och utrustning av museets lokaler.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

Det för underhåll och ökande av museets samlingar nu utgående beloppet av 69 000 kr. bör räknas upp med 116 000 kr. bl. a. för att möjliggöra konservering av såväl nyinkomna fynd som äldre föremålsbestånd. För inköp och bindning av böcker (nu 57 000 kr.) beräknas en ökning med 73 000 kr., varav 50 000 kr. utgör ett på tre år fördelat engångsanslag. För inköp av bibliografier begärs en engångsanvisning av 10 000 kr. Medlen för vård och underhåll av antikvarisk-topografiska arkivet föreslås ökade från 18 000 kr. till 30 000 kr.

Museets medel för inlösen av sådana föremål, som enligt fornminneslagen tillfaller kronan, är alltför begränsade. Museet föreslår därför att

en ny anslagspost av 50 000 kr. förs upp i riksstaten för detta ändamål.

För inredning och utrustning av ämbetets och museets lokaler (nu 105 000 kr.) begärs en ökning med 38 000 kr. Medlen är avsedda bl. a. för ombyggnad av medeltidsavdelningens lokaler för textilsamlingar, för fortsatt övergång till compactssystem för det magasinerade järnåldersmaterialet och för utrustning till myntkabinettet och osteologiska sektionen. Innevarande och föregående budgetår har anvisats engångsanslag om sammanlagt 130 000 kr. för en brandskyddsanläggning och för utbyte av brandfarligt material i museet. För nästa budgetår begärs en engångsanvisning om 50 000 kr. för fortsatt utbyte av brandfarligt material.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med 267 000 kr. För den från brandskyddssynpunkt motiverade ombyggnaden i museet beräknar jag liksom under innevarande budgetår ett särskilt belopp av 50 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 267 000 kr.

B 21. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader

1969/70 Utgift	601 291	Reservation	19 488
1970/71 Anslag	642 000		
1971/72 Förslag	674 000		

Ur anslaget utgår bidrag till vård, undersökning och istandsättning av kulturhistoriskt värdefulla fasta fornlämningar och byggnader, inbegripet kyrkor, med undantag av statliga byggnadsverk som avses i 18 § kungörelsen (1920: 744) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet (ändrad senast 1968: 739). Från anslaget utgår även ersättning till domänverkets fond för upplåten mark på Björkö.

Stöd till kulturminnesvården utgår också av särskilda lotterimedel. Under budgetåret 1969/70 fördelade Kungl. Maj:t sammanlagt 1 244 000 kr. som bidrag till restaureringsarbeten, inköp av fastigheter m. m.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

Anslaget föreslås bli höjt med 102 000 kr.

Medel begärs för att påskynda uppsättning av vägskyltar vid kulturhistoriska sevärdheter samt för att bedriva utvecklingsarbete beträffande fornlämningsvården (+42 000 kr.).

Medlen till de utredningar som riksantikvarieämbetets uppdragsverksamhet gör för ämbetets räkning bör ökas (+15 000 kr.).

För vård och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla byggnader begärs ökade medel på grund av prisstegringar (+30 000 kr.).

För att täcka andra prisökningar, lönekostnadspålägg m. m. begärs ökade medel (+15 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 32 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 674 000 kr.

B 22. Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet

1969/70 Utgift	3 174 601
1970/71 Anslag	2 610 000
1971/72 Förslag	3 592 000

Anslaget används för att förskottera kostnader för sådana undersökningar och utredningar som föranleds av lagen (1942: 350) om fornminnen (ändrad 1967: 77) och som på uppdrag av statlig eller kommunal myndighet eller enskild utförs av riksantikvarieämbetet mot avgift. Av anslaget får tas i anspråk högst ett belopp motsvarande summan av de ersättningar som ämbetsverket erhåller av uppdragsgivarna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum	Departementschefen
Personal			
Antikvariepersonal	5	of.	of.
Övrig personal	63,5	+16	+16
	68,5	+16	+16
Anslag			
Avlöningar till extra tjänstemän	743 000	of.	of.
Kostnader för övrig arbetskraft, maskinhyror m. m.	1 150 000	+850 000	+850 000
Kapitalkostnader m. m.	40 000	+ 1 000	+ 1 000
Centraladministration	227 000	of.	of.
Sjukvård	1 000	of.	of.
Lokalkostnader	70 000	of.	of.
Expenser	70 000	+ 20 000	+ 20 000
Lönekostnadspålägg	309 000	+111 000	+111 000
	2 610 000	+982 000	+982 000

Inkomster vid riksantikvarieämbetet för uppdragsverksamheten, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas för budgetåret 1971/72 till 3 592 000 kr.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

Under budgetåret 1969/70 ökade omfattningen av uppdragsverksamheten med ca 30 %. Någon avmattning av ökningstakten förväntas inte. Detta har inneburit en betydande belastning på i första hand uppdragsverksamhetens egen administration. Genom konstruktionen av anslaget till uppdragsverksamheten innebär inte den erforderliga anslagshöjningen några ökade kostnader för statsverket.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 592 000 kr.

B 23. Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen

1969/70 Utgift	1 980 039
1970/71 Anslag	2 080 000
1971/72 Förslag	2 080 000

Landsantikvarierna, som är anställda av olika organisationer med kulturminnesvårdande uppgifter, skall inom sina distrikt vara riksantikvarieämbetets företrädare och inför ämbetet ansvara för kulturminnesvården inom området. Vidare har de uppgifter i fråga om den del av naturskyddet som avser skyddet av kulturlandskapet. Landsantikvarierna är i förekommande fall chefer för läns museerna. F. n. finns en landsantikvarie i varje län utom i Älvsborgs län som har två. I Gotlands län finns förutom landsantikvarien en antikvarie.

Statsbidrag till avlönande av landsantikvarier och antikvarien på Gotland utgår enligt bl. a. kungörelsen (1955: 317) angående statsbidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen (ändrad senast 1965: 167) med 90 % av de kontanta avlöningsförmåner som tillkommer en på vederbörande ort stationerad statlig tjänsteman i löneklass A 30 resp. löneklass A 26. Till landsantikvarien i Borås utgår bidrag med två tredjedelar av kontantlönen i löneklass A 26. Statsbidrag kan också medges till en amanuens i varje landsantikvariedistrikt med 90 % av lönen i löneklass A 22. Antalet distrikt med amanuens till vars lön bidrag kan utgå bestäms av Kungl. Maj:t och uppgår nu till 23.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksantikvarie- ämbetet och statens historiska museum	Departements- chefen
Personal			
Antikvariepersonal	49	of.	of.
Anslag			
Bidrag till avlöningar åt lands- antikvarierna och deras amanuenser	2 080 000	of.	of.
Vidareutbildning av personal	—	+20 000	—
	2 080 000	+20 000	of.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum

Med hänsyn till de snabbt växlande förhållanden under vilka kulturminnesvården arbetar och med de många nya arbetsuppgifter som ständigt tillkommer är en vidareutbildning nödvändig för personalen inom landsantikvarieorganisationen. Utbildningen avses ske i form av en konferens med föreläsningar. Ett belopp av 20 000 kr. begärs härför.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 080 000 kr.

B 24. Nationalmuseet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	6 107 634
1970/71 Anslag	5 940 000
1971/72 Förslag	6 396 000

Nationalmuseet med östasiatiska museet är centralmuseum för konst och ansvarar för huvuddelen av statens konstsamlingar.

Inom nationalmuseet finns sju avdelningar, en för äldre måleri och skulptur, en för nutida måleri och skulptur (moderna museet), en för teckning och grafik, en för konsthantverk, en för slottssamlingar, en för konstbildning samt en för depositioner. Östasiatiska museet har hand om samlingar av östasiatisk konst och konsthantverk, som anförtratts museet. För museerna finns gemensamt kansli, bibliotek, arkiv, bildarkiv, teknisk anstalt och fotoateljé.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nationalmuseet	Departementschefen
Personal			
Museitjänstemän och handläggande personal	32	+1,5	+1
Övrig personal	109	+3	of.
	141	+4,5	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 640 000	+216 000	+ 40 000
Sjukvård	16 000	of.	of.
Reseersättningar	27 000	of.	+ 1 000
däruv utrikes resor	5 000	of.	of.
Lokalkostnader	945 000	+280 000	+294 000
Expenser	251 000	+ 15 000	+ 20 000
Lönekostnadspålägg	864 000	+ 92 000	+ 51 000
Utställningar, film- och konserterverksamhet	210 000	+190 000	+ 50 000
Bidrag till Årsbok för svenska statens konstsamlingar	8 000	of.	of.
	5 961 000	+793 000	+456 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Tavelkonservering	20 000	of.	of.
Ersättning för värme och belysning i uthyrda lägenheter	1 000	of.	of.
Nettoutgift	5 940 000	+793 000	+456 000

Nationalmuseet

I sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 lägger nationalmuseet fram *förslag om en genomgripande omdaning av moderna museet* och i samband därmed avskiljande av moderna museet till en självständig organisatorisk enhet.

Moderna museet inrättades år 1958 som en avdelning av nationalmuseet med placering på Skeppsholmen. År 1960 gavs moderna museet större självständighet genom att en tjänst som museiföreståndare (numera museidirektör) inrättades. Samtidigt skapades en särskild inköpsnämnd för moderna museets konstinköp.

Förhandlingar mellan staten och Stockholms stad om placering av moderna museet i det s. k. kulturhuset vid Sergels torg har ej lett till något resultat. I stället skall moderna museets behov av lokalutvidgningar tillgodoseas på Skeppsholmen.

Sedan frågan om moderna museets framtida lokalisering i princip är löst vill nationalmuseet aktualisera frågan om de båda museidelnas framtida uppgifter. De önskemål som finns om verksamhetens utformning leder fram mot vitt skilda mål för resp. nationalmuseet och moderna museet. I sin roll som historiskt museum strävar nationalmuseet att levandegöra konstverken i relation till de kultursammanhang i vilka de skapats. Moderna museet utvecklas däremot till ett samtids- och framtidsmuseum med inriktning på bild-

kommunikation. För en sådan utveckling erfordras dels en utvidgning av verksamheten till att avse andra områden än bildkonst av traditionell typ, dels en kraftig satsning på nya verksamhetsformer, syftande till bl. a. en aktivering av publiken. För nationalmuseets del behövs ökade medel för en mer intensiv utställningsverksamhet, medan moderna museet i inledningskedet främst behöver resurser för förberedelse- och experimentverksamhet på olika områden.

Nationalmuseet föreslår vidare att nationalmuseet omorganiseras, så att moderna museet bildar en självständig enhet. Det nya moderna museet bör enligt förslaget till ny organisation omfatta, förutom de nuvarande samlingarna av modernt måleri och skulptur, även teckningar och grafik från samma tidsperiod. Den del av depositionsverksamheten — inklusive nyförvärv för deposition — som avser 1900-talskonst inom måleri, skulptur, teckning och grafik bör föras över till moderna museet. Detsamma gäller registreringen av statens konstnärsförvärv. Genom att konstrådet i allt större utsträckning börjat köpa stafflikonst o. d. konst, innebär det enligt nationalmuseets uppfattning en dubbling med nationalmuseets depositionsverksamhet. Det bör därför övervägas, om inte denna verksamhet bör samordnas under moderna museet.

Enligt förslaget skall i nationalmuseet ingå avdelningarna för äldre måleri och skulptur, östasiatiska museet samt avdelningarna för konstabildning och slottssamlingar. Vidare bör de äldre delarna av samlingarna av teckning och grafik samt den del av depositionsverksamheten som avser äldre verk bli kvar hos nationalmuseet. Hela avdelningen för konsthantverk, dvs. även dess yngre delar, föreslås vidare stanna kvar i nationalmuseet.

För bibliotekets och bildarkivets del föreslås ingen uppdelning. Moderna museets behov bör i stället bli tillgodosedda genom deponier. Den tekniska anstalten föreslås komma att utgöra ett serviceorgan till moderna museet på samma sätt som den nu fungerar i relation till andra statliga institutioner. För fotoateljéns del förordas en uppdelning.

För att moderna museet skall kunna fungera som självständig myndighet krävs viss ytterligare administrativ och teknisk personal.

Den nyorientering av moderna museets verksamhet som nationalmuseet föreslår medför att vissa nya verksamhetsområden tas upp av museet.

De fotografiska samlingar, som nu handhas av Föreningen fotografiska museets vänner, bör inordnas i museet. Vidare bör en ökad uppmärksamhet ägnas åt modern formgivning, i första hand åt typografi och affischkonst. Ett tredje område är information i olika former. En ökad satsning bör även ske på det pedagogiska området.

Genomförandet av omdaning kan i vissa avseenden starta redan budgetåret 1971/72. Detta gäller i första hand det fotografiska

området, där det bidrag som nu utgår till Föreningen fotografiska museets vänner ur anslaget Bidrag till vissa kulturella ändamål bör föras över till museet. På övriga nya områden fordras en omfattande försöks- och utvecklingsverksamhet som förberedelse för moderna museets framtida självständiga verksamhet. Avskiljandet av moderna museet bör ske successivt under budgetåret 1972/73 och vara avslutad den 1 juli 1973.

Över nationalmuseets förslag har remissyttrandet avgivits av statskontoret, statens konstråd, 1965 års musei- och utställningssakkunniga och Föreningen fotografiska museets vänner.

Både statskontoret och 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65) avstyrker ett omedelbart bifall till förslaget om uppdelning av nationalmuseet och moderna museet. Ett beslut i frågan bör anstå i avvaktan på förslag om organisationen av den framtida museiverksamheten i dess helhet. MUS 65 väntas lägga fram ett sådant förslag under år 1971. Statens konstråd anser att ett genomförande av delningsförslaget medför risker för att verk som ingår i moderna museets samlingar men ej är aktuella för museets program sällan eller aldrig kommer att visas i museet. Föreningen fotografiska museets vänner tillstyrker förslaget.

MUS 65 anser att en omorientering av moderna museets verksamhet bör komma till stånd oavsett de organisatoriska formerna. De sakkunniga tillstyrker att museet får medel för försöksverksamhet inför en sådan omorientering.

Förslaget om att de fotografiska samlingarna redan fr. o. m. 1 juli 1971 skall inordnas i moderna museet tillstyrks av MUS 65 och Föreningen fotografiska museets vänner.

Statens konstråd avstyrker förslaget om en samordning inom moderna museets ram av konstrådets uppgifter och moderna museets verksamhet med inköp för deposition. Konstrådet anser vidare att befattningen med registrering av konstrådets förvärv bör ligga kvar hos nationalmuseets avdelning för slottssamlingar.

Av nationalmuseets *anslagsberäkning* framgår bl. a. följande.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 363 000 kr.
2. Museet begär huvudsakligen sådana anslagshöjningar som hänförs till den föreslagna omorienteringen. För extra arbetskraft till moderna museet föreslås en ökning med 248 000 kr. att användas dels för den fotografiska verksamheten, dels till förberedelser för planerad verksamhet på informationsområdet. För utställningar, film- och konsertverksamhet begärs en ökning med 170 000 kr., avsedda såväl för moderna museets behov som för övriga delar av nationalmuseet. (+418 000 kr.)

3. En personlig konservatorstjänst bör inrättas för museiassistenten John Einar Pettersson, samtidigt som hans nuvarande tjänst som museiassistent hålls obesatt (+11 249 kr.).

Departementschefen

Nationalmuseet föreslår en omorganisation som innebär att moderna museet, som nu är en avdelning av museet, bryts ut ur museet och bildar en särskild organisatorisk enhet. Nationalmuseet framhåller att de båda museidelen har vitt skilda mål för sin verksamhet och att denna olikhet i inriktningen ger upphov till stora skillnader i arbetsätt. På grund härav anser museet att de bör utgöra separata organisatoriska enheter. Omorganisationen avses bli genomförd under budgetåret 1972/73 och vara helt genomförd den 1 juli 1973. För att man skall kunna förbereda en så genomgripande förändring krävs enligt museet att beslut redan nu fattas i frågan. Viss förberedelse- och experimentverksamhet behöver vidare sättas igång redan under nästa budgetår.

I anslutning till förslaget förordar nationalmuseet också att den verksamhet som nu bedrivs av Föreningen fotografiska museets vänner inordnas i moderna museet. En sådan överföring skulle kunna ske redan den 1 juli 1971. Vidare ifrågasätter museet om inte den verksamhet som bedrivs av statens konstråd bör samordnas med annan depositionsverksamhet inom moderna museets ram.

Vid remissbehandlingen avstyrker både statskontoret och 1965 års musei- och utställningssakkunniga (MUS 65) att en så genomgripande förändring som en uppdelning av nationalmuseet genomförs nu. MUS 65 avser att under år 1971 lägga fram förslag om organisation av den statliga museiverksamheten i dess helhet. De båda remissinstanserna anser att detta förslag bör avvaktas innan ställning tas i frågan.

Vad statskontoret och MUS 65 anfört har övertygat mig om att det inte nu är möjligt att ta ställning till nationalmuseets förslag rörande museets uppdelning och konstrådets ställning. Förslagen får i stället tas upp i ett senare sammanhang i samband med behandlingen av frågor som är övergripande för hela museiväsendet.

Det är emellertid önskvärt att statsmakterna redan nu fattar beslut om det fotografiska områdets plats i museisammanhang. MUS 65 finner att denna fråga kan lösas utan att beslut avvaktas i de mer övergripande organisationsfrågorna. Föreningen fotografiska museets vänner förordar att det arbete med samlingar och utställningsverksamhet som föreningen nu sköter tas över av moderna museet, helst redan den 1 juli 1971.

F. n. har ingen statlig museiinstitution ett närmare preciserat ansvar för fotografien. Vissa sidor av området bevakas av Tekniska museet. När det gäller insamling av foto som konst och kommunikationsmedel har statsmakterna hittills engagerat sig endast genom stöd till Föreningen fotografiska museets vänner. Föreningen har under en följd av år ar-

betat för att ett fotografiskt museum skall upprättas. Den omfattning verksamheten har fått anser föreningen motivera en fastare organisation inom ramen för moderna museet. Jag finner det rimligt att bevakningen av fotografien som konst och kommunikationsmedel anförtros åt ett statligt museum. Ett viktigt steg i den riktningen har tagits genom att föreningens verksamhet under år 1970 inrymts i provisoriska lokaler i nära anslutning till moderna museet. Uppgiften att svara för bevakningen på detta område bör fr. o. m. budgetåret 1971/72 ligga på nationalmuseet och inom detta museum skötas av moderna museet.

Denna omläggning innebär att föreningens uppgifter att vårda de statliga fotografiska samlingarna upphör. Föreningen har vidare förklarat sig villig att överlämna större delen av föreningens samlingar till nationalmuseet. Fotografiska museets verksamhet har under senare år finansierats huvudsakligen genom bidrag från anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål. Detta bidrag bör som jag anfört vid min anmälan av anslaget nu bortfalla. I stället bör förevarande anslag och anslaget Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m. ökas med sammanlagt 130 000 kr. Under förevarande anslag har jag beräknat 112 000 kr. för bl. a. lönekostnader, utställningsverksamhet, expenser och lokalkostnader för den fotografiska verksamheten.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 396 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 396 000 kr.

B 25. Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.

1969/70 Utgift	747 107	Reservation	10 681
1970/71 Anslag	805 000		
1971/72 Förslag	817 000		

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nationalmuseet	Departementschefen
Avdelningarna för äldre måleri och skulptur, teckning och grafik, konsthantverk samt slottssamlingar	278 000	+ 55 000	
Avdelningen för nutida måleri och skulptur (moderna museet)	155 000	+ 31 000	
Östasiatiska museet	30 000	+ 6 000	
Biblioteket	41 000	+ 4 000	
Inköp av svenska konstnärers arbeten för moderna museet och av modern svensk konst för vandringsutställningsverksamhet	165 000	+ 33 000	of.
Inköp av svenska konstnärers arbeten för avdelningarna för teckning och grafik samt för konsthantverk	54 000	+ 10 000	
Inköp av konst för deposition	62 000	+ 12 000	
Till museets disposition	20 000	+ 4 000	
Inköp av fotografier, fotolitteratur m. m.	—	—	+12 000
	805 000	+155 000	+12 000

Nationalmuseet

Prisstegringen på konstmarknaden fortgår alltså i snabb takt, även om en viss avmattning i stegringstakten har kunnat märkas under år 1969. De ökningarna som begärs under detta anslag utgör endast kompensation för prisstegringarna under nämnda år.

Departementschefen

Under hänvisning till vad jag anfört vid min anmälan av anslaget Nationalmuseet: Förvaltningskostnader förordar jag att anslaget ökas med 12 000 kr. I övrigt räknar jag inte med någon höjning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Underhåll och ökande av samlingarna m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 817 000 kr.

B 26. Nationalmuseet: Utställningar av nutida svensk konst i utlandet

1969/70 Utgift	235 537	Reservation	35 342
1970/71 Anslag	320 000		
1971/72 Förslag	320 000		

Anslaget används av nämnden för utställningar av svensk konst i utlandet för direkta utställningskostnader och nämndens administrationskostnader.

Nationalmuseet

Under budgetåret 1969/70 har nämnden haft en livlig verksamhet med deltagande i bl. a. ungdomsbiennalen i Paris och en stor utställning av svensk konst i Västtyskland. Betydande insatser har gjorts för att förbereda Sveriges deltagande i biennalen i Venedig. Då det svenska deltagandet i biennalen måste inställas ämnar nämnden undersöka möjligheterna att förverkliga det för biennalen planerade projektet i annat sammanhang.

Utgifterna för resor och uppehålle beräknas öka då det är väsentligt att konstnärerna i ökad utsträckning ges tillfälle att resa till de utställningar där de medverkar. Önskemålen från enskilda konstnärer om bidrag för att ställa ut i utlandet har också ökat markant.

För att nämnden skall kunna följa det internationella konstlivet behövs en heltidsanställd kommissarie.

Med hänsyn till den stora arbetsbördan för ordföranden i nämnden bör denne erhålla ett fast årsarvode i stället för nu utgående sammanträdesarvode.

Mot denna bakgrund föreslår museet en höjning av anslaget till 450 000 kr. (+130 000 kr.).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nationalmuseet: Utställningar av nutida svensk konst i utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 320 000 kr.

B 27. Livrustkammaren

1969/70 Utgift	791 723
1970/71 Anslag	963 000
1971/72 Förslag	977 000

Livrustkammaren, som är landets äldsta museum, bevarar föremål från den forna arsenalen, de kungliga livrust-, kläd- och skattkamrarna

samt hovstallet. Den har även till uppgift att bevara andra jämförliga föremål av personhistorisk karaktär samt att fylla ett centralmuseums funktion i fråga om vissa delar av det vapenhistoriska området.

Livruskammaren leds av Nordiska museets nämnd som styrelse.

Kungl. Maj:t uppdrog den 9 juli 1970 åt byggnadsstyrelsen att projektera lokaler för livrustkammaren i Stockholms slott.

Kungl. Maj:t har den 23 oktober 1970 anvisat 100 000 kr. av särskilda lotterimedel för konservering av praktkarosser m. m.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Livruskammaren	Departementschefen
Personal			
Museitjänstemän	3,5	+0,5	of.
Övrig personal	24,5	of.	of.
	28	+0,5	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	629 000	+ 56 000	of.
Sjukvård	3 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	2 000	+ 12 000	+ 1 000
därav utrikes resor	1 000	+12 000	of.
Lokalkostnader	145 000	+ 3 300	+ 3 000
Expenscr	38 000	+ 67 700	+ 2 000
därav engångsutgifter	—	+7 000	—
Konserveringsverksamhet	20 000	+180 000	+180 000
Lönekostnadspålägg	146 000	+ 15 000	+ 7 000
	983 000	+335 000	+194 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Konserveringsverksamhet	20 000	+180 000	+180 000
Nettoutgift	963 000	+155 000	+ 14 000

Livruskammaren

1. Löne- och prisomräkning m. m. 14 000 kr.

2. För dokumentation och registrering behöver den vetenskapligt utbildade personalen förstärkas med en intendent. Samtidigt bortfaller vissa medel som tidigare anvisats till extra arbetskraft. (+34 854 kr.)

3. Tjänsten som kontorsskrivare vid livrustkammarens kansli föreslås bli utbytt mot en kanslistjänst (+3 452 kr.).

4. Före inflyttningen i de planerade lokalerna i Stockholms slott behöver livrustkammaren konsultera expertis (+25 000 kr.).

5. I samband med planeringen för flyttningen av samlingarna behöver studieresor företas till jämförliga museer i utlandet (+12 000 kr.).

6. För möbler och förstärkaranläggning i de tillkommande lokalerna i slottet behövs ett engångsbelopp (+7 000 kr.).

7. I samband med flyttningen krävs en omfattande nyproduktion av informationsmaterial (+50 000 kr.).

8. För utbyggnad av utställningsaktiviteten krävs ytterligare medel (+8 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 977 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Livrustkammaren* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 977 000 kr.

B 28. Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	4 912 831
1970/71 Anslag	5 014 000
1971/72 Förslag	5 208 000

Naturhistoriska riksmuseet är naturvetenskapligt centralmuseum. Dess verksamhet avser växt- och djurvärlden, jordens uppbyggnad och historia samt människans biologi och naturmiljö.

Inom museet finns två avdelningar, en museiavdelning och en forskningsavdelning. Museiavdelningen handlägger även administrativa ärenden.

För museet finns en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Naturhistoriska riksmuseet	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	38	+ 2	of.
Övrig personal	40,5	+12	+4
	78,5	+14	+4
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 361 000	+497 000	+113 000
Sjukvård	10 000	of.	of.
Reseersättningar	49 000	+ 19 000	+ 3 000
Lokalkostnader	708 000	+ 56 000	+ 12 000
Expenser	86 000	+ 19 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	802 000	+160 000	+ 62 000
	5 016 000	+751 000	+194 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning för bränsle m. m.	2 000	of.	of.
Nettoutgift	5 014 000	+751 000	+194 000

Naturhistoriska riksmuseet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 110 000 kr.

2. För utställningsverksamhet och annan utåtriktad verksamhet samt administrationen vid museiavdelningen behövs en redaktör/pressombudsman, en hantverkare, en expeditivvakt och en museivakt. Dess-

Bb

utom behövs en uppräknig av anslaget för expertis och tillfällig arbetskraft vid musciavdelningen. (+215 903 kr.)

3. De olika sektionerna inom museets forskningsavdelning har behov av att kontinuerligt anlita en statistiker/dataexpert vid insamling och bearbetning av material. För detta ändamål föreslås en tjänst som förste intendent (+73 224 kr.).

4. För att befria den universitetsutbildade personalen från för dem okvalificerade arbetsuppgifter och för uppordning av samlingarna fordras en biblioteksassistent, en konservator till sektionen för vertebratzoologi samt en museiassistent till var och en av sektionerna för paleozoologi, botanik och mineralogi. Den förstnämnda tjänsten är gemensam för museets båda avdelningar (+185 982 kr.).

5. En tjänst som museiassistent och tre tjänster som tecknare som bekostas av statens naturvetenskapliga forskningsråd bör föras över till museets stat (+140 511 kr.).

Departementschefen

Jag biträder museets förslag om att viss personal som nu bekostas av statens naturvetenskapliga forskningsråd förs över till museets stat (5). Vid sin beräkning av anslaget Naturvetenskaplig forskning kommer därför föredraganden att ta hänsyn till att kostnaderna för denna personal fr. o. m. den 1 juli 1971 skall bestridas från förevarande anslag. Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 208 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 208 000 kr.

B 29. Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	520 366	Reservation	36 865
1970/71 Anslag	580 000		
1971/72 Förslag	609 000		

Naturhistoriska riksmuseet

Nuvarande anslag är fördelat med 177 000 kr. på museiavdelningen och 403 000 kr. på forskningsavdelningen. Bl. a. på grund av en om disposition av museiavdelningens olika utställningslokaler behövs för både permanenta och tillfälliga utställningslokaler ytterligare monterutrustning, biologiskt material, pedagogiska hjälpmedel och AV-hjälpmedel. Av museets intäkter från inträdesavgifter och försäljning beräknas 25 000 kr. kunna användas för dessa ändamål. Därutöver fordras en ökning av anslaget med 40 000 kr. För utrustning av forskningsavdelningens instrumentbestånd krävs ytterligare 235 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 29 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Naturhistoriska riksmuseet: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 609 000 kr.

B 30. Statens sjöhistoriska museum: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	3 418 254
1970/71 Anslag	3 391 000
1971/72 Förslag	3 407 000

Statens sjöhistoriska museum är centralmuseum på det sjöhistoriska området. Det har till uppgift att främja kunskapen om det svenska sjöförsvarets, den svenska handelsjöfartens och det svenska skeppsbyggeriets verksamhet och utveckling genom tiderna. Inom museet finns två avdelningar, en utrednings- och museiavdelning samt en visnings- och informationsavdelning. Förstnämnda avdelning är uppdelad på fyra sektioner, nämligen en för sjöhistorisk undersökning, en för varv, sjöfart och örlog, en för regalskeppet Wasa med konserveringsanläggning och en för uppgifter av teknisk karaktär. Vidare finns en sektion för administrativa och kamerala arbetsuppgifter.

Museets leds av en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens sjöhistoriska museum	Departements- chefen
Personal			
Museitjänstemän	16	+1	—1
Övrig personal	39	+1	—1
	55	+2	—2
Anslag			
Avlöningar	1 924 000	+ 64 000	—68 000
Sjukvård	9 000	of.	of.
Reseersättningar	17 000	+ 3 000	+ 1 000
därav utrikes resor	2 000	of.	of.
Lokalkostnader	905 000	+ 83 000	+78 000
Expenser	85 000	+ 9 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	451 000	+ 36 000	+ 3 000
	3 391 000	+195 000	+16 000

Statens sjöhistoriska museum

1. Löne- och prisomräkning m. m. 109 000 kr.
2. Vården och bearbetningen av både museets arkiv och dess bibliotek har blivit eftersatta, då museet saknat inom dessa områden utbildad

personal. Två amanuenser föreslås, en inom vardera arkivet och biblioteket (+98 000 kr.).

3. Genom det stora antalet besökande blir bevakningen av samlingarna otillfredsställande med nuvarande personalstyrka. Två ytterligare museivakter behövs (+53 717 kr.).

4. Då visst arbete på Wasa slutförts kan en tjänst som arbetsförman och en tjänst som ingenjör dras in (— 84 831 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 407 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 407 000 kr.

B 31. Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna

1969/70 Nettoinkomst	21 200	Reservation	323 759
1970/71 Anslag	10 000		
1971/72 Förslag	1 000		

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens sjöhistoriska museum	Departements- chefen
Personal			
Museitjänstemän	3	—1	—1
Övrig personal	12	of.	of.
	15	—1	—1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Museet: vård och nyanskaffning, utställningsverksamhet samt inköp för försäljning	87 000	+ 22 000	+ 22 000
Wasavarvet: konservering och restaurering, visnings- och utställningsverksamhet, inköp för försäljning	833 000	+174 000	+174 000
Lönekostnadspålägg	70 000	+ 2 000	+ 2 000
Tillbyggnad av Wasas pontonhus	90 000	of.	of.
Övriga utgifter	30 000	+ 2 000	+ 2 000
	1 110 000	+200 000	+200 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster vid museet	70 000	+ 10 000	+ 10 000
Inkomster vid Wasavarvet	1 030 000	+190 000	+199 000
Nettoutgift	10 000	of.	— 9 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens sjöhistoriska museum: Underhåll och ökande av samlingarna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservations-slag av 1 000 kr.

B 32. Etnografiska museet

1969/70 Utgift	1 078 798
1970/71 Anslag	1 197 000
1971/72 Förslag	1 213 000

Etnografiska museet är centralmuseum på sitt område och skall främja intresset för, kunskapen om samt forskningen rörande främmande kulturer, framför allt utomeuropeiska. Museet leds av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Etnografiska museet	Departementschefen
Personal			
Museitjänstemän	7	+1	of.
Övrig personal	12	+1	of.
	19	+2	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	735 000	+ 64 000	of.
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	10 000	+ 16 000	+ 1 000
Lokalkostnader	184 000	+ 6 000	+ 3 000
Expenser	73 000	+ 44 000	+ 2 000
därav engångsutgifter	—	+4 000	—
Underhåll och ökande av			
samlingarna	16 000	+ 9 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	180 000	+ 23 000	+ 8 000
	1 199 000	+162 000	+16 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer	2 000	of.	of.
Nettoutgift	1 197 000	+162 000	+16 000

Etnografiska museet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 24 000 kr.
2. Museidirektörstjänsten, som inrättades år 1966 vid en omorganisation av museet, är en extra tjänst i Cg 1. Museet finner det ange-

läget att den organisation som skapades år 1966 nu befästs genom att museidirektörstjänsten görs ordinarie.

3. För att påbörja ett nödvändigt organisatoriskt uppbyggnadsarbete och för att trygga nyrekryteringen till högre vetenskapliga tjänster behövs en amanuens. Museet har hittills saknat fast anställd personal för vakthållning m. m. i utställningslokalerna. För dessa uppgifter föreslås en museivakt. (+78 923 kr.)

4. För att museet aktivt skall kunna ägna sig åt utställningsverksamhet och publikservice och för att museets vetenskapliga personal skall kunna bedriva fältforskning behövs ökade medel till resor (+15 000 kr.).

5. Medel begärs för inköp av material för utställningsverksamheten (+15 000 kr.).

6. För annonsering och fotomaterial behövs ytterligare medel (+16 000 kr.).

7. Antalet äldre föremål av god kvalitet minskar snabbt. Det är därför viktigt att i tid kunna fylla luckor i samlingarna. Museet bör dessutom i fortsättningen även anskaffa modernt material, som belyser kulturpåverkningar och nutida förhållanden. Mot denna bakgrund föreslås ökade resurser för underhåll och ökande av samlingarna (+9 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 213 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Etnografiska museet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 213 000 kr.

B 33. Medelhavsmuseet

1969/70 Utgift	372 474
1970/71 Anslag	382 000
1971/72 Förslag	413 000

Medelhavsmuseet inrymmer samlingar, som belyser den antika konst- och kulturutvecklingen inom medelhavsområdet och Främre Orienten. Museet står till viss del under inseeende av Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens förvaltningsutskott och riksantikvarieämbetet.

Medelhavsmuseet är uppdelat i en grekisk-romersk och en egyptisk avdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Riksantikvarie- ämbetet	Departements- chefen
Personal			
Museitjänstemän	3	+1	of.
Övrig personal	3	+1	of.
	6	+2	of.
Anslag			
Avlöningar	247 000	+ 91 000	of.
Sjukvård	600	of.	of.
Lokalkostnader	29 400	+ 26 000	+26 000
Expenser	36 000	+ 15 000	+ 2 000
därav engångsutgift	—	+1 800	—
Ökande av samlingarna	10 000	+ 10 000	of.
Lönekostnadspålägg	59 000	+ 24 000	+ 3 000
	382 000	+166 000	+31 000

Riksantikvarieämbetet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 32 000 kr.

2. Till den grekisk-romerska avdelningen behövs en intendent bl. a. för att biträda museichefen, som även är avdelningens föreståndare och ende universitetsutbildade tjänsteman. Dessutom fordras ett museibiträde. (+86 512 kr.)

3. Ytterligare medel behövs för förstärkt vakthållning, förlängt öppet-hållande av den egyptiska avdelningen och utökad utställningsverksamhet (+36 412 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medelhavsmuseet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 413 000 kr.

B 34. Skoklosters slott

1969/70 Utgift	907 095
1970/71 Anslag	1 064 000
1971/72 Förslag	1 118 000

Skoklosters slott och samlingar inköptes av staten år 1967 (prop. 1967: 63, SU 80, rskr 192). Verksamheten vid Skoklosters slott leds f. n. av en särskild av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Denna har ansvaret för förvaltningen av slottet samt har att göra upp planer över hur slottets samlingar skall sättas i stånd och att i samråd med 1965 års musei- och utställningssakkunniga utreda frågan om hur verksamheten på längre sikt skall ordnas.

Kungl. Maj:t har den 27 juni 1969 och den 29 juni 1970 anvisat sammanlagt 1 000 000 kr. av särskilda lotterimedel för konservering av slottets samlingar.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Styrelsen för Skoklosters slott	Departementschefen
Personal			
Museitjänstemän	6	+1	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	11	+1	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	412 000	+ 69 000	+ 30 000
Styrelsearvoden	30 000	of.	of.
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	20 000	of.	of.
Lokalkostnader	523 000	+ 15 000	+ 12 000
Expenser	96 000	+ 28 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	97 000	+ 27 000	+ 18 000
	1 179 000	+ 139 000	+ 64 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Entréavgifter, inkomster av försäljning m. m.	115 000	+ 10 000	+ 10 000
Nettoutgift	1 064 000	+ 129 000	+ 54 000

Styrelsen för Skoklosters slott

1. Löne- och prisomräkning m. m. 28 000 kr.
2. Ledningen av konserveringsarbetet har tidigare utövats av en pensionsavgången tjänsteman, vars arvode beräknats med hänsyn till utgående pension. Sedan denne slutat sin anställning behövs i hans ställe en intendent (+37 944 kr.).
3. För att fullfölja registreringen av samlingarna samt för att ordna och arkivera dokumentationen av föremålsbeståndet fordras ytterligare en amanuens (+47 274 kr.).
4. För att de besökande skall ges förbättrad information om slottet och samlingarna föreslås en utökad publikationsverksamhet (+25 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 118 000 kr. Jag beräknar därvid medel bl. a. för en arvodestjänst som intendent (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skoklosters slott* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 118 000 kr.

B 35. Bidrag till Nordiska museet

1969/70 Utgift	5 867 936
1970/71 Anslag	6 791 000
1971/72 Förslag	6 928 000

Nordiska museet är ett kulturhistoriskt centralmuseum med ett samlingsområde som — med undantag av vissa specialområden som bevakas av andra museer — omfattar föremål som använts i Sverige efter år 1500.

Museet är en stiftelse men staten har hela det ekonomiska ansvaret för museet. Ledamöterna i stiftelsens styrelse, Nordiska museets nämnd, utses av Kungl. Maj:t.

Nordiska museet har sju avdelningar, nämligen tre föremålsavdelningar, en undersökningsavdelning, en undervisningsavdelning, en avdelning för bibliotek och arkiv samt en administrativ avdelning. Till museet hör institutet för folklivsforskning och Julita gård.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nordiska museet	Departementschefen
Personal			
Museitjänstemän och handläggande personal	37,5	+3	of.
Övrig personal	78,5	+1	of.
	116	+4	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	4 002 000	+185 220	of.
Utgående pensioner	241 000	— 24 000	— 24 000
Sjukvård	20 000	of.	of.
Resecrsättningar	81 000	+ 19 000	+ 4 000
därav utrikes resor	21 000	+2 000	of.
Lokalkostnader	989 000	+271 000	+107 000
Expenser	561 000	+ 80 000	+ 24 000
Underhåll av museets gårdar	82 000	+ 16 000	+ 6 000
Utställningar	276 000	+ 40 000	+ 14 000
Underhåll och ökande av samlingarna	52 000	+ 18 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	939 000	+128 000	+ 48 000
Reglering av underskott vid Julita	49 000	+ 3 000	— 12 000
	7 292 000	+736 220	+172 000
<i>Inkomster</i>			
Entré- och visningsavgifter	131 000	—131 000	of.
Försäljning av böcker, fotomaterial m. m.	160 000	+ 40 000	+ 10 000
Fondavkastning och hyror	180 000	+ 5 000	+ 20 000
Bidrag till undervisning och forskning m. m.	30 000	+ 5 000	+ 5 000
Nettoutgift	6 791 000	+817 220	+137 000

Nordiska museet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 226 000 kr.
2. Personalen vid föremålsavdelningarna behöver förstärkas med en amanuens för lantbrukshistoriska samlingarna och med en amanuens för skolhistoriska samlingarna. Samtidigt kan vissa nu anvisade arvodesmedel dras in. Vidare behövs tre amanuenser sex månader per år för att intensifiera fältarbetet vid undersökningsavdelningen samt en kansli-skrivare. (+172 390 kr.)
3. För att kunna rekrytera personal med tillräckliga kvalifikationer begärs att en personlig assistenttjänst vid undersökningsavdelningen vid innehavarens pensionering byts ut mot en amanuens-tjänst. En assistent-tjänst på övergångsstat vid avdelningen för bibliotek och arkiv bör vid innehavarens pensionering ersättas med en assistenttjänst (+6 000 kr.).
4. För undervisningsavdelningen begärs medel till expertis och vid den administrativa avdelningen behövs en muscivakt (+47 380 kr.).
5. För resor i samband med undersökningsavdelningens arbete och för resor i samband med vandringsutställningar begärs en ökning av posten Reseersättningar (+12 000 kr.).
6. Till följd av ökat lokalinnehav behövs ytterligare medel till städ-kostnader, utvidgad bevakning och uppvärmning (+203 290 kr.).
7. Museets ökade bokutgivning har medfört högre utlägg men också stigande inkomster. Under posten Expenser begärs sålunda ökade medel bl. a. till marknadsföring av publikationer och bokbindning (+35 000 kr.).
8. Posten Utställningar bör höjas på grund av ökade emballage- och arbetskostnader för vandringsutställningar (+12 000 kr.).
9. Ökningen av medlen till underhåll och ökande av samlingarna motiveras bl. a. med ökade kostnader för konservering av magasinerade föremål och för inköp i samband med fältarbeten (+18 000 kr.).
10. För att intensifiera utställnings- och annan utåtriktad verksamhet föreslås att museet får tillgodogöra sig entré- och visningsavgifterna (+131 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Nordiska museet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 928 000 kr.

B 36. Bidrag till Tekniska museet

1969/70 Utgift	1 016 854
1970/71 Anslag	1 403 000
1971/72 Förslag	1 428 000

Tekniska museet är centralmuseum på det tekniska området. Det skall belysa utvecklingen inom ingenjörskonsten och dess grundvetenskaper samt inom industrin.

Tekniska museet är en stiftelse till vilken utgår statligt driftbidrag. Enligt den stat som fastställts av Kungl. Maj:t för innevarande budgetår täcker statsbidraget mer än hälften av utgifterna för driften. Inkomsterna i övrigt härrör främst från entré- och visningsavgifter samt bidrag från näringslivet och museets vänförening. I stiftelsens styrelse, som består av högst 20 ledamöter, utses tre ledamöter av Kungl. Maj:t.

Kungl. Maj:t har den 29 december 1970 godkänt ett avtal mellan televerket och Tekniska museet angående televerkets samlingar av historiska föremål och arkivalier, Telemuseum (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 84). Samtidigt fastställde Kungl. Maj:t ändrad stat för Tekniska museet för innevarande budgetår. Avtalet innebär att samlingarna, som innehåller över 16 000 föremål samt vissa journaler, flyttas från sina nuvarande lokaler och deponeras hos Tekniska museet. Kostnaderna för skötseln av Telemuseum motsvaras enligt avtalet av ett anslag från televerket.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Tekniska museet	Departementschefen
Personal			
Museitjänstemän	8	+1	of.
Övrig personal	17	+5	of.
	25	+6	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 013 156	+192 276	of.
Utgående pensioner	44 000	+ 170	+ 500
Sjukvård	3 000	+ 1 000	+ 1 000
Resersättningar	14 000	+ 3 000	+ 1 000
Lokalkostnader	434 000	+ 24 000	+ 9 000
Expenser	297 000	+ 62 000	+15 000
därav engångsutgift	—	+20 000	—
Utställningar	125 000	+205 000	+ 3 000
Information	45 000	+ 4 000	+ 2 000
Underhåll och ökande av samlingarna	108 000	+ 12 000	+ 3 000
Reorganisation av arkivet	—	+115 000	—
Lönekostnadspålägg	235 716	+ 63 000	+10 628
Underskott för Teknorama	53 000	of.	— 8 000
	2 371 872	+681 446	+37 128

Inkomster

Entré- och visningsavgifter	120 000	+ 10 000	+10 000
Publikationer m. m.	55 000	— 15 000	—10 000
Lokalhyror för huvudbyggnaden	35 000	— 20 000	—20 000
Kommunalt anslag för skolvisningar	35 000	+ 5 000	+ 5 000
Anslag från televerket för driften av Telemuseum	423 872	+ 2 128	+ 2 128
Bidrag från näringslivet, museets vänförening m. m.	300 000	+ 25 000	+25 000
Nettoutgift	1 403 000	+674 318	+25 000

Tekniska museet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 75 000 kr.
2. För att kunna återuppta det avbrutna arbetet med modernisering av klassificerings- och registreringssystemet erfordras en förste intendent och en museitekniker vid föremålsavdelningen (+115 930 kr.).
3. Den administrativa avdelningen behöver förstärkas med en assistent och ett skrivbiträde för att möta de avsevärt ökade arbetsuppgifterna. Bevakningen i utställningsavdelningen är otillräcklig. Bl. a. för att förhindra stölder och skadegörelse behövs två museivakter. (+122 990 kr.).
4. Museets omfattande arkiv är otillfredsställande ordnat. En systematisk genomgång och förteckning av arkivmaterialet är nödvändig. Medel begärs till en reorganisation av arkivet (+115 000 kr.).
5. För inredning av lokaler, som beräknas bli disponibla under innevarande budgetår, erfordras ett engångsanslag (+20 000 kr.).
6. Ökat anslag begärs för höjd tryckkostnad och ökad upplaga av årsboken *Daedalus* (+20 000 kr.).
7. På grund av personalbrist har separatutställningar endast i ringa utsträckning kunnat anordnas. Medel begärs för tre separatutställningar på temat »människan — miljön — tekniken» (+200 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till Tekniska museet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 428 000 kr.

B 37. Bidrag till Skansen

1969/70 Utgift	1 851 300
1970/71 Anslag	1 988 000
1971/72 Förslag	1 829 000

Friluftsmuseet Skansen i Stockholm har till uppgift att i sin verksamhet levandegöra svensk kultur och natur samt kring ett centrum av kulturminnen skapa en levande miljö för olika fritidsintressen. Skansen är en stiftelse med en styrelse som består av ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden utses av Kungl. Maj:t. Av övriga ledamöter utses en av Kungl. Maj:t, tre av Stockholms kommun och två av stiftelsen Nordiska museet.

I avtal 1968 (prop. 1968: 46, SU 84, rskr 202) mellan staten och Stockholms stad regleras frågor om bidrag till Skansen under femårsperioden 1966—1970. Avtalet innebär att det underskott som uppkommit eller uppkommer i stiftelsen Skansens verksamhet vart och ett av åren 1966—1970 täcks till 40 % av staten och till 60 % av staden. Då ny överenskommelse om bidrag ännu inte har träffats gäller avtalet under 1971 samt följande år så länge avtalet inte sagts upp. Ett villkor för driftbidraget är enligt avtalet att verksamheten drivs enligt en av Kungl. Maj:t och Stockholms stadskollegium, numera kommunstyrelsen, fastställd stat samt av staten och staden antagna bestämmelser om stiftelsens förvaltning. Förutom driftbidrag utgår även särskilda investeringsbidrag. Staten svarar för hela kostnaden för investeringar i kulturhistoriska byggnader och för 40 % av kostnaden för investeringar i vissa gemensamma anläggningar såsom vägar, parkanläggningar, vatten- och avloppsledning, rulltrappan, elektriska installationer m. m. Staden svarar för resterande 60 % av kostnaderna för dessa investeringar. Dessutom täcker staden hela kostnaden för investeringar i andra anläggningar än kulturhistoriska byggnader och gemensamma anläggningar.

I prop. 1968: 46 (s. 10) uttalade dåvarande departementschefen att frågan om Biologiska museets inordnande i Skansen borde utredas av 1965 års musei- och utställningssakkunniga. Skansen har härefter i skrivelse till de sakkunniga förklarat sig beredd att åta sig administrationen av Biologiska museet under förutsättning att Skansen härigenom inte belastas ekonomiskt. De sakkunniga har vitsordat det praktiskt lämpliga i att Biologiska museets administration handhas av Skansen. Efter initiativ av AB Biologiska museet har under år 1970 avtal träffats mellan Stockholms stad och bolaget om stadens förvärv av museet. Genom beslut den 5 juni 1970 har Kungl. Maj:t bemyndigat Skansen att från staden som gåva ta emot museet, varvid museibygnaden förutsatts ingå i Skansens bestånd av kulturhistoriska byggnader.

På grundval av förslag från Skansen har Kungl. Maj:t och Stockholms kommunstyrelse numera fastställt stat för år 1971. Enligt denna erfordras ett driftbidrag från statens sida som uppgår till 1 577 000 kr., medan tillskottet från Stockholms kommun beräknats till 2 365 000 kr. Av det statliga bidraget har 782 000 kr. anvisats för första halvåret 1971. Som investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader har Kungl. Maj:t anvisat 78 000 kr. för första halvåret 1971. För att täcka den statliga andelen av investeringsbidraget till gemensamma anläggningar under första halvåret 1971 har Kungl. Maj:t anvisat 105 000 kr. Beloppet har förutsatts avse bidrag till anläggningsarbeten som utförs som beredskapsarbete.

Beräkning av driftunderskott för Skansen

	1970 Stat	1971 Stat	1972 Skansens förslag
Egna inkomster	4 615 000	5 073 000	4 960 000
därav inträdesavgifter och årskort	2 600 000	2 750 000	3 000 000
Utgifter	8 634 000	9 015 000	9 878 000
därav löner, pensioner m. m.	4 104 000	4 140 000	4 604 000
Driftunderskott	4 019 000	3 942 000	4 918 000
därav staten	1 608 000	1 577 000	1 967 000
därav Stockholm	2 411 000	2 365 000	2 951 000

Statsbidragsberäkning

	Andra halvåret 1971 och första halvåret 1972	
	Skansens förslag	Departements- chefen
Driftunderskott	1 946 000	1 571 000
därav andra halvåret 1971	963 000	795 000
därav första halvåret 1972	983 000	776 000
Investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader	718 000	168 000
Investeringsbidrag till gemensamma anläggningar	438 000	90 000
Statsbidrag 1971/72	3 102 000	1 829 000
Statsbidrag 1970/71	1 988 000	1 988 000
	+1 114 000	— 159 000

Skansen

Beträffande egna inkomster har höjningen av inkomsterna av inträdesavgifter och årskort motiverats av en ökad publik tillströmning under år 1970 som beräknas fortsätta. Vidare beräknas hyresintäkterna från restaurangerna öka. I inkomstberäkningen ingår också bl. a. förslag om att slopa de särskilda entréavgifterna till Björnbergen och bortfall under år 1971 av inkomster från impregneringsverket, som rivits.

På utgiftssidan har beträffande posten löner och pensioner m. m. medel bl. a. beräknats för en målarc, en verkmästare och en amanuens. Medel har vidare begärts bl. a. för ökad program- och reklamverksamhet, för en marknadsundersökning under år 1971 för att åstadkomma underlag för att bedöma Skansens marknadsföring på längre sikt samt för driftkostnader för Biologiska museet.

I fråga om investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader begärs medel förutom för upprustning utöver sedvanligt årligt underhåll även för kostnader i samband med återuppförande av krogen Stora Gungan, för uthusbyggnad till Statarhuset och för upprustning av Biologiska museet.

Det för budgetåret 1971/72 beräknade beloppet för den statliga andelen av investeringsbidraget till gemensamma anläggningar innefattar bidrag till kostnader för ny impregneringsanläggning, inredning av lagerlokaler i Skånska Gruvan, motionsanläggning samt anläggningar avseende vatten och avlopp, vägar och gångstigar m. m., som inte är att betrakta som sedvanligt underhåll.

Departementschefen

Det avtal som träffades år 1968 mellan staten och Stockholms stad ledde till en i första hand temporär lösning på Skansens ekonomiska problem och avsåg åren 1966—1970. Sedan parterna fått underlag för bedömning av verksamheten på längre sikt, avsåg de att ta ställning till hur Skansens långsiktiga ekonomiska problem borde lösas. Skansen har i anslutning till sin anslagsframställning lagt fram förslag till riktlinjer för verksamheten på längre sikt. Förslaget har remissbehandlats, men beredningen av förslaget har inte avslutats, varför något nytt avtal inte kunnat ingås. Det tidigare ingångna avtalet har i stället förlängts. Diskussioner mellan parterna om en långsiktig lösning för Skansen kommer att tas upp inom kort.

Genom den av staten och Stockholms kommun godkända staten för Skansen för år 1971 har Biologiska museet inordnats i stiftelsen Skansens verksamhet. Frågan om museets ställning har därigenom lösts.

Den granskning som skedde före godkännandet av inkomst- och utgiftsstaten för år 1971 ledde till att det av stiftelsen föreslagna bidraget till driftunderskott kunde minskas från 4 812 000 kr. till 3 942 000 kr. På inkomstsidan har intäkterna av inträdesavgifter och årskort beräknats till lägre belopp än vad Skansen gjort. Vidare har hyres- och ränteutäktarna räknats upp samt entréavgiften till Björnbergen behållits. På utgiftssidans post för löner, pensioner m. m. har endast räknats med ökade kostnader för sociala avgifter. För program- och reklamverksamhet har viss ökning godtagits. Statens bidrag till att täcka underskottet beräknas till 1 577 000 kr. eller 31 000 kr. mindre än i 1970 års stat.

Minskningen är främst beroende på nyssnämnda uppräknig av inkomstsidan.

Driftunderskottet år 1972 beräknas minska med 62 000 kr. jämfört med år 1971. Sistnämnda minskning beror bl. a. på en beräknad ökning av inträdesavgifter och hyresintäkter samt beräknad inkomst från impregneringsverket.

Det för den statliga andelen av investeringsbidrag till gemensamma anläggningar för budgetåret 1971/72 beräknade beloppet bör avse i första hand bidrag till en ny impregneringsanläggning. I den mån övriga anläggningsarbeten såsom upprustning av vägar, parkanläggningar, vatten- och avloppsledning m. m. utförs som beredskapsarbete, bör det beräknade beloppet avse även bidrag till dessa arbeten. I fråga om investeringsbidrag till kulturhistoriska byggnader, som staten enligt avtalet ensam skall svara för, bör medel beräknas för upprustning av bl. a. Biologiska museet. Till sådana investeringar som kommunen ensam skall bekosta, nämligen uppförande av zoologiska anläggningar, har enligt vad jag inhämtat räknats med ett belopp om 260 000 kr. för år 1971.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Skansen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 829 000 kr.

B 38. Bidrag till vissa museer och arkiv

1969/70 Utgift	1 165 000
1970/71 Anslag	2 076 000
1971/72 Förslag	2 376 000

Ur anslaget utgår f. n. bidrag till tio olika museer och arkiv som inte är statliga men som staten stöder och har viss insyn i.

Följande institutioner har förutom bidrag från detta anslag budgetåret 1969/70 också erhållit bidrag av särskilda lotterimedel, nämligen Stiftelsen Drottningholms teatermuseum 75 000 kr. för skydds- och konserveringsåtgärder vid Drottningholms slottsteater och 39 900 kr. för inlösen av dekorationer och dräkter, Föreningen Varbergs museum 50 000 kr. för ombyggnads- och inredningsarbeten i museet samt Musikhistoriska museet 30 000 kr. för inköp av en samling dragspel och 18 000 kr. för inbindning och renovering av böcker, handskrifter o. d. Vidare har utrustningsnämnden för universitet och högskolor erhållit bidrag av särskilda lotterimedel med 125 000 kr. för inredning och utrustning av lokaler i det s. k. Filmhuset för Drottningholms teatermuseum och Dansmuseet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Museet resp. arkivet	Departementschefen
1. Pressmuseet och pressarkivet	35 000	of.	of.
2. Varbergs museum	60 000	+ 20 000	of.
3. Hallwylska museet	140 000	+ 10 000	of.
4. Kulturhistoriska museet i Lund	250 000	+ 234 000	of.
5. Arbetarrörelsens arkiv	237 000	+ 13 000	of.
6. Dansmuseet	240 000	+ 198 960	+ 56 000
7. Drottningholms teatermuseum	800 000	+ 515 000	+ 244 000
8. Carl och Olga Milles' Lidingöhem	15 000	of.	of.
9. Musikhistoriska museet	258 000	+ 655 000	of.
10. Thielska galleriet	41 000	+ 9 000	of.
	2 076 000	+1 654 960	+300 000

1. Föreningen Sveriges pressarkiv och pressmuseum

Mot bakgrund av pressforskningens alltmer framträdande roll och pressarkivets funktion som en pressens arkivdepå och centrala forskningsinstitution pågår inom föreningen viss utredning om pressarkivets organisation på en fastare ekonomisk grund än den nuvarande. Med hänsyn till sålunda pågående utredning begärs ett oförändrat statsbidrag av 35 000 kr.

2. Varbergs museum

För att täcka en tredjedel av kostnadsökningarna för löner, pensions- och försäkringsavgifter m. m. behövs ett belopp av 15 000 kr. För ökat brandskydd begärs ett bidrag på 5 000 kr.

3. Hallwylska museet

Verksamheten vid museet har ökat starkt under de senaste åren. Samlingarna har bl. a. utnyttjats av studerande främst från konsthistoriska institutioner. Under sommarmånaderna har konserter anordnats och teaterverksamhet bedrivits på museets gård. Med hänsyn till denna ökade aktivitet behöver statsbidraget höjas med 5 000 kr. för museets drift. För konservering av museiföremål enligt en uppgjord femårsplan begärs vidare 5 000 kr.

4. Kulturhistoriska föreningen för södra Sverige

För att möta de ökade kostnaderna för bl. a. Kulturhistoriska museets personal har föreningen från år 1967 höjt årsavgiften för medlemmarna från 15 till 25 kr. samt genom utgivning av tryckalster, höjda avgifter för tjänster, ökad medlemsvärning m. m. sökt öka inkomsterna av egen verksamhet. Lunds stad höjde år 1970 sitt årliga bidrag till museet till 525 000 kr. Föreningen framhåller att museet har karaktär av riksmuseum och anser det nödvändigt att också stats-

bidraget ökas betydligt för att verksamheten skall kunna fortgå som hittills. En ökning av statsbidraget begärs med 234 000 kr.

5. *Stiftelsen Arbetarrörelsens arkiv*

Med hänsyn till stiftelsens ökade utgifter för bl. a. löner, arvoden och pensioner bör bidraget höjas med 13 000 kr.

6. *Stiftelsen Dansmuseifonden*

Museet har under innevarande budgetår flyttat in i det s. k. Filmhuset.

Det begärda statsbidraget är avsett för lokalkostnader, lönekostnader och expenser. Ökade medel begärs bl. a. för avlöning av en assistent, en sekreterare, en vaktmästare och viss kvalificerad museipersonal samt för ökade lokalkostnader och för expenser.

7. *Stiftelsen Drottningholms teatermuseum*

Drottningholms teatermuseum består av Drottningholms slottsteater, ett bibliotek och ett bildarkiv. Biblioteket, bildarkivet och kansliet har under innevarande budgetår inrymts i det s. k. Filmhuset.

Stiftelsens förslag för nästa budgetår innebär en ökning av statsbidraget med 242 000 kr. för föreställningsverksamheten (nu 380 000 kr.). För verksamheten i övrigt begärs 693 000 kr. (nu 420 000 kr.), varav 131 000 kr. avser ökade lokalkostnader (nu 251 000 kr.). Medel begärs bl. a. för en förstärkning av personalen med en biblioteksassistent, en halvtidsanställd amanuens och en kansliskrivare. Medel bör beräknas för att pensionsfrågan för stiftelsens personal skall kunna lösas genom statens personalpensionsverk.

Riksmarskalksämberet som yttrat sig över stiftelsens framställning om medel till biblioteks- och arkivverksamheten tillstyrker denna del av stiftelsens förslag.

8. *Stiftelsen Carl och Olga Milles' Lidingöhem*

För nästa budgetår begärs ett oförändrat statsbidrag av 15 000 kr.

9. *Musikaliska akademiens styrelse och stiftelsen Musikhistoriska museet*

Enligt vad Musikaliska akademiens styrelse framhåller i sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 har efter överläggningar med Musikhistoriska museet fattats ett principbeslut av innebörd att museet från den 1 juli 1971 skall administreras som en av akademiens institutioner. Tjänsten som föreståndare för museet är nu uppförd som personlig tjänst på personalförteckningen för Musikaliska akademien med musikhögskolan. Denna tjänst bör i stället benämnas museichef och tjänsten bör upphöra att vara personlig. Museets personal bör få tryggare anställningsförhållanden och löneförmåner motsvarande dem som gäller

vid liknande statliga institutioner. Museet begär vidare medel till nya tjänster, förutom en administrativ tjänst, bl. a. tjänster som restaurator, ljudtekniker och kansliskrivare (+49 200 kr.). Den begärda ökningen avser också restaureringsarbeten (+47 000 kr.) och viss utställnings- och konsertverksamhet (+31 000 kr.).

10. Stiftelsen Thielska galleriet

Med hänsyn till ökade driftkostnader bör bidraget höjas till 50 000 kr.

Departementschefen

Riksdagens beslut med anledning av prop. 1970: 25 om musik- och dansutbildning m. m. (SU 108, rskr 274) leder till förändringar av Musikaliska akademiens uppgifter. Den närmare innebörden av dessa förändringar håller f. n. på att utredas. I detta sammanhang har akademiens styrelse ånyo aktualiserat frågan om Musikhistoriska museets ställning och finansiering. 1965 års musei- och utställningssakkunnigas kommande förslag avses omfatta även Musikhistoriska museet. Med anledning härav är jag inte beredd att nu ta ställning till frågan om museets framtida anknytning till Musikaliska akademien. Museets bidrag bör tills vidare beräknas under detta anslag.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 376 000 kr. Jag har därvid räknat med ökade hyreskostnader i filmhuset för Dansmuseet med 56 000 kr. och för Drottningholms teatermuseum med 147 000 kr. samt med 17 000 kr. för lönekostnadspålägg för personalen vid Drottningholms teatermuseum.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa museer och arkiv* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 376 000 kr.

B 39. Svenskt biografiskt lexikon

1969/70 Utgift	577 943
1970/71 Anslag	566 000
1971/72 Förslag	577 000

Svenskt biografiskt lexikon har till uppgift att fortsätta och slutföra utgivandet av verket Svenskt biografiskt lexikon i enlighet med de riktlinjer som angetts i prop. 1962: 86 (SU 74, rskr 194).

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1970 anmodat styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv att bl. a. utreda huruvida institutionen svenskt biografiskt lexikon kan inordnas under styrelsen, har styrelsen efter samråd med styrelsen för svenskt biografiskt lexikon förklarat sig inte finna skälen för ett inordnande av lexikonet i dialekt- och ortnamnsarkiven så starka att den velat föreslå detta.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Svenskt biografiskt lexikon	Departementschefen
Personal			
Redaktörer	5	of.	of.
Övrig personal	2	+0,5	of.
	7	+0,5	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	421 000	+41 000	of.
Sjukvård	900	of.	of.
Reseersättningar	2 000	of.	of.
Lokalkostnader	21 100	of.	of.
Expenser	109 000	— 7 000	— 8 000
Lönekostnadspålägg	78 000	+27 000	+19 000
	632 000	+61 000	+11 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationer	66 000	of.	of.
Nettoutgift	566 000	+61 000	+11 000

Svenskt biografiskt lexikon

1. Lönc- och prisomräkning m. m. 26 000 kr.
2. Medel begärs för att tillfälligt förstärka personalen med en halvtidsanställd amanuens (+25 000 kr.).
3. Medel begärs för bl. a. ökade författararvoden, vikariatsersättning och övertidstillägg (+23 000 kr.).

Departementschefen

Jag vill erinra om vad jag anfört om myndighetens ställning under anslaget Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Förvaltningskostnader.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Svenskt biografiskt lexikon* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 577 000 kr.

B 40. Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	975 330
1970/71 Anslag	1 018 000
1971/72 Förslag	1 030 000

Stifts- och landsbibliotek finns i Linköping, Skara, Västerås och Växjö. De har till uppgift att förvara och tillhandahålla bibliotekens gamla bok- och handskriftssamlingar. Vidare skall de tillhandahålla vetenskaplig och populärvetenskaplig litteratur. De fungerar samtidigt som länsbibliotek i de län där de är belägna.

Biblioteken leds av särskilda styrelser med bl. a. kommunala representanter. Biblioteken står under tillsyn av kungl. biblioteket och — i fråga om verksamheten som länsbibliotek — av skolöverstyrelsen.

På Kungl. Maj:ts uppdrag och med beaktande av vad departementschefen anförde i prop. 1967: 1 (bil. 10 s. 57) har statskontoret utarbetat och avlämnat en rapport Huvudmannaskapet för stifts- och landsbiblioteken. Rapporten har remissbehandlats och beredning av den pågår.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Stifts- och landsbiblioteken	Departementschefen
Personal			
Bibliotekariepersonal	12	of.	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	17	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	795 000	+20 832	of.
Sjukvård	800	of.	of.
Expenser	39 200	+ 3 900	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	183 000	+13 000	+ 8 000
	1 018 000	+37 732	+12 000

Anm. I sammanställningen ingår endast personal för vilka kostnaderna täcks av medel från detta anslag. Härtill kommer den personal, framför allt assistenter och biträden, som avlönas genom anslag från kommuner och lands- ting. Vad beträffar anslag innefattar sammanställningen endast medel som utgår ur detta anslag. Dessutom utgår statsbidrag om högst 40 000 kr. ur anslaget Bidrag till folkbibliotek för länsverksamheten vid varje bibliotek.

Stifts- och landsbiblioteken

1. Löne- och prisomräkning m. m. 11 850 kr.

2. Vid samtliga bibliotek begärs ökade medel för vikariats- och övertidsersättning (+25 680 kr.).

Kungl. biblioteket

Statens åtaganden för personal och andra resurser har under årens lopp endast undergått smärre förändringar. Denna anslagspolitik har särskilt beträffande anslaget för bokinköp och bokbindning haft allvarliga konsekvenser.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 030 000 kr.

B 41. Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m.

1969/70 Utgift	162 997	Reservation	315
1970/71 Anslag	163 000		
1971/72 Förslag	163 000		

Från detta anslag bestrids kostnader för bokinköp, bokbindning och konserveringsarbeten vid stifts- och landsbiblioteken samt inventering och konserveringsarbeten vid Roggebiblioteket och domkyrkobiblioteket i Strängnäs.

Stifts- och landsbiblioteken

Vart och ett av biblioteken begär en ökning med 48 000 kr. av sin nuvarande medelstillelning av 37 000 kr.

Kungl. biblioteket

Behovet av en ökning av stifts- och landsbibliotekens anslag till bokinköp och bokbindning understryks kraftigt. Anslagen för vart och ett av biblioteken bör ökas med minst 50 % till ca 55 000 kr.

För konserveringsarbetena vid biblioteken i Strängnäs begärs ett oförändrat belopp av 15 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stifts- och landsbiblioteken: Bokinköp och bokbindning m. m* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 163 000 kr.

B 42. Inköp av vissa kulturföremål

1969/70 Utgift	44 000
1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	100 000

Ur detta anslag utgår medel till inköp av sådana kulturföremål, som har så stort konstnärligt, historiskt eller vetenskapligt värde att det är av synnerlig vikt att de behålls inom landet. Anslaget kan belastas med högre belopp än det som beräknats i riksstaten, under förutsättning att Kungl. Maj:t i efterhand anmäler medelsförbrukningen för riksdagen (prop. 1965: 58, SU 76, rskr 204).

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inköp av vissa kulturföremål* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kr.

c) ungdoms- och folkbildningsverksamhet

B 43. Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet

B 44. Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet

I riksstaten för innevarande budgetår är uppförda ett anslag av 6,9 milj. kr. till Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet och ett förslagsanslag av 14,5 milj. kr. till Bidrag till ungdomens fritidsverksamhet.

I samband med omorganisationen av statens ungdomsråd anförde jag i prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 109) att man i rådets utredningsarbete skulle komma att aktualisera i första hand frågan om utformningen av det statliga stödet till fritidsgruppverksamhet, varvid man även borde undersöka om stödet till lokalt bedrivet ungdomsarbete borde ha nuvarande principiella utformning eller om man kunde finna nya stödformer som bättre passade för den verksamhet som nu bedrivs. I februari 1970 uppdrog statens ungdomsråd åt en arbetsgrupp att utreda frågor rörande bl. a. statligt stöd till lokalt ungdomsarbete. Arbetsgruppen avlämnade i september 1970 till ungdomsrådet betänkandet Det statliga stödet till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet. Förslaget remitterades av rådet till ungdomsorganisationerna, vissa myndigheter m. fl. och överarbetades därefter inom ungdomsrådet.

Statens ungdomsråd har den 6 november 1970 till utbildningsdepartementet överlämnat sitt förslag till nytt system för statlig bidragsgivning till lokal ungdomsverksamhet. Beredningen av de frågor som aktualiserats genom statens ungdomsråds förslag är ännu inte slutförd. I rikstatsförslaget bör anslagen till ungdomsorganisationernas centrala och lokala verksamhet föras upp med preliminära belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1971/72 beräkna

- a) till *Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet* ett anslag av 7 000 000 kr.,
- b) till *Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet* ett reservationsanslag av 17 500 000 kr.

B 45. Bidrag till ungdomsledarutbildning

1969/70 Utgift	4 269 305	Reservation	82 004
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	5 100 000		

Genom att statsbidraget till ungdomsledarutbildning enligt statsmakternas beslut år 1969 (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 91, SU 43, rskr 129) givits formen av ett generellt bidrag har bidragsfördelningen kunnat anpassas till de regler som gäller beträffande stödet till den centrala verksamheten. Kungörelsen (1969: 129) om statsbidrag till ungdomsorganisationer (ändrad 1970: 152) innehåller sålunda bestämmelser för bidrag till såväl central verksamhet som utbildning av ungdomsledare. Det för ungdomsledarbidrag tillgängliga beloppet fördelas mellan bidragsberättigade organisationer enligt samma regler som gäller för fördelning av det rörliga bidraget till central verksamhet, dvs. på grundval av medlemsantal och geografisk spridning. Utbildningar skall bedrivas efter en av ungdomsorganisationen fastställd plan, som omfattar minst ett år. En organisation skall vidare i efterhand redovisa kostnader för verksamheten motsvarande minst 150 % av beviljat bidrag. Under innevarande budgetår utgår sammanlagt 4,6 milj. kr. till utbildning av ungdomsledare inom 50 organisationer.

Av anslaget disponerar skolöverstyrelsen 200 000 kr. för s. k. instruktörskonferenser, en årlig försökskurs i överstyrelsens regi och veckolånga kurser kring avgränsade ämnen. Vidare har sedan budgetåret 1964/65 200 000 kr. årligen disponerats för försöksverksamhet med kvalificerad ungdomsledarutbildning.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår att bidraget till ungdomsledarutbildning höjs med sammanlagt 1,1 milj. kr.

1. Ungdomsorganisationerna har för nästa budgetår hemställt om bidrag med drygt 14 milj. kr. för allmänna utbyggnadsåtgärder. Överstyrelsen anser det nödvändigt att redan nu, innan erfarenheter vunnits av den nya bidragsformen, föreslå en ytterligare höjning av dessa bidragsmedel (+1 000 000 kr.).

2. 17 ungdomsorganisationer har ansökt om bidrag till kvalificerad ungdomsledarutbildning med sammanlagt 900 000 kr. I avvaktan på förslag angående kvalificerad ungdoms- och fritidsledarutbildning från en av överstyrelsen tillsatt arbetsgrupp begränsar sig överstyrelsen till att föreslå en ökning av medlen för detta ändamål med 100 000 kr. (+100 000 kr.).

3. Överstyrelsen föreslår ett oförändrat bidrag till sin kurs- och konferensverksamhet, vilken kommer att utformas i samarbete med det omorganiserade statens ungdomsråd.

Föredraganden

Jag föreslår en ökning av detta anslag med 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till ungdomsledarutbildning* för budgetåret 1971/72
anvisa ett reservationsanslag av 5 100 000 kr.

B 46. Statens ungdomsråd

1969/70 Utgift ¹	872 745	Reservation	619 698
1970/71 Anslag	1 400 000		
1971/72 Förslag	1 200 000		

¹ Anslaget Viss upplysningsverksamhet i ungdomsfrågor

Statens ungdomsråd har till uppgift att inom ramen för samhällets kultur- och fritidspolitik främja ungdomens sociala och personliga utveckling. Rådet skall särskilt såsom planerings- och utredningsorgan handlägga och utreda frågor om samhällets stöd till ungdomsorganisationerna och om samhällliga åtgärder för att bl. a. tillgodose ungdomens möjligheter till fritidsverksamhet. Rådet skall vidare bedriva försöksverksamhet i frågor av central betydelse för ungdomsarbetet samt förmedla information i ungdomsfrågor.

Rådet består av högst tolv ledamöter, som utses av Kungl. Maj:t. Ordföranden, vice ordföranden, två andra ledamöter samt rådets huvudsekreterare ingår i rådets arbetsutskott. För samråd och kontakt med ungdomsorganisationerna finns ett representantskap. Rådet får tillsätta arbetsgrupper för bl. a. utrednings- och planeringsarbete och ledningen av försöksverksamhet.

Statens ungdomsråd

Genom omorganisationen av statens ungdomsråd har väsentligt ökade krav ställts på rådet. För att klara uppgifterna har rådet funnit det viktigt att i nära kontakt med ungdomsorganisationerna, statliga och kommunala organ aktualisera och behandla aktuella frågor på det ungdomspolitiska området. Rådet framhåller att framgången i ungdomsrådets fortsatta arbete i hög grad är beroende av hur samarbetsformerna mellan rådet och organisationerna kan utvecklas och effektiviseras.

Under år 1970 har ett omfattande arbete lagts ned på att få en stabil organisation för verksamheten, varvid även en utvärdering gjorts av den verksamhet som rådet tidigare bedrivit. En särskild arbetsgrupp har gjort en översyn av det s. k. fritidsgruppsstödet och andra grupper har utrett frågor rörande rådets service- och informationsverksamhet. För att rådet skall kunna fylla sin uppgift som förbindelselänk mellan ungdomsorganisationerna, departementen och andra samhällsorgan måste verksamheten ständigt utvecklas och förnyas. De mest näraliggande arbetsuppgifterna avser en översyn av den grundläggande ledarutbildningen,

frågan om att genom försöksverksamhet stödja och utveckla organisationernas arbete samt det internationella samarbetet på ungdomsområdet. På längre sikt kommer bl. a. följande frågor att aktualiseras inom ungdomsrådet: formerna för samverkan mellan den kommunalt bedrivna ungdomsverksamheten och organisationslivets insatser, planeringen av den fysiska miljön med särskilt beaktande av ungdomens behov och fritidsverksamhetens krav samt ungdomsorganisationernas roll som opinionsbildare.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 1 821 000 kr. Medlen avses disponeras för avlöningar (293 000 kr.), sjukvård (1 000 kr.), reseersättningar (61 000 kr.), lokalkostnader (50 000 kr.), expenser (40 000 kr.), lönekostnadspålägg (71 000 kr.), informationsverksamhet (205 000 kr.), serviceverksamhet (250 000 kr.), förundersökningar (100 000 kr.), utrednings- och planeringsuppgifter (700 000 kr.) samt oförutsedda utgifter (50 000 kr.).

Föredraganden

Såsom jag redovisade i föregående års statsverksproposition (bil. 10 s. 107, SU 43, rskr 142) har statens ungdomsråd omorganiserats och därvid fått en förstärkt ställning som utrednings- och samordningsorgan för ungdomsfrågor. Särskild vikt har lagts vid att rådet skall kunna fungera som samarbetsorgan mellan samhällseliga organ och ungdomsorganisationerna.

Rådet har i sin nya form och med de ökade resurser som ställts till dess förfogande kunnat väsentligt öka sin verksamhet. Bl. a. har flera utredningsuppgifter genomförts i rådets regi, avseende t. ex. frågor om ändrade former för det lokala stödet till ungdomsorganisationerna. Även rådets allmänna roll som organ för bevakning av olika aktuella ungdomsfrågor, t. ex. i samband med remisser och överläggningar med berörda myndigheter, har förstärkts.

Ungdomsrådet redovisar i sin anslagsframställning ett antal näraliggande arbetsuppgifter av hög angelägenhetsgrad. Anslaget till statens ungdomsråd har mer än fördubblats för innevarande budgetår. En fortsatt utveckling av rådets arbete under nästa budgetår bör vara möjlig inom ramen för ett belopp av samma storlek som anvisats för innevarande budgetår. På grund av den uppkomna reservationen anser jag emellertid att anslaget nästa budgetår kan föras upp med 1,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens ungdomsråd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

B 47. Bidrag till hemgårdsrörelsen

1969/70 Utgift ¹	370 000
1970/71 Anslag	325 000
1971/72 Förslag	225 000

¹ Anslaget Bidrag till verksamheten vid hemgårdar

Av anslaget fördelas 100 000 kr. mellan 26 hemgårdar, som drivs som stiftelser, föreningar o. d. För verksamheten utnyttjas i övrigt bl. a. den reguljära statliga bidragsgivningen till studiecirkel och fritidsgrupper. En betydande del av kostnaderna för hemgårdarnas verksamhet täcks av kommunala anslag.

Av anslaget utgår vidare ett belopp av 225 000 kr. till Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar för förbundets centrala verksamhet och ledarutbildning.

Skolöverstyrelsen

Under hänvisning till beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 130, SU 43, rskr 129) föreslår skolöverstyrelsen att några medel inte anvisas för den lokala hemgårdsverksamheten för budgetåret 1971/72 (—100 000 kr.).

Riksförbundet Sveriges fritids- och hemgårdar framhåller att bortfallet av det statliga stödet till lokal verksamhet i någon mån kan kompenseras genom att förbundet får bättre resurser att stödja de enskilda kommunerna och gårdarna i planeringen av verksamheten och ge dem effektiv hjälp med ledarutbildningen.

Skolöverstyrelsen föreslår en ökning av anslaget för att förbundet skall kunna möta den ökade efterfrågan på service till kommunerna i fråga om arbetets pedagogiska uppläggning, organisation och administration, samt för en effektivisering och utökning av centralt arrangerade kurser för ledare av olika kategorier (+75 000 kr.).

Föredraganden

I enlighet med tidigare beslut skall bidragsgivningen till de i huvudsak med kommunala medel finansierade hemgårdarna upphöra i och med utgången av innevarande budgetår. Medelsbehovet under anslaget minskar härigenom med 100 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till hemgårdsrörelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 225 000 kr.

B 48. Bidrag till folkbibliotek

1969/70 Utgift	5 441 336	Reservation	917 699
1970/71 Anslag	6 515 000		
1971/72 Förslag	6 821 000		

Efter omläggning av stödet till de kommunala folkbiblioteken genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1965: 50, SU 124, rskr 313) har de direkta statliga insatserna för främjande av folkbiblioteksväsendet inriktats i första hand på stöd till utvecklingsverksamhet i ett begränsat antal kommunala enheter i anslutning till den pågående indelningen i kommunblock. Bidrag till sådant utvecklingsarbete kan utgå under en tid av längst fem år och utgöra högst 50 % av kostnaderna för en allmän höjning av biblioteksstandarden inom ett kommunblock. Tilldelningen av bidrag skall grunda sig på en långsiktig utvecklingsplan, som görs upp i samråd med skolöverstyrelsen.

Enligt kungörelsen (1966: 108) om statsbidrag till länsbibliotek och lånecentraler (ändrad 1970: 153) utgår statsbidrag till 20 länsbibliotek med högst 70 000 kr. till vart och ett, varjämte vissa tilläggsbidrag kan utgå. I fyra län fungerar stifts- och landsbiblioteket som länsbibliotek och erhåller härför ett särskilt statsbidrag av högst 40 000 kr. Till var och en av lånecentralerna i Stockholm, Malmö och Umeå utgår bidrag med 100 000 kr.

Ur förevarande anslag utgår vidare bidrag till studiecirkelbibliotek, biblioteksverksamhet för sjömän, Sigtunastiftelsens bibliotek, Tornedalens bibliotek och biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet. Slutligen täcks även vissa kostnader för bibliotekarieutbildning, bl. a. utbildningen vid skolöverstyrelsens biblioteksskola, av medel från anslaget.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Utvecklingsverksamhet m. m.	3 700 000	+3 500 000	+250 000
2. Länsbibliotek	1 500 000	+ 500 000	of.
3. Länsverksamhet vid stifts- och landsbiblioteken	160 000	+ 100 000	of.
4. Lånecentraler	270 000	+ 205 000	+ 80 000
5. Studiecirkelbibliotek	50 000	— 50 000	— 50 000
6. Biblioteksverksamhet för sjömän	330 000	+ 25 500	+ 26 000
7. Sigtunastiftelsens bibliotek	6 500	of.	of.
8. Tornedalens bibliotek	78 000	of.	of.
9. Biblioteksverksamhet bland svenskar i utlandet	19 500	of.	of.
10. Bibliotekarieutbildning	401 000	+ 174 000	of.
	6 515 000	+4 454 500	+306 000

Skolöverstyrelsen

1. Bidragen till utvecklingsverksamhet på biblioteksområdet har enligt överstyrelsen haft en mycket påtaglig effekt, i form av både höjda kommunala anslag till biblioteksverksamhet och redovisade resultat av denna verksamhet. Den uppsökande verksamheten bland invandrare, handikappade m. fl. har intensifierats. Vidare har bl. a. den utåtriktade, allmänkulturella verksamheten kunnat byggas ut. Efterfrågan på utvecklingsbidrag har blivit avsevärt större än vad som tidigare beräknats. Vid början av verksamhetsåret 1971 bortfaller de 10 första utvecklingsbiblioteken och den 1 januari 1972 ytterligare ett. Kostnaden för de 12 kvarvarande biblioteken budgetåret 1971/72 beräknas till 2 710 000 kr. För 5 bibliotek med färdiga utvecklingsplaner, 7 bibliotek med färdigt planunderlag och 9 bibliotek med långt framskriden planering beräknar överstyrelsen kostnaden för nästa budgetår till drygt 3,1 milj. kr. Kostnaden för bidrag till ytterligare 20 kommuner med pågående biblioteksplanering uppskattas till 3 milj. kr. I nuvarande läge kan emellertid en ökning av medlen för utvecklingsbidrag endast nås stappvis, varför överstyrelsen föreslår en ökning med 2,3 milj. kr. för detta ändamål. Överstyrelsen har därvid också räknat in vissa kostnader för ett försök med biblioteksverksamhet i ett antal glesbygdskommuner i Jämtlands län.

Efterfrågan på bidrag för särskilda lokala initiativ har ökat varje år. Överstyrelsen finner det särskilt angeläget att i ökad omfattning kunna stödja social biblioteksverksamhet, mobil biblioteksverksamhet i glesbygdskommuner samt musik- och konstverksamhet i anslutning till bibliotek. Anslagsbehovet uppskattas av överstyrelsen till 1 milj. kr.

Överstyrelsen begär en höjning av medlen för informationsåtgärder och övriga centrala åtgärder med sammanlagt 200 000 kr., bl. a. med hänsyn till behovet av intensifierad konferensverksamhet och fortsatt experimentverksamhet på biblioteksområdet.

2. Samtliga länsbibliotek har fått en avsevärt större arbetsbörda genom det litteraturbehov som uppkommit genom immigrationen, den vidgade vuxenundervisningen och den decentraliserade universitetsutbildningen. Överstyrelsen föreslår att statsbidraget höjs med 50 000 kr. per länsbibliotek och år den 1 januari 1972. Medelsbehovet ökar härigenom med 500 000 kr. nästa budgetår. I samband med höjningen bör enligt överstyrelsen tilläggsbidragen slopas i sin nuvarande form och motsvarande belopp (100 000 kr.) användas till försöksverksamhet på länsplanet.

3. I avvaktan på ett ställningstagande till statskontorets utredning angående stifts- och länsbibliotekens framtida ställning anser överstyrelsen att bidraget till dessa bibliotek den 1 januari 1972 bör höjas med 50 000 kr. per bibliotek och år, vilket medför ett ökat medelsbehov av 100 000 kr. budgetåret 1971/72.

4. Överstyrelsen delar de berörda kommunernas uppfattning att kostnaderna för lånecentralernas verksamhet bör täckas helt med statliga medel. F. n. utgår 270 000 kr. Överstyrelsen är emellertid inte beredd att förorda någon automatiskt verkande regel utan finner att bidraget bör ha karaktären av ett fast anslag. Med hänsyn till variationer i de olika lånecentralernas verksamhet finner överstyrelsen att bidragsbeloppen för budgetåret 1971/72 bör fastställas till för Malmö 200 000 kr., Stockholm 175 000 kr. och Umeå 100 000 kr., vilket medför ett ökat medelsbehov av $(475\ 000 - 270\ 000 =) 205\ 000$ kr.

6. Enligt avtalet mellan skolöverstyrelsen och Göteborgs stad angående drift och finansiering av biblioteksverksamheten för sjömän ökar medelsbehovet för bokinköp med 10 000 kr. för andra halvåret 1971. För övriga utgiftsökningar begär överstyrelsen en höjning av bidraget med 15 500 kr. nästa budgetår.

10. För skolöverstyrelsens biblioteksskola begärs en ökning av bidraget med sammanlagt 174 000 kr. för lärarpersonal, ytterligare biträdespersonal samt för studieresor och läromedelsproduktion.

Departementschefen

I samband med 1965 års skatteutjämningsreform (prop. 1965: 43, SU 78, rskr 319) indrogs det då utgående bidraget till folkbibliotek om ca 7 milj. kr. De frigjorda medlen överfördes till det allmänna skatteutjämnande systemet.

I prop. 1965: 50 angående bidrag till folkbibliotek framhöll dåvarande departementschefen att det fanns anledning att räkna med att en genom det nya skatteutjämningsystemet förbättrad kommunal ekonomi skulle öka intresset även för biblioteksfrågorna. I övrigt borde man från statligt håll stödja de kommunala folkbibliotekens utveckling från andra utgångspunkter än tidigare. De nya åtgärderna borde främst inriktas på rådgivning, service och utvecklingsarbete. Vid omläggningen av det statliga stödet lades också tyngdpunkten vid bidrag till utvecklingsverksamhet och andra utvecklingsfrämjande åtgärder och särskilda medel anslogs för dessa ändamål.

Efter fem års försöksverksamhet är det nu möjligt att i viss utsträckning bedöma effekten av utvecklingsverksamheten. En intensifierad och variationsrik biblioteksverksamhet har kommit till stånd i de kommuner som deltagit i utvecklingsarbetet. Biblioteket har på många orter i ökad utsträckning kommit att framstå som kommunens kulturella centrum. Genom bl. a. litteraturutredningens arbete finns det anledning att vänta att bibliotekens kulturförmedlande roll kommer att ytterligare accentueras.

I enlighet med de förutsättningar som förelegat för den nuvarande bidragsgivningen har endast ett begränsat antal kommuner kunnat erhålla bidrag till utvecklingsverksamhet. Det är också uppenbart att inte

alla de kommuner som anmält intresse för att erhålla stöd till sitt utvecklingsarbete kan tilldelas statsbidrag i sådan omfattning som hittills varit vanlig inom de medelsramar som det är möjligt att ställa till förfogande från statligt håll. De fortsatta statliga åtgärderna måste i allt högre grad inriktas på punktinsatser samt rådgivning och service åt de kommunala biblioteksenheterna. Skolöverstyrelsens bibliotekssektion har här en viktig funktion att fylla när det gäller att informera kommunerna om såväl erfarenheterna av olika former av utvecklingsverksamhet som resultatet av utredningsarbete som berör bibliotekens verksamhet. Överstyrelsen bör också kunna bistå kommunerna vid utarbetandet av planer för biblioteksservicens utveckling.

Jag tillstyrker en sammanlagd ökning av anslagsmedlen till utvecklingsverksamhet m. m. med 250 000 kr. (1).

Genom statsmakernas beslut förra året (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 114, SU 43, rskr 142) att höja det statliga bidraget till lånecentralerna den 1 januari 1971 till 100 000 kr. per lånecentral och år ökar medelsbehovet för nästa budgetår med 30 000 kr. Med hänsyn till lånecentralernas viktiga uppgifter för låneverksamheten inom landet samt till deras möjligheter att möta ett ständigt ökande bokförsörjningsbehov förordar jag beträffande lånecentralerna i Malmö och Stockholm en ytterligare höjning av bidraget till 150 000 kr. per lånecentral och år räknat från den 1 januari 1972. Jag beräknar för ändamålet en medelsökning med sammanlagt 50 000 kr. för första halvåret 1972 (4).

Jag har vid medelsberäkningen vidare tagit hänsyn till att — i överensstämmelse med statsmakernas beslut år 1965 (prop. 50 s. 19, SU 124, rskr 313) — något bidrag inte längre skall utgå till studiecirkelbibliotek (5). För biblioteksverksamheten för sjömän beräknar jag ett ökat medelsbehov av 26 000 kr., varav 20 000 kr. avser en höjning av beloppet för bokinköp (6).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag en anslagsökning av sammanlagt 306 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till folkbibliotek* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 821 000 kr.

B 49. Bidrag till föreläsungsverksamhet m. m.

1969/70 Utgift	2 390 000
1970/71 Anslag	2 490 000
1971/72 Förslag	2 490 000

Bestämmelserna om stödet till föreläsungsverksamheten återfinns i kungörelsen (1963: 463) om statsbidrag till det fria och frivilliga folkbildningsarbetet (ändrad senast 1970: 329).

Statsbidrag utgår för föreläsningar anordnade av länsbildningsförbund, lokal föreläsningförening, studieförbund eller till studieförbund ansluten lokal avdelning för föreläsningar som är avsedda att meddela allmän och medborgerlig bildning.

Statsmedel får tas i anspråk för högst tre fjärdedelar av det belopp, som under budgetåret utbetalas i arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten till samtliga föreläsare i riket. Till föreläsningsverksamhet för handikappade kan bidrag utgå för hela kostnaden inom ramen för ett sammanlagt belopp av 100 000 kr.

Som villkor för bidrag till föreläsning gäller bl. a. att denna skall vara offentlig, dock kan skolöverstyrelsen medge undantag från denna bestämmelse för bl. a. handikappade.

Såsom centralt organ för föreläsningar finns en föreläsningsbyrå, Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå, som svarar för förmedling av föreläsningar och som fastställer och utbetalar ersättningarna till föreläsarna.

Förutom bidraget till föreläsningskostnaderna utgår från detta anslag bidrag till den centrala föreläsningsbyrån samt till länsbildningsförbunden och Folkbildningsförbundet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Allmän föreläsningsverksamhet	1 800 000	+ 300 000	of.
2. Föreläsningsverksamhet för handikappade	100 000	+ 50 000	of.
3. Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå	240 000	+ 50 000	of.
4. Länsbildningsförbunden	528 000	+ 32 000	of.
5. Folkbildningsförbundet	22 000	of.	of.
	2 490 000	+ 432 000	of.

Skolöverstyrelsen

1. Folkbildningsorganisationernas föreläsningsbyrå hemställer om en ökning av anslaget för allmän föreläsningsverksamhet med 850 000 kr. med hänsyn till bl. a. ökade kostnader för föreläsararvoden. Föreläsningsbyrån framhåller vidare att den utbyggda vuxenundervisningen nödvändiggör kompletterande åtgärder i form av kurser och föreläsningar. I anslutning till samhällets ökade satsning på aktiviteter inom den fria kultursektorn krävs också introducerande och uppföljande föreläsningsprogram.

Skolöverstyrelsen delar föreläsningsbyråns bedömning av behovet, men förordar liksom föregående år en successiv höjning av anslagsposten.

3. Överstyrelsen understryker att föreläsningsbyråns ad-

ministrationskostnader är mycket låga. Den av överstyrelsen föreslagna uppräknigen av bidraget skulle innebära att staten bidrar med drygt hälften av de beräknade utgiftsökningarna för byråns administrationskostnader.

4. Folkbildningsförbundet föreslår en höjning av bidraget till länsbildningsförbundens organisationskostnader med 272 000 kr., vilket skulle möjliggöra ett genomsnittligt bidrag av 25 000 kr. per länsbildningsförbund. Förbunden får allt större uppgifter som samordnare och förmedlare av inte minst det statliga kulturutbudet.

Överstyrelsen finner det angeläget att länsbildningsförbunden utvecklas till väl arbetande samarbetsorgan för folkbildningsarbetet. Anslaget bör höjas för att möjliggöra ett genomsnittligt bidrag med 15 000 kr. per länsbildningsförbund.

5. Folkbildningsförbundet anhåller om en ökning av statsbidraget med 143 000 kr. Förbundet fungerar i mycket stor utsträckning som remissorgan och rådgivande instans, varvid förbundets tre studiekommittéer, pedagogiska nämnden, estetiska kommittén och internationella kommittén, blivit instrument för samarbetet med samhällets institutioner och organ för vuxenutbildning och kulturutbud.

Skolöverstyrelsen konstaterar att Folkbildningsförbundet snabbt konsoliderat sig som samarbetsorgan för landets folkbildningsarbete. Överstyrelsen är emellertid inte beredd att föreslå någon höjning av bidraget.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp och jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till föreläsningsverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 490 000 kr.

B 50. Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder

1969/70 Utgift	462 251	Reservation	217 180
1970/71 Anslag	500 000		
1971/72 Förslag	500 000		

Ur anslaget utgår bidrag till tidskrifterna Folkbildningsarbetet, Studiekamraten, Samefolket, Zigenaren samt till en taltidning för kulturinformation för blinda. Vidare disponerar skolöverstyrelsen vissa medel för fördelning dels till kurs- och konferensverksamhet av mera speciell natur, dels till försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet. Slutligen finns särskilda medel för musikpedagogiskt utvecklingsarbete, vilket företrädesvis avser kompetenskurser för folkbildningsorganisationernas musikcirkelledare och lärare engagerade inom den kommunala musikstudieverksamheten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Utgivande av tidskrifter	134 000	+ 65 000	of.
2. Kurs- och konferensverksamhet	126 000	+ 26 000	of.
3. Försöksverksamhet och undersökningar inom folkbildningsarbetet	20 000	of.	of.
4. Musikpedagogiskt utvecklingsarbete	220 000	of.	of.
	500 000	+ 91 000	of.

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen föreslår en uppräknig av bidraget till tidskriften Zigenaren med 5 000 kr. Överstyrelsen vill vidare sammanföra bidragen till kulturtidskrifter under samma anslag och föreslår att bidragen på sammanlagt 60 000 kr. till tidskrifterna SDR-kontakt och Nuet anvisas under denna anslagspost.

2. Bidraget till kurs- och konferensverksamhet bör räknas upp så att fortlöpande kontakter kan upprätthållas med de många organisationer och institutioner som överstyrelsens folkbildningsbyrå samarbetar med.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

B 51. Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning

1969/70 Utgift ¹	1 400 000	Reservation	—
1970/71 Anslag ¹	1 475 000		
1971/72 Förslag	1 511 000		

¹ Anslaget Bidrag till Centralförbundet för nykterhetsundervisning

Centralförbundet för nykterhetsupplysning beslöt den 4 juni 1970 att ändra sitt namn till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har bl. a. till uppgift att främja undervisningen i alkoholfrågan och därmed sammanhängande frågor vid skolor och andra utbildningsanstalter samt vid militärförband. Verksamheten omfattar vidare information till olika samhällsfunktionärer inom nykterhetsvården samt en mångförgrenad upplysningsverksamhet i alkoholfrågan bland allmänheten. Verksamhe-

ten har i första hand formen av föreläsningsförmedling, kursverksamhet och utarbetande av undervisnings- och informationsmaterial.

Centralförbundets styrelse består av tolv ledamöter, varav förbundets ombuds församling, som är sammansatt av företrädare för 19 olika organisationer, i huvudsak nykterhetsorganisationer, utser sex ledamöter och Kungl. Maj:t likaledes sex, däribland ordföranden. Kostnaderna för verksamheten täcks i huvudsak genom förevarande anslag.

Skolöverstyrelsen

1. Med hänsyn till allmänna kostnadsstegringar, inklusive ökning av lönekostnadspålägg, föreslår överstyrelsen en uppräknig av anslaget med 140 000 kr.

2. En konsulent för kontaktverksamhet med bl. a. ungdomsorganisationerna för deras alkohol- och narkotikaupplysning skulle enligt överstyrelsen effektivisera arbetet. Överstyrelsen föreslår att centralförbundet erhåller medel för en sådan konsulenttjänst (+54 000 kr.).

3. Narkotikaupplysning har integrerats i centralförbundets upplysningsverksamhet. Det är överstyrelsens uppfattning att hänsyn bör tas till centralförbundets insatser på detta område vid den ordinarie anslagsgivningen till förbundet. Med hänsyn härtill och till behovet av en intensifierad alkoholupplysning bör anslaget höjas med 200 000 kr.

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen understryker folkrörelsernas betydelse för upplysningsarbetet. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning bedöms från socialstyrelsens sida som ett mycket positivt instrument i den frivilliga hälso- och socialupplysningen. Det är också angeläget att det vid sidan av den traditionella folkrörelseverksamheten byggs upp en intensifierad upplysningsverksamhet genom samhällets egna organ. Styrelsen nämner här skolan och socialstyrelsens hälsovårdsupplysningsdelegation.

Styrelsen har inga erinringar mot de av skolöverstyrelsen föreslagna bidragen till CAN. Styrelsen nämner i detta sammanhang att hälsovårdsupplysningsdelegationen tagit initiativet till nu pågående överläggningar mellan delegationen och CAN angående samrådsfrågor och möjligheter till konkret samverkan på upplysningsområdet. Några mera genomgripande förändringar och förbättringar i upplysningsarbetet kan inte göras förrän alkoholpolitiska utredningen gjort sina bedömningar och lagt fram ett förslag.

Departementschefen

Jag beräknar en höjning av anslaget med 36 000 kr. på grund av ökat medelsbehov för lönekostnadspålägg (1).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 511 000 kr.

B 52. Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.

1969/70 Utgift	2 335 470	Reservation	104 152
1970/71 Anslag	2 742 000		
1971/72 Förslag	2 742 000		

I enlighet med de grunder som angetts i prop. 1954: 155 angående bl. a. undervisning och upplysning i alkoholfrågan (SäU 1954: 5, rskr 314) utgår ur förevarande anslag bidrag till nykterhetsorganisationerna bl. a. i form av s. k. grundbidrag. Detta utgår dels till fyra samarbetsorgan med vissa fixerade belopp, dels till enskilda organisationer med belopp, som står i viss relation till organisationens medlemsantal.

Dessutom disponeras medel för speciella bidrag avseende samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet, särskild verksamhet bland barn och ungdom, upplysning på arbetsplatser och för hemmen, publiceringsverksamhet samt upplysningsverksamhet bland speciella befolkningkategorier. Bidrag av detta slag fördelas av skolöverstyrelsen efter ansökan i varje särskilt fall. I regel utgår bidrag med högst hälften av kostnaderna för den planerade verksamheten.

Bidrag till kostnaderna för instruktör för upplysning i alkoholfrågan utgår med 23 000 kr. för helt budgetår. För instruktör hos Sveriges lärares nykterhetsförbund och Sveriges ungdoms helnykterhetsförbund kan dock bidrag utgå med 28 000 kr. Sammanlagt finns medel anvisade för 29 instruktörer.

Ur anslaget utgår bidrag till internationella byrån i Lausanne för alkohol- och narkotikafrågor och till organisationskostnaderna för Riksförbundet mot alkoholmissbruk. Skolöverstyrelsen disponerar dessutom 26 000 kr. för nykterhetsfrämjande verksamhet samt 400 000 kr. för upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna.

Budgetåret 1970/71 har anslaget fördelats på olika ändamål på följande sätt.

1. Grundbidrag till nykterhetsorganisationer m. fl.	690 000
2. Speciella bidrag	900 000
3. Bidrag till instruktörer för upplysning i alkoholfrågan	682 000
4. Bidrag till internationella byrån i Lausanne	9 000
5. Till skolöverstyrelsens disposition för nykterhetsfrämjande verksamhet	26 000
6. Bidrag till Riksförbundet mot alkoholmissbruk	35 000
7. Bidrag till upplysningsverksamhet i alkoholfrågan inom ungdomsorganisationerna	400 000
	2 742 000

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen finner starka skäl föreligga för en väsentlig höjning av grundbidraget till nykterhetsorganisationerna, men föreslår med hänsyn till pågående utredningsarbete endast en begränsad höjning av medlen för nästa budgetår (+60 000 kr.).

2. Medlen för speciella bidrag bör höjas med hänsyn till allmänna kostnadsstegringar samt behovet av ökad alkohol- och narkotikaupplysning. Överstyrelsen föreslår vidare att den särskilda uppdelningen av de speciella bidragen på fem delposter slopas (+200 000 kr.).

3. För att ge organisationerna möjlighet att rekrytera kvalificerade instruktörer bör instruktörsbidragen höjas med 4 000 kr. per instruktör för de 26 tjänster för vilka bidraget nu är 23 000 kr. Överstyrelsen föreslår att bidraget i fortsättningen utgår med ett summa-belopp, som beräknas på grundval av nu utgående bidrag till resp. organisation med tillägg av den föreslagna höjningen per instruktörstjänst. Denna bidragskonstruktion, som inte längre avser ett visst antal tjänster, skulle göra det möjligt för organisationerna att inom ramen för erhållet bidrag anställa en eller flera instruktörer för hela året eller delar därav (+104 000 kr.).

4. Bidraget till skolöverstyrelsens disposition bör höjas bl. a. med hänsyn till kostnadsstegringarna (+4 000 kr.).

5. Överstyrelsen föreslår en höjning av bidraget till Riksförbundet mot alkoholmissbruk (+10 000 kr.).

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen tillstyrker de av skolöverstyrelsen föreslagna bidragsökningarna. Upplysningens utformning och innehåll bör enligt styrelsen bli föremål för uppmärksamhet. Det borde enligt styrelsen vara en angelägenhet för de bidragsmottagande organisationerna att självkritiskt granska sitt eget arbete, analysera målgrupper, övergripande målsättning och delmål. Med anledning av den föreslagna höjningen av instruktörsbidragen finner styrelsen att man dels bör göra en allmän översyn av instruktörernas arbete inom folkrörelserna och dels bör se över deras praktiska möjligheter att göra en kvalificerad arbetsinsats. Den för CAN under föregående anslag föreslagna konsulenten med uppgift att svara för kontakten med bl. a. ungdomsorganisationerna kan enligt socialstyrelsen få en stor betydelse i detta sammanhang.

Departementschefen

Med anledning av vad skolöverstyrelsen anfört rörande slopande av uppdelningen av de speciella bidragen på delposter samt om ändring av bidragskonstruktionen för instruktörsbidragen finner jag att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i dessa frågor, om riksdagen inte har någon erinran däremot.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 742 000 kr.

B 53. Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet

1969/70 Utgift	2 447 824
1970/71 Anslag	3 095 000
1971/72 Förslag	3 295 000

Från anslaget utgår bl. a. bidrag till De blindas förening (DBF) för framställning av talböcker, dels för föreningens allmänna biblioteksverksamhet, dels för att tillgodose behovet av studielitteratur för synskadade universitetsstuderande. Ifrågakvarande verksamhet leds av en biblioteksstyrelse med sju ledamöter.

Från anslaget utgår vidare bidrag till konsulentverksamhet av försökskaraktär avseende studie- och ungdomsverksamhet bland handikappade. En del av anslaget står vidare till skolöverstyrelsens förfogande för fördelning efter prövning i varje särskilt fall till kurs- och studieverksamhet, fritidsverksamhet, ungdomsledarutbildning m. m. Slutligen utgår från anslaget bidrag till tolkar för döva, till utbildningskurser för tolkar för döva, till framställning av lättläst och ordförenklad litteratur för vissa handikappgrupper, till framställning av blindskrifter genom Tomtebodaskolans försorg samt till undervisning i mim vid statens dansskola.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Konsulentverksamhet	350 000	+ 430 000	} 200 000
2. Kurs- och studieverksamhet m. m.	802 000	+ 900 000	
3. Bidrag till De blindas förening för biblioteksverksamhet	1 240 000	+ 380 000	
4. Framställning av studielitteratur för synskadade universitetsstuderande	220 000	+ 30 000	
5. Framställning av TRU-material för synskadade	30 000	+ 20 000	
6. Bidrag till framställning av blindskrifter vid Tomtebodaskolan	93 000	+ 32 000	
7. Framställning av lättläst litteratur	125 000	+ 25 000	
8. Tolkar och tolkutbildning	180 000	+ 140 000	
9. Bidrag till statens dansskolas undervisning i mim m. m.	55 000	+ 90 000	
	3 095 000	+ 2 047 000	+ 200 000

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen föreslår att anslaget höjs med 360 000 kr. för inrättande av sex nya konsulenttjänster (nu sju tjänster). Behov av konsulenter föreligger bl. a. vid integreringen av handikappade elever i folkhögskolans undervisning, utbildning av ungdomsledare i handikappfrågor och kartläggning av de handikappades kulturella kontakter. Det nuvarande bidraget till konsulentverksamhet bör därutöver räknas upp med 70 000 kr.

2. För kurs-, studic- och ungdomsverksamhet beräknar överstyrelsen en medelsökning med 900 000 kr. Ett ökat stöd krävs till ungdomsorganisationerna i form av stimulansbidrag för att organisationerna i större utsträckning än hittills skall kunna integrera handikappade ungdomar i sin verksamhet. Överstyrelsen avser att också i fortsättningen ge anslag till den för handikapporganisationerna gemensamma informationsverksamhet som bedrivs av Handikapporganisationernas centralkommitté (HCK).

3. Med hänsyn till det mycket begränsade urvalet av litteratur i talboksform och i punktskrift föreslår överstyrelsen att bidraget till DBF:s biblioteksverksamhet höjs med 380 000 kr. Det är också angeläget att DBF får resurser att fullfölja en startad försöksverksamhet för övergång till kassetbandspelare.

6. Överstyrelsen föreslår en ökning av bidraget till framställning av blindskrifter vid Tomtebodaskolan. Härigenom blir det möjligt att bredda urvalet av tillgänglig fack- och skönlitteratur, uppslagsverk m. m. för synskadade.

8. Bidraget till arvodering av tolkar för döva bör höjas med 40 000 kr. (nu 60 000 kr.).

Överstyrelsen planerar att under nästa budgetår utbilda 60 tolkar som skall biträda döva i det dagliga livet. Medelsbehovet ökar härigenom med ytterligare 100 000 kr.

9. Överstyrelsen föreslår en ökning av anslagsposten med 40 000 kr. (nu 55 000 kr.) till mimutbildningen för hörselskadade vid statens dansskola, samt ett anslag av 50 000 kr. för försök med olika former av skapande verksamhet bland hörselskadade, synskadade och psykiskt utvecklingsstörda.

Departementschefen

Detta anslag bör höjas med ett sammanlagt belopp av 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 3 295 000 kr.

d) utbildning inom kulturområdet**B 54. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:****Utbildningskostnader**

1969/70 Utgift	2 344 564 ¹
1970/71 Anslag	2 980 000
1971/72 Förslag	3 198 000

¹ 414 631 kr. som hänför sig till budgetåret 1969/70 har bokförts på budgetåret 1970/71

Akademien för de fria konsterna har överinseende över konsthögskolan. Till akademiens uppgifter hör bl. a. att göra framställning om anslag till högskolans verksamhet.

Konsthögskolan omfattar en målarskola, en skulpturskola, en skola för grafisk konst och en arkitekturskola. Dessutom hör till högskolan ett institut för materjalkunskap och en ateljé för monumentalmålning och dekorativ konst. Sedan budgetåret 1965/66 har skolan bedrivit viss konservatorsutbildning. Högskolan har även verksamhet för vidareutbildning av konstnärer.

Antalet elever höstterminen 1970 uppges vara 259.

De särskilda sakkunniga, konstnärsutbildningssakkunniga, som tillkallats för att utreda med konstnärsutbildningen sammanhängande frågor har avgivit sitt huvudbetänkande Högskolor för konstnärlig utbildning (SOU 1970: 66) vilket håller på att remissbehandlas.

Kungl. Maj:t har den 5 juni 1970 uppdragit åt utrustningsnämnden för universitet och högskolor att svara för utrustning av konsthögskolans lokaler. Vissa kostnader för ändamålet får förskottsvis betalas med medel som står till Kungl. Maj:ts disposition.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Konstakademien	Departementschefen
Personal			
Läro- och assistentpersonal	27	+6	of.
Övrig personal	18	+2,5	+0,5
	45	+8,5	+0,5
Anslag			
Avlöningar	1 810 000	+336 000	+ 20 000
Sjukvård	1 300	of.	of.
Resesättningar	13 000	+ 2 000	+ 1 000
därav utrikes resor	5 000	of.	of.
Lokalkostnader	524 000	+174 000	+147 000
Expenser	106 700	+ 60 000	+ 15 000
därav engångsutgifter	—	+20 000	—
Ersättning för minskade hyresintäkter	75 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	450 000	+116 000	+ 35 000
	2 980 000	+688 000	+218 000

Akademien för de fria konsterna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 61 000 kr.

2. Undervisningen vid konsthögskolan är stadd i en fortgående utveckling som leder till behov av förstärkningar, framför allt i form av assistenter och gästföreläsare.

Vid arkitekturskolan bör till professuren i arkitekturhistoria knytas en heltidsanställd i stället för en halvtidsanställd assistent och till professuren i arkitektur ytterligare en assistent.

Halvtidstjänsten som assistent vid monumentalskolans plastverkstad, där man bedriver en omfattande försöksverksamhet med nya material m. m., bör bytas ut mot en heltidstjänst. Vidare föreslås att assistenttjänster inrättas vid skolan för grafisk konst resp. skulpturskolan i utbyte mot nuvarande två arvodestjänster som koppartryckare och som tygmästare. Utöver de begärda tjänsterna föreslås en höjning med ca 89 000 kr. av de medel, som finns anvisade till arvoden för undervisning i vissa specialämnen vid konsthögskolan och för vidareutbildning av konstnärer. (+232 000 kr.)

3. Genom att konsthögskolan successivt flyttas över till lokaler på Skeppsholmen har biblioteket fått lokaler på två håll. Biblioteket på Skeppsholmen skall förutom av konsthögskolan också utnyttjas av nordiska institutet för samhällsplanering. För att biblioteksresurserna skall kunna utnyttjas effektivt erfordras en förste biblioteksassistent, gemensam för högskolan och institutet. Akademien begär medel för en halv tjänst (+24 500 kr.).

4. Konsthögskolans administration bör förstärkas med en assistent för kamerala arbetsuppgifter. Vidare föreslås att en halvtidstjänst som kvalificerat biträde ökas ut till en heltidstjänst. Vid institutet för materialkunskap behövs ett kvalificerat biträde med halvtidstjänstgöring. Därutöver begärs ökade medel för tillfällig arbetskraft, vakt-hållning m. m. (+120 950 kr.)

5. Arvodet till konsthögskolans direktör uppgår till 5 988 kr. Till akademiens sekreterare utgår ett arvode av 7 500 kr. Direktörens arvode bör höjas till 21 000 kr. och sekreterarens till 24 000 kr. (+ 39 075 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 198 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. hyreskostnader för högskolans nya lokaler på Skeppsholmen samt för en tjänst som förste biblioteksassistent i A 20 med halvtidstjänstgöring vid konsthögskolans bibliotek på Skcpps holmen. Under anslaget Nordiska institutet för samhällsplanering kommer i det följande medel att beräknas för en motsvarande halvtidstjänst vid institutet.

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor har fått i uppdrag

att svara för utrustning av konsthögskolans lokaler. Vissa kostnader för detta ändamål får förskottsvis betalas med medel som Kungl. Maj:t anvisar särskilt.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 198 000 kr.

B 55. Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.

1969/70 Utgift	405 375	Reservation	32 288 ¹
1970/71 Anslag	453 000		
1971/72 Förslag	456 000		

¹ I reservationen ingår ett belopp av 20 000 kr, som enligt beslut av Kungl. Maj:t den 17 februari 1967 skulle inbesparas som villkor för visst anslagsöverskridande

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Konstakademien	Departementschefen
Undervisningsmateriel m. m.	320 400	+ 157 000	+ 3 000
därav engångsutgifter	—	+ 69 200	
Biblioteket	46 000	+ 4 000	
Elevernars studieresor	45 000	+ 41 000	
Stipendier för studerande vid arkitekturskolan	22 800	of.	
Kostbidrag åt vissa elever	18 800	of.	
Kurs i restaureringsteknik (engångsutgift)	—	+ 36 000	
	453 000	+ 238 000	+ 3 000

Akademien för de fria konsterna

Förutom en generell höjning på grund av allmänna kostnadsstegringar och lönekostnadspålägg på arvoden för levande modeller behövs ökade medel till undervisningsmateriel för verksamhet med vidareutbildning av konstnärer och experimentverksamhet, särskilt i skulptur- och monumentalskolan. En ökning krävs också för att bidraget till fri materiel för i huvudsak målarskolans elever skall kunna höjas samt för att påbörja mikrofilmning av arkitekturskolans bildsamling. Den av akademien föreslagna engångsanvisningen avser inköp av huvudsakligen verkstadsutrustning för målart- och skulpturskolorna samt institutet för materialkunskap.

Akademien framhåller den stora betydelse studieresor har för undervisningsresultatet och föreslår ökade medel bl. a. för att ge samtliga ele-

ver möjlighet att under sin studietid företa en längre in- eller utrikes resa.

Under år 1970 har arkitekturskolans elever deltagit i en kurs i restaureringsteknik i Rom. Kostnaderna för kursen täcktes delvis av särskilda medel, anvisade av Kungl. Maj:t. Kursen är planerad att upprepas under våren 1972. I den beräknade kostnaden ingår bl. a. resor och traktamenten, gästföreläsararvoden samt viss undervisningsmateriel.

Departementschefen

Utöver den höjning av anslaget med 3 000 kr. som jag beräknat i sammanställningen bör 20 000 kr. av reservationen under anslaget, som enligt tidigare beslut av Kungl. Maj:t skulle utgöra besparing, nu åter få tas i anspråk. Den verkliga medelsökningen blir då 23 000 kr.

Jag erinrar om vad jag anfört under anslaget Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Utbildningskostnader beträffande uppdrag åt utrustningsnämnden för universitet och högskolor att utrusta konsthögskolans lokaler.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 456 000 kr.

B 56. Konstfackskolan: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	7 180 640
1970/71 Anslag	7 053 000
1971/72 Förslag	7 323 000

Konstfackskolan omfattar tvåårig konstindustriell dagskola (KD), treårig konstindustriell aftonskola (KA), tvåårig högre konstindustriell skola (HKS) samt treårigt teckningslärarinstitut (TI). Utbildningen vid HKS bygger på genomgång av KA eller KD. Vid KD finns en ettårig förberedande kurs för teckningslärarinstitutet och vid KA en tvåårig sådan kurs. Dessutom kan i aftonskolan anordnas kortare kurser i enstaka ämnen eller grupper av ämnen.

Vid de tre konstindustriella skolorna (KD, KA, HKS) meddelas undervisning i sju fackavdelningar, nämligen en för textilarbete, en för dekorativ målning, en för skulptur, en för keramik, en för möbler och inredningar, en för metallarbete samt en för reklam och bokhantverk.

Konstfackskolan står under inseeende av skolöverstyrelsen och leds av en styrelse, som består av tolv ledamöter. Kungl. Maj:t utser ordförande och sex av de övriga ledamöterna.

Antalet elever höstterminen 1970 uppges vara 824.

Kostnaderna för konstfackskolan skall för budgetåren 1969/70 och 1970/71 fördelas mellan staten och Stockholms kommun enligt avtal som skall träffas mellan parterna och enligt riksdagens bemyndigande godkännas av Kungl. Maj:t.

Den av konstfackskolans styrelse i juni 1967 överlämnade utredningen angående konstfackskolans framtida organisation m. m. (Stencil konstfackskolans styrelse) har överlämnats till konstnärsutbildningssakkunniga för att läggas till grund för ytterligare utredning angående konstfackskolans framtida organisation samt — med undantag för teckningslärarutbildningen — ämnesinnehåll och studieplaner för utbildningen. De sakkunnigas huvudbetänkande Högskolor för konstnärlig utbildning (SOU 1970: 66) har avgivits och håller på att remissbehandlas.

Frågan om utbildningen av teckningslärare behandlas av lärarutbildningskommittén (LUK), som tillkallades den 8 november 1968. Enligt sina direktiv (se 1970 års riksdagsberättelse s. 284) skall kommittén med förtur behandla frågan om särskild utbildning för icke behöriga lärare i s. k. övningsämnen. LUK har därför den 28 april 1970 avgivit förslag angående anordnande av särskilt anpassad utbildning för icke behöriga lärare i s. k. övningsämnen (Stencil U 1970: 10). Förslaget har remissbehandlats.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen resp. lärarutbildningskommittén	Departementschefen
Personal			
Lärarpersonal	84	+1	of.
Övrig personal	17	+2	of.
	101	+3	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	4 695 900	+319 000	+ 46 000
Sjukvård	8 000	of.	of.
Resersättningar	23 000	+ 5 100	+ 1 000
Lokalkostnader	1 648 000	+ 16 700	+ 6 000
Expenser	130 000	+ 4 800	+ 4 000
Särskild utbildning av teckningslärare	—	+110 000	+145 000
Lönekostnadspålägg	1 150 000	+126 400	+ 68 000
	7 654 900	+582 000	+270 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Elevavgifter	22 000	of.	of.
Avkastning av Sjöstedtska fonden	2 900	of.	of.
Bidrag från Stockholms kommun	577 000	of.	of.
Nettoutgift	7 053 000	+582 000	+270 000

Skolöverstyrelsen

I avvaktan på beslut om konstfackskolans framtida organisation före-

slår överstyrelsen endast sådana ändringar som kan genomföras utan att man därigenom binder verksamheten för framtiden.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 73 200 kr.

2. För konstindustriavdelningarna föreslår överstyrelsen en tjänst som facklärare i industriell formgivning. Inrättas en sådan tjänst bortfaller behov av medel för arvodering av timundervisning. Vidare anser överstyrelsen att medel behövs för psykoteknisk expertis vid intagning av elever samt för gästföreläsare. (+57 900 kr.)

3. Vid teckningslärarinstitutet behövs förstärkta resurser för den praktiska lärarutbildningen, bl. a. för att auskultationer och provårsutbildning skall kunna bedrivas i förutsatt omfattning och för att musiklärare skall kunna medverka vid undervisningsövningar i det nya ämnet konst- och musikhistoria. Överstyrelsen beräknar också medel för ökad medverkan av metodiklärare i den praktiska lärarutbildningen och för att övningsundervisning skall kunna bedrivas i årskurs 2.

För att i övrigt effektivisera undervisningen vid institutet begär överstyrelsen medel för ökad lärartäthet i vissa ämnen samt för försöksverksamhet och utvecklingsarbete inom den konstpedagogiska utbildningen. Vidare föreslås ökad ersättning för biträde åt föreståndaren i pedagogisk-administrativa frågor och skrivhjälp åt lärarna. För tillsyn och teknisk service av utrustning vid institutet begärs medel för en tjänst som tekniker. (+211 730 kr.)

4. Medel för arvoden till levande modeller har hittills anvisats under anslaget Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m. På grund av att lönekostnadspålägg skall beräknas för dessa arvoden föreslår överstyrelsen att medlen för ändamålet i fortsättningen beräknas under detta anslag (+99 200 kr.).

5. Överstyrelsen förutsätter att medel för att arvodera en administrativ kraft, motsvarande en byrådirektör, vid skolans centrala kansli även under nästa budgetår kan utgå från åttonde huvudtitelns kommittéanslag. Överstyrelsen begär i övrigt medel för ytterligare ett biträde (+26 860 kr.).

6. I särskild skrivelse har konstfackskolan begärt medel för att skolköterskans tjänstgöringstid — nu $\frac{3}{4}$ -tid — skall kunna utökas till heltid. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt framställningen.

Läraryrskommittén (LUK)

Kommitténs förslag angående anordnande av särskilt anpassad utbildning för icke behöriga lärare i s. k. övningsämnen (Stencil U 1970: 10) behandlas här i vad det avser behörighetsgivande utbildning för icke behöriga lärare i teckning.

I ämnet teckning råder en avsevärd lärarbrist, som väntas bestå under hela eller större delen av 1970-talet. Enligt en enkätundersökning som LUK redovisar hade lärare utan föreskriven utbildning vårtermi-

nen 1969 hand om 40 % av teckningsundervisningen på de stadier som undersökningen omfattade.

LUK föreslår att en särskilt anpassad utbildning för icke behöriga lärare i teckning skall anordnas. Genomgång av utbildningen bör leda till generell behörighet till tjänst som lärare i teckning. Utbildningen skall inledas med en feriekurs om tre veckor under vilken deltagarnas förkunskaper utvärderas och de fortsatta studierna planeras. Därefter följer ett års självstudier med hjälp av bl. a. självinstruerande material, varvid kontakter med kursledningen upprätthålls vid regionala sammankomster för deltagarna. Deltagarna förutsätts bedriva självstudierna vid sidan av sin tjänstgöring. Utbildningen avslutas med ett års heltidsstudier vid konstfackskolans teckningslärarinstitut. Dessa studier avses omfatta ämnesutbildning, metodik, pedagogik samt i begränsad omfattning praktisk lärarutbildning.

Under utbildningstiden bör kursdeltagarna kunna förordnas på icke ordinarie lärartjänst utan att denna anmäls ledig till arbetsförmedlingen.

LUK har undersökt antalet icke behöriga teckningslärare som är 31—55 år, har minst ett års yrkes- eller ämnesutbildning, har tjänstgjort som lärare i minst sex år samt under vårterminen 1969 har tjänstgjort minst 11 veckotimmar. Antalet uppges vara 39. LUK förutsätter att i första hand personer som motsvarar den undersökta gruppen tas in till den särskilda utbildningen. För enskilda fall skall dock möjlighet finnas till en friare bedömning.

LUK uppskattar utbildningskostnaderna för 25 deltagare till 390 000 kr., varav 95 000 kr. till förberedande åtgärder, 60 000 kr. till feriekursen, 80 000 kr. till självstudieåret och 155 000 kr. till det avslutande studieåret vid teckningslärarinstitutet.

Över LUK:s förslag har remissyttranden avgivits av skolöverstyrelsen — efter hörande av länskolnämnderna, konstfackskolan, Musikaliska akademiens styrelse, lärarhögskolorna i Göteborg, Malmö och Umeå, seminarierna för huslig utbildning i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala samt slöjdlärarseminariet i Linköping —, arbetsmarknadsstyrelsen, statistiska centralbyrån, statens avtalsverk, centrala studiehjälpsnämnden, konstnärsutbildningssakkunniga, styrelsen för gymnastik- och idrotthögskolorna, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Landsorganisationen i Sverige, Statstjänstemännens riksförbund och Sveriges förenade studentkårer.

De remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget att anordna en särskild behörighetsgivande kurs i teckning. LUK:s förslag i fråga om innehåll, utbildningstid och organisation av utbildningen föranleder inga invändningar från remissinstansernas sida.

Skolöverstyrelsen, konstnärsutbildningssakkunniga och TCO förordar

att man som intagningsvillkor skall tillämpa de avgränsningar beträffande ålder, tjänstgöringstid och yrkes- eller ämnesutbildning som LUK gjort vid sin beräkning av underlaget för utbildningen. Även SACO anser att deltagarna bör ha minst sex års lärarpraktik och ett års yrkes- eller ämnesutbildning.

I fråga om den föreslagna dimensioneringen — 25 deltagare — invänder *statistiska centralbyrån* att deltagarantalet har beräknats alltför lågt. Även *flera läns skolnämnder* anser att kursen kan behöva dubblas. TCO däremot framhåller att det angivna deltagarantalet ej bör överskridas. *Läns skolnämnden i Malmö* anser att de inledande avsnitten, feriekursen och självstudieåret bör dimensioneras för 35—40 deltagare, bl. a. av det skälet att en viss avgång kan väntas inför det avslutande studieåret vid teckningslärarinstitutet.

Departementschefen

Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna avtal med Stockholms kommun angående fördelningen av kostnader för konstfackskolan mellan staten och kommunen för budgetåret 1971/72.

Jag tillstyrker att särskild utbildning av teckningslärare anordnas med början nästa budgetår i huvudsak enligt lärarutbildningskommitténs förslag. Medel för ändamålet bör beräknas under detta anslag och under anslaget Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m. Under förevarande anslag beräknar jag för detta ändamål ett medelsbehov av 153 000 kr. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa närmare föreskrifter om utbildningen, bl. a. beträffande antalet intagningsplatser och intagningsvillkor.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 323 000 kr. Jag har därvid beräknat bl. a. 56 000 kr. för att auskultationer och provårsutbildning vid teckningslärarinstitutet skall kunna bedrivas i avsedd omfattning och för att musiklärare skall kunna medverka vid undervisningsövningar i konst- och musikhistoria (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtal mellan staten och Stockholms kommun om fördelningen av vissa kostnader för konstfackskolan under budgetåret 1971/72,
- b) till *Konstfackskolan: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 323 000 kr.

B 57. Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.

1969/70 Utgift	430 498	Reservation	—
1970/71 Anslag	443 000		
1971/72 Förslag	501 000		

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen resp. Lärarutbildningskommittén	Departementschefen
Biblioteket	20 000	+ 35 000	+ 58 000
Avdelningarna för konst- industri	256 000	+ 111 000	
Teckningslärarinstitutet	117 000	+ 149 500	
Möbler och övrig inredning för gemensamma lokaler	50 000	+ 2 500	
	443 000	+ 298 000	+ 58 000

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsen föreslår att medel för arvoden till levande modeller i fortsättningen beräknas under anslaget Konstfackskolan: Utbildningskostnader (—80 000 kr.).

2. För nyanskaffningar föreslås ökningsar med 180 000 kr. för konstindustriskolorna och med 113 500 kr. för teckningslärarinstitutet. Större delen av sistnämnda belopp är avsett för inköp av utrustning för intern TV. Viss återgivningsapparat, som kostnadsberäknats till 15 000 kr., fordras för att institutet skall kunna utnyttja färdiga undervisningsprogram. Den omfattande ämnesutbildningen i TV-kunskap vid institutet motiverar enligt överstyrelsen dessutom att viss ytterligare utrustning anskaffas till en kostnad av 56 500 kr. För inköp till biblioteket föreslås ytterligare 35 000 kr. För ökade förbrukningskostnader beräknas 19 500 kr. (+348 000 kr.)

Lärarutbildningskommittén

I lärarutbildningskommitténs förslag om särskild utbildning för icke behöriga lärare i teckning har kostnaderna för materiel m. m. under budgetåret 1971/72 beräknats till 30 000 kr., av vilka 20 000 kr. avser medel för nyanskaffning av undervisningsmateriel och återstoden förbrukningskostnader.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 58 000 kr. I medelsberäkningen ingår 36 000 kr. för den särskilda utbildning av teckningslärare som enligt vad jag tidigare anfört bör anordnas med början nästa budgetår. Kostnaderna för arvoden till levande modeller bör även i fortsättningen betalas från detta

anslag. I min anslagsberäkning ingår även medel för lönekostnadspålägg för sådana arvoden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konstfackskolan: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 501 000 kr.

B 58. Musikhögskolorna

I riksstaten för innevarande budgetår är uppförda ett förlagsanslag av 7 749 000 kr. till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Utbildningskostnader, ett reserverationsanslag av 294 000 kr. till Musikaliska akademien med musikhögskolan: Undervisningsmateriel m. m. och ett förslagsanslag av 2 642 000 kr. till Bidrag till vissa musikkonservatorier.

Våren 1970 tog statsmakterna (prop. 1970: 25, SU 108, rskr 274) ställning till vissa allmänna riktlinjer för den framtida musikutbildningen. Enligt dessa skall en successiv reform av den högre musikutbildningen genomföras med början budgetåret 1971/72. För att förbereda reformen tillkallades med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 10 april 1970 en organisationskommitté för högre musikutbildning. Kommittén, som kallar sig OMUS, har den 14 oktober 1970 överlämnat anslagsframställning för den högre musikutbildningen jämte förslag till reformåtgärder för nästa budgetår. Musikaliska akademien har gett in en särskild framställning om anslag till akademiens kansli och bibliotek samt till Musikhistoriska museet.

Berörda frågor, med undantag för frågan om Musikhistoriska museet som anmälts i det föregående under anslaget Bidrag till vissa museer och arkiv bör, sedan vissa förslag remissbehandlats, redovisas i särskild proposition. I riksstatsförslaget bör för ändamålet tas upp ett preliminärt beräknat belopp av 12 415 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ännu, till *Musikhögskolorna* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 12 415 000 kr.

B 59. Statens scenskolor

1969/70 Utgift	5 572 388
1970/71 Anslag	6 056 000
1971/72 Förslag	5 958 000

Enligt stadgan för statens scenskolor, som fastställdes av Kungl. Maj:ten den 6 juni 1968, har scenskolorna, av vilka två finns i Stockholm, en i Göteborg och en i Malmö, till uppgift att utbilda skådespelare och musikdramatiska artister. I Stockholm är utbildningen av skådespelare och musikdramatiska artister förlagd till skilda skolor. Statens scenskola i Stockholm utbildar skådespelare medan musikdramatiska skolan i Stockholm är speciellt inriktad på utbildning av operaartister. Vid scenskolorna i Göteborg och Malmö meddelas utbildning på en dramatisk och en musikdramatisk linje.

Utbildningen vid skolorna är treårig. Till utbildningen skall årligen antagas 15 studerande vid var och en av statens scenskolor samt 8 studerande vid musikdramatiska skolan.

Teater- och musikrådet har inseende över skolorna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Scenskolorna	Teater- och musikrådet	Departementschefen
Personal				
Lärarpersonal	71	+4	of.	of.
Övrig personal	15	+5	+3	of.
	86	+9	+3	of.
Anslag				
Avlöningar	3 639 000	+390 000	+143 000	—160 000
Sjukvård	5 000	+ 2 000	of.	of.
Reseersättningar	47 000	+ 5 000	of.	of.
Lokalkostnader	913 000	+101 000	+ 73 000	+ 73 000
Expenser	563 000	+106 000	+ 50 000	+ 29 000
därav engångsutgift	—	+ 30 000	—	—
Inredning och utrustning av lokaler	35 000	— 35 000	— 35 000	— 35 000
Lönekostnadspålägg	854 000	+135 000	+ 72 000	— 5 000
	6 056 000	+704 000	+303 000	— 98 000

Scenskolorna

1. Löne- och prisomräkning m. m. 177 000 kr.

2. Scenskolan i Stockholm avser att under innevarande läsår successivt införa en ny undervisningsmetodik. De nya metoderna kräver att undervisningen i scenframställning sker i mindre grupper varvid antalet lärartimmar ökar i en omfattning som motsvarar en tjänst som lärare i scenisk framställning och scenisk teknik. Skolan begär liksom tidigare år att en tjänst som scenskolesekreterare inrättas för att avlasta rektor administrativa uppgifter. Vidare föreslås ändrad löne-

gradsplacering för kanslipersonalen samt ett engångsanslag om 30 000 kr. för anskaffning av rekvisita (+143 000 kr.).

3. Scenskolan i Göteborg framhåller det stora värdet av den utåtriktade delen av undervisningen som består av produktion av teater och föreställningar för publik med skolans elever. För denna verksamhet krävs medel för en tjänst som institutionstekniker samt ökade medel för uppvisningar. Liksom vid stockholmsskolan behövs en tjänst som byråsekreterare (scenskolesekreterare) samt förbättrade löneförmåner för kanslipersonalen. Kostnaderna för skolans nya lokaler överstiger med 66 000 kr. det under anslaget för innevarande budgetår upptagna beloppet. (+142 000 kr.)

4. Scenskolan i Malmö begär medel för löne- och prisomräkning.

5. Musikdramatiska skolan i Stockholm framhåller behovet av en förstärkning av undervisningen i bl. a. sång och scenisk framställning. I anslutning härtill begärs medel för en repetitör med halvtidstjänstgöring. Härjämte behöver skolan ytterligare en tekniker och ett biträde, båda med halvtidstjänstgöring. Skolan föreslår slutligen ökade medel för beställning av svenska musikdramatiska verk samt för bl. a. studieresor och uppvisningar. (+242 000 kr.)

Teater- och musikrådet

I sitt yttrande över förslagen från scenskolorna i Stockholm, Göteborg och Malmö hänvisar rådet till den översyn av skolornas verksamhet som görs av en inom rådet tillsatt scenskolekommitté. Rådet begränsar sig till att i enlighet med de förslag som väntas från denna kommitté föreslå att tjänster som scenskolesekreterare inrättas vid var och en av skolorna. I övrigt godtar rådet prisomräkning med 143 000 kr., ökade lokalkostnader för skolan i Göteborg samt viss förstärkning av expensmedlen för musikdramatiska skolan.

I särskild skrivelse har teater- och musikrådet berört intagningen av studerande till scenskolan i Stockholm och anmält att skolan år 1970 tagit in färre elever än vad som förutsatts. Detta bör enligt rådet för innevarande budgetår föranleda en viss nedskärning av medelsanvisningen till skolan.

Departementschefen

Av anslagsframställningarna från scenskolorna och av teater- och musikrådets skrivelse rörande scenskolan i Stockholm framgår att antalet studerande vid skolorna inte uppgår till vad som motsvarar full kapacitet. Den minskade undervisningsvolym som jag med anledning härav räknar med även för nästa budgetår föranleder en minskning av medelsbehovet vid skolorna med sammanlagt 200 000 kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens scenskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 958 000 kr.

B 60. Statens dansskola

1970/71 Anslag	1 565 000
1971/72 Förslag	1 620 000

Statens dansskola, som i första hand övertagit uppgifter från det tidigare Koreografiska institutet, inrättades enligt statsmakernas beslut (prop. 1970: 25, SU 108, rskr 274) den 1 juli 1970. Enligt stadgan för dansskolan, fastställd den 29 juni 1970, har skolan till uppgift att vid särskilda linjer utbilda danspedagoger och koreografer samt att meddela utbildning i mim. Vid skolan anordnas även vidareutbildning för danspedagoger.

Utbildningen av koreografer och danspedagoger är f. n. treårig. Till utbildningen på danspedagoglinje skall årligen antagas ca 12 och på koreograflinje ca 3 studerande.

Teater- och musikrådet har inscende över dansskolan.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Dansskolan	Teater- och musikrådet	Departementschefen
Personal				
Lärarpersonal	13	+2,5	of.	of.
Övrig personal	3	+2	+0,5	of.
	16	+4,5	+0,5	of.
Anslag				
Avlöningar	702 000	+233 000	+ 59 000	+ 30 000
Sjukvård	1 000	of.	of.	of.
Reseersättningar	15 000	+ 16 000	+ 3 000	+ 1 000
Lokalkostnader	568 000	+ 9 000	+ 9 000	+ 3 000
Expenser	112 000	+ 96 000	+ 26 000	+ 6 000
Lönekostnadspålägg	167 000	+ 64 000	+ 41 000	+15 000
	1 565 000	+418 000	+138 000	+55 000

Dansskolan

1. Löne- och prisomräkning n. m. 114 000 kr.

2. Vissa förstärkningar begärs för undervisningen. För danspedagog- och koreograflinjerna beräknas ökade medel till gästlärare, scenpraktik och studieresor. Vidare föreslås att den av Koreografiska institutet påbörjade undervisningen i mim byggs ut med en tredje årskurs. Dessutom begärs ökade medel för att utvidga försöksverksamheten

med utbildning av folkdansledare och för vidareutbildning av redan yrkesverksamma pedagoger. Härjämte framhålls värdet för undervisningen av att rektor och lärare får möjlighet till studieresor. (+145 200 kr.)

3. För att skolan skall kunna fullt utnyttja den tekniska apparatur m. m. som ställts till förfogande i samband med inflyttningen i filmhuset behöver skolans administration förstärkas med en tjänst som institutionstekniker. Vidare föreslås en tjänst som expeditionsvakt och ökade medel till bl. a. annonser. (+88 740 kr.)

Teater- och musikrådet

Dansskolans anslagsframställning innebär en inte obetydlig expansion. Rådet vill gärna stödja en fortsatt utveckling av skolan men anser att en viss återhållsamhet är lämplig tills dess erfarenheter vunnits från ett eller ett par års verksamhet.

Rådet ställer sig bakom en förstärkning av mimutbildningen utan att därför hänföra denna till någon speciell årskurs. Rådet tillstyrker vidare att medlen för vidareutbildning av danspedagoger ökas.

Frågan om behovet av medverkan av tekniker och expeditionsvakt bör enligt rådet lösas tillsammans med andra institutioner i filmhuset. Ett belopp av 15 000 kr. bör ställas till förfogande för ändamålet. Slutligen föreslår rådet en ökning med 15 000 kr. för studieresor.

Departementschefen

Någon utvidgning av dansskolans verksamhet kan jag inte förorda för nästa budgetår. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 620 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens dansskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 620 000 kr.

B 61. Dramatiska institutet

1969/70 Utgift	291 958
1970/71 Anslag	4 950 000
1971/72 Förslag	6 094 000

Dramatiska institutets uppgifter, som framgår av stadgan för dramatiska institutet (1970: 369), består i att utbilda personal för produktion av program för teater, film, radio och television. Utbildningen avser verksamhetsområdena regi, bild- och ljudteknik, scenografi, maskering

och administration. Institutet meddelar även sådan allmän produktions- teknisk utbildning som rör teater, film, radio och television och som be- hövs för yrkesverksamhet av annat slag. I sin verksamhet skall institutet främja utvecklingen inom områden som berörs av utbildningen.

Utbildningen vid institutet omfattar följande tvååriga utbildningslin- jer, nämligen allmän linje, administrativ linje, bildteknisk linje, ljudtek- nisk linje, scenografilinje och maskeringslinje. Utbildningen på den all- männa linjen avser dels regi- och producentutbildning, dels allmän pro- duktionsteknisk utbildning vilken är utformad som en särskild ettårig lärokurs inom den allmänna linjen. Vid institutet anordnas även en ett- årig påbyggnadskurs som bygger på den allmänna linjen, den admini- strativa linjen, den bildtekniska linjen och den ljudtekniska linjen.

Enligt ett av Kungl. Maj:t den 18 april 1969 godkänt avtal mellan svenska staten och Svenska filminstitutet övertog dramatiska institutet den 1 juli 1970 den utbildning på filmens område, som ägt rum vid film- institutets filmskola. Filminstitutet skall i stället enligt avtalet för varje budgetår med början budgetåret 1970/71 lämna bidrag till driftkost- naderna vid dramatiska institutet med ett belopp som motsvarar 6,75 % av de avgifter som för närmast föregående budgetåret redovisats till filminstitutet enligt avtalet den 6 mars 1963 angående bildande av Svenska filminstitutet. De elever som påbörjat sin utbildning vid film- skolan hösten 1968 och hösten 1969 har beretts möjlighet att avsluta sin utbildning vid dramatiska institutet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Dramatiska institutet	Departements- chefen
Personal			
Lärarpersonal	11	+ 6	
Övrig personal	20	+ 15	
	31	+ 21	
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 390 000	+ 999 000	} +1 144 000
Sjukvård	10 000	of.	
Reseersättningar	80 000	+ 145 000	
därav utrikes resor	45 000	+ 96 000	
Lokalkostnader	2 200 000	+ 114 000	
Undervisningskostnader	1 460 000	+ 2 100 000	
Materielunderhåll m. m.	350 000	+ 168 000	
Expenser	240 000	+ 283 000	
Lönekostnadspålägg	320 000	+ 254 000	
	6 050 000	+ 4 063 000	
<i>Uppbördsmedel</i>			
Bidrag från Svenska filminsti- tutet	1 050 000	— 50 000	— 50 000
Inkomster från uthyrning av lokaler m. m.	50 000	of.	+ 50 000
Nettoutgift	4 950 000	+ 4 113 000	+ 1 144 000

Dramatiska institutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 255 000 kr.

2. Institutet kommer enligt planerna att byggas ut till full utbildningskapacitet under budgetåren 1971/72 och 1972/73. Under innevarande budgetår har till utbildningen antagits sammanlagt 74 studerande, varav 46 i första årskursen. En mindre grupp studerande som övergått från Svenska filminstitutets filmskola, bereds i andra och tredje årskurserna grundläggande utbildning för teater, radio och television. Institutet avser att nästa år ta in 68 nya studerande. Samtidigt inleds utbildning i andra årskursen enligt institutets ordinarie studiegång.

Utöver kostnaderna för den fortsatta utbyggnaden, som är beräknad till sammanlagt 2 238 000 kr., begär institutet medel för effektivisering i olika avseenden av institutets verksamhet.

3. På grund av den fortsatta utbyggnaden krävs viss personalförstärkning, bl. a. ytterligare en tjänst som kursledare vid allmänna linjen, en tjänst som tekniker samt utökning av kanslipersonalen. Vidare ökar kostnaderna för gästlärare, för förvärv av rätten till verk för övningsverksamheten m. m. (+539 000 kr.)

Den personalförstärkning, som i övrigt föreslås, omfattar en tjänst som lektor i psykologi och gruppdynamik och en tjänst som informationssekreterare. Vidare begärs medel för arvoden till skådespelare för övningsproduktion, motsvarande tio årsanställda, samt till ytterligare en tjänst som servicetekniker. (+690 000 kr.)

4. Lokalbehovet för scenografilinjen kan inte tillgodoses inom institutets nuvarande lokaler (+106 000 kr.).

5. Undervisningskostnaderna ökar i proportion till det ökade elevantalet och med hänsyn till att scenografi- och maskeringlinjen byggs ut med en andra årskurs. Vidare krävs resurser för att framställa för utbildningen erforderliga läromedel. (+1 238 000 kr.)

För att effektivisera sin verksamhet föreslår institutet en rad nya åtgärder som leder till ökade undervisningskostnader. Bl. a. begärs särskilda medel för samarbete med scenskolorna i Göteborg och Malmö samt fristående produktionsgrupper. Vid sidan av institutets utbildningslinjer föreslås fortbildningskurser för personal som redan är yrkesverksam inom teater, film, radio och television. De tekniska resurserna i form av råfilm, laboratoriearbeten, band, rekvisita m. m. för övningsproduktion och självverksamhet behöver förstärkas. För handledning i övningsproduktion krävs ökade resurser. (+711 000 kr.)

6. För inredning och utrustning av dramatiska institutets lokaler i det s. k. Filmhuset i Stockholm har en kostnadsram av sammanlagt 12 milj. kr. stått till förfogande under budgetåren 1969/70 och 1970/71. För materielen har i regel gällt ettåriga garantiåtaganden från leverantörernas sida. Institutet räknar för nästa budgetår med ökade kostnader för materiel under håll (+133 000 kr.).

7. På grund av det ökade elevantalet räknar institutet med ökade kostnader för reseersättningar och expenser (+222 000 kr.).

Ytterligare höjning föreslås av medlen till reseersättningar, bl. a. med hänvisning till förslaget om samarbete med scenskolorna utanför Stockholm och till det ökade behovet av studieresor utomlands. I den föreslagna höjningen av expenser ingår bl. a. även kostnader för utgivning av en publikation. (+169 000 kr.)

8. Bidraget från Svenska filminstitutet beräknas minska med 50 000 kr.

Departementschefen

Dramatiska institutet har innevarande budgetår inlett sin utbildningsverksamhet. Verksamheten omfattar dels utbildning i första årskursen av institutets olika linjer, dels utbildning i högre årskurser av vissa elever som gått över från den nedlagda filmskolan vid Svenska filminstitutet. Utbildningen sker i huvudsak enligt de riktlinjer som redovisats i statsmakternas beslut om institutet (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 154, SU 8, rskr 8).

Vid min anmälan i förra årets statsverksproposition av anslaget till dramatiska institutet (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 141) framhöll jag att styrelsen efter godkännande av Kungl. Maj:t borde kunna göra de förändringar i utbildningsprogrammet, som följer av en anpassning till den för institutet angivna kostnadsnivån och av de erfarenheter som görs allteftersom planeringen av utbildningen tar fastare form. De förändringar av institutets utbildningslinjer, som Kungl. Maj:t medgett med hänsyn härtill, framgår av den senare fastställda stadgan för institutet. Utbildningsinnehållet vid den allmänna linjen har efter förslag av styrelsen differentierats på sådant sätt att en del av linjen avser tvåårig regi- och producentutbildning samt en del produktionsteknisk utbildning, utformad som en särskild ettårig lärokurs. Den högre regiinriktade utbildningen äger rum dels inom den allmänna linjen, dels inom den ettåriga påbyggnadskurs som institutet får anordna och som bygger på den allmänna linjen, administrativa linjen, bildtekniska linjen och ljudtekniska linjen.

Huvuddelen av institutets förslag till anslagsframställning för budgetåret 1971/72 avser en andra etapp i den planerade utbyggnaden av institutet till full utbildningskapacitet. Institutet räknar med att nästa läsår kunna ta in 68 nya studerande och samtidigt anordna utbildning i andra årskursen av de tvååriga utbildningslinjerna enligt institutets ordinarie utbildningsplaner. Utöver löne- och prisomräkning med 144 000 kr. räknar jag endast med sådana kostnadsökningar som följer av den planerade utbyggnaden. För detta ändamål förordar jag en höjning av institutets anslag med 1 milj. kr. Vid min medelsberäkning har jag utgått från att

den väntade minskningen av bidraget från Svenska filminstitutet skall kunna kompenseras genom ökad uthyrning av institutets resurser.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Dramatiska institutet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 094 000 kr.

e) radio- och TV-verksamhet**B 62. Viss beredskapsutrustning m. m.**

1969/70 Utgift ¹	550 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	650 000		
1971/72 Förslag	650 000		

¹ Anslaget Viss beredskapsutrustning

Sveriges Radio

I särskild skrivelse anför Sveriges Radio att sammanlagt 650 000 kr. bör anvisas till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsens innehåll torde någon närmare redogörelse inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle ta del av skrivelsen genom att den tillhandahålls utskottet.

Departementschefen

Jag förordar, att för ändamål som avses i nämnda skrivelse anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 650 000 kr.

B 63. Ersättning för viss rundradioverksamhet

1969/70 Utgift	30 067 191
1970/71 Anslag	33 690 000
1971/72 Förslag	9 220 000

Från anslaget bestrids innevarande budgetår Sveriges Radios och televerkets kostnader för skolprogramverksamhet och programverksamhet för utlandet samt televerkets kostnader för avgiftsbefrielse för vissa blinda.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Sveriges Radio och televerket	Departementschefen
Anslagets disposition¹			
Programverksamhet för utlandet			
a) Sveriges Radios kostnader	6 860 000	+ 2 261 000	of.
b) televerkets kostnader	2 320 000	+ 640 000	of.
Avgiftsbefrielse för vissa blinda	50 000	— 10 000	— 10 000
Forskarservice	—	+ 185 000	—
Friköp av bandningsrätt för Sveriges Radios vuxenundervisningsprogram	—	+ 140 000	—
Repris av det s. k. radiokonservatoriet	—	+ 350 000	—
Produktion av program för invandrare	—	+ 6 564 000	—
Anskaffning av teknisk material för bevakning av FN:s miljövärdskonferens år 1972 (engångsanslag)	—	+12 600 000	—
	9 230 000	+22 730 000	-10 000

¹ Disposition av under anslaget för innevarande budgetår anvisade medel för skolprogramverksamhet samt beräknade medelsökningar för ändamålet redovisas under anslaget Viss utbildning via radio och television m. m.

Sveriges Radio och televerket

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. för produktion och distribution av utlandsprogram, inklusive ökad årskostnad vid ombyggnad av Hörby kortvågsstation 1 495 000 kr.

2. Ökade medel begärs för bl. a. produktion och distribution av utlandsprogrammets filmer samt för s. k. transcription service till utom-europeiska länder. (+1 406 000 kr.)

3. Sveriges Radio föreslår att bidrag av skattemedel skall utgå till företagets arkiv- och forskningsservice (+185 000 kr.).

4. Undervisningsprogram inspelade på band bör finnas tillgängliga även för enskilda studerande genom t. ex. bibliotekslån. Medel begärs för friköp av bandningsrätten för de aktuella programmen (+140 000 kr.).

5. Det s. k. radiokonservatoriet som sändes första gången år 1968 bör sändas i repris efter viss överarbetning (+350 000 kr.).

6. För att önskemålen om en utvidgad programverksamhet för invandrare skall kunna tillgodoses bör Sveriges Radios egen produktion av program för invandrare om svenskt samhälle och svenska förhållanden ökas. Kostnaderna för såväl den utvidgade verksamheten som för nuvarande programservice för invandrare bör enligt Sveriges Radios mening bekostas med skattemedel. (+6 564 000 kr.)

7. Sveriges Radios produktionsresurser förslår inte för att ge utländska radio- och TV-företag erforderlig service i form av t. ex. över-

föringar och produktionsassistans under FN:s miljövårdskonferens i Stockholm i juni 1972. Med hänsyn till att utgiftsändamålen ligger utanför Sveriges Radios normala verksamhet bör kostnaderna för anskaffning av viss teknisk materiel enligt företagets mening bekostas med skattemedel. (+12 600 000 kr.)

Nationalkommittén för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön har yttrat sig över Sveriges Radios framställning i denna del. Utan att ta ställning till finansieringsformen finner Nationalkommittén att det är av väsentlig betydelse att Sveriges Radio har tillfälle att bevaka de aktuella evenemangen på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.

Departementschefen

Medel för skolprogramverksamhet bör beräknas under anslaget Viss utbildning via radio och television m. m.

Beträffande Sveriges Radios förslag angående särskilda bidrag för produktion av program för invandrare och anskaffning av teknisk materiel för bevakning av FN:s miljövårdskonferens år 1972 har jag samrått med chefen för inrikesdepartementet resp. chefen för jordbruksdepartementet. Jag vill inte förorda att särskilda medel från detta anslag ställs till förfogande för de nyssnämnda ändamålen. Behovet av en medelsförstärkning för dessa ändamål — liksom för de övriga nya ändamål som redovisats i det föregående — får alltså bedömas av Sveriges radio inom den medelsram som kommer att fastställas för företagets avgiftsfinansierade programverksamhet.

Jag anser mig inte kunna förorda någon medelsökning under detta anslag för programverksamheten för utlandet. Jag erinrar om att f. n. bidrag utgår för viss programproduktion av medel som står till kollegiets för Sverige-information i utlandet disposition.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för viss rundradioverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 9 220 000 kr.

C KYRKLIGA ÄNDAMÅL

C 1 Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	2 807 711
1970/71 Anslag	3 124 000
1971/72 Förslag	3 189 000

I varje stift finns ett domkapitel som handhar kyrkliga angelägenheter inom stiftet. De grundläggande bestämmelserna härom finns i lagen (1936: 567) om domkapitel (ändrad senast 1970: 754).

Stiftsnämnderna handlägger ärenden som rör den ecklesiastika boställsförvaltningen. De viktigaste bestämmelserna i ämnet finns i ecklesiastika boställsordningen (1932: 400; ändrad senast 1965: 580). Stiftsnämnd finns i alla stift utom Stockholms. Domkapitel och stiftsnämnd har gemensam kanslipersonal.

Ur detta anslag bestrids förvaltningskostnader för domkapitlen, stiftsnämnderna, ärkebiskopens kansli och kyrkoherdarna för döva. Delvis ersätts emellertid dessa kostnader ur kyrkofonden. I fråga om avlöningskostnaderna faller på statsverket alla kostnader för personalen vid domkapitlet i Stockholm samt utgifterna för arvoden och särskilda ersättningar till den del de avser domkapitlen. På kyrkofonden faller alla utgifter för avlöning av den skogligen personalen hos stiftsnämnderna, för arvoden och särskilda ersättningar, som avser stiftsnämnderna, samt för avlöning av biträdespersonalen vid ärkebiskopens kansli och kyrkoherdarna för döva. Kostnaderna för avlöning av kanslipersonalen vid andra domkapitel än domkapitlet i Stockholm delas lika mellan statsverket och kyrkofonden. När det gäller omkostnadsposterna utgår ur kyrkofonden bidrag med belopp som motsvarar de beräknade kostnaderna för stiftsnämnderna och kyrkoherdarna för döva samt hälften av de beräknade sjukvårds-, lokal- och expenskostnaderna för samtliga domkapitel utom Stockholms, medan återstoden av de beräknade omkostnaderna bestrids med medel från riksstaten. Kyrkofondens bidrag till angivna ändamål förs upp som uppbördsmedel.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Domkapitlen	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	65	+2	+0,5
Övrig personal	91	+3,5	of.
	156	+5,5	+0,5
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
<i>I. Domkapitlet i Stockholm</i>			
Avlöningar	178 500	of.	of.
Sjukvård	500	of.	of.
Rescersättningar	500	of.	of.
Lokalkostnader	11 100	of.	of.
Expenser	8 000	of.	of.
Lönkostnadspålägg	40 900	+ 1 800	+ 1 800
<i>II. Övriga domkapitel</i>			
Avlöningar till tjänstemän	3 914 600	+154 200	+ 26 400
Arvoden och särskilda ersättningar	61 700	+ 2 600	+ 1 000
Sjukvård	13 900	— 200	— 200
Rescersättningar	81 700	+ 6 100	+ 3 300
Lokalkostnader	186 300	+ 3 300	— 2 000
Expenser	280 600	+109 900	+ 42 000
däruav engångsutgifter	(63 500)	(+ 47 700)	(of.)
Publikationstryck	20 800	+ 3 600	+ 2 000
Lönkostnadspålägg	921 400	+ 79 600	+ 46 400
<i>III. Tillfällig personal hos domkapitlen m. m., enligt Kungl. Maj:ts bestämmande</i>			
Kostnader för tillfällig personal m. m.	100 000	of.	of.
Lönkostnadspålägg	23 000	+ 1 000	+ 1 000
<i>IV. Stiftsnämnderna</i>			
Avlöningar	1 415 300	+ 20 200	+ 2 000
Sjukvård	1 400	+ 50	of.
Rescersättningar	234 200	+ 10 800	+ 5 800
Hyrer för tjänstelokaler åt stiftsjägmästarna	19 100	+ 2 500	+ 2 500
Vissa kostnader enligt lagen angående användande i vissa fall av prästlönefond	13 000	of.	of.
Kostnader för medlemskap i Föreningen Skogsträdförädling m. m.	19 500	+ 1 200	+ 1 200
Fortbildning av stiftsjägmästare och biträdande stiftsjägmästare	23 000	+ 1 500	of.
Lönkostnadspålägg	312 300	+ 18 200	+ 13 900
<i>V. Ärkebiskopens kansli</i>			
Avlöningar	56 800	+ 22 600	of.
Lönkostnadspålägg	13 100	+ 6 000	+ 600
<i>VI. Kyrkoherdar för döva</i>			
Avlöningar	317 700	of.	of.
Sjukvård	300	of.	of.
Rescersättningar	82 400	+ 3 800	+ 3 800
Ersättning för tjänstebrevsrätt	3 000	of.	of.
Expenser	8 200	+ 400	+ 400
Lönkostnadspålägg	73 100	+ 3 200	+ 3 200
	8 435 900	+452 350	+155 100
<i>Uppbördsmedel</i>			
Bidrag från kyrkofonden	5 311 900	+264 350	+ 90 100
Nettoutgift	3 124 000	+188 000	+ 65 000

Domkapitlen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 101 900 kr.

2. *Domkapitlet i Uppsala* hemställer att en tjänst som expeditionsvakt inrättas vid ärkebiskopens kansli (28 000 kr.). Vidare föreslår domkapitlet att en tjänst som stiftsjägmästarassistent inrättas vid stiftsnämnden i Uppsala i stället för det arvode på 20 000 kr. som sedan den 1 juli 1968 utgår för tillfällig förstärkning av den skogligen personalen vid stiftsnämnden (nettoutgift 22 500 kr.).

3. *Domkapitlet i Växjö* hemställer om förstärkning med en amanuens och ett biträde (78 200 kr.). En biträdestjänst begärs också av *domkapitlet i Linköping* (25 200 kr.). *Domkapitlet i Luleå* föreslår att en amanuens tjänst med halvtidstjänstgöring vid domkapitlet ändras till heltidstjänst och att en biträdestjänst med halvtidstjänstgöring inrättas (39 400 kr.). Ett flertal domkapitel begär ökade medel till tillfällig personal, vikariats- och övertidsersättningar m. m. (18 600 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 189 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en amanuens med halvtidstjänstgöring vid domkapitlet i Växjö (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 189 000 kr.

C 2 Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader

1969/70 Utgift	8 736
1970/71 Anslag	45 000
1971/72 Förslag	169 000

Domkapitlet i Linköping har hemställt om ett anslag på 5 000 kr. till underhålls- och reparationsarbeten på domkapitelshuset i Linköping, som inrymmer tjänstelokaler för både domkapitel och stiftsnämnd.

Vidare har *stiftsnämnden i Göteborg* hemställt om medel för att anordna nya arkivlokaler för domkapitel och stiftsnämnd i en gårdsbyggnad, som hör till biskopsgården i Göteborg, där även de båda stiftsmyndigheterna har sina lokaler. Kostnaderna för anordnande och inredning av de nya lokalerna beräknas uppgå till 60 000 kr. *Kammarkollegiet* har tillstyrkt framställningen och föreslagit att kostnaderna fördelas lika mellan staten och kyrkofonden.

Kungl. Maj:t meddelade den 17 december 1970 beslut om vissa reparationsarbeten på domkapitelhusen i Skara och Strängnäs, vilka båda innehåller lokaler för såväl domkapitel som stiftsnämnd. Sålunda bemyndigades *domkapitlet i Skara* att lägga om yttertaket och renovera fasaderna på domkapitelhuset i staden. Motsvarande bemyndigande för *domkapitlet i Strängnäs* avsåg onläggning av yttertaket. På grund av de båda ärendenas brådskande natur medgav Kungl. Maj:t på förslag av kammarkollegiet, att de belopp som behövdes för att utföra arbetena, dock högst 176 800 resp. 95 000 kr., fick förskottsvis utbetalas ur kyrkofonden. I sina yttranden i ärendena hade kammarkollegiet emellertid framhållit, att kostnaderna i enlighet med hittills tillämpad praxis borde slutligt fördelas lika mellan staten och kyrkofonden.

Föredraganden

För mindre underhålls- och reparationsarbeten på domkapitelshuset i Linköping behövs 5 000 kr. Vidare behövs 60 000 kr. för anordnande och inredning av nya arkivlokaler för domkapitlet och stiftsnämnden i Göteborg. Dessa båda belopp bör fördelas lika mellan staten och kyrkofonden. Slutligen bör hälften av de belopp som förskottsvis utbetalas ur kyrkofonden för reparationsarbeten på domkapitelshusen i Skara och Strängnäs ersättas med statsmedel, medan andra hälften bör stanna på kyrkofonden. Sammanlagt bör således utgå högst $(2\,500 + 30\,000 + 88\,400 + 47\,500 = 168\,400)$ eller i avrundat tal högst 169 000 kr. av statsmedel och lika mycket av kyrkofondsmedel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.: Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 169 000 kr.,
- b) medge, att ur kyrkofonden får för samma ändamål utgå ett belopp av 169 000 kr.

C 3 Ersättningar till kyrkor m. m.

1969/70 Utgift	139 070
1970/71 Anslag	140 000
1971/72 Förslag	140 000

Detta anslag belastas till största delen med ersättningar till domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Ur anslaget utgår också indelningsersättningar till vissa domkyrkosyslsmän.

Tidigare utgick sammanlagt omkring 1 500 ersättningar till egentliga församlingskyrkor samt vissa domkyrkor och förutvarande domkyrkor. Efter medgivande av 1946 års kyrkomöte (kskr 6) och enligt beslut av

1947 års riksdag (prop. 46, SU 65, rskr 168) indrogs emellertid flertalet ersättningar, som utgått ur anslaget, vid utgången av budgetåret 1946/47. Undantag gjordes för domkyrkor samt de förutvarande domkyrkorna i Kalmar och Mariestad. Möjlighet föreligger för Kungl. Maj:t att om särskilda skäl föreligger låta församling behålla sin ersättning eller få gottgörelse för denna.

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att till *Ersättningar till kyrkor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kr.

C 4 Vissa ersättningar till kyrkofonden

Enligt lagen (1932: 404) om kyrkofond (ändrad senast 1964: 407) skall från statsverket för varje år utgå ersättning till kyrkofonden med 5 050 737 kr. för prästerskapets till statsverket indragna tionde m. m. Ersättningen bestrids från detta anslag, som för innevarande budgetår är uppfört med ett avrundat belopp av 5 051 000 kr. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att till *Vissa ersättningar till kyrkofonden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 5 051 000 kr.

C 5 Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.

1969/70 Utgift	186 104
1970/71 Anslag	222 000
1971/72 Förslag	257 000

Enligt kyrkomusikerstadgan (1950: 375; ändrad senast 1967: 189) skall kantorstjänst i regel vara inrättad i kyrkomusikerdistrikt med lägre invånarantal än 5 000. Kantorstjänst kan vara antingen skolkantorstjänst, dvs. tjänst som kyrkomusiker och folk- eller småskollärare, eller kyrkokantorstjänst, som är en självständig kyrkomusikalisk tjänst. I mindre kyrkomusikerdistrikt, där kantorstjänst av organisatoriska skäl inte lämpligen kan inrättas eller bibehållas, får s. k. orgelspelare anställas.

För utbildning av skolkantorer anordnas varje år särskilda sommarkurser som är öppna för elever och, i mån av utrymme, förutvarande elever vid folkskoleseminarium och lärarhögskolas linjer för utbildning av folk- och småskollärare. Bristen på kyrkomusiker i förening med minskat intresse för kurserna från de nyssnämnda elevkategoriernas sida har dock föranlett Kungl. Maj:t att under flera år försöksvis vidga tillträdet till kurserna. Sålunda medgav Kungl. Maj:t senast den 27 maj 1970 att Musikaliska akademiens styrelse till 1970 års kurser fick ta ut även andra deltagare än sådana som tillhörde de uppräknade kategorierna. Därigenom skulle dock inte maximiantalet deltagare, 24 i varje kurs, få ökas. För varje kurs finns en ledare, som förordnas av Kungl. Maj:t.

I anslutning till kurserna förrättas organist- och kantorsexamen, som utgör det kyrkomusikaliska behörighetsvillkoret för anställning som kantor.

För behörighet till kyrkokantorstjänst krävs utöver den kyrkomusikaliska behörigheten en särskild pedagogisk examen för kyrkokantorer. För avläggande av denna examen anordnas särskilda kurser, vilka utgörs av brevkurser i musikhistoria och pedagogik samt sommarkurser i metodik jämte övningsundervisning.

Från anslaget bestrids kostnader för arvoden, resekostnadsersättningar och traktamenten till kursledare, kurslärare, examinatorer och censorer samt andra utgifter i samband med kurserna och examina. För innevarande budgetår har vidare under detta anslag beräknats 50 000 kr. som bidrag till kurser för orgelspelare. Bidrag kan utgå till orgelspelarkurs, som anordnas av Kyrkomusikorganisationernas samarbetskommitté eller av annan huvudman i samarbete med kommittén. Beslut om bidrag meddelas av Musikaliska akademiens styrelse, som har tillsyn över kurserna.

Musikaliska akademiens styrelse

Anslaget föreslås bli höjt med 143 300 kr. Härav beräknas till höjda arvoden åt kursledare 1 000 kr., åt kurslärare 87 300 kr. samt åt examinatorer och censorer 5 000 kr. Vidare begär styrelsen ytterligare 50 000 kr. som bidrag till kurser för orgelspelare. Tolv sådana kurser med ca 260 deltagare har anordnats sommaren 1970.

Föredraganden

För kurserna för avläggande av organist- och kantorsexamen samt pedagogisk examen för kyrkokantorer bör beräknas ytterligare 20 000 kr. Beloppet avser ökade kostnader för reseersättningar m. m.

Under detta anslag har för innevarande budgetår för första gången beräknats medel — 50 000 kr. — till bidrag till kurser för orgelspelare. De begränsade erfarenheter av denna kursverksamhet som hittills vun-

nits har varit goda. Jag förordar, att ytterligare 15 000 kr. beräknas för detta ändamål. Anslaget bör alltså höjas med (20 000 + 15 000 =) 35 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 257 000 kr.

C 6 Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken

1969/70 Utgift	2 000
1970/71 Anslag	9 000
1971/72 Förslag	9 000

Ur detta anslag utgår tre stipendier, varav två för utbildning i finska språket och ett för utbildning företrädesvis i lapska språket. Stipendierna är avsedda för blivande präster inom Luleå stift. Varje stipendium uppgår till 3 000 kr. för år och utdelas för högst tre år i sänder med 1 500 kr. för varje lästermin. Stipendium får dock utgå med 2 250 kr. för termin, när det bara finns två stipendiater. I enlighet med framställning av domkapitlet i Luleå förordar jag, att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp, och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 9 000 kr.

C 7 Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor

1969/70 Utgift	778 147	Reservation	210 895
1970/71 Anslag	1 500 000 ¹		
1971/72 Förslag	1 300 000		

¹ På tilläggsstat I

Under denna rubrik har riksdagen på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 1,5 milj. kr., vilket belopp helt avser restaurering av Uppsala domkyrka (prop. 1970: 36, SU 195, rskr 381). Samtidigt godkände riksdagen ett avtal mellan staten, domkyrkan och den kyrkliga samfälligheten i Uppsala om domkyrkans inre restaurering, dock med det förbehållet att av statsutskottet i ärendet anförda synpunkter skulle beaktas.

Till grund för prop. 1970: 36, i vad den avsåg detta anslag, låg ett förslag till restaurering av domkyrkans inre, som domkyrkoarkitekten Ake Porne lade fram hösten 1969. I anslutning till förslaget träffades

nyssnämnda avtal under förbehåll om Kungl. Maj:ts godkännande. Avtalet innebar bl. a., att domkyrkans inre skulle restaureras av staten i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. Möjligheter till besparingar skulle tillvaratas. Kostnaderna för förslagets genomförande, vilka beräknats till 18,5 milj. kr., skulle fördelas mellan staten och samfälligheten. Den senares andel skulle utgöra en tredjedel av samtliga kostnader, dock högst 6,3 milj. kr.

Statsutskottet konstaterade i sitt utlåtande, som godkändes av riksdagen, att i restaureringsförslaget ingår åtgärder, som synes vara i varje fall huvudsakligen estetiskt motiverade eller motiverade av sådana hänsyn till kyrkorummets funktion, varom skiftande meningar kan råda. Utskottet gav exempel på några sådana delförslag och uttalade, att utskottet kände den största tveksamhet inför åtgärder av detta slag. Vidare underströk utskottet bl. a., att man bör gå fram med största varsamhet, i synnerhet när det är fråga om en byggnad av Uppsala domkyrkas karaktär. Utskottet, som betonade vikten av att den inre istånd-sättningen inte försenas längre än som är absolut ofrånkomligt med hänsyn till de ytterligare överväganden som behövs, ansåg att arbetet bör bedrivas inom ramen för det villkorligt träffade avtalet med den modifiering i detta som utskottets synpunkter föranleder.

Domkyrkoarkitekten har beräknat medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 1 925 000 kr.

Föredraganden

Riksdagen har den 25 november 1970 fattat beslut i fråga om restaurering av Uppsala domkyrka och anvisat 1,5 milj. kr. för innevarande budgetår till påbörjande av restaureringen. Formerna för det fortsatta arbetet har därefter övervägts av berörda parter. Återstoden av detta budgetår torde i huvudsak komma att ägnas åt förberedelsearbeten. Såväl dessa som de egentliga restaureringsarbetena bör anförtros åt en särskild restaureringskommitté. Kommittén bör givetvis få sådana direktiv att de synpunkter som statsutskottet anfört i sitt förut berörda utlåtande kommer att beaktas.

Det erbjuder vissa svårigheter att beräkna medelsbehovet för nästa budgetår. Eftersom några egentliga byggnadsarbeten knappast kan komma i gång före den 1 juli 1971, kan man räkna med att anslaget för innevarande budgetår bara delvis kommer att förbrukas. Med beaktande härav synes ett anslag av 1,3 milj. kr. för nästa budgetår vara tillräckligt. Enligt det förut nämnda avtalet skall samfälligheten utbetala 1 milj. kr. under nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 300 000 kr.

C 8 Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord

1969/70 Utgift	—
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids efter prövning av vederbörande länsstyrelse förrättningskostnader vid friköp av lägenhet på kyrklig jord, om sökanden saknar medel att betala dessa kostnader eller om han efter betalning av kostnaderna skulle sakna medel för eget uppehälle eller för fullgörande av underhållsskyldighet. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord*, för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 9 Bidrag till svenska ekumeniska nämnden

1969/70 Utgift	60 000
1970/71 Anslag	70 000
1971/72 Förslag	80 000

Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1951/52 anvisats ett anslag till svenska ekumeniska nämnden som bidrag till bestridande av Sveriges årsavgift till kyrkornas världsråd. Anslaget, som under budgetåren 1964/68 har varit uppfört med 40 000 kr., har för de tre senaste budgetåren höjts med 10 000 kr. för budgetår.

Svenska ekumeniska nämnden

Årsavgiften uppgick år 1969 till 99 179 kr. och har för år 1970 beräknats till 105 468 kr. Inom nämnden föreligger en plan på omorganisation av såväl nämndens som Nordiska ekumeniska institutets arbete. Enligt planen skulle institutet överta vissa av nämndens uppgifter, som har samband med kyrkornas världsråds arbete, medan nämnden mer än nu skulle koncentrera sig på de ekumeniska uppgifterna inom landet. Institutet skulle få ett höjt anslag från nämnden för sin ökade arbetsinsats. Mot denna allmänna bakgrund ter det sig mindre motiverat än tidigare, att nämnden skall svara för en andel av bidraget till årsavgiften. Till denna bidrar dock Svenska missionsförbundet genom nämnden med 5 000 kr., och detta bidrag bör givetvis utgå även i fortsättningen. Statens bidrag bör höjas med 30 000 kr. till 100 000 kr.

Föredraganden

Mot bakgrund av de senare årens uppräknings av detta anslag är jag inte beredd att för nästa budgetår förorda större höjning av anslaget än 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska ekumeniska nämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 80 000 kr.

C 10 Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna

1969/70 Utgift	90 000
1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	110 000

Enligt beslut av 1966 års riksdag (prop. 1966: 34, SU 51, rskr 158) utgår bidrag av statsmedel till de svenska utlandsförsamlingarna. Beslutet avsåg de svenska församlingarna i Paris, London, Berlin, Köpenhamn, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires, för vilka Kungl. Maj:t har fastställt kyrkoordning. Av anslaget för innevarande budgetår utgår 75 000 kr. som bidrag till avlöning av kyrkvaktmästare och biträden på församlingarnas pastorsexpeditioner, medan 25 000 kr. utgör gottgörelse åt den svenska församlingen i London för förlorad rätt till skeppavgifter.

Domkapitlet i Uppsala

De kostnader för avlöning av biträden och kyrkvaktmästare som bör beaktas vid bidragets bestämmande uppgår enligt domkapitlets beräkningar till ca 168 800 kr. budgetåret 1971/72. Domkapitlet hemställer, att bidraget till avlöningskostnader bestäms till hälften av detta belopp, dvs. till 84 400 kr. Vidare föreslår domkapitlet, att gottgörelsen till den svenska församlingen i London även för nästa budgetår skall utgöra 25 000 kr.

Föredraganden

På grund av församlingarnas ökade kostnader för avlöning av biträden och kyrkvaktmästare förordar jag, att anslaget för nästa budgetår höjs med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 110 000 kr.

C 11 Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader

1969/70 Utgift	250 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	13 000		
1971/72 Förslag	50 000		

För innevarande budgetår har under denna rubrik anvisats 13 000 kr. till reparationsarbeten i den svenska församlingens i London kyrkobyggnad.

För nästa budgetår föreligger en ansökan om anslag med 100 000 kr. från *kyrkorådet i Svenska Olaus-Petriförsamlingen i Helsingfors*. Det begärda beloppet motsvarar de beräknade kostnaderna för aktuella reparationsarbeten på församlingens kyrkobyggnad. Arbetena hänför sig till byggnadens torn, tak och fasader enligt upprättad arbetsbeskrivning.

Riksantikvarieämbetet har i sak inget att erinra mot de planerade åtgärderna. *Domkapitlet i Uppsala* tillstyrker det begärda beloppet. *Byggnadsstyrelsen* har ingen erinran beträffande kostnaderna och föreslår att fasadbehandlingen sker med kalkcementbruk. *Kammarkollegiet* konstaterar att församlingen enligt utredningen i ärendet under åren 1963—1967 haft betydande utgifter — sammanlagt 158 660 kr. — för underhåll av sitt byggnadsbestånd. Kollegiet anser sig kunna tillstyrka ett anslag på högst 100 000 kr. för de nu aktuella arbetena.

Föredraganden

Bidrag av statsmedel har under de senaste åren utgått till de svenska församlingarna i Oslo och London för iståndsättningsåtgärder beträffande församlingarnas kyrkobyggnader. De reparationsarbeten som den svenska församlingen i Helsingfors nu planerar behöver otvivelaktigt utföras. Som kammarkollegiet påpekat har församlingen under 1960-talet haft betydande utgifter för underhåll av sitt fastighetsbestånd. För de aktuella arbetena bör enligt min mening 100 000 kr. utgå av statsmedel. Beloppet kan enligt vad jag inhämtat fördelas på två år. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

C 12 Bidrag till tryckning av finskspråkig psalmbok

Nytt anslag (förslag) 66 000

Genom beslut den 21 oktober 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt särskilda sakkunniga att utarbeta förslag till en ny finskspråkig psalmbok.

De sakkunniga överlämnade den 19 maj 1969 förslag i ämnet. Över förslaget yttrade sig ett antal myndigheter m. fl.

Kungl. Maj:t förordnade den 19 december 1969, att handlingarna i ärendet skulle överlämnas till *domkapitlet i Luleå*, som i samarbete med de sakkunniga och med beaktande av remissyttrandena skulle låta

färdigställa manuskript till psalmboken. Vid denna skulle i översättning fogas även den svenska evangeliebokens texter och utdrag ur den svenska kyrkohandboken. Sedan klarhet vunnits om upplagens storlek samt om kostnaderna för tryckning och bindning av boken, skulle domkapitlet på nytt underställa Kungl. Maj:t ärendet.

Domkapitlet har sedermera överlämnat ett bearbetat manuskript till svenska kyrkans psalmbok på finska jämte evangeliebok och utdrag ur kyrkohandboken. I samband därmed har domkapitlet lagt fram ett förslag i kostnadsfrågan. Psalmboken bör enligt domkapitlets mening utges som förlagsartikel av något bokförlag. Eftersom boken berör relativt små minoritetsgrupper, bör upplagan subventioneras av statsmedel, så att försäljningspriset för en psalmbok i standardutförande kan begränsas till 10 kr. exklusive mervärdeskatt. Domkapitlet bedömer en upplaga av 10 000 ex. som realistisk. De totala framställningskostnaderna för en sådan upplaga beräknar domkapitlet på grundval av lägsta föreliggande anbud till drygt 160 000 kr. 300 ex. bör ställas till domkapitlets förfogande för kostnadsfri utdelning. För att boken skall kunna säljas till det förut nämnda priset krävs ett anslag på 65 800 kr.

Föredraganden

Den finskspråkiga psalmbok som nu föreligger i manuskript är betydelsefull inte bara för den finstalande befolkningen i våra nordligaste gränstrakter utan även för det ökande antalet finska invandrare i olika delar av landet. Jag ansluter mig till tanken på en statlig subventionering för att boken skall kunna säljas till det föreslagna priset. Domkapitlets beräkningar om anslagsbehovet föranleder ingen erinran från min sida.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till tryckning av finskspråkig psalmbok* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 66 000 kr.

D SKOLVÄSENDET

Vissa gemensamma frågor

Skolöverstyrelsen

Skolöverstyrelsen har liksom under de senaste åren i en särskild skrift sammanfattat sina anslagsframställningar (Skolväsendet, specialnummer av Aktuellt från skolöverstyrelsen). I denna redovisas även huvuddragen av överstyrelsens bedömningar i fråga om långtidsbudgetperioden 1970/75.

I en allmän översikt tar överstyrelsen upp framtidsperspektivet inom de områden av utbildningsväsendet som överstyrelsen svarar för, dvs. skolväsendet, lärarutbildningen och delar av vuxenutbildningen. Målet att skapa en bättre skolmiljö står givetvis kvar, understryker överstyrelsen, som erinrar om vad man i dessa avseenden anfört i samband med anslagsframställningarna för budgetåret 1970/71.

Överstyrelsen lämnar först en redogörelse för *skolreformernas läge*. När det gäller grundskola och gymnasieskola kan det fortsatta arbetet inriktas på att konsolidera den nya organisationen och förfina den administration som reglerar verksamheten. De områden där reformverksamheten i första hand måste fortsätta gäller bl. a. utvecklingen av skolans inre arbete på alla stadier och inom alla ämnesområden. Vidare aktualiseras successivt nya problem inom ramen för en fortsatt reformering av utbildningsverksamheten, bl. a. i fråga om utbildning av invandrare, handikappade och vuxna. Slutligen pekar överstyrelsen på att vissa organisatoriska försök kan bli aktuella t. ex. i fråga om samverkan mellan förskola och grundskola.

Skolöverstyrelsen pekar på de centrala arbetsuppgifter man måste gripa sig an för att nå *skolreformernas mål*.

Den kvantitativa tillväxten under 1970-talet kan väntas bli mindre än under de två senaste decennierna. I stället kommer att fordras ökade insatser på den kvalitativa planeringens område. Behovet av en utvärdering av hittills vidtagna åtgärder gör sig enligt överstyrelsen alltmer gällande. I detta *forsknings- och utvecklingsarbete* krävs först att man så noga som möjligt söker beskriva och precisera målet för reformer och åtgärder, mot vilket man sedan skall utvärdera skolans resultat. Enbart en resultatkontroll är dock, framhåller överstyrelsen, av begränsat intresse. Det fordras att man skaffar sig — förutom kännedom om utgångsläget för eleverna — systematiserad information om resurser och processer under arbetet fram mot målet. Inom överstyrelsen har arbetet med att utveckla ett system för detta ändamål inletts. Överstyrelsen

fäster förhoppningar vid att man genom bl. a. dessa åtgärder skall kunna göra förändringar i skolväsendet mera kontinuerligt. F. n. pågår ett 60-tal skolforskningsprojekt. Det ligger i projektverksamhetens natur, framhåller överstyrelsen, att resultaten inte kommer omedelbart. Enligt överstyrelsen bör det inte råda någon tvekan om att forsknings- och utvecklingsprojekten haft mycket stor betydelse för skolans utveckling under senare år.

Överstyrelsen erinrar därefter om sin prioritering under en följd av år till förmån för de *handikappade*. De svårt syn- och hörselskadade barnen och ungdomarna har fått förbättrade utbildningsmöjligheter. För dessa elever fordras bl. a. speciella anordningar för att de skall kunna dra full nytta av undervisningen. Liksom för den vanliga undervisningen spelar läromedelsutveckling och lärarutbildning en väsentlig roll inom specialundervisningen. På båda dessa områden har överstyrelsen startat ett långsiktigt utvecklingsarbete. Även inom vuxenutbildningen, särskilt vid folkhögskolor och inom studiecirklar, strävar överstyrelsen till ett ökat deltagande av *handikappade*.

Den starka *invandringen* till Sverige har aktualiserat en rad utbildningsproblem av skiftande karaktär. För flertalet invandrare föreligger behov av undervisning i svenska språket och av orientering om svenska samhällsförhållanden. Beroende på invandrarnas ålder och förutbildning krävs därutöver särskilda åtgärder, anpassade till resp. kategori. Överstyrelsen framhåller att undervisningen av invandrare under de närmaste åren kommer att kräva intensifierade insatser. Skolöverstyrelsen har i en skrivelse den 23 november 1970 tagit upp vissa konkreta frågor om försöksverksamhet med undervisning av invandrarbarn på för-, grund- och gymnasieskolnivå. Överstyrelsen redovisar bl. a. de positiva erfarenheterna av en i Olofström bedriven förskolverksamhet bland invandrarbarn och föreslår mot denna bakgrund att kostnaderna för en dylik verksamhet skall få täckas av statsmedel. I skrivelsen pekas också på de särskilda inskolningsproblem som föreligger för de utländska elever i högstadieålder, för vilka skolplikten i hemlandet upphört. Bland dessa elever noteras ofta betcendestörningar, stor skolfrånvaro och obenägenhet eller oförmåga att efter skolpliktsålderns upphörande skaffa sig en yrkesutbildning. Det blir därför nödvändigt att för dessa elever göra avvikelser från läroplanen för att åstadkomma en meningsfull studiegång. Även för invandrare i åldern närmast över skolpliktsgränsen behövs särskilt anpassade insatser och överstyrelsen anser att försöksvis speciella kurser bör anordnas för dessa elevgrupper.

Resurserna för *vuxenutbildning* har under senare år ökat kraftigt. Överstyrelsen framhåller att möjligheten till fördelning på många olika arrangörer varit en förutsättning för det snabba genombrottet och för den slagkraft som vuxenutbildningen i dag har. Överstyrelsen avser att påbörja en mer genomgripande översyn av detta utbildningsområde.

I anslagsframställningen för innevarande budgetår togs *könsrollsproblemen* upp. Överstyrelsen redovisar nu att man lägger upp ett flerårigt projekt för att analysera vad skolan kan göra för att så långt som möjligt befria sig och eleverna från negativa påverkningar. I lärarfortbildningen uppmärksammar man deltagarna på fakta och problem och stimulerar till engagemang i könsrollsfrågan. I pågående översyn av ämnes-, klass- och förskolläroplanernas kursplaner behandlas könsrollsfrågorna ingående. Överstyrelsen stryker dock under sambandet mellan åtgärder inom och utom skolan på detta område. I en särskild skrivelse den 14 november 1970 framhåller skolöverstyrelsen att den största effekten av skolans insatser inom könsrollsområdet kanske ligger i att man lyckas engagera ungdomarna att själva efterfråga åtgärder för ökad jämlikhet, för ökad faktisk frihet i utbildnings- och arbetsmarknadsval och i andra ställningstaganden. Överstyrelsen redovisar i denna skrivelse sitt arbete med könsrollsfrågan i skolan. En uppföljning av läroplanerna sker nu i flera ämnen. Speciella läromedel för att belysa könsrollsfrågan finns ännu inte men bl. a. i samverkan med TRU-kommittén söker man framställa läromedel för speciella moment i undervisningsprogrammen som belyser könsrollsproblematiken. Det gäller bl. a. i fråga om ämnet arbetslivsorientering. Inom studie- och yrkesorienteringen tas bl. a. könsrollsfrågan upp; överstyrelsen planerar också att närmare undersöka hur materialet når ut och hur det tas emot. De olika åtgärder som kan och bör genomföras i undervisning och vägledning kan inte, framhåller överstyrelsen, i större utsträckning komma till stånd utan utbildning, fortbildning och information av lärar- och elevvårdspersonal. Inom ramen för fortbildningens feriekurser har moment om könsrollsfrågan ingått i undervisningen. Ett studiedagsmaterial har också utarbetats.

I en särskild skrivelse den 4 november 1970 har överstyrelsen redogjort för sitt arbete med frågan om *internationalisering* av undervisningen i skolan. Det kontinuerliga arbetet med läroplaner skapar möjligheter att konsekvent och adekvat utforma undervisningen med hänsyn till det internationaliserade samhällets krav. I de till läroplanerna knutna kursplanerna ges härvidlag konkreta anvisningar för varje ämne. Vid revideringen av t. ex. lärarhögskolornas studieplaner har överstyrelsen fäst stor vikt vid att internationaliseringen blir ett centralt moment. Ett viktigt internationellt problem Sverige har att lösa är att utveckla attityder av förståelse och samverkan mellan infödda svenskar och invandrare. Överstyrelsen har tillsatt ett s. k. kulturutbytesråd som har till syfte att bl. a. framställa studiematerial. Inom fortbildningen produceras studiematerial och anordnas en rad kurser för att åstadkomma vidgade insatser på det aktuella området.

Daghem och lekskolor byggs f. n. ut snabbt. Överstyrelsen har ansett

det angeläget att öka förutsättningarna för samverkan mellan *förskola och grundskola*. Flera konkreta exempel på sådant samarbete ges.

Till övriga långsiktiga arbetsuppgifter som överstyrelsen särskilt nämner hör utbyggnad av *elevvård och personalvård*, något som aktualiseras bl. a. i utredningsgruppen för samverkan i skolan. Överstyrelsen erinrar vidare om att en omorganisation av överstyrelsen aktualiserats, beroende på främst införandet av gymnasieskolan, vuxenutbildningens snabbt växande betydelse och förändringen inom lärarutbildningsorganisationen.

I enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade anvisningar för myndigheternas petitaarbete skall myndigheterna redovisa bl. a. sin *prioritering* av de framlagda förslagen. Skolöverstyrelsen har under varje anslag gjort en sådan redovisning men därutöver presenterat en sammanfattande bedömning av sina anslagsframställningar. Överstyrelsen bedömer handikappområdet som angelägnast, därefter ökningen av resurserna för forsknings- och utvecklingsarbete, lärares fortbildning samt överstyrelsens egen verksamhet.

Departementschefen

Under de senaste två åren har nya bestämmelser om mål och riktlinjer utfärdats för grundskola, gymnasieskola och lärarhögskola, riktlinjer vilkas grundläggande principer är desamma i utbildningspolitiskt avseende. De nya riktlinjerna för grundskolan anknyter till den reformering av högstadiet vars genomförande påbörjats under innevarande läsår. Den 1 juli 1971 ersätts fackskola, gymnasium och yrkesskola av gymnasieskolan. I läroplansbeslut den 14 maj 1970 har gemensamma mål och riktlinjer fastställts för denna skolform.

På en rad olika områden fortsätter nu utbildningsväsendet att utvecklas. I åtskilliga fall kommer konkreta förslag att föreläggas riksdagen för beslut, i andra fall har riktlinjer för utredningsarbetet dragits upp. I ytterligare andra fall gäller det en diskussion om utbildningssystemets struktur och innehåll på lång sikt — t. ex. i fråga om effekterna av ett system med växelspel mellan utbildning och yrkesverksamhet (återkommande utbildning).

Om intentionerna att ge alla barn och ungdomar en likvärdig utbildning skall kunna förverkligas måste en rad särskilda åtgärder inom ramen för *skolans inre arbete* vidtas. Generella åtgärder kan missgynna grupper som inte förmår utnyttja de förbättrade möjligheterna. Kungl. Maj:t har den 27 maj 1970 bemyndigat mig att tillkalla en utredning om skolsituationen för elever med särskilda svårigheter. Utredningsarbetet bör leda fram till ett programförslag rörande åtgärder som är nödvändiga för att de elever som i dag inte finner skolarbetet tillräckligt stimulerande skall uppleva undervisningen som meningsfull. Ett led i den förstärkta omvårdnaden av eleverna är nya former för specialunder-

visning. För att det ökade personalbehovet härför skall kunna tillgodoses föreslås att speciallärarutbildning anordnas i Umeå fr. o. m. nästa läsår.

Reformarbetet på utbildningsområdet måste i ökad utsträckning inriktas på åtgärder av kompensatorisk natur. Därvid spelar *förskoleverksamhet* stor roll. Antalet platser i daghem, fritidshem och lekskolor ökar snabbt, vilket för med sig en ökning av personalbehovet. En kraftig utvidgning av intagningen till förskoleseminarierna föreslås därför. Frågan om en allmän förskola utreds av barnstugeutredningen. I avvaktan på resultatet av detta arbete hälsar jag med tillfredsställelse vad överstyrelsen redovisat om ökad samverkan mellan förskola och grundskola.

En grupp elever som har speciella svårigheter i skolstarten är barnen till *invandrarna*. I planeringsrådet för utbildningsfrågor har under hösten 1970 diskuterats bl. a. dessa elevers situation. Som nämnts i det tidigare har skolöverstyrelsen nyligen inkommit med en skrivelse om dessa frågor. Skrivelsen bereds f. n. inom utbildningsdepartementet.

Planeringsrådet för utbildningsfrågor har i sitt arbete tagit upp bl. a. *könsrollsfrågan* och *internationalisering* av utbildningen. Även i gymnasieskolans läroplan har könsrollsproblematiken uppmärksamrats. En försöksverksamhet med särskilda åtgärder för att åstadkomma en jämnare fördelning mellan manliga och kvinnliga studerande vid förskoleseminarium och viss ADB-utbildning kommer att inledas hösten 1971. Av skolöverstyrelsens skrivelser framgår den breda aktivitet som pågår på båda dessa vitala områden. Åtgärder av redovisat slag är givetvis lika aktuella för alla delar av utbildningsväsendet.

I skolans verksamhet intar *studie- och yrkesorientering* en betydelsefull plats. Den skall bl. a. bidra till elevernas personliga utveckling, självständighet och mognad.

Attityder och föreställningar som har betydelse för studieval och yrkesval formas under en lång utvecklingsprocess och skolan påverkar genom undervisning och andra aktiviteter eleverna redan från skolgångens början. Förslag har lagts fram om en enhetlig och förstärkt organisation för studie- och yrkesorientering i grundskola och gymnasieskola (Stencil U 1970:16). Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram särskild proposition härom.

Skolöverstyrelsen fäster i sin anslagsframställning stor vikt vid det *pedagogiska forsknings- och utvecklingsarbetet*. Jag delar överstyrelsens uppfattning att man bör fortsätta med den kontinuerliga utvärderingen av i vilken omfattning vi lyckas med att nå de för skolan uppställda målen. Som jag framhöll i prop. 1970:1 (bil. 10 s. 171) är framgången i strävandena att förbättra skolan starkt beroende av hur god kunskapen är om den verklighet som man önskar förändra. Utvärderingen av skolans verksamhet bör främjas av en koncentration av insatserna inom

forsknings- och utvecklingsarbetets område. Avsikten är att årets riksdag skall föreläggas förslag om bl. a. pedagogisk utbildning och forskning.

1970 års riksdag beslöt om flera åtgärder på *vuxenutbildningens* område som syftar till att nå de i utbildningsavseende mest eftersatta grupperna. Statsbidraget till folkbildningen förstärktes kraftigt samtidigt som förbättringar av stödet till den kommunala vuxenutbildningen genomfördes och ett statligt stöd till den fackliga utbildningen infördes. Under hösten 1970 har försöksverksamhet med uppsökande verksamhet startat. Vuxenutbildningen måste under lång tid framåt domineras av strävandena att ge utbildning till de stora grupper som i dag har en tämligen kort och till innehållet delvis föråldrad obligatorisk skoutbildning. På lång sikt avtecknar sig ett system med återkommande utbildning. Avsikten är att i en särskild proposition behandla vissa frågor inom vuxenutbildningen.

Utbildningsdepartementets verksamhetsområde vidgas den 1 juli 1971 till att omfatta även utbildningen på gymnasieskolnivå inom *jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring*. Förslag läggs fram om att skolöverstyrelsen skall bli central tillsynsmyndighet för dessa utbildningar. Överförandet sker vid en tidpunkt då också utbildningens innehåll ändras. Inom organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor fortsätter arbetet med frågor av planeringskaraktär. De nu förestående åtgärderna innebär ett sammanförande av skolväsendet under en enhetlig central ledning. Jag vill i detta sammanhang också erinra om att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 13 november 1970 har tillkallat sakkunniga för utredning av *länskskollänämndernas framtida uppgifter och organisation*.

a) centrala och regionala myndigheter m. m.

D 1. Skolöverstyrelsen

1969/70 Utgift	40 375 995
1970/71 Anslag	42 981 000
1971/72 Förslag	45 589 000

Skolöverstyrelsen, vars arbetsuppgifter framgår av den för verket gällande instruktionen (1965: 737, ändrad senast 1970: 779), är organiserad på fem avdelningar, nämligen en undervisningsavdelning för allmänna skolfrågor (UA), en undervisningsavdelning för yrkesutbildningsfrågor (UY), en avdelning för lärarutbildning och pedagogiskt utvecklingsarbete (L), en avdelning för planering (P) och en avdelning för administrativa frågor (A). Inom styrelsen finns sexton byråer, som fördelas mellan avdelningarna enligt styrelsens bestämmande, samt en byrå för folkbildningsfrågor.

Hos styrelsen finns vidare en skolöverläkare samt sektioner för information och för rationaliserings- och utredningsarbete.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	361,5	+ 32	+ 11
Övrig personal	288	+ 22	+ 7
	649,5	+ 54	+ 18
Anslag			
Avlöningar	28 801 000	+ 2 510 000	+ 873 800
därav ersättning till expertis	3 922 000	+ 429 000	- 175 000
Sjukvård	78 000	of.	of.
Resesättningar	1 758 000	+ 270 000	+ 176 000
därav utrikes resor	52 000	of.	of.
Lokalkostnader	2 210 000	+ 432 000	+ 432 000
Expenser	3 511 000	+ 1 435 000	+ 629 000
därav engångsutgifter	25 000	+ 25 000	+ 40 000
Lönekostnadspålägg	6 623 000	+ 890 400	+ 497 700
	42 981 000	+ 5 537 400	+ 2 608 500
Avrundat		+ 5 537 000	+ 2 608 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 973 000 kr.

2. Skolkonsulentorganisationen föreslås förstärkt med ytterligare tre och en halv konsulenter, avsedda för resp. studie- och yrkesorientering, undervisning av utlandssvenska barn m. m., social biblioteksverksamhet samt ytterligare en halv konsulenttjänst för vårdyrkesutbildning (+269 700 kr.).

3. Överstyrelsen föreslår inrättandet av en tjänst som byrådirektör på byrå A 3. Denna skall handha skolöverstyrelsens organisation, personal, anslagsdisposition och arbetsordning m. m. Den föreslagna personalförstärkningen på byrån motiveras bl. a. av den ökade omfattning i vilken utomstående expertis anlitas. Löne- och ersättningsfrågor blir i sådana fall högst individuella, vilket är resurskrävande. Tjänsten motiveras också av behovet av en aktiv personalpolitik (+73 200 kr.).

För att förbättra planeringsverksamheten på byrå P 1 föreslås inrättandet av en byrådirektörstjänst, vars innehavare i första hand skall arbeta med utveckling och tillämpning av system för den kvantitativa och ekonomiska planeringen på längre sikt (+73 200 kr.).

I anledning av tidigare fattat beslut om organisationen av den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten har till överstyrelsen förlagts en redovisningscentral och ett revisionskontor. Den tidigare kameralsektionen inom byrå A 3 har i samband härmed ändrat karaktär från att vara kassakontor för skolöverstyrelsen till att vara redovisningscentral inom en betydande redovisningsgrupp. Med anledning härav föreslås att tjänsten som kamrerare dras in och att i stället en tjänst som byrådirektör inrättas för uppgiften som chef för redovisningscentralen (+16 500 kr.).

På revisionskontoret, som skall svara för revision av de till överstyrelsens redovisningsgrupp hörande myndigheterna, behövs förstärkning med en extra ordinarie tjänst som byrådirektör. Överstyrelsen har i tidigare anslagsframställning och i en särskild framställning framfört behovet av en sådan förstärkning (+73 200 kr.).

4. Skolöverstyrelsen skall enligt gällande bestämmelser centralt verkställa intagning av studerande till lärarutbildning. Arbetet har under senare år varit förlagt till en under byrå L 1 knuten antagningssektion. Kostnaderna för personal för intagningsarbetet har hittills bestritts av medel som anvisats under vissa lärarutbildningsanslag. Överstyrelsen finner det oegentligt att personal, som är anställd i verket för en reguljär arbetsuppgift avlönas med medel från andra anslag och föreslår därför att fr. o. m. budgetåret 1971/72 medel beräknas under förevarande anslag medan motsvarande medel dras in på anslagen F 1, F 3 och F 5. Förändringen innebär ingen reell personalökning (+659 300 kr.).

5. Det ökade medelsbehovet för expertis uppgår till 408 000 kr. och avser bl. a. projekt rörande rationaliseringsexpertis, utredning om sjöpersonalutbildningen, hälsokontroll av sjuåringar, försöksverksamhet med TV-program för studie- och yrkesorientering, glesbygdsanordningar inom gymnasieskolan, samorganisation förskola—grundskolans lågstadium, barn- och ungdomsbiblioteksverksamhet, fortsatt utredning av de handikappades undervisning och samarbetet med den vanliga skolan m. m.

6. Anslagsposten Lokalkostnader rymmer bl. a. de ökade utgifter som följer av överstyrelsens flyttning till nya lokaler (+66 000 kr.).

7. Det ökade medelsbehovet för expenser motiveras dels av en utvidgad verksamhet på ADB-området, dels av kostnader som sammanhänger med överstyrelsens flyttning till nya lokaler. Skolöverstyrelsen framhåller vidare att tidigare begärda ökningar av expensposten endast i ringa utsträckning föranlett ökad medelstildelning. För återställande av den standard som tillförsäkrats överstyrelsen genom expensanvisningen för budgetåret 1964/65 behövs en avsevärd höjning av anslaget. Den totala ökningen av expensmedel uppgår till 1 375 000 kr.

I skrivelse den 13 oktober 1970 har skolöverstyrelsen vidare gjort särskild framställning om medel för expenser — utöver vad som begärts i anslagsframställning för budgetåret 1971/72. Med hänsyn till att kostnaderna för bokinköp kommer att uppgå till högre belopp än beräknat begär skolöverstyrelsen ytterligare 30 000 kr. i expensmedel.

Tillsyn över yrkesutbildningen inom lantbruk och skogsbruk

I prop. 1963: 144 angående riktlinjer för skolväsendets centrala ledning föreslogs att vissa yrkesutbildningsområden, bl. a. jordbruk och skogsbruk, av olika skäl tills vidare inte skulle inordnas under det föreslagna nya skolverket. Statsutskottet föreslog däremot att nämnda utbildning skulle inordnas under ledning av skolämbetsverket fr. o. m. den 1 juli 1966 (SU 146). Riksdagen uttalade att åtgärder snarast möjligt borde vidtas för att förverkliga denna princip (rskr 334). Någon bestämd tidpunkt för överförandet fixerades ej.

Yrkesutbildningsberedningen föreslog i betänkandet *Yrkesutbildningen* (SOU 1966: 3 s. 220 och 370), att tillsynen över jordbrukets och skogsbrukets yrkesutbildning skulle föras över till skolöverstyrelsen den 1 juli 1967.

Skogsbrukets yrkesutbildningskommitté konstaterade i betänkandet *Skoglig utbildning* (SOU 1967: 38), att riksdagen efter behandlingen av frågan rörande skolväsendets centrala ledning inte fattat något beslut eller gjort några uttalanden som stod i strid med 1963 års beslut. Kommittén förordade därför att tillsynen över skogsbruksskolorna, skogsinstituten och utbildningen av lärare för den skogliga yrkesutbildningen den 1 juli 1970 skulle föras över till skolöverstyrelsen.

I prop. 1968: 140 angående riktlinjer för det frivilliga skolväsendet angavs den 1 juli 1970 som planerad tidpunkt för överförande av tillsynen. Genom beslut den 13 juni 1969 framflyttade Kungl. Maj:t överförandet till den 1 juli 1971.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 6 september 1967 har *organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)* bl. a. i uppdrag dels att överväga de organisatoriska m. fl. frågor, som sammanhänger med

ett införande av dessa skolor under skolöverstyrelsens och länskolnämndernas tillsyn, dels att i avvaktan på beslut i tillsynsfrågan fungera som samordnande organ vad gäller skolöverstyrelsens, lantbruksstyrelsens och skogsstyrelsens planering främst i frågor som gäller läroplaner och skolbyggnad. OJST har den 15 april 1970 avlämnat betänkandet Tillsyn över yrkesutbildningen inom lantbruk och skogsbruk (Stencil U 1970: 3).

I betänkandet föreslås att skolöverstyrelsens tillsynsområde fr. o. m. den 1 juli 1971 utvidgas till att gälla även utbildning för lantbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring. Lantbruksnämndernas och skogsvårdsstyrelsernas rådgivningsverksamhet föreslås kvarstå under tillsyn av lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen.

OJST vitsordar den positiva effekt beträffande utbildningens smidiga anpassning till produktionsförhållanden som hittillsvarande organisation under resp. fackämbetsverk möjliggjort. Kommittén finner det angeläget att bevara den väl etablerade kontakten mellan skolorna och näringarnas organ efter skolöverstyrelsens inträde som tillsynsmyndighet. Viss institutionaliserad samverkan mellan berörda myndigheter och intressegrupper anses nödvändig. Kommittén föreslår därför ett centralt samverkansorgan i vilket bör ingå företrädare för skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen, landstingsförbundet samt skogsbrukets yrkesnämnd och däremot svarande organ inom jordbruket och trädgårdsnäringen. OJST föreslår vidare att regionala samrådskommittéer inrättas i varje län. I län med förutsättningar härför bör en gemensam kommitté för lantbruk och skogsbruk kunna inrättas. I varje samrådskommitté föreslås ingå företrädare för lantbruksnämnden, skogsvårdsstyrelsen, länskolnämnden, resp. huvudman för lantbruks- resp. skogsbruksskolor samt arbetsgivare och arbetstagarorganisationer. För lantbruksundervisningens del anses samrådet i flertalet fall kunna lösas inom ramen för de nuvarande programnämnderna vid lantbruksnämnderna.

Kommittén anser vidare det vara naturligt, att antalet ledamöter i styrelsen för skolverket ökas med dels en ledamot som företräder arbetsgivar- och avnämningarintressena inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring, dels en ledamot som företräder arbetstagarintressena. För båda ledamöterna bör suppleanter förordnas. OJST framhåller att den tillkommande arbetsvolymen motiverar att en särskild byrå för jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring inrättas inom överstyrelsens undervisningsavdelning för yrkesutbildningsfrågor (UY). Enligt OJST:s mening utgör skillnaderna mellan lantbruk och skogsbruk, t. ex. i fråga om näringsstruktur och produktionsformer, inte något hinder mot samordning av ifrågavarande utbildningar på en gemensam byrå. Däremot måste skillnaderna återspeglas i byråns organisation. Arbetet bör således delas upp på två sektioner, en för jord-

bruk och trädgårdsnäring (UY 3: 1) samt en för skogsbruk (UY 3: 2). Pedagogiska och undervisningsorganisatoriska ärenden rörande lant-hushållsskolorna bör handläggas på den arbetsenhet som svarar för motsvarande uppgifter beträffande övriga skolor med huslig utbildning (UY 2) samt att den omedelbara inspektionen av skolorna bör åvila läns-skolnämnderna enligt gällande instruktion, medan fackinspektion över yrkesutbildningen inom lantbruk och skogsbruk bör åvila skolöverstyrelsen.

I likhet med vad som nu förekommer vid övriga byråer föreslår OJST att UY 3 skall ledas av ett undervisningsråd och vardera sektionen av en avdelningsdirektör. För att en tillfredsställande handläggning av ärenden rörande jordbrukets och trädgårdsnäringens utbildning skall kunna ske förutsätter OJST att fyra tjänster som skolkonsulenter inrättas på sektion UY 3: 1. På sektion UY 3: 2 anser kommittén att arbetsuppgifterna för skolkonsulenter motsvarar tre heltidstjänster. Totalt föreslår kommittén att 26 tjänster inrättas i skolöverstyrelsen, däribland — utöver de redan nämnda — tre byrådirektörer, två skolkonsulenter, tre byråsekreterare, en kanslist alternativt assistent samt sju biträden. F. n. finns 34 tjänster i fackämbetsverken för samma ändamål, nämligen 13 i lantbruksstyrelsen och 21 i skogsstyrelsen.

OJST förutsätter att lantbruksstyrelsens och skogsstyrelsens tillsynsfunktioner i princip skall upphöra från den 1 juli 1971. OJST anser också det vara nödvändigt att skolöverstyrelsen i god tid före den formella överflyttningen av tillsynen får tillsätta tjänster för de tillkommande arbetsuppgifterna i skolverket och att tjänsterna ledigförklaras och tillsätts i den ordning som gäller för övriga motsvarande tjänster i skolöverstyrelsen.

I ärendet har yttranden avgetts av domänverket, skogsstyrelsen — efter hörande av skogsvårdsstyrelserna och skogsinstitutet —, lantbruksstyrelsen — efter hörande av bl. a. lantbruksnämnderna —, skolöverstyrelsen — efter hörande av länskolnämnderna — samt arbetsmarknadsstyrelsen. Vidare har yttranden avgetts av Svenska landstingsförbundet, Svenska kommunförbundet, Sveriges skogsägareföreningars riksförbund, Skogs- och lantarbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige (LO) — efter hörande av Svenska lantarbetareförbundet och Svenska skogsarbetareförbundet —, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Sveriges lantbruksförbund samt Föreningen skogsbrukets arbetsgivare.

Det stora flertalet remissinstanser, däribland *skogsstyrelsen*, *lantbruksstyrelsen*, *skolöverstyrelsen*, *TCO* och *lantbruksförbundet* ansluter sig till kommitténs förslag att det primära syftet vid *g r ä n s d r a g n i n g* mellan skolöverstyrelsens och fackämbetsverkens tillsynsområden bör vara att åstadkomma effektivt utnyttjande av de sammantag-

na resurserna. Skolornas och rådgivningsorganens uppgifter bör avgränsas endast genom allmänna riktlinjer.

Förslaget om att samverkansorgan bör finnas centralt och regionalt har i stort sett mottagits positivt av remissinstanserna. Tveksamma till förslaget är *Svenska landstingsförbundet* och *TCO*. Landstingsförbundet anser att kommittén inte på ett tillfredsställande sätt klargjort de föreslagna organens egentliga funktion. Det är oklart om de skall få beslutanderätt eller endast förslagsrätt. Slutligen har formerna för samverkansorganens sammansättning, nominering och utnämning belysts ofullständigt. Enligt *TCO:s* mening bör en samordning ske med de förslag yrkesutbildningsberedningen kommer att lägga fram i sitt slutbetänkande om samverkan mellan arbetsliv och utbildning. *Skolöverstyrelsen* framhåller i sitt yttrande att samverkan är nödvändig både centralt och regionalt mellan skolmyndigheter och de ifrågavarande näringsgrenarnas företrädare. Styrelsen vill inte motsätta sig att samverkansorgan inrättas i stort sett som kommittén förordar, men tror att dylika organ fyller en uppgift endast i begynnelsekedet. Spontana kontakter och överläggningar inriktade på konkreta aktuella frågor är erfarenhetsmässigt effektivare än kontakter i s. k. samrådsorgan.

Domänverket har i sitt yttrande med hänsyn till skogsbrukets snabba tekniska utveckling och de olycksfallsrisker, som följer med en snabb mekanisering, föreslagit att även arbetarskyddsmyndigheten deltar i eller adjungeras till det centrala samverkansorganet i frågor rörande hälsa och säkerhet. Liknande synpunkter framför också *Skogsstyrelsen*, *Svenska skogsarbetareförbundet* och *Skogsbrukets yrkesnämnd*.

Lantbruksstyrelsen stöder i sitt yttrande kommitténs förslag att i de regionala samrådskommittéernas verksamhet möjligheterna bör övervägas att ifrågavarande verksamhet för såväl jordbruk och skogsbruk sker inom ramen för länsprogramnämndernas arbete. Liknande synpunkter anförs av *Svenska lantarbetareförbundet* och *Skogs- och lantarbetsgivareföreningen*.

När det gäller den av kommittén förordade utökningen av skolverkets styrelse ansluter sig bl. a. *skogsstyrelsen*, flertalet *skogsvårdsstyrelser*, *lantbruksstyrelsen*, *Svenska lantarbetareförbundet*, *Svenska skogsarbetareförbundet* samt *Sveriges lantbruksförbund* till de i betänkandet framförda synpunkterna.

Kommitténs förslag avstyrks av bl. a. *skolöverstyrelsen*, *LO*, *TCO* och *SACO*. Skolöverstyrelsen framhåller att det redan med hänsyn till den storlek styrelsen numera har finns skäl att ställa sig tveksam till varje ökning av ledamotantalet. Utifrån instruktionens formulering rörande styrelsens sammansättning förstår överstyrelsen väl kommitténs förslag. Styrelsen kan emellertid inte ansluta sig till detta enär man inte anser att undervisnings- och utbildningsfrågorna från det här aktuella området kan få en sådan relativ omfattning att de motiverar egna före-

trädare i ämbetsverkets styrelse. LO finner att en utökning av styrelsen ej bör ske på sätt som föreslås. LO kan dock tillstyrka en utökad representation från LO-sidan utan någon bindning till bestämd yrkestillhörighet.

Domänverket anser det vara ytterst angeläget med egen representation för skogsbruket i skolverkets styrelse och motiverar detta med skogsbrukets i förhållande till jordbruk och trädgårdsnäring väsensskilda natur i såväl biologiskt och tekniskt som geografiskt avseende. Den snabba tekniska utveckling, som f. n. och under lång tid framåt kommer att präglade näringen, ger framför allt skäl till att betrakta skogsbrukets utbildningsproblem som specifika. *Skogsbrukets yrkesnämnd* framför liknande synpunkter. Förslaget i ett särskilt yttrande i betänkandet att skolöverstyrelsen skall utökas med endast en ledamot stöds av *Svenska kommunförbundet* och två *skogsvårdsstyrelser*. *Föreningen skogsbrukets arbetsgivare* anser att den föreslagna representationen för skogsbruket i skolverkets styrelse bör förstärkas med ytterligare en ordinarie representant, så att såväl arbetsgivare som arbetstagare blir företrädda.

Förslaget om en särskild byrå (UY 3) med två olika sektioner på skolöverstyrelsen behandlas av flertalet remissinstanser genomgående positivt.

Bl. a. *lantbruksstyrelsen*, *Sveriges skogsägareföreningars riksförbund* och *Sveriges lantbruksförbund* tillstyrker att fackinspektionen av undervisningen bör ske centralt.

När det gäller den av kommittén föreslagna personaluppsättningen på skolöverstyrelsen ansluter sig remissinstanserna i mycket stor utsträckning till förslaget. *Skolöverstyrelsen* bedömer dock den behövliga personalvolymen något annorlunda än kommittén. Antalet byråsekreterare bör enligt överstyrelsen kunna minskas med tre. *Skogsstyrelsen* bedömer kommitténs förslag om personaluppsättning vid den föreslagna särskilda byrån som ett absolut minimibehov. I likhet med skogsstyrelsen anser *Sveriges lantbruksförbund* att skolöverstyrelsen bör tilldelas medel för anlitan­de av experter i sådan omfattning att erforderliga anvisningar och föreskrifter kan utarbetas i god tid och att efter hand uppkommande större uppgifter kan lösas. TCO påpekar vad gäller in­slaget av skolkonsulenter i organisationen att yrkesutbildningen på lantbruksnäringens område får en högre servicestandard än den som f. n. står till buds inom området för industri och hantverk. TCO anser emellertid att det finns starka skäl för den föreslagna dimensioneringen.

Kommitténs förslag om att reformen skall träda i kraft den 1 juli 1971 har tillstyrkts i samtliga fall som remissinstanserna kommenterat förslaget. *Skolöverstyrelsen* framhåller dock att anordningen kan vålla problem med hänsyn till styrelsens lokalsituation och det förhållandet

att ämbetsverket skall flytta till nya lokaler under senare delen av budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Genom beslut vid 1963 års riksdag (prop. 144, SU 146, rskr 334) skapades en central myndighet för skolväsendet, skolöverstyrelsen. I samband därmed beslöts även att utbildningen inom lantbruket, skogsbruket och trädgårdsnäringen senare skulle föras till överstyrelsen. OJST har nu föreslagit att detta skall ske den 1 juli 1971. I likhet med remissinstanserna biträder jag förslaget. Kommittén har förordat att samverkansorgan skall anordnas centralt och regionalt med myndigheter och organisationer som berörs av nyssnämnda utbildningar. Jag delar uppfattningen att samverkan är betydelsefull men anser att det bör vara möjligt att åstadkomma denna utan att Kungl. Maj:t föreskriver formerna härför. Skolöverstyrelsens styrelse innefattar i dag en representation från bl. a. arbetstagare och arbetsgivare, företrädare som enligt min mening även kan representera nu aktuella utbildningsområden. Jag är därför ej beredd att förorda någon utökning av antalet ledamöter i styrelsen för skolöverstyrelsen. OJST:s förslag att en särskild byrå med två sektioner skall inrättas för utbildningen inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring tillstyrker jag. Vid byrån bör inrättas en tjänst som undervisningsråd. Jag beräknar vidare medel för två tjänster som avdelningsdirektör, en tjänst som byrådirektör, en tjänst som förste byråsekreterare, sex tjänster som skolkonsulent, två tjänster som kanslist samt fem tjänster som biträde, varav tre kvalificerade. För expertis beräknar jag en höjning med 232 000 kr.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att i prop. 1970: 35 angående ökat stöd till vuxenutbildningen frågan om en samordning av vuxenutbildningsfrågorna inom överstyrelsen berörts. Inom skolöverstyrelsen pågår f. n. en utredning om verkets totala organisation.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknar jag medel för en tjänst som skolkonsulent för frågor rörande studie- och yrkesorientering. Som jag nämnt tidigare avser jag att senare återkomma till frågan om organisationen för studie- och yrkesorientering i det kommunala skolväsendet (2).

Jag biträder förslaget om en förstärkning av överstyrelsen med dels en tjänst som byrådirektör vid byrå A 3, dels en tjänst som byrådirektör vid revisionskontoret samt en omvandling av en tjänst som kamrerare till en tjänst som byrådirektör vid redovisningscentralen. Jag beräknar medel härför. (3)

Med hänsyn till pågående utredningsarbete om överstyrelsens organisation bör frågan om överförande av medel från lärarutbildningsanslagen till förevarande anslag anstå (4).

Beträffande ersättning till expertis vill jag utöver vad jag nyss anfört

erinra om att extra medel tidigare anvisats för arbetet med gymnasie-skolans genomförande. Jag vill särskilt framhålla vikten av föreslagna projekt om utredning av sjuöpersonalutbildningen, hälsokontroll av sju-åringar samt samverkan förskola—grundskolans lågstadium. Medel för produktion av TV-program för studie- och yrkesorientering bör utgå från anslaget Viss utbildning via radio och television m. m. (5).

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 45 589 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid skolöverstyrelsen inrätta en tjänst för undervisningsråd i Ce 1,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att verkställa omorganisation av skolöverstyrelsen i enlighet med vad jag förordat i det föregående,
- c) till *Skolöverstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 45 589 000 kr.

D 2. Länsskolnämnderna

1969/70 Utgift	21 375 446
1970/71 Anslag	22 118 000
1971/72 Förslag	23 252 000

Länsskolnämndernas arbetsuppgifter och sammansättning framgår av instruktionen för länsskolnämnderna (1965:741, ändrad senast 1970:788).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	140,5	+ 7,5	+5
Övrig personal	147	+17,5	+3
	287,5	+25	+8
Anslag			
Avlöningar	14 007 000	+1 050 000	+ 453 000
Sjukvård	30 000	of.	of.
Reseersättningar	1 419 000	+ 147 200	+ 114 000
Lokalkostnader	2 152 700	+ 244 000	+ 244 000
Expenser	1 281 300	+ 316 400	+ 74 000
därav engångsutgifter	10 000	-10 000	-20 000
Lönekostnadspålägg	3 228 000	+ 392 300	+ 249 000
	22 118 000	+2 149 900	+1 134 000
Avrundat		+2 150 000	

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 554 250 kr.

2. Som ett led i den av 1962 års riksdag beslutade uppbyggnaden av en länsskolpsykologorganisation bör ytterligare två tjänster som läns-

skolpsykolog inrättas. Antalet länsskolpsykologer kommer därigenom att uppgå till 23. I anslutning härtill beräknas medel för två biträden med halvtidstjänstgöring (+ 186 400 kr.)

3. Skolöverstyrelsen upprepar sitt förslag från föregående år att hjälpmedelscentralerna upphör som särskild institution och att ifrågasvarande arbetsuppgifter helt integreras i länsskolnämndernas övriga verksamhet. Förslaget innebär att de nuvarande föreståndarna för hjälpmedelscentralerna benämns läromedelskonsulenter med uppgift att vara länsskolnämndernas läromedelsfunktionärer och experter i läromedelsfrågor. Tjänsterna som föreståndare avses successivt bli omvandlade till heltidstjänster med fem tjänster budgetåret 1971/72, ytterligare fem tjänster budgetåret 1972/73 samt återstående fjorton tjänster budgetåret 1973/74 (+131 000 kr.). I anslutning till förslaget beräknas medel för en halv biträdestjänst per läromedelskonsulent (+63 700 kr.).

4. För att förbättra undervisningsinsatserna för handikappade elever föreslås en försöksverksamhet med en vidgad regional handikappkonsulentorganisation. Förslaget innebär att till de tre länsskolnämnder, som i dag har synkonsulenter och som har erfarenhet av regional verksamhet, knyts ytterligare en konsulent för rörelsehindrade elever. Skolöverstyrelsen framhåller behovet av konsulenter även för särskolan men anser att ytterligare överväganden bör göras innan förslag lämnas. De tre nu föreslagna regionala konsulenttjänsterna bör konstrueras på samma sätt som synkonsulenttjänsterna (+200 500 kr.). I anslutning härtill beräknas medel för en halv biträdestjänst per konsulent (+38 200 kr.).

5. För att åstadkomma en bättre balans mellan den handläggande personalen och kanslist- och biträdespersonalen föreslås att nämnderna förstärks med fyra kanslist- och sju biträden, varav två kvalificerade (+339 300 kr.). Vidare föreslås inrättandet av en halv biträdestjänst för länsskolnämnden i Stockholms län, som fr. o. m. budgetåret 1970/71 fått en hjälpmedelscentral men ej erhållit ökad biträdes hjälp (+12 700 kr.).

6. I syfte att bereda biträdespersonalen vid länsskolnämnderna befordringsmöjligheter föreslås en förändring av fem kansliskrivartjänster till kontorsskrivartjänster och fem biträdestjänster i befordringsgången till kansliskrivartjänster. Förändringen motiveras dels av att personalomsättningen är mycket stor genom att förtjänta biträden får högre tjänster vid andra myndigheter, dels av att ökningen av arbetsuppgifterna vid nämnderna medfört att arbetsuppgifterna för biträdena blivit mer kvalificerade utan att någon motsvarande ändring av löneställning skett (41 900 kr.).

7. Skolöverstyrelsen upprepar sitt krav från föregående år att en extra assistenttjänst inrättas vid länsskolnämnden i Östergötlands län i syfte att bereda fast anställning åt en tjänsteman, som placerats vid nämnden av statens personalvårdsnämnd (+39 900 kr.).

8. Det förhöjda medelsbehovet för expertis motiveras av det uppföljningsarbete som den reviderade läroplanen för grundskolan föreskräver. Vidare medför övergången till gymnasieskolan ökat medelsbehov (+248 000 kr.).

Departementschefen

Genom beslut den 13 november 1970 har jag enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallat särskilda sakkunniga med uppdrag att utreda frågan om länskolnämndsorganisationen. Tillsättandet av utredningen motiveras av att det under de senaste åren fattats en rad beslut som direkt eller indirekt berör denna organisation. Den partiella länsstyrelser reformen medför att den statliga länsförvaltningen fr. o. m. den 1 juli 1971 kommer att ha ansvaret för översiktliga samhällsfrågor av större regionalpolitisk betydelse. Därmed kommer länsstyrelsen att överta frågor gällande planering av skolväsendets lokalisering och av dimensionering för vissa delar av skolväsendet. Vidare medför de nu pågående kommunsammanslagningarna att de enskilda kommunerna får större resurser i olika avseenden. Kommunernas förutsättningar att lösa bl. a. sådana skolfrågor som nu handhas på regional nivå förbättras således avsevärt. Jag räknar därför nu endast med smärre anslagsförändringar.

För utbyggnaden av länskolpsykologorganisationen enligt 1962 års principbeslut (prop. 54, SäU 1, rskr 328) beräknar jag medel för ytterligare två tjänster som länskolpsykolog. I anslutning härtill bör tillkomma två biträden med halvtidstjänstgöring (2).

Enligt den nya läroplanen för grundskolan skall handikappade elever så långt möjligt integreras i det vanliga skolväsendet. Läroplanen ger också anvisningar om ökad samordning av specialundervisningen. Detta innebär att lärare i vanliga klasser i sin undervisning kan komma att ta hand om elever med handikapp av olika slag. Länskolnämndernas befattning med undervisning av handikappade elever har också ökat i omfattning då tillsynen över såväl specialskolan som särskolan nu utövas av länskolnämnderna. Behovet av information till den enskilde läraren om de handikappade elevernas situation blir härigenom alltmer betydelsefull. Med hänsyn till de goda erfarenheterna av organisationen med konsulenter för utbildningen av synskadade beräknar jag i enlighet med överstyrelsens förslag medel för tre tjänster vid länskolnämnderna som konsulenter för rörelsehindrade elever. I anslutning därtill beräknar jag medel för en halv biträdestjänst per konsulent (4).

Jag har i enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknat medel för en halv biträdestjänst vid länskolnämnden i Stockholms län, som fr. o. m. budgetåret 1970/71 erhållit en hjälpmedelscentral (5).

Övergången till den nya gymnasieskolan medför en extra arbetsbelastning för länskolnämnderna. Med anledning härav har jag beräknat medel för ytterligare expertis (8).

Da

Chefen för civildepartementet kommer senare denna dag att anmäla frågan om organisationen av länsstyrelsen i Gotlands län, vilket leder till en förändring av länskolnämndens uppgifter.

I övrigt hänvisar jag till sammanställningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Länsskolnämnderna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 23 252 000 kr.

D 3. Läroboksnämnden

1969/70 Utgift	409 780
1970/71 Anslag	473 000
1971/72 Förslag	599 000

Från anslaget ersätts utgifter för statens läroboksnämnd. Bestämmelserna om nämndens verksamhet återfinns i kungörelsen (1948:613) om granskning av vissa läroböcker (ändrad senast 1970: 803).

Läroboksnämnden föreslår för nästa budgetår, att anslaget höjs med 181 000 kr. Vid sin bedömning av medelsbehovet har nämnden bl. a. räknat med höjda granskningsarvoden, ökade expenskostnader samt en justering av posten lönekostnadspålägg.

Departementschefen

Jag förordar, att anslaget räknas upp med 126 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Läroboksnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 599 000 kr.

D 4. Bidrag till vissa elevorganisationer

1969/70 Utgift	235 000
1970/71 Anslag	255 000
1971/72 Förslag	295 000

Från anslaget ersätts kostnader för bidrag till vissa elevorganisationer enligt Kungl. Maj:ts beslut. Bidrag utgår under budgetåret 1970/71 med 195 000 kr. till Sveriges elevers centralorganisation (SECO), 35 000 kr. till Sveriges folkhögskolelevers förbund (SFEF) och 25 000 kr. till Elevförbundet TLE.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjs med 40 000 kr. Av höjningen föreslås 15 000 kr. utgå till SFEF och 25 000 kr. till Elevförbundet TLE. I anledning av ansökningar om statsbidrag från Blivande lärares riksförbund, Sveriges sjuksköterskelevers förbund och Vuxenstuderaendes riksförbund framhåller överstyrelsen att skäl f. n. inte finns att öka antalet statsbidragsberättigade organisationer.

Departementschefen

Under de senaste åren har antalet elever inom vuxenutbildningen ökat kraftigt. Med hänsyn härtill finner jag det angeläget att Vuxenstuderaandes riksorganisation erhåller statsbidrag till sin verksamhet.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att fördela medlen. Medelsanvisningen bör höjas till 295 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa elevorganisationer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 295 000 kr.

D 5. Bidrag till vissa föräldraorganisationer

1969/70 Utgift ¹	100 000
1970/71 Anslag	155 000
1971/72 Förslag	205 000

¹ Anslaget Bidrag till Riksförbundet Hem och Skola

Från anslaget ersätts kostnader för bidrag till vissa föräldraorganisationer enligt Kungl. Maj:ts beslut. Bidrag utgår under budgetåret 1970/71 med 140 000 kr. till Riksförbundet Hem och Skola, med 7 500 kr. till Riksförbundet Döva Barns Målsmän och med 7 500 kr. till föräldraföreningen vid Ekeskolan.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget höjs med 90 000 kr. till 245 000 kr. Till Riksförbundet Hem och Skola bör statsbidrag utgå med belopp motsvarande lokalföreningarnas bidrag till centralorganisationen. I statsbidrag skulle därvid utgå 225 000 kr. Till de båda övriga organisationerna föreslås en höjning om 2 500 kr. till vardera organisationen.

Departementschefen

Även för nästa budgetår bör en höjning av bidragen till föräldraorganisationerna ske. Jag är dock inte beredd att förorda någon automatisk anknytning av bidragsgivningen till t. ex. vissa inkomstposter i en organisations budget. Anslaget bör höjas med 50 000 kr. Det ankommer på Kungl. Maj:t att fördela medlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa föräldraorganisationer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 205 000 kr.

b) pedagogiskt utvecklingsarbete**D 6. Information om skolreformerna**

1969/70 Utgift	602 489	Reservation	461 213
1970/71 Anslag	870 000		
1971/72 Förslag	870 000		

Skolöverstyrelsen

Det beräknade medelsbehovet för information avser följande:

Grundskolan (nu 350 000)	485 000
Gymnasieskolan och vuxenutbildningen (nu 470 000)	538 000
Effekt- och attitydmätningar, expertis, konferenser m. m. (nu 50 000)	225 000
	1 248 000

Skolöverstyrelsen har under budgetåret 1969/70 låtit utföra en opinions- och attitydmätning inom ett representativt urval av föräldrar med barn i grundskolan. En motsvarande undersökning har genomförts bland lärare i de skolor där de intervjuade föräldrarnas barn var elever. Jämsides med dessa undersökningar har en arbetsgrupp inom överstyrelsen analyserat informationsläget och utformat informationsmetodikerna. De nämnda undersökningarna visar, framhåller överstyrelsen, att inställningen till grundskolan är klart positiv bland såväl föräldrar som lärare. För information om grundskolan, främst genom länskolnämnderna, beräknar överstyrelsen ett medelsbehov av 350 000 kr. För samarbete med elev- och föräldraorganisationer beräknas 50 000 kr. Vidare planeras fortsatt framställning av tryckt informationsmaterial m. m. och konferensverksamhet avsedd för journalister. Det sammanlagda medelsbehovet för information om grundskolan uppgår enligt skolöverstyrelsen till 485 000 kr.

Informationen om gymnasieskolan kommer enligt överstyrelsen att kräva stora insatser. För information främst genom länskolnämnderna begärs 300 000 kr. Vissa informationsinsatser planeras i samarbete med elev- och föräldraorganisationer. Dessa insatser skall kompletteras genom bl. a. framställning av tryckt material. Vidare planeras insatser för information på vuxenutbildningens område. Totalt begärs 538 000 kr. för dessa åtgärder. Överstyrelsen aktualiserar vidare den skrivelse från september 1969, vari överstyrelsen begärde 4 750 000 kr. för en styrd information kring införandet av gymnasieskolan.

Utöver de belopp som informationen om olika delar av skolväsendet kräver tillkommer enligt överstyrelsen ett behov av medel för åtgärder

som avser bl. a. mätningar av informationslägen, attityder, kunskaper och informationseffekter. För dessa arbetsuppgifter samt för bl. a. information utomlands om det svenska skolväsendet beräknar skolöverstyrelsen ett medelsbehov av 225 000 kr.

Departementschefen

Anslaget har mer än fördubblats under tre år. Detta har givetvis samband med det ökade informationsbehovet med anledning av de reformer av skolväsendet, som genomförts de senaste åren. Det grundläggande arbetet med information om den nya läroplanen för grundskolan är emellertid redan gjort. Dessutom har informationsmaterialet om gymnasieskolan arbetats fram under innevarande budgetår. Vid den samlade avvägningen av utgifterna under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår har jag därför kommit till den slutsatsen, att anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Information om skolreformerna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 870 000 kr.

c) det obligatoriska skolväsendet m. m.**D 7. Bidrag till driften av grundskolor m. m.**

1969/70 Utgift 2 908 720 844

1970/71 Anslag 2 932 000 000

1971/72 Förslag 3 189 000 000

Enligt kungörelsen (1958: 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 478, ändrad senast 1970: 607) utgår allmänt driftbidrag till kommunernas kostnader för dels obligatoriska skolor, dels högre kommunala skolor. I kungörelsen regleras också statsbidragen till kostnaderna för avlöning av skoldirektör.

Bidragsunderlaget för de allmänna driftbidragen och för statsbidraget till kostnaderna för avlöning av skoldirektör beräknas enligt vissa schematiska regler och utgörs i huvudsak av årslönebeloppen för tjänster som inrättats i föreskriven ordning. Det allmänna driftbidraget för obligatoriska skolor motsvarar bidragsunderlaget efter avdrag av en mindre kommunandel. Det allmänna driftbidraget för högre kommunala skolor utgår med 78 % av bidragsunderlaget. Statsbidrag för avlöning av skoldirektör utgår med 79 % av bidragsunderlaget.

Ur förevarande anslag bestrids i första hand kostnaderna för driftbidrag till obligatoriska skolor och praktisk lärarutbildning vid dessa skolor med undantag för vissa tjänstgöringstillägg. Vidare ersätts kostnaderna för avlöning av skoldirektör ur detta anslag. De för inbyggd realskollinje i folkskolan och inbyggd korrespondensrealskollinje utgående statsbidragen, vilka beräknas i huvudsak enligt de grunder som gäller för driftbidrag till högre kommunal skola, bekostas också ur detta anslag. Från anslaget bekostas även statsbidrag till svensk undervisning i utlandet. Anslaget belastas vidare med vissa kostnader för reseersättningar samt med kostnader för statsbidrag till avgifter för allmän tilläggspension och allmän arbetsgivaravgift. Slutligen utgår ur anslaget vissa bidrag till enskilda skolor.

Skolorganisationens omfattning

Totala antalet elever inom det obligatoriska skolväsendet uppgick läsåret 1969/70 till 935 788. Läsåret 1970/71 beräknas antalet elever till ca 955 000 och läsåret 1971/72 till ca 976 000. Grundskolan är läsåret 1970/71 införd i årskurserna 1—7 i samtliga kommuner. Grundskolans högstadium skall planenligt vara helt genomfört 1972/73 och folkskolan helt avvecklad med utgången av läsåret 1971/72.

Den genomsnittliga klasstorleken i grundskolan har varit betydligt lägre än vad skolberedningen räknade med, vilket medfört ökat behov

av lokaler och lärare. Skolöverstyrelsen har med anledning härav sedan 1966 (senast i april 1970) utfärdat anvisningar om elevernas fördelning på klasser i grundskolan.

De vidtagna åtgärderna har lett till att skolberedningens riktvärden för klassmedeltal i huvudsak kunnat uppnås. Alltjämt gäller dock att de faktiska medeltalen ligger något under skolberedningens beräkningar.

Fr. o. m. läsåret 1970/71 införs successivt den nya läroplanen för grundskolan med början i årskurserna 1, 4 och 7. Högstadiet får genom den nya läroplanen en förenklad organisation. Den nya läroplanen skall vara fullt genomförd läsåret 1972/73.

Anslagsberäkning

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Anslag	2 932 000 000	+253 000 000	+257 000 000

Den av skolöverstyrelsen föreslagna uppräknigen hänför sig till följande ändamål.

	Anvisat för 1970/71	Förändring till 1971/72
1. Lärarlönebidrag m. m.	2 626 130 000	+274 123 000
2. Lönekostnadspålägg	299 316 000	— 22 226 000
3. Ersättning för flyttningkostnader och resor	300 000	of.
4. Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m.	4 141 000	+ 884 000
5. Bidrag till estniska grundskolor	371 000	+ 30 000
6. Bidrag till Kristofferskolan i Stockholm	1 482 000	+ 6 000
7. Bidrag till Hillelskolan i Stockholm	260 000	+ 25 000
	2 932 000 000	+252 842 000

Av överstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1—2. *Lärarlönebidrag m. m.* Posten kommer enligt gällande bidragsregler att under budgetåret 1971/72 belastas med dels slutreglering av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1970/71, dels förskott på bidraget för budgetåret 1971/72, vilket senare motsvarar 90 % av lärarlönebidraget för redovisningsåret 1970/71. I posten ingår även kostnaderna för statsbidrag till avgifter för allmän tilläggspension och allmän arbetsgivaravgift.

Kostnaderna för slutregleringen för budgetåret 1970/71 är lika med skillnaden mellan det slutligt beräknade statsbidraget för detta budgetår och det belopp, som under samma budgetår utbetalats i förskott. Detta

senare belopp motsvarar i sin tur 90 % av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1969/70.

För beräkningen av anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 måste en uppskattning göras av lärarlönebidraget avseende redovisningsåret 1970/71 på grundval av de senast kända faktiska bidragskostnaderna, nämligen för redovisningsåret 1969/70. Enligt från länskolnämnderna inhämtade uppgifter uppgick lärarlönebidraget inklusive statsbidraget till skoldirektörer och inbyggda realskolelinjer avseende redovisningsåret 1969/70 till 2 358,6 milj. kr. Årslönebeloppet för motsvarande ändamål uppgick enligt samma uppgifter till 2 386,3 milj. kr. för redovisningsåret 1969/70.

Överstyrehsens beräkningar av årslönebelopp och lärarlönebidrag framgår av följande sammanställning. (Beloppen anges i milj. kr.)

	Årslönebelopp	Lärarlönebidrag
Enligt länskolnämndernas uppgifter för budgetåret 1969/70	2 386,3	2 358,6
Nya tjänster i grundskolan 1.7.1970	61,4	60,5
Nya Up-tjänster m. m. 1.7.1970	8,9	8,8
Löneomräkning	41,5	41,5
Vissa anslagsjusteringar	9,3	9,3
Kostnader för vissa övergångsåtgärder vid genomförande av ny läroplan för grundskolan	11,6	11,6
Summa för budgetåret 1970/71	2 519,0	2 490,3

Med utgångspunkt i de sålunda beräknade årslönebeloppen och lärarlönebidragen samt med beaktande av kostnader för statsbidrag till avgifter för allmän tilläggs pension och för lönekostnadspålägg i övrigt, inberäknat statsbidrag till allmän arbetsgivaravgift, beräknar överstyrelsen medelsbehovet under punkten 1 enligt följande. (Beloppen anges i milj. kr.)

Förskott på lärarlönebidraget	2 241,3
Slutreglering av bidraget för 1970/71	367,5
Statsbidrag till ATP-avgifter (8,2 % av bidragsunderlaget för 1970/71)	206,5
Lönekostnadspålägg (11,0 % av bidragsunderlaget för 1970/71)	277,1
Arbetsgivaravgift (1,9 % av bidragsunderlaget för 1970/71)	47,8
Statsbidrag till lekskolekurser för finskspråkiga barn i Norrbottens län, undervisning på grundskolenivå för vuxna, personell assistans åt handikappade elever m. m.	4,1
Stödundervisning för invandrabarn i grundskolan	18,0
Kostnader för uppföljning av arbetsgruppens samverkan i skolan (SISK) arbete	15,0

Det ökade medelsbehovet till lärarlönebidrag m. m. enligt sammanställningen ovan uppgår alltså till $(3\,177,3 - 2\,925,4) = 251,9$ milj. kr. Därav utgör 23,9 milj. kr. löneomräkning i anledning av höjd arbetsgivaravgift.

Sedan år 1944 anordnas i ett antal av de tvåspråkiga kommunerna i Norrbottens län lekskolekurser för finskspråkiga barn. Kurserna pågår tre till fyra veckor under sommaren och är avsedda för barn som skall börja i grundskolan efterföljande höst. Medelsbehovet beräknas vara oförändrat. Från anslaget utgår också bidrag till kommuner i Norrbottens län med finskspråkiga barn för anskaffande av speciella hjälpmedel, för att språksvårigheterna skall kunna överbryggas. Överstyrelsen räknar med oförändrat medelsbehov.

Ur anslaget bekostas vidare bl. a. undervisning på grundskolenivå av ungdomar och vuxna, som fått ofullständig eller ingen undervisning. Vidare bekostas undervisning av vuxna zigenare vad avser lärarlöner, transport av elever till och från skolan i vissa fall samt viss utrustning av lokaler och anskaffning av hjälpmedel. Från anslaget får — efter skolöverstyrelsens prövning i varje särskilt fall — bestridas kostnader för personell assistans åt handikappade elever i obligatoriska skolor. Bidragen utgår i de flesta fallen efter direkt kontakt med skolkonsulenten för undervisning av rörelsehindrade elever. I samtliga dessa fall beräknar överstyrelsen oförändrat medelsbehov. Överstyrelsen beräknar 15 milj. kr. för åtgärder i anledning av SISK:s arbete. För stödundervisning för invandrarbarn i grundskolan beräknas 18 milj. kr.

3. *Ersättning av flyttningskostnader och resor.* Statsmedel till ifrågasvarande ersättningar utgår enligt kungörelsen (1962: 696) om statsverkets bestridande av vissa kostnader på skolväsendets område (ändrad senast 1967: 111). Överstyrelsen uppskattar medelsbehovet till oförändrat 300 000 kr.

4. Ur posten *Bidrag till svensk undervisning i utlandet m. m.* utgår statsbidrag bl. a. till kostnader för lärarlöner enligt kungörelsen (1968: 321) om undervisning för utlandssvenskars barn (ändrad 1969: 602) och pensionskostnad som påförts huvudman för statsunderstödd utlandsskola för lärare på vilka statens allmänna pensionsreglemente äger tillämpning. Skolöverstyrelsen räknar med 32 utlandsskolor under budgetåret 1970/71 och en alltjämt ökande omfattning av kompletterande svensk undervisning och korrespondensundervisning. Antalet elever beräknas för budgetåret 1970/71 till ca 830 och för budgetåret 1971/72 till ca 930. Det sammanlagda medelsbehovet härför beräknas av överstyrelsen till 3 745 000 kr. Medel för resor och lärares flyttning beräknas till 125 000 kr. För undervisning vid de två internationella skolor, till vilka statsbidrag utgår, föreslår överstyrelsen ett belopp av 300 000 kr. Medelsbehovet för läroböcker och annan undervisningsmateriel uppskattas till 405 000 kr. Överstyrelsen, som under budgetåret 1969/70 medgett bidrag till hyra av lokaler för utlandsskola till ett sammanlagt belopp av ca 252 000 kr., föreslår att för detta ändamål beräknas ett belopp av 350 000 kr. Slutligen föreslår överstyrelsen ett belopp om 100 000 kr. avseende kostnader för statsbidrag till kommun för undervisning av utlandssvenskars barn (+884 000 kr.).

Dc

Utlandssvenskarnas förening har i skrivelse den 5 maj 1970 till Kungl. Maj:t anhängit att bestämmelserna om statsbidrag i kungörelsen (1968: 321) om undervisning för utlandssvenskars barn (ändrad 1969: 602) kompletteras med bestämmelser om statsunderstött förskoleverksamhet i utlandet.

5—7. Skolöverstyrelsen överlämnar framställningar av vederbörande huvudmän om statsbidrag till de *estniska grundskolorna* i Stockholm och Göteborg samt till *Kristofferskolan* och *Hillelskolan* i Stockholm. I fråga om de estniska grundskolorna förordar överstyrelsen en ökning av statsbidraget med 30 000 kr. till 401 000 kr. Överstyrelsen har därvid räknat med oförändrad organisation vid skolorna i Stockholm och Göteborg och med en ökning av verksamheten vid de s. k. kompletteringskolorna. I dessa skolor, som f. n. finns i 16 kommuner, ges kompletterande undervisning i nationella ämnen till estniska elever i grundskolan.

Enligt av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser får vid fastställande av bidragsunderlaget för Kristofferskolan denna beräknas omfatta högst 600 elever fördelade på 21 klassavdelningar, av vilka högst tre avdelningar i årskurserna 10—12. För läsåret 1970/71 beräknas elevantalet till 555, fördelade på 21 klassavdelningar, av vilka två i envar av årskurserna 1—9. Stiftelsen Kristofferskolan räknar med ytterligare en klassavdelning i årskurs 10 läsåret 1971/72 jämfört med föregående läsår. Överstyrelsen anser sig inte kunna tillstyrka denna utökning av organisationen. Bidraget föreslås öka med 6 000 kr. till 1 488 000 kr.

För Hillelskolan, för vilken överstyrelsen räknar med i stort sett oförändrad organisation, föreslås en ökning av nuvarande bidrag med 25 000 kr. till 285 000 kr.

Samordnad specialundervisning

Den samordnade specialundervisningen har enligt uppgifter från länskolnämnderna till skolöverstyrelsen ökat i omfattning de senaste åren och uppgick under läsåret 1969/70 till ca 113 000 veckotimmar. Med samordnad specialundervisning avses sådan specialundervisning som är samordnad med den vanliga klassundervisningen. Eleven går kvar i sin vanliga klass men får kompletterande undervisning, ibland i klinik, anpassad efter de särskilda svårigheter han till följd av fysiska, psykiska eller sociala handikapp kan uppleva i skolarbetet. Samordnad specialundervisning kan också ordnas genom att specialläraren finns i lektionssalen samtidigt med läraren och handleder den eller de grupper av barn, som behöver särskild uppmärksamhet. Den ökade omfattningen av den samordnade specialundervisningen beror till en del på att man strävar efter att integrera de handikappade eleverna i de vanliga klasserna i stället för att som tidigare låta dem gå i specialklasser. Ökningen är emellertid också ett resultat av den ökade uppmärksamhet som ägnas

de svagpresterande (svagmotiverade) eleverna. I sin anslagsframställning beräknar överstyrelsen medel för 4 465 tjänster för den samordnade specialundervisningen.

Ändrade bestämmelser om huvudlärare

I skrivelse den 4 maj 1970 har skolöverstyrelsen lagt fram förslag till ändringar i bestämmelserna om huvudlärare i grundskolan. Ändringarna tar sikte främst på undervisningen i övningsämnen samt specialundervisningen. Enligt överstyrelsens beräkningar skulle totalt ca 1 200—1 500 nya arvodestjänster tillkomma om överstyrelsens förslag bitrads.

Stödundervisning för invandrabarn

Antalet invandrabarn i skolpliktig ålder kan år 1969 beräknas till ca 60 000. Antalet beräknas stiga ytterligare under de närmaste åren. Erfarenheterna hittills tyder på att ungefär hälften av invandrabarnen behöver någon form av stödundervisning, framför allt i svenska språket. Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag för 6 veckotimmar undervisning per undervisningsgrupp. Grupperna bör vara små, ca 3—5 elever. Överstyrelsen uppskattar det genomsnittliga behovet av stödundervisning till 3 veckotimmar. I sina beräkningar av medelsbehovet utgår överstyrelsen från en gruppstorlek om 5 elever. Behovet av stödundervisning för invandrabarn beräknas därför till 18 000 veckotimmar, vilket motsvarar en kostnad om ca 18 milj. kr.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor i skolväsendet m. m.

Den *nya läroplanen* för grundskolan tillämpas fr. o. m. innevarande läsår (prop. 1968: 129, SU 179, 201, 2LU 71, rskr 366, 378). I mål och riktlinjer för grundskolan framhålls bl. a. att skolan har ett särskilt ansvar för de elever som av fysiska, psykiska eller andra skäl har svårigheter i skolarbetet. För utredningen om skolans inre arbete är det en central fråga att söka finna lämpliga åtgärder för att hjälpa dessa elever och därigenom främja goda arbetsförhållanden — för både elever och skolans personal. I dagens läge är den samordnade specialundervisningen ett viktigt instrument, vid sidan av specialklassorganisationen, för åtgärder av detta slag. Utredningen om skolans inre arbete har fått i uppdrag att överväga ett förslag från skolöverstyrelsen om reglerna för specialundervisning.

I prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 183) framhöll jag bl. a. att de *personal-*

förändringar som är en följd av den nya läroplanen för grundskolan måste genomföras på ett sådant sätt att den enskildes trygghet bevaras. Under hösten 1969 hade beslut fattats om vissa övergångsanordningar inför den nya läroplanen och i prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 390 och 397) beräknades medel bl. a. för en vidareutbildning av yrkeslärare och fortbildning i de nya tillvalsämnena konst, teknik och ekonomi. Med stöd av riksdagens bemyndigande (SU 8, rskr 8) har under våren 1970 en rad beslut fattats för att trygga berörda lärargrupperns möjlighet till fortsatt yrkesverksamhet inom skolväsendet.

Kommuner som tillämpar den s. k. övergångstimplanen har enligt beslut av Kungl. Maj:t den 20 februari 1970 tilldelats extra lärartimmar som skall användas för att bereda extra ordinarie lärare i hemkunskap fortsatt tjänstgöring under budgetåren 1970/73. Dessa lärare skall, om de inte kan tilldelas undervisningsuppgifter, kunna tilldelas arbetsuppgifter av huvudsakligen skoladministrativ natur. Genom beslut av Kungl. Maj:t den 14 maj 1970 och av statens avtalsverk den 20 mars 1970 har bestämmelser meddelats om förmåner till vissa lärare som bedriver studier eller genomgår utbildning i anslutning till genomförd utbildning av den nya läroplanen. Bestämmelser har vidare utfärdats om behörighet att undervisa i engelska på låg- och mellanstadierna (beslut av Kungl. Maj:t den 30 januari 1970) samt rörande lärare för de nya tillvalsämnena konst, teknik och ekonomi (beslut av Kungl. Maj:t den 23 januari 1970). En minskning av undervisningsskyldigheten för grundskolans skolledare under läsåret 1970/71 har beslutats av Kungl. Maj:t den 27 maj 1970. Utöver dessa bestämmelser har Kungl. Maj:t den 14 maj 1970 fattat beslut som rör anställningstryggheten för icke ordinarie lärare inom i första hand det kommunala skolväsendet. Beslutet — jämte en avtalsändring — innebär att den hittillsvarande möjligheten till uppsägning med omedelbar verkan av dessa lärare slopas och att de bestämmelser som gäller för övriga tjänstemän med statlig löne reglering i stället skall gälla. Den lön som kommun då betalar ut för överskjutande tid skall enligt överenskommelse med Svenska kommunförbundet täckas av staten till 75 %. I vissa fall skall också en övertalig lärare under begränsad tid kunna beredas fortsatt anställning som reservlärare och därvid få fullgöra icke-undervisningsuppgifter.

De åtgärder jag här redovisat är ett uttryck för statsmakternas medvetna strävanden att möta de olika personalmässiga omställningsproblem som den nya läroplanen kan föra med sig.

I skrivelse den 29 maj 1962 (nr 334) anhöll riksdagen hos Kungl. Maj:t om prövning av behörighetskraven för tjänst som skoldirektör och biträdande skoldirektör i kommun med mer än en sådan tjänst samt om framläggande för riksdagen av de förslag som kunde befinnas påkallade.

Antalet skoldirektörstjänster och biträdande skoldirektörstjänster har

från budgetåret 1961/62 till budgetåret 1970/71 ökat från 67 till 153 stycken. De administrativa göromålen utgör en stor del av dessa skolchefers verksamhet. Goda skäl föreligger därför enligt min mening att överväga en jämkning av gällande behörighetskrav i den riktning som ifrågasatts vid 1962 års riksdags behandling av frågan. Jag avser därför att senare föreslå Kungl. Maj:t att vidta sådana ändringar i gällande bestämmelser att i kommuner med mer än en tjänst av ifrågavarande slag även personer som ej är behöriga till ordinarie lärartjänst skall kunna komma i fråga till halva antalet tjänster.

Genom beslut vid 1968 års riksdag (prop. 67, SU 129, rskr 303) infördes ett system med statsbidrag till *svensk undervisning i utlandet*. Under budgetåret 1969/70 var 28 skolor med ca 730 elever verksamma. Kostnaderna för denna verksamhet har stigit snabbt. De beräknades av skolöverstyrelsen till ca 2,3 milj. kr. för budgetåret 1969/70. Nu begärs för budgetåret 1971/72 medel om sammanlagt 5 milj. kr., vilket innebär en ökning med över 20 % jämfört med innevarande budgetår. Enligt min mening bör man, innan en sådan ytterligare kraftig kostnadsökning medges, undersöka erfarenheterna av 1968 års beslut. Bl. a. bör undersökas vilka elever som rekryteras till skolorna, elevernas och deras målmäns anknytning till Sverige, m. m. Organisationens omfattning bör vara i stort sett oförändrad. Jag räknar därför endast med en höjning av 334 000 kr. (4).

Skolöverstyrelsen har i årets anslagsframställningar fört fram flera förslag om införande av arvodestjänster som *huvudlärare* resp. ändringar i nuvarande regler om huvudlärare. Förslagen avser grundskolan, gymnasieskolan, specialskolan och de kommunala vuxenskolorna. De sammanlagda kostnadsökningarna för ett genomförande av överstyrelsens förslag är betydande. Vid den samlade avvägningen av utgifterna under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår har jag kommit till slutsatsen att dessa förslag f. n. inte bör genomföras.

Genom beslut av riksdagen hösten 1970 (prop. 156, BeU 55, rskr 343) har den allmänna *arbetsgivaravgiften* höjts från en till två procentenheter. I samband med införandet av denna avgift uttalade chefen för finansdepartementet (prop. 1968: 77 s. 17) bl. a. att staten borde bestrida kostnaden för avgiften för viss statsunderstödd verksamhet. I enlighet härmed utgår statsbidrag till bl. a. kommunernas kostnader för arbetsgivaravgift vid grundskola och gymnasieskola. Kungl. Maj:t har nu meddelat bestämmelser om en anpassning av statsbidraget till grundskola och gymnasieskola till den av 1970 års riksdag beslutade höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften. En motsvarande höjning av statsbidraget har skett för folkhögskolor och privatskolor och bör ske även i de övriga fall staten inom skolväsendet svarar för arbetsgivaravgiften.

Jag beräknar ökningen av medelsbehovet för *lärarlönebidrag m. m.*,

med utgångspunkt i skolöverstyrelsens beräkningar och efter en viss justering med hänsyn till statistiska centralbyråns senaste beräkning av befolkningsstorleken, till 256,6 milj. kr. (1 och 2). Jag avser att i positiv anda pröva alla konkreta förslag i anledning av arbetsgruppens samverkan i skola arbete, men jag är inte beredd att utan sådana specificerade förslag biträda överstyrelsens begäran om särskilda medel för uppföljning av arbetsgruppens arbete. Beträffande skolöverstyrelsens beräkningar av anslagsbehovet i övrigt har jag ingen erinran (3). I fråga om de estniska grundskolorna, Kristofferskolan och Hillelskolan (5—7) ankommer det på Kungl. Maj:t att besluta om bidragsbeloppens storlek.

Anslaget bör i enlighet med vad jag anfört beräknas till avrundat 3 189,0 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av grundskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 189 000 000 kr.

D 8. Nomadskolor

1969/70 Utgift	4 416 858
1970/71 Anslag	4 452 000
1971/72 Förslag	4 956 000

Enligt de i prop. 1962: 51 (SU 141, rskr 319) uppdragna riktlinjerna för nomadskolväsendets organisation skulle samerna för sina barn få valfrihet mellan vanliga kommunala skolor och särskilda nomadskolor. För att ge denna valfrihet en reell innebörd borde nomadskolorna i olika avseenden ha en med övriga skolor likvärdig standard. Med de modifieringar som kunde vara befogade med hänsyn till skolornas samiska karaktär borde principerna för den nya grundskolan genomföras även i nomadskolorna.

Nomadskolor upprätthålls innevarande budgetår i Karesuando, Lanna-vaara, Gällivare, Jokkmokk, Arjeplog, Tärnaby och Änge. Vid samtliga skolor förekommer undervisning i årskurserna 1—6 och vid skolan i Gällivare även i årskurserna 7—9. Sistnämnda årskurser är samordnade med grundskolans högstadium i kommunen. Totala antalet elever beräknas läsåret 1970/71 till 234 och läsåret 1971/72 till 236. Verksamheten regleras i nomadskolstadgan (1967: 216, ändrad senast 1970: 154).

Vid nomadskolan sker undervisning på svenska och samiska språken. Ämnet samiska förekommer i samtliga årskurser.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Lärare	25	of.	of.
Övrig personal	40	—1	—1
	65	—1	—1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	2 415 000	— 23 300	— 23 300
Sjukvård	2 000	of.	of.
Reseersättningar	30 000	+ 4 000	+ 3 000
Lokalkostnader	464 000	+516 500	+516 500
Expenser	166 000	+ 4 000	of.
Övriga utgifter	888 000	— 7 500	— 7 500
Lönekostnadspålägg	554 000	+ 20 438	+ 20 400
	4 519 000	+514 138	+509 100
<i>Uppbördsmedel</i>	67 000	of.	+ 5 000
Nettoutgift	4 452 000	+514 138	+504 100
Avrundat		+514 000	+504 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 533 120 kr.
2. En tjänst som ekonomibitråde bör dras in (—28 300 kr.).
3. Kostnaderna för städpersonal beräknas öka med 6 050 kr. För inköp av material m. m. för lägerskola samt för fritt valt arbete beräknas en ökning av anvisningen till expenser med 4 000 kr. Kostnaderna för eleveres resor beräknas minska med 7 500 kr.

Departementschefen

Jag beräknar prisomräkningen till 532 870 kr. I enlighet med skolöverstyrelsens förslag bör en tjänst som ekonomibitråde vid nomadskolan i Jokkmokk dras in till följd av minskat elevantal. Uppbördsmedlen bör räknas upp med 5 000 kr. Anslagshöjningen beräknar jag till 504 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 956 000 kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Nomadskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 956 000 kr.

D 9. Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	32 026 813
1970/71 Anslag	35 597 000
1971/72 Förslag	37 167 000

Statsmakterna beslöt år 1965 (prop. 70, SU 101, rskr 275) att blind- och dövskolorna skulle ersättas av en statlig obligatorisk tioårig grundskola för barn, som är syn-, hörsel- eller talskadade. Denna grundskola har införts successivt med början läsåret 1965/66 i årskurserna 1—5 och är helt genomförd innevarande läsår. Skolformen benämns specialskolan. I begreppet specialskola innefattas även blind- och dövskolorna i deras under avveckling varande form. Verksamheten regleras genom specialskolstadgan (1965: 478, ändrad senast 1970: 800).

Synskadade elever undervisas inom specialskolan vid två skolenheter, belägna i Solna (Tomtebodaskolan) och Örebro (Ekeskolan). Vid Ekeskolan mottas som elever synskadade barn med tillägghandikapp. Hörselskadade elever undervisas vid sex skolenheter, belägna i Stockholm (Manillaskolan), Gnesta (Åsbackaskolan), Lund (Östervångsskolan), Vänersborg (Vänerskolan), Örebro (Birgittaskolan) och Härnösand (Kristinaskolan). Av dessa mottar Åsbackaskolan elever med tillägghandikapp. Vid specialskolenheten i Sigtuna (Hällsboskolan) undervisas normalbegåvade barn med grava talskador samt hörselskadade barn med beteckningstörningar och vissa andra komplikationer.

Från anslaget bestrids också kostnader för fortsättningsskolan för hörselskadade i Vänersborg (Vänerskolan) samt skolorna för vuxna synskadade i Kristinehamn (Landaskolan) och Växjö (Värendsskolan) samt för anpassningskursen för vuxna synskadade i Skellefteå. Fortsättningsskolan i Vänersborg kommer att vara avvecklad i och med utgången av läsåret 1970/71.

Inom skolöverstyrelsen arbetar sedan 1968 en arbetsgrupp med bl. a. frågan om kommunalisering av specialskolan. Överstyrelsen har i skrivelse den 4 november 1970 lagt fram förslag till riktlinjer för bl. a. specialskolans fortsatta utbyggnad.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Lärare	267	+ 3	+ 3
Övrig personal	416,5	+29,5	+25
	683,5	+32,5	+28
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	23 107 000	+1 004 000	+713 000
Sjukvård åt personal	63 000	of.	of.
Rescersättningar	184 000	+ 44 000	+ 26 000
Lokalkostnader	3 441 000	+ 78 000	+ 78 000
Expenser	265 000	+ 60 000	+ 60 000
Övriga utgifter	3 546 000	+ 350 000	+320 000
Vissa kostnader för tillfälliga anpassningskurser	63 000	of.	of.
Vissa kostnader i samband med Västerledsskolans avveckling	15 000	— 15 000	— 15 000
Lönekostnadspålägg	5 314 000	+ 462 000	+ 388 000
	35 998 000	+1 983 000	+1 570 000
<i>Uppbördsmedel</i>	401 000	of.	of.
Nettoutgift	35 597 000	+1 983 000	+1 570 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 240 000 kr.

2. Vid Ekeskolan bör inrättas en tjänst som speciallärare med uppgift att i främsta hand genom reseverksamhet betjäna de svårt utvecklingsstörda, gravt synskadade barn, som av olika skäl inte ansetts kunna omhändertaras vid Ekeskolan. Vid Ekeskolan bör vidare ej belagda platser få utnyttjas för utvecklingsstörda synskadade på träningskolenivå. För undervisningen av dessa elever beräknas medel för två tjänster som speciallärare. Överstyrelsen beräknar vidare medel för en tjänst som anpassningslärare och en tjänst som gymnastiklärare vid Ekeskolan (+261 080 kr.).

3. Till följd av ökat elevantal vid Östervångsskolan och den ökade omfattningen av elevinackordering utanför skolan beräknar överstyrelsen medel för en halv tjänst som kurator vid denna skola (+23 637 kr.).

4. Överstyrelsen föreslår inrättande av ytterligare en kuratorstjänst vid Ekeskolan (+47 274 kr.).

5. Överstyrelsen beräknar medel för ytterligare två och en halv psykologtjänster med placering vid specialskolorna i Stockholm, Örebro och Lund samt arvodesmedel motsvarande en fjärdedels tjänst vid vardera Kristina- och Vänerskolan (+216 504 kr.).

6. En tjänst som fritidsassistent bör inrättas vid Manillaskolan (+35 360 kr.).

7. Sedan läsåret 1968/69 har vid Birgittaskolan mot visst arvode anställts föräldrapar, som ansvarar för vardera 4—5 elever i av skolan

hyrd lägenhet. Erfarenheterna av denna boendeform har varit mycket positiva och överstyrelsen beräknar för budgetåret 1971/72 antalet sådana våningar till sju. Arvodena till föräldraparen bör höjas till 2 000 kr. per månad.

8. Avtalet den 1 december 1969 om arbetstid för vissa statstjänstemän m. fl. och den kommande arbetstidsförkortningen medför kortare arbetstid för bl. a. vård- och ekonomipersonal. För att kompensera bortfallet av arbetstid föreslår skolöverstyrelsen inrättandet av ytterligare två tjänster som elevhemsföreståndare, ytterligare sex tjänster som vårdare, tre tjänster som skötare och sju tjänster som ekonomibiträden (+531 390 kr.).

9. Ytterligare en elevhemsföreståndare bör anställas vid Tomtebodaskolan (+37 082 kr.).

10. På grund av det ökade elevantalet vid Manillaskolan föreslår överstyrelsen inrättandet av ytterligare en tjänst som vårdare vid denna skola (+32 795 kr.).

11. Ytterligare en tjänst som vårdare bör inrättas vid Östervångsskolan (+30 950 kr.).

12. Ytterligare en tjänst som vårdare bör inrättas vid Åsbackaskolan (+30 950 kr.).

13. En tjänst som hörselingenjör har hittills delats mellan Vänerskolan och hörcentralen vid centrallasarettet i Vänersborg. Den teknisk-audiologiska verksamheten vid hörcentralen vid lasarettet i Vänersborg har under senare år ökat i omfattning och möjligheten att dela tjänsten med centralen har därför bortfallit. Då verksamheten även ökat på Vänerskolan, föreslår överstyrelsen att deltidstjänsten som hörselingenjör vid Vänerskolan omvandlas till en heltidstjänst (+17 790 kr.).

14. Medel beräknas för en tjänst som biträde för kontorsgöromål vid Ekeskolan (+25 162 kr.).

15. Ytterligare en tjänst som biträde bör inrättas vid Birgittaskolan. Vid samma skola beräknas även medel för en halvtidstjänst som vaktmästare (+37 743 kr.).

16. Vid rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel vid Tomtebodaskolan bör assistent- och kontorspersonalen förstärkas med ytterligare två assistenttjänster och en tjänst som biträde (+97 588 kr.).

17. Överstyrelsen beräknar medel för fyra arvodestjänster som huvudlärare på låg- och mellanstadiet vid skolorna för synskadade, för 17 tjänster på låg- och mellanstadiet vid skolorna för hörselskadade samt för en tjänst på högstadiet vid skolorna för hörselskadade (+76 468 kr.).

18. Överstyrelsen föreslår en höjning av beloppet för skolpolisverksamheten vid Birgittaskolan med 620 kr.

19. Överstyrelsen beräknar ytterligare medel för arvode för läxhjälp samt för ledning av fritids- och lägerverksamhet vid specialskolan. Över-

styrelsen föreslår vidare en höjning av arvodesbeloppet för expertföreläsare jämte en höjning av arvodesbeloppet för sekreterar-, skriv- och bokföringshjälp (+49 600 kr.).

20. Inrättandet av de föreslagna tjänsterna medför en minskning av arvodesmedlen. Genom avvecklingen av fortsättningsskolan för hörsel-skadade i Vänersborg avgår två yrkeslärtjänster, tre vårdartjänster och en tjänst som ekonomibiträde (—304 823 kr.).

Departementschefen

De kraftigt ökade insatser som gjorts under 1960-talet för att ge de handikappade likvärdiga ekonomiska, sociala och kulturella villkor har till stor del gällt utbildningsmöjligheterna. De handikappade skall ha samma rätt till utbildning som icke-handikappade. Detta bör i görligaste mån förverkligas inom ramen för det reguljära utbildningsväsendet. Den pedagogiska och organisatoriska utvecklingen har gjort det möjligt att undervisa allt fler handikappade elever i vanliga skolor.

Även om således åtgärder inom den reguljära skolan har minskat och sannolikt kommer att ytterligare minska behovet av speciella institutioner för undervisning av handikappade barn, torde sådana institutioner komma att behövas även i framtiden. Det är därför synnerligen angeläget att dessa skolor inte bara erbjuder en fullgod undervisning utan också en trygg och utvecklingsfrämjande miljö.

Vid specialskolan skall liksom inom grundskolan anställas lärare av den kategori och det antal som fordras med hänsyn till elevantal, läroplan samt bestämmelserna om klass- och gruppindelning m. m. Jag beräknar medel för ytterligare två speciallärartjänster, en tjänst som anpassningslärare och en tjänst som gymnastiklärare (2).

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om medel till en halv tjänst som kurator vid Östervångsskolan samt till ytterligare en tjänst som kurator vid Ekeskolan (3 och 4).

En tjänst som skolpsykolog vid specialskolorna i Örebro och en tjänst som skolpsykolog vid specialskolorna i Stockholm inrättades föregående budgetår. Jag beräknar nu medel för en halv tjänst vid Östervångsskolan. Vidare bör arvodesmedel beräknas för en fjärdedels tjänst vid vardera Kristinaskolan och Vänerskolan (5).

Av stor betydelse är att eleverna får en individuell omvårdnad och att de har möjlighet till stimulerande fritidsaktiviteter. Medel bör beräknas för en halv tjänst som fritidsassistent vid Manillaskolan i likhet med vad som tidigare skett vid bl. a. Hällsbo- och Birgittaskolorna (6). Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om nya vårdartjänster (10—12). Därutöver beräknar jag medel för ytterligare en halv vårdartjänst vid Östervångsskolan. Detta gör det möjligt att dra in medel för den nuvarande beredskapstjänstgöringen nattetid för Östervångsskolans vårdare.

För fritids- och lägerverksamheten vid specialskolorna beräknar jag en medelsökning om 22 400 kr. (19).

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om medel till nya tjänster som kompensation för den arbetstid, som avgår till följd av arbetstidsförkortningen (8).

Jag finner det värdefullt att nya boendialternativ prövas vid specialskolorna så att eleverna får en så hemliknande miljö som möjligt. Jag är dock inte nu beredd att biträda skolöverstyrelsens förslag om en höjning av arvoden till föreståndarparen vid elevvillorna vid Birgittaskolan (7). Medlen till övriga utgifter, under vilken dessa elevkostnader redovisas, bör räknas upp med 320 000 kr.

Vid Tomtebodaskolan finns f. n. fem tjänster som elevhemsföreståndare. Om dessa skall kunna beredas ledighet vartannat veckoslut, kommer personalresurserna att vara otillräckliga för att ge de elever som stannar kvar vid skolan under veckoskiftena tillsyn och hjälp till selsättning. Jag beräknar därför medel för arvodering av extra elevhemspersonal under veckosluten (9).

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om medel till en heltidstjänst som hörselingenjör vid Vänerskolan (13).

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag till förstärkning av kontorspersonalen och beräknar medel för en tjänst som biträde vid Ekeskolan och en tjänst som biträde vid Birgittaskolan. Detta medför att arvodesmedlen kan minska med 12 300 kr. Vid Birgittaskolan bör medel beräknas till en halv tjänst som vaktmästare. (14 och 15)

Vid rikscentralen för pedagogiska hjälpmedel vid Tomtebodaskolan bör inrättas ytterligare två assistenttjänster (16). Jag beräknar medel härför. Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t uppdragit åt skolöverstyrelsen att utreda frågan om en närmare samordning mellan hjälpmedelscentralen och litteratursektionen av De blindas förening.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om en höjning av beloppet för skolpolisverksamhet vid Birgittaskolan (18). Jag beräknar ökningen av arvodesbeloppen för sekreterar-, skriv- och bokföringshjälp till 6 200 kr.

Avvecklingen av Vänerskolan (fortsättningsskolan) medför indragning av två yrkeslärtjänster, tre vårdartjänster och en tjänst som ekonomi-biträde (20).

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 37 167 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslägsanslag av 37 167 000 kr.

D 10. Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.

1969/70 Utgift	1 657 088	Reservation	182 669
1970/71 Anslag	2 562 000		
1971/72 Förslag	2 118 000		

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
1. Läromedel	445 000	+163 000	+ 75 000
därav engångsutgifter för högstadiet vid Birgittaskolan	125 000	-125 000	-125 000
2. Hörsel- och talteknisk utrustning	1 000 000	-466 000	-500 000
därav engångsutgifter för högstadiet vid Birgittaskolan	450 000	-450 000	-450 000
3. Inventarier, maskiner m. m.	655 000	- 38 000	- 50 000
därav			
a) engångsutgifter för hög- stadiet vid Birgittaskolan	105 000	-105 000	-105 000
b) engångsutgifter för Väre- ndsskolan	—	+ 70 000	+ 60 000
4. Bibliotek	20 000	+ 48 000	+ 48 000
5. Undervisnings- och arbets- material	341 000	- 30 000	- 36 000
6. Underhåll av hörapparatur	101 000	+ 19 000	+ 19 000
	2 562 000	-304 000	-444 000

Från anslaget har fr. o. m. budgetåret 1965/66 årligen anvisats medel för specialskolans upprustning med läromedel och teknisk apparatur enligt den femårsplan som framlades av blind- och dövskolutredningen (SOU 1964: 61). Medelsanvisningen har successivt höjts för att täcka allmänna prisstegringar samt sådana kostnadsökningar som har sin grund i tekniska förbättringar. Fr. o. m. budgetåret 1967/68 avser medelsanvisningen även specialskolan för synskadade (prop. 1967: 1 bil. 10 s. 144, SU 8, rskr 8).

Skolöverstyrelsen

1. Rikscentralen vid Tomtebodaskolan framställer läromedel för synskadade elever i olika skolformer. Antalet sådana elever ökar år från år, vilket medför ett ökat behov av läromedel. Överstyrelsen anser det angeläget med en ökning av medelsanvisningen till läromedel. (+163 000 kr.)

2. För Värendsskolan beräknas medel för inredning av en planerad yrkesprövningsavdelning samt för inköp av en mindre buss (+90 000 kr.).

3. Tomtebodaskolans elevbibliotek visar flera brister. Urvalet av böcker är starkt föråldrat och praktiskt taget ingenting av den nyare barn- och ungdomslitteraturen finns överförd till punktskrift. Överstyrelsen finner det angeläget att skolans bibliotek upprustas (+38 000 kr.). Även

i fråga om biblioteken vid övriga skolor tillstyrks de anmälda behoven (+10 000 kr.).

Departementschefen

Som ett led i ansträngningarna att ge handikappade elever en fullgod utbildning har de senaste åren specialskolenheternas resurser i fråga om väl utvecklade läromedel och modern teknisk utrustning kraftigt förstärkts. Under tidigare budgetår har medel beviljats för vissa engångsutgifter för teknisk utrustning av nyuppförda specialskolenheter. Utbyggnaden av specialskolan i denna etapp är i det närmaste avslutad, varför jag räknar med viss minskning av medelsbehovet under kommande budgetår. Medlen till hörsel- och talteknisk utrustning bör i enlighet härmed minskas med 500 000 kr. och medlen till inventarier, maskiner m. m. med 50 000 kr.

Medlen för läromedel bör ökas med 75 000 kr. Då medelstillelningen budgetåret 1970/71 inrymde en engångsanvisning till Birgittaskolan som nu faller bort, innebär denna uppräknning att man för läromedelsframställning vid specialskolorna under budgetåret 1971/72 kan disponera ca 200 000 kr. mer än innevarande budgetår.

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag beträffande medel för bibliotek samt underhåll av hörapparatur.

Kostnaderna för undervisnings- och arbetsmaterial beräknar jag till 305 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Utrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 118 000 kr.

D 11. Specialskolan m. m.: Resor för elever jämte ledsagare

1969/70 Utgift	1 014 448
1970/71 Anslag	1 170 000
1971/72 Förslag	1 250 000

Ur anslaget utgår ersättning enligt kungörelsen (1965: 254) om ersättning för resor för vissa handikappade m. fl. (ändrad 1966: 630), dock att, med tillämpning i övrigt av bestämmelserna i nämnda kungörelse, ersättning får utgå för hemresa i samband med förlängd veckoslutsledighet, som föranleds av bestämmelserna om femdagars skolarbetsvecka.

Ur anslaget bestrids även dels kostnader för anordnande av skolskjutsar för externatelever vid specialskolan eller annan statlig skola för syn-, hörsel- eller talskadade elever, dels resekostnader för målsman till elev i första eller sjunde årskursen i sådan skola vid resa till gemensam sammankomst på skolan.

Skolöverstyrelsen

1. Prisomräkning 90 000 kr.
2. En fortsatt ökning av elevantalet medför ett ökat medelsbehov med 10 000 kr.

Departementschefen

Jag beräknar prisomräkningen till 70 000 kr. (1). I övrigt biträder jag skolöverstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Specialskolan m. m.: Resor för elever jämte ledsagare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kr.

D 12. Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn

1969/70 Utgift	1 215 710
1970/71 Anslag	1 050 000
1971/72 Förslag	1 110 000

Enligt kungörelsen (1956: 252) angående statsbidrag till förskolor, skolhem och hemundervisning för döva och hörselskadade barn (omtryckt 1964: 458, ändrad senast 1967: 820) får kommun, landstingskommun, enskild förening eller stiftelse statsbidrag till förskolor, skolhem eller hemundervisning för döva och hörselskadade barn i förskolåldern, under förutsättning att skolan, skolhemmet eller undervisningen godkänts av skolöverstyrelsen. Statsbidrag utgår i efterskott med 2 000 kr. för varje barn, som fått undervisning vid förskola, samt därutöver med 1 000 kr. för varje barn, som tillika varit intaget i skolhem eller eljest genom huvudmannens försorg och på dennes bekostnad åtnjutit vård och underhåll. Vidare utgår statsbidrag med 1 000 kr. för varje barn, som — utan att ha varit inskrivet vid förskola — under redovisningsåret fått regelbunden hemundervisning av förskolans lärare eller annan av skolöverstyrelsen godkänd lärare. Som statsbidragsvillkor gäller bl. a. att undervisningen är avgiftsfri och att huvudmannen i den utsträckning så kan ske mottar barn från annat område än det för vilket förskolan eller skolhemmet i första hand avsetts samt att, där huvudmannen är enskild person, förening eller stiftelse, skäligt bidrag till verksamheten lämnas av landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 29 maj 1969 utgår ur anslaget — utöver vad som följer av nämnda kungörelse — efter prövning i varje enskilt fall bidrag till personell assistans inom barnstugeverksamheten åt

synskadade barn enligt samma grunder som gäller för sådant bidrag i grundskola och gymnasiala skolor inom en kostnadsram av 100 000 kr. för budgetåret 1970/71.

Skolöverstyrelsen

Under verksamhetsåret 1968/69 erhöll ca 800 barn förskolundervisning, vilket innebär en kraftig ökning från föregående budgetår. Strävandena att ge varje hörselskadat barn möjlighet till förskolundervisning möter emellertid allt svårare organisatoriska hinder, speciellt i glesbygdsområdena. Det föreligger enligt överstyrelsen fortfarande behov av ökade insatser på området.

På grund av den beräknade ökningen av antalet hörselskadade barn som skall få förskolundervisning beräknas medelsbehovet för budgetåret 1971/72 öka med 60 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag. Anslaget bör i enlighet med detta föras upp med 1 110 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 110 000 kr.

d) gymnasiala skolor m. m.**D 13. Bidrag till driften av gymnasieskolor**1969/70 Utgift¹ 1 037 015 5891970/71 Anslag¹ 1 118 000 000

1971/72 Förslag 1 102 000 000

¹ Anslaget Bidrag till driften av kommunala gymnasiala skolor

Enligt beslut av 1968 års riksdag (prop. 140, SU 195, rskr 404) skall fackskolan, gymnasiet och yrkesskolan den 1 juli 1971 ersättas med en skolform, gymnasieskolan.

Den nya skolan kommer tills vidare att bestå av 22 linjer, av vilka tre ersätter dagens fackskola och fem dagens gymnasium. Dessutom kommer det att finnas ett antal specialkurser.

Bestämmelserna om statsbidrag till driftkostnader för gymnasium, fackskola och yrkesskola med kommunal eller landstingskommunal huvudman återfinns i kungörelsen (1966: 115) om statsbidrag till driftkostnader för gymnasiala skolor (ändrad senast 1970: 608). Dessa bestämmelser innebär i korthet att till sådan skola utgår allmänt driftbidrag med 100 % av ett bidragsunderlag, omfattande faktiska kostnader för löner till skolledare och lärare. Statsbidrag utgår även för ATP- och arbetsgivaravgifter. För gymnasium och fackskola utgår därutöver med schablonbelopp bidrag till kostnader för viss annan personal än lärare. Utöver det allmänna driftbidraget utgår vidare bidrag för särskilda kostnader vid heltidskurs för industri och hantverk av verkstadsskolkarakter samt därmed till sin art jämförlig kurs med 7 000 kr. för läsår. Till inbyggd skola inom industri och hantverk samt inom handelsområde utgår statsbidrag med högst 13 000 kr. och till inbyggd skola inom det husliga arbetets område och inom vårdyrkena med högst 10 800 kr.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 31 januari 1969 (ändrat senast den 24 april 1970) utgår statsbidrag för grundutbildning av sjuksköterskor vid kommunal eller landstingskommunal sjuksköterskeskola med 21 600 kr. för varje klass och termin och för vidareutbildning av sjuksköterskor med 24 400 kr. för varje klass och termin.

Ur anslaget ersätts även omkostnader för försöksverksamhet i Örebro med undervisning i gymnasium, fackskola och yrkesskola för hörselskadade elever, kostnader för tekniska hjälpmedel m. m. åt handikappade elever, statsbidrag till korrespondens- och glesbygdsgymnasier samt vissa särskilda kostnader i samband med fackutbildning av programmerare och systemmän samt kurser i automatisk databehandling för tekniker.

Skolorganisationens omfattning

I skolöverstyrelsens långtidsbedömning för budgetåren 1972/73—1975/76 redovisas följande uppgifter rörande det beräknade antalet elever vid gymnasieskolan.

	Antal elever							
	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76
Gymnasiet, årskurs 1—4	97 118	102 532	100 879	—	—	—	—	—
Fackskolan	27 971	33 550	39 183	—	—	—	—	—
Yrkeskolor, heltids- undervisning	72 850	76 670	75 900	—	—	—	—	—
<i>Gymnasieskolan</i>								
Linjer och till linjer anslutande spe- cialkurser	—	—	—	163 599	214 424	218 108	220 515	221 682
Övriga specialkurser	—	—	—	19 220	17 288	17 800	17 048	16 552
Utbildning som full- följs enligt äldre läroplan för fack- skola o. yrkeskola	—	—	—	45 753	3 901	—	—	—
<i>Tekniska och eko- nomiska fackut- bildningar</i>	4 120	3 815	3 525	3 940	4 065	4 065	4 065	4 065
<i>Samtliga</i>	202 059	215 967	219 487	232 512	239 678	239 973	241 628	242 299

Överstyrelsens beräkning av antalet skolledar- och lärartjänster framgår av följande sammanställning.

	Antal tjänster för skolledare och lärare							
	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76
Rektorer	405	392	396	402	392	387	382	377
Studierektorer	205	202	214	217	217	217	217	217
Lärare i läroämnena	9 894	10 473	10 614	10 241	10 111	10 186	10 212	10 215
Övningslärare	938	1 060	1 145	1 147	1 203	1 206	1 215	1 224
Lärare i yrkesämnena	4 263	4 365	4 414	5 276	5 788	5 843	5 881	5 898
Lärarkandidater	134	200	200	192	192	192	192	192
	15 839	16 692	16 983	17 475	17 903	18 031	18 099	18 123

Skolöverstyrelsens bedömning av antalet elevplatser och klasser i gymnasieskolans direkt grundskolanknutna del i årskurs 1 läsåret 1971/72 framgår av följande tabell.

Linje	Frekvens ⁴	Elev- platser	Klasser
1 Tvåårig beklädnadsteknisk linje ¹	0,5	560	35
2 ” bygg- och anläggningsteknisk linje ¹	4,2	4 512	282
3 ” distributions- och kontorslinje ³	8,2	8 768	303
4 ” ekonomisk linje ²	5,2	5 580	186
5 ” el-teleteknisk linje ¹	2,7	2 864	179
6 ” fordonsteknisk linje ¹	2,5	2 672	167
7 ” jordbrukslinje	0,7	742	35

8	Tvåårig konsumtionslinje ³	6,9	7 426	346
9	„ konsumtions- och vårdlinje ⁵	—	—	—
10	„ livsmedelsteknisk linje ¹	0,8	864	54
11	„ processteknisk linje ¹	0,2	240	15
12	„ skogsbrukslinje	0,5	496	24
13	„ social linje ²	9,8	10 500	350
14	„ teknisk linje ²	5,8	6 270	209
15	„ träteknisk linje ¹	0,5	544	34
16	„ verkstadsteknisk linje ³	4,1	4 400	275
17	„ vårdlinje ²	3,8	4 110	137
18	Treårig ekonomisk linje ²	5,5	5 880	196
19	„ humanistisk linje ²	8,7	9 330	311
21	„ samhällsvetenskaplig linje ²			
20	„ naturvetenskaplig linje ²			
22	Fyraårig teknisk linje ²	10,6	11 370	379
	Tvåårig musiklinje ⁶	6,3	6 720	224
	Specialkurser utanför linjer ¹	0,1	150	5
		2,3	2 448	153
	Totalt	89,9	96 446	3 899

¹ Klasstorlek: 16 elever (schablonberäkning)

² „ 30 „ (schablonberäkning)

³ „ både 16 och 30 elever (schablonberäkning). (Distribution och kontor: 23 klasser med 16 elever, 280 med 30 elever samt konsumtion 201 klasser med 16 elever, 145 med 30 elever.)

⁴ Procent av antalet 16-åringar 1971, 107 350

⁵ Elevplatser för denna linje ingår i de platser som redovisats för konsumtionslinje resp. vårdlinje

⁶ Försöksverksamhet

Utöver nu nämnda organisation kommer gymnasieskolan att omfatta gymnasiala skolformer under avveckling — gymnasium, fackskola och yrkesskola — samt ett stort antal specialkurser av varierande längd. Skolöverstyrelsen räknar med att 23 160 elever kommer att följa undervisningen på någon av dessa kurser läsåret 1971/72.

Skolöverstyrelsen konstaterar att den tendens till minskning av antalet sökande till de tre- och fyraåriga linjerna av gymnasieskolan, som kunde iakttagas vid intagningen våren 1969, har varit märkbar även innevarande läsår. Antalet behöriga förstahandssökande till dessa linjer gick ned från 38 921 läsåret 1969/70 till 36 004 läsåret 1970/71. Samtidigt ökade antalet behöriga förstahandssökande till de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna från 25 991 till 28 508. I vilken utsträckning antalet sökande till övriga tvååriga linjer i gymnasieskolan samtidigt förändrats är f. n. enligt överstyrelsen inte känt.

På grund av de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjernas fortsatta regionala utbyggnad ökade antalet intagningsplatser på dessa linjer, vilket medförde att antalet avvisade trots fler sökande blev lägre läsåret 1970/71 än läsåret 1969/70. Totalt måste innevarande läsår ca 10 % av behöriga förstahandssökande till de tre- och fyraåriga linjerna och ca 23 % av behöriga förstahandssökande till de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna i gymnasieskolan avvisas. Föregående år var motsvarande tal ca 15 % resp. 27 %.

Som framgår av skolöverstyrelsens förslag till dimensionering av gymnasieskolans direkt grundskolanknutna del motsvarar elevantalet i ny-

börjarklasserna i tre- och fyraåriga linjerna ca 31 % av en årskull 16-åringar och i de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna ca 21 % av en årskull 16-åringar. Överstyrelsen framhåller att detta i stort sett innebär oförändrad frekvens för dessa grupper av linjer. Det totala antalet intagningsplatser i gymnasieskolans linjer — inklusive sådana specialkurser som har anknytning till linjer — motsvarar i överstyrelsens förslag ca 90 % av antalet 16-åringar 1970.

Skolöverstyrelsen erinrar om att Kungl. Maj:t hittills i statsverkspropositionen beräknat medel för intagningsklasser för de linjer i gymnasieskolan som ersätter nuvarande fackskola och gymnasium. Klassantalet för yrkesskolan har däremot inte på samma sätt maximerats. Yrkesskolans organisation har i stället efter prövning av överstyrelsen vid behov kunnat utvidgas. Därigenom har bl. a. arbetslösa ungdomar kunnat tas emot. Enligt överstyrelsens mening måste gymnasieskolans organisation framdeles vara flexibel för att kunna anpassas till snabba skiftningar i efterfrågan på gymnasial utbildning. Ett eventuellt beslut om att gymnasieskolans dimensionering skall maximeras bör därför enligt skolöverstyrelsen kombineras med ett bemyndigande till överstyrelsen att göra viss omfördelning av klasser mellan linjer eller grupper av linjer och att i den mån arbetsmarknadsläget så kräver inrätta ytterligare klasser. Dessutom bör överstyrelsen ges bemyndigande att i erforderlig omfattning inrätta sådana specialkurser som utgör en direkt fortsättning på utbildningen i någon av gymnasieskolans linjer eller sådana kortare utbildningar som ej ingår i gymnasieskolans direkt grundskolanknutna del.

Inom den eftergymnasiala utbildningen har vissa förändringar skett. Den tidigare ettåriga ekonomiska utbildningen för studerande som fullbordat gymnasiestudier har helt ersatts av den nya utbildningen *ekonomisk specialkurs*. Utbildningen omfattar tre terminer. Terminskurs 3 anordnas försöksvis och är av påbyggnadskaraktär. Intagning i terminskurserna sker både höst och vår. Läsåret 1970/71 anordnas terminskurserna 1 och 2 på 20 orter i landet. Terminskurs 3 kan enligt Kungl. Maj:ts medgivande inrättas på 14 orter. Enligt beslut den 20 mars 1970 får innevarande budgetår anordnas högst 210 klasser av ekonomisk specialkurs inklusive sådan kurs som ingår i kombinerad gymnasieskol- och universitetsutbildning. Enligt skolöverstyrelsen fyller den ekonomiska specialkursen en viktig uppgift som ett alternativ till universitetsutbildning. Överstyrelsen räknar därför med att utbildningen skall finnas även i den nya gymnasieskolan. För budgetåret 1971/72 föreslår överstyrelsen att totalt 260 klasser av ekonomisk specialkurs, inklusive sådan kurs som ingår i kombinerad gymnasieskol- och universitetsutbildning, får anordnas. Ökningen av klassantalet beräknas främst falla på terminskurs 3 och kombinationsutbildning.

Under läsåret 1970/71 har på eftergymnasial nivå försöksverksamhet

med kombination av gymnasieskol- och universitetsutbildning, *s. k. kombinationsutbildning*, anordnats på tolv orter i landet. Intagningen har omfattat 25 undervisningsgrupper. Skolöverstyrelsen räknar med viss utvidgning av verksamheten inför nästa budgetår.

På vissa orter i landet anordnas *f. n. s. k. tekniska specialkurser*. Kurserna som är två- eller treåriga är avsedda för sådana elever med grundskolutbildning eller motsvarande som efter praktik önskar få kompetens som gymnasieingenjörer. Skolöverstyrelsen föreslår att kurserna även i fortsättningen skall få anordnas så länge de efterfrågas. Läroplanen avses bli formellt anpassad till den fyraåriga tekniska linjen i gymnasieskolan. Överstyrelsen räknar med att intagningen läsåret 1971/72 skall bli av ungefär samma omfattning som läsåret 1970/71.

Sedan budgetåret 1968/69 pågår i Lund försöksverksamhet med *pedagogisk gymnasieklinik*. I den vid kliniken bedrivna undervisningen deltar dels elever med anpassningssvårigheter från Lunds gymnasie-region, dels elever från Råby ungdomsvårdsskola. Sammanlagt ca 30 elever ges undervisning vid kliniken. Skolöverstyrelsen hemställer om statsbidrag för verksamheten även för budgetåret 1971/72. Kostnaderna uppskattas till ca 190 000 kr.

Fr. o. m. läsåret 1969/70 bedrivs en begränsad försöksverksamhet med *särskild gymnasial undervisning i glesbygder* (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 229, SU 35, rskr 103). Utbildningen bedrivs i form av lärarhandledda självstudier under två år jämte ett avslutande år vid gymnasieskolan. Under innevarande läsår finns glesbygdsgymnasier i Malung, Pajala och Strömstad. *Korrespondensundervisning på gymnasial nivå* finns *f. n. i* Torsås, Jokkmokk, Undersåker och Sveg. Kommunerna har möjlighet att övergå till särskild gymnasial undervisning i glesbygd. Ingen av de berörda kommunerna har emellertid inför innevarande läsår framfört önskemål härom. Skolöverstyrelsen anmäler sin avsikt att under budgetåret 1971/72 försöka utvärdera erfarenheterna av nuvarande former för gymnasial utbildning i glesbygd. I avvaktan på resultatet av denna utvärdering räknar överstyrelsen med att varken utbildningen per korrespondens eller den särskilda gymnasiala utbildningen i glesbygd till läsåret 1971/72 skall utvidgas till att omfatta nya studievägar.

Försöksverksamhet med *gymnasial utbildning för gravt hörselskadade* har anordnats i Örebro sedan läsåret 1967/68. Överstyrelsen föreslår att utbildningen fr. o. m. den 1 juli 1971 skall organiseras som en reguljär utbildning. Elevantalet beräknas öka från ca 70 innevarande läsår till ca 150 läsåret 1971/72. Skolöverstyrelsen föreslår att två ordinarie studierektorstjänster inrättas i stället för de två arvodestjänster som studieorganisatör som *f. n.* är knutna till utbildningen. Överstyrelsen föreslår dessutom att två speciallärare för den enskilda talträningen med eleverna knyts fast till verksamheten den 1 juli 1971. För arvoden m. m. till annan personal än studierektor och lärare beräknar överstyrelsen

totalt 240 000 kr. för budgetåret 1971/72. I särskild skrivelse den 25 mars 1970 har överstyrelsen föreslagit att nuvarande bestämmelser om elevantal som villkor för anordnande av klass anpassas till skolstadgans bestämmelser med det undantaget att den nedre gränsen för anordnande av klass sätts vid fyra elever.

Skolöverstyrelsen har hos socialvårdens planerings- och rationaliseringsinstitut (SPRI), socialstyrelsen och Svenska landstingsförbundet inhämtat uppgifter om planeringsläget beträffande personalstruktur och personalbehov inom vårdsektorn. Enligt SPRI pågår utredningar som på både kort och lång sikt får betydelse för överstyrelsens planeringsverksamhet. Inom hälso- och sjukvårdsplaneringen pågår ett omfattande utredningsarbete som bl. a. skall bilda grund för framtida personalplanering. Det kan f. n. ej anges i vilken utsträckning utredningsarbetet kan påverka planeringsunderlaget för vårdyrkesutbildningen inom de närmaste åren. Överstyrelsen avser att hålla kontakt med SPRI för fortsatt information om utredningsarbetets gång. Överstyrelsen meddelar i detta sammanhang att en arbetsgrupp för gemensam beredning av ärendena rörande utbildning på vårdområdet har tillsatts under år 1969 med företrädare för överstyrelsen, socialstyrelsen, Svenska landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet.

Skolöverstyrelsen föreslår att *frivillig undervisning utanför schematid* i instrumentalmusik och solosång, körsång, teckning, dramatik samt gymnastik skall få förekomma för elever på alla linjer i gymnasieskolan. Undervisningen beräknas bli tilldelad samma tid som f. n. gäller för de tre- och fyraåriga linjerna samt för de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna.

Anslagsberäkning

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Anslag	1 118 000 000	of.	—16 000 000

Den av överstyrelsen föreslagna anslagsberäkningen framgår av följande sammanställning.

1. Lärarlönebidrag m. m.			
a)	gymnasieskolans linjer och specialkurser samt gymnasiala skolformer under avveckling	846 585 000	
b)	föreståndare och biträdande föreståndare vid elevhem av rikskaraktär	190 000	
c)	kommunala, landstingskommunala samt vissa enskilda sjuksköterskeskolor	27 372 000	
d)	utbildning av tandsköterskor vid Eastmaninstitutet	110 000	
e)	fackutbildning av programmerare och systemmän	6 125 000	

f) särskilda kostnader vid heltidskurser för industri och hantverk av verkstadsskolkaraktär	17 500 000
g) särskilda kostnader för vissa inbyggda kurser	11 000 000
2. Bidrag till pedagogisk stödpersonal	12 537 000
3. Kostnader för ATP-avgifter	73 553 000
4. Kostnader för arbetsgivaravgift	18 860 000
5. Kostnader för lönekostnadspålägg	98 834 000
6. Tekniska stödåtgärder m. m. åt handikappade elever	2 951 000
7. Särskild gymnasial utbildning i glesbygd samt korrespondensundervisning på gymnasial nivå	2 450 000
	1 118 067 000
Avrundat	1 118 000 000

Av skolöverstyrelsens framställning inhämtas bl. a.

1 a). Överstyrelsen föreslår att 2 500 000 kr. anvisas för provisorisk förstärkning av skolledningen i vissa gymnasiala skolor läsåret 1971/72.

1 b). Överstyrelsen beräknar i likhet med föregående år medel för bidrag till avlönande av tre föreståndare och tre biträdande föreståndare vid elevhem av rikskaraktär.

1 c). Överstyrelsen räknar med 1 030 terminskurser i grundutbildning och 210 terminskurser i vidareutbildning av sjuksköterskor.

6. Överstyrelsen föreslår bidrag med dels 2 450 900 kr. till omkostnader för försöksverksamheten med gymnasial utbildning i Örebro för gravt hörselskadade, dels 500 000 kr. för övriga tekniska stödåtgärder åt handikappade elever. Överstyrelsen föreslår att bestämmelserna om tekniska stödåtgärder m. m. för handikappade utvidgas till att gälla även vid de statliga och kommunala skolorna för vuxna.

Departementschefen

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande skolväsendet m. m.

Den 1 juli 1971 kommer fackskola, gymnasium och yrkesskola att ersättas av en organisatoriskt sammanhållen skolform, gymnasieskolan (prop. 1968: 140, SU 195, rskr 404). Förberedelsearbetet för genomförandet av denna reform har varit intensivt även under det gångna året.

I början av år 1970 fattade riksdagen beslut om hur huvudmannaskapet för gymnasieskolans skilda studievägar skulle fördelas mellan kommuner och landstingskommuner (prop. 4, SU 32, JoU 4, rskr 92 och 99).

Den 14 maj och den 29 juni 1970 fastställde Kungl. Maj:t huvuddelen av läroplanen för gymnasieskolan innefattande bl. a. mål och riktlinjer. Den 14 maj 1970 utfärdades även kungörelsen (1970: 290) om gymnasieskolan (ändrad senast den 29 december 1970), i vilken

bl. a. fastställs att gymnasieskolan skall ersätta de nuvarande kommunala skolformerna fackskola, gymnasium och yrkesskola, de landstingskommunala yrkesskolorna samt sådana lantbruks-, lanthushålls- och skogsbruksskolor som den 1 juli 1971 drivs av landstingskommuner.

Genom beslut av 1970 års riksdag (prop. 25, SU 108, rskr 274) utvidgades gymnasieskolans organisation till att omfatta även försöksverksamhet med tvåårig musiklinje på vissa orter i landet. 1970 års riksdag (prop. 143, SU 196, rskr 414) beslöt även om en revision av tim- och kursplaner för de tvååriga ekonomiska och sociala linjerna i gymnasieskolan samt för den tvååriga tekniska linjens byggtekniska gren. Beslutet innebär bl. a. en anpassning av linjerna till övriga utbildningsvägar i gymnasieskolan.

Genom beslut av 1970 års riksdag (prop. 159, SU 222, 2LU 95, rskr 437 och 460) fastställdes avgränsningen av gymnasieskolan i förhållande till annan utbildning på denna nivå. Beslutet innebär dessutom att i stort sett samma regler kommer att gälla oberoende av om kommun eller landstingskommun är huvudman för en utbildning i gymnasieskolan. Vidare förstärktes skolledningen i gymnasieskolan.

Kungl. Maj:t har den 11 och 29 december 1970 fastställt återstående delar av läroplan för gymnasieskolan.

Med anledning av förslag från skolöverstyrelsen utfärdade Kungl. Maj:t den 4 december 1970 vissa provisoriska bestämmelser om lärare m. m. Inom utbildningsdepartementet fortsätter beredningen av frågor som rör lärarpersonal i gymnasieskolan. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att vidta erforderliga åtgärder för att lösa de övergångsproblem som föranleds av att gymnasieskolan införs.

I prop. 1968: 140 (s. 155) uttalade min företrädare att som en riktning för det fortsatta arbetet med en översyn av statsbidragssystemet bör gälla att den ekonomiska ramen, inom vilken förändringar i systemet skall kunna göras, får bestämmas genom tillämpning av nuvarande bidragsregler på den föreslagna utbildningen. Det är således nu fråga om att göra enbart en teknisk översyn av de nuvarande bidragsreglerna. Enligt min mening bör Kungl. Maj:t inhämta riksdagens bemyndigande att vidta erforderliga ändringar i nuvarande statsbidragsbestämmelser. Frågan om mer betydande förändringar av statsbidragssystemet övervägs vid de överläggningar som pågår mellan företrädare för kommunförbunden och utbildningsdepartementet.

Det frivilliga skolväsendet har under senare år genomgått en betydande kvantitativ utveckling. På sikt torde nästan alla ungdomar få möjlighet att fortsätta sin utbildning efter grundskolan. Intagningskapaciteten har innevarande läsår motsvarat närmare 90 % av en årskull. Inför läsåret 1971/72 räknar skolöverstyrelsen med en ytterligare ökning

av antalet intagningsplatser. Överstyrelsen har därvid räknat med ett något ökat intag på de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan samt på de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna. På utbildningsvägar utanför den direkt grundskolanknutna delen av gymnasieskolan har skolöverstyrelsen räknat med att ca 136 000 elever totalt skall kunna beredas plats, därav ca 23 160 på specialkurser av varierande längd.

Skolöverstyrelsens förslag till dimensionering av gymnasieskolan finner jag i det stora hela väl avvägt. Jag räknar emellertid med ett oförändrat antal intagningsklasser till de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan samt till de tvååriga ekonomiska, sociala och tekniska linjerna. Under förevarande anslag bör medel beräknas för ca 97 000 elevplatser i årskurs 1 i den direkt grundskolanknutna delen av gymnasieskolan.

Jag har ingen erinran mot skolöverstyrelsens förslag att ekonomisk och teknisk specialkurs samt försöksverksamhet med s. k. kombinationsutbildning, som f. n. anordnas på ett antal orter i landet, skall ingå i gymnasieskolans organisation. Jag räknar med att sammanlagt 215 klasser av den ekonomiska specialkursen, inklusive kombinationsutbildningar, skall få anordnas nästa budgetår, vilket innebär en ökning med fem klasser i förhållande till innevarande år. Med hänsyn till att många likartade utbildningar i gymnasieskolan under en övergångstid kommer att drivas parallellt med varandra räknar jag med ca 100 färre ettåriga specialkurser än vad skolöverstyrelsen föreslagit. Antalet specialkurser bör minskas på orter med fullständig gymnasieskola.

Med undantag för vad jag nu sagt bör eleverna budgetåret 1971/72 fördelas på de olika studievägarna i gymnasieskolan i överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag till dimensionering. Överstyrelsen bör emellertid, om det visar sig nödvändigt, kunna göra viss omfördelning av klasser mellan linjer eller grupper av linjer. I den mån starka skäl — t. ex. arbetsmarknadsskäl — talar för en ökning av antalet elevplatser bör frågan underställas Kungl. Maj:ts prövning. När det gäller sådana specialkurser av kortare längd som inte ingår i gymnasieskolans direkt grundskolanknutna del bör skolöverstyrelsen, inom den ram som angetts för dessa utbildningar, kunna inrätta erforderligt antal kurser.

Försöksverksamheten med *gymnasial utbildning för gravt hörselskadade* har anordnats i Örebro sedan budgetåret 1967/68. Skolöverstyrelsen föreslår att utbildningen fr. o. m. nästa budgetår upphör som försöksverksamhet och i stället får reguljär form. Jag har ingen erinran mot detta förslag. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att meddela de smärre avvikelser från bestämmelserna om statsbidrag som kan behövas. I överensstämmelse med skolöverstyrelsens förslag be-

räknar jag tills vidare medel för två ordinarie studierektorstjänster samt för två tjänster som speciallärare. För arvode m. m. till annan personal än studierektor och lärare beräknar jag totalt 230 000 kr. Bestämmelserna om elevantal som villkor för anordnande av klass bör anpassas till allmänna bestämmelser med undantag av att den nedre gränsen för anordnande av klass sätts vid fyra elever.

Föregående år betonade jag angelägenheten av att ett säkrare planeringsunderlag för *vårdyrkesutbildningen* erhålls så snart som möjligt. Jag vill ånyo kraftigt understryka vikten därav.

Jag hälsar med tillfredsställelse de av skolöverstyrelsen vidtagna åtgärderna för att underlätta utbildningsmöjligheterna för vuxenstuderande inom vårdyrkessektorn. Det ankommer på skolöverstyrelsen att även i fortsättningen beakta behovet av särskilda åtgärder.

Jag räknar även i fortsättningen med att *frivillig undervisning utanför schematid* skall få förekomma i gymnasieskolan med anlitan­de av de resurser som f. n. finns tillgängliga.

Jag beräknar för nästa budgetår de sammanlagda kostnaderna för lärarlönebidraget till ca 896 milj. kr. (1). Till bidrag till kostnader för pedagogisk stödpersonal beräknar jag 12,4 milj. kr. (2). Posten ATP-avgifter beräknar jag till ca 72,5 milj. kr. (3) och posten Arbetsgivaravgift till 18,6 milj. kr. (4). För lönekostnadspålägg bör 97 milj. kr. tas upp (5). Medelsbehovet till tekniska stödåtgärder m. m. åt handikappade elever beräknar jag till 2,9 milj. kr. (6).

Jag återkommer i det följande till medelsbehovet för utbildningen på jordbruks- och skogsbrukslinjerna inom gymnasieskolan m. m.

I likhet med skolöverstyrelsen beräknar jag medel för bidrag till av­lönande av tre föreståndare vid elevhem av rikskaraktär avsedda för stu­derande vars föräldrar är utlandssvenskar samt för elever i behov av miljöbyte (prop. 1968: 67 s. 29, SU 129, rskr 303).

Liksom för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t få besluta om statsbidrag ur förevarande anslag till Eastmaninstitutet.

Mot skolöverstyrelsens förslag i övrigt har jag ingen erinran.

Det totala medelsbehovet under förevarande anslag beräknar jag för nästa budgetår till 1 102 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i nuvarande statsbidragsbestämmelser som behövs med anledning av gymnasieskolans införande,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de åtgärder som behövs för att lösa övergångsproblem inför gymnasieskolans start den 1 juli 1971,
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om statsbidrag till Eastmaninstitutet,

- d) bemyndiga Kungl. Maj:t att meddela särskilda bestämmelser om statsbidrag till den gymnasiala utbildningen för gravt hörselskadade,
- e) till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 102 000 000 kr.

D 14. Bidrag till driften av lantbrukets yrkesutbildning

1969/70 Utgift ¹	25 594 324
1970/71 Anslag ¹	29 973 000
1971/72 Förslag	23 723 000

¹ Anslaget Bidrag till driften av lantbrukets yrkesskolor m. m. under nionde huvudtiteln

Från anslaget ersätts kostnader för bidrag till driften av lantbruksskolor och lanthushållsskolor. Vid lantbruksskolorna anordnas förberedande, grundläggande och specialiserad yrkesutbildning, ladugårdsförmansutbildning, arbets- och driftsledarutbildning samt vid vissa lantbruksskolor grundläggande yrkesutbildning på trädgårdsområdet. Vid lanthushållsskolorna anordnas grundläggande och specialiserad yrkesutbildning.

Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1963: 493) om statsbidrag till lantbruks- och lanthushållsskolor (ändrad senast 1968: 682). Bestämmelserna innebär att statsbidrag utgår för avlöningsförmåner för rektor och lärare (avlöningsbidrag), avgifter enligt lagen om allmän försäkring och förordningen om allmän arbetsgivaravgift för samma befattningshavare (avgiftsbidrag), kostnader för elevernas hälsovård (hälsovårdsbidrag) samt skolans övriga driftkostnader (allmänt driftbidrag).

Från anslaget ersätts vidare utgifter för undervisningsmateriel för maskinundervisning enligt kungörelsen (1949: 455) angående statsbidrag till anskaffning av maskiner m. m. vid vissa anstalter för lantbruksundervisning (ändrad senast 1957: 197).

Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

Det totala antalet elever i lantbruksundervisning har under senare år ökat något. Vid början av läsåret 1970/71 fanns det 43 lantbruksskolor, 39 lanthushållsskolor och två lanthushållsavdelningar. Elevantalet vid lantbruks- och lanthushållsskolorna är ca 3 000 per skoltyp. Fr. o. m. den 1 juli 1971 hänförs landstingskommunala lantbruksskolor och lanthushållsskolor till gymnasieskolan.

Vid flertalet lantbruksskolor planeras till hösten 1971 den tvååriga jordbrukslinjen av gymnasieskolan. Därigenom beräknas utbildningsvo-

lymen komma att öka med drygt 50 000 elevdagar. För lanthushållsskolorna uppskattas ökningen till ca 20 000 elevdagar. Lärarbehovet beräknas öka med totalt 23 heltidstjänster. Större delen av verksamheten kommer dock att bedrivas i form av specialkurser.

1. Det allmänna driftbidraget ökar bl. a. till följd av att flertalet lantbruksskolor redan hösten 1971 planerar tvåårig jordbrukslinje av gymnasieskolan (+136 000 kr.).

2. Omläggningen av undervisningen från den 1 juli 1971 medför att lantbruksskolorna ställs inför ökade krav på utrustning. Organisationskommittén anser att en uppräknig till 1 milj. kr. för budgetåret 1971/72 är nödvändig. Inom denna ram bör även lanthushållsskolornas behov kunna tillgodoses (+588 000 kr.).

3. Sedan budgetåret 1964/65 har anvisats 70 000 kr. för stipendier till deltagare i grundläggande yrkeskurs om 10 veckor vid lantbrukets yrkesskolor. Kurserna anordnas av skolorna i samverkan med lantbruksnämnd och länsarbetsnämnd. Medlen har utnyttjats i mycket ringa omfattning. Organisationskommittén föreslår därför att anslagsposten utgår fr. o. m. budgetåret 1971/72 (—70 000 kr.).

Departementschefen

I gymnasieskolan skall fr. o. m. den 1 juli 1971 finnas en tvåårig jordbrukslinje med landstingskommunal huvudman. Kungl. Maj:t har den 29 juni 1970 fastställt tim- och kursplaner för linjen. Utbildningen kommer att vara uppbyggd efter samma principer som gäller för övriga jämförbara linjer. Organisationskommittén anser att det vid sidan av den tvååriga linjen bör finnas två olika slag av ettåriga specialkurser. Förslaget ansluter sig nära till yrkesutbildningsberedningens förslag i betänkandet Yrkesteknisk högskoleutbildning (SOU 1970:8). Jag är f. n. inte beredd att tillstyrka kommitténs förslag rörande dessa nya specialkurser. I övrigt beräknar jag medelsbehovet för verksamheten vid lantbruksskolorna i anslutning till kommitténs förslag. Vid lanthushållsskolorna räknar jag med oförändrad omfattning av verksamheten.

De nuvarande bestämmelserna om statsbidrag till dessa skolor bör tills vidare få gälla även i fråga om de delar som ingår i gymnasieskolan. Statsbidraget till avlöningar m. m. minskar till följd av mina ställningstaganden och till följd av ändrad verksamhet vid skolorna med 4 206 000 kr. Av samma skäl minskar det allmänna driftbidraget med 267 000 kr. (1). I likhet med vad som gäller för det allmänna skolväsendet i övrigt för jag upp medel för undervisningsmateriel under skolornas byggnadsanslag (2). Med hänsyn till att stipendiemedlen utnyttjas i mycket ringa grad beräknar jag inte några medel för detta ändamål (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av lantbrukets yrkesutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 23 723 000 kr.

D 15. Bidrag till driften av skogsbrukets yrkesutbildning1971/72 Förslag¹ 8 594 000

¹ Innevarande budgetår utgår medel ur anslagen Bidrag till skogsvårdsstyrelserna och Bidrag till vissa skogsbrukskurser, m. m. under nionde huvudtiteln.

Från anslaget ersätts utgifter för bidrag till driften av skogsbruksskolor samt bidrag till företagsskolor. Vid skogsbruksskolorna anordnas grundläggande utbildning på det gymnasiala stadiet samt vidareutbildning och fortbildning för yrkesverksamma.

Anslagsberäkningarna har grundats på bidragsbestämmelserna i kungörelsen (1963:493) om statsbidrag till lantbruks- och lanthushållsskolor (ändrad senast 1968:682). Bestämmelserna innebär att statsbidrag utgår för avlöningsförmåner för rektor och lärare (avlöningsbidrag), avgifter enligt lagen om allmän försäkring och förordningen om allmän arbetsgivaravgift för samma befattningshavare (avgiftsbidrag), kostnader för elevernas hälsovård (hälsovårdsbidrag) samt skolans övriga driftkostnader (allmänt driftbidrag).

Från anslaget betalas vidare utgifter för undervisningsmateriel för maskinundervisning med motsvarande tillämpning av kungörelsen (1949:455) angående statsbidrag till anskaffning av maskiner m. m. vid vissa anstalter för lantbruksundervisning (ändrad senast 1957:197).

Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

Vid början av läsåret 1970/71 fanns det 35 skogsbruksskolor. Elevplatserna vid skolorna uppgår till ca 1 200. En betydande del av grundutbildningen kommer budgetåret 1971/72 att bedrivas vid gymnasieskolans skogsbrukslinje och ettåriga specialkurser. Därigenom beräknas utbildningsvolymen komma att öka med drygt 50 000 elevdagar. Läraråtgången beräknas till totalt 169 årslärare.

1. Avlöningsbidraget, som uppgår till 7 614 000 kr., har beräknats med utgångspunkt i nyssnämnda lärarbehov. Beräkningen av lönesumman grundas för rektorerna på nuvarande löneklassplacering. För lärarna har tillämpats samma löneklasser som legat till grund för beräkningen vid lantbrukets yrkesutbildning. Det allmänna driftbidraget beräknas uppgå till 800 000 kr. För avgiftsbidrag och lönekostnadspålägg har enligt samma grunder som för lantbrukets yrkesutbildning beräknats 1 827 000 kr.

2. Med ledning av hittills framtaget utredningsmaterial har medelsbehovet för undervisningsmateriel uppskattats till minst 1,5 milj. kr. OJST avser att senare lämna förslag om behovet av utrustning för undervisningen.

3. Vid övergång till nya bidragsbestämmelser förutsätts kungörelsen

(1954:427) angående statsunderstödda skogsbrukskurser (omtryckt 1958: 247, ändrad senast 1965:266) inte bli tillämplig på den av skolornas huvudmän bedrivna verksamheten. Organisationskommittén föreslår därför att statsbidrag för elevsättningar inte utgår fr. o. m. budgetåret 1971/72.

4. Kommittén anser att skogsföretagen även i fortsättningen bör kunna erhålla bidrag till skoglig utbildning och beräknar ett oförändrat medelsbehov för detta ändamål (50 000 kr.).

Departementschefen

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 14 maj 1970 angående läroplan för gymnasieskolan skall i gymnasieskolan fr. o. m. den 1 juli 1971 finnas utbildning på en skogsbrukslinje. Linjen skall i enlighet med beslut av 1970 års riksdag (prop. 159, SU 222, rskr 437) vara tvåårig. Utbildningen kommer att vara uppbyggd efter samma principer som gäller för övriga jämförbara linjer. Kungl. Maj:t har den 29 december 1970 fastställt tim- och kursplaner för linjen. På grundval av vad jag anfört i prop. 1970: 159 (s. 71) beräknar jag inte medel för de föreslagna nya specialkurserna. I övrigt beräknar jag medelsbehovet i anslutning till kommitténs förslag.

Organisationskommittén har förordat att statsbidrag för utbildningen vid skogsbrukslinje liksom för specialkurser och fortbildningskurser tills vidare skall utgå enligt reglerna för lantbrukets yrkesutbildning. Överläggningar pågår i denna fråga med företrädare för Svenska landstingsförbundet. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att sedan överläggningarna avslutats meddela erforderliga statsbidragsbestämmelser. Enligt beslut av 1970 års riksdag (prop. 4, SU 32, JoU 4, rskr 92 och 99) skall huvudmannaskapet för linjen vara landstingskommunalt. Förutsättningarna för skogsbrukslinjen inom gymnasieskolans ram är sålunda givna. I den mån utbildning inte övertas av landstingskommun skall utbildningen tills vidare bedrivas i stort sett i oförändrade former vad avser innehåll, kapacitet, statsbidrag och huvudman. Utgifterna bör även i sådana fall belasta detta anslag.

Till följd av mina ställningstaganden och till följd av ändrad verksamhet vid skolorna beräknar jag till avlöningsbidrag, allmänt driftbidrag, avgiftsbidrag, hälsovårdsbidrag samt lönekostnadspålägg 8 544 000 kr. (1). I likhet med vad som gäller det allmänna skolväsendet i övrigt för jag upp medel för undervisningsmateriel under skolornas byggnadsanslag (2). Jag delar kommitténs uppfattning att nuvarande bestämmelser om statsunderstöd till skogsbrukskurser inte bör bli tillämpliga på den av skolornas huvudmän bedrivna verksamheten. Jag har inget att invända mot att skogsföretagen erhåller bidrag till skoglig utbildning i den utsträckning kommittén föreslagit (3 och 4).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om bestämmelserna om statsbidrag till skogsbrukets yrkesutbildning i enlighet med vad jag förordat i det föregående,
- b) till *Bidrag till driften av skogsbrukets yrkesutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 594 000 kr.

D 16. Statliga realskolor

1969/70 Utgift	37 141 061
1970/71 Anslag	18 095 000
1971/72 Förslag	5 950 000

	Antal klasser	Antal elever
1969/70	364	10 438
1970/71	165	4 660
1971/72	53	1 540

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Skolledare och lärare	305	—207	—207
Övrig personal	60	— 22	— 22
	365	—229	—229
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	14 039 000	— 9 430 000	— 9 430 000
Sjukvård	19 000	— 13 000	— 13 000
Resesättningar	13 000	— 5 000	— 5 000
Lokalkostnader	632 000	— 392 000	— 392 000
Bibliotek och materiel	178 000	— 120 000	— 120 000
Understöd och premier	10 000	— 7 000	— 7 000
Lönckostnadspålägg	3 241 500	— 2 178 000	— 2 178 000
	18 132 500	—12 145 000	—12 145 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning av donationer från kronan m. m.	37 500	of.	of.
Nettoutgift	18 095 000	—12 145 000	—12 145 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisionräkning 141 600 kr.
2. Överstyrelsen räknar endast med automatiska kostnadsförändringar till följd av minskad organisation vid realskolorna.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga realskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 950 000 kr.

D 17. Bidrag till driften av högre kommunala skolor

1969/70 Utgift	14 028 886
1970/71 Anslag	7 000 000
1971/72 Förslag	3 000 000

Kommunen får statsbidrag till sina kostnader för driften av högre kommunala skolor enligt kungörelsen (1958: 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 478, ändrad senast 1970: 607). Statsbidraget beräknas på grundval av ett bidragsunderlag som i huvudsak utgörs av årslönebeloppen för i föreskriven ordning inrättade rektors- och lärartjänster. På det sålunda beräknade bidragsunderlaget utgår statsbidrag med 78 %. Dessutom utgår statsbidrag med 100 % av kostnaderna för ATP-avgifter. Statsbidrag utgår även för arbetsgivaravgift.

Under läsåret 1971/72 kommer samtliga högre kommunala skolor att vara under avveckling. Den beräknade omfattningen av de högre kommunala skolorna under nästa läsår framgår av följande sammanställning, i vilken även anges förändringar i förhållande till organisationen 1970/71.

Skolform	Antal skolor	Antal klasser	
Kommunala flickskolor	5 (— 5)	14 (—16)	
Kommunala realskolor	6 (— 9)	12 (—31)	
Praktiska kommunala realskolor	1 (of.)	3 (— 3)	
	12 (—14)	29 (—50)	
	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Lärare	155	—111	—111
Anslag			
Lärarlönebidrag	6 200 000	—3 700 000	—3 700 000
Lönekostnadspålägg	800 000	— 600 000	— 600 000
	7 000 000	—4 300 000	—4 300 000
Avrundat		—4 000 000	—4 000 000

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen räknar endast med automatiska kostnadsförändringar till följd av minskad organisation vid de högre kommunala skolorna.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av högre kommunala skolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

D 18. Bidrag till driften av riksinternatskolor

1971/72 Förslag¹ 10 759 000

¹ Innevarande budgetår utgår medel ur anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor.

Från anslaget betalas utgifter för bidrag till driften av Grännaskolan, Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, Sigtunaskolan och Viggbyholmsskolan. För skolorna i fråga gäller privatskolstadgan (1967: 270, ändrad senast 1970: 801). Statsbidrag utgår enligt kungörelsen (1970: 333) om riksinternatskolor. Till skolverksamheten vid riksinternatskola utgår statsbidrag enligt samma grunder som till kommunal gymnasieskola. Detta gäller även den del som avser grundskolan. Därutöver utgår statsbidrag till föreståndare och fritidsledare samt för skolhälsovård och för lönekostnadspålägg. För elev som har utlandssvenska föräldrar utgår statsbidrag till kostnader för skolgång och skolmåltider med belopp som gäller för motsvarande ersättning vid kommunal samverkan på skolväsendets område.

Skolöverstyrelsen

För bidrag till driften av riksinternatskolor beräknar skolöverstyrelsen ett medelsbehov av 10 759 000 kr., varav 10 000 kr. för beredande av friplatser åt stipendiater vid Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk.

Med utgångspunkt i skolornas organisation innevarande budgetår uppskattar överstyrelsen omfattningen av de fyra riksinternatskolorna budgetåret 1971/72 till totalt 56 klasser, varav 4 på mellanstadiet och 16 på högstadiet av grundskolan, 34 på de treåriga och 2 på de tvååriga linjerna av gymnasieskolan.

Styrelsen för Stiftelsen Sigtunaskolan har i skrivelse den 3 november 1970 anhållit om att tvåårig social linje av gymnasieskolan får inrättas vid skolan fr. o. m. budgetåret 1971/72. I skrivelse den 11 december 1970 har skolöverstyrelsen tillstyrkt denna anhållan.

Dd

Departementschefen

Genom beslut av 1970 års riksdag (prop. 53, SU 134, rskr 297) har Sigtunastiftelsens humanistiska läroverk, Sigtunaskolan, Grännaskolan och Viggbyholmsskolan inrättats som riksinternatskolor den 1 juli 1970. Dessa skolor skall enligt riksdagens beslut stå till förfogande för barn och ungdom, som har utlandssvenska föräldrar eller har styrkt behov av miljöbyte eller är från glesbygd. Riksinternatskola bör stå öppen även för externatelever från den kommun där skolan finns och från närliggande kommuner.

Enligt kungörelsen (1970: 333) om riksinternatskolor skall Kungl. Maj:t fatta beslut om de skolformer och studievägar som skall förekomma vid resp. riksinternatskola. Styrelsen för Stiftelsen Sigtunaskolan har begärt att tvåårig social linje av gymnasieskolan skall inrättas vid skolan den 1 juli 1971. Frågan bereds f. n. inom utbildningsdepartementet. Jag utgår emellertid från att skolans nuvarande organisation därvid inte utökas. För budgetåret 1971/72 beräknar jag därför det totala antalet klasser vid riksinternatskolorna till 56.

Mot skolöverstyrelsens förslag i övrigt har jag ingen erinran.

Jag vill i detta sammanhang anmäla att jag i förenklande syfte avser att föreslå vissa ändringar i kungörelsen om statsbidrag till riksinternatskolor. F. n. utgår statsbidrag motsvarande lönekostnadspålägg med avdrag för avgifter som täcks av statsbidrag eller eljest av statsmedel enligt de bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar i särskild ordning. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 bör istället tillägg utgå motsvarande lönekostnadspålägg utan avdrag och bidrag inte utgå för nämnda avgifter. Jag beräknar ej någon ökning av medelsbehovet med anledning därav.

För nästa budgetår förordar jag att anslaget förs upp med 10 759 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av riksinternatskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 759 000 kr.

D 19. Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	8 373 318
1970/71 Anslag	8 357 000
1971/72 Förslag	8 442 000

Undervisningen vid sjöbefälsskolorna (Göteborg, Härnösand, Kalmar, Malmö och Stockholm) har till ändamål att utbilda fartygs- och maskinbefäl för den svenska handelsflottan. Sjökapten- och sjöingenjörskurserna omfattar två läsår och bygger på styrmans- och maskintekniker-

kurserna som är ettåriga. Dessa kurser anordnas vid samtliga sjöbefälskolor. Ettåriga kurser för radiotelegrafister anordnas i Göteborg, Härnösand, Kalmar och Stockholm. Skepparkurser av 1:a klass om totalt 624 lektioner anordnas i Göteborg och Härnösand samt fartygsmekanikerkurser av 1:a klass om totalt 370 lektioner i Göteborg, Härnösand och Malmö. Verksamheten regleras i stadgan för sjöbefälsskolorna i riket (1959: 425, ändrad senast 1970: 792).

	Antal klasser	Antal elever
1969/70	60	1 176
1970/71	58	1 340
1971/72	56	1 320

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Skolledare och lärare	96	—2	—2
Övrig personal	25	of.	of.
	121	—2	—2
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	6 251 500	— 76 000	—80 000
Sjukvård	6 000	of.	of.
Reseersättningar	66 000	+ 20 000	+ 4 000
Lokalkostnader	450 000	+ 74 000	+74 000
Expenser	202 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	1 436 500	+ 58 000	+57 000
	8 412 000	+ 76 000	+55 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Hyror m. m.	55 000	— 30 000	—30 000
Nettoutgift	8 357 000	+105 000	+85 000

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning 65 697 kr.
2. Som en följd av att sjökaptens- och sjöingenjörsklasserna i prop. 1970: 1 (bil. 10, SU 8, rskr 8) utökades till att omfatta vardera 24 elever kunde en klass av vardera sorten dras in läsåret 1970/71. Eftersom kurserna är tvååriga minskar även budgetåret 1971/72 antalet klasser med två (— 297 600 kr.).
3. Genom det höjda elevantalet på sjökaptens- och sjöingenjörsklasserna uppstår enligt överstyrelsen behov av delning av klass vid viss undervisning. Kostnaderna härför beräknas till 198 400 kr.
4. För vardera av budgetåren 1969/70 och 1970/71 har högst 24 000 kr. beräknats för anställning av skrivhjälp åt lärare. Beloppet har visat sig otillräckligt, varför överstyrelsen föreslår, att delposten räknas upp till 28 960 kr. (+4 960 kr.).

5. Överstyrelsen föreslår att anslagsposten Reseersättningar höjs för att pedagogisk personal vid sjöbefälsskolorna skall kunna delta i internationella konferenser på sjöfartens område (+15 000 kr.).

6. På grund av bortfall av vissa avgifter i samband med privatist-examina och särskilda provningar beräknas uppbördsmedlen minska med 30 000 kr., vilket medför behov av en medelsanvisning med motsvarande belopp (+30 000 kr.).

7. Tillbyggnaden av sjöbefälsskolan i Göteborg beräknas i stort sett vara färdig vid början av budgetåret 1971/72. Därvid uppkommer ett ökat behov av medel under anslagsposten Lokalkostnader (+ 88 160 kr.).

8. I anslagsframställningen för budgetåret 1969/70 aviserade överstyrelsen sin avsikt att efter utredning föreslå en förändring av utbildningen av radiotelegrafister vid sjöbefälsskolorna. Den arbetsgrupp som överstyrelsen tillsatte med uppdrag att överse radiotelegrafistutbildningen, har nu avlämnat ett principförslag till en förbättrad utbildning. Förslaget innebär bl. a. en övergång till en tvåårig utbildning fr. o. m. läsåret 1971/72 och medför en ökning av kostnaderna med ca 300 000 kr. per år. Det ökade medelsbehovet för genomförandet av reformen uppkommer budgetåret 1972/73.

9. Överstyrelsen, som erinrar om att befälsbemanningsutredningen nyligen tillsatts, anser att frågan om utbildning av sjöbefäl och av personal för andra funktioner ombord måste tas upp till övervägande i ett sammanhang. Överstyrelsen hemställer därför att erforderliga resurser ställs till förfogande för att en samlad översyn av utbildningsbehovet för all ombordanställd personal skall kunna påbörjas senast under budgetåret 1971/72. Överstyrelsen begär medel härför under anslaget Skolöverstyrelsen (D 1).

10. Överstyrelsen har prövat motiven för att även framdeles ha en sjöbefälsskola i Stockholm. Överstyrelsen finner att det i och för sig finns organisatoriska förutsättningar för en avveckling av verksamheten vid stockholmsskolan, men att ett definitivt beslut i frågan bör fattas först sedan utredning förebragts om vilken effekt en nedläggning skulle föra med sig på den allmänna rekryteringen till sjöbefälsutbildningen. Överstyrelsen föreslår att frågan om utbildningens lokalisering utreds i samband med översynen av hela utbildningsfrågan för sjöfolk. Först därefter kan ett mer definitivt beslut fattas om utbildningens kvantitet och lokalisering.

Departementschefen

En ständigt pågående teknisk utveckling och en snabb förnyelse av den svenska handelsflottan har medfört behov av förändringar i fartygens personella organisation. Nya arbetsuppgifter och arbetsmetoder kräver kunskaper och färdigheter hos personalen i annan utsträckning och av annat slag än dem som tidigare betraktats som nödvändiga och

tillräckliga. Personal utan lämplig utbildning medför bl. a. stora säkerhetsrisker. Berörda myndigheter och näringslivsorganisationer har med anledning härav framfört krav på en grundlig översyn av utbildningen för all sjöpersonal. Skolöverstyrelsen har därför beslutat att utreda frågan om utbildningen för all slags sjöpersonal.

Jag vill i det följande redovisa några utgångspunkter för detta arbete. En viktig uppgift är att genom studium av handelsflottans struktur och de utvecklingstendenser som råder inom skeppsbyggnadstekniken och skeppsfarten i övrigt söka kartlägga behovet av kunskaper och färdigheter för olika befattningshavare ombord samt söka utvärdera det kvantitativa behovet av personal i olika befattningar under så lång tid framåt som möjligt. Utbildningen av sjöpersonal bör därvid betraktas i det större sammanhang som utbildningsområdet i sin helhet utgör och inte som en företeelse skild från annan utbildning. Man bör undersöka möjligheten att på ett naturligt sätt anknyta den grundläggande utbildningen av sjöpersonal till gymnasieskolan. I blickpunkten kommer därvid om etablerade former för utbildningen kan omprövas. Jag räknar även med att man i arbetet överväger lokaliseringen av de olika kurserna och särskilt, vilket jag tidigare framhållit, undersöker om det är möjligt och lämpligt att koncentrera viss högre utbildning till ett mindre antal orter i landet än f. n. (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 214).

Jag ansluter mig till överstyrelsens bedömning att delning av klass vid viss undervisning är nödvändig som en följd av det höjda elevantalet på sjökaptens- och sjöingenjörsklasserna. Medelsbehovet beräknas öka med 198 400 kr. (3).

Jag beräknar medel med oförändrat belopp för anställning av skrivhjälp åt lärare samt för reseersättningar (4 och 5).

Jag finner det naturligt att även utbildningen av radiotelegrafister utformas av den arbetsgrupp inom skolöverstyrelsen som, enligt vad jag tidigare nämnt, skall se över utbildningen för all slags sjöpersonal (8).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 442 000 kr.

D 20. Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.

1969/70 Utgift	1 065 277	Reservation	1 635 694
1970/71 Anslag	705 000		
1971/72 Förslag	1 015 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för anskaffning, underhåll och förhyrning av utrustning vid de fem statliga sjöbefälssko-

lorna i Göteborg, Härnösand, Kalmar, Malmö och Stockholm. Upphandling av inredning och utrustning sker i samråd med utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

I prop. 1969: 36 angående anslag för budgetåret 1969/70 till byggnadsarbeten samt inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m. har för utrustning m. m. vid sjöbefälsskolorna angetts en preliminär totalram för budgetåren 1969/70—1973/74 om sammanlagt 5 380 000 kr., vilken skall tjäna som riktlinje vid de årliga budgetprövningarna (SU 94, rskr 241).

Skolöverstyrelsen

1. Efter hörande av särskilt tillkallad konsult och i samråd med utrustningsnämnden för universitet och högskolor har överstyrelsen gjort en ny beräkning av inredningskostnaderna för de nya lokalerna vid sjöbefälsskolan i Göteborg. Utöver den i prop. 1969: 36 angivna kostnadsramen behöver totalt 665 000 kr. anvisas för ändamålet. Medelsbehovet under nästa budgetår beräknas till 500 000 kr.

2. Den preliminära totalramen för utrustning vid sjöbefälsskolorna budgetåren 1969/70—1973/74 angavs i prop. 1969:36 till 2 180 000 kr. Överstyrelsen föreslår att 500 000 kr. inom denna kostnadsram anvisas för utrustning av de nya lokalerna vid sjöbefälsskolan i Göteborg.

3. Den preliminära totalramen för underhåll av utrustning budgetåren 1969/70—1973/74 beräknades i prop. 1969: 36 till 875 000 kr. Härav har för innevarande budgetår anvisats 175 000 kr. Överstyrelsen föreslår att samma belopp beräknas även för nästa budgetår.

4. Sjöbefälsskolorna hyr fyra radiosändare och en radiotelefonanläggning av televerket. För ändamålet bör för budgetåret 1971/72 anvisas 65 000 kr.

Departementschefen

För inredning av de nya lokalerna vid sjöbefälsskolan i Göteborg bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 375 000 kr. och för budgetåret 1972/73 210 000 kr. Den totala kostnadsramen för ifrågakvarande ändamål har därvid, med hänsyn till den nya beräkningen av kostnaderna, höjts med 500 000 kr. (1).

Jag beräknar 400 000 kr. för utrustning av de nya lokalerna vid sjöbefälsskolan i Göteborg (2).

För övriga ändamål som bekostas från anslaget bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag beräknas sammanlagt 240 000 kr. (3 och 4).

Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sjöbefälsskolorna: Utrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 015 000 kr.

D 21. Statens skogsinstitut

1969/70 Utgift ¹	2 278 813
1970/71 Anslag ²	2 116 000
1971/72 Förslag	1 687 000

¹ Anslaget Statens skogsskolor m. m. under nionde huvudtiteln.

² Anslaget Statens skogsinstitut under nionde huvudtiteln.

Statens skogsskolor har den 1 juli 1970 ersatts av två skogsinstitut. Undervisningen vid skogsinstitutet i Sollefteå, tills vidare förlagd till Bispgården, och Värnamo omfattar dels skogsteknikerkurs om 63 veckor, dels fortbildning och vidareutbildning för skogstekniker. Till kurserna om 63 veckor antas ca 30 elever per institut och kurs. Verksamheten vid skolorna regleras i stadgan för statens skogsinstitut (1970: 330).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Organisationskommittén	Departementschefen
Personal			
Skolledare och lärare	19	— 9	— 11
Övrig personal	16	— 9	— 9
	35	— 18	— 20
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 032 000	— 169 000	— 269 000
Sjukvård	2 000	of.	of.
Reseersättningar	68 000	+ 22 000	+ 16 000
Lokalkostnader	409 000	— 175 000	— 175 000
Expenser	121 000	+ 1 000	— 17 000
Övriga utgifter	303 000	+ 242 000	+ 50 000
därav			
a) praktiska övningar	100 000	+ 15 000	+ 5 000
b) undervisningsmateriel	57 000	+ 177 000	+ 35 000
c) kostnader för inträdesprov	40 000	+ 50 000	+ 10 000
d) administrativa tjänster	106 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	240 000	— 33 000	— 57 000
	2 175 000	— 112 000	— 452 000
Uppbördsmedel			
	59 000	— 23 000	— 23 000
Nettoutgift	2 116 000	— 89 000	— 429 000

Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

1. Löne- och prisomräkning 19 100 kr.

2. Till följd av nedläggning av kvarvarande skogsskolor fr. o. m. oktober 1970 föreslås en minskning av avlöningsposten med 329 400 kr.

3. Under budgetåret 1971/72 tillkommer tredje termin av skogsteknikerkurs. För fortbildning och vidareutbildning saknas lärarresurser. Organisationskommittén beräknar därför medel för ytterligare två adjunkter (+ 123 000 kr.).

4. Den provisoriska förläggningen av skogsinstitutet i Sollefteå till skogsskolan i Bispgården beräknas fortgå även under budgetåret 1971/72. Dessutom måste bl. a. maskinutbildningen förläggas till Skedoms skogsbruksskola i Sollefteå samt timplärare från Sollefteå och Hammarstrand anlitas för undervisning i allmänna ämnen. Medel har beräknats för tre gemensamma konferenser med rektorer och lärare under budgetåret 1971/72. Medelsbehovet för rescersättningar beräknas av organisationskommittén till sammanlagt 90 000 kr. (+11 500 kr.).

5. För utbyte av transportbussar beräknas ett medelsbehov av 36 000 kr.

6. Under en följd av år har utbyte och nyanskaffning av undervisningsmateriel för skogsskolorna skjutits upp i avvaktan på att skogsinstitutet skulle starta. För nyanskaffning och renovering av materiel vid skogsskolorna anvisades för innevarande budgetår 50 000 kr. Organisationskommittén föreslår att delposten räknas upp med 177 000 kr. Härav bör 170 000 kr. betraktas som engångsutgift.

7. De psykologiska lämplighetsproven utgör ett synnerligen värdefullt urvalsinstrument och kompletterar övrig information om de inträdessökande. För att kunna testa ca 180 aspiranter föreslår organisationskommittén att anslaget räknas upp med 50 000 kr.

Departementschefen

För utbyte av en transportbuss beräknar jag ett medelsbehov av 18 000 kr. (5). Vidare beräknar jag för undervisningsmateriel ytterligare 35 000 kr. och för psykologiska lämplighetsprov ytterligare 10 000 kr. (6 och 7). Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 687 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skogsinstitut* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 687 000 kr.

D 22. Trädgårdsskolan i Norrköping

1969/70 Utgift ¹	876 342
1970/71 Anslag ¹	864 000
1971/72 Förslag	934 000

¹ Anslaget Trädgårdsskolan i Norrköping under nionde huvudtiteln

Vid trädgårdsskolan i Norrköping anordnas grundläggande yrkesutbildning, trädgårdsförmansutbildning och fortbildningskurser. I de grundläggande yrkeskurserna undervisas årligen ca 60 elever och i förmanskurserna ca 30 elever.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Organisationskommittén	Departementschefen
Personal			
Lärarpersonal	6	of.	of.
Övrig personal	9	+1	+1
	15	+1	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	500 500	+ 35 000	+ 35 000
Sjukvård	1 500	of.	of.
Resesättningar	5 000	+ 500	+ 500
Lokalkostnader	208 000	+ 4 000	of.
Expenser	16 500	+ 1 000	+ 500
Lönekostnadspålägg	115 000	+ 24 000	+ 23 000
Utrustning	67 000	+ 13 000	+ 10 000
Övriga utgifter	217 800	+ 36 200	+ 35 700
därav			
a) elevernas studieresor	9 000	of.	of.
b) kosthåll för elever m. m.	183 500	+29 500	+29 500
c) förbrukningsartiklar för odlingarna	22 800	+ 6 200	+ 6 200
d) diverse utgifter	2 500	+ 500	of.
	1 131 300	+113 700	+104 700
<i>Uppbördsmedel</i>			
Kostavgifter m. m. för elever	243 000	+ 34 500	+ 34 500
Ersättning från blomster-skolan	24 300	+ 200	+ 200
Nettoutgift	864 000	+ 79 000	+ 70 000

Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

1. Löne- och prisomräkning m. m. 59 146 kr.
2. Ökning av antalet timlärartimmar (+ 18 600 kr.).
3. En extra trädgårdsarbetare behövs under åtta månader samt ytterligare tillfällig arbetskraft för extra rensarbeten under sommaren (+21 080 kr.).
4. För nyanskaffning och underhåll av inventarier och utrustning m. m. behövs ytterligare 9 000 kr.
5. Behovet av förbrukningsartiklar har ökat i proportion till odlingsarealens tillväxt. Hittillsvarande medelstilleddning är otillräcklig, varför det erfordras ytterligare 5 000 kr.
6. Uppbördsmedel har justerats på grund av ökade kostnader för livsmedel m. m. (—34 700 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Trädgårdsskolan i Norrköping* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 934 000 kr.

D 23. Bidrag till Bergsskolan i Filipstad

1969/70 Utgift	805 270
1970/71 Anslag	968 000
1971/72 Förslag	974 000

Statsbidrag utgår ur detta anslag i enlighet med av Kungl. Maj:t den 19 april 1968 meddelade bestämmelser om Bergsskolan i Filipstad (ändrade den 20 november 1968). Dessa bestämmelser innebär i korthet att statsbidrag utgår dels med 100 % av ett bidragsunderlag som omfattar faktiska kostnader för löner till rektor och lärare samt för arvoden till huvudlärare och institutionsföreståndare, dels med schablonbelopp till kostnader för viss annan personal än lärare. Vidare utgår statsbidrag med hela kostnaden för avgifter till ATP samt till sjukförsäkrings- och arbetsgivaravgifter.

Utbildningen omfattar sex terminer och är under de sista tre terminerna delad i två grenar, en metallurgisk samt en berg- och mineralteknisk gren. Den femte terminen ägnas åt ingenjörspraktik inom industrin.

Skolöverstyrelsen redovisar en beräknad utveckling av antalet elever enligt följande. (Terminskurs = Tk)

	Tk 1	Tk 2	Tk 3	Tk 4	Tk 5	Tk 6	Summa
Höstterminen 1971	25	25	28	28	33	28	167
Vårterminen 1972	20	30	25	33	28	30	166

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Anslag			
Avlöningar	712 000	of.	of.
Pedagogisk stödpersonal	82 300	of.	of.
Pensions- och sjukförsäkringsavgifter	74 400	+1 100	+1 100
Allmän arbetsgivaravgift	7 100	+7 100	+7 100
Lönekostnadspålägg	92 200	-1 800	-1 800
	968 000	+6 400	+6 400
Avrundat		+6 000	+6 000

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen räknar således med att verksamheten vid skolan skall ha oförändrad omfattning i jämförelse med budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Bergsskolan i Filipstad* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 974 000 kr.

D 24. Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande

1969/70 Utgift	267 725
1970/71 Anslag	194 000
1971/72 Förslag	88 000

	Antal elever		
	1969/70	1970/71	1971/72
Förberedande kurs	25	—	—
Årskurs 1	23	25	—
Årskurs 2	22	23	25

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Anslag			
Avlöningar (inklusive ATP-avgifter)	167 500	— 95 400	— 95 400
Övriga utgifter	26 500	— 10 700	— 10 700
	194 000	—106 100	—106 100
Avrundat		—106 000	— 106 000

Skolöverstyrelsen

Enligt prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 219, SU 8, rskr 8) avvecklas statsbidraget till gymnasiet successivt fr. o. m. budgetåret 1970/71. Under läsåret 1971/72 kommer gymnasiet att bestå av den andra årskursen. Vid medelsberäkningen har skolöverstyrelsen endast räknat med sådana automatiska kostnadsförändringar som är en följd av den minskade organisationen.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 88 000 kr.

D 25. Bidrag till driften av vissa privatskolor

1971/72 Förslag¹ 15 000 000

¹ Innevarande budgetår utgår medel ur anslagen Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor och Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m.

Från det hittillsvarande anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa privatskolor betalas bidrag till vissa av Kungl. Maj:t i skilda beslut angivna privatskolor. För skolorna i fråga gäller privatskolstadgan (1967: 270,

ändrad senast 1970: 801). Statsbidrag utgår enligt kungörelsen (1964: 137) om statsbidrag till vissa privatskolor (ändrad senast 1970: 609) med 60 % av ett bidragsunderlag, omfattande kostnader för avlöning, sjukförsäkrings- och arbetsgivaravgifter samt pensionsavgifter till SPV och ATP för rektor, studierektor och lärare. Kungl. Maj:t kan på ansökan av skola besluta om högre statsbidrag. Sedan vissa privatskolor kommunaliserats har Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut (prop. 1968: 1 bil 10 s. 198, SU 8, rskr 8) föreskrivit, att statsbidrag för budgetåret 1970/71 till envar bidragsberättigad skola skall utgå med oförändrat procenttal av bidragsunderlaget i förhållande till budgetåret 1968/69. Detta innebär att statsbidrag f. n. uppgår till i genomsnitt 81 % av skolornas bidragsunderlag. Vidare utgår statsbidrag till hälsovården.

Ur det hittillsvarande anslaget Privatskolor: Bidrag till vissa internatskolor m. m. utgår statsbidrag enligt av Kungl. Maj:t den 5 juni 1953 meddelade bestämmelser (ändrade senast den 9 juni 1967) till Solbacka läroverk i Daga kommun i vad avser grundskolans högstadium, fackskola och gymnasium samt till Restenässkolan i Ljungskile kommun och Mariannelundsskolan i vad avser grundskolans högstadium och till kvarvarande klass av fyraårig realskola vid Restenässkolan. Slutligen utgår under vissa förutsättningar bidrag till gymnasiedelen av Restenässkolan. Bidraget utgår med 6:50 kr. per elev och dag av läsåret.

Skolöverstyrelsen

Innevarande budgetår får elva skolor statsbidrag enligt kungörelsen 1964:137. Den av överstyrelsen föreslagna anslagsberäkningen framgår av följande sammanställning.

Statsbidrag enligt kungörelsen 1964:137	13 920 000
Övriga skolor	1 001 000
	14 921 000

1. Med utgången av innevarande budgetår är den 4-åriga linjen av realskolan vid Osby internatläroverk/Osby samskola helt avvecklad. Statsbidrag har därför inte beräknats till skolan för budgetåret 1971/72.

Överstyrelsen förordar att statsbidrag får utgå till tvåårig social linje av gymnasieskolan vid Högländsskolan i Stockholm och räknar i anslagsframställningen för budgetåret 1971/72 med kostnaderna för en klass av årskurs 1. Linjen planeras omfatta endast social linje med estetisk variant i årskurs 2, i vilken försöksverksamhet med estetisk specialisering skall bedrivas.

Enligt vad överstyrelsen inhämtat har inom Stockholms skoldirektion utarbetats en plan för den framtida organisationen av de privata gymnasierna i staden. Enligt planen avses skolorna bli avvecklade successivt med undantag för Franska skolan och Högländsskolan.

2. Med hänsyn till vad departementschefen anför i prop. 1970:53 anser överstyrelsen sig inte böra tillstyrka en framställning från Solbacka läroverk om utökat statsbidrag i vad avser budgetåret 1971/72. Om överstyrelsen finner att behovet av internatplatser inte täcks genom de fr. o. m. budgetåret 1970/71 inrättade riksinternatskolorna, kommer överstyrelsen att åter ta upp frågan om utökat statsbidrag till skolan. Med samma motivering avstyrker överstyrelsen även framställningarna om utökat statsbidrag till Mariannelundsskolan och Restenässkolan.

Departementschefen

Enligt kungörelsen (1958: 665) om statsbidrag till driftkostnader för det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962: 478, ändrad senast 1970: 607) utgår statsbidrag för fritt valt arbete och s. k. resurstimmar på grundskolans högstadium. Jag räknar med att motsvarande statsbidrag skall utgå till privatskolorna enligt privatskolstadgan.

Enligt kungörelsen (1970: 381) om ändring i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (1959: 287) erlägger nyssnämnda privatskolor fr. o. m. den 1 juli 1970 inte längre fortlöpande avgifter till statens personalpensionsverk. I stället har lönekostnadspåslaget höjts i motsvarande mån. För budgetåret 1971/72 bör detta tillägg beräknas till 11,4 % av bidragsunderlaget för avlöningsbidrag för nämnda budgetår. Bidragsunderlaget för sjukförsäkringsbidraget är nu 2,3 % av bidragsunderlaget för avlöningsbidraget. I förenklande syfte bör detta bidrag arbetas in i avlöningsbidraget. Även statsbidraget till den allmänna arbetsgivaravgiften bör av samma skäl arbetas in i avlöningsbidraget. Enklast sker detta genom att man låter dessa båda speciella bidrag falla bort och i stället höjer procenttalet för avlöningsbidraget med $(2+2=)$ 4 % till genomsnittligt 85 %.

Samtidigt bör ersättningen för sjukvårdskostnad enligt kungörelsen (1962: 696) om statsverkets bestridande av vissa kostnader på skolväsendets område (ändrad senast 1967: 111) bortfalla.

I avvaktan på resultatet av den pågående planeringen av skolväsendet i Stockholm är jag inte beredd att tillstyrka att statsbidrag får utgå till tvåårig social linje av gymnasieskolan vid Högländsskolan. Jag har i övrigt inga erinringar mot skolöverstyrelsens förslag.

Det sammanlagda medelsbehovet under detta anslag beräknar jag till avrundat 15 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till vissa privatskolor,
- b) till *Bidrag till driften av vissa privatskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

D 26. Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning

1969/70 Utgift ¹	28 280 875
1970/71 Anslag ¹	23 900 000
1971/72 Förslag	18 200 000

¹ Anslaget Bidrag till driften av enskilda yrkesskolor m. m.

Från anslaget ersätts kostnaderna för statsbidrag till enskilda yrkesskolor enligt bestämmelserna i kungörelsen (1957: 480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967: 822). Dessa bestämmelser indelar i statsbidragshänscende de enskilda yrkesskolorna i två kategorier, nämligen A-skolor och B-skolor. Till heltidskurs vid A-skola utgår statsbidrag till lärarlöner på grundval av en beräknad normallönekostnad samt till särskilda kostnader med visst årligt belopp. För deltidskurs vid A-skola utgår statsbidrag med visst belopp för lektion. Härutöver utgår till A-skola särskilt tillägg till statsbidraget med 10 % av bidraget till driftkostnader. Till B-skola utgår statsbidrag enligt beslut i varje särskilt fall. Sådana B-skolor, som är enskilda företagsskolor, får statsbidrag för heltidskurser med normalläsår med högst 13 000 kr. för läsår och klass om företaget svarar enbart för undervisningen i yrkesarbete eller annat praktiskt arbete och med högst 14 500 kr. för läsår och klass om företaget svarar även för undervisningen i yrkesteori.

I avvaktan på en kommande omdaning av yrkesskolväsendet bemyndigades Kungl. Maj:t genom beslut av 1965 års riksdag (prop. 1 bil. 10 s. 292, SU 66, rskr 192) att efter prövning av behovet i varje särskilt fall besluta om extra bidrag till enskild yrkesskola.

Ur anslaget utgår vidare *dels* bidrag till vissa enskilda yrkesskolor med belopp, som Kungl. Maj:t fastställer i enlighet med av riksdagen givna särskilda bemyndiganden, *dels* i enlighet med av riksdagen givet bemyndigande (prop. 1968: 1 bil. 10 s. 206, SU 8, rskr 8) bidrag till kostnaderna för den del av utbildningen av laboratorieassistenter som är förlagd till universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå samt karolinska institutet och som inte täcks av reguljärt utgående bidrag till inbyggd yrkesskola.

Ur anslaget utgår vidare *dels* bidrag till Samariterhemmets sjuksköterskeskola enligt bestämmelser i Kungl. brev den 31 januari 1969 om statsbidrag till sjuksköterskeskolor (ändrade den 24 april 1970), *dels* bidrag till den vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet bedrivna utbildningen av socialpedagoger, dock endast för den tid Allmänna barnhuset är huvudman för verksamheten.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår att anslaget minskas med 4,2 milj. kr.

	Beräknad disposition 1970/71 enligt prop. 1970:1 bil. 10	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Departementschefen
Enskilda yrkesskolor	21 361 000	—4 315 000	—4 315 000
Övrig utbildning	2 539 000	+ 97 000	—1 336 000
	23 900 000	—4 218 000	—5 651 000
Avrundat		—4 200 000	—5 700 000

1. Överstyrelsen överlämnade den 16 februari 1970 till Kungl. Maj:t en redovisning av en inom överstyrelsen gjord översyn av enskilda yrkesskolor, tillhörande grupp A och B. Överstyrelsen beaktade därvid i vad mån de olika skolornas utbildning svarar mot den utbildning som kommer att ges i gymnasieskolan, om den är eftergymnasial eller på annat sätt inte svarar mot gymnasieskolans utbildning. De ställningstaganden som överstyrelsen kom fram till vid översynen ligger till grund för överstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för dessa skolor budgetåret 1971/72. På grundval av skolornas nuvarande omfattning beräknar överstyrelsen medelsbehovet för reguljära statsbidrag till ca 15 milj. kr.

Under budgetåret 1969/70 har ca 3 milj. kr. betalats ut i extra statsbidrag, varav ca 1,3 milj. kr. till B-skolor, som icke är företagsskolor, och resterande belopp till A-skolor. I sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 beräknade överstyrelsen behovet av extra statsbidrag till 1 milj. kr. Med hänsyn till den verkliga utgiften budgetåret 1969/70 beräknar överstyrelsen ett belopp av ca 2 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Sammanlagt föreslår överstyrelsen att posten till enskilda yrkesskolor förs upp med $(15+2=)$ 17 milj. kr.

2. I avvaktan på resultat av överläggningar om förändrat huvudmannaskap för Samariterhemmets sjuksköterskeskola beräknar skolöverstyrelsen under denna post erforderliga medel för täckning av driftunderskott. Överstyrelsen utgår härvid ifrån att det fr. o. m. höstterminen 1971 inte sker någon nyintagning av elever vid skolan. För ändamålet beräknas oförändrat statsbidrag eller 1 454 000 kr.

Under denna post beräknas vidare bidrag till kostnaderna för utbildningen av socialpedagoger vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet med 465 000 kr., dvs. en ökning med 5 000 kr. jämfört med innevarande budgetår.

Överstyrelsen räknar med oförändrad kapacitet för utbildningen av laboratorieassistenter. På grund av ökade kostnader för förbrukningsmateriel beräknas ett ytterligare medelsbehov av 92 000 kr.

Departementschefen

Fr. o. m. den 1 juli 1971 kommer det att finnas en ny skolform, gymnasieskolan, som enligt kungörelsen (1970: 290) om gymnasiesko-

lan (ändrad senast den 29 december 1970) ersätter kommunala gymnasier och fackskolor, kommunala och landstingskommunala yrkesskolor samt lantbruks-, lantushålls- och skogsbruksskolor, som vid nämnda tidpunkt drivs av landstingskommun. De enskilda yrkesutbildningarna kommer att ligga utanför gymnasieskolans organisation.

I kungörelsen (1957: 480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967: 822) ingår f. n. bestämmelser om statsbidrag till enskilda yrkesskolor. Med hänsyn till gymnasieskolereformen måste dessa bestämmelser omarbetas. Det är därvid fråga endast om en teknisk omarbetning av nuvarande statsbidragsbestämmelser.

Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 maj 1970 uppdragit åt skolöverstyrelsen att — på grundval av de av överstyrelsen angivna riktlinjerna för översynen — efter samråd med styrelserna för resp. skolor inkomma med förslag till det praktiska genomförandet i fråga om avvecklingen av statsbidraget till vissa enskilda yrkesskolor. I avvaktan på resultatet av vidtagna åtgärder har jag ingen erinran mot överstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

I prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 222) framhöll jag angelägenheten av att utbildningsresurserna vid Samariterhemmet samordnas med resurserna för sjuksköterskeutbildning och annan vårdutbildning vid akademiska sjukhuset. Med hänsyn till det principiella ställningstagande som skett i fråga om huvudmannaskapet för sjuksköterskeutbildning förordade jag ett successivt avvecklande av det statliga driftbidraget till grundutbildningen av sjuksköterskor vid skolan för det fall grundutbildningen inte kommunaliserades. Förhandlingar pågår i syfte att Samariterhemmets sjuksköterskeskola skall läggas ned med utgången av juni månad 1971 och att Uppsala läns landsting här efter skall utnyttja vissa resurser vid Samariterhemmet för utbildning av sjuksköterskor under landstingets huvudmannaskap. Om förhandlingarna ej hinner slutföras före nämnda tidpunkt räknar jag i likhet med föregående år med att medel skall få utgå ur förevarande anslag för fullföljande av de kurser som påbörjats senast vårterminen 1971.

Statsbidrag till utbildningen av socialpedagoger vid Sociala barna- och ungdomsvårdsseminariet bör även för budgetåret 1971/72 få utgå ur förevarande anslag efter beslut av Kungl. Maj:t.

Jag beräknar 648 000 kr. för de kostnader för utbildning av laboratorieassistenter som inte täcks genom reglerna för statsbidrag till inbyggd yrkesskola.

För vissa extra kostnader för utbildning av tandhygienister bör för nästa budgetår beräknas ett belopp av 70 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18 200 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i de fall som angetts i det föregående meddela särskilt beslut om statsbidrag,
- b) till *Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 18 200 000 kr.

D 27. Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.

1969/70 Utgift	4 442 999
1970/71 Anslag	4 204 000
1971/72 Förslag	4 098 000

Enligt av Kungl. Maj:t den 28 maj 1959 meddelade bestämmelser (ändrade senast den 4 juni 1964) beviljas statsbidrag för lärlingsutbildning dels hos hantverksmästare, dels inom muryrket, byggnadsträarbetaryrket m. m.

Antalet bidragsrum uppgår innevarande budgetår till 2 000.

Skolöverstyrelsen föreslår i avvaktan på bl. a. yrkesutbildningsberedningens förslag angående samverkan mellan skola och arbetsliv oförändrat antal bidragsrum.

Departementschefen

Jag vill i detta sammanhang erinra om den förändring i fråga om yrkesutbildningens utformning som träder i kraft i och med gymnasieskolans införande den 1 juli 1971. Mot denna bakgrund bör antalet bidragsrum för nästa budgetår fastställas till 1 900. Vidare vill jag framhålla att skolöverstyrelsen efter samråd med arbetsmarknadsstyrelsen vid sin fördelning av bidragsrummen bör göra en bedömning av vilka utbildningsbehov som med hänsyn till arbetsmarknadsläget och utbildningen inom det offentliga skolväsendet i första hand bör tillgodoses.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att till *Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 098 000 kr.

D 28. Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov

1969/70 Utgift	45 000
1970/71 Anslag	45 000
1971/72 Förslag	45 000

Ur detta anslag utgår bidrag till hantverksdistrikt och yrkesförbund för kostnader för granskning av gesällprov. Anslaget utbetalas till Sve-

riges hantverks- och industriorganisation samt fördelas av denna organisation mellan hantverksdistrikten resp. ifrågakommande yrkesförbund eller deras organ.

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med vad skolöverstyrelsen föreslagit hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 45 000 kr.

D 29. Vissa kurser för ingenjörer m. m.

1969/70 Utgift	667 263	Reservation	655 284
1970/71 Anslag	650 000		
1971/72 Förslag	400 000		

Från anslaget ersätts utgifter för statliga påbyggnadskurser till fyra-årig teknisk linje i gymnasiet samt för fortbildningskurser vid sjöbefälskolor.

Kurserna är avsedda för personal, vars teoretiska kunskaper efter längre tids yrkesverksamhet behöver förstärkas med hänsyn till den tekniska utvecklingen inom olika områden. Bestämmelser om påbyggnadskurser finns i kungörelsen (1970: 176) om påbyggnadskurser till teknisk linje i gymnasiet.

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen räknar för budgetåret 1971/72 med oförändrad kursverksamhet i förhållande till innevarande budgetår, vilket innebär 14 påbyggnadskurser och 25 fortbildningskurser.

Departementschefen

Jag förordar för nästa budgetår, med beaktande av förväntad reservation, att anslaget förs upp med 400 000 kr. Det ankommer på skolöverstyrelsen att prioritera sådana kurser som tillgodoser de mest angelägna utbildningsbehoven.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kurser för ingenjörer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kr.

e) investeringsbidrag

D 30. Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.

1969/70 Utgift	284 603 957
1970/71 Anslag	267 000 000
1971/72 Förslag	241 000 000

Nuvarande bestämmelser

1. *Grundskolan, gymnasiet, fackskolan m. m.* Statsbidrag till byggnadsarbeten för grundskolor samt särskola i fråga om lokaler som ingår i skolanläggningar för dessa skolor, gymnasier, fackskolor och sjöbefälsskolor utgår till kommun enligt kungörelsen (1957:318) om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet (omtryckt 1962:479, ändrad senast 1970:263).

För permanenta skollokaler bestäms bidragsunderlaget med utgångspunkt i ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp, som hänförs till kostnadsläget den 1 januari 1956, skall omräknas med hänsyn till därefter inträffade kostnadsförändringar enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex. Enligt skolöverstyrelsens beräkningar uppgick beloppet den 1 januari 1970 till 1 587:60 kr. Omräkning skall vidare ske med hänsyn till olikheterna i byggnadskostnaderna mellan skilda orter enligt bostadsstyrelsens ortsindex.

På bidragsunderlaget utgår statsbidrag med procenttal, som fastställs med hänsyn till bl. a. skatteunderlaget enligt en i bidragskungörelsen intagen särskild tabell. F. n. varierar bidragsprocenten mellan 35 och 45.

Till provisoriska skollokaler utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag kan därjämte utgå till audivisuell och hörselteknisk utrustning i grundskolan samt till inventarier i skolverkstad och för undervisning i yrkesämne i årskurs 9. Bidrag till hörselteknisk utrustning, som enligt kungörelsen 1957:318 endast utgår för specialundervisning i hörselklass, kan enligt beslut av Kungl. Maj:t den 29 maj 1969 utgå även för elever, som undervisas i vanlig klass i grundskolan.

Till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel (inklusive laborieutrustning och elevbibliotek) vid gymnasium och fackskola utgår statsbidrag med hälften av bidragsunderlaget. Beträffande statsbidrag för anskaffande av undervisningsmateriel till gymnasier och fackskolor i anledning av gymnasie-

och fackskolereformen gäller dock särskilda av Kungl. Maj:t den 28 maj 1968 meddelade bestämmelser.

2. *Yrkesskolan.* Statsbidrag till byggnadsarbeten inom yrkesskolväsendet utgår enligt kungörelsen (1957:480) om statsbidrag till yrkesskolor (ändrad senast 1967:822). Enligt denna kungörelse kan bidrag utgå till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av skollokaler för yrkesskolväsendet, däri inbegripet inventarier och inredning, dels anskaffande av den första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel till yrkesskolor, dels ock anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till dylika lokaler eller till förhyrande av lokaler för elevhem.

Beträffande statsbidrag till anskaffande av skollokaler gäller att bidragsunderlaget för permanenta skollokaler bestäms på grundval av de beräknade kostnaderna, dock att vid nybyggnad och tillbyggnad bidragsunderlaget i allmänhet inte får överstiga ett grundbelopp av 900 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Detta grundbelopp skall, i överensstämmelse med vad som gäller för statsbidrag till skolbyggnader inom det allmänna skolväsendet, omräknas med hänsyn dels till byggnadskostnadernas förändring efter den 1 januari 1956 enligt byggnadsstyrelsens byggnadskostnadsindex, dels till bostadsstyrelsens ordsindex.

För central yrkesskola med landstingskommun som huvudman utgår statsbidrag med hälften av bidragsunderlaget. Efter samma grund utgår statsbidrag för central verkstadsskola och sjömansskola, även om kommun är huvudman för skolan. I övriga fall, då kommun är huvudman för yrkesskola, bestäms statsbidragets storlek i regel i förhållande till bidragsunderlaget efter procenttal, som fastställs bl. a. med hänsyn till kommunens skatteunderlag enligt samma grunder som gäller för det allmänna skolväsendet.

Till provisoriska skollokaler utgår statsbidrag med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta.

Statsbidrag till skollokaler m. m. för sjuksköterskeskolor utgår enligt brev den 31 januari 1969.

3. *Elevhem för elever i grundskolan, gymnasiet etc.* Statsbidrag till kostnaderna för uppförande av elevhem utgår enligt kungörelsen (1936:202) angående statsbidrag till skolhemsbyggnader och deras inredning samt kungörelsen (1945:594) angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem (ändrad senast 1970: 332).

Statsbidrag utgår enligt den förra författningen till kommuner för uppförande av elevhem för elever i den obligatoriska skolan och enligt den senare till kommun eller annan huvudman för uppförande av elevhem för elever vid gymnasier och vissa andra skolor. De båda kungörelserna överensstämmer i allt väsentligt. Kungl. Maj:t bestämmer

i båda fallen bidragsbeloppets storlek. Gäller det elevhem för det obligatoriska skolväsendet bestäms dock bidraget enligt kungörelsens lydelse från fall till fall. Bidraget till andra elevhem utgår med 75 % av verkliga kostnaderna med möjlighet för Kungl. Maj:t att, om särskilda skäl föreligger, höja bidraget till 90 % av dessa kostnader. Handläggningen av bidragsärendena är också något olika.

För uppförande av elevhem åt elever vid yrkesskolor utgår enligt kungörelsen (1957:480) om statsbidrag till yrkesskolor statsbidrag med hälften av de beräknade kostnaderna.

4. *Utlandsskolor.* Enligt kungörelsen (1968:321) om undervisning för utlandssvenskars barn (ändrad senast 1969: 602) kan Kungl. Maj:t medge statsbidrag för anskaffande av skol- och elevhemslokaler vid utlandsskola. Statsbidrag utgår även till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel med belopp som överstyrelsen bestämmer.

Rationaliseringsåtgärder

Skolöverstyrelsen framhåller i fråga om åtgärder för rationalisering av skolbyggande i huvudsak följande.

Enligt överstyrelsen kan resultatet av en ständig rationalisering inom skolbyggnadsområdet bl. a. avläsas vid en jämförelse mellan beräknade byggnadskostnader och bidragsunderlaget för olika år. Nettokostnaden för permanenta grundskolebyggen i procent av bidragsunderlaget uppgick budgetåret 1968/69 till 96,1 % och beräknas för budgetåret 1969/70 preliminärt till 96,7 %.

Hösten 1969 presenterades den s. k. riksbyggglådan, vilken är avsedd att bidra till en *teknisk rationalisering* av skolbyggandet. Svenska Kommunförbundet har i samarbete med överstyrelsen informerat om riksbyggglådan vid regionala konferenser till vilka kommuner inbjudits att delta. Det är ännu ej möjligt att bedöma resultatet av dessa konferenser. Utvecklingsgruppen inom överstyrelsen gör med anledning av den reviderade läroplanen för grundskolan tillsammans med statens institut för byggnadsforskning en preliminär översyn av riksbyggglådan.

Fr. o. m. den 20 juni 1969 gäller för skolväsendet Svensk standard för förvaringsenheter, vilket också torde främja rationaliseringen. Nya principritningar har utarbetats för att informera härom och underlätta för kommunerna att tillämpa dessa normer.

En annan kostnadsbesparande åtgärd är överstyrelsens förhandsgranskning av skissritningar. Enbart en förbättrad planekonomi — en följd av *skissgranskningen* — syns kunna reducera byggnadskostnaderna väsentligt. Fr. o. m. 1968 registrerar överstyrelsen varje skissgranskningsärende för grundskolan på kort, som innehåller uppgifter om beräknad nettoytkvot och nettovolymkvot. Överstyrelsens förslag till ökning resp. minskning av byggnadskostnaderna antecknas. Förslag till

ändringar innebärande en kostnadsminskning som understiger 50 000 kr. registreras ej. Av samtliga statsbidragsärenden (183) budgetåret 1969/70 rörande permanenta lokaler har 110 ärenden skissgranskats. Under kalenderåren 1968—69 har 67 av de 110 skissgranskningarna utförts och registrerats. I 17 fall har därvid överstyrelsen föreslagit ändringar innebärande en kostnadsminskning med 50 000 kr. eller mer. Kostnaderna har minskat med totalt ca 3,5 milj. kr., vilket utgör ca 5,5 % av de för dessa fall beräknade byggnadskostnaderna.

Samtidigt som kommunförbundet tillsammans med överstyrelsen informerat om riksbyggglådan har förbundet erbjudit sig att hjälpa kommuner, som önskat samordna sin skolbyggnadsverksamhet. Effekten av denna form av *administrativ rationalisering* kan ännu ej mätas.

Den rullande *femårsplanen*, vilken överstyrelsen årligen ställer till länskolnämndernas och skolstyrelsernas förfogande, har enligt uppgift medverkat till en lugnare projektering, vilket kan ha bidragit till den konstaterade kostnadssänkningen. Enligt överstyrelsen är en långsiktig planering ett viktigt led i den administrativa rationaliseringen. Detta bekräftas enligt skolöverstyrelsen rent siffermässigt av följande förhållande. Budgetåren 1959/60, 1967/68 och 1968/69 har av arbetsmarknadspolitiska skäl beviljats extra investeringsram för skolbyggande. Statsbidrag beviljas för byggnadsföretag inom extra ram på samma sätt som för företag inom ordinarie ram. Bidraget i procent av den beräknade kostnaden har räknats fram för de tre budgetåren. Eftersom statsbidraget är oberoende av den beräknade kostnaden, innebär ett högt procenttal att den beräknade kostnaden varit låg och ett lågt procenttal att den beräknade kostnaden varit hög.

Statsbidrag i procent av investeringsramen

	1959/60	1967/68	1968/69
Grundskola	35,91	31,34	34,70
Gymnasiala skolor	40,29 ¹	36,60	35,70
Extra ram	34,52	29,28	30,32

¹ Endast yrkesskolan

Den beräknade kostnaden är således lägre för byggnadsföretag inom ordinarie ram än för företag inom extra ram. Till en del kan detta förklaras av att statsbidrag för relativt fler provisoriebyggen beviljats inom extra ram. I huvudsak torde enligt skolöverstyrelsen dock skillnaden förklaras av att projektering liksom överstyrelsens granskning kunnat försiggå i lugn och ro för byggnadsföretag inom ordinarie ram, medan arbetet med företag inom extra ram till förfång för noggrannheten måste forceras. En administrativ rationalisering främjas uppenbarligen av

att hela investeringsramen för ett budgetår anslås i god tid före början av budgetåret.

Den tekniska och administrativa rationaliseringen leder alltså till kostnadsminskningar, vilket i sin tur innebär att investeringsramarna kan utnyttjas bättre. I motsatt riktning verkar en stegring av de allmänna byggkostnaderna. Kostnadsökningen neutraliseras delvis av rationaliseringsvinsterna. Det är emellertid enligt överstyrelsen ej möjligt att genom teknisk och administrativ rationalisering helt upphäva verkan av kostnadsökningen.

Anslagsberäkning

1. *Kommunala skolor.* Som underlag för bedömningen av investeringsbehovet använder överstyrelsen förteckningar över byggnadsföretag för grundskolan och gymnasieskolan, vilka upprättats och angelägenhetsgraderats av länskolnämnderna.

I sin anslagsframställning för innevarande budgetår framhöll överstyrelsen att det synes sannolikt att skolbyggnadsinvesteringarna för grundskolan budgetåret 1972/73 kan minska med ca 40 milj. kr. Enligt föreliggande anslagsframställning har emellertid byggnadsbehovet för grundskolan ökat, varför den tidigare förutsedda minskningen av investeringsbehovet budgetåret 1972/73 inte längre är trolig. Det ökade byggnadsbehovet för grundskolan torde enligt överstyrelsen i första hand bero på tätorternas tillväxt. Överstyrelsen räknar för de närmaste åren med följande byggnadsbehov för grundskolan.

	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Byggnadsbehov för grundskolan i 1 000-tal m ²	335	332	333	283

I motsats till vad fallet är för grundskolan föreligger mycket ofullständiga uppgifter om byggnadsprogrammen för gymnasieskolan. Av skolöverstyrelsens redovisning framgår emellertid att minst 70 % av byggnadsbehovet för gymnasieskolan återstår för statsbidrag och igångsättning. I början av år 1970 hade lokalplaneringen för gymnasieskolan omfattat 135 skolenheter, för vilka lokalbehovet helt eller delvis prövats av överstyrelsen. Antalet ytterligare, ej lokalbehovsprövade, skolenheter har uppskattats till 55. Överstyrelsen räknar för de närmaste åren med följande byggnadsbehov för gymnasieskolan.

	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75
Byggnadsbehov för gymnasieskolan i 1 000-tal m ²	134	120	101	107

Det av överstyrelsen redovisade investeringsbehovet för skolbyggande för budgetåren 1971/74 framgår av följande sammanställning, i vilken som jämförelse anges investeringsramen för budgetåret 1970/71. I sammanställningen ingår investeringar för elevhemsbyggnader, som fr. o. m. budgetåret 1971/72 föreslås bli tillgodosedda inom en särskild ram. I det beräknade investeringsbehovet för grundskolan ingår 3 milj. kr. per budgetår för att tillgodose lokalbehovet för den integrerade särskolan.

	1970/71	1971/72	1972/73	1973/74
Grundskolan	} 600	608	608	608
Gymnasieskolan		254	254	254
Elevhem		15	25	25
	600	877	887	887

Med hänsyn till investeringsramarnas storlek de senaste budgetåren anser överstyrelsen att ett förslag om en investeringsram av denna storlek är realistiskt. Överstyrelsen utgår i sitt fortsatta resonemang från att investeringsramen bör vara oförändrad och ej underskrida 600 milj. kr. Överstyrelsen föreslår att ramen i fortsättningen ändras i takt med kostnadsutvecklingen. Byggnadsföretag, som i en femårsplan tagits upp på ett visst budgetår, skulle härigenom ej behöva flyttas till ett senare budgetår därför att investeringsramen på grund av kostnadsutvecklingen ej rymmer avsedda byggnadsföretag. I anslutning härtill framhåller överstyrelsen att rationaliseringsvinster säkrast erhålles vid en genomförd flerårsplanering, vilken kräver medverkan av kommuner och länskolnämnder. Enligt överstyrelsen är det därför väsentligt att kommunerna får ett fast underlag för sin planering genom säkra besked om vilket budgetår ett visst byggnadsföretag förs till.

Överstyrelsens förslag till investeringsramar för budgetåren 1971/74 framgår av följande sammanställning. Överstyrelsen framhåller att ramen för budgetåret 1971/72 kan ökas med minst 200 milj. kr. utöver den föreslagna ramen på 645 milj. kr. Överstyrelsen förutsätter att investeringsramarna för budgetåren 1972/74 kommer att räknas upp med hänsyn till kostnadsutvecklingen.

	1971/72	1972/73	1973/74
Grundskolan	480	480	480
Gymnasieskolan	150	150	150
Elevhem	15	15	15
	645	645	645

För budgetåren 1972/74 föreslår överstyrelsen att planeringsramarna blir lika stora som de föreslagna investeringsramarna. För

vart och ett av budgetåren 1974/75 och 1975/76 föreslår skolöverstyrelsen en särskild planeringsram på 100 milj. kr. att företrädesvis tas i anspråk för förhandsbesked om statsbidrag till kommuner, som avser att tillämpa industriellt byggande.

Vid beräkning av anslagsbehovet utgår överstyrelsen från att statsbidraget, bidraget till inventarier i grundskolan inräknat, erfarenhetsmässigt motsvarar genomsnittligt 34 % av de s. k. kvotkostnaderna. Vidare utgår överstyrelsen från att sedan statsbidrag beviljats till byggen inom investeringsramen för visst budgetår bidraget utbetalas med hälften under samma budgetår, med en fjärdedel under det närmast följande budgetåret och med den sista fjärdedelen under det därpå följande budgetåret. Överstyrelsen räknar därför med att anslaget för budgetåret 1971/72 huvudsakligen kommer att belastas av bidrag, som beviljats till byggen inom investeringsramarna för budgetåren 1969/72.

Ramarna för samtliga budgetår har reducerats med ramar för elevhemsbyggande. Med dessa utgångspunkter beräknar överstyrelsen medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till

$$\frac{34}{100} \left(\frac{630 - 15}{4} + \frac{600 - 15}{4} + \frac{645 - 15}{2} \right) = 209,1 \text{ milj. kr.}$$

För ytterligare statsbidrag, som kan komma att beviljas för utförda byggnadsföretag, räknar överstyrelsen för budgetåret 1971/72 med ett medelsbehov av 500 000 kr.

2. *Privatskolor.* I prop. 1964: 171 beräknades 5 milj. kr. för byggnads- och utrustningsändamål vid de privata gymnasier, varav 1 milj. kr. skulle utgå per år t. o. m. innevarande budgetår. Dessa medel har ej helt utnyttjats. Överstyrelsen föreslår nu att de tas i anspråk för investeringar i lokaler vid riksinternatskolorna. Medelsbehovet beräknas för budgetåret 1971/72 till 1 milj. kr.

3. *Elevhem.* Av den tidigare redogörelsen framgår, att elevhemsbyggnader för grundskolor och gymnasieskolor ingår i den totala investeringsramen till byggnadsarbeten inom skolväsendet för budgetåret 1970/71. Överstyrelsen föreslår att en särskild investeringsram för elevhem beräknas fr. o. m. budgetåret 1971/72. Överstyrelsen uppskattar behovet av nya elevhemsplatser i landet till ca 5 000. För utbyggnaden bedöms f. n. en period av sju år vara lämplig. Detta ger ett totalt investeringsbehov om 165 milj. kr. vid en kostnad av 33 000 kr. per plats. Överstyrelsen räknar med ett årligt investeringsbehov för ändamålet om 15 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1971/74.

4. *Undervisningsmateriel.* Anslaget beräknas komma att belastas av statsbidrag till audiovisuell och hörselteknisk utrustning vid grundskolor med oförändrat 2 milj. kr. Dessutom föreslår överstyrelsen att ur anslaget skall utgå statsbidrag för hörsel-

teknisk utrustning för hörselskadade elever som undervisas i vanlig klass i grundskolan. För budgetåret 1971/72 beräknar överstyrelsen medelsbehovet för det senare ändamålet till 100 000 kr.

För statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för gymnasieskolan räknar överstyrelsen med ett preliminärt medelsbehov av 49,7 milj. kr., varav 27 milj. kr. för de yrkesinriktade linjerna. I fråga om de yrkesinriktade linjerna har överstyrelsen i skrivelse den 11 november 1970 redovisat kompletterande beräkningar av medelsbehovet. Överstyrelsen beräknar i den senare skrivelsen det totala bidragsunderlaget till ca 76 milj. kr. för de yrkesinriktade linjerna, vilket med nuvarande statsbidragsbestämmelser innebär ett medelsbehov för dessa linjer om ca 38 milj. kr.

Med ledning av vunna erfarenheter av försöksverksamhet med inlärningsstudio lägger överstyrelsen fram ett utbyggnadsprogram för de fem budgetåren 1971/76 innebärande att 200 gymnasieskolor utrustas med inlärningsstudio under perioden. Kostnaden för en studio jämte viss utrustning beräknas till 135 000 kr. Statsbidrag föreslås utgå med 50 %, dock med högst 67 500 kr. per skolenhet. För budgetåret 1971/72 föreslår överstyrelsen bidrag till 40 gymnasieskolor för en beräknad kostnad av 2,7 milj. kr.

För statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för skolor i utlandet beräknas en ökning av medelsbehovet med 50 000 kr. till 200 000 kr.

För statsbidrag till engångsaankaffning av utrustning för gymnasial utbildning för gravt hörselskadade räknar överstyrelsen med ett medelsbehov av totalt 1 118 000 kr. För Västra gymnasiet i Örebro beräknas för akustikbehandling, ljudisolerings och övriga fördyrande byggnadsåtgärder en kostnad om 700 000 kr. samt för hörselteknisk utrustning för klass- och grupprum, institutioner m. m. en kostnad om 280 000 kr. För omsorgsstyrelsens skola vid Fryckstaverkstaden i Örebro beräknas ett medelsbehov om 138 000 kr. för nyanskaffning på inventariesidan.

Förslag om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skolbyggnader

Den 27 maj 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att i samråd med statskontoret och riksrevisionsverket och med beaktande av vad riksdagen anfört (SU 1966:8 s. 34, rskr 8) göra en översyn av gällande regler för statsbidrag till byggnadsarbeten för skollokaler. Översynen skulle syfta till att, med utgångspunkt i väsentligen oförändrade totala statsbidragskostnader vid given omfattning av skolbyggnadsverksamheten, skapa en ändamålsenligare avvägning mellan stats-

bidraget till å ena sidan permanenta skolbyggnader och å andra sidan provisoriska skolbyggnader.

I samband med sin anslagsframställning för budgetåret 1968/69 kom skolöverstyrelsen in med förslag till ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skolbyggnader (prop. 1968:1 bil. 10 s. 216, SU 8, rskr 8). Frågan bereds f. n. i ett vidare sammanhang inom utbildningsdepartementet. I arbetet medverkar representanter för bl. a. Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet. Under våren 1970 har färdigställts en promemoria med diskussionsunderlag angående ett nytt statsbidragssystem för skolbyggnader (Stencil U 1970: 12). Promemorian har varit remitterad till en rad olika statliga och kommunala myndigheter. Beredningen av ärendet pågår f. n. inom utbildningsdepartementet.

Statsbidrag till skollokaler i integrerad centrumanläggning

I skrivelse den 20 oktober 1970 har skolöverstyrelsen begärt att statsbidrag skall få utgå till en låg- och mellanstadieskola, vilken integreras i en centrumanläggning i bostadsområdet Brickebacken i Örebro. Centrumanläggningen och bostadsområdet i övrigt projekteras av Örebro kommuns allmännyttiga bostadsföretag, Stiftelsen Hyresbostäder, vilket också kommer att äga och förvalta samtliga lokaler. Kommunen kommer att hyra skollokalerna av bostadsföretaget.

Enligt kungörelsen 1957: 318 kan kommun få statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Till skollokaler, som ingår i en av kommunen ägd integrerad anläggning, utgår statsbidrag till kommunen för byggnadskostnader för skolans del av anläggningen. Enligt överstyrelsens mening bör kommun få fullt statsbidrag för behovsprövade lokaler i integrerad anläggning, även om annan huvudman än kommun projekterar, äger och förvaltar lokalerna. Överstyrelsen anser emellertid att dispens från gällande bestämmelser tills vidare bör ges i enskilda fall. Statsbidraget bör enligt skrivelse den 7 december 1970 från överstyrelsen i detta fall betalas ut till kommunen enligt bestämmelserna i 10 § kungörelsen 1957: 318. Även andra liknande ärenden har kommit in till utbildningsdepartementet, bl. a. förslag om att vissa lokaler för grundskolan skall anordnas gemensamt med landstingskommunala lokaler.

Departementschefen

Under de senaste decennierna har skolväsendet genomgått en genomgripande omdaning. Samtidigt som antalet elever i den obligatoriska och frivilliga delen av ungdomsutbildningen starkt ökat, har under senare år även antalet studerande inom vuxenutbildningen expanderat starkt. Vidare har den under de senaste decennierna omfattande befolkningsomflyttningen liksom de nya kraven på undervisningens inne-

håll ställt stora krav på ett ökat skolbyggande. Investeringarna i skolbyggnader — uttryckta i beräknade investeringsramar — utgjorde under budgetåren 1960/70 sammanlagt ca 5 miljarder kr., varav ca 3,2 miljarder kr. under de senaste fem budgetåren. För innevarande budgetår har fastställts en investeringsram på sammanlagt 600 milj. kr. I denna investeringsram skall inrymmas även investeringar för elevhem.

Under budgetåren 1959/69 har ca 75 % av de fastställda investeringsramarna utnyttjats för investeringar i byggnader för den obligatoriska skolan. Av överstyrelsens anslagsframställning för nästa budgetår framgår att investeringsbehovet även under de närmaste åren kommer att vara koncentrerat till grundskolan. Överstyrelsen räknar inte med att investeringarna för grundskolan under överskådlig tid kommer att minska. Av överstyrelsens redovisning framgår vidare att det för gymnasieskolan återstår ett omfattande byggnadsbehov.

Överstyrelsen redovisar för nästa budgetår ett totalt investeringsbehov inom skolbyggnadsområdet om 877 milj. kr. Liksom överstyrelsen anser jag att det av samhällsekonomiska skäl inte är möjligt att förverkliga en sådan ökning av investeringsramarna. För nästa budgetår räknar jag med en investeringsram på 500 milj. kr. Kungl. Maj:t bör få besluta om hur detta belopp skall fördelas. Inom den föreslagna investeringsramen bör rymmas investeringar även för elevhemsbyggande. Om den samhällsekonomiska utvecklingen längre fram visar sig lämna utrymme för en ökning av investeringsverksamheten bör en höjning kunna ske av investeringsramarna för skolbyggandet. Det åligger överstyrelsen att se till att planeringen är sådan att en ökning av investeringsramarna ej medför ökade byggnadskostnader.

Förhandsbesked om statsbidrag till skolbyggnader bör liksom för innevarande budgetår på av Kungl. Maj:t fastställda villkor få lämnas till kommuner inom planeringsramar av följande storlek, nämligen 450 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1972/73 och 1973/74 samt 100 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1974/75 och 1975/76.

Skolöverstyrelsen har i samband med sin begäran om anslag för nästa budgetår redovisat olika rationaliseringsåtgärder på skolbyggnadsområdet. Jag vill i detta sammanhang framhålla betydelsen av en fortlöpande teknisk och administrativ rationalisering. En god grund för fortsatta framsteg inom detta område utgörs av samverkan mellan och utbyte av erfarenheter med olika organisationer och myndigheter inom och utom landet. Ett exempel på sådan samverkan är överstyrelsens och Svenska kommunförbundets samarbete kring den s.k. riksbyggelådan, vilken är avsedd att bidra till en teknisk rationalisering av skolbyggnadsverksamheten. Jag vill vidare peka på det inom OECD nyligen startade utvecklingsarbetet på skolbyggnadsområdet, i vilket Sverige kommer att delta. Syftet med ifrågavarande verksamhet är att man genom utbyte av information och erfarenheter skall söka analysera olika

tekniska möjligheter att förbättra standarden på skollokalerna samt skapa underlag för en rationalisering av skolbyggandet.

Enligt beslut av 1970 års riksdag skall fr. o. m. den 1 juli 1971 de nuvarande skolformerna fackskola, gymnasium och yrkesskola ersättas av en skolform, gymnasieskolan. Statsbidrag till byggnadsarbeten inom yrkesskolväsendet utgår enligt kungörelsen (1957: 480) om statsbidrag till yrkesskolor. Enligt denna kungörelse kan bidrag utgå till kommuner och landstingskommuner till kostnaderna för dels anskaffande av skollokaler samt viss inredning, dels anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel, dels anskaffande av lokaler för elevhem samt inventarier och inredning till sådana lokaler. Reglerna om statsbidrag till skollokaler och första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel bör samordnas med motsvarande regler i kungörelsen (1957: 318) om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet. Därvid bör i princip reglerna i denna kungörelse om statsbidragets beräkning och storlek göras tillämpliga även på den yrkesutbildning som ingår i gymnasieskolan. Detta skulle innebära att statsbidraget till skolbyggnader och undervisningsmateriel i vissa fall minskar, särskilt då landstingskommuner är huvudmän.

Med hänsyn härtill bör en omläggning av statsbidraget till landstingen tills vidare begränsas i avvaktan på att utredningen om statsbidragen inom skolväsendet blir slutförd. Jag förordar därför att de procenttal som nu gäller för statsbidrag till lokaler och undervisningsmateriel vid landstingens yrkesskolor tills vidare skall tillämpas i fråga om motsvarande linjer av gymnasieskolan med landstingskommun som huvudman och hela länet som upptagningsområde.

I fråga om elevhem gäller för yrkesskolan, enligt 30 och 31 §§ i kungörelsen 1957: 480, att statsbidrag utgår med 50 % av bidragsunderlaget för inventarier och inredning. Dessutom kan bidrag utgå till förhyrande av lokaler för elevhem. Motsvarande kungörelser för grundskolan (1936: 202) och högre skolor (1945: 594) innebär att statsbidrag i regel utgår med 75 % av kostnaderna för byggnader, inredning och inventarier. I avvaktan på utredningen om statsbidragen inom skolväsendet bör dessa procentsatser bibehållas.

Enligt kungörelsen (1957: 318) om statsbidrag till byggnadsarbeten inom det allmänna skolväsendet utgår statsbidrag till kostnader för första uppsättningen inventarier, däri inbegripet stadigvarande undervisningsmateriel, i skolverkstad samt för undervisning i yrkesämne i årskurs 9. Införandet av den nya läroplanen för grundskolan innebär att nuvarande statsbidrag till inventarier för undervisning i yrkesämne kan tas bort. Däremot bör statsbidrag till första uppsättningen inventarier, däri inbegripet stadigvarande undervisningsmateriel, i fortsättningen utgå

till teknikverkstad. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att besluta om ifrågavarande ändring av statsbidragsbestämmelserna.

I prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 234) berörde jag ett problem som framkommit i samband med försök att åstadkomma en samordnad planering och förvaltning av olika lokaler inom bostadsområden. Vid genomförandet av sådana integrerade projekt uppstår vissa problem rörande bl. a. vem som skall förvalta skollokaler och ta emot statsbidrag för uppförande av dessa. I detta sammanhang bör anmälas att skolöverstyrelsen nu har begärt att statsbidrag skall få utgå bl. a. till en låg- och mellanstadieskola i Örebro, vilken integrerats i en centrumanläggning i bostadsområdet Brickebacken. Avsikten är att Örebro kommun skall hyra lokalerna av det allmännyttiga bostadsföretaget, vilket kommer att projektera, äga och förvalta lokalerna. Frågan om ändrade bestämmelser rörande statsbidrag till skolbyggnader bereds f. n. inom utbildningsdepartementet bl. a. mot bakgrund av remissinstansernas synpunkter på den promemoria i frågan som färdigställt inom departementet. Vidare har servicekommittén i sitt betänkande Boendeservice 2 — mål, finansiering av servicelokaler, utvecklingsprojekt (SOU 1970: 68) lagt fram vissa förslag om nuvarande bestämmelser för statsbidrag till skolbyggnad. Betänkandet remissbehandlas f. n. I avvaktan på att beredningsarbetet på dessa punkter har avslutats är det enligt min mening angeläget att nu aktuella projekt rörande integrering av bl. a. skollokaler i olika typer av centrumanläggningar inte hindras av utformningen av nuvarande statsbidragsbestämmelser för olika ändamål. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om dispens från nuvarande bestämmelser för statsbidrag till skolbyggnader. Beredningen av ärendena om statsbidrag till låg- och mellanstadieskolan i Brickebacken m. m. pågår f. n. inom utbildningsdepartementet.

För nästa budgetår räknar jag med att medelsbehovet för investeringar i kommunala skolbyggnader samt elevhem vid en investeringsram i enlighet med vad jag nyss förordat kommer att uppgå till ca 194,8 milj. kr.

Enligt beslut av 1964 års riksdag har under en femårsperiod fram t. o. m. innevarande budgetår totalt 5 milj. kr. stått till förfogande för ombyggnads- och utrustningsändamål vid de privata gymnasier. Överstyrelsen anmäler nu att dessa medel ej har utnyttjats fullständigt. I likhet med överstyrelsen beräknar jag ett medelsbehov av 1 milj. kr. under nästa budgetår för byggnadsändamål vid de genom beslut av 1970 års riksdag (prop. 53, SU 134, rskr 297) inrättade riksinternatskolorna. Statsbidrag för detta ändamål bör utgå efter beslut av Kungl. Maj:t.

Överstyrelsens beräkning av medelsbehovet för audiovisuell och hörsel-teknisk utrustning vid grundskolan liksom för statsbidrag till engångsanskaffning av utrustning för gymnasial utbildning för gravt hörsel-skadade föranleder ingen erinran från min sida.

Jag räknar för nästa budgetår med ett medelsbehov av 42 milj. kr. för statsbidrag till kostnader för anskaffande av första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för gymnasieskolan. Jag har inte något att erinra mot att överstyrelsen disponerar viss del av dessa medel för statsbidrag till högst 15 gymnasieskolor för anskaffning av inlärningsstudior för undervisning i moderna språk.

För statsbidrag till första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel för svenska skolor i utlandet räknar jag med ett oförändrat medelsbehov av 150 000 kr.

Det sammanlagda medelsbehovet under detta anslag beräknar jag till avrundat 241 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ändring av bestämmelserna om statsbidrag till byggnadsarbeten för skollokaler enligt vad jag förordat i det föregående,
- b) medge att förhandsbesked om statsbidrag till byggnadsarbeten för skolväsendet får lämnas enligt vad jag förordat i det föregående,
- c) till *Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 241 000 000 kr.

D 31. Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet

1969/70 Utgift	2 884 815
1970/71 Anslag	1 400 000
1971/72 Förslag	1 240 000

Från anslaget avförs ännu återstående statsbidrag som skall utgå enligt bestämmelserna i kungörelsen (1936: 45) angående statsbidrag till byggnader för folkskoleväsendet (ändrad senast 1958: 665 samt genom beslut den 16 februari 1968).

Skolöverstyrelsen föreslår, att anslaget minskas med 160 000 kr.

Departementschefen

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 240 000 kr.

D 32. Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet

1969/70 Utgift	55 380
1970/71 Anslag	220 000
1971/72 Förslag	90 000

Enligt kungörelsen (1960: 387) om statsbidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet (ändrad senast 1967: 470) kan statsbidrag utgå till landskommun för anskaffande av lärarbostad vid skola, som inte är belägen i tätort med minst 500 invånare. Bidraget utgör 18 000 kr. för varje lärarbostad, dock med tillägg av ytterligare 4 000 kr. för lärarbostad i de fyra nordligaste länen.

Skolöverstyrelsen beräknar, att anslaget kommer att belastas med bidragskostnaderna för sammanlagt fem lärarbostäder. Statsbidragen till dessa bostäder uppgår till 90 000 kr. Överstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med detta belopp.

Departementschefen

Jag tillstyrker skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bostäder för lärare inom det obligatoriska skolväsendet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kr.

D 33. Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor

1969/70 Utgift	4 324 695	Reservation	6 989 761
1970/71 Anslag	6 000 000		
1971/72 Förslag	6 000 000		

Enligt kungörelsen (1958: 480) om statsbidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor (ändrad senast 1969: 111) kan statsbidragsberättigad folkhögskola få bidrag till kostnaderna för anskaffande av permanenta skollokaler och bostäder åt lärare och elever genom ny-, till- eller ombyggnad eller genom förvärv och iordningsställande av befintlig byggnad. Statsbidrag till permanenta lokaler utgår med högst 75 % av ett bidragsunderlag som beräknas på olika sätt beroende på lokalernas karaktär. Till kostnaderna för uppförande av provisoriska lokaler kan statsbidrag utgå med 325 kr. per kvadratmeter nettogolvyta. Statsbidrag utgår vidare med 50 % av den beräknade kostnaden för första uppsättningen stadigvarande undervisningsmateriel och med högst 75 % av beräknade kostnader för inredning av och inventarier till elevhem.

Skolöverstyrelsen

Verksamheten vid folkhögskolorna har ökat starkt under de senaste åren. Parallellt härmed har det skett en standardhöjning i fråga om bl. a. inackorderingsrummen vid folkhögskolan, betingad av bl. a. den stigande genomsnittsåldern på deltagarna. Det byggnadsbehov som överstyrelsen tidigare redovisat, 150 milj. kr., måste nu anses vara för lågt räknat.

För att möta de stora behoven samt för att tillgodose anspråken på elevhem för svårt handikappade bör anslaget för nästa budgetår höjas med 4 milj. kr.

Departementschefen

I likhet med vad jag tidigare anfört (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 238) finner jag det angeläget att folkhögskolor med tillhörande elevhem vid ny- och ombyggnad utrustas på ett sådant sätt att rörelsehindrade och andra handikappade kan få undervisning vid dessa skolor. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 000 000 kr.

D 34. Bidrag till byggnadsarbeten för lantbrukets yrkesutbildning

1969/70 Utgift ¹	4 571 225	Reservation ¹	3 710 798
1970/71 Anslag ¹	3 000 000		
1971/72 Förslag	3 412 000		

¹ Anslaget Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor under nionde huvudtiteln

Från anslaget utgår bidrag till kostnader för byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1961: 405) om statsbidrag till byggnadsarbeten vid lantbruksundervisningsanstalter (ändrad 1969: 371). Bidragsbestämmelserna innebär att statsbidrag kan beviljas huvudman för att anskaffa eller upprusta permanenta skollokaler, elevhem och, om särskilda skäl föreligger, läraryställen samt för att uppföra provisoriska skollokaler. Bidrag utgår med högst hälften eller vid särskilda skäl högst tre fjärdedelar av ett visst bidragsunderlag. Till kostnaderna för provisoriska skollokaler utgår dock ett väsentligt lägre bidrag. Bidrag utgår även för audiovisuell utrustning. Riksdagen uttalade år 1961 (prop. 1961: 1 bil. 11 s. 168, JoU: 1, rskr 9) att bidrag till byggnadsarbeten vid enskilda skolor får utgå efter riksdagens medgivande i varje särskilt fall.

De

Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

Kommittén redovisar, att preliminärt anmälda byggnadsobjekt motsvarar en total byggnadskostnad av ca 32,3 milj. kr., varav för lanthushållsskolor 6,9 milj. kr. Statsbidragsbehovet beräknas till hälften av dessa belopp. OJST framhåller vidare att körgårdar fordras för de praktiska övningarna. En upprustning med sådana är nödvändig vid samtliga skolor, vilket innebär en total investering om 9 milj. kr. Hälften av detta belopp förutsättes utgå i statsbidrag.

Det totala statsbidragsbehovet för nästa budgetår beräknas till 3 milj. kr. för byggnader och 2 milj. kr. för körgårdar, dvs. sammanlagt 5 milj. kr. Med hänsyn till att vissa bidragsmedel återlevereras föreslår kommittén ett anslag om 4,8 milj. kr.

Departementschefen

Under förevarande anslag bör beräknas medel för byggnadsarbeten och utrustning för utbildningen vid gymnasieskolans jordbrukslinje m. m.

Enligt min mening bör medel för byggande av körgårdar rymmas inom ramen för förevarande anslag. I likhet med vad som gäller för det allmänna skolväsendet i övrigt beräknar jag medel för både undervisningsmateriel (412 000 kr.) och byggnadsarbeten under samma anslag. Medel som vid utgången av budgetåret 1970/71 ej är tagna i anspråk under anslaget Bidrag till byggnadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor under nionde huvudtiteln bör tillgodoföras detta anslag. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med totalt 3 412 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten för lantbrukets yrkesutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 412 000 kr.

D 35. Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbildning

1969/70 Utgift ¹	—	Reservation ¹	900 000
1970/71 Anslag ¹	100 000		
1971/72 Förslag	1 600 000		

¹ Anslaget Bidrag till byggnadsarbeten vid skogsbrukets yrkesskolor under nionde huvudtiteln

Från anslaget bekostas utgifter för byggnadsverksamheten vid skogsbrukets yrkesskolor. Medlen får disponeras efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Enligt praxis har statsbidrag hittills utgått till anskaffning eller upp-
rustning av permanenta skollokaler, elevhem och personalbostäder med
hälften av kostnaderna. För viss utrustning av stadigvarande undervis-
ningsmateriel har bidrag utgått med 75 % och i vissa fall upp till 100 %
av kostnaderna.

*Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jord-
brukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)*

Kommittén framhåller, att statsbidrag till byggnadsarbeten vid skogs-
brukets yrkesskolor under de senaste åren med hänsyn till förståående
omläggning av utbildningen har beviljats endast i få fall. Enligt OJST:s
mening tyder föreliggande preliminära utredningsmaterial på att den
fortgående nedläggningen av små skolenheter samt skogsutbildningens
inordnande i gymnasieskolan nödvändiggör en successiv upprustning
av återstående skolor. Medelsbehovet beräknas för budgetåret 1971/72
uppgå till lägst 1,5 milj. kr. Vid beräkningen av medelsbehovet har OJST
utgått från de statsbidragsbestämmelser som gäller för bidrag till bygg-
nadsarbeten vid lantbrukets yrkesskolor.

Departementschefen

Under förevarande anslag bör beräknas medel för byggnadsarbeten
och utrustning för utbildningen vid gymnasieskolans skogsbrukslinje
m. m.

Jag delar kommitténs uppfattning att skogsutbildningens inordnande
i gymnasieskolan ställer krav på ett ökat medelsbehov för byggnads-
arbeten. I likhet med vad som gäller för det allmänna skolväsendet i
övrigt beräknar jag medel för både undervisningsmateriel (1 milj. kr.)
och byggnadsarbeten under samma anslag. Medel som vid utgången av
budgetåret 1970/71 ej är tagna i anspråk under anslaget Bidrag till
byggnadsarbeten vid skogsbrukets yrkesskolor under nionde huvudtiteln
bör tillgodoföras detta anslag. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp
med totalt 1 600 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkesutbild-
ning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av
1 600 000 kr.

E HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING

a) centrala myndigheter m. m.

E 1. Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	7 349 298
1970/71 Anslag	7 440 000
1971/72 Förslag	8 174 000

Universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet för universiteten, karolinska institutet, de tekniska högskolorna, handelshögskolan i Göteborg, högskolenheten i Linköping samt för vissa andra institutioner enligt Kungl. Maj:ts beslut. Ämbetet är organiserat på tre byråer, nämligen planeringsbyrån, utbildningsbyrån och administrativa byrån. Vidare finns inom ämbetet en arbetsgrupp för rationaliseringsverksamhet. Kungl. Maj:t har fastställt instruktion (1965: 740) för universitetskanslersämbetet (ändrad senast 1970: 778).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitetskanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	54	+10	+2
Övrig personal	60	+ 8	+1
	114	+18	+3
Anslag			
Avlöningar	4 637 000	+ 910 000	+ 179 000
Sjukvård	12 500	of.	of.
Reseersättningar	209 000	+ 75 000	+ 16 000
därav för utomnordiska resor	35 000	of.	of.
Lokalkostnader	346 500	+ 46 000	+ 46 000
Vissa utgifter för antagning av studerande			
a) Datamaskintid och stansningskostnader	355 000	of.	of.
b) Övriga expenser	135 000	+ 35 000	+ 10 000
c) Vissa kostnader för antagning till utbildning för ekonomexamen	10 000	of.	of.
Expenser	708 000	+1 159 000	+ 354 000
därav engångsutgifter	—	+98 000	+4 000
Lönkostnadspålägg	1 027 000	+ 303 000	+ 129 000
	7 440 000	+2 528 000	+ 734 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löne- och prisomräkning 219 000 kr.
2. Personalförstärkning vid
 - a) ämbetets planeringsbyrå med 1 förste byråskreterartjänst med halvtidstjänstgöring (+30 000 kr.).

b) ämbetets utbildningsbyrå med 1 assistent och 1 kvalificerat biträde (+72 000 kr.).

c) ämbetets administrativa byrå med 1 assistent för informationssektionen (+39 000 kr.).

d) rationaliseringsgruppen med 1 byrådirektör och 1 kvalificerat biträde, båda för revisionsenheten (+106 000 kr.).

3. Överföring av 5 tjänster, bl. a. 1 tjänst som avdelningsdirektör och 1 tjänst som byrådirektör, från anslaget Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m. (+311 000 kr.).

4. Överföring av 7 tjänster, bl. a. 1 tjänst som byråchef och 3 tjänster som avdelningsdirektör, från reservationsanslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor (+464 000 kr.).

5. Nytt anslag benämnt Universitetskanslersämbetet: Information, till vilket medel för publikationstryck (305 000 kr.) förs; ytterligare medel för informationsverksamhet (+948 000 kr.).

Föredraganden

Under förevarande anslag beräknar jag för nästa budgetår medel för bl. a. ytterligare en tjänst som byrådirektör och en biträdestjänst vid revisionsenheten med hänsyn till enhetens utökade verksamhet (2. d) samt en tjänst som förste byråsekreterare med halvtidstjänstgöring för ärenden rörande datamaskintid vid ämbetets planeringsbyrå (2. a).

Vidare har jag under förevarande anslag beaktat medelsbehovet för ämbetets informationsverksamhet (5).

Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t med anledning av ämbetets förslag om överföring av tjänster som f. n. bekostas av medel under reservationsanslaget Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitetet och högskolor (4).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 174 000 kr.

E 2. Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.

1969/70 Utgift	1 058 084	Reservation	178 278
1970/71 Anslag	1 266 000		
1971/72 Förslag	1 475 000		

Från anslaget bestrids kostnader för experter och tillfällig personal m. m., reseersättningar, publikationstryck och övriga expenser som hänger samman med utredningar inom ämbetets verksamhetsområde. Anslaget tillförs medel som inflyter vid försäljning av publikationer som bekostas från anslaget.

Universitetskanslersämbetet

1. Överföring av kostnader för personal m. m., bl. a. 1 avdelningsdirektör och 1 byrådirektör, till anslaget Universitetskanslersämbetet: Förvaltningskostnader (—313 000 kr.).

2. Medelsanvisning för utrednings- och försöksverksamhet med programbudgetering. Kostnaderna härför har hittills bestritts med medel anvisade under sjunde huvudtitelns anslag Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m. (+225 000 kr.).

3. Medelsanvisning för registrering av studerande och studieresultat. Kostnader härför har hittills bestritts med medel anvisade under åttonde huvudtitelns kommittéanslag (+200 000 kr.).

4. Medelsanvisning för ökad utredningsverksamhet (+200 000 kr.).

Föredraganden

Förevarande anslag bör ökas med 209 000 kr. Vid min medelsberäkning har jag räknat medel för bl. a. registrering av studerande och studieresultat (+150 000 kr.). Kostnaderna för utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering bör tills vidare bestridas av medel anvisade under sjunde huvudtitelns anslag Viss försöksverksamhet inom statsförvaltningen m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetskanslersämbetet: Utredningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 475 000 kr.

E 3. Utrustningsnämnden för universitet och högskolor

1969/70 Utgift	1 282 811
1970/71 Anslag	1 608 000
1971/72 Förslag	1 769 000

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor har till uppgift att utrusta institutioner vid universitet och högskolor samt de övriga institutioner som Kungl. Maj:t bestämmer. Kungl. Maj:t har den 15 maj 1959 utfärdat instruktion för nämnden (ändrad senast den 11 december 1970). Nämnden svarar även för anskaffning av viss apparatur vid bl. a. forskningsråden samt biträder universitetskanslersämbetet vid planeringen av utrustning för undervisningsändamål.

Genom beslut den 28 juni 1968 har Kungl. Maj:t uppdragit åt nämnden att vidta åtgärder i syfte att effektivisera upphandlingsverksamheten vid universitet och högskolor i enlighet med riktlinjer som angetts av riksrevisionsverket. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 15 juli 1970 omfattar uppdraget även samtliga skolöverstyrelsen underställda lärarutbildningsanstalter inklusive konstfackskolan.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Utrustningsnämnden	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	8	+ 7	+1
Övrig personal	21	+ 5	+2
	29	+12	+3
Anslag			
Avlöningar	1 042 000	+510 000	+ 94 000
Sjukvård	2 900	of.	of.
Reseersättningar (även för resor inom de nordiska länderna)	55 000	+ 25 000	+ 6 000
Lokalkostnader	185 000	+ 24 000	+ 23 000
Expenser	81 100	+ 34 000	+ 4 000
därav engångsutgifter	—	+ 15 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	242 000	+134 000	+ 34 000
	1 608 000	+727 000	+161 000

Utrustningsnämnden för universitet och högskolor

1. Löne- och prisomräkning 21 800 kr.

2. 5 tjänster (1 avdelningsdirektör, 2 byrådirektörer, 2 byråintendenter) och samtidig indragning av 4 tjänster (1 byrådirektör, 1 förste byråingenjör, 2 byråassistenter) och 1 expertarvode (+37 000 kr.).

3. 7 tjänster (3 handläggande personal, 4 övrig personal) med anledning av nämndens ökade verksamhet (+292 000 kr.).

4. Överföring av 5 tjänster som f. n. avlönas från utbildningsdepartementets kommittéanslag (+292 000 kr.).

Föredraganden

Utrustningsnämndens upphandling beräknas under innevarande budgetår uppgå till minst 65 milj. kr. Detta belopp innefattar även vissa utrustningsuppgifter utanför den egentliga universitets- och högskolesektorn, vilka nämnden ålagts med hänsyn till sin betydande erfarenhet i upphandlingsfrågor. Som jag nämnt har nämnden i uppdrag att samordna och effektivera upphandlingsverksamheten vid universitet och högskolor m. m. Jag beräknar medel för nästa budgetår för en tjänst som byrådirektör och ledare för samordningsverksamheten. Expertarvode för samordningsarbetet dras samtidigt in (2). Jag har vidare beräknat medel för en tjänst som byråingenjör samt två biträdestjänster.

Med hänsyn till nämndens vidgade planeringsuppgifter bör en tjänst som byrådirektör tillkomma vid nämnden. Departementschefen har vid sin beräkning av kommittéanslaget för nästa budgetår beaktat medelsbehovet för denna tjänst liksom för de tjänster, vilka innevarande budgetår bekostas från nämnda anslag. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utrustningsnämnden för universitet och högskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 769 000 kr.

b) universiteten m. m.**Vissa gemensamma frågor***Universitetskanslersämbetet*

Universitetskanslersämbetets anslagsframställning för budgetåret 1971/72 (sammanfattande del Högre utbildning och forskning, publicerad som nr 11 i ämbetets skriftserie) innefattar, såvitt gäller högre tjänster, preciserade förslag även för budgetåret 1972/73. Därjämte anger ämbetet i sin långtidsbudget för budgetåren 1971/72—1975/76 omfattningen och den huvudsakliga karaktären av beräknade resursbehov under den kommande femårsperioden.

Ämbetet ger inledningsvis en allmän översikt över utvecklingen på den högre utbildningens och forskningens område samt tar upp vissa för flera fakulteter gemensamma frågor. Jag redovisar i det följande kortfattat vissa av dessa frågor och hänvisar i övrigt till ämbetets framställning.

I sin redogörelse över den *kvantitativa utvecklingen* fram till budgetåret 1975/76 (s. 15—32) utgår ämbetet från beräkningar, som utförts av statistiska centralbyrån (Information i prognosfrågor 1970: 1). Centralbyrån har i denna prognos räknat med en starkt ökande tillströmning av andra grupper studerande än de som skrivs in kort efter avslutade gymnasiala studier. Ämbetet stryker under svårigheterna att bedöma takten i tillströmningen av studerande som kan hänföras till gruppen icke direktinskrivna, men betonar att ett ökat intresse för universitetsutbildning kan väntas från dem som har möjligheter att utnyttja bestämmelserna i kungörelsen (1969: 68) om vidgat tillträde till högre utbildning. Ämbetet räknar med att tillströmningen till de fria fakulteterna kommer att öka från ca 26 000 läsåret 1969/70 till ca 35 000 läsåret 1975/76. Andelen direktinskrivna studerande beräknas därvid minska från ca 70 % till knappt 50 %. Antalet närvarande studerande i högre utbildning antas under samma period öka med ungefär en fjärdedel till ca 150 000. Examinationen inom grundutbildningen vid universitet och högskolor har i det närmaste trefaldigats under 1960-talet. Ämbetet räknar med att antalet examinerade på grundexamensnivå — f. n. ca 12 000 per år — kommer att uppgå till ca 21 000 läsåret 1975/76.

Av det av ämbetet redovisade materialet framgår vidare att betydande skillnader i fråga om tillströmning föreligger mellan olika utbildningsvägar. Tillströmningen av studerande till de fria fakulteterna har under 1960-talet ökat dubbelt så mycket som intagningskapaciteten vid de spärrade utbildningarna. Ämbetet antar att denna utveckling skall fortsätta under den närmaste femårsperioden. I fråga om de fria fakulteterna

förutses fortsatt stark ökning av tillströmningen vid de samhällsvetenskapliga fakulteterna medan en påfallande långsam ökning väntas vid de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna.

Ämbetet har redovisat sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1971/72 i prioritetsgrupper enligt i huvudsak samma principer som för de närmast föregående budgetåren (jfr bl. a. prop. 1969: 1 bil. 10 s. 270). Ämbetet lägger därvid största vikt vid stödet åt handikappade studerande. Av de kvantitativa frågorna betonar ämbetet utbyggnad av spärrade utbildningar, nya utbildningsalternativ samt utbyggnad av universitetsfilialerna och av den decentraliserade universitetsutbildningen. Bland frågor av kvalitativ karaktär lägger ämbetet särskild vikt vid ökning av basresurserna och vid förstärkning av resurserna för pedagogiskt utvecklingsarbete, studie- och yrkesvägledning, forskarutbildning samt för information och personalutbildning. Utöver förslag till anslagsäskanden för ämbetet i detta sammanhang fram vissa andra förslag.

I anslutning till sin redovisning av den kvantitativa utvecklingen redogör ämbetet för vissa *dimensioneringsfrågor* (s. 18—22) inom medicinsk, odontologisk och teknisk fakultet samt ämnesområdena biologi, kemi och fysik vid filosofisk fakultet. Ämbetet erinrar därvid om beslut av statsmakterna år 1970 rörande dimensionering av grundläggande utbildning i biologi, kemi och fysik (prop. 76, SU 102, rskr 225), utbyggnad av organisationen för läkar- och tandläkarutbildning i Stockholm m. m. (prop. 122, SU 135, rskr 309) samt högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland (prop. 88, SU 133, rskr 296).

Universitetskanslersämbetet konstaterar att 1965 års program för uppbyggnad av universitetsfilialerna nu i allt väsentligt kan anses slutfört. Ämbetet har därför ansett tiden mogen att lägga fram ett nytt program avseende de närmaste årens utveckling av universitetsutbildningen på de fyra aktuella orterna. Med hänsyn till att universitetsfilialerna dels haft en avlastningseffekt i förhållande till moderuniversiteten, dels med nuvarande uppsättning av ämnesområden saknar flera av de mest attraktiva utbildningsalternativen inom den nya studieordningen vid filosofisk fakultet föreslår ämbetet *utbyggnad av universitetsfilialerna och filosofiska fakulteten vid högskolenheten i Linköping* enligt följande sammanställning (s. 51).

Ämnesområde/poäng	Antal årsstudieplatser ¹				Summa
	Linköping	Örebro	Karlstad	Växjö	
<i>Kemi 40 poäng</i>					
1971/72	48	24 ³	24 ³	24 ²	120
1974/75	192	192	72	72	528
<i>Biologi 40 poäng</i>					
1972/73	24		24		48
1974/75	120	120	48	48	336

Ämnesområde/poäng	Antal årsstudieplatser ¹				Summa
	Linköping	Örebro	Karlstad	Växjö	
<i>Fysik 40 poäng</i>					
1970/71	80 ^a	72 ^a	24 ^a	24 ^a	200
1974/75	120	120	64	64	368
<i>Geovetenskap 20 poäng</i>					
1973/74	×	×			
<i>Matematisk statistik 40 poäng</i>					
1970/71				× ^{2, 4}	
1971/72	×	×	×	×	
<i>Optimeringslära 40 poäng</i>					
1971/72	×				
<i>Informationsbehandling (ADB) 40 poäng</i>					
1971/72	×				
1972/73		×	× ⁵	× ⁵	
<i>Pedagogik 40 poäng</i>					
1971/72	×	×	×	×	
<i>Psykologi 40 poäng</i>					
1971/72	×	×			
1972/73			×	×	

¹ × Anger att ämnesområdet föreslås tillkomma vid utbildningsenheten i fråga samt inte avses vara spärrat.

² Som decentraliserad universitetsutbildning.

³ Finns redan på orten till det antal årsstudieplatser som anges.

⁴ Första året endast 20 poäng.

⁵ Under förutsättning att datamaskinterminaler kan inrättas eller tillgång till datamaskin kan ordnas på annat sätt.

Enligt ämbetets mening bör, sedan förevarande utbyggnadsprogram förverkligats, utbildning inom i första hand det kulturvetenskapliga fältet komma till stånd vid filialerna och i Linköping.

Statsmakterna fattade år 1969 beslut om *reformering av forskarutbildningen* (prop. 31, SU 93, rskr 222 samt 2LU 55, rskr 223). Universitetskanslersämbetet har tillkallat en arbetsgrupp med uppgift att medverka vid genomförandet av reformen. Denna kommer att behandla frågor rörande bl. a. studieplanernas tekniska utformning, för flera ämnen gemensamma metodkurser, former för resursanvisning till för flera ämnen eller fakulteter gemensamma kurser samt normer för tilldelning av lärarkrafter för forskarutbildning vid filosofisk fakultet. Ämbetet avser att återkomma till frågan om resurstilldelning för forskarutbildning vid i första hand filosofisk fakultet i sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1972/73.

Ämbetet framhåller att en utgångspunkt för bedömningen av behovet av handledningsresurser för forskarutbildningen är antalet aktiva studerande på detta stadium per tjänst med handledningsskyldighet. Ämbetet redovisar i tabellform situationen härvidlag höstterminen 1969 (s. 63).

Antal aktiva licentiander och doktorander per ordinarie eller extra ordinarie tjänst som professor, biträdande professor, docent, forskare (vid forskningsråd) eller forskarassistent höstterminen 1969

Fakulteter	A Antal aktiva dokt. och lic. ht 1969	B Antal prof., bitr. prof., forskare, doc., forskarass. ht 1969	A/B
Humanistiska	1 675	242	6,9
Teologiska	85	34	2,5
Juridiska	59	72	0,8
Samhällsvetenskapliga ¹	2 193	194 ²	11,3
Medicinska	1 014	399 ³	2,5
Odontologiska	79	69	1,1
Farmaceutiska	73	16	4,5
Matematisk-natur- vetenskapliga	2 332	315	7,4
Tekniska	1 326	290	4,6

¹ Inkl. handelshögskolor.

² Inkl. 9 tjänster vid lärarhögskola.

³ Exkl. forskarassistenter primärt verksamma i grundläggande utbildning.

Mot bakgrund av det redovisade läget föreslår ämbetet en fortsatt utbyggnad av antalet docent- och forskarassistenttjänster. Ämbetet lägger härvid tyngdpunkten på de fakulteter där relationen mellan antalet studerande och antalet tjänster med handledningsskyldighet är mest ogynnsam. Ämbetet framhåller vidare att en kraftig förstärkning av de mera rörliga resurserna för forskarhandledning och en utökning av antalet stipendier för forskarutbildning är synnerligen angelägen (s. 62—64).

Höstterminen 1969 skrevs för första gången studerande in för studier enligt *den nya studieordningen vid de filosofiska fakulteterna* (jfr prop. 1969: 4, SU 34, rskr 101). Ämbetet redovisar huvuddragen i de nyinskrivnas fördelning mellan utbildningslinjer och fakulteter och framhåller att vissa punktjusteringar redan nu framstår som angelägna med hänsyn t. ex. till iakttagelser om arbetsmarknadsutvecklingen, svårigheter i institutionernas planering eller de studerandes fördelning på utbildningslinjer (s. 23—25, 46).

Universitetskanslersämbetet har med anledning av uppdrag från Kungl. Maj:t tillkallat en arbetsgrupp för teknisk magisterutbildning m. m., som i januari 1970 lagt fram förslag om *teknisk utbildning vid filosofisk fakultet* samt en alternativ teknisk utbildning vid teknisk fakultet. Utredningen föreslog inrättande av tre utbildningslinjer med tillsammans ett tiotal studieinriktningar, vilka efter tre års studier skulle leda till teknisk kandidatexamen. Förslagen har remissbehandlats genom ämbetets försorg. Vid remissbehandling har förslaget om utbyggnad av utbildningsorganisationen vid filosofisk fakultet fått ett positivt mottagande, medan förslaget om en treårig teknisk utbildning vid teknisk fakultet bemötts i huvudsak negativt.

Ämbetet betraktar förslaget som ett betydelsefullt led i strävan att genom inrättande av nya studiealternativ skapa en utbildningsorganisation vid de filosofiska fakulteterna som erbjuder både mångfald och överskådlighet. Enligt ämbetet bör studiekurser inom tekniska ämnesområden införas vid filosofisk fakultet. Härigenom bortfaller behovet av separat studicordning och särskild examen. Ämbetet föreslår att de filosofiska fakulteterna tillförs ett antal tekniska ämnesområden. Vidare bör en utbildningslinje inrättas som omfattar i första avdelningen studiekurser om 20 poäng i resp. matematik och fysik samt i andra avdelningen studiekurser om 40 poäng i kemi eller maskinteknik. Utbildningen bör enligt ämbetet i princip erbjudas på alla universitets- och filialorter, som har rimliga förutsättningar att anordna utbildningen. Utbyggnaden bör ske i den takt förutsättningarna medger. Ämbetet föreslår att budgetåret 1971/72 studiekurser om 40 poäng skall anordnas i Uppsala i resp. elektroteknik och maskinteknik, i Linköping i data-teknik samt i Örebro i elektroteknik. Antalet utbildningsplatser föreslås uppgå till sammanlagt 72 i Uppsala samt 40 i vardera Linköping och Örebro.

Ämbetet föreslår vidare efter samråd med skolöverstyrelsen att den nuvarande utbildningen för teknisk magisterexamen läggs ned och att sista intagning till denna utbildning sker hösten 1970. Ämbetet avser att i mån av plats erbjuda de studerande för teknisk magisterexamen möjlighet att i stället avlägga civilingenjörsexamen (s. 55—57).

Sedan läsåret 1969/70 pågår försöksverksamhet med vissa *yrkesinriktade studiekurser* vid de filosofiska fakulteterna. Ämbetet anser att dessa studiekurser utgör ett väsentligt utbildningsalternativ såväl för studerande vid filosofisk fakultet som för redan yrkesverksamma. Ämbetet föreslår att dessa studiekurser fr. o. m. budgetåret 1971/72 fogas in i de filosofiska fakulteternas reguljära utbud av utbildningsalternativ.

Universitetskanslersämbetet har i särskild framställning föreslagit att 109 universitetslektorat vid de filosofiska fakulteterna ordinariesätts den 1 juli 1971. Vidare har ämbetet föreslagit att 25 extra ordinarie tjänster som universitetsadjunkt samtidigt inrättas.

Sedan budgetåret 1969/70 sker tilldelning av medel för teknisk och administrativ personal och för materiel m. m. genom *driftkostnadsanslag* för de olika fakulteterna (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 279 och prop. 1970: 1 bil. 10 s. 252). Ämbetet föreslår att driftkostnadsanslagen höjs med ca 30 milj. kr. Ämbetet prioriterar dessa anslag mycket högt och lägger inom ramen för den föreslagna ökningen tyngdpunkten på de fria fakulteterna. Ämbetet erinrar om att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att överskrida avlöningsanslagen till lärarpersonal när det gäller kostnader för ökad utbildningskapacitet (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 252, SU 88, rskr 215). Med hänsyn till de behov som finns av att i särskilda situa-

tioner snabbt kunna vidta åtgärder är det enligt ämbetets uppfattning nödvändigt att möjligheter skapas att förstärka läroanstalternas resurser i fråga om driftkostnader under löpande budgetår. Ämbetet föreslår därför att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att överskrida förslagsanslaget Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader för det särskilda ändamål det här är fråga om (s. 69—71).

Mot bakgrund av de allt större kraven på en kvalitativ utveckling av den högre utbildningen är det, framhåller ämbetet, naturligt att *det pedagogiska utvecklingsarbetet* de senaste åren fått en allt större omfattning inom universitetsområdet. Syftet är att man skall studera och förbättra arbetsmetoderna i utbildningen och därigenom söka uppnå en mer adekvat utformning av undervisning och examination. Ämbetet föreslår att resurserna för pedagogiskt utvecklingsarbete ökas från ca 5 milj. kr. till sammanlagt ca 9 milj. kr. (s. 40—43).

En arbetsgrupp inom universitetskanslersämbetet har lämnat förslag rörande förstärkning av resurserna för *studievägledningsverksamheten*. Ämbetet instämmer i stort i arbetsgruppens förslag och betonar betydelsen av fortsatt förstärkning av resurserna för detta ändamål för att öka effektiviteten i utbildningsorganisationen. Förslag ges om bl. a. ett ökat antal tjänster vid läroanstalternas förvaltningar samt om förstärkning inom främst de humanistiska och tekniska fakulteterna (s. 60—61).

Medel för lektorshjälp och handledning till *syn- och hörselskadade studerande* beräknas innevarande budgetår under fakulteternas avlöningsanslag (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 254). Därvid får disponeras högst 2 000 kr. per handikappad studerande och termin. Ämbetet anser att även andra grupper gravt handikappade studerande skall kunna få del av stödåtgärder för deltagande i högre utbildning. Vidare bör stödet utvidgas till att omfatta såväl lektorshjälp och handledning som stöd-undervisning och personlig assistans. Ämbetet föreslår att kostnader för dessa ändamål skall få bestridas från fakulteternas avlöningsanslag med skäligt belopp efter prövning av den lokala universitetsmyndigheten i varje särskilt fall. Ämbetet anmäler vidare att resurser för upprustning av läromedelscentralerna med tekniska hjälpmedel för handikappade beräknas under anslaget Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m., kostnadsramen Till universitetskanslersämbetets disposition (s. 58).

Ämbetet har lämnat in ett förslag till anslagsframställningar i programbudgettermer avseende verksamheten vid Chalmers tekniska högskola.

I frågor rörande forskarutbildningen har särskilda skrivelser kommit in från *Sveriges akademikers centralorganisation*, *Universitetslärarförbundet* och *Sveriges förenade studentkårer*.

Föredraganden

På den högre utbildningens område pågår f. n. ett intensivt reformarbete. Under de senaste åren har en rad väsentliga förändringar beslutats avseende såväl utbildningens innehåll som dess organisation. Jag vill erinra om statsmakternas beslut år 1969 om nya riktlinjer för forskarutbildning och om en ny studieordning vid de filosofiska fakulteterna (jfr prop. 31, SU 93, rskr 222 och 2LU 55, rskr 223 samt prop. 4, SU 34, rskr 101). Bland mer betydelsefulla ställningstaganden under år 1970 vill jag nämna principbeslutet om högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland (prop. 88, SU 133, rskr 296).

Under år 1970 har omfattande utredningsarbete avslutats inom några för den högre utbildningen betydelsefulla områden. Kompetensutredningen har överlämnat sitt betänkande Vägar till högre utbildning (SOU 1970: 21, 55). Vidare har pedagogikutredningen avgivit sitt huvudbetänkande Pedagogisk utbildning och forskning (SOU 1970: 22). Organisationskommittén för högre teknisk utbildning och forskning i övre Norrland samt 1970 års sacionom:utbildningsberedning har nyligen avgivit betänkanden.

En översyn av hela det eftergymnasiala utbildningssystemets omfattning och struktur sker inom 1968 års utbildningsutredning (U 68). Inom utredningen pågår ett brett upplagt arbete rörande bl. a. utbildningens mål, organisation, dimensionering och lokalisering. Under år 1970 har U 68 publicerat bl. a. en promemoria i syfte att stimulera debatten rörande den högre utbildningens forskningsanknytning och studieorganisation.

För att underlag skall erhållas för fördjupning och vidareutveckling av *utbildningsdemokratien* inleddes budgetåret 1968/69 en försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal vid universiteten och vissa högskolor (jfr bl. a. prop. 1970: 1 bil. 10 s. 244). Försöksverksamheten vid universiteten omfattar f. n. ca 175 av sammanlagt ca 550 institutioner. Genom beslut år 1969 medgavs att representanter för de studerande och de anställda försöksvis skulle få ingå i konsistorierna. Genom särskilda beslut har vidare representanter för studerande och arbetstagare beretts plats i vissa centrala organ, bl. a. universitetskanslersämbetets styrelse. Under år 1970 har försöksverksamheten utvidgats till att omfatta även utbildningsnämnderna. En utvärdering av försöksverksamheten pågår inom universitetskanslersämbetet. Målet för försöksverksamheten är att man skall vinna erfarenheter som kan ligga till grund för mer definitiva bestämmelser rörande bl. a. sammansättning och kompetens hos skilda organ inom universitetsområdet. Kungl. Maj:t har i november

1970 beslutat att försöksverksamheten skall fortsätta även nästa budgetår. Jag räknar med att resultatet av försöksverksamheten och de förslag den kan föranleda skall kunna redovisas för riksdagen tidigast våren 1972.

Strävandena att öka medinflytandet för dem som är verksamma vid universitet och högskolor har förenats med en löpande översyn av beslutsnivåerna i systemet. Efter förslag från universitetskanslersämbetet har under år 1970 de administrativa bestämmelserna ändrats i väsentliga avseenden, något som lett bl. a. till att beslut, vilka tidigare fattats på central nivå, numera kan fattas av de lokala myndigheterna. Målet för denna översyn är att man skall uppnå en fördelning av ansvaret mellan beslutsnivåerna, som främjar effektiv användning av tilldelade resurser samtidigt som besluten förankras hos de närmast berörda grupperna.

Jag kommer i det följande att föreslå att programbudgetering för söksvis skall tillämpas vid Chalmers tekniska högskola (CTH). Jag vill i detta sammanhang stryka under att denna försöksverksamhet kommer att medföra i vissa avseenden väsentligt ökad delegation av beslutanderätten till lokal nivå.

Antalet närvarande studerande vid universitet och högskolor fortsätter att öka. Tillgänglig statistik tyder dock på att tillströmningen av studerande till filosofisk fakultet under år 1970 minskat jämfört med närmast föregående år. Minskningen faller på de matematisk-naturvetenskapliga och humanistiska fakulteterna.

Andelen nyinskrivna vid matematisk-naturvetenskaplig fakultet av totalantalet nyinskrivna vid de fria fakulteterna har under 1960-talet sjunkit från ca 30 % till drygt 15 %. Denna utveckling, som ägt rum parallellt med en starkt ökad tillströmning av studerande till de samhällsvetenskapliga fakulteterna, är mindre tillfredsställande. Inom universitetskanslersämbetet och U 68 undersöks möjligheterna att bryta denna utveckling.

Tillströmningen till de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna måste följas med uppmärksamhet. Jag kommer i det följande att redovisa vissa förslag som syftar till att skapa bättre balans i fördelningen av de studerande på utbildningslinjer inom filosofisk fakultet.

Den växande tillströmningen av studerande till högre utbildning under hela 1960-talet har under de senaste åren resulterat i ett ökat utbud på arbetsmarknaden av personer med högskolutbildning. Antalet examinerade på grundexamensnivå har i det närmaste tredubblats under den senaste tioårsperioden. Under de närmaste fem åren väntas ytter-

ligare en fördubbling äga rum. I debatten har framförts farhågor för att svårigheter kommer att uppstå på arbetsmarknaden till följd av denna utveckling.

Den ökade examinationen har ännu inte medfört några allvarliga problem på arbetsmarknaden. Det kan emellertid inte uteslutas att den mycket kraftiga expansionen av den eftergymnasiala utbildningen kan komma att medföra vissa anpassningssvårigheter på kort sikt. En kartläggning av utvecklingstendenserna och en planering av åtgärder för att möta eventuella problem pågår inom arbetsmarknadsverket. Den ökade examinationen kan komma att leda till att personer med högskol-utbildning får söka arbete inom yrkessektorer och på orter, som hittills endast i ringa omfattning rekryterat sådan arbetskraft. Den förändrade situationen kommer att kräva viss omställning såväl på arbetsmarknaden som hos den enskilde. På längre sikt förefaller det, med hänsyn till kraven på god utbildning inom de flesta yrken, osannolikt att personer, som gått igenom en längre utbildning, inte skulle få möjlighet att nyttiggöra sina kunskaper i yrkesverksamhet.

Möjligheterna för vuxna att delta i högre utbildning är i högre grad än för ungdomsgrupperna beroende av närhet till studieorten. Ökad *geografisk spridning av högskolutbildningen* är därför ett viktigt led i strävandena att skapa lika möjligheter till högre utbildning för skilda grupper i samhället.

Utbyggnaden av den högre utbildningen fram till slutet av 1950-talet ägde rum i huvudsak på de äldre universitets- och högskoleorterna. Under 1960-talet har utbyggnaden till stor del ägt rum genom att utbildningsenheter byggts upp på andra orter, framför allt Umeå, Linköping, Örebro, Karlstad och Växjö. Enligt min mening bör den fortsatta utbyggnad av det eftergymnasiala utbildningsväsendet som kan komma till stånd under 1970-talet förläggas i första hand till orter utanför storstadsregionerna. Jag finner det från såväl utbildningspolitiska som lokaliseringspolitiska utgångspunkter mycket väsentligt att den eftergymnasiala utbildningen sprids i ökad omfattning.

Inom U 68 pågår arbete med frågan om hur man bäst skall åstadkomma geografisk spridning av eftergymnasial utbildning. Som ett led i U 68:s arbete har inletts försök med systematiserad decentraliserad universitetsutbildning på tre orter i Norrland (jfr prop. 1970: 169, SU 223, rskr 438). Inom ramen för denna försöksverksamhet blir det möjligt för de studerande att på samma ort bedriva studier inom första och andra avdelningen av vissa utbildningslinjer vid filosofisk fakultet. Decentraliserad universitetsutbildning i övrigt anordnas på ett 30-tal orter över hela landet. Jag återkommer härtill vid min anmälan i det följande av anslaget till decentraliserad universitetsutbildning.

Universitetskanslersämbetets plan för *den fortsatta utbyggnaden av universitetsfilialerna* i Örebro, Karlstad och Växjö samt av den filosofiska fakulteten vid högskolenheten i Linköping omfattar såväl laborativa som icke-laborativa ämnesområden och avser budgetåren 1971/72—1974/75. Jag vill i detta sammanhang erinra om statsmakternas beslut rörande riktlinjer för dimensioneringen av grundläggande utbildning inom vissa laborativa ämnesområden (prop. 1970: 76, SU 102, rskr 225) samt om de riktpunkter för planeringen av lokaler för icke-laborativa institutioner, som faststälts av Kungl. Maj:t år 1969 (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 246).

Jag kommer i annat sammanhang att föreslå Kungl. Maj:t att studiekurser skall få anordnas vid universitetsfilialerna och vid filosofiska fakulteten vid högskolenheten i Linköping enligt följande.

I överensstämmelse med ämbetets förslag räknar jag med att budgetåret 1971/72, som ett led i förverkligandet av 1970 års beslut, 48 platser för utbildning om högst 40 poäng i kemi skall komma till i Linköping. Jag räknar vidare med att utbildning om högst 40 poäng i biologi skall anordnas i Linköping för 24 studerande budgetåret 1972/73.

Möjligheterna att anordna utbildning i Linköping och Örebro inom laborativa ämnesområden i den omfattning ämbetet föreslagit är avhängiga tillgången på lämpliga lokaler. Jag räknar med att utbildningen skall kunna anordnas omkring mitten av 1970-talet i den omfattning som angavs i prop. 1970: 76.

I enlighet med ämbetets förslag bör studiekurser om högst 40 poäng i pedagogik komma till stånd på filialorterna och i Linköping nästa budgetår. Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t med förslag om organisationen av utbildningen och forskningen inom det pedagogiska ämnesområdet. Ämbetets förslag rörande grundkurser i matematisk statistik bör genomföras i vad avser Linköping och Örebro.

Ämbetet har vidare föreslagit att studiekurser om högst 40 poäng inom ämnesområdet optimeringslära skall anordnas i Linköping fr. o. m. nästa budgetår. Jag vill erinra om att dåvarande departementschefen vid sin anmälan av frågan om utbyggnaden av universitet och högskolor (prop. 1965: 141 s. 142) framhöll, att i den fortsatta utbyggnaden av utbildningen i filosofiska ämnen vid universitetsfilialerna en samordning borde eftersträvas med annan högre utbildning på resp. ort i syfte att så långt som möjligt ett gemensamt utnyttjande av personella och lokalmässiga resurser skulle uppnås. Genom samordning mellan å ena sidan den filosofiska fakulteten och å andra sidan de tekniska och medicinska fakulteterna i Linköping bör enligt min mening såväl grundläggande utbildning som forskarutbildning för studerande vid den filoso-

fiska fakulteten kunna anordnas inom ett flertal ämnesområden. Ämbetets förslag rörande studiekurser i optimeringslära bör förverkligas genom sådan samordning. Vidare bör resurserna för utbildning och forskning vid den tekniska fakulteten i teoretisk fysik, informationsbehandling och matematik kunna utnyttjas även av studerande vid den filosofiska fakulteten. Jag återkommer senare till Kungl. Maj:t rörande ämbetets övriga förslag till utbyggnad av universitetsfilialerna m. m.

Det är angeläget att möjligheterna att förbättra balansen i det eftergymnasiala utbildningssystemet tas till vara i de fall det finns förutsättningar att till rimlig kostnad öka intagningskapaciteten vid de spärrade utbildningsvägarna. Detta bör kunna ske även under löpande budgetår. Sådana åtgärder kan medföra högre kostnader än vad som i det följande beräknas under de förslagsvis betecknade avlöningsanslagen till lärarpersonal för budgetåret 1971/72.

I prop. 1969: 4 framhöll jag att det är angeläget att arbetet med att konstruera lämpliga utbildningslinjer för olika utbildningsbehov försätts. I en sammanställning av det första årets erfarenheter av 1969 års studieordning tar ämbetet upp bl. a. frågan om inrättande av nya utbildningslinjer. Den 1 juli 1970 inrättades en linje avsedd närmast för meteorologutbildning. Inom ämbetet övervägs eller utarbetas f. n. förslag till utbildningslinjer som kombinerar språk och ekonomi samt linjer med inriktning mot bl. a. samhällsplanerarutbildning, utbildning av statistiker och utbildning för arbetsmarknadens sociala sektor. Ämbetet prövar vidare möjligheterna att genom förändringar i utbildningslinjerna förbättra rekryteringen till matematisk-naturvetenskaplig fakultet. Jag finner det väsentligt att man vid konstruktion av nya eller vid förändring av befintliga utbildningslinjer söker att inom ramen för tillgängliga resurser skapa sådana kombinationer, som efterfrågas av de studerande och samtidigt bedöms motsvara arbetsmarknadens behov. I detta arbete bör särskilt beaktas möjligheterna att underlätta de studerandes utträde på arbetsmarknaden.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag vid min anmälan av förslag rörande utbildningens organisation vid filosofisk fakultet (prop. 1969: 4 s. 66) framhöll att de filosofiska fakulteterna i likhet med övriga eftergymnasiala utbildningsenheterna primärt bör ha till uppgift att förbereda för framtida insatser i yrkeslivet. Detta mål kan uppfyllas på olika sätt, bl. a. genom ökning av inslaget av yrkesförberedande moment i befintliga studiekurser eller genom införande av nya studiekurser med huvudsakligen yrkesförberedande innehåll.

Fr. o. m. läsåret 1969/70 pågår försöksverksamhet med *yrkesinriktade studiekurser* om normalt en termins längd vid universitetens filosofiska fakulteter (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 254). Under innevarande budgetår har tillkommit studiekurser i utbildningsteknologi och dramatik samt en studiekurs om 40 poäng i miljövärd. Dessa senare kurser anordnas som alternativa studiekurser. Jag vill vidare crinra om vad departementschefen anförst i det föregående vid anmälan av anslaget till bidrag till driften av gymnasieskolor om försöksverksamhet med s. k. kombinationsutbildning.

Universitetskanslersämbetet föreslår dels att den tekniska magisterutbildningen skall avvecklas, dels att utbildningsorganisationen vid de filosofiska fakulteterna skall byggas ut till att omfatta studiekurser även inom vissa tekniska ämnesområden. Jag delar ämbetets uppfattning att inrättande av tekniska studiekurser vid filosofisk fakultet skulle innebära ett väsentligt komplement till nuvarande utbildningsorganisation. På detta sätt ökas möjligheterna för den studerande att kombinera filosofiska och tekniska studiekurser, vilket bör leda till en breddning av arbetsmarknaden för de studerande vid de filosofiska fakulteterna. Jag vill i detta sammanhang stryka under att utbildningskombinationer över de nuvarande fakultetsgränserna bör komma till stånd i större utsträckning än f. n. så att utbildningsresurserna i skilda ämnen kan utnyttjas av studerande från flera fakulteter.

Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att det vid filosofisk fakultet budgetåret 1971/72 skall anordnas följande studiekurser om 40 poäng nämligen en studiekurs i elektroteknik (36 platser) vid universitetet i Uppsala, en studiekurs i datateknik (40 platser) vid högskolenheten i Linköping samt en studiekurs i elektroteknik (40 platser) i Örebro. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om inrättande av studiekurser i tekniska ämnen vid filosofisk fakultet. Jag avser att senare förslå Kungl. Maj:t att komplettera utbildningslinje 1 inom studieorganisationen vid filosofisk fakultet med ett alternativ som i andra avdelningen omfattar studiekurser om 40 poäng i fysik och i elektroteknik.

Filosofisk utbildning som innehåller studiekurser i tekniska ämnen bör — i likhet med vad universitetskanslersämbetet föreslagit — efter sammanlagt 120 poäng avslutas med filosofie kandidatexamen. Medel för de aktuella studiekurserna bör anvisas från anslagen till matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m. Ansvar för utbildningen inom ifrågasvarande tekniska studiekurser bör åvila utbildningsnämnden vid matematisk-naturvetenskaplig fakultet (motsv.), även om utbildningen i vissa fall anordnas av institution vid teknisk högskola (motsv.). Vid min anmälan av anslagen till matematisk-naturvetenskapliga fakulteter-

na m. m. och tekniska fakulteterna m. m. kommer jag att beakta de förändringar i medelsbehovet för bl. a. lärartjänster, kursanslag och driftkostnader som uppstår nästa budgetår vid ett genomförande av mina förslag.

Jag delar ämbetets uppfattning att den tekniska magisterutbildningen bör upphöra. Efter den intagning till utbildningen som skett hösten 1970 bör, som ämbetet föreslagit, ingen ytterligare intagning äga rum. Studerande som påbörjat utbildningen bör få avlägga teknisk magisterexamen intill utgången av läsåret 1974/75. Dessa studerande bör även på sätt ämbetet redovisat i mån av plats erbjudas möjlighet att gå över till civilingenjörsutbildning. Jag vill vidare erinra om att ämbetet har möjlighet att för visst fall medge undantag från bestämmelserna om fordringarna för att avlägga teknisk magisterexamen och sålunda ge dispens från utbildningen vid lärarhögskola.

I den tidigare nämnda redovisningen av erfarenheterna av 1969 års studieordning tar ämbetet vidare upp frågor rörande bl. a. studieresultat. Ämbetet konstaterar sammanfattningsvis att studieresultaten för aktiva heltidsstuderande på det hela taget är relativt tillfredsställande, även om resultaten ligger under de av statsmakterna angivna riktningarna. Stora skillnader i studieresultat föreligger emellertid inom några ämnesområden mellan olika studieorter. Sålunda varierade andelen studerande som klarat 40 poäng i franska på två terminer mellan 68 % i Göteborg och 21 % i Stockholm. Jag vill erinra om att det åligger myndigheterna att, om de faktiska studietiderna inte motsvarar de angivna riktlinjerna, vidta åtgärder för att man skall komma tillräkta med detta förhållande, t. ex. göra förändringar i studieplaner eller i utbildningens uppläggning. Jag vill vidare erinra om att frågan om fortsatt undervisning för en studerande skall prövas, om han efter tre terminers heltidsstudier inom ramen för en studiekurs om 40 poäng inte godkänts i samtliga prov för studiekursen.

Inom ramen för avlöningsanslagen till de filosofiska fakulteterna har för innevarande budgetår medlen för den s. k. universitetsautomatiken beräknats till ca 113 milj. kr. Med anledning av universitetskanslersämbetets förslag och mot bakgrund av det totala antalet närvarande studerande beräknar jag att medlen för detta ändamål bör ökas med ca 17 milj. kr.

Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t med förslag rörande inrättande av ordinarie universitetslektorat samt av extra ordinarie tjänster som universitetsadjunkt och andra därmed sammanhängande frågor.

De kostnader som är förenade med vissa lärares tjänstebefrielse för utarbetande av läromedel bestrids f. n. från anslagen till avlöningar till lärarpersonal. Då denna verksamhet bör ses som ett led i det pedago-

giska utvecklingsarbetet, bör dessa kostnader fortsättningsvis bestridas från anslag till pedagogiskt utvecklingsarbete. Jag räknar därför med motsvarande minskning av medelsanvisningarna under anslagen till avlöningar till lärarpersonal.

Statsmakterna beslöt, som tidigare nämnts, år 1969 om ett principprogram för en successivt genomförd *reform av forskarutbildningen*. Genom reformen skapades en fyraårig utbildning som kan avslutas med doktorsexamen. De studerande avses få en utökad handledning. Hittills har antalet tjänster för främst forskarutbildning ökats med sammanlagt drygt 250.

Undervisnings- och handledningsresurserna för forskarutbildning bör förstärkas genom att dels ytterligare tjänster som forskarassistent och docent inrättas, dels anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning förstärks. Jag räknar under berörda anslag medel för nästa budgetår för ytterligare sammanlagt 20 tjänster som docent och 50 tjänster som forskarassistent. Vid fördelningen av dessa tjänster mellan de skilda fakulteterna har jag utgått från universitetskanslersämbetets redovisning av relationen mellan antalet studerande i forskarutbildning (motsv.) och antalet tjänster avsedda för främst forskarutbildning. I enlighet med vad ämbetet föreslagit bör i första hand de fakulteter som har den mest ogynnsamma relationen mellan antalet studerande och antalet tjänster med handledningsskyldighet tillföras de nya tjänsterna. Vid bifall till mina förslag kommer dessa därför att fördelas mellan de skilda fakulteterna enligt följande sammanställning.

Fakulteter	Docenter	Forskarassistenter
Humanistiska	4	16
Samhällsvetenskapliga	8	17
Matematisk-naturvetenskapliga	8	17
	20	50

Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att fördela dessa tjänster på läroanstalter. Jag avser att därvid föreslå Kungl. Maj:t att komplettera nuvarande bestämmelser med en föreskrift att konsistorierna vid fördelning av tjänsterna som docent och forskarassistent skall utgå från behovet av förstärkning av handlednings- och undervisningsresurserna för forskarutbildning.

Man kan inte räkna med att det blir möjligt att ställa resurser till förfogande för en fri tillströmning av studerande till forskarutbildningen.

Vid sin anmälan av frågorna rörande forskarutbildning och forskarkarriär (prop. 1969: 31 s. 71) framhöll dåvarande chefen för utbildningsdepartementet bl. a. att det fanns anledning befara att det inte skulle vara möjligt att få fram tillräckligt många handledare. En begränsning av det antal studerande som skulle få gå vidare till forskarutbildning förutsågs alltså kunna komma i fråga. De stora variationerna i fråga om behovet av forskarhandledning mellan olika ämnen och mellan enskilda studerande gör det svårt att centralt fastställa generella normer för antalet studerande per handledare. De lokala myndigheterna har därför givits ett avgörande inflytande när det gäller att fastställa antalet platser för forskarutbildning samt ifråga om formerna för urval bland sökande till sådan utbildning. Myndigheterna bör noga följa utvecklingen och överväga vilka jämkningar och kompletteringar som kan erfordras.

Vid min anmälan av anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning kommer jag att föreslå en höjning av anslagsbeloppet med ca 1 milj. kr. Under anslaget Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier kommer jag att för nästa budgetår beräkna medel för ytterligare 50 stipendier för forskarutbildning. Vidare kommer jag att vid min anmälan av anslagen till forskningsråden beräkna medel för ytterligare särskilda forskartjänster. Utöver nämnda förslag till förstärkning av resurserna för forskarutbildning kommer jag vid min anmälan av fakulteternas avlöningsanslag och anslagen till forskningsråden att föreslå sammanlagt 23 nya tjänster som professor eller biträdande professor.

Vid bifall till mina förslag kommer antalet tjänster förenade med skyldighet att handleda studerande på forskarutbildningsnivå att uppgå till ca 2 000, varav ca 900 vid de filosofiska fakulteterna. Anslaget till särskilda åtgärder för forskarutbildning kommer att uppgå till 5,4 milj. kr.

Driftkostnadsanslagen disponeras av vederbörande konsistorium. Jag vill erinra om att konsistorierna skall, av de medel som ställts till förfogande, avsätta medel för skilda gemensamma ändamål. Det ankommer på konsistorierna att se till att av de medel som årligen tillförs dessa reservationsanslag tillräckliga avsättningar görs för att man skall kunna möta ojämnheter i belastningen till följd av förändringar i tillströmningen av studerande eller i kostnaderna t. ex. för vikarier (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 280).

Innevarande budgetår bestrids vissa kostnader för den pågående försöksverksamheten med registrering av studerande från förslagsanslaget till förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor. För nästa budgetår har jag beräknat medel för detta ändamål under fakulteternas driftkostnadsanslag. Mina beräkningar av driftkostnadsanslagen framgår av följande sammanställning.

Fakulteter	Anslag 1970/71	Föreslagen ändring 1971/72	
		Universitets- kanslers- ämbetet	Före- draganden
Humanistiska	10 000 000	+ 3 700 000	+2 150 000
Teologiska	550 000	+ 150 000	+ 180 000
Juridiska	1 200 000	+ 400 000	+ 340 000
Samhällsvetenskapliga	11 000 000	+ 5 555 000 ¹	+3 200 000 ¹
Medicinska	56 872 000	+ 6 020 000	+2 888 000
Odontologiska	8 250 000	+ 825 000	+ 200 000
Farmaceutiska	2 600 000	+ 300 000	+ 260 000
Matematisk-naturvetenskapliga			
inklusive CTH	39 760 000	+ 6 500 000	(+2 480 000)
varav CTH	2 400 000	+ 400 000	(+ 400 000)
exklusive CTH	37 360 000	+ 6 100 000	+2 080 000
Tekniska			
inklusive CTH	50 400 000	+ 6 600 000	(+3 700 000)
varav CTH	15 615 000	+ 1 053 000	(+ 555 000)
exklusive CTH	34 785 000	+ 5 547 000	+3 145 000

¹ Därav genom överföring från anslaget Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor 55 000 kr.

Resurserna för *studievägledning* vid universitet och högskolor har under senare år ökat avsevärt. Studie- och yrkesvägledning till studerande lämnas vidare inom ramen för arbetsmarknadsverkets verksamhet. I samband med införandet av 1969 års studieordning vid de filosofiska fakulteterna förstärktes studievägledningens kapacitet — utöver den studietekniska handledning de studerande erhåller av lärarpersonalen — kraftigt, främst genom att medel anvisades för inrättande av tjänster som utbildningsledare, studierådgivare och studievägledare.

För att dessa resursförstärkningar skall ha önskad effekt är det viktigt att studievägledningens olika delar är väl samordnade och att verkliga åtgärder i god tid vidtas för att förbättra utbildningssituationen för den enskilde.

Jag finner det angeläget att organisationen för studievägledning byggs ut ytterligare nästa budgetår. I det följande beräknar jag medel för förstärkningar av resurserna för studievägledning vid vissa förvaltningar, för ett ökat antal studievägledartjänster vid de humanistiska fakulteterna samt för en uppräknig av de tekniska fakulteternas kursanslag bl. a. med hänsyn till behovet av studievägledning. Vidare har jag vid min medelsberäkning under anslaget till universitetskanslersämbetets förvaltningskostnader tagit hänsyn till ett ökat medelsbehov för framställning av studie- och yrkesorienterande material.

En ytterligare förbättring av *de handikappades* möjligheter att erhålla utbildning på eftergymnasial nivå och därmed möjligheter till ett bredare

yrikesval är angelägen. Liksom ämbetet anser jag att utbildningsstödet bör omfatta — förutom syn- och hörselskadade studerande — även andra grupper av svårt handikappade, t. ex. de rörelsehindrade. Stödet bör vidare kunna omfatta även andra utbildningskostnader än stöd- undervisning och lektorshjälp. Som beräkningsnorm har jag använt en kostnad av 2 000 kr. per handikappad studerande och termin.

Jag återkommer senare till Kungl. Maj:t med förslag i anledning av ämbetets förslag om särskilda åtgärder för de handikappade inom ramen för anslaget till inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.

Jag övergår nu till att behandla frågor avseende *programbudgetering* inom den högre utbildningen och forskningen.

Dåvarande chefen för utbildningsdepartementet tillsatte år 1968 en ledningsgrupp för programbudgetarbetet avseende högre utbildning och forskning inom utbildnings- och jordbruksdepartementens verksamhetsområden. Vidare arbetar en arbetsgrupp inom universitetskanslersämbetet.

I syfte att finna lämpliga metoder för tillämpningen av programbudgetering inom universitetsväsendet startades utrednings- och försöksverksamhet, som förlades till Chalmers tekniska högskola. En arbetsgrupp finns för att leda verksamheten inom läroanstalten.

Vissa generella budgettekniska åtgärder för att underlätta övergången till programbudgetering har redan vidtagits. Den viktigaste, som avsåg införande av driftkostnadsanslag, genomfördes budgetåret 1969/70 (prop. 1969: 1 bil. 10 s. 279, SU 46, rskr 137).

Jag vill i detta sammanhang nämna även den pågående försöksverksamheten med nya grunder för resurstilldelning för utbildning vid filosofisk fakultet (prop. 1969: 4 s. 82, SU 34, rskr 101).

Universitetskanslersämbetet har i samband med sina anslagsframställningar för budgetåret 1971/72 kommit in med en anslagsframställning i programtermer för verksamheten vid Chalmers tekniska högskola.

Ett värdefullt utredningsarbete i syfte att finna lämpliga metoder för programbudgetering har genomförts vid Chalmers tekniska högskola. De problem, som är förknippade med att införa programbudgetering inom högre utbildning och forskning är komplicerade. De lösningar, som hittills framkommit, kan inte ses som slutgiltiga. Ytterligare utredningsarbete krävs innan sådana lösningar kan presenteras. De resultat som hittills nåtts kan emellertid anses vara en tillräcklig grund för tillämpning försöksvis av programbudgetering vid högskolan från och med budgetåret 1971/72.

Utrednings- och försöksverksamheten har hittills utgått från att utbildning och forskning skall utgöra ett gemensamt program. För den fortsatta indelningen av utbildning i delprogram har huvudsakligen två principer varit aktuella. Den ena utgår från att programindelningen följer studiernas organisation i utbildningslinjer och studiekurser (motsv.). Den andra utgår från att programmen inrättas för yrkessektorer. Den nu aktuella försöksverksamheten med programbudgetering bör tills vidare följa den förstnämnda principen.

Indelningen av forskningsverksamheten har i det hittillsvarande utredningsarbetet vid Chalmers tekniska högskola gjorts i teknikområden, vilka överensstämmer med indelningen i sektioner vid högskolan. Denna indelning bör kunna tillämpas i avvaktan på att underlag för en mer adekvat indelning erhålls.

I programbudgetarbetet har, som framgått, den högre utbildningen och forskningen hittills sammanförts i ett program. En indelning i delprogram förutsätter att man kan fördela kostnaderna mellan utbildning och forskning. Universitetskanslersämbetet har i sin anslagsframställning i programtermer för Chalmers tekniska högskola redovisat en sådan fördelning för verksamheten inom högskolan. Flera svårigheter är förknippade med en uppdelning av kostnaderna mellan utbildning och forskning. Ett särskilt problem utgör därvid de för utbildning och forskning gemensamma tjänsterna. Ett annat problem är att medelstilledningen med nuvarande anslagssystem sker i form av såväl fakultetsanslag som för flera fakulteter gemensamma anslag. Forskning finansieras dessutom såväl med medel från anslag under andra huvudtitlar som med medel utanför riksstaten. En kartläggning och fördelning av samtliga dessa medel har utförts vid högskolan. Ett av målen i försöksverksamheten med programbudgetering vid högskolan bör vara att underlaget och metoderna för att fördela kostnaderna mellan utbildning och forskning skall ytterligare förbättras.

För att en ändamålsenlig planering och uppföljning av programmen skall kunna genomföras fordras metoder för att ange förväntat resultat inom programmen. För den kontinuerliga uppföljningen av programmen krävs dessutom ett fungerande system för registrering av uppnådda resultat. Vid Chalmers tekniska högskola har i detta syfte utarbetats ett betygsdatasystem vad gäller delprogrammen för utbildning. Jag vill betona att det i ett inledande skede inte kan krävas att tillämpade prestationsmått skall vara ett fullständigt uttryck för utbildningens innehåll, organisation och omfattning. Det fortsatta utvecklingsarbetet bör syfta bl. a. till att finna metoder med vilka man kan mäta utbildningens resultat såväl kvantitativt som kvalitativt.

Ansvar och metoder för planering och uppföljning inom ett program-

budgetsystem för högre utbildning och forskning tillhör de frågor som kräver ytterligare utredning. Detta gäller även metoder för att beräkna måluppfyllelse, dvs. relationen mellan resultaten och de mål som fastställts samt för att beräkna produktivitet, dvs. relationen mellan utbildningens resultat och kostnaderna härför.

I det fortsatta programbudgetarbetet bör man pröva i vilken utsträckning de metoder för mätning av studieresultat samt för planering, budgetering och uppföljning som utformas i detta arbete kan tillämpas även inom försöksverksamheten med resurstilldelning för utbildning vid filosofisk fakultet.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att jag i samband med införandet av den nya utbildningsorganisationen vid filosofisk fakultet framhöll vikten av en kontinuerlig översyn av utbildningens organisation och innehåll, grundad på såväl pedagogiska rön och erfarenheter i fråga om studietider och studieresultat som vetenskapens utveckling och samhällets förändrade behov. Jag framhöll också vid behandlingen av försöksverksamheten med nya grunder för resurstilldelning av lärarkrafter m. m. att denna försöksverksamhet bör kombineras med en kontroll av utbildningsresultaten (jfr prop. 1969: 4 s. 71, 83).

Jag kommer i det följande att förorda att programbudgetering tillämpas försöksvis för verksamheten vid Chalmers tekniska högskola fr. o. m. budgetåret 1971/72. Jag vill hänvisa till vad jag tidigare anfört om ökad decentralisering av beslutanderätten inom universitetsområdet. I detta sammanhang vill jag särskilt stryka under nödvändigheten av att studerandes, lärares och övrig berörd personals synpunkter och önskemål beaktas i den interna planeringen vid Chalmers tekniska högskola inom ramen för försöksverksamheten med programbudgetering.

Förslaget om försöksverksamhet med programbudgetering vid Chalmers tekniska högskola berör i första hand följande i riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslag, nämligen Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader, Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal, Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader, Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar, Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m., Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor, Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader samt Extra utgifter vid universitet och högskolor.

För att en bättre överblick skall bli möjlig i fråga om förändringar för dessa anslag redovisas såväl sammanställningar över personal och medelsberäkningar som myndigheternas förslag till ändringar och mina ställningstaganden till dessa förslag under ifrågavarande anslag även till den del de avser Chalmers tekniska högskola. Medel för ifrågavarande verksamhet vid nämnda högskola beräknas för nästa budgetår under ett

anslag benämnt Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

Jag vill i detta sammanhang nämna att även andra anslag berörs av den föreslagna försöksverksamheten med programbudgetering vid högskolan. I fråga om dessa anslag, bl. a. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal, innebär förslaget att medel beräknas under berörda anslag även till den del de avser Chalmers tekniska högskola. Medlen kommer att tillgodoföras anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola som intäkter.

Ett bifall till vad jag förordar i det följande under anslagen till fakulteterna m. m. kommer för nästa budgetår att innebära en ökning av anslagsbeloppen med ca 83 milj. kr.

E 4. Humanistiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal

E 5. Humanistiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader

1969/70 Utgift	66 645 681 ¹	Reservation ⁴	504 612
1970/71 Anslag	71 582 000 ²		
1971/72 Förslag	81 136 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 59 983 495 kr. och driftkostnader 6 662 186 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 61 582 000 kr. och driftkostnader 10 000 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 68 986 000 kr. och driftkostnader 12 150 000 kr.

⁴ Anslaget Humanistiska fakulteterna: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå samt för den utbildning inom humanistiska ämnesområden, som anordnas vid den filosofiska fakulteten vid högskolenheten i Linköping.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	981	+215	+144
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	50 493 000	+ 9 995 000	+5 588 000
Lönekostnadspålägg	11 512 000	+ 2 904 000	+1 852 000
	62 105 000	+12 899 000	+7 440 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	523 000	+ 36 000	+ 36 000
Nettoutgift	61 582 000	+12 863 000	+7 404 000

Universitetskanslersämbetet

I fråga om utbyggnaden av den humanistiska forsknings- och utbildningsorganisationen i Umeå med nya tjänster anser ämbetet starka skäl tala för att minst två tjänster årligen tillförs fakulteten där. Vidare bedömer ämbetet som angeläget att utbildningsorganisationen i Umeå breddas genom inrättande av universitetslektorat inom ämnesområden, där någon professur inte anses vara aktuell inom de allra närmaste åren.

Vad gäller utbyggnaden vid övriga universitet ger ämbetet hög prioritet åt det estetiska området i vid mening. Utbyggnaden av utbildnings- och forskningsresurserna inom de afroasiatiska språkens område bör fortgå.

I fråga om professurer omfattar förslaget en plan för utbyggnaden vid universiteten t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser förslagen budgetåret 1971/72. Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i kortet.

1. Löneomräkning m. m. 505 000 kr.
2. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1971/72 +463 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
1971/72			
Allmän språkvetenskap	Göteborg	P	
Engelska, särskilt modern engelska	Umeå	P	Beslutad 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 258, SU 88, rskr 215)
Estetik	Uppsala	P	Förste innehavare T. Brunius
Historia	Umeå	P	Principbeslut 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 258, SU 88, rskr 215)
Litteraturvetenskap, särskilt upplevelseforskning	Göteborg	BP	
1972/73			
Finska	Umeå	P	Principbeslut 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 258, SU 88, rskr 215)
Japanologi, särskilt modern japanska	Stockholm	P	
Nordisk och jämförande fornkonst	Umeå	P	Principbeslut 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 258, SU 88, rskr 215)

3. Överföring av 2 professurer i socialantropologi (Göteborg resp. Stockholm) samt 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete till förslagsanslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal (—236 000 kr.).

4. 4 universitetslektorat i Uo 22:25 (Lund 2, Göteborg 1, Umeå 1) (+342 000 kr.).

5. 4 docenttjänster (Göteborg 2, Umeå 2) (+313 000 kr.).

6. 1 universitetslektorat, personligt för T. Brunius, dras in (—85 000 kr.).

7. 18 forskarassistenttjänster (Uppsala 4, Lund 4, Göteborg 4, Stockholm 4, Umeå 2) (+1 234 000 kr.).

8. 1 arvodestjänst som utländsk lektor (+72 000 kr.).

9. 5 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (+238 000 kr.).

10. 9 tjänster som studievägledare (+526 000 kr.).

11. Ökning av kursanslag (+10 000 kr.).

12. Ökad medelsanvisning till avlöningar till vissa lärare (+9 517 000 kr.), varav 463 000 kr. avser medel för studievägledning.

Universitetskanslersämbetet föreslår vidare att professuren i svenska språket vid universitetet i Uppsala i samband med återbesättande ändras till professur i svenska språket, särskilt nusvenska. Professuren i etnografi, särskilt socialantropologi vid universitetet i Stockholm föreslås bli ändrad till professur i socialantropologi. Professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet i Uppsala föreslås bli överförd från språkvetenskapliga till historisk-filosofiska sektionen.

Härutöver har ämbetet i särskilda framställningar föreslagit bl. a. dels att två tjänster som utländsk lektor, en i danska och en i norska, inrättas vid universitetet i Umeå, dels att professuren i romersk vältalighet och poesi vid universitetet i Lund i samband med återbesättande ändras till professur i latin samt att professuren i klassiska språk vid universitetet i Göteborg ändras till professur i latin.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Enligt statsmakternas beslut år 1970 (prop. 1 bil. 10, s. 258, SU 88, rskr 215) skall vid universitetet i Umeå den 1 juli 1971 inrättas en professur i engelska, särskilt modern engelska. Jag beräknar nu medel för denna tjänst. I anslutning härtil tar jag upp medel för 1 000 assistent-timmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

I nyssnämnda sammanhang beslöt statsmakterna vidare att det vid universitetet i Umeå under perioden fram t. o. m. budgetåret 1974/75 skall inrättas en professur i vart och ett av ämnena historia, finska samt nordisk och jämförande fornkunskap. Jag angav vid min anmälan av denna fråga att jag avsåg återkomma senare till frågan om tidpunkten för inrättande av dessa tjänster.

Jag föreslår nu att ifrågavarande professurer skall inrättas vid universitetet i Umeå vid följande tidpunkter, nämligen i historia den 1 juli 1972, i finska den 1 juli 1973 samt i nordisk och jämförande fornkunskap den 1 juli 1974.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966:1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t beslutat att benämningen av professuren i litteraturhistoria med poetik vid universitetet i Stockholm i samband med återbesättande skall ändras till professur i litteraturvetenskap samt att benämningen av professuren i tyska språket vid universitetet i Göteborg i samband med återbesättande skall ändras till professur i tyska.

Vidare bör benämningarna av vissa professurer ändras i enlighet med följande sammanställning.

Professurens tidigare benämning	Läroanstalt	Professurens nya benämning
Etnografi, särskilt socialantropologi	S	Socialantropologi
Svenska språket	U	Svenska språket, särskilt nysvenska ¹
Romersk värtalighet och pöcsi	L	Latin ¹
Klassiska språk	G	Latin ¹

¹ I samband med återbesättande.

Kungl. Maj:t har beslutat inrätta sammanlagt 15 ordinarie universitetslektorat den 1 juli 1970, nämligen i historia vid universiteten i Göteborg och Stockholm, konstvetenskap vid universiteten i Stockholm och Umeå, nordisk och jämförande fornkunskap vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm, engelska vid universiteten i Lund, Göteborg och Stockholm, fonetik vid universiteten i Uppsala och Stockholm, franska vid universiteten i Lund och Göteborg samt tyska vid universitetet i Stockholm.

Jag beräknar, i överensstämmelse med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., medel för ytterligare fyra tjänster som docent och sexton tjänster som forskarasistent. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att en av forskarasistenttjänsterna skall innehas av filosofie doktorn Thorild Dahlquist med icke tidsbegränsat förordnande.

Vidare beräknar jag i överensstämmelse med vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. medel för ytterligare sex tjänster som studieväglärdare.

Universitetskanslersämbetet föreslår att ämnesområdet socialantropologi hänförs till samhällsvetenskaplig fakultet. Jag ansluter mig till ämbetets förslag och beräknar medel för utbildning och forskning inom ämnesområdet socialantropologi under anslagen till samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m. Liksom ämbetet anser jag att professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet i Uppsala bör föras över till den historisk-filosofiska sektionen. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta härom.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande avlöningsanslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (61 582 000 + 7 404 000 =) 68 986 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande uni-

versiteten m. m., anslaget till driftkostnader till (10 000 000 + 2 150 000
=>) 12 150 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer vid de tidpunkter som jag förordat i det föregående,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningar av professurer enligt vad jag förordat i det föregående,
- c) till *Humanistiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 68 986 000 kr.,
- d) till *Humanistiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 150 000 kr.

E 6. Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal

E 7. Teologiska fakulteterna: Driftkostnader

1969/70 Utgift	3 981 263 ¹	Reservation ⁴	46 335
1970/71 Anslag	4 131 000 ²		
1971/72 Förslag	4 340 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 3 591 493 kr. och driftkostnader 389 770 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 3 581 000 kr. och driftkostnader 550 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 3 610 000 kr. och driftkostnader 730 000 kr.

⁴ Anslaget Teologiska fakulteterna: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de teologiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	50,5	+5	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	2 912 200	+232 100	of.
Lönkostnadspålägg	669 000	+ 86 000	+29 100
	3 581 200	+318 100	+29 100
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder	200	+ 100	+ 100
Nettoutgift	3 581 000	+318 000	+29 000

Universitetskanslersämbetet

Mot bakgrund av att utredning pågår om den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation framför ämbetet inga förslag om inrättande av nya högre tjänster vid de teologiska fakulteterna.

För budgetåret 1971/72 föreslår ämbetet i fråga om lärarpersonal.

1. Löneomräkning m. m. 29 000 kr.
2. 2 tjänster som studievägledare (Uppsala 1, Lund 1) (+117 000 kr.).
3. Ökad medelsanvisning för den praktisk-teologiska undervisningen (+10 000 kr.).
4. Ökning av kursanslag (+162 000 kr.).

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Kungl. Maj:t uppdrog den 29 september 1969 åt universitetskanslersämbetet att komma in med utredning och förslag angående den religionsvetenskapliga utbildningens mål och organisation. Samma dag tillkallade dåvarande chefen för utbildningsdepartementet, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, en sakkunnig för utredning av frågan angående de praktisk-teologiska övningsinstitutens framtida ställning m. m. Utredningsarbetet fortgår.

Sedan läsåret 1969/70 genomgår de studerande vid teologisk fakultet under sitt första studieår utbildningen gemensamt med de studerande vid filosofisk fakultet som studerar religionskunskap. Kungl. Maj:t har vidare genom beslut den 24 juli 1970 ändrat de provisoriska bestämmelserna om den första delen av den grundläggande utbildningen vid teologisk fakultet. Därvid har föreskrivits att utbildningen inom de kurser i grekiska och hebreiska som de studerande vid teologisk fakultet har att genomgå under sin tredje studietid skall anordnas vid humanistisk fakultet.

För nästa budgetår räknar jag inte med andra förändringar under förevarande avlöningsanslag än sådana av automatisk natur.

Eb

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (3 581 000 + 29 000 =) 3 610 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., anslaget till driftkostnader till (550 000 + 180 000 =) 730 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Teologiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 610 000 kr.,
- b) till *Teologiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 730 000 kr.

E 8. Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal

E 9. Juridiska fakulteterna: Driftkostnader

1969/70 Utgift	9 417 581 ¹	Reservation ⁴	93 510
1970/71 Anslag	11 046 000 ²		
1971/72 Förslag	11 456 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 8 553 786 kr. och driftkostnader 863 795 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 9 846 000 kr. och driftkostnader 1 200 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 9 916 000 kr. och driftkostnader 1 540 000 kr.

⁴ Anslaget Juridiska fakulteterna: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Stockholm.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	142,5	+8	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	8 057 900	+393 600	of.
Lönekostnadspålägg	1 852 000	+175 500	+81 100
	9 909 900	+569 100	+81 100
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder	63 900	+ 11 100	+11 100
Nettoutgift	9 846 000	+558 000	+70 000

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet överväger att tillkalla en arbetsgrupp för frågor rörande vissa ändringar av juristutbildningen inom ramen för nuvarande organisation.

Den juridiska forsknings- och utbildningsorganisationen bör byggas ut så, att det i vart och ett av utbildningens huvudämnen finns två högre tjänster vid varje fakultet. Prioritet bör härvid ges åt ämnena straffrätt och finansrätt.

I fråga om professurer omfattar förslaget en plan för utbyggnaden vid universiteten t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser förslagen budgetåret 1971/72.

1. Löneomräkning m. m. 81 000 kr.
2. Tjänster som biträdande professor (1971/72 + 86 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt
1971/72	
Straffrätt	Uppsala
1972/73	
Finansrätt	Stockholm

3. 3 forskarasistenttjänster (Uppsala 1, Lund 1, Stockholm 1) (+205 000 kr.).

4. 250 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (+12 000 kr.).

5. 1 tjänst som studievägledare (Uppsala 1/2, Lund 1/2) (+59 000 kr.).

6. Ökning av kursanslag (+126 000 kr.).

Härutöver föreslår ämbetet att medel för tjänster som extra universitetslektor samt assistenttimmar för undervisning fr. o. m. nästa budgetår anvisas inom ramen för fakulteternas kursanslag.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Från de juridiska fakulteternas avlöningsanslag bestrids f. n. kostnader för bl. a. lön vid extra universitetslektorat samt för assistenttimmar för undervisning. Universitetskanslersämbetet föreslår att medel för dessa ändamål i fortsättningen skall anvisas inom ramen för fakulteternas kursanslag. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att föreskriva att vederbörande konsistorium skall kunna besluta om inrättande av tjänster som extra universitetslektor och assistent eller amanuens inom ramen för nämnda kursanslag.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande avlöningsanslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (9 846 000 + 70 000 =) 9 916 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., anslaget till driftkostnader till (1 200 000 + 340 000 =) 1 540 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 916 000 kr.,
- b) till *Juridiska fakulteterna: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 540 000 kr.

E 10. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal

E 11. Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader

1969/70 Utgift	77 114 485 ¹	Reservation ⁴	229 291
1970/71 Anslag	82 880 000 ²		
1971/72 Förslag	98 101 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 69 255 901 kr. och driftkostnader 7 858 584 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 71 880 000 kr. och driftkostnader 11 000 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 83 901 000 kr. och driftkostnader 14 200 000 kr.

⁴ Anslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de samhällsvetenskapliga fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå samt för den utbildning inom samhällsvetenskapliga ämnesområden som anordnas vid den filosofiska fakulteten vid högskolenheten i Linköping.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	1 166	+ 394	+ 228
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	58 575 600	+ 16 975 200	+ 9 235 000
Lönckostnadspålägg	13 472 000	+ 4 660 200	+ 2 803 000
	72 047 600	+ 21 635 400	+ 12 038 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	167 600	— 41 600	+ 17 000
Nettoutgift	71 880 000	+ 21 677 000	+ 12 021 000

Universitetskanslersämbetet

Med hänsyn bl. a. till behoven av förstärkningar av handledarresurserna på forskarutbildningsnivå föreslår ämbetet dels att vissa högre tjänster inrättas, dels att antalet tjänster som docent och forskarassistent avsevärt ökas.

I fråga om professurer omfattar förslaget en plan för utbyggnaden vid universiteten t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser förslagen budgetåret 1971/72.

Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet.

1. Löneomräkning m. m. 586 000 kr.
2. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1971/72 + 642 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
1971/72			
Företagsekonomi	Uppsala	P	
Pedagogik	Uppsala	P	
Internationell pedagogik	Stockholm	P	Personlig för T. Husén
Tillämpad psykologi	Lund	P	
Sjörätt och annan transporträtt	Göteborg	P	Delvis finansierad av donationsmedel, förutsatt att innehavaren av tjänsten tillträtt senast den 25 juni 1972
Statistik	Uppsala	BP	Beslutad 1970 (jfr. prop. 1 bil. 10 s. 266, SU 88, rskr 215)
Statskunskap	Göteborg	BP	
1972/73			
Företagsekonomi, särskilt redovisning och finansiering	Lund	P	
Psykologi	Stockholm	BP	
Sociologi	Lund	P	
Statistik	Göteborg	BP	
Statskunskap	Umeå	BP	

3. Överföring av 2 professurer samt 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete från förslagsanslaget Humanistiska fakulteterna m. m.: Avlöningar (+ 236 000 kr.).

4. 8 universitetslektorat i Uo 22: 25 (Uppsala 3, Lund 2, Göteborg 1, Linköping 2) (+683 000 kr.).

5. 8 docenttjänster (+625 000 kr.).

6. 17 forskarassistenttjänster (+ 1 166 000 kr.).

7. 5 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (+262 000 kr.).

8. Ökad medelsanvisning till avlöningar till vissa lärare (+17 435 000 kr.), varav 323 000 kr. avser medel för studievägledning.

Inom universitetskanslersämbetet har sakkunniga på nytt övervägt frågan om den ekonomiska utbildnings- och forskningsorganisationen i Göteborg. I enlighet med förslag från de sakkunniga och ämbetet har budgetåret 1970/71, genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 april 1970, upprättats en för universitetet och handelshögskolan i Göteborg gemensam provisorisk organisation av viss samhällsvetenskaplig utbildning och forskning.

Ämbetet har i skrivelse den 14 oktober 1970 — efter förslag av de sakkunniga och efter hörande av vederbörande vid universitetet och handelshögskolan, studentkårerna samt Handelskammaren i Göteborg — föreslagit att handelshögskolan i Göteborg vid utgången av budgetåret 1970/71 upphör som självständig myndighet och inordnas i universitetet.

Förslaget innebär bl. a. att resurserna för utbildning och forskning vid universitetet och handelshögskolan för varje ämnesområde förs samman till en och samma institution samt att fakulteten vid högskolan inordnas i den samhällsvetenskapliga fakulteten vid universitetet. Därvid bör efter kompletterande utredning på lokal nivå och efter beslut av konsistoriet en linjenämnd för utbildningslinje 6 kunna komma till stånd vid fakulteten som beredande organ till utbildningsnämnden. Den sålunda utökade samhällsvetenskapliga fakulteten skall i konsistoriet företrädas av — utöver dekanus — ytterligare en ledamot.

Universitetskanslersämbetet föreslår vidare att sammanlagt 55 000 kr. förs över från förslagsanslaget Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor till reservationsanslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader i samband med att handelshögskolan inordnas i universitetet. Övriga befintliga resurser för högskolans förvaltning bör föras över till universitetets förvaltning. Ämbetet utgår från att berörda tjänstemän så långt möjligt kommer att tilldelas arbetsuppgifter, som anknyter till eller är jämförbara med deras nuvarande.

Ämbetet avser att återkomma till Kungl. Maj:t med förslag rörande bl. a. utbildningsrådet vid handelshögskolan.

Universitetskanslersämbetet har, med anledning av att nuvarande innehavaren av en personlig professur i internationell ekonomi vid universitetet i Stockholm Ingvar Svernilson avgår med pension, i särskild skrivelse föreslagit att en för professorn Assar Lindbeck personlig professur i internationell ekonomi skall inrättas vid universitetet i Stockholm den 1 juli 1971.

1967 års kommitté för internationell politik avlämnade i december 1969 förslag rörande studier i internationella relationer (SOU 1969: 61). Betänkandet har remissbehandlats. I sitt yttrande över förslaget anförde universitetskanslersämbetet att ämbetet avsåg att återkomma till frågan i sina förslag till anslagsäskanden för budgetåret 1971/72. Ämbetet har nu föreslagit att medel för bl. a. seminarier m. m. i freds- och konfliktforskning skall anvisas från anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Vid min anmälan av förevarande anslag i prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 265) berörde jag frågan om en förenkling av den organisatoriska strukturen för ekonomutbildningen i Göteborg (jfr även prop. 1964: 50, SU 119, rskr 293). Universitetskanslersämbetet har nu kommit in med förslag om inordnande av handelshögskolan i Göteborg i universitetet. Jag finner ämbetets förslag ändamålsenligt och förordar att det genomförs den 1 juli 1971. Därigenom bör såväl den grundläggande utbildningen som forskarutbildningen och forskningen inom de berörda ämnesområdena främjas. I likhet med ämbetet finner jag att grundläggande förutsättningar på så sätt skapas för ett rationellt utnyttjande av de samlade utbildnings- och forskningsresurserna på det ekonomiska området i Göteborg.

I enlighet med ämbetets förslag bör resurserna för utbildning och forskning vid de båda läroanstalterna för varje ämnesområde föras samman i en och samma institution. Vidare bör fakulteten vid högskolan inordnas i den samhällsvetenskapliga fakulteten vid universitetet. Den föreslagna kompletteringen av organisationen vid samhällsvetenskapliga fakulteten i Göteborg med en s. k. linjenämnd som beredande organ till utbildningsnämnden bör — om berörda myndigheter finner detta önskvärt — på försök kunna komma till stånd i anslutning till den försöksverksamhet med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal som f. n. pågår vid universitetet. Jag räknar med att försöksverksamheten med s. k. linjenämnd skall avslutas före utgången av år 1974.

Förvaltningsresurserna vid högskolan och universitetet bör samordnas i enlighet med universitetskanslersämbetets förslag.

Ämbetet har föreslagit att en professur i sjö rätt och annan transporträtt inrättas i Göteborg. Tjänsten avses bli finansierad delvis genom en testamentarisk donation av direktören Torsten Petterson att disponeras för en professur i nämnda ämne vid handelshögskolan. Med donationen är förenat villkoret att tjänsten skall vara inrättad och tillsatt före den 25 juni 1972. Jag förordar att en tjänst benämnd Torsten Pettersons professur i sjö rätt och annan transporträtt inrättas vid universitetet i Göteborg den 1 juli 1971. Kostnaderna för tjänsten bör täckas genom att erforderlig del av donationsmedlen tas i anspråk under de närmaste budgetåren. Sedan donationsmedlen förbrukats bör kostnaderna täckas av medel som anvisas över riksstaten. Jag utgår från att donationen står till förfogande även under dessa förutsättningar. I anslutning till förslaget räknar jag medel för 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Ämbetet har föreslagit inrättande av vissa tjänster inom det pedagogiska ämnesområdet. Dessa förslag anknyter delvis till förslag rörande pedagogisk utbildning och forskning, som lagts fram av pedagogikutredningen (SOU 1970: 22). Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t med förslag om inrättande av högre tjänster inom det pedagogiska ämnesområdet.

Den för professorn Ingvar Svennilson personliga professuren i internationell ekonomi vid universitetet i Stockholm dras in i samband med att Svennilson avgår. Jag finner det angeläget att för utbildning och forskning i internationell ekonomi samt för ledning av Institutet för internationell ekonomi i Stockholm en professur i detta ämne finns inrättad även efter utgången av innevarande budgetår. Jag förordar därför att en professur i internationell ekonomi inrättas vid universitetet i Stockholm den 1 juli 1971. Professuren bör vara personlig för professorn vid Handelshögskolan i Stockholm Assar Lindbeck.

Vidare tar jag upp medel för en tjänst som biträdande professor i statistik vid universitetet i Uppsala (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 266). I anslutning härtill räknar jag medel för 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Kungl. Maj:t har beslutat inrätta sammanlagt 17 ordinarie universitetslektorat den 1 juli 1970. Tjänsternas fördelning mellan läroanstalter och ämnesområden framgår av följande sammanställning.

Ämnesområde	Läroanstalt/antal tjänster					Högskolenheten i Linköping
	Universitet					
	Uppsala	Lund	Göteborg	Stockholm	Umeå	
Företags-ekonomi	1			1		
Kultur-geografi	1 ¹	1 ¹	1 ¹			1
National-ekonomi				1		
Pedagogik				1		
Psykologi	1	1	1	1		
Sociologi	1	1	1	1	1	

¹ Med placering vid universitetsfilialen.

Jag beräknar, i överensstämmelse med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., medel för ytterligare åtta tjänster som docent och sjutton tjänster som forskarassistent. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att tre av tjänsterna som forskarassistent, en vid vart och ett av universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg, skall knytas till de grupper för freds- och konfliktforskning, som är verksamma vid dessa universitet. Tjänsterna avses bli inrättade inom det ämnesområde som med hänsyn till verksamhetens inriktning är mest ändamålsenligt. Övriga kostnader vid grupperna för freds- och konfliktforskning bör bestridas från dels anslaget Särskilda åtgärder för forskarutbildning, dels berörda fakulteters driftkostnadsanslag. Frågan om en fastare organisation av freds- och konfliktforskningen vid universiteten får prövas mot bakgrund av de erfarenheter den nu aktuella förstärkningen av gruppernas resurser kan ge.

I överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av anslagen till de humanistiska fakulteterna m. m. har jag under förevarande anslag beräknat medel för utbildning och forskning inom ämnesområdet socialantropologi.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår under förevarande avlöningsanslag inte med andra förändringar än sådana av automatisk natur.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till $(71\,880\,000 + 12\,021\,000 =) 83\,901\,000$ kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., anslaget till driftkostnader till $(11\,000\,000 + 3\,200\,000 =) 14\,200\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta professurer i enlighet med vad jag förordat i det föregående,
- b) godkänna de riktlinjer för inordnande av handelshögskolan i Göteborg i universitetet i Göteborg som jag förordat i det föregående,
- c) till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.*: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 83 901 000 kr.
- d) till *Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.*: Driftkostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 14 200 000 kr.

E 12. Medicinska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 13. Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1969/70 Utgift	132 872 983 ¹	Reservation ⁴	6 989 436
1970/71 Anslag	141 825 000 ²		
1971/72 Förslag	147 486 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 84 692 855 kr. och driftkostnader 48 180 128 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 84 953 000 kr. och driftkostnader 56 872 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 87 726 000 kr. och driftkostnader 59 760 000 kr.

⁴ Anslaget Medicinska fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de medicinska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå, vid karolinska institutet samt högskolenheten i Linköping. Vidare skall från dessa anslag bestri-
das kostnader för lärare vid viss preklinisk odontologisk utbildning samt kostnader för vissa medicinska kurser inom blandad medicinsk och annan utbildning vid universitetet i Uppsala, sjukgymnastutbildningen i Stockholm och Lund, viss utbildning i logopedi samt utbildning inom ämnesområdet näringslära vid karolinska institutet.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden	
Personal				
Lärarpersonal	1 364	+	76	+35
Anslag				
<i>Utgifter</i>				
Avlöningar till lärarpersonal	70 200 000	+3 741 000		+1 670 000
Lönekostnadspålägg	16 146 000	+1 600 000		+1 103 000
	86 346 000	+5 341 000		+2 773 000
<i>Uppbördsmedel</i>				
Avkastning från vissa fonder m. m.	1 393 000	of.		of.
Nettoutgift	84 953 000	+5 341 000		+2 773 000

Universitetskanslersämbetet

Antalet nybörjarplatser för läkarutbildning uppgår innevarande läsår till sammanlagt 976, av vilka 196 i Uppsala, 190 i Lund, 168 i Göteborg, 102 i Umeå och 320 vid karolinska institutet. Härav har inne-

varande läsår 20 nybörjarplatser tillkommit vid universitetet i Umeå (jfr prop. 1970:1 bil. 10 s. 273, SU 88, rskr 215).

Till följd av riksdagens beslut (prop. 1969:137, SU 187, rskr 421) skall läsåret 1972/73 tillkomma ytterligare 50 nybörjarplatser vid karolinska institutet. Universitetskanslersämbetet utreder f. n. förutsättningarna att öka intagningen till läkarutbildningen i Uppsala med ytterligare 20 platser. Genom kontakter med berörda parter söker ämbetet vidare få till stånd en ökning av kapaciteten för läkarutbildning i Göteborg. Ämbetet har också för avsikt att pröva förutsättningarna att öka kapaciteten i Lund.

I anslutning till den kraftiga utbyggnaden av utbildningskapaciteten vid de medicinska fakulteterna under 1960-talet har forskningsresurserna vid dessa förstärkts. Inom den ram som bedöms stå till förfogande för den medicinska sektorn föreligger därför endast begränsat utrymme för sådana forskningsgrenar som inte har direkt samband med grundutbildningen. Resurserna bör koncentreras till centrala problemfält inom hälso- och sjukvårdsarbetet där insatserna samverkar med samhällets ansträngningar i övrigt att förbättra den enskildes eller kollektivets livsvillkor. I sin långtidsbedömning — som omfattar en femårsperiod — har ämbetet ansett att förstärkningar kan komma att bli aktuella inom arbetsvetenskapen, den kliniska farmakologin, immunologin — även den kliniska immunologin — samt forskningen rörande åldrandet. Ämbetets förslag till nya högre tjänster avser de två närmaste budgetåren. Ämbetet redovisar samtidigt en plan för inrättande av de professurer för klinisk utbildning och forskning vid Huddinge sjukhus i fråga om vilka riksdagen inte ännu beslutat om tidpunkt för tjänsternas inrättande (jfr prop. 1970:122, SU 135, rskr 309). Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet.

1. Löneomräkning 1 184 000 kr.
2. Tjänster som professor (1971/72 + 565 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Anmärkning
1971/72		
Anatomi, särskilt ultrastrukturforskning	Göteborg	Personlig för R. Ekholm. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i anatomi
Dermatologi och venereologi ¹	Linköping	
Klinisk kemi	Karolinska institutet	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare R. Blomstrand
Medicin, särskilt njursjukdomar ²	Lund	
Medicin, särskilt lungmedicin	Uppsala	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare G. Dahlström
Medicin, särskilt yrkesmedicin	Linköping	

Medicin, särskilt öppen hälso- och sjukvård	Lund	
Medicinsk teknik	Karolinska institutet	I stället för personlig tjänst som biträdande professor. Förste innehavare B. Jacobson
Neurologi ¹	Linköping	Fr. o. m. 1.1.1972
Oftalmiatrik ²	Linköping	Fr. o. m. 1.1.1972
Oto-rhino-laryngologi ³	Linköping	Fr. o. m. 1.1.1972
Patologi, särskilt neuropatologi	Göteborg	Personlig för P. Sourander. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i patologi
Psykiatri ²	Linköping	
1972/73		
Anestesiologi ²	Linköping	
Hygien, särskilt yrkeshygien	Linköping	
Kirurgi ⁵	Karolinska institutet	Fr. o. m. 1.1.1973
Klinisk farmakologi ⁵	Karolinska institutet	
Klinisk fysiologi ⁵	Karolinska institutet	
Klinisk kemi ⁵	Karolinska institutet	
Medicin ⁵	Karolinska institutet	
Näringslära	Karolinska institutet	
Obstetrik och gynekologi ⁴	Linköping	
Ortopedisk kirurgi ⁵	Karolinska institutet	Fr. o. m. 1.1.1973
Pediatrik ²	Linköping	
Röntgendiagnostik ⁵	Karolinska institutet	
1973/74		
Dermatologi och venereologi ⁶	Karolinska institutet	
Infektionssjukdomar ⁶	Karolinska institutet	
Klinisk bakteriologi ⁶	Karolinska institutet	
Neurologi ⁶	Karolinska institutet	
Obstetrik och gynekologi ⁶	Karolinska institutet	Fr. o. m. 1.1.1974
Oftalmiatrik ⁶	Karolinska institutet	
Pediatrik ⁶	Karolinska institutet	Fr. o. m. 1.1.1974
Psykiatri ⁶	Karolinska institutet	
Socialmedicin ⁶	Karolinska institutet	
Öron-, näs- och hals-sjukdomar ⁶	Karolinska institutet	

¹ Beslutad 1968 (prop. 83, s. 69, SU 119, rskr 273); benämningen ändrad 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 277, SU 88, rskr 215)

² Beslutad 1968 (prop. 83 s. 69, SU 119, rskr 273)

³ Beslutad 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 275, SU 88, rskr 215)

⁴ Beslutad 1968 (prop. 83 s. 69, SU 119, rskr 273); tidpunkten ändrad 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 276, SU 88, rskr 215)

⁵ Beslutad 1970 (prop. 122 s. 10, SU 135, rskr 309)

⁶ Principbeslut 1970 (prop. 122 s. 10, SU 135, rskr 309)

3. 6 docenttjänster (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1, Umeå 1, karolinska institutet 1, Linköping 1) (+423 000 kr.).

4. 4 forskarasistenttjänster (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1, Umeå 1) (+247 000 kr.).

5. För den av 1965 års riksdag beslutade ökade läkarutbildningen vid universitetet i Uppsala: 1 forskarasistenttjänst (jfr SOU 1965:12 s. 92; prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411) (+62 000 kr.).

6. För den av 1965 och 1969 års riksdagar beslutade ökade läkarutbildningen vid karolinska institutet: 3 universitetslektorat i Uo 22:25, 1 extra universitetslektorat, 2 kliniska lärartjänster, 8 forskarasistenttjänster och 10 500 assistenttimmar samt höjning av kursanslaget (jfr SOU 1965:12 s. 147; prop. 1965:141, SU 173, rskr 411 och prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421) (+1 300 000 kr.).

7. För den av 1968 års riksdag beslutade läkarutbildningen vid högskolenheten i Linköping: 9 kliniska lärartjänster, 2 forskarasistenttjänster, 8 kliniska amanuens tjänster och 1 000 assistenttimmar samt höjning av kursanslaget (prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273) (+1 253 000 kr.).

8. 1 klinisk lärartjänst (Lund) (+80 000 kr.).

9. 3 kliniska lärartjänster och 2 kliniska amanuens tjänster vid karolinska institutet samt medel — för budgetåret 1971/72 beräknade till 682 000 kr. — för extra kurser till följd av införandet av en ändrad studieordning för läkares grundutbildning (prop. 1969:1 bil. 10 s. 304, SU 46, rskr 137 och prop. 1969: 35, SU 83, rskr 215) (— 333 000 kr.).

10. 2 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (Göteborg 1 000, karolinska institutet 1 000) (+95 000 kr.).

11. Undervisningsarvoden m. m. för logopedutbildning och utbildning i näringslära (karolinska institutet) samt — på grundutbildningsnivå — för utbyte av professorsundervisning mot annan undervisning (+149 000 kr.).

Härutöver har universitetskanslersämbetet för den ökade läkarutbildningen i Umeå — för vilken ämbetet avser att senare lägga fram förslag till personalförstärkning — preliminärt beräknat det ökade medelsbehovet under budgetåret 1971/72 till 248 000 kr. För att ersätta de nuvarande kurserna i krigsmedicin med kurser i försvars- och katastrofmedicin har ämbetet preliminärt beräknat en merkostnad av 68 000 kr.

Vidare har i särskild skrivelse Svenska diabetesförbundet begärt att en tjänst som biträdande professor i experimentell diabetesforskning inrättas vid universitetet i Umeå. Universitetskanslersämbetet har yttrat sig i ärendet.

Sveriges läkarförbund och *Universitetsläraryrket* har anhållit att tjänster som biträdande professor i kliniska ämnen ombildas till professorer.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Enligt statsmakternas beslut år 1970 (prop. 122, SU 135, rskr 309) skall sammanlagt 17 professorer inrättas vid karolinska institutet under budgetåren 1972/73—1976/77 i samband med att det nya sjukhuset i Huddinge tas i bruk för läkarutbildning och medicinsk forskning. Tidpunkterna för inrättande av tjänsterna har bestämts endast för de 7 professorer som skall komma till under budgetåret 1972/73. Universitetskanslersämbetet har nu lagt fram en tidsplan för inrättande av övriga 10 professorer. Jag är dock icke beredd att nu ta ställning till den föreslagna tidsplanen (2).

För den pågående utbyggnaden av läkarutbildningen vid karolinska institutet (prop. 1965: 141, SU 173, rskr 411 och prop. 1969: 137, SU 187, rskr 421) har jag för ytterligare lärartjänster m. m. under budgetåret 1971/72 beräknat 960 000 kr. (6). Jag vill också erinra om att chefen för socialdepartementet tidigare denna dag vid sin anmälan av anslaget Karolinska sjukhuset: Driftkostnader beräknat medel för bl. a. en tjänst som biträdande överläkare med anledning av den ökade läkarutbildningen vid karolinska institutet.

Enligt den av statsmakterna beslutade tidsplanen för inrättande av professorer vid högskolenheten i Linköping i samband med den pågående uppbyggnaden av organisationen för läkarutbildning och medicinsk forskning (prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273; prop. 1969: 1 bil. 10 s. 307, SU 46, rskr 137 och prop. 1970: 1 bil. 10 s. 276, SU 88, rskr 215) skall nästa budgetår tillkomma professorer i vart och ett av ämnena dermatologi och venercologi, psykiatri, neurologi, oftalmiatrik samt oto-rhino-laryngologi. Av dessa tjänster skall de tre sistnämnda inrättas den 1 januari 1972. Jag beräknar nu medel för här angivna professorer (2). Vidare beräknar jag 837 000 kr. för ytterligare lärartjänster m. m. för läkarutbildningen vid högskolenheten (7).

Vidare beräknar jag — på grundval av ett preliminärt förslag från universitetskanslersämbetet — medel för den intagningsökning som fr. o. m. innevarande budgetår genomförs vid universitetet i Umeå (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 273).

Jag beräknar medel för en professur i medicin, särskilt njursjukdomar, vilken enligt beslut år 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 275) skall inrättas vid universitetet i Lund den 1 juli 1971 i samband med att innehavaren av en personlig professur i samma ämne avgår med pension (2).

Mellan staten och Malmöhus läns landsting träffades år 1964 avtal om samarbete för uppförande och drift av en läkarstation i Dalby läkardistrikt (jfr prop. 1963: 1 bil. 7 s. 273, SU 5, rskr 5). Vid stationen drivs under socialstyrelsens ledning sedan början av år 1968 en forsk-

nings- och försöksverksamhet i öppen vård i nära anslutning till den praktiska verksamheten vid läkarstationen. Forskningen är inriktad främst på att utveckla och utvärdera metoder och organisationsformer för öppen hälso- och sjukvård. Universitetskanslersämbetet har föreslagit att forskningsverksamheten vid stationen skall ges en fastare ställning genom att vid universitetet i Lund inrättas en professur i medicin, särskilt öppen hälso- och sjukvård. Den forskningsverksamhet som inlett vid läkarstationen i Dalby är ett värdefullt led i den ökade satsningen på den öppna hälso- och sjukvården. Anknytningen av forskningsverksamheten i Dalby till övrig medicinsk och annan forskning behöver dock ytterligare övervägas. Därvid bör beaktas även den av socialstyrelsen i annat sammanhang aktualiserade försöksverksamheten på olika håll med en samverkan mellan den öppna hälso- och sjukvården och socialvården. I denna fråga har jag samrått med chefen för socialdepartementet.

Innevarande budgetår har sammanlagt 1 338 000 kr. anvisats bl. a. för extra platser vid kliniska kurser i samband med övergången till den år 1969 (prop. 1 bil. 10 s. 303) beslutade ändrade studicordningen under grundutbildningen av läkare. Även under nästa budgetår kommer sådana extra kursplatser att behövas, om än i minskad omfattning. Under beaktande av behovet av ytterligare medel för viss timarvoderad undervisning vid karolinska institutet och högskolenheten i Linköping räknar jag med ett i förhållande till innevarande budgetår med 392 000 kr. minskat medelsbehov för nu redovisade ändamål (6, 7, 9, 11).

Jag avser att i annat sammanhang efter förslag av universitetskanslersämbetet återkomma till Kungl. Maj:t med förslag avseende de för undervisningen avsedda tjänster — utöver tjänst som professor eller biträdande professor — som inom ramen för de nu beräknade medlen bör inrättas vid läroanstalterna budgetåret 1971/72.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till $(84\,953\,000 \div 2\,773\,000 =)$ 87 726 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m., anslaget till driftkostnader till $(56\,872\,000 + 2\,888\,000 =)$ 59 760 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Medicinska fakulteterna m. m.*: Avlöningar till lärarpersonal för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 87 726 000 kr.,
- b) till *Medicinska fakulteterna m. m.*: Driftkostnader för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 59 760 000 kr.

E 14. Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 15. Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1969/70 Utgift	28 458 940 ¹	Reservation ⁴	953 138
1970/71 Anslag	33 153 000 ²		
1971/72 Förslag	34 072 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 21 879 503 kr. och driftkostnader 6 579 437 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 24 903 000 kr. och driftkostnader 8 250 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 25 622 000 kr. och driftkostnader 8 450 000 kr.

⁴ Anslaget Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de odontologiska fakulteterna vid universitetet i Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet. Vidare utgår från dessa anslag vissa medel till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	385	+	13
			+
			4
Anslag			
Avlöningar	20 246 000	+	974 000
Lönekostnadspålägg	4 657 000	+	436 000
	24 903 000	+	1 410 000
			+719 000

Universitetskanslersämbetet

Antalet intagningsplatser för tandläkarutbildning uppgår innevarande läsår till 380, av vilka 100 i Lund, 120 i Göteborg, 60 i Umeå och 100 vid karolinska institutet. Under en övergångsperiod kommer vidare antalet intagningsplatser vid karolinska institutet att öka till 220 genom tillkomsten av en nybyggnad för odontologisk utbildning och forskning vid Huddinge sjukhus avsedd för ett årligt intag av 120 elever (prop. 1970: 122, SU 135, rskr 309). Universitetskanslersämbetet utreder f. n. på Kungl. Maj:ts uppdrag i samråd med 1968 års utbildningsutredning förutsättningarna att snabbt öka utbildningskapaciteten vid de odontologiska fakulteterna. I ämbetets uppdrag ingår att särskilt pröva dessa möjligheter vid fakulteterna i Lund och i Umeå samt att även utreda organisationen av den odontologiska utbildningen och tandsjukvården vid fakulteten i Lund.

En första etapp av den pågående uppbyggnaden av odontologiska fakulteten i Göteborg blir slutförd under läsåret 1971/72. Årets anslagsframställning har sin tyngdpunkt i förslag, som rör fullföljandet av denna uppbyggnad.

För budgetåret 1971/72 föreslår ämbetet ifråga om lärartjänster följande ändringar.

1. Löneomräkning 514 000 kr.
2. Omvandling av tjänst som biträdande professor i parodontologi till professur i samma ämne vid universitetet i Lund. Förste innehavare H. Björn (+9 000 kr.).
3. Tjänster m. m. vid universitetet i Göteborg enligt 1964 års principbeslut: 1 tjänst som lärare, tillika biträdande övertandläkare, 6 assistenttandläkartjänster, 225 assistenttimmar samt höjning av kursanslaget (prop. 1964: 161, SU 183, rskr 364) (+495 000 kr.).
4. 1 docenttjänst (Göteborg) (+78 000 kr.).
5. 3 forskarasistenttjänster (Lund 1, Göteborg 1, karolinska institutet 1) (+206 000 kr.).
6. 2 assistenttandläkartjänster (Umeå) (+155 000 kr.).
7. Omläggning av utbildnings- och studieplaner (Lund + 16 000 kr. och karolinska institutet — 63 000 kr.).

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Under den senare delen av 1960-talet har intagningskapaciteten vid de odontologiska fakulteterna ökat med 120 platser till sammanlagt 380 genom tillkomsten av fakulteten i Göteborg. Statsmakterna har fattat beslut om en väsentlig utbyggnad av organisationen för tandläkarutbildning i Stockholm (prop. 1970: 122, SU 135, rskr 309). Nya lokaler dimensionerade för 120 nybörjare per år skall uppföras i anslutning till Huddinge sjukhus. Genom att fakultetens nuvarande lokaler under en övergångsperiod kan utnyttjas parallellt med de nya lokalerna skapas möjligheter att öka den totala intagningskapaciteten för tandläkarutbildning i landet till 500 platser per år. Som framgår av universitetskanslersämbetets anslagsframställning pågår inom ämbetet en utredning om försättningar för ytterligare kapacitetsökning.

Med hänsyn till den pågående uppbyggnaden av odontologiska fakulteten i Göteborg har jag för nästa budgetår beräknat medel för ytterligare fyra tjänster som assistenttandläkare, av vilka en från den 1 januari 1972. Vid min medelsberäkning har jag i överensstämmelse med ämbetets förslag beaktat behovet även av förstärkning av kursanslaget vid nämnda fakultet.

Utbildningen vid de odontologiska fakulteterna bör ges inom ramen för i huvudsak enhetliga utbildnings- och studieplaner. Av detta skäl har

sedan budgetåret 1968/69 medel anvisats för en omläggning av gällande planer vid fakulteterna i Lund och Stockholm. I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag räknar jag för nästa budgetår med ett fortsatt men något reducerat medelsbehov för att denna omläggning skall kunna slutföras.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (24 903 000 + 719 000 =) 25 622 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., anslaget till driftkostnader till (8 250 000 + 200 000 =) 8 450 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 622 000 kr.,
- b) till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 450 000 kr.

E 16. Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader

1969/70 Utgift	16 485 676
1970/71 Anslag	16 158 000
1971/72 Förslag	17 268 000

Förevarande anslag avses för den tandsjukvård, som bedrivs i anslutning till den odontologiska utbildningen och forskningen vid universiteten i Lund, Göteborg och Umeå samt vid karolinska institutet. Vidare skall från anslaget utgå vissa medel till de statliga tandtekniker- och tandsköterskeskolorna samt till ersättning åt tandtekniker- och tandsköterskepraktikanter (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 312).

Den tandsjukvårdande verksamheten anordnas vid universiteten i Göteborg och Umeå inom ramen för en tandsjukvårdscentral. Vid universitetet i Lund och karolinska institutet meddelas tandsjukvård dels vid kandidatkliniker, som ingår i de kliniskt odontologiska institutionerna, dels vid en lärarklinik.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Tandsjukvårdande personal	362	+17	+5
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar			
a) Tandsjukvårdande personal	9 447 000	+ 498 000	+ 296 000
b) Ersättning åt tandtekniker- praktikanter	777 000	+ 127 000	+ 172 000
c) Ersättning åt tandsköterske- praktikanter	2 116 000	+ 157 000	+ 166 000
Förbrukningsmateriel för den praktiska verksamheten i an- slutning till den odontologiska utbildningen m. m.	2 230 000	+1 050 000	+ 200 000
Lärarkliniker m. m.	1 600 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	2 838 000	+ 312 000	+ 276 000
	19 008 000	+2 144 000	+1 110 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Patientavgifter	1 200 000	of.	of.
Vissa ersättningar	1 650 000	of.	of.
	2 850 000	of.	of.
Nettoutgift	16 158 000	+2 144 000	+1 110 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löneomräkning 248 000 kr.

2. Ökad medelsanvisning vid universitetet i Göteborg enligt 1964 års principbeslut angående tandläkarutbildning m. m. i Göteborg: tandsjukvårdande personal (+263 000 kr.) och ersättning åt tandsköterskepraktikanter (+ 195 000 kr.) (prop. 1964: 161, SU 183, rskr 364).

3. Medel för förstärkning av fakulteternas basresurser (+231 000 kr.).

4. Medel för löneklassuppflyttning för tandteknikerpraktikanter (+157 000 kr.).

5. Ökad medelsanvisning för förbrukningsmateriel (+1 050 000 kr., varav 450 000 kr. på grund av ökad omfattning av verksamheten vid den odontologiska fakulteten i Göteborg).

Föredraganden

Uppbyggnaden av den odontologiska utbildnings- och forskningsorganisationen i Göteborg medför under nästa budgetår ökade medelsbehov även för den tandsjukvårdande verksamheten. Jag beräknar medel för ytterligare tandsjukvårdande personal och för ersättning åt ett ökat antal tandsköterskepraktikanter i Göteborg. Vid min medelsberäkning har jag tagit hänsyn även till ett mellan statens avtalsverk och berörd personal-

organisation träffat avtal om jourtjänstgöring vid odontologiska fakulteten i Göteborg. Avtalet har godkänts av Kungl. Maj:t den 5 juni 1970.

Jag har vid beräkningen av medel för ersättning åt tandteknikerpraktikanter beaktat, att praktikanterna fr. o. m. den 1 juli 1970 enligt Kungl. Maj:ts beslut erhåller arvode motsvarande två tredjedelar av lönen i löneklass A 11.

Medelsanvisningen för förbrukningsmateriel har merbelastats med betydande belopp under senare budgetår. Mot bakgrund härav räknar jag med en ökning av medelsanvisningen med 200 000 kr. Jag utgår därvid från att vederbörande universitetsmyndigheter noga följer kostnadsutvecklingen i syfte att merbelastningar skall kunna undvikas. Hithörande frågor kommer vidare att prövas i samband med det pågående utredningsarbetet rörande programbudgetering inom området för högre utbildning och forskning.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till (16 158 000 + 1 110 000 =) 17 263 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Odontologiska fakulteterna m. m.: Vissa tandsjukvårdskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 17 268 000 kr.

E 17. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Avlöningar till lärarpersonal

E 18. Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader

1969/70 Utgift	5 419 617 ¹	Reservation ⁴	201 806
1970/71 Anslag	6 437 000 ²		
1971/72 Förslag	6 744 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 3 192 155 kr. och driftkostnader 2 227 462 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 3 837 000 kr. och driftkostnader 2 600 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 3 884 000 kr. och driftkostnader 2 860 000 kr.

⁴ Anslaget Farmaceutiska fakulteten m. m.: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för farmaceutiska fakulteten i Uppsala samt för utbildning av receptarier.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	61,5	+5	of.
Anslag			
Avlöningar	3 120 000	+269 000	+ 12 000
Lönekostnadspålägg	717 000	+ 97 000	+ 35 000
	3 837 000	+366 000	+47 000

Universitetskanslersämbetet

Farmaceutiska fakulteten reformeras successivt i huvudsaklig överensstämmelse med statsmakternas beslut år 1965 (prop. 141, SU 173, rskr 411). I anledning av detta beslut infördes läsåret 1967/68 en ny utbildningsordning vid fakulteten. Fakultetens verksamhet skall enligt nysnämnda beslut flyttas till Uppsala. Flyttningen har ännu inte kunnat ske.

För budgetåret 1971/72 föreslår ämbetet i fråga om lärarpersonal följande ändringar.

1. Löneomräkning 32 000 kr.
2. 1 extra universitetslektorat (+ 86 000 kr.).
3. 1 docenttjänst (+78 000 kr.).
4. 1 forskarassistenttjänst (+68 000 kr.).
5. 1 000 assistenttimmar (+47 000 kr.).
6. Höjning av kursanslag (+55 000 kr., varav 24 000 kr. till arvoden för extra laborationskurs för receptarier).

Föredraganden

Enligt statsmakternas beslut år 1965 (prop. 141, SU 173, rskr 411) skall nya lokaler för farmaceutiska fakulteten uppföras på Artillerifältet i Uppsala. I samband därmed skall antalet intagningsplatser för utbildning till farmacie kandidatexamen öka från 80 till 120 studerande per år. I avvaktan på att de nya lokalerna kan tas i bruk, är fakultetens huvudsakliga verksamhet fortfarande förlagd till Stockholm.

Den senarelagda överflyttningen till Uppsala har medfört, att vissa modifieringar får göras i den år 1965 beslutade tidsplanen för utbyggnaden av personalorganisationen. Sålunda skulle enligt 1965 års beslut en tjänst som universitetslektor i farmakognosi inrättas budgetåret 1970/71. Samtidigt skulle en befintlig tjänst som extra ordinarie laborator i samma ämne dras in. Denna förändring i personalorganisationen bör uppskjutas tills vidare.

För vissa utbildningskostnader till följd av den senarelagda flyttningen av fakulteten beräknar jag en engångsanvisning av 12 000 kr. Vid min beräkning av driftkostnadsanslaget har jag tagit hänsyn även till att viss del av undervisningen är förlagd till Uppsala.

Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till (3 837 000 + 47 000 =) 3 884 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., anslaget till driftkostnader till (2 600 000 + 260 000 =) 2 860 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Farmaceutiska fakulteten m. m.*: *Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 884 000 kr.,
- b) till *Farmaceutiska fakulteten m. m.*: *Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 860 000 kr.

E 19. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal

E 20. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader

1969/70 Utgift	124 356 864 ¹	Reservation ⁴	3 863 460
1970/71 Anslag	127 630 000 ²		
1971/72 Förslag	129 565 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 91 013 089 kr. och driftkostnader 33 343 775 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 87 870 000 kr. och driftkostnader 39 760 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 90 125 000 kr. och driftkostnader 39 440 000 kr.

⁴ Anslaget Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå samt för den utbildning inom matematisk-naturvetenskapliga ämnesområden som anordnas vid den filosofiska fakulteten vid högskolenheten i Linköping samt vissa delar av utbildningen inom ämnesområdet informationsbehandling vid tekniska högskolan i Stockholm. Vidare skall från avlöningsanslaget utgå medel för utbildningen till filosofiska examina i vissa ämnen vid Chalmers tekniska högskola. Medel till driftkostnader för sistnämnda ändamål kommer att beräknas under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänför sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	1 543,5	+128	+23
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	71 593 500	+6 111 900	+1 260 000
Lönekostnadspålägg	16 465 900	+2 183 200	+1 020 100
	88 059 400	+8 295 100	+2 280 100
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	189 400	+ 25 100	+ 25 100
Nettoutgift	87 870 000	+8 270 000	+2 255 000

Universitetskanslersämbetet

I sina förslag till utbyggnad av forskningsorganisationen inom de matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna har ämbetet de båda senaste åren lagt särskild vikt vid de biologiska vetenskaperna. Utgångspunkten har därvid varit den genomgång av det biologiska forskningsområdet som utförts av 1965 års biologiutredning. Även i årets anslagsframställning ges detta forskningsområde hög prioritet.

Vad gäller övriga naturvetenskapliga huvudområden har 1965 års geoutredning tidigare presenterat ett omfattande planeringsunderlag för det geovetenskapliga utbildnings- och forskningsområdet. Vidare pågår kartläggning av fysikområdet och av det kemiska forskningsområdet.

I fråga om tjänster som professor och biträdande professor omfattar ämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1971/72. Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning (+716 000 kr.).

2. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1971/72 +558 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt	Tjänst	Anmärkning
1971/72			
Atom- och molekyl- fysik	Uppsala	P	Personlig för C. Nordling. Samtidigt ändrad benämning av tjänst som biträdande professor i experimentell fysik och vakanssättning av tjänsten
Biofysik, särskilt bio- fysikalisk kemi	Göteborg	P	Förste innehavare T. Vänngård
Ekologisk zoologi	Lund	BP	
Isotopgeologi	Stockholm	P	

Kvartärgeologi	Stockholm	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare C.-G. Wenner. Nuvarande benämning kvartärgeologi, särskilt tillämpad kvartärgeologi
Kärnfysik	Uppsala	BP	Förste innehavare A. Johansson
Teoretisk plasmafysik	Umeå	P	Beslutad 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 291, SU 88, rskr 215)
Zoofysiologi	Uppsala	BP	
1972/73			
Fysik	Stockholm	P	Personlig för T. R. Gerholm. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i fysik
Fysiologisk botanik	Uppsala	BP	
Fysiologisk botanik, särskilt produktionsfysiologi	Lund	BP	
Genetik	Göteborg	P	
Informationsbehandling, särskilt numerisk analys	Umeå	P	
Oorganisk kemi (korrosionsforskning)	Göteborg	BP	
Organisk kemi	Stockholm	BP	
Strålningsbiologi	Uppsala	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare B. Larsson
Teoretisk fysik, särskilt kvantkemi	Stockholm	P	Första innehavare I. Fischer-Hjalmars
Zoofysiologi	Stockholm	P	Personlig för T. Gustafsson. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i zoofysiologi

3. 7 universitetslektorat i Uo 22: 25 (Linköping 3, varav 1 överföring från teknisk fakultet, Örebro 2, varav 1 överföring från teknisk fakultet, Karlstad 1, Växjö 1) (+599 000 kr.).

4. 8 docenttjänster (+625 000 kr.).

5. 20 forskarassistenttjänster (+1 371 000 kr.).

6. 7 500 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete (Uppsala 2 500, Lund 500, Göteborg 2 000, Stockholm 1 500, Umeå 1 000) (+357 000 kr.).

7. Ökad medelsanvisning till avlöningar till vissa lärare (+4 068 000 kr.), varav 587 000 kr. utgör överföring från anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal och 289 000 kr. avser medel för studievägledning.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetten m. m.

Enligt statsmakternas beslut år 1970 (prop. 1 bil. 10 s. 291, SU 88, rskr 215) skall vid universitetet i Umeå inrättas en professur i teoretisk plasmafysik den 1 juli 1971. Jag beräknar nu medel för denna tjänst. I anslutning därtill tar jag upp medel för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Med stöd av riksdagens bemyndigande (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 361, SU 42, rskr 125) har Kungl. Maj:t föreskrivit att benämningen av professuren i botanik, särskilt fysiologi och anatomi, vid universitetet i Lund, skall i samband med tjänstens återbesättande ändras till professur i fysiologisk botanik.

Därjämte har Kungl. Maj:t beslutat inrätta 8 ordinarie universitetslektorat den 1 juli 1970, nämligen ett i vardera av ämnena matematisk statistik och informationsbehandling, särskilt administrativ databehandling vid universitetet i Uppsala, ett i matematik vid universitetet i Stockholm, ett i informationsbehandling, särskilt administrativ databehandling vid universitetet i Umeå samt ett i kemi vid vart och ett av universitetet i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm.

I det föregående har jag vidare förordat att den nuvarande tekniska magisterutbildningen skall avvecklas med början läsåret 1971/72. Med anledning härav avser jag att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att tjänsten som universitetslektor i matematik vid den tekniska magisterutbildningen i Örebro den 1 juli 1971 skall föras över från den tekniska fakultetens avlöningsanslag till förevarande anslag med fortsatt placering vid universitetsfilialen i Örebro.

Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m., medel för ytterligare 8 tjänster som docent och 17 tjänster som forskarassistent.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till $(87\,870\,000 + 2\,255\,000 =) 90\,125\,000$ kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m., anslaget till driftkostnader till $(39\,760\,000 - 2\,400\,000 + 2\,080\,000 =) 39\,440\,000$ kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 90 125 000 kr.
- b) till *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 39 440 000 kr.

E 21. Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal**E 22. Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader**

1969/70 Utgift	141 141 900 ¹	Reservation ⁴	7 849 993
1970/71 Anslag	157 620 000 ²		
1971/72 Förslag	117 850 000 ³		

¹ Därav avlöningar till lärarpersonal 100 262 125 kr. och driftkostnader 40 879 775 kr.

² Därav avlöningar till lärarpersonal 107 220 000 kr. och driftkostnader 50 400 000 kr.

³ Därav avlöningar till lärarpersonal 79 920 000 kr. och driftkostnader 37 930 000 kr.

⁴ Anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Förevarande anslag avses för de tekniska fakulteterna vid universitetet i Lund, tekniska högskolan i Stockholm, högskolenheten i Linköping samt för civilingenjörsutbildning i Uppsala och utbildning till teknisk magisterexamen i Örebro. I enlighet med vad jag i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. anfört om försöksverksamhet med programbudgetering vid Chalmers tekniska högskola (CTH), upptas under detta anslag även vissa förslag och ställningstaganden, som berör nämnda högskola. Medel för ifrågavarande verksamhet kommer emellertid att beräknas under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

I följande sammanställning redovisas — med hänsyn till vad som i det föregående anförts under vissa gemensamma frågor rörande universitetet m. m. — endast lärarpersonal och belopp som hänförs sig till sådan personal.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitetskanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	1 863	+155	+77
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	87 344 000	+ 7 613 000	+3 766 000
Lönekostnadspålägg	20 091 000	+ 2 701 000	+1 786 000
	107 435 000	+10 314 000	+5 552 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	215 000	of.	of.
Nettoutgift ¹	107 220 000	+10 314 000	+5 552 000
varav CTH	32 326 000	+ 1 758 000	+ 526 000
Nettoutgift ²	74 894 000	+ 8 556 000	+5 026 000

¹ Inkl. CTH

² Exkl. CTH

Universitetskanslersämbetet

För att åstadkomma ett fastare underlag för kommande reformer har universitetskanslersämbetet låtit utföra utredningar av ett antal större

tekniska utbildnings- och forskningsområden. Som exempel på ämnesområden som f. n. är föremål för studium kan nämnas bl. a. trafik- och transportforskningen, den maskintekniska och flygtekniska utbildningen samt informationsbehandlingsområdet.

I fråga om tjänster som professor och biträdande professor omfattar ämbetets förslag en plan för utbyggnaden t. o. m. budgetåret 1972/73. I övrigt avser ämbetets förslag budgetåret 1971/72. Ändringsförslagen rörande lärarpersonal innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning (+874 000 kr.).

2. Tjänster som professor (P) och biträdande professor (BP) (1971/72 +1 065 000 kr.).

Budgetår/ämne	Läroanstalt ¹	Tjänst	Anmärkning
1971/72			
Automatiseringsteknik	KTH	P	
Elautomatik och data-maskinteknik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Elektronik	Uppsala	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare P. A. Tove
Geoteknik med grundläggning	KTH	P	
Hydraulik och pneumatik ²	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Industriell marknadsföring ³	Linköping	P	
Industriell organisation ³	Linköping	P	
Konstruktionsmaterial	Lund	P	
Produktionsteknik I ³	Linköping	P	
Produktionsteknik II ³	Linköping	P	
Reglerteknik ³	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1972
Statistisk fysik	CTH	P	Personlig för A. Sjölander. Samtidig vakanssättning av tjänst som biträdande professor i mekanik
Telesystemteknik	CTH	P	
Teoretisk elektroteknik med plasmafysik	Uppsala	P	Omvandling av tjänst som biträdande professor. Förste innehavare H. Wilhelmsson
1972/73			
Biokemi	Lund	BP	
Datatransmission ³	Linköping	P	
Fastighets-, byggnads- och värderingsrätt	KTH	P	
Informationsbehandling, särskilt datalogi	Lund	P	
Installationsteknik	CTH	P	
Konstruktionsmaterial ³	Linköping	P	
Maskinelement	CTH	BP	
Medicinsk teknik I ³	Linköping	P	
Medicinsk teknik II ³	Linköping	P	Fr. o. m. 1.1.1973
Telesystem ³	Linköping	P	
Tillämpad fysik ²	Linköping	P	
Transportsystem ³	Linköping	P	
Vattenförsörjnings- och avloppsteknik	KTH	P	

¹ KTH = tekniska högskolan i Stockholm; CTH = Chalmers tekniska högskola.

² Beslutad 1968 (prop. 83 s. 49, SU 119, rskr 137).

3. 22 universitetslektorat i Uo 22: 25 (Lund 5, KTH 6, CTH 3, Linköping 8 samt överföring av 2 universitetslektorat till matematisk-naturvetenskaplig fakultet, varav Linköping 1 och Örebro 1) (+1 709 000 kr.).

4. 5 docenttjänster (Lund 2, KTH 1, CTH 2) (+391 000 kr.).

5. 8 forskarasistenttjänster (Lund 2, KTH 3, CTH 2, Linköping 1) (+549 000 kr.).

6. 14 assistenttjänster (+666 000 kr.).

7. Ökad medelsanvisning till avlöning av vissa lärare (+5 060 000 kr.), inberäknat överföring på 587 000 kr. till anslaget Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal samt 171 000 kr. till anslaget Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anført vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. Som jag tidigare anført redovisar jag här vissa förslag som berör även Chalmers tekniska högskola. Medel för dessa ändamål kommer emellertid att beräknas under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

Antalet utbildningsplatser i första årskursen vid den fyraåriga civilingenjörsutbildningen skall enligt gällande utbyggnadsprogram öka med 180 nästa budgetår och kommer därigenom att uppgå till 3 055 platser läsåret 1971/72 fördelade på universitetet i Uppsala 60, universitetet i Lund 622, tekniska högskolan i Stockholm 1 041, Chalmers tekniska högskola 762 samt högskolenheten i Linköping 570 intagningsplatser. Denna intagningsökning utgör den sista etappen av den av statsmakterna år 1968 (prop. 83 s. 47, SU 119, rskr 273) beslutade utbyggnaden av utbildningskapaciteten vid högskolenheten i Linköping och fördelar sig med 60 platser på var och en av utbildningslinjerna för teknisk fysik och elektroteknik, maskinteknik samt ekonomingenjörsutbildning.

Jag vill vidare erinra om att jag vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. i samband med frågan om teknisk utbildning vid filosofisk fakultet i likhet med universitetskanslersämbetet föreslagit att intagning till teknisk magisterutbildning skulle ske sista gången höstterminen 1970. Jag har vid min medelsberäkning utgått från att de nybörjarplatser som därigenom bortfaller vid tekniska högskolan i Stockholm och vid högskolenheten i Linköping skall ersättas genom att civilingenjörsutbildningen vid dessa läroanstalter tillförs motsvarande antal intagningsplatser, vilket innebär 60 nya platser i Stockholm och 40 i Linköping.

Universitetskanslersämbetet har vidare föreslagit att intagningen till sektionen för teknisk fysik vid Chalmers tekniska högskola skall öka

med 30 platser höstterminen 1971. Detta förslag bör enligt min mening genomföras. Vid bifall till mina förslag i det föregående kommer antalet nybörjarplatser vid den fyraåriga civilingenjörsutbildningen att uppgå till sammanlagt 3 185 platser höstterminen 1971.

Den tvååriga civilingenjörsutbildningen omfattar läsåret 1971/72 18 intagningsplatser vid universitetet i Lund och 24 intagningsplatser vid tekniska högskolan i Stockholm, vilka är avsedda för utbildning av s. k. universitetskemister. Intagning till den tvååriga civilingenjörsutbildningen vid universitetet i Uppsala av filosofie kandidater i naturvetenskapliga ämnen genomfördes sista gången höstterminen 1970, vilket innebär att denna utbildning kommer att upphöra vid utgången av läsåret 1971/72 (jfr prop. 1968: 1 bil. 10 s. 287).

Statsmakterna beslutade år 1970 (prop. 88, SU 133, rskr 296) att högre teknisk utbildning och forskning skall förläggas till övre Norrland. För att biträda universitetskanslersämbetet vid planeringen av denna verksamhet har en organisationskommitté tillkallats i april 1970. Kommittén har nyligen avslutat den första etappen av sitt utredningsarbete och dess förslag bereds f. n. inom universitetskanslersämbetet. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i ämnet för 1971 års riksdag. Jag beräknar nu för nämnda verksamhet ett belopp av 800 000 kr. under förevarande avlöningsanslag. Vidare har jag vid beräkningen av anslaget till driftkostnader vid tekniska fakulteterna m. m. tagit upp 200 000 kr. för samma ändamål.

Statsmakterna har beslutat (prop. 1968: 83, SU 119, rskr 273) att sju professurer skall inrättas nästa budgetår vid högskolenheten i Linköping, nämligen den 1 juli 1971 en professur i vart och ett av ämnena industriell marknadsföring, industriell organisation, produktionsteknik I och produktionsteknik II samt den 1 januari 1972 en professur i vart och ett av ämnena elautomatik och datamaskinteknik, hydraulik och pneumatik samt reglerteknik. Jag räknar nu medel för ifrågavarande tjänster.

I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag kommer jag att i det följande förorda att en professur i statistisk fysik — personlig för biträdande professorn Alf Sjölander — inrättas vid Chalmers tekniska högskola den 1 juli 1971.

I överensstämmelse med mina förslag i det föregående rörande den tekniska magisterutbildningen m. m. ämnar jag i annat sammanhang föreslå att tjänsten som universitetslektor i matematik vid utbildningen i Örebro den 1 juli 1971 förs över från förevarande anslag till matematisk-naturvetenskapliga fakulteternas avlöningsanslag med fortsatt placering vid universitetsfilialen i Örebro.

Jag räknar med en höjning nästa budgetår av nuvarande kursanslag för högre teknisk utbildning med 4 021 000 kr. utöver löncomräkning och lönekostnadspålägg för den befintliga organisationen. Jag beaktar

därvid bl. a. behovet av ytterligare medel för studievägledning vid de tekniska fakulteterna. Jag avser att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att inom ramen för kursanslaget den 1 juli 1971 inrätta ordinarie universitetslektorat vid ifrågavarande fakulteter. Innevarande budgetår har vidare inrättats tre extra ordinarie tjänster som forskarasistent inom ramen för nämnda kursanslag.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår inte med andra förändringar under förevarande anslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till anslagssammanställningen beräknar jag anslaget till avlöningar till lärarpersonal till $(10\,722\,000 - 32\,326\,000 + 5\,026\,000 =)$ 79 920 000 kr. Vidare beräknar jag, i överensstämmelse med vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m., anslaget till driftkostnader till $(50\,400\,000 - 15\,615\,000 + 3\,145\,000 =)$ 37 930 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 79 920 000 kr., varav 651 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen,
- b) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 37 930 000 kr.

E 23. Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola

1971/72 Förslag 61 913 000

Verksamheten vid Chalmers tekniska högskola regleras av universitetsstadgan (1964: 461, ändrad senast 1970: 797).

Vid högskolan bedrivs grundläggande utbildning och forskarutbildning dels enligt kungörelsen (1969: 332) om utbildning vid teknisk fakultet, dels enligt kungörelsen (1969: 50 ändrad senast 1970: 228) om utbildning vid de filosofiska fakulteterna. Vid högskolan bedrivs forskning inom tekniska och matematisk-naturvetenskapliga ämnesområden. Till högskolans uppgifter hör även att anordna utbildning vid nordiska hushållshögskolan enligt i brev den 28 juni 1963 till styrelsen för den nordiska hushållshögskolan godkända »Statutter for Nordisk husholdhøgskole» (ändrade i ämbetskrivelse den 15 april 1966).

Vid Chalmers tekniska högskola finns teknisk fakultet, bibliotek och förvaltning. Fakulteten är delad i sex sektioner. Vid högskolan finns f. n. sammanlagt 52 institutioner. En av dessa, institutionen för infor-

mationsbehandling, är gemensam för samtliga högre läroanstalter i Göteborg. Vissa institutioner, inom ämnesområdena matematik, fysik och kemi, är gemensamma för högskolan och universitetet i Göteborg. För dessa institutioner är Chalmers tekniska högskola förvaltningsmyndighet.

Konsistoriet är högskolans styrelse. Konsistoriet har i stor utsträckning delegerat sin beslutanderätt till rektorsämbetet. Fakultetens uppgifter åvilar sektionerna enligt 34 § universitetsstadgan. Fakultetens utbildningsnämnd fungerar som beslutande organ i ärenden rörande utbildningen.

För fastighetsunderhåll, maskintjänst samt inre och yttre renhållning finns en för högskolan, universitetet i Göteborg och handelshögskolan i Göteborg gemensam fastighetstjänstorganisation. Anslagsframställning för denna verksamhet avges av Chalmers tekniska högskola.

Chalmers tekniska högskola tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 14 februari 1969 anmodade jag universitetskanslersämbetet i beslut den 20 maj 1970 att inge en anslagsframställning i programbudgettermer för Chalmers tekniska högskola avseende budgetåret 1971/72. Jag hade tidigare i beslut den 27 juni 1969 föreskrivit att verksamheten vid Chalmers tekniska högskola tills vidare skulle redovisas under ett program benämnt Utbildning och forskning. Vidare föreskrevs, att utbildning skulle underindelas i utbildningslinjer och forskning i teknik- eller vetenskapsområden. Universitetskanslersämbetet har lämnat in en anslagsframställning för högskolan med en underindelning av verksamheten i läroanstaltsprogram enligt dessa riktlinjer. Ämbetet föreslår härutöver ett läroanstaltsprogram benämnt Vissa förvaltningsuppgifter vilket avser den del av fastighetstjänsten och biblioteksverksamheten som inte betjänar högskolan.

Medel för verksamheten vid Chalmers tekniska högskola anvisas för innevarande budgetår under följande anslag

1. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal
2. Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader
3. Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal
4. Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader
5. Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar
6. Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.
7. Förvaltningarna m. m. vid universitetet och vissa högskolor
8. Universitetet m. m.: Gemensamma driftkostnader
9. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer
10. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden
11. Gästföreläsningar
12. Särskilda åtgärder för forskarutbildning
13. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier
14. Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor
15. Kostnader för datamaskintid
16. Extra utgifter vid universitet och högskolor.

I riksstaten för budgetåret 1971/72 bör föras upp ett reservationsanslag benämnt Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola. I detta anslag bör räknas in högskolans andel av de anslag som ovan rubricerats 2—7, 16 samt vissa delar av anslaget 8. Medel som f. n. anvisas under anslagen 1, 9—15 samt anslaget 8 i vad avser lokalhyror samt bränsle, lyse och vatten bör tills vidare anvisas under ovan angivna anslag och senare ställas till förfogande för högskolan i enlighet med de bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelar. Jag har vid min anmälan av nämnda anslag räknat medel i enlighet härmed. Jag räknar med att bl. a. medlen för lokalhyror samt för bränsle, lyse och vatten skall kunna anvisas under programanslaget fr. o. m. budgetåret 1972/73.

Under förevarande reservationsanslag har jag beräknat medel för ändamål som innevarande budgetår bekostas från andra anslag. Dessa anslag bör därför minskas med motsvarande belopp enligt följande sammanställning.

Riksstaten 1970/71

Anslag	Medel anvisade till Chalmers tekniska högskola
E 20 Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader	2 400 000
E 21 Tekniska fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal	32 326 000
E 22 Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader	15 615 000
E 23 Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar	1 213 000
E 24 Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp	525 000
E 25 Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor	2 339 000
E 26 Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader	5 182 000
E 45 Extra utgifter vid universitet och högskolor	20 000
	59 620 000

Behållningen vid utgången av budgetåret 1970/71 på reservationsanslagen Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader, Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m., Tekniska fakulteterna m. m.: Driftkostnader och Extra utgifter vid universitet och högskolor bör i den del de avser Chalmers tekniska högskola tillföras förevarande anslag.

Mina förslag avseende förevarande anslag för budgetåret 1971/72 framgår av följande sammanställning.

Läroanstaltsprogram	1969/70 ¹	1970/71 ¹	1971/72	
			Universitets- kanslersämbetet	Före- draganden
1. Grundläggande teknisk utbildning	35 474 000	37 863 000	40 507 000	39 346 000
2. Övrig grundläggande utbildning	10 083 000	10 849 000	11 364 000	11 307 000
3. Teknisk forskning och forskarutbildning	45 634 000	49 565 000	52 834 000	51 415 000
4. Övrig forskning och forskarutbildning	5 222 000	5 987 000	6 721 000	6 692 000
5. Vissa förvaltningsuppgifter	4 135 000	4 545 000	4 931 000	4 925 000
Summa kostnader	100 548 000	108 809 000	116 357 000	113 685 000
Avgår intäkter under anslaget ²	37 500 000	43 076 000	44 985 000	44 985 000
Avgår komplementkostnader ³	5 660 000	6 113 000	6 787 000	6 787 000
Summa anslag	57 388 000	59 620 000	64 585 000	61 913 000

¹ Överslagsmässig översättning till program.

² Avser medel från statliga forskningsråd, styrelsen för teknisk utveckling samt uppdragsmedel enligt följande: 1969/70: 13 024 000, 1970/71: 13 284 000, 1971/72: 13 284 000. Övriga intäkter avser beräknad andel för högskolan av i riksstaten för budgetåret 1970/71 för åttonde huvudtiteln upptagna anslagen E 19 Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal, in- del för lokalhyror samt för bränsle, lyse och vatten under anslaget E 26 Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader, E 41 Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier och E 44 Kostnader för datamaskintid.

³ Beräknade kapitalkostnader.

Jag förordar att programbudgetering tillämpas försöksvis vid Chalmers tekniska högskola fr. o. m. budgetåret 1971/72 i enlighet med de av mig redovisade riktlinjerna. Jag anser att även redovisningen för riksdagen bör ske i programtermer. Det ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser för försöksverksamheten.

De närmare motiveringarna till dels universitetskanslersämbetets, dels mina förslag till förändringar till budgetåret 1971/72 redovisas under de anslag från vilka medlen för ändamålen anvisas budgetåret 1970/71.

I överensstämmelse med universitetskanslersämbetets förslag förordar jag vidare att en professur i statistisk fysik — personlig för biträdande professorn Alf Sjölander — inrättas vid Chalmers tekniska högskolan den 1 juli 1971. Dennes kompetens för professur i ämnet vitsordas i sakkunnigutlåtanden. Den tjänst som biträdande professor i mekanik som Sjölander nu innehar bör hållas obesatt så länge denne innehar den personliga professuren.

Med hänvisning till sammanställningen föreslår jag att anslaget uppförs med (59 620 000+2 293 000=) 61 913 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta en professur i statistisk fysik enligt vad jag förordat i det föregående,

Eb

- b) till *Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 61 913 000 kr., varav 524 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 24. Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar

1969/70 Utgift	28 397 931
1970/71 Anslag	30 273 000
1971/72 Förslag	29 744 000

Från förevarande anslag bestrids avlöningskostnaderna vid kungl. biblioteket, statens psykologisk-pedagogiska bibliotek, universitetsbiblioteken i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå, biblioteken vid karolinska institutet, tekniska högskolan i Stockholm och högskolenheten i Linköping samt det matematisk-naturvetenskapliga biblioteket vid universitetet i Stockholm.

Från de till kungl. biblioteket anvisade medlen bestrids kostnaderna för forskningsbiblioteksrådet, som är ett organ för samråd i frågor av gemensamt intresse för de vetenskapliga biblioteken.

I följande sammanställning redovisas avlöningskostnaderna m. m. vid de bibliotek för vilka medel har beräknats under förevarande anslag samt för biblioteket vid Chalmers tekniska högskola. I enlighet med vad jag i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anfört om försöksverksamhet med programbudgetering vid Chalmers tekniska högskola (CTH) upptas under detta anslag även vissa förslag och ställningstaganden som berör nämnda högskola. Medel för ifrågavarande verksamhet har emellertid beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Myndigheterna	Föredraganden
Avlöningar	24 614 000	+2 557 000	+ 359 000
Lönekostnadspålägg	5 659 000	+ 860 000	+ 335 000
	30 273 000¹	+3 417 000¹	+694 000¹
varav CTH	1 213 000	+ 134 000	+ 10 000
	29 060 000²	+3 283 000²	+684 000²

¹ Inkl. CTH

² Exkl. CTH

I följande sammanställning redovisas den beräknade personalen innevarande budgetår vid de skilda biblioteken. Av sammanställningen framgår vidare fördelningen av avlöningskostnaderna i 1 000-tal kr. — ex-

klusive lönekostnadspålägg — för denna personal. Av sammanställningen framgår också fördelningen av de kostnadsökningar — exklusive nämnda pålägg — av resp. 2 557 000 kr. och 359 000 kr. som följer av myndigheternas och mina egna förslag till medelsberäkningar för ytterligare personal.

	Befintlig personal 1970/71					Beräknad ändring 1971/72	
	Bibliotekarier	Förste biblioteksass. (A 20) m. fl.	Övrig personal	Summa personal	Lönekostnad	Lönekostnad	
						Myndigheterna	Föredraganden
<i>Kungl. biblioteket</i>	35	18	104	157	5 715	+ 886	+ 45
<i>Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek</i>	2	1	4	7	244	+ 140	+ 40
<i>Universitetsbiblioteken m. fl. bibliotek</i>	94	64	421	579	18 655	+1 531	+274
Stockholm							
universitetet	1	—	6	7	187	+ 5	— 45
karolinska institutet	4	7	26	37	1 175	+ 77	—
tekniska högskolan	7	3	31	41	1 306	+137	—
Uppsala	25	15	104	144	4 622	+182	—
Linköping	4	2	8	14	514	+365	+219
Lund	22	13	111	146	4 578	+277	+ 52
Göteborg							
universitetet	18	16	76	110	3 619	+267	+ 48
Chalmers tekniska högskola	5	3	22	30	986	+100	—
Umeå	8	5	37	50	1 668	+121	—
	131	83	529	743	24 614	+2 557	+359

Kungl. biblioteket

Kungl. biblioteket framhåller särskilt behovet av personalförstärkning inom de sektorer av bibliotekets verksamhet, som betjänar hela landets bokhandels- och biblioteksväsen. För att biblioteket skall kunna fullgöra sina åligganden i vad avser biblioteksservice åt universitetet i Stockholm erfordras ytterligare tjänster, främst vid den centrala institutionstjänsten.

Statskontoret har yttrat sig över kungl. bibliotekets anslagsframställning.

Ändringsförslagen för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löncomräkning 57 000 kr.
2. 2 förste bibliotekarietjänster i A 28 och samtidig indragning av bibliotekarietjänst i A 26, bibliotekarietjänst i A 26, konservatortjänst i A 22 och samtidig indragning av personlig tjänst i A 15, 2 förste biblioteksassistenttjänster i A 20 samt 6 biträdestjänster för bibliotekets uppgifter som national- och forskningsbibliotek (+ 477 000 kr.).
3. Förste bibliotekarietjänst i A 30 och förste biblioteksassistenttjänst i A 20 vid ett östasiatiskt bibliotek i Stockholm (+ 130 000 kr.).
4. Förste biblioteksassistenttjänst i A 20 och 4 biträdestjänster avseende bibliotekets service åt universitetet i Stockholm (+172 000 kr.).
5. Avdelningsdirektorstjänst och medel för konsultuppdrag för ADB-verksamhet (+ 146 000 kr.).

6. Ökad medelsanvisning för forskningsbiblioteksrådets verksamhet (+ 142 000 kr.).

7. Medelsanvisning för vikariatsersättningar (+ 32 000 kr.).

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

Biblioteket belyser med siffermaterial låneverksamhetens kraftiga expansion under 1960-talet.

Statskontoret har yttrat sig över bibliotekets anslagsframställning.

Ändringsförslagen för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning 4 000 kr.

2. Dokumentalisttjänst i högst A 24 och amanuensjänst i reglerad befordringsgång för litteraturtjänst och bibliografisk service m. m. (+ 103 000 kr.).

3. Medel för 2 biträdestjänster (+ 69 000 kr.).

Universitetskanslersämbetet

Omdaning av forskarutbildningen och införandet av den nya studieordningen vid de filosofiska fakulteterna har ställt ökade krav på effektiv litteraturservice. I avvaktan på resultatet av pågående utredningsarbete rörande bibliotekens organisation, begränsar ämbetet sina förslag främst till fortsatt uppbyggnad av biblioteket i Linköping och viss oundgänglig resursförstärkning av befintliga bibliotek.

Med hänvisning till att kungl. biblioteket svarar för biblioteksservice inom de humanistiska och juridisk-samhällsvetenskapliga ämnesområdena föreslår universitetskanslersämbetet, att de medel vid universitetet i Stockholm för avlöningar till bibliotekspersonal, som inte avser den matematisk-naturvetenskapliga fakulteten, förs över till kungl. bibliotekets stat.

Statskontoret har yttrat sig över universitetskanslersämbetets anslagsframställning.

Ändringsförslagen för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning 187 000 kr.

2. Förste bibliotekarietjänst i A 30 (Linköping) (+ 81 000 kr.).

3. 3 bibliotekarietjänster i A 25 (Uppsala 1, Lund 1, Göteborg 1) (+ 195 000 kr.).

4. 2 intendenttjänster i A 26 (Lund 1, Umeå 1) (+ 130 000 kr.).

5. 3 bibliotekarietjänster i A 24 (Göteborg 2, varav 1 för den verksamhet, som bedrivs av stiftelsen Kvinnohistoriskt Arkiv, Linköping 1) (+ 175 000 kr.).

6. 3 dokumentalisttjänster i A 24 (karolinska institutet 1, tekniska högskolan i Stockholm 1, Chalmers tekniska högskola 1) (+ 175 000 kr.).

7. Medel för 7 förste biblioteksassistenttjänster i A 20 (Uppsala 2, Lund 3, Göteborg 1, Umeå 1) (+ 333 000 kr.).

8. Medel för 23 biträdestjänster (Uppsala 2, Lund 2, Göteborg 3, Umeå 1, karolinska institutet 1, tekniska högskolan i Stockholm 3, Chalmers tekniska högskola 2, Linköping 9) (+ 809 000 kr.).

Föredraganden

Som jag tidigare anförts redovisar jag här vissa förslag, som berör även Chalmers tekniska högskola. Medel för dessa ändamål har beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

De vetenskapliga bibliotekens arbetsformer och organisation utreds f. n. av statskontoret. Vidare har Kungl. Maj:t i december 1969 uppdragit åt statskontoret att utreda frågan om biblioteksservice i Stockholm inom bl. a. det matematisk-naturvetenskapliga området (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 335).

Den pågående uppbyggnaden av biblioteksorganisationen i Linköping medför krav på ett betydande tillskott av resurser även nästa budgetår. Min medelsberäkning innefattar medel för bl. a. en bibliotekarietjänst i Ae 24.

Jag beräknar vidare medel för en intendenttjänst i Ae 26 vid universitetsbiblioteket i Lund.

Med anledning av en skrivelse från stiftelsen Kvinnohistoriskt Arkiv har jag i min medelsberäkning för universitetsbiblioteket i Göteborg tagit hänsyn till behovet av personal bl. a. för nämnda arkiv (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 462). Jag utgår därvid från att samlingarna kommer att överlämnas till universitetsbiblioteket i Göteborg.

Vidare har jag beaktat att biblioteksresurser, som är avsedda för de humanistiska och juridisk-samhällsvetenskapliga ämnesområdena vid universitetet i Stockholm, inordnas i kungl. bibliotekets organisation.

Med hänvisning till anslagssammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vetenskapliga bibliotek: Avlöningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 29 744 000 kr.

E 25. Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.

1969/70 Utgift	11 185 613	Reservation	382 447
1970/71 Anslag	12 740 000		
1971/72 Förslag	13 381 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnaderna för bokinköp m. m. vid kungl. biblioteket, statens psykologisk-pedagogiska bibliotek samt biblioteken vid universiteten och de under universitetskanslersämbetet hörande högskolorna.

I enlighet med vad jag i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anfört om försöksverksamhet med programbudgetering vid Chalmers tekniska högskola (CTH) upptas under detta anslag även vissa förslag och ställningstaganden, som berör nämnda högskola. Medel för ifrågavarande verksamhet har emellertid beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

Kungl. biblioteket

Kungl. biblioteket hänvisar till forskningsbiblioteksrådets rekommendation, att den årliga uppräknningen på grund av prisstegringar på vetenskaplig litteratur och bokbindning sätts till 10 %. Samtidigt visar tillgänglig statistik en genomgående höjning av bokproduktionen med ca 10 % per år.

Av den begärda ökningen på 1 442 000 kr. utgör 853 000 kr. medelsanvisningar av tillfällig natur. Dessa anvisningar begärs för anskaffning av mikrofilmer av tidningar (741 000 kr.), komplettering av bibliotekets samhällsvetenskapliga litteratur (90 000 kr.) samt inköp av viss utrustning (22 000 kr.).

Statens psykologisk-pedagogiska bibliotek

Anslaget föreslås bli ökat med 33 000 kr., varav 2 000 kr. utgör engångsanslag för inköp av viss utrustning.

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet föreslår att anslaget höjs med 3 635 000 kr. Av detta belopp utgör 550 000 kr. medelsanvisningar för ändamål av tillfällig natur. Dessa medelsanvisningar föreslås bli ökade till 1 470 000 kr. Vidare föreslås 400 000 kr. till universitetskanslersämbetets disposition för försöksverksamhet med ADB i forskningsbibliotek. Huvudmannskapet för denna verksamhet föreslås åvila forskningsbiblioteksrådet i samråd med bl. a. statskontoret och universitetskanslersämbetet.

Förslagen till ökning av medelsanvisningarna — bortsett från föreslagna anvisningar för ändamål av tillfällig natur — framgår av följande sammanställning (1 000-tal kr.).

	1969/70	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
			Myndig- heterna	Föredra- ganden
<i>Kungl. biblioteket</i>	2 290	2 595	+ 589	+ 295
<i>Statens psykologisk-peda- gogiska bibliotek</i>	125	145	+ 31	+ 20
<i>Universitetsbiblioteken m. fl. bibliotek</i>	7 905	9 080	+2 685	+ 901
Stockholm				
universitetet	520	590	+ 120	+ 45
karolinska institutet	450	520	+ 105	+ 50
tekniska högskolan	530	625	+ 195	+ 56
Uppsala	1 780	1 975	+ 550	+190
Linköping	220	315	+ 295	+ 55
Lund	1 900	2 105	+ 595	+195
Göteborg				
universitetet	1 510	1 680	+ 530	+170
Chalmers tekniska högskola	455	525	+ 145	+ 50
Umeå	540	745	+ 150	+ 90
	10 320	11 820	+3 305	+1 216

Föredraganden

Som jag tidigare anfört redovisar jag här vissa förslag, som berör även Chalmers tekniska högskola. Medel för dessa ändamål har beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

Jag beräknar för nästa budgetår 920 000 kr. för ändamål av tillfällig natur. Jag tar därvid upp 230 000 kr. för den fortsatta uppbyggnaden av biblioteket i Linköping. För universitetsbiblioteket i Umeå räknar jag med en tillfällig medelsanvisning av 100 000 kr. för fortsatt uppbyggnad av resurserna inom de humanistiska och naturvetenskapliga ämnesområdena. I fråga om de för tillfälliga ändamål beräknade medlen bör dispositionen tills vidare stå öppen vad avser 590 000 kr., vilka beräknats för bl. a. ändamål som berör hela biblioteksväsendet.

Vid min medelsberäkning för kungl. biblioteket har jag tagit upp 20 000 kr., som tidigare anvisats under tredje huvudtiteln.

Med hänvisning till sammanställningen och i enlighet med vad jag anfört i det föregående bör anslaget nästa budgetår föras upp med (11 820 000—525 000+1 166 000+920 000=) 13 381 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vetenskapliga bibliotek: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 13 381 000 kr.

E 26. Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor

1969/70 Utgift	27 897 922
1970/71 Anslag	30 688 000
1971/72 Förslag	30 028 000

Från förevarande förslagsanslag bestrids utgifter för personal m. m. och expenser vid förvaltningarna vid universiteten, karolinska institutet, tekniska högskolan i Stockholm och högskolenheten i Linköping.

I enlighet med vad jag i det föregående vid min anmälan av vissa

gemensamma frågor rörande universiteten m. m. anført om försöksverksamhet med programbudgetering vid Chalmers tekniska högskola (CTH) upptas under detta anslag även vissa förslag och ställningstaganden som berör nämnda högskola. Medel för ifrågavarande verksamhet har emellertid beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	167,5	+ 58,5	+ 7
Övrig personal	512	+ 63,5	+ 8
	679,5	+ 122	+15
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	21 939 000	+4 321 000	+1 323 000
Datamaskintid m. m.	976 000	+ 940 000	+ 616 000
Expenser	2 196 000	+ 479 000	+ 305 000
Lönekostnadspålägg	5 011 000	+1 556 000	+ 584 000
Försöksverksamhet med registrering av studerande	615 000	+ 150 000	— 615 000
Information m. m. om uppdragsverksamhet	250 000	of.	of.
Vissa kostnader för studierådgivning m. m.	938 000	of.	of.
Förberedelser för ny redovisningsorganisation	400 000	of.	— 50 000
Personalutbildning	—	+ 640 000	—
Personalinformation m. m.	—	+ 605 000	—
	32 325 000	+8 691 000	+2 163 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avkastning från vissa fonder m. m.	336 500	of.	of.
Ersättning för förvaltningskostnader	1 300 500	of.	+ 300 000
	1 637 000	of.	+ 300 000
Nettoutgift ¹	30 688 000	+8 691 000	+1 863 000
varav CTH	2 339 000	+ 984 000	+ 184 000
Nettoutgift ²	28 349 000	+7 707 000	+1 679 000

¹ Inkl. CTH

² Exkl. CTH

Avlöningskostnaderna — i 1970 års löneläge men exklusive lönekostnadspålägg — för den personal vid förvaltningarna för vilken innevarande budgetår medel beräknats under anslagsposten till avlöningar framgår av följande sammanställning.

Universitetet i	
Uppsala	3 461 000
Lund	4 084 000
Göteborg	2 380 000
Stockholm	3 112 000
Umeå	1 798 000
Karolinska institutet	1 690 000
Tekniska högskolan i Stockholm	2 103 000
Chalmers tekniska högskola	1 699 000
Handelshögskolan i Göteborg	186 000
Högskolenheten i Linköping	900 000

Utöver de i sammanställningen upptagna beloppen har innevarande budgetår under anslagsposten till avlöningar beräknats 675 000 kr. för personal vid AV-centraler och för bevakning av kurslitteraturfrågor, medel för en tjänst som director musices i vardera Uppsala och Lund samt medel för tre personliga tjänster, två i Uppsala och en i Lund, för motionsverksamhet för studerande. Från anslaget bekostas även uppdragstillägg till bl. a. rektorer, prorektorer och valda ledamöter av konsistorier.

Universitetskanslersämbetet

Ändringsförslagen rörande posten till avlöningar, inklusive lönekostnadspålägg, för nästa budgetår innebär i korthet följande.

1. Löneomräkning (+ 942 000 kr.).
2. Allmän förstärkning av basresurserna med 1 tjänst som avdelningsdirektör (karolinska institutet), 2 byrådirektörstjänster (Umeå och tekniska högskolan i Stockholm), 1½ byråsekreterartjänst (Lund ½ och Göteborg 1) samt 14 biträdestjänster (+ 735 000 kr.).
3. 10 tjänster som utbildningsledare vid teknisk fakultet (+ 936 000 kr.).
4. Förstärkning för studievägledningsverksamheten med 4 byrådirektörstjänster (Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm), 2 byråsekreterartjänster (tekniska högskolan i Stockholm och Chalmers tekniska högskola), 2½ studievägledartjänster (Lund 1½, Linköping 1), arvoden till extra personal samt 10 biträdestjänster (+ 837 000 kr.).
5. 5 byråsekreterartjänster och 5 biträdestjänster (Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå) för verksamheten med nya utbildningsformer, främst yrkesinriktade kurser och kombinationsutbildningar (+ 391 000 kr.).
6. Medel för samarbete mellan universitet och folkbildningsorganisationer (+ 136 000 kr.).
7. Medel för fortsatt utbyggnad av AV-centraler och bevakning av kurslitteraturfrågor (+ 388 000 kr.).
8. Arvodestjänster för administrativ service m. m. i samband med nya former för samarbete mellan studerande, lärare och övrig personal (+ 347 000 kr.).
9. För planering, inköp och service: 3 intendenttjänster (Uppsala, karolinska institutet och tekniska högskolan i Stockholm), 1 tjänst som inköpsassistent (Lund), 1 förste byråsekreterartjänst (Chalmers tekniska högskola), 1 assistenttjänst (Stockholm) samt 9 biträdestjänster (+ 569 000 kr.).
10. Förstärkning av personalsektionerna med 2 byråsekreterartjänster (Göteborg och Umeå) samt 7 biträdestjänster (+ 326 000 kr.).
11. 3 biträdestjänster vid universitetsfilialerna (+ 77 000 kr.).

12. Vissa medel som f. n. är upptagna under detta anslag bör för nästa budgetår beräknas under anslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Driftkostnader (— 55 000 kr.).

Föredraganden

Som jag tidigare anfört redovisar jag här vissa förslag som berör även Chalmers tekniska högskola. Medel för dessa ändamål har beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola.

För allmän förstärkning av basresurserna vid förvaltningarna, främst med biträden vid utbildningsbyråerna/avdelningarna, beräknar jag 250 000 kr. (2).

I enlighet med vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m. tar jag under förevarande anslag upp medel för förstärkning av resurserna vid förvaltningarna för studievägledning m. m. För denna verksamhet samt för förvaltningarnas verksamhet med nya utbildningsformer, främst yrkesinriktade studiekurser och kombinationsutbildningar, beräknar jag här 310 000 kr. (4, 5). Vidare beräknar jag en minskning av anslaget med 615 000 kr. avseende försöksverksamhet med registrering av studerande, för vilket ändamål medel beräknats under driftkostnadsanslagen.

I anledning av universitetskanslersämbetets förslag om samarbete mellan universiteten och folkbildningsorganisationerna beräknar jag här 75 000 kr. (6). Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t i fråga om detta samarbete.

För fortsatt utbyggnad av AV-centralerna beräknar jag 185 000 kr. (7). Jag vill även erinra om vad jag i prop. 1968: 1 (bil. 10 s. 298) anförde om koncentration av resurserna inom AV-området till en central på varje universitetsort och om möjligheterna till samverkan med motsvarande centraler på skolans område.

Vidare beräknar jag medel för en förstärkning av inköpsfunktionerna vid universitet och högskolor med två intendenttjänster (9). I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag beräknar jag medel även för tre biträdestjänster vid universitetsfilialerna (11).

Under expensposten har jag beräknat medel för bl. a. en förstärkning av informationsverksamheten vid läroanstalterna.

Vad gäller vissa kostnader för försöksverksamheten med nya former av samverkan mellan studerande, lärare och övrig personal för nästa budgetår återkommer jag till Kungl. Maj:t i annat sammanhang.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 30 028 000 kr.

E 27. Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader

1969/70 Utgift	125 729 496
1970/71 Anslag	138 900 000
1971/72 Förslag	155 770 000

I följande sammanställning redovisas de belopp som innevarande budgetår beräknats för de ändamål för vilka utgifterna bestrids från anslaget samt de av universitetskanslersämbetet och — vad gäller kungl. biblioteket och statens psykologisk-pedagogiska bibliotek — av dessa myndigheter beräknade ändringarna för budgetåret 1971/72. I sammanställningen redovisas även av interimsstyrelsen för den botaniska trädgården i Frescati i Stockholm preliminärt beräknat medelsbehov för driften av trädgården.

I enlighet med vad jag i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten anfört om försöksverksamhet med programbudgetering vid Chalmers tekniska högskola (CTH) upptas under detta anslag även vissa förslag och ställningstaganden som berör nämnda högskola. Medel för ifrågavarande verksamhet har emellertid beräknats under anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola. Medel för lokalhyror och bränsle, lyse och vatten vid högskolan beräknas dock under förevarande anslag för budgetåret 1971/72.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Myndigheterna	Fördraganden
1. Sjukvård	649 000	+ 54 000	+ 50 000
2. Resesättningar	640 000	— 140 000	— 140 000
3. Telegram och telefon	3 480 000	+ 940 000	+ 940 000
4. Vissa expenser vid akademiska högtidligheter m. m.	140 000	of.	of.
5. Arbetare vid de botaniska trädgårdarna vid universiteten i Uppsala och Lund	767 000	+ 20 000	+ 20 000
6. Driften av den botaniska trädgården i Frescati	440 000	of.	of.
7. Lokalhyror	97 023 000	+ 17 954 000	+ 17 954 000
8. Bränsle, lyse och vatten	12 202 000	+ 1 563 000	+ 1 563 000
9. Renhållning och städning	16 032 000	+ 1 699 000	+ 1 699 000
10. Avlöningar vid fastighetstjänsten	3 120 000	+ 358 000	+ 147 000
11. Lönekostnadspålägg	4 407 000	+ 438 000	+ 387 000
	138 900 000¹	+ 22 886 000¹	+ 22 620 000¹
varav CTH ²	5 182 000	+ 602 000	+ 568 000
	133 718 000³	+ 22 284 000³	+ 22 052 000³

¹ Inkl. CTH² Anslagsposterna 1—4 och 9—11³ Exkl. CTH*Myndigheterna*

1. 8 tjänster vid fastighetstjänsten (-/· 283 000 kr.).

2. Medelsanvisning av 161 000 kr. för extra personal vid fastighets-tjänsten.

Föredraganden

I avvaktan på resultatet av de förhandlingar som statens förhandlings-nämnd för om bl. a. kommunalt bidrag till kostnaderna för den botaniska trädgården i Frescati tar jag även för nästa budgetår upp ett preliminärt belopp av 440 000 kr. för driften av trädgården (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 312).

Kungl. Maj:t har den 27 maj 1970 uppdragit åt universitetskanslers-ämbetet att redovisa erforderligt underlag för att medel som beräknas för de ändamål för vilka kostnaderna bestrids från anslagsposterna 1—3, 5 och 9 samt — i motsvarande delar — anslagsposten 11 fr. o. m. nästa budgetår skall kunna anvisas från andra anslag, främst driftkostnadsanslag. Ämbetet har anmält att det inte varit möjligt att redovisa detta underlag i sådan tid att anslagsomläggningen nu kan anmälas för riksdagen. Med anledning härav räknar jag med att ifrågavarande anslagsomläggning skall kunna genomföras budgetåret 1972/73.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 155 770 000 kr.

E 28. Decentraliserad universitetsutbildning m. m.

1969/70 Utgift ¹	1 654 760	Reservation ¹	3 184 871
1970/71 Anslag ¹	1 000 000		
1971/72 Förslag	5 545 000		

¹ Anslaget Decentraliserad akademisk utbildning m. m.

Från förevarande anslag bestrids kostnader för decentraliserad universitetsutbildning och universitetsutbildning anordnad av Hermods korrespondensinstitutets stiftelse. Ansvar för utbildningen vilar enligt gällande bestämmelser på universitetskanslersämbetet. För anslaget gäller bestämmelser meddelade av Kungl. Maj:t den 5 juni 1970.

Statsmakterna har år 1970 (prop. 169, SU 223, rskr 438) fattat beslut om försöksverksamhet med systematiserad decentraliserad universitetsutbildning. Utbildningen omfattar första och andra avdelningen av vissa utbildningslinjer vid filosofisk fakultet. Försöksverksamheten äger rum i Luleå, Sundsvall och Östersund.

Universitetskanslersämbetet

Decentraliserad universitetsutbildning anordnas f. n. i form av grundkurser om 20 poäng inom vissa humanistiska, samhällsvetenskapliga och

matematisk-naturvetenskapliga ämnesområden. Efter Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall anordnas utbildning även för 40 poäng. Budgetåret 1969/70 uppgick antalet 20-poängskurser till 50 och antalet deltagare i dessa till ca 1 570. I tolv studiekurser för högre poäng deltog ca 275 studerande. Ämbetet räknar med en verksamhet av minst samma omfattning budgetåret 1971/72.

Ämbetet har funnit det angeläget att den decentraliserade utbildningen i naturvetenskapliga ämnen byggs ut. Den utbildning i fysik som har påbörjats innevarande budgetår i Karlstad och Växjö bör därför ges även nästa budgetår. Ämbetet föreslår att utbildning i kemi skall tillkomma på nämnda orter nästa budgetår.

Ämbetet begär vidare medel för försöksverksamhet med systematiserad decentraliserad universitetsutbildning liksom för utvidgning av försöksverksamheten till ytterligare en ort. Därutöver begär ämbetet medel för genomförande av vissa projekt enligt förslag av 1968 års utbildningsutredning, vilka Kungl. Maj:t givit ämbetet i uppdrag att planera. Projekten avser kombination av självinstruerande materiel och muntlig undervisning samt kombination av studiecirkel, självinstruerande materiel och videoband.

Slutligen föreslår ämbetet vissa höjningar av bidraget till Hermods korrespondensinstituts stiftelse och av medel för täckande av rese- och traktamentskostnader, administration m. m. Vid beräkningen av medelsbehovet har ämbetet tagit i beaktande kostnader för utrustning m. m.

Ämbetet räknar med att reservationen på anslaget till största delen kommer att förbrukas under budgetåret 1970/71.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag i det föregående anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

Benämningen på det nuvarande reservationsanslaget till decentraliserad akademisk utbildning m. m. bör med giltighet fr. o. m. nästa budgetår ändras till Decentraliserad universitetsutbildning m. m. Detta bör emellertid inte medföra att anslaget skall behandlas som ett nytt reservationsanslag.

Jag avser att i annat sammanhang återkomma till Kungl. Maj:t med anledning av universitetskanslersämbetets förslag om decentraliserad universitetsutbildning inom de naturvetenskapliga ämnesområdena.

Beträffande försöksverksamheten med systematiserad decentraliserad universitetsutbildning vill jag hänvisa till vad jag tidigare anfört vid min anmälan av denna fråga (prop. 1970: 169, SU 223, rskr 438). Jag beräknar nu medel för det fortsatta genomförandet av denna försöksverksamhet. Allteftersom erfarenheter vinnas bör ställning tas till en eventuell förlängning och utbyggnad av denna verksamhet. Jag är inte beredd att

föreslå att försöksverksamheten utvidgas till ytterligare orter redan nästa budgetår.

Till frågan om utrustning m. m. återkommer jag senare.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Decentraliserad universitetsutbildning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 545 000 kr.

E 29. Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm

1969/70 Utgift	1 578 000
1970/71 Anslag	1 578 000
1971/72 Förslag	2 606 000

Finansieringen av verksamheten vid Handelshögskolan i Stockholm regleras genom ett avtal den 23 januari 1954. I detta avtal har vidtagits vissa ändringar, av vilka den senaste trädde i kraft den 1 juli 1967, då det årliga statliga bidraget till högskolan fastställdes till 1 553 200 kr. En redogörelse för avtalet m. m. lämnades i prop. 1967: 54 (SU 61, rskr 167). Avtalets giltighetstid har sedermera förlängts till den 30 juni 1979.

I nämnda avtal föreskrivs bl. a. att om väsentligt ändrade förhållanden inträder — t. ex. förskjutning i penningvärdet — skall förhandlingar om en reglering av statens bidrag tas upp. Härvid skall jämförelse göras med förhållandena läsåret 1966/67 (1966 års löner). Direktionen för Handelshögskolan i Stockholm har med utgångspunkt i kostnadsutvecklingen för högskolan anhållit om förhandling om reglering av statens bidrag.

Sedan förhandlingarna i denna del slutförts har den 4 december 1970, under förutsättning av bl. a. Kungl. Maj:ts godkännande, avtal träffats om ytterligare ändringar i 1954 års avtal. Jag beräknar att statens bidrag budgetåret 1971/72 ökar med ca 328 000 kr. till 1 881 000 kr. Beräkningarna av kostnaderna nämnda budgetår har härvid gjorts med utgångspunkt i 1970 års löne- och prisnivå. Härutöver erhåller högskolan ett engångsbidrag av 700 000 kr. som kompensation för allmän kostnadsutveckling under tiden fram till den 31 december 1970. Det sammanlagda statsbidraget till högskolan för nästa budgetår uppgår sålunda till 2 606 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

a) att bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna avtalet den 4 december 1970 med Stockholms stad, Handelshögskoleföreningen i Stockholm och Handelshögskolans i Stockholm direktion om

ändringar i avtalet den 23 januari 1954 angående Handelshögskolan i Stockholm,

b) att till *Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 2 606 000 kr.

c) vissa högskolor m. m.**E 30. Socialhögskolorna m. m.**

I riksstaten för innevarande budgetår finns upptaget ett förslagsanslag för socialhögskolorna av 19 270 000 kr.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 januari 1970 tillkallade jag den 5 februari 1970 en organisationskommitté med uppgift att förbereda utbyggnad av socionomutbildningen (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 324, SU 88, rskr 215). Kommittén har antagit benämningen 1970 års socionomutbildningsberedning. Beredningen har den 17 november 1970 lagt fram förslag (Vidgad socionomutbildning, stencil U 1970: 19) om dels utbyggnadstakten vid socialhögskolorna budgetåren 1971/72—1974/75, dels lokalisering av socionomutbildning till nya orter.

Samarbetsnämnden för socialhögskolorna har avgivit förslag till anslagsframställningar för budgetåret 1971/72.

Beredningen av dessa frågor, liksom av frågan rörande social forskning, är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 22 170 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Socialhögskolorna m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 22 170 000 kr.

E 31. Fortbildning av socionomer, journalister m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår finns upptaget ett reservationsanslag för fortbildning av socionomer, journalister m. m. av 252 000 kr. Samarbetsnämnden för socialhögskolorna och samarbetsnämnden för journalisthögskolorna har avgivit förslag till anslagsframställning för budgetåret 1971/72. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition i bl. a. detta ämne för riksdagen. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 252 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Fortbildning av socionomer, journalister m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 252 000 kr.

E 32. Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet

1969/70 Utgift	311 000
1970/71 Anslag	323 000
1971/72 Förslag	323 000

Från anslaget bestrids utgifter för utbildningsverksamheten vid sköndalsinstitutets sociala linje.

Direktionen för Svenska diakonsällskapet

Anslaget bör räknas upp med 58 000 kr. bl. a. med hänsyn till ökade lärarkostnader och ökade kostnader för konsulenttjänstgöring.

Föredraganden

Jag vill erinra om att riksdagen förra året fattade beslut om en kraftig utbyggnad av socionomutbildningen (prop. 1970: 1 bil. 10, SU 88, rskr 215). Bristen på platser för utbildning av personal inom social verksamhet kommer därvid i väsentlig grad att minska. Frågan om bidrag till den sociala utbildningsverksamheten vid sköndalsinstitutet bör därför omprövas inför budgetåret 1972/73.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 323 000 kr.

E 33. Journalisthögskolorna

1969/70 Utgift	4 201 862
1970/71 Anslag	4 366 000
1971/72 Förslag	4 684 000

Förevarande förslagsanslag avses för journalisthögskolorna i Stockholm och Göteborg samt samarbetsnämnden för journalisthögskolorna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Styrelserna och nämnden	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	12	of.	of.
Övrig personal	13	+3	of.
	25	+3	of.
<i>Anm. Utöver de angivna tjänsterna har för budgetåret 1970/71 anvisats medel för undervisningsarvoden m. m. (ca 0,8 milj. kr.).</i>			
Anslag			
Avlöningar till lärarpersonal	1 659 800	+ 60 800	of.
Avlöningar till övrig personal	476 200	+ 89 900	+ 4 800
Sjukvård	2 200	of.	of.
Rescersättningar			
a) Rescersättningar till lärare och deltagare i handledarkurser	19 000	+ 1 000	+ 1 000
b) Rescersättningar till studerande	69 500	+ 3 500	+ 3 500
c) Övriga rescersättningar (även för resor inom de nordiska länderna)	38 200	+ 7 900	+ 2 800
Lokalkostnader	576 800	+229 000	+229 200
Bokinköp m. m.	29 000	+ 73 400	+ 2 000
Övningstidningar m. m.	375 000	+ 18 800	+ 19 000
Övningar med radio och TV	307 000	+ 15 400	+ 15 000
Psykotekniska prov	227 000	+ 11 400	+ 11 000
Expenser	86 300	+ 44 400	+ 4 700
Lönekostnadspålägg	500 000	+ 60 000	+ 25 000
	4 366 000	+615 500	+318 000

Samarbetsnämnden för journalisthögskolorna

De förslag till tjänster m. m. som läggs fram av samarbetsnämnden och de lokala styrelserna innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 84 000 kr.
2. Samma lön och tjänsteställning för lektorerna i praktiska ämnen som för universitetslektorerna (+75 500 kr.).
3. 2 tjänster som institutionstekniker (+69 000 kr.).
4. Ökad medelsanvisning för avlöning av biträdespersonal m. m. (+42 000 kr.).

Samarbetsnämnden föreslår vidare utbyggnad av högskolorna för främst fort- och vidareutbildning av journalister (+700 000 kr.).

Föredraganden

Samarbetsnämnden för journalisthögskolorna har föreslagit utbyggnad av högskolornas utbildningskapacitet för att utrymme skall kunna beredas för fort- och vidareutbildning av journalister vid högskolorna. Frågan om fördelning av tillgängliga resurser mellan grundutbildning och fortbildning bör prövas i annat sammanhang.

Jag räknar för nästa budgetår inte med andra förändringar under förvarande anslag än sådana av automatisk natur. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Journalisthögskolorna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 684 000 kr.

E 34. Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m.

1969/70 Utgift ¹	487 335
1970/71 Anslag	398 000
1971/72 Förslag	409 000

¹ Anslaget Nordiska afrikainstitutet: Förvaltningskostnader.

Nordiska afrikainstitutet, som är förlagt till Uppsala, kom till genom statsmakternas beslut år 1962 (prop. 100, SU 135, rskr 313). Institutet har till uppgift att i Norden främja studiet av afrikanska förhållanden samt verka för den internationella biståndsverksamheten i vad denna berör Afrika. Det åligger institutet särskilt att främja utbildning av personal för biståndsverksamhet i Afrika, att sprida information rörande Afrika och aktuella afrikanska förhållanden, att vara dokumentationscentrum för afrikaforskningen samt att främja vetenskaplig forskning och undervisning om Afrika. Kungl. Maj:t har den 29 juni 1964 meddelat instruktion för institutet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Styrelsen	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	3	+1	of.
Övrig personal	5	+1	of.
	8	+2	of.
<i>Anm. Härutöver finns för institutet en tjänst inom vardera gruppen inrättad vid Uppsala universitetsbibliotek.</i>			
Anslag			
Avlöningar	279 000	+109 000	+ 5 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Lokalkostnader	54 000	+ 3 000	+ 2 000
Lönekostnadspålägg	64 000	+ 31 000	+ 4 000
	398 000	+143 000	+11 000

Styrelsen för nordiska afrikainstitutet

Institutet har utvidgat sin verksamhet kraftigt under de senaste åren. Därvid har institutet sökt etablera en typ av verksamhet som kombinerar

en kvalificerad informations- och dokumentationsverksamhet med undervisning på olika nivåer. Den nödvändiga expansionen medför dock i viss utsträckning ändrade arbetsuppgifter för den handläggande personalen. Styrelsen lägger därför fram förslag om en förändring i institutets organisation. I denna fråga har styrelsen samrått med statskontoret.

Styrelsens förslag om tjänster m. m. innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 13 000 kr.
2. Omvandling av tjänsten som föreståndare till byråchefstjänst (-12 000 kr.).
3. Byrådirektörstjänst i stället för tjänst som administrativ sekreterare (+15 000 kr.).
4. Tjänst som utbildningssekreterare i stället för tjänst som kursassistent (+7 000 kr.).
5. Forskarassistent (+61 000 kr.).
6. Tjänst som kontorsskrivare (+33 000 kr.).
7. Ökad medelsanvisning till arvoden och särskilda ersättningar (+2 000 kr.).

Föredraganden

Jag räknar under detta anslag inte med andra förändringar än sådana av automatisk natur. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Nordiska afrikainstitutet: Avlöningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 409 000 kr.

E 35. Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader

1969/70 Utgift ¹	148 561	Reservation ¹	88 167
1970/71 Anslag	293 000		
1971/72 Förslag	305 000		

¹ Anslaget Nordiska afrikainstitutet: Bokinköp, gästföreläsningar m. m.

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för bl. a. bokinköp m. m., gästföreläsningar m. m. och resestipendier vid nordiska afrikainstitutet. Vidare får — under förutsättning att gåvo- och donationsmedel ställs till förfogande — från anslaget bestridas kostnader för extra tjänst som forskarassistent.

Styrelsen för nordiska afrikainstitutet

Med hänsyn till bl. a. behovet av viss pedagogisk försöksverksamhet och den stora efterfrågan på institutets resestipendier bör anslaget räknas upp med 75 000 kr.

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med (293 000+12 000=) 305 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska afrikainstitutet: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 305 000 kr.

E 36. Latinamerika-institutet i Stockholm

1969/70 Utgift ¹	211 391
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

¹ Anslaget Ibero-amerikanska institutet i Stockholm. Utgiften bestrids genom överföring av medel från Ibero-amerikanska fonden.

Ibero-amerikanska institutet i Stockholm förstatligades genom statsmakternas beslut år 1969 (prop. 21, SU 47, rskr 138). Institutet har till uppgift att främja studiet av samhälls- och kulturutvecklingen i de latinamerikanska länderna. Det åligger institutet särskilt att driva och främja forskning och utbildning om Latinamerika, driva biblioteksverksamhet och utgöra dokumentationscentrum för latinamerikaforskningen. Institutet skall vidare anordna kurser, föreläsningar och seminarier och i övrigt sprida information om latinamerikanska förhållanden samt medverka till ekonomiska och allmänskulturella kontakter med Latinamerika. Driftkostnaderna för institutet täcks genom att behållningen av den iberoamerikanska fonden tas i anspråk. Kungl. Maj:t har den 29 maj 1969 fastställt instruktion för institutet (ändrad senast den 11 december 1970). Genom beslut den 14 maj 1970 föreskrev Kungl. Maj:t att institutet skall benämnas Latinamerika-institutet i Stockholm.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	1	+1	+1
Övrig personal	0,5	+0,5	of.
	1,5	+1,5	+1
<i>Anm. Härutöver finns för institutet en tjänst inom vardera gruppen inrättad vid kungl. biblioteket.</i>			
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	97 400	+ 52 800	+ 38 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Resersättningar (även för utrikes resor)	10 000	of.	of.
Lokalkostnader	4 000	of.	of.
Expenser	20 000	+ 5 000	+ 1 000
Bokinköp m. m.	30 000	+ 5 000	+ 3 000
Lönekostnadspålägg	19 700	+13 500	+10 000
Avlöningar till bibliotekspersonal	80 900	+ 700	+ 1 000
	263 000	+77 000	+53 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Fondmedel	262 000	+77 000	+53 000
Nettoutgift	1 000	of.	of.

Universitetskanslersämbetet

Medel bör tas i anspråk bl. a. för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete.

Föredraganden

Jag räknar med en förstärkning av institutets resurser, bl. a. med 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Latinamerika-institutet i Stockholm* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 37. Vissa kurser för utländska studerande

1969/70 Utgift	1 102 946
1970/71 Anslag	1 510 000
1971/72 Förslag	1 522 000

Från förevarande förslagsanslag utgår bidrag till styrelsen för the Stockholm University Institute for English-Speaking Students för an-

ordnande vid universitetet av internationell engelskspråkig undervisning. Bestämmelser för verksamheten har meddelats av Kungl. Maj:t den 29 juni 1966. Från anslaget bestrids även kostnader för kurser i svenska språket för icke svensktalande studerande m. fl. Sistnämnda undervisning står under universitetskanslersämbetets överinseende och meddelas vid universitetet i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm samt Umeå. Kungl. Maj:t har beträffande dessa kurser meddelat bestämmelser den 27 maj 1970.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Anslag			
1. Internationell engelskspråkig kursverksamhet för utländska studerande			
a) Bidrag	198 000	of.	of.
b) Lönekostnadspålägg	45 000	+ 2 000	+ 2 000
2. Kurser i svenska språket för icke svensktalande studerande m. fl.			
a) Undervisningsarvoden	892 000	+151 000	of.
b) Driftkostnader	155 000	+ 60 000	of.
c) Studierådgivning	—	+ 40 000	—
d) Lönekostnadspålägg	220 000	+ 61 000	+ 10 000
	1 510 000	+314 000	+ 12 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löne- och prisomräkning (+12 000 kr.).
2. Medel för undervisningsarvoden m. m. vid ytterligare 27 kurser i svenska språket för utländska studerande (+187 000 kr.).
3. Ökad medelsanvisning för administration av undervisningen samt för undervisningsmateriel m. m. (+65 000 kr.).
4. Medel för studierådgivning (+50 000 kr.).

Föredraganden

Jag räknar under detta anslag för nästa budgetår liksom för innevarande budgetår medel för ca 160 kurser i svenska språket för utländska studerande. Jag räknar vidare med att medel för studierådgivning för deltagare i sådana kurser skall kunna anvisas från reservationsanslaget Extra utgifter vid universitet och högskolor.

Kommittén för utländska studerande har avgivit förslag rörande studiesocialt stöd till utländska studerande (stencil U 1969: 9). Förslag om proposition i denna fråga kommer senare att föreläggas Kungl. Maj:t.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kurser för utländska studerande* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 522 000 kr.

d) gemensamt för universitet och högskolor**E 38. Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer**

1969/70 Utgift	558 972
1970/71 Anslag	500 000
1971/72 Förslag	800 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för ersättning åt vissa opponenter vid disputationer inom de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1961 (senast ändrade den 27 maj 1970).

Universitetskanslersämbetet

Reformeringen av forskarutbildningen kommer enligt ämbetets bedömning att leda till en successiv ökning av antalet disputationer. Mot denna bakgrund och med hänsyn till anslagsbelastningen bör anslaget för nästa budgetår höjas med 300 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till anslagsbelastningen förordar jag att anslaget höjs med 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kr.

E 39. Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden

1969/70 Utgift	3 555 357
1970/71 Anslag	2 300 000
1971/72 Förslag	3 500 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för ersättning åt sakkunniga i alla sådana befordringsärenden inom åttonde huvudtitelns område, där ersättning inte skall utgå ur för ändamålet särskilt anvisade medel. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 2 juni 1961 (senast ändrade den 27 maj 1970).

Universitetskanslersämbetet

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Med hänsyn till anslagsbelastningen förordar jag att anslaget höjs med 1 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 500 000 kr.

E 40. Gästföreläsningar

1969/70 Utgift	546 190	Reservation	267 172
1970/71 Anslag	439 000		
1971/72 Förslag	443 000		

Från detta reservationsanslag utbetalas dels arvoden, reseersättningar och traktamenten till gästföreläsare och gästprofessorer samt lärare som deltar i nordiskt lärarutbyte, dels nordiska docentstipendier, dels bidrag till gruppresor för studerande till de övriga nordiska länderna. Bestämmelser för anslaget har meddelats av Kungl. Maj:t den 27 maj 1970.

Universitetskanslersämbetet

Ämbetet föreslår att medel för de ändamål detta anslag skall tillgodose beräknas dels under anslaget Extra utgifter vid universitet och högskolor (E 45), dels under anslaget Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete (I 6).

Föredraganden

Frågan om under vilket riksstatsanslag medel för ifrågavarande ändamål bör anvisas kommer att prövas i programbudgetsammanhang.

Med hänsyn till höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften m. m. finner jag att anslaget för nästa budgetår bör räknas upp med 4 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gästföreläsningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 443 000 kr.

E 41. Särskilda åtgärder för forskarutbildning

1969/70 Utgift	308 138
1970/71 Anslag	4 400 000
1971/72 Förslag	5 444 000

Från detta anslag bestrids kostnader för förstärkning av resurserna för forskarutbildning och i undantagsfall annan högre utbildning vid de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvalt-

ningsmyndighet. Från anslaget får bestridas kostnader för bl. a. extra tjänster som biträdande professor och som universitetslektor. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1970.

Universitetskanslersämbetet

För att de snabbt växande behoven av handledning och undervisning inom forskarutbildningen skall kunna tillgodoses smidigt och effektivt bör mera rörliga resurser ställas till förfogande. En stor del av förevarande anslag har permanent fått avsättas för extra tjänster inom vissa ämnesområden. Ämbetet har följaktligen fått allt större svårigheter att tillgodose nya behov av förstärkning. Under innevarande budgetår har ämbetet kunnat tillgodose knappt 25 % av det i framställningar redovisade behovet av medel från anslaget. Särskilt väsentligt bedömer ämbetet det vara att resursmässiga förutsättningar kan skapas för vissa metodkurser och tvärvetenskapliga kurser gemensamma för flera ämnesområden. I sammanhanget nämner ämbetet bl. a. seminarierna i freds- och konfliktforskning vid universiteten i Uppsala, Lund och Göteborg.

Anslaget bör för budgetåret 1971/72 föras upp med 7 600 000 kr., vilket innebär en ökning jämfört med innevarande budgetår med 3 200 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

I enlighet med de riktlinjer för en reformerad forskarutbildning, som år 1969 angavs av statsmakterna (prop. 31, SU 93, rskr 222 samt 2LU 55, rskr 223), förstärks undervisningsresurserna allteftersom den nya utbildningen byggs ut. Medel för tillfällig förstärkning av lärarresurserna för forskarutbildning m. m. bör även nästa budgetår anvisas under förevarande anslag. Övriga kostnader för forskarutbildning m. m. bör liksom hittills bestridas från berörda fakulteters anslag till resp. avlöningar och driftkostnader.

I likhet med ämbetet finner jag att från anslaget bör kunna bestridas bl. a. kostnader för inom forskarutbildningen förekommande tvärvetenskapliga kurser och seminarier exempelvis inom området freds- och konfliktforskning. Jag vill erinra om att jag vid min anmälan av anslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal räknat medel bl. a. för tre tjänster som forskarassistent inom detta område.

För nästa budgetår bör anslaget ökas med 1 044 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda åtgärder för forskarutbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 5 444 000 kr.

Ed

E 42. Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier

1969/70 Utgift	9 657 754	Reservation	1 008 151
1970/71 Anslag	11 402 000		
1971/72 Förslag	11 942 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier), dels licentiant- och doktorandstipendier enligt äldre bestämmelser vid de läroanstalter, för vilka universitetskanslersämbetet är central förvaltningsmyndighet, samt vid Handelshögskolan i Stockholm. Innevarande budgetår utgår sammanlagt omkring 1 000 stipendier för forskarutbildning samt licentiantstipendier och doktorandstipendier enligt äldre bestämmelser.

Stipendium för forskarutbildning utgår med 10 750 kr. per år. Licentiantstipendium och doktorandstipendium enligt äldre bestämmelser utgår med resp. 6 500 och 9 500 kr. för nio månader, varjämte stipendiat efter särskild ansökan kan erhålla tilläggsstipendium för ytterligare högst tre månader. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1970.

Universitetskanslersämbetet

En utökning av antalet stipendier för forskarutbildning i snabbare takt än hittills är synnerligen angelägen. Behovet illustreras av att antalet aktiva licentianter/doktorander detta läsår torde uppgå till ca 9 500.

Anslaget bör för budgetåret 1971/72 höjas med 2 598 000 kr., vilket motsvarar kostnaderna för ytterligare 240 stipendier för forskarutbildning.

Föredraganden

Jag vill först erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande universiteten m. m.

För budgetåret 1971/72 beräknar jag medel för ytterligare 50 stipendier för forskarutbildning (doktorandstipendier). Förevarande anslag bör ökas med 540 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 11 942 000 kr.

E 43. Universitetens datamaskincentraler

1969/70 *Nettoinkomst* 534 959

1970/71 *Anslag* 5 000

1971/72 *Förslag* 1 000

Organisationen av den automatiska databehandlingen inom den högre utbildningens och forskningens område fastställdes av statsmakterna år 1965 (prop. 40, SU 107, rskr 297 och prop. 42, SU 91, rskr 224). På var och en av de fem universitetsorterna finns en datamaskincentral. Centralen i Stockholm är gemensam för de högre läroanstalterna inom stockholmsområdet och försvarets forskningsanstalt. Finansieringen av centralernas utbyggnad samt förnyelse av datamaskinanläggningarna sker över statens datamaskinfond, som förvaltas av statskontoret.

Datamaskincentralerna skall vara ekonomiskt självbärande. Kostnaderna skall alltså täckas genom avgifter för utnyttjande av centralernas tjänster, varvid den del av avgifterna som utgör avskrivning och ränta inlevereras till fonden. Förevarande förslagsanslag belastas med de underskott resp. tillförs de överskott som kan uppstå ett enskilt budgetår med hänsyn till ojämnheter i utnyttjandet av maskinerna m. m.

För datamaskincentralerna finns under universitetskanslersämbetet en gemensam styrelse.

För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1970 (ändrade den 11 december 1970).

Universitetskanslersämbetet

Vid datamaskincentralen i Stockholm finns en s. k. A-maskin samt vid datamaskincentralerna i Uppsala, Lund, Göteborg och Umeå s. k. B-maskiner.

Budgetåret 1969/70 uppgick den sammanlagda nettoinkomsten för centralerna till ca 535 000 kr. Det periodicrade resultatet innebar ett överskott för centralerna på nära 800 000 kr.

Universitetskanslersämbetet har under anslaget Kostnader för datamaskintid begärt 26,3 milj. kr. Av detta belopp beräknar ämbetet att ca 24,2 milj. kr. kommer att utnyttjas för bearbetningar vid universitetens datamaskincentraler och återstående 2,1 milj. kr. för bearbetningar på andra maskinanläggningar. Ämbetet har uppskattat centralernas inkomster genom försäljning av datamaskintid till avnämare utanför universitetsområdet till ca 7,8 milj. kr. De sammanlagda inkomsterna skulle sålunda uppgå till (24,2+7,8=) 32 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Utgifterna beräknas för nästa budgetår uppgå till 30,7 milj. kr. Verksamheten vid universitetens datamaskincentraler beräknas sålunda ge ett överskott av (32,0—30,7=) 1,3 milj. kr. För verksamheten bör i riksstaten föras upp ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Föredraganden

Som jag nämnt i det föregående skall datamaskincentralerna vara ekonomiskt självbärande och förevarande anslag belastas endast med de underskott resp. tillföras de överskott, som kan uppstå ett enskilt budgetår med hänsyn till ojämnheter i utnyttjandet av maskinerna m. m. Taxorna vid centralerna utformas så att underskott avses att bli täckta genom motsvarande överskott från driften under ett senare skede av verksamheten.

För budgetåret 1969/70 beräknades ett underskott för centralerna av 500 000 kr. Det faktiska resultatet för detta budgetår innebar ett överskott på nära 535 000 kr. Skillnaden mellan beräknat och faktiskt belopp beror till stor del på ökade inkomster från externa kunder vid datamaskincentralen i Stockholm och trots beläggningsökningen lägre lönekostnader än beräknat vid denna central. För innevarande budgetår beräknas inkomster och utgifter komma att balansera.

Under budgetåret 1969/70 har en ny maskin installerats och tagits i bruk vid datamaskincentralen i Lund. Därmed är den av statsmakterna år 1965 fastställda organisationen av den automatiska databehandlingen inom den högre utbildningens och forskningens område helt utbyggd (jfr prop. 1965: 42 s. 46, SU 91, rskr 224). Med anledning härav har Kungl. Maj:t i april 1970 uppdragit åt universitetskanslersämbetet att i samråd med statskontoret — mot bakgrund av erfarenheterna av den år 1965 fastställda organisationen av den automatiska databehandlingen inom den högre utbildningens och forskningens område — utreda det framtida behovet av datamaskinkapacitet inom detta område och hur detta behov skall kunna tillgodoses.

För nästa budgetår bör anslaget uppföras med 1 000 kr. (—4 000 kr.). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Universitetens datamaskincentraler* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 44. Kostnader för datamaskintid

1969/70 Utgift	18 895 665
1970/71 Anslag	21 300 000
1971/72 Förslag	22 650 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnader för sådant utnyttjande av datamaskinanläggning, som är avsett för högre utbildning samt för sådana projekt, som prövas ha vetenskapligt intresse och vara utan direkt förvärvssyfte. För anslaget gäller föreskrifterna i Kungl. Maj:ts beslut den 27 maj 1970.

Universitetskanslersämbetet

Mot bakgrund av dels kostnadsökningar till följd av en ny anläggning vid datamaskincentralen i Lund, dels kraftig tillströmning av studerande, som för sin utbildning är beroende av datamaskintid, dels ökat behov av datamaskintid för dokumentationsverksamheten vid karolinska institutet och tekniska högskolan i Stockholm bör anslaget för nästa budgetår ökas med 5 milj. kr.

Föredraganden

Anslaget till kostnader för datamaskintid har under en relativt kort period ökat mycket kraftigt, från 2,5 milj. kr. budgetåret 1964/65 till 21,3 milj. kr. innevarande budgetår.

I det pågående utredningsarbetet rörande programbudgetering övervägs f. n. i vilka former medel i fortsättningen skall kunna anvisas för att utnyttjande av datamaskintid effektivare skall kunna vägas mot utnyttjande av andra typer av resurser (jfr prop. 1969: 1 bil. 10 s. 372).

Med anledning av framställning från samarbetsnämnden för socialhögskolorna om särskilda medel för utnyttjande av datamaskinanläggning vill jag erinra om att förvarande anslag kan användas för tilldelning av medel för datamaskintid till även socialhögskolorna. Vid min anmälan av anslaget till nordiska institutet för samhällsplanering kommer jag att ta upp vissa medel för kostnader för datamaskintid.

Vid min medelsberäkning har jag vidare bl. a. beaktat behovet av medel för driften av anläggningen vid forskningsinstitutet för atomfysik.

För nästa budgetår bör anslaget ökas med 1 350 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för datamaskintid* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 22 650 000 kr.

E 45. Extra utgifter vid universitet och högskolor

1969/70 Utgift	1 424 186	Reservation	1 051 270
1970/71 Anslag	1 035 000		
1971/72 Förslag	1 015 000		

Detta reservationsanslag är genom beslut av Kungl. Maj:t i regleringsbrev för innevarande budgetår fördelat enligt följande sammanställning.

1. Universitetet i Lund	85 000
2. Universitetet i Göteborg	50 000
3. Universitetet i Stockholm	65 000
4. Universitetet i Umeå	40 000
5. Karolinska institutet	50 000
6. Tekniska högskolan i Stockholm	20 000
7. Chalmers tekniska högskola	20 000
8. Handelshögskolan i Göteborg	5 000
9. Höskolenheten i Linköping	5 000
10. Till universitetskanslersämbetets disposition	155 000
11. Till Kungl. Maj:ts disposition	540 000
	1 035 000

Posterna 1—9 disponeras i enlighet med beslut av resp. konsistorium. Från den post som står till Kungl. Maj:ts disposition bestrids kostnader för erforderliga förstärkningsåtgärder — huvudsakligen i vad avser undervisningsresurserna — vid universiteten och vissa högskolor inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Universitetskanslersämbetet

Medel för gästföreläsare och gästforskare samt lönekostnadspålägg som innevarande budgetår anvisats under reservationsanslaget till gästföreläsningar bör i fortsättningen beräknas under förevarande anslag (+368 000 kr.).

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av anslaget till gästföreläsningar. Med anledning av vad jag anfört vid min anmälan av anslaget Tekniska fakulteterna m. m.: Chalmers tekniska högskola bör förevarande anslag för nästa budgetår föras upp med ett med 20 000 kr. minskat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter vid universitet och högskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 015 000 kr.

e) vissa forskningsändamål

Vissa gemensamma frågor

Medelsanvisningarna innevarande budgetår till forskningsändamål inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde framgår av följande sammanställning.

forskning bekostad av forskningsråden jämte vissa forskningsinstitut m. m. ¹	ca 121 milj. kr.
uropeiskt samarbete inom kärnforskningen (CERN)	ca 18 milj. kr.
uropeiskt samarbete inom rymdforskningen (ESRO)	ca 15 milj. kr.
vissa nordiska forskningsprojekt ¹	ca 2 milj. kr.

¹ Anslag redovisade under litt. Ee.

Anm. Härutöver anvisade betydande belopp via bl. a. fakultetsanslagen. Beloppen kan uppskattas till 300—500 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 har myndigheterna redovisat förslag till anslagsframställningar som skulle innebära en ökning av anslagen till forskning bekostad över fakultetsanslagen, med uppskattningsvis ca 40 milj. kr. och av anslagen till forskningsråden, vissa forskningsinstitut samt till europeiska och vissa nordiska forskningsprojekt med ca 110 milj. kr.

Den forskning som bekostas över fakultetsanslagen utgör en betydande del av de totala forskningsinsatserna. I sina förslag till anslagsframställningar (sammanfattande del, Högre utbildning och forskning, publicerad som nr 11 i ämbetets skriftserie) framhåller *universitetskanslersämbetet* att en viktig princip slogs fast i 1964 års reformbeslut (prop. 50, SU 119, rskr 293) såvitt gäller frågan om sättet att förnya universitetsorganisationens uppsättning av högre tjänster. De lokala instanserna och centralmyndigheten borde nämligen i fortsättningen främst undersöka om behovet av resurser för nya forskningsområden kunde tillgodoses genom förändring av innehåll och inriktning hos befintliga, ledigblivna eller ledigblivande tjänster. Ämbetets förslag om nya högre tjänster avser till betydande del tjänster som ingår i en redan beslutad utbyggnad av universitetsorganisationen. Därutöver har ämbetets utgångspunkt varit, att förslag om nya tjänster som professor eller biträdande professor i den reguljära universitetsorganisationen skall avse permanenta behov av forskning och forskarutbildning inom det ämnesområde tjänsten gäller. När det är fråga om tjänster av mer projektinriktad karaktär eller som är avsedda att täcka behov av initialåtgärder på nya, icke etablerade forskningsområden finner ämbetet det naturligt att insatser görs via forskningsråden.

Vid sin avvägning av förslag om nya högre tjänster har ämbetet funnit det riktigt att markera ett företräde för tjänster inom ämnesområden

där grundläggande forskning krävs för att utveckla vitala fält av samhällsverksamheten. Den allmänna prioritering som ämbetet gjort innebär att man, liksom i fjolårets anslagsframställning, lagt stor vikt vid förslag om nya högre tjänster på områden som rör individuell och social hälsa, skyddet av miljön och förnyelsearbetet inom produktionslivet med inriktning mot uppgifter av central betydelse för den samhälls-ekonomiska utvecklingen. Beträffande detaljerna i ämbetets förslag hänvisar jag till vad jag redovisat i det föregående vid min anmälan av de skilda fakultetsanslagen.

Vad gäller den forskning som bekostas av *forskningsråden* redovisar dessa i sina förslag till anslagsframställningar för budgetåret 1971/72 ett ökat medelsbehov av sammanlagt ca 94 milj. kr. Jag kommer i det följande vid min anmälan av anslagen till resp. forskningsråd att i korthet redovisa detaljerna i rådens äskanden. Jag vill i detta sammanhang beröra några av de forskningsområden som råden tar upp i sina anslagsframställningar.

En av de tyngsta satsningarna såväl kvantitativt som kvalitativt i *medicinska forskningsrådets* anslagsgivning gäller forskningen över de s. k. monoaminerna, överföringssubstanserna för nervimpulser i viktiga delar av nervsystemet. Rådet har vidare under den senaste femårsperioden ägnat stor uppmärksamhet åt den kliniska forskningens behov. För att möjligheter skall skapas för en integrering av grundforskning och tillämpad forskning beviljar rådet särskilda anslag, som möjliggör för forskare med icke-klinisk utbildning att övergå till kliniskt forskningsarbete.

Humanistiska forskningsrådets största forskningsprojekt är Det svenska klassamhällets funktioner. Vad beträffar såväl uppsökande av nya socialhistoriska arbetsuppgifter som tillämpande av nya kvantitativa metoder har detta projekt visat sig fruktbart.

Samhällsvetenskapliga insatser bör få avgörande betydelse för samhällsutvecklingen inom många områden, framhåller *statens råd för samhällsforskning*. Utbildningssamhällets tillväxt och problem kring demokratis arbetsformer är exempel på väsentliga forskningsområden. Problemen inom u-länderna och frågor beträffande metodik för social, ekonomisk och fysisk samhällsplanering är andra områden som fordrar forskningsinsatser.

Om samhället skall kunna utveckla gynnsammare livsbetingelser måste forskningsresurserna vidgas. Detta gäller i hög grad naturvetenskaperna, framhåller *naturvetenskapliga forskningsrådet*. En ökad satsning bl. a. på den grundläggande miljövardeforskningen är nödvändig om man skall kunna förstå orsakssammanhangen. Rådet stryker under biovetenskapernas centrala roll i en utveckling som syftar till att förbättra den enskilda individens livsvillkor.

Forskningen inom fysikområdet är särskilt kostnadskrävande, betonar *atomforskningsrådet*. Det är därför nödvändigt att en koncentration och samordning av tillgängliga resurser kommer till stånd. Rådet framhåller bl. a. behovet av ökat stöd till forskning inom strålningsbiologi och radiofysik. Inom dessa områden studeras den joniserande strålningens verkningar på biologiskt material och metoderna att förhindra eller minska sådana verkningar. Som aktuella forskningsuppgifter nämner rådet transport- och upplagringsmekanismer för radioaktiva ämnen liksom strålningens genetiska verkningar.

Under år 1970 har, som jag tidigare redovisat, 1968 års utbildningsutredning (U 68) publicerat en promemoria i syfte att stimulera debatten i frågor som rör bl. a. den högre utbildningens forskningsanknytning. Vikten av anknytning mellan utbildning och forskning betonas i promemorian. De nuvarande formerna för anknytningen medför emellertid att forskningens dimensionering vid universiteten och högskolorna är beroende av dimensioneringen av utbildningen. Universitetsorganisationens snabba tillväxt har medfört att de nuvarande formerna för samband mellan utbildning och forskning har satts ifråga. Om man ändrar formerna för detta samband kommer andra kriterier att kunna användas vid dimensionering av forskningsorganisationen. I den diskussion som för närvarande pågår med anledning av U 68:s nämnda promemoria bör synpunkter i denna fråga komma fram.

Forskning och utvecklingsarbete spelar en betydelsefull roll i samhällsutvecklingen. De samhällspolitiska målen bör därför ange inriktningen av forskning och utvecklingsarbete. Jag vill i detta sammanhang erinra om att statsutskottet i sitt utlåtande i anledning av motioner angående vissa frågor rörande forskning och forskningspolitiken anfört bl. a. att de prioriteringsbeslut beträffande forskningsstöd, som statsmakterna fattar, är och måste vara politiska beslut (SU 1970: 204, rskr 421).

Omfattningen av de resurser som kan ställas till förfogande måste bestämmas genom avvägning mellan utgifterna för forskning och utgifterna för samhällets andra åtaganden inom skilda samhällssektorer. Vidare måste en avvägning göras mellan utgifterna för grundforskning och utgifterna för målinriktat forsknings- och utvecklingsarbete. Utvecklingen inom arbets- och samhällsliv har krävt ökade insatser i fråga om tillämpad forskning och utvecklingsarbete och därmed ökade resurser. Behovet av grundforskning har emellertid inte minskat. Från såväl samhällsekonomiska som sociala och kulturella synpunkter är det angeläget att man inom ramen för de medel som kan ställas till förfogande ger utrymme för grundforskningen. Resurserna för denna forskning kan ges endera via anslagen till universitet och högskolor eller via anslagen till forskningsråd (motsv.). Önskemålen måste emellertid vägas mot behovet av resurser för andra ändamål inom den högre utbildningens och forsk-

ningens område. Jag har vid min bedömning av anslagsbehoven inom detta område vägt mot varandra behov av resurser för forskningsråden, för förstärkning av universitetens driftkostandsanslag och för fullföljande av 1969 års beslut om reformerad forskarutbildning.

Jag vill i detta sammanhang peka på några väsentliga områden där en intensifierad forskning krävs för att förbättra individernas livsvillkor i den tekniskt och socialt föränderliga samhällsmiljön.

Den snabba omdaningsprocess som samhället genomgår kräver ökade insatser inom *social forskning*. Förändringarna inom arbetslivet kan drastiskt påverka arbetsmiljön. Behovet av *arbetsmarknadsforskning* i vid mening ökar. En intensiv forskningsinsats krävs för att skapa bättre arbetsmiljöer. Utgångspunkten måste därvid vara att man med forskningens och teknikens hjälp skall garantera inte bara stimulerande arbetsförhållanden åt individen utan även en från hälsosynpunkt god arbetsplats. Både de omedelbara följderna och de mer långsiktiga konsekvenserna av den tekniska utvecklingen måste därvid beaktas. Liksom tidigare måste *livsvetenskaperna* få en framträdande plats i forskningsprogrammet. Samhället bör ge fortsatt stöd till *cancerforskningen* vad avser såväl den forskning som sker inom gränsområdet mellan grundläggande biologisk forskning och cancerforskning som den direkt tillämpade kliniska forskningen rörande tumörsjukdomarnas diagnostik och behandling.

Kravet på solidaritet och jämlikhet bör ses i ett internationellt perspektiv. En meningsfull satsning på hjälp till utvecklingsländerna ställer självfallet krav på kunskap om såväl utvecklingsprocessen som dessa länders problem och förutsättningar. Den forskning som bedrivs i u-länderna, vid internationella institutioner och i Sverige har därför stor betydelse. Jag kommer att i annat sammanhang föreslå Kungl. Maj:t att en utredning tillsätts med uppgift att lägga fram förslag om inriktning och organisation av forskning med anknytning till de fattiga ländernas utveckling.

Det är angeläget för Sverige att delta i internationellt forskningssamarbete. Jag vill erinra om att statsutskottet i nämnda utlåtande anfört att de resurser som i vårt land kan disponeras för forskningen är begränsade varför en prioritering mellan olika forskningsfält och forskningsprojekt är nödvändig. Utvecklingen mot alltmer kostnadskrävande forskning, främst inom tekniska och naturvetenskapliga ämnesområden, kan enligt utskottets uppfattning bedömas komma att leda till ett behov av ökad internationell forskningssamverkan, för vårt lands del i första hand en vidareutveckling av det nordiska forskningssamarbetet och en utbyggnad av den forskningssamverkan som förekommer på europeisk nivå. Samma utveckling kan, enligt utskottet, också leda till att in-

hemska prioriteringsfrågor måste bedömas mot bakgrund av den internationella forskningssituationen med risk att detta av den enskilde forskaren kan komma att upplevas som en besvärande styrning av forskningen.

Det internationella forskningssamarbete som Sverige f. n. deltar i bedrivs i flera fall inom mycket resurskrävande områden, t. ex. inom högenergifysik och rymdforskning. Inom dessa områden har det enskilda landet inte möjlighet att satsa resurser av erforderlig omfattning, varför ett internationellt samgående framstår som det enda alternativet. Inom CERN och ESRO finns nu planer på att utveckla detta samarbete. Jag kommer i det följande att redovisa dessa planer vid min anmälan av resp. anslag.

Det internationella samarbetet behöver emellertid enligt min mening inte utformas så att resurserna koncentreras till ett enda stort projekt eller till uppbyggandet av ett stort gemensamt laboratorium. Internationell samverkan bör utan en alltför stor administrativ apparat kunna byggas upp kring ett program, vars delar utgörs av t. ex. stipendie- och forskarutbytesverksamhet samt kurs- och seminarieverksamhet. Det är kring en sådan verksamhet, som det europeiska samarbetet inom molekylärbiologi f. n. koncentreras.

Ett sådant samarbete bör kunna lämna värdefulla bidrag till uppbyggandet av de nationella forskningsresurserna inom det berörda området. Samarbetet bör också kunna leda till att möjligheterna ökar att på regional nivå få till stånd ett gemensamt utnyttjande av befintliga resurser, t. ex. laboratorier eller dyrbar vetenskaplig utrustning. För Sveriges del kommer i detta sammanhang ett utvidgat nordiskt samarbete att spela en betydelsefull roll. Jag kommer i det följande att — vid min anmälan av anslaget till främjande av nordiskt-kulturellt samarbete — redogöra för pågående överläggningar om förstärkt nordiskt samarbete.

Det europeiska samarbetet har i alltför stor utsträckning inriktats mot en västeuropeisk samverkan. Man bör, enligt min mening, i fortsättningen sträva efter att utvidga samarbetet till att omfatta samtliga europeiska stater. Vid en av UNESCO sommaren 1970 anordnad konferens, i vilken deltog såväl forskningspolitiker som forskare från ett 30-tal europeiska stater, antogs rekommendationer som syftar till ett sådant utvidgat samarbete. Sverige bör kunna göra en väsentlig insats för förverkligandet av detta mål.

Inom ramen för anslagen till forskningsråden bestrids kostnader för bl. a. *forskargrupper*. Jag vill crinra om vad jag anförde i denna fråga i 1970 års statsverksproposition (bil. 10 s. 345) vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor. Innevarande budgetår uppgår antalet forskargrupper vid råden till sammanlagt 20. I det följande kommer jag att under anslagen till samhällsforskning och naturvetenskaplig forskning förorda att ytterligare två forskargrupper inrättas, nämligen

en för kulturgeografisk process- och systemanalys vid statens råd för samhällsforskning och en för molekylär cellfysiologi vid statens naturvetenskapliga forskningsråd. Vidare kommer jag att under anslaget till humanistisk forskning förorda att en professur i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia, inrättas vid statens humanistiska forskningsråd. Därjämte kommer jag att räkna medel för en extra ordinarie tjänst som biträdande professor i klinisk genetik vid statens medicinska forskningsråd.

Inom ramen för forskningsrådets anslag bestrids även kostnader för *särskilda forskartjänster* (lgr U 21). Innevarande budgetår uppgår antalet tjänster vid råden till sammanlagt 70. Frågan om inrättande av ytterligare sådana tjänster kommer att i annat sammanhang prövas av Kungl. Maj:t.

Ett bifall till vad jag kommer att föreslå under anslagen till de olika forskningsändamål som redovisas under detta avsnitt innebär följande ökning i förhållande till medelsanvisningarna innevarande budgetår (milj. kr.).

Ändamål	Anslag 1970/71	Beräknad ändring	Anslag 1971/72
Medicinsk forskning	40,100	+ 2,860	42,960
Humanistisk forskning	7,660	+ 1,100	8,760
Samhällsforskning	8,250	+ 1,650	9,900
Naturvetenskaplig forskning	41,850	+ 4,500	46,350
Atomforskning	16,000	+ 1,650	17,650
	113,860	+ 11,760	125,620
CERN	17,860	+ 1,955	19,815
ESRO	15,282	+ 2,903	18,185
Vissa forsknings- institut m. m.	8,811	+ 0,333	9,144
	155,813	+ 16,951	172,764

E 46. Medicinsk forskning

1969/70 Utgift	32 568 997	Reservation	3 229 715
1970/71 Anslag	40 100 000		
1971/72 Förslag	42 960 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels forskningsprojekt, forskargrupper och 25 särskilda forskartjänster inom statens medicinska forskningsråds verksamhetsområde, dels medicinsk publiceringsverksamhet, dels rådets förvaltning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rådet	Föredraganden
1. Allmänmedicinsk och yrkesmedicinsk forskning	35 730 000	+43 770 000	+2 860 000
2. Försvarsmedicinsk forskning	4 370 000	+ 1 130 000	of.
	40 100 000	+44 900 000	+2 860 000

För förvaltningskostnader får budgetåret 1970/71 användas högst 600 000 kr. av anslaget.

Statens medicinska forskningsråd

1. En kraftig förstärkning av rådets resurser krävs för såväl den indirekta anslagsbeviljande verksamheten som den direkta initiativverksamheten. Den senare omfattar bl. a. inrättande av planeringsgrupper, forskarrekyteringstjänster, kliniska forskarstipendier och dokumentationsverksamhet. Inom ramen för den direkta initiativverksamheten lämnar rådet dessutom betydande stöd till bl. a. näringsforskning, alkoholforskning, hjärt- och kärlforskning, arbetsvetenskaplig forskning och fortplantningsforskning.

2. För en upprustning av apparatbeståndet krävs betydande belopp. Rådet prioriterar härvid den tunga utrustningen.

3. Tre forskningsprofessorer bör inrättas vid rådet den 1 juli 1971, nämligen en extra ordinarie tjänst som biträdande professor i klinisk genetik med placering vid universitetet i Umeå och med docenten vid universitetet i Uppsala Lars Beckman som förste innehavare, en extra ordinarie professor i kardiologi med placering vid universitetet i Göteborg och med docenten vid universitetet Edvardas Varnauskas som förste innehavare samt en extra ordinarie tjänst som biträdande professor i experimentell hämatologi med placering vid universitetet i Uppsala och med docenten vid universitetet Lars Garby som förste innehavare. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt dessa förslag.

4. Ytterligare 17 särskilda forskartjänster.

5. Tjänst som byråchef i Ce 1 vid rådet.

6. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 700 000 kr., vilket innebär en höjning med 100 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Inom ramen för den av mig förordade ökningen av anslaget för nästa budgetår räknar jag medel fr. o. m. den 1 juli 1971 för en extra ordinarie tjänst som biträdande professor i klinisk genetik. Till förste innehavare av tjänsten bör i annat sammanhang utses docenten vid universitetet i Uppsala Lars Beckman.

Beträffande den försvarsmedicinska forskningen räknar jag, efter samråd med chefen för försvarsdepartementet som bedömt frågan från totalförsvarssynpunkt, inte med någon ökning för nästa budgetår i jämförelse med det belopp som för innevarande budgetår anvisats under förevarande anslag för nämnda ändamål.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medicinsk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 42 950 000 kr.

E 47. Humanistisk forskning

1969/70 Utgift	7 621 513	Reservation	452 641
1970/71 Anslag	7 660 000		
1971/72 Förslag	8 760 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels forskningsprojekt och 8 särskilda forskartjänster inom statens humanistiska forskningsråds verksamhetsområde, dels rådets förvaltning.

För förvaltningskostnader får budgetåret 1970/71 användas högst 250 000 kr. av anslaget.

Statens humanistiska forskningsråd

1. Rådet bör ges utökade resurser för att kunna fortsätta satsningen på projekt inom nya vetenskapsområden och därigenom få fram grupper av vetenskapsmän med kompetens att etablera och vidareutveckla dessa områden.

2. Två extra ordinarie professorer bör inrättas vid rådet den 1 juli 1971, nämligen en i historia, särskilt de svenska folkrörelsernas historia med placering vid universitetet i Uppsala och med docenten vid universitetet Carl Göran Andrac som förste innehavare samt en i språklig databehandling med placering vid universitetet i Göteborg och med docenten

vid universitetet Sture Allén som förste innehavare. Universitetskanslers-
ämbetet har tillstyrkt förslagen om inrättande av professurer vid rådet.

3. Ytterligare 6 särskilda forskartjänster.

4. Tjänst som sekreterare i C 1 vid rådet.

5. Anslaget bör för nästa budgetår räknas upp med 4 000 000 kr.
till 11 660 000 kr. Inom ramen för detta belopp bör medlen för förvalt-
ningskostnader beräknas till 320 000 kr., vilket innebär en höjning med
70 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forsk-
ningsråden gemensamma frågor.

Jag förordar att en extra ordinarie professur i historia, särskilt de
svenska folkrörelsernas historia, inrättas den 1 juli 1971. I annat sam-
manhang bör till förste innehavare av professuren utses docenten vid
universitetet i Uppsala Carl Göran Andrae.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 1 100 000
kr. till 8 760 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens humanistiska forsk-
ningsråd inrätta en extra ordinarie professur i historia, sär-
skilt de svenska folkrörelsernas historia,
- b) till *Humanistisk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett
reservationsanslag av 8 760 000 kr.

E 48. Samhällsforskning

1969/70 Utgift	5 566 278	Reservation	1 651 118
1970/71 Anslag	8 250 000		
1971/72 Förslag	9 900 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels forsknings-
projekt i regi av statens råd för samhällsforskning, dels rådets forskar-
grupper och 12 särskilda forskartjänster, dels rådets förvaltning, dels
ock Sveriges bidrag till nordiska samarbetsrådet för kriminologi (prop.
1961: 78 s. 24, SU 106, rskr 277).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Rådet	Föredraganden
1. Socialvetenskaplig forsk- ning och publiceringsverk- samhet	3 710 000	+3 330 000	+1 650 000
2. Rättsvetenskaplig forskning och publiceringsverksamhet	830 000	+ 740 000	
3. Psykologisk och pedagogisk forskning och publicerings- verksamhet	3 710 000	+3 330 000	
	8 250 000	+7 400 000	+1 650 000

För förvaltningskostnader får budgetåret 1970/71 användas högst 330 000 kr. av anslaget.

Statens råd för samhällsforskning

1. Rådet har de senaste åren särskilt eftersträvat att initiera och stödja större, mera långsiktiga forskningsprojekt, varvid en stor del av rådets anslag binds för flera år framåt. För att kunna stödja även nya lovande projekt inom olika ämnesområden bör rådets resurser ökas väsentligt.

2. Två forskargrupper bör inrättas vid rådet den 1 juli 1971, nämligen för en kulturgeografisk process- och systemanalys med placering vid universitetet i Lund och en för komparativ fysiologisk psykologi med placering vid universitetet i Göteborg. Vardera gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren i kulturgeografisk process- och systemanalys bör utses professorn vid universitetet i Lund Torsten Hägerstrand och till förste innehavare av professuren i komparativ fysiologisk psykologi docenten vid universitetet i Göteborg Knut Larsson.

3. Ytterligare 9 särskilda forskartjänster.

4. Tjänst som kanslichef i C 1 vid rådet.

5. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör medlen för förvaltningskostnader beräknas till 440 000 kr., vilket innebär en höjning med 110 000 kr.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Jag förordar att en forskargrupp för kulturgeografisk process- och systemanalys inrättas den 1 juli 1971. Gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren bör i annat sammanhang utses professorn vid universitetet i Lund Torsten Hägerstrand. Jag förordar att den av Hägerstrand innehavda ordinarie tjänsten som professor förs över stat och att den på stat uppförda tjänsten återbesätts.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens råd för samhällsforskning inrätta en extra ordinarie professur i kulturgeografisk process- och systemanalys och vidta de övergångsanordningar som jag angivit i det föregående,
- b) till *Samhällsforskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 9 900 000 kr.

E 49. Naturvetenskaplig forskning

1969/70 Utgift	34 504 131	Reservation	6 517 665
1970/71 Anslag	41 850 000		
1971/72 Förslag	46 350 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels forskningsprojekt, forskargrupper och 20 särskilda forskartjänster inom statens naturvetenskapliga forskningsråds verksamhetsområde, dels rådets förvaltning.

För förvaltningskostnader får budgetåret 1970/71 användas högst 1 070 000 kr. av anslaget.

Statens naturvetenskapliga forskningsråd

1. Rådet begär ökade resurser för att bl. a. kunna tillgodose de mest akuta behoven av tyngre apparatur. Förutom förstärkningar av resurserna för forskning inom fysik, matematik, kemi och geovetenskap framhåller rådet även behovet av en upprustning inom den grundläggande materialforskningen. Vidare bör de biovetenskapliga områdena ges ökade resurser, framför allt ekologisk forskning och taxonomisk grundforskning. Rådet måste även tillgodose ett ökat medelsbehov inom rymdforskning och oceanografisk forskning.

2. Från förevarande anslag bestrids även kostnaderna för Sveriges deltagande i vissa internationella forskningsprojekt. För nästa budgetår räknar rådet med ett ökat medelsbehov för det europeiska samarbetet på det molekylärbiologiska ämnesområdet (CEBM) (jfr prop. 1968: 1 bil. 10 s. 342, SU 41, rskr 114), den europeiska organisationen för astronomisk forskning rörande södra stjärnhimlen (ESO) (jfr prop. 1961: 78 s. 23, SU 106, rskr 277), den s. k. internationella hydrologiska dekadern (IHD) (jfr prop. 1965: 40 s. 63, SU 107, rskr 297) och det internationella biologiska programmet (IBP).

3. Två forskargrupper bör inrättas vid rådet den 1 juli 1971, nämligen en för strukturell molekylärbiologi med placering vid lantbrukshögskolan och en för molekylär cellfysiologi med placering vid universitetet i Stockholm. Vardera gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren i strukturell molekylärbiologi bör utses docenten vid lantbrukshögskolan Carl-Ivar Brändén och till förste innehavare av professuren i molekylär cellfysiologi docenten vid universitetet i Stockholm Tore Hultin. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt dessa förslag.

4. Ytterligare 12 särskilda forskartjänster.

5. Vissa tjänster vid naturhistoriska riksmuseet, vilka nu bekostas av rådet, bör föras upp i museets stat.

6. Anslaget bör för nästa budgetår räknas upp med 31 150 000 kr. till 73 000 000 kr. Inom ramen för detta belopp bör medlen för förvalt-

ningskostnader preliminärt beräknas till 1 770 000 kr., vilket innebär en höjning med 700 000 kr.

Rådet har i särskild skrivelse hemställt om medgivande att få omvandla en tjänst som byråchef med arvode motsvarande lönen i lönegrad B 5 till tjänst med arvode motsvarande lönen i lönegrad C 1.

Styrelsen för Vetenskapsakademiens forskningsstationer i övre Norrland

Tjänsten som föreståndare för Abisko naturvetenskapliga station bör höjas från lönegrad U 20 till lönegrad U 22: 25. Universitetskanslersämbetet och statens naturvetenskapliga forskningsråd har tillstyrkt förslaget.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Jag förordar att en forskargrupp för molekyllär cellfysiologi inrättas den 1 juli 1971. Gruppen bör ledas av en extra ordinarie professor. Till förste innehavare av professuren bör i annat sammanhang utses docenten vid universitetet i Stockholm Tore Hultin.

I enlighet med rådets förslag räknar jag med att kostnaderna för de tjänster vid naturhistoriska riksmuseet, vilka f. n. bestrids från förevarande anslag, fr. o. m. den 1 juli 1971 skall bestridas från anslaget Naturhistoriska riksmuseet: Förvaltningskostnader.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 4 500 000 kr. till 46 350 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens naturvetenskapliga forskningsråd inrätta en extra ordinarie professur i molekyllär cellfysiologi,
- b) till *Naturvetenskaplig forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 46 350 000 kr.

E 50. Atomforskning

1969/70 Utgift	13 618 301	Reservation	2 214 651
1970/71 Anslag	16 000 000		
1971/72 Förslag	17 650 000		

Från detta reservationsanslag bestrids kostnader för dels forskningsprojekt i regi av statens råd för atomforskning, dels en extra ordinarie professur i plasmafysik med fusionsforskning och 5 särskilda forskartjänster, dels rådets förvaltning.

För förvaltningskostnader får budgetåret 1970/71 användas högst 750 000 kr. av anslaget.

Statens råd för atomforskning

1. Rådet finner det nödvändigt med en kraftig ökning av såväl personal som instrumentutrustning inom flertalet av de forskningsområden som rådet stöder, varvid särskilt nämns plasmafysikalisk forskning och strålningsforskning.

2. Rådet räknar med ökat medelsbehov för verksamheten vid tandem van de Graaff-acceleratorn och Gustaf Werners institut i Uppsala samt för en upprustning av synkrocyclotronen vid nämnda institut.

3. Det skandinaviska samarbetet för utnyttjande av CERN:s lagringsringar liksom en förstärkning av forskarnas möjligheter att utnyttja CERN:s resurser kommer att ställa ökade krav på rådets resurser.

4. En extra ordinarie professur i kärnkemi bör inrättas vid rådet den 1 juli 1971 med placering vid forskningsrådets laboratorium i Studsvik. Till förste innehavare av professuren bör utses docenten vid universitetet i Uppsala Gösta Rudstam. Professuren bör förenas med undervisnings- och examinationsskyldighet vid nämnda universitet. Universitetskanslersämbetet har tillstyrkt förslaget.

5. Ytterligare 4 särskilda forskartjänster.

6. Anslaget bör för nästa budgetår räknas upp med 6 500 000 kr. till 22 500 000 kr. Inom ramen för detta belopp bör medlen för förvaltningskostnader preliminärt beräknas till 800 000 kr., vilket innebär en höjning med 50 000 kr.

Rådet har i särskild skrivelse hemställt om medgivande att få omvandla en tjänst som byråchef med arvode motsvarande lönen i löneklass U 25 till tjänst med arvode motsvarande lönen i lönegrad C 1.

Föredraganden

Jag vill erinra om vad jag anfört vid min anmälan av vissa för forskningsråden gemensamma frågor.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 1 650 000 kr. till 17 650 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Atomforskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 17 650 000 kr.

E 51. Europeiskt samarbete inom kärnforskningen

1969/70 Utgift	17 544 034
1970/71 Anslag	17 860 000
1971/72 Förslag	19 815 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för Sveriges deltagande i det europeiska samarbetet på kärnforskningens område, CERN (prop. 1953: 127, SU 77, rskr 167).

Statens råd för atomforskning

1. Inom ramen för CERN:s ordinarie program pågår sedan ett flertal år en successiv ökning av forskningsmöjligheterna huvudsakligen genom förbättringar av organisationens protonsynkrotron i Genève för en effekt av 28 GeV.

Det svenska bidraget till det ordinarie programmet för nästa budgetår kan — vid en bidragskvot av 4,59 % — preliminärt beräknas till 14 885 000 kr. (+1 445 000 kr.).

2. CERN:s tillägsprogram innebär att protonsynkrotronen skall kompletteras med s. k. lagringsringar (prop. 1966: 1 bil. 10 s. 560). Lagringsringarna beräknas bli tagna i bruk omkring den 1 juli 1971. Enligt preliminära beräkningar bör det svenska bidraget till forskningsverksamheten vid lagringsringarna för nästa budgetår — vid en bidragskvot av 4,62 % — beräknas till 4 740 000 kr. (+320 000 kr.).

3. Inom CERN har under år 1970 påbörjats undersökningar rörande ett alternativt program för en storaccelerator (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 354 samt prop. 1970: 182). Rådet hemställer att Kungl. Maj:t fattar beslut om svenskt deltagande i detta program.

4. Inom ramen för anslaget för nästa budgetår bör rådet få disponera 33 000 kr. för svenska representanters deltagande i sammanträden med CERN och dess kommittéer.

Föredraganden

CERN:s råd har numera fastställt budget för år 1971. Beslut om kostnaderna för år 1972 föreligger ännu inte. Med utgångspunkt i uppgifter från CERN beräknar jag kostnaderna enligt följande.

För CERN:s ordinarie program räknar jag — med utgångspunkt i en bidragskvot av 4,59 % — med en ökning av det svenska bidraget med i runt tal 1 685 000 kr. till 15 125 000 kr.

Sveriges bidrag innevarande budgetår till CERN:s tillägsprogram uppgår till 4 420 000 kr. varav 3 050 000 kr. för lagringsringarnas färdigställande och 1 370 000 kr. för den inledande forskningsverksamheten. Som jag redovisat i det föregående beräknas lagringsringarna bli tagna i bruk omkring den 1 juli 1971. Med utgångspunkt i en bidragskvot av 4,62 % räknar jag med en ökning av det svenska bidraget till CERN:s tillägsprogram med i runt tal 270 000 kr. till 4 690 000 kr.

Beredningen av frågan om ett svenskt deltagande i ett eventuellt storacceleratorprojekt är ännu inte avslutad.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förklarar riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom kärnforskningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 19 815 000 kr.

E 52. Europeiskt samarbete inom rymdforskningen

1969/70 Utgift	11 894 118
1970/71 Anslag	15 282 000
1971/72 Förslag	18 185 000

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för Sveriges deltagande i den europeiska rymdforskningsorganisationen (ESRO). Enligt artikel II i konventionen angående upprättande av organisationen för europeisk rymdforskning skall ESRO ha till syfte att för uteslutande fredligt ändamål möjliggöra och främja samarbete mellan europeiska stater inom rymdforskning och rymdteknologi.

Följande stater är f. n. medlemmar i ESRO: Belgien, Danmark, Frankrike, Italien, Nederländerna, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland. Samtliga dessa stater utom Danmark, Schweiz, Spanien och Sverige är medlemmar i ELDO (European Launcher Development Organization). Danmark har anmält sitt utträde ur ESRO med verkan fr. o. m. år 1972.

Enligt det till konventionen fogade budgetprotokollet får organisationens kostnader under den första åttaårsperioden efter konventionens ikraftträdande inte överstiga motvärdet av 1 575 milj. kr. räknat efter 1962 års prisnivå (prop. 1962: 85, SU 75, rskr 195, UU 2, rskr 232). Konventionen trädde i kraft år 1964 och ifrågavarande åttaårsperiod gäller tiden 1964—72. Fr. o. m. år 1972 kommer de deltagande staterna att vara bundna för medlemskap endast för ett år i sänder. Av planeringsskäl krävs emellertid att en treårsbudget fastställs.

Inom den europeiska rymdkonferensen (ESC) — ett samrådsorgan på ministernivå i vars arbete Sverige deltar — har sedan ett par år utretts möjligheterna att sammanföra de olika europeiska rymdorganisationerna inom ramen för en organisation och att formulera ett sameuropeiskt rymdprogram. Ett flertal olika förslag och alternativ har diskuterats.

Vid en konferens i Bryssel i juli 1970 enades en majoritet av de i ESC deltagande staterna preliminärt om vissa riktlinjer för den fortsatta planeringen. En ny organisation föreslogs överta alla funktioner från nuvarande europeiska rymdorganisationer, dvs. i första hand ESRO, ELDO och ESC. Vidare behandlades ett program för det europeiska rymdsamarbetets långsiktiga utformning. Detta rymdsamarbete kommer enligt planerna att bestå av tre delar, nämligen ett vetenskapligt program, ett tillämpat program samt ett program för utveckling av bäraketer. Vidare förutsattes en utredning av möjligheten till samarbete med den amerikanska rymdflygstyrelsen NASA rörande det s. k. Post-Apolloprogrammet.

Det vetenskapliga programmet skall utgöra en fortsättning av ESRO:s nuvarande verksamhet tills vidare t. o. m. år 1973. Det tillämpade programmet skall enligt förslaget bestå av projekt för bl. a. en telkom-

munikationssatellit och en aeronautisk satellit. I avvaktan på att den nya organisationen skall träda i kraft, föreslogs vid nämnda konferens att ESRO i enlighet med artikel II i konventionen tills vidare skall svara för förberedande studier av tillämpningsprogrammet.

Förslagen från nämnda konferens sammanfattades i promemorian Aktuella ställningstaganden till det europeiska rymdsamarbetet, utarbetad av en arbetsgrupp med företrädare för utrikes-, kommunikations-, utbildnings- och industridepartementen (stencil I 1970:4). Över förslagen i promemorian har, efter remiss, yttranden avgetts av universitetskanslersämbetet — som hört universitet och högskolor — statens medicinska forskningsråd, statens naturvetenskapliga forskningsråd, svenska ESRO-kommittén, styrelsen för teknisk utveckling (STU), försvarets forskningsanstalt (FOA), flygtekniska försöksanstalten (FFA), luftfartsverket, televerket samt Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

Vidare har yttranden avgetts av Sveriges Radio AB, Sveriges industriförbund, Sveriges mekanförbund, Tjänstemännens centralorganisation, Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), Svenska teknologföreningen och Svenska ingenjörssamfundet.

Så gott som samtliga remissinstanser tillstyrker fortsatt svenskt deltagande i det europeiska rymdsamarbetet. Universitetskanslersämbetet anser att Sverige, så långt det är möjligt, bör delta i det intereuropeiska och övriga internationella utbytet inom rymdforskningen där svenska forskare inom vissa delar ligger mycket långt framme. Ämbetet samt flertalet av de av ämbetet hörda fakulteterna framhåller emellertid att man, i frågan om avvägning av grundforskningen på rymdområdet och med utgångspunkt i en i stort sett oförändrad utveckling av de sammanlagda anslagen till nationell och internationell grundforskning, inte bör låta rymdforskningen få en större andel än f. n. En liknande synpunkt förs fram av de medicinska och naturvetenskapliga forskningsråden.

Vad gäller det tillämpade programmet anför bl. a. ämbetet och matematisk-naturvetenskapliga fakulteten i Göteborg att verksamhet av denna typ bör bedrivas i global regi och vara öppen för samtliga länder som önskar delta.

STU, FOA, FFA, industriförbundet, mekanförbundet och IVA tillstyrker ett svenskt deltagande i det europeiska programmet i kombination med ett nationellt rymdprogram. Motiven för ett svenskt engagemang inom rymdverksamheten anges vara värdet av de rymdtekniska tillämpningarna, betydelsen för den svenska teknisk-industriella nivån inom ett flertal strategiska teknikområden (t. ex. data- och teleteknik, mikroelektronik, materialteknik, systemteknik, tillförlitlighetsteknik och flygteknik) och den stimulans för samarbete mellan europeiska företag som rymdsamarbetet utgör. Telesatellitprojektet, studier av jordresurs-satelliter och Post-Apollo-samarbetet prioriteras högst. Industrin pekar

på önskvärdheten av att arbeta med rymdtekniska tillämpningar för bibehållandet av svenska företags konkurrenssituation inom telekommunikationsområdet och inom acrospace-området.

Sveriges Radio AB och televerket tillstyrker deltagande i telesatellitprojektet. Televerket anför dock vissa reservationer.

Vid en ny konferens i Bryssel i november 1970 förklarade den svenska delegationen, med utgångspunkt i de synpunkter som kommit fram vid remissbehandlingen och med förbehåll för riksdagens godkännande, att Sverige är berett att gå in i en ny rymdorganisation och inom ramen för denna stödja dels det vetenskapliga programmet tills vidare t. o. m. år 1973, dels projektet för en telekommunikationssatellit i en första etapp.

Någon enighet i organisations- och programfrågorna lyckades emellertid inte de i novemberkonferensen deltagande staterna uppnå. Det synes dock troligt att det vetenskapliga programmet och den första etappen av projektet för en telekommunikationssatellit kommer att fortsätta inom ESRO i varje fall under år 1971.

Svenska ESRO-kommittén

Med hänsyn till dels pågående diskussioner kring utformningen av det framtida europeiska rymdsamarbetet, dels att ESRO:s råd ännu inte fattat formellt beslut om budget för år 1971 anmäler kommittén endast preliminära anslagsbehov.

Kommittén tar därutöver upp vissa frågor som rör avtalet mellan Sverige och ESRO angående raketfältet i Kiruna (ESRANGE). Enligt artikel 25 i avtalet skall detta gemensamt omprövas av parterna med vissa mellanrum. Frågan om revision av avtalet har varit föremål för förhandlingar mellan Sverige och ESRO. Vid sammanträde med ESRO:s råd i november 1969 godkände den svenska delegationen, med förbehåll för Kungl. Maj:ts godkännande, ett förslag till revision av avtalet. Kungl. Maj:t har, efter förslag av ESRO-kommittén, genom beslut den 20 november 1970 godkänt ifrågavarande revision.

I anslutning till ESRO-kommitténs skrivelse till Kungl. Maj:t angående nämnda revision tog kommittén upp vissa frågor rörande raketuppskjutningar från ESRANGE.

Under de år som avtalet tillämpats har användandet av vissa typer av tvåstegsraketer vid flera tillfällen krävt en provisorisk utvidgning av den zon, där det första raketsteget förutsätts falla ned, den s. k. zon A. Varje gång dylika åtgärder behövt vidtagas har det varit nödvändigt att träffa särskilda avtal med berörda parter, dvs. markägare och samebyar — ett förfarande som från administrativa synpunkter tett sig ohanterligt och onödigt arbetskrävande. Under förhandlingarna om revisionen av avtalet träffades därför en överenskommelse om att tillsätta en för Sverige och ESRO gemensam arbetsgrupp med uppgift att fastställa

den exakta sträckningen för zonen när den behöver utvidgas samt att undersöka därav föranledda ersättnings- och säkerhetsfrågor. Arbetsgruppens rapport, Report by joint ESRO-Sweden working group on extensions of Zone A at ESRANGE, låg sedan till grund för förhandlingar med berörda parter.

Med utgångspunkt i dessa förhandlingar, som huvudsakligen berört ersättningsfrågorna, föreslår nu ESRO-kommittén att en årlig ersättning betalas ut till Talma sameby och Övre Soppero byalag, samt att länsstyrelsen i Norrbottens län bemyndigas fatta beslut i frågor som rör utvidgning av zon A. För bestridande av ovan nämnda kostnader beräknar kommittén en särskild medelsanvisning om sammanlagt 25 000 kr.

Den 1 juli 1965 trädde en överenskommelse i kraft mellan svenska ESRO-kommittén, forskningsrådets rymdnämnd och en garantgrupp företrädande vissa industriföretag rörande en garanterad kostnadsram för en rymdteknisk servicegrupp (jfr prop. 1965: 1 bil. 10 s. 579). Överenskommelsen, vars syfte var att säkerställa tillgången på rymdteknisk service sades upp av industrins garantgrupp med verkan fr. o. m. den 1 juli 1970. Med anledning härav biföll Kungl. Maj:t genom beslut den 16 oktober 1970 en framställning från ESRO-kommittén att — trots att överenskommelsen om rymdteknisk service sagts upp — få disponera de medel som för innevarande budgetår anvisats för utläggning av uppdrag till den rymdtekniska servicegruppen.

Enligt vad ESRO-kommittén inhämtat avser forskningsrådets rymdnämnd att även i fortsättningen ge den s. k. rymdtekniska gruppen uppdrag. Nämnden är beredd att liksom tidigare ansvara för gruppen. Vad beträffar ESRO-kommittén har den alltjämt behov av rymdteknisk service för bl. a. säkerhetsfrågor avseende ESRANGE.

Med utgångspunkt i de för gruppen fastställda timtaxorna kan uppdrag från kommittén preliminärt beräknas till högst 200 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Föredraganden

En aktiv rymdverksamhet har betydelse såväl för forskningsutvecklingen inom flera naturvetenskapliga områden, t. ex. astronomi, biologi, fysik, geofysik och meteorologi, som för utvecklingen inom olika tekniska och industriella områden. Sverige har varit medlem i ESRO alltsedan organisationens tillkomst. En granskning av de gångna sex årens samarbete visar att Sveriges utbyte av ESRO:s vetenskapliga program varit tillfredsställande. Svenska forskare har kunnat hävda sig väl i konkurrensen om de experimenttillfällen som erbjudits inom ESRO:s satellit- och sondraketprogram. Således kan nämnas att Sveriges relativa andel av ESRO:s budget utgör 4,5 %, medan vårt utbyte i form av experimenttillfällen utgör ca 7 % av samtliga hittillsvarande experimenttillfällen.

Även det industriella utbytet har, jämfört med övriga medlemsstaters utbyte, varit tillfredsställande. Svensk industri ligger f. n. på tredje plats vad gäller uppdrag i form av utvecklingskontrakt.

Mot denna bakgrund och med utgångspunkt i de synpunkter som redovisats vid den remissbehandling som förevarit av ärendet, har jag funnit ett fortsatt svenskt deltagande i det europeiska rymdsamarbetet angeläget. Sverige bör därför inom ramen för ESRO:s verksamhet alltså jämt deltaga i det vetenskapliga programmet samt härutöver tills vidare även i organisationens studier av tillämpningsprojekt, i första hand avseende en telekommunikationssatellit. Enligt min mening bör ett sådant programdeltagande även i fortsättningen kunna ge ett för svenskt vidkommande tillfredsställande vetenskapligt och teknologiskt utbyte av det europeiska rymdsamarbetet. Den svenska andelen av kostnader innevarande budgetår för deltagande i studier av telesatellitprojektet m. m. har ännu inte fastställts, men kan överslagsmässigt uppskattas till ca 200 000 kr., vilket kan komma att medföra ett visst överskridande av förevarande anslag budgetåret 1970/71.

En förutsättning för att svenska forskare skall kunna fullt utnyttja de möjligheter som det europeiska rymdforskningssamarbetet erbjuder är att resurser ställs till förfogande för nationell rymdforskning. Anslag till nationella rymdprojekt har hittills ställts till förfogande av såväl forskningsråd som styrelsen för teknisk utveckling. Jag räknar — efter samråd med chefen för industridepartementet — med att resurser för nationella rymdprojekt liksom hittills skall ställas till förfogande av vederbörande forskningsråd och styrelsen för teknisk utveckling.

Enligt nu föreliggande planer beräknas ESRO:s budget för det vetenskapliga programmet för år 1971 uppgå till ca 334 milj. kr. ESRO:s råd har ännu ej slutligt fastställt en budget för tillämpningsprogrammet för år 1971. Slutligt beslut om organisationens totala budget väntas inte kunna fattas förrän under första hälften av år 1971. Vissa preliminära förslag avseende tillämpningsprogrammet, vilka redovisats av ESRO-kommittén och som vad avser de delar av detta program för vilka Sverige anmält sitt intresse kan uppskattas till ca 22 milj. kr., har emellertid lagts fram.

För år 1972 kan de totala kostnaderna för ESRO:s aktiviteter preliminärt uppskattas till ca 396 milj. kr.

Frankrike har i december 1970 anmält villkorligt utträde ur ESRO från år 1972 och samtidigt förklarat sig berett att med övriga medlemsstater överlägga om organisationens framtida verksamhet. I avvaktan på ifrågavarande överläggningar räknar jag medel för att med utgångspunkt i nyssnämnda förslag möjliggöra en verksamhet av i huvudsak oförändrad omfattning. Jag beräknar således det svenska bidraget till ESRO:s verksamhet för nästa budgetår till 17 890 000 kr. (+2 878 000 kr.).

Det av ESRO-kommittén föreslagna förfarandet vad gäller kostnadsersättning vid utvidgning av zon A vid raketbasen ESRANGE i Kiruna finner jag ändamålsenligt. För detta ändamål beräknar jag, i enlighet med kommitténs förslag, sammanlagt 25 000 kr. Kungl. Maj:t bör i annat sammanhang bemyndiga länsstyrelsen i Norrbottens län att efter framställning från berörda parter fatta beslut om utvidgning av zon A.

För att fortsatt tillgång på rymdteknisk service skall säkerställas beräknar jag, i överensstämmelse med kommitténs förslag, vidare oförändrat belopp, högst 200 000 kr., för den s. k. rymdtekniska gruppens verksamhet efter i huvudsak samma riktlinjer som gäller för innevarande budgetår.

Ett bifall till mina förslag innebär att förevarande anslag för nästa budgetår räknas upp med 2 903 000 kr. till 18 185 000 kr. Sistnämnda belopp innefattar även kostnader för svensk bevakning av arbetet i ESRO:s olika organ.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Europeiskt samarbete inom rymdforskningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 18 185 000 kr.

E 53. Institutet för arbetsmarknadsfrågor

1969/70 Utgift	406 110
1970/71 Anslag	519 000
1971/72 Förslag	604 000

Institutet för arbetsmarknadsfrågor, som inrättades år 1966 (jfr prop. 1966: 52 s. 254, SU 107, rskr 251), har till uppgift att anordna och medverka vid utbildning i arbetsmarknadsfrågor, driva och främja arbetsmarknadsforskning samt verka för samordning av sådan utbildning och forskning. Kungl. Maj:t har fastställt instruktion (1966: 541, ändrad senast 1970: 784) för institutet. Universitetskanslersämbetet är chefsmyndighet för institutet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	3	+1	of.
Övrig personal	4	+4	+1
	7	+5	+1
Anslag			
Avlöningar	339 000	+210 000	+60 000
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	10 000	+ 2 000	+ 1 000
Lokalkostnader	38 000	+ 17 000	+ 2 000
Expenser	53 000	+ 22 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	78 000	+ 53 000	+17 000
	519 000	+304 000	+85 000

Universitetskanslersämbetet

1. Tjänst som forskare, 2 500 assistenttimmar samt biträdestjänst (+238 000 kr.).

2. Förstärkning av medlen bl. a. till extra arbetskraft (+66 000 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 604 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete samt för extra arbetskraft.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Institutet för arbetsmarknadsfrågor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 604 000 kr.

E 54. Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	1 783 493
1970/71 Anslag	1 844 000
1971/72 Förslag	1 919 000

Forskningsinstitutet för atomfysik förstatligades år 1964 (prop. 1964: 47, SU 47, rskr 148). Enligt sina stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t den 29 juni 1964 (ändrade senast den 29 december 1970), har institutet till uppgift att bedriva forskning och utbildning inom atomfysikens område. Universitetskanslersämbetet är central myndighet för institutet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Universitets- kanslersämbetet	Föredraganden
Personal			
Forskarpersonal	10	of.	of.
Övrig personal	15	+6	+1
	25	+6	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 131 000	+248 000	+38 000
Sjukvård	8 000	+ 2 000	+ 2 000
Resesättningar	1 500	+ 500	of.
Lokalhyror	227 000	of.	of.
Bränsle, lyse och vatten	150 000	+ 10 000	+ 10 000
Renhållning och städning	42 500	+ 3 500	+ 3 000
Telegram och telefon	24 000	+ 2 000	+ 2 000
Lönkostnadspålägg	260 000	+ 71 000	+20 000
	1 844 000	+337 000	+75 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Avgifter för utnyttjande av datamaskin	—	160 000	—
Nettoutgift	1 844 000	+177 000	+75 000

Universitetskanslersämbetet

1. Löne- och prisomräkning 28 500 kr.
2. Överföring av 5 tjänster som förste byråingenjör/byråingenjör från statskontoret samt 1 tjänst som laboratorieingenjör från statens råd för atomforskning till institutet (+295 000 kr.).
3. För institutets övriga verksamhet behövs en förstärkning av medlen till bl. a. extra arbetskraft (+13 500 kr.).
4. Inkomster från uthyrning av datamaskinanläggningen TRASK beräknas till 160 000 kr.

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 919 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en tjänst som laboratorieingenjör (strålskyddstekniker), vilken tjänst hittills bekostats av statens råd för atomforskning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 919 000 kr.

E 55. Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	146 782	Reservation	131 048
1970/71 Anslag	202 000		
1971/72 Förslag	222 000		

Universitetskanslersämbetet

1. Institutet är f. n. tillsammans med Datasystem AB delägare i datamaskinanläggningen TRASK. Genom ett mellan universitetskanslersämbetet och Datasystem AB ingånget avtal kan TRASK tidigast den 1 juli 1971 och för en lösensumma av 256 000 kr. övergå helt i institutets ägo. Enligt en i avtalet reglerad avskrivningskalkyl kan institutet den 1 juli 1975 kostnadsfritt överta Datasystems andel. Med hänsyn till institutets behov av datamaskintid bör emellertid anläggningen redan den 1 juli 1971 helt ställas till institutets disposition genom att statens datamaskinfond löser in anläggningen. Institutet bör därefter under en treårsperiod amortera lösensumman till datamaskinfonden (+92 000 kr.).

2. För att täcka servicekostnader för TRASK behövs 50 000 kr.

3. Medlen till förbrukningsmateriel m. m. bör höjas med 20 000 kr.

Föredraganden

Jag förordar att anslaget med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen höjs med 20 000 kr. Beträffande frågan om datamaskinan-

läggningen vid institutet vill jag erinra om vad jag anfört i det föregående vid min anmälan av anslaget till kostnader för datamaskintid.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 222 000 kr.

E 56. Nordiska institutet för samhällsplanering

1969/70 Utgift	430 912
1970/71 Anslag	362 000
1971/72 Förslag	401 000

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel (37,5 %) av kostnaderna för verksamheten vid det för Danmark, Finland, Norge och Sverige gemensamma nordiska institutet för samhällsplanering i Stockholm. Institutet, som inrättades år 1968 (jfr prop. 1968: 20, SU 48, rskr 131) har till uppgift att dels anordna vidareutbildning av stads- och regionplanerare från de nordiska länderna, dels bedriva och främja forskarutbildning och forskning inom samhällsplaneringens område. Kungl. Maj:t har den 28 juni 1968 för Sveriges del godkänt överenskommelse om Nordiska institutet för samhällsplanering samt fastställt stadga (1968: 427, ändrad 1970: 787) för institutet. Vidare har Kungl. Maj:t den 23 januari 1970 medgett att vid institutet får fr. o. m. den 1 januari 1970 tills vidare intill utgången av december 1975 finnas inrättad en för filosofie licentiaten Åke E. Andersson personlig extra tjänst som biträdande professor i regional och kommunal ekonomi. Tjänsten bekostas med gävomedel från Stockholms kommun.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72 av institutets totala budget	
		Styrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	8	+2	of.
Övrig personal	4	+4	+2
	12	+6	+2
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till lärarpersonal	508 500	+106 500	of.
Avlöningar till övrig personal	147 000	+109 000	+ 47 000
Sjukvård	1 000	+ 500	of.
Reseersättningar	83 500	+ 7 000	+ 5 000
däruv för resor utanför de nordiska länderna	6 000	+2 000	of.
Lokalkostnader	74 000	+ 25 000	+ 3 000
Expenser	80 000	+ 61 000	+ 29 000
däruv engångsutgifter	15 000	+21 500	+7 000
Lönekostnadspålägg	154 000	+ 60 000	+ 18 000
Uppbördsmedel	1 043 000	+369 000	+102 000
Bidrag från Danmark, Finland och Norge	601 000	+230 000	+ 63 000
Bidrag från Stockholms kommun	85 000	of.	of.
Nettoutgift	362 000	+139 000	+ 39 000

Styrelsen för nordiska institutet för samhällsplanering

1. Löne- och prisomräkning 24 000 kr.
2. Professur i sociologi och 1 000 assistenttimmar samt — vid bifall till professuren — minskning av medlen för timarvoderad undervisning (+132 000 kr.).
3. För institutets övriga verksamhet behövs en förstärkning med bl. a. ytterligare biträdespersonal samt medel för hyra av dataterminal (+213 000 kr.).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag Sveriges andel (37,5 %) av kostnaderna för budgetåret 1971/72 till (362 000 + 39 000 =) 401 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en tjänst som förste biblioteksassistent i A 20 med halvtidstjänstgöring och en biträdestjänst. Därjämte har jag beräknat 20 000 kr. för kostnader för datamaskintid vid universitetens datamaskincentraler.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska institutet för samhällsplanering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 401 000 kr.

E 57. Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning

1969/70 Utgift	183 675
1970/71 Anslag	205 000
1971/72 Förslag	242 000

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel (37,2 %) av kostnaderna för verksamheten vid centralinstitutet för nordisk asienforskning i Köpenhamn (jfr prop. 1966: 1 bil. 10 s. 566, SU 42, rskr 125). Institutet har till uppgift att i de nordiska länderna främja forskning och undervisning om Asien. Kungl. Maj:t har den 27 maj 1966 för Sveriges del godkänt statuter för institutet.

Genom beslut den 27 maj 1970 medgav Kungl. Maj:t att anslaget innevarande budgetår får överskridas med högst 13 000 kr.

Institutets personal omfattar fr. o. m. kalenderåret 1970 bl. a. sex vetenskapliga medarbetare (jfr prop. 1970: 1 bil. 10 s. 359, SU 88, rskr 215). Institutets styrelse planerar en ytterligare utökning av personalen med vetenskapliga medarbetare kalenderåret 1972.

Med hänsyn till inträffade och väntade löne- och prisstegringar i Danmark bör Sveriges andel av kostnaderna för budgetåret 1971/72 beräknas till (205 000 + 37 000 =) 242 000 kr. Jag är inte beredd att

förorda en ytterligare ökning av antalet vetenskapliga medarbetare för kalenderåret 1972.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till centralinstitutet för nordisk asienforskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 242 000 kr.

E 58. Bidrag till nordiska institutet för sjörätt

1969/70 Utgift	91 791
1970/71 Anslag	109 000
1971/72 Förslag	119 000

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel (35 %) av kostnaderna för verksamheten vid nordiska institutet för sjörätt i Oslo (jfr prop. 1962:1 bil. 10 s. 520, SU 102, rskr 245). Institutet har till uppgift att främja forskning och undervisning inom sjörettens område. Kungl. Maj:t har den 19 december 1963 för Sveriges del godkänt statuter för institutet.

Med hänsyn till väntade löne- och prisstegringar i Norge bör Sveriges andel av kostnaderna för kalenderåret 1972 beräknas till (109 000 + 10 000) = 119 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiska institutet för sjörätt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 119 000 kr.

E 59. Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik

1969/70 Utgift	830 703
1970/71 Anslag	924 000
1971/72 Förslag	978 000

Från detta förslagsanslag bestrids Sveriges andel (36,85 %) av kostnaderna för verksamheten vid nordiska institutet för teoretisk atomfysik i Köpenhamn (jfr prop. 1957: 119, SU 71, rskr 209). Institutet har till uppgift att främja samarbetet mellan de nordiska länderna inom grundläggande teoretisk atomforskning. Kungl. Maj:t har den 20 november 1970 för Sveriges del godkänt stadgar för institutet.

Statens råd för atomforskning

1. Ökad medelsanvisning med hänsyn till väntade löne- och prisstegringar i Danmark 54 000 kr.

2. Rådet tillstyrker en av institutets styrelse föreslagen utökning av

verksamheten inom fasta tillståndets fysik. Förslaget innebär bl. a. att två professurer och en tjänst som docent inrättas. Kostnaderna, som bör fördelas över tre år, har beräknats till 645 000 danska kr. per år i 1971/72 års priser vid full utbyggnad av verksamheten. För budgetåret 1971/72 beräknas kostnaderna till 300 000 danska kr., vilket för Sveriges del innebär 77 000 kr.

Över styrelsens förslag om utökning av verksamheten inom fasta tillståndets fysik har, efter remiss, yttranden avgetts av universitetskanslersämbetet efter hörande av berörda universitet och högskolor, statens naturvetenskapliga forskningsråd samt styrelsen för teknisk utveckling. Samtliga remissinstanser ställer sig positiva till en förstärkning av forskning och forskarutbildning inom nämnda område. Statens naturvetenskapliga forskningsråd anser dock beträffande lokaliseringen att institutets styrelse bör överväga huruvida en ensidig koncentration av institutets resurser till Köpenhamn är lämplig eller önskvärd. Goda betingelser föreligger på andra orter i Norden, där aktiva grupper inom fasta tillståndets teori redan existerar. Liknande synpunkter förs även fram av styrelsen för teknisk utveckling.

Föredraganden

Beredningen av frågan om en utökning av verksamheten vid nordiska institutet för teoretisk atomfysik är ännu inte avslutad. Frågan måste — enligt min mening — prövas i samband med utbyggnaden av andra nordiska projekt.

Jag räknar vad gäller den nuvarande verksamheten vid institutet inte med andra förändringar för nästa budgetår än sådana som hänför sig till väntade löne- och prisstegringar i Danmark och förordar med anledning därav att anslaget räknas upp med 54 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atomfysik* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 978 000 kr.

E 60. Bidrag till Institutet för internationell ekonomi

1969/70 Utgift	671 000
1970/71 Anslag	704 000
1971/72 Förslag	709 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för forskningsverksamheten vid Institutet för internationell ekonomi (jfr prop. 1962:1 bil. 10 s. 525, SU 102, rskr 245). Enligt sina stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t den 6 juni 1962 (ändrade senast den 18 oktober 1968), skall institutet, som även är institution vid universitetet i Stockholm, bedriva forskning rörande internationella ekonomiska relationer.

Universitetskanslersämbetet

För en förstärkning bl. a. av gästforskarverksamheten bör anslaget ökas med 96 000 kr.

Föredraganden

Jag vill först erinra om att jag tidigare vid min anmälan av anslaget Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.: Avlöningar till lärarpersonal förordat att en för professorn Assar Lindbeck personlig professur i internationell ekonomi inrättas vid universitetet i Stockholm den 1 juli 1971. Med denna professur bör följa föreståndarskapet för Institutet för internationell ekonomi.

Med hänsyn till höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften m. m. bör anslaget för nästa budgetår räknas upp med 5 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Institutet för internationell ekonomi* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 709 000 kr.

E 61. Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

1969/70 Utgift	541 421 ¹
1970/71 Anslag	622 000
1971/72 Förslag	628 000

¹ Härjämte har från det i riksstaten för budgetåret 1969/70 under sjunde huvudtiteln anvisade förslagsanslaget till täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m. anvisats högst 35 000 kr. för bestridande av vissa ökade kostnader för löner m. m. som utbetalas från förevarande anslag.

Från anslaget bestrids vissa personalkostnader vid Konung Gustaf V:s forskningsinstitut. Övriga kostnader för verksamheten täcks av medel från Konung Gustaf V:s 80-årsfond. Vid institutet, där ett fyrtiotal forskare är verksamma, bedrivs väsentligen forskning med inriktning mot reumatiska och andra invalidiserande folksjukdomar (jfr prop. 1947: 272 s. 451, SU 247, rskr 446).

Styrelsen för Konung Gustaf V:s forskningsinstitut

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Med hänsyn till höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften m. m. bör anslaget för nästa budgetår räknas upp med 6 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 628 000 kr.

E 62. Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm

1969/70 Utgift	280 000
1970/71 Anslag	320 000
1971/72 Förslag	322 000

Från anslaget bestrids vissa driftkostnader vid Internationella meteorologiska institutet i Stockholm (jfr prop. 1955:1 bil. 10 s. 697, SU 8, rskr 8). Enligt sina stadgar, fastställda av Kungl. Maj:t den 28 december 1956, har institutet till uppgift att bedriva forskning i meteorologi och därmed sammanhängande ämnen samt att främja internationellt vetenskapligt samarbete på meteorologins område.

Styrelsen för Internationella meteorologiska institutet i Stockholm

1. För en förstärkning av institutets gästforskarverksamhet behövs 145 000 kr.
2. För övrig verksamhet vid institutet behövs en förstärkning med 54 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till höjningen av den allmänna arbetsgivaravgiften m. m. bör anslaget för nästa budgetår räknas upp med 2 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 322 000 kr.

E 63. Bidrag till Riksföreningen mot cancer

1969/70 Utgift	3 000 000	Reservation	---
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

I enlighet med statsmakternas beslut år 1966 (prop. 1 bil. 10 s. 570, SU 42, rskr 125) uppfördes detta reservationsanslag i riksstaten första gången budgetåret 1966/67. Enligt beslutet skulle anslaget utgå med 3 milj. kr. per budgetår t. o. m. innevarande budgetår och avse bidrag till verksamheten inom Riksföreningen mot cancer för forskning såväl i gränsområdet mellan grundläggande biologisk forskning och cancerforskning som i form av direkt tillämpad klinisk forskning rörande tumörsjukdomarnas diagnostik och behandling.

Som villkor för statsbidraget gäller bl. a. att socialstyrelsen och statens

medicinska forskningsråd utser vardera en ledamot i Riksföreningens mot cancer forskningsnämnd samt att föreningens beslut om beviljande av anslag som överstiger 300 000 kr. skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Riksföreningen mot cancer

Perioden 1966—1970 har föreningen delat ut anslag om sammanlagt 34,9 milj. kr. Riksföreningens anslag till cancerforskningen har, inklusive statsbidraget, utgjort ca en fjärdedel av vad statens medicinska forskningsråd delat ut till annan medicinsk forskning. Föreningen anser att detta — i förhållande till resp. forsknings volym — är en rimlig relation och utgår från att den bör behållas tills vidare. Med hänsyn till det allmännas stora intresse av cancerforskningen bör föreningen få ett statsbidrag som motsvarar hälften av en fjärdedel — dvs. en åttondel — av det årliga anslaget till statens medicinska forskningsråd, varvid föreningen kan garantera ett fortsatt stöd till cancerforskningen med bibehållen forskningspotential. Statsbidraget bör utgå under fem år med början budgetåret 1971/72.

Statens medicinska forskningsråd, som yttrat sig över Riksföreningens framställning, framhåller bl. a. att ansvaret för fördelningen av hitillsvarande statsmedel till cancerforskning har åvilat Riksföreningen mot cancer och dess forskningsnämnd. Rådet finner inga skäl föreliggande att frångå den nu rådande fördelningen av ansvaret för denna forskning. Då svårigheter föreligger att för en längre tidsperiod överblicka prioriteringsförhållandena inom det medicinska forskningsfältet, där ändrade behov inom relativt kort tidsperiod kan uppkomma för såväl cancerforskningen som andra områden genom sjukdomspanoramats förändring och/eller forskningsutvecklingen, bör ställning till föreningens anslag ur statsmedel tagas för ett budgetår i sänder.

Föredraganden

Som jag redovisat i det föregående innebar statsmakternas beslut år 1966 att ett särskilt anslag av årligen 3 milj. kr. skulle fr. o. m. budgetåret 1966/67 t. o. m. innevarande budgetår anvisas till Riksföreningen mot cancer. Jag finner det angeläget att staten även i fortsättningen lämnar föreningen ekonomiskt stöd för forskning såväl i gränsområdet mellan grundläggande biologisk forskning och cancerforskning som i form av direkt tillämpad klinisk forskning rörande tumörsjukdomarnas diagnostik och behandling. Storleken av statsbidraget till föreningen bör prövas i samband med det årliga budgetarbetet.

Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas ett reservationsanslag, liksom nu benämnt Bidrag till Riksföreningen mot cancer, av 3 milj. kr.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som härvid kan anses erforderliga. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Riksföreningen mot cancer* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

f) inredning och utrustning**E 64. Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.**

I riksstaten för innevarande budgetår finns uppfört ett reservationsanslag av 60 milj. kr. till inredning och utrustning av lokaler vid universitet, högskolor m. m.

För nästa budgetår föreligger anslagsframställningar från byggnadsstyrelsen, utrustningsnämnden för universitet och högskolor samt tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté om sammanlagt 65 milj. kr. Beredningen av dessa frågor är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 63 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Inredning och utrustning av lokaler vid universiteten m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 63 000 000 kr.

F LÄRARUTBILDNING

Vissa gemensamma frågor

I samband med 1967 års lärarutbildningsreform (prop. 4, SU 51, rskr 143) uttalades att den samordnade utbildningen av klasslärare och ämneslärare vid lärarhögskola på sikt skulle inbegripa utbildningen av även andra lärare. Genom beslut den 29 juni 1970 skall de yrkespedagogiska instituten i Göteborg, Linköping, Malmö, Solna och Umeå samordnas med berörda lärarhögskolor den 1 juli 1972. En viss samverkan mellan instituten och lärarhögskolorna pågår redan fr. o. m. innevarande budgetår. När det gäller utbildningen av lärare i s. k. övningsämnen beslöt riksdagen våren 1970 (prop. 25, SU 108, rskr 274) att den praktisk-pedagogiska delen av utbildningen av lärare i musik skulle förläggas till lärarhögskolor. Lärarutbildningskommittén och organisationskommittén för högre musikutbildning har i oktober 1970 föreslagit en utbildning i provisorisk form av lärare i musik och annat ämne och att dessa lärares praktisk-pedagogiska utbildning skall anordnas inom lärarhögskolororganisationen fr. o. m. den 1 januari 1973. Denna fråga bereds f. n. Beträffande utbildningen av lärare i bl. a. teckning, gymnastik, trä- och metallslöjd, textilslöjd, hemkunskap, barnavård, hushållsteknik, familjekunskap, konsumentkunskap och dramatik har lärarutbildningskommittén att lägga fram förslag. Jag erinrar i övrigt om vad jag anfört i prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 364) vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande lärarutbildning.

För att bristen på behöriga speciallärare i Norrland skall minskas kommer jag att i annat sammanhang föreslå att en speciallärarlinje inrättas vid lärarhögskolan i Umeå den 1 juli 1971. Linjer för förskollärarutbildning avses bli inrättade den 1 juli 1971 vid lärarhögskolorna i Kalmar och Kristianstad. Enligt skolöverstyrelsen finns förutsättningar att starta sådana linjer vid ytterligare några lärarhögskolor fr. o. m. budgetåret 1972/73.

Pedagogikutredningen har den 27 april 1970 överlämnat sitt betänkande Pedagogisk utbildning och forskning (SOU 1970: 22). De sakkunniga har behandlat frågan om samordning och arbetsfördelning mellan pedagogiska institutioner vid lärarhögskolor och universitet m. m. Betänkandet har remissbehandlats och bereds f. n. Förslag i frågan avses bli förelagt riksdagen i särskild proposition.

Intagningskapaciteten vid lärarhögskolor och övriga berörda lärarutbildningsanstalter under nästa budgetår bör utgöra sammanlagt ca 10 000 platser. Jag räknar med att följande antal intagningsplatser för olika slag av lärarutbildning kommer till stånd för budgetåret 1971/72.

Ämneslärare	ca 2 300
Klasslärare på mellanstadiet	1 968
Klasslärare på lågstadiet	1 440
Speciallärare m. m.	ca 720 ¹
Förskollärare	2 100
Gymnastik- eller idrottslärare	225
Lärare i barnavård	60
Lärare i hemkunskap	132
Lärare i textilslöjd	132
Lärare i trä- och metallslöjd	96
Lärare för industrins och hantverkets områden	ca 100
Lärare i värdyrken	340 ²
Lärare i administrativ eller teknisk databehandling	30
Lärare i musik	228 ^{3, 4}
Lärare i teckning	102 ^{3, 5}

¹ I detta antal ingår även deltagare i fortbildningskurser om minst en termin.

² Treterminkurser vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor samt 19-veckorskurser vid de yrkespedagogiska instituten.

³ Utbildning av ifrågavarande lärare bekostas ej från anslag under litt. F (bortsett från särskild utbildning av lärare i musik).

⁴ I detta antal ingår även deltagare i särskild utbildning av lärare i musik.

⁵ I detta antal ingår även deltagare i särskild utbildning av lärare i teckning.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1970 fastställt mål och riktlinjer för lärarutbildningen. Jag vill i detta sammanhang stryka under att det är angeläget att invandrarbarnens problem behandlas i utbildningen av förskollärare samt klass- och ämneslärare.

Fortbildningsverksamheten har expanderat starkt under 1960-talet. Utöver den kontinuerliga fortbildning inom olika områden som bedrivs i form av feriekurser och studiedagsverksamhet anordnas med anledning av revideringen av grundskolans läroplan särskild fortbildning bl. a. för småskollärare i fråga om ämnet engelska och för vissa lärare på grundskolans högstadium i fråga om ämnena teknik och ekonomi. Med anledning av gymnasieskolreformen (prop. 1968: 140, SU 195, rskr 404) pågår och planeras en omfattande fortbildning av lärare inom yrkesundervisningen.

Skolöverstyrelsen framhåller i sin anslagsframställning att man i en så omfattande verksamhet som lärarfortbildningen ständigt måste vara beredd att ompröva organisationens mål, metoder och struktur. Överstyrelsen har nyligen tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att ingående analysera hela fortbildningsverksamheten. Arbetsgruppen kommer att behandla bl. a. frågan om sambandet mellan grundutbildning och fortbildning, vilka organisatoriska former som möjliggör individuellt anpassad och regelbundet återkommande fortbildning, utbildningen av lärarutbildare samt samarbetsformer och ekonomisk ansvarsfördelning mellan statliga och kommunala myndigheter. Till de områden som överstyrelsen ägnar särskild uppmärksamhet hör den fortbildning som föranleds av den expanderande vuxenutbildningen och av utvecklingen på läromedelssidan med dess konsekvenser för bl. a. lärarrollen samt fortbildningen av skolledare. I likhet med överstyrelsen finner jag det angeläget att dessa frågor ingående övervägs inom ramen för överstyrelsens ordinarie verksamhet.

F 1. Lärarhögskolorna m. m.

Pedagogikutredningen har i betänkandet Pedagogisk utbildning och forskning (SOU 1970: 22) lagt fram förslag om bl. a. samordning och arbetsfördelning mellan pedagogiska institutioner vid lärarhögskolor och universitet. I betänkandet behandlas bl. a. pedagogiskt forsknings- och utvecklingsarbete. Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1971 års riksdag lägga fram särskild proposition på grundval av utredningens förslag.

Propositionen berör följande anslag i riksstaten för innevarande budgetår: Pedagogiskt utvecklingsarbete inom skolväsendet, Pedagogiskt utvecklingsarbete m. m. vid universitet och högskolor, Lärarhögskolorna: Utbildningskostnader samt Lärarhögskolorna: Materiel m. m.

Då beredningen av föreliggande förslag ännu ej är avslutad, bör i avvaktan på den särskilda propositionen medel tas upp med preliminärt beräknat belopp under förevarande rubrik.

Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Lärarhögskolorna m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 212 580 000 kr.

F 2. Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	8 166 978
1970/71 Anslag	8 729 000
1971/72 Förslag	5 449 000

Folkskoleseminarium finns under budgetåret 1970/71 i Haparanda, Landskrona, Skara och Strängnäs. Folkskoleseminariet i Strängnäs upphör med utgången av juni 1971 och seminariet i Landskrona har börjat avvecklas innevarande läsår. Bestämmelserna om verksamheten vid folkskoleseminarium finns i stadgan (1958: 427) för folkskoleseminarierna (ändrad senast 1970: 789).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	85	—30	—30
Övrig personal	19	— 4	— 4
	104	—34	—34

Anslag*Utgifter*

Avlöningar	6 435 500	— 2 535 500	— 2 535 500
Sjukvård	13 000	— 4 600	— 4 600
Reseersättningar åt tjänstemän	17 500	of.	— 2 000
Reseersättningar åt lärarkandidater	20 000	+ 8 000	+ 1 000
Lokalkostnader	665 000	— 170 500	— 170 500
Expenser	76 700	— 6 700	— 6 700
Bidrag till studie- och idrottsutfärder	4 000	— 1 500	— 1 500
Skötsel av trädgårdar	17 000	— 6 200	— 6 200
Lönekostnadspålägg	1 484 000	— 554 000	— 554 000
	8 732 700	— 3 271 000	— 3 280 000
<i>Uppbördsmedel</i>	3 700	of.	of.
Nettoutgift	8 729 000	— 3 271 000	— 3 280 000

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen räknar med att avvecklingen av folkskoleseminarierna i Haparanda och Skara påbörjas fr. o. m. nästa budgetår. Antalet klasser minskar därvid från 20 till 10.

För löne- och prisomräkning beräknar överstyrelsen ett ökat medelsbehov av 67 500 kr. Anslagsförändringarna i övrigt föränleds huvudsakligen av det minskade antalet klasser.

Föredraganden

Utbildningen vid folkskoleseminarierna bedrivs i huvudsak enligt de riktlinjer för småskolläraryr utbildning som gällde före 1967 års lärarutbildningsreform. Den nya lärarutbildningsorganisationen är tillräckligt omfattande för den utbildning av småskollärare som behövs. Kungl. Maj:t har genom beslut den 27 maj och den 29 december 1970 förordnat att folkskoleseminarierna i Skara och Haparanda skall upphöra med utgången av juni 1973. Jag är beredd att i positiv anda pröva förslag att förlägga andra utbildningar till Haparandaseminariets lokaler.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 449 000 kr.

F 3. Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	245 328	Reservation	232
1970/71 Anslag	170 000		
1971/72 Förslag	134 000		

Skolöverstyrelsen

På grund av föreslagen minskning av folkskoleseminarieorganisationen bör anslaget minskas med 36 000 kr. Överstyrelsen föreslår, att anslaget förs upp med 134 000 kr.

F

Föredraganden

Med hänsyn till pågående avveckling av seminaricorganisationen räknar jag med en minskning av medelsbehovet under detta anslag för nästa budgetår. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Folkskoleseminarierna: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 134 000 kr.

F 4. Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	16 687 624
1970/71 Anslag	21 386 000
1971/72 Förslag	24 405 000

Förskoleseminarium finns i Borås, Gävle, Göteborg, Jönköping, Lulå, Malmö, Norrköping, Solna, Stockholm, Södertälje, Umeå, Uppsala, Västerås och Örebro. För verksamheten gäller Kungl. Maj:ts bestämmelser den 29 april 1964 rörande förskoleseminarierna (ändrade senast den 29 december 1970).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	182	+48	+36
Övrig personal	40	+ 5,5	+ 4
	222	+53,5	+40
Anslag			
Avlöningar	14 317 000	+2 534 000	+1 789 000
Sjukvård	19 000	+ 9 000	+ 6 000
Reseersättningar åt tjänstemän	79 000	+ 96 000	+ 65 000
Reseersättningar åt lärarkandidater	64 000	+ 26 000	+ 18 000
Lokalkostnader	3 111 000	+ 598 000	+ 497 000
Expenser	429 000	+ 86 000	+ 80 000
Studiefärder	42 000	+ 10 000	of.
Skötsel av trädgårdar	11 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	3 314 000	+ 775 000	+ 564 000
	21 386 000	+4 134 000	+3 019 000

Skolöverstyrelsen

En samordning av förskolläro-utbildningen med utbildningen av lärare för lågstadiet vid lärarhögskola planeras f. n. Överstyrelsen söker öka förskolläro-utbildningens kapacitet och undersöker därför fortlöpan- de möjligheterna att anordna nya utbildningsenheter på lärarhögskolorter. Eftersom det i Kalmar och Kristianstad finns tillgång på barnstugor och övningsinstitutioner i erforderlig utsträckning och lärarhögskolorna på dessa orter kan ställa lokaler till förfogande föreslår överstyrelsen, att förskolläro- linje fr. o. m. budgetåret 1971/72 inrättas vid dessa lärarhögskolor. Den lokalmässiga samordningen innebär dels

att dessa högskolors materiella resurser kan utnyttjas mer rationellt, dels att lärarutbildningarna för förskolestadiet och lågstadiet kan samverka i pedagogiskt hänseende, vilket skapar förutsättningar för en bättre kontinuitet i barnens utveckling i förskola och skola. Överstyrelsen har i detta sammanhang anmält att den tillsatt en arbetsgrupp för pedagogisk samverkan mellan förskolläraryr- och lågstadielärarutbildningarna.

Vid förskoleseminarierna fanns läsåret 1970/71 1 710 intagningsplatser. Överstyrelsen föreslår att för läsåret 1971/72 den totala intagningen till förskolläraryr- och lågstadielärarutbildning om sammanlagt 240 platser vid lärarhögskolorna i Kalmar och Kristianstad, skall omfatta 3 000 intagningsplatser. Kostnader för förskolläraryr- och lågstadielärarutbildning vid lärarhögskolorna beräknas under lärarhögskolornas anslag.

Överstyrelsens förslag i övrigt innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 618 000 kr.
2. 300 intagningsplatser tillkom budgetåret 1970/71, vilket under nästa budgetår medför ett större antal klasser i årskurs 2 (+1 747 000 kr.).
3. Medel begärs för 1 050 intagningsplatser vid förskoleseminarierna (+1 848 000 kr.).
4. Under förevarande anslag upptaget belopp till extra personal för arbete med central intagning föreslås överfört till anslaget Skolöverstyrelsen (— 111 600 kr.).
5. De medel som utgår för biträde med pedagogisk-administrativa arbetsuppgifter bör ökas (+49 600 kr.).

Föredraganden

Under de senaste åren har antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna successivt ökats. Antalet intagningsplatser utgjorde under budgetåret 1962/63 289, 1966/67 1 110 och utgör under innevarande budgetår 1 710. Mina förslag innebär att antalet nästa budgetår skall vara 2 100.

Kommunerna planerar en betydande utbyggnad av barnstugeverksamheten under de närmaste åren. Det är nödvändigt med vidgade statliga insatser på utbildningssidan, om kommunernas planer skall kunna förverkligas. En fortsatt ökning av intagningskapaciteten för förskolläraryr- och lågstadielärarutbildning är sålunda enligt min mening angelägen. Efter samråd med föredraganden i socialdepartementet har jag funnit att antalet intagningsplatser för förskolläraryr- och lågstadielärarutbildning bör ökas med 390 till 2 100. En expansion av barnstugeverksamheten kan kräva en ytterligare ökning. Det är vidare angeläget att skolöverstyrelsen ser till att barnavårdsutbildningen inom gymnasieskolan anpassas till det ökade behovet av barnsköterskor.

Såsom jag anført i det föregående vid min anmälan av vissa gemensamma frågor rörande lärarutbildning avses en förskollärlinje den 1 juli 1971 bli inrättad vid var och en av lärarhögskolorna i Kalmar och Kristianstad. Jag räknar med att vid dessa högskolor skall finnas sammanlagt 180 intagningsplatser för blivande förskollärare under nästa budgetår. Genom inrättande av förskollärlinje på dessa orter kan såväl lokalerna som de materiella resurserna vid dessa lärarhögskolor utnyttjas på ett rationellt och ändamålsenligt sätt. Även lärarkrafterna inom lågstadielärarutbildningen och förskollärlinjeutbildningen kan i viss utsträckning användas gemensamt.

Antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna bör ökas med 210. Antalet studerande som kan tas in vid seminarierna blir därmed 1 920. Kungl. Maj:t bör bemyndigas att under nästa budgetår fastställa intagningsomfattning vid förskoleseminarierna. Jag beräknar medel för ökat antal platser i årskurs 1 i förskoleseminarieorganisationen enligt mitt förslag till intagning samt för utbyggnaden av antalet platser i årskurs 2.

Till arvoden m. m. för biträde med pedagogisk-administrativa arbetsuppgifter beräknar jag ytterligare 49 600 kr. Såsom anförts i det föregående bör medel för arbete med central intagning av blivande förskollärare alltför anvisas under förevarande anslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid förskoleseminarierna,
- b) till *Förskoleseminarierna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 24 405 000 kr.

F 5. Förskoleseminarierna: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	814 366	Reservation	139 804
1970/71 Anslag	1 293 000		
1971/72 Förslag	1 410 000		

Skolöverstyrelsen

1. För förbrukningsmateriel m. m. disponerar överstyrelsen under innevarande budgetår sammanlagt 443 000 kr. Medlen för detta ändamål föreslås öka med 97 000 kr.

2. För inredning och utrustning med hänsyn till ökat lokalbehov och föreslagen kapacitetsökning beräknar överstyrelsen 1 750 000 kr. Innevarande budgetår utgår till dessa ändamål 750 000 kr. (+1 000 000 kr.).

3. Till ersättningsanskaffning av materiel utgår under budgetåret 1970/71 100 000 kr. Dessa medel föreslås öka med 43 000 kr.

Föredraganden

Jag har under föregående anslag förordat en utbyggnad av intagningen till förskoleseminarierna. Med hänsyn härtill bör förevarande anslag för nästa budgetår föras upp med sammanlagt 1 410 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förskoleseminarierna: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 410 000 kr.

F 6. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	5 705 052
1970/71 Anslag	6 179 000
1971/72 Förslag	6 978 000

Gymnastik- och idrottshögskola finns i Stockholm och Örebro. Bestämmelser för verksamheten återfinns i stadgan (1967: 273) för gymnastik- och idrottshögskolorna (ändrad senast 1970: 780). Utbildningen på gymnastiklärarlinje och idrottslärarlinje omfattar två år. Den senare linjen finns endast i Stockholm. Ledningen av högskolorna utövas av styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Styrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	44	+1	of.
Övrig personal	25	+2	+1
	69	+3	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 849 000	+ 145 400	+ 22 000
Sjukvård	3 600	+ 1 200	+ 1 000
Reseersättningar åt tjänstemän m. fl.	104 100	+ 20 800	+ 12 000
Reseersättningar åt studerande	290 500	of.	of.
Lokalkostnader	943 100	+ 748 000	+680 000
Expenser	87 300	+ 38 000	+ 17 000
därav engångsutgifter	—	+30 000	+7 000
Vissa kostnader i anslutning till utflyttning till nya lokaler vid gymnastik- och idrottshögskolan i Örebro	—	+ 7 000	—
Lönekostnadspålägg	911 400	+ 102 600	+ 70 000
	6 189 000	+1 063 000	+862 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Lokalhyror m. m.	10 000	+ 3 000	+ 3 000
Nettoutgift	6 179 000	+1 060 000	+799 000

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna

1. Löne- och prisomräkning 144 400 kr.
2. Förslag förs fram om inrättande på ordinarie stat av en tjänst som biträdande professor i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi,

vid högskolan i Stockholm. En tjänst med samma benämning, personlig för P. O. Åstrand, har tidigare funnits vid högskolan. Efter medgivande av Kungl. Maj:t har styrelsen för innevarande budgetår inrättat en extra tjänst i det aktuella ämnet.

3. En extra tjänst som lektor i pedagogik vid högskolan i Stockholm (+85 400 kr.).

4. En tjänst som förste laboratorieassistent vid den fysiologiska institutionen vid högskolan i Stockholm (+37 000 kr.).

5. För högskolan i Örebro begärs medel för assistenttimmar i pedagogik (+8 900 kr.).

6. Tre tjänster fr. o. m. den 1 januari 1972 vid högskolan i Örebro för skolans permanenta lokaler (+48 900 kr.).

7. Kostnader för nya lokaler m. m. i Örebro (666 000 kr.).

Föredraganden

Förslaget om en förstärkning av forsknings- och undervisningsresurserna i ämnet fysiologi vid gymnastik- och idrottshögskolan i Stockholm bör tillmötesgåas genom att en tjänst som biträdande professor i fysiologi, särskilt kroppsövningarnas fysiologi, inrättas på ordinarie stat den 1 juli 1971. Ett inrättande av tjänsten kommer för högskolan att innebära bl. a. en effektivare organisation av forsknings- och utvecklingsarbetet på fysiologiens område.

Nya lokaler för gymnastik- och idrottshögskolan i Örebro beräknas bli tagna i anspråk först den 1 januari 1972. Jag beräknar medel för två tjänster som vaktmästare vid de statliga lokalerna fr. o. m. denna tidpunkt. Liksom styrelsen räknar jag med att en ökad intagning vid örebrohögskolan inte kan komma till stånd under budgetåret 1971/72.

Medel för utgifter av engångskaraktär i samband med flyttningen till nya lokaler har jag beräknat under anslagsposten *Expenser*. I övrigt hänvisar jag till sammanställningen och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 978 000 kr.

F 7. Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	210 593	Reservation	131 532
1970/71 Anslag	280 000		
1971/72 Förslag	295 000		

Styrelsen för gymnastik- och idrottshögskolorna

1. För nästa budgetår föreslås för underhåll m. m. en uppräknig av anslaget med 14 000 kr.

2. Medel har för budgetåret 1970/71 anvisats i en första etapp för an-

skaffande av apparatur för institutionen för fysiologi vid högskolan i Stockholm (50 000 kr.). Styrelsen anholder om samma belopp under nästa budgetår.

3. Styrelsen föreslår, att fr. o. m. nästa budgetår särskilda medel anvisas till kostnader för materiel och viss apparatur i samband med specialarbeten på idrottslärlinjen (+35 000 kr.).

Föredraganden

Institutionen för fysiologi vid stockholms högskolan bör, som jag framhöll i prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 383), successivt rustas upp under en treårsperiod. Även för nästa budgetår bör därför 50 000 kr. anvisas för detta ändamål. Anslaget bör höjas med totalt 15 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Gymnastik- och idrottshögskolorna: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 295 000 kr.

F 8. Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	14 626 734
1970/71 Anslag	16 394 000
1971/72 Förslag	15 077 000

Seminarium för huslig utbildning finns i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala. Bestämmelser för verksamheten vid seminarium för huslig utbildning återfinns i stadgan (1961: 433) för seminarierna för huslig utbildning (ändrad senast 1970: 791). Vid sådant seminarium utbildas barnavårdslärare, hushållslärare och textillärare på treårig linje. Vidare utbildas ekonomiföreståndare på tvåårig linje.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	182	of.	—7,5
Övrig personal	36	+1	of.
	218	+1	—7,5
Anslag			
Avlöningar	11 002 700	+ 34 700	—1 311 000
Sjukvård	12 500	+ 2 500	+ 2 000
Rescersättningar åt tjänstemän	55 200	+ 41 200	+ 23 000
Rescersättningar åt studerande	101 000	+ 7 600	+ 3 000
Lokalkostnader	1 984 000	+ 66 000	+ 66 000
Expenser	612 500	+ 35 000	+ 18 000
Bidrag till studieutfärder	11 000	of.	of.
Skötsel av trädgårdar m. m.	29 900	+ 5 000	of.
Särskilda kurser för fortbildning av lärare i storhushåll	44 000	of.	of.
Lönkostnadspålägg	2 541 200	+204 500	— 118 400
	16 394 000	+396 500	—1 317 400
Avrundat		+396 000	—1 317 000

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen föreslår det antal intagningsplatser läsåret 1971/72 som framgår av följande sammanställning.

Seminarium	Barnavårds- lärlinje	Hushålls- lärlinje	Textil- lärlinje	Ekonomiföre- ståndarinje
Göteborg	12	36	48	24
Stockholm	16	36	36	12
Umeå	16	36	36	—
Uppsala	16	36	36	24
	60	144	156	60

Överstyrelsens förslag i övrigt innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 233 000 kr.
2. En tjänst som ekonomibiträde föreslås för seminariet i Umeå (+25 800 kr.).
3. Ytterligare medel för bl. a. experter (+12 400 kr.).
4. Ytterligare medel för tillfälliga föreläsare (+5 000 kr.).
5. Ett belopp om 5 000 kr. föreslås för permanentning av vissa grusgångar vid seminariet i Göteborg.

Föredraganden

Tillgången på hushållslärare och textillärare är f. n. god. Jag räknar därför med en något minskad intagning jämfört med skolöverstyrelsens förslag. För budgetåret 1971/72 bör intagningskapaciteten på textillärlinjen minskas med 24 platser, så att antalet intagningsplatser blir sammanlagt 132. På hushållslärlinjen bör intagningskapaciteten nästa budgetår vara oförändrad, dvs. 132 intagningsplatser.

Behovet av barnavårdslärare och ekonomiföreståndare är fortfarande mycket stort. Jag har beräknat medel för utbildning av barnavårdslärare och ekonomiföreståndare i enlighet med överstyrelsens förslag, vilket innebär 60 intagningsplatser på vardera linjen. Antalet intagningsplatser på ekonomiföreståndarlinjen ökar härigenom med 12.

Kungl. Maj:t bör bemyndigas att för nästa budgetår fastställa intagningsens omfattning vid seminarierna för huslig utbildning.

Ytterligare medel bör anvisas för tillfälliga föreläsare för ökad information om kost- och miljöfrågor, beroendeframkallande medel m. m. i enlighet med överstyrelsens förslag. Jag har vidare beaktat behovet av medel för löne- och prisomräkning samt kostnader av automatisk natur.

Under återopande av vad jag i det föregående anfört beträffande intagningskapaciteten vid seminarierna för huslig utbildning samt med hänsyn till den låga anslagsbelastningen finner jag att anslaget bör kunna minskas med 1 317 000 kr. och föras upp med 15 077 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om antalet intagningsplatser vid seminarierna för huslig utbildning,
- b) till *Seminarierna för huslig utbildning: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 077 000 kr.

F 9. Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	339 921	Reservation	20 079
1970/71 Anslag	396 000		
1971/72 Förslag	396 000		

Skolöverstyrelsen

1. För nästa budgetår begärs för löpande förbrukning ytterligare medel (+35 400 kr.).

2. För nyanskaffningar beräknas ytterligare medel för utökning av den maskinella utrustningen (+ 24 000 kr.). Vidare begärs särskilda medel för inredning av nya lokaler på vinden vid seminariet i Göteborg (+25 000 kr.) samt för ITV-utrustning (+60 000 kr.).

Föredraganden

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att till *Seminarierna för huslig utbildning: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 396 000 kr.

F 10. Slöjdlärarseminariet: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	1 177 547
1970/71 Anslag	1 039 000
1971/72 Förslag	1 020 000

Slöjdlärarseminariet, som är beläget i Linköping, har till ändamål att utbilda lärare i trä- och metallslöjd. Bestämmelser för verksamheten vid seminariet återfinns i stadgan (1960: 511) för slöjdlärarseminariet (ändrad senast 1970: 790). Utbildningen vid seminariet är ettårig.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	10	of.	of.
Övrig personal	3,5	of.	of.
	13,5	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	686 000	of.	of.
Sjukvård	1 400	of.	of.
Reseersättningar åt tjänstemän	4 400	+ 2 900	+ 3 000
Reseersättningar åt studerande	7 100	+ 500	+ 1 000
Lokalkostnader	157 700	—37 000	—37 000
Expenser	21 100	of.	+ 1 000
Bidrag till studieutfärder	2 100	of.	of.
Lönekostnadspålägg	159 200	+12 800	+12 800
	1 039 000	—20 800	—19 200
Avrundat		—21 000	—19 000

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsen räknar för budgetåret 1971/72 med oförändrad intagning, dvs. 96 intagningsplatser.

För löne- och prisomräkning m. m. beräknar överstyrelsen ett minskat medelsbehov av 23 400 kr.

Föredraganden

Mot skolöverstyrelsens förslag angående intagning vid slöjdlärarseminariet för budgetåret 1971/72 har jag ingen erinran. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Slöjdlärarseminariet: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 020 000 kr.

F 11. Slöjdlärarseminariet: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	56 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	56 000		
1971/72 Förslag	60 000		

Skolöverstyrelsen

För nästa budgetår begärs medel för nyanskaffning av ITV-utrustning (+15 000 kr.).

Föredraganden

Under förevarande anslag räknar jag inte med andra förändringar än sådana som hänför sig till prisstegringar. Jag förordar därför att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 4 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Slöjdlärarseminariet: Materiel m. m.* för budgetåret
1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kr.

F 12. Yrkespedagogiska instituten

1969/70 Utgift	7 567 365
1970/71 Anslag	7 063 000
1971/72 Förslag	7 446 000

Yrkespedagogiska institut finns i Göteborg, Linköping, Malmö, Solna och Umeå. Vid instituten utbildas bl. a. yrkeslärare för industrins och hantverkets områden, vissa lärare i vårddyrken samt lärare i administrativ och teknisk databehandling. Vidare sker fortbildning av yrkeslärare i specialklasser och särskola samt vidareutbildning av vissa lärare på grundskolans högstadium.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	40	+4	+2
Övrig personal	18	of.	of.
	58	+4	+2
Anslag			
Avlöningar	4 487 000	+ 340 000	+ 170 000
Sjukvård	5 000	of.	of.
Reseersättningar	120 000	+ 60 000	+ 47 000
Lokalkostnader	916 000	+ 80 000	+ 80 000
Expenser	232 000	+ 6 000	of.
Materiel m. m.	258 000	+ 75 000	of.
Lönekostnadspålägg	1 045 000	+ 124 000	+ 86 000
	7 063 000	+ 685 000	+ 383 000

Skolöverstyrelsen

Behovet på längre sikt av lärare för yrkesundervisning är ännu inte klarlagt. Inom överstyrelsen pågår en utredning om behovet av lärare för bl. a. de yrkestekniska linjerna och specialkurserna. I avvaktan på att detta utredningsarbete slutförs räknar överstyrelsen med en i stort sett oförändrad intagningskapacitet.

Överstyrelsens förslag innebär bl. a.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 56 000 kr.
2. Överstyrelsen föreslår en utökning av antalet platser i vidareutbildning i matematik, teknik och fysik eller kemi från 96 till 144. Under perioden 1970/71—1974/75 bör högst ca 500 platser ställas till förfogande för denna utbildning. (+421 600 kr.)

3. För att göra det möjligt för instituten att återge televisionsprogram som framställts i samverkan med berörda lärarhögskolor erfordras 15 000 kr. per institut för nyanskaffning av videobandspelare m. m. (+75 000 kr.).

Föredraganden

I prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 389) har jag på grundval av en framställning från skolöverstyrelsen förordat en samordning av yrkespedagogiska institut och lärarhögskolor den 1 juli 1972. Genom beslut den 29 juni 1970 skall de yrkespedagogiska instituten i Göteborg, Linköping, Malmö, Solna och Umeå den 1 juli 1972 samordnas med berörd lärarhögskola. Vidare har bestämmelser utfärdats om den samverkan som skall ske mellan ifrågavarande utbildningsanstalter under budgetåren 1970/72.

Med anledning av yrkesutbildningens nya utformning pågår f. n. en fortbildning av yrkeslärare. Det är angeläget att de som genomgår nuvarande grundutbildning till yrkeslärare får del av denna fortbildning i samband med utbildningen vid yrkespedagogiskt institut. Jag vill i detta sammanhang erinra om att den framtida utformningen av bl. a. lärarutbildningen inom yrkesutbildningen har behandlats av yrkesutbildningsberedningen i betänkandet Reformerad lärarutbildning (SOU 1970: 4). Remissbehandlingen av betänkandet har just avslutats.

Fr. o. m. innevarande budgetår anordnas särskild vidareutbildning i matematik, teknik och fysik eller kemi för grundskolans yrkeslärare. Denna utbildning har mottagits med stort intresse och jag ansluter mig därför till skolöverstyrelsens förslag om en vidgning av verksamheten. Under nästa budgetår bör ca 120 deltagarplatser finnas. Som en riktpunkt för kapaciteten under budgetåren 1970/75 bör gälla att denna utbildning bör anordnas för ca 500 yrkeslärare.

I övrigt räknar jag i likhet med överstyrelsen med en i stort sett oförändrad intagningskapacitet vid de yrkespedagogiska instituten. Överstyrelsen bör i sina förslag till bestämmelser för budgetåret 1971/72 inom ramen för anslaget kunna göra viss omfördelning mellan olika kategorier, om utvecklingen på yrkesundervisningsområdet ger anledning härtill.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Yrkespedagogiska instituten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 446 000 kr.

F 13. Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen

1969/70 Utgift	11 121 914
1970/71 Anslag	5 896 000
1971/72 Förslag	6 046 000

Från anslaget bekostas vissa ersättningar till deltagare i kurser som anordnas vid de yrkespedagogiska instituten.

Skolöverstyrelsen

Anslaget bör med hänsyn till föreslagen utökad kursverksamhet höjas med 300 000 kr. till 6 196 000 kr.

Föredraganden

Under hänvisning till vad jag föreslagit under föregående anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 046 000 kr.

F 14. Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor

1969/70 Utgift	11 286 306
1970/71 Anslag	11 182 000
1971/72 Förslag	10 584 000

Vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor (SIHUS) anordnas kurser för utbildning av lärare i hälso- och sjukvård, avdelningssköterskekurser, anestesiкурser, administrativa kurser samt viss fortbildning. För verksamheten gäller bestämmelser i Kungl. Maj:ts brev den 11 november 1966 (ändrat senast den 29 december 1970).

De av riksdagen godtagna riktlinjerna för vidareutbildning av sjuksköterskor m. m. (prop. 1968:66, SU 108, rskr 259) innebär bl. a. att institutet i fortsättningen huvudsakligen skall svara för lärarutbildning och viss kursverksamhet i anslutning till denna. Övergångsvis förutsätts dock vissa uppgifter utanför lärarutbildningen ligga kvar hos institutet. Sålunda skall i mån av behov särskilda avdelningssköterskekurser och anestesiкурser kunna anordnas i samma omfattning som hittills och på oförändrade villkor t. o. m. innevarande budgetår. I erforderlig omfattning skall tills vidare även administrativa kurser kunna anordnas vid institutet.

Genom beslut den 17 juli 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen att utreda förutsättningarna för att organisatoriskt samordna

den lärarutbildning som bedrivs vid de yrkespedagogiska instituten och lärarutbildningen vid sjuksköterskeinstitutet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Avlöningar	4 397 000	— 391 000	—1 312 000
Sjukvård	3 000	of.	of.
Rescersättningar	62 000	+ 5 000	of.
Lokalkostnader	460 000	+ 39 000	of.
Expenser	212 000	+ 5 000	of.
Ersättning till vissa elever	4 940 000	+1 885 000	+ 985 000
Övriga utgifter			
a) inköp och underhåll av undervisningsmateriel m. m.	90 000	+ 15 000	of.
b) diverse utgifter	7 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	1 011 000	— 50 000	—271 000
	11 182 000	+1 508 000	—598 000

Skolöverstyrelsen

De yrkespedagogiska instituten och lärarhögskolorna skall samordnas den 1 juli 1972. Enligt överstyrelsen bör även den lärarutbildning som bedrivs vid SIHUS inordnas i lärarhögskolorna den 1 juli 1972. Överstyrelsen avser att i anslagsframställningen för budgetåret 1972/73 lägga fram förslag till härav föranledda organisatoriska förändringar av lärarutbildningen vid SIHUS.

Den av överstyrelsen föreslagna omfattningen av verksamheten nästa budgetår — utom såvitt gäller fullföljande av redan påbörjade kurser — jämförd med planerad verksamhet innevarande budgetår framgår av följande sammanställning.

	Antal kurser	
	1970/71	Överstyrelsens förslag för 1971/72
Lärarkurser	12	+2
Kompletteringskurser för yrkeslärare	1	+3
Administrativa kurser	3	of.

Överstyrelsens förslag i övrigt innebär i korthet.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 94 000 kr.

2. Skolöverstyrelsen föreslår med hänsyn bl. a. till vissa inom överstyrelsen hösten 1967 utförda beräkningar av lärarbehovet inom vårdyrkesområdet att lärarutbildningen vid institutet under budgetåret 1971/72 ökas med två lärarkurser om tre terminer och tre kompletteringskurser för yrkeslärare. I avvaktan på att Svenska landstingsförbundets utredning angående utbildning av sjukhusadministratörer föreligger

färdig, föreslår överstyrelsen att de tre administrativa kurserna anordnas också under budgetåret 1971/72.

Övrig utbildningsverksamhet bör i enlighet med prop. 1968:66 upphöra med utgången av budgetåret 1970/71. De föreslagna förändringarna i verksamheten vid institutet medför ett minskat behov av studieledare (—183 000 kr.) samt minskade medel för ersättning åt tillfälliga lärare m. m. (—184 000 kr.) och för fortbildning (—141 000 kr.).

3. För medel till anställande av en institutionstekniker mot arvode beräknar överstyrelsen 32 000 kr.

4. Antalet elever som uppbär utbildningsarvode beräknas öka från 60 % till 70 % per kurs vilket medför en utgiftsökning (+850 000 kr.). Den föreslagna ökningen av lärarkurserna och kompletteringskurserna för yrkeslärare medför ett ökat medelsbehov för ersättning till elever (+1 210 000 kr.). Ersättningen till elever i lärarkurs om två terminer beräknas minska (—175 000 kr.).

5. Överstyrelsen anser det önskvärt att utrymme skapas för en systematisk produktion för intern television och föreslår medel till inspelning av två program (+10 000 kr.).

Skolöverstyrelsen har i skrivelse den 13 oktober 1970 hemställt om fortsatt uppdrag för SIHUS att anordna avdelningssköterskekurser och anestesikurser.

Föredraganden

I likhet med skolöverstyrelsen räknar jag med att någon förändring av institutets yttre organisation inte skall komma till stånd under budgetåret 1971/72.

Tillförlitliga lärarbehovsberäkningar för vårdykesområdet föreligger ej. Med hänsyn till det osäkra underlaget räknar jag för nästa budgetår med tolv lärarkurser om tre terminer och en kompletteringskurs för yrkeslärare. Kungl. Maj:t bör dock äga besluta att planerad kurs utbyts mot annan kurs.

Enligt den överenskommelse som träffats med företrädare för sjukvårds- och utbildningshuvudmännen (jfr prop. 1968: 66 s. 77, SU 108, rskr 259) bör institutets verksamhet fr. o. m. budgetåret 1971/72 omfattas huvudsakligen lärarutbildning och viss kursverksamhet i anslutning till denna.

Jag beräknar medel för en administrativ kurs vid institutet under nästa budgetår. I vad avser avdelningssköterskekurser och anestesikurser pågår överläggningar med sjukvårdshuvudmännen rörande behovet av och formerna för att tillgodose detta utbildningsbehov. Jag är därför inte beredd att i detta sammanhang ta ställning till huruvida kurser av ifrågasvarande slag bör kunna anordnas vid institutet även efter den 1 juli

1971. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att meddela beslut i frågan sedan överläggningarna slutförts. Med hänsyn till vad jag sålunda anfört beträffande kursverksamheten räknar jag med en minskad studieledarorganisation.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 584 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om anordnandet av kurser vid statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor,
- b) till *Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 584 000 kr.

F 15. Särskilda lärarutbildningsåtgärder

1969/70 Utgift	1 862 413	Reservation	2 449 697
1970/71 Anslag	1 584 000		
1971/72 Förslag	2 142 000		

Skolöverstyrelsen

Överstyrelsens förslag till disposition av anslaget för budgetåret 1971/72 framgår av följande uppställning.

1. Biämneskurser och kurser i psykologi och pedagogik samt en terminskurs i yrkesvägledning	649 800
2. Studiestipendier till folkskollärare och till vissa deltagare i av Hermods anordnade kurser	120 000
3. Kurser i teoretisk yrkesorientering för blivande eller redan utbildade lärare i samhällskunskap	39 400
4. Kurs för förskollärare	210 500
5. Kurs i yrkesvägledning för särskolans lärare	120 000
6. Förberedande åtgärder för inrättande av förskollärlinje vid vissa lärarhögskolor samt samordning av yrkespedagogiskt institut och lärarhögskola	200 000
7. Lönekostnadspålägg (avseende punkterna 1—6)	234 300
8. Andra särskilda lärarutbildningsåtgärder	615 000
	2 189 000

Reservationsmedlen under anslaget beräknas åtgå för täckande av dels vissa utbildningskostnader under budgetåret 1970/71, dels vissa andra kostnader. Med hänvisning till det redovisade medelsbehovet för budgetåret 1971/72 föreslår överstyrelsen att anslaget räknas upp med 605 000 kr.

I skrivelse den 31 augusti 1970 har organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringsens skolor överlämnat förslag till anslagsframställning för

bl. a. lärarutbildning inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring för budgetåret 1971/72. För dessa ändamål föreslås sammanlagt 1 567 000 kr. under nästa budgetår.

Föredraganden

Med anledning av det förslag som organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor lagt fram angående lärarutbildning inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsnäring beräknar jag medel för ifrågavarande utbildningsverksamhet under förevarande anslag.

Förslag avseende organisationen för studie- och yrkesorientering i skolan avses bli förelagt årets riksdag. Terminskurs i yrkesvägledning bör inte anordnas under nästa budgetår med medel från detta anslag. I övrigt har jag i stort ingen erinran mot överstyrelsens förslag till disposition av anslaget.

Vid beräkningen av medel för de olika utbildningsändamålen har jag beaktat reservationen under anslaget. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda lärarutbildningsåtgärder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 142 000 kr.

F 16. Lärares fortbildning m. m.

1969/70 Utgift	28 493 431	Reservation	12 417 712
1970/71 Anslag	33 621 000		
1971/72 Förslag	36 553 000		

Ur detta anslag bekostas fortbildning av skolledare, lärare samt personal av olika kategorier för skolans clevvårdande verksamhet m. fl. Verksamheten bedrivs till större delen dels av lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar, dels av länskolnämnderna. Övrig fortbildning bedrivs under skolöverstyrelsens direkta ledning eller av lärarorganisationer samt Svenska Dalcroze-seminariet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen ¹	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	195	+27,5	+ 8
Övrig personal	32	+24	+ 8
	227	+51,5	+16
Anslag			
Skolöverstyrelsens fortbildningsverksamhet	2 800 000	+ 350 000	— 576 000
Lärarhögskolornas fortbildningsverksamhet	15 035 000	+3 850 000	+2 159 000
Länsskolnämndernas fortbildningsverksamhet	12 490 000	+3 911 000	+1 013 000
Bidrag till viss verksamhet	235 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	3 061 000	+ 969 000	+ 336 000
	33 621 000	+9 080 000	+2 932 000

¹ Inklusivt förslag från organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

Skolöverstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 773 000 kr.
2. För information till företagen om praktisk yrkesorientering (pryo) och reguljär utbildning av pryohandledare krävs en ökad medelsanvisning (+487 500 kr.).
3. Med anledning av bl. a. ökad efterfrågan på rescstipendier beräknar överstyrelsen ökade medel för ändamålet (+100 000 kr.).
4. Skolöverstyrelsen räknar med en ökning av stipendiemedlen för behörighetsutbildning i engelska (+100 000 kr.).
5. Skolöverstyrelsen upprepar sitt föregående år framlagda förslag att sex tjänster som fortbildningskonsulent för förskollärare inrättas (+297 200 kr.).
6. För fortbildning i humanbiologi, kurser i finska för svenska lärare och kurser för lärare för invandrarbarn begär skolöverstyrelsen ökade resurser för allmän kursverksamhet (+750 500 kr.).
7. För utvidgad utbildning och fortbildning av handledare krävs en ökad medelsanvisning (+318 000 kr.).
8. För att under budgetåret 1971/72 studiematerial skall kunna erbjudas flertalet lärarkategorier krävs en uppräknig av medlen för studiematerialframställning (+318 000 kr.).
9. För nytutexaminerade lärare och lärare som av olika skäl inte ansett sig kunna delta i den särskilda fortbildning som erbjudits dem åren 1965/69 krävs fortbildning med anledning av gymnasie- och fackskole-reformen (+1 060 000 kr.).
10. Fr. o. m. budgetåret 1969/70 har kostnaderna för rescersättningar till lärarutbildningsanstaltens lärare för deltagande i konferenser belastat fortbildningsanslaget. Uppkommen reservation har tagits i anspråk. För att konferensverksamheten skall kunna genomföras enligt

ursprungliga planer beräknas en höjning av medlen till konsulentkonferenser (+400 000 kr.).

11. För utbildningsteknologisk expertis samt fler biträdes- och vaktmästartjänster m. m. krävs en ökning av medelsanvisningen för lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar (+457 200 kr.).

12. Skolöverstyrelsen föreslår att länskolnämnderna ges ökade resurser när det gäller att på det regionala planet bereda rektor, studie-rektor och huvudlärare utbildningstillfällen (+265 000 kr.).

13. För extra biträdes hjälp och för expenser med anledning av fortbildningsverksamheten vid länskolnämnderna beräknar skolöverstyrelsen ytterligare medel (+610 000 kr.).

14. Skolöverstyrelsen beräknar medel för utbyggnad av fortbildningskonsulentorganisationen med 50 konsulenttjänster (+2 233 400 kr.).

15. Skolöverstyrelsen föreslår att arvodestjänsterna som biträdande fortbildningsledare vid lärarhögskolornas fortbildningsavdelningar och arvodestjänsterna som fortbildningsledare vid länskolnämnderna byts ut mot extra ordinarie tjänster.

16. Skolöverstyrelsen beräknar medel för behörighetsutbildning i engelska av vissa lärare på mellanstadiet (+271 000 kr.).

Organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor (OJST)

1. OJST föreslår en överflyttning av kostnader för kurser och informationskonferenser inom jordbrukets och trädgårdsnäringens centrala fortbildningsverksamhet från anslaget Bidrag till driften av lantbrukets yrkesskolor m. m. under nionde huvudtiteln (+150 000 kr.).

2. Övergången till nya läroplaner fr. o. m. budgetåret 1971/72 kommer att kräva ökade insatser för fortbildning av lärare inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Organisationskommittén beräknar därför ökade medel för kurser och informationskonferenser inom jordbrukets och trädgårdsnäringens centrala fortbildningsverksamhet (+155 000 kr.).

3. OJST föreslår att den regionalt bedrivna lärarfortbildningen för de tre yrkesområdena jord, skog och trädgård fr. o. m. budgetåret 1971/72 i stort sett organiseras som för övriga yrkesområden. OJST beräknar därför medel för sex tjänster som fortbildningskonsulent på halvtid (+248 000 kr.).

4. För kurser, konferenser, studiedagar m. m. inom ifrågavarande regionala fortbildningsverksamhet beräknar kommittén ökade medel (+71 200 kr.).

5. OJST beräknar ökade medel för studiematerialframställning inom den regionala lärarfortbildningen (+15 000 kr.).

Lärarytbildningskommittén

Lärarytbildningskommittén har den 28 april 1970 inkommit med förslag om att särskilda fortbildningskurser bör anordnas för icke be-

höriga textillärare, teckningslärare och musklärare. Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av skolöverstyrelsen — efter hörande av länskolnämnderna, styrelserna för konstfackskolan och musikaliska akademien med musikhögskolan, lärarhögskolorna i Göteborg, Malmö och Umeå, seminarierna för huslig utbildning i Göteborg, Stockholm, Umeå och Uppsala samt slöjdlärarseminariet i Linköping —, statistiska centralbyrån, arbetsmarknadsstyrelsen, gymnastik- och idrottshögskolorna, konstnärsutbildningssakkunniga, Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Landsorganisationen i Sverige (LO).

Skolöverstyrelsen, statistiska centralbyrån och *TCO* tillstyrker kommitténs förslag. Skolöverstyrelsen beräknar kostnaderna till ca 335 000 kr. *LO* tillstyrker förslaget men ställer sig kritisk till ämnesbegränsningen. *Arbetsmarknadsstyrelsen* framhåller att det är angeläget att fortbildningskurser för icke behöriga textillärare och musklärare anordnas. *Konstnärsutbildningssakkunniga* biträder förslaget om anordnande av fortbildningskurser för icke behöriga lärare i teckning, men anser att dessa kurser bör stå öppna också för behöriga lärare.

Föredraganden

För att lärare och övrig personal i skolan skall kunna bidra till att förverkliga skolans mål fordras att de bereds tillfälle att genomgå fortbildning. Den av skolmyndigheterna organiserade fortbildningen syftar bl. a. till att informera lärarna om intentionerna bakom olika reformer på skolans område och att stimulera dem att skaffa sig nya kunskaper dels i olika ämnen och undervisningsmetoder, dels om sådana psykologiska och sociala sammanhang som är av betydelse för skolarbetet. För att fortbildningen skall vara effektiv fordras att lärarna själva upplever den som meningsfull och stimulerande. I fortbildningsverksamheten ingår därför också att kartlägga vilka frågor som olika lärare finner angelägna att i fortbildningssammanhang få belysta.

Den utbyggnad av den kontinuerliga utvärderingen av fortbildningsverksamheten som skolöverstyrelsen påbörjat bör fortsätta och inriktas mot bl. a. socialpsykologiska och sociologiska frågeställningar. Jag finner det värdefullt att skolöverstyrelsen nyligen tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att ingående analysera fortbildningsverksamheten. Undersökningar för att belysa t.ex. kommunikationsproblemet inom fortbildningen eller för att studera möjligheter till besparingar genom en effektiv organisation kan vara inslag i överstyrelsens arbete på denna punkt. Genom sitt arbete bör överstyrelsen kunna få fram underlag för en allmän debatt om fortbildningens inriktning och organisation. Det är angeläget att man i detta arbete håller kontakt med den nyligen tillsatta utredningen angående länskolnämndernas organisation.

De mål och riktlinjer för lärarutbildningen som fastställts av Kungl.

Maj:t den 29 juni 1970 gäller i allt väsentligt även fortbildningen av lärare. Enligt dessa riktlinjer är det angeläget att lärarna har insikter i personlighets- och utvecklingspsykologi och kunskaper om hur individer i grupp påverkar varandra. Lärarna bör också ha kunskaper om hur olika förhållanden i hemmen, skolan och samhället i övrigt påverkar elevernas situation. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt handikappade elevers problem och åt frågor som sammanhänger med undervisning av underpresterande elever. Jag utgår från att dessa frågor ägnas särskild uppmärksamhet vid planeringen av fortbildningen.

Antalet invandrare har nu nått en sådan omfattning att nästan alla lärare och skolledare kan räkna med att i sin klass resp. skola få ta emot invandrabarn med ofta bristfälliga kunskaper i svenska och om Sverige. Enligt nyssnämnda mål och riktlinjer bör invandrades och andra språkliga minoriteters problem behandlas i lärarutbildningen. Dessa frågor bör få stort utrymme inom fortbildningsverksamheten.

Jag beräknar en ökning av medlen för allmän kursverksamhet bl. a. med tanke på den omfattande kursverksamhet som behövs för dels lärare som undervisar på minoritetsspråk, dels lärare som undervisar invandrabarn i svenska. Kurser som behandlar invandrabarnens anpassningsproblem bör anordnas för bl. a. lärarutbildare, skolledare och förskollärare. För att dessa problem skall kunna ägnas särskild uppmärksamhet beräknar jag medel för ökad studiematerialframställning.

Med anledning av gymnasieskolreformen (prop. 1968: 140, SU 195, rskr 404) krävs en omfattande utbyggnad av fortbildningen av lärare inom yrkesundervisningen. En rad kurser pågår f. n. Vidare krävs fortbildning med anledning av den starka betoningen av samhällsorienterande moment i den läroplan för gymnasieskolan som fastställts av Kungl. Maj:t den 14 maj 1970. Ämnet arbetslivsorientering, som omfattar bl. a. samhällsekonomiska frågor, ekonomiska och sociala relationer mellan olika grupper, könsrollsfrågan samt yrkesvals- och utbildningsfrågor, är obligatoriskt i första och andra årskurserna på de linjer som ersätter nuvarande studievägar inom yrkesskolan. Vidare betonas i målen för varje yrkesämne bl. a. att eleven genom undervisningen skall utveckla förmågan att iaktta och analysera sociala förhållanden på arbetsplatsen samt förvärva insikt om yrkes- och arbetsförhållandens föränderlighet. I all fortbildning av lärare inom yrkesundervisningen bör därför ingå orientering om sociala aspekter på arbetssituationen.

En kvalitativ och kvantitativ satsning på fortbildning av lärare inom yrkesundervisningen anser jag bör prioriteras högt. För budgetåren 1968/71 har sammanlagt 6 milj. kr. anvisats för detta ändamål. Endast en mindre del av dessa medel har hittills tagits i anspråk. På grund av den omfattande fortbildning som fordras under innevarande och nästa budgetår beräknar jag dock ytterligare 3 milj. kr. för fortbildning av

lärare inom yrkesundervisningen. Vidare beräknar jag medel för fyra nya tjänster som fortbildningskonsulent i arbetslivsorientering.

Särskild proposition kommer senare att läggas fram om ny organisation för studie- och yrkesorienteringen inom skolväsendet. Förslaget kommer bl. a. att innebära en förstärkning av studie- och yrkesorientering inom gymnasieskolan. Med anledning härav beräknar jag medel för fyra nya tjänster som fortbildningskonsulent i studie- och yrkesorientering.

Med anledning av revideringen av grundskolans läroplan (prop. 1968: 129, SU 179, 201, 2 LU 71, rskr 366, 378) krävs bl. a. särskilda utbildningsinsatser för att utbilda lärare för undervisning i de nya ämnena teknik och ekonomi på grundskolans högstadium och i engelska på grundskolans lågstadium. För fortbildning i teknik och ekonomi har för budgetåret 1970/71 anvisats 1,3 milj. kr. Även för budgetåret 1971/72 beräknar jag 1,3 milj. kr. för detta ändamål. För budgetåren 1969/71 har sammanlagt 2 750 000 kr. anvisats för behörighetsutbildning av småskollärare i engelska och för vissa stipendier åt folkskollärare och småskollärare. Jag beräknar för nästa budgetår ett större belopp för dessa ändamål än som anvisats för innevarande budgetår.

Jag har ingen erinran mot lärarutbildningskommitténs förslag om fortbildning av icke behöriga textillärare, teckningslärare och musklärare. Fortbildningen bör anordnas inom ramen för anslaget.

I likhet med organisationskommittén för behandling av vissa frågor rörande jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens skolor räknar jag med en överföring från nionde huvudtiteln av 150 000 kr. för kurser och informationskonferenser inom jordbrukets och trädgårdsnäringens centrala kursverksamhet.

Från anslaget Extra utgifter (A 3) beviljas f. n. resebidrag för skolledares, lärares och lärarutbildares deltagande i internationella kurser och konferenser m. m. Av praktiska skäl bör dessa bidrag i fortsättningen beviljas av skolöverstyrelsen. Jag räknar därför med en överföring av 50 000 kr. från detta anslag till anslagspunkten Resestipendier. Dessa medel skall täcka kostnader även för sådana resebidrag som utgår till lärare m. fl. vid gymnastik- och idrottshögskolorna.

Det ankommer på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela bestämmelser angående användningen av anslaget.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 36 553 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Lärares fortbildning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 36 553 000 kr.

F 17. Bidrag till Ericastiftelsen

1969/70 Utgift	469 000
1970/71 Anslag	612 000
1971/72 Förslag	640 000

Bidrag till Ericastiftelsen utgår, enligt överenskommelse med Stockholms kommun, från statens sida med ca 45 % och från kommunens sida med ca 55 % av stiftelsens kostnader enligt fastställd stat.

Skolöverstyrelsen

Kostnaderna för budgetåret 1971/72 beräknas öka med 61 900 kr. Härav hänför sig sammanlagt 58 800 kr. till höjda löner, arvoden, pensionsavgifter m. m. Anslaget bör enligt skolöverstyrelsen höjas med 28 000 kr., vilket utgör statsverkets del av den beräknade utgiftsökningen.

Föredraganden

Jag förordar att anslaget räknas upp i enlighet med skolöverstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, under förutsättning att Stockholms kommun bidrar till verksamheten i angiven omfattning, till *Bidrag till Ericastiftelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 640 000 kr.

G VUXENUTBILDNING

Vuxenutbildningen är i dag ett område i snabb utveckling. Vissa förslag på vuxenutbildningens område kommer senare i vår att presenteras i en särskild proposition. Som en följd härav anges i årets statsverksproposition vissa anslag med preliminära belopp, nämligen Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna, Bidrag till studiecirkelverksamhet samt Bidrag till studieförbund.

Vid 1967 års och 1970 års riksdagar har fattats beslut som utgjort betydelsefulla etapper i utvecklingen på vuxenutbildningens område. Åtgärderna i prop. 1970: 35 siktar till att nå personer med kort och bristfällig utbildning. I propositionen föreslogs bl. a. ökat stöd till det fria och frivilliga bildningsarbetet. En differentiering av stödet föreslogs så att högre statsbidrag utgår till sådan studieverksamhet som kan medverka till utjämning av utbildningsklyftan mellan den yngre och den äldre generationen. Dessutom innehöll propositionen förslag om statligt stöd till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet samt om vissa förbättringar av stödet till den kommunala vuxenutbildningen, speciellt på grundskolans högstadium.

De hittills gjorda insatserna har inneburit en betydande stimulans för vuxenutbildningen. Läsåret 1969/70 var bruttoantalet deltagare i studiecirkelverksamheten ca 1,5 milj. och antalet studiecirkel uppgick till ca 158 000. Detta innebär en betydande ökning jämfört med föregående år. Även den statliga och kommunala vuxenutbildningen expanderar kraftigt. Folkhögskolorna tar emot allt fler studerande.

En betydelsefull åtgärd när det gäller de lågutbildade är den uppsökande verksamheten. Kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning (FÖVUX) har under budgetåret startat försöksverksamhet i Malmö, Borås, Surahammar, Hagfors, Bollnäs, Sundsvall, Piteå, Kalix och Malmerget. Platserna har valts så att de anställda kommer från något eller några företag, vilka kan anses vara representativa för arbetsplatser med fysiskt tungt arbete och/eller oregelbundna arbetstider eller som domineras av kvinnlig arbetskraft eller som ligger i glesbygd. Tre olika studieformer prövas, nämligen studier på arbetstid och fritid, studier på fritid med stimulansbidrag samt studier på fritid utan stimulansbidrag.

Inom den kommunala vuxenutbildningen har 16 särskilda skolenheter inrättats på orter, där vuxenutbildningen nått särskilt stor omfattning, och därjämte har på tre orter en speciell utbildningsgång inrättats för heltidsstuderande vuxna. Antalet av TRU producerade vuxenutbildningsprogram i radio och TV har ökat. Vuxenutbildningsprogram sänds nu i

båda TV-kanalerna och i ljudradion. Bl. a. disponerar TRU sändningstid för ett utbildningsblock på kvällstid i TV 2. Särskild uppmärksamhet ägnas också vuxenutbildningen i 1969 års radioutredning som utreder frågan om ökat sändningsutrymme i ljudradion för utbildnings- och informationsändamål m. m.

Efter beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 52, SU 112, rskr 290) anordnas vid lärarhögskolan i Linköping fr. o. m. vårterminen 1970 en särskild praktisk-pedagogisk utbildning om två terminer av lärare för i första hand folkhögskolan. Intagningskapaciteten för denna särskilda utbildning är 30 studerande per termin. Vidare har Kungl. Maj:t den 29 juni 1970 utfärdat bestämmelser för praktisk-pedagogisk utbildning som är särskilt avpassad för den statliga och kommunala gymnasiala vuxenutbildningen. Denna utbildning kommer att anordnas vid lärarhögskolan i Stockholm fr. o. m. vårterminen 1971. Antalet platser beräknas bli 25 per termin.

När det gäller antagning till högre utbildning föreslår kompetensutredningen i sitt nyligen avlämnade betänkande att sökande utan gymnasial utbildning som fyllt 25 år och som varit yrkesverksam under minst fem år samt genomgått särskild anordnad orienteringskurs skall äga allmän behörighet till högre utbildning. Enligt kompetensutredningen bör till gymnasial utbildning — som ger allmän behörighet för högre studier — räknas folkhögskola om minst två årskurser. Annan utbildning som anses motsvara tvåårig gymnasial utbildning är bl. a. militär utbildning, personalutbildning i samband med anställning, utbildning i anslutning till facklig verksamhet, arbetsmarknadsutbildning, hel- eller deltidskurs vid yrkesskola samt utbildning vid korrespondensskola, via radio eller TV eller inom folkbildningsverksamheten. Kompetensutredningens förslag, som sålunda har stor betydelse för de vuxenstuderande, remissbehandlas f. n.

En viktig fråga inom vuxenutbildningen är studiefinansieringen för de vuxenstuderande. En särskild kommitté, kommittén för studiestöd åt vuxna (SVUX), utreder denna fråga. Förslag föreligger nu om förbättringar av studiestödet för deltidsstuderande. Denna fråga remissbehandlas f. n.

Vuxenutbildningsfrågor ur olika aspekter behandlas även inom bl. a. läromedelsutredningen, pedagogikutredningen och 1968 års utbildningsutredning (U 68).

För vuxenutbildningen har budgetåret 1970/71 anvisats 328,9 milj. kr. För budgetåret 1971/72 beräknas utgifterna för detta ändamål öka med 108,3 milj. kr. till 437,2 milj. kr.

G 1. Viss utbildning via radio och television m. m.

1969/70 Utgift ¹	15 487 190	Reservation ¹	3 806 670
1970/71 Anslag ¹	10 580 000		
1971/72 Förslag ²	42 750 000		

¹ Anslaget Viss utbildning via radio och television m. m.

² Anslaget Viss utbildning via radio och television m. m. samt del av anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet

Från anslaget bekostas utgifter för den försöksverksamhet med produktion av undervisningsprogram m. m. för radio och television, som sedan budgetåret 1967/68 handhas av kommittén för TV och radio i utbildningen (TRU).

Från anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet ersätts innevarande budgetår kostnader för skolprogramverksamheten vid Sveriges Radio. Skolprogramverksamheten handhas inom Sveriges Radio av en särskild enhet, utbildningsprogramenheten, som förutom skolprogrammen även ombesörjer den inom Sveriges Radio producerade vuxenundervisningen i ljudradio och television. Denna senare verksamhet finansieras av avgiftsmedel.

TRU-kommittén

Kungl. Maj:t har den 4 september 1970 fastställt TRU-kommitténs produktionsplan för innevarande budgetår. Enligt planen skall TRU under året producera ca 450 TV-program och ca 285 radioprogram, vartill kommer viss produktion av annat studiematerial. Verksamheten bedrivs inom sex sektorer, nämligen teknik och naturvetenskap för universitet och högskolor (f. n. huvudsakligen för högre teknisk utbildning i Linköping), vuxenutbildning, gymanasial ungdomsutbildning och arbetsmarknadsutbildning, samhällsvetenskap, medicin samt forskoleområdet. Volymmässigt ligger tyngdpunkten på de båda förstnämnda sektorerna. Verksamheten i Linköping har inletts innevarande höst.

Vuxenutbildningsprogram sänds nu i båda TV-kanalerna och i ljudradion. Kommittén disponerar bl. a. sändningstid för ett utbildningsblock på kvällstid i TV 2. Till de vuxenutbildningsprogram som planeras hör en kurs i fackliga frågor. Produktionen för skolsektorn ingår i den försöksverksamhet som pågår vid vissa skolenheter och omskolningscentra och som avses kulminera under läsåret 1973/74 med ett samlat försök. Inom sektorerna för samhällsvetenskap och medicin produceras ett mindre antal program i bl. a. ämnena nationalekonomi, undervisningsteknologi samt försvars- och katastrofmedicin. Försöksverksamhet inom forskolesektorn inleds under innevarande budgetår och avses omfatta bl. a. vissa etersändningar under hösten 1971 och regelbundna sändningar flera dagar i veckan våren 1972.

I sin anslagsframställning berör TRU inledningsvis vissa frågor som

aktualiserats i samband med kommitténs verksamhet. Kommittén har bl. a. under det senaste året ingående diskuterat den framtida organisationen av den verksamhet som nu representeras av främst TRU och Sveriges Radios utbildningsprogramenhet. TRU-kommittén aktualiserar en sammanläggning per den 1 juli 1972 av kommitténs produktionsenhet och Sveriges Radios utbildningsprogramenhet. Som ett första steg bör enligt kommittén medel för de ännu separata enheterna redan budgetåret 1971/72 anvisas under ett gemensamt riksstatsanslag, ehuru med skilda poster.

TRU-kommittén föreslår att anslagsposten förs upp med 26 535 000 kr. för budgetåret 1971/72, vilket innebär en ökning med 15 955 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av anslagsökningen beror ca 3,8 milj. kr. på att den hittillsvarande reservationen på anslaget beräknas vara förbrukad med utgången av innevarande budgetår.

	1970/71	Beräknat medelsbehov 1971/72	
		TRU-kommittén	Före- draganden
Produktion m. m.	12 471 670	14 520 000	} 14 690 000
Inredning och utrustning	550 000	850 000	
Utprovning m. m.	1 365 000	1 165 000	
Speciella försök	—	600 000	
Anskaffning m. m. av mobil färg-TV-enhet	—	5 800 000	—
Ersättning till televerket för distribution av program	—	3 600 000	3 600 000
Total medelsförbrukning	14 386 670	26 535 000	18 290 000
Ingående reservation	3 806 670	—	—
Anslag/Anslagsbehov	10 580 000	26 535 000	18 290 000
Anslagsförändring	—	+15 955 000	+ 7 710 000
Utgående reservation	—	—	—

1. Produktion m. m.

Kommittén räknar med i stort sett oförändrad produktionsvolym, dock med viss ökning av insatserna inom vuxenutbildning och förskoleverksamhet.

- a) Löne- och prisomräkning m. m. 419 000 kr.
- b) Förstärkning av nuvarande organisation med fyra och en halv heltidstjänster (+226 000 kr.).
- c) Beräknad ökning av lokalkostnaderna (+ 90 000 kr.).
- d) Ökade gemensamma omkostnader (+ 20 000 kr.).
- e) Överföring av medel från posten till utprovning m. m. (+ 200 000 kr.).
- f) Upprätthållande av oförändrad volym och produktionsstandard (+ 500 000 kr.).
- g) Ökad volym inom främst vuxenutbildning och förskolesektorn (+ 400 000 kr.).
- h) Minskning av inflytande medel (—193 000 kr.).

2. Inredning och utrustning

Beräknad återanskaffning (+300 000 kr.).

3. Utprovning m. m.

Med undantag för viss överföring till produktionsposten räknar kommittén med oförändrad volym för utprovning av produktionen (—200 000 kr.).

4. Speciella försök

Väntade uppgifter i anledning av dels försöksverksamhet föreslagen av U 68, dels genomförande av högre teknisk utbildning i Norrland (+600 000 kr.).

5. Anskaffning m. m. av mobil färg-TV-enhet

- a) Investering i fordon och materiel, engångsutgift (+4 700 000 kr.).
b) Driftkostnader m. m. (+1 100 000 kr.).

6. Ersättning till televerket för distribution av program

Kommittén framhåller att sändningen av kommitténs vuxnutbildningsprogram m. m. hittills synes ha räknats in i sändningsvolymen för Sveriges Radios allmänna programverksamhet varför kostnaderna för distribution torde ha ersatts av licensmedel. Frågan om anslagsfinansiering av distributionen — i likhet med vad som gäller för Sveriges Radios skolprogram — har nu aktualiserats. Kommittén beräknar dessa kostnader till 3 600 000 kr. under förutsättning att sändningsvolymen i sin helhet skall anses ligga utanför den allmänna programverksamheten, vilket kommittén på sikt finner rimligt (+ 3 600 000 kr.).

Sveriges Radio och televerket

För budgetåret 1970/71 beräknas sändningstiden för skolprogrammen uppgå till totalt 779 timmar, varav 441 timmar i ljudradio och 338 timmar i television.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Sveriges Radio och televerket	Föredraganden
a) Sveriges Radios kostnader	18 920 000	+ 5 999 000	of.
b) Televerkets kostnader	5 540 000	+ 805 000	of.
	24 460 000	+ 6 804 000	of.

1. Allmänna kostnadsstegringar m. m. för produktion och distribution av skolprogram (+1 821 000 kr.).

2. För nästa budgetår föreslås en ökning av sändningstiden med ca 40 timmar för skolradion och ca 20 timmar för skoltelevisionen. Ut-

över verksamheten under innevarande budgetår föreslås medel för bl. a. kurser i engelska för årskurs 3 och 5, för forskning, PR-verksamhet, en tjänst som handikappkonsult, samverkan med rikskonserter, utbyggd regional skolradio, program för gymnasieskolan samt friköp av bandningsrätt för skol-TV-program (+4 983 000 kr.).

I en framställning från televerket den 24 november 1970 har televerket med hänsyn till en av Sveriges Radio gjord omstrukturering av skolprogrammen begärt ytterligare 1,1 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Mobil färg-TV-enhet

TRU-kommittén har den 23 februari 1970 inkommit med en skrivelse till utbildningsdepartementet med förslag om anskaffande av mobil färg-TV-enhet för användning främst inom vårdsektorns utbildning samt för stationärt bruk vid produktion av förskole- och vuxenutbildningsprogram.

Yttrande över TRU-kommitténs förslag har avgetts av *socialstyrelsen, universitetskanslersämbetet, universitet och högskolor, lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor, skolöverstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet.*

Föredraganden

Försöksverksamheten med radio och television i utbildningen är ett led i utvecklingen av reformarbetet inom bl. a. vuxenutbildningen. TRU-kommittén aviserar i sin anslagsframställning ett förslag om en sammanslagning av kommitténs produktionsenhet och Sveriges Radios utbildningsprogramenhet. Kommittén föreslår att i avvaktan härför på medel för de separata enheterna budgetåret 1971/72 anvisas under ett gemensamt anslag i riksstaten. Jag anser en sammanslagning av anslagen ändamålsenlig.

Under 1970/71 beräknas en viss ökning av främst TV-insatserna inom förskolesektorn och vuxensektorn. Sändningstiden för TRU-programmen i radio och TV uppgår vårterminen 1971 till ca 14 timmar i veckan.

Kungl. Maj:t har — som framgått av det föregående — genom beslut den 4 september 1970 fastställt produktionsplan för TRU för budgetåret 1970/71. Till de nya kurser som framställs för utsändning via etermedia hör arbetsmarknadskunskap på finska och en kurs i fackliga frågor. För att ge de vuxenstudierande ökade studiemöjligheter kommer TRU under en försöksperiod att sälja ljudbandkopior till självkostnadspris.

Försöksverksamheten syftar också till att vidga det pedagogiska utvecklingsarbetet. I samarbete med skolöverstyrelsen och arbetsmark-

nadsstyrelsen pågår en försöksverksamhet som syftar till att finna former för en förbättrad yrkesvägledning i gymnasieskolan. Jag räknar med att försöksverksamheten med yrkesvägledningsprogram skall fortsätta och att kostnaderna för skolöverstyrelsens del kan täckas inom ramen för TRU-kommitténs anslag.

När det gäller eftergymnasial utbildning produceras teknisk-naturvetenskapliga kurser för högskolenheten i Linköping. Produktion planeras bl. a. av en kurs i databehandling för denna enhet. TRU avser att undersöka om denna kurs kan användas i ADB-utbildning inom andra utbildningsvägar. Övriga ämnen i vilka produktion pågår är statistik, nationalekonomi och yrkesinriktade studiekurser. Kurser som produceras inom den samhällsvetenskapliga sektorn kan utnyttjas även inom vuxenutbildningen.

Beträffande TRU-kommitténs förslag angående en mobil färg-TV-enhet för medicinsk utbildning m. m. har det bland remissinstanserna rätt delade meningar, varför jag i. n. inte är beredd att tillstyrka förslaget.

Den påbörjade försöksverksamheten med förskoleprogram i radio och TV finner jag mycket angelägen. Under hösten 1971 planeras sändning av ett program i veckan. Regelbundna sändningar av förskoleprogram flera gånger i veckan beräknas starta våren 1972. I försöksverksamheten bör speciell uppmärksamhet ägnas barn som på olika sätt är fysiskt eller psykiskt handikappade eftersom dessa grupper f. n. ofta har begränsade möjligheter att utnyttja förskolan. Det är viktigt att man under förskolans utbyggnadsskede använder radio och TV som ett komplement till befintliga förskolor.

För TRU liksom för skolradioverksamheten beräknar jag medel för ersättning till televerket för sändningstid.

För Sveriges Radios skolprogramverksamhet räknar jag med oförändrad medelsanvisning. Inom denna ram beräknar jag medel för friköp av bandningsrätt för skol-TV-program i likhet med vad som gäller för TRU.

Jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att uppdra åt TRU-kommittén att inkomma med förslag till produktionsplan för budgetåret 1971/72. Det är önskvärt att även Sveriges Radios utbildningsprogramenhet, efter samråd med berörda skolmyndigheter, till Kungl. Maj:t redovisar sin produktionsplan för budgetåret 1971/72.

För budgetåret 1971/72 räknar jag med en total medelsförbrukning av 42 750 000 kr. TRU bör inom ramen för sina medel prioritera program för förskola och vuxenutbildning.

Med hänvisning till sammanställningarna hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Viss utbildning via radio och television m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 42 750 000 kr.

G 2. Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader

1969/70 Utgift	4 360 433
1970/71 Anslag	5 579 000
1971/72 Förslag	5 793 000

För den riksrekryterande vuxenutbildningen finns statliga skolor i Norrköping och Härnösand. Vid dessa ges utbildning enligt läroplanerna för gymnasiet, fackskolan och grundskolans högstadium.

Undervisningen vid statens skolor för vuxna bygger på en kombination av muntlig undervisning under periodvis återkommande kurser vid skolorna och självstudier i form av brevskolstudier på hemorten (s. k. varvad undervisning). I enlighet med beslut av 1967 års riksdag anordnas vid skolan i Norrköping även enbart brevskolundervisning. Bestämmelser om den statliga riksrekryterande vuxenutbildningen har meddelats i stadgan (1967: 452) för gymnasial vuxenutbildning (ändrad senast den 17 december 1970).

Utbildningens omfattning framgår av följande sammanställning, som utvisar det totala antalet elever vid skolorna (för läsåren 1970/71 och 1971/72 beräknat antal)

	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Varvad undervisning</i>			
Norrköping	2 334	2 700	3 000
Härnösand	1 057	1 200	1 350
<i>Brevskolundervisning</i>			
Norrköping	2 250	3 750	4 750

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Personal			
Lärarpersonal	61	of.	of.
Övrig personal	23,5	+1	+1
	84,5	+1	+1
Anslag			
Avlöningar	4 135 000	+ 86 000	+ 74 500
Sjukvård	2 500	+ 1 500	+ 1 500
Rescersättningar	6 000	of.	of.
Lokalkostnader			
a) Norrköping	210 000	+ 40 000	+ 26 000
b) Härnösand	69 000	+ 20 000	+ 10 000
Expenser			
a) Norrköping	132 000	+ 38 000	+ 28 000
b) Härnösand	99 000	+ 20 000	+ 20 000
Lönekostnadspålägg	925 500	+ 57 500	+ 54 000
	5 579 000	+263 000	+214 000

Skolöverstyrelsen

Statens skola för vuxna i Norrköping

1. Med hänsyn till det ökade elevantalet föreslår skolöverstyrelsen att ytterligare en arvodestjänst som skolkurator i A 17 inrättas (+36 600 kr.).

2. Skolöverstyrelsen beräknar vidare medel för ersättning till skrivningsvakter och ökade kostnader i samband med särskilda prövningar och fyllnadsprövningar. Dessutom föreslås en höjning av arvoden till extra personal (+49 700 kr.).

Statens skola för vuxna i Härnösand

3. Skolöverstyrelsen föreslår att en tjänst som vaktmästare omvandlas till tjänst som materialförvaltare (+8 400 kr.).

4. Även för härnösandsskolan beräknas medel för ersättning till skrivningsvakter och ökade kostnader i samband med särskilda prövningar och fyllnadsprövningar. Vidare räknar överstyrelsen med en mindre höjning av arvoden till extra personal (+20 800 kr.).

Föredraganden

Under senare år har elevantalet vid de statliga skolorna för vuxna ökat. Med hänsyn till de stora kraven på elevvård i samband med det ökade antalet elever beräknar jag i likhet med skolöverstyrelsen medel för ytterligare en tjänst som skolkurator vid norrköpingsskolan (1). Jag beräknar i anledning av skolöverstyrelsens förslag medel för en tjänst som materialförvaltare vid härnösandsskolan. Samtidigt beräknar jag inte längre medel för en tjänst som vaktmästare vid skolan. (3) Härutöver beräknar jag medel för ökade kostnader i samband med särskilda prövningar m. m. (2 och 4).

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Utbildningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 793 000 kr.

G 3. Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier

1969/70 Utgift	2 041 221
1970/71 Anslag	4 300 000
1971/72 Förslag	3 500 000

Från anslaget bestrids kostnader för material för självstudier vid de statliga skolorna för vuxna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Kostnader för materiel m. m.	4 212 000	of.	—800 000
Arvoden för granskning av material för självstudier	88 000	of.	of.
	4 300 000	of.	—800 000

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Föredraganden

Utbildningen vid de statliga vuxenskolorna bygger till stor del på elevernas självstudier. Vid skolorna bedrivs ett värdefullt arbete med granskning och sammanställning av material för dessa självstudier. Jag räknar för nästa budgetår med ett minskat belopp på grund av belastningen på anslaget.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Material för självstudier* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

G 4. Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.

1969/70 Utgift	278 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	303 000		
1971/72 Förslag	293 000		

Från anslaget bekostas materiel, böcker, utrustningskomplettering m. m. vid skolorna för vuxna i Norrköping och Härnösand.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Vuxenskolan i Norrköping	188 000	of.	of.
Vuxenskolan i Härnösand	115 000	—10 000	—10 000
	303 000	—10 000	—10 000

Skolöverstyrelsen

I avvaktan på resultatet av en inom överstyrelsen pågående översyn av organisationen vid de båda statliga vuxenskolorna föreslås f. n. ingen annan ändring i anslaget än en minskning med 10 000 kr., motsvarande en engångsanvisning för upprustning av biblioteket vid skolan i Härnösand.

Föredraganden

Beträffande utgifterna för utrustning gäller att vederbörande kommuner svarar för inköp och underhåll av möbler och fast inredning medan staten bekostar inköp och underhåll av specialutrustning (jfr SOU 1962: 5 s. 73). För budgetåret 1971/72 beräknar jag för norrköpingskolan under förevarande anslag ett belopp av 188 000 kr., varav 130 000 kr. till utrustningskomplettering. För härnösandsskolan räknar jag med ett medelsbehov av 105 000 kr., varav 70 000 kr. till specialutrustning och 35 000 kr. till övrig materiel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statliga skolor för vuxna: Undervisningsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 293 000 kr.

G 5. Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna

Jag ämnar senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1971 års riksdag lägga fram en särskild proposition angående vissa vuxenutbildningsfrågor. I avvaktan härpå bör i riksstatförslaget under detta anslag tas upp ett preliminärt beräknat belopp av 130 milj. kr. för bidrag till driften av de kommunala skolorna för vuxna. Med anledning av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.

G 6. Bidrag till studiecirkelverksamhet**G 7. Bidrag till studieförbund**

Jag har nyss under anslaget Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna anmält min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för 1971 års riksdag lägga fram särskild proposition angående vissa vuxenutbildningsfrågor. I avvaktan härpå bör i riksstatförslaget förevarande båda anslag föras upp med preliminärt beräknade belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1971/72 beräkna

- a) till *Bidrag till studiecirkelverksamhet* ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.,
- b) till *Bidrag till studieförbund* ett anslag av 8 900 000 kr.

G 8. Bidrag till driften av folkhögskolor

1969/70 Utgift	92 494 952
1970/71 Anslag	73 800 000
1971/72 Förslag	108 000 000

Ur anslaget utgår statsbidrag till driftkostnader för totalt 105 folkhögskolor. Skolornas verksamhet omfattar dels vinterkurser, dels ämneskurser. Relevantalet vid vinterkurserna utgjorde under arbetsåret 1969/70 ca 13 500 och vid ämneskurserna ca 15 000. Bidrag till driftkostnader för folkhögskolor utgår enligt kungörelsen (1966: 758) om statsbidrag till driftkostnader för folkhögskolor (ändrad senast 1970: 610) till löner m. m. åt lärare och skolledare med 100 % av de faktiska kostnaderna, till kostnader för viss annan personal med, beroende på skolans storlek, 50—150 % av ett indexbundet bidragsunderlag av 82 350 kr. för budgetåret 1969/70 samt till pedagogisk utrustning m. m. med 50—150 % av ett bidragsunderlag om 13 000 kr. Utöver nämnda bidrag utgår avgiftsbidrag, dvs. bidrag till vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring och förordningen (1968: 419) om allmän arbetsgivaravgift, beträffande rektor och lärare. Efter skolöverstyrelsens prövning i varje särskilt fall kan ur anslaget även utgå bidrag till kostnader för personlig assistans åt handikappade elever vid folkhögskolor. Ur anslaget utgår även medel till försöksverksamhet med ökad lärartäthet för handikappade elever.

Skolöverstyrelsen

1. Överstyrelsens anslagsberäkningar för budgetåret 1971/72 framgår av följande sammanställning i vilken jag även redovisar mina motsvarande beräkningar.

	Skolöverstyrelsen	Föredraganden
Justering på grund av anslagsbelastningen	—	25 225 000
Förskott på bidrag till lönekostnaderna för lärare och skolledare	51 000 000	50 653 000
Förskott på bidrag till kostnaderna för viss övrig personal	9 820 000	9 820 000
Förskott på bidrag till kostnader för pedagogisk utrustning	1 540 000	1 540 000
Slutreglering av bidrag till lönekostnaderna för lärare och skolledare	4 936 000	4 936 000
Slutreglering av bidrag till kostnaderna för viss övrig personal	1 005 000	1 005 000
Slutreglering av bidrag till pedagogisk utrustning	160 000	160 000
Avgiftsbidrag	5 621 000	5 621 000
Kostnader för gravt handikappade med ofullständig skolgång	500 000	100 000
Lönekostnadspålägg m. m.	5 950 000	5 940 000
Avgår engångsanvisning	—3 000 000	3 000 000
	77 532 000	108 000 000
Anslagsförändring	+ 3 732 000	+ 34 200 000

2. Skolöverstyrelsen föreslår att 60 icke-ordinarie tjänster byts ut mot ordinarie. Vidare föreslår överstyrelsen att ytterligare tio kombinerade tjänster som ämneslärare och konsulent inrättas. Överstyrelsen föreslår dessutom att fem konsulenttjänster får inrättas på samma villkor som gäller för de kombinerade tjänsterna men där halva tjänstetiden skall utgöras av konsulenttjänst i samverkan med överstyrelsen i stället för med länsbildningsförbund eller studieförbund (+500 000 kr.).

3. Skolöverstyrelsen föreslår vidare att två filialfolkhögskolor omvandlas till självständiga folkhögskolor, nämligen Glimåkra folkhögskola och Valla filialfolkhögskola. I samband härmed föreslår överstyrelsen att två tjänster som filialföreståndare byts ut mot två ordinarie rektorstjänster samt en ökning av bidrag till kostnaderna för viss övrig personal (+76 000 kr.).

4. Folkhögskolan rekryterar i ökad utsträckning handikappade elever. Ytterligare grupper av handikappade behöver emellertid vuxenutbildning. Överstyrelsen föreslår därför en försöksverksamhet med kurser för bl. a. psykiskt utvecklingsstörda, svårt rörelsehindrade och hörsel-skadade (+500 000 kr.).

Föredraganden

Folkhögskolan med dess fria arbetsformer har en viktig funktion att fylla inom vuxenutbildningen. Allt fler elever har sökt sig till denna skolform. Innevarande budgetår kommer den första gruppen av folkhögskollärare att avsluta sin praktisk-pedagogiska utbildning vid lärarhögskolan i Linköping. Intresset för denna nya form av lärarutbildning har visat sig vara mycket stort.

Beträffande skolöverstyrelsens förslag angående antalet ordinarie tjänster vill jag erinra om mitt uttalande i prop. 1969:52 angående lärarutbildning för folkhögskolan m. m. (s. 32, SU 112, rskr 290) att det bör vara möjligt att positivt pröva frågan om inrättande av ytterligare ett antal ordinarie ämneslärartjänster. Jag räknar medel för utbyte av 40 icke-ordinarie tjänster mot ordinarie.

Beträffande de kombinerade tjänsterna som ämneslärare vid folkhögskola och konsulent inom länsbildningsförbund eller studieförbund är jag inte beredd att nu tillstyrka en ökning av antalet tjänster. Jag har ingen erinran mot förslaget om inrättande av fem kombinerade tjänster, där halva tjänstetiden skall utgöras av konsulenttjänst i samverkan med skolöverstyrelsen. Jag utgår emellertid från att dessa tjänster tas inom ramen för befintlig konsulentorganisation.

Jag biträder skolöverstyrelsens förslag om att två filialfolkhögskolor, Glimåkra folkhögskola och Valla filialfolkhögskola, bör omvandlas till självständiga folkhögskolor. En förutsättning bör dock beträffande Valla folkhögskola vara att huvudmannaskapsfrågan får en tillfredsställande lösning.

Under förevarande anslag beräknas medel för personell assistans åt handikappade elever. Kostnader för pedagogisk utrustning beräknas under anslaget till utrustning m. m. vid folkhögskolor. Den försöksverksamhet med ökade lärarinsatser för handikappade elever som skolöverstyrelsen bedriver räknar jag med skall fortsätta under nästa budgetår. I anledning av skolöverstyrelsens förslag om försöksverksamhet med kurser för bl. a. psykiskt utvecklingsstörda, svårt rörelsehindrade och hörselskadade vill jag understryka behovet av vuxenutbildning för dessa grupper. Skolöverstyrelsen bör få i uppdrag att komma in med en redovisning för den planerade kursverksamheten, där även avgränsningen mot annan utbildningsverksamhet för berörda grupper och därmed sammanhängande finansieringsfrågor behandlas. I avvaktan härpå beräknar jag 100 000 kr. för nämnda försöksverksamhet.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till driften av folkhögskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 108 000 000 kr.

G 9. Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor

1969/70 Utgift	2 698 822	Reservation	921 464
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	3 000 000		

Av anslaget disponeras 1 milj. kr. till engångsanskaffning av dyrbarare pedagogisk utrustning m. m. Beloppet skall även kunna användas till utgifter för tekniska anordningar vid vissa folkhögskolor för att underlätta för handikappade att delta i folkhögskolkurser.

För sanering av vissa folkhögskolors ekonomi har anvisats 2 milj. kr.

Skolöverstyrelsen

Skolöverstyrelsen föreslår att anslaget förs upp med oförändrat belopp, dvs. 3 milj kr. budgetåret 1971/72.

I detta sammanhang redovisas att av de medel som anvisats budgetåret 1969/70 har 56 folkhögskolor tilldelats sammanlagt 766 800 kr. till inköp av pedagogisk utrustning, vilket betyder en upprustning av skolorna för minst 1 533 600 kr. Bidragen har varit av mycket stor betydelse för skolornas möjligheter att motsvara kraven på effektiv vuxenundervisning.

21 skolor som ansökt om medel till pedagogisk utrustning och tekniska anordningar för handikappade elever har för detta ändamål tilldelats

sammanlagt 231 323 kr. Under kommande år kan intresset att ge handikappade av skilda slag utbildningsmöjligheter förväntas öka.

Föredraganden

1966 års riksdagsbeslut om statsbidrag till folkhögskolor innebar bl. a. införande av statsbidrag till dyrbarare pedagogisk utrustning. För sanering av folkhögskolornas ekonomi fastställdes ett belopp om totalt 10 milj. kr. under femårsperioden 1967/68—1971/72, vilket innebär att medel för nämnda ändamål skall anvisas sista gången budgetåret 1971/72. Förra budgetåret fördelades detta saneringsbidrag mellan 16 folkhögskolor. Enligt de riktlinjer som beslöts vid bidragets införande skall bidraget användas för återbetalning av tyngande lån för folkhögskolorna. Härigenom uppnås en betydande ekonomisk lättnad för dessa skolor.

Jag räknar i likhet med skolöverstyrelsen medel för pedagogisk utrustning med 1 milj. kr. och för saneringsbidrag med 2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

G 10. Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet

1970/71 Anslag	2 500 000
1971/72 Förslag	5 000 000

Statsbidrag utgår fr. o. m. budgetåret 1970/71 till löntagarorganisationerna för deras centrala kursverksamhet enligt beslut vid 1970 års riksdag (prop. 35, SU 107, rskr 273). Enligt bestämmelserna i kungörelsen (1970: 272) om statsbidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet utgår statsbidrag till kostnader för undervisning, resor och inackordering. Till ersättning för undervisningskostnader utgår statsbidrag med 100 % av de faktiskt utgående ersättningarna, dock högst 100 kr. per elevvecka. Till kostnader för deltagares resor utgår bidrag med hälften av de faktiska kostnaderna och för inackordering med 30 kr. per elevdygn.

Skolöverstyrelsen föreslår, med utgångspunkt från beräkningarna i prop. 1970: 35, att anslaget för budgetåret 1971/72 förs upp med 5 milj. kr.

Föredraganden

Bidraget infördes genom beslut av 1970 års riksdag och riktar sig i första hand till de grupper inom den fackliga rörelsen, vilka har kort

grundutbildning. Enligt min mening finns ett behov av att reparera brister i medlemmarnas allmänna utbildning, vilka hänger samman med bl. a. den tidigare uppbyggnaden av utbildningsorganisationen. Den kursverksamhet som nu tillerkänts statsstöd är ett instrument härför.

Statsbidraget till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet betalas ut halvårsvis i efterskott. I avvaktan på uppgift om medelsförbrukningen under innevarande budgetår förordar jag att anslaget förs upp med 5 000 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kr.

H STUDIESOCIALA ÅTGÄRDER

Studiesociala åtgärder är ett av de medel som samhället har för att påverka tillströmningen till utbildning efter grundskolan. Den studiesociala politiken måste därför utformas i samklang med de utbildningspolitiska strävandena.

1964 års riksdagsbeslut om nya former för det studiesociala stödet (prop. 138, SäU 1, rskr 290) har kompletterats i skilda avseenden, senast genom beslut vid 1970 års riksdag (prop. 77, SU 116, 2LU 50, rskr 284 och 290). De statliga utgifterna för studiestöd har till följd av 1964 års reform och därefter gjorda kompletteringar samt det ökade studerandantalet kraftigt vidgats, från drygt 200 milj. kr. budgetåret 1963/64 till drygt 1 400 milj. kr. budgetåret 1970/71.

I prop. 1969: 16 uttalades (s. 21) bl. a. att förbättringar av de studiesociala förmånerna framdeles bör inriktas i första hand mot studiefinansieringen inom vuxenutbildningen. Nu föreligger förslag om studiemedel för deltidsstudier, aktualiserade av 1968 års studiemedelsutredning (Stencil U 1970: 13) och av kommittén för studiestöd åt vuxna. Förslagen remissbehandlas f. n. Sistnämnda kommitté har som en huvuduppgift att utreda den framtida utformningen av studiefinansieringen inom vuxenutbildningen.

1946 års riksdag fattade beslut om att kommunerna skulle sörja för fria läroböcker i den obligatoriska skolan. Läromedelsutredningen har i betänkandet Fria läromedel (SOU 1970: 10) föreslagit att denna skyldighet skall utsträckas till gymnasieskolan och vissa andra utbildningsvägar. Frågan bereds f. n. inom utbildningsdepartementet.

Ett växande antal utländska studerande bedriver högre studier i Sverige. Kommittén för utländska studerande har föreslagit nya regler för beviljande av studiestöd till denna studerandekategori (Stencil U 1969: 9). Avsikten är att denna fråga skall tas upp i en särskild proposition till riksdagen.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 har centrala studiehjälpnämnden aktualiserat ytterligare förbättringar av studiestödet utöver dem som beslöts vid 1970 års riksdag. Förbättringarna tar främst sikte på studerande inom studiehjälpssystemet. Nämnden har bl. a. föreslagit höjningar av inkomstprövade och behovsprövade tillägg, av resetillägg och av studielån från allmänna studielånefonden. Förslag läggs nu fram om höjda resetillägg.

I övrigt föreslås en mot studerandantalets utveckling svarande förstärkning av den studiesociala administrationen. Förslag om höjning av statens bidrag till hälso- och sjukvården för de studerande läggs fram.

H 1. Centrala studiehjälpsnämnden m. m.

1969/70 Utgift	6 066 834
1970/71 Anslag	6 511 000
1971/72 Förslag	7 507 000

Centrala studiehjälpsnämnden är enligt instruktion (1965: 744, ändrad 1970: 794) central förvaltningsmyndighet för ärenden om studiesocial verksamhet och därmed sammanhängande frågor i den mån sådana ärenden ej ankommer på annan myndighet. Nämnden är chefsmyndighet för studiemedelsnämnderna.

Studiemedelsnämnderna handhar studiefinansieringen för eftergymnasiala studier. För nämnderna gäller instruktion (1965: 745, ändrad senast 1970: 117).

Centrala studiehjälpsnämnden och studiemedelsnämnderna

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Centrala studiehjälpsnämnden	Föredraganden
Personal			
Handläggande personal	20	+ 7	+ 3
Övrig personal	109	+25	+13,5
	129	+32	+16,5
Anslag			
Avlöningar	3 738 100	+ 937 500	+505 800
Sjukvård	7 000	+ 1 000	+ 1 000
Resecersättningar	33 000	+ 9 000	+ 7 000
därav för internordiska resor	3 000	of.	of.
Lokalkostnader	440 300	+ 56 900	+ 30 400
Expenser	1 478 100	+ 394 500	+294 600
därav för engångsutgifter	10 000	+49 300	+28 000
Lönekostnadspålägg	814 500	+ 254 300	+156 800
	6 511 000	+1 653 200	+995 600
Avrundat		+1 653 000	+996 000

Centrala studiehjälpsnämnden

1. Löne- och prisomräkning 145 400 kr.
2. För förstärkning av sekretariatet, avseende beredning av remissärenden, utredningar m. m., bör inrättas en ny tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång samt en ny tjänst som kvalificerat biträde (+84 400 kr.).
3. På sektion 1, som handlägger studiehjälpsärenden, bör en byråassistenttjänst i A 19 bytas ut mot en tjänst som förste byråsekreterare i A 23. Vidare bör en ny tjänst inrättas som förste byråsekreterare för konsulentverksamhet och handläggning av kvalificerade studiehjälpsärenden. Dessutom bör inrättas en ny tjänst som assistent för kvalificerade utredningar i låneärenden m. m. samt en och tre fjärdedels ny tjänst som kvalificerat biträde för handläggning av studielåneansök-

ningar. Expansionen av låneansökningar medför vidare ett ökat behov av biträdestjänster (+324 900 kr.).

4. På sektion 2, som handlägger studiemedelsärenden m. m., bör inrättas två nya tjänster som amanuens i reglerad befordringsgång för kvalificerade utredningar i studiemedelsärenden samt informations- och kontaktverksamhet. Vidare föreslås ett nytt kvalificerat biträde för utredningar, statistikbearbetning m. m., och ett nytt biträde för skrivgöromål (+163 300 kr.).

5. På sektion 3, som handlägger ärenden avseende debitering och uppbörd av studiemedel, bör inrättas en ny tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång för handläggning närmast under sektionschefen av kvalificerade ärenden. Vidare föreslås en ny tjänst som kanslist för handläggning av uppskovsärenden samt två nya tjänster som biträde, varav ett kvalificerat, för registerärenden m. m. (+156 000 kr.).

6. För kamerala ärenden och personalfrågor bör inrättas en ny tjänst som kvalificerat biträde och en ny tjänst som telefonist (+59 700 kr.).

7. Det ökade medelsbehovet till expenser sammanhänger bl. a. med ökade kostnader för registrering av studiemedel, vilket är en direkt följd av det ökade antalet studiemedelsansökningar. Övriga ökning av expensposten avser bl. a. publikationstryck (+331 500 kr.).

8. Till följd av det ökade antalet studiemedelsanvisningar och mot bakgrunden av de upprepade kraven om en förbättrad service gentemot allmänheten föreslås en ökning av personalen vid studiemedelsnämnderna. Centrala studiehjälpsnämnden upprepar vidare sitt krav från föregående år att sekreterarna vid studiemedelsnämnderna bör få en högre lönegradsplacering. Sekreterarna har ställning som chefer för nämndernas kanslier och är föredragande inför nämnderna (374 300 kr.).

9. Ökningen av expensposten för studiemedelsnämnderna motiveras bl. a. av den utvidgade verksamheten och behovet av kontorsutrustning (+63 000 kr.).

Föredraganden

Alltsedan ikraftträdandet av 1964 års studiesociala reform har antalet ansökningar om studiestöd i olika former ökat kraftigt. Detta har medfört en stor arbetsbelastning på såväl centrala studiehjälpsnämnden som de lokala nämnderna. För att de studerande skall kunna ges god service är det angeläget att nämndernas personal förstärks.

För centrala nämndens del är det av särskild vikt att en förstärkning sker av framför allt den handläggande personalen. Jag räknar därför medel för inrättande av tre tjänster som amanuens samt för en tjänst som förste byråsekreterare. I anledning av det senare förslaget beräknar jag inte längre medel för en tjänst som byråassistent. I enlighet med centrala studiehjälpsnämndens förslag beräknar jag vidare medel för en assistenttjänst på sektion 1 och en tjänst som kanslist på sektion 3 samt en

tjänst som telefonist. I fråga om centrala studiehjälpsnämnden har jag slutligen beräknat medel för fem biträden, av vilka två kvalificerade.

För studiemedelsnämnderna beräknar jag på grund av det ökade antalet ansökningar ytterligare medel för personal.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 507 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Centrala studiehjälpsnämnden m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 507 000 kr.

H 2. Studiebidrag m. m.

1969/70 Utgift	477 969 839
1970/71 Anslag	547 500 000
1971/72 Förslag	596 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för studiehjälp enligt studiehjälpsreglementet (1964: 402, ändrat senast den 17 december 1970) och förordningen (1964: 400) om förlängt barnbidrag (ändrad senast 1970: 270) samt studiebidrag enligt studiemedelsförordningen (1964: 401, ändrad senast 1970: 266). Fr. o. m. budgetåret 1969/70 bestrids vidare från detta anslag utgifter för brevskestipendier enligt kungörelsen (1964: 480) om brevskestipendier (upphävd 1967: 305 men alltjämt tillämplig på brevskestipendier som avser tid före den 1 juli 1968).

Centrala studiehjälpsnämnden

Nämnden föreslår en ökning av detta anslag med 81,5 milj. kr. för nästa budgetår.

1. Under budgetåret 1969/70 har i studiehjälp enligt studiehjälpsreglementet och förordningen om förlängt barnbidrag utbetalats 302 milj. kr. från detta anslag. Härav hänför sig 27,5 milj. kr. i studiebidrag till studerande inom de kommunala vuxenskolorna. För budgetåret 1970/71 har medelsbehovet beräknats till 337,4 milj. kr. Vid oförändrade regler och bidragsbelopp beräknar nämnden medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 375 milj. kr.

Studiehjälpsnämnden föreslår en förstärkning av studiehjälpen i olika avseenden. Beloppen för resettillägg bör enligt nämnden höjas med 10 kr. i månaden i varje avståndsklass. Merutgiften härför beräknas till 6 milj. kr. Vidare föreslås en ökning av beloppen för inkomstprövat tillägg från 25, 50 och 75 kr. i månaden till resp. 35, 70 och 110 kr. samt av beloppet för behovsprövat tillägg från 75 kr. till 110 kr. i månaden. En förstärkning av det tilläggsbelopp för inkomstprövat tillägg som utgår till studerande med hemmavarande syskon under 16 år aktualiseras

även. Slutligen förordas en höjning av inkomstgränserna för inkomstprövat tillägg med 2 000 kr. i varje inkomstklass. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas till 19 milj. kr. De sammanlagda reformkostnaderna beräknas sålunda till 25 milj. kr.

2. Under budgetåret 1969/70 har i studiebidrag enligt studiemedelsförordningen utbetalats 178,2 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har medelsbehovet beräknats till 210 milj. kr. Med hänsyn till det stigande studerandantalet vid de aktuella utbildningsanstalterna beräknas en kostnadsökning med 19 milj. kr.

Föredraganden

Det nuvarande statliga studiestödet är ett resultat av den genomgripande reform som beslöts vid 1964 års riksdag. Detta beslut har vid flera tillfällen kompletterats. Senast vid föregående års riksdag (prop. 1970: 77, SU 116, 2LU 50, rskr 284 och 290) fattades beslut som innebar nya kostnadsåtaganden av betydande omfattning på studiehjälpens område. Studiebidraget höjdes liksom rese- och inackoreringstilläggen. Effekten av detta beslut slår igenom med full kraft under det kommande budgetåret. Studiehjälpnämnden har nu fört fram förslag om ytterligare förstärkningar på detta område. Enligt min mening bör en höjning av resetilläggen med 10 kr. i månaden ske även nästa budgetår. Jag avser att senare återkomma till Kungl. Maj:t i denna fråga. När det gäller förslagen om inkomst- och behovsprövade tillägg vill jag erinra om den reformering av beskattningen som trätt i kraft den 1 januari 1971. Jag har i prop. 1970: 77 (s. 31) förklarat min avsikt att senare återkomma till Kungl. Maj:t med anledning av de effekter som det omlagda skattesystemet får för studiehjälpen. Jag är därför inte nu beredd att förorda de ändringar som nämnden föreslagit. (1)

Studiehjälpnämnden har grundat sina beräkningar av medelsbehovet för studiebidrag enligt studiemedelsförordningen bl. a. på en utnyttjandegrad av studiemedel om 70 % bland de studerande. Erfarenheterna tyder på en något högre utnyttjandegrad medan studerandantalet vid de filosofiska fakulteterna minskar jämfört med tidigare beräkningar. Jag beräknar det ökade medelsbehovet till 5 milj. kr. (2).

Anslaget bör föras upp med $(375 + 6 + 210 + 5 =)$ 596 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Studiebidrag m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 596 000 000 kr.

H 3. Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti

1969/70 Utgift	2 520 248
1970/71 Anslag	1 000 000
1971/72 Förslag	1 000 000

Från detta anslag bestrids kostnader dels för avskrivning med 25 % av kapitalskulden på statsgaranterade studielån i enlighet med kungörelsen (1961: 384) om avskrivning av lån för studier, dels avskrivning i de fall låntagaren avlidit eller varaktig betalningsoförmåga inträtt. De låneformer som är förbundna med allmän avskrivning med 25 % har upphört enligt 1964 års riksdagsbeslut om reformering av det studiesociala stödet till studerande ungdom. Genom konstruktionen av den allmänna avskrivningen kommer dock anslaget att belastas med kostnader under en övergångstid.

Centrala studiehjälpsnämnden föreslår, att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat 1 milj. kr.

Föredraganden

I enlighet med centrala studiehjälpsnämndens förslag bör anslaget föras upp med ett belopp av 1 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

H 4. Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd

1969/70 Utgift	667 000
1970/71 Anslag	907 000
1971/72 Förslag	987 000

Förvaltningen av lån ur allmänna studielånefonden ombesörjs av postbanken. Ersättning till postverket för bankens kostnader för låneförvaltningar bestrids ur ifrågavarande anslag. Antalet lån, som postbanken väntas förvalta under budgetåret 1971/72 kan beräknas till 194 500, vilket motsvarar en förvaltningskostnad av 795 000.

Riksbanken medverkar vid utbetalning av studiemedel genom utanordning från studiemedelsfonden till penninginrättningar som inlöst studiemedelsanvisningar. *Fullmäktige i riksbanken* beräknar antalet studiemedelsanvisningar under budgetåret 1971/72 till 275 000. Med en ersättning av 70 öre per anvisning beräknar fullmäktige ersättningen för bankens medverkan till totalt 192 000 kr.

Föredraganden

Jag beräknar att medelsbehovet för ersättning till riksbanken och postverket kommer att öka med 80 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 987 000 kr.

H 5. Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m.

1969/70 Utgift ¹	367 075
1970/71 Anslag ¹	250 000
1971/72 Förslag	140 000

¹ Anslaget Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasier m. m.

Enligt kungörelsen (1945: 594) angående statsbidrag till skolhem för lärjungar vid högre skolor och till avlöning av föreståndare vid dylikt skolhem (ändrad senast 1970: 332) får efter skolöverstyrelsens medgivande statsbidrag med 5 500 kr. för år utgå till avlönande av föreståndare vid skolhem för elever vid vissa i kungörelsen angivna läroanstalter. Bidraget utgår endast för elevhem som har annan huvudman än primärkommun.

Skolöverstyrelsen föreslår, med hänsyn bl. a. till beslutet vid 1970 års riksdag om riksinternatskolor, att anslaget för nästa budgetår förs upp med 140 000 kr.

Föredraganden

Anslaget, som i fortsättningen bör benämnas Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m., bör i enlighet med skolöverstyrelsens förslag föras upp med 140 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kr.

H 6. Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande

1969/70 Utgift ¹	1 689 610
1970/71 Anslag	1 146 000
1971/72 Förslag	1 330 000

¹ Anslaget Bidrag till hälso- och sjukvård samt motionsverksamhet för studerande

Från detta anslag bestrids kostnader för bidrag till hälso- och sjukvård för studerande enligt bestämmelser som Kungl. Maj:t meddelat den 5 juni 1970.

Tillsyn över hälso- och sjukvården utövas av socialstyrelsen som har att pröva ansökningar om statsbidrag till sådan verksamhet. Statsbidrag utgår till kårortsnämnder för hälso- och sjukvård i Göteborg, Karlstad, Linköping, Malmö/Lund, Stockholm, Umeå, Uppsala, Växjö och Örebro med 11 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 studerande och med 6 kr. för varje ytterligare studerande. Statsbidrag beräknas efter antalet studerande som under budgetåret aktivt bedriver studier.

Socialstyrelsen föreslår, med hänsyn till den beräknade ökningen av antalet studerande budgetåret 1971/72, att anslaget ökas med 37 000 kr. Socialstyrelsen lägger vidare fram förslag om en uppräknig av bidraget per studerande till 12 resp. 7 kr. Medelsbehovet härför uppgår till 147 000 kr. Den totala ökningen av medelsbehovet enligt socialstyrelsens förslag uppgår således till 184 000 kr.

Föredraganden

Med hänsyn till det ökade antalet studerande och till pris- och löneförändringar förordar jag att bidraget till hälso- och sjukvård för studerande räknas upp i enlighet med socialstyrelsens förslag. Bidraget bör således utgå med 12 kr. per studerande intill ett antal av 10 000 och med 7 kr. för varje ytterligare studerande. Dessa förbättringar av statsbidraget medför ett ökat medelsbehov av 147 000 kr. På grund av ökat studerandeantal kan medelsbehovet därutöver beräknas stiga med 37 000 kr. Jag beräknar den totala anslagshöjningen till 184 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 330 000 kr.

I INTERNATIONELLT-KULTURELLT
SAMARBETE

I 1. Kulturellt utbyte med utlandet

1969/70 Utgift	1 870 081	Reservation	557 546
1970/71 Anslag	868 000		
1971/72 Förslag	905 000		

Ur detta anslag utgår bidrag till skilda ändamål inom det internationella kulturutbytet utanför Norden enligt nedanstående sammanställning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Myndighet/ organisation	Föredraganden
1. Resestipendier åt lärare m. fl. vid universiteten m. fl. läroanstalter för studier utomlands	187 000		
2. Resebidrag åt lärare m. fl. vid universiteten m. fl. läroanstalter för deltagande i vissa vetenskapliga kongresser m. m.	202 000	+ 50 000	+ 15 000
3. Deltagande i konferenser och kurser, anordnade av eller i samverkan med internationella organisationer på kulturområdet	94 000	—	+ 15 000
4. Centralnämnden för skolungdomsutbytet med utlandet	1 000	of.	of.
5. Svenskt deltagande i europeiska skoldagen	15 000	of.	of.
6. Svenska studenthemmet i Paris	31 000	of.	of.
7. Nämnden för svensk-amerikanskt forskarutbyte	55 000	+ 25 000	+ 5 000
8. Sverige-Amerikastiftelsen	32 400	+ 3 600	+ 1 800
9. Till Kungl. Maj:ts disposition	250 600	—	of.
Avrundat	868 000	+ 78 600	+36 800 +37 000

Universitetskanslersämbetet

Universitetskanslersämbetet föreslår, att punkterna 1 och 2 förs samman till en post. Samtidigt föreslås en uppräknig av medlen för resestipendier och resebidrag med sammanlagt 50 000 kr.

Föredraganden

I enlighet med universitetskanslersämbetets förslag bör medelsanvisningarna under punkterna 1 och 2 sammanföras till en post benämnd

Resestipendier och resebidrag åt universitetslärare m. fl. Behållningen under sagda punkter bör vid utgången av innevarande budgetår föras över till den nya posten. Vid beräkningen av anslaget har jag till posten 3 fört över ett belopp av 3 000 kr. för vissa resebidrag från förslagsanslaget I 3. Sveriges anslutning till vissa internationella sammanslutningar.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 905 000 kr.

I 2. Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.

1969/70 Utgift	2 224 350
1970/71 Anslag	2 321 000
1971/72 Förslag	2 495 000

Sverige är sedan år 1950 medlem av Förenta Nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur (Unesco). Svenska unescorådet är ett med stöd av Unescos stadga inrättat nationellt råd med uppgift att i Sverige främja organisationens verksamhet och stödja svenska insatser inom ramen för dess program.

Svenska FN-förbundet har ansvaret för den allmänna upplysningsverksamheten i Sverige om Unesco och erhåller härför ett särskilt bidrag från detta anslag.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Unescorådet m. fl.	Föredraganden
Årsbidrag till Unesco	2 150 000	+ 275 000	+ 275 000
Svenska unescorådets utrednings- och programverksamhet	61 000	+ 9 000	+ 9 000
Svenskt deltagande i Unescos generalkonferens	60 000	— 60 000	— 60 000
Bidrag till Svenska FN-förbundet för allmän upplysningsverksamhet om Unesco därav lokalkostnader	50 000 15 000	+ 40 000 + 35 000	— 50 000 — 15 000
	2 321 000	+ 264 000	+ 174 000

Svenska unescorådet

Med hänvisning till den av Unescos generalkonferens år 1970 antagna budgeten uppskattas årsbidraget till organisationen för 1971 till 2 425 000 kr. Inom ramen för svenska unescorådets egen verksamhet beräknas medel bl. a. för bestridande av vissa kostnader för de fr. o. m. år 1970 inom rådet upprättade arbetsgrupperna.

Föredraganden

Ministern för utrikes ärendena har denna dag föreslagit en viss förstärkning av Svenska FN-förbundets resurser för att en effektivisering av upplysningsverksamheten om Förenta Nationerna och dess fackorgan skall möjliggöras. Jag finner det därför lämpligt att bidraget till förbundet även för upplysning om Unescos verksamhet fr. o. m. budgetåret 1971/72 anvisas över tredje huvudtiteln. Jag räknar dock med ett nära samråd mellan förbundet och svenska unescorådet om medlens användning. För en viss utvidgning av unescorådets egen verksamhet beräknar jag en anslagsökning om 9 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 495 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 495 000 kr.

I 3. Sveriges anslutning till vissa internationella sammanslutningar

1969/70 Utgift	152 267
1970/71 Anslag	165 000
1971/72 Förslag	171 000

Ur detta anslag utgår bidrag för svenskt medlemskap i ett fyrtiotal internationella sammanslutningar, huvudsakligen inom det naturvetenskapliga området.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Myndighet	Föredraganden
Årsavgifter till internationella vetenskapliga sammanslutningar m. m.	162 000	+10 000	+9 000
Resebidrag för svenskt deltagande i sammanträden med vederbörande sammanslutningar	3 000	—	—3 000
	165 000	+10 000	+6 000

För svenskt medlemskap i de internationella unionerna för farmakologi och livsmedelsforskning samt för en därav föranledd höjning av avgiften till Internationella forskningsrådet (ICSU) hemställer *Vetenskapsakademien* om en ökning av anslaget med 8 000 kr. *Svenska konstkritikersamfundet* hemställer om 2 000 kr. till täckande av kostnader i samband med samfundets medlemskap i den internationella konstkritikersammanslutningen (AICA).

Föredraganden

Med hänvisning till sammanställningen finner jag att anslaget bör uppföras med 171 000 kr., varvid bidrag bör utgå till Svenska konstkritikersamfundet med 1 000 kr. Vidare bör ett belopp av 3 000 kr. för vissa resebidrag föras över till anslaget I 1. Kulturellt utbyte med utlandet (punkten 3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Sveriges anslutning till vissa internationella sammanslutningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 171 000 kr.

I 4. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

1969/70 Utgift	382 500	Reservation	51 743
1970/71 Anslag	400 000		
1971/72 Förslag	425 000		

Ansökningar föreligger hittills om bidrag med drygt 725 000 kr. till förberedelse- och administrationskostnader för sexton kongresser och symposier avsedda att hållas i Sverige under åren 1971—1973.

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 425 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 425 000 kr.

I 5. Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.

1969/70 Utgift	910 000
1970/71 Anslag	954 000
1971/72 Förslag	506 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Instituten	Föredraganden
Svenska institutet i Rom	375 000	+ 55 000	+ 20 000
därav lokalkostnader	60 000	of.	of.
Svenska institutet i Athen	54 000	+ 15 000	+ 7 000
Institut Tessin i Paris	525 000	+ 97 000	— 475 000
därav lokalkostnader i Hôtel de Marle m. m.	400 000	of.	— 400 000
	954 000	+ 167 000	— 448 000

Svenska institutet i Rom

En ökning av bidraget begärs med 10 200 kr. för stipendium till en konsthistoriker och med 8 200 kr. för höjda stipendiebelopp. I övrigt hänvisar institutet till den pågående penningvärdesförsämringen i Italien.

Svenska institutet i Athen

Svenska institutet i Athen hemställer bl. a. om 7 000 kr. för att bekosta ett kombinerat forskar- och assistentstipendium, vilket tidigare bekostats av enskilda medel.

Institut Tessin i Paris

Den av svenska staten förvärvade fastigheten Hôtel de Marle i Paris disponeras f. n. av Svenska institutet och Institut Tessin i Paris (Tessininstitutet). För verksamheten i Hôtel de Marle gäller intill utgången av detta budgetår av Kungl. Maj:t meddelade provisoriska bestämmelser. Frågan om hur fastigheten därefter skall användas behandlas i en inom utbildningsdepartementet upprättad promemoria, Svenska kulturhuset i Paris, verksamhet och organisation (Stencil U 1970: 15). Flertalet av promemorians förslag har tidigare denna dag anmälts av ministern för utrikes ärendena i samband med anslaget Svenska institutet under tredje huvudtiteln. Här återstår att behandla promemorian i vad den avser Tessininstitutet och dess verksamhet i Hôtel de Marle.

Enligt promemorian är en samlad ledning av verksamheten i Hôtel de Marle nödvändig. En särskild styrelse anses därför böra inrättas. I den bör bl. a. Tessininstitutet vara representerat. Under styrelsen föreslås arbetet inom huset ledas av en föreståndare. Tessininstitutets främsta uppgift bör vara att ha ansvaret för institutets konstsamlingar och deras vård. Frågan om biblioteksverksamheten i huset diskuteras ingående i promemorian. De delar av Tessininstitutets boksamlingar, som inte behövs för den tänkta verksamheten i huset och som inte är direkt knutna till konstsamlingarna i huset, föreslås bli deponerade i annat bibliotek i Paris.

Promemorian har remissbehandlats. *Statskontoret, nationalmuseet och 1965 års musei- och utställningssakkunniga* betonar Tessininstitutets uppgift som vårdare av konstsamlingarna. Statskontoret och nationalmuseet ifrågasätter dock om inte ansvaret för samlingarna ytterst bör åvila nationalmuseum. *Universitetskanslersämbetet, akademien för de fria konsterna* och *Tessininstitutets styrelse* anser att institutet bör få statsmedel för att kunna ge stipendier till studerande och forskare. Förslaget i promemorian att endast vissa delar av institutets boksamlingar skall finnas tillgängliga i Hôtel de Marle biträds i princip av *Tessininstitutets styrelse* och de övriga remissinstanser som yttrat sig i denna fråga.

Tessinstitutet har i sitt yttrande beräknat kostnaderna — utöver lokalkostnader om 400 000 kr. — för sin del av verksamheten i Hôtel de Marle under budgetåret 1971/72 till 222 000 kr., en ökning med 97 000 kr. jämfört med innevarande budgetår. Härav utgör 58 000 kr. kostnader för stipendier.

Föredraganden

Tessinstitutet har enligt sina stadgar till uppgift att främja förbindelserna mellan svenskt och franskt kulturliv. Institutet leds av en styrelse. Det är ägare till konst- och boksamlingar. Den av staten förvärvade fastigheten Hôtel de Marle i Paris disponeras f. n. av Tessininstitutet och Svenska institutet. För verksamheten i Hôtel de Marle, i detta sammanhang benämnt svenska kulturhuset i Paris, gäller intill utgången av juni 1971, av Kungl. Maj:t meddelade provisoriska bestämmelser. I en inom utbildningsdepartementet upprättad promemoria har vissa förslag lagts fram om hur kulturhuset bör disponeras efter utgången av innevarande budgetår. Ministern för utrikes ärendena har tidigare denna dag, efter samråd med mig, anmält huvudparten av dessa förslag. Han har därvid föreslagit att fastigheten inordnas under Svenska institutet samt att inom Svenska institutet tillsätts en referensgrupp för frågor rörande kulturhuset. I denna referensgrupp bör bl. a. Tessininstitutet vara representerat.

Då jag i det följande behandlar de förslag i departementspromemorian, som direkt avser Tessininstitutet, gör jag det mot bakgrund av vad ministern för utrikes ärendena sålunda förordat. Som föreslås i departementspromemorian bör Tessininstitutet behålla ansvaret för sina konstsamlingar. Detta bör vara institutets huvuduppgift. Vad som i övrigt i dag åvilar institutet bör i huvudsak ankomma på ledningen för kulturhuset. Bl. a. bör sålunda viss universitetsundervisning kunna äga rum samt svenska forskare genom kulturhusets försorg beredas möjligheter till introduktion i franska forskningsinstitutioner. Jag räknar också med att viss stipendieutdelning skall vara möjlig inom ramen för de medel som anvisas för verksamheten i kulturhuset.

Jag delar uppfattningen att endast vissa delar av Tessininstitutets boksamlingar bör vara tillgängliga i kulturhuset. Enligt min mening bör biblioteket där byggas upp med hänsyn till de behov som föranleds av verksamheten i kulturhuset. Det bör ankomma på kulturhusets ledning att i samråd med Tessininstitutet och biblioteksexpertis avgöra vilka delar av Tessininstitutets boksamlingar som skall ingå i kulturhusets bibliotek. Återstående delar av boksamlingen bör i första hand deponeras i annat bibliotek i Paris.

De av mig förordade riktlinjerna för Tessininstitutets framtida verksamhet påverkar även styrelsens sammansättning. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att ta ställning i denna fråga.

Institutets föreståndare Gunnar Lundberg, som i år fyller 68 år, avgår med pension med utgången av juni 1971. Genom beslut av riksdagen (prop. 1969: 79, SU 91, rskr 220) har Kungl. Maj:t bemyndigats att tillerkänna Lundberg pension för hans anställningar som föreståndare för institutet och som kulturråd vid svenska ambassaden i Paris. Kungl. Maj:t har vidare i anslutning till riksdagens uttalande år 1970 (SU 58, rskr 163) uppdragit åt byggnadsstyrelsen att anskaffa en bostadslägenhet i Paris, vilken får disponeras av Tessininstitutet för att fr. o. m. den 1 juli 1971 upplåtas som bostad på livstid åt Lundberg.

Mot bakgrund av vad jag anfört om verksamheten beräknar jag ett bidrag till Tessininstitutet för nästa budgetår om 50 000 kr.

Bidraget till Svenska institutet i Rom bör öka med 20 000 kr. för höjning av vissa stipendiebelopp samt för ökade kostnader för institutets nuvarande verksamhet. För svenska institutet i Athen beräknar jag en ökning med 7 000 kr. för täckande av kostnaderna för ett stipendium.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.* bevilja ett anslag av 506 000 kr.

I 6. Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete

1969/70 Utgift	2 269 872	Reservation	240 889
1970/71 Anslag	2 790 000		
1971/72 Förslag	3 055 000		

Från detta anslag tillgodoses en rad skilda ändamål inom ramen för det nordiska kultursamarbetet. Sveriges bidrag till detta samarbete utgår emellertid inte enbart ur detta anslag. Enligt en inom utbildningsdepartementet upprättad översikt anslås sålunda under innevarande budgetår drygt 7 milj. kr. under åttonde huvudtiteln till gemensamma nordiska projekt inom departementets verksamhetsområde.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Myndighet/ organisation	Föredraganden
<i>Ändamål inom högre utbildning och forskning</i>			
1. Bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning	39 900	+ 4 000	of.
2. Gemensam nordisk journalistutbildning, inkl. stipendier till kursdeltagare	54 000	+ 6 000	+ 6 000
3. Nordiskt samarbete på marinbiologins område	58 500	+ 13 700	of.
4. Nordiskt samarbete på den terrestra ekologins område	61 850	+ 52 000	of.
5. Nordiskt samarbete på den fysiska oceanografins område	88 000	+ 17 000	of.
6. Nordiska sommarskolan för forskarutbildning	140 000	+ 70 000	+70 000
7. Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	151 600	+ 10 000	of.
8. Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning	54 000	+ 13 000	+13 000
9. Vissa kostnader för Nordiska hushållshögskolan	24 000	+ 9 000	of.
10. Bidrag till Svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet	163 000	+ 50 000	+10 000
11. Nordiska kurser i språk och litteratur för universitetsstuderande	80 000	+ 15 000	of.
12. Kurs i svenska för främst finländska studerande i nordisk filologi	45 000	+ 5 000	of.
13. Nordiska exkursioner i geologi och geografi till Island	30 000	of.	of.
14. Samarbete mellan de vetenskapliga biblioteken i Norden	8 000	+ 1 800	+ 1 800
15. Bidrag till nordiska avdelningen vid S:te Geneviève-biblioteket i Paris	14 200	of.	of.
<i>Ändamål inom skolväsende och lärarutbildning</i>			
16. Harmonisering av skolordningarna i Norden	75 000	+ 70 000	+20 000
17. Bidrag till Svenska föreningen Norden för lektoratsverksamhet	105 000	+ 90 000	+30 000
18. Bidrag till Svenska föreningen Norden för lärarutbyte mellan de nordiska länderna	45 000	+ 15 000	of.
19. Bidrag till Svenska föreningen Norden för resestipendier till studerande i grundskola och gymnasieskola	75 000	+ 45 000	of.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Myndighet/ organisation	Föredraganden
20. Bidrag till Nordens skolresetjänst	7 500	— 7 500	— 7 500
21. Bidrag till Föreningen Nordisk folkhögskola i Genève	35 000	+ 15 000	+ 10 000
22. Nordens folkliga akademi i Kungälv	285 300	+ 31 020	+ 31 000
<i>Övriga ändamål</i>			
23. Vuxenundervisning i svenska och finska	130 000	+ 60 000	of.
24. Bidrag till Nordens hus i Reykjavik	158 000	+ 25 000	+ 25 000
25. Bidrag till Svenska föreningen Nordens allmänna verksamhet	500 000	of.	of.
26. Stipendieverksamhet vid svenskhemmet Voksenåsen	55 000	+ 15 000	+ 5 000
27. Stipendier åt kulturkritiker och kulturjournalister	22 000	of.	of.
28. Nordiska rådets litteraturpris	16 000	+ 500	+ 500
29. Översättning till svenska av finsk facklitteratur	20 000	+ 2 000	+ 2 000
30. Bidrag till inköp av svensk litteratur till isländska riksbiblioteket	4 000	of.	of.
<i>Dispositionsmedel</i>			
31. Till Kungl. Maj:ts disposition	245 150	—	+ 34 000
<i>Nya ändamål och ändamål som tidigare tillgodosetts i annan ordning</i>			
32. Nordiska rådets musikpris	—	+ 14 200	+ 14 200
33. Stipendieutbyte med Finland	—	+ 80 000	—
34. Utredning om könsroller i undervisningen	—	+ 50 000	—
	2 790 000	+ 773 400	+ 265 000

Av anslagsframställningarna framgår bl. a. följande:

4. *Nordiska kollegiet för terrester ekologi* hemställer om medel för att stödja utbildning och forskning även inom limnisk ekologi.

5. *Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi* begär en ökning av statsbidraget för en undersökning av kustströmmarna utanför Norge samt för en ökad stipendieverksamhet.

6. För *Nordiska sommarskolan för forskarutbildning* hemställas om bidrag för en väsentligt utökad kursverksamhet sommaren 1971.

10. *Svenska landsavdelningen av Nordiska sommaruniversitetet* begär en ökning av statsbidraget bl. a. för att höja arvoden till kretsledarna samt för höjda administrationskostnader.

16. Det utskott under *Nordiska kulturkommissionen* som utrett frågan om harmonisering av skolordningarna i Norden har under 1970 lagt fram förslag beträffande grundskolenivån. I avvaktan på regeringarnas slutliga ställningstagande föreslår kommissionen, att harmoniseringsarbetet påbörjas med ämnena matematik och engelska.

17. *Föreningen Nordens centralstyrelse* hemställer om anslag till verksamhet med en finsk reselektor. Skolöverstyrelsen har tillstyrkt förslaget.

33. *Kulturfonden för Sverige och Finland* föreslår att medel för de stipendier till högskolestuderande, vilka nu bekostas av fonden, i fortsättningen skall utgå ur respektive lands statsbudget.

34. *Nordiska kulturkommissionen* har lagt fram förslag om en samnordisk utredning av frågan om könsrollerna i undervisningen.

Föredraganden

Under år 1970 har en arbetsgrupp på uppdrag av de nordiska undervisnings- och kulturministrarna förberett ett förslag till avtal om nordiskt kultursamarbete, omfattande såväl utbildning och forskning som annan kulturell verksamhet. Överläggningarna mellan de nordiska länderna om avtalet har ännu inte avslutats. Avtalet kan bl. a. väntas medföra bättre möjligheter till en samlad bedömning av olika samarbetsprojekt och till en prioritering mellan dem. Redan för nästa budgetår vill jag dock — i avvaktan på att överläggningarna om kulturavtalet slutförts — föreslå vissa anslagsökningar till gemensamma nordiska projekt. Nordiska sommarskolan för forskarutbildning bör sålunda erhålla medel för ett utökat antal kurser under år 1971. Jag ansluter mig även till förslaget att det konkreta arbetet med en harmonisering av de nordiska skolordningarna nu påbörjas och beräknar en ökad medelsanvisning härför. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag det härjämte angeläget att i viss utsträckning tillgodose föreningen Nordens önskemål om medel för lektorsundervisning i finska och beräknar bl. a. för detta ändamål en ökning av bidraget till föreningens lektoratsverksamhet.

Med hänsyn till förefintliga reservationer räknar jag med oförändrade bidrag till Nordiska institutet för folkdiktning och till det nordiska samarbetet inom fysisk oceanografi.

Slutligen räknar jag med att inom ramen för medel till Kungl. Maj:ts disposition efter särskild prövning i viss omfattning kunna tillgodose sådana ändamål som den av Nordiska kulturkommissionen föreslagna utredningen om könsrollerna i undervisningen och — under förutsättning av överenskommelse med vederbörande finska myndigheter — stipendieutbytet med Finland.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 055 000 kr.

I 7. Nordiska kulturfonden

1969/70 Utgift	836 000	Resrvation	—
1970/71 Anslag	1 240 000		
1971/72 Förslag	1 284 000		

Nordiska kulturfonden, som instiftades år 1966 genom överenskommelse mellan de nordiska länderna (jfr prop. 1967: 1 bil. 10 s. 399, SU 52, rskr 150), har till uppgift att genom stöd till olika nordiska kulturändamål ytterligare utveckla och stärka det nordiska kultursamarbetet. Det till fondens förfogande årligen anslagna beloppet uppgår fr. o. m. år 1971 till 5 milj. danska kronor, varav Sverige bidrar med 37 %. För budgetåret 1971/72 uppgår medelsbehovet till 1 284 000 kr.

Föredraganden

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 1 284 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Nordiska kulturfonden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 284 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

Televerkets fond**I: B 2 Rundradioanläggningar**

1969/70 Utgift	72 600 000	Reservation	4 400 000
1970/71 Anslag	77 200 000		
1971/72 Förslag	31 800 000		

Detta investeringsanslag avser televerkets investeringar i rundradioanläggningar.

Televerkets investeringar i rundradioanläggningar bestrids med de i rundradiorörelsen inflytande avgiftsmedlen. På samma sätt finansieras byggnadsstyrelsens investeringar i radio- och televisionshus, televerkets utgifter för driften av rundradions distributionsnät m. m. samt Sveriges Radios utgifter för programproduktionen, vilka sistnämnda utgifter avser både investeringar och driftkostnader.

Enligt gällande principer för rundradioverksamhetens finansiering skall av avgiftsmedel bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för omedelbar avskrivning till 100 % i distributionsanläggningar samt radio- och televisionshus. Av de samlade avgifter som inflyter skall ljudradion och televisionen tilldelas de belopp, vilka med hänsyn till programverksamheten bedöms erforderliga. Eventuella överskott tillförs en gemensam, av televerket förvaltat fond för att kunna användas för de båda mediernas behov under andra år, då de löpande intäkterna inte förslår att täcka utgifterna. Sålunda reserverade medel skall kunna utnyttjas av televerket såsom rörelsemedel mot erläggande av ränta, vilken tillförs fonden. Kostnadsredovisningen skall vara sådan, att de verkliga kostnaderna för vardera mediet kan särskiljas.

Kostnaderna för programverksamheten för utlandet samt televerkets kostnader för befrielse för vissa blinda att erlægga ljudradioavgift bestrids från anslaget Ersättning för viss rundradioverksamhet på riksstatens driftbudget och redovisas under nämnda anslag. Likaså undantagen från avgiftsfinansiering är Sveriges Radios skolprogramverksamhet och TRU-kommitténs produktion av radio- och televisionsprogram, vilka delvis sänds över etern. Medelsbehovet för sistnämnda verksamhet behandlas närmare under det härför uppförda riksstatsanslaget Viss utbildning via radio och television m. m.

I anslutning till redovisningen av televerkets förslag för budgetåret 1971/72 redogörs för rundradiorörelsens beräknade resultat för budgetåren 1969/70 och 1970/71 samt för det av televerket, byggnadsstyrelsen och Sveriges Radio beräknade medelsbehovet för perioden fram t. o. m. budgetåret 1975/76. Mot bakgrund av rundradiorörelsens beräknade resultat för nästa budgetår behandlas också vissa övergripande finansieringsfrågor.

Ljudradioverksamheten

Televerket

Investeringskostnader. I likhet med tidigare år har en översyn av planen för utbyggnad av ljudradions distributionsnät företagits, varvid vissa revideringar har skett. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1971 anför televerket i huvudsak följande.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 hade sammanlagt 83 FM-stationer för distribution av program 1, 2 och 3 färdigställt, varav 50 större stationer och 33 slavstationer.

Under budgetåret 1970/71 kommer den nya permanenta FM-stationen i Motala, vidare en från föregående budgetår försenad slavstation samt ytterligare en slavstation att tas i bruk. Vidare kommer arbeten för den nya rundradiocentralen i Malmö att fortsätta och liknande arbeten i Örebro och Luleå att påbörjas. Kompletteringar och moderniseringar på befintliga rundradiocentraler m.m. kommer också att utföras.

Vid utgången av budgetåret 1970/71 beräknas totalt 85 FM-stationer vara i drift för sändning av program 1, 2 och 3, varav 50 större stationer och 35 slavstationer.

Andelen invånare i landet med goda mottagningsmöjligheter för samtliga tre program uppskattas till i det närmaste 100 %.

Medelsförbrukningen under budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas till vardera 5,3 milj. kr.

De med utgångspunkt i 1970 års kostnadsnivå beräknade investeringskostnaderna under perioden 1971/72—1975/76 framgår av följande sammanställning.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Investeringar i ljudradioanläggningar	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4

Det för budgetåret 1971/72 upptagna beloppet beräknas i huvudsak bli behövligt för att färdigställa nya rundradiocentraler i Malmö, Luleå och Örebro, för moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga rundradiocentraler, för likvider för ljudradions del i länknätets utbyggnad, för utbyggnad av enstaka FM-slavstationer samt för kompletteringsarbeten på vissa större AM-stationer.

Under budgetåren 1972/73—1975/76 beräknas ett mindre antal

FM-slavstationer tillkomma. Investeringsmedel erfordras vidare för bl. a. nya rundradiocentraler samt reinvesteringar.

Driftkostnader. Televerkets driftkostnader för programdistribution och avgiftsinkassering uppgick under budgetåret 1969/70 till 34,3 milj. kr. och beräknas för innevarande budgetår till 36,3 milj. kr.

De av televerket beräknade driftkostnaderna för perioden 1971/72—1975/76 framgår av följande sammanställning. Prognosen är grundad på 1970 års kostnadsnivå.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Televerkets driftkostnader	40,3	41,4	37,5	38,0	38,5

Den beräknade kostnadsökningen från budgetåret 1970/71 till budgetåret 1971/72 om 4 milj. kr. beror enligt televerket i huvudsak på kostnader i samband med den av statsmakterna beslutade avvecklingen av trådradionäten (prop. 1970: 1 bil. 10, SU 52, rskr 146), vissa reparationskostnader samt den förhöjda kostnadsnivån.

Sveriges Radio

Utgifterna för *investeringskostnader* uppgick budgetåret 1969/70 till 5,9 milj. kr. och beräknas för innevarande budgetår till 6,1 milj. kr.

De med utgångspunkt i 1970 års kostnadsnivå beräknade investeringskostnaderna under perioden 1971/72—1975/76 framgår av följande sammanställning.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Sveriges Radios investeringskostnader för ljudradio	7,0	6,6	6,6	6,6	6,6

Av det för budgetåret 1971/72 upptagna investeringsbeloppet hänförs sig ett belopp av 1,2 milj. kr. till sådana byggnadsarbeten och inredningar för vilka Sveriges Radio skall svara och ett belopp av 0,4 milj. kr. till inventarier till radio- och televisionshuset i Göteborg samt återstoden till ordinarie tekniska och administrativa inventarier.

Den för budgetåren 1972/73—1975/76 beräknade investeringsnivån erfordras bl. a. för att stärka ljudradions produktionsvillkor i distriktet.

Driftkostnader. Sändningstiden för ljudradions riksprogram beräknas under innevarande budgetår uppgå till ca 16 900 timmar, vilket innebär en minskning jämfört med budgetåret 1969/70 med ca 200 timmar. För den regionala och underregionala programverksamheten beräknas sänd-

ningstiden under innevarande budgetår uppgå till 4 175 timmar, vilket innebär en ökning med ca 775 timmar jämfört med budgetåret 1969/70. Kostnaderna beräknas för budgetåren till 101,8 milj. kr. resp. 106,1 milj. kr. I det för budgetåret 1969/70 beräknade beloppet ingår medel som anvisats för bestridande av merkostnader för upphovsrättslig ersättning till grammofonindustrin.

Av följande sammanställning framgår dels Sveriges Radios förslag för budgetåret 1971/72, dels det av företaget beräknade medelsbehovet under perioden 1972/73—1975/76 enligt två alternativ. Beräkningarna har gjorts i gällande penningvärde dvs. utan hänsyn till de löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1970/71 och 1971/72 eller de följande budgetåren.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Alternativ I } Alternativ II }	123,6	123,6 132,0	123,6 140,8	123,6 149,9	123,6 159,5

Beträffande det för budgetåret 1971/72 beräknade medelsbehovet framhåller Sveriges Radio bl. a. följande.

Förslaget innebär för riksprogrammet en ökning av sändningstiden med ca 650 timmar. Den erforderliga medelsökningen för riksprogrammet uppgår till 10,7 milj. kr., varav ett belopp av 5,1 milj. kr. hänförs sig till en bokföringsmässig överföring på ljudradion av kostnaderna för ersättning till grammofonindustrin och ett belopp av 2,6 milj. kr. till den föreslagna ökningen av sändningsvolymen. Återstoden av den beräknade medelsökningen för riksprogrammet erfordras för att återställa ljudradions verksamhet till nivån under budgetåret 1968/69. Sveriges Radio anför som motiv härför att främst avtals- och lönekostnaderna under budgetåren 1969/70 och 1970/71 har avsevärt överstigit det för resp. budgetår vid medelstildelningen beräknade tillägget för löne- och prisstegringar.

Distrikten beräknas öka sin andel egna program i riksprogrammen med ca 15 % under budgetåret 1971/72, vilket kommer att medföra ett ökat medelsbehov för bl. a. personal. Den totala sändningstidsökningen för regionala och underregionala program beräknas till 775 timmar. Totalt beräknas en kostnadsökning för distriktsverksamheten med 4,3 milj. kr. Till de angivna kostnadsökningarna för riksprogrammet och distriktsverksamheten kommer ett med 2,5 milj. kr. ökat medelsbehov för ljudradions andel av företagens gemensamma organisation och av den för ljudradion och televisionen gemensamma nyhetsredaktionen samt för inredningskostnader av driftmedel och fastighetsunderhåll.

Av de i det föregående angivna alternativen för kostnadsutvecklingen under perioden 1972/73—1975/76 avser alternativ I en i förhållande

till budgetåret 1971/72 oförändrad ambitionsnivå under hela perioden, medan det andra alternativet innebär en årlig volymökning med 4 %.

Televisionssverksamheten

Televerket

I likhet med tidigare år har planen för distributionsnätets utbyggnad för TV 1 överscits, varvid vissa smärre revideringar aktualiserats.

I fråga om nätet för TV 2 kommer utbyggnaden av den första etappen att vara slutförd vid utgången av budgetåret 1970/71 i enlighet med den plan, som låg till grund för 1966 års beslut i utbyggnadsfrågan.

Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1971 anför televerket i huvudsak följande.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 hade sammanlagt 192 stationer för TV 1 färdigställt, varav 51 större stationer och 141 slavstationer.

Under budgetåret 1970/71 beräknas två från föregående budgetår försenade permanenta stationer samt ytterligare sex slavstationer kunna tas i bruk. Dessutom kommer bl. a. moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga rundradiocentraler att utföras.

Den under budgetåret 1968/69 påbörjade anpassningen av distributionsnätet för färgsändningar kommer att slutföras under budgetåret 1970/71.

Vid utgången av budgetåret 1970/71 beräknas totalt 197 stationer vara i bruk för sändning av TV 1 varav 51 större stationer och 146 slavstationer. Vid nämnda tidpunkt kommer alla stationer att vara försedda med reservsändare samt samtliga de större stationerna utrustade med reservverk.

Andelen invånare i landet med acceptabla mottagningsmöjligheter för TV 1 beräknas uppgå till 99,6 %.

Vad beträffar distributionsnätet för TV 2 har utbyggnaden pågått planenligt under budgetåret 1969/70. Vid utgången av budgetåret hade 43 stationer färdigställt, varav 33 större stationer och 10 slavstationer. Den beräknade täckningen uppgick vid samma tidpunkt till ca 89 % av befolkningen.

Under budgetåret 1970/71 beräknas förutom tre från föregående budgetår försenade stationer, de större stationerna i Arvidsjaur, Haparanda, Kiruna, Lycksele, Pajala, Sollefteå, Storuman, Sveg, Tåsjö och Ånge samt slavstationerna i Hagfors, Hofors, Kramfors, Ludvika, Norrtälje och Sollefteå kunna tas i bruk. Vidare beräknas en provisorisk station med låg effekt i Gällivare, en permanent station i Boden — i stället för det nuvarande provisoriet — samt — i avvaktan på färdigställande av en större station — en provisorisk slavstation i Filipstad kunna tas i bruk.

Reservsändare beräknas under budgetåret 1970/71 kunna tas i bruk i Hörby, Stockholm och Örnsköldsvik för att erfarenheter av bl. a. paralleldrifv av sändare på hög effekt snarast möjligt skall kunna erhållas.

Vid utgången av budgetåret 1970/71 beräknas totalt 64 TV 2-stationer vara i bruk, varav 46 större stationer och 18 slavstationer. Täckningen beräknas därvid uppgå till 94,8 % av befolkningen.

Beträffande programförbindelsenätet avses radiolänk-

linjerna för television och ljudradio vid utgången av budgetåret 1970/71 ha en längd av ca 5 550 km och omfatta ca 24 000 km bildförbindelser och ca 80 000 km programförbindelser för ljud.

Medelsförbrukningen under budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas till 67,3 resp. 68,9 milj. kr.

De med utgångspunkt i 1970 års kostnadsnivå beräknade investeringskostnaderna under perioden 1971/72—1975/76 framgår av följande sammanställning.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
TV 1-nätet	6,2	6,2	6,2	6,2	6,2
TV 2-nätet	32,4	40,3	44,1	46,9	44,9
	38,6	46,5	50,3	53,1	51,1

Det för budgetåret 1971/72 upptagna beloppet för TV 1-nätet beräknas i huvudsak bli behövt för att färdigställa den större stationen för Hudiksvallsområdet, uppföra ca fem slavstationer, komplettera länknätet, uppföra de i det föregående vid behandlingen av investeringar i ljudradioanläggningar nämnda rundradiocentralerna, utföra vissa kompletterings- och moderniseringsarbeten på befintliga rundradiocentraler samt för att utföra vissa reinvesteringsarbeten på redan etablerade stationer.

Det för budgetåret 1971/72 upptagna beloppet för TV 2-nätet avser i huvudsak följande projekt. Under budgetåret beräknas den nyssnämnda större stationen för Hudiksvallsområdet samt 26 slavstationer kunna färdigställas. Reservsändare beräknas kunna installeras vid fem och reservverk vid åtta större befintliga TV 2-stationer. Dessutom beräknas tillbyggnader kunna färdigställas vid de provisoriska stationerna i Göteborg och Karlstad.

Utbyggnaden av den andra etappen av TV 2-nätet omfattar tiden fr. o. m. budgetåret 1971/72 och avser dels utbyggnad av ytterligare stationer för att uppnå en täckning av ca 99 %, dels ombyggnad av provisoriska anläggningar från etapp 1 till permanenta, dels även anskaffande av reservutrustningar till hela TV 2-nätet. Totalkostnaden för denna etapp har i 1970 års kostnadsnivå beräknats till 285 milj. kr., inklusive kostnadsökning till följd av mervärdeskatt. Beträffande utbyggnaden av den andra etappen av TV 2-nätet anför televerket vidare bl. a. följande.

Med beaktande av de i enlighet med 1970 års riksdagsbeslut (prop. 1970: 1 bil. 10, SU 52, rskr 146) något ändrade förutsättningarna för den fortsatta TV 2-utbyggnaden samt de erfarenheter beträffande täckning och driftsäkerhet som erhållits från de redan etablerade stationerna har den i föregående års anslagsframställning föreslagna utbyggnadsplanen reviderats.

Den reviderade planen omfattar en utbyggnad av stationer under

6 ½ år för täckning av nya områden och 8 år i vad avser komplettering av TV 2-nätet med reservutrustningar. Med utgångspunkt i önskemålet att möjliggöra TV 2-mottagning i hela landet snarast möjligt har — på bekostnad av komplettering av reservutrustningar — vidare utbyggnader av nya sändare koncentrerats till den första delen av utbyggnadsplanen.

Utbyggnadsetappen beräknas nu komma att behöva omfatta ca 10 helt nya större stationer och ca 160 slavstationer. För att så tidigt som möjligt uppnå en med övriga delar av landet likvärdig procentuell befolkningstäckning av Norrland har utbyggnaden av slavstationer i vissa orter prioriterats. Det gäller särskilt sådana orter som kommer att vara helt isolerade från TV 2-mottagning samt där redan befintliga TV 1-slavstationer relativt enkelt kan kompletteras med sändaranläggningar för TV 2. Redan under år 1972 beräknas alla större sammanhängande bebyggda områden ha möjligheter till TV 2-mottagning. Däremot kommer mottagningssvårigheter av lokal omfattning att föreligga på många platser i såväl södra som norra Sverige. De i planen upptagna slavstationerna kommer under första delen av utbyggnaden inte att förses med reservsändare, bl. a. för att den jämfört med föregående års utbyggnadsplan forcerade utbyggnaden av nya stationer skall kunna genomföras.

För fortsatt utbyggnad av TV 2-nätet har Kungl. Maj:t bemyndigat televerket att för budgetåren 1972/73 och 1973/74 ikläda sig ett betalningsansvar intill ett belopp av 25 milj. kr. för vart och ett av budgetåren. Beloppen bör enligt televerkets mening höjas med 15,3 resp. 19,1 milj. kr.

Sveriges Radio ansluter sig till den av televerket förordade utbyggnadsplanen.

Driftkostnader. Televerkets driftkostnader för programdistribution och avgiftsinkassering uppgick under budgetåret 1969/70 till 44 milj. kr. och beräknas under innevarande budgetår till 54,9 milj. kr.

De av televerket beräknade driftkostnaderna för perioden 1971/72 —1975/76 framgår av följande sammanställning. Prognosen är grundad på 1970 års kostnadsnivå.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Televerkets driftkostnader	66,0	71,5	76,0	80,0	84,0

Den beräknade kostnadsökningen från budgetåret 1970/71 till budgetåret 1971/72 om 11,1 milj. kr. beror enligt televerket i huvudsak på TV 2-nätets utbyggnad, ökade driftkostnader som beräknas uppstå till följd av att komplettering av TV 2-nätet med reservutrustningar kommer att ske i långsammare takt än vad som beräknats tidigare, ersättning av försliten reportagelänkutrustning, ökning av inkasseringskostnaderna till följd av bl. a. ökade distributionskostnader och tillkomsten av handläggningskostnad för tilläggsavgift för innehav av färgmottagare samt den förhöjda kostnadsnivån.

Sveriges Radio

Investeringskostnaderna uppgick budgetåret 1969/70 till 38,1 milj. kr. och beräknas för innevarande budgetår till 32,6 milj. kr.

Med utgångspunkt i 1970 års kostnadsnivå beräknar Sveriges Radio investeringskostnaderna under perioden 1971/72—1975/76 enligt följande sammanställning.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Sveriges Radios investeringar	28,4	24,1	24,1	24,1	24,1

Av det för budgetåret 1971/72 beräknade beloppet hänför sig 3,6 milj. kr. till sådana byggnadsarbeten och inredningar för vilka Sveriges Radio skall svara. Kostnaderna för inventarier till televisionshuset i Stockholm och radio- och televisionshuset i Göteborg beräknas till 1,3 resp. 3,0 milj. kr. För anskaffning av ordinarie tekniska och administrativa inventarier beräknas ett belopp av 20,5 milj. kr. bli erforderligt.

Den för budgetåren 1972/73—1975/76 beräknade investeringsnivån erfordras för bl. a. nya studior och förstärkning av televisionens produktionsvillkor i distrikten.

Driftkostnader. Enligt de av riksdagen godtagna riktlinjerna skall sändningstiden för TV 1 bibehållas vid en nivå av drygt 40 timmar per vecka tills sändningstiden är densamma i TV 2. I samband med starten av TV 2 minskades den genomsnittliga andelen egen produktion av originalsändningarna från ca 55 % till något under 50 % i inledningsskedet (prop. 1966: 136, SU 163, rskr 388).

Televisionens programverksamhet omfattade under budgetåret 1969/70 — efter starten av TV 2 i december 1969 — en sändningstid om drygt 60 timmar per vecka. Under budgetåret 1970/71 beräknas den totala genomsnittliga sändningstiden per vecka ha ökat till 68 timmar.

Televisionens verksamhets driftkostnader under budgetåren 1969/70 och 1970/71 beräknas till 201 resp. 253,5 milj. kr.

Under budgetåret 1971/72 beräknas den totala sändningstiden per vecka öka till 75 timmar. Sveriges Radio får låta kanalerna öka andelen egen produktion av originalsändningarna snabbare än förutsatt och låta TV 2 snabbare än vad som förutsatts öka sin sändningstid under förutsättning att det kan ske inom given kostnadsram utan åsidosättande av kvalitetskravet (prop. 1970: 1 bil. 10, SU 52, rskr 146).

Av följande sammanställning framgår dels Sveriges Radios förslag till medelsberäkning för budgetåret 1971/72, dels företagens beräkning av medelsbehovet under perioden 1972/73—1975/76 enligt två alter-

nativ. Beräkningarna har gjorts i gällande penningvärde, dvs. utan hänsyn till de löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1970/71 och 1971/72 eller de följande budgetåren.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Alternativ I } Alternativ II }	295,5	313,7 342,6	322,2 389,1	320,2 439,5	320,2 486,2

Beträffande det för budgetåret 1971/72 beräknade medelsbehovet framhåller Sveriges Radio bl. a. följande.

Sveriges Radio har som utgångspunkt för beräkningen av medelsbehovet för televisionens programverksamhet under budgetåret 1971/72 tagit de genomsnittliga personal- och produktionskostnaderna för olika produktionskategorier och multiplicerat dessa med antalet sändningstimmar under året för resp. kategori. Till den sålunda beräknade totalkostnaden har lagts medel för standardförbättringar, lagerökning inför beräknad sändningstidsökning under budgetåret 1972/73 samt utbyggnad av distriktsverksamheten. Den erforderliga medelsökningen i nämnda avseenden beräknas för TV 1, TV 2 och distrikten till 7,6 milj. kr., 18,3 milj. kr. resp. 10,3 milj. kr.

Till de angivna kostnadsökningarna för TV 1, TV 2 och distrikten kommer ett med 5,8 milj. kr. ökat medelsbehov för televisionens andel av företagens gemensamma organisation — innefattande bl. a. anskaffning av ny telefonväxel — och av den för ljudradion och televisionen gemensamma nyhetsredaktionen samt för merkostnader för färgsändningar, förtidsanställningar inför beräknad sändningstidsökning under budgetåret 1972/73, televisionens programservice, inredningskostnader av driftmedel och fastighetsunderhåll.

Av det i det föregående angivna alternativen för kostnadsutvecklingen under perioden 1972/73—1975/76 avser alternativ I en utveckling av sändningstiden som innebär att denna blir densamma i TV 1 och TV 2 budgetåret 1973/74 eller sammanlagt 82 timmar per vecka. Andelen egen produktion av originalsändningarna förutsätts nämnda budgetår uppgå till ca 52 %. Under de följande budgetåren förutsätts ingen förändring av sändningstid eller produktionssammansättning. Kostnadsutvecklingen enligt Sveriges Radios andra alternativ svarar mot en utveckling av sändningstiden som innebär att kanalerna blir likställda i fråga om sändningstid budgetåret 1972/73, att andelen egen produktion av originalsändningarna har återställts till 55 % budgetåret 1974/75 samt att sändningstiden har ökat till totalt 100 timmar per vecka budgetåret 1975/76. Vidare har medel beräknats för ett årligt standardtillägg och för utbyggnad av distriktsverksamheten.

Förslag till åtgärder för en förbättrad ekonomisk planering. Sveriges

Radio föreslår vissa ändringar i gällande bestämmelser för bolagets avgiftsfinansierade verksamhet för att öka möjligheterna för en planering över flera år. Härvid anför Sveriges Radio i huvudsak följande.

Den i enlighet med statsmakternas beslut år 1966 (prop. 1966: 136, SU 163, rskr 388) genomförda organisationen av televisionsverksamheten utgår från att programenheterna skall kunna påverka dimensioneringen och utnyttjandet av resurserna i huvudsak på grundval av lönsamhetskriterier. Detta förutsätter möjligheter till åtaganden som sträcker sig över flera år, liksom att dessa åtaganden är led i en flerårsplanering som ligger till grund för företagets utveckling under perioden såväl i fråga om ekonomi som beträffande programproduktionens villkor och omfattning. Statsmakterna har emellertid inte redovisat någon målsättning i fråga om varaktigheten av en viss mottagaravgift, varför Sveriges Radio saknar möjligheter att stämna av utvecklingen av önskemål och därmed kostnader mot tillgängliga intäkter över en bestämd tidsperiod.

För att bl. a. statsmakternas målsättning beträffande programenheternas inbördes tävlan skall kunna genomföras torde det vara nödvändigt att förutsättningar skapas för en flerårsplanering. För att denna skall kunna utgöra en grund för ställningstaganden som avser flera år bör den ange en målsättning för intäkterna. Det förutsätts härvid att finansieringsfrågan löses för åtminstone en treårsperiod.

De problem som kan uppkomma med den föreslagna lösningen är att rundradiorörelsen drabbas av kostnadsökningar till följd av prisutvecklingen m. m. Det synes vara lämpligt att Sveriges Radio liksom hittills begär medel i fast penningvärde och att statsmakterna sedan gör ett påslag för generella kostnadsökningar. Behovet av täckning av de åsyftade kostnaderna måste tas in i flerårsplanen. Planen bör också innehålla en viss reserv för oförutsedda utgifter. Rätten att utnyttja denna reserv kan konstrueras på i princip samma sätt som den rätt som bolaget har innevarande budgetår (prop. 1970: 1 bil. 10, SU 52, rskr 146) att i kostnadsutjämnande syfte rekvirera ett visst högsta belopp med skyldighet att under nästföljande budgetår återställa de sålunda rekvirerade medlen.

I sammanhanget föreslås också att fördelningen mellan investeringar och driftmedel av de av statsmakterna beräknade medlen för Sveriges Radios verksamhet slutligt avgörs först vid Kungl. Maj:ts prövning av Sveriges Radios framställning om medel kort före det aktuella budgetårets ingång. Först vid denna tidpunkt är det nämligen möjligt att avgöra om förhyrning eller förvärv av vissa produktionsresurser är mest lönsamt.

Slutligen föreslås att Sveriges Radio får befogenhet att — utöver vad som nu gäller — i egen regi projektera och uppföra byggnadsobjekt främst avsedda som produktionslokaler för ljudradion och televisionen.

Byggnadsstyrelsen

Medelsförbrukningen för investeringar i radio- och televisionshus beräknas för budgetåren 1969/70 och 1970/71 till 10,1 resp. 9,3 milj. kr.

De med utgångspunkt i 1970 års kostnadsnivå beräknade investe-

ringskostnaderna under perioden 1971/72—1975/76 framgår av följande sammanställning.

	1971/72	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Radio- och televisionshus	19,7	10,5	0,8	—	—

För byggnadsstyrelsens förslag för budgetåret 1971/72 lämnas en närmare redogörelse vid anmälan av investeringsanslaget Radio- och televisionshus.

De för budgetåren 1972/73—1975/76 beräknade investeringsmedlen erfordras i huvudsak för att färdigställa kontorshus B i Stockholm.

Avgiftsintäkterna och fondbehållningen

Sveriges Radio

Fr. o. m. den 1 april 1969 gäller för hushåll med TV-mottagare och radiomottagare eller bara TV-mottagare en allmän mottagaravgift om 45 kr. per kvartal. För hushåll med färg-TV-mottagare gäller fr. o. m. den 1 april 1970 en ytterligare avgift om 25 kr. per kvartal. Hushåll med endast radiomottagare har att fr. o. m. den 1 april 1969 erlägga en särskild ljudradioavgift om 50 kr. per år.

Antalet särskilda ljudradioavgifter uppgick den 30 juni 1970 till ca 339 000 och antalet tilläggsavgifter för färg-TV till ca 99 000. Antalet allmänna mottagaravgifter uppgick vid samma tidpunkt till ca 2 481 000, vilket betyder att drygt 85 % av alla hushåll i landet har TV-mottagare.

Under budgetåret 1969/70 uppgick de totala intäkterna av rundradio-rörelsen till 479,4 milj. kr. Härav utgjorde ljudradioavgifter 20,2 milj. kr., allmänna mottagaravgifter 438,9 milj. kr. och tilläggsavgifter för färg-TV-mottagare 2,5 milj. kr. samt ränta på avgiftsmedel 17,8 milj. kr. De samlade utgifterna för den avgiftsfinansierade rundradioverksamheten uppgick under ifrågavarande budgetår enligt den redogörelse som lämnats i det föregående till 509,1 milj. kr., vilket innebär ett underskott med 29,7 milj. kr. Härigenom reducerades den ackumulerade fondbehållningen till 238,8 milj. kr.

Den av televerket och Sveriges Radio beräknade intäktsutvecklingen och fondbehållningen under innevarande och nästföljande budgetår framgår av följande sammanställning.

	1970/71 milj. kr.	1971/72
<i>Kostnader</i>		
Ljudradio	153,8	175,3
Television	419,2	448,2
	573,0	623,5
<i>Intäkter</i>		
Särskilda ljudradioavgifter	17,0	16,0
Allmänna mottagaravgifter	451,0	459,0
Färgavgifter	19,0	40,0
Ränta på avgiftsmedel	15,1	11,6
	502,1	526,6
Över/underskott	— 70,9	— 96,9
Ackumulerad fondbehållning	167,9	71,0

De av televerket beräknade avgiftsintäkterna under perioden 1972/73—1975/76 framgår av följande sammanställning.

	1972/73	1973/74 milj. kr.	1974/75	1975/76
Särskilda ljudradioavgifter	15,0	14,0	13,0	12,0
Allmänna mottagaravgifter	466,0	473,0	478,0	483,0
Färgavgifter	66,0	91,0	115,0	135,0
	547,0	578,0	606,0	630,0

Enligt en av Sveriges Radio upprättad långtidsprognos som grundas på de i det föregående angivna kostnadsberäkningarna för perioden fram t. o. m. budgetåret 1975/76 kommer med vissa antaganden om den årliga kostnadsstegringen fonden att förslå t. o. m. utgången av budgetåret 1971/72. Enligt Sveriges Radios mening måste statsmakterna under innevarande budgetår ta ställning till frågan om rundradio-rörelsens finansiering.

Departementschefen

De medel som inflyter i rundradio-rörelsen används enligt tillämpade principer för rörelsens finansiering för att täcka såväl löpande kostnader för produktion och distribution av ljudradio- och televisionsprogram som utgifter för omedelbar avskrivning av investeringar i distributionsanläggningar samt radio- och televisionshus. Överskott som kan uppstå vissa år reserveras för behov under andra år då de löpande intäkterna inte förslår för att täcka utgifterna. Undantag från denna regel gäller för skolprogramverksamheten, programverksamheten för utlandet och de av TRU-kommittén producerade radio- och televisionsprogrammen, som finansieras med skattemedel.

De två senaste åren har för den avgiftsfinansierade rundradioverksamhetens del präglats främst av en kraftig utbyggnad av televisionsverksamheten. I och med starten i december 1969 av TV 2 med en genomsnittlig sändningstid av 20 timmar per vecka ökade televisionens

sammanlagda sändningstid med ca 50 %. Den för innevarande budgetår beräknade medelsramen för televisionen beräknas medge en till 28 timmar per vecka ökad sändningstid för TV 2, medan TV 1 avses ligga kvar på en oförändrad sändningstid om drygt 40 timmar per vecka. I enlighet med riksdagens beslut år 1966 har distributionsnätet för TV 2 byggts ut så att drygt 75 % av befolkningen kunde ta emot det nya programmet vid starten i december 1969. Ett halvår senare beräknades täckningen till ca 89 % och den uppskattas vid utgången av detta budgetår uppgå till drygt 94 %. Som jämförelse kan nämnas att TV 1-täckningen f. n. uppgår till drygt 99 %. Båda näten har i enlighet med riksdagens beslut år 1968 anpassats för färgsändningar. Reguljära färgsändningar inleddes planenligt den 1 april 1970.

Närmare 2,5 milj. hushåll eller drygt 85 % av alla hushåll i landet beräknas f. n. inneha TV-mottagare. Antalet hushåll med enbart ljudradiomottagare uppskattas till drygt 0,3 milj. Ljudradio och television intar således en jämfört med andra medier dominerande ställning som förmedlare av såväl samhälls- och kulturinformation som underhållning av olika slag.

De sammanlagda kostnaderna för den avgiftsfinansierade televisions- och ljudradioverksamheten uppgick för budgetåret 1969/70 till 509 milj. kr. och beräknas för innevarande budgetår till ca 573 milj. kr. Huvuddelen härav eller närmare 70 % utgörs av Sveriges Radios drift- och investeringskostnader. Återstoden utgörs av televerkets investerings- och driftkostnader och byggnadsstyrelsens investeringar i radio- och televisionshus. De sammanlagda avgiftsintäkterna inklusive ränta på avgiftsmedlen beräknas under de nämnda budgetåren till drygt 479 milj. kr. resp. 500 milj. kr. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas härigenom den från tidigare år ackumulerade fondbehållningen ha reducerats till ca 168 milj. kr.

Statsutskottet har i sitt av riksdagen godkända utlåtande 1970: 52 (rskr 146) anfört att det är angeläget att frågorna rörande finansieringen av ljudradio- och televisionsverksamheten i deras helhet och på något längre sikt tas upp till ingående prövning, varvid bl. a. de synpunkter som framförts i de till 1970 års riksdag väckta motionerna I: 705 och II: 849 närmare övervägs. Utskottet finner det inte minst viktigt att kostnadsansvarigheten för Sveriges Radios del noga beaktas samt att långtidsplaneringen inom företaget och därmed sammanhängande frågor uppmärksammas i högre grad än vad hittills synes ha varit fallet.

Sveriges Radio har föreslagit åtgärder för en förbättrad ekonomisk planering m. m. för vilka redogjorts närmare i det föregående.

Innan jag redovisar mina beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår vill jag därför beröra *vissa övergripande finansierings- och planeringsfrågor.*

Om den av riksdagen år 1966 beslutade organisationen av televisions-

verksamheten med två på likvärdiga villkor arbetande TV-kanaler skall kunna genomföras — vilket förutsätter en ökning av den totala genomsnittliga sändningstiden per vecka från f. n. ca 68 timmar till drygt 80 timmar — och om TV 2-nätet skall kunna ges full driftsäkerhet och byggas ut till en fullständigare täckning, är en inkomstförstärkning i rundradiorörelsen oundgänglig. Den i det föregående redovisade kostnads- och intäktsutvecklingen kommer i annat fall att medföra att det från tidigare år ackumulerade fondöverskottet under något av de närmast följande budgetåren förbyts i ett underskott. Det är i sammanhanget angeläget att understryka att även vid oförändrad verksamhetsnivå intäkterna — med nuvarande mottagaravgifter och ett i stort sett konstant antal avgiftsbetalare — inklusive tidigare års fondbehållning inte kommer att kunna hålla jämna steg med de till följd av oundvikliga löne- och prisstegringar ökade kostnaderna. Förhållandet är på intet sätt unikt för svenskt vidkommande — en liknande situation kan noteras i andra länder som nått ungefär lika långt som vårt land i fråga om rundradioverksamheten.

Mot bakgrund av det aktuella läget kan angelägenheten av kostnadsbesparande rationaliseringar i och för sig inte nog understrykas. Under innevarande budgetår har Sveriges Radios styrelse också inlett en omfattande översyn av alla verksamhetsgrenar inom företaget. Det är dock enligt min mening knappast realistiskt att räkna med att enbart det pågående rationaliseringsarbetet kan lösa finansieringsproblemet. Om 1966 års riktlinjer för verksamhetens utbyggnad skall kunna följas, krävs det under alla förhållanden en inkomstförstärkning.

I fråga om de olika möjligheter som föreligger för att åstadkomma en sådan inkomstförstärkning vill jag anföra följande. Den år 1966 tillsatta reklamutredningen, som har att utreda reklamens verkningar med särskild hänsyn till reklamsändningar i television, väntas avge sina förslag i år. Oavsett vad utredningsförslagen utmynnar i, torde de kräva en tämligen omfattande remissbehandling och offentlig debatt, innan de kan läggas till grund för eventuella ställningstaganden. Vid den tidpunkt då detta kan ske kommer rundradiorörelsens arbetsförutsättningar vid nuvarande avgiftsnivå att vara ytterligare försämrade. Med hänsyn härtill och till det angelägna behovet av planering på sikt för verksamheten bör enligt min mening förslagen från reklamutredningen inte avvaktas innan ställning tas till finansieringen av verksamheten under de närmaste budgetåren. Vad beträffar möjligheterna till skattefinansiering anser jag det f. n. uteslutet att tillskjuta medel på riksstaten utöver vad som sker för utbildningsprogram och program för utlandet.

Under de tre närmast följande budgetåren bör därför enligt min mening de ökade utgifterna för rundradioverksamheten i första hand täckas med avgiftsmedel. För att en sådan ordning skall bli möjlig förordar jag att den allmänna mottagaravgiften höjs den 1 juli 1971 från

45 kr. till 55 kr. per kvartal. Tilläggsavgiften för innehav av färgmottagare och den särskilda ljudradioavgiften bör även under den här aktuella perioden utgå med oförändrade belopp, dvs. med 25 kr. per kvartal resp. 50 kr. per år.

Utrymmet inom den härigenom vidgade medelsramen bör göra det möjligt att — i enlighet med de riktlinjer som jag angav i 1970 års statsverksproposition — öka televisionens sändningstid från f. n. i genomsnitt 68 timmar per vecka till i genomsnitt 75 timmar per vecka under budgetåret 1971/72. För budgetåret 1972/73 räknar jag med en ytterligare ökning av den genomsnittliga sändningstiden per vecka med 2,5 timmar egen och 2,5 timmar främmande produktion, vilket betyder en total sändningstid av i genomsnitt 80 timmar per vecka. Sveriges Radio kan vid denna tidpunkt åstadkomma den eftersträvade likställigheten mellan kanalerna om reprisandelen minskas i TV 1 med ungefär en veckotimme och ökas i motsvarande mån i TV 2. Sändningstiden blir då ca 40 timmar per vecka i vardera kanalen. För budgetåret 1973/74 räknar jag med i princip samma kostnadsramar som för närmast föregående budgetår. Andelen egen produktion av originalsändningarna kommer enligt dessa beräkningar fr. o. m. nästa budgetår att vara ca 50 %. Liksom hittills bör Sveriges Radio kunna låta kanalerna öka andelen egen produktion snabbare än vad som förutsatts i dessa beräkningar inom givna kostnadsramar och utan åsidosättande av kvalitetskravet. TV 2 bör härutöver liksom hittills på samma villkor kunna öka sändningstiden snabbare än vad som förutsatts i dessa beräkningar. Motsvarande medgivande bör gälla för TV 1 så snart likställighet mellan kanalerna uppnåtts.

Beträffande investeringarna i distributionsnätet har jag utgått från att den fortsatta utbyggnaden av TV 2-nätet skall ske i en något långsammare takt än vad televerket föreslagit. Jag återkommer härtill vid redogörelsen för mina beräkningar av medelsbehovet för nästa budgetår.

För ljudradioverksamheten har jag räknat med i stort sett oförändrad sändningstid under den här avsedda perioden.

Med dessa grundförutsättningar och med vissa antaganden om den årliga löne- och prisstegringen samt med beaktande av nödvändigheten att — i enlighet med Sveriges Radios förslag — hålla en viss reserv för oförutsedda utgifter anser jag mig kunna utgå ifrån att åtgärder för en ytterligare inkomstförstärkning inte behöver vidtas före utgången av budgetåret 1973/74.

Jag är inte beredd att tillstyrka Sveriges Radios förslag beträffande en ändrad ordning för handläggning av byggnadsärenden.

I det följande kommer jag att förorda att utbyggnaden av TV 2-nätet — som redan vid utgången av innevarande budgetår beräknas täcka drygt 94 % av befolkningen — skall fortsätta. Avgiftsintäkterna från de

tätbefolkade områdena i Mellan- och Sydsverige svarar för huvuddelen av de mycket höga anläggningskostnaderna för ett rikstäckande distributionsnät för TV 2. Det skulle med hänsyn till den pågående utbyggnaden vara tekniskt svårt att differentiera avgiftsuttaget. Jag är av dessa skäl f. n. inte beredd att förorda någon avgiftsdifferentiering.

Jag övergår härnäst till att redogöra för mina beräkningar av *medelsbehovet för nästa budgetår*.

Det samlade medelsbehovet under innevarande budgetår samt under budgetåret 1971/72 framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	1970/71	1971/72	
	Beräknat	Televerket, byggnadsstyrelsen och Sveriges Radio	Departements- chefen
<i>Ljudradioverksamheten</i>			
Investeringskostnader			
Televerket	5,3	4,4	4,4
Sveriges Radio	6,1	7,0	5,9
Driftkostnader			
Televerket	36,3	40,3	39,6
Sveriges Radio	106,1	123,6 ¹	120,5 ²
	153,8	175,3	170,4
<i>Televisionsverksamheten</i>			
Investeringskostnader			
Televerket	68,9	38,6	31,2
Byggnadsstyrelsen	9,3	19,7	17,2
Sveriges Radio	32,6	28,4	24,1
Driftkostnader			
Televerket	54,9	66,0	62,5
Sveriges Radio	253,5	295,5 ¹	303,8 ²
	419,2	448,2	438,8
Totala utgifter för ljudradio och television			
	573,0	623,5	609,2

¹ Kostnaderna är beräknade i 1970 års löne- och prisnivå, dvs. utan hänsyn till löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1970/71 och 1971/72.

² De beräknade kostnaderna innefattar tillägg för löne- och prisstegringar som kan uppstå under budgetåren 1970/71 och 1971/72.

Det för televerkets investeringar i ljudradioanläggningar upptagna beloppet är avsett för diverse kompletterande anläggningsarbeten. Av det för televisionen beräknade beloppet avses 6,2 milj. kr. bli disponerade för olika kompletterande stationsarbeten m. m. i anslutning till distributionsnätet för TV 1 och återstoden, 25 milj. kr., för att den andra etappen av utbyggnaden för distributionsnätet för TV 2 skall kunna påbörjas. Denna etapp avser dels utbyggnad av ytterligare stationer, dels ombyggnad av provisoriska anläggningar från etapp 1 till

permanent, dels anskaffande av reservutrustningar för hela TV 2-nätet. Jag vill inte förorda någon ökning av redan givna beställningsbemyndiganden om 25 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1972/73 och 1973/74.

Utöver den sålunda beräknade medelsförbrukningen bör investeringsanslaget till rundradioanläggningar inrymma en sedvanlig marginal för en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Med hänsyn härtill och med beaktande av den beräknade behållningen vid utgången av innevarande budgetår anser jag att anslaget för budgetåret 1971/72 bör tas upp med ett belopp av 31,8 milj. kr.

Vid min beräkning av televerkets driftkostnader för budgetåret 1971/72 har jag bl. a. utgått från att ersättning till televerket kommer att utgå för distribution av de av TRU-kommittén producerade programmen i enlighet med vad föredraganden förordat vid anmälan av anslaget Viss utbildning via radio och television m. m.

Det av mig beräknade beloppet för byggnadsstyrelsens investeringar avser i huvudsak nybyggnad av kontorshus B i Stockholm. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av investeringsanslaget Radio- och televisionshus.

Vad angår Sveriges Radios drift- och investeringskostnader vill jag anföra följande.

Med utgångspunkt i vad Sveriges Radio anfört finner jag det motiverat att fördelningen mellan investeringar och driftmedel slutligt avgörs först vid Kungl. Maj:ts prövning av Sveriges Radios framställning om medel kort före nästa budgetårs ingång. Den i det föregående redovisade fördelningen är således preliminär.

Jag har räknat med oförändrad kostnadsram för sådana byggnads- och inredningsarbeten för vilka bolaget skall svara. De av mig beräknade driftkostnaderna innefattar tillägg för löne- och prisstegringar under budgetåren 1970/71 och 1971/72 samt en bokföringsmässig överföring till ljudradion av kostnaderna för ersättning till grammfonindustrin. Hänsyn har vidare tagits till behovet av en viss förstärkning av de för ljudradion och televisionen gemensamma organen. I det sammanhanget har jag bl. a. räknat med kostnaderna för anskaffning av ny telefonväxel.

Jag har i avvaktan på resultatet av arbetet inom 1969 års radioutredning räknat med i stort sett oförändrad sändningstid för ljudradion. Med utgångspunkt i Sveriges Radios förslag har jag dock — utöver det nämnda tillägget för löne- och prisstegringar — räknat med en viss ytterligare medelsförstärkning för att förbättra ljudradions arbetsmöjligheter.

Vid beräkningen av medelsbehovet för televisionen har hänsyn tagits till att sändningstiden ökar och till en viss ändring av produktions-

sammansättningen enligt vad som framgått i det föregående. För merkostnader för färgsändningar har jag räknat med samma belopp som Sveriges Radio. Vid beräkningen av medelsbehovet för nästa budgetår har hänsyn vidare tagits till att ett visst medelsbehov uppkommer för bl. a. förtidsanställningar och lagerökning inför den förut behandlade sändningstidsökningen under budgetåret 1972/73.

Utöver de för Sveriges Radio beräknade medlen för investerings- och driftkostnader för budgetåret 1971/72 bör bolaget — liksom fallet är under innevarande budgetår — ha möjlighet att i kostnadsutjämnande syfte rekvirera ett belopp av högst 15 milj. kr. med skyldighet att under nästföljande budgetår återställa de sålunda rekvirerade medlen.

De av mig beräknade totala utgifterna för televisionens och ljudradions avgiftsfinansierade verksamhet under budgetåret 1971/72 uppgår således till drygt 609 milj. kr. Med hänsyn till den avgiftshöjning som jag förordat i det föregående kan intäkterna uppskattas till 628 milj. kr. Rörelsen kommer därvid att uppvisa ett överskott av ca 19 milj. kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t

- a) bereder riksdagen tillfälle att yttra sig i anledning av vad jag i det föregående anförde rörande rundradions fortsatta utveckling samt den allmänna mottagaravgiften,
- b) föreslår riksdagen att till *Rundradioanläggningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 31 800 000 kr.

II STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

II: 16. Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål

1969/70 Utgift	4 664 367	Reservation	337 082
1970/71 Anslag	3 500 000 ¹		
1971/72 Förslag	2 000 000		

¹ Varav 2 400 000 kr. på tilläggsstat I

Från detta investeringsanslag bekostas vissa byggnadsobjekt för kulturändamål inom utbildningsdepartementets område.

I sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 föreslår *byggnadsstyrelsen* att anslaget förs upp med 5 milj. kr. och att ytterligare 1,4 milj. kr. anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Vidare har *Kungl. teatern aktiebolag* i skrivelse den 3 juli 1970 anhållit om medel för ombyggnad av Operans scenvindmaskineri. I anledning av dessa framställningar har 2,4 milj. kr. anvisats på tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1970/71 (prop. 1970: 165 bil. 7 s. 49, SU 215, rskr 430).

Beträffande de objekt som bekostas från detta anslag får jag i övrigt hänvisa till de redogörelser som lämnades i prop. 1968: 33 (SU 44, rskr 129), 1969: 1 (bil. 10 s. 484, SU 43, rskr 129), 1969: 150 (bil. 4 s. 19, SU 183, rskr 417), 1970: 76 (s. 3, SU 102, rskr 225) och 1970: 165 (bil. 7 s. 49).

Departementschefen

För nästa budgetår bör medel anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdigställande mån./år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
Nybyggnad för riksarkivet	20 460	20 460	20 277	183	—	11.66	6.68
Utbyte av hissar inom Operan	2 500	2 538	2 520	18	—	5.67	5.69
Nybyggnad av bokmagasin för kungl. biblioteket	3 025	3 130	3 043	87	—	6.68	6.70
Om- och tillbyggnad av landsarkivet i Lund	3 720	3 915	2 368	1 400	55	11.68	9.70
Tillbyggnad av pontonhus för Wasamuseet m. m.	1 575	1 575	1 481	94	—	2.68	1.69
Ombyggnad av Operans scen- vindmaskineri		4 050		2 000	2 000	6.71	11.71
	31 280	35 668	29 689	3 782	2 055		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

<i>Medelstillgång</i>		<i>Beräknad medelsförbrukning</i>	
Behållning 1.7.1970	337	1970/71	3 782
Anslag för 1970/71		1971/72	2 055
riksstat	1 100		
tilläggsstat I	2 400		
Anslag för 1971/72 (förslag)	2 000		
	5 837		5 837

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål* för budgetåret

1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

II: 17. Radio- och televisionshus

1969/70 Utgift	11 394 024	Reservation	2 150 838
1970/71 Anslag	4 500 000		
1971/72 Förslag	17 200 000		

Detta investeringsanslag avser byggnader för radio- och televisionsverksamhet. En särskild investeringsplan finns fastställd för anslaget. Sveriges Radio svarar för upprättandet av programhandlingar för byggnadsobjekt och för redovisningen av dessa till Kungl. Maj:t, medan byggnadsstyrelsen har huvudansvaret för projekteringen och byggandet.

Byggnadsstyrelsen

Anslaget för budgetåret 1971/72 bör föras upp med 19,7 milj. kr.

I gällande investeringsplan finns uppförd, för radiohuset i Stockholm en kostnadsram av 44 450 000 kr. för studioblock och för televisionshuset i Stockholm en kostnadsram av 1 000 000 kr. för extra grundläggning för etapp II av denna byggnad (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 444). Dessa båda objekt har under budgetåret 1969/70 slutredovisats till en sammanlagd kostnad av 45 441 000 kr.

För yttre arbeten m. m. för radiohuset i Stockholm föreslås att kostnadsramen sänks till 1 372 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970. För yttre arbeten m. m. för televisionshuset i Stockholm föreslås att kostnadsramen höjs till 5 325 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970.

Den nybyggnad för radio- och televisionshuset i Göteborg som i huvudsak slutfördes under sommaren 1970 har redovisats i prop. 1967: 155 (bil. 6 s. 41), prop. 1968: 1 (bil. 10 s. 422), prop. 1969: 1 (bil. 10 s. 486) och prop. 1970: 1 (bil. 10 s. 444). På grund av tillkommande kostnader för anslutningsavgifter har i förslaget till

investeringsplan förts upp en kostnadsram av 32 750 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970.

Departementschefen

Vid anmälan senare denna dag av ärenden angående utgifter på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår kommer jag att föreslå att en kostnadsram för kontorshus B inom kvarteret Förrådsbacken i Stockholm tas upp i gällande investeringsplan. Jag kommer också att ta upp det bl. a. härav föranledda behovet av ytterligare anslag för nämnda budgetår.

Medelsbehovet för radio- och televisionshus för nästa budgetår beräknar jag enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdigställande mån./år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
<i>Radiohus i Stockholm</i>							
Yttre arbeten m. m.	1 432	1 372	1 370	2			successivt
<i>Televisionshus i Stockholm</i>							
Ettapp I	52 880	52 880	52 757	123		7.63	9.67
Yttre arbeten m. m.	5 250	5 325	5 231	90	1		successivt
<i>Kontorshus B i Stockholm</i>		26 775		635	17 000	8.71	2.73
<i>Radio- och televisionshus i Göteborg</i>	31 105	32 750	24 205	8 400	200	1.68	6.70
	90 667	119 102	83 563	9 250	17 201		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning	
Reservation 1.7.1970	2 151	1970/71 9 250
Anslag för 1970/71		1971/72 17 201
riksstat	4 500	
tilläggsstat II		
(förslag)	2 600	
Anslag för 1971/72		
(förslag)	17 200	
	26 451	26 451

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Radio- och televisionshus* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 17 200 000 kr.

II: 18. Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.

I riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett investeringsanslag av 130 milj. kr. till byggnadsarbeten vid universiteten och vissa högskolor m. m.

För nästa budgetår föreligger framställningar från byggnadsstyrelsen och tekniska högskolans i Stockholm byggnadskommitté om investeringsanslag av sammanlagt 150 milj. kr. för nämnda ändamål. Beredningen av dessa frågor är ännu inte avslutad. I riksstatförslaget bör tas upp ett preliminärt belopp av 140 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.* för budgetåret 1971/72 beräkna ett investeringsanslag av 140 000 000 kr.

IV STATENS UTLÄNINGSFONDER

IV: 5. Allmänna studielånefonden

1969/70 Utgift	111 000 000
1970/71 Anslag	111 000 000
1971/72 Förslag	113 000 000

Ur fonden utgår studielån beviljade enligt studiehjälpsreglementet (1964: 402, ändrat senast 1970: 267).

Centrala studiehjälpsnämnden

Nämnden föreslår att anslaget för nästa budgetår förs upp med 144 milj. kr.

Under budgetåret 1969/70 har nämnden bifallit 35 448 ansökningar om studielån till ett sammanlagt belopp av 132,5 milj. kr. För budgetåret 1971/72 beräknas antalet bifallna låneansökningar uppgå till 50 000. Det genomsnittliga lånebeloppet kan beräknas till 3 100 kr. Den på grund härav beräknade medelsåtgången uppgår vid oförändrade bestämmelser i fråga om beräkningsgrunderna för erhållande av studielån till 155 milj. kr.

Nämnden föreslår en höjning av maximibeloppet för studielån från 6 500 till 7 500 kr. för läsår. Kostnadsökningen härför utgör 23 milj. kr. Nämnden föreslår också en justering av beräkningsgrunderna för studielån till yngre elever. Kostnaderna härför uppgår till 6 milj. kr. Vidare anser nämnden det angeläget att möjlighet skapas också för elever inom studiehjälpsystemet att erhålla högre lånebelopp än det föreslagna maximibeloppet. Medelsbehovet härför uppgår till 1 milj. kr.

Det sammanlagda medelsbehovet beräknas av nämnden uppgå till 185 milj. kr., varav 16 milj. kr. täcks av medelsreservation och 25 milj. kr. av amorteringar under budgetåret. Det erforderliga investeringsanslaget kommer därför att uppgå till 144 milj. kr.

Föredraganden

Under de senaste åren har utgifterna för studielån enligt studiehjälpsreglementet stigit snabbt. För nästa budgetår beräknas mer än 50 000 studerande erhålla dessa förmåner. Jag vill i detta sammanhang erinra om att nämnden redovisat att ett utredningsarbete pågår om samordning av studielån och studiemedel. Jag räknar med att bidragsgrunderna tills vidare skall vara oförändrade. Anslaget beräknas enligt följande sammanställning.

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad	medelsförbrukning
Reservation den 30.6.1970	25 000	1970/71	143 000
Anslag för 1970/71 riksstat	111 000	1971/72	154 000
Amortering under			
1970/71	23 000		
1971/72	25 000		
Anslag för 1971/72 (förslag)	113 000		
	297 000		297 000

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1971/72 anvisa
ett investeringsanslag av 113 000 000 kr.

IV: 6. Studiemedelsfonden

1969/70 Utgift	616 000 000
1970/71 Anslag	756 000 000
1971/72 Förslag	790 000 000

Ur fonden utgår återbetalningspliktiga studiemedel beviljade enligt studiemedelsförordningen (1964: 401, ändrad senast 1970: 266).

Centrala studiehjälpnämnden

Nämnden föreslår att anslaget förs upp med ett belopp av 828 milj. kr., vilket innebär en ökning med 72 milj. kr. i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Under höstterminen 1969 utbetalades studiemedel till 104 141 studerande och under vårterminen 1970 till 104 444. Utbetalningarna ur studiemedelsfonden uppgick höstterminen 1969 till ca 315,7 milj. kr., dvs. ett genomsnittsbelopp per studiemedelstagare av 3 031 kr., samt vårterminen 1970 till ca 323,3 milj. kr., dvs. ett genomsnittsbelopp per studiemedelstagare av 3 096 kr.

För budgetåret 1971/72 har nämnden utgått från ett studerandeantal av 191 500 vid läroanstalter där studiemedel utgår. Av dessa beräknas 70 % komma att beviljas studiemedel. Till detta antal av 134 100 studiemedelstagare i Sverige kommer ett beräknat antal av ca 1 000 studerande i utlandet berättigade till studiemedel. Nämnden har vid sina beräkningar utgått från ett basbelopp om 6 400 kr.

Medelsbehovet vid oförändrade bidragsgrunder utgör 925,4 milj. kr.

Nämnden har vidare lagt fram förslag om en höjning av barntillägget från 25 % till 40 % av basbeloppet. De ökade utgifterna för detta förslag utgör 9 milj. kr.

Från det totala medelsbehovet av (925,4 + 9=) 934,4 milj. kr. avgår en beräknad medelsreservation av 38 milj. kr. och beräknade inflytande studiemedelsavgifter av 68 milj. kr. Det totala medelsbehovet utgör därför avrundat 828 milj. kr.

Föredraganden

Utgiftsökningen på grund av 1964 års studiesociala reform har varit mycket betydande. Detta avspeglar sig bl. a. under förevarande anslag. 1968 års studiemedelsutredning har bl. a. till uppgift att överväga om nuvarande barntillägg inom studiemedelssystemet är väl avvägt. Resultatet av utredningens arbete bör avvaktas innan ställning tas i denna fråga.

För budgetåret 1971/72 bör medel anvisas enligt följande sammanställning. Jag har därvid beaktat beräknade prisförändringar och vissa förändringar i studerandeantalet vid de aktuella läroanstalterna.

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Reservation 30.6.1970	55 944	1970/71	780 944
Anslag för 1970/71 riksstat	756 000	1971/72	931 000
Avgifter under			
1970/71	42 000		
1971/72	68 000		
Anslag för 1971/72 (förslag)	790 000		
	1 711 944		1 711 944

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Studiemedelsfonden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 790 000 000 kr.

IV: 7. Lånefonden för studentkårlokaler

1969/70 Utgift	10 000 000	Reservation	2 400 000
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Denna fond tillkom genom beslut av 1963 års riksdag (prop. 172, SU 212, rskr 405). Enligt kungörelsen (1964:398) om lån för anskaffning av studentkårlokaler (ändrad senast 1970:229) kan lån från fonden utgå till studentorganisationer vid universiteten m. fl. läroanstalter för anordnande av studentkårlokaler och bespisinglokaler för anställda och studerande. Enligt kungörelsen (1970: 273) om lån för inredning och ut-

rustning för vissa studentkårlokaler kan lån från fonden utgå för första uppsättningen av inredning och utrustning för bespisningslokaler.

Beredande organ för frågor rörande lån från fonden är statens nämnd för samlingslokaler, vad gäller bespisningslokaler i samråd med universitetsrestaurangkommittén.

De lånebelopp som sammanlagt beviljats ur fonden intill utgången av budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning (jfr prop. 1970:1 bil. 10 s. 448).

	Låneunder- lag	Lånebelopp	Ränte- och amtorterings- fri del av lånebeloppet
Bespisningslokaler	10 154 000	10 154 000	10 154 000
Övriga kårlokaler	19 511 000	9 512 500	6 372 000
Inredning och utrustning för bespisningslokaler		398 000	398 000
		20 064 500	16 924 000

För innevarande budgetår har anvisats ett investeringsanslag av 5 milj. kr. Vidare får lån beviljas från fonden intill ett sammanlagt belopp av 20 milj. kr. För budgetåren 1964/65—1970/71 har till anslaget anvisats sammanlagt 26 milj. kr. Som framgår av sammanställningen har lån av sammanlagt ca 20 milj. kr. beviljats intill utgången av budgetåret 1969/70.

Statens nämnd för samlingslokaler

Med hänsyn till bl. a. de utbetalningar av lån som kan väntas finner nämnden att anslag för budgetåret 1971/72 inte erfordras och föreslår därför att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Lån bör under nästa budgetår få beviljas intill ett sammanlagt belopp av 20 milj. kr.

Föredraganden

Jag delar nämndens uppfattning i fråga om medelsbehovet och låneramen för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- medge att under budgetåret 1971/72 lån får beviljas från lånefonden för studentkårlokaler intill ett sammanlagt belopp av 20 000 000 kr.,
- till *Lånefonden för studentkårlokaler* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

A Utbildningsdepartementet m. m.

14	Utbildningsdepartementet	9 426 000
15	Kommittéer m. m.	13 200 000
15	Extra utgifter	500 000
		23 126 000

B Kulturändamål

a) konst, litteratur, musik, teater m. m.

20	Konstnärstipendier	6 574 000
22	Konstnärbelöningar	1 140 000
23	Statens konstråd	162 000
24	Förvärv av konst för statens byggnader m. m.	2 500 000
25	Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.	7 257 000
28	Statens biografbyrå	514 000
29	Teater- och musikrådet	573 000
30	Bidrag till Operan och Dramatiska teatern	47 286 000
34	Bidrag till Svenska riksteatern	25 869 000
37	Bidrag till stadsteatrar och därmed likställda teatrar	22 805 000
39	Rikskonsertverksamhet	12 641 000
43	Bidrag till regionmusiken	16 040 000
44	Bidrag till särskilda kulturella ändamål	23 348 000

b) arkiv, museer m. m.

	Riksarkivet:	
50	Förvaltningskostnader	6 211 000
52	Inköp av arkivalier och böcker m. m.	80 000
52	Landsarkiven	4 534 000
	Dialekt- och ortnamnsarkiv m. m.:	
54	Förvaltningskostnader	2 526 000
57	Insamlingsverksamhet m. m.	519 000
	Riksantikvarieämbetet och statens historiska museum:	
57	Förvaltningskostnader	8 671 000
60	Underhåll och ökande av museets samlingar m. m.	267 000
61	Vård och underhåll av fornlämningar och kulturhistoriskt värdefulla byggnader	674 000
62	Uppdragsverksamhet	3 592 000
63	Bidrag till avlöningar inom landsantikvarieorganisationen	2 080 000

Nationalmuseet:		
64	Förvaltningskostnader	6 396 000
70	Underhåll och ökande av samlingarna m. m.	817 000
71	Utställningar av nutida svensk konst i utlandet	320 000
71	Livruskammaren	977 000
Naturhistoriska riksmuseet:		
73	Förvaltningskostnader	5 208 000
74	Materiel m. m.	609 000
Statens sjöhistoriska museum:		
75	Förvaltningskostnader	3 407 000
76	Underhåll och ökande av samlingarna	1 000
77	Etnografiska museet	1 213 000
78	Medelhavsmuseet	413 000
79	Skoklosters slott	1 118 000
81	Bidrag till Nordiska museet	6 928 000
83	Bidrag till Tekniska museet	1 428 000
85	Bidrag till Skansen	1 829 000
88	Bidrag till vissa museer och arkiv	2 376 000
91	Svenskt biografiskt lexikon	577 000
Stifts- och landsbiblioteken:		
92	Förvaltningskostnader	1 030 000
93	Bokinköp och bokbindning m. m.	163 000
94	Inköp av vissa kulturföremål	100 000

c) ungdoms- och folkbildningsverksamhet

95	Bidrag till ungdomsorganisationernas centrala verksamhet	*7 000 000
95	Bidrag till ungdomsorganisationernas lokala verksamhet	*17 500 000
95	Bidrag till ungdomsledarutbildning	5 100 000
97	Statens ungdomsråd	1 200 000
99	Bidrag till hemgårdsrörelsen	225 000
100	Bidrag till folkbibliotek	6 821 000
103	Bidrag till föreläsungsverksamhet m. m.	2 490 000
105	Bidrag till speciella folkbildningsåtgärder	500 000
106	Bidrag till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning	1 511 000
108	Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.	2 742 000
110	Bidrag till de handikappades kulturella verksamhet	3 295 000

d) utbildning inom kulturområdet

Akademien för de fria konsterna med konsthögskolan:		
112	Utbildningskostnader	3 198 000
114	Undervisningsmateriel m. m.	456 000
Konstfackskolan:		
115	Utbildningskostnader	7 323 000
120	Undervisningsmateriel m. m.	501 000
121	Musikhögskolorna	*12 415 000
122	Statens scenskolor	5 958 000
124	Statens dansskola	1 620 000
125	Dramatiska institutet	6 094 000

* Beräknat belopp

e) radio- och TV-verksamhet

130	Viss beredskapsutrustning m. m.	650 000
130	Ersättning för viss rundradioverksamhet	9 220 000
		326 592 000

C Kyrkliga ändamål

	Domkapiteln och stiftsnämnderna m. m.:	
133	Förvaltningskostnader	3 189 000
135	Reparationsarbeten på domkapitelsbyggnader	169 000
136	Ersättningar till kyrkor m. m.	140 000
137	Vissa ersättningar till kyrkofonden	5 051 000
137	Kurser för utbildande av kyrkomusiker m. m.	257 000
139	Stipendier till blivande präster för utbildning i finska och lapska språken	9 000
139	Bidrag till restaurering av äldre domkyrkor	1 300 000
141	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord	1 000
141	Bidrag till svenska ekumeniska nämnden	80 000
142	Bidrag till de svenska utlandsförsamlingarna	110 000
142	Bidrag till reparationsarbeten på de svenska utlandsförsamlingarnas kyrkobyggnader	50 000
143	Bidrag till tryckning av finskspråkig psalmbok	66 000
		10 422 000

D Skolväsendet**a) centrala och regionala myndigheter m. m.**

151	Skolöverstyrelsen	45 589 000
159	Länsskolnämnderna	23 252 000
162	Läroboksnämnden	599 000
162	Bidrag till vissa elevorganisationer	295 000
163	Bidrag till vissa föräldraorganisationer	205 000

b) pedagogiskt utvecklingsarbete

164	Information om skolreformerna	870 000

c) det obligatoriska skolväsendet m. m.

166	Bidrag till driften av grundskolor m. m.	3 189 000 000
174	Nomadskolor	4 956 000
	Specialskolan m. m.:	
176	Utbildningskostnader	37 167 000
181	Utrustning m. m.	2 118 000
182	Resor för elever jämte ledsagare	1 250 000
183	Bidrag till förskolverksamhet m. m. för vissa handikappade barn	1 110 000

d) gymnasiala skolor m. m.

185	Bidrag till driften av gymnasieskolor	1 102 000 000
195	Bidrag till driften av lantbrukets yrkesutbildning	23 723 000
197	Bidrag till driften av skogsbrukets yrkesutbildning	8 594 000

199	Statliga realskolor	5 950 000
200	Bidrag till driften av högre kommunala skolor	3 000 000
201	Bidrag till driften av riksinternatskolor	10 759 000
	Sjöbefälsskolorna:	
202	Utbildningskostnader	8 442 000
205	Utrustning m. m.	1 015 000
207	Statens skogsinstitut	1 687 000
208	Trädgårdsskolan i Norrköping	934 000
210	Bidrag till Bergsskolan i Filipstad	974 000
211	Bidrag till Specialgymnasiet för lantbruks-, mejeri- och skogsstuderande	88 000
211	Bidrag till driften av vissa privatskolor	15 000 000
214	Bidrag till driften av enskild yrkesutbildning	18 200 000
217	Främjande av lärlingsutbildning hos hantverks- mästare m. m.	4 098 000
217	Bidrag till kostnader för granskning av utförda gesällprov	45 000
218	Vissa kurser för ingenjörer m. m.	400 000

e) investeringsbidrag

219	Bidrag till byggnadsarbeten inom skolväsendet m. m.	241 000 000
231	Bidrag till vissa fullbordade byggnadsarbeten för folkskoleväsendet	1 240 000
232	Bidrag till bostäder för lärare inom det obligato- riska skolväsendet	90 000
232	Bidrag till byggnadsarbeten vid folkhögskolor	6 000 000
233	Bidrag till byggnadsarbeten för lantbrukets yrkes- utbildning	3 412 000
234	Bidrag till byggnadsarbeten för skogsbrukets yrkes- utbildning	1 600 000
		4 764 662 000

E Högre utbildning och forskning**a) centrala myndigheter m. m.**

Universitetskanslersämbetet:

236	Förvaltningskostnader	8 174 000
237	Utredningar m. m.	1 475 000
238	Utrustningsnämnden för universitet och högskolor	1 769 000

b) universiteten m. m.

Humanistiska fakulteterna m. m.:

259	Avlöningar till lärarpersonal	68 986 000
259	Driftkostnader	12 150 000
	Teologiska fakulteterna:	
264	Avlöningar till lärarpersonal	3 610 000
264	Driftkostnader	730 000
	Juridiska fakulteterna:	
266	Avlöningar till lärarpersonal	9 916 000
266	Driftkostnader	1 540 000

	Samhällsvetenskapliga fakulteterna m. m.:	
268	Avlöningar till lärarpersonal	83 901 000
268	Driftkostnader	14 200 000
	Medicinska fakulteterna m. m.:	
274	Avlöningar till lärarpersonal	87 726 000
274	Driftkostnader	59 760 000
	Odontologiska fakulteterna m. m.:	
280	Avlöningar till lärarpersonal	25 622 000
280	Driftkostnader	8 450 000
282	Vissa tandsjukvårdskostnader	17 268 000
	Farmaceutiska fakulteten m. m.:	
284	Avlöningar till lärarpersonal	3 884 000
284	Driftkostnader	2 860 000
	Matematisk-naturvetenskapliga fakulteterna m. m.:	
286	Avlöningar till lärarpersonal	90 125 000
286	Driftkostnader	39 440 000
	Tekniska fakulteterna m. m.:	
290	Avlöningar till lärarpersonal	79 920 000
290	Driftkostnader	37 930 000
294	Chalmers tekniska högskola	61 913 000
	Vetenskapliga bibliotek:	
298	Avlöningar	29 744 000
301	Bokinköp m. m.	13 381 000
303	Förvaltningarna m. m. vid universiteten och vissa högskolor	30 028 000
307	Universiteten m. m.: Gemensamma driftkostnader	155 770 000
308	Decentraliserad universitetsutbildning m. m.	5 545 000
310	Bidrag till Handelshögskolan i Stockholm	2 606 000

c) vissa högskolor m. m.

311	Socialhögskolorna m. m.	*22 170 000
311	Fortbildning av socionomer, journalister m. m.	*252 000
312	Bidrag till Svenska diakonsällskapets sociala utbildningsverksamhet	323 000
312	Journalisthögskolorna	4 684 000
	Nordiska afrikainstitutet:	
314	Avlöningar m. m.	409 000
315	Driftkostnader	305 000
316	Latinamerika-institutet i Stockholm	1 000
317	Vissa kurser för utländska studerande	1 522 000

d) gemensamt för universitet och högskolor

319	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer	800 000
319	Ersättning åt sakkunniga i befordringsärenden	3 500 000
320	Gästföreläsningar	443 000
320	Särskilda åtgärder för forskarutbildning	5 444 000
322	Stipendier för främjande av högre vetenskapliga studier	11 942 000
323	Universitetens datamaskincentraler	1 000
324	Kostnader för datamaskintid	22 650 000
325	Extra utgifter vid universitet och högskolor	1 015 000

* Beräknat belopp

e) vissa forskningsändamål

333	Medicinsk forskning	42 960 000
334	Humanistisk forskning	8 760 000
335	Samhällsforskning	9 900 000
337	Naturvetenskaplig forskning	46 350 000
338	Atomforskning	17 650 000
339	Europeiskt samarbete inom kärnforskningen	19 815 000
341	Europeiskt samarbete inom rymdforskningen	18 185 000
346	Institutet för arbetsmarknadsfrågor	604 000
	Forskningsinstitutet för atomfysik:	
347	Förvaltningskostnader	1 919 000
348	Materiel m. m.	222 000
349	Nordiska institutet för samhällsplanering	401 000
350	Bidrag till centralinstitutet för nordisk asien- forskning	242 000
351	Bidrag till nordiska institutet för sjö rätt	119 000
351	Bidrag till nordiska institutet för teoretisk atom- fysik	978 000
352	Bidrag till Institutet för internationell ekonomi	709 000
353	Bidrag till Konung Gustaf V:s forskningsinstitut	628 000
354	Bidrag till Internationella meteorologiska institutet i Stockholm	322 000
354	Bidrag till Riksföreningen mot cancer	3 000 000

f) inredning och utrustning

357	Inredning och utrustning av lokaler vid universi- teten m. m.	*63 000 000
		1 269 648 000

F Lärarutbildning

360	Lärarhögskolorna m. m.	*212 580 000
	Folkskoleseminarierna:	
360	Utbildningskostnader	5 449 000
361	Materiel m. m.	134 000
	Förskoleseminarierna:	
362	Utbildningskostnader	24 405 000
364	Materiel m. m.	1 410 000
	Gymnastik- och idrottshögskolorna:	
365	Utbildningskostnader	6 978 000
366	Materiel m. m.	295 000
	Seminarierna för huslig utbildning:	
367	Utbildningskostnader	15 077 000
369	Materiel m. m.	396 000
	Slöjdlärarseminariet:	
369	Utbildningskostnader	1 020 000
370	Materiel m. m.	60 000
371	Yrkespedagogiska instituten	7 446 000
373	Ersättning till deltagare i utbildning av lärare vid yrkesundervisningen	6 046 000

* Beräknat belopp

373	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor	10 584 000
376	Särskilda lärarutbildningsåtgärder	2 142 000
377	Lärares fortbildning m. m.	36 553 000
383	Bidrag till Ericastiftelsen	640 000

331 215 000

G Vuxenutbildning

386	Viss utbildning via radio och television m. m. Statliga skolor för vuxna:	42 750 000
391	Utbildningskostnader	5 793 000
392	Material för självstudier	3 500 000
393	Undervisningsmateriel m. m.	293 000
394	Bidrag till driften av kommunala skolor för vuxna	*130 000 000
394	Bidrag till studiecirkelverksamhet	*130 000 000
394	Bidrag till studieförbund	*8 900 000
395	Bidrag till driften av folkhögskolor	108 000 000
397	Bidrag till engångsanskaffning av utrustning m. m. till folkhögskolor	3 000 000
398	Bidrag till löntagarorganisationernas centrala kursverksamhet	5 000 000

437 236 000

H Studiesociala åtgärder

401	Centrala studiehjälpnsnämnden m. m.	7 507 000
403	Studiebidrag m. m.	596 000 000
405	Kostnader för avskrivning av vissa studielån med statlig kreditgaranti	1 000 000
405	Ersättning till postverket och riksbanken för deras bestyr med studiesocialt stöd	987 000
406	Bidrag till avlönanade av föreståndare vid elevhem vid gymnasieskolor m. m.	140 000
407	Bidrag till hälso- och sjukvård för studerande	1 330 000

606 964 000

I Internationellt-kulturellt samarbete

408	Kulturellt utbyte med utlandet	905 000
409	Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.	2 495 000
410	Sveriges anslutning till vissa internationella sam- manslutningar	171 000
411	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa inter- nationella kongresser i Sverige	425 000
411	Bidrag till svenska institut i utlandet m. m.	506 000
414	Främjande av nordiskt-kulturellt samarbete	3 055 000
418	Nordiska kulturfonden	1 284 000

8 841 000

Summa för driftbudgeten **7 778 706 000**

* Beräknat belopp

KAPITALBUDGETEN**I Statens affärsverksfonder m. m.****Televerkets fond**

419 Rundradioanläggningar	31 800 000
	31 800 000

II Statens allmänna fastighetsfond

437 Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	2 000 000
438 Radio- och televisionshus	17 200 000
440 Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	*140 000 000
	159 200 000

IV Statens utlåningsfonder

441 Allmänna studielånefonden	113 000 000
442 Studiemedelsfonden	790 000 000
443 Lånefonden för studentkårlokaler	1 000
	903 001 000

Summa för kapitalbudgeten **1 094 001 000**

Totalt för utbildningsdepartementet **8 872 707 000**

* Beräknat belopp

Jordbruksdepartementet

ÖVERSIKT

Till jordbruksdepartementet hör jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering, prisreglering på jordbrukets och fiskets områden, fiskefrämjande åtgärder, rennärlingsfrågor, djursjukvård, livsmedelsfrågor, frökoll, växtskydd och lantbrukskemisk service, utbildning, forskning och försök på jordbrukets, trädgårdsnäringsens, veterinärmedicinens och skogsbrukets områden, miljövård — omfattande vatten-, luft- och övrig naturvård samt buller — idrotts- och friluftsvksamhet samt jakt och viltvård.

Jordbruk och trädgårdsnäring

Överenskommelse träffades under våren 1970 om en justering av mittpriser, prisgränser och införselavgifter för jordbruksprodukter utom socker och fabrikspotatis fr. o. m. den 1 juli 1970. Justeringarna beräknas motsvara ett belopp av 318 milj. kr.

Jordbruksnämnden har fått i uppdrag att med utgångspunkt från 1967 års riksdags beslut om jordbrukspolitiken avge förslag rörande prisregleringen för jordbruksprodukter med undantag för socker och sockerbetor för tiden efter den 30 juni 1971. Överläggningar pågår mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation samt nämndens konsumentdelegation. 1969 års mjölkpriskommittés betänkande om prissättningen på mjölk och mejeriprodukter har överlämnats till nämnden för att övervägas i samband med överläggningarna.

Utredningen om stöd till jordbruket i norra Sverige har överlämnat sitt betänkande. Förslag om ett väsentligt ökat stöd till jordbruket i norra Sverige kommer att läggas fram i särskild proposition till årets riksdag.

Resurserna för jordbrukets och trädgårdsnäringsens rationalisering har under senare år kraftigt förstärkts. Kreditgarantirama har fördubblats sedan budgetåret 1966/67 och uppgår nu till ca 300 milj. kr. Jordfonden har från samma budgetår ökat med 100 milj. kr. och uppgår f. n. till 277 milj. kr. Tillgången på kreditgarantier liksom jordfonden har därmed uppnått den nivå som förutsattes av 1960 års jordbruksutredning. Efterfrågan på kreditgarantier har under budgetåret 1969/70

varit lägre än under närmast föregående budgetår. Nedgången bedöms vara tillfällig. Någon ändring av de ramar inom vilka lånegarantier får beviljas föreslås därför inte för budgetåret 1971/72.

Fastighetsförvärv med anlitan­de av jordfonden har åter ökat under budgetåret 1969/70 efter en viss nedgång under budgetåret dessförinnan. Samtidigt har försäljningen av fastigheter stigit till den högsta nivå som hittills uppnåtts. Denna utveckling är tillfredsställande med hänsyn till behovet av strukturrationalisering i jordbruket och skogsbruket. Något tillskott till jordfonden behövs inte under budgetåret 1971/72.

För att hjälpa jordbrukare och trädgårdsodlare att lösa tillfälliga likviditetssvårigheter som uppkommit till följd av skörde­skador eller andra omständigheter föreslås möjligheterna att erhålla kreditgaranti för driftslån vidgä. Vidare föreslås att kreditgaranti i vissa fall skall kunna lämnas vid nyetablering inom trädgårdsnäringen.

För skörde­skador på 1969 års skörd utbetalades under våren 1970 137 milj. kr. Detta är det högsta belopp som utbetalats sedan skyddet infördes år 1961. Skördeutfallet i fjol var genomsnittligt bättre än år 1969. Medlen i skörde­skadefonden synes räcka för kommande utbetalningar av skörde­skadeersättningar.

Under budgetåret 1969/70 har en första upplaga av lantbrukets företagsregister iordningställt. Registret kommer att kunna ge ett värdefullt underlag för analyser av lantbrukets nuvarande struktur, behov av åtgärder, verkningar av vidtagna åtgärder m. m.

Skogsbruk

Efterfrågan på skogsprodukter är f. n. god på världsmarknaden. Prognoserna tyder på stigande efterfrågan, vilket är särskilt markant inom Västeuropa som är den svenska skogsnäringens främsta marknad.

Denna situation har lett till hög aktivitet inom skogsbruket med bl. a. ökad efterfrågan på arbetskraft och andra resurser som följd. Med hänsyn till de goda framtidsutsikterna planeras en omfattande ökning av skogsindustrins produktionskapacitet i framför allt södra Sverige. Om dessa planer kommer till utförande medför de i större omfattning än hittills krav på skogsbruket i fråga om avverkat virke. Rationaliseringen inom skogsbruket måste fortgå i oförminskad takt för att de disponibla resurserna i fråga om arbetskraft, maskiner o. d. skall räcka till. Frågan om hur staten med hänsyn till bl. a. det ökade anspråket på skogsbruket från skogsindustrin på bästa sätt skall medverka till en ur ekonomisk och social synpunkt sund utveckling inom skogsbruket utreds av skogs­politiska utredningen, som beräknas lämna ett betänkande under år 1971.

För budgetåret 1971/72 föreslås ökning­ar av anslagen till vägbyggnader på skogar i enskild ägo och till åtgärder för ökad skogsproduk-

tion i Norrland m. m. Bidragsramen för samverkansområden föreslås utökad från 9,5 milj. kr. till 10 milj. kr.

Fiske

Inom fiskerinäringen har ekonomiska svårigheter föranlett fortsatta särskilda stödåtgärder. 1970 års riksdag har sålunda beslutat att under budgetåret 1970/71 statliga lånegarantier på 20 milj. kr. får beviljas för att konsolidera de ekonomiska förhållandena hos fiskare. Vidare utgår statliga fiskerilån för rationaliseringsändamål med 9 milj. kr. Liksom föregående budgetår har 3 milj. kr. anslagits till särskilt omställningsbidrag för fiskare. För prisreglering av fisk m. m. disponeras innevarande budgetår drygt 6 milj. kr., vilket innebär en ökning med ca 2 milj. kr. i förhållande till föregående budgetår.

För nästa budgetår föreslås fiskerilån för rationaliseringsändamål med 9 milj. kr.

Rennäring

Särskild proposition avses läggas fram om ny rennärlagslagstiftning som syftar till en effektivare och mer lönsam renskötsel. Stödet till rennäringen byggs ut. En omorganisation av de nuvarande lappbyarna till samebyar föreslås också. Förslaget bygger på principen om samverkan mellan de renskötande medlemmarna i byn enligt samma huvuddrag som gäller för ekonomiska föreningar. Statens lappfond ändras till en samefond med särskild fondstyrelse i vilken företrädare för samerna föreslås ingå.

Service och kontroll

Frågor om livsmedelskontroll m. m. enligt livsmedelsstadgan kommer i fortsättningen att ligga inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde. Livsmedelsstadgekommittén har utarbetat förslag till ny livsmedelsstadga och organisation för livsmedelskontrollen m. m. Kommittén föreslår att ytterligare åtgärder vidtas för att bl. a. förbättra livsmedlens hygieniska kvalitet och hindra olämpliga tillsatser i livsmedel. Vidare är det av vikt att ökade möjligheter ges för konsumenterna att avgöra livsmedlens kondition och näringsvärde genom hållbarhetsmärkning, innehållsdeklaration, varumärkning m. m. Avsikten är att proposition skall läggas fram till årets riksdag om dels en ny livsmedelslag, dels en kraftig förstärkning av resurserna för livsmedelskontrollen m. m. Avsikten är att en ny organisation härför skall komma till stånd fr. o. m. den 1 januari 1972.

Utbildning och forskning

Högskolorna inom jordbruksdepartementets område har under den senaste femårsperioden fått betydande resursförstärkningar. Anslagen

har sålunda under denna tid fördubblats och uppgår innevarande budgetår till ca 95 milj. kr. Högskolornas anslag föreslås nästa budgetår öka med 7,4 milj. kr.

Vid lantbrukshögskolan föreslås en förbättring och utökning av den nuvarande hortonomutbildningen. Förslaget innebär att utbildningen delas upp på två linjer, landskapsarkitektlinjen och hortonomlinjen. Antalet utbildningsplatser för landskapsarkitekterna fördubblas samtidigt som ökade resurser tillförs bl. a. härför. Intagningen på agronomlinjen vid högskolan har redan innevarande läsår ökat från 80 till 105 elever.

Vidare förstärks utbildningsresurserna vid veterinärhögskolans kliniska institutioner.

Vid skogshögskolan föreslås för nästa budgetår bl. a. att en biträdande professur inrättas.

Under år 1970 har påbörjats byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor till en kostnad av ca 20 milj. kr. Anslaget till byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor ökas för nästa budgetår med 8 milj. kr. till 14,3 milj. kr.

1970 års riksdag har beslutat att veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt skall omlokaliseras till Uppsala. Detta innebär att forsknings- och utbildningsresurserna på veterinärmedicinens och lantbrukets områden samordnas. Utflyttningen kommer enligt planerna att påbörjas inom tre år och vara slutförd efter ytterligare tre—fyra år. En kommitté med uppgift att utreda frågor som hör samman med förflyttningen har tillsatts.

Förslag läggs samtidigt i tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår fram om att staten tillsammans med bl. a. vissa kommuner övertar ansvaret för den fortsatta driften av Norrvikens trädgårdar utanför Båstad.

Miljövård m. m.

Miljövårdens primära uppgift är att garantera alla en livsvänlig miljö. Därför måste miljöförstörelsen stoppas och förstörd miljö så långt möjligt återställas. Detta kräver samarbete mellan stat, kommuner, näringsliv och enskilda. Statsmakternas uppgift är att ange riktlinjer och regler för olika organs handlande på miljövårdens område samt att välja de politiska medel som behövs för att nå målet. Det viktigaste instrumentet i miljövårdsarbetet är lagstiftningen. Lagarna anger samhällets miljövårdskrav. För tillsyn av att bestämmelserna efterlevs krävs en väl fungerande administration. I vissa fall måste samhället genom bidrag stimulera kommuner och näringsliv till åtgärder. För att öka kunskaperna om miljöförstörelsen och för att få fram underlag för motåtgärder krävs omfattande forskningsinsatser. En annan viktig uppgift för samhället är att genom information i olika former sprida kunskap om miljövård till så många som möjligt. Miljövårdens problemens

omfattning för också med sig att många problem bara kan lösas genom internationellt samarbete.

Medvetenheten om miljövårdsproblemen omfattning har vuxit fram successivt. I takt med att kunskapen om problemen ökat har också åtgärderna intensifierats. En rad reformer och åtgärder har satts in under de senaste åren. En omfattande administration har byggts upp med statens naturvårdsverk som central förvaltningsmyndighet. Länsstyrelserna har fått särskilda naturvårdssektioner. Lagstiftningen har utvidgats och gjorts mera effektiv. Härigenom och genom statliga ekonomiska stödåtgärder har kommuner och industrier förmåtts att vidta alltmer långtgående reningsåtgärder. Forskningen har också byggts ut kraftigt.

Reformverksamheten har fortsatt också under år 1970. Den 1 januari 1971 har en ny renhållningslagstiftning trätt i kraft. Genom den nya lagstiftningen har ett absolut förbud mot nedskräpning införts. Den som skräpar ned är skyldig att städa upp efter sig. Vidare får kommunen ansvaret för renhållningen såväl vid bebyggelse som ute i naturen. Ett obligatoriskt kommunalt renhållningsmonopol införs i fråga om hushållsavfall. I fråga om industriavfall m. m. får kommunerna möjlighet att införa kommunalt renhållningsmonopol. Det centrala ansvaret för renhållningsfrågorna har lagts på statens naturvårdsverk. Informationen inom miljövårdsområdet har förstärkts. En särskild rikskampanj mot nedskräpning har startat. Vidare har statskontoret fått i uppdrag att lägga fram förslag om ett premiesystem för att underlätta omhändertagande och skrotning av bilvrak.

Miljöskyddslagen, som trädde i kraft den 1 juli 1969, har medfört en stor arbetsbelastning både för naturvårdsverket och koncessionsnämnden för miljöskydd. Fram till december 1970 hade verket och nämnden fått in sammanlagt mer än 500 ärenden rörande tillståndsprövning av verksamhet som kan medföra vatten- eller luftföroreningar eller andra störningar.

Den under senare år alltmer intensifierade utbyggnaden av kommunala avloppsreningsverk har fortsatt också under år 1970. Bidragsramen för statsbidrag till kommunala avloppsreningsverk har höjts från 40 milj. kr. för budgetåret 1968/69 till 60 milj. kr. för budgetåret 1970/71. Allt fler reningsverk byggs nu för kemisk rening. Av bidragsbesluten under budgetåret 1969/70 avsåg ca hälften anläggningar med denna reningsgrad. Antalet reningsverk med biologisk och kemisk rening beräknas f. n. uppgå till ca 1 300. Härav är 59 försedda med kemisk rening. Ytterligare ca 330 sådana är f. n. under byggnad eller projektering. Fortfarande går emellertid avloppsvattnet från 20 % av tätortshushållen ut i vattendragen helt ornat. Därför måste ansträngningarna att få till stånd ytterligare reningsverk fortsätta. Redan under nästa år bör byggandet av så många ytterligare reningsverk kunna påbörjas att mer än 90 % av tätortshushållen blir anslutna till reningsverk. Senast år 1975 bör alla

svenska tätorter ha en tillfredsställande avloppsrening.

Särskilda statsbidrag på 50 milj. kr. om året ställs under en femårsperiod till den äldre industrins förfogande för att göra det möjligt att snabbt bygga ut erforderliga reningsanordningar. Avskrivningsmöjligheterna för miljövårdsanordningar inom industrin har förbättrats. Med stöd bl. a. härav och till följd av miljöskyddslagstiftningens krav görs nu betydande satsningar när det gäller vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Ansökningarna om statligt bidrag till sådana åtgärder inom den äldre industrin uppgår hittills till ca 175 milj. kr. Det är främst skogsindustrin och metallindustrin som ansökt om bidrag.

Inom luftvårdsområdet har beslut fattats om en sänkning av högsta tillåtna svavelhalten i eldningsolja till en viktprocent i Stockholm med omgivning och Göteborg. Enprocentsgränsen avses successivt utsträckas också till övriga tätorter. Fr. o. m. år 1971 gäller särskilda bestämmelser om avgasrening på bilar. Naturvårdsverket har fr. o. m. den 1 juli 1970 ansvaret för utvecklingsarbetet på bilavgasområdet.

Antalet naturområden som säkrats för allmänhetens friluftsliv eller för vetenskapliga eller kulturella ändamål har ökat ytterligare under år 1970 och har nu en sammanlagd areal av ca 90 000 ha. Utredningar har tillsatts för översyn av naturvårdslagen och för fritidsbåtfrågor. Naturvårdsverket har lagt fram förslag rörande landskapsvård i odlingsbygder. Förslaget remissbehandlas f. n.

Miljökontrollutredningen, som har till uppgift att bl. a. lägga fram förslag om lagstiftning om miljöfarliga produkter, väntas lämna ett betänkande under första halvåret 1971.

För budgetåret 1971/72 föreslås en fortsatt förstärkning av insatserna inom miljövårdsområdet. För naturvårdsverket beräknas ytterligare fem tjänster. En sektion för idrotts- och friluftsförfrågor förutsätts bli inrättad. I sammanhanget kan nämnas att under civildepartementets huvudtitel beräknas medel för 33 nya tjänster för miljövård vid länsstyrelserna för nästa budgetår i samband med omorganisationen av länsstyrelserna.

Det statliga stödet till idrott har under innevarande budgetår utgått dels som organisationsstöd under tionde huvudtiteln och dels som anläggningsstöd under nionde huvudtiteln. Fr. o. m. nästa budgetår flyttas organisationsstödet från handelsdepartementet till jordbruksdepartementet. För nästa budgetår beräknas idrottsstödet öka från ca 70 milj. kr. till ca 83,5 milj. kr., varav till organisationsstöd 45,4 milj. kr., anläggningsstöd 22 milj. kr. och bidrag till ungdomens fritidsverksamhet 16 milj. kr. Medel har beräknats för statsbidrag till en riksanläggning för skidsport i Falun.

Koncessionsnämndens resurser föreslås fördubblade. Sex tjänster inrättas, varav en ställföreträdande ordförande och en överingenjör. Anslagen för att säkerställa och vårda naturområden föreslås öka med 1 milj. kr. till 18,7 milj. kr. Anslagen till forskning inom miljövårdsområ-

det beräknas öka med 1,2 milj. kr. till sammanlagt 13,4 milj. kr. Vidare föreslås en höjning av bidragsramen för kommunala avloppsreningsverk med 20 milj. kr. till 80 milj. kr.

Internationellt samarbete

Jordbruks- och fiskefrågor intog en framträdande plats i det utrednings- och förhandlingsarbete som bedrevs rörande ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (NORDEK). Även under det förberedelsearbete som under året ägt rum inför Sveriges förhandlingar om en eventuell anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen (EEC) har ett omfattande utredningsarbete m. m. på jordbruks- och fiskeområdet bedrivits.

Sverige var under år 1970 medlem av FAO:s råvarukommitté samt av styrelsen för det internationella livsmedelsprogrammet (WFP). Sverige deltog dessutom i FAO:s andra världslivsmedelskonferens i Haag. Sveriges bidrag till WFP inbegripet bidraget enligt den särskilda konventionen om livsmedelshjälp uppgår i år till ca 43 milj. kr. Omkring tre fjärdedelar därav utgörs av leveranser av svenska livsmedel.

Det internationella spannmålsarrangemanget i vilket Sverige medverkar och som omfattar dels det internationella veteavtalet, dels konventionen om livsmedelshjälp, löper ut den 30 juni 1971. En förhandlingskonferens om ett nytt spannmålsarrangemang kommer att äga rum i början av detta år.

Med anledning av en rekommendation från Nordiska rådet om nordiskt samarbete på miljövårdsområdet har preliminär överenskommelse träffats om att inrätta ett nordiskt kontaktorgan för miljövårdsfrågor. Kontaktorganets uppgift skall vara att nära följa planeringen och verksamheten på miljövårdsområdet samt befordra de möjligheter till nordiskt samarbete som därvid framkommer.

Sverige deltog aktivt i den europeiska naturvårdskonferens, som Europarådet arrangerade i februari år 1970 med anledning av det europeiska naturvårdsåret. Dessutom har Sverige medverkat i det internationella samarbetet på miljövårdens område inom FN:s olika organ, bl. a. ECE samt inom OECD.

Förberedelsearbetet för att arrangera den FN-konferens om människans miljö som skall äga rum i Stockholm år 1972 påbörjades i fjol av den särskilda nationalkommitté som tillsatts härför. För nästa budgetår har under departementets kommittéanslag beräknats ca 5 milj. kr. för kostnaderna för konferensen.

Vid Nordostatlantiska fiskerikommissionens åttonde möte antogs rekommendationer som innebär en viss begränsning av fisket efter sill och lax i Nordostatlanten. Genom dessa rekommendationer vill medlemsstaterna solidariskt skydda det minskade beståndet av dessa fiskslag i Nordostatlanten.

Sverige var arrangörsländ för den nordiska fiskerikonferensen som i augusti i fjol ägde rum i Visby.

Sammanställning

Förändringarna totalt inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Jordbruksdepartementet m. m.	8,0	14,2	+ 6,2
B. Jordbrukets rationalisering m. m.	124,8	124,4	- 0,4
C. Jordbruksprisreglering	251,4	265,4	+ 14,0
D. Skogsbruk	78,4	73,7	- 4,7
E. Fiske	15,8	13,2	- 2,6
F. Rennäring	1,9	0,5	- 1,4
G. Service och kontroll	62,3	67,8	+ 5,5
H. Utbildning och forskning	121,0	130,7	+ 9,7
I. Miljövård m. m.	191,8	247,0	+ 55,2
J. Diverse	3,4	3,7	+ 0,3
Summa för driftbudgeten	858,8	940,6	÷ 81,8
KAPITALBUDGETEN			
Statens affärsverksfonder			
Domänverket	4,1	4,0	- 0,1
Statens allmänna fastighetsfond	6,3	14,3	+ 8,0
Statens utlåningsfonder	1,0	1,2	+ 0,2
Fonden för beredskapslagring	155,0	—	- 155,0
Diverse kapitalfonder	—	—	—
Summa för kapitalbudgeten	166,4	19,5	- 146,9
Totalt för jordbruksdepartementet	1 025,2	960,1	- 65,1

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Bengtsson, anmäler de frågor, som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, och anför.

DRIFTBUDGETEN *Nionde huvudtiteln*

A. JORDBRUKSDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Jordbruksdepartementet

1969/70 Utgift	4 682 661
1970/71 Anslag	5 256 000
1971/72 Förslag	5 699 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
	Dep.chefen	
Personal		
Handläggande personal	41	+ 1
Övrig personal	30	—
	71	+ 1
Anslag		
Avlöningar	4 070 000	+ 288 000
Sjukvård	11 000	—
Reseersättningar	52 000	+ 20 000
Expenser	187 000	+ 25 000
Lönekostnadspålägg	936 000	+ 110 000
	5 256 000	+ 443 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 699 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en tjänst som departementssekreterare för handläggning av ärenden rörande livsmedelslagstiftningen m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Jordbruksdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 699 000 kr.

A 2. Lantbruksrepresentanter

1969/70 Utgift	443 607
1970/71 Anslag	488 000
1971/72 Förslag	653 000

Lantbruksrepresentanterna har till uppgift att inhämta och förmedla kunskaper om jordbruket, skogsbruket och fisket samt därmed sammanhängande näringar i de länder eller internationella organisationer som ingår i deras verksamhetsområden. F. n. är lantbruksrepresentanterna placerade i Bonn, Bryssel och Washington.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		Dep.chefen
Personal	3	—
Anslag		
Avlöningar	305 000	+ 119 000
Sjukvård	1 000	+ 3 000
Resekostnader och expenser	52 000	+ 7 000
Ersättning till kostnader för förhyrning av bostäder	80 000	+ 13 000
Lönekostnadspålägg	50 000	+ 23 000
	488 000	+ 165 000

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 653 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. biträdespersonal, som f. n. avlönas från anslag under tredje huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksrepresentanter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 653 000 kr.

A 3. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	1 919 342	Reservation	293 684
1970/71 Anslag	2 000 000		
1971/72 Förslag	7 500 000		

Av ökningen hänför sig ca 5 milj. kr. till kostnaderna för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön, vilka bör bestridas från detta anslag. Anslaget kommer till följd härav att disponeras för vissa kostnader som normalt inte bestrids från kommittéanslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1969/70 Utgift	457 848	Reservation	329 533
1970/71 Anslag	270 000		
1971/72 Förslag	300 000		

Anslaget bör tas upp med 300 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

B. JORDBRUKETS RATIONALISERING M. M.**B 1. Lantbruksstyrelsen**

1969/70 Utgift	10 678 879
1970/71 Anslag	11 241 000
1971/72 Förslag	11 359 000

Lantbruksstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden om lantbruket och lantbrukets rationalisering i den mån sådana ärenden inte ankommer på annan myndighet. Styrelsen är chefsmyndighet för lantbruksnämnderna, statens hingstdepå och stuteri, trädgårdsskolan i Norrköping samt lappväsendet i fråga om rennäringen. Styrelsen är också tillsynsmyndighet över statens centrala frökontrollanstalt och de lokala frökontrollanstalter som är behöriga att utföra statsplomering av utsädesvara, statens maskinprovningar, lantbrukets yrkesskolor, de lokala lantbrukskemiska kontrollanstalter för vilka styrelsen fastställt stadgar samt statens lantbruksinformation. Styrelsen skall vidare följa verksamheten vid de hushållningssällskap, vars stadgar styrelsen fastställt.

Inom lantbruksstyrelsen finns sju byråer, nämligen administrativa byrån, strukturbyrån, investeringsbyrån, lantbruksbyrån, husdjursbyrån, undervisningsbyrån och jordbruksekonomiska byrån. Dessutom finns en särskild arbetsenhet för översiktlig planering, en för rådgivningsfrågor och en för internationella ärenden. Styrelsen ställer personal till förfogande för statens lantbruksinformation.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	86	—1	—1
Övrig personal	82	—6	—6
	168	—7	—7
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	7 357 000	—233 000	—218 000
Sjukvård	14 000	+ 2 000	+ 2 000
Reseersättningar	437 000	+115 000	+105 000
Därav utrikes resor	(25 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	756 000	+145 000	+136 000
Expenser	480 500	+112 000	+ 41 000
Därav engångsutgifter	(14 000)	(+ 65 000)	(— 14 000)
Upplysningsverksamhet	351 000	+ 76 000	+ 16 000
Kostnader för viss informationsverksamhet	150 000	—	—
Lönkostnadspålägg	1 695 000	+ 37 000	+ 39 000
Övriga utgifter	3 000	— 3 000	— 3 000
	11 243 500	+251 000	+118 000
<i>Uppbördsmedel</i>	2 500	—	—
Nettoutgift	11 241 000	+251 000	+118 000

Lantbruksstyrelsen

Lantbrukets omstrukturering och effektivisering har under senare år försiggått i hög takt. Denna utveckling har ägt rum inom ramen för en i stort sett oförändrad produktionsvolym. En betydande minskning har skett i fråga om antalet förvärvsarbetande, antalet brukningsenheter och antalet kor i jordbruket. Även åkerarealen har minskat. Under 1960-talet har den årligen minskat med 1,1 % eller med 35 000 ha och uppgår f. n. till ca 3 milj. ha. Antalet brukningsenheter har under 1960-talet årligen minskat med 4 % eller med 9 000 enheter medan minskningen under 1950-talet var ca 5 000 enheter per år. Antalet förvärvsarbetande i jordbruket har under perioden 1950—1965 minskat med knappt 5 % per år. Åkerarealen och antalet brukningsenheter minskar särskilt snabbt i norra Sverige. Antalet i jordbruk sysselsatta har enligt jordbruksinventeringarna åren 1964—1968 i det närmaste nedgått dubbelt så snabbt i Norrland som i södra och mellersta Sveriges slättbygder.

En stor skillnad föreligger mellan den nuvarande företagsstrukturen och en företagsstruktur anpassad till rådande tekniska och ekonomiska förutsättningar. Eftersom dessa förutsättningar inte är konstanta utan liksom hittills kommer att ändras med den tekniska utvecklingen förskjuts ständigt målet för lantbrukets rationaliseringsverksamhet. Vid fortsatt ekonomisk tillväxt i det svenska samhället och vid nu gällande jordbrukspolitiska riktlinjer kan därför under 1970-talet väntas en snabb strukturrationalisering i samband med viss krympning av jordbrukets produktionsapparat. Samtidigt kommer olika rationaliseringsåtgärder att öka produktiviteten. Produktionen kommer därför inte att minska i takt med resursernas krympning. Det är angeläget att denna utveckling i största möjliga utsträckning underlättas genom olika statliga insatser.

Efterfrågan på statligt stöd till jordbrukets rationalisering var under budgetåret 1969/70 lägre än under närmast föregående budgetår. Flera skäl har medverkat till detta. Bl. a. har möjligheterna att i stället för lån mot kreditgaranti erhålla ökade bottenlån utnyttjats i betydande utsträckning. Vidare verkar det höga ränteläget och de allmänna kreditrestriktionerna dämpande på investeringsviljan inom jordbruket. Mot bakgrund av det stora behovet av investeringar i jordbruket kan nedgången i efterfrågan på kreditgaranti antas vara tillfällig.

Lantbruksstyrelsen behandlar därefter de särskilda yrkandena för budgetåret 1971/72.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 310 000 kr.
2. Den tillgängliga arbetskraften för handläggning av mera krävande ärenden av juridisk och administrativ natur är för liten. Administrativa byrån bör därför förstärkas med en väl kvalificerad jurist (+ 94 000 kr.).
3. För utredningar och undersökningar i samband med övergång till

ny organisation för redovisning och revision behövs en redovisningstekniker och ett biträde (+ 90 000 kr.).

4. En överflyttning den 1 juli 1971 till skolöverstyrelsen av undervisningsbyråns verksamhet med tillsyn över den skolmässiga utbildningen på lantbrukets område medför en minskning av anslaget med 625 000 kr.

5. Även sedan den skolmässiga utbildningen förts över till skolöverstyrelsen skall rådgivningen och kursverksamheten för yrkesverksamma inom jordbruks- och trädgårdsnäringarna i oförminskad omfattning bedrivas av lantbruksnämnderna under tillsyn av lantbruksstyrelsen. Denna anordning förutsätter att de båda styrelserna nära samarbetar i viktigare frågor om yrkesutbildning och rådgivningsverksamhet. Det är av vikt att rådgivningsverksamheten planeras omsorgsfullt och att gjorda insatser fortlöpande värderas. Arbetsenheten för rådgivningsfrågor bör förstärkas med två kvalificerade tjänstemän. Samtidigt bör personalen vid lantbruksnämnderna kunna minskas med en lantbrukskonsulent. (+ 144 000 kr.)

6. För vidgad upplysningsverksamhet, särskilt i fråga om jordbrukets prisregleringar, behöver statens lantbruksinformation ytterligare 60 000 kr.

7. För ökade omkostnader till följd av intensifierad verksamhet beräknar styrelsen 178 000 kr.

Remissyttrande

Riksrevisionsverket har inte något att erinra mot att medel för en redovisningstekniker ställs till styrelsens förfogande.

Departementschefen

Chefen för utbildningsdepartementet har tidigare denna dag föreslagit att yrkesutbildningen på lantbrukets, trädgårdsnäringens och skogsbrukets områden fr. o. m. nästa budgetår förs över från jordbruksdepartementet till utbildningsdepartementet. Samtidigt bör skolöverstyrelsen i stället för lantbruksstyrelsen resp. skogsstyrelsen bli central myndighet för denna utbildning. Till följd härav bör verksamheten vid lantbruksstyrelsens undervisningsbyrå flyttas över till skolöverstyrelsen. Anslaget kan därför minskas med 625 000 kr.

1964 års rennäringsgassakkunniga har i sitt betänkande Rennärningen i Sverige (SOU 1968: 16) lagt fram förslag rörande rennärningen i vårt land och därmed sammanhängande frågor. Förslag till rennäringslag har remitterats till lagrådet. Jag har för avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att förelägga 1971 års riksdag proposition i frågan. Redan nu vill jag dock föreslå att medel beräknas för ändamålet under berörda anslag. Under detta anslag bör tas upp medel för personal för handläggning av rennäringsfrågor i lantbruksstyrelsen m. m. med 355 000 kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 359 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för nya tjänster för en avdelningsdirektör (2), en byrådirektör (5) och en redovisningstekniker (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 11 359 000 kr.

B 2. Lantbruksnämnderna

1969/70 Utgift	74 328 251
1970/71 Anslag	78 100 000
1971/72 Förslag	80 901 000

Lantbruksnämnd skall uppmärksamt följa lantbrukets tillstånd och utveckling samt vidta eller hos lantbruksstyrelsen föreslå de åtgärder som är påkallade eller i övrigt lämpliga, särskilt för att åstadkomma en snabb strukturrationalisering inom lantbruket. Nämnden svarar även för vissa statliga åtgärder i fråga om tillsyn över växtodling och husdjurskötsel, om skördeeskadeskydd, skördeuppskattning och skördestatistik samt om försöksverksamhet och kursverksamhet inom lantbrukets områden. Nämnden handlägger vidare frågor inom fiskets område och andra ärenden som enligt särskilda bestämmelser ankommer på nämnden.

Lantbruksnämnd är, om ej lantbruksstyrelsen bestämmer annat, organiserad på tre enheter, nämligen en strukturenhet, en produktionsenhet och en administrativ enhet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	752	+1	+ 8
Övrig personal	563	—1	+17
	1 315	—	+25
Anslag			
Avlöningar	51 015 000	÷ 445 000	÷1 512 000
Sjukvård	80 000	—	+ 2 000
Resesättningar	7 088 000	—	— 241 000
Lokalkostnader	4 644 000	+ 438 000	+ 422 000
Expenser	2 437 000	÷ 344 000	+ 146 000
Utrustning	450 000	—	—
Utbildningskurser för viss personal vid lantbruksorganisationen	180 000	+ 44 000	+ 10 000
Kostnader i samband med projekteringsverksamheten	300 000	—	—

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
Ersättning för tjänster sammanhängande med kontakter mellan lantbruksnämnderna och näringsutövarna	100 000	—	—
Kostnader för att insamla primäruppgifter till fiskeristatistik beträffande salt-sjöfisket	60 000	— 60 000	— 60 000
Lönekostnadspålägg	11 736 000	+ 778 000	+1 020 000
Övriga utgifter	10 000	— 10 000	— 10 000
	78 100 000	+1 979 000	+2 801 000

Inkomster vid lantbruksnämnderna, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till 3 milj. kr. (1970/71 3,3 milj. kr.).

Lantbruksstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 544 000 kr.
2. Vid vissa lantbruksnämnder har fiskerikonsulenternas arbetsbörda vuxit väsentligt. I avvaktan på resultatet av pågående utredning om den statliga fiskerid administrationen bör medel anvisas för tillfällig assistentpersonal (+ 153 000 kr.).
3. I samband med att personalen inom lantbruksstyrelsen förstärks för att tillgodose ett behov av ökad central service för rådgivningen och kursverksamheten vid lantbruksnämnderna bör en tjänst som lantbrukskonsulent vid nämnderna dras in (— 71 000 kr.).
4. Medel bör anvisas för anlitande av veterinär expertis för bedömning av djurstallar (+ 81 000 kr.).
5. För kostnader för företagsnämndernas verksamhet behövs en förstärkning av avlöningsposten med 7 000 kr.
6. Till följd av lokaltillskott vid vissa lantbruksnämnder beräknas lokalkostnaderna öka med 145 000 kr.
7. Under år 1970 har bearbetningen av vissa skogsvärderingar rationaliserats genom automatisk databehandling. För att göra det möjligt att ytterligare rationalisera arbetet därmed och anlita automatisk databehandling även för beräkningar vid upprättande av företagsekonomiska produktionsplaner och för bearbetning av viss statistik behöver expensposten förstärkas med 140 000 kr. För ökade omkostnader till följd av intensifierad verksamhet i övrigt beräknar styrelsen 50 000 kr.
8. Övergången till större och mera komplicerade företag i jordbruket och trädgårdsnäringen medför att rådgivarna måste specialiseras alltmer. Med början under budgetåret 1971/72 bör därför särskilda

specialiseringskurser anordnas för i första hand viss assistentpersonal (+ 30 000 kr.).

9. Med hänsyn till arbetsfördelningen mellan styrelsen och nämnderna bör 100 000 kr. av anslagsposten Rescersättningar föras över till styrelsen.

10. Anslagsposterna Övriga utgifter och Kostnader för att insamla primäruppgifter till fiskeristatistik beträffande saltsjöfisket bör avvecklas. Behövliga medel bör anvisas på andra poster.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 80 901 000 kr. Jag har därvid beaktat att en tjänst som lantbrukskonsulent kan dras in (3). Vidare har jag räknat med medel bl. a. för veterinär expertis för bedömning av djurstallar (4).

Med hänvisning till vad jag anfört under punkten B 1 har jag under detta anslag beräknat medel för rennärigen med 2 060 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbruksnämnderna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 80 901 000 kr.

B 3. Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.

1969/70 Utgift	2 875 057
1970/71 Anslag	3 145 000
1971/72 Förslag	3 195 000

Anslaget används för att bestrida kostnader för kursverksamhet m. m. i syfte att främja rationaliseringen inom jordbruket och trädgårdsnärigen samt den yttre rationaliseringen inom skogsbruket. Av anslaget får disponeras dels högst 30 000 kr. för ersättningar till deltagare i kurser anordnade i anslutning till verksamheten vid lantbrukshögskolans konsulentavdelning samt kostnader för att anlita andra föreläsare vid dessa kurser än de som tillhör konsulentavdelningen, dels högst 150 000 kr. för att bestrida kostnader för inspelning av lantbruksprogram för TV.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör på grund av inträffade kostnadsstegringar höjas med 40 000 kr. i fråga om arvoden och reseersättningar och med 10 000 kr. för intrångsersättningar till innehavare av demonstrationsgårdar.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 195 000 kr.

B 4. Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.

1969/70 Utgift	10 811 915
1970/71 Anslag	15 000 000
1971/72 Förslag	14 000 000

Från anslaget utbetalas dels bidrag till yttre och inre rationalisering enligt kungörelsen (1967: 453) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering m. m. (ändrad 1969: 186), dels de bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånecfond, som utfästas före den 1 juli 1967. Därutöver används anslaget för vissa speciella ändamål.

Bidrag för yttre och inre rationalisering

Budgetår	Ram	Beviljade bidrag m. m.
1969/70	15 000 000	11 347 000
1970/71	15 000 000	

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 15 milj. kr. och därav bör få tas i anspråk medel för speciella ändamål i samma utsträckning som för innevarande budgetår.

Bidragramen bör hållas oförändrad. Av ramen bör få disponeras 10 milj. kr. för bidrag till yttre rationalisering och 5 milj. kr. för bidrag till inre rationalisering med rätt för Kungl. Maj:t att jämka fördelningen.

Vid beräkningen av medelsbehovet har beaktats de vinstmedel som tillförs anslaget i samband med försäljning av jordfondsfastigheter och ännu ej infriade utfästelser om statsbidrag, som åsyftas i övergångsbestämmelserna till kungörelsen 1967: 453.

Vidare har beaktats behovet av ca 300 000 kr. för utbetalning av utfästa bidrag till återbetalning av lån från jordbrukets maskinlånecfond samt ett beräknat medelsbehov under budgetåret 1971/72 av ca 2 milj. kr. för att bestrida statsbidrag till sådana torrlägnings- och andra rationaliseringsåtgärder i Kvismaredalen, Mosjöbotten och Västra Mosjön i Örebro län, som jämlikt kungl. brev den 14 december 1962 ej belastat fastställda bidragramar.

Departementschefen

Det statliga ekonomiska stödet till jordbrukets rationalisering utgår huvudsakligen i form av kreditgarantier. Bidragsgivningen från detta anslag begränsas i princip till att avse åtgärder som har nära samband med strukturrationaliseringen. All bidragsgivning till inre rationalisering i samband med särskild rationalisering belastar dock anslaget Bidrag till

särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m. Liksom lantbruksstyrelsen anser jag att bidragsramarna bör tas upp med sammanlagt 15 milj. kr., varav 10 milj. kr. bör avse yttre rationalisering och 5 milj. kr. inre rationalisering. Kungl. Maj:t bör kunna jämka fördelningen mellan dessa ändamål. För utbetalningar från anslaget beräknar jag 14 milj. kr. Av anslaget bör få tas i anspråk medel för speciella ändamål i samma utsträckning som under innevarande budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att under budgetåret 1971/72 statsbidrag beviljas till jordbrukets rationalisering intill ett belopp av 15 000 000 kr.
- 2) till *Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

B 5. Bidrag till trädgårdsnäringens rationalisering m. m.

1969/70 Utgift	71 450	Reservation	457 041
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Ur anslaget utbetalas statsbidrag enligt bestämmelserna i kungörelsen (1968: 377) om statligt stöd till trädgårdsnäringens rationalisering (ändrad 1969: 187). Därutöver disponeras anslaget för bidrag till Svenska fruktfrämjandet och Svenska grönsaksfrämjandet.

Lantbruksstyrelsen

Mot bakgrund av den väntade ringa åtgången på bidragsmedel och med hänsyn till reservationen bör anslaget föras upp med 1 000 kr. Styrelsen förutsätter att bidrag lämnas Svenska fruktfrämjandet och Svenska grönsaksfrämjandet med vardera 50 000 kr.

I likhet med Svenska fruktfrämjandet och Svenska grönsaksfrämjandet är Svenska blomsterfrämjandet ett samarbetsorgan för upplysningsarbete rörande svenska trädgårdsprodukter med stadgar som fastställts av Kungl. Maj:t och en styrelse i vilken Kungl. Maj:t utser opartisk ordförande. Dess verksamhet är liksom de andra samarbetsorganens av stor betydelse för att främja kvalitet och varubehandling. Den ger dessutom värdefull konsumentvägledning och tillgodoser härigenom ett allmänt konsumentintresse. Bidrag till de tre organen bör därför utgå efter enahanda grunder. Även blomsterfrämjandet bör således nästa budgetår få bidrag med 50 000 kr. ur detta anslag. Ett särskilt skäl härför är att belastningen på trädgårdsnäringens bensinskattfond därigenom kan minskas, vilket är angeläget för att tillräckliga belopp av restituerade bensinskattemedel skall kunna disponeras till andra för trädgårdsnäringen allmännyttiga ändamål.

Departementschefen

Jag biträder förslaget om bidrag till Svenska blomsterfrämjandet liksom lantbruksstyrelsens förslag i övrigt. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 6. Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti

1969/70 Utgift	418 262
1970/71 Anslag	500 000
1971/72 Förslag	500 000

Från anslaget bestrids utgifter för att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till jordbrukets yttre och inre rationalisering, förvärv och drift av jordbruk, maskinhållning inom jordbruket, uppförande av lagerhus m. m. för jordbruksändamål, trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. samt inköp av avelshästar och ridhästar.

Lantbruksstyrelsen

A. Anslag m. m.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Belastningen under de senaste budgetåren ger inte anledning till ändring av anslaget.

B. Kreditgarantiramar

Ändamål	1968/69			1969/70		1970/71 Beräkn. ändr. 1971/72		
	fast- ställd ram	jäm- kad ram	be- vilj. ga- ranti	fast- ställd ram	be- vilj. ga- ranti	fast- ställd ram	Lant- bruks- styrel- sen	Dep- che- fen
	milj. kr.							
1. Yttre rationalisering	80,0	70,0	55,7	90,0	41,6	90,0	—	—
2. Inre rationalisering	70,0	77,0	61,9	90,0	41,9	90,0	—	—
3. Jordförvärvsån	45,0	41,0	27,8	55,0	20,6	55,0	—	—
4. Driftslån	35,0	45,0	39,4	45,0	30,7	45,0	—	—
5. Maskinlån	7,0	4,0	2,7	7,0	1,4	7,0	—	—
6. Lagerhus m. m.	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	—	—
7. Trädgårdsnäringsens rationalisering m. m.	9,0	9,0	7,0	9,0	6,8	9,0	+ 1,0	—
8. Inköp av avelshästar och ridhästar	0,5	0,5	0,1	0,5	0,1	0,5	—	—
	250,5	250,5	198,6	300,5	147,1	300,5	+ 1,0	—

1—5. Ramarna för lånegaranti till yttre och inre rationalisering, jordförvärvslån, driftslån och maskinlån har under budgetåret 1969/70 inte utnyttjats helt. Anledningen härtill är dels att ramarna ökats betydligt för budgetåret 1969/70, dels att olika faktorer verkat återhållande på investeringsviljan inom jordbruket. Bland dessa faktorer kan nämnas de relativt omfattande skördeskadorna under år 1969, som i kombination med en ansträngd kreditmarknad inneburit påfrestningar på jordbrukarnas likviditet. Åtstramningen på kreditmarknaden har vidare, främst under våren 1970, medfört att ett antal ansökningar om statlig lånegaranti måst bordläggas till följd av att kreditinrättningarna inte kunnat ställa medel till förfogande för utbetalning av lånen.

Rationaliseringsbehovet inom jordbruket främst i form av investeringar i tillskottsmark, ekonomibyggnader och markanläggningar måste dock fortfarande bedömas vara mycket betydande. Efterfrågan på kreditgarantier för rationaliseringsåtgärder kan därför väntas öka betydligt under normala förhållanden. Omsättningen på fastighetsmarknaden av jordbruksfastigheter, vilken under åren 1968 och 1969 varit mindre än tidigare, kan vid normala förhållanden även väntas öka varigenom efterfrågan på kreditgarantier för jordförvärvslån och driftslån åter torde öka.

Enligt bestämmelserna i 14 § rationaliseringskungörelsen (1967: 453) kan lånegaranti för driftslån beviljas endast i vissa angivna situationer. En ändring av reglerna för driftslånegivningen bör genomföras så att det blir möjligt att i vissa fall medverka till behövlig kreditsanering vid jordbruksföretag som fyller de allmänna kraven för statligt stöd. Lånegaranti för kreditsanering bör kunna beviljas brukare av sådant jordbruksföretag som nyss nämnts och som råkat i akut likviditetskris till följd av exempelvis omfattande skördeskador eller annat väsentligt produktionsbortfall varöver brukaren inte kunnat råda eller som på grund av tidigare bestämmelser i fråga om garantigivningen för driftslån driver sitt företag med för litet driftskapital.

I vilken omfattning den föreslagna utvidgningen av driftslånegivningen kommer att öka behovet av lånegarantiutrymme är svårt att uppskatta. Belastningen på garantiramarna påverkas dock i sänkande riktning av de ökade belåningsmöjligheter på skäliga villkor som uppstått genom ökade fastighetsvärden och ändrade regler för kreditinstitutens lånegivning mot fastighetsinteckning.

Någon ändring av det totala garantiutrymmet behöver inte ske för här avsedda ändamål. På grund av svårigheterna att närmare beräkna belastningen på olika ramar bör inte heller någon ändrad fördelning mellan ramarna företas, utan styrelsen avser liksom hittills att i mån av uppkommande behov ingå till Kungl. Maj:t med förslag till sådan jämkning.

6. Ramen på 4 milj. kr. till kreditgaranti för lån till lagerhus m. m. har för budgetåret 1969/70 utnyttjats helt. Efterfrågan på statlig låne-

garanti under budgetåret 1971/72 beräknas komma att överstiga 7 milj. kr. En viss del av motsvarande kreditbehov kan dock tillgodoses av kreditinstitut utan krav på statlig garanti.

7. Garantiramen för trädgårdsnäringens rationalisering m. m. avser garanti för rationaliseringslån, förvärvslån och driftslån till trädgårdsföretag, lån till inrättande av lagerhus och auktionshallar för trädgårdsprodukter samt lån till maskinhållning inom trädgårdsnäringen. Under budgetåret 1969/70 har garantier beviljats för ett sammanlagt belopp av 6,8 milj. kr.

I fråga om möjligheterna att bevilja driftslån till trädgårdsföretag enligt 11 § trädgårdsrationaliseringskungörelsen (1968: 377) gäller samma förhållanden som redovisats beträffande jordbruket under punkterna 1—5. Det förslag till ändring av reglerna för garantigivningen för driftslån, som tidigare nämnts, avser därför även trädgårdsnäringen.

Vid diskussioner inom ramen för det samarbete som styrelsen haft med företrädare för trädgårdsnäringen har framkommit att en viss ökad stimulans till nyetablering är behövlig för att i framtiden kunna upprätthålla en trädgårdsproduktion av rimlig omfattning här i landet. Detta är aktuellt inom för produktionen särskilt lämpade odlingsområden, där auktionshallar eller föreningar för gemensam försäljning har byggts upp och där en rationell handel och varubehandling ställer krav på produktionskapacitet av tillräcklig omfattning. Ett vikande produktionsunderlag inom dessa områden skulle vara till stor skada. Det är ett allmänt intresse för såväl trädgårdsnäringen som samhället att stöd kan lämnas till nyetableringar i sådana fall. Särskilt gäller detta om ett flertal företag samlas inom ett begränsat produktionsområde där vissa gemensamma serviceanläggningar kan utnyttjas.

Det är också motiverat att stödja tillkomsten av trädgårdsföretag på andra orter för att ersätta företag som försvinner. Trädgårdsföretagen är oftast placerade inom eller i nära anslutning till tätorternas utbyggnadsområden och kan tvingas flytta när marken behövs för bostads- eller andra allmänna ändamål. Hittills har styrelsen ansett sig kunna bevilja stöd till de företagare som önskar flytta företaget till annan lämpligare plats. Om företagaren emellertid av ålders- eller andra skäl inte har intresse av omflyttning och saknar efterträdare inom familjen blir följden att företaget upphör. För att motverka tillbakagång av den lokala produktionen bör man i sådant fall kunna lämna annan välmeriterad företagare stöd till att nyetablera sig inom området. Slutligen kan det vara av allmänt intresse att trädgårdsföretag etableras på nya områden för att tillgodose lokal marknad med såväl produkter som tjänster. Detta gäller inte minst i anslutning till starkt expanderande bostadsområden. Statligt stöd kan i sådana fall vara berättigat. Givetvis måste när det gäller nyetablering särskilt noga prövas sökandens praktiska och teoretiska yrkeskunskaper samt förmåga som företagsledare.

Med hänsyn till den hittillsvarande belastningen samt till nyssnämnda förslag bör garantiramen höjas med 1 milj. kr.

8. Ramen för kreditgarantier för lån till inköp av avelshästar och ridhästar behöver inte ändras. Liksom hittills bör den få fördelas på avsedda ändamål enligt styrelsens beslut.

Departementschefen

Efterfrågan på kreditgarantier understeg förra budgetåret de fastställda garantiramarna. Anledningen härtill torde vara att ramarna ökades betydligt för budgetåret och att olika faktorer verkade återhållande på investeringsviljan inom jordbruket. Lantbruksstyrelsen bedömer att rationaliseringsbehovet inom jordbruket fortfarande är betydande och att efterfrågan på kreditgarantier för rationaliseringsåtgärder kommer att öka. Någon anledning att minska kreditgarantiramarna föreligger därför enligt min mening inte.

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag om ändring av reglerna för kreditgaranti för driftslån. Således bör sådan kreditgaranti kunna lämnas till jordbruksföretag och trädgårdsföretag som råkat i akut likviditetskris och som fyller de allmänna kraven för statligt stöd. En sådan kris kan vara förorsakad av exempelvis omfattande skördeskador eller annat väsentligt produktionsbortfall varöver brukaren inte kunnat råda. En annan orsak kan vara att företaget drivs med för litet driftskapital på grund av att tidigare kreditgaranti för driftslån varit otillräcklig till följd av de begränsningar för kreditgivningen som förekommit i äldre bestämmelser. Jag biträder även styrelsen förslag beträffande stöd i vissa fall vid nyetablering av trädgårdsföretag. Någon höjning av garantiramen för lån till trädgårdsnäringsens rationalisering anser jag dock inte vara nödvändig.

För budgetåret 1971/72 bör statlig kreditgaranti få lämnas för lån till yttre rationalisering med 90 milj. kr., för lån till inre rationalisering med 90 milj. kr., för jordförvärvslån med 55 milj. kr., för driftslån med 45 milj. kr., för maskinlån med 7 milj. kr., för lån till uppförande av lagerhus för jordbruksändamål m. m. med 4 milj. kr., för lån till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. med 9 milj. kr. samt för lån till inköp av avelshästar och ridhästar med 500 000 kr. Kungl. Maj:t bör kunna jämka fördelningen mellan de fem förstnämnda ändamålen.

Under detta anslag bör en särskild ram tas upp för rennäringens rationalisering. Jag avser att ta upp denna fråga i den proposition jag omnämnt under punkten B 1.

Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med oförändrat 500 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande ändrade grunder för kreditgarantigivningen

- 2) medge att för budgetåret 1971/72 statlig kreditgaranti får lämnas för lån till yttre rationalisering, lån till inre rationalisering, jordförvärvslån, driftslån, maskinlån, lån till uppförande av lagerhus för jordbruksändamål m. m., lån till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m. samt lån till inköp av avelshästar och ridhästar med sammanlagt 300 500 000 kr.
- 3) till *Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 500 000 kr.

B 7. Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m.

1969/70 Utgift	6 364 080
1970/71 Anslag	12 000 000
1971/72 Förslag	10 000 000

Från anslaget utbetalas bidrag till särskild rationalisering inom norrlandslänen, Kopparbergs och Värmlands län samt inom den del av Älvsborgs län, som omfattar landskapet Dalsland, enligt kungörelsen (1967: 453) om statligt stöd till jordbrukets rationalisering m. m. (ändrad 1969: 186). Därutöver används anslaget för vissa speciella ändamål i de delar av landet där verksamheten med särskild rationalisering bedrivs.

Bidragsram för särskild rationalisering

Budgetår	Ram
1969/70	17 000 000
1970/71	17 000 000

Lantbruksstyrelsen

Viss eftersläpning i utbetalningen av beviljade statsbidrag förekommer. Anslaget kan dock minskas med 2 milj. kr. till 10 milj. kr.

Medlen till produktionsbefrämjande åtgärder i de delar av landet där verksamheten med särskild rationalisering bedrivs används för att bestrida kostnader för mera tillfälliga insatser på olika områden, t. ex. för främjande av foder- och utsädesproduktion, fåraveln och galthållningen och för att bekosta viss veterinär verksamhet m. m. Behovet av sådana insatser kvarstår. Medelsbehovet uppgår till 150 000 kr.

Medelsbehovet för bidrag till särskild rationalisering är f. n. i medeltal ca 200 000 kr. per brukningsenhet. Om 50 brukningsenheter färdigställs per år blir medelsbehovet 10 milj. kr. per år. Då en ökad omfattning av verksamheten bör eftersträvas bör bidragsramen behållas oförändrad.

I gemensam skrivelse har *lantbruksstyrelsen*, *lantmäteristyrelsen* och *skogsstyrelsen* lämnat redogörelse för verksamheten med särskild rationalisering av jordbruket i Älvsborgs, Värmlands och Kopparbergs län samt inom norrlandslänen. Redogörelsen omfattar tiden den 1 juli 1969 — den 30 juni 1970.

Av redogörelsen framgår att antalet områden, som intill den 1 juli 1970 godkänts för särskilda rationaliseringsåtgärder, uppgår till totalt 161. Inom dessa har verksamheten påbörjats vid sammanlagt 445 brukningsenheter. Mer än tredjedelen av enheterna eller 169 ligger i Norrbottens län. Västernorrlands, Jämtlands och Västerbottens län har vardera mellan 15 och 20 % av nämnda brukningsenheter, medan för Kopparbergs län redovisas 22 enheter. Den genomsnittliga åkerarealen vid de brukningsenheter som under budgetåret 1969/70 fått arealtillskott har ökat från 26 till 35 ha och skogsmarksarealen från 122 till 163 ha. Lantbruksnämndernas rationaliseringsreserv i anslutning till områdena uppgick den 30 juni 1970 till 3 740 ha åker och 25 617 ha skogsmark.

Till inre rationalisering har sedan början av den särskilda rationaliseringsverksamheten budgetåret 1960/61 beviljats statsbidrag med sammanlagt 55,2 milj. kr. Av detta belopp har 23,1 milj. kr. utgått i Norrbottens län. I Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län har beviljats resp. 8,8, 9,7 och 8 milj. kr. samt i Kopparbergs län 2,9 milj. kr. I Gävleborgs och Värmlands län samt i landskapet Dalsland har ifrågasvarande verksamhet pågått endast några år och endast nått begränsad omfattning. Huvuddelen av bidragen eller ca 40 milj. kr. avser investeringar i ekonomibygnader medan 5,3 milj. kr. gått till dikningsverksamheten.

Departementschefen

Erfarenheterna av verksamheten med särskild rationalisering är goda. Bidragsramen för nästa budgetår bör tas upp med oförändrat 17 milj. kr. Med hänsyn till eftersläpningar vid utbetalningarna av beviljade bidrag beräknar jag anslagsbehovet för nästa budgetår till 10 milj. kr. Jag har därvid räknat med 150 000 kr. till vissa produktionsbefrämjande åtgärder i de delar av landet inom vilka verksamheten med särskild rationalisering bedrivs.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att under budgetåret 1971/72 statsbidrag beviljas till särskild rationalisering intill ett belopp av 17 000 000 kr.
- 2) till *Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

B 8. Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.

1969/70 Utgift	931 817
1970/71 Anslag	1 400 000
1971/72 Förslag	1 150 000

Anslaget används i huvudsak för bidrag till investeringar i byggnader och andra fasta anläggningar på bestående kronolägenheter, till avträdes- och flyttningsersättningar åt innehavare av kronolägenheter samt för att bestrida vissa andra utgifter i fråga om sådana lägenheter.

Lantbruksstyrelsen

Medelsbehovet för statsbidrag och ersättningar för budgetåret 1971/72 är ca 500 000 kr. Inkomsterna beräknas för samma period till ca 80 000 kr. För budgetåret 1971/72 behöver styrelsen sålunda kunna disponera ytterligare omkring 400 000 kr. Det är främst av sociala skäl angeläget att här avsedda investeringar i byggnader m. m. kommer till stånd.

Domänverket

Man kan räkna med en årlig nedläggning av omkring 50 kronolägenheter. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas uppgå till 750 000 kr., varav 320 000 kr. för avträdesersättningar och flyttningsbidrag, 267 000 kr. för byggnadshjälp och virke, 28 000 kr. för skatter och 135 000 kr. för övriga åtgärder.

Departementschefen

Anslaget, som berörs av den under punkten B 1 aviserade propositionen om rennäringsbör, bör i enlighet med ämbetsverkens förslag minskas med 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa kronolägenheter m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 150 000 kr.

B 9. Befrämjande av husdjursaveln m. m.

1969/70 Utgift	1 430 298	Reservation	1 122 725
1970/71 Anslag	1 300 000		
1971/72 Förslag	1 000 000		

Från anslaget bestrids bidrag till avelsföreningar och liknande organisationer. Vidare utgår från anslaget stöd åt hästaveln. Sistnämnda stöd koncentreras i huvudsak till hästpremiering, hingsthållningsbidrag och bidrag till vissa andra kvalitetsbefrämjande åtgärder enligt beslut av 1966 års riksdag. Från anslaget utgår också bidrag till befrämjande av mjölkavkastningskontroll.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
1. Bidrag till avelsföreningar och liknande organisationer	183 000	+27 000	+ 27 000
2. Stöd åt hästaveln	1 890 000	—55 000	—130 000
3. Befrämjande av mjölkavkastningskontroll	300 000	—	—
	1 373 000	—28 000	—103 000

¹ I beloppet ingår 73 000 kr. av reserverade medel.

Lantbruksstyrelsen

Av reservationen bör 345 000 kr. tas i anspråk och anslaget bör föras upp med 1 milj. kr.

1. Anslagsposten avses för bidrag till avelsföreningarna för nötboskap, får, svin, fjäderfä och kaniner för av dem bedriven rådgivnings- och upplysningsverksamhet, ägnad att främja och påskynda rationaliseringen av animalieproduktionen, samt till nämnden för avelsvärdering av tjurar. Den begärda ökningen behövs för att bättre kunna tillgodose bidragsbehovet. I samband därmed avser styrelsen att undersöka behovet och möjligheterna av att omfördela bidragsbeloppet mellan de olika ändamålen.

2. Bidragsbehovet till penningpriser beräknas minska med 130 000 kr. Å andra sidan behöver stödet till övriga avelsbefrämjande åtgärder ökas med 75 000 kr.

3. Anslagsposten bör tas upp med oförändrat 300 000 kr. för att försöksvis användas till att stimulera till ökad anslutning till kontrollen och andra åtgärder ägnade att främja en rationell mjölkproduktion.

Av en av lantbruksstyrelsen lämnad redogörelse för ifrågavarande verksamhet framgår att den under budgetåret 1969/70 huvudsakligen varit inriktad på introduktion av effektivitetskontroll inom besättningar med mjölkproduktion. Kontrollformen testades under kontrollåret 1968/69 i ett tiotal besättningar. Under kontrollåret 1969/70 har 150 besättningar varit anslutna. Lantbruksstyrelsen har under vissa förutsättningar lämnat bidrag till anslutningskostnaden. Styrelsen har vidare lämnat bidrag bl. a. till kostnader för utbildning av servicepersonal. Lantbruksnämnderna har förutom medverkan i introduktion av effektivitetskontrollen svarat även för andra åtgärder, som syftar till att främja en rationell mjölkproduktion med tyngdpunkt på ett förbättrat utnyttjande av kontrollresultaten. Verksamheten anses ha gett ett gott resultat.

Departementschefen

Behovet av medel för bidrag till avelsföreningar och liknande organisationer beräknar jag komma att öka under nästa budgetår med 27 000 kr. (1).

Medelsbehovet för stöd åt hästavelsberäkningar jag sjunka med 130 000 kr. på grund av minskat behov av medel för penningpriser (2). Under nästa budgetår bör 270 000 kr. av reserverade medel disponeras varför anslaget kan minskas med 300 000 kr. till 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Befrämjande av husdjursaveln m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kr.

B 10. Statens hingstdepå och stuteri

1969/70 Utgift	1 389 172
1970/71 Anslag	1 478 000
1971/72 Förslag	1 528 000

Verksamheten vid statens hingstdepå och stuteri avser främst att tillgodose halvblodsavelns behov av goda beskillare. Rekryteringen av hingstdepån sker dels från stuteriet och dels genom inköp av hingstar och hingstfölar.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruksstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	2	—	—
Övrig personal	23	—	—
	25	—	—
Anslag			
Avlöningar	807 000	—	—
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	15 000	+ 5 000	+ 4 000
Lokalkostnader	165 000	+ 1 000	+ 1 000
Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	28 000	—	—
Expenser	8 000	+ 1 000	+ 1 000
Häst- och fölinköp	40 000	+ 31 000	+ 31 000
Lönekostnadspålägg	186 000	+ 8 000	+ 8 000
Övriga utgifter	228 000	+ 15 000	+ 5 000
	1 478 000	+ 61 000	+ 50 000

Inkomster vid statens hingstdepå och stuteri, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till 980 000 kr. (1970/71 974 000 kr.).

Lantbruksstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 40 000 kr.

2. Inköp av nytt avelsmaterial kan inte utan betydande risker för avelsarbetet uppskjutas längre än till budgetåret 1971/72. Styrelsen föreslår därför att en halvblodshingst inköps (+ 20 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens hingsdepå och stuteri* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 528 000 kr.

B 11. Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling

1969/70 Utgift	182 682	Reservation	34 125
1970/71 Anslag	96 000		
1971/72 Förslag	96 000		

¹ Anslaget Särskilt stöd åt biskötseln och fröodlingen.

Från anslaget utbetalas dels bidrag med 81 000 kr. till främjande av biskötseln, dels bidrag med tillhoppa 15 000 kr. till Sveriges fröodlareförbund och till övriga ändamål för främjande av växtodling.

Lantbruksstyrelsen

Bidraget till främjande av biskötseln används till grundutbildning och fortbildning av bitillsyningsmän, försök med vandringsbiskötsel m. m. samt till bidrag åt Sveriges biodlares riksförbund. Det har varit oförändrat under en lång följd av år, varunder löne- och prisläget förändrats. Anslaget bör därför räknas upp med 19 000 kr. till 115 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör tas upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 96 000 kr.

B 12. Bidrag till Svensk matpotatiskontroll

1969/70 Utgift	110 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	110 000		
1971/72 Förslag	110 000		

Från anslaget bestrids kostnader för Svensk matpotatiskontroll (SMAK) verksamhet. SMAK har till uppgift att genom olika åtgärder verka för att inom landet saluförd matpotatis är av fullgod beskaffenhet. SMAK står under ledning av en styrelse, i vilken bl. a. konsumenterna, odlarna och handeln är företrädna.

Av anslaget för innevarande budgetår är 15 000 kr. avsedda för SMAK:s allmänna verksamhet och 95 000 kr. för upplysningsverksamhet. SMAK har utöver anslaget fått 175 000 kr. av införselavgiftsmedel.

Lantbruksstyrelsen

I skrivelse till styrelsen den 11 augusti 1970 framhåller SMAK att det är alltför vanligt att kvaliteten är otillfredsställande på potatis som upphandlas för storhushåll inom den offentliga sektorn. SMAK avser

därför att göra en särskild satsning på storhushållen och beräknar behovet av statsbidrag för budgetåret 1971/72 till 175 000 kr. under förutsättning att 225 000 kr. erhålls i form av bidrag av införselavgiftsmedel.

Enligt lantbruksstyrelsens mening motiverar löne- och prisstegring att statsbidraget höjs med ca 10 000 kr. I likhet med SMAK anser styrelsen därjämte att informationen till storhushållen inom den offentliga sektorn bör intensifieras och förordar därför att statsbidraget till SMAK höjs till 175 000 kr. Styrelsen förutsätter att SMAK samtidigt får ett ökat bidrag av införselavgiftsmedel.

Departementschefen

Anslaget bör tas upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svensk matpotatiskontroll* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 kr.

B 13. Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen

1969/70 Utgift	311 903
1970/71 Anslag	400 000
1971/72 Förslag	500 000

Anslaget avser kollektiv återbäring av skatt på bensin som förbrukas till jordfräsar inom yrkesmässig trädgårdsodling.

Viss del av anslaget disponeras för bidrag till samarbetsorgan för upplysningsarbete i fråga om grönsaker, frukt och blommor. I övrigt disponeras anslaget av lantbruksstyrelsen efter samråd med den till styrelsen knutna trädgårdsnämnden för bidrag till vissa för trädgårdsnäringen allmännyttiga ändamål. Medel, som inte utbetalas som bidrag, förs vid utgången av påföljande budgetår över till trädgårdsnäringens bensinskattfond, som förvaltas av statskontoret och som får disponeras för samma ändamål som anslaget.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 400 000 kr. Under budgetåret 1969/70 har Kungl. Maj:t disponerat 100 000 kr. och lantbruksstyrelsen 394 100 kr. Medelstillgången uppgick vid utgången av budgetåret 1969/70 till 738 334 kr. Därav utgjorde 261 584 kr. beviljade men ej utbetalade bidrag.

Departementschefen

Till följd av att bensinskatten höjts bör anslaget ökas med 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 500 000 kr. att avräknas mot **automobilskattemedlen.**

C. JORDBRUKSPRISREGLERING**C 1. Statens jordbruksnämnd**

1969/70 Utgift	7 942 311
1970/71 Anslag	18 890 000
1971/72 Förslag	9 156 000

¹ Ersättning från Fonden för beredskapslagring uppbärs fr.o.m. budgetåret 1970/71.

Statens jordbruksnämnd är central förvaltningsmyndighet för ärenden rörande prisreglering och marknadsföring på jordbrukets och fiskets områden. Nämnden ansvarar vidare för den ekonomiska försvarsberedskapen på livsmedelsområdet och är huvudman för skörde-skadeskyddet.

Nämnden leds av en styrelse. Chef för nämnden är en generaldirektör. Inom nämnden finns fem byråer, nämligen animaliebyrån, vegetabiliebyrån, administrativa byrån, utredningsbyrån och utrikeshandelsbyrån samt två särskilda sektioner, nämligen fisksektionen och beredskapssektionen.

Till nämnden är knutna jordbruksnämndens konsumentdelegation samt jordbruksnämndens beredskapsråd.

Under anslaget anvisas även medel för lantbruksekonomiska samarbetsnämnden, vars uppgift är att samordna kalkyler och utredningar rörande den ekonomiska utvecklingen inom lantbruket.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
		Statens jordbruksnämnd och lantbruksekonomiska samarbetsnämnden		Dep.chefen	
Personal					
Handläggande personal	149	+	5	+	1
Övrig personal	1104	—	1	—	1
	153	+	4		—
Anslag					
Utgifter					
Avlöningar	5 825 000	+246 000		÷	37 000
Sjukvård	22 000	+ 2 000			—
Reseersättningar	336 000	÷ 17 000		+	11 000
Därav utrikes resor	(8 000)	(—)			(—)
Lokalkostnader	303 000	÷ 2 600		+	1 000
Expenser	632 000	+105 400		+	57 000
Därav engångsutgifter	(—)	(+ 8 000)			(—)
Särskilda undersökningar	90 000	—			—

¹ Därav en vid lantbruksekonomiska samarbetsnämnden.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens jordbruksnämnd och lantbruks-ekonomiska samarbetsnämnden	Dep.chefen
Lönekostnadspålägg	1 337 000	+ 139 000	+ 90 000
Lantbruksekonomiska samarbetsnämnden	615 000	+ 70 000	+ 70 000
	9 160 000	+ 582 000	+ 266 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning från Fonden för beredskapslagring	270 000	—	—
Nettoutgift	8 890 000	+ 582 000	+ 266 000

Inkomster vid statens jordbruksnämnd, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 670 000 kr. (1970/71 630 000 kr.).

Statens jordbruksnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 134 000 kr.

2. Fr. o. m. den 1 juni 1968 har vegetabiliebyrån från fettvarusektionen övertagit dels fettvaruregleringen, dels vissa andra uppgifter. Nämnden föreslår att en tjänst som avdelningsdirektör inrättas vid byrån. Tjänsten är avsedd för byråchefens ställföreträdare. Därvid kan en tjänst i lönegrad A 30 dras in. (— 8 000 kr.)

3. En tjänst som avdelningsdirektör bör inrättas på administrativa byråns kanslisektion. Till den den 1 juli 1969 inrättade sektionen för restitutionsärenden har i enlighet med förslag, som ursprungligen lagts fram av statskontoret, sammanförts vissa ärenden som förut handlagts dels inom fettvarusektionen, dels inom administrativa byrån. Nämnden föreslår att en tjänst som avdelningsdirektör inrättas. Vid inrättande av en sådan tjänst kan en tjänst i A 28 dras in. Vid kameralsektionen föreslås en tjänst som avdelningsdirektör. Därvid kan en tjänst som byrådirektör i lönegrad A 30 dras in. Genom omläggning av avlöningsuträkningen till data kan en biträdestjänst vid kameralsektionen dras in. (+ 39 000 kr.)

4. Enligt jordbruksstatistikkommitténs förslag skall utredningsbyrån arbeta på två sektioner. Vidare skall en särskild informationsenhet upprättas inom byrån. Ytterligare en tjänst som avdelningsdirektör föreslås vid byrån, varvid en tjänst som byrådirektör i A 28 kan dras in eller föras på övergångsstat. (—)

5. Utrikeshandelsbyrån föreslås få en tjänst som avdelningsdirektör för att handha de jordbruksfrågor som berör GATT:s och UNCTAD:s

intresseområden samt för vissa specialuppgifter i samband med integrationsfrågorna. Vidare föreslås att tjänsten som byråchef blir ordinarie. (+ 77 000 kr.)

6. Fisksektionen föreslås bli ombildad till en byrå. Härvid behövs en ordinarie tjänst som byråchef. Samtidigt kan en avdelningsdirektörstjänst dras in. Vidare föreslås höjning av en tjänst som byrådirektör från A 26 till A 28. (+ 13 500 kr.)

7. Nämnden föreslår att beredskapssektionen ombildas till byrå. Härvid behövs en ordinarie byråchefstjänst. Samtidigt kan en tjänst som avdelningsdirektör dras in. Vidare föreslås en förstärkning med en avdelningsdirektör, en förste byråsekreterare och en amanuens. (+ 201 500 kr.)

8. För ADB-verksamheten vid nämnden beräknas sammanlagt 220 000 kr. Beloppet innebär en ökning jämfört med för innevarande budgetår anvisat belopp med 95 000 kr. Av ökningen hänför sig 40 000 kr. till beräknade prisstegringar. (+ 55 000 kr.)

Sveriges Handelsträdgårdsmästareförbund har i skrivelse den 29 maj 1970 begärt förstärkning av personalen vid statens jordbruksnämnd för att utvecklingen av handeln med trädgårdsprodukter skall kunna följas.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 156 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en avdelningsdirektör vid utrikeshandelsbyrån (5). Förstärkningen bör även möjliggöra en bättre bevakning av utvecklingen av handeln med trädgårdsprodukter. För fortsatt användning av automatisk databehandling i nämndens statistikverksamhet samt för viss utredningsverksamhet bör beräknas 180 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens jordbruksnämnd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 156 000 kr.

C 2. Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område

Det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen lägga fram särskild proposition angående reglering av priserna på jordbrukets produkter, m. m. I propositionen avses komma att behandlas även vissa frågor angående stödet till jordbruket i norra Sverige.

Med hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 103 000 000 kr.

C 3. Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.

1969/70 Utgift	28 451 767
1970/71 Anslag	34 300 000
1971/72 Förslag	34 300 000

För jordbruksnämndens nuvarande beredskapslagring gäller vissa riktlinjer som, med stöd av riksdagens beslut, har fastställts av Kungl. Maj:t den 12 maj 1961, den 11 maj 1962, den 10 maj 1963, den 13 augusti 1964, den 30 december 1965, den 13 juni 1969, den 24 april 1970, den 27 maj 1970 och den 29 juni 1970.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens jordbruksnämnd	Dep.chefen
Anslag			
Lagring genom föreningen Svensk spannmålshandels försorg	18 438 625	-1 558 625	-2 520 000
Lagring i jordbruksnämndens regi	14 613 683	+4 006 317	+3 192 692
Övriga beredskapsåtgärder	575 000	—	—
Ej fördelat belopp	672 692	- 672 692	- 672 692
	34 300 000	+1 775 000	—

Statens jordbruksnämnd

En viss minskning av spannmålslagringen som sker genom Svensk spannmålshandels försorg skulle inte leda till någon försämring av försörjningsberedskapen vid krig. De medel, som friställs genom en minskning av lagringen av brödsäd på 20 000 ton, avser nämnden att under budgetåret 1971/72 utnyttja för lagring i egen regi för att förstärka försörjningsberedskapen vid krig.

För beredskapslagringen i nämndens regi — andra varor än brödsäd och oljekraftfoder — har det enligt hittills gällande riktlinjer avsedda lagringsprogrammet i allt väsentligt genomförts. Nämnden förutsätter att dess förslag till Kungl. Maj:t angående avvägningen av lagringsinsatserna för olika varor under budgetåret 1970/71 kommer att fastställas. De i detta lagringsprogram upptagna kvantiteterna förutsätts komma att hållas i lager även under budgetåret 1971/72.

Anslagsposten övriga beredskapsåtgärder behövs för utnyttjande av operationsanalytisk modell för planläggningen (20 000 kr.) och av ADB-system för planeringen (80 000 kr.) av livsmedelsberedskapen, åtgärder för reservanläggningar till livsmedelsindustrin (220 000 kr.), planläggning för undanförsel av boskap (35 000 kr.), utredningar och uppfölj-

ningar beträffande planläggningen av ersättningsproduktionen inom livsmedelsområdet (40 000 kr.), planläggning av jordbrukets arbetsblockorganisation (175 000 kr.) samt bidrag till Sveriges utsädesförening (6 000 kr.).

Nämnden förutsätter att anslaget liksom tidigare skall få tas i anspråk för att täcka förluster, som kan uppkomma i anledning av att försäkringen av beredskapslagrade varor i vissa fall har ersatts av statliga garanti- eller ansvarsförbindelser som lämnats av jordbruksnämnden.

Departementschefen

Anslagsberäkningen utgår från en ändrad avvägning av lagringsinsatserna i syfte att förstärka i första hand livsmedelsförsörjningen i krig. En viss minskning av lagringen av spannmål kan ske eftersom försörjningsberedskapen på detta område är gynnsam.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 34 300 000 kr.

C 4. Särskilt stöd åt det mindre jordbruket

Med hänvisning till vad jag anfört under punkterna B 1 och C 2 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 75 300 000 kr.

C 5. Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket

1969/70 Utgift	807 202	Reservation	1 090 180
1970/71 Anslag	1 218 000		
1971/72 Förslag	1 218 000		

Från anslaget bestrids utgifter dels för den jordbruksekonomiska undersökningen, dels intill 50 000 kr. för resultatanalyser vid jordbruksföretag.

Lantbruksstyrelsen

Kungl. Maj:t har den 19 december 1969 föreskrivit att det skall ankomma på lantbruksekonomiska samarbetsnämnden att föreslå änd-

ringar i omfattning och urval för den jordbruksekonomiska undersökningen. Nämnden har i samråd med styrelsen funnit lämpligt att undersökningen, i avvaktan på erfarenheter av 1969 års omläggning, även under år 1971 genomförs efter i huvudsak oförändrade principer.

Sveriges lantbruksförbund har hemställt att ersättningen för driftsbyråns medverkan höjs med 260 000 kr. beroende på ökade lönekostnader från år 1968 till år 1972. Styrelsen finner uppräkningsen erforderlig om nuvarande företag skall kunna bibehållas i undersökningen. Anslaget måste därför höjas med 80 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till reservationen under anslaget bör anslaget föras upp med oförändrat belopp 1 218 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 218 000 kr.

C 6. Bidrag till permanent skördeskadeskydd

1969/70 Utgift	130 000 000
1970/71 Anslag	30 000 000
1971/72 Förslag	30 000 000

¹ Del av anslaget Kostnader i samband med permanent skördeskadeskydd.

Under anslaget anvisas statens bidrag till skördeskadefonden. Medlen används för att bestrida ersättningar för skördeskador.

Statens jordbruksnämnd

Statsbidrag till skördeskadefonden utgick under budgetåren 1963/64—1968/69 med 15 milj. kr. men höjdes år 1969 till 30 milj. kr. Jordbrukets tillskott till skördeskadefonden bibehölls emellertid oförändrat vid 15 milj. kr. Statsbidraget beräknas för budgetåret 1971/72 till ett oförändrat belopp av 30 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat 30 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till permanent skördeskadeskydd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 30 000 000 kr.

C 7. Administration av permanent skördeeskadeskydd m. m.

1969/70 Utgift	19 834 000
1970/71 Anslag	10 400 000
1971/72 Förslag	12 453 000

¹ Del av anslaget Kostnader i samband med permanent skördeeskadeskydd.

Statens jordbruksnämnd är huvudmyndighet för det permanenta skördeeskadeskyddet. Skördeeskadeskyddets kansli är knutet till statistiska centralbyrån. Under anslaget anvisas medel som disponeras av statistiska centralbyrån för att bekosta de objektiva skördeuppskattningarna, skördeeskadeskyddets tekniska administration samt lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statistiska centralbyrån	Dep.chefen
Anslag			
Objektiva skördeuppskattningar	6 300 000	+ 182 000	+ 82 000
Skördeeskadeskyddets tekniska administration	1 027 000	+ 263 000	+ 61 000
Lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion	3 073 000	+ 1 960 000	+ 1 910 000
	10 400 000	+ 2 405 000	+ 2 053 000

Statistiska centralbyrån

För budgetåret 1971/72 beräknas medelsbehovet för de objektiva skördeuppskattningarna, skördeeskadeskyddets tekniska administration samt för lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion till sammanlagt 12 805 000 kr.

I ökningen ingår löne- och prisomräkning vid befintlig organisation med 175 000 kr. samt andra kostnadsökningar av automatisk karaktär med 1 951 000 kr., varav 1 607 000 kr. hänför sig till kostnadsförändringar i enlighet med tidigare beslutad utvidgning av uppgiftsinsamlingen till lantbruksregistret år 1971. För övriga kostnadsförändringar beräknas 279 000 kr.

Beträffande de objektiva skördeuppskattningarna har förutsatts att antalet provytegårdar liksom provtagningens omfattning blir oförändrad under nästa budgetår. För en förstärkning av resurserna för utrustning och förbrukningsmateriel behövs 100 000 kr.

Skördeeskadeskyddets tekniska administration bör få oförändrad omfattning och utformning. Föreslagna ökningar, utöver löne- och prisomräkning, syftar till en förstärkning av utredningsresurserna med 229 000 kr.

För lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion bör en ökning ske med 1 901 000 kr. Av beloppet utgör 1 607 000 kr. kostnader i samband med 1971 års lantbruksräkning, 209 000 kr. uppräknig av löpande produktionskostnader för lantbruksregistret, 35 000 kr. kostnader för inordnande av specialundersökningar i marsundersökningen och 50 000 kr. kostnader för utvidgad information kring skördeskadeskyddet och lantbruksregistret.

Uppgiftsinsamlingen beträffande arbetskraften föreslås fr. o. m. 1972 omfatta även brukningsenheter med 2—10 ha åker. Denna utökning väntas för övrigt kunna genomföras redan år 1971 i anslutning till en med särskilda medel bekostad specialundersökning. Det är angeläget för de statliga rationaliseringsorganen att erhålla uppgifter om arbetskraften även på mindre gårdar. Även i andra sammanhang har frågan om en komplett redovisning aktualiserats. Detta är för övrigt den enda årligen återkommande uppgift till lantbrukets företagsregister som f. n. skall lämnas av endast vissa lantbrukare. Kostnaden för utökningen beräknas till 50 000 kr. per år. Utökningen medför ett ökat anslagsbehov först fr. o. m. budgetåret 1972/73. För planering av verksamheten är det dock nödvändigt att ett beslut fattas redan under år 1971.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet för objektiva skördeuppskattningar, skördeskadeskyddets tekniska administration samt lantbrukets företagsregister och därmed samordnad statistikproduktion till sammanlagt 12 453 000 kr. Jag har därvid räknat med medel för kostnader i samband med 1971 års lantbruksräkning, uppräknig av löpande produktionskostnader för lantbruksregistret och kostnader för inordnande av specialundersökningar i marsundersökningen. Jag delar centralbyråns mening i fråga om utvidgning av uppgiftsinsamlingen beträffande arbetskraften.

Vid anslagsberäkningen har jag även räknat med en förstärkning av utredningsresurserna. Sammanlagt kommer för nästa budgetår ca 1 milj. kr. att stå till förfogande för utrednings- och utvecklingsarbete beträffande skördeuppskattningarna och skördeskadeskyddet. Skördestatistiska nämnden, som är knuten till statistiska centralbyrån, har till uppgift att kontinuerligt effektivisera och förbättra verksamheten. Jag räknar med att nämnden med de resurser som den sålunda disponerar skall kunna genomföra erforderliga förbättringar av skyddet. Någon särskild utredning vid sidan av nämndens verksamhet, varom önskemål framförts, anser jag därför inte motiverad.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Administration av permanent skördeskadeskydd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 12 453 000 kr.

D. SKOGSBRUK**D 1. Skogsstyrelsen**

1969/70 Utgift	5 846 204
1970/71 Anslag	6 021 000
1971/72 Förslag	6 504 000

Skogsstyrelsen har till uppgift att leda de statliga åtgärderna för att främja det enskilda skogsbruket. Styrelsen är centralt organ för skogs-
vårdsstyrelsernas verksamhet och central myndighet för skoglig yrkes-
utbildning samt virkesmätning och skogsstatistik. Skogsstyrelsen leds av
en styrelse. Chef för styrelsen är en generaldirektör. Inom styrelsen
finns två skogsbyråer, en administrativ byrå samt en avdelning för yr-
kesutbildning och en för virkesmätning och statistik.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogs- styrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	41	+	7
Övrig personal	53	+	4
	94	+	11
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	3 869 000	+	429 000
Sjukvård	17 000	+	3 000
Resesättningar	210 000	+	53 000
Därav utrikes resor	(10 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	478 000	+	23 000
Expenser	584 000	+	524 000
Därav engångsutgifter	(29 000)	(+)	74 000
Provmätningar	13 000	+	1 000
Lönkostnadspålägg	885 000	-	147 000
	6 056 000	+	1 180 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomst av fotogrammetrisk upp- dragsverksamhet	35 000	+	5 000
Nettoutgift	6 021 000	-	1 175 000

Skogsstyrelsen

Skogsbrukets och skogsindustrins betydelse för landets fortsatta väl-
ståndsutveckling är svårbedömlig av många orsaker. Dessa bedöm-
ningssvårigheter beror främst på att kapitalinsatser för den skogliga pri-

märproduktionen ger återbäring först i en relativt avlägsen framtid för vilken avsättningsförhållandena ej kan förutses med någon säkerhet.

Skogsnäringen har fram till år 1966 utvecklats i samma takt som näringslivet i övrigt. Under åren 1966—1967 har skett en viss avmattning, som dock brutits under år 1968 och lett till en viss återhämtning under år 1969.

Skogsnäringens framtidsutsikter för en överblickbar tid bedöms som gynnsamma, detta gäller speciellt kvantitativa avsättningsmöjligheter till Västeuropa. Trots att skogsnäringen som helhet således torde ha goda förutsättningar att hävda sig är lönsamheten inom skogsbruket fortfarande otillfredsställande. För att komma till rätta med detta måste effektiviteten i skogsbruket ökas. Enligt styrelsens mening är förutsättningarna härför goda. Detta beror på att — utöver vad som sagts i det föregående — i allt väsentligt kostnader för åtgärder som medför en långsiktigt ökad och förbättrad virkesproduktion i betydande omfattning kan bäras av skogsbruket, eftersom dessa åtgärders framtida resultat redan nu möjliggör en uthållig höjning av avverkningsbelopp och intäkter i takt med åtgärdernas genomförande. Vidare beror det på att det svenska skogsbrukets nuvarande mekaniseringsläge internationellt sett är gynnsamt beträffande maskintekniska systemlösningar, planeringsunderlag och administrativa styr- och kontrollsystem.

Med hänsyn till bytesbalansen med utlandet, sysselsättningen inom framför allt glesbygderna samt det goda utgångsläget bör det vara naturligt för staten att stödja en progressiv utveckling av skogsnäringen. Mot denna bakgrund är det också angeläget att skogsstyrelsens resurser förstärks i främst personellt hänseende för att det skall bli möjligt för styrelsen att tillfredsställande fullgöra sina uppgifter.

Skogsstyrelsen behandlar härefter de särskilda yrkandena för budgetåret 1971/72.

1. Löne- och prisomräkning m. m. — 247 000 kr.

2. För planering och utredning samt för internationellt skogligt samarbete föreslås förstärkning av generaldirektörens sekretariat med en tjänst som amanuens/förste byråsekreterare och en biträdestjänst (+ 82 000 kr.).

3 a. För effektivisering av skogsplanläggning och annan översiktlig planering begär styrelsen en byrådirektörstjänst vid första skogsbyrån. Vederbörande skall bl. a. leda och utveckla planläggningsverksamheten. Om tjänsten inrättas kan en av skogsvårdsstyrelsemedel nu bekostad assistenttjänst på byrån dras in. (+ 75 000 kr.)

b. För utveckling av den utbildningsverksamhet som nämnden för skoglig flygbildteknik bedriver behövs en amanuens/förste byråsekreterare. Inkomsterna av uppdragsverksamheten beräknas härigenom öka med 5 000 kr. (+ 57 000 kr.)

c. Ökade kansli- och skrivgöromål gör det nödvändigt att förstärka byrån med ett biträde (+ 28 000 kr.).

4. För uppbyggnad av en effektiv organisation för skogsskyddsfrågor bör andra skogsbyrån förstärkas med en byrådirektör (+ 85 000 kr.).

5. Enligt beslut skall det s. k. SEA-systemet genomföras vid skogsvårdsorganisationen den 1 juli 1971. Vid skogsstyrelsens administrativa byrå bör därför inrättas en redovisningscentral samt ett revisionskontor. För den förra enheten krävs ett personaltillskott om en byrådirektör, två assistenter och fyra biträden (+ 320 000 kr.). Samtidigt kan en tjänst som förste byråsekreterare dras in (— 60 000 kr.). För ekonomisektionens chef bör en tjänst som avdelningsdirektör/byrådirektör inrättas. För revisionskontoret beräknas en tjänst som byrådirektör (+ 70 000 kr.). Omläggningen medför vid skogsvårdsstyrelserna en beräknad besparing av biträdespersonal om 20 årsverken.

6. Den 1 juli 1971 övertar skolöverstyrelsen tillsynen över den skogliga yrkesutbildningen. Härigenom minskar arbetsuppgifterna vid utbildningsavdelningen. Denna bör därför bli en avdelning för information, rådgivning och personalfortbildning. Personalstyrkan kan härigenom reduceras med elva personer, varav en byrådirektör, två assistenter och ett biträde bekostade av styrelsens anslag (— 205 000 kr.), en rektor, en tjänsteman i förste byråsekreterarställning, en assistent och tre biträden bekostade av anslaget Bidrag till skogsbrukskurser m. m. (— 253 000 kr.) och en amanuens/förste byråsekreterare bekostad av skogsvårdsstyrelsernas myndighetsanslag (— 53 000 kr.).

7. Avdelningen för virkesmätning och statistik bör organiseras med en sektion för varje huvudområde. Härför behövs förstärkning med två byrådirektörer, den ene för utredningsarbete, upprättande av skogliga prognoser, överarbetning och utveckling av den skogliga statistiken, sammanställningar av översikter för internationella sammanhang m. m., den andre för handläggning av skogsvärderings- och taxeringsfrågor, prissättningsnormer för virke och virkesprisutveckling m. m. (+ 173 000 kr.)

8. Ökade omkostnader uppstår till följd av SEA-systemets införande (+ 400 000 kr.), anskaffning av offsetmaskiner m. m. till planerad kopieringscentral (+ 38 500 kr.) samt till följd av intensifierad verksamhet (+ 8 500 kr.). Anslaget kan minskas med en engångsanvisning för innevarande budgetår (— 29 000 kr.).

Remissyttrande

Riksrevisionsverket tillstyrker skogsstyrelsens förslag i fråga om SEA-systemet.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 504 000 kr. Jag har därvid med anledning av SEA-systemets införande vid skogsvårdsorganisationen beräknat medel för redovisningscentral och revisionskontor vid skogsstyrelsen (5, 8). Som jag anfört under punkten B 1 föreslås att tillsynen över den skogligen yrkesutbildningen flyttas till skolöverstyrelsen den 1 juli 1971. Med anledning härav kan anslaget minskas med 316 000 kr. (6).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 504 000 kr.

D 2. Bidrag till skogsvårdsstyrelserna

1969/70 Utgift	40 671 932
1970/71 Anslag	41 134 000
1971/72 Förslag	33 432 000

Skogsvårdsstyrelserna har till uppgift att främja och stödja det enskilda skogsbruket samt att verka för att skogshushållningen inom de enskilda skogarna bedrivs på ett planmässigt sätt. Styrelserna skall också utöva uppsikt och vidta de åtgärder, som enligt gällande skogsvårds-, naturvårds- och andra författningar ankommer på dem.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogsstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Förvaltningspersonal	252	—	— 1
Teknisk personal	449	—	—
Undervisningspersonal	115	— 115	— 115
	816	— 115	— 116
Anslag			
Avlöningar	28 537 000	— 4 848 000	— 5 142 000
Skogsvårdsstyrelsernas allmänna verksamhet	975 000	+ 901 000	+ 663 000
Skogsbruksskolor			
a) Driftkostnader	3 381 000	— 3 381 000	— 3 381 000
b) Amortering av byggnadslån	190 000	—	—
c) Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	197 000	+ 16 000	+ 16 000
Lönekostnadspålägg			
a) ATP-avgifter	2 027 000	— 286 000	— 316 000
b) Arbetsgivaravgifter till sjukförsäkring	742 000	— 7 000	— 17 000
c) Allmän arbetsgivaravgift	285 000	+ 189 000	+ 185 000
d) Kostnader för pensionsavgångsen skogsvårdsstyrelsepersonal	4 800 000	+ 290 000	+ 290 000
	41 134 000	— 7 126 000	— 7 702 000

Skogsstyrelsen

Under budgetåret 1969/70 uppgick skogsvårdsstyrelsernas förrättningsverksamhet till 295 000 dagar, vilket är 63 000 dagar mindre än det närmast föregående budgetåret. Den kraftiga nedgången förklaras av den inskränkning i den skogliga beredskapsverksamheten som vidtogs under första halvåret 1969 och vars verkningar först nu kunnat registreras för en hel redovisningsperiod.

Minskningen har i huvudsak drabbat avgiftsfinansierad verksamhet och har medfört stora ekonomiska problem för flertalet skogsvårdsstyrelser, eftersom nuvarande finansieringssystem inte tar hänsyn till förekomsten av fasta kostnader. De ekonomiska förhållandena fordrar därför att anslagsberäkningen baseras på verkliga genomsnittskostnader per förrättningsdag, som för budgetåret 1971/72 uppgår till 316 kr.

Enligt statsmakternas beslut skall den lägre skogsyrkesutbildningen fr. o. m. den 1 juli 1971 inte längre handhas av skogsvårdsorganisationen. Resurser till utbildningen har hittills ställts till förfogande i form av bl. a. förrättningsdagar för offentlig verksamhet inräknade i den totala summan, 107 000 dagar, för sådan verksamhet. Antalet dagar med skoglig yrkesutbildning kan beräknas uppgå till 38 000. Den offentliga verksamheten skall alltså minskas med 38 000 dagar.

Skogsstyrelsen har under en följd av år framhållit såsom angeläget, att ökade resurser för den skogliga rådgivnings- och upplysningsverksamheten ställs till förfogande för skogsvårdsstyrelserna. Det behövs vidare ökade åtgärder för återväxtens tryggnad samt ökade insatser för skogsskyddet och för revidering av de översiktliga planerna för skogsvägnätets utbyggnad och förbättring. Sammanlagt bedöms den offentliga verksamheten därför behöva ökas med 5 000 dagar. Totalsumman offentliga dagar för budgetåret 1971/72 föreslås därför till 74 000 (107 000 — 38 000 ÷ 5 000).

Eftersom dagkostnaden bör sättas till 316 kr. bör det statliga bidraget för budgetåret 1971/72 uppgå till 23 384 000 kr. Här i inkluderades dock inte medelsanvisning för medverkan av skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län i den arronderingsverksamhet som enligt prop. 1968: 1 bil. 11 s. 110 skall bestridas från förevarande anslag. Medelsbehovet beräknas till 140 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Vid anslagsberäkningen har förutsatts att samtliga vid skogsvårdsstyrelserna inrättade tjänster som skolledare och lärare dras in fr. o. m. den 1 juli 1971. Antalet sådana tjänster uppgår till 205 och av dessa är 115 upptagna på personalförteckning. Samtidigt beräknas dels de utanför personalförteckningen inrättade 116 tjänsterna för hantverkare och ekonomipersonal, dels de vid skogsbruksskolorna placerade elva tjänsterna som verkmästare eller tekniker kunna dras in. I den mån personalförtecknade skolledar- och lärartjänster av organisatoriska eller andra

orsaker inte kan dras in under budgetåret förutsätts att erforderliga anslagsöverskridanden får ske. Skogsstyrelsen hemställer att senare få inkomma med förslag till ny sektionsindelning med anledning av att grundutbildningen bortgår från skogsvårdsstyrelsernas verksamhet.

Vidare bör 713 000 kr. beräknas för vissa utgifter av offentlig natur vilka inte ingår i förrättningsdagkostnaden. I denna summa har inte medräknats medel till driftkostnader för skogsbruksskolorna. I den mån landsting inte omedelbart den 1 juli 1971 blir huvudman för den skogliga yrkesundervisningen och verksamheten skall vara kvar hos någon skogsvårdsstyrelse som huvudman måste finansieringen av driftkostnaderna vid vederbörande skola lösas genom medgivande till erforderligt anslagsöverskridande eller på annat lämpligt sätt.

Om statsverkets inkomst av skogsvårdsavgifter antas komma att uppgå till oförändrat 10,2 milj. kr. blir för budgetåret 1971/72 det totala statsbidraget till skogsvårdsstyrelsernas verksamhet 34 437 000 kr.

Beträffande beloppets bestridande från olika anslag föreslås följande. Tjänstebrevskostnader bör bestridas från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänstebrevsförsändelser. Utgifterna för reseersättningar till personal för viss kursverksamhet bör belasta anslaget Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. samt vissa förrättningskostnader anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Beloppen under nyss uppräknade anslag har för nästa budgetår beräknats till resp. 435 000, 200 000 och 150 000 kr. eller sammanlagt 785 000 kr. Resterande 33 652 000 kr. bör anvisas under anslaget Bidrag till skogsvårdsstyrelserna.

Skogsstyrelsen bör bemyndigas att fördela anslaget mellan skogsvårdsstyrelserna, fastställa inkomst- och utgiftsstatser för styrelserna samt meddela erforderliga föreskrifter rörande staternas tillämpning.

Löne- och prisomräkning — 8 018 000 kr.

Departementschefen

Antalet förrättningsdagar för skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet beräknas för innevarande budgetår till 107 000. Med hänvisning till vad jag tidigare under punkterna B 1 och D 1 anfört kommer den skogliga yrkesutbildningen inte att handhas av skogsvårdsorganisationen efter den 30 juni 1971. Med anledning härav beräknar jag att skogsvårdsstyrelsernas offentliga verksamhet för budgetåret 1971/72 minskar med 38 000 förrättningsdagar. Härigenom kan 115 personalförtecknade tjänster som skolledare och lärare dras in samt medel för en tjänst som byråsekreterare med placering vid skogsstyrelsens utbildningsavdelning men bekostad med medel från detta anslag flyttas över till skolöverstyrelsen den 1 juli 1971.

Med hänvisning till det tidigare anförda beräknar jag den offentliga verksamheten för budgetåret 1971/72 till 69 000 förrättningsdagar.

Medelstillelningen per förrättningsdag bör höjas från 263 kr. till 316 kr. Utgiftsramen för skogsvårdsstyrelsernas ej taxebelagda verksamhet blir med utgångspunkt från detta belopp 21 804 000 kr. För vissa andra kostnader av offentlig natur bör beräknas 713 000 kr. Skogsvårdsstyrelserna tillförs även belopp som ungefär svarar mot inflytande skogsvårdsavgifter. Som chefen för finansdepartementet tidigare denna dag anmält bör statsverkets inkomst av dessa avgifter för nästa budgetår beräknas till 11,7 milj. kr.

Jag förordar sålunda att den totala kostnadsramen för den med statsmedel finansierade delen av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet för budgetåret 1971/72 bestäms till 34 217 000 kr. Fördelningen på olika anslag bör ske enligt följande. Tjänstebrevkostnaderna bör bestridas från anslaget Ersättning till postverket för befordran av tjänstebrevförsändelser. Vidare bör utgifter för reseersättningar åt personal för kursverksamheten belasta anslaget Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m. samt vissa förrättningskostnader anslaget Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. Dessa utgifter bör för nästa budgetår beräknas till resp. 435 000, 200 000 och 150 000 kr. eller sammanlagt 785 000 kr. Återstående 33 432 000 kr. bör anvisas under detta anslag. Jag har därvid tagit hänsyn till minskade personalkostnader till följd av den skogligen yrkesutbildningens omläggning samt beräknat att personalkostnaderna under budgetåret 1971/72 minskar med 300 000 kr. till följd av SEA-systemets införande vid skogsvårdsorganisationen.

Liksom hittills bör Kungl. Maj:t fastställa dispositionsstat för den statliga anslagsgivningen till skogsvårdsstyrelsernas omkostnader samt bemyndiga skogsstyrelsen att i övrigt fördela anslaget mellan skogsvårdsstyrelserna och fastställa deras inkomst- och utgiftsstat. I samband härmed bör skogsstyrelsen även få meddela erforderliga föreskrifter rörande staternas tillämpning.

Jag vill i detta sammanhang föreslå, att riksdagens medgivande inhämtas till att statlig kreditgaranti för lån till skoglig plantskoleverksamhet även under budgetåret 1971/72 får beviljas intill ett belopp av 1 milj. kr.

Anslaget bör minskas med 7 702 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att under budgetåret 1971/72 beviljas statlig kreditgaranti för lån till skoglig plantskoleverksamhet intill ett belopp av 1 000 000 kr.
- 2) till *Bidrag till skogsvårdsstyrelserna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 33 432 000 kr.

D 3. Bidrag till skogsförbättringar

1969/70 Utgift	8 714 759
1970/71 Anslag	8 000 000
1971/72 Förslag	8 000 000

Huvuddelen av anslaget utnyttjas för att lämna bidrag till skogsplantering på sämre jordbruksmark. I övrigt lämnas stöd till iståndsättning av skogar med otillfredsställande skogstillstånd, bl. a. vissa restskogar, till skogsdikning, till åtgärder mot skadegörelse av skogsinsekter, till inventering av vissa skador på växande skog samt bestrids kostnader för förluster till följd av sådan statlig kreditgaranti, som avses i kungörelsen (1969: 705) om statligt stöd vid skada på skog. Bidragsbestämmelserna för anslaget återfinns i kungörelsen (1948: 239) om statsbidrag till vissa skogsförbättrande åtgärder (ändrad senast 1961: 109).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogsstyrelsen	Dep.chefen
Rambelopp			
1. Skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark	6 000 000	—	—
2. Övriga åtgärder	2 500 000	—	—
	8 500 000	—	—
Anslag	8 000 000	—	—

Skogsstyrelsen

1. Under det senaste året har drygt 10 000 ha sämre jordbruksmark skogsodlats med stöd av medel ur anslaget. Genom självföryngring eller genom skogsodling utan bidrag kan ytterligare 10 000 ha sådan mark beräknas ha blivit beskogad. Dessa 20 000 ha utgör ungefär hälften av den nedlagda åkermark som borde göras skogbärande.

Den för budgetåret 1969/70 anvisade ramen för skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark har inte helt förbrukats. Av anslagna 6 milj. kr. återstod vid budgetårets slut 1 279 000 kr. ofördelade. För att upprätta markanvändningsplaner har tagits i anspråk 206 000 kr. Den sistnämnda verksamheten bör även fortsättningsvis få bedrivas med stöd av medel inom ifrågavarande ram.

De stora stormkatastrofer som drabbade skogsbruket under hösten 1969 har på ett avgörande sätt minskat skogsägarnas möjlighet att ägna sig åt plantering av nedlagd åkermark. Det är därför troligt att skogsplanteringen på sådan mark kommer att öka sedan den stormskadade skogen tillvaratagits och de mest angelägna planteringsarbetena i an-

ledning av stormskadorna blivit utförda. Det totala behovet av medel för ökad bidragsgivning kan dock inte beräknas väsentligen överstiga den del av anslaget, som ej utnyttjats under budgetåret 1969/70. Bidragsramen för skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark bör därför tas upp med oförändrat belopp, 6 milj. kr.

2. Ramen för bidrag till övriga åtgärder används bl. a. för bidrag till att återföra gamla restskogsmarker i produktivt skick. Restskogarna, som huvudsakligen finns i övre Norrland, har uppstått vid huggningar under tidigare skeden, då möjligheterna till naturlig föryngring av dessa marker överskattades. Inom ramen ges dessutom bidrag till skogsdikning samt återväxtåtgärder på t. ex. igenväxta hagmarker med otillfredsställande skogstillstånd.

På grund av i första hand de tidigare nämnda stormkatastroferna har anslagsdelen ej utnyttjats helt under budgetåret 1969/70. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 motsvarar dock minst det innevarande årets anslagstilldelning. Bidragsramen till övriga åtgärder bör därför tas upp med oförändrat belopp, 2,5 milj. kr. I samråd med skogshögskolan föreslår skogsstyrelsen att högst 100 000 kr. av beloppet får tas i anspråk för fortsatt försöksverksamhet med mekaniserad dikning, gödsling och skogsodling av myrmark.

3. Utbetalningarna under anslaget beräknas till 8 milj. kr.

Departementschefen

Jag föreslår att ramarna för statsbidrag under budgetåret 1971/72 till skogsodling på sämre jordbruksmark och till med anslaget i övrigt avsedda åtgärder tas upp med oförändrat 6,0 milj. kr. resp. 2,5 milj. kr. (1, 2). Kungl. Maj:t bör kunna jämka fördelningen mellan de båda ändamålen. I det sistnämnda rambeloppet har jag räknat in 100 000 kr. till fortsatt försöksverksamhet med mekaniserad dikning och skogsodling kombinerad med gödsling av myrmark (2). För utbetalning under anslaget beräknar jag 8 milj. kr. (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att under budgetåret 1971/72 beviljas statsbidrag med högst 8 500 000 kr. till skogsodlingsåtgärder på sämre jordbruksmark och med anslaget i övrigt avsedda ändamål
- 2) till *Bidrag till skogsförbättringar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 000 kr.

D 4. Vägbyggnader på skogar i enskild ägo

1969/70 Utgift	13 071 083
1970/71 Anslag	13 500 000
1971/72 Förslag	14 400 000

Statsbidrag utgår för att bygga skogsbilvägar. Till skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt kan förhöjt bidrag lämnas. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1943: 530) om statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader m. m. (ändrad senast 1967: 376).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogsstyrelsen	Dep.chefen
Rambelopp			
1. Skogsvägbyggnadsföretag	14 500 000	+ 500 000	—
2. Förhöjning av statsbidraget vid skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt	500 000	—	—
	15 000 000	+ 500 000	—
Anslag	13 500 000	+ 900 000	+ 900 000

Skogsstyrelsen

1. Den statsunderstödda verksamheten med skogsvägbyggnad har även under budgetåret 1969/70 varit omfattande. Förutom 15,0 milj. kr. ur ifrågavarande anslag har vissa medel från norrländska skogsproduktionsanslaget samt beredskapsmedel stått till förfogande för detta ändamål. Bidrag har därigenom under året kunnat beviljas till att bygga sammanlagt 1 307 km skogsvägar.

Därutöver har 724 km befintliga vägar inom det hösten 1969 stormhärjade området i Västsverige förstärkts för att tåla tung skogstrafik även under tjällossnings- och höstregnsperioderna. I jämförelse med föregående år har verksamheten under både skogsvägsanslaget och norrländska skogsproduktionsanslaget ökat påtagligt medan beredskapsarbetena minskat kraftigt.

Behovet av väginvesteringar är emellertid fortfarande stort. Vidare har utvecklingen medfört att en stor del av de tidigare byggda vägarna — särskilt de som på grund av otillräcklig medelstillgång under ifrågavarande anslag byggts av markägarna själva — är i behov av förbättring. Ett välutbyggt skogsbilvägnät är en grundförutsättning för skogsbrukets rationalisering. I Norrland kan vägutbyggnad hindra nollområdenas tillväxt och därmed mildra den virkesbrist som väntas uppkomma.

Efterfrågan på bidrag motsvarar f. n. anslagsramens nuvarande storlek. Kostnaderna har emellertid ökat under en följd av år eftersom rationaliseringen av byggnadsarbetet inte helt kunnat neutralisera kostnadsökning. Rambeloppet bör därför ökas med 500 000 kr., vilket motsvarar den beräknade nettokostnadsökningen under samma tid.

Såvitt f. n. kan bedömas möjliggör en sådan bidragsram en i förhållande till behoven balanserad takt i utbyggandet av nya vägar, medan förbättringsarbetet på det äldre vägnätet kommer att släpa efter i förhål-

lande till behoven. För att önskvärd takt skall kunna uppnås även beträffande förbättringsarbetena bör en mera påtaglig anslagsökning föregås av ändringar i bidragsbestämmelserna. Eftersom såväl skogspolitiska utredningen som skogsbruksutredningen arbetar med bl. a. detta problem vill skogsstyrelsen f. n. dock inte lägga fram några förslag till ändringar.

2. Rambeloppet för förhöjning av statsbidraget till skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt föreslås uppgå till oförändrat 500 000 kr.

3. Utbetalningarna under anslaget beräknas till 14,4 milj. kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen får jag hemställa, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att under budgetåret 1971/72 beviljas dels statsbidrag med högst 14 500 000 kr. till vägbyggnader på skogar i enskild ägo, dels förhöjt statsbidrag med högst 500 000 kr. till skogshuvudvägar av särskild betydelse ur fritidssynpunkt
- 2) till *Vägbyggnader på skogar i enskild ägo* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 400 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

D 5. Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.

1969/70 Utgift	8 603 553
1970/71 Anslag	8 500 000
1971/72 Förslag	10 000 000

Statsbidrag utgår till enskilda markägare i de fyra nordligaste länen. Huvuddelen av anslaget utnyttjas för bidragsgivning inom s. k. samverkansområden (lokaliserade till de delar av länen, där skogen ej är att hänföra till svärföryngrad), medan en mindre del utgår för att fullgöra tidigare planerade åtgärder inom s. k. skogsvårdsområden i lappmarken. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1940: 599) om villkor för statsbidrag från anslaget till åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m. (ändrad senast 1960: 327) samt i regleringsbrevet för budgetåret 1960/61 angående bl. a. det särskilda stödet åt skogsbruket i övre Norrland.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogsstyrelsen	Dep.chefen
Rambelopp			
1. Samverkansområden	9 500 000	+ 1 500 000	+ 500 000
2. Skogsvårdsområden	900 000	+ 200 000	—
	10 400 000	+ 1 700 000	+ 500 000
Anslag	8 500 000	+ 1 500 000	+ 1 500 000

Skogsstyrelsen

1. Under budgetåret 1969/70 har samverkansområden fastställts med en areal av 256 000 ha. Sedan verksamhetens början år 1960 har områden med tillhoppa 1 545 000 ha blivit fastställda. Av den privata skogsmark, som bedöms lämplig för områdesbildning ingår nära 50 % i samverkansområden.

Skogsägarnas intresse för att bilda samverkansområden är stort och deras önskemål har inte helt kunnat tillfredsställas på grund av begränsad tillgång på bidragsmedel för ändamålet. Den hittillsvarande verksamheten har visat att områdesbildningen medfört en allmänt ökad aktivitet inte endast vad beträffar bidragsberättigade skogsvårdsåtgärder utan även i fråga om avverkningar m. m. Rambeloppet för bidrag till åtgärder inom samverkansområden bör därför räknas upp med 1,5 milj. kr. till 11 milj. kr.

2. Behovet av bidrag inom skogsvårdsområden bedöms minska. För budgetåret 1971/72 planeras dock en intensifierad verksamhet inom dessa, varför behovet av bidragsmedel temporärt ökar något. Ramen bör därför räknas upp med 200 000 kr. till 1,1 milj. kr.

3. Med hänsyn till att rambeloppen tas i anspråk i ökad omfattning kommer medelsbehovet för budgetåret 1971/72 att öka med 1,5 milj. kr. Anslaget bör alltså tas upp med 10 milj. kr.

Departementschefen

I fråga om samverkansområden föreslår jag att ramen för statsbidrag ökas med 500 000 kr. och tas upp med 10 milj. kr. (1). Rambeloppet bör, förutom förvaltningsbidrag, avse skogsstyrelsens utfästelser om bidrag. För statsbidrag till åtgärder avseende skogsvårdsföretag i lappmarken bör ramen tas upp med oförändrat belopp av 900 000 kr. (2). Kungl. Maj:t bör kunna jänka fördelningen mellan de båda ändamålen. För utbetalning under anslaget beräknar jag 10 milj. kr. (3).

I detta sammanhang får jag anmäla att Kungl. Maj:t den 27 maj 1970 efter framställning från skogsstyrelsen medgivit att skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län får bevilja statsbidrag till åtgärder inom samverkansom-

råden innanför gränsen för svårföryngrad skog inom viss del av Arvidsjaurs kommun under villkor att det för bildande av sådant område i vanlig ordning är ändamålsenligt att även marker innanför gränsen för svårföryngrad skog ingår i området.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att under budgetåret 1971/72 utfästs statsbidrag med högst 10 900 000 kr. till skogliga åtgärder inom samverkansområden i de fyra nordligaste länen och för att fullfölja skogsvårdsföretag i lappmarken
- 2) till *Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

D 6. Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.

1970/71 Anslag	1 285 000
1971/72 Förslag	1 385 000

Från anslaget bestrids kostnader för rådgivnings- och kursverksamhet riktad till skogsägare och skogsarbetare med syfte att främja skogsbrukets rationalisering samt för viss personalutbildning och information.

Skogsstyrelsen

Anslaget inrättades fr. o. m. budgetåret 1970/71 som en följd av beslutet att skogsyrkesundervisningen den 1 juli 1971 förs över från skogsvårdsorganisationen till skolöverstyrelsen. Genom anslaget tillförsäkrades skogsvårdsorganisationen vissa ekonomiska resurser för utbildning i frågor sammanhängande med skogsbrukets rationalisering. Med hänsyn till utbildningens växande betydelse i detta sammanhang är det angeläget att resurserna ökas. Skogsyrkesundervisningens omorganisation innebär minskad tillgång på pedagogiskt utbildad personal inom skogsvårdsorganisationen, vilket förstärker behovet av utbildning av den kvarvarande personalen för verksamheten samt framställning av läromedel härför.

Mot denna bakgrund ökar medelsbehovet för budgetåret 1971/72 med 585 000 kr. Anslaget bör tas upp med 1 870 000 kr.

Departementschefen

Medelsbehovet på anslaget beräknar jag till 1 385 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

- att till *Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 385 000 kr.

E. FISKE**E 1. Fiskeristyrelsen**

1969/70 Utgift	5 098 266
1970/71 Anslag	5 470 000
1971/72 Förslag	5 870 000

Fiskeristyrelsen är central förvaltningsmyndighet för ärenden angående fiske och fiskerinäringen i den mån sådana ärenden ej ankommer på statens jordbruksnämnd. Styrelsen är chefsmyndighet för statens lokala fiskeridadministration. Inom styrelsen finns tre byråer samt ett havsfiskelaboratorium och ett sötvattenslaboratorium.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Fiskeristyrelsen	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	28	+ 1	—
Övrig personal	62	+ 9	+ 1
	90	+10	+ 1
Anslag			
Avlöningar till tjänstemän	2 584 000	+ 338 000	+ 81 000
Avlöningar till annan personal än tjänstemän	840 000	+ 168 000	+ 100 000
Sjukvård	6 000	—	—
Reseersättningar	151 000	+ 26 000	+ 15 000
Därav utrikes resor	(15 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	296 000	+ 27 000	+ 27 000
Expenser	120 000	+ 84 000	+ 14 000
Fiskeriundersökningsfartygens omkostnader	455 000	+ 61 000	+ 61 000
Övriga utgifter	235 000	+ 89 000	+ 24 000
Därav			
a) Bibliotek	13 000	+ 1 500	+ 1 500
b) Underhåll av dammar, bryggor, akvarier m. m.	5 500	+ 500	+ 500
c) Drift och underhåll av båtar	7 500	+ 1 000	+ 1 000
d) Instrument- och laboratoriekostnader	150 000	+ 80 000	+ 15 000
Därav engångsutgifter	(—)	(+ 50 000)	(—)
e) Fiskeriförsök m. m.	58 000	+ 6 000	+ 6 000
f) Arrende av mark	1 000	—	—
Lönekostnadspålägg	783 000	+ 116 000	+ 78 000
	5 470 000	+ 909 000	+ 400 000

Fiskeristyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 347 000 kr.
2. För arbetet med att förbereda en ny organisation för redovisning och revision enligt beslut av riksdagen (prop. 1967: 79, SU 82, rskr 194)

samt för personaladministrativt utvecklingsarbete och arbete med befattningsnomenklatur behövs 62 000 kr.

3. I anslutning till riksdagens beslut (1968: 1 bil. 11 s. 159, JoU 1 s. 26, rskr 9) att viss sjöregleringsforskning skall bedrivas också i fortsättningen och på sikt helt bekostas över riksstaten föreslås att två tjänster som förste laboratoricassistent resp. laboratorieassistent vid sötvattenslaboratoriet förs upp på styrelsens personalstat. För att avlasta kansliskrivarna vid laboratoriet rutinuppgifter behövs ett kontorsbiträde. (+ 117 000 kr.)

4. För havsfiskelaboratoriets uppgifter inom den kemiska oceanografin behövs ytterligare en laborator. Samtidigt kan en tjänst som förste fiskeriinspektör dras in. Vid biologiska avdelningen behövs ytterligare en fiskerikonstulent för att avlasta laboratorerna rutingöromål, särskilt på fiskeriundersökningsfartygen. Vidare krävs ytterligare två förste laboratorieassistenter och en laboratorieassistent för att effektivera rutinprovtagningen på fisk och bearbetningen av hydrografiskt material. Vid laboratoriet behövs också en instrumentmakare som bör förses med viss verkstadsutrustning. Dessutom krävs medel för hydrografisk provtagning och tillfällig arbetshjälp samt för databehandling. (+ 383 000 kr.)

Remissyttrande

Riksrevisionsverket bedömer att det för fiskeristyrelsens arbete med omläggning av redovisningsverksamheten kommer att bli nödvändigt att styrelsen avsätter resurser för bl. a. kontoplanskonstruktion, interna rutiner samt utbildning och information. Härför beräknas en arbetsinsats motsvarande en halv årsarbetskraft vara erforderlig. Personaladministrativt utvecklingsarbete och arbete med befattningsnomenklatur bör kunna utföras inom ramen för styrelsens nuvarande resurser.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 870 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för styrelsens arbete med omläggning av redovisningsverksamheten (2) samt för ytterligare en tjänst som förste laboratorieassistent (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fiskeristyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 870 000 kr.

E 2. Fiskeriintendenten m. m.

1969/70 Utgift	769 585
1970/71 Anslag	875 000
1971/72 Förslag	894 000

Statens lokala fiskeriadministration omfattar fiskeriintendentorganisationen, statens fiskeriingenjör, statens fiskodlingsanstalt i Älvkarleby och statens fiskeriförsöksanstalt i Kälärne. Fiskeriintendentorganisationen är fördelad på fem sötvattensdistrikt och två kust- och havsdistrikt. I varje distrikt finns en fiskeriintendent som chef.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Fiskeristyrelsen	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	11	+1	—
Övrig personal	3	+3	—
	14	+4	—
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	738 000	+103 000	—
Sjukvård	1 000	—	—
Reseersättningar	83 000	+ 16 000	+ 9 000
Lokalkostnader	83 000	—	—
Expenser	29 000	+ 5 000	+ 3 000
Lönekostnadspålägg	170 000	+ 24 000	+ 7 000
	1 104 000	+148 000	+19 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Bidrag av vissa fiske- och arrendeavgiftsmedel	110 000	—	—
Ersättningar för undersökningar	119 000	—	—
	229 000	—	—
Nettoutgift	875 000	+148 000	+19 000

Fiskeristyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 12 000 kr.
2. En fiskerikonulent behövs för biträde åt fiskeriintendenterna i Nedre södra distriktet och Västerhavets distrikt (+ 59 000 kr.).
3. En biträdestjänst vid ett vart av fiskeriintendentkontoren i de tre nordligaste distrikten bör inrättas i utbyte mot biträdestjänster som bekostas av regleringsintressenter (+ 77 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fiskeriintendenter m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 894 000 kr.

E 3. Främjande i allmänhet av fiskerinäringen

1969/70 Utgift	1377 095	Reservation	1327 268
1970/71 Anslag	265 000		
1971/72 Förslag	265 000		

¹ Anslagsposten till Kungl. Maj:ts disposition under anslaget Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen samt anslagen Statlig garanti för befrämjande av försöksfiske, Befrämjande av fiskefartygs förseende med radiotelefon m.m. och Stödfartyg för sillfisket.

Från anslaget utgår bidrag till främjande i allmänhet av fiskerinäringen i enlighet med plan som Kungl. Maj:t fastställer på förslag av fiskeristyrelsen. Vidare utgår ersättning för förlust på försöksfiske för vilket statsgaranti har lämnats enligt kungörelsen (1953: 242) angående statsgaranti för försöksfiske (ändrad senast 1969: 370). Sådan statsgaranti kan under vissa i kungörelsen angivna förutsättningar lämnas såsom stöd till fiskare, som avser att fiska på avlägsna fiskevatten där fiske tidigare inte alls eller endast i ringa utsträckning har bedrivits av svenskar, eller för att prova nya fiskemetoder. Från anslaget utgår också statsbidrag till inköp av såväl större radiotelefonanläggning som kortvågsradioanläggning på fiskefartyg med högst 1 200 kr. per anläggning samt till inköp av livräddningsflotte på sådant fartyg med högst 1 000 kr. per flotte. Dessutom bestrids från anslaget vissa särskilda kostnader som är förenade med att ett av marinens fartyg årligen tas i anspråk som bevakningsfartyg till stöd för det svenska sillfisket på Nordsjön. Övriga kostnader för nämnda expeditioner bekostas från marinens anslag.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Fiskeristyrelsen	Dep. chefen
Anslag			
Till Kungl. Maj:ts disposition	135 000	—	—
Täckande av förluster på grund av främjande av försöksfiske	—	—	—
Bidrag till anskaffande av radiotelefon m. m. på fiskefartyg	65 000	—	—
Vissa kostnader för stödfartyg för sillfisket	65 000	—	—
	265 000	—	—

Fiskeristyrelsen

Enligt önskemål från västkustfiskarna föreslås att ramen för statsgarantier för förluster på försöksfiske höjs från f. n. 200 000 kr. till 300 000 kr.

Departementschefen

Fiskeristyrelsens förslag om höjning av ramen för statsgarantier för försöksfiske är jag inte beredd biträda. Jag vill erinra om att garantira-

men genom beslut av riksdagen så sent som år 1969 höjdes från 160 000 kr. till 200 000 kr. Anslaget bör såsom styrelsen förordat tas upp med oförändrat belopp.

Anslaget bör kunna disponeras för ersättningar till följd av införande av viss avgiftsfri fiskerätt. Jag avser att ta upp denna fråga i den proposition jag omnämnt under punkten B 1.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande i allmänhet av fiskerinäringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 265 000 kr.

E 4. Kursverksamhet på fiskets område

1969/70 Utgift	1226 228	Reservation	146 772
1970/71 Anslag	285 000		
1971/72 Förslag	285 000		

¹ Anslagsposterna Statsbidrag till Södra Sveriges fiskeriförening, Statsbidrag till Svenska fiskarens studieförbund för dess allmänna verksamhet och Bidrag enligt reglementet för statsunderstödd utbildningsverksamhet på fiskerinäringens område under anslaget *Befrämjande i allmänhet av fiskerinäringen*.

Anslaget används för yrkesutbildning av fiskare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Fiskeristyrelsen	Dep. chefen
Anslag			
Till fiskeristyrelsens disposition för yrkesutbildning av fiskare	250 000	—	—
Statsbidrag till Södra Sveriges fiskeriförening	20 000	—	—
Statsbidrag till Svenska fiskarens studieförbund för dess allmänna verksamhet	15 000	—	—
Fortbildning av fiskeritjänstemän	—	+15 000	—
	285 000	+15 000	—

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör räknas upp med 15 000 kr. för att täcka de beräknade kostnaderna för en fortbildningskurs för fiskeritjänstemän.

Departementschefen

Kostnader för fortbildning av fiskeritjänstemän bör i mån av tillgång på medel få bekostas från detta anslag. Med hänvisning till sammanställningen förordar jag att anslaget förs upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kursverksamhet på fiskets område* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kr.

E 5. Bidrag till fiskehamnar m. m.

1969/70 Utgift	519 213	Reservation	4 175 114
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget utgår bidrag till anläggning eller förbättring av hamn, som fordras för fisket, med högst 90 % av den verkliga byggnadskostnaden. Föreligger särskilda skäl kan högre bidrag utgå. Från anslaget utgår vidare bidrag till underhåll och drift av fiskesfyrar samt till kostnader för uppförande av säkerhetsanordningar till ledning för fiskesfartyg. Riktlinjerna för bidragsgivningen finns i prop. 1932: 213, 1948: 200, 1962: 1 (bil. 12 p. 82) och 1964: 1 (bil. 8 p. 47). Bestämmelserna för bidragsgivningen är intagna i kungörelsen (1948: 525) angående statsbidrag till byggande av fiskehamnar (ändrad 1969: 314).

Fiskeristyrelsen

Med hänsyn till att reservationen på anslaget vid utgången av budgetåret 1970/71 väntas uppgå till närmare 2 milj. kr. föreslås att anslaget förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Under denna punkt får jag anmäla 1967 års fiskehamnsutrednings betänkande om statligt stöd till fiskehamnar (SOU 1970: 5).

Nuvarande förhållanden. För att stödja fiskerinäringen har staten sedan länge medverkat till byggande av fiskehamnar. Det har skett dels genom att staten själv helt bekostat och drivit ett antal fiskehamnar, dels genom att staten lämnat bidrag till fiskehamnar som ägs av kommuner eller enskilda intressenter.

De statliga fiskehamnarna drivs och förvaltas av fiskeristyrelsen men är bokförda på sjöfartsverkets fond. På senare år har staten börjat överlåta mindre hamnar på kommuner och enskilda intressenter som önskat överta dem för att använda dem för fiske- och fritidsbåttrafiken. Av ursprungligen drygt 30 hamnar finns i dag i statens ägo kvar ett 20-tal. De största hamnarna finns på västkusten. Bl.a. finns i Göteborgs och Bohus län Hönö-Klåva i Öckerö kommun med ett 40-tal större trålare och ett 15-tal mindre registrerade fiskebåtar år 1969 samt Grund-sund i Skaftö kommun med ett 30-tal fiskebåtar nämnda år. Vidare finns i Hallands län Träslövsläge i Varbergs kommun med ett 30-tal större och mindre fisketrålare år 1969 samt Glommen i Morups kommun med ett 20-tal fiskebåtar. Ytterligare en större hamn finns på sydkusten, nämligen Nogersund i Mjällby kommun, Blekinge län, med över 40-talet båtar år 1969. I fråga om vissa av de kvarvarande statliga fiskehamnarna pågår f. n. förhandlingar om försäljning till resp. kommuner. Detta gäller bl. a. Hönö-Klåva och Glommen.

Bidragsgivningen regleras i den förut nämnda kungörelsen angående statsbidrag till byggande av fiskehamnar. Bidrag kan utgå till anläggning eller förbättring av hamn som erfordras för fisket. Arbetena skall utföras genom fiskeristyrelsens försorg. Bidrag kan endast beviljas kommun, aktiebolag eller ekonomisk förening. Bidragsandelen får utgöra högst 90 % av den verkliga kostnaden. I kostnadsunderlaget får inte markersättning räknas in. Om hamnen även tillgodoser handelsändamål skall hänsyn tas till detta när bidragets storlek bestäms. Högre bidrag än 90 % kan utgå när särskilda skäl föreligger.

Ansökan om bidrag skall ges in till vederbörande länsstyrelse som överlämnar den med eget yttrande till fiskeristyrelsen. Vid ansökningen skall fogas bl. a. arbetsplan i överensstämmelse med fiskeristyrelsens anvisningar och yttrande av kommunen om företagets nytta för fisket och för den allmänna samfärdseln. Fiskeristyrelsen överlämnar ansökningen med eget yttrande till Kungl. Maj:t som beslutar om bidrag. Sedan statsbidrag beviljats skall fiskeristyrelsen sluta kontrakt med bidragstagaren angående dennes rättigheter och skyldigheter. I kontraktet skall bl. a. tas in förbindelse för bidragstagaren att ta upp hamnavgifter enligt taxa som fastställs av sjöfartsverket för att jämte övriga inkomster av hamnörelsen användas för hamnens underhåll och drift. Bidragstagaren skall också förbinda sig att svara för erforderligt övrigt tillskott till hamnens underhåll och drift samt att följa fiskeristyrelsens föreskrifter beträffande hamnens förvaltning och underkasta sig den kontroll som styrelsen finner behövas.

Bidrag till smärre reparations- och underhållsarbeten i företrädesvis mindre fiskehamnar kan beviljas av fiskeristyrelsen från reservationsanslaget Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen. Anslaget används emellertid också till olika andra fiskerifrämjande ändamål. Som framgår under anslagspunkten E 7 är anslaget för innevarande budgetår uppfört med 934 000 kr.

Utredningens förslag. Utredningen föreslår att statsbidrag från anslaget Bidrag till fiskehamnar m. m. även i fortsättningen skall kunna utgå till byggande och förbättring av fiskehamnar. Bidragen bör utsträckas till markförvärv som är nödvändiga för själva hamnfunktionen. I första hand bör satsas på ett mindre antal utvecklingsbara hamnar för havsfisket. Bidragen bör differentieras så att ett större statligt stöd utgår till en kategori som från såväl hela samhällets som fiskerinäringens synpunkt lämpar sig som framtida centrala storhamnar för fisket. Ett lägre stöd bör utgå till en kategori som visscrligen är av mindre allmänt intresse men ändå är av betydelse för fiskerinäringen eller för en viss region från försörjningssynpunkt. Till övriga fiskehamnar bör bidrag i fortsättningen inte utgå från detta anslag. En koncentration av statsstödet bör eftersträvas och endast ett fåtal hamnar väljas

ut som uppfyller eller väntas komma att uppfylla de krav på allmän eller annan betydelse som motiverar statsbidrag.

Stödet till nämnda kategorier fiskehamnar bör enligt förslaget utformas på följande sätt. Till hamnar med klart påvisbar betydelse för fiskerinäringen och för samhället i övrigt bör kunna utgå bidrag med högst 80 % av kostnaden. För hamnar där samhällsintresset inte är lika klart uttalat men där starka lokala fiskeriintressen av olika slag föreligger bör bidragsgränsen vara högst 60 % av kostnaden. Bidrag bör endast beviljas till hamn som ägs och förvaltas av kommun. Kommunen bör åläggas att svara för resterande del av kostnaden. Därvid bör kommunen inte tillåtas ta annat statsbidrag i anspråk. Bidrag bör inte utgå om anläggningsarbete har påbörjats innan ansökningen om bidrag prövats. Vidare bör bidrag inte utgå för belopp varmed den slutliga kostnaden överstiger den i bidragsansökningen uppskattade kostnaden. Har beviljat bidrag inte tagits i anspråk inom två år efter bidragsbeslutet bör bidragsbeloppet återföras till anslaget.

I fråga om handläggningen av ärenden rörande statsbidrag från anslaget Bidrag till fiskehamnar m. m. föreslås bl. a. att ansökan om bidrag liksom nu skall passera vederbörande länsstyrelse och fiskeristyrelsen samt att bidragsbesluten fortfarande skall fattas av Kungl. Maj:t, åtminstone till dess att en fast praxis hunnit utvecklas.

Beträffande hamnar som enligt förslaget faller utanför bidragsgivningen från anslaget Bidrag till fiskehamnar m. m. förordar utredningen att de skall ges möjlighet att erhålla bidrag på samma sätt som hittills skett via anslaget Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen. Utredningen pekar härvid på sådana hamnar där det förekommer ett fiske som bör stödjas av sociala och sysselsättningsmässiga skäl. Härtill kommer intresset att förhindra kapitalförstöring. Så länge fiske pågår i hamnar av denna tredje kategori bör bidrag ges till visst underhåll av hamnarna. Efter ett bortfall av bidrag från fiskehamnsanslaget till dessa hamnar blir emellertid restitutionsanslaget helt otillräckligt. Utredningen föreslår därför att anslaget ökas och endast till en del avräknas mot automobilskattemedlen samt därvid eventuellt får ändrad beteckning. Alternativt kan kopplingen anslag—bensinskatt överges och anslaget sammanslås med det under anslagspunkten E 3 upptagna reservationsanslaget Främjande i allmänhet av fiskerinäringen. Det bör klart utsägas hur stor del av anslaget som skall användas för fiskehamnsändamål. Bidrag av detta slag behöver inte förutsätta att kommunen övertar hamnen i fråga. I detta sammanhang understryker utredningen möjligheterna att skapa kombinationer av fiske- och fritidsbåthamnar. Sådana förekommer redan nu på många håll och bidrag till byggnadskostnaderna har i vissa fall lämnats av medel som anvisats till åtgärder för fritidsbåttrafiken.

Avvecklingen av statsägda fiskehamnar bör enligt utredningens upp-

fattning fortsätts till dess om möjligt inga sådana hamnar återstår. Vid avvecklingen av en sådan hamn bör i första hand undersökas om den kan fylla någon annan statlig funktion eller om vederbörande kommun har intresse av att överta den. Om så inte är fallet bör hamnen kunna överlåtas till privata intressenter som t. ex. fiskehamnsföreningar, båt-sällskap o. d. Sedan en statsägd fiskehamn avvecklats bör den från bi-dragssynpunkt jämföras med övriga fiskehamnar. Saknas allt intresse att överta en viss hamn bör Kungl. Maj:t förklara fiskeristyrelsen ej längre vara skyldig att underhålla hamnen. Innan en sådan hamn över-ges bör av hänsyn till trafiksäkerheten allt lättförstörbart material tas bort.

Remissyttranden. Yttranden över fiskehamnsutredningens förslag har efter remiss avgetts av statens vägverk, sjöfartsverket, riksrevisionsver-
ket, fiskeristyrelsen, statens naturvårdsverk, kommerskollegium, läns-
styrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Kal-
mar, Gotlands, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands, Göteborgs
och Bohus, Gävleborgs, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens
län, Svenska kommunförbundet, Svensk fisk, ekonomisk förening och
Sveriges Fiskares Riksförbund. Vissa av remissinstanserna har bifogat
yttranden av olika regionala organ och sammanslutningar.

Inställningen bland remissinstanserna till utredningens förslag är starkt delad på vissa punkter. Helt avvisande till förslaget ställer sig *fiskeristyrelsen*, som framhåller att fiskets utövare under nuvarande förhållanden inte kan väntas bära de ökade påfrestningar av skilda slag som torde uppkomma om förslaget genomförs. Styrelsen hemställer därför att betänkandet inte nu föranleder någon åtgärd och förordar en allmän översyn av förslaget under medverkan av styrelsen, berörda länsstyrelser och fiskarorganisationer. Av samma uppfattning är *Sve-
riges Fiskares Riksförbund* som föreslår att även statens naturvårdsverk skall medverka i nämnda översyn.

Flertalet remissinstanser ansluter sig till ståndpunkten att samhällets insatser i första hand bör inriktas på de utvecklingsbara hamnarna. Detta gäller bl. a. *sjöfartsverket*, *riksrevisionsverket*, *kommerskollegium*, flertalet *länsstyrelser* och *Svenska kommunförbundet*. Erinringar mot utredningens tankegångar i detta avseende framförs bl. a. av *fiskeri-
styrelsen*, som ej kan finna att det i nuvarande läge finns ett behov av att så markant som utredningen tänkt sig driva utvecklingen mot cen-
trala storhamnar. Enligt styrelsens mening måste man åtskilliga år framåt räkna med en ökad satsning på medelstora båtar för vilka de nuvarande hamnarna i stort sett fyller alla rimliga krav i fråga om antal, läge, storlek m. m. Styrelsen hänvisar dessutom till fiskerinäringens på många håll ännu starkt beträngda läge.

Beträffande principerna för en kategoriindelning av fiskehamnarna är meningarna starkt delade. För en sådan indelning i huvudsak enligt

utredningens förslag uttalar sig bl. a. *sjöfartsverket*, *kommerskollegium* och ett tiotal *länsstyrelser*. Helt negativa eller starkt kritiska till en fixerad kategoriindelning är bl. a. *fiskeristyrelsen*, vissa *länsstyrelser*, *Svenska kommunförbundet* och *Sveriges Fiskares Riksförbund*. Av dessa förordar bl. a. fiskeristyrelsen i stället att en noggrann prövning av varje särskild ansökan om statsbidrag sker med beaktande i möjligaste mån av utredningens synpunkter på fiskehamnarnas utformning och placering m. m.

Meningarna är även delade i fråga om storleken av statsbidraget. Vissa remissinstanser anser det sålunda inte vara motiverat att ändra statsbidragsandelen. Hit hör bl. a. *fiskeristyrelsen*, som anser att i princip varje fiskehamn bör efter särskild prövning kunna få statsbidrag med högst 90 % av anslaget Bidrag till fiskehamnar m. m. I den mån hamnen mera permanent samtidigt tillgodoser fritidsbåttrafiken bör bidraget i motsvarande mån i stället utgå av anslaget härtill. Styrelsens uppfattning delas av bl. a. vissa *länsstyrelser*, däribland *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, samt av *Svenska kommunförbundet* och *Sveriges Fiskares Riksförbund*. *Länsstyrelsen i Hallands län* förordar att bidrag utgår med högst 90 % resp. högst 70 % till berörda kategorier fiskehamnar och *länsstyrelsen i Östergötlands län* anser att högre bidrag än 80 % resp. 60 % bör kunna utgå i särskilda fall.

Flertalet remissinstanser ansluter sig till förslaget att kommunerna skall vara huvudmän för de hamnar som får bidrag från fiskehamnsanslaget. *Svenska kommunförbundet* anser detta vara i princip riktigt men framhåller samtidigt att det i vissa fall kan bli mycket ekonomiskt betungande för vederbörande kommun. Som exempel nämner förbundet Öckerö kommun för vilken förslaget innebär ett övertagande av sex fiskehamnar varav en från staten. Vissa remissinstanser uttalar sig dock för att nuvarande ordning med bidrag även till hamn som förvaltas av aktiebolag eller ekonomisk förening behålls. Detta gäller bl. a. *sjöfartsverket*, *fiskeristyrelsen*, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* samt *Sveriges Fiskares Riksförbund*. *Kommerskollegium* anser att möjligheten för fiskehamnsföreningar att få statsbidrag inte bör helt uteslutas med tanke på att kommunerna kanske inte alltid är villiga att åta sig huvudmannskapet.

Utredningens förslag i fråga om vilka åtgärder som bör stödjas med bidrag från fiskehamnsanslaget har ej föranlett erinran mer än från *riksrevisionsverket*, som ifrågasätter om inte marklösen liksom hittills bör stå utanför bidragsgivningen. Ämbetsverket pekar härvid på att gränsdragningsfrågor kan uppstå i vissa fall, t. ex. då kommun redan tidigare förvärvat lämplig mark.

Beträffande handläggningen av bidragsärendena förordar *Svenska kommunförbundet* att fiskeristyrelsen blir beslutande instans med rätt för kommunerna att anföra besvär hos Kungl. Maj:t. Förbundet anser

vidare att bidragsunderlaget bör kunna omprövas om de verkliga kostnaderna överstiger de beräknade på grund av kostnadsstegringar över vilka kommunerna saknar inflytande, t. ex. en höjning av mervärdesskatten.

I fråga om bidragsgivningen till hamnar som enligt utredningens förslag ställs utanför fiskehamnsanslaget ansluter sig de remissinstanser som biträder detta förslag i stort sett till utredningens synpunkter. *Statens vägverk* förordar utredningens alternativa förslag att överge kopplingen anslag—bensinskatt med hänsyn till önskemålet att kunna avväga det allmännas insatser för fisket mot andra samhällsbehov. *Statens naturvårdsverk* instämmer i att bidrag till hamnar som är användbara även från fritidsbåtsynpunkt bör kunna utgå från reservationsanslaget Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m. under nionde huvudtiteln.

Vad gäller frågan om fortsatt avveckling av statens fiskehamnar ifrågasätter *fiskeristyrelsen* starkt om det nu från fiskets synpunkt är rätt politik att avveckla statens engagemang i hamnarna Hönö-Klåva, Grund-sund, Glommen och Träslövsläge. Styrelsen förordar att frågan därom snarast prövas i samråd med fiskeristyrelsen, vederbörande länsstyrelse och fiskarorganisation. *Sveriges Fiskares Riksförbund* påpekar att fiskehamnarna i Danmark och Norge helt eller till stor del ägs av staten.

Departementschefen

Under denna punkt tar jag först upp fiskehamnsutredningens förslag till riktlinjer för ett fortsatt statligt stöd till fiskehamnar.

I likhet med utredningen anser jag att statligt stöd bör ges för att tillgodose näringens behov av ändamålsenliga och lämpligt lokaliserade fiskehamnar. Jag biträder alltså utredningens förslag att statsbidrag från detta anslag även i fortsättningen får utgå till byggande och förbättring av fiskehamnar. Bidragsgivningen bör dock inte utsträckas att omfatta markförvärv. Liksom f. n. bör bidrag kunna utgå till sådana reparationer som orsakas av omständigheter vilka hamnägaren inte kunnat förutse och bemästra, t. ex. storm- och isskador.

Bidrag från anslaget bör i princip beviljas endast kommun men bidrag bör i undantagsfall även få beviljas aktiebolag eller ekonomisk förening.

Huvudman för fiskehamn bör svara för en del av kostnaderna för att bygga eller förbättra hamnen. I likhet med bl. a. fiskeristyrelsen och kommunförbundet förordar jag att statsbidraget får utgöra högst 90 % av de verkliga kostnaderna. Statsbidraget bör kunna differentieras med hänsyn till strukturförändringarna inom fiskerinäringen. Även utvecklingen i fråga om det övriga näringslivets lokalisering bör beaktas. Utredningen har påvisat vissa utvecklingstendenser i angivna avseenden och lagt fram synpunkter på fiskehamnarnas placering och utformning. Med hänvisning härtill har utredningen förordat olika bidragsnivåer för

vissa angivna fiskehamnar. Åtskilliga remissinstanser har i detta sammanhang framhållit, att det redovisade materialet inte utgör tillräcklig grund för ett generellt ställningstagande till fördelningen av bidragen på det sätt utredningen föreslagit. Enligt min mening bör bidragsgivningen inte låsas fast enligt vissa regler utan anpassas till utvecklingstendenserna inom fisket. Jag anser således, att framställningar om bidrag bör prövas individuellt med utgångspunkt från då föreliggande förhållanden som avgör hamnens betydelse för fiskerinäringens utveckling inom regionen.

Bidrag från anslaget bör övergångsvis kunna ges även till hamnar där yrkesfisket inom området är vikande om särskilda skäl talar härför. I mån av tillgång på medel bör dock bidrag till dylika hamnar i första hand utgå av anslaget Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen enligt hittills tillämpade principer. Till den del hamnarna i fråga är användbara som fritidsbåtshamnar bör bidrag utgå från anslaget Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m.

Det ankommer på Kungl. Maj:t eller efter Kungl. Maj:ts bemyndigande på fiskeristyrelsen att meddela närmare bestämmelser för bidragsgivningen och om hamntaxor m. m.

Statsägda fiskehamnar bör även i fortsättningen få överlåtas på kommuner eller enskilda intressenter som önskar överta dem. Vad gäller sådana statsägda hamnar som inte kan överlåtas avser jag att senare återkomma till Kungl. Maj:t.

Med hänsyn till storleken av reservationen under anslaget kan det för nästa budgetår föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna vad jag i det föregående förordat beträffande statligt stöd till fiskehamnar
- 2) till *Bidrag till fiskehamnar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 6. Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen

1969/70 Utgift	90 592
1970/71 Anslag	20 000
1971/72 Förslag	20 000

Från anslaget utgår bidrag och ersättning i samband med isbrytningen för fiskets behov dels på ost- och sydkusten samt under särskilda förhållanden i de största insjöarna, dels på västkusten.

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med fiskeristyrelsens förslag bör anslaget tas upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.

E 7. Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen

1969/70 Utgift	904 470	Reservation	105 530
1970/71 Anslag	934 000		
1971/72 Förslag	1 151 000		

Anslaget avser kollektiv återbäring av skatt på bensin, som förbrukas i yrkesmässigt fiske. Medlen fördelas av fiskeristyrelsen efter ansökning av vissa fiskarorganisationer samt i övrigt efter förslag av lantbruksnämnderna. Anslaget beräknas på grundval av kalkyler över bensinåtgången som utförs av lantbruksnämndernas fiskerikonsulenter med tre års mellanrum.

Fiskeristyrelsen

Bensinåtgången i yrkesmässigt fiske har år 1968 beräknats till 2 172 000 liter för perioden 1970/71—1972/73. Restitutionsbeloppet är oförändrat 43 öre per liter. Anslaget beräknas till 934 000 kr.

Departementschefen

På grund av att bensinskatten höjts bör anslaget räknas upp med 217 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 151 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

E 8. Särskilt omställningsstöd till fiskare

1969/70 Utgift	220 400
1970/71 Anslag	3 000 000
1971/72 Förslag	3 000 000

Från anslaget utgår under vissa i regleringsbrev den 27 maj 1970 närmare angivna förutsättningar omställningsbidrag med högst 12 000 kr. till fiskare som avser att framdeles varaktigt utöva annan yrkesverksamhet än fiske. Bidrag lämnas av fiskeristyrelsen efter samråd med av Kungl. Maj:t utsedda sakkunniga samt efter hörande av länsarbetsnämnden i länet.

Fiskeristyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Användningsområdet för anslaget behöver under nästa budgetår ändras bl. a. med hänsyn till de stödåtgärder som kan föranledas av fiskeförbudet under vissa tider i Nordsjön och Skagerak. Jag har för avsikt att till vårriksdagen återkomma till denna fråga.

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt omställningsstöd till fiskare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 000 000 kr.

E 9. Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

¹ Anslaget Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fritidsfiske.

Från anslaget bestrids utgifter för att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till vissa åtgärder som främjar fritidsfisket samt för lån till konsolidering av de ekonomiska förhållandena vid fiskeföretag.

Fiskeristyrelsen

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 42, JoU 16, rskr 199) får fr. o. m. budgetåret 1969/70 statlig kreditgaranti beviljas för lån till vissa åtgärder som främjar fritidsfisket. Garantiramen för innevarande budgetår är 2 milj. kr. Medel för att täcka förluster vid sådan garanti anvisas på förevarande anslag. Anslaget skall enligt beslut av 1970 års riksdag (prop. 61, JoU 27, rskr 236) för innevarande budgetår även anlitas för att täcka förluster vid statlig garanti för lån till konsolidering av de ekonomiska förhållandena vid fiskeföretag. Garantiramen för detta ändamål är 20 milj. kr. På grund härav bör anslaget benämnas Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti och föras upp med 10 000 kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Från detta anslag utgår medel för att täcka förluster på grund av statlig garanti för lån till vissa åtgärder som främjar fritidsfiske. Enligt medgivande av 1970 års riksdag (prop. 61, JoU 27, rskr 236) får anslaget anlitas även till täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti för konsolideringsändamål. Anslaget bör därför i fortsättningen benämnas Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske. Garantiramen bör liksom för innevarande budgetår sättas till 2 milj. kr. för lån till åtgärder som främjar fritidsfisket. Till frågan om statlig lånegaranti under nästa budgetår för lån till konsolidering av fis-

keföretag m. m. avser jag att återkomma i särskild proposition. Anslaget bör föras upp med 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att för budgetåret 1971/72 statlig kreditgaranti för lån till åtgärder som främjar fritidsfisket beviljas intill ett belopp av 2 000 000 kr.
- 2) till *Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 10. Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.

1969/70 Nettoutgift	19 014
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids en del av kostnaderna för den forskning och de försök som bedrivs vid sötvattenslaboratoriet i fråga om inverkan på fisket m. m. vid byggande i vatten. Vidare täcks kostnaderna för de fiskeutredningar i enskilda vattenmål, vilka utförs inom den lokala statliga fiskerid administrationen. Kostnaderna finansieras med ersättningar som tas till uppbörd under anslaget. Ersättningarna betalas av sökandena i de vattenmål i vilka särskilda fiskeutredningar utförs.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Fiskeristyrelsen	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	9	—	—
Övrig personal	68	—2	—1
	77	—2	—1

Fiskeristyrelsen

Efter principbeslut av 1968 års riksdag (prop. 1 bil. 11 s. 159, JoU 1 s. 26, rskr 9) förs den del av kostnaderna under förevarande anslag som hänför sig till sjöregleringsforskningen successivt över till riksdagen. Budgetåret 1970/71 är det sista under vilket någon del av nämnda kostnader betalas av sökandena i de vattenmål vari särskilda fiskeutredningar utförs. Under anslagspunkten E 1 har föreslagits att medelsbehovet för två tjänster som förste laboratoricassistent resp. laboratorieassistent vid sötvattenslaboratoriet, som f. n. bekostas från förevarande anslag, i fortsättningen skall bestridas från fiskeristyrelsens anslag.

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag att anslaget skall föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 11. Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.

1969/70 Utgift	1 750 338
1970/71 Anslag	2 000 000
1971/72 Förslag	1 750 000

Från anslaget bestrids huvudsakligen ersättningar till strandägare enligt lagen (1950: 599) om ersättning för mistad fiskerätt m. m. (ändrad senast 1960: 708).

Departementschefen

Anslaget bör med hänsyn till anslagsbelastningen minskas med 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 750 000 kr.

E 12. Fiskeriundersökningsfartyg

1970/71 Anslag	3 000 000
1971/72 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för att bygga ett nytt fiskeriundersökningsfartyg som skall ersätta undersökningsfartyget Skagerak.

Fiskeristyrelsen

Kungl. Maj:t har i brev den 27 maj 1970 uppdragit åt fiskeristyrelsen att till Kungl. Maj:t redovisa handlingar och kostnader för ifrågasvarande fiskeriundersökningsfartyg. Först efter fullgörandet av nämnda uppdrag kan styrelsen föreslå ytterligare medelsanvisning.

Departementschefen

I avvaktan på att projekteringsarbetet och övriga förberedelser för att lägga ut beställning av det nya fiskeriundersökningsfartyget fullföljs bör anslaget föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Om så visar sig erforderligt torde jag få återkomma till Kungl. Maj:t angående medelsanvisning på tilläggsstat. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fiskeriundersökningsfartyg* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

E 13. Bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten

1971/72 Förslag 1 000

För budgetåret 1967/68 anvisade riksdagen (prop. 1968: 105, JoU 24, rskr 215) ett reservationsanslag av 1 milj. kr. till bidrag till fiskare med anledning av kvicksilverförekomst i fisk. Närmare bestämmelser om bidragsgivningen har meddelats i regleringsbrev den 17 maj 1968. Dessa bestämmelser innebär i korthet att stöd kan utgå till utövare av yrkesmässigt fiske inom vattenområden där utkomstmöjligheterna av fiske försämrats genom avlysning av vattenområde i anledning av kvicksilverförekomst i fisk. Stödet utgår i form av engångsbidrag. Bidrag kan utgå till såväl insjö- och saltsjöfiskare som drivit fiske i avlyst vattenområde eller närmast angränsande vatten som till insjöfiskare som fiskat i sjösystem där avlyst vattenområde ingår. Bidrag utgår med belopp som motsvarar bortfallet av inkomst av fiske under ett år, dock beträffande förstnämnda insjöfiskare högst 12 000 kr. samt för övriga fiskare högst 10 000 kr.

Fiskeristyrelsen

På anslaget återstår f. n. 713 829 kr. Riksdagens medgivande till fortsatt disposition av anslaget under nästa budgetår bör inhämtas. Därvid bör bidragsverksamheten utvidgas även till andra föreningar av fisk än genom kvicksilver. Bl. a. har dieldrin släppts ut i Viskan så att skada vållats på laxfisket utanför Viskans mynning på vatten där fisket är fritt enligt 13 § lagen om rätt till fiske.

Remissyttranden

Veterinärstyrelsen upplyser att förutom förekomst av kvicksilver har hittills endast förekomst av dieldrin föranlett otjänlighetsförklaring av fisk i vissa vatten. De ekonomiska förlusterna för berörda fiskare kan bli lika betydande. Styrelsen tillstyrker att ersättningsreglerna utsträcks att gälla samtliga fall då s. k. svartlistning av vatten meddelats på grund av att fisken genom förening får anses otjänlig till människoföda.

Om en utvidgning av ifrågavarande bidragsverksamhet till andra föreningar av fisk än genom kvicksilver sker föreslår *riksrevisionsverket* att ett nytt reservationsanslag för den åsyftade bidragsverksamheten tas upp i riksstaten för nästa budgetår. Till det nya anslaget bör föras över den reservation som vid utgången av budgetåret 1970/71 finns på anslaget Bidrag till fiskare med anledning av kvicksilverförekomst i fisk.

Departementschefen

Såsom fiskeristyrelsen anfört bör ur detta anslag bidrag kunna utgå även vid annan förening av fisk än genom kvicksilver. Jag biträder

sålunda förslaget att bidrag enligt gällande regler skall kunna utgå oavsett föreningens art då vattenområde avlysts på grund av att fisk från området genom förening får anses otjänlig till människoföda. För ändamålet bör uppföras ett nytt reservationsanslag benämnt Bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten. Den behållning som vid utgången av budgetåret 1970/71 finns på reservationsanslaget Bidrag till fiskare med anledning av kvicksilverförekomst i fisk bör föras över till det nya anslaget. Detta bör tas upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna vad jag förordat i det föregående i fråga om bidrag till fiskare vid annan förening av fisk än genom kvicksilver
- 2) till *Bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

F. RENNÄRING

F 1. Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande

Med hänvisning till vad jag anfört under punkten B 1 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande* för budgetåret 1971/72 beräkna ett reservationsanslag av 300 000 kr.

F 2. Kompensation för bensinskatt till rennäringen

Med hänvisning till vad jag anfört under punkten B 1 hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Kompensation för bensinskatt till rennäringen* för budgetåret 1971/72 beräkna ett anslag av 200 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

G. SERVICE OCH KONTROLL

G 1. Veterinärstyrelsen

Det är min avsikt att senare föreslå Kungl. Maj:t att för riksdagen lägga fram särskild proposition med anledning av livsmedelsstadgekommitténs betänkande. Förslaget berör veterinärstyrelsens organisation.

Med hänvisning härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Veterinärstyrelsen* för budgetåret 1971/72 beräkna ett förslagsanslag av 6 350 000 kr.

G 2. Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m.

1969/70 Utgift	100 558	Reservation	324 558
1970/71 Anslag	125 000		
1971/72 Förslag	50 000		

Anslaget är avsett för inköp av sådan laboratorieutrustning m. m. som krävs under beredskapstillstånd och krig.

Veterinärstyrelsen

Styrelsen har i samråd med överbefälhavaren och socialstyrelsen i skrivelse den 5 februari 1970 anmält behov av ytterligare ett beredskapslaboratorium. Kostnaden härför beräknas till 140 000 kr. För att genomföra en försöksmobilisering beträffande ett beredskapslaboratorium behövs 35 000 kr. Vidare kan under senare budgetår ca 50 000 kr. per år behövas för kompletteringar och underhåll av material samt för vissa fasta utgifter.

Med hänsyn till befintlig reservation under anslaget kan anslaget för budgetåret 1971/72 föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med hänsyn till reservationen bör anslaget föras upp med 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr. .

G 3. Veterinärstaten

1969/70 Utgift	20 985 515
1970/71 Anslag	19 161 000
1971/72 Förslag	20 088 000

Från anslaget avlönas personal i länsveterinär- och distriktsveterinärorganisationen. Vidare bekostas bl. a. den kursverksamhet som veterinärstyrelsen bedriver.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Veterinärstyrelsen	Dcp.chefen
Personal			
Länsveterinärer	25	—	—
Distriktsveterinärer	285	—	—
Veterinärstipendiater	12	+6	—
	322	+6	—
Anslag			
Avlöningar	13 848 000	+ 450 000	+429 000
Sjukvård	9 000	+ 3 000	+ 3 000
Reseersättningar	1 810 000	+ 265 000	+226 000
Lokalkostnader	101 000	+ 4 000	+ 4 000
Expensmedel till länsveterinärerna	20 000	—	—
Lönkostnadspålägg	3 185 000	+ 247 000	+241 000
Kursverksamhet	160 000	+ 97 000	+ 24 000
Omkostnader vid karantänsanstalten i Haparanda för husdjur	3 000	—	—
Undersökningskostnader	25 000	—	—
	19 161 000	+1 066 000	+927 000

Veterinärstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 887 000 kr.
2. Antalet veterinärstipendiater behöver ökas med sex (+ 27 000 kr.).
3. Posten till reseersättningar bör ökas med 55 000 kr. för reseersättningar i samband med kursverksamhet. Posten kursverksamhet bör höjas med 97 000 kr. (+ 152 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärstaten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 088 000 kr.

G 4. Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier

1969/70 Utgift	6 985 765
1970/71 Anslag	7 325 000
1971/72 Förslag	7 483 000

Från detta anslag avlönas personal som utför köttbesiktning m. m. vid kontrollslakterierna. Statens utgifter för ändamålet täcks av slakteriföretagen och i fråga om renkontrollslakterier av renägarna enligt särskild taxa. Taxeintäkterna redovisas på riksstatens inkomstsida.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Veterinärstyrelsen	Dep. chefen
Personal			
Veterinärtjänster ¹	81	—2	—2
Assistenttjänster	17	—	—
	98	—2	—2
Anslag			
Avlöningar	5 685 000	+ 74 000	+ 74 000
Sjukvård	2 000	—	—
Rcseersättningar	330 000	+ 10 000	+ 5 000
Expenser	—	+ 15 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	1 308 000	+ 74 000	+ 74 000
	7 325 000	+173 000	+158 000

¹ Härtill kommer ett 20-tal veterinärer som utför besiktning vid renkontrollslakterier.

Avgifter vid köttbesiktning, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppörd i statens verksamhet, beräknas till 7,4 milj. kr. (1970/71 7,5 milj. kr.).

Veterinärstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 158 000 kr.
2. I samband med inrättande av assistenttjänster eller på grund av nedläggning av kontrollslakterier beräknas två besiktningsveterinärtjänster kunna dras in (— 94 000 kr.).
3. Medel bör anvisas för inköp av facklitteratur och facktidsskrifter för besiktningsveterinärorganisationen (+ 15 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 483 000 kr.

3† Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bilaga 11

G 5. Statens veterinärmedicinska anstalt

1969/70 Utgift	11 326 266
1970/71 Anslag	11 096 000
1971/72 Förslag	11 421 000

Statens veterinärmedicinska anstalt utför praktiskt-vetenskapliga undersökningar, vetenskaplig forskning och andra arbeten, som äger samband därmed, inom veterinärmedicinens och livsmedelshygienens områden. Anstalten producerar sera, vacciner och andra bakteriologiska preparat för djursjukvård. Anstalten bedriver upplysnings- och rådgivningsverksamhet bl. a. i fråga om bekämpning av kreaturssjukdomar.

För utförda undersökningar och tillhandahållna preparat utgår ersättning enligt särskild taxa om inte annat är stadgat. Taxan fastställs av veterinärstyrelsen efter samråd med riksrevisionsverket. Ersättningarna redovisas på riksstatens inkomstsida.

Statens veterinärmedicinska anstalt leds av en styrelse. Chef för anstalten är en föreståndare. Inom anstalten finns sju avdelningar, bakteriologiska avdelningen, virologiska avdelningen, patologisk-anatomiska avdelningen, kemiska avdelningen, parasitologiska avdelningen, produktionsavdelningen och konsulentsavdelningen samt en ekonomisektion. Därjämte finns vid anstalten en tjänst som statsepizootolog.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens veterinärmedicinska anstalt	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	50	+ 4	+ 2
Övrig personal	155	+ 10	—
	205	+ 14	+ 2
Anslag			
Avlöningar	6 753 000	+ 511 000	+ 130 000
Sjukvård	34 000	— 9 000	— 9 000
Reseersättningar	67 000	+ 10 000	+ 16 000
Därav utrikes resor	(15 000)	(+ 10 000)	(+ 1 000)
Lokalkostnader	729 000	+ 48 000	+ 39 000
Expenser	131 000	+ 19 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	1 578 000	+ 203 000	+ 109 000
Särskilda undersökningar	160 000	— 6 000	+ 29 000
Övriga utgifter	1 644 000	+ 59 000	+ 6 000
	11 096 000	+ 835 000	+ 325 000

Inkomster vid statens veterinärmedicinska anstalt, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 4,2 milj. kr. (1970/71 4 milj. kr.).

Statens veterinärmedicinska anstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 137 000 kr.

2. Under bakteriologiska avdelningen begärs 30 000 kr. såsom arvoden till aspirantveterinärer för att vinna förbättrade möjligheter att rekrytera veterinärtjänster såväl vid anstalten som i viss utsträckning vid regionala laboratorier.

För avdelningen begärs även en laboratoricassistenttjänst med hänsyn till ökad analysverksamhet (+ 69 431 kr.).

3. För patologisk-anatomiska avdelningen upprepas i tidigare petita-skrivelser framfört förslag om en ny laboratorstjänst för att kunna tillfredsställande bemästra rutinmaterialet samt forsknings- och utvecklingsarbetet. Dessutom begärs tillstånd att återbesätta den ordinarie laboratorstjänst, som enligt gällande stat skall hållas vakant. Avdelningen behöver även förstärkning med en vaktmästare med hänsyn till ökad arbetsvolym i obduktionssalen. (+ 114 448 kr.)

4. För att fylla en brist på kvalificerad biträdeshjälp vid kemiska laboratoriet föreslås en tjänst som förste kemist (+ 59 173 kr.).

5. En tjänst som försöksdjursveterinär begärs vid konsulentavdelningen enär inte längre kan påräknas den tjänst som provisoriskt tillhandahålls av medicinska forskningsrådet (+ 72 638 kr.).

6. För ekonomiavdelningen upptas medel till beredskapsassistent (arvodist) och en instrumentmakare, vilka hittills kunnat hållas tillfälligt anställda utöver personalstaten och vilka nu bedöms behöva inordnas i organisationen. Dessutom behövs en biträdestjänst (A 9) till följd av beslutad arbetstidsförkortning. (+ 84 751 kr.)

7. Då tillhopa fyra befattningar för kvalificerade kontorsgöromål saknas tar styrelsen upp fyra sådana tjänster (+ 130 124 kr.).

8. För särskilda undersökningar tas under avlöningsposten upp en laboratorieveterinär för mul- och klövsjukeundersökningar och en laboratorieassistent för mastitundersökningar (+ 90 665 kr.).

9. För övriga uppgifter inom anstalten behövs en förstärkning med 53 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 421 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en konsulent (5). Med hänvisning till vad jag anfört under punkten B 1 har jag för rennäringen beräknat 140 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens veterinärmedicinska anstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 11 421 000 kr.

G 6. Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.

1969/70 Utgift	2 534 830
1970/71 Anslag	1 400 000
1971/72 Förslag	2 000 000

Anslaget är avsett främst för kostnader och ersättningar i samband med bekämpande av eller beredskap mot smittsamma husdjurssjukdomar, såsom salmonellos och mul- och klövsjuka.

Veterinärstyrelsen

Anslaget bör med hänsyn till väntad belastning föras upp med 2 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder veterinärstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bekämpande av smittsamma husdjurssjukdomar, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kr.

G 7. Bidrag till djursjukvård i vissa fall

1969/70 Utgift	726 263
1970/71 Anslag	400 000
1971/72 Förslag	600 000

Anslaget utbetalas och disponeras av samtliga länsstyrelser enligt kungörelsen (1946: 164) om statsbidrag till mindre bemedlade för djursjukvård m. m. (ändrad senast 1963: 96).

Veterinärstyrelsen

Anslaget bör med hänsyn till väntad belastning föras upp med 500 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen bör anslaget föras upp med 600 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till djursjukvård i vissa fall* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

G 8. Veterinärinrättningen i Skara

1969/70 Utgift	470 004
1970/71 Anslag	437 000
1971/72 Förslag	477 000

Veterinärinrättningen i Skara som organisatoriskt lyder under veterinärhögskolan är sjukvårdsanstalt för husdjur och utövar djursjukvård mot ersättning. Vid inrättningen får även bedrivas vetenskapliga undersökningar rörande husdjurens sjukdomar. Taxa för inrättningen fastställs av högskolestyrelsen.

Veterinärinrättningen leds av en nämnd. Föreståndare och platschef är en chefsveterinär.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Veterinärhögskolan	Dep. chefen
Personal			
Veterinär personal	4	+1	+1
Övrig personal	11	—	—
	15¹	+1	+1
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	350 000	+ 53 000	+ 53 000
Lönekostnadspålägg	124 000	+ 11 000	+ 11 000
Omkostnader	566 000	+ 41 000	+ 41 000
	1 040 000	+105 000	+105 000
<i>Inkomster</i>			
	603 000	+ 50 000	+ 65 000
Nettoutgift	437 000	+ 55 000	+ 40 000

¹ Därav sju arvodister.

Kungl. Maj:t fastställer stat för veterinärinrättningen.

Veterinärhögskolan

1. Löne- och prisomräkning 48 100 kr.

2. Arbetsbelastningen och inte tillgodosedd efterfrågan på veterinärinrättningens tjänster nödvändiggör att inrättningen tillförs ytterligare en tjänst som klinikveterinär (+ 64 250 kr.).

3. Under förutsättning av att veterinärinrättningen tillförs ytterligare en veterinärtjänst eller medel för ytterligare en veterinär kan intäkterna i klinikverksamheten beräknas stiga med minst 50 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 477 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en klinikveterinär.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärinrättningen i Skara* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 477 000 kr.

G 9. Statens centrala frökontrollanstalt: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	7 458 660
1970/71 Anslag	8 143 000
1971/72 Förslag	8 192 000

Anstalten är centralt organ för den statliga frökontrollverksamheten med uppgift att, dels mot fastställda avgifter verkställa analysering, provtagning och plombering m. m. av utsädesvaror, dels bedriva allmännyttig verksamhet genom forskning och försöksverksamhet i syfte att främja tillhandahållandet av fullgott utsäde, rådgivning och upplysning, tillsyn av efterlevnaden av lagar och förordningar samt att arbeta för samordning av frökontrollverksamheten. Anstalten har hand om uppbörden av växtförädlingsavgifter.

Anstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en förståndare. Anstalten omfattar en huvudinstitution samt två öppna och två slutna filialer. De båda slutna filialerna utför frökontroll vid W. Weibull AB och AB Hallands frökontor. För uppdrag som lämnas anstalten tas ut avgifter enligt taxa.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens centrala frökontrollanstalt	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	22	—	—
Övrig personal	163	—5	—5
	185	—5	—5
Anslag			
Avlöningar	4 864 000	—90 000	—99 000
Sjukvård	23 000	—	—
Reseersättningar	77 000	+10 000	+ 8 000
Därav utrikes resor	(6 000)	(+ 4 000)	(—)
Lokalkostnader	472 000	+66 000	+56 000
Expenser	107 000	+25 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	1 116 000	+49 000	+51 000
Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	22 000	+ 3 000	+ 3 000
Övriga utgifter	1 462 000	+35 000	+25 000
	8 143 000	+98 000	+49 000

Inkomster vid statens centrala frökontrollanstalt, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 5,2 milj. kr. (1970/71 5,2 milj. kr.).

Statens centrala frökontrollanstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 184 000 kr.
2. Som en följd av en intensiv, intern rationalisering har personal-

behovet trots förväntad ökning av arbetsbelastningen beräknats möjlig att nedbringa med fem tjänster (— 123 000 kr.).

3. Anstaltens föreståndare och chef bör placeras i lönegrad C 4 (+ 12 000 kr.).

4. För övriga uppgifter inom anstalten behövs en förstärkning med 22 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens centrala frökontrollanstalt: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 8 192 000 kr.

G 10. Statens centrala frökontrollanstalt: Utrustning

1969/70 Utgift	150 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	150 000		
1971/72 Förslag	50 000		

Statens centrala frökontrollanstalt

Styrelsen anser att det för att möjliggöra fortsatt utnyttjande av nya tekniska framsteg med personalreduceringar som följd krävs vissa ökning av medel för investering i utrustning.

Styrelsen ser det som oundgängligen erforderligt att anslag ställs till förfogande med 160 000 kr. under anslagsposten. Anslaget har räknats upp med 10 000 kr. på grund av prisstegringar och ändrad mervärdesskatt.

Departementschefen

Jag beräknar medelsbehovet till 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens centrala frökontrollanstalt: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

G 11. Statens växtskyddsanstalt

1969/70 Utgift	5 375 593
1970/71 Anslag	5 989 000
1971/72 Förslag	6 081 000

Anstalten är centralt statligt organ för uppgifter på växtskyddets område samt för åtgärder till skydd av vegetabiliska produkter. Den bedriver forskning och praktiska försök i syfte att skydda den inhemska

växtodlingen mot sjukdomar och skador, som förorsakas av virus, växter eller djur eller som är av fysiogen art. Anstalten utför vidare undersökningar och utredningar rörande skador, som insekter m. fl. förorsakar på lagrade vegetabiliska produkter. Anstalten anordnar växtskyddskurser för konsulenter och instruktörer samt lämnar allmänheten råd och upplysningar i anslutning till sin verksamhet. Anstalten svarar för kontroll av import och export av växter och växtprodukter.

Anstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en föreståndare. Anstalten består av en central huvudinstitution samt filialer, som är förlagda till olika delar av landet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens växtskyddsanstalt	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	38	+1	—
Övrig personal	72	+4	—
	110	+5	—
Anslag			
Avlöningar	3 956 000	+198 000	—
Sjukvård	8 000	—	—
Rescersättningar	176 000	+ 17 000	—
Därav utrikes resor	(16 000)	(+ 1 000)	(—)
Lokalkostnader	307 000	+ 72 000	+ 32 000
Expenser	149 000	+ 56 000	+ 12 000
Lönekostnadspålägg	918 000	+ 91 000	+ 44 000
Särskilda undersökningar	198 000	+ 39 000	+ 10 000
Övriga utgifter	277 000	+ 61 000	— 6 000
	5 989 000	+534 000	+ 92 000

Avgifter för växtskyddsinspektion m. m., som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 1 974 000 kr. (1970/71 1,6 milj. kr.).

Statens växtskyddsanstalt

1. Löne- och prisomräkning m. m. 180 000 kr.
2. Tjänsten som föreståndare för anstalten bör bytas ut mot en tjänst som överdirektör (+ 12 000 kr.).
3. För att kunna fylla de uppgifter, som den blivande livsmedelsstadgan kommer att medföra för växtskyddsanstaltens del, behövs en förstärkning av anstaltens kemiska avdelning (+ 109 000 kr.).
4. En arvodesbefattning för trädgårdsbrukets växtskydd föreslås överförd på extra ordinarie stat. För nödvändig teknisk biträdes hjälp behövs ett kvalificerat biträde. (+ 38 000 kr.)
5. En tjänst som trädgårdsmästare vid huvudanstalten bör bytas ut mot en befattning som förste försökstekniker (+ 11 000 kr.).

6. För att erhålla behövlig skrivhjälp m. m. vid filialen i Åkarp yrkas en befattning som kontorsbiträde (+ 25 000 kr.).

7. Den resistensbiologiska forskningen vid anstaltens norrlandsfilial (Röbäcksdalen) fordrar vissa personalförstärkningar. Sålunda bör en tjänst som institutionstekniker nyinrättas, varjämte en vaktmästarbefattning bör bytas ut mot en tjänst som försökstekniker. (+ 46 000 kr.)

8. En tjänst vid det resistensbiologiska laboratoriet bör bytas ut mot en befattning som försökstekniker (+ 7 000 kr.).

9. För vissa övriga utgifter behöver anslaget ökas med 106 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 081 000 kr.

G 12. Bekämpande av växtsjukdomar

1969/70 Utgift	97 855
1970/71 Anslag	150 000
1971/72 Förslag	150 000

Från anslaget bestrids ersättningar för förluster till följd av åtgärder mot spridning av växtsjukdomar. Bl. a. utgår ersättning vid utrotande av berberis och bekämpande av vissa potatissjukdomar.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bekämpande av växtsjukdomar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kr.

G 13. Statens lantbrukskemiska laboratorium

1969/70 Utgift	2 307 678
1970/71 Anslag	2 631 000
1971/72 Förslag	2 664 000

Statens lantbrukskemiska laboratorium är centralt organ för statlig kemisk analysverksamhet i fråga om produkter från jordbruk, skogsbruk

och trädgårdsnäring samt förnödenheter för dessa näringars behov. Laboratoriet utför analyser och undersökningar på uppdrag av myndigheter eller enskilda och fungerar som servicelaboratorium för forskning och försöksinstitutioner på jordbrukets, skogsbrukets och trädgårdsnäringens områden. Laboratoriet utvecklar analys- och provtagningsmetoder av betydelse för den lantbrukskemiska analysverksamheten samt lämnar råd och upplysningar i ämnen som hör till laboratoriets verksamhetsområde.

Laboratoriet leds av en styrelse. Chef för laboratoriet är en föreståndare. Inom laboratoriet finns två avdelningar, en jordavdelning och en foderavdelning, samt en särskild sektion för metodutveckling.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens lantbrukskemiska laboratorium	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	9	+1	—
Övrig personal	39	—	—
	48	+1	—
Anslag			
Avlöningar	1 479 000	+ 38 000	—
Sjukvård	8 000	—	—
Resersättningar	8 000	+ 12 000	+ 1 000
Därav utrikes resor	(4 000)	(+ 4 000)	(—)
Lokalkostnader	601 000	+ 1 000	+ 1 000
Expenser	42 000	+ 24 000	+ 4 000
Lönekostnadspålägg	352 000	+ 26 000	+17 000
Övriga utgifter	141 000	+ 80 000	+10 000
	2 631 000	+181 000	+33 000

Inkomster vid statens lantbrukskemiska laboratorium, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 1 150 000 kr. (1970/71 1 milj. kr.).

Statens lantbrukskemiska laboratorium

1. Löne- och prisomräkning m. m. 33 000 kr.
2. För metodutveckling behövs en ny tjänst som försöksassistent i befordringsgången Ag 18/Ae 22 (+ 47 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t förklarar riksdagen

att till *Statens lantbrukskemiska laboratorium* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 664 000 kr.

G 14. Statens maskinprovningar

1969/70 Utgift	2 305 962
1970/71 Anslag	2 144 000
1971/72 Förslag	2 227 000

Statens maskinprovningar har till uppgift att prova i allmänna handeln förckommande maskiner för jordbruk, skogsbruk, trädgårdsbruk och mejerihantering samt att lämna upplysningar om deras beskaffenhet genom att ge ut tryckta meddelanden rörande verkställda provningar. Institutionen skall vidare prova maskiner och redskap, som inte förs i marknaden, och härvid lämna redogörelse för proven till den som beställt provningen. Bland institutionens uppgifter i övrigt ingår att lämna allmänheten råd och upplysningar samt att verka för en ändamålsenlig maskinanvändning.

Maskinprovningarna leds av en styrelse och har en föreståndare som chef. Inom maskinprovningarna finns en huvudexpedition, tre allmänna avdelningar och en mejeriavdelning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens maskinprovningar	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	10	+1	+1
Övrig personal	17	+1	—
	27	+2	+1
Anslag			
Avlöningar	1 055 000	+ 97 000	+53 000
Sjukvård	1 000	—	+ 1 000
Rescersättningar	84 000	—	—
Därav utrikes resor	(4 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	371 000	—	—
Expenser	225 000	—	—
Lönekostnadspålägg	238 000	+ 39 000	+29 000
Övriga utgifter	170 000	—	—
	2 144 000	+136 000	+83 000

Inkomster vid statens maskinprovningar, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 500 000 kr. (1970/71 500 000 kr.).

Statens maskinprovningar

1. Löne- och prisomräkning 15 000 kr.
2. Vid var och en av avdelningarna i Alnarp, Ultuna och Umeå bör en montörstjänst bytas ut mot en tjänst som tekniker (+ 16 000 kr.).
3. Vid avdelningen i Alnarp bör en förmanstjänst bytas ut mot en tjänst som verkstadsförman (+ 3 000 kr.).

4. Belastningen på avdelningen i Umeå kräver förstärkning av personalen med en försöksledare och en verkstadsförman för undersökningar av skogsbruksmaskiner (+ 101 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 2 227 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för en försöksledare (4) vid avdelningen i Umeå för provning av skogsbruksmaskiner.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens maskinprovningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 227 000 kr.

H. UTBILDNING OCH FORSKNING**H 1. Lantbrukshögskolan: Förvaltningskostnader**

1969/70 Utgift	37 047 317
1970/71 Anslag	29 632 000
1971/72 Förslag	32 562 000

Vid lantbrukshögskolan bedrivs utbildning, forskning, försöksverksamhet och rådgivning på jordbrukets och trädgårdsnäringsens områden. Forsknings- och undervisningsorganisationen är uppdelad på 17 institutioner. Utbildningen, som är femårig med första läsåret förlagt utanför högskolan, är uppdelad på en agronom- och en hortonomlinje. Intagningen uppgår läsåret 1970/71 till 130 studerande, varav 105 på agronomlinjen och 25 på hortonomlinjen. Försöksverksamheten, som följer ett program som årligen fastställs av högskolestyrelsen (riksförsöksprogrammet), bedrivs inom institutionernas försöksavdelningar och vid högskolans försöksstationer i skilda delar av landet. Genom konsulentavdelningen förmedlas resultaten av forskning och försöksverksamhet till bl. a. de statliga rationaliseringsorganen på jordbrukets och trädgårdsnäringsens områden.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruks- högskolan	Dep.chefen
Personal			
<i>Utbildning, forskning och försöksverksamhet</i>			
Lärare, försöksledande personal m. fl.	220	+29	+6
<i>Bibliotek m. m.</i>			
Handläggande personal	4	+ 1	—
Övrig personal	10	—	—
<i>Centrala förvaltningen</i>			
Handläggande personal	11	+ 4	+1
Övrig personal	71	+ 2	+1
<i>Konsulentavdelningen</i>			
Handläggande personal	16	+ 2	—
Övrig personal	12	—	—
	344	+38	+8
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	17 323 000	+ 2 283 000	+ 773 000
Sjukvård	55 000	+ 25 000	+ 25 000
Rescersättningar	319 000	+ 32 000	+ 21 000
Därav utrikes resor	(9 000)	(—)	(—)

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbruks- högskolan	Dep.chefen
Lokalkostnader	7 036 100	+2 071 000	+1 646 000
Expenser	525 000	+ 136 000	+ 93 000
Därav			
a) akademiska högtidligheter			
m. m.	10 000	—	—
b) representation	2 000	—	—
Doktorandstipendier	139 900	+ 11 000	—
Bidrag till tryckning av doktors- avhandlingar m. m.	9 000	+ 10 000	—
Driftkostnader för baljväxt- laboratoriet	72 000	—	—
Utländska forskare	28 000	+ 15 000	—
Ersättning till Alnarps egen- dom för vägunderhåll m. m.	18 000	+ 2 000	—
Underhåll av park- och prydnadsanläggningar vid Alnarp	23 000	+ 2 000	—
Lönekostnadspålägg	4 220 000	+ 739 000	+ 372 000
	29 768 000	+5 326 000	+2 930 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försålda baljväxtkulturer m. m.	136 000	—	—
Nettoutgift	29 632 000	+5 326 000	+2 930 000

Lantbrukshögskolan

Verksamheten vid högskolan utgör ett grundläggande led i arbetet att effektivisera jordbruks- och trädgårdsproduktionen i syfte att få fram billigare och bättre livsmedel. För att högskolan här skall kunna fylla sin uppgift är det nödvändigt att tillföra utbildningen, forskningen och försöksverksamheten ökade resurser. En större satsning från högskolans sida på naturvårds- och miljövårdsområdena är önskvärd. För att kunna öka insatsen i biståndsverksamheten behöver högskolan resurser för utbildning av svenska specialister samt för forskning om möjligheterna att öka livsmedelsproduktionen för u-ländernas befolkning.

1. Lönc- och prisomräkning m. m. 2 459 000 kr.
2. För att genomföra den beslutade ökningen av antalet utbildningsplatser med 25 på agronomlinjen behövs en förstärkning med en universitetslektor i lantbrukets byggnadsteknik, en utbildningsledare, en studierådgivare samt 9 000 assistenttimmar (+ 654 000 kr.).
3. En planerad kurs i miljövård kräver 1 000 assistenttimmar (+ 47 000 kr.).
4. Skogshögskolan och skogsmästarskolan har den 1 juli 1970 anslutits till redovisningsgruppen för jordbrukets högstskolor. Detta nödvändiggör en utbyggnad av redovisningscentralen med en tjänst som byrådirektör, en tjänst som kanslist och en tjänst som kansliskrivare (+ 132 000 kr.).

5. En kvalificerad dokumentalist behöver på grund av utökad verksamhet knytas till biblioteket (+ 64 000 kr.).

6. För ledning av verksamheten vid Balsgård begärs en statshortonom i förädling av frukt och bär. En tjänst som försöksledare kan samtidigt dras in. (+ 20 000 kr.)

7. Den nya forskarutbildningen medför behov av ytterligare handledare. Medel begärs för fyra forskarassistenttjänster och för speciallärare (+ 308 000 kr.).

8. För att kunna fortsätta upprustningen av forsknings- och försöksresurserna inom husdjursförädlingens område bör inrättas en tjänst som statsagronom i produktkvalitet och en tjänst som försöksledare för ull- och pälsproduktion (+ 156 000 kr.).

9. För försöksverksamheten i övrigt behövs en försöksledare och två försöksassistenter (+ 165 000 kr.).

10. Med hänsyn till radiobiologins stora betydelse bör ämnet företrädas av en professor. Den biträdande professorn i ämnet kan dras in. (+ 9 000 kr.)

11. Vid konsulentavdelningen föreslås en tjänst som byrådirektör för publikationsverksamhet och en tjänst som statskonsulent för byggnadsrådgivning inrättad (+ 128 000 kr.).

12. För utbildning och forskning rörande den tekniska effektiviseringen av animalieproduktionen begärs en biträdande professur (+ 85 000 kr.).

13. Utbildningen av hortonomer behöver ändras och utökas. Den nuvarande utbildningen infördes år 1961 och är främst anpassad för trädgårdsodlare och trädgårdsarkitekter. Utvecklingen på miljövärdens område under 1960-talet har ökat behovet av landskapsarkitekter med goda kunskaper i bl. a. fysisk planering av den yttre miljön. Utbildningen för hortonomer med arkitektinriktning vid högskolan fyller inte dessa krav. För studerande med denna studieinriktning bör införas särskilda kurser i vissa grundläggande ämnen, utökad undervisning i projektering, utbildning i stadsbyggnad, formlära m. fl. ämnen. Med anledning härav bör den nuvarande hortonomutbildningen delas upp på två linjer benämnda landskapsarkitektlinjen och hortonomlinjen. Utbildningens längd avses bli oförändrad för de båda linjerna. Det propedeutiska året föreslås slopat för landskapsarkitekter. Till landskapsarkitektlinjen bör fr. o. m. nästa läsår antas 30 studerande och till hortonomlinjen 10. Detta innebär en ökning av intagningen med 15 studerande per läsår. Den föreslagna ändringen av utbildningen och ökningen av antalet utbildningsplatser medför behov av en universitetslektor och en universitetsadjunkt i landskapsarkitektur, en studierådgivare, 4 000 assistenttimmar samt medel till speciallärare (+ 491 000 kr.).

I särskild framställning har högskolan föreslagit att professuren i

frukt- och bärproduktion, företrädesvis växtförädling i samband med återbesättande ändras till professur i frukt- och bärodling.

Remissyttranden

Yttranden över lantbrukshögskolans förslag till ändring och utökning av hortonomutbildningen har avgetts av statens planverk, universitetskanslersämbetet, statens naturvårdsverk, Svenska kommunförbundet och Sveriges akademikers centralorganisation. *Statens planverk* framhåller att det föreligger ett uppenbart behov av ökad medverkan av personal med naturvetenskaplig grundutbildning i den fysiska samhällsplaneringen. Inte minst för att behandla problem som uppstår till följd av samhällsbyggandets påverkan på och beroende av naturresurserna är behovet av sådan sakkunskap stort. Verket anför vidare att det varit värdefullt om förslaget närmare hade belyst behovet av och möjligheterna till samverkan med andra utbildningsanstalter. Liknande synpunkter förs fram av *universitetskanslersämbetet*. *Statens naturvårdsverk* framhåller att naturvårdens behov av arbetskraft med hortonomutbildning främst kommer att avse personer med examen från landskapsarkitektlinjen. Arbetsuppgifter för vilka denna utbildning lämpar sig är bl. a. handläggning av landskapsarkitektoniska frågor vid olika exploateringsföretag och anläggningar samt utformning av närmiljön ur rekreationssynpunkt. Sådan personal bör enligt verket framdeles finnas inom praktiskt taget alla storkommuner. *Svenska kommunförbundet* tillstyrker att den föreslagna utbildningen kommer till stånd och anser att den sakkunskap landskapsarkitekterna kommer att besitta efter genomgången utbildning kommer att vara av stor betydelse för kommunerna. *Sveriges akademikers centralorganisation* tillstyrker att en särskild landskapsarkitektlinje inrättas vid lantbrukshögskolan.

Departementschefen

Jag tar först upp förslaget om ändring av hortonomutbildningen. I likhet med högskolan anser jag att utvecklingen på miljövårdsområdet har kommit att ställa ökade krav på utbildningen av landskapsarkitekter vid lantbrukshögskolan. Jag tillstyrker därför högskolans förslag att en särskild landskapsarkitektlinje med inriktning mot fysisk planering av den yttre miljön inrättas. Jag har heller inget att erinra mot att det propedeutiska året slopas för denna linje. Jag räknar med att till landskapsarkitektlinjen och hortonomlinjen kan tas in 30 resp. 10 studerande per läsår. För de föreslagna ändringarna har jag beräknat medel för en universitetsadjunkt, 2 000 assistenttimmar samt 30 000 kr. till speciallärararvoden.

Med hänvisning till vad jag anfört under punkten B 1 har jag för rennärningen beräknat 90 000 kr.

Professuren i frukt- och bärproduktion, företrädesvis växtförädling

bör enligt min uppfattning i samband med återbesättande ändras till professur i frukt- och bärproduktion. På innehavaren av denna befattning ankommer att svara för dels utbildning och forskning inom ämnet frukt- och bärödling, dels försöksverksamheten i såväl frukt- och bärödling som i växtförädling av frukt och bär.

Med hänvisning till sammanställningen i övrigt beräknar jag anslaget till 32 562 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. en byrådirektör och en kanslist vid högskolans redovisningscentral (4) samt 2 000 assistenttimmar för studierådgivning och ökad intagning vid agronomlinjen (2).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna vad jag i det föregående förordat i fråga om ändring av hortonomutbildningen
- 2) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra benämningen av professuren i frukt- och bärproduktion, företrädesvis växtförädling i enlighet med vad jag anfört
- 3) till *Lantbrukshögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 32 562 000 kr.

H 2. Lantbrukshögskolan: Driftkostnader

1969/70 Utgift	13 983 908	Reservation	11 648 975
1970/71 Anslag	9 402 000		
1971/72 Förslag	8 527 000		

¹ Anslaget Lantbrukshögskolan: Materiel m.m.

Från anslaget bestrids omkostnaderna m. m. för institutionernas verksamhet samt lönekostnaderna för teknisk och administrativ personal vid institutionerna.

Lantbrukshögskolan

Av den begärda anslagshöjningen hänför sig 460 000 kr. till löne- och prisomräkning samt lönekostnadspålägg. Ökningen av antalet studerande ställer ökade krav på institutionernas resurser (+ 110 000 kr.). Forskarutbildningen och nya utbildningskurser kräver en ökning av personal och utrustning till en sammanlagd kostnad av 130 000 kr. Vid institutionerna bör tre intendentstjänster inrättas (+ 148 000 kr.). För pedagogiskt utvecklingsarbete beräknas 50 000 kr. I övrigt bör anslaget räknas upp med 602 000 kr.

Departementschefen

För innevarande budgetår har under detta anslag beräknats medel bl. a. för verksamheten vid försöksavdelningen i Balsgård, försöksavdelningarnas driftkostnader samt en tjänst som institutionstekniker

vid institutionen för lantbrukets byggnadsteknik. Dessa kostnader på sammanlagt 1 314 000 kr. bör föras över till anslaget Lantbrukshögskolan: Försöksverksamheten.

Med hänsyn till den föreslagna anslagsomläggningen och en höjning av medelstillsdelningen i övrigt med 439 000 kr. beräknar jag anslaget till 8 527 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 527 000 kr.

H 3. Lantbrukshögskolan: Bokinköp m. m.

1969/70 Utgift	557 662	Reservation	99 399
1970/71 Anslag	587 000		
1971/72 Förslag	627 000		

Från anslaget bestrids omkostnaderna för högskolans biblioteks- och publikationsverksamhet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Lantbrukshög- Dep.chefen skolan	
Biblioteksverksamheten	316 000	+222 000	÷40 000
Publikationsverksamheten	271 000	—	—
	587 000	+222 000	+40 000

Lantbrukshögskolan

Av den begärda anslagshöjningen hänför sig 38 000 kr. till prisstegringar. Ökade krav på biblioteksverksamheten gör att anslaget behöver höjas med 184 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 627 000 kr.

H 4. Lantbrukshögskolan: Försöksverksamheten

1969/70 Utgift	11 473 342	Reservation	858 587
1970/71 Anslag	14 642 000		
1971/72 Förslag	17 871 000		

Från anslaget bestrids vissa driftkostnader för högskolans försöksverksamhet.

Lantbrukshögskolan

1. Av den begärda ökningen hänförs sig 321 000 kr. till prisomräkning och 984 000 kr. till löneökning för befintlig personal.

2. Inom jordbrukssektionen framhålls följande områden som angelägna, nämligen kvävegödslingens teknik och ekonomi, oljeväxternas odlingsteknik, potatisodlingens teknik och ekonomi, jordarnas packningsgrad och packningskänslighet samt herbicidens nedbrytning och restproblem.

3. På husdjurssidan begärs medel för projekt rörande produktkvalitet, spannmålsfrågor och kraftfoderteknologi, inhysnings- och skötsel-frågor samt urvalsmetodik.

4. På det tekniska området kommer de nyuppförda försöksväxthusen i Alnarp att utnyttjas vid olika försök. I övrigt bedöms undersökning av luftintag i svinstallar samt upphandling av trädgårdsnäringens byggnader som viktiga projekt.

5. Försöksverksamhet rörande utveckling av nya produkter och kvalitéer samt markvårdsproblem framhålls som väsentliga på trädgårds-sidan.

6. Lantbruksföretagets tillväxtproblem, ekonomisk uppföljning av resultat från husdjursförsök samt praktisk behandling av riskfrågor är projekt på det företagsekonomiska området som bedöms särskilt angelägna.

7. För att bättre och snabbare kunna tillvarata försöksresultat som framkommer i utlandet bör beloppet till utrikes resor ökas med 7 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör nästa budgetår höjas med 3 229 000 kr. Av ökningen hänförs sig 1 314 000 kr. till de överföringar från driftkostnadsanslaget, som jag redogjort för under nämnda anslag.

Med hänvisning till vad jag anfört under punkten B 1 har jag för rennärningen beräknat 250 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Försöksverksamheten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 17 871 000 kr.

H 5. Lantbrukshögskolan: Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.

1969/70 Utgift	273 670
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Anslaget avser de jordbruksegendomar som lantbrukshögskolan disponerar för sin försöksverksamhet samt Alnarps trädgårdar. Kungl. Maj:t fastställer årligen en stat för jordbruks- och trädgårdsdriften vid dessa enheter.

Lantbrukshögskolan

Anslaget bör föras upp med oförändrat 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder lantbrukshögskolans förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

H 6. Veterinärhögskolan: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	16 280 990
1970/71 Anslag	11 991 000
1971/72 Förslag	12 743 000

Vid veterinärhögskolan bedrivs undervisning och forskning på det veterinärmedicinska området. Verksamheten är uppdelad på 16 institutioner. Vid högskolan bedrivs även djursjukvård. Utbildningen vid högskolan omfattar till veterinärmedicin kandidatexamen två läsår och till veterinärexamen ytterligare tre och ett halvt läsår. Intagningen uppgår till 50 studerande per läsår. Till högskolan hör en försöksgård förlagd till Skara.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Veterinärhögskolan	Dep.chefen
Personal			
<i>Utbildning och forskning</i>			
Lärare m. fl.	109	+21	+5
<i>Biblioteket</i>			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	3	—	—

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Veterinär- högskolan	Dep.chefen
<i>Centrala förvaltningen</i>			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	30	—	—
	148	+21	+5
Anslag			
Avlöningar	7 077 000	-1 295 000	+318 000
Sjukvård	16 000	+ 5 000	+ 5 000
Reseersättningar	26 500	+ 5 500	+ 6 000
Därav utrikes resor	(3 000)	(—)	(—)
Lokalkostnader	1 512 000	+ 295 500	+276 000
Expenser	224 800	— 54 000	— 62 000
Därav engångsutgifter	(21 000)	(—)	(—)
Doktorandstipendier	43 000	+ 40 500	—
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar	10 000	—	—
Ersättning för avskaffade examensavgifter	1 000	+ 300	—
Utländska forskare	11 000	+ 9 000	—
Kursmikroskop m. m. för studenter	100 000	— 50 000	— 50 000
Underhåll av park	9 700	+ 2 000	—
Utgifter för djursjukvården	1 261 000	+ 126 000	+114 000
Lönekostnadspålägg	1 699 000	+ 389 200	+145 000
	11 991 000	+2 064 000	+752 000

Inkomster vid veterinärhögskolan, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 1,3 milj. kr. (1970/71 1,3 milj. kr.).

Veterinärhögskolan

En betydande förstärkning av högskolans personella resurser är nödvändig om den nya studieplanen med förkortad studietid skall kunna förverkligas. Vid vissa institutioner har det under det senaste året varit nödvändigt att vidta extraordinära åtgärder för att kunna utföra beslutad undervisning. Andra institutioner har framfört starka tvivel om att med nuvarande personaltillgång kunna genomföra studieplanen med bibehållande av elevernas kunskapsstandard.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 420 000 kr.
2. För att godtagbar undervisning skall kunna meddelas krävs en förstärkning vid institutionen för medicin II med en universitetslektor och vid institutionen för obstetrik och gynekologi med en klinikveterinär (+ 151 000 kr.).
3. Vid de kliniska institutionerna behöver antalet assistenttimmar utökas. I första hand är en förstärkning med 6 000 assistenttimmar nödvändig (+ 292 000 kr.).

4. Lärarbristen vid skilda institutioner motiverar att högskolan tillförs ytterligare en universitetslektor, två klinikveterinärer, två forskarassistenter, en laboratorieveterinär samt två assistenter (+ 500 000 kr.).

5. Behov föreligger av en heltidstjänst för forskning, undervisning och examination i hovvårds- och klövvårdslära. Det nuvarande speciallärararvodet i ämnet kan dras in. (+ 51 000 kr.)

6. En tjänst som professor i livsmedelskemi- och teknologi bör inrättas i utbyte mot en tjänst som biträdande professor i livsmedelshygien (+ 9 000 kr.).

7. För forskningsverksamheten behövs en förstärkning med tre docenter, en forskarassistent och en forskningsingenjör. Den nya doktorexamen ökar kravet på antalet doktorandstipendier med åtta och behovet av utländska kontakter motiverar en höjning av anslagsposten utländska forskare. (+ 395 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 12 743 000 kr. Jag har därvid räknat medel för bl. a. 3 000 assistenttimmar och två andra tjänster för att förstärka undervisningsresurserna vid högskolans kliniska institutioner (3) samt för kostnader i samband med utvidgning av praktikområdet för den ambulatoriska kliniken.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 12 743 000 kr.

H 7. Veterinärhögskolan: Driftkostnader

1969/70 Utgift	1 340 581	Reservation	1 756 544
1970/71 Anslag	5 706 000		
1971/72 Förslag	6 023 000		

¹ Anslaget Veterinärhögskolan: Materiel m.m.

Från anslaget bestrids omkostnaderna m. m. för institutionernas verksamhet samt lönekostnaderna för teknisk och administrativ personal vid institutionerna.

Veterinärhögskolan

1. Av den begärda ökningen hänför sig 144 000 kr. till löne- och prisomräkning.

2. För att högskolan skall kunna genomföra den kursverksamhet som erfordras för den nya doktorsexamen krävs en resursförstärkning med 50 000 kr.

3. De nuvarande anslagsmedlen till materiel m. m. förmår endast täcka en ringa del av institutionernas verkliga utgifter. Framför allt de

kliniska institutionerna bör tillförsäkras en betydande materielförstärkning. (+ 504 000 kr.)

4. För anskaffande av audiovisuella hjälpmedel till undervisningen samt förnyelse av röntgenapparat och elektronmikroskop m. m. behövs 2 498 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 317 000 kr. till 6 023 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 023 000 kr.

H 8. Veterinärhögskolan: Bokinköp m. m.

1969/70 Utgift	82 633	Reservation	37 367
1970/71 Anslag	126 000		
1971/72 Förslag	136 000		

Från anslaget bestrids omkostnader för verksamheten vid högskolans bibliotek.

Veterinärhögskolan

Prishöjningar på böcker och tidskrifter medför ökade utgifter med 24 000 kr. Därutöver behöver anslaget som en engångsutgift höjas med 25 000 kr. för att tillgodose behovet av kurslitteratur för de studerande.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 10 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 136 000 kr.

H 9. Veterinärhögskolan: Försöksverksamhet

1969/70 Utgift	99 418	Reservation	6 026
1970/71 Anslag	300 000		
1971/72 Förslag	300 000		

Från anslaget bestrids kostnader för högskolans försöksgård i Skara.

Veterinärhögskolan

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder veterinärhögskolans förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Försöksverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

H 10. Veterinärhögskolan: Lantbruksdriften vid försöksgården

1969/70 Nettoinkomst	5 125
1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Veterinärhögskolan

Anslaget bör föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder veterinärhögskolans förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Veterinärhögskolan: Lantbruksdriften vid försöksgården* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

H 11. Skogshögskolan: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	17 534 029
1970/71 Anslag	12 875 000
1971/72 Förslag	13 237 000

Vid skogshögskolan bedrivs utbildning, forskning och försöksverksamhet på skogsbrukets område. Verksamheten är uppdelad på 13 institutioner fördelade på fyra institutionsgrupper. Utbildningen vid högskolan är fyraårig. De första tre åren omfattar vardera tre terminer och det fjärde året två terminer. Undervisningen är under första läsåret förlagd till Garpenberg men i övrigt huvudsakligen till Stockholm. Intagningen uppgår till 40 studerande per läsår.

1970/71	Beräknad ändring 1971/72

Skogshögskolan	Dep.chefen

Personal*Forskning, försöksverksamhet och utbildning*

Lärare, försöksledande personal m. fl.	131	+20	—
Biträdande personal	11	+ 3	—

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogshögskolan	Dep.chefen
<i>Biblioteket</i>			
Handläggande personal	2	—	—
Biträdande personal	3	+ 1	—
<i>Centrala förvaltningen</i>			
Handläggande personal	6	+ 1	—
Biträdande personal	32	—	—
	185	+25	—
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	8 791 700	+1 380 000	+ 24 000
Sjukvård	32 000	+ 6 000	—
Reseersättningar	53 000	+ 4 000	+ 4 000
Därav utrikes resor	(15 000)	(+ 1 000)	(—)
Lokalkostnader	1 645 000	+ 109 000	+ 55 000
Expenser	266 700	+ 98 000	+ 40 000
Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	17 000	+ 3 000	+ 3 000
Bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar m. m.	20 000	+ 5 000	—
Doktorandstipendier	65 000	+ 21 000	—
Underhåll av parker och byggnader	19 000	+ 6 000	—
Utgifter för uppdragsverksamhet och tillfälliga undersökningar	100	— 100	— 100
Kostnader för samarbetsnämnden för jordbrukets högskolor	31 300	—	—
Lönekostnadspålägg	1 959 000	+ 556 000	+236 000
	12 899 800	+2 187 900	+361 900
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster från uppdragsverksamhet och tillfälliga undersökningar	100	— 100	— 100
Avgifter för bränsle och elektriskt ljus	7 000	—	—
Försäljning av publikationer	12 100	—	—
Hysesinkomster	5 600	—	—
	24 800	— 100	— 100
Nettoutgift	12 875 000	+2 188 000	+362 000

Skogshögskolan

Den svenska skogsnäringen är under rådande högkonjunktur inne i ett skede av stark expansion och dess möjligheter att konkurrera på den internationella marknaden är på sikt goda. Inför kravet på en fortsatt rationalisering i råvaruledet bör dock ökade resurser ställas till högskolans förfogande för forskning.

1. Löne- och prisomräkning m. m. 346 000 kr.
2. Vid institutionen för växtekologi och marklära, avdelningen för

skogsekologi, bör en tjänst som biträdande professor inrättas inom ämnesområdet skogsträdens utvecklingsfysiologi. Vid samma avdelning bör inrättas en tjänst som växtfysiolog för biokemisk forskning. (+ 155 000 kr.)

3. En tjänst som universitetslektor inom institutionen för växtekologi och marklära begärs i enlighet med geoutredningens förslag (+ 86 000 kr.).

4. Vid institutionen för skogszoologi bör inrättas en tjänst som fältentomolog för utläggning av mera långsiktiga försök samt för kontakter med det praktiska skogsbruket (+ 70 000 kr.).

5. För forskning rörande skadesvampar på virke behövs en forskningsingenjör vid institutionen för virkeslära (+ 70 000 kr.).

6. Som chef för fytotronanläggningen krävs en tjänst som biträdande professor. En befattning som forskarassistent kan dras in. (+ 16 000 kr.)

7. I natur- och landskapsvård behövs en universitetslektor. Samtidigt kan ett speciallärararvode på 19 100 kr. dras in. (+ 66 000 kr.)

8. Vid institutionen för skoglig matematisk statistik bör inrättas en byrådirektörstjänst för en expert i informationsbehandling (+ 73 000 kr.).

9. För förbättrad handläggning av inkommande serviceuppdrag från utomstående begärs en tjänst som byrådirektör vid institutionen för skogstaxering (+ 74 000 kr.).

10. Vid institutionen för skogsekonomi bör en tjänst som biträdande professor inrättas i ämnet skogspolitik och markanvändning (+ 85 000 kr.).

11. För skogliga referat föreslås en byrådirektörstjänst vid centrala förvaltningen (+ 66 000 kr.).

12. Enligt 1956 års skogshögskole- och skogsforskningskommitté och senare principbeslut bör en försöksledartjänst vid var och en av institutionerna för skogsproduktion, skogstaxering samt skogsteknik omvandlas till biträdande professurer (+ 36 000 kr.).

13. För verksamheten vid institutionerna i övrigt föreslås dessutom — i vissa fall med indragning av lägre tjänst — en meteorolog, en virkestekniker, en fältassistent, en teknisk assistent och en biträdande jägmästare. Härutöver begärs bl. a. två forskarassistenter och 6 750 assistenttimmar. (+ 1 045 000 kr.)

Departementschefen

För uppdragsverksamhet och tillfälliga undersökningar vid högskolan bör i fortsättningen i tillämpliga delar gälla de bestämmelser om ersättning för arbete m. m. som reglerar motsvarande verksamhet vid universiteten m. m. inom utbildningsdepartementets verksamhetsområde.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13 237 000 kr. Jag har därvid räknat medel för bl. a. en biträdande

professor vid institutionen för skogstaxering i utbyte mot en försöksledare (12) och en forskningsledare vid fytotronen i utbyte mot en forskarassistent (6).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogshögskolan: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 13 237 000 kr.

H 12. Skogshögskolan: Driftkostnader

1969/70 Utgift	14 608 738	Reservation	1567 115
1970/71 Anslag	9 453 000		
1971/72 Förslag	10 106 000		

¹ Anslaget Skogshögskolan: Materiel m.m.

Från anslaget bestrids omkostnaderna m. m. för institutionernas verksamhet samt lönekostnaderna för teknisk och administrativ personal vid institutionerna.

Skogshögskolan

1. Av den begärda höjningen av anslaget hänför sig 317 000 kr. till löneomräkning och ökade resekostnader.

2. För personalförändringar begärs ett belopp av 1 063 000 kr.

3. Följtkostnader för föreslagna personalförändringar beräknas öka driftkostnaderna med sammanlagt 440 000 kr., varav 250 000 kr. hänför sig till personalförändringar begärda under förvaltningskostnadsanslaget.

4. För att tillgodose institutionernas behov av medel för forsknings- och försöksverksamhet behöver anslaget räknas upp med 600 000 kr.

5. För institutionernas nyanskaffningsbehov av apparater beräknas en höjning av anslaget med 250 000 kr.

6. I övrigt bör anslaget höjas med 100 000 kr., varav 90 000 kr. såsom engångsanslag.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 653 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogshögskolan: Driftkostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 10 106 000 kr.

H 13. Skogshögskolan: Bokinköp m. m.

1969/70 Utgift	131 346	Reservation	—
1970/71 Anslag	138 000		
1971/72 Förslag	148 000		

Från anslaget bestrids omkostnaderna för verksamheten vid högskolans bibliotek.

Skogshögskolan

De automatiska kostnadsökningarna för bokinköp m. m. beräknas till 14 000 kr. Härutöver begärs en ökning med 26 000 kr. för komplettering av litteraturbeståndet och för installation av snabbtelefonanläggning.

Departementschefen

Anslaget bör ökas med 10 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Skogshögskolan: Bokinköp m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 148 000 kr.

H 14. Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.

1969/70 Utgift	5 511 940	Reservation	584 281
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	5 800 000		

Från anslaget bestrids kostnader för inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor och andra institutioner, som har anknytning till forsknings- och försöksverksamhet inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde.

Lokal- och utrustningsprogramkommittén för jordbrukets högskolor (LUP-kommittén) har till uppgift bl. a. att utarbeta utrustningsprogram innefattande förslag till kostnadsramar för nämnda institutioner. Kommittén skall successivt överlämna förslag till utrustningsnämnden för universitet och högskolor som begär anslag i utrustningsfrågor och som sedan har att efter statsmakternas bestämmande vidta de åtgärder som behövs för programmens förverkligande. Byggnadsstyrelsen har hand om den verksamhet som avser planering och upphandling av snickeri-inredning samt elarmatur och möbler m. m.

Inredning

I fråga om inredningsobjekt, som inte tidigare redovisats för riksdagen eller för vilka föreslås nya kostnadsramar, anförts följande.

*Byggnadsstyrelsen**Lantbrukshögskolan**Ultuna*

Arbetsmetodik och teknik samt Jordbrukstekniska institutet. Den nuvarande definitiva ramen kommer i huvudsak att tas i anspråk först under budgetåret 1971/72, varför ramen med hänsyn till prishöjningar bör ökas till 800 000 kr.

Markvetenskap, nybyggnad. Kostnaden för inredning beräknas till 2 100 000 kr. Kostnaden bör föras upp som delram.

Kemi, ombyggnad av undervisningslaboratorium. Kostnaderna för kompletterande inredning uppskattas till 200 000 kr.

Gamla ladugården i Kungsängen, ombyggnad. Kostnaderna för kompletterande inredning uppskattas till 200 000 kr.

Alnarp

Trädgårdssektionen, institutions- och laboratoriebyggnad. Den tidigare uppförda definitiva ramen kommer i huvudsak att tas i anspråk under budgetåret 1972/73. Med hänsyn till prishöjningar krävs en ökning med 100 000 kr. Den nya ramen bör föras upp som en delram på 1 000 000 kr.

Röbäcksdalen

Institutionslokaler, om- och tillbyggnad. I gällande inredningsplan har förts upp en delram på 1 000 000 kr. Ramen kommer att tas i anspråk under budgetåret 1971/72. Med hänsyn till prishöjningar bör ramen ökas med 100 000 kr.

Oförutsedda mindre inredningsobjekt

För rubricerade objekt föreslås en delram om 1 400 000 kr.

Utrustning*Utrustningsnämnden för universitet och högskolor*

I fråga om utrustningsobjekt, som tidigare ej redovisats för riksdagen eller för vilka föreslås nya kostnadsramar, anförs följande.

*Lantbrukshögskolan**Ultuna*

Försöksdjur. Ytterligare medel behövs för att anskaffa försöksdjur till de nyuppförda stallarna vid Kungsängen.

Alnarp

Nybyggnader för trädgårdssektionen. Den nuvarande delramen bör höjas med 500 000 kr. avseende medel för utrustning av institutions- och laboratoriebyggnaden.

Röbäcksdalen

Försöksdjur. För anskaffning av försöksdjur till de nya stallarna behövs ytterligare medel.

Institutionslokaler. Delramen för utrustning av om- och tillbyggnad av dessa lokaler bör ersättas med en definitiv ram.

Oförutsedda mindre utrustningsobjekt

För budgetåret 1971/72 har LUP-kommittén beräknat en definitiv kostnadsram för anskaffning av utrustning till mindre objekt för vilka någon särskild kostnadsram ej beräknats i utrustningsplanen.

Departementschefen

De kostnadsramar som tas upp i följande *inredningsplan* bör godtas.

Inredningsplan (1 000-tal kr.)

Inredningsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			
	definitiv ram	delram t. o. m. 30.6. 1972	art ¹	t. o. m. 30.6. 1970	Beräknad för	
					1970/71	1971/72

Lantbrukshögskolan*Ultuna*

Växtodling, nybyggnad	625		1	491	} 700	} 850
Växtpatologi, nybyggnad	850		1	677		
Genetik och växtförädling, ombyggnad av försökslada	45		1	41		
Genetik och växtförädling, om- och tillbyggnad	750		1	667		
Ekonomibyggnader m.m., Kungsängen, etapp I	100		1	100		
Kemi	150		1	147		
Diverse arbeten	120		1	120		
Ekonomibyggnader m.m., Kungsängen, etapp II	1 250		1	1 027		
Matsal	319		1	295		
Ekonomibyggnad och maskinhall	250		1			
Arbetsmetodik och teknik samt Jordbrukstekniska institutet	800		2 a			
Kraftfoderfabrik, Lövsta	100		1			
Markvetenskap, nybyggnad av arbetshallar, växthus och näthall	110		1			
Markvetenskap, nybyggnad Kemi, ombyggnad av undervisningslaboratorium	200	2 100	3			
Gamla ladugården i Kungsängen, ombyggnad	200		3			

Inredningsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			
	definitiv ram	delram t. o. m. 30.6. 1972	art ¹	t. o. m. 30.6. 1970	Beräknad för 1970/71 1971/72	
<i>Alnarp</i>						
Frukt- och bärproduktion, lagerbyggnad	50		1		125	500
Växthus- och försörjningsanläggningar	50		1	10		
Trädgårdssektionen, institutions- och laboratoriebyggnad		1 000	2 a			
Alnarps trädgårdar, växthus	75		1			
Lantbrukets byggnadsteknik, växthus	100		1			
<i>Röbäcksdalen</i>						
Djurstallar m. m., ny- och ombyggnad	200		1	192	550	450
Institutionslokaler, om- och tillbyggnad	1 100		2 a			
Statens lantbrukskemiska laboratorium						
Nybyggnad i Ultuna	1 065		1	999		
Institutet för skogsförbättring						
Lokaler i Umeå	200		1	122		
Oförutsedda mindre inredningsobjekt		1 400	2 b	283	750	408
	8 709	4 500		5 171	2 125	2 208
	13 209				9 504	

¹ Art av kostnadsram för resp. objekt

1. Tidigare godtagen kostnadsram
- 2a. Ändrad kostnadsram, tidigare fastställd som definitiv ram
- 2b. Ändrad kostnadsram, tidigare fastställd som delram
3. Ny kostnadsram

Anslagsbehovet för nästa budgetår för inredning beräknar jag till 2 150 000 kr. enligt följande sammanställning.

Anslagsberäkning avseende inredning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Medelsreservation 30.6.1970	533		
Anslag för 1970/71	1 650	1970/71	2 125
Anslag för 1971/72 (förslag)	2 150	1971/72	2 208
	4 333		4 333

De kostnadsramar som tas upp i följande *utrustningsplan* bör godtas.

Utrustningsplan (1 000-tal kr.)

Utrustningsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning		Beräknad för	
	definitiv ram	delram t. o. m. 30.6. 1972	art ¹	t. o. m. 30.6. 1970	1970/71	1971/72
Lantbrukshögskolan						
<i>Ultuna</i>						
Telefonväxel		115	1	63		
Genetik och växtförädling	1 750		1	1 070		
Ekonomibyggnader m. m., Kungsängen, etapp II		4 400	1	2 042		
Försöksdjur	877		2 b	52		
Ekonomibyggnad och maskinhall	775		1	6		
Arbetsmetodik och teknik samt Jordbrukstekniska institutet	765		1			
Markvetenskap, nybyggnad av arbetshallar, växthus och näthall	460		1		3 500	3 000
<i>Alnarp</i>						
Distriktsförsöksstationer	300		1	200		
Frukt- och bärproduktion, lagerbyggnad	55		1	19		
Nybyggnader för trädgårdssektionen		960	2 b	11		
Alnarps trädgårdar, växthus	75		1			
Lantbrukets byggnadsteknik, växthus	450		1			
<i>Röbäcksdalen</i>						
Försöksdjur	363		2 b	150		
Institutionslokaler	1 460		2 b			
Skogshögskolan						
Telefonväxel		120	1	95		
Statens lantbrukskemiska laboratorium		2 100	1	1 418	300	382
Oförutsedda mindre utrustningsobjekt					283	218
Budgetåret 1968/69	200		1	118		
Budgetåret 1969/70	200		1	1		
Budgetåret 1970/71	300		1			
Budgetåret 1971/72	300		3			
Vissa utredningskostnader	100		1		50	50
	<u>8 430</u>	<u>7 695</u>		<u>5 245</u>	<u>4 133</u>	<u>3 650</u>
	16 125			13 028		

¹ Art av kostnadsram för resp. objekt

1. Tidigare godtagen kostnadsram

2 a. Ändrad kostnadsram, tidigare fastställd som definitiv ram

2 b. Ändrad kostnadsram, tidigare fastställd som delram

3. Ny kostnadsram

Anslagsbehovet för nästa budgetår för utrustning beräknar jag till 3 650 000 kr. enligt följande sammanställning.

Anslagsberäkning avseende utrustning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Medelsreservation 30.6.1970	783		
Anslag för 1970/71	3 350	1970/71	4 133
Anslag för 1971/72 (förslag)	3 650	1971/72	3 650
	7 783		7 783

Byggnadsstyrelsen resp. utrustningsnämnden får för varje i inrednings- och utrustningsplanerna upptaget objekt lägga ut beställningar intill högst det belopp, som angetts som kostnadsram för objektet, med avdrag för de medel som förbrukats vid tidpunkten för beställningen. För nästa budgetår innebär detta att medgivande bör lämnas att beställa inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m. dels för byggnadsstyrelsen till ett sammanlagt belopp av (13 209 000 — 9 504 000 =) avrundat 3,7 milj. kr., dels för utrustningsnämnden till ett sammanlagt belopp av (16 125 000 — 13 028 000 =) avrundat 3,1 milj. kr., allt att betalas tidigast under budgetåret 1972/73.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 800 000 kr.

H 15. Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.

1969/70 Utgift	256 482
1970/71 Anslag	130 000
1971/72 Förslag	130 000

Från anslaget bestrids ersättningar vid lantbruks-, veterinär- och skogshögskolorna åt sakkunniga i befordringsärenden och vissa opponenter vid disputationer.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kr.

H 16. Jordbruksforskning

1969/70 Utgift	16 302 570	Reservation	11 107 364
1970/71 Anslag	6 760 000		
1971/72 Förslag	7 245 000		

¹ Anslagen Jordbruksforskning och Åtgärder för att förebygga skörde-skador.

Anslaget disponeras av statens råd för skogs- och jordbruksforskning för bidrag till forskning inom jordbrukets och trädgårdsnäringsens områden.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning

Jordbruket undergår f. n. betydande förändringar genom bl. a. fortgående rationaliseringar, omläggningar i växt- och djurproduktionen samt utvecklingen inom livsmedelsindustrin. För att möjliggöra en gynnsam fortsatt utveckling behövs intensifierade undersökningar på många områden. Forskning angående kulturväxternas ekologi med tillhörande växtnärlingsfrågor erbjuder flera nya problemställningar. Behovet av parasit- och miljökontroll med biologiska hjälpmedel träder allt starkare i förgrunden hos både växter och djur. Vegetabilie- och animalieprodukternas kvalitetsegenskaper har avgörande betydelse vid förädling till livsmedel. Ekonomiska undersökningar måste i större omfattning infogas i jordbrukets forskningsprojekt. Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 1 milj. kr. till 7 760 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 485 000 kr. till 7 245 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Jordbruksforskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 245 000 kr.

H 17. Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning

1969/70 Utgift	935 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	935 000		
1971/72 Förslag	935 000		

Mellan staten och Stiftelsen Svensk jordbruksteknisk forskning har träffats avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på det jordbrukstekniska området. Avtalet avser tiden den 1 juli 1969—den 30 juni 1972. Enligt avtalet medverkar staten i finansieringen av verksamheten genom ett årligt bidrag av 935 000 kr. medan stiftelsen åtar sig att under hela avtalsperioden tillskjuta sammanlagt lägst 1 260 000 kr. Ansvaret för genomförandet av det avtalade programmet åvilar Jordbrukstekniska institutet.

Jordbrukstekniska institutet

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 935 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder institutets förslag som överensstämmer med i det föregående angivet avtal. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 935 000 kr.

H 18. Bidrag till Sveriges utsädesförening

1969/70 Utgift	4 609 000
1970/71 Anslag	4 542 000
1971/72 Förslag	4 892 000

Sveriges utsädesförening har till uppgift att genom försöks- och förädlingsarbete verka för sädeslagens och frösorternas utveckling. Statsbidraget används till avlöning av föreningens ca 80 ordinarie tjänstemän och av arbetarpersonal samt till vissa omkostnader.

Sveriges utsädesförening

1. Löne- och prisomräkning 363 000 kr.
2. En uppräknings bör ske av vissa omkostnadsposter med sammanlagt 39 000 kr.

Yttrande

Lantbrukshögskolan som yttrat sig över utsädesföreningens anslagsframställning förklarar att en utbyggnad av växtförädlingsverksamheten i princip bör finansieras genom växtförädlingsavgifter. Föreningen bör dock även för budgetåret 1971/72 få statsanslaget uppräknat för löne- och prishöjningar.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 350 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till Sveriges utsädesförening* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 892 000 kr.

H 19. Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling

1969/70 Utgift	718 000
1970/71 Anslag	255 000
1971/72 Förslag	255 000

Från anslaget utgår bidrag till W. Weibull AB för den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm och till den växtförädling som bedrivs av Algot Holmberg och Söner AB.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Bidragsmot- tagaren	Dep.chefen
Bidrag till den praktiskt vetenskapliga verksamheten vid Weibullsholm	225 000	+ 215 000	—
Bidrag till växtförädlingsarbetet vid Algot Holmberg och Söner AB	30 000	+ 90 000	—
	255 000	+ 305 000	—

W. Weibull AB med Weibullsholms växtförädlingsanstalt och Algot Holmberg och Söner AB har hemställt om ökade bidrag för nästa budgetår.

Yttrande

Lantbrukshögskolan, som yttrat sig över framställningen om bidrag till verksamheten vid Weibullsholm, förklarar att Weibullsholms växtförädlingsanstalt i likhet med Sveriges utsädesförening bör få statsanslaget uppräknat för kostnadsfördyringar.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss praktisk: vetenskaplig växtförädling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 255 000 kr.

H 20. Skoglig forskning

1969/70 Utgift	1 967 368	Reservation	526 858
1970/71 Anslag	2 750 000		
1971/72 Förslag	3 165 000		

Anslaget disponeras av statens råd för skogs- och jordbruksforskning och används tillsammans med medel från fonden för skoglig forskning för att främja forskning, som är ägnad att gagna skogsbrukets utveckling och stärka skogsnäringens bärkraft.

Statens råd för skogs- och jordbruksforskning

De senaste årens kostnadsutveckling inom skogsbruket har försämrat förutsättningarna för en lönsam, uthållig virkesproduktion. Om skogs-

bruket skall kunna uppnå tillfredsställande konkurrenskraft och en ökad långsiktig virkesproduktion därmed säkras, behövs starkt ökade insatser på alla områden där kostnadssänkningar bedöms vara möjliga. Insatserna på forskningens område spelar därvid en viktig roll. En kraftig ökning av den skogliga forskningens resurser behövs därför. Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 1 250 000 kr. till 4 milj. kr.

Departementschefen.

Anslaget bör för nästa budgetår höjas med 415 000 kr. till 3 165 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Skoglig forskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 165 000 kr.

H 21. Bidrag till Institutet för skogsförbättring

1969/70 Utgift	884 000
1970/71 Anslag	836 000
1971/72 Förslag	836 000

Mellan staten och Stiftelsen Skogsförbättring har den 7 februari 1967 ingåtts avtal om att inrätta och driva ett forsknings- och serviceinstitut benämnt Institutet för skogsförbättring. Avtalet har trätt i kraft den 1 juli 1967 och gäller i första hand t. o. m. den 30 juni 1972. Viss ändring i avtalet har överenskommit mellan parterna den 18 november 1969. Enligt avtalet i dess nuvarande lydelse skall staten bidra till kostnaderna med 836 000 kr. för budgetår och stiftelsen med minst 1 254 000 kr. för budgetår. Under vissa förutsättningar kan bidraget bli föremål för nya förhandlingar.

Institutet för skogsförbättring

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 836 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder institutets förslag som överensstämmer med i det föregående angivet avtal. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till Institutet för skogsförbättring* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 836 000 kr.

H 22. Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien

1969/70 Utgift	239 387
1970/71 Anslag	237 000
1971/72 Förslag	251 000

Skogs- och lantbruksakademien har till ändamål att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet verka för det svenska jordbrukets och skogsbrukets samt angränsande näringars utveckling och förkovran. Från anslaget bestrids utgifter för akademins ordinarie tjänstemän, ersättning åt skoglig expertis, bidrag till bibliotek samt vissa kostnader för utländskt forskarutbyte och utländska forskarkontakter. Kungl. Maj:t fastställer årligen inkomst- och utgiftsstat för akademins verksamhet.

Skogs- och lantbruksakademien

1. Prisomräkning 3 000 kr.
2. Bidraget till ersättning åt skoglig expertis, 20 000 kr., disponeras som bidrag till avlöning av en skoglig sekreterare. Denna befattning bör föras upp på personalförteckning och helt bekostas av statliga medel (+ 48 000 kr.). I andra hand begärs att det nuvarande bidraget ökas med 30 000 kr.
3. För biblioteket behövs ytterligare 19 000 kr.
4. Bidraget till visst utländskt forskarutbyte bör höjas med 1 000 kr. till 9 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 14 000 kr. (2). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 251 000 kr.

H 23. Alnarpsinstitutet: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	2 446 343
1970/71 Anslag	2 682 000
1971/72 Förslag	2 905 000

Alnarpsinstitutet har till uppgift att meddela undervisning på lantbrukets och trädgårdsnäringens områden. Inom institutet finns en lantbruksavdelning och en trädgårdsavdelning. Vid lantbruksavdelningen finns lantmästarkurs. Vid trädgårdsavdelningen anordnas trädgårdsteknikerkurs, trädgårdsförmanskurs, två grundläggande yrkeskurser per år samt propedeutisk kurs för hortonomie studerande. Till lantmästarkurserna antas 128 elever. Vid trädgårdsavdelningen antas 20 elever till teknikerkursen, 40 till förmanskursen, 60 till grundkurserna och 25 till den propedeutiska kursen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Alnarps- institutet	Dep.chefen
Personal			
Personal för undervisning	37	+1	—
Övrig personal	6	—	—
	43	+1	—
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	1 836 600	∓ 53 000	—
Reseersättningar	16 400	+ 5 000	+ 2 000
Därav utrikes resor	(2 500)	(—)	(—)
Lokalkostnader	336 000	+ 44 000	+ 44 000
Expenser	23 000	+ 3 000	+ 3 000
Lönekostnadspålägg	422 000	+ 32 000	+ 18 000
Elevernas studieresor	34 000	+ 9 000	+ 5 000
Övriga utgifter			
a) Kosthåll för elever	390 000	—390 000	—390 000
b) Ersättning till Alnarps trädgårdar för visst biträde av förmanspersonal	6 000	—	—
c) Försök med testning av sökande till lantmästar- kursen	5 000	—	—
d) Diverse utgifter	3 000	+101 000	+ 1 000
e) Bidrag till driften av Norr- vikens trädgårdar	—	—	+150 000
	3 072 000	—143 000	—167 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Kostavgifter för elever	390 000	—390 000	—390 000
Nettoutgift	2 682 000	+247 000	+223 000

Alnarpsinstitutet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 73 000 kr.
2. En ny adjunktstjänst behövs vid trädgårdsavdelningen. Härigenom kommer overtimmarna vid avdelningen att avsevärt begränsas. (+ 64 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen och till vad jag senare denna dag kommer att anföra vid anmälan under motsvarande anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1970/71 angående finansiering av driften av Norrvikens trädgårdar hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Alnarpsinstitutet*: *Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 905 000 kr.

H 24. Alnarpsinstitutet: Materiel m. m.

1969/70 Utgift	238 073	Reservation	80 972
1970/71 Anslag	315 000		
1971/72 Förslag	330 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för materiel, utrustning, inköp och bindning av böcker samt för resebidrag till utländska studie- och kongressresor.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Alnarps- institutet	Dep.chefen
Anslag			
Materiel	93 000	+12 000	+ 4 000
Utrustning	191 000	+30 000	+ 9 000
Bokinköp m. m.	28 000	+ 3 500	+ 2 000
Resebidrag till utländska studie- och kongressresor m. m.	3 000	+ 500	—
	315 000	+46 000	+15 000

Alnarpsinstitutet

1. För att kunna behålla nuvarande materiel m. m. i användbart skick fordras en uppräknig av anslaget med 15 000 kr.

2. För att undervisningen skall kunna anpassas till utvecklingen på området behövs ytterligare 31 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Alnarpsinstitutet: Materiel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 330 000 kr.

H 25. Statens skogsmästarskola

1969/70 Utgift	1 092 480
1970/71 Anslag	1 116 000
1971/72 Förslag	1 145 000

Statens skogsmästarskola har till uppgift att utbilda skogsmästare med kompetens dels för anställning som förvaltare i skogsbruk eller i andra befattningar i allmän eller enskild tjänst inom skogsbruk och träförädling, där högre utbildning än skogsteknikerutbildning är önskvärd, dels att inncha och förvalta kombinerade jordbruks- och skogsbruks-

egendomar, dels att vara självständiga företagare inom skogshantering och trävarurörelse. Vid skolans huvudkurs antas årligen 30 elever.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Skogsmästar- skolan	Dep.chefen
Personal			
Skolledare och lärare	5	+1	—
Övrig personal	5	—	—
	10	+1	—
Anslag			
Avlöningar	434 000	+ 99 000	+ 3 000
Sjukvård	1 000	—	—
Resesättningar	36 000	+ 9 000	+ 1 000
Lokalkostnader	351 000	+ 3 000	+ 3 000
Expenser	66 000	+ 21 000	+ 5 000
Därav engångsutgifter	(2 000)	(—)	(—)
Övriga utgifter	131 000	+ 49 000	+ 4 000
Därav engångsutgifter	(63 000)	(+ 40 000)	(—)
Lönekostnadspålägg	97 000	+ 36 000	+ 13 000
	1 116 000	+ 217 000	+ 29 000

Skogsmästarskolan

1. Löne- och prisomräkning m. m. 29 000 kr.

2. Lärarpersonalen behöver utökas med en lektor och de nuvarande huvudlärarnas tjänster bör omvandlas till lektorstjänster för att undervisningen skall bringas i nivå med den vid jämförbara läroanstalter. Kostnaderna för begärda personalförändringar uppgår till 119 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 29 000 kr. till 1 145 000 kr. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skogsmästarskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 145 000 kr.

H 26. Reseunderstöd för studier m. m.

1969/70 Utgift	29 700	Reservation	24 205
1970/71 Anslag	39 000		
1971/72 Förslag	39 000		

Från anslaget utgår bidrag för utländska studie- och kongressresor.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Reseunderstöd för studier m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 39 000 kr.

H 27. Bidrag till viss ungdomsverksamhet

1969/70 Utgift	500 000
1970/71 Anslag	500 000
1971/72 Förslag	500 000

Från anslaget bestrids bidrag till ungdomsverksamhet på jordbrukets och skogsbrukets områden.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
		Lantbruksstyrelsen och skogsstyrelsen
Jordbrukare-Ungdomens förbund	290 000	+ 30 000
Viss lokal klubbverksamhet	105 000	+ 10 000
Ungdomsverksamhet på skogsbrukets område	105 000	+ 70 000
	500 000	+110 000

Lantbruksstyrelsen

För att kompensera kostnadsökningar för löner och resor bör bidragen till Jordbrukare-Ungdomens förbund och till viss lokal klubbverksamhet ökas med 40 000 kr.

I skrivelse den 8 oktober 1970 har lantbruksstyrelsen efter samråd med skogsstyrelsen föreslagit vissa ändringar av de allmänna föreskrifter som gäller för klubbverksamheten samt ändrade normer för fördelning av medlen under anslagsposten Viss lokal klubbverksamhet.

Beträffande de allmänna föreskrifterna för verksamheten har styrelsen funnit, att möjligheterna till inspektion från statens sida i förening med föreskriven skyldighet att till staten avge redovisning för verksamheten ger tillfredsställande möjlighet att kontrollera att de anvisade medlen utnyttjas för avsett ändamål. Styrelsen föreslår därför att bestämmelsen att ombud för statens räkning får delta i revisionen av berörda förbunds räkenskaper inte längre skall gälla som villkor för erhållande av statsbidrag.

Vad gäller anslagsposten Viss lokal klubbverksamhet finner styrelsen den nuvarande fördelningen av statsbidraget föga rationell. Bidra-

get utgår till övervägande del till klubbverksamhet som bedrivs av Riksförbundet Sveriges 4 H med specialförbund och Förbundet Vi Unga. Återstående del av statsbidraget från anslagsposten utgår till vissa hushållningssällskap som i sin tur vidarebefordrar medlen till 4 H:s och Vi Ungas distriktsorganisationer. Enligt styrelsen finns det inte anledning att i fortsättningen ge bidrag till hushållningssällskap för klubbverksamhet utan hela anslagsposten bör fr. o. m. verksamhetsåret 1971 fördelas på visst sätt mellan Riksförbundet Sveriges 4 H och Förbundet Vi Unga.

Skogsstyrelsen

Förbundet Skog och Ungdom bör ges ökat statsbidrag med 70 000 kr.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot lantbruksstyrelsens förslag att de allmänna föreskrifterna för klubbverksamheten ändras. Som villkor för att få statsbidrag bör således inte längre gälla att ombud för staten får delta i revisionen av berörda förbunds räkenskaper.

Lantbruksstyrelsen har även föreslagit att fördelningen av anslagsposten Viss lokal klubbverksamhet ändras. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om fördelningen av anslaget.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till viss ungdomsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 500 000 kr.

I. MILJÖVÅRD M. M.

I 1. Statens naturvårdsverk

1969/70 Utgift	10 582 505
1970/71 Anslag	11 968 000
1971/72 Förslag	13 360 000

Statens naturvårdsverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om naturvård, däri inbegripet vattenvård, luftvård och renhållning utomhus, samt om rörligt friluftsliv, jakt och viltvård, allt i den mån sådana ärenden ej ankommer på annan statlig myndighet. Till verkets förvaltningsområde hör även ärenden enligt miljöskyddslagen (1969: 387) i den mån dessa ej ankommer på koncessionsnämnden för miljöskydd eller annan myndighet. Verket har vidare till uppgift att leda och främja företrädesvis målinriktad miljövårdsforskning och undersökningsverksamhet inom miljövårdsområdet.

Naturvårdsverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer, administrativa byrån, naturvårdsbyrån, vattenvårdsbyrån och luftvårdsbyrån, samt ett forskningssekretariat, ett sekretariat för planering, samordning och information (planeringssekretariat) och ett undersökningslaboratorium. Till verket är knutna en forskningsnämnd och tre råd, naturvårdsrådet, vattenvårdsrådet och luftvårdsrådet, samt två delegationer, en för markfrågor och en för anläggningsstöd till idrotten.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Naturvårds- verket	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	104	+16	+3
Övrig personal	61	+ 8	+2
	165	+24	+5
Anslag			
Avlöningar	8 050 000	+ 2 771 000	+ 890 000
Sjukvård	14 000	+ 4 000	+ 1 000
Reseersättningar	470 000	+ 233 000	+ 55 000
Därav utrikes resor	(20 000)	(+ 22 000)	(+ 25 000)
Lokalkostnader	923 000	+ 153 000	- 20 000
Expenser	695 000	+1 233 000	+ 250 000
Därav engångsutgifter	(125 000)	(+ 951 000)	(—)
Därav utgifter för representation	(4 000)	(+ 1 000)	(+ 1 000)
Vidareutbildning	60 000	+ 50 000	+ 5 000
Lönekostnadspålägg	1 756 000	+ 611 000	+ 211 000
	11 968 000	+5 055 000	+1 392 000

Statens naturvårdsverk

1. Löne- och prisomräkning m. m. 108 000 kr.
2. Generaldirektörens arbetsböroda är synnerligen betungande. Med hänsyn härtill behövs en överdirektör (+ 128 000 kr.).
3. Naturvårdsverket avses den 1 januari 1971 bli central tillsynsmyndighet för renhållningen. För handläggning av tillsynsärenden på detta område bör verket förstärkas med en byrådirektör (+ 87 000 kr.).
4. Förordnandet att bestrida göromål som ankommer på byråchef för beredning av internationella ärenden bör ersättas med en fast tjänst som byråchef.
5. Administrativa byrån behöver en amanuens för juridiska frågor. På personalsektionen behövs en byråsekreterare och ett kvalificerat biträde. Vidare behövs en assistent som föreståndare för expeditionen, en materialförvaltare och ytterligare en telefonist. (+ 282 000 kr.)
6. På naturvårdsbyrån behövs en amanuens för att biträda byråchefen. Sektionen för landskapsvård bör förstärkas med en byrådirektör för utvecklingsarbetet på landskapsvårdsområdet. En särskild sektion för idrott och friluftsliv bör inrättas. Sektionen behöver en avdelningsdirektör, en byråsekreterare och ett kvalificerat biträde. (+ 335 000 kr.)
7. På vattenvårdsbyrån behövs en amanuens, omedelbart underställd byråchefen. Industrisektionen bör tillföras en assistent och kommunalsektionen en byrådirektör för handläggning av bl. a. bidragsärenden. (+ 196 000 kr.)
8. Inom luftvårdsbyrån bör industrisektionen förstärkas med ett kvalificerat biträde. För ledning av utvecklingsarbetet på bilavgasområdet behövs en byrådirektör på kommunalsektionen. Vid bullersektionen bör en fast tjänst som avdelningsdirektör inrättas. (+ 209 000 kr.)
9. Planeringssektariatet bör förstärkas med en byrådirektör för utredningsarbete samt för frågor av samordningskaraktär (+ 81 000 kr.).
10. Inom undersökningslaboratoriet behövs en avdelningsdirektör på beredningssektionen och en laborator på mikrobiologiska sektionen. För skötsel av laboratoriets tekniska utrustning behövs en laboratorieingenjör. Vidare bör laboratoriet förstärkas med en ritare. (+ 290 000 kr.)
11. För tillfällig arbetskraft behövs ytterligare medel för insatser på områden där omedelbara åtgärder påkallas men där det från organisatorisk synpunkt bedöms för tidigt att omedelbart inrätta nya enheter eller nya fasta tjänster. Vidare behöver medlen till ersättning för konsultuppdrag ökas väsentligt med hänsyn bl. a. till Kungl. Maj:ts uppdrag till naturvårdsverket att handha utvecklingsarbete på bilavgasområdet m. m. Även beloppet för ersättning för annat uppdrag bör höjas, bl. a. med hänsyn till behovet av expertutredningar inom den allmänna naturvården. (+ 2 006 000 kr.)

12. Enligt verkets uppfattning bör medel för ersättning av försliten utrustning och komplettering av utrustningsbeståndet anvisas under ett särskilt nytt reservationsanslag. Vid verkets undersökningslaboratorium i Drottningholm behövs en genomgripande upprustning av den vetenskapligt-tekniska utrustningen. För nya arbetsuppgifter har inrättats en luftvårdssektion vid undersökningslaboratoriet och en bullersektion inom luftvårdsbyrån. Båda dessa sektioner saknar praktiskt taget helt teknisk utrustning. Beståndet av kontorsmaskiner behöver ses över. Ett flygfotoarkiv över naturreservat och viktigare kustområden bör byggas upp. För 1971/72 behövs för dessa ändamål 870 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 13 360 000 kr. Jag har därvid räknat medel bl. a. för ytterligare en avdelningsdirektör (6), två byrådirektörer (3, 8), en materialförvaltare (5) och en telefonist (5). Jag räknar med att en sektion för idrotts- och friluftsförfrågor inrättas inom naturvårdsbyrån. Vidare har medlen för tillfällig arbetskraft och ersättning för konsultuppdrag m. m. räknats upp med 655 000 kr. för att tillgodose bl. a. medelsbehovet för utvecklingsarbetet på bilavgasområdet. Medel för utrustning har beräknats under anslagsposten till expenser. Jag vill i detta sammanhang crinra om att frågor om laboratorieverksamheten på miljövårdsområdet utreds av miljökontrollutredningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens naturvårdsverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 13 360 000 kr.

I 2. Koncessionsnämnden för miljöskydd

1969/70 Utgift	438 667
1970/71 Anslag	516 000
1971/72 Förslag	1 086 000

Koncessionsnämnden för miljöskydd handlägger enligt miljöskyddslagen (1969: 387) ärenden rörande tillstånd till eller förbud mot miljöfarlig verksamhet. Nämnden består av ordförande och tre andra ledamöter.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Koncessionsnämnden	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	3	+ 6	+4
Övrig personal	2	+ 5	+2
	5	+11	+6
Anslag			
Avlöningar	335 000	+ 591 000	+336 000
Sjukvård	1 000	—	+ 1 000
Reseersättningar	32 000	+ 157 000	+ 68 000
Lokalkostnader	50 000	+ 70 000	+ 30 000
Expenser	32 000	+ 55 000	+ 40 000
Därav engångsutgifter	(—)	(+ 25 000)	(+ 25 000)
Lönekostnadspålägg	66 000	+ 155 000	+ 95 000
	516 000	+1 028 000	+570 000

Koncessionsnämnden för miljöskydd

1. Prisomräkning 3 000 kr.

2. Med hänsyn till det stora antalet ärenden som kommit in till nämnden — under första verksamhetsåret 84 ärenden — och till den beräknade utvecklingen under de närmaste åren bör nämnden arbeta på flera avdelningar. Två nya avdelningar behövs, vilket innebär att nämnden behöver förstärkas med ytterligare två ordförande, två överingenjörer, två sekreterare, en assistent, tre kontorsbiträden och en expeditions-vakt. Den nuvarande tjänsten som ordförande bör ändras till en tjänst som ordförande och chef. (+ 978 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 086 000 kr. Med hänsyn till det stora antalet ärenden som kommit in till nämnden behövs en kraftig förstärkning av nämndens personella resurser. Nämnden har emellertid varit verksam endast i ett och ett halvt år. Det permanenta behovet av ytterligare avdelningar vid nämnden kan därför inte nu överblickas. I avvaktan på närmare erfarenheter av arbetsbelastningen har jag räknat med bl. a. för heltidstjänstgörande ersättare för nämndens ordförande och tekniskt sakkunnige ledamot. För dessa bör inrättas tjänster som ställföreträdande ordförande i Ce 2 resp. överingenjör i Ce 1. Vidare har medel räknats bl. a. för ytterligare två sekreterare och två biträden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid koncessionsnämnden för miljöskydd inrätta en tjänst som ställföreträdande ordförande i Ce 2 och en tjänst som överingenjör i Ce 1
- 2) till *Koncessionsnämnden för miljöskydd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 086 000 kr.

I 3. Miljövårdsinformation

1969/70 Utgift	1 696 687	Reservat	1 69 423
1970/71 Anslag	1 650 000		
1971/72 Förslag	1 650 000		

¹ Anslaget Bidrag till naturvårdsupplysning, m. m.

Anslaget används för information inom miljövårdsområdet. Från anslaget utgår också av Kungl. Maj:t bestämda bidrag till vissa organisationer för naturvårdsupplysning.

Statens naturvårdsverk

Efterfrågan på miljövårdsinformation växer ständigt från allmänheten, massmedias och olika organisationers sida. Det är av stor vikt att samhället kan tillgodose detta behov. Genom statsmakternas beslut (prop. 1970: 73, JoU 24, rskr 228) har väsentligt ökade resurser anvisats för samhällsinformation på miljövårdsområdet. Det är angeläget att naturvårdsverket också i fortsättningen får möjligheter att i tillräcklig grad ge saklig information som underlag för miljövårdsdebatten. Det faktamaterial som finns i verket bör sammanställas på ett lättillgängligt sätt i broschyrer, folders m. m. Vidare behövs en omfattande produktion av olika slags hjälpmedel i informationsverksamheten. För dessa ändamål beräknar naturvårdsverket ett medelsbehov av sammanlagt 1 milj. kr.

Verkets informationsverksamhet har i viss utsträckning betalats från andra anslag. Exempelvis har medel till utgivning av folders och broschyrer angående fridlysta objekt utgått från anslaget Vård av naturvårdsområden m. m. Kostnaderna för sådan information bör enligt verkets mening belasta informationsanslaget då den i princip inte skiljer sig från övrig informationsverksamhet. Också informationen om samhällets stöd till det rörliga friluftslivet bör betalas från detta anslag. Från anslaget Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. betalas i viss utsträckning tryckning av sådana vatten- och avloppsutredningar som bekostas från samma anslag. Verket anser att också dessa tryckningskostnader bör betalas från informationsanslaget. Dessutom bör de medel verket disponerar för publikationstryck under anslaget Statens naturvårdsverk föras över till informationsanslaget, då också publikationsverksamheten är en del av informationsarbetet. Det sammanlagda medelsbehovet för budgetåret 1971/72 för sådan information som tidigare betalats från andra anslag beräknas till 550 000 kr. Intäkterna från försäljning av publikationer beräknas uppgå till 150 000 kr.

Den verksamhet som bedrivs av de ideella naturvårdsorganisationerna har enligt naturvårdsverkets mening stor betydelse för att väcka och underhålla intresset för naturen och naturvårdsarbetet. Det är angeläget att organisationerna får möjlighet att fortsätta och utveckla sitt arbete.

Verket föreslår därför att bidraget till Svenska naturskyddsföreningen höjs med 30 000 kr. till 340 000 kr. och att bidraget till Samfundet för hembygdsvård höjs med 20 000 kr. till 185 000 kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Såsom naturvårdsverket föreslagit bör kostnaderna för sådan allmän informationsverksamhet som tidigare betalats från vissa andra anslag i fortsättningen bestridas från detta anslag. Därvid bör också intäkterna från försäljning av publikationer m. m. tillföras anslaget. Tryckning av utredningsrapporter o. d. bör dock i regel belasta det anslag från vilket övriga kostnader för utredningsarbetet bestrids.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Miljövårdsinformation* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 650 000 kr.

I 4. Rikskampanj mot nedskräpning

1970/71 Anslag	500 000
1971/72 Förslag	500 000

Anslaget används för en rikskampanj mot nedskräpning. Kampanjen leds av en rikskommitté, benämnd Håll Sverige Rent, som organisatoriskt hör till naturvårdsverket.

Statens naturvårdsverk

Enligt statsmakernas beslut (prop. 1970: 73, JoU 24, rskr 228) skall rikskampanjen mot nedskräpning i första hand pågå under en period av tre år. Näringslivets organisationer har utfäst sig att under denna tid årligen bidra med 500 000 kr. till verksamheten. Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 500 000 kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Rikskampanj mot nedskräpning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

I 5. Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.

1969/70 Utgift	2 462 912	Reservation	2 585 087
1970/71 Anslag	9 000 000		
1971/72 Förslag	9 000 000		

Från anslaget bestrids sådana ersättningar till markägare och andra sakägare som föranleds av beslut enligt naturvårdslagen (1964: 822). Anslaget kan även i vissa fall användas för ersättning till sakägare vid avslag på ansökan om tillstånd till nybyggnad inom område för vilket gäller förordnande enligt 86 eller 122 § byggnadslagen (1947: 385) i dess lydelse intill den 1 januari 1965. Vidare kan från anslaget utgå statsbidrag till kommun eller stiftelse vid säkerställande av naturvårdsobjekt. Härjämte får anslaget disponeras för att bestrida kostnader för värdering i samtliga fall, då ersättning till sakägare skall utgå från anslaget.

Statens naturvårdsverk

Stora variationer kan fortfarande märkas i fråga om aktiviteten i de olika länen när det gäller att vidta åtgärder med anlitande av förevarande anslag. Som resultat av att man alltmer har avslutat inventerings- och planeringsarbetet och kan övergå till säkerställande åtgärder ökar dock verksamheten som helhet betraktad. Under budgetåret 1969/70 har sammanlagt 4,3 milj. kr. tagits i anspråk för att säkerställa ca 2 700 ha landareal. Länsstyrelserna beräknar medelsbehovet under anslaget till 31,1 milj. kr. för budgetåret 1971/72. En klar tendens finns att i allt större utsträckning säkra aktuella områden som naturreservat i stället för att betala ersättningar för avslagna dispenser. Denna utveckling, som innebär att man så snart det är möjligt söker skapa ett bestående och allsidigt skydd, är givetvis synnerligen önskvärd.

Arbetet med att säkerställa naturvårdsobjekt kommer otvivelaktigt att kräva avsevärda belopp under de närmaste åren. Inneliggande ansökningar om medel från anslaget avser betydande belopp och redan inom en relativt snar framtid kommer förslag att läggas fram om säkerställande av ytterligare vissa mycket kostnadskrävande objekt. Det kan i sammanhanget nämnas att den 1 juli 1970 områden med en sammanlagd landareal av ca 106 000 ha var belagda med interimistiska förbud enligt 11 § naturvårdslagen. Det är därför sannolikt att antalet framställningar om ianspråktagande av anslaget kommer att öka. Vidare visar statsbidragsärendena en tydlig tendens att öka i och med att kommunerna alltmer intresserar sig för att säkerställa naturvårdsobjekt, bl. a. genom att bilda stiftelser för detta ändamål. Dessutom pågår ca 70 rättegångar där ersättningskrav riktats mot kronan på omkring 50 milj. kr.

Länsstyrelsernas beräkningar är av samma storleksordning som närmast föregående år. Erfarenheterna hittills har dock visat att medelsbehoven inte aktualiseras så snabbt och i den omfattning som länsstyrelserna beräknat. Naturvårdsverket föreslår därför ett oförändrat anslag av 9 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 9 000 000 kr.

I 6. Vård av naturvårdsområden m. m.

1969/70 Utgift	13 731 617	Reservation	116 701
1970/71 Anslag	4 700 000		
1971/72 Förslag	5 700 000		

¹ Anslaget Kostnader för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt.

Från anslaget bestrids kostnader för vård och förvaltning av dels naturvårdsobjekt i statens ägo, som förvaltas av domänverket, dels naturvårdsobjekt i ecklesiastik och enskild ägo, som förvaltas av eller i samråd med skogsvårdsstyrelse. Från anslaget utgår också medel till domänverkets fond för upplåten mark motsvarande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder på bokföringsvärdet av fastigheter som redovisas under delfonden för naturvårdsobjekt i statens ägo.

Statens naturvårdsverk

1. Ett viktigt led i naturvårdsarbetet utgörs av vården och förvaltningen av säkerställda objekt. Denna verksamhet avser inte endast att bevara objekten i visst tillstånd och skydda dem mot skadliga ingrepp eller förändringar utan också att i ökad omfattning göra härför lämpade områden tillgängliga för allmänheten. Landarealen mark som säkrats för naturvårdsändamål har under tiden den 1 juli 1963—den 30 juni 1970 ökat från 14 480 ha till ca 70 000 ha. Härtill kommer landets 16 nationalparker, omfattande en areal av ca 615 000 ha, samt flera tusen naturminnen. Vidare tillkommer stora arealer domänreservat och kronoparker av väsentlig betydelse från naturvårdssynpunkt och för allmänhetens friluftsliv. Under budgetåren 1970/71 och 1971/72 avses ett flertal ur underhållssynpunkt kostnadskrävande områden komma att säkerställas. Förutom en ökad medelstillelning för planläggning, upprustning och vård av avsatta och tillkommande objekt behövs för att objekten i avsedd omfattning skall bli tillgängliga för allmänheten medel för bl. a. vägar, strövstigar, parkeringsplatser, bryggor, toaletter, renhållning och underhåll av byggnader. I takt med allmänhetens ökade utnyttjande av de olika objekten behövs också ökad kontinuerlig tillsyn.

Domänverkets medelsbehov för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt i kronans ägo beräknas till 3,4 milj. kr. För ersättning till domänverkets fond för upplåten mark beräknas 1,9 milj. kr. Skogsvårdsstyrel-

sernas medelsbehov för vård och förvaltning av naturvårdsobjekt i enskild och ecklesiastik ägo beräknas av skogsstyrelsen till 3,4 milj. kr.

Naturvårdsverket behöver för sin egen verksamhet på området medel för ett flertal ändamål. För inventeringar avscende säkerställda naturvårdsobjekt behövs 150 000 kr. För vård av vissa nytillkommande objekt beräknas 300 000 kr. Medelsbehovet för skyltar och annan materiel som behövs för objektens utmärkning uppgår till 200 000 kr. För inköp av viss maskinell och annan utrustning behövs 200 000 kr. För fördyrade skötselmetoder inom vissa igenväxta områden beräknas 500 000 kr. För ersättningar för ökat slitage och för nyttjanderätt till enskilda vägar beräknas 100 000 kr. För att fastställa gränserna för sådana naturvårdsobjekt som inte omfattar hela fastigheter behövs för särskilda lantmäteriförrättningar 100 000 kr. Vidare behövs för att bibehålla vissa naturvårdsobjekts värde ur naturvårdssynpunkt ofta särskilda åtgärder i form av t. ex. fortsatt bete eller odling. För ersättningar i sådana fall för tillämpande av ur naturvårdssynpunkt lämpliga men inte lönsamma driftsformer beräknas 400 000 kr.

2. Från våren 1968 och fram till den 1 juli 1970 har pågått en hela landet omfattande landskapsvårdsplanering för att åstadkomma en sammanställning av landskapsvårdande åtgärder lämpade att utföras som beredskapsarbeten. Arbetena kan bestå av utsiktsröjningar utefter vägar, sjöar och vid utsiktspunkter, vassbekämpning, städning m. m. Från landskapsvårdssynpunkt är det enligt naturvårdsverkets uppfattning mindre tillfredsställande att åtgärder endast kommer till utförande inom områden där det är motiverat av arbetsmarknadsskäl. Detta medför att landskapsvården blir starkt eftersatt inom stora delar av landet. För att bestrida kostnaderna för åtgärder i enlighet med landskapsvårdsplaner som upprättats i samverkan med arbetsmarknadsstyrelsen behövs sammanlagt 5 milj. kr.

3. Kungl. Maj:t har den 9 juni 1967 uppdragit åt statens naturvårdsverk att följa inverkningarna ur landskapsvårdssynpunkt av minskningen i jordbruksjordens omfattning. För fullgörandet av detta uppdrag har naturvårdsverket tillsatt en arbetsgrupp med representanter för lantbruksstyrelsen, skogsstyrelsen, Riksförbundet Landsbygdens folk och Svenska kommunförbundet. Arbetsgruppen har utarbetat ett förslag, benämnt *Landskapsvård i odlingsbygder*. Naturvårdsverket föreslår att försöksverksamhet får påbörjas enligt de riktlinjer som angetts i förslaget. Enligt verket bör den slutliga utformningen av programmet för landskapsvårdande arbeten samt frågan om ansvarsfördelningen mellan kommun, landsting och stat anstå tills erfarenheter vunnits av försöksverksamheten.

Verket understryker vikten av att naturvården tilldelas egna budgetmedel för berörda åtgärder. Landskapsvården bör inte såsom hittills vara helt beroende av beredskapsarbeten i arbetsmarknadsstyrelsens regi.

Dessa beredskapsarbeten fyller en stor och viktig uppgift för vissa engångsåtgärder såsom utsiktsröjningar o. d., men kan inte nyttjas för ett långsiktigt landskapsvårdsarbete av det slag som arbetsgruppen föreslagit.

Arbetsgruppen behandlar i sitt förslag sådana områden som är av betydelse för friluftslivet, äger en sevärd landskapsbild eller är av kulturellt eller vetenskapligt intresse och där jordbruket lagts ned eller kommer att läggas ned. Genom länsvisa inventeringar har man kommit fram till att inemot 200 000 ha inte bestående jordbruksmark har en sådan betydelse från naturvårdssynpunkt att den bör bli föremål för landskapsvårdande åtgärder. Drygt hälften av denna areal är belägen inom tätorternas närlandskap. Återstoden, ca 90 000 ha, utgörs av riksobjekt eller länsobjekt av mera allmänt intresse. Arbetsgruppen föreslår att staten ansvarar för skötseln av dessa objekt. Landsting och kommuner bör svara för övriga objekt. Skötseln av områdena kan ske genom betesdrift, åkerbruk eller mekaniska metoder och bör i allmänhet kunna regleras genom avtal med lantbrukare.

Arbetsgruppen föreslår att en försöksverksamhet sätts igång, där under första året insatser i form av planering och genomförande får komma till stånd på drygt 20 000 ha av den areal för vilken staten i första hand bör ta ansvaret. Kostnaderna beräknas uppgå till i medeltal ca 100 kr. per ha och år. För den föreslagna försöksverksamheten under budgetåret 1971/72 begär naturvårdsverket 2 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 1 milj. kr. till 5,7 milj. kr. Vad gäller kostnaderna för vård och förvaltning av kronoparker av betydelse från naturvårdssynpunkt vill jag erinra om att 1965 års riksdag (prop. 1965: 1, bil. 11 s. 286, JoU 1, rskr 9) i fråga om naturvårdsobjekt i statens ägo uttalade att domänverkets verksamhet med att anordna fritidsområden på kronoskogarna ingår i den normala skogsförvaltningen och att kostnaderna härför skall bestridas från domänverkets driftsinkomster medan detta anslag avser utgifter för nationalparkerna och för objekt som redovisas på den särskilda delfonden för naturområden under domänfonden.

Naturvårdsverkets förslag Landskapsvård i odlingsbygder liksom verkets förslag om vissa särskilda landskapsvårdande åtgärder i övrigt remissbehandlas f. n. I avvaktan på ställningstagande till förslagen utgår jag från att landskapsvårdande åtgärder liksom hittills kommer att utföras såsom beredskapsarbeten. Jag vill understryka att de insatser som hittills gjorts varit av stor betydelse från landskapsvårdssynpunkt. Genom det omfattande planerings- och inventeringsarbete som utförts finns nu ökade möjligheter att sätta in åtgärderna inom sådana områden där de kan göra störst nytta från naturvårdssynpunkt. Under budgetåret

1969/70 har landskapsvårdsarbeten utförts till en beräknad total kostnad av ca 19,3 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har arbetsmarknadsstyrelsen för dessa arbeten avsatt ca 20 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vård av naturvårdsområden m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 700 000 kr.

I 7. Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.

1970/71 Anslag	40 400 000
1971/72 Förslag	45 400 000

Anslaget används för bidrag till Sveriges riksidsrottsförbund för den idrottsverksamhet som bedrivs av förbundet och till förbundet anslutna organisationer. Från anslaget utgår också av Kungl. Maj:t särskilt fastställda bidrag till vissa utanför riksidsrottsförbundet stående organisationer. För anslagets användning gäller de av 1970 års riksdag beslutade riktlinjerna för organisationsstödet till idrotten (prop. 1970: 79, SU 122, rskr 291).

Sveriges riksidsrottsförbund

Förbundet har i sin planering av verksamheten för budgetåret 1971/72 följt de riktlinjer som angavs av idrottsutredningen i betänkandet *Idrott åt alla* (SOU 1969: 29). Främst har därför behovet av väsentligt ökade insatser för utbildning av ledare, främjande av breddidrott, intensifiering av ungdomsverksamhet och effektivare administration beaktats. Förbundet har också ansett det angeläget att den tävlingsinriktade verksamhet som bedrivs av specialförbunden får ökat stöd. Vidare har bidrag beräknats för olympiska förberedelser.

Förbundet har för sin egen verksamhet beräknat medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 9,7 milj. kr. och för idrottsorganisationernas gemensamma verksamhet till 9 milj. kr.

Specialförbunden har begärt bidrag från anslaget med 30,4 milj. kr. för nästa budgetår och de utanför förbundet stående organisationerna med 14,1 milj. kr. Enligt förbundets uppfattning bör för specialförbunden och ifrågasvarande organisationer beräknas sammanlagt 31,2 milj. kr. Härtill kommer 1,2 milj. kr. för kårörternas studerandeidrott.

Sammanlagt bör anslaget för 1971/72 föras upp med 51,1 milj. kr. vilket innebär en ökning med 10,7 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår. Enligt idrottsutredningens förslag borde för det organisationsstöd som omfattas av detta anslag beräknas 50,1 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Förbundets förslag, som för 1971/72 med 1 milj. kr. överskrider utredningens, innebär att det sammanlagda beloppet för 1970/71 och 1971/72 blir detsamma som utredningen föreslog.

Departementschefen

Efter samråd med chefen för handelsdepartementet föreslår jag att detta anslag fr. o. m. budgetåret 1971/72 anvisas under nionde huvudtiteln. Härigenom ges ökade möjligheter till en samordning av det totala samhällsstödet till idrotten. Det är enligt min uppfattning angeläget med en fortsatt kraftig ökning av stödet till idrotten. Anslaget bör därför för nästa budgetår höjas med 5 milj. kr. till 45,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stöd till idrotten: Organisationsstöd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 45 400 000 kr.

I 8. Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m.

1970/71 Anslag	16 500 000
1971/72 Förslag	22 000 000

Från anslaget lämnas bidrag till idrottsanläggningar enligt de riktlinjer som fastställts av 1970 års riksdag (prop. 1970: 79, JoU 33, rskr 239) samt vissa på dessa riktlinjer grundade av Kungl. Maj:t angivna normer. Anslaget disponeras också för bidrag enligt kungörelsen (1969: 323) angående statsbidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar samt för vissa serviceåtgärder för fritidsbåttrafiken m. m. Från anslaget utgår vidare ersättningar till vissa organisationer för serviceverksamhet beträffande anläggningar samt bidrag till riksanläggningar för den samlade idrottsrörelsens behov. Anslaget används dessutom för utvecklingsarbete rörande idrottsanläggningar.

Statens naturvårdsverk

1. Enligt riksdagens beslut skall bidrag inte längre utgå för uppförande av idrottsanläggning av traditionell utformning. Bidrag till sådan anläggning får dock lämnas i de fall då bidrag till anläggningen kunnat utgå enligt de regler som till den 1 juli 1970 gällt för bidrag från fonden för idrottens främjande samt då ansökan om bidrag kommit in före den 1 juli 1970 och sökanden före denna dag lagt ned kostnader av någon betydelse på anläggningens planering och projektering. För denna typ av anläggningar behövs sammanlagt omkring 9 milj. kr. i bidrag, varav 3 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

För mindre anläggningar som uppförs av idrottsföreningar och för idrottsanläggningar som uppförs av kommuner med stort antal studerande beräknas ett medelsbehov av sammanlagt 3 milj. kr.

I samband med statsmakternas beslut om ökat stöd till idrotten har framhållits vikten av att staten genom bidrag stöder tillkomsten av anläggningar för att ge den breda allmänheten ökade möjligheter till motion och rekreation. Det är därför angeläget att medel ställs till förfo-

gande så att en effektiv bidragsverksamhet för detta slag av anläggningar kan upprätthållas. Naturvårdsverket föreslår att för budgetåret 1971/72 8 milj. kr. beräknas för bidrag till anläggningar för rörligt friluftsliv, dvs. sådana anläggningar som förut kommit i fråga för bidrag ur friluftsfonden.

2. Hos naturvårdsverket fanns den 1 juli 1970 58 ansökningar om bidrag till hamn, brygga eller farled för fritidsbåtar vilka på grund av brist på medel ej avgjorts. Ytterligare ansökningar väntas. Anläggningskostnaderna för de företag som upptagits i till verket inkomna eller av verket kända ansökningar uppgår till ca 57 milj. kr. motsvarande ett statsbidragsbehov av ca 28,5 milj. kr. De medel som kan disponeras för statsbidrag under innevarande budgetår kommer helt att tas i anspråk för utbetalning av bidrag enligt beslut som fattats före den 1 juli 1969 av Kungl. Maj:t och under budgetåret 1969/70 av naturvårdsverket. Detta innebär att utrymme saknas för nya bidragsbeslut under innevarande budgetår. Naturvårdsverket finner det därför nödvändigt att anslaget ökas väsentligt. För budgetåret 1971/72 bör enligt naturvårdsverket ett belopp av 10 milj. kr. beräknas för ifrågavarande ändamål. Från det angivna beloppet bör medel också kunna utgå för sopmottagningsanordningar och toaletter samt för anskaffning av latrinmottagningsanordningar i hamnar m. m.

Sjöfartsverkets kostnader för säkerhetsanstalter beräknas till 132 000 kr. Motsvarande kostnader för Vänerens seglationsstyrelse beräknas till 75 000 kr. För kostnader för kanaler och fördjupade farleder har sjöfartsverket beräknat 28 000 kr. och för sjöräddningsväsendet 563 000 kr., varav för radiotjänstkostnader 255 000 kr. Sjösäkerhetsrådet har beräknat sina kostnader till 435 000 kr. Förutom nämnda direkta kostnader för fritidsbåttrafiken har föreslagits att naturvårdsverket skall bidra till sjöfartsverkets s. k. samkostnader för lots- och fyrväsendet med 3,5 milj. kr. För sjömätning bör vidare beräknas 600 000 kr. och för förvaltningen av Falsterbokanalen 50 000 kr.

Sammanlagt uppskattar naturvårdsverket medelsbehovet för stödet till fritidsbåttrafiken under budgetåret 1971/72 till 15,3 milj. kr. att avräknas mot automobilskattebeloppet.

3. Enligt prop. 1970: 79 skall medel ur anläggningsstödet disponeras för ersättning till vissa organisationer för deras service till allmänheten inom friluftslivets område. Naturvårdsverket anser det viktigt att med statsmedel stödja sådan allmännyttig serviceverksamhet som de frivilliga organisationerna åtar sig att utföra. Med hänsyn härtill förordar naturvårdsverket att 750 000 kr. beräknas som ersättning till vissa organisationer för deras serviceåtaganden.

4. Riksidrottsförbundet har förordat att till anläggningarna Bosön och Lillsved anvisas 5 milj. kr. resp. 2,3 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Naturvårdsverket tillstyrker bifall till förbundets framställning.

5. Det åligger naturvårdsverket att svara för utvecklingsarbetet rörande idrottsanläggningar. Utvecklingsarbetet leds av en särskild delegation inom verket. Medelsbehovet för detta arbete beräknas till 1 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

6. Enligt naturvårdsverkets uppfattning bör också fritidsfisket komma i åtnjutande av de stimulansbidrag som nu utgår till anläggningar för det rörliga friluftslivet i övrigt. Verket föreslår därför att nuvarande stöd till anläggningar vidgas till att omfatta också kastbryggor, mindre båtbyggor och uthyrningsekor för fritidsfiskets behov. Stöd till anläggning för rörligt friluftsliv ges normalt endast om anläggningen drivs av kommunalt organ eller friluftsförbund. För att särskilt inom tätortsregionerna öppna för fritidsfisket angelägna vatten i enskild ägo bör också enskild huvudman för kortfiskeområde under bestämda villkor kunna erhålla bidrag från anslaget. För anordningar till stöd för fritidsfisket beräknas för budgetåret 1971/72 ett medelsbehov av ca 750 000 kr.

Sammanlagt uppgår medelsbehovet under anslaget till 39 milj. kr. för budgetåret 1971/72, vilket innebär en ökning jämfört med innevarande budgetår med 22,5 milj. kr.

Riksskidstadion i Falun

Sammanläggningsdelegerade i Falu kommunblock har hos Kungl. Maj:t ansökt om statsbidrag för anläggande av ett riksskidstadion i Falun. Den planerade anläggningen är kostnadsberäknad till totalt 15,5 milj. kr. Därav avser ca 3 milj. kr. kostnader för restaurang o. d. och ca 12 milj. kr. kostnader för skidstadion m. m. Anläggningen avses bli färdig till världsmästerskapen i skidor 1974.

Y t t r a n d e n. Yttranden över ansökan har avgetts av statens naturvårdsverk, arbetsmarknadsstyrelsen, Sveriges riksidrottsförbund, Skid- och Friluftsförbundet och Svenska skidförbundet. Svenska skidförbundet och Skid- och Friluftsförbundet framhåller att det är mycket angeläget att skidsporten nu får en riksanläggning. Enligt organisationerna är Falun den lämpligaste platsen för en sådan anläggning. Riksidrottsförbundet, som också anser det angeläget att Sverige får ett riksskidstadion, betonar att ett bidrag till denna anläggning inte negativt bör få påverka de ekonomiska förutsättningarna att genomföra utbyggnaden av övriga planerade riksanläggningar. Naturvårdsverket förklarar att ett bidrag till anläggningen i Falun inte får påverka anslagen till anläggningar för den breda allmänhetens rekreation. Verket förklarar sig dock inte ha något att invända mot en riksskidstadion i Falun och ett statsbidrag till denna. Arbetsmarknadsstyrelsen förklarar att styrelsen bör få ett inflytande över arbetenas förläggande i tiden. Vissa mindre arbeten kan enligt styrelsen eventuellt utföras som beredskapsarbeten.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 5,5 milj. kr. till 22 milj. kr. Jag har därvid bl. a. räknat med ett bidrag från detta anslag till sjöfartsverkets samkostnader för farledsverksamheten med 3,5 milj. kr. Jag har vidare räknat med att statsbidrag till den planerade riksskidanläggningen i Falun skall kunna beviljas inom ramen för anslaget. Statsbidraget, som bör fördelas på en treårsperiod, har beräknats till 6 milj. kr. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om bidraget.

I enlighet med naturvårdsverkets förslag bör bidrag från anslaget kunna utgå också för anläggningar för fritidsfiske. Statsbidrag till kortfiskeområde i enskild ägo bör kunna utgå efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna vad jag i det föregående förordat i fråga om statsbidrag för anläggningar för fritidsfiske
- 2) till *Stöd till idrotten: Anläggningsstöd m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 22 000 000 kr., varav 8 500 000 kr. att avräknas mot automobilskattemedlen.

I 9. Miljövårdsforskning

1969/70 Utgift	19 701 306	Reservation	11 436 660
1970/71 Anslag	11 000 000		
1971/72 Förslag	12 160 000		

¹ Anslaget Naturvårdsforskning.

Från anslaget bestrids utgifter för företrädesvis målinriktad miljövårdsforskning. Till denna forskning hör bl. a. vatten-, luft- och annan naturvårdsforskning, bullerforskning, viltforskning samt forskning om miljögifter. Forskningen leds av naturvårdsverket som har en särskild forskningsnämnd för denna uppgift.

Statens naturvårdsverk

Efter forskningsnämndens tillkomst har stora delar av landets miljövårdsforskning samordnats och rationaliserats. Genom nämndens och dess bedömningsgruppers arbete har samband med universitetsforskningen etablerats. Med andra organ som ekonomiskt stöder miljövårdsforskning har kontakter för samordning upprättats. Bland sådana organ kan främst nämnas styrelsen för teknisk utveckling och naturvetenskapliga forskningsrådets ekologikommitté.

Större delen av de projekt som stöds av medel från anslaget kan sägas vara av typen vetenskaplig utredning och är ofta av flerårig natur. Att så är fallet kan i viss mån inverka menligt på forskningsnämndens rörelsefrihet. Å andra sidan medför systemet den stora fördelen att man har tillgång till en tränad forskarstab när behov uppkommer av nya utrednings- och forskningsinsatser.

Forsknings- och undersökningsverksamheten har delats upp på fem delområden, vattenvård, luftvård, biocider, naturvård och övriga undersökningar. På vattenvårdsområdet beräknas kostnaderna för att fullfölja pågående forskningsprojekt till 4 730 000 kr. Härtill kommer 2 980 000 kr. för undersökningar som utgör komplement eller utbyggnader av redan bedrivna forskningsprojekt. För planerade nya projekt behövs 990 000 kr. Totalt behövs för vattenvårdsforskning 8,7 milj. kr. På luftvårdsområdet uppgår de beräknade kostnaderna för uppföljning av pågående, långsiktiga undersökningar till 625 000 kr. Medelsbehoven för forskning som utgör komplement eller utbyggnad av redan bedrivna forskningsprojekt uppgår till 400 000 kr. För nya projekt behövs 175 000 kr. Det sammanlagda medelsbehovet för luftvårdsforskning uppgår till 1,2 milj. kr. På biocidområdet uppgår kostnaderna för uppföljning av pågående undersökningar till 3 288 000 kr., för komplettering av sådana undersökningar till 1 082 000 kr. och för helt nya projekt till 580 000 kr. Sammanlagt behövs för biocidundersökningar 4,9 milj. kr. Med samma uppdelning av ändamålen i tre grupper beräknas medelsbehoven för forskning på naturvårdsområdet till 725 000 kr., 310 000 kr. och 165 000 kr. eller sammanlagt 1,2 milj. kr. För övriga, helt nya undersökningar, bl. a. av sociologisk art, beräknar verket ett medelsbehov av 150 000 kr.

Naturvårdsverket finner det angeläget att förbättra förutsättningarna för ett fritt och snabbt utbyte av forskningsinformation genom symposier och konferenser på såväl det nationella som det internationella planet. För ändamålet behövs 170 000 kr. Vidare bör tre stipendier inrättas för att stimulera forskarutbildningen inom miljövårdsområdet. Kostnaderna härför beräknas till 200 000 kr. för budgetåret 1971/72. Av anslaget får under innevarande budgetår högst 638 000 kr. disponeras för förvaltningskostnader. Beloppet bör höjas till 959 000 kr. för nästa budgetår.

Sammanlagt bör anslaget ökas med 6,5 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör höjas med 1 160 000 kr. till 12 160 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Miljövårdsforskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 160 000 kr.

I 10. Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet

1969/70 Utgift	¹ 624 000
1970/71 Anslag	1 200 000
1971/72 Förslag	1 200 000

¹ Anslaget Bidrag till Institutet för vatten- och luftvårdsforskning.

Mellan staten och Stiftelsen Industrins vatten- och luftvårdsforskning har träffats avtal om gemensam finansiering av forsknings- och utvecklingsverksamhet på vatten- och luftvårdsområdet. Avtalet avser tiden den 1 juli 1970—den 30 juni 1973. Enligt avtalet medverkar staten och stiftelsen i finansieringen av verksamheten genom årliga bidrag av 1,2 milj. kr. från vardera parten. Ansvaret för genomförandet av det avtalade programmet åvilar Institutet för vatten- och luftvårdsforskning.

Institutet för vatten- och luftvårdsforskning

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 1,2 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder institutets förslag som överensstämmer med i det föregående angivet avtal. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

I 11. Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m.

1969/70 Utgift	84 909 106	Reservation	25 661 100
1970/71 Anslag	84 000 000		
1971/72 Förslag	84 000 000		

Från anslaget utgår bidrag till ny-, till- eller ombyggnad av avloppsreningsverk. Bidrag bestäms med hänsyn till reningsgraden och utgår med lägst 30 och högst 50 % av kostnaden. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1968: 308) om statsbidrag till avloppsreningsverk. Enligt övergångsbestämmelserna får statsbidrag enligt kungörelsen (1959: 251) om statsbidrag till vatten- och avloppsanläggningar beviljas sådana vatten- och avloppsföretag som efter särskilt tillstånd börjat utföras före den 1 juli 1968. Anslaget får även disponeras för bidrag till kostnader för vatten- och avloppsutredningar för större regioner samt till utredningar om och restaurering av svårt förorenade vattenområden, m. m.

Statens naturvårdsverk

1. För budgetåret 1970/71 får 35 milj. kr. disponeras för bidrag till vatten- och avloppsanläggningar enligt äldre bestämmelser. Det här efter återstående medelsbehovet för bidrag enligt den äldre kungörelsen uppgår till 45 milj. kr. Härav hänför sig dock 16 milj. kr. till företag som inte kommer att påbörjas förrän efter den 1 juli 1972. Anslagsbehovet för utbetalning av bidrag till anläggningar av ifrågavarande slag uppgår alltså till 29 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

2. Under budgetåren 1968/69 och 1969/70 har verket bemyndigats att besluta om bidrag till kommunala avloppsreningsverk inom en ram av 40 resp. 50 milj. kr. Dessa bemyndiganden har utnyttjats helt. Motsvarande bidragsram för innevarande budgetår uppgår till 60 milj. kr. Redan vid budgetårets ingång fanns hos verket ansökningar om bidrag avseende företag för vilka det sammanlagda bidragsbeloppet uppskattats till 65 milj. kr. Härtill kommer de nya ärenden som kommer in under budgetåret. Verket uppskattar bidragsbehovet i nya ärenden under budgetåret 1970/71 till ca 100 milj. kr. Enligt naturvårdsverkets mening finns det goda skäl att räkna med att de kommunala investeringarna i avloppsreningsverk i tätorter under de närmaste åren kommer att vara i storleksordningen 250—300 milj. kr. per år. Om medelbidragsnivån uppskattas till ca 40 % behövs en bidragsram för budgetåret 1971/72 på 100 milj. kr. Till det sålunda uppskattade behovet av bidragsram för budgetåret 1971/72 skall emellertid läggas det behov som inte kan tillgodoses under detta budgetår. Naturvårdsverket föreslår därför att bidragsramen för budgetåret 1971/72 bestäms till 125 milj. kr.

Vad härefter gäller medelsbehovet för utbetalningar bedömer naturvårdsverket det realistiskt att anta att företag motsvarande ca halva bidragsramen färdigställs och att bidragen till dessa företag slutregleras under det första budgetåret efter det varunder beslut fattats. För återstoden av företagen behövs medel för slutreglering under det därpå följande budgetåret. Med hänsyn härtill behövs under budgetåret 1971/72 sammanlagt 94 milj. kr.

3. För statsbidrag till vatten- och avloppsutredningar för större regioner samt för utredningar om och restaurering av svårt förorenade vattenområden, m. m. får naturvårdsverket under innevarande budgetår ta i anspråk högst 4 milj. kr. Förutom till dessa två särskilt angivna ändamål används beloppet för utredningar om avloppsreningsmetoders prestanda, funktionskrav på ledningar m. m. samt för typritningar för avloppsreningsverk. Vidare behövs bl. a. branschöversikter över industrins vatten- och avloppsförhållanden. Det totala medelsbehovet för dessa ändamål för budgetåret 1971/72 beräknas till oförändrat 4 milj. kr.

Sammanlagt bör anslaget för budgetåret 1971/72 föras upp med 127 milj. kr. vilket innebär en ökning med 43 milj. kr. jämfört med innevarande budgetår.

Departementschefen

Under de senaste åren har utbyggnaden av reningsverk med höggradig, särskilt kemisk rening ökat kraftigt. Många samhällen saknar dock fortfarande tillfredsställande avloppsrening. Det är därför angeläget att det statliga stödet till byggande av kommunala avloppsreningsverk ökar

ytterligare. Bidragsramen för bidrag enligt kungörelsen (1968: 308) om statsbidrag till avloppsreningsverk bör därför höjas från 60 milj. kr. till 80 milj. kr. för nästa budgetår. Det bör liksom hittills ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om fördelning av anslaget på olika ändamål.

Med hänsyn till att det tar viss tid innan ökade ramar medför ökade medelsbehov kan anslaget föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 84 000 000 kr.

I 12. Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin

1969/70 Utgift	163 000	Reservation	49 837 000
1970/71 Anslag	50 000 000		
1971/72 Förslag	50 000 000		

Från anslaget utgår bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin. Bidrag utgår med ett belopp som motsvarar högst 25 % av godkänt bidragsunderlag men får för en och samma anläggning inte överstiga 2,5 milj. kr. om inte särskilda skäl föreligger. Bidragsbestäm- melserna återfinns i kungörelsen (1969: 356) om statsbidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin.

Statens naturvårdsverk

Verket uppskattade i slutet av år 1968 på grundval av överslagsmäs- siga beräkningar behovet av investeringar under de närmaste åren för vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin till drygt 1 miljard kr. I prop. 1969: 1 (bil. 11 s. 172) förklarade dåvarande chefen för jord- bruksdepartementet att — med utgångspunkt från att ett belopp av nämnda storleksordning investerades under en femårsperiod — stats- bidraget borde under samma period uppgå till ca 250 milj. kr. vid ett bidrag på 25 %. Detta innebar att 50 milj. kr. borde anvisas under vart och ett av budgetåren 1969/70—1973/74. Under budgetåret 1969/70 har bidrag sökts till miljövårdsinvesteringar för sammanlagt 132 milj. kr. Antalet ansökningar uppgick till 153. Beslut har fattats i 27 av dessa ärenden. Det sammanlagda bidragsbeloppet uppgår till 9 512 000 kr. Under budgetåret 1969/70 har sålunda endast en mindre del av ansla- get behövt tas i anspråk. Detta får ses mot bakgrund bl. a. av att natur- vårdsverkets anvisningar för tillämpningen av bidragskungörelsen och verkets riktlinjer för emissionsbegränsande åtgärder först gavs ut i slutet av år 1969. Genom dessa anvisningar och riktlinjer har emellertid fas- tare underlag skapats för industrins åtgärder i miljövårdande syfte. Åt-

skilliga beslut av naturvårdsverket och koncessionsnämnden för miljöskydd har vidare klarlagt behoven av reningsåtgärder. Det är motiverat att räkna med att antalet ansökningar om bidrag så småningom kommer att öka väsentligt. Naturvårdsverket förordar därför att ett oförändrat belopp av 50 milj. kr. anvisas under anslaget för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med ett oförändrat belopp av 50 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 000 kr.

I 13. Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m.

1969/70 Utgift	1 176 053
1970/71 Anslag	750 000
1971/72 Förslag	940 000

¹ Anslaget Ersättning för av rovdjur dödade tamdjur, m.m.

Från anslaget utbetalas ersättning för förluster som uppkommer till följd av angrepp av vissa rovdjur på renar, får och andra tamdjur. Gällande bestämmelser härom återfinns i 16 § jaktstadgan (1938: 279) och kungl. brev den 15 december 1967. Från anslaget utgår vidare belöningar enligt kungörelsen (1965: 117) om belöning för dödande av säl samt ersättningar enligt kungörelsen (1970: 890) om ersättning för skada av kronhjort, m. m.

Statens naturvårdsverk

1. Med särskild skrivelse har statens naturvårdsverk överlämnat en promemoria angående den av 1965 års riksdag (prop. 19, JoU 4, rskr 144) behandlade frågan om försöksverksamhet med reglerad älgjakt. I promemorian lämnas inledningsvis en kort redogörelse för älgstammens utveckling och bakgrunden till nyssnämnda försöksverksamhet. Bl. a. uppges att vissa delar av landet så långt nu kan avgöras har en älgtillgång som ej bör tillåtas bli större medan avsevärda arealer på andra håll skulle kunna tåla ett betydligt större älgbestånd. Tidigare farhågor att bl. a. gällande avskjutningsbestämmelser leder till en fortgående försämring av älgstammens kvalitet och antal har stärkts på senare år. Avskjutningen har dock under hela 1960-talet varit i huvudsak konstant — mellan 30 000 och 34 000 djur. Avkastningen av älgstammen representerar i dag ett värde av ca 50 milj. kr. Älgjakten med dess närmare 1 milj. jakt dagar har dessutom ett betydande rekreativt värde. Också från allmän naturvårdssynpunkt är förekomsten av en god älgstam angelä-

gen. Till skillnad från flertalet andra djurarter är älgstammen nästan uteslutande beroende av en rätt bedriven avskjutning. För en god älgvård erfordras en omfattande biologisk kunskap om älgen och om hur beskattningen skall utformas.

I promemorian lämnas vidare vissa uppgifter om hittills vunna erfarenheter av älgforskningen och av de försök med reglerad älgjakt som enligt skilda beslut av Kungl. Maj:t, bl. a. den 16 december 1966 och den 23 januari 1970, pågår i Kronobergs och Västmanlands län perioden den 1 juli 1967—den 30 juni 1973. Bl. a. anförs att en riktig vård av älgstammen visat sig kräva samordnad skötsel över stora arealer. En samordnad jakt med i förväg prövad och bestämd avskjutning ger ökade möjligheter att anpassa älg tillgången efter lokala förutsättningar inom olika områden och förbättra älgstammens sammansättning och produktivitet. Härför erfordras bl. a. en tillräckligt hög beskattning av kalvarna och ett motsvarande sparande av äldre djur i produktiv ålder.

Vad gäller behovet av fortsatt försöksverksamhet med reglerad älgjakt anförs i promemorian bl. a. att verksamheten i Kronobergs och Västmanlands län hittills gett goda kunskaper om förhållandena inom älgstammen men dock inte i sådan omfattning att tillräcklig vetskap nåtts beträffande alla aktuella frågeställningar. De fortsatta försöken väntas ge ytterligare värdefulla erfarenheter. Sannolikt kan en tillfredsställande vård av älgstammen nås även med tillämpning av andra grundbestämmelser. Resultaten från nuvarande försök kan med hänsyn till de särskilda regler som gäller för dessa inte direkt omsättas att avse andra former för älgstammens vård. Därför är det angeläget att alternativa försöksformer får prövas innan den slutgiltiga prövningen av älgjaktens utformning sker. Dessa ytterligare försök bör syfta till att vinna erfarenheter beträffande möjligheterna att med andra grundbestämmelser än de gällande nå en biologiskt tillfredsställande älgvård. Vidare bör möjligheterna prövas att ordna skötseln av älgstammen i landets norra delar där förhållandena i fråga om älgförekomst och älgjakt väsentligt avviker från de som råder i landets södra och mellersta delar.

2. Med stöd av gällande ersättningsbestämmelser utbetalades under budgetåret 1969/70 sammanlagt 1,1 milj. kr. som ersättning för skador på tamdjur och som belöning för dödade sälar. Den kraftiga ökningen av utgifterna beror till stor del på en ökad skadegörelse av framför allt lodjur i Norrbottens och Västerbottens län. Den 1 juli 1969 höjdes vidare ersättningsbeloppen för dödade renar och får. Utgifterna under innevarande budgetår beräknas till 800 000 kr. under förutsättning att ersättningsbeloppen inte behöver ändras och att vissa förebyggande åtgärder kan komma till stånd. Verket beräknar att kostnaderna för ersättning för rovdjursskador också under budgetåret 1971/72 kommer att uppgå till 800 000 kr. Årskostnaden för dödade sälar beräknas bli oförändrad, dvs. ungefär 7 000 kr.

3. Enligt naturvårdsverkets uppfattning har rovdjursskadorna nått en sådan omfattning att särskilda åtgärder bör vidtas för att minska dem. Skadorna av i första hand lodjur har ökat anmärkningsvärt. Lodjurstillgången är nu så stor att en viss decimering kan ske utan att stammen äventyras. Under det gångna budgetåret har vissa särskilda åtgärder vidtagits för att minska lodjursstammen. Mot bakgrund av den ökade skadegörelsen är det angeläget att ytterligare kontrollåtgärder sätts in. Naturvårdsverket har därför föreslagit att länsvisa rovvilt nämnder inrättas i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Den angivna verksamheten kan väntas minska skadegörelsen och därmed de ersättningsbelopp som utbetalas från anslaget. Med hänsyn härtill anser verket det motiverat att kostnaderna för verksamheten får belasta samma anslag. Naturvårdsverket förordar därför att anslaget får användas också till kostnader för lokala inventeringar av rovdjursförekomst och rovdjursskador samt för skydds jakt som kan föranledas av sådana inventeringar. Medelsbehovet för denna verksamhet under budgetåret 1971/72 beräknas till 30 000 kr.

Departementschefen

Under denna punkt tar jag först upp naturvårdsverkets synpunkter i fråga om fortsatt försöksverksamhet med reglerad älgjakt. Rätten till jakt efter älg har sedan gammalt reglerats genom fastställda allmänna jakttider och licensgivning. Syftet har varit att skydda älgstammen mot utrotning men också att hindra att stammen, med hänsyn till riskerna för skador på skog och gröda m. m., breder ut sig i icke önskvärd omfattning. Älgtillgången och älgjakten representerar alltjämt betydande ekonomiska värden. Genom den ekonomiska och sociala utvecklingen under senare år har tillkommit ett ökat medvetande om viltbeståndens och jaktens betydelse även ur naturvårds- och rekreationssynpunkt. Det har därför enligt min mening blivit alltmera angeläget att älgjakten utformas på ett sätt som innebär den bästa möjliga avvägningen mellan dessa intressen.

Pågående försök med helt reglerad älgjakt i Kronobergs och Västmanlands län kommer att slutföras vid halvårsskiftet 1973. Med anledning av vad naturvårdsverket anfört i fråga om behovet att utvidga försöksverksamheten till landets norra delar vill jag erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 13 november 1970 förordnat om försöksverksamhet med reglerad älgjakt inom Norrbottens län nedanför lappmarksgården under en treårsperiod fr. o. m. andra halvåret 1971. För denna försöksverksamhet gäller i princip samma bestämmelser som för verksamheten i Kronobergs och Västmanlands län. Härigenom bör enligt min mening tillräckligt allsidiga erfarenheter kunna erhållas av ifrågavarande typ av reglerad älgjakt med avseende på bl. a. skiftande klimat och olika jaktliga förhållanden i skilda delar av landet.

Naturvårdsverket har även förordat att försök efter vissa andra linjer än de nuvarande tas upp. Redan det gällande systemet med allmänna jakttider och licensgivning ger vissa möjligheter att variera älgjaktens utformning efter olika syften. När resultat av den samlade försöksverksamheten föreligger kommer frågan om älgjaktens utformning på nytt att anmälas för riksdagen.

Anslaget bör höjas med 190 000 kr. till 940 000 kr. Jag har därvid bl. a. beräknat medel för vissa skadeförebyggande åtgärder (3) samt för ersättningar för skador av kronhjort på gröda och skog. I detta sammanhang bör riksdagen underrättas om att sådan ersättning utgår även för skador på fruktodling eller annan trädgårdsodling med tillhörande särskild anläggning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 940 000 kr.

J. DIVERSE**J 1. Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.**

1969/70 Utgift	49 156
1970/71 Anslag	180 000
1971/72 Förslag	273 000

Från anslaget bestrids kostnader för arrendenämndernas och servitutsnämndernas verksamhet.

Lantbruksstyrelsen

För budgetåret 1971/72 beräknas medelsbehovet för servitutsnämndernas verksamhet till oförändrat 5 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder lantbruksstyrelsens förslag. Mot bakgrund av vad som anförts i prop. 1970: 20 (del B 2 s. 881) angående kostnaden för utbildning av synemän förordar jag att anslaget ökas med 93 000 kr. till 273 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 273 000 kr.

J 2. Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.

1969/70 Utgift	556 870	Reservation	1 781 908
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget betalas ut bidrag såsom ersättning för förluster på grund av naturkatastrof i enlighet med föreskrifter som Kungl. Maj:t meddelar i varje särskilt fall.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

J 3. Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.

1969/70 Utgift	3 280 347
1970/71 Anslag	3 172 000
1971/72 Förslag	3 292 000

Från anslaget bestrids utgifter för Sveriges deltagande i vissa internationella organisationer m. m.

	1970/71	1971/72
		Dep.chcfe
FAO	2 825 000	+ 125 000
Europeiska växtskyddsorganisationen	28 000	—
Internationella veterädet	17 500	—
Internationella sockerorganisationen	75 000	—
Kommissionen enligt 1959 års nordostatlantiska fiskerikonvention	11 600	+ 2 400
Internationella rådet för havsforskning	47 000	+ 3 000
Internationella byrån i Paris för bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar (OIE)	35 400	— 10 400
Europeiska kommissionen för bekämpande av mul- och klövsjuka	20 700	—
Diverse internationella organisationer och kongresser	111 800	—
	3 172 000	+ 120 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 292 000 kr. I posten Diverse internationella organisationer och kongresser har jag räknat in bidrag till bl. a. European committee on milk-butterfat recording och till Internationella frysinstitutet i Paris samt till vissa regelbundet återkommande konferenser. Från denna post bör dessutom liksom i viss omfattning tidigare skett bestridas kostnaderna för vetenskapligt utbyte med andra länder.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella organisationer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 3 292 000 kr.

J 4. Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder

1969/70 Utgift	43 831
1970/71 Anslag	34 000
1971/72 Förslag	25 000

Från anslaget bestrids kostnader för ersättning till riksbanken för förvaltningen av egnahems- m. fl. lånefonder och till Sveriges allmänna hypoteksbank för förvaltning av lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare m. m.

Fullmäktige i riksbanken och Sveriges allmänna hypoteksbank

Med hänsyn till att antalet lån, som förvaltas av riksbanken under här avsedda lånefonder, vid utgången av år 1971 kommer att uppgå till ca 6 000 beräknas ersättningen till 21 000 kr.

Med ledning av det den 17 maj 1968 av Kungl. Maj:t godkända avtalet mellan staten och hypoteksbanken rörande bl. a. förvaltningen av lån från statens sekundärlånefond för jordbrukare beräknas ersättningen till banken för budgetåret 1971/72 uppgå till 3 600 kr.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot medelsberäkningen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kr.

J 5. Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar

1969/70 Utgift	134
1970/71 Anslag	5 000
1971/72 Förslag	5 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för dels syner och besiktningar på statens hus och byggnader, dels syneförrättningar enligt 10 kap. vattenlagen.

Fiskeristyrelsen

Bidrag till förrättningskostnader vid bildande av fiskevårdsområde utgår f. n. av avgifter som tagits upp enligt 2 kap. 10 § vattenlagen. Till följd av att antalet bildade fiskevårdsområden ökat de senaste åren har belastningen på dessa avgifter stegrats. Bidragen bör fr. o. m. nästa budgetår bestridas över riksstaten under detta anslag. På grund härav bör anslaget räknas upp med 45 000 kr.

Departementschefen

Fiskeristyrelsens förslag att bestrida bidrag till förrättningskostnader vid bildande av fiskevårdsområde med medel som anvisas på riksstaten är jag inte nu beredd att ta ställning till. Anslaget bör därför föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 kr.

J 6. Ersättning till domänverkets fond för viss upplåten mark

Nytt anslag (förslag) 64 000

Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 1 bil. 11, JoU 1, rskr 9) skall lantbruksstyrelsen förvalta de kronoegendomar, som disponeras av sambruksföreningar. Under detta anslag skall anvisas medel för att bekosta ersättningar till domänverket för upplåtelse av egendomar till sådana föreningar. Anslaget ersätter nuvarande medelsanvisning för samma ändamål under investeringsanslaget Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Ersättning till domänverkets fond för viss upplåten mark* för
budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 64 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

G. Domänverket

I G: 2. Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåt-na kronoegendomar. Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 1 bil. 11 s. 366, JoU 1 s. 121, rskr 9) skall lantbruksstyrelsen förvalta de krono-egendomar, som disponeras av sambruksföreningar.

Lantbruksstyrelsen

Anslaget bör föras upp med 65 000 kr.

Planerad överföring från jordfonden till domänfonden av den av Gudhems sambruksförening i Skaraborgs län disponerade egendomen har ännu ej ägt rum. Orsaken till detta är att fråga uppkommit om att sambruksföreningen skulle inlösa egendomen i enlighet med gällande arrendeavtal. Föreningen har emellertid ännu inte tagit slutlig ställning i frågan. Det bör anstå med överföringen till dess frågan om inlösen avgjorts.

Anslaget har under budgetåret 1969/70 endast tagits i anspråk för egendomen Hörnsjöfors i Västmanlands län. Den 30 juni 1970 fanns en odisponerad behållning av 48 000 kr. För innevarande budgetår har anvisats 92 000 kr., varav 61 000 kr. skall tillföras domänverkets fond för upplåten mark. För diverse byggnadsunderhåll, skogsvårdsåtgärder m. m. behöver styrelsen omkring 20 000 kr.

Den 1 juli 1971 beräknas 59 000 kr. stå kvar odisponerade. Under budgetåret 1971/72 behöver styrelsen disponera ca 60 000 kr. för byggnads- och skogsvårdsåtgärder m. m. på Hörnsjöfors och eventuellt Gudhem. Därjämte beräknas 64 000 kr. behöva tillföras domänverkets fond för upplåten mark.

Departementschefen

Ersättningar till domänverket för upplåtelse av egendomar till sambruksföreningar bör bestridas från anslag på driftbudgeten. Medel här- för har med hänsyn härtill beräknats under punkten J 6. Detta anslag bör föras upp med 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t förslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåt-na kronoegendomar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

I G: 3. Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. Från anslaget bestrids kostnader för förvärv för statens räkning av värdefulla naturområden. Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 71, JoU 11, rskr 139) finns fr. o. m. den 1 juli 1963 under domänfonden en delfond, under vilken naturvårdsobjekt i statens ägo redovisas. Medel från anslaget utbetalas av domänenverket som äger förfoga över anslaget enligt beslut i varje särskilt fall av Kungl. Maj:t eller, i fråga om förvärv av mark till ett värde av högst 100 000 kr., av statens naturvårdsverk.

Statens naturvårdsverk

Under budgetåret 1969/70 har beslut fattats om inköp av 33 områden för sammanlagt ca 4,9 milj. kr. Den ifrågakvarande marken omfattar en areal av totalt drygt 2 000 ha. Detta innebär en avsevärd ökning jämfört med budgetåret 1968/69.

Länsstyrelserna har uppskattat medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 11,3 milj. kr. Länsstyrelsernas beräkningar är emellertid osäkra och täcker inte heller hela arbetsfältet. Det är vidare svårt att beräkna vid vilken tidpunkt medelsbehoven blir aktuella och om i de särskilda fallen detta anslag eller ersättningsanslaget bör anlitas. Arbetet med att säkerställa naturvårdsobjekt har emellertid i flera delar av landet nu kommit så långt att den under de senaste budgetåren inledda ökningen av medelsförbrukningen kan väntas fortsätta. Anslaget bör höjas med 4 milj. kr. till 8 milj. kr.

Departementschefen

Anslaget bör föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

II: 19. Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. Under detta anslag anvisas medel till byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor och andra institutioner, som har anknytning till forsknings- och försöksverksamhet inom jordbruksdepartementets område.

Byggnadsstyrelsen

För budgetåret 1971/72 bör under detta anslag anvisas 23 milj. kr.

Lantbrukshögskolan*Ultuna*

Arbetsmetodik och teknik samt Jordbrukstekniska institutet. Redogörelse för detta objekt har lämnats i prop. 1970: 37 (s. 35 och 48—49). Kostnaderna beräknades i denna proposition på grundval av huvudhandlingar daterade den 23 oktober 1967 till 3 785 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1969. Departementschefen förordade att beloppet — i avvakten på förnyad kostnadsberäkning — skulle betraktas som preliminärt, samt att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa definitiv kostnadsram för objektet och att besluta om tidpunkt för igångsättning. Kungl. Maj:t har den 18 september 1970 på grundval av en förnyad kostnadsberäkning uppdragit åt styrelsen att utföra objektet inom en kostnadsram av 4 225 000 kr. enligt prisläget den 1 april 1970.

Markvetenskap, nybyggnad av arbetshallar, växthus och näthall. Närmare redogörelse för objektet har lämnats i prop. 1970: 37 (s. 35 och 48). Med hänsyn till placeringen av nybyggnaden har det varit nödvändigt att flytta en högspänningsledning. Kostnaderna härför beräknas till 170 000 kr.

Värmekulvert, etapp III. Redogörelse för detta objekt lämnas senare denna dag vid anmälan av motsvarande anslag på tilläggsstat II för budgetåret 1970/71.

Statens lantbrukskemiska laboratorium

Nybyggnad i Ultuna. Kostnadsramen har uppräknats med 85 000 kr. på grund av fortsatta förbättringar av värme- och ventilationsanläggningarna.

Departementschefen

Alla för nästa budgetår redovisade objekt med undantag av värmekulvert, etapp III vid Ultuna har tidigare redovisats för riksdagen.

Jag beräknar medelförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 14 328 000 kr. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställe mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för			
			1969/70	1970/71	1971/72		
Slutredovisade 30.6.1970			3 703				
Lantbrukshögskolan							
<i>Ultuna</i>							
Växtodling, nybyggnad	4 605	4 515	4 511	4		4.65	8.67
Växtpatologi, nybyggnad	4 485	4 480	4 478	2		4.65	8.67
Panncentral, etapp I	3 800	3 600	3 436	164		3.66	8.67
Ekonomibyggnader m. m., Kungsängen, etapp I	1 665	1 670	1 586	84		6.66	9.67
Genetik och växtförädling, om- och tillbyggnad	6 265	5 865	5 358	350	150	9.67	11.69
Ekonomibyggnader m. m., Kungsängen, etapp II	5 665	5 870	5 084	700	86	4.68	3.70
Värmekulvert, etapp I	655	655	550	105		5.68	6.69
Ekonomibyggnad och maskinhall	2 640	2 820	1 647	1 000	150	10.69	7.70
Värmekulvert, etapp II	140	125	92	25	7	8.69	11.69
Arbetsmetodik och teknik samt Jord- brukstekniska institutet	3 785	4 225		2 500	1 700	5.70	1.72
Markvetenskap, nybyggnad	8 950	9 650			3 500	11.71	5.73
Markvetenskap, nybyggnad av arbets- hallar, växthus och näthall	1 750	2 000		1 500	150	10.70	4.71
Kraftfoderfabrik, Lövsta	2 410	2 610		1 500	1 100	9.70	9.71
Värmekulvert, etapp III		995		300	600	5.71	9.71
<i>Alnarp</i>							
Restaurang, om- och tillbyggnad	1 435	1 435	1 407	28		1.65	6.66
Frukt- och bärproduktion, lagerbyggnad	905	975	28	800	100	1.71	7.71
Växthus och försörjningsanläggning	3 550	3 685	2 960	690	35	2.68	6.70
Trädgårdssektionen, institutions- och laboratoriebyggnad	6 900	7 450			2 000	2.72	10.73
Lantbrukets byggnadsteknik, växthus	1 065	1 150		1 000	150	3.71	9.71
Alnarps trädgårdar, växthus	1 065	1 150		1 000	100	3.71	9.71
Balsgård, lösen av lån	228			228			
<i>Röbäcksdalen</i>							
Djurstallar m. m., ny- och ombyggnad	1 545	1 545	1 340	190	15	3.68	11.69
Institutionslokaler, om- och tillbyggnad	6 440	6 925		3 000	3 000	10.70	6.72
Avloppsanordningar	370	370	183	150	30	8.69	10.70
Statens lantbrukskemiska laboratorium							
Nybyggnad i Ultuna	7 025	7 145	7 039	90	16	3.66	3.68
Veterinärhögskolan m. m.							
Nybyggnader i Ultuna					5 000		
Summa			43 402	15 410	17 889		
Reducering av medelsbehovet				2 561	3 561		
Beräknad medelsförbrukning				12 849	14 328		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång		Beräknad medelsförbrukning	
Medelsreservation 1.7.1970	1 521		
Anslag för 1970/71			
Riksstat	6 328	1970/71	12 849
Tilläggsstat (förslag)	5 000		
Anslag för 1971/72 (förslag)	14 328	1971/72	14 328
	27 177		27 177

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 14 328 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

IV: 8. Fiskerilånefonden. Från fonden lämnas av fiskeristyrelsen ut lån främst för att inköpa båtar och maskinell utrustning för yrkesmässigt fiske samt för att avhjälpa likviditetssvårigheter hos ägare av fiskebåtar. Fiskerilån för annat än konsolidering får uppgå till högst 200 000 kr. Konsolideringslån får inte utan medgivande av Kungl. Maj:t beviljas till högre belopp än 200 000 kr. Vidare krävs Kungl. Maj:ts medgivande till fiskerilån som sammanlagt överstiger 350 000 kr. Bestämmelser för lån ur fonden finns i kungörelsen den 23 maj 1969 (nr 401). Ramen för utlåning från fiskerilånefonden har för budgetåren 1966/67—1970/71 utgjort 9 milj. kr.

Fiskeristyrelsen

En låneram på oförändrat 9 milj. kr. bör tas upp för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag biträder fiskeristyrelsens förslag att för lån ur fiskerilånefonden under nästa budgetår disponeras 9 milj. kr. Liksom under de båda senaste budgetåren bör fondmedel i viss utsträckning få användas för konsolideringsändamål.

Fonden har för innevarande budgetår förstärkts med 4 milj. kr. varav 3 milj. kr. genom anvisning på tilläggsstat I. Vid bifall till mitt förslag erfordras för nästa budgetår ett kapitaltillskott till fonden av 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Fiskerilånefonden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

IV: 9. Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. Fonden inrättades genom beslut av 1964 års riksdag (prop. 1 bil. 11, JoU 1, rskr 9). Utlåningen från fonden skall ske enligt samma bestämmelser som tidigare gällde för det under fonden för låneunderstöd upptagna anslaget för samma ändamål och ersätta denna låneverksamhet (kungörelsen 1934: 138 angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk m. m.).

Fiskeristyrelsen

Vid utgången av budgetåret 1969/70 fanns i fonden ett odisponerat belopp av ca 1,2 milj. kr. Samtidigt fanns ej avgjorda ansökningar om lån på sammanlagt ca 1,8 milj. kr. Tillskott till fonden behövs med 1 milj. kr. för nästa budgetår.

Departementschefen

För att göra det möjligt att fortsätta utlåningen från fonden i hitillsvarande omfattning under nästa budgetår behöver fonden tillföras ett belopp av 200 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 200 000 kr.

IV: A. Statens fiskredskapslånefond. Fonden inrättades genom beslut av 1962 års riksdag (prop. 23, JoU 5, rskr 140), som för ändamålet anvisade ett investeringsanslag av 600 000 kr. Fiskare, som vid utövning av yrkesmässigt fiske fått fiskredskap skadade eller förlorat fiskredskap samt till följd av skadan eller förlusten behöver ekonomiskt bistånd för att kunna fortsätta med yrkesfiske, kan för detta ändamål erhålla lån från fonden enligt bestämmelserna i kungörelsen (1962: 100) om fiskredskapslån (ändrad senast 1969: 815). Lån beviljas inte till högre belopp än som motsvarar 75 % av redskapens värde då de skadades eller gick förlorade. Lånebeloppet får inte överstiga 25 000 kr. eller, om sökanden redan häftar i skuld för fiskredskapslån, 25 000 kr. minskat med skuldsumman.

Fiskeristyrelsen

Utlåningen från fonden uppgick vid utgången av år 1969 till ca 220 000 kr. Riksdagens medgivande till fortsatt disposition av anslaget nästa budgetår bör inhämtas.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att medge, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till Statens fiskredskapslånfond får under budgetåret 1971/72 användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

IV: B. Skogsväglånefonden. Lån utgår som statligt stöd till skogsvägbyggnad. Lån kan beviljas antingen separat eller som komplement till statsbidrag. Bestämmelserna återfinns i kungörelsen (1941: 492) om lån från skogsväglånefonden (ändrad senast 1965: 304).

Skogsstyrelsen

Ett relativt obetydligt belopp inestår f. n. på fonden och under de närmaste båda åren beräknas blott mindre belopp komma att inflyta i form av amorteringar. Någon förstärkning av fonden begärs ej. Den bästa lösningen av frågan är otvivelaktigt att ersätta skogsväglånefonden med en garantilåneform med tillräckligt stor garantiram. I avvaktan på eventuella förslag i frågan från skogsbruksutredningen har förslag i ärendet inte utarbetats.

Det för budgetåret 1958/59 anvisade investeringsanslaget till fonden bör få användas under budgetåret 1971/72 för det med anslaget avsedda ändamålet.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att medge, att det för budgetåret 1958/59 anvisade investeringsanslaget till Skogsväglånefonden under budgetåret 1971/72 får användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

IX. Diverse kapitalfonder

IX: 5. Jordfonden. Fonden uppgår, sedan den för budgetåret 1970/71 tillförts 1 000 kr., till 277 179 259 kr. Fondens medel skall enligt beslut av 1948 års riksdag användas för att bestrida lantbruksnämndernas kostnader för fastighetsförvärv i samband med åtgärder för yttre rationalisering på jordbrukets område.

Enligt beslut av 1967 och 1968 års riksdagar får av fonden tillsammans 20 milj. kr. disponeras för inlösen av sådana ofullständiga jordbruk, som ej behövs för rationaliseringsändamål. De sålunda inlösta fastigheterna skall redovisas på en särskild delfond.

Lantbruksstyrelsen

Fonden bör tillföras ett formellt tillskott på 1 000 kr.

Den kassamässiga behållningen var vid utgången av budgetåret 1969/70 ca 56,2 milj. kr. Härav beräknas ca 20,0 milj. kr. vara disponerade genom bindande köpeavtal. Till förfogande för inköpsverksamheten m. m. under innevarande budgetår står sålunda ca 36,2 milj. kr. utöver inflytande inkomster av fastighetsförsäljningar m. m., varav 16,9 milj. kr. på huvudfonden och 19,3 milj. kr. på delfonden.

Utvecklingen av inköps- och försäljningsverksamheten belyses av följande sammanställning (milj. kr.).

Budgetår	Inköp	Försäljning m. m.
1965/66	85,1	65,6
1966/67	83,7	86,3
1967/68	111,3	74,7
1968/69	87,6	80,6
1969/70	112,9	94,1

Under budgetåret 1969/70 har för inlösen av ofullständiga jordbruk, som ej behövs för rationaliseringsändamål, utnyttjats 72 327 kr. Mot bakgrund härav behöver ytterligare medel inte heller anvisas för detta ändamål.

Jag vill i detta sammanhang redovisa ytterligare uppgifter rörande inriktningen och effekten av nämndernas inköps- och försäljningsverksamhet. Rationaliseringsreserven uppgick vid slutet av budgetåret 1969/70 till sammanlagt 18 900 ha åker och 132 000 ha skogsmark. Under budgetåret 1969/70 inköpte lantbruksnämnderna 9 490 ha åker och 38 800 ha skogsmark. Av förvärven under första halvåret 1970 låg 83 % av åkerarealen och 56 % av skogsmarken i de egentliga jordbruksbygderna. Av försäljningarna under samma tid låg 83 % av åkerarealen och 65 % av skogsmarken i dessa jordbruksbygder.

I följande tabell anges hur summan av köpeskillingarna (102 milj. kr.) för de brukningsenheter, som lantbruksnämnderna förvärvade under budgetåret 1969/70, procentuellt fördelar sig på olika storleksgrupper.

Åker, ha	Skog, ha					Summa
	—25	26—50	51—100	101—200	201—	
— 2	5	3	4	3	2	17
3— 5	5	3	4	—	—	12
6—10	11	5	4	3	—	23
11—20	16	5	4	3	1	29
21—30	7	1	1	—	—	9
31—50	3	1	1	1	—	6
51—	—	1	1	2	—	4
Summa	47	19	19	12	3	100

Effekten av lantbruksnämndernas försäljningar av jordfondsfastigheter belyses i följande sammanställning, där antalet brukningsenheter, som under budgetåret 1969/70 fått tillskottsmark, har fördelats på åkerareal före tillköp. För varje storleksgrupp anges medelarealen åker och skogsmark före resp. efter tillköp.

Storleksgrupper efter åkerareal före tillköp, ha	Antal brukningsenheter	Medelareal, ha			
		Åker		Skogsmark	
		före tillköp	efter tillköp	före tillköp	efter tillköp
— 2	62	1	2	161	206
3— 5	109	4	6	79	113
6—10	314	8	12	81	109
11—15	242	13	18	68	90
16—20	181	18	24	68	92
21—25	156	23	30	74	97
26—30	87	28	37	84	103
31—40	107	36	43	67	80
41—50	56	45	53	63	79
51—	90	82	92	111	125
Summa	1 404	21	26	80	104

I detta sammanhang bör också verkningarna av 1965 års jordförvärvslag redovisas. Av följande sammanställning framgår omfattningen av de lagfarter, som beviljats för jordbruksfastigheter under tiden den 1 juli 1965—den 30 juni 1970.

	Antal	Areal åker, ha	Areal skogsmark, ha
Enligt lagen prövade förvärv (exkl. överlåtelse mellan juridiska personer)			
Fysiska personers förvärv	17 441	150 800	329 600
Juridiska personers förvärv	1 991	23 400	122 300
Juridiska personers överlåtelse	306	2 600	14 200
Från lagens prövning undantagna förvärv			
Släktförvärv, kommunförvärv, m. m.	29 909	310 200	1 020 000
Domänverkets förvärv	191	2 100	38 500
Domänverkets överlåtelse	117	1 400	47 400
Lantbruksnämndernas förvärv	3 497	26 500	107 800
Lantbruksnämndernas överlåtelse	3 663	23 000	85 900

Beträffande juridiska personers förvärv har 63 sådana gjorts av företag, som bedriver förädling eller distribution av jordbruksprodukter, 743 av företag som bedriver förädling av skogsprodukter, 702 av exploateringsföretag och 483 av andra företag. Av de förvärv som skogsföräd-

lingsföretagen gjort har förvärvsegendomen i 434 fall legat i skogsbruksbygd eller i skogsbruksdominerad mellanbygd, medan egendomen i 180 fall legat i jordbruksbetonad mellanbygd och i 129 fall i område, som hänförs till jordbruksbygd. I 596 fall har skogsförädlingsföretagens förvärv inneburit en utvidgning av tidigare innehav i området. Av de fysiska personernas förvärv har 9 729 gjorts av yrkesverksamma jordbrukare. 5 631 förvärv har avsett de bestående brukningsenheter. Beträffande förvärv, som undantas lagens prövning, har ca 25 000 sådana ägt rum i form av släktförvärv omfattande en areal av ca 260 000 ha åker och 876 000 ha skogsmark. I 2 344 fall har kommuner stått som förvärvare.

Erfarenheterna av den hittillsvarande tillämpningen av lagen har inte föranlett lantbruksstyrelsen avge förslag till några ändringar av densamma.

Departementschefen

Lantbruksnämndernas inköps- och försäljningsverksamhet, som sker med anlitande av jordfonden, är av stor vikt för jordbrukets strukturrationalisering. Fonden har för budgetåret 1970/71 tillförts ett formellt belopp av 1 000 kr. och uppgår till 277 milj. kr. De medel som finns odisponerade eller flyter in vid fastighetsförsäljningar m. m. beräknar jag räcka till för inköpsverksamheten under budgetåret 1971/72. Anslaget bör därför föras upp med oförändrat 1 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Jordfonden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN**A. Jordbruksdepartementet m. m.**

9	Jordbruksdepartementet	5 699 000
10	Lantbruksrepresentanter	653 000
11	Kommittéer m. m.	7 500 000
11	Extra utgifter	300 000
		14 152 000

B. Jordbrukets rationalisering m. m.

12	Lantbruksstyrelsen	11 359 000
15	Lantbruksnämnderna	80 901 000
17	Kursverksamhet för jordbrukets rationalisering m. m.	3 195 000
18	Bidrag till jordbrukets rationalisering, m. m.	14 000 000
19	Bidrag till trädgårdsnäringsens rationalisering m. m.	1 000
20	Täckande av förluster på grund av statlig kreditgaranti	500 000
24	Bidrag till särskilda rationaliseringsåtgärder i Norrland, m. m.	10 000 000
26	Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av vissa krono- lägenheter m. m.	1 150 000
26	Befrämjande av husdjursaveln m. m.	1 000 000
28	Statens hingstdepå och stuteri	1 528 000
29	Särskilt stöd åt biskötsel och växtodling	96 000
29	Bidrag till Svensk matpotatiskontroll	110 000
30	Restitution av bensinskatt till trädgårdsnäringen	500 000
		124 340 000

C. Jordbruksprisreglering

31	Statens jordbruksnämnd	9 156 000
33	Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område	1103 000 000
34	Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och foder- medel m. m.	34 300 000
35	Särskilt stöd åt det mindre jordbruket	175 300 000
35	Bidrag till bokföringsverksamheten inom jordbruket	1 218 000
36	Bidrag till permanent skörde-skadeskydd	30 000 000
37	Administration av permanent skörde-skadeskydd m. m.	12 453 000
		265 427 000

D. Skogsbruk

39	Skogsstyrelsen	6 504 000
42	Bidrag till skogsvårdsstyrelserna	33 432 000
46	Bidrag till skogsförbättringar	8 000 000
47	Vägbyggnader på skogar i enskild ägo	14 400 000
49	Åtgärder för ökad skogsproduktion i Norrland m. m.	10 000 000
51	Kursverksamhet för skogsbrukets rationalisering m. m.	1 385 000
		73 721 000

E. Fiske

52	Fiskeristyrelsen	5 870 000
53	Fiskeriintendenter m. m.	894 000
55	Främjande i allmänhet av fiskerinäringen	265 000
56	Kursverksamhet på fiskets område	285 000
57	Bidrag till fiskehamnar m. m.	1 000

¹ Beräknat belopp

Sid.

63	Isbrytarhjälp åt fiskarbefolkningen	20 000
64	Restitution av bensinskatt till fiskerinäringen	1 151 000
64	Särskilt omställningsstöd till fiskare	3 000 000
65	Täckande av förluster vid statlig kreditgaranti till fiske	1 000
66	Kostnader för fiskeutredningar i vattenmål m. m.	1 000
67	Ersättning till strandägare för mistad fiskerätt m. m.	1 750 000
67	Fiskeriundersökningsfartyg	1 000
68	Bidrag till fiskare med anledning av avlysning av fiskevatten	1 000
		13 240 000

F. Rennäring

70	Rådgivningsverksamhet för rennäringens främjande	1300 000
70	Kompensation för bensinskatt till rennäringen	1200 000
		500 000

G. Service och kontroll

71	Veterinärstyrelsen	16 350 000
71	Anskaffande av viss laboratorieutrustning m. m.	50 000
72	Veterinärstaten	20 088 000
73	Täckande av vissa kostnader för köttbesiktning vid kontrollslakterier	7 483 000
74	Statens veterinärmedicinska anstalt	11 421 000
76	Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, m. m.	2 000 000
76	Bidrag till djursjukvård i vissa fall	600 000
76	Veterinärinrättningen i Skara	477 000
	Statens centrala frökontrollanstalt:	
78	Förvaltningskostnader	8 192 000
79	Utrustning	50 000
79	Statens växtskyddsanstalt	6 081 000
81	Bekämpande av växtsjukdomar	150 000
81	Statens lantbrukskemiska laboratorium	2 664 000
83	Statens maskinprovningar	2 227 000
		67 833 000

H. Utbildning och forskning

	Lantbrukshögskolan:	
85	Förvaltningskostnader	32 562 000
89	Driftkostnader	8 527 000
90	Bokinköp m. m.	627 000
90	Försöksverksamheten	17 871 000
92	Lantbruksdriften vid försöksstationerna m. m.	1 000
	Veterinärhögskolan:	
92	Förvaltningskostnader	12 743 000
94	Driftkostnader	6 023 000
95	Bokinköp m. m.	136 000
95	Försöksverksamhet	300 000
96	Lantbruksdriften vid försöksgården	1 000
	Skogshögskolan:	
96	Förvaltningskostnader	13 237 000
99	Driftkostnader	10 106 000
100	Bokinköp m. m.	148 000
100	Inredning och utrustning av lokaler vid jordbrukets högskolor m. m.	5 800 000
105	Ersättningar till sakkunniga i befordringsärenden, m. m.	130 000
106	Jordbruksforskning	7 245 000
106	Stöd till kollektiv jordbruksteknisk forskning	935 000
107	Bidrag till Sveriges utsädesförening	4 892 000
107	Bidrag till viss praktiskt vetenskaplig växtförädling	255 000
108	Skoglig forskning	3 165 000
109	Bidrag till Institutet för skogsförbättring	836 000
109	Bidrag till Skogs- och lantbruksakademien	251 000

1 Beräknat belopp

Sid.

Alnarpsinstitutet:	
110	Förvaltningskostnader 2 905 000
112	Materiel m. m. 330 000
112	Statens skogsmästarskola 1 145 000
113	Reseunderstöd för studier m. m. 39 000
114	Bidrag till viss ungdomsverksamhet 500 000
	130 710 000

I. Miljövård m. m.

116	Statens naturvårdsverk 13 360 000
118	Koncessionsnämnden för miljöskydd 1 086 000
120	Miljövårdsinformation 1 650 000
121	Rikskampanj mot nedskräpning 500 000
121	Ersättningar vid bildande av naturreservat m. m. 9 000 000
123	Vård av naturvårdsområden m. m. 5 700 000
Stöd till idrotten:	
126	Organisationsstöd m. m. 45 400 000
127	Anläggningsstöd m. m. 22 000 000
130	Miljövårdsforskning 12 160 000
131	Stöd till kollektiv forskning på vatten- och luftvårdsområdet 1 200 000
132	Bidrag till kommunala avloppsreningsverk m. m. 84 000 000
134	Bidrag till vatten- och luftvårdande åtgärder inom industrin 50 000 000
135	Ersättning för vissa skador av rovdjur, m. m. 940 000
	246 996 000

J. Diverse

139	Arrendenämnder och servitutsnämnder, m. m. 273 000
139	Bidrag vid förlust på grund av naturkatastrof m. m. 1 000
140	Bidrag till vissa internationella organisationer m. m. 3 292 000
140	Ersättning för förvaltningen av vissa lånefonder 25 000
141	Ersättningar för vissa besiktningar och syneförrättningar 5 000
142	Ersättning till domänverkets fond för viss upplåten mark 64 000
	3 660 000
	Summa för driftbudgeten 940 579 000

KAPITALBUDGETEN**Statens affärsverksfonder***Domänverket*

143	Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtna kronoegendomar 1 000
144	Markförvärv för naturvårdsändamål, m. m. 4 000 000
	4 001 000

Statens allmänna fastighetsfond

144	Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m. 14 328 000

Statens utlåningsfonder

147	Fiskerilånefonden 1 000 000
148	Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. 200 000
148	Statens fiskredskapslånefond —
149	Skogsväglånefonden —
	1 200 000

Diverse kapitalfonder

149	Jordfonden 1 000

Summa för kapitalbudgeten **19 530 000**
 Totalt för jordbruksdepartementet **960 109 000**

Handelsdepartementet

ÖVERSIKT

Handelsdepartementets verksamhetsområde omfattar — förutom handelspolitik — bl. a. exportfrämjande åtgärder, pris-, konkurrens- och konsumentfrågor, patent- och registreringsväsendet samt ekonomiskt försvar.

Departementets budget föreslås minska med 745,4 milj. kr. till 203,6 milj. kr. Minskningen beror bl. a. på att idrottsanslaget överförs till nionde huvudtiteln, 40,4 milj. kr. Vidare medför den anslagstekniska omläggning som gjordes innevarande budgetår av finansieringen av beredskapslagringen för det ekonomiska försvaret en minskning med 700 milj. kr. Omläggningen innebar att 700 milj. kr. av de kapitalmedel som ställts till förfogande för lagringen i form av rörlig kredit i riksgäldskontoret ersattes av medel som anvisades genom investeringsanslag på kapitalbudgeten.

Den största reella ökningen hänför sig till en förstärkning av de exportfrämjande och turistvärvande åtgärderna. För dessa ändamål beräknas en ökning av anslagen med 2,8 milj. kr. till 21,2 milj. kr. Det föreslås bl. a. att fem nya handelssekreterarkontor inrättas. Garantiramen för lån till exportfrämjande åtgärder inom TEKO-industrierna och den manuellt arbetande glasindustrin föreslås höjd med sammanlagt 8,5 milj. kr. till 17 milj. kr.

Handelspolitiska frågor

Under det gångna året har strävandena att skapa en stor västeuropeisk marknad kommit in i ett nytt läge. Förhandlingar har inletts mellan å ena sidan de Europeiska gemenskaperna och å andra sidan de länder som ansökt om medlemskap och övriga EFTA-länder. För Sveriges del inleddes förhandlingarna den 10 november 1970. De nordiska länderna upprätthåller nära kontakt under EEC-förhandlingarna. Arbetet på en traktat om upprättande av en organisation för nordiskt ekonomiskt samarbete har slutförts. Utformningen av särskilda tullförmåner för u-länderna liksom förberedelserna för det andra utvecklingsåret har stått i centrum för de internationella handelspolitiska biståndsdiskussionerna.

Europeiska gemenskaperna (EEC, CECA, Euratom)

Vid det möte som ägde rum i Haag i december 1969 beslöt stats- och regeringsscheferna i de Europeiska gemenskapernas medlemsländer att förhandlingar skulle inledas med de länder som ansökt om medlemskap i Gemenskaperna och att diskussioner även skulle inledas med övriga EFTA-länder rörande deras ställning i förhållande till Gemenskaperna. Förhandlingarna med de medlemssökande länderna — Storbritannien, Irland, Danmark och Norge — inleddes officiellt i Luxemburg den 30 juni 1970. För övriga EFTA-länder inleddes diskussionerna under november månad.

Sveriges förhandlingar med Gemenskaperna inleddes med ett första möte på ministernivå i Bryssel den 10 november 1970. I den svenska regeringsdeklarationen, som lämnades vid detta möte, framhölls att Sverige eftersträvar att delta i utvidgningen av de Europeiska gemenskaperna genom omfattande, nära och varaktiga förbindelser med dem under hänsynstagande till neutralitetspolitiken. Det var den svenska regeringens förhoppning att utan dröjsmål kunna inleda överläggningar med Gemenskaperna rörande alla ekonomiska och andra sakfrågor, som rör förhållandet mellan Gemenskaperna och Sverige. Vid mötet enades man om att inleda utredande samtal. Gemenskaperna företrädades i dessa samtal av kommissionen. Denna skall därefter rapportera till ministerrådet. De utredande samtalen mellan den svenska förhandlingsdelegationen och kommissionen har inletts den 17 december 1970.

De frågor som aktualiseras för svensk del i samband med en förhandling med Gemenskaperna har varit föremål för utredningar och överväganden under en följd av år. Mot bakgrunden av besluten vid Haag-mötet att diskussioner skulle inledas med de EFTA-länder som inte sökt medlemskap gjordes i början av 1970 i samverkan mellan handelsdepartementet och övriga berörda departement och myndigheter en genomgång av de ställningstaganden som tidigare gjorts beträffande de problem som en eventuell svensk anslutning till Gemenskaperna skulle innebära. Vid denna genomgång fann man att de slutsatser som tidigare dragits fortfarande var giltiga. Det stod emellertid klart att inför en eventuell förhandling en mera djupgående och detaljerad genomgång av frågeställningarna måste göras för att få underlag för instruktioner för delegationen till förhandlingarna. Med denna utgångspunkt tillsattes den 11 maj 1970 en särskild beredningsgrupp med uppdrag att utarbeta förslag till de ställningstaganden som krävs inför en förhandlingsöppning. Gruppen redovisade den 9 oktober 1970 resultatet av sitt arbete.

Utöver de ställningstaganden som gjorts inför förhandlingsöppningen den 10 november 1970 kommer under förhandlingarnas gång att erfordras ytterligare instruktioner på olika sakområden. Mot denna bakgrund tillsattes den 7 november 1970 en beredningsgrupp med uppdrag att ut-

arbets förslag till de förhandlingsinstruktioner som fortlöpande erfordras.

Handelsdepartementet utgav i juni en inom kommerskollegium utarbetad redogörelse för Romfördragets tillämpning under tiden 1 juli 1968—31 december 1969. I början av 1971 beräknas en redogörelse för första halvåret 1970 kunna utges.

Europeiska frihandelssammanslutningen (EFTA)

De europeiska marknadsproblemen har under det gångna året ägnats särskild uppmärksamhet inom EFTA. Vid EFTA:s ministermöte i Genève den 14 och 15 maj 1970 välkomnades varmt de resultat som uppnåtts vid EEC-ländernas stats- och regeringschefsmöte i Haag i december 1969. EFTA-ministrarna pekade i synnerhet på överenskommelsen om att förhandlingar skulle inledas mellan gemenskapen och de medlemskapssökande staterna och att, så snart dessa förhandlingar börjat, överläggningar skulle inledas med de övriga EFTA-länderna. Ministrarna bekräftade ånyo EFTA-ländernas stora intresse av att bevara, som en betydelsefull del av en utvidgad europeisk gemenskap, den fria marknad som redan upprättats inom EFTA. Vid ministermötet i Genève den 5 och 6 november 1970 uttryckte ministrarna tillfredsställelse över de framsteg som gjorts i förhandlingarna mellan de Europeiska gemenskaperna och de tre EFTA-länder, som ansökt om medlemskap och över att alla de övriga EFTA-länderna skulle inleda sina diskussioner under november månad.

Island inträdde som medlem i EFTA den 1 mars 1970. För Sveriges del godkändes avtalet om Islands anslutning sedan riksdagens bemyndigande inhämtats (prop. 1970: 11).

Det interna samarbetet inom EFTA har ytterligare utvecklats. Arbetet med att avskaffa sådana icke-tariffära handelshinder, som orsakas av tvingande tekniska föreskrifter, fortsätter.

Den 8 oktober 1970 undertecknade representanter för EFTA-länderna en konvention som syftar till att undanröja hinder för handeln med läkemedel. Konventionen innebär, att nationella hälsovårdsmyndigheter godtar som sina egna de inspektioner av läkemedelsfabriker och läkemedelsprodukter, vilka utförts av motsvarande myndigheter i andra till konventionen anslutna länder. Överenskommelsen har givits en sådan utformning att den kan passa in i ett vidare samarbete även utanför EFTA. Fyra arbetsgrupper har studerat möjligheterna till liknande arrangemang inom områdena jordbruksmaskiner och traktorer, gasapparatur, räddnings- och brandsläckningsutrustning på fartyg samt tryckkärl. På de två sistnämnda områdena nåddes överenskommelser i rådet i december 1970.

Översynen av EFTA:s konkurrensregler — avscende statliga stödåtgärder, offentlig upphandling, restriktiva affärsmetoder och etablering

— fortsätter. Enighet har nåtts om utformningen av en ny undantagsregel som skall ersätta konventionens nuvarande artikel 20. Den tidigare inledda översynen av EFTA:s ursprungsregler beräknas bli slutförd inom kort.

Handeln med jordbruksvaror har varit föremål för sedvanlig översyn. Vid majmötet enades ministrarna om att överväga praktiska möjligheter för att ytterligare förbättra förutsättningarna för den interna EFTA-handeln med dessa produkter.

Det brittiska importdepositionssystemet som infördes hösten 1968 avskaffades i december 1970.

Jugoslavien har deltagit med observatörer vid ett antal möten på expertnivå.

Nordiskt samarbete

Den nordiska ämbetsmannakommitté, som fått i uppdrag att på grundval av fortlöpande direktiv från de nordiska ländernas regeringar slutföra förhandlingarna om ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete, redovisade i en rapport den 4 februari 1970 resultatet av sina överväganden. I rapporten förelåg enighet utom i fråga om utformningen av det finansiella samarbetet. Rapporten behandlades av statsministrarna i samband med Nordiska rådets session i februari 1970 i Reykjavik. Härvid uppnåddes full enighet om Nordek-planens sakinnehåll. Statsministrarna enades vidare om att de fyra nordiska regeringarna så snart som möjligt skulle underteckna en traktat om upprättande av en organisation för nordiskt ekonomiskt samarbete. Den 24 mars 1970 meddelade emellertid Finlands regering att den ansåg att traktaten inte borde undertecknas i detta skede.

Mellan de nordiska länderna har koordinering ägt rum vid förberedelserna inför förhandlingarna med EEC. Man har också enats om att under de kommande förhandlingarna hålla nära kontakt, såväl på regeringsplanet som på det tekniskt-administrativa planet.

FN:s konferens för handel och utveckling (UNCTAD)

Frågan om särskilda tullförmåner (s. k. tullpreferenser) för u-länderna har under det gångna året stått i centrum för intresset. Diskussionerna i UNCTAD:s styrelse och den särskilda preferenskommittén har lett till att en överenskommelse nåtts mellan industriländerna och u-länderna om att införa generella icke diskriminerande preferenser för u-ländernas export på industriländernas marknader. Industriländerna är eniga om att söka genomföra preferenserna så snart som möjligt under 1971. Proposition i ärendet avses föreläggas 1971 års riksdag.

UNCTAD:s arbete på handels- och utvecklingsområdet ingår som ett

led i strategin för det andra utvecklingsårtiondet, vilken antogs vid FN:s generalförsamling den 24 oktober 1970.

Inom råvaruområdet har överenskommelse mellan industriländerna och u-länderna nåtts om syften och principer i fråga om bl. a. prispolitik samt om riktlinjer för det fortsatta arbetet med diversifieringsfrågan. De sista kvarstående resolutionsförslagen från den andra världshandelskonferensen har under året slutbehandlats.

Strävandena att stabilisera priserna på u-ländernas råvaror har i olika sammanhang stötts från svensk sida. Ansträngningarna att få till stånd ytterligare råvaruavtal för bl. a. kakao fortsätter.

Sverige är under år 1971 företrätt såväl i UNCTAD:s styrelse som i samtliga huvudkommittéer.

Andra internationella organisationer

Inom GATT fortsätter strävandena att ytterligare frigöra världshandeln. Särskild uppmärksamhet ägnas handeln med u-länderna, icke-tariffära handelshinder och handeln med jordbruksvaror. Sverige har genom unilaterala bidrag fortsatt att öka stödet till GATT:s och UNCTAD:s gemensamma handelsinformationscentrum (ITC).

Diskussioner pågår om Rumäniens och Ungerns anslutning till GATT. Möjligheterna att öka öst-västhandeln undersökes bl. a. inom ramen för FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE).

Bilaterala avtal

Sverige har fortfarande bilaterala handelsöverenskommelser, huvudsakligen med de östeuropeiska staterna. Under år 1970 fördes förhandlingar med Polen, Tjeckoslovakien, Ungern, Rumänien och Bulgarien inom ramen för sådana avtal.

Med Sovjetunionen träffades ett nytt långtidsavtal som omfattar tiden 1971—75. Under 1971 förutses förhandlingar om nya långtidsavtal även med flertalet övriga östeuropeiska länder.

De ettårsöverenskommelser som träffats med Hongkong, Sydkorea och Portugal om begränsning av exporten till Sverige av vissa trikå- och konfektionsvaror har i samtliga fall förnyats. Under 1970 har överenskommelsen med Jugoslavien ersatts av ett importlicensförfarande för ett mera begränsat antal varuslag. Med Portugal har en ny överenskommelse träffats om exportbegränsning av vissa TEKO-produkter från Macao.

Exportfrämjande åtgärder och turism

Den handelspolitiska utvecklingen efter andra världskriget har varit avgörande för vår utrikeshandel. Liberaliseringen har inneburit att hinder i form av kvantitativa restriktioner och tullar undanröjts i stor omfattning. I stället möter vi på våra viktigaste avnämarmarknader en hår-

dare konkurrens än tidigare. Denna konkurrens på utlandsmarknaderna ställer liksom konkurrensen på hemmamarknaden allt större krav på företagsledning och marknadsföringskunnande i våra företag. Det statliga stödet inom handelsdepartementets område bör utökas för att möta behovet hos exportnäringen av specialiserad kommersiell service av hög kvalitet.

De industrialiserade marknaderna i Västeuropa och Nordamerika kan bli avnämare för stora delar av en svensk exportökning. Dessa marknader, som karaktäriseras av hög köpkraft och hård konkurrens, bör täckas av en rätt fördelad specialiserad kommersiell representation. Handelssekreterarorganisationen, som utökats kraftigt under sextioalet, har visat sig kunna motsvara sådana anspråk. En förändring föreslås nu av den kommersiella representationen i Düsseldorf och New York. Denna åligger f. n. de statsstödda svenska handelskamrarna där. Staten föreslås ta över ansvaret för denna representation genom att handelssekreterarkontor inrättas. Statsstödet till båda handelskamrarna dras in i samband därmed. Dessutom föreslås att tre handelssekreterarkontor öppnas för marknaderna i sydöstra delen av Amerikas förenta stater, norra Italien och södra delen av Förbundsrepubliken Tyskland. Exportrådet för den mindre industrin föreslås bli förstärkt.

Svenska turisttrafikförbundet har omorganiserats för att verka för en bättre marknadsföring i utlandet av turistmålen i Sverige. Under år 1970 bedrevs en kampanj för att ställa dessa turistmål som alternativ till turistmål utomlands. Kampanjen fortsätter under 1971. Finansieringen sker med särskilda fondmedel från statens sida och med bidrag från turistnäringen. För en fortsättning under 1972 föreslås medelsanvisning över riksstaten.

Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

Under innevarande budgetår har prisfrågorna kommit att stå i förgrunden på ett annat sätt än tidigare. Prisutvecklingen under år 1969 och första halvåret 1970 kännetecknades av tendenser till allt kraftigare prisökningar. Enligt den prisprognos som redovisades i den reviderade nationalbudgeten för år 1970 väntades konsumentprisnivån stiga med omkring 5 % under året. Redan i augusti kunde emellertid konstateras, att konsumentprisindex fram till mitten av juli stigit med 4,5 %. I slutet av augusti lade statens pris- och kartellnämnd fram en översiktlig utredning om prisutvecklingen på vissa jordbruksprodukter, av vilken bl. a. framgick att såväl partipriser som konsumentpriser blivit högre än vad som direkt föranletts av ändringarna i jordbruksregleringen den 1 juli 1970. Samtidigt med publiceringen av nämndens undersökning framkom, att ytterligare prishöjningar på vissa livsmedel aviserats.

I denna situation fann Kungl. Maj:t, att betydande fara uppkommit

för allvarlig stegring av det allmänna prisläget inom riket, och förordnade på grund därav om tillämpning av 2—9 §§ allmänna prisregleringslagen. Förordnandet har den 10 december 1970 godkänts av riksdagen. Med stöd av lagen utfärdade Kungl. Maj:t dels kungörelse om prisstopp på viktigare livsmedel den 28 augusti 1970, dels kungörelse om allmänt prisstopp den 9 oktober 1970. Frågor om tillämpningen av prisstoppet handläggs av statens pris- och kartellnämnd. Även om nämnden erhållit förstärkning av sina resurser har annan verksamhet i viss mån måst inskränkas för att göra en snabb handläggning av prisstopp-ärenden möjlig. För kostnader som orsakats av prisstoppet och som inte ryms under anslaget för budgetåret 1970/71 kommer Kungl. Maj:t att medgiva överskridande. Då prisstoppet avsetts vara temporärt har medel för dess handläggning hos nämnden inte beräknats för budgetåret 1971/72.

Den 1 januari 1971 trädde lagen om otillbörlig marknadsföring i kraft, och marknadsrådet och konsumentombudsmannen började sin verksamhet. Ett förslag till lag om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor har efter föredragning av chefen för justitiedepartementet remitterats till lagrådet. Enligt lagförslaget, som avses underställas 1971 års riksdag i särskild proposition, skall de båda nya myndigheterna fr. o. m. den 1 juli 1971 även handlägga ärenden om otillbörliga avtalsvillkor.

Problem som aktualiserats av utvecklingen inom handeln utreds av butiksetableringsutredningen och den under år 1970 tillsatta distributionsutredningen. Bensinhandelsutredningen har i sitt betänkande "Rationell bensinhandel" (SOU 1970: 24) lagt fram förslag beträffande vissa frågor inom detta speciella varuområde. Vid utgången av år 1971 upphör den nuvarande affärstidslagen. Frågan om affärstidsregleringen efter år 1971 utreds av 1970 års affärstidskommitté, som inom kort lägger fram sitt betänkande.

Även konsumentutredningen väntas lägga fram ett betänkande i början av år 1971, bl. a. innefattande förslag till en ny organisation av den statliga verksamheten på konsumentområdet.

För verksamheten inom pris-, konkurrens- och konsumentområdet föreslås en anslagshöjning med 1,7 milj. kr.

Patent- och registreringsväsendet

Sverige deltar i det internationella samarbete som på patent-, varumärkes- och mönsterområdet pågår inom världsorganisationen för den intellektuella äganderätten (WIPO), Europarådet och EEC. WIPO-konventionen, som ratificerades av Sverige år 1969, har trätt i kraft år 1970. WIPO bygger på Paris- och Bernunionernas gemensamma organ BIRPI och övertar efter hand dess uppgifter. Det av BIRPI föreslagna samarbetsavtalet Patent Cooperation Treaty, den s. k. PCT-planen, godkän-

des under år 1970 vid en konferens i Washington. Planen innebär en minskad belastning på nyhetsgranskande patentverk. Inom EEC pågår överläggningar om att inrätta ett centralt europeiskt patentorgan, som avses betjäna även stater ej anslutna till EEC. En konferens planeras att sammankallas till årsskiftet 1972/73. Patentpolicykommittén utreder de problem som för det svenska patentverkets vidkommande aktualiseras av PCT-planen och av det system som utarbetas i samband med överläggningarna med EEC. Kommittén avgav en preliminär promemoria i januari 1970.

Det inom patent- och registreringsverket pågående rationaliserings- och utvecklingsarbetet, främst beträffande patent- och bolagsärenden, fortsätter. Ett internationellt system med s. k. aperture cards eller hålkort med mikrofilmruta kommer att införas på patentavdelningen. Ny mönsterskyddslag trädde i kraft den 1 oktober 1970. För verket föreslås en anslagsökning med ca 2 milj. kr. Anslaget redovisas för riksdagen i programtermer.

Sammanfattning

Förändringarna inom handelsdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Minskningen på driftbudgeten under F och på kapitalbudgeten under VIII förklaras i inledningen. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Handelsdepartementet m. m.	12,7	15,9	+ 3,2
B. Utrikeshandel m. m.	24,2	24,6	+ 0,4
C. Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor	23,7	25,4	+ 1,7
D. Patent- och registreringsväsendet	31,9	34,0	+ 2,1
E. Ekonomiskt försvar	89,0	74,5	- 14,5
F. Diverse	45,2	5,3	- 39,9
Summa för driftbudgeten	226,7	179,7	- 47,0
KAPITALBUDGETEN			
V. Fonden för låncunderstöd	18,5	18,5	—
VIII. Fonden för beredskapslagring	700,0	—	- 700,0
IX. Diverse kapitalfonder	3,8	5,4	+ 1,6
Summa för kapitalbudgeten	722,3	23,9	- 698,4
Totalt för handelsdepartementet	949,0	203,6	- 745,4

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom handelsdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN *Tionde huvudtiteln*

A. HANDELSDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Handelsdepartementet

1969/70 Utgift	3 781 348
1970/71 Anslag	4 100 000
1971/72 Förslag	4 546 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	28	+ 1
Övrig personal	30	of.
	58	+ 1
Anslag		
Avlöningar	3 114 000	+ 204 000
Sjukvård	9 000	of.
Rescesättningar (även för utrikesresor)	49 000	+ 33 000
Expenser	218 000	+ 123 000
Lönekostnadspålägg	710 000	+ 86 000
	4 100 000	+ 446 000

Chefen för justitiedepartementet har vid sin anmälan av anslaget till regeringsrätten nämnt att en kansliorganisation för regeringsrätten avses inrättas den 1 januari 1972 (prop. 1971: 1 bil. 4 s. 41). Eftersom de-

partementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör, minskar medelsbehovet under förevarande anslag med 34 000 kr.

För beredningen av ärenden inom konsumentpolitiken beräknar jag medel för ytterligare en tjänst som departementssekreterare/kanslissekreterare i högst A 30. Med hänsyn till den utökning av den exportfrämjande verksamheten, som jag föreslår i det följande, bör anslaget räknas upp med 73 000 kr. för expertis. Vidare bör för en fortlöpande information om handelspolitik beräknas 100 000 kr. Informationen skall presentera ställningstaganden i viktiga handelspolitiska frågor och kortfattat redogöra för utvecklingen på olika handelspolitiska områden. I övrigt ökar medelsbehovet under anslaget med 234 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 4 546 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelsdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 546 000 kr.

A 2. Krigsmaterielinspektionen

1969/70 Utgift	149 239
1970/71 Anslag	164 000
1971/72 Förslag	167 000

Krigsmaterielinspektionen inom handelsdepartementet utövar kontroll över tillverkningen av krigsmateriel och handlägger ärenden rörande tillstånd till export av sådan materiel. Inspektionens personal utgörs av krigsmaterielinspektören och två biträden, vilka redovisas under punkten A 1. Handelsdepartementet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Anslag		
Avlöningar	123 500	of.
Sjukvård	1 000	of.
Reseersättningar	3 500	of.
Lokalkostnader	3 000	of.
Expenser	5 000	+ 1 000
Lönekostnadspålägg	28 000	+ 2 000
	167 000	+ 3 000

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Krigsmaterielinspektionen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 167 000 kr.

A 3. Kollegiet för Sverige-information i utlandet

1969/70 Utgift	1 358 000
1970/71 Anslag	1 091 000
1971/72 Förslag	1 217 000

Kollegiet för Sverige-information i utlandet har till uppgift att samordna planeringen och utförandet av information om Sverige i utlandet samt fördela de medel som för ändamålet ställts till förfogande för den av Kungl. Maj:t utsedde ordföranden i kollegiet.

Ordinarie ledamöter i kollegiet är huvudmannen för exportfrämjande åtgärder i handelsdepartementet, chefen för utrikesdepartementets informationsbyrå samt cheferna för Svenska institutet, Svenska turisttrafikförbundet, Sveriges allmänna exportförening och Sveriges radios utlandsprogram. Adjungerade ledamöter är huvudmannen för kulturfrågor i utbildningsdepartementet, chefen för utrikesdepartementets pressbyrå och chefen för Svensk-internationella pressbyrå. Till kollegiet är knutet ett sekretariat, som leds av ordföranden.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kollegiet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	5	of.	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	10	of.	of.
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	464 000	+ 82 000	+ 6 000
Sjukvård	2 000	of.	of.
Reseersättningar (även för utrikes resor)	3 000	+ 57 000	+ 57 000
Lokalkostnader	444 000	+ 231 000	— 74 000
Därav inredningshyra	(—)	(120 000)	(—)
Expenser	72 000	+ 16 000	+ 132 000
Lönekostnadspålägg	107 000	+ 24 000	+ 6 000
	1 092 000	+ 410 000	+ 127 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Inkomster från uthyrda lokaler	1 000	of.	of.
Nettoutgift	1 091 000	+ 409 000	+ 126 000

Kollegiet för Sverige-information i utlandet

1. För vissa utredningar behöver kollegiet anlita utomstående expertis (+ 60 000 kr.).

2. Medlen för inrikes resor har visat sig otillräckliga. Dessutom bör medel anvisas på administrationsanslaget för utrikes resor (+ 57 000 kr.).

3. Särskild hyra bör tas ut av dem som nyttjar den av staten tillhandahållna inredningen i Sverigehuset. Lokalernas skötsel blir dyrare på grund av kostnadshöjningar (+ 231 000 kr.).

4. Medicinsbehovet i övrigt ökar med 62 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 217 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för utrikes resor

(55 000 kr.), publikationer (90 000 kr.) och representation (12 000 kr.). Utgifterna för dessa ändamål bestrids f. n. från kollegiets sakanslag. Anslagsposten till kollegiets verksamhet under reservationsanslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. har räknats ner med samma belopp. För underhåll m. m. av Sverigehusets inredning beräknar jag 20 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kollegiet för Sverige-information i utlandet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 217 000 kr.

A 4. Handelssekreterare

1969/70 Utgift	4 546 021
1970/71 Anslag	5 800 000
1971/72 Förslag	7 970 000

Handelssekreterarnas uppgift är att öka den svenska exporten genom specialiserad kommersiell service särskilt i fråga om marknadsföring. Handelssekreterarna rekryteras från befattningar i eller nära företagsledningen i svenska företag med exportinriktning för tjänstgöring under tre till fem år på marknader, där en ökning av den exportfrämjande verksamheten bedöms lämplig.

Fjorton handelssekreterare är f. n. utsända. I Amerikas förenta stater arbetar en handelssekreterare i vardera Los Angeles, Chicago och Detroit samt två i New York. Den ene av dessa två arbetar i Amerikas förenta stater och Canada med marknadsföringsfrågor för textil-, konfektions- och glasindustrierna medan den andre är chef för den svenska handelskammaren i New York. I Canada finns handelssekreterare i Toronto och Vancouver.

Inom Europa finns en handelssekreterare i Zürich och en i Prag. Den specialiserade kommersiella service som med stöd av staten ges svenska företag på de europeiska marknaderna i övrigt ombesörjs huvudsakligen av svenska utlandshandelskammare.

På övriga industrilandsmarknader finns handelssekreterare i Tokyo och Melbourne.

Tre handelssekreterare arbetar i utvecklingsländer med huvudsaklig uppgift att introducera svenska konsulter och entreprenörer i utvecklingsprojekt. Dessa handelssekreterare är placerade i Mexico City för norra delarna av Latinamerika, i Nairobi för Östafrika och i Beirut för Främre Orienten.

De 14 handelssekreterarkontoren sysselsätter ett sextiotal personer. Förutom handelssekreterarna utgörs personalen av praktikanter med stipendier från kommerskollegium, lokalanställda assistenter samt biträdespersonal.

Hos flertalet handelssekreterare finns en eller två praktikanter. För

innevarande budgetår har medel till stipendier åt dessa anvisats med 650 000 kr., vilket motsvarar 22 stipendier under ett år.

Utgifterna för handelssekreterarnas verksamhet var under budgetåret 1969/70 ca 4,5 milj. kr. och utgjordes till största delen av löner och omkostnader. För innevarande budgetår har anvisats 5,8 milj. kr.

Den under budgetåret 1970/71 påbörjade försöksverksamheten med avgiftsbeläggning av handelssekreterarnas tjänster av konsultkaraktär, uppdragsverksamheten, har ännu inte hunnit ge resultat.

Handelssekreterarna

För budgetåret 1971/72 begärs ökade anslag för expenser till den icke avgiftsbelagda delen av verksamheten, den allmänna verksamheten, med sammanlagt 813 000 kr. Enligt handelssekreterarnas prognoser för samma budgetår kan inkomsterna av uppdragsverksamheten komma att uppgå till sammanlagt 632 000 kr.

Kommerskollegium

Systemet med stipendier för utbildning och praktikanttjänstgöring hos handelssekreterarna har visat sig vara en lyckad satsning. De ungdomar som utses får en god inblick i exportförhållanden och det kunnande de efter hemkomsten förmedlar är också av stort värde för de svenska exportföretagen. Intresset för stipendierna är stort. Antalet sökande var år 1970 ca 300.

Ytterligare fem praktikanter bör beredas plats. För stipendier åt dessa beräknas sammanlagt 150 000 kr. För stipendierna i övrigt bör för budgetåret 1971/72 beräknas ett belopp av 30 000 kr. per praktikant.

Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 uppskattas till 884 000 kr. vilket är en ökning med 234 000 kr. i förhållande till budgetåret 1970/71.

Byggnadsstyrelsen

Bostadskostnaderna för handelssekreterarna beräknas öka med 295 000 kr.

Sveriges allmänna exportförening

Exportföreningen har sedan flera år tillbaka fört fram önskemål att en ny handelssekreterartjänst inrättas för den södra delen av Förenta staterna. Denna tanke bör tas upp på nytt och koordineras med en eventuell förändring av utrikesrepresentationen i sydstaterna.

Inom en snar framtid bör övervägas en förstärkning av handelssekreterarorganisationen i Japan, förslagsvis med ett kontor i Osaka/Kobe-området. Vidare bör två svenska praktikanter knytas till handelssekreterarkontoret i Tokyo.

Departementschefen

Handelssekreterarorganisationen har byggts ut under 1960-talet. Kontorens antal har ökat och de enskilda kontorens kapacitet för handläggning av kvalificerade uppdrag från svenska företag har också väsentligt förbättrats genom höjd kvalitet i kontorens personella och tekniska resurser. Rekryteringen till handelssekreterartjänsterna från personal på företagsledande nivå i svenska företag är god och efterfrågan är stor på kontorens praktikantplatser från väl utbildade ungdomar med handelsinriktning. Handelssekreterarna ersätts i ett ständigt utbyte med svenska företag efter perioder om ca fyra år. Stagnation i handelssekreterarorganisationen undviks och institutionen har kunnat hålla takten med den snabba utvecklingen av marknadsföringstekniken och den hårdnande konkurrensen på våra exportmarknader. De tre handelssekreterarkontor som arbetar i utvecklingsländer har specialiserats på arbete med utvecklingsprojekt av olika slag. Det kommersiella utbytet av denna verksamhet torde få värderas ut inom de närmaste åren. På östmarknaderna har en handelssekreterarverksamhet inletts som ger vid handen att nya vägar för exportfrämjande åtgärder på statshandelsmarknader är framkomliga.

Statens exportfrämjande verksamhet bör alltmer inriktas på att tillföra de svenska exportföretagen kvalificerat kunnande inom marknadsföring. Det utesluter inte att ekonomiska bidrag från staten till initialkostnader i exportaktioner kan verka stimulerande för vissa företags export. Medel härför beräknas under reservationsanslaget till främjande av utrikeshandeln m. m. och de särskilda anslagen för stöd till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin.

Jag anser att handelssekreterarinstitutionen utvecklas till ett gott instrument för att förmedla kvalificerad marknadskonsultation till företagens egna exportaktiviteter och för att stimulera väl planerade exportinitiativ. Bland olika medel som står till buds inom mitt ansvarsområde för att stimulera exporten väljer jag att föreslå att handelssekreterarorganisationen byggs ut kraftigt. Statens bidrag till de svenska utlandshandelskammarna bör successivt dras ner och resurser i stället avdelas för andra former av exportfrämjande verksamhet. Jag kommer vid min anmälan av reservationsanslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. att förorda en utbyggnad av exportrådet för den mindre industrin.

Jag anser att ytterligare fem handelssekreterarkontor bör inrättas, två i Nordamerika och tre i Europa. I Nordamerika bör staten överta den kommersiella representationen från den svenska handelskammaren i New York. Där är redan nu en handelssekreterare chef för handelskammaren. Ett särskilt handelssekreterarkontor inrättas. Jag återkommer till detta vid min anmälan av statsbidrag till svenska handelskammare i utlandet. Handelssekreterarkontor bör vidare upprättas för att bearbeta de sydöstra delarna av Amerikas förenta stater. Därigenom

kompletteras bevakningen i Nordamerika så att en specialiserad kommersiell service finns i de viktigaste marknadsområdena där. En handelssekreterare bör placeras på den expansiva marknaden i norra Italien. I Förbundsrepubliken Tyskland bör en handelssekreterare placeras på den sydtyska marknaden och en överta den kommersiella representationen från den svenska handelskammaren i Düsseldorf. Handelssekreterarkontoren för sydöstra Förenta staterna och norra Italien föranleder omdispositioner i utrikesförvaltningen och bör inte inrättas förrän den 1 januari 1972.

För att genomföra förändringarna i New York och Düsseldorf behöver detta anslag ökas med 740 000 kr. För handelssekreterarkontor i sydöstra Förenta staterna, Italien och södra Tyskland blir kostnaderna för budgetåret 1971/72 225 000 kr., 200 000 kr. och 400 000 kr. Jag har då räknat med att de statliga stipendierna för praktikantplatser vid kamrarna i New York och Düsseldorf förs över till handelssekreterarkontoren. För vart och ett av de tre övriga kontoren har en praktikantplats beräknats. Dessutom beräknar jag 45 000 kr. för en praktikant hos handelssekreteraren i Tokyo. För utgiftsökningar vid nu befintliga kontor beräknar jag 560 000 kr. Anslaget bör ökas med 2 170 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Handelssekreterare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 970 000 kr.

A 5. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	1 289 032	Reservation	388 998
1970/71 Anslag	1 500 000		
1971/72 Förslag	1 900 000		

För nästa budgetår räknar jag med en ökning av kommittéverksamheten. Anslaget bör räknas upp med 400 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 900 000 kr.

A 6. Extra utgifter

1969/70 Utgift	84 795	Reservation	120 627
1970/71 Anslag	50 000		
1971/72 Förslag	50 000		

Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

B. UTRIKESHANDEL M. M.**B 1. Kommerskollegium**

1969/70 Utgift	8 913 163
1970/71 Anslag	9 235 000
1971/72 Förslag	9 609 000

Kommerskollegium är central myndighet för inrikes- och utrikeshandeln, industri och bergshantering samt hantverk och slöjd. Verket är också chefsmyndighet för bergsstaten, sprängämnesinspektionen och elektriska inspektionen.

Chef för kommerskollegium är en generaldirektör. Verket har en utrikes- och utredningsavdelning samt fyra byråer, nämligen bergsbyrån, elektriska byrån, industribyrån och allmänna byrån. Utrikes- och utredningsavdelningen utreder och behandlar frågor på framför allt utrikeshandeln och handelspolitikens områden. Bergsbyrån handlägger frågor rörande gruv- och järnhanteringen, allmänna energi- och bränslefrågor samt frågor rörande utnyttjande av naturtillgångar på kontinentalsockeln, elektriska byrån ärenden angående koncessioner, säkerhetsföreskrifter och tillsyn inom det elektriska området, installatörsbehörighet, statsbidrag och lån för upprustning av elektriska starkströmsanläggningar m. m. och industribyrån frågor som berör annan industri än gruv- och järnhanteringen, ärenden rörande tillsatser till livsmedel, lånegarantiärenden, glesbygdsstödet, frågor om hantverk och slöjd, stödet till Teko- och glasindustrierna samt ärenden som rör sprängämnesinspektionens verksamhet. Till allmänna byråns uppgifter hör främst remissärenden om inrikeshandel och näringar, ärenden rörande tillstånd för utlänning att delta i aktiebolags verksamhet respektive driva näring, fastställande av säkerheter enligt resegarantilagen, kollektiets och lokalstaternas administration samt allmänt samordnande verksamhet i juridiskt och administrativt hänseende.

En sakkunnig har i uppdrag att överväga kommerskollegiets arbetsuppgifter och organisation.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kommerskollegium	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	84	+13	of.
Övrig personal	67	+ 4	of.
	151	+17	of.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kommerskollegium	Dep. chcfen
Anslag			
Avlöningar	6 826 000	+1 138 500	+ 230 000
Sjukvård	20 000	of.	of.
Reseersättningar (även för utrikes resor)	77 000	+ 85 000	+ 15 000
Lokalkostnader	258 000	+ 22 000	+ 22 000
Expenser	483 000	+ 316 900	- 42 000
Därav engångsutgifter	(114 000)	(203 000)	(—)
Lönekostnadspålägg	1 507 000	+ 461 000	+ 214 000
Vissa kostnader för statens gruvegendom	65 000	of.	- 65 000
	9 236 000	+1 2 023 400	+ 374 000

Inkomster vid kommerskollegium, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till oförändrat 1 000 kr.

Kommerskollegium

1. Prisomräkning m. m. 312 000 kr.
2. Utrikes- och utredningsavdelningen bör förstärkas med fem handläggare och två biträden. Vidare bör tre tjänster som byrådirektörer, förste byråsekreterare eller byråsekreterare föras upp på kollegiets personalförteckning (+ 428 200 kr.).
3. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1967: 106, 3LU 42, rskr 295; SFS 1967: 203) skall kollegiet svara för administrativa uppgifter i samband med lagstiftningen om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet. För dessa arbetsuppgifter behövs en byrådirektör och en assistent (+ 111 000 kr.).
4. Efter bemyndigande av riksdagen (prop. 1968: 98, 3LU 63, rskr 333; SFS 1968: 555, 556) har Kungl. Maj:t beslutat att kommerskollegium fr. o. m. den 1 januari 1969 skall meddela tillstånd för utlänning att driva näring. För dessa arbetsuppgifter och för handläggningen av ärenden rörande tillstånd för utlänning att delta i aktiebolags verksamhet m. m. behövs en byrådirektör och en kansliskrivare (+ 98 000 kr.).
5. För övriga uppgifter inom kollegiets allmänna byrå behövs en förstärkning med en byrådirektör samt en materialförvaltare i utbyte mot en expeditionsvakt i reglerad befordringsgång (+ 70 600 kr.).
6. Bergsbyrån bör förstärkas med två byrådirektörer för utredningar rörande statens gruvegendom m. m. och en byrådirektör för kontroll av efterlevnaden av säkerhetsföreskrifterna för borning efter olja på kontinentalsockeln (+ 217 900 kr.).

7. För handläggningen av säkerhetsärenden inom elektriska byrån behövs två avdelningsdirektörer (+ 165 700 kr.).

8. Medel för arvode till konsulter bör anvisas med sammanlagt 250 000 kr., därav för granskning av avbetalningshandeln med bilar 150 000 kr., för frågor i samband med oljeborring på kontinentalsockeln 50 000 kr. samt för utredningar i samband med garantilåneverksamheten 50 000 kr.

9. Ökad verksamhet motiverar att anslagsposten Rescersättningar räknas upp med 82 000 kr. och anslagsposten Expenser med 204 000 kr. För nyanskaffning samt upprustning av möbler och inventarier krävs en ökning av engångsanslag med 84 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 609 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för utredningar rörande statens gruvegendom m. m. på bergsbyrån (6), för konsultarvoden (högst 50 000 kr.) för granskning av avbetalningshandeln med bilar (8) och, efter samråd med chefen för industridepartementet (prop. 1971: 1 bil. 15 s. 53), för viss tillfällig personalförstärkning (150 000 kr.) som behövs för att administrera åtgärder för omställning och företagsutveckling inom TEKO-industrierna inom ramen för ett särskilt program.

Med hänsyn till osäkerheten beträffande utvecklingen av den europeiska integrationsfrågan finner jag det svårt att nu närmare bedöma behovet av sakkunniga vid utrikes- och utredningsavdelningen under nästa budgetår. Om det skulle visa sig nödvändigt att snabbt förstärka kollegiet med ytterligare expertis, kan detta ske efter prövning av Kungl. Maj:t.

Medel för utgifter för statens gruvegendom har fr. o. m. nästa budgetår beräknats under trettonde huvudtitelns anslag C7. Statens gruvegendom. Det föreligger därför inte längre behov av medel för dessa utgifter under detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommerskollegium* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 609 000 kr.

B 2. Sprängämnesinspektionen

1969/70 Utgift	1 109 425
1970/71 Anslag	1 118 000
1971/72 Förslag	1 146 000

Sprängämnesinspektionen är statligt tillsynsorgan för ärenden om explosiva och brandfarliga varor och därmed sammanhängande frågor. Kommerskollegium är chefsmyndighet för inspektionen. I fråga om handläggningen av arbetarskyddsärenden är inspektionen underställd

arbetarskyddsstyrelsen och sprängämnesinspektören är specialinspektör inom yrkesinspektionen.

Inspektionen är under sprängämnesinspektören organiserad på två civila avdelningar och en militär avdelning. Den ena civila avdelningen handlägger ärenden rörande explosiva varor och brandfarliga gaser, den andra ärenden rörande brandfarliga vätskor. Dessutom finns ett för avdelningarna gemensamt kansli med skrivcentral och expedition.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kommerskollegium	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	12	of.	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	17	of.	of.
Anslag			
Avlöningar	773 000	of.	of.
Sjukvård	2 000	of.	of.
Rescersättningar (även för utrikes resor)	80 500	+ 15 500	+ 5 500
Lokalkostnader	50 000	+ 12 000	+ 12 000
Expenser	34 500	+ 8 000	+ 1 000
Därav engångsutgifter	(3 000)	(—)	(—)
Lönekostnadspålägg	178 000	+ 9 500	+ 9 500
Nettoutgift	1 118 000	+ 45 000	+ 28 000

Kommerskollegium

1. Löne- och prisomräkning 28 200 kr.
2. Till rescersättningar för inspektionens tolv handläggande tjänstemän bör disponeras 96 000 kr., i genomsnitt 8 000 kr. per man (+ 12 000 kr.).
3. Ökade medel för inköp av böcker och tidskrifter, vidareutbildning av personalen m. m. (+ 4 800 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sprängämnesinspektionen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 146 000 kr.

B 3. Främjande av utrikeshandeln m. m.

1969/70 Utgift	8 803 362	Reservation	235 169
1970/71 Anslag	7 865 000		
1971/72 Förslag	8 017 000		

Från anslaget bestrids under innevarande budgetår statens utgifter för kommersiell information i utlandet, exportrådet för den mindre in-

dustrin, utrikeshandelsstipendier, bidrag till svenska handelskamrar i utlandet och praktikantverksamhet vid dessa handelskamrar samt för exportfrämjande åtgärder i övrigt.

Kollegiet för Sverige-information i utlandet

Kollegiet för Sverige-information i utlandet hemställer, att anslagsposten höjs med 2,6 milj. kr. till 8 milj. kr.

Kollegiet har till sitt förfogande 8,9 milj. kr. för informationsverksamheten under innevarande budgetår. Härav har 2,5 milj. kr. anvisats från anslag under tredje huvudtiteln och 5,4 milj. kr. från anslag under tionde huvudtiteln, medan 0,8 milj. kr. utgörs av reservationsmedel från föregående budgetår och 200 000 kr. disponeras av särskilda fondmedel.

Som motiv anförs bl. a. att de insatser som under senaste året gjorts i Sydtyskland och i Japan i samband med världsutställningen bör fortsätta på andra marknader. Vidare bör tematiskt upplagda informationsprogram göras som alternativ till de länderinriktade.

Sveriges allmänna exportförening föreslår att till kommersiell information beräknas 5 160 000 kr. I beloppet ingår inte medel till inköp och distribution av informationstidskriften *Sweden Now*.

Svenska turisttrafikförbundet begär att för budgetåret 1971/72 medel för turistvärvande kampanjer utomlands, som nu finansieras från denna anslagspost, anvisas direkt till förbundet över dess statsanslag. Kollegiet vill inte motsätta sig detta.

Kollegiet anmäler att det reservationsanslag på 1,4 milj. kr. som anvisades på tionde huvudtiteln för inredning av Sverige-huset för budgetåret 1968/69 (prop. 1968: 1 bil. 12 s. 24) överskridits med 539 102 kr. Statskontoret, byggnadsstyrelsen och riksrevisionsverket har yttrat sig i ärendet.

Exportrådet för den mindre industrin

Exportrådet har för budgetåret 1970/71 erhållit 605 000 kr. av anslagsmedel för att täcka dess administrationskostnader samt därutöver 60 000 kr. av särskilda fondmedel för handläggning av marknadsundersökningar. Rådet begär en uppräknig av anslaget med 313 000 kr. I beloppet ingår 100 000 kr. för marknadsundersökningar, löncostnader om 62 000 kr. för den handläggare för marknadsundersökningsfrågor som nu avlönas med medel från handels- och sjöfartsfonden och 30 000 kr. för att täcka kostnaderna för en periodisk skrift. Återstoden, 181 000 kr., avser löne- och prisräkning.

Kommerskollegium tillstyrker förslaget.

Utrikeshandelsstipendier m. m.

Från denna delpost bestrids utgifter för utrikeshandelsstipendier enligt bestämmelserna i kungörelsen (1949: 528) om statens utrikeshandelsstipendier.

Kommerskollegium föreslår att för ändamålet beräknas oförändrat 50 000 kr.

Svenska handelskammare i utlandet

För budgetåret 1970/71 har de svenska handelskamrarna i utlandet beviljats statsbidrag enligt de grunder för vilka redogjordes i statsverkspropositionerna åren 1964 och 1965 (prop. 1964: 1 bil. 12 s. 40 och prop. 1965: 1 bil. 12 s. 52). Statsbidraget utgörs av dels ett allmänt bidrag motsvarande 50 % av handelskamrarnas intäkter från medlemsavgifter, dels bidrag till lönerna för handelskamrarnas chefer med belopp som varierar mellan 40 000 och 48 000 kr. Hälften av det allmänna bidraget betalas ut direkt till handelskamrarna och hälften till en handelskamrarnas fond.

För budgetåret 1970/71 har anvisats 1 360 000 kr. att fördelas mellan handelskamrarna i London, New York, Paris, Düsseldorf, Madrid, Wien, Brüssel, Haag, Buenos Aires, Sao Paulo och handelskamrarnas fond. Av beloppet avser 895 000 kr. allmänna bidrag, 426 000 kr. chefslönebidrag och 39 000 kr. bidrag till ATP-avgifter.

Svenska utlandshandelskamrarnas förening hemställer att delposten till handelskamrarna räknas upp med 395 000 kr. Av denna höjning utgör 110 000 kr. höjda chefslönebidrag, 91 000 kr. automatisk höjning av allmänna bidrag i förhållande till medlemsintäkterna, 4 000 kr. höjda ATP-avgifter och ca 190 000 kr. ett bidrag beräknat på nettointäkterna av serviceavgifter.

Kommerskollegium tillstyrker höjning av baslönebidraget och uppräkning av bidraget till ATP-avgifter. Chefslönebidragen har utgått med oförändrat belopp sedan 1963 och har därför undergått en betydande värdoförsämring sedan de fastställdes. Däremot avstyrker kollegiet att nettoberäknade serviceavgifter läggs till grund för beräkning av det allmänna bidraget.

Redogörelse för de svenska handelskamrarna i New York och Düsseldorf.

Svenska handelskammaren för Amerikas förenta stater grundades år 1906. Den hade år 1969 264 svenska och 396 amerikanska medlemmar. Kammarcn har huvudkontor i New York och ett filialkontor i San Francisco. Kammarcn har en styrelse i New York och en i San Francisco. Den svenske handelssekreteraren i New York är tillika kammarcns verkställande direktör. Han avlönas helt av staten. Kammarcn har, liksom andra svenska utlandshandelskamrar, uppgifter dels som

serviceorgan dels som intresseorgan. Kammarens personal består av verkställande direktören, chefen för filialkontoret i San Francisco, ytterligare en handläggande fast anställd tjänsteman, tre praktikanter (statsstipendiater), tidvis praktikanter från privata organ samt biträdespersonal.

Den svenska handelskammaren i Förbundsrepubliken Tyskland grundades år 1959. År 1969 hade den 264 medlemmar i Sverige och 158 i verksamhetslandet. Kammarens verksamhet som serviceorgan för handel mellan Sverige och Tyskland och intresseorgan för sina medlemmar leds av en verkställande direktör som till sitt förfogande har tre fast anställda handläggande tjänstemän, tre statsstipendiater och biträdespersonal.

Praktikanter vid de svenska handelskamrarna i utlandet

Till praktikantverksamhet har för budgetåret 1970/71 anvisats 350 000 kr.

Svenska utlandshandelskamrarnas förening hemställer för budgetåret 1971/72 om en ökning med 360 000 kr. till 710 000 kr. Av detta belopp utgör ca 40 000 kr. en höjning av stipendiebeloppen för befintliga praktikanter och återstoden en utökning av antalet helårsstipendier från 23 till 38, fördelade på 29 helårs- och 18 halvårsstipendier.

Kommerskollegium tillstyrker att stipendiebeloppen räknas upp. Där emot anser sig kollegiet inte kunna tillstyrka utökning av antalet praktikanter. En utbyggnad av denna storlek bör tas upp till bedömning i samband med pågående utredning av den exportfrämjande verksamheten.

Exportfrämjande åtgärder i övrigt

Till exportfrämjande åtgärder i övrigt har för innevarande budgetår anvisats 100 000 kr.

Sveriges allmänna exportförening föreslår att ett särskilt anslag anvisas med 1 995 000 kr. för grundläggande exportfrämjande verksamhet såsom produktion och distribution av marknadshandböcker, inköp av handelsstatistik och annan grundläggande marknadsinformation, finansiering av marknadsundersökningar och marknadsanalyser, uppbyggande av en dokumentationscentral med utnyttjande av datateknik, anordnande av konferenser och seminarier om olika marknader samt genomförande av marknadsföringsaktiviteter inom ramen för exportsamverkansgrupper.

Kommerskollegium tillstyrker ett beredskapsanslag för att tillgodose de skilda exportfrämjande åtgärder som efter närmare samråd med exportföreningen och andra berörda intressenter kan finnas vara önskvärda och ändamålsenliga. Ett sådant anslag bör enligt kollegiets mening tas upp till belopp av 1,5 milj. kr.

Departementschefen

Medlen till kollegiet för Sverige-information i utlandet ökades i fjol med 400 000 kr. till 5,4 milj. kr. De disponeras för exportfrämjande och turistvärvande åtgärder. Med dessa medel har också bestritts vissa omkostnader i verksamheten vid kollegiet. Medel för sådana ändamål, tillsammans 157 000 kr., bör som jag föreslagit i det föregående för nästa budgetår ej föras upp under detta anslag utan under kollegiets förvaltningsanslag.

Det av riksdagen år 1968 beviljade reservationsanslaget för inredning av Sverige-huset har inte räckt till för avsett ändamål. Vissa merutgifter har uppkommit på grund av ändrade eller oförutsedda förhållanden. Dessa förhållanden utreds f. n.

De medel som förts upp för kollegiet under anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. har ännu inte disponerats i sin helhet. Odisponerade medel som väl täcker överskridandet kvarstår. Jag föreslår sålunda att reserverade medel på anslaget får användas för att täcka kvarstående kostnader för inredning av Sverigehuset. Jag beräknar erforderligt belopp till ca 460 000 kr.

Kollegiet bör utnyttja de medel som ställs till dess förfogande under detta anslag för åtgärder som stöder företagens exportansträngningar och den turistvärvande verksamheten direkt och på ett konkret säljfrämjande sätt. Med anlitande av bl. a. medel från detta anslag har nya metoder för den exportfrämjande verksamheten kunnat utvecklas. Tidigare utnyttjades anslaget i stor utsträckning till informationsförmedling vid mässor och utställningar. De nya metoderna avser stöd i flera led av exportmarknadsföringen alltifrån analys av marknaden till säljstöd vid produktens introduktion.

De medel som ställs till förfogande under detta anslag bör sättas in på åtgärder som inte primärt är länderbundna utan inriktade på branschprojekt och temabundna aktiviteter. Åtgärderna bör i görligaste mån samordnas med sådana av allmäninformativ art, som finansieras från anslag under tredje huvudtiteln. Jag beräknar medelsbehovet på förevarande område till 5 243 000 kr.

Genom dispositioner från handels- och sjöfartsfonden, som nu är helt disponerad, har tillgodosetts ändamål av grundläggande exportfrämjande art som berör exportföreningens centrala verksamhet. Föreningen begär nu att medel skall anslås på riksstaten för dessa ändamål. Jag kan inte biträda det förslaget. Resultatet av exportfrämjandeutredningens arbete får avvaktas.

Statens organ för exportstöd, exportrådet för den mindre industrin, bör förstärkas. Jag beräknar den erforderliga ökningen till 250 000 kr.

Utrikeshandelsstipendier enligt bestämmelserna i kungörelsen (1949: 528) om statens utrikeshandelsstipendier efterfrågas inte i en utsträck-

ning som motiverar en fortvaro. Jag anser därför att de bör dras in och har följaktligen inte beräknat några medel för förevarande ändamål.

Bidraget till de svenska handelskamrarna i utlandet bör för nästa budgetår räknas ner med 266 000 kr. Minskningen föranleds av de förändrade organisatoriska förhållanden, som jag redogjort för vid min anmälan av reservationsanslaget A 4. Handelssekreterare. När grunderna för statsbidrag bestämdes av riksdagen efter förslag i statsverkspropositionerna åren 1964 och 1965 (prop. 1964: 1 bil. 12 s. 40 och prop. 1965: 1 bil. 12 s. 52) motiverades statsbidraget med att kamrarna skulle ombesörja handläggningen av kommersiella ärenden i sina verksamhetsområden. När ansvaret för dessa ärenden i New York och Düsseldorf övertas av handelssekreterare, kan kamrarna inrikta sin verksamhet på den ursprungliga funktionen som intresseorgan för medlemmarna.

Med anledning av den föreslagna förändringen i New York och Düsseldorf minskar medelsbehovet för praktikantverksamheten vid handelskamrarna med 86 000 kr.

Bidrag till Svenska slöjdföreningens verksamhet lämnas under innevarande budgetår från anslaget B 5. Bidrag till Svenska slöjdföreningen. Detta anslag bör inte längre tas upp på riksstaten. I stället beräknar jag under förevarande anslag ett med 100 000 kr. till 300 000 kr. höjt bidrag till föreningen. För exportfrämjande åtgärder i övrigt beräknar jag en ökning med 161 000 kr., främst för vidare utveckling av metoder för exportstödet.

Anslaget bör föras upp med sammanlagt 8 017 000 kr. Härav beräknas till kollegiet för Sverige-information i utlandet 5 243 000 kr., till exportrådet 855 000 kr., till utlandshandelskamrarna 1 094 000 kr., till praktikantverksamheten där 264 000 kr., till Svenska slöjdföreningen 300 000 kr. samt till exportfrämjande åtgärder i övrigt 261 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. godkänna vad jag anfört om dispositionen av medel från anslaget Främjande av utrikeshandeln m. m. för att täcka kostnader för inredning av Sverigehuset.
2. till Främjande av utrikeshandeln m. m. för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 017 000 kr.

B 4. Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete

1969/70 Utgift	390 632	Reservation	240 405
1970/71 Anslag	130 000		
1971/72 Förslag	100 000		

Från anslaget bestrids utgifter för svenskt deltagande i olika former av nordiskt samarbete, bl. a. i nordiska ministerkommittén för ekono-

miskt samarbete, nordiska ekonomiska samarbetsutskottet och nordiska kommittén för konsumentfrågor.

Departementschefen

Under detta anslag uppskattar jag medelsbehovet för nästa budgetår till 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

B 5. Bidrag till vissa internationella byråer m. m.

1969/70 Utgift	238 489
1970/71 Anslag	291 000
1971/72 Förslag	347 000

Från anslaget bestrids utgifter för Sveriges deltagande i vissa internationella organ. För budgetåret 1971/72 torde under anslaget medel beräknas enligt följande.

	1970/71	1971/72	Ändring
1. Internationella byrån i Paris för utställningar (jfr prop. 1947: 1 bil. 12 s. 156)	6 000	12 000	+ 6 000
2. Internationella byrån (WIPO/ BIRPI) i Genève (jfr prop. 1956:1 bil. 12 s. 161, 1963:1 bil. 12 s. 152)	77 000	125 000	+ 48 000
3. Internationella rådgivande bomullskommittén (ICAC) (jfr prop. 1951:47)	11 000	13 000	+ 2 000
4. Internationella studiegruppen för bly- och zinkfrågor (jfr prop. 1960:1 bil. 12 s. 284)	9 000	9 000	of.
5. Internationella kaffeorganisationen (jfr prop. 1962:1 bil. 12 s. 281)	130 000	130 000	of.
6. Internationella gummistudiegruppen (jfr prop. 1966:1 bil. 12 s. 168)	8 000	8 000	of.
7. Övrigt	50 000	50 000	of.
	291 000	347 000	+56 000

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till vissa internationella byråer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 347 000 kr.

B 6. Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin

1970/71 Anslag	5 375 000
1971/72 Förslag	4 700 000

Från anslaget bestrids utgifter för exportfrämjande åtgärder i form av bl. a. bidrag till vissa tröskelkostnader (prop. 1970: 41, SU 61, BaU 23, rskr 165 och 188). Bestämmelser återfinns i särskilda av Kungl. Maj:t den 29 juni 1970 utfärdade föreskrifter.

Kommerskollegium

För exportfrämjande åtgärder för TEKO-industrierna och den manuellt arbetande glasindustrin bör för budgetåret 1971/72 anvisas 4 700 000 kr. fördelade med 4 200 000 kr. på TEKO-industrierna och 500 000 kr. på den manuellt arbetande glasindustrin.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår tas upp med 4 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 700 000 kr.

B 7. Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	675 000

Från anslaget bestrids utgifter för täckande av förluster på grund av statsgarantier för lån till TEKO-industrierna och den manuellt arbetande glasindustrin (prop. 1970: 41, SU 61, BaU 23, rskr 165 och 188).

Statsgaranti beviljas enligt särskilda av Kungl. Maj:t den 29 juni 1970 utfärdade föreskrifter.

Kommerskollegium

Ramen för statsgarantier för lån till TEKO-industrierna och den manuellt arbetande glasindustrin bör för budgetåret höjas med 8,5 milj. kr., varav 7,5 milj. kr. för TEKO-industrierna och 1 milj. kr. för glasindustrin.

För att täcka förluster på grund av sådana garantier bör för samma budgetår anvisas 675 000 kr. fördelade med 600 000 kr. på TEKO-industrierna och 75 000 kr. på den manuellt arbetande glasindustrin.

Departementschefen

Jag biträder kommerskollegiets förslag. Ramen för statliga garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin bör sålunda för nästa budgetår höjas med 8,5 milj. kr. till 17 milj. kr. Vidare bör anslaget till förlusttäckning för nästa budgetår tas upp med 675 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. medge att för budgetåret 1971/72 ramen för statsgaranti för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin höjs till sammanlagt 17 000 000 kr.
2. till *Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 675 000 kr.

C. PRIS-, KONKURRENS- OCH KONSUMENTFRÅGOR**C 1. Marknadsrådet**

1969/70 Utgift	1310 038
1970/71 Anslag	419 000
1971/72 Förslag	612 000

¹ Anslaget Näringsfrihetsrådet.

Den 1 januari 1971 trädde lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring i kraft. Marknadsrådet handlägger ärenden enligt nämnda lag och har övertagit handläggningen av ärenden enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet, vilken tidigare åvilat näringsfrihetsrådet. Slutligen skall marknadsrådet handlägga ärenden enligt förslag till lag om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor, vilken avses träda i kraft den 1 juli 1971.

Marknadsrådet består av ordförande och vice ordförande samt åtta andra ledamöter, av vilka två är särskilda ledamöter, en för ärenden om konkurrensbegränsning och en för ärenden om otillbörlig marknadsföring jämte ärenden om otillbörliga avtalsvillkor. Av övriga ledamöter företräder tre företagariintressen och tre konsument- och löntagariintressen. Hos rådet finns två sekreterare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Marknadsrådet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	3	+1	of.
Övrig personal	2	+1	of.
	5	+2	of.
Anslag			
Avlöningar	302 200	+176 500	+135 300
Sjukvård	200	+ 300	300
Rescersättningar (även för utrikes resor)	15 000	+ 19 000	+ 14 000
Lokalkostnader	11 400	+ 9 400	+ 8 300
Expenser	20 200	+ 4 800	of.
Därav engångsutgifter	(12 000)	(7 000)	(5 000)
Lönekostnadspålägg	70 000	+ 45 000	+ 35 100
	419 000	+255 000	+193 000

Marknadsrådet

1. Löne- och prisomräkning samt omräkning av medel för marknadsföringsärenden, vilka endast avsåg halva budgetåret 1970/71, 132 000 kr.

2. För handläggning av ärenden enligt förslaget till lagen om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor behövs ytterligare en sekreterare och ett biträde (+ 123 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 612 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare sekreterare och den ökning i övrigt av marknadsrådets verksamhet, som följer av tillämpningen av den föreslagna lagen om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Marknadsrådet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 612 000 kr.

C 2. Näringsfrihetsombudsmannen

1969/70 Utgift	1 205 049
1970/71 Anslag	1 391 000
1971/72 Förslag	1 401 000

Näringsfrihetsombudsmannen handhar uppgifter som tillkommer honom enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet (omtryckt 1970: 418).

Näringsfrihetsombudsmannen biträds i sin tjänsteutövning närmast av en ställföreträdare samt två byråchefer. Verksamheten är uppdelad på fem rotlar, av vilka två förestås av byråcheferna och tre av byrådirektörerna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Ombuds- mannen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	15	+ 1	of.
Övrig personal	5	of.	of.
	20	+ 1	of.
Anslag			
Avlöningar	1 061 500	+ 48 000	of.
Sjukvård	5 000	— 3 000	of.
Resersättningar (även för utrikes resor)	16 000	of.	of.
Lokalkostnader	44 000	+ 3 000	+ 1 000
Expenser	19 500	of.	— 1 000
Lönekostnadspålägg	245 000	+ 21 000	+ 10 000
	1 391 000	+ 69 000	+ 10 000

Näringsfrihetsombudsmannen

1. Löne- och prisomräkning 8 000 kr.
2. En ny tjänst i Ae 24 erfordras för att få möjlighet att befordra kvalificerad yngre personal (+ 60 000 kr.).
3. Anslag bör anvisas till Lokalkostnader: övriga utgifter för städning (+ 1 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Näringsfrihetsombudsmannen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 401 000 kr.

C 3. Konsumentombudsmannen

1969/70 Utgift	—
1970/71 Anslag	870 000
1971/72 Förslag	1 515 000

Konsumentombudsmannen handhar uppgifter som tillkommer honom enligt lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring, vilken trädde i kraft den 1 januari 1971. Ombudsmannen skall också handha uppgifter enligt förslag till lag om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor, vilken avses träda i kraft den 1 juli 1971.

Konsumentombudsmannen biträds i sin tjänsteutövning närmast av en ställföreträdare.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Ombuds- mannen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	5	+1	+1
Övrig personal	7	+2	of.
	12¹	+3	+1
Anslag			
Avlöningar	545 000	+541 000	+508 000
Sjukvård	2 000	+ 2 000	+ 1 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	19 000	-11 000	+ 7 000
Lokalkostnader	51 000	-1 68 000	-1 56 000
Expenser	128 000	-1 36 000	-1 54 000
Därav engångsutgifter	(85 000)	(10 000)	(2 000)
Lönekostnadspålägg	125 000	+136 000	-1 127 000
	870 000	+722 000	+645 000

¹ Härtill kommer ett nu inte bestämt antal arvodesbefattningar.

Konsumentombudsmannen

1. Omräkning till helårsanslag 516 000 kr.
2. För handläggning av ärenden enligt den föreslagna lagen om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor behövs tjänster för ytterligare en byråchef, en assistent och ett biträde (+ 203 000 kr.).
3. Reseersättningar bör räknas upp ytterligare (+ 3 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 1 515 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för ytterligare en tjänsteman för handläggning av ärenden enligt förslaget till lag om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konsumentombudsmannen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 515 000 kr.

C 4. Statens pris- och kartellnämnd

1969/70 Utgift	8 693 586
1970/71 Anslag	9 136 000
1971/72 Förslag	9 410 000

Statens pris- och kartellnämnd skall följa utvecklingen av och främja allmän kändedom om pris- och konkurrensförhållandena inom näringslivet med undantag för bank- och försäkringsväsendet. Nämnden för ett kartellregister och utför sådana utredningar som behövs vid konkurrensbegränsningslagens tillämpning samt för den löpande prisövervakningen och därmed sammanhängande struktur- och marknadsföringsfrågor. Nämnden är huvudorgan för den statliga konsumentupplysningen på prisområdet.

Nämnden leds av en styrelse med 13 ledamöter, av vilka fem representerar företagarintressen och fem allmänna konsument- och löntagarintressen. Inom nämnden finns under generaldirektören fyra utredningsbyråer, en statistisk byrå samt en upplysningssektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nämnden	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	83	+8	of.
Övrig personal	77	+2	of.
	160	+10	of.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nämnden	Dep. chefen
Anslag			
Avlöningar	6 151 000	+ 459 000	+ 9 000
Sjukvård	26 000	of.	of.
Reseersättningar (även för utrikes resor)	117 000	+ 19 000	+ 8 000
Lokalkostnader	212 000	+ 41 000	+ 13 000
Expenser	629 000	+ 217 000	+ 106 000
Därav engångsutgifter		(45 000)	(30 000)
Allmän upplysningsverksamhet	600 000	+ 90 000	+ 60 000
Lönekostnadspålägg	1 401 000	+ 186 000	+ 78 000
	9 136 000	+ 1 012 000	+ 274 000

Statens pris- och kartellnämnd

1. Löne- och prisomräkning m. m. 178 000 kr.
2. För att kunna uppfylla gällande målsättningar har nämnden funnit erforderligt med en personalförstärkning om tre byrådirektörer, en förste byråsekreterare, två förste aktuarier, två amanuenser och två förste kontorsskrivare (+ 622 000 kr.).
3. Ökade kostnader för databehandling för storföretagsregistrets räkning och för en förväntad ökad användning av databehandling i nämndens undersökningar (+ 40 000 kr.).
4. För utgivande av samlingsvolymen Näringsfrihetsrådets beslut och för ökade kostnader för publikationerna Pris- och kartellfrågor och Prisaktuellt behövs ytterligare medel (+ 50 000 kr.).
5. Försöksverksamhet i vissa län med regional konsumentupplysning (+ 90 000 kr.).
6. Kostnader till följd av ökat lokalinnehav (+ 32 000 kr.).

Departementschefen

I översikten har redogörelse lämnats för Kungl. Maj:ts förordnande om prisstopp. För att handlägga uppgifter som härigenom tillkommit hos statens pris- och kartellnämnd har ytterligare personal och lokaler måst anskaffas under innevarande budgetår. För kostnader som orsakats av prisstoppet och som inte ryms under anslaget för budgetåret 1970/71 torde Kungl. Maj:t komma att medgiva överskridande. Efter som prisstoppet avsetts vara temporärt har medel för dess handläggning inte beräknats för budgetåret 1971/72.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 9 410 000 kr. Jag har därvid beräknat 60 000 kr. för försöksverksamhet med regional konsumentupplysning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Statens pris- och kartellnämnd* för budgetåret 1971/72 an-
visa ett förslagsanslag av 9 410 000 kr.

C 5. Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	5 764 232
1970/71 Anslag	6 282 000
1971/72 Förslag	6 736 000

Statens institut för konsumentfrågor är ett centralt forsknings- och upplysningsorgan och har till uppgift att verka för att arbetsförhållandena i enskilda hem och kollektiva hushåll rationaliseras samt för att produktion och konsumtion inriktas på goda och ändamålsenliga konsumentvaror.

Institutet leds av en styrelse som består av sex av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter samt chefen för institutet. Inom institutet finns tre undersökningsavdelningar, en hemkonsulentenhet, en upplysningsavdelning samt ett kansli.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	39	+13	÷1
Övrig personal	53	+ 4	of.
	92	÷17	÷1
Anslag			
Avlöningar	3 443 000	+ 779 000	+ 46 000
Sjukvård	15 000	+ 4 000	÷ 1 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	61 000	+ 34 000	+ 8 000
Lokalkostnader	519 000	+ 9 000	+ 9 000
Expenser	1 337 000	+ 349 000	+166 000
Därav engångsutgifter	(6 000)	(88 000)	(58 000)
Omkostnader i anledning av uppdrag	2 000	of.	of.
Kursverksamhet	120 000	÷ 210 000	÷130 000
Lönekostnadspålägg	785 000	+ 270 000	+ 94 000
	6 282 000	÷1 655 000	÷ 454 000

Inkomster vid statens institut för konsumentfrågor, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 1 300 000 kr. (1970/71 1 290 000 kr.).

Statens institut för konsumentfrågor

1. Löne- och prisomräkning m. m. 192 120 kr.
2. I undersökningsavdelningarnas arbetsuppgifter ingår forsknings- och provningsverksamhet inom ett betydande antal ämnesområden samt såväl nationella som internationella samarbetsuppgifter. Därtill kommer att personalen i egenskap av fackmän skall medverka vid offentliggörandet av arbetsresultaten. För att de tre avdelningarna skall kunna uppfylla de krav som ställs, erfordras en omedelbar förstärkning med en förste intendent, två byrådirektörer, två förste byråingenjörer, en ingenjör, två konsulenter, två assistenter samt en tekniker. För att möjliggöra nyrekrytering av hushållstekniker bör vidare två tjänster som institutionsbiträden utbytas mot tekniker (746 125 kr.).
3. Inom upplysningsavdelningen har den sedan fem år bedrivna försöksverksamheten med utarbetande av studiematerial lett till så goda resultat, att en byrådirektörstjänst bör inrättas. För breddning av redaktionens verksamhet föreslås två redaktörstjänster. Vidare erfordras en tjänst som bibliotekarie för att såväl undersöknings- som upplysningsverksamheten skall erhålla erforderlig biblioteksservice (247 156 kr.).
4. Arbetsuppgifterna för avdelningsdirektören och chefen för kansliet omfattar även att biträda chefen för institutet i utrednings- och planeringsfrågor. Med hänsyn till kansliets funktioner och därav betingade storlek (18 fasta tjänster och fyra årsbefattningar) samt det ansvar som åvilar förste byråsekreteraren och ställföreträdaren för avdelningsdirektören bör denna befattning höjas till byrådirektör i Ae 28 (16 398 kr.).
5. Institutet ansvarar sedan den 1 juli 1970 för den centrala handläggningen av hemkonsulentfrågorna. Personalen härför är klart otillräcklig, varför enheten bör förstärkas med en konsulent och en kontors-skrivare (107 221 kr.).
6. Uppräkning av följdkostnaderna för extra personal erfordras (+ 13 400 kr.).
7. Lokalkostnader (+ 1 000 kr.).
8. Inom anslagsposten Expenser behövs ett engångsbelopp för belysning i lokalerna Rålambsvägen 8 (+ 56 200 kr.). Utgiften för representation bör upptas som särskild post (+ 5 000 kr.). Delposten Övriga expenser, vari bl. a. ingår kostnader för presskonferenser, vissa annonskostnader, pressmeddelanden, pressklipp m. m., förbrukningsmaterial för undersökningsavdelningarna samt biblioteket, bör räknas upp (+ 60 000 kr.).
9. Anslagsposten Kursverksamhet, som avser vissa utgifter för hemkonsulentverksamheten ute i länen, är klart underdimensionerad och bör räknas upp för att maximal effekt av nuvarande organisation skall erhållas. Institutet föreslår att anslagsposten upptas som reservationsanslag (+ 210 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 6 736 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en konsulent vid konsulentenheten samt för förbättrad belysning i institutets lokaler.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 6 736 000 kr.

C 6. Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.

1969/70 Utgift	362 000	Reservation	103 200
1970/71 Anslag	344 000		
1971/72 Förslag	374 000		

Anslaget är uppdelat på tre delposter.

Från delpost 1 bestrids utgifter för tekniska undersökningar vid annat organ men som planeras och leds av personal vid institutets undersökningsavdelningar.

Från delpost 2 bestrids utgifter för utställningar och studiemateriel. Inkomster av försäljning av studiemateriel tillförs anslaget.

Från delpost 3 bestrids utgifter för anskaffning av apparatur och annan utrustning för undersökningsavdelningarna.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Dep.chefen
Anslag			
Delpost 1	118 000	+ 282 000	- 15 000
Delpost 2	170 000	+ 150 000	+ 15 000
Delpost 3	56 000	+ 44 000	of.
	344 000	+ 476 000	+ 30 000

Statens institut för konsumentfrågor

1. Anslaget under delpost 1 är avsett för undersökningsprojekt som institutet helt eller delvis kan få utförda vid annan instans mot ekonomisk ersättning. Institutet anser det angeläget kunna planera och genomföra även större undersökningar utan att behöva begära bidrag utifrån och föreslår därför en uppräknig av delposten (+ 282 000 kr.).

2. Med den ökade aktiviteten på det regionala planet som utvecklingen medfört har kraven på institutet att visa flera vandringsutställningar ökat. Därtill kommer behovet av en breddning av denna verk-

samhet som betingas av hemkonsulentverksamheten för vilken institutet från den 1 juli 1970 har den centrala ledningen. Delposten 2 bör därför räknas upp (+ 150 000 kr.).

3. Med hänsyn till den nuvarande verksamhetens inriktning och omfattning föreligger ett ökat medelsbehov för delpost 3. Utveckling av provningsmetoder kräver ny teknisk apparatur och utrustning samtidigt som genomförandet av provningar med minsta möjliga personalinsats också fordrar investering i utrustning. Den tidigare reservationen beräknas vara förbrukad vid innevarande budgetårs utgång. Institutet föreslår därför en anslagshöjning för denna post (+ 44 000 kr.).

Departementschefen

Jag förordar att anslaget höjs med 30 000 kr. bl. a. med hänsyn till det ökade behovet av upplysningsmaterial för hemkonsulenterna och hemställen, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för konsumentfrågor: Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 374 000 kr.

C 7. Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning

1969/70 Utgift	3 611 880	Reservation	2 506 438
1970/71 Anslag	4 294 000		
1971/72 Förslag	4 394 000		

Statens konsumentråd är samordningsorgan på konsumentområdet och har till uppgift att bl. a. främja och stödja initiativ till forskning, upplysning eller andra åtgärder till nytta för konsumenterna. Enligt Kungl. Maj:ts förordnande skall rådet fördela statsmedel för forskning och konsumentupplysning samt övervaka att medel som rådet fördelar kommer till avsedd användning.

Rådet leds av en styrelse med 15 av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter som bl. a. representerar allmänna konsument- och löntagarintressen samt företagarintressen. Inom styrelsen finns ett arbetsutskott. Rådet har ett kansli som förestås av en sekreterare.

Av anslaget för budgetåret 1969/70 fick högst 485 000 kr. tas i anspråk för avlöningar och omkostnader. De faktiska utgifterna för administrationen uppgick detta år till 484 890 kr. För budgetåret 1970/71 har beräknats högst 531 000 kr. för avlöningar och omkostnader.

Statens konsumentråd

Behovet av åtgärder till skydd och stöd för konsumenterna har under de senaste åren alltmer kommit till uttryck. De viktiga problem som aktualiserats ställer emellertid anspråk i sådan omfattning, att rådet

och andra statliga konsumentorgan inte kunnat infria ens tillnärmelsevis alla de viktigaste krav på åtgärder som efterhand förs fram från olika konsumentgrupper.

Huvuddelen av rådets anslag har under senare år gått till rådets egen verksamhet och till centrala statliga eller statsunderstödda institutioner. Särskilt verksamheten i rådets egen regi har expanderat starkt. Ledamöter och tjänstemän hos rådet har i stor utsträckning också tagits i anspråk för deltagande i det internationella samarbetet bl. a. inom Europarådet och OECD.

Bland pågående verksamheter bör särskilt nämnas Allmänna reklimationsnämnden. Allmänhetens snabbt växande intresse för nämnden kan väntas fortsätta, och det är angeläget att verksamhetsområdet, som f. n. måst begränsas i vissa avseenden, kan vidgas. Det är vidare viktigt att alla problem som fångas upp i nämnden blir mera ingående analyserade i syfte att söka undanröja de mera generella brister som dokumenterats. Detsamma gäller försöksverksamheten med lokala konsumentkommittéer.

Ett annat resurskrävande projekt är arbetet inom färgtelevisionområdet. Rådet agerar härvid som initiativtagare och anslagsgivare. Det mångåriga arbetet på området väntas kunna leda fram till standardiserade metoder för mätning av egenskaper och fastställande av VDN-fakta för TV-mottagare, för såväl svart/vitt som färg.

Rådet föreslår, att reservationsanslaget höjs med 2 706 000 kr. till 7 milj. kr. och att därvid får tas i anspråk 829 000 kr. för rådets egna avlöningar och omkostnader. Rådets sekretariat, som f. n. består av fem extra ordinarie befattningshavare samt 28 extra befattningshavare och arvodister inom Allmänna reklimationsnämnden och utrednings- och forskningsverksamheten, föreslås därvid utökas med en byråchef, en förste byråsekreterare eller byrådirektör, en assistent samt ett kontorsbiträde.

Departementschefen

Jag uppskattar medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 4 394 000 kr. Av detta belopp räknar jag högst 540 000 kr. för rådets egna avlöningar och omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 394 000 kr.

C 8. Bidrag till Varudeklarationsnämnden

1969/70 Utgift	900 000
1970/71 Anslag	1 000 000
1971/72 Förslag	1 000 000

Varudeklarationsnämnden (VDN) har till uppgift att verka för ökad användning av upplysande varudeklarationer och att därvid särskilt tillse, att dessa blir vederhäftiga och i lämplig omfattning enhetligt utformade. Nämnden består av en av Kungl. Maj:t förordnad ordförande och 13 andra ledamöter, som utses av olika myndigheter och intresseorganisationer.

Varudeklarationsnämnden

De krav som både konsumenter och näringsliv har rätt att ställa på VDN är bl. a. snabb och omfattande normproduktion, effektiv marknadsföring av normerna samt effektiv information till konsumenter, handel och producenter.

Härtill kommer kravet att VDN-normerna skall resultera i en upplysning från producenter till konsumenter och detaljhandel, som är både saklig och opartisk.

VDN:s arbetsuppgifter kan indelas i dels sådana som hör till normproduktionen, dels sådana som fordras för att VDN Fakta skall få innehåll och utformning som svarar mot de olika marknadsintressenternas krav. Arbetsuppgifter inom marknadsföring och information är vidare en förutsättning för att normerna bl. a. skall få hög marknadstäckning och VDN Fakta hög efterfrågan. I normproduktionen är följande varuområden aktuella, nämligen livsmedel, kläder och textil heminredning, elapparater för hem och hushåll, hemelektronik, möbler, sport- och fritidsvaror, typhus, kemisk-tekniska artiklar samt inom tjänstesektorn försäkringar och sällskapsresor.

Verksamheten finansieras av bidrag från staten och organisationer samt av de företag som utnyttjar VDN Fakta. Företagen betalar avgifter för rätten att använda VDN:s märke, f. n. 450 kr. per norm i genomsnitt, samt står för anskaffnings- och provningskostnader för den kontroll VDN utövar. Härtill kommer för VDN-arbetet betydelsefulla insatser som näringslivet gör genom att kostnadsfritt ställa experter till förfogande och låta VDN få del av dess tekniska "know how".

Förutom bidrag från statsbudgeten erhåller VDN anslag från statens konsumentråd. Under 1969/70 har konsumentrådet beviljat anslag med 354 000 kr. av begärda 440 000 kr. Av rådets beslut i anledning av VDN:s senaste anslagsframställningar synes framgå, att rådet ej längre kommer att bevilja medel för att täcka del av VDN:s löner samt eventuellt ej heller för projekt av teknisk karaktär. Detta kan innebära ett väsentligt minskat stöd för innevarande budgetår och 1971/72 jämfört med tidigare.

För budgetåret 1971/72 uppskattar nämnden de totala kostnaderna för sin verksamhet till 2 860 000 kr., varav 1 350 000 kr. hänför sig till normarbetet samt 1 510 000 kr. till marknadsföring, information och kontrollverksamhet. Intäkterna har beräknats till 900 000 kr. För full

täckning av kostnaderna begär nämnden i statsanslag 1 960 000 kr., vilket innebär en ökning med 960 000 kr. i förhållande till bidraget för budgetåret 1970/71.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget tas upp med oförändrat belopp och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Varudeklarationsnämnden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 1 000 000 kr.

D. PATENT- OCH REGISTRERINGSVÄSENDET

Patent- och registreringsverket

Patent- och registreringsverket handlägger ärenden angående patent, varumärken, mönster, namn och aktiebolag.

Chef för verket är en generaldirektör. Verket har en patentavdelning, en varumärkesbyrå, en mönstersektion, en namnsektion, en bolagsbyrå, en besväravdelning, en administrativ byrå samt en planerings- och utvecklingsenhet. Patentavdelningen består av åtta byråer och ett patentkansli. Chefen för patentavdelningen är generaldirektörens ställföreträdare. Chefen för varumärkesbyrån har tillsyn över mönster- och namnsektionerna. I besväravdelningen, som arbetar på två avdelningar, prövas besvär angående patent, varumärken, mönster och namn.

Vid verket fanns den 1 juli 1970 588 anställda av vilka 284 utgjorde handläggande personal.

Patent- och registreringsverket tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen. Följande programindelning avses gälla fr. o. m. den 1 juli 1971 för patent- och registreringsverket.

1. Patentgranskning
2. Teknisk information och dokumentation
3. Nyhetsgranskning m. m.
4. Varumärkes- och mönsterärenden
5. Namnärenden
6. Bolagsärenden

Denna programindelning skiljer sig från den som gäller för budgetåret 1970/71 genom att de två delprogrammen Övrig information och dokumentation och Nyhetsgranskning omvandlats till huvudprogrammen 2 och 3. Verket redovisar vidare två internprogram, Besvärärenden och Central administration.

Patent- och registreringsverkets verksamhet under programmen 1—6 finansieras från ett förslagsanslag benämnt Patent- och registreringsverket. Programmet Nyhetsgranskning m. m. redovisas förslagsvis över en anslagspost med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under denna post redovisas kostnader och intäkter för verkets uppdragsverksamhet. Anslagsposten får i princip inte belastas. För att lösa tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten samt för att tills vidare tillgodose behov av rörelsekapital disponerar patent- och registreringsverket en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 100 000 kr.

D 1. Patent- och registreringsverket

1969/70 Utgift	30 229 097
1970/71 Anslag	30 515 000
1971/72 Förslag	32 479 000

Verket har under en följd av år kunnat notera en ständigt ökad efterfrågan på verkets tjänster inom samtliga program. Under budgetåret 1969/70 har dock en viss stagnation märkts vad gäller antalet inkomna patent-, varumärkes- och mönsterärenden, medan bolagsärendena visat en i förhållande till tidigare år måttlig ökning. Den 1 oktober 1970 trädde ny lag om mönsterskydd i kraft och för verksamheten inrättades en särskild sektion.

Produktionen har i stort hållit takt med efterfrågan med undantag av besvärärenden och beställningsverksamheten på bolagsbyrån. Den tillfredsställande produktionen bör bl. a. ses som ett resultat av det intensiva rationaliseringsarbete som framför allt bedrivits inom programmen Patentgranskning och Bolagsärenden.

En långtidsplan för verksamheten utarbetades år 1966. Den innefattade bl. a. en plan för utvecklings- och rationaliseringsarbete i verket. Verket har av Kungl. Maj:t anbefallts att fortsätta långtidsplaneringen samt att i mån av tillgång på medel bedriva utvecklings- och rationaliseringsarbete i huvudsaklig överensstämmelse med planen. En ny plan innehållande miljöbeskrivning för 1970-talet och riktlinjer för verksamheten under denna period är under utarbetande.

Sverige deltar i ett omfattande internationellt samarbete som syftar till att minska belastningen på nyhetsgranskande patentverk. En konvention om ett internationellt ansökningsförfarande, Patent Cooperation Treaty (PCT), antogs under år 1970 vid en diplomatisk konferens i Washington. På inbjudan av EEC-staterna bedrivs med deltagande av sjutton europeiska stater, däribland Sverige, förarbeten för en konvention om gemensamt europeiskt patentbeviljande. Avsikten är att en diplomatisk konferens skall kunna sammankallas till årsskiftet 1972/73. Särskilda sakkunniga (patentpolicykommittén) utreder f. n. under vilka former det svenska patentverket skall arbeta vid PCT-planens genomförande eller i det system som utarbetas i samband med överläggningarna med EEC. Liknande kommittéer arbetar i de övriga nordiska länderna.

I anslagsframställningen lämnas följande uppgifter om de inkomster verket uppbär i form av avgifter m. m. samt om kostnaderna. För budgetåret 1971/72 har kostnaderna tagits upp med det belopp som begärs i anslagsframställningen.

	Milj. kr.		
	1969/70 Utfall	1970/71 Beräknat	1971/72 Beräknat
Inkomster	42,3	39,4	41,0
Kostnader	30,6	30,9	34,7
Inkomstöverskott	11,7	8,5	6,3

Programsammanställning

	1 000-tal kr.			
	1969/70 ¹	1970/71	1971/72 Beräknar	
			PRV	Dep.chefen
<i>Program</i>				
Patentgranskning	17 363	18 219	19 232	18 391
Teknisk information och dokumentation	3 634	3 114	4 834	4 006
Nyhetsgranskning m. m.	—	1	1	1
Varumärkes- och mönsterärenden	2 110	2 353	2 753	2 653
Namnärenden	491	502	515	512
Bolagsärenden	7 003	6 676	7 565	7 326
Varav rationaliserings- projekt	(720)	(200)	(580)	(580)
Summa kostnader	30 601	30 865	34 900	32 889
Avgår intäkter under anslaget	— 372	— 350	— 410	— 410
Summa anslag	30 229	30 515	34 490	32 479

¹ Överslagsmässig översättning till program.

Programmet Patentgranskning

Programmet patentgranskning avser handläggning av patentärenden.

Antalet patentansökningar har ökat i stort sett kontinuerligt. Under den senaste tioårsperioden uppgår denna ökning till i medeltal 4 % per år. Budgetåret 1965/66 inkom 17 400 ansökningar. För budgetåret 1970/71 räknar verket med 18 300 nya ansökningar. Antalet avgjorda patentansökningar per år har under samma period ökat från 14 600 till beräknade 21 000. Denna produktionsökning har medgett en minskning i balansen av oavgjorda ansökningar från 60 200 för budgetåret 1965/66 till beräknade 57 300 för budgetåret 1970/71. Detta motsvarar f. n. en medelbehandlingstid för beviljade patent på 4,5 år. Verkets målsättning är att ärendebalansen under en femårsperiod minskar så att den motsvarar ca fyra års medelbehandlingstid, vilket beräknas ske även om man tar hänsyn till utlåning av personal till besvärsavdelningen.

	Utfall	PRV Beräknat	
		1970/71	1971/72
<i>Antal ärenden</i>			
Efterfrågan	18 000	18 300	18 700
Produktion	23 000	21 000	21 300
Kostnader (1 000-tal kr.)	17 363	18 219	19 232

Motiv

Den efterfrågeutveckling som redovisats för perioden 1965/66—1969/70 beräknas i stort fortsätta under budgetåret 1970/71 och 1971/72. Pris- och löneomräkning på befintliga resurser har beräknats till 180 000 kr.

För att på patentavdelningen kunna utnyttja s. k. aperture cards fordras läsapparater för en kostnad av 30 000 kr. I enlighet med åtagande inom ICIREPAT skall verket utveckla system för mekaniserad granskning, vilket medför en kostnad av 50 000 kr. För ersättning till gruppledare i rotelgruppsystemet och till ledamöterna i klassningsnämnden yrkas sammanlagt 70 000 kr. Ökade kostnader för kontorsmateriel beräknas till 20 000 kr. För att kunna genomföra en arbetsbesparande ändring av arbetsmetoderna för granskning genom kopiering av hänvisningar till äldre patent och litteratur begär verket 130 000 kr., varav 30 000 kr. för fyra kopieringsapparater.

Kostnaden för fortsatt rationaliseringsverksamhet beräknas till 140 000 kr. och avser administrativ databehandling av diariet för patentansökningar och patent samt fortsatt utredning om prestationsmätning inom patentavdelningen.

Verket föreslår vidare att en tjänst som byråchef inrättas i stället för en tjänst som avdelningsdirektör på patentkansliet.

Ett belopp på 200 000 kr., som för innevarande budgetår anvisats för utgifter av engångsnatur, har räknats bort.

Programmet Teknisk information och dokumentation

Programmet avser verkets informations- och dokumentationstjänst på patentområdet, vari ingår biblioteket samt publiceringsverksamheten på patentområdet.

Antalet mottagna och distribuerade utländska patentskrifter har ökat från 616 900 för budgetåret 1965/66 till beräknade 1 100 000 för budgetåret 1970/71. Motsvarande siffror för framtagna patentskrifter m. m. är 60 600 resp. 70 000. Den successiva övergången till mikrofilmning synes underlätta arbetet på biblioteket.

	Utfall	PRV	Beräknat
	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Antal ärenden¹</i>			
Mottagna och distribuerade utl. patentskrifter	952 800	1 100 000	1 200 000
Framtagna patentskrifter m.m.	84 800	70 000	75 000
Kostnader (1 000-tal kr.)	3 634	3 114	4 834

¹ Avser endast två av flera prestationstyper inom biblioteket.

M o t i v

Pris- och löneomräkningen på befintliga resurser har beräknats till 409 000 kr. Den allmänna inriktningen är att förbättra servicen till allmänheten vilket bl. a. planeras ske genom en utökad avgiftsbelagd service samt möjligheter till självbetjäning. För att bl. a. lösa sina lagringsproblem har patentverket etablerat ett samarbete inom ICIREPAT för att ersätta de tryckta patentskrifterna med mikrofilm i form av s. k. aperture cards. Utbytet av patentskrifter skall ske med sådana hålkort. För detta ändamål begär verket sammanlagt 355 000 kr. Verket föreslår vidare av utrymmesskal inköp av mikrofilmade patentskrifter från utlandet, 260 000 kr.

För tryckning av utläggningsskrifter begärs ytterligare 120 000 kr. För att kunna lagra patentskrifterna i verkets egna lokaler fordras anskaffning av kompakthyllor till en kostnad av 270 000 kr. Verket begär vidare medel för viss personalförstärkning, 132 000 kr., samt 110 000 kr. för publicering av veckoförteckningar i Svensk Patenttidning. För övriga utgifter yrkas ett belopp på 25 000 kr.

Härutöver yrkar verket att de delar av programmet som avser publiceringsverksamhet behandlas enligt principerna för uppdragsverksamhet.

Programmet Nyhetsgranskning m. m.

Programmet avser nyhetsgranskning av uppfinningar utan samband med patentansökan. Under programmet redovisas verkets uppdragsverksamhet.

	1969/70	1970/71	1971/72 Beräknar	
	Utfall	Beräknat	PRV	Dep.chefen
<i>Efterfrågan, resultat</i>				
Inkomna uppdrag	630	1 000	2 000	—
Kostnader (1 000-tal kr.)	156	315	840	841
Intäkter (1 000-tal kr.)	156	315	840	841
Resultat	0	0	0	0
Driftbidrag	0	0	0	0

Verket räknar med att verksamheten kommer att utvidgas väsentligt under den närmaste femårsperioden.

Programmet Varumärkes- och mönsterärenden

Antalet varumärkesansökningar har ökat från 5 800 för budgetåret 1965/66 till beräknade 6 300 för budgetåret 1970/71. Den årliga produktionen har under motsvarande period preliminärt ökat med 800 och balansen av oavgjorda ärenden stigit från 5 300 till 5 700.

Antalet inkomna mönsterärenden har ökat från 360 för budgetåret 1965/66 till beräknade 1 500 för budgetåret 1970/71. Produktionen har under motsvarande period preliminärt ökat från 320 till 1 000 ärenden per år och balansen stigit från 156 till 700 oavgjorda ärenden.

	Utfall	PRV Beräknat	
	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Antal ärenden</i>			
Efterfrågan, varumärkesärenden	5 800	6 300	6 400
Efterfrågan, mönsterärenden	420	1 500	2 500
Produktion, varumärkesärenden	6 000	6 000	6 300
Produktion, mönsterärenden	400	1 000	2 500
Kostnader (1 000-tal kr.)	2 110	2 353	2 753

M o t i v

Pris- och löneomräkning på befintliga resurser har beräknats till 30 000 kr. Med begränsat resurstillskott beräknas produktionen kunna ökas så att medelbehandlingstiden på knappt ett år kan bibehållas. Under innevarande budgetår övergår verket till likhetsgranskning av ordvarumärken med dator. För varumärkesverksamheten begärs ytterligare 20 000 kr. för hyllinredning samt 45 000 kr. för indextillägg m. m. på ersättning till Språkförlaget Skriptor AB. Dessutom yrkas att likhetsgranskning av varumärken utan samband med ansökan och tillhållande av annan information ur det datorbaserade varumärkesregistret behandlas enligt principerna för uppdragsverksamhet.

Ny mönsterskyddslag trädde i kraft den 1 oktober 1970. Verksamheten har tills vidare inordnats som en sektion i varumärkesbyrån. Verket räknar med en successivt stigande efterfrågan. För personalförstärkning, nya lokaler, utrustning och tryckning av mönstertidning begär verket sammanlagt 248 000 kr.

Programmet Namnärenden

Detta program avser handläggning av ärenden angående byte av släktnamn och förnamn.

Antalet inkomna namnärenden per år har ökat från 4 100 under budgetåret 1965/66 till beräknade 4 600 budgetåret 1970/71. Produktionen har i stort motsvarat efterfrågan.

	Utfall	PRV	Beräknat
	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Antal ärenden</i>			
Efterfrågan	4 500	4 600	4 700
Produktion	4 800	4 600	4 700
Kostnader (1 000-tal kr.)	491	502	515

Motiv

Den efterfrågeutveckling som redovisats för perioden 1965/66—1970/71 väntas i stort fortsätta också under budgetåret 1971/72. Pris- och löneomräkningen har beräknats till 7 000 kr. Ökningen härutöver avser helt programmets andel av ökningen i de gemensamma programmens kostnader.

Programmet Bolagsärenden

Detta program avser arbetsuppgifter, som i huvudsak regleras i aktiebolagslagen.

Efterfrågan har under den senaste femårsperioden i genomsnitt ökat med omkring 10 % per år, personalresurserna (kontorspersonal) med omkring 4 % samt produktionen med omkring 14 %. Antalet inkomna bolagsbildningsärenden per år har under perioden 1965/66—1970/71 preliminärt stigit från 5 900 till 10 700 och antalet inkomna registerändringsärenden från 20 500 till 29 500. Antalet avgjorda bolagsbildnings- och registerändringsärenden var budgetåret 1965/66 6 100 resp. 19 650 och budgetåret 1970/71 preliminärt 10 700 resp. 29 500. Balansen av oavgjorda bolagsbildnings- och registerändringsärenden har ökat med preliminärt 1 305 resp. 400 under perioden. Den ökning i såväl produktion som produktivitet som ägt rum under de senaste åren är framför allt ett resultat av det rationaliseringsarbete i större skala som påbörjades under budgetåret 1967/68.

	Utfall	PRV	Beräknat
	1969/70	1970/71	1971/72
<i>Antal ärenden¹</i>			
Efterfrågan, bolagsb.ärenden	10 200	10 700	11 500
Efterfrågan, reg.ändringsärenden	27 600	29 500	31 600
Produktion, bolagsb.ärenden	9 500	10 700	11 500
Produktion, reg.ändringsärenden	27 600	29 500	31 600
Kostnader (1 000-tal kr.)	7 003	6 676	7 565

¹ Övriga huvudprestationer inom programmet är granskning av redovisningshandlingar, vites- och likvidationsframställningar rörande försumliga bolag, beställningar samt annan service åt allmänheten.

M o t i v

Pris- och löneomräkning på befintliga resurser har beräknats till 127 000 kr. Verket räknar med en stigande efterfrågan på programmets tjänster. Utan ytterligare personaltillskott och utan beaktande av rationaliseringseffekter skulle balanserna stiga kraftigt. Produktionsökning planeras ske genom fortsatt rationaliseringsarbete.

För att kunna fullfölja ett påbörjat rationaliseringsprojekt som avser mikrofilmning av visst aktmaterial på registreringssektionen begär verket ytterligare 440 000 kr. Verket planerar vidare en upprustning av bolagsbyråns inredning och utrustning. Detta medför en engångsutgift på 104 000 kr. I övrigt räknar verket med en kostnadsökning på 66 000 kr. för anställning av en byråassistent samt för anskaffning av kontorsmateriel.

Programmet Besvärsärenden

Detta program är ett internprogram, vars kostnader har fördelats på huvudprogrammen med hänsyn till den omfattning det tas i anspråk. Programmet avser handläggning av besvär angående patent, varumärken, mönster och namn.

Antalet inkomna besvärsärenden rörande patent har ökat väsentligt de senaste åren. Under perioden 1965/66—1970/71 har antalet sådana inkomna ärenden ökat från 365 till beräknade 1 600 per år. Antalet avgjorda ärenden per år har under samma period stigit från 296 till beräknade 1 000. Balansen av oavgjorda ärenden beräknas vid utgången av budgetåren 1970/71 och 1971/72 uppgå till 2 700 resp. 3 040.

M o t i v

Personal motsvarande 28 manår beräknas under budgetåret 1971/72 lånas in från patentavdelningen. För att öka produktionen och minska balansökningen av patentbesvär begär verket sammanlagt 166 000 kr. för inrättande av fyra vikariatslöneförordnanden som ledamot samt för anställning av två biträden.

Programmet Central administration

Programmet är ett internprogram, vars kostnader har fördelats på huvudprogrammen med hänsyn till den omfattning det tas i anspråk.

M o t i v

Det ökande antalet ärenden under huvudprogrammen medför också ökad belastning av Central administration. För personalförstärkning på datasektionen yrkas 290 000 kr. I övrigt räknar verket med ett resurstillskott på 385 000 kr. för byte av kassaapparater samt för diverse omkostnader.

Personalfrågor

	1969/70	1970/71 ¹	1971/72 Beräknar	
			PRV	Dep.chefen
<i>Personal</i>				
Handläggande	274	284	291	284
Övrig	258	304	307	304
	532	588	598	588

¹ Differensen mellan den personal som dep.chefen beräknade i förra årets statsverksprop. för budgetåret 1970/71 och siffrorna i tabellen beror till stor del på ändrade redovisningsprinciper.

Patent- och registreringsverket beräknar att ett genomförande av dess förslag under programmen kräver en personalökning med tio personer, varav sju i handläggande ställning. Personalökningen avser främst internprogrammet Central administration med fem personer på datasektionen.

Patent- och registreringsverket föreslår vidare att två byråchefstjänster inrättas liksom fyra vikariatslöneförordnanden i lönegrad C 1.

Departementschefen

Jag anser att programindelningen vid patent- och registreringsverket skall ändras den 1 juli 1971. Därvid bör de nuvarande delprogrammen Nyhetsgranskning och Övrig information och dokumentation omvandlas till två huvudprogram, ett benämnt Nyhetsgranskning m. m. och ett benämnt Teknisk information och dokumentation. Det förra programmet bör avse nyhetsgranskning av uppfinningar utan samband med patentansökan samt likhetsgranskning av varumärken utan samband med ansökan liksom även tillhandahållande av annan information ur det datorbaserade varumärkesregistret. Programmet bör behandlas enligt de principer som gäller för uppdragsverksamhet. Då omfattningen av likhetsgranskningen av varumärken ännu ej kan förutses har jag beräknat kostnader och intäkter för denna verksamhet med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under programmet Teknisk information och dokumentation bör redovisas kostnader för verkets allmänna informations- och dokumentationsservice till allmänheten och forskningen, dvs. biblioteket och publiceringsverksamheten på patentområdet. Kostnaderna för genomförande av rationaliseringsprojekt bör särredovisas.

Kostnaderna för handläggning av namnärenden täcks f. n. inte av intäkterna av de avgifter som skall erläggas vid ansökan om namn. Kungl. Maj:t har den 20 november 1970 uppdragit åt verket att undersöka vilka avgifter som bör erläggas för att kostnaderna skall täckas samt att inkomma med förslag som föranleds av undersökningen. Det ankommer på Kungl. Maj:t att besluta om avgifternas storlek.

Verket har i särskild ordning lagt fram förslag om att inrätta en lek-mannastyrelse för verket. Det ankommer på Kungl. Maj:t att pröva frågan.

Jag övergår nu till att behandla patentverkets förslag till medelstill-delning för nästa budgetår. Som framgår av programsammanställningen, som redovisats i det föregående, beräknar jag kostnaderna under pro-grammet Patentgranskning till avrundat 18,4 milj. kr. Jag har då be-räknat medel bl. a. för genomförande av de rationaliseringsprojekt ver-ket föreslagit.

Under programmet Teknisk information och dokumentation har jag beräknat medel bl. a. för införande av s. k. aperture cards. Den av pa-tentverket förordade inriktningen och omfattningen av verksamheten i övrigt, nämligen avseende programmen Varumärkes- och mönsterären-den, Namnären den samt Bolagsären den, kan jag i stort sett godta.

Vad patent- och registreringsverket förordat beträffande inrättande av vissa tjänster m. m. på C-planen kan jag inte biträda.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av programsam-manställningen för patent- och registreringsverket. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Patent- och registreringsverket* för budgetåret 1971/72 an- visa ett förslagsanslag av 32 479 000 kr.

D 2. Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register

1969/70 Utgift	1 511 838
1970/71 Anslag	1 400 000
1971/72 Förslag	1 500 000

Från detta anslag bestrids dels länsstyrelsernas annonskostnader för att kungöra anmälningar, som skall tas in i förenings- och handels-registren, dels viss del av patent- och registreringsverkets trycknings-kostnader för att ge ut diverse samlingsregister.

Avgifter, som flyter in i samband med anmälningarna, redovisas på riksstatens inkomstsida under titeln Avgifter för registrering i för-enings- m. fl. register. Avgifterna, som senast fastställdes år 1967 (kun-görelser 1967: 464 och 465), avses täcka kostnaderna under detta an-slag. För budgetåret 1969/70 har inkomstiteln redovisats med 1 077 701 kr. I riksstatsförslaget för budgetåret 1971/72 beräknas inkomsterna till 1,2 milj. kr. Då utgifterna under senare år har överstigit inkomsterna, bör en översyn ske av nu gällande avgifter.

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med 1,5 milj. kr. Jag hem-ställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register* för bud-getåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kr.

E. EKONOMISKT FÖRSVAR

Under fonden för beredskapslagring, överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond, redovisas samtliga med överstyrelsens lagring sammanhängande kostnader och intäkter. Balans mellan intäkter och kostnader på driftstaten för fonden fås genom omföring av erforderligt belopp från anslaget E 2. Ersättning för beredskapslagring m. m. Det omförda beloppet bokförs som intäkt på fonden.

Kostnaderna för central administration beräknas som helhet under anslaget E 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Den del av dessa kostnader som skall belasta fondens drift omförs mellan myndighetsanslaget och fonden varvid det omförda beloppet redovisas som uppborädsmedel under myndighetsanslaget. Det belopp som omförs under budgetåret 1970/71 omfattar dock utöver andel av kostnader för central administration även sådana personalkostnader som belastar fondens drift men som beräknats under myndighetsanslaget.

E 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

1969/70 Utgift	5 803 300
1970/71 Anslag	5 243 000
1971/72 Förslag	5 615 000

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar har till uppgift att samordna landets försvarsförberedelser på det ekonomiska området. I den mån det inte ankommer på annan myndighet skall styrelsen också ombesörja att det totala försvarets behov av förnödenheter kan tillgodoses vid krig eller avspärning. På styrelsen ankommer dessutom att fullgöra uppgifter i fråga om undanförsel och förstöring. Ledamöter i styrelsen är en generaldirektör, som är styrelsens ordförande, och minst sex andra ledamöter, som Kungl. Maj:t utser särskilt. Bland ledamöterna utser Kungl. Maj:t en vice ordförande. Inom styrelsen finns fem byråer, nämligen administrativa byrån, affärsbyrån, bränslebyrån, utredningsbyrån och varubyrån samt en informationssktion. De fyra förstnämnda byråerna förestås vardera av en byråchef. Varubyrån förestås av en avdelningschef. Denne samordnar styrelsens olika planeringsfunktioner. Direkt under avdelningschefen finns tills vidare ett särskilt sekretariat för studier och långsiktplanering.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Överstyrelsen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	77	-5	+2
Övrig personal	72	+2	of.
	¹ 149	-7	+2
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	4 400 000	— 372 000	—547 000
Sjukvård	11 000	+ 1 000	+ 3 000
Reseersättningar (även för utrikes resor)	120 000	+ 25 000	+ 6 000
Lokalkostnader	438 000	+ 27 000	+ 27 000
Expenser	713 000	+ 567 000	+ 117 000
(Därav engångsutgifter)	(7 000)	(86 000)	(5 000)
Lönkostnadspålägg	961 000	+ 15 000	+ 16 000
	6 643 000	+ 263 000	—378 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Ersättning från fonden för beredskapslagring, överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond	1 400 000	750 000	750 000
Nettoutgift	5 243 000	+ 1 013 000	+ 372 000

¹ 88 avlönas från anslaget E 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar
24 avlönas från driftstaten för fonden för beredskapslagring, överstyrelsens delfond
37 avlönas från driftstaten för förrädsfonden för ekonomisk försvarsberedskap

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

1. Löne- och prisomräkning m. m. 283 000 kr.

2. Lönkostnaderna för affärsbyråns personal bör i sin helhet belasta driftstaten för fonden för beredskapslagring. Därvid minskar anslagsposterna Avlöningar och Lönkostnadspålägg (— 757 000 kr.).

3. Genom beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1, bil. 12 s. 46) infördes inom överstyrelsen en provisorisk organisation för bränslefrågor samtidigt som styrelsens planeringsfunktioner förstärktes. För ändamålen beräknades medel för göromålsförordnanden för en avdelningschef och en byråchef. En tjänst som byråchef skulle tillsvidare hållas vakant. Göromålsförordnandena bör nu bytas ut mot extra ordinarie tjänster för en avdelningschef och en byråchef. Samtidigt bör beslutet om vakantsättning av en byråchefstjänst upphävas. De föreslagna ändringarna innebär bl. a. att avdelningschefen avlastas chefskapet för varubyrån och därför i större utsträckning än hittills kan ägna sig åt samordning av styrelsens planeringsverksamhet. Han bör förestå en avdelning, som omfattar utrednings- och varubyråerna samt sekretariatet för studier- och långsiktplanering. En tjänst som sekreterare till avdelningschefen bör inrättas (+ 129 000 kr.).

4. Med hänsyn till den ökade arbetsbelastningen inom utrednings- och bränslebyråerna behövs en förstärkning med två byrådirektörer. Vidare bör inrättas en tjänst som materialförvaltare (+ 180 000 kr.).

5. I övrigt behövs medelsförstärkning bl. a. för databehandling, publikationstryck, utställnings- och utbildningsverksamhet m. m. (+ 428 000 kr.).

Departementschefen

Jag biträder överstyrelsens förslag att extra ordinarie tjänster skall inrättas för en avdelningschef och en byråchef. Samtidigt bör nuvarande göromålsförordnanden upphöra (3). Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 615 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för att den vakanta byråchefstjänsten skall kunna återbesättas (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att vid Överstyrelsen för ekonomiskt försvar inrätta en tjänst för avdelningschef i Ce 2 och en tjänst för byråchef i Ce 1,
2. till Överstyrelsen för ekonomiskt försvar för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 615 000 kr.

E 2. Ersättning för beredskapslagring m. m.

1969/70 Utgift	55 081 677
1970/71 Anslag	183 740 000
1971/72 Förslag	68 939 000

¹ Varav 24 750 000 ränta å rörlig kredit för tiden den 1 januari—30 juni 1970 och 1 400 000 som motsvarar uppbördsmedel under anslaget E 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar.

Från anslaget bestrids utgifterna för beredskapslagring m. m. med så stort belopp som erfordras för balans i driftstaten för fonden för beredskapslagring, överstyrelsens för ekonomiskt försvar delfond.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Överstyrelsen	Dep.chefen
1. Personalkostnader, inklusive lönekostnadspålägg	1 200 000	+ 136 000	+ 10 000
2. Övriga omkostnader	834 000	— 74 000	— 81 000
Därav reseersättningar (även för utrikes resor)	(100 000)	(+ 10 000)	(— 3 000)
Dataundersökning	(100 000)	(— 100 000)	(— 100 000)
Del i central administration	(634 000)	(+ 16 000)	(+ 16 000)
3. Hyror och lagringsersättningar	3 890 000	— 200 000	— 200 000
4. Övriga lagringskostnader	10 666 000	— 382 000	— 1 630 000
5. Ränta på fondkapital	47 250 000	+ 9 450 000	+ 6 750 000
6. Gengasforskning	250 000	of.	of.
	64 090 000	+ 9 694 000	+ 4 849 000

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

Anslagsrubriken bör ändras från Omkostnader för statlig lagerhållning m. m. till Ersättning för beredskapslagring m. m.

På kapitalbudgeten begärs en ökning med 40 milj. kr. för ökad lagring av läkemedel, textilvaror och koks.

1. Medel för 14 tjänster på affärsbyrån, f. n. 750 000 kr., redovisas t. o. m. budgetåret 1970/71 på anslaget E 1. Överstyrelsen för ekonomiskt försvar. Lönekostnaderna för byråns personal bör fr. o. m. budgetåret 1971/72 i sin helhet belasta driftstaten för fonden för beredskapslagring. Ändringen innebär att anslaget E 1. minskar med motsvarande belopp. Affärsbyråns personal bör förstärkas med tre kvalificerade tjänstemän. En assistenttjänst kan därvid dras in (+ 136 000 kr.). Lönekostnadspålägget ökar (+ 10 000 kr.).

2. Anslagsposten Övriga omkostnader minskar i samband med att medel för dataundersökning beräknats under anslaget E 1. Kostnaderna ökar för del i central administration och reseverksamheten (— 74 000 kr.).

3. Behovet minskar bl. a. genom utbyggnad och rationalisering av egna förrådsbyggnader (— 200 000 kr.).

4. Förstärkning fordras för anskaffning och underhåll av lagerbyggnader samt för omsättning av äldre varusortiment. Behovet av medel för flyttning av varor minskar (+ 382 000 kr.).

5. Förstärkning fordras dels för räntekostnader för den ökning av fondkapitalet som begärs och dels för ränta på det kapital, som överförts från statens reservförrådsfond (+ 9 450 000 kr.).

Departementschefen

Anslagsrubriken bör ändras i enlighet med överstyrelsens förslag. Jag kan inte biträda förslaget om ökning av fondkapitalet. Med hänvisning till vad chefen för finansdepartementet tidigare anfört avser jag att senare för Kungl. Maj:t anmäla frågan om en begränsning för budgetåret 1971/72 av medelsdispositionen för överstyrelsens lagring med 40 milj. kr.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Ersättning för beredskapslagring m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 68 939 000 kronor.

F. DIVERSE

F 1. Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet

1969/70 Utgift	4 050 000
1970/71 Anslag	4 600 000
1971/72 Förslag	5 254 000

Svenska turisttrafikförbundet

Turisttrafikförbundet skall enligt sina stadgar — fastställda av Kungl. Maj:t i december 1948 och senare delvis ändrade med Kungl. Maj:ts godkännande — främja resandet från utlandet till och inom Sverige och i detta syfte driva upplysningsverksamhet samt verka för utveckling av landets turism.

Förbundet har som aktiva medlemmar svenska landsting, kommuner, föreningar och företag samt som passiva medlemmar enskilda personer. Förbundets angelägenheter handhas av en styrelse och ett råd. Styrelsen består av 13 ledamöter och 12 suppleanter, av vilka Kungl. Maj:t utser sju resp. sex. Bland de sju ledamöterna utser Kungl. Maj:t en att vara ordförande. Övriga ledamöter och suppleanter i styrelsen utses av rådet, som i sin tur utses av medlemmarna.

Arbetet inom förbundet utförs i nära samarbete mellan dess huvudkontor i Stockholm och de elva egna eller gemensamma nordiska turistkontoren i utlandet.

Förbundets huvudkontor i Stockholm är organiserat på tre avdelningar: marknadsavdelningen (utrikessektionen, inrikessektionen, informationssektionen), kansliavdelningen (ekonomi och personal) och utvecklingsavdelningen (utredning, statistik).

För att främja resandet från utlandet till Sverige koncentrerar förbundet numera sitt arbete till turistiska kampanjer och länderaktioner, som samordnas med turistnäringens marknadsföring. Kampanjerna har finansierats till lika delar med bidrag från turistnäringen m. fl. och med statsbidrag från kollegiet för Sverige-information i utlandet.

Förbundet har med hjälp av dessa medel kunnat samordna den turistiska marknadsföringen i framför allt Danmark, Finland, Storbritannien och Förbundsrepubliken Tyskland. Kampanjer i dessa länder har gett utslag i ett allmänt ökat intresse för Sverige som turistland.

För att främja resandet inom Sverige och verka för utvecklingen av landets turism har förbundet under det gångna budgetåret tagit initiativ till att i samverkan med turistnäringens egna intressenter genomföra en inrikeskampanj "Sverige Nu". Syftet har varit att åstadkomma en grundläggande inventering av Sveriges samlade turistresur-

ser och att presentera ett samlat och för svensk publik anpassat urval av vad landet har att erbjuda i turistiskt hänseende. Sverige-kampanjen möjliggörs av att förbundet tilldelats anslag ur handels- och sjöfartsfonden om 600 000 kr.

En fortsatt ökningstakt noterades för den utländska resetrafiken till Sverige under år 1969. Antalet besök från icke-nordiska länder gick upp med ca 11 % till totalt 1 550 000 besök. Strömmen av svenskar, som reste till utomnordiska länder, steg något mindre — 7,6 % — till 1 630 000.

Enligt förbundets beräkningar fördelade sig de icke-nordiska Sverige-besökarna under år 1969 på följande sätt:

	Beräknat antal besök	Ökn./minskn. i %
Förbundsrepubliken Tyskland	670 000	—
Amerikas förenta stater	241 000	+ 13,4
Storbritannien	166 000	+ 5,9
Nederländerna	112 000	+ 10,0
Frankrike	88 000	+ 7,3
Italien	61 000	+ 10,5
Schweiz	59 000	+ 9,5
Österrike	37 000	+ 8,1
Övriga	116 000	—
	1 550 000	+ 10,6

Dessvärre är trafiken från vår största utomnordiska turistmarknad — Förbundsrepubliken Tyskland — särskilt svårbedömbär, enär den mycket stora lokaltrafiken över dansk-tyska gränsen inkluderas i den nordiska statistiken. Nämnas kan emellertid att direktrafiken från Tyskland till Sverige — per båt och flyg — under 1969 ökade med 36 %.

Strömmen från de nordiska grannländerna uppskattas till 3 milj. besök, som på grund av passfriheten dock ej registrerats. Av rederistatistiken framgår emellertid att antalet danska turistbesök under 1969 torde ha ökat med ca 10 % och antalet finländska besök med 17—18 %.

Som helhet kan alltså år 1969 betecknas som ett bra turistår för Sveriges del.

Vid en analys av turisttrafiken under första halvåret 1970 måste erinras om att de första sex månadernas trafik som regel utgör ungefär en tredjedel av hela årets och en än mycket mindre andel av den egentliga turisttrafiken.

Den officiella statistiken anger en ökning av antalet inresor till det nordiska passkontrollområdet (exkl. västtyskar) under januari—juni 1970 med ca 8 %. Den relativt starkaste uppgången noterades för japaner (+ 48 %), italienare (+ 18 %) och holländare (+ 15 %) medan

amerikaner (+ 4 %) och engelsmän (+ 0,6 %) låg väsentligt under genomsnittet. Uppgifter om den västtyska persontrafiken kan endast erhållas för direkttrafiken till Sverige, som under perioden ökade med drygt 5 %.

Antalet besök från grannländerna registreras endast när det gäller sjötrafik vilket ger en ganska god information om trafiken från Danmark (ökning med drygt 2 % från Själland, med ca 21 % från Jylland) och Finland (ökning med 22 %) men utesluter uppgifter om trafiken från Norge.

Resandet i motsatt riktning, d. v. s. svenskarnas utlandsresor, har visat en måttlig uppgång under första halvåret 1970 — ca 5 % för antalet besök i utomnordiska länder resp. ca 6 % för direkttrafiken till dessa länder. Ungefär samma ökningstal (+ 5 %) gäller för antalet utresande charterflygpasagerare.

Förbundet anser det nödvändigt att redovisa sin målsättning i ett läge, då fritiden-turismen alltmer påkallar uppmärksamhet från nationalekonomisk synpunkt och spelar en allt större roll för den enskilde medborgaren. Målsättningen är att samordna och intensifiera marknadsföringen utomlands av Sverige som turistland, så att det utländska resandet till Sverige håller jämna steg med svenskarnas turistresor till utlandet och att söka medverka till att svensk turism organiseras och utvecklas på ett sådant sätt, att resor i Sverige blir ett verkligt alternativ till utländska resor samt att söka medverka till insamling, bearbetning och redovisning av statistik och annat faktamaterial, betydande turismens och fritidsresandets struktur och utveckling, som kan tjäna som underlag för statliga, kommunala och privata åtgärder inom turist- och fritidssektorn.

Större delen av medlen för förbundets kampanjverksamhet utomlands har hittills ställts till förfogande av kollegiet för Sverige-information i utlandet. För budgetåret 1970/71 har beviljats totalt 725 000 kr. Dessa medel utgör grundförutsättningen för förbundets verksamhet som samordnare av svensk turistnäringens marknadsföring utomlands. Medel för denna verksamhet bör fr. o. m. nästa budgetår anslås under statsanslaget till förbundet.

Såsom uttalats bl. a. av riksdagen måste inrikeskampanjen slås ut över flera år för att få avsedd effekt. Förbundet hemställer att 600 000 kr. beviljas för att fortsätta inrikeskampanjen under år 1972.

För produktutvecklingsarbete och till ett permanent utvecklingsråd för turismen begärs sammanlagt 173 000 kr.

Förbundet hemställer att anslaget sammanlagt höjs med 2 836 000 kr. Därav kommer på administration avseende huvudkontoret 639 000 kr., produktion 110 000 kr., utlandskontorens administration 543 000 kr. och kampanjverksamheten 1 543 000 kr.

Departementschefen

Svenska turisttrafikförbundets verksamhet inriktas numera på att medverka till en god marknadsföring av turistmål i Sverige. Den utländska turismen till Sverige stimuleras av förbundets verksamhet vars tyngdpunkt ligger på marknaderna i Norden, Förbundsrepubliken Tyskland, Storbritannien och Amerikas förenta stater. Turismen till Sverige från dessa länder ökar ständigt. Denna ökning överensstämmer med en allmän ökning av turismen inom OECD-länderna. Det torde ändå vara ett gott resultat att Sverige håller sin andel av turismen i konkurrens med turistmålen på kontinenten.

Staten har kraftigt ökat sin insats i förbundet under senare år och bidrar nu med ca 95 % till förbundets finansiering. Förbundets insatser för marknadsföringen av turistmålen skiljer inte i princip mellan utländska och inländska turister. Under år 1970 har förbundet drivit en särskild kampanj "Sverige nu" som inriktat sig på att uppmärksamma de möjligheter till semester inom Sverige som bör kunna utgöra alternativ till en del av svenskarnas utlandsresande. Från handels- och sjöfartsfonden har anvisats 600 000 kr. för den kampanj som drivits under år 1970. Turistnäringen bidrog med 500 000 kr. Jag anser liksom förbundet att kampanjen bör fortsätta under åren 1971 och 1972 men förutsätter att turistnäringen tar en ökande andel av kampanjens finansiering. För år 1971 har 400 000 kr. anslagits av fondmedel. För en fortsättning under år 1972 kan endast 100 000 kr. anslås av fondmedel. En medelsanvisning över riksstaten blir nödvändig. Jag beräknar 300 000 kr. härför. För kostnadsfördyringar i förbundets övriga verksamhet beräknar jag 200 000 kr.

Det särskilda anslaget till turistpropaganda i Amerikas förenta stater bör utgå och motsvarande medel, 154 000 kr., beräknas under förevarande anslag. Detta bör i enlighet med vad jag anfört räknas upp med 654 000 kr. till 5 254 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 5 254 000 kr.

F 2. Kostnader för vissa nämnder m. m.

1969/70 Utgift	45 900
1970/71 Anslag	30 000
1971/72 Förslag	30 000

Under anslaget har beräknats medel för arvoden, expenser m. m. för granskningsnämnden för försvarsuppfinningar, oljelagringsrådet och resegarantinämnden. Institutionernas medelsförbrukning budgetåret 1971/72 har beräknats enligt följande.

	1970/71	Ändring 1971/72
1. Granskningsnämnden för försvarsuppfinningar (jfr prop. 1955: 1 bil. 12 s. 113, 1963: 1 bil. 12 s. 151 och 1970: 196)	15 000	of.
2. Oljelagringsrådet (jfr prop. 1957: 144 och 1969: 136)	4 000	of.
3. Resegarantinämnden (jfr prop. 1967: 106)	11 000	of.
	30 000	of.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

V: Fonden för låneunderstöd

V: 8. Lån till utbyggnad av oljelagringen

1969/70 Utgift	73 484 091	Reservation	4 359 650
1970/71 Anslag	11 500 000		
1971/72 Förslag	11 500 000		

Från anslaget bestrids statens kostnader för beredskapslagring av olja enligt riktlinjer, som godkänts av riksdagen.

1958—1962 och 1963—1969 års oljelagringsprogram

Av reservationen, 4 359 650 kr., motsvarar en stor del de lån som inom ramen för anvisade medel belöper på statliga myndigheter och svarar mot dem åvilande lagringsskyldighet. Enligt prop. 1963: 1 bil. 12 s. 155 skall lån inte lämnas till myndigheterna. Återstående del av reservationen består huvudsakligast av låneclopp, för vilka ett antal lagringsskyldiga ännu vid budgetårsskiftet icke ansökt om utbetalning.

1970—1976 års oljelagringsprogram

Efter förslag av Kungl. Maj:t godkände 1969 års riksdag riktlinjer för beredskapslagring av olja under sjuårsperioden 1970—1976 (prop. 1969: 136, BeU 66, 2LU 86, rskr 398 och 375). De fastställda riktlinjerna innefattar ett program bl. a. för en totalt sett ökad lagring av de produkter, som tidigare lagrats, d. v. s. bensin, fotogen, motorbrännolja och eldningsolja. Vissa mängder av de lagrade produkterna skall förvaras i skyddade eller särskilt lokaliserade anläggningar. Till finansieringen av kostnaderna för lagringen av nämnda produkter skall staten bidra med ca 11,5 milj. kr. för år. Bidraget, som avser merkostnaderna för skyddad och lokaliserad lagring, skall utgå i form av ränte- och amorteringsfria lån till de lagringsskyldiga.

Oljeavgifter

Influtna oljeavgifter jämlikt förordningen (1957: 344) om oljeavgift m. m. uppgick under budgetåret 1969/70 till 27 737 kr.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

Styrelsen hemställer, att till Lån till utbyggnad av oljelagringen för budgetåret 1971/72 anvisas ett investeringsanslag av 11,5 milj. kr. för att

genomföra det av 1969 års riksdag beslutade oljelagringsprogrammet för perioden 1970—1976.

Departementschefen

Jag biträder överstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till utbyggnad av oljelagringen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 11 500 000 kr.

V: 9. Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island

1969/70 Utgift	7 000 000
1970/71 Anslag	7 000 000
1971/72 Förslag	7 000 000

I samband med förhandlingarna om Islands anslutning till EFTA enades de nordiska länderna om att upprätta en industrialiseringsfond till förmån för Island (prop. 1970: 11, UU 1, rskr 50). Fondens grundkapital skall uppgå till ett belopp motsvarande 14 milj. US dollar, varav Sverige skall svara för 5,4 milj. Kapitalet skall räntefritt ställas till den nordiska industrialiseringsfondens förfogande. Inbetalningen till fonden skall ske under en fyraårsperiod med lika stora årliga belopp. Detta innebär för Sveriges del ca 7 milj. kr. om året under perioden den 1 mars 1970—den 28 februari 1974. Industrialiseringsfonden kan infordra beloppen från de nordiska länderna efter hand som dess verksamhet kräver.

Sedan riksdagens godkännande inhämtats beslutade Kungl. Maj:t den 13 februari 1970 att för Sveriges del ratificera avtalet om en nordisk industrialiseringsfond till förmån för Island. Deponeringen av ratifikationsinstrumentet ägde rum den 26 februari 1970.

Tidigare inbetalningar till fonden har anvisats på tilläggsstat III för budgetåret 1969/70 samt på riksstaten för budgetåret 1970/71. Nästa inbetalning, som avser perioden 1 mars 1972—28 februari 1973, bör anvisas på riksstaten för budgetåret 1971/72. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kr.

IX: Diverse kapitalfonder**Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap****IX: 6. Förrådsanläggningar m. m.**

1969/70 Utgift	3 327 571	Reservation	1 471 704
1970/71 Anslag	3 795 000		
1971/72 Förslag	5 355 000		

Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap inrättades genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 juni 1965. På fonden redovisas de oljelagringsanläggningar m. m., som förvaltas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar.

Överstyrelsen för ekonomiskt försvar

1. För att påbörja arbetena med en lagringsanläggning för flygdrivmedel anvisade 1970 års riksdag 3,0 milj. kr. (prop. 1970: 1, bil. 12 s. 62). Styrelsen har infordrat anbud på anläggningen och gett anbudgivarna tillfälle räkna på två storleksalternativ. Ett mindre, som motsvarar en anläggning för ursprungligen planerad lagringsvolym, och ett större för den dubbla volymen. Lägsta anbud för det mindre alternativet belöper sig till 11,1 milj. kr. och för det större till 12,0 milj. kr. Styrelsen föreslår att anläggningen utförs enligt det större alternativet. Därvid skapas till en mycket förmånlig kostnad möjlighet att lagra ytterligare drivmedel. Överbefälhavaren, luftfartsverket och transportnämnden, som anmodats yttra sig i ärendet, tillstyrker styrelsens förslag. För att planenligt fortsätta arbete på anläggningen under budgetåret 1971/72 erfordras 5,0 milj. kr.

2. Överstyrelsen har i samråd bl. a. med befästningsinspektionen utrett erforderliga förbättringsåtgärder vid en bergrumsanläggning för olja, som styrelsen förvaltar. Åtgärderna som kostnadsberäknats till 1,1 milj. kr. bör genomföras under budgetåret 1971/72.

3. Överstyrelsen förutser ett betydande utbyggnadsbehov för bulk-lagring av kemikalier samt av råvaror för petrokemisk industri m. m. För att påbörja byggandet av erforderliga cisterner beräknas ett medelsbehov av 1,0 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

4. Från anslaget bestrids sedan budgetåret 1969/70 kostnader för att anskaffa och lägga upp förråd av fältledningsmateriel för civila, skyddade oljelagringsanläggningar. Anskaffningen har skett enligt en plan, som lades fram av överstyrelsen under år 1962. Kostnaderna för att genomföra planen beräknas i nuvarande prisläge till 8,6 milj. kr. Hittills har anvisats 6,3 milj. kr., varav 4,7 milj. kr. genom särskilda anslag på driftbudgeten under budgetåren 1961/62—1968/69. De anvisade medlen avses i det närmaste täcka kostnaderna för att anskaffa sex centralförråd och två anläggningsförråd.

Med hänsyn till den fortsatta utbyggnaden av skyddade oljelagringsanläggningar och behovet av att öka säkerheten för distribution från dessa anläggningar har 1962 års plan reviderats och ersatts av en ny plan av den 11 mars 1970. Enligt den nya planen behövs ytterligare sex centralförråd, vilket innebär en ökning med tre förråd jämfört med 1962 års plan. Kostnaderna beräknas stiga till 12,6 milj. kr. Under budgetåret 1971/72 erfordras 1 milj. kr. för att anskaffa ett centralförråd. För att komplettera förråd med ofullständiga materielutrustningar erfordras 355 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar, att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån./år	Färdig- ställande mån./år
	1/4 1969	1/4 1970	Faktisk t. o. m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
Uppförande av en anläggning för flygdrivmedel	10 000	12 000	--	3 000	5 000	10.70	6.73
Centralförråd för distributionsmateriel för olja	8 600	12 650	5 180	1 115	355	4.71	6.78
	18 600	24 650	5 180	4 115	5 355		

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1. 7. 1970	320	1970/71	4 115
Anslag för 1970/71	3 795	1971/72	5 355
Anslag för 1971/72 (förslag)	5 355		
	9 470		9 470

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Förrådsanläggningar m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 5 355 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

A. Handelsdepartementet m. m.

9	Handelsdepartementet	4 546 000
10	Krigsmaterielinspektionen	167 000
10	Kollegiet för Sverige-information i utlandet	1 217 000
12	Handelssekreterare	7 970 000
15	Kommittéer m. m.	1 900 000
15	Extra utgifter	50 000
		15 850 000

B. Utrikeshandel m. m.

16	Kommerskollegium	9 609 000
18	Sprängämnesinspektionen	1 146 000
19	Främjande av utrikeshandeln m. m.	8 017 000
24	Administrationskostnader för nordiskt ekonomiskt samarbete	100 000
25	Bidrag till vissa internationella byråer m. m.	347 000
26	Exportfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin	4 700 000
26	Täckande av förluster på grund av garantier för lån till textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin	675 000
		24 594 000

C. Pris-, konkurrens- och konsumentfrågor

28	Marknadsrådet	612 000
29	Näringsfrihetsombudsmannen	1 401 000
30	Konsumentombudsmannen	1 515 000
31	Statens pris- och kartellnämnd	9 410 000
33	Statens institut för konsumentfrågor: Förvaltningskostnader	6 736 000
35	Undersökningar och upplysningsmateriel m. m.	374 000
36	Konsumentvaruforskning och konsumentupplysning	4 394 000
37	Bidrag till Varudeklarationsnämnden	1 000 000
		25 442 000

D. Patent- och registreringsväsendet

41	Patent- och registreringsverket	32 479 000
49	Särskilda kostnader för förenings- m. fl. register	1 500 000
		33 979 000

E. Ekonomiskt försvar

50	Överstyrelsen för ekonomiskt försvar	5 615 000
52	Ersättning för beredskapslagring m. m.	68 939 000
		74 554 000

F. Diverse

54	Bidrag till Svenska turisttrafikförbundet	5 254 000
57	Kostnader för vissa nämnder m. m.	30 000
		5 284 000

Summa för driftbudgeten **179 703 000**

Sid.

KAPITALBUDGETEN**V: Fonden för låneunderstöd**

59	Lån till utbyggnad av oljelagringen	11 500 000
60	Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island	7 000 000
		18 500 000

IX: Diverse kapitalfonder

	Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap:	
61	Förrådsanläggningar m. m.	5 355 000

Summa för kapitalbudgeten **23 855 000**
Totalt för handelsdepartementet **203 558 000**

Inrikesdepartementet

Översikt

Till inrikesdepartementet hör frågor om arbetsmarknad, invandring och svenskt medborgarskap, regional utvecklingsplanering och regionalpolitiskt stöd samt bostadsbyggande.

1960-talet har varit en intensiv reformperiod inom inrikesdepartementets hela verksamhetsområde. Arbetsmarknadspolitiken har tillförts nya medel och dess finansiella resurser har mer än tredubblats. Över 900 000 nya bostäder har byggts. Regionalpolitiskt stöd har införts och grunden har lagts till en regionalpolitisk planering. Reformverksamheten och den expansion som har präglat dessa verksamhetsområden under 1960-talet fortsätter.

I den högkonjunktur som har rått under år 1970 har arbetsmarknadspolitiken varit inriktad på att utjämna regionala och branschvisa skillnader mellan efterfrågan och tillgång på arbetskraft. Insatserna har vidare koncentrerats på att stärka de äldres och de handikappades ställning på arbetsmarknaden. Under nästa budgetår ställs ytterligare resurser till förfogande för dessa syften och handlingsberedskapen för att trygga den fulla sysselsättningen förstärks.

Utredningsförslag om vidgat kontantstöd vid arbetslöshet väntas inom kort. Frågan om ökad anställningstrygghet för den äldre arbetskraften liksom omfattningen och inriktningen av den skyddade verksamheten utreds f. n.

Arbetet med att utforma en fastare regionalpolitisk målsättning fortsätter på grundval av de riktlinjer för regionalpolitiken som beslutades av 1970 års riksdag. De regionala handlingsprogram — länsprogram 1970 — som f. n. utarbetas av länsstyrelserna och planeringsråden kommer att redovisas till inrikesdepartementet under första halvåret 1971.

1970 års riksdagsbeslut om nya och vidgade medel för den regionalpolitiska stödverksamheten har skapat förutsättningar för en intensifiering av insatserna. Samhällets möjligheter att påverka de enskilda företagens lokaliseringsval har förstärkts. Skyldighet att delta i s. k. lokaliseringssamråd införs för den som planerar byggnadslovskrävande

åtgärder i fråga om lokaler för vissa slag av verksamhet i orter där tillväxten av regionalpolitiska skäl anses böra dämpas.

Bostadsbyggandet ligger fortfarande på en hög nivå. Av det program för bostadsbyggandet om 1 milj. lägenheter under perioden 1965—1974 som statsmakterna har uttalat sig för har mer än 600 000 lägenheter färdigställt under periodens första sex år. Bostadsbyggnadsplanen för de närmaste åren innebär ett fullföljande av tioårsprogrammet.

Totalt ökar anslagen för nästa budgetår inom inrikesdepartementets verksamhetsområde med 1 795 milj. kr. till 6 014 milj. kr.

Arbetsmarknad

En intensiv högkonjunktur har präglat arbetsmarknaden år 1970. Arbetslösheten har varit låg. Enligt arbetskraftsundersökningarna, som ger en helhetsbild av utvecklingen, har arbetslöshetstalen år 1970 så gott som genomgående varit lägre än under år 1969. Särskilt påtaglig har nedgången varit i skogslänen, vilket har medfört en utjämning mellan dessa och övriga län. I följande sammanställning återges andelen arbetslösa i procent av den totala arbetskraften.

	Februari		Maj		Augusti		November	
	1969	1970	1969	1970	1969	1970	1969	1970
Storstadslän	1,6	1,3	1,1	1,2	1,3	1,2	1,5	1,1
Skogslän	3,6	2,8	3,5	2,6	2,4	1,7	2,6	1,9
Övriga län	2,2	1,7	1,9	0,9	1,7	1,5	1,3	1,7
Hela riket	2,3	1,8	1,9	1,4	1,7	1,4	1,7	1,5

Under senare delen av år 1970 har tendenser till en ökning av arbetslösheten kunnat iakttas. Antalet arbetslösa anmälda hos arbetsförmedlingen var i november ca 8 000 högre än i november 1969. Statistiken påverkas dock bl. a. av ett ökat utnyttjande av de arbetsmarknadspolitiska förmåner, t. ex. omställningsbidraget, vilka förutsätter kontakt med arbetsförmedlingen.

Liksom under år 1969 har bristen på arbetskraft i Syd- och Mellansverige gjort det nödvändigt att inom ramen för en stram ekonomisk politik vidta särskilda åtgärder för att motverka uppkomsten av allvarigare störningar på arbetsmarknaden. Efterfrågan på arbetskraft har hållits tillbaka genom restriktiv tillståndsgivning för oprioriterat byggande. I maj 1970 infördes investeringsavgift på vissa oprioriterade byggnadsarbeten. Vidare har statliga myndigheter och affärsverk i likhet med vad som skedde år 1969 anmodats att bevilja uppskov med leveranser från industrin samt att uppskjuta planerade beställningar.

Den starka efterfrågan på arbetskraft har lett till kraftigt ökad invandring. År 1969 uppgick nettoinvandringen till 45 500 personer och den beräknas år 1970 ha legat på en något högre nivå. Antalet ar-

betsanmälda utlänningar har ökat från 192 000 i oktober 1969 till 228 000 samma månad 1970.

På grund av bristen på arbetskraft har det i allmänhet varit lätt för arbets sökande att få anställning. De arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har i detta läge koncentrerats på två huvuduppgifter, nämligen dels att utjämna regionala och branschvisa skillnader i sysselsättningen, dels att bistå de människor som av olika skäl har visat sig ha svårt att hävda sig på arbetsmarknaden.

Sysselsättningsskapande åtgärder i form av allmänna beredskapsarbeten har liksom under år 1969 förlagts främst till de nordligaste länen.

För att underlätta den enskildes arbetsval har arbetsförmedlingarna intensifierat sin information om tillgängliga arbetstillfällen. Arbetsmarknadsorientering har lämnats nyinträdande på arbetsmarknaden. Vidare har resurserna för arbetsmarknadsutbildning utökats väsentligt. I november 1970 deltog 30 % fler personer i utbildning än i november 1969. Dessa åtgärder har medverkat till bl. a. ökad tillströmning av gifta kvinnor till arbetsmarknaden. Andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildning har på två år ökat från 35 till 45 % samtidigt som den totala utbildningsvolymen har vidgats.

Högonjunkturen har medfört att fler arbetstillfällen har stått till buds även för äldre och handikappade. Särskilda insatser har dock varit nödvändiga för att underlätta anställning för dem på öppna marknaden. Ett viktigt initiativ är i det sammanhanget att arbetsmarknadsstyrelsen har rekommenderat arbetsförmedlingarna att tillsammans med representanter för företag och fackklubbar undersöka vilka förändringar av arbetsplatser, maskiner och verktyg som kan vidtas för att underlätta nyanställning av handikappade och äldre eller göra det möjligt för dem att behålla sitt arbete. Resurserna för detta ändamål behöver emellertid förstärkas.

Genom insatser av detta slag kan mycket åstadkommas för att bereda handikappade sysselsättning i det ordinarie arbetslivet. Ändå tvingas man i många fall tillgripa skyddad sysselsättning i någon form. Omfattningen av sådan sysselsättning samt vissa arbetsvårdande åtgärder vid slutet av oktober de två senaste åren framgår av följande tablå

Antal personer i	1969	1970
arbetsprövning	400	400
arbetsträning	1 500	1 500
arbetsmarknadsutbildning	13 200	15 800
arbete i skyddad verkstad	9 000	10 600
hemarbete	800	700
halvskyddat arbete	1 100	1 600
beredskapsarbete	4 900	5 000
arkivarbete	6 900	8 600
Summa	37 800	44 200

I detta sammanhang kan erinras om att 1970 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag har beslutat om befogenhet för kommun att under vissa förutsättningar driva affärsverksamhet i syfte att bereda anställning åt handikappade inom kommunen.

Omfattningen av de viktigare arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under åren 1969 och 1970 redovisas i följande sammanställning.

Tidsperiod	Antal personer som fått flyttbidsbidrag		Genomsnittligt antal personer i					
			arbetsmarknadsutbildning		allm. bredskapsarbeten		särskilda bredskapsarbeten	
	1969	1970	1969	1970	1969	1970	1969	1970
1 kv.	8 300	6 800	36 200	42 200	7 300	4 400	14 700	12 000
2 kv.	9 200	7 400	31 500	38 900	4 400	3 500	11 000	12 000
3 kv.	10 100	7 800	23 500	31 100	2 200	2 400	9 100	10 100
okt.—nov.	5 600	4 300	37 500	50 000	3 000	2 400	10 300	11 200

Under senare delen av år 1970 har en minskning av den allmänna efterfrågan på arbetskraft ägt rum. I november 1970 var sålunda antalet obesatta platser hos arbetsförmedlingarna ca 10 000 lägre än det antal som registrerades ett år tidigare. Trots detta utgör bristen på arbetskraft fortfarande ett problem inom vissa delar av näringslivet. Inom framför allt exportindustrin utgör svårigheten att rekrytera arbetskraft ett hinder för fortsatt produktionstillväxt.

Utvecklingen av antalet obesatta platser framgår av följande sammanställning.

	Februari		Maj		Augusti		November	
	1969	1970	1969	1970	1969	1970	1969	1970
Storstadslän	16 300	24 400	27 100	33 500	28 300	28 900	22 500	20 000
Skogslän	4 500	7 900	9 000	13 200	9 300	11 400	8 300	7 100
Övriga län	18 300	24 300	32 000	35 900	28 600	28 300	25 900	19 000
Hela riket	39 000	56 600	68 100	82 600	66 200	68 600	56 700	46 200

Nedgången i efterfrågan får delvis ses som en följd av åtgärder som har varit nödvändiga för att bevara balansen i ekonomin. Inte desto mindre finns anledning att upprätthålla hög handlingsberedskap i sysselsättningspolitiken. Betydelsen härav blir så mycket större mot bakgrund av uppgången under år 1970 i antalet varsel om planerade permitteringar och driftnedläggningar. Med den höga efterfrågan på arbetskraft som har förelegat har det hittills i allmänhet inte mött större svårigheter att bereda friställd arbetskraft annan sysselsättning. Friställningar kan dock lokalt innebära påfrestningar, särskilt när det gäller äldre personers möjligheter att få nytt arbete.

En fortsatt hög omställningstakt kommer att behöva mötas med ökade

arbetsmarknadspolitiska insatser för att underlätta de berörda arbetstagarernas övergång till de expansiva delarna av arbetsmarknaden eller för att över huvud taget trygga deras sysselsättning. Anspråken på hög beredskap gäller i detta hänseende särskilt äldre och handikappade samt arbetssökande på orter med ensidigt näringsliv.

Trots den återhållsamhet som präglar årets budgetförslag ställs betydande resurser till arbetsmarknadspolitikens förfogande för nästa budgetår. Prioriteringen av arbetsmarknadspolitiken har tre syften.

Det första är att med arbetsmarknadspolitiska, selektiva insatser underlätta omställningarna i samband med den långsiktiga förändringen av näringslivet. Härför krävs fortsatta kraftfulla insatser i syfte att främja yrkesmässig och geografisk rörlighet, i vissa fall genom sysselsättningskapande åtgärder och i andra fall genom att öka möjligheterna för inte förvärvsarbetande att gå ut på arbetsmarknaden. I årets budgetförslag tar sig detta uttryck i en betydande höjning av anslaget Arbetsmarknadsutbildning (+95 milj. kr.), vidgad ersättning för resekostnader vid arbete utom hemorten samt förstärkning och effektivisering av arbetsförmedlingen.

Det andra syftet är att upprätthålla hög beredskap för selektiva sysselsättningskapande åtgärder. Anslaget Allmänna beredskapsarbeten föreslås höjt för såväl innevarande som nästa budgetår. Planeringen inriktas mot att snabbt kunna vidga insatserna av arbeten om det visar sig erforderligt. Ramen för bidrag till projektering av kommunala beredskapsarbeten höjs.

Det tredje syftet, vilket i främsta rummet har varit vägledande för förslagen till arbetsmarknadspolitikens utbyggnad budgetåret 1971/72, är att bistå äldre och andra arbetssökande som har särskilda svårigheter att få anställning. Åtgärderna syftar i första hand till att bereda dessa arbetssökande sysselsättning på den öppna marknaden. För det ändamålet krävs att arbetsplatserna och arbetsuppgifterna utformas med hänsyn till de arbetssökandes förutsättningar. Först när alla sådana möjligheter har prövats bör sysselsättning i skyddat arbete aktualiseras. Även under kommande år behöver dock den skyddade verksamheten byggas ut ytterligare. Strävandena att stödja berörda grupper kommer i årets budgetförslag konkret till uttryck på följande sätt.

För nästa budgetår föreslås förändringar i förmedlingens organisation med syfte att bättre kunna tillgodose behovet av fullgod service till arbetssökande. Vidare föreslås en förstärkning av arbetsmarknadsverket med 100 tjänster. Personalförstärkningarna syftar i första hand till ökade insatser för arbetssökande med särskilda problem. Som förut nämnts syftar de också till att mera allmänt underlätta arbetskraftens anpassning till förändringar på arbetsmarknaden.

För att främja tillkomsten av anordningar på arbetsplatserna som kan vara nödvändiga för att handikappade skall kunna utföra arbetet föreslås

att bidragsandelen till sådana anordningar skall kunna variera mellan de 50 % av kostnaden som f. n. utgår och 100 %. Härigenom bör ökade insatser kunna förväntas för att anpassa arbetsplatserna till arbetskraften.

Anslaget Särskilda beredskapsarbeten m. m. höjs med 75 milj. kr. med hänsyn till behovet av sysselsättning för svårplacerad arbetskraft i beredskapsarbeten av skilda slag samt i arkivarbete. I syfte att främja en bättre arbetsmiljö i skyddade verkstäder föreslås generösare statsbidragsvillkor. Den bidragsgilla golvytan med avseende på såväl anordnandebidrag som driftbidrag höjs från nuvarande 15 eller i vissa fall 30 m² per arbetsplats till 25 resp. 40 m² per arbetsplats. En höjning föreslås också av högsta statsbidrag till arbetsbiträde till svårt handikappad från 2 500 till 3 000 kr. per halvår.

För den invandrade arbetskraftens anpassning föreslås vidgade resurser. Bl. a. räknas medlen för svenskundervisning och samhällsorientering upp från 20 till 41 milj. kr.

Byggplaneringsutredningen har lagt fram förslag till en mera långsiktig lösning av planeringen av byggnadsverksamheten. Förslagen bereds f. n. i berörda departement.

Utredningsförslag om vidgat kontantstöd vid arbetslöshet väntas inom kort. Frågan om ökad anställningstrygghet för framför allt den äldre arbetskraften liksom omfattningen och inriktningen av den skyddade verksamheten utreds f. n. Andra viktigare utredningar på arbetsmarknadsområdet avser arbetsförmedling inom vissa yrkesområden, behovet av arbetskraft inom byggnads- och anläggningsverksamheten och invandrarnas anpassningsproblem. Vidare pågår en översyn av arbetsmarknadsstyrelsens organisation. Omfattande forsknings- och utvecklingsarbete av betydelse för arbetsmarknadspolitiken pågår.

Låginkomstutredningen, som under år 1970 har redovisat resultaten av vissa levnadsnivåundersökningar, fortsätter arbetet med en utvärdering av undersökningsresultaten.

Regional utveckling

Arbetet med den regionala utvecklingsplaneringen bedrivs nu med syfte att utforma ett regionalt handlingsprogram för hela landet. Avsikten är att ett sådant program skall föreläggas riksdagen under år 1972. Det främsta underlaget härför är de regionala handlingsprogram — Länsprogram 1970 — som nu utarbetas vid länsstyrelserna. Länsprogram 1970 remitteras i preliminär form till kommunblockens samarbetsnämnder resp. styrelserna i färdigbildade kommuner och landstingens förvaltningsutskott under januari—februari 1971. Slutlig redovisning av programmen skall ske till inrikesdepartementet vid halvårsskiftet 1971.

Försöksverksamheten med kommunalekonomisk långtidsplanering

(KELP) har stor betydelse som underlag för den regionala utvecklingsplaneringen. Det första försöket i full skala genomfördes under år 1969 då drygt 500 kommuner deltog. F. n. pågår i kommunerna arbetet med en ny planeringsomgång, KELP 70, som skall redovisas under våren 1971. I och med KELP 70 kan den kommunalekonomiska långtidsplaneringen ses som ett bestående inslag i samhällsplaneringen.

Den av 1964 års riksdag beslutade femåriga försöksperioden för lokaliseringspolitiskt stöd avslutades med utgången av budgetåret 1969/70. Ramen för lokaliseringsstödet under perioden utgjorde 1 225 milj. kr. Lokaliseringsstöd beviljades under perioden 579 företag med sammanlagt 1 138 milj. kr., därav 916 milj. kr. i lån och 222 milj. kr. i bidrag. Stödets omfattning och geografiska fördelning framgår av följande tabell.

Län	Antal företag	Invest.-kostn. (milj. kr.)	Lokaliseringsstöd (milj. kr.)			Lok.-stödet fördeln. (i %)
			Bidrag	Lån	Summa	
Östergötlands	16	73,4	1,9	36,2	38,1	3,4
Kronobergs	1	2,9	—	1,9	1,9	0,2
Kalmar	10	72,1	3,6	36,6	40,2	3,5
Gotlands	4	4,2	—	2,7	2,7	0,2
Blekinge	1	42,0	—	30,0	30,0	2,6
Kristianstads	2	2,6	—	1,7	1,7	0,2
Malmöhus	1	1,8	—	1,2	1,2	0,1
Göteborgs och Bohus	11	41,4	2,2	23,5	25,7	2,3
Älvsborgs	29	174,8	11,5	75,2	86,7	7,6
Skaraborgs	2	43,1	—	12,7	12,7	1,1
Värmlands	88	245,8	26,7	120,6	147,3	13,0
Örebro	5	8,7	—	5,2	5,2	0,5
Västmanlands	3	6,0	—	3,9	3,9	0,3
Kopparbergs	78	164,8	15,5	85,7	101,2	8,9
Gävleborgs	53	182,4	22,6	91,5	114,1	10,0
Västernorrlands	61	537,6	35,1	192,6	227,7	20,0
Jämtlands	59	112,2	20,8	53,3	74,1	6,5
Västerbottens	76	228,4	42,4	92,9	135,3	11,9
Norrbottnens	79	134,4	39,7	48,3	88,0	7,7
Totalt	579	2 078,6	222,0	915,7	1 137,7	100,0
Inom stödområdet	479	1 501,3	212,3	612,1	824,4	72,5
Utom stödområdet	100	577,3	9,7	303,6	313,3	27,5

Det lokaliseringsstöd som beviljats företag utanför stödområdet har i stor utsträckning kommit sådana områden till godo vilka har ställts inför problem av liknande slag som i stödområdet. Nära hälften av detta stöd utgick inom de delar av Värmlands, Kopparbergs och Gävleborgs län som gränsade till stödområdet. Punktinsatser har vidare gjorts i en rad orter med ensidig näringslivsstruktur där allvarliga sysselsättningsstörningar har inträffat på grund av företagsnedläggningar. Så har skett i exempelvis Borås, Oskarshamn och Norrköping.

Av de 103 nyetableringar som skett med lokaliseringsstöd har 72

äkt rum i stödområdet.

Lokaliseringsstödet under femårsperioden har av företagen beräknats medföra en ökning av antalet sysselsatta med 17 900 personer, varav 12 100 inom stödområdet. Den faktiska sysselsättningseffekten, beräknad på uppgifter som infordrats från stödföretagen, utgjorde vid utgången av år 1969 sammanlagt 9 400 nya arbetstillfällen. Det innebär att drygt 60 % av den beräknade effekten i dessa företag hade uppnåtts vid den angivna tidpunkten. En motsvarande inventering av den uppnådda sysselsättningseffekten vid årsskiftet 1970—1971 utförs f. n. av länsstyrelserna. Resultatet beräknas föreligga inom kort.

Bidrag till lokaliseringutbildning har under femårsperioden beviljats företag med sammanlagt 130 milj. kr. Härigenom har sådan utbildning kunnat beredas ca 20 000 personer.

Enligt tillgängliga uppgifter har sysselsättningsförändringarna hos de företag som erhållit lokaliseringsstöd under den redovisade perioden varit klart gynnsammare än inom industrin i övrigt. Försöksverksamheten har dock gett vid handen att ökade insatser krävs för att stimulera företagsamheten i de regioner som har det största behovet av nya arbetstillfällen och av ett mera differentierat näringsliv. De nya riktlinjer för den regionalpolitiska stödverksamheten m. m. som antogs av 1970 års riksdag att gälla för treårsperioden 1970/71—1972/73 är ett uttryck för strävan att ge insatserna ytterligare bredd och tyngd. Sysselsättningsstöd, förstärkt utbildningsstöd och särskilt transportstöd är medel som har tillkommit för att främja utvecklingen i det allmänna stödområdet med särskild tonvikt på det norrländska inlandet. Möjlighet har också öppnats för företag inom det allmänna stödområdet att i lokaliseringssyfte erhålla statlig garanti för lån till rörelsekapital. Vidare har kretsen av stödberättigade företag utvidgats. Stöd kan nu utgå inte bara till den egentliga industrin utan också till industriliknande verksamhet och, inom det allmänna stödområdet, vissa typer av serviceverksamhet med huvudsaklig inriktning på industrin.

Ramen för regionalpolitiskt stöd under den inledda treårsperioden har fastställts till 1 200 milj. kr., varav 75 milj. kr. beräknats för transportstöd. Till lokaliseringsbidrag, avskrivningslån, lokaliseringslån, utbildningsstöd och sysselsättningsstöd har för innevarande budgetår anvisats sammanlagt 350 milj. kr. För nästa budgetår föreslås en ökning av anslagen för dessa ändamål med 25 milj. kr. till 375 milj. kr.

Samhällets insatser för att även i andra former påverka företagens lokaliseringsval har förstärkts. Under den gångna hösten har en informationskampanj genomförts för att hos industriföretagen sprida kännedom om de regionalpolitiska stödformer som står till buds. Den av 1970 års riksdag under höstsessionen antagna lagen om lokaliseringssamråd gör det vidare möjligt att på mera aktivt sätt än hittills ingripa i syfte att lätta trycket på framför allt storstadsområdena och avlänka

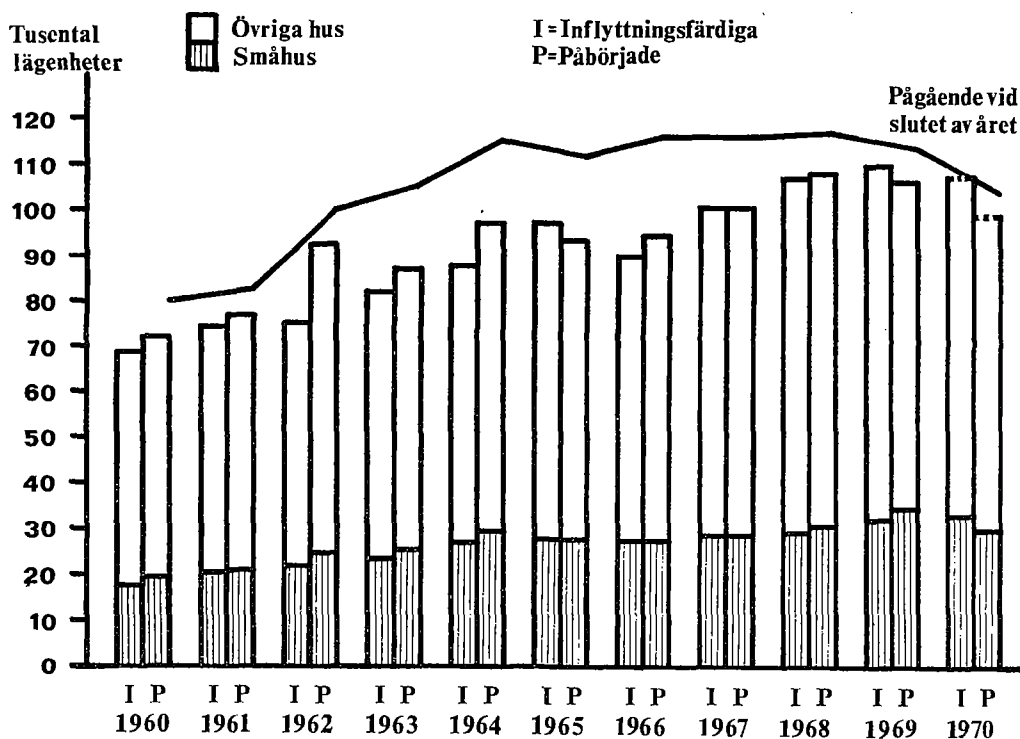
en del av expansionen till andra utvecklingsbara regioner på skilda håll i landet.

Frågan om hur statens insyn och uppföljning skall bedrivas till förebyggande av förluster i stödverksamheten övervägs f. n. av 1968 års lokaliseringsutredning. En särskild sakkunnig har tillkallats för utredning av frågan om försöksverksamhet med utbyggnad av s. k. industricentra inom det allmänna stödområdet.

Vid sidan av den lokaliseringpolitiska stödverksamheten utgår kreditstöd till den mindre och medelstora industrin genom kommerskollegium och företagareföreningarna i form av lån ur statens hantverks- och industrilånefond och statliga lånegarantier. Den totala kreditkapaciteten i sistnämnda former beräknas för nästa budgetår komma att uppgå till ca 160 milj. kr. Ökade medel ställs till företagareföreningarnas förfogande för uppföljning av verksamheten i företag som har fått statligt stöd.

Bostäder

Bostadsbyggandet har under senare år legat på en hög nivå. Under år 1969 blev 109 000 nya lägenheter färdiga för inflyttning och under år 1970 beräknas 107 000 lägenheter ha blivit färdigställda. Av det

Antalet lägenheter i hus som påbörjats resp. blivit inflyttningsfärdiga åren 1960-1970 samt antalet lägenheter i pågående byggen vid slutet av resp. år.

1* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

miljonprogram för bostadsbyggandet under perioden 1965—1974 som statsmakterna har uttalat sig för har mer än 60 % genomförts när sex år nu har förflutit.

För att bedöma bostadsbyggandets omfattning och inriktning efter år 1974 har särskilda sakkunniga tillkallats. I direktiven för de sakkunnigas arbete betonas att bostadsbyggnadsbehovet bara delvis kan bedömas på grundval av statistisk information. Det bestäms i hög grad också av bostadspolitiska mål. En väsentlig del av de sakkunnigas uppdrag är därför att pröva frågan om konkretisering av de bostadspolitiska målen, medlen för deras förverkligande samt målens och medlens inverkan på bostadsbyggnadsbehovet.

Förra årets riksdag uttalade sig för en bostadsbyggnadsplan för år 1970 omfattande 95 000 lägenheter och en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter.

Fr. o. m. år 1970 fördelas ramen för beslut om bostadslån i m² våningsyta i stället för i antal lägenheter. Den låneram som har fördelats för år 1970 motsvarar 88 000 lägenheter med 1967 års genomsnittliga våningsyta. Det faktiska antalet lägenheter för vilka statliga bostadslån beviljats under år 1970 kan emellertid beräknas till närmare 93 000 på grund av att den genomsnittliga ytan per lägenhet var mindre än år 1967. För det inte statligt belånade bostadsbyggandet har igångsättnings-tillstånd meddelats för 8 500 lägenheter.

Det totala påbörjandet år 1970 beräknas ha blivit inemot 100 000 lägenheter.

Småhusens andel av påbörjandet var 28 % under år 1968. Andelen steg år 1969 till 32 % och sjönk under år 1970 till en nivå strax under 30 %.

Delegationen för bostadsfinansiering träffade år 1970 liksom de närmast föregående åren överenskommelse med kreditinstitutet om byggnadskrediter till det statligt belånade bostadsbyggandet. Trots den stramhet som har kännetecknat kreditmarknaden under året har erforderlig kreditvolym kunnat ställas till förfogande för årets bostadsbyggnadsplan. Vissa förseningar i igångsättningen har dock inträffat under hösten.

Kostnaderna inom bostadsbyggandet utvecklades i stort sett gynnsamt under åren 1967—1969. Byggnadskostnaderna var under dessa år i stort sett oförändrade och överkostnaderna minskade. Under år 1970 har emellertid kostnaderna ökat främst på grund av höjda priser på byggnadsmaterial. En viss ökning av anbudspriser och överkostnader under första halvåret 1970 har också kunnat konstateras. Den var dock väsentligt mindre än den ökning som registrerats i byggnadskostnadsindex.

Från årsskiftet 1970—1971 har mervärdesskatten höjts vilket medför kostnadsökningar inom bostadsbyggandet med drygt 3 %. Dessa ök-

ningar har tillsammans med den tidigare nämnda kostnadsökningen föranlett beslut om en höjning av låneunderlags- och därmed även pantvärdenivån med 7 % från årsskiftet. Dessförinnan skedde en höjning senast år 1966. Vidare har paritetstalen höjts till 1,03 för hus färdigställda före år 1970.

Olika åtgärder vidtas för att förbättra produktiviteten inom bostadsbyggandet. Inom ramen för verksamheten med förhandsbesked om bostadslån har flera projekt med låga kostnader redovisats. Andra åtgärder i syfte att förbättra produktionsförutsättningarna tar sikte på att främja samverkan mellan byggherrar.

För år 1971 föreslås en bostadsbyggnadsplan som motsvarar den av förra årets riksdag preliminärt beslutade. Den innebär ett garanterat program omfattande 95 000 lägenheter, varav 87 000 statsbelånade och 8 000 utan statliga lån. Härtill kommer en projektreserv om 10 000 lägenheter. Ramen för det statligt belånade bostadsbyggandet anges i m² våningsyta och beräknas för år 1971 på så sätt att det fastställda antalet lägenheter multipliceras med den genomsnittliga våningsytan i de lägenheter som påbörjades åren 1967—1968. Eftersom lägenhetsytorna har minskat under senare år kommer antalet statsbelånade lägenheter som kan påbörjas år 1971 att överstiga 87 000. Planen ger förutsättningar för ett totalt påbörjande som motsvarar vad som årligen behövs för att miljonprogrammet skall förverkligas. Projektreserven skall möjliggöra en ökning av byggandet upp till den nivå som konjunkturutvecklingen ger utrymme för. Den bedömning som nu kan göras leder fram till ett påbörjande av ungefär samma omfattning som under år 1970, dvs. ca 100 000 lägenheter.

För år 1972 föreslås ett program för bostadsbyggandet av samma omfattning som för år 1971.

Det garanterade programmet för planperiodens tredje år, år 1973, som enligt hittills tillämpade principer skulle omfatta 60 000 lägenheter och avse endast orter med klart expansivt näringsliv, föreslås vidgat med 5 000 lägenheter till 65 000 statligt belånade lägenheter. Projektreserven för detta år avser endast det statligt belånade byggandet och bör omfatta 16 000 lägenheter, dvs. en vidgning med 6 000 lägenheter. Dessa vidgningar av såväl det garanterade programmet som projektreserven syftar till att i ökad omfattning tillgodose önskemålen om ett treårigt planeringsperspektiv även i orter som inte är klart expansiva men där behovet av ramtilldelning för år 3 klart dokumenterats genom konkreta projekt.

För vart och ett av åren 1974 och 1975 föreslås ett garanterat program omfattande 50 000 lägenheter. Bostadsbyggnadsplanerna för dessa två år avser endast bostadsbyggande med statliga lån i orter med klart expansivt näringsliv.

Anslaget till lånefonden för bostadsbyggande tas för nästa budgetår

upp med 3 060 milj. kr., en ökning med 1 410 milj. kr. Det ökade anslagsbehovet beror väsentligen på att tiden mellan färdigställande av husen och utbetalning av bostadslånen har minskat kraftigt. Den här-av föranledda ökningen är i huvudsak av engångskaraktär.

Anslaget till bostadsförbättringsverksamhet höjs med 25 milj. kr. till 130 milj. kr. Förbättringslån föreslås kunna utgå även till allmännyttiga företag.

Anslaget till markförvärvslån ökas från 30 till 50 milj. kr.

På grundval av ungdomsbostadsutredningens betänkande föreslås åtgärder för att bättre än hittills främja tillkomsten av särskilda bostäder av genomgångskaraktär för studerande och yrkesarbetande ungdomar, flyttande arbetskraft och andra grupper som har behov av en mera tillfällig lösning av sin bostadsfråga. Bl. a. skall lån kunna utgå till anskaffning av inventarier i sådana bostäder. De särskilda villkoren för lån till studentbostäder föreslås upphöra efter en övergångstid och lånevillkoren föreslås inte längre utgöra hinder för uthyrning av studentbostäder till andra än studerande. Förslagen syftar bl. a. till att undvika en kategorisering i boendet och främja en allsidig hushållssammansättning i bostadsområdena.

Förslag om ändrade grunder för byggnadsforskningsavgift läggs fram samtidigt med statsverkspropositionen.

Ett delbetänkande av servicekommittén avseende service i bostadsområden remissbehandlas f. n.

Sammanställning

Anslagsförändringarna inom inrikesdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Inrikesdepartementet m. m.	12,3	14,0	+ 1,7
B. Arbetsmarknad m. m.	1 969,4	2 283,5	+ 314,1
C. Regional utveckling	121,5	147,5	+ 26,0
D. Bostadsbyggande m. m.	145,6	171,6	+ 26,0
Summa för driftbudgeten	2 248,8	2 616,6	+ 367,8
KAPITALBUDGETEN			
Statens utlåningsfonder:			
Lånefonden för bostadsbyggande	1 650,0	3 060,0	+ 1 410,0
Övriga	60,0	86,9	+ 26,9
Fonden för låneunderstöd	259,5	250,0	— 9,5
Summa för kapitalbudgeten	1 969,5	3 396,9	+ 1 427,4
Totalt för inrikesdepartementet	4 218,3	6 013,5	+ 1 795,2

Utdrag av protokollet över inrikesärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för inrikesdepartementet, statsrådet Holmqvist, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom inrikesdepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN *Elfte huvudtiteln*

A INRIKESDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Inrikesdepartementet

1969/70 Utgift	6 575 040
1970/71 Anslag	7 142 000
1971/72 Förslag	7 353 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	49	+4
Övrig personal	31	+2
	80	+6
Anslag		
Avlöningar	4 236 000	÷229 000
Regionalpolitiskt utvecklingsarbete m. m.	1 500 000 ¹	—200 000
Sjukvård	10 000	—
Rescersättningar	98 000	+ 6 000
Expenser	338 000	+ 64 000
Lönekostnadspålägg	960 000	+112 000
	7 142 000	÷211 000

¹ Anslagsposterna Ersättning till experter för viss planeringsverksamhet och Kostnader för databehandling m. m. i samband med regional planeringsverksamhet.

Inom den arbetsenhet som handhar arbetsmarknadsfrågor handläggs även utlännings-, anpassnings-, flykting- och medborgarskapsärenden. Dessa ärenden, som de senaste åren har ökat starkt i omfattning, bör handläggas inom en särskild enhet. Jag beräknar medel för en tjänst för chef för denna enhet och för två kvalificerade biträdestjänster. Medlen till expertis och tillfällig arbetskraft bör räknas upp med 180 000 kr. för bl. a. bearbetningen av de regionala handlingsprogrammen.

Från anslagsposten Ersättning till experter för viss planeringsverksamhet avlönas f. n. experter för länsstyrelsernas arbete med regionalplaneringen. Chefen för civildepartementet kommer senare denna dag att beräkna medel för ändamålet vid behandlingen av länsstyrelsernas organisation. I fortsättningen behöver därför under förevarande anslag endast medel för mera speciella regionalpolitiska undersökningar tas upp. För de ändamål som f. n. bestrids från anslagsposten Kostnader för databehandling m. m. i samband med regional planeringsverksamhet kommer under nästa budgetår att erfordras medel för databearbetning av bl. a. den kommunalekonomiska långtidsplaneringen och länsprogram 1970. För samtliga nu berörda ändamål beräknar jag 1,3 milj. kr.

Under återopande av det anförda och med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Inrikesdepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 353 000 kr.

A 2. Kommittéer m.m.

1969/70 Utgift	4 948 444	Reservation	99 866
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	6 500 000		

För innevarande budgetår har under anslaget beräknats 1 milj. kr. för sådant forsknings- och utvecklingsarbete som är av betydelse för arbetsmarknadspolitiken. F. n. pågår undersökningar om omskolningens samhällsekonomiska effekter, immigrationens ekonomiska effekter, flyttande arbetskraft samt arbetsförmedlingens informationsverksamhet. Dessutom sker genom institutets för arbetsmarknadsforskning försorg en inventering av forskningsobjekt inom arbetsmarknadspolitikens område. För pågående undersökningar och ytterligare undersökningar som kan komma att sättas i gång räknar jag med en oförändrad medelstillelse av 1 milj. kr.

Av de medel som för innevarande budgetår har anvisats för övrig utredningsverksamhet, 4 milj. kr., återstod vid utgången av oktober 1970 endast ca 1,3 milj. kr. Den höga förbrukningen förklaras förutom av utredningsverksamhetens allmänt stora omfattning av att relativt kost-

nadskrävande statistiska m. fl. undersökningar har bekostats från anslaget. För att täcka kommittékostnaderna under innevarande budgetår räknar jag med att ytterligare 2,9 milj. kr. erfordras. Jag kommer senare denna dag att lägga fram förslag om att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1970/71.

En fortsatt omfattande utredningsverksamhet kan väntas även under budgetåret 1971/72. För denna utredningsverksamhet beräknar jag 5,5 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kr.

A 3. Extra utgifter

1969/70 Utgift	99 327	Reservation	274 896
1970/71 Anslag	200 000		
1971/72 Förslag	200 000		

För budgetåret 1971/72 förordar jag oförändrat anslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

A 4. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

1969/70 Utgift	13 576	Reservation	156 962
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids kostnader för sådana internationella kongresser inom inrikesdepartementets verksamhetsområde, för vilka Sverige påtar sig värdskapet, bl. a. inom ramen för FN-samarbetet. Med hänsyn till reservationen på anslaget förordar jag att anslaget för nästa budgetår förs upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B ARBETSMARKNAD M. M.

Allmänna synpunkter

Den långsiktiga utvecklingen på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiken har under den senaste tioårsperioden byggts ut med åtgärder som efter hand har kommit att betraktas som självklara och oundgängliga. Utbyggnaden har tillgodosett angelägna behov av stöd och service åt den enskilde. Den har också varit påkallad av långsiktiga förändringar på arbetsmarknaden.

Vad som framför allt tilldrar sig uppmärksamheten i 1960-talets utveckling är den ökade takten i näringslivets strukturomvandling. Ett uttryck härför är stegringen i antalet varsel om planerade permitteringar och driftnedläggningar. Under åren 1960—1964 mottog länsarbetsnämnderna knappt 900 sådana varsel berörande totalt 37 400 anställda. Den följande femårsperioden ökade dessa tal till 2 300 resp. 87 700. Företagna undersökningar visar att de på denna väg registrerade omställningarna i arbetslivet ändock representerar endast en mindre del av det totala antalet fall då arbetstagare på grund av uppsägning tvingas söka nytt arbete.

Förskjutningar i sysselsättningen mellan näringslivets olika delar utgör i och för sig ingenting nytt. Under 1960-talet har emellertid den förändringen inträffat, att efterfrågan på arbetskraft har stagnerat inom den varuproducerande industrin som tidigare har haft en långsiktig sysselsättningsökning och mer än andra näringsgrenar har berett sysselsättning åt den från lantbruket kommande arbetskraften. Efter årtiondets mitt uppvisar industrin totalt en nedgång i sysselsättnings-talen. Inom skogsbruket har nedgången i arbetsvolymen påskyndats kraftigt under senare hälften av 1960-talet som följd av rationaliseringar. Samtidigt har en utjämning av sysselsättningen över året ägt rum. Båda dessa förändringar har medfört, att antalet personer med utkomst från skogsarbete numera är väsentligt lägre än vid 1960-talets början. Samtidigt med den sysselsättningsminskning som sålunda har skett på flera håll har behovet av arbetskraft inom tjänstesektorn ökat starkt.

Under det senaste årtiondet har vidare de regionala problemen i samband med sysselsättningsförändringarna kommit i förgrunden. Inflyttningen till tätorterna, vilken har skett parallellt med förändringarna i arbetskraftsefterfrågan, har i många fall gått så långt, att underlaget för service åt den i glesbygden kvarboende befolkningen har blivit otillräckligt. Omflyttningen har inneburit stora påfrestningar för

den enskilde. Den har emellertid också medfört vidgade valmöjligheter beträffande sysselsättning för stora delar av befolkningen. Inflyttningen till större tätorter har givit de arbetssökande tillgång till en mera varierad arbetsmarknad. De alternativa sysselsättningsmöjligheterna har blivit fler. För många gifta kvinnor som ute på landsbygden inte har kunnat räkna med några möjligheter till förvärsarbete utom hemmet har sådana möjligheter öppnat sig i tätorterna. En av de mest iögonfallande och betydelsefulla utvecklingstrenderna på arbetsmarknaden är f. n. ökningen av antalet gifta kvinnor i arbetskraften.

Av stor vikt för den fortsatta utvecklingen är den omständigheten, att långsiktigt det totala arbetskraftsutbudet i timmar räknat inte längre växer. Visserligen fortsätter antalet personer i arbetsför ålder att öka liksom antalet personer i arbetskraften. Arbetskraftens tillväxt är emellertid alltför svag för att uppväga en samtidig sänkning av den genomsnittligt arbetade tiden. Resultatet har blivit en nedgång i den totala arbetsvolymen med drygt 4 % under perioden 1965—1970. Bristen på arbetskraft utgör ett långsiktigt problem.

Denna utveckling kan förutsättas ha stärkt den enskilde arbetstagarens ställning på arbetsmarknaden. Samtidigt är det emellertid påtagligt hur näringslivets omdaning har medfört problem för vissa arbetstagare. Permitteringar och nedläggningar innebär självklart svårigheter för alla som direkt drabbas därav. Speciellt stora blir dessa svårigheter för dem som av olika skäl inte kan anpassa sig till förskjutningarna i arbetskraftsbehoven. Ju äldre arbetstagarna är desto mindre rörliga är de i allmänhet, både yrkesmässigt och geografiskt. Därtill kommer många företags ovilja att nyanställa äldre arbetskraft. Av dessa skäl har den på många håll expanderande arbetskraftsefterfrågan inte sällan i praktiken gått dessa arbetstagare förbi. Den äldre arbetskraften utsätts därmed för särskilda påfrestningar vid strukturrationaliseringar.

De handikappade utgör en annan arbetstagargrupp som möter stora problem vid anpassningen till förändringarna på arbetsmarknaden. Den allmänt höga efterfrågan på arbetskraft som har rått under större delen av 1960-talet har i och för sig påverkat de handikappades sysselsättning i positiv riktning. Även insatserna från samhällets sida för att underlätta deras inträde i arbetslivet har ökat. Svårigheterna att finna arbete på öppna arbetsmarknaden åt denna kategori är dock fortfarande stora.

Mot bakgrunden av de berörda förändringarna och med den fulla sysselsättningen som ett av huvudmålen för utvecklingen i samhället har arbetsmarknadspolitiken under 1960-talet ökat i betydelse. Ett uttryck härför är det starkt ökade utrymmet för arbetsmarknadspolitikkens andel i den statliga budgeten. Medan anslagen för arbetsmarknadspolitiken budgetåret 1960/61 stannade vid 460 milj. kr., uppgår de för budgetåret 1970/71 till 1 969 milj. kr. Till väsentlig del har denna uppgång skett efter riksdagens ställningstagande år 1966 till prop. 1966: 52

angående riktlinjer för arbetsmarknadspolitiken m. m.

En effektiv arbetsförmedling utgör en förutsättning för arbetsmarknadspolitikens genomförande. Under 1960-talet har arbetsförmedlingen erhållit kraftigt ökade resurser i fråga om såväl personal som lokaler och teknisk utrustning. En utbyggnad och förstärkning har skett av de medel som arbetsförmedlingen förfogar över för att förbättra arbetsmarknadens funktion och underlätta den ömsesidiga anpassningen mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft.

Arbetsmarknadsutbildning är den sektor inom arbetsmarknadspolitiken där anslagen har ökat mest under 1960-talet. Utbildningskapaciteten har byggts ut så att antalet personer som har fått arbetsmarknadsutbildning har kunnat öka från 14 000 budgetåret 1960/61 till 98 000 budgetåret 1969/70. Ett växande antal arbetssökande har härigenom fått större frihet i arbetsvalet och starkare ställning på arbetsmarknaden. Inträdet på arbetsmarknaden har underlättats för dem som tidigare har saknat förvärvsarbete. Utbildningen har också blivit ett allt viktigare hjälpmedel i rehabiliteringen av handikappade. Arbetsmarknadsutbildningen utgör således inte enbart ett hjälpmedel för att underlätta arbetskraftens rörlighet. Den kan uppfattas också som en investering i arbetskraften, vilken ger långsiktiga produktivitetsvinster för både den enskilde och samhället i dess helhet. Från den synpunkten framstår i många fall arbetsmarknadsutbildning som ett värdefullt alternativ till sysselsättningsfrämjande åtgärder i form av offentliga arbeten.

Arbetskraftens geografiska rörlighet främjas av en väl utbyggd arbetsförmedling med ett landsomfattande system för information om föreliggande arbetstillfällen. De flyttningsbidrag som förmedlingen administrerar för att ge ekonomiskt stöd till geografiska förflyttningar har i olika omgångar byggts ut och höjts under loppet av 1960-talet. Flyttningsbidragen ger numera den flyttande arbetskraften ett väsentligt stöd i samband med påbörjande av anställning på annan ort. Antalet arbetstagare som varje år flyttat med hjälp av sådana bidrag har också ökat under decenniet.

En stor del av anslagsökningen under 1960-talet har tagits i anspråk för att främja sysselsättningen av arbetssökande som på grund av ålder eller handikapp har svårigheter att hävda sig på arbetsmarknaden. Bland åtgärderna i detta syfte märks framför allt anordnandet av särskilda beredskapsarbeten och arkivarbeten samt statsbidrag till anordnande och drift av skyddade verkstäder. Dessa poster som sammantagna understeg 20 milj. kr. budgetåret 1960/61 hade budgetåret 1970/71 stigit till sammanlagt 550 milj. kr.

Även kostnaderna för sysselsättning av arbetssökande i allmänna beredskapsarbeten har ökat starkt. Delvis är denna utveckling en följd av ökade dagsverkskostnader. Den beror emellertid också på att fler människor sysselsätts i beredskapsarbeten i skogslänen, där sysselsättnings-

minskningen i basnäringarna inte på samma sätt som i landets övriga delar har kompenseras av en ökning inom andra näringsgrenar. Denna för skogslänen speciella omständighet har gjort det nödvändigt att bedriva beredskapsarbeten i särskilt de nordligaste länen även under högkonjunktur.

Det ekonomiska stödet till arbetssökande som inte har kunnat beredas sysselsättning har förbättrats genom höjda ersättningsbelopp inom arbetslöshetsförsäkringens ram samtidigt som försäkringen har kommit att omfatta betydligt fler arbetstagargrupper än tidigare. En utbyggnad har vidare skett genom införandet av statligt omställningsbidrag för äldre arbetssökande.

I vart och ett av nyssnämnda hänseenden har utvecklingen under 1960-talet inneburit en kraftig förstärkning och utvidgning av de arbetsmarknadspolitiska insatserna.

Såvitt nu kan bedömas kommer de tendenser som har gjort sig gällande på arbetsmarknaden under 1960-talets senare hälft att bestå under en stor del av 1970-talet. Det finns anledning att i detta sammanhang ägna särskild uppmärksamhet åt industrin som genom sitt beroende av den internationella utvecklingen i speciellt hög grad utsätts för strukturella och konjunkturella förändringar. Sysselsättningen inom denna sektor har stagnerat under perioden 1965—1970, och den senaste långtidsutredningen förutser en fortsättning av detta förhållande. Yngre och lätttrölig arbetskraft kommer därför att i ökad utsträckning rekryteras till andra, mera expansiva sysselsättningsområden, medan en ökad andel äldre arbetstagare kommer att återfinnas inom industrin, särskilt i de branscher som är mest utsatta för permitteringar och nedläggningar. Svårigheterna för dessa arbetstagare ligger inte enbart i lägre individuell omställningsberedskap utan beror, som redan sagts, i hög grad också på företagets motstånd mot att anställa äldre arbetskraft. En ändrad attityd från företagets sida är här nödvändig. Emellertid måste man också räkna med fortsatta betydande insatser med olika medel för att trygga de äldre arbetstagarnas sysselsättning.

Den knappa tillgången på arbetskraft och den förutsedda nedgången i arbetsvolymen under 1970-talet kommer att medföra ekonomiska tillväxtproblem. Under tider av konjunkturuppgång kommer produktionsökningen att redan i ett tidigt skede hämmas av brist på arbetskraft. Åtgärder för att aktivera de inte ianspråktaga arbetskraftsresurserna måste mot den bakgrunden få hög prioritet.

Den aktuella utvecklingen på arbetsmarknaden. Den konjunkturuppgång som satte in under andra halvåret 1968 medförde en ökning av arbetskraftsefterfrågan, som redan under år 1969 resulterade i svårigheter att rekrytera arbetskraft i Syd- och Mellansverige. Antalet hos arbetsförmedlingarna registrerade obesatta platser steg till högre tal än vad som förekommit tidigare. Denna utveckling fortsatte i snabb takt

under första halvåret 1970 och gällde större delen av näringslivet. Enligt konjunkturbarometern för industrin har bristen på arbetskraft allvarligt begränsat produktionstillväxten. Den har varit starkt kännbar även i byggnadsindustrin. Uppgången i efterfrågan har berört också skogslänen.

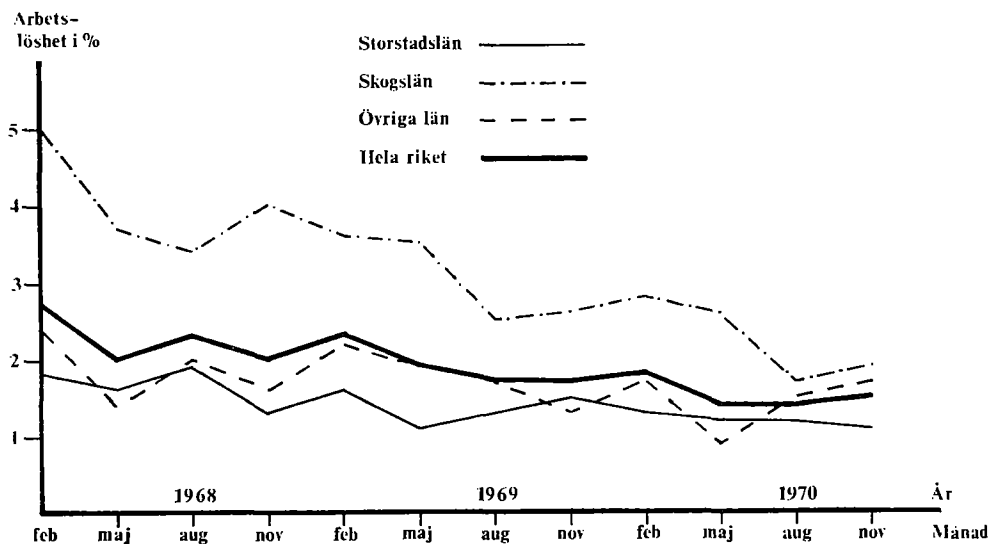
Under sommaren 1970 har emellertid stegringen i arbetskraftsefterfrågan upphört och har senare under hösten förbytts i en nedgång. I november 1970 var antalet obesatta platser omkring 10 000 lägre än ett år tidigare. Nedgången gäller samtliga riksområden men är markant i de län i södra och mellersta Sverige som inte ingår i storstadslänen. Både industrin och byggnadsverksamheten uppvisar en dämpning i arbetskraftsbehoven medan tjänstesektorn hittills har varit mindre berörd av denna utveckling. Fortfarande råder dock brist på framför allt yrkeskunnig personal inom stora delar av industrin. Inte minst gäller detta de större verkstadsföretagen. Hur antalet obesatta platser har utvecklats under år 1970 i förhållande till år 1969 inom skilda regioner och näringsgrenar framgår av följande sammanställning. Talen hänför sig till mitten av angivna månader.

	Febr. 1969	1970	Maj 1969	1970	Augusti 1969	1970	November 1969	1970
Storstadslän	16 300	24 400	27 100	33 500	28 300	28 900	22 500	20 000
Skogslän	4 500	7 900	9 000	13 200	9 300	11 400	8 300	7 100
Övriga län	18 300	24 300	32 000	35 900	28 600	28 300	25 900	19 000
Hela riket	39 000	56 600	68 100	82 600	66 200	68 600	56 700	46 200
Därav: industri o. hantverk	17 200	26 900	27 800	31 700	29 100	29 200	26 800	19 500
byggnads- verks.	2 100	3 200	4 100	5 100	5 900	5 200	4 600	3 000
tjänster	13 200	16 500	22 600	27 400	21 100	22 900	14 200	14 600

Som följd av den ökade arbetskraftsrekryteringen sjönk arbetslösheten från hösten 1968 och denna utveckling fortsatte under åren 1969 och 1970. Skogslänen, som på grund av arbetsmarknadens struktur vanligen har väsentligt högre arbetslöshet än landets övriga delar, har under det senaste året fått betydande förbättringar i arbetsmarknadsläget. En totalöversikt över arbetslöshetens utveckling erhålls genom arbetskraftsundersökningarna, vilkas utfall åren 1968—1970 återges i följande diagram (s. 21).

Av flera skäl visar inte alltid den hos arbetsförmedlingarna registrerade arbetslösheten, som redovisas i följande sammanställning, samma utveckling som arbetskraftsundersökningarna (s. 21).

Tillströmningen till förmedlingarna påverkas av bl. a. förbättringar i arbetsförmedlingens service, utvidgning av de genom förmedlingarna administrerade förmånerna till arbetslösa m. m. Dessa omständigheter

Arbetslöshetens utveckling 1968–1970 enligt arbetskraftsundersökningarna

kan förutsättas ge en del av förklaringen till de ifrågavarande arbetslöshetstalens utveckling. Trots den extremt höga efterfrågan på arbetskraft som förekommit under år 1970 har antalet arbetslösa i åldern 55 år och däröver legat högre än närmast föregående år. Under höstmånaderna år 1970 har emellertid skett en viss stegring i den registrerade arbetslösheten även bland arbetstagare i åldrarna under 55 år.

Månad	År, åldersgrupp					
	1969			1970		
	—54 år	55— år	Samtl.	—54 år	55— år	Samtl.
Febr.	27 300	22 900	50 300	27 100	24 100	51 200
Maj	16 200	17 800	34 000	15 000	18 300	33 400
Aug.	12 200	14 300	26 400	12 700	15 000	27 700
Nov.	14 500	17 300	31 800	19 600	20 100	39 700

Under konjunkturuppgången har de arbetsmarknadspolitiska insatserna i hög grad varit inriktade på att ta till vara tillskottet av arbetstillfällen för den del av arbetskraften som har saknat effektiv sysselsättning. Hög prioritet har för det ändamålet givits åtgärder för att underlätta de arbetssökandes yrkesmässiga och geografiska rörlighet. En förstärkning har skett av arbetsförmedlingens personalresurser. Resurserna för arbetsmarknadsutbildning har ökats. Bidragen till flyttande arbetskraft har höjts.

Också åtgärderna för att aktivera latenta arbetskraftsresurser har intensifierats. Arbetsförmedlingens information till allmänheten om

aktuella arbetstillfällen har utvidgats. Nyinträdande på arbetsmarknaden har beretts särskilt stöd i form av utbildning och arbetsmarknadsorientering. Av nära 54 000 personer som slutförde arbetsmarknadsutbildning år 1969 var drygt 14 000 inte förvärvsarbetande före utbildningens början. Under första halvåret 1970 var motsvarande tal 35 000 resp. 10 000.

Samtidigt med åtgärderna för att främja en mera effektiv sysselsättning och ökad tillgång på arbetskraft har åtgärder satts in för att hålla tillbaka överefterfrågan. Prövningen av igångsättningstillstånd för oprioriterat byggande har skärpts efter hand. I maj 1970 infördes investeringsavgift för vissa byggnadssektorer. I likhet med tidigare år anmodades statliga myndigheter och affärsverk år 1970 att lämna uppskov med leveranser som inte oundgängligen behövdes vid ursprungligen bestämd tidpunkt.

Omfattningen av vissa av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna under åren 1969 och 1970 redovisas i följande sammanställning.

Tidsperiod	Antal personer som fått flyttningsbidrag		Genomsnittligt antal personer i arbetsmarknadsutbildning		allm. beredskapsarb.		särsk. beredskapsarb.	
	1969	1970	1969	1970	1969	1970	1969	1970
1 kv.	8 300	6 800	36 200	42 200	7 300	4 400	14 700	12 000
2 kv.	9 200	7 400	31 500	38 900	4 400	3 500	11 000	12 000
3 kv.	10 100	7 800	23 500	31 100	2 400	2 200	9 100	10 100
okt.—nov.	5 600	4 300	37 500	50 000	3 000	2 500	10 300	11 200

De sysselsättningskapande åtgärderna i form av allmänna beredskapsarbeten har i huvudsak begränsats till de nordligaste länen, där sysselsättning har beretts lokalt bunden arbetskraft.

Ökad uppmärksamhet har under år 1970 ägnats frågan om arbetsplatsernas utformning. Särskilt för äldre och handikappade kan en bättre anpassning av arbetsplatser och arbetsuppgifter vidga möjligheterna att ta och kvarstanna i arbete på den öppna marknaden. Arbetsförmedlingen har instruerats av arbetsmarknadsstyrelsen att i samarbete med företag och personalorganisationer undersöka vilka förändringar av arbetsplatser, maskiner, verktyg m. m. som kan vidtas för att främja detta syfte.

För äldre och handikappade arbetssökande som trots den högt upptrivna konjunkturen inte har kunnat få arbete på den öppna marknaden har insatserna för att bereda sysselsättning i olika former av skyddad verksamhet ökat. Omfattningen av olika arbetsvårdande åtgärder vid utgången av oktober åren 1969 och 1970 redovisas i följande tabell.

Antal personer i	1969	1970
arbetsprövning	400	400
arbetsträning	1 500	1 500
arbetsmarknadsutbildning	13 200	15 800
arbete i skyddad verkstad	9 000	10 600
hemarbete	800	700
halvskyddat arbete	1 100	1 600
beredskapsarbete	4 900	5 000
arkivarbete	6 900	8 600
Summa	37 800	44 200

De fortsatta lokaliseringpolitiska insatserna har medverkat till att en utjämning under det senaste året har ägt rum på arbetsmarknaden mellan skogslänen å ena sidan och övriga delar av landet å den andra. Det har under högkonjunkturen varit möjligt att med lokaliseringsstöd i olika former få till stånd betydelsefulla lokaliseringar av industri inom stödområdet. Dessa kan beräknas långsiktigt förbättra sysselsättningsmöjligheterna i berörda regioner. Jag återkommer i det följande under litt. C till frågan om det regionalpolitiska stödet.

Invandring. Den höga efterfrågan på arbetskraft som har förelegat under större delen av 1960-talet har medfört en omfattande invandring. Medan nettoinvandringen under 1950-talet utgjorde ca 11 000 i genomsnitt per år steg den under 1960-talets första hälft till närmare 18 000. Under den senaste femårsperioden har nettoinvandringen uppgått till ca 30 000 i genomsnitt per år. Den var 44 100 år 1969 och beräknas ha legat på en något högre nivå år 1970. Nettoinvandringen vart och ett av åren 1965—1969 framgår av följande sammanställning.

År	Nettoinvandring	Nordbor	Icke-nordbor
1965	35 200	20 200	15 000
1966	29 400	11 800	17 700
1967	12 500	4 600	7 900
1968	16 100	11 900	4 200
1969	44 100	32 800	11 300

Genom denna invandring sker en fortlöpande ökning av den utländska arbetskraften. Antalet arbetsansömda utlänningar på den svenska arbetsmarknaden som den 1 oktober 1960 uppgick till 115 000 hade den 1 oktober 1970 stigit till 228 000. Enbart under den tolv månadersperiod som slutade med sistnämnda månad var stegringen 36 000. Följande tabell visar antalet arbetsansömda utlänningar den 1 juli åren 1965—1970.

År	Totala antalet	Nordbor	Icke-nordbor
1965	147 500	95 300	52 100
1966	166 900	104 000	62 900
1967	171 600	104 000	67 600
1968	169 600	104 200	65 400
1969	183 500	114 900	68 700
1970	218 600	140 900	77 800

Som tabellerna visar har invandrarna under de tre senaste åren till största delen utgjorts av nordbor, och det är här praktiskt taget helt fråga om invandring från Finland. Denna invandring har skett inom ramen för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Invandringen från utomnordiska länder har varit mera begränsad sedan riksdagen år 1967 beslöt att denna invandring skulle regleras.

Den arbetsmarknadspolitiska verksamheten under budgetåret 1971/72. Som jag nämnt förut har efterfrågan på arbetskraft sjunkit under andra halvåret 1970. Utsikterna för år 1971 tyder på en fortsatt dämpning. Den tidigare allmänna överhettningen i Syd- och Mellansverige kommer troligen att avlösas av ett mera balanserat läge än det som har varit för handen under de två senaste åren. Innebörden härav är att man visserligen kan räkna med en fortsatt expansion på vissa orter och inom vissa branscher men samtidigt kan förutse kontraktiva tendenser på andra orter och i andra branscher. Sannolikheten för en sådan utveckling styrks av den år 1970 väsentligt ökade volymen av varsel om planerade permitteringar och driftnedläggningar. Även om arbetslösheten fortfarande får betraktas som låg finns anledning att uppmärksamt följa den vidare utvecklingen och stärka beredskapen för särskilda ingripanden med syfte att trygga sysselsättningen.

Selektiva åtgärder bör kunna sättas in snabbt för att anpassa tillgången och efterfrågan på arbetskraft till varandra. En effektivt fungerande arbetsförmedling är här av grundläggande betydelse. Arbetsmarknadsverket har under senare år fått betydande personalförstärkningar. Jag kommer i det följande att förorda att ytterligare 100 tjänster inrättas. Därav är 75 avsedda för arbetsvårdande verksamhet samt för att biträda vid arbetsplatsernas anpassning till arbetskraften, vid omplacering inom företag och vid mera omfattande permitteringar. Även yrkesvägledningen förstärks. Jag förordar vidare en sammanföring av förmedlingsservicen till större och bättre rustade enheter.

Genom en höjning av anslaget för arbetsmarknadsutbildning med 95 milj. kr. till 600 milj. kr. möjliggörs en ytterligare ökad utbildningsvolym. Samtidigt förbättras utbildningsbidragen till familjeförsörjare genom en höjning av barntillägget från 60 till 100 kr. per månad. Beträffande flyttningsbidragen föreslås motsvarande och andra förbättringar

Vad som präglar årets budgetförslag är emellertid i främsta rummet förslag om vidgade åtgärder för att bistå arbetsökande med särskilda svårigheter att hävda sig på arbetsmarknaden. Förstärkningarna av förmedlingsorganisationen tjänar i stor utsträckning detta särskilda syfte. De kommer att möjliggöra ökade insatser både för rehabilitering av handikappade och för att förebygga att äldre löntagare ställs utan arbete. Genom vidgade bidragsbestämmelser blir det vidare möjligt att i större utsträckning än tidigare främja sådana särskilda anordningar på arbetsplatserna som erfordras för att handikappade skall kunna utföra

arbetet. Statsbidragen till skyddade verkstäder förbättras och anslaget till särskilda beredskapsarbeten för arbetssökande med speciella svårigheter att få anställning höjs med 75 milj. kr. Tillsammans kommer de föreslagna åtgärderna att positivt påverka möjligheterna att förbättra dessa arbetssökandes situation och ge dem en med andra kategorier av arbetstagare mera jämbördig ställning.

Den invandrande arbetskraften möter betydande anpassningsproblem. Språksvårigheter och bristande kännedom om svenska förhållanden spelar i det sammanhanget en stor roll. En förstärkning av anpassningsåtgärderna för invandrare är angelägen. I det följande föreslås dels en personalförstärkning av invandrarverket, dels en relativt kraftig uppräkning av anslaget för allmänna anpassningsåtgärder. Anslaget till undervisning i svenska höjs avsevärt och medel beräknas även för vidgad samhällsorientering för invandrare. Anslaget för undervisningsverksamheten räknas upp från 20 till 41 milj. kr.

Totalt beräknas anslagen till arbetsmarknad m. m. för budgetåret 1971/72 till 2 283 milj. kr., vilket innebär en ökning från föregående budgetår med 314 milj. kr.

Utgifternas fördelning på olika huvudgrupper av ändamål enligt mina ställningstaganden framgår av följande sammanställning.

	Anvisat 1970/71 milj. kr.	Föreslagen ändring 1971/72 milj. kr.
1. Rörlighetsfrämjande åtgärder	571,0	+ 97,0
därav arbetsmarknadsutbildning	(505,0)	(+ 95,0)
2. Sysselsättningskapande åtgärder	302,0	+ 46,0
3. Kontant stöd	231,0	+ 38,5
4. Åtgärder för handikappade m. fl.	550,0	+100,0
5. Administration m. m.	273,0	+ 4,4
6. Åtgärder för invandrare	42,4	+ 28,2
Summa	1 969,4	+314,1

B 1. Arbetsmarknadsstyrelsen

1969/70 Utgift	39 059 978
1970/71 Anslag	43 100 000
1971/72 Förslag	47 380 000

Arbetsmarknadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet för allmänna arbetsmarknadsfrågor. Den är också chefsmyndighet för länsarbetsnämnderna.

I styrelsens uppgifter ingår främst att leda planläggning av och själv vidta eller initiera åtgärder som betingas av arbetslöshet eller brist på arbetskraft, leda den statliga lokaliseringsverksamheten, ha överinseen-

de över den offentliga arbetsförmedlingen och ha tillsyn över annan arbetsförmedling än den offentliga, leda arbetsvårdsverksamheten samt den statliga yrkesvägledningsverksamhet som inte ankommer på annan statlig myndighet, ha tillsyn över de erkända arbetslöshetskassorna, handlägga vissa ärenden rörande investeringsfonder, planlägga utnyttjandet av landets arbetskraft vid krig eller krigsfara samt handlägga vissa ärenden rörande vapenfria tjänstepliktiga.

Chef för arbetsmarknadsstyrelsen är en generaldirektör. Styrelsen är organiserad på nio byråer. Dessa är arbetsförmedlingsbyrån, arbetsvårdsbyrån, yrkesvägledningsbyrån, försäkringsbyrån, lokaliseringsbyrån, utredningsbyrån, tekniska byrån, kanslibyrån och kameralbyrån. Till utredningsbyrån är knuten en försvarssektion.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	349	+ 59	+ 10
Övrig personal	273	+ 17	—
	622	+ 76	+ 10
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar			
a) Avlöningsförmåner m. m.	19 962 000	+ 3 470 000	+ 525 000
b) Ersättning till experter och sakkunniga	830 000	+ 565 000	+ 100 000
c) Ersättning för annat uppdrag	70 000	+ 2 000	+ 52 000
Tillfällig personal	1 233 000	+ 300 000	—
Sjukvård	101 000	+ 14 000	+ 3 000
Resersättningar	1 027 000	+ 432 000	+ 82 000
<i>Därav utrikes resor</i>	(58 000)	(+ 40 000)	—
Lokalkostnader	3 226 000	+ 113 000	+ 100 000
Expenser	4 422 000	+ 3 328 000	+ 750 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	(100 000)	(+ 172 000)	—
Tryckning av blanketter för arbetssökande m. m.	1 050 000	+ 275 000	+ 200 000
Bearbetning av statistiskt material	525 000	+ 410 000	—
Automatisk databehandling	3 623 000	+ 2 127 000	+ 1 700 000
Annonskostnader	1 650 000	+ 1 850 000	+ 400 000
Material och maskiner för tryckerianläggningen	260 000	+ 140 000	+ 60 000
Lönkostnadspålägg	5 251 000	+ 996 000	+ 308 000
	43 230 000	+ 14 022 000	+ 4 280 000
<i>Särskilda uppördsmedel</i> *	130 000	—	—
Nettoutgift	43 100 000	+ 14 022 000	+ 4 280 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen återkommer till sitt tidigare framförda förslag att de särskilda myndighetsanslagen för styrelsen och arbetsförmedlingen förs

samman till ett gemensamt anslag för arbetsmarknadsverket. En sådan sammanslagning skulle öka verkets möjligheter att rationellt utnyttja de resurser som statsmakterna ställer till förfogande.

1. Lönc- och prisomräkning m. m. 1 271 954 kr.

2. Styrelsens byråer bör tillföras följande nya tjänster, nämligen *arbetsförmedlingsbyrån* 1 kvalificerad tjänsteman för att leda rationaliseringsarbetet rörande arbetsförmedlingens organisation och arbetsformer, 1 byrådirektör för ärenden rörande organiserad överföring av utländsk arbetskraft samt flyktingfrågor, 1 byråsekreterare för ärenden om omställningsbidrag m. m., 1 byråsekreterare för ärenden angående praktikförmedling och 2 kvalificerade biträden (338 200 kr. exkl. omkostnader),

yrkesvägledningsbyrån 1 byrådirektör för vidareutveckling av informationsmaterial, 1 byrådirektör för kollektiv yrkesvägledning i gymnasium och fackskola med användning av radio och television, 1 byrådirektör för planläggning av yrkesvägledningsinsatserna vid folkhögskolorna m. m., 1 avdelningsdirektör som chef för en av styrelsen föreslagen arbetspsykologisk enhet, 1 byrådirektör för administrativa uppgifter på denna enhet och 3 psykologer för att tillgodose arbetsmarknadsverkets behov av arbetspsykologisk service (581 100 kr.),

arbetsvårdsbyrån 1 byrådirektör på allmänna sektionen för administrativa uppgifter, 1 byrådirektör för ergonomiska frågor, 1 avdelningsdirektör för ledning av regionsektionens arbete, 1 byråsekreterare för ärenden om syn- och hörselskadade, 1 byrådirektör, 1 byråingenjör och 1 byråinspektör på verkstadssektionen för planerings- och samordningsuppgifter, statsbidragsärenden, kostnadsanalyser och verkstadsstatistik samt 1 kvalificerat biträde (483 400 kr.),

försäkringsbyrån 1 byrådirektör för besvärärenden och 1 kanslist (111 100 kr.),

utredningsbyrån 1 avdelningsdirektör för huvudsakligen forsknings- och utvecklingsarbete, 1 byrådirektör för sysselsättningsplanering inom byggnadsindustrin, 1 kanslist och 1 kvalificerat biträde (216 300 kr.),

försvarssektionen 1 byråsekreterare och 1 byråingenjör för förstärkning av personalplanläggningen, 1 byrådirektör, 1 byråinspektör och 1 biträde för arbetsuppgifter i samband med den frivilliga försvarsverksamheten (259 600 kr.),

lokaliseringsbyrån 1 byrådirektör för lokaliseringsärenden, 1 byrådirektör för tekniska frågor, 1 byrådirektör för ekonomifunktionen, 1 byråinspektör för ärenden rörande sysselsättningsstödet och 2 biträden, varav ett kvalificerat (330 500 kr.),

tekniska byrån på allmänna sektionen 1 byråsekreterare för delgivning av beslut om beredskapsarbeten m. m., 1 byråsekreterare för delgivning och slutredovisning och 2 kvalificerade biträden, på planeringssektionen 1 avdelningsdirektör som chef för sektionen, 1 byrådi-

rektör för vidareutveckling av byråns ADB-system, 1 assistent för ADB- och statistikarbete och 2 byråingenjörer för ärenden om beredskapsarbete, på byggnadssektionen 1 byråingenjör för byggnadsentreprenad-ärenden, 1 byråingenjör för arbetarskyddsverksamheten och 1 kvalificerat biträde samt på industri- och verkstadssektionen 1 byrådirektör som chef för produktanskaffningsgruppen, 2 byråinspektörer som produktanskaffare, 1 byrådirektör för produktionsledning av verkstäder i egen regi och 1 byrådirektör för ekonomisk uppföljning av arbetena (934 600 kr.),

kanslibyrån 1 byrådirektör för vidareutveckling av ett personaladministrativt system, 1 byråsekreterare för befattningsnomenklaturfrågor m. m., 1 byråsekreterare för dokumentations- och informationsverksamhet samt 1 byrådirektör och 1 kvalificerat biträde för företagsnämndsverksamheten (284 700 kr.),

kameralbyrån 1 avdelningsdirektör som chef för kamerala sektionen, 1 byråsekreterare för rationaliseringsutredningar och utvecklingsarbete, 1 byrådirektör för ADB-ärenden, 1 revisor på kamerala sektionen för ekonomiska utredningar och instruktionsverksamhet, 1 byråsekreterare som ställföreträdare för chefen för kontorsssektionen, 1 byråsekreterare för blankettfrågor, 1 byrådirektör för materialplanering i byggnadsverksamheten, 1 byråsekreterare för teknisk-ekonomiska utredningar, 2 expeditivvakter och 5 bilförare (707 200 kr.).

Kostnaderna för de av styrelsen under denna punkt föreslagna personalförstärkningarna beräknas till sammanlagt 4 247 000 kr.

3. *Ersättning till experter och sakkunniga.* Av ökningen under denna delpost hänförs sig 50 000 kr. till revisionsteknisk expertis vid styrelsens tillsyn av den privata arbetsförmedlingen, 400 000 kr. dels till ökad informationsverksamhet om det lokaliseringspolitiska stödet och dels till personalförstärkning på lokaliseringsbyrån för handläggning av ärenden rörande lokaliseringssamråd, 100 000 kr. till anlitande av utomstående expertis för skrivning av vissa avsnitt av den planerade nyutgåvan av Svenskt yrkeslexikon och 15 000 kr. till anlitande av företrädare för förvaltningen och näringslivet som föreläsare i samband med yrkesorientering för skolelever och universitetsstudenter.

4. *Tillfällig personal.* Det belopp om 170 000 kr. som styrelsen disponerar under denna anslagspost till personal för omläggning av arbetsmarknadsverkets bokföring till automatisk databehandling behövs även i fortsättningen. Vidare behövs ett belopp om 300 000 kr. för placering i utlandet av tjänstemän, som i samverkan med arbetsmarknadsmyndigheterna där kan bistå personer som önskar praktik eller anställning utomlands.

5. *Expenser.* Av ökningen under anslagsposten hänförs sig 2 727 000 kr. till publikationstryck och 601 000 kr. till övriga expenser. Vad beträffar publikationstryck beräknas för budgetåret 1971/72 230 000 kr.

för informationsmaterial som riktar sig till vissa arbetskraftskategorier och för broschyrer om arbetsmarknadspolitiken i allmänhet, 1 552 000 kr. för yrkesvägledningens broschyrer, 3 370 000 kr. för tidningen Arbetsmarknaden med dagslista och lärarlista samt specialinformation till uttryckande värnpliktiga och 155 000 kr. för styrelsens årsberättelse, diverse och oförutsett tryck, sammanlagt 5 307 000 kr.

6. *Automatisk databehandling.* Medelsbehovet beräknas här till 5 750 000 kr. För produktions- och testkörningar beräknas 2 480 000 kr., för stansning 600 000 kr. och för löner till fyra driftassistenter hos Data-maskincentralen för administrativ databehandling (DAFA) samt anlitan- de av konsulter och utbildningsverksamhet 470 000 kr. Vidare avses för underhåll och vidareutveckling av datasystemen 400 000 kr. Slutligen av- ses 1 800 000 kr. för drift av 30 terminaler som styrelsen räknar med att erhålla under budgetåret 1970/71 genom statskontorets försorg. Vid be- räkningen av sistnämnda belopp har hänsyn inte tagits till underhåll, av- skrivning eller kostnader för användning av telcvernets ledningar.

7. *Annonstkostnader.* Anslaget disponeras till större delen av läns- arbetsnämnderna för deras information till allmänheten om bl. a. ar- betsmarknadsutbildningen och förmedlingsverksamheten. Anslaget an- vänds även för styrelsens centrala annonsering om olika arbetsmark- nadspolitiska aktiviteter. Under budgetåret 1971/72 ämnar styrelsen sprida information bl. a. om vårddyrkena och om möjligheterna till vi- dareutbildning vid sidan av universitet och högskolor. För utställnings- verksamhet beräknas 300 000 kr., för framställning av filmer om ar- betsmarknadspolitiken 450 000 kr. och för anskaffning av audiovisuella hjälpmedel 300 000 kr. Sammanlagt uppgår medelsbehovet för budget- året 1971/72 till 3 500 000 kr.

Departementschefen

Styrelsens förslag om ett gemensamt myndighetsanslag för arbets- marknadsverket kan jag inte biträda.

Arbetsmarknadsstyrelsen har för nästa budgetår föreslagit personal- förstärkningar på alla styrelsens byråer. Bl. a. på grund av pågående ut- redning rörande styrelsens organisation kan jag för min del biträda endast en mindre del av förslagen till personalökningar. Arbetsvårdsbyrån bör tillföras en förste byråinspektör i Ae 21 för ärenden rörande synskadade och lokaliseringsbyrån dels en byrådirektör i Ae 28 för handläggning av ärenden om lokaliseringssöd, dels en byrådirektör i Ae 26 för tekniska frågor, dels en byrådirektör i Ae 26 för ekonomiska frågor. Jag beräknar medel för dessa tjänster.

Med anledning av riksdagens beslut om skärpta åtgärder mot arbets- förmedling i förvärvssyfte (prop. 1970: 166, 2LU 93, rskr 458) beräknar jag medel för förstärkning av kanslibyrån med en förste byråinspektör

i Ae 23 för tillsyn över annan arbetsförmedling än den offentliga. På grund av att inom arbetsmarknadsstyrelsen kommer att handläggas frågor om lokaliseringssamråd enligt beslut av 1970 års riksdag (prop. 1970: 154, BaU 69, rskr 446) beräknar jag vidare medel för följande nya tjänster på lokaliseringsbyrån, nämligen två avdelningsdirektörer i Be 5, två byrådirektörer i Ae 26 och en assistent i Ae 15 för beredning av sådana ärenden.

För att styrelsen skall kunna anlita särskild expertis i olika frågor av betydelse i samrådsärendena bör delposten Ersättning till experter och sakkunniga räknas upp med 100 000 kr. Samrådsärendena skall avgöras av en särskild lokaliseringsdelegation inom arbetsmarknadsstyrelsen. För arvoden till ledamöterna i delegationen beräknar jag en medelsökning av 50 000 kr. under delposten Ersättning för annat uppdrag.

För att öka styrelsens möjligheter att sprida information om det lokaliseringsspolitiska stödet och om lokaliseringsförutsättningarna i olika delar av landet räknar jag med utgiftsökningar under anslagsposten Annonskostnader och för publikationstryck under anslagsposten Expenser.

Under anslagsposten Automatisk databehandling räknar jag med 1 700 000 kr. i utgiftsökning, vilken hänför sig huvudsakligen till kostnader för drift av tio dataterminaler som statskontoret genom beslut av Kungl. Maj:t har bemyndigats anskaffa åt arbetsmarknadsverket under innevarande budgetår. Denna anskaffning, som har föregåtts av viss försöksverksamhet, ingår i den första etapp av införandet av automatisk databehandling i arbetsmarknadsverket som jag berörde i prop. 1970: 1 (bil. 13 s. 82) vid min behandling av statskontorets organisationsförslag rörande arbetsmarknadsverket.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen i det föregående (s. 26) beräknar jag anslaget till i runt tal 47,4 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 47 380 000 kr.

B 2. Arbetsförmedlingen

1969/70 Utgift	167 618 230
1970/71 Anslag	171 600 000
1971/72 Förslag	182 840 000

Under arbetsmarknadsstyrelsen är länsarbetsnämnderna länsmyndigheter för allmänna arbetsmarknadsfrågor. Varje länsarbetsnämnd har ett kansli. För arbetsförmedlingsverksamheten finns ett huvudkontor i

varje län. Kanslierna och huvudkontoren är som regel lokalmässigt sammanförda. För förmedlingsverksamheten finns vidare sammanlagt 214 avdelningskontor. Av dessa är 101 två- eller enmanskontor. Dessutom finns ca 40 lokalombud och ca 90 ortsbud.

För arbetsvård och yrkesvägledning finns expeditioner vid samtliga huvudkontor samt vid 58 resp. 42 avdelningskontor. Tjänstemännen vid dessa expeditioner är endast i administrativt hänseende underställda vederbörande kontorsföreståndare och sorterar i övrigt under föreståndarna för arbetsvård och yrkesvägledning på huvudkontoren.

I det följande behandlas, förutom arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställning, ett av styrelsen framlagt förslag till ny kontorsorganisation för arbetsförmedlingen.

Arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställning

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
Personal			
Planering och administration	464	+ 92	÷ 5
Förmedlingsverksamhet	1 494	+181	+50
Yrkesvägledning	222	+ 95	+10
Arbetsvård	356	+ 99	+25
Biträdespersonal	562	+224	—
	3 098	+691	÷90
Anslag			
Avlöningar			
a) Avlöningsförmåner m. m.	98 007 000	+22 940 000	+ 3 267 000
b) Ersättning till experter och sakkunniga	136 000	+ 100 000	+ 50 000
c) Ersättning för annat uppdrag	1 650 000	+ 626 000	+ 100 000
Tillfällig personal	4 676 000	—	—
Arvoden till yrkesvals lärare	4 686 000	+ 234 000	—
Sjukvård	336 000	+ 88 000	+ 33 000
Resersättningar	4 310 000	+ 1 947 000	+ 315 000
Lokalkostnader	19 315 000	+ 4 190 000	+ 3 600 000
Expenser			
a) Inventarier	1 400 000	+ 1 831 000	+ 100 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	<i>(400 000)</i>	<i>(+ 1 607 000)</i>	—
b) Telefon m. m.	6 527 000	+ 1 696 000	÷ 500 000
c) Övriga expenser	3 095 000	+ 1 596 000	+ 350 000
Postavgifter	290 000	+ 135 000	+ 50 000
Tjänstebilar	295 000	+ 46 000	— 25 000
Utbildnings- och instruktionsverksamhet	1 990 000	+ 1 110 000	—
Lönekostnads pålägg	24 887 000	+ 5 446 000	+ 2 900 000
	171 600 000	+41 985 000	+11 240 000

1. Löne- och prisomräkning m. m. 2 300 000 kr.

2. *Planering och administration.* För uppgifter i samband med försvarsplanläggning bör inrättas en tjänst som förste inspektör. Ytterligare

10 inspektörer behövs för handläggningen av omskolningsärenden. För att biträda kansliinspektörerna vid vissa arbetstyngda nämnder behövs ytterligare 6 inspektörer för kamerala arbetsuppgifter och 5 nya tjänster som byråsekreterare för utrednings- och sekreterargöromål. För personalutbildningen föreslås vidare förstärkning med ytterligare 2 konsulenter. Som allmän förstärkning av vissa nämnders förmedlingsavdelningar föreslås 5 nya inspektörer. Vidare bör inrättas 15 psykologtjänster för bl. a. medverkan vid regional grundutbildning och fortbildning av personalen i användning av anlagsundersökning samt 24 konsulenter för personaladministrativa uppgifter. För handläggning av ärenden rörande den frivilliga försvarsverksamheten föreslås 24 assistenter och 10 biträden. Slutligen behövs 50 biträden, varav 25 kvalificerade, för länsarbetsnämndernas kanslier.

Kostnaderna för de föreslagna personalförstärkningarna under denna punkt utgör 6 197 000 kr. (exkl. omkostnader).

3. Arbetsmarknadsstyrelsens förslag till personalförstärkingar inom allmän förmedling, arbetsvård och yrkesvägledning behandlas i samband med den följande redovisningen av förslag till ny kontorsorganisation för arbetsförmedlingen.

4. *Arbetsförmedlingsaspiranter.* För budgetåret 1970/71 har medel anvisats för anställning av 110 årsaspiranter. Styrelsen beräknar emellertid rekryteringsbehovet till 150 årsaspiranter. Härför bör beräknas ytterligare 1 343 800 kr. (exkl. omkostnader).

5. *Ersättning för annat uppdrag.* Medlen för arvoden till läkare som medverkar i arbetsvårdsverksamheten bör räknas upp med 463 000 kr. Styrelsen föreslår att dagarvodena till ledamöter och ersättare i bygg- och arbetsnämnderna höjs från 45 kr. till 75 kr. Kostnaderna härför beräknas till 75 000 kr. Vidare har styrelsen rekommenderat länsarbetsnämnderna att inrätta lokala sysselsättningsnämnder som kontaktorgan mellan arbetsmarknadsverket, arbetsmarknadens parter och kommunala organ. Under budgetåret kan ca 25 sysselsättningsnämnder beräknas ha blivit inrättade. Kostnaden för sammanträdesarvoden till ledamöter och ersättare beräknas till 75 000 kr. Slutligen behövs ytterligare 13 000 kr. för ersättningar till organisationsföredragandena hos länsarbetsnämnderna.

6. *Arvoden till yrkesvals lärare.* Under budgetåret 1971/72 beräknas 980 yrkesvals lärare vara i tjänst, dvs. samma antal som budgetåret 1970/71. Den föreslagna uppräknningen avser kommande löneökningar.

7. *Resersättningar.* Av ökningen hänför sig 537 000 kr. till höjda biljettpriser och höjd ersättning för egen bil i tjänsten, 15 000 kr. till traktamenten vid omstationering till annan tjänsteort, 165 000 kr. till kostnader för centrala och regionala konferenser, 8 000 kr. till extra mönstringsförrättningar ombord på fartyg, 342 000 kr. till ökad re-

severksamhet, 25 000 kr. för de nyssnämnda sysselsättningsnämnderna och 855 000 kr. till begärd personalökning.

8. *Lokalkostnader.* Styrelsens förslag till ny kontorsorganisation för arbetsförmedlingen väntas inte påverka lokalkostnaderna under budgetåret 1971/72. Årshyrorna för lokaler förhyrda den 1 juli 1970 uppgår till 14 309 000 kr. Inflyttningar i nya lokaler under budgetåren 1970/71 och 1971/72 beräknas medföra höjningar av årshyrorna med 2 611 000 kr. resp. 1 655 000 kr. För ändringsarbeten till följd av begärda personalökningar och för andra inredningsarbeten i samband med nyförhyrningar beräknas vidare 1 173 000 kr., varav 400 000 kr. för anordnande av öppna expeditioner. För städning beräknas 3 555 000 kr. Löpande underhållskostnader beräknar styrelsen till 167 000 kr. och lokalersättningar till ombud till 35 000 kr. Sammanlagt kommer lokalkostnaderna alltså att uppgå till 23 505 000 kr., vilket innebär en ökning med 4 190 000 kr.

Förslag av arbetsmarknadsstyrelsen till ny kontorsorganisation för arbetsförmedlingen

Organisationsfrågor

Den nya kontorsorganisationen har byggts upp från de kommunblocksanpassade A-regionerna och kommunblocken. I varje A-region skall — med vissa undantag, betingade av lokala förhållanden — finnas ett *distriktskontor*. Även de nuvarande huvudkontoren får ställning som distriktskontor. Vid sidan av och underställda distriktskontoren kan finnas *lokalkontor* med ett verksamhetsområde som omfattar ett eller flera kommunblock och — framför allt i storstadsområdena — *informationskontor*. Lokalkontorens uppgifter och ansvar anpassas till de lokala förhållandena.

Distriktskontoren skall kunna ge fullständig arbetsförmedlingsservice inkl. arbetsvård och yrkesvägledning. De skall ha ansvaret för förmedlingsverksamheten inom hela distriktet. Eftersom nuvarande huvudkontor får samma ställning som övriga distriktskontor, måste vissa ärendegrupper fördelas mellan kansliernas förmedlingsavdelningar och distriktskontoren.

Distriktskontoren bör få egen beslutanderätt i så stor utsträckning som möjligt. Som exempel på ärenden där distriktskontoren skall kunna besluta nämns flyttningsbidrag, arbetsmarknadsutbildning (flertalet ärenden), rescersättningar till arbets sökande som kallas till förmedlingen, tvåveckorsdispens för arbetslösa kassamedlemmar, arbetsvårdsfrågor med undantag för näringshjälp (ifrågasatta avslag på ansökningar bör dock alltid underställas länsarbetsnämnden) samt vissa personalärenden.

Vidare bör eftersträvas att distriktskontoren med de begränsningar som kan följa av lokala förhållanden får disponera platser vid skyddade

verkstäder, kontorsarbetscentraler samt omskolningskurser och annan arbetsmarknadsutbildning.

Samtliga distriktskontor föreslås bli uppbyggda med en kundmottagning med ordercentral och fackexpeditioner. Arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning bör integreras till en enhet under gemensam ledning av chefen för kontoret, med specialiserade tjänstemän för särskilda frågor och för extern verksamhet, t. ex. yrkesvägledande verksamhet i skolor eller kontakt med rehabiliteringsinstitutioner. Genom en breddning av personalutbildningen kan vissa arbetsvårds- och yrkesvägledningsärenden klaras av den allmänna förmedlingen.

Vid vissa distriktskontor skall personal kunna disponeras för arbete i rörliga enheter på orter där arbetsmarknadsläget eller andra förhållanden påkallar en insats. I de fall regelbunden ambulation förekommer bör denna i regel utgå från distriktskontor.

Vid distriktskontoren utges platslista, i vissa fall gemensamt för två eller flera distrikt. Platslistan beräknas dock i regel inte komma att produceras på mer än ett distriktskontor i varje län av kostnadsskäl.

Distriktskontoren utrustas med apparatur för mottagning av telefonanmälan från arbetslösa kassamedlemmar.

Antalet tjänstemän vid de minsta distriktskontoren bör vara omkring tio inkl. biträdespersonal.

Lokalkontoren föreslås uppbyggda på i princip samma sätt som distriktskontoren.

Lokalkontoren skall i sitt arbete vara underställda distriktskontoren. Deras arbetsuppgifter bestäms med hänsyn till de lokala förhållandena. De större lokalkontoren bör i sitt arbete ges möjlighet att agera relativt självständigt. Beslutanderätt i vissa ärenden förutsätts kunna delegeras till lokalkontoren. Vid de större lokalkontoren placeras arbetsvårds- och yrkesvägledningstjänstemän.

Lokalkontoren organiseras med kundmottagning och fackexpeditioner med modifikationer på grund av resp. kontors uppbyggnad och verksamhetsområdets storlek och struktur.

De största lokalkontoren kommer att bli lika stora som eller större än de minsta distriktskontoren. På sikt bör därför eftersträvas att inget kontor har mindre än tre handläggande tjänstemän. Av olika skäl får man acceptera att de minsta lokalkontoren i ett övergångsskede får en fast personal om två tjänstemän eller i enstaka fall en tjänsteman. Undantagsvis kan behöva inrättas kontor med deltidstjänstgöring. Enmanskontoren får betraktas som övergångsföreteelser, som antingen — om underlag härför finns — skall byggas ut eller får ersättas av service i andra former.

Lokalkontoren kan vara antingen permanenta eller tillfälliga. Tillfälligt lokalkontor kan inrättas när arbetsmarknadsförhållandena så påkallar, t. ex. i samband med större utbyggnadsprojekt på en ort eller vid

omfattande friställning av arbetskraft. Kontor som föreslås till indragning bör under övergångstiden få ställning som tillfälliga kontor.

Nuvarande *ombudsorganisation* föreslås upphöra.

Informationskontoren föreslås bli inrättade främst i storstadsområdena med uppgift att tillhandahålla platslistor och annat informationsmaterial samt medverka till tidsbeställning för arbetssökande vid fackexpeditioner, arbetsvård och yrkesvägledning. Endast ett sådant kontor föreslås f. n. bli inrättat, nämligen vid Sergels Torg i Stockholm.

En undersökning av den nuvarande *ambulerande* verksamheten har visat att ca $\frac{2}{3}$ av de ambulerande tjänstemännens tid upptogs av markering för arbetslöshetskassa. Till följd av ny arbetsförmedlingsmetodik och införande av telefonanmälan för arbetslösa kassamedlemmar bör den regelbundna ambulationen inskränkas. Personalresurserna bör i stället användas för punktvisa insatser med kontinuerligt uppsökande, informerande och informationsinhämtande verksamhet inom hela distriktet.

På ett fåtal orter kan finnas ett permanent behov av arbetsförmedlingsservice utan att underlag finns för ett lokalkontor. I sådana fall kan ambulation med regelbundet återkommande besök med fastställd expeditionstid anordnas.

I samband med indragning av kontor eller ombud på en ort kan det övergångsvis vara nödvändigt att anordna fast ambulation, men det bör eftersträvas att ersätta denna med besök av rörlig enhet från distriktskontoret i huvudsak enligt samma system som har prövats på Gotland.

Ett genomförande av den föreslagna kontorsorganisationen får konsekvenser för *länsarbetsnämndernas kanslier*. Som redan nämnts finns ett nära samband mellan kanslierna, i första hand deras förmedlingsavdelningar, och nuvarande huvudkontor. Bl. a. har vissa tjänstemän både länsfunktioner och lokala funktioner. Å ena sidan finns inte någon chefstjänst för huvudkontoren, som är direkt underställda länsarbetsnämnden. Arbetet har letts av chefen för kansliets förmedlingsavdelning eller annan tjänsteman. Å andra sidan har kanslierna saknat särskilda tjänstemän för arbetsvård och yrkesvägledning. Länsföreståndarna för dessa specialiteter är placerade på huvudkontoret och deltar i det löpande arbetet där vid sidan av samordnande och arbetsledande uppgifter för hela länet.

I förslaget ingår en uppdelning av arbetsuppgifterna mellan kanslier och distriktskontor. I samband härmed lämnas redovisning för de arbetsuppgifter som bör ankomma på kanslierna. Det förutsöks att även kanslierna, deras personalplaner och verksamheten där bör ses över för att undersöka möjligheterna till effektivisering och rationalisering. Översynen bör göras i anslutning till förevarande översyn av kontorsorganisation och till kommande översyn av det centrala verkets organisation.

Det föreslagna *kontorsnätet* omfattar 69 distriktskontor, 115 lokal-

kontor, 16 tillfälliga lokalkontor samt 1 informationskontor. Detta innebär att 44 avdelningskontor jämte 3 ombud föreslås indragna och att ett nytt kontor inrättas. Vid ett genomförande av förslaget skulle antalet kontor minskas från 245 till 201.

Principiellt har som nämnts eftersträfvats en samordning med indelningen i kommunblocksanpassade A-regioner på så sätt att ett distriktskontor skall finnas i varje sådan region. Lokalkontorens verksamhetsområden består av ett eller flera kommunblock. I undantagsfall har ett kommunblock delats på flera lokalkontor, framför allt i Stockholmsområdet.

I förslaget ingår ett antal kontor som bör ägnas fortsatt uppmärksamhet och där frågan om indragning eller ändring av kontorets status kan bli aktuell.

En arbetsförmedlingsorganisation kan aldrig bli definitiv. Den måste ständigt anpassas till de förändringar som sker på arbetsmarknaden. Det förutsätts därför att kontorsorganisationens uppbyggnad liksom hittills ägnas kontinuerlig uppmärksamhet och att det skapas former för en smidig anpassning av arbetsförmedlingens organisation.

F. n. gäller för avdelningskontoren en *kontorsklassificering*, som innebär att kontoren efter storlek hänförs till klasserna 1—8. Klass 1 avser de största avdelningskontoren och klasserna 6—8 enmanskontor (kontoren i klasserna 7—8 förestås av tjänsteman med deltidstjänstgöring).

Det föreslås nu att samtliga distrikts- och lokalkontor utom Stockholm, Göteborg och Malmö hänförs till någon av kontorsklasserna 1—5, varvid distriktskontoren i huvudsak placerats i klasserna 1 och 2 och lokalkontoren i klasserna 3—5. Denna uppdelning har emellertid inte iakttagits strikt utan de minsta distriktskontoren har placerats i klass 3 och de största lokalkontoren i klasserna 1—2. Sammanlagt har 28 distriktskontor och 1 lokalkontor placerats i klass 1, 22 distriktskontor och 3 lokalkontor i klass 2, 16 distriktskontor och 26 lokalkontor i klass 3, 55 lokalkontor i klass 4 samt 46 lokalkontor i klass 5. De till indragning föreslagna kontoren hänförs provisoriskt till klass 5. Distriktskontoren i Stockholm, Göteborg och Malmö föreslås stå utanför klassificeringen därför att dessa kontor skiljer sig så väsentligt till storlek och karaktär från övriga kontor.

Övergången till de nya principerna för arbetsförmedlingens kontorsorganisation bör ske vid en för hela landet gemensam tidpunkt, förslagsvis den 1 juli 1971. Indragningar av kontor och ombud bör ske successivt under tiden intill den 1 juli 1974. De personliga svårigheter som kan uppstå för vissa tjänstemän och ombud bör beaktas i möjligaste mån.

Personal- och kostnadsfrågor

Arbetsmarknadsstyrelsen förutsätter att de tjänster som frigörs genom kontorsindragningen får överföras till det kontor som övertar ansvaret

för verksamheten liksom att medel som nu används till ersättningar till ombud får disponeras för att inrätta nya tjänster.

Den nya kontorsorganisationen skall kunna ge arbetsförmedlingens kunder en bättre service genom en rationalisering av arbetsförmedlingens verksamhet. I princip skulle därför den nya organisationen inte kräva fler tjänster än den nuvarande utan omorganisationen skulle i och för sig innebära en ökad effektivitet.

Det konstateras att det föreligger en avsevärd differens mellan å ena sidan omfattningen av de uppgifter statsmakterna ålagt förmedlingen samt de anspråk arbetsmarknaden ställer på densamma och å andra sidan disponibla organisatoriska och personella resurser. De arbetsmarknadspolitiska instrument, som framför allt under senare år beslutats, borde — om handläggande personal funnes tillgänglig — kunna tillgodose allmänhetens och näringslivets berättigade anspråk på arbetsmarknads-service. Mot denna bakgrund framstår behovet av väsentligt ökade personella resurser inom samtliga verksamhetsgrenar som helt ofrånkomligt.

Inom arbetsförmedlingen existerar regionalt men också generellt inom vissa verksamhetsgrenar köproblemer, som man med hittills disponibla resurser inte har lyckats komma till rätta med. Exempelvis har under det senaste året trots en hög efterfrågan på arbetskraft rått en betydande arbetslöshet eller undersysselsättning bland i synnerhet äldre, handikappade och lokalt bundna sökande.

Två parallella uppgifter framstår som väsentliga för arbetsförmedlingen. *Dels* bör den eftersträva — mot bakgrund av den ökande tillgången på arbetstillfällen — att de arbetssökande får anställningar i så nära anslutning till de personliga önskemålen som möjligt. *Dels* bör man i ökad utsträckning söka medverka till att latent arbetskraftsresurser kan tillföras näringslivet. Denna uppgift är angelägen, eftersom man under flera år framöver har att räkna med ett i arbetstimmar mätt minskat arbetskraftsutbud.

Arbetsförmedlingen har hittills främst varit inriktad på att inom ramen av ett givet arbetsmarknadsutbud finna lämpliga anställningar till de arbetssökande. Det här emellertid kommit att framstå som alltmer angeläget att man också medverkar till att arbete och arbetsmiljö anpassas till de människor som skall arbetsplaceras. Detta är en betydelsefull uppgift för flera intressenter — myndigheterna, arbetsmarknadsparterna m. fl. — men som hittills har observerats och gjorts till föremål för åtgärder i otillräcklig omfattning. På grund av sin ställning som mellanhand intar förmedlingen i detta sammanhang en nyckelposition.

Antalet sökande vid arbetsvårdsexpeditionerna ökar för varje år och de enskilda ärendena har blivit mer omfattande och tidskrävande att handlägga, beroende bl. a. på att nya hjälpmedel möjliggjort rehabilitering av allt svårare handikappade och att resurserna för andra reha-

biliterande organ med vilka arbetsvården samarbetar har förbättrats. En konsekvens av den nuvarande höga arbetsbelastningen vid arbetsvårds-expeditionerna har blivit att samarbetet med andra organ som aktualiserar sökande för arbetsförmedling—arbetsvård ej har kunnat utvecklas och organiseras så att det fungerar på bästa möjliga sätt. Väntetider för nya arbetsvårdssökande har uppstått, som främst inom storstads-regionerna är orimligt långa.

Olika åtgärder av organisatorisk art har vidtagits för att effektivisera arbetet och utnyttja redan befintliga personalresurser och ett flertal nya hjälpmedel har sedan 1950-talet ställts till arbetsvårdens förfogande. Dessa hjälpmedel har inte kunnat utnyttjas effektivt och därmed inte i önskad utsträckning kunnat bidra till snabba och effektiva rehabiliteringsåtgärder.

Näringslivets ökade krav på arbetskraften medför att det av arbetsvården fordras mera omfattande utredningar, flera förberedande åtgärder samt större personliga insatser för placering av handikappade på öppna marknaden. Denna bevakning och uppföljning av möjligheterna till arbetsplacering har på grund av bristen på personal ej kunnat ske i önskad omfattning, varför man i stället har varit tvungen tillgripa en placering i olika former av skyddat arbete. Denna utveckling är olycklig såväl för de handikappade som för samhället i övrigt.

Våren 1970 uppgår väntetiderna vid yrkesvägledningsexpeditionerna i storstadsområdena till mellan tre och sex månader för sökande som behöver ett mer ingående yrkesvägledningssamtal. Vid flertalet övriga större yrkesvägledningsexpeditioner är väntetiden i regel mellan två och fyra månader. En utökning av de yrkesvägledande resurserna är både nödvändig och rimlig ur såväl den enskilda människans som från samhällets synpunkt. Detta gäller inte minst om yrkesvägledningen både skall kunna medverka i de gamla funktionerna och i de nya som med nödvändighet måste komma för att kraven på bättre service till de vuxna skall kunna tillmötesgå.

Mängden av olösta problem i dagsläget och utvecklingen framöver ger klart vid handen att det måste ske en betydande upprustning av arbetsförmedlingen om statsmakternas intentioner skall kunna uppfyllas. Omgående skulle behövas ett tillskott av storleken 800—900 tjänster, men det anses att utbyggnaden bör ske successivt med hänsyn till rekryteringsfrågor och personalutbildningskapacitet. Det föreslås därför att arbetsförmedlingens personalorganisation under budgetåret 1971/72 byggs ut med tillsammans 564 tjänster. Arbetsförmedlingen skulle få 180, arbetsvården 99 och yrkesvägledningen 95 nya tjänster. Därjämte föreslås 190 nya biträdestjänster, varav 58 på deltid.

Förstärkningen av biträdespersonalen skulle medge att ett stort antal kontor som nu arbetar helt utan biträdeshjälp skulle få sådan hjälp. F. n. utför förmedlingspersonal på de flesta arbetsförmedlingar arbets-

uppgifter som skulle kunna anförtros biträdespersonal.

De föreslagna nya tjänsterna beräknas kosta 16 600 000 kr. eller inkl. lönekostnadspålägg 20 420 000 kr. Vid beräkningen har hänsyn inte kunnat tas till utfallet av eventuella förhandlingar för vissa tjänster på grund av omorganisationen.

Den nya kontorsorganisationen kommer vidare att medföra vissa förändringar i fråga om kostnader för lokaler, inventarier, telefon, städning m. m. Dessa kostnader uppskattas till totalt ca 3 300 000 kr.

Ökad ambulerande och annan rörlig förmedlingsverksamhet medför en merkostnad för resekostnadsersättningar och traktamenten av 300 000 kr.

Yttranden

Över arbetsmarknadsstyrelsens förslag har yttranden avgetts av statskontoret, samtliga länsstyrelser (som i en del fall har bifogat yttranden från länsarbetsnämnder och kommunala organ), styrelsen för Svenska kommunförbundet, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Riksförbundet landsbygdens folk (RLF), De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation och Svenska personaltjänstföreningen (SPF).

Remissopinionen är på det hela taget positiv när det gäller själva organisationsförslaget. Däremot är reaktionen på förslagen om personalförstärkningar mer blandad. Den senare frågan tas dock upp endast i ett mindre antal yttranden.

När det gäller den organisatoriska uppbyggnaden finner statskontoret styrelsens förslag överensstämma i allt väsentligt med vad ämbetsverket tidigare har föreslagit. Statskontoret har därför ingen erinran mot att en ny kontorsorganisation genomförs i huvudsaklig överensstämmelse med förslaget. Dock knyter förslaget enligt ämbetsverkets mening i alltför hög grad an till dagens kontorsorganisation och förmedlingsmetodik vad gäller antalet kontor och fördelning mellan fasta och rörliga enheter.

LO anser att den föreslagna indelningen i distrikts- och lokalkontor kommer att ge majoriteten av arbetssökande bättre service från arbetsförmedlingen och personer med olika arbetsmarknadsmässiga handikapp snabbare och bättre möjligheter till arbete på den öppna marknaden. Den föreslagna indelningen får dock inte bli slutgiltig utan ytterligare lokalkontor bör kunna inrättas skyndsamt om situationen så kräver.

TCO anför att kraven på specialisering och funktionsuppdelning förutsätter kontor av viss storlek. En- och tvåmanskantoren som inte fyller dagens servicekrav behöver därför gå upp i större enheter. Eftersom

förmedlingsservicen samtidigt bör vara lättillgänglig bör kontorsindragningen inte gå längre än som är motiverat av behovet av specialisering och funktionsuppdelning. Ökad kontorskonscentration förutsätter att den ambulerande förmedlingen förstärks. TCO finner förslaget i berörda avscenden — specialisering, lättillgänglighet och rörlighet — vara väl avvägt.

Styrelsen för Svenska kommunförbundet erinrar om att styrelsen i yttrande över statskontorets huvudrapport angående arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken (SOU 1968: 60) anförde att det är rimligt att den framtida dimensioneringen av distrikts- och lokalorganen sker i ett läge då konsekvenserna av den nya kommunindelningen kan överblickas bättre. Styrelsen konstaterar nu att även om kommunsammanslagningarna ännu ej har genomförts mer än till en viss del, har dock arbetsmarknadsstyrelsens förslag i detta avseende fått en naturlig anknytning till den kommunala indelningen då den nya kontorsorganisationen har byggts upp från de kommunblocksanpassade A-regionerna och kommunblocken. Styrelsen finner att denna organisation på ett bättre sätt tillgodoser avnämarnas behov än vad statskontorets förslag skulle ha gjort. Med hänsyn till att såväl 1971 som 1974 års kommunsammanslagningar återstår, vill styrelsen ta fasta på vad arbetsmarknadsstyrelsen framhåller om att en arbetsförmedlingsorganisation aldrig kan bli definitiv utan måste ständigt anpassas till de förändringar som sker på arbetsmarknaden.

RLF kan utifrån avvägningen mellan kraven på lättillgänglighet och kvalitet acceptera en viss konscentration av verksamheten. Arbetsmarknadsstyrelsens allmänna målsättning i detta avseende synes realistisk. Föreslagna åtgärder bör ge inte oväsentliga rationaliseringsvinster, som bör komma allmänheten tillgodo i form av bättre service.

Styrelsens förslag om egen *beslutanderätt* för distrikts- och lokalkontoren kan prövas menar LO som tillägger att det därvid är väsentligt att arbetsmarknadsverket följer upp de beslut som fattas av kontoren så att dessa blir konsekventa för att arbetsmarknadspolitiken inte skall bedrivas olika från distriktskontor till distriktskontor.

TCO finner den föreslagna ärendedelegeringen vara en lämplig ordning men anser att det borde ha övervägts att som en konsekvens av förslaget till distriktskontoren knyta en lekmananämnd med representation för kommuner och arbetsmarknadsorganisationer.

SPF anser en beslutsdecentralisering vara angelägen. Den skulle bl. a. underlätta samordningen av företagens och förmedlingens åtgärder vid interlokal rekrytering eller vid anpassning av arbetsplatser till mer svårplacerade arbetssökandes förutsättningar.

När det gäller förslaget att bemanna distriktskontoren med minst 10 tjänstemän framhåller De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation som väsentligt att detta tillåter en specialisering av tjänstemännen.

Samorganisationen hävdar, liksom *TCO*, att den fortgående specialiseringen av arbetskraften kräver att förmedlingstjänstemännen så långt möjligt har yrkes- eller branschkunskap.

Förslaget att nuvarande *ombudsorganisation* skall upphöra har tagits upp endast i ett fåtal yttranden. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* tillstyrker förslaget medan *SR* avstyrker detsamma. *Statskontoret* konstaterar att den typ av lokalombud som behandlats i 1970 års statsverksproposition (bil. 13 s. 70) överhuvud taget inte har diskuterats i förslaget.

När det gäller den *ambulatoriska* verksamheten menar *statskontoret* att arbetsmarknadsstyrelsen har lämnat frågan om den ambulatoriska förmedlingsverksamhetens arbetsformer och organisation i väsentliga avseenden obesvarad. Denna fråga bör emellertid utredas närmare.

Styrelsen för Svenska kommunförbundet understryker som nödvändigt att filialexpeditioner inrättas där underlag saknas för fasta lokalkontor men stadigt behov av service finns. Expeditionerna skall kunna ge även arbetsvårds- och yrkesvägledningsservice. Sådana expeditioner samt rörliga enheter bör på sikt avlösa ambulatorisk verksamhet i nuvarande form.

Enligt *LO* bör den ambulerande verksamheten i så stor utsträckning som möjligt arbeta med fasta besökstider på den ort den besöker på grund av att de ambulerande kontoren främst kommer i fråga på orter där de människor som har den minsta valmöjligheten på arbetsmarknaden befinner sig. Samma uppfattning har *De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation* som tillägger att avlägset boende ombytestsökande inte kan besöka förmedlingen utan att ta ledigt från arbetet hela dagen eller sluta sitt arbete. Även *SPF* utgår från att den ambulerande verksamheten arbetar med fasta mottagningstider. I annat fall blir verksamheten ensidigt inriktad på arbetstagarparten med minimala möjligheter till närmare kontakter med de lokala arbetsgivarna. *SR* anser att ambulatorisk verksamhet bör begränsas till rena nödsituationer. I första hand bör förmedling bedrivas vid permanenta kontor och i andra hand undantagsvis av tillfälliga kontor.

I fråga om *kontorsnätet* föreslår *statskontoret* att samtliga en- och tvåmanskontor, som enligt både statskontorets och arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning inte kan ge effektiv service, dras in före utgången av år 1973. Detta skulle innebära indragning av ytterligare 88 kontor.

För *SACO* — som anser att koncentrationen av förmedlingen inte kan drivas så långt som statskontoret föreslagit — förefaller den av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna omorganisationen å andra sidan vara i blygsammaste laget. Förslaget kan dock tillstyrkas om rationaliseringsarbetet fortsätter i riktning mot de mera långsiktiga mål som statskontoret angav.

SAF finner den föreslagna minskningen av antalet kontor väl avvägd

2* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

men anser det vara sannolikt att viss ytterligare koncentration kan visa sig lämplig. Samma synpunkt anförs av TCO.

Styrelsen för Svenska kommunförbundet framhåller å andra sidan att kontorsorganisationen inte får tunnas ut så att allmänhetens krav på god service eftersätts. I annat fall skulle resas krav mot kommunerna att fullgöra en statlig uppgift vilket förbundet inte kan acceptera.

Enligt SR måste utglesning av kontorsnätet göras med största försiktighet. Mot denna bakgrund är det mindre välbetänkt att tvinga fram en kontorsindragning av den omfattning som föreslås ske till den 1 juli 1974.

De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation finner det beklagligt att ett inte obetydligt antal kontor måste dras in. Många kassamedlemmar bor redan nu avlägset från förmedlingskontor och möjligheterna till personliga besök bör inte försämras ytterligare.

Den föreslagna kontorsorganisationen för resp. län har godtagits av flertalet länsstyrelser. Några länsstyrelser riktar invändningar mot distriktsindelningen för resp. län, kontorsindragningar m. m. Ett genomgående kritiskt yttrande har avgetts av en länsstyrelse.

Förslaget tillstyrks helt eller, i några fall, med erinringar om ändrad kommunindelning efter förslagets framläggande eller med reservationer av mer allmän natur av *länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Gotlands, Blekinge, Hallands, Gästeborgs och Bohus, Älvsborgs, Skaraborgs, Värmlands, Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län.*

Länsstyrelserna i Kalmar, Malmöhus, Örebro och Västmanlands län har invändningar mot föreslagen distriktsindelning för resp. län och föreslår att vissa lokalkontor får ställning som distriktskontor. *Länsstyrelserna i Kalmar och Örebro län* invänder att behovet av vissa kontor som betecknats som tillfälliga kommer att kvarstå under överblickbar framtid. Invändningar mot föreslagna kontorsindragningar görs endast av *länsstyrelserna i Kronobergs, Kristianstads och Malmöhus län.* Sistnämnda länsstyrelse är den som är mest kritisk i sitt yttrande och menar att de särskilda förhållandena som råder i länet inte har beaktats i arbetsmarknadsstyrelsens förslag.

Den föreslagna *kontorsklassificeringen* föranleder vissa länsstyrelser till erinringar mot klassificeringen av enskilda kontor. *Länsstyrelsen i Östergötlands län* påpekar att motivet till klassificeringen inte framgår av förslaget.

Beträffande *personal- och kostnadsfrågor* konstaterar *statskontoret* inledningsvis att styrelsens personalbehovsberäkningar — frånsett biträdespersonalen — inte är relaterade till den föreslagna organisationsförändringen utan innebär en ambitionsökning. Ämbetsverket vill inte förneka att det även efter en omorganisation kan föreligga

visst behov av förstärkning av arbetsförmedlingens resurser men ifrågasätter om arbetsmarknadsstyrelsen så långt möjligt har tagit till vara de möjligheter till effektivisering av organisationen som erbjuds. Det bör vara möjligt att minska behovet av nyanställningar genom en mer långtgående koncentration av kontorsorganisationen. I avvaktan på att samtliga en- och tvåmanskontor avvecklas och på viss av ämbetsverket ifrågasatt utredning kan man inte från organisatoriska synpunkter bedöma i vilken utsträckning förmedlingsorganisationen behöver förstärkas personellt utom när det gäller biträdespersonalen som av ämbetsverket föreslås få en förstärkning med i runt tal 100 tjänster.

RLF är också tveksam om personaldimensioneringen och menar att organisationsförslaget och personalförstärkningar är frågor som bör behandlas var för sig. I vart fall kan inte hävdas att en ändrad kontorsorganisation som görs i rationaliseringssyfte motiverar en kraftig personalförstärkning. Den föreslagna höjningen av ambitionsnivån kan vid närmare prövning framstå som önskvärd men betraktas ändå av förbundet som orealistisk.

Positiva till styrelsens förslag om personalförstärkningar är bl. a. *SAF*, *LO*, *TCO* och *SPF*.

LO menar att arbetsvården bör förstärkas på grund av dagens komplicerade arbetsmarknad men att även yrkesvägledningen snarast måste få ökade resurser. Dessa bör inriktas på att ge de svagast ställda tillfälle att få nya och bättre arbeten. Yrkesvägledningen har hittills inriktat sig på att hjälpa främst personer med nyligen avslutad utbildning till ett bra yrkesval. Sådana insatser är nödvändiga men får enligt *LO*:s uppfattning inte medföra att personer som redan är på arbetsmarknaden och har bristfällig utbildning får sämre möjligheter till yrkesvägledning.

Enligt *TCO* är en förstärkning av arbetsförmedlingen så angelägen att den inte längre kan anstå. Men medvetna prioriteringar måste göras. Den interlokala förmedlingen är ett sådant område. Ett annat gäller utvecklingsarbete och metodfrågor, bl. a. utvärdering av de erfarenheter som den öppna förmedlingsverksamheten hittills har gett samt *ADB*-teknikens användning i förmedlingsarbetet.

För *SPF* — som efterlyser motivering för föreslagen bemanning av de olika kontorsenheterna — synes det dock ofrånkomligt att förmedlingens personalresurser förstärks kvantitativt och kvalitativt, om förmedlingen dels skall kunna motsvara de krav på effektivitet som ställs av företag och enskilda, dels tillförs ytterligare arbetsuppgifter.

Departementschefen

På grundval av en av statskontoret verkställd utredning angående arbetsmarknadsverkets organisation och uppgifter förelades 1970 års riksdag (prop. 1970: 1 bil. 13 s. 23) förslag till vissa riktlinjer för den arbetsmarknadspolitiska verksamhetens utformning. Beträffande arbetsför-

medlingens kontorsorganisation innebar förslaget att stommen skulle utgöras av ett antal välutrustade förmedlingsenheter, kallade distriktskontor. Som en riktpunkt för antalet kontor angavs att det borde finnas ett sådant kontor i varje kommunblocksanpassad A-region. Till varje distriktskontor borde anslutas ett lämpligt antal lokalkontor med resurser att själva handlägga flertalet förmedlingsärenden.

En fortsatt koncentration av förmedlingskontoren förordades men inte så långtgående som statskontoret hade föreslagit. Koncentrationen avsågs bli kombinerad med en utbyggd ambulatorisk förmedling och en aktivt uppsökande verksamhet.

Lokala ombud huvudsakligen för kontakt- och informationsuppgifter ansågs behövliga även i fortsättningen. I ett längre perspektiv och under vissa förutsättningar skulle man kunna räkna med att fasta lokalkontor i ökad omfattning kunde ersättas med lokala ombud.

Propositionsförslagen biträdades av riksdagen (SU 54, rskr 157).

På uppdrag av Kungl. Maj:t har arbetsmarknadsstyrelsen lagt fram ett konkret förslag till ny organisation för arbetsförmedlingens kontor. Förslaget har remissbehandlats.

På grundval av vad som förordades i propositionen har arbetsmarknadsstyrelsen i sitt förslag byggt upp ett kontorsnät bestående av 69 distriktskontor och ett antal lokalkontor. Organisationen skall ersätta nuvarande, till länsarbetsnämndernas kanslier knutna 24 huvudkontor samt drygt 200 avdelningskontor. Distriktskontoren, vilkas verksamhetsområde i regel sammanfaller med de kommunblocksanpassade A-regionerna, skall ha ansvaret för förmedlingsverksamheten inom sitt distrikt. Lokalkontoren blir alltså i detta avseende underställda distriktskontoren.

Förslaget i denna del överensstämmer med statsmakternas beslut och har inte heller mött invändningar från remissinstansernas sida i annan mån än att några länsstyrelser har ansett att vissa lokalkontor bör få ställning som distriktskontor. Jag vill här framhålla att de föreslagna distrikts- och lokalkontoren motsvarar befintliga kontor. Det är enligt förslaget i varje fall inte f. n. avsett att några nya kontor skall tillkomma. Däremot förutsätts att ett antal befintliga mindre kontor skall dras in.

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit att den nya kontorsorganisationen genomförs fr. o. m. den 1 juli 1971. Jag biträder styrelsens förslag i princip men bedömer det inte möjligt att genomföra organisationsförslaget fullt ut redan vid nämnda tidpunkt.

Riksdagen bör underställas endast frågan om huvudlinjerna för den nya kontorsorganisationen. För att belysa organisationsförslagets syften och konsekvenser redovisar jag emellertid i det följande även sådana organisationsfrågor i vilka det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter.

Distriktskontoren bör för att fylla sin uppgift kunna lämna en fullständig förmedlingsservice och bör alltså som redan nämnts vara väl-

utrustade enheter. I personellt hänseende förutsätter detta enligt arbetsmarknadsstyrelsens uppfattning att varje sådan enhet har omkring 10 tjänstemän. En del av nuvarande avdelningskontor som avses bli distriktskontor har inte denna personaluppsättning; några av dem är t. o. m. mycket små enheter. För att bygga upp distriktskontorsnätet i enlighet med styrelsens förslag krävs alltså personalförstärkningar i den mån personal inte kan omdisponeras från framför allt nuvarande huvudkontor eller genom kontorsindragningar. Några omdispositioner av personal har styrelsen inte ansett möjliga. Tvärtom föreslår styrelsen personalförstärkningar även vid större kontor. Vad gäller kontorsindragningar anser jag av skäl som jag kommer att beröra i det följande att dessa inte bör ske i så snabb takt och på alla de orter som styrelsen har föreslagit.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag innefattar ett personaltillskott om drygt 500 tjänster för förmedlingsverksamheten. En utbyggnad av personalorganisationen av denna omfattning anser jag mig inte kunna biträda. Jag återkommer i det följande till denna fråga. Mitt förslag innebär att etableringen av distriktskontorsnätet kommer till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag. Distriktskontorens personalresurser får prövas successivt och under avvägning mot andra angelägna personalbehov inom förmedlingen.

Som framgått av vad jag har anfört tidigare kommer även nuvarande huvudkontor att få ställning som distriktskontor, varvid de får en i förhållande till länsarbetsnämnden och dess ledande tjänstemän mer självständig ställning än hittills. Huvudkontoren är f. n. direkt underställda länsarbetsnämnden och saknar därför särskild chefstjänst. Ledningen av verksamheten vid huvudkontoret utövas av någon tjänsteman på nämndens kansli. Som följd av den nya organisationen bör även dessa kontor få en egen chefstjänsteman. För ändamålet får tas i anspråk befintlig tjänst vid resp. huvudkontor eller, om det visar sig lämpligare, en tjänst vid kansliet som förs över till kontoret.

Som jag redan har nämnt förutsätter de av 1970 års riksdag godkända riktlinjerna för den nya kontorsorganisationen att distriktskontoret skall ha ansvaret för förmedlingsverksamheten inom sitt distrikt. Arbetsmarknadsstyrelsen har i anslutning härtill föreslagit att distriktskontoren skall få egen beslutanderätt i så stor utsträckning som möjligt, inte minst i fråga om de arbetsmarknadspolitiska stödformerna. F. n. gäller som regel att flyttningsbidrag, utbildningsbidrag, näringshjälp m. m. beslutas av arbetsmarknadsstyrelsen eller, efter styrelsens bestämmande, av länsarbetsnämnd. Jag finner det vara en lämplig anordning att beslut om flyttningsbidrag, som ofta måste kunna fattas snabbt, skall kunna meddelas vid ett distriktskontor, dvs. av chefen för kontoret. I praxis förekommer redan att styrelsen har uppdragit åt föreståndare för vissa av de nuvarande avdelningskontoren att fatta beslut på länsarbetsnämndens vägnar i sådana fall. Det är vidare naturligt att föreståndare för dis-

triktiskontor skall få bevilja resekostnadsersättning och traktamente enligt 11 § arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368) vid arbetssökandes resa till arbetsförmedlingen. Mot önskvärdheten av att genom delegering av beslutanderätt på kontornivå vinna enkelhet och snabbhet i handläggningen får vägas, som LO har påpekat, vissa risker för bristande enhetlighet i tillämpningen. Det gäller här alltså avvägningsfrågor som får lösas med utgångspunkt i vad som är ändamålsenligt. Prövningen härav bör liksom hittills ankomna på Kungl. Maj:t.

Styrelsen har föreslagit att distriktskontor med vissa begränsningar skall kunna disponera platser vid skyddade verkstäder, kontorsarbetscentraler och omskolningskurser. Enligt 12 § kungörelsen (1966: 370) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården gäller som bidragsvillkor att platserna vid verkstäderna står till arbetsförmedlingens förfogande. Härav följer att distriktskontoren bör ha rätt att anvisa personer till arbetsprövning, arbetsträning eller sysselsättning i verkstäderna eller godkänna intagning som har föreslagits från annat håll. Arkivarbete eller musikerhjälp anvisas nu arbetslös genom det arbetsförmedlingskontor där han är anmäld (84 § arbetsmarknadskungörelsen). Jag kommer emellertid i det följande under punkten B 4 att förorda att anvisning till arkivarbete och musikerhjälp skall prövas av länsarbetsnämnd. Liksom i fråga om delegering av beslut ankommer det på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter i hithörande frågor.

Jag har hittills behandlat den yttre ramen för distriktskontorens verksamhet. Vad kontorens arbetsformer beträffar har styrelsen föreslagit att arbetsförmedling, arbetsvård och yrkesvägledning såtillvida integreras som dessa verksamhetsgrenar ställs under gemensam ledning av chefen för kontoret. Detta är i överensstämmelse med de riktlinjer som har fastställts av riksdagen liksom att arbetsvård och yrkesvägledning i viss utsträckning skall kunna omhänderhas även av tjänstemän på den allmänna förmedlingen. Det senare är i viss mån beroende av möjligheterna att bredda personalutbildningen inom arbetsmarknadsverket. Frågan om en ytterligare integration mellan nämnda verksamhetsgrenar kan behöva övervägas vidare.

Enligt styrelsens förslag skall distriktskontoren vara försedda med en kundmottagning med ordercentral och fackexpeditioner. De bör vidare enligt förslaget utrustas med apparatur för mottagning av telefonanmälan från arbetslösa kassamedlemmar. Dessa spørsmål liksom frågan huruvida nuvarande uppdelning av förmedlingsexpeditionerna efter yrkes- och branschområden bör ersättas av sammanhållna förmedlingsexpeditioner är jag inte beredd att pröva i detta sammanhang. I 1970 års statsverksproposition förutsattes att försöksverksamhet med s. k. öppen förmedling i olika former och med telefonanmälan för arbetslösa kassamedlemmar fortsätter och att en närmare redovisning av försöksverksamheten lämnas i sådan tid att de kan beaktas vid stats-

makernas behandling av anslagsframställningarna för budgetåret 1972/73. I fråga om telefonanmälan för arbetslösa kassamedlemmar erinrade jag i samma proposition om att hänsyn bör tas till de förändringar som kan komma att aktualiseras av beslut i anledning av pågående utredning om kontant stöd vid arbetslöshet, något som kan föranleda viss tidsförskjutning av utvärderingen av försöken på detta område.

Vad jag nu har anfört om distriktskontoren har i stora drag även tillämpning på lokalkontoren. Dessa får successivt byggas ut i mån av tillgång på medel för ändamålet. Arbetsmarknadsstyrelsen förutsätter att lokalkontoren kan vara antingen permanenta eller tillfälliga. Enligt min mening bör beteckningen tillfälliga kontor reserveras för kontor som inrättas för att fungera i verklig mening temporärt, t. ex. på grund av pågående större kraftverksbygge eller i samband med en större företagsnedläggning.

Som en nyhet har styrelsen föreslagit informationskontor med de begränsade uppgifterna att tillhandahålla platslistor och annat informationsmaterial m. m. Jag har ingen erinran mot att sådana kontor inrättas inom ramen för anvisade medel men anser att de inte bör anordnas som självständig kontorstyp utan som filialer till befintliga distrikts- eller lokalkontor.

Arbetsförmedlingen har vid sidan av kontorsorganisationen ett tidigare ganska omfattande nät av lokal- och ortsombud. Dessa ombud fungerar som deltidsanställda förmedlare ofta med mottagning i den egna bostaden. Ombudsorganisationen är under snabb avveckling och styrelsen föreslår att den slopas helt. Jag biträder förslaget under förutsättning att avvecklingen sker successivt under hänsynstagande såväl till de anställdas intressen som till effekterna för den glesbygd som ombuden ofta har att betjäna. Samtidigt bör emellertid enligt min mening undersökas om behovet av lokal service, t. ex. i fråga om information rörande lediga platser, lämpligen kan ges av något annat organ på orten, exempelvis postverket eller försäkringskassan. Ett sådant arrangemang skulle kunna underlätta upprätthållandet av en viss servicestandard i glesbygderna. Liksom hittills bör dispositionen av de medel som frigörs vid avvecklingen av lokal- och ortsombud prövas vid behandlingen av styrelsens anslagsframställningar.

I föregående års statsverksproposition framhöll jag betydelsen av en väl fungerande ambulerande service. Arbetsmarknadsstyrelsen har på grundval av en undersökning av den hittillsvarande ambulerande verksamheten funnit att den regelbundna ambulationen bör inskränkas och såvitt möjligt ersättas av punktvisa insatser för kontinuerligt uppsökande och informerande verksamhet. Regelbunden ambulation bör enligt styrelsens mening förekomma endast i speciella fall.

Eftersom frågan om den ambulerande verksamheten har nära samband med de av styrelsen aktualiserade indragningarna av vissa förmed-

lingskontor, behandlar jag dessa frågor i ett sammanhang.

Styrelsen har föreslagit att 44 av de nuvarande avdelningskontoren dras in under loppet av tre år. Indragningarna berör med något undantag kontor med en eller högst två anställda. Någon fullständig avveckling av samtliga en- och tvåmanskontor har dock inte föreslagits. Flerparten av de remissinstanser som har yttrat sig om indragningarna har godtagit desamma men framför allt från regionalt och lokalt håll har föreslagna indragningar i vissa fall avstyrkts.

Enligt min mening måste ställningstagandet till de föreslagna kontorsindragningarna bedömas med hänsyn främst till hur arbetsförmedlingens service i de berörda områdena kan komma att påverkas. En given utgångspunkt för att ett kontor skall bibehållas måste dock vara att verksamheten har sådan omfattning att personalen breds full sysselsättning.

Under vissa förutsättningar, som jag strax skall beröra närmare, är det troligt att bättre service kan erbjudas till oförändrad eller lägre kostnad genom ambulerande förmedling än genom att ett litet fast kontor upprätthålls. I överensstämmelse med vad LO och De erkända arbetslöshetskassornas samorganisation har anfört i sina yttranden anser jag att den ambulerande förmedlingen därvid måste ha ett inslag av regelbundenhet i så måtto att mottagning ordnas på vissa fastställda tider på de orter där kontor har dragits in. Dessa mottagningar bör omfatta såväl allmän förmedling som arbetsvård och yrkesvägledning. Ett dylikt system hindrar inte att ambulerande förmedling även i form av uppsökande verksamhet förekommer. Skulle ett fast kontor ersättas med enbart uppsökande verksamhet skulle indragningen med all sannolikhet på den berörda orten upplevas som en försämrad service.

Ambulerande service är ingen nyhet inom arbetsmarknadsverket. Den förekommer sedan länge i olika former. Sålunda besöks de mindre kontoren av personal från bl. a. arbetsvård och yrkesvägledning. Tack vare denna medverkan av personal utifrån kan de mindre kontoren utöver den dagliga allmänna förmedlingsservicen erbjuda en mera specialiserad service. Om verksamheten vid det lilla kontoret har sådan omfattning och denna är så fördelad över veckodagarna att kontorets fasta personal har full sysselsättning samtidigt som det finns underlag för en periodisk mera fullständig service, förefaller det varken från ekonomisk synpunkt eller med hänsyn till servicens kvalitet finnas anledning att dra in kontoret.

Vid överväganden om ett kontor bör dras in måste hänsyn tas också till avståndsfaktorn. Även om de förut antydda villkoren för att ett kontor bör finnas kvar inte kan uppfyllas helt, kan det vara berättigat att behålla kontoret därför att avståndet till annat kontor är alltför stort. Också bristfälliga eller tidsödande kommunikationer måste tillmätas betydelse när kontorsindragningar övervägs.

Vid bedömningen av denna fråga bör man beakta det regionalpolitiska sambandet. Det är enligt min mening viktigt att sambandet mellan här diskuterade åtgärder och den regionpolitiska planeringen uppmärksammas så att behovet av arbetsmarknadsservice ses i relation till övriga servicekrav som bör tillgodoses i en ort som i ett område skall fungera som servicecentrum.

Även om en del av de anförda förutsättningarna för att ett kontor skall bibehållas föreligger, kan det likväl i vissa fall ändå vara skäl att dra in det. Jag tänker då närmast på att avståndet till annat kontor är så kort och kommunikationerna dit så goda att arbetsförmedlingens service är lätt tillgänglig trots indragningen.

Som framgår av vad jag nu har anfört måste en avgörande faktor för en kontorsindragning vara att man kan åstadkomma bättre service till oförändrad eller lägre kostnad. Detta kräver en bedömning från fall till fall och möjligheter att anpassa organisationen till ändrad efterfrågan på arbetsförmedlingens tjänster. Vid sådana överväganden bör de i det föregående angivna synpunkterna vara vägledande. Jag vill särskilt stryka under angelägenheten av samordning med den regionala planeringen.

De nuvarande avdelningskontoren är indelade i klasserna 1—8. Klassindelningen fastställs av Kungl. Maj:t. Klasserna anger kontorens storlek och hade ursprungligen även till uppgift att bestämma kontorsföreståndarnas löneställning. Denna senare funktion har bortfallit sedan lönesättningen för kontorsföreståndarna har blivit en förhandlingsfråga.

Frågor om kontorsklassificeringen har behandlats vid olika tillfällen av riksdagen, bl. a. i anledning av förslag i prop. 1951:135 (SU 152, rskr 296).

Under 1960-talet har de nya tjänster som har tillförts arbetsförmedlingen fördelats på de olika kontoren av arbetsmarknadsstyrelsen, varigenom beslut om ändrad klassindelning har blivit en registreringsåtgärd. På grund härav och då kontorsföreståndarnas löneställning fastställs i annan ordning fyller nuvarande klassindelning enligt min mening inte längre någon funktion. Jag förordar därför att den avskaffas. I linje med vad som hittills har tillämpats bör det ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa distriktsindelning samt distrikts- och lokalkontorens lokalisering. Arbetsmarknadsstyrelsen bör härvid behålla nuvarande befogenhet att inom ramen för tillgängliga personalresurser inrätta mindre eller tillfälliga kontor resp. med beaktande av i det föregående angivna synpunkter dra in mindre kontor.

Jag ämnar föreslå Kungl. Maj:t att ge statens avtalsverk det förhandlingsuppdrag som behövs på grund av vad jag har förordat i fråga om den nya kontorsorganisationen.

Jag övergår nu till att behandla arbetsmarknadsstyrelsens anslagsframställning för nästa budgetår.

Det av mig behandlade organisationsförslaget avser att öka arbets-

förmedlingens effektivitet och förbättra förmedlingens möjligheter att ge allmänheten önskad service. Förslaget kan genomföras i princip inom ramen för tillgängliga personalresurser.

Som jag redan har antytt i det föregående anser jag det nödvändigt att vid avvägningen av arbetsförmedlingens behov av personalförstärkningar för nästa budgetår prioritera vissa enligt min mening särskilt angelägna ändamål.

Den utveckling på arbetsmarknaden som jag inledningsvis har redogjort för gör det nödvändigt att pröva möjligheterna till en bättre anpassning av arbetet till människans fysiska och psykiska förutsättningar. Arbetsmarknadsstyrelsen har anmodat länsarbetsnämnderna att ta upp diskussioner med företag som söker arbetskraft om sådana förändringar av arbetsplatserna att de som nu ställs utanför produktionen kan komma i arbete. Kontakterna med företagen skall sikta till att arbetsförmedlingen tillsammans med funktionärer från personal- och produktionsavdelningarna samt fackklubbarna får möjligheter att inom företagen undersöka vilka förändringar som kan vidtas för att fler äldre och handikappade skall kunna anställas eller behålla sin anställning. Denna verksamhet bör ha formen av försöksverksamhet, som måste ha sin utgångspunkt i att företagen bör ta ett ökat ansvar för att bereda ytterligare sysselsättning för den arbetskraft det här är fråga om. Inte minst gäller det om dem som redan är anställda i företagen.

Som jag också tidigare har framhållit har genom statens och kommunernas försorg skyddade arbetsplatser fått anordnas för ett stort antal äldre handikappade arbets sökande som företagen trots bristen på arbetskraft inte har ansett sig kunna anställa. Åtskilliga av dessa personer är i sådan ålder eller är av andra skäl så svårplacerade att en övergång till öppna marknaden inte är möjlig. Många som placeras i skyddat arbete har emellertid, inte minst genom den arbetsträning som dessa arbetsplatser erbjuder, relativt goda chanser att gå tillbaka till arbete i öppna marknaden. Själva har de begränsade förutsättningar att bevaka de arbetstillfällen som kan yppa sig. Den uppgiften måste ankomma på arbetsförmedlingen.

Utvecklingen på arbetsmarknaden har vidare, som jag förut har redovisat, karakteriserats av stora omställningar. Arbetsförmedlingen har i samband med dessa förändringar gjort goda insatser och därigenom effektivt underlättat övergången till nya arbetsuppgifter för en stor del av de berörda personerna. Eftersom man har anledning att räkna med fortsatta betydande omställningar på arbetsmarknaden, räknar jag med att förmedlingen också för dessa uppgifter behöver en viss personalförstärkning.

Jag förordar att länsarbetsnämndernas kanslier och förmedlingsorganisationen tillförs sammanlagt 90 nya tjänster för handläggande personal. Därav beräknar jag 25 tjänster för medverkan vid sådana

kontakter med företagen som jag nyss nämnt, 25 tjänster för arbetsvårdens behov av uppföljning, tillsyn och utplacering på öppna marknaden av äldre och handikappade i skyddad sysselsättning samt 25 tjänster för s. k. omställningsinspektörer. Vidare beräknar jag medel för 10 tjänster inom yrkesvägledningen samt för 5 inspektörer för omskolningsärenden vid länsarbetsnämndens kanslier. Kostnaderna för de nya tjänsterna kan beräknas till i runt tal 4 milj. kr.

Delposten Ersättning för annat uppdrag bör räknas upp med 100 000 kr. för arvoden till läkare vid länsarbetsnämnderna.

Under anslagsposten Lokalkostnader har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 19 315 000 kr. För nästa budgetår räknar jag här med en utgiftsökning av 3 600 000 kr., vilket är något lägre än styrelsen har föreslagit. Lokalkostnaderna har stigit kraftigt under de senaste budgetåren, huvudsakligen beroende på att arbetsförmedlingen successivt har erhållit större, modernare och mer centralt belägna lokaler som ofta betingar avsevärt högre hyra än tidigare innehavda lokaler. Ändamålsenliga och välbelägna lokaler är självfallet av största betydelse för att förmedlingsverksamheten skall kunna fungera effektivt. Häremot måste dock ställas de höga kostnader som nya lokaler har visat sig medföra i många fall. Jag vill därför i detta sammanhang understryka vad styrelsen tidigare i skrivelse till länsarbetsnämnderna har framhållit, nämligen att den uppbyggnad av den allmänna lokalstandarden som har pågått sedan några år nu får anses i stort sett avslutad.

Vad härefter angår medelsbehovet för utbildnings- och instruktionsverksamhet har statskontoret i en promemoria om arbetsmarknadsverkets personalutbildning (se prop. 1967: 1 bil. 13 s. 50) beräknat kostnaderna för budgetåret 1971/72 till 1 347 000 kr. Statskontoret har vidare i sin huvudrapport Arbetsmarknadsverket och arbetsmarknadspolitiken (SOU 1968: 60) föreslagit ytterligare kurser till en sammanlagd kostnad av 440 000 kr. Mot statskontorets förslag har jag i och för sig inte något att erinra, men till de nämnda beloppen bör läggas ca 200 000 kr. för kostnadsökningar. Medelsbehovet för utbildnings- och instruktionsverksamhet kan således beräknas till 1 990 000 kr. eller till samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag räknar med att det inom ramen för anslaget skall vara möjligt att bestrida vissa kostnader för praktikcentra för studerande vid socialhögskolorna.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen i det föregående (s. 31) beräknar jag anslaget till i runt tal 182,8 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna av mig förordade riktlinjer för ny organisation för arbetsförmedlingens kontorsorganisation,
- 2) till *Arbetsförmedlingen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 182 840 000 kr.

B 3. Allmänna beredskapsarbeten m. m.

1969/70 Utgift	480 384 452	Reservation	69 270 695
1970/71 Anslag	380 000 000 ¹		
1971/72 Förslag	430 000 000		

¹ Av anslaget skall förslagsvis 100 milj. kr. avräknas mot automobilskatte-medlen.

Från anslaget bestrids utgifter, delvis i form av statsbidrag, för sysselsättningsskapande åtgärder, nämligen beredskapsarbeten, industribeställningar och detaljplanering av vissa allmänna arbeten. Från anslaget bestrids vidare kostnader för flyttningsbidrag samt för försöksverksamhet med inlösen av eignahem. Bland övriga utgiftsändamål under anslaget kan nämnas arbetspsykologiska undersökningar i samband med yrkesvägledning.

Bidragsbestämmelser rörande beredskapsarbeten och flyttningsbidrag återfinns i arbetsmarknadskungörelsen (1966: 368, omtryckt 1968: 246, ändrad senast 1970: 182).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
1. Flyttningsbidrag	63 000 000	+12 000 000	+ 2 000 000
2. Inlösen av eignahem	3 000 000	—	—
3. Beredskapsarbeten	275 000 000	+65 000 000	+50 000 000
4. Industribeställningar	5 000 000	—	—
5. Detaljplaneringsbidrag	8 000 000	—	—
6. Forskning och utvecklingsarbete	—	+10 000 000	—
7. Övriga ändamål	12 000 000	+ 4 000 000	+ 2 000 000
8. Lönekostnadspålägg	14 000 000	—	— 4 000 000
	380 000 000	+91 000 000	+50 000 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. Kostnaderna för *flyttningsbidrag* utgjorde under budgetåren 1967/68, 1968/69 och 1969/70 31,3, 55,8 resp. 61,9 milj. kr. Antalet bidrag under samma budgetår framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Respenning		Bortavistelsebidrag	Start-hjälp	Utrustningsbidrag
	flyttningsersättning	rescbidrag			
1967/68	4 349	47 117	4 424	22 468	1 673
1968/69	6 383	53 931	5 554	29 183	3 015
1969/70	5 068	57 721	4 095	25 550	2 472

Efterfrågan på arbetskraft har under budgetåret 1969/70 legat på en hög och stabil nivå. Den regionala obalansen på arbetsmarknaden har

emellertid kvarstått. Det är därför angeläget att även i fortsättningen genom olika insatser underlätta omflyttningen av arbetskraft från sysselsättningssvaga till expanderande områden. I första hand gäller det att underlätta flyttningen för familjer. Styrelsen föreslår därför liksom föregående år att starthjälpen för familjeförsörjare höjs från 1 000 till 1 500 kr. samt att utrustningsbidraget höjs från 2 000 till 3 000 kr. Vidare föreslår styrelsen liksom föregående år att månatlig hemresa för familjeförsörjare ersätts helt även under de sex första månadernas anställning på annan ort och inte som nu enbart till den del resekostnaden överstiger 75 kr. Vid månatlig hemresa bör ersättning utgå för flygresor i de fall tågresa mellan den nya anställningsorten och hemorten skulle uppgå till minst 50 mil samt vid resa till och från Gotland. Ersättning för dagliga resor mellan hemorten och anställningsorten, som f. n. kan beviljas arbetstagaren under högst sex månader, bör kunna utgå under ett år.

Styrelsen föreslår i likhet med tidigare år att ökade möjligheter medges att bevilja flyttningsbidrag till nyutbildade.

Nuvarande bestämmelser medger inte att flyttningsbidrag utgår om anställningen i den nya orten kan anses som överflyttning mellan arbetsplatser inom samma företag. Bestämmelserna bör ändras så att bidrag kan utgå till arbetstagare som på grund av strukturella förändringar eller dylikt inte längre kan få arbete på bostadsorten men kan erbjudas anställning vid enhet på annan ort inom samma företag.

I anslutning härtill tar styrelsen upp bostadsfrågan för flyttande arbetskraft och föreslår att 10 % av det årliga bostadsbyggandet fördelas med särskild hänsyn till den flyttande arbetskraftens behov och att bostäderna lokaliseras till orter som anges av styrelsen.

Den beräknade ökningen av medelsbehovet för flyttningsbidrag hänför sig i allt väsentligt till föreslagna förbättringar av förmånerna.

2. Under budgetåret 1969/70 meddelade styrelsen beslut om *inlösen av egnahem* i 65 fall till en sammanlagd summa av ca 2,3 milj. kr. Medel som flyter in vid försäljning av inlösta egnahem tillförs anslagsposten. Nettoutgiften under budgetåret 1969/70 stannade vid 1,1 milj. kr. Styrelsen föreslår att anslagsposten tas upp med oförändrat 3 milj. kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen har efter samråd med bostadsstyrelsen lämnat en samlad redogörelse för den hittillsvarande försöksverksamheten med inlösen av egnahem. Antalet i de inlösta fastigheterna boende personer uppgick till ca 1 070, varav 550 var hemmavarande barn under 16 år. Ett sjuttioal av de flyttande egnahemsägarna hade före flyttningen genomgått arbetsmarknadsutbildning. Av de 276 egnahemsägarna var 127 skogsarbetare, 48 byggnads- och anläggningsarbetare, 29 lanthandlare och 72 tillhörande andra yrkesgrupper. Antalet inlösta fastigheter med fördelning på län samt den totala inlösensumman framgår av följande tablå (s. 54).

Budgetår	Län	O	S	Y	Z	AC	BD	Totalt	Inlösen- summa kr.
1964/65		-	-	2	1	13	12	28	694 100
1965/66		-	-	3	3	32	8	46	1 464 100
1966/67		-	-	4	2	30	8	44	1 173 600
1967/68		-	-	2	-	19	29	50	1 470 200
1968/69		1	2	-	4	8	28	43	1 468 800
1969/70		-	2	5	12	17	29	65	2 267 900
Summa		1	4	16	22	119	114	276	8 538 700

Inlösen av bostadsrättslägenhet har hittills inte varit aktuell.

Antalet sålda egna hem med fördelning på län samt influtna medel för varje budgetår framgår av följande tablå.

Budgetår	Län	O	S	Y	Z	AC	BD	Totalt	Influtna medel kr.
1964/65		-	-	-	-	-	-	-	-
1965/66		-	-	1	-	10	-	11	258 400
1966/67		-	-	3	3	35	12	53	1 022 163
1967/68		-	-	4	1	29	16	50	883 486
1968/69		-	1	2	-	11	18	32	585 154
1969/70		-	1	-	4	13	17	35	676 600
Summa		-	2	10	8	98	63	181	3 425 803

Inlösensumman för dessa 181 egna hem uppgick till 5 114 912 kr. Genomsnittligt var förlusten per fastighet 9 387 kr. Härtill kommer förvaltningskostnader och de avskrivningar, som bostadsverket i några fall har måst göra då inlösenpriset (taxeringsvärdet) inte har täckt i fastigheten in-tecknade skulder och statliga lån.

De båda styrelserna har allmänt sett goda erfarenheter av inlösen-verksamheten, som har möjliggjort arbetsmarknadsmässigt önskvärda flyttningar av arbetslösa och undersysselsatta personer och deras an-höriga. I många fall har även egna hemsägarens hustru och barn erhållit anställning i den nya orten, en möjlighet som oftast inte stod till buds i den glesbygd där fastigheten var belägen.

3. *Beredskapsarbeten.* Antalet dagsverken samt medelsförbrukningen under budgetåren 1968/69 och 1969/70 framgår av följande samman-ställning.

	Vägar	Övriga arbeten	Summa
<i>Dagsverken</i>			
1968/69	676 000	981 000	1 657 000
1969/70	477 000	651 000	1 128 000
<i>Medelsförbrukning¹</i>			
1968/69	258,3	193,7	452,0
1969/70	221,2	171,9	393,1

¹ Kassamässig förbrukning (milj. kr.)

Strävandena att få fram allt större volym av mindre kostnadskrävande arbetsobjekt fortsätter, men den allmänna kostnadsstegringen ger utslag även här. Arbetsmarknadsstyrelsen föreslår att för budgetåret 1971/72 för allmänna beredskapsarbeten beräknas 340 milj. kr.

4. *Industribeställningar.* Kostnaderna för industribeställningar uppgick budgetåret 1969/70 till 2 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har anvisats 5 milj. kr. Styrelsen föreslår samma belopp för budgetåret 1971/72.

5. *Detaljplaneringsbidrag.* Under budgetåret 1969/70 har beslut om projekteringsbidrag till kommunala anläggnings- och husbyggnadsarbeten meddelats till ett belopp av 3,1 milj. kr. För budgetåret 1970/71 får sådana bidrag meddelas till ett belopp av 8 milj. kr. Styrelsen föreslår att ramen för beviljande av bidrag bestäms till 10 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Medelsbehovet under anslagsposten beräknas till oförändrat 8 milj. kr.

6. *Forskning och utvecklingsarbete.* Styrelsen upprepar sitt yrkande från föregående år om en särskild anslagspost för ändamålet. Medelsbehovet beräknas till 10 milj. kr.

7. *Övriga ändamål.* Kostnaderna för psykotekniska anlagsundersökningar i samband med yrkesvägledning uppgick under budgetåret 1969/70 till 7,8 milj. kr. För innevarande budgetår beräknas utgifterna till 9 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 11 milj. kr.

Utgifterna för diverse ändamål under anslagsposten beräknas för budgetåret 1971/72 till oförändrat 5 milj. kr.

8. *Lönekostnadspålägg.* Belastningen på anslagsposten beror på beredskapsarbetenas omfattning. För nästa budgetår beräknas oförändrat 14 milj. kr.

Den vid utgången av budgetåret 1970/71 föreliggande reservationen på anslaget kommer att behövas för att täcka vid budgetårets utgång oreglerade statsbidragsskulder m. m.

Departementschefen

Beredskapsarbeten utförs dels som *allmänna arbeten* för att ge sysselsättning åt säsong- och konjunkturarbetslösa, dels som *särskilda arbeten* för att ge arbete åt personer som inte är efterfrågade på den öppna arbetsmarknaden. På senare år har beredskapsarbetena i ökad grad sysselsatt äldre och lokalt bunden arbetskraft. Medelåldern är därför hög. En fjärdedel av de sysselsatta är över 60 år och flertalet är över 50 år. Under budgetåret 1969/70 utfördes drygt hälften av alla dagsverken i de fyra nordligaste länen och nära två tredjedelar utfördes i skogslänen.

Tidigare dominerade de allmänna arbetena men från budgetåret 1967/68 har de särskilda beredskapsarbetena haft större omfattning

än de allmänna, räknat i antal utförda dagsverken. Under de båda senaste budgetåren har volymen särskilda arbeten varit ungefär dubbelt så stor som volymen allmänna arbeten. Statens kostnad för utförda arbeten var under budgetåret 1969/70 likväl något högre för de allmänna arbetena än för de särskilda, vilket beror på att dagsverkskostnaden är högre vid allmänna arbeten samt på att dessa arbeten i större utsträckning än de särskilda arbetena bekostas helt av statsmedel.

Antalet dagsverken och kostnaderna vid beredskapsarbeten under budgetåret 1969/70 framgår av följande sammanställning.

	Allmänna arbeten	Särskilda arbeten	Allmänna + särskilda arbeten
Antal utförda dagsverken	1 128 000	1 990 000	3 118 000
Därav av anvisade arbetslösa	716 000	1 484 000	2 200 000
Total kostnad, milj. kr.	440,0	488,2	928,2
Statsbidrag, milj. kr.	310,7	287,3	597,9
Kostnad per dagsverke, kr.	390	245	298
Statens kostnad per dagsverke, kr.	275	144	192

Härtill kommer sociala kostnader och lönekostnadspålägg med 42,9 milj. kr., varav 26,9 milj. kr. för allmänna och 16 milj. kr. för särskilda beredskapsarbeten.

Jag behandlar i det följande närmare de allmänna beredskapsarbetena. Till de särskilda arbetena återkommer jag under punkten B 4.

Under inverkan av den senaste konjunkturuppgången har insatserna i form av *allmänna beredskapsarbeten* kunnat begränsas. Detta framgår av följande sammanställning, som visar antal dagsverken och kostnaderna för dessa under de tre senaste budgetåren.

Dagsverken och kostnader vid allmänna beredskapsarbeten

	Budgetår		
	1967/68	1968/69	1969/70
Antal utförda dagsverken	1 755 000	1 653 000	1 128 000
Nedlagda kostnader, milj. kr.	582,5	616,4	440,0
AMS andel därav, milj. kr.	434,2	464,1	310,7
Genomsnittlig dagsverkskostnad, kr.	334	373	390
AMS andel därav, kr.	247	281	275

Dagsverksvolymen under budgetåret 1969/70 var lägre än under högkonjunkturåren 1964/66. Omfattningen var då som lägst ca 1 250 000 dagsverken, budgetåret 1965/66. Den totala insatsen av beredskapsarbeten, inkl. särskilda beredskapsarbeten, var dock större under budgetåret

1969/70 än under budgetåret 1965/66. Under inverkan av konjunkturförbättringen minskades insatserna av allmänna beredskapsarbeten fr. o. m. första halvåret 1969. Under hela budgetåret 1969/70 har antalet sysselsatta varit avsevärt lägre än vid motsvarande tidpunkt under närmast föregående budgetår, vilket framgår av följande redovisning.

Antal sysselsatta vid allmänna beredskapsarbeten vid mitten av resp. månad

	1968/69	1969/70
augusti	3 552	2 566
november	5 440	3 115
februari	7 654	4 589
maj	4 020	3 363

I mars månad når beredskapsarbetena regelmässigt sin största omfattning under året. Talen för denna månad åren 1968—1970 har varit 12 000, 7 300 resp. 4 900.

Som framgår av de nyss redovisade siffrorna ökade den genomsnittliga dagsverkskostnaden något från budgetåret 1968/69 till budgetåret 1969/70 medan den andel staten har haft att erlägga varit i huvudsak konstant. Detta hänger samman med att volymen av arbeten med höga dagsverkskostnader, framför allt vägarbeten, där staten betalar hela eller större delen av kostnaderna har minskat mer än övriga objekt. Det är önskvärt att utvecklingen i denna riktning fortsätter.

I följande sammanställning redovisas dagsverken och kostnader för skilda objektområden under budgetåret 1969/70.

Dagsverken och kostnader vid allmänna beredskapsarbeten 1969/70, fördelning på objekt och sökandekategori

Arbetsobjekt	Antal dagsverken	Nedlagda kostnader (milj. kr.)		Dagsverkskostnader (kr.)	
		Totalt	AMS andel	Totalt	AMS andel
Vägar, allmänna	310 000	149,5	145,8	482	470
Vägar, övriga	29 000	13,3	10,3	459	355
Vägar, förbättrings- arbeten	138 000	45,5	45,5	331	331
Vägar, <i>summa</i>	477 000	208,3	201,6	437	422
Vatten- och avlopps- arbeten	145 000	68,2	23,9	469	165
Husbyggnadsarbeten	158 000	89,7	34,3	569	218
Skogsvårdsarbeten	301 000	46,1	35,6	153	118
Övriga arbeten	47 000	27,7	15,3	589	326
Summa	1 128 000	440,0	310,7	390	275
<i>därav</i>					
Statliga arbeten	767 000	248,7	234,5	324	305
Kommunala arbeten	347 000	184,3	72,5	532	209
Enskilda arbeten	14 000	7,0	3,7	508	270

Regionalt har arbetena under budgetåret 1969/70 koncentrerats till skogslänen, särskilt till de fyra nordligaste länen. Allmänna beredskapsarbeten har utanför skogslänen förekommit endast vid ett begränsat antal s. k. storarbetsplatser för arbetslösa från hela landet. Antal dagsverken och kostnaderna för utförda beredskapsarbeten i skogslänen framgår av följande uppställning.

Dagsverken och kostnader för allmänna beredskapsarbeten 1969/70, regional fördelning

Län	Antal dagsverken	Total kostnad milj. kr.	AMS kostnad milj. kr.
Värmlands	53 500	17,3	14,8
Kopparbergs	38 700	9,1	7,6
Gävleborgs	60 400	20,7	11,8
Västernorrlands	155 000	57,2	36,5
Jämtlands	112 900	54,7	43,9
Västerbottens	235 600	66,2	41,0
Norrbottnens	333 800	141,6	98,7
Övriga län	138 100	73,2	56,4
Hela landet	1 128 000	440,0	310,7
Skogslänen %	87,7	83,4	81,8
De fyra nordligaste länen %	74,2	72,7	70,8

I detta sammanhang vill jag redovisa omfattningen av det hösten 1969 införda särskilda stödet till återväxtåtgärder på svåröryngrad skogsmark i vissa kommuner i Norrland och i Kopparbergs län. Sammanlagt har ca 25 000 dagsverken utförts till en kostnad av totalt ca 3,5 milj. kr. Genomsnittligt har ca 250 personer sysselsatts under budgetårets senare hälft. Jag räknar med att arbetena får större omfattning under innevarande budgetår. Jag avser att föreslå Kungl. Maj:t att ifrågavarande stöd får utgå även under budgetåret 1971/72.

De under budgetåret 1969/70 upparbetade kostnaderna för allmänna beredskapsarbeten inkl. sociala kostnader uppgick till 328,5 milj. kr. För motsvarande ändamål under innevarande budgetår har beräknats 275 milj. kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i särskild framställning begärt att ytterligare 75 milj. kr. anvisas till allmänna beredskapsarbeten under innevarande budgetår. Styrelsen anför som stöd för framställningen att den regionala obalansen på arbetsmarknaden kvarstår även i rådande konjunkturläge och att den fortgående strukturomvandlingen inom vissa näringsgrenar kommer att medföra ytterligare permitteringar och friställningar. Styrelsen pekar särskilt på att den äldre arbetskraften i likhet med de handikappade har svårt att finna nya anställningar på den öppna arbetsmarknaden trots en allmänt hög konjunktur och ökade förmedlingsinsatser.

Utvecklingen på arbetsmarknaden den senaste tiden, som jag inledningsvis utförligt har uppehållit mig vid, motiverar enligt min mening att ytterligare medel ställs till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande för beredskapsarbeten. Jag kommer därför att senare denna dag hemställa att ytterligare 50 milj. kr. till allmänna beredskapsarbeten anvisas på tilläggsstat för innevarande budgetår. Vid bifall härtill skulle för allmänna och särskilda beredskapsarbeten komma att disponeras totalt 648 milj. kr., exkl. lönekostnadspålägg, vilket belopp bör ge utrymme för ca 3 100 000 dagsverken eller ungefär samma dagsverksvolym som under budgetåret 1969/70. Härav skulle på allmänna arbeten falla ca 1 100 000 dagsverken.

För budgetåret 1971/72 är behovet av beredskapsarbeten svårt att förutse redan nu. Den betydande vidgning av det regionalpolitiska stödet som 1970 års riksdag beslutade bör på längre sikt medföra att behovet av insatser i form av beredskapsarbeten kan begränsas. I samma riktning bör av mig förordade särskilda insatser för att bereda äldre personer sysselsättning på den öppna arbetsmarknaden verka. Å andra sidan pekar det ökade antalet varsel om friställningar av arbetskraft på en fortsatt hög takt i omställningen mellan näringarna, vilket medför behov av åtgärder i form av bl. a. beredskapsarbeten. Jag förordar att för budgetåret 1971/72 beräknas medel för allmänna beredskapsarbeten i samma omfattning som för innevarande budgetår, inkl. vad som nu föreslås på tilläggsstat, eller 325 milj. kr. Härtill kommer lönekostnadspålägg som jag beräknar till 10 (—4) milj. kr.

Vad sedan gäller arbetsmarknadsstyrelsens förslag i fråga om *flyttningsbidrag* förordar jag att månatlig hemresa för familjeförsörjare eller motsvarande resa för familjemedlem ersätts helt även under de sex första månadernas anställning på annan ort samt att ersättning för flygresor skall kunna utgå när avståndet till hemorten överstiger 50 mil eller när det är fråga om färd till och från Gotland. Under punkten B 7 kommer jag att förorda att det barntillägg som ingår i utbildningsbidraget höjs från 60 till 100 kr. i månaden. I konsekvens härmed bör barntillägget inom bortavistelsebidraget höjas från 60 till 100 kr. Jag biträder även förslaget att ersättning för dagliga resor mellan hemorten och anställningsorten skall kunna utgå under högst ett år i stället för som nu under högst sex månader. Liksom hittills bör bidraget reduceras med ett schablonbelopp motsvarande kostnaden för lokala resor till och från arbete på hemorten.

I detta sammanhang får jag erinra om den pågående försöksverksamheten med hyrestillskott till överflyttad arbetskraft, dvs. särskilda bidrag som utgår till familjeförsörjare som har fått familjebostad på ny anställningsort. Bidraget utgår under högst ett år med belopp som täcker den del av hyran som överstiger 300 kr., dock med högst 450 kr. Bidraget reduceras om statliga och kommunala bostadstillägg utgår sam-

tidigt. Under budgetåret 1969/70 beviljades hyrestillskott till 3 426 personer, av vilka 2 087 har flyttat från skogslänen. Utgiften för detta ändamål under budgetåret belöper sig till drygt 4,3 milj. kr. Försöksverksamheten bör fortsätta även under nästa budgetår.

De av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna höjningarna av starthjälp och utrustningsbidrag kan jag inte biträda. Inte heller kan jag förorda det även tidigare år framförda förslaget om vidgade möjligheter att bevilja flyttningsbidrag till nyutbildade. Jag vill erinra om att flyttningsbidrag enligt nu gällande bestämmelser kan beviljas nyutexaminerade i enskilda fall om särskilda skäl föreligger. Likaså ställer jag mig avvisande till styrelsens förslag att ändra bestämmelserna i fråga om flyttningsbidrag vid överflyttning mellan arbetsplatser inom samma företag. Flyttningar mellan arbetsplatser inom samma företag svarar för en betydande del av arbetskraftens totala rörlighet. Det finns inte skäl för samhället att ta på sig kostnadsansvaret för sådana förflyttningar som är ett led i ett företags strukturella anpassning m. m.

I rådande konjunkturfas tenderar den geografiska omflyttningen på arbetsmarknaden att minska. Jag beräknar utgifterna för flyttningsbidrag under budgetåret 1971/72 till 65 milj. kr., inberäknat kostnaderna för de ändringar i bidragsgrunderna som jag har förordat.

Med anledning av vad arbetsmarknadsstyrelsen har anfört i fråga om fördelning av bostäder och bostadsbyggande efter den flyttande arbetskraftens behov vill jag hänvisa till var jag anförde härom i fjolårets statsverksproposition (bil. 13 s. 114).

Av den av arbetsmarknadsstyrelsen efter samråd med bostadsstyrelsen lämnade redogörelsen för hittillsvarande försöksverksamhet med *inlösen av egnahem* framgår att verksamheten totalt sett har haft blygsam omfattning. Mot bakgrund av den betydelse inlösenverksamheten kan ha i det enskilda fallet och med hänsyn till de allmänt sett goda erfarenheter som arbetsmarknadsstyrelsen och bostadsstyrelsen förklarar sig ha haft finner jag det angeläget att verksamheten får fortsätta som ett permanent inslag i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. I samband med detta ställningstagande finns det enligt min mening anledning att överväga vissa ändringar av gällande regler. F. n. gäller som huvudregel att taxeringsvärdet skall läggas till grund för bestämmandet av inlösenvärde. Jämkning uppåt kan ske dels då lån har upptagits för fastighetens förbättring, dels då taxeringsvärdet är uppenbart lågt i förhållande till vad som i allmänhet gäller för likvärdiga fastigheter på orten, dels också om den i fastigheten in-tecknade skulden är högre än taxeringsvärdet.

Vid beräkning av inlösenvärde bör enligt min mening fastighetens taxeringsvärde även i fortsättningen utgöra grund. Den under förra året genomförda allmänna fastighetstaxeringen har i vissa kommuner medfört sänkta taxeringsvärden för egnahem. I enskilda fall kan denna

sänkning vara betydande. I de fall taxeringsvärdena redan tidigare har upplevts som låga i förhållande till i fastigheten nedlagda kostnader skulle den fortsatta inlösenverksamheten kunna försvåras om inlösen kunde ske endast till nu åsatta taxeringsvärden. Jag förordar därför att som grund för bestämning av inlösenvärde skall gälla det taxeringsvärde som åsattes fastigheten vid 1970 års taxering eller det tidigare gällande taxeringsvärdet, om detta är högre. Denna regel bör dock inte gälla om värdet sänktes vid 1970 års taxering till följd av sådan värde-minskning som föranletts av att fastigheten vanvårdats. I de fall fastighetsägaren har förvärvat fastigheten tidigast tre år före ansökan om inlösen och därvid har erlagt en köpeskilling som är lägre än taxeringsvärdet bör nämnda köpeskilling utgöra grund för bestämmande av inlösenvärdet.

I övrigt bör verksamheten fortsätta på grundval av nuvarande regler, vilka medger en anpassning uppåt av inlösenvärdet i vissa fall efter förbättringsarbeten och vid hög belåning. För inlösen av egna hem beräknar jag oförändrat 3 milj. kr.

Kostnaderna för *industribeställningar* uppgick under budgetåret 1969/70 till 2 milj. kr. Det ökade antalet varsel om driftinskränkningar och driftnedläggningar kan öka behovet av beställningar. Jag beräknar oförändrat 5 milj. kr. för ändamålet.

Detaljplaneringsbidrag kan ges till kommuner m. fl. för projektering av objekt som kan komma att utföras som beredskapsarbete. Jag beräknar oförändrat bidragsbelopp om 8 milj. kr. men förordar mot bakgrunden av behovet att allmänt höja beredskapen inom sysselsättningspolitiken att den ram, inom vilken arbetsmarknadsstyrelsen får besluta om bidrag, för budgetåret 1971/72 vidgas från 8 till 10 milj. kr.

Jag kan inte biträda styrelsens förslag att medel från förevarande anslag skall få disponeras för *forskning och utvecklingsarbete*. Under anslaget Kommittéer m. m. har jag i det föregående beräknat medel för forskning och utvecklingsarbete på arbetsmarknadspolitikens område. I den mån styrelsen aktualiserar särskilda forskningsprojekt på detta område bör angelägenheten av att de kommer till utförande vägas mot övriga behov vid dispositionen av dessa medel.

För *övriga ändamål* beräknar jag ett belopp av 14 (+2) milj. kr.

Under åberopande av det anförda och med hänvisning till sammanställningen i det föregående (s. 52) beräknar jag det totala medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1971/72 till 430 milj. kr.

Vid budgetårets slut bör arbetsmarknadsstyrelsen redovisa hur stort belopp som faktiskt har förbrukats för väg- och gatuarbeten. Detta belopp bör räknas av mot automobilskattmedlen. Uppskattningsvis kan beloppet anges till 175 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna de av mig förordade ändringarna av grunderna för flyttningsbidrag, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1971,
- 2) godkänna de av mig förordade grunderna för inlösen av egna hem,
- 3) till *Allmänna beredskapsarbeten m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 430 000 000 kr., varav förslagsvis 175 000 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen.

B 4. Särskilda beredskapsarbeten m. m.

1969/70 Utgift	443 834 359	Reservation	15 857 878
1970/71 Anslag	450 000 000 ¹		
1971/72 Förslag	525 000 000		

¹ Av anslaget skall förslagsvis 50 milj. kr. avräknas mot automobilskatte-medlen.

Från anslaget bestrids utgifter för beredskapsarbeten för handikappad och av andra skäl svårplacerad arbetskraft, arbetspsykologiska undersökningar och läkarundersökningar i samband med arbetsvård, upplysningsverksamhet avseende handikappade, arkivarbeten, näringshjälp m. m. samt bidrag och lån till motorfordon för handikappade. Bidragsbestämmelserna återfinns i arbetsmarknadskungörelsen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
1. Beredskapsarbeten m. m.	323 000 000	+ 29 000 000	+ 2 000 000
2. Arkivarbeten	79 000 000	+ 36 000 000	+ 71 000 000
3. Näringshjälp m. m.	12 000 000	+ 3 000 000	—
4. Bidrag och lån till motorfordon för handikappade	13 000 000	—	—
5. Lönekostnadspålägg	23 000 000	+ 1 000 000	+ 2 000 000
	450 000 000	+ 69 000 000	+ 75 000 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. *Beredskapsarbeten m. m.* Vid dessa arbeten sysselsätts dels mentalvårdspatienter, psykiskt utvecklingsstörda samt nykterhetsvårds-, kriminalvårds- och ungdomsvårdsfall, dels äldre lokalt bunden arbetskraft och dels arbetssökande som av andra skäl inte är efterfrågade i öppna marknaden. En del av arbetena bedrivs som statliga beredskapsarbeten, andra som kommunala.

Under budgetåren 1967/68, 1968/69 och 1969/70 sysselsattes i medeltal ca 10 000, 12 000 resp. 11 000 personer. Antalet dagsverken under samma budgetår framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Vägar	Skogs- vards- arbeten	Industri- ella arbeten	T-arbeten ¹	Övriga arbeten	Summa
1967/68	241 000	718 000	95 000	554 000	618 000	2 226 000
1968/69	262 000	616 000	128 000	589 000	748 000	2 343 000
1969/70	251 000	594 000	123 000	548 000	469 000	1 985 000

¹ Kommunala arbeten för vissa svårplacerade

De kassamässiga utgifterna uppgick samma budgetår till 253,2, 340,6 resp. 302,6 milj. kr.

Strukturförändringarna i näringslivet medför att äldre och lokalt bundna samt handikappade personer får allt svårare att hävda sig på den öppna marknaden. Därför pågår en successiv ökning av antalet platser i industriella beredskapsarbeten, som visat sig underlätta de sysselsattas anpassning till den öppna marknaden. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för beredskapsarbeten till 340 milj. kr. För övriga ändamål under anslagsposten, nämligen psykotekniska anlagsundersökningar och läkarundersökningar m. m. i samband med arbetsvårdsverksamheten samt upplysningsverksamhet avseende handikappade, beräknas 12 milj. kr.

2. *Arkivarbeten.* En väsentlig utbyggnad av arkivarbetsverksamheten har ägt rum under de senaste budgetåren. Antalet arkivarbetare uppgick i juni månad åren 1968—1970 till 4 900, 6 600 resp. 8 400 personer. Styrelsen eftersträvar att genom intensifierade åtgärder söka placera så många arkivarbetare som möjligt i arbete på den öppna arbetsmarknaden men räknar på grund av näringslivets snabba strukturförändringar med en ytterligare ökning av antalet personer i arkivarbete.

Utgifterna för budgetåret 1969/70 har uppgått till ca 100,6 milj. kr. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas till 115 milj. kr.

Styrelsen erinrar om att personlig tjänst kan inrättas för arkivarbetare hos statlig myndighet eller institution, om han arbetat där under minst fem år. Styrelsen föreslår att även person som överflyttats från en statlig myndighet till annan skall kunna beredas personlig tjänst om han kan tillgodoräkna sig en sammanlagd tjänstgöring av fem år.

3. *Näringshjälp m. m.* Maximibeloppet för näringshjälp, bidrag till arbetsredskap m. m. och till särskilda anordningar på arbetsplats för handikappad höjdes den 1 juli 1970 till 15 000 kr. Beträffande bidrag till särskilda anordningar på arbetsplats för handikappad anser styrelsen att statsbidraget bör täcka arbetsgivarens kostnader för de anordningar som är av värde enbart för den handikappade. Styrelsen föreslår därför att maximibidraget höjs till 20 000 kr. och att arbetsmarknadsverket får befogenhet att bestämma bidragets andel av ifrågavarande kostnader till mellan 50 och 100 %.

Liksom föregående år föreslås att handikappad person skall kunna

beviljas näringshjälp även om rörelsen startas med en icke handikappad kompanjon.

Med hänvisning till de föreslagna ändringarna av bidragsgrunderna föreslår styrelsen att anslagsposten uppförs med 15 milj. kr.

4. *Bidrag och lån till motorfordon för handikappade.* Den 1 juli 1970 har maximibeloppet för bidrag och lån till motorfordon höjts från 12 000 till 15 000 kr. Samtidigt har vissa lättnader genomförts i den inkomstprövning som tillämpas av bidraget. Styrelsen vidhåller sin under tidigare år framförda uppfattning att inkomstprövningen bör slopas vid nyanskaffning av fordon eller i andra hand att de inkomstgränser som nu gäller för bidrag till fordon höjs betydligt. För varje barn bör avdrag från bruttointkomsten få göras med 1 800 kr. i stället för som nu med 1 000 kr. Vidare bör reglerna för bidrag till byte av fordon göras förmånligare för sökande som tidigare inte har fått bidrag.

Medelsbehovet under anslagsposten beräknas till oförändrat 13 milj. kr.

För budgetåret 1969/70 har styrelsen bemyndigats att under vissa förutsättningar avskryva inom arbetsmarknadsverket uppkommande fordringar till belopp ej överstigande 3 000 kr. I enlighet härmed har under budgetåret beslut fattats om avskrivning av fordringar till ett sammanlagt belopp av 406 259 kr. Avskrivningen avser till större delen fordringar på flyktingar, zigenare samt personer som erhållit start- eller näringshjälp.

Styrelsen hemställer om fortsatt bemyndigande att avskryva lånefordringar under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Antalet dagsverken, nedlagda kostnader för beredskapsarbeten och dagsverkskostnader under förevarande anslag under de tre senaste budgetåren framgår av följande sammanställning.

	1967/68	Budgetår 1968/69	1969/70
Antal dagsverken	2 235 000	2 344 000	1 990 000
Nedlagda kostnader (milj. kr.)	415,9	496,9	488,2
därav AMS-kostnader (milj. kr.)	274,5	303,4	287,3
Genomsnittlig dagsverks- kostnad (kr.)	186	212	245
därav AMS andel (kr.)	123	129	144

Av sammanställningen framgår att dagsverksvolymen efter uppgången mellan budgetåren 1967/68 och 1968/69 har sjunkit. Till följd av att den genomsnittliga dagsverkskostnaden har stigit har dock totalkostnaderna för arbetena legat på ungefär oförändrad nivå. Den relativa

andel av kostnaderna som faller på arbetsmarknadsstyrelsen har dock minskat från 61 % under budgetåret 1968/69 till 59 % under budgetåret 1969/70.

Under närmast föregående anslagspunkt har jag redovisat det sammanlagda antalet dagsverken, anvisade arbetslösa, totala kostnader och dagsverkskostnader m. m. i allmänna och särskilda beredskapsarbeten. I följande sammanställning specificeras de särskilda beredskapsarbeten som har utförts under budgetåret 1969/70.

Arbetsobjekt	Antal dagsverken	Nedlagda kostnader (milj. kr.)		Dagsverkskostnad (kr.)	
		Totalt	AMS andel	Totalt	AMS andel
Vägar	251 000	90,3	79,9	360	318
Vatten o. avlopp	186 000	81,9	30,0	440	161
Husbyggnad	145 000	79,5	34,1	548	235
Skogsvård	403 000	52,0	44,1	129	109
Natur- o. landskapsvård	139 000	19,3	14,3	139	103
Kultur- o. fornvård	57 000	8,9	7,4	155	130
Militära arbeten	24 000	14,7	14,4	618	605
Turism o. fritid	73 000	16,7	6,2	230	85
Ind. beredskapsarbeten	122 000	26,9	10,9	220 ¹	89
Övriga arbeten	590 000	98,0	46,0	166	78
Summa	1 990 000	488,2	287,3 ²	245	144
Därav kommunala arbeten för svårplacerade, s. k. T-arbeten	549 000	80,7	31,7	147	58

¹ Bruttokostnad före försäljning av tillverkade produkter.

² Tillkommande sociala kostnader och lönekostnadspålägg har redovisats under anslagspunkten B 3 (s. 56)

Jämfört med budgetåret 1968/69 har vägarbetena haft i stort sett oförändrad omfattning under budgetåret 1969/70. Minskningen av arbetenas volym med ca 350 000 dagsverken ligger således på övriga typer av arbeten, framför allt på skogsvårdsarbetena som minskat med drygt 200 000 dagsverken.

Som framgår av sammanställningen föreligger stora skillnader i dagsverkskostnader. De dagsverksbilliga arbetena, främst skogsvårdsarbeten, industriella arbeten och T-arbeten, utgör omkring 55 % av totala antalet dagsverken.

Trots de betydande arbetsmarknadspolitiska insatserna har den snabba omställningen på arbetsmarknaden med långtgående rationaliseringsåtgärder inom näringslivet och företagsnedläggningar m. m. ökat, särskilt under 1960-talets senare del. Detta har, som jag tidigare har framhållit, medfört en ökad arbetslöshet bland äldre och handikappade. För dessa arbets sökande, vilkas arbetsplacering i särskilt hög grad sker genom arbetsförmedlingens försorg, har beredskapsarbete eller arkivarbete i många fall varit lämpliga lösningar. Jag vill i sammanhanget erinra om att en inte ringa del av de arbets sökande, som i dag

3 Riksdagen 1971. I saml. Nr 1. Bil. 13

får sysselsättning i särskilda beredskapsarbeten, arkivarbeten eller annan skyddad sysselsättning, är svårt handikappade personer som tidigare inte har haft någon arbetsanställning. Det skyddade arbetet får i sådana fall karaktär av förhållandevis långvarig arbetsanpassning till den öppna arbetsmarknaden.

Under senare år har arbetsmarknadsstyrelsen i ökande omfattning bedrivit försöksverksamhet med industriella beredskapsarbeten. Syftet är främst att göra temporära insatser i samband med företagsnedläggningar och andra former av omställning på arbetsmarknaden för att därigenom brygga över den första tidens svårigheter i avvaktan på att arbetsförmedlingen kan slussa de anställda vidare till annan verksamhet. Eftersom arbetsuppgifterna ofta är lämpliga med hänsyn till de friställdas arbetsförmåga och tidigare yrkeserfarenhet utgör verksamheten ett viktigt komplement till övriga former av sysselsättningsskapande åtgärder. Jag vill i sammanhanget nämna att företrädare för finans- och inrikesdepartementen samt arbetsmarknadsstyrelsen gemensamt har företagit en kostnadsanalys av de industriella beredskapsarbetena, som bl. a. mynnat ut i att ett nytt redovisningssystem nu tillämpas.

Frånsett att de industriella beredskapsarbetena är av temporär natur skiljer de sig i princip inte från verksamheten vid kommunala verkstäder för skyddad sysselsättning. I båda formerna utgörs arbetstagarna i regel av personer som har olika arbetshinder. Med hänsyn till fördelningen mellan stat och kommun i fråga om huvudmannskapet för den skyddade sysselsättningen är det angeläget att industriellt beredskapsarbete planeras i nära samråd med den kommun eller det landsting som är huvudman för de skyddade verkstäderna inom området.

Nödvändigheten av särskilda arbetsmarknadspolitiska åtgärder för att öka de äldres och handikappades möjligheter att erhålla och behålla anställning på den öppna marknaden har jag berört i det föregående. Även med ökade insatser i detta syfte synes särskilda sysselsättningskapande åtgärder i stor omfattning bli nödvändiga också under budgetåret 1971/72. För beredskapsarbeten beräknar jag därför ett belopp av 325 (+2) milj. kr. exkl. lönekostnadspålägg.

Resultatet av en inom inrikesdepartementet gjord översyn av arkiv- arbetsverksamheten redovisades för 1969 års riksdag, som antog delvis nya riktlinjer för verksamheten. Arkivarbetet har under de senaste åren ökat snabbt i omfattning. I juni månad åren 1968, 1969 och 1970 var antalet arkivarbetare ca 4 900, 6 600 resp. 8 400.

Medianåldern bland arkivarbetarna är förhållandevis hög, 56 år. Den snabba ökningen av antalet arkivarbetare liksom utvecklingen av andelen äldre bland dem som sysselsätts i beredskapsarbete återspeglar tydligt den äldre arbetskraftens problem på arbetsmarknaden.

Det stora antalet sysselsatta i arkivarbete ställer krav på vidgade re-

sursur för tillsyn och uppföljning av verksamheten. Vid anmälan av anslaget Arbetsförmedlingen i det föregående har jag därför beräknat meddel för personal med uppgift att hjälpa äldre och handikappade i skyddad sysselsättning m. m. att få anställning på den öppna arbetsmarknaden. Denna personal bör ägna särskild uppmärksamhet åt arkivarbetarnas möjligheter till placering i enskild eller offentlig tjänst.

De av 1969 års riksdag antagna riktlinjerna för arkivarbetsverksamheten innebar bl. a. att arkivarbetarnas löne- och anställningsvillkor liksom tidigare skulle regleras av statsmakterna. Inplaceringen av arkivarbetarna på en fastställd löneskala skulle handhas av en särskild löne-delegation hos arbetsmarknadsstyrelsen, i vilken löntagarnas organisationer är företrädde, eller av länsarbetsnämnderna i enlighet med föreskrifter som meddelas av delegationen. I sammanhanget kan erinras om att löne- och anställningsvillkor för dem som sysselsätts i beredskapsarbeten och i skyddade verkstäder regleras genom kollektivavtal. Något hinder finns inte för att kollektivavtal skall kunna träffas även för denna grupp.

I detta sammanhang får jag också erinra om att Kungl. Maj:t genom beslut den 15 juni 1970 inom ramen för nuvarande lönesättningssystem har meddelat en tilläggsföreskrift av innebörd att flertalet av de lägst betalda arkivarbetarna fått en löneförhöjning motsvarande en lönklass.

En nyhet i 1969 års riktlinjer var att arkivarbetare under vissa förutsättningar kan beredas personlig tjänst hos statlig myndighet eller institution. F. n. gäller som förutsättning att arkivarbetaren under minst fem år med stor duglighet har tjänstgjort hos en och samma myndighet eller institution och att hans arbetsuppgifter ingår i myndighetens åligganden enligt instruktion eller andra föreskrifter. Jag förordar i likhet med styrelsen att arkivarbetare för att nå erforderligt antal kvalifikationsår för personlig tjänst får tillgodoräkna sig tjänstgöring hos annan statlig myndighet eller institution än den som han avses bli fast bunden till. Den sammanlagda tjänstgöringen bör ha pågått under en sammanhängande tid av minst fem år. Som ytterligare förutsättning bör gälla att sistnämnda myndighet eller institution anser sig ha ett inte bara kortvarigt behov av vederbörande arkivarbetare.

1969 års beslut grundades på en undersökning av arkivarbetsverksamheten som gjordes åren 1967—1968. Under de år som har gått sedan undersökningen gjordes har antalet arkivarbetare nästan tredubbats. På grund härav har en ny analys av verksamheten aktualiserats. Arbetet härmed har inletts inom inrikesdepartementet under hösten 1970.

Såsom jag har anmält under punkten B 2 förordar jag att anvisning av arbetslös till arkivarbete eller musikerhjälp, som f. n. meddelas av arbetsförmedlingskontor, i fortsättningen skall prövas av länsarbetsnämnd.

Med hänsyn till belastningen och till att antalet arkivarbetare kan beräknas fortsätta att öka samt till de under år 1970 medgivna löneförbättringarna beräknar jag medelsbehovet för arkivarbetsverksamheten under budgetåret 1971/72 till 150 (+71) milj. kr. exkl. lönekostnadspålägg.

När det gäller näringshjälp m. m. har arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit att bidraget till arbetsgivare för särskilda anordningar på arbetsplats vilket f. n. utgår med hälften av kostnaden, dock högst 15 000 kr., i stället får utgå med en bidragsprocent mellan 50 och 100 % och utgöra högst 20 000 kr. Bidrag med 100 % skulle utgå i de fall då anordningen är av värde enbart för den handikappade. Mot bakgrund av att den stödform det här gäller påtagligt kan underlätta äldre och handikappades möjligheter att hävda sig i förvärvslivet anser jag mig böra tillstyrka styrelsens förslag till ändrad bidragskonstruktion. Med hänvisning till att maximibeloppet så sent som föregående år höjdes från 12 000 till 15 000 kr. kan jag inte tillstyrka att det höjs ytterligare.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag om ändrade grunder för bidrag och lån till anskaffning av motorfordon för handikappade kan jag inte biträda. Så sent som föregående år förbättrades bidragsvillkoren inte oväsentligt och handikapputredningen har nyligen lagt fram förslag om bl. a. bättre färdmöjligheter för handikappade (SOU 1970: 64).

Eftersom medelsåtgången för näringshjälp under det senaste budgetåret har understigit beräknade belopp anser jag att anslagsposten inte behöver räknas upp trots den av mig förordade bidragsförbättringen. Jag beräknar alltså det sammanlagda medelsbehovet för näringshjälp och bidrag till motorfordon till oförändrat 25 milj. kr.

Lönekostnadspålägget bör med hänsyn till den beräknade belastningen föras upp med 25 (+2) milj. kr.

Under de senaste budgetåren har arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigats att på vissa villkor besluta om avskrivning av lånefordran uppkommen inom arbetsmarknadsverket. Jag förordar att samma bemyndigande lämnas även för nästa budgetår.

Vid budgetårets slut bör arbetsmarknadsstyrelsen redovisa hur stort belopp som faktiskt har förbrukats för väg- och gatuarbeten. Detta belopp bör räknas av mot automobilskattemedlen. Uppskattningsvis kan beloppet anges till 50 milj. kr.

Med hänvisning till den sammanställning av medelsberäkningen för nästa budgetår som har gjorts i det föregående (s. 62) hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att Kungl. Maj:t får bemyndiga arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1971/72 besluta om avskrivning av sådan lånefordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp om högst 3 000 kr., beträffande vilken antingen omständigheterna ger vid handen att vederbörande inte kan

betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreligger att i framtiden ta ut betalning eller också åtgärder för att bevaka och driva in fordringen bedöms förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna inte är ekonomiskt lönande, allt under förutsättning att sådana åtgärder ändå inte anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden.

- 2) godkänna av mig förordad ändring av grunderna för näringshjälp m. m., att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1971,
- 3) till *Särskilda beredskapsarbeten m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 525 000 000 kr., varav förslagsvis 50 000 000 kr. att avräknas mot automobilskatte-medlen.

B 5. Förlägningsbyggnader m. m.

1969/70 Utgift	29 376 752
1970/71 Anslag	32 500 000
1971/72 Förslag	18 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för arbetsmarknadsstyrelsens bostadsförlägningsverksamhet för personer, som är sysselsatta i beredskapsarbete, deltar i omskolningskurser eller överflyttas för anställning på ny ort, samt för anskaffning och uppförande av familjebostäder för zigenare. Under anslaget redovisas inkomster från styrelsens uthyrning av förlägningsplatser till enskilda personer samt från försäljning och uthyrning av förlägningsbyggnader till myndigheter, kommuner och industrier m. m.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
<i>Utgifter</i>			
1. Nyanskaffning av förlägningsbyggnader m. m.	19 000 000	— 4 000 000	— 850 000
2. Ersättningsanskaffning av förlägningsbyggnader	3 000 000	+ 1 500 000	+ 1 500 000
3. Underhålls- och driftkostnader	26 700 000	— 4 400 000	— 4 500 000
4. Lönekostnadspålägg	1 300 000	+ 100 000	— 300 000
Summa utgifter	50 000 000	— 6 800 000	— 11 800 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
<i>Uppbördsmedel</i>			
5. Ersättning för upplåtna förläggningsplatser	11 000 000	+1 700 000	+ 1 700 000
6. Inkomster vid uthyrning och försäljning av förläggningsbyggnader	6 500 000	+ 200 000	+ 1 000 000
Summa inkomster	17 500 000	+1 900 000	+ 2 700 000
Nettoutgift	32 500 000	-8 700 000	-14 500 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. *Nyanskaffning av förläggningsbyggnader m. m.* Vid utgången av budgetåret 1969/70 disponerade styrelsen egna byggnader för förläggning av ca 11 000 personer och förhyrda bostäder motsvarande drygt 900 platser. Förhyrning, huvudsakligen för omskolnings elever, har skett när det ställt sig billigare än att skaffa egna byggnader.

Under innevarande budgetår beräknas antalet platser i egna förläggningar öka med ca 1 800. Under budgetåret 1971/72 behövs ytterligare 600 platser, nämligen 300 för omskolnings elever och 300 för uthyrning till kommuner och industrier för överflyttad arbetskraft. Kostnaderna för dessa 600 platser beräknas till 9 milj. kr.

Styrelsen räknar med att under budgetåret 1971/72 behöva upphandla ett antal ytterligare byggnader för bl. a. utspisnings- och fritidsändamål till en kostnad av 5,4 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 räknar styrelsen med att anskaffa fyra familjebostäder för zigenare för sammanlagt ca 0,6 milj. kr., samt att sälja två sådana bostäder.

2. *Ersättningsanskaffning av förläggningsbyggnader.* Under budgetåret 1971/72 beräknas 300 platser behöva ersättas till en kostnad av 4,5 milj. kr.

3. *Underhålls- och driftkostnader.* De egentliga driftkostnaderna under budgetåret 1971/72 för förläggningarna beräknas till 14,4 milj. kr. Därutöver förutses kostnader på 2,7 milj. kr. för uppförande och flyttning av byggnader, 4,8 milj. kr. för reparation och underhåll samt 0,4 milj. kr. för vissa tillfälligt ej använda byggnader.

5. *Ersättning för upplåtta förläggningsplatser.* Styrelsen räknar med en ersättning vid beredskapsarbetsplatserna av (3 200 platser × 780 kr.) 2,5 milj. kr.

När det gäller omskolnings elever och personer boende i styrelsens

egna förläggningar för överflyttad arbetskraft räknar styrelsen med en inkomst av (5 900 platser \times 1 730 kr.) 10,2 milj. kr.

6. *Inkomster vid uthyrning och försäljning av förläggningsbyggnader.* Uthyrning till kommuner och industrier av ca 5 420 platser samt försäljning av ca 250 platser beräknas ge inkomster om ca 6 resp. 0,7 milj. kr.

Departementschefen

I likhet med arbetsmarknadsstyrelsen räknar jag med ett fortsatt behov av nya förläggningsbyggnader. Under nästa budgetår bör nya byggnader tillföras i första hand omskolningscentra. Därutöver beräknar jag medel — ehuru i mindre omfattning än styrelsen har föreslagit — till nya förläggningsbyggnader för uthyrning till kommuner och industrier för överflyttad arbetskraft samt byggnader för bl. a. utspisnings- och fritidsändamål.

I fråga om uthyrning av förläggningsbyggnader har jag inhämtat av styrelsen att de kalkyler som ligger till grund för hyressättningen f. n. är föremål för en översyn som bl. a. kan komma att innebära att kortare avskrivningstid för byggnaderna tillämpas. På grundval härav beräknar jag inkomsterna vid uthyrning till högre belopp än styrelsen.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Förläggningsbyggnader m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kr.

B 6. Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet

1969/70 Utgift	1 818 585	Reservation	6 319 462
1970/71 Anslag	1 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids utgifter för anskaffning och förrådshållning av maskiner, redskap och arbetsmateriel som används vid framför allt beredskapsarbeten. Den värdeminskning som uppstår vid utnyttjandet av dessa förnödenheter debiteras vederbörande anslag och mot värdeminskningen svarande belopp förs till förevarande anslag som inkomst. Anslaget tillförs vidare inkomster av försäljning och uthyrning av materiel m. m. till andra myndigheter och enskilda.

	1970/71	AMS beräkning 1971/72
<i>Utgifter</i>		
1. Kostnader för förrådens drift	4 865 000	÷ 650 000
2. Anskaffning av maskiner och reservdelar	4 015 000	+1 500 000
3. Anskaffning av redskap och arbets- materiel samt vagnar för personal m. m.	1 400 000	— 350 000
Summa utgifter	10 280 000	+1 800 000
<i>Inkomster</i>		
	9 900 000	+ 500 000
Nettoutgift	380 000	+1 300 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. Till följd av pris- och löneförhöjningar beräknas kostnaderna för förrådens drift öka med 140 000 kr. Lönekostnadspålägget uppskattas till 460 000 kr. Ett ökat medelsbehov om 50 000 kr. beräknas för reparationer och underhåll av maskiner samt för ökade förrådsomkostnader i samband med ut- och inlämning av maskiner och materiel. Underhållskostnaderna för maskiner och utrustning vid industriella beredskapsarbeten beräknas till oförändrat 250 000 kr.

2. Ersättningsanskaffningar av byggnads- och arbetsmaskiner samt transportredskap beräknas till 3 115 000 kr. För anskaffning av reservdelar för reparation av byggnads- och arbetsmaskiner beräknas 900 000 kr.

För de industriella beredskapsarbetena beräknas nyanskaffning av verktygs- och bearbetningsmaskiner samt övrig utrustning ske med 1,5 milj. kr.

3. För anskaffning av redskap och arbetsmateriel beräknas 100 000 kr. och för anskaffning av personalvagnar till beredskapsarbetena 950 000 kr.

På grund av reservationen på anslaget kan detta liksom tidigare år föras upp med endast ett formellt belopp.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med ett formellt belopp av 1 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

B 7. Arbetsmarknadsutbildning m. m.

1969/70 Utgift ¹	496 119 034
1970/71 Anslag	505 000 000
1971/72 Förslag	600 000 000

¹ Inkl. utgifter som fr. o. m. innevarande budgetår bestrids från anslagen B 16 Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. och C 2 Stöd till lokaliseringsutbildning.

Från anslaget bestrids utgifter för yrkesutbildning som sker av samsättningspolitiska skäl. Huvudsakligen är det fråga om omskolning och annan yrkesutbildning åt personer som är eller löper risk att bli arbetslösa eller är svårplacerade på arbetsmarknaden och för vilka utbildningen bedöms vara nödvändig för att stadigvarande arbete skall kunna erhållas. Som försöksverksamhet anordnas fr. o. m. budgetåret 1966/67 utbildning av inte arbetslösa personer inom s. k. bristyrken (bristyrkesutbildning) i viss omfattning.

Utgifterna avser kostnader främst för anordnande av utbildningen och för utbildningsbidrag åt kursdeltagarna. Arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen handhar arbetsmarknadsutbildningen.

Bestämmelserna om utbildningsbidrag återfinns i arbetsmarknads-kungörelsen. Bidrag utgår i form av grundbidrag, hyresbidrag, familjetillägg och särskilt bidrag.

Från anslaget bestrids vidare utgifter för undervisning i svenska språket under högst två månader i samband med arbetsmarknadsutbildning.

Arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen

Myndigheterna har gjort gemensam framställning rörande anslaget för nästa budgetår.

Arbetsmarknadsutbildningens omfattning. Under budgetåret 1968/69 deltog i olika former av arbetsmarknadsutbildning 92 000 personer, varav ca 5 500 i lokaliseringsutbildning. Under budgetåret 1969/70 deltog ca 98 000 personer, därav ca 5 600 i lokaliseringsutbildning. Utbildningsvolymen under budgetåret 1970/71 beräknas till 100 000 personer exkl. lokaliseringsutbildning.

Arbetsmarknadsstyrelsen bedömer en fortsatt expansion av utbildningen under budgetåret 1971/72 upp till 105 000 personer som sannolik. Av dessa beräknas 49 000 personer delta i skolöverstyrelsens kurser.

Bristyrkesutbildningen har under budgetåret 1969/70 omfattat ca 650 personer, varav de flesta utbildats för verkstadsindustrin och vårdområdet. Huvudorsaken till verksamhetens ringa omfattning anser styrelsen vara att de utbildningsbidrag som utgår under utbildningen medför en alltför stor standardsänkning för den som lämnar ett arbete.

Förslag rörande utbildningsbidrag m. m. I sina anslagsframställningar för de tre senaste budgetåren har arbetsmarknadsstyrelsen framlagt förslag om höjda utbildningsbidrag och ett nytt bidragssystem, som innebär en förenklad handläggning av bidragsärendena. Styrelsen har bl. a. anfört att bidragens realvärde successivt har minskat samtidigt som den allmänna reallönenivån har höjts. Vidare har framhållits att utbildningsbidragen framstår som oförmånliga också vid en jämförelse med de ersättningar, som utgår inom den allmänna försäkringen och arbetslös-

3* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

hetsförsäkringen. Utbildningsbidragen bör vara så stora att arbetslösa personer stimuleras att utbilda sig i stället för att uppbära kontantstöd.

Styrelsen erinrar om att socialhjälp ofta utgår med högre belopp än utbildningsbidrag. En person som uppbär utbildningsbidrag måste i många fall ansöka om socialhjälp för att klara den dagliga försörjningen. Förutom under löpande utbildningstid bör därför bidrag efter särskild prövning kunna utgå under ferier till bl. a ensamstående försörjare — företrädesvis mödrar — och handikappade, som då av olika skäl inte kan försörja sig genom förvärsarbete.

Styrelsen föreslår följande ändringar av bidragen.

Grundbidrag till kostnader för försörjning bör utgå lika för gift och ogift med 650 kr. per månad.

Hysesbidrag/bostadskostnadsbidrag bör som nu utgå med belopp som motsvarar bidragstagarens faktiska bostadskostnad. Normalersättning till den som inte har fast bostad bör utgå med 225 kr. per månad i alla dyrortsgrupper.

Barn tillägg föreslås utgå med 120 kr. per månad. Eftersom en majoritet av de unga i dag går i gymnasial utbildning minst två år efter grundskolan och inte förrän i 18-årsåldern kan börja avlasta familjekonomin, föreslås vidare att åldersgränsen för barn tillägg höjs från 16 till 18 år.

Bortavistelsebidrag bör utgå till familjeförsörjare eller jämförlig person, som genomgår utbildning utom hemorten med 450 kr. per månad.

Särskilt bidrag bör utgå som hittills.

Vidare bör ett särskilt icke behovsprövat *stimulansbidrag* om 300 kr. per månad utgå vid bristyrkesutbildning.

Det är angeläget att grundbidraget helt undantas från reducering på grund av makeinkomst.

För att ytterligare kunna differentiera utbildningen aktualiserar styrelsen på nytt försöksverksamhet avseende företagsutbildning. Denna skulle begränsas till dels sådan personal som behöver nyrekryteras och som i samband därmed behöver omskolning eller kompletterande utbildning, dels redan anställda personer, som på grund av ändringar i produktionen löper risk att bli arbetslösa och för vilka omskolning bedöms erforderlig. Bidrag till företagen föreslås utgå med 3 kr. per elev och närvarotimme.

Anslagsberäkning. Med en utbildningsvolym av 105 000 personer beräknar arbetsmarknadsstyrelsen medelsbehovet för utbildningsbidrag till 352 milj. kr med nu gällande bidragsregler. Föreslagna ändringar av bidragssystemet kostar uppskattningsvis ytterligare 60 milj. kr. Sammanlagt beräknas alltså arbetsmarknadsstyrelsens andel av anslaget till 412

milj. kr. I beloppet inryms även kostnader för det föreslagna bidraget till företagsutbildning, bristyrkesutbildning, lönekostnadspålägg samt kostnader för internatkurser i svenska språket för finska ungdomar som feriearbetar i Sverige under sommaren.

Skolöverstyrelsen beräknar sina utgifter för verksamheten till 206,8 milj. kr. Härutöver beräknar skolöverstyrelsen för bidrag till vuxna zigenare i grundskoleutbildning ett belopp av 7,2 milj. kr.

Det totala medelsbehovet beräknas alltså för arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen gemensamt till (412 + 214) 626 milj. kr.

De av myndigheterna föreslagna utgiftsförändringarna ställs i det följande samman med de beräknade utgifterna enligt riksstaten för innevarande budgetår. Härvid har utgifterna för utbildningsbidrag fördelats på de skilda kursområdena i relation till de beviljade bidragen i november 1970.

	1970/71	Ändring till 1971/72 enl. mynd.	Förslag 1971/72 enl. mynd.
<i>Utbildningskostnader vid skolöverstyrelsens kurser</i>	189 200 000	+ 17 600 000	206 800 000
Därav:			
Ersättning till lärare m. m.			82 700 000
Stadigvarande undervisningsmateriel			21 500 000
Förbrukningsmateriel m. m.			17 000 000
Administration, hyror m. m.			60 600 000
Läroutbildning			2 200 000
Lönekostnadspålägg			22 800 000
<i>Utbildningsbidrag</i>	285 000 000	+ 95 000 000	380 000 000
Därav:			
Skolöverstyrelsens kurser	113 000 000	+ 38 000 000	151 000 000
Kurser inom företag	16 000 000	+ 5 000 000	21 000 000
Kurser inom det reguljära utbildningsväsendet	117 000 000	+ 39 000 000	156 000 000
Övriga kurser	39 000 000	+ 13 000 000	52 000 000
<i>Övrigt och gemensamt</i>	30 800 000	+ 8 400 000	39 200 000
Därav:			
Utredningskostnader	1 900 000	+ 500 000	2 400 000
Elevvård m. m.	14 100 000	+ 4 000 000	18 100 000
Övriga kostnader	9 000 000	+ 2 500 000	11 500 000
Zigenarutbildning	5 800 000	+ 1 400 000	7 200 000
	505 000 000	+ 121 000 000	626 000 000

Departementschefen

Arbetsmarknadsutbildningen har under 1960-talet utvecklats till ett av sysselsättningspolitikens viktigaste instrument. Antalet personer i utbildning steg sålunda från 11 000 budgetåret 1959/60 till 98 000 bud-

getåret 1969/70. Utbildningsinsatserna vidgades särskilt kraftigt under konjunkturnedgången 1967—1968 och mellan budgetåren 1966/67 och 1968/69 ökade antalet personer i utbildning med 34 000 personer. Mellan budgetåren 1968/69 och 1969/70 stannade expansionen vid ca 6 000 personer.

Nu anförda siffror avser en bruttoberäkning av samtliga personer som under resp. budgetår har befunnit sig i utbildning. De innefattar sålunda även personer som påbörjade sin utbildning strax före budgetårets slut eller som avslutade den alldeles i början av budgetåret. Antalet påbörjade utbildningar under budgetåret 1969/70 var ca 75 000.

I följande sammanställning redovisas antalet påbörjade utbildningar samt utbildningsvolymen i veckor under budgetåret 1969/70, fördelat på skilda utbildningsområden.

Kursområde	Antal elever	Proc. fördeln.	Utb. genomsnitt i veckor	Antal elevveckor	Proc. fördeln.
Skolöverstyrelsens kurser	30 400	43	25	746 000	48
Kurser inom företag (exkl. lokaliseringutbildning)	5 800	8	17	99 000	6
Kurser inom det reguljära utbildningsväsendet	20 100	29	25	503 000	32
Övriga kurser	14 300	20	15	215 000	14
Summa	70 600	100		1 563 000	100
Lokaliseringutbildning	4 100			82 000	

Kurser anordnade av skolöverstyrelsen (omskolningskurser, fortbildningskurser, nybörjarkurser och anpassningskurser) svarar som framgår av sammanställningen för ca halva utbildningsvolymen räknat i antalet utbildningsveckor, medan sådan arbetsmarknadsutbildning som är förlagd till det reguljära utbildningsväsendet svarar för en tredjedel. Lokaliseringutbildningen redovisas särskilt, eftersom den fr. o. m. innevarande budgetår bekostas med medel från anslaget Stöd till lokaliseringutbildning (C 2). Gruppen övriga kurser innefattar bl. a. korrespondensutbildning och kurser i bildningsförbundens regi.

Arbetsmarknadsutbildningen svarar för en betydande del av den totala utbildningen i vårt land. Överfört till siffror som är jämförbara med utbildning inom det reguljära utbildningsväsendet har sålunda arbetsmarknadsutbildningen en omfattning av ca 40 000 platser. Tar man hänsyn till den kontinuerliga intagningen vid skolöverstyrelsens kurser och till att företagsutbildning och viss annan utbildning sker året om, kan antalet genomsnittligt utnyttjade utbildningsplatser under föregående budgetår uppskattas till 35 000. Under vårmånaderna, då utbildningen regelmässigt är som mest omfattande, var antalet personer

som samtidigt befann sig i arbetsmarknadsutbildning drygt 45 000.

Utgifterna för arbetsmarknadsutbildningen beräknas innevarande budgetår överskrida en halv miljard kr. Till ca 3/5 består utgifterna av utbildningsbidrag till eleverna. Återstoden är kostnader för själva utbildningen i form av lärarlöner, hyror m. m. Kostnaderna härför uppgick under budgetåret 1969/70 till 160 milj. kr. För att få en fullständig bild av statens kostnader för arbetsmarknadsutbildning bör man härtill lägga bl. a. vissa kostnader under åttonde huvudtiteln till följd av att utbildningskapacitet även inom det reguljära utbildningsväsendet tas i anspråk för arbetsmarknadsutbildning.

En överslagsmässig beräkning ger vid handen att statens kostnad per utbildningsvecka och elev vid skolöverstyrelsens kurser under budgetåret 1969/70 utgjorde genomsnittligt ca 400 kr., varav utbildningsbidraget utgjorde något mindre än hälften. Det betyder att statens kostnad för att utbilda en elev under ett år kan uppskattas till ca 20 000 kr.

Angivna genomsnittsbelopp hänför sig som nämnts till sådana kurser i skolöverstyrelsens regi där staten svarar för såväl utbildningsbidrag till eleven som kostnaderna för lokaler, maskiner, utrustning, lärarlöner osv. Vid andra former av arbetsmarknadsutbildning kan statens kostnad inskränka sig till utbildningsbidrag, inkl. i förekommande fall kursavgifter, eller som vid företagsutbildning till ett bidrag till företaget för dess utbildningskostnader.

De kraftigt ökande utgifterna för verksamheten och den snabba ökningen av antalet personer som genomgår utbildning bör ses mot bakgrunden av statsmakternas strävanden att låta arbetsmarknadsutbildningen spela en alltmer betydelsefull roll i sysselsättningspolitiken och i strukturanpassningen av vårt näringsliv. Samtidigt utgör utbildningen för den enskilde en möjlighet att stärka hans ställning på arbetsmarknaden. Ett sätt att mäta utbildningens effektivitet i detta hänseende är att undersöka i vilken utsträckning eleverna får arbete efter avslutad utbildning. Resultat föreligger nu i fråga om personer som slutade sin utbildning under år 1969. Av dem som slutförde en yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning fick nära tre fjärdedelar arbete inom en månad efter utbildningens slut. Av hela antalet som slutförde utbildningen var det mindre än 10 % som efter en månad kunde betecknas som arbetslösa. För personer som slutade sin utbildning under första halvåret 1970 föreligger siffror som visar ännu bättre möjligheter att erhålla arbete efter utbildningens slut. Av drygt 35 000 personer som slutade sin utbildning under denna tid föreligger uppgifter om 31 000. 6 500 personer fortsatte med annan utbildning. Av återstoden hade 73 % fått anställning efter högst en månad och endast drygt tusentalet personer saknade anställning på grund av brist på arbete. Även med hänsyn till att utbildningen slutfördes i ett läge med extremt hög efterfrågan på arbetskraft får resultatet betecknas som gott.

I rådande högkonjunktur har särskilda ansträngningar gjorts för att föra in nya grupper av arbetstagare på arbetsmarknaden. Inom arbetsmarknadsutbildningen har insatserna förstärkts i syfte att bl. a. möjliggöra för hemarbetande kvinnor att träda in på arbetsmarknaden. Av antalet personer i arbetsmarknadsutbildning har normalt ca 30 % hänvisats av arbetsvården. Enligt vad arbetsmarknadsstyrelsen har redovisat hade av de ca 75 000 personer som påbörjade utbildningskurser (inkl. lokaliseringutbildning) under budgetåret 1969/70 mer än 19 000 inte varit yrkesverksamma under så lång period före kontakten med arbetsförmedlingen att de kunde hänföras till någon näringsgren. Av de icke förvärvsarbete hade ca 14 500 varit sysselsatta med arbete i eget hem. I sammanhanget kan nämnas att andelen kvinnor i arbetsmarknadsutbildning under hösten 1970 var så hög som ca 45 % mot ca 35 % två år tidigare.

Efterfrågan på arbetskraft är, som jag tidigare har redovisat, inom flertalet industribranscher alljämt betydande. Det är av vitalt intresse för vårt land att framför allt exportindustrins och den importkonkurrerande industrins arbetskraftsbehov kan tillgodoses. De ansträngningar som har gjorts att via en intensifierad arbetsmarknadsutbildning ge möjlighet till återinträde på arbetsmarknaden och introducera nya grupper av förvärvsarbetande på denna har lämnat goda resultat. Ansträngningarna bör fullföljas i den utsträckning som är möjlig. För att i nuvarande läge särskilt tillgodose industrins behov av arbetskraft har redan under innevarande budgetår kapaciteten vidgats väsentligt för utbildning vid särskilt anordnade kurser i skolöverstyrelsens regi. Dessa kurser är så utformade att ett tillskott kan komma arbetsmarknaden till del relativt snabbt. Jag finner en expansion av arbetsmarknadsutbildningen i denna riktning angelägen i nuvarande situation.

Med utgångspunkt i att denna inriktning av arbetsmarknadsutbildningen bör fullföljas har från arbetsmarknadsstyrelsen inhämtats förslag till preliminär plan för den beräknade fördelningen av antal elever som påbörjar utbildning samt kursveckor fördelat på skilda kursområden för budgetåret 1971/72.

Kursområde	Antal elever	Proc. fördeln.	Utb. genomsnitt i veckor	Antal elevveckor	Proc. fördeln.
Skolöverstyrelsens kurser	36 750	49	25	920 000	53
Kurser inom företag	6 000	8	19	115 000	7
Kurser inom det reguljära utbildningsväsendet	20 250	27	25	510 000	30
Övriga kurser	12 000	16	15	180 000	10
	75 000	100		1 725 000	100

I jämförelse med utfallet för budgetåret 1969/70 (s. 76) förutsätts den andel av den totala utbildningsvolymen som hänför sig till skolöverstyrelsens kurser öka kraftigt. Den utbildningsvolym som avser arbetsmarknadsutbildning inom det reguljära utbildningsväsendet samt gruppen övriga kurser minskar därmed i andel.

Jag förordar att denna plan läggs till grund för arbetsmarknadsutbildningens inriktning under budgetåret 1971/72. Liksom hittills bör det ankomma på arbetsmarknadsstyrelsen att vid behov göra de avsteg från planen som erfordras för att arbetsmarknadsutbildningen skall utgöra ett flexibelt instrument i sysselsättningspolitiken och utbildningspolitiken. Eftersom omfattningen av arbetsmarknadsutbildningen varierar kraftigt under året bör ett samspel mellan företagsutbildningen, de särskilt anordnade kurserna i skolöverstyrelsens regi samt utbildning inom det ordinarie utbildningsväsendet ständigt vara föremål för överväganden i syfte att begränsa kostnaderna.

Jag vill i sammanhanget erinra om att Kungl. Maj:t med stöd av riksdagens beslut (SU 1969: 58 s. 15, rskr 189) i maj 1970 bemyndigade arbetsmarknadsstyrelsen och skolöverstyrelsen att försöksvis under budgetåret 1970/71 anordna beställningskurser åt näringslivet vid skolöverstyrelsens utbildningscentra i den mån ledig kapacitet kan utnyttjas. Företagen skall därvid svara för hela kostnaden för utnyttjad utbildningsplats och influtna ersättningar skall tillföras förevarande anslag.

Jag vill även erinra om att Sverige har träffat en överenskommelse med Finland och Norge om upprättande av ett Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscentrum i Övertorneå. Härvid kommer den där befintliga centrala verkstadsskolan att utnyttjas. Verksamheten kommer att bedrivas enligt de riktlinjer och bestämmelser som gäller för ifrågavarande verksamhet i Sverige, med den skillnaden, att i styrelsen ingår representanter även för grannländernas arbetsmarknadsmyndigheter. Deltagarna rekryteras i alla tre länderna och resp. land svarar för utbildnings- och sociala kostnader för sina elever enligt vissa regler. Härigenom kommer utbildningsmöjligheterna för personer bosatta inom nordkalottområdet att förbättras.

Skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen har för budgetåret 1969/70 redovisat erfarenheterna av pågående försöksverksamhet med viss allmän utbildning inom arbetsmarknadsutbildningen. I samband härmed har vissa forskningsredogörelser för uppföljningen av den allmänna utbildningen överlämnats av skolöverstyrelsen. Försöksverksamheten har bedrivits vid 12 kurscentra i samband med längre kurser, huvudsakligen inom det verkstadstekniska området. De båda styrelserna har sedermera lämnat anvisningar till länsarbetsnämnder och kursstyrelser att allmänna ämnen skall ingå i utbildningen vid ifrågavarande kurser vid samtliga kurscentra. Utbildningen avses omfatta 288 lektioner och förlänger den individuella kurstiden med 8 veckor.

Jag finner denna undervisning i allmänna ämnen inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen vara angelägen. Den utgör ett viktigt bidrag till strävandena att inom vuxenutbildningen stödja i första hand dem som har brister i den grundläggande utbildningen och till följd härav oftare än andra drabbas av arbetslöshet och svårigheter på arbetsmarknaden. Det innebär att de flesta som genomgår längre utbildning vid kurcentra får sin grundutbildning förstärkt.

Hittillsvarande erfarenheter av undervisningen i allmänna ämnen är emellertid alltför ringa för att — utöver det steg som har tagits — läggas till grund för en ytterligare utvidgning av den allmänna utbildningen. Det bör ankomma på skolöverstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen att kontinuerligt redovisa vunna erfarenheter av verksamheten med undervisning i allmänna ämnen. Denna utvärdering bör sedan läggas till grund för bedömningen av den allmänna utbildningens plats i arbetsmarknadsutbildningen och i vuxenutbildningen.

I fråga om utbildningsbidragen till eleverna har arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit omfattande förbättringar, bl. a. slopad reduktion av bidragen på grund av makes inkomst samt införande av bortavistelsebidrag.

I nuvarande budgetläge måste enligt min mening förslag om bidragsreformer behandlas restriktivt. Jag betraktar emellertid en höjning av utgående barntillägg inom utbildningsbidraget som mycket angelägen. Jag förordar därför att detta höjs med 40 kr. per barn och månad från 60 till 100 kr. per barn och månad i normalfallen. Inte minst för gifta kvinnor med minderåriga barn som via arbetsmarknadsutbildningen söker sig ut på arbetsmarknaden bör höjningen utgöra en väsentlig förbättring av nu utgående förmåner. Någon höjning av grundbidragen kan jag inte förorda. Justering av bidragsbeloppen har skett senast åren 1968 och 1970. Jag vill i sammanhanget framhålla att jag enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande i september 1970 tillkallade en utredningsman med uppdrag att se över reduceringsregler och vissa andra frågor rörande utbildningsbidragen inom arbetsmarknadsutbildningen (jfr SU 1970: 54, rskr 157). I avvaktan på resultatet av denna översyn är jag inte beredd förorda omfattande förändringar av nu gällande utbildningsbidrag. Även de av styrelsen aktualiserade frågorna rörande möjligheterna att erhålla utbildningsbidrag under ferier samt barntillägg för barn även i åldern 16—18 år bör anstå till dess resultatet av översynen föreligger.

Arbetsmarknadsstyrelsens också tidigare framförda förslag att försöksvis införa generella bidrag till företagsutbildning kan jag inte biträda. Jag vill på denna punkt hänvisa till beslut senast av 1970 års riksdag i fråga om bidrag till företagsutbildning (prop. 1, bil. 13 s. 129, SU 54, rskr 157) och i fråga om regionalpolitiskt stöd till företag vid

företagsutbildning (prop. 75, SU 103, rskr 270).

Vad angår medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår innebär myndigheternas beräkningar som framgår av sammanställningen på s. 75 en utgiftsökning om 121 milj. kr. Därav hänför sig 8 milj. kr. till prisomräkning, 53 milj. kr. till ökad utbildningsvolym och 60 milj. kr. till ändrade bidragsregler.

Det av mig förordade höjda barntillägget inom utbildningsbidraget beräknas medföra en utgiftsökning på anslaget om ca 10 milj. kr. Lönekostnadspåslaget beräknas öka med 1 milj. kr. utöver myndigheternas förslag till följd av den höjda arbetsgivaravgiften. I fråga om utbildningsvolymen under budgetåret förtjänar påpekas att antalet personer i arbetsmarknadsutbildning under hösten 1970 har ökat mycket snabbt och vid mitten av november månad var ca 11 000 fler än vid motsvarande tidpunkt ett år tidigare. I riktning mot ökade utgifter jämfört med styrelsernas beräkning verkar också den av mig förordade förstärkta inriktningen av utbildningen mot särskilda kurser i skolöverstyrelsens regi. Jag beräknar den totala utgiftsökningen under anslaget till 95 milj. kr. och det totala anslagsbehovet för nästa budgetår till 600 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna av mig förordad ändring av barntillägget inom utbildningsbidraget, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1971,
- 2) till *Arbetsmarknadsutbildning m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 000 kr.

B 8. Kontant stöd vid arbetslöshet

1969/70 Utgift	231 610 841
1970/71 Anslag	226 000 000
1971/72 Förslag	262 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor enligt förordningen (1956: 630; omtryckt 1968: 141; ändrad 1969: 94) om statsbidrag till erkända arbetslöshetskassor. Bidraget utgår i form av grundstatsbidrag, dagpenningbidrag, barntilläggsbidrag, förlängningsbidrag och förvaltningsbidrag. Från anslaget bekostas vidare statsbidrag till kommunala kontantunderstöd och utgifter för statligt omställningsbidrag enligt arbetsmarknadskungörelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Statsbidrag till arbetslöshetskassorna utgår i efterskott för försäkringsår, vilket medför att de kostnader som väsentligen bestämmer me-

delsbehovet för budgetåret 1971/72 avser verksamheten under försäkringsåret den 1 september 1970—den 31 augusti 1971. Till en del betalas dock bidrag ut i förskott; under budgetåret 1969/70 utgjorde förskotten 114,4 milj. kr. Styrelsen räknar med att förskottsutbetalningarna budgetåren 1970/71 och 1971/72 inte kommer att överstiga denna nivå.

Medlemsantalet beräknas till 2 145 000 då det gäller ersättningen och till 2 200 000 då det gäller förvaltningsbidraget.

Flertalet kassor har höjt sina dagpenningbelopp sedan två nya dagpenningklasser infördes den 1 september 1968. I början av år 1970 hade 66 % av kassamedlemmarna 50 kr. i dagpenning och inte mindre än 86 % 40 kr. och däröver.

Antalet ersättningsdagar per årsmedlem under försäkringsåren 1967/68 och 1968/69 var 4,5 resp. 4,1 och beräknas under försäkringsåret 1969/70 till 3,2. Styrelsen beräknar att det under budgetåret 1971/72 kommer att ske ordinarie ersättningsutbetalningar motsvarande 3,25 dagar per årsmedlem.

Det genomsnittliga grundstatsbidraget under budgetåret 1971/72 beräknas till 16:28 kr. per ersättningsdag. Med ledning härav beräknas utgiften för grundstatsbidrag till 113,5 milj. kr. Det tillägg till grundstatsbidraget, som utgår till kassor med stort antal ersättningsdagar per årsmedlem, beräknas uppgå till 12,9 milj. kr.

Dagpenningbidraget beräknas på grundval av erfarenheterna under senare år till 37 % av den del av dagpenningbeloppet som inte täcks av grundstatsbidrag eller tillägg till grundstatsbidrag. Utgiften för dagpenningbidrag skulle härigenom bli 66,7 milj. kr. Statsbidrag utgår vidare med 60 % av kassornas utgifter för barntillägg; utgiften härför beräknas till 4,2 milj. kr.

Anslagsbehovet för bidrag till kassornas ordinarie ersättningsutbetalningar beräknas således till 197,3 milj. kr., vartill kommer 8,8 milj. kr. för statsbidrag till kassornas förvaltningskostnader.

För extra kassaersättning till äldre arbetslösa under högst 300 dagar utöver den ordinarie ersättningstiden utgår statsbidrag (s. k. förlängningsbidrag) med 93 % av utgiften för dagpenning och barntillägg. Då erfarenheten av den extra kassaersättningen ännu är begränsad, är det vanskligt att bedöma medelsbehovet för detta ändamål. För försäkringsåret 1970/71 har antalet extra ersättningsdagar per medlem beräknats till 0,4, vilket motsvarar en utgift för kassorna om ca 38 milj. kr. Statsbidraget skulle då utgöra drygt 35 milj. kr. Styrelsen uppskattar medelsbehovet för förlängningsbidrag till 35 milj. kr. även för budgetåret 1971/72.

Av arbetslöshetskassornas sammanlagda inkomster under försäkringsåret 1970/71, som beräknas till 360 milj. kr., beräknas 242 milj. kr. ut-

göra statsbidrag, 88 milj. kr. avgifter och 30 milj. kr. ränteinkomster från kassornas fonder.

Statligt *omställningsbidrag*, som infördes den 1 juli 1968, uppbars i mitten av juli 1970 av 3 827 personer. Kostnaderna uppgick under budgetåret 1969/70 till 25,1 milj. kr. och beräknas för vart och ett av budgetåren 1970/71 och 1971/72 till 27 milj. kr.

Kommunalt kontantunderstöd betalades under budgetåret 1968/69 av 36 kommuner med sammanlagt 5,6 milj. kr. och under budgetåret 1969/70 av 27 kommuner med sammanlagt 3,8 milj. kr. Statsbidrag utgick med 1,7 resp. 1,0 milj. kr. För budgetåret 1970/71 har beräknats 1,5 milj. kr.

Understödsbeloppen, som bestäms av kommunerna, får enligt de bestämmelser som gällt sedan den 18 april 1967 inte överstiga 24 kr. per dag för ensamstående, 28 kr. per dag för makar gemensamt och 2 kr. per dag för varje barn. Med hänsyn till de ökade dagpenningbeloppen i arbetslöshetskassorna föreslår styrelsen, att maximibeloppen för kommunalt kontantunderstöd höjs snarast.

Styrelsen beräknar anslagsbehovet för kommunal kontantunderstödsverksamhet under budgetåret 1971/72 till 1,5 milj. kr.

Det totala medelsbehovet under anslaget för budgetåret 1971/72 beräknas sålunda till (197,3 + 8,8 + 35,0 + 27,0 + 1,5) avrundat 270 milj. kr.

Yttrande

KSA-utredningen har i yttrande över arbetsmarknadsstyrelsens förslag om höjning av maximibeloppen för kommunalt kontantunderstöd anfört, att utredningen avser att i början av år 1971 avge sitt huvudbetänkande med förslag till former för kontant stöd vid arbetslöshet. Förslagen kommer att gå ut på bl. a. att den kommunala kontantunderstödsverksamheten upphör samt att arbetslöshetsförsäkringen byggs ut och kompletteras med ett statligt kontant arbetsmarknadsstöd. Konstruktionen av detta kontanta arbetsmarknadsstöd kommer i flera avseenden att avvika från det kommunala kontantunderstödet. De av arbetsmarknadsstyrelsen ifrågasatta ändringarna av nuvarande bestämmelser för kommunalt kontantunderstöd vid arbetslöshet skulle enligt utredningen komma att försvåra övergången till det stödsystem som utredningen avser att föreslå.

Departementschefen

Under det försäkringsår som avslutades den 31 augusti 1970 betalades ut ordinarie ersättningar motsvarande ca 3,1 ersättningsdagar per medlem. I nyanslutna och tillkommande kassor kan antalet ersättnings-

dagar per medlem antas vara lägre än i tidigare anslutna kassor. För verksamheten under försäkringsåret september 1970— augusti 1971, som i väsentlig mån påverkar medelsbehovet under budgetåret 1971/72, bör man därför enligt min mening inte räkna med fler ersättningsdagar per medlem än för senast redovisade försäkringsår.

Arbetsmarknadsstyrelsens framställning om höjning av maximibeloppen för kommunalt kontantunderstöd kan jag med hänvisning till vad KSA-utredningen har anfört i sitt yttrande inte biträda.

Jag beräknar det totala medelsbehovet under anslaget till 262 milj. kr. och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 262 000 000 kr.

B 9. Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor

1969/70 Utgift	6 850 000	Reservation	2 480 000
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	7 500 000		

Arbetsmarknadsstyrelsen

Under budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisades anslag om sammanlagt 20 milj. kr. till särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor. För budgetåret 1970/71 anvisades för ändamålet ett nytt reservationsanslag om 5 milj. kr. Återstående medel av tidigare anslag överfördes till det nya anslaget.

Försäkringsåret 1968/69 medförde för vissa kassor betydande underskott i verksamheten. Kassornas sammanlagda fonder minskade under försäkringsåret med ca 21 milj. kr. Under budgetåret 1969/70 beviljade Kungl. Maj:t bidrag om sammanlagt 6 850 000 kr. till åtta kassor, huvudsakligen inom sektorer av näringslivet med hög strukturomvandling.

Den fortgående strukturomvandlingen kan komma att medföra stora ekonomiska påfrestningar för vissa kassor. Eftersom det är av stor betydelse att tillräckliga medel finns reserverade för ändamålet, föreslår styrelsen att ytterligare 10 milj. kr. anvisas.

Departementschefen

Inberäknat reserverade medel på anslaget står närmare 7,5 milj. kr. till förfogande för utbetalning av bidrag under innevarande budgetår. Under hösten 1970 har sex kassor beviljats stöd med sammanlagt 2 750 000 kr. Ytterligare behov av särskilt stöd till erkända kassor kan uppkomma under innevarande budgetår.

Enligt min bedömning medför hög arbetslöshet i vissa kassor fortsatt

behov av särskilt stöd till erkända kassor från förevarande anslag. Jag förordar att för nästa budgetår tas upp ett anslag av 7,5 (+2,5) milj. kr. för ändamålet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 7 500 000 kr.

B 10. Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade

1969/70 Utgift	18 648 600
1970/71 Anslag	25 000 000
1971/72 Förslag	25 000 000

Från anslaget bestrids kostnader för anordnandebidrag till verkstäder inom arbetsvården. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 370, ändrad 1970: 71 och 116) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården. Dessa bestämmelser innebär att bidrag kan utgå till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse för anordnande av lokal för avdelning för arbetsprövning eller verkstad för arbetsträning eller skyddad sysselsättning av handikappade samt för anskaffning av första uppsättningen maskiner eller likvärdig utrustning för sådan lokal. Bidrag får inte överstiga 390 eller i vissa fall 500 kr. per kvm nettogolv-yta. Bidrag utgår för högst 15 eller, om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet, högst 30 kvm per arbetsplats. Bidrag för anskaffning av maskiner m. m. utgår med hälften eller, om särskilda skäl föreligger, högst två tredjedelar av anskaffningskostnaden.

Arbetsmarknadsstyrelsen får bevilja bidrag inom en för varje år fastställd ram. Bidrag får utbetalas med halva beloppet när byggnadsarbetena påbörjas. Återstående belopp betalas ut när byggnadsföretaget blivit avsynat och godkänt.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Under budgetåret 1969/70 har gällt en bidragsram om 25 milj. kr. Beslut om bidrag har meddelats till ett belopp av 24,8 milj. kr.

Under år 1969 ökade antalet platser vid verkstäder m. m. inom arbetsvården med 1 186. Vid utgången av året disponerades 12 172 platser. Under första halvåret 1970 har tillkommit 1 279 platser. Under andra halvåret 1970 och under år 1971 beräknas tillkomma ca 3 000 platser och under första halvåret 1972 ytterligare ca 1 000. Härigenom skulle finnas 17 450 platser vid verkstäderna den 1 juli 1972.

Platsbehovet är emellertid mycket större. Bidragsbeloppen bör justeras utan uppskov så att anordnandebidraget inte förlorar karaktären av

stimulansbidrag. Styrelsen föreslår därför liksom tidigare år att bidragsgrunderna ändras.

Normalbidraget bör höjas från 390 till 500 kr. per kvm nettogolvyta och det särskilda bidraget från 500 till 625 kr. per kvm nettogolvyta. Bidraget bör vidare utgå för högst 25 resp. högst 40 kvm per arbetsplats på grund av förskjutningen av produktionsinriktningen mot större tillverkningsobjekt.

Styrelsen framhåller liksom föregående år att det föreligger ett stort behov av rationaliseringsåtgärder vid de skyddade verkstäderna. Detta gäller särskilt vid ändrad puroktionsinriktning men också för att höja verkstädernas produktion och lönsamhet. Det är också viktigt att verkstäderna tillgodogör sig de erfarenheter i fråga om arbetsplatsernas utformning som den ergonomiska forskningen lett fram till. För att stimulera huvudmännen bör bidrag kunna ges till kostnader för ändrings- och ombyggnadsarbeten som följd av att sådana åtgärder vidtas samt för att inreda verkstäder i fall då oinredda lokaler förhyrs. Huvudmännen bör i sådana fall kunna erhålla bidrag med 50 % av kostnader som godkänts av styrelsen.

Vidare bör statsbidrag utgå till kostnader för att ändra befintliga eller anskaffa nya maskiner som är nödvändiga för ändrad produktionsinriktning, framtvingad av t. ex. strukturuomvandling inom verksamhetsområdet eller ändrade avsättningsförhållanden. Det är enligt styrelsens mening av största betydelse att maskiner vid verkstäder för handikappade är tidsenliga, lämpliga och lättskötta för att ett gott produktionsresultat skall uppnås. Bidrag för här berörda kostnader bör utgå efter samma regler som gäller till första uppsättningen maskiner.

För budgetåret 1970/71 har ramen för bidragsgivningen fastställts till 25 milj. kr. Såvitt nu kan bedömas kommer ramen att helt tas i anspråk. Med hänvisning till prognosernas osäkerhet beträffande omfattningen av den planerade utbyggnaden föreslås för budgetåret 1971/72 oförändrad bidragsram. Medelsbehovet under samma budgetår beräknas till 28 milj. kr.

Departementschefen

Arbetsmarknadsstyrelsen har föreslagit vissa ändringar i grunderna för anordnandebidraget. Förskjutningen av produktionsinriktningen och behovet av rationell lagerhållning m. m. kräver ökade utrymmen vid de skyddade verkstäderna. Ökade utrymmeskrav ställs också för att verkstäderna samt avdelningar för arbetsprovning och arbetsträning skall kunna ta emot även svårt handikappade. Med hänsyn härtill förordar jag att bidraget, som f. n. är begränsat till högst 15 eller i vissa fall 30 kvm per arbetsplats, får utgå för högst 25 resp. 40 kvm per arbetsplats. För att underlätta för huvudmännen att anordna arbetsvårdsinstitutioner i förhyrda lokaler förordar jag vidare, att i de fall

då oinredda lokaler förhyrs bidrag får utgå med högst 50 % av de inredningskostnader som godkänts av styrelsen, dock högst med 125 eller i vissa fall 175 kr. per kvm nettogolvyta. I övrigt anser jag mig inte kunna biträda arbetsmarknadsstyrelsens förslag om ändrade bidragsgrunder.

Liksom under innevarande år bör arbetsmarknadsstyrelsen få bevilja bidrag inom en ram av 25 milj. kr. Ramen torde möjliggöra att ytterligare ca 1 500 platser tillkommer. Kungl. Maj:t bör såsom hittills ha möjlighet att om behov uppkommer vidga ramen. Jag förordar att Kungl. Maj:t utverkar riksdagens bemyndigande härtill.

Medelsbehovet för nästa budgetår bestäms huvudsakligen av betalningsutfallet för bidragsgivningen under innevarande och tidigare budgetår. Med hänsyn till belastningen beräknar jag medelsbehovet till oförändrat 25 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna av mig förordade ändringar av grunderna för bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade,
- 2) medge att beslut om bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade under budgetåret 1971/72 meddelas intill ett belopp av 25 000 000 kr.,
- 3) bemyndiga Kungl. Maj:t att besluta om ökning av den under 2) upptagna ramen för budgetåret 1971/72,
- 4) till *Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 000 kr.

B 11. Bidrag till driften av verkstäder för handikappade

1969/70 Utgift	43 246 460
1970/71 Anslag	75 000 000
1971/72 Förslag	100 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till landstingskommun, kommun, förening eller stiftelse för driften av arbetsprövningsavdelning, träningsverkstad eller verkstad för skyddad sysselsättning. Bidrag utgår för klientersättning vid arbetsprövning och arbetsträning, lokalhyra och andra driftkostnader. Bidragsbestämmelserna återfinns i kungörelsen (1966: 370, ändrad 1970: 71 och 116) om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården. Kungörelsen innehåller också bestämmelser om bidrag till företag för s. k. halvskyddad sysselsättning. Vid sidan av dessa bestämmelser har senast den 29 maj 1969 meddelats bestämmelser om särskilt bidrag till försöksvis bedriven halvskyddad sysselsättning. Sistnämnda bestämmelser innebär i huvudsak att företaget samt kommu-

nal myndighet eller inrättning som anordnar arbetsplatser avsedda att sysselsätta handikappade personer får bidrag med 2 500 kr. per plats och halvår.

Bidragen betalas ut när det gäller handikappverkstäder för kalenderår i efterskott och i fråga om halvskyddad sysselsättning halvårsvis.

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. *Verkstäder för arbetsprövning, arbetsträning och skyddat arbete.* Vid kalenderårets slut 1969 var antalet platser för arbetsprövning, arbetsträning och skyddat arbete sammanlagt 12 172. Samtidigt var 744 personer sysselsatta i hemarbete.

Styrelsen anser att kostnadsutvecklingen för arbetsprövning och arbetsträning ogynnsamt påverkat utbyggnaden av verksamheten. Genom att handikappens svårighetsgrad tenderar att öka bland de arbetsvårdssökande måste huvudmännen förstärka särskilt de personella resurserna. Någon egentlig inkomst av produktion förekommer inte eftersom huvudvikten läggs på prövnings- och träningsmoment. Tendensen pekar därför mot en ökning av kostnaderna. Det genomsnittliga underskottet för arbetsprövning var 1969 17 927 kr. per plats och för arbetsträning 7 962 kr. per plats. Härtill kommer kapitalkostnader och på huvudmännen fallande hyreskostnader. Huvudmännens medelkostnad för klientersättningar uppgick samma år till 4 532 kr. per plats. Styrelsen föreslår liksom föregående år att klientersättningarna, som utgår i form av utbildningsbidrag, helt får bestridas av statsmedel.

Bidrag till lokalhyra utgår med hälften av hyreskostnaden, dock med högst 18 kr. per kvm och år, samt för högst 15 eller, om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet, högst 30 kvm per arbetsplats. Bestämmelserna har varit oförändrade sedan 1965. Eftersom den genomsnittliga hyran har stigit till ca 76 kr. per kvm, bör bidraget till lokalhyra eller motsvarande omkostnader utgå med högst 35 kr. per kvm och år samt för högst 25 eller, om lokalen är avsedd för särskilt utrymmeskrävande verksamhet, högst 40 kvm per arbetsplats.

Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 under denna punkt beräknas till 80,0 milj. kr. varav för de föreslagna bidragsändringarna 8,6 milj. kr.

2. *Halvskyddad sysselsättning och bidrag till arbetsbiträde.* Under budgetåret 1969/70 har tillkommit ca 600 halvskyddade platser. Det totala platsantalet uppgick vid budgetårets slut till ca 1 750, varav ca 1 450 var belagda. Budgetåret 1970/71 beräknas tillkomma ytterligare 1 500 platser.

Statsbidrag utgår som tidigare nämnts med 2 500 kr. per belagd plats och halvår. Styrelsen föreslår att bidrag i stället utgår med 3 000 kr. för varje fullt antal av 600 arbetstimmar och halvår för att stimulera till

ökat antal halvskyddade platser och till att dessa platser utnyttjas effektivt.

Bidraget till arbetsbiträde åt synskadad eller annan svårt handikappad person föreslås höjt från högst 2 500 till högst 3 000 kr. per halvår och arbetsplats.

Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 under denna punkt beräknas till 34,5 milj. kr., varav 2,5 milj. kr. för bidrag till arbetsbiträde.

För utbildning av föreståndare och arbetsledare vid institutioner inom arbetsvården disponeras under budgetåret 1970/71 485 000 kr. Budgetåret 1971/72 erfordras 600 000 kr.

Det totala medelsbehovet under anslaget beräknas till 115,0 milj. kr.

Departementschefen

Föregående års riksdag fattade beslut om en samlad reforminsats för arbetsvården. Bl. a. höjdes driftbidragen till avdelningar för arbetsprövning och arbetsträning samt skyddade verkstäder väsentligt. Samtidigt reglerades löne- och anställningsvillkoren för arbetstagarna vid de skyddade verkstäderna genom avtal mellan Svenska landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet å ena sidan och Svenska kommunalarbetsförbundet å andra sidan. Avtalet, som trädde i kraft med retroaktiv verkan fr. o. m. den 1 juli 1969, har under år 1970 reviderats och samordnats med den allmänna försäkringens pensionsbestämmelser, varigenom det nu omfattar samtliga arbetstagare vid verkstäderna. Kommunalarbetsförbundet har sagt upp det reviderade avtalet med verkan fr. o. m. utgången av år 1970.

Jag kan biträda styrelsens förslag i fråga om ändrade grunder för driftbidraget endast i ett avseende. Jag förordar att bidrag till täckande av hyreskostnader får utgå för högst samma antal kvadratmeter per arbetsplats som jag har förordat när det gäller bidrag till anordnande av verkstäder under närmast föregående anslagspunkt.

Arbetsmarknadsstyrelsen har även föreslagit ändrade bestämmelser i fråga om försöksverksamheten med halvskyddad sysselsättning. Den väsentligaste ändringen avser att bidraget skall beräknas enligt samma principer som nu gäller för de skyddade verkstäderna, dvs. bidraget skulle beräknas efter antalet fullgjorda arbetstimmar i stället för att som nu utgå med ett fast bidrag om 2 500 kr. per halvår. På grund av de svårbedömda konsekvenserna av en sådan utvidgning och då utredningen rörande den skyddade sysselsättningen prövar det framtida behovet och utformningen av denna verksamhet kan jag inte biträda styrelsens förslag.

Bidrag kan sedan år 1967 som försöksverksamhet utgå till arbetsgivare, som har synskadad eller annan svårt handikappad person an-

ställd, till täckande av väsentliga merkostnader för arbetsbiträde åt den anställda. Bidrag får utgå med högst 2 500 kr. per halvår. Bidrag utgår f. n. till 90 arbetsgivare. Verksamheten har alltså fått en mycket begränsad omfattning. Som ett led i strävandena att öka arbetsförmedlingens möjligheter att placera även gravt handikappade personer i anställning på den öppna marknaden förordar jag i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen att bidraget höjs till högst 3 000 kr. per halvår och arbetstagare.

Under anslaget bör i enlighet med arbetsmarknadsstyrelsens förslag beräknas ett med 115 000 kr. höjt belopp för utbildning av föreståndare och arbetsledare vid verkstäderna.

Medelsbehovet under anslaget beräknar jag till 100 (+25) milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna av mig förordad ändring av grunderna för bidrag till driften av verkstäder för handikappade, att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1971,
- 2) till *Bidrag till driften av verkstäder för handikappade* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 000 kr.

B 12. Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga

1970/71 Anslag	12 700 000
1971/72 Förslag	14 000 000

Anslaget är uppfört på riksstaten för första gången innevarande budgetår. Från anslaget bekostas ekonomiska och sociala förmåner åt värnpliktiga som fått tillstånd att fullgöra vapenfri tjänst (vapenfria tjänstepliktiga). Dessa förmåner, som utgår enligt samma regler som gäller för övriga värnpliktiga, avser bl. a. avlöning, inkvartering, förplägnad, personalvård, visst antal fria resor samt familjebidrag i vissa fall.

Arbetsmarknadsstyrelsen handhar de vapenfrias redovisning och registrering samt bestämmer vilket slag av tjänstgöring de vapenfria skall fullgöra och när dessa skall kallas in till tjänstgöring. Arbetsmarknadsstyrelsens administrationskostnader för vapenfri verksamheten bestrids från förevarande anslag. Från anslaget betalas vidare ersättning för vissa utbildningskostnader till de myndigheter som har hand om utbildningen av vapenfria.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		AMS	Departements- chefen
1. Förmåner åt vapenfria tjänstepliktiga	9 000 000	+3 100 000	+1 200 000
2. Familjebidrag m. m.	1 000 000	+ 200 000	—
3. Administrationskostnader hos arbetsmarknadsstyrelsen	700 000	+ 156 000	+ 100 000
4. Ersättning för utbildningskostnader m. m.	2 000 000	—	—
	12 700 000	+3 456 000	+1 300 000

Arbetsmarknadsstyrelsen

1. Vad beträffar *förmåner åt vapenfria tjänstepliktiga* grundas anslagsberäkningen på dels erforderligt antal tjänstgöringsdagar, dels genomsnittlig kostnad per dag. Under budgetåret 1970/71 får högst 300 000 tjänstgöringsdagar tas i anspråk. För budgetåret 1971/72 räknar styrelsen med ett behov av 320 000 dagar och en dagskostnad av 37 kr. 81 öre, vilket medför ett anslagsbehov av 12 100 000 kr.

2. *Familjebidrag m. m.* Ökningen av antalet tjänstgöringsdagar samt viss höjning av familjepennings maximibelopp och av bostadskostnaderna motiverar en uppräknig av anslagsposten med 200 000 kr.

3. *Administrationskostnader hos arbetsmarknadsstyrelsen.* Hela antalet hos styrelsen registrerade vapenfria uppgår till ca 13 000. Handhavandet av registret kräver betydande biträdesinsatser. Styrelsen föreslår att medel beräknas för ytterligare 5 biträden (139 000 kr.). Vidare bör omkostnaderna räknas upp med 17 000 kr.

Departementschefen

Vid sin medelsberäkning för de vapenfrias förmåner har arbetsmarknadsstyrelsen utgått från 320 000 tjänstgöringsdagar och en dagskostnad av 37 kr. 81 öre. Dagskostnaden beräknar jag på samma sätt som styrelsen. Vad däremot beräftar antalet tjänstgöringsdagar anser jag att dessa kan begränsas till högst 270 000 dagar med hänsyn till den minskning i antalet beviljade tillstånd att fullgöra vapenfri tjänst som inträtt under år 1970. Med denna utgångspunkt beräknar jag utgifterna för vapenfri förmånerna under budgetåret 1971/72 till 10,2 milj. kr.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kr.

B 13. Statens invandrarverk

1969/70 Utgift	9 742 621
1970/71 Anslag	9 800 000
1971/72 Förslag	10 855 000

Statens invandrarverk är central förvaltningsmyndighet för invandrar- och medborgarskapsfrågor i den mån de inte ankommer på annan myndighet. Verket skall fortlöpande bevaka behovet av och samordna åtgärder för att främja invandrares anpassning i Sverige.

Invandrarverket leds av en styrelse. Chef för verket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer. Dessa är tillståndsbyrån, medborgarskapsbyrån, anpassningsbyrån och kanslibyrån. Till verket är knutna utlänningsnämnden med kansli och en rådgivande expertgrupp.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Invandrar- verket	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	55	+ 41	+ 7
Övrig personal	147	+ 24	+ 3
	202	+ 65	+ 10
Anslag			
Avlöningar			
a) Avlöningsförmåner m. m.	6 764 000	+ 2 757 000	+ 568 000
b) Ersättning för konsult- uppdrag	110 000	—	—
Sjukvård	44 000	+ 15 000	+ 10 000
Resersättningar	29 000	+ 68 000	+ 21 000
<i>Därav utrikes resor</i>	(9 000)	(+ 16 000)	(+ 3 000)
Lokalkostnader	316 000	+ 231 000	+ 98 000
Expenser	670 000	+ 253 000	+ 65 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	(200 000)	(— 200 000)	(— 200 000)
Utbildnings- och instruktions- verksamhet	—	+ 100 000	+ 50 000
Rationaliserings- och utveck- lingsarbete	325 000	+ 175 000	+ 125 000
Lönekostnadspålägg	1 542 000	+ 682 000	+ 248 000
	9 800 000	+ 4 281 000	+ 1 055 000

Statens invandrarverk

Antalet arbetsanmälda utlännningar uppgick den 1 juli 1970 till 218 649, varav 140 862 nordbor och 77 787 icke-nordbor. I förhållande till motsvarande tidpunkt 1969 innebär detta en ökning, för nordbornas del med 26 003 och för övrigas del med 9 121 personer. Bruttoinvandringen uppgick under 1969 till ca 59 600 personer mot ca 32 700 föregående år. Under de första sex månaderna 1970 var bruttoinvandringen ca 34 000 personer, vilket innebär en ökning med nära 75 % i förhållande till samma tidrymd 1969.

Antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd uppgick den 1 juli 1970 till 87 400, vilket är 2 350 fler än motsvarande tidpunkt 1969. Under budgetåret 1969/70 beviljades nära 9 000 bosättningsstillstånd mot ca 170 föregående budgetår.

Under 1969 erhöll 11 655 utlänningar svenskt medborgarskap. Drygt 8 000 ärenden avsåg medborgare i övriga nordiska länder. Motsvarande siffror för 1968 var 8 164 resp. ca 4 600.

1. Löne- och prisomräkning 341 000 kr.

2. Verkets byråer bör tillföras följande nya tjänster, nämligen *tillståndsbyrån* 2 byrådirektörer som biträdande gruppchefer och 2 byråsekreterare som förstärkning i övrigt av den handläggande personalen samt 4 assistenter för kvalificerade granskningsuppgifter (426 000 kr. inkl. följdkostnader),

medborgarskapsbyrån 1 byrådirektör, 2 assistenter och 2 kvalificerade biträden (244 500 kr.),

anpassningsbyrån 1 byrådirektör för prognosarbete rörande migrationsrörelser, 3 byrådirektörer/byråsekreterare för samordning av statliga och kommunala myndigheters verksamheter för invandrare, 3 byrådirektörer/byråsekreterare med uppgift att stimulera organisationer till ökade insatser för invandrarna, 5 konsulenter för rådgivnings- och utredningsverksamhet, 1 konsulent för utbildningsfrågor samt 4 biträden, varav 2 kvalificerade (975 300 kr.),

kanslibyrån 1 avdelningsdirektör med uppgift att vara byråchefens ställföreträdare, 1 kanslist för att biträda byråchefen och hans ställföreträdare, 1 byrådirektör och en byråsekreterare för personaladministrativa ärenden, 6 biträden för register- och statistikuppgifter samt 1 telefonist och 1 expeditivvakt (489 000 kr.).

3. För att tillgodose behovet av översättningsarbete bör en särskild *språksektion* inrättas bestående av 1 föreståndare (byrådirektör) och 4 huvudöversättare (byråsekreterare) samt 1 biträde (352 800 kr.).

4. *Utlänningsnämndens* kanslipersonal bör förstärkas med 1 kvalificerat biträde (34 700 kr.).

5. På grundval av hittillsvarande erfarenheter i fråga om åtgärder för stimulans, rådgivning och samordning av myndigheters och organisationers skilda insatser för invandrare jämte information till dessa och övrig befolkning föreslås att en särskild *informationsbyrå* inrättas med sammanlagt 17 nya tjänster, nämligen 1 informationschef (byråchef), 1 ställföreträdande informationschef (avdelningsdirektör) tillika pressombudsman, 1 biträdande pressombudsman (byrådirektör), 1 byrådirektör/byråsekreterare med redaktionella uppgifter, 1 byrådirektör och 2 byrådirektörer/byråsekreterare för direkt information till andra än massmedia, 6 byrådirektörer och/eller byråsekreterare jämte 1 assistent för skilda informationsuppgifter, 2 kvalificerade biträden och 1 materialförvaltare (1 030 600 kr.).

Av de föreslagna tjänsterna motsvarar 4 tjänster på anpassningsbyrån och 4 tjänster på informationsbyrån samt 5 tjänster på språksektionen sådana funktioner som f. n. utförs med anlitande av arvodesanställd personal, som avlönas med medel från anslaget Anpassningsåtgärder för invandrare (p. B 15).

6. För intern *utbildnings- och instruktionsverksamhet* krävs särskilda medel (100 000 kr.).

7. För fortsatt *rationaliserings- och utvecklingsarbete* främst i fråga om databehandling av handläggningsrutiner i tillstånds- och medborgarskapsärenden erfordras ökade medel (175 000 kr.).

Departementschefen

Den under åren 1969 och 1970 starkt ökade invandringen påverkar arbetsbelastningen inom invandrarverket i två avscenden, nämligen dels — och omedelbart — på grund av verkets funktion som tillstånds- och kontrollmyndighet enligt utlänningslagen och dels på grund av växande behov av informationsinsatser rörande invandrarnas problem. För att tillgodose framför allt härav betingade behov av större personalresurser hos verket beräknar jag medel för följande nya tjänster, nämligen på tillståndsbyrån två byrådirektörer i Ae 26 (biträdande gruppchefer) och en byråsekreterare i högst Ae 24, på anpassningsbyrån en byråsekreterare i högst Ae 24 (informations- och kontaktverksamhet beträffande organisationer på arbetsmarknaden) och en assistent i Ae 17 samt på kanslibyrån en byrådirektör i Ae 26 (personaladministration) och tre biträden, varav ett kvalificerat. Vidare beräknar jag medel för en tjänsteman med uppgift att svara för verkets information till vissa målgrupper, såsom socialvårdstjänstemän m. fl.

Med hänvisning i övrigt till sammanställningen i det föregående beräknar jag anslaget till 10 855 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens invandrarverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 855 000 kr.

B 14. Omhändertagande av flyktingar

1969/70 Utgift	34 163 418
1970/71 Anslag	10 000 000
1971/72 Förslag	15 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för överföring av flyktingar till Sverige och omhändertagande av de överförda flyktingarna till dess de kan

placeras på arbetsmarknaden. Vidare bestrids från anslaget utgifter avseende försöksverksamhet med kollektiv överföring till Sverige av vissa zigenare och omhändertagande av dessa. Från anslaget bestrids också kostnader för återresa till hemlandet för sådana medellösa personer från utomnordiska länder, som frivilligt reser tillbaka sedan det visat sig att de inte kan få arbete i Sverige.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Den kollektiva överföringen av flyktingar under budgetåret 1969/70 omfattade 958 personer mot 1 339 föregående budgetår. Vidare har styrelsen omhändertagit eller lämnat hjälp till drygt 3 000 utlänningar som är att jämföra med flyktingar mot ca 2 500 året dessförinnan. Styrelsens utgifter för verksamheten under budgetåret 1969/70 uppgick till drygt 34 milj. kr.

I de primärasylländer, varifrån styrelsen huvudsakligen för över flyktingar, har situationen under senare tid förbättrats något. Förenta Nationernas flyktingkommissarie har emellertid framfört önskemål till styrelsen om fortsatta svenska hjälpinsatser. Styrelsen beräknar för budgetåret 1971/72 ett medelsbehov av 17 milj. kr. I beloppet har inräknats medel för resebidrag till personer från utomnordiska länder som reser tillbaka till hemlandet sedan det visat sig att de inte kan få arbete här. Sådana bidrag har under budgetåret 1969/70 lämnats till en sammanlagd kostnad av ca 16 000 kr.

Socialstyrelsen

Styrelsens kostnader för flyktingar uppgick under budgetåret 1969/70 till 114 649 kr. F. n. står endast sex flyktingar under styrelsens omvårdnad. Socialstyrelsen har numera anställt en särskild konsulent med uppgift att följa upp de enskilda flyktingarnas fortsatta vistelse i Sverige och bistå dem i fråga om försörjning m. m. Vidare har styrelsen anställt en assistent som skall söka lösa bostadsfrågan för nyanlända flyktingar. Kostnaderna härför bör fortsättningsvis bestridas från anslaget. För budgetåret 1971/72 beräknas styrelsens utgifter under anslaget till 600 000 kr.

Departementschefen

Under år 1969 mottogs i Sverige inom ramen för den kollektiva flyktingöverföringen i samarbete med Förenta Nationernas flyktingkommissarie ca 1 500 flyktingar. Vidare togs mer än 2 500 på annat

sätt inresta utländska medborgare om hand och bistods på motsvarande sätt som gäller för flyktingar sedan de av den centrala utlänningsmyndigheten bedömts vara att jämställa med flyktingar och av den anledningen fått tillstånd att stanna kvar i landet. År 1970 uppgick motsvarande siffror till ca 500 flyktingar och ca 1 500 därmed jämställda personer.

Vid årsskiftet 1969—1970 fanns närmare 2 000 flyktingar och andra omhändertagna i arbetsmarknadsstyrelsens mottagningsförläggningar. Flertalet av dessa personer samt flyktingar och andra som anlände under första halvåret 1970 hade vid utgången av juni 1970 erhållit bostäder och arbete eller placerats i utbildning. Kvar i förläggningarna fanns vid sistnämnda tidpunkt endast 160 personer.

Till följd av den stora omfattningen av flyktingverksamheten har belastningen på anslaget för budgetåret 1969/70 kommit att väsentligt överstiga beräknat belopp. För nästa budgetår räknar jag med att kostnaderna kommer att bli av mer normal omfattning. Jag förordar därför att anslaget tas upp med 15 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Därvid förutsätter jag, att Kungl. Maj:t i enlighet med hittills tillämpade principer också i fortsättningen kan besluta om överföring av flyktingar och vidta andra åtgärder även om kostnaderna skulle komma att bli större än det belopp som beräknas under anslaget. Vidare förutsätter jag att anslaget liksom hittills skall kunna tas i anspråk för bidrag till hemresor för medellösa icke-nordbor, som inte har kunnat få arbete i Sverige.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår föras upp med 15 (+5) milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Omhändertagande av flyktingar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 15 000 000 kr.

B 15. Anpassningsåtgärder för invandrare

1969/70 Utgift	1 799 603	Reservation	513 680
1970/71 Anslag	2 600 000		
1971/72 Förslag	3 725 000		

Från anslaget utgår bidrag för att täcka underskott hos den stiftelse, som ger ut Invandrartidningen. Vidare bekostas från anslaget sådana anpassningsåtgärder i övrigt för invandrare för vilka medel inte står till förfogande i annan ordning.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Invandrar- verket	Departements- chefen
1. Bidrag till Stiftelsen Invandrantidningen	955 000	+ 1 050 000	+ 125 000
2. Publikationstryck	350 000	+ 725 000	+ 400 000
3. Försöksverksamhet:			
a) Tolkutbildning	225 000	+ 275 000	+ 200 000
b) Internatundervisning i svenska språket och studiecirklar i elementär svensk samhällskunskap för invandrare	150 000	+ 1 050 000	— 150 000
c) Bidrag till organisationer m. fl. för anpassnings- åtgärder	300 000	+ 300 000	+ 100 000
d) Informations- och kon- taktverksamhet	300 000	+ 300 000	+ 175 000
4. Översättningsarbete av- seende anpassningsverksam- heten	170 000	— 50 000 ¹	+ 150 000
5. Andra anpassningsåtgärder	150 000	+ 250 000	+ 125 000
	2 600 000	+ 4 000 000	+ 1 125 000

¹ Om förslaget under anslaget Statens invandrarverk (p. B 13) om inrättande av en språksektion med sex tjänster inte bifalles, bör anslagsposten räknas upp med ytterligare 350 000 kr.

Statens invandrarverk

Styrelsen för Stiftelsen Invandrantidningen har föreslagit att tidningen ges ut på ytterligare fem språk utöver nuvarande fem samt att tidningens 46 nummer per år får ett ökat antal sidor. Med anledning härav tillstyrker verket en höjning av bidraget till stiftelsen.

Medlen för publikationstryck används huvudsakligen till framställning av handboken Ny i Sverige, som i förenklad version ges ut på 12 språk, jämte specialbroschyrer inom skilda ämnesområden samt informationsmaterial riktat till den svenska allmänheten. För genomgripande revidering av dessa samhällsinformativa publikationer och fortsatt utgivning av bl. a. fackordlistor för tolkar krävs ökade medel.

Den inledda försöksverksamheten med tolkutbildning bör med hänsyn till invandrarnas rättssäkerhet byggas ut för att tillgodose tolkbehovet inom skilda ämnesområden samt för att medge en rikstäckande examination av rätts- och polistolkar.

Försöksverksamheten med internatkurser i svenska språket och studiecirklar i samhällskunskap bör byggas ut väsentligt för att motverka de tendenser till utbildningshandikapp, som finns hos många invandrargrupper. Verket föreslår att verksamheten i fortsättningen handhas av skolöverstyrelsen.

Invandrarverket upprepar vidare sitt tidigare framförda förslag att, vid sidan av förevarande anslag, medel ställs till förfogande från ett särskilt anslag för att verket i samråd med informationsutredningen

försöksvis skall kunna bedriva viss intensifierad informationsverksamhet. Denna skall bl. a. ha till uppgift att göra medborgarskaps- och utlänningslagstiftningen känd och förstådd bland invandrare och svenskar samt genom förmedling av kunskaper om det svenska samhället ge invandrarna bättre förutsättningar att delta i samhällslivet. För ändamålet bör enligt förslaget för budgetåret 1971/72 föras upp ett anslag om 2,5 milj. kr.

Departementschefen

Invandrarverket har föreslagit en kraftig vidgning av Invandartidningen med avseende på antalet språkeditioner och antalet sidor. Ett bifall till förslaget skulle innebära att statsbidraget för att täcka tidningens underskott skulle behöva mer än fördubblas. Jag är inte beredd att förorda annan höjning av bidraget än som motsvarar ökade översättnings- och tryckningskostnader m. m. under budgetåret 1971/72. En ökning av antalet sidor bör enligt min uppfattning kunna bekostas inom ramen för en höjning av prenumerationsavgiften, som f. n. är 10 kr. för år. Den positiva utvecklingen av tidningens upplaga, som under år 1970 ökade från ca 28 000 till ca 37 000 exemplar, ställer vidare större resurser till stiftelsens förfogande.

Medel har hittills anvisats under förevarande anslag för försöksverksamhet med internatkurser i svenska språket och för särskild undervisning i samhällsorientering för invandrare. För dessa ändamål beräknar jag medel i det följande under anslaget Undervisning för invandrare i svenska språket m. m. (p. B 16).

Under budgetåret 1971/72 bör ytterligare utrymme beredas för ökade insatser av försökskaraktär på anpassningsområdet och jag förordar därför att anslaget förs upp med 3 725 000 (+1 125 000) kr. Under förutsättning att riksdagen godtar beräkningen av medel för nya tjänster under anslaget Statens invandrarverk (p. B 13), kommer vidare de medel från förevarande anslag, som hittills har använts för att avlöna viss arvodesanställd personal, att frigöras för andra anpassningsåtgärder. Med hänvisning i övrigt till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Anpassningsåtgärder för invandrare* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 725 000 kr.

B 16. Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.

1970/71 Anslag ¹	20 000 000
1971/72 Förslag	41 000 000

¹ Kostnaderna för verksamheten bestreds före 1.7.1970 från anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. (p. B 7).

Från anslaget bestrids utgifter för avgiftsfri undervisning i svenska språket, som studieförbunden anordnar för utlänningar vilka är stadigvarande bosatta i Sverige.

Skolöverstyrelsen

Under de tre närmast föregående budgetåren har omfattningen av språkundervisningen ökat avsevärt, vilket framgår av följande uppställning.

Budgetår	Deltagare	Studietimmar	Kostnader, kr.
1967/68	51 460	143 866	8 255 296
1968/69	90 335	311 753	17 872 365
1969/70	148 399	656 525	39 919 333

Det totala utbildningsbehovet under budgetåret 1971/72 uppskattas till ca 650 000 studietimmar, varav ca 150 000 beräknas komma att tillgodoses inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen. De kostnader för verksamheten, som skall bestridas från förevarande anslag beräknas komma att uppgå till 38,5 milj. kr.

Överstyrelsen föreslår vidare att särskilda inackorderingskurser i svenska med samhällsorientering för invandrare anordnas på folkhögskolor, varvid deltagarna själva skall erlägga en avgift för inackorderingen samt stå för resekostnaderna. Därjämte upprepar överstyrelsen sitt tidigare framförda förslag om att få genom studieförbunden anordna särskilda avgiftsfria studiecirklar om 10 studietimmar i svensk samhällskunskap för invandrare. Kostnaderna för verksamheterna beräknas till 1,1 milj. kr.

För lärarutbildning och pedagogiskt utvecklingsarbete samt administration beräknas ett ökat medelsbehov av 400 000 kr. Totalt uppskattas medelsbehovet för de föreslagna utbildningsinsatserna till 41 milj. kr.

Departementschefen

Den avgiftsfria undervisningen i svenska språket m. m. för invandrare har vuxit mycket snabbt i omfattning. Detta har främst föranletts av den kraftiga invandring som har ägt rum under de senaste åren. Budgetåret 1967/68 följde ca 51 500 och budgetåret 1969/70 ca 148 400 anmälda cirkeldeltagare undervisningen, som bedrivs i studieförbundens regi. Kostnaderna ökade samtidigt från 8,3 milj. kr. budgetåret 1967/68 till nära 40 milj. kr. budgetåret 1969/70.

Förmågan att hjälpligt förstå och tala svenska språket är en förutsättning för att invandrarna skall kunna anpassa sig i det svenska arbetslivet och samhället i övrigt. Detta har lett till ett starkt intresse bland in-

vandrarna för svenskundervisningen, vilket har medfört den kraftiga expansionen av verksamheten.

Frågor om språkundervisning för invandrare behandlas f. n. på delvis olika sätt i skilda sammanhang. Det finns därför enligt min mening anledning att eftersträva en bättre samordning och mera enhetliga riktlinjer för undervisningen. Därvid bör också organisatoriska och pedagogiska frågor i samband med undervisningen övervägas närmare. Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen har helt nyligen kommit in med gemensamt förslag rörande undervisningen i svenska för invandrare. Enligt förslaget skall staten och kommunerna ha huvudansvaret för att undervisningen kommer till stånd och bestrida dels kostnaderna för själva undervisningen, dels en del av den ekonomiska ersättning som bör utgå till invandrarna. Förslaget remissbehandlas f. n.

Skolöverstyrelsen har i sin anslagsframställning uppskattat medelsbehovet för svenskundervisningen i form av studiecirklar till ca 38,5 milj. kr. för nästa budgetår. Härjämte har styrelsen begärt att medel anvisas för en utvidgad verksamhet med studiecirklar i samhällskunskap samt för folkhögskolekurser i svenska med samhällsorientering för invandrare. Kostnaderna för dessa aktiviteter, som bägge är avsedda att komplettera den reguljära svenskundervisningen, beräknas av styrelsen till 1,1 milj. kr.

Jag biträder styrelsens förslag om vidgning av undervisningen i samhällskunskap och svenska med samhällsorientering i den omfattning som styrelsen har föreslagit. Vidare utgår jag från att svenskundervisningen i form av studiecirklar blir av sådan omfattning att den rymms inom ramen för styrelsens bedömning av undervisningsbehovet, 500 000 studietimmar. På grund härav räknar jag med att verksamheten kommer att rymmas inom ett anslag av 41 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.*
för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 41 000 000 kr.

B 17. Arbetsdomstolen

1969/70 Utgift	456 693
1970/71 Anslag	529 000
1971/72 Förslag	560 000

Arbetsdomstolen tar upp och avgör mål rörande kollektivavtal samt andra mål enligt särskilda bestämmelser. Domstolen består av ordförande och åtta ledamöter.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Arbetsdomstolen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	3	—	—
Övrig personal	3	—	—
	6	—	—
Anslag			
Avlöningar	396 500	—	—
Sjukvård	800	—	—
Reseersättningar	4 000	—	—
Lokalkostnader	41 000	+ 3 000	+ 3 000
Expenser	13 700	+ 1 000	+ 1 000
Publikationstryck	30 000	—	—
Lönekostnadspålägg	73 000	+22 000	+27 000
Summa utgifter	559 000	+26 000	+31 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Publikationen »Arbetsdomstolens domar»	30 000	—	—
Nettoutgift	529 000	+26 000	+31 000

Arbetsdomstolen

Löne- och prisräkning 26 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Arbetsdomstolen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 560 000 kr.

B 18. Statens förlikningsmannaxpedition

1969/70 Utgift	812 679
1970/71 Anslag	543 000
1971/72 Förslag	580 000

Statens förlikningsmannaxpedition är central myndighet för det statliga förlikningsväsendet och leds av en styrelse. Chef för förlikningsmannaxpeditionen är en byråchef.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens för- likningsman- naexpedition	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	2	—	—
Övrig personal	3	—	—
	5	—	—
Anslag			
Avlöningar	221 000	+ 9 000	—
Ersättningar till förlikningsmän m. fl.	204 000	—	—
Sjukvård	200	—	—
Resersättningar	22 800	+ 1 400	+ 1 400
Lokalkostnader	16 000	+ 1 200	+ 1 200
Expenser	27 000	—19 000	—19 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	(20 000)	(—20 000)	(—20 000)
Ersättningar för distriktsförlik- ningsmännens expenser	3 000	—	—
Lönekostnadspålägg	49 000	+ 50 400	+ 53 400
	543 000	+ 43 000	+ 37 000

Statens förlikningsmannaeppedition

1. Löne- och prisomräkning 32 000 kr.
2. Tjänsten som byråchef bör höjas från C 1 till C 3.

Departementschefen

Förslaget om höjning av byråchefstjänsten kan jag inte biträda. Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens förlikningsmannaeppedition* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kr.

B 19. Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar

1969/70 Utgift	6 223
1970/71 Anslag	9 000
1971/72 Förslag	9 000

Från anslaget bestrids utgifter för statens nämnd för arbetstagares uppfinningar. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kr.

C REGIONAL UTVECKLING

Allmänna synpunkter

Med utgången av budgetåret 1969/70 avslutades den femåriga försöksperiod för lokaliseringspolitiskt stöd till industriföretag som beslutades av 1964 års riksdag. Medelsramen för lokaliseringsstödet, som vidgades successivt under perioden, bestämdes av 1970 års riksdag till 225 milj. kr. för bidrag och 1 000 milj. kr. för lån, dvs. totalt 1 225 milj. kr.

Under femårsperioden beviljades 579 företag lokaliseringsstöd med sammanlagt 1 138 milj. kr., varav 222 milj. kr. i bidrag och 916 milj. kr. i lån.

Av de företag som har erhållit lokaliseringsstöd ligger 479 inom stödområdet. Stödet till dessa företag motsvarar 96 % av beviljade lokaliseringsbidrag och 67 % av beviljade lokaliseringslån. I övriga delar av landet har stödet i stor utsträckning utgått till företag i områden med särskilda sysselsättningsproblem, framför allt vissa områden intill stödområdesgränsen och orter med ensidig näringslivsstruktur.

Erfarenheterna av stödverksamheten under försöksperioden har i stort sett varit positiva. Sålunda kommer stödet enligt företagens beräkningar att skapa 17 900 nya sysselsättningstillfällen, varav 12 100 inom stödområdet. En betydande del härav har redan realiserats. Vid utgången av år 1969 hade antalet anställda i stödföretagen ökat med 9 400 personer, vilket motsvarar drygt 60 % av den sysselsättningseffekt som hade beräknats i då bifallna stödärenden. Ytterligare effekt i form av ny sysselsättning kan förväntas eftersom projekten givetvis blir realiserade först någon kortare eller längre tid efter det stöd har beviljats. Länsstyrelserna inhämtar f. n. uppgifter om sysselsättningsutfallet i stödföretagen fram till det senaste årsskiftet. Uppgifterna väntas föreligga inom kort.

I april 1969 träffades en överenskommelse mellan regeringen och Sveriges industriförbund om ett närmare samarbete i organiserade former för att få till stånd en intensifiering av den lokaliseringspolitiska verksamheten. Den kontaktverksamhet för ökad industrilokalisering till stödområdet som industriförbundet härefter bedrivit har enligt vad förbundet uppger redan gett aktningvärda resultat.

Stödinsatserna har endast i begränsad utsträckning förmått stimulera till företagsinvesteringar i det norrländska inlandet. Ett problem som påkallar skärpt uppmärksamhet är hur man här skall kunna på längre sikt skapa utvecklingsbara orter och regioner. Lösningen av detta problem är i hög grad förknippad med den pågående länsplaneringen.

Lokaliseringsstöd har på senare tid i ökad omfattning utgått till företag som har varit tvungna att genomföra investeringar i rationaliserings- syfte för att möjliggöra fortsatt drift och ett uppehållande av sysselsättning. Genom dessa åtgärder har i realiteten uppnåtts en större sysselsättningsseffekt än som framgår av de förut redovisade siffrorna.

Ett problem som har framträtt i stödverksamheten och som säkerligen kommer att accentueras än mer i framtiden sammanhänger med att företagens investeringar till följd av den tekniska utvecklingen och den tilltagande automationen har blivit alltmer kostnadskrävande. Detta medför att den eftersträlvade ökningen av antalet arbetstillfällen ofta kräver stora kapitalinsatser. Företag som utgör lämpliga lokaliseringsobjekt med hänsyn till behovet av att skapa baser för expansion av näringslivet inom skilda regioner präglas ofta av hög kapitalintensitet. En ökad satsning på dylika industrier kan komma att ge mindre omedelbart sysselsättningsutbyte än om motsvarande belopp satsas på andra slag av industrier.

De riktlinjer för regionalpolitiken som 1970 års riksdag har fastställt att gälla för en treårsperiod omfattande budgetåren 1970/71—1972/73 innebär bl. a., att stödverksamheten har tillförts en rad nya medel som är ägnade att bidra till lösningen av problem av det slag som jag nyss har antytt. Lokaliseringsstöd är exempelvis inte längre förbehållet den egentliga industrin utan kan utgå även till industriliknande verksamhet och inom det allmänna stödområdet dessutom till vissa typer av serviceverksamhet med huvudsaklig inriktning på industrin. Förutom att denna utvidgning i fråga om kretsen av stödberättigade företag allmänt skapar större handlingsfrihet finns det anledning anta att många företag inom de nya kategorierna — särskilt serviceföretag — bedriver verksamhet som kan vara lämpad som objekt för lokaliseringsstöd genom den indirekta betydelse de får för andra företag eftersom den industriella miljön och serviceutbudet förbättras. Vidare kan den inledda försöksverksamheten med sysselsättningsstöd på ett verksamt sätt öka företagens intresse för utvidgningar och nyetableringar i det inre stödområdet. I samma riktning verkar den möjlighet som har öppnats för företagen att erhålla lånegaranti för rörelsekapital i samband med lokaliseringsstöd vid investeringar inom det allmänna stödområdet. I detta sammanhang vill jag också erinra om att statliga företag sedan den 1 juli 1969 är berättigade till lokaliseringsstöd.

Det är ännu för tidigt att uttala sig om vilka konkreta resultat som kan uppnås med de delvis nya medel som regionalpolitiken nu arbetar med. Under den korta tid som har förflutit sedan de nya medlen ställdes till förfogande har emellertid redan förekommit flera nyetableringar inom det allmänna stödområdet, där företagens lokaliseringsval uppenbarligen har påverkats av möjligheterna till vidgat stöd i olika former, inte minst det nya sysselsättningsstödet och det förstärkta utbildnings-

stödet. Det finns alltså anledning att se positivt på möjligheterna att med de nya regionalpolitiska medlen främja en jämnare spridning av företagsamheten och en bättre differentiering på orter och i områden med ensidigt näringsliv.

Med den av riksdagen under hösten 1970 antagna lagen om lokaliseringssamråd (prop. 154, BaU 69, rskr 446) har ett instrument tillskapats som öppnar möjlighet att på ett mera aktivt sätt än hittills medverka vid företagens lokaliseringsval i syfte att lätta trycket på framför allt storstadsområdena och i motsvarande mån avlänka expansionen till andra utvecklingsbara regioner på skilda håll i landet. Samrådets ändamål skall vara att skapa garantier för att företagen, innan de fattar sina lokaliseringsbeslut, på ett tidigt stadium får ingående information om samhällets regionala politik, det statliga regionalpolitiska stödet och övriga lokaliseringsförutsättningar i olika delar av landet så att nyanserade överväganden av olika tänkbara lokaliseringsalternativ kommer till stånd. Inom inrikesdepartementet utarbetade förslag i fråga om avgränsningen av de områden där samråd skall ske och av de branscher och slag av byggnadsarbeten som skall omfattas av samrådsskyldigheten remissbehandlas f. n. Jag räknar med att samrådsförfarandet skall kunna träda i funktion under våren 1971.

För den nu löpande treårsperioden för regionalpolitiskt stöd har riksdagen fastställt en medelsram på 1 200 milj. kr. Härav avses 75 milj. kr. för det särskilda transportstödet. Av återstoden av medelsramen beräknades 200 milj. kr. för lokaliseringsbidrag/avskrivningslån, 800 milj. kr. för lokaliseringslån, 100 milj. kr. för utbildningsstöd och 25 milj. kr. för sysselsättningsstöd. Därutöver har Kungl. Maj:t bemyndigats att bevilja lokaliseringsstöd med belopp motsvarande vad som vid utgången av den femåriga försöksperioden kvarstod outnyttjat av ramarna för lokaliseringsbidrag resp. lokaliseringslån. Skulle medelsbehovet för utbildnings- och sysselsättningsstöd komma att avvika från vad som nu förutses, kan detta föranleda omDispositioner inom den totala ramen för lokaliseringsstödet under treårsperioden.

I enlighet med de riktlinjer för Norrlandsfondens verksamhet som beslutades av 1970 års riksdag (prop. 85, SU 106, rskr 272) skall fonden utöver viss tilldelning av vinstmedel från LKAB erhålla ett tillskott över statsbudgeten inom ramen för anslagen till den lokaliseringspolitiska stödverksamheten. Sistnämnda tillskott skall utgöra 5 milj. kr. för vart och ett av kalenderåren 1971—1973. Frågan om anslag för ändamålet för nästa budgetår kommer senare denna dag att anmälas av chefen för industridepartementet vid behandlingen av medelsbehovet under trettonde huvudtiteln. Enligt statsmakternas ställningstagande skall Norrlandsfonden bl. a. verka för utveckling och differentiering av den norrländska företagsamheten genom att — med beaktande av den regionalpolitiska planeringen — stödja etablering och utbyggnad

av dels manufakturingsindustri grundad på norrländska råvaror, dels sådan industriell produktions- och serviceverksamhet i övrigt som är stödberättigad enligt normerna för det statliga lokaliseringsstödet.

För innevarande budgetår har anslagen till lokaliseringsbidrag, lokaliseringsslån, utbildningsstöd och sysselsättningsstöd förts upp med sammanlagt 350 milj. kr. Medlen avser att täcka utbetalningar under budgetåret, vilka i fråga om lokaliseringsbidrag och lokaliseringsslån till betydande del hänför sig till beslut om lokaliseringsstöd som fattats under försöksperioden.

På motsvarande sätt hör de anslag som tas upp för budgetåret 1971/72 beräknas så att de täcker behovet av medel för utbetalning av stöd under nämnda budgetår. I fråga om utbildningsstödet visar tendenserna nu på avsevärt större utbildningsvolym än som beräknades i prop. 1970: 75. Anslaget för nästa budgetår bör anpassas härtill. I övrigt ansluter sig mina beräkningar av anslagsbehovet till vad som förutsågs i nämnda proposition. Sammanlagt innebär mina förslag i det följande att anslagen förs upp med 375 (+25) milj. kr.

Försöksverksamheten med särskilda stödåtgärder i glesbygder, bl. a. i form av stöd till hemarbete, fortsätter att utvecklas positivt. Glesbygdsutredningen har nyligen lagt fram förslag till utvidgad och intensifierad försöksverksamhet i några kommuner i Norrlands inland. Detta förslag remissbehandlas f. n.

Vad angår företagareföreningarnas verksamhet vill jag erinra om att 1970 års riksdag på tilläggsstat I till riksstaten för innevarande budgetår anvisade 20 milj. kr. till förstärkning av statens hantverks- och industri-lånefond. Åtgärden skulle betraktas som en engångsåtgärd i syfte att bereda de mindre och medelstora företagen viss lättnad på kreditmarknaden. För att föreningarnas utlåningskapacitet skall kunna hållas vid oförändrad nivå under nästa budgetår förordar jag i det följande att anslaget till fonden tas upp med samma belopp som för innevarande budgetår, 20 milj. kr. Vidare förordar jag en förstärkning av det statliga bidraget till företagareföreningarnas administration i syfte att få till stånd en intensifierad uppföljning och bevakning av utvecklingen i företag som har fått statligt stöd.

C 1. Lokaliseringsbidrag

1969/70 Utgift	57 883 654	Reservation	45 232 569
1970/71 Anslag	60 000 000		
1971/72 Förslag	65 000 000		

Från anslaget bestrids utgifter för lokaliseringsbidrag/avskrivningsslån samt ersättning i vissa fall för kostnader i samband med flyttning av

maskiner m. m. enligt kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd.

Medelsramen för lokaliseringsbidrag under den femåriga försöksperioden omfattande budgetåren 1965/66—1969/70 utgjorde 225 milj. kr. Under perioden beviljades bidrag med 222 milj. kr., varför vid ingången av innevarande budgetår dispositionsmässigt kvarstod 3 milj. kr.

Under femårsperioden anvisades 200 milj. kr. till lokaliseringsbidrag och utbetalningar skedde med 154,8 milj. kr. Under anslaget fanns sålunda vid ingången av innevarande budgetår en kassamässig reservation på 45,2 milj. kr.

Av ramen för regionalpolitiskt stöd om 1 200 milj. kr. under den treårsperiod som inletts med innevarande budgetår har för lokaliseringsbidrag/avskrivningslån beräknats 200 milj. kr. Kungl. Maj:t har bemyndigats att ta i anspråk den outnyttjade delen — dvs. 3 milj. kr. — av den ram för beslut om lokaliseringsbidrag som gällde för den femåriga försöksperioden.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att anslaget för budgetåret 1971/72 förs upp med 70 milj. kr. med hänsyn till den stegrade beslutsvolymen under de senaste budgetåren.

Departementschefen

Som jag har erinrat om inledningsvis under avsnittet Regional utveckling har av den medelsram för regionalpolitiskt stöd som fastställts för perioden 1970/71—1972/73 beräknats 200 milj. kr. för lokaliseringsbidrag m. m. och 800 milj. kr. för lokaliseringslån. Beloppen avser det beräknade utrymmet för beslut om stöd under perioden. Därutöver har Kungl. Maj:t bemyndigats att ta i anspråk outnyttjat utrymme av de ramar för beslut om lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån som gällde för den femåriga försöksperioden för lokaliseringspolitiskt stöd. Det outnyttjade ramutrymmet utgjorde i fråga om bidrag ca 3 milj. kr. och i fråga om lån ca 84 milj. kr.

Under tiden juli—november 1970 beviljades lokaliseringsbidrag/avskrivningslån och ersättning för kostnader vid flyttning av maskiner med sammanlagt ca 25 milj. kr. samt lokaliseringslån med tillhoppa ca 185 milj. kr.

De medel som anvisas under anslagen Lokaliseringsbidrag och Lokaliseringslån avses för utbetalning av beviljat stöd. Eftersom viss del av stödet betalas ut först i samband med investeringarnas färdigställande är det naturligt att en eftersläpning i utbetalningarna uppstår. Detta återspeglas i reservationerna på anslagen, som vid utgången av budgetåret 1969/70 utgjorde 45 resp. 138 milj. kr. Mot denna bakgrund förordar jag att anslagen för nästa budgetår förs upp med 65 resp. 250 milj. kr.

I detta sammanhang bör för riksdagen anmälas att Kungl. Maj:t under hösten 1970 i ett fall — med avsteg från de av riksdagen godkända principerna för lokaliseringsstöd (prop. 1970: 75 s. 212, SU 103, rskr 270) — har beviljat ett företag lokaliseringsbidrag vid förvärv av ledig fabrikslokal. Det gällde ett företag i det inre stödområdet på en ort, där någon risk för snedvridande prisbildningseffekt inte kunde anses föreligga. Bidraget utgjorde en nödvändig förutsättning för att fortsatt drift av företaget skulle bli möjlig. Om riksdagen inte gör erinran här emot bör Kungl. Maj:t ha möjlighet att även framdeles i likartade undantagsfall inom det allmänna stödområdet bevilja lokaliseringsbidrag och avskrivningslån vid förvärv av fabrikslokal om synnerliga skäl här för föreligger.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokaliseringsbidrag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 000 kr.

C 2. Stöd till lokaliseringsutbildning

1970/71 Anslag	35 000 000
1971/72 Förslag	50 000 000

T. o. m. budgetåret 1969/70 har kostnaderna för stöd till lokaliseringsutbildning belastat anslaget Arbetsmarknadsutbildning m. m. Från ingången av innevarande budgetår bestrids kostnaderna från förevarande anslag.

Bestämmelserna om utbildningsstöd återfinns i kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd. Dessa bestämmelser innebär i korthet att stöd utgår inom det allmänna stödområdet i form av antingen ett schablonstöd eller ett individuellt bestämt utbildningsstöd. Schablonstödet utgår under sex månader med 5 kr. för varje nyanställd och arbetstimme. Individuellt bestämt stöd kan i särskilt fall utgå under längre tid, dock högst ett år, och med högre belopp än som nyss angivits. Utanför stödområdet kan stöd beviljas efter särskild prövning av Kungl. Maj:t.

För treårsperioden 1970/71—1972/73 har för utbildningsstöd beräknats ett medelsbehov på sammanlagt 100 milj. kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att anslaget för budgetåret 1971/72 förs upp med oförändrat 35 milj. kr.

Departementschefen

Av erfarenheterna under hösten 1970 att döma kommer åtgången av medel för utbildningsstöd under innevarande budgetår med all sannolikhet att bli högre än tidigare beräkningar har tytt på. Eftersom denna utveckling kan väntas fortsätta föreslår jag att anslaget för budgetåret 1971/72 tas upp med 50 milj. kr. Inbegripet anslaget för innevarande budgetår skulle därmed 85 milj. kr. ha anvisats av den medelsram på 100 milj. kr. som beräknats för utbildningsstödet under den nu löpande treårsperioden. Det ökade medelsbehov för utbildningsstödet som redan nu kan förutses kan föranleda omdispositioner inom den totala ramen för lokaliseringstödet under treårsperioden. Det är dock för tidigt att ta ställning härtill förrän säkrare utgångspunkter för bedömning av utvecklingen har erhållits.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Stöd till lokalisering utbildning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 000 kr.

C 3. Infriande av statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Från anslaget bestrids utgifter för infriande av statliga länegarantier enligt kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd. Enligt dessa bestämmelser kan garanti tecknas dels för lån vid anskaffning av omsättningstillgångar i samband med att lokaliseringssöd beviljas vid investeringar, dels för att säkerställa byggnadskreditiv i fall där lokaliseringssöd beviljats för byggnadsinvesteringar. Garanti av förstnämnda slag kan tecknas endast för lån till industriell eller industriliknande verksamhet inom det allmänna stödområdet.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att anslaget i avvaktan på närmare erfarenheter förs upp med oförändrat 1 000 kr.

Departementschefen

Mot arbetsmarknadsstyrelsens förslag har jag ingen erinran.

Som jag återkommer till vid behandlingen av anslaget *Bidrag till företagareföreningar m. fl.*: Administrationskostnader har riksdagens revisorer i skrivelse till Kungl. Maj:t förordat en effektivisering av de åtgärder som syftar till att begränsa förlusterna i den statliga kreditstödverk-

samheten. I skrivelsen föreslås bl. a. att en förlusttäckningsavgift skall tas ut på garantilån i lokaliseringssyfte för anskaffning av omsättningstillgångar. Med anledning härav vill jag framhålla att enligt överenskommelser som före den nya stödformens ikraftträdande träffades med affärsbankernas och sparbankernas organisationer dessa har utfäst sig att rekommendera sina medlemmar att till statsverket betala ersättning till täckning av statens förluster på grund av infriade garantier efter motsvarande grunder som gäller i fråga om industrigarantilån. Avgiften utgår fr. o. m. den 1 juli 1970.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Infriande av statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

C 4. Sysselsättningsstöd

1970/71 Anslag	5 000 000
1971/72 Förslag	10 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för sysselsättningsstöd enligt kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd. Sysselsättningsstöd utgår till den som utövar industriell verksamhet inom det inre stödområdet och utger löneförmåner till de anställda enligt tillämpligt kollektivavtal. Stöd utgår i form av förstaårsstöd för varje kalenderår under vilket sysselsättningen i verksamheten inom det inre stödområdet ökat från närmast föregående kalenderår. Därefter utgår stöd under ytterligare högst två år i den mån den sysselsättningsökning för vilken förstaårsstödet har utgått består (fortsatt stöd).

Förstaårsstöd utgår med 5 000 kr. för varje årsarbetskraft. Fortsatt stöd utgår för andra året med 5 000 kr. och för tredje året med 2 500 kr. för varje årsarbetskraft.

För den nu löpande treårsperioden för det regionalpolitiska stödet har medelsbehovet för sysselsättningsstöd beräknats till 25 milj. kr.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen räknar med att utgifterna för sysselsättningsstödet kommer att öka under budgetåret 1971/72 med hänsyn till stödformens konstruktion och föreslår därför att anslaget förs upp med 10 milj. kr.

Departementschefen

Mot arbetsmarknadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet under anslaget för nästa budgetår har jag ingen erinran. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sysselsättningsstöd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kr.

C 5. Särskilda stödåtgärder i glesbygder

1969/70 Utgift	1 974 000	Reservation	5 722 000
1970/71 Anslag	5 000 000		
1971/72 Förslag	5 000 000		

Från anslaget betalas kostnader för försöksvis anordnad verksamhet med hemarbete i glesbygder m. m.

Försöksverksamheten i glesbygden beträffande social service är inriktad främst på äldre och handikappade men även på ungdom. Sedan budgetåret 1968/69 har riksdagen årligen ställt ett belopp om 5 milj. kr. till förfogande under femte huvudtiteln för statligt stöd till kommunala serviccåtgärder i glesbygder. För budgetåret 1970/71 har beloppet fördubblats till 10 milj. kr.

I det praktiska arbetet med upplägningen av försöksverksamheten har socialstyrelsens glesbygdskonsulenter med placering i Mora resp. Umeå lämnat kommunerna en värdefull hjälp vid bedömningen av vilka åtgärder som från kommunens sida ter sig mest angelägna. Frågor som gäller verksamhetens inriktning och uppläggning handläggs i en särskild samrådsgrupp med representanter för socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet och glesbygdsutredningen.

För kommunal försöksverksamhet har bidrag beviljats ett stort antal kommuner bl. a. för en intensifierad uppsökande verksamhet avsedd att kartlägga hjälpbehoven samt för undersökningar av hemhjälpens lämpligaste inriktning. Ett antal kommuner har erhållit statsbidrag för att inköpa och utrusta särskilda servicebussar avsedda för förmedling av hjälptjänster i hemmen. Bidrag har även lämnats för annan ambulering service. Ett större antal kommuner har erhållit bidrag till specialfordon för färdtjänster till handikappade.

Bidrag har utgått till distribution av djupfryst portionsförpackad mat till åldringar. En kommun har genom statligt stöd ordnat kompletteringstrafik till det ordinarie busslinjenätet för att underlätta för befolkningen att komma till centralorten. Försök med hemsändning av varor till reducerat pris från butiker i kommunen har även igångsatts.

Varudistribution genom postverkets försorg kommer att försöksvis ordnas på vissa lantbrevbäringslinjer i ett par kommuner. Syftet med denna försöksverksamhet är att erbjuda befolkningen en alternativ möj-

lighet att ordna sin varuförsörjning. På linjer som trafikeras även av varubuss kommer verksamheten att avpassas till denna på sådant sätt, att befolkningen bereds tillfälle att komplettera sina inköp. Verksamheten beräknas starta på nyåret 1971.

Ett antal kommuner har fått bidrag för att förstärka sin personal för planläggning och förbättring av de äldres bostäder. Medel till snöröjning åt äldre och handikappade har utgått till ett flertal kommuner. En första utvärdering av denna verksamhet ger vid handen att den fyller ett väsentligt behov. Verksamheten kommer att fortsätta ännu en säsong.

Bidrag har utgått till upprättandet av en kommunikationsradioanläggning i ett kommunblock. Radioapparater finns installerade i läkarnas, distriktssköterskornas och taxis bilar samt i några linjebussar. Dessutom finns ett antal bärbara apparater. Syftet är att underlätta för befolkningen att i nödsituationer snabbt få hjälp och att olika servicefunktioner på ett bättre sätt skall kunna täcka in geografiskt stora områden.

En kommun har fått statligt stöd till inköp och utrustning av en s. k. kulturbuss. Även till vissa andra kulturella aktiviteter har bidrag utgått. Bidrag till utrustning av s. k. dagcentraler har utgått till flera kommuner.

Lekskoleverksamheten i glesbygder har genom statligt stöd kunnat ges olika former, avpassade efter lokala förhållanden.

Vad härefter angår den försöksverksamhet med hemarbete i glesbygder som bekostas från förevarande anslag är denna huvudsakligen inriktad på att stimulera hemslöjd i olika former och att få till stånd legoarbeten för industriföretag i form av hemarbete.

Verksamheten som organiserats av företagarcöreningarna under budgetåret 1969/70 har resulterat i 1 265 nya arbetstillfällen (hel- och deltid), vilket innebär i det närmaste en fördubbling jämfört med budgetåret 1968/69.

Liksom tidigare har under budgetåret objekt av hemslöjds- och hantverkskaraktär gett ett väsentligt tillskott av arbetstillfällen. En viss ökning av framställningen av industriprodukter har också kunnat iakttas.

Bidrag uppgående till ca 2,5 milj. kr. har beviljats och föreningarnas administrationskostnader har uppgått till inte fullt 0,7 milj. kr. Dessa kostnader får enligt kommerskollegiet betraktas som ringa i förhållande till sysselsättningseffekten. Administrationskostnaderna utgjorde under budgetåret ca 25 % av bidragsvolymen jämfört med ca 50 % föregående budgetår, uppenbarligen beroende på att stödverksamheten under budgetåret 1969/70 har utvecklats kraftigt.

Föreningarna räknar för innevarande budgetår med lika stor sysselsättning som under budgetåret 1969/70, medan bidragsvolymen beräknas

uppgå till närmare 4 milj. kr. Administrationskostnaderna beräknas till ca 0,9 milj. kr.

Kommerskollegiet framhåller vikten av att verksamheten även i fortsättningen kan bedrivas flexibelt.

Glesbygdsutredningen har under hösten 1970 anhållit att en vidgad försöksverksamhet med sysselsättningsfrämjande åtgärder i glesbygder skall få anordnas. Utredningen framhåller att det är ett primärt mål för arbetsmarknadspolitiken att ge meningsfull sysselsättning åt alla som vill och kan arbeta. Också i fråga om den arbetskraft som kan betraktas som geografiskt bunden till områden, där det har visat sig svårt att förbättra sysselsättningsläget genom lokaliseringpolitiska insatser, måste målsättningen vara att inte bara skapa möjligheter till en rimlig försörjning utan att också låta så många som möjligt bli delaktiga i den sociala gemenskap som ett arbete kan ge.

Enligt glesbygdsutredningens mening skulle det vara värdefullt att få närmare klarlagt vilka förutsättningar det finns för att genom en långtgående lokal sysselsättningsplanering förbättra möjligheterna till arbete för sådan arbetskraft. Utredningen förordar att en försöksverksamhet med detta syfte inleds i ett begränsat antal glesbygdkommuner inom skogslänen. Verksamheten bör bedrivas under kommunalt huvudmannaskap. En förutsättning är givetvis att man kan finna kommuner som är intresserade av att inleda ett sådant arbete. Statligt stöd bör lämnas till kostnaderna för den personal som skall svara för inventerings- och planeringsarbetet.

För att de arbeten som kan komma att föreslås i ett inventerings- och planeringsarbete av antytt slag skall komma till utförande måste man enligt utredningen räkna med att kostnaderna till betydande del skall bestridas av statsmedel. Kostnadsfördelningen mellan stat, kommun och eventuellt berörda företag eller enskilda personer måste emellertid avgöras från fall till fall på grundval av kostnadskalkyler för varje projekt. Beträffande lön till den sysselsatta arbetskraften bör enligt utredningen riktmärket vara den lön som tillämpas vid andra statligt stödda arbeten för svårplacerad eller ortsbunden arbetskraft, t. ex. vid skyddade verkstäder. Förslaget är f. n. föremål för remissbehandling. Jag är därför inte nu beredd att ta ställning till förslaget. Kungl. Maj:t torde dock vara oförhindrad att, om förslaget anses böra genomföras, disponera medel för ändamålet från förevarande anslag. Kostnaderna för en försöksverksamhet av den omfattning som utredningen har förordat ryms med hänsyn till reservationen på anslaget inom ramen för oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår. Anslaget bör därför föras upp med 5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Särskilda stödåtgärder i glesbygder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

C 6. Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader

1969/70 Utgift	5 835 000	Reservation	585 227
1970/71 Anslag	7 500 000		
1971/72 Förslag	8 500 000		

Från anslaget utgår statsbidrag till täckande av administrationskostnader för företagareföreningarna, Företagareföreningarnas förbund och vissa centrala organisationer på hantverkets, småindustrins och turistnäringens områden. Bestämmelser rörande föreningarnas kreditstödjande verksamhet återfinns i kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968: 354, ändrad 1970: 181).

Kommerskollegium

Företagareföreningarna har för budgetåret 1971/72 anmält behov av bidrag till sina administrationskostnader med 10 097 000 kr., varav 100 000 kr. beräknas för bidrag till företagareföreningen i Norrbottens län att användas som stöd åt företagsamheten i Tornedalen.

Föreningarna har för kalenderåret 1971 beräknat administrationskostnaderna till 19,2 milj. kr. Därav utgör löner, inkl. sociala kostnader, 13,6 milj. kr. och övriga kostnader 5,6 milj. kr. Jämfört med kalenderåret 1970 uppskattas utgiftsökningen till 3,0 milj. kr. Intäkterna under kalenderåret 1971, statsbidraget oräknat, beräknar föreningarna till 9,6 milj. kr., varav i landstingsbidrag m. m. 5,4 milj. kr. och övriga inkomster 4,2 milj. kr. Erforderligt bidrag från staten skulle sålunda enligt föreningarnas beräkningar utgöra 9,6 milj. kr.

Kollegiet erinrar om att det i sin anslagsframställning för budgetåret 1970/71 framhöll det angelägna i en kraftig upprustning av föreningarna med hänsyn till de vidgade och i viss omfattning nya arbetsuppgifter som har ålagts dem. Kollegiet föreslog då, att administrationsbidraget till föreningarna skulle uppräknas till 8,4 milj. kr. I sin motivering härför anförde kollegiet bl. a. att den alltmera hårdnande konkurrensen inom näringslivet ställde ökade krav på föreningarna att medverka i arbetet med rekonstruktioner av företag men även att lämna allmän rådgivning till företag.

Kollegiet framhåller nu, att föreningarnas engagemang i rekonstruktioner har ökat starkt under innevarande år bl. a. till följd av det ansträngda kreditläget. Även behovet av föreningarnas rådgivning ökar mycket hastigt, emedan den tilltagande strukturomvandlingen ställer företagen inför växande problem. Enligt kollegiet kommer föreningarnas arbete enbart på dessa verksamhetsområden att öka än mer i framtiden. Dessutom kommer det förstärkta lokaliseringsstödet samt andra regional-

politiska åtgärder sannolikt att medföra ett ökat ianspråktagande av föreningarnas tjänster.

Kollegiet finner, att ett belopp om 9,6 milj. kr. i statligt administrationsbidrag till föreningarna är väl motiverat och att detta ger täckning för de automatiska kostnadsstegringar föreningarna får vidkännas. I beloppet ingår även anslagsmedel till Företagareföreningarnas förbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation, Svensk industriförening samt Svenska turishotellens riksförbund med av dessa organisationer begärda belopp på 40 000, 60 000, 15 000 resp. 15 000 kr eller totalt 130 000 kr.

Med hänsyn till att under anslaget beräknas kvarstå en reservation på ca 0,3 milj. kr. hemställer kollegiet att för budgetåret 1971/72 anvisas 9,3 milj. kr., varav 9,2 milj. kr. till täckande av administrationskostnader och 100 000 kr. till Norrbottens företagareförening som stöd åt företagsamheten i Tornedalen.

Yttrande

Företagareföreningarnas förbund anför, att den nuvarande storleken av administrationsbidragen inte gör det möjligt för föreningarna att fullgöra de arbetsuppgifter som statsmakterna har ålagt dem. Förbundet betonar särskilt vikten av en resursförstärkning med hänsyn till behovet av uppföljning och bevakning i statens och föreningarnas låneverksamhet till förekommande av förluster. Förbundet anser att anslaget för budgetåret 1971/72 bör tas upp med 16 milj. kr.

Departementschefen

Genom beslut av 1968 års riksdag ändrades riktlinjerna för företagareföreningarnas verksamhet. Beslutet innebar bl. a. att föreningarnas tidigare ränteintäkter från utlåningen av medel ur statens hantverks- och industrilånefond föll bort och ersattes med höjda administrationsbidrag. För budgetåret 1968/69 höjdes förevarande anslag sålunda till 5 milj. kr. från 1,6 milj. kr. under närmast föregående budgetår. Samtidigt lades ökade arbetsuppgifter på föreningarna, bl. a. viss medverkan vid utredningar i samband med statligt lokaliseringsstöd och bevakning av meddelade lokaliseringslån.

De ytterligare ökningsar av anslaget som därefter har skett för budgetåren 1969/70 och 1970/71 har väsentligen betingats dels av föreningarnas växande behov av resurser för nyssnämnda nya arbetsuppgifter, dels av allmänna kostnadsökningar för föreningarnas administration.

Med sin kannedom om företagsamheten ute i länen och sina erfarenheter av de skiftande problem som möter i första hand de mindre och medelstora företagen fyller föreningarna viktiga uppgifter inom den

statliga kreditstödande verksamheten. Detta gäller inte minst nu, när den snabba strukturomvandlingen inom näringslivet ställer åtskilliga mindre och medelstora företag inför betydande anpassningsproblem.

Anspråken på företagareföreningarnas tjänster framtvingar prioriteringar mellan olika arbetsuppgifter. Detta föranleder att ökad uppmärksamhet bör ägnas frågan hur statens bidrag till föreningarnas administrationskostnader skall disponeras för att föreningarna på bästa sätt skall lösa sina uppgifter inom den statliga kreditstödverksamheten. De uppgifter jag åsyftar avser såväl den lokaliseringspolitiska stödverksamheten som den kreditgivning, vilken sker med medel ur statens hantverks- och industrilånefond och i form av statliga lånegarantier. I uppgifterna ingår både den utredande verksamhet som föreningarna bedriver som ett led i handläggningen av nya låne- och stödärenden och den uppföljande och kontrollerande verksamhet som erfordras för bevakning av uppkomna fordringar i statens och föreningarnas egen lånerörelse.

Riksdagens revisorer har i skrivelse den 29 september 1970 fäst uppmärksamheten på de förluster som har uppstått på vissa statliga lånegarantier och som har tagit sig uttryck i betydande merutgifter på de för ändamålet anvisade riksstatsanslagen. Enligt vad revisorerna betonar kräver fortsatta och ökade insatser från statens sida i fråga om såväl garantigivning som lokaliseringsstöd att stor uppmärksamhet ägnas åt frågan om kreditbedömning och kontroll. Revisorerna uttalar att de finner en effektivisering befogad av den verksamhet som syftar till att begränsa förlusterna på grund av statlig garantigivning och statligt lokaliseringsstöd.

I anslutning till revisorernas skrivelse har företagareföreningarna i de sju skogslänen i gemensam skrivelse framhållit att väsentligt ökade resurser måste sättas in för uppföljningsverksamheten hos företag som har erhållit statligt stöd. Med hänsyn till de mycket stora belopp som satsas inom ramen för lokaliseringsstödet anser föreningarna det rimligt att de tillförs ökade resurser. Resultatet av den statliga stödverksamheten skulle härigenom i hög grad kunna förbättras.

Jag vill för min del betona att den ökning av administrationsbidragen till företagareföreningarna som har skett de senaste åren främst har syftat till att förstärka föreningarnas resurser för uppföljning och bevakning av stödföretagen. Det har emellertid visat sig att de höjda bidragen inte i avsedd omfattning har kommit uppföljningsverksamheten till godo utan i stor utsträckning har tagits i anspråk för den allmänna expansionen av föreningarnas arbetsuppgifter. I likhet med riksdagens revisorer vill jag bestämt stryka under vikten av att effektiva åtgärder vidtas i syfte att förebygga risken för förluster i den statliga låne- och garantigivningen. En ytterligare förstärkning av föreningarnas resurser för uppföljnings- och bevakningsuppgifter bör därför enligt min mening komma till stånd. Jag förordar för nästa budgetår en upprä-

ning av förevarande anslag med 1 milj. kr. Det höjda bidraget bör av Kungl. Maj:t förenas med sådana villkor att garantier skapas för att en intensifierad bevakning kommer till stånd av utvecklingen i företag som har fått statligt stöd, framför allt inom det allmänna stödområdet dit huvudparten av lokaliseringsstödet har lämnats.

Inom inrikesdepartementet övervägs f. n. hur den av riksdagsrevisorerna åsyftade uppföljnings- och bevakningsverksamheten skall ordnas i framtiden. Jag vill erinra om att hithörande frågor prövas även av 1968 års lokaliseringsutredning, som räknar med att lägga fram förslag härom under innevarande år. Riksdagsrevisorernas nyssnämnda skrivelse har överlämnats till utredningen för beaktande.

Mitt förslag rörande administrationsbidraget innebär att förevarande anslag för nästa budgetår tas upp med 8,5 milj. kr. Av anslaget bör liksom tidigare 100 000 kr. beräknas för bidrag till Norrbottens företagareförening som stöd åt företagsamheten i Tornedalen och lika mycket beräknas för stöd till vissa organisationer.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 500 000 kr.

C 7. Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.

1969/70 Utgift	3 141 623
1970/71 Anslag	9 000 000
1971/72 Förslag	9 000 000

Statens förbindelser till följd av utfärdade garantier för lån till hantverks- och industriföretag och för lån till turishotellnäringen infrias från förevarande anslag, då behov därav uppkommer. Förluster i företagareföreningarnas långivning från statens hantverks- och industrilånefond skall föreningarna fr. o. m. budgetåret 1968/69 i första hand täcka med medel ur egna förlusttäckningsfonder. Kungl. Maj:t kan emellertid efter särskild prövning medge förening bidrag från detta anslag för att täcka förluster.

Kommerskollegium

Från garantigivningens tillkomst den 1 juli 1954 t. o. m. den 30 juni 1970 har bemyndiganden meddelats företagareföreningarna att teckna garanti för lån på tillhoppa 545 milj. kr. samt riksbankens avdelningskontor att teckna garanti för lån till turishotell på tillhoppa ca 17,9 milj. kr. Summan av statens slutgiltiga förluster och utestående fordringar på grund av infriade garantiåtaganden uppgick den 30 juni 1970

till ca 42,3 milj. kr. Under budgetåren 1966/67—1969/70 infriades garantier med ca 9,4, 10,5, 12,2 resp. 2,9 milj. kr. Från förevarande anslag har dessutom utbetalats 806 800 kr. till täckande av förluster i företagareföreningarnas låneverksamhet.

Kollegiet erinrar om att jämlikt 19 § kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968: 354, ändrad 1970: 181) långgivare skall till statsverket inbetala $\frac{1}{2}$ % årlig ränta på industrigarantilåns utestående kapitalbelopp till täckning av förluster i anledning av infriade garantier. Denna ränteinkomst för statsverket uppgick budgetåret 1969/70 till ca 950 000 kr.

Med hänsyn till de infriade garantibeloppens storlek under de senaste budgetåren hemställer kollegiet att anslaget för budgetåret 1971/72 tas upp med oförändrat 9 milj. kr.

Departementschefen

Under föregående punkt har jag redovisat en skrivelse från riksdagens revisorer, vari uppmärksamheten riktas på de förluster som har uppstått på de statliga garantilånen. I anslutning därtill har jag förordat vissa åtgärder som syftar till att effektivisera uppföljningen och bevakningen av utvecklingen i de företag som har fått statligt stöd.

Utlåningen genom företagareföreningarna av medel från statens hantverks- och industrilånefond har under de senaste åren ökat i volym. Däremot har under den senaste tiden en minskning skett när det gäller omfattningen av den statliga garantigivningen.

Jag kommer i det följande vid min behandling av anslaget till statens hantverks- och industrilånefond att föreslå, att vissa för TEKIO-industrin avsedda lånegarantier ryms in i ramen för statsgaranti till hantverks- och industriföretag. Förslaget torde inte påverka medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår.

Mot bakgrund av det anförda biträder jag kommerskollegiets förslag att anslaget för nästa budgetår förs upp med oförändrat belopp, 9 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 000 kr.

D BOSTADSBYGGANDE M. M.**D 1. Bostadsstyrelsen**

1969/70 Utgift	10 546 275
1970/71 Anslag	11 692 000
1971/72 Förslag	11 637 000

Bostadsstyrelsen är central förvaltningsmyndighet med uppgift att främja bostadsförsörjningen. Den är också chefsmyndighet för länsbostadsnämnderna.

I styrelsens uppgifter ingår främst att handha den statliga låne- och bidragsverksamheten för att främja bostadsförsörjningen.

Bostadsstyrelsen leds av en styrelse. Chef för bostadsstyrelsen är en generaldirektör. Inom verket finns fem byråer. Dessa är kanslibyrån, låne- och bidragsbyrån, planeringsbyrån, tekniska byrån och värderingsbyrån.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Bostadsstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	84	+3	+1
Övrig personal	75	-7	-8
	159	-4	-7
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	7 245 000	+ 20 000	-214 000
Sjukvård	25 000	+ 2 000	+ 2 000
Resersättningar	170 000	+ 7 000	+ 7 000
<i>Därav utrikes resor</i>	(10 000)	—	—
Lokalkostnader	900 000	+ 7 000	+ 7 000
Expenser	1 005 000	+161 000	+150 000
<i>Därav representation</i>	(2 000)	—	—
Publikationstryck	170 000	—	—
Automatisk databehandling m. m.	850 000	- 95 000	- 65 000
Lönekostnadspålägg	1 537 000	+ 41 000	+ 58 000
	11 902 000	+143 000	- 55 000
<i>Uppbördsmedel</i>	210 000	—	—
Nettoutgift	11 692 000	+143 000	- 55 000

Bostadsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 99 000 kr.
2. Bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna skall fr. o. m. den 1 juli 1971 anslutas till det s. k. S-systemet, ett ADB-redovisningssystem. Hos styrelsen bör i samband härmed inrättas en redovisningscentral för styrelsen och länsbostadsnämnderna. För redovisningscentralen föreslås en ny tjänst som kamrerare i stället för en tjänst som bokhållare (+4 000 kr.). Vidare bör i anslutning till redovisningscentralen finnas ett revisionskontor för den interna revisionen. För detta kontor bör inrättas en tjänst som byrådirektör, varvid en annan byrådirektörstjänst kan dras in (+7 000 kr.). Omorganisationen beräknas i övrigt medföra indragning av två kontorsbiträdestjänster (—53 000 kr.).
3. Omläggningen av lånebokföringen till databehandling är i huvudsak avslutad. Två kansliskrivare och fem kontorsbiträden kan därigenom dras in (—199 000 kr.).
4. För särskilda utgifter i samband med personalindragning bör medel anvisas med 140 000 kr.
5. Kanslibyråns personalsektion behöver förstärkas med en förste byråsekreterare (+56 000 kr.) samt ett kontorsbiträde (+27 000 kr.).
6. Planeringsbyråns planeringssektion behöver förstärkas med en kvalificerad handläggare för centrala informations- och kontaktåtgärder för att främja byggherresamverkan (+73 000 kr.) samt med ett kvalificerat biträde (+32 000 kr.).
7. Värderingsbyrån behöver förstärkas med hänsyn till styrelsens medverkan i arbetet med kommunalekonomisk planering m. m. (+73 000 kr.). Ytterligare löne-medel bör anvisas för extra personal till byråns tomtsektion (+25 000 kr.). Samtidigt kan anslaget minskas med belopp motsvarande lön till en tjänsteman, vars förordnande utgår under budgetåret 1970/71 (—92 000 kr.).
8. Styrelsens arkitektpersonal behöver förstärkas. Styrelsen föreslår därför att bl. a. medel avsedda för avlöning till två ingenjörer disponeras för ändamålet.
9. Medlen till ersättning för konsultuppdrag kan minskas till följd av att omläggningen av lånebokföringen till databehandling nu i huvudsak är genomförd (—45 000 kr.). Samtidigt bör vissa medel (95 000 kr.) föras över till delposten Avlöningsförmåner m. m.
10. *Expenser.* Av ökningen hänför sig 50 000 kr. till prishöjningar och 75 000 kr. till upprustning av styrelsens expeditiionsvakslokaler.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 11 637 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för en kamrerare och en byrådirektör (2) på kanslibyrån samt för en byrådirektör och en kon-

torsskrivare på planeringsbyrån (6). Under anslagsposten *Expenser* har jag räknat med bl. a. 75 000 kr. för utgifter av engångskaraktär.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bostadsstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 11 637 000 kr.

D 2. Länsbostadsnämnderna

1969/70 Utgift	19 808 568
1970/71 Anslag	21 751 000
1971/72 Förslag	22 106 000

I varje län finns en länsbostadsnämnd. Nämnden är länsmyndighet för den statliga verksamheten för att främja bostadsförsörjningen. Den fattar beslut om lån och bidrag m. m. samt förvaltar utestående lån.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Bostadsstyrelsen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	160	—	—3
Övrig personal	265	+5	—3
	425	+5	—6
Anslag			
Avlöningar	15 039 000	+553 000	— 37 000
Sjukvård	35 000	—	— 1 000
Rescersättningar	660 000	+ 30 000	+ 20 000
Lokalkostnader	1 701 000	+101 000	+ 81 000
Expenser	995 000	+ 80 000	+ 60 000
Lönekostnadspålägg	3 321 000	+218 000	+232 000
	21 751 000	+982 000	+355 000

Bostadsstyrelsen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 474 000 kr.

2. På grund av långivningens ökade omfattning behövs förstärkning av länsbostadsnämndernas personal med tre kanslisters och två biträden (+173 000 kr.).

3. För anställning av personal för informations- och kontaktåtgärder i samband med främjande av byggherresamverkan erfordras särskilda löne-medel (+370 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 22 106 000 kr. Jag har därvid beräknat ett belopp av 150 000 kr. för personalförstärkning för främjande av byggherresamverkan (3).

Vidare har jag räknat med en minskning av anslaget med ett belopp av 378 000 kr. Minskningen hänför sig till länsbostadsnämnden i Gotlands län och sammanhänger med de förslag rörande länsstyrelsernas organisation som chefen för civildepartementet anmäler senare denna dag. Dessa förslag innebär bl. a. att länsförvaltningen på Gotland får en speciell organisation. Enligt förslaget skall vissa länsnämnder, däribland länsbostadsnämnden, upphöra och deras uppgifter övertas av länsstyrelsen. Huvuddelen av det belopp varmed anslaget minskas torde få tillföras länsstyrelsernas myndighetsanslag.

Jag hemställer, att Kungl Maj:t föreslår riksdagen

att till Länsbostadsnämnderna för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 22 106 000 kr.

D 3. Statens hyresråd

1969/70 Utgift	1 323 735
1970/71 Anslag	1 796 000
1971/72 Förslag	1 735 000

Statens hyresråd är central myndighet för handläggning av mål och ärenden på hyresregleringens område. Fr. o. m. budgetåret 1968/69 har hyresrådet härjämte ålagts vissa centrala administrativa uppgifter för den nya statliga hyresnämndsorganisationen.

Hos rådet finns ett fast kansli och arvodesavlönade extra föredragande.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Hyresrådet	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	13	—3	—3
Övrig personal	17	—	—
	30	—3	—3
Anslag			
Avlöningar	1 290 000	—113 000	—113 000
Sjukvård	6 000	—	—
Reseersättningar	3 000	+ 300	+ 300
Lokalkostnader	73 000	+ 1 000	+ 1 000
Expenser	162 000	+ 25 500	+ 25 500
Lönekostnadspålägg	262 000	+ 13 000	+ 25 000
Summa (avrundat)	1 796 000	— 73 000	— 61 000

Hyresrådet

1. Löne- och prisomräkning m. m. 28 000 kr.
2. Antalet till hyresrådet inkomna besvärsmål har under en lång

följd av budgetår minskat för att under det senaste budgetåret undergå en mera markant minskning. Även arbetsbalansen har nedgått kraftigt under det senaste budgetåret. Mål angående höjning av bashyra på grund av ombyggnad m. m. kan emellertid komma att öka. En bedömning av utvecklingen på längre sikt är avhängig av de beslut som kan komma att fattas om en eventuell avveckling av eller fortsatt giltighet av hyresregleringslagen efter utgången av nu löpande giltighetsperiod vid årsskiftet 1971—1972. Sannolikt bestående minskning av antalet besvärsmål medför att tre byråsekreterartjänster kan dras in (—161 000 kr.). Någon ytterligare ändring av antalet tjänster anser sig hyresrådet f. n. inte böra föreslå.

3. Hyresrådets befattning med ADB-statistik för den statliga hyresnämndsorganisationen medför ett ökat behov att anlita sakkunnig expertis för systemuppläggning m. m. (+18 000 kr.).

4. Anslagsposten Expenser behöver ökas för bestridande av kostnader för publikationstryck i samband med avveckling av eller ändringar i hyresregleringslagstiftningen (+12 000 kr.).

Departementschefen

Hyresrådet har nyligen till Kungl. Maj:t inkommit med förslag i fråga om avveckling av hyresregleringen. I avvaktan på prövning av detta förslag bör rådets anslagsberäkning godtas.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens hyresråd* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 735 000 kr.

D 4. Statens nämnd för samlingslokaler

1969/70 Utgift	136 740
1970/71 Anslag	189 000
1971/72 Förslag	193 000

Statens nämnd för samlingslokaler handlägger frågor om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler och av studentkårlokaler samt om rekonstruktionsbidrag enligt kungörelsen (1957: 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (ändrad 1960: 315), brev den 20 maj 1960 om rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler samt kungörelsen (1964: 398) om lån för anskaffning av studentkårlokaler.

Hos nämnden finns en sekreterare och ett fast kansli jämte arvodesavlönade föredragande.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Nämnden	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	—	—	—
Övrig personal	2	—	—
	2	—	—
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar	104 600	—	—
Sjukvård	100	—	—
Reseersättningar	5 200	—	—
Lokalkostnader	8 500	—	—
Expenser	4 500	+ 500	+ 500
Lönekostnadspålägg	21 600	+ 2 200	+ 3 200
	144 500	+ 2 700	+ 3 700
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av publikation	500	— 300	— 300
<i>Bidrag till vissa riksorganisationer för samlingslokaler</i>			
	45 000	—	—
Nettoutgift	189 000	+ 3 000	+ 4 000

Statens nämnd för samlingslokaler

Löne- och prisomräkning 2 700 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens nämnd för samlingslokaler* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 193 000 kr.

D 5. Räntebidrag

1969/70 Utgift	15 249 189
1970/71 Anslag	2 000 000
1971/72 Förslag	1 000 000

Från anslaget bestrids utgifter för räntebidrag enligt bestämmelserna i räntebidragskungörelsen (1962: 541, upphävd 1967: 553). Dessa bestämmelser innebär att räntebidrag utgår för att täcka den del av räntekostnaderna för primär- och sekundärlån som hänför sig till ränta över en bestämd räntesats (basränta). Räntebidrag utgår dock endast för täckande av räntekostnader för tid t. o. m. utgången av år 1967.

Bostadsstyrelsen

Med hänsyn till eventuellt försenade utbetalningar av räntebidrag har för budgetåret 1970/71 anvisats ett anslag på 2 milj. kr. Anslaget bör av samma skäl stå kvar även under budgetåret 1971/72 och därvid föras upp med ett belopp av 1 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder bostadsstyrelsens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Räntebidrag* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

D 6. Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.

1969/70 Utgift	104 917 477
1970/71 Anslag	105 000 000
1971/72 Förslag	130 000 000

Från anslaget, som nu har rubriken Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet, bestrids utgifter för förbättringslån i den mån de är ränte- och amorteringsfria, invalidbostadsbidrag samt förvaltningsbidrag till förmedlare av bostadsegenhem. Anslaget, som är ett förslagsanslag, anvisas med det belopp som erfordras för utbetalning av lån och bidrag.

Bestämmelserna om förbättringslån finns i kungörelsen (1962: 538) om förbättringslån (ändrad senast 1970: 110). Lån, som utgår för förbättring och i vissa fall uppförande av bostad för äldre, handikappade, samer eller zigenare, är helt eller delvis räntefritt och stående. Beloppet av sådan subvention får i allmänhet uppgå till högst 12 000 kr. Invalidbostadsbidrag utgår enligt bestämmelser i räntelånekungörelsen (1967: 553, ändrad senast 1969: 131). Bidraget utgår för sådan inredning av bostadslägenhet och i vissa fall sådant extra lägenhetsutrymme som rörelsehindrad invalid eller person med starkt nedsatt synförmåga behöver, dock i regel med högst 15 000 kr. för varje lägenhet.

För beslut om räntefria förbättringslån fastställer riksdagen årligen en medelsram för det löpande kalenderåret och en preliminär ram för det närmast följande. Riksdagen har medgivit att sådana lån får beviljas med högst 100 milj. kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971 (prop. 1970: 1 bil. 13, SU 50, rskr 152).

Bostadsstyrelsen

Bostadsstyrelsen föreslår viss ändring av villkoren för förbättringslån. Dessutom föreslår styrelsen att utgifterna för vinterbidrag, som f. n. belastar det på kapitalbudgeten uppförda anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande, fr. o. m. budgetåret 1971/72 bestrids från anslaget

Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet och att anslagsrubriken därför kompletteras med »m. m.» Styrelsen föreslår vidare, att den för år 1971 preliminärt fastställda ramen för beslut om räntefria förbättringslån fastställs slutligt, att ramen för år 1972 bestäms preliminärt till 110 milj. kr. samt att anslaget för budgetåret 1971/72 ökas med 27 milj. kr. till 132 milj. kr.

Lån- och bidragsgivningens omfattning belyses av följande uppgifter. Under budgetåret 1969/70 inkom 11 992 ansökningar om förbättringslån mot 11 773 under budgetåret 1968/69, en ökning med 2 %. Under budgetåret 1969/70 meddelades 11 206 beslut om lån avseende 12 547 lägenheter, jämfört med 11 546 resp. 13 388 under närmast föregående budgetår.

Under budgetåret 1969/70 beviljades förbättringslån med 142,9 milj. kr. varav 92,6 milj. kr. utgjorde räntefria lån eller delar av sådana lån. Motsvarande belopp budgetåret 1968/69 var 153,9 milj. kr. resp. 96,5 milj. kr.

Förbättringslångivningen har således varit av något mindre omfattning under budgetåret 1969/70 jämfört med budgetåret 1968/69. I skrivelse till länsbostadsnämnderna i januari 1970 har styrelsen påtalat betydelsen av att nämnderna i den fortsatta verksamheten ägnar särskild uppmärksamhet åt kommuner, där upprustningen av bostäder åt åldringar och handikappade inte fått önskvärd omfattning.

Det genomsnittliga lånebeloppet per lägenhet uppgick till 11 392 kr. under budgetåret 1969/70 jämfört med 11 494 kr. under närmast föregående budgetår, vilket innebär en minskning med 1 %. Det räntefria beloppet per lägenhet uppgick till 7 381 kr. jämfört med 7 205 kr. för 1968/69, dvs. en ökning med 2 %.

Under budgetåret 1969/70 beviljades invalidbostadsbidrag till 1 757 lägenheter med ett belopp av 16,6 milj. kr. Detta innebär en fortsatt ökning. Närmast föregående budgetår beviljades bidrag till 1 368 lägenheter med ett belopp av 12,2 milj. kr.

Styrelsen föreslår viss ändring i förutsättningarna för *förbättringslån för upprustning av flerfamiljshus* i syfte att öka lånets betydelse som effektivt medel för förbättring av framför allt åldringarnas bostadsförhållanden.

Enligt gällande bestämmelser kan förbättringslån utgå såväl till enskild person som till kommun. Allmännyttigt företag eller annan associationsform kan inte erhålla förbättringslån.

När kommun är låntagare kan lånet beviljas för förbättring eller nybyggnad av såväl en- och tvåfamiljshus som hus med fler än två lägenheter. Det förutsätts emellertid att lägenheterna inte är avsedda att tillgodose ett varaktigt behov av bostäder samt att kostnaderna för åtgärderna bedöms som skäligen med hänsyn till husets beräknade användningstid och övriga omständigheter.

I fråga om förbättringen av äldre hus brukar kommunerna ge sina allmännyttiga företag i uppdrag att utföra denna. Det kan gälla hus som antingen företaget äger eller kommunen äger och avser att överlåta på företaget. Med nu gällande bestämmelser i fråga om förbättringslån tvingas kommunen att behålla huset i sin ägo eller, om företaget äger ett hus där alla lägenheter skall förbättras, skaffa sig nyttjanderätten till dem. I realiteten är det i båda fallen det allmännyttiga företaget som står för byggandet och förvaltningen. Genom kommunsammanslagningarna räknar bostadsstyrelsen med att det kommer att bli allt vanligare att kommunens allmännyttiga bostadsföretag får hand om denna förbättringsverksamhet. Styrelsen föreslår därför att kungörelsen om förbättringslån ändras så att möjlighet ges att bevilja lån även till allmännyttigt bostadsföretag. Styrelsen avser att vid bifall till sin framställning föreskriva att säkerheten skall utgöras av kommunal borgen.

Utgifterna för *vinterbidrag* belastar f. n. det på kapitalbudgeten uppförda anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande. Från detta anslag beviljas även medel till räntefria lån till studentbostäder. Denna långivning har upphört i och med utgången av år 1967 och återstående beviljade men ej utbetalda lån antas bli utbetalade under budgetåret 1970/71. Därefter skulle endast utgifter för vinterbidraget belasta anslaget. Eftersom bidraget utgör en ren subvention för kostnader som uppstår för byggnadsföretag som bedrivs vintertid, anser styrelsen att bidraget fr. o. m. budgetåret 1971/72 bör föras över till driftbudgeten under anslaget Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet.

I fråga om *låncramarna* anför styrelsen att en sammanställning av länsbostadsnämndernas uppgifter om det beräknade behovet av medel för beslut om räntefria förbättringslån visar på ett belopp av 105 milj. kr. för år 1970 och 108 milj. kr. för år 1971. Detta innebär en mindre höjning i förhållande till nämndernas motsvarande beräkningar förra året, som angav ett belopp av 100 milj. kr. för såväl år 1969 som år 1970. Höjningen antas bero på att maximibeloppet för räntefritt lån den 1 juli 1970 höjdes till 12 000 kr. Bostadsstyrelsen förutsätter att Kungl. Maj:t har riksdagens bemyndigande att utvidga ramen såvida detta skulle visa sig nödvändigt. För år 1972 bör preliminärt fastställas en ram på 110 milj. kr., vilket innebär en ökning av den preliminärt fastställda ramen för år 1971 med 10 milj. kr.

Utbetalningen av lån beräknas till ca 105 milj. kr. under budgetåret 1971/72 under förutsättning att långivningen under åren 1970 och 1971 får en omfattning som motsvarar de föreslagna ramarna. Besluten om lån under ett budgetår resulterar under samma budgetår i utbetalning i huvudsak endast i form av förskott, uppskattningsvis i en omfattning motsvarande två tredjedelar av det beviljade beloppet. Återstoden kan till större delen beräknas bli utbetalad under följande budgetår.

Utbetalningen av invalidbostadsbidrag kommer enligt länsbostads-

nämndernas beräkningar att uppgå till ca 18,5 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

För vinterbidrag uppskattas utbetalningen till 9 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Det totala anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas således till (105,0+18,5+9,0) avrundat 132 milj. kr.

Departementschefen

Enligt gällande bestämmelser kan förbättringslån utgå såväl till enskild person som till kommun. Omfattar förbättringsarbetena hus med fler än två lägenheter, kan lån utgå endast om kommun är låntagare. Allmännyttigt företag kan således inte erhålla förbättringslån.

Bostadsstyrelsen har föreslagit att möjlighet skall öppnas att bevilja förbättringslån även till allmännyttiga bostadsföretag. Som reglerna nu är utformade tvingas kommunen för att få lån för förbättring av flerfamiljshus att antingen behålla huset i sin ägo eller, om det allmännyttiga företaget äger huset, skaffa sig nyttjanderätten till samtliga lägenheter. I realiteten är det, som styrelsen påpekar, i båda fallen det allmännyttiga företaget som står för byggandet och förvaltningen.

Nuvarande bestämmelser medför vissa administrativa svårigheter för kommunerna i deras förbättringsverksamhet. Jag biträder därför styrelsens förslag och förordar att de ändrade lånebestämmelserna tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1971.

I enlighet med styrelsens förslag förordar jag att utgifterna för vinterbidrag, som utgår för att läcka en del av de merkostnader som uppkommer genom att ett byggnadsföretag utförs vintertid, skall bestridas från förevarande anslag i stället för från det på kapitalbudgeten uppförda anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande. Anslagsrubriken bör i samband härmed ändras till Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.

Från anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande utbetalas f. n., förutom vinterbidrag, räntefria lån för studentbostäder. Denna långivning upphörde vid utgången av år 1967. Bostadsstyrelsen räknar med att återstående beviljade men ej utbetalda lån skall kunna betalas ut under innevarande budgetår under förutsättning att anslaget tillförs ytterligare medel på tilläggsstat. Jag återkommer härtill senare denna dag vid anmälan av frågor rörande medelsbehovet på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår och förordar därvid att ytterligare 5.3 milj. kr. anvisas under anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande. Om detta förslag vinner riksdagens bifall och om utgifterna för vinterbidrag förs över till driftbudgeten på sätt jag nyss har förordat, kan anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande utgå ur riksstaten med utgången av innevarande budgetår.

Förbättringslångivningen har minskat i omfattning under budgetåret

1969/70 jämfört med budgetåret 1968/69. De räntefria lånebeloppen minskade från 96,5 till 92,6 milj. kr. Medelsbehovet kan komma att öka på grund av den höjning av maximibeloppet för räntefritt lån som genomfördes den 1 juli 1970.

Den för år 1971 preliminärt fastställda ramen 100 milj. kr. bör i enlighet med bostadsstyrelsens förslag fastställas slutligt. Det synes lämpligt att Kungl. Maj:t liksom tidigare utverkar riksdagens bemyndigande att vidga ramen om det behövs av sysselsättningskäl. Ramen för år 1972 bör i avvaktan på ytterligare erfarenheter beträffande efterfrågan på lån preliminärt bestämmas till samma belopp som för år 1971 eller 100 milj. kr.

Medelsbehovet för nästa budgetår beräknar jag med beaktande av utbetalningar av vinterbidrag till 130 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna den ändring av grunderna för förbättringslån som jag har förordat,
- 2) medge att utgifterna för vinterbidrag överförs från det på kapitalbudgeten uppförda anslaget Räntefria lån till bostadsbyggande till förevarande anslag,
- 3) medge att räntefria förbättringslån beviljas med högst 100 000 000 kr. under vart och ett av åren 1971 och 1972,
- 4) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid behov besluta om ökning av den under 3) upptagna ramen för långivningen under år 1971,
- 5) till *Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.

D 7. Byggnadsforskning

1969/70 Utgift	2 400 000
1970/71 Anslag	2 400 000
1971/72 Förslag	4 200 000

Departementschefen

Senare denna dag anmäler jag förslag rörande vidgat underlag för byggnadsforskningsavgiften m. m. (prop. 1971: 4). Under återopande av vad jag därvid anför om statens anslag till byggnadsforskning hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnadsforskning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 4 200 000 kr.

D 8. Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler

1969/70 Utgift	453 257	Reservation	486 600
1970/71 Anslag	700 000		
1971/72 Förslag	700 000		

Bidragsbestämmelserna finns i brev den 20 maj 1960. Dessa bestämmelser innebär i korthet att bidrag kan utgå till ägare av statligt belånade allmänna samlingslokaler, vilkas bevarande bedöms vara av betydelse för bygden, med belopp motsvarande högst 15 % av låneunderlaget.

Statens nämnd för samlingslokaler

Nämnden hemställer att anslaget uppförs med oförändrat 700 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Till rekonstruktionsbidrag har under budgetåren 1960/61—1969/70 anvisats tillhoppa 3 601 000 kr. Bidrag har beviljats med sammanlagt 3 233 000 kr.

Hos nämnden innelåg vid senaste budgetårsskifte inte slutligt behandlade ansökningar avseende tillhoppa omkring 0,5 milj. kr. Nämnden beräknar med hänsyn härtill anslagsförbrukningen under budgetåret 1970/71 till ca 0,9 milj. kr. Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 uppskattas till 0,7 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder nämndens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

KAPITALBUDGETEN *Elfte huvudtiteln*

IV. STATENS UTLÅNINGSFONDER

IV:10 Statens hantverks- och industrilånefond

1969/70 Utgift	40 000 000	Behållning	9 500 000
1970/71 Anslag	20 000 000		
1971/72 Förslag	20 000 000		

Från anslaget överförs medel till statens hantverks- och industrilånefond för utlåning till företagareföreningarna, vilka i sin tur lämnar hantverks- och industrilån till hemslöjds-, hantverks- och småindustri-företag. Långivningen regleras genom kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968: 354, ändrad 1970: 181), vilken även innehåller bestämmelser om statlig garanti för lån till hantverks- och industriföretag. Särskilda bestämmelser om statlig garanti för lån till turisthotell finns i brev den 30 juni 1965.

För innevarande budgetår har till fonden anvisats 40 milj. kr., varav 20 milj. kr. på tilläggsstat I. Ramen för statsgaranti till hantverks- och industriföretag m. m. har fastställts till 80 milj. kr.

Kommerskollegium

Kapitaltillgångarna i fonden utgjorde den 30 juni 1970 246,9 milj. kr. Till företagareföreningarna av Kungl. Maj:t totalt anvisade medel uppgick till 244,9 milj. kr. I lån, ursprungligen lämnade ur fonder vilka sammanförts med den tidigare fonden för lån till företagareföreningarna m. fl. till nuvarande statens hantverks- och industrilånefond, utestod 1,7 milj. kr. Vid utgången av budgetåret 1969/70 fanns sålunda disponibelt för utlåning ur fonden (246,9—244,9—1,7) 0,3 milj. kr.

För budgetåret 1970/71 har anvisats 20 milj. kr. I amorteringar beräknas fonden komma att tillföras 0,2 milj. kr. Under budgetåret 1970/71 tillgängliga medel för utlåning till föreningarna uppgår sålunda till (0,3+20,0+0,2) 20,5 milj. kr. Företagareföreningarna uppger, att de den 30 juni 1970 hade utestående lån på tillhoppa 221,1 milj. kr. samt beviljade men icke utbetalade lån på tillhoppa 32,5 milj. kr. Eftersom

de av Kungl. Maj:t totalt beviljade lånemedlen till föreningarna uppgår till 244,9 milj. kr., saknades vid utgången av budgetåret 1969/70 ett för utlåning disponibelt belopp hos föreningarna på 8,7 milj. kr. Föreningarna uppskattar inflytande amorteringar under budgetåret 1970/71 till 42,5 milj. kr. De för utlåning genom företagareföreningarna tillgängliga medlen utgör sålunda $(20,5 - 8,7 + 42,5)$ 54,3 milj. kr. Detta belopp täcker inte det av föreningarna för budgetåret beräknade utlåningsbehovet, som angivits till 109,0 milj. kr.

För budgetåret 1971/72 har föreningarna beräknat utlåningen till 123,8 milj. kr. och inflytande amorteringar till 51,3 milj. kr., varför behovet av nya lånemedel ur fonden uppskattas till 72,4 milj. kr.

Nuvarande kreditrestriktioner har på många håll orsakat en besvärande knapphet på likvida medel för framför allt den mindre industrin. Efterfrågan på lån från företagareföreningarna har på grund härav ökat betydligt jämfört med tidigare år. Kollegiet finner därför föreningarnas angivna behov av nya lånemedel inte orimligt stort. Kollegiet anser sig emellertid inte kunna bedöma i vilken utsträckning statsmakterna avser att låta företagareföreningarnas utlåningsverksamhet expandera. Med anledning härav inskränker sig kollegiet till att tillstyrka en så stor höjning av anslaget som är möjlig med hänsyn till den kreditmarknadspolitik statsmakterna önskar föra. Kollegiet anser dock att höjningen bör utgöra lägst 20 milj. kr., vilket belopp motsvarar vad riksdagen beviljat under en lång följd av år.

Vad angår det statliga kreditstödet i form av lånegarantier till hantverk och småindustri samt till turisthotell beviljades under vart och ett av budgetåren 1965/66—1969/70 garantier med 42,7, 45,4, 75,9, 64,8 resp. 39,5 milj. kr. För innevarande budgetår har lånegarantiramen fastställts till 80 milj. kr. Kollegiet anser att ramen bör fastställas till samma belopp även för budgetåret 1971/72.

Yttrande

Företagareföreningarnas förbund föreslår, att fonden tillförs ett belopp av 73 milj. kr. för budgetåret 1971/72. Garantiramen bör enligt förbundet bestämmas till 80 milj. kr.

Departementschefen

I syfte att bereda den mindre och medelstora industrin ökat utrymme på kreditmarknaden förstärktes statens hantverks- och industrilånefond under hösten 1970 genom att 20 milj. kr. anvisades på tilläggsstat I för innevarande budgetår. Dessutom medgav riksdagen nyteckning av aktier i AB Industri kredit och AB Företagskredit samt garantier för dessa bolags inlåning, som i det närmaste fördubblar bolagens utlåningskapacitet.

Nyssnämnda förstärkning av fonden skedde med betonande av att det

var fråga om en engångsåtgärd. Avsikten var att med hänsyn till läget på kreditmarknaden under år 1970 bereda de små och medelstora företagen särskilda lånemöjligheter. Mot denna bakgrund är jag inte beredd att tillstyrka kommerskollegiets förslag om höjning av anslaget till fonden för nästa budgetår. Jag förordar således att anslaget tas upp med oförändrat 20 milj. kr. och räknar därvid med att föreningarnas utlåningskapacitet under nästa budgetår kommer att bli av ungefär samma storlek som f. n.

Ramen för statsgaranti till hantverks- och industriföretag m. m. har för innevarande budgetår fastställts till 80 milj. kr. Kommerskollegium har föreslagit, att ramen för budgetåret 1971/72 fastställs till samma belopp.

Chefen för industridepartementet kommer senare denna dag vid anmälan av medelsbehovet under trettonde huvudtiteln att lägga fram förslag till omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna, grundade på TEKO-utredningens betänkande (SOU 1970: 59). Förslagen innebär bl. a. att lånegarantier till nämnda industrier skall inrymmas i ramen för statsgaranti till hantverks- och industriföretag. Med hänsyn till att ramen f. n. inte utnyttjas helt räknar jag med att utrymme finns för sådana garantier till TEKO-industrin under nästa budgetår utan att ramen vidgas. Jag förordar därför att ramen fastställs till samma belopp som för innevarande budgetår eller 80 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att statsgaranti för lån till hantverks- och industriföretag m. m. under budgetåret 1971/72 beviljas intill ett belopp av 80 000 000 kr.,
- 2) till *Statens hantverks- och industrilånefond* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 20 000 000 kr.

IV: 11. Lånefonden för bostadsbyggande

1969/70 Utgift	2 440 000 000	Behållning	25 000 000
1970/71 Anslag	1 650 000 000		
1971/72 Förslag	3 060 000 000		

Från fonden utbetalas bostadslån, räntebärande förbättringslån, tomt-rättslån till kommun samt räntelån. Fonden belastas också, i obetydlig omfattning, av utbetalningar av vissa andra lån som beviljats enligt äldre bestämmelser.

Gällande bestämmelser om *bostadslån* finns i bostadslånekungörelsen (1967: 552, ändrad senast 1970: 109). Enligt dessa bestämmelser utgår lån i huvudsak till ny- och ombyggnad av bostadshus. Bostadslånets storlek bestäms så att det utgör en andel av ett i särskild ordning

fastställt låneunderlag. Andelen är 30 % för kommun eller allmännyttigt företag, 25 % för bostadsrättsförening med kommunal insyn, 20 % i fråga om småhus som skall bebos av låntagaren och 15 % i övriga fall. Låneunderlaget bestäms i fråga om nybyggnad enligt en av Kungl. Maj:t fastställd metod som summan av beräknade kostnader för mark, exploatering av marken, grundläggning och byggande. Vid ombyggnad utgör med vissa begränsningar den godkända kostnaden för arbetet låneunderlag. Det förutsätts att underliggande lån (primär- och sekundärlån) tas upp i öppna marknaden. För bostadslån skall erläggas ränta efter en räntesats som fastställs av Kungl. Maj:t för ett kalenderår i sänder. Räntan är subventionsfri. Lånet förutsätts bli återbetalat inom 30 år. Vid ombyggnad kan kortare amorteringstid bestämmas. Betalning av ränta och amortering på bostadslånet skall i flertalet fall omfördelas i tiden enligt särskilda regler. Omfördelningen sker med hjälp av en av statsmakterna fastställd basannuitet och ett paritetstal som Kungl. Maj:t fastställer årligen.

Bestämmelserna om *räntelån* finns i räntelånekungörelsen (1967: 553, ändrad senast 1969: 131). Räntelån utgår dels för bostadshus som uppförts eller byggts om med stöd av statligt lån som beviljats enligt de bestämmelser som gällde före den 1 januari 1968, dock ej för hus som färdigställt före år 1958, dels för bostadshus som uppförts utan statligt lån, om räntebidrag förut beviljats för huset. Räntelån avser viss del av räntekostnaderna för fastighetslånen. Storleken av räntelån bestäms av en viss räntesats (basränta) och ett paritetstal som fastställs årligen. Ränta utgår efter samma procentsats som för bostadslån. Betalning av ränta och amortering skall ske i den mån paritetstalets ökning möjliggör det.

En redogörelse för bestämmelserna i kungörelsen (1962: 538) om *förbättringslån* (ändrad senast 1970: 110) har lämnats förut under anslaget Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m. (p. D 6).

Tomträttslån till kommuner enligt tomträttslånekungörelsen (1965: 905, ändrad senast 1970: 111) kan utgå till kommuner som upplåtit tomt rätt till mark för bostadsändamål.

För det statliga stöd till bostadsbyggandet som skall utgå från bostadslånefonden — med undantag av tomträttslån och räntelån — fastställer riksdagen årligen olika rammar. Kungl. Maj:t har bemyndigande att under vissa förutsättningar utvidga de fastställda ramarna. För år 1970 har riksdagen preliminärt fastställt att lån till nybyggnad får beviljas för 89 000 lägenheter. Lån till ombyggnad samt räntebärande förbättringslån får beviljas intill ett belopp av 170 milj. kr. under vart och ett av åren 1970 och 1971. För år 1971 får lån till nybyggnad beviljas för 87 000 lägenheter. Förhandsbesked om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder får meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1971—

1975, med möjlighet för Kungl. Maj:t att utvidga antalet om det behövs.

För åren 1972—1974 har riksdagen fastställt ramar för det statsbelånade bostadsbyggandet om resp. 60 000 lägenheter år 1972 och 50 000 för vart och ett av åren 1973 och 1974.

Anslaget till fonden, vilket anvisas med det belopp som behövs för utbetalning av beviljade lån, har förts upp med 1 650 milj. kr. för budgetåret 1970/71.

I det följande redovisas, förutom bostadsstyrelsens anslagsframställning, ett betänkande som ungdomsbostadsutredningen¹ har överlämnat och remissyttrandena över detta betänkande.

Ungdomsbostadsutredningen, som tillkallades den 19 september 1968 för att utreda vissa frågor rörande ungdomens bostadsförsörjning, avlämnade den 14 augusti 1970 betänkandet Ungdom-Bostad. Servicebostäder för ungdom m. fl. (SOU 1970: 43). I betänkandet behandlas bl. a. de problem som gäller en förbättring av bostadssituationen för ungdomar m. fl. som behöver en bostad av genomgångskaraktär.

Remissyttrandena över ungdomsbostadsutredningens betänkande har avgetts av socialstyrelsen, skolöverstyrelsen (SÖ), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), bostadsstyrelsen, som bifogat yttranden från länsbostadsnämnderna, statens hyresråd, statens råd för byggnadsforskning, statens institut för byggnadsforskning, statens invandrarverk (SIV), statens planverk, statens handikappråd, statens ungdomsråd, länsstyrelserna i Stockholm, Uppsala, Östergötlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro, Västmanlands och Västerbottens län, vilka bifogat yttranden från olika länsorgan och kommunala organ, servicekommittén, Landsorganisationen i Sverige (LO), Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Svenska kommunförbundet, Hyresgästernas riksförbund, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund, Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO), Hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a. (HSB), Svenska riksbyggen, Industriens bostadsförening, Moderata ungdomsförbundet, Sveriges socialdemokratiska ungdomsförbund (SSU), Folkpartiets ungdomsförbund, Sveriges förenade studentkårer (SFS), Stockholms studentkårers centralorganisation, Akademiska föreningen i Lund, Göteborgs förenade studentkårer, som bifogat yttrande från Stiftelsen Göteborgs studenthem, och Umeå studentkår.

SAF, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighets-

¹ Direktören Thage G Peterson (ordförande fr. o. m. den 4 november 1969), statsrådet Ingvar Carlsson (ordförande t. o. m. den 3 november 1969), tjänstemannen Birgit Friggebo-Rydberg, förbundssekreteraren Bengt Hallberg, direktören Per Olof Håkansson, ombudsmannen Inga-Lill Landqvist, direktörsassistenten Owe Lundevall och ungdomskonsulenten Bertil Stockhaus.

ägareförbund och Industriens bostadsförening har i sina yttranden hänvisat till yttrandet från Näringslivets byggnadsdelegation.

Yttranden har avgetts också av Stiftelsen Stockholms studentbostäder, studentbostadsnämnden i Uppsala, Stiftelsen Chalmers studenthem, Uppsala radikala demokrater, Uppsala universitets studenter samt Ensamtåendes intresseorganisation.

Bostadsstyrelsens anslagsframställning

Bostadsstyrelsen anför beträffande *bostadsbyggandets och långivningens omfattning och inriktning* följande.

År 1969 färdigställdes genom nybyggnad drygt 109 000 lägenheter, vilket innebär en ökning med 2 800 lägenheter i jämförelse med år 1968. Utvecklingen under perioden 1965—1969 framgår av följande tablå.

Inflyttningsfärdiga lägenheter

År	Totalt	Därav i		Andelen (%) lägenheter i småhus
		småhus	flerfamiljshus	
1965	96 843	27 575	69 268	28
1966	89 361	27 121	62 240	30
1967	100 213	28 305	71 908	28
1968	106 234	28 656	77 578	27
1969	109 055	31 699	77 356	29

Tillskottet av lägenheter under år 1969 fördelar sig med 31 700 på lägenheter i småhus och 77 400 på lägenheter i övriga hus — här benämnda flerfamiljshus. Andelen lägenheter i småhus uppgår till 29 %, vilket innebär en ökning med 2 procentenheter jämfört med närmast föregående år.

Av 1969 års tillskott av lägenheter i flerfamiljshus utgjordes 7 700 av rum i s. k. specialbostäder, dvs. bostäder för studenter, åldringar i ålderdomshem, personal vid sjukhus och vårdanstalter etc. Av dessa specialbostäder utgjordes 3 050 av rum för studenter i studentbostadshus jämfört med 3 240 år 1968. Rum för åldringar i ålderdomshem uppgick till 2 700 år 1969 jämfört med 2 930 år 1968.

Antalet under första halvåret 1970 färdigställda lägenheter var praktiskt taget detsamma som under motsvarande del av år 1969. Under andra halvåret 1970 beräknas färdigställandet bli av sådan omfattning att lägenhetstillskottet för hela år 1970 torde komma att uppgå till ca 107 000, dvs. ca 2 000 lägenheter lägre än under år 1969.

Ökningen av påbörjandet från mitten av 1960-talet t. o. m. år 1968 avbröts under år 1969 av en minskning, vilket belyses i följande tablå.

Påbörjade lägenheter

År	Totalt	Därav i småhus	flerfamiljshus	Andel (%) lägenheter i småhus
1965	93 100	27 500	65 600	30
1966	94 100	26 900	67 200	29
1967	99 800	28 300	71 500	28
1968	107 400	30 200	77 100	28
1969	104 300	34 100	70 200	33

Under år 1969 påbörjades drygt 104 000 lägenheter, dvs. ca 3 000 lägenheter mindre än under år 1968. Påbörjandet av småhus ökade under år 1969 med ca 3 900 lägenheter jämfört med år 1968, medan flerfamiljshusen minskade med ca 6 900 lägenheter. Detta innebar en markant ökning av andelen lägenheter i småhus, från 28 % till 33 %.

Riksdagen har för år 1970 uttalat sig för en bostadsbyggnadsplan omfattande 95 000 lägenheter och en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter.

Fr. o. m. år 1970 fastställs och fördelas ramen för beslut om bostadslån i m² våningsyta i stället för i lägenheter. Den fastställda ramen har beräknats utifrån 88 000 lägenheter. Långivningen inom den fördelade m²-ramen kommer emellertid att avse ett större antal lägenheter genom att den genomsnittliga ytan per lägenhet blir mindre än den som legat till grund för beräkningen av ramens storlek. Det faktiska antalet utvunna lägenheter kan beräknas bli drygt 5 % större än antalet i beräkningsunderlaget eller ca 92 500.

Under första halvåret 1970 uppgick igångsättningen av lägenheter i flerfamiljshus till 35 430, vilket är 1 700 lägenheter mer än under motsvarande period år 1969. Antalet påbörjade lägenheter i småhus uppgick under första halvåret 1970 till 13 400. Under motsvarande period år 1969 påbörjades 15 200 lägenheter. Den totala igångsättningen under första halvåret 1970 var praktiskt taget densamma som under första halvåret 1969: 48 900 lägenheter jämfört med 49 000 lägenheter.

Storstadsområdenas andel av färdigställandet har väsentligt ökat sedan år 1965. Påbörjandets fördelning under åren 1968 och 1969 pekar dock på en något lägre andel för dessa områden i färdigställandet under år 1970 jämfört med år 1969. Utvecklingen sedan år 1965 framgår av följande tablå (s. 138).

I samtliga tre storstadsområden ökade under år 1969 antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. Antalet påbörjade lägenheter minskade däremot jämfört med år 1968.

I orter utanför de tre storstadsområdena har mellan åren 1968 och 1969 skett en förskjutning i färdigställandet från kommuner med över 30 000

Storstadsområdenas procentuella andel av färdigställandet

År	%
1965	32
1966	34
1967	34
1968	39
1969	40

invånare till kommuner med mindre än 30 000. Även i fråga om påbörjandet har det under de två åren skett en sådan förskjutning mot ökat byggande i mindre kommuner.

Beträffande fördelningen på lägenhetstyper har i 1969 års färdigställande andelen lägenheter om tre rum och kök i flerfamiljshus minskat i förhållande till 1968 års med ca 2 procentenheter och andelen lägenheter om fyra eller flera rum och kök med ca 3 procentenheter. Tvårumslägenheternas andel har ökat med drygt 3 procentenheter och de minsta lägenhetstypernas med 2 procentenheter. Småhusens lägenhetsfördelning är praktiskt taget densamma år 1969 som år 1968, vilket innebär att den tidigare ökningen av andelen lägenheter med fyra eller flera rum har upphört.

Den förskjutning mot mindre lägenhetstyper i flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån, som började under år 1967, fortsatte under år 1968. Utvecklingen under perioden 1965—1968 framgår av följande tablå som visar lägenheter i flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån, exkl. studentbostäder, fördelade på lägenhetstyper.

År för beslut	Antal lägenheter	Därav i % om			
		1 rok el utan kök	2 rok	3 rok	4 el fl. rok
1965	57 221	17	23	42	18
1966	56 653	17	23	42	18
1967	59 234	17	25	43	15
1968	64 883	18	29	40	13

Den genomsnittliga lägenhetsytan i flerfamiljshus med statliga lån fortsatte att minska under år 1968. Minskningen berodde dels på förskjutningen mot mindre lägenhetskategorier, dels på en minskning av de olika lägenhetstypernas genomsnittliga yta. Utvecklingen framgår av följande sammanställning som visar lägenheter i flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån, exkl. studentbostäder.

År för beslut	Antal rumsenheter per 100 lägenheter	Genomsnittlig lägenhetsyta, m ²				
		Alla lägenheter	1 rok	2 rok	3 rok	4 rok
1965	357	73,6	44,5	64,4	80,7	96,0
1966	356	74,0	44,2	65,2	82,2	98,9
1967	350	73,6	44,2	65,3	82,0	98,8
1968	342	71,6	44,7	64,7	81,2	96,1

För statligt belånade småhus har förskjutningarna mellan olika lägenhetstyper inte varit så markerade och entydiga under de senaste åren. Den genomsnittliga lägenhetsytan i dessa småhus har däremot ökat under senare år. Det gäller framför allt de större lägenhetstyperna, vilket framgår av följande tablå visande lägenhetsytor för småhus med (preliminärt) beslut om bostadslån.

År för beslut	Genomsnittlig lägenhetsyta, m ²					
	Alla lägenheter	Högst 2 rok	3 rok	4 rok	5 rok	6 el fl. rok
Småhus med ett beslut						
1966	110,2	—	89,7	104,3	121,5	128,3
1967	111,6	—	93,9	106,6	122,7	129,3
1968	111,6	—	92,5	106,8	121,0	134,2
Småhus med två beslut						
1966	101,9	53,8	83,6	103,8	116,6	123,6
1967	103,7	53,3	82,0	104,6	118,1	125,3
1968	105,6	54,7	81,5	106,0	119,8	131,6

Andelen färdigställda lägenheter med statligt stöd minskade från 91 % år 1968 till knappt 88 % år 1969. Av följande tablå framgår att denna minskning beror praktiskt taget helt på en väsentlig minskning av andelen småhus med statligt stöd.

År	Andel lägenheter (%) med statligt stöd	
	småhus	flerfamiljshus
1965	88	94
1966	83	91
1967	85	92
1968	83	94
1969	77	93

Av antalet påbörjade lägenheter under år 1969 var andelen lägenheter med statligt stöd 88 %. För småhusen och flerfamiljshusen var

motsvarande tal 78 resp. 93. Den statsstödda andelen var sålunda praktiskt taget densamma som i 1969 års färdigställande.

Den gynnsamma *kostnadsutveckling* som styrelsen kunde redovisa i 1969 års anslagsframställning fortsatte under första halvåret 1969. Efter halvårsskiftet inträdde emellertid en påtaglig förändring. Materialpriserna ökade kraftigt, särskilt under det sista kvartalet. Enligt låneunderlagsgruppens undersökning har en ökning skett också på byggkostnadsidan. Mellan första och andra halvåret 1969 ökade genomsnittlig byggkostnad, inkl. grundläggnings- och grovplaneringskostnader, från 952 kr. per m² lägenhetsyta, vilket praktiskt taget överensstämmer med 1968 års nivå, till 979 kr. per m².

Av årsmedeltalen för 1968 och 1969 framgår emellertid ej denna kostnadsutveckling till fullo. I följande tablå redovisas genomsnittliga ytor och kostnader under perioden 1965—1969 för flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån enligt låneunderlagsgruppens undersökningar. Uppgifterna om byggkostnad inkluderar belopp för grundläggnings- och grovplaneringsarbeten.

År	Genomsnittlig bostadslägenhetsyta, m ²	Byggkostnad, kr. per m ² lägenhetsyta
1965	74,6	887
1966	75,6	938
1967	74,8	923
1968	71,9	946
1969	69,6	966

Såväl genomsnittlig lägenhetsyta som m²-kostnaden ökade kraftigt under 1960-talets början fram t. o. m. år 1966. Därefter har genomsnittsytor successivt reducerats, medan kostnaderna per m² visat en måttlig stegring.

Relationen mellan byggkostnad och pantvärde för byggnad (inkl. grundläggning och grovplanering), den s. k. överkostnaden, har under första halvåret 1969 bibehållits på den gynnsamma nivå som uppnåddes efter pantvärdeshöjningen den 1 januari 1968. För andra halvåret redovisas däremot en viss ökning av överkostnaden.

Beträffande småhus föreligger inga kostnadsuppgifter utöver dem som bostadsstyrelsen redovisade i 1969 års anslagsframställning.

Medelvärdet för hela riket av schablonbeloppen för mark- och exploateringskostnader för flerfamiljshus har under år 1969 ökat med 2 kr./m² våningsyta (vy) till 55 kr./m² vy. Ökningen under året uppgår till 4 % mot 6 % under år 1968. Den dämpning av ökningstakten som kunde konstateras för år 1968 har således fortsatt under år 1969.

Medelvärdet för hela riket av tilläggsbeloppen för grundläggnings- och grovplaneringskostnader för flerfamiljshus var vid ingången av år 1970 29 kr./m² vy, dvs. i det närmaste oförändrat jämfört med föregående årsskifte.

Den markanta stegringen av materialpriserna har fortsatt under första halvåret 1970. Kostnadsökningarna i lägenheter i flerfamiljshus med preliminärt beslut om bostadslån synes dock ligga avsevärt lägre än dessa materialprisökningar. Bostadsstyrelsen har i skrivelser till länsbostadsnämnderna och de kommunala förmedlingsorganen understrukit att med hänsyn till den aktuella utvecklingen skärpt uppmärksamhet måste ägnas åt kostnaderna, och styrelsen har rekommenderat vissa åtgärder i kostnadsbegränsande syfte.

Styrelsen har under de senaste åren utfört *undersökningar rörande hyror m. m. i nybyggda flerfamiljshus med statliga lån*. Undersökningarna har avsett lägenheter färdigställda under de tre första kvartalen 1967 samt under åren 1968 och 1969. Den genomsnittliga hyran per lägenhet om tre rum och kök i 1968 års produktion ökade med 5 % jämfört med hyran för de under de tre första kvartalen 1967 färdigställda lägenheterna. Hyran per m² bostadslägenhetsyta ökade under samma tid med 6 %. Mellan 1968 och 1969 års produktion ökade hyran per lägenhet obetydligt (0,4 %), medan hyran per m² steg med ca 1,5 %. Mellan första och andra halvårens produktion 1969 steg hyran per lägenhet med nära 2 % och hyran per m² med ca 2,5 %. Hyresstegringen var något starkare mellan de båda halvåren 1969 än mellan första och andra halvåret 1968.

I samband med de nyssnämnda hyresundersökningarna har bostadsstyrelsen även kartlagt förekomsten av outhyrda lägenheter i nybyggda flerfamiljshus med statliga lån.

Den högsta andelen outhyrda lägenheter förelåg i produktionen för första halvåret 1968, då mellan 5 och 6 % av samtliga nybyggda lägenheter stod outhyrda tre månader efter färdigställandet. Därefter har andelen outhyrda lägenheter minskat, men först för lägenheter färdigställda under andra halvåret 1969 har 1967 års nivå underskridits. I storstäderna är dock andelen outhyrda lägenheter högre i 1969 års produktion än i 1967 års. Mellan första och andra halvåren 1969 har andelen outhyrda lägenheter minskat i alla redovisade ortsgrupper utom i Stor-Göteborg, där andelen var oförändrad. Av storstadsområdena är det endast Stor-Göteborg som har en nämnvärd andel outhyrda lägenheter i produktionen under andra halvåret 1969.

Fram till och med första halvåret 1969 redovisades en väsentligt högre andel outhyrda lägenheter för de kooperativa företagen än för övriga företagsformer. Mellan de båda halvåren 1969 har emellertid andelen outhyrda lägenheter i de kooperativa företagen minskat väsentligt medan

andelen ökat något för allmännyttiga och enskilda företag, för vilka andelen outhyrda lägenheter ligger på en något högre nivå än den som angivits för de kooperativa företagen.

Bostadsstyrelsen har i anslutning till sin anslagsframställning tagit upp vissa *särskilda lånefrågor*. Styrelsen har, med anledning av uttalanden i 1970 års statsverksproposition om behovet av att förenkla ansökningsförfarandet och ärendebehandlingen och därigenom påskynda utbetalningen av lånen, beslutat om vissa åtgärder. Styrelsen anmäler att den avser att återkomma till sådana åtgärder som förutsätter statsmakternas medgivande.

Styrelsen föreslår vidare vissa ändringar i lokalbelåningen. En av de gällande förutsättningarna för lån är att lokalen skall vara belägen i ett område med statsbelånade bostäder. Styrelsen önskar att denna begränsning modifieras så att det öppnas möjligheter att, om särskilda skäl föreligger, medge lån även i äldre icke statsbelånade områden.

Gällande bestämmelser innebär vidare att belåningsbart är »hus» som till minst hälften innehåller antingen bostäder och/eller belåningsbara lokaler. Styrelsen hemställer att även denna bestämmelse modifieras så att lån skall kunna utgå, ehuru 50 %-regeln överträds, om särskilda skäl föreligger.

De *kommunala bostadsbyggnadsprogrammen* för perioden 1970—1974 utgör kommunernas sjätte program. Totalt redovisas program avseende 500 kommuner. Detta innebär att omkring 65 kommuner, som inte varit obligatoriskt ålagda att upprätta program, ändå redovisat sådana. För 50 kommunblock (utanför storstadsområdena) omfattande totalt 169 kommuner har redovisats blockprogram. För storstadsområdena redovisar resp. kommunala samarbetsorgan liksom tidigare en gemensam behovsbedömning och ett produktionsprogram grundat på de enskilda kommunernas redovisning av det möjliga byggandet.

För Stor-Stockholm och Stor-Göteborg har de kommunala samarbetsorganen i likhet med tidigare år reducerat kommunernas uppgifter och redovisat ett totalprogram för resp. område på en lägre nivå än den som kommunernas tillsammansantagna program visar. Länsbostadsnämnden i Malmöhus län har på motsvarande sätt i samråd med det kommunala samarbetsorganet angivit en lägre programnivå för Stor-Malmö.

Totalt omfattar kommunernas program för perioden 1970—1974 580 000 lägenheter jämfört med 563 000 för perioden 1969—1973, i genomsnitt per år 116 000 resp. 113 000 lägenheter. Ökningen av programnivån hänför sig helt till gruppen övriga programkommuner.

I följande sammanställning redovisas påbörjandet enligt kommunernas program (storstadsområdenas reducerade program) i antal lägenheter.

Andelen småhus är 33 % för programperioden 1970—1974 jämfört

	1970	1971	1972	1973	1974	1970—74
Stor-Stockholm	23 000	23 000	24 000	25 000	25 000	120 000
Stor-Göteborg	11 000	11 000	11 000	11 000	11 000	55 000
Stor-Malmö	9 000	9 000	9 000	9 000	9 000	45 000
Summa storstadsområden	43 000	43 000	44 000	45 000	45 000	220 000
Samtliga programkommuner	117 700	117 600	115 000	115 700	113 800	579 800

med 32 % för programperioden 1969—1973. En ökning av småhusandelen mot slutet av perioden är mer markerad för perioden 1970—1974 än för perioden 1969—1973. Detta kan tyda på att andelen småhus sakta kommer att öka.

Uppgifter om lägenhetsstorlekar finns för 560 800 lägenheter av de ca 609 000 som programmen omfattar. Bortfallet av uppgifter är alltså 8 %. För hela programperioden och samtliga uppgiftslämnande kommuner planeras i flerfamiljshusen 17 % av lägenheterna omfatta högst ett rum och kök, 33 % utgöras av tvårumslägenheter, 39 % av trerumslägenheter och 11 % av större lägenheter. Jämförelser med tidigare programomgångar försvåras av varierande bortfall i uppgifterna men det finns inte några markerade skillnader i den planerade lägenhetsfördelningen mellan de två programomgångarna.

Lägenhetsfördelningen för småhusen för perioden 1970—1974 visar att dessa till 96 % omfattar minst fyra rum och kök. För programomgången 1969—1973 var motsvarande andel 94 %.

För 88 % av alla lägenheter har uppgift lämnats om våningsyta. För hela perioden är medelvåningsytan för flerfamiljshus 81,5 m² och för småhus 123,6 m². För flerfamiljshus ökar medelvåningsytan från det första programåret till det sista programåret. För småhusen är tendensen den motsatta. För flerfamiljshuslägenheterna beror detta till viss del på att fördelningen på lägenhetsstorlekar under programperioden förskjuts mot större lägenheter. Fördelningen på lägenhetsstorlekar för småhus förskjuts under programperioden något mot större lägenheter medan medelvåningsytan blir allt mindre.

Det planerade byggandet har vid bearbetningen fördelats på tre markägarkategorier. För hela programperioden ligger 71 % av lägenheterna på kommunmark, 16 % på byggherremark och 10 % på övrig mark. Andelen lägenheter på kommunmark är i 1970 års programomgång 2 % större än i närmast föregående års. Gruppen kommuner utanför storstadsområdena med 20 000—50 000 invånare har den största andelen lägenheter på kommunmark medan Stor-Stockholm och Stor-Göteborg har den lägsta redovisade andelen. Byggherrarnas markförvärvsaktivitet är att döma av markägaruppgifterna påfallande i Stor-Malmö och övriga kommuner med mer än 50 000 invånare, där en femte-

del eller mer av de i programmen redovisade lägenheterna ligger på sådan mark.

Länsbostadsnämnderna har bedömt bostadsbyggnadsbehovet i kommunblocken för programperioden 1970—1974. Bedömningen har skett för hela kommunblock och omfattar således även behovet i icke programkommuner. Länsbostadsnämndernas bedömning kan sålunda ej jämföras med uppgifter från enbart programkommunerna. Bedömningarna av bostadsbyggandets (påbörjandets) omfattning mätt i antalet lägenheter har för samtliga kommuner för vart och ett av åren 1970—1974 givit följande resultat.

	1970	1971	1972	1973	1974	1970—74
Storstadsområdena	43 000	43 000	44 000	45 000	45 000	220 000
Landet i övrigt	70 000	69 700	68 900	68 100	68 200	344 900
Totalt	113 000	112 700	112 900	113 100	113 200	564 900

Länsbostadsnämndernas bedömning ligger på en jämn nivå över hela programperioden. Jämförelser med programkommunernas egna uppgifter försvåras av att nämndernas bedömningar i vissa län ej finns uppdelade på programkommuner resp. icke programkommuner. Sådan uppdelning finns endast för 15 län. I dessa län har nämnderna reducerat programkommunernas uppgifter med i genomsnitt ca 6 %. Motsvarande reduktion för samtliga programkommuner i programomgången 1969—1973 uppgick till ca 7 %.

I fråga om *bostadsbyggnadsbehovet på längre sikt* anför bostadsstyrelsen.

I skrivelse till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet den 21 april 1970 överlämnade bostadsstyrelsen en utredning om bostadsbyggnadsbehovet under i första hand 1970-talet. Utredningen har närmast aktualiserats av 1970 års långtidsutrednings behov av underlag för bedömning av bostadsinvesteringar och bostadskonsumtion men avser givetvis också att ge underlag för bedömning av rent bostadspolitiska frågor. De närmast föregående uppskattningarna av likartad karaktär gjordes av bostadsbyggnadsutredningen och redovisades i betänkandet Höjd bostadsstandard (SOU 1965: 32).

Summan av ökningen av lägenhetsantalet och ersättningsproduktionen ger ett nybyggnadsbehov av drygt 100 000 lägenheter i genomsnitt per år. I detta antal har emellertid inte inräknats rum i ålderdomshem och bostäder för studerande m. fl. Denna form av bostadsbyggande har omfattat omkring 7 000 lägenheter per år. I befolkningsprojektionen har vidare antagits en nettoimmigration av endast 10 000 personer årligen, vilket hittills visat sig vara en underskattning. Den erforderliga nyproduktionen för dessa behov uppskattas till i runt tal 10 000 lägen-

heter om året. Nybyggnadsbehovet under 1970-talet, uttryckt i lägenheter enligt bostadsbyggnadsstatistikens definition, uppskattas således till i runt tal 110 000 lägenheter i genomsnitt per år.

Uppskattningar av bostadsbeståndets och nyproduktionens fördelning på lägenheter av olika storlek har utförts. Enligt två alternativa antaganden om utrymmesstandarden skulle det relativa antalet lägenheter om högst 1 rum och kök behöva minskas starkt i beståndet, från 23 % år 1965 till 10—15 % år 1980. Andelen tvårumslägenheter skulle minska i mindre grad och lägenheter om minst tre rum och kök behöva öka från 48 % år 1965 till 60—66 % år 1980.

Kalkylerna i fråga om nyproduktionens sammansättning, som baseras på vissa antaganden även om avgångna och ombyggda lägenheter, tyder enligt det högsta antagandet om utrymmesstandard på att den genomsnittliga lägenhetsstorleken skulle behöva öka något jämfört med åren 1966—1969, då den var 4,1 rumsheter per lägenhet exkl. specialbostäder. Andelen lägenheter om högst ett rum och kök borde, jämfört med samma period, minskas från 13 till omkring 6 %, till förmån för lägenheter med minst tre rum och kök. Enligt det lägre alternativet för utrymmesstandarden, som innebär att trångboddheten inte kan avvecklas till år 1980, erhålles en förskjutning i motsatt riktning av genomsnittlig lägenhetsstorlek och lägenhetsfördelning i nyproduktionen.

I fråga om *bostadsbyggnadsplaner för åren 1971—1975* anför styrelsen i sammandrag följande. Enligt den nyss refererade utredningen om bostadsbyggnadsbehovet uppskattas nybyggnadsbehovet under 1970-talet till i runt tal 110 000 lägenheter per år.

Framställningarna från kommuner och länsbostadsnämnder om vidgade ramar kunde endast i mycket begränsad utsträckning tillgodoses genom ökningen i maj 1970 av ramen för beslut om bostadslån under år 1970. Hos länsarbetsnämnderna ineligger vidare ett mycket stort antal ansökningar om igångsättningstillstånd för bostadsbyggande utan statligt stöd. Tillhoppa representerar hittills fördelade ramar och önskemålen om byggande därutöver en nivå överstigande den som bostadsstyrelsen beräknat för nybyggnadsbehovet i förra årets anslagsframställning. Bakom dessa önskemål om ökat byggande ligger den kraftiga expansionen inom näringslivet samt inom vård- och utbildningssektorerna.

Kommunernas bostadsbyggnadsprogram för perioden 1970—1974 samt länsbostadsnämndernas bedömningar av dessa och av det erforderliga byggandet i icke-programkommuner slutar på ett genomsnittligt årligt påbörjande av 113 000 lägenheter. Till det redovisade antalet lägenheter kommer vissa specialbostäder, t. ex. ålderdomshem, vilka inte fullständigt torde ingå i programmen. Den totala produktionsnivån i här angiven mening torde därför böra uppräknas till ca 115 000 lägenheter per år.

Den för år 1970 i m² våningsyta fastställda ramen för beslut om bostadslån ger ett större utfall i antal lägenheter än det i beräkningsunderlaget ingående antalet, vilket svarar mot den innebörd lägenhetsbegreppet har i bostadsbyggnadsplanen. Utfallet under ett eller ett par år får dock inte påverka bedömningen av bostadsbyggnadsplanens omfattning. Utfallet i förhållande till beräkningsunderlaget kan sålunda på kort sikt variera, överskottet kan bli mindre eller förbytas i underskott. För år 1971 torde t. ex. utfallet bli mindre gynnsamt då ramen beräknas utifrån en något mindre genomsnittsyta än under år 1970.

Det vid 1969 års riksdag fastställda nya systemet för bostadsbyggnadsplanens konstruktion — med bl. a. femårigt perspektiv och viss ortsvis begränsning under slutet av perioden — har ännu inte kommit i full tillämpning. Det är sålunda för tidigt att redovisa några erfarenheter av detta system. Även för åren 1971—1975 bör sålunda planen fastställas i huvudsak i anslutning till vad som nu gäller för åren 1970—1974.

För att bostadsbyggandet på längre sikt skall få en omfattning svarande mot aktuell behovsbedömning, bör planen byggas upp kring ett lägenhetsantal som svarar mot denna bedömning, dvs. 110 000 lägenheter. I enlighet med de principer som drogs upp i förra årets statsverksproposition skall ett garanterat program något under denna nivå och en projektreserv som ger utrymme för ett bostadsbyggande över densamma fastställas.

Med hänvisning till det anförda föreslår bostadsstyrelsen att bostadsbyggnadsplanen för åren 1971—1975 fastställs enligt följande. En plan avseende den nivå som angetts nyss föreslås först fr. o. m. år 1972.

För år 1971 bör det garanterade programmet uppgå till 100 000 lägenheter och projektreserven till 10 000. Ramen för beslut om bostadslån inom det garanterade programmet beräknas med utgångspunkt i 92 000 lägenheter.

För år 1972 bör det garanterade programmet uppgå till 105 000 lägenheter och projektreserven till 10 000. Ramen för beslut om bostadslån beräknas med utgångspunkt i 96 000 lägenheter.

Projektreserven för de två åren bör avse företag såväl med som utan statligt stöd.

För återstoden av den femåriga perioden, dvs. åren 1973—1975, bör planen liksom f. n. begränsas till orter och regioner med klart expansivt näringsliv och avse endast det statsbelånade byggandet.

Vid fördelningen år 1969 av de garanterade programmen för åren 1971—1973 kunde många i och för sig expansiva kommuner inte få tilldelning från dessa program. Programmens storlek i förhållande till den sannolika totala nivån för bostadsbyggandet ledde till en begränsning av antalet kommuner så att kommunerna skulle kunna få en så stor tilldelning att den utgjorde ett realistiskt planeringsunderlag. Statsutskot-

tet har vid 1970 års riksdag (SU 50, s. 11) uttalat att kravet på stabila produktionsbetingelser kan i vad avser konkreta projekt anses dokumenterat för planperiodens tredje år även i vissa orter som inte kom i fråga vid fördelningen. I anslutning till detta av riksdagen godtagna uttalande har Kungl. Maj:t föreskrivit att projektreserven för den nu gällande bostadsbyggnadsplanens tredje år — 1972 — får tas i anspråk för vidgning av den garanterade låncramen för samma år och fördelning på orter som primärt inte kan inrymmas i denna ram. För att inte de ursprungliga expansiva kommunernas ramtilldelning skall beskärmas måste projektreserven för år 3 av denna anledning ökas.

Beträffande först de garanterade programmen bör dessa ökas i proportion till den förordade ökningen av den totala produktionsnivån, dvs. från 100 000 till 110 000 lägenheter. Detta innebär att programmet för år 1973 bör fastställas till 66 000 och programmen för vart och ett av åren 1974 och 1975 till 55 000 lägenheter. Projektreserven för år 1973 bör ökas i samma grad och även därutöver med hänsyn till den nys angivna möjligheten att med utnyttjande av projektreserven vidga det garanterade programmet. I avvaktan på närmare erfarenheter avseende år 1972 föreslår styrelsen att projektreserven fastställs till 16 000 lägenheter för år 1973.

Bostadsstyrelsens förslag sammanfattas i följande tablå.

År	Bostadsbyggnadsplan		Antal lägenheter	
	Garanterat program		Projektreserv	Sannolik total nivå för den faktiska igångsättningen
	Totalt	Därav med statligt stöd		
1971	100 000	92 000	10 000	105 000
1972	105 000	96 000	10 000	110 000
1973	66 000	66 000	16 000	110 000
1974	55 000	55 000		110 000
1975	55 000	55 000		110 000

Planeringsramen för förhandsbesked om bostadslån bör enligt styrelsen fastställas till oförändrat 10 000 lägenheter per år.

Medelsramen för beslut om bostadslån till nybyggnad under år 1971 har beräknats under antagande av att långivningen till 28 % avser lägenheter i småhus. Lånebeloppet per lägenhet har antagits till 19 000 kr. för flerfamiljshus resp. 23 000 kr. för småhus. Beloppet för flerfamiljshus är 1 500 kr. högre än för år 1970.

Medelsramen för år 1971 beräknas endast för det garanterade program på 92 000 lägenheter med statligt stöd som bostadsstyrelsen föreslår.

Under angivna förutsättningar kan medelsramen för beslut om bo-

stadslån till nybyggnad under kalenderåret 1971 beräknas till följande belopp.

Bostadslån till nya flerfamiljshus (66 250 lgh × 19 000 kr.)	1 259 000 000
Bostadslån till nya småhus (25 750 lgh × 23 000 kr.)	592 000 000
Totalt (avrundat)	1 850 000 000

Länsbostadsnämnderna har beräknat att beslut om bostadslån till ombyggnad samt förbättring av flerfamiljshus kommer att meddelas för ca 80 och 85 milj. kr. under åren 1970 resp. 1971. Nämnderna räknar vidare med att meddela beslut om räntebärande förbättringslån till ett belopp av ca 50 milj. kr. under vart och ett av dessa år.

Bostadsstyrelsen anser att utrymme bör finnas för en utvidgning av ombyggnads- och förbättringslåneverksamheten utöver vad nämnderna har beräknat. Ramen för beslut om bostadslån till ombyggnader och räntebärande förbättringslån bör därför för år 1972 fastställas till samma storlek som redan beslutats för år 1971, dvs. 170 milj. kr.

Anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknar styrelsen under följande förutsättningar. Utbetalning av lån till nybyggnad har av länsbostadsnämnderna uppskattats till 1 400 milj. kr. för flerfamiljshus och 620 milj. kr. för småhus, motsvarande 73 850 resp. 27 000 lägenheter. Detta innebär i genomsnitt per lägenhet 19 000 resp. 23 000 kr. För utbetalning av bostadslån till ombyggnader och räntebärande förbättringslån beräknas ett belopp av 170 milj. kr. och för utbetalning av tomträttslån 160 milj. kr.

Skuldökningen på utbetalade paritetslån har beräknats till ca 365 milj. kr. Räntelån beräknas komma att utbetalas med ett belopp av 720 milj. kr. In- och utbetalningen av förskott antas balansera. Amorteringar och inlösen av lån väntas tillföra fonden 595 milj. kr.

Den totala anslagsbelastningen kan sålunda beräknas till $(1\,400 + 620 + 170 + 160 + 365 + 720 - 595)$ 2 840 milj. kr.

Då det vid budgetårets början inte beräknas komma att finnas någon behållning på anslaget, skulle anslaget för budgetåret 1971/72 behövas tas upp med ett belopp av 2 840 milj. kr. Anslagsbelastningen under budgetåret 1970/71 beräknas till 2 595 milj. kr. Vid ingången av budgetåret fanns en behållning på anslaget av 25 milj. kr. För budgetåret har anvisats ett anslag på 1 650 milj. kr., vilket innebär att ett anslag på tilläggsstat på 920 milj. kr. behöver anvisas för budgetåret 1970/71.

Ungdomsbostadsutredningen

Nuvarande förhållanden och utvecklingstendenser

Som bakgrund till sina förslag redovisar utredningen vissa uppgifter om ungdomens nuvarande bostadsförhållanden och framtida bostads-

behov m. m.

Bostadsmarknaden och ungdomen. En jämförelse mellan *nyproduktionens* storlekssammansättning olika år visar att antalet rum per lägenhet har ökat. Framför allt har tvårumslägenheterna minskat medan de större lägenhetstyperna ökat ytterligare. De små bostäderna, dvs. lägenheter om 1 rum och kök eller mindre, har under årens lopp hållit en oförändrad andel av nyproduktionen.

I det *totala bostadsbeståndet* har under perioden 1945—1965 andelen smålägenheter, definierade som två rum och kök eller mindre, minskat från 69 till 51 %, andelen trerumslägenheter ökat från 16 till 25 % samtidigt som andelen lägenheter om fyra rum eller fler ökat från 15 till 23 %.

Enbart under perioden 1960—1965 har enpersonshushållen ökat med 19 % och tvåpersonshushållen med 10 %. Nämnade hushåll beräknas fortsätta att öka kraftigt, vilket för med sig ett stigande behov av mindre bostäder. Andelen små bostäder i flerfamiljshus uppgår i dag till ca en fjärdedel.

Det råder fortfarande stor skillnad mellan *gifta* och *ogifta* när det gäller eget bostadsinnehav, beroende bl. a. på att de gifta inom de olika åldersklasserna är något äldre och därigenom vanligtvis har något högre inkomster. Till största delen antas skillnaden dock bero på normer hos samhället och den enskilde samt på rådande bostadsförmedlingsprinciper.

Ungdomar som gifter sig tidigt kan ofta flytta direkt från föräldrahemmet till en egen bostad. Annorlunda är förhållandet för ogift ungdom. Dessa ungdomar hamnar vanligtvis i inneboenderum. En försiktig uppskattning pekar enligt utredningen på att det totala antalet inneboende uppgår till 85 000.

I åldersgruppen 16—24 år bor huvuddelen av ungdomarna kvar i föräldrahemmet. Så är även fallet för mer än hälften av de ogifta männen i åldern 25—29 år. Kvinnorna flyttar vanligtvis hemifrån tidigare än männen, vilket bl. a. hänger samman med högre giftermålsfrekvens vid unga år.

Hushållsbildningen bland ogifta ungdomar beror i stor utsträckning på näringslivets strukturomvandling och på urbaniseringen. Så exempelvis hade år 1965 43 % av de ogifta kvinnorna i åldern 25—29 år eget hushåll i tätorter mot endast 5 % i glesbygdsområden. Den allt starkare urbaniseringen väntas medföra ökad hushållsbildning bland ogifta ungdomar. Man kan dock räkna med att ungdomar som inte för sitt arbete eller för studier måste byta vistelseort även framdeles kommer att bo kvar i föräldrahemmet tills de gifter sig och bildar eget hushåll.

I fråga om *bostädernas kvalitet* är de ogifta ungdomarnas bostäder klart sämre än de giftas med undantag för de yngsta gifta upp till 19 år, vilka har ännu lägre boendestandard än ogifta i samma ålder med eget hushåll.

Enligt utredningen bör tillgången till eget rum betraktas som *skälig bostadsstandard* för ungdomar i och över tonåren. Av undersökningar som låginkomstutredningen genomförde år 1968 framgick att i åldrarna 16—30 år mellan 22 och 27 % saknade eget rum och endast en åttondel av samtliga studerande hade tillgång till ostört rum.

Utredningen anför att *principerna vid tilldelning av bostäder* är av stor betydelse vid bedömningen av bostadsmarknadens funktionssätt. Eftersom bostadsförmedlingsverksamheten inte hör till den specialreglerade kommunala kompetensen varierar principerna för förmedling från kommun till kommun. Enligt bostadsförmedlingsutredningens betänkande (SOU 1967: 1) är de vanligaste principerna för tilldelning av bostäder tidsturordning efter anmälningsdatum, reservationer för vissa efterfrågekategorier samt lägsta anmälningsålder. I vissa kommuner råder vidare mantalsskrivningstvång för anmälan till förmedling.

Specialbostäder för ungdomar m. fl. Ungdomsbostadsutredningen framhåller att endast en mindre del av nyproduktionen och det totala bostadsbeståndet utgörs av speciella bostadsformer, som exempelvis studentbostäder, ungdomshotell och ålderdomshem. Kännetecknande för den svenska bostadspolitiken har varit att man försökt undvika speciallösningar för skilda kategorier på bostadsmarknaden och i stället eftersträvat generella lösningar. Emellertid har man för att lösa vissa gruppers akuta bostadsproblem tvingats vidta specialåtgärder. Bland nackdelarna med den kategorisering som har blivit följden av dessa åtgärder nämner utredningen att såväl rörligheten på bostadsmarknaden som den enskildes valfrihet minskar.

Vid sin inventering av bostadsmarknadens specialbostäder för ungdom har utredningen — med hänsyn till bl. a. de speciella lånevillkor som enligt bostadslånekungörelsen reglerar långivningen — lagt huvudvikten vid studentbostäderna.

Antalet *studentbostäder* uppgår i dag till ca 28 000 studentbostadsrum samt drygt 5 000 familjelägenheter. Att staten har engagerats för att stödja studentbostadsbyggandet betingas av dels studentbostadsföretagens svaga ekonomiska ställning, dels bostadsbristen på studieorterna. Fr. o. m. år 1968 har samtliga studiemedelsberättigade studerande rätt att, i mån av tillgång, få studentbostad.

Enligt lånebestämmelserna skall studentbostadsföretagen arbeta utan enskilt vinstintresse samt i styrelsen ha minst en styrelseledamot utsedd av kommunen och minst en utsedd av kårortsorganet.

Med studentbostadsföretag avses i detta sammanhang bolag, förening eller stiftelse som har till huvudsaklig uppgift att äga studentbostadshus och som ej är allmännyttigt bostadsföretag.

Om företaget inte är en studentsammanslutning, dvs. studentkår, studentnation eller av dessa bildad organisation, utses styrelsens ledamöter, med undantag av den eller de kommunala representanterna, av den

studentsammanslutning för vars räkning bostäderna uppförs.

Studentsammanslutningen har i normalfallet behållit majoriteten i styrelsen och överlåtit 1—3 mandat till kommunen.

Om de allmänna förutsättningarna är uppfyllda utgår lån till studentbostadsföretag med 30 % av låneunderlaget. Lån kan fördjupas med 25 % av låneunderlaget mot högst 10 % i övriga flerfamiljshus. Det är emellertid relativt ovanligt att studentbostadsföretagen behöver utnyttja denna fördjupningsmöjlighet. Vidare kan pantvärdet bestämmas att motsvara den godkända produktionskostnaden. För lån till s. k. insprängda studentbostäder gäller samma villkor som för vanliga bostäder i flerfamiljshus. Lån till studentbostadsföretag kan utgå även för anskaffning och förnyelse av inventarier.

Studentbostäderna är vanligtvis förlagda till kategorihus men de kan också vara inplacerade i vanlig flerfamiljshusbebyggelse, s. k. insprängda lägenheter. I fråga om matlagningsmöjligheterna dominerar gruppkökslösningen för de ensamstående studerandena. Endast i begränsad omfattning förekommer egen kokmöjlighet. Hygienstandarden i nyproduktionen är hög. Varje rum utrustas med toalett, tvättställ, dusch eller badkar. Gemensamhetsutrymmena brukar, förutom de nämnda gruppköken, omfatta bastu, tvättstuga, bordtennisrum, TV-rum, fotolaboratorium samt motionsrum.

Totalt finns f. n. i landet mark reserverad eller i andra former utlovad för ca 23 000 rumsenheter. Under förutsättning att denna produktion kommer till stånd beräknar utredningen antalet rumsenheter i mitten av 1970-talet till ca 83 000.

I fråga om *övriga specialbostäder* framhåller utredningen att i samband med utbildningsväsendets expansion en del skolformer har fått mycket stora upptagningsområden. Detta är särskilt fallet med yrkesskolorna. För att tillgodose elevernas bostadsbehov har inackordering ordnats i *elevhem*. Antalet platser i sådana hem uppskattas till f. n. 14 000, varav huvuddelen avser yrkesskolhemmen. Skolöverstyrelsen räknar med att nybyggnadsbehovet fram till mitten av 1970-talet uppgår till sammanlagt 5 000 platser.

Servicen i elevhemmen omfattar helinackordering. Rummen skall i princip endast användas för läxläsning och vila. Vid hemmen finns en föreståndare samt i vissa fall även en fritidskonsulent.

En mångfald former av huvudmannaskap förekommer för de olika skolformerna. Såväl primär- som sekundärkommuner är engagerade som huvudmän, dock utan att skyldighet enligt lag föreligger.

Statsbidrag kan utgå för både anordnande, drift och inredning av elevhem.

De övriga bostäder för ungdom m. fl. som utredningen redovisar är vissa specialbostäder för främst skolungdom, industri- och offentligt anställda, ungdomshotell och inneboenderum. Omfattningen av befintliga ungdomsbostäder m. m. framgår av följande tabell.

Befintliga, producerade och planerade ungdomsbostäder m. m.

	Befintliga (delvis skat- tade uppgifter)	Årstillskott	Aktuell nyproduktion
1. A Inneboende 16—29 år mantalsskrivna	minst 60 000 ¹	..	—
1. B Skolinackorderade (+ studiemedels- berättigade)	ca 25 000	..	—
1. C Uthyrningsrum (omfattning ej utnyttjande)	ca 20 000	1 888 (-69)	ca 2 000
2. Studentbostäder	27 660 enkelrum 5 099 familjg	3 236 (-68)	4 332 (prel. lånebeslut -70)
3. Elevhem	ca 14 000	ca 500	5 000 (7 år)
4. Ungdomshotell (inkl. diverse former av ung- domshem m. m.)	ca 1 500	ca 100	ca 2 000
5. Kollektiva industri- bostäder (alla åldrar)	6 800	ca 150	..
6. Arbetsmarknadsverkets förlägningsbyggnader	ca 10 400	ca 400	600 (69/70)
7. Offentliga tjänstebostäder (statens, kommunernas, främst landstingens vård- personalbostäder) små- bostäder	(ca 50 000 centralt och lokalt förvaltade, ingen fullständig statistik tillgänglig)		

¹ Angiven siffra grundar sig på mycket osäker officiell statistik. Det reella antalet inneboende torde vara avsevärt högre.

Vidare redogör utredningen för resultaten från vissa undersökningar som visar bl. a. att yngre personer upp till ca 25-årsåldern gärna bor i ungdomsbostäder men att de i samband med giftermål eller stadigvarande arbete slutar att identifiera sig med ungdomsgrupperna och därför föredrar vanlig flerfamiljshusbebyggelse.

Ungdomens bostadsbehov, bakgrundsfaktorer och framtidsrender. Enligt en prognos utarbetad av statistiska centralbyrån kommer befolkningen i den hushållsbildande åldern 20—29 år att minska starkt i antal mellan åren 1970 och 1980 för att därefter öka, dock utan att uppnå 1970 års nivå. Ungdomsbostadsutredningen tror emellertid för sin del att denna minskning inte kommer att bli så kraftig beroende på en förväntad, relativt omfattande nettoimmigration av framför allt personer under 30 år.

Utredningen erinrar om att svenskt näringsliv under senare år har kännetecknats av en allt starkare mekanisering och koncentration till större enheter inom framför allt industrin samtidigt som servicenäringarna har utvecklats mycket snabbt. Denna utveckling har givetvis påverkat migrationen och väntas även framdeles göra detta, vilket för

med sig att en allt större del av den svenska befolkningen kommer att bo i storstadsregioner. Förutom nämnda strukturomvandling spelar även åldern och utbildningsnivån en viktig roll för flyttningarna. Med hänsyn till sistnämnda faktor antar utredningen att flyttningarna relativt sett kommer att öka i framtiden i takt med den höjda utbildningsnivån.

Vid mitten av 1960-talet flyttade drygt 1/2 milj. människor årligen. Huvuddelen av de flyttande utgjordes av ungdomar. Före 25 års ålder dominerade kvinnorna, bl. a. av arbetsmarknadsskäl och på grund av lägre giftermålsålder, och efter 25 år männen. För båda könen var flyttningstalen låga efter 35 år.

Under hela efterkrigstiden har en omfattande invandring skett till Sverige, påpekar utredningen. Invandrarna kännetecknas av stor rörlighet. Inte mindre än 35—40 % återvänder till hemlandet efter en tids vistelse i Sverige. Invandrarna skiljer sig åldersmässigt markant från totalbefolkningen genom den starka dominansen av yngre personer.

Invandrarna söker sig vanligtvis till de expansiva regionerna i landet. För att underlätta deras assimilering bör enligt utredningen en boendemiljö skapas som underlättar kontakten med svenskspråkiga.

Gjorda undersökningar visar att invandrarkolonier håller på att bildas i storstadsregionerna, framför allt koncentrerade till innerstadsdelar med saneringsbebyggelse. Vidare har framgått att invandrarna oftast är mera trångbodda än svenskar som har inflyttat till samma ort.

De gymnasiala skolformerna har expanderat kraftigt under 1960-talet. Redan vid mitten av 1970-talet beräknas emellertid en mättnad av utbyggnadsbehovet ha nåtts. Alla som så önskar skall då beredas möjlighet att gå i gymnasieskolan. På vuxenundervisningens område väntas en fortsatt hög utbyggnadstakt.

I och med att gymnasieexpansionen kommer att dämpas under 1970-talet räknar utredningen med att även antalet s. k. direktintagna elever vid universiteten kommer att anpassas till denna utveckling. Däremot pekar flera faktorer på att tillströmningen kommer att öka väsentligt av studerande, som fyllt 25 år och har minst fem års yrkeserfarenhet.

Det ökade tillskottet av vuxenstuderande kommer att inverka på efterfrågan på studerandebostäder. Med all sannolikhet kommer dessa studerande att ha starka krav på ett individuellt boende samt troligtvis även på en hög bostadsstandard.

Den prognos som gjorts beträffande hushållsbildningen fram till år 1980 visar enligt utredningen på att antalet hushåll med unga gifta och pensionärshushåll kommer att öka kraftigt, medan däremot hushållen med medelålders personer beräknas minska i antal. För åldrarna under 30 år väntas ökningen bli mycket stark.

Antalet hushåll med de yngsta gifta, där mannen är högst 24 år, förutses bli konstant. Den närmast äldre gruppen, 25—29 år, beräknas däremot öka i antal, i varje fall fram till år 1975.

Ungefär 60 % av hushållen år 1980 antas bestå av högst två personer och mindre än en tiondel av minst fem personer.

Under perioden 1966—1980 förväntas antalet enpersons- och tvåpersonshushåll komma att öka med mer än 300 000 vardera, medan antalet hushåll med minst tre boende antas förändras obetydligt. Antalet småhushåll antas öka mest i åldrarna över 45 år och ökningen beräknas till inte mindre än drygt 400 000.

Enligt uppgifter från bostadsstyrelsen förutses en kraftig avgång av lägenheter på grund av strukturomvandlingen inte endast i glesbygder utan även i många mindre tätorter. Samtidigt emotses ett starkt utbyggnadsbehov i storstadsregioner och övriga expansiva regioner.

Utredningen finner att ungdomarnas möjligheter att skaffa bostäder är klart sämre än för äldre grupper i samhället. Detta beror dels på att färre ungdomar är heltidsarbetande och dels på att ungdomarna befinner sig i början av en yrkeskarriär, vilket gör att de i stor utsträckning kan sägas utgöra en låginkomstgrupp.

Enligt låginkomstutredningen hade 40 % av de ogifta i åldersgruppen 20—24 år en inkomst om högst 10 000 kr. Inkomsterna bland männen var mer spridda än bland kvinnorna. Även hushåll med gifta, där mannen var högst 24 år, hade låga inkomster. 26 % av hushållen hade en årsinkomst på högst 15 000 kr. och för 19 % av hushållen varierade årsinkomsten mellan 15 000 och 20 000 kr.

Av de nyproducerade lägenheterna i stora och medelstora kommuner fördelas en mycket stor del genom bostadsförmedlingarna. Eftersom bostadsbrist råder, spelar bostadsförmedlingarnas prioriteringsprinciper viss roll när det gäller att styra olika gruppers bostadsinnehav. För att undersöka i vilken utsträckning icke gifta ungdomar utan lägenhet, som avsåg att bilda enpersonshushåll, kom i fråga för tilldelning av lägenheter har utredningen genomfört en enkätundersökning. I enkäten ombads förmedlingarna att ange antalet förmedlade bostäder till ungdomar födda tidigast år 1944, lägenhetsstorlek, ungdomsköns storlek m. m.

Enkäten sändes ut till bostadsförmedlingarna i de tre storstadsregionerna samt övriga kommuner med minst 20 000 invånare. Av resultaten framgick att en stor del av ungdomskön, ca 41 000 av ca 56 000 ungdomar, var anmäld vid Stor-Stockholmsförmedlingen, att de förvärvsarbetande utgjorde majoriteten av de sökande och att hemmaboende var betydligt vanligare än bostad i hyresrum. Av de tilldelade lägenheterna var 90 % fullt moderna men vanligtvis mindre än vad de sökande önskade. Vidare framgick att tilldelningsprinciperna varierade starkt mellan kommunerna och att en stor del av ungdomarnas bostäder, främst de halveller omoderna, erhöles på annat sätt än genom bostadsförmedlingen. Endast en blygsam del av de sökande fick under år 1968 sitt bostadsbehov tillgodosett genom förmedlingen. Ungdomarna var missgynnade

jämfört med andra grupper. I Stockholm var ungdomarna nästan helt utestängda från bostadsdistributionen. Vad bostadsförmedlingarna i första hand tillgodosåg var sociala förtursfall. Ett tydligt samband kunde utläsas mellan ungdomarnas bostadssituation och ortens storlek.

Utredningen framhåller sammanfattningsvis att den boendeform som fortfarande dominerar bland ogift ungdom såväl i tätorter som på landsbygden är hemmaboende hos föräldrarna. Flertalet ungdomar bor kvar i föräldrahemmet tills de gifter sig och bildar eget familjehushåll.

I fråga om attityder till bostadsintegration refererar utredningen till resultaten från ett par sociologiska undersökningar som visar bl. a. att majoriteten av ungdomen är positivt inställd till integration mellan förvärvsarbetande och studerande ungdom.

Av andra undersökningar som behandlar de inneboendes bostadssituation framgår enligt vad utredningen anför bl. a. att de bostäder som erbjuds nyinflyttad, ogift ungdom är synnerligen olika i fråga om standard, hyreskostnad m. m. Bostäderna motsvarar sällan ungdomarnas bostadsvanor och skäliga önskemål. En stor del av de inneboende saknar tillgång till bad eller dusch. Även matlagningsmöjligheter saknas eller är starkt begränsade.

Vidare har i ett antal bostadsundersökningar framkommit att någon större skillnad mellan förvärvsarbetande och studerande ungdomars anspråk på rummens storlek, utformning och standard inte föreligger. Sålunda önskar flertalet ungdomar matlagningsmöjligheter i anslutning till det egna rummet, en egen hygienutrustning samt goda förvaringsmöjligheter. Beträffande komplementlokalerna prioriteras tvättstuga, TV-rum och motionshall.

Statens institut för byggnadsforskning har i samråd med ungdomsbostadsutredningen utarbetat och kostnadsstuderat ett *projekteringsunderlag för servicebostäder*. Något ställningstagande till materialet har inte skett från utredningens sida. Däremot har utredningen ansett det angeläget att i betänkandet redovisa materialet till ledning för i främsta hand byggherrar och projektörer.

Utredningens förslag

Utredningen har formulerat följande mål för sitt arbete:

- att skapa ökade möjligheter till individuellt boende för ungdomar m. fl. småhushåll,*
- att skapa tillgång till god bostadsstandard, service och gemenskap,*
- att underlätta rörlighet inom och till bostadsmarknaden, särskilt på expanderande orter,*
- att erbjuda bostäder till självkostnad och utan enskilt vinstintresse,*
- att genom rationell projektering och produktion åstadkomma ekono-*

miskt utformade servicebostäder av sådan kvalitet att de kan ersätta inneboendemarknaden och även på lång sikt finna efterfrågan,

att integrera de nu förefintliga specialbostadsformerna så att de kan utnyttjas av alla,

att med åtgärder som är ägnade att tillfredsställa bostadspolitiska och bostadssociala krav i övrigt skapa förbättrad tillgång till bostäder för småhushåll, främst för yngre ensamstående.

Allmänna synpunkter på frågor rörande integration på bostadsmarknaden m. m. Med hänvisning till den diskussion om boendemiljön som har förts under senare år framhåller utredningen att en uppdelning av bostadsområden efter inkomst, ålder o. d. är olycklig. En kategorisering motverkar nämligen en god boendemiljö, vilket bl. a. erfarenheterna från 1930-talets barnrikehusbyggande visar. Därför bör man eftersträva en integrering, vilken bl. a. är angelägen från servicesynpunkt.

Trots denna grundinställning kan speciella åtgärder inte uteslutas för att tillfälligt lösa vissa gruppers behov. Till dessa grupper hör bl. a. studenterna. Det stora antalet studerande vid universitet och högskolor har framtvingat speciella lösningar av bostadsfrågan, lösningar som i huvudsak har inneburit att bostäder för en viss kategori människor har koncentrerats områdesvis.

Utredningen tar med eftertryck avstånd från den koncentration som skett i universitetsorterna. Den form av servicebostäder det här är fråga om behöver inte planeras i särskilda områden eller fastigheter. Utredningen ser det som ett jämlikhetskrav att bostadsområdena utformas så att klasskillnad inte uppstår i boendet genom en ensidig social sammansättning av de boende.

Beträffande den integrering som har skett mellan studerande och förvärvsarbete på ungdomshotellen i Stockholm framhåller utredningen att de skilda dygnsrytmerna inte har vållat några problem och att ungdomarna intar en klart positiv inställning i integrationsfrågan. Av bl. a. den anledningen får en fortsatt segregation genom studerande-bostäder anses vara olämplig. Samhället bör aktivt eftersträva att en integrering sker mellan studerande och förvärvsarbete ungdom.

Förutom utbildningsexpansionen har de strukturella förändringarna i samhället medfört att stora skaror ungdomar varje år flyttar från glesbygd till tätort. Samhället måste känna ansvar för att dessa ungdomar får en tillfredsställande bostadsmiljö på den nya orten. Även för grupper som invandrare och nyligen frånskilda krävs en lämplig lösning av bostadsfrågan. För nu nämnda kategorier kan inneboenderummen inte anses acceptabla, även om det gäller ett tidsbegränsat boende.

För att komma till rätta med bl. a. nyssnämnda gruppers bostadsproblem fordras enligt utredningen speciella insatser. Man bör vid planeringen eftersträva en produktion av bostäder med utbyggd service och därvid beakta att huvuddelen av de bostadssökande kommer att

vara ungdomar. För den skull bör emellertid inte sättas någon övre åldersgräns för inflyttning.

Det svenska samhället kännetecknas av en stark befolkningsmässig rörlighet. Rörligheten inom bostadsbeståndet är emellertid otillräcklig främst av två skäl, nämligen bostadsmarknadens stela institutionella karaktär och den otillräckliga tillgången på bostäder i de orter som har ett efterfrågeöverskott. Vidare måste de bostadspolitiska åtgärderna ha som mål en bostadsmarknad som tillförsäkrar bostadskonsumenter en hög grad av valfrihet. För att åstadkomma valfrihet och rörlighet på marknaden måste bostadsmarknaden innehålla en stor variation av bostadstyper.

En rörligare bostadsmarknad skulle dels underlätta möjligheterna att bedriva en rörlighetsfrämjande arbetsmarknadspolitik, dels tillgodose kravet på bättre behovsanpassning inom det befintliga bostadsbeståndet. Åtgärder som kan vidtas i rörlighetsstimulerande syfte på bostadsmarknaden ger således dubbla effekter.

Utredningen finner det orealistiskt att vissa grupper med speciella krav och villkor alltid skall kunna tillgodoses vid tilldelningen av bostäder. Även om t. ex. handikappanpassning slår igenom generellt i bostadsplaneringen kan inte alla med särpräglade och individuella handikapp ges en acceptabel bostad i normalproduktionen. Särskilda åtgärder måste i sådana fall vidtas. Detta får emellertid inte hindra en integration av olika boendeformer inom ett och samma bostadsområde.

Utredningen eftersträvar att åstadkomma ökad rörlighet på bostadsmarknaden genom att skapa ett tillskott av bostäder med snabb genomströmning av boende. Genom de relativt korta boendetider som kan förväntas och blandningen av olika efterfrågegrupper undviks negativa kategoriseringseffekter. Beståndet av sådana bostäder kan sägas komma att fungera som en slussningsmekanism till bostadsmarknaden i övrigt.

En ökad rörlighet inom bostadsbeståndet skulle på sikt bl. a. minska trångboddheten. Medlen för att uppnå detta är såväl ekonomisk stimulans som ökad bytesservice i samhällets regi.

Även i framtiden blir det nödvändigt med ett byggande av smålägenheter för att lösa bostadsfrågan för olika kategorier av småhushåll som efterfrågar nyproducerade lägenheter. Ekonomiskt svaga grupper, som exempelvis ungdomar, bör ha lika rätt till dräglig och funktionell bostadsstandard som andra i motsvarande ålder, vilka genom familjebildning eller ekonomiskt oberoende kan lösa sin bostadsfråga på ett tillfredsställande sätt inom ramen för det reguljära bostadsbeståndet.

Servicebostäder för ungdomar m. fl. Erfarenheterna från gjorda undersökningar visar enligt vad utredningen anför att bostäderna bör ge möjlighet till självständigt boende med ostört privatliv. Därför föreslås att särskilda bostäder, vad utredningen kallar servicebostäder, tillskapas för

de skilda efterfrågegruppernas behov. Dessa bostäder skall i första hand lösa kortsiktiga bostadsbehov. Bostäderna bör utformas med tanke på såväl behovet av integration som behovet av avskildhet. Bostäderna föreslås bli försedda med toalett, dusch eller badrum, kokmöjligheter samt tillräckliga förvaringsutrymmen.

I ett *särskilt yttrande* anför ledamöterna Hallberg och Lundevall att benämningen servicebostäder kan vara ägnad att skapa förvirring och tveksamhet då det gäller definitionen av servicehus och boendeservicens utformning och innehåll. I avvaktan på servicekommitténs förslag bör man i stället använda benämningen »bostäder för ungdom m. fl.» eller »specialbostäder».

Utredningen framhåller att vid planeringen av servicebostäderna även de grupper som föredrar kollektivt utformade bostäder (t. ex. korridorrum med gruppök) bör få sina önskemål tillgodosedda. Vidare bör samvarorum för gemensamt utnyttjande tillskapas. Tillräckliga och väl utformade kontaktmöjligheter är nämligen en förutsättning för att en integration mellan de boende skall kunna åstadkommas.

Beträffande inplaceringen av dessa bostäder i bebyggelsen rekommenderar utredningen inte någon generell lösning utan anser att frågan bör avgöras på det lokala planet. Utredningen framhåller dock att, om servicebostäder anordnas i särskilda fastigheter, dessa inte får uppföras så att de bildar egna områden.

En stor nackdel med särskilda fastigheter är enligt utredningen risken för social och kulturell isolering från andra grupper. Genom integration med övriga efterfrågegrupper och genom att anordna gemensam service för boende i hela bostadsområdet bör denna nackdel till stor del kunna elimineras. I samma syfte pekar utredningen på möjligheterna att placera grupper av servicebostäder i flerfamiljshus. Ett annat alternativ utgör insprängda enstaka lägenheter.

Insprängda servicebostäder kan även ha formen av s. k. tillskottsrum, dvs. bostäder som kan anslutas till en moderlägenhet men som har egen ingång och egna sekundärutrymmen. Tillskottsrum bör ha samma standard som övriga insprängda lägenheter och bör därigenom kunna bli en väl fungerande bostad såväl för ett enpersonshushåll som för en växande familj. Rummet skall kunna utnyttjas antingen som självständig lägenhet, servicebostad, eller som en del av den bostadslägenhet med vilken det har förbindelse. Tillskottsrummet bör stå helt fritt emot moderlägenheten och det bör enligt utredningens förslag förvaltas av ett bostadsföretag, som bör svara även för möbleringen. Efter det att tillskottsrummen fungerat som servicebostäder i tio år skall de, om innehavaren av moderlägenheten så önskar, kunna införlivas med lägenheten.

Rörande de s. k. uthyrningsrummen, dvs. rum med egen ingång och eget wc och uthyrda av moderlägenhetens innehavare, anför utredningen att målet måste vara att avveckla dessa.

Sammanfattningsvis anger utredningen att bostäderna bör tillgodose följande funktioner.

1. Möjlighet till ostört privatliv.
2. Möjlighet till individuell matlagning.
3. Möjlighet till personlig hygien och andra funktioner inom bostadens ram.
4. Möjlighet till service i fråga om tvätt, TV-rum, motionsutrymmen, möblering, ev. städning, mathållning osv.
5. Möjlighet till gemenskap med andra boende.

Utredningen stryker under att ett villkor för att bostäderna skall kunna fylla sin uppgift att tillgodose kortsiktiga bostadsbehov är att omställningen av boende är stor.

Lokal behovsanalys. Utredningen säger sig inte kunna ange det totala framtida behovet av ungdomsbostäder. Den lokala bostadsmarknadens villkor får bli avgörande för behovsbedömningen. Det bör därför ankomma på kommunerna att i samråd med andra intressenter utarbeta lokala behovsanalysen inom de femåriga bostadsbyggnadsprogrammets ram.

Med hänsyn till den snabba expansionen av tätorternas bostadsbyggande synes utrymme finnas för en ökad andel servicebostäder inom ramen för det totala bostadsbyggandet. Eftersom ramarna för beslut om bostadslån fr. o. m. år 1970 fördelas i kvadratmeter våningsyta, kan kommunerna vid behov inrikta bostadsproduktionen mot fler mindre bostadsenheter utan att därmed förlora något av bostadsbyggandets volym. Med hänsyn till denna fördelningsgrund föreslår utredningen att den särskilda kvoteringen beträffande studentbostäder inte skall tillämpas vid fördelningen av länsramarna. Det blir nämligen, om utredningens förslag förverkligas, varken möjligt eller motiverat att särskilja olika typer av specialbostäder beroende på de boendes grupp-tillhörighet.

Huvudmannaskap för servicebostäder. Utredningen finner den nuvarande splittringen i byggandet av specialbostäder på skilda huvudmän olycklig. Det är därför angeläget att servicebostäderna kommer till stånd under så likartade ekonomiska och administrativa villkor som möjligt, företrädesvis under ett gemensamt huvudmannaskap.

Det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen har till uppgift att bl. a. begränsa spekulativa vinstintressen inom bostadssektorn, påpekar utredningen. En uttalad politik från statsmakternas sida är att huvuddelen av nyproducerade flerfamiljshus skall förvaltas av företag som arbetar utan enskilt vinstintresse och i nära samarbete med kommunerna. Till dessa företag räknas de allmännyttiga bostadsföretagen samt de rikskooperativa bostadsföretagen HSB och Svenska riksbyggen.

Dessa företags andel av nyproduktionen i fråga om lägenheter i flerfamiljshus uppgick år 1968 till hela 75 %. Företagen har under lång

tid verkat på bostadsmarknaden och de har ett bestånd av äldre smålägenheter. Vidare har de allmännyttiga företagen möjlighet att tillämpa hyresutjämning mellan bostäder av varierande ålder och kostnader. På grund av bl. a. här berörda förhållanden anser utredningen företagen lämpliga som huvudmän för servicebostäderna. Ytterligare skäl härför finner utredningen i bl. a. behovet av integration samt produktion i rationella former och stora enheter. Vidare framhåller utredningen att, eftersom hyran skall täcka även vissa serviceåtaganden, huvudmannen bör sätta förvaltningsintresse före ekonomiskt intresse av verksamheten.

De rikskooperativa bostadsföretagen med sina bostadsrättsföreningar arbetar i förhållande till de allmännyttiga bostadsföretagen under andra villkor, bl. a. tillämpas bostadsrättslagstiftning och andra lånevillkor. Vidare är hyresutjämning svår att åstadkomma. Utredningen anser emellertid att de rikskooperativa företagen — med hänsyn till deras omfattande bostadsproduktion och förvaltningserfarenhet — skall ges möjlighet att i sin verksamhet inrymma även servicebostäder.

Huvudmannafrågan bör sammanfattningsvis lösas på i princip följande sätt.

1. Allmännyttiga bostadsföretag engageras som huvudmän för servicebostäder.
2. Bostadsrättsföreningar bildade och förvaltade av rikskooperativa bostadsföretag (HSB och Svenska riksbyggen) engageras som huvudmän för servicebostäder.
3. De nuvarande studentbostadsföretagen uppgår i eller ombildas till allmännyttiga bostadsföretag.

Kommunal styrning och insyn uppnås genom att kommunal majoritet enligt gällande regler krävs i styrelse för allmännyttigt bostadsföretag samt genom kommunal representation i bostadsrättsförening.

I *särskilt yttrande* framhåller ledamoten Friggebo-Rydberg att med hänsyn till önskemålet om en rationell förvaltning antalet huvudmän på en ort bör vara begränsat. Eftersom praktiska skäl talar för att man mer eller mindre avstår från konkurrensaspekterna, bör kravet på offentlig kontroll vara desto starkare. Av den anledningen bör produktionen och den föreslagna låneformen förbehållas kommunala företag eller företag där sambället har ett dominerande inflytande. Övriga företag som vill producera servicebostäder bör kunna få rätt till generösare lånevillkor än vad som nu gäller.

Utredningen räknar inte med att utbyggnaden av servicebostäder skall bli av den omfattningen att särskilda företag måste bildas för denna produktion. På orter där det redan finns studentbostäder bör dessa kunna utnyttjas som servicebostäder.

Med hänsyn till det omfattande nybyggande som avses ske i fråga om elevhemsplatser — 5 000 platser på sju år — anser utredningen en prövning av byggandet från bostadspolitisk och bostadssocial synpunkt

angelägen. Finansieringen av elevhemsbyggandet knyter i första hand an till bidragssystemet för skolbyggnader. Genom denna uppbyggnad erhålls ingen fortlöpande bostadsfunktionell prövning av projekten. De kommunala förmedlingsorganen är inte engagerade att från låne- och bidragstekniska synpunkter granska byggnadshandlingarna. Vidare är länsbostadsnämnderna och bostadsstyrelsen inte delaktiga i beslutsfattandet. Utredningen har inte lämnat något förslag i dessa frågor eftersom det inte har ålagts utredningen enligt direktiven. Utredningen finner det dock angeläget att förhållandena beträffande elevhemmen uppmärksammas mot bakgrund av utredningens allmänna synpunkter.

Även landstingens m. fl. offentliga huvudmäns behov av personalbostäder bör kunna tillgodoses genom de allmänna servicebostäderna i stället för genom ett egenregibyggande. Det befintliga beståndet av personalbostäder bör integreras med övriga servicebostäder.

Som framgått tidigare föreslås de befintliga studentbostadsföretagen uppgå i eller ombildas till allmännyttiga bostadsföretag. Om studentbostadsföretagen inte skulle acceptera nytt huvudmannskap bör de vid framtida nybyggnad kunna räkna endast med samma statliga lånevillkor som gäller för enskilda byggherrar. Ombildning förutsätts ske enligt lokala överenskommelser innefattande övergångsbestämmelser beträffande utnyttjandet av de nuvarande studentbostäderna. Efter ombildningen bör förmedling av servicebostäder för alla kategorier sökande ske via kommunalt organ (bostadsförmedling).

Beträffande familjebostäder för studenter anför utredningen att denna typ av servicebostäder bör begränsas till ett minimum. Utredningen anser att studentfamiljer inte kan sägas ha ett i jämförelse med övriga familjer så trängande bostadsbehov att fortsatta specialåtgärder är motiverade.

Servicebostadslån. Enligt lånebestämmelserna i bostadslånekungörelsen (1967: 552) gäller som tidigare redovisats förmånligare lånevillkor för byggande av studentbostadshus än för övriga flerfamiljshus. För att åstadkomma en styrning i den riktning som utredningen syftar till föreslås att lånreglerna ändras så att byggande av särskilda studentbostäder inte längre blir möjligt på nuvarande villkor. Som medel för att genomföra förslaget föreslår utredningen en särskild låneform, benämnd servicebostadslån. Låneformen avses ersätta nu tillämpade lån till studentbostadsföretag. Servicebostadslån enligt utredningens förslag innebär att lån till servicebostäder utgår intill 100 % av pantvärdet till allmännyttiga företag och rikskooperativa bostadsrättsföreningar. Vidare skall pantvärdet utöver schablonberäkningarna kunna utsträckas till godkänd produktionskostnad och fördjupningsmöjligheterna kunna uppgå till 25 %. Preliminära beslut om nuvarande lån till studentbostadshus bör inte lämnas efter den 1 juli 1971.

För att servicebostadslån skall kunna utgå till bostadsrättsförening, bildad och förvaltd av rikskooperativt företag, bör enligt utredningen

gälla vissa särskilda villkor i fråga om uthyrningen av bostäderna m. m.

Lån skall enligt förslaget kunna utgå för följande ändamål, nämligen

1. nyproduktion av servicebostäder såväl i insprängda former som i särskilda fastigheter,
2. tillskottsrum i nyproduktionen som åtskiljs från en huvudlägenhet och uppfyller den utrymmes- och utrustningsstandard som erfordras,
3. för upprustning av lägenheter som uppfyller standardkraven och skall nyttjas av huvudman som servicebostäder.

Den årliga merbelastning på lånefonden för bostadsbyggande som utredningens förslag kan medföra uppskattas till mellan 2,5 och 4 milj. kr. Utredningen utgår därvid från en beräknad årlig nyproduktion av 5 500 rumsenheter till en genomsnittlig enhetskostnad av 30 000 kr. Motsvarande siffror i nuläget uppskattas till 3 500 enheter resp. 25 000 kr.

Inventarielån. Utredningen erinrar om att enligt gällande bestämmelser lån kan utgå för anskaffning och förnyelse av inventarier i studentbostadsrum. Högsta lånebelopp per rum är f. n. 1 500 kr. och längsta amorteringstid 15 år. Räntan är fast under lånets löptid och bestäms av den normalränta för lån från statens utlåningsfonder som gäller när lånet beviljas.

Utredningen föreslår att särskilda lån för inventarier och utrustning beviljas för servicebostäderna. Ränte- och amorteringsvillkoren föreslås vara lika med dem som nu gäller för lån från lånefonden för inventarier i studentbostäder.

Med hänsyn till att utredningens förslag medför krav på en mer fullständig möblering föreslås lånebeloppet för inventarier höjt till lägst 2 000 kr. per enklrum. Vidare bör lån utgå även för gemensamhetsutrymmen med högst 300 kr. per servicebostad.

Den nuvarande lånefonden för inventarier i studentbostäder föreslås ombildad till en lånefond för inventarier i servicebostäder. Fonden bör samtidigt föras över från åttonde till elfte huvudtiteln.

Merutgiften för inventarielånen uppskattas till drygt 4 milj. kr.

Bostadsförmedlingsprinciper. Mot bakgrund av bl. a. den förutnämnda bostadsförmedlingsenkäten rekommenderar utredningen att bostadsförmedlingarna vidtar vissa ändringar i fråga om förmedlingsprinciperna.

Huvudparten av de förmedlade lägenheterna är nyproducerade med genomsnittligt större våningsyta och högre hyreskostnad än äldre lägenheter.

Olika principer för tilldelning av bostäder tillämpas. Konsekvenserna har blivit att olika bostadssökandes möjligheter att inom rimlig tid erhålla en direktförhyrd bostad varierar starkt. Generellt sett har behovsprioriteringen medfört följande gruppindelning i rangordning

1. ensamstående (främst mödrar) med barn,
2. gifta med barn,

3. gifta utan barn,
4. personer som ämnar ingå äktenskap,
5. övriga ensamstående (ungdomar, fränskilda, nyinflyttade m. fl. delgrupper).

För den sista gruppen, framhåller utredningen, har reglerna inneburit en nära nog total utestängning från tilldelning genom bostadsförmedlingarna i de större tätorterna.

Ett alternativ till den nu allmänt tillämpade tidsturordningen är enligt utredningen en behovsprövning, där emellertid de ensamståendes behov måste prioriteras högre än vad nu är fallet. Denna grupp bör därför jämföras med övriga barnlösa hushåll.

Utredningen finner det troligt att bostadsförmedlingarnas effektivitet skulle kunna öka om större rörlighet kännetecknade bostadsmarknaden. I första hand bör därför ekonomiska stimulanser sättas in för vissa hushåll med angelägna bostadsbehov, t. ex. trångbodda flerbarnsfamiljer. Utredningen gör det allmänna uttalandet att de nuvarande bostadstilläggen till barnfamiljer bör utformas så att familjehushållen stimuleras att söka större bostäder i nyproduktionen och därigenom friställa mindre s. k. successionslägenheter till de ensamstående. På så sätt skulle de mindre hushållen inte konkurrera med de större om familjebostäder i nyproduktionen.

För anmälan till bostadsförmedling bör mantalsskrivningstvång, på orter där sådant ännu tillämpas, inte längre förekomma. Vidare bör den nedre åldersgränsen för anmälan till bostadsförmedling sättas vid 16 år i stället för den nu vanligtvis tillämpade gränsen 18 år.

Kommunal borgen för lån till förvärv av bostadsrätt. För att kunna efterfråga bostadsrättslägenheter erfordras visst kapital, sparat eller lånat. För ekonomiskt svaga grupper, exempelvis ungdomar, är möjligheterna att erhålla en bostadsrättslägenhet många gånger starkt begränsade.

Kan den bostadssökande inte med egna medel täcka insatskostnaden, kan lån oftast erhållas genom kreditinstitut eller genom de bostadskooperativa företagen själva. En annan möjlighet som förekommer är att vissa kommuner hjälper de bostadssökande genom att teckna borgen på lån för förvärv av bostadsrätt, varigenom bankräntan reduceras med 1,5 %.

Olika villkor råder emellertid i kommunerna. Bl. a. förekommer begränsningar av omfattningen av borgensteckningen i det enskilda fallet, krav finns på viss boendetid i kommunen och i vissa fall fordras anknytning till kommunen genom t. ex. arbetsplats.

För att underlätta för bostadssökande att efterfråga bostadsrättslägenheter rekommenderar utredningen att kommuner som förmedlar statliga lån till bostadsrättsföreningar ger de sökande möjlighet att på vissa villkor erhålla kommunal borgen för lån till förvärv av bostadsrätt i

fastigheter med statlig belåning.

Uthyrning av inneboenderum. Kungl. Maj:t uppdrog i maj 1969 åt utredningen att överväga behovet av åtgärder i fråga om hyressättningen för inackorderingsrum. Bakgrunden till detta var att 1969 års riksdag hemställt (rskr 106) att motionen II: 166 jämte tredje lagutskottets utlåtande (3LU 11) däröver skulle överlämnas till utredningen. I motiven anfördes bl. a. att vissa hyresvärdar bedriver en yrkesmässig uthyrningsverksamhet i andra hand som i många fall tenderar att få en karaktär av uppskörtning gentemot oftast betalningssvaga grupper såsom yngre ensamstående kvinnor, fränskilda och invandrare. Merparten av de inneboende utgörs dock av studerande och förvärvsarbetande ungdomar. Motionärerna ansåg vidare att starka skäl fanns för att även hyresgäster i inackorderingsrum borde få hyrans skälighet prövad på laglig grund.

Utredningen framhåller att inneboenderummen (inackorderingsrummen) många gånger utgör det enda bostadsalternativet för nyinflyttade, studerande och invandrare på expansiva orter. Vanligtvis representerar rummen en ovärdig bostadsform. Dessutom är kostnaderna för dessa rum oftast mycket höga i förhållande till standarden. Hyresgästen täcker således till en oproportionerligt stor del upplåtarens egen bostadskostnad utan att ha några lagliga rättigheter till bostaden.

Rättsligt sett är följaktligen de inneboendes ställning mycket svag. Utredningen anser det dock vara mindre lämpligt att kräva besittningsskydd eftersom ett sådant skulle kunna innebära en permanentning av inneboendesystemet till nackdel för såväl hyresgäst som uthyrare.

I stället bör frågan om de inneboendes situation och rättsliga ställning enligt utredningens mening lösas genom att alternativa boendeformer skapas. Utredningen finner att en sanering av marknaden främst kan erhållas genom konkurrens från andra boendeformer. Till huvudsaklig del utgör inneboendesystemet ett genomgångsboende i avvaktan på en permanent bostad, varför en nyproduktion av bostäder under andra villkor och former är mest angelägen. Hur sådana bostäder skall byggas och förvaltas har utredningen tidigare redovisat.

Vidare anser utredningen att de skilda formerna av inneboenderum utgör ett otillräckligt substitut för andra bostadsalternativ och att de under inga omständigheter får betraktas som ett acceptabelt komplement på bostadsmarknaden. Åtgärder för att begränsa inneboendeformens avigsidor bör vidtas i samhällets regi.

Som en ren service till de bostadssökande anser utredningen att bostadsförmedlingarna bör engagera sig i förmedling av inneboenderum. Bland fördelarna med detta system nämns att de rumssökande skulle kunna registreras som sökande till en permanent bostad samtidigt som marknaden blir mer överblickbar för den enskilde, vilket är betydelsefullt inte minst med hänsyn till de ofta skrupelfria privata uthyrnings-

byråer som arbetar på marknaden. En sanering av dessa är även önskvärd och bör kunna ske genom inrättande av en kommunal rumsförmedling.

För att skapa ökad klarhet mellan hyresgäst och uthyrare om avtalsvillkoren för hyresförhållandet bör s. k. normalkontrakt för möblerade rum införas. Utredningen rekommenderar att de kommunala bostadsförmedlingarna kostnadsfritt skall distribuera sådana kontrakt samt redovisar exempel på kontraktutformning.

Upplåtelsevillkor för servicebostäder. Utredningen anser det vara angeläget att den som tillhandahåller servicebostäder för uthyrning även kan räkna med att nyttja lägenhetsbeståndet för det åsyftade ändamålet utan att en hyresgäst oberättigat hindrar detta med stöd av hyreslagen.

Allmänt kan sägas att besittningsskyddet, dvs. rätten att efter uppsägning få ett hyresförhållande förlängt mot hyresvärdens vilja, är mycket svagt om det vid avtalets tillkomst förekommit klara uttalanden om uthyrningens syfte och det klart har uttryckts att avtalet skall upphöra efter uppsägning om vederbörande ej längre tillhör exempelvis den berättigade kategorin boende.

Utredningen erinrar vidare om att hyresvärd och hyresgäst kan träffa avtal enligt 45 § andra stycket hyreslagen om att hyresavtalet inte skall vara förenat med rätt till förlängning i viss situation, t. ex. när viss åldersgräns nåtts eller hyresgästen inte längre tillhör den berättigade boendekategorin. I och med att besittningsskyddet har avståtts, kan hyresvärderna omedelbart efter avtalstidens slut begära avhysning hos överexekutor.

Vissa betänkligheter finns enligt utredningen mot tanken att hyresavtalen beträffande servicebostäder generellt skulle förses med överenskommelse om avstående från besittningsskyddet, varför utredningen inte förordar någon ändring i hyreslagen.

Remissyttrandena

Flertalet remissinstanser ansluter sig i det väsentliga till utredningens förslag och rekommendationer eller lämnar dessa utan erinran. Bland dessa remissinstanser återfinns *socialstyrelsen, länsstyrelserna i Stockholm, Uppsala och Västmanlands län, sammanläggningsdelegerade i Linköping, drätselkammaren i Umeå, servicekommittén, LO, TCO, Hyresgästernas riksförbund, SABO, HSB, Svenska riksbbyggen och SSU.*

Flera remissinstanser delar i princip utredningens målsättning men avstyrker vissa av förslagen. Till dem hör *bostadsstyrelsen, SIV, statens ungdomsråd, länsstyrelsen i Örebro län, sammanläggningsdelegerade i Norrköping, drätselkammaren i Lund, SACO och Svenska kommunförbundet.*

Några remissinstanser ställer sig i huvudsak positiva till utredningens förslag och målsättning men sätter i fråga om inte större rörlighet och

bättre balans på bostadsmarknaden är en förutsättning för att de av utredningen uppställda målen skall kunna uppnås. Denna uppfattning förs fram av bl. a. *länsstyrelserna i Stockholms och Östergötlands län* samt *Stor-Stockholms planeringsnämnd*.

Huvudsakligen negativa till utredningsförslagen är *länsbostadsnämnderna i Örebro och Norrbottens län*, *Moderata ungdomsförbundet*, *SFS*, *Stockholms studentkårens centralorganisation* och *Stiftelsen Stockholms studentbostäder*.

Remissinstanserna ställer sig allmänt bakom uttalandet i betänkandet att en uppdelning av bostadsområden efter de boendes inkomst, ålder o. d. är olycklig och att man därför bör eftersträva en integration i boendet. *Bostadsstyrelsen* framhåller att strävan att undvika ensidig hushållsstruktur och kategorisering inom boendet är ett uttryck för att målet för bostadspolitiken i princip är detsamma för alla grupper av individer och hushåll.

Stadskollegiet i Göteborg är av den uppfattningen att utredningens integrationstankar i och för sig är riktiga, men förutsättningen för att en verklig integration skall kunna uppnås sägs vara att bostadsmarknaden är i balans.

Socialstyrelsen betonar värdet av att olika hushållskategorier blandas i bostadsområdena och att man därför bör frångå systemet med att samla ungdomsbostäder i speciella områden. Även *SSU*, *studentkåreerna i Umeå och Linköping* samt *Uppsala radikala demokrater* tar avstånd från en sådan koncentration av dessa bostäder.

SIV instämmer i utredningens åsikt att de bostadsbehov som ungdomsgrupperna har delas med andra efterfrågegrupper på bostadsmarknaden som exempelvis invandrare och frånskilda. Speciellt viktigt för invandrarna är att bostadsmiljön skapar goda förutsättningar för en social integration. De tendenser till bostadssegregation som invandringen medverkat till måste brytas. *Servicekommittén* har generellt den uppfattningen att specialbostäder bör byggas i begränsad omfattning och att erforderliga komplement och servicefunktioner skall kunna erbjudas merparten av alla hushållstyper i den normala bostadsmiljön. Vidare anser kommittén att integration i bostadsområdena skall eftersträvas. Delar av lägenhetsbeståndet bör inte reserveras för viss ålders- eller annan grupp utan i stället bör bostäderna göras tillgängliga för individer med gemensamma grundbehov som inte baseras enbart på ålder.

SÖ och *Akademiska föreningen i Lund* tillstyrker i princip integrationssträvandena men anser utredningens förslag att bygga särskilda bostäder i huvudsak för ensamstående ungdomar egendomligt med hänsyn till integrationstanken. Liknande synpunkter anlägger *HSB* som understryker vikten av att bostadssegregation undviks även när det gäller ungdomens boende.

Enligt *SFS* är förutsättningen för att jämlikhetskravet på fullgod ser-

vicc åt alla i samhället skall uppnås att samtliga grupper integreras i en gemensam boendemiljö. Behovet för alla hushållsformer av ett rikt utbud av service framhålls mer eller mindre starkt även i yttrandena från *statens institut för byggnadsforskning, Stor-Stockholms planeringsnämnd* och *sammanläggningsdelegerade i Norrköping*.

Stadskollegiet i Göteborg, Svenska rikshyggen, SSU och studentbostadsnämnden i Uppsala anser att studentbostäderna bör upplåtas även till andra än studerande ungdomar. Av samma principiella uppfattning är *länsstyrelsen i Östergötlands län, Svenska kommunförbundet, SACO* och *SFS*. Dessa remissinstanser anser emellertid att integrationen av de nuvarande studentbostäderna bör ske på sikt och i den takt nyproduktionen av servicebostäder medger. *Göteborgs förenade studentkårer* framhåller att den segregation som en student utsätts för under något eller några år i ett studentbostadsområde är ett betydligt mindre socialt problem än t. ex. den segregation och isolering som i dag drabbar kategorin hemmaftuar i de s. k. sovstäderna. De insatser som måste till för att åstadkomma ett mera integrerat boende bör i första hand inriktas på den reguljära bostadsmarknaden. I fråga om kategoriseringen säger såväl *SFS* som *Akademiska föreningen i Lund* att en viss grad av fysisk kategorisering, t. ex. av ekonomiska skäl, inom ett bostadsområde inte behöver innebära att förutsättningar för en social integrering saknas. I vissa fall får man enligt *stadskollegiet i Göteborg* göra avkall på en strikt tillämpning av integrationsprincipen och acceptera bostäder av kategoriskaraktär, exempelvis när studenter är i behov av bostäder inom rimligt avstånd från undervisningslokalerna. Samma synpunkt kommer fram i yttrandet från *kommunstyrelsen i Stockholm*.

Utredningen har enligt *Umeå studentkår* för starkt betonat individuella lösningar av boendet. I stället borde kollektiva boendeformer ha getts ökat utrymme. Denna inställning delas även av *Folkpartiets ungdomsförbund* och *Uppsala radikala demokrater*.

Åtskilliga remissinstanser delar utredningens uppfattning att det finns behov av speciella genomgångsbostäder för ungdomar m. fl. *SAF, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnads-entreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund* och *Industriens bostadsförening* finner det vara motiverat att bygga genomgångsbostäder, men för att få fram en verkligt substantiell ökning av bostadsbeståndet bör dessa bostäder inte ha den kompletta lägenhetens utrustning.

Enligt *Stor-Stockholms planeringsnämnd* är förslaget om servicebostäder för ungdomar m. fl. i princip riktigt, men bostadsbyggandets totala omfattning blir helt avgörande för frågan om servicebostadsbyggandet skall få någon betydelse. Möjligheterna att genomföra detta byggande inom ramen för det totala byggandet är starkt begränsade i Stor-Stockholm. Även nu rådande bostadsbehov är svårt att tillgodose. Liknande uppfattning förs fram av *bostadsstyrelsen* som betonar att småhushål-

lens liksom andra hushålls bostadsproblem i första hand är en fråga om tillräckligt utbud av tillfredsställande bostäder över lag. Åtgärder måste därför sättas in för att få ett bättre försörjningsläge så vitt gäller permanenta bostäder, något som även *Hyresgästernas riksförbund* instämmer i. Förbundet konstaterar sammanfattningsvis att problemet med bostäder för ungdomar och ensamstående inte kan lösas isolerat från bostadsfrågorna i övrigt. Sistnämnda synpunkt anlägger även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* och *stadskollegiet i Göteborg*. Länsstyrelsen riktar samtidigt uppmärksamheten på att de handikappade har ett stort behov av förbättrade boendeformer. *SFS* konstaterar att det naturliga hade varit att behandla ungdomens bostadsbehov i samband med målsättningen för hela bostadspolitik. Bostadsbyggandets omfattning berörs även av *länsstyrelsen i Östergötlands län* som i fråga om servicebostäder menar att om ungdomens behov av goda bostäder skall tillgodoses så måste servicebostadsbyggandet klart överstiga nuvarande studentbostadsbyggande. *Umeå studentkår* finner för sin del det vara oacceptabelt att låta flera grupper konkurrera om de bostäder som nu inte ens räcker till för att täcka en av gruppernas behov.

I fråga om produktionen av servicebostäder anför *länsstyrelsen i Uppsala län* följande. Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning att ökningen av det totala bostadsbeståndet torde bli marginell. Ändå torde produktionen av dessa bostäder bli av stor betydelse för utvecklingen inom skilda områden. Bl. a. påverkar den utbildningsväsendets kapacitet och inriktning. Därigenom utgör den en del av grunden för landets framtida näringsinriktning. Vidare underlättar produktionen av dessa bostäder inflyttning för yngre förvärvsarbetande till bl. a. de större tätorterna där de efter hand kan förväntas efterfråga och få permanenta familjebostäder. Arbetskraftens rörlighet ökas därigenom i viss utsträckning. Enligt länsstyrelsens mening är emellertid den ökade rörligheten inte generell. På orter med kraftig befolkningsexpansion synes åtminstone f. n. produktion av servicebostäder vara att betrakta som en förutsättning för fortsatt expansion under ordnade och socialt godtagbara former. Endast på grund av att så stor del av de inflyttade till sådana orter är ensamstående ungdomar finns möjlighet att på detta vis underlätta den fortsatta utvecklingen. Länsstyrelsen ifrågasätter samtidigt om inte produktionen av servicebostäder bör inordnas i och anpassas till såväl den långsiktiga utbildningsplaneringen som den långsiktiga allmänna lokaliseringpolitiken med inriktning på näringsliv och förvaltning inom länen och inom landet i dess helhet.

Länsstyrelsen i Stockholms län och *SACO* framhåller att det kan behöva tillgripas speciella åtgärder för att tillgodose bostadsbehov för en viss grupp.

Stadskollegiet i Göteborg konstaterar att antalet ensamstående som söker bostad har kraftigt ökat under senare år, varför en ökad tillgång

till mindre lägenhetstyper är nödvändig om bostadsförmedlingen någorlunda skall kunna tillgodose den stora efterfrågan från olika behovsgrupper av ensamstående. Kollegiet understryker samtidigt att dessa grupper inte enbart består av ungdomar.

Socialstyrelsen understryker att servicebostäderna är och bör vara genomgångsbostäder och att man vid tilldelningen av bostäder bör uppställa vissa kriterier så att de boende successivt kan slussas över till lämpliga permanenta bostäder. Vidare är enligt styrelsen elevhem att föredra framför egna servicebostäder för de yngre bland ungdomarna. *LO* understryker värdet av att bostäderna är avsedda att upplåtas åt alla kategorier boende. Även de som genomgår arbetsmarknads- eller vuxenutbildning bör ha lika rätt till servicebostäder som andra studerande. Detta bör också gälla för de s. k. veckoslutspendlarna. Liknande synpunkter anlägger *AMS*, som anser det vara av avgörande betydelse för genomförandet av de arbetsmarknadspolitiska målsättningarna att behovet av bostäder kan tillgodoses för den flyttande arbetskraften eller den i arbetsmarknadsutbildning. För detta ändamål krävs ett differentierat utbud av bostäder, bl. a. av bostäder av genomgångskaraktär. Styrelsen betonar kraftigt servicebostadsbehovet även hos andra åldersgrupper än ungdomar.

Ett flertal remissinstanser avstyrker utredningens förslag eller ställer sig tveksamma till det. Rätt allmänt hävdar man bland dessa remissinstanser att förslaget om servicebostäder står i viss motsättning till utredningens principiella uppfattning i integrationsfrågan. Förslaget skulle leda till en ny form av kategorisering där kategorin studerande ersatts med kategorin ensamstående ungdomar m. fl. Dessa synpunkter utvecklar *Stockholms studentkårers centralorganisation*. En effektivare väg att lösa ungdomens bostadsproblem skulle vara att genom en kombination av ökad rörlighetsstimulans åt familjer och pensionärer och genom upprustning av sancringsmogna smålägenheter få till stånd ett bättre utnyttjande av bostadsmarknaden och ett större utbud av lägenheter lämpliga för ensamstående. På längre sikt bör givetvis alla gruppers bostadsproblem lösas utan temporära specialbostäder men på kortare sikt kan det liksom hittills vara nödvändigt att tillgripa systemet med genomgångsbostäder. Ungdomsbostadsutredningen har valt att bygga ut den nödlösning som studentbostäderna utgör till att gälla även en rad nya grupper. Man har härigenom skapat en ny kategori. Centralorganisationen tar bestämt avstånd från tanken att servicebostäder skall inrymmas i specialhus. Det finns ingen anledning att bostäder för ensamstående, betalningssvaga ungdomar skall ha någon specialutformning, skild från den normala utformningen av bostäderna i samhället.

Sistnämnda synpunkt anlägger även *bostadsstyrelsen*. Bland åtgärder för att lösa småhushållens bostadsproblem i stället för genom ett kate-

6* *Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

goribyggnade pekar styrelsen, förutom på rörlighetsstimulans, även på större beaktande av dessa hushåll i planeringen av bostadsbyggandet, större hänsynstagande i bostadsförmedlingsverksamheten samt en intensifierad upprustning av smålägenheter i det äldre bostadsbeståndet. Liknande tankegångar har *statens ungdomsråd*. Förutom bostadsstyrelsen anser även *länsstyrelsen i Uppsala län* och *SABO* att det äldre bostadsbeståndet efter upprustning bör vara väl lämpat för enpersonshushåll utan barn.

Avståndstagandet till den nya formen av kategoribildning framhålls mer eller mindre starkt också i yttranden från *SÖ*, *statens institut för byggnadsforskning*, *länsstyrelsen i Västerbottens län*, *länsbostadsnämnden i Kristianstads län*, *servicekommittén*, *vissa kommunala organ i Stockholm*, *Lund* och *Örebro*, *TCO*, *SABO*, *HSB*, *Moderata ungdomsförbundet*, *SSU*, *Folkpartiets ungdomsförbund*, *SFS*, *Akademiska föreningen i Lund*, *Stiftelsen Stockholms studentbostäder*, *Stiftelsen Göteborgs studentheim*, *Uppsala radikala demokrater* och *Uppsala universitets studenter*.

Bl. a. *drätselkammaren i Örebro* framhåller att den rådande bostadsbristen kommer att bromsa cirkulationstakten i boendet. Risk finns därför att ett ökat byggande av genomgångsbostäder inte kommer att underlätta för hyresgästerna i servicebostäder att få ordinarie bostäder. Servicebostäderna kan av den anledningen bli mer eller mindre permanenta bostäder.

I fråga om inplaceringen av dessa bostäder i bebyggelsen anger *SIV* det som ett huvudvillkor att bostäderna sprängs in i fastigheter med vanliga familjebostäder. *LO*, *TCO* och *ungdomsstyrelsen i Uppsala* finner skäl tala för att en insprängning av genomgångsbostäder bör prioriteras. *SABO* framhåller att förvaltningsskäl talar för att lägenheterna hålls samlade i vissa huskroppar, trappuppgångar eller på annat sätt för att viss service skall kunna erbjudas. Servicebostäderna får emellertid inte uppföras så att de bildar egna områden. I sistnämnda synpunkt instämmer bl. a. *SSU*.

Såväl *SÖ* som *SIV* förordar en något billigare bostadsform än den av utredningen föreslagna. *SABO* anser däremot att trots ungdomens begränsade betalningsförmåga strävan efter att finna låga boendekostnader inte bör drivas så långt att bostäderna speciellt utformas med hänsyn till vissa snävt avgränsade boendegrupper.

Utredningsförslaget att det bör ankomma på kommunerna att i samråd med andra intressenter utarbeta lokala behovsanalyser inom de femåriga bostadsbyggnadsprogrammets ram godtas allmänt eller lämnas utan erinran av remissinstanserna.

Bostadsstyrelsen ämnar i anvisningarna till de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen ytterligare understryka behovet av att man i pro-

grammen beaktar alla former av boende. Detta gäller bl. a. bostäder för den grupp som består av icke mantalsskrivna i kommunen, dvs. i huvudsak studerande och ungdomar som håller på att etablera sig på arbetsmarknaden och byter bostadsort ofta.

Svenska riksbyggen understryker också att den föreslagna behovsinventeringen bör omfatta alla boendekategorier och inte endast de grupper som utredningen främst åsyftar. Vidare sägs att kommunerna bör åläggas att kontinuerligt genomföra dessa behovsanalyser som skall bilda underlag för bostadsbyggnadsprogrammen och att kommunernas rullande planering självfallet även måste innefatta servicebostadsbehovet. Liknande tankegångar återfinns också i yttranden från *AMS, SIV, statens planverk, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus och Örebro län, servicekommittén, kommunstyrelsen i Stockholm, stadskollegiet i Göteborg* samt *Svenska kommunförbundet*.

Statens ungdomsråd anser det särskilt betydelsefullt att de lokala ungdomsorganisationerna innefattas bland de intressenter med vilka kommunerna har att samarbeta.

Länsstyrelsen i Uppsala län tillstyrker utredningens förslag men finner det vara tveksamt om behovsanalysen för olika grupper skall kunna ske gemensamt i den kommunala bostadsbyggnadsplaneringen. Utbildningsväsendets inriktning och dimensionering torde enligt länsstyrelsen vara lättare att bedöma i förväg än näringslivets personalbehov. Behovet av bostäder för studerande bör därför bedömas för sig och under beaktande av den utbildningspolitiska målsättningen för landet i dess helhet. Behovsprognosen bör delas upp och inordnas i de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen.

Göteborgs förenade studentkårer kräver från bl. a. utbildningspolitisk synpunkt ett avgörande statligt inflytande över såväl behovsanalysen som bostadsbyggnadsprogrammet vad avser servicebostäder på universitets- och filialorterna. Kårerna föreslår att en statlig servicebostadskommitté inrättas med representanter från utbildnings- och inrikesdepartementen, Svenska kommunförbundet och studerandegrupperna samt företrädare för de fackliga organisationerna. Denna kommitté skall enligt förslagsställarna granska de av kommunerna uppgjorda behovsanalyserna och bostadsbyggnadsprogrammen samt ges vissa möjligheter att direkt påverka servicebostadsproduktionen. Studentkårerna i Göteborg anser det även motiverat att genom lagstiftning ange kommunernas och landstingens skyldigheter gentemot icke mantalsskrivna studerande. En sådan lagstiftning skulle begränsa kommunernas möjligheter att driva en egen utbildningspolitik som motverkar eller t. o. m. saboterar de rikspolitiska insatserna. *Sammanläggningsdelegerade i Uppsala* framhåller i sitt yttrande att lokala behovsanalyser kontinuerligt genomförs i sam-

band med upprättandet av bostadsbyggnadsprogrammen och att man därvid tar särskild hänsyn till behovet av bostäder för studerande m. m.

Förslaget att den särskilda kvoteringen beträffande studentbostäder inte längre skall tillämpas vid fördelningen av länsramarna föranleder endast i några fall reaktioner från remissinstansernas sida.

Bostadsstyrelsen påpekar att den särskilda kvoteringen redan formellt slopats i samband med införandet av ramfördelning efter kvadratmeter våningsyta. I realiteten har dock vid beräkningen av den totala ramen för berörda kommuner gjorts en uppdelning på »vanliga bostäder» och studentbostäder med hänsyn till den väsentliga skillnaden i genomsnittsyta. *Sammanläggningsdelegerade i Linköping* framhåller vikten av att produktionsutrymme för servicebostäder inte skapas genom av de statliga bostadsmyndigheterna fixerade kvoter utan att detta får ingå i den totala bostadslåneramen för kommunen. Vidare sägs att produktionen av servicebostäder i den rådande situationen på bostadsmarknaden i Linköping inte rimligen får inkräkta på produktionsutrymmet för vanliga bostäder. Liknande synpunkter anlägger även *drättselkammaren i Västerås* och *stadskollegiet i Hälsingborg*. Stadskollegiet betonar att familjebostäderna måste ges en högre prioritet än smålägenheterna med hänsyn till det betydande antal av den senare kategorien som redan finns. Drättselkammaren i Västerås understryker att ett ökat bostadsbyggande med inriktning på ungdom och småhushåll inte får ske på bekostnad av ordinarie kvot utan i görligaste mån bör ske genom en ökning av den totala ramen för bostadsbyggandet.

Av annan uppfattning är *Umeå studentkår* som anser att det kan vara nödvändigt med en speciell statlig kvotering för servicebostäder, så att garantier ges för att servicebostäder byggs i relation till behovet. Däremot tillstyrks att den särskilda kvoteringen för studentbostäder avskaffas, något som bl. a. *Göteborgs förenade studentkårer* motsätter sig. Studentkårerna förordar att man för utbildningsorterna fastställer hur många av antalet tillgängliga servicebostäder som skall tilldelas de studerande. Motsvarande tankegångar utvecklar *länsstyrelsen i Uppsala län*. Enligt länsstyrelsens mening bör preciserade regler för fördelningen av servicebostäder utarbetas. Särskild uppmärksamhet bör vidare ägnas åt fördelningen mellan studerande och förvärvsarbete. Länsstyrelsen anser att utbildningsväsendets optimala funktionsförmåga, inriktning och dimensionering bör ställas före det enskilda näringslivets och förvaltningens behov av inflyttad arbetskraft. Detta behov bör också vägas mot sådant bostadsbehov som motiveras socialt och individualpsykologiskt. Länsstyrelsen finner att det tills vidare torde vara ofrånkomligt med en kvotering av bostäderna. Även *studentbostadsnämnden i Uppsala* och *Stiftelsen Göteborgs studenthem* anser att ett kvotsystem kan

bli nödvändigt, åtminstone under en övergångstid. En mer tveksam hållning intar TCO som emellertid ifrågasätter om inte en statlig kvotering är av nöden för att bl. a. tillgodose de studerandes bostadsbehov.

Förslaget att frågan om *h u v u d m a n n a s k a p e t* löses så att de allmännyttiga och rikskooperativa bostadsföretagen engageras som huvudmän samt att de nuvarande studentbostadsföretagen uppgår i eller ombildas till allmännyttiga bostadsföretag tillstyrks eller lämnas utan crinran av flertalet remissinstanser. Vissa begränsningar har dock av ett antal remissinstanser föreslagits vad gäller de rikskooperativa företagens åtaganden. Sålunda understryker *bostadsstyrelsen* att det med hänsyn till kommunens ansvar för bostadsförsörjningen bör vara kommunens egna företag, de allmännyttiga, som skall svara för tillkomsten och förvaltningen av bostäderna. De rikskooperativa företagen bör inte engageras. Att en bostadsrättsförening direkt skall belastas med ansvaret för och de ekonomiska riskerna med uthyrning av servicebostäder står inte i överensstämmelse med den kooperativa grundtanken bakom bostadsrättsföreningsformen. Vid det kommunala ansvaret för bostadsförsörjningen uppehåller sig även *SFS* och *Stockholms studentkårens centralorganisation*. *SFS* anser det vara kommunernas oavvisliga skyldighet att tillse att genomgångsbostäder produceras i tillräcklig omfattning.

Hyresgästernas riksförbund avstyrker förslaget att bostadsrättsförening tilldelas förvaltningen av speciallägenheter. Förbundet förordar i stället att de rikskooperativa företagen själva eller dessas lokala organisationer ges möjlighet till denna förvaltning. Tveksamma till användningen av bostadsrättsformen vid ett boende av korttidskaraktär ställer sig *drätselkamrarna i Lund* och *Västerås*.

Länsstyrelsen i Östergötlands län crinrar om att handeln med bostadsrätter innebär att bostäderna går vid sidan om själva bostadsförmedlingen. Detta gör att de rikskooperativa företagen bör undvikas.

Länsstyrelsen i Uppsala län tillstyrker utredningens förslag att de allmännyttiga företagen engageras som huvudmän. Däremot finner länsstyrelsen det vara tveksamt huruvida de rikskooperativa företagen kan anses vara lämpade som huvudmän med tanke på att dessa företag arbetar med kapitalinsatser från de boende. Länsstyrelsen understryker att det inte bör bli fråga om kapitalinsats från de bostadssökande som villkor för erhållande av servicebostad och att verksamheten bör bedrivas till självkostnad oavsett huvudmannaskapets art. Beträffande de s. k. tillskottsrummen framhåller länsstyrelsen att även bostadsrättsföreningar kan godtas som huvudmän under förutsättning att rummen ställs till förfogande för viss minimitid och uthyrs till självkostnadspris. Enligt *kommunstyrelsen i Stockholm* bör, med hänsyn till den gynnsamma låneform som föreslagits, endast allmännyttiga företag komma i fråga som huvudmän och helst bör endast ett företag per kommun få möjlighet att förvalta bostäderna. Såvida lämpligt allmännyttigt företag

inte finns i en kommun, bör dock ett reguljärt kooperativt företag få träda in som förvaltare.

Endast allmännyttiga bostadsföretag som huvudmän förordas i yttrandena från *länsstyrelsen i Örebro län, länsbostadsnämnderna i Stockholms, Jönköpings, Kalmar, Malmöhus, Örebro och Kopparbergs län, sammanläggningsdelegerade i Uppsala, Folkpartiets ungdomsförbund, Uppsala radikala demokrater, Linköpings studentkår* samt *studentbostadsnämnden i Uppsala*.

För att ta ställning till frågan om huvudmannaskapet för servicebostäderna måste enligt *sammanläggningsdelegerade i Uppsala* de alldeles speciella förhållanden som föreligger i Uppsala beaktas. Studentbostadsbeståndet i Uppsala har en omfattning som saknar motstycke på andra håll. Därför är en sammanslagning av Stiftelsen Studentstaden och Stiftelsen Uppsalahem från administrativa synpunkter tveksam. De alldeles speciella frågor som studentbostadsstiftelser har att ta ställning till såsom t. ex. möbelinköp kan knappast utan vidare samordnas med Stiftelsen Uppsalahems verksamhet. Beaktas bör enligt *sammanläggningsdelegerade* även den stora omflyttning som äger rum i studentbostäderna och som årligen rör sig om mellan 30 och 40 % av hela bostadsbeståndet. Detta förhållande ställer stora krav på förvaltningsapparaten. Motsvarande procenttal i Stiftelsen Uppsalahem ligger vid ungefär 10. Dessa omständigheter talar enligt *sammanläggningsdelegerade* för att i Uppsala, i vart fall tills närmare erfarenhet vunnits, två allmännyttiga bostadsföretag bör verka vid sidan av varandra, nämligen Stiftelsen Uppsalahem och Stiftelsen Studentstaden. Ett nära samarbete de båda stiftelserna emellan är på sikt naturligt. I och med att kommunen kommer att tillsätta styrelserna i båda de allmännyttiga bostadsföretagen bör särskilt goda förutsättningar härför finnas.

Till de principförslag som utredningen lagt fram beträffande lösningen av det framtida huvudmannaskapet för servicebostäderna ansluter sig *länsbostadsnämnden i Jämtlands län, sammanläggningsdelegerade i Norrköping, drätselkammaren i Örebro, LO, HSB, Svenska riksbyggen, SSU, Umeå studentkår* och *Stiftelsen Stockholms studentbostäder*.

Socialstyrelsen och *SÖ* anser att servicebostadslån och inventarielån skall kunna utgå, förutom till de av utredningen föreslagna huvudmännen, även till stiftelser och organisationer som utan vinstintresse driver elevhem vid det allmänna skolväsendet resp. servicebostäder.

Vissa remissinstanser har huvudsakligen berört frågan huruvida studentbostadsföretagen skall ombildas till eller uppgå i allmännyttiga bostadsföretag. En sådan lösning tillstyrks av *länsstyrelsen i Östergötlands län, länsbostadsnämnderna i Östergötlands, Kalmar och Västerbottens län, sammanläggningsdelegerade i Uppsala, barnavårdsnämnden i Örebro* samt *studentbostadsnämnden i Uppsala*. Även *kommunstyrelsen i Stockholm* och *Hyresgästernas riksförbund* förordar en avveckling

av nuvarande studentbostadsstiftelser.

Länsstyrelsen i Malmöhus län samt *drätselkamrarna i Malmö och Lund* finner det önskvärt att den nuvarande formen av huvudmannaskap för redan befintliga studentbostadsföretag bibehålls och att principen om integrerat boende bör tillämpas även på dessa företag. När det gäller nya studentbostadsföretag tillstyrker emellertid *drätselkammaren i Malmö* utredningens förslag att ett uppgående i eller ombildning till allmännyttiga företag bör komma till stånd. Av motsatt uppfattning är *drätselkammaren i Lund* som menar att även nyproduktionen måste ligga under de befintliga studentbostadsföretagen.

De remissinstanser som avstyrker utredningens förslag eller ställer sig tveksamma till dessa framhåller bl. a. att några särskilda regler för huvudmannaskapet inte bör gälla för byggandet och förvaltningen av genomgångsbostäder. *SIV* framhåller att man för att öka utbudet av servicebostäder bör låta dessa ingå i all bostadsproduktion. Det bör därför övervägas om inte huvudmannaskapet för produktionen av den föreslagna bostadstypen bör spridas till samtliga bostadsproducenter. Liknande tankegångar innehåller yttrandena från *länsstyrelsen i Västmanlands län*, *länsbostadsnämnderna i Uppsala* och *Södermanlands län* samt *stadskollegiet i Göteborg*.

Drätselkammaren i Lund anser att studentbostadsföretagen skall ansvara för studentbostadsbyggandet och att det behov av ungdomsbostäder, utöver studentbostäderna, som föreligger inom resp. kommun bör lösas av de övriga inom kommunen verksamma byggintressenterna. Drätselkammaren framhåller vidare att det inte har påvisats att de allmännyttiga och kooperativa bostadsföretagen har en från hyressynpunkt billigare produktion. Mot denna bakgrund understryker drätselkammaren att det bör kunna anförtros kommunen att, med beaktande av de lokala förhållandena, få avgöra hur den framtida produktionen av servicebostäder för ungdom skall fördelas mellan olika byggintressenter.

Konkurrensaspekten berörs i vissa yttranden. Sålunda uttalar *länsstyrelsen i Västerbottens län* att konkurrens på bostadsbyggnadsområdet får anses värdefullt och stimulerande för såväl bostadskooperativa som enskilda företag inom branschen. Detta hindrar dock inte att spekulativa vinstintressen bör begränsas genom att en stor andel av byggandet sker genom de allmännyttiga bostadsföretagen.

SAF, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund och *Industriens bostadsförening* framhåller att de allmänna och rikskooperativa bostadsföretagen inte bör få inta den särställning som utredningen förordar. En sådan skulle skapa ytterligare konkurrenshinder vilket kan få menliga konsekvenser på marknaden. Det finns ingen anledning att utgå från att inte samma förvaltningserfarenhet och produktionskapacitet skulle finnas även hos andra byggherrekategorier. I fråga om studentbostads-

företagen sägs att dessa själva bör få avgöra om en ombildning skall ske eller ej. Även *drätselkammaren i Malmö* och *Moderata ungdomsförbundet* befarar att konkurrensen snedvrids vid ett eventuellt genomförande av utredningens förslag.

Såväl *Göteborgs förenade studentkårer* som *Stiftelsen Chalmers studenthem* påtalar att de åsyftade bostadsföretagen skall drivas utan vinstintresse, dvs. enligt självkostnadsprincipen. Detta gör att det formella ägandet spelar underordnad roll. Utgångspunkten vid val av huvudman bör vara att åstadkomma så låg boendekostnad som möjligt.

Akademiska föreningen i Lund fäster uppmärksamheten på gällande donationsbestämmelser som i första hand berör mindre studentbostadsföretag. På grund av dessa bestämmelser håller föreningen det för troligt att det är omöjligt att överföra stiftelserna till annan företagsform. Samtidigt sägs att det är väsentligt att huvudmannaskapet utformas så att beslut rörande förvaltning och närmiljö fattas på en så låg nivå som möjligt.

Även *Svenska kommunförbundet* förutsätter att de mindre studentbostadsföretagen skall kunna fortsätta sin verksamhet i nuvarande former. Emellertid förordas att där praktiska möjligheter så medger studentbostadsstiftelserna bör knytas an till de allmännyttiga företagen. En eventuell övergång bör ske successivt och först efter överenskommelse mellan kommun och berörda företag. Med hänsyn till de speciella förhållanden som råder i vissa av universitetsorterna kan det av praktiska skäl visa sig nödvändigt att studentbostäderna handhas av de särskilda studentbostadsstiftelserna. På sikt synes en lämplig väg vara att ombilda stiftelserna till allmännyttiga företag.

En uttalat tveksam hållning till utredningens förslag intar *SFS*. Med kommunen som huvudman för bostäderna och staten som huvudman för den högre utbildningen kan konflikter uppstå. Om kommunen är huvudman måste därför produktionstakt och tilldelning av bostäder utformas så att de studerandes rätt till studielämplig bostad garanteras. Om skäl föreligger bör kårortsorganen, efter ansökan hos Kungl. Maj:t, erhålla tillstånd att inrätta bostadsstiftelse som är att jämställa med allmännyttigt eller rikskooperativt bostadsföretag. Vidare framhåller *SFS* det orimliga i att anta att kommunerna, enligt utredningens förslag, redan den 1 juli 1971 skall stå i full beredskap att genomföra planering och byggnation av servicebostäder. Av den orsaken är det viktigt att den planerade utbyggnaden av studentbostadsbeståndet kan fortsätta på nuvarande villkor och att preliminära beslut om lån kan lämnas fram till den 1 juli 1973.

Flertalet remissinstanser ansluter sig till förslaget att produktion och inredning av servicebostäder bör främjas genom att de speciella lånevillkor som nu gäller för studentbostadsbyggandet utvidgas till att omfatta också servicebostäderna och när det gäller inventarielån även

förbättras genom höjda lånebelopp. Bland dessa remissinstanser återfinns länsstyrelsen i Uppsala län, länsbostadsnämnderna i Jönköpings, Blekinge och Västerbottens län, drätselkammaren i Malmö, sammanläggningsdelegerade i Norrköping och Linköping, stadskollegiet i Hälsingborg, Stor-Stockholms planeringsnämnd, LO, TCO, Hyresgästernas riksförbund, SAF, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund, Industriens bostadsförening, SABO och Umeå studentkår.

Länsstyrelsen i Uppsala län framhåller att servicebostadslån till riks-köoperativa bostadsföretag och bostadsrättsföreningar endast bör utgå för insprängda lägenheter och tillskottsrum som uthyrs till självkostnadspris direkt av företaget eller föreningen. Lån för särskilda fastigheter med servicebostäder bör däremot utgå endast till allmännyttiga bostadsföretag.

Sammanläggningsdelegerade i Uppsala konstaterar att olika lånevillkor kommer att gälla beträffande de av de kooperativa företagen byggda bostadsrättslägenheterna och servicebostäderna. Detta skulle enligt sammanläggningsdelegerade kunna lösas i fråga om servicebostäder uppförda i särskilda fastigheter men måste rörande de insprängda lägenheterna och tillskottsrummen vålla stora svårigheter. Ungdomsstyrelsen i Uppsala anser att speciella lån inte skall utgå för tillskottsrummen, då dessa förr eller senare ändå skall tillföras moderlägenheten. Däremot bör särskilda lån utgå till byggande av insprängda lägenheter i vanliga bostadsområden.

Som villkor för beviljande av servicebostadslån bör enligt länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län gälla att viss andel av de insprängda servicebostäderna tillförsäkras handikappade. Stadskollegiet i Göteborg tillstyrker förslaget om servicebostadslån förutsatt att långivningen vidgas till att omfatta alla former av servicebostäder oberoende av hushållets karaktär.

Önskemål om att de föreslagna lånemöjligheterna skall gälla i framtiden såväl för nu befintliga studentbostadsföretag som för andra byggherrar förs fram i yttranden från SFS, Akademiska föreningen i Lund och Stiftelsen Chalmers studenthem. Däremot anser kommunstyrelsen i Stockholm att de nuvarande lånevillkoren för studentbostäder bör ändras och anpassas till de lånevillkor som gäller för övrig bostadsproduktion. Motivet härför är bl. a. att bättre kunna motverka en segregation.

Enligt studentbostadsnämnden i Uppsala, Umeå studentkår, Uppsala universitets studenter och Uppsala radikala demokrater bör även familjebostäder av genomgångstyp omfattas av de föreslagna lånereglerna.

De avstyrkande remissinstanserna eller de som ställer sig tveksamma till förslaget om servicebostadslån invänder allmänt att skäl inte föreligger för att skapa en särskild låneform. Bostadsstyrelsen anför.

Med omläggningen av reglerna för beräkning av pantvärdet fr. o. m.

1968 bör detta värde för välskötta företag i princip sammanfalla med den godtagbara produktionskostnaden. Någon särskild beträkningsgrund avseende pantvärdet för servicebostäder är därför inte längre motiverad. Någon stimulans effekt torde inte erhållas utan i stället en mindre kostnadsrespekt. Bostadsstyrelsen avstyrker därför förslaget i fråga om beräkning av pantvärdet, och därmed bortfaller också motivet för den större fördjupningsmöjligheten.

Som ytterligare motiv mot förslaget kan anföras dels svårigheter att erhålla och bedöma kostnadsuppgifter för insprängda bostäder och tillskottsrum, dels förseningar i slutbelåning och låneutbetalning.

Bostadsstyrelsens ställningstagande beträffande lånevillkoren innebär att det inte finns någon grund för en särskild låneform. För servicebostäder bör alltså gälla samma lånevillkor som för andra bostäder.

I sistnämnda synpunkt instämmer mer eller mindre starkt *länsbostadsnämnderna i Stockholms, Uppsala, Kronobergs, Kalmar, Gotlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Norrbottens län*. Även *kommunstyrelsen i Stockholm* och *Moderata ungdomsförbundet* finner speciella låneformer omotiverade. Däremot kan *bostadsstyrelsen* tänka sig att kommun eller allmännyttigt företag som eventuellt ingår som bostadsrättshavare för att möjliggöra uthyrning av smålägenheter i en bostadsrättsförening skall kunna få bostadslån för finansiering av insatsen.

Bostadsstyrelsen tillstyrker förslaget att servicebostäderna skall kunna uthyras möblerade och att inventarielån skall kunna utgå för finansiering av inventarier i såväl bostäderna som gemensamhetsutrymmena. Denna uppfattning förs fram också av *länsstyrelserna i Uppsala och Örebro län*, *länsbostadsnämnden i Värmlands län* samt *sammanläggningsdelegerade i Norrköping och Uppsala*. *Kommunstyrelsen i Stockholm* påpekar att enligt Stiftelsen Hem för Ungdom inventarier av tillfredsställande standard inte kan anskaffas till bostäder och gemensamhetslokaler för det av utredningen föreslagna beloppet, 2 300 kr. per rum.

Remissinstanserna är starkt delade beträffande en del av de utredningsförslag som gäller *bostadsförmedlingsprinciper*. Detta gäller bl. a. inställningen till utredningens åsikt att förmedling av såväl servicebostäder som inneboenderum bör ske via de kommunala organen, bostadsförmedlingarna.

Till de remissinstanser som tillstyrker utredningens rekommendationer eller lämnar dessa utan erinran hör *SIV, länsstyrelserna i Uppsala och Västerbottens län, kommunstyrelsen i Stockholm, Stor-Stockholms planeringsnämnd, sammanläggningsdelegerade i Norrköping, drätselkammaren i Västerås, ungdomsstyrelsen i Uppsala, LO, TCO, Svenska kommunförbundet, Svenska riksbyggen, SSU, Linköpings studentkår, Stiftelsen Göteborgs studenthem och studentbostadsnämnden i Uppsala*. I denna fråga framhåller *Svenska riksbyggen* att bostadsförmedlingarna behöver reformeras och göras till fungerande serviceorgan med uppgift att förmedla alla förekommande bostadstyper. Samtidigt understryks behovet av att statsmakterna utformar direktiv för förmedlingsverksamhe-

ten. Denna bör för övrigt samordnas med arbetsmarknadsverkets strävanden att underlätta nödvändig flyttning av arbetskraft, en synpunkt som delas med LO. Vidare ansluter sig såväl Svenska riksbyggen som socialstyrelsen till förslaget att inte någon övre åldersgräns sätts för boende i servicebostäder. Länsstyrelsen i Malmöhus län efterlyser en enhetligt utformad förmedlingsverksamhet för kommunerna, där förmedlingsorganet svarar för att ingen grupp intresse i fråga om boendet blir eftersatt.

Positiva till en kommunal förmedling av inneboenderum och tillskottsrum är länsstyrelsen i Västerbottens län, länsbostadsnämnden i Blekinge län, servicekommittén, stadskollegiet i Hälsingborg, Svenska kommunförbundet och Linköpings studentkår. Svenska kommunförbundet säger beträffande inneboenderummen att i första hand de mindre kommunerna rekommenderats att ge sådan service genom sina bostadsförmedlingar. Förbundet finner det även lämpligt att andra kommuner ger en viss service på detta område, exempelvis genom en annonstavla i bostadsförmedlingens lokaler. Stor-Stockholms planeringsnämnd anser att förmedling av inneboenderum bör kunna handhas även av annan förvaltning än bostadsförmedling och enligt sammanläggningsdelegerade i Norrköping bör seriösa, privata lägenhetsinnehavare kunna hyra ut under samhällelig kontroll. Sammanläggningsdelegerade i Linköping konstaterar emellertid för sin del att förmedling av inneboenderum bör ske först på sikt. Stadskollegiet i Hälsingborg meddelar att det redan beslutats att en utvidgning skall ske av bostadsförmedlingens service till att omfatta även förmedling av inneboenderum och möblerade lägenheter.

Bostadsstyrelsen är av den mening att det — med hänsyn till styrelsens uppfattning att speciella bostäder inte löser ungdomens bostadsproblem utan att det i första hand är en fråga om tillräckligt utbud av permanenta bostäder på marknaden — inte torde finnas några möjligheter att införa villkor om kommunal förmedling av servicebostäder. Dock förutsätter styrelsen det som självklart att kommun eller allmännyttigt företag för anvisning av hyresgäster till dessa bostäder anlitar bostadsförmedlingen.

Enligt sammanläggningsdelegerade i Uppsala torde en förmedlingsverksamhet knappast gå att realisera beträffande vanliga inneboenderum men däremot i fråga om servicebostäder. Hur förmedlingsverksamheten slutligt skall ordnas bör utredas på det lokala planet. Bostadsförmedlingsnämnden i Uppsala är i och för sig positiv till en förmedling av inneboenderum men understryker att kontroll av inneboenderummen bör ske av annan kommunal nämnd.

Stadskollegiet i Göteborg förklarar sig villigt att svara för förmedlingen av servicebostäder och tillskottsrum men anser att en förmedling av inneboenderum inte medför sådana fördelar att kommunen bör engagera sig i verksamheten. Vidare påpekas att den bristande balansen

på bostadsmarknaden kan föranleda att det tills vidare blir nödvändigt att tillämpa särskilda regler vid förmedling av bostäder till studerande. Även *kommunstyrelsen i Stockholm* anser att någon form av kvotssystem kan bli nödvändig, åtminstone under en övergångstid, för att tillgodose vissa grupper bostadsbehov.

I avstyrkande yttranden från *Göteborgs förenade studentkårer* och *Stiftelsen Chalmers studenthem* hävdas att förmedlingen av studentbostäder bör kvarstå under nuvarande huvudmän. *SACO* säger på denna punkt att endast under förutsättning att bostadsförmedlingarna erhåller resursförstärkningar det kan vara ändamålsenligt att överföra förmedlingen av studentbostäder till de kommunala bostadsförmedlingarna. *Stiftelsen Göteborgs studenthem* har i princip inget emot att de kommunala organen övertar förmedlingen, men under en längre övergångstid bör en ändring inte ske av det under många år vidareutvecklade och alltmer förfinade systemet för egen förmedling. De administrativa formerna för förmedling av servicebostäder bör enligt *sammanläggningsdelegerade i Linköping* bestämmas först efter ingående överläggningar mellan bostadsförmedlingen och studentkåren.

Stiftelsen Stockholms studentbostäder uttalar farhågor för att ett bifall till utredningens förmedlingskonstruktion kommer att medföra små möjligheter för studerande från landsorten att inom rimlig tid få en servicebostad. Detta skulle medföra en diskriminering av en viss grupp som strider mot grundläggande värderingar i utbildningspolitiken. Liknande synpunkter anlägger *Göteborgs förenade studentkårer*, *Stockholms studentkårers centralorganisation* och *Uppsala universitets studenter* som samtliga menar att någon särbehandling inte får ske av bostadssökande beroende på dessas mantalsskrivningsort.

SFS förordar att bostadsförmedlingsprinciperna utformas så att de ger möjlighet till en medveten politisk styrning och kontroll av studentbostadssituationen. Beträffande tilldelningsförfarandet förordas ett system grundat på sociala kriterier i likhet med det system som nu tillämpas i Stockholm. Detta system bör enligt *SFS* på försök tillämpas under minst tre år vid fördelning av eventuella servicebostäder. Vidare rekommenderas att ett förslag till kösystem utarbetas och sänds på remiss i vilket också frågor rörande besittningsskydd och kvarboendekontroll bör ingå. Även *Stockholms studentkårers centralorganisation* och *studentbostadsnämnden i Uppsala* fäster uppmärksamheten på behovet av en social tilldelning.

Utredningsförslaget att ensamstående i förmedlingshänseende bör jämföras med gifta utan barn tillstyrks av *länsstyrelserna i Uppsala* och *Örebro län*, *kommunstyrelsen i Stockholm*, *stadskollegiet i Göteborg* samt *Ensamståendes intresseorganisation*, medan däremot *SAF*, *Näringslivets byggnadsdelegation*, *Svenska byggnadsentreprenörföreningen*, *Sveriges fastighetsägareförbund* och *Industriens bostadsförening* ställer

sig tveksamma till förslaget.

Länsstyrelsen i Uppsala län, HSB och Uppsala universitets studenter uttalar sig positivt om förslaget att mantalsskrivningstvånget för anmälan till bostadsförmedling slopas på orter där det ännu tillämpas.

Beträffande förslaget att den nedre åldersgränsen för anmälan till bostadsförmedling skall sättas vid 16 år i stället för den nu vanligtvis tillämpade gränsen 18 år är meningarna delade. Tillstyrker förslaget gör *bostadsstyrelsen, länsstyrelserna i Uppsala och Örebro län, länsbostadsnämnden i Jönköpings län, stadskollegiet i Göteborg, sammanläggningsdelegerade i Norrköping, drätselkammaren i Lund, HSB, Folkpartiets ungdomsförbund och Umeå studentkår*. SÖ däremot förordar ett bibehållande av nuvarande åldersgräns eftersom flertalet ungdomar även efter 16 års ålder är i behov av såväl personligt som ekonomiskt stöd från familjen och därför om möjligt även boendemässigt bör vara inlemmade i denna eller i annan vuxengemenskap. *Socialstyrelsen* erinrar om att för de ensamstående ungdomarna utan barn i åldern 16—18 år tiden i bostadskön är en övergångstid, eftersom de flesta på grund av familjebildning kan räkna med att inom några år komma i en bättre situation för tilldelning av bostad. Att sänka anmälningstiden till 16 år kommer att förlänga väntetiden för äldre ensamstående, vilkas förhållanden inte har utsikt att förändras genom giftermål o. d. Avstyrkande yttranden har lämnats även av *drätselkammaren i Örebro, stadskollegiet i Hälsingborg* samt *Ensamståendes intresseorganisation*. Förstnämnda remissinstans anser att 16-årsgränsen bör tillämpas endast i undantagsfall. Tveksamma till förslaget ställer sig *kommunstyrelsen i Stockholm* och *drätselkammaren i Malmö*. *Bostadsförmedlingsnämnden i Uppsala* förordar att 18-årsgränsen även i fortsättningen skall gälla vid ansökan om permanent bostad men kan däremot tänka sig en gräns vid 16 år när det gäller ansökan om möblerade rum på den allmänna marknaden.

De flesta av remissinstanserna som uttalar sig om de utbildningspolitiska aspekterna på utredningens förslag pekar på att tillkomsten av studentbostäder har varit studiesocialt betingad och att en fortsatt expansion och demokratisering av den högre utbildningen förutsätter att ett tillräckligt utbud av studentbostäder även framdeles kommer att finnas så att inte en eventuell bostadsspärr kommer att medföra en inskränkning i allas rätt till högre studier.

Risk föreligger enligt *drätselkammaren i Örebro* för en katastrofal försämring av de studerandes bostadssituation om utredningens förslag omsätts i praktiken. Detta är särskilt allvarligt eftersom det erfarenhetsmässigt alltid är de ekonomiskt svagare studenterna som har svårast att få en bostad av någorlunda godtagbar standard. Den utbildningspolitiska målsättningen är i dagens samhälle klart inriktad på att häva den hittillsvarande snedrekryteringen till akademiska och liknande yrken. Utredningens förslag anses verka i rakt motsatt riktning. Drätselkamma-

ren hyser vidare den åsikten att kommuner med högskole- och universitetsutbildning har en självklar skyldighet att effektivt verka för att studentbostadsbehovet tillgodoses. Förtur vid bostadsförmedlingen är därför nödvändig om den högre utbildningen skall kunna bedrivas i överensstämmelse med statsmakternas målsättning och direktiv.

Även *SACO*, *SFS*, *Umeå studentkår* och *Uppsala universitets studenter* framhåller att det i första hand blir de ekonomiskt svagare grupperna som drabbas vid en försämrad bostadssituation. När det gäller den utbildningspolitiska målsättningen anser *SFS* och *Akademiska föreningen i Lund* att den måste väga tungt vid utformningen och fördelningen av det bostadsbestånd som bl. a. skall täcka de studerandes bostadsbehov.

I fråga om ansvaret för att studenternas bostadsbehov skall tillgodoses delar *Svenska kommunförbundet* inte drätselkammarens i Örebro åsikt att detta i första hand skall åvila kommunen. Förbundet finner det visserligen naturligt att studentbostadsbyggandet betraktas som en integrerad del av universitetsorternas bostadsförsörjning och i planeringshänseende tillfredsställande samordnas med bostadsbyggandet i övrigt, men detta får självfallet inte innebära att staten undandrar sig ansvaret för studentbostadsproduktionen, då byggandet av bostäder för studerande bör ses som en studiesocial åtgärd. Vidare säger förbundet att utredningens förslag på kort sikt skulle medföra svåra problem på de stora bristorterna liksom för kommuner med eftergymnasial utbildning. En utbyggnad av universitet och högskolor förutsätter givetvis att bostäder på studieorten tillhandahålls de studerande.

Tanken på att studentbostadsbyggandet är en rent studiesocial åtgärd eller ett led i utbildningspolitiken förs fram även i yttranden från *länsstyrelserna i Uppsala och Östergötlands län*, *Stor-Stockholms planeringsnämnd*, *socialförvaltningen i Linköping*, *SFS*, *Akademiska föreningen i Lund*, *Göteborgs förenade studentkårer* och *Umeå studentkår*. *SFS* framhåller sålunda att studentbostadsbyggandet är ett exempel på en studiesocial insats som skall motverka social och geografisk snedrekrytering till högre studier.

Länsstyrelsen i Uppsala län betonar att studentbostadsföretagens ombildning till eller uppgång i allmännyttiga bostadsföretag bör genomföras med stor försiktighet. Det är vidare enligt länsstyrelsens mening väsentligt att statsmakterna även i framtiden har ansvaret för uppfyllandet av de utbildningspolitiska målen om allmän tillgång på lika villkor till riktigt anpassad utbildning. Inriktning och dimensionering av landets eftergymnasiala utbildningsväsen är avhängiga av tillgången på bostäder för de studerande. På något längre sikt behöver dock detta enligt länsstyrelsen inte utgöra hinder för en integration av de nuvarande studentbostadsföretagen med företag för servicebostäder. Ombildningen av studentbostadsföretagen berörs även av *Linköpings studentkår* som befarar att det vid ett omedelbart öppnande av studentbostäderna även

för andra grupper kan uppstå konflikt mellan det utbildningspolitiska målet och kravet på lika behandling av olika grupper bostadssökande. Man bör därför överväga om inte de nuvarande studentbostäderna successivt bör upplåtas till andra grupper i den takt som byggandet av nya servicebostäder sker. Risk finns vidare för att kommunen inte känner ansvar för de icke mantalsskrivna studenterna. SFS konstaterar att utredningen inte ger underlag för ett ställningstagande då förekomsten av studentbostäder inte sätts i relation till den utbildningspolitik som förs. Enligt *länsstyrelsen i Östergötlands län* bör systemet med särskilda bostäder för studerande bibehållas till dess balans skapats på bostadsmarknaden. I annat fall riskeras hela målsättningen i utbildningspolitiken. *Göteborgs förenade studentkårer* säger sig inte kunna acceptera att antalet för studenter tillgängliga bostäder i relation till det totala antalet utbildningsplatser vid något tillfälle blir lägre än i dag. En sådan utveckling skulle innebära ett avsevärt steg tillbaka i det utbildningspolitiska reformarbetet. Liknande tankgångar återfinns också hos *SAF, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund* och *Industriens bostadsförening*.

Stockholms studentkårers centralorganisation understryker i sitt yttrande att bostadsbehoven i flera fall är en ren konsekvens av den av statsmakterna valda lokaliseringen av utbildningsinstitutionerna. Vidare konstateras att, om kommunerna producerar ett tillräckligt antal småbostäder så att de studerandes rätt till studielämplig bostad tryggas, det inte längre finns anledning att upprätthålla en fortsatt produktion av studentbostäder.

Kravet på en snabb tillgång till studentbostad kommer enligt SFS att öka genom bl. a. den ökade vuxenutbildningen, de mildrade inträdeskraven för högre studier, det ökade antalet decentraliserade kurser och den för allt fler återkommande utbildningen. Liknande synpunkter anför även *Akademiska föreningen i Lund*.

Samtliga remissinstanser utom en ställer sig negativa till förslaget att det nuvarande familjebostadsbyggandet för studenter bör begränsas till ett minimum. AMS påpekar att behovet av genomgångsbostäder i hög grad gäller även gifta och sammanboende. Liknande synpunkter framkommer i yttranden från *länsstyrelsen i Uppsala län, sammanläggningsdelegerade i Uppsala, SAF, SACO, Svenska kommunförbundet, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund, Industriens bostadsförening, SFS, Akademiska föreningen i Lund, Göteborgs förenade studentkårer, studentbostadsnämnden i Uppsala* och *Uppsala universitets studenter*. Sålunda säger SFS att samma skäl som motiverar att man bygger särskilda bostäder för ensamstående också gäller för familjer. Det är för SFS ett helt oeftergivligt krav att utredningens förslag inte genomförs. SFS kan vidare inte acceptera att antalet familjebostäder

i relation till det totala antalet studerande ens under en övergångstid blir mindre än i dag. Även *Umeå studentkår* finner utredningens förslag helt oacceptabelt.

Länsstyrelsen i Uppsala län betonar att på expansiva orter med stora utbildningsanstalter även framdeles särskild hänsyn bör tas till de studerande familjernas behov. Annars uppstår, enligt länsstyrelsen, en allvarlig fara för att de utbildningspolitiska målen riskeras.

Akademiska föreningen i Lund crinrar om att bostadssituationen i Lund redan i dagsläget är sådan att det för familjer kan sägas råda en bostadsspärr för högre studier. Dessutom konstaterar föreningen att studerandefamiljer oftast av ekonomiska skäl inte kan acceptera en nyproducerad bostad på den allmänna bostadsmarknaden.

Enligt *drätselkammaren i Örebro* är behovet av en genomgångsbostad för en familj större vid hastigt uppkommande flyttningsorsak än för den ensamstående eftersom ett inackorderingsrum är en möjlig lösning för denne.

Positiva till utredningens förslag är *sammanläggningsdelegerade i Linköping* som menar att det från integrationssynpunkt är önskvärt att man så snart som möjligt försöker få utrymme för studerandefamiljerna i den normala bostadsproduktionen i stället för i speciella studentbostadshus.

De remissinstanser som yttrar sig i fråga om anordnande av s. k. t i l l s k o t t s r u m är övervägande positiva till den föreslagna bostadstypen. Bland dessa remissinstanser återfinns *socialstyrelsen, SÖ, bostadsstyrelsen, länsstyrelserna i Uppsala och Västerbottens län, länsbostadsnämnderna i Stockholms, Uppsala, Värmlands och Västernorrlands län, sammanläggningsdelegerade i Norrköping, Moderata ungdomsförbundet samt Folkpartiets ungdomsförbund*. I fråga om standardkraven säger emellertid *bostadsstyrelsen* att dessa torde kunna sättas något lägre än för övriga smålägenheter. Anledningen härtill är enligt styrelsen att dessa rum endast under kortare tid är avsedda att utnyttjas för en person i avvaktan på en permanent anslutning till moderlägenhet. Alltför hög utrustningsstandard i vissa avseenden bör därför av bl. a. ekonomiska skäl inte krävas.

SÖ förordar en prioritering av anordnande av tillskottsrum vilka kommer antingen en ensam bostadssökande eller en familj under tillväxt till nytta. En prioritering av detta slag skulle nämligen motverka en ny kategoribildning. För att underlätta för ungdomar att bo kvar i hemmet anser styrelsen vidare att förlängt bostadsbidrag till familjer med ungdomar i åldern 16—18 år bör övervägas. Tillskottsrum bör enligt *länsstyrelsen i Västerbottens län* byggas i så stor utsträckning som möjligt medan däremot *kommunstyrelsen i Stockholm* anser att dessa rum boendemässigt, administrativt och ekonomiskt är mindervärdiga boendelalternativ, varför kommunstyrelsen avstyrker förslaget om produktion av tillskottsrum. *Länsstyrelsen i Örebro län* finner inte tillräck-

ligt starka motiv för ett byggande av tillskottsrum i nyproduktionen, eftersom rumstypen mycket väl torde kunna ersättas med en insprängd servicelägenhet. Liknande synpunkter anlägger även *Hyresgästernas riksförbund*, medan däremot *stadskollegiet i Hälsingborg* vill att såväl de insprängda lägenheterna som tillskottsrummen skall få det största utrymmet i det nytillskott av servicebostäder som är att vänta. Kollegiet betonar vidare att tillskottsrummen bör förvaltas så att konflikter inte uppstår mellan moderlägenhetens och tillskottsrummets hyresgäster.

Drätselkammaren i Lund avstyrker förslaget att tillskottsrummen skall administreras och hyras ut av bostadsfördrag med motiveringen att detta förfarande skulle eliminera idéerna om att den växande familjen skall få större utrymme genom dessa rum. Även *sammanläggningsdelegerade i Uppsala* avstyrker förslaget eftersom inte några större olägenheter kan påvisas vid uthyrning av tillskottsrum från moderlägenhet.

I fråga om inneboendesystemet bär några remissinstanser utredningens rekommendation att s.k. normalkontrakt för möblerade rum bör införas för att skapa klarhet mellan hyresgäst och uthyrare om avtalsvillkoren för hyresförhållandet. Rekommendationen tillstyrks av *SIV, länsstyrelserna i Uppsala och Västerbottens län, bostadsförmedlingsnämnden i Uppsala, Svenska riksbyggen* samt *SSU*. *Statens hyresråd* ifrågasätter emellertid — med hänsyn till den heterogena kategori av hyresgäster det här är fråga om — om det finns förutsättningar för att normalkontrakt kommer att tillämpas i någon större omfattning. Vidare anser hyresrådet, i likhet med utredningen, att det är olämpligt att införa en möjlighet att genom besittningsskydd tvångsvis förlänga hyresförhållandet rörande inneboenderummen. En sanering av inneboendemarknaden förordas i stället ske genom konkurrens från andra boendeformer. Frågan om besittningsskydd berörs även av *bostadsstyrelsen* som anser att rekommendationerna om kommunal rumsförmedling samt användningen av normalkontrakt inte är tillräckliga åtgärder för att missförhållandena på inneboendemarknaden skall kunna undanröjas. Frågan om ett rättsligt skydd för inneboende bör därför utredas på nytt. Även *ungdomsstyrelsen i Uppsala* betonar betydelsen av ett förbättrat rättsligt skydd för den inneboende.

Hyresgästernas riksförbund ifrågasätter starkt innehållet i utredningens förslag till normalkontrakt och pekar på att en auktorisation av förnedrande kontraktsbestämmelser knappast innebär en tillfredsställande lösning. Man bör i stället pröva normalkontrakt som bättre svarar mot rimliga anspråk från den boendes sida.

Med anledning av vad utredningen anfört om att hyresavtalen beträffande servicebostäder generellt inte bör förses med överenskommelse om avstående från besittningsskydd framhåller *SFS* följande. Om tillgången på vanliga bostäder är dålig kommer besittningsskyddet för servicebostäder att medföra att omsättningen bland hyresgästerna

blir obefintlig. SFS anser att besittningsskyddet i princip bör vara ett krav men att detta bör införas först efter det att erfarenheter av servicebostäder hunnit utvecklas. *SAF, Näringslivets byggnadsdelegation, Svenska byggnadsentreprenörföreningen, Sveriges fastighetsägareförbund och Industriens bostadsförening* poängterar att boende i servicebostäder i princip bör få samma besittningsskydd som övriga hyresgäster.

Sammanläggningsdelegerade i Uppsala och *SABO* instämmer i vad utredningen anfört i fråga om besittningsskydd. *SABO* betonar samtidigt att det för att karaktären av genomgångsbostad skall kunna behållas inte bör ifrågakomma att hyresgästen har rätt till byte, upplåtelse i andra hand c. d.

Några remissinstanser delar utredningens åsikt att det är angeläget att kommuner, som förmedlar statliga lån till bostadsrättsföreningar, på vissa villkor ger kommunal borgen för lån till förvärv av bostadsrätt i fastigheter med statlig belåning. Dessa remissinstanser är *bostadsstyrelsen, SIV, statens handikappråd, länsstyrelsen i Uppsala län, länsbostadsnämnden i Jämtlands län, HSB, SSU* samt *Moderata ungdomsförbundet*.

Bostadsstyrelsen konstaterar att utredningens rekommendation inte tar sikte på särskilda typer av småhushåll och den har, om borgens-tecknandet sätts i system, samma effekt som en höjning av den övre lånegränsen. Styrelsen anser för sin del att en kommun som har eller inför regler om kommunal borgen i begränsad utsträckning inte bör prioritera ungdomar utan att borgen bör kunna lämnas till alla hushållsgrupper efter behovsprövning.

I flera remissyttranden, framför allt från studenthåll, berörs frågan om hyresgästinflytande. De remissinstanser som yttrar sig i denna del framhåller att det är angeläget att det inflytande som de studerande nu har får fortsätta.

Sålunda anför *SABO* att det åtminstone under en övergångstid är motiverat att tillförsäkra studentorganisationerna visst fortsatt inflytande.

SFS framhåller att utredningen över huvud taget inte berört frågan om hyresgästinflytande. *SFS* kräver att det inflytande som nu existerar fortsätter och stärks. Detta gäller inflytandet på både förvaltnings- och styrelsenivå. Motsvarande synpunkter återfinns i yttranden från *Folkpartiets ungdomsförbund, Akademiska föreningen i Lund, Göteborgs förenade studentkårer, Stiftelsen Chalmers studenthem, Stiftelsen Göteborgs studenthem, Stockholms studentkårers centralorganisation, Uppsala radikala demokrater* samt *Uppsala universitets studenter*.

Ett antal remissinstanser har funnit utredningens benämning »servicebostäder» på de föreslagna genomgångsbostäderna mindre lyckad. Bland de kritiska remissinstanserna märks *bostadsstyrelsen, statens ungdomsråd, länsstyrelsen i Västmanlands län, länsbostadsnäm-*

den i Malmöhus län, servicekommittén, sammanläggningsdelegerade i Uppsala, drätselkammaren i Malmö, ungdomsstyrelsen i Uppsala, TCO, Svenska kommunförbundet, Hyresgästernas riksförbund, Stockholms studentkårers centralorganisation, Göteborgs förenade studentkårer samt Umeå studentkår.

Bostadsstyrelsen framhåller att benämningen »servicebostäder» leder till en viss överbetoning av servicefrågorna. Behovet av service i olika former med anknytning till bostaden är inte specifikt för ungdomar och de andra grupper av småhushåll, som utredningen har haft i åtanke vid utformandet av sina förslag. Samma behov har andra hushållsgrupper. Styrelsen anser att det inte behövs någon särskild benämning på de bostäder det här är fråga om.

Länsstyrelsen i Västmanlands län betonar att begreppsbestämningar är nödvändiga och önskvärda i samband med utvecklings- och utredningsarbete samtidigt som det är angeläget att begrepp inte tillkommer utan erforderlig samordning mellan olika myndigheter och med expertis på nomenklaturfrågor, exempelvis Tekniska nomenklaturcentralen.

SSU finner benämningen »servicebostäder» vara en välmotiverad gemensam benämning såväl för nuvarande studentbostäder och inneboenderum som för nyproducerade genomgångsbostäder för olika grupper av ensamstående. Förbundet betonar dock i sammanhanget att kravet på servicekomplement till den enskilda bostaden måste lösas även för andra grupper av boende. Positiv till benämningen är även centrala byggnads-kommittén i Uppsala.

Statens ungdomsråd föreslår att benämningen »bostäder för enpersonshushåll» antas i stället, medan drätselkammaren i Malmö förordar benämningen »bostäder för ungdom m. fl.» och Hyresgästernas riksförbund föredrar uttrycket »specialbostäder.» Sammanläggningsdelegerade i Uppsala föreslår antingen benämningen »bostäder för ungdom m. fl.» eller »specialbostäder». Ungdomsstyrelsen i Uppsala föreslår för sin del benämningen »bostäder för ensamstående m. fl.»

Departementschefen

I det föregående har jag lämnat en redogörelse för bostadsstyrelsens anslagsframställning samt ungdomsbostadsutredningens betänkande och remissyttrandena däröver. Jag tar nu först upp de frågor som har samband med styrelsens anslagsframställning.

Bostadsbyggandet har under de senaste åren legat på en hög nivå. Under år 1969 blev 109 000 nya lägenheter färdiga för inflyttning och under år 1970 beräknas 107 000 lägenheter ha blivit färdigställda.

Av det miljonprogram för bostadsbyggandet under perioden 1965—1974, som statsmakterna uttalat sig för, har mer än 60 % genomförts

när sex år nu har förflutit. Till frågan om fullföljandet av miljonprogrammet återkommer jag i det följande.

Före programperiodens slut behöver ett program för det fortsatta bostadsbyggandet utarbetas. Jag har därför, med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande, tillkallat sakkunniga för att göra en bedömning av bostadsbyggandets omfattning och inriktning efter år 1974. I direktiven för de sakkunnigas arbete har jag betonat att bostadsbyggnadsbehovet inte kan bedömas enbart på grundval av statistisk information. Det bestäms i hög grad också av bostadspolitiska mål. En väsentlig del av de sakkunnigas uppdrag är därför att pröva frågan om konkretisering av de bostadspolitiska målen, medlen för deras förverkligande och hur målen och medlen inverkar på bostadsbyggnadsbehovet.

Som jag framhållit i direktiven är det en angelägen bostadspolitisk uppgift att främja en allsidig hushållssammansättning i våra bostadsområden. Av betydelse i detta sammanhang är bl. a. de kommunala bostadsförmedlingarnas möjligheter att medverka härtill. De sakkunniga har fått till uppgift att, som ett led i denna del av utredningsarbetet, göra den av förra årets riksdag (SU 1970: 50, rskr 152) begärda översynen och prövningen av normkrav och lånevillkor med anknytning till bostadsförmedlingarnas arbete.

Förra årets riksdag uttalade sig för en bostadsbyggnadsplan för år 1970 om 95 000 lägenheter och en projekterserv om 10 000 lägenheter.

Fr. o. m. år 1970 anges ramen för beslut om bostadslån i m² våningsyta i stället för som tidigare i antal lägenheter. Den låncram som har fördelats för år 1970 motsvarar 88 000 lägenheter med 1967 års genomsnittliga våningsyta. Det faktiska antalet lägenheter för vilka statligt bostadslån har beviljats under år 1970 kan emellertid beräknas till närmare 93 000 på grund av att den genomsnittliga ytan per lägenhet då var mindre än år 1967. Enligt beslut av Kungl. Maj:t har under år 1970 igångsättningstillstånd fått meddelas för sammanlagt 8 500 lägenheter utan statliga lån, rum i ålderdomshem inräknade.

Det kan beräknas att totalt ca 100 000 lägenheter påbörjades under år 1970.

Småhusens andel av påbörjandet var 28 % under år 1968. Andelen steg år 1969 till 32 % och sjönk under år 1970 till en nivå strax under 30 %.

Den genomsnittliga lägenhetsytan i flerfamiljshus med statliga lån fortsätter att minska. I 1966 års påbörjande var genomsnittsytan 75 m². År 1969 hade den sjunkit till något mindre än 70 m². Detta beror på en förskjutning både mot mindre ytstorlekar för lägenheter med givet rumsantal och mot lägenheter med mindre antal rum.

I statligt belånade småhus som påbörjades år 1968 var genomsnittsytan per lägenhet 36 m² större än i flerfamiljshusen. De inte statligt belå-

nade småhusen är genomsnittligt större än de statligt belånade. Skillnaden i storlek mellan lägenheter i småhus och i flerfamiljshus är därför större än den nyss angivna.

Som jag framhöll i förra årets statsverksproposition bör en ökad produktion av mindre och billigare småhus stimuleras. Detta kan bidra till en större valfrihet beträffande boendeform och motverka en inte önskvärd skiktning av hushållen efter inkomst och hushållsstorlek.

Upphävandet förra året av föreskrifterna om minsta yta och rumsantal för statligt belånade småhus torde på längre sikt bidra till en ökad produktion av småhus för mindre hushåll. Likaså torde byggindustrialiseringsutredningens synpunkter och förslag i betänkandet Rationellt småhusbyggande (SOU 1969: 63) kunna stimulera till effektivare produktion av småhus. Betänkandet, som i korthet redovisades i förra årets statsverksproposition, har nu remissbehandlats. Remissinstanserna har ställt sig övervägande positiva till utredningens förslag. Jag kommer senare att för Kungl. Maj:t anmäla de förslag till beslut vartill betänkandet bör föranleda.

Kostnaderna inom bostadsbyggandet utvecklades i stort sett gynnsamt under åren 1967—1969. Byggnadskostnaderna var under dessa år i huvudsak oförändrade, och överkostnaderna, dvs. kostnader överstigande det av länsmyndigheterna fastställda pantvärdet, minskade fram till mitten av år 1969. Därefter ökade emellertid trycket på kostnadsidan. Priserna på byggnadsmaterial steg inte oväsentligt under första halvåret 1970. Från juli 1969 till juli 1970 steg byggnadskostnadsindex med närmare 8 %. En viss ökning av anbudspriser och överkostnader under första halvåret 1970 har också kunnat konstateras. Dessa ökningarna var dock väsentligt mindre än ökningen av byggnadskostnadsindex.

Från årsskiftet 1970—1971 har mervärdeskatten höjts vilket medför kostnadsökning inom bostadsbyggandet med drygt 3 %. Denna ökning har tillsammans med den tidigare nämnda kostnadsökningen föranlett beslut om en höjning av låneunderlags- och därmed även pantvärdenivån med 7 % från årsskiftet 1970—1971. Höjningen har i viss omfattning getts retroaktiv tillämpning. Vidare har paritetstalen höjts till 1,03 för hus färdigställda före år 1970. Det innebär en höjning med 0,03 enheter för hus som färdigställts år 1969 och med 0,02 enheter för tidigare färdigställda hus.

Givetvis är det angeläget att effektiva åtgärder vidtas mot tendenserna till kostnadsstegringar. Bostadsmyndigheterna har möjligheter att påverka förutsättningarna för en rationell bostadsproduktion. För kommuners och byggherrars arbete med programmering, upphandling och produktion kan myndigheternas erfarenheter vara av värde. Jag vill också peka på att det nu finns större förutsättningar än tidigare att prioritera projekt som förenar god kvalitet med låga produktions- och driftkost-

nader. Enligt vad bostadsstyrelsen redovisat i sin anslagsframställning har den rekommenderat länsbostadsnämnder och förmedlingsorgan att arbeta efter dessa linjer.

Produktivitetens utvecklingen inom bostadsbyggandet, vilken har stor betydelse för kostnadsutvecklingen, beror på många olika slag av åtgärder från dels stat och kommun, dels byggherrar, entreprenörer, materialtillverkare m. fl. Statsmakterna har, vid sidan av åtgärder för att hålla byggandet inom ramen för tillgängliga resurser på byggmarknaden, inriktat sina strävanden på att främja det industriella byggandet. Dessa strävanden har särskilt avsett de administrativa och organisatoriska förutsättningarna för byggandet, bl. a. i form av förhandsbesked om bostadslån för stora, fleråriga bostadsprojekt. Det kan nämnas att kostnaderna för de projekt för vilka förhandsbesked meddelades förra året låg upp till 10 % under kostnadsnivån i resp. ort. Dessa projekt omfattade dock endast ca 5 600 lägenheter. En annan åtgärd för att främja produktiviteten är att åstadkomma en ökad samverkan mellan byggherrar när det gäller bl. a. deras upphandling. Under anslagen till bostadsstyrelsen och länsbostadsnämnderna har jag förordat att särskilda medel ställs till förfogande för att främja sådan samverkan.

Jag vill i detta sammanhang ta upp frågan om *långivningen för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin*. Låneformen tillkom genom beslut av 1952 års riksdag. Med lånen åsyftades främst att ge finansiellt stöd åt företag för anskaffning av nya maskiner som kunde ge besparingar i fråga om material och arbetskraft. I prop. 1965: 1 (bil. 13 p. V: 2) konstaterades att metodutvecklingen inom byggnadsindustrin hade präglats av ökad användning av industriellt förtillverkade byggnadsdelar och alltmer omfattande mekanisering av arbetet på byggplatserna. Långivningen till maskinanskaffning hade otvivelaktigt haft en stimulerande effekt på denna mekanisering. Emellertid hade de maskiner för vilkas anskaffande lån beviljats fått en så utbredd användning inom byggnadsproduktionen att ansökningar om lån för detta ändamål i fortsättningen borde prövas restriktivt. I stället borde lån försöksvis utgå för att stimulera tillkomsten av anläggningar för industriell tillverkning av byggelement.

Under senare år har efterfrågan på lån varit liten. Under budgetåren 1968/69 och 1969/70 har inga nya lån beviljats. Vid utgången av budgetåret 1969/70 var fondens behållning 53,5 milj. kr., varav dock 16 milj. kr. avsåg beviljade lån som inte utbetalats. Större delen av sistnämnda belopp betalades ut under andra halvåret 1970.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning föreslagit att låneverksamheten avvecklas vid utgången av innevarande budgetår. Mot bakgrund av vad jag förut har anfört om den nuvarande inriktningen av statens stöd till bostadsbyggandets effektivisering och med hänsyn till

att efterfrågan på lån från maskinlånefonden har upphört biträder jag styrelsens förslag. Jag förordar därför att lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien avvecklas vid utgången av budgetåret 1970/71. Jag vill tillägga att det, om behov av statligt lånestöd i detta syfte skulle visa sig föreligga, finns möjligheter att lämna stöd bl. a. genom den verksamhet som bedrivs av företagareföreningarna och styrelsen för teknisk utveckling.

Frågan om vissa *ändringar i lokalbelåningen* har tagits upp av bostadsstyrelsen. Styrelsen föreslår att, om särskilda skäl föreligger, bostadslån skall kunna utgå även för lokaler i områden där husen inte är statsbelånade. Vidare hemställer styrelsen att bostadslån i särskilda fall skall kunna utgå för hus som till mindre än 50 % av våningsytan innehåller bostäder eller belåningsbara lokaler.

Servicekommittén har i sitt under hösten 1970 avlämnade betänkande Boendeservice 2 (SOU 1970: 68) föreslagit att statslån med villkor motsvarande bostadslån för lokaler skall kunna utgå för nybyggnad, ombyggnad och förbättring av lokaler — med vissa undantag — i bostadsområden där husen tidigare inte är statsbelånade. Kommittén har vidare föreslagit viss utvidgning av den statliga långivningen till lokaler som, om förslagen genomförs, kan komma att påverka bedömningen av den s. k. 50 %-regeln. I avvaktan på den fortsatta behandlingen av servicekommitténs betänkande, som f. n. remissbehandlas, bör ställning inte nu tas till styrelsens förslag i fråga om lokalbelåningen.

Kreditförsörjningen till bostadsbyggandet har för fjärde året i följd baserats på en av delegationen för bostadsfinansiering (DFB) träffad överenskommelse med kreditinstituten om krediter till det statligt belånade bostadsbyggandet under byggnadstiden. Trots den stramhet som kännetecknat kreditmarknaden under året har erforderlig kreditvolym ställts till förfogande för årets bostadsbyggnadsplan. Den säsongmässiga fördelningen, som framgår av följande tabell, har i stort sett varit lika gynnsam som tidigare år med en tyngdpunkt i igångsättningen på sommarhalvåret. Vissa förseningar i igångsättningen har dock inträffat under hösten.

Igångsättningarnas procentuella fördelning på kvartal

År	Kvartal 1:a	2:a	3:e	4:e
1966	13	21	24	42
1967	14	32	33	21
1968	18	28	30	24
1969	19	27	30	24
1970 ¹	19	30	27	24

¹ Siffrorna för år 1970 är preliminära.

Åren 1967 och 1968 kunde övcrenskommelserna fullföljas utan problem. Den begynnande högkonjunkturen under år 1969 gav upphov till vissa svårigheter att erhålla byggnadskrediter. Under hösten sistnämnda år rapporterades kreditsvårigheter för projekt motsvarande ett kreditbehov på 50 milj. kr. Svårigheterna kunde emellertid lösas utan nämnvärd tidsutdräkt efter kontakter med kreditinstituten.

Under år 1970 har byggherrarnas svårigheter att få byggnadskrediter ökat. Redan under våren kom de första anmälningarna om kreditsvårigheter. DFB och kreditinstituten tillsatte därför en särskild expertgrupp bestående av representanter från DFB, sparbankerna, affärsbankerna och postbanken med uppgift att kontinuerligt följa utvecklingen.

Under en del av andra halvåret var volymen projekt, där byggherrarna måst anmäla att kreditfrågorna inte kunnat lösas på normalt sätt, mellan 200 och 300 milj. kr. Projekten har genom medverkan från expertgruppen i allmänhet successivt kunnat finansieras utan större förseningar av byggstarterna. I mitten av november hade alla projekt fått sin kreditfråga ordnad.

Bättre informationer till kreditgivarna om den planerade igångsättningen kan medverka till att uppkommande kreditproblem kan lösas snabbare. Denna informationsuppgift åvilar givetvis i första hand byggherrarna men ökade insatser kan göras även av bostadsmyndigheterna. Diskussioner om hur informationerna skall kunna förbättras pågår mellan DFB, bostadsstyrelsen och bankerna.

Jag övergår nu till frågan om *bostadsbyggnadsplanen*.

Planperioden har ett femårigt perspektiv och omfattar alltså nu åren 1971—1975. Planen innehåller för varje år ett garanterat program för det statsbelånade byggandet. För vart och ett av de två första åren upptar planen dessutom ett beräknat byggande utan statliga lån samt en projektreserv som avser både det statsbelånade och det inte statligt belånade byggandet. För det tredje året fastställs en projektreserv som avser endast det statsbelånade byggandet. Planen omfattar för de två första åren hela landet, medan den för de tre senare i princip avser endast orter med klart expansivt näringsliv och långsiktigt positiv befolkningsutveckling. Beträffande planperiodens tredje år uttalade förra årets riksdag (SU 1970: 50, rskr 152) att projektreserven fick tas i anspråk för fördelning på sådana orter som inte omfattas av det garanterade programmet men där kravet på stabila produktionsbetingelser är dokumenterat genom konkreta projekt.

Det garanterade programmet skall något understiga den nivå som är möjlig att uppnå med hänsyn till den aktuella konjunkturbedömningen. Projektreserven bör vara så stor att den ger utrymme för att öka bostadsbyggandet upp till nyss nämnda nivå men också därutöver om konjunkturutvecklingen blir svagare än som har antagits.

Den aktuella planperioden innefattar de fyra sista åren av den 10-årsperiod under vilken en miljon nya lägenheter skall byggas enligt riksdagens uttalande år 1965. För att miljonprogrammet skall förverkligas måste drygt 390 000 lägenheter färdigställas under de återstående fyra åren. Detta förutsätter vid oförändrade byggnadstider och oförändrad säsongfördelning ett årligt påbörjande av inte fullt 100 000 lägenheter.

Förra årets riksdag antog en preliminär bostadsbyggnadsplan för år 1971 omfattande 95 000 lägenheter, därav 87 000 med och 8 000 utan statliga lån. Ramen för det statsbelånade byggandet är dock angiven i m² våningsyta och omfattar en yta motsvarande 87 000 multiplicerat med den genomsnittliga ytan för de lägenheter för vilka preliminärt beslut om bostadslån meddelades åren 1967 och 1968. Dessutom bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om planering och fördelning av en projektreserv omfattande 10 000 lägenheter.

Jag föreslår att den av 1970 års riksdag preliminärt beslutade bostadsbyggnadsplanen för år 1971 nu fastställs definitivt. Ramen för det statligt belånade bostadsbyggandet bör alltså beräknas på så sätt att talet 87 000 multipliceras med den nyss angivna genomsnittliga våningsytan. Eftersom lägenhetsytorna har minskat under senare år kommer antalet lägenheter som kan påbörjas år 1971 med all sannolikhet att överstiga 87 000. Härtill kommer det icke statligt belånade bostadsbyggandet som beräknas till högst 8 000 lägenheter. Tillsammans får detta påbörjande en volym som motsvarar vad som årligen behöver byggas för att miljonprogrammet skall kunna förverkligas. Projektreserven om 10 000 lägenheter gör att byggandet kan ökas till den nivå som är möjlig med hänsyn till konjunkturutvecklingen. Den bedömning som nu kan göras leder fram till ett påbörjande av ungefär samma omfattning som under år 1970, dvs. ca 100 000 lägenheter.

Riksdagen antog förra året en bostadsbyggnadsplan för år 1972 som då var tredje året i planperioden. Planen omfattade ett garanterat program om 60 000 lägenheter och en projektreserv om 10 000 lägenheter, samtliga statsbelånade. I enlighet med riksdagens nyss nämnda uttalande i frågan har Kungl. Maj:t bemyndigat bostadsstyrelsen att av denna projektreserv ta i anspråk en våningsyta motsvarande 3 000 lägenheter för att vidga det garanterade programmet för fördelning på sådana orter som inte är klart expansiva men där kravet på stabila produktionsbetingelser är dokumenterat genom konkreta projekt.

Planen för år 1972 skall nu utvidgas till att omfatta hela landet. Jag förordar att den ges samma omfattning som för år 1971. Det garanterade programmet bör alltså preliminärt fastställas till en våningsyta motsvarande 87 000 lägenheter och byggandet utan statliga lån beräknas till 8 000 lägenheter. Härtill kommer en projektreserv om 10 000 lägenheter, som avser både statsbelånat och inte statsbelånat byggan-

de. Av det garanterade programmet bör som hittills en viss del fördelas först senare för att tillgodose behov som uppkommer på orter där näringslivet expanderar snabbt och andra behov som inte kan förutses vid den första fördelningen.

För år 1973, den aktuella planperiodens tredje år, gäller enligt beslut av 1970 års riksdag ett garanterat program omfattande 50 000 lägenheter. Enligt beslut av 1969 och 1970 års riksdagar skall bostadsbyggnadsplanen för planperiodens tredje år i princip avse endast orter med klart expansivt näringsliv och en långsiktigt positiv befolkningsutveckling.

Behov av ett längre planeringsperspektiv än två år finns på många orter som med nuvarande riktlinjer inte kan komma i fråga vid fördelningen av det garanterade programmet för det tredje året i planperioden. Detta har också kommit till uttryck i de uttalanden och åtgärder som jag nyss har redogjort för och som avser ianspråktagande av viss del av 1972 års projektreserv för orter som inte fått del av det garanterade programmet.

Svenska kommunförbundet har i framställning till Kungl. Maj:t hemställt att gällande system för fördelning av bostadslåneramar omprövas. Samtliga kommuners behov av långsiktiga rambesked bör därvid beaktas. Kommunförbundet hemställer vidare om åtgärder så att kommunerna kan få besked om ramtilldelningen senast den 31 maj året före igångsättningsåret.

Jag vill inte bestrida att vissa problem kan föreligga när man skall bedöma vilka kommuner som skall innefattas i tilldelningen för planperiodens tredje år. Dessa problem skulle lösas genom en allmän vidgning av planeringsperspektivet till tre år. Såsom riksdagen framhöll förra året talar emellertid osäkerheten i planeringsunderlaget och riskerna för felbedömningar för att ramarna för planperiodens tre sista år inte skall avse hela landet utan endast orter där kravet på stabila produktionsbetingelser är klarast dokumenterat. Som riksdagen också uttalade kan detta krav vara dokumenterat med konkreta projekt för planperiodens tredje år i många orter som inte har en klart expansiv utveckling. Jag vill vidare peka på att de omfattande kommunsammanläggningarna den 1 januari i år bör kunna ge bättre förutsättningar för en mera långsiktig planering av bostadsbyggandet och ökar skälen för ett längre planeringsperspektiv i många kommuner.

Det är angeläget att förbättra planeringsförutsättningarna för bostadsbyggandet i orter som nu inte ryms inom det garanterade programmet men som har ett med konkreta projekt dokumenterat behov av ramtilldelning för år 3. Jag förordar därför att det garanterade programmet för planperiodens tredje år, som enligt vad som hittills har tillämpats skulle omfatta 60 000 lägenheter, vidgas med 5 000 lägenheter så att det omfattar 65 000 statligt belånade lägenheter år 1973. Projektreserven för detta år bör omfatta 16 000 statsbelånade lägenheter, vilket innebär

en vidgning med 6 000 lägenheter. Detta tillskott till reserven bör, om så erfordras, få tas i anspråk för vidgning av det garanterade programmet i nyssnämnda orter. Genom de här förordade vidgningarna av såväl det garanterade programmet som projektreserven bör önskemålen om ett treårigt planeringsperspektiv kunna tillgodoses i erforderlig utsträckning.

Orter med dokumenterat behov av bostadsbyggande under år 3 får genom det treåriga planeringsperspektivet ramtilldelning ett och ett halvt år före verksamhetsårets början. Möjligheterna att ge övriga kommuner besked om ramtilldelningen för år 2 tidigare än nu sammanhänger, som Kommunförbundet har påpekat, med tidpunkten för riksdagsbehandlingen av bostadsbyggnadsplanerna.

För åren 1974 och 1975 bör, i enlighet med gällande principer, endast ett garanterat program för det statsbelånade byggandet fastställas. Det bör omfatta 50 000 lägenheter för vart och ett av dessa år.

Planeringsramen för förhandsbesked om bostadslån bör liksom tidigare omfatta 10 000 lägenheter per år och gälla för åren 1972—1976. Ramen bör kunna vidgas av Kungl. Maj:t om det visar sig behövas.

Medelsramen för beviljande av bostadslån för nybyggnad under år 1971 beräknar jag enligt följande sammanställning. Fördelningen på småhus och flerfamiljshus är densamma som bostadsstyrelsen har räknat med. Genomsnittsbeloppen per lägenhet är uppräknade med anledning av dels förnyade uppgifter från styrelsen beträffande utvecklingen av genomsnittsbeloppen under år 1970 och dels höjningen av låneunderlagsnivån.

	Antal lägenheter	Genomsnittligt lånebelopp (kr.)	Totalt lånebelopp (milj. kr.)
Lån för flerfamiljshus	62 650	× 21 000	1 316
Lån för småhus	24 350	× 25 000	609
		Summa	1 925

Medelsramen för beslut om lån för ombyggnader och räntebärande förbättringslån har under senare år varit 170 milj. kr. Medelsåtgången har emellertid, liksom utbetalningarna av lånen, legat på en lägre nivå.

Med hänsyn till det intresse för ombyggnad och förbättring som visas i många kommuner samt angelägenheten av att denna verksamhet ökas förordar jag att medelsramen för beslut om lån till ombyggnader och räntebärande förbättringslån bestäms till 170 milj. kr. för såväl år 1971 som år 1972.

Kungl. Maj:t bör utverka riksdagens bemyndigande att som hittills vidga medelsramen dels vid sådana ändringar i fråga om de genomsnittliga lånebeloppen som kan bli en följd av ändringar i produktionsinriktning, låneunderlagsnivå m. m., dels i samband med en sådan ök-

ning av ombyggnads- och förbättringsverksamheten som kan behövas för att stödja sysselsättningen.

Anslagsbehovet under lånefonden har ökat kraftigt under senare år. För budgetåret 1970/71 har anvisats ett anslag av 1 650 milj. kr. I sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 beräknar bostadsstyrelsen att på tilläggsstat för innevarande budgetår behöver anvisas 920 milj. kr. och att anslagsbehovet för budgetåret 1971/72 uppgår till 2 840 milj. kr. Styrelsen har därefter inkommit med kompletterande uppgifter beträffande medelsbehovet.

Det ökade anslagsbehovet beror väsentligen på att tiden mellan färdigställande av husen och utbetalning av lånen för dem har minskat. Den överenskommelse som under hösten 1969 träffades mellan DFB och kreditinstituten innebar bl. a. att åtgärder skulle vidtas i syfte att förenkla ansökningsförfarandet och ärendehantering för att påskynda utbetalningen av bostadslånen. Bostadsstyrelsen har med anledning härav vidtagit åtgärder som har medverkat till att tiden mellan färdigställande och utbetalning har minskat kraftigt. Denna minskning får effekt även på utbetalningarna under budgetåret 1971/72.

Med understrykande av att beräkningarna är osäkra och att utbetalningarna påverkas av flera svårbedömda faktorer beräknar jag medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår i enlighet med följande sammanställning.

Delposter	1970/71	1971/72
	milj. kr.	milj. kr.
1. Lån till nybyggnader	2 190	2 280
2. Lån till ombyggnader m. m.	120	170
3. Skuldökning avseende paritetlån	175	345
4. Räntelån	685	700
5. Tomträttslån	145	160
S:a utbetalningar	3 315	3 655
./. amorteringar	580	595
Belastning resp. anslagsbehov	2 735	3 060
Anslag	1 650	
Reservation	25	
Behov av anslag på tilläggsstat	1 060	

Anslaget till lånefonden för nästa budgetår bör alltså anvisas med 3 060 milj. kr. I fråga om medelsbehovet på tilläggsstat, som bör beräknas till 1 060 milj. kr., gör jag hemställan i annat sammanhang denna dag.

Jag går nu över till de frågor som har behandlats av ungdomsbostadsutredningen.

Målet för ungdomsbostadsutredningens arbete har varit att för ungdomar och andra som bildar småhushåll skapa ökade möjligheter till

individuellt boende med tillgång till god bostadsstandard, service och gemenskap. Vidare har utredningen satt som mål att samhället skall underlätta rörligheten på bostadsmarknaden och begränsa inneboendesystemet genom att erbjuda dessa hushållsgrupper specialbostäder förvaltade till självkostnad, dvs. utan vinstintresse. Slutligen har utredningen uttalat sig för att de nuvarande specialbostadsformerna integreras så att de kan utnyttjas av alla samt att i övrigt tillgången till bostäder för småhushåll, främst för yngre ensamstående, förbättras.

Utredningen framhåller att utbildningsexpansionen och de strukturella förändringarna i samhället har medfört en omfattande inflyttning av framför allt ungdomar till tätorterna. För att komma till rätta med såväl dessa ungdomars som exempelvis invandrares och nyligen frånskildas bostadssituation krävs speciella insatser.

Utredningen föreslår att dessa gruppers bostadsbehov skall tillgodoses och samtidigt ökad rörlighet på bostadsmarknaden åstadkommas genom ett tillskott av s. k. servicebostäder. Dessa bostäder skall i första hand tillgodose kortsiktiga bostadsbehov och på lämpligt sätt integreras med övrig bebyggelse och områdesservice. De bör kunna inplaceras i bebyggelsen i särskilda fastigheter, gruppvis i flerfamiljshus eller i form av s. k. insprängda lägenheter.

Utredningen anser att det bör ankomma på kommunerna att inom de femåriga bostadsbyggnadsprogrammets ram utarbeta de lokala analyser som behövs för att beräkna behovet av servicebostäder.

Den splittring på olika huvudmän i fråga om byggandet av specialbostäder som nu förekommer finner utredningen vara olycklig. Servicebostäder för skilda behov anses böra tillkomma under likartade ekonomiska och administrativa villkor, helst under ett gemensamt huvudmannaskap. Med hänvisning till bl. a. det av statsmakterna uttalade önskemålet att huvuddelen av nyproducerade flerfamiljshus skall förvaltas av företaget som arbetar utan enskilt vinstintresse föreslås att de allmännyttiga bostadsföretagen samt bostadsrättsföreningar som är anslutna till de rikskooperativa bostadsföretagen HSB och Svenska riksbbyggen engageras som huvudmän för servicebostäderna. Dessutom förordas att de nuvarande studentbostadsföretagen uppgår i eller ombildas till allmännyttiga företag.

De nuvarande särskilda låncreglerna för studentbostadsbyggandet föreslås upphöra att gälla vid utgången av innevarande budgetår. I stället skall enligt förslaget tillkomsten av servicebostäder främjas genom inrättandet av en särskild låneform, kallad servicebostadslån. Lånevillkoren föreslås bli desamma som nu gäller för studentbostadslånen.

För anskaffning av inventarier i servicebostäderna förordas att särskilda lån beviljas. Den nuvarande lånefonden för inventarier i studentbostäder föreslås bli ombildad till en lånefond för inventarier i servicebostäder och överförd från utbildningsdepartementets till inrikesdepar-

tementets huvudtitel. Utredningen föreslår också viss höjning av det gällande maximibeloppet för inventarielån.

Förmedlingen av såväl servicebostäder som inneboenderum bör enligt utredningen åvila de kommunala organen. Mantalsskrivningstvånget för anmälan till bostadsförmedling föreslås slopat på orter där det ännu tillämpas. Vidare förordas att den nedre åldersgränsen för anmälan till bostadsförmedling allmänt sänks från 18 till 16 år.

Bland övriga förslag som utredningen har fört fram kan nämnas en vidgning av bosättningslångivningen till att omfatta även ensamstående hushållsbildande person utan barn samt en rekommendation att kommunerna tecknar borgen för lån till förvärv av bostadsrätt i statsbelånade hus.

Vid remissbehandlingen har många av de hörda instanserna i huvudsak anslutit sig till utredningens förslag och rekommendationer eller lämnat dessa utan erinran. Åtskilliga remissinstanser som har ställt sig positiva till utredningens målsättning ifrågasätter dock utformningen av och möjligheterna att genomföra vissa av förslagen. Några yttranden är huvudsakligen negativa eller innebär ett underkännande av utredningsförslagen.

Min allmänna uppfattning om utredningens arbete är att det har gett en omfattande belysning av ungdomens bostadsförhållanden och värdefulla synpunkter på problemen rörande en förbättring av bostadssituationen för ungdomar och andra som behöver en bostad av genomgångskaraktär.

Av det material som utredningen har redovisat framgår att det föreligger en väsentlig skillnad mellan gifta och ogifta i de yngre åldersgrupperna när det gäller innehav av egen bostad. Enligt 1965 års folkräkning förfogade 93 % av de gifta i åldrarna 20—24 år över en egen bostad. I åldersgruppen 25—29 år var motsvarande siffra 97 %. Däremot hade endast 37 % av de ogifta kvinnorna och 26 % av de ogifta männen i åldersgruppen 25—29 år en egen bostad. Även när det gäller bostadens kvalitet visade de ogifta ungdomarnas bostäder stora brister. Standarden var i stort sett lägre än för de gifta hushållen. Detta gäller i all synnerhet för den betydande grupp av ungdomar som är hänvisade till inneboendesystemet. Inneboenderummen kännetecknas ofta av brister i fråga om utrustning och möjligheter till ett ostört privatliv.

För att möta särskilt ungdomars bostadsbehov har sedan länge särskilda åtgärder vidtagits från såväl statens och kommunernas som enskilda huvudmäns sida. Framför allt har den snabba expansionen av den högre utbildningen ansetts motivera speciella insatser för att åstadkomma ett tillfredsställande utbud av bostäder på universitets- och högskolorterna. Insatserna har huvudsakligen inriktats på uppförande av särskilda studentbostadshus. Antalet ungdomar som f. n. bor i sådana specialbostäder är betydande men utgör likväl endast en mindre del av de studerande.

Efter hand har krav rests även från andra ungdomsgrupper att få samma möjligheter till ett välordnat boende som många studerande nu har tillgång till. Som utredningen framhåller gäller detta inte minst den stora och växande grupp av ungdomar som årligen lämnar sina hemorter för att arbeta eller genomgå arbetsmarknadsutbildning på annan ort. Bland de ungdomar som bor kvar på hemorten önskar många frigöra sig från föräldrahemmet. Även andra grupper ensamstående, bl. a. de många invandrarna och personer som blir utan bostad i samband med skilsmässa, har ett likartat bostadsbehov.

Det är enligt min mening en viktig bostadspolitisk uppgift att skapa likartade förutsättningar för alla grupper av ungdomar och ensamstående att få tillgång till bostäder av god standard. Som bl. a. bostadsstyrelsen framhåller i sitt yttrande är lösandet av småhushållens bostadsproblem i första hand en fråga om ett tillräckligt och väl differentierat utbud av tillfredsställande bostäder över huvud taget. Utredningen har också pekat på olika åtgärder, som har betydelse i detta sammanhang, bl. a. ökat beaktande av hithörande gruppers behov i den långsiktiga kommunala bostadsplaneringen.

Det bör vara ett allmänt riktmärke att bostadsfrågan för ungdomar liksom för andra småhushåll skall lösas genom att ett erforderligt antal lägenheter blir tillgängligt inom det normala bostadsbeståndet i vanliga bostadsområden.

Härigenom motverkas också en inte önskvärd kategorisering inom boendet. Utredningen har starkt betonat att frågan om att förbättra bostadsförhållandena för ungdomar m. fl. bör lösas inom ramen för en sådan *integration inom boendet* att det inte uppkommer en uppdelning i bostadsområdena efter inkomst, ålder o. d. Denna utredningens principiella inställning har vunnit allmän anslutning bland remissinstanserna. En del av dem påpekar dock att utredningens förslag står i viss motsättning till dess principiella uppfattning; förslagen leder till en ny form av kategorisering, eftersom kategorin studerande skulle ersättas med kategorin ensamstående ungdomar m. fl. Vidare framhåller några remissinstanser att frågan om ökat byggande av genomgångsbostäder sammanhänger med omfattningen av det totala bostadsbyggandet och dess fördelning på lägenhetstyper. I anslutning härtill har också pekats på att det kan möta svårigheter för hyresgästerna i genomgångsbostäder att få tillgång till ordinära bostäder, vilket skulle innebära risk för att boendet i genomgångsbostäder permanentas.

Dessa vid remissbehandlingen framkomna synpunkter är enligt min mening betydelsefulla. Jag vill i sammanhanget erinra om att jag, som jag förut har berört, i slutet av förra året tillkallade sakkunniga för att utreda frågor rörande det framtida bostadsbyggandets omfattning och inriktning och att i anslutning härtill lägga fram förslag i fråga om de bostadspolitiska målen och medlen. De sakkunnigas uppdrag är vittom-

fattande och frågan om bostäder för ungdomar och andra som bildar småhushåll utgör en av de faktorer som de sakkunniga måste beakta vid sina överväganden rörande bostadsbyggandets omfattning och dess fördelning på olika lägenhetstyper och upplåtelseformer.

Liksom remissinstanserna kan jag i princip helt ansluta mig till utredningens målsättning när det gäller integration av bostäder av förevarande slag. Den står i full överensstämmelse med vad jag anfört i direktiven för nyssnämnda sakkunniga, där det har angetts som en betydelsefull uppgift att utredningsarbetet inriktas på åtgärder som motverkar kategorisering inom boendet och som främjar en allsidig hushållssammansättning i bostadsområdena. Frågan hur en integration av bostäder för ungdomar m. fl. bäst skall kunna främjas torde med hänsyn härtill komma att övervägas ytterligare i det större sammanhang som de sakkunniga har att behandla.

Ungdomsbostadsutredningens förslag om byggande av särskilda bostäder för ungdomar m. fl. har förenats med vissa rekommendationer från utredningens sida i fråga om *bostadsförmedlingarnas anvisningsnormer*. Frågan har samband med vad jag nyss anfört om ökad integration i boendet. I de förut nämnda utredningsdirektiven framhålls betydelsen av att bostadsförmedlingarna medverkar till en allsidig hushållssammansättning i bostadsområdena och att de sakkunniga därför bör föreslå åtgärder som kan underlätta förmedlingarnas arbete i detta syfte. Med hänsyn till detta utredningsuppdrag anser jag mig inte böra här gå närmare in på bostadsförmedlingsfrågor med undantag för vissa delfrågor som jag återkommer till i det följande.

Vad jag nu har anfört innebär att vissa frågor av långsiktig art rörande bostadsförsörjningen för ungdomar m. fl. bör prövas ytterligare i ett större sammanhang. Detta ställningstagande innebär dock inte att övriga hithörande frågor bör ställas på framtiden. De motiv som utredningen åberopat för att ifrågavarande bostadsbehov bör tillgodoses bättre än hittills är enligt min mening bärande. Det är därför angeläget att man utan dröjsmål vidtar vissa åtgärder i detta syfte. I likhet med utredningen anser jag att dessa åtgärder bör inriktas framför allt på de hushåll som består av ensamstående, vilka av olika skäl kan behöva en temporär lösning av sin bostadsfråga i avvaktan på en mera permanent bosättning. Hit hör som jag förut angett bl. a. ungdomar, såväl studerande som yrkesarbetande, samt andra personer som behöver bostad i samband med t. ex. flyttning av sysselsättningskäl, skilsmässa eller invandring.

På längre sikt bör dessa bostadsbehov som jag har antytt i det föregående i stor utsträckning kunna tillgodoses genom ett tillräckligt utbud av bostäder, varierat efter olika hushållsgruppers behov. Detta bör emellertid inte utesluta att, som också utredningen framhållit, speciella åtgärder vidtas för att tillgodose vissa gruppers behov av en mera tillfällig lösning av bostadsfrågan, främst genom *produktion av specialbostäder*.

Utredningen har framhållit att den tekniska utformningen av de av utredningen föreslagna specialbostäderna inte skiljer sig från små permanenta bostäder. Dessa specialbostäder bör emellertid, utan att man därigenom ger dem en särskild benämning på sätt som utredningen har föreslagit, på något sätt avgränsas från andra bostäder av likartad beskaffenhet. Denna avgränsning bör enligt min mening knyta an framför allt till att bostäderna är avsedda att användas under en förhållandevis kort tid för varje hyresgäst, till deras karaktär av genomgångsbostäder för småhushåll. Att bostäderna har denna karaktär torde i princip utgöra motiv för att de upplåts i möblerat skick. Jag tillstyrker utredningens förslag att långivningen för inventarier i studentbostäder vidgas till att omfatta även inventarier i genomgångsbostäder av förevarande art. Till frågor som rör lånebelopp och andra lånebestämmelser samt anslagsberäkning återkommer jag i det följande under punkten IV: 12.

Ansvar för *planeringen och genomförandet av produktionen* av genomgångsbostäder åvilar i första hand kommunerna likaväl som när det gäller bostadsförsörjningen i övrigt. Omfattningen av denna produktion får bestämmas efter en avvägning av de skilda behov som skall tillgodoses inom kommunernas ramar för bostadsbyggandet varvid, som utredningen och vissa remissinstanser framhållit, kommunerna bör samråda med andra intressenter, t. ex. universitetsmyndigheterna, arbetsmarknadsverket och ungdomsorganisationer. Några riktlinjer för denna avvägning anser jag mig inte böra ange, frågan får avgöras på det lokala planet. Detsamma gäller frågor om bostädernas standard och inplacering i bebyggelsen. Jag förutsätter att behovet av ytterligare råd och anvisningar i dessa frågor beaktas av bostadsstyrelsen både i styrelsens anvisningar för de kommunala bostadsbyggnadsprogrammen och i arbetet på styrelsens skrift God Bostad. Vidare vill jag understryka vad som framhållits av såväl utredningen som en del remissinstanser, nämligen att det för en integration i vidsträcktare mening inte räcker med enbart en fysisk integration utan att det också behövs sociala kontaktmöjligheter. Som bl. a. servicekommittén har framhållit i sitt yttrande är det därvid av vikt att boendeservicen är väl utbyggd och så utformad att den är tillgänglig för alla i bostadsområdet. Detta hindrar inte att genomgångsbostäder kan behöva i begränsad omfattning förses med vissa särskilda kollektiva komplement.

Ungdomsbostadsutredningen har föreslagit att tillkomsten av genomgångsbostäder skall främjas genom *lånevillkor*, överensstämmande med dem som nu gäller för studentbostadslån. Innebörden av dessa villkor är att lån utgår med 30 % av låneunderlaget och inom 100 % av pantvärdet, att detta värde kan sättas högre än enligt eljest gällande regler och att bostadslånet vid brist på underliggande kredit kan fördjupas mer än bostadslån i allmänhet. I anslutning härtill har utredningen tagit upp frågan om huvudmannaskapet för ifrågavarande bostäder och föreslagit

att lån med dessa särskilda villkor skall utgå endast till allmännyttiga företag och bostadsrättsföreningar som är anslutna till de rikskooperativa företagen.

Bostadsstyrelsen har i sitt yttrande framhållit att ifrågavarande lånevillkor har tillkommit under de särskilda förhållanden som tidigare gällde för studentbostadsbyggandet och att det är varken behövt eller praktiskt möjligt att tillämpa dessa villkor för andra låntagare på deras byggande av framför allt insprängda genomgångsbostäder. Jag ansluter mig till bostadsstyrelsens bedömning och vill i anslutning till vad styrelsen anfört understryka att eventuellt uppkommande problem med särskilda överkostnader för dessa bostäder bör kunna lösas genom att styrelsen vidtar åtgärder i fråga om anpassningen av låneunderlags- och pantvärdeberäkningarna till kostnadsskillnader mellan olika lägenhetstyper. Härtill kommer att utredningens förslag inte är väl förenligt med den allmänna principen att lånereglerna bör så långt som möjligt vara generella och neutrala, så att de inte styr byggandet mot vissa typer av hus eller lägenheter. Jag kan alltså av både praktiska och principiella skäl inte förorda utredningens förslag på denna punkt.

Av detta ställningstagande följer också att några särskilda regler för *huvudmannaskapet* inte bör gälla för byggandet och förvaltningen av genomgångsbostäder, lika litet som för andra typer av bostäder. Det torde emellertid ligga i sakens natur att kommunerna och deras allmännyttiga företag kommer att bära huvudansvaret för genomgångsbostäderna.

I frågan om huvudmannaskapet vill jag vidare anföra följande. Utredningen har föreslagit att de rikskooperativa företagen, liksom de allmännyttiga, skall tillerkännas en särställning såsom huvudmän för genomgångsbostäder. Av mitt ställningstagande i det föregående följer att de kooperativa företagen bör kunna bygga och förvalta genomgångsbostäder på samma villkor som gäller för andra typer av bostäder. Som flera remissinstanser har framhållit föreligger det en viss motsättning mellan den grundläggande idén för bostadsrättsverksamheten och kravet på att genomgångsbostäder skall upplåtas som hyresbostäder. En sådan uthyrningsverksamhet från bostadsrättsföreningarnas sida torde därför inte kunna få annat än begränsad omfattning. Detta bör dock inte utesluta att de rikskooperativa företagens erfarenheter av produktion och förvaltning tillvaratas på sätt som redan nu sker. Bostadsstyrelsen har pekat på att en integration mellan bostadsrättslägenheter och hyreslägenheter av förevarande slag kan erhållas genom att kommun eller allmännyttigt företag förvärvar bostadsrätt till genomgångsbostäder i hus som tillhör bostadsrättsförening och disponerar dessa lägenheter för uthyrning. Styrelsen har också fört fram tanken att bostadslån i dessa fall skulle kunna utgå för finansiering av insatsen för bostadsrätten. Formerna och villkoren för en sådan långivning behöver emellertid utredas ytter-

ligare innan ställning kan tas i frågan.

Vad jag hittills har anfört i frågan om ökad produktion av genomgångsbostäder gäller framför allt orter utan större inslag av studerande på eftergymnasial nivå. Jag går nu över till att behandla de särskilda problem som föreligger på orter med ett så stort antal sådana studerande att deras behov av bostad under studietiden har föranlett byggande av särskilda *studentbostäder*.

Utredningens förslag syftar till att avveckla denna form av kategoribostäder och möjliggöra för alla grupper med likartade behov av bostad för ett mera tillfälligt boende att få tillgång till sådan bostad. Förslagen går ut på att fortsatt produktion av särskilda studentbostäder inte skall förekomma och att förvaltningen av de nuvarande studentbostäderna skall föras över till kommunerna som också skall svara för fördelning och förmedling av bostäderna.

Studentbostäderna är en utpräglad form av kategoribostäder. Det ansågs på sin tid motiverat av studiesociala skäl att genom särskilt lånestöd främja tillkomsten av sådana kategoribostäder. En kategorisering av detta slag framstår numera som i princip oförenlig med de allmänna önskemålen om integration i boendet. De studiesociala skälen är emellertid i viss utsträckning giltiga fortfarande, något som har starkt framhållits av studentorganisationerna i deras remissyttranden. I yttrandena har pekats på att expansionen av den högre utbildningen och strävandena att vidga rekryteringen skulle kunna motverkas genom utredningens förslag, som befaras medföra att utbudet av bostäder starkt minskas för dem som bedriver högre studier, vilket skulle medföra svårigheter främst för dem som har en svag ekonomisk ställning. Dessa synpunkter bör enligt min mening beaktas. Samtidigt är också integrationssträvandena och andra gruppers behov av likartade bostäder viktiga. Dessa olika intressen måste vägas mot varandra.

Från studentorganisationerna har framhållits att de helt ansluter sig till tanken på en integration av studentbostäder med bostäder för andra grupper, under förutsättning dock att det inte leder till försämringar på det utbildningspolitiska och studiesociala området. Frågan hur de studerandes bostadsförsörjning skall ordnas är, med hänsyn även till remissutfallet i övrigt, inte kontroversiell från principiell synpunkt men innefattar vissa praktiska problem. Efter samråd med föredragande statsrådet i utbildningsdepartementet vill jag i denna fråga vidare anföra följande.

På längre sikt bör frågan om bostadsförsörjningen för dem som bedriver högre studier lösas med beaktande av önskemålen om integration av bostäder för olika hushållsgrupper. Detta utgör i förening med vad jag förut har anfört om principerna för bostadslångivningen skäl för att speciella låneregler för studentbostäder inte längre bör tillämpas. I enlighet härmed bör principbeslut nu fattas om att den särskilda stu-

dentbostadslångivningen skall upphöra och att de särskilda produktions- och förvaltningsföretagen för studentbostäder bör avvecklas. Som utredningen har föreslagit bör detta i allmänhet kunna ske genom att företagen uppgår i eller ombildas till allmännyttiga företag, dock med de begränsningar som följer av att vissa studentbostadsföretag på grund av donationsbestämmelser eller av andra skäl kan komma att även i fortsättningen själva förvalta det bostadsbestånd som har tillkommit enligt äldre bestämmelser.

Så genomgripande ändringar i nuvarande ordning för finansiering och förvaltning av studentbostäder bör emellertid genomföras med en viss varsamhet. Särskilt på de större studieorterna har studentbostadsföretagen byggt upp en omfattande produktions- och förvaltningsorganisation. Det torde behövas en viss, inte alltför kort övergångstid för att dessa uppgifter skall kunna övertas av kommunerna och deras bostadsföretag. Det är angeläget att övergången genomförs så att det inte uppkommer hinder för genomförande av projekterad och planerad bostadsproduktion. Med beaktande härav vill jag förorda att nuvarande särskilda bestämmelser om bostadslån till studentbostadsföretag får tillämpas under en övergångstid av tre år. Preliminära beslut om studentbostadslån bör alltså få meddelas fram till den 1 juli 1974. Efter nämnda tidpunkt kommer dessa lånebestämmelser att gälla endast i fråga om tidigare beviljade lån.

Vad jag nu har förordat innebär att studentbostadsföretagen under övergångstiden kan fortsätta att ha ansvaret inte bara för produktion av såväl studentbostadsrum som familjebostäder för studerande utan också för förvaltningen och därmed även för fördelningsprinciper, innefattande bl. a. frågor rörande s. k. kvarboendekontroll.

Den här förordade övergångstiden i förening med det betydande tillskott av studentbostäder, som enligt utredningens uppgifter är att vänta under de närmaste åren, bör kunna ge goda förutsättningar för att på det lokala planet träffa sådana överenskommelser om avveckling eller omorganisation av studentbostadsföretagen, som tillgodoser både de studiesociala intressena och integrationssträvandena. Det ligger i sakens natur att studenterna på många av de större studieorterna på grund av sitt antal kommer att utgöra en stor efterfrågegrupp på denna sektor av hyresmarknaden. Jag finner inte anledning räkna med annat än att man på kommunalt håll kommer att ta vederbörlig hänsyn till deras bostadsbehov. Jag förutsätter också att detta behov liksom hittills beaktas vid fördelningen av låneramarna. I sammanhanget vill jag vidare erinra om att lokal- och utrustningsprogramkommittéerna för universitet och högskolor har till uppgift bl. a. att svara för att berörda kommuner erhåller de uppgifter rörande utbyggnaden av nämnda institutioner som erfordras för bostadsplaneringen.

Vad jag nu har anfört innebär att jag inte finner anledning att stödja det av några remissinstanser framförda förslaget om ytterligare åtgärder

från statsmakternas sida för att bevaka de studiesociala intressena. Om det mot förmodan skulle uppkomma problem i detta hänseende torde frågan få tas upp till förnyat övervägande. Jag vill tillägga att det bör kunna övervägas huruvida de praktiska problemen med fördelning av studerandebostäder i framtiden, i den mån arbetet med fördelningen inte lämpligen kan läggas på bostadsförmedlingarna, skall kunna lösas genom att ett visst antal bostäder reserveras för studerande och fördelas under medverkan av kårortsorganen eller av studentbostadsföretag som kan komma att arbeta vidare som förvaltnings- och fördelningsorgan.

De lokala förutsättningarna för att lösa de här berörda övergångsproblemen torde variera avsevärt. På en del orter kan den av mig förordade övergångstiden visa sig onödigt lång. Jag vill framhålla att det inte är något som hindrar att övergången till den nya ordningen sker snabbare. I anslutning härtill vill jag förorda att en ökad integration av det nuvarande studentbostadsbeståndet under övergångstiden skall kunna ske i den omfattning och i den takt som studentbostadsföretagen eller, efter omorganisation, kommunerna finner lämpligt. Detta bör komma till uttryck i ett beslut om att gällande villkor för lån till studentbostäder inte skall utgöra hinder för att bostäderna upplåts till andra grupper av boende. En ökad nyproduktion av genomgångsbostäder får givetvis betydelse för möjligheterna för icke-studerande att få tillträde till studentbostäderna.

I det följande tar jag upp vissa särskilda av utredningen framförda förslag och uttalanden.

Utredningen förordar att genomgångsbostäder för småhushåll i viss omfattning skall anordnas i form av vad utredningen kallar *tillskottsrum*. Dessa är avsedda att under en tid av tio år tjäna som genomgångsbostäder och därefter kunna läggas till en moderlägenhet. De tänkta tillskottsrummen skiljer sig från hittillsvarande s. k. uthyrningsrum dels genom en föreslagen högre standard, dels och framför allt genom andra uthyrningsregler, nämligen uthyrning genom fastighetsägaren och inte genom innehavaren av moderlägenheten. Några remissinstanser har ställt sig kritiska till förslaget och bl. a. pekat på att det här föreligger en intressekonflikt mellan önskemålet om oberoende för hyresgästen i tillskottsrummet och önskemålet om elasticitet i fråga om lägenhetsstorlekar. Även enligt min mening inrymmer förslaget vissa problem. Bl. a. bör uppmärksammas att vissa praktiska svårigheter kan uppkomma om inventarielån har utgått och tillskottsrummet läggs till moderlägenheten innan lånet slutamorterats. Förslaget bör emellertid kunna prövas i praktisk tillämpning i den omfattning som kommuner och byggherrar kan finna lämplig.

Utredningen har rekommenderat en ökad *kommunal borgensteckning för lån till förvärv av bostadsrätt* i statligt belånade hus. Jag vill erinra om statsmakternas beslut år 1967 (prop. 100, SU 100, rskr 265) om generell rätt för kommun att gå i borgen för halva »nominella» insatsen.

Utredningen har inte föreslagit någon vidgning av denna underställningsfria borgensrätt utan endast rekommenderat ökad borgensteckning. Jag vill i anslutning till vad bostadsstyrelsen har anfört i denna fråga erinra om att en generell borgensteckning i vissa avseenden ger samma effekt som en höjning av den övre lånegränsen för bostadsrättsföreningar och att borgen bör kunna lämnas till alla hushållsgrupper efter behovsprövning. Jag vill också framhålla att kommunerna är oförhindrade att inom ramen för sin underställningsfria låne- och borgensrätt ge ökad borgen till dem som har behov därav.

Vad utredningen anfört om *inneboenderum* kan jag i stort sett ansluta mig till. Jag anser alltså liksom utredningen att inneboendets nackdelar i främsta rummet bör motverkas genom ökat utbud av bättre boendialternativ i enlighet med vad jag anfört i det föregående. Frågan om besittningsskydd och hyresprövning för dessa rum bör inte tas upp nu utan får aktualiseras senare, om utvecklingen skulle ge anledning därtill.

Även om bättre boendialternativ kommer till stånd i ökad omfattning, kan man inte räkna med att inneboendesystemet skall kunna avvecklas på kort sikt. Nackdelarna med denna boendeform skulle sannolikt i viss omfattning kunna begränsas genom ökad kommunal förmedling av inneboenderum enligt utredningens förslag. Svenska kommunförbundet har ställt sig positivt härtill och jag förutsätter därför att kommunala initiativ i denna riktning skall tas i den mån förmedlingarna får resurser härför.

Utredningen har också rekommenderat tillämpning av normalkontrakt för uthyrning av inneboenderum. Förslaget har mött viss kritik vid remissbehandlingen. Bl. a. har Hyresgästernas riksförbund understrukt att kontrakten inte får innehålla för hyresgästen förnedrande bestämmelser. Statens hyresråd har ifrågasatt om det med hänsyn till den heterogena kategori av hyresgäster det här gäller finns förutsättningar för att normalkontrakt kommer att tillämpas i någon större omfattning. Vad utredningen anfört på denna punkt ger enligt min mening inte underlag för något ställningstagande från statsmakternas sida. Det bör närmast ankomma på kommunerna att i samarbete med berörda organisationer överväga frågor om utformning och tillämpning av normalkontrakt.

Utredningen har behandlat vissa frågor rörande *uthyrningsregler för genomgångsbostäder*, innefattande bl. a. frågor om besittningsskydd och bytesrätt. Utredningens genomgång av dessa spörsmål har lett fram till att utredningen har ansett sig inte böra föreslå någon lagändring i dessa avseenden. Remissinstanserna har delade uppfattningar i frågan. Några anser att hyreslagens regler bör utformas så att de främjar en snabb genomströmning i bostäderna, andra hävdar att hyresgästerna i genomgångsbostäder bör ha samma ställning som andra hyresgäster. För egen del vill jag framhålla att dessa frågor faller under den nya hyreslagen men att närmare erfarenheter av rättstillämpningen ännu saknas. I av-

vaktan på sådana erfarenheter torde det inte finnas anledning att nu gå närmare in på frågan om eventuella ändringar i hyreslagstiftningen.

Vad gäller *bostadsförmedlingarnas verksamhet* har utredningen också tagit upp frågor rörande mantalsskrivningstvång och nedre åldersgräns för bostadssökande.

Utredningen anser att det s. k. mantalsskrivningstvånget bör slopas i de kommuner som ännu tillämpar det. Jag vill med anledning härav erinra om att statsmakterna år 1967 (prop. 100, SU 100, rskr 265) i princip uttalade sig mot att krav på mantalsskrivning i kommunen tillämpas vid kommunal bostadsförmedling. Detta har kommit till uttryck i de krav på normer för förmedlingsverksamheten som staten uppställer i samband med att kommun, som så begär, får länsbostadsnämndens medverkan till att kommunen får förmedla bostäder som tillkommer med stöd av statliga bostadslån. Dessa normer innebär bl. a. att kommunen inte får göra bostadssökandes rätt att bli anvisad bostad beroende av att han är bosatt i kommunen. Några ytterligare åtgärder i denna riktning har inte föreslagits av utredningen.

De nyss nämnda normerna innebär vidare att kommun, som har begärt och fått ifrågavarande lånevillkor tillämpliga, skall bedriva verksamheten så att endast den som fyllt 18 år får registreras som bostadssökande och anvisas bostad. Undantag kan dock göras om det finns särskilda skäl. Utredningen anser, utan att föreslå någon ändring av bostadslåne-reglerna, att kommunerna i sin förmedlingsverksamhet bör sänka åldersgränsen från 18 till 16 år. Några remissinstanser, bl. a. socialstyrelsen och skolöverstyrelsen, har ställt sig kritiska härtill. Skolöverstyrelsen framhåller att ungdomar i denna ålder bör vara inlemmade i gemenskap med familjen eller andra vuxna. Jag är inte beredd att föreslå en generell sänkning av den i bostadslånekungörelsen föreskrivna åldersgränsen och vill framhålla att undantagsbestämmelsen torde ge tillräckligt utrymme för att i särskilda fall beakta bostadsbehov för yngre sökande.

Det bör här nämnas att Kungl. Maj:t med anledning av utredningens förslag att *bosättningslån* skall kunna utgå även till ensamstående utan barn har uppdragit åt familjepolitiska kommittén att pröva denna fråga i anslutning till den översyn av reglerna för bosättningslån som kommittén tidigare har fått i uppdrag att verkställa.

Avslutningsvis vill jag ta upp en fråga som inte har berörts av utredningen men som har uppmärksammats i en del remissyttranden, särskilt från studenthåll, nämligen frågan om *hyresgästinflytande* över bl. a. förvaltning av genomgångsbostäder. Studentorganisationerna har framhållit att det inom studentbostadsföretagen finns väl utvecklade former för hyresgästinflytande och att en övergång till nya organisationsformer för genomgångsbostäder bör innefatta en fortsättning och förstärkning av detta medinflytande. Av vad jag förut anfört framgår att det i varje

fall under den av mig förordade övergångstiden finns goda möjligheter för studentorganisationerna att bevara det nuvarande medinflytandet. Detsamma gäller medinflytandet i förvaltningen efter övergångstiden i den mån förvaltningen ligger kvar hos studentorganisationer och studentbostadsföretag.

På sikt och allmänt sett är frågan om medinflytande i förvaltningen något som gäller alla hyresgäster. Frågan är enligt min mening av stor betydelse och jag anser det viktigt att en utveckling kommer till stånd i riktning mot ökat medinflytande. Jag är emellertid inte beredd att f. n. gå närmare in på frågan om vilka åtgärder i detta avseende som kan behöva vidtas från statsmakternas sida. Det beror bl. a. på vilka initiativ och vilket utvecklingsarbete på området som kan komma fram inom de stora bostadsförvaltande företagen och deras organisationer.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) för år 1971 uttala sig för en bostadsbyggnadsplan med den omfattning och fördelning jag har förordat,
- 2) medge att ramarna för bostadslån för nybyggnad bestäms med utgångspunkt i följande antal lägenheter
år 1971 . . . 87 000
år 1972 . . . 87 000
år 1973 . . . 65 000
år 1974 . . . 50 000
år 1975 . . . 50 000
- 3) medge att Kungl. Maj:t meddelar bestämmelser om projektreserv för åren 1971—1973 i enlighet med vad jag i det föregående har förordat,
- 4) medge att beslut om bostadslån för nybyggnad meddelas intill ett belopp av 1 925 000 000 kr. under år 1971,
- 5) medge att beslut om bostadslån för ombyggnad samt räntebärande förbättringslån meddelas intill ett belopp av 170 000 000 kr. under vart och ett av åren 1971 och 1972,
- 6) medge att förhandsbesked om bostadslån för hus som skall byggas med tillämpning av industriella produktionsmetoder meddelas för högst 10 000 lägenheter under vart och ett av åren 1972—1976,
- 7) bemyndiga Kungl. Maj:t att under de förutsättningar som angivits i det föregående besluta om utökning av de under 2) och 5) upptagna ramarna för långivningen under år 1971 och de under 4) och 6) upptagna ramarna,
- 8) godkänna vad jag i det föregående har förordat rörande utveckling av lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrien,
- 9) till *Lånefonden för bostadsbyggande* för budgetåret 1971/72

anvisa ett investeringsanslag av 3 060 000 000 kr.,

- 10) godkänna av mig förordade riktlinjer för främjande av bostadsförsörjningen för ungdomar och andra personer som har behov av bostad av genomgångskaraktär,
- 11) besluta att de särskilda bestämmelserna om bostadslån till studentbostadsföretag skall upphöra att gälla den 1 juli 1974 utom i fråga om lån som beviljats före nämnda dag,
- 12) besluta att gällande villkor för lån till studentbostadsföretag fr. o. m. den 1 juli 1971 inte skall utgöra hinder för uthyrning av ifrågavarande bostäder till andra än studerande.

IV: 12. Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder

1969/70 Utgift ¹	6 152 553	Behållning ¹	5 146 707
1970/71 Anslag ¹	5 500 000		
1971/72 Förslag	6 900 000		

¹ Avser Lånefonden för inventarier i studentbostäder, vilken för innevarande budgetår redovisas under åttonde huvudtiteln.

Enligt kungörelsen (1959: 371) om lån från lånefonden för inventarier i studentbostäder (ändrad senast 1970: 156) kan lån för anskaffning eller förnyelse av inventarier i studentbostäder beviljas med högst 1 500 kr. per rum. Inventarielån kan avse rum såväl i studentbostadshus som i insprängda studentbostäder och oavsett om bostäderna har tillkommit med stöd av statliga lån eller ej. Längsta amorteringstid är 15 år och ränta utgår enligt den vid lånets beviljande gällande normalräntan för lån från statens utlåningsfonder.

Departementschefen

I det föregående (p. IV: 11) har jag redogjort för ungdomsbostadsutredningens förslag och mina ställningstaganden till dem. Jag har därvid förordat vissa åtgärder i syfte att bättre än hittills tillgodose bostadsbehoven för de hushåll som består av framför allt ensamstående som behöver en temporär lösning av sin bostadsfråga i avvaktan på en mera permanent bosättning. Hit hör bl. a. ungdomar, såväl studerande som yrkesarbetande, samt andra personer som behöver bostad i samband med t. ex. flyttning av sysselsättningsskäl, skilsmässa eller invandring. Specialbostäder för dessa grupper har karaktär av genomgångsbostäder för att tillgodose ett mera kortvarigt bostadsbehov och jag har därför tillstyrkt utredningens förslag att den nuvarande långivningen för inventarier i studentbostäder vidgas till att omfatta även sådana specialbostä-

der. Jag tar i det följande, efter samråd med föredragande statsrådet i utbildningsdepartementet, upp vissa frågor rörande lånebestämmelser och anslagsberäkning m. m.

Till följd av vidgningen av tillämpningsområdet bör lånefonden i enlighet med utredningens förslag föras över från åttonde till elfte huvudtiteln och ges benämningen Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder.

Inventarielån kan enligt gällande bestämmelser utgå till studentsammanslutning, bostadsstiftelse eller företag som eljest svarar för inredning av studentbostäder. Låntagarkretsen bör i fortsättningen utgöras av bolag, föreningar och stiftelser, som svarar för inredningen av specialbostäder av förevarande art. På detta sätt kan den åsyftade utvidgningen av långivningen ske med bevarande av lånemöjligheterna för den nuvarande kretsen av låntagare. Någon anledning att utsträcka långivningen till enskilda personer finns enligt min mening inte. Administrativa skäl talar för att lån inte bör beviljas om det sökta beloppet är ringa.

Ibland torde det inträffa att bostäder för vilka inventarielån har utgått inte längre används för det avsedda ändamålet, dvs. att bostäderna övergår till att användas för permanent boende. Detta får dock antas komma att gälla endast en liten del av dessa bostäder. En sådan ändrad användning bör enligt min mening i regel inte föranleda återkrav av inventarielån. Det får förutsättas att låntagarna i den mån det är möjligt flyttar inventarierna till andra bostäder där de kommer till avsedd användning.

De ändrade lånebestämmelserna bör träda i kraft den 1 juli 1971.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 föreslagit att det högsta lånebeloppet per rum i studentbostad med hänsyn till ökade inventariiekostnader höjs till 1 700 kr. Ungdomsbostadsutredningen föreslår att lånebeloppet per enkelrum sätts till lägst 2 000 kr. samt att 300 kr. per rum skall utgå för inventarier i gemensamhetsutrymmen. Med hänsyn till att maximibeloppet höjdes från 1 400 till 1 500 kr. så sent som vid ingången av innevarande budgetår (prop. 1970: 1 bil. 10 s. 447) anser jag mig inte böra förorda någon höjning av maximibeloppet.

Bostadsstyrelsen har hemställt att lånefonden för innevarande budgetår tillförs ett belopp av 1,3 milj. kr. på tilläggsstat. Jag är inte beredd att förorda detta förslag.

För nästa budgetår beräknar jag anslaget till 6,9 milj. kr. Jag förutsätter därvid att vidgningen av inventarielånens tillämpningsområde, på grund av viss eftersläpning i långivningen, inte kommer att medföra någon mera betydande ökning av medelsbehovet för budgetåret 1971/72.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna den av mig i det föregående förordade ändringen av bestämmelserna om inventarielån,

- 2) till *Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 6 900 000 kr.

IV: 13: Lånefonden för kommunala markförvärv

1969/70 Utgift	38 000 000	Behållning	22 000 000
1970/71 Anslag	30 000 000		
1971/72 Förslag	50 000 000		

Lånebestämmelserna finns i kungörelsen (1968: 227) om markförvärvslån till kommun (ändrad 1970: 112). Dessa bestämmelser innebär i korthet att kommun kan erhålla lån av statsmedel för förvärv av sådan fast egendom som med hänsyn till den framtida utvecklingen krävs för tätbebyggelse eller därmed sammanhängande anordning, företrädesvis för mark utan samlad äldre bebyggelse.

Bostadsstyrelsen

Styrelsen föreslår att anslaget ökas med 170 milj. kr. till 200 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Från fondens tillkomst den 1 juli 1968 har anslagsbeloppet fastställts till 30 milj. kr. per budgetår. Riksdagen uttalade (SU 1970: 50, rskr 152) i samband med att medel anvisades för innevarande budgetår att medelsanvisningen i första hand bör beräknas på grundval av den efterfrågan som visas och inte göras beroende av vissa skatteintäkter. Några allmängiltiga erfarenheter av långivningen ansågs dock ännu ej ha vunnits.

Ansökningar avseende förvärv under år 1969 har inkommit till bostadsstyrelsen till ett totalt belopp av 224,1 milj. kr. Förutsättningar för lån i fråga om markförvärv för nyexploatering förelåg till ett belopp av 105,3 milj. kr. Styrelsen har beträffande förvärv av fastigheter inom områden med samlad äldre bebyggelse, s. k. saneringsområden, avstyrkt ansökningar om 88,8 milj. kr. och av andra skäl ansökningar på tillsammans 30,0 milj. kr. Om tillräckliga lånemedel hade funnits skulle styrelsen ha kunnat tillstyrka lån för markförvärv inom såväl exploaterings- som saneringsområden till ett belopp av 194,1 milj. kr. För fastighetsförvärv under år 1969 översteg således efterfrågan på markförvärvslån väsentligt tillgången på lånemedel.

Den stegrade efterfrågan på markförvärvslån under senare år anser styrelsen inte vara tillfällig och hänvisar till att kommunernas kostnader för fastighetsförvärv ökat från ca 700 milj. kr. under vart och ett av åren 1964—1965 till ca 1 200 milj. kr. under vart och ett av åren

1967—1968. För år 1969 uppskattades kommunernas kostnader till ca 900 milj. kr. Detta belopp innefattar inte de förvärv som kommunägda företag gör, utan endast de förvärv som görs inom ramen för den egentliga kommunförvaltningen. Av det totala antalet fastighetsförvärv utgjorde andelen reglerings- och saneringsfastigheter 14 % år 1964 och 33 % år 1968.

I den kommunalekonomiska långtidsplaneringen (KELP 69) uppskattas kostnaderna under år 1970 för förvärv av reglerings- och saneringsfastigheter till ca 260 milj. kr., vilket motsvarar ca 35 % av de beräknade totala kostnaderna (750 milj. kr.) för kommunala fastighetsförvärv under nämnda år.

Bostadsstyrelsen konstaterar att kommunerna enligt riksdagens uttalande år 1967 (prop. 1967: 100, SU 100, rskr 265) bör förvärva mark i sådan omfattning att de får ett dominerande inflytande över marktillgångar som inom överskådlig tid kan beräknas bli tagna i anspråk för samhällsbyggnad. Styrelsen anser att uttalandet har giltighet även för mark inom saneringsområden. Sammanställningar av uppgifter ur bostadsbyggnadsprogrammen för åren 1970—1974 visar att endast 40 % av det totala antalet lägenheter i flerfamiljshus i saneringsområden är belägna på kommunmark, medan motsvarande tal för exploateringsområden är 83 %. Kommunernas markberedskap får därför anses vara relativt dålig inom saneringsområden. Detta förhållande är särskilt allvarligt med tanke på den satsning på saneringsverksamhet som är att vänta under 1970-talet.

I direktiven till saneringsutredningen framhålls att den ledande rollen i saneringsverksamheten måste tillkomma kommunen. Insatserna från kommunernas sida bör enligt direktiven bl. a. bestå i en aktiv kommunal markpolitik som tar sikte på inköp av saneringsfastigheter för rivning men i betydande utsträckning också av fastigheter för upprustning och modernisering.

Kommunernas kostnader för markförvärv har varit avsevärt större än den genom låneansökningar verifierade efterfrågan på markförvärvslån. Låneformen är emellertid relativt ny. Vidare kan den nuvarande medelsbegränsningen ha avhållit en del kommuner från att söka lån för de jämförelsevis kapitalkrävande förvärven för saneringsändamål. Kungörelsens bestämmelser om prioritering av förvärv inom exploateringsområden kan dessutom ha medfört att många kommuner avstått från att ansöka om lån för förvärv inom saneringsområden.

Den för år 1969 konstaterade efterfrågan på markförvärvslån kan enligt styrelsens uppfattning förväntas öka ytterligare. För budgetåret 1971/72 beräknas lånebehovet uppgå till 200 milj. kr. Med hänsyn till detta föreslår styrelsen att fonden tillförs 200 milj. kr., vilket tillsammans med inflytande amorteringar skulle ge en utlåningskapacitet för budgetåret 1971/72 av 205 milj. kr.

Departementschefen

Bostadsstyrelsen har föreslagit en ökning av anslaget till lånefonden från 30 till 200 milj. kr. Styrelsens förslag syftar till att tillgodose efterfrågan på lån i en omfattning som motsvarar kommunernas totala anspråk på statliga lån för förvärv under år 1969 av såväl mark för nyexploatering som mark i saneringsområden.

För långivningen gäller de riktlinjer som fastställdes av statsmakterna år 1967 (prop. 100, SU 100, rskr 265). Dessa innebar att statens långivning till kommunala markförvärv kan avse endast en begränsad del av de samlade förvärven. Kommunerna förutsattes även framdeles göra väsentliga finansiella insatser för att förverkliga en aktiv markpolitik. Med hänsyn härtill borde långivningen till en början koncentreras till sådana förvärv som avsåg mark för nyexploatering.

Jag är inte beredd att ta ställning till frågan om en vidgning av långivningen till att omfatta även förvärv av mark inom saneringsområden. Bedömningen av denna fråga kan komma att påverkas bl. a. av resultatet av det arbete som pågår inom saneringsutredningen.

Däremot anser jag att anslaget till fonden för nästa budgetår bör anvisas med belopp som gör det möjligt att öka långivningen för förvärv av exploateringsmark. I avvaktan på att ytterligare erfarenheter vinnas av efterfrågeutvecklingen beträffande lån för detta ändamål förordar jag att anslaget ökas med 20 milj. kr. och alltså förs upp med 50 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lånefonden för kommunala markförvärv* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 000 kr.

IV: 14. Lånefonden för allmänna samlingslokaler

1969/70 Utgift	8 000 000	Behållning	—
1970/71 Anslag	10 000 000		
1971/72 Förslag	10 000 000		

Lånebestämmelserna finns i kungörelsen (1957: 367) om statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (ändrad 1960: 315). Dessa bestämmelser innebär i korthet att lån beviljas kommun, aktiebolag, förening eller stiftelse för nybyggnad, ombyggnad eller köp av byggnad i syfte att tillgodose behovet av allmänna samlingslokaler. Annan ägare av allmänna samlingslokaler än kommun eller kommunalt företag beviljas även lån för avhjälpande av ekonomiskt trångmål. Lån utgår med högst 50 % eller, när synnerliga skäl föreligger, med högst 70 % av låneunderlaget. Av lånet beviljas viss del som räntefri stående del. Den andra delen får i regel inte överstiga 40 % av låneunderlaget.

Riksdagen fastställer för varje budgetår en ram för beslut om lån från fonden.

Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett anslag om 10 milj. kr. Riksdagen har medgivit, att lån från fonden beviljas med högst 12 milj. kr. under budgetåret (prop. 1970: 1 bil. 13, SU 11, rskr 11).

Statens nämnd för samlingslokaler

Nämnden hemställer att låneramen för budgetåret 1971/72 vidgas till 15 milj. kr. samt att anslaget förs upp med ett oförändrat belopp av 10 milj. kr.

I 1970 års statsverksproposition (bil. 13) anförde departementschefen i fråga om nämndens hemställan angående höjning av låneramarna för såväl budgetåret 1969/70 som budgetåret 1970/71 att han i avvaktan på resultatet av pågående utredning om statens stöd till samlingslokaler icke var beredd att förorda någon vidgning av låneramen för budgetåret 1969/70 samt att ramen även för budgetåret 1970/71 borde fastställas till oförändrat belopp, 12 milj. kr.

Med hänsyn till departementschefens nyssnämnda uttalande anser sig nämnden nu inte kunna förorda någon höjning av låneramen i annan utsträckning än den som betingas av väntade kostnadsstegringar samt av det förhållandet att nämnden numera beslutat att för varje särskilt objekt lån skall kunna tillstyrkas med ett belopp upp till 1,5 milj. kr. mot tidigare belopp av högst 1 milj. kr. Angivna skäl talar enligt nämnden för att låneramen vidgas till 15 milj. kr.

Nämnden har beräknat utbetalningarna för budgetåret 1970/71 till 12,5 milj. kr. och för budgetåret 1971/72 till 13 milj. kr. Med beaktande av inflytande amorteringar föreslår nämnden att anslaget förs upp med oförändrat 10 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Utredningen om statens stöd till samlingslokaler beräknas bli slutförd inom kort. Utredningens förslag skall därefter remissbehandlas. Någon proposition på grundval av dessa förslag kan därför inte föreläggas årets riksdag under vårsessionen. Jag förordar att såväl låneramen som anslaget tas upp med oförändrade belopp för nästa budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) medge att beslut om lån, som skall utgå från lånefonden för allmänna samlingslokaler, meddelas intill 12 000 000 kr. under budgetåret 1971/72,
- 2) till *Lånefonden för allmänna samlingslokaler* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

V. FONDEN FÖR LÅNEUNDERSTÖD**V: 10. Lokaliseringslån**

1969/70 Utgift	192 196 865	Behållning	138 026 141
1970/71 Anslag	250 000 000		
1971/72 Förslag	250 000 000		

Från anslaget utlämnas lokaliseringslån enligt kungörelsen (1970: 180) om statligt regionalpolitiskt stöd.

Medelsramen för lokaliseringslån under den femåriga försöksperioden omfattande budgetåren 1965/66—1969/70 utgjorde 1 000 milj. kr. Under perioden beviljades lån med 916 milj. kr., varför vid ingången av innevarande budgetår dispositionsmässigt kvarstod 84 milj. kr.

Under nämnda femårsperiod anvisades 750 milj. kr. till lokaliseringslån och utbetalningar skedde med 612 milj. kr. Under anslaget fanns sålunda vid ingången av innevarande budgetår en kassamässig reservation på 138 milj. kr.

Av ramen för regionalpolitiskt stöd om 1 200 milj. kr. under den treårsperiod som inletts med innevarande budgetår har för lokaliseringslån beräknats 800 milj. kr. (prop. 1970: 75, SU 103, rskr 270). Inom nämnda ram har stöd beräknats utgå också till Stiftelsen Norrlandsfonden med 5 milj. kr. årligen (prop. 85, SU 106, rskr 272). Kungl. Maj:t har vidare bemyndigats att ta i anspråk den outnyttjade delen, 84 milj. kr., av den ram för beslut om lokaliseringslån som gällde för den femåriga försöksperioden.

Arbetsmarknadsstyrelsen

Styrelsen föreslår, att anslaget för budgetåret 1971/72 förs upp med oförändrat 250 milj. kr.

Departementschefen

Under återopande av vad jag tidigare har anfört vid anmälan av anslaget Lokaliseringsbidrag (p. C 1) förordar jag i likhet med arbetsmarknadsstyrelsen att anslaget tas upp med oförändrat belopp, 250 milj. kr.

Jag vill i detta sammanhang anmäla att jag har för avsikt att, om riksdagen inte framställer erinran häremot, föreslå Kungl. Maj:t att ett lån på 2,5 milj. kr. får som en engångsåtgärd lämnas från anslaget till Stiftelsen Norrlandsfonden att användas för särskilda stödåtgärder i Norrbottens inland, företrädesvis Tornedalen. Lånet torde få lämnas räntefritt och i övrigt på villkor som Kungl. Maj:t bestämmer. Norrlandsfondens utlåning av ifrågavarande medel förutsätts ske på samma villkor som i övrigt gäller för fondens kreditgivning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lokaliseringslån* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 250 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:ts Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.		Kr.
1	Översikt	

DRIFTBUDGETEN

A. Inrikesdepartementet m. m.

13	Inrikesdepartementet	7 353 000
14	Kommittéer m. m.	6 500 000
15	Extra utgifter	200 000
15	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	1 000
		14 054 000

B. Arbetsmarknad m. m.

16	Allmänna synpunkter	
25	Arbetsmarknadsstyrelsen	47 380 000
30	Arbetsförmedlingen	182 840 000
52	Allmänna beredskapsarbeten m. m.	430 000 000
62	Särskilda beredskapsarbeten m. m.	525 000 000
69	Förlägningsbyggnader m. m.	18 000 000
71	Kostnader för arbetsmarknadsstyrelsens förrådsverksamhet	1 000
72	Arbetsmarknadsutbildning m. m.	600 000 000
81	Kontant stöd vid arbetslöshet	262 000 000
84	Särskilt stöd åt erkända arbetslöshetskassor	7 500 000
85	Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade	25 000 000
87	Bidrag till driften av verkstäder för handikappade	100 000 000
90	Vissa kostnader för vapenfria tjänstepliktiga	14 000 000
92	Statens invandrarverk	10 855 000
94	Omhändertagande av flyktingar	15 000 000
96	Anpassningsåtgärder för invandrare	3 725 000
98	Undervisning för invandrare i svenska språket m. m.	41 000 000
100	Arbetsdomstolen	560 000
101	Statens förlikningsmannarexpedition	580 000
102	Statens nämnd för arbetstagares uppfinningar	9 000
		2 283 450 000

C. Regional utveckling

103	Allmänna synpunkter	
106	Lokaliseringsbidrag	65 000 000
108	Stöd till lokaliseringutbildning	50 000 000
109	Infriande av statlig garanti för lån i lokaliseringssyfte till rörelsekapital	1 000

Prop. 1971: 1 Bilaga 13 Inrikesdepartementet 218

110	Sysselsättningsstöd	10 000 000
111	Särskilda stödåtgärder i glesbygder	5 000 000
114	Bidrag till företagareföreningar m. fl.: Administrationskostnader	8 500 000
117	Täckande av förluster i anledning av statligt stöd till hantverks- och industriföretag m. fl.	9 000 000
		147 501 000

D. Bostadsbyggande m. m.

119	Bostadsstyrelsen	11 637 000
121	Länsbostadsnämnderna	22 106 000
122	Statens hyresråd	1 735 000
123	Statens nämnd för samlingslokaler	193 000
124	Räntebidrag	1 000 000
125	Viss bostadsförbättringsverksamhet m. m.	130 000 000
129	Byggnadsforskning	4 200 000
130	Rekonstruktionsbidrag till allmänna samlingslokaler	700 000
		171 571 000

Summa för driftbudgeten **2 616 576 000**

KAPITALBUDGETEN

IV. Statens utlåningsfonder

131	Statens hantverks- och industrilånefond	20 000 000
133	Lånefonden för bostadsbyggande	3 060 000 000
209	Lånefonden för inventarier i vissa specialbostäder	6 900 000
211	Lånefonden för kommunala markförvärv	50 000 000
213	Lånefonden för allmänna samlingslokaler	10 000 000
		3 146 900 000

V. Fonden för låneunderstöd

215	Lokaliseringsslån	250 000 000

Summa för kapitalbudgeten **3 396 900 000**

Totalt för inrikesdepartementet **6 013 476 000**

Civildepartementet

Översikt

Till civildepartementets arbetsområde hör ärenden angående länsstyrelserna, de lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna samt de ärenden rörande kommuner, landstingskommuner och administrativ indelning som inte ankommer på annat departement. I departementet handläggs vidare ärenden om bebyggelseplanering, byggnads-, lantmäteri- och kartväsen, brandförsvar och beredskap för oljebekämpning.

År 1969 beslöt riksdagen om åtgärder för att fullfölja 1962 års kommunindelningsreform. Beslutet innebar att gällande planer för länens indelning i kommuner skulle genomföras senast vid årsskiftet 1973—74. Enligt nu gällande planer är landet indelat i 272 kommunblock. Av dessa hade 72 färdigbildats till kommuner före den 1 januari 1970. Genom beslut under åren 1969 och 1970 färdigbildades kommuner vid årsskiftet 1970—71 inom ytterligare 119 kommunblock. Av de 272 kommunblocken är sålunda nu 191 färdigbildade kommuner. Inom flertalet av de 81 återstående kommunblocken har partiella sammanläggningar av två eller flera kommuner ägt rum. Genom sammanläggningarna vid senaste årsskiftet har antalet primärkommuner minskat från 848 till 464. Figur 1 visar vilka kommunblock som redan färdigbildats till kommuner, inom vilka block partiella sammanläggningar ägt rum vid senaste årsskiftet och var hela sammanläggningen återstår.

Också beträffande landstingskommunerna genomfördes vid senaste årsskiftet vissa förändringar. Således har de båda landstingskommunerna i Kalmar län förenats till en landstingskommun. Gotlands läns landstingskommun har upplösts och dess uppgifter övertagits av den nybildade Gotlands kommun. Vidare har Stockholm inträtt i Stockholms läns landstingskommun som kommer att handha vissa uppgifter som på andra håll fullgörs av primärkommunerna. Utredningar pågår om Göteborgs och Malmö kommuners inträde i resp. landstingskommun.

Syftet med kommunindelningsreformen är att skapa större och bärkraftigare kommuner, vilket är en förutsättning för att kommunerna även i framtiden skall kunna lösa uppgifter av väsentlig betydelse för medborgarna. Reformen syftar också till att skapa förutsättningar för en aktiv regionalpolitik och en bättre miljöplanering. I målsättningen för den nya kommunindelningen har framhållits behovet av att tillgodose kraven på en effektivare samhällsplanering och samtidigt bevara en stark ställning för den kommunala självstyrelsen. Reformen har därmed också en avgörande betydelse för möjligheterna att främja en livskraftig kommunal demokrati. Den djupgående omvandlingen av kommunerna motiverar en översyn av formerna för medborgarinflytandet över den kommunala verksamheten. Under år 1970 tillkallades en parlamentarisk utredning för att göra en översyn av den kommunala demokratin.

Vid årsskiftet trädde också vissa ändringar i kommunallagstiftningen i kraft. De hittillsvarande beteckningarna på de borgerliga primärkommunerna — stad, köping och landskommun — har ersatts av den enhetliga beteckningen kommun. Beteckningarna på kommunernas fullmäktigeförsamlingar är för samtliga primärkommuner kommunfullmäktige och för kommunernas styrelser kommunstyrelse. Bl. a. kommunstyrelsernas mandatperioder har ändrats så att de sammanfaller med fullmäktiges. Vidare har de kvarvarande municipalsamhällena upplösts.

En parlamentariskt sammansatt beredning har tillkallats för att göra en sammanfattande bedömning av den regionala samhällsförvaltningens uppgifter och organisation m. m. Denna bedömning skall ske mot bakgrund av bl. a. överväganden om fördelningen av samhällsuppgifter mellan stat och kommun samt mellan centrala och regionala statliga organ.

I avvaktan på denna översyn har beslut fattats om en partiell omorganisation av den statliga länsförvaltningen den 1 juli i år. Huvudsyftet med omorganisationen är att få till stånd en förbättrad samordning av de statliga länsorganens planeringsarbete. Länsstyrelsen får en lekmanstyrelse med landshövdingen som ordförande samt tio andra ledamöter. Den nya länsstyrelsen får som huvuduppgift att leda och samordna den samhällsplanering som bedrivs inom den statliga länsförvaltningen. I planeringsfrågor av regionalpolitisk betydelse som handläggs av vissa andra länsorgan övertar länsstyrelsen beslutanderätten. Länsarkitektorganisationen samt överlantmätarna och länslantmåterikontoren inordnas i länsstyrelserna. Skatteförvaltningen i länsstyrelsen blir omorganiserad med en klarare åtskillnad mellan den fiskala och den dömande verksamheten. Reformen innefattar också åtgärder för att förbättra förvaltningsrättskipningen. En länsskatterätt, motsvarande i huvudsak nuvarande prövningsnämnd, och en länsrätt för annan förvaltningsrättskipning tillskapas inom länsstyrelsen.

Principbeslut har fattats beträffande omorganisation av lantmäteriväsendet även i andra hänseenden än dem som hänger samman med länsförvaltningsreformen. Omorganisationen har föranletts av bl. a. tillkomsten av en ny fastighetsbildningslag. För förrättningsverksamheten skall liksom f. n. finnas dels en basorganisation byggd på en distriktsindelning av hela landet med en förrättningsenhet för varje distrikt, dels specialenheter för vissa särskilda förrättnings typer, bl. a. jord- och skogsbruksförrättningar. För att tillgodose intresset av en god samverkan med bl. a. myndigheter verksamma inom plan- och byggnadsväsendet skall specialenheter kunna inrättas också för bebyggelseutveckling. För sådan enhet skall kommun som så önskar kunna vara huvudman. Fastighetsregistreringen skall i princip ske länsvis med länsstyrelsen som register- och arkivmyndighet. Lantmäteristyrelsen får en lekmanstyrelse. Omorganisationen avses träda i kraft, för lantmäteristyrelsens och länsorganens del den 1 juli 1971 och i övrigt den 1 januari 1972.

Förarbetena för en fysisk riksplanering fortsätter med sikte på att en skiss till fysisk riksplan skall föreligga under innevarande år. Arbetet under år 1970 har främst koncentrerats på fördjupade inventeringar av anspråk resp. tillgångar på mark och andra naturresurser. I detta arbete har ett stort antal myndigheter, branschorgan och intresseorganisationer varit engagerade. Material från inventeringarna publiceras successivt. Statens planverk har fått uppdrag att medverka i förarbetena med en regional studie med inriktning på västkustområdet.

Anslagsyrkandena för nästa budgetår inom civildepartementets verksamhetsområde uppgår till 779,3 milj. kr. Resursförstärkningarna har koncentrerats till genomförandet av länsförvaltnings- och lantmäterireformerna.

Länsstyrelserna m. m.

De riktlinjer för en partiell reform av den statliga länsförvaltningen som har godkänts av 1970 års riksdag föranleder väsentliga ändringar i länsstyrelsernas organisation. Förslag därom redovisas. Personalförstärkningar föreslås främst för regionalpolitiska planeringsuppgifter och för förvaltningsrättskipningen. Med hänsyn till bl. a. rekryterings- och utbildningsmöjligheterna förutsätts en successiv utbyggnad. Beträffande Gotlands län föreslås att länsstyrelsen övertar även arbetsuppgifter som f. n. ligger på länsnykterhetsnämnden, länskolnämnden och länsbostadsnämnden. För länsstyrelsen i Stockholms län, som omorganiserats den 1 januari 1968, föreslås endast vissa begränsade förändringar.

En viss förstärkning av de lokala skattemyndigheterna föreslås främst för uppgifter i samband med den planerade nya lagstiftningen om skattebrott. Riktlinjer ges för en försöksverksamhet med ADB inom exekutionsväsendet.

Planväsendet

Såväl inom civildepartementet som inom statens planverk ökas insatserna i syfte att minska tiden för behandling av plan- och byggnadsärenden.

En omprövning föreslås beträffande det statliga stödet till regionplanering. Sådant stöd utgår f. n. till regionplanering som sker i de former som byggnadslagen anvisar. På senare tid har regionplanering i andra former i ökande omfattning organiserats eller övervägts, och starka skäl har anförts för att sådan planering från bidragssynpunkt bör behandlas likadant som den formella regionplaneringen. Mot bakgrund av den allmänna utvecklingen inom samhällsplaneringen förutses emellertid regionplaneringen bli en kommunal eller interkommunal uppgift inom åtskilliga regioner i landet. Denna planeringsuppgift måste lösas i samspel med statliga organ. Statens insatser i planeringen bör utöver samråd med kommunernas planering främst ha formen av konkret inventerings- och planeringsverksamhet på läns- och riksplanet vilken bör komma den kommunala och interkommunala planeringen till godo. Det direkta ekonomiska stödet till regionplanering föreslås successivt avvecklat. Medel förutsätts dock liksom nu finnas tillgängliga för planeringsföretag och undersökningar av allmänt intresse. Möjlighet skall också finnas att ge stöd till regionplanering inom regioner med begränsade resurser där planeringsbehovet ofta uppstår genom ett utifrån kommande exploateringsstryck samt till sådan verksamhet inom regional planering som har ett allmänt metodintresse e. d.

Lantmäteriväsendet

På grundval av de vid 1970 års riksdag beslutade riktlinjerna för en omorganisation av lantmäteriverksamheten pågår arbete med den närmare utformningen av lantmäteriorganisationen. Proposition härom beräknas kunna föreläggas 1971 års riksdag. I avvaktan härpå tas anslagen till lantmäteriet upp med preliminära belopp.

Kartväsendet

Den allmänna kartläggningen fullföljs enligt den långtidsplan som redovisats för 1969 års riksdag. Planen innebär bl. a. att förstagsangsgivningen av de ekonomiska och topografiska kartorna över berörda delar av landet skall slutföras under år 1978. Vissa produktionsresurser som f. n. utnyttjas för nyframställning av dessa kartserier kan under år 1972 göras fria och inriktas på revideringsverksamhet. Härigenom kan bl. a. arbetet med den ekonomiska kartans revidering påbörjas under året.

Fig. 1 a

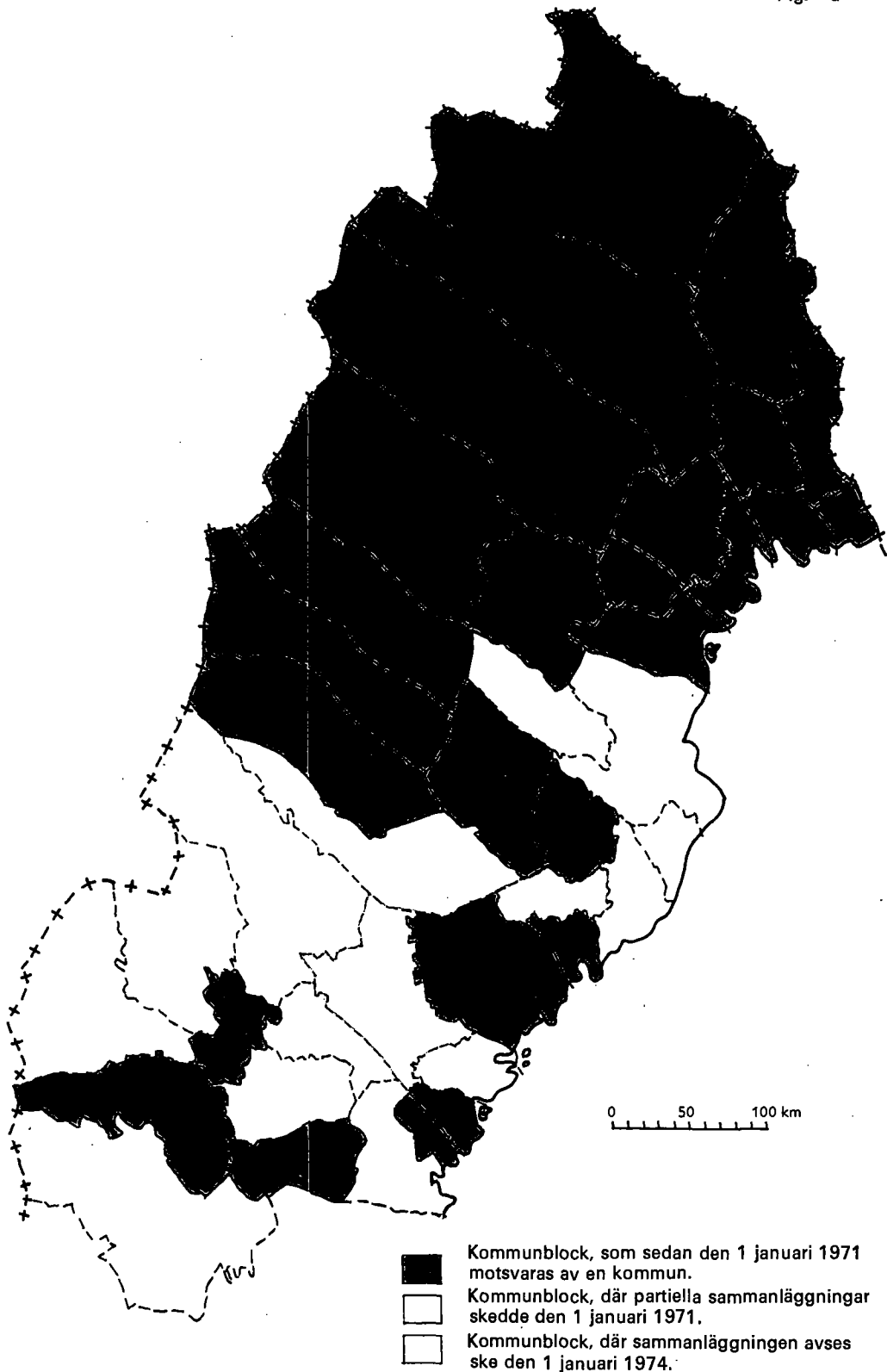
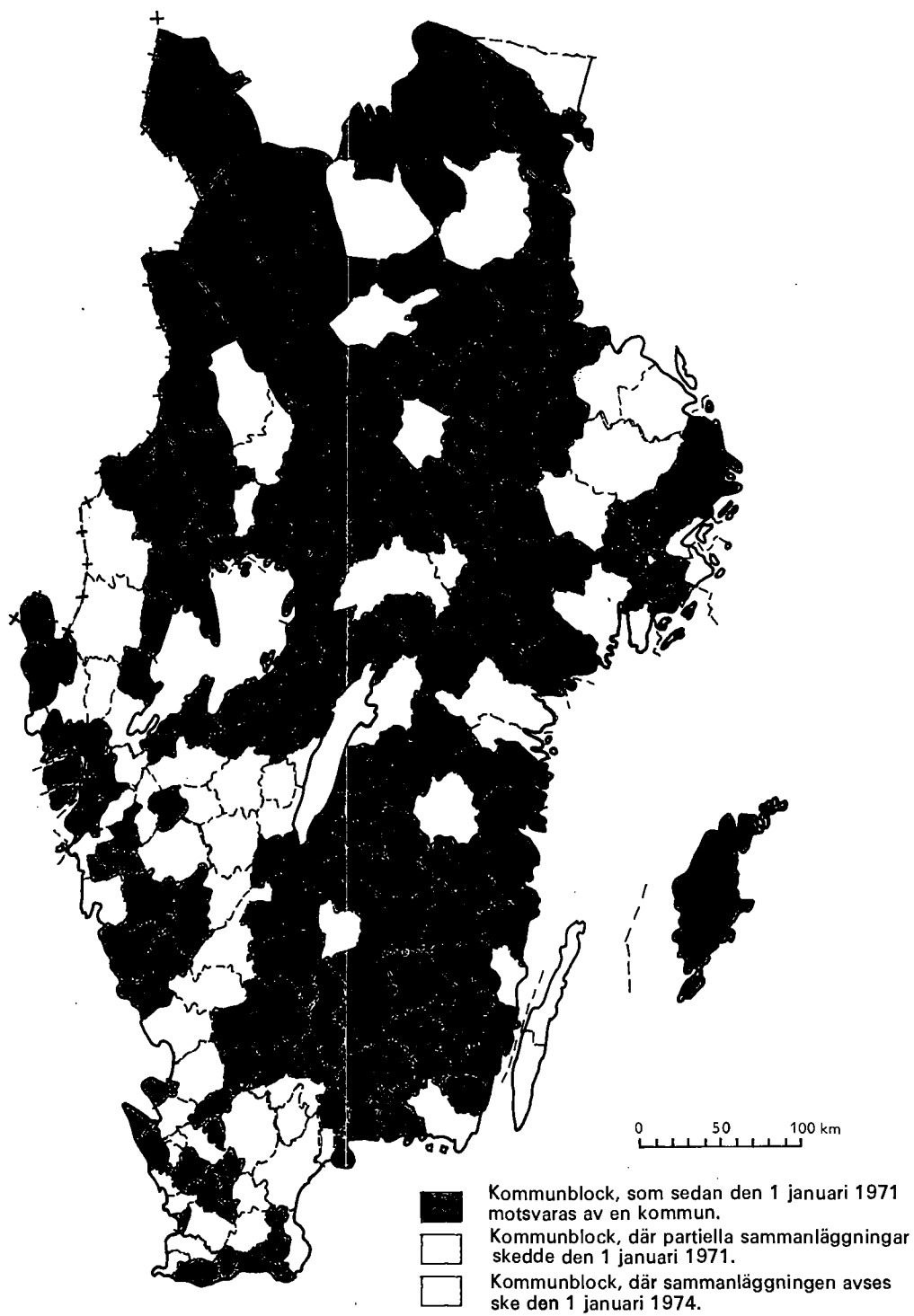

Fig. 1 b

Räddningstjänst m. m.

Den uppbyggnad av en organisation för beredskap för oljebekämpning till sjöss som påbörjats under innevarande budgetår föreslås fortsätta enligt tidigare uppgjorda planer även under budgetåret 1971/72. På grund av ökade tekniska krav på materielen föreslås en tämligen kraftig anslagsökning.

Sammanställning

Anslagsförändringarna inom civildepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning (milj. kr.).

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
A. Civildepartementet m. m.	8,3	9,3	+ 1,0
B. Länsstyrelserna m. m.	¹ 653,0	695,6	+ 42,6
C. Planväsendet	¹ 9,8	10,3	+ 0,5
D. Lantmäteriväsendet	¹ 24,8	² 22,1	— 2,7
E. Kartväsendet	³ 44,4	29,3	— ³ 15,1
F. Räddningstjänst m. m.	7,6	10,7	+ 3,1
Summa för drift- budgeten	³ 747,9	777,3	+ ³ 29,4
KAPITALBUDGETEN			
II <i>Statens allmänna fastighetsfond</i>			
Byggnadsarbeten för läns- styrelserna	5,7	0,0	— 5,7
VII <i>Fonden för förslag till stats- verket</i>			
Förskott till vissa plan- kostnader	2,7	2,0	— 0,7
Summa för kapital- budgeten	8,4	2,0	— 6,4
<i>Totalt för civil- departementet</i>	³ 756,3	779,3	+ ³ 23,0

¹ Anslagen omräknade med hänsyn till överflyttningen av länsarkitektsorganisationen samt överlantmätarna och länslantmäterikontoren till länsstyrelsen för att erhålla jämförbara belopp med förslagen för 1971/72.

² Preliminärt belopp.

³ Anslagen till kartväsendet för innevarande budgetår avser på grund av övergång till kalenderårsredovisning ett och ett halvt år.

Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: Statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LÜNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ÖDHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lundkvist, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom civildepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN *Tolfte huvudtiteln*

A CIVILDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Civildepartementet

1969/70 Utgift	4 776 367
1970/71 Anslag	5 254 000
1971/72 Förslag	5 161 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Personal		
Handläggande personal	46	+2
Övrig personal	29	+1
	75	+3
Anslag		
Avlöningar	3 978 000	-121 000
Sjukvård	13 000	- 1 000
Reseersättningar	75 000	+25 000
<i>Därav utrikes resor</i>	(10 000)	(+10 000)
Expenser	268 000	+17 000
Lönkostnadspålägg	920 000	-13 000
	5 254 000	-93 000

Som chefen för justitiedepartementet har nämnt vid sin anmälan av anslaget till regeringsrätten avses en kansliorganisation för regeringsrätten bli inrättad den 1 januari 1972 (jfr bil. 4 s. 41). Eftersom civildepartementets befattning med regeringsrättsmålen därmed upphör, minskar medelsbehovet under detta anslag med 469 000 kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5 161 000 kr. Jag har därvid mot bakgrund av konstitutionsutskottets memorial nr 42 vid 1970 års riksdag beräknat medel för bl. a. två departementssekreterare/kanslisekreterare som förstärkning på enheten för plan- och byggnadsärenden.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Civildepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 161 000 kr.

A 2. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	2 201 480	Reservation	27 125
1970/71 Anslag	3 000 000		
1971/72 Förslag	4 000 000		

Kommittéverksamheten inom civildepartementets nya verksamhetsområden har vidgats och kommer under detta budgetår att dra högre kostnader än vad som förutsetts. Jag beräknar det ytterligare medelsbehovet till 900 000 kr. och ämnar senare i dag förorda att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1970/71.

För nästa budgetår räknar jag med något ökade kostnader för kommittéverksamheten, varför anslaget bör räknas upp med 1 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kr.

A 3. Extra utgifter

1969/70 Utgift	42 039	Reservation	15 946
1970/71 Anslag	55 000		
1971/72 Förslag	125 000		

Omfattningen av departementets behov av medel under anslaget till extra utgifter har efter departementets nybildning den 1 juli 1969 först efter hand kunnat preciseras närmare. För detta budgetår beräknar jag ett ytterligare medelsbehov av 50 000 kr. Jag ämnar senare i dag för-

orda att detta belopp anvisas på tilläggsstat II till riksdagen för budgetåret 1970/71.

Anslaget bör för nästa budgetår ökas med 70 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kr.

B LÄNSSTYRELSENA M. M.

B 1. Länsstyrelserna, B 2. Lokala skattemyndigheterna och B 3. Kronofogdemyndigheterna

Allmän översikt

Länsstyrelserna

Genom beslut av 1970 års riksdag (prop. 1970:103, KU 34, rskr 248, SU 132, rskr 308) har riktlinjer antagits för en partiell omorganisation av den statliga länsförvaltningen. Med hänvisning till bl. a. den regionalpolitiska verksamheten skall åtgärder vidtas i syfte att få till stånd en förbättrad samordning av de statliga länsorganens planeringsarbete. Länsstyrelsen får en lekmannastyrelse med landshövdingen som ordförande samt tio andra ledamöter. Den nya länsstyrelsen får som huvuduppgift att leda och samordna den samhällsplanering som bedrivs inom den statliga länsförvaltningen. I planeringsfrågor av regionalpolitisk betydelse som handläggs av vissa andra länsorgan övertar länsstyrelsen beslutanderätten. Dessa organ skall delta i frågornas beredning. Länsarkitektkontoret inordnas i länsstyrelsen.

Skatteförvaltningen i länsstyrelsen blir organiserad med klarare åtskillnad mellan den fiskala och den dömande verksamheten. Vidare skall åtgärder vidtas för att förbättra förvaltningsrättskipningen. En länsskatte rätt, i huvudsak motsvarande nuvarande prövningsnämnd, och en länsrätt för annan förvaltningsrättskipning knyts till länsstyrelsen. Dessa domstolar skall bestå av en jurist som ordförande samt lekmän.

Länsstyrelsen avses bli organiserad med tre huvudenheter, nämligen en för samhällsplanering i vilken också ingår en organisation för beredningsplanläggning, en för skatteförvaltning och en för allmän förvaltning och förvaltningsrättskipning, till vilken länsrätten och länsskatte rätten knyts. Vidare skall finnas en enhet för administrativ service samt länspolischefens expedition.

1970 års riksdag (prop. 1970: 188, SU 208, rskr 423) har också beslutat om riktlinjer för omorganisation av lantmäteriverksamheten. Enligt beslutet skall bl. a. överlantmäterna och länslantmäterikontoren inordnas i länsstyrelserna den 1 juli 1971.

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har chefen för civildepartementet tillkallat en kommitté med uppdrag att förbereda den partiella omorganisationen av den statliga länsförvaltningen (POL-kommittén).

Kommittén har den 24 september 1970 lagt fram förslag till detaljorganisation och bemanning av varje länsstyrelse samt medelsberäkningar för budgetåret 1971/72.

1. *Organisationskommitténs förslag*

Som underlag för kommitténs överväganden har huvudsakligen legat material som sammanställts av en arbetsgrupp inom statskontoret och som i sin tur bygger bl. a. på resultat av de organisationsundersökningar rörande länsstyrelserna som pågår inom statskontoret samt länsstyrelsernas anslagsframställningar — vilka gjorts under förutsättning av oförändrad organisation och oförändrad ambitionsnivå — och uppgifter och synpunkter som i övrigt inhämtats från länsstyrelserna och vissa centrala myndigheter.

1.1 *Huvudenheten för samhällsplanering (planeringsavdelningen)*

Kommittén anför, att de intentioner rörande samhällsplaneringen i länen som kommer till uttryck i statsmakernas principbeslut självfallet måste bli avgörande för hur denna enhet skall organiseras. Organisationen måste byggas upp med tanke på att den skall medverka i den nya länsstyrelsens — lekmanastyrelsens — huvuduppgift, nämligen att åstadkomma en samordnad och målinriktad planering, och på att de löpande ärendena i många fall måste handläggas under beaktande av de riktlinjer som sålunda skall gälla för verksamheten i stort. Dessa förhållanden säger sig kommittén ha sökt beakta vid utformningen av ledningsfunktionerna inom enheten. Men det har vidare starkt betonats i principbeslutet att en riktig samordning förutsätter att alla de facksynpunkter som kan läggas på en fråga också får komma till tals innan beslut meddelas. Därför bör vidare organisationen utformas så att de fackområden som finns företrädade inom enheten garanteras möjligheter att göra sig gällande på lika villkor, dvs. att företrädaren för ett fack inte underordnas företrädaren för ett annat. Denna synpunkt har varit vägledande för kommittén vid behandlingen av avdelningens indelning i underenheter.

Utövändet av ledningsfunktioner inom planeringsavdelningen har således enligt kommitténs mening avgörande betydelse för att arbetet skall kunna bedrivas enligt de intentioner som angetts av statsmakterna. Avdelningens chef blir den som under länsstyrelsen och landshövdingen har att svara för detta. Kommittén anser det nödvändigt att han får ett stabsorgan till sitt förfogande som kan biträda honom med att utöva ledningsfunktionen, bl. a. när det gäller den interna och externa samordningen, uppläggnings- och initiativverksamhet från länsstyrelsens sida, uppföljning av beslutade åtgärder samt information inåt och utåt om länsstyrelsens allmänna mål i viktigare planeringsfrågor. Kommittén

finner det också lämpligt att detta stabsorgan — *planeringskansli* — biträder med förberedelser för styrelsens sammanträden och sköter sekretärgöromålen i samband därmed.

Syftet att företrädare för olika fackområden skall sidoordnas anser kommittén tillgodosett om avdelningen indelas i fem underenheter: en juridisk enhet, en regionalekonomisk enhet, en naturvårdsenhet, en planerhet och en försvarsenhet.

Landskanslistor som kan beräknas få full sysselsättning inom en underenhet bör tillföras enheten. Berednings- och föredragningsuppgifter samt även beslutsfunktioner bör givetvis liksom hittills kunna åvila också landskanslistor.

Kanslist- och biträdespersonal som inte skall arbeta uteslutande inom en underenhet bör ingå i planeringskansliet. Till denna enhet bör även knytas biträdespersonal för diarieföring, expediering etc., vilka funktioner avses bli gemensamma för hela avdelningen. I den mån det anses lämpligt att inrätta en gemensam skrivcentral bör även den ingå i kansliet.

Till den *juridiska enheten* avses avdelningens jurister bli koncentrerade. Enheten skall fungera som rättssekreterariat och biträda med juridisk bedömning i alla ärenden inom avdelningen där sådan bedömning erfordras. I vissa sådana ärenden bör jurist vara huvudföredragande, i andra biträda han annan huvudföredragande.

Motsvarande uppdelning av arbetsuppgifterna på föredragning och biträde åt annan föredragande bör också personalen på andra enheter ha.

Den regionalekonomiska enheten får uppgifter som i stort sett motsvarar den nuvarande länsplaneringsenhetens.

Naturvårdsenheten bör ha ungefär samma arbetsuppgifter som nuvarande naturvårdssektion. Kommittén säger sig ha övervägt om de principer som inledningsvis angetts borde leda till en uppdelning av nuvarande naturvårdssektion på två enheter, en för vatten- och luftvård och en för allmän naturvård, men har stannat för att den samverkan som etablerats inom naturvårdssektionen inte bör brytas, särskilt som behovet av sådan samverkan blir än mer framträdande genom vissa nyttillkommande uppgifter.

Planerheten avses omfatta i stort sett nuvarande länsarkitektkontor. Länsarkitekten eller annan tjänsteman inom enheten avses få ansvaret för bl. a. flertalet plan- och byggnadsärenden i vad avser beredning och föredragning.

När det gäller *försvarsenhetens* organisation innehåller statsmakternas principbeslut (prop. 1970: 103 s. 155—156) vissa riktlinjer som givetvis måste följas. Bl. a. sägs att enheten bör organiseras med utgångspunkt från de faktiska arbetsfunktionerna och inte med hänsyn till uppdelningar i olika totalförsvarsgrenar och deras anknytning till centrala myndigheter.

Utifrån dessa förutsättningar har vissa undersökningar gjorts inom statskontoret i samråd med vissa länsstyrelser. Synpunkter på frågan har också lämnats av olika centrala myndigheter som är verksamma inom totalförsvaret.

Med ledning härav föreslår kommittén att försvarsenheten under en enhetschef i princip organiseras med tre funktionsgrupper, en för rekrytering, utbildning och övning av beredskapspersonal, en för organisationsarbete (det egentliga försvarsplaneringsarbetet) och en för tekniska frågor och materielfrågor inklusive förrådsdrift samt en expedition.

Krigssektionschefer som inte ingår i länsstyrelsens fredsorganisation bör fullgöra sina arbetsuppgifter som deltidstjänstgörande experter och — liksom militärassistenten — stå direkt under försvarsenhetens chef. Uppgiften att fullgöra krigssektionschefs skyldigheter vad rör civilförsvarsplaneringen bör åläggas en tjänsteman vid försvarsenheten som deluppgift.

Med hänsyn till försvarsplaneringsarbetets jämförelsevis större omfattning inom de tre storstadslänen bör i försvarsenheterna där ingå en tjänst för biträdande chef med huvuduppgift att samordna försvarsenhetens interna arbete.

Beträffande *priskontoret* som ingår i nuvarande civilförsvarssektion har kommittén övervägt olika alternativ. I samband därmed har även *hemkonsulentens* organisatoriska ställning diskuterats. Med hänsyn till pågående utredningsarbete om konsumentfrågor vill kommittén dock inte nu aktualisera någon ändring beträffande priskontoret utan detta förutsätts tills vidare tillhöra försvarsenheten. Liksom priskontoret bör hemkonsulenten enligt kommitténs uppfattning vara placerad i planeringsavdelningen. Den administrativa anknytningen av hemkonsulenten till viss underenhet får tills vidare bli beroende av lokalmässiga förutsättningar och möjligheterna att lämna hjälp i frågor om telefonpassning, skrivhjälp etc.

1.2 Huvudenheten för skatteförvaltning (skatteavdelningen)

Eftersom denna avdelning i stort sett motsvarar nuvarande enheter för taxering, uppbörd och data innebär omorganisationen för dess vidarekommande inte samma genomgripande förändringar som för de andra avdelningarna.

Kommittén föreslår att skatteavdelningen i princip organiseras med fem underenheter, en för taxering, en för uppbörd, en för data, en för revision och en för mervärdeskatt. Taxeringsassistentorganisationen föreslås inordnad under revisionsenheten. De datakontor som ingår i nuvarande uppbördssektioner föreslås vara organiserade på samma sätt även i fortsättningen.

1.3 Huvudenheten för allmän förvaltning och förvaltningsrättskipning (förvaltningsavdelningen)

Till denna avdelning kommer att höra uppgiften att dels handlägga en stor mängd förvaltningsärenden, dels svara för kansli- och beredningsfunktioner åt länsskatterätten och länsrätten. Personal inom avdelningen skall också fungera som domare i rätterna.

Kommittén har som ett alternativ övervägt en integrering av de båda rätternas kansli- och beredningsfunktioner genom att organisatoriskt sammanföra dessa uppgifter till en och samma underenhet. Avdelningen skulle då bli indelad i en rättsenhet och en eller flera enheter för förvaltningsärenden. Kommittén har dock stannat för att beredningsfunktionerna för de båda rätterna åtminstone tills vidare bör hållas isär. Dessa funktioner bör således fördelas efter ämnesområden och inte efter beslutsinstans. Det innebär att beredning och föredragning i länsrätten ombesörjs av den personal som svarar för beredning och föredragning av förvaltningsärenden inom motsvarande ämnesområde: sociala ärenden, körkortsärenden etc. Därför föreslår kommittén att avdelningen i princip organiseras med två underenheter, en för länsskatterättens ärenden — *rättsenheten* — och en för allmänna förvaltningsärenden och länsrättens ärenden — *allmänna enheten*. De egentliga kanslifunktionerna såsom diarieföring, expediering, bevakning av delgivningar och förande av register över nämndemännen bör dock, i de fall lokalmässiga förhållanden inte omöjliggör det, hållas samman för de båda rätterna.

Även om det inte ansetts lämpligt att helt samordna beredningsfunktionerna för de båda rätterna anser kommittén det önskvärt, att i vart fall den yngre juristpersonalen ges möjlighet att bereda ärenden åt båda rätterna. Kommittén föreslår att sådan personal skall vara gemensam för hela förvaltningsavdelningen. Härigenom får avdelningens ledning möjligheter att utjämna förekommande arbetstoppar.

Enligt departementschefens uttalande (prop. 1970:103 s. 152) skall ordförande i rätterna, vilken bör utses av Kungl. Maj:t och ha ställning som domare, kunna vara antingen chefen för avdelningen eller chefen för någon av de enheter som motsvarar nuvarande allmänna sektionen och prövningsnämndens kansli med den arbetsfördelning mellan dem som länsstyrelsen bestämmer. Kommittén förutsätter att avdelningens chef skall vara chefsdomare i båda rätterna. Hans arbetsinsatser kan emellertid beräknas bli till stor del ianspråktaga för förvaltningsgöromål. De båda underenhetscheferna bör också enligt kommitténs mening ha skyldighet att fungera som domare i båda rätterna, även om var och en av dem av naturliga skäl huvudsakligen kommer att koncentrera sig på en av rätterna. Innehavarna av de särskilda domartjänster som föreslås i vissa län avses också bli gemensamma för båda rätterna.

1.4 Administrativa enheten

Kommittén har övervägt huruvida den administrativa enheten, med arbetsuppgifter som i stort anges i principbeslutet, skall inordnas i någon av avdelningarna — närmast förvaltningsavdelningen — eller vara fristående från dessa och sortera direkt under länsstyrelsens ledning. Kommittén har, med särskilt beaktande av enhetens karaktär av ett för hela länsstyrelsen gemensamt serviceorgan, stannat för att föreslå sistnämnda lösning. Bidragande till detta ställningstagande har också varit vad kommittén föreslår om ledningsfunktionerna inom länsstyrelsen.

Arbetsuppgifterna inom enheten utgörs enligt kommitténs mening av tre naturliga funktionsgrupper — personal och löner, ekonomi samt administrativ service. Personal- och lönefunktionen omfattar all personaladministration inklusive utbildning och information; ekonomifunktionen omfattar anordnings- och bokföringsväsendet, kassaverksamheten samt den ekonomiska planeringen och den administrativa servicefunktionen övrig verksamhet inom enheten. Till denna hör bl. a. rationaliserings- och organisationsfrågor, lokal- och intendenturfrågor, ledningen av för länsstyrelsen gemensam personal samt enhetens diarie- och skrivfunktioner. Kommittén föreslår på grund härav att arbetet inom den administrativa enheten i princip organiseras så att dessa tre funktionsgrupper utgör underlag för var sin underenhet. Det förutsätts dock att personalen vid behov skall kunna utnyttjas inom alla tre underenheterna.

1.5 Länspolischefens expedition

Vissa ärendegrupper som nu tillhör allmänna sektionen och planeringssektionen torde i fortsättningen böra handläggas på länspolischefens expedition. Någon förändring i länspolischefens organisatoriska ställning inom länsstyrelsen bör dock enligt kommitténs mening inte ske i detta sammanhang.

1.6 Länsstyrelsens ledning

I prop. 1970:103 har tanken på att inrätta särskilda souschefstjänster vid länsstyrelserna i princip avisats. I stället sägs, att chefen för en av huvudenheterna bör förordnas av Kungl. Maj:t som landshövdingens ställföreträdare. Det tillägs emellertid att de fortsatta övervägandena får utvisa om det är lämpligt att i vissa län göra avsteg från denna princip och där inrätta särskild souschefstjänst.

Även om det inte sägs i propositionen har kommittén utgått från att ställföreträdarskapet — på samma sätt som vid centrala myndigheter — inte skall innebära endast skyldighet att tjänstgöra i landshövdingens ställe vid vakans, ledighet o. d. utan utgöra en möjlighet till kontinuerlig avlastning av landshövdingens arbetsbörda i dennes egenskap av länsstyrelsens chef.

Däremot finner kommittén inte lämpligt och knappast ens möjligt

att generellt reglera en viss fördelning av ledningsfunktionerna mellan landshövdingen och hans ställföreträdare, t. ex. så att ställföreträdaren skall svara för länsstyrelsens interna ledning. Det bör få ankomma på varje landshövding att själv avgöra i vilken omfattning och i vilka avseenden han behöver delegera ledningsuppgifter till ställföreträdaren.

Med denna uppfattning finner kommittén det svårt att nu ange vissa län — utöver Stockholms län — där ställföreträdarskapet kan beräknas få sådan omfattning att behov av särskild tjänst finns för ändamålet. I vart fall är kommittén övertygad om att inte enbart invånarantalet i länen kan ligga till grund för en sådan bedömning. Kommittén föreslår därför ingen ny särskild souschefstjänst.

1.7 Avvikelser från normalorganisationen

Kommittén föreslår avvikelser från normalorganisationen för endast två län, Stockholms län och Gotlands län. Dessa frågor redovisas i det följande.

1.8 Personalbehov

Kommittén hänvisar till att statskontorets organisationsundersökningar vid länsstyrelserna bl. a. har gett som resultat att beslut i vissa ärendegrupper flyttats från länsstyrelserna till andra myndigheter. Sådana överflyttningar har skett utan personalökningar hos dessa myndigheter. Andra ärendegrupper har bringats att minska i omfång genom att förutsättningarna för deras anhängiggörande i länsstyrelse förändrats. De besparingseffekter, som på detta sätt åstadkommits och som genomsnittligt uppgår till någon årsarbetskraft per länsstyrelse, har tagits i anspråk i första hand för att möta behovet av utvidgning på områden där anspråken på länsstyrelsens insatser ökat.

Vissa av länsstyrelsens arbetsuppgifter har uppmätts genom arbetsstudier. Så är fallet med uppgifterna inom nuvarande allmänna sektionen — inklusive socialdetaljen — inom socialsektionen och inom vissa delar av planeringssektionen samt inom kameralsektionen. De mått som erhållits på detta sätt har använts vid beräkningen av personalbehovet för motsvarande arbetsuppgifter inom den omorganiserade länsstyrelsen.

Inom andra områden av länsstyrelsearbetet har sådant beräkningsunderlag inte kunnat erhållas. Det gäller främst förvaltningsrättskipningen. På länsskatterättens område finns ett visst erfarenhetsunderlag från de nuvarande prövningsnämnderna men när det gäller länsrätten finns inga erfarenheter att bygga på. Kommittén har i viss mån sökt motverka osäkerheten i beräkningarna genom att så långt möjligt göra personalen gemensam för de båda rätterna. Ändock kvarstår en inte obetydlig tväkan om det exakta personalbehovet. Först efter någon tid kommer det att visa sig om rätternas personalbehov blivit tillgodosett. Befinns personalen otillräcklig måste extra åtgärder vidtas. Rätternas

funktionsduglighet kan självfallet inte få äventyras genom att säkert beräkningsunderlag f. n. inte går att uppbringa, framhåller kommittén.

Inlemmandet i länsstyrelseorganisationen av länsarkitektorganisationen samt omfördelningen av nuvarande länsstyrelseuppgifter kommer bl. a. att leda till att vissa funktioner och arbetsuppgifter får en rationellare utformning. Här kan man peka på sådana uppgifter som diarieföring, bevakning av ärenden m. m., formell granskning av byggnadsplaneärenden, kartritning, administrativa servicefunktioner o. d.

I det följande redovisas länsvis resultatet av kommitténs överväganden om personalbehov och medelsbehov för länsstyrelseorganisationen.

Kommitténs förslag till personalbemanning innebär en personalförstärkning med 420 tjänster enligt följande fördelning.

Förvaltningsavdelning (utom Stockholms län)	
allmän enhet	35
rättsenhet	20
Planeringsavdelning	
planeringskansli	76
juridisk enhet	3
regionalekonomisk enhet	52,5
naturvårdsenhet	62
planenhet	16
försvarsenhet	16
Skatteavdelning (utom Stockholms län)	
taxeringsenhet	2
revisionsenhet	4
taxeringsassistentgrupp	6
mervärdeskatteenhet	8
uppbördsenhet	4
dataenhet	7
Administrativ enhet (utom Stockholms län)	
personal, löner	20
ekonomi	5
administrativ service	33,5
Gemensam personal	4
Stockholms län:	
Allmänna avdelningen	14
Länsskatterättsavdelningen	6
Taxeringsavdelningen	19
Kameral- och uppbördsavdelningen	7
	Summa 420

1.9 Kostnadsberäkningar

De beräknade ökningarna av kostnaderna som den föreslagna organisationen medför uppgår till ca 42,5 milj. kr.

2 Remissyttranden

Följande synpunkter har förts fram i remissyttranden över kommitténs förslag.

2.1 Allmänt om organisationen

I allmänhet godtar remissinstanserna den föreslagna organisationsstrukturen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser dock att länskatte-

rätten bör bilda en särskild avdelning, skild från förvaltningsavdelningen. I övrigt begränsar sig kritiken vanligen till enskildheter i fråga om underenheterna. Så gott som genomgående har länsstyrelserna också yrkanden om mer personal än enligt förslaget. Yrkandena omfattar behov av ca 280 tjänster utöver vad kommittén föreslagit. Det är främst förvaltningsavdelningen, försvarsenheten samt skatteavdelningen som berörs av de ökade anspråken.

Några länsstyrelser understryker vikten av att deras lokalfråga ordnas och ser detta som ett betydelsefullt led i genomförandet av den nya organisationen. Uttalanden av denna innebörd görs bl. a. av *länsstyrelserna i Gotlands, Örebro och Jämtlands län. Byggnadsstyrelsen* förutskickar emellertid att från rationella synpunkter ändamålsenliga lokalförändringar och lokalanskaffningar i många fall inte kan åstadkommas till den 1 juli 1971.

2.2 Planeringsavdelningen

Flertalet länsstyrelser uttalar sin tillfredsställelse med det föreslagna planeringskansliet. I några yttranden har man dock yppat farhågor för att chefen för detta kansli skall bli ett självständigt mellanled mellan avdelningschefen och cheferna för övriga underenheter. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* vill därför att det genom instruktion och arbetsordning skall slås fast, att chefen för planeringskansliet inte skall utgöra ett sådant mellanled. *Statens planverk*, som i stort godtar kommitténs förslag, framhåller att det organisatoriska steget mellan experterna och beslutsnivån bör vara så kort som möjligt. Planeringskansliet får därför inte inta en överordnad ställning i förhållande till underenheterna.

Länsstyrelserna i Kalmar och Norrbottens län föreslår att chefen för planeringskansliet fungerar som ställföreträdare för avdelningens chef. *Jurist- och samhällsvetareförbundet* anser att skäl kan anföras mot att tjänsten organisatoriskt placeras högre än cheferna för underenheterna. Man finner det sålunda angeläget att inte en extra instans tillskapas. Detta behöver emellertid inte bli fallet av att tjänstens framskjutna ställning betonas, och förbundet förordar att den utformas som en ställföreträdartjänst.

I fråga om den juridiska enheten anser några länsstyrelser att enheten blir sårbar genom den ringa bemanningen. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* anser att viss landskanslist- och biträdespersonal bör flyttas över från planeringskansliet till denna enhet.

Länsstyrelsen i Västernorrlands län förordar en motsatt lösning. Man anser att juristerna kan hävda sina facksynpunkter bättre, om de placeras ut och specialiserar sig på de övriga underenheternas verksamhetsområden.

Regionalekonomiska enheten och planenheten har i allmänhet inte föranlett några synpunkter av mer allmän räck-

vidd. *Länsstyrelsen i Örebro län* anser dock att priskontoret och hemkonsulenten bör placeras i den regionalekonomiska enheten och att samverkan dem emellan bör tryggas organisatoriskt.

Naturvårdsenheten diskuteras i åtskilliga yttranden. *Statens naturvårdsverk* anser att en uppdelning på två enheter av principiella skäl möjligen varit att föredra, åtminstone i de fall dessa enheter var för sig inte är alltför små. Verket menar dock att starka skäl har anförts för att fortfarande hålla samman vatten- och luftvårdsfrågorna samt allmänna naturvårdsfrågor inom en enhet och har därför ingen annan erinran än att man måste ägna särskild uppmärksamhet åt dels de krav som ställs på enhetens chef i fråga om kunskaper och överblick, dels formerna för att bereda ärenden och fatta beslut inom enhetens olika arbetsområden. Det synes verket nödvändigt att i varje fall under en relativt lång övergångstid vissa ärenden förs upp till avdelningschefen för avgörande så att specialisterna på de olika fackområdena kan lägga fram sina synpunkter på lika villkor. Liknande synpunkter anförs av bl. a. *länsstyrelsen i Malmöhus län*. *Länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län* förordar att naturvårdsenheten delas i två underenheter, varav en för vatten- och luftvård och en för allmän naturvård. Också *länsstyrelsen i Jönköpings län* vill allvarligt ifrågasätta om inte en sådan uppdelning bör göras.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län förslår en uppdelning i en enhet för miljövård och en för naturvård. Till den förra vill länsstyrelsen föra sådana ärenden, som berör vatten- och luftvård samt miljövård i övrigt, dvs. ärenden och åtgärder enligt vattenlagen och därmed sammanhängande lagstiftning samt miljöskyddslagen. Till naturvårdsenheten bör föras ärenden enligt naturvårdslagen.

Några remissinstanser föredrar begreppet miljövårdsenhet i stället för naturvårdsenhet.

Försvarsenhetens föreslagna organisation kritiserar av *överstyrelsen för ekonomiskt försvar*, som avstyrker att kommitténs förslag i denna del läggs till grund för en proposition. *Civilt försvarsstyrelsen* har ingen erinran mot förslaget men framhåller att materiefrågorna bör hänföras till den enhet som handlägger organisationsärenden om det av styrelsen föreslagna systemet med koncentration av utbildnings- och förrådsverksamhet genomförs.

Länsstyrelserna har i allmänhet godtagit organisationsförslaget. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* förklarar sig i stort biträda uppdelningen i underenheter. Dock bör enligt länsstyrelsen frågor rörande material och förrådsdrift hänföras till underenheten för organisationsarbete, eftersom material- och förrådsfrågorna har mycket nära samhörighet med mobiliseringsplanläggningen för civilförsvarets enheter.

Länsstyrelsen i Örebro län anser att militärassistenten bör ha en placering som ger honom överblick över länsstyrelsens hela verksamhetsområde och därvid främst samhällsplaneringen. Han bör inte låsas till

vissa försvarsplanläggningsuppgifter. Om han placeras i försvarsenheten bör han ges en friare ställning i förhållande till enheten än enligt organisationsförslaget. Länsstyrelsen vill att hans ställning i länsstyrelsen uttrycks så, att han dels erhåller utbildning och insyn i länsstyrelsens arbetsformer, dels kan fullgöra sin samordningsuppgift med det militära försvaret. I ett av *Statstjänstemännens Riksförbund* åberopat yttrande från Svenska Officersförbundet anses det vara fel att inplacera militärasistenten i försvarsenheten. Med hänsyn till sina arbetsuppgifter bör han i stället mera direkt knytas till planeringsavdelningen och organisatoriskt lämpligen ingå i avdelningens stabsorgan. Förbundet åberopar också yttrande från civilförsvarsingenjörernas förening, som bl. a. finner det vara en administrativt fördröjande omväg att den tekniska underenheten i storstadslänen skall inordnas under en biträdande chef för försvarsenheten. Man anser att underenheten ansvarsmässigt bör vara direkt underordnad chefen för försvarsenheten.

2.3 Skatteavdelningen

Ett tiotal länsstyrelser och några personalorganisationer anser att skatteavdelningen bör ha ett kansli. Man erinrar om att avdelningen blir länsstyrelsens största och att ett sådant kansli, låt vara under delvis andra förutsättningar, föreslogs av landskontorsutredningen. Till kansliet skulle från taxeringsenheten föras uppgifter som inte hänger samman med processföringen, såsom ärenden om arvs- och gåvoskatt, taxeringsorganisationen, anstånd och åtal.

Centrala folkbokförings- och uppborädsnämnden finner att man uppnår en mer ändamålsenlig organisation om datakontoret i alla län — utom hos länsstyrelsen i Gotlands län — utgör en särskild underenhet till skatteavdelningen och kan därför inte biträda kommitténs uppfattning att datakontor som ingår i nuvarande uppborädssektion skall vara organiserade på samma sätt även i fortsättningen. Nämndens förslag innebär att chefen för datakontoret även i Uppsala, Blekinge, Hallands och Jämtlands län direkt underställs chefen för skatteavdelningen med egen föredragningsrätt och -skyldighet.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län kritiserar förslaget att taxeringsassistentorganisationen anknyts till revisionsenheten. Länsstyrelsen anser att organisationen i stället bör direkt underställas avdelningschefen. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* menar också att denna fråga bör ytterligare övervägas.

2.4 Förvaltningsavdelningen

I flera yttranden betonas svårigheten att bedöma personalbehovet med hänsyn till omläggningen till ett domstolsmässigt förfarande. Den vanliga meningen är att den föreslagna bemanningen är underdimensionerad.

Organisationsstrukturen har i allmänhet godtagits. I några yttranden

ifrågasätter man dock om ordföranden i länsrätten får tillräcklig grad av självständighet. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser sålunda att det bör övervägas att ge ordföranden i länsrätten samma fristående ställning som ordföranden i länsskatterätten. Även andra skäl än rent principiella synes tala för en sådan ordning. Det kan nämligen enligt länsstyrelsen befaras att den som är administrativ chef för en så stor enhet som allmänna enheten och som blir bl. a. beslutande i åtskilliga löpande ärenden inte förmår koncentrera sig på de dömande uppgifterna i tillräcklig utsträckning. *Länsstyrelsen i Skaraborgs län* understryker att förslaget framför allt i vad avser allmänna enheten innebär vissa organisatoriska nackdelar. Sålunda kan besvärliga jävsfrågor bli aktuella för dem som skall döma i länsrätterna, eftersom de dömande juristerna också har rådgivning och tillsyn i ärenden som senare kan komma att avgöras i länsrätt.

Enligt *länsstyrelsen i Hallands län* bör den föreslagna anordningen med gemensam juristpersonal undvikas främst på grund av att arbetsuppgifterna vid länsrätten är av helt annan art än vid länsskatterätten. Erfarenheten visar att det tar lång tid, i allmänhet flera år, att utbilda en taxeringstjänsteman. Det förefaller länsstyrelsen mindre realistiskt att räkna med att de jurister, som utbildats på landskansliet, skall kunna på kort tid skaffa sig sådana insikter i skatteförfattningarna och deras praktiska tillämpning, att de effektivt kan medverka vid beredningen av taxeringsmålen. Motsvarande torde gälla för de jurister som utbildats på landskontoret med avseende på de ärenden som skall handläggas i länsrätt.

Länsstyrelsen i Västmanlands län gör vissa invändningar mot förslaget att de egentliga kanslifunktionerna, såsom diarieföring, expediering m. m., hålls samman för de båda underenheterna. Länsstyrelsen bedömer det inte på samma sätt som i fråga om planeringsavdelningen vara påkallat att man för att få överblick, ledning och bevakning håller ihop hela avdelningens diarium och expedition. Målen i länsskatterätten är dessutom så speciella att de kräver ett eget kansli.

2.5 Administrativa enheten

Organisationsstrukturen godtas av remissinstanserna.

2.6 Länspolischefens expedition

Länspolischeferna i några län har lämnat särskilda yttranden eller reservationer. I dessa har bl. a. anförts, att länspolischefen liksom hittills bör vara landshövdingens ställföreträdare i fråga om länspolis chefsärendena, att länspolis chefens expedition bör räknas som huvudenhet samt att personalärenden och anslagsfrågor som avser den lokala polisorganisationen bör handläggas på länspolis chefens expedition. I fråga om personalärenden och anslagsfrågor ger *rikspolisstyrelsen* uttryck för samma uppfattning.

2.7 Länsstyrelsens ledning

Länsstyrelsen i Kopparbergs län erinrar om att ett stabsorgan föreslås ingå i planeringsavdelningen och framhåller att det också finns ett stort behov av samordning av länsstyrelsens samlade verksamhet, vilket kommittén inte synes ha tagit tillräcklig hänsyn till.

I flera yttranden tas souschefsfrågan upp. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att kommittén inte har löst den och förordar att frågan följs upp och övervägs för detta län. Att chefen för en av avdelningarna utses till ställföreträdare kan innebära risk för rubbning i balansen mellan dessa. Länsstyrelsen anser att landshövdingeärenden som landshövdingen inte själv kan handlägga och som endast angår viss huvudenhet bör få delegeras till avgörande av chefen för vederbörande avdelning, således ej till ställföreträdaren. Vidare pekar länsstyrelsens erfarenhet på att landshövdingen behöver ha tillgång till en personlig medhjälpare.

Länsstyrelsen i Jönköpings län finner det inte obetingat nödvändigt, att endast en person är landshövdingens ställföreträdare. Visseligen måste en sådan finnas som kan träda in som ordförande i länsstyrelsens plenum. I övrigt bör landshövdingens uppgifter kunna läggas på annan avdelningschef beträffande ärenden inom dennes avdelning. I övrigt bör fördelningen av uppgifter mellan ställföreträdare och avdelningschef få bero på landshövdingens bestämmande. En liknande mening har *länsstyrelsen i Värmlands län*, som anser att det rent principiellt bör undvikas att en avdelningschef i praktiken kommer att inta överordnad ställning i förhållande till övriga avdelningschefer. Landshövdingen bör personligen besluta om anslagsframställningar och fördelningen i stort mellan enheterna av anslagna medel.

Länsstyrelsen i Örebro län menar att i landshövdingens frånvaro eller då landshövdingen inte önskar utöva beslutanderätten bör för ärenden som bara berör en avdelning eller länspolischefens expedition beslutanderätten inte övergå till ställföreträdaren utan utövas av chefen för avdelningen resp. av länspolischefen. I övriga ärenden bör enligt länsstyrelsen ställföreträdaren utöva beslutanderätten, när alla berörda chefer är överens.

Lokala skattemyndigheterna

De lokala skattemyndigheterna svarar för mantalsskrivning, fastighetsregistrering, röstlängder för riksdagsval och kommunalval samt har att ta befattning med taxeringsarbete samt debitering och uppbörd av skatt. Vidare har de lokala skattemyndigheterna vissa arbetsuppgifter för den allmänna försäkringen.

Länsstyrelsen är chefsmyndighet för de lokala skattemyndigheterna i länet. Antalet sådana myndigheter varierar från tolv i Stockholms län till en i Gotlands län. Den lokala skattemyndighetens verksamhetsområde är fögderiet. Chef för lokal skattemyndighet är en fögderi-

direktör eller en häradsskrivare.

Antalet anställda hos landets 122 lokala skattemyndigheter uppgår till drygt 4 100. I Stockholms fögderi finns ca 700 anställda. En medelstor lokal skattemyndighet har 20 à 30 anställda.

För innevarande budgetår uppgår riksstatsanslaget till de lokala skattemyndigheterna till drygt 121 milj. kr., varav ca 107 milj. kr. avser avlöningar.

Kronofogdemyndigheterna

Den exekutiva verksamheten avser dels det allmännas fordringar för skatter, böter, allmänna avgifter m. m., dels ärenden som anhängiggörs av enskilda rättsägare. Den förra ärendegruppen dominerar verksamheten.

För den exekutiva verksamheten är riket indelat i kronofogdedistrikt. I varje distrikt finns en kronofogdemyndighet med en kronodirektör eller kronofogde som chef. Kronofogdemyndigheterna administreras regionalt av länsstyrelserna. För vissa rådgivande och samordnande uppgifter inom exekutionsväsendet finns tills vidare en särskild nämnd, exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON). Uppgifter som ankommer på centralmyndigheten för exekutionsväsendet fullgörs också av EON. Frågan om vilken permanent myndighet som skall vara centralmyndighet för exekutionsväsendet utreds av särskilt tillkallade sakkunniga.

Totala antalet kronofogdedistrikt är 81. Det största antalet distrikt finns i Stockholms län som har nio distrikt. I vart och ett av Uppsala, Kronobergs, Gotlands och Jämtlands län finns endast ett distrikt.

Antalet anställda hos kronofogdemyndigheterna är ca 2 700. Endast ett fåtal myndigheter har fler än 50 anställda. I ett medelstort kronofogdedistrikt uppgår personalen till ca 20.

För kronofogdemyndigheterna har riksstatsanslaget för innevarande budgetår beräknats till drygt 114 milj. kr., varav ca 79 milj. kr. avser avlöningar.

Departementschefen

Den partiella omorganisation av den statliga länsförvaltningen, som enligt beslut av föregående års riksdag skall genomföras den 1 juli 1971 och för vilken riksdagen fastställt de huvudsakliga riktlinjerna, har i huvudsak två syften. Det ena är att åstadkomma en förbättrad samordning av de statliga länsorganens planeringsarbete. I denna del motiveras reformen bl. a. av den regionalpolitiska verksamheten. Det andra huvudsyftet är att förvaltningsrättskipningen på länsplanet skall förstärkas. Denna del av reformen ansluter sig till en reform av förvaltningsrättskipningen som avses bli genomförd även i andra avseenden och varom förslag lagts fram bl. a. i en av Kungl. Maj:t den 20 mars 1970 beslutad remiss till lagrådet.

De åtgärder som enligt principbeslutet skall vidtas i nyss angivna syften är följande. Länsstyrelsen får en lekmanastyrelse, bestående av landshövdingen som ordförande och tio andra ledamöter. Den nya länsstyrelsen övertar beslutanderätt från vissa andra ställiga länsorgan i planeringsfrågor av större regionalpolitisk betydelse. Länsarkitektksorganisationen inordnas i länsstyrelsen. En länskskatterätt, i huvudsak motsvarande nuvarande prövningsnämnd, och en länsrätt för annan förvaltningsrättskipning knyts till länsstyrelsen.

Som en följd av dessa åtgärder skall länsstyrelsen enligt principbeslutet organiseras med tre huvudenheter, nämligen en för samhällsplanering, en för skatteförvaltning samt en för allmän förvaltning och förvaltningsrättskipning till vilken länsrätten och länskskatterätten knyts. Vidare skall finnas en enhet för administrativ service samt länspolischefens expedition. Länens olika storlek och struktur skall kunna motivera avvikelser från denna normalorganisation.

Vid min anmälan av princippropositionen angav jag att jag hade för avsikt att återkomma med mera detaljerade förslag om organisationen län för län i statsverkspropositionen för budgetåret 1971/72. Dessa förslag har förberetts av en särskild organisationskommitté och kommitténs förslag har remissbehandlats.

Kommittén anser i fråga om organisationsstrukturen att den normalorganisation för en länsstyrelse som angetts i principbeslutet bör kunna tillämpas i alla län. Däremot bör länens olika storlek och de variationer i arbetsmängden som förekommer av annan anledning givetvis föranleda skillnader i personaluppsättningen inom de olika enheterna i länsstyrelsen. Endast för det största länet, Stockholms län, och för det minsta länet, Gotlands län, bör vissa avvikelser göras när det gäller organisationsstrukturen. Denna uppfattning, som inte mött invändning under remissbehandlingen, anser jag mig böra biträda. Till frågan om organisationen i Stockholms och Gotlands län återkommer jag i det följande.

Den nya länsstyrelsens organisation påverkas också av det beslut statsmakterna nyligen fattat om riktlinjer för en omorganisation av lantmäteriverksamheten. Beslutet innebär bl. a. att fastighetsregistreringen på sikt skall ske länsvis med länsstyrelsen som register- och arkivmyndighet och att vissa andra uppgifter som överlantmätaren nu har förs över på länsstyrelsen. För att tillgodose intresset av överlantmätarens medverkan i dessa frågor liksom i andra frågor, som hör samman med den nya länsstyrelsens översiktliga planeringsuppgifter, skall överlantmätaren och länslantmäterikontoret inordnas i länsstyrelsen och där ingå i huvudenheten för samhällsplanering.

Beträffande organisationen av de olika enheter som enligt principbeslutet bör finnas i länsstyrelsen vill jag anföra följande.

Huvudenheten för samhällsplanering, *planeringsavdelningen*, bör få en inre organisation som gör den ägnad att under lekmanastyrelsen

och landshövdingen effektivt medverka till lösningen av den nya länsstyrelsens uppgift att åstadkomma en samordnad och målinriktad planering. Därför bör inom avdelningen finnas ett stabsorgan som biträder med bl. a. samordnings-, initiativ- och informationsuppgifter samt sköter sekreterargöromål m. m. i samband med styrelsens sammanträden. Men intresset av samordning får inte leda till att de olika facksynpunkter som kan läggas på en fråga undanhålls beslutsfattarna. Därför bör enheten i övrigt vara organiserad efter fackområden så att företrädaren för ett fack i princip inte är underställd företrädaren för ett annat. Självfallet skall en sådan företrädare inte heller vara underställd chefen för stabsorganet. I planeringsavdelningen bör därför ingå förutom chefen och stabsorganet — *planeringskansliet* — en *juridisk enhet*, en *regionalekonomisk enhet*, en *planenhet*, motsvarande det nuvarande länsarkitektkontoret, en *naturvårdsenhet*, en *lantmäterienhet* och en *försvarsenhet*.

Huvudenheten för skatteförvaltning, *skatteavdelningen*, bör i enlighet med de funktioner som hänförs dit vara organiserad på fem underenheter, en *taxeringsenhet*, en *revisionsenhet*, en *mervärdesskatteenhet*, en *uppbördsenhet* och en *dataenhet*.

Huvudenheten för allmän förvaltning och förvaltningsrättskipning, *förvaltningsavdelningen*, skall svara för dels kansli- och beredningstunktioner åt länsrätten och länsrättsrådet dels handläggningen av en stor mängd allmänna förvaltningsärenden. Avdelningen bör vara uppdelad i en *rättsenhet* och en *allmän enhet*. Viss personal bör vara gemensam för båda enheterna och som föredragande i rätterna, främst länsrätten, avses även personal på allmänna enheten bli anlitad.

Administrativa enheten bör stå direkt under länsstyrelsens ledning och byggas upp kring funktionerna personaladministration, ekonomi och administrativ service.

Länspolischefens expedition bör enligt principbeslutet bestå oförändrad. Detta får inte anses utesluta möjligheten att till denna expedition hänföra vissa ärendegrupper som länspolischefen under alla förhållanden bör delta i handläggningen av. Någon ändring i länspolischefens organisatoriska ställning i länsstyrelsen bör däremot inte ske.

Huvuddragen av mitt organisationsförslag, vilket överensstämmer med kommitténs, framgår av en tablå som torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som bilag.

Vad jag här översiktligt redovisat i fråga om organisationen inom länsstyrelsens olika enheter och om ärendefördelningen mellan dem ankommer det på Kungl. Maj:t att närmare bestämma genom instruktionsbestämmelser, diarieplaner, normalarbetsordning o. d. Länsrätts och länsrättsrådets organisation och kompetens m. m. är dock avsedd att regleras genom lagstiftning. Kungl. Maj:t har den 20 november 1970 på min föredragning beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om skatterätt och länsrätt.

Kommitténs bedömning av personalbehovet för länsstyrelserna har mött invändningar på vissa punkter. Främst har personaltillskottet till förvaltningsavdelningen och de förvaltningsdomstolar, som skall betjäna av den, bedömts vara otillräckligt. Jag bedömer det — bl. a. med hänsyn till möjligheterna att rekrytera och utbilda personal — inte lämpligt att en förstärkning av den storlek som kommittén föreslagit tillförs länsstyrelserna på en gång. Utbyggnaden bör ske successivt. Jag förordar att länsstyrelserna nu förstärks med totalt 273 tjänster varav 116 på planeringsavdelningarna, 70 på förvaltningsavdelningarna, 45 på skatteavdelningarna och 42 på administrativa enheterna. I förstärkningen på förvaltningsavdelningarna ingår 24 tjänster för uppgifter inom utskänkningskontrollen, vilka förs över från systembolaget till länsstyrelserna. Länsstyrelsernas personal uppgår då till totalt 8 774. I detta antal ingår nuvarande länsarkitektorganisationen med 262 och de nuvarande länslantmäterikontoren med 334 personer. Av de 262 personerna i länsarkitektorganisationen har 229 fasta tjänster och resterande 33 utgör tillfälligt anställd personal. Vidare har 6 tjänster överförts till länsstyrelsen i Gotlands län från länsbostadsnämnden där.

För chefer för avdelningar bör inrättas 49 extra ordinarie tjänster och 25 ordinarie tjänster med beteckningen o. De sistnämnda avses för sådana chefer som skall utöva domarfunktioner.

I de delar som anställnings- och arbetsvillkor är förhandlingsfrågor har jag givit statens avtalsverk förhandlingsuppdrag.

Kommittén har beräknat årskostnaderna för länsstyrelserna till ca 431,6 milj. kr. Baskostnaderna för länsarkitektorganisationen och länslantmäterikontoren uppgår till 13,6 milj. kr. resp. 16,4 milj. kr. Mina ställningstaganden till förslagen — vilka redovisas närmare för varje län i det följande — medför, med bortseende från de under anslaget beräknade uppbördsmedlen, ett medelsbehov av 453,2 milj. kr. Då de särskilda uppbördsmedlen under anslaget till länsstyrelsen beräknas öka med 300 000 kr. till 2,7 milj. kr. bör sålunda riksstatsanslaget till länsstyrelserna föras upp med 450 560 000 kr.

Beträffande anslagen till lokala skattemyndigheterna och kronofogdemyndigheterna innebär mina förslag med bortseende från de under resp. anslag beräknade uppbördsmedlen en medelsanvisning av 158,8 milj. kr. resp. 123,8 milj. kr. Då de särskilda uppbördsmedlen beräknas vara oförändrade bör riksstatsanslagen föras upp med, till lokala skattemyndigheterna 126 881 000 kr. och till kronofogdemyndigheterna 118 182 000 kr.

I samband med omorganisationen kan det bli nödvändigt att föra bl. a. ordinarie tjänster på löneplan C på övergångsstat eller att vidtaga andra övergångsåtgärder. Riksdagens bemyndigande att vidtaga sådana åtgärder bör därför inhämtas.

Sammanställning av anslagsberäkningarna för Länsstyrelserna, Lokala skattemyndigheterna och Kronofogdemyndigheterna

	Länsstyrelserna		Beräknad ändring 1971/72			
	1970/71		Mynd.	POL-kommittén	Dep. chefen	
Personal						
Handläggande personal	1 956		+ 442	+392	+401	
Övrig personal	5 943		+ 910	+286	+474	
	7 899*		+1 352	+678	+875	
Anslag						
Avlöningar	258 405 000		+50 817 000	+30 097 000	+36 521 000	
Sjukvård	835 000		+ 183 000	+ 50 000	+ 68 000	
Reseersättningar	8 086 000		+ 3 824 000	+ 3 391 000	+ 2 541 000	
Lokalkostnader	24 952 000		+ 4 988 000	+ 2 801 000	+ 3 589 000	
Expenser	20 688 000		+14 651 000	+ 9 212 000	+ 4 602 000	
<i>Därav engångsutgifter</i>	1 631 000		9 497 000	7 830 000	2 649 000	
Lönekostnadspålägg	59 804 000		+11 901 000	+ 6 918 000	+ 8 116 000	
Diverse ändamål	16 370 000		+ 1 602 000	—	+ 8 683 000	
	389 140 000		+87 966 000	+52 469 000	+64 120 000	
Uppbördsmedel						
Ersättning från allmänna pensionsfonden	200 000		—	—	—	
Ersättning för uppdrag vid datakontoren	2 150 000		+ 350 000	—	+ 350 000	
Nettoutgift	386 790 000		+87 616 000	+52 469 000	+63 770 000	
	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Mynd.	Dep. chefen		Mynd.	Dep. chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	270	+ 16	—	268	+ 10	—
Övrig personal	3 894	+236	+74	2 424	+141	—
	4 164	+252	+74	2 692	+151	—
Anslag						
Avlöningar	107 880 000	+ 6 633 000	+ 2 401 000	79 271 000	+ 4 201 000	— 75 000
Sjukvård	474 000	+ 87 000	+ 35 000	264 000	+ 87 000	+ 22 000
Reseersättningar	1 384 000	+ 222 000	+ 40 000	3 742 000	+ 528 000	+ 128 000
Lokalkostnader	12 178 000	+ 1 922 000	+ 497 000	8 558 000	+ 1 044 500	+ 601 000
Expenser	6 411 000	+ 3 944 000	+ 484 000	5 815 000	+ 1 680 500	+1 250 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	616 000	3 960 500	473 000	217 000	1 255 900	1 030 000
Lönekostnadspålägg	24 876 000	+ 1 546 000	+ 1 659 000	18 286 000	+ 990 000	+ 782 000
Diverse ändamål	457 000	—	+ 105 000	4 164 000	+ 1 216 000	+1 074 000
	153 660 000	+14 354 000	+ 5 221 000	120 100 000	+ 9 747 000	+3 782 000
Uppbördsmedel						
Ersättning från allmänna pensionsfonden	32 000 000	—	—	5 700 000	+ 1 600 000	—
Nettoutgift	121 660 000	+14 354 000	+ 5 221 000	114 400 000	+ 8 147 000	+3 782 000

* Justerat med hänsyn till tillfällig personal m. m.

Länsstyrelsen i Stockholms län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	310	+ 60	+48	+45
Övrig personal	1 008	+ 67	+34	+38
	1 318	+127	+82	+83
Anslag				
Avlöningar	45 533 000	+ 5 125 000	+3 241 000	+3 511 000
Sjukvård	220 000	+ 27 000	+ 20 000	+ 20 000
Reseersättningar	405 000	+ 269 000	+ 321 000	+ 190 000
Lokalkostnader	3 342 000	+ 1 038 000	+ 818 000	+ 920 000
Expenser	3 378 000	+ 2 403 000	+1 937 000	+1 582 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	125 000	1 539 000	1 611 000	1 350 000
Lönekostnadspålägg	10 485 000	+ 1 190 000	+ 745 000	+ 801 000
	63 363 000	+10 052 000	+7 082 000	+7 024 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 962 000 kr.

2. Behovet av en förste landskanslist som biträde åt och vikarie för länsassistenten på handels- och föreningsregistren är klart ådagalagt. För bl. a. arbetsledningsuppgifter på passdetaljen behövs en förste landskanslist. En förste länsassistent behövs på socialsektionen för att handlägga mål mellan kommunerna angående ersättning för socialhjälp- och barnavårdskostnad m. m. För granskning av statsbidragsansökningar m. m. yrkas en landskanslist och ett kvalificerat biträde. Ett kvalificerat biträde krävs för bl. a. personalfrågor. Då plan- och byggnadssektionen i flera år dragits med en mycket besvärande balans, särskilt i fråga om besvärs- och naturvårdsärenden, behövs förstärkning med en länsassessor. Vidare behövs ytterligare en länsassessor för ärenden särskilt inom byggnadslagstiftningen. Ett kvalificerat biträde erfordras som bl. a. föredragande i vissa tomtindelingsärenden. Den nya miljöskyddslagen har medfört en väsentlig merbelastning för sektionen. Två byrådirektörer krävs, varav en för den allmänna naturvården och den andre för industriärenden och luftvårdsfrågor. Vidare yrkas en förste byråingenjör (limnolog-hydrolog) för vattenvårdsuppgifter. För sedvanliga kanslistuppgifter m. m. behövs en förste landskanslist. På naturvårdssektionen behövs en biträdande länsingenjör som i första hand skall lämna service inom Gotlands län. För uppgifter inom allmänna naturvården behövs ett kvalificerat biträde. Då den planerings- och utredningsverksamhet som bedrivs i länen beräknas komma att ytterligare öka under de kommande åren behövs en förstärkning av länsplaneringsenhetens resurser med en aktuarie och ett kvalificerat

biträde. För handläggning av körkortsåterkallelser på väg- och trafiksektionen behövs ytterligare en förste länsnotarie. Bilregistren har förlöpande behov av ett kvalificerat biträde. På civilförsvarssektionen behövs en förste länsassistent som föreståndare för expeditionen. Då kontrollen av enskilda skyddsrum är eftersatt yrkas en civilförsvaringenjör. Utbildnings- och övningsverksamheten behöver förstärkas med ett kvalificerat biträde. På allmänna beredskapssektionen behövs två kvalificerade biträden (+1 135 389 kr.).

3. Kameralsektionens anordnings- och bokföringsdetalj måste förstärkas med en byrådirektör. Två kvalificerade biträden behövs för inkomst- och utgiftsredovisning. På personalsektionen har arbetsuppgifterna utökats bl. a. med vissa polisärenden. För handläggning av dessa ärenden behövs en förste landskanslist. Två kvalificerade biträden behöver förstärka organisations- och avlöningsdetaljerna. På uppbörssektionen behövs en byrådirektör för bl. a. arbetsgivarkontrollen. För ledning av arbetet med bl. a. skattereklamationerna krävs en förste landskanslist. För arbete med uppbörsredovisningen behövs två kvalificerade biträden. Arbetsledningen för datasektionens efterbehandlingsgrupp behöver en assistent. En assistenttjänst som föreståndare för bandarkivet bör även inrättas. Vidare behövs en assistent för bl. a. bandregistreringen. Med hänsyn till den stora arbetsbelastningen på prövningsnämnden behöver ytterligare en avdelning tillskapas. Därvid behövs en förste länsassessor, en länsassessor, en förste landskanslist och tre kvalificerade biträden. Taxeringsavdelningen måste förstärkas med två taxeringsintendenter dels för den offensiva granskningen och dels för att följa upp den årliga fastighetstaxeringen inom länet. Arbetsmängden medför vidare att personalen måste förstärkas med en förste länsassistent, en förste landskanslist och två kvalificerade biträden. Om revisionskontoren skall kunna fullfölja den granskningsintensitet, som är förutsatt, måste kontoren förstärkas med två länsrevisorer, en förste taxeringsrevisor och två kvalificerade biträden. Mervärdesskattekontoret är personalmässigt definitivt underbemannat och har svårt att sköta sina åligganden. Ytterligare personal i form av en förste länsassistent, två länsassistenter, tre förste landskanslister och sex kvalificerade biträden behövs. Taxeringsassistentorganisationen behöver utbyggas med två förste taxeringsassistenter, fyra taxeringsassistenter och fyra kvalificerade biträden. På civilbefälhavarens kansli behövs en förstärkning med ett kvalificerat biträde (+2 429 686 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medel för främst tillfällig personal (+365 925 kr.).

5. Härutöver begärs ytterligare medel för omkostnader bl. a. för vissa flyttningskostnader (+2 462 000 kr.).

POL-kommittén

Länsstyrelsen i Stockholms län har fr. o. m. år 1968 — i samband med sammanslagningen med överståthållarämbetet — erhållit en helt ny organisation. Denna organisation skiljer sig i strukturellt avseende inte bara från den nuvarande länsstyrelseorganisationen i andra län utan också från den nya normalorganisationen. Det bör dock enligt kommitténs mening inte ifrågakomma, att man så kort tid efter en svärbemästrad omorganisation genomför några mer betydande ändringar utan att starka skäl härför föreligger. Genom de intentioner som kommit till uttryck i det fattade principbeslutet måste emellertid sådana skäl anses föreligga i vissa hänseenden. Sålunda bör en omfördelning av arbetsuppgifter och personal ske mellan avdelningarna så att även vid denna länsstyrelse kommer att finnas en huvudenhet för samhällsplanering (planeringsavdelning) med samma uppgifter och organisationsstruktur som i andra län. Någon ändring i organisationsstrukturen i övrigt torde dock inte behövas. Däremot leder bildandet av länsrätten — och i någon mån även länskaterrätten — till viss omfördelning av ärenden.

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Allmänna avdelningen			
— länsrättens kansli	6	2	8
— allmänna sektionen		2	2
— socialsektionen	2	2	4
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	3	1	4
— juridisk enhet	2	1	3
— naturvårdsenhet	3		3
— regionalekonomisk enhet	2	1	3
Länsskatteavdelningen	3	3	6
Taxeringsavdelningen			
— allmän detalj	1		1
— o-gruppen	2		2
— revisionskontor	4		4
— taxeringsassistentgruppen	2	8	10
— mervärdskattekontor	2		2
Kameral- och uppbördsavdelningen			
— kameralsektionen	1	2	3
— personalsektionen	1	2	3
— uppbördssektionen	1		1
Summa	35	24	59

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	62	+ 1	—	59	+ 2	—
Övrig personal	979	+38	+21	536	+42	—
	1 041	+39	+21	595	+44	—
Anslag						
Avlöningar	27 573 000	+1 025 000	+ 693 000	17 976 000	+1 285 000	—
Sjukvård	200 000	+ 65 000	+ 20 000	60 000	+ 70 000	+ 10 000
Reseersättningar	125 000	+ 10 000	+ 7 000	462 000	+ 103 000	+ 23 000
Lokalkostnader	2 789 000	+ 374 000	+ 244 000	1 232 000	+ 300 000	+ 200 000
Expenser	1 550 000	+ 226 000	+ 199 000	1 550 000	+ 699 000	+ 731 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	290 000	—	—	681 000	576 000
Lönekostnadspålägg	6 347 000	+ 235 000	+ 442 000	4 135 000	+ 295 000	+ 180 000
	38 584 000	+1 935 000	+1 605 000	25 415 000	+2 752 000	+1 144 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 407 000 kr.

7. I Danderyds fögderi behövs en expeditivakt. På grund av befolkningsutvecklingen och ökad arbetsvolym yrkar länsstyrelsen ett kvalificerat biträde och fyra biträden i Handens fögderi samt en fögderiassistent och fyra biträden i Huddinge fögderi. I följd av ändrad fögderiindelning och härav föranledd ökning av invånarantalet begärs i Jakobsbergs fögderi en fögderiassistent, ett kvalificerat biträde, en expeditivakt och två biträden. Lidingö fögderi behöver ett kvalificerat biträde bl. a. på grund av arbetsmaterialets svårighetsgrad. Med hänsyn till den stora mängden fastighetsenheter inom Nacka fögderi behövs förstärkning med två kvalificerade biträden. I Sollentuna fögderi begärs ett kvalificerat biträde och två biträden. I Solna fögderi behövs förstärkning med en fögderisekreterare för arbetsgivarkontroll, som på grund av personalbrist måst eftersättas till förmån för andra arbetsuppgifter. Med anledning av bl. a. ökad arbetsvolym begärs fyra biträden i Södertälje fögderi samt en expeditivakt och ett biträde i Täby fögderi. Gemensamt för länets fögderier begärs medel för tio landskanslistor i befordringsgång. Härjämte begärs medel avseende ersättningar för göromål med uträkning av pensionsgrundande inkomst m. m. (+1 260 831 kr.).

8. Vidare begärs medel för ökade omkostnader (+267 169 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 488 000 kr.

10. I Danderyds distrikt är personalen hårt belastad med kvalificerade göromål och behöver förstärkas för att indrivningsresultatet inte skall försämrats. Länsstyrelsen begär därför en kronofogdesekre-

terare, en kronokommissarie och en förste kronoassistent. För att trots folkmängdsökningen kunna bemästra arbetsituationen behövs förstärkning i Handens distrikt med en kronofogdesekreterare och ett kvalificerat biträde. Av samma anledning begärs i Huddinge distrikt en kronoassistent och ett kvalificerat biträde. På grund av fortlöpande kraftig befolkningsökning samt ökad fritidsbebyggelse begärs i Nacka distrikt en biträdande kronofogde i utbyte mot en tjänst som kronofogdesekreterare samt ett kvalificerat biträde. Fastställd indelningsändring mellan Stockholms och Uppsala län samt allmän befolkningsökning i övrigt väntas medföra ökad mängd arbetsuppgifter i Sollentuna distrikt. Med hänsyn härtill yrkar länsstyrelsen en biträdande kronofogde i utbyte mot en tjänst som kronofogdesekreterare samt en förste kronoassistent och ett kvalificerat biträde främst för att täcka bristen på fältarbetande personal. Med hänsyn till det i förhållande till den totala folkmängden stora antalet rörelseidkare i Solna distrikt har arbetet inom distriktet blivit både kvantitativt och kvalitativt krävande. Personalförstärkning i distriktet begärs med en biträdande kronofogde i utbyte mot en kronofogdesekreterare samt en förste kronoassistent och ett kvalificerat biträde. För förstärkning av personalstyrkan för fältarbete i Stockholms distrikt yrkar länsstyrelsen en kronokommissarie, tre förste kronoassistenter, sex kronoassistenter och sex kvalificerade biträden. I Södertälje distrikt begärs på grund av ökad arbetsvolym en kronokommissarie och ett kvalificerat biträde (+ 1 212 277 kr).

11. Vidare behövs medel för tillfällig personal (+ 369 000 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas öka (+ 682 723 kr.). Härvid har kostnader för flyttningar i Handen, Nacka, Sollentuna och Stockholm beräknats till 576 000 kr.

Departementschefen

Länsstyrelsen i Stockholms län sammanslogs med överståthållarämbetet och fick en helt ny organisation den 1 januari 1968. Länsstyrelsens organisationsstruktur skiljer sig både från den nuvarande länsstyrelseorganisationen i andra län och från den nya normalorganisationen. Jag delar kommitténs mening att större förändring av organisationsstrukturen nu bör undvikas eftersom så kort tid förflutit sedan sammanslagningen. Jag förordar emellertid den förändringen att en planeringsavdelning med samma uppgifter och organisation som i andra län bildas. Viss mindre omfördelning av ärenden blir vidare nödvändig på grund av länsrättens och länsskatterättens tillkomst. Det ankommer på Kungl. Maj:t att utfärda föreskrifter härom.

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 70 387 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 40 189 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 26 559 000 kr. eller sammanlagt 137 135 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a.

för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Allmänna avdelningen			
— länsrättens kansli	5	2	7
— allmänna sektionen		2	2
— socialsektionen	3	1	4
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet	2		2
Länsskatterättsavdelningen	3	2	5
Taxeringsavdelningen			
— allmän detalj	3		3
— revisionskontor	4		4
— mervärdeskattkontor	2		2
Kameral- och uppbörsavdelningen	1	2	3
Summa	26	10	36

Jag har även beräknat medel för vissa flyttningskostnader m. m. (5). Slutligen har jag beräknat medel för åtta fögderiassistenter och åtta kvalificerade biträden i Stockholms fögderi samt en fögderiassistent i vart och ett av Handens, Huddinge, Sollentuna, Solna och Södertälje fögderier. Jag har även beräknat 576 000 kr. i engångsutgifter för flyttning av kronofogdemyndigheten i Stockholm och kronofogdemyndigheterna i Handens, Nacka och Sollentuna distrikt (12).

Länsstyrelsen i Uppsala län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	52	+15	+18	+17
Övrig personal	147	+31	+ 8	+ 9
	199	+46	+26	+26
Anslag				
Avlöningar	6 606 000	+1 744 000	+1 194 000	+1 170 000
Sjukvård	15 000	+ 1 000	—	—
Reseersättningar	191 000	+ 95 000	+ 106 000	+ 87 000
Lokalkostnader	921 000	+ 92 000	— 2 000	+ 43 000
Expenser	561 000	+ 250 000	+ 234 000	+ 174 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	—	113 000	8 000
Lönekostnadspålägg	1 511 000	+ 405 000	+ 275 000	+ 259 000
	9 805 000	+2 587 000	+1 807 000	+1 733 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 75 650 kr.

2. På grund av den ökade arbetsbördan behövs en förste länsnotarie, en landskanslist och ett kvalificerat biträde på allmänna sektionen. Även planeringssektionen behöver ett kvalificerat biträde. På grund av bl. a. försöksverksamhet med ADB begärs tre byrådirektörer på länsplaneringsenheten. Naturvårdssektionen behöver en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens för vissa planerings- och övervakningsuppgifter samt en biträdande naturvårdsintendent. Civilförsvarssektionen begärs förstärkt med en landskanslist (+482 757 kr.).

3. För fortsatt arbete med fastighetstaxeringen yrkas en byrådirektör utom sektionsindelningen. Den ökade arbetsbördan medför behov av en förste länsnotarie och en landskanslist på prövningsnämndens kansli och en förste landskanslist på kameralsektionen. På taxeringssektionen behövs förstärkning med två landskanslister och två kvalificerade biträden. För att klara granskningen av vissa deklARATIONER behöver taxeringsassistentorganisationen utökas med en förste taxeringsassistent, en taxeringsassistent och två kvalificerade biträden. En utbyggnad av mervärdeskattkontorets kontrollfunktioner medför behov av två förste landskanslister. Uppbördssektionen behöver förstärkas med ett kvalificerat biträde (+552 541 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstildelingen för främst biträdestjänster m. m. (+438 651 kr.).

5. Härutöver behövs viss uppräknig för omkostnader (+212 401 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2		2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	3	1	4
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet	1		1
— försvarsenhet	1	—1	
Administrativ enhet			
— personal, löner	0,5	1	1,5
— ekonomi		1	1
— administrativ service	0,5	1	1,5
Summa	13	5	18

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheten		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	6	—	—	6	—	—
Övrig personal	92	+4	+2	48	+4	—
	98	+4	+2	54	+4	—
Anslag						
Avlöningar	2 478 000	+ 102 000	+ 61 000	1 521 000	+100 000	—
Sjukvård	7 000	—	—	4 000	—	—
Reseersättningar	43 000	+ 2 000	+ 1 000	81 000	+ 10 000	+ 1 000
Lokalkostnader	562 000	— 90 000	—90 000	283 000	+ 25 500	+ 2 000
Expenser	143 000	+ 18 000	+ 20 000	103 000	+ 7 500	+ 4 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	—	—	—	—	—
Lönekostnadspålägg	573 000	+ 23 000	+ 40 000	350 000	+ 23 000	+15 000
	3 806 000	+ 55 000	+32 000	2 342 000	+166 000	+22 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 18 400 kr.

7. Med anledning av bl. a. att antalet för arbetsledning avsedda befordringstjänster är otillräckligt begärs i Enköpings fögderi en förste kontorsskrivare och i Uppsala fögderi en kontorsskrivare och ett kvalificerat biträde. I Tierps fögderi behövs ett biträde (+125 489 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas minska (— 88 889 kr.).

Kronofogdemyndigheten 9. Löne- och prisomräkning m. m. 7 100 kr.

10. Med hänsyn till ökad volym kvalificerade arbetsuppgifter, föranledd av befolkningsökning i anledning av ändrad länsindelning, yrkar länsstyrelsen en kronoassistent och ett kvalificerat biträde (+67 319 kr.).

11. Vidare behövs medel till bl. a. tillfällig personal (+ 55 350 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas öka (+ 36 231 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 11 538 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 838 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 2 364 000 kr. eller sammanlagt 17 740 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2		2

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1	1	2
	Summa 10	1	11

Vidare har jag beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Uppsala fögderi.

Länsstyrelsen i Södermanlands län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande				
personal	60	+ 8	+12	+11
Övrig personal	193	+21	+ 9	+10
	253	+29	+21	+21
Anslag				
Avlöningar	7 964 000	+1 191 000	+1 013 000	+1 037 000
Sjukvård	32 000	+ 11 000	+ 3 000	+ 3 000
Resersättningar	301 000	+ 183 000	+ 62 000	+ 61 000
Lokalkostnader	888 000	+ 91 000	+ 35 000	+ 45 000
Expenser	631 000	+ 639 000	+ 595 000	+ 612 000
Därav engångs- utgifter	55 000	558 000	511 000	538 000
Lönekostnadspålägg	1 808 000	+ 277 000	+ 233 000	+ 227 000
	11 624 000	+2 392 000	+1 941 000	+1 985 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 144 000 kr.

2. En landskanslist behövs för de administrativa arbetsuppgifterna på dels länsplaneringsenheten dels naturvårdssektionen. Miljöskyddslagstiftningen medför behov av en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens (+151 910 kr.).

3. Taxeringssektionen behöver ytterligare två taxeringsassistenter. Mervärdeskattekontoret har behov av en förste landskanslist för kvalificerat granskningsarbete. På grund av ökade arbetsuppgifter på upp-
bördssektionen begärs medel för en förste länsnotarie/förste taxerings-
revisor (+191 113 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för bl. a. biträden och tillfällig personal (+498 977 kr.).

5. Härutöver behövs medel för bl. a. kostnader för utrustning av nya lokaler och utbyte av telefonväxel (+707 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet		1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	2	4
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— försvarsenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— mervärdesskatteenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner	0,5		0,5
— ekonomi	0,5	1	1,5
Summa	8	6	14

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	8	—	—	7	+ 1	—
Övrig personal	95	+13	+2	68	+12	—
	103	+13	+2	75	+13	—
Anslag						
Avlöningar	2 757 000	+288 000	+ 72 000	2 074 000	+305 000	—
Sjukvård	12 000	+ 2 000	+ 1 000	12 000	+ 2 000	+ 1 000
Rescersättningar	65 000	+ 5 000	+ 1 000	88 000	+ 20 000	+ 4 000
Lokalkostnader	412 000	+106 000	+ 17 000	252 000	+ 91 000	+ 11 000
Expenser	164 000	+ 82 000	+ 88 000	137 000	+115 000	+115 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	65 000	65 000	—	100 000	100 000
Lönekostnadspålägg	635 000	+ 66 000	+ 44 000	477 000	+ 70 000	+ 21 000
	4 045 000	+549 000	+223 000	3 040 000	+603 000	+152 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 36 000 kr.

7. För arbetsuppgifter med fastighetstaxering och registrering av fastigheter yrkar länsstyrelsen en kontorsskrivare i ett vart av Eskilstuna, Katrineholms och Nyköpings fögderier samt ett kvalificerat biträde

i Strängnäs fögderi (+130 331 kr.).

8. Gemensamt för länets fögderier begärs medel till tillfällig personal m. m. (+ 224 460 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+ 158 209 kr.). Härvid har kostnader för flyttning av Katrineholms fögderi beräknats till 65 000 kr.

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 31 000 kr.

11. För att kronofogdetjänsterna i länet skall kunna hållas besatta vid vakanser för sjukdom, semester m. m. yrkar länsstyrelsen en tjänst som kronofogdesekreterare med placering i Eskilstuna. För kvalificerade arbetsuppgifter i samma distrikt begärs vidare en förste kronoassistent i utbyte mot en kronoassistent. I Katrineholms distrikt behövs ett kvalificerat biträde för kontroll av utmätningar i allmänna mål m. m. samt ett biträde för betjäning av telefonväxel. I Nyköpings distrikt begärs en kronoassistent för utredningar om bl. a. arbetsgivaransvar (+144 692 kr.).

12. Vidare behövs gemensamt för länets kronofogdedistrikt medel till tillfällig personal m. m. (+ 230 030 kr.).

13. Omkostnaderna beräknas öka (+ 197 278 kr.). Härvid har kostnaderna för flyttning av kronofogdemyndigheten i Katrineholm beräknats till 100 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 13 609 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 268 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 192 000 kr. eller sammanlagt 21 069 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning:

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1*	1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1	1	2
Summa	7	3	10

* Påverkar icke antalet tjänster eftersom en tjänst som handläggare samtidigt utgår.

Vidare har jag beräknat medel för vissa engångskostnader bl. a. byte av telefonväxel (3). Slutligen har jag beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i vart och ett av Eskilstuna och Nyköpings fögderier. Jag har även beräknat 65 000 kr. i engångsutgift för flyttning av lokala skattemyndigheten i Katrineholms fögderi (9) samt 100 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Katrineholms distrikt (13).

Länsstyrelsen i Östergötlands län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	77	+22	+17	+17
Övrig personal	235	+36	+11	+17
	312	+58	+28	+34
Anslag				
Avlöningar	10 015 000	+2 194 000	+1 374 000	+1 451 000
Sjukvård	30 000	+ 2 000	-- 5 000	-- 5 000
Reseersättningar	246 000	+ 160 000	+ 131 000	+ 96 000
Lokalkostnader	840 000	+ 156 000	+ 55 000	+ 105 000
Expenser	1 084 000	+1 014 000	+ 808 000	-- 280 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	416 000	796 000	751 000	26 000
Lönekostnadspålägg	2 337 000	+ 506 000	+ 316 000	+ 321 000
	14 552 000	+4 032 000	+2 679 000	+1 688 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 198 000 kr.

2. På grund av ökat arbete med främst exekutiva ärenden begärs en förste landskanslist på allmänna sektionen. För att hinna med arbetet på bilregistret behövs bl. a. ett kvalificerat biträde. Planeringssektionen i övrigt har behov av en kansliskrivare. Länsplaneringsenheten bör förstärkas med en länsaktuarie, ett kvalificerat biträde och två byrådirektörer i utbyte mot medel från inrikesdepartementet och landstinget. En förste byråingenjör behövs för tillsynsverksamhet inom luft- och vattenvårdssektorn på naturvårdssektionen. Vissa arbetsuppgifter på sektionen motiverar ytterligare en landskanslist och ett kvalificerat biträde. För att trygga den långsiktiga planeringen behövs en planeringsingenjör. Det tekniska arbetet på civilförsvarsektionen kräver en byråingenjör. På grund av vidgade uppgifter med kommunal beredskap yrkas en länsassistent. Även allmänna beredskapsdetaljen behöver en länsassistent. Utbildningsverksamheten kräver en förste landskanslist. Vidare erfordras en biträdande förrådsförvaltare (+811 890 kr.).

3. Prövningsnämndens kansli behöver tillföras en förste landskanslist för visst arbete med prövningsnämndsmål. Kameralsektionen i övrigt behöver en länsassistent för personal- och löneärenden samt ett

kvalificerat biträde för bl. a. bokföringsarbete. Taxeringssektionen behöver förstärkas med en biträdande taxeringsintendent på grund av ett stort antal komplicerade ärenden och med två förste landskanslister på grund av svårigheter att hinna med arbetet inom föreskriven tid. En taxeringsassistent behövs också. Då den arbetsledande personalen på uppbördssektionen är underdimensionerad behövs en förste länsassistent. På datasektionen har länsstyrelsen inrättat en tjänst som byrådirektör och två som assistenter. Tjänsterna bör göras permanenta (+441 177 kr.).

4. Vidare behövs medel för främst biträden (+300 782 kr.).

5. Härutöver yrkas viss uppräknig av medlen för omkostnader, däribland kostnader för vissa inventarier (+ 998 151 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	2		2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— dataenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner		1	1
— administrativ service	2	1	3
Summa	11	5	16

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	10	—	—	11	—	—
Övrig personal	154	+9	+5	90	+8	—
	164	+9	+5	101	+8	—
Anslag						
Avlöningar	4 168 000	+ 201 000	+ 158 000	2 945 000	+ 197 000	—
Sjukvård	13 000	—	—	10 000	—	—
Resersättningar	45 000	—	—	125 000	+ 6 000	—
Lokalkostnader	458 000	+ 35 000	+ 35 000	360 000	+ 35 000	+ 35 000
Expenser	182 000	+ 15 000	+ 15 000	218 000	+ 18 000	—
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	15 000	—	—	18 000	—
Lönekostnadspålägg	959 000	+ 48 000	+ 80 000	687 000	+ 46 000	+ 30 000
	5 825 000	+ 299 000	+ 288 000	4 345 000	+ 302 000	+ 65 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 37 000 kr.

7. På grund av merarbete med fastighetsregistrering, fastighetstaxering m. m. begärs i Linköpings fögderi fyra kvalificerade biträden och i Norrköpings fögderi ett biträde (+ 147 762 kr.).

8. Vidare behövs medel till tillfällig personal m. m. (+ 99 859 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka med anledning av begärda nya tjänster (+ 14 379 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 36 000 kr.

11. För effektivisering av fältindrivningsarbetet och arbetsledning i Linköpings distrikt yrkar länsstyrelsen en kronokommissarie samt för rationellare handläggning av rutingöromål en expeditionsvakt. I Motala distrikt behövs en kronoassistent och ett biträde. I Norrköpings distrikt begärs en förste kronoassistent på grund av ökat arbete med mål angående införsel i lön (+ 167 762 kr.).

12. Gemensamt för länets kronofogdedistrikt begärs medel till tillfällig personal m. m. (+ 74 907 kr.).

13. Vidare behövs medel för ökade omkostnader (+ 23 331 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 16 240 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 6 113 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 410 000 kr. eller sammanlagt 26 763 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	2		2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
— dataenhet	1		1
Administrativ enhet	1	1	2
Summa	9	2	11

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Linköpings fögderi och för två fögderiassistenter och ett kvalificerat biträde i Norrköpings fögderi.

Länsstyrelsen i Jönköpings län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	71	+16	+15	+13
Övrig personal	208	+26	+15	+17
	279	+42	+30	+30
Anslag				
Avlöningar	9 035 000	+2 516 000	+1 168 000	+1 187 000
Sjukvård	18 000	+ 2 000	—	—
Reseersättningar	326 000	+ 273 000	+ 123 000	+ 93 000
Lokalkostnader	1 022 000	+ 177 000	+ 139 000	+ 138 000
Expenser	769 000	+ 620 000	+ 245 000	+ 95 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	122 000	72 000	159 000	60 000
Lönkostnadspålägg	2 059 000	+ 583 000	+ 269 000	+ 262 000
	13 229 000	+4 171 000	+1 944 000	+1 775 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 1 274 000 kr.

2. Planeringssektionen behöver förstärkas med en länsassessor på grund av ökad arbetsbörda. Vissa arbetsuppgifter inom den regionala utvecklingsplaneringen medför behov av en länsaktuarie på länsplaneringsenheten. Ett kvalificerat biträde behövs också. Inom naturvårdsområdet väntas en ökning av bl. a. antalet reservatärenden vilket medför behov av en naturvårdsassistent. För en effektivare kontroll av tillsynsobjekten behövs en byråinspektör. För vissa planeringsarbeten erfordras ett kartbiträde. Eftersom kontrollverksamheten av skyddsrum är eftersatt erfordras en civilförsvarsingenjör på civilförsvarssektionen. För övningsverksamhet behöver sektionen en förste landskanslist. Personalen på personal- och utbildningsdetaljen behöver förstärkas med en landskanslist. Arbetsbelastningen medför behov av två kvalificerade biträden på sektionen (+489 532 kr.).

3. För att avlasta befintlig juristpersonal på prövningsnämndens kansli vissa arbetsuppgifter erfordras en förste länsnotarie samt ett kvalificerat biträde. Vissa nya arbetsuppgifter har medfört ökad arbetsbelastning på kameralsektionen. En byrådirektör och ett kvalificerat biträde bör därför tillföras sektionen. En intensifierad kontroll och eftergranskning av deklARATIONER medför behov av ett kvalificerat biträde på taxeringssektionen. Taxeringsassistentorganisationen bör utbyggas med två taxeringsassistenter. Då arbetsbördan på uppbindssektionen ökat behövs förstärkning med en förste landskanslist. Datasektionen har på grund av bl. a. databearbetningar för annat län fått ökade arbetsuppgifter vilket medför behov av en länsassistent och en assistent (+ 332 277 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medel för främst biträdestjänster m. m. (+353 039 kr.).

5. Härutöver behövs viss uppräknig av medel till omkostnader (+815 152 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1	2	3
— rättsenhet	2		2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2	1	3
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet	1		1
— försvarsenhet		1	1
Administrativ enhet			
— personal, löner		1	1
— ekonomi	1		1
— administrativ service		2	2
Gemensam personal		2	2
Summa	10	11	21

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	8	—	—	8	—	—
Övrig personal	106	+7	+2	69	+2	—
	114	+7	+2	77	+2	—
Anslag						
Avlöningar	3 107 000	+ 507 000	+ 61 000	2 257 000	+ 271 000	—
Sjukvård	10 000	—	—	6 000	—	—
Reseersättningar	40 000	+ 28 000	+ 3 000	133 000	+ 50 000	+ 4 000
Lokalkostnader	327 000	+ 46 000	+ 5 000	282 000	+ 5 000	+ 3 000
Expenser	181 000	+ 57 000	+ 24 000	151 000	+ 33 000	+ 15 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	38 000	—	—	11 000	—
Lönekostnadspålägg	722 000	+ 116 000	+ 46 000	519 000	+ 61 000	+ 23 000
	4 387 000	+ 754 000	+ 139 000	3 348 000	+ 420 000	+ 45 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 417 000 kr.

7. På grund av fortlöpande ökning av arbetsmängden samt folkmängdsökning yrkas i Jönköpings fögderi en fögderiassistent och ett biträde, i Reftete fögderi ett biträde, i Tranås fögderi en fögderiassistent, i Vetlanda fögderi en landskanslist och ett kvalificerat biträde samt i Värnamo fögderi ett kvalificerat biträde (+232 569 kr.).

8. Härutöver begärs viss uppräknig av medelstillelningen för omkostnader (+ 104 431 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 304 000 kr.

10. I ett vart av Eksjö och Värnamo distrikt behövs förstärkning med ett biträde (+49 918 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 66 082 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 15 004 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 526 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 393 000 kr. eller sammanlagt 22 923 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1	1	2
— rättsenhet	2		2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet		4	4
Summa	7	6	13

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Jönköpings fögderi.

Länsstyrelsen i Kronobergs län

1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
	Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen	
Personal				
Handläggande personal	56	+12	+ 9	+13
Övrig personal	147	+41	+ 5	+15
	203	+53	+14	+28
Anslag				
Avlöningar	6 824 000	+1 651 000	+ 666 000	+1 119 000
Sjukvård	15 000	+ 5 000	—	+ 1 000
Reseersättningar	201 000	+ 113 000	+ 89 000	+ 65 000
Lokalkostnader	866 000	+ 281 000	+ 220 000	+ 150 000
Expenser	567 000	+ 819 000	+ 207 000	+ 67 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	68 000	469 000	135 000	8 000
Lönekostnadspålägg	1 563 000	+ 395 000	+ 153 000	+ 248 000
	10 036 000	+3 264 000	+1 335 000	+1 650 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 161 000 kr.

2. På grund av ökad arbetsbörda bl. a. med utsökningsärenden behövs allmänna sektionen förstärkas med en länsassessor samt ett kvalificerat biträde. På grund av bl. a. ett ökat antal plan- och byggnadsärenden behövs en länsassessor och en landskanslist på planeringssektionen. Utvecklingen på naturvårdssektionen medför behov av en byrådirektör. För sammanställning av vissa datauppgifter rörande vattendragen erfordras en byråingenjör. För den formella handläggningen av ärenden enligt bl. a. miljöskyddslagen behövs en förste landskanslist. På grund av ökade arbetsuppgifter med bl. a. planläggning av undanförelse behöver allmänna beredskapsdetaljen förstärkas med en förste landskanslist (+275 785 kr.).

3. Juristpersonalen på prövningsnämndens kansli behöver utökas med en förste länsnotarie. Med hänsyn till arbetsbördan föreligger behov av en biträdande taxeringsintendent och en länsassistent på taxeringssektionen. Taxeringsassistentgrupperna bör byggas ut med ytterligare två assistenter (+260 337 kr.).

4. Vidare behövs ökad medelstillelse för biträden och tillfälligt personal m. m. (+557 742 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel för omkostnader (+921 136 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1	1	2
— försvarsenhet	1	—1	
Administrativ enhet			
— personal, löner		1	1
— administrativ service		1	1
Gemensam personal		—2	—2
Summa	6		6

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheten		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	4	—	—	4	—	—
Övrig personal	87	+16	+2	37	+2	—
	91	+16	+2	41	+2	—
Anslag						
Avlöningar	2 021 000	+ 357 000	+ 61 000	1 267 000	+ 62 000	—
Sjukvård	8 000	—	—	4 000	+ 1 000	—
Reseersättningar	38 000	— 2 000	—	115 000	+ 17 000	—
Lokalkostnader	214 000	+ 63 000	+ 26 000	224 000	+ 42 000	+ 26 000
Expenser	106 000	+ 294 000	+ 179 000	134 000	+ 62 000	— 2 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	194 000	165 000	38 000	24 000	24 000
Lönkostnadspålägg	465 000	+ 82 000	+ 35 000	292 000	+ 14 000	+ 13 000
	2 852 000	+ 794 000	+ 301 000	2 036 000	+ 198 000	+ 37 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 34 000 kr.

7. För att kunna bemästra arbetsuppgifterna i Växjö fögderi med allmän arbetsgivaravgift, registrering av utlänningar och fastighetsregistreringar yrkar länsstyrelsen förstärkning med en fögderiassistent, två kvalificerade biträden, sex biträden och en expeditivakt. I Ljungby fögderi begärs personalförstärkning på grund av ändrad fögderiindelning och härav föranledd ökning av arbetsvolymen med ett kvalificerat biträde och fem biträden (+ 438 918 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 321 082 kr.). Härvid har kostna-

derna för flyttning i Växjö till nya lokaler beräknats till 165 000 kr.

Kronofogdemyndigheten 9. Löne- och prisomräkning m. m. 38 000 kr.

10. Den snabba expansionen i växjöområdet har medfört att arbetsstyrkan på fältavdelningen är för liten. För distriktet yrkas en biträdande kronofogde i utbyte mot en kronofogdesekreterare samt ett kvalificerat biträde och ett biträde (+69 549 kr.).

11. Vidare begärs medel för utbetalning av ersättning till sakkunniga (+ 5 000 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas öka (+ 85 451 kr.). Härav avser 24 000 kr. kostnader för flyttning.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 11 686 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 153 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 2 073 000 kr. eller sammanlagt 16 912 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1	—1	
Summa	7	—1	6

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Växjö fögderi. Jag har även beräknat 165 000 kr. i engångsutgift för flyttning av lokala skattemyndigheten i Växjö fögderi (8) samt 24 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Växjö distrikt (12).

Länsstyrelsen i Kalmar län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	65	+16	+14	+14
Övrig personal	198	+32	+13	+18
	263	+48	+27	+32
Anslag				
Avlöningar	8 464 000	+1 906 000	+1 234 000	+1 454 000
Sjukvård	25 000	+ 2 000	—	+ 1 000
Reseersättningar	342 000	+ 124 000	+ 170 000	+ 136 000
Lokalkostnader	798 000	+ 85 000	+ 27 000	+ 66 000
Expenser	744 000	+ 395 000	+ 227 000	+ 92 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	90 000	174 000	73 000	21 000
Lönekostnadspålägg	1 945 000	+ 430 000	+ 284 000	+ 311 000
	12 318 000	+2 942 000	+1 942 000	+2 060 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 82 000 kr.

2. På grund av den ökade ärendefrekvensen behöver planeringssektionen förstärkas med en länsassessor och en länsassistent. Då naturvårdssektionens arbetsuppgifter ökat behövs en naturvårdsassistent. För administrativa uppgifter på sektionen yrkas en landskanslist. Civilförsvarssektionens beredskapsdetalj har behov av en förste landskanslist (+255 112 kr.).

3. Enär bl. a. samtliga personalärenden skall handläggas på kameralsektionen erfordras förstärkning med en länsassessor och en arkivföreståndare. Medel begärs för att permanenta tjänsten som fastighets-taxeringsexpert. På grund av bl. a. ökat behov av eftergranskning behövs en landskanslist och ett kvalificerat biträde på taxeringssektionen. För att genomföra taxeringsrevisioner i önskvärd omfattning behöver revisionsdetaljen förstärkas med en länsrevisor, en länsassistent och ett kvalificerat biträde. Ökade arbetsuppgifter medför behov av ytterligare en taxeringsassistent. En länsassistent behövs på mervärdeskattekontoret för den kvalificerade kontrollen. Även ett kvalificerat biträde erfordras. Datakontorets verksamhet har utvidgats i sådan omfattning att en assistent behövs (+563 672 kr.).

4. Vidare behövs ökad medelstillsättning för biträden och tillfällig personal m. m. (+392 328 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel för omkostnader (+382 888 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet		2	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet	1		1
— försvarsenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— dataenhet		1	1
Administrativ enhet			
— personal, löner		1	1
— ekonomi		1	1
— administrativ service		2	2
Summa	9	8	17

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	6	+1	—	7	+1	—
Övrig personal	95	+2	+1	62	—	—
	101	+3	+1	69	+1	—
Anslag						
Avlöningar	2 622 000	+ 93 000	+36 000	2 049 000	+ 31 000	—
Sjukvård	15 000	—	—	10 000	—	—
Reseersättningar	60 000	+ 3 000	—	165 000	+ 5 000	+ 5 000
Lokalkostnader	404 000	+ 38 000	+ 5 000	199 000	+ 83 000	—
Expenser	168 000	+ 27 000	+18 000	163 000	+ 15 000	+ 8 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	8 000	—	—	3 500	—
Lönkostnadspålägg	605 000	+ 21 000	+35 000	471 000	+ 7 000	+20 000
	3 874 000	+182 000	+94 000	3 057 000	+141 000	+33 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 20 000 kr.

7. På grund av bl. a. ökad arbetsbelastning efter ändrad fögderiindelning yrkar länsstyrelsen en fögderisekreterare i Kalmar fögderi. Med hänsyn till rådande fastighetsförhållanden samt till det stora antalet tillfälliga arbetstagare på Öland under sommarmånaderna begärs i Borgholms fögderi en fögderiassistent. I Oskarshamns fögderi behövs en expeditjonsvakt, som även skall betjäna kronofogdemyndigheten (+ 114 567 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 47 433 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 13 000 kr.

10. I Kalmar distrikt behövs en kronofogdesekreterare (+ 38 287 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 89 713 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 14 378 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 968 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 090 000 kr. eller sammanlagt 21 436 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— dataenhet		1	1
Administrativ enhet		3	3
	Summa 7	4	11

Jag har även beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i Kalmar fögderi.

Länsstyrelsen i Gotlands län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande				
personal	29	+ 8	+ 5	+ 7
Övrig personal	55	+ 7	+ 6	+10
	84	+15	+11	+17
Anslag				
Avlöningar	2 981 000	+ 683 000	+505 000	+ 790 000
Sjukvård	12 000	+ 1 000	—	—
Rescersättningar	121 000	+ 66 000	+ 69 000	+ 53 000
Lokalkostnader	207 000	+ 74 000	+ 38 000	+ 37 000
Expenser	236 000	+ 179 000	+131 000	+ 60 000
<i>Därav engångs-</i>				
<i>utgifter</i>	—	115 000	68 000	3 000
Lönekostnadspålägg	686 000	+ 159 000	+116 000	+ 171 000
	4 243 000	+1 162 000	+859 000	+1 111 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 20 000 kr.

2. Med hänsyn till ökade arbetsuppgifter behöver naturvårdssektionen förstärkas med en naturvårdsintendent. Då det medför praktiska olägenheter att dela planeringsdirektör med Stockholms län yrkas att länet får en egen planeringsdirektör. Dessutom erfordras ett kvalificerat biträde (+118 030 kr.).

3. Eftersläpningen i granskningsverksamheten motiverar en länsrevisor på taxeringssektionen. Då stadigvarande behov finns av en fastighetstaxeringspecialist yrkas medel för en sådan tjänst (+126 728 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstillelningen för tillfällig personal m. m. (+93 050 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+225 192 kr.).

POL-kommittén

I fråga om Gotlands län förutsattes i prop. 1970: 103 att möjligheterna att göra en specialorganisation för den statliga länsförvaltningen skulle övervägas. Kommittén har föranstaltat om en särskild expertutredning i frågan och grundar sina förslag på resultaten av denna utredning.

De riktlinjer som nu antagits för en partiell omorganisation av länsförvaltningen måste enligt kommittén bilda utgångspunkt även för bedömningen av organisationsproblemen i Gotlands län. En specialorganisation för detta län, avpassad till omfattningen och arten av den statliga förvaltningsverksamheten i länet, måste sålunda kunna tillgodose även de syften som angetts för den allmänna reformen. Huvudskälet för en specialorganisation är givetvis att länet har avsevärt lägre befolkningstal än andra län och att länsorganens dimensioner påverkas härav. Ett annat skäl är att länet fr. o. m. år 1971 kommer att bestå av en enda kommun, som fullgör både primärkommunala och landstingskommunala uppgifter och att även detta förhållande påverkar de statliga organens uppgifter.

Med dessa utgångspunkter har närmare undersökningar gjorts beträffande länsnykterhetsnämnden, länskolnämnden, länsbostadsnämnden, lantbruksnämnden och länsarbetsnämnden.

Länsnykterhetsnämnden har att övervaka nykterhetstillståndet i länet och att i förekommande fall vidta åtgärder för dess förbättrande. Nämnden skall öva tillsyn över de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet. Nämnden står under tillsyn av socialstyrelsen.

Länsnykterhetsnämnden i Gotlands län består av fem ledamöter. Socialstyrelsen och landstinget utser vardera två ledamöter, länsstyrelsen en. Den ene av de ledamöter som socialstyrelsen utser är ordförande och den andre skall vara läkare. Arbetet hos nämnden leds av en nykterhetsvårdskonsulent. Kanslipersonalen utgörs av en kansliskrivare och en arkivarbetare, den senare avlönad av medel från arbetsmarknadsverket.

Länsnykterhetsnämndens uppgifter föreslås skola flyttas över till länsstyrelsen varigenom den fördelen vinnas, att tillsynsverksamheten inom hela det sociala fältet samlas till en myndighet. Dessutom erhålls viss resursbesparing. Lekmannainflytandet i frågorna inom nykterhetsvården blir även efter den 1 januari 1971 väl tillgodosett genom att bl. a. nykterhetsnämnden och kommunfullmäktige får tillfälle att yttra sig. I ärenden om återkallelse av körkort innebär omorganisationen av länsstyrelserna att bl. a. dessa ärenden skall avgöras av länsrätt, i vars avgörande nämnd medverkar.

Frågan om läkarmedverkan i nykterhetsvårdsfrågor kan lösas antingen så att sådan medverkan tillförsäkras den kommunala nykterhetsnämnden eller så att länsläkaren biträder länsstyrelsen.

Integrationen av länsnykterhetsnämnden i länsstyrelsen innebär att möjligheten för nämnden att överta ärende från kommunal nykterhetsnämnd upphör. Genom enkommunreformen kommer det praktiska värdet av denna bestämmelse att i stort sett försvinna. Något sådant övertagande har för övrigt hittills inte skett i Gotlands län.

Länsstyrelsen bedöms kunna överta nämndens arbetsuppgifter utan att personal behöver föras över från nämnden till länsstyrelsen. Effekten härav är att en tjänst som kansliskrivare hos länsnykterhetsnämnden blir obehövlig.

F. n. fullgör nykterhetsvårdskonsulenten även sådana socialvårdskonsulentuppgifter som inte ankommer på barnavårdskonsulenten. Som socialvårdskonsulent är han länsstyrelsens sakkunnige och biträder i länsstyrelsens tillsynsverksamhet. Som nykterhetsvårdskonsulent är han fristående i förhållande till länsstyrelsen. Oaktat sammanläggningen av de fjorton gotländska kommunerna till en medför minskat behov av tillsyn, finns dock fortfarande behov av konsulentverksamhet. De sociala uppgifterna överväger och beräknas framdeles dominera. Den verksamheten bör skötas av en socialvårdskonsulent som också bör svara för uppgifter som ankommer på nykterhetsvårdskonsulent samt — liksom hittills — sortera under socialstyrelsen.

Länsskolnämnden har inseende över vissa skolor såsom grundskolor, gymnasier, statliga skolor m. fl. Nämnden skall särskilt främja skolväsendets utveckling, i samråd med andra samhällsplanerande myndigheter sörja för ändamålsenlig planering av skolväsendet, verka för arbetets ändamålsenliga bedrivande, bedriva upplysningsverksamhet, främja lärarnas fortbildning, svara för inspektion av skolor m. m.

Länsskolnämnden i Gotlands län har nio ledamöter. Fem utses av landstinget, två av Kungl. Maj:t och en av vardera skolöverstyrelsen och länsstyrelsen.

Hos nämnden skall finnas ett tekniskt råd med uppgift att bl. a. följa ingenjörsutbildningen. Därjämte skall finnas en eller flera skolinspek-

förer varav en är länskolinspektör och chef för nämndens kansli. Denne förordnas av Kungl. Maj:t för högst sex år.

Nämndens verksamhet är fördelad på två skilda lokaler nämligen kansli samt fortbildningsavdelning med hjälpmedelscentral. På den förra är placerade länskolinspektören, en byrådirektör, en kanslist, en kon-
torist samt en skolpsykolog. På den senare en fortbildningsledare, fyra fortbildningskonsulenter, en föreståndare för hjälpmedelscentralen samt ett heltidsanställt och ett halvtidsanställt biträde.

De allmänna riktlinjer som statsmakterna lagt fast för reformen innebär att beslutanderätten i de ärendegrupper hos länskolnämnden vilka har samband med översiktlig samhällsplanering flyttas över till länsstyrelsen. Nämndens uppgifter i övrigt fördelas i stort på två grupper. Den ena omfattar rättsliga, kamerala och allmänt administrativa göromål, den andra pedagogiska och skolorganisatoriska uppgifter.

På grund av enkommunreformen kommer arbetsunderlaget för en fristående nämnd att vara av ringa omfattning. Uppgifterna föreslås därför överflyttade till länsstyrelsen. Skulle behov av lekmannamedverkan, utöver den som normalt kommer att finnas i länsstyrelsen, föreligga t. ex. vid lärartillsättningar kan en särskild skoldelegation tillsättas inom länsstyrelsen.

De på kansliet ankommande uppgifterna föreslås inlemmade i länsstyrelsen, vilket kan ske utan förändring av länsstyrelsens nuvarande personalresurser.

Skäl för en samordning av länskolnämndens pedagogiska verksamhet med annat statligt regionalt organs uppgifter anses däremot inte föreligga. Denna verksamhet föreslås därför få förbli fristående. Genom enkommunreformen kommer vissa samordnande och andra uppgifter för länskolinspektören att minska och verksamhetens tyngdpunkt förskjutas mot pedagogiska uppgifter. I annat sammanhang har särskilt tillkallad sakkunnig föreslagit att uppgifterna som länskolinspektör och fortbildningsledare kombineras. Sådan samordning förordas.

Tekniska rådet föreslås avskaffat. Funktionerna som länskolpsykolog i Gotlands län och skolpsykolog i Gotlands kommun föreslås vidare föras samman till en kommunal tjänst med eventuellt bidrag av statsmedel motsvarande kostnaderna för en halv tjänst.

Förslagen beräknas medföra besparingar motsvarande kostnaderna för en tjänst som byrådirektör samt en halv biträdestjänst.

Länsbostadsnämnden är länsmyndighet för den statliga verksamheten för att främja bostadsförsörjningen. Bostadsstyrelsen är chefsmyndighet för länsbostadsnämnderna.

Länsbostadsnämnden i Gotlands län har sex ledamöter, samtliga utsedda av Kungl. Maj:t. Arbetet inom nämnden leds av en länsbostadsdirektör. Dessutom finns en förste byråsekreterare, en förste byråingenjör, en kanslist, två kansliskrivare och två halvtidsanställda kontorsbiträden.

Arbetsuppgifterna i nämnden avser planering — innefattande bedömning av kommunala bostadsbyggnadsprogram, ramfördelning, sysselsättningsplanering (samordning med länsarbetsnämnden av igångsättningsbeslut) — beredning och beslut avseende lån och bidrag, förberedelser för utbetalning av lån, pantvård, inspektions- och granskningsverksamhet och remissyttranden över stads- och byggnadsplaner m. m.

En viktig del av nämndens arbete är den teknisk-ekonomiska granskning som förekommer i bostadslåneärenden. I förbättringslåneverksamheten besiktigas de flesta objekten. Nämnden hjälper sökanden med utarbetande av ritningar och tekniska beskrivningar. Behovet av sådan hjälp är stort.

Registreringen av ärenden om bostadslån och förbättringslån är ingående och registret måste hållas aktuellt under lånens hela förvaltningsperiod vilken i det enskilda fallet kan vara i 30 år.

Länsbostadsnämnden bedriver också informationsverksamhet om bostadspolitiken. Verksamheten riktar sig till bl. a. enskilda, organisationer, företag och kommuner.

Överföringen av planeringsfrågorna till länsstyrelsen samt i viss mån enkommunreformen medför ett minskat antal ärenden för lekman-nämnden. Då de löpande ärendena inom låneverksamheten endast i undantagsfall torde avgöras ovanför tjänstemannaplanet, torde underlag för en särskild nämnd i fortsättningen inte finnas.

En inordning av länsbostadsnämnden i länsstyrelsen förordas därför. De planerande funktionerna och den tekniska granskningen i låneärenden föreslås ingå i huvudenheten för samhällsplanering. Utbetalning av lån, registerföring och pantvård föreslås bli hänfödda till administrativa enheten.

Besparingseffekten av länsbostadsnämndens inordnande i länsstyrelsen beräknas uppgå till kostnaderna för en tjänst som länsbostadsdirektör samt för ett heltidsanställt biträde. Vidare kan länsstyrelsen utnyttja nuvarande tekniska personal hos länsbostadsnämnden så att behovet att mot arvode köpa sådan tjänst i nuvarande länsstyrelseorganisation kan bortfalla. Från länsbostadsnämnden föreslås därför att följande tjänster förs över till länsstyrelsen: tjänsterna som förste byråingenjör och förste byråsekreterare samt biträdespersonalen utom en årsarbetskraft.

Beträffande *lantbruksnämnden* och *länsarbetsnämnden* har några vinster genom en integration i länsstyrelsen inte ansetts föreliggande. Det föreslås därför endast att beredningsfunktioner för den översiktliga planeringen flyttas över till länsstyrelsen för samordning där med övrig liknande planering för länet.

Ytterligare rationaliseringsvinster när det gäller kontorsdriften anses bli möjliga framdeles. Möjligheterna att realisera dessa är emellertid beroende av att lokalfrågorna löses så att länsorgan som har behov av samverkan med varandra kan lokaliseras i nära anslutning till varandra.

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	1	2	3
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Administrativ enhet		2,5	2,5
	Summa	3	4,5
			7,5*

* varav 5,5 från länsbostadsnämnden

Remissyttranden

Remissyttranden har avgetts av socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, lantbruksstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen samt länsstyrelserna i Stockholms och Gotlands län.

Länsnykterhetsnämnden

Socialstyrelsen anser att länsnykterhetsnämnden i Gotlands län bör kunna dras in. Dess uppgifter bör dock inte i sin helhet föras över till en enda myndighet utan fördelas på olika organ. En sådan uppdelning fordrar en ingående bedömning och socialstyrelsen anger därför endast som exempel följande synpunkter på en uppdelning. Tillsynsfunktionen enligt nykterhetsvårdslagen 4 § 3 mom. förs till länsstyrelsen som också tar hand om granskning och yttranden avseende den kommunala nämndens statsbidragsansökningar. Avstängning från inköp enligt sagda lag 14 § 2 mom. bör ankomma på den kommunala nämnden. Råd och anvisningar enligt 4 § 1 mom. samma lag bör skötas av tjänsteman som fullgör övriga konsulentuppgifter inom socialvården. Styrelsen stryker under vikten av att läkarmedverkan efter omorganisationen garanteras.

Länsskolnämnden

Skolöverstyrelsen har inga erinringar mot förslaget.

Lantbruksnämnden

Lantbruksstyrelsen delar uppfattningen att lantbruksnämnden i Gotlands län även framdeles skall utgöra ett självständigt organ. Däremot kan styrelsen inte helt biträda förslaget att jordbruksplaneringens beredande funktioner skall flyttas över till länsstyrelsen. Med hänsyn till att beredningen av den översiktliga jordbruksplaneringen fordrar ingående agrar sakkunskap sker den enklast och snabbast inom lantbruksnämnden. Ett nära samarbete mellan länsstyrelse och lantbruksnämnd fordras dock men detta samarbete behöver inte regleras annorlunda i Gotlands län än i övriga län.

Länsbostadsnämnden

Bostadsstyrelsen framhåller att rationaliseringsvinster som alternativ till de föreslagna kan erhållas bl. a. genom samordning i fråga om lokal-

disposition och viss kontorsdrift samt genom att länsstyrelsen tar länsbostadsdirektören och förste byråingenjören hos nämnden i anspråk som experter. Styrelsen stryker kraftigt under angelägenheten av att de bostadspolitiska synpunkterna skall kunna odelat föras ut till kommuner m. fl. och att ansvaret för verksamheten skall vara samlat och att nämnderna skall ha ett oförändrat ansvar för genomförandet av de av statsmakterna angivna bostadsintentionerna.

Vissa personalfrågor

Länsstyrelsen i Stockholms län finner det tillfredsställande att länsstyrelsen i Gotlands län föreslagits få egen tjänst för den ekonomiska planeringen men framhåller att om sistnämnda länsstyrelse även i fortsättningen skall betjänas av den förstnämnda i fråga om uppgifter inom vattenvården och luftvården — ett system som länsstyrelsen anser vara till nackdel för verksamheten inom det egna länet — fordras ytterligare en ingenjörstjänst på naturvårdsenheten hos länsstyrelsen i Stockholms län. Länsstyrelsen i Gotlands län finner det föga lämpligt att beträffande vissa frågor repliera på en annan länsstyrelse och föreslår därför att egna personalresurser för vattenvården och luftvården skall tilldelas.

	Lokala skattemyndigheten		Kronofogdemyndigheten	
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72
	Länsstyr.	Dep.chefen	Länsstyr.	Dep.chefen
Personal				
Personal i A 20 och högre lönegrad	2	—	2	—
Övrig personal	25	—	17	—
	27	—	19	—
Anslag				
Avlöningar	693 000	—	569 000	—
Sjukvård	3 000	—	2 000	—
Reseersättningar	9 000	+1 000	35 000	—
Lokalkostnader	61 000	—	43 000	+ 2 000
Expenser	39 000	—	33 000	+55 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	—	—	50 000
Lönekostnadspålägg	159 000	—	131 000	+ 6 000
	964 000	+1 000	813 000	+57 000

Lokala skattemyndigheten 6. Löne- och prisomräkning m. m. 1 000 kr.

Kronofogdemyndigheten 7. Löne- och prisomräkning m. m. 5 000 kr.

8. Omkostnaderna beräknas öka (+ 52 000 kr.). Härvid har flyttningskostnader för kronofogdemyndigheten beräknats till 50 000 kr.

Departementschefen

Gotlands län har ett avsevärt lägre befolkningstal än övriga län. Fr. o. m. den 1 januari 1971 omfattar länet bara en kommun som har att fullgöra både primärkommunala och landstingskommunala uppgif-

ter. Det är därför naturligt att mot den bakgrunden undersöka möjligheterna att föra samman statliga verksamheter till färre organ än i övriga län. Kommittén har efter särskild undersökning föreslagit att länsstyrelsen skall överta uppgifter från länsnykterhetsnämnden, länskolnämnden och länsbostadsnämnden. Remissinstanserna med undantag av bostadsstyrelsen har ställt sig positiva till förslaget. Jag biträder förslaget. Beträffande länsnykterhetsnämnden innebär det att tillsynsfunktionerna enligt lagen (1954: 579) om nykterhetsvård förs över till länsstyrelsen under det att övriga uppgifter enligt denna lag övertas av den kommunala nämnd som handlägger ärenden enligt lagen. Chefen för socialdepartementet kommer att i annat sammanhang anmäla frågan om de ändringar i lagen som behövs för en omfördelning av uppgifterna i enlighet med vad jag nu har förordat. I fråga om länskolnämnden innebär det att länsstyrelsen övertar nämndens kamerala och allmänt administrativa ärenden men ej den pedagogiska verksamheten. I fråga om länsbostadsnämnden vars uppgifter helt övertas av länsstyrelsen vill jag framhålla, med anledning av vad bostadsstyrelsen anfört om ansvaret för att de av statsmakterna angivna bostadspolitiska intentionerna förverkligas i länet, att detta ansvar i fortsättningen åvilar länsstyrelsen. Jag vill tillägga att jag på den här punkten har samrått med cheferna för socialdepartementet, utbildningsdepartementet och inrikesdepartementet. Integrationen medför besparingseffekter. Enligt min mening bör ytterligare rationaliseringsvinster vara möjliga framdeles. Förutsättningar härför synes föreligga främst inom kontorsdriftens område, när lokalförhållandena kan få en annan lösning än den nuvarande. Enligt min mening bör därför dessa frågor fortlopande uppmärksammas.

Kommittén föreslår att länsstyrelsen får samma organisationsstruktur och samma fördelning av huvudfunktionerna som övriga länsstyrelser men att indelningen i underenheter inte görs lika omfattande. Avsteg görs såtillvida att planeringsavdelningen inte förses med särskild juridisk enhet. Personalintegrationen mellan länsrätt och länskatte rätt görs fullständig. Skatteavdelningen får, utöver ledningen, en enhet för revision och en enhet för övriga göromål samt en för avdelningen gemensam expedition. Jag kan biträda förslaget. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om detaljorganisationen och om de övergångsanordningar som blir erforderliga bl. a. genom att tjänster utgår ur organisationen vid vissa nämnder eller förs över till länsstyrelsen. Jag har därför räknat upp anslaget med det belopp som belöper på de tjänster hos länsbostadsnämnden i Gotlands län, vilka förs över till länsstyrelsen.

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 5 354 000 kr., för lokala skattemyndigheten till 972 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 874 000 kr. eller sammanlagt 7,2 milj. kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	1	1	2
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Administrativ enhet		3	3
Summa	3	4	7*

* varav sex från länsbostadsnämnden

Jag har slutligen beräknat 50 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Visby distrikt (8).

Länsstyrelsen i Blekinge län

	Beräknad ändring 1971/72		
	1970/71	Länsstyrelsen	POL-kommittén Dep.chefen
Personal			
Handläggande			
personal	51	+ 7	+10
Övrig personal	131	+26	+ 9
	182	+33	+19
Anslag			
Avlöningar	6 157 000	+1 164 000	+ 875 000
Sjukvård	15 000	+ 2 000	—
Reseersättningar	226 000	+ 64 000	+ 92 000
Lokalkostnader	359 000	+ 243 000	+ 208 000
Expenser	455 000	+ 216 000	+ 148 000
Därav engångs- utgifter	21 000	93 000	96 000
Lönekostnadspålägg	1 416 000	+ 269 000	+ 201 000
	8 628 000	+1 958 000	+1 524 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 53 000 kr.

2. På grund av ökning av främst exekutiva ärenden behövs en länsnotarie på allmänna sektionen. För att avlasta föreståndaren på bilregisterdetaljen begärs ett kvalificerat biträde. Då naturvårdssektionen fått nya arbetsuppgifter främst genom miljöskyddslagen erfordras en byråingenjör (+127 040 kr.).

3. För att möta tillströmningen av mål till prövningsnämnden behövs förstärkning med en förste landskanslist och ett kvalificerat biträde. Eftersom alla personalärenden koncentrerats till kameralsektionen behövs ytterligare en förste landskanslist och ett kvalificerat biträde. Medel behövs för att behålla tjänsten som fastighetstaxerings-specialist. För en effektiv kontroll av mervärdeskatten behövs ytterligare två förste landskanslist. Taxeringsassistentorganisationen behöver förstärkas med ytterligare två assistenter. Uppbördssektionen behöver en förste landskanslist för att bl. a. möta kravet på en effektiv arbetsgivarkontroll (+381 122 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstilldelningen för främst biträdestjänster m. m. (+145 838 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+394 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2	1	3
— regionalekonomisk enhet	1		1
— planenhet		1	1
— försvarsenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner		1	1
— administrativ service		2	2
Summa	7	6	13

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	3	—	—	4	—	—
Övrig personal	61	+1	+1	42	—	—
	64	+1	+1	46	—	—
Anslag						
Avlöningar	1 828 000	+33 000	+33 000	1 380 000	+9 000	—
Sjukvård	3 000	—	—	4 000	—	—
Rescersättningar	40 000	—	—	76 000	+10 000	—
Lokalkostnader	262 000	+1 000	+1 000	126 000	—	—
Expenser	100 000	+10 000	+10 000	107 000	+11 000	—4 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	3 000	—	15 000	3 500	3 000
Lönekostnadspålägg	425 000	+8 000	+27 000	319 000	+2 000	+14 000
	2 658 000	+52 000	+71 000	2 012 000	+32 000	+10 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 8 000 kr.

7. Med hänsyn till befolkningsunderlaget i Karlshamns fögderi behövs förstärkning med en fögderiassistent (+40 162 kr.).

8. Härutöver erfordras ytterligare medel för omkostnader (+3 838 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 8 000 kr.

10. För handläggning av kvalificerade arbetsuppgifter yrkar läns-

styrelsen att en tjänst som kronofogdesekreterare i befordringsgång i Karlshamns distrikt utbyts mot extra ordinarie tjänst som kronofogdesekreterare (+10 800 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+ 13 200 kr.). Härvid har kostnader för flyttning av stationeringarna i Sölvesborg och Olofström beräknats till 3 500 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 10 188 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 2 729 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 2 022 000 kr. eller sammanlagt 14 939 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
Administrativ enhet		2	2
Summa	5	3	8

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i Karlshamns fögderi. Slutligen har jag beräknat 3 000 kr. i engångsutgift för vissa flyttningskostnader (11).

Länsstyrelsen i Kristianstads län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande				
personal	68	+13	+15	+17
Övrig personal	192	+52	+12	+20
	260	+70	+27	+37
Anslag				
Avlöningar	8 519 000	+2 166 000	+1 238 000	+1 522 000
Sjukvård	25 000	+ 3 000	—	—
Reseersättningar	294 000	+ 107 000	+ 115 000	+ 86 000
Lokalkostnader	648 000	+ 140 000	+ 82 000	+ 95 000
Expenser	639 000	+ 312 000	+ 177 000	+ 144 000
Därav engångs- utgifter	50 000	126 000	76 000	38 000
Lönekostnadspålägg	1 949 000	+ 504 000	+ 285 000	+ 345 000
	12 074 000	+3 232 000	+1 897 000	+2 192 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 55 000 kr.

2. På länsplaneringsenheten har bl. a. upprättandet av regionalpolitiska handlingsprogram accentuerat behovet av ytterligare en byrådirektör, en landskanslist samt ett kartbiträde. Med hänsyn till de krav bl. a. miljöskyddslagstiftningen ställer på naturvårdssektionen yrkas en byrådirektör med kemisk-biologisk utbildning. En naturvårdsassistent behövs för vissa ärenden främst inom landskapsvården. Vidare yrkas en byråingenjör med kompetens inom luftvårds- och bullerområdena. Även en landskanslist behövs. Eftersom de tekniska arbetsuppgifterna på civilförsvarssektionen ökat föreligger behov av en byråingenjör (+400 617 kr.).

3. Då vissa personalärenden tillförts kameralsektionen behövs förstärkning med en förste landskanslist. Uppbördssektionen behöver en förste länsnotarie för inspektions- och kontrollverksamhet av skattein- drivningen. Genom bl. a. övertagande av databearbetningen för annat län har datasektionen fått ökade uppgifter. En assistent, en förste kontorsskrivare och en kansliskrivare behövs som förstärkning (+173 799 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträdestjänster (+815 584 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel till omkostnader (+365 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1	1	2
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	2	4
— naturvårdsenhet	2	1	3
— regionalekonomisk enhet	1	2	3
— planenhet	1	1	2
Administrativ enhet			
— personal, löner	0,5	1	1,5
— administrativ service	0,5		0,5
Gemensam personal		—1	—1
Summa	9	7	16

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	6	+ 1	—	8	—	—
Övrig personal	110	+16	+2	77	+5	—
	116	+17	+2	85	+5	—
Anslag						
Avlöningar	2 958 000	+ 451 000	+ 69 000	2 482 000	+137 000	—
Sjukvård	10 000	—	—	8 000	—	—
Reseersättningar	80 000	+ 40 000	+ 3 000	160 000	+ 40 000	+ 3 000
Lokalkostnader	327 000	+102 000	—	224 000	+ 27 000	—
Expenser	211 000	+ 15 000	—66 000	209 000	— 12 000	—72 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	80 000	62 000	7 000	74 000	—	—
Lönekostnadspålägg	683 000	+104 000	+46 000	576 000	+ 31 000	+30 000
	4 269 000	+712 000	+52 000	3 659 000	+223 000	—39 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 4 000 kr.

7. För arbetsgivarkontroll, merarbete med fastighetsredovisning och göromål vid beräkning av ATP-avgifter yrkar länsstyrelsen en fögderi-assistent och en förste kontorsskrivare i Hässleholms fögderi, en fögderi-assistent, en förste kontorsskrivare och en expeditjonsvakt i Klippans fögderi, en förste kontorsskrivare och ett biträde i Kristianstads fögderi, en förste kontorsskrivare och en expeditjonsvakt i Simrishamns fögderi samt en fögderi-assistent, en förste kontorsskrivare och en expeditjonsvakt i Ängelholms fögderi (+429 823 kr.).

8. Vidare behövs medel till tillfällig personal (+124 795 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+153 382 kr.). Härvid har länsstyrelsen yrkat att 7 000 kr. ställs till förfogande för inköp av ytterligare inventarier till de nya lokalerna i Kristianstads fögderi.

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 4 000 kr.

11. Tjänsten som kronofogdesekreterare i Hässleholms distrikt bör ersättas med en tjänst som biträdande kronofogde. En tjänst som krono-assistent vid stationeringen i Perstorp bör utbytas mot en tjänst som kontorsskrivare. På grund av kvalificerade arbetsuppgifter och speciella arbetsförhållanden begärs i Kristianstads distrikt en förste kronoassistent för stationering i Simrishamn samt en kontorsskrivare. I Ängelholms distrikt begärs att två kronoassistenttjänster förs på övergångsstat samt att i stället inrättas en tjänst som kontorsskrivare och en tjänst som kontorist. Medel yrkas vidare för en kronoassistent i befodringsgång (+168 712 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas öka (+50 288 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 14 266 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 321 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 620 000 kr eller sammanlagt 22 207 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1	1	2
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1		1
Summa	8	2	10

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i vart och ett av Hässleholms och Kristianstads fögderier. Jag har även beräknat 7 000 kr. i engångsutgift för inventarier till lokala skattemyndigheten i Kristianstads fögderi (9).

Länsstyrelsen i Malmöhus län

1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
	Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen	
Personal				
Handläggande personal	132	+ 30	+ 32	+ 27
Övrig personal	419	+ 119	+ 29	+ 30
	551	+ 149	+ 61	+ 57
Anslag				
Avlöningar	17 831 000	+ 4 474 000	+ 2 078 000	+ 2 205 000
Sjukvård	80 000	+ 53 000	+ 20 000	+ 20 000
Resecrsättningar	526 000	+ 158 000	+ 215 000	+ 153 000
Lokalkostnader	1 431 000	+ 325 000	+ 235 000	+ 270 000
Expenser	1 501 000	+ 1 495 000	+ 647 000	+ 402 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	60 000	928 000	348 000	83 000
Lönekostnadspålägg	4 506 000	+ 1 048 000	+ 478 000	+ 493 000
25 875 000	+ 7 553 000	+ 3 673 000	+ 3 543 000	

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 250 000 kr.

2. Planeringssektionens bilregisterdetalj kräver på grund av nya arbetsuppgifter rörande bil- och traktorskatt tre kvalificerade biträden. Med hänsyn till den ökade arbetsvolymen behöver sektionen en förstärkning med två kvalificerade biträden. Genom bl. a. miljöskyddslagstiftningen har betydande arbetsuppgifter bl. a. såvitt avser vatten- och luftvården lagts på naturvårdssektionen. Därför behövs ytterligare tre byrådirektörer, en för tillsynsuppgifter inom vatten- och luftvården, en för allmän naturvård och en för jordbruksfrågor. För samordning av den kommunala och statliga planeringen m. m. erfordras ytterligare en byrådirektör på länsplaneringsenheten. Vidare behövs ett kvalificerat biträde och medel till en amanuens. För att bl. a. avlasta byrådirektören för den allmänna naturvården vissa arbetsuppgifter behövs två naturvårdsassistenter. Vidare krävs en förste landskanslist för administrativa göromål. För att bl. a. avlasta chefen för allmänna beredskapsdetaljen vissa göromål behövs en inspektör. Det omfattande planlägningsarbetet inom försörjningsområdet m. m. medför behov av ytterligare en landskanslist. För sekreterargöromål erfordras ett kvalificerat biträde. På civilförsvarssektionen i övrigt krävs för kontroll av de enskilda skyddsrummen en civilförsvarsingenjör. Vidare behövs en assistent för utbildning och övning. För planlägnings- och organisationsuppgifter m. m. behövs ytterligare en landskanslist (+ 918 504 kr.).

3. På grund av bl. a. ökningen av antalet mål till prövningsnämndens kansli behövs ytterligare en länsassessor. Till följd av den ökade arbetsvolymen behöver personalen förstärkas med en byrådirektör, en förste landskanslist och tre kvalificerade biträden. Arbetsuppgifterna på kameralsektionens bokförings- och anordningsdetalj medför behov av en förste kontorsskrivare som föreståndare. Ett kvalificerat biträde behövs på avlöningsdetaljen bl. a. på grund av sektionens ökade bestyr med länsstyrelsens administration. Ökningen av besvärsmål m. m. inom taxeringssektionens allmänna detalj kräver ytterligare en biträdande taxeringsintendent. För i första hand ledande och samordnande uppgifter i samband med utredning av besvärsmål behövs en byrådirektör. En förste länsassistent erfordras för detaljens administrativa arbetsuppgifter. Med hänsyn till arbetsuppgifternas ökning behövs ytterligare två länsassistenter, två förste landskanslisters samt tre kvalificerade biträden. På revisionsdetaljen krävs på grund av ökningen av arbetsuppgifter av komplicerat slag ytterligare en taxeringsrevisor samt ett kvalificerat biträde. Den kvalificerade personalen på mervärdeskattekontoret måste förstärkas med en förste länsassistent, två förste landskanslisters, en landskanslist och tre kvalificerade biträden. Taxeringsassistentorganisationen behöver utbyggas med tre taxeringsassistenter. ADB-systemets införande inom folkbokföring och uppbörd medför behov av personell upprustning av uppbördssektionen med en landskanslist och ett kvalificerat biträde. Då den arbetsledande personalen på datasektionen är underdimen-

sionerad erfordras ytterligare en assistent och två kvalificerade biträden (+1 477 039 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstilledningen för främst biträden och tillfällig personal (+1 607 322 kr.).

5. Härutöver begärs ytterligare medel för omkostnader (+1 601 135 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	3		3
— rättsenhet	4	—1	3
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	4		4
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet	2	2	4
— försvarsenhet	2		2
Skattavdelningen			
— taxeringsenhet		1	1
— revisionsenhet	1	2	3
— taxeringsassistentgruppen		6	6
— mervärdeskatteenhet	1	4	5
Administrativ enhet			
— personal, löner		2	2
— ekonomi		1	1
— administrativ service	2	1,5	3,5
Gemensam personal		1	1
	Summa 22	21,5	43,5

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	30	+ 4	—	29	—	—
Övrig personal	347	+22	+8	212	+11	—
	377	+26	+8	241	+11	—
Anslag						
Avlöningar	9 743 000	+ 741 000	+255 000	6 933 000	+261 000	—
Sjukvård	38 000	+ 5 000	—	33 000	—	—
Reseersättningar	80 000	+ 70 000	+ 2 000	179 000	+ 6 000	+ 5 000
Lokalkostnader	1 183 000	— 77 000	— 77 000	863 000	+130 000	+130 000
Expenser	553 000	+ 163 000	+ 48 000	507 000	+119 000	+ 87 000
— Därav engångsutgifter	140 000	240 500	126 000	—	68 000	50 000
Lönekostnadspålägg	2 253 000	+ 182 000	+159 000	1 619 000	+ 63 000	+ 70 000
	13 850 000	+1 084 000	+387 000	10 134 000	+579 000	+292 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. beräknas medföra ett minskat medelsbehov med 75 000 kr.

7. För bl. a. effektivt bedrivande av arbetsgivarkontroll, för kontinuerlig instruktion av personal om ADB-rutiner samt för övervakning och arbetsledning i fråga om arbetsuppgifter inom allmänna försäkringen yrkar länsstyrelsen en fögderisekreterare i Eslövs, Landskrona, Trelleborgs och Ystads fögderier samt en fögderiassistent i Hälsingborgs fögderi och två fögderiassistenter i Malmö fögderi. I Hälsingborgs fögderi begärs vidare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde som förstärkning på jämningsavdelningen samt två kvalificerade biträden för arbetsledande uppgifter. Även i Lunds fögderi behövs två kvalificerade biträden för arbetsledning. I Malmö fögderi behövs förstärkning med två fögderiassistenter på jämnings- och kontrollavdelningen samt tre kvalificerade biträden för göromål med den allmänna arbetsgivaravgiften. Vidare begärs i fögderiet en expeditionsvakt. Befolkningsökning i Ystads fögderi medför behov av ytterligare ett kvalificerat biträde. En personlig kontorsbiträdestjänst i Landskrona fögderi föreslås indragen (+741 765 kr.).

8. Gemensamt för länets fögderier begärs medel till tillfällig personal och medel för löne- och overtidstillägg (+170 305 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+246 930 kr.). Härvid har länsstyrelsen beräknat kostnad för flyttning av lokala skattemyndigheten i Ystad samt kostnader för inflyttning i utökade lokaler i Malmö och Lund till 126 000 kr.

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 182 000 kr.

11. På grund av ökade kvalificerade arbetsuppgifter begär länsstyrelsen ett kvalificerat biträde i Hälsingborgs distrikt. Med hänsyn till bl. a. den snabba befolkningstillväxten och den alltmer ökade mängden komplicerade indrivningsärenden begärs i Lunds distrikt en kronokommissarie och två biträden (+125 091 kr.).

12. Vidare begärs för länets kronofogdedistrikt medel bl. a. till tillfällig personal (+195 626 kr.).

13. Omkostnaderna beräknas öka (+76 283 kr.). Härav avser 50 000 kr. beräknade kostnader för flyttning i Ystad.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 29 418 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 14 237 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 10 426 000 kr. eller sammanlagt 54 081 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	3		3
— rättsenhet	3	—1	2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2		2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1	1	2
— revisionsenhet	1	2	3
— mervärdeskatteenhet	1	4	5
Administrativ enhet	1	3	4
	Summa 15	11	26

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Hälsingborgs fögderi, en fögderiassistent i Lunds fögderi samt tre fögderiassistenter och två kvalificerade biträden i Malmö fögderi. Jag har även beräknat 126 000 kr. i engångsutgift för flyttningar av lokala skattemyndigheterna i Malmö och Lunds fögderier (9) samt 50 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Ystads distrikt (13).

Länsstyrelsen i Hallands län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	61	+21	+13	+16
Övrig personal	166	+38	+8	+18
	227	+59	+21	+34
Anslag				
Avlöningar	7 329 000	+2 044 000	+ 953 000	+1 484 000
Sjukvård	13 000	+ 4 000	—	+ 2 000
Reseersättningar	246 000	+ 66 000	+ 99 000	+ 78 000
Lokalkostnader	669 000	+ 170 000	+ 83 000	+ 119 000
Expenser	434 000	+ 143 000	+ 106 000	+ 70 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	39 000	52 000	41 000	5 000
Lönekostnadspålägg	1 685 000	+ 528 000	+ 219 000	+ 311 000
	10 376 000	+2 955 000	+1 460 000	+2 064 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. beräknas medföra ett minskat medelsbehov med 14 000 kr.

2. Allmänna sektionen behöver förstärkas med en länsassessor och en förste länsnotarie till följd av ökat arbete bl. a. genom övertagande av städernas överexekutorsgöromål. Den starka expansionen i fråga om bl. a. fastighetsbildning i länet motiverar medel för en länsassessor på planeringssektionen. Arbetet med befolknings- och näringslivsprognoser medför behov av en amanuens på länsplaneringsenheten. Naturvårdssektionen behöver förstärkas med en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens. En byrådirektör behövs på grund av ökat arbete genom miljöskyddslagen. Vidare behövs en assistent för ärenden inom allmänna naturvården samt en kartritare (+472 410 kr.).

3. Kameralsektionen behöver förstärkas med en förste kontorsskrivare på grund av att de allmänt administrativa uppgifterna ökat. Då bl. a. antalet komplicerade mål ökat behövs en förste länsnotarie och en landskanslist som förstärkning på prövningsnämndens kansli. På grund av ökad arbetsvolym föreligger behov av en taxeringsintendent och en länsassistent på taxeringssektionen. Revisionsdetaljen behöver förstärkas med en länsrevisor, en förste taxeringsrevisor och en landskanslist om bl. a. den offensiva revisionsverksamheten skall kunna utvidgas. En taxeringsassistent behövs vid taxeringsassistentorganisationen. Mervärdeskattekontoret behöver ytterligare en länsassistent och två förste landskanslister för att effektivt kunna kontrollera mervärdeskatten. Genom ökade arbetsuppgifter på uppbördssektionen, bl. a. på grund av omorganisationen av exekutions- och uppbördsväsendet, har behov uppkommit av en förste landskanslist, en förste kontorsskrivare samt en kontorsskrivare (+733 357 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden (+310 233 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+179 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1	2	3
— regionalekonomisk enhet	1		1
— försvarsenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner	0,5	1	1,5
— ekonomi	0,5	—0,5	
— administrativ service		0,5	0,5
Summa	8	4	12

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	5	—	—	7	+1	—
Övrig personal	84	+6	+1	45	+2	—
	89	+6	+1	52	+3	—
Anslag						
Avlöningar	2 244 000	+211 000	+ 36 000	1 551 000	+104 000	—
Sjukvård	6 000	—	—	5 000	—	—
Reseersättningar	30 000	—	—	80 000	+ 5 000	—
Lokalkostnader	248 000	+197 000	+ 4 000	172 000	— 6 000	+ 2 000
Expenser	131 000	+ 82 000	+ 66 000	80 000	+ 6 000	+ 6 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	27 000	90 000	90 000	—	2 000	2 000
Lönekostnadspålägg	518 000	+ 46 000	+ 31 000	357 000	+ 24 000	+15 000
	3 177 000	+536 000	+137 000	2 245 000	+133 000	+23 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 56 000 kr.

7. På grund av ökad arbetsbelastning begärs en kontorsskrivare i Falkenbergs fögderi och ett kvalificerat biträde i Halmstads fögderi. Med hänsyn till befolkningsutvecklingen och det stora antalet fastighetsenheter i Kungsbacka fögderi begärs en kontorsskrivare och ett kvalificerat biträde. I Varbergs fögderi behövs förstärkning med en fögderiassistent och en kontorsskrivare (+205 502 kr.).

8. Vidare behövs medel för omkostnader (+274 498 kr.). Av ökningen belöper 90 000 kr. på flyttning av lokala skattemyndigheten i Falkenberg och utökning av lokalerna för lokala skattemyndigheten i Varberg.

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 12 000 kr.

10. På grund av ökat antal utmätningar och konkurser begärs en kronokommissarie i Halmstads distrikt. I Varbergs distrikt behövs en kronokommissarie, som skall förestå U-gruppen och ledningen av central- och fältavdelningarna. För att trygga rekryteringen av kronoassistenter yrkas en kronoassistent i befodringsgång (+121 711 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas minska (—711 kr.). Kostnader för flyttning i Falkenberg har beräknats till 2 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 12 440 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 314 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 2 268 000 kr. eller sammanlagt 18 022 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1		1
	Summa 8	1	9

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i Halmstads fögderi. Slutligen har jag beräknat 90 000 kr. i engångsutgifter för flyttningar av lokala skattemyndigheterna i Falkenbergs och Varbergs fögderier (8) samt 2 000 kr. i engångsutgift för viss flyttning inom Varbergs kronofogdedistrikt (11).

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	134	+34	+27	+29
Övrig personal	535	+58	+14	+28
	669	+92	+41	+57
Anslag				
Avlöningar	20 666 000	+3 605 000	+1 950 000	+2 356 000
Sjukvård	55 000	+ 19 000	+ 5 000	+ 8 000
Reseersättningar	451 000	+ 290 000	+ 228 000	+ 189 000
Lokalkostnader	3 839 000	- 238 000	- 735 000	- 460 000
Expenser	1 624 000	+1 974 000	+1 419 000	+ 258 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	100 000	1 307 000	1 189 000	46 000
Lönekostnadspålägg	4 740 000	+ 834 000	+ 449 000	+ 535 000
	31 375 000	+6 484 000	+3 316 000	+2 886 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. beräknas medföra ett minskat medelsbehov med 738 000 kr.

2. För en effektivisering av ledningsfunktionen på landskansliet yrkas en förste länsassessor. Då landssekreteraren behöver en handsekreterare begärs ett kvalificerat biträde. Länsplaneringsenheten behöver en kartritare. En förste länsnotarie erfordras på allmänna sektionen då bl. a. ärendena angående exekutiva auktioner ökat markant. För arbetsledning på skrivcentralen behövs ett kvalificerat biträde. Den administrativa handläggningen av naturvårdsärenden på planeringssektionen kräver en länsassistent. Den ökade arbetsbördan på allmänna naturvården medför behov av en förste byråinspektör. För tillsyn inom vatten- och luftvård behövs också en förste byråinspektör. En laboratorieassistent yrkas för analysarbete på vattenvårdssidan. Naturvårdssektionen behöver även ett kvalificerat biträde för kartritning. Om civilförsvarssektionen skall kunna bibehålla oförändrad ambitionsnivå krävs förstärkning med en civilförvarsingenjör och en förste landskanslist. En förrådsman behövs som arbetsledare. För arbete med kommunal beredskap och integrerad sambandsplanering krävs två tjänstemän (+664 000 kr.).

3. En länsassistent erfordras för att bl. a. svara för länsstyrelsens arkiv. En expeditionsförmän behövs för arbetsledning. Om den ökade arbetsmängden vid prövningsnämnden skall klaras av krävs en förste länsassessor utom sektionsindelningen. Prövningsnämnden behöver också en förste länsnotarie för beredning och föredragning av besvärsmål. För bl. a. protokollskrivning yrkas en förste länsassistent. Kansliet behöver ytterligare två kvalificerade biträden. En förste länsassistent yrkas för arbetet med stiftelse- och anordningsärenden. Då antalet anordningar ökat krävs förstärkning med två kvalificerade biträden. På grund av den hårda belastningen för taxeringssektionen yrkas en taxeringsintendent och ett kvalificerat biträde på allmänna detaljen. En tjänst som förste länsassistent bör inrättas för bl. a. kontaktverksamhet med taxeringsnämnderna. För att skärpa kontrollen mot skattefusk behövs ytterligare en länsrevisor. På mervärdeskattekontoret krävs en länsassistent och ett kvalificerat biträde. Taxeringsassistentgruppen i Göteborg behöver förstärkas med en förste taxeringsassistent. På uppborrdsektionen yrkas ett kvalificerat biträde. För att avlasta stansföreståndarna på datasektionen behövs ett kvalificerat biträde (+913 000 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för bl. a. tillfällig personal (+617 000 kr.).

5. Härutöver bör medelstildelingen räknas upp bl. a. för en ny telefonväxel (+2 147 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	3	—1	2
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2		2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet	2	1	3
— försvarsenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
— revisionsenhet	1		1
Administrativ enhet			
— ekonomi	0,5	1	1,5
— administrativ service	0,5	1	1,5
Gemensam personal		1	1
	Summa 16	5	21

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	39	+ 3	—	24	+ 3	—
Övrig personal	463	+33	+10	246	+11	—
	502	+36	+10	270	+14	—
Anslag						
Avlöningar	12 624 000	+ 495 000	+316 000	7 560 000	+449 000	—
Sjukvård	50 000	+ 10 000	+ 10 000	23 000	+ 7 000	+ 6 000
Reseersättningar	50 000	+ 5 000	+ 5 000	202 000	+ 95 000	+ 20 000
Lokalkostnader	1 273 000	+ 660 000	+ 36 000	1 447 000	+ 18 000	+ 18 000
Expenser	699 000	+2 963 000	+125 000	496 000	+209 000	+127 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	2 860 000	—	—	56 400	36 000
Lönekostnadspålägg	2 911 000	+ 114 000	+202 000	1 738 000	+103 000	+ 76 000
	17 607 000	+4 247 000	+694 000	11 466 000	+881 000	+247 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 154 000 kr.

7. ADB-systemet har medfört förskjutning av vissa arbeten av rutin-karaktär till mer kvalificerade uppgifter såsom t. ex. att lokal skattemyndighets befogenheter att rätta taxeringar vidgats samt att merarbeten tillkommit med allmänna arbetsgivaravgiften och ATP-beräkning.

På grund härav samt då antalet inom Göteborgs fögderi ej mantals-skrivna utlänningar fördubblats under senaste femårsperiod yrkar länsstyrelsen en förste fögderisekreterare, två fögderisekreterare, en fögderiassistent, en materialförvaltare, två landskanslist och sjutton kvalificerade biträden. I Kungälv's fögderi begärs ett kvalificerat biträde med hänsyn till beräknad folkmängdsökning och ökning av fastighetsbeståndet samt till vissa nyttillkomna arbetsuppgifter med arbetsgivaravgiften och lagfarts- och prisstatistiken. I Munkedals fögderi behövs förstärkning med en landskanslist och ett kvalificerat biträde. På grund av ändrad fögderiindelning och allmän befolkningsökning beräknas invånarantalet i Mölndals fögderi öka avsevärt. Med hänsyn bl. a. härtill begärs i Mölndals fögderi tre kvalificerade biträden, tre biträden och en expeditionsvakt. På grund av bl. a. intensifierad arbetsgivarkontroll samt ökade arbetsuppgifter vid ADB-rutiner och fastighetsregistreringar yrkas i Uddevalla fögderi en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde. Yrkade nya tjänster medför ett minskat behov av extra personal (+607 662 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+3 485 338 kr.). Härvid har flyttningskostnader för lokala skattemyndigheten i Göteborg beräknats till 2 860 000 kr.

Kronofogdemyndigheterna 9. Lönc- och prisomräkning m. m. 141 000 kr.

10. I Göteborgs distrikt begärs för beräknat krävande och tidsödande utredningsarbete enligt bestämmelser om offentlig löncgaranti till löncborgenärer en kronofogde, ett kvalificerat biträde och ett biträde. Från den 1.1.1971 kommer Göteborgs distrikt att omfatta jämväl Lindome och Björketorps kommuner. På grund av härav följande befolkningsökning i distriktet behövs en kronoassistent i 7:e kommissari-distriktet. För förstärkning av den enhet inom 2:a kommissari-distriktet som handlägger ärenden om indrivning av skatter och allmänna avgifter som påförts bolag och föreningar begärs en kronokommissarie. Med hänsyn till arbetsbelastningen i 1:a kommissari-distriktet bör detta uppdelas i två distrikt. För det planerade 9:e kommissari-distriktet yrkas en kronokommissarie, en förste kronoassistent, en kronoassistent, två kvalificerade biträden samt ett biträde. För avlastning av byrådirektörens arbetsbörda yrkas en byråassistent på kansliavdelningen i Göteborg. Vidare begärs en materialförvaltare i utbyte mot en expeditionsvakt. Som personalförstärkning i de mest arbetstyngda kommissari-distrikten behövs två kronoassistenter. Slutligen begärs medel till arvoden till ledamöter i företagsnämnd (+552 042 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+187 958 kr.). Härvid har utgift för telefonväxel i Göteborg beräknats till 14 400 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 34 261 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 18 301 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 11 713 000 kr. eller sammanlagt 64 275 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet	1		1
— pianenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
— revisionsenhet	1		1
Administrativ enhet	1	1	2
Summa	12	1	13

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare fem fögderiassistenter och fyra kvalificerade biträden i Göteborgs fögderi samt för en fögderiassistent i Uddevalla fögderi. Jag har även beräknat 36 000 kr. i engångsutgift för bl. a. telefonväxel i Göteborgs kronofogdedistrikt (11).

Länsstyrelsen i Älvsborgs län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande				
personal	91	—21	+19	+20
Övrig personal	294	+22	+13	+20
	385	+43	+32	+40
Anslag				
Avlöningar	12 077 000	+1 758 000	+1 392 000	+1 656 000
Sjukvård	35 000	— 2 000	— 5 000	— 4 000
Reasersättningar	447 000	+ 198 000	+ 200 000	+ 152 000
Lokalkostnader	871 000	+ 53 000	— 7 000	+ 24 000
Expenser	938 000	+ 400 000	+ 356 000	+ 187 000
Därav engångs- utgifter	22 000	25 000	257 000	63 000
Lönekostnadspålägg	2 771 000	+ 407 000	+ 314 000	+ 369 000
	17 139 000	+2 814 000	+2 250 000	+2 384 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 52 300 kr.

2. Naturvårdssektionens resurser måste förstärkas inom vatten- och luftvårdsområdet med en förste byråingenjör och en byråingenjör. För allmän naturvård behövs två naturvårdsassistenter. För administrativa göromål erfordras en förste landskanslist och för bl. a. naturvårdsplaneringen en karritare. Civilförsvarssektionen behöver förstärkas med en ingenjör för bl. a. kontroll av enskilda skyddsrum. På grund av vissa arbetsuppgifters kvalificerade art begärs två förste landskanslist varav en på allmänna beredskapsdetaljen och en på sektionen i övrigt (+347 953 kr.).

3. På grund av bl. a. besvärsmålens ökade svårighetsgrad och växande antal behövs en förste länsassessor på prövningsnämndens kansli. Då förste taxeringsintendenten bör få ägna mer tid åt administrativa frågor bör taxeringssektionen tillföras en tjänst som biträdande taxeringsintendent. En arbetskvantitativ jämförelse med vissa län motiverar ett yrkande om en länsrevisor. Taxeringsassistentorganisationen behöver utbyggas med ytterligare tre taxeringsassistenter. Ökade databearbetningar har inneburit fler arbetsuppgifter för arbetsledningen. Driftsledningen bör därför förstärkas med en byrådirektör (+370 948 kr.).

4. Vidare begärs uppräknig av medel för bl. a. tillfällig personal (+89 206 kr.).

5. Härutöver behöver medlen räknas upp för omkostnader (+431 593 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1	2	3
— regionalekonomisk enhet	2	1	3
Skatteavdelningen			
— dataenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner	—1	1	
— administrativ service	1	1	2
Summa	10	5	15

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	10	+ 1	—	12	—	—
Övrig personal	141	+14	+ 2	93	+5	—
	151	+15	+ 2	105	+5	—
Anslag						
Avlöningar	3 884 000	+371 000	+ 61 000	3 073 000	+120 000	—
Sjukvård	8 000	—	—	10 000	—	—
Reseersättningar	70 000	+ 33 000	+ 7 000	156 000	+ 29 000	+ 15 000
Lokalkostnader	281 000	+114 000	+105 000	324 000	— 12 000	— 12 000
Expenser	235 000	—	— 24 000	171 000	—	—
<i>Därav engångsutgifter</i>	30 000	—	—	—	—	—
Lönekostnadspålägg	890 000	+ 85 000	+ 57 000	707 000	+ 27 000	+ 31 000
	5 368 000	+603 000	+206 000	4 441 000	+164 000	+ 34 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 121 000 kr.

7. Länsstyrelsen yrkar personalförstärkningar för intensifierad arbetsgivarkontroll med en landskanslist, ett kvalificerat biträde och ett biträde i Ale-Vättle fögderi, med en landskanslist och ett kvalificerat biträde i Alingsås och Kinna fögderier samt med en fögderisekreterare, ett kvalificerat biträde och ett biträde i Trollhättans fögderi (+333 105 kr.).

8. Gemensamt för länets fögderier begärs vidare medel till tillfällig personal (+123 000 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+25 895 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 3 000 kr.

11. På grund av bl. a. beräknad ökning av befolkningen inom Trollhättans distrikt begärs ett biträde (+24 959 kr.).

12. Gemensamt för länets kronofogdedistrikt yrkas medel för anställande av tillfällig personal samt medel för utbetalande av övertidstillägg, semesterersättning och lönetillägg (+123 000 kr.).

13. Omkostnaderna beräknas öka (+13 041 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 19 523 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 5 574 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 475 000 kr. eller sammanlagt 29 572 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
Skatteavdelningen			
— dataenhet	1		1
Summa	8	2	10

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Borås fögderi.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	69	+16	+ 9	+11
Övrig personal	185	+29	+11	+17
	254	+45	+20	+28
Anslag				
Avlöningar	8 186 000	+ 1 821 000	+ 921 000	+ 1 195 000
Sjukvård	26 000	+ 3 000	—	+ 1 000
Reseersättningar	411 000	+ 207 000	+ 74 000	+ 39 000
Lokalkostnader	535 000	+ 216 000	+ 146 000	+ 170 000
Expenser	617 000	+ 463 000	+ 346 000	+ 170 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	122 000	133 000	55 000	55 000
Lönekostnadspålägg	1 883 000	+ 450 000	+ 212 000	+ 263 000
	11 658 00	+3 160 000	+1 699 000	1 838 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 65 000 kr.

2. För vissa större utrednings- och planeringsverksamheter i länet behövs två amanuenser på länsplaneringsenheten. Vidare yrkas en länsassistent för att bl. a. sammanställa framtaget material. En byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens behövs på naturvårdssektionen. För vattenvårdsplaneringen behövs en byrådirektör. Allmänna naturvårdsområdet behöver också en byrådirektör. För nyttillkomna arbetsuppgifter rörande bl. a. miljöskydd, luftvård m. m. krävs en byråingenjör. En naturvårdsassistent behövs för regional landskapsvårdsplanering och ett kvalificerat biträde på grund av ökat skrivarbete. Ökade arbetsuppgifter på civilförvarssektionen kräver ytterligare en landskanslist (+400 071 kr.).

3. Prövningsnämndens kansli behöver en landskanslist. Personalde-

taljen på kameralsektionen bör tillföras en tjänst som byrådirektör. Vidare har sektionen behov av en byrådirektör med huvudsaklig uppgift att planera, organisera och leda utbildningsverksamheten vid länsstyrelsen. Vissa kvalificerade uppgifter på sektionen motiverar en förste länsassistent. Taxeringssektionen behöver en biträdande taxeringsintendent och en förste länsassistent. För granskning av räkenskaper hos de jordbruk som redovisar efter bokföringsmässiga grunder behövs en förste länsassistent på revisionsdetaljen. Vissa kvalificerade arbetsuppgifter på detaljen kräver ett kvalificerat biträde. För utförande av mera kvalificerade skatterevisioner på mervärdeskattkontoret behövs en biträdande länsrevisor. Uppbördssektionen behöver en landskanslist (+427 244 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstildelningen för främst biträden och tillfällig personal (+397 685 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+684 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	2	4
— naturvårdsenhet	1		1
— regionalekonomisk enhet		1	1
— försvarsenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner		2	2
— administrativ service	1	1	2
Summa	6	6	12

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	6	—	—	6	—	—
Övrig personal	98	+6	—	68	+6	—
	104	+6	—	74	+6	—
Anslag						
Avlöningar	2 620 000	+162 000	—	2 124 000	+117 000	—
Sjukvård	8 000	—	—	5 000	—	—
Reseersättningar	85 000	—	—	170 000	+ 32 000	+ 8 000
Lokalkostnader	305 000	— 4 000	— 4 000	184 000	— 26 000	+ 8 000
Expenser	139 000	+ 12 000	+ 5 000	191 000	+112 000	+55 000
Därav engångsutgifter	—	9 000	—	—	53 500	35 000
Lönkostnadspålägg	604 000	+ 37 000	+26 000	488 000	+ 35 000	+22 000
	3 761 000	+207 000	+27 000	3 162 000	+322 000	+93 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 16 100 kr.

7. Med hänsyn till ökad arbetsbelastning framför allt beroende på merarbete med fastighetsredovisningen och fastställande av rösträtts-hinder begär länsstyrelsen personalförstärkning med en kontorsskrivare i ett vart av länets fögderier (+199 260 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas minska (—8 360 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 27 500 kr.

10. För att den exekutiva verksamheten skall kunna upprätthållas på tillfredsställande sätt begärs personalförstärkning med ett biträde i ett vart av Lidköpings och Maricstads distrikt. Skövde-regionen befinner sig i kraftig expansion. Ur effektivitetssynpunkt yrkas för kvalificerade arbetsuppgifter en biträdande kronofogde i utbyte mot en kronofogde-sekreterare. Vidare begärs personalförstärkning med ett biträde i distriktet (+81 430 kr.).

11. Gemensamt för länets kronofogdedistrikt behövs medel till tillfälligt personal (+62 395 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas öka (+150 675 kr.). Härvid har kostnader för flyttning av kronofogdemyndigheten i Skövde beräknats till 35 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 13 496 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3 788 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 255 000 kr. eller sammanlagt 20 539 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1*		
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet		3	3
	Summa	5	8

* Påverkar inte antalet tjänster eftersom en tjänst som handläggare samtidigt utgår.

Jag har även beräknat 35 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Skövde distrikt (12).

Länsstyrelsen i Värmlands län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	70	+17	+15	+14
Övrig personal	221	+35	+6	+18
	291	+52	+21	+32
Anslag				
Avlöningar	9 395 000	+1 897 000	+1 044 000	+1 319 000
Sjukvård	18 000	+ 13 000	+ 7 000	+ 8 000
Reseersättningar	416 000	+ 186 000	+ 154 000	+ 115 000
Lokalkostnader	1 324 000	+ 281 000	+ 220 000	+ 205 000
Expenser	777 000	+ 480 000	+ 209 000	+ 165 000
<i>Därav engångs-</i>				
<i>utgifter</i>	—	189 000	141 000	33 000
Lönekostnadspålägg	2 176 000	+ 440 000	+ 240 000	+ 292 000
	14 106 000	+3 297 000	+1 874 000	+2 104 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 380 000 kr.

2. På grund av arbetsbördan behövs ytterligare en länsassistent och ett kvalificerat biträde på planeringssektionen. Länsplaneringsenheten behöver medel för en amanuens. På grund av miljöskyddslagstiftningen krävs förstärkning av naturvårdssektionen med en byråingenjör och en karttekniker. Då bl. a. statistik på allmänna beredskapsdetaljen utvisar personalbrist yrkas en förste landskanslist. För administrativa uppgifter på länspolischefens expedition behövs en landskanslist (+283 305 kr.).

3. Då vissa personalärenden tillförts kameralsektionen behövs förstärkning med en byrådirektör och en landskanslist. Prövningsnämndens kansli behöver utbyggas med en förste landskanslist eftersom bl. a. antalet besvär väntas öka. Behov föreligger av en biträdande taxeringsintendent som fastighetstaxeringsspecialist. Personalförstärkningar är nödvändiga på revisionsdetaljen om antalet taxeringsrevisioner skall kunna höjas. Medel för en förste länsassistent, en taxeringsassistent och ett kvalificerat biträde begärs. För en effektivare skattekontroll erfordras en förste länsassistent och en förste landskanslist på mervärdeskattekontoret. Uppbördssektionen har behov av en kontorsskrivare. Den hårda arbetsbelastningen på datasektionen medför att sektionen bör förstärkas med en länsassistent, en förste kontorsskrivare och en kontorsskrivare (+598 343 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstilldelningen för främst biträ-

den och tillfällig personal (+256 352 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+435 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2	2	4
— regionalekonomisk enhet	2	1	3
Administrativ enhet			
— administrativ service	1		1
Summa	9	3	12

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	11	—	—	8	+1	—
Övrig personal	127	+6	+2	80	+4	—
	138	+6	+2	88	+5	—
Anslag						
Avlöningar	3 269 000	+175 000	+ 61 000	2 599 000	+115 000	—
Sjukvård	10 000	+ 1 000	—	8 000	+ 2 000	+ 1 000
Reseersättningar	95 000	+ 2 000	—	139 000	19 000	+10 000
Lokalkostnader	344 000	+ 17 000	+ 17 000	220 000	+ 32 000	+31 000
Expenser	163 000	+ 55 000	+ 41 000	166 000	+ 26 000	+14 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	29 000	20 000	—	9 000	—
Lönekostnadspålägg	753 000	+ 39 000	+ 47 000	598 000	+ 27 000	+26 000
	4 634 000	+289 000	+166 000	3 730 000	+221 000	+82 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 89 000 kr.

7. Med hänsyn till ständigt ökad arbetsvolym samt nödvändigheten av intensifierad ATP- och arbetsgivarkontroll begärs i Karlstads fögderi en fögderiassistent. Vidare yrkas en telefonist för den med länsbostadsnämnden gemensamma telefonväxeln. I Kristinehamns fögderi behövs ett biträde (+90 080 kr.).

8. Gemensamt för länets fögderier yrkas medel för anställande av tillfällig personal (+74 877 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+35 043 kr.). Härav avser 20 000

kr. inköp av snabbtelefonanläggning för lokala skattemyndigheten i Karlstad.

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 56 000 kr.

11. Bristen på kompetenta vikarier för länets kronofogdar är besvärande. På grund härav begärs en kronofogdesekreterare i Arvika distrikt. Vidare behövs förstärkning med en kronoassistent och en telefonist i Karlstads distrikt, med ett biträde i Kristinehamns distrikt samt med ett halvtidsanställt biträde i Sunne distrikt (+141 969 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas öka (+23 031 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 16 210 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4,8 milj. kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 812 000 kr. eller sammanlagt 24 822 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1		1
Administrativ enhet		1	1
Summa	6	1	7

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Karlstads fögderi. Slutligen har jag beräknat 20 000 kr. i engångsutgift för en snabbtelefonanläggning vid lokala skattemyndigheten i Karlstads fögderi (9).

Länsstyrelsen i Örebro län

	Beräknad ändring 1971/72			
	1970/71	Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	70	+14	+15	+16
Övrig personal	216	+35	+18	+23
	286	+49	+33	+39
Anslag				
Avlöningar	8 455 000	+1 935 000	+1 377 000	+1 571 000
Sjukvård	20 000	+ 10 000	+ 5 000	+ 6 000
Reseersättningar	301 000	+ 157 000	+ 130 000	+ 86 000
Lokalkostnader	972 000	+ 372 000	+ 331 000	+ 280 000
Expenser	684 000	+ 810 000	+ 560 000	+ 207 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	55 000	603 000	414 000	48 000
Lönekostnadspålägg	1 941 000	+ 448 000	+ 317 000	+ 351 000
	12 373 000	+3 732 000	+2 720 000	+2 501 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 54 000 kr.

2. På grund av bl. a. förestående planeringsuppgifter behöver länsplaneringsenheten förstärkas med en amanuens, en förste landskanslist och ett kvalificerat biträde. Med hänsyn till vissa arbetsuppgifter och kvalifikationsanspråk behövs en förste länsnotarie på allmänna sektionen. Svårighetsgraden hos flera ärendegrupper på planeringssektionen medför behov av en länsassessor. Miljöskyddslagen medför att naturvårdssektionen behöver förstärkas med en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens. Då industrins vatten- och luftvårdsfrågor kräver stora arbetsinsatser erfordras en byrådirektör. För den allmänna naturvården behövs en naturvårdsassistent. Vidare yrkas medel för en ingenjör med uppgift att bl. a. upprätta grustäktsregister. Kvalificerade administrativa kansliuppgifter medför behov av en förste landskanslist. Civilförvarssektionen behöver förstärkas med två förste landskanslist varav en för rådgivning och samordning av kommunal beredskapsplanläggning. Allmänna beredskapsdetaljen behöver en landskanslist med hänsyn till aviserade nya arbetsuppgifter. Då omfattningen av förrådsverksamheten ökat erfordras en förrådsförman. På grund av ökad fältaktivitet behövs en landskanslist på länspolischefens expedition (+ 512 706 kr.).

3. Den kvalificerade arbetskraften på prövningsnämndens kansli behöver förstärkas med en länsassessor. För bl. a. bevaknings- och sambandsuppgifter erfordras en byrådirektör på kansliet. En fortsatt utbyggnad av revisions- och taxeringsassistentenheterna synes motiverad. En länsrevisor, tre taxeringsassistenter och ett kvalificerat biträde yrkas. Även medel till en förste taxeringsinspektör erfordras. Då behov före-

ligger av två kvalificerade arbetskrafter på mervärdeskattekontoret föreslås en tjänst som länsassistent och en som förste landskanslist (+ 515 818 kr.).

4. Vidare behövs medel för främst biträden (+437 476 kr.).

5. Medel behövs för omkostnader bl. a. för vissa flyttningkostnader (+1 164 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	2	4
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	2	3
Skatteavdelningen			
— mervärdeskatteenhet	1		1
— uppbördsenhet		4	4
— dataenhet	1	2	3
Administrativ enhet			
— personal, löner		1	1
— administrativ service	1		1
Summa	9	12	21

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	6	—	—	9	—	—
Övrig personal	101	+13	+2	70	+9	—
	107	+13	+2	79	+9	—
Anslag						
Avlöningar	2 880 000	+323 000	+61 000	2 319 000	+205 000	—
Sjukvård	10 000	+ 1 000	+ 1 000	6 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	47 000	+ 14 000	+ 3 000	115 000	+ 12 000	+ 6 000
Lokalkostnader	308 000	+ 52 000	+52 000	247 000	+ 38 000	+38 000
Expenser	263 000	+ 37 000	—86 000	151 000	+ 33 000	+ 7 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	100 000	—	—	—	—	—
Lönekostnadspålägg	665 000	+ 74 000	+43 000	534 000	+ 47 000	+23 000
	4 173 000	+501 000	+74 000	3 372 000	+336 000	+75 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 63 500 kr.

7. Länsstyrelsen yrkar personalförstärkning i länets fögderier med hänsyn till dels nytillkomna arbetsuppgifter med den allmänna arbetsgivaravgiften, dels kvalificerade uppgifter avscende arbetsgivarkontroll och arbetsgivaransvar och dels allmänt ökad arbetsvolym i synnerhet vad beträffar jämkningar och skattereklamationer. Sålunda begärs en förste kontorsskrivare i vardera Hallsbergs, Karlskoga och Lindesbergs fögderier samt i Örebro fögderi en landskanslist, en förste kontorsskrivare och ett kvalificerat biträde (+247 011 kr.).

8. Vidare behövs medel till tillfällig personal i fögderierna (+149 754 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+40 735 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 51 500 kr.

11. För att bemästra arbetssituationen i Hallsbergs distrikt begärs en kronoassistent och ett biträde. I Karlskoga distrikt behövs ett biträde samt i Örebro distrikt — för att trots volymökning hålla indrivningsresultatet på nöjaktigt hög nivå — två kronoassistenter och tre biträden (+225 828 kr.).

12. Härjämte behövs medel till tillfällig personal, övertidstillägg m. m. (+26 614 kr.).

13. Omkostnaderna beräknas öka (+32 058 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 14 874 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 247 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 447 000 kr. eller sammanlagt 22 568 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
— uppbördsenhet		4	4
— dataenhet	1	2	3
Administrativ enhet	1	1	2
Summa	9	9	18

Jag har även beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Örebro fögderi.

Länsstyrelsen i Västmanlands län

	Beräknad ändring 1971/72			
	1970/71	Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	63	+14	+13	+12
Övrig personal	205	+29	+7	+13
	268	+43	+20	+25
Anslag				
Avlöningar	8 383 000	+1 415 000	+1 021 000	+1 104 000
Sjukvård	20 000	+ 2 000	—	—
Reseersättningar	206 000	+ 148 000	+ 118 000	+ 73 000
Lokalkostnader	706 000	+ 349 000	+ 307 000	+ 320 000
Expenser	573 000	+ 256 000	+ 182 000	+ 141 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	72 000	135 000	54 000	47 000
Lönekostnadspålägg	1 927 000	+ 329 000	+ 235 000	+ 239 000
	11 815 000	+2 499 000	+1 863 000	+1 877 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 39 000 kr.

2. Körkortsdetaljen behöver förstärkas med ett kvalificerat biträde. Då arbetsuppgifterna inom den allmänna naturvården är omfattande behöver naturvårdssektionen en byrådirektör och en assistent. Arbetsuppgifterna inom den kommunala detaljen kräver en byrådirektör. Mälar-kommitténs arbete med vattenvården är angeläget. Medel bör beräknas för en byrådirektör och en byråingenjör. Civilförvarssektionen har stort behov av en länsassistent som chef för personal- och utbildningsdetaljen. På grund av arbetsbelastningen behövs en förste landskanslist på beredskapsdetaljen. För bl. a. kontroll av skyddsrumbyggen behövs en ingenjör (+345 119 kr.).

3. Då kameralsektionen tillförts ökade arbetsuppgifter yrkas en länsassistent. Taxeringsassistentorganisationen behöver förstärkas med en taxeringsassistent. På grund av ökad arbetsbörda behövs en taxeringsintendent. Tjänsten som fastighetstaxeringsspecialist bör permanentas. För att öka antalet skatterevisorer på mervärdeskattekontoret behövs en länsassistent. Uppbördssektionen behöver en förste landskanslist för kvalificerade arbetsuppgifter. För att undvika förslitning av personalen på datasektionen behövs förstärkning med en länsassistent (+387 775 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstildelningen för främst biträden (+203 106 kr.).

5. Medel behövs för omkostnader bl. a. för vissa flyttningskostnader (+609 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
— försvarsenhet	1		1
Skatteavdelningen			
— mervärdeskatteenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner	0,5		0,5
— ekonomi		—1	—1
— administrativ service	0,5	2	2,5
Summa	8	2	10

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	7	+1	—	7	—	—
Övrig personal	93	+1	+3	62	+6	—
	100	+2	+3	69	+6	—
Anslag						
Avlöningar	2 571 000	+ 63 000	+ 94 000	1 994 000	+ 150 000	—
Sjukvård	5 000	+ 1 000	+ 1 000	5 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	26 000	+ 5 000	+ 1 000	78 000	+ 6 000	+ 2 000
Lokalkostnader	327 000	+ 3 000	+ 3 000	252 000	— 22 000	—22 000
Expenser	116 000	+ 14 000	+ 13 000	146 000	+ 2 000	+ 2 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	10 000	—	—	—	—
Lönekostnadspålägg	594 000	+ 15 000	+ 49 000	461 000	+ 35 000	+ 20 000
	3 639 000	+101 000	+161 000	2 936 000	+172 000	+ 3 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 9 000 kr.

7. Med hänsyn till det omfattande arbetet med kontroll av arbetsgivares skatteredovisning begärs i Västerås fögderi en fögderisekreterare och ett biträde (+77 239 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+14 761 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. beräknas medföra ett minskat medelsbehov med 12 000 kr.

10. I Köpings distrikt yrkas på grund av arbetsbelastning en kronoassistent och ett kvalificerat biträde. I Västerås distrikt behövs för bl. a. arbetsledning två kvalificerade biträden (+122 405 kr.).

11. Vidare behövs medel till tillfällig personal m. m. (+ 62 595 kr.).

12. Omkostnaderna beräknas minska (— 1 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 13 692 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 3,8 milj. kr. och för kronofogdemyndigheterna till 2 939 000 kr. eller sammanlagt 20 431 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1	1	2
	Summa 7	1	8

Jag har även beräknat medel för ytterligare två fögderiassistenter och ett kvalificerat biträde i Västerås fögderi.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	76	+16	+14	+17
Övrig personal	194	+43	+10	+36
	270	+59	+24	+53
Anslag				
Avlöningar	9 048 000	+1 957 000	+1 218 000	+2 004 000
Sjukvård	35 000	+ 4 000	—	+ 2 000
Reseersättningar	327 000	+ 209 000	+ 211 000	+ 176 000
Lokalkostnader	781 000	+ 173 000	+ 91 000	+ 120 000
Expenser	627 000	+ 543 000	+ 128 000	+ 101 000
Därav engångs- utgifter	55 000	393 000	79 000	29 000
Lönekostnadspålägg	2 072 000	+ 460 000	+ 280 000	+ 453 000
	12 890 000	+3 346 000	+1 928 000	+2 856 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 53 000 kr.

2. På grund av ökat antal ärenden främst körkortsärenden behövs ytterligare en förste länsnotarie på planeringssektionen. Den regionalpolitiska verksamheten innebär ökade arbetsuppgifter för länsplaneringsenheten, som behöver förstärkas med en amanuens. Om länsstyrelsens uppgifter inom den allmänna naturvården skall kunna genomföras behövs en amanuens. Länspolischefens kansli behöver förstärkas med en förste landskanslist (+ 196 009 kr.).

3. Omfördelning av vissa arbetsuppgifter på kameralsektionen har medfört behov av en byrådirektör för personal- och anslagsfrågor m. m. Då den kvalificerade personalen på prövningsnämndens kansli är underdimensionerad med hänsyn till arbetsuppgifterna behövs en förste länsnotarie. Taxeringsassistentorganisationen behöver förstärkas med en taxeringsassistent. En intensifierad övervakning och hjälp åt kronofogdarna kräver en förste länsnotarie på uppbörssektionen. Datakontorets omorganisation har medfört att länsstyrelsen behöver permanenta en tjänst som byrådirektör och två som assistent (+ 365 148 kr.).

4. Vidare behövs uppräknig av medelstilldelningen för främst biträden (+ 244 843 kr.).

5. Härutöver behövs ytterligare medel för omkostnader bl. a. för en snabbtelefonanläggning (+ 655 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2	2	4
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— försvarsenhet	1	—1	
Skatteavdelningen			
— dataenhet	1		1
Administrativ enhet			
— ekonomi	0,5		0,5
— administrativ service	1,5	1	2,5
Summa	11	4	15

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	6	—	—	8	—	—
Övrig personal	130	—	+1	81	-12	—
	136	—	+1	89	+2	—
Anslag						
Avlöningar	3 194 000	—	+36 000	2 534 000	+ 46 000	—
Sjukvård	14 000	—	—	9 000	—	—
Resersättning	75 000	—	—	150 000	+ 8 000	+ 3 000
Lokalkostnader	332 000	+19 000	—	249 000	+ 48 000	—
Expenser	200 000	-47 000	-49 000	224 000	+ 75 000	+ 67 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	59 000	—	—	60 000	120 000	120 000
Lönekostnadspålägg	735 000	—	+41 000	586 000	+ 11 000	+ 25 000
	4 550 000	-28 000	+28 000	3 752 000	+188 000	+ 95 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 7 000 kr.

7. Omkostnaderna beräknas minska (-35 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 8. Löne- och prisomräkning m. m. 10 000 kr.

9. På grund av bl. a. ökad arbetsvolym begär länsstyrelsen att en tjänst som kronofogdesekreterare i Faluns distrikt bytes mot en tjänst som biträdande kronofogde. Med hänsyn till att arbetsrutinerna för in- drivning i allmänna mål ändrats behövs vidare två biträden i distriktet (+56 471 kr.).

10. Omkostnaderna beräknas öka (+121 529 kr.). Härvid har kostnader för flyttningar i Mora och Ludvika beräknats till 120 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 15 746 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 578 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 847 000 kr. eller sammanlagt 24 171 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2	1	3
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
Skatteavdelningen			
— dataenhet	1		1
Administrativ enhet	1	1	2
	Summa 9	3	12

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i Borlänge fögderi. Slutligen har jag beräknat 120 000 kr. i engångsutgifter för flyttningar av kronofogdemyndigheterna i Mora och Ludvika distrikt (10).

Länsstyrelsen i Gävleborgs län

1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
	Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	74	+25	+16
Övrig personal	216	+53	+11
	290	+78	+27
Anslag			
Avlöningar	9 379 000	+2 846 000	+1 357 000
Sjukvård	25 000	+ 8 000	—
Reseersättningar	306 000	+ 252 000	+ 140 000
Lokalkostnader	875 000	+ 187 000	+ 114 000
Expenser	675 000	+ 435 000	+ 233 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	66 000	159 000	121 000
Lönekostnadspålägg	2 157 000	+ 661 000	+ 312 000
	13 417 000	+4 389 000	+2 156 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisräkning m. m. 57 000 kr.

2. Allmänna sektionen behöver ytterligare två länsassessorer bl. a. på grund av arbetsbelastningen. De exekutiva ärendena motiverar en tjänst som förste kontorsskrivare. Ett kvalificerat biträde behövs på grund av ett ökat antal registreringsärenden. Bilregisterdetaljen behöver

en landskanslist som arbetsledare. Organisationsdetaljen kräver en länsassistent för att bl. a. planlägga civilförsvarsövningar. Tekniska detaljen behöver en ingenjör för skyddsrumfrågor. Förrådsverksamheten kräver en förrådsförman. Då personalen på allmänna beredskapsdetaljen är otillräcklig erfordras förstärkning med en förste landskanslist och en kontorsskrivare. För handläggning av ärenden om naturreservat m. m. behövs en byrådirektör och en byråingenjör på naturvårdssektionen. Uppgifter inom miljöskyddet medför vidare behov av en byrådirektör, en byråinspektör och en byråingenjör. Den formella handläggningen av miljöskyddsärenden m. m. kräver en landskanslist. Även två kvalificerade biträden behövs. Uppföljning av länsplaneringen m. m. nödvändiggör en tjänst som amanuens hos länsplaneringsenheten. En landskanslist behövs för vissa utredningsuppgifter (+949 246 kr.).

3. Då samtliga personal- och anslagsärenden koncentrerats till kameralsektionen behövs en byrådirektör och en länsassistent. Personalen på prövningsnämndens kansli behöver förstärkning med en länsassessor och ett kvalificerat biträde. Taxeringsassistentorganisationen kräver ytterligare en förste taxeringsassistent. I överensstämmelse med landskontorsutredningens betänkande bör en taxeringsintendent erhållas. Om skattekontrollen skall förbättras behövs en förste byråinspektör på mervärdeskattekontoret. På grund av bl. a. väsentliga förändringar i uppbördsförordningen behöver uppbördssektionen förstärkas med en förste länsassistent, en förste landskanslist och en förste kontorsskrivare (+557 279 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+667 475 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+630 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	1	--1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	3	2	5
— regionalekonomisk enhet	2	1	3
— försvarsenhet		1	1
Administrativ enhet			
-- personal, löner	0,5	1	1,5
— administrativ service	0,5	1	1,5
Summa	11	6	17

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	7	+ 4	—	11	+ 1	—
Övrig personal	110	+ 24	+ 2	90	+ 5	—
	117	+ 28	+ 2	101	+ 6	—
Anslag						
Avlöningar	3 474 000	+ 729 000	+ 72 000	2 955 000	+ 201 000	—
Sjukvård	12 000	—	—	9 000	+ 1 000	—
Reseersättningar	43 000	+ 2 000	+ 2 000	165 000	+ 44 000	+ 8 000
Lokalkostnader	456 000	— 53 000	— 53 000	314 000	— 18 000	— 18 000
Expenser	190 000	+ 79 000	+ 16 000	243 000	+ 41 000	+ 26 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	39 000	—	—	29 000	14 000
Lönekostnadspålägg	803 000	+ 168 000	+ 52 000	687 000	+ 46 000	+ 29 000
	4 978 000	+ 925 000	+ 89 000	4 373 000	+ 315 000	+ 45 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 12 000 kr.

7. För arbete med allmänna arbetsgivaravgiften, ökad arbetsinsats vid allmänna val m. m. yrkar länsstyrelsen en fögderisekreterare, en förste kontorsskrivare och ett kvalificerat biträde i Bollnäs fögderi. I Hudiksvalls fögderi behövs personalförstärkning med en förste fögderisekreterare och två kontorsbiträden främst för handläggning av ärenden angående skattebrott. I Ljusdals fögderi behövs en landskanslist. I Sandvikens fögderi, där personalstyrkan är underdimensionerad i förhållande till arbetsbördan behövs en förste fögderisekreterare, en fögderisekreterare, en fögderiassistent i A 19 i utbyte mot en assistent i A 17, två förste kontorsskrivare, en kontorsskrivare och ett kvalificerat biträde. Vidare begärs en fögderiassistent i A 19 i Söderhamn i utbyte mot en assistent i A 17 (+513 414 kr.).

8. Härjämte begärs medel till tillfällig personal (+382 720 kr.).

9. Omkostnaderna beräknas öka (+16 866 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 10. Löne- och prisomräkning m. m. 20 000 kr.

11. Länsstyrelsen yrkar personalförstärkning i Gävle distrikt med en kontorsskrivare samt två kontorister i utbyte mot två biträden i befordringsgång. I Hudiksvalls distrikt behövs en kontorsskrivare. I Sandvikens distrikt begärs en kronofogdesekreterare och ett biträde samt utbyte av två kansliskrivartjänster mot kontorsskrivartjänster. Söderhamns distrikt behöver förstärkning med två biträden (+209 680 kr.).

12. Vidare behövs medel till tillfällig personal m. m. (+36 900 kr.).

13. Omkostnaderna beräknas öka (+48 420 kr.). Härvid har läns-

styrelsen beräknat kostnader för flyttning av kronofogdemyndigheten i Söderhamn till 14 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 15 821 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 5 067 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 4 418 000 kr. eller sammanlagt 25 306 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	1	-1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	1		1
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet		2	2
Summa	7	2	9

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i vart och ett av Gävle och Sandvikens fögderier. Jag har även beräknat 14 000 kr. i engångsutgift för flyttning av kronofogdemyndigheten i Söderhamns distrikt (13).

Länsstyrelsen i Västernorrlands län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	72	-14	+16	+16
Övrig personal	230	+35	+9	+20
	302	+49	+25	+36
Anslag				
Avlöningar	9 555 000	+1 859 000	+1 207 000	+1 527 000
Sjukvård	26 000	+ 3 000	—	+ 1 000
Reseersättningar	516 000	— 12 000	+ 30 000	+ 4 000
Lokalkostnader	733 000	+ 160 000	+ 56 000	+ 123 000
Expenser	709 000	+ 224 000	+ 143 000	+ 110 000
Därav engångsutgifter	15 000	59 000	68 000	13 000
Lönekostnadspålägg	2 193 000	- 467 000	- 278 000	+ 340 000
	13 732 000	+2 701 000	+1 714 000	-2 105 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 121 000 kr.

2. Då samhällsplaneringen kräver stora arbetsinsatser behöver länsplaneringsenheten förstärkas med en byrådirektör och en länsassistent. Detaljen för planärenden behöver en förste landskanslist på grund av ökningen av naturvårdsärenden. Körkortsregistret har behov av ett kvalificerat biträde som biträdande arbetsledare. Även bilregistret har behov av ett kvalificerat biträde. För den långsiktiga vattenvårdsplaneringen behövs en byrådirektör med teknisk utbildning på naturvårdssektionen. Handläggningen av allmänna naturvårdsärenden kräver en förste byråinspektör (+351 016 kr.).

3. Prövningsnämndens kansli bör förstärkas med en länsassessor och en förste landskanslist. Revisionsdetaljen behöver ett kvalificerat biträde för kvalificerade arbetsuppgifter. En effektivare skattekontroll förutsätter förstärkning av mervärdeskattekontoret med en länsassistent och en landskanslist. Taxeringsassistentorganisationen behöver tillföras ytterligare en taxeringsassistent. Som förstärkning av arbetsledningen på data-sektionen föreslås en byrådirektör. För bl.a handledning av arkivarbetare behövs en arkivassistent (+315 507 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare medel för främst biträden och tillfällig personal (+364 477 kr.).

5. Omkostnaderna beräknas öka (+73 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2	1	3
— regionalekonomisk enhet	2	1	3
— planenhet	1		1
— försvarsenhet		2	2
Administrativ enhet			
— administrativ service	1		1
Summa	11	4	15

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre löngrad	7	—	—	10	—	—
Övrig personal	111	+3	+2	99	+3	—
	118	+3	+2	109	+3	—
Anslag						
Avlöningar	3 132 000	+ 68 000	+ 64 000	3 249 000	+ 62 000	—
Sjukvård	10 000	+ 2 000	+ 2 000	8 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	75 000	—	—	222 000	—	—
Lokalkostnader	453 000	+138 000	+138 000	357 000	+151 000	+145 000
Expenser	186 000	+ 22 000	+ 13 000	233 000	+ 65 000	+ 28 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	—	8 000	—	—	27 000	20 000
Lönekostnadspålägg	720 000	+ 30 000	+ 46 000	747 000	+ 29 000	+ 33 000
	4 576 000	+260 000	+263 000	4 816 000	+308 000	+207 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 161 000 kr.

7. För kvalificerade arbetsuppgifter — bl. a. omräkningar för restitution och avkortning — begärs i Sundsvalls fögderi en kontorsskrivare samt för ökat rutinarbete på grund av ADB-systemet två biträden (+84 159 kr.).

8. Omkostnaderna beräknas öka (+14 841 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 9. Löne- och prisomräkning m. m. 169 000 kr.

10. I Sundsvalls distrikt begärs två biträden för arbetsuppgifter med enskilda införelsmål samt inom U-gruppen. I Örnsköldsviks distrikt behövs ett biträde för betjäning av telefonväxeln och för arbetsuppgifter i den nyinrättade U-gruppen (+75 849 kr.).

11. Omkostnaderna beräknas öka (+63 151 kr.). Härvid har 20 000 kr. beräknats för förnyelse av maskinbeståndet vid kronofogdemyndigheten i Sundsvall.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 15 837 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 839 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 5 023 000 kr. eller sammanlagt 25 699 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	2		2
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1		1
Summa	9		9

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Sundsvalls fögderi. Slutligen har jag beräknat 20 000 kr. i engångsutgifter för vissa inventarier till kronofogdemyndigheten i Sundsvalls distrikt (11).

Länsstyrelsen i Jämtlands län

1970/71	Beräknad ändring 1971/72			
	Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen	
Personal				
Handläggande personal	56	+ 5	+10	+11
Övrig personal	127	+15	+ 7	+12
183	+20	+17	+23	
Anslag				
Avlöningar	6 623 000	+ 931 000	+ 794 000	+1 017 000
Sjukvård	15 000	+ 2 000	—	—
Reseersättningar	312 000	+ 87 000	+ 89 000	+ 66 000
Lokalkostnader	389 000	+ 130 000	+ 53 000	+ 81 000
Expenser	511 000	+ 176 000	+ 143 000	+ 84 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	3 000	51 000	74 000	8 000
Lönekostnadspålägg	1 547 000	+ 219 000	+ 183 000	+ 223 000
9 397 000	+1 545 000	+1 262 000	+1 471 000	

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 80 000 kr.

2. Med hänsyn till bl. a. förestående planlägningsverksamhet av den kommunala beredskapen bör allmänna beredskapsdetaljen förstärkas med en förste landskanslist. För bl. a. uppföljning av landskapsvårdsplaner erfordras en tjänst som assistent på naturvårdssektionen. Vidare

yrkas permanentning av två byrådirektörstjänster, en för naturvårdsuppgifter och en för planläggning av luft- och vattenvård (+92 486 kr.).

3. Vidare behövs uppräknig av medel för bl. a. biträden (+283 514 kr.).

4. Omkostnaderna beräknas öka (+184 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1	1	2
— planenhet		1	1
— försvarsenhet	1		1
Administrativ enhet			
— personal, löner		0,5	0,5
— ekonomi	-0,5	-1	-1,5
— administrativ service	0,5	0,5	1
Gemensam personal		1	1
Summa	6	5	11

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheten		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	3	—	—	5	—	—
Övrig personal	70	+1	—	49	—	—
	73	+1	—	54	—	—
Anslag						
Avlöningar	1 741 000	+36 000	—	1 658 000	-10 000	-10 000
Sjukvård	8 000	—	—	5 000	+ 1 000	+ 1 000
Reseersättningar	15 000	—	—	125 000	—	—
Lokalkostnader	194 000	+60 000	—	109 000	+ 2 000	+ 1 000
Expenser	139 000	-38 000	-38 000	83 000	+ 4 000	+ 4 000
Därav engångsutgifter	30 000	—	—	—	—	—
Lönekostnadspålägg	400 000	+ 9 000	+17 000	381 000	- 2 000	-15 000
	2 497 000	+67 000	-21 000	2 361 000	- 5 000	+11 000

Lokala skattemyndigheterna 5. Löne- och prisomräkning m. m. 1 000 kr.

4 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 14

6. Gemensamt för länets fögderier begär länsstyrelsen medel till tillfällig personal (+45 000 kr.).

7. Omkostnaderna beräknas öka (+21 000 kr.).

Kronofogdemyndigheten 8. Löne- och prisomräkning m. m. 7 000 kr.

9. Lönekostnaderna beräknas minska (-12 000 kr.)

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 10 868 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 2 476 000 kr. och för kronofogdemyndigheten till 2 372 000 kr. eller sammanlagt 15 716 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	1*		
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	1		1
Administrativ enhet		1	1
	Summa 5	2	7

* Påverkar inte antalet tjänster eftersom en tjänst som handläggare samtidigt utgår.

Länsstyrelsen i Västerbottens län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	68	+11	+16	+14
Övrig personal	193	+18	+12	+20
	261	+29	+28	+34
Anslag				
Avlöningar	8 615 000	+1 307 000	+1 148 000	+1 364 000
Sjukvård	35 000	+ 3 000	—	—
Resesättningar	438 000	+ 137 000	+ 159 000	+ 126 000
Lokalkostnader	765 000	+ 260 000	+ 205 000	+ 235 000
Expenser	963 000	+ 153 000	— 5 000	— 43 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	250 000	—	—	13 000
Lönekostnadspålägg	1 977 000	+ 280 000	+ 264 000	+ 304 000
	12 793 000	+2 140 000	+1 771 000	+1 986 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 280 000 kr.

2. Då länsplaneringsenhetens permanenta personal är otillräcklig behövs två tjänster som förste länsaktuarie (+117 165 kr.).

3. Härutöver behövs ökad medelstillsättning för främst biträden och tillfällig personal (+299 835 kr.).

4. Härutöver behövs medel för omkostnader bl. a. för en snabbtelefonanläggning (+92 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		
	Handläggande personal	Övrig personal	Summa
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2	1	3
— naturvårdsenhet	2	1	3
— regionalekonomisk enhet	2	1,5	3,5
— försvarsenhet	1	1	2
Administrativ enhet			
— personal, löner		0,5	0,5
— administrativ service		1	1
Gemensam personal		1	1
	Summa 10	6	16

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	9	—	—	8	—	—
Övrig personal	89	+1	+3	69	+2	—
	98	+1	+3	77	+2	—
Anslag						
Avlöningar	2 793 000	+ 28 000	+101 000	2 354 000	+49 000	—
Sjukvård	7 000	—	—	9 000	—	—
Resersättningar	50 000	—	—	216 000	—	—
Lokalkostnader	327 000	+ 18 000	+ 18 000	312 000	— 8 000	— 8 000
Expenser	321 000	—150 000	—141 000	124 000	—	—
Därav engångsutgifter	150 000	—	—	—	—	—
Lönekostnadspålägg	649 000	+ 6 000	+ 52 000	541 000	+11 000	+21 000
	4 147 000	— 98 000	+ 30 000	3 556 000	+52 000	+13 000

Lokala skattemyndigheterna 5. Löne- och prisomräkning m. m. 18 000 kr.

6. På grund av befolkningsutvecklingen i Umeå fögderi yrkar länsstyrelsen en kontorsskrivare (+33 948 kr.).

7. Omkostnaderna beräknas minska (−149 948 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 8. Löne- och prisomräkning m. m. beräknas medföra ett minskat medelsbehov med 7 497 kr.

9. I Umeå distrikt behövs med hänsyn till fortlöpande befolkningsökning och i följd härav tilltagande arbetsbelastning en kontorsskrivare och en expeditivakt (+59 497 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 14 779 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till 4 177 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 3 569 000 kr. eller sammanlagt 22 525 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	1		1
— rättsenhet	2	—1	1
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	2		2
— naturvårdsenhet		1	1
— regionalekonomisk enhet	2		2
Administrativ enhet		2	2
Summa	7	2	9

Jag har vidare beräknat medel för ytterligare en fögderiassistent i Skellefteå fögderi samt en fögderiassistent och ett kvalificerat biträde i Umeå fögderi.

Länsstyrelsen i Norrbottens län

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		Länsstyrelsen	POL-kommittén	Dep.chefen
Personal				
Handläggande personal	81	+22	-14	+18
Övrig personal	228	+42	+ 9	+29
	309	+64	+23	+47
Anslag				
Avlöningar	10 765 000	+2 628 000	-1 129 000	+1 875 000
Sjukvård	25 000	+ 5 000	—	+ 2 000
Reseersättningar	530 000	+ 287 000	+ 266 000	+ 228 000
Lokalkostnader	1 171 000	+ 173 000	+ 82 000	+ 123 000
Expenser	991 000	+ 252 000	+ 36 000	— 10 000
<i>Därav engångs- utgifter</i>	225 000	—	—	61 000
Lönekostnadspålägg	2 470 000	+ 612 000	+ 260 000	+ 422 000
	15 952 000	+3 957 000	+1 773 000	+2 640 000

Länsstyrelsen 1. Löne- och prisomräkning m. m. 408 988 kr.

2. Behov finns av en förste kontorsskrivare som landshövdingens sekreterare. Allmänna sektionen behöver en fiskerikonulent för uppföljning av fiskevårdsåtgärder. Då personalen på civilförvarssektionen är otillräcklig behöver dels allmänna beredskapsdetaljen, dels personal- och utbildningsdetaljen förstärkas med en förste landskanslist. Om eftersläpning av naturvårdsinventering och planering skall kunna undvikas behövs två förste byråinspektörer på naturvårdssektionen. Miljöskyddslagens tillkomst har medfört behov av en byrådirektör med kemisk-biologisk kompetens. En bitr. länsingenjör erfordras för att klara ett ökat antal komplicerade ärenden. En länsassessor yrkas för administrativt arbete i samband med beslut om naturvårdsåtgärder. Sektionen behöver även ett kvalificerat biträde. Länsplaneringsenheten yrkar en förste länsaktuarie för bl. a. specialutredningar, en förste länsassistent för bl. a. bearbetning av statistik, ett kvalificerat biträde för bl. a. arbete med Nordkalotfrågor samt en kartritare. Organet för vissa utredningar rörande Nordkalotten bör förstärkas med en byrådirektör. Länspolischefens expedition behöver en landskanslist (+840 885 kr.).

3. En förste länsassessor behövs för att bl. a. biträda i prövningsnämnden. Nämndens kansli bör tillföras en förste byråsekreterare för arbete med bl. a. fastighetstaxeringen (+158 846 kr.).

4. Vidare behövs ytterligare tjänster för civilbefälhavarens kansli samt medel för främst biträden (+320 281 kr.).

5. Härutöver yrkas viss uppräknig av medlen för omkostnader, däribland byte av länsstyrelsens tjänstebil (+358 000 kr.).

POL-kommittén

Enhet	Personalförändring		Summa
	Handläggande personal	Övrig personal	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	1	1	2
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	3	2	5
Administrativ enhet			
— personal, löner	0,5		0,5
— ekonomi	0,5	—1,5	—1
— administrativ service		0,5	0,5
Gemensam personal		1	1
Summa	9	3	12

	Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändr. 1971/72		1970/71	Beräknad ändr. 1971/72	
		Länsstyr.	Dep.chefen		Länsstyr.	Dep.chefen
Personal						
Personal i A 20 och högre lönegrad	9	—	—	8	—	—
Övrig personal	126	—	—	114	—	—
	135	—	—	122	—	—
Anslag						
Avlöningar	3 506 000	+174 000	—	3 848 000	—65 000	—65 000
Sjukvård	7 000	—	—	9 000	—	—
Reseersättningar	98 000	+ 4 000	+ 4 000	305 000	+11 000	+11 000
Lokalkostnader	331 000	+103 000	+15 000	283 000	+55 000	+11 000
Expenser	232 000	+ 8 000	+ 8 000	195 000	—15 000	—23 000
<i>Därav engångsngifter</i>	—	—	—	30 000	—	—
Lönekostnadspålägg	808 000	+ 38 000	+35 000	885 000	—15 000	+24 000
	4 982 000	+327 000	+ 62 000	5 525 000	—29 000	—42 000

Lokala skattemyndigheterna 6. Löne- och prisomräkning m. m. 239 000 kr.

7. Omkostnaderna beräknas öka (+88 000 kr.).

Kronofogdemyndigheterna 8. Löne- och prisomräkning m. m. beräknas medföra ett minskat medelsbehov med 51 090 kr.

9. Omkostnaderna beräknas öka (+22 090 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningarna beräknar jag medelsbehovet för länsstyrelsen till 18 592 000 kr., för lokala skattemyndigheterna till

5 044 000 kr. och för kronofogdemyndigheterna till 5 483 000 kr. eller sammanlagt 29 119 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare tjänster vid länsstyrelsen enligt följande sammanställning.

	Personal		Summa
	Handläggare	Övriga	
Förvaltningsavdelningen			
— allmän enhet	2		2
— rättsenhet	1	—1	
Planeringsavdelningen			
— planeringskansli	1		1
— naturvårdsenhet	1	1	2
— regionalekonomisk enhet	3	1	4
Skatteavdelningen			
— taxeringsenhet	1		1
Administrativ enhet	1	—1	
	Summa 10		10

Jag har även beräknat medel för byte av länsstyrelsens tjänstebil (5).

Diverse ändamål

ADB inom exekutionsväsendet

Våren 1966 uppdrog Kungl. Maj:t åt exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) att i samarbete med statskontoret göra en förstudie rörande möjligheterna att tillämpa ADB inom den lokala exekutionsorganisationen. Sedan studien redovisats medgav Kungl. Maj:t att det fortsatta arbetet inriktades på att åstadkomma en lösning för ett centralt system. Arbetet skulle bedrivas i nära samarbete med statskontoret, riksrevisionsverket samt centrala folkbokförings- och uppborgsnämnden i syfte att få underlag för ett principbeslut av statsmakterna. I december 1969 avlämnade EON ett principförslag rörande ADB inom exekutionsväsendet. Vid framställningen fogades protokollsutdrag, utvisande att de tre nämnda myndigheterna anslutit sig till nämndens förslag. En ledamot i EON reserverade sig mot det föreslagna systemet beträffande materialets aktualitet, arbetsmetodiken och rapporteringsrutinerna samt framhöll att svårigheter att centralt identifiera vissa inbetalningsrutiner kunde medföra rättsförluster för den enskilde.

Över förslaget har efter remiss yttranden avgetts av lagberedningen, samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet, kreditupplysningsutredningen, försvarets civilförvaltning, riksförsäkringsverket, postverket, statistiska centralbyrån, kontrollstyrelsen, utredningen om definitiv källskatt, riksskatteverkskommittén, kommerskollegium, som bifogat yttranden av Stockholms handelskammare och handelskammaren i Göteborg, utredningen rörande centralorgan inom exekutionsväsendet, länsstyrelsen i Stockholms län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Handens, Huddinge, Sollentuna, Solna och Stockholms di-

	Länsstyrelserna			Lokala skattemyndigheterna			Kronofogdemyndigheterna		
	1970/71	Beräknad ändring 1971/72 Mynd.	Dep. chefen	1970/71	Beräknad ändring 1971/72 Mynd.	Dep. chefen	1970/71	Beräknad ändring 1971/72 Mynd.	Dep. chefen
Maskinhyror för datakontoren	11 830 000	+ 960 000	+ 960 000	—	—	—	—	—	—
Utrustning för datakontoren	721 000	— 43 000	— 43 000	—	—	—	—	—	—
Länsstyrelsernas organisationsnämnd	1 220 000	+ 685 000	+ 685 000	—	—	—	—	—	—
Landshövdingarnas tjänstebostäder m. m.	250 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Utbildning av viss biträdespersonal	170 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Utbildning i psykologiskt försvar	30 000	—	—	—	—	—	—	—	—
Utökade uppgifter som fastighetsregistermyndighet	—	—	— 2 000 000	—	—	—	—	—	—
Central löneutbetalning	—	—	—	60 000	—	—	40 000	+ 1 000	—
Utbildning av personal vid kronofogdemyndigheterna	—	—	—	—	—	—	700 000	—	—
Kostnader för data-maskintid m. m.	—	—	—	—	—	—	2 000 000	+1 075 000	+ 900 000
Blanketter m. m.	—	—	—	—	—	—	1 120 000	+ 140 000	+ 140 000
Till Kungl. Maj: ts disposition	2 149 000	—	+5 081 000	397 000	—	+105 000	304 000	—	+ 34 000
	16 370 000	+1 602 000	— 8 683 000	457 000	—	+105 000	4 164 000	+1 216 000	+1 074 000

strikt, länsstyrelsen i Södermanlands län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Eskilstuna och Nyköpings distrikt, länsstyrelsen i Malmöhus län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Eslövs, Hälsingborgs, Landskrona, Lunds, Malmö, Trelleborgs och Ystads distrikt, länsstyrelsen i Hallands län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Halmstads och Varbergs distrikt, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Göteborgs och Uddevalla distrikt, länsstyrelsen i Skaraborgs län, länsstyrelsen i Örebro län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Hallsbergs, Karlskoga och Lindesbergs distrikt, länsstyrelsen i Gävleborgs län, länsstyrelsen i Jämtlands län, som bifogat yttrande av kronofogdemyndigheten i Östersunds distrikt samt länsstyrelsen i Västerbottens län, som bifogat yttranden av kronofogdemyndigheterna i Skellefteå och Umeå distrikt.

Av de myndigheter som beretts tillfälle att avge yttranden har sådana inkommit från länsstyrelsen i Kalmar län med bifogade yttranden av kronofogdemyndigheterna i Kalmar, Oskarshamns och Västerviks distrikt, länsstyrelsen i Kopparbergs län med bifogade yttranden av kronofogdemyndigheterna i Falu, Ludvika och Mora distrikt, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), som bifogat yttrande av Statstjänstemannaförbundet och Föreningen Sveriges Kronofogdar.

EON:s förslag

Målet för utredningsarbetet har varit att undersöka möjligheterna att nedbringa statsverkets kostnader för bokföring, registervård och redovisning genom automatiserad debiterings- och anmaningsverksamhet, centraliserad bokföring, central utskrift av indrivningshandlingar, bättre fördelning av ärenden och omläggning av det nuvarande handräkningsförfarandet. Utredningen har vidare avsett att undersöka förutsättningarna för ett gynnsammare indrivningsresultat genom förbättrad styrning och uppföljning av ärendenas handläggning. Utredningen har även haft som mål att underlätta det exekutiva arbetet genom bättre arbetsorganisation, effektivare, i största möjliga utsträckning maskinell, bevakning av ärenden och bättre beslutsunderlag samt att, med utgångspunkt från vunna erfarenheter, bedöma vinsterna — jämväl i personalhänseende — av ett ADB-system.

Systemet bygger på en lösning med ett centralt ADB-system vilket innebär att exekutionsväsendet föreslås komma att betjänas av en central dataanläggning som skall administreras av en centralmyndighet. Som grundläggande huvudprinciper gäller att de centrala ADB-registren i möjligaste mån måste vara dagsaktuella med avseende på inträffade händelser och transaktioner, att de olika kronofogdemyndigheterna snabbt kan hämta uppgifter ur lagrad information, att datainsamling

sker med så få överföringsoperationer som möjligt, att information om gäldenärer och skulder i all möjlig utsträckning hämtas från andra centrala eller regionala register för att härigenom förbättra beslutsunderlaget för det exekutiva arbetet samt att rutinmässig bevakning och beslut av rutinkaraktär avlastas kronofogdemyndigheterna och förläggs till det maskinella systemet.

Beträffande ansvarsfördelningen innebär förslaget att kronofogdemyndigheterna skall svara för det exekutiva arbetet under det att centralmyndigheten svarar för bokföring och redovisning samt för driftövervakning vad gäller såväl fältorganisationen som datasystemet. Datacentralen skall ombesörja den maskinella databehandlingen samt skötseln av det maskinella systemet. Ansvaret för exekutionsarbetets bedrivande och för dess resultat skall dock även i framtiden åvila utmätningsmannen.

Genom integrering med andra datasystem och genom framställning av egna maskinläsbara handlingar, t. ex. inbetalningskort, beräknas omkring 45 % av antalet inkommande transaktioner kunna erhållas direkt läsbara för maskinsystemet. Detta gäller framför allt nya mål, betalningar över postgiro samt information från andra dataregister. För en stor del av övriga transaktioner beräknas underlaget kunna framställas maskinellt för senare manuell komplettering. Debiteringar med manuellt underlag, avkortningar och anstånd kan registreras i för maskinsystemet direkt avläsbar form redan hos den rapporterende myndigheten och översändas till centralmyndigheten. Övriga transaktioner, t. ex. kontantbetalningar och diverse ändringar, kan registreras antingen centralt eller regionalt.

Det föreslagna systemet, som avses omfatta samtliga allmänna mål, bygger på ett centralt ADB-register för hela riket. Detta register skall kompletteras med visuella register på kronofogdemyndigheterna, främst gäldenärsliggare och skuldliggare. Centralmyndigheten skall vid behov ha omedelbar tillgång till ADB-registret via frågeterminal. Det centrala ADB-registret skall vara integrerat med andra centrala och regionala dataregister och få fortlöpande information från och avge information till dessa register. Uppdebitering avses ske centralt för hela riket. Fördelning av nya mål på olika kronofogdemyndigheter kommer att ske maskinellt enligt inlagda fördelningsnormer. Om gäldenär flyttar förs föreliggande mål över till kronofogdemyndigheten i den nya bosättningsorten. Första krav beträffande nya mål sänds ut centralt varvid kronofogdemyndigheterna samtidigt får kännedom om utsända krav för besvarande av förfrågningar och upprättande av eventuella betalningsuppgörelser. Betalningar och avkortningar kommer i första hand att kanaliseras till centralmyndigheten. De betalningar som kommer in lokalt (kontantinbetalning) sänds vidare till centralmyndigheten med fullständiga identifikationsuppgifter.

Som underlag för det exekutiva arbetet på kronofogdemyndigheterna

framställs periodiskt ett arbetsmaterial för varje arbetsenhet. Detta material väljs ut på grundval av uppgifter från kronofogdemyndigheterna samt genom det maskinella bevakningssystemet. Ärenden under handläggning hålls dagsaktuella genom en daglig rapportering från datasystemet till kronofogdemyndigheterna om betalningar, ändringar o. s. v.

Kronofogdemyndigheterna rapporterar ifrågasatta avskrivningar till datasystemet. Då tiden för avskrivning är inne aktualiseras ärendet automatiskt i arbetsprogrammet och sedan beslut fattats i avskrivningsfrågan återrapporteras detta till datasystemet. Redovisning sker centralt i form av månadssammandrag avseende dels varje kronofogdemyndighet, dels samtliga kronofogdemyndigheter i riket. Som identifikationsbegrepp för gäldenär används person- eller registreringsnummer. En skuld kan identifieras antingen med skuldidentifikation eller med ett internt referensnummer. För att underlätta ledningen av verksamheten framställs periodiskt statistik och annat beslutsunderlag utvisande bl. a. arbetsbelastning, prestationer och ärendefördelning för olika arbetsenheter. På grundval av detta underlag kan kronofogdemyndigheterna välja kommande perioders arbetsmaterial.

Datasystemet avses omfatta fullständig registrering och behandling av enskilda införelsmål och utsköningsmål avseende utmätning i övervakande preliminär skatt. Övriga enskilda mål registreras summariskt i datasystemet för samordning. I övrigt skall handläggning, bokföring och redovisning av enskilda mål ske manuellt hos kronofogdemyndigheterna.

En helt ny arbetsmetodik föreslås för det exekutiva arbetet. Denna metodik innebär bl. a. att till datorn överförs sådana arbetsuppgifter som den kan utföra mera rationellt och mera exakt och att kronofogdemyndigheterna får sitt arbetsmaterial sammanställt på ett systematiskt sätt för en kortare period. I dag har kronofogdemyndigheterna hela sitt arbetsmaterial tillgängligt och får själva välja ut de mål som bedöms lämpliga för åtgärd. Ätminstone beträffande äldre mål som står under bevakning måste detta val grundas på ett slags undantagsrapporterings-system dvs. rapportering av störningar i bestämda rutiner, exempelvis beträffande uppgörelser som inte infrias. Huvudparten av dessa bevakningsuppgifter föreslås komma att flyttas över till datasystemet. Restande del av de mål som angrips måste väljas ut efter olika relevanta kriterier som geografiskt område, skuldstorlek etc. eller också »handplockas». EON föreslår att myndigheterna får planera sitt arbete för en viss period och med hjälp av sådana kriterier som preciseras i beställningar till datorn och härigenom bestämma hur arbetsmaterialet för perioden i stort skall vara sammansatt. En periods arbetsprogram kommer att bli resultatet av ett samspel mellan i systemet inlagda allmänt accepterade prioriteringsregler, exempelvis avseende nya mål av olika typ och äldre mål som står under bevakning, samt kronofogdemyndigheternas beställningar. För ärendenas fortsatta behandling betydelse-

fulla åtgärder återrapporteras till datasystemet med angivande av för bevakning eventuellt nödvändig ytterligare information. Detta avses i stor utsträckning komma att ske på en maskinellt framställd blankett som på optisk väg läses in i datorn. Datasystemet övertar härefter bevakningen av målet och initierar eventuella åtgärder i kommande arbetsprogram o. s. v.

Utredningen har gjort en preliminär kostnads kalkyl som med maximala kostnader som grund utvisar en beräknad årlig vinst av ca 6 milj. kr.

Nödvändiga arbetsuppgifter har kartlagts och tidsberäknats. Systemutvecklingsarbetet har härvid indelats i två etapper. Etapp 1 omfattar i stort sett behandling av allmänna mål samt organisations- och författningsändringar härför. Etapp 2 omfattar behandling av mål rörande införsel i lön för underhållsbidrag samt samordning mellan allmänna och enskilda mål. Enligt upprättad tidsplan kan omläggningen för etapp 1 vara klar tidigast den 1 januari 1973. De centrala delarna av ADB-systemet — registeruppbyggnad, aktualiseringsrutiner, bevakningsrutiner och frågerutiner — måste testas mycket noggrant. Efter testerna beräknas en fullständig försöksverksamhet komma att äga rum vid några kronofogdemyndigheter. Dessa bör inte vara alltför stora. Vid denna försöksverksamhet skall hela systemet utprovas, inklusive alla manuella rutiner. Försöksverksamheten bör bedrivas parallellt med ordinarie verksamhet och beräknas kunna påbörjas tidigast den 1 januari 1972. En successiv utbyggnad av ett terminalsystem med direktkontakt mellan kronofogdemyndigheterna och datasystemet framstår för utredningen som en naturlig utveckling i framtiden.

Remissyttranden

Principförslaget om ADB inom exekutionsväsendet har rönt viss kritik men blivit i huvudsak positivt mottaget. Av remissinstanserna har tretton tillstyrkt förslaget, sju tillstyrkt utnyttjande av ADB inom exekutionsväsendet men av olika skäl inte kunnat oreserverat ansluta sig till förslaget, en avstyrkt samt fem ansett sig inte kunna ta ställning eller avstått från att yttra sig. Genomgående framhålls att en mängd arbetsuppgifter av rutinkaraktär med fördel kan utföras rationellare med utnyttjande av maskinell datateknik. Så t. ex. säger *Statistiska centralbyrån* (SCB) att införandet av ADB-rutiner enligt det framlagda förslaget synes ge möjligheter till rationellare organisation och arbetsmetoder. *Utredningen rörande centralorgan inom exekutionsväsendet* utgår från att — enligt föreslagna rutiner för bokförings- och redovisningsarbetet — länsstyrelser och kronofogdemyndigheter kan föras med dokumentation med i vart fall lika omfattande innehåll som den de f. n. själva framställer på manuell väg. Den omständigheten att arbetet utförs centralt behöver alltså inte reducera de nuvarande möjligheterna för regionala och lokala myndigheter att följa händelseförloppet i bok-

förings- och redovisningshänseende. Länsstyrelsen torde följaktligen — om dess befattning i övrigt med den exekutiva verksamheten fordrar det — i ett ADB-system enligt förslaget få tillgång till bokförings- och redovisningsdokumentation i samma utsträckning som f. n. Med hänsyn härtill och då det förefaller högst sannolikt att en splittring av ifrågavarande arbetsuppgifter på ett flertal myndigheter skulle i väsentlig grad minska fördelarna med ett ADB-system tillstyrker utredningen förslaget i denna del.

Länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar och Örebro län tillstyrker i princip förslaget men framhåller, att omfattande försöksverksamhet bör föregå ett slutligt beslut.

Kreditupplysningsutredningen, poststyrelsen, SCB, länsstyrelsen i Malmöhus län och TCO framhåller, att det planerade centralregistret kan medföra problem beträffande sekretessfrågorna, hänförande sig till informationens art, kvantitet och användning.

Förslaget har avstyrkts av *länsstyrelsen i Skaraborgs län*, med hänsyn till att det bygger på en organisation med en centralmyndighet för exekutionsväsendet, en fråga som är under utredning av särskilt tillkallade sakkunniga. *Kreditupplysningsutredningen, riksskatteverkskommittén* och *länsstyrelserna i Stockholms, Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län* anser samtliga det som mycket angeläget att införa ett påminnelsemoment i uppördssystemet innan definitiva restlängder framställs.

Principförslagets mål och ambitionsnivå har behandlats av flera remissinstanser. Farhågor har framförts främst beträffande central styrning och uppföljning av ärendenas handläggning, ingrepp i den rent exekutiva verksamheten, bevakning och åtgärdsrapportering.

Remissinstanserna har överlag inga eller endast ringa betänkligheter beträffande förslagets kamerala sida vid omläggning till ADB-system, medan själva indrivningsverksamheten i enlighet med förslaget synes inge vissa betänkligheter. *Lagberedningen* menar, att databehandlingen bör begränsas till vad som föregår och följer efter kronofogdemyndigheternas handläggning av ärendena. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anser att en förutsättning för att ett system enligt de föreslagna riktlinjerna skall kunna genomföras måste vara, att en direkt och snabb kontakt knyts mellan kronofogdemyndighet och centralanläggning. Länsstyrelsen framhåller dock att det av kostnads-skäl torde få anses orealistiskt att ett mera avancerat system med terminaler införs och att den fortsatta planläggningen därför torde få inriktas på enklare maskinanläggning, varvid målet måste begränsas.

I frågan om ansvarsområden och ansvarsfördelning anser *lagberedningen* att det föreslagna systemet splittrar ansvaret och kan befaras inverka menligt på kronofogdemyndigheternas förhandlingsmöjligheter. *Lagberedningen* påpekar att utredningen förbigått de rättsliga problemen som uppkommer vid övergång till ADB-system. Bl. a. krävs beslut hur inflytande belopp skall avräknas, när

flera poster står ute oguldna. Denna beslutsfunktion tillkommer i dag kronofogdemyndigheten. Lagberedningen anser det vara oformligt, om centralmyndigheten faktiskt får fatta beslut, för vilka kronofogdemyndigheten formellt skall svara. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* framhåller, att kronofogdemyndighets ADB-mässigt framställda månadsräkning bör undertecknas av kronofogdemyndigheten, som måste garantera månadsräkningens riktighet. Även *länsstyrelsen i Södermanlands län* betonar vikten av en preciserad ansvarsfördelning mellan kronofogdemyndighet och centralmyndighet.

Principförslagets avsnitt om arbetsplanering, visuella register och kommunikationsfrågor hör till de mest uppmärksammade och behandlade. Ganska allmänt uttalas farhågor för stelbenta rutiner med negativ inverkan på den exekutiva verksamheten. De flesta remissinstanserna konstaterar dock att ADB-systemet rätt utnyttjat har stora förutsättningar att bli ett värdefullt hjälpmedel i exekutionsverksamheten. Enligt *länsstyrelsen i Kalmar län* bör man noga undersöka möjligheten av ett system med terminal vid varje myndighet. *SACO* anser, att den centralstyrning av verksamheten som ligger i förslaget blir alltför omfattande. Om fältpersonalen måste koncentrera sig på de mål, som valts ut, betyder det att den individuella initiativkraften går förlorad och risk finns för att förhandlingsmomentet i indrivningsarbetet kommer att försvinna. *TCO* förordar en terminal vid varje kronofogdemyndighet. Om en sådan ordning inte kan genomföras, måste allt aktuellt indrivningsmaterial förvaras hos kronofogdemyndigheten för att den för målens handläggning nödvändiga aktualiteten skall bibehållas, detta även med hänsyn till allmänhetens krav på rättssäkerhet.

Bland de remissinstanser som yttrat sig om den datatekniska utformningen förordas allmänt ett system med terminaler dels för att aktualitetskravet skall kunna uppfyllas, dels med hänsyn till den snabba utvecklingen på ADB-området och att systemet skall tas i bruk först om några år. Så t. ex. säger *riksförsäkringsverket* att om den successiva utbyggnaden av ett terminalsystem skulle kunna utsträckas att omfatta direktkontakt även mellan verket och exekutionsväsendets datasystem skulle detta väsentligt underlätta riks-försäkringsverkets arbete samt öppna möjligheter till förbättrad service gentemot arbetsgivarna. *Poststyrelsen* anser att det med hänsyn till att förslaget inte är avsett att realiseras förrän om några år kan förefalla lämpligt att i högre grad än vad som föreslagits basera datainsamlingen på optisk läsning av maskinell och manuell skrift, kodning på magnetband eller magnetbandskassett samt direkt on line-kodning. *SCB* finner den föreslagna datatekniska utformningen verka väl anpassad till de uppställda kravspecifikationerna. De databehandlingsvolymerna som angetts tyder på att det f. n. knappast kan anses motiverat med anskaffning av en särskild datamaskin för exekutionsväsendets ADB-system, utan driften av det-

samma bör förläggas till annan statlig anläggning. Enligt *länsstyrelsen i Stockholms län* är kommunikationsfrågan mycket betydelsefull för indrivningsresultatet. Myndigheterna har ständigt behov av aktuell information om gjorda inbetalningar m. m. Detta behov kan f. n. tillgodoses endast genom terminalsystem på myndigheterna. Om ett centralt datasystem enligt förslaget skall införas, måste såväl kronofogdemyndigheterna som uppböldssektionerna förses med terminaler. Sambandet mellan folkbokföring, taxering, uppörd och indrivning är så uppenbart att all anledning finns att ytterligare undersöka möjligheterna för en samordning av ADB inom exekutionsväsendet med CFU-systemet och dess utveckling. *Länsstyrelsen i Hallands län* framhåller att det är troligt, att kostnaderna skulle ha blivit mindre om man kunnat utnyttja länsdataanläggningarna även för exekutionsväsendets databehandling men att det föreslagna centrala systemet medför en hel del fördelar framför ett regionalt system. *Länsstyrelsen* ansluter sig därför till förslaget om en central anläggning. *Samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet* framhåller, att ett centralt system av det slag EON föreslagit har den fördelen att det relativt smidigt kan anpassas till de krav på förändringar som successivt ställs under tid då andra stora system byggs upp eller när förhållandena av andra skäl ändras.

Överlag anser remissinstanserna det motiverat att utnyttja ADB-tekniken inom redovisnings- och statistikområdet. Här anses allmänt föreligga möjlighet till rationaliseringsvinster. Främst betonas fördelen med att det tungarbetade handräckningsförfarandet kan avskaffas, att möjligheter finns till integration med andra datasystem samt det rationella i central debitering och framställning av månadsräkning dels för varje kronofogdedistrikt, dels för exekutionsväsendet i dess helhet. Även framtagandet av statistikuppgifter av olika slag tros kunna bli betydligt enklare och tillförlitligare genom ADB-systemet. Mot förslaget avvikande mening i detta avsnitt har framförts av *lagberedningen* samt *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*, vilka med olika motiv hävdar, att all kreditering bör ske hos vederbörande kronofogdemyndighet. *Lagberedningen* påpekar, att om den betalande uppställt villkor för betalning, måste verkan därav prövas. Enligt gällande lag är det kronofogdemyndigheten där målet handläggs som skall göra prövningen. Om gäldenär inte själv anger vilken skuld ett inbetalat belopp avser, måste beslut i krediteringsordningsfrågan tillkomma kronofogdemyndigheten.

Däremot säger bl. a. *samarbetsorganet för ADB inom rättsväsendet* och *riksförsäkringsverket*, att en central bokföring för exekutionsväsendet genom ADB-system torde kunna innebära, att nuvarande indrivningshandlingar kan ersättas av magnetband, som överlämnas till centralmyndigheten. Skrivelser om återkallelser och nedsättningar (avkortningar) torde i flertalet fall kunna ersättas av maskinläsbara meddelanden. Det innebär betydande förenklingar av rutinerna för vidarebefordran av

material till exekutionsmyndigheterna. Riksförsäkringsverket framhåller, att en datamaskinell kassa- och uppbördsbokföring hos centralmyndigheten med fortlöpande kreditering på medelslag och gäldenär dag för dag, som sedan sammanställs i föreslagna typer av månadsräkningar enligt riksrevisionsverkets fastställda kontoplan, torde innebära, att verkets nuvarande balanslängd kan slopas, vilket skulle innebära en väsentlig arbetsbesparing. Man bör enligt *riksskatteverkskommittén* undvika en ordning, som innebär att revision och tillsyn av länsstyrelsernas uppbördsräkenskaper sker hos en centralmyndighet — riksskatteverket — medan motsvarande uppgifter i fråga om exekutionsväsendets räkenskaper, såvitt gäller allmänna mål, utförs av en annan centralmyndighet. Det torde vara möjligt att koncentrera all sådan verksamhet till en myndighet, oavsett hur man i övrigt löser frågan om de centrala uppgifterna på exekutionsväsendets område. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* biträder förslaget att bokföring och redovisning av exekutionsväsendets månadsräkningsmedel ombesörjs av centralmyndigheten.

Utredningen rörande centralorgan inom exekutionsväsendet ansluter sig till den i principförslaget uttalade uppfattningen att ADB-systemet nödvändiggör övervakning, uppföljning och bedömning från centralmyndighetens sida av verksamheten vid kronofogdemyndigheterna. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* ansluter sig till förslaget om en central dataanläggning under ledning av en centralmyndighet.

Tveksamheten gentemot förslaget härrör från sambandet mellan taxering, uppbörd och indrivning. Så t. ex. anser *länsstyrelsen i Skaraborgs län* sig av förslaget kunna utläsa, att den centrala dataanläggningen avses skola överta hela övervakningen av den exekutiva verksamheten. Indrivningsarbetets nuvarande samband med taxering och uppbörd, såvitt avser skatter och allmänna avgifter, kommer härigenom att gå förlorat i ett läge där man i stället borde kräva större grad av samverkan och samarbete.

Flera remissinstanser har uttalat tvivel mot den beräknade rationaliseringsvinsten. *SCB* påpekar, att en av kravspecifikationerna innebär, att de centrala ADB-registren skall vara dagsaktuella med avseende på inträffade händelser och transaktioner. *SCB* har ej kunnat bedöma fördelarna av detta men vill ändå framhålla möjligheterna till en minskning av de beräknade databehandlingskostnaderna om det uppställda kravet på aktualitet kan sänkas något. *Länsstyrelsen i Stockholms län* finner med ledning av erfarenheterna från CFU-systemets genomförande att de gjorda beräkningarna om personalbehovet är alltför optimistiska. *Länsstyrelsen i Hallands län* påpekar, att kostnadsberäkningarna och beräknad inbesparing av personal inte har redovisats så att någon närmare granskning kan ske. Liknande synpunkter framförs också av *länsstyrelsen i Örebro län*.

Riksskatteverkskommittén finner det vara angeläget att den fortsatta utrednings- och försöksverksamheten be-

drivs så att man underlättar en rationell lösning av frågan om redovisning och revision av uppbörd och indrivning. *Länsstyrelsen i Stockholms län* anser, att man på en försöksverksamhet måste ha rätt att ställa det kravet att den skall ge fullständiga erfarenheter om systemets lämplighet eller t. o. m. olämplighet. *Länsstyrelserna i Södermanlands, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Örebro* samt *Gävleborgs län* framhåller vikten av att försöksverksamheten bedrivs i sådan omfattning och under så lång tid att en ordentlig utvärdering blir möjlig innan definitivt beslut fattas om införande av systemet i hela riket. *Länsstyrelserna i Hallands, Jämtlands och Kalmar län* finner det nu föreliggande förslaget väl ägnat som underlag till försöksverksamhet. *SACO* framhåller, att försöksverksamheten bör ske på ett så tidigt stadium att försöket kan stoppas om det visar sig opraktiskt, oekonomiskt eller ägnat att motverka ett gott indrivningsresultat.

Departementschefen

Det av exekutionsväsendets organisationsnämnd (EON) framlagda principförslaget om utnyttjande av *ADB inom exekutionsväsendet* tillstyrks av flertalet remissinstanser. Det anses allmänt ge möjligheter till rationellare organisation och arbetsmetoder särskilt i fråga om arbetsuppgifter av rutinkaraktär. Åtskilliga remissinstanser har emellertid framhållit önskvärdheten av att systemet prövas ingående innan det sätts i produktion. För egen del anser jag att den av nämnden framlagda utredningen visar att rationaliseringsvinster kan göras vid en övergång till *ADB*. Jag förordar därför att det fortsatta utvecklingsarbetet bedrivs med den utgångspunkten att *ADB* skall utnyttjas inom exekutionsväsendet så snart praktiska förutsättningar finns. Även jag finner det angeläget att systemets konsekvenser i olika hänseenden blir praktiskt prövade innan ställning tas till en mera definitiv utformning av systemet. Jag ansluter mig därför till förslaget om en försöksverksamhet inom ramen för det fortsatta utvecklingsarbetet. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att meddela föreskrifter om försöksverksamhetens omfattning m. m. Bland de frågor som en försöksverksamhet bör ytterligare klarlägga är ansvarsfördelningen mellan centralmyndighet, regional myndighet och lokal myndighet, sambandet mellan folkbokföring, taxering, uppbörd och indrivning samt de effektivitetsvinster som ett *ADB*-system inom exekutionsväsendet kan komma att medföra. EON har beräknat medelsbehovet för datamaskintid m. m. till 3 075 000 kr. dvs. en ökning med 1 075 000 kr. Ökningen avser endast här nämnt *ADB*-projekt. Jag kan godta en ökning med 900 000 kr.

Inom ramen för medel till diverse ändamål bestrids också kostnaderna för vissa för länsstyrelserna gemensamma administrativa serviceuppgifter. Dessa fullgörs av tre olika nämnder. Länsstyrelsernas antagningsnämnd har att pröva aspiranternas lämplighet för antagning på läns-

notarie- och taxeringsrevisorstjänster. Länsstyrelsernas utbildningsnämnd handhar inomverksutbildning för länsstyrelsernas personal. Länsstyrelsernas blankett-nämnd fastställer och tillhandahåller vissa blanketter för länsstyrelserna, civilbefälhavarna och lokala skattemyndigheterna. Kansligöromål för nämnderna fullgörs av deltidsengagerad personal. Blankett-nämnden har dock sedan den 1 juli 1970 en heltidsanställd sekreterare.

Statskontoret har den 23 oktober 1970 — inom ramen för av Kungl. Maj:t den 12 maj 1967 meddelat uppdrag att undersöka länsstyrelsernas organisation m. m. — lämnat förslag om organisationen av vissa för länsstyrelserna gemensamma arbetsuppgifter. Förslaget innebär att de nuvarande nämndernas verksamhet förs samman till en nämnd. Till nämndens verksamhetsområde hänförs även vissa gemensamma rationaliseringsfrågor. Vissa sådana spörsmål har sedan en tid tillbaka som ett provisorium handlagts inom en grupp bestående av några avdelningschefer hos vissa länsstyrelser. Förslaget innefattar en väsentlig utbyggnad av rationaliseringsarbetet. Nämnden avses få ett kansli med en chef, fyra handläggare och två biträden. Årskostnaden för nämnden beräknas till 650 000 kr. vilket innebär en ökning med ca 350 000 kr. i förhållande till kostnaderna för de nuvarande nämnderna.

Förslaget har remissbehandlats och remissinstanserna har med något enstaka undantag tillstyrkt det.

Enligt min mening är det angeläget och rationellt att arbetsuppgifter av administrativ servicenatur, vilka är gemensamma för de 24 länsstyrelserna, anförtros ett gemensamt organ. Genom en sådan anordning främjas enhetlighet i fråga om handläggningsrutiner, arbetsmetoder m. m. vilket torde innebära vissa resursbesparingar. Jag förordar därför att en nämnd med i huvudsak angivna arbetsuppgifter inrättas. Den bör lämpligen benämnas länsstyrelsernas organisationsnämnd. Kostnadsberäkningen för nämndens verksamhet kan jag godta. En extra ordinarie tjänst för chef för nämndens kansli bör inrättas. Det ankommer på Kungl. Maj:t att inrätta övriga tjänster hos nämnden och meddela föreskrifter för nämndens sammansättning, organisation och uppgifter.

Vid länsstyrelsernas omorganisation den 1 juli 1971 kommer verksamheten inom länsstyrelserna att fördelas på tre avdelningar, mot f. n. två avdelningar, samt länspolischefens expedition och en administrativ enhet. Nya grupper av tjänstemän knyts till länsstyrelserna, t. ex. arkitekter och lantmätare. Ny ärendefördelning genomförs och nya typer av ärenden, främst inom samhällsplaneringens område, tillförs länsstyrelserna. Detta innebär att inomverksutbildningen måste få ett annat innehåll än tidigare. Sättet att meddela undervisningen behöver även moderniseras och anpassas till den metodik som tillämpas bl. a. vid statens personalutbildningsnämnd. Även om riksskatteverket den 1 januari 1971 övertagit ansvaret för specialutbildningen av skatteförvaltningens perso-

nal inom länsstyrelserna beräknas behovet av kvarvarande inomverksutbildning öka. Kostnaderna härför ökar med ca 250 000 kr.

Jag anser det viktigt att inomverksutbildningen för den nya länsstyrelseorganisationen snarast moderniseras samt anpassas till den nya verksamhetsinriktningen och det ökade behovet. En betydande uppgift för länsstyrelsernas organisationsnämnd blir att närmare utforma och utveckla denna utbildning i intimt samarbete med statens personalutbildningsnämnd, riksskatteverket och andra myndigheter som är intressenter i fråga om vidareutbildningen av personal hos länsstyrelserna. Kostnadsberäkningarna kan jag godta.

Vidare har jag beräknat 2 milj. kr. för kostnader i samband med större regionala undersökningar som kan komma att initieras från centralt håll. Jag har även medräknat medel för att täcka kostnader för lokalförändringar m. m. föranledda av länsstyrelsernas omorganisation.

För fastighetsregistreringsuppgifter för områden inom vilka registreringen f. n. ombesörjs av andra organ än av överlantmätnarna och som kan komma att överföras till länsstyrelserna under budgetåret 1971/72 har jag beräknat 2 milj. kr.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag medelsbehovet till diverse ändamål till 25 053 000 kr. för länsstyrelserna, 562 000 kr. för lokala skattemyndigheterna och 5 238 000 kr. för kronofogdemyndigheterna eller sammanlagt 30 853 000 kr.

HEMSTÄLLAN

Med hänvisning till vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1 godkänna de riktlinjer för organisationen av länsstyrelserna som jag förordat i det föregående;
- 2 bemyndiga Kungl. Maj:t att inrätta 49 extra ordinarie och 25 ordinarie tjänster med beteckningen o för chefer för avdelningar hos länsstyrelserna samt en extra ordinarie tjänst för chef för kansliet hos länsstyrelsernas organisationsnämnd i enlighet med vad jag förordat i det föregående;
- 3 bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsåtgärder som behövs med anledning av omorganisationen;
- 4 till *Länsstyrelserna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 450 560 000 kr.;
- 5 till *Lokala skattemyndigheterna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 126 881 000 kr.;
- 6 till *Kronofogdemyndigheterna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 118 182 000 kr.

C PLANVÄSENDET

C 1. Statens planverk

1969/70 Utgift ¹	21 567 531
1970/71 Anslag ¹	23 330 000
1971/72 Förslag	10 036 000

¹ Avser centrala verket och länsarkitektorganisationen.

Statens planverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om planläggning av bebyggelse och om byggnadsväsendet. Det åligger verket att i anslutning till den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet ge råd och vägledning för planläggningen samt meddela föreskrifter, råd och anvisningar för byggnadsväsendet ävensom att verka för samordning mellan planverkets och andra myndigheters insatser på dessa områden.

Planverket leds av en styrelse. Chef för planverket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra byråer. Dessa är administrativa byrån, planbyrån, utvecklingsbyrån och tekniska byrån.

Statens planverk är intill den 1 juli 1971 chefsmyndighet för länsarkitektorganisationen. Vid ingången av budgetåret 1971/72 kommer länsarkitektorganisationen att inordnas i de nya länsstyrelserna.

	1970/71 ¹	Beräknad ändring 1971/72	
		Planverket	Departements- chefen
Personal			
Handläggande personal	76	+ 9	+2
Övrig personal	36	+ 1	-
	112	+10	+2
Anslag			
Avlöningar	6 302 000	+ 810 000	-143 000
Sjukvård	14 000	- 4 000	- 4 000
Reseersättningar	220 000	+ 58 000	+ 34 000
<i>Därav utrikes resor</i>	(42 000)	(+ 8 000)	(-)
Lokalkostnader	405 000	+ 3 000	+ 3 000
Expenser	1 407 000	+ 325 000	+ 92 000
<i>Därav engångsutgifter</i>	(-)	(-)	(+ 5 000)
Lönekostnadspålägg	1 334 000	+ 134 000	+ 86 000
	9 682 000	+1 326 000	-354 000

¹ Avser centrala verkets andel av personal och anslag.

Inkomster vid planverket, som redovisas på driftbudgetens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet, beräknas till 2 440 000 kr. (1970/71 1 980 000 kr.), varav från försäljning av publikationer 1 865 000 kr. (1970/71 1 200 000 kr.).

Planverket

1. Löne- och prisomräkning 140 000 kr.
2. Administrativa byrån bör tillföras ett kvalificerat biträde för skrivgöromål. För uppgifter att organisera och leda en informationsexpedition inom byrån samt för arbete med kurser och utbildningsfrågor bör en tjänst för förste byråsekreterare inrättas (+99 000 kr.).
3. Planbyrån besväras sedan lång tid tillbaka av stora ärendebalanser. Den tekniska sektionen inom byrån bör tillföras en avdelningsdirektör och en förste byråingenjör för arbete med plangranskning (+154 000 kr.).
4. För att tillgodose ökade anspråk på råd och anvisningar om översiktlig planering i kommunerna bör utvecklingsbyrån tillföras en avdelningsdirektör (+93 000 kr.).
5. För uppgiften att inom utvecklingsbyrån leda och samordna visst arbete med anvisningar avseende avgränsade sektoriella kvalitetsaspekter behöver byrån tillföras en byrådirektör (+83 000 kr.).
6. För samtliga arbetsuppgifter inom utvecklingsbyrån är det väsentligt att de samhällsekonomiska kraven inte eftersätts liksom att de ekonomiska förutsättningarna för ett rationellt plangenomförande beaktas. Byrån bör därför tillföras en ekonom med tjänst som avdelningsdirektör (+93 000 kr.).
7. Beträffande byggnaders utformning har statsmakterna fastslagit nödvändigheten av att byggnadsbestämmelserna utformas med tanke på samordning och så att funktionella krav tillgodoses. Inom tekniska byrån har nu, i samband med omorganisation, bildats en särskild enhet, byggnadsutformningsgruppen. Som chef för den bildade arbetsenheten bör en tjänst för avdelningsdirektör inrättas (+94 000 kr.).
8. Genom införande av ny va-lag (1970: 273) och ändringar i byggnadsstadgan (1970: 274) kommer planverket att successivt engageras i arbetsuppgifter avseende tillämpning och fortlöpande utveckling av va-normer, typgodkännande av va-produkter och övervakning av de nya bestämmelsernas tillämpning. För dessa arbetsuppgifter bör tekniska byrån tillföras en byrådirektör (+87 000 kr.).
9. För handläggning av frågor om erfarenhetsinsamling avseende tillämpning av Svensk byggnorm 67 m. m. bör tekniska byrån förstärkas med en byrådirektör (+90 000 kr.).
10. För särskilda utredningar och arvoden till viss expertis samt för kostnader i anslutning till Nordiska kommitténs för byggnadsbestäm-

melser (NKB) verksamhet behövs ytterligare expertmedel (+230 000 kr.).

11. För anslagsposterna sjukvård, reseersättningar, lokalkostnader och expenser beräknas ytterligare behov av medel med tillsammans 163 000 kr.

Departementschefen

Under detta anslag har tidigare anvisats medel till såväl planverket centralt som länsarkitektorganisationen. Medel till länsarkitektorganisationen tas nu i stället upp under anslag till länsstyrelserna.

Under hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 10 036 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en byrådirektör och en förste byråingenjör (3).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens planverk* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 10 036 000 kr.

C 2. Bidrag till översiktlig planering m. m.

1969/70 Utgift ¹	531 553	Reservation	523 466
1970/71 Anslag ¹	100 000		
1971/72 Förslag	300 000		

¹ Anslaget Bidrag till upprättande av regionplaner m.m.

Från anslaget bestrids enligt föreskrifterna i kungörelsen (1958: 163) angående statsbidrag till vissa plankostnader och i prop. 1947: 245 angivna grunder dels kostnader för upprättande av regionplan i enlighet med byggnadslagstiftningens föreskrifter, dels vissa vägföreningskostnader för genomförande av byggnadsplan. För innevarande budgetår har Kungl. Maj:t föreskrivit att högst 300 000 kr. får användas till från allmän synpunkt angelägna planeringsföretag i andra former än sådana som byggnadslagen anvisar.

Planverket

Regionplanering enligt byggnadslagen pågår f. n. i Göteborgs-, Kalmar-, Stockholms-, Sundsvalls- och Örnsköldsviksregionerna samt i Sjuhäradabygden.

Under budgetåren 1970/71 och 1971/72 kan bidrag för regionplanering aktualiseras för Sundsvallsregionens del, där föreslagen regionplan är klar att ställas ut. Bidragsbeloppet kan preliminärt beräknas till 300 000 kr. Även för Stockholmsregionens del är det tänkbart att upprättat regionplaneförslag kan komma att fastställas redan under budgetåret 1971/72. Frågan om bidrag för denna regionplanering kommer

dock sannolikt inte att kunna prövas under budgetåret. Beträffande övriga regionplaneförbund, möjligen med undantag för Örnköldsviksorsens, finns inte anledning räkna med behov av bidrag under budgetåret 1971/72.

Planverket har medgivits rätt att efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall under budgetåren 1968/69, 1969/70 och 1970/71 av ifrågasvarande anslag ta i anspråk resp. 100 000, 200 000 och 300 000 kr. för angelägna planeringsföretag i andra former än dem byggnadslagen anvisar. Den möjlighet som härigenom givits att fullgöra från allmän synpunkt angelägna planeringsuppgifter har visat sig mycket värdefull.

Planverket har tidigare haft uppdragsverksamhet avseende planering. Denna verksamhet har upphört med utgången av budgetåret 1969/70. Därmed har också den möjlighet planverket haft att indirekt understödja ur allmän synpunkt angelägen kommunal planering försvunnit. Utan sådant stöd kan befaras, bl. a. av ekonomiska skäl, att vissa betydelsefulla intressen som riktas mot en kommun utifrån inte tillräckligt beaktas i planeringen. Verket finner det därför angeläget att möjligheter skapas för statligt stöd också åt ur allmän synpunkt angelägen inomkommunal planering i byggnadslagens former. Detta bör kunna ske genom att ramen för det särskilda bidraget till angelägna planeringsföretag justeras. Det sålunda föreslagna vidgade området för bidrag till angelägna planeringsföretag kan komma att ställa ökade krav på tillgängliga resurser.

Med stöd av det anförda föreslår planverket att anslaget för budgetåret 1971/72 tillförs ett belopp av 500 000 kr. samt att beträffande 450 000 kr. av det totala anslaget föreskrivs att beloppet får tas i anspråk för sådan ur allmän synpunkt angelägen planering som bedöms inte bli tillfredsställande utförd utan statligt stöd.

Departementschefen

Formerna för regionplaneringen regleras huvudsakligen genom 126—135 §§ byggnadslagen (BL) samt 10, 17 och 19 §§ byggnadsstadgan (BS). Därutöver finns särskilda bestämmelser i lagen (1969: 598) angående handläggning av frågor om regionplan för kommunerna i Stockholms län och kungörelsen (1958: 163) om statsbidrag till vissa plankostnader. Bestämmelserna innebär bl. a. att Kungl. Maj:t bestämmer om regionplan skall finnas för visst område och ger föreskrifter om bl. a. avgränsningen av regionplaneområdet. Har Kungl. Maj:t förordnat att regionplan skall finnas, skall de kommuner som berörs av planen bilda regionplaneförbund för handläggning av frågor rörande planen. Beträffande sådant förbund äger lagen (1957: 281) om kommunalförbund tillämpning med bara den avvikelser — utöver vad som följer av Kungl. Maj:ts nyssnämnda befogenheter — att Kungl. Maj:t förordnar ordfö-

rande för fullmäktige i regionplaneförbundet. Vidare fastställer Kungl. Maj:t regionplan. För Stockholms län handhas regionplanefrågorna fr. o. m. den 1 januari 1971 av länets landstingskommun.

Kostnaderna för regionplanering enligt BL skall, intill dess planen fastställts, betalas i förskott av medlemmarna i regionplaneförbundet eller av statsmedel enligt vad Kungl. Maj:t bestämmer på förslag av fullmäktige. Kostnaderna skall slutligt fördelas mellan medlemmarna efter den nytta de har av planen. I regel sker fördelning efter skatteunderlag. Bidrag kan lämnas av statsmedel. Beslut om bidrag — som utgår från detta anslag — meddelas av Kungl. Maj:t efter ansökan i varje särskilt fall. Någon särskild bidragsgrund är inte föreskriven. I praxis har bidrag brukat bestämmas till i runt tal 50 % av redovisade plankostnader.

Bidrag kan inte utgå förrän planen fastställts. För att underlätta finansiering av planarbetet har ett särskilt anslag upptagits under fonden för förslag till statsverket på riksstatens kapitalbudget. Från detta anslag har på ansökan utgått förskott i form av räntefria lån till regionplaneförbunden. Förskotten har brukat beviljas för ett år i sänder och beloppen har schablonmässigt brukat bestämmas till 50 % av förbundets budget för resp. år. I samband med förskottsbeslut har vid olika tillfällen understrukits att förskotten inte får betraktas som normerande för de framtida bidragen. Förskotten har slutreglerats med hjälp av definitiva statsbidrag när planen fastställts.

Regionplaneinstitutet har inte fått den användning som avsågs vid dess införande år 1947. Endast nio regionplaneförbund har bildats. Nästan alla dessa tillkom i slutet av 1940-talet och början av 1950-talet. Något aktuellt intresse för att bilda nya regionplaneförbund synes inte föreligga. Visst regionplanearbete pågår dock f. n. i de redan bildade förbunden.

Flera omständigheter har medverkat till att regionplaneinstitutet kommit till så begränsad användning. Ett huvudskäl är sannolikt det svaga samband regionplanen erbjuder mellan planering och genomförande. Från kommunal synpunkt kan vidare det statliga inflytandet ha bedömts som mindre önskvärt. Även den inbördes bundenhet som samverkan inom ett regionplaneförbund innebär kan ha föranlett tveksamhet att nyttja planinstitutet.

Det i många regioner alltmer påträngande behovet av en översiktlig planering har i kombination med oviljan att utnyttja BL:s regionplaneform lett till att nya former för regional planering har börjat prövas. Av intresse i detta sammanhang är bl. a. de kommunalförbund för regional planering som bildats i Skåne. Ett av dessa förbund, Sydvästra Skånes Kommunalförbund (SSK), har hos Kungl. Maj:t anhållit om statsbidrag till sin verksamhet. Denna framställning bör enligt min mening inte be-

dömas som en isolerad företeelse utan ses som ett exempel på anspråk, som från flera håll kan emotses, på stöd till nya former för interkommunal samverkan i översiktlig planering.

En annan framställning har gjorts till Kungl. Maj:t från sammanläggningsdelegerade i Gotlands kommun. Enligt denna framställning bör sammanläggningen av samtliga Gotlands kommuner till en inte hindra att statsbidrag till regionplanering på Gotland utgår. En situation motsvarande den som föranlett denna framställning, nämligen stora planeringsbehov men relativt knappa resurser, kan antas föreligga också inom flera andra regioner.

De två framställningar som jag nu har nämnt har vunnit stöd hos berörda länsstyrelser. Planverket har inte ansett sig kunna tillstyrka statsbidrag till SSK:s planeringsarbete inom ramen för nuvarande anslag. Verket, som bedömer planeringsbehovet inom området som mycket angeläget och är positivt till SSK:s arbetsformer, antyder den organisatoriska lösningen att anförtro regionplaneuppgiften och plangenomförandet åt två formellt skilda men i fråga om organisation och sammansättning helt identiska förbund. Planverket anser vidare att Kungl. Maj:t bör kunna överväga möjligheten att i annan ordning lämna bidrag till det hittills utförda planeringsarbetet. Verket är positivt också till stöd för planering på Gotland.

Bygglagutredningen har hemställt att principerna för anslagsgivning till regionplanering tills vidare, i avvaktan på de mera slutgiltiga förslag som utredningen kan komma att lägga fram senare, utformas så att stöd kan lämnas till kommunalförbund. Detta synes enligt utredningen kunna ske utan författningsändring. Det är emellertid enligt utredningen tydligt att anslaget för bidragsgivning bör avpassas med beaktande av den förordade bidragsprincipen.

Det huvudskäl som har anförts för att utnyttja kommunalförbund för regionplanering är att detta ger möjlighet till en mångsidigare verksamhet, framför allt till en närmare anknytning mellan planering och genomförande. Mot bakgrund av att kommunalförbunden inom sin ram utför till stor del samma arbete som regionplaneförbunden har dessutom anförts att rättvisesynpunkter talar för att statligt stöd skall utgå även till dem. Enligt detta synsätt torde det statliga intresset av att regionplanering kommer till stånd tillgodoses i båda fallen. Statsbidraget har vidare uppfattats som en stimulans till förnyelse av samhällsplaneringen. Detta anses tala för att planeringen inom kommunalförbund, bl. a. med hänsyn till de möjligheter som den öppnar till integrering av ekonomisk, social och fysisk planering, i varje fall inte sätts i ett sämre läge än den traditionella regionplaneringen.

Enligt min mening är det av värde att nya former för regional planering utvecklas. Det ankommer på bygglagutredningen att överväga dessa

frågor och att föreslå en reformerad lagstiftning. De praktiska försök som nu förekommer kan i det sammanhanget ge erfarenheter som givetvis bör tas till vara. Jag anser det emellertid inte ändamålsenligt att nu gå över till en bidragsgivning som skulle innebära att det hittills tillämpade, relativt strikta och regelmässiga systemet skulle kompletteras med en prövning från fall till fall av regionplaneringens form och innehåll. Inte heller är jag beredd att verka för organisatoriska lösningar som visserligen formellt skulle medge likabehandling från bidragssynpunkt av de nya planeringsformerna men som skulle innebära tungrodda arbetsformer.

Det finns emellertid skäl att från mera allmänna utgångspunkter pröva hela frågan om statsbidrag till regionplaneringen i ett långsiktigt sammanhang. Strävan bör därvid vara att finna en handlingslinje som står i samklang med den utveckling som kan förväntas inom planeringen i ett längre tidsperspektiv. Även om oklarhet naturligtvis råder om hur förhållandena på längre sikt kommer att se ut anser jag det möjligt att nu göra sådana överväganden utan att föregripa det utredningsarbete som pågår. Regionplaneringens ställning bör framför allt bedömas mot bakgrund av inriktningen och organisationen av samhällsplaneringen i stort. De statliga insatserna för att stödja regionplaneringen bör därvid avvägas med hänsyn till de uppgifter som staten kommer att fullfölja inom riksplaneringen och i den nya länsstyrelsen med inriktning på samhällsplaneringsfrågor.

En utgångspunkt för den hittillsvarande bidragsgivningen till regionplanering var att det huvudsakligen var i regionplaneringen som de statliga och kommunala behoven av översiktlig planering skulle mötas och komma till uttryck i ett gemensamt arbete. Ett betydande planeringsarbete av vikt för den statliga verksamheten bedömdes böra falla inom regionplaneringen och föranledde både att staten förbehöll sig ett visst inflytande på denna planering och tog på sig en del av kostnaderna för den. Förutsättningarna för samverkan mellan stat och kommun inom den översiktliga planeringen har på senare år väsentligt förändrats. På den statliga sidan har det skett en betydande aktivering och en kvantitativ utbyggnad av insatserna inom samhällsplaneringen. Samtidigt har kommunerna genom kommunindelningsreformen förstärkts och fått ökade möjligheter att inom sina vidgade områden självständigt handha vissa planeringsfrågor av mera översiktlig karaktär.

Ökningen av de statliga insatserna inom den översiktliga samhällsplaneringen har mot bakgrund av behovet av en alltmer vidgad regional överblick kommit att koncentreras på frågor som berör hela landet, större landsdelar eller län, dvs. i stor utsträckning på större geografiska områden än vad som omfattas av egentlig regionplanering. Många faktorer i efterkrigstidens samhällsutveckling har samverkat till att ökade

statliga planeringsinsatser med denna inriktning har blivit nödvändiga. Strukturuomvandlingen inom näringslivet och därav följande regionala obalanser, glesbygds- och urbaniseringsproblem har ställt krav på en riksomfattande regionalpolitik. Frågor om lokalisering av miljöstörande industrier m. m., nedsmutsning av luft och vatten, den ökande fritiden med följande expansion av fritidsbebyggelse och friluftsliv har lett till krav på en riksovergripande miljö- och markplaneringspolitik. Trafikutvecklingen och särskilt bilismens expansion gör en trafikplanering i riksskala nödvändig.

Staten har på senare år tagit flera olika initiativ för att tillgodose det ökade planeringsbehovet. En målinriktad regionalpolitisk utvecklingsplanering med tyngdpunkt i länen håller på att byggas upp. Förberedelser pågår också för en fysisk riksplanering för behandling av planeringsfrågor av riksintresse och som ram för planering i regional skala. Genom denna verksamhet förbättras också underlaget för kommunal och interkommunal planering såväl genom ökad tillgång till inventeringsmaterial m. m. som genom mera preciserade utgångspunkter från statens sida för annan planering.

Även i organisatoriskt avseende har en rad åtgärder vidtagits. Som exempel på åtgärder av detta slag kan nämnas tillkomsten av statens planverk, som inneburit att planeringsarbetet på verksnivå har kunnat renodlas och förstärkas. Bl. a. har planverket tagit initiativ till betydande insatser för att genom olika inventeringar förbättra underlaget för planering på alla nivåer. Inom planeringen för vatten-, luft- och naturvård har tillkomsten av statens naturvårdsverk inneburit en expansion och koncentration av statens insatser. Slutligen innebär också omorganisationen av länsförvaltningen en förbättring av dess förutsättningar att fylla sina uppgifter inom samhällsplaneringen på länsplanet.

Den översiktliga planering som har kommunala eller interkommunala huvudmän kan väntas komma att öka i omfattning och präglas av de nya kommunernas ökade möjligheter att bedriva en långsiktig planering. Den redogörelse som jag har lämnat visar att ett stort planeringsbehov finns på denna nivå. Formerna för sådan planering kan inte fixeras mera definitivt förrän bygglagutredningens arbete slutförts. Jag anser det emellertid vara riktigt att som en utgångspunkt för nu aktuella bedömningar anta att översiktlig bebyggelseplanering på huvudsakligen interkommunal basis kommer att behövas inom åtskilliga regioner i landet. Det finns vidare starka skäl att utgå från att denna planering till form och innehåll kommer att utvecklas mot en ökad integrering mellan t. ex. ekonomisk och fysisk planering och i många fall också mot en samordning mellan planering och genomförande. En sådan utveckling kan i vissa fall också väntas komma att präglade den traditionella regionplaneringen.

Från de allmänna utgångspunkter som jag nu har angett faller sig en funktionell arbetsuppdelning och en ansvarsfördelning mellan stat och kommun i samhällsplaneringen naturlig. Den översiktliga bebyggelseplaneringen bör därvid i allt väsentligt ses som en kommunal eller interkommunal uppgift. Statens insatser i denna planering bör utgöras dels av medverkan när det gäller att skapa underlag för planeringen — genom fysisk riksplanering, normer, avgränsning av planområden och i vissa fall direkta restriktioner till skydd för riksintressen — dels av samråd i syfte att planeringen inom olika regioner skall kunna byggas in i en större helhet. Statligt finansiellt stöd till interkommunal översiktlig planering kommer därmed inte att vara generellt motiverat. Med hänsyn till angelägenheten av en klar ansvarsfördelning kan ett sådant stöd snarare bedömas som olämpligt.

Min slutsats blir alltså att statligt finansiellt stöd till kommunal regionplanering i princip inte bör utgå. Statens insatser i planeringen bör i fortsättningen komma till uttryck i konkreta och i mån av resurser ökade utrednings- och planeringsinsatser på läns- och riksnivå. I enlighet härmed har jag funnit det inte vara riktigt att nu vidga statsbidragsgivningen till även annan kommunal regionplanering än den som sker enligt BL. Jag anser i stället, mot bakgrund av vad jag har anfört, att en avveckling av det generella statsbidraget till sådan planering bör inledas. Jag återkommer strax till denna fråga.

Statens planverk har under senare år medgetts rätt att efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall ta i anspråk viss del av anslaget för att användas för sådana planeringsföretag i andra former än BL anvisar som är angelägna från allmän synpunkt. Dessa medel har inte utnyttjats som bidrag till regionplanering utan till inventeringar m. m. av mera generell karaktär. Som exempel kan nämnas en inventering av landets kust med hänsyn till dess värde för friluftsliv och fritidsbebyggelse. Jag finner det vara av stort värde att sådana insatser kan göras och förordar att så skall kunna ske även vid en avveckling av den direkta bidragsgivningen till regionplaneringen.

Enligt min mening bör inom ramen för denna kvarvarande del av anslaget också finnas möjlighet att ge direkt stöd till planeringen i regioner där kommunerna har begränsade planeringsresurser men som utsätts för sådant exploateringsstryck utifrån, t. ex. i form av efterfrågan på mark för fritidsbebyggelse, som föranleder omfattande planeringsinsatser. Också i andra fall kan ett starkt allmänt intresse motivera statligt ekonomiskt stöd till interkommunal översiktlig planering. Behovet av sådana insatser får prövas från fall till fall. Denna prövning bör liksom nu åvila Kungl. Maj:t. Statens planverk har i sin anslagsframställning pekat på behovet av att i vissa fall kunna ge stöd även till planering inom en kommun. Jag biträder verkets uppfattning i denna del. Kungl.

Maj:t bör alltså vid prövning av fråga angående stöd till planeringsföretag som är av stort allmänt intresse inte vara förhindrad att, om särskilda skäl föreligger, ge stöd även till inomkommunal planering.

Det statliga bidraget till regionplanering uppfattades åtminstone i ett inledande skede med rätta som en stimulans till utveckling av metoder och arbetsformer i regionplaneringen. Det är angeläget att den bidragsgivning som enligt mitt förslag skall förekomma i fortsättningen även kan få denna inriktning. Kungl. Maj:t bör därför ha möjlighet att ge stöd till sådan verksamhet inom ramen för kommunal eller interkommunal planering som är av utvecklingskaraktär och som kan ha allmänt intresse för den översiktliga planeringen.

Den avveckling av det finansiella stödet till upprättande av regionplaner som jag har uttalat mig för bör ske successivt. Härvid måste en samlad bedömning ske av förevarande bidragsanslag och av investeringsanslaget Förskott till vissa plankostnader m. m. som jag senare återkommer till. Avvecklingen bör ske genom att förskotten begränsas för att efter en övergångsperiod inte längre utgå. Bidrag från anslaget bör kunna utgå till upprättande av regionplaner så länge förskott finns utstående som i enlighet med tillämpad praxis bör avlösas.

Tiden för avvecklingen av förskotten och därmed av bidragen får bestämmas efter en prövning av omständigheterna i varje särskilt fall. För det mest omfattande av de aktuella regionplaneföretagen, nämligen Stockholmsregionens, synes en avveckling av det statliga stödet kunna ske i samband med att nu pågående etapp fullföljs genom planfastställelse och formerna för regionplaneringens fortsättning inom området övervägs. I andra fall kan en något längre övergångstid vara påkallad. Jag anser emellertid att en avveckling av förskottsgivningen i princip bör kunna ske inom loppet av de tre närmaste åren.

För budgetåret 1971/72 bör för de ändamål som jag särskilt har angett beräknas ett belopp av 300 000 kr. för att efter beslut av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall tas i anspråk av statens planverk för översiktlig planering eller stöd till sådan planering. Med hänsyn till bidragsgivningens ändrade inriktning bör anslaget i fortsättningen benämnas Bidrag till översiktlig planering m. m. Den reservation som vid utgången av budgetåret 1970/71 kan komma att finnas på anslaget till Bidrag till upprättande av regionplaner m. m. bör föras över till det nya anslaget. Jag förordar att anslaget tas upp med 300 000 kr.

Beträffande bidragen till vissa vägföreningskostnader som utbetalas från anslaget föreslås inte någon förändring.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för bidragsgivningen
- 2) till *Bidrag till översiktlig planering m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kr.

D LANTMÄTERIVÄSENDET

D 1. Lantmäteriet: Myndighetsuppgifter

D 2. Lantmäteriet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet

D 3. Lantmäteriet: Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet

D 4. Lantmäteriet: Utrustning

Statsmakterna har under år 1970 godkänt riktlinjer för omorganisation av lantmäteriverksamheten (prop. 1970: 188, SU 208, rskr 423). Arbetet med den närmare utformningen av organisationen pågår. Då jag har för avsikt att senare på grundval härav föreslå Kungl. Maj:t att lägga fram proposition till 1971 års riksdag bör i riksstatsförslaget anslagen till lantmäteriet föras upp med preliminära belopp.

Enligt de godkända riktlinjerna för omorganisationen kommer vissa uppgifter som nu åvilar lantmäteriet att överföras på länsstyrelsen. Samtidigt inordnas överlantmätaren och länslantmäterikontoret i länsstyrelsen. För de lantmäteriuppgifter som sålunda länsstyrelserna kommer att svara för har medel beräknats under anslag till länsstyrelserna.

För uppgiften att lägga upp ett nytt fastighetsregister har till lantmäteriet tidigare anvisats medel under ett särskilt anslag. Ifrågavarande uppgift kommer — utom i vad avser ledningen av verksamheten — att föras över på länsstyrelserna. Det torde då saknas anledning att behålla ett särskilt anslag för de ledningsuppgifter som kvarliggjer hos lantmäteriet. Jag förordar att medel för dessa uppgifter i stället anvisas under anslaget D 1. Lantmäteriet: Myndighetsuppgifter.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1971/72 beräkna

- a) till *Lantmäteriet: Myndighetsuppgifter* ett förslagsanslag av 13 944 000 kr.,
- b) till *Lantmäteriet: Förrättnings- och uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 1 000 kr.,
- c) till *Lantmäteriet: Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet* ett förslagsanslag av 7 007 000 kr.,
- d) till *Lantmäteriet: Utrustning* ett reservationsanslag av 1 150 000 kr.

E KARTVÄSENDET

Rikets allmänna kartverk är central förvaltningsmyndighet för ärenden om den allmänna kartläggningen och därmed sammanhängande frågor.

Kartverket har till uppgift att upprätta, utge och vid behov revidera de kartor som ingår i allmänna kartserier samt att utföra de vetenskapliga, geodetiska och astronomiska uppgifter som står i samband med verkets arbeten eller som Kungl. Maj:t bestämmer med hänsyn till det internationella samarbetet. Verket skall även publicera de resultat av verksamheten som har allmänt intresse. Kartverket skall vidare på begäran av myndighet eller enskild mot ersättning utföra eller låta utföra specialkartor, framställa fotogrammetriskt bild- och kartmaterial, utföra geodetiska specialarbeten och sammanställa och tillhandahålla uppgifter från verkets geodetiska arkiv.

Chef för kartverket är en generaldirektör. Inom verket finns fem byråer. Dessa är geodetiska byrån, fotogrammetriska byrån, kartografiska byrån, militärbyrån och administrativa byrån. Kartverkskommisionen är rådgivande organ i mera betydelsefulla frågor om riktlinjer för de allmänna kartarbetena.

Vid kartverket fanns den 1 juli 1970 520 anställda, varav 97 lednings- och expertpersonal, 244 kart- och mätningstekniker, 125 rit- och teknikerpersonal och 54 övrig personal.

Kartväsendet tillhör de områden som ingår i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering. Följande programindelning gäller tills vidare för verksamheten.

1. Allmänna kartarbeten
2. Försvarsberedskap
3. Uppdragsverksamhet

Programmet Allmänna kartarbeten indelas i följande delprogram.

- a) Gemensam ekonomisk och topografisk kartläggning
- b) Separat topografisk kartläggning m. m.
- c) Revidering av ekonomiska kartor
- d) Revidering av topografiska kartor m. m.

Medel till kartverket anvisas under följande anslag.

1. Kartverket: Allmänna kartarbeten
2. Kartverket: Försvarsberedskap
3. Kartverket: Uppdragsverksamhet
4. Kartverket: Utrustning

Anslag nr 1 är ett reservationsanslag som skall finansiera program 1. Anslag nr 2 är ett reservationsanslag som skall finansiera program 2. Anslag nr 3 är ett förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för program 3. Intäkter som svarar mot komplementkostnader levereras in till särskild inkomsttitel på riksstaten. Anslag nr 4 är ett reservationsanslag som skall finansiera kartverkets investeringar i utrustning m. m. Anslag nr 3 får i princip inte belastas. För att lösa tillfälliga eller säsongsmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten samt för att tills vidare tillgodose behov av rörelsekapital disponerar kartverket en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 1 000 000 kr.

E 1. Kartverket: Allmänna kartarbeten

1970/71¹ Anslag 40 771 000

1971/72² Förslag 27 521 000

¹ Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

² Avser verksamhetsåret 1972

Programmet Allmänna kartarbeten

Programmet omfattar hela kartlägningsproceduren dvs. geodetiska, fotogrammetriska och kartografiska arbeten fram t. o. m. reproducerbara original, ett för varje tryckfärg tillhörande en och samma kartversion. Härtill kommer kostnaderna för tryckning av de allmänna kartorna. Vidare ingår i programmet flygfotografering och bildframställning för kartläggningens behov samt geodetiska riksnätsarbeten och internationella geodetiska projekt.

	1969/70 ¹	1970/71 ²	1971/72 ³	
			Kartverket	Departements- chefen
Kostnader	27 758 000	44 181 000	32 457 000	29 767 000
Avgår intäkter under anslaget	1 073 000	1 639 000	1 055 000	1 055 000
Avgår komplement- kostnader	41 158 000	41 771 000	41 191 000	41 191 000
Summa anslag	25 527 000	40 771 000	30 211 000	27 521 000

¹ Överslagsmässig översättning till program

² Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

³ Avser verksamhetsåret 1972

⁴ Beräknade kapitalkostnader

Kartverket

Planeringen av de allmänna kartarbetena syftar i princip till att åstadkomma en till landets behov så nära anpassad kartläggning som

möjligt. Planeringsverksamheten har hittills sammanfattats i långtidsplaner, numera kallade perspektivplaner, vari målen för verksamheten för en längre period fastställs, samt i årsvisa arbetsplaner och i de årliga anslagsäskandena.

Utvecklingen inom kartverkets verksamhetsområde har under 1960-talet i allt väsentligt styrts av de program för den ekonomiska och topografiska kartläggningen som fastställdes genom 1961 års riksdagsbeslut. Förslag till en långtidsplan för 1970-talets kartverksamhet framlade kartverket i en skrivelse till Kungl. Maj:t den 5 juli 1968. Denna avsåg närmast den fortsatta nyutgivningen av de ekonomiska och topografiska kartorna. I 1969 års statsverksproposition lämnades en redogörelse för planens huvudsakliga innehåll och däröver avgivna remissyttrandena.

Sedan 1968 års långtidsplan behandlats har underlag för den vidare planeringen inhämtats genom kontakter med ett antal myndigheter och andra kartintressenter. På grundval av vad därav framkommit har kartverket i skrivelse till Kungl. Maj:t den 24 juni 1970 framlagt förslag till en perspektivplan för den allmänna kartläggningen under 1970-talet.

Beträffande den *ekonomiska kartan* föreslår kartverket i planen att planeringen för nyframställning ligger fast med 1978 som sista utgivningsår. Vidare föreslås att kartans revidering startas snarast i högsta möjliga takt och att revideringstakten på längre sikt blir sådan att minst $\frac{1}{15}$ av totala antalet blad revideras per år. I första hand bör därvid en grundlig revidering med ortofotokartan som underlag tillämpas med början i Göteborgs och Bohus län, Gotlands län, Kalmar län samt delar av Stockholms län. I syfte att möjliggöra en aktualisering av kartbeståndet över större områden av landet föreslås i andra hand att en grundlig revidering till en början begränsas till de nyssnämnda länen, medan samtidigt en enklare (partiell) revidering genomförs för revideringsmogna blad inom övriga län. Slutligen föreslås beträffande den ekonomiska kartan att en försöksverksamhet för en ökad skal- och versionsdifferentiering genomförs.

Beträffande den *topografiska kartan* föreslås i planen att nyframställningen slutförs senast år 1978 enligt tidigare planering. I fråga om kartans revidering förordas en omväxlande grundlig och partiell revidering i en sådan omfattning att de revideringsmogna bladens användbarhet återställs och bibehålls. Vidare föreslås att kartan förses med ett referensnät i rikets geodetiska system och att en ökad skal- och versionsdifferentiering utvecklas och genomförs.

I övrigt föreslås i planen att *översiktskartor* i skalorna 1 : 250 000 och 1 : 500 000 framställs i sådan takt att utgivningen över svenskt område kan avslutas år 1978 resp. 1979, att de *internationella kartserierna* revideras i den takt som bl. a. flygsäkerheten kräver samt att *generalkartan* och vissa andra *översiktskartor* och *bladindelningsskartor* i mind-

5 Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 14

re skalor än 1 : 500 000 framställs och revideras.

Perspektivplanen har remissbehandlats.

Kartverket redovisar budgetförslag i form av ett basförslag och alternativa förslag till förhöjd ambitionsnivå. Den avvägning av resurserna inom basförslaget som verket stannat för innebär i korthet följande. Nyframställningen av ekonomiska och topografiska kartorna fullföljs med 1978 som sista utgivningsår. Försöksarbeten utförs rörande översiktskartor i skalorna 1 : 250 000 och 1 : 500 000 med sikte på utgivning under perioden 1972—1981. Grundlig revidering av ekonomiska kartan påbörjas med utgivning av reviderade kartblad fr. o. m. år 1974. Kombinerad grundlig och partiell revidering av topografiska kartan utförs med utgivning av 13 resp. 4 blad år 1972. Även vissa revideringsuppgifter avseende bl. a. generalkartan inryms i basförslaget. Slutligen upptas inom basförslaget vissa kostnader som hänger samman med gränsarbeten rörande riksgränsen mot Norge.

I förslagen till förhöjd ambitionsnivå framhåller kartverket att kraven på förbättrad kartförsörjning väsentligt skärpts. Detta har tagit sig uttryck i önskemål om snabbare revidering av föråldrade ekonomiska och topografiska kartor och om nya allmänna kartor, främst översiktskartor. Verkets alternativa förslag innebär ökad revideringstakt och förkortad utgivningstid för översiktskartor. Verket föreslår också ökade resurser för utvecklingsarbete inom den automatiska kartografin och för den vetenskapliga geodesin. Sammanlagt medför de framlagda förslagen kostnadsökningar med 2,7—3,6 milj. kr.

Med hänsyn till behovet att mera direkt kunna förankra sina ställningstaganden hos olika berörda medborgarintressen föreslår kartverket att en styrelse inrättas för verket.

Departementschefen

Tillförlitligt och för olika ändamål anpassat kartmaterial är en nödvändig förutsättning för många verksamheter i samhället. De kartor som ingår i de s. k. allmänna kartserierna är av grundläggande betydelse både för att tillgodose skilda civila verksamheters kartbehov och för den militära kartförsörjningen. De allmänna kartorna framställs och förläggs av kartverket. Verket svarar därvid med egna produktionsorgan för alla arbetsmoment i framställningen fram till reproducerbara tryckoriginal. Tryckningen sker efter anbudsförfarande. Kartorna lagerhålls, försäljs och distribueras av Svenska Reproduktions Aktiebolaget (SRA).

Framställningen av de allmänna kartorna finansieras nästan uteslutande med statsmedel. Under detta anslag upptas sålunda alla framställningskostnader, inklusive tryckningskostnader. Under anslaget avräknas dock intäkter som verket erhåller genom en årlig avgift från SRA. Avgiften svarar mot tryckningskostnaden för kartor som SRA sålt

eller på annat sätt förbrukat. SRA:s uppgifter med och kostnader för de allmänna kartorna finansieras med intäkter från försäljningen. Bolaget har också ensamrätt att utan särskild avgift utnyttja kartorna och grundmaterialet till dessa för att framställa och försälja särtryck och andra följdprodukter.

Prissättningen på de allmänna kartorna har nyligen utretts av kartprisutredningen, som i oktober 1970 avlämnat ett betänkande med förslag i ämnet (Stencil C 1970: 5). Betänkandet innefattar förutom förslag till kartpriser även vissa förslag som rör formerna för samverkan i kartproduktionen mellan kartverket och SRA. Förslaget innebär bl. a. ändring i intäkternas fördelning mellan verket och bolaget. Utredningen remissbehandlas f. n.

Vid sidan av de allmänna kartorna förekommer en omfattande produktion av andra kartor för olika ändamål. Behov av storskaliga kartor föreligger särskilt i tätortsområdena – för planering av tätortsutvecklingen, för fastighetsbildningen och för byggandet. Samhällsutvecklingen har också medfört ökade behov av småskaliga kartor, bl. a. för den översiktliga planeringen. För sådana kartuppgifter intar kartverket och SRA viss särställning, kartverket – förutom genom den betydelse som produktionen av de allmänna kartorna har – genom att verket i princip har ensamrätt att utföra flygfotografering för kartläggningsändamål och bolaget genom den tidigare nämnda rätten att utnyttja material från den allmänna kartläggningen. Verket och bolaget bedriver i övrigt verksamheten på affärsmässiga grunder och i konkurrens med andra kartframställare, såväl andra statliga och kommunala organ som enskilda företag.

Den statliga affärsmässigt bedrivna fotogrammetriska verksamheten har också varit föremål för utredning (USAF) (Stencil Jo 1968: 5). Utredningens förslag, som har remissbehandlats, innebar bl. a. att den statliga fotogrammetriska beställningsproduktionen borde koncentreras till kartverket medan marknadsföringen helt skulle åvila SRA.

Som torde ha framgått av det sagda har den verksamhet som kartverket bedriver betydelse för många andra organ i samhället. Inriktningen av verksamheten måste bedömas med utgångspunkt från dessa samhällsorgans behov. Jag vill i sammanhanget särskilt framhålla verksamhetens roll för och nära samband med lantmäteriverksamhetens tre huvudgrenar – fastighetsbildning, fastighetsregistrering och mättningsverksamhet. Även de nyligen fattade besluten om riktlinjer för omorganisation av lantmäteriverksamheten (prop. 1970: 188, SU 208, rskr 423) kan därför, liksom utredningar som f. n. pågår om behovet av kartor till det framtida fastighetsregistret, komma att bli av stor betydelse för kartverksamheten.

Kartverket har under år 1970 framlagt ett förslag till perspektivplan

5* Riksdagen 1971. 1 saml. Nr 1. Bil. 14

för den allmänna kartläggningen under 1970-talet. Perioden karakteriseras för kartverkets del av att stora produktionsresurser, som tidigare använts för förstagångsutgivning av kartblad i de ekonomiska och topografiska kartserierna, successivt kan göras fria och i stället inriktas på revidering av äldre kartblad i serierna eller på framställning av nya produkter. Mot bakgrund av de utredningar som slutförts eller pågår om kartverksamheten och av de skilda önskemål som uttalats i remissyttrandena över perspektivplanen bl. a. i fråga om takten i och utförandet av den ekonomiska kartans revidering är jag f. n. inte beredd att ta ställning till kartverkets verksamhet mer än för verksamhetsåret 1972. Verkets planering inom ramen för basförslaget för detta verksamhetsår kan jag helt ansluta mig till.

Beträffande formerna för och inriktningen av kartverksamheten på längre sikt bör en beredning ske av det utrednings- och remissmaterial som nu finns eller som beräknas komma fram inom den närmaste tiden. En sådan beredning bör ske med utgångspunkt också från den nya organisationen för lantmåteriverksamheten. Jag avser att anmäla dessa frågor för Kungl. Maj:t i ett senare sammanhang.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Allmänna kartarbeten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 27 521 000 kr.

E 2. Kartverket: Försvarsberedskap

1970/71 ¹ Anslag	909 000
1971/72 ² Förslag	606 000

¹ Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

² Avser verksamhetsåret 1972

Programmet Försvarsberedskap

Programmet omfattar sådana uppgifter som åligger kartverket för att trygga kartförsörjningen i krig vari ingår främst beredskapsplanläggning, förberedelser för krigskartetryckning, sekretessåtgärder samt vissa administrativa tjänster inom området i övrigt.

	1969/70 ¹	1970/71 ²	1971/72 ³	
			Kartverket	Departements- chefen
Kostnader	591 000	913 000	636 000	608 000
Avgår kompletmentkostnader	2 000	4 000	2 000	2 000
Summa anslag	589 000	909 000	634 000	606 000

¹ Överslagsmässig översättning till program

² Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

³ Avser verksamhetsåret 1972

Kartverket

Inom ramen för basförslaget beräknas antalet slutprestationer i stort sett komma att ligga kvar på oförändrad nivå, dock med en markant ökning av antalet ärenden rörande spridningsgranskade kartor från 620 år 1970 till 900 år 1972.

Den i det föregående under programmet Allmänna kartarbeten föreslagna förhöjda ambitionsnivån beräknas få till följd krav på ökad resursinsats inom detta program motsvarande lönen för en ingenjör jämte följdkostnader (+ 33 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under anslaget Kartverket: Allmänna kartarbeten hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Förvarsberedskap* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 606 000 kr.

E 3. Kartverket: Uppdragsverksamhet

1970/71 ¹ Anslag	1 000
1971/72 ² Förslag	1 000

¹ Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

² Avser verksamhetsåret 1972

Programmet Uppdragsverksamhet

Programmet omfattar fotogrammetrisk och geodetisk verksamhet i affärsmässig driftsform.

	1969/70 ¹	1970/71 ²	1971/72 ³	
	Utfall	Beräknat	Kartverket	Departements- chefen
Kostnader	6 477 600	9 344 000	6 684 000	6 084 000
Intäkter	6 648 000	9 344 000	6 084 000	6 084 000
Resultat	+ 171 000	0	0	0

¹ Överslagsmässig översättning till program

² Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

³ Avser verksamhetsåret 1972

Kartverket

Uppdragsverksamheten utgör en integrerad del av den allmänna kartförsörjningen och verkar därigenom också stimulerande och utvecklande på den allmänna kartläggningsverksamheten. Den ger också möjlighet att i mindre projekt pröva nya metoder, som sedermera kan föras in

i framställningen av de allmänna kartorna. Enligt instruktionen för kartverket bestämmer verket ersättningen för arbete som verket utför. Taxorna är därvid uppbyggda efter principen full kostnadstäckning.

Departementschefen

Verksamheten finansieras helt med intäkter. Anslaget bör därför tas upp med endast ett formellt belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 4. Kartverket: Utrustning

1970/71¹ Anslag 2 745 000

1971/72² Förslag 1 200 000

¹ Avser tiden 1.7.1970—31.12.1971

² Avser verksamhetsåret 1972

Kartverket

Tillgängliga medel till utrustning för år inom ramen för basförslaget uppgår till 1 830 000 kr. Återanskaffningsvärdet hos kartverkets instrument inkl. sådana som är helt avskrivna men ännu ej ersatta med nya är ca 12 milj. kr. Inom ett basförslag bör normalt finnas utrymme för en återanskaffning på ca 1 200 000 kr. Utrustningsanslagets utnyttjande i övrigt, till investeringar för teknisk rationalisering och för införande av ny teknik, nya tjänster eller nya produkter, medför ytterligare medelsbehov av ca 630 000 kr.

Utöver vad som ryms inom ramen för basförslaget föreslår kartverket anskaffning av ett jetplan (+4 800 000 kr.) och av en lasergeodimeter (+100 000 kr.).

Departementschefen

Jag beräknar behovet av medel för utrustning till 1,2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kartverket: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kr.

F RÄDDNINGSTJÄNST M. M.

F 1. Statens brandinspektion

1969/70 Utgift	917 795
1970/71 Anslag	960 000
1971/72 Förslag	965 000

Statens brandinspektion har som central förvaltningsmyndighet tillsyn över brandförsvaret i riket. I inspektionens uppgifter ingår bl. a. att ge råd och anvisningar till kommuner och enskilda i frågor av allmän betydelse för brandförsvaret, att verka för att brandförsvaret ordnas ändamålsenligt och att verka för standardisering av brandmateriel.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Brandinspektionen	Departementschefen
Personal			
Handläggande personal	6	—	—
Övrig personal	3	—	—
	9	—	—
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till personal hos statens brandinspektion	451 000	+ 9 000	+ 30 000
Sjukvård	1 500	+ 500	+ 500
Reseersättningar till personal hos statens brandinspektion	32 000	+ 3 000	+ 2 000
<i>Därav utrikes resor</i>	(8 000)	(+ 2 000)	(+ 1 000)
Lokalkostnader	34 500	+ 1 500	+ 1 500
Expenser	60 000	+ 5 000	+ 3 800
Lönkostnadspålägg för personal hos statens brandinspektion	101 000	+ 4 800	+ 14 400
Arvoden till länsbrandinspektörer m. fl.	220 000	+ 33 000	—
Reseersättningar till länsbrandinspektörer m. fl.	60 000	—	—
Lönkostnadspålägg för länsbrandinspektörer m. fl.	50 000	+ 8 200	+ 2 800
	1 010 000	+ 65 000	+ 55 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
Försäljning av publikationer m. m.	50 000	+ 50 000	+ 50 000
	960 000	+ 15 000	+ 5 000

Statens brandinspektion

1. Löne- och prisomräkning m. m. 13 800 kr.
2. Anslagsposten till sjukvård bör räknas upp med hänsyn till åtgången (+500 kr.).
3. Anslagsposten till rescersättningar till personal hos statens brandinspektion bör höjas på grund av prisändringar och ökat behov av utlandsresor (+3 000 kr.).
4. Ytterligare medel för lokalkostnader behövs på grund av ökade hyres- och städningsutgifter (+1 500 kr.).
5. Anslagsposten till expenser bör räknas upp (+5 000 kr.).
6. Arvodena till länsbrandinspektörer m. fl. bör höjas med förslagsvis 15 % för att följa utvecklingen för övriga löntagare (+41 200 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 965 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för ytterligare en avdelningsdirektör. Samtidigt bör en tjänst som brandingenjör utgå ur organisationen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens brandinspektion* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 965 000 kr.

F 2. Statens brandskola

1969/70 Utgift	1 639 444
1970/71 Anslag	1 751 000
1971/72 Förslag	1 817 000

Statens brandskola har till uppgift att i anslutning till kompetensföreskrifterna i brandstadgan (1962: 91, ändrad 1969: 86) utbilda brandpersonal och skorstensfejare och att genom annan utbildningsverksamhet och brandteknisk forskning främja brandförsvarets utveckling. Utbildningen sker vid en huvudskola och vid kurser som anordnas på olika orter.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Brandskolan	Departementschefen
Personal			
Utbildningspersonal	3	—	—
Övrig personal	5	+1	—
	8	+1	—

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Brandskolan	Departements- chefen
Anslag			
Avlöningar	744 000	+ 23 000	+11 200
Sjukvård	1 000	+ 2 000	+ 2 000
Rescersättningar	18 000	+ 4 000	+ 2 000
<i>Därv utrikes resor</i>	(3 000)	(+ 2 000)	(+ 1 000)
Lokalkostnader	569 000	+ 22 000	+17 000
Expenser	235 500	+ 26 000	+ 5 500
Lönekostnadspålägg	166 000	+ 22 000	+27 300
Ersättning till kommuner för lokaler och materiel, driv- medel m. m.	17 500	+ 1 000	+ 1 000
	1 751 000	+100 000	+ 66 000

Styrelsen för statens brandskola

1. Löne- och prisomräkning m. m. 57 000 kr.
2. En assistenttjänst bör inrättas, varvid full undervisningsskyldighet kan åläggas ämnesläraren (+13 000 kr.).
3. Medlen för sjukvård bör räknas upp (+2 000 kr.).
4. Bl. a. för att underlätta den regionala utbildningsverksamheten behövs ytterligare medel för reseersättningar (+3 000 kr.).
5. En snabbtelefonanläggning bör installeras i skolans lokaler (+25 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens brandskola* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 817 000 kr.

F 3. Bidrag till förebyggande och släckning av brand

1969/70 Utgift	6 589 413
1970/71 Anslag	1 900 000
1971/72 Förslag	2 400 000

Från anslaget bestrids utgifter för skogsbrandbevakning och ersättningar för verksamhet vid brandsläckning m. m. Bidragsbestämmelserna återfinns dels i kungörelsen (1962: 607) om ersättning på grund av verksamhet för brandsläckning m. m. (ändrad 1970: 351) och dels i regleringsbrevet 1970/71.

Statens brandinspektion

Brandinspektionen, som vill erinra om att det är omöjligt att i förväg beräkna åtgången på anslaget — väderleksförhållandena under skogs-

brandsäsongen spelar sålunda en avgörande roll — föreslår att anslaget ökas med 500 000 kr. till 2,4 milj. kr.

Departementschefen

Jag biträder brandinspektionens förslag. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till förebyggande och släckning av brand* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kr.

F 4. Bidrag till kostnader för kommunal beredskap

1969/70 Utgift	781 230	Reservation	3 068 262
1970/71 Anslag	500 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Från anslaget bestrids utgifter för bidrag till kommuner för beredskapsplanläggning enligt 7 § lagen (1964: 63) om kommunal beredskap. Vissa bestämmelser för tillämpningen av nämnda lag har meddelats i kommunala beredskapskungörelsen (1964: 722, ändrad 1968: 521) och i Kungl. Maj:ts brev den 14 oktober 1966.

Riksnämnden för kommunal beredskap

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 15 mars 1968 uppdrogs åt riksnämnden för kommunal beredskap att låta verkställa en provplanläggning av den kommunala beredskapen. Enligt beslutet fick riksnämnden i uppgift att senast den 1 juni 1970 inkomma till Kungl. Maj:t med en beräkning av statsbidragskostnaderna för genomförande och vidmakthållande av en kommunal beredskapsplanläggning samt en uppskattning av statsbidragskostnaderna för de åtgärder som kommunerna med stöd av 6 § tredje stycket lagen om kommunal beredskap kunde bedömas bära åläggas att vidta.

Riksnämndens erfarenheter och förslag med anledning av den verkställda provplanläggningen redovisas i nämndens promemoria den 20 maj 1970. Provplanläggning av den kommunala beredskapen 1968—1970. I promemorian föreslår riksnämnden bl. a. att kommunernas kostnadstäckning bör grundas på schablonbidrag, dock med möjlighet för kommun att inom en månad efter mottaget planlägningsförordnande till länsstyrelsen anmäla önskemål om ersättning för verklig kostnad. Om detta system för kommunernas kostnadstäckning införs, kan statsbidragskostnaderna för planläggningens genomförande första gången, inklusive planrevision under uppbyggnadsperioden, beräknas uppgå till drygt 12 milj. kr.

Riksnämnden redovisar de beräknade kostnaderna i två alternativ, benämnda A och B.

Enligt alternativ A, som förordas av riksnämnden, bör den fortsatta planläggningen genomföras under femårsperioden 1971—1975 och sålunda belasta budgetåren 1971/72—1975/76. Kostnaderna härför, exklusive teleanordningar och reservanordningar för gas-, vatten- och elektricitetsförsörjningen samt de särskilda anordningar eller förberedelser för vattenförsörjningen och den allmänna hälsovården som behövs med hänsyn till planlagd inkvartering, beräknas uppgå till 12,2 milj. kr. enligt följande fördelning:

	1971/72	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	Summa
Planläggning	2,350	2,200	2,050	1,900	1,500	10,000
Revision	0,150	0,300	0,450	0,600	0,700	2,200
Summa	2,500	2,500	2,500	2,500	2,200	12,200

Enligt alternativ B bör planläggningen genomföras under sjuårsperioden 1971—1977 och belasta budgetåren 1971/72—1977/78 med 2 milj. kr. per år med undantag av det sista budgetåret, 1977/78, som skulle dra en beräknad kostnad av 900 000 kr. eller för hela perioden sammanlagt 12,9 milj. kr.

Varken tidigare erfarenhet eller provplanläggningen kan läggas till grund för en uppskattning av kostnaderna för olika reservanordningar. Riksnämnden förordar därför i sin promemoria att denna fråga blir föremål för fortsatt utredning under överstyrelsens för ekonomiskt försvar ledning. I fråga om särskilda anordningar eller förberedelser för vattenförsörjningen i inkvarteringskommuner anser riksnämnden, att dessa åtgärder bör anstå tills vidare.

För Stockholms del avslutades den kommunala beredskapsplanläggningen under våren 1970. Först vid årsskiftet 1970/71 beräknas beredskapsplanläggningen i huvudsak vara slutförd i Göteborg och Malmö.

Med riksnämndens nuvarande målsättning beräknas inte någon statsbidragsberättigad kommunal beredskapsplanläggning av betydelse pågå inom landet under 1970 fränsett den avslutande planläggning som under hösten 1970 bedrivs i Göteborg och Malmö.

Mot bakgrund av erfarenheterna från provplanläggningen inleddes under våren 1970 en översyn av de allmänna anvisningarna om kommunal beredskapsplanläggning. Detta arbete avses vara klart hösten 1970 och därefter läggas till grund för en översyn av fackanvisningarna. Hela anvisningsverket avses vara reviderat och fastställt av respektive fackmyndighet i början av år 1971, då alltså en riksomfattande successiv uppbyggnad av den kommunala beredskapen tidigast skulle kunna påbörjas.

I enlighet med den i det föregående föreslagna planläggningstakten skulle för budgetåret 1971/72 erfordras ett belopp av 2,5 milj. kr. Med

hänsyn till en beräknad besparing på 1,6 milj. kr. vid utgången av budgetåret 1970/71 skulle för den fortsatta planläggningen för budgetåret 1971/72 erfordras ett reservationsanslag av 900 000 kr.

Remissyttranden

Över riksnämndens promemoria den 20 maj 1970 om provplanläggning av den kommunala beredskapen har efter remiss yttranden avgetts av civilförvarsstyrelsen, socialstyrelsen, statens vägverk, sjöfartsverket, transportnämnden, riksrevisionsverket, centrala folkbokförings- och uppbördsnämnden, skolöverstyrelsen, statens jordbruksnämnd, statens naturvårdsverk, överstyrelsen för ekonomiskt försvar, statens vattenfallsverk, länsstyrelserna i Stockholms, Södermanlands, Kronobergs, Malmöhus, Göteborgs och Bohus och Jämtlands län samt Svenska kommunförbundet.

Remissinstanserna har intet att erinra mot riksnämndens beräkning av statsbidragskostnaderna för planläggning av den kommunala beredskapen. De remissinstanser som direkt uttalat sig i frågan tillstyrker förslaget att planläggningen genomförs under femårsperioden 1971—1975. Ej heller förslaget om schablonmässigt beräknade statsbidrag föranleder någon erinran från remissinstansernas sida.

Departementschefen

Med hänsyn till den behållning som beräknas föreligga på anslaget vid utgången av löpande budgetår förordar jag att anslaget för nästa budgetår tas upp endast med ett formellt belopp. Detta innebär att den fortsatta planläggningen av den kommunala beredskapen under nästa budgetår kommer att fortgå i något långsammare takt än vad riksnämnden förordat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till kostnader för kommunal beredskap* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.

F 5. Beredskap för oljebekämpning till sjöss

1970/71 Anslag	2 500 000
1971/72 Förslag	5 500 000

Tullverket har i början av år 1970 instruktionsmässigt ålagts att handha oljebekämpning till sjöss och i kustvattnen och fr. o. m. budgetåret 1970/71 har anvisats ett särskilt anslag för ändamålet. Från ansla-

get bestrids utgifter för bl. a. anskaffning av bekämpningsanordningar och bekämpningsmedel, visst tekniskt utvecklingsarbete samt drift och underhåll av teknisk materiel ävensom ersättningar till kommuner vid ingripande mot oljeutsläpp till sjöss.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Generaltullstyrelsen	Departementschefen
Stat			
Viss personal inom kustbevakningsorganisationen	250 000	+ 250 000	+ 150 000
Anskaffning av bekämpningsanordningar och bekämpningsmedel m. m.	1 300 000	+3 100 000	+2 100 000
Tekniskt utvecklingsarbete beträffande bekämpningsanordningar och bekämpningsteknik	500 000	—	—
Drift och underhåll av teknisk materiel för oljebekämpning	250 000	+ 750 000	+ 750 000
Ersättningar till kommuner vid ingripande mot oljeutsläpp till sjöss	200 000	—	—
	2 500 000	+4 100 000	+3 000 000

Generaltullstyrelsen

1. Medel bör anvisas för anlitan­de av konsulter och annan expertis på oljebekämpningsområdet (+250 000 kr.).

2. Anskaffning av specialfartyg, bekämpningsanordningar och bekämpningsmedel medför på grund av att bl. a. högre tekniska krav än tidigare måste ställas på materielen ett starkt ökat medelsbehov (+3 100 000 kr.).

3. För bl. a. drift och underhåll av specialfartyg, underhåll av spridningsanordningar och hyror av lokaler för kustförråd erfordras ytterligare medel (+750 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 5,5 milj. kr. Jag har därvid beaktat att vissa resurser i annan ordning kommer att tillföras tullverket för det ändamål som avses med anslaget.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Beredskap för oljebekämpning till sjöss* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 5 500 000 kr.

KAPITALBUDGETEN *Tofte huvudtiteln***II STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND****20. Byggnadsarbeten för länsstyrelserna**

1969/70 Utgift	1 229 748	Behållning	7 616 145
1970/71 Anslag	5 747 000		
1971/72 Förslag	1 000		

Byggnadsstyrelsen

För budgetåret 1971/72 redovisas ett medelsbehov av sammanlagt 1 196 000 kr.

De i prop. 1970: 1 (bil. 14 s. 108—109) angivna kostnadsramarna har i vissa fall ökats beroende på den allmänna byggnadskostnadsstegringen som för perioden 1.4.1969—1.4.1970 uppgår till 8 %. Å andra sidan har kostnadsramarna för vissa andra objekt kunnat sänkas med sammanlagt 391 000 kr., vartill kommer att ett antal objekt slutredovisats till en kostnad som med 386 000 kr. understiger gällande kostnadsramar.

Nybyggnaden för länsstyrelsen i Linköping för vilket objekt redogörelse har lämnats i prop. 1970: 1 (bil. 14 s. 108) har senarelagts. Byggnadstiden uppskattas till omkring ett och ett halvt år.

Den nybyggnad av länsstyrelsehus i Malmö som Kungl. Maj:t genom beslut 15.3.1968 uppdrog till styrelsen att projektera fram t. o. m. huvudhandlingar torde ej kunna påbörjas förrän under våren 1972. Byggnadstiden uppskattas till två år. Byggnadsstyrelsen avser att återkomma med hemställan om byggnadsuppdrag, och har i avvaktan härpå beräknat en medelsförbrukning av 3 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Medelsförbrukningen under anslaget för innevarande och nästa budgetår beräknar jag till 1 469 000 kr. resp. 11 895 000 kr. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning.

INVESTERINGSPLAN
(1 000-tal kr)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t. o. m. 30.6.70	Beräknad för			
				70/71	71/72		
Falun, länsstyrelschus, etapp V	2 875	2 895	2 633	220	40	4.70	10.70
Örebro, länsstyrelschus	8 875	8 875	8 855	20	—	12.63	2.65
Karlstad, tillbyggnad av länsstyrelschus	10 450	10 400	10 290	110	—	2.65	11.67
Härnösand, ombyggnad av gamla länsstyrelschuset	1 100	1 170	1 158	12	—	1.66	8.67
Umeå, om- och tillbyggnad av länsstyrelschuset	1 970	2 120	1 012	1 050	50	2.64	8.68
Halmstad, skyddsrum för länsstyrelsen	350	325	315	10	—	12.69	10.70
Linköping, länsstyrelschus	13 975	15 000	—	—	10 000	3.68	1.69
Linköping, kv. Akilles, par- keringsplats och rivning	200	101	93	8	—	8.71	12.72
Malmö, länsstyrelschus	17 500 ¹	18 900 ¹	—	—	3 000	7.69	10.69
Umeå, datakontor	1 600	1 600	1 563	37	—	5.72	5.74
Gävle, nybyggnad för data- kontor m. m.	4 225 ²	4 181 ²	4 179 ²	2	—	10.65	9.66
Reducering av medelsför- brukning	—	—	—	—	- 1 195	—	—
Summa	63 120	65 567	30 098	1 469	11 895		

¹ Uppskattad kostnad² Härav 65 000 kr för arbeten i kriminalvårdsstyrelsens regi

Anslagsberäkning (1000- tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.1970	7 616	1970/71	1 469
Anslag för 1970/71	5 747	1971/72	11 895
Anslag för 1971/72 (förslag)	1		
	13 364		13 364

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Byggnadsarbeten för länsstyrelserna* för budgetåret 1971/
72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

VII FONDEN FÖR FÖRLAG TILL STATSVERKET

2. Förskott till vissa plankostnader m. m.

	Ingående behållning	Anslag	Utgift
1969/70	153 188	2 700 000	2 479 000
1970/71	374 188	2 700 000	¹ 2 700 000
1971/72 Förslag	374 188	2 000 000	¹ 2 200 000

¹ Preliminärt belopp

Från anslaget förskottas bidrag till kostnader för upprättande av regionplan i enlighet med byggnadslagstiftningens föreskrifter. Bestämmelser härom är givna i 132 § byggnadslagen (1947: 385, ändrad senast 1959: 611).

Planverket

Regionplanering enligt byggnadslagens bestämmelser pågår f. n. inom Göteborgs-, Kalmar-, Stockholms-, Sundsvalls- och Örnsköldsviksregionerna samt i Sjuhäradsbygden.

På anslaget tillgängliga medel den 1 juli 1970 uppgick till 3 074 188 kr. Av dessa beräknas 2 700 000 kr. komma att tas i anspråk under budgetåret 1970/71. För budgetåret 1971/72 beräknas behovet av förskott uppgå till 2 400 000 kr. Anslaget föreslås bli tillfört ett belopp av 2 500 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört under anslaget C 2. Bidrag till översiktlig planering m. m. beräknar jag behovet av förskottsmedel till 2,2 milj. kr. Anslaget bör tas upp med 2 milj. kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

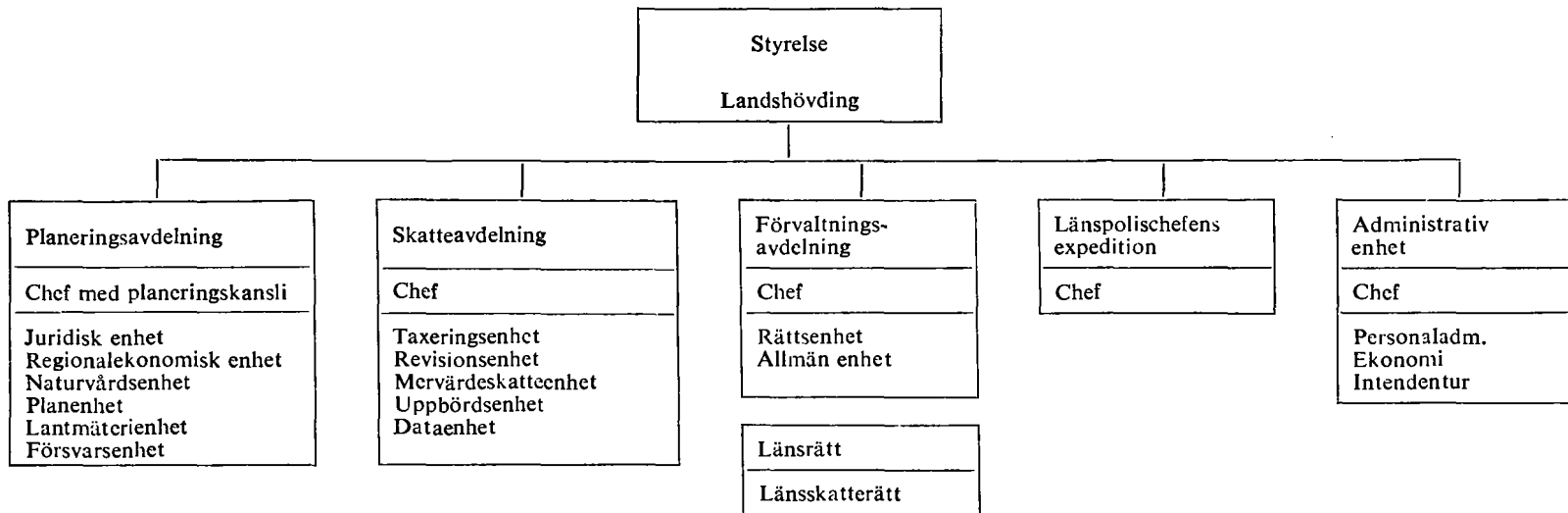
att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Länsstyrelse
(Departementschefens organisationsförslag)

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

A Civildepartementet m. m.

6	Civildepartementet	5 161 000
7	Kommittéer m. m.	4 000 000
7	Extra utgifter	125 000
		9 286 000

B Länsstyrelserna m. m.

9	Allmän översikt	
27	Länsstyrelserna	450 560 000
27	Lokala skattemyndigheterna	126 881 000
27	Kronofogdemyndigheterna	118 182 000
		695 623 000

C Planväsendet

116	Statens planverk	10 036 000
118	Bidrag till översiktlig planering m. m.	300 000
		10 336 000

D Lantmäteriväsendet*

126	Lantmäteriet	
126	Myndighetsuppgifter	13 944 000
126	Förrättnings- och uppdragsverksamhet	1 000
126	Bidrag till förrättnings- och uppdragsverksamhet	7 007 000
126	Utrustning	1 150 000
		22 102 000

E Kartväsendet

128	Kartverket	
129	Allmänna kartarbeten	27 521 000
132	Försvarsberedskap	606 000
133	Uppdragsverksamhet	1 000
134	Utrustning	1 200 000
		29 328 000

F Räddningstjänst m. m.

135	Statens brandinspektion	965 000
136	Statens brandskola	1 817 000
137	Bidrag till förebyggande och släckning av brand	2 400 000
138	Bidrag till kostnader för kommunal beredskap	1 000
140	Beredskap för oljebekämpning till sjöss	5 500 000
		10 683 000

Summa för driftbudgeten 777 358 000

* Preliminära belopp

KAPITALBUDGETEN

II Statens allmänna fastighetsfond

142 Byggnadsarbeten för länsstyrelserna 1 000

VII Fonden för förlag till statsverket

144 Förskott till vissa plankostnader m. m. 2 000 000

Summa för kapitalbudgeten 2 001 000

Totalt för civildepartementet 779 359 000

145 Bihang

Industridepartementet

ÖVERSIKT

Till industridepartementets verksamhetsområde hör ärenden rörande den allmänna näringspolitiken, industri och hantverk, bergsbruk, energiförsörjning, teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt statsägda företag.

En central uppgift för departementet är att utveckla den långsiktiga näringspolitiska planeringen. En sådan planering förutsätter tillgång till såväl utbyggd information om väntade förändringar inom näringslivet som nya och förbättrade former för samarbete mellan företag och samhälle. Planeringen syftar ytterst till att öka möjligheterna att effektivt utnyttja landets ekonomiska resurser och att tillgodose den enskilda människans krav på trygghet i ett näringsliv i snabb omvandling. Denna planering har ett nära samband med planeringen av samhällliga program inom andra departements ansvarsområden.

Frågan om vidgat samarbete mellan företag och samhälle har behandlats av samarbetsutredningen, vars förslag varit föremål för en omfattande remissbehandling. Utredningen har lagt fram förslag om ett nytt informations- och samarbetssystem mellan företag samt regionala och kommunala organ baserat på en särskild lag om uppgiftsskyldighet i vissa planeringsfrågor m. m. Som ett komplement föreslås en försöksverksamhet under högst fem år med samhällsrepresentation i styrelserna i ett begränsat antal aktiebolag. Utredningen rekommenderar vidare en motsvarande försöksverksamhet med offentliga revisorer. Utredningen har också i samarbete med fondbörsutredningen föreslagit en vidgad offentlig redovisningsskyldighet för vissa aktiebolag och ekonomiska föreningar. Utredningens förslag är föremål för beredning. Proposition i ärendet avses bli förelagd årets riksdag.

Ett grundläggande arbete på att klarlägga olika utvecklingstendenser av betydelse för den näringspolitiska planeringen sker även genom särskilda industribranschutredningar. Detta arbete bedrivs i samarbete med bl. a. arbetsmarknadens parter och berörda näringslivsorganisationer. I anslutning härtil har överläggningar ägt rum i näringspolitiska rådet om strukturproblem inom olika industrigrenar, bl. a. den grafiska industrin, varvsindustrin samt textil- och konfektionsindustrin. Rådet

har även behandlat vissa för flera branscher gemensamma frågor såsom behoven av en förbättrad industriell service och miljö.

Att målmedvetet främja teknisk forskning och industriell utveckling blir ett allt viktigare led i den långsiktiga näringspolitiken med hänsyn till angelägenheten av att ytterligare stärka den svenska industrins internationella konkurrenskraft och att utveckla tekniska lösningar på väsentliga samhällsproblem. En fortsatt ökning av styrelsens för teknisk utveckling (STU) resurser föreslås därför.

Sveriges investeringsbank är ett viktigt näringspolitiskt medel och svarar mot väsentliga behov hos näringslivet. Banken har under det gångna året, liksom under år 1969, ökat sina låncutfästelser med över 500 milj. kr. Därmed har inte endast bankens eget kapital utan även under de närmaste åren inflytande räntor och amorteringar in-tecknats. Det är därför angeläget att investeringsbanken får möjligheter att ta den svenska kapitalmarknaden i anspråk i en omfattning som garanterar en jämn och expansiv utveckling. Banken bör vidare kunna medverka till att lösa företagens finansieringsproblem inte bara när det gäller investeringsprojekt utan även i fråga om exportkreditgivning.

De små och medelstora företagen utgör en betydelsefull del av det svenska näringslivet. Dessa företags problem ägnas särskild uppmärksamhet av den förra året tillkallade delegationen för de mindre och medelstora företagen. Delegationen har till uppgift bl. a. att samordna pågående utredningar om denna företagsgrupp. Den har nyligen lagt fram förslag om inrättande av ett finansieringsinstitut med uppgift att förbättra de mindre och medelstora företagens möjligheter att erhålla riskvilligt kapital. Delegationen har vidare i samarbete med berörda länsting och kommuner påbörjat regionala utredningar angående efterfrågan och tillgång på industriell service i Katrineholm—Vingåker och Kristianstad—Hässleholm-regionerna samt Tibro kommunblock. Resultaten av dessa utredningar kommer att föreligga under året. Vidare förbereds en utredning om utbildningen av företagsledare inom den mindre företags-samheten.

Den av riksdagen förra året beslutade omorganisationen av statens institut för företagsutveckling (SIFU) är under genomförande. Institutets utbildningsverksamhet har fortsatt att öka.

Inom den statliga företagsgruppen prövas i växande utsträckning nya former för arbetstagarinflytande och samverkan. Delegationen för försöksverksamhet med företagsdemokrati i de statliga aktiebolagen har breddat och intensifierat sin verksamhet. Försöksverksamhet pågår vid Svenska Tobaksaktiebolagets Arvikafabrik. Förberedande undersökningar har inletts vid Uddevallavarvet och Karlskronavarvet. Motsvarande verksamhet kommer under året att startas vid ytterligare arbetsplatser. Delegationen har vidare bedrivit en omfattande kontakt- och informationsverksamhet.

Fortfarande föreligger en betydande regional obalans i fråga om sysselsättningsmöjligheterna i vårt land. För att åstadkomma ökad jämvikt måste i första hand skogslänen ges ett mer differentierat näringsliv. I syfte att främja den industriella utvecklingen inom dessa län har bl. a. Norrlandsfondens verksamhetsfält utvidgats så att stöd kan utgå till industriell service. Fonden skall även främja en samordnad utbyggnad av regional service i Norrland i syfte att åstadkomma en bättre industriell miljö. Fonden har i detta syfte beslutat upprätta ett industriellt utvecklingscentrum i Skellefteå. Bakom detta centrum står förutom Norrlandsfonden bl. a. berörda landsting och företagareföreningar, SIFU, STU och statens provningsanstalt. Detta centrum, som startar sin verksamhet under året, skall — i ett utbyggt skede — ha resurser för att biträda företagen i arbetet att föra fram en produkt från idé till produktionsstart. Vidare får det genom statens provningsanstalt särskilda resurser för att bistå den norrländska industrin med provning och kvalitetskontroll. För nästa budgetår avses Norrlandsfonden erhålla ökade medel genom att 5 milj. kr. föreslås bli anvisade över statsbudgeten utöver den fortsatta årliga avsättningen om 15 milj. kr. av vinsten från Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB).

Mycket stora utbyggnader har vidare beslutats vid Norrbottens Järnverk AB och vid AB Statens Skogsindustriers anläggningar i Norrbottens län. LKAB kommer under de närmaste fem åren att genomföra ett omfattande investeringsprogram vid sina anläggningar. Svenska industrietableringsaktiebolaget har under år 1970 bl. a. övertagit ett antal företag inom byggmaterialbranschen främst i Norrland i syfte att skapa en konkurrenskraftig företagsgrupp på detta område och därmed stödja sysselsättningen. Därutöver har företaget — ensamt eller i samarbete med andra företag — genomfört ett antal nyetableringar inom stödområdet.

De internationella kontakterna inom departementets verksamhetsområde byggs successivt ut. Samarbete sker såväl bilateralt som med en rad internationella organ. Kontakterna och informationsutbytet mellan de nordiska industridepartementen har förstärkts — utöver regelbundna överläggningar på ministernivå — genom att företrädare för de danska, finska och norska industridepartementen beretts tillfälle att närvara vid näringspolitiska rådets överläggningar.

Under år 1970 har inom ramen för det s. k. Aigrain-samarbetet, vilket omfattar EEC-länderna samt ett antal utanför EEC stående länder, däribland Sverige, diskussioner inletts om fastare samarbetsformer inom delar av det tekniska forsknings- och utvecklingsområdet.

Avtal om industriellt, tekniskt och vetenskapligt samarbete har under 1970 träffats med Sovjetunionen, Bulgarien och Jugoslavien. Med Sovjetunionen har också ingåtts ett avtal om samarbete i fråga om atomenergins fredliga utnyttjande, varigenom Sovjetunionen bl. a. åtar sig

att anrika naturligt uran för svensk räkning. Genom en skriftväxling har förutsättningar skapats för ett samarbete med Österrike rörande atomenergins fredliga användning.

De sammanlagda utgifterna över statsbudgeten inom industridepartementets verksamhetsområde beräknas för budgetåret 1971/72 till 1 305 milj. kr., fördelade med 286 milj. kr. på driftbudgeten och 1 019 milj. kr. på kapitalbudgeten. Detta innebär en ökning för nästa budgetår med totalt 305 milj. kr. Anslagen till STU föreslås öka med 18,5 milj. kr. till 125,5 milj. kr. Vidare tas under driftbudgeten upp tre nya anslag, nämligen 2,5 milj. kr. till omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna, 5 milj. kr. som medelstillskott till Norrlandsfonden och 20 milj. kr. för utgifter vid statens gruvegendom. För nästa budgetår föreligger inte något behov av investeringsanslag till statliga gruvor, vilket betyder en minskning med 12,5 milj. kr. i förhållande till nu gällande riksstat. För förenade fabriksverken föreslås ett investeringsanslag om 42,5 milj. kr., dvs. en minskning med 11,7 milj. kr. i förhållande till motsvarande anslag innevarande budgetår. Anslaget till statens vattenfallsverk föreslås bli ökat med 305 milj. kr. till 975 milj. kr. För atomenergiverksamhet inom AB Atomenergi föreslås ett anslag på närmare 52 milj. kr.

Inom industridepartementets område arbetar f. n. tretton kommittéer och utredningar. Flertalet av dessa fortsätter sitt arbete under hela detta år.

Industribranschfrågor

Arbetet med varvsindustrins problem har fortsatt i enlighet med de riktlinjer som skisserades i en av riksdagen förra året godkänd proposition. Underhandlingar har inletts med de fyra storvarven. Årets riksdag kommer att föreläggas en särskild proposition i varvsfrågorna, varvid bl. a. Uddevallavarvet kommer att behandlas. Intill utgången av detta år har staten ställt fartygskreditgarantier till varvens förfogande till ett sammanlagt belopp av 3,2 miljarder kr. På det internationella planet har under år 1970 världens ledande varvsnationer inom ramen för OECD träffat avtal om ytterligare begränsning av rådande subventionering genom exportkrediter. Sverige fortsätter att inom OECD verka för en sänkning av varvsindustrins internationella konkurrensförhållanden.

TEKO-utredningen överlämnade i oktober 1970 sitt slutbetänkande med förslag rörande omställningshjälp och stöd till forskning och utvecklingsarbete. På grundval av betänkandet läggs nu fram förslag som för budgetåret 1971/72 innebär bidrag på 2,5 milj. kr. för att stimulera utnyttjandet av konsulttjänster inom textil- och konfektionsindustrierna. Detta förslag jämte tidigare beslut om utbildningsstöd och exportfrämjande åtgärder utgör tillsammans ett tidsbegränsat integrerat program

med syfte att stärka konkurrensförmågan hos utvecklingsbara delar av textil- och konfektionsindustrierna.

En interdepartemental arbetsgrupp har under förra året arbetat med frågan om förbättrad effektivitet inom byggnadsområdet. Som ett första resultat av gruppens arbete kommer en utredning att analysera installationssektorn.

Introduktionen av ny teknik kommer att i väsentlig grad sätta sin prägel på den grafiska industrins utveckling under 1970-talet, vilket torde få betydande återverkningar på bl. a. personalsidan. En utredning har därför tillsatts med uppgift att göra en arbetskraftsprognos och en analys av produktivitetsförhållandena inom den grafiska industrin.

Den svenska järn- och metallmanufakturindustrin står beträffande sin traditionella tillverkning inför krav på betydande omställningar som kan leda till regionala problem. En utredning har därför tillsatts med uppgift att analysera nuläge och utvecklingstendenser inom denna industrigren.

Under 1970-talet kommer krav på betydande omställningar att ställas även på den träbearbetande industrin. Inför denna utveckling har som en första åtgärd tillsatts en utredning om möbelindustrin.

Bergsbruk och naturresurser

1967 års gruvutredning har lagt fram förslag, vilka syftar till att främja en gynnsam utveckling av den mellansvenska gruvindustrin. Förslagen är f. n. under remissbehandling liksom gruvrättsutredningens förslag till gruvrättslig speciallagstiftning. Dessa förslag jämte gruvrättsutredningens förslag till ny gruvlag syftar till att stärka samhällets möjligheter att främja en långsiktig strukturomvandling av gruvnäringen.

Ansvaret för prospektering och inventering av landets mineraltillgångar ligger till stor del på staten. 1964 års geologiutredning väntas inom kort avge förslag rörande den framtida inriktningen och omfattningen av den geologiska karteringen, malmprospekteringen samt inventeringen av våra tillgångar av grundvatten, sand och grus för olika ändamål. Havsområdena beräknas i framtiden få stor betydelse för bl. a. utvinningen av mineralråvaror. Havsresursutredningen väntas under året lägga fram förslag om program för samt organisation och finansiering av svensk havsutforskning.

Sveriges geologiska undersökning föreslås för nästa budgetår få en total medelsanvisning om drygt 31 milj. kr. Utöver medel till geologisk kartering och prospektering föreslås ökade resurser för inventering av våra tillgångar av grundvatten i vissa regioner samt sand och grus på kontinentalsockeln.

AB Statsgruvor beräknas kunna inleda brytning och anrikning av wolfram-malm i Yxsjöberg i höst. Oljeprospektering AB har fortsatt sin

verksamhet med flygmagnetiska och seismiska mätningar i södra Östersjön. Under året kommer djupborrningar att äga rum i Skåne.

Gruvföretagen i landet planerar att öka sin produktion av såväl järnmalm som andra malmer. LKAB utvidgar sin verksamhet i Malmberget och Boliden AB avser att öka produktionskapaciteten till det dubbla vid koppargruvan Aitik.

Energiförsörjning

Energimarknaden i Sverige har under år 1970 utsatts för påfrestningar. Den onormalt låga tillrinningen till vattenmagasinen medförde att en kortare tids elkraftransonering fick tillgripas under senvintern. Vidare har en kraftigt ökad efterfrågan i världen, brist på tanktonnage m. m. medfört knapphet på olja, vilket lett till betydande prisökningar.

Ett omfattande utredningsarbete har bedrivits under de senaste åren beträffande tillgodogörandet av de outnyttjade vattenkrafttillgångarna i Norrland. Utredningarna har klarlagt att en inte oväsentlig utbyggnad av vattenkraften är motiverad från såväl kraftekonomiska som sysselsättningspolitiska synpunkter. Den fortsatta utbyggnaden måste emellertid ske under stort hänsynstagande till väsentliga miljöintressen.

Landets behov av elkraft beräknas under 1970-talet öka med ca 8 % årligen, vilket innebär en fördubbling på mindre än tio år. Statens vattenfallsverk, som svarar för ca 45 % av elproduktionen, bedöms under den närmaste tioårsperioden behöva investera 8 à 9 miljarder kr. För budgetåret 1971/72 föreslås vattenfallsverkets investeringsanslag öka från 670 milj. kr. till 975 milj. kr. I investeringsprogrammet ingår bl. a. påbörjandet av nya vattenkraftstationer i Norrland. Medel anvisas vidare för ytterligare ett oljekraftverk. Under investeringsanslaget tas även upp 160 milj. kr. för inköp av uran till atomkraftstationen i Ringhals.

Den totala installerade atomkraften i landet beräknas år 1980 täcka inemot 40 % av landets kraftbehov. Under innevarande år väntas det första aggregatet i Oskarshamns atomkraftverk bli taget i drift.

Mot bakgrund av den betydelse atomkraften sålunda kommer att få för det totala kraftutbudet övervägs f. n. frågan om Sveriges försörjning på lång sikt med uran och olika tjänster inom bränslecykeln. En redovisning av frågan kommer att lämnas till årets riksdag. Möjligheterna att förlägga atomkraftverk i eller nära samhällen undersöks av en särskild utredning.

Vid fortsatta överväganden rörande distributionen av elkraft i landet har det framstått som önskvärt att få till stånd så stora distributionsenheter att en effektiv och rationell energiförsörjning garanteras även på sikt. En särskild utredning kommer att närmare undersöka denna fråga.

1968 års utredning om rörtransport av olja och gas har lagt fram

ett betänkande angående de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för anläggning och drift av rörledningar för transport av olja. Ett andra betänkande angående naturgasledningar väntas bli framlagt hösten 1971.

Teknisk forskning och utveckling

Mot bakgrund av den tekniska forskningens och det industriella utvecklingsarbetets betydelse bl. a. för att främja den svenska industrins internationella konkurrenskraft föreslås en förstärkning av anslagen till styrelsen för teknisk utveckling (STU). De ökade resurserna avses bli disponerade främst för att stimulera tekniskt utvecklingsarbete med syfte att ta fram avancerade produkter, metoder och processer för industrin. Insatser kommer vidare att koncentreras på teknisk utveckling för att lösa angelägna problem inom såväl den yttre som den inre miljön. Anslagen till STU föreslås för nästa budgetår öka med totalt 18,5 milj. kr. till 125,5 milj. kr., varav 75 milj. kr. får disponeras för fleråriga åtaganden.

Uppbyggnaden av särskilda institutioner för tillämpad teknisk forskning, provningsverksamhet eller utvecklingsarbete har ökat kraven på samordning i syfte att åstadkomma bl. a. ett mer effektivt resursutnyttjande. Detta problem har belysts av 1969 års utredning för samordnad forskning. Samordningsfrågorna prövas f. n. i berörda departement. Förutsättningar och arbetsformer för att bedriva statlig provningsverksamhet är likaledes föremål för prövning.

Betydelsen av verksamheten vid de statliga provningsanstalterna — statens provningsanstalt och statens skeppsprovningsanstalt — avspeglar sig i en stigande efterfrågan på anstalternas tjänster.

Den svenska atomkraftutbyggnaden under 1970-talet representerar en investering av närmare 8 miljarder kr. och kommer att placera vårt land i främsta ledet, när det gäller installerad effekt räknat per invånare. För att programmet framgångsrikt skall kunna genomföras, fordras en målmedveten insats inte endast av kraftföretag och tillverkare utan även av berörda forsknings- och utvecklingsorganisationer. Forsknings- och utvecklingsarbetet vid AB Atomenergi har stor betydelse för svensk industris möjligheter att inom och utom landet framgångsrikt marknadsföra reaktorer, bränsle och komponenter till atomkraftstationer. För nästa budgetår föreslås bidraget till atomenergiverksamhet inom AB Atomenergi uppgå till närmare 52 milj. kr. Den av riksdagen år 1970 godtagna långtidsplanen för bolagets verksamhet under budgetåren 1970/71—1974/75 ger stabilitet åt verksamheten. Utöver statsbidraget uppbär bolaget dessutom betygande intäkter av uppdragsverksamhet m. m.

Anslaget till internationellt atomenergisamarbete föreslås uppgå till 4,1 milj. kr. under budgetåret 1971/72. För Sveriges del utgör det internationella samarbetet ett värdefullt komplement till det inhemska utvecklingsprogrammet.

Statsägda företag

För ett år sedan fördes ägarfunktionen för de flesta statsägda företagen samman genom tillkomsten av Statsföretag AB. Bättre förutsättningar har härigenom skapats för att utnyttja den statliga företagsgruppens gemensamma resurser för ökad effektivitet och lönsamhet. Samordningen av de statsägda företagens verksamhet ökar möjligheten att använda dessa som ett instrument i närings- och regionalpolitiken.

Under sitt första verksamhetsår har Statsföretag AB huvudsakligen måst inrikta sina resurser på att utveckla organisation och administrativa system för företaget, former för samordning av dotterbolagens verksamhet etc. Vidare har Statsföretag AB:s resurser i stor utsträckning tagits i anspråk för att tillsammans med berörda dotterföretag utreda och ta ställning till de omfattande investeringsprogram som redovisas i det följande.

Dessutom har Statsföretag AB förvärvat eller ingått som delägare i ett antal bolag. Bl. a. har samtliga aktier förvärvats i SMT Machine Company AB. Statsföretag AB har tillsammans med AB Eiser bildat Stigtex AB som bedriver spinnerirörelse i Dalsland, varigenom sysselsättning säkras i en industrifattig del av landet samtidigt som en från beredskapssynpunkt viktig tillverkning kan bibehållas. Statsföretag AB har även förvärvat 10 % av aktierna i Billman Regulator AB. Vidare har bolaget förvärvat 75 % av aktierna i Devac AB för exploatering av en metod för stoftavskiljning som kan väntas få betydelse i miljö- och arbetsskyddssammanhang. Statsföretag AB har också förvärvat aktiemajoriteten i AB Sonab, som tillverkar Carlsson-högtalaren och i övrigt bedriver utveckling och tillverkning av produkter inom området för kommunikationsradioteknik.

Ett stort antal projektförslag har under året inkommit till Statsföretag AB från såväl den offentliga som den privata sektorn. Dessa förslag analyseras och utvärderas av bolaget.

Norrbottnens Järnverk AB (NJA) har beslutat att i en betydande utbyggnad av sina anläggningar fram till år 1974 investera närmare 430 milj. kr. Kapaciteten vid järnverket kommer härigenom att i det närmaste trefaldigas.

LKAB:s investeringsprogram för den närmaste femårsperioden omfattar ca 200 milj. kr. per år. En betydande del härav avser anriknings- och kulsinterverk i Malmberget. Investeringarna i Malmberget, som beräknas vara genomförda år 1974, innebär en ökning av produktionen där från nuvarande knappt 7 milj. ton till drygt 9 milj. ton färdiga produkter. Samtidigt sker en betydande ökning av förädlingsgraden genom att andelen slig och pellets ökas från f. n. ca hälften till ca fyra femtedelar av produktionen.

Utbyggnaden inom AB Statens Skogsindustrier (Assi) av Karlsborgs bruk och Lövholmens linerbruk, som är kostnadsberäknad till 315

milj. kr., fortgår programenligt. Vidare har Assi ingått som delägare i ett bolag som planerar att i Hyltebruk uppföra ett pappersbruk med en årlig produktion av 165 000 ton tidningspapper.

De tre statsägda företagen NJA, Assi och LKAB kommer alltså att investera ca 1 750 milj. kr. i Norrbottens län under de närmaste fem åren.

Tillsammans med Standard Radio & Telefon AB och SAAB-SCANIA har Svenska utvecklingsaktiebolaget bildat Stansaab Elektronik AB för produktion och marknadsföring av datasystem för bl. a. sjukvård, utbildning och trafikledning. Utvecklingsbolaget har vidare tillsammans med Kooperativa förbundet och Svenska kommunförbundet bildat Svenska Kasett-TV AB.

En särskild delegation har tillkallats med uppgift att samordna de statliga läkemedelsproducerande enheternas verksamhet i syfte att åstadkomma bästa möjliga resultat av deras samlade resurser.

Förenade fabriksverken har under år 1970 förvärvat samtliga aktier i Kredit AB G. M. Flink & Co (numera Viking Sport Arms Co AB) och i samband därmed från Husqvarna Vapenfabriks AB tagit över dess tillverkning och försäljning av handeldvapen. Fabriksverken har även inköpt samtliga aktier i AB Avimat, som bedrev tillverkning av tändrör m. m. Bolagets verksamhet har överförs till Zakrisdalsverken i Karlstad.

För domänverket har en ekonomisk femårsplan för perioden 1970—1974 upprättats. Enligt denna plan beräknas domänverket av sin vinst inleverera 23 milj. kr. per år till staten. Verket har förvärvat aktierna i Skogsdon AB, som säljer verktyg och annan utrustning för skogsbruk.

Uppgifter om de statliga bolagen och affärsverken har sammanställts i publikationen "Statliga företag".

Sammanfattning

Förändringarna inom industridepartementets verksamhetsområde i förhållande till motsvarande anslag i riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat ¹ 1970/71	Förslag 1971/72	Förändring
DRIFTBUDGETEN			
<i>Trettonde huvudtiteln</i>			
A. Industridepartementet m. m.	10,8	11,0	+ 0,2
B. Industri m. m.	9,8	17,8	+ 8,0
C. Bergsbruk	31,3	52,3	+ 21,0
D. Energiförsörjning	7,5	4,3	- 3,2
E. Teknisk utveckling m. m.	191,0	200,5	+ 9,5
F. Domänverket	0,2	0,1	- 0,1
Summa driftbudgeten	250,6	286,0	+ 35,4

¹ Medel på tilläggsstat har inte tagits med.

	Anvisat ¹ 1970/71	Förslag 1971/72	Föränd- ring
KAPITALBUDGETEN			
I. Statens affärsverksfonder			
E. Förenade fabriksverken	55,0	42,5	— 12,5
F. Statens vattenfallsverk	670,0	975,0	+ 305,0
G. Domänverket	5,2	1,0	— 4,2
II. Statens allmänna fastighetsfond	1,5	—	— 1,5
V. Fonden för låneunderstöd	5,5	1,0	— 4,5
VII. Fonden för förslag till statsverket	12,5	—	— 12,5
Summa kapitalbudgeten	749,7	1 019,5	+ 269,8
Totalt för industridepartementet	1 000,3	1 305,5	+ 305,2

¹ Medel på tillägsstat har inte tagits med.

Utdrag av protokollet över industriärenden, hållet inför Hans Maj: t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1970.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för industridepartementet, statsrådet Wickman, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1971/72 inom industridepartementets verksamhetsområde och anför.

DRIFTBUDGETEN

Trettonde huvudtiteln

A. INDUSTRIDEPARTEMENTET M. M.

A 1. Industridepartementet

1969/70 Utgift	5 149 431
1970/71 Anslag	6 930 000
1971/72 Förslag	7 079 000

	1970/71		Beräknad ändring 1971/72
Personal			
Handläggande personal	58	+	1
Övrig personal	25	+	1
	83	+	2
Anslag			
Avlöningar	5 251 000	+	59 000
Sjukvård	20 000		of.
Rescersättningar (även utrikes tjänsteresor)	150 000	+	10 000
Expenser	300 000	+	15 000
Lönekostnadspålägg	1 209 000	+	65 000
	6 930 000	+	149 000

Kungl. Maj:t har med stöd av riksdagens bemyndigande (prop. 1965: 65 s. 19, SU 105, rskr 295) beslutat inrätta en tjänst som departementsråd i industridepartementet. Tjänsten har inrättats för beredning av frågor rörande statsägda företag. Samtidigt har en tjänst som kansli-
råd dragits in.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 079 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Industridepartementet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 079 000 kr.

A 2. Tekniska attachéer m. m.

1970/71 Anslag ¹	150 000
1971/72 Förslag	197 000

¹ Anslaget Teknisk-vetenskapliga attachéer.

Från detta förslagsanslag bestrids kostnaderna för en tjänst som teknisk attaché, stationerad i Paris för bevakning av bl. a. rymdfrågor.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Anslag		
Avlöningar	71 000	+ 42 000
Bostadskostnader	34 000	of.
Sjukvård	1 000	of.
Expenser (och reseersättningar inom verksamhets- områdena)	20 000	+ 2 000
Ersättningar för resor till och från Sverige vid tjänsteuppdrag och semester	12 000	+ 2 000
Lönckostnadspålägg	12 000	+ 1 000
	150 000	+ 47 000

I Moskva, Paris, Tokyo och Washington finns teknisk-vetenskapliga attachéer, som tillika är kontaktmän för Ingenjörsvetenskapsakademien. Styrelsen för teknisk utveckling bestrider deras avlöningar m. m.

Benämningen på det nuvarande förslagsanslaget till teknisk-vetenskapliga attachéer bör med giltighet fr. o. m. nästa budgetår ändras till Tekniska attachéer m. m.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 197 000 kr. Jag har därvid beräknat medel bl. a. för biträdeshjälp åt den tekniske attachén. Medel härför har innevarande budgetår använts under tredje huvudtiteln.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Tekniska attachéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 197 000 kr.

A 3. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	2 641 630	Reservation	358 370
1970/71 Anslag	3 500 000		
1971/72 Förslag	3 500 000		

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 500 000 kr.

A 4. Extra utgifter

1969/70 Utgift	111 164	Reservation	38 836
1970/71 Anslag	200 000		
1971/72 Förslag	200 000		

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Extra utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

B. INDUSTRI M. M.**B 1. Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader**

1969/70 Utgift ¹	3 460 429
1970/71 Anslag	4 287 000
1971/72 Förslag	4 525 000

¹ Anslagen Statens institut för hantverk och industri: Förvaltningskostnader och Statens institut för hantverk och industri: Utrustning och inredning.

Statens institut för företagsutveckling (SIFU) har till uppgift att främja näringslivets tekniska och ekonomiska utveckling med särskild hänsyn till de mindre och medelstora industriföretagen samt hantverket.

Det åligger institutet bl. a. att bygga upp kunskaper och erfarenheter i tekniska, administrativa, kommersiella och ekonomiska frågor av betydelse för utvecklingen inom industri och hantverk samt att förmedla dessa kunskaper genom kurser, föreläsningar, publiceringsverksamhet och rådgivning. Institutet bedriver även försöks- och utvecklingsarbete samt utför provningar och undersökningar.

Institutet leds av en styrelse. Chef är en överdirektör. Inom institutet finns tre byråer. Dessa är allmänna byrån, informations- och utbildningsbyrån samt tekniska byrån. Regionalkontor finns i Malmö, Göteborg, Härnösand och Luleå.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	27,5	+ 6,5	of.
Övrig personal	21	+ 2	—1
	48,5	+ 8,5	—1
Anslag			
Avlöningar	2 211 000	+ 614 000	+ 83 000
Sjukvård	5 000	of.	of.
Rescersättningar	—	+ 20 000	+ 10 000
Utrustning och inredning	400 000	+ 360 000	—
därav engångsutgifter		(+ 212 000)	(—)
Lokalkostnader	1 051 000	+ 238 000	+ 199 000
Vissa expenser	—	+ 120 000	—
Utredningar	100 000	— 100 000	—100 000
Intern utbildning	—	+ 70 000	—
Lönekostnadspålägg	520 000	+ 174 000	+ 46 000
	4 287 000	+ 1 496 000	+ 238 000

Statens institut för företagsutveckling

1. Löne- och prisomräkning 542 000 kr., varav 60 000 kr. utgör löne-kostnadspålägg.

2. Enligt beslut av riksdagen (prop. 1970: 1 bil. 15 s. 34, SU 13, rskr 13) skall institutet bedriva viss egen utredningsverksamhet. Institutets allmänna verksamhet bör även omfatta marknadsföringsfrågor. Vidare bör institutets kursverksamhet inriktas bl. a. på företagsledarutbildning och nya tekniska yrken inom områden med snabb utveckling. För var och en av dessa tre nya arbetsuppgifter behövs ytterligare en tjänst som byrådirektör (+ 220 000 kr.).

3. I likhet med institutets övriga tio sektionschefstjänster bör tjänsterna som chef för resp. allmänna, eltekniska samt process-, mät- och kvalitetstekniska sektionerna föras upp på institutets personalförteckning. Härför erfordras tre tjänster som avdelningsdirektör (+ 263 000 kr.).

4. Som sekreterare åt var och en av cheferna för institutets tre byråer erfordras ett kvalificerat biträde (+ 98 000 kr.).

5. För att biträda vid institutets utåtriktade tekniska information behövs en dokumentalist, varför en tjänst som byråingenjör bör inrättas. Samtidigt kan arvodet till en halvtidsanställd biblioteksamanuens dras in (+ 34 000 kr.).

6. Med anledning av övergång till nytt redovisningssystem kan en biträdestjänst dras in (— 27 000 kr.).

7. Medel bör anvisas för reseersättningar som har samband med institutets myndighetsfunktion (+ 20 000 kr.).

8. Engångsanvisning fordras för ny telefonväxel (+191 000 kr.) och för möbler m. m. till nya tjänsterum (+ 21 000 kr.).

9. Kostnader till följd av ökat lokalinnehav (+ 16 000 kr.).

10. Institutet bör anvisas expensmedel för den allmänna administrationen (+ 20 000 kr.) och för redovisningscentralens befattning med institutets verksamhet (+ 100 000 kr.).

11. Medel behövs för utbildning av institutets personal (+ 70 000 kr.).

12. Medel för ytterligare utredningar och förberedelser för den fortsatta omläggningen av institutets verksamhet erfordras inte fr. o. m. budgetåret 1971/72 (— 100 000 kr.).

Departementschefen

I prop. 1970: 1 (bil. 15 s. 30) redovisade jag min syn på de förslag, som lagts fram av utredningen om statens institut för hantverk och industri i betänkandet Aktiv företagsutveckling (Stencil Fi 1968: 9). Jag delade därvid utredningens uppfattning att de statliga stöd- och serviceåtgärderna för den mindre och medelstora industrin behövde samordnas. På grund av vissa pågående utredningar, främst kommerskollegiutred-

ningen och exportfrämjandeutredningen, vilka berör den statliga administrationen inom detta och angränsande områden, fann jag det inte möjligt att ta ställning till utredningsförslaget i dess helhet. För att onödiga dröjsmål skulle undvikas, förordade jag emellertid en partiell omorganisation av institutet och förstärkning av dess resurser.

Enligt riksdagens beslut (SU 13, rskr 13) omorganiserades institutet fr. o. m. den 1 juli 1970. I samband därmed erhöll institutet även sitt nuvarande namn.

Kommerskollegieutredningen väntas lägga fram sina förslag under 1971. Med hänsyn härtill är jag inte nu beredd att föreslå en ytterligare förstärkning av institutets resurser. För nästa budgetår räknar jag därför med i stort sett oförändrade anslag.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för företagsutveckling: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 525 000 kr.

B 2. Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.

1969/70 Utgift ¹	1 522 969	Reservation	—
1970/71 Anslag	2 200 000		
1971/72 Förslag	2 400 000		

¹ Anslaget Statens institut för hantverk och industri: Bidrag till kursverksamheten.

Anslaget är avsett att täcka dels inkomstunderskott främst för institutets undervisningsverksamhet, dels kostnader för visst särskilt utvecklings- och utredningsarbete.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	105	+3	
Övrig personal	87,5	+1,5	
	192,5	+4,5	

¹ Enligt institutets bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Institutet	Dep.chcfe
Anslag			
Bidrag till undervisningsverksamhet	600 000	+ 1 800 000	+ 400 000
Stipendier för fortbildning	400 000	- 400 000	+ 100 000
Bidrag till informations- och dokumentationstjänst	100 000	of.	} of.
Medel för särskild insats i övre Norrland	400 000	+ 500 000	
Medel för vissa utredningar	300 000	+ 200 000	
Bidrag till fortbildning av företagareföreningarnas personal	100 000	+ 60 000	
Lönkostnadspålägg vid arvoden till speciallärare m. fl.	300 000	- 300 000	- 300 000
	2 200 000	+ 2 660 000	+ 200 000

Statens institut för företagsutveckling

1. Utbildningsverksamhet, främst genom korta koncentrerade fortbildningskurser, är institutets till omfattningen största uppgift. Institutet framhåller angelägenheten av att kursavgifterna kan hållas på en rimlig nivå och föreslår ett statligt bidrag som motsvarar 60 kr. per undervisningstimme. Vid beräknade 33 000 timmar skulle detta motsvara ett bidragsbehov av 2 milj. kr.

Institutet föreslår att medlen till lönekostnadspålägg vid arvoden till speciallärare m. fl. fr. o. m. nästa budgetår räknas in under bidraget till undervisningsverksamheten. Beloppet bör räknas upp till 400 000 kr. med hänsyn till beräknade timersättningar och förutsedd volymökning.

2. Med hänsyn till det ökade statliga stödet till vuxenutbildning, väntad kostnadsökning och höjda kursavgifter bör stipendiemedlen för fortbildning höjas från 400 000 kr. till 800 000 kr.

3. Medlen för institutets Norrlandsprogram bör ökas från 400 000 kr. till 900 000 kr. Institutet har därvid räknat med att av medelsökningen utnyttja 200 000 kr. för samarbete med Västerbottens läns landsting beträffande utställningen Expolaris i Skellefteå, 100 000 kr. för att inrätta ett utbildningscentrum i Älvsbyn och 200 000 kr. för uppsökande konsulentverksamhet m. m.

4. För att öka institutets allmänt utredande verksamhet bör det här för disponibla beloppet höjas från 300 000 kr. till 500 000 kr.

5. Sju kurser planeras för fortbildning av företagareföreningarnas personal. Kostnaderna beräknas därvid stiga från 100 000 kr. till 160 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag anfört vid min anmälan av institutets anslag till förvaltningskostnader är jag inte beredd att förorda någon större uppräknig av förevarande anslag. I syfte att förbättra institutets

möjligheter att vidareutveckla främst den utbildningsverksamhet, som är inriktad på företagsledare inom mindre och medelstor industri, har jag räknat med en ökning av bidraget till undervisningsverksamheten med 100 000 kr. Jag finner det vidare angeläget att stipendiemöjligheterna för fortbildning byggs ut. För ändamålet beräknar jag sammanlagt 500 000 kr. för nästa budgetår. Totalt beräknar jag anslaget till 2,4 milj. kr.

I detta sammanhang vill jag anmäla att förevarande anslag under budgetåret 1969/70 merbelastats med 784 000 kr. Anslag av denna typ är maximerade av riksdagen. I budgetredovisningen för budgetåret 1969/70 har det därför varit nödvändigt att redovisa ifrågavarande belopp som förskott för budgetåret 1970/71. Riksrevisionsverket har med anledning av det inträffade avgivit en revisionspromemoria, som f. n. är föremål för remissbehandling. När ärendet har slutligt beretts avser jag att återkomma till Kungl. Maj:t.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens institut för företagsutveckling: Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr.

B 3. Främjande av hemslöjden

1969/70 Utgift ¹	611 083	Reservation ¹	34 109
1970/71 Anslag ¹	825 000		
1971/72 Förslag	825 000		

¹ Anslaget Befrämjande av hemslöjden

Från anslaget, som disponeras av kommerskollegium, lämnas bidrag till olika hemslöjdsändamål.

Kommerskollegium

I hemslöjdsutredningens betänkande (Stencil Fi 1967: 9) förordades att en hemslöjdsförening i varje län får bidrag från det allmänna för att täcka kostnaderna för en hemslöjdskonsulent med i princip lika tillskott från staten och från berört landsting.

Genomförandet av 1968 års riksdagsbeslut om en nyordning och förstärkning av det statliga stödet till hemslöjden på grundval av hemslöjdsutredningens betänkande påbörjades under budgetåret 1968/69. Den nya organisationen har nu i stort sett genomförts i landet. Vissa lokala förhållanden har dock medfört, att frågan om landstingens principiella inställning till bidragens storlek samt om organisationen av läns-hemslöjdsförening eller läns-hemslöjdsförbund i ett par fall ännu inte kunnat lösas.

Mot denna bakgrund föreslår kommerskollegium, att för budgetåret 1971/72 statsbidrag utgår till en konsulent på heltid i 22 län, medan återstående två län får bidrag till en halvtidsanställd konsulent.

Eftersom den nya ordningen torde vara genomförd budgetåret 1971/72 räknar kollegiet med att bidragen till övergångskostnader skall kunna minskas med 40 000 kr.

Vidare föreslår kommerskollegium bl. a. ökat bidrag till Svenska hemslöjdsföreningarnas riksförbund och ytterligare medel för specialiserad rådgivning utöver den allmänna rådgivning som handhas av hemslöjds-konsulenterna.

På grundval av de beräkningar som gjorts inom kollegiet föreslås att anslaget höjs med 180 000 kr. till sammanlagt 1 005 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till en viss minskning av medelsbehovet för övergångskostnader bör möjlighet föreligga att inom ramen för anslaget genomföra den av kommerskollegium föreslagna konsulentorganisationen. Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Främjande av hemslöjden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 825 000 kr.

B 4. Medelstillskott till Norrlandsfonden

Nytt anslag (förslag) 5 000 000

Norrlandsfonden, som bildades år 1961, har till uppgift att främja näringslivets utveckling i Norrland. Fondens verksamhet har hittills finansierats genom årliga avsättningar av statens andel av LKAB:s vinstmedel. Sålunda har fonden för vart och ett av åren 1961—1970 tillförts 15 milj. kr. Riksdagen beslöt åren 1961 (prop. 77, SU 89, rskr 233) och 1966 (prop. 21, SU 32, rskr 97) att verksamhetsperioden i vartdera fallet skulle omfatta fem år. Den andra av dessa perioder utlöpte med utgången av år 1970.

Enligt statsmakternas ställningstaganden (prop. 1970: 85, SU 106, rskr 272) skall fondens verksamhetsområde under ytterligare en femårsperiod fr. o. m. år 1971 utvidgas så att stöd kan utgå även till vissa andra projekt än sådana som kan hänföras till manufakturingsindustrin. Vidare skall fonden ha till uppgift att samordna den industriella servicen i Norrland. Med hänsyn till fondens vidgade verksamhetsområde skall det årliga medelstillskottet ökas till 20 milj. kr., varav 15 milj. kr., som hittills, avsätts av statens vinst från LKAB. Förslag läggs nu fram

om finansieringen av det ytterligare medelstillskott om 5 milj. kr. som skall ske inom den fastlagda ramen för det totala regionalpolitiska stödet (prop. 1970: 75, SU 103 och BaU 40, rskr 270 och 304).

I proposition 1970: 85 (s. 21) anfördes bl. a. att fonden borde pröva frågan om ett industriellt utvecklingscentrum (IUC) i Skellefteå. I överensstämmelse härmed har fonden på grundval av en utredning, som utförts av en arbetsgrupp, funnit att detta bör komma till stånd. En särskild utredningsman har vidare av fonden fått i uppdrag att närmare precisera verksamhetsinriktningen för IUC och utarbeta förslag till organisation. Utredningsmannens förslag, som grundar sig på fondens nyssnämnda utredning, överlämnades till fonden i december 1970. Det innebär i huvudsak följande.

IUC:s huvudsyfte är att bistå industrin i produktutvecklingsarbetet. I ett utbyggt skede avses sålunda IUC ha resurser för att — kort uttryckt — biträda företagen i arbetet att föra fram en produkt från idé till produktionsstart. Verksamheten skall främst inriktas på att betjäna mindre och medelstor industri i övre Norrland och byggas upp i nära kontakt med redan existerande serviceinstitutioner och befintlig industri. IUC föreslås få fem huvudfunktioner, nämligen en marknadsfunktion, en produktutvecklingsfunktion, en provnings-/kontrollfunktion, en utbildningsfunktion och ett s. k. kontaktsekretariat. För provnings-/kontrollfunktionen avses statens provningsanstalt svara genom att en av anstalten föreslagna kvalitetskontrollstation i Skellefteå ingår som en enhet i IUC. Utbildningsverksamheten inom IUC föreslås bli administrerad av statens institut för företagsutveckling, som redan är engagerat i sådan verksamhet i Norrland.

IUC skall vidare bedriva sin verksamhet i nära kontakt med berörda landsting och företagareföreningar. Ett samarbete avses även komma till stånd mellan IUC och den organisation för högre teknisk utbildning och forskning som skall upprättas i övre Norrland (jfr prop. 1970: 88, SU 133, rskr 296).

IUC föreslås bli organiserat i form av en stiftelse med Norrlandsfonden, statens provningsanstalt, statens institut för företagsutveckling, styrelsen för teknisk utveckling samt landstingen i Västerbottens och Norrbottens län som stiftare. Personalen vid IUC beräknas efter fem år uppgå till ca 50 personer. Under det första verksamhetsåret bedöms ca 20 personer behöva anställas. Kostnaderna för IUC har för den första femårsperioden beräknats till drygt 14 milj. kr. Huvuddelen av finansieringen förutsätts ankomma på Norrlandsfonden. IUC föreslås starta sin verksamhet den 1 juli 1971.

För att kunna skapa en gynnsam industriell miljö i övre Norrland, främst för mindre och medelstor företagsamhet behövs resurser för produktutveckling och kvalitetskontroll. Jag fäster därför stor vikt vid

Norrlandsfondens insatser för att upprätta ett industriellt utvecklingscentrum i Skellefteå. Jag vill stryka under angelägenheten av att verksamheten kan inledas vid den planerade tidpunkten. Till frågan om resurser för provning och kvalitetskontroll återkommer jag vid min anmälan av anslaget Bidrag till statens provningsanstalt. Enligt förslaget skall ansvaret för finansieringen av IUC huvudsakligen falla på Norrlandsfonden. Med hänsyn till att fonden föreslås erhålla ett tillskott av medel över statsbudgeten utgår jag från att detta ansvar under den första femårsperioden skall gälla även för provnings- och kontrollverksamheten. Jag är sålunda inte beredd att förordna att särskilda medel anvisas för detta ändamål.

Med hänvisning till vad jag tidigare anfört, förordar jag att ett särskilt anslag av 5 milj. kr. för finansiering av en del av Norrlandsfondens verksamhet förs upp under trettonde huvudtiteln. Den för budgetåren 1970/71—1972/73 fastställda ramen för regionalpolitiskt stöd bör nästa budgetår belastas med 5 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Medelstillskott till Norrlandsfonden* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kr.

B 5. Utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin

1970/71 Anslag	2 500 000
1971/72 Förslag	2 500 000

Från anslaget, som disponeras av statens institut för företagsutveckling, bestrids dels administrationskostnader, dels arrangemangsbundna kostnader för produktion av kurser samt för rese- och traktamentsbidrag m. m. för utbildningsinsatser inom textil- och konfektionsindustrierna och den manuella glasindustrin. Utbildningsåtgärderna ingår i ett fyraårigt program för textil- och konfektionsindustrierna under perioden 1970/71—1973/74 och ett treårigt program för den manuella glasindustrin under perioden 1970/71—1972/73.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens institut för företagsutveckling	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	2	} of.	} of.
Övrig personal	1		
	3		

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Statens institut företagsutveckling	Dep.chefen
Anslag			
Administrationskostnader hos statens institut för företagsutveckling	140 000	÷ 14 000	} of.
Administrationsbidrag till Sveriges konfektionsindustriförbund	50 000	÷ 5 000	
Administrationsbidrag till Sveriges textilindustriförbund	50 000	÷ 5 000	
Administrationsbidrag till Glasindustrins arbetsgivareförbund	30 000	+ 3 000	
Arrangemangsbundna kostnader för TEKO-industrierna	2 060 000	— 24 000	
Arrangemangsbundna kostnader för den manuella glasindustrin	170 000	— 3 000	
	2 500 000	of.	of.

Statens institut för företagsutveckling

I enlighet med statsmakternas ställningstagande (prop. 1970: 41, SU 62, rskr 166) räknar institutet med oförändrat anslagsbehov för nästa budgetår.

Departementschefen

Mot bakgrund av den gjorda fördelningen av dessa medel för hela programperioden (jfr prop. 1970: 41 s. 57) är jag inte beredd att nu biträda det förslag till viss omfördelning, som statens institut för företagsutveckling lagt fram.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

B 6. Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna

Nytt anslag (förslag) 2 500 000

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 17 maj 1968 tillkallade jag sakkunniga för översyn av vissa frågor rörande textil- och konfektionsindustrierna — TEKO-utredningen.¹

¹ Landshövding Mats Lemne, ordförande, byråchefen Curt Canarp, f.d. riksdagsedamoten Sigrid Ekendahl, direktören Göte Johansson, förbundsordföranden Ivan Lind, direktören Ivar Lindqvist, kommerserådet Olle Lindqvist, förbundsordföranden Valter Sjöberg, direktören Lennart Tessmar och direktören Rudolf Walldén.

I direktiven för utredningen konstaterade jag att det aktuella läget inom de berörda industrierna påkallade en utredning av deras konkurrensförutsättningar och utvecklingsmöjligheter. Som en huvuduppgift för utredningen angav jag att undersöka textil- och konfektions-(TEKO-)industriernas möjligheter att under rådande internationella förhållanden framgångsrikt och varaktigt stärka sin konkurrenskraft genom fortsatt strukturell omvandling. Beträffande direktiven i övrigt får jag hänvisa till 1969 års riksdagsberättelse (s. 238).

Utredningen lade den 26 augusti 1969 fram ett delbetänkande Förslag om upphandling, export och utbildning på TEKO-området (Stencil I 1969: 6). Delbetänkandet innehöll förslag till åtgärder, som utredningen fann det angeläget att genomföra så snart som möjligt och som ansågs kunna bli behandlade relativt fristående från en mera grundläggande strukturanalys av TEKO-området. På delbetänkandet efter remissbehandling grundade förslag om dels ett program för främjande av TEKO-industriernas export, dels ett utbildningsprogram har sedermera antagits av riksdagen (prop. 1970: 41, BaU 23, SU 60—62, rskr 164—166, 188) och är nu under genomförande hos de administrerande myndigheterna, kommerskollegium och statens institut för företagsutveckling.

Utredningen har den 20 oktober 1970 avlämnat sitt slutbetänkande TEKO-industrierna inför 70-talet Del I—II (SOU 1970: 59—60).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av kommerskollegium, näringsfrihetsrådet, näringsfrihetsombudsmannen, överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), statens institut för företagsutveckling (SIFU), styrelsen för teknisk utveckling (STU), länsstyrelserna i Östergötlands län, Malmöhus län, Göteborgs och Bohus län, Älvsborgs län och Skaraborgs län, exportrådet för den mindre industrin, Sveriges investeringsbank, Kooperativa förbundet (KF), Svensk industriförening, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Sveriges allmänna exportförening, som överlämnat gemensamt yttrande med Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges industriförbund, som överlämnat yttranden från Konfektionsindustriföreningen och Textilrådet, Svenska arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) samt Sveriges akademikers centralorganisation (SACO).

Efter samråd med cheferna för handelsdepartementet och inrikesdepartementet tar jag nu upp utredningens slutbetänkande till behandling. För överblickens och sammanhangets skull redovisas därvid på åtskilliga punkter även förslag, som inte kräver riksdagens beslut.

*TEKO-utredningen***TEKO-industriernas utveckling under 1960-talet**

I en genomgång av den inhemska konsumtionens förändringar under 1960-talet konstaterar utredningen inledningsvis att TEKO-industrierna tillverkar varor för såväl industriella ändamål som slutlig konsumtion. Totalt sett har den slutliga konsumtionen av samtliga varuhuvudgrupper under 1960-talet varit klart expansiv. Den årliga värdemässiga konsumtionsökningen var sålunda för teknisk textil, t. ex. maskinfilt, cordväv, ca 7 %, för hem- och inredningstextilier ca 8 % och för kläder ca 5 %. Bakom genomsnittstalen döljer sig tillbakagång och stagnation i vissa delsektorer liksom expansion i andra. Utredningen konstaterar att rörligheten i konsumenternas inköp är betydande mellan olika delar av sortimentet. Det enskilda företagets framgång blir betingat av dess förmåga att välja ut och komma in på de expansiva delmarknaderna.

Utredningen beskriver den snabba omstrukturering som under det senaste decenniet skett av den svenska distributionen av TEKO-varor. Det mest framträdande draget har här varit den snabbt ökande betydelsen av varuhus och mångfilialföretag, vilka beräknas numera svara för ca 50 % av den samlade detaljhandelsförsäljningen. Samtidigt har de fristående textilaffärernas marknadsandel under 1960-talet gått ned från två tredjedelar till omkring 40 %.

De större inköparna i detaljistledet har möjligheter att påverka producenternas tillverkning. Detta kan ske genom att detaljisten gör s. k. specifikationsköp och företar produktutveckling i egen regi eller i samarbete med leverantörer. Genom långtidsavtal och stora inköp kan detaljisten erhålla varan till förmånliga priser. De större företagen har vidare tillräcklig kunskap för att göra köp varhelst i världen det förefaller gynnsammast och får därigenom en stark förhandlingsposition gentemot de svenska leverantörerna. Bristen på egna producentmärken för en stor del av konfektionsföretagen gör det svårt för leverantörerna att genom aktivare marknadsföring direkt till konsumenten skapa sig en bättre förhandlingsposition.

Den svenska utrikeshandeln med TEKO-produkter har utvecklat sig inom ramen för en mycket snabbt expanderande världshandel och kraftiga förskjutningar mellan olika länder med avseende på export- och importandelar. Särskilt intresse har de effekter på TEKO-handeln som uppstått som en följd av integrationen inom EFTA och EEC. Under perioden 1960—1967 ökade EFTA-ländernas export av TEKO-varor till länder inom det egna området värdemässigt med 185 %, medan exporten till länderna utanför EFTA minskade med 5 %. Också för EEC:s del ökade internhandeln med TEKO-varor i väsentligt snabbare takt än handeln med länder utanför blocket.

För Sveriges del har importen av bearbetade TEKO-varor under 1960-talet årligen ökat med ca 10 %. Som framgår av följande tablå har importtillväxten varit särskilt snabb beträffande konfektionsvaror samt väv och plagg av trikå. Importandelarna för dessa varuområden låg i början av 1950-talet på ca 5 %, men har därefter vuxit mycket snabbt.

	Import 1968 milj. kr.	Import- andel av tillförseln 1968 %	Importens förändring 1960—1968 %
Garn	380	48	45
Teknisk textil	228	39	126
Hemtextil	335	45	131
Beklädnadsväv	306	65	15
Trikåväv	65	42	509
Kläder av trikå	367	47	150
Textil totalt	1 681	48	80
Kläder ej av trikå	452	26	302
Huvudbonader	33	32	40
Konfektion totalt	485	26	256

EFTA-länderna inklusive Finland och Portugal svarar numera för en huvuddel av den svenska TEKO-importen. När det gäller konfektionsvaror, har deras värdemässiga andel av TEKO-importen vuxit från 34 % år 1960 till 58 % år 1969. Även de s. k. låglöneländernas andel av konfektionsimporten har under 1960-talet ökat snabbt och uppgick 1968 till ca 35 %. Under de allra senaste åren har lågprisländernas andel av totalimporten upphört att stiga. Samtidigt fortsätter emellertid lågprisimporten att öka absolut sett.

Samtidigt som den växande importen skapar problem för den inhemska TEKO-industrin betyder den dels att konsumenterna får ett rikhaltigare sortiment av varor än eljest, dels att prisnivån blir lägre än om lågpriskonkurrens utifrån saknades. Utredningen påpekar att detta också har en social aspekt. Enligt en amerikansk utredning köps de importerade lågprisvarorna i större utsträckning av låginkomsttagare än av bättre situerade konsumenter.

Den svenska exporten av TEKO-produkter har ökat kraftigt under en följd av år och närmar sig nu en miljard kronor per år. Den genomsnittliga årliga exportökningen har under 1960-talet värdemässigt legat på ca 17 % och har därmed väsentligt överstigit både ökningen för den samlade svenska industriexporten och importökningen på TEKO-området. Exporten startade emellertid vid periodens början från en relativt låg nivå och dess andel av produktionen stannar trots de stora relativa ökningarna på de flesta varuområden vid låga procenttal. Ut-

redningen konstaterar, att exportexpansionen varit störst på de varuområden, där importen vuxit snabbast, och minst där importuppgången varit långsam.

Exportens EFTA-inriktning har under 1960-talet blivit alltmer markant. År 1969 gick 79 % av exporten av bearbetade TEKO-varor till EFTA-länder och bara 10 % till EEC-området.

De här refererade utvecklingstendenserna för efterfrågan och utrikeshandel har under tioårsperioden 1959—1969 resulterat i en ökning av den samlade svenska T E K O - p r o d u k t i o n e n med 28 %. Denna siffra ligger, som framgår av följande sammanställning, långt under genomsnittet för den svenska industrin under samma period.

Produktionsvolym 1960—1969. (1959 = 100)

	1960	1964	1965	1966	1967	1968	1969
Hela den svenska industrin	110	146	158	165	170	178	193
TEKO totalt	107	126	125	120	125	121	128
Därav:							
Konfektionsindustrin	107	131	131	128	133	128	130
Ylleindustrin	111	113	110	92	91	87	
Bomullsindustrin	102	108	111	97	105	105	
Trikåindustrin	118	141	129	134	136	137	153

Produktionsutvecklingen har varit svagast inom bomulls- och ylleindustrinerna — i den senare sektorn noteras produktionsminskningar under perioden — och mest expansiv inom konfektions- och triksåndustrierna. Samma produktområden som haft snabb konsumtionsökning visar den mest positiva produktionsutvecklingen.

Utredningen konstaterar att produktiviteten inom den svenska TEKO-industrin på det hela taget utvecklats sig gynnsamt jämfört med industrigenomsnittet. I flera delbranscher framstår de svenska företagen vid en internationell jämförelse som rationellt organiserade. Utredningen slår emellertid samtidigt fast att detta positiva resultat av jämförelsen endast kommer fram om produktionsvolym och produktionsammansättning betraktas som givna. Resultatet blir ett annat om jämförelse sker med den produktivitet som vissa utländska företag uppnår genom att deras hemmamarknad medger en väsentligt större produktionsvolym och en hårdare funktionspecialisering. Hos många svenska företag måste en förhållandevis liten produktionsvolym bära stora kostnader för administration, produktutveckling, marknadsbearbetning o. dyl. Detta framgår bl. a. av en omfattande delundersökning som utredningen gjort av den svenska tyngre konfektionsindustrin.

Effekterna på sysselsättningen av den svaga produktionsutvecklingen och den relativt snabba produktivitetstillväxten har varit omfattande. Antalet sysselsatta inom TEKO-industrierna kulminerade

i början av 1950-talet, då branschen totalt sysselsatte ca 115 000 personer. Under 1950-talet sjönk antalet anställda snabbt inom textilindustrin, huvudsakligen i ylle- och bomullssektorerna. Konfektionsindustrins sysselsättning var däremot relativt oförändrad.

Under 1960-talet har sysselsättningen fortsatt att minska i snabb takt i textilindustrin. Samtidigt har även antalet anställda i konfektionsindustrin börjat minska kraftigt. Sysselsättningsminskningen i TEKO-industrierna uppgick sammanlagt under 1950- och 1960-talen till 2 % per år och enbart under 1960-talet till 3,4 % per år.

Sett över hela perioden 1950—1968 har förändringarna inneburit att de tillverkningsled som ligger närmast konsumenten klarat sig bättre än övriga led. Konfektionsindustrin noterar 25 % sysselsättningsminskning och trikåindustrin 30 %, medan sysselsättningen i ylle- och bomullsindustrierna har reducerats med mellan 50 och 60 %. Antalet berörda personer är genom branschernas relativa storlek betydande. Avgången har uppgått till sammanlagt 45 000 personer. Andelen äldre arbetstagare har successivt ökat från början av 1950-talet. Inslaget av äldre arbetskraft är särskilt starkt i fråga om manliga arbetare i textilindustrin.

Mer än halva den totala nedgången i sysselsättningen sedan 1950-talets början har skett i storstadsområdena Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping, vilka tillsammans förlorat i genomsnitt 1 000 TEKO-arbetare om året. I landets mest koncentrerade TEKO-område — Borås-regionen — bibehölls däremot en stabil sysselsättningsnivå för TEKO-anställda under samma period. Borås-regionen svarar nu för omkring en tredjedel av Sveriges hela TEKO-industri och betydande delar av den övriga TEKO-industrin återfinns i områden som gränsar till Borås-regionen. Områdets näringsliv är i övrigt förhållandevis odifferentierat.

Vid en internationell jämförelse framstår de svenska TEKO-lönerna som höga; man kan tala om en särställning efter USA. Med utgångspunkt från genomsnittsskillnaden mellan TEKO-industriernas lönenivå och lönenivån i all svensk industri kan däremot TEKO-industrierna karakteriseras som en låglönebransch. Enligt utredningen innebär denna slutsats en generalisering som lätt blir missvisande. Jämförelser mellan riksgenomsnitt tar inte hänsyn till att en majoritet av TEKO-arbetarna återfinns i dyrort tre. Om man för denna dyrort jämför TEKO-lönerna med lönerna i all industri stiger de förras relativa läge. År 1968 hade manliga TEKO-arbetare 91 % och kvinnliga 96 % av lönegenomsnittet för all industri i denna dyrortsgrupp. Lokalt kan skillnaden vara helt utjämnad. Utredningen framhåller ytterligare att de alternativa sysselsättningsmöjligheter som står till buds för en betydande del av TEKO-industrins arbetskraft ligger inom handeln,

servicenäringsarna och vårddyrkena. TEKO-industricrna är inte en låg-lönebransch jämförda med dessa näringar.

Utredningen har slutligen även analyserat resultaten av det senaste decenniets utveckling för TEKO-industriernas företagsstruktur. Antalet företagsnedläggningar har under 1960-talet varit omfattande både inom textil- och inom konfektionsindustrin. Ca 85 textilföretag och 250—300 konfektionsföretag torde ha lagts ned under perioden. Samtidigt har nyetableringen på textilområdet varit obetydlig, medan den i konfektionsindustrin varit mera livlig. Ett utmärkande drag för TEKO-branschen, vilket redovisas i följande sammanställning, är att minskningen av arbetsställebeståndet under 1960-talet främst gällt de få större enheterna.

Storleksindelning efter antal arbetare	Textilindustrin Arbetsställen		Konfektionsindustrin Arbetsställen	
	Antal 1967	Förändring 1960—1967	Antal 1967	Förändring 1960—1967
51— 100	63	+ 1	104	—21
101— 200	41	— 2	42	—15
201— 500	28	—16	17	—13
501—1 000	6	— 7	0	— 1
över 1 000	0	— 1	1	0

Av de olika delsektorerna har *ylleindustrin* visat en avsevärd tillbakagång. Så sent som 1963 fanns i branschen åtta arbetsställen med mer än 500 anställda. Sedan avvecklingsoperationerna vid AB Förenade yllefabrikerna (YFA) och Saxylle-Kilsund AB genomförts, kommer inte något arbetsställe i denna storleksordning att stå kvar.

Trots att *bomullsindustrin* krympt snabbt under 1960-talet, har den fortfarande en betydande omfattning med ca 8 000 anställda. Fabriksenheter är ofta av betydande omfattning. Minskningen av antalet större enheter har dock under 1960-talet varit avsevärd på grund av nedläggningar och fusioner.

I *trikåindustrin* har antalet arbetsställen i storleken 21—50 arbetare minskat kraftigt, medan antalet arbetsställen i gruppen 51—100 arbetare ökat lika kraftigt.

Inom *konfektionsindustrin* har det genomsnittliga antalet sysselsatta minskat mer hos de större enheterna än hos de mindre. Konfektionen är i Sverige, liksom i andra länder, en bransch där små och medelstora företag dominerar.

Från slutet av 1950-talet har en betydande internationalisering av de svenska TEKO-industrierna skett i den meningen att tillverkningsenheter etablerats utomlands. Hösten 1969 beräknades sådana utlandsetableringar omfatta företag med tillsammans cirka 2 500 anställda. Under det senaste året har ett avsevärt antal etableringar ägt rum eller plane-

rats i Finland. Det är troligt att enbart dessa nya produktionsenheter kommer att sysselsätta 2 000 arbetare. Nästan alla utlandsetableringar inom TEKO-industrierna har gällt konfektionstillverkning.

Utredningens framtidsbedömning

Utredningen har mot bakgrunden av de nyss refererade förhållandena sökt bedöma den troliga utvecklingen för svensk TEKO-industri under det närmaste decenniet. Vad först angår den inhemska konsumtionen finner utredningen troligt att denna i likhet med den samlade privata konsumtionen får en långsammare utvecklingstakt under 1970-talet än under det föregående decenniet. Man får sålunda räkna med minskad årlig expansionstakt för samtliga tre huvudkonsumtionsområden, nämligen teknisk textil, hem- och inredningstextil samt kläder. Inom de två förstnämnda områdena har emellertid konsumtionen vuxit snabbt under 1960-talet och väntas bibehålla en relativt gynnsam utvecklingstakt. Inom konfektionsområdet bedöms konsumtionsökningen komma att stanna vid 1,5—2,5 % per år. En fortsatt ökning för trikå och syntet på bekostnad av vävda tyger och naturfibrer samt en frammarsch för lättare och informella kläder på bekostnad av tyngre formella plagg är här att förutse.

Inom distributionen väntar utredningen, att framväxten av företag som är inriktade på massdistribution kommer att fortsätta. En central fråga för de svenska TEKO-företagen blir därför, hur de i olika hänseenden skall organisera sina kontakter i fråga om försäljning och produktutveckling för att kunna samspela med distributörernas inköps- och produktutvecklingsorganisation.

Utredningen bedömer det inte som troligt att skillnaderna i lönekostnad mellan Sverige och konkurrerande länder inom och utom Europa kommer att utjämnas i väsentlig grad under 1970-talet. Detta talar för ett fortsatt starkt importtryck på den svenska TEKO-marknaden. De svenska TEKO-industrierna har redan i några av de viktigaste delbranscherna förlorat stora delar av basproduktionen av standardvaror och hänvisats till att söka producera mindre priskänsliga varor. Utredningen bedömer sannolikheten vara stor för att denna utveckling fortsätter. I första hand kan man enligt utredningen vänta sig att importen från industriländerna kommer att öka kraftigt. Bl. a. skulle en eventuell svensk anslutning till EEC komma att medföra skärpt konkurrens från Italien som är världens ledande TEKO-exportör.

Vad gäller importen från lågprisländerna pekar utredningen på att även tillverkare i dessa länder börjat förskjuta produktionen mot mer specialiserade varusortiment. Importandelarna kan av detta skäl komma att öka även i de högre prisklasserna.

Utredningen konstaterar att det höga svenska löneläget utgör en belastning även för den svenska TEKO-exporten. Vissa fabrikanter har

emellertid redan åstadkommit en sådan satsning på produkter med lägre priskänslighet som kännetecknar annan framgångsrik svensk exportindustri. Ett fullföljande av dylika satsningar bör enligt utredningens mening kunna bidra till att vidmakthålla TEKO-exportens ökning på en hög nivå. Utredningen bedömer det som möjligt att med de speciella åtgärder som satts in i exportstimulerande syfte bibehålla ungefär samma exportökningstakt som under 1960-talet, dvs. ca 17 % per år.

Vid bedömningen av utsikterna för den svenska produktionen konstaterar utredningen att det tillverknings tekniskt knappast finns någon omständighet som gynnar svensk TEKO-industri i konkurrensen med välorganiserade utländska företag. Å andra sidan konsumeras vid stigande realinkomster i ökande utsträckning varor som behöver tillverkas i nära kontakt mellan fabrikanter och distributörer. Inom flera betydelsefulla varuområden bör det därför enligt utredningen bli möjligt att vidmakthålla produktionen och öka den trots det svenska löneläget och priskonkurrensen utifrån. Sammanlagt bedömer utredningen det som realistiskt att räkna med en svag årlig tillväxt på ca 2 % för den svenska TEKO-produktionen. Liksom under 1960-talet väntas utvecklingen för de olika produktområdena bli oenhetlig. Inom textilindustrin förutses fortsatt expansion i fråga om främst vissa industritextilier och trikå, medan fortsatt produktionsbortfall kan väntas för t. ex. traditionellt vävda beklädnadstextilier. Konfektionsindustrins produktionsökning väntas stanna vid cirka 1 % per år. Kraftigt produktionsbortfall i fråga om tyngre konfektion beräknas här bli kompenserat av ökning i tillverkningen av lättare konfektion, främst fritidskläder.

Till följd av bl. a. den relativt ogynnsamma investeringsutvecklingen inom svensk TEKO-industri under senare år har utredningen för framtiden räknat med en något svagare produktivitetsoökning än under 1960-talet. Detta hindrar dock inte att de negativa sysselsättningseffekterna måste bli omfattande. Med de bedömningar som gjorts beträffande utvecklingen på andra punkter finner utredningen en sysselsättningsminskning av ungefär samma relativa omfattning som under 1960-talet troligast. Detta skulle innebära en nedgång av det totala antalet anställda i TEKO-sektorn från 70 000 till omkring 50 000 personer år 1980.

I sin kommentar till den redovisade framtidsbedömningen framhåller utredningen sammanfattningsvis, att TEKO-industriernas svårigheter inte beror på tillfälligheter utan intimt hänger samman med den allmänna ekonomiska utvecklingen i kombination med Sveriges konkurrensinriktade näringspolitik och liberala handelspolitik. Utredningen finner det mot denna bakgrund osannolikt, att förutsättningarna för den gjorda framtidsbedömningen i något väsentligt avseende skulle förändras. Samtidigt framhålls emellertid att den omständigheten att de viktigaste dragen i branschens utveckling ger ett lagbundet intryck på intet sätt innebär att de individuella företagens utveckling måste följa samma mönster.

Den internationellt ökande konsumtionen och de växande differentieringskraven utgör enligt utredningen gynnsamma förutsättningar, vilka kan utnyttjas av företag som har en väl underbyggd marknadsbedömning och långsiktspianering och som dessutom är väl kvalificerade i fråga om övriga företagsfunktioner.

Den långvariga och kraftiga krympning som TEKO-industrierna sedan lång tid varit utsatta för har emellertid enligt utredningens bedömning skapat ett läge som gör det mindre eller föga sannolikt att de gynnsamma förutsättningarna skall kunna utnyttjas, om inte vissa åtgärder vidtas för att hjälpa företagen. Utredningen har därför ansett det nödvändigt att överväga åtgärder för att underlätta företagens omställning och utveckling. Utredningen framhåller att huvudansvaret för omställning och anpassning under alla förhållanden måste vila på företagen. Vissa hjälpåtgärder är dock samhällsekonomiskt berättigade för att både stimulera företagen till att utnyttja förefintliga möjligheter och underlätta detta utnyttjande.

Utredningens förslag

Baserat på den nu redovisade framtidsbedömningen lägger utredningen fram konkreta förslag till statliga åtgärder på tre punkter. Av dessa anknyter två direkt till de nyssnämnda behoven av omställning och utveckling hos företagen. Sålunda föreslås dels att de av 1970 års riksdag beslutade export- och utbildningsprogrammen kompletteras med åtgärder för att stimulera till strukturell omvandling på det företagsorganisatoriska planet, dels att medel ställs till förfogande för att stöda sådana tekniska forsknings- och utvecklingsprojekt som kan höja branschens internationella konkurrenskraft.

Vid sidan av de här nämnda branschstimulerande åtgärderna föreslår utredningen slutligen, att ett region- och arbetsmarknadspolitiskt arbete inleds för att inom TEKO-industriernas kärnområde, Borås-regionen, mildra effekterna av branschens stagnerande utveckling och åstadkomma en differentiering av näringsstrukturen.

O m s t ä l l n i n g s f r ä m j a n d e å t g ä r d e r. Utredningen erinrar om att den i praktiken viktigaste omläggningen av många TEKOföretags verksamhet hänger samman med övergången från ren hemmamarknadsförsäljning till exportförsäljning. Projekt, som kommer till stånd med hjälp av exportprogrammet, aktualiserar emellertid även andra omställningsåtgärder. Även oberoende av företagens framträdande i exportsammanhang kan sådana åtgärder vara önskvärda. Många företag i branschen befinner sig i dagsläget i en situation, där en total översyn av samspelet mellan sortimentspolitik, "funktionspolitik" och produktion är nödvändig. Särskilt kan förutsättningarna för att samordna företagets verksamhet med en annan tillverkare eller distributör behöva undersökas. Utredningen pekar på resultaten av den särskilda un-

dersökning som gjorts av den svenska tyngre konfektionsindustrin. Som framgår av denna undersökning rymmer enbart denna industrigren ett mycket stort antal företag som måste överväga drastiska förändringar. Bland dessa bör i flera fall finnas företag, vilkas produktionsutrustning och/eller marknadsorganisationer kompletterar varandra. Utredningen berör i sammanhanget det arbete i fusionsstimulerande syfte som under det senaste året bedrivits av Investeringsbanken liksom av en särskild kommitté, Konfektionsgruppen, som tillsatts av Industriförbundet på förslag av Konfektionsindustriföreningen. Verksamheten har numera avsett resultat i form av flera företagsköp och ett par samarbetsgrupper inom konfektionsindustrin. Utredningen konstaterar att sammanslagningar och samarbetsprojekt kommer att få väsentligt större utsikter att förverkligas, om man ger branschen ökade möjligheter till hjälp både i diagnosarbetet och då nödvändiga operationer skall verkställas.

Utredningen framhåller vidare att behovet av översyn i vissa fall kan behöva inkludera alternativet att i ordnade former avveckla driften och lägga ned företaget. Genom att detta alternativ övervägs i tid kan fördelar vinnas både från sociala och företagsekonomiska synpunkter.

Utredningen föreslår, att företag eller grupper av företag, som är i behov av en översyn av det här nämnda slaget men som saknar egna personella resurser för att genomföra densamma, under treårsperioden 1971/72—1973/74 skall få möjlighet att med statliga medel utnyttja utomstående expertis för ändamålet. *Statliga bidrag* bör enligt förslaget ställas till förfogande under treårsperioden med sammanlagt 10,5 milj. kr. eller 3,5 milj. kr. per år. En kostnadsram av denna omfattning skulle enligt utredningens beräkningar göra det möjligt att genomföra 10 à 12 undersökningar per år, varav 2—4 av större omfattning.

Utredningen nämner som tänkbara typer av undersökningar rationaliseringsundersökningar, organisationsundersökningar, marknadsundersökningar och fusionsundersökningar. Beträffande den sistnämnda typen av undersökning framhålls att den kan behöva genomföras som en serie delutredningar.

Utredningen anser att den bidragsgivande myndigheten bör granska projekten i alla hänseenden och således även bedöma om den utomstående expertis som föreslås bli inkopplad är lämplig för uppgiften. Myndigheten bör vidare ha rätt att själv verkställa eller föranstalta om utredningar av tänkbara projekt och på grundval av dessa kartlägga eventuella fördelar av samgående eller andra åtgärder.

Enligt förslaget bör bidragsmöjligheten stå öppen även för sådana företag som har goda resurser och därmed möjligheter att åstadkomma en kraftfull satsning för egen del. Utredningen framhåller att bidrag under inga omständigheter bör få användas för att förhindra nedläggning av företag som saknar utsikter att uppnå en lönsam verksamhet.

För att möjliggöra genomförandet av sådana omställningsåtgärder

om vars önskvärdhet de statligt stödda konsultundersökningarna ger besked föreslår utredningen att *statliga kreditgarantier* av den typ som ingår i exportprogrammet beviljas under den nämnda treårsperioden.

I enlighet härmed föreslår utredningen för budgetåret 1971/72 en ram för statliga lånegarantier på 7,5 milj. kr. Ramen bör därefter årligen under två budgetår höjas med detta belopp, så att den övre gränsen för summan av utestående garantiutfästelser under budgetåret 1973/74 blir 22,5 milj. kr. Som ett alternativ nämner utredningen möjligheten att låta de föreslagna kreditgarantierna administreras enligt kungörelsen (1960: 372) om statligt kreditstöd till hemslöjd, hantverk och småindustri (omtryckt 1968: 354). Om denna linje väljs, föreslår utredningen att den garantiram som står till förfogande för denna verksamhet vidgas med de nyss nämnda beloppen.

Administrationn av bidrags- och garantiverksamheten bör enligt förslaget liksom i fråga om exportprogrammet ligga hos kommerskollegium. Utredningen finner en administrativ hopkoppling med exportprogrammet önskvärd och föreslår att detta sker genom att kollegiets resurser för TEKO-programmet förstärks, samtidigt som anknytning i lämpliga former sker till den verksamhet som t. ex. Investeringsbanken bedriver på området. För de ökade administrationskostnaderna vid kommerskollegium föreslår utredningen att ett årligt belopp av 150 000 kr. ställs till förfogande under treårsperioden 1971/72—1973/74.

Stöd till forskning och utveckling. Utredningen konstaterar att TEKO-produktionens främsta kännetecken är att dess teknik är internationellt väl känd samt till stora delar kopieringsbar och möjlig att tillämpa även i länder där arbetskraften har en låg utbildningsnivå. Produktivitetsskillnaden mellan svensk industri och industrier i länder med lägre löner är över stora delar av TEKO-området mindre än skillnaden i lönekostnad. Under sådana omständigheter finner utredningen det viktigt att uppmärksamheten riktas även mot forskning och utveckling. Genom en framgångsrikt bedriven forsknings- och utvecklingsverksamhet kan nya produkter åstadkommas med större attraktion på marknaderna. Genom forskning och utveckling kan vidare nya eller starkt förbättrade tillverkningsprocesser åstadkommas, vilka åtminstone temporärt kan minska den svenska industrins kostnadshandikapp.

Utredningen har gjort en inventering av nu pågående forsknings- och utbildningsarbete inom TEKO-sektorn. Sammanfattningsvis konstaterar utredningen att i Sverige liksom i andra länder en jämförelsevis låg andel av den samlade branschomsättningen används för forskning och utveckling. Det tekniskt kvalificerade forsknings- och utvecklingsarbetet äger rum hos ett begränsat antal företag.

Det statliga stödet till teknisk forskning och utveckling — utöver anslag till institutionerna för textilkemi och för textilmekanik vid Chalmers tekniska högskola — administreras av styrelsen för teknisk utveckling

(STU). Styrelsen kan inom ramen för sina program lämna finansiellt stöd antingen i form av bidrag eller lån till avgränsade forskningsprojekt eller i form av avtalsbundna fleråriga bidrag till kollektiva tekniska forskningsprogram. Det årligen utgående stödet, som budgetåret 1970/71 enligt styrelsens budget uppgår till 1,2 milj. kr., har f. n. i sin helhet disponerats för finansieringen av ett kollektivt textiltekniskt forskningsprogram inom ramen för ett treårigt avtal mellan styrelsen och Stiftelsen svensk textilforskning. Programmet är huvudsakligen inriktat på problem av grundläggande natur och koncentreras f. n. till projekt rörande funktion och användning hos textila material och konfektionsprodukter. Programmet förutsätts i sin helhet bli genomfört vid Textilforskningsinstitutet. Institutet bedriver därjämte en omfattande provnings- och uppdragsverksamhet. Av dess årsomsättning finansieras f. n. 38 % med statliga medel.

Utredningen finner det angeläget att STU utöver nämnda avtalsbundna stöd får ökad möjlighet att finansiera för branschens utveckling värdefulla forskningsprojekt som bedrivs vid forskningsinstitutioner, branschorganisationer eller företag och föreslår att ett årligt belopp av 4 milj. kr. görs disponibelt under en treårsperiod för detta ändamål utöver de nu utgående anslagen till kollektiv forskning.

Utredningen konstaterar, att forskningsbehoven generellt sett synes vara störst på konfektionsområdet, samtidigt som konfektionssektorn på grund av konfektionens höga löneandel fått ett allt starkare behov av dels produkter som säljs med andra konkurrensmedel än lågt pris, dels processer som väsentligt minskar användningen av arbetskraft. Detta talar enligt utredningen för att uppmärksamheten i hög grad bör riktas mot konfektionen, när forskning och utveckling skall prioriteras på TEKO-området. Utredningen redogör i detta sammanhang för vissa utvecklingsprojekt som inletts i samarbete mellan det till Konfektionsindustriförbundet knutna serviceaktiebolaget MMS-Montex AB och några av de ledande svenska verkstadsföretagen i syfte att utveckla arbetsparande tillverkningsprocesser inom konfektionsindustrin. Samarbetet har i ett fall lett till planer på en gemensam modell- och experimentfabrik.

Utredningen konstaterar slutligen att det för den långsiktiga utvecklingen av forsknings- och utvecklingsverksamheten är viktigt att väsentligt fler företag än nu var för sig engagerar sig i utvecklingsarbete. Härför krävs företag med sådana resurser att de kan hålla sig med en kvalificerad egen stab för produktutveckling. En av de viktigaste åtgärderna som kan vidtas för att åstadkomma bättre forskning blir därför enligt utredningen att skapa fler enheter som har för ändamålet nödvändiga personal- och andra resurser.

Importbegränsande åtgärder. Den hårda konkurrensen på TEKO-området har utlöst importrestriktioner i många länder.

Utredningen har i en särskild bilaga redogjort för de restriktioner som under senare år gällt i Sverige på området och för det spelrum som finns för ytterligare svenska åtgärder av detta slag. Av redogörelsen framgår att TEKO-industrierna i Sverige tillerkänts ett generellt importskydd, som i många fall är högre än för industrin i övrigt. Det generella skyddet genom tullar har emellertid fått sin utformning främst med hänsyn till konkurrensen från med Sverige industriellt likställda länder. I någon större utsträckning har hänsyn inte kunnat tas till de speciella konkurrensförutsättningar som gäller exempelvis beträffande importen från statshandelsländerna i öst. För att få en kontrollerad utveckling till stånd i fråga om konkurrensen från sådana länder har vissa kvantitativa begränsningar i fråga om införseln av produkter inom utsatta sektorer införts. En liknande politik har tillämpats mot konkurrensen från ett antal östasiatiska länder. Utredningen konstaterar att denna politik bl. a. på grund av handelspolitiska hänsyn inte har kunnat utformas så konsekvent som motiven för densamma skulle påfordrat.

I fråga om handlingsutrymmet för importbegränsande åtgärder utöver dem som hittills vidtagits konstaterar utredningen att den svenska importpolitiken måste utformas under nära beaktande av de internationella perspektiven. En generell importbegränsning som skulle innebära även en omprövning av skyddet mot länder med i huvudsak samma industriella konkurrenssituation och handelspolitik som vårt eget land framstår enligt utredningens bedömning inte som en framkomlig väg. En dylik politik skulle stå i strid med väsentliga åtaganden som vi gjort internationellt. Den skulle vidare enligt utredningens mening inte heller stå i överensstämmelse med riktlinjerna för vår handels- och näringspolitik.

Utredningen konstaterar å andra sidan att läget snabbt kan förändras om långtgående regleringar introduceras av andra industriländer. Inför en sådan utveckling kan den svenska politiken inte stå opåverkad. Tendenser till ökad protektionism är i dag skönjbara i vissa länder. Samtidigt görs emellertid internationellt energiska ansträngningar för att på olika sätt möta sådana tendenser. Enligt utredningens mening bör man från svensk sida aktivt stödja sådana ansträngningar.

Utredningen anser det realistiskt att räkna med att nuvarande begränsningspolitik i väsentliga stycken måste bestå tills vidare, så länge exceptionella konkurrensförhållanden råder i fråga om import från vissa länder. Åtgärderna bör emellertid enligt utredningens uppfattning så långt möjligt ges en systematisk utformning och en tillämpning som medger en — där så är görligt — successiv anpassning av konkurrensförhållandena. Det är också enligt utredningen angeläget att importutvecklingen nära följs, så att ett aktuellt underlag skapas för en anpassning av restriktionerna.

Försörjningsberedskapen på TEKO-området.

Utredningen konstaterar att den svenska självförsörjningsgraden på TEKO-området successivt minskat och i många fall ligger på en sådan nivå att särskilda åtgärder måste vidtas för att säkerställa försörjningen vid krig eller avspärrning. Enligt försörjningsplanen för TEKO-varor, som kontinuerligt upprättas av överstyrelsen för ekonomiskt försvar (ÖEF), finns det viktiga varugrupper inom TEKO-området för vilka den svenska produktionen faller långt under det minimum som ÖEF fastställt för den svenska försörjningen i krig. Utredningen erinrar om att detta läge uppstår i fråga om allt flera varugrupper även utanför TEKO-området allteftersom internationaliseringen av det svenska näringslivet fortsätter. Andra med Sverige jämförbara länder befinner sig i samma läge. Vid behandling av frågan i EFTA har enighet rått om att beredskapskäl skall få motivera en skyddad eller subventionerad produktion endast i sällsynta undantagsfall, då inte andra utvägar står öppna.

Utredningen redogör för de överväganden angående metoderna för att lösa beredskapsbehoven på ylletextilområdet som under vintern 1969—1970 gjordes av regeringen och ÖEF. Det slutliga ställningstagandet i denna fråga innebar, att staten inträdde som hälftendelägare av det vid tillfället nedläggningshotade spinneriet i Stigen i syfte att trygga försörjningen med vissa yllegarner. I fråga om försörjningen med ylleväv innebar beslutet att försörjningsberedskapen i högre grad än hittills kommer att baseras på fredslagring. Utredningen konstaterar att regeringens beslut innebär ett restriktivt utnyttjande av beredskapsargumentet för att upprätthålla produktionskapacitet. Utredningen erinrar också om att en annan linje skulle kunna få handelspolitiska återverkningar i form av restriktioner eller stödåtgärder i andra länder.

För de fall som i framtiden kan komma upp, där försörjningsberedskapen för särskilda varuområden hotas av minskad inhemsk tillverkningskapacitet, finner utredningen det inte möjligt att föreslå någon generellt giltig metod för att upprätthålla beredskapen. Problemet måste enligt utredningens bedömning lösas från fall till fall genom att ÖEF preciserar behoven och framställer förslag till åtgärd antingen i form av statliga åtgärder för att trygga den inhemska produktionen eller i form av ökad fredslagring.

Arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska åtgärder. Utredningen framhåller att den kraftiga minskning som skett av antalet anställda inom TEKO-industrierna inte har kunnat genomföras utan att allvarliga omställningsproblem uppstått för den berörda arbetskraften. Mot bakgrund av problemens storlek har arbetslösheten varit av begränsad omfattning. Trots den aktiva arbetsmarknadspolitik som bedrivits på området har arbetslösheten under senare år tenderat att öka inom TEKO-facken. De nu registrerade arbetslöshetssiffrorna är enligt utredningens mening av en sådan storlek att de

kräver särskild uppmärksamhet. Arbetslöshetsprocenten inom TEKOfacken ligger klart högre än för övriga industriarbetare. Den äldre arbetskraften och kvinnorna har främst drabbats.

Omställningsproblemen för arbetskraften under 1970-talet kan enligt utredningens mening väntas bli större än tidigare. Nediägningarna torde nämligen i ökad utsträckning inträffa på orter, där möjligheterna att finna annan sysselsättning för arbetskraften inom samma yrkesområde är begränsade eller helt saknas. Detta innebär att stora krav kommer att ställas på den arbetsförmedlande och yrkesvägledande verksamheten inte minst i personellt hänseende för att tillfredsställande lösningar på omställningsproblemen skall kunna åstadkommas.

Man måste enligt utredningen räkna med att det vid driftsnedläggningar och driftsinskränkningar kommer att finnas grupper, vanligen äldre och oftast kvinnor, för vilka det inte är realistiskt att räkna med en sådan omplacering på den öppna arbetsmarknaden som innebär byte av yrke och/eller av bostadsort. Utredningen finner det betydelsefullt att åtgärder kan sättas in för att bereda också denna arbetskraft sysselsättning som motsvarar deras yrkesförutsättningar och önskemål. För detta krävs enligt utredningens uppfattning en ytterligare utveckling av de s. k. industriella beredskapsarbeten med sömnadsproduktion som arbetsmarknadsstyrelsen anordnar. Även andra former av åtgärder än de nuvarande är enligt utredningen tänkbara.

Utredningen finner det betydelsefullt att ett nära samarbete kommer till stånd mellan TEKO-industrierna och arbetsmarknadsstyrelsen i syfte att finna lösningar på de här berörda frågorna som är så tillfredsställande som möjligt från sociala och ekonomiska utgångspunkter. Utredningen föreslår i detta syfte att till arbetsmarknadsstyrelsen knyts en delegation eller kontaktgrupp med företrädare för branschorganisationerna och parterna på arbetsmarknaden inom TEKO-industrierna med uppgift att biträda styrelsen i frågor som rör omställningar inom TEKO-industrierna.

Som tidigare redovisats har utvecklingen under 1960-talet medfört en väsentligt ökad regional koncentration av TEKO-industrierna till Borås-regionen och de näraliggande delarna av södra Älvsborgs län. Mycket talar enligt utredningen för att denna koncentration inneburit påtagliga företagsekonomiska fördelar. Förekomsten av en stor och rikt differentierad TEKO-industri i Borås-området har även från arbetsmarknadspolitisk synpunkt varit betydelsefull. Omställningen för arbetskraften har underlättats vid företagsnedläggningar och driftsinskränkningar genom att det varit lätt att finna andra arbetstillfällen inom samma yrkesområde. Detta har lett till att sysselsättningen totalt sett kunnat upprätthållas i Borås-regionen trots den kraftiga sysselsättningsminskningen inom TEKO-industrierna som helhet. Det lokalisc-

ringspolitiska stöd, som vid olika tillfällen utgått inom Borås-regionen, har bidragit till detta.

I sin bedömning av den framtida utvecklingen har utredningen räknat med att den hittills registrerade geografiska koncentrationen av TEKO-industrierna till Borås med omnejd kommer att fortsätta. Utredningen anser det inte orealistiskt att för Borås-regionen uppställa som mål att i stort sett det nuvarande antalet TEKO-sysselsatta, dvs. ca 25 000, skall kunna bibehållas. Med hänsyn till den samtidigt förutsedda nedgången av den totala sysselsättningen i branschen skulle detta innebära att Borås-regionen i slutet av 1970-talet skulle uppnå en andel på omkring 50 % av samtliga TEKO-anställda i landet.

Utredningen framhåller att den nuvarande ensidiga och föga tillväxtbetonade sammansättningen av näringslivet i Borås-regionen innebär påtagliga nackdelar. Det måste enligt utredningens mening vara en viktig regionalpolitisk målsättning att söka åstadkomma en mer differentierad närings- och yrkesstruktur i Borås-regionen. En sådan struktur bör kunna bidra till en mer stabiliserad arbetsmarknad med större motståndskraft mot återverkningarna av uppkommande svårigheter inom TEKO-industrierna.

Utredningen fäster uppmärksamheten på att den starkt expansiva Göteborgs-regionens huvudort ligger endast 70 km från Borås och framhåller att det från båda regionernas synpunkt borde innebära en fördel, om Göteborgs-industrierna kunde utnyttja uppkommande arbetskraftsreserver i Borås-regionen. Från utredningens synpunkt framstår med hänsyn härtill ett långtgående och effektivt program för lokalisering av tillväxtindustrier till Borås-regionen som nödvändigt.

Utredningen föreslår att ett lokaliseringsprogram snabbt utarbetas med syfte att till Borås-regionen flytta över delar av Göteborgs-regionens expansion samt delar av den statliga förvaltning som har föreslagits bli decentraliserad. Programmet bör enligt utredningens förslag omfatta åtgärder för att bygga ut sådana servicefunktioner på olika områden som kan skapa komparativa fördelar för industri i Borås-regionen. Bland de frågor som utredningen anser bör behandlas i ett sådant program nämns särskilt frågan om en prioritering av vägbygandet mellan Göteborg, Borås och Mark. Eftersom de frågor som måste behandlas i samband med ett lokaliseringsprogram av detta slag knyter an till arbetet inom flera myndigheter och departement förutom till de berörda regionerna och länsstyrelserna, framhåller utredningen vikten av att en god samordning och en central ledning för programmet kommer till stånd.

*Remissyttrandena***TEKO-industriernas nuläge och framtidsutsikter**

De remissinstanser som uttalat sig om den allmänna bild som utredningen tecknar av TEKO-industriernas nuläge och framtidsutsikter finner denna realistisk och välbalanserad. Materialet framhålls vara värdefullt som ledning såväl för enskilda företag och delbranscher som för statsmakterna när det gäller att komma tillrätta med TEKO-branschens problem.

Några remissinstanser, däribland *Svenska bankföreningen*, *Industriförbundet/Exportföreningen* och *ÖEF*, finner riskerna vara påtagliga för att sysselsättningsminskningen inom TEKO-sektorn skall få ett snabbare förlopp än vad utredningen räknat med.

Kommerskollegium pekar i sitt remissvar på att de största förändringarna i TEKO-industriernas konkurrenssituation torde vara att vänta om Sverige i en eller annan form når tullfrihet i handeln med EEC. Den sammanlagda effekten härav, som tar sig uttryck i ett kraftigare importtryck och försämrade preferensställning på EFTA-marknaden å ena sidan samt ökade exportmöjligheter på EEC å andra sidan, är dock enligt kollegiets mening svår att bedöma. Kollegiet redogör i sammanhanget för sina överläggningar i marknadsfrågan under sommaren och hösten 1970 med TEKO-branschen. Härvid har kommit fram att för den svenska textilindustrin de negativa följderna av ett sådant deltagande troligtvis skulle komma att överväga. För konfektionsindustrins del har resultatet ansetts bli det motsatta och i valet mellan en anslutning till den västeuropeiska stormarknaden och ett utanförstående väljer man från denna industrigrens sida tveklöst en anslutning.

Allmänna synpunkter på utredningens förslag

Den av utredningen uttalade grundsynen på TEKO-branschens behov av omställning och den härav föranledda utformningen av utredningens förslag till statliga åtgärder har inte mött invändning från någon remissinstans. Allmänt konstateras att de förslag till åtgärder som nu framlagts såväl beträffande principiell inriktning som praktisk utformning i stor utsträckning utgör kompletteringar till redan beslutade program.

LO delar utredningens uppfattning att det f. n. inte kan ligga i samhällets intresse att förhindra en fortsatt strukturomvandling av TEKO-industrierna genom generella importbegränsningar. Den strukturomvandling som anses nödvändig kan emellertid inte få ske på det oplanerade och okontrollerade sätt som skett under 1960-talet. Stödåtgärder av tillfällig natur från samhällets sida kan därför enligt *LO:s* uppfattning vara befogade. Dessa bör utformas så att en välplanerad strukturomvandling åstadkoms och så att största möjliga hänsyn tas till de anställdas intressen.

LO framhåller i sammanhanget att de strukturella problem som under efterkrigstiden berört vissa branscher, såsom TEKO-industrierna, i framtiden kan förväntas utsträckas till andra traditionella industribranscher. Samtidigt innebär emellertid detta att förutsättningarna ökar att på lång sikt utveckla andra och expansiva branscher. Huruvida på enskilda branscher inriktade stödåtgärder kan anses vara befogade, måste enligt LO i större utsträckning än hittills i framtiden bedömas utifrån ett vidare industripolitiskt sammanhang. Även *Industriförbundet/Exportföreningen* anser att bedömningen av olika statliga specialåtgärder måste vägas mot dels de behov som föreligger inom andra branscher, dels de totala resurser som staten anslår till olika institutioner för näringspolitiska insatser. Liknande synpunkter framförs av *Svenska bankföreningen* och *länsstyrelsen i Östergötlands län*.

Åtgärder för omställning och företagsutveckling

Så gott som samtliga remissinstanser, som uttalat sig angående utredningens förslag om omställningsfrämjande åtgärder i form av statliga bidrag till anlåtande av konsulter och statliga kreditgarantier för omställningsinvesteringar, har tillstyrkt dessa. Bl. a. *kommerskollegium* och *AMS* anser det angeläget att det stöd till TEKO-industrierna som redan beviljats av riksdagen kompletteras med åtgärder som mer direkt främjar en strukturrationalisering av branschen. *Kommerskollegium* betonar att TEKO-industrierna arbetar på en marknad, där rörligheten i efterfrågan är betydande. Detta ställer särskilt stora krav på de företagsledande funktionerna och på företagets förmåga att komma in på de rätta expansiva delmarknaderna. Dessa förhållanden gör enligt kollegiets mening att ett stödprogram med den inriktning och utformning som utredningen föreslår måste bedömas bli verkningsfullt just för industrier av TEKO-industriernas typ.

Sveriges investeringsbank instämmer på grundval av sin egen erfarenhet i utredningens uppfattning att sammanslagningar och samarbetsprojekt torde få väsentligt större utsikter att förverkligas genom att branschen ges möjlighet att anlita utomstående sakkunskap både i diagnosarbetet och då nödvändiga åtgärder skall verkställas.

Näringsfrihetsrådet framhåller att sådant samarbete mellan företagen som i vissa fall åsyftas med utredningsförslagen kan tänkas vara i viss mån konkurrensbegränsande. Även om så skulle vara fallet, kan samarbetet emellertid vara motiverat från allmän synpunkt och alltså godtagbart. *Näringsfrihetsombudsmannen* har uttalat samma uppfattning.

SAF vill inte motsätta sig att utredningens förslag prövas, men anser att det vore rimligt att effekterna av de redan införda TEKO-programmen utvärderas, innan eventuella ytterligare åtgärder införs.

Synpunkter på i n r i k t n i n g e n av de omställningsfrämjande åtgärderna framförs av ett flertal remissinstanser. *TCO* påpekar angelägenhe-

ten av en fortsatt översyn av marknadsstrukturen och förhållandet mellan olika distributionsled. Enligt organisationens mening bör bl. a. en ökad vertikal integration eller olika former av långsiktigt samarbete mellan fabrikanter och detaljister stimuleras.

En från utredningen avvikande mening beträffande TEKO-sektorns behov av företagssamgåenden framförs av *Svensk industriförening*. Enligt föreningens mening har under senare år vuxit fram en övertro på företagsfusioner som en undermedicin mot vikande lönsamhet och sysselsättningssvårigheter. Liknande synpunkter framförs av *SIFU*, som framhåller att någon generell lösning inte står att finna genom stordriftens fördelar. *SIFU* anser dock att förhållandena vid marknadsföring på export är sådana att ett planmässigt samarbete måste etableras mellan flera företag för att kostnaderna för marknadsföringen skall kunna fördelas och en tillräcklig kapacitet med tillräckligt brett sortiment skall kunna utbjudas.

Enligt *LO* finns risker för att det statliga stödet i betydande utsträckning kan komma att inriktas på företag som hamnar i akuta krissituationer, utan att dessa företag behöver vara de på längre sikt bäst utvecklade. För att i möjligaste mån undvika detta bör enligt *LO*'s uppfattning den bidragsgivande myndigheten ges en omfattande initiativrätt att själv verkställa och föranstalta om utredningar och kartlägga behovet av samgående eller andra nödvändiga åtgärder.

LO och *KF* framhåller det önskvärda i att bidrags- och lånegarantisystemet för att få full effekt på längre sikt kopplas samman med utbildningsstödet och förordar att deltagande i det tidigare beslutade utbildningsprogrammet ställs upp som ett villkor för att ett företag skall erhålla bidrag och/eller lånegarantier. En sådan metod avvisas av *SAF*.

TCO finner det viktigt att alla anställda får möjlighet till inblick i sina företags speciella förhållanden. För att företagen skall kunna klara de förestående omställningarna krävs, såsom organisationen framhåller, en nära samverkan med de anställda och deras organisationer.

Utredningen har föreslagit att kommerskollegium anförtros administrationen av de nu föreslagna åtgärderna. *Kommerskollegium* hänvisar till att kollegiet handlägger bl. a. exportprogrammet och finner det för egen del naturligt att kollegiet anförtros även de nu föreslagna uppgifterna. Kollegiet anför i sammanhanget, att ett bifall till utredningens förslag innebär att flera statliga myndigheter var för sig kommer att handlägga ärenden berörande TEKO-industrierna. Det är enligt kollegiets mening angeläget att dessa myndigheter samordnar sin verksamhet, vilket dock inte kräver skapandet av ett särskilt samordningsorgan. Likaså förutsätter kollegiet att lämplig form för samråd skall kunna skapas mellan dessa myndigheter samt de kreditinstitut, t. ex. Sveriges investeringsbank, och näringsorganisationer som ägnar sig åt hithörande frågor. *SIFU* framhåller lämpligheten av att program som syftar till att genom

selektiva åtgärder främja företagens utveckling eller omställning inom olika industribranscher i största möjliga utsträckning förläggs till SIFU. Genom att SIFU i den pågående uppläggnings av företagsledarutbildningen för TEKO-industrin genom kontakter med konsultföretag avser att skaffa skickliga konsulter för den förberedande handledningen synes det enligt institutets mening ligga nära till hands att SIFU även administrerar konsultverksamheten och det utrednings- och undersökningsarbete som bör utföras av seriösa och förfarna konsulter.

Direkta synpunkter på de av utredningen förordade ekonomiska ramarna för de föreslagna bidragen och kreditgarantierna framförs endast av ett begränsat antal remissinstanser. *Svensk industriförening* anser de föreslagna beloppen vara för små och föreslår därför en fördubbling.

Kommerskollegium finner det vanskligt att bedöma om ramarna är tillräckligt vida. Det kan enligt kollegiets uppfattning förväntas att företagen kommer att i stor utsträckning försöka utnyttja möjligheten att få statliga bidrag för anlåtande av konsulter. Kollegiet anser sig dock inte böra föreslå en höjning av det av utredningen förordade beloppet. Någon sådan förordas inte heller beträffande kreditgarantierna. Men hänsyn till att det rör sig om en kortare omställningsperiod och de frågor som anmäler sig i sammanhanget berör en näringsgren med speciella problem och svårigheter, anser kollegiet att garantibeloppen inte bör inrymmas i den ram som finns för den allmänna lånegarantiverksamheten. I stället bör särskild garantiram skapas. Det bör enligt kollegiets mening övervägas om inte en enda ram skulle kunna skapas för de kreditgarantier som skall kunna beviljas TEKO-industrierna. En sådan ordning skulle möjliggöra för kollegiet att på ett smidigt sätt anpassa utgående stöd till föreliggande förhållanden.

Det av utredningen föreslagna årliga anslaget för att täcka de administrativa kostnaderna för den nu föreslagna verksamheten — 150 000 kronor — anser kollegiet vara för litet. Med hänsyn till den komplicerade naturen hos den verksamhet som skall prövas och behovet av personalförstärkning hos kollegiet bedömer kollegiet att det årliga administrationsbidraget bör bestämmas till minst 250 000 kronor.

Stöd till forskning och utveckling

Utredningens förslag om statligt stöd till forskning och utveckling tillstyrks utan ytterligare kommentarer av ett flertal remissinstanser, bl. a. *ÖEF* och *länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus* samt *Älvsborgs län*. *STU* anser det klarlagt att för TEKO-industrierna värdefulla program och projekt för forskning och utveckling kan genomföras väl. *STU* kan åta sig att administrera de föreslagna medlen på vanligt sätt och med hjälp av tillkallad expertis bedöma projektförslag.

En viss tveksamhet till de föreslagna insatserna inom forsknings- och

utvecklingsområdet redovisas av *SIFU* såvitt gäller prioriteringen. I dagens läge bör enligt *SIFU*:s mening en preferens ges åt bidrag till direkta företagsanknutna åtgärder framför en mera betydande ökning av forskningsbidragen.

Importbegränsande åtgärder

Den av utredningen förordade handlingslinjen i fråga om den svenska handelspolitiken på TEKO-området tillstyrks av ett övervägande antal av remissinstanserna. *Kommerskollegium* konstaterar att utredningens avvísande av det i och för sig verkningsfulla medel som generella importbegränsningar utgör ligger i linje med den allmänt godtagna principen för svensk handelspolitik efter andra världskriget. Kollegiet betonar dock vikten av att utvecklingen noga följs, så att selektiva importbegränsande åtgärder kan övervägas i god tid. Bevakningen bör också syfta till att ge underlag för överväganden om lättnader och en systematisk utformning av restriktionerna. Samma uppfattning som den här återgivna uttrycks av bl. a. *Industriförbundet/Exportföreningen*, *Exportrådet för den mindre industrin* och *KF*.

TCO anser att restriktionernas negativa verkningar också måste beaktas vid en bedömning, t. ex. höjningen av konsumentprisnivån och den negativa effekten för närmast berörda u-länder.

Sveriges grossistförbund framhåller att importen från låglöneländer inte kan anses vara av utslagsgivande betydelse för de svenska TEKO-industriernas konkurrenssituation. Enligt förbundets åsikt har Sverige under senare år till förmån för TEKO-industrierna drivit en aktiv skyddspolitik som först gjorde halt vid sådana GATT-regler, vilkas aktualiserande skulle kunna utlösa motåtgärder mot vitala delar av svensk exportindustri. Förbundet betonar vidare att regleringen mot statshandelsländerna måste betraktas som hård.

En mot utredningen och övriga remissinstanser avvikande hållning i frågan om importbegränsningar intas av *Svensk industriförening*. Föreningen anser att, om de föreslagna stödåtgärderna skall få avsedd effekt, kompletterande insatser av handelspolitisk natur måste göras. Dessa insatser måste utmynna i vissa importregleringar inom några strategiskt viktiga sektorer.

Försörjningsberedskapen på TEKO-området

Utredningens behandling av frågan om försörjningsberedskapen på TEKO-området har mött övervägande kritiska synpunkter vid remissbehandlingen. *ÖEF* konstaterar att produktionsbortfallet inom TEKO-industrierna och särskilt beträffande sådana basindustrier som är väsentliga från beredskapssynpunkt, t. ex. spinnerierna, gått så snabbt och varit så omfattande att en betydande försämring av beredskapsläget har inträffat. Detta gäller trots att betydande belopp satsats på beredskapslag-

ring av halvfabrikat. ÖEF beklagar mot denna bakgrund att utredningen inte ansett sig ha möjlighet att föreslå något utöver att detta problem måste lösas från fall till fall genom att ÖEF preciserar behoven och framställer förslag till åtgärd.

Industriförbundet/Exportföreningen framhåller att, bortsett från näringspolitikens allmänna syfte att stimulera och underlätta företagens utveckling och anpassning till förändrade förutsättningar, de tyngst välgående skälen för statliga stödåtgärder för TEKO-industrierna torde sammanhånga med beredskapsöverväganden. Organisationerna för fram tanken på att statsmakternas strävan att upprätthålla produktionskapacitet i landet för vissa från beredskapssynpunkt viktiga varugrupper kopplas samman med den statliga upphandlingen för militära och civilmilitära ändamål. Organisationerna konstaterar att den nuvarande handläggningen av försvarsbeställningar visserligen står helt i överensstämmelse med gällande principer för den statliga upphandlingen men går stick i stäv mot landets beredskapspolitiska intressen. En bättre samordning mellan beredskapspolitikens mål och näringspolitiska medel bör enligt organisationernas mening kunna uppnås genom att ÖEF tilldelas vissa medel, eventuellt samlade i en särskild "beredskapsfond", avsedda att trygga viss produktionskapacitet i landet genom att möjliggöra inköp av vissa från beredskapssynpunkt betydelsefulla varor från tillverkare inom landet. Även andra beredskapsåtgärder såsom utökad statlig beredskapslagring bör enligt organisationernas mening övervägas. I sammanhanget erinras om att försörjningsläget också i fråga om andra från beredskapssynpunkt känsliga varugrupper kan bli utsatt till följd av den internationella konkurrensen. Enligt organisationernas mening bör frågan om särskilda åtgärder för att trygga försörjningsberedskapen inom olika områden snarast utredas.

Kravet på en särskild utredning i beredskapsfrågan förs även fram av *LO* och *Svensk industriförening*.

Arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder

Utredningens uppfattning att de särskilda branschstimulerande åtgärderna måste kombineras med insatser på det arbetsmarknadspolitiska och regionalpolitiska planet får bred anslutning från remissinstanserna.

AMS konstaterar bl. a. att en ökning av arbetslösheten inom TEKO-sektorn varit iakttagbar på senare tid. Antalet löntagare som berörts av varsel var 3 200 under år 1968 och 2 700 under år 1969. Under månaderna januari—september 1970 steg antalet till 5 800. Det är mot bakgrund av dessa siffror enligt *AMS*'s mening uppenbart att en stimulans till en ännu snabbare omställning i TEKO-industrin måste kombineras med kraftfulla arbetsmarknadspolitiska åtgärder. *AMS* instämmer bl. a. i utredningens mening att man bör ytterligare utveckla de industriella be-

redskapsarbetena för att finna former som är avpassade efter de berörda gruppernas sysselsättningsönskemål.

Enligt *LO*:s uppfattning kommer arbetsmarknadspolitiken att i betydande grad behöva inriktas på den äldre arbetskraften, eftersom denna utgör en relativt stor andel inom många *TEKO*-företag. Härvid måste uppmärksamhet ägnas åt att förändra företagens konventionella anställnings- och rekryteringsprinciper. *LO* påpekar i sammanhanget att det arbetslöshetsmått som utredningen använder inte är tillfyllest som indikator på de sociala konsekvenserna av strukturomvandlingen. De grupper som speciellt berörs av denna är till stora delar sådana som ofta inte omfattas av den traditionella arbetslöshetsstatistiken.

SAF instämmer i att beredskapsarbeten kan vara en tänkbar form för att sysselsätta dem som har svårast att klara sig på den öppna marknaden. I den mån sådana arbeten skulle anordnas i enskilda företags regi bör detta enligt föreningens mening anordnas helt på frivillig basis. Beredskapsarbeten bör dock endast komma i fråga i de mest svårlösta fallen. Det vore enligt föreningens uppfattning inte heller rimligt om de kvarvarande *TEKO*-företagen skulle utsättas för konkurrens från statligt subventionerad beredskapsproduktion.

Utredningens förslag att det till *AMS* knyts en delegation eller kontaktgrupp med företrädare för branschorganisationerna och parterna på arbetsmarknaden tillstyrks av flertalet remissinstanser som yttrat sig i frågan, däribland *AMS*, *LO*, *TCO* och *SACO*. *SAF* och *Svenska bankföreningen* ifrågasätter däremot om problemen inom *TEKO*-industrierna är så speciella att de för sin lösning kräver en nyinrättad administrativ apparat.

ÖEF påpekar att den tilltänkta delegationen även i samråd med överstyrelsen bör kunna beakta försvarsberedskapsmässiga önskemål. Delegationen bör enligt *ÖEF*:s mening få i uppgift att väga samman allmänt näringspolitiska, regionalpolitiska, arbetsmarknadsmässiga och försvarsberedskapsmässiga synpunkter samt vid behov föreslå åtgärder som kan få en mer bestående effekt när det gäller att tillgodose beredskapsbehoven inom *TEKO*-området.

I anslutning till utredningens förslag om ett regionalpolitiskt program för Borås-regionen framhåller *LO* att en ensidig koncentration av en viss bransch som berörs av omfattande strukturomvandling till några få samhällen och regioner medför att omställningsproblemen blir särskilt stora. Enligt *LO* måste därför ur samhällets och löntagarnas synpunkt den ensidiga lokaliseringen av *TEKO*-företag till exempelvis Borås-regionen bedömas som en nackdel. *LO* tillstyrker utredningens förslag och påpekar att förutsättningarna att i god tid planera och genomföra regionalpolitiska åtgärder i detta sammanhang bör vara goda, eftersom man redan i dag kan förutsäga utvecklingen inom de berörda regionerna.

Även AMS framhåller angelägenheten att åstadkomma ett mera differentierat näringsliv i Borås-regionen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län förordar livligt förslagen till regionalpolitiska åtgärder. Länsstyrelsen anser att detta program inte endast bör avse den industriella lokaliseringen utan även högre undervisning samt övriga offentliga och privata tjänster. I likhet med flera andra remissinstanser ifrågasätter länsstyrelsen utredningens prognos om ett oförändrat antal TEKO-anställda i Borås-regionen vid 1970-talets slut jämfört med dagsläget.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län erinrar i sitt remissvar om att i länet Falköpings situation utgör en parallell till utvecklingen i Borås. Det kan befaras att strukturomdaning inom TEKO-industrierna kommer att beröra Falköpings-området på ett kännbart sätt under 1970-talets första hälft. Länsstyrelsen framhåller att dess egna ansträngningar att komma till rätta med situationen på orten kommer att behöva kompletteras med statligt stöd i olika former.

Länsstyrelsen i Göteborgs län bekräftar att arbetsmarknaden inom Göteborgs-regionen f. n. kan betraktas som överhettad. Samtidigt framhålls att bristen på arbetskraft framför allt hänför sig till verkstadsindustrin, särskilt den tyngre, dvs. varven, bilindustrin och kullagerindustrin. En utflyttning av tung verkstadsindustri till Borås-regionen skulle enligt länsstyrelsens uppfattning visserligen medföra en viss lättnad av arbetsmarknaden i Göteborgs-regionen men en sådan åtgärd skulle inte lösa det för båda regionerna gemensamma problemet att finna nya selsättningstillfällen för överskottet av kvinnlig arbetskraft. Med hänsyn härtill avstyrker länsstyrelsen att ett lokaliseringsprogram utarbetas som innebär en överflyttning av lätt industri från Göteborgs-regionen till Borås-regionen.

Departementschefen

Inledning

Näringslivet i vårt land liksom i övriga industriländer är underkastat ständiga förändringar. Vid sidan av konjunktursvängningarna påverkar den snabba tekniska utvecklingen och de skiftande konsumtionsmönstren konkurrens- och efterfrågesituationen för branscher och företag och ställer ständiga krav på flexibilitet och anpassningsförmåga hos dessa. Av särskild betydelse är de impulser som når vår ekonomi via det internationella varuutbytet. Omfattningen av detta inflytande framgår av att numera mer än 40 % av den samlade svenska industriproduktionen avsätts i utlandet. En motsvarande andel av den inhemska förbrukningen av industriprodukter täcks genom inköp i andra länder. En ofrånkomlig följd av de här berörda förhållandena blir att de skilda närings- och industrigrenarna utvecklar sig olikformigt.

När marknads- och konkurrensbetingelserna förändras snabbt och kraftigt samt omfattar stora varuområden kan särskilt svåra problem uppkomma. Från näringspolitisk synpunkt kan en sådan utveckling mötas på olika sätt. Vid en internationell jämförelse kan två ytterlighetsalternativ urskiljas. I det ena alternativet kan en övervägande passiv attityd till utvecklingen intas av statsmakterna och sådana åtgärder undvikas som skulle kunna hindra eller bromsa utvecklingen eller hjälpa berörda delar av ekonomin till anpassning. Ett sådant förhållningssätt motiveras i allmänhet med de långsiktiga fördelarna från resursfördelningssynpunkt av att acceptera marknadskrafternas utslag, även om detta på kort sikt resulterar i svåra akuta problem för berörda sektorer och regioner. I det andra ytterlighetsfallet kan politiken inriktas på att neutralisera de krafter — speciellt sådana som utgår från de internationella marknaderna — som hotar den bestående näringsstrukturen. Motiven anges i sådana fall ofta vara en önskan att skydda de utsatta sektorerna från lönsamhets- och sysselsättningsstörningar till följd av "osund" konkurrens från andra länder och därigenom begränsa de sociala problemen på kort sikt. En sådan politik kräver i allmänhet, för att kunna fullföljas, långtgående protektionistiska åtgärder som har en stark tendens att bli permanenta.

Utifrån de principer på vilka den svenska närings- och handelspolitiken byggts upp framstår de nu angivna ytterlighetsalternativen i lika mån som olämpliga. Med hänsyn till de hinder som faktiskt föreligger för arbetskraftens rörlighet mellan näringssektorer och regioner medför det första alternativet konsekvent tillämpat att en materiell standardökning för konsumenterna i strid med grundläggande jämlikhetsidéer köps till priset av direkta välfärdsförluster för de personer som sysselsätts i drabbade näringssektorer och regioner. Härtill kommer att man vid en sådan politik riskerar att förlora de delar av en industribransch, som med hjälp av begränsade temporära statliga åtgärder skulle vara långsiktigt konkurrenskraftiga.

Även det andra alternativet får vid konsekvent tillämpning betänkliga följder, i detta fall knutna till den långsiktiga inriktningen av resursutnyttjandet och därmed till den allmänna välståndsutvecklingen. Internationaliseringen av vårt näringsliv — byggd på fördelarna av specialisering och arbetsfördelning — har utgjort en av grundförutsättningarna för de senaste decenniernas materiella utveckling. En huvudsträvan i den svenska handelspolitiken har i konsekvens härmed varit att, bl. a. genom medlemskap i GATT och EFTA, åstadkomma ökade förutsättningar för ett fritt handelsutbyte mellan staterna genom avskaffande eller minskning av kvantitativa och kvalitativa handelshinder. Långvarigt statligt stöd till branscher som inte förmår hävda sig i den internationella konkurrensen skulle innebära ett allvarligt avsteg från denna politik och försämra förutsättningarna för en fortsatt välståndsutveckling i landet.

Mot denna bakgrund måste ett huvudmål för den svenska näringspolitiken vara att söka undvika nackdelarna av de nyss angivna alternativen, samtidigt som den positiva syftningen i dessa med avseende på social trygghet för de anställda och långsiktig effektivitet hos näringslivet tas tillvara. I stor utsträckning kan detta ske genom utnyttjande av de normala arbetsmarknads- och regionalpolitiska medel som under senare år byggts upp och som successivt förstärkts. I de fall där en snabb försämring av konkurrensläget för en hel bransch uppstår kan emellertid dessa metoder visa sig otillräckliga. Det blir i sådana lägen nödvändigt att vidta selektiva åtgärder för att söka lösa de mest akuta problemen och samtidigt bidra till nödvändig strukturell anpassning. Inte sällan krävs samtidigt insatta åtgärder av skilda slag för att nå det åsyftade målet. När omställningsproblem med särskild kraft drabbar avgränsade geografiska områden kan de sektorpolitiska åtgärderna behöva kompletteras med särskilda regionalpolitiska insatser.

När jag i maj 1968 tillkallade TEKO-utredningen skedde detta i syfte att mot bakgrunden av TEKO-industriernas aktuella problem få de lämpliga formerna för sådana näringspolitiska åtgärder klarlagda. TEKO-sektorns internationella konkurrenskraft har under 1950- och 1960-talen successivt försvagats, vilket medfört en snabb importtillväxt i förening med stark sysselsättningsminskning och omfattande företagsnedläggelser. Denna utveckling har inte varit begränsad till vårt land utan med varicrande intensitet omfattat flertalet av de utvecklade industrinationerna.

Jag angav i direktiven såsom en huvuduppgift för utredningen att undersöka TEKO-industriernas möjligheter att under rådande internationella förhållanden framgångsrikt och varaktigt stärka sin konkurrenskraft genom fortsatt strukturell omvandling.

I sitt i augusti 1969 framlagda delbetänkande konstaterade utredningen att den angivna huvuduppgiften krävde en djupgående analys av marknads- och strukturförhållandena. Med hänsyn till de växande svårigheterna för svenska TEKO-företag fann utredningen det därför angeläget att lägga fram förslag inom de områden där slutförandet av en sådan analys inte behövde avvaktas. Detta ansågs vara fallet i fråga om den offentliga upphandlingen samt exportfrämjande- och utbildningsområdena.

Utredningens förslag utom vad avser upphandlingsområdet har med vissa modifieringar godtagits av statsmakterna. Fr. o. m. den 1 juli 1970 löper sålunda ett av kommerskollegium administrerat fyraårigt program för främjande av den svenska TEKO-exporten. Vid statens institut för företagsutveckling (SIFU) har ett likaledes fyraårigt program inletts för utbildningsåtgärder inom TEKO-industrierna.

Utredningen har i oktober 1970 lagt fram sitt slutbetänkande. Jag konstaterar med tillfredsställelse att genom utredningens försorg ett om-

fattande material nu föreligger som belyser TEKO-industriernas situation och utvecklingsförutsättningar i olika betydelsefulla hänseenden. Jag noterar också att utredningen varit enig både i sin bedömning av TEKO-industriernas framtidsutsikter och beträffande de förslag till näringspolitiska åtgärder som läggs fram i betänkandet. Dessa bildar tillsammans med de tidigare beslutade åtgärderna på export- och utbildningsområdena ett sammanhållet TEKO-program, som enligt min mening svarar mot branschens behov och de allmänna näringspolitiska riktlinjer som jag redogjort för i det föregående. Jag kommer i det följande att förorda att förslagen till väsentlig del genomförs.

TEKO-industriernas allmänna läge inför 1970-talet

Utan att i detalj ta ställning till de siffermässiga prognoser för produktion, sysselsättning, utrikeshandel m. m. som utredningen presenterar kan jag i allt väsentligt ansluta mig till de sakkunnigas allmänna bedömning av TEKO-industriernas utvecklingsperspektiv inför 1970-talet. Denna har inte heller mött några invändningar vid remissbehandlingen. Jag anser det sålunda sannolikt att den konkurrensnackdel för tillverkning av vissa slag av TEKO-produkter i Sverige, som vårt i förhållande till omvärlden höga kostnadsläge hittills utgjort, kommer att göra sig gällande med i stort sett oförändrad kraft under 1970-talet. Som följd härav får man räkna med ett bestående importtryck inom stora delar av TEKO-sortimentet, vilket på viktiga varuområden kan komma att sammanfalla med en försvagad tillväxt av den inhemska konsumtionen. De ekonomiska integrationssträvandena i förening med en fortgående standardhöjning i omvärlden kommer samtidigt att skapa förutsättningar för en avsevärd höjning av den svenska TEKO-exporten, främst av mindre priskänsliga artiklar. Sammantagna resulterar de nämnda tendenserna i *gynnsammaste fall* i en *svag årlig produktionsökning* för den samlade svenska TEKO-sektorn. Utvecklingen förväntas dock bli mycket olikartad för olika delar av TEKO-industrierna. Framtidsutsikterna är sålunda relativt gynnsamma för industritextilsektorn, hemtextilsektorn och den lättare beklädnadssektorn, medan främst den s. k. tunga konfektionsindustrin har att emotse betydande svårigheter. Även om produktivitetens utvecklingen jämfört med 1960-talet försvagas något, blir de negativa konsekvenserna för sysselsättningen betydande.

Det ovan skisserade förloppet utgör på vissa punkter en fortsättning av utvecklingen inom TEKO-sektorn under 1960-talet. Som påpekas av de sakkunniga har denna utveckling inte varit resultatet av tillfälligheter eller speciella omständigheter utan utgjort en logisk följd av den allmänna ekonomiska utvecklingen i världen kombinerad med Sveriges konkurrensinriktade näringspolitik och liberala handelspolitik. Det sagda innebär omvänt att det för att radikalt ändra utvecklingsbilden för TEKO-industrierna skulle vara nödvändigt att vidta åtgärder som skulle

stå i strid med de principer som enligt vad jag nyss anfört bör vara riktninggivande för vår närings- och handelspolitik. Oavsett de industri- och konsumentpolitiska betänkligheter som kan anföras i sammanhanget är vidare de reella möjligheterna att lägga om den handelspolitiska kursen begränsade, vilket jag kommer att utveckla i det följande.

Den slutsats som måste dras och som nästan enhälligt godtagits vid remissbehandlingen är därför att den tidigare skisserade utvecklingen av den svenska TEKO-industrin i sina huvuddrag bör accepteras. Branschens egna ansträngningar och de näringspolitiska åtgärderna bör i detta läge syfta till att hjälpa företag och anställda till anpassning inom ramen för den väntade allmänna utvecklingen. Detta bör som jag nyss framhållit ske efter två huvudlinjer.

A ena sidan måste krafterna inriktas på att tillvarata de möjligheter som inom flera delsektorer och varuområden föreligger för svenska företag att framgångsrikt hävda sig i den internationella konkurrensen. Dessa möjligheter är enligt min mening klart för handen. Som utredningen framhåller innebär det förhållandet att den svenska TEKO-sektorn totalt sett minskar ingalunda att de individuella företagens utveckling i samtliga fall måste följa samma mönster. Vissa omständigheter, såsom den internationellt ökande konsumtionen och den med stigande välstånd växande differentieringen i konsumenternas efterfrågan, skapar nya tillfällen till expansion för sådana företag som kan tillvarata fördelarna av en ökad specialisering och därjämte förmår driva en målmedveten marknadspolitik.

A andra sidan måste ansträngningarna inriktas på att såväl genom den normala arbetsmarknadspolitiken som genom särskilda åtgärder skapa nya arbetstillfällen och i övrigt underlätta anpassningen för de nu inom TEKO-branschen verksamma personer, vilkas fortsatta utkomst inom branschen äventyras av utvecklingen.

Jag övergår till att behandla de förslag som utredningen lagt fram i nu angivna syften.

Åtgärder för omställning och företagsutveckling

Utredningen motiverar enligt min mening på ett övertygande sätt behovet av vissa statliga omställningsåtgärder utöver dem som redan beslutats av riksdagen för att åstadkomma den önskvärda anpassningen av svensk TEKO-industri till 1970-talets konkurrensvillkor. Som en förutsättning för att den med exportfrämjandeprogrammet åsyftade omorienteringen skall bli framgångsrik torde i många fall krävas att företagen samtidigt genomför en total översyn av sin sortiments- och funktionspolitik, organisatoriska uppbyggnad m. m. Såsom några av remissorganen framhållit är det i många fall nödvändigt att en sådan översyn innefattar överväganden om fusioner resp. samarbete beträffande t. ex. produktutveckling eller marknadsföring med andra företag i branschen

eller med någon avnämare.

Att kontinuerligt åstadkomma en dylik översyn är visserligen en normal arbetsuppgift för varje företagsledning, och huvudansvaret för dess genomförande måste självfallet vila på företagen själva. Vid bedömningen av TEKO-industriernas situation måste man emellertid beakta att branschens långvariga svårigheter även hos många företag med inreboende expansionsmöjligheter medfört ett läge, där varken de organisatoriska resurserna för att ta fram de nödvändiga beslutsunderlagen eller de finansiella möjligheterna att verkställa önskvärda förändringar föreligger. Jag finner det med hänsyn härtill lämpligt att på det sätt som utredningen föreslagit komplettera det nu löpande exportfrämjandeprogrammet med ett bidrags- och garantisystem för omställning och företagsutveckling.

Statliga bidrag för omställningsfrämjande åtgärder. Under det fr. o. m. budgetåret 1970/71 löpande fyraåriga exportprogrammet för TEKO-industrierna kan företag för väldefinierade exportprojekt erhålla statliga bidrag till vissa tröskelkostnader, främst olika typer av marknadsundersökningar. Jag förordar att detta bidragssystem i enlighet med utredningens förslag nu kompletteras och att statliga bidrag under den återstående treårsperioden ställs till förfogande för företag som önskar verkställa en översyn av det nyss nämnda slaget men som inte har egna personella resurser för ändamålet utan måste utnyttja utomstående expertis. Enligt utredningen finns flera typer av undersökningar, såsom rationaliseringsundersökningar, organisationsundersökningar, marknadsundersökningar och fusionsundersökningar, för vilka behov av statligt stöd kan föreligga. Jag delar uppfattningen att inriktningen av de statligt finansierade undersökningarna bör anpassas till den situation, i vilken det aktuella företaget befinner sig. Jag anser dock att undersökningarna bör ges en klar inriktning på de organisatoriska förhållandena, varvid särskilt frågor sammanhängande med dels företagens behov av specialisering, dels lämpligheten av mer eller mindre långtgående samarbete med andra tillverkare eller avnämare bör stå i centrum. Som framgår av den undersökning av den tyngre konfektionsindustrin som utredningen låtit genomföra finns inom denna delsektor klara indikationer på önskvärdenheten av olika slag av specialisering respektive företagssamgåenden. Det är troligt att liknande förhållanden råder inom andra delområden. Jag vill i sammanhanget erinra om det arbete i syfte att åstadkomma en förbättrad struktur inom konfektionsindustrin som Sveriges investeringsbank under det senaste året inlett och som i några fall visat sig framgångsrikt. Jag vill vidare understryka önskvärdenheten av att initiera och uppmuntra projekt som syftar till ett närmare samarbete mellan den svenska konfektionsindustrin och de stora inköpsenheter på detaljhandelsområdet.

I motsats till utredningen anser jag inte att rena marknadsundersök-

ningar bör bekostas med de här aktuella bidragen. Särskilda medel för marknadsundersökningar utomlands har som nyss nämnts ställts till förfogande i exportprogrammet.

Även om det primära målet för bidragssystemet självfallet måste vara att underlätta bildandet av livskraftiga och expansiva företag bör medel i undantagsfall kunna ställas till förfogande även för undersökningar som syftar till att klargöra förutsättningarna för nedläggning av driften vid ett företag. Om en sådan undersökning genomförs i god tid, innan ett akut nedläggningshot föreligger, kan en avveckling av driften — om en sådan befinnns nödvändig — ske i ordnade former, vilket har stora fördelar från social synpunkt.

För bidragens beviljande bör i tillämpliga delar samma regler gälla som tidigare beslutats för motsvarande åtgärder på exportområdet. Bidrag bör alltså kunna utgå med hela kostnaden för undersökningen i de fall denna ingår som en del av ett klart utformat omställningsprojekt. I övrigt bör för undvikande av misshushållning tillses att vederbörande företag bär en efter omständigheterna avpassad andel av kostnaderna. Bidragsbeslut bör avse ett bestämt totalbelopp som betalas ut i efterskott för gjorda utgifter allteftersom projektet framskrider. Såsom föreslagits av utredningen anser jag att den administrerande myndigheten själv bör kunna ta initiativ till undersökningar av lämpliga omställningsåtgärder.

Utredningen har föreslagit att bidragsmöjligheten bör stå öppen även för sådana företag som har goda resurser och därmed möjligheter att på egen hand åstadkomma en kraftfull satsning. Det är självklart att bidrag inte bör utgå till företag som uppenbart saknar utsikter att uppnå en lönsam verksamhet. Då syftet med de nu föreslagna åtgärderna är att stimulera omställningar och projekt som utan det statliga stödet inte skulle ha kunnat förverkligas men som trots detta är motiverade på lång sikt anser jag emellertid inte att medlen bör användas till att finansiera undersökningar hos företag som uppenbart besitter nödvändig styrka och livskraft. De nu föreslagna åtgärderna torde trots detta indirekt komma att påverka situationen även för dessa företag på ett gynnsamt sätt genom den sanering av konkurrensförhållandena som de kan medföra.

Då de undersökningar för vilka bidrag är aktuella kan få organisatoriska och andra konsekvenser som direkt berör de anställda i företagen anser jag det angeläget att information lämnas i företagsnämnden — eller, i företag utan företagsnämnd, på annat lämpligt sätt — i samband med att det statliga stödet söks resp. beviljas. Att sådan information lämnas bör ställas upp som ett villkor för erhållande av bidrag. Vidare är det av vikt att företagsnämnden på lämpligt sätt tillförsäkras full insyn i rationaliseringsarbetet.

L å n e g a r a n t i e r. För att möjliggöra finansiering av sådana omställningsinvesteringar, som är motiverade enligt de statligt stödda konsultundersökningarna, föreslår utredningen att statliga lånegarantier

ställs till förfogande, dvs. att staten inträder som garant för upplåning på affärsmässiga grunder i svenska kreditinrättningar. Förslaget ansluter sig även på denna punkt till den ordning som antagits för exportprogrammet.

Jag tillstyrker, i likhet med de remissinstanser som yttrat sig i frågan, utredningens förslag. Statliga garantier bör sålunda kunna lämnas både för investeringar i anläggningstillgångar, eventuellt i form av rörelseförvärv, och för anskaffning av omsättningstillgångar. Garantierna bör i första hand lämnas till projekt som står i samband med de statligt stödda konsultundersökningarna men bör kunna avse även projekt som uppkommit utan sådant samband. Med hänsyn till garantiernas övervägande affärsmässiga karaktär bör de kunna lämnas för hela investeringsbeloppet vid en omställningsinvestering.

Utredningen har anvisat två möjligheter att bereda plats för den förordade garantigivningen. Antingen kan särskilda ramar inrättas för ändamålet eller också kan garantierna lämnas inom ramen för det statliga kreditstödet till hemslöjd, hantverk och småindustri. Jag anser det mest ändamålsenligt att den senare metoden väljs. Lån och garantier utgår redan nu i viss utsträckning till TEKO-industrierna inom ramen för detta garantisystem. Inrättandet av särskilda ramar för de nu aktuella ändamålen skulle skapa besvärliga gränsdragningsproblem. Det statliga kreditstödet till hemslöjd, hantverk och småindustri är i första hand inrättat för att underlätta finansieringen av anläggningstillgångar för småföretagssektorn. Enligt gällande bestämmelser för stödet (1968: 354) finns emellertid möjlighet att när särskilda skäl föreligger lämna kreditgarantier även till annan industriell verksamhet än sådan som bedrivs inom småindustrin samt till förvärv av fabriksbyggnad eller anskaffning av omsättningstillgångar. Sådana särskilda skäl bör f. n. generellt kunna åberopas för de svenska TEKO-industrierna. Jag har i denna fråga samrått med chefen för inrikesdepartementet.

Jag vill i detta sammanhang erinra om det extra tillskott av lånemedel till hantverks- och industrilånefonden med 20 milj. kr., varom beslut nyligen fattats (prop. 1970: 165 s. 70, SU 217, rskr 432) i avsikt att underlätta finansieringsförhållandena för de mindre och medelstora företagen. Dessa lånemedel är även tillgängliga för företag i TEKO-industrierna.

A d m i n i s t r a t i o n. Kommerskollegium svarar för administrationen av det nu löpande exportprogrammet för TEKO-industrierna. Kollegiet administrerar också det i det föregående nämnda statliga kreditstödet till hemslöjd, hantverk och småindustri. Jag finner det med hänsyn härtill lämpligt att kommerskollegium även anförtros uppgiften att administrera de nu aktuella stödåtgärderna. Kollegiet har i sitt remissyttrande tillstyrkt en sådan ordning.

Jag bedömer inte de tillkommande uppgifterna vara av en sådan art

att något särskilt sekretariat behöver byggas upp vid kollegiet såsom för exportfrämjandeprogrammet. Däremot torde en viss personalförstärkning vid kollegiet bli ofrånkomlig. Kollegiet bör vid handläggningen av ansökningsärenden på lämpligt sätt utnyttja den sakkunskap som finns företrädd inom exportsekretariatet och den till kollegiet knutna rådgivande TEKO-nämnden.

Det är angeläget att kollegiet i sina överväganden om lämpliga undersöknings- och omställningsprojekt beaktar det arbete som Sveriges investeringsbank bedriver på TEKO-området i strukturrationaliserande syfte. Kollegiet bör hålla motsvarande kontakt med den lokaliseringstödjande verksamheten vid arbetsmarknadsstyrelsen i de delar denna berör TEKO-industricrna. Det är även viktigt att en nära samordning kommer till stånd mellan den nu föreslagna verksamheten och det utbildningsprogram för TEKO-industrierna som administreras av statens institut för företagsutveckling. Några remissinstanser har föreslagit att deltagande i utbildningsprogrammet görs till ett villkor för erhållande av statliga bidrag eller kreditgarantier. Jag finner det naturligt att företag som erhåller stöd för omställning utnyttjar de möjligheter som utbildningsprogrammet erbjuder, men jag är inte beredd att förorda att stödet generellt förenas med ett sådant villkor. Detta hindrar inte att i konkreta fall ett dylikt villkor kan framstå som ändamålsenligt och därför bör ställas.

Det ankommer på kollegiet att på lämpligt sätt se till att statliga bidrag eller lån mot statlig garanti utnyttjas för avsett ändamål samt att i övrigt följa verksamheten vid berörda företag. Företag som mottar bidrag eller garantiutfästelser bör åläggas att inkomma till kollegiet med rapport angående projektens genomförande.

Anslagsberäkning. För omställningsfrämjande åtgärder i form av statliga bidrag till konsulttjänster bör under en treårsperiod anslås ett sammanlagt belopp av 7,5 milj. kr. För budgetåret 1971/72 beräknar jag under förevarande anslag för detta ändamål 2,5 milj. kr.

Utredningen har föreslagit att *statliga lånegarantier* för budgetåret 1971/72 ställs till förfogande intill 7,5 milj. kr. och att den övre gränsen för summan av utestående garantiutfästelser under de två därpå följande budgetåren fastställs till 15 milj. kr. resp. 22,5 milj. kr. Som chefen för inrikesdepartementet tidigare i dag redovisat kan utrymme för en garantigivning av denna omfattning för budgetåret 1971/72 beredas utan ökning av garantiramen för stöd till hemslöjd, hantverk och småindustri eller härtill hörande anslag för förlusttäckning.

Kostnaderna för *administrationen vid kommerskollegium* av de i det föregående nämnda åtgärderna har beräknats till 150 000 kr. per år under treårsperioden 1971/72—1973/74. Chefen för handelsdepartementet har vid sin anmälan av anslaget till kommerskollegium tagit upp detta belopp för budgetåret 1971/72.

Stöd till forskning och utveckling

Jag delar utredningens uppfattning att insatser inom forskning och utveckling bör ingå i strävandena att höja de svenska TEKO-industriernas konkurrenskraft. Endast genom ett målmedvetet och fortlöpande arbete på att utveckla och förbättra produkter och processer kan de svenska företagen uppväga vårt vid internationell jämförelse höga löneläge. Företagens egna insatser måste här liksom på andra områden i första hand bli avgörande. Lämpligt insatta statliga åtgärder kan dock bidra till att göra det möjligt att initiera eller fullfölja strategiskt viktiga forsknings- och utvecklingsinsatser.

Utredningen har föreslagit att särskilda medel anvisas till styrelsen för teknisk utveckling i syfte att komplettera det nu utgående kollektiva forskningsstödet med stöd till projektbunden forskning som bedrivs av forskningsinstitut, branschorganisationer eller enskilda företag.

Jag ansluter mig till uppfattningen att visst statligt stöd till projektbundet forsknings- och utvecklingsarbete är angeläget. Styrelsen för teknisk utveckling och flera andra remissorgan har tillstyrkt att sådant stöd lämnas. Av de exempel på forskningsprojekt som utredningen anfört finner jag flera vara av en sådan karaktär att de vid ett framgångsrikt genomförande skulle kunna medföra väsentliga fördelar för svensk TEKO-industri. Jag vill här särskilt peka på det samarbete som inletts mellan ledande svenska verkstadsföretag och konfektionsbranschen i syfte att vidareutveckla den traditionella konfektionstekniken. Med hänsyn till konfektionsindustrins arbetsintensiva karaktär och Sveriges höga relativa löneläge bör en insats på detta fält ha speciella utsikter att lämna resultat av betydelse.

Mot bakgrund av de anspråk som reses på forsknings- och utvecklingsstöd även av andra industrigrenar är jag emellertid inte beredd att nu förorda att särskilda medel anvisas för forsknings- och utvecklingsinsatser på TEKO-området. Ansökningar om stöd inom denna sektor får prövas tillsammans med konkurrerande projekt från andra bransch- och teknikområden inom ramen för de medel som står till förfogande för styrelsen för teknisk utveckling för finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet. Projektens kvalitet och sannolika betydelse för samhällsekonomin blir härvid avgörande för fördelningen. Jag finner det samtidigt naturligt att styrelsen för teknisk utveckling aktivt verkar för att från TEKO-industriernas synpunkt intressanta projekt kommer fram.

Importbegränsande åtgärder

Jag har inledningsvis berört de skäl som från allmän näringspolitisk utgångspunkt talar mot en användning av importbegränsande åtgärder som ett generellt skydd för de inhemska TEKO-industrierna. Det bör

för övrigt i detta sammanhang noteras att TEKO-produktionen åtnjuter ett tullskydd som i många fall ligger högre än genomsnittligt för industrivaror. Som framhålls av utredningen togs betydande hänsyn till branschens problem vid tullförhandlingarna i den s. k. Kennedy-rouden.

Oavsett de näringspolitiska betänkligheterna föreligger såsom utredningen dokumenterat endast ett begränsat handelspolitiskt utrymme för ensidiga importbegränsande åtgärder från svensk sida. Sådana åtgärder skulle för att få avsedd effekt behöva riktas inte endast mot import från s. k. låglöneländer utan även mot bl. a. Sveriges EFTA-partners som numera svarar för en större andel av vår TEKO-import än de förstnämnda länderna. Utredningen konstaterar sammanfattande att en generell importbegränsning som även skulle innebära en omprövning avskyddet mot länder med i huvudsak samma konkurrenssituation och handelspolitik som vår egen inte framstår som en framkomlig väg. Jag vill uuderstryka denna slutsats.

Vid olika tillfällen uppstår emellertid inom begränsade varuområden allvarliga risker för marknadsstörningar på grund av snabbt växande import från enstaka länder. En tillräckligt snabb anpassning hos den inhemska industrin kan i sådana lägen vara svår att uppnå. Detta kan leda till akuta sysselsättningsstörningar och bortfall av på längre sikt livskraftiga företag. Vissa ingrepp av importbegränsande natur kan i sådana lägen bli motiverade och handelspolitiskt försvarbara. Kungl. Maj:t har sålunda i vissa fall då import till särskilt låga priser förekommit ingått bilaterala överenskommelser med länder inom och utom Europa, enligt vilka dessa förbundit sig att begränsa sin export till Sverige av berörda varugrupper. I några fall har importlicensiering införts. Liknande licensieringsarrangemang gäller sedan länge i vår handel med flertalet statshandelsländer.

Importrestriktionerna på TEKO-området är temporära åtgärder som avser att ge andrum för en nödvändig omställningsprocess inom de berörda industrierna. I likhet med utredningen bedömer jag det som nödvändigt att under en övergångsperiod i väsentliga stycken bibehålla nuvarande begränsningspolitik. Någon annan uppfattning har inte heller framkommit vid remissbehandlingen. Utredningen har uttalat som ett önskemål att åtgärderna så långt möjligt ges en systematisk utformning och att importutvecklingen nära följs så att ett aktuellt underlag kontinuerligt skapas för en anpassning av restriktionerna. Jag kan i princip instämma i önskvärdheten av en sådan ordning. Med hänsyn till bl. a. internationella bindningar och de skilda förutsättningar som föreligger vid olika förhandlingstillfällen är jag dock medveten om svårigheterna att åstadkomma den i och för sig önskvärda utformningen. Även risken för åtgärder riktade mot svensk export sätter bestämda gränser för omfattningen och inriktningen av importrestriktioner. Det bör även observeras att effekten av nådda överenskommelser motverkas, när importhandeln

överflyttar sina inköp till nya marknader. Vad beträffar importutvecklingen pågår sedan länge en kontinuerlig övervakning. Denna tar även sikte på att när förhållandena så medger planmässigt avveckla gällande restriktioner.

Vissa tendenser till ökad protektionism på TEKO-området gör sig f. n. gällande i utlandet. I det fall farhågorna för nya omfattande importrestriktioner skulle besannas får detta långtgående konsekvenser för hela den internationella handeln med TEKO-produkter. Den målsättning för den svenska handelspolitiken som jag här uttryckt kan i ett sådant läge behöva omprövas i den mån man inte på multilateral bas kan finna lösningar som motverkar en utveckling i den antydda riktningen.

Jag vill i detta sammanhang ta upp frågan om den svenska försörjningsberedskapen på TEKO-området, vilken har nära anknytning till importfrågorna.

Efter samråd med chefen för handelsdepartementet framhöll jag redan i prop. 1970: 41 (s. 39) vikten av att beredskapsfrågan får en från försvars- och försörjningssynpunkt tillfredsställande lösning. I vår försörjningsberedskap intar de textila förnödenheterna en central plats, och den omständigheten att fredskonsumtionen i ökad utsträckning bygger på import får självfallet inte medföra att vår försörjningsberedskap eftersätts. I de fall fredsproduktionen av en viss förnödenhet hotar att sjunka under den för gällande beredskapsplanering uppställda minimigränsen måste särskilda åtgärder vidtas för att trygga försörjningsberedskapen. En huvudsynpunkt bör härvid vara att den som nödvändig bedömda försörjningsberedskapen åstadkoms till lägsta möjliga kostnad för samhället. Jag konstaterade i nämnda proposition att det inte generellt kan avgöras om det från samhällets synpunkt är fördelaktigast att tillgodose beredskapsbehovet genom att upprätthålla produktionen eller genom lagring, utan att denna fråga måste prövas från fall till fall. De återgivna synpunkterna överensstämmer med dem som utredningen nu framför. En prövning av det här nämnda slaget har skett under år 1970 med anledning av situationen på ylletextilområdet. Som ett resultat har AB Statsföretag för att trygga försörjningen med yllegarner tillsammans med AB Eiser inträtt som delägare i det vid tillfället nedläggningshotade yllespinneriet i Stigen (jfr prop. 1970: 165 s. 80, SU 219, rskr 434). På ylletygområdet har den bästa lösningen av problemet bedömts vara att öka fredslagringen.

Utredningen har påpekat att tendenserna till minskande självförsörjning f. n. återfinns även beträffande andra varuområden än TEKO-produkterna som en konsekvens av näringslivets fortgående internationalisering. Flera remissinstanser har understrukit detta förhållande och har mot denna bakgrund efterlyst en mer omfattande analys av beredskapsproblematiken än den utredningen genomfört.

Jag delar uppfattningen att beredskapsfrågorna bör ses i ett vidare sammanhang och att en analys av de problem som på grund härav kan uppstå är önskvärd. Olika metoder för att trygga försörjningsberedskapen bör undersökas både med avseende på sin effektivitet från beredskapssynpunkt och beträffande sina konsekvenser från allmänna näringspolitiska och handelspolitiska synpunkter. Frågor som bör belysas är bl. a. avvägningen mellan produktion och lagring samt fördelningen av ansvaret i dessa sammanhang mellan staten och näringslivet. Uppdrag till en utredning med detta syfte övervägs f. n.

Arbetsmarknads- och regionalpolitiska åtgärder

Som jag inledningsvis nämnt, delar jag utredningens uppfattning att de åtgärder som satts in i branschstimulerande syfte bör kombineras med särskilda arbetsmarknads- och regionalpolitiska insatser. Utredningen har påvisat att den under 1970-talet väntade nedgången i antalet TEKO-företag i växande utsträckning kan komma att ske på orter med ett ensidigt näringsliv och begränsade möjligheter till alternativ sysselsättning för anställda som drabbas av företagsnedläggelser. Det är i detta läge angeläget att med samhällseliga åtgärder underlätta omställningen för de berörda löntagarna. Remissinstanserna har utan undantag delat denna uppfattning. Som erfarenheterna visat kan den äldre arbetskraften ha speciellt svårt att finna nytt arbete i den öppna marknaden. Såsom chefen för inrikesdepartementet tidigare denna dag framhållit bör de arbetsmarknadspolitiska insatserna därför i hög grad inriktas på att trygga den äldre arbetskraftens sysselsättning.

I likhet med flertalet remissinstanser och efter samråd med chefen för inrikesdepartementet ställer jag mig positiv till att en särskild kontaktgrupp för TEKO-frågor knyts till arbetsmarknadsstyrelsen med uppgift att biträda styrelsen i frågor rörande sysselsättningen inom TEKO-området. Det ankommer på styrelsen att ge gruppen den för ändamålet lämpliga sammansättningen. Med hänsyn till vikten av att de beredskapspolitiska hänsynen blir beaktade på ett så tidigt stadium som möjligt vid aktualiserade nedläggningar eller driftsinskränkningar finner jag det naturligt att överstyrelsen för ekonomiskt försvar blir representerad i kontaktgruppen vid sidan av branschrepresentanterna.

Vad härefter gäller utredningens förslag om att särskilda åtgärder bör vidtas för att differentiera näringsstrukturen i Borås-regionen, anser jag behovet av sådana åtgärder dokumenterat. Inom berörda departement övervägs vilka åtgärder som kan vidtas i sådant syfte.

Jag vill erinra om att åtgärder redan tidigare har vidtagits genom bl. a. investeringsfondfrisläpp och lokaliseringsstöd för att främja en utveckling i den avsedda riktningen. Under den senaste femårsperioden har statliga lokaliseringsbidrag och lokaliseringslån beviljats i Älvsborgs län med resp. 11,5 och 77 milj. kr. Stödet har avsett investeringar om sam-

manlagt 178 milj. kr. med en beräknad sysselsättningseffekt av mer än 2 000 personer. De olika statliga stödåtgärder som har satts in har till en del gällt investeringar i Borås-regionen och avsett andra företag än TEKO-företag. Regionens behov av en mera allsidig näringsstruktur kvarstår dock oförändrat. Bland landets A-regioner har endast Kiruna-Gällivare, Lycksele och Karlskoga A-regioner en högre specialiseringsgrad än Borås-regionen. TEKO-industrierna är starkt överrepresenterade inom regionen, medan t. ex. transportmedels-, maskin- och elektroindustri, offentlig förvaltning m. m. är starkt underrepresenterade. Även om den för 1970-talet förutsedda sysselsättningsminskningen i TEKO-industrierna som utredningen förutspår skulle komma att särskilt gälla den del av industrin som är lokaliserad utanför Borås-regionen, utgör den ensidiga näringsstrukturen i området en påtaglig nackdel från samhälls- och social synpunkt. De redan inledda strävandena bör därför fullföljas.

I första hand är det enligt min mening önskvärt att den åsyftade breddningen av näringslivet kommer till stånd genom etablering i Borås-regionen av industriföretag i sådana branscher som i dag är underrepresenterade i området. Förutsättningarna härför bör såsom utredningen påpekar vara goda med hänsyn till den geografiska närheten till den expansiva Göteborgs-regionen. Riksdagen har nyligen bifallit Kungl. Maj:ts förslag till lag om lokaliseringssamråd vid nybyggnad av eller annan åtgärd med lokaler, för vilken fordras byggnadslov (prop. 1970: 154, BaU 69, rskr 446). Det förutsedda samrådssystemet syftar till att garantera att företagares lokaliseringsbeslut fattas på grundval av allsidig information om lokaliseringsförutsättningarna på skilda håll i landet. Det är naturligt att arbetsmarknadsstyrelsen, som kommer att handlägga samrådsärendena, bland orter med strukturella sysselsättningsproblem uppmärksammar även Borås' A-region.

Möjligheterna att till Borås-regionen attrahera ny industri blir som utredningen framhåller inte minst beroende av de fördelar området kan erbjuda i fråga om s. k. infrastrukturell service. Kommunikationsförhållandena spelar i detta avseende en betydelsefull roll. En förbättring av kommunikationsförhållandena för Borås-regionen kommer under 1970-talet att inträda till följd av såväl den planerade ombyggnaden av väg 40 Borås—Göteborg till motorväg och tillkomsten av en ny riksvägförbindelse Borås—Gislaved—Värnamo som den kommande flygplatsen vid Härryda väster om Borås. Frågan om takten i det fortsatta motorvägsbyggandet kommer att prövas under år 1972 i samband med vägverkets nästkommande revidering av flerårsplanerna för det statliga vägbyggandet. Den anpassning av vägutbyggnaden som kan motiveras med hänsyn till Borås-regionens expansionsbehov kommer härvid att beaktas.

Utredningen har slutligen ansett att Borås-regionens behov bör uppmärksammas särskilt i samband med den decentralisering av statliga in-

stitutioner varom förslag lagts fram av delegationen för lokalisering av statlig verksamhet (SOU 1970: 29). Eftersom prövningen av delegationens förslag ännu inte är avslutad, kan jag för dagen inte ta ställning till TEKO-utredningens förslag i denna del.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de av mig förordade riktlinjerna för omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna,
- b) till *Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kr.

C. BERGSBRUK

C 1. Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	7 445 506
1970/71 Anslag	7 800 000
1971/72 Förslag	7 965 000

Sveriges geologiska undersökning (SGU) är central förvaltningsmyndighet för ärenden om landets geologiska beskaffenhet. I geologiska undersökningens uppgifter ingår bl. a. att verkställa bergarts- och jordartskartering, att uppsöka och undersöka förekomster av malmer och andra tekniskt användbara mineral, bergarter och jordarter. Geologiska undersökningen skall också bedriva forskning av såväl vetenskaplig som praktisk natur med särskild uppmärksamhet på frågor av betydelse för näringslivets utveckling och tillgodoseendet av samhällsliga behov. Geologiska undersökningen har vidare att inom sitt verksamhetsområde tillhandagå andra myndigheter med geologiska utredningar och äger verkställa sådana utredningar även åt kommuner och enskilda. Resultaten av verksamheten skall göras tillgängliga för allmänheten genom kartor, uppsatser m. m.

Chef för Sveriges geologiska undersökning är en generaldirektör. Verket är försöksvis organiserat på tre byråer och tre avdelningar. Dessa är allmänna byrån, kartbyrån, malmbyrån, kemiska avdelningen, geofysiska avdelningen och administrativa avdelningen. I avvaktan på resultatet av 1964 års geologiutredning gäller provisorisk instruktion (1965: 649).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72		
		SGU	Dep. chefen	
Personal				
Handläggande personal	39	+	5	of.
Övrig personal	71	÷	6	of.
	110	÷	11	of.
Anslag				
Avlöningar	4 542 000	÷	448 000	of.
Sjukvård	17 000	÷	3 000	÷ 2 000
Resersättningar (även för utrikes tjänsteresor)	103 000	÷	55 000	÷ 15 000
Lokalkostnader	1 285 000	+	39 000	÷ 500
Expenser	808 000	÷	302 000	÷ 67 900
därav engångsutgifter	(6 000)	(÷)	(69 000)	(÷) 34 000)
Lönkostnadspålägg	1 045 000	÷	187 000	÷ 79 600
	7 800 000	+	1 034 000	÷ 165 000

Geologiska undersökningen

1. Löne- och prisomräkning m. m. 133 000 kr.
2. För ökade insatser behövs följande personalförstärkningar nämligen en förste statsgeolog för geologiska besiktningar, en förste statsgeolog och chef för mikropaleontologiska laboratoriet samt två andra tjänster inom laboratoriet, en förste statsgeolog och chef för jordartslaboratoriet samt en tekniker inom laboratoriet, en tekniker för att handha den växande samlingen av magasinerade bergartsprover, en mineralog för analytisk verksamhet inom kemiska avdelningen, en expeditivsvakt samt en programmerare och en stansoperatris (+ 556 000 kr.). Av beloppet avser 108 000 kr. lönekostnadspålägg.
3. Medel erfordras för rese- och traktamentsersättningar, bl. a. för deltagande i en internationell geologikongress, och sjukvårdskostnader för ny personal (+ 51 000 kr.).
4. Medel begärs för kostnader för nya lokaler (+ 57 000 kr.).
5. Medel erfordras för redovisning och utbetalning av löner med ADB (+ 10 000 kr.) samt för nya ADB-projekt (+ 77 000 kr.).
6. Medel begärs för intern verkstutbildning av tekniker, extrageologer och arbetare (+ 70 000 kr.).
7. Ökade medel krävs för transport och hantering av geologiska undersökningens samlingar (+ 30 000 kr.), varav 25 000 kr. avser engångsutgift. Medel erfordras även till engångsutgifter för inventarier till ny personal (+ 10 000 kr.) och för inredning av kärnarkiv i Malåträsk (+40 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 7 965 000 kr.

C 2. Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.

1969/70 Utgift	3 196 726	Reservation	67 916
1970/71 Anslag	3 200 000		
1971/72 Förslag	3 310 000		

Anslaget till kartarbeten avses täcka alla kostnader för framställning av kartor samt därtill knutna forsknings-, utvecklings- och andra specialarbeten med undantag för en del av den fast anställda personalens löner, andelen i geologiska undersökningens centrala administration samt utgifter för apparatutrustning, vilka kostnader bestrids från förvaltningskostnads- och utrustningsanslagen.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		SGU	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	11	+ 5	
Övrig personal	30	+ 10	
	41	+ 15	1

¹ Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

Under verksamhetsåret 1969/70 har i serien jordartskartblad med hållmarkeringar (tidigare benämnda kombinerade berg- och jordartskartblad) och berggrundskartor, båda i skalan 1:50 000, två blad tryckts, medan ett blad är under tryckning och elva är färdigrekognoserade. Fältarbeten pågår på 13 blad.

För tre länskartor över berggrund och en över jordarter i skalan 1:200 000 pågår rekognosering, medan reproduktionsförberedelser pågår för en länskarta över berggrund.

Åtta malmgeologiska kartblad i skalan 1:50 000 är färdigställda, medan tre blad förbereds för tryckning och tre blad är under reproduktion.

En mer detaljerad redogörelse för verksamhetsåret 1969/70 har lämnats av geologiska undersökningen i skrivelse den 21 oktober 1970 till Kungl. Maj:t.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		SGU	Dep. chefen
Anslag			
1. Kartarbeten	2 138 000	+ 1 085 000	+ 93 000
2. Forskning och utveckling	160 000	+ 120 000	of.
3. Specialarbeten	159 000	+ 10 000	+ 10 000
4. Tryckning av malmgeologiska kartor m. m.	335 000	+ 26 000	+ 5 000
5. Geofysiska arbeten	358 000	+ 21 000	+ 2 000
6. Övrigt	50 000	of.	of.
	3 200 000	+ 1 262 000	+ 110 000

Geologiska undersökningen

1. Löne- och prisräkning m. m. 193 000 kr.

2. Medel erfordras för slutbearbetning och tryckning av fler kartor än tidigare för att undvika motsvarande inskränkning i nyrekognoseringen. Vidare bör karteringen byggas ut i huvudsak i Mälardalen, Södermanland, Östergötland, Bergslagen, Västsverige, Skåne och övre Norrland (+ 954 000 kr.).

3. För forsknings- och utvecklingsarbete beträffande kartproduktio-

nen erfordras 20 000 kr. och för ADB-behandling 20 000 kr. För deltagande i internationella forskningsprojekt avseende studium av jordskorpan struktur och byggnad mot större djup erfordras 75 000 kr. (+ 115 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Kartarbeten m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 310 000 kr.

C 3. Sveriges geologiska undersökning: Utrustning

1969/70 Utgift	739 039	Reservation	194 127
1970/71 Anslag	700 000		
1971/72 Förslag	700 000		

Geologiska undersökningen

Anslaget bör för budgetåret 1971/72 höjas till 1 746 000 kr. Av beloppet avser 294 000 kr. allmänna byrån, 113 000 kr. kartbyrån, 469 000 kr. malmbyrån, 515 000 kr. geofysiska avdelningen, 325 000 kr. kemiska avdelningen och 30 000 kr. administrativa avdelningen.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår föras upp med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

C 4. Sveriges geologiska undersökning: Prospektering

1969/70 Utgift	15 852 004	Reservation	133 508
1970/71 Anslag	18 000 000		
1971/72 Förslag	18 700 000		

Anslaget avses täcka alla kostnader för geologiska undersökningens malmprospektering samt därtill knutna utvecklings- och analysarbeten m. m. Från anslaget bestrids även kostnaderna för ett brunn- och borrhållsarkiv, ett grundvattenobservationsnät samt oljegeologiska arbeten m. m. Den fasta personalens löner, andelen i undersökningens centrala administration samt utgifter för utrustning bestrids från förvaltnings- och utrustningsanslagen.

Redogörelse för verksamhetsåret 1969/70 har lämnats av geologiska undersökningen i skrivelse den 21 oktober 1970 till Kungl. Maj:t. I

skrivelse den 19 november 1970 har undersökningen ifråga om malm-inventeringen i Norrbotten redovisat det aktuella läget, synpunkter på avveckling samt förslag till ytterligare åtgärder.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		SGU	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	46	+	18
Övrig personal	266	+	71
	312	+	89
Anslag			
1. Geologiska arbeten	2 345 000	+	858 000 + 14 000
2. Geofysiska arbeten	2 917 000	+	530 000 + 13 000
3. Geokemisk prospektering	470 000	+	1 130 000 + 3 000
4. Diamantborrning	4 129 000	+	236 000 + 16 000
5. Tillfälliga transportleder	130 000	+	10 000 of.
6. Ersättningsanskaffning	962 000	+	165 000 of.
7. Flygmätningar	820 000	+	53 000 + 4 000
8. Analyser	651 000	+	174 000 + 3 000
9. Forskning och utveckling	312 000	+	25 000 + 1 000
10. Uranprospektering	3 324 000	+	3 248 000 + 335 000
11. Brunn- och borrhävar	651 000	+	30 000 + 5 000
12. Oljegeologiska arbeten	400 000	+	330 000 + 3 000
13. Grundvattenobservationsnät	377 000	+	150 000 + 2 000
14. Regionala grundvattenundersökningar	161 000	+	488 000 + 100 000
15. Hydrogeologisk europakarta	98 000	+	5 000 + 1 000
16. Grus- och sandundersökningar	175 000	+	290 000 + 200 000
17. Grus- och sandundersökningar i rullstensåsar m. m.	—	+	188 000 —
18. Inventering av mineral- och bergartsförekomster	—	+	381 000 —
19. Övrigt	78 000		of. of.
	18 000 000	+	8 291 000 + 700 000

¹ Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

Geologiska undersökningen

Löne- och prisomräkning m. m. 1 067 000 kr.

1. Prospektering efter legerings- och basmetaller bör intensifieras (+ 684 000 kr.).

2. Tolkningen av insamlade geofysiska mätdata och framställningen av flygmagnetiska tolkningskartor bör byggas ut. En uppföljning av prospektering med IP-metoden bör ske (+ 408 000 kr.).

3. En fortsatt ökning av den geokemiska prospekteringen efter bl. a. legeringsmetaller kräver ökade fältarbetsinsatser m. m. (+ 1 104 000 kr.).

8. Den föreslagna ökningen av den geokemiska prospekteringen kräver ökade resurser för analysverksamhet (+ 155 000 kr.).

10. Medel begärs för en väsentlig utbyggnad av verksamheten för uranprospektering (+ 3 100 000 kr.).

12. Medel bör anvisas för bearbetning och tillsyn av stratigrafiskt material från oljeprospekteringen samt för utökade stratigrafiska arbeten i Skåne och Östergötland (+ 310 000 kr.).

13. För ökning av verksamheten beträffande grundvattenfrågor erfordras ytterligare utbyggnad av grundvattencobservationsnätet samt en vidgad fältorganisation (+ 129 000 kr.).

14. Medel erfordras för regionala grundvattenundersökningar i Örebro län och i Skåne (+ 482 000 kr.).

16. För grus- och sandundersökningar på kontinentalsockeln erfordras ökade resurser (+ 283 000 kr.).

17. Planmässiga undersökningar av landets rullstensåsar bör sättas i gång i syfte att skapa visst underlag för bedömning av pågående och framtida exploateringar (+ 188 000 kr.).

18. Medel erfordras för undersökningar avseende nyttiga, ej inutnyttbara mineral och industriellt användbara bergarter (+ 381 000 kr.).

Yttrande

Naturvårdsverket har i yttrande över geologiska undersökningens anslagsäskanden avseende grus- och sandundersökningar i rullstensåsar m. m. tillstyrkt att verket erhåller medel för sådana undersökningar.

Departementschefen

Riksdagen beslutade år 1963 om en inventering av malmtillgången i Norrbottens län (prop. 164, 3LU 38, rskr 389). Inventeringen skulle utföras av geologiska undersökningen under åren 1963—1972 och kostnaderna beräknades till ca 40 milj. kr. Perioden för inventeringen närmar sig nu slutet. Med hänsyn till bl. a. personalplaneringen bör verket i samband med sin anslagsframställning hösten 1971 redovisa de vid denna tidpunkt föreliggande resultaten av inventeringen samt de åtgärder för uppföljning av resultaten som verket anser bör vidtas.

Mitt förslag ifråga om verkets malmprospektering för nästa budgetår innebär att verksamheten kan hållas på i stort sett samma nivå som under innevarande budgetår. Beträffande prospekteringsanslaget i övrigt innebär mitt förslag bl. a. att undersökningarna rörande sand och grus i Öresund kan fortsätta samt att grundvatteninventeringarna utökas.

Jag är inte beredd att nu pröva verkets förslag om grus- och sandundersökningar i rullstensåsar m. m. och om inventering av mineral- och bergartsförekomster. Ett ställningstagande i dessa frågor bör enligt min mening anstå i avvaktan på 1964 års geologiutrednings förslag.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 18,7

milj. kr. Undersökningen har möjlighet att göra sådana omdispositioner som kan påkallas av det löpande arbetet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Prospektering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 18 700 000 kr.

C 5. Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet

1969/70 Utgift	507 412
1970/71 Anslag	800 000
1971/72 Förslag	600 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		SGU	Dep. chefen
Personal			
Handläggande personal	6	} of.	1
Övrig personal	4		
	10		
Anslag			
Avlöningar till extra personal	400 000	– 100 000	– 100 000
Sjukvård	2 000	– 1 000	– 1 000
Resecrsättningar	150 000	– 55 000	– 57 000
Lokalkostnader	8 000	of.	of.
Expenser	18 000	– 15 000	– 16 000
Utrustning	10 000	– 6 000	– 6 000
Övriga utgifter	120 000	of.	of.
Lönekostnadspålägg	92 000	– 23 000	– 20 000
	800 000	– 200 000	– 200 000

¹ Enligt geologiska undersökningens bestämmande inom ramen för tillgängliga medel.

Geologiska undersökningen

För innevarande budgetår har geologiska undersökningen beräknat inkomsterna av uppdragsverksamhet till 900 000 kr. För budgetåret 1971/72 beräknas dessa inkomster minska till 700 000 kr. Av detta belopp disponerar undersökningen sammanlagt högst 90 % för att täcka sina kostnader för uppdragsverksamheten. Geologiska undersökningen beräknar därför anslaget till 600 000 kr.

Departementschefen

Verkets uppdragsverksamhet har under senare år visat en sjunkande tendens. Behovet av utredningar för samhällsplanering m. m. inom geologiska undersökningens verksamhetsområde torde emellertid vara stort. Enligt min mening har undersökningen goda resurser för utredningar avseende bl. a. sand- och vattenfrågor.

Även om jag godtar verkets inkomstberäkning förutsätter jag att undersökningen aktivt verkar för att erbjuda tjänster i form av uppdrag och strävar efter att öka sin uppdragsverksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Sveriges geologiska undersökning: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kr.

C 6. Bergsstaten

1969/70 Utgift	822 386
1970/71 Anslag	820 000
1971/72 Förslag	939 000

Bergsstaten är den lokala statliga organisationen för ärenden rörande bergshantering och därmed sammanhängande frågor. I arbetsuppgifterna ingår bl. a. att handlägga ärenden rörande gruvsrättigheters förvärv och försvar, att anvisa områden i dagen för gruvarbete, att utöva teknisk inspektion av gruvfyndigheter och att jämlikt arbetarskyddslagen inspektera gruvor, bergsrumarbeten och stenbrott.

Bergsstaten är organiserad på fyra bergmästarämbeten, norra, östra, västra och södra. Kommerskollegium är bergsöverstyrelse, men bergmästarna fungerar i sin verksamhet som självständig myndighet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kollegiet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	7	+	1
Övrig personal	5	of.	of.
	12	+	1
Anslag			
Avlöningar	582 400	+	71 400
Sjukvård	1 000	of.	of.
Reseersättningar	46 000	+	19 800
Lokalkostnader	34 700	+	2 000
Expenser	22 300	+	47 600
därav engångsutgifter	(3 000)	(+)	33 000
Lönekostnadspålägg	133 600	+	25 200
	820 000	+	166 000
			+ 119 000

Kommerskollegium

1. Löne- och prisomräkning m. m. 13 700 kr.
2. Medel begärs för en ny tjänst som gruvingenjör vid norra distriktet (+ 76 100 kr.) och för anlitande av sakkunnighjälp i första hand i

östra distriktet (+ 12 400 kr.). Av beloppen avser 17 100 kr. lönekostnadspålägg.

3. Medel erfordras för resekostnader förenade med begärd ny tjänst (+ 8 000 kr.) samt för en ökning av övriga resekostnader (+ 10 000 kr.).

4. Medel begärs för ökade telefonkostnader (+ 5 200 kr.) samt för en ökning av övriga omkostnader (+ 7 600 kr.).

5. För inköp av ljudmätninginstrument och inventarier för bl. a. upprustning av bergsstatens kontor beräknas som engångsutgift sammanlagt 36 000 kr. Av anslaget för budgetåret 1970/71 avser 3 000 kr. engångsutgifter (+ 33 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 939 000 kr. Jag har därvid beräknat medel för bl. a. ytterligare en tjänst som gruvingenjör i syfte att stärka arbetarskyddet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bergsstaten* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 939 000 kr.

C 7. Statens gruvegendom

Nytt anslag (förslag) 20 130 000

Anslaget avses täcka kommerskollegiets utgifter för dels drift, anläggningar, skatter och ersättning till Boliden AB i samband med gruvdriften i Adak, dels skatter på inkomster från utarrendering av vissa staten tillhöriga gruvrätter, dels kollegiets verksamhet såvitt gäller Adak och statens övriga gruvrätter.

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har kommerskollegium den 30 december 1940, den 31 augusti 1943, den 21 juli 1945, den 19 augusti 1950, den 18 september 1958 samt den 28 december 1970 för staten träffat överenskommelser med numera Boliden AB angående bearbetande av vissa staten tillhöriga eller till staten upplåtna malmfyndigheter i Västerbottens län. De avtal som slutits under perioden 1940—1958, de s. k. legodriftsavtalen, reglerar i samma avtal såväl driften av gruvorna som försäljningen av malmprodukterna. Vid den senast träffade överenskommelsen har denna avtalskonstruktion frångåtts. Samarbetet regleras fr. o. m. den 1 januari 1971 i stället av två särskilda avtal, nämligen ett avseende malmens brytning och behandling och ett avseende försäljning av malmprodukterna.

Enligt avtalen skall bolaget på statens bekostnad och mot ersättning ombesörja malmbrytning i Lindsköldsgruvan, Adakgruvan och Bränn-

myran, alla inom Adaks gruvfält i Malå socken. Vidare skall bolaget anrika och transportera malmprodukterna samt överta dessa mot ersättning till staten enligt vissa grunder som knutits till prisnivån på metallmarknaden. Bolaget skall efter beslut av kommerskollegium på statens bekostnad även ombesörja de nyanläggningar och nyanskaffningar som fordras för driften.

Avtalct beträffande malmens brytning och behandling löper intill utgången av 1980, medan avtalet avseende försäljning av malmprodukterna endast gäller intill utgången av år 1975.

Inom Adakfältet bedriver Sveriges geologiska undersökning vissa undersökningsarbeten. Även dessa arbeten bekostas av staten.

För att bestrida utgifterna för nyanläggningar, nyanskaffningar och undersökningar i Adakfältet samt de i tidigare legodriftsavtal inbegripna gruvfälten — Bjurforsgruvan i Norsjö socken och Rävlidengruvan i Lycksele socken — har riksdagen hittills anvisat sammanlagt 69,9 milj. kr., under investeringsanslaget Statliga gruvor m. m., tidigare benämnt Dispositionsanslag för legodriften vid vissa staten tillhöriga gruvor i Västerbottens län m. m. Statsverkets inkomster av legodriften för tiden fram t. o. m. år 1969 har uppgått till ca 156 milj. kr. Härtill kommer inkomster av överlåtna fastigheter och försåld utrustning. Från beloppet avgår kommunala skatter.

Staten äger andelar i ett antal mineralfyndigheter, där enskilda eller statsägda företag svarar för gruvdriften. Statens andelar har i dessa fall med något undantag utarrenderats till berört gruvföretag. Beslut om nya och ändrade avtal fattas av Kungl. Maj:t medan kommerskollegium svarar för bl. a. den beredning och de förhandlingar som föregår Kungl. Maj:ts beslut samt för handhavandet av statens intressen på grundval av avtalen.

Kommerskollegiets utgifter för den verksamhet, som är förenad med de nämnda avtalen, redovisas f. n. på den under anslaget Kommerskollegium på tionde huvudtiteln uppförda anslagsposten Vissa kostnader för statens gruvegendom. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1952 och 17 juni 1955 får nämnda anslagspost tillfälligt överskridas för betalning av kommunala skatter på inkomster av gruvdriften i Adak och på arrendecinkomster. Kungl. Maj:t har den 17 december 1970 med anledning av den nya avtalskonstruktionen beträffande Adak medgivit att ifrågavarande anslagspost innevarande budgetår dessutom tillfälligt överskrids med högst 8 milj. kr. för att täcka utbetalningar under tiden till utgången av juni 1971 för drift och ersättning till Boliden AB samt för mervärdeskatt.

Kommerskollegium har i skrivelse den 12 november 1970 hemställt om särskilda medel för sina utgifter för nämnda ändamål. Kollegiets medelsberäkning framgår av följande sammanställning.

	1971/72	
	Kollegiet	Dep.chefen
Anslag		
1. Driftkostnader	10 500 000	9 100 000
2. Anläggningskostnader	4 700 000	4 200 000
3. Ersättning till Boliden AB	2 000 000	1 700 000
4. Mervärdeskatt	3 800 000	3 250 000
5. Kommunala skatter	1 780 000	1 780 000
6. Kommerskollegiets utgifter för verksamheten	100 000	100 000
	22 880 000	20 130 000

Kommerskollegium

1. Driftkostnaderna för Adak beräknas uppgå till 9 100 000 kr.

2. Anläggningskostnaderna beräknas till 4 200 000 kr. Här till har lagts en reserv på 500 000 kr. Under anslaget Statliga gruvor begärs 3 700 000 kr., varvid kollegiet har förutsatt att beräknad reservation för Adak den 1 juli 1971, ca 1 000 000 kr., får disponeras av kollegiet.

3. Ersättning till Boliden AB beräknas till 1 700 000 kr.

4. Mervärdeskatt på drift, anläggningar och ersättning till bolaget beräknas till 3 250 000 kr.

5. Kommunalskatter beräknas uppgå till totalt 1 780 000 kr. Härav avser 720 000 kr. gruvdriften i Adak och återstoden skatt på grund av utarrendering av gruvandelar.

6. Kommerskollegiets utgifter för anlitan­de av konsulter, resor, trak­ta­menten samt övriga omkostnader i samband med utövandet av ansvaret för verksamheten beräknas till 100 000 kr.

7. På posterna för driftkostnader, ersättning till Boliden AB samt mervärdeskatt har beräknats en reserv på ca 15 %.

Kommerskollegium anför därutöver i huvudsak följande. För en mer detaljerad redovisning hänvisas till handlingarna i ärendet.

Enligt legodriftsavtalen står inkomster av gruvverksamheten vid Adakgruvorna under året inne hos Boliden AB och betalas ut i maj efter­följande år till kommerskollegium efter avdrag för driftkostnader, som förskotterats av bolaget, och ersättning till bolaget. Efter återbetalning till riksgäldskontoret av disponerade anslagsmedel för investeringar m. m. och reglering av medgivet tillfälligt överskridande av nyssnämnda anslagspost Vissa kostnader för statens gruvegendom tillgodoförs över­skjutande medel enligt Kungl. Maj:ts beslut den 7 mars 1952 inkomst­titeln Inkomster av statens gruvegendom. Bortsett från skattebetalningar och dispositionen av medel från investeringsanslaget har kollegiet ingen löpande befattning med likvider och intäkter i verksamheten.

Den nya avtalskonstruktionen medför inte några väsentliga förändringar i fråga om det tekniska och organisatoriska handhavandet av gruvdriften och den därmed sammanhängande anläggningsverksamheten.

Däremot blir kollegiets ekonomiska förvaltning av helt annan art, främst genom att staten månatligen skall dels ställa medel till förfogande för samtliga kostnader, dels erhålla likvid för levererade malmprodukter.

Enligt driftavtalet skall sålunda kommerskollegiet till bolaget förskotta medel för nyanskaffningar och nyanläggningar samt driftkostnader senast kalendermånaden före den månad, under vilken kostnaden väntas uppstå. Vidare skall ersättning till bolaget utbetalas löpande av kommerskollegium.

Enligt leveransavtalet skall bolaget till kommerskollegium leverera in statens inkomster vid försäljningen av slig senast inom sextio dagar efter utgången av den månad, varunder sligleveransen till bolaget skett. Dessa medel skall tillgodoföras inkomstiteln Inkomster av statens gruvegendom enligt Kungl. Maj:ts nyssnämnda beslut den 7 mars 1952.

Enligt kollegiet kan ett med det nuvarande likartat förfaringsätt med nettoredovisning vid budgetårets utgång löpande tillämpas även i fortsättningen antingen genom att kollegiet får disponera intäkterna av verksamheten för att täcka kostnaderna eller genom att kollegiet får tillgång till förlagsmedel, som vid budgetårets slut återbetalas med medel från de samlade intäkterna. Av dessa båda alternativ föredrar kollegiet det sistnämnda. Om kostnadstäckning inte skulle uppnås under ett helt budgetår, vilket kan bli fallet mot slutet av avtalsperioden, torde detta få regleras i särskild ordning.

Ett annat finansieringssätt är övergång till bruttoredovisning genom att medel anvisas över ett förslagsanslag på driftbudgeten för att täcka samtliga kostnader. Samtidigt redovisas inom ramen för detta anslag bruttointäkten som inkomst av statens gruvegendom. För kollegiets del skulle detta fungera i huvudsak på samma sätt som användning av förlagsmedel. Kollegiet anser dock att det är en nackdel att nettointäkten inte återfinns direkt i statens bokföring.

Inkomsterna av sligförsäljningen från Adak samt mervärdeskatt härpå beräknas vid ett kopparpris av ca 5 500 kr./ton uppgå till ca 21,6 milj. kr. Inkomsterna av gruvarenden beräknas uppgå till ca 6 milj. kr.

Yttrande

Riksrevisionsverket har yttrat sig över kommerskollegiets förslag till finansiering av gruvverksamheten inom Adaks gruvfält. Verket föreslår att driftkostnader m. m. i fråga om Adakgruvorna enligt driftavtalet — med undantag av investeringskostnaderna — förskottas från den på riksstaten under Uppbörd i statens verksamhet uppförda inkomstiteln Inkomster av statens gruvegendom. De belopp som på detta sätt får tas i anspråk för budgetåren 1970/71 och 1971/72 bör enligt verket maximeras. Inkomsterna för levererade malmprodukter bör fortlöpande tillgodoföras samma inkomstitel.

Departementschefen

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har kommerskollegium sedan år 1940 vid flera tillfällen och senast den 28 december 1970 för staten träffat överenskommelser med Boliden AB om gruvdrift inom Adaks gruvfält i Västerbottens län. Den senaste överenskommelsen innefattar två avtal som gäller fr. o. m. år 1971, ett för malmens brytning och behandling samt ett för försäljning av malmprodukterna. Dessa verksamhetsgrenar har vid tidigare överenskommelser reglerats genom ett och samma avtal.

I sak innebär de nya avtalen ingen större förändring i förhållande till tidigare avtal beträffande gruvdriften eller försäljningen av malmprodukterna.

Tidigare avtal har varit konstruerade så att inleveransen av medel till staten skett först sedan utgifterna för driften betalats. Konstruktionen av de senast träffade avtalen medför däremot, att bruttoinkomsterna vid försäljningen av malmprodukterna tillgodoförs en inkomstitel. Dessa inkomster kan således ej längre användas för att täcka utgifterna för gruvverksamheten. På grund härav nödvändiggör de nya avtalen en ny form för finansiering av driften.

I likhet med kommerskollegium vill jag stryka under, att beräkningarna av utgifter och inkomster är överslagmässiga. Jag vill särskilt peka på att utgifterna för skatter kan variera starkt med prisutvecklingen på koppar. Såväl utgifterna för drift och anläggningar som inkomsterna kan dessutom komma att variera, beroende på pris- och kostnadsutveckling, tidsförskjutningar av likvider och variationer beträffande levererad kvantitet slig. Under slutet av avtalsperioden, då gruvan torde närma sig nedläggning på grund av minskad malmtillgång, kan utgifterna t. o. m. komma att överstiga inkomsterna. De redovisade beräkningarna bör därför endast betraktas som en orientering om hur de ekonomiska förhållandena kan komma att gestalta sig under de förutsättningar som kommerskollegium angett.

Mot bakgrund härav anser jag inte att en sådan anslagskonstruktion är lämplig som innebär att tillgången till medel för att täcka utgifterna för gruvverksamheten blir beroende av inkomsterna. Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna bör ifrågasvarande medel anvisas över ett förslagsanslag.

Mot bakgrund av vad jag nu förordat om formen för finansiering anser jag det inte nödvändigt att, såsom kommerskollegium föreslagit, lägga en reserv till beräknat belopp för utgifterna avseende gruvverksamheten.

Eftersom de nya avtalen om gruvdriften i Adak nödvändiggör en prövning av formen för finansiering av verksamheten, finner jag det lämpligt att nu även ta upp frågan om finansiering av övriga utgifter för statens

gruvegendom. Härvid bortser jag från kostnader för personal vid berörda myndigheter. Utöver medel för att täcka utgifterna för gruvverksamheten i Adak bör således under förevarande anslag anvisas medel jämväl för att täcka kollegiets övriga utgifter för statens gruvegendom bortsett från personalkostnader. Vid bifall till mina förslag föreligger sålunda, såsom chefen för handelsdepartementet tidigare denna dag anmält, fr. o. m. nästa budgetår inte något behov av medel för ifrågavarande ändamål under det på tionde huvudtiteln uppförda anslaget till kommerskollegium.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 20 130 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens gruvegendom* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 20 130 000 kr.

D. ENERGIFÖRSÖRJNING**D 1. Statens elektriska inspektion**

1969/70 Utgift	2 037 032
1970/71 Anslag	2 450 000
1971/72 Förslag	2 494 000

Elektriska inspektionen är den lokala statliga organisationen med uppgift att utöva tillsyn över elektriska starkströmsanläggningar och handlägga därmed sammanhängande frågor. Inspektionen är organiserad på fem distrikt med kontor i Hässleholm, Kristinehamn, Stockholm, Hudiksvall och Skellefteå. Kommerskollegium är chefsmyndighet.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kollegiet	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	22	} of.	} of.
Övrig personal	15		
	37		
Anslag			
<i>Utgifter</i>			
Avlöningar till tjänstemän	1 551 000	+ 43 500	of.
Lönekostnadspålägg	357 000	+ 31 000	+ 21 000
Sjukvård	5 000	of.	of.
Reseersättningar	154 000	+ 6 000	+ 6 000
därav för utrikes resor	(10 000)	(of.)	(of.)
Expenser	107 000	+ 24 500	+ 4 500
därav engångsutgifter		(+ 6 000)	(—)
Lokalkostnader	277 000	+ 13 000	+ 12 500
	2 451 000	+118 000	+ 44 000
<i>Uppbördsmedel</i>			
Försäljning av ritningar	1 000	of.	of.
Nettoutgift	2 450 000	+118 000	+ 44 000

Kommerskollegium

- Löne- och prisomräkning 31 500 kr.
- I vart och ett av de fem distrikten finns en tjänst som byrådirektör i A 28. Eftersom flera av dessa tjänster inte har kunnat besättas, föreslår kommerskollegium att de byts ut mot tjänster som avdelningsdirektör i B 5 (+ 53 500 kr. varav lönekostnadspålägg 10 000 kr.).
- Anslagsposten till expenser bör räknas upp med 17 000 kr. avseende vidareutbildning av teknisk personal (6 000 kr.), ökade kostnader för facklitteratur, annonsering m. m. (5 000 kr.) och engångsutgift för inköp av kassaskåp (6 000 kr.).

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 2 494 000 kr.

D 2. Kostnader för vissa nämnder

1969/70 Utgift	38 496
1970/71 Anslag	43 000
1971/72 Förslag	43 000

Under anslaget redovisas arvoden och expenser för statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström och krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar. Prisregleringsnämnden tar upp de prisfrågor rörande strömlleveranser som av kommerskollegium överlämnas till nämnden. Krigsskyddsnämnden behandlar frågor bl. a. rörande kraftanläggningars skydd mot brand- och bombskador samt rörande skydd åt personal som är sysselsatt vid kraftanläggningar.

Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström och *krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar* beräknar kostnaderna för verksamheten till oförändrat resp. 25 000 kr. och 18 000 kr.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 43 000 kr.

D 3. Främjande av landsbygdens elektrifiering

1969/70 Utgift ¹	4 398 458	Reservation ¹	12 951 244
1970/71 Anslag ¹	5 000 000		
1971/72 Förslag	1 000		

¹ Anslaget Befrämjande av landsbygdens elektrifiering.

Enligt kungörelsen (1959: 369) om statligt stöd åt landsbygdens elförsörjning kan kommerskollegium bevilja stöd till nyanläggning och utrustning av elektriska distributionsnät på landsbygden i form av bidrag och lånegarantier.

Av innevarande års anslag har 4,6 milj. kr. ställts till länsstyrelsernas förfogande för att jämte outnyttjad behållning disponeras till utbetalning av beviljade bidrag. Återstoden av anslaget får användas i samband med kollegiets verksamhet på området. För budgetåret 1970/71 har kommerskollegium bemyndigats bevilja utrustningsbidrag och bidrag till nyanläggning med sammanlagt 3 milj. kr. Vidare får kommerskollegium bevilja statlig garanti för lån till dessa ändamål med sammanlagt 10 milj. kr.

Kommerskollegium

Många upprustningsprojekt, för vilka bidrag beviljats, har inte kunnat genomföras i den takt som ursprungligen angivits. En förhållandevis stor reservation — närmare 13 milj. kr. den 1 juli 1970 — har därför uppkommit. Reservationen kan beräknas till nästan 11 milj. kr. den 30 juni 1971, vilket under budgetåret 1971/72 torde täcka såväl utbetalning av beviljade bidrag som kollegiets utgifter för verksamheten på området. Medel härför behöver sålunda inte anvisas.

För att bidragsverksamheten skall kunna fortgå i önskvärd omfattning krävs att kollegiet får bemyndigande att under budgetåret 1971/72 meddela beslut om bidrag med ytterligare 10,6 milj. kr. för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden. Vidare bör alltjämt ett belopp om 10 milj. kr. tas upp för lånegarantier.

Departementschefen

Sedan riksdagen år 1958 (prop. 116, JoU 17, rskr 278) beslöt att statliga bidrag skulle kunna utgå för upprustning och nyanläggning av landsbygdens elnät har t. o. m. innevarande budgetår sammanlagt 90 milj. kr. anvisats för främjande av landsbygdens elektrifiering.

Frågan om de framtida riktlinjerna för landsbygdens elektrifiering beror på den utformning landets eldistribution kommer att få i sin helhet. I betänkandet Eldistributionens rationalisering (SOU 1968: 39) har eldistributionsutredningen lagt fram vissa förslag på detta område. Enligt min uppfattning krävs emellertid för en rationell elförsörjning betydligt större distributionsenheter än vad tidigare förutsatts. En särskild utredning kommer att närmare undersöka bl. a. denna fråga. I avvaktan på resultaten av denna bör bemyndigande inhämtas att bevilja upprustningsbidrag och bidrag för nyanläggningar med sammanlagt 3 milj. kr., vilket motsvarar verksamhetens omfattning under innevarande år.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Främjande av landsbygdens elektrifiering* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 kr.,
- b) medge att under budgetåret 1971/72 bidrag för upprustning och nyanläggning av elektriska distributionsnät på landsbygden beviljas intill ett belopp av sammanlagt 3 000 000 kr.,
- c) medge att under budgetåret 1971/72 statlig garanti för lån till upprustnings- och nyanläggningsåtgärder som berör landsbygdens elnät beviljas intill ett belopp av 10 000 000 kr.

D 4. Delegationen för atomenergifrågor

1969/70 Utgift	557 304
1970/71 Anslag	1 720 000
1971/72 Förslag	1 789 000

Delegationen för atomenergifrågor har till uppgift bl. a. att vara tillsynsmyndighet enligt atomenergilagen (1956: 306).

Delegationen består av fem ledamöter. Inom delegationen finns en reaktorförläggningsskommitté med uppgift att biträda vid behandling av ärenden angående säkerhetsförhållanden vid atomenergianläggningar m. m.

Fr. o. m. budgetåret 1970/71 har delegationen fått väsentligt större resurser för säkerhetsgranskning och tillsyn med hänsyn till de ökade krav som utbyggnaden av atomkraftverken ställer (prop. 1970: 83, SU 94, rskr 220).

En avgiftsfinansiering av delegationens verksamhet har förutsatts. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t den 29 december 1970 utfärdat taxa för delegationen. Inkomsterna av verksamheten tas upp under en särskild inkomsttitel.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Delegationen	Dep.chefen
Personal			
Handläggande personal	8	} of	} of
Övrig personal	4		
	12		
Anslag			
Avlöningar	1 430 000	+25 000	+25 000
Lönekostnadspålägg	148 000	+12 000	+43 000
Sjukvård	2 000	of.	of.
Resesättningar (även utrikes resor)	50 000	of.	of.
Expenser	40 000	+ 1 000	+ 1 000
därav engångsutgifter	(15 000)	(+ 1 000)	(+ 1 000)
Lokalkostnader	50 000	of.	of.
	1 720 000	+38 000	+69 000

Delegationen för atomenergifrågor

Löneomräkning 37 000 kr., varav 12 000 kr. utgör lönekostnadspålägg.

Delegationen, som anmält att i samband med flyttning till nya lokaler vissa ytterligare medel kan komma att behövas innevarande budgetår under anslagsposten till expenser, har för nästa budgetår begärt medel för en telefonväxel. Kostnaderna härför beräknas till 16 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Delegationen för atomenergifrågor* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 789 000 kr.

E. TEKNISK UTVECKLING M. M.

Verksamheten vid styrelsen för teknisk utveckling

Styrelsen för teknisk utveckling (STU) är central förvaltningsmyndighet för statens stöd till tillämpad teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

I styrelsens uppgifter ingår bl. a. att följa den tekniska utvecklingen, att initiera samarbete och stödja tillämpad teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete samt att ge råd åt uppfinnare och förmedla forskningsresultat till kommersiellt utnyttjande.

Styrelsen för teknisk utveckling leds av en styrelse. Chef för ämbetsverket är en generaldirektör. Inom verket finns fyra enheter. Dessa är administrativa enheten, utredningsenheten, planeringsenheten samt rådgivnings- och förmedlingsenheten.

Styrelsen svarar även för medelsförvaltning och personaladministration åt statens råd för vetenskaplig information och dokumentation (SINFDOK). Rådet ansvarar för planering och samordning av verksamheten inom området information och dokumentation i Sverige och för internationellt samarbete på detta område. Rådet fördelar stöd till projekt inom dels allmän information och dokumentation, som inte kan hänföras till visst ämnesområde, dels teknisk information och dokumentation.

Vid styrelsen för teknisk utveckling fanns den 1 juli 1970 72 anställda, varav 38 utgjorde handläggande personal.

Styrelsen för teknisk utveckling tillhör de myndigheter som deltar i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering inom statsförvaltningen. Följande programindelning gäller tills vidare för styrelsen.

1. Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet
2. Utrednings- och planeringsverksamhet
3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet
4. Drift av forskningsstationer

Programmet Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet indelas i följande delprogram.

- a. Stöd till olika teknikområden
- b. Informations- och dokumentationsverksamhet
- c. Internationell kontaktverksamhet

Styrelsens verksamhet under programmen 1—3 finansieras från ett reservationsanslag benämnt Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling samt vad avser stöd till skeppsteknisk forskning och utveckling under program 1 även från ett reservationsanslag

benämnt Styrelsen för teknisk utveckling: Skeppsteknisk forskning och utveckling. Program 4 finansieras från ett förslagsanslag benämnt Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer. Sistnämnda anslag får i princip inte belastas. För att lösa tillfälliga eller säsongmässiga likviditetsproblem för driften av forskningsstationer disponerar styrelsen en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 100 000 kr.

E 1. Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling

1969/70 Utgift ¹	69 887 757
1970/71 Anslag	95 000 000
1971/72 Förslag	110 500 000

¹ Anslaget Styrelsen för teknisk utveckling.

Program	1969/70 ¹	1970/71 ¹	1971/72	
			Beräknar	
			STU	Dep.chefen
	Belopp i 1 000-tal kr.			
1. Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet	93 835	107 266	183 800	107 500
2. Utrednings- och planeringsverksamhet	798	1 420	2 500	2 000
3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet	2 759	3 414	5 000	4 000
Summa kostnader	97 392	112 100	191 300	113 500
Avgår intäkter under anslaget m. m.	8 692	13 800 ²	3 000	3 000
Avgår avsättning till malmfonden	16 700	3 300	0	0
Avgår komplementkostnader	2 000	0	0	0
Summa anslag	70 000	95 000	188 300	110 500

¹ Översättning till program.

² Varav reservation 10 800.

Styrelsen för teknisk utveckling

Program 1. Finansiellt stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet

Programmet avser finansiellt stöd till tillämpad teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. Stöd lämnas med krav på återbetalning i de fall projekten leder till kommersiellt exploateringsbara produkter eller metoder. Stöd till industriellt utvecklingsarbete kan även lämnas såsom lån. Enligt särskilt bemyndigande kan flerårigt stöd lämnas dels till forsknings- och utvecklingsprojekt, dels enligt avtal med företrädare för industribranscher eller grupper av företag till fleråriga kollektiva forskningsprogram.

I programmet ingår även del av den verksamhet som bedrivs av SINFODK och den av styrelsen bedrivna eller understödda internationella kontaktverksamheten.

Inom ramen för den i samarbete med Ingenjörsvetenskapsakademien bedrivna kontaktverksamheten finns kontaktmän, vilka tillika är förordnade som teknisk-vetenskapliga attachéer vid beskickningarna i Paris, Washington, Moskva och Tokyo.

Styrelsen för teknisk utveckling framhåller tendensen inom praktiskt taget alla industriländer att öka satsningen på forskning och utveckling. Styrelsen visar att de svenska insatserna på detta område räknat i procent av bruttonationalprodukten närmast varit vikande.

Styrelsen redovisar en kraftigt ökad efterfrågan på dess resurser i form av anslag, rådgivnings- och förmedlingsuppgifter m. m.

Gjorda prognoser visar att tillgången på tekniskt utbildad arbetskraft kommer att öka kraftigt under 70-talet. Det är därför angeläget att samhället skapar växande möjligheter att effektivt utnyttja detta slag av arbetskraft. Betydelsen av statens stöd till teknisk forskning och utveckling påverkas även av förhållandena på kreditmarknaden. Det är angeläget att den tekniska utvecklingen fortskrider i minst oförminskad takt även under perioder av åtstramning på kreditmarknaden.

Styrelsens uppgifter är att initiera och stimulera teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet inom samhälleligt angelägna och industriellt betydelsefulla sektorer. Styrelsen föreslår därför att stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete ökas och väsentligen används inom områdena socialteknik, arbetsmiljö, utveckling av handikapphjälpmedel och läkemedel; miljövårdsteknik, reningsteknik, miljömätteknik och avfallsdestruktion; livsmedelsteknik inklusive bioteknik och proteinframställning; transportteknik; telekommunikationsteknik, särskilt elektronik; materialteknik samt tillämpad matematik, informationsbehandling och datateknik. För den föreslagna ökade verksamheten inom dessa områden finns personal och utrustning tillgänglig. Styrelsen framhåller att i och för sig angelägna ökning på områden såsom undervisningsteknologi och konsumentteknik hållits tillbaka i förslagen för att begränsa behovet av anslagsökning.

Styrelsen förklarar sig vara medveten om att den föreslagna satsningen framför allt på de nämnda prioriterade områdena kräver samordning och uppföljning för att avsedda resultat skall uppnås. Genom den uppbyggnad av systemet med tekniska nämnder som nu har skett har styrelsen tillgång till en avsevärd samlad sakkunskap. Styrelsen har också genom sin centrala funktion i branschforskningsfrågor möjlighet att utnyttja den sakkunskap som finns vid branschforskningsinstituterna.

Enligt statsmakternas ställningstagande år 1969 (prop. 1 bil. 15 s. 69, SU 13, rskr 13) skall styrelsen för teknisk utveckling svara för finansie-

ringen av AB Atomenergis långsiktiga forsknings- och utvecklingsverksamhet. För den del som gäller den långsiktiga atomenergianslutna forskningen förutsätter styrelsen att finansieringen fr. o. m. budgetåret 1970/71 sker i form av ett ramanslag avseende ett ramprogram. Styrelsen anser det motiverat med ett ramanslag av 5 milj. kr. budgetåret 1971/72 för Atomenergis långsiktiga forskning utgörande underlag för atomenergiutvecklingen. För projekt avseende övrig långsiktig forskning som väsentligen faller inom områdena fysik och energiteknik har styrelsen bedömt medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 4 milj. kr. För kommersiellt inriktade projekt beräknas ett medelsbehov av 1,5 milj. kr. Det totala beräknade medelsbehovet för Atomenergis forsknings- och utvecklingsverksamhet uppgår då till 10,5 milj. kr. För att säkerställa forskningsverksamheten inom Atomenergi är det synnerligen angeläget att äskade medel ställs till förfogande. Detta innebär en ökning i förhållande till budgetåret 1970/71 med ca 3,5 milj. kr.

Styrelsen föreslår att för budgetåret 1971/72 vissa medel reserveras för finansiellt stöd till forskning och utveckling vid mindre och medelstora industrier. Genom flera utredningar har påvisats behovet att aktivt stödja sådan industri med bidrag till utvecklingsprojekt. Styrelsen föreslår att ca 5 milj. kr. anvisas budgetåret 1971/72 för en försöksverksamhet.

Vad avser styrelsens internationella arbetsuppgifter framhåller styrelsen att det teknologiska samarbetet inom Västeuropa och med vissa östeuropeiska stater kommer att kräva stora arbetsinsatser. Det är också nödvändigt att det betydande material som styrelsen samlar in i detta sammanhang kan bli föremål för ingående analys och spridning. Dessa uppgifter kräver en ökning av styrelsens personal.

På den externa sidan bör bevakningen av den forskningspolitiska utvecklingen i Storbritannien, Västtyskland och Kina vidgas.

En viktig uppgift inom den internationella verksamhetens ram är att initiera och bygga upp bilaterala eller multilaterala projekt. Härför erfordras betydande insatser. Exempel på sektorer, där detta tillvägagångssätt är aktuellt, är protcinområdet, handikapptechnik och miljöområdet.

Styrelsen redovisar fr. o. m. budgetåret 1971/72 behov av speciella resurser för internationella projekt, som inte bör eller kan angelägenhetsgraderna efter samma prioriteringsprinciper som tillämpas för inhemska projekt. Behovet är angeläget och har tidigare anmälts i samband med dels regeringsavtal med vissa östeuropeiska stater dels det västeuropeiska teknologiska samarbetet inom EEC:s ram.

För budgetåret 1970/71 har styrelsen tillförts 93 466 000 kr. för finansieringen av program 1. Härav hänför sig 3,3 milj. kr. till de medel som enligt tidigare beslut tillförts Malmfonden från Luossavaara-Kiirunavaara AB:s (LKAB) vinstmedel (prop. 1966: 21, SU 32, rskr 97).

Dessa avsättningar har nu upphört och då Malmfonden i enlighet med riksdagens beslut upphört med sin verksamhet har såväl fondens tillgångar som nämnda avsättning av 3,3 milj. kr. tillförts styrelsen (prop. 1970: 1 bil. 15 s. 65, SU 13, rskr 13).

Styrelsen kan budgetåret 1970/71 stödja teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete inom program 1 till en total kostnad av 107,3 milj. kr. Styrelsen tar då i anspråk uppkomna reservationer om 10,8 milj. kr. och tar hänsyn till komplementkostnader som detta budgetår inte motsvaras av utgifter. Intäkterna under anslaget beräknas till 3 milj. kr.

Med de motiv som tidigare redovisats föreslår styrelsen, att det finansiella stödet till tillämpad teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete byggs ut. Kostnaderna för den verksamhet som föreslås bli genomförd budgetåret 1971/72 under programmet beräknar styrelsen till 183,8 milj. kr. Häremot svarande anslagsbehov är 180,8 milj. kr.

Styrelsen föreslår vidare i skrivelse den 22 oktober 1970 en utökad verksamhet inom rymdområdet med en kombination av nationella projekt och deltagande i det europeiska samarbetet. Styrelsen hemställer att 7 milj. kr. anvisas under en särskild anslagspost till projektarbete på en svensk satellit.

Styrelsen har för budgetåret 1970/71 medgivits att — i vissa fall dock under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — ingå avtal och fatta beslut rörande stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. vilket — inberäknat löpande avtal och beslut — innebär åtaganden om högst 55 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75. Styrelsen stryker under att även forskningsprojekt i ökad omfattning bör få en fastare flerårig planering. Styrelsen hemställer därför att den ram inom vilken fleråriga avtal m. m. får ingås skall ökas till 107 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1971/72—1975/76.

År 1964 inrättades Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat (INFOR) i syfte att finansiellt stödja den vidare överföringen av forskningsresultat med sikte på industriell exploatering och marknadsföring. För ändamålet anvisades ett investeringsanslag av 20 milj. kr. under Fonden för låneunderstöd (prop. 1964: 96, SU 102, rskr 222). Enligt riksdagens beslut (prop. 1968: 68 s. 35, SU 131, rskr 304) upphörde INFOR vid utgången av juni 1968, varvid dess tillgångar övertogs av den nybildade styrelsen för teknisk utveckling. Den 30 juni 1970 kvarvarande medel på nyssnämnda investeringsanslag har enligt statsmakternas beslut förts över till förevarande anslag (prop. 1970: 1 bil. 15 s. 66, SU 13, rskr 13).

Genom beslut den 20 mars 1970 bemyndigade Kungl. Maj:t styrelsen för teknisk utveckling att — såvitt avser fordringar på grund av lån som har lämnats eller kommer att lämnas med anlitande av investeringsanslaget till INFOR — efter prövning av omständigheterna i

varje föreliggande fall biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs ävensom eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis eftergiva långivarens rätt, så ock, där särskilt vägande skäl föranleder, medgiva betalningsanstånd även i fall då dylikt anstånd påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd.

Styrelsen för teknisk utveckling har i skrivelse den 23 september 1970 hemställt om att motsvarande bemyndigande att avskryva lån och att medge betalningsanstånd skall lämnas styrelsen i vad gäller lån som lämnats med anlitande av förevarande reservationsanslag.

Riksrevisionsverket och statskontoret, som yttrat sig i ärendet, har inte haft något att erinra mot denna styrelsens hemställan.

Program 2. Utrednings- och planeringsverksamhet

Programmet avser dels den långsiktiga planeringen av det statliga stödet till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete, dels den långsiktiga planeringen av styrelsens eget arbete.

Styrelsen framhåller planeringsverksamhetens grundläggande betydelse för dels verkningsgraden för tillgängliga resurser, dels bedömningen av angelägenheten av nya insatser och den lämpliga utformningen av dessa. Resurserna inom programmet är otillräckliga för styrelsens uppgifter och bör därför byggas ut.

Bedömningen av utvecklingsprogram måste göras på sådant sätt att alternativa utvecklingslinjer värderas. En värdering måste också ske med hänsyn till möjliga sideeffekter i syfte att undvika olägenheter. Sådana arbetsuppgifter är omfattande och komplicerade men samtidigt nödvändiga, om styrelsens långsiktiga planer skall ge tillräckligt underlag för konkreta åtgärder. Verksamheten kräver såväl metodologiska som teknikområdesorienterade insatser.

För innevarande budgetår har 1 420 000 kr. beräknats för programmet. Vid oförändrad verksamhet behöver 85 000 kr. tillföras programmet för att möta kostnadsutvecklingen. För den verksamhet styrelsen föreslår för budgetåret 1971/72 beräknas kostnaderna till 2,5 milj. kr.

Program 3. Rådgivnings- och förmedlingsverksamhet

Programmet avser dels allmänna innovationsfrämjande åtgärder och kreativetsforskning, dels rådgivning och utvecklingsstöd till uppfinnare samt förmedling till exploatering av uppfinningar och forsknings- och utvecklingsresultat, dels kontaktverksamhet mellan näringsliv och universitet, högskolor, forskningsinstitut m. m. Inom programmet faller även planering och utredning rörande ny forskningsstationsverksamhet.

I syfte att närmare utforma målen för sin utrednings- och forskningsverksamhet rörande innovation och kreativitet planerar styrelsen

att söka klarlägga behoven av kunskap om den tekniska innovationsprocessen och dess styrning inom olika delar av samhälle och näringsliv. På grund av bristen på närmare kunskaper om de förhållanden som påverkar kreativitet bör inom ramen för detta program även stipendier kunna delas ut för studier av forskningen inom dessa områden i andra länder.

Styrelsen föreslår att ökade resurser anvisas för råd och stöd till uppfinnare. Vidare föreslås en utökning av det arbete som syftar till att stimulera uppfinnarverksamheten inom angelägna teknikområden.

Styrelsen lämnar budgetåret 1970/71 anslag till kontaktsekretariat på fem universitetsorter. Sekretariatens uppgift är att stimulera forskningssamverkan mellan universitet och högskolor och industrin. Verksamheten har nära anknytning till den av styrelsen bedrivna förmedlingen av forskningsresultat till exploatering. Styrelsen föreslår, att denna verksamhet byggs ut ytterligare.

Styrelsen anför behov av ytterligare forskningsstationer i anslutning till universitet och högskolor. För den mindre och medelstora industrins behov utreder styrelsen frågan om inrättande av industriella utvecklingscentra, motsvarande det i Norrland föreslagna, eller servicecentra såsom komplement eller alternativ till forskningsstationer. Dessa centra skulle få karaktär av utvecklingsorgan vars resurser skulle kunna förmedlas till industrier med otillräckliga egna resurser för utvecklingsarbete. Tillgången till resurser av sådant slag tillsammans med lämpligt ekonomiskt stöd i skilda former skulle göra det möjligt för den mindre och medelstora industrin att ta upp nya produkter eller utnyttja ny teknik i sin produktion. För planerings- och utredningsarbete beträffande dessa och näraliggande frågor hemställer styrelsen om ytterligare medel inom programmet.

För innevarande budgetår har programmet genom utnyttjande bl. a. av reserverade medel tillförts 3 823 000 kr. För att möta kostnadsutvecklingen behövs vid oförändrad verksamhet ytterligare 213 000 kr. Kostnaderna för den föreslagna verksamheten under budgetåret 1971/72 beräknas till 5 milj. kr.

Personalfrågor

Personal	1969/70	1970/71	1971/72 Beräknar STU
Handläggande personal	38	50	60
Övrig personal	34	44	51
	72	94	111

Styrelsen beräknar att ett genomförande av dess förslag under programmen 1—3 kräver en personalökning med 17 personer, varav 10 i handläggande ställning. Styrelsen anför att dess personella resurser redan i utgångsläget var för små, då det inte tillräckligt beaktades att styrelsens uppgifter skulle komma att bli väsentligt mer omfattande än de uppgifter som vilat på de i styrelsen uppgående organen. Den föreslagna personalökningen avser främst inom program 1 kvalificerad teknisk handläggning inom områdena transportteknik och informationsbehandling, inom program 2 en utbyggnad av handläggningen av internationella ärenden till följd av starkt ökade anspråk på styrelsens tjänster i samband med internationella överläggningar, bl. a. från statsdepartementen, samt inom program 3 ökade resurser för teknisk bedömning och värdering av uppfinningar jämte frågor beträffande innovationsmiljön.

Departementschefen

En målmedveten teknisk utvecklings- och forskningsverksamhet är ett väsentligt medel i näringspolitiken. Styrelsen för teknisk utveckling är samhällets centrala instrument för denna verksamhet. För att styrelsen så effektivt som möjligt skall kunna fylla denna funktion måste den tillförsäkras ökade resurser för sin verksamhet, i synnerhet för planering och ledning.

Svensk industris internationella konkurrenskraft betingas i hög grad av faktorer som innovationsnivå och teknisk kvalitet. En ökad satsning på tekniskt-industriellt utvecklingsarbete är därför önskvärd, inte minst inom mindre och medelstora företag. Den förda utbildningspolitiken kommer att under 70-talet skapa växande tillgång på kvalificerade tekniker och forskare, vilket ger de personella förutsättningarna för ökad satsning på utvecklingsarbete inom näringslivet.

Jag föreslår mot denna bakgrund att anslagen till styrelsen för teknisk utveckling ökas. Ökningen bör särskilt komma det tekniskt-industriella utvecklingsarbetet till del. Styrelsens verksamhet bör sålunda i högre grad inriktas på sådant utvecklingsarbete. En koncentration bör även ske till projekt som bidrar till att stärka industrins internationella konkurrenskraft. Vad gäller de för teknisk forskning tillgängliga resurserna räknar jag med en ökning i samma takt som för forskningsråden.

Under programmet *finansierad stöd till teknisk forsknings- och utvecklingsverksamhet* lämnas stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete i form av bidrag med eller utan villkor rörande återbetalning, som lån eller som avtalsbundna bidrag till kollektiva tekniska forskningsprogram. Stödet till industriellt utvecklingsarbete avser tekniskt högtstående produkter, metoder och system som ofta är av betydande intresse för en internationell marknad.

Beträffande styrelsens insatser inom miljöområdet har jag redan 1969

anfört (prop. 1 bil. 15 s. 43) att de bör avse bl. a. bättre och mera objektiva miljömätmetoder samt system och processer som antingen medför mindre olägenheter än hittills använda eller som kan avhjälpa redan uppkomna miljöskador. Den planering av sin forskningsverksamhet som naturvårdsverket enligt vad jag erfarit avser att genomföra är inriktad främst på behovet av grundläggande forskning. Det är därför väsentligt att styrelsen för teknisk utveckling samlar sina resurser till tekniskt-industriella utvecklingsprojekt.

För att angelägna krav på en förbättring av arbetsmiljön skall kunna tillgodoses behövs en målmedveten insats av tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete. Särskild vikt bör därvid läggas vid sådana projekt som syftar till förbättring av arbetsplatsens klimatfaktorer och bullerförhållanden samt utveckling av industriella produktionssystem som i ökad grad är anpassade till människan. Styrelsen bör inom detta område nära samarbeta med arbetarskyddsorganen, arbetsmarknadsorganisationerna samt med de tekniska fakulteterna. Jag vill i detta sammanhang erinra om den betydande ökning av resurserna för forskning, utbildning och information om arbetarskydd och arbetsmiljöfrågor som chefen för socialdepartementet tidigare idag förutskickat (prop. 1971: 1 bil. 7). Styrelsen har en viktig uppgift i att samordna teknisk forskning och utveckling med nyssnämnda verksamhet.

Ett område av global betydelse är näringsämnesutvecklingen, i synnerhet i fråga om proteiner. På detta område är planerande och samordnande insatser särskilt väsentliga. Styrelsen bör därför utöver sitt finansiella stöd sträva efter ökad samordning och styrning av pågående utvecklingsverksamhet.

Vad beträffar industriellt utvecklingsarbete och teknisk forskning inom transportområdet vill jag erinra om vad chefen för kommunikationsdepartementet tidigare i dag anfört rörande anslaget till trafiksäkerhetsforskning (prop. 1971: 1 bil. 8). Detta anslag har föreslagits öka med ett belopp av 1 milj. kr. Beloppet motsvarar de medel som styrelsen för teknisk utveckling innevarande budgetår disponerar för sådana forskningsprojekt som — vid bifall till de förslag som framlagts av särskilda sakkunniga — kommer att innefattas i ett transportforskningsorgans verksamhet. I denna fråga har jag samrått med chefen för kommunikationsdepartementet. Stödet till transportteknik under förevarande anslag bör mot bakgrund av vad jag nu anfört koncentreras till tekniskt och industriellt utvecklingsarbete.

Det internationella rymdsamarbetets framtida utformning är ännu oviss. En större klarhet beträffande dess mål, inriktning och omfattning är nödvändig för en bedömning av de svenska insatserna på rymdområdet. Jag anser mig därför inte kunna förorda en ökad rymdteknisk verksamhet enligt styrelsens förslag i särskild skrivelse och kan således inte tillstyrka att projektarbete på en svensk satellit påbörjas. I avvakt-

tan på att klarhet skall erhållas rörande det internationella rymdsamarbetet bör styrelsen ha det långsiktiga målet att, i samråd med berörda forskningsråd och inom ramen för tillgängliga ekonomiska resurser, söka etablera en rymdverksamhet som — genom en kombination av deltagande i det internationella samarbetet och ett nationellt program på vissa delområden — svarar mot kompetensprofilen hos svensk teknik, industri och vetenskap. Härvid är det väsentligt att styrelsens insatser inordnas i de program som på grundval av konstaterade samhällsbehov utformas inom styrelsens prioriterade teknikområden.

Styrelsen föreslår under anslaget till utrustning att medel från detta anslag får utnyttjas för att i form av lån tillfälligt förse vissa institutioner med medel för att starta uppdragsverksamhet. Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1968: 68 s. 35) har Kungl. Maj:t den 28 juni 1968 föreskrivit att styrelsen skall överta de rättigheter och skyldigheter som tidigare vilat på Institutet för nyttiggörande av forskningsresultat (INFOR). INFOR:s stadgar gav utrymme för lån för de ändamål styrelsen nu berört. Denna möjlighet tillkommer således även styrelsen. Jag anser däremot inte att medel härför bör tas från utrustningsanslaget utan från förevarande anslag. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela särskilda föreskrifter om det behövs.

Styrelsen bör i växande utsträckning eftersträva att själv initiera, planera och samordna genomförandet av projekt. I samband med att huvudmännen för samhällets insatser på skilda områden får möjlighet att besluta om erforderligt tekniskt utvecklings- och forskningsarbete kommer styrelsens resurser för och erfarenhet av projektplanering och projektledning att dessutom behöva utnyttjas för verksamhet som fortsättningsvis inte finansieras av styrelsen. Närmast torde ett sådant utnyttjande bära eftersträvas för den byggnadstekniska och transporttekniska utvecklings- och forskningsverksamheten. Härigenom skapas dels möjligheter att samordna och effektivera insatserna på sådana områden, dels vidgat utrymme för nya initiativ av styrelsen på väsentliga utvecklingsområden.

Kungl. Maj:t har sedan budgetåret 1968/69 inhäntat riksdagens bemyndigande att inom en ram för en femårsperiod godkänna avtal om stöd till kollektiv teknisk forskning m. m. (prop. 1968: 68 s. 37). I samband med att Malmfondens egendom överfördes till styrelsen för teknisk utveckling (prop. 1970: 1 bil. 15 s. 65, SU 13, rskr 13) vidgades bemyndigandet till att avse även beslut om flerårigt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete. För budgetåret 1970/71 har Kungl. Maj:t bemyndigats godkänna avtal eller beslut om sådant stöd som — inberäknat löpande avtal eller beslut — innebär åtagande om högst 55 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1974/75.

Möjligheten att lämna långsiktigt stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete skapar ökade förutsättningar för en effektiv

stimulans åt sådan verksamhet. Utrymmet för långsiktigt stöd bör därför ökas. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna stöd till nämnda ändamål som inberäknat löpande avtal eller beslut innebär åtaganden om högst 65 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1975/76. Det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela närmare föreskrifter härom.

Det avtalsbundna stödet till kollektiv teknisk forskning lämnas under former, som underställts riksdagen (prop. 1968: 68 s. 37). Beträffande förhållandet mellan statens och industrins bidrag uttalades då att några schabloner inte borde ställas upp. Som en riktpunkt angavs emellertid att industrin borde svara för större delen av det avtalsbundna stödet.

Denna stödform bör ges vidgad användning. På vissa forskningsområden kan emellertid finnas sådana starka samhällsintressen, för vilka ansvaret inte rimligen kan falla på den producerande industrin. I dessa särskilda fall bör stödformen kunna utnyttjas även då styrelsen vill genomföra och bidra till kostnaderna för ett mera omfattande forskningsprogram än industrin är beredd att till större delen svara för.

Jag har inte heller något att erinra mot förslaget att styrelsen under angivna förutsättningar får biträda ackord, helt eller delvis efterge långivarens rätt samt medge betalningsansånd.

Beträffande programmen *utrednings- och planeringsverksamhet* och *rådgivnings- och förmedlingsverksamhet* ansluter jag mig i huvudsak till styrelsens förslag om inriktning av verksamheten och beräknar med hänsyn till de effektivitetsvinster som härigenom möjliggörs en betydande ökning av resurserna för det förstnämnda programmet. Hårtill vill jag betona betydelsen av att rådgivnings- och förmedlingsverksamheten nära samordnas med projektverksamheten.

Styrelsen för teknisk utveckling inrättades den 1 juli 1968. Styrelsens organisation har i sina huvuddrag redovisats för riksdagen (prop. 1968: 68 s. 49). Jag anförde i samband därmed att det bör ankomma på styrelsen att successivt utarbeta sina arbetsformer. Styrelsens verksamhet har därefter ökat kraftigt samtidigt som erfarenheter vunnits av den hitillsvarande organisationsformen. Vissa omgrupperingar av ärenden mellan de organisatoriska enheterna har förekommit. Styrelsens växande uppgifter kan komma att medföra behov av ytterligare organisatoriska förändringar. Kungl. Maj:t bör äga att besluta om dessa.

En förstärkning av styrelsens ledningsorganisation bör emellertid genomföras genom att en tjänst som planeringsdirektör i Ce 3 inrättas vid styrelsen den 1 juli 1971. Innehavaren av denna tjänst skall biträda verkschefen vid ledningen av styrelsens verksamhet.

Min beräkning av det totala medelsbehovet framgår av programsammanställningen för styrelsen. De medel som således tillförs styrelsen, inte minst de ökade resurserna för planering och projektledning, innebär förbättrade möjligheter att öka verksamhetens omfattning och

verkningsgrad. Särskilt betydelsefullt anser jag det vara att förutsättningar härigenom skapas för ett vidgat tekniskt-industriellt utvecklingsarbete. Slutligen bör effektivitetsvinster kunna uppnås genom den förutsedda ökade samordningen med andra huvudmän för forskning och utveckling.

Under åbcropande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna vad jag i det föregående anfört om organisatoriska förändringar vid styrelsen för teknisk utveckling och bemyndiga Kungl. Maj:t att vid styrelsen inrätta en tjänst för planeringsdirektör i Ce 3,
- b) till *Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 110 500 000 kr.,
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1971/72, i enlighet med vad jag anfört, godkänna avtal och beslut rörande stöd till teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m., som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 65 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1975/76,
- d) bemyndiga Kungl. Maj:t att uppdra åt styrelsen för teknisk utveckling att under vissa tidigare nämnda förutsättningar biträda ackord, efterge långgivares rätt samt medge betalningsansånd i fråga om fordringar på grund av lån som lämnats med anlitande av reservationsanslaget Styrelsen för teknisk utveckling: Teknisk forskning och utveckling.

E 2. Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Från anslaget finansieras program 4, som avser drift och förvaltning av forskningsstationer. Forskningsstationernas uppgift är att ställa lämpliga forskningslokaler och därtill anknuten service till förfogande för mindre projektgrupper och institut.

Styrelsen för teknisk utveckling

Programmet avser för budgetåret 1970/71 endast forskningsstationen i Stockholm, för vilken driften handhas av en särskild stiftelse. Planeringsarbete pågår för en andra forskningsstation förlagd till Göteborg. Förslag härom väntas bli framlagt under år 1971.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att till *Styrelsen för teknisk utveckling: Drift av forskningsstationer*
för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 3. Styrelsen för teknisk utveckling: Skeppsteknisk forskning och utveckling

1970/71 Anslag	12 000 000
1971/72 Förslag	12 000 000

Från anslaget skall bidrag utgå för stöd åt tekniskt forsknings- och utvecklingsarbete av direkt betydelse för den svenska varvsindustrins fortsatta utveckling och konkurrenskraft (prop. 1970: 82 s. 47, SU 113, rskr 307). Styrelsen har för budgetåret 1970/71 medgivits att — i vissa fall under förbehåll av Kungl. Maj:ts godkännande — ingå nya avtal och fatta beslut om stöd till skeppsteknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m., som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 10 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1970/71—1972/73.

Styrelsen för teknisk utveckling

Styrelsen hemställer att för budgetåret 1971/72 14 milj. kr. anvisas för ändamålet.

Departementschefen

Anslaget bör för nästa budgetår utgå med oförändrat belopp. Kungl. Maj:t bör vidare inhämta riksdagens bemyndigande att godkänna dels avtal om stöd till kollektiv skeppsteknisk forskning, dels beslut om stöd till skeppsteknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete som — inberäknat löpande avtal eller beslut — innebär åtaganden om högst 10 milj. kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1972/73.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Styrelsen för teknisk utveckling: Skeppsteknisk forskning och utveckling* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 000 kr.,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att under budgetåret 1971/72 godkänna avtal och beslut rörande stöd till skeppsteknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete m. m. som inberäknat löpande avtal och beslut innebär åtaganden om högst 10 000 000 kr. under vart och ett av budgetåren 1971/72—1972/73.

E 4. Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning

Nytt anslag (förslag) 3 000 000

Anslaget avser medel för anskaffning av dyrare apparatur och instrument för teknisk forskning och industriellt utvecklingsarbete.

Styrelsen för teknisk utveckling

Styrelsen anför att ett mycket stort och sedan tidigare uppdämt anskaffningsbehov har konstaterats för angiven utrustning. Detta beror på att styrelsen inte tidigare förfogat över ett särskilt utrustningsanslag och att anslagen till tekniska forsknings- och utvecklingsprojekt inte har medgett anskaffning av utrustning i önskad omfattning. För att den forskning som bedrivs i landet med statliga medel skall vara meningsfull, krävs att modern och för ändamålet kvalificerad utrustning används. Den snabba tekniska utvecklingen och problemens ökade komplexitet kräver en alltmer avancerad och dyrbar utrustning.

Inom utrustningsanslagets ram bör sådan utrustning anskaffas, där omedelbar avskrivning inte är motiverad. Kapitalkostnaderna får belasta de projekt för vilka utrustningen utnyttjas.

Styrelsen föreslår vidare, att behovet av rörelsemedel för uppdragsverksamhet i anslutning till vissa forskningsinstitutioner försöksvis och i begränsad omfattning får finansieras med medel från anslaget.

Styrelsen beräknar behovet av medel för utrustning under program 1 till 17 milj. kr. för budgetåret 1971/72. För program 4 beräknas medelsbehovet till 1 milj. kr., huvudsakligen hänförande sig till utrustning för forskningsstationen i Göteborg.

Departementschefen

Frågan om rörelsemedel för uppdragsverksamhet har jag behandlat vid min anmälan av styrelsens anslag till teknisk forskning och utveckling. Jag finner det från effektivitetssynpunkt motiverat att medel för anskaffning av dyrare apparater och instrument anvisas över ett särskilt anslag och förordar att detta för nästa budgetår förs upp med 3 milj. kr.

Medel motsvarande avskrivningar och förräntning bör tillföras inkomstiteln Ersättning för vissa komplementkostnader vid vissa myndigheter m. m.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Styrelsen för teknisk utveckling: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.

Verksamheten vid statens provningsanstalt

Statens provningsanstalt utför på uppdrag av myndighet eller enskild provningar och undersökningar av material och konstruktioner och

därmed förenade uppgifter. I den mån anstaltens utrustning och förhållandena i övrigt medger det görs också andra provningar och undersökningar. Anstalten bedriver även teknisk-vetenskaplig forskning inom sitt verksamhetsområde och ställer personal till förfogande för nationellt och internationellt standardiseringsarbete m. m.

Provningsanstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en generaldirektör. Anstalten är organiserad på tre tekniska avdelningar och ett kansli. Huvuddelen av verksamheten är förlagd till Stockholm men det finns filialer på andra orter.

Antalet anställda den 1 juli 1970 var 223 varav mer än en tredjedel hade ingenjörsutbildning. Härtill kommer 24 personer med timarvode.

Verksamheten vid statens provningsanstalt tillhör de områden som ingår i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering. Följande programindelning gäller tills vidare för verksamheten.

1. Uppdragsverksamhet
2. Egen forskning
3. Myndighetsuppgifter

Medel för verksamheten anvisas under följande anslag.

1. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet
2. Bidrag till statens provningsanstalt
3. Statens provningsanstalt: Utrustning

Anslag 1 är ett förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för program 1. Häri ingår även uppdragsforskning, dvs. sådan forskning som finansieras exempelvis av styrelsen för teknisk utveckling. Som inkomst under anslaget redovisas uppburna avgifter och medel som i mån av behov tagits i anspråk från bidragsanslaget. Intäkter som svarar mot komplementkostnader levereras in till särskild inkomsttitel på riksstaten.

Anslag 2 är ett reservationsanslag som i första hand finansierar programmen 2 och 3. Från detta anslag kan också medel föras över till program 1 om kostnaderna för uppdragsverksamheten överstiger intäkterna. Anslaget uppdelas i följande delposter.

- a. Bidrag till uppdragsverksamhet
- b. Bidrag till forskning
- c. Bidrag till myndighetsverksamhet

Anslag 3 är ett reservationsanslag som skall finansiera verksamhetens investeringar i utrustning.

Anslag 1 får inte överskridas. För att lösa tillfälliga eller säsongsmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten samt för att tills vidare tillgodose behov av rörelsekapital disponerar statens provningsanstalt en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 1 milj. kr.

E 5. Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

Statens provningsanstalt utför i konkurrens med offentliga och enskilda laboratorier bl. a. mättekniska undersökningar, kalibreringar, tillverkningskontroller, analyser samt undersökningar av material, konstruktioner och produkter.

Efterfrågan

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Antal slutförda uppdrag	30 210	32 600	33 700

Resultat

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Särkostnader	8 707 000	10 070 000	10 855 000
Samkostnader	1 702 000	1 845 000	1 885 000
Intäkter	9 089 000	10 435 000	11 085 000
Resultat	– 1 320 000	– 1 480 000	– 1 655 000
Driftbidrag	– 1 320 000	– 1 480 000	– 1 655 000

Statens provningsanstalt

Uppdragsverksamheten vid provningsanstalten har expanderat starkt under 1960-talet. Efterfrågan på provningar och undersökningar ökar. Ersättning för utförda uppdrag utgår enligt taxa som fastställts av anstalten i samråd med riksrevisionsverket.

Huvuddelen av anstaltens uppdragsverksamhet faller på avdelning A, som har laboratorier för undersökningar av konstruktions- och byggnadsmaterial, färdiga konstruktioner och byggnadsdelar. Av verksamheten vid avdelningen är ca 90 % inriktad på att utföra provningar och ta fram provningsmetoder åt byggnadsbranschen. Filialer med utrustning för byggnadstekniska provningar finns f. n. i nio städer.

Avdelning B har laboratorier för undersökning av olika materials struktur, kemiska egenskaper och funktion. Antalet uppdrag har under budgetåren 1967/68—1969/70 uppgått till drygt 2 000 per år.

Avdelning C har laboratorier för elektriska och fysikaliska mätningar och undersökningar samt provningar av elmateriel. Uppdragsverksam-

heten vid avdelningen är till stor del av myndighetskaraktär. Vid utfärdandet av bestämmelser inom sina ansvarsområden stöder sig myndigheter, såsom arbetarskyddsstyrelsen, kommerskollegium, planverket och trafiksäkerhetsverket, på avdelningens kunskaper och tekniska resurser.

I särskild skrivelse den 15 oktober 1969 har anstaltens styrelse bl. a. begärt en allmän översyn av målsättningen för anstaltens framtida verksamhet, föreslagit en ökad satsning på forskning vid anstalten och krävt en modifiering av de krav på lönsamhet som gäller för anstaltens uppdragsverksamhet.

Med hänsyn till lönsamhetsutvecklingen anser anstaltens styrelse att en översyn av verksamheten på laboratorierna inom avdelningarna B och C samt en utredning om förutsättningarna för en utbyggnad av den regionala provningsverksamheten bör genomföras. Åtgärder bör också vidtagas för att intensifiera marknadsföringen av anstaltens resurser.

Underskott kommer att uppstå vid filialen i Lund och vid brandlaboratoriet under erforderlig uppbyggnadstid.

Departementschefen

Med anledning av provningsanstaltens framställningar i skrivelse den 15 oktober 1969 och i anslagsframställningen för nästa budgetår pågår inom departementet en översyn av de faktorer som påverkar målen för anstaltens framtida verksamhet.

Officiell statlig provningsverksamhet bedrivs av flera olika skäl. Föreskrifter utfärdade av statliga myndigheter om provning i syfte att skydda t. ex. liv, hälsa eller egendom eller för att upprätthålla vissa kvalitetskrav på t. ex. livsmedel eller läkemedel kräver resurser och erfarenheter av provning. När sådana föreskrifter träder i kraft förutsätts det vidare att de föreskrivna provningarna kan utföras av en auktoriserad instans. Behovet av en opartisk officiell provningsinstans finns också t. ex. i rättsliga sammanhang och vid nationell och internationell handel.

Det finns således ett behov av att upprätthålla en myndighetsfunktion på provningsområdet. Förutom utveckling av provningsmetoder i anknytning till de föreskrivande myndigheternas arbete krävs insatser av samma art för andra ändamål. Detta arbete måste ske i internationell samverkan i syfte att harmonisera provningsmetoderna i olika länder. Vidare bör nämnas den allmänna expertverksamhet i samband med utredningar, remisser och kommittéarbete som statsförvaltningen har behov av. Närbesläktade med myndighetsuppgifterna på provningsområdet är också uppgifter inom den allmänna och legala metrologi som innefattar bl. a. hållandet av normaler för olika måttenheter. Frågan om den legala metrologi är föremål för utredning.

Statlig provningsverksamhet har även ett industristimulerande syfte. Detta gäller särskilt den mindre och medelstora industrin som ofta saknar kvalificerade egna resurser för metod- eller produktutvecklande

provning. Ett annat i detta sammanhang viktigt område är kvalitetskontroll vid olika slags produktion.

Ett provningsområde som förtjänar särskild uppmärksamhet är konsumtionsvaruområdet. Behovet av egenskaps- och funktionsredovisningar av varaktiga konsumtionsvaror ökar i samma mån som dessa produkter blir allt mer tekniskt avancerade och får större ekonomisk betydelse. Erfarenheten hittills visar också att denna typ av undersökningar är produktutvecklande och kvalitetshöjande.

Jag bedömer det vara av betydande samhällsekonomiskt intresse att provningsverksamheten kan bedrivas på en hög kvalitativ nivå och att resultaten kommer till praktisk nytta.

Det är ofta svårt att värdera de totala samhällsekonomiska vinsterna av en viss insats på provningsområdet. Exempelvis kan en undersökning och provning av brandegenskaperna hos olika slags byggnadsmaterial eller byggnadskonstruktioner jämte därav föranledda åtgärder bidra till att antalet bränder och deras omfattning minskar. På motsvarande sätt kan provningsinsatser på trafiksäkerhetsteknisk materiel leda till färre trafikolycksfall.

Ansvar för bedömningar av detta slag bör emellertid inte åvila de metodutvecklande eller provande instanserna utan huvudmännen för de olika sakområdena. Sådana huvudmän är t. ex. planverket, trafiksäkerhetsverket, socialstyrelsen och kommerskollegium.

Dessa och liknande myndigheter har med några undantag — t. ex. provning av bilar och elektrisk materiel ur säkerhetssynpunkt — inte i större utsträckning etablerat särskilda resurser för tekniska provningar och undersökningar. De replierar i huvudsak på resurser hos tekniska institutioner av olika slag. Bland dem är statens provningsanstalt en av de största och viktigaste.

Av vad jag tidigare sagt framgår att provningsanstaltens myndighetsuppgifter bör vara begränsade till dem som har direkt anknytning till provning och kontroll. Dessa uppgifter förutsätter emellertid egna resurser för såväl provning som därtill anknuten forsknings- och utvecklingsverksamhet. Provningsanstaltens verksamhet måste vara klart marknads- och behovsstyrd och dess tjänster säljas på ett effektivt sätt. Förmågan till marknadsföring och resursanpassning är därför av stor betydelse.

Jag anser det inte vara aktuellt att man i Sverige bygger upp provningsanstalter efter förebilder som finns i större industriländer, där motsvarande institutioner har en mycket bred teknisk verksamhet med omfattande forsknings- och utvecklingsprogram. Ifrågavarande arbete bör i vårt land bedrivas med utnyttjande av redan etablerade resurser vid t. ex. universitet och högskolor, statliga verk och myndigheter med teknisk verksamhet samt olika slags branschinstitut. I detta sammanhang bör man också beakta möjligheterna till nordiskt samarbete.

Av stor betydelse för anstaltens möjligheter att anpassa sig till mark-

naden är också frågan om dess lokalisering. För vissa delar av provningsanstaltens verksamhetsområde har filialer etablerats på ett antal orter i landet. Arbetet vid de flesta av dessa filialer begränsar sig till vissa rutinprovningar av betongvaruprodukter. Ett undantag är filialen i Lund som avses få en bredare verksamhet. En ytterligare decentralisering av detta slag kan påverka anstaltens nuvarande lokalproblem liksom verksamheten vid en planerad kvalitetskontrollstation i Skellefteå till vilken jag återkommer vid min anmälan av provningsanstaltens bidragsanslag. Beträffande den definitiva karaktären och storleken av provningsanstaltens centrala del eller dess lokalisering är jag inte nu beredd att ta ställning.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/1972 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 6. Bidrag till statens provningsanstalt

1970/71 Anslag	4 900 000
1971/72 Förslag	4 900 000

Statens provningsanstalt

Egen forskning

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Särkostnader	1 426 000	1 335 000	1 750 000
Samkostnader	263 000	250 000	340 000
Avgår kapitalkostnader	— 132 000	— 130 000	— 160 000
Driftbidrag	1 557 000	1 455 000	1 930 000

Forsknings- och utvecklingsarbetet är av betydelse för uppdragsverksamheten och ett hjälpmedel för att provningsanstalten skall kunna vidga och fördjupa sitt kompetensområde och skapa resurser för framtida efterfrågan inom ramen för uppdragsverksamheten.

Provningsanstaltens forsknings- och utvecklingsarbete är inriktat på att utvidga, förfina och teoretiskt underbygga den metodik som erfordras för att klarlägga egenskaper och funktionssätt hos material och materiel. Arbetet syftar ytterst till att genom tillämpning av provningsmetoder, mätningar och andra slag av undersökningar öka kunskaperna om material och konstruktioner samt i praktiken förekommande påfrestningar på dessa. Som ett led i den tekniska och ekonomiska utvecklingen i landet skall resultaten av anstaltens forsknings- och utvecklingsarbete ställas till allmänt förfogande. Detta sker genom sammanställning av rapporter för publicering eller offentliggörande på annat sätt.

Det tillgängliga utrymmet för forsknings- och utvecklingsarbete inom provningsanstaltens verksamhetsområde uttryckt i arbetstimmar var 25 240 under budgetåret 1967/68, 28 360 under 1968/69 och 35 790 un-

der 1969/70. Forskningsarbete i mera betydande omfattning bedrivs framför allt på laboratorierna vid avdelning C.

Genom beslut den 30 oktober 1969 uppdrog Kungl. Maj:t åt provningsanstalten att utreda förutsättningarna för att inrätta en kvalitetskontrollstation i övre Norrland. Efter fullgjort uppdrag har provningsanstalten i december 1970 överlämnat en rapport över det utförda utredningsarbetet.

Med stöd av det föreliggande utredningsmaterialet föreslår anstalten att en station för kvalitetskontroll och därtill ansluten provningsverksamhet m. m. inrättas. Enligt förslaget bör stationen förläggas till Skellefteå och organiseras som en filial till provningsanstalten. Det förutsätts dock att stationen kommer att ingå som en enhet i det industriella utvecklingscentrum (IUC) som Norrlandsfonden beslutat förlägga till Skellefteå. IUC bör därvid svara för viss del av stationens administration, medan provningsanstalten förutsätts ansvara bl. a. för den tekniska ledningen. Ansvarsfördelningen bör regleras i särskilt avtal mellan provningsanstalten och huvudmannen för IUC.

Stationens arbetsuppgifter skall i första hand omfatta kvalitetskontroll och mätteknik, provning, förmedling av tjänster samt — under vissa förutsättningar — tillhandahållande av lokaler och utrustning. Verksamheten bör byggas upp under en femårsperiod parallellt med uppbyggnaden av IUC. Erforderliga lokaler för laboratorier och kontor beräknas för provningsanstalten och huvudmannen för IUC.

Verksamheten vid kontrollstationen beräknas under de första åren främst vara av informativ, rådgivande och utredande karaktär. Sedan ett effektivt samarbete kunnat etableras mellan kontrollstationen och industrin, finns förutsättningar att få ökande uppdragsintäkter som bidrag till verksamheten.

Under det första verksamhetsåret bör enligt förslaget två ingenjörer och ett biträde anställas. Kostnaderna för kontrollstationens verksamhet uppskattar provningsanstalten till 3,84 milj. kr. under den första femårsperioden. Under samma period beräknas stationen få intäkter av tjänster och uppdrag samt bidrag från forskningsråd m. fl. om 1,75 milj. kr. Provningsanstalten hemställer för det första verksamhetsåret vid stationen om dels ett driftanslag av 330 000 kr., dels ett reservationsanslag av 400 000 kr. för anskaffning av utrustning.

Myndighetsuppgifter

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Särkostnader	1 295 000	1 400 000	1 505 000
Samkostnader	303 000	310 000	325 000
Driftbidrag	1 598 000	1 710 000	1 830 000

Under budgetåret 1969/70 har mer än 5 600 arbetstimmar gått åt för kommittéverksamhet. Provningsanstalten fungerar som expertinstans inom materialprovningar och mätteknik, medverkar vid utarbetandet av statliga bestämmelser och anvisningar samt deltar bl. a. i nationellt och internationellt standardiseringsarbete. Anstalten är representerad i ca 200 kommittéer och samarbetsorgan.

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Bidrag för täckande av underskott i uppdragsverksamheten	1 320 000	1 480 000	1 655 000

Departementschefen

Statens provningsanstalt har på Kungl. Maj:ts uppdrag utrett förutsättningarna för en kvalitetskontrollstation i Skellefteå. Stationen skall enligt förslaget organiseras som en filial till provningsanstalten och samtidigt ingå som en enhet i det industriella utvecklingscentrum som Norrlandsfonden avser att upprätta i Skellefteå. Jag finner tillkomsten av en sådan kvalitetskontrollenhet vara av betydande värde särskilt för de mindre industriföretagen i övre Norrland. Jag räknar med att kontrollverksamheten kan byggas upp i huvudsak enligt de riktlinjer som angetts i förslaget.

Provningsanstalten har bedömt att kontrollverksamheten under den första femårsperioden skall ge ett underskott av 2,1 milj. kr. och hemställt om ett särskilt anslag för att täcka detta. Som jag tidigare framhållit vid min behandling av anslaget Medelstillskott till Norrlandsfonden, bör i den utsträckning kostnaderna för kontrollenheten inte kan täckas av intäkter under den första femårsperioden Norrlandsfonden skjuta till erforderliga medel. Däremot bör finansieringen av utrustning till kontrollenheten kunna ske med statsmedel. Beträffande ersättning till statsverket motsvarande avskrivning och förräntning av utrustningskapitalet avses samma regler komma att gälla som för provningsanstalten.

I detta sammanhang vill jag anmäla att förevarande anslag under budgetåret 1969/70 merbelastats med 765 000 kr. Anslag av denna typ är maximerade av riksdagen. I budgetredovisningen för budgetåret 1969/70 har det därför varit nödvändigt att redovisa ifrågavarande belopp som förskott för budgetåret 1970/71. Riksrevisionsverket utreder f. n. frågan. När ärendet har slutligt beretts avser jag att återkomma till Kungl. Maj:t.

Mot bakgrund av pågående översyn av målen för provningsanstaltens verksamhet förordar jag oförändrat bidragsanslag till anstalten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Bidrag till statens provningsanstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 4 900 000 kr.

E 7. Statens provningsanstalt: Utrustning

1969/70 Utgift	938 608	Reservation	1 942 799
1970/71 Anslag	900 000		
1971/72 Förslag	1 100 000		

Statens provningsanstalt

1. Omfattande investeringar behövs för fortlöpande modernisering och komplettering av provningsanstaltens utrustning. Investeringarna för filialen i Lund beräknas kräva totalt 1 milj. kr., varav 540 000 kr. avser initialanskaffningar. Även kostnaderna för det nya brandlaboratoriet blir höga. Nya brandugnar har beställts. Med hänsyn till föreliggande reservation uppgår behovet av medel för utrustning under budgetåret 1971/72 till sammanlagt 1 milj. kr.

2. Som tidigare anmälts under anslaget *Bidrag till statens provningsanstalt* erfordras 400 000 kr. för anskaffning av utrustning till den föreslagna kvalitetskontrollstationen i övre Norrland.

Departementschefen

Med hänvisning till vad jag nyss anfört vid min anmälan av provningsanstaltens bidragsanslag räknar jag med att medelsbehovet under nästa budgetår för utrustning till kvalitetskontrollenheten i Skellefteå skall tillgodoses under förevarande anslag, som därvid bör räknas upp med 200 000 kr. Av reserverade medel under anslaget bör ytterligare 200 000 kr. kunna tas i anspråk för detta ändamål. För provningsanstaltens övriga utrustningsbehov beräknar jag oförändrat anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens provningsanstalt: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 1 100 000 kr.

Verksamheten vid statens skeppsprovninganstalt

Statens skeppsprovninganstalt utför på uppdrag av myndighet eller enskild provningar och undersökningar av betydelse för skeppsteknik och sjöfart. I den mån anstaltens utrustning och förhållanden i övrigt medger det görs också andra provningar och undersökningar. Anstalten bedriver även teknisk forskning inom sitt verksamhetsområde.

Skeppsprovninganstalten leds av en styrelse. Chef för anstalten är en generaldirektör. Anstalten är organiserad på tre tekniska avdelningar och en administrativ avdelning.

Antalet anställda den 1 juli 1970 var 87, varav 22 hade akademisk utbildning och 36 utbildning från gymnasium eller fackskola.

Verksamheten vid statens skeppsprovninganstalt tillhör de områden som ingår i utrednings- och försöksverksamheten med programbudgetering. Följande programindelning gäller tills vidare för verksamheten.

1. Uppdragsverksamhet
2. Egen forskning
3. Myndighetsuppgifter

Medel för verksamheten anvisas under följande anslag.

1. Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet
2. Bidrag till statens skeppsprovninganstalt
3. Statens skeppsprovninganstalt: Utrustning

Anslag 1 är ett förslagsanslag som tas upp med ett formellt belopp på 1 000 kr. Under anslaget redovisas kostnader och intäkter för program 1. Häri ingår även uppdragsforskning, dvs. sådan forskning som finansieras exempelvis av styrelsen för teknisk utveckling. Som inkomst under anslaget redovisas uppburna avgifter och medel som i mån av behov tagits i anspråk från bidragsanslaget. Intäkter som svarar mot komplementkostnader levereras in till särskild inkomstitel på riksstaten.

Anslag 2 är ett reservationsanslag som i första hand finansierar programmen 2 och 3. Från detta anslag kan också medel föras över till program 1 om kostnaderna för uppdragsverksamheten överstiger intäkterna. Anslaget uppdelas i följande delposter.

- a. Bidrag till uppdragsverksamhet
- b. Bidrag till forskning
- c. Bidrag till myndighetsverksamhet

Anslag 3 är ett reservationsanslag som skall finansiera verksamhetens investeringar i utrustning.

Anslag 1 får i princip inte belastas. För att lösa tillfälliga eller säsongsmässiga likviditetsproblem för uppdragsverksamheten samt för att tills vidare tillgodose behov av rörelsekapital disponerar statens skeppsprovninganstalt en rörlig kredit i riksgäldskontoret på 750 000 kr.

E 8. Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet

1970/71 Anslag	1 000
1971/72 Förslag	1 000

I konkurrens med utländska skeppsprovninganstalter utför statens skeppsprovninganstalt uppdrag åt bl. a. varvsindustrin, rederinäringen och marinmilitära myndigheter. Ett klart samband kan spåras mellan varvsindustrins utveckling och anstaltens uppdragsvolym.

Efterfrågan

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Uppdragsvolym i kronor	4 367 910	5 020 000	5 400 000

Resultat

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Särkostnader	3 535 000	4 198 000	4 570 000
Samkostnader	822 000	822 000	830 000
Intäkter	4 389 000	5 020 000	5 400 000
Resultat	+ 32 000	0	0
Överskott	+ 32 000	0	0

Statens skeppsprovninganstalt

Uppdragsverksamheten vid skeppsprovninganstalten förutsätts lämna full kostnadstäckning. Ersättningen för utförda uppdrag utgår enligt taxa, som anstalten fastställer. Uppdragsvolymen uttryckt i avgifter har fr. o. m. budgetåret 1965/66 t. o. m. budgetåret 1969/70 ökat med i medeltal 16,2 % om året. Särskilt kraftig var ökningen under budgetåret 1969/70. Skeppsprovninganstalten förutsätter att utvecklingen av uppdragsverksamheten i stort kommer att följa samma tendens som under den tidigare verksamheten. Anstaltens prissättning på uppdrag måste vara anpassad efter den internationella marknaden.

För att det nyanlagda kavitationslaboratoriet skall kunna utnyttjas effektivt samt på grund av den i övrigt ökande verksamheten bör enligt skeppsprovninganstalten viss ytterligare extra ordinarie personal anställas.

Departementschefen

Skeppsprovninganstalten har genom sina goda resurser möjlighet att effektivt medverka i det skeppstekniska utvecklingsarbetet. Verksamheten är betydelsefull för varvs- och rederinäringarna i Sverige. De svenska varven har nu ineliggande order på mer än 11 milj. ton d.w., varav 77 % avser leveranser till utländska kunder. Särskilda medel till skeppsteknisk forskning och utveckling har anvisats för budgetåret 1970/71 (prop. 1970: 82, SU 113, rskr 307). Vid anmälan av anslagen till styrelsen för teknisk utveckling har jag förordat att för samma ändamål under budgetåret 1971/72 anvisas ett reservationsanslag av 12 milj. kr. Uppdragsvolymen vid anstalten beräknas öka under budgetåret 1971/72.

Jag anser att verksamheten vid anstalten bör bedrivas under samma former som hittills och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Statens skeppsprovninganstalt: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

E 9. Bidrag till statens skeppsprovninganstalt

1970/71 Anslag	2 000 000
1971/72 Förslag	2 000 000

Statens skeppsprovninganstalt

Egen forskning

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Särkostnader	1 097 000	1 464 000	1 862 000
Samkostnader	260 000	286 000	338 000
Summa kostnader	1 357 000	1 750 000	2 200 000

En nödvändig förutsättning för att kunna hålla den konsultativa och i allmänhet projektbundna uppdragsverksamheten vid skeppsprovninganstalten på en godtagbar teknisk nivå är att utrymme finns för långsiktig egen forskning. Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen inom anstaltens verksamhetsområde och anstaltens konkurrensläge är det angeläget att målforskningen inte eftersätts. Huvudområdena för anstaltens egen forskning är följande.

1. Metodstudier, experimentella principer och instrumentutveckling
2. Fartygs formgivning och framdrivning
3. Fartygs manöveregenskaper och uppträdande i sjögång
4. Basforskning

Omfattande utredningar kring fartygs manöveregenskaper i begränsade vatten pågår på uppdrag av oljebolag och andra intressenter. Sjöegenskapsproblemen är föremål för liknande undersökningar. Från sjösäkerhets- och naturvårdssynpunkt finns det behov av ett nytt manöver- och våglaboratorium. Kostnaderna för laboratoriet, som bör förläggas i anslutning till anstaltens nuvarande anläggningar, kan uppskattas till ca 15 milj. kr., varav 5 milj. kr. avser byggnadskostnader. Skeppsprovninganstalten föreslår, att byggnadsstyrelsen får i uppdrag att dels projektera och bygga ett manöver- och våglaboratorium i Göteborg dels utarbeta förslag till byggnadsprogram för en mindre skeppsprovningssäna i anslutning till anstaltens nuvarande anläggningar.

Myndighetsutgifter

	Utfall 1969/70	Beräknar anstalten	
		1970/71	1971/72
Särkostnader	164 000	209 000	254 000
Samkostnader	40 000	41 000	46 000
Summa kostnader	204 000	250 000	300 000

Huvuddelen av kostnaderna för myndighetsutgifter hänför sig till behandling av remisser och förfrågningar från departement och statliga myndigheter, diverse utredningar, försöksverksamheten med program-budgetering samt studiebesök och visningar.

För egen forskningsverksamhet och sådan expertverksamhet som åligger anstalten i dess egenskap av statlig myndighet erfordras 2,5 milj. kr.

Departementschefen

En kraftig omstrukturering av världens handelsflottor pågår. Nya fartygstyper krävs för att klara den växande världshandeln på ett rationellt sätt. Det egna utvecklings- och forskningsarbetet vid skeppsprovningensanstalten syftar till att öka anstaltens kompetens att bedriva utvecklings- och provningsverksamhet och därmed indirekt vidmakthålla den svenska varvsindustrins konkurrenskraft.

Jag finner det också vara angeläget, att anstalten särskilt uppmärksammar behovet av basforskning inom gränsskiktmeکانik och liknande fundamentala områden. Skeppsprovningensanstalten bör vidare uppmärksamma att ökade sjösäkerhets- och naturvårdskrav föreligger i samband med att mycket stora fartyg angör svensk kust och trafikerar trånga kustvatten.

Jag beräknar oförändrat anslag till skeppsprovningensanstaltens egen forskning och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till statens skeppsprovningensanstalt* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

E 10. Statens skeppsprovningensanstalt: Utrustning

1969/70 Utgift	215 926	Reservation	604 356
1970/71 Anslag	500 000		
1971/72 Förslag	500 000		

Statens skeppsprovningensanstalt

1. Med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen inom skeppsprovningensanstaltens verksamhetsområde krävs för fortlöpande modernisering och komplettering av utrustningen 700 000 kr.

2. Instrumentering och inredning för den föreslagna mindre skeppsprovningssälsan beräknas kosta 500 000 kr. Skeppsprovningssälsan är beredd att täcka dessa kostnader under ett antal budgetår med början 1971/72 från utrustningsanslaget.

3. För utrustning av det föreslagna manöver- och våglaboratoriet bör anvisas 10 milj. kr.

4. Byggnadsstyrelsen har erhållit i uppdrag att utföra en tillbyggnad för skeppsprovningssälsan inom en kostnadsram av 3,3 milj. kr. i prisläget den 1 april 1969. Reserverade medel på utrustningsanslaget kommer att i viss utsträckning tas i anspråk för utrustning av de nya lokalerna.

Departementschefen

För skeppsprovningssälsans utrustningsbehov beräknar jag 500 000 kr. Jag är inte beredd att tillstyrka att särskilda medel anvisas för det av skeppsprovningssälsan föreslagna manöver- och våglaboratoriet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Statens skeppsprovningssälsan: Utrustning* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kr.

E 11. Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien

1969/70 Utgift	500 000
1970/71 Anslag	535 000
1971/72 Förslag	570 000

Bidraget utgör statens stöd till Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) centrala verksamhet (jfr prop. 1968: 68 s. 57, SU 131, rskr 304).

Ingenjörsvetenskapsakademien

Anslaget bör höjas med 100 000 kr. motsvarande de krav på utredningar m. m. som i takt med de ökade insatserna för teknisk utveckling och forskning inom stat och näringsliv ställs på akademien. Vidare bör anslaget räknas upp med 75 000 kr. för förväntade kostnadshöjningar. Akademien föreslår därutöver att bidrag på 265 000 kr. som f. n. utgår från styrelsen för teknisk utveckling skall föras över till anslaget.

Departementschefen

För nästa budgetår bör anslaget räknas upp med 35 000 kr. till totalt 570 000 kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 570 000 kr.

E 12. Bidrag till Sveriges standardiseringskommission

1969/70 Utgift	1 343 622	Reservation	256 378
1970/71 Anslag	1 840 000		
1971/72 Förslag	1 970 000		

Enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1958 fastställda stadgar är Sveriges standardiseringskommission centralorgan för den nationella standardiseringsverksamheten och svarar för denna i det internationella standardiseringsarbetet. Kommissionen skall vidare utarbeta och fastställa svensk standard samt verka för att denna används inom statlig och kommunal verksamhet liksom inom näringslivet. Bland övriga uppgifter ingår samordning mellan standardiseringsarbetet och varudeklarationsverksamheten.

Kostnaderna för kommissionens verksamhet bestrids genom statsanslag, kontantbidrag från näringslivet och ersättningar från statliga verk m. m. samt försäljning av standardpublikationer. Sedan budgetåret 1966/67 utgör statsbidraget 60 % av näringslivets kontantbidrag till verksamheten under det sistförflutna budgetåret (prop. 1966: 1 bil. 12 s. 42, SU 10, rskr 10). Statsbidraget täcker ca en fjärdedel av kostnaderna för verksamheten.

Sveriges standardiseringskommission

Näringslivets kontantbidrag till kommissionen och dess fackorgan under budgetåret 1969/70 uppgick till 3 200 200 kr. Kommissionen hemställer därför om statsanslag under budgetåret 1971/72 med 60 % av detta belopp eller avrundat 1 920 000 kr. Dessutom hemställer kommissionen om statsbidrag till speciella insatser i det internationella standardiseringsarbetet under nästa budgetår med 150 000 kr. för harmonisering av olika länders standarder och därpå grundade föreskrifter för att kunna undanröja tekniska handelshinder.

Departementschefen

För svensk industri och handeln med svenska industriprodukter är det väsentligt att ett effektivt standardiseringsarbete kan bedrivas. Bl. a. med hänsyn till behovet av att undanröja tekniska handelshinder finner jag det angeläget med särskilda insatser för internationell harmonisering på standardiseringsområdet och hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Bidrag till Sveriges standardiseringskommission* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 1 970 000 kr.

E 13. Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

1969/70 Utgift	62 200 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	60 000 000		
1971/72 Förslag	51 800 000		

AB Atomenergi bildades år 1947 med uppgift att handha det mål- bundna forsknings- och utvecklingsarbetet på atomenergiområdet. Aktiekapitalet i bolaget uppgår till 14 milj. kr. Staten är sedan år 1969 ensam aktieägare. Riksdagen godkände år 1956 (prop. 176, 3LU 22, rskr 344) allmänna riktlinjer för bolagets verksamhet. Dessa riktlinjer har vid flera tillfällen modifierats i samband med riksdagens prövning av anslag till bolaget. Till följd av ett konsortialavtal år 1968 mellan staten och Allmänna svenska elektriska aktiebolaget (ASEA) överfördes Atomenergis resurser för tillverkning av bränsleelement och för viss projektering den 1 januari 1969 till ett av staten och ASEA samägt företag, AB Asea-Atom (prop. 1968: 169, SU 199, rskr 408). Enligt konsortialavtalet åtar sig staten att även i fortsättningen verka för att de forsknings- och utvecklingsresurser hos Atomenergi, som inte omfattas av avtalet, kan stödja svensk industris kommersiella verksamhet på atomenergiområdet.

För budgetåret 1970/71 har riksdagen anvisat 60 milj. kr. Riksdagen godkände vidare (prop. 1970: 1 bil. 15 s. 97, SU 13, rskr 13) särskilda riktlinjer för verksamheten under femårsperioden 1970/71—1974/75 som bl. a. innebar att bolaget när det gällde statsbidrag till atomenergiverksamheten skulle utgå från en anslagsram om 290 milj. kr., inräknat kostnadsökningar, för femårsperioden 1970/71—1974/75. Anslagsramen till atomenergiverksamheten förutsattes minska med 1 milj. kr. om året under vart och ett av budgetåren 1971/72—1974/75.

Bolagets verksamhet är koncentrerad till Studsvik. Här ligger bolagets huvudkontor och forskningsstation med bl. a. reaktorerna R0, R2, R2-0 och FR0 samt olika laboratorier. I Stockholm har bolaget kontor jämte vissa mindre anläggningar. Bolaget bedriver ett utvecklingsarbete rörande utvinning av uran ur skiffer vid sitt uranverk i Ranstad. Antalet anställda i bolaget var 1 100 vid ingången av budgetåret 1970/71.

Atomenergis verksamhet finansieras till huvuddelen genom statsanslag. Kostnaderna för bolagets investeringar i byggnader och andra anläggningar i Studsvik bestrids från ett anslag över kapitalbudgeten (se s. 164). Medel för utvecklingsarbete rörande utvinning av uran anvisas under särskilt anslag (se s. 116). Återstoden av bolagets verksamhet finansieras dels från förevarande anslag, dels i betydande utsträckning även genom forskningsbidrag och egna inkomster av uppdrag. Riksdagen godkände hösten 1970 (prop. 194, SU 220, rskr 435) att viss statens fordran hos Atomenergi fick efterges i samband med att Marvikens kraftstation avvecklades som tungvattenprojekt.

Atomenergis styrelse har utsett ett särskilt programråd som deltar i utformningen av bolagets utvecklingsprogram på reaktor- och reaktorbränsleområdet. I programrådet ingår bl. a. företrädare för Asea-Atom, andra tillverkande företag och kraftindustrin. Dessutom finns en särskild forskningsnämnd, som även har ställning som nämnd inom styrelsen för teknisk utveckling.

AB Atomenergi

Atomkraft baserad på *termiska reaktorsystem* är nu kommersiellt etablerad och utgör i flertalet industriländer huvudalternativet i kraftutbyggnaden. Den nya tekniken är väl förenlig med moderna miljövårdskrav och medger en betryggande säkerhet mot okontrollerat utsläpp av radioaktiva ämnen i omgivningen. Frågan om närlokalisering av atomkraftverk till befolknings- och industricentra undersöks. Lättvattenreaktorerna dominerar marknaden. Den snabba utbyggnaden av atomkraften innebär, speciellt för lättvattenreaktorerna, att driftserfarenheterna från aggregat insatta i reguljär produktion är begränsade i förhållande till den stora volymen beställda eller under byggnad varande reaktorer. Konkurrensen har också successivt framtvingat nya tekniskt avancerade lösningar, samtidigt som aggregatstorlekarna ökat kraftigt. Det risktagande som detta kan innebära beträffande nyinstallationerna gör det angeläget att bibehålla kvalificerade tekniska utvecklingsresurser även under 1970-talet.

Den termiska reaktortypen väntas dominera atomkraftutbyggnaden ett gott stycke in på 1980-talet, då den förutsättes bli i växande utsträckning kompletterad med den *snabba bridreaktorn*. De större industriländerna bedriver sedan lång tid tillbaka ett utvecklingsarbete på området. Innan bridreaktorn blir en kommersiell realitet, är det ur ekonomisk synvinkel önskvärt att återutnyttja plutonium i termiska reaktorer.

I länder med en inhemsk reaktortillverkande industri under uppbyggnad är det vanligt att staten gör betydande insatser för att främja forskning och utveckling på atomenergiområdet. Staten tillhandahåller exempelvis forskningsreaktorer och speciallaboratorier och står som ekonomisk garant för mer avancerade och långsiktiga utvecklingsprojekt. På detta sätt får den tillverkande industrin ett mycket värdefullt stöd för sin verksamhet.

I takt med kärnkraftutbyggnaden aktualiseras *kärnbränsleförsörjningen* i hela dess vidd alltmer, inte minst tillgången på anriknings- och uppberedningstjänster. Prospekteringen efter uranmalmer ökar över hela världen, delvis med ekonomiskt stöd av allmänna medel.

Den svenska atomkraftutbyggnaden under 1970-talet representerar en investering av närmare 8 miljarder kr. och kommer att placera vårt land i främsta ledet, när det gäller installerad effekt per

capita. Asea-Atom koncentrerar sitt tillverkningsprogram till lättvattenkokarreaktorn och bränsle för vattenreaktorer. När det gäller utveckling och utvärdering samarbetar Atomenergi och Asea-Atom. Forsknings- och utvecklingsarbetet vid Atomenergi ökar över huvud taget svensk industris möjligheter att konkurrera på den expansiva internationella marknaden för reaktorer, bränsle och komponenter till atomkraftstationer. Svensk industri har hävdats sig väl på atomenergiområdet där det ofta ställs mycket höga krav på tillverkningskvaliteten. Sandvikens Jernverk framställer exempelvis kapslingsrör för bränsle och specialrör för värmeväxlare. Uddcomb Sweden AB har på sitt tillverkningsprogram tyngre komponenter, främst reaktortryckkärl.

Atomenergis redovisning av *medelsbehovet för budgetåret 1971/72* är fördelad på tio program. Programmen 1—3 behandlar utredningsarbete och viss forskning inom atomenergiområdet och program 4 övrig långsiktig forskning.

Viss konsultverksamhet, som inte har direkt anknytning till atomenergiarbetet, ligger i program 5 tillsammans med kostnaderna för de centrala försäljningsfunktionerna. Program 6 omfattar bolagets produktion, huvudsakligen av instrument och isotopservice. Program 7 omfattar driften av reaktorer, aktiva laboratorier och övriga anläggningar, kostnader för verkstäder, datamaskinarbete, kemiska analyser, el och värme, byggnadsunderhåll, skydd och säkerhet. Program 8 omfattar företagsledning och central administration, program 9 större investeringar av engångskaraktär och program 10 låneräntor, skatter och bokföringstekniska poster såsom lagerändringar och skuld/fordringsändringar.

Bolaget föreslår följande *disposition av statsanslaget* för utvecklingsarbete inom reaktor- och bränsleområdet.

Program	Redovisad 1969/70 milj. kr	Beräknad 1970/71 milj. kr.	Förslag 1971/72 milj. kr.	Ändring 1971/72 i förhållande till 1970/71 milj. kr.
1. För atomenergiområdet gemensam verksamhet	1,9	2,4	2,5	+ 0,1
2. Forsknings- och utvecklingsarbete, termiska reaktorer	22,3	19,1	18,1	-- 1,0
3. Forsknings- och utvecklingsarbete, snabba reaktorer	3,3	3,9	4,4	+ 0,5
4. Långsiktig, målanknuten forskning	1,7	0,9	0,6	- 0,3
5. Allmän konsultverksamhet	1,0	1,1	1,0	- 0,1
6. Produktion	1,3	0,6	0,4	- 0,2
7. Reaktordrift, laboratorieservice, teknisk service	23,5	17,5	15,8	- 1,7
8. Administration och förvaltning	1,7	2,6	2,8	+ 0,2
9. Investeringar	3,9	2,4	0,3	- 2,1
10. a) Låneräntor och skatter	7,7	8,6	8,9	+ 0,3
b) Lagerändringar, skuld/fordringsändringar m. m.	- 6,1	0,9	4,2	+ 3,3
Totalt	62,2	60,0	59,0	- 1,0

Vid sidan om den verksamhet som finansieras med det direkta statsanslaget har bolaget en betydande verksamhet baserad på *annan finansiering*. Följande tabell visar de beräknade intäkternas fördelning på de olika programmen för budgetåren 1969/70—1971/72. Den långsiktiga forskningen inom bolaget skall i princip finansieras genom bidrag från styrelsen för teknisk utveckling (STU) och forskningsråden.

Intäkter av uppdragsverksamheten m. m.

Program	Redovisade 1969/70 milj. kr.	Prognoserade	
		1970/71 milj. kr.	1971/72 milj. kr.
1. För atomenergiområdet gemensam verksamhet	0,9	2,4	1,7
2. Forsknings- och utvecklingsarbete, termiska reaktorer	5,0	9,7	10,3
3. Forsknings- och utvecklingsarbete, snabba reaktorer	0,1	0,2	0,1
4. Långsiktig, målanknuten forskning	3,4	5,0	6,2
5. Allmän konsultverksamhet	2,6	2,5	1,7
6. Produktion	3,7	4,1	4,9
7. Reaktordrift, laboratorieservice, tekn. service	6,9	10,5	11,3
8. Administration och förvaltning	4,3	3,6	3,8
Totalt	26,9	38,0	40,0

Den relativt stora ökningen mellan budgetåren 1969/70 och 1970/71 är delvis förorsakad av faktureringsförskjutning motsvarande ungefär 3 milj. kr.

Utvecklingen av *termiska reaktorer* i fortsatt samarbete med industrin är f. n. bolagets viktigaste arbetsuppgift. Den hårda konkurrensen på reaktorområdet medför stora krav på förbättrade prestanda hos reaktorer och reaktorbränsle. För utvecklingsarbetet är bolagets resurser i Studsvik av central betydelse. De behöver dock planmässigt förnyas och kompletteras för att motsvara utvecklingens krav. Ågestaverket har gett värdefulla driftserfarenheter samt möjligheter till bränsleprovning i full skala. Bolaget bevakar och utreder möjligheterna att utnyttja Marviken-anläggningen för utvecklings- och provningsarbeten. Bl. a. undersöks möjligheterna att i Marvikens reaktordel utföra vissa experiment beträffande funktion och tillförlitlighet hos utrustningar avsedda att förhindra eller begränsa verkningarna av felfunktioner och haverier.

Studier av *materialproblem* utgör redan nu en relativt stor del av bolagets arbetsprogram och blir av central betydelse för bolagets framtida verksamhet. Vid utvecklingen av reaktorer mot högre tekniska prestanda och bättre ekonomi ställer konstruktörer och tillverkare krav på fördjupade insikter i materialens beteende. Säkerhetsaspekten är

också av mycket stor vikt i sammanhanget. Vad gäller kapslingsmaterial innebär t. ex. verksamheten att bolaget i samarbete med Asea-Atom och Sandvikens Jernverk studerar mekaniska egenskaper som är av betydelse vid lång tids användning av zirkoniumlegeringar, främst Zircaloy-2, exempelvis krypning och utmattning. Insatserna på tryckkärlsstål inriktas på de säkerhetsanknutna problemen. Det nordiska betongtankprojektet i Studsvik avser att med en skalmodell klarlägga möjligheterna att utnyttja tryckkärl av förspänd betong för vattenreaktorer. Provningsprogrammet, som till största delen har avslutats, har givit tillfredsställande resultat.

På grund av de stora kostnader som är förknippade med utvecklingen av *snabba reaktorer* samt den relativt sena starten för de svenska arbetena anser bolaget det vara lämpligast att i inledningsskedet sikta på exploatering av reaktorsystem på licensbasis. Möjlighet bör dock finnas till en oberoende inhemsk tillverkning av snabbreaktorbränsle. Insatserna avses genomföras med utnyttjande av bredast möjliga internationella kontakter. Riksdagen bemyndigade år 1970 (prop. 1 bil. 15 s. 94, SU 13, rskr 13) Kungl. Maj:t att under vissa särskilt angivna förutsättningar godkänna ett samarbetsavtal mellan Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation beträffande utveckling av snabba reaktorer. Av finansiella skäl har emellertid de berörda parterna beslutat att skjuta på avgörandet om ett sådant avtal.

Marknaden inom bränsleområdet kommer i fortsättningen att i storlek närma sig reaktormarknaden, och samtidigt blir frågan om *kärnbränsleförsörjningen* på sikt alltmer aktuell. Arbeten inom de olika delarna av bränslecykeln blir därför också en av Atomenergis huvuduppgifter. Sambandet mellan alternativa reaktortyper å ena sidan och uranförobrukning, totalekonomi m. m. å den andra måste bli föremål för fortlöpande studier i samarbete med kraftindustrin och marknadens övriga intressenter, likaså studier beträffande anrikning av uran och upparbetning av använt bränsle. En intensiv bränsleelementutveckling är en förutsättning för varje reaktortyps fortsatta konkurrenskraft. Bolaget bedriver här i nära samarbete med Asea-Atom ett avancerat forsknings- och utvecklingsarbete. Detta arbete inriktas på såväl uran-anrikat som plutoniumanrikat bränsle för termiska reaktorer. Ett optimalt utnyttjande av plutonium blir en allt viktigare del i kostnadsbilden inom bränslecykeln. Eurochemic-projektet i Mol för upparbetning av använt bränsle bedöms ge sådana erfarenheter på området även under kommande budgetår att egna utvecklingsarbeten inte behöver utföras. Bolaget bevakar utvecklingen beträffande strävandena att i Europa få till stånd anrikningsanläggningar för uran med alternativa anrikningsförfaranden.

Säkerhets- och miljöfrågor ägnas betydande uppmärksamhet i bolagets arbete. Atomenergi har tillgång till expertis inom flertalet av de

ämnnesområden som berörs av säkerhetsgranskningen. Säkerhets- och tillförlitlighetsfrågor får allt större betydelse när kärnkraftutbyggnaden ökar i omfattning och när minskade avstånd till befolknings- eller industricentra blir aktuella. De accentueras också av de allmänt ökade kraven på miljövänlighet och säkerhet hos alla industrianläggningar. Bolaget deltar bl. a. i ett omfattande nationellt och internationellt samarbete på reaktorsäkerhetsområdet samt i en nystartad utredning inom OECD över frågor om hantering och förvaring av radioaktivt avfall.

Atomenergi har för vissa *investeringar i anläggningstillgångar* intill den 31 december 1969 erhållit lån från statens utlåningsfonder på sammanlagt 120 milj. kr. mot avlämnande av skuldförbindelser på motsvarande belopp. Lånen skall löpa med normalränta för lån från statens utlåningsfonder. Räntan erläggs årligen den 30 juni och den 30 december. I fråga om återbetalning av lånet skall gälla vad Kungl. Maj:t härom särskilt bestämmer. Bolaget har med hänsyn till framtida avskrivningsbehov ifrågasatt utbyte av de räntebärande skuldförbindelserna och hemställt om anvisningar från Kungl. Maj:t beträffande förfaringsättet för kommande avskrivningar.

Departementschefen

Enligt den senare prognosen från centrala driftledningen kommer atomkraften redan om tio år att svara för 30—40 % av den svenska elproduktionen. Det första kommersiella svenska atomkraftverket, Oskarshamn I, är färdigställt och skall enligt föreliggande planer leverera full effekt sommaren 1971. Beställare är Oskarshamnsverkets kraftgrupp (OKG) i vilken åtta kommunala och privata kraftföretag samarbetar. Asea-Atom är huvudleverantör för den kompletta anläggningen omfattande bl. a. en lättvattenreaktor av kokartyp. Därutöver har Asea-Atom tre lättvattenaggregat för svenska atomkraftverk i beställning.

De nya atomkraftverk som byggs under 1970- och 1980-talen blir av stor betydelse för den svenska energiförsörjningen. Jag förutsätter att forsknings- och utvecklingsorganisationer, kraftföretag och tillverkande industri kommer att satsa hårt på att göra dessa kraftverk tillförlitliga, säkra och ekonomiska i drift. Såvitt nu kan bedömas kommer termiska reaktorer — främst lättvattenreaktorer av kokar- och tryckvattentyp — att dominera atomkraftutbyggnaden under lång tid såväl inom som utom Sverige. En fortsatt utveckling av konstruktionerna och däri ingående komponenter kan förutses.

Forsknings- och utvecklingsarbetet vid Atomenergi är ett mycket väsentligt led i utbygganden av den svenska atomkraften. Verksamheten vid bolaget har som ett huvudmål att öka svensk industris möjligheter att konkurrera på den växande marknaden för reaktorer, bränsle och komponenter till atomkraftverk.

Den 1 januari 1969 överfördes till Asea-Atom den projekterings-, till-

verknings- och försäljningsverksamhet på reaktor- och bränsleområdet, som tidigare bedrivits inom Atomenergi och ASEA. Detta innebar i sin tur en omläggning av arbetet inom Atomenergi. En plan för den statsfinansierade verksamheten hos bolaget under budgetåren 1969/70—1973/74 godkändes av 1970 års riksdag. Det är värdefullt att bolaget därigenom fått preciserade mål för sin verksamhet och ett fast planeringsunderlag för en längre period. Planen förutsätter en fortsatt ökning av bolagets uppdragsverksamhet, som — inklusive forskningsbidrag — redan nu svarar för drygt en tredjedel av bolagets omsättning.

I linje med vad jag tidigare anfört anser jag att Atomenergis resurser i form av personellt kunnande och kvalificerad utrustning skall sättas in framför allt på sådant arbete som kan bidra till att öka driftsäkerheten och förbättra ekonomin för de atomkraftverk som under 1970-talet skall tas i bruk i Sverige.

Säkerhets- och miljöfrågorna bör självfallet alltid ha hög prioritet i utvecklingsarbetet. Bolaget koncentrerar nu sina utvecklingsresurser för termiska reaktorer till de problem som rör bränslet och härden ävensom till de säkerhetsproblem som rör reaktorsystemet i dess helhet. Sannolikt kommer det att bli möjligt för bolaget att utnyttja Marvikenanläggningen för utvecklings- och provningsarbeten.

Det är betydelsefullt att närmare känna egenskaperna hos de material och det bränsle som utnyttjas i atomkraftanläggningarna. Det har t. ex. förekommit besvärande driftstörningar på grund av material- och bränsleskador i utländska atomkraftverk efter att dessa varit i drift under några år. Inom ramen för insatserna på materialområdet har Atomenergi bl. a. deltagit i ett nordiskt betongtankprojekt. De uppnådda resultaten har varit goda och kan få särskild betydelse om det visar sig lämpligt att i Sverige bygga nya atomkraftstationer i närheten av tätbebyggda områden. Jag vill erinra om att en offentlig utredning om närförläggning av atomkraftverk är under arbete.

I de större industriländerna bedrivs numera omfattande utvecklingsarbeten för att få fram snabba brödreaktorer. Denna reaktortyp utnyttjar bränslet ytterst effektivt och anses kunna leda till lägre kraftkostnader. Enligt Atomenergis bedömning kan de snabba reaktorerna förväntas slå igenom kommersiellt under 1980-talet. Riksdagen bemyndigade Kungl. Maj:t år 1970 (prop. 1 bil. 15 s. 94, SU 13, rskr 13) att godkänna ett samarbetsavtal mellan Atomenergi och utländsk utvecklingsorganisation beträffande utveckling av snabba reaktorer. I planerna ingick ett femårigt utvecklingssamarbete, industriellt samarbete omfattande bl. a. licensoptioner på reaktorsystem och bränsle samt option på köp av en prototyp där svenska leverantörer skulle kunna bidra med vissa leveranser och där svenskt bränsle skulle kunna utprovas. Det förutsattes att den tillverkande industrin och kraftföretagen skulle bidra till finansieringen.

Atomenergi har nu anmält, att de anslag som bolaget kan disponera för detta arbete och de resurser som övriga intressenter inom landet kan ställa till förfogande under de närmaste åren inte förslår till utnyttjande av det förutsedda samarbetsavtalet i avsedd omfattning. De resurser som anses kunna disponeras för arbeten med snabba reaktorer bör, enligt bolagets uppfattning, under den närmaste tiden satsas på att förvärva ytterligare kunskaper om de nya reaktoreernas system och säkerhetsegenskaper så att ett fullt utbyggt samarbete kan etableras längre fram. Bolaget anser det vidare vara väsentligt att reaktorindustrin förbereder sig för rollen som kompetent licenstagare. Atomenergi har därför träffat avtal om forskningsutbyte med den brittiska atomenergiorganisationen och förhandlar med motsvarande organisationer i andra länder. Asca-Atom och Atomenergi har vidare träffat avtal med ett amerikanskt företag som ger möjlighet att till den 1 oktober 1971 följa utvecklingen av ett brydreaktorprojekt. Ett samarbetsavtal av det slag som tidigare planerats har mot den angivna bakgrunden skjutits på framtiden.

Atomenergi bör i sin anslagsframställning för budgetåret 1972/73 närmare belysa vilka insatser på snabbreaktorområdet som bolaget anser det motiverat att göra inom landet för att på sikt möjliggöra att snabba reaktorer införs i det svenska kraftsystemet under medverkan av svensk industri.

Det uranbränsle som används för produktionen av atomkraft i reaktorer genomgår flera olika stadier från utvinning av naturligt uran fram till förvaringen av det radioaktiva avfallet. I denna s. k. bränslecykel ingår bl. a. anrikning och upparbetning. Frågan om Sveriges försörjning på lång sikt med uran och övriga tjänster inom bränslecykeln övervägs f. n. inom industridepartementet. Atomenergi svarar härvid för vissa undersökningar och förhandlingar rörande anrikning och upparbetning. Bolaget bedriver också i samarbete med Asea-Atom ett omfattande forsknings- och utvecklingsarbete beträffande uran- och plutoniumanrikade bränslen för termiska reaktorer. Ett optimalt utnyttjande av plutonium blir en allt viktigare del i kostnadsbildningen inom bränslecykeln.

Atomenergi är sedan år 1969 helt statsägt och har för vissa investeringar i anläggningstillgångar intill den 31 december 1969 erhållit lån från statens utlåningsfonder på sammanlagt 120 milj. kr. mot skuldförbindelser på motsvarande belopp. Lånen löper med normalränta för lån från statens utlåningsfonder. Atomenergins räntekostnader för lånen redovisas under förevarande anslag.

För att bolaget skall kunna göra planerliga avskrivningar på sina anläggningstillgångar fr. o. m. år 1971 förordar jag att nämnda skuldförbindelser per den 1 juli 1971 byts ut mot en icke-räntebärande skuldförbindelse på 120 milj. kr. Eftersom bolaget i motsvarande mån får minska ränteutgifter till staten, bör anslagsramen för femårsperioden 1970/71

—1974/75 minskas med 7,2 milj. kr. för vart och ett av budgetåren 1971/72—1974/75. I den mån bolaget gör avskrivningar på anläggningstillgångarna i sina bokslut bör skuldförbindelsens belopp kunna årligen justeras genom att staten efterskänker den del av sin fordran på bolaget som svarar mot verkställd avskrivning.

Under åberopande av vad jag anfört i det föregående hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 51 800 000 kr.

E 14. Internationellt atomenergisamarbete

1969/70 Utgift	2 991 263
1970/71 Anslag	3 500 000
1971/72 Förslag	4 100 000

Från anslaget bestrids främst Sveriges kostnader för deltagande i verksamheten inom det Internationella atomenergiorganet (IAEA) och kostnader för vissa projekt inom det av OECD bildade Europeiska atomenergiorganet (ENEA) samt för nordiskt samarbete på atomenergiområdet. I övrigt belastas anslaget av resekostnader m. m. i samband med internationella atomenergisammanträden. De största kostnaderna hänför sig till Sveriges medverkan i ENEA-projekten Halden och Dragon samt under tidigare budgetår även Eurochemic. Utgifter för resp. budgetår redovisas i följande sammanställning (i 1 000-tal kr.).

	1969/70	1970/71	1971/72	Beräknad ändring 1971/72
1. IAEA	797	900	1 100	+ 200
2. Halden	850	830	830	of.
3. Dragon	1 230	1 370	1 370	of.
4. Eurochemic	51	—	—	—
5. Nordiskt samarbete	200	300	300	of.
6. Övrigt	150	100	500	+ 400
Summa utgift	3 278	3 500	4 100	+ 600
Anslag	3 300	3 500	4 100	+ 600

En närmare redogörelse för de olika projekten har lämnats i prop. 1970: 1 (bil. 15 s. 99).

1. Sveriges bidrag till IAEA:s reguljära och allmänna fond.

2. Sveriges bidrag enligt treårsavtal 1970—1972 utgör totalt 2,8 milj. kr.

3. Sveriges bidrag enligt treårsavtal den 1 april 1970—den 31 mars 1973 uppgår sammanlagt till 3,8 milj. kr.

4. Beloppet 1969/70 avser aktieteckning i Société de Fluoration de l'Uranium. Det svenska bidraget enligt femårsavtal 1970—1974 beräknades till ca 5,4 milj. kr. Dessa medel bör liksom hittills anvisas över anslaget till OECD under tredje huvudtiteln.

5. Beloppet avser huvudsakligen kostnader för svenskt deltagande i en nordisk arbetsgrupp rörande reaktorsäkerhet.

6. Beloppet avser kostnader för dels resor, dels anordnande av konferenser m. m. i Sverige. I beloppet har räknats in kostnader om ca 300 000 kr. för svenskt deltagande i den fjärde Genèvekonferensen för kärnenergis fredliga utnyttjande.

Genom fördraget om förhindrande av spridning av kärnvapen som våren 1970 ratificerats av Sverige sedan det godkänts av riksdagen (prop. 1969: 164, UU 24, rskr 374) väntas IAEA komma att få viktiga nya uppgifter i fråga om kontroll av klyvbart material. Mot bakgrund bl. a. härav beräknas bidraget till organisationen öka.

De arbeten som med svenskt stöd och enligt långsiktiga åtaganden bedrivs på ENEA-projekten Halden, Dragon och Eurochemic utgör för Sveriges del värdefulla komplement till det inhemska utvecklingsprogrammet. Även det nordiska samarbetet på atomenergiområdet har givit positiva erfarenheter.

AB Atomenergi har fått i uppdrag att arrangera det svenska deltagandet i den fjärde Genèvekonferensen för kärnenergis fredliga utnyttjande i september 1971. Jag har beräknat medel härför.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen,

att till *Internationellt atomenergisamarbete* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 4 100 000 kr.

E 15. Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran

1969/70 Utgift	10 000 000	Reservation	—
1970/71 Anslag	8 100 000		
1971/72 Förslag	8 100 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utvecklingsarbete rörande utvinning av uran ur de mellansvenska skiffrarna vid AB Atomenergis uranverk i Ranstad. Arbetet syftar till att ge tekniskt-ekonomiskt underlag för ett beslut om en eventuell framtida produktion av uran ur de

mellansvenska skiffrarna. Utvecklingsarbetet avses pågå under treårsperioden 1969/70—1971/72 till en kostnad av 25 milj. kr. i 1969/70 års pris- och löneläge (prop. 1969: 49, SU 88, rskr 226). Kostnaden innefattar viss drift vid verket och beräknas brutto utan hänsyn till värdet av producerat uran.

AB Atomenergi

Bolagets prognoser och planer för verksamheten t. o. m. budgetåret 1971/72 framgår av följande sammanställning (i 1 000-tal kr.).

	1969/70	1970/71	1971/72	Beräknad ändring 1971/72
Gruvbrytning		100	80	— 20
Grovkrossning och siktning före silor		12	7	— 5
Sovring, krossning och siktning		225	81	— 144
Arbeten rörande ökat materialutbyte		300	83	— 217
Förbehandling av sovråd skiffer	2 350	250	125	— 125
Lakningsundersökningar		254	313	+ 59
Utvinning av uran ur laktlösning		63	84	+ 21
Neutralisering		52	37	— 15
Naturvårdsfrågor		250	228	— 22
Svavelsyraframställning		319	163	— 156
Grundläggande forskning		200	160	— 40
Projekteringsverksamhet		625	719	+ 94
Gemensam utvecklings- verksamhet	6 750	6 250	7 020	+ 770
Summa utgift	9 100	8 900	9 100	+ 200
Anslag	10 000	8 100	9 000	
Reservation	+ 900	— 800	— 100	

Vid beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1971/72 har hänsyn tagits till en beräknad ökning av pris- och lönenivån med 1,3 milj. kr. i förhållande till basåret 1969/70.

Som framgår av sammanställningen beräknar bolaget bruttokostnaden för utvecklingsarbetet under treårsperioden till totalt 27,1 milj. kr. med hänsyn tagen till pris- och löneutvecklingen.

Departementschefen

Frågorna om den framtida kärnbränsleförsörjningen kräver betydande uppmärksamhet. Uranbehovet i världen kommer att stiga i samband med att nya kommersiella atomkraftverk tas i drift och svarar för en ökande andel av energiproduktionen. I enlighet med ett av 1969 års riksdag godkänt treårsprogram pågår undersökningar för att klarlägga de tekniska och ekonomiska förutsättningarna för att i stor skala

utvinna uran ur svenska mineralfyndigheter. Uranverket i Ranstad används därvid för att utveckla och utvärdera processer och teknik för billigare uranutvinning. En redovisning av dessa arbeten och förslag beträffande den fortsatta uranförsörjningspolitiken kommer att läggas fram för årets riksdag.

Vid beräkningen av medelsbehovet för verksamheten i Ranstad m. m. under nästa budgetår har jag uppskattat bruttokostnaden för utvecklingsarbetet under treårsperioden 1969/70—1971/72 till totalt 26,2 milj. kr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran* för budgetåret 1971/72 anvisa ett reservationsanslag av 8 100 000 kr.

F. DOMÄNVERKET

I samband med budgetreformen år 1912 blev dåvarande domänstyrelsen affärsdrivande verk. Den nuvarande benämningen domänverket, som gemensam beteckning för domänstyrelsen och den lokala skogsförvaltningen, tillkom år 1921.

I beslut av 1968 års riksdag (prop. 1968: 103, JoU: 32, rskr 269) fastställdes vissa nya riktlinjer för domänverkets verksamhet. Enligt dessa skall verket med sikte på ett gott ekonomiskt utnyttjande driva skogsbruk på den fasta egendom som hör till domänverkets fond, i övrigt förvalta denna egendom och andra tillgångar som hör till fonden samt förvalta och öva tillsyn över vissa andra allmänna skogar och ecklesiastiska boställens skogar. Det statliga skogsbruket skall drivas ut hålligt, affärsmässigt och effektivt.

Riksdagens beslut syftade också till samordning av statens skogsbruk och skogsindustri. Det gemensamma målet för verksamheten vid domänverket och AB Statens skogsindustrier (Assi) skall vara att på sikt åstadkomma bästa möjliga samlade ekonomiska utbyte och därvid prestera ett ur företagsekonomisk synvinkel rimligt årsresultat.

Fr. o. m. år 1969 leds domänverket av en särskild verksamhetsstyrelse. Denna består av chefen för domänverket, verkställande direktören i Assi och fyra andra ledamöter som Kungl. Maj:t utser särskilt.

Styrelsen består till övervägande del av samma personer som ingår i Assi:s styrelse. Detta långtgående personsamband i styrelserna är ett viktigt led i samordningen mellan de båda företagen.

Chef för domänverket är en generaldirektör med en överdirektör som ställföreträdare. Verkets centrala förvaltning är uppdelad på fem huvudenheter: försäljningsavdelning, driftsavdelning, rationaliseringsavdelning, ekonomiavdelning och personalavdelning. Den lokala skogsförvaltningen är sedan år 1969 indelad i 8 distrikt, vilka i sin tur är uppdelade i sammanlagt 68 revir och 3 domänområden.

Antalet sysselsatta inom domänverket framgår av följande sammanställning.

	1965	1966	1967	1968	1969
Antal arbetare	7 200	6 800	6 300	5 800	5 400
Antal tjänstemän	1 780	1 750	1 700	1 690	1 650

Sedan år 1965 har domänverkets tjänstemannapersonal minskat med ca 7 %. Under samma tid har arbetarstyrkan reducerats med ca 25 % till följd av rationaliseringar främst genom fortgående mekanisering av arbetsprocesserna inom skogsbruket.

Domänverkets skogsmarksinnehav exklusive renbetesfjällens skogar och nationalparkerna uppgick vid början av år 1969 till i runt tal 3,9 milj. hektar produktiv skogsmark, vilket utgör ca 18 % av landets produktiva skogsmark.

Domänverkets försäljning av skogsprodukter består av skog på rot och upparbetat virke. Främst beroende på önskemålet att till skogen knyta en fast arbetarstam har efter hand en förskjutning skett från rotförsäljningar mot egna avverkningar. Under 1930-talet utgjorde rotförsäljningen mer än hälften av den totala virkesförsäljningen, medan den f. n. är endast ca 12 %.

Domänverkets försäljning av virke under de senaste fem åren framgår av följande sammanställning.

	1965	1966	1967	1968	1969
Milj.m ³ sk	7,5	7,5	7,6	8,1	8,3

Av den totala försäljningen år 1969 på 8,3 milj. skogskubikmeter utgjordes 0,9 milj. av rotförsäljning medan återstående 7,4 milj. hänförde sig till upparbetat virke.

Domänverkets ekonomiska ställning under åren 1965—1969 framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

	1965	1966	1967	1968	1969
Omsättningstillgångar exklusive lager	97,1	104,7	113,0	112,1	145,9
Lager och varor i arbete	57,3	64,9	62,4	81,8	56,9
Fysiska anläggningstillgångar	328,2	330,8	333,0	325,1	387,2
Finansiella anläggningstillgångar	20,6	22,0	23,7	42,8	41,6
Balansomslutning	503,2	522,4	532,1	561,8	631,6
Korta skulder ¹	45,7	36,1	29,1	52,9	51,4
Rörlig kredit	7,0	41,0	50,0	46,0	18,0
Eget kapital (statskapital)	450,5	445,3	453,0	462,9	562,2

¹ Inklusive redovisad vinst att inleverera till staten.

T. o. m. år 1968 har investeringarna avskrivits det år de gjorts. Fr. o. m. år 1969 har verket övergått till planliga avskrivningar för byggnader, vägar och maskiner. I samband härmed har den 1 januari 1969 gjorts en uppskrivning med 82,7 milj. kr. motsvarande värdet av i bruk varande byggnader, vägar, maskiner och inventarier. Domänfonden har härvid uppskrivits med motsvarande belopp.

Det bokförda värdet av verkets skogs- och jordbruksfastigheter uppgick år 1969 till 387 milj. kr. Motsvarande taxeringsvärde uppgick till ca 1 600 milj. kr. Bland anläggningstillgångarna ingår också aktier i Hjälmare Kanal och Slussverks AB, AB Jäders Bruk samt AB Orrfors skogar bokförda till ett värde av 34 milj. kr. år 1969.

Domänverkets eget kapital bestod t. o. m. år 1968 av dels det statskapital som verket har att förvalta under domänfonden, dels förnyelsefonden för återväxtkostnader. Dessutom ingick ett par mindre fonder.

I enlighet med nämnda ändrade grunder för domänverkets förvaltning av statens skogar har den under domänfonden redovisade markfonden upplösts den 31 december 1968. Behållningen inom fonden har överförs till en nyinrättad investeringsfond. Vidare har den 1 januari 1969 en dispositionsfond inrättats.

Den 31 december 1968 upplöstes även domänverkets förnyelsefond för återväxtkostnader m. m. Behållningen under sistnämnda fond har fördelats med 1/6 på investeringsfonden och 5/6 på dispositionsfonden.

Domänverkets ekonomiska resultat åren 1965 — 1969 framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

	1965	1966	1967	1968	1969
Omsättning	416,9	411,9	412,5	401,5	423,4
Personalkostnader	254,0	262,0	270,0	265,0	260,3
Övriga kostnader	83,9	90,7	94,7	88,9	108,7
Rörelseresultat	79,0	59,2	47,8	47,6	54,4
Avskrivningar ¹	26,3	24,0	25,1	18,4	25,2
Finansiella och extraordinära poster	0,4	0,6	./0,8	./1,7	./2,4
Resultat före dispositioner och skatt	53,1	35,8	21,9	27,5	26,8
Dispositioner och avsättningar ²	./8,6	./2,5	./7,4	./9,9	./2,6
Skatt	16,8	15,3	9,4	7,4	8,3
Redovisat resultat	27,7	18,0	5,1	10,2	15,9
Inlevererat till staten	30,7	27,7	18,0	5,1	22,2
Rörelseresultat i % av omsättn.	18,9	14,4	11,6	11,9	12,8
Redovisat resultat i % av medeltal disponerat statskapital	6,2	4,0	1,1	2,2	2,8

¹ Avskrivningar = investeringar t.o.m. 1968.

² Varav förändring i varulagerreserv 1965 ./0,4, 1966 ÷ 2,8, 1967 ./6,2, 1968 ./5,8 och 1969 ./2,6 milj. kr.

Av sammanställningen framgår att totala omsättningen år 1969 uppgick till 423 milj. kr. mot 401 milj. kr. år 1968.

Bruttoöverskottet för år 1969 uppgick till 54,4 milj. kr. mot 47,6 milj. kr. för år 1968. Överskottet före dispositioner, avsättningar och skatt blev 26,8 milj. kr. år 1969. Till statsverket har under året inlevererats överskottsmedel med dels 10,2 milj. kr. avseende 1968 års rörelse, dels 12 milj. kr. motsvarande det av Kungl. Maj:t fastställda avkastningskravet för år 1969.

Domänverkets investeringsutveckling under perioden 1965 — 1969 framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

	1965	1966	1967	1968	1969
Investering i maskiner och inventarier	10,6	11,1	13,5	11,3	12,8
Investering i fastigheter och anläggningar	15,7	12,9	11,6	7,1	5,8

Av denna sammanställning framgår att de totala investeringarna under år 1969 uppgått till 18,6 milj. kr. mot 18,4 milj. kr. år 1968. Under senare år har en kontinuerlig förskjutning ägt rum från investeringar i hus- och vägbyggnad till investeringar i skogsmaskiner.

I fråga om finansieringen av domänverkets verksamhet gäller att verket med egna inkomster skall bestrida sina driftsutgifter.

Till skillnad från övriga affärsdrivande verk får domänverket inte något tillskott för investeringar över statsbudgeten. Verkets kreditbehov tillgodoses dels genom tillgång till rörlig kredit i riksgäldskontoret, som f. n. uppgår till högst 130 milj. kr., dels genom att tillgängliga medel i investeringsfonden får disponeras.

Investeringsfonden får utnyttjas för inköp av fast egendom och till investeringar med en varaktighet av minst tio år, t. ex. byggnader och skogsbilvägar. Genom avsättning till värdeminskningsskonto för investeringar hålls fondens kapital intakt. Dessutom skall köpeskillingen för försäljning i vissa fall av kronoegendom m. m. tillföras investeringsfonden.

Dispositionsfonden får användas till investeringar av olika slag företrädesvis av mer kortsiktig karaktär, t. ex. maskininvesteringar.

Domänverket har full frihet att förfoga över dispositionsfonden. I den mån fondens medel används för investeringar med en varaktighet av minst tio år skall dock dessa objekt redovisningsmässigt föras över till domänfonden. Till dispositionsfonden får föras de överskottsmedel som kvarstår sedan statsmakternas krav på avkastning från domänverket tillgodosetts. Tidigare har verket inlevererat hela årsöverskottet.

Uppläggningsen av domänverkets finansiering av drifts- och kapitalutgifter medför att endast ett fåtal anslag av speciell natur redovisas i statsbudgeten.

F 1. Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal

1969/70 Utgift	173 865
1970/71 Anslag	169 000
1971/72 Förslag	147 000

Från anslaget bestrids ersättningar som föranleds av beslut av 1933 års riksdag (prop. 233, BaJoU 1, rskr 269) angående indragning av viss personal vid domänverket.

Domänverket

Domänverket beräknar att ersättningen för år 1971 kommer att uppgå till 332 000 kr., grundad på 1970 års pensionsvärden, varav kyrkofonden enligt sedvanliga beräkningsgrunder bör svara för 185 000 kr. Anslaget bör sålunda föras upp med 147 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

Jag har ingen erinran mot domänverkets beräkning av medelsbehovet för nästa budgetår och föreslår därför att anslaget tas upp med 147 000 kr. Jag biträder vidare ett av domänverket lämnat förslag till fördelning av de verkliga kostnaderna för år 1970 som överensstämmer med av riksdagen godtagna principer.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) till *Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 147 000 kr.,
- b) besluta att kyrkofonden skall för år 1970 ersätta domänverkets fond för övertalig personal vid domänverket med 202 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

E. FÖRENADE FABRIKSVERKEN

I. E: 1. Byggnader och utrustning

1969/70 Utgift	33 685 000	Behållning	7 637 000
1970/71 Anslag	54 200 000		
1971/72 Förslag	42 500 000		

Förenade fabriksverken inrättades som affärsdrivande verk år 1943 och fick sin nuvarande organisation efter beslut av 1965 års riksdag (prop. 119, SU 163, rskr 398). Fabriksverken skall enligt sin instruktion bedriva tillverkning, försäljning och underhåll av krigsmateriel, tillverkning och försäljning av civila verkstadsprodukter samt tvätterirörelse. I verkets uppgifter ingår även försäljning av staten tillhörig övertalig och kasserad materiel som myndighet överlämnar till verket för försäljning.

Fabriksverken förvaltar under fabriksverkens fond redovisade fabriker, verkstäder och tvätteriet samt andra under fabriksverkens fond upptagna statliga kapitaltillgångar. Fabriksverken uppför anläggningar och byggnader som fordras för verket.

Fabriksverken uppbär och redovisar verkets inkomster samt bestrider därmed och med medel som i övrigt står till dess förfogande verkets utgifter.

I fabriksverken ingår följande ny tillverkande fabriker, nämligen gevärsfaktoriet i Eskilstuna, Åkers Krutbruk, torpedverkstaden i Motala, beklädnadsverkstaden i Karlskrona samt ammunitionsgruppen som omfattar Zakrisdalsverken i Karlstad, Vingåkersverken i Vingåker, Gällöverken i Gällö och Vanäsverken i Karlsborg. Av fabrikernas militära tillverkning kan nämnas finkalibriga vapen och pansarvärnsvapen samt ammunition till dessa, robotar, raketer och torpeder. Av fabrikernas civila tillverkning kan nämnas kylsystem, luftkompressorer och styrväxlar. Vidare tillverkas uniformer för såväl militärt som civilt bruk.

Underhåll av krigsmateriel utförs vid verkstäderna i Arboga och Malmslätt. Arbogaverkstaden har en filial i Östersund. I Västerås och Visby finns filialer till verkstaden i Malmslätt. Underhållsuppgifter i fråga om försvarets telemateriel fullgörs vid det halvstatliga Telub AB i Växjö och vid verkets telcunderhållsverkstad i Göteborg.

Fabriksverkens tvätterirörelse bedrivs vid 14 tvätterier som ut-

för vattentvätt och reparation av textilier. Vid flertalet tvätterier finns även anläggningar för kemisk tvätt. I anslutning till ett par av tvätterierna utförs skoreparationer. Tvätterierna betjänar försvarets förband samt statliga och landstingsägda sjukhus m. m.

Försäljningen av övertalig och kasserad materiel bedrivs genom en särskild enhet, överskotts försäljningen. Försäljningen sker f. n. på fem platser i landet.

Ekonomisk översikt m. m.

Tillgångarna i fabriksverkens fond (exklusive försvarets materielverks anläggningar) uppgick den 30 juni 1970 till sammanlagt 607,7 milj. kr. Sedan skulderna frånräknats var kapitalbehållningen 292,9 milj. kr.

Fabriksverkens vinst- och förlusträkning för budgetåret 1969/70 redovisar ett bruttoöverskott på 36 milj. kr., vilket innebär en ökning med 700 000 kr. sedan föregående år. Följande sammanställning visar verkets vinst- och förlusträkningar (exklusive försvarets materielverks anläggningar) under de senaste tre budgetåren.

Sammandrag av vinst- och förlusträkningar budgetåren 1967/68—1969/70 (1 000-tal kr.)

	1967/68	1968/69	1969/70
Intäkter			
Rörelsen	29 563	34 727	34 542
Utdelning på aktier i dotterföretag		367	367
Försäljning av anläggningstillgångar	93	221	1 057
	29 656	35 315	35 966
Kostnader			
Avskrivningar på fastigheter	1 975	2 777	3 271
Avskrivningar på maskiner	5 238	8 852	10 858
Kostnader för utveckling, rationalisering, marknadsföring m. m.	12 421	13 423	6 439
Till statskontoret inlevererat överskott	10 022	10 263	15 398
	29 656	35 315	35 966

Av sammanställningen framgår, att avskrivningarna för budgetåret 1969/70 var (3,3 + 10,8) 14,1 milj. kr. Häri ingår extra avskrivningar med 2 milj. kr. utöver fondens bestämmelser. Verksamheten för budgetåret har alltså lämnat ett nettoöverskott av (36,0 — 14,1) 21,9 milj. kr. Detta motsvarar 8,5 % av det i medeltal disponerade kapitalet under budgetåret.

Fabriksverken skall enligt gällande bestämmelser till statsverket inleverera dels ränta på det i fabriksverkens fond investerade nettokapitalet, dels avskrivningsmedel. För budgetåret 1969/70 har inlevererats 15,4 milj. kr. såsom ränta på fondkapitalet och 14,1 milj. kr. såsom avskrivningsmedel. Summan av vad verket inlevererat under budget-

året uppgick alltså till 29,5 milj. kr. mot 21,9 milj. kr. under föregående budgetår.

Den fakturerade omsättningen vid fabriksverken uppgick under budgetåret 1969/70 till 454,5 milj. kr., en ökning med 33,2 milj. kr. sedan föregående år. Av omsättningen hänförde sig 336,5 milj. kr. till de nytillverkande fabriker och underhållsverkstäderna, 83,8 milj. kr. till tvätterierna och 34,2 milj. kr. till överskottsförsäljningen.

Försvarets andel av faktureringen uppgick under budgetåret 1969/70 till 280,3 milj. kr.

Orderingången uppgick vid fabriker och verkstäder till 366,7 milj. kr. under budgetåret 1969/70, en minskning sedan föregående år med ca 34 milj. kr. Beställningarna från det svenska försvaret minskade med 67 milj. kr. från 358,1 milj. kr. till 291,1 milj. kr. Beställningarna av civila produkter ökade något, nämligen från 23,9 milj. kr. till 28,2 milj. kr. Orderingången på export visade en ganska stor ökning, nämligen från 18,3 milj. kr. till 47,4 milj. kr.

Orderingången under de senaste fem budgetåren för produkter från fabriker och verkstäder framgår av följande sammanställning (i milj. kr.).

Budgetår	Totalt	Försvarsmateriel		Civila produkter	
		inom landet	export	inom landet	export
1965/66	177,2	110,0	46,7	18,3	2,2
1966/67	165,0	116,1	25,2	21,4	2,3
1967/68	285,9	241,3	20,2	18,5	5,9
1968/69	400,3	358,1	14,3	23,9	4,0
1969/70	366,7	291,1	41,5	28,2	5,9

Vid utgången av budgetåret 1969/70 utgjorde försäljningsvärdet av inneliggande orderstock vid de nytillverkande fabriker ca 350 milj. kr.

Utvecklingen vid tvätterierna framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Vattentvätt	Kemtvätt	Skoreparationer	Fakt. värde
	Milj. kg.	Milj. kg.	1 000 par	Milj. kr.
1965/66	39,5	3,2	164	42,9
1966/67	42,2	3,0	138	49,8
1967/68	44,3	2,8	147	55,2
1968/69	52,9	2,9	160	70,3
1969/70	59,3	2,8	150	83,8

Faktureringen vid tvätterierna har som synes ökat starkt de båda senaste budgetåren. Två nytillkomna tvätterier i Eskilstuna och Malmö svarade för en stor del av ökningen.

Medelsförbrukning under budgetåren 1969/70—1970/71

I följande sammanställning redovisas de investeringsmedel som under budgetåret 1969/70 stått till fabriksverkens förfogande och den omfattning i vilken de tagits i anspråk.

Investeringsutfall budgetåret 1969/70 (1 000-tal kronor)

Ingående behållning	Anslag	Medelsförbrukning		Utgående behållning
		beräknad i prop. 1970: 1 bil. 15	faktisk	
8 322	33 000	37 500	33 685	7 637

Av sammanställningen framgår att investeringsramen för budgetåret 1969/70 inte helt har utnyttjats. En närmare redogörelse för utfallet av investeringsverksamheten lämnas i det följande.

För budgetåret 1970/71 har investeringsramen fastställts till 52,8 milj. kr. Fabriksverken räknar med att investeringsramen skall bli helt utnyttjad. Eftersom det utnyttjade beloppet vid utgången av budgetåret 1969/70 var 7,6 milj. kr. och anslaget för budgetåret 1970/71 utgjorde 54,2 milj. kr. står tillsammans 61,8 milj. kr. till verkets förfogande under innevarande budgetår. En behållning av 9 milj. kr. kan alltså förutses vid budgetårrets utgång den 30 juni 1971.

Förenade fabriksverken**Investeringsprogram**

Fabriksverkens ledning anser det nödvändigt och rationellt med en fortsatt satsning på nya projekt, nya produkter och nya metoder. Dessutom krävs åtgärder med syfte att konsolidera verksamheten, bl. a. genom organisatoriska förändringar, fortsatt rationaliseringsverksamhet, förstärkta personaladministrativa insatser och fördjupad planering.

Investeringsanslaget för civila produkter gör det möjligt för verket att finna och vidareutveckla idéer och uppslag samt även att förvärva kunskaper och erfarenheter. Det bedöms att dessa aktiviteter måste få pågå i minst samma takt som tidigare. Kravet på samarbete med utomstående, inklusive internationella kontakter, medför behov av obundna resurser för snabba insatser.

Den kraftiga prioritering av tvätteriverksamheten som fabriksverken föreslog i samband med anslagsframställningen för budgetåret 1970/71 gör det ofrånkomligt och på samma gång rationellt för fabriksverken, att även nu bestämt prioritera investeringar i tvätteriresurser.

Prioriteringen av tvätteriverksamheten har nödvändiggjort en så hård angelägenhetsprövning för koncernens övriga enheter att i och för sig angelägna investeringsbehov fått skjutas på framtiden.

Av den föreslagna investeringsramen av 53,8 milj. kr. utgör 26,7 milj. kr. följdinvesteringar till påbörjade investeringar.

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk och beräknad medelsförbrukning budgetåren 1969/70—1971/72 fördelad på olika grupper av investeringsobjekt.

	Faktisk utgift 1969/70	Beräknad utgift	
		1970/71 (1 000-tal kr.)	1971/72
Tvätterierna	14 287	29 400	28 700
Nyttillverkande fabriker	9 073	7 700	9 400
Underhållsverkstäder	6 319	9 200	9 800
Civila produkter	4 001	5 000	5 000
Överskotts försäljning	5	1 500	900
	33 685	52 800	53 800

Tvätterierna

Utbyggnad av tvätteriet i Karlskrona

För fullgörande av redan beslutad anläggning, ursprungligen kostnadsberäknad till 14 milj. kr., nu indexmässigt uppräknad till 15,3 milj. kr., varav 1 milj. kr. beviljats för budgetåret 1969/70 och 7 milj. kr. för innevarande budgetår, behövs resterande 7,3 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Nybyggnad av tvätteriet i Norrköping

För fortsatt arbete med redan beslutad anläggning, ursprungligen kostnadsberäknad till 24 milj. kr., nu indexmässigt uppräknad till 26 milj. kr., varav 2 milj. kr. beviljats för budgetåret 1969/70 och 11 milj. kr. för 1970/71, behövs 11,9 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Central kemisk tvätt

För fullföljande av redan beslutad anläggning i Hagfors, ursprungligen kostnadsberäknad till 3 milj. kr., nu indexmässigt uppräknad till 3,3 milj. kr., varav 1 milj. kr. beviljats för budgetåret 1969/70 och 600 000 kr. för innevarande budgetår, behövs resterande 1,7 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Skoreparationsverksamheten

För fullföljande av förut beslutad centralisering av skoreparationsverksamheten till Långsele, kostnadsberäknad till 1 milj. kr., varav hälften beviljats för budgetåret 1970/71, behövs resterande 500 000 kr. budgetåret 1971/72.

Omybyggnad av tvätteriet i Ödeshög

Fabriksverken avser överföra den sjukhustvätt som utförs åt Östergötlands läns landsting till tvätteriet i Norrköping. Fabriksverken avser

därefter att koncentrera främst den militära vattentvätt, som nu behandlas vid tvätteriet i Stockholm, och den militära tvätt från Östergötland och Mälardalsområdet, som f. n. behandlas vid tvätteriet i Karlstad, samt den militära tvätt från Jönköping och Eksjö, som nu går till det militära tvätteriet i Eksjö, till ett särskilt tvätteri, avsett enbart för militär vattentvätt.

Tvätteriet i Ödeshöj, som fabriksverken f. n. arrenderar av Östergötlands läns landsting, har landstinget förklarat sig berett att sälja till fabriksverken. Tvätteriet kommer efter en mindre om- och utbyggnad samt utbyte av den till stor del nedslitna maskinparken att vara väl lämpat att ta emot militär tvätt. Omställningen av driften vid tvätteriet beräknas kunna ske under andra och tredje kvartalet 1972. Kostnaderna beräknas till 5,9 milj. kr., varav 2 milj. kr. behövs budgetåret 1971/72.

Reinvesteringar i utrustningar

Den beräknade inleveransen till fabriksverkens fond av avskrivningsmedel för tvätteriutrustning uppgår budgetåret 1970/71 till 4,8 milj. kr.

Fabriksverken har under tidigare år ålagt sig restriktivitet beträffande ersättningsanskaffningar. Det finns därför ett uppdämt behov av medel för ersättningsanskaffningar. För budgetåret 1971/72 behövs därför ett belopp som motsvarar de gjorda avskrivningarna, nämligen 4,8 milj. kr.

Oförutsett

För täckande av oförutsedda behov vid tvätterierna behövs 500 000 kr. under budgetåret 1971/72.

Under rubriken Tvätterierna äskas alltså sammanlagt (7,3+11,9+1,7+0,5+2+4,8+0,5) 28,7 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Nyttillverkande fabriker

Byggnader för pyroteknisk tillverkning vid Zakrisdalsverken

För fullföljande av redan beslutade byggnader, kostnadsberäknade till 800 000 kr., varav 600 000 kr. beviljats för innevarande budgetår, behövs 200 000 kr. budgetåret 1971/72.

Skyddsrum m. m. vid Vanäsverken

För fullföljande av redan beslutade byggnader, kostnadsberäknade till 2 milj. kr., varav 700 000 kr. beviljats för budgetåret 1970/71, behövs 700 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Lokaler m. m. för rökammuniton vid Zakrisdalsverken

Ett program för utveckling av rökammuniton håller på att genomföras. För kommande tillverkning krävs komplettering av lokaler och utrustning. Kostnaden är beräknad till 1 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Halvfabrikatförråd vid Vanäsverken

En lokal, som var användbar som förråd för halvfabrikat, avses bli utnyttjad på ett bättre sätt genom att användas för en anläggning för omhändertagande av avskjutna finkaliberpatronhylsor. På grund härav och eftersom för halvfabrikat nu utnyttjade utrymmen — inom produktionslokaler — måste tas i anspråk för produktionsändamål, saknar Vanäsverken lämpliga förrådslokaler för halvfabrikat. Fabriksverken bedömer det som nödvändigt att uppvärmda förrådslokaler anskaffas. Kostnaderna härför är beräknade till 500 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Behandlingsavdelning för avskjutna patronhylsor, Vanäsverken

En anläggning vid Vanäsverken för ett rationellt omhändertagande av tomhylsorna har diskuterats en längre tid. Försvarets materielverk har uttalat sig för en sådan anläggning. Kostnaden är beräknad till 400 000 kr., varav 200 000 kr. behövs för budgetåret 1971/72.

Förstöriansläggning m. m. vid Vingåkersverken

I samband med den störtningsverksamhet som bedrivs vid Vingåkersverken är det ett stort problem att oskadliggöra de smärre laddningar (tändhattar, sprängpatroner o. d.) som ingår i ammunitionseffekterna. Dessa laddningar måste ofta på grund av givna säkerhetsbestämmelser oskadliggöras inom anläggningen.

Fabriksverken föreslår därför, att en förstöriansläggning med en s. k. spränggrotta byggs vid Vingåkersverken. Kostnaderna härför är preliminärt beräknade till 600 000 kr., varav 300 000 kr. behövs för budgetåret 1971/72.

Fabriksverken anhåller om bidrag över driftsbudgeten med 5,2 milj. kr. för avskrivning av byggnader m. m. för störtningsanläggningen vid Vingåkersverken.

Rationalisering av produktionen vid Vanäsverken

En rad långsiktiga åtgärder i syfte att förbättra och förbilliga produktionen av finkaliberammunition har föreslagits av en särskild arbetsgrupp. Vissa av förslagen har redan kommit till utförande men ännu återstår bl. a. ändring av metoden för tillförsel av krut från krutkammare till laddmaskin. Ändringen är förordad av sprängämnesinspektionen. Kostnaderna för ändringen samt komplettering av vissa maskiner är beräknade till 400 000 kr., varav 200 000 kr. behövs budgetåret 1971/72.

Luftkonditionering av sikt- och laddningsrum vid Vanäsverken

Vid laddning av finkaliberammunition är det av största vikt att föreskriven krutfukthalt hålls med hänsyn till givna tryck- och hastighets-

fordringar. En luftkonditionering bör därför införas i de lokaler där krut och pyrotekniska satser exponeras fritt. Kostnaden härför är beräknad till 500 000 kr., varav 200 000 kr. behövs budgetåret 1971/72.

Komplettering av tryckluftssystemet vid Vingåkersverken

Tryckluftsförsörjningen vid Vingåkersverken är delvis otillräcklig för nuvarande produktion, bl. a. med dålig funktion hos vissa styr- och säkerhetsorgan. Vidare kräver en prognostiserad utökning av produktionen ökade tryckluftresurser. En nödvändig utbyggnad av tryckluftssystemen är kostnadsberäknade till 100 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Reinvesteringar i utrustningar

För de nytillverkande fabrikernas del uppgår behovet av reinvesteringar i utrustning till 5,5 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Oförutsett

För täckande av oförutsedda behov hos de nytillverkande fabriker behövs 500 000 kr. under budgetåret 1971/72.

Under rubriken Nytillverkande fabriker äskas alltså sammanlagt (0,2 + 0,7 + 1 + 0,5 + 0,2 + 0,3 + 0,2 + 0,2 + 0,1 + 5,5 + 0,5) 9,4 milj. kr.

Underhållsverkstäder

Byggnad för marktele- och mobil testutrustning

Redan beslutad verkstadshall vid verkstaden i Arboga för marktele samt redan beslutad byggnad för mobil testutrustning utförs som en byggnad. För fullföljande av byggnadsobjektet som kostnadsberäknats till 2,1 milj. kr., indexmässigt uppräknad till 2,3 milj. kr., varav 1,9 milj. kr. redan beviljats, behövs 400 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Verkstad i Östersund

Den verkstad i Östersund som projekterats enligt tidigare fattat beslut är kostnadsberäknad till 11,5 milj. kr. I beloppet ingår de 800 000 kr. för projektering som beviljats för innevarande budgetår. För investeringen behövs 2,4 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Fabriksverken anholder om bidrag över driftsbudgeten motsvarande det lokaliseringsbidrag som normalt beviljas vid nyetablering inom området. Bidraget föreslås utgöra 1,4 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Modernisering av ytbehandlingsavdelning

För slutförande av redan beslutad modernisering av uppvärmningssystemet vid verkstaden i Malmslätt, ursprungligen kostnadsberäknad till 1,6 milj. kr. och nu indexmässigt uppräknad till 1,8 milj. kr., krävs

utöver tidigare beviljade 800 000 kr. ytterligare 1 milj. kr. budgetåret 1971/72.

Värmedistributionssystem

För slutförande av redan beslutad modernisering av uppvärmningssystemet vid verkstaden i Malmslätt, ursprungligen kostnadsberäknad till 1,5 milj. kr. och nu indexmässigt uppräknad till 1,7 milj. kr., krävs utöver tidigare beviljade 1,5 milj. kr. ytterligare 200 000 kr. budgetåret 1971/72.

Utbyggnad av elkraftdistribution

Distributionssystemet för elkraft vid verkstäderna i Arboga och Malmslätt är hårt ansträngda och delvis föråldrade, varför de måste byggas ut för att kunna möta det successivt ökande behovet av elkraft. Kostnaderna för utbyggnaderna har beräknats till 1 milj. kr., varav 600 000 kr. behövs budgetåret 1971/72.

Förbättring av avloppssystem

Avloppssystemet vid verkstaden i Arboga är inte dimensionerat för den utökning av verksamheten som skett och kommer att ske. Därtill kommer att nuvarande miljövårdskrav ställer större fordringar på systemet än tidigare, bl. a. behövs anordningar för avgiftning av sköljvatten från ytbehandlingsavdelningarna. En omläggning med erforderliga kompletteringar och utbyggnader med avskiljande av dag- och spillvattensystem är kostnadsberäknad till 1,5 milj. kr. inklusive anslutning till Arboga stads avloppsnät. Av medlen behövs 700 000 kr. budgetåret 1971/72.

Verkstadsbyggnad för årsprov av specialammunition

Vid verkstaden i Arboga utförs årsprov och andra undersökningar av specialammunition, t. ex. raketer. Nuvarande lokaler är olämpliga. De medger inte att av sprängämnesinspektionen utfärdade rekommendationer kan följas. En nybyggnad härför är kostnadsberäknad till 200 000 kr. Medlen behövs budgetåret 1971/72.

Fordon för mobilt teleunderhåll

För anskaffning av fordon för mobilt teleunderhåll har fabriksverken erhållit 800 000 kr. för innevarande budgetår. Närmare studier och ytterligare erfarenheter har visat att verksamheten kräver fordon utöver de redan beviljade. För ändamålet behövs 300 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Utrustning för mobilt teleunderhåll

Tidigare har verkstaden i Arboga kunnat låna instrument och annan utrustning från den regionala televerkstaden. Dessa möjligheter kan inte längre påräknas med hänsyn till pågående särlokalisering av denna verkstad och överförande av mätutrustningarna till myndighet inom flygvapnet. För att underhållsverksamheten skall kunna fullföljas krävs anskaffning av erforderlig utrustning som nu kostnadsberäknats till 1,8 milj. kr., varav 800 000 kr. behövs under budgetåret 1971/72.

Reinvesteringar i utrustningar

Beräknade kostnader för erforderliga reinvesteringar i utrustningar uppgår för verkstädernas del till 2,7 milj. kr. under budgetåret 1971/72.

Oförutsett

För täckande av underhållsverkstädernas oförutsedda behov under budgetåret 1971/72 behövs 500 000 kr.

Under rubriken Underhållsverkstäderna äskas alltså sammanlagt (0,4 + 2,4 + 1 + 0,2 + 0,6 + 0,7 + 0,2 + 0,3 + 0,8 + 2,7 + 0,5) 9,8 milj. kr.

Civila produkter

För innevarande år har för fabriksverken beräknats ett belopp av 5 milj. kr. under rubriken Civila produkter. Dessa medel har gjort det möjligt för verket att samla upp och föra vidare idéer och uppslag samt att förvärva kunskap och erfarenheter.

Verket bedömer det som nödvändigt att dessa aktiviteter pågår i samma takt som tidigare. Inte minst har intensifierade samarbetsbehov, även på det internationella planet, ställt krav på snabba insatser av förhållandevis obundna resurser. Med hänsyn härtill äskar verket för detta ändamål 5 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Överskotts försäljningen*Sundsvallsfilial*

För fullföljande av redan beslutad försäljningsfilial i Sundsvall, ursprungligen kostnadsberäknad till 2,2 milj. kr., nu indexmässigt uppräknad till 2,4 milj. kr., varav 1,5 milj. kr. beviljats för innevarande budgetår, behövs resterande 900 000 kr. budgetåret 1971/72.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72

För budgetåret 1971/72 räknar fabriksverken alltså med en medelsförbrukning av 53,8 milj. kr. Sedan detta belopp på sedvanligt sätt ökats med 10 % för konjunkturresev samt därefter avdrag gjorts med 9 milj. kr. motsvarande den vid budgetårets ingång beräknade behållningen, uppgår anslagsbehovet för nästa budgetår till 50,2 milj. kr.

Detta innebär en minskning av anslaget med 4 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

Departementschefen

Vid förenade fabriksverken har den externa faktureringen under verksamhetsåret 1969/70 uppgått till 454,5 milj. kr., vilket innebär en ökning med 33,2 milj. kr. sedan föregående verksamhetsår.

Det redovisade ekonomiska resultatet av fabriksverkens verksamhet var praktiskt taget detsamma för verksamhetsåret 1969/70 som för året dessförinnan. Bruttovinsten före avskrivningar och inleverans av överskott utgjorde 36 milj. kr. (35,3 milj. kr. föregående år). Genom att bruttovinsten är i det närmaste oförändrad i förhållande till föregående år, samtidigt som såväl avskrivningsbehov som försäkringskrav stigit, indikerar årets resultat en viss lönsamhetsförsämring. Det bör i detta sammanhang uppmärksammas att fabriksverken har väsentligt högre lönebikostnader än jämförliga privatägda industriföretag. Framför allt gäller detta pensionskostnaderna. Av vinsten har 14,1 milj. kr. i form av avskrivningsmedel och 15,4 milj. kr. såsom ränta på kapitalet i fabriksverkens fond inlevererats till statsverket. Fondens kapital utgjorde vid budgetårets slut 270,3 milj. kr., en ökning med 23,9 milj. kr. under året.

Orderingången till fabriksverken minskade under verksamhetsåret 1969/70. Den uppgick till 366,7 milj. kr., vilket är ca 34 milj. kr. mindre än föregående år. Minskningen beror bl. a. på begränsning i beställningarna från försvaret samt svårigheter att erhålla kvalificerad arbetskraft. Det är framför allt vid underhållsverkstäderna som orderingången gick ned till viss del på grund av bristande kapacitet. Värdet av orderstocken vid utgången av det senaste verksamhetsåret uppgick vid de nytillverkande fabrikena till ca 350 milj. kr. och vid underhållsverkstäderna till ca 175 milj. kr.

Gevärsfaktoriet flyttade sin verksamhet till nya verkstadslokaler 1968/69. Dessa lokaler dimensionerades för en större verksamhet än vad de svenska försvarsbeställningarna och den av statsmakterna begränsade exporten sedermera gav utrymme för. På grund härav har gevärsfaktoriet lämnat betydande underskott.

Stora ansträngningar görs för att lösa detta problem. Gevärsfaktoriet har under förra verksamhetsåret omorganiserats. Rationaliseringsåtgärderna i samband därmed fortsätter under innevarande verksamhetsår. I strukturrationaliserande syfte har fabriksverken förvärvat den vid Husqvarna Vapenfabriks AB bedrivna vapenrörelsen (prop. 1970: 105, SU 111, rskr 289). Denna omfattar automatkarbiner och jaktvapen och beräknas ge sysselsättning åt ett hundratal personer vid gevärsfaktoriet samt innebära ett bättre utnyttjande av fabriekets resurser. Tillverkning av styrspindlar har tagits upp och ett långtidsavtal har träffats med

SAAB om leveranser. Även annan civil mekanisk tillverkning har tillförts gevärsfaktoret.

Även verksamheten vid torpedverkstaden i Motala visade en förlust under 1969/70. Detta berodde på de höga utvecklingskostnaderna för den nya torpedtypen och den hittills korta serietillverkningen. Orderingången är emellertid tillfredsställande, varför underskottet innevarande verksamhetsår torde kunna begränsas avsevärt för att senare vändas till överskott.

De ammunitionstillverkande fabrikena Vanäsverken, Zakrisdalsverken, Vingåkersverken och Gällöverken uppvisade sammantagna en vinst. Förluster har emellertid uppstått vid Zakrisdalsverken och Vingåkersverken. Orsaken härtill är bl. a. att nya produkter införts vid dessa båda enheter, vilka medfört stora startkostnader. Därtill är produktionen alltför splittrad. Åtgärder har vidtagits för att förändra dessa förhållanden. Samtliga ammunitionstillverkande enheter har ställts under en gemensam ledning och en strukturrationalisering skall genomföras.

Akers Krutbruk visade lönsamhet som dock är ganska begränsad. Krutbruket är utsatt för hård konkurrens på sina produkter på grund av en allmän överkapacitet på krutområdet. Kruttillverkningen har kompletterats med vissa produkter på kemisk-tekniska och läkemedelsområdet. Visst strukturerings- och rationaliseringsarbete pågår.

Verkstäderna i Arboga och Malmslätt hade under året en god lönsamhet på grund av tillfredsställande orderingång. Resultatet av överskotts försäljningen måste betraktas som tillfredsställande. Beklädnadsverkstaden i Karlskrona, som numera i stor utsträckning tillverkar sjukhuspersedlar, har haft så stor orderingång att fabriksverken nödgats utöka kapaciteten genom att driva en konfektionsrörelse i Ängelholm. Där emot har för tvättrörörelsen en viss tillbakagång noterats efter en tidigare gynnsam utveckling.

Det av fabriksverken bildade verktygsmaskinföretaget SMT Machine Company AB såldes under verksamhetsåret 1969/70 till Statsföretag AB.

Antalet anställda vid fabriksverken, omräknat till heltidsanställda, uppgick under verksamhetsåret 1969/70 till 6 787 personer. Löneutbetalningarna under året utgjorde 201,5 milj. kr. Verkets pensionskostnader under året uppgick till 27,2 milj. kr.

Som framgår av vad jag anfört har fabriksverken under de senaste åren haft att brottas med stora svårigheter på grund av överkapacitet inom vissa områden på den militära tillverknings sidan. Den ökade satsningen på civila produkter har inte kunnat ge tillräcklig kompensation. En del produktgrupper och produktionsenheter är fortfarande olönsamma trots ett intensivt rationaliseringsarbete. De närmaste åren kan förväntas innebära lönsamhetsproblem för fabriksverken. Verket har dock hittills förmått att till statsverket inleve-

rera avskrivningsmedel utöver gällande regler och fastställd ränta på kapitalet i fabriksverkens fond.

Rationaliserings- och struktureringssträvandena fortsätter inom fabriksverken och dessutom pågår arbete med att fastlägga långtidsplaner för de olika verksamhetsområdena. Vidare har affärsverksdelegationen nyligen tillsatt en utredning för att få fram konkreta förslag till en mer specificerad verksamhetsinriktning för fabriksverken.

Fabriksverken har för nästa budgetår framlagt ett investeringsprogram på 53,8 milj. kr. Detta är 1 milj. kr. mer än den investeringsram som godkänts för innevarande budgetår.

Av de begärda investeringsmedlen behövs 25,1 milj. kr. för att fullfölja redan fattade beslut. Den övervägande delen av dessa investeringar hänför sig till tvätterirörelsen. För utbyggnaden av tvätteriet i Karlskrona behövs 7,3 milj. kr. och för fortsatt arbete med det nya tvätteriet i Norrköping 11,9 milj. kr. De båda anläggningarna beräknas bli tagna i bruk i början av år 1972. För att färdigställa anläggningen för kemisk tvätt av militära persedlar i Hagfors samt skoreparationsverkstaden i Långele behövs ytterligare resp. 1,7 milj. kr. och 500 000 kr. Vid de ammunitionstillverkande fabriker behövs byggnader för pyroteknisk tillverkning vid Zakrisdalsverken färdigställas för en kostnad av 200 000 kr. samt arbeten med skyddsrum m. m. vid Vanäsverken fortsätts till en kostnad av 700 000 kr. nästa budgetår. Vid underhållsverkstäderna behövs 1,9 milj. kr. för att fullfölja tidigare medgivna utbyggnader och moderniseringar och för anskaffning av ytterligare fordon för mobilt teleunderhåll. Slutligen behövs 900 000 kr. till byggnaden för överskottsförsäljningens filial i Sundsvall. Jag har ingenting att erinra mot dessa investeringar och beräknar alltså 25,1 milj. kr. härför under nästa budgetår.

Även investeringarna för underhållsverkstaden i Östersund är ett fullföljande av tidigare fattade beslut (prop. 1963:114, SU 135, rskr 87). En filialverkstad till centrala verkstaden i Arboga som skapar sysselsättning för ca 100 personer har under året etablerats i Östersund. Till verkstaden har förlagts underhåll av markelektromateriel och basmateriel. Vidare bedrivs där radiolänkmontage och teknisk konsultverksamhet. Filialens verksamhet bedrivs i förhyrda lokaler i avvaktan på en planerad nybyggnad. Denna har kostnadsberäknats till 11,5 milj. kr., vari ingår de 800 000 kr. för projektering som anvisats för innevarande budgetår. Under nästa budgetår behövs 2,4 milj. kr. till investeringar. Jag har ingenting att erinra häremot.

Eftersom ifrågavarande verkstad är belägen inom det i kungörelsen (1970:180) om statligt regionalpolitiskt stöd angivna inre stöd-

området och verkstaden kommer att drivas i konkurrens med andra företag, har fabriksverken hemställt om att en avskrivning skall ske genom bidrag över driftbudgeten till byggkostnaderna med samma andel som i motsvarande fall utgår i form av lokaliseringsbidrag till andra företag. För nästa budgetår begär fabriksverken 1,4 milj. kr. för ändamålet. Jag är inte nu beredd att ta ställning till denna fråga.

Jag vill i detta sammanhang ta upp en annan avskrivningsfråga som aktualiserats av fabriksverken. En anläggning för störtning av ammunition har uppförts i Vingåker och togs i drift i början av år 1969. Genom de säkerhetskrav som ställdes på fabriksverken blev byggkostnaderna för anläggningen höga. Detta har medfört att fabriksverken måste ta ut väsentligt högre priser för denna verksamhet än andra företag, för vilka inte samma säkerhetskrav har ställts. Fabriksverken föreslår därför att anläggningen helt avskrivs genom ett anslag av 5,2 milj. kr. över driftbudgeten. Denna framställning anser jag mig dock inte kunna biträda.

Fabriksverken avser att centralisera viss militär vattentvätt till tvätteriet i Ödeshög, som fabriksverken f. n. arrenderar av Östergötlands läns landsting. Fabriksverkens förslag att staten skall inköpa tvätteriet samt göra vissa ombyggnader och ersätta maskinutrustningen anser jag vara en riktig åtgärd, men då förutsättningar finns att under ytterligare ett år arrendera tvätteriet av landstinget, är jag inte beredd att nu tillstyrka att medel anvisas för ändamålet.

För ett antal smärre investeringar vid de ammunitionstillverkande fabrikena och vid underhållsverkstäderna har fabriksverken begärt sammanlagt 4,8 milj. kr. För dessa ändamål anser jag mig kunna tillstyrka 3,3 milj. kr.

Till ersättningsinvesteringar vid tvätterier, fabriker och verkstäder begär fabriksverken sammanlagt 13 milj. kr., vilket beräknas motsvara fabriksverkens avskrivningar. Jag tillstyrker beloppet.

Sedan budgetåret 1968/69 har fabriksverken beviljats medel för ökad civil tillverkning. En del av dessa medel har tagits i anspråk för att i samarbete med andra företag utveckla nya produkter. Sålunda träffade fabriksverken i februari 1968 en överenskommelse om utvecklingssamarbete med ett antal företag inom bl. a. verkstadsbranschen. Samarbetet sker inom ramen för ett kommanditbolag, Innovations AB Projection KB, som är ett gemensamt organ för uppsamling, produktion och värdering av idéer och projekt samt för prövning av tekniska och kommersiella förutsättningar för sådana projekt. Vidare har fabriksverken i juni 1968 träffat avtal med Kockums Mekaniska Verkstads AB och Husqvarna Vapenfabriks AB om samarbete inom ramen för KB United Stirling (Sweden) AB & Co i syfte att vidareutveckla den s. k. Stirlingmotorn som utvecklats av Philipskon-

cernens huvudföretag i Nederländerna. Licensrätt har förvärvats av kommanditbolaget och utvecklingsarbetet pågår vid verkstaden i Malm-slätt. Fabriksverkens engagemang i de båda här nämnda kommanditbolagen har tidigare nämnts i prop. 1969: 110 (s. 89).

Fabriksverken har år 1970 ingått nya samarbetsavtal med andra företag. Sålunda har fabriksverken ingått som delägare i det i För-enta staterna bildade Swedish Industrial Development Corp. vars syfte är att få kontakt med den amerikanska marknaden. Fabriksverken är även delägare i Swedevelop Hospital Equipment AB tillsammans med ett 30-tal andra företag. Delägarna har det gemensamt att de saluför produkter av olika slag avsedda för sjukhusen. Vidare har fabriksverken, Kockums Mekaniska Verkstads AB och ett par uppfinnare ingått samarbete i KB Food Control AB & Co, som har till uppgift att vidareutveckla en uppfinning som avser ett sätt att kontrollera djupfrysta livsmedel. Produktionen av kontrollmedlet skall ske inom fabriksverken och beräknas kunna påbörjas hösten 1971. Slutligen bör här också nämnas det av fabriksverken helägda Trivab Konfektions AB, som bildades för att administrativt handha tillverkningen av sjukhuspersedlar i Ängelholm.

För nästa budgetår har fabriksverken begärt 5 milj. kr. för ytterligare satsning på civila produkter. Då möjligheten till en samordning av utvecklingsverksamheten inom den statsägda företagsgruppen ökat sedan tillkomsten av Statsföretag AB anser jag att beloppet för nästa budgetår kan begränsas till 3 milj. kr. Inom ramen för detta belopp har medel inte beräknats för förvärv av företag, aktier eller andra andelar i företag.

Fabriksverken har begärt 1,5 milj. kr. till oförutsedda utgifter. Med hänsyn till att det totala anslaget till fabriksverken regelmässigt räknas upp med 10 % anser jag att oförutsedda utgifter bör inrymmas häri. Jag anser mig därför inte kunna tillstyrka särskilda medel för ändamålet.

Av följande sammanställning framgår hur fabriksverkens investeringar i stort kommer att fördela sig på olika ändamål under nästa budgetår. Sammanställningen visar också utfallet 1969/70 och den beräknade medelförbrukningen 1970/71 (i milj. kr.).

	1969/70 Utfall	1970/71 Beräknat	1971/72 Verket	Dep. chefen
Tvätterierna	14,3	29,4	28,7	26,2
Nyttillverkande fabriker	9,1	7,7	9,4	8,0
Underhållsverkstäder	6,3	9,2	9,8	8,7
Civila produkter	4,0	5,0	5,0	3,0
Överskotts försäljning	—	1,5	0,9	0,9
	33,7	52,8	53,8	46,8

Anslagsbeloppet för budgetåret 1971/72 bör på sedvanligt sätt beräknas med en marginal om 10 % utöver investeringsramen för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen. Med hänsyn härtill och till den beräknade behållningen av 9 milj. kr. under anslaget vid utgången av innevarande budgetår förordar jag ett anslag av $(46,8 + 4,7 - 9,0)$ 42,5 milj. kr.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Byggnader och utrustning* för budgetåret 1971/72 under fabriksverkens fond anvisa ett investeringsanslag av 42 500 000 kr.

F. STATENS VATTENFALLSVERK

Statens vattenfallsverk handhar statens kraftverksrörelse och kanalrörelsen vid Trollhätte kanalverk samt verkar för en rationell elkraftförsörjning inom riket. Verket utför anläggningar och byggnader som fordras för verksamheten. Över investeringsanslaget till kraftstationer m. m. bestrids verkets utgifter dels genom inkomstmedel, dels genom medel som i övrigt ställs till verkets förfogande.

Av balansräkningen per den 30 juni 1970 för statens vattenfallsverks fond framgår att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 8 789 milj. kr., varav 8 308 milj. kr. belöper på naturtillgångar och anläggningar, 122 milj. kr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur. Kapitaltillgången, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgår till 5 211 milj. kr.

Verkets totala inkomster ökade under budgetåret 1969/70 med 89 milj. kr i förhållande till föregående budgetår och uppgick totalt till 1 203 milj. kr. Efter avskrivningar kvarstod ett överskott på rörelsen om 278 milj. kr., vilket motsvarar 5,6 % av det i medeltal disponerade kapitalet. Det försämrade rörelseresultatet hänger samman med att avsevärda kraftinköp och ökad drift av värmekraftverk under de senaste torråren fördyrat kraftproduktionen.

I. F: 1. Kraftstationer m. m.

1969/70 Utgift	579 909 000	Behållning	55 308 000
1970/71 Anslag	670 000 000		
1971/72 Förslag	975 000 000		

Statens vattenfallsverk

Kraftförsörjningen

I sin anslagsframställning för budgetåret 1971/72 lämnar statens vattenfallsverk en utförlig redovisning av kraftförsörjningen i Sverige. För en mera detaljerad redovisning hänvisas till anslagsframställningen. Sammanfattningsvis var utvecklingen under budgetåret 1969/70 följande.

Under nämnda budgetår uppgick nederbörden i hela landet till endast 87 % av normalvärdet. Detta innebar att nederbördssituationen för andra året i följd var mycket ogynnsam för landets kraftproduktion. I januari 1970 konstaterade centrala driftledningen (CDL), att det förelåg betydande risk för energibrist fram till vårfloden även om värmekraftproduktionen och importmöjligheterna utnyttjades maximalt. Den

sannolika bristen uppskattades till ca 1 000 GWh¹. I denna situation uppmanades samtliga konsumenter till frivillig begränsning av elförbrukningen. Samtidigt vidtogs förberedelser för ransoneringsåtgärder. En lag (1970: 37) om reglering av förbrukning av elektrisk kraft, som antogs av riksdagen den 11 mars 1970 (prop. 33, 2LU 11, rskr 86), ledde till en temporär begränsning av industrins elförbrukning och av användning av elkraft för vissa andra ändamål. Vidare antogs en lag (1970: 59) om tillfällig vattenreglering under år 1970 (prop. 48, 3LU 26, rskr 95), som tillät extra avsänkningar av vissa vattenmagasin. Ransoneringsbestämmelserna upphörde den 14 april. Besparingsåtgärderna beräknas ha begränsat elförbrukningen med ca 1 000 GWh, varav ca 80 % genom frivilligt sparande.

Trots tillkomsten av nya vattenkraftresurser om sammanlagt 800 GWh minskade den totala produktionen av vattenkraft med ca 3 200 GWh till 39 600 GWh. Vattenkraftproduktionen beräknas under budgetåret 1969/70 sålunda ha uppgått till endast 77 % av ett medelårs produktion. Samtidigt ökade värmekraften genom tillkomsten av nya produktionsenheter med nära 7 600 GWh till 19 700 GWh. Importen, som uppgick till ca 5 500 GWh, låg kvar på en onormalt hög nivå, men var ändå något lägre än budgetåret 1968/69. Importen bestod huvudsakligen av värmekraft från Danmark. Den totala krafttillgången uppgick därmed till 64 800 GWh.

Den totala elkonsumtionen under budgetåret 1969/70, exklusive export och förbrukning i elpannor, utgjorde ca 62 700 GWh, vilket innebär en ökning med 6,3 % i förhållande till budgetåret 1968/69.

Vattenfallsverkets fasta leveranser ökade med ca 3 300 GWh till 28 800 GWh, vilket täckte 45,4 % av landets elkonsumtion. Motsvarande marknadsandel under budgetåret 1968/69 var 46,1 %.

CDL har i april 1970 lagt fram en prognos över elkonsumtionen i Sverige under 1970-talet. Förbrukningen av elenergi inklusive överföringsförluster beräknas enligt denna bli 66,6 TWh² under kalenderåret 1970, 100 TWh under 1975 och 145 TWh under 1980. Detta motsvarar en årlig tillväxt med 8,1 %. För industrin beräknas konsumtionen öka med 6 % per år och för samfärdseln med 2 %. Den kraftigaste ökningen härrör från konsumentgruppen hushåll, jordbruk samt offentlig och enskild serviceverksamhet (detaljförbrukning). Elförbrukningen inom denna grupp väntas år 1980 ha uppnått samma nivå som industriförbrukningen. Ökningstakten för gruppen uppgår till 12 % per år fram till 1975 och därefter till 10 %. Prognosen förutsätter att nära en fjärdedel av samtliga lägenheter skall vara elektriskt uppvärmda år 1980 och svara för 13 % av den totala elkonsumtionen.

CDL:s prognos omfattar också en effektprognos. Enligt denna beräk-

¹ GWh (gigawattimme) = 1 milj. kilowattimmar

² TWh (terawattimme) = 1 000 gigawattimmar

nas det totala utnyttjandet av produktionsanläggningarna sjunka från nuvarande 5 500 timmar till 5 200 à 5 400 timmar år 1980. Effektbehovet väntas därför växa snabbare än energiförbrukningen eller från ca 12 000 MW¹ år 1970 till 27 000 à 28 000 MW om tio år.

Under våren 1970 har även den väntade utvecklingen av vattenfallsverkets fasta kraftavsättning under den närmaste tioårsperioden setts över. De större industriabonmenterna, kraftföretagen och stadselverken har härvid ägnats speciellt intresse. I övrigt har CDL-prognosen tjänat som allmän bakgrund för bedömningarna.

Tillväxttakten inom det statliga kraftsystemet väntas bli något högre än den genomsnittliga förbrukningsökningen i hela landet. Detta förklaras bl. a. av att kraftleveranserna till de expansiva områdena kring Stockholm och Göteborg ingår i vattenfallsverkets försäljning. Inklusive tillägg för oförutsett och förluster har beräkningarna lett till en total prognos för kalenderåret 1974 om 38 800 GWh och för 1980 om 64 000 GWh. Detta motsvarar en årlig ökning av försäljningen av fast kraft med 8,1 % under perioden 1969—1974 och med 8,7 % 1974—1980. Jämfört med 1969 års prognos är nivån för år 1974 höjd med 1 400 GWh och för år 1979 med 1 500 GWh. Beträffande den totala belastningens tillväxttakt innebär den nya prognosen ingen nämnvärd förändring.

Leveranssäkerhet

Under 1970-talet kommer förbrukningstillväxten till stor del att täckas av nya atomkraftaggregat. Erfarenheterna visar enligt vattenfallsverket att konstruktionen av nya, stora värmekraftaggregat innebär sådana svårigheter, att man bör räkna med låg driftsäkerhet under de första åren och risk för förseningar av idrifttagningstidpunkterna såsom ofta varit fallet med atomkraftanläggningar utomlands. Den besvärliga vattenkraftsituationen under driftåret 1969/70 har kommenterats i det föregående. Mot denna bakgrund har vattenfallsverket funnit det vara motiverat att se över hittills tillämpade krav på effekt- och energibalans i det statliga kraftsystemet.

Översynen har visat att det med hänsyn till variationerna i vattenkrafttillgången samt osäkerheten i värmekraftens tillgänglighet och i belastningsprognosen finns anledning att skärpa kravet på energibalans så att den mest sannolika kraftförbrukningen skall kunna tillgodoses vid samma vattenkrafttillgång som under budgetåret 1969/70 (tidigare 1947/48) och vid genomsnittlig tillgänglighet för värmekraften. Skärpningen redovisas härigenom som en neddragning av vattenkrafttillgången, men bakom detta ligger även ett hänsynstagande till risken för mer omfattande värmekraft haverier och avvikelser från belastningsprognosen.

¹ MW (megavatt) = 1 000 kilowatt

Tillkomsten av stora atomkraftaggregat med befarad låg driftsäkerhet under de första åren medför ett ökat krav på reserveffekt för att oförändrad leveranssäkerhet skall kunna upprätthållas. Den installerade maskineffekten beräknas under dessa första år behöva överstiga den högsta sannolika timbelastningen med ca 25 %.

Utbyggnadsprogram

Vattenfallsverket föreslår följande program för kraftutbyggnaden.

Utbyggnadsobjekt	Älv/förläggningssort	Planerad idrifttagning budgetår
<i>Tidigare beslutade</i>		
Parki	Lilla Lule älv	1970/71
Letsi, aggregat 3	Lilla Lule älv	1970/71
Vietas	Luleälven	1971/72
Boden	Luleälven	1971/72
Gasturbiner, 2 st	Norrköping	1971/72
Gasturbin	Hallstavik	1971/72
Gasturbin	Lahall	1971/72
Kraftvärme	Norrköping	1972/73
Bastusel	Skellefteälven	1972/73
Atomkraft	Ringhals, aggregat 1	1973/74
Akkats	Lilla Lule älv	1973/74
Nämforsen, aggregat 3	Ångermanälven	1973/74
Kraftvärme	Uppsala	1973/74
Atomkraft	Ringhals, aggregat 2	1974/75
Atomkraft	Forsmark, aggregat 1	1977/78
<i>Nu föreslagna och förutsatta</i>		
Gasturbin	Hallstavik	1971/72
Gasturbin	Lahall	1971/72
Gasturbin	Göteborg	1971/72
Oljekondens (ombyggnad)	Marviken	1973/74
Vittjärv	Luleälven	1974/75
Rebnisluspen	Skellefteälven	1974/75
Porjus (ombyggnad)	Luleälven	1975/76
Oljekondens	Marviken	1975/76
Ritsem	Luleälven	1976/77

Under budgetåret 1969/70 togs vattenkraftstationen Gejman i drift och färdigställdes det fjärde värmekraftaggregatet i Stenungsund.

Programmet innebär att Marvikens atomkraftstation utgår och ersätts med en oljeeldad kondenskraftstation. Forsmark i norra Uppland avses bli förläggningssort för det atomkraftverk som enligt tidigare planer skulle placeras i Trosa. Ytterligare tre gasturbinaggregat med en sammanlagd effekt om ca 200 MW är nödvändiga för att snabbt erhålla erforderligt krafttillskott. Kraftstationerna Vittjärv i Luleälven och Rebnisluspen i Skellefteälven är nyinventerade utbyggnadsobjekt som föreslås i syfte att skapa nya sysselsättningstillfällen i övre Norrland. Vattenkraftprojekten Porjus och Ritsem i Luleälven ingår båda i verkets ordinarie utbyggnadsprogram och skall ge ett krafttillskott om samman-

lagt 450 MW. De produktionsresurser som därutöver erfordras, bör enligt verkets mening skapas genom utbyggnad av 500 MW oljeeldad kondenskraft, preliminärt förlagd till Marviken.

Verket redovisar en energibalans och en effektbalans t. o. m. budgetåret 1977/78. Med det föreslagna programmet kan den förutsedda förbrukningen tillgodoses vid exceptionella torrårsförhållanden fr. o. m. budgetåret 1975/76. Effektbehovet beräknas bli tillfredsställande tillgodosett t. o. m. budgetåret 1975/76, dock med undantag för budgetåret 1974/75, då effektreserven väntas uppgå till 22,2 % mot erforderliga 25 %. Balansbristen avser verket täcka genom kraftinköp.

Medelsförbrukning

Beträffande medelsförbrukningen redovisar vattenfallsverket i sammandrag följande.

Den anvisade investeringsramen för *budgetåret 1969/70* var 580 milj. kr. Medelsförbrukningen uppgick till detta belopp.

För *budgetåret 1970/71* är ramen fastställd till 665 milj. kr. Enligt föreliggande beräkningar erfordras ytterligare anslagsmedel för att genomföra verkets nu redovisade investeringsprogram. Orsakerna härtill är i korthet följande.

De tre nya gasturbinerna förutsätts bli tagna i drift omkring årsskiftet 1971/72. Detta ökar medelsbehovet med 50 milj. kr. redan under innevarande budgetår. Den föreslagna ombyggnaden av Marvikens atomkraftverk kräver vidare ett begynnelseanslag om 8 milj. kr. Kostnaderna för Ringhals atomkraftverk omräknade till 1970 års pris- och kostnadsnivå uppgår till 1 230 milj. kr. mot 1 050 milj. kr. enligt tidigare beräkning. Av den totala ökningen om 180 milj. kr. utgör ca 90 milj. kr. fördyring på grund av indexbundna prisökningar i upphandlingsavtalen. Under innevarande budgetår erfordras därför ytterligare ca 40 milj. kr. för erlagda och beräknade utbetalningar. Efter vissa om-disponeringar inom den anvisade investeringsramen uppgår det ökade medelsbehovet för innevarande budgetår till sammanlagt 85 milj. kr. (jfr prop. 1970: 165 s. 74).

För *budgetåret 1971/72* beräknas medelsförbrukningen öka med ytterligare 100 milj. kr. till 850 milj. kr. Av den totala ökningen om 185 milj. kr. hänför sig ca 75 milj. kr. till inträffade pris- och kostnadsstegringar medan återstoden är en följd av föreslagna förstärkningar av produktionsresurserna. Medelsförbrukningen redovisas i följande sammanställning (i milj. kr.).

	Verklig medelsförbrukning	Beräknad medelsförbrukning	
	1969/70	1970/71 ¹	1971/72
Vattenkraftstationer	76,6	104,6	108,3
Värmekraftstationer utom Marvikens atomkraftverk	245,7	377,6	445,5
Regleringar	26,3	36,2	28,4
Distributionsanläggningar	192,9	210,0	240,0
Kanalanläggningar	—	—	6,0
Övriga ändamål	17,3	20,2	21,8
	558,8	748,6	850,0
Marvikens atomkraftverk	21,1	1,4	—
	579,9	750,0	850,0

¹ Ny beräkning.

För *vattenkraftstationer* redovisar vattenfallsverket följande investeringsprogram (i 1 000-tal kr.).

	Totalkostnad beräknad 1970	Faktisk utgift t. o. m. 30.6.1970	Beräknad utgift	
			1970/71	1971/72
<i>I. Företag påbörjade före 1.7.1970</i>				
Vietas kraftstation	215 000	151 200	40 700	17 500
Letsi kraftstation, aggregat 3	20 000	12 600	7 300	100
Parki kraftstation	15 000	14 200	—500	900
Bodens kraftstation	90 000	45 200	20 300	17 400
Akkats kraftstation	87 000	4 200	21 200	18 800
Nämforsens kraftstation, aggregat 3	35 000	700	7 400	7 400
Efterarbeten och skaderegleringar för idrifttagna kraftstationer			7 000	1 400
Kapitalinsatser för ersättningskraft m. m.			1 200	2 000
Kapitaltillskott till Basusels Kraft AB			—	7 200
			104 600	72 700
<i>II. Företag avsedda att påbörjas budgetåret 1971/72</i>				
Porjus kraftstation, ombyggnad	90 000	—	—	15 000
Vittjärvs kraftstation	65 000	—	—	18 200
Rebnisluspens kraftstation	26 000	—	—	1 400
Ritsems kraftstation	90 000	—	—	1 000
			—	35 600
			104 600	108 300

Redogörelse för Vietas kraftstation har lämnats i prop. 1965: 1 (bil. 12 s. 189) och prop. 1967: 1 (bil. 12 s. 151). Stationens två aggregat beräknas bli tagna i drift under resp. sommaren och senare delen av 1971, vilket innebär viss tidigareläggning. Redogörelse för Letsi kraftstations utbyggnad med ett tredje aggregat har lämnats i prop. 1968: 1 (bil. 9 s. 128). Aggregatet beräknas kunna tas i drift under senare delen av 1970. Redogörelse för Parki kraftstation med Skalkas reglering har lämnats i prop. 1967: 1 (bil. 12 s. 152). Kraftstation och reglering beräknas kunna tas i drift under senare delen av år 1970. Redogörelse för Bodens kraftstation har lämnats i prop. 1967: 1 (bil. 12 s. 152). Anläggningskostnaden beräknas nu minska från tidigare angivna 95 milj. kr. till 90 milj. kr. Stationen beräknas kunna tas i drift under senare delen av 1971. Redogörelse för Akkats kraftstation har lämnats i prop. 1969: 1 (bil. 15 s. 89). Anläggningskostnaden beräknas nu öka från tidigare angivna 82 milj. kr. till 87 milj. kr. Stationen beräknas kunna tas i drift under hösten 1973. Redogörelse för Nämforsens kraftstations utbyggnad med ett tredje aggregat har lämnats i prop. 1969: 1 (bil. 15 s. 89). De egentliga byggnadsarbetena påbörjas under 1970 och aggregatet beräknas kunna tas i drift hösten 1973.

Den första utbyggnaden av Porjus kraftstation skedde under 1910-talet. Anläggningen har härefter successivt byggts om och utökats och omfattar i dag 8 aggregat med en sammanlagd effekt av 144 MW och en medelproduktion av ca 1 000 GWh/år. Dämningsgränsen är + 369,8 och den utnyttjningsbara magasinsvolymen 125 milj. m³. Såväl dammar som huvuddelen av maskinutrustningen är omoderna och starkt förslitna och i behov av genomgripande ombyggnad. Det nya utbyggnadsförslaget omfattar damm med utskovsparti, tubintag, maskinstation med ett aggregat, avloppstunnel och avloppskanal. Härutöver bibehålls två aggregat jämte tilllopps- och avloppstunnlar i den gamla anläggningen. Dämningsgränsen kommer att höjas till + 372,0. Stationen planeras och förbereds för utökning med ytterligare ett aggregat i ett senare skede. Bruttofallhöjden kommer att bli ca 60 m. Maximivattenföringen blir 550 m³/s, varav 450 m³/s i det nya aggregatet. Maximieffekten blir 290 MW och den genomsnittliga energiproduktionen ca 1 300 GWh/år. Magasinsvolymen blir ca 580 milj. m³. Anläggningskostnaden beräknas till 115 milj. kr. Dammen utgörs av en ny stenfyllnadsdamm omedelbart nedströms den nuvarande förscdd med utskov. Den nya kraftstationen blir av underjordstyp. Avloppet utgörs av en ca 550 m lång tunnel och en ca 1 350 m lång kanal. Byggnadsarbetena avses bli påbörjade under sommaren 1971 och anläggningen beräknas kunna tas i drift under år 1975.

Vittjärvs kraftstation skall utnyttja den fallsträcka i Lule älv som ligger mellan Laxede och Bodens kraftstationer. Utbyggnadsförslaget omfattar jorrdamm med utskovsparti och kraftstation av

ovanjordstyp, försedd med tre rörturbinaggregat. Bruttofallhöjden blir 6,5 m, maximieffekten 36 MW och den genomsnittliga produktionsförmågan 230 GWh/år. Anläggningskostnaden beräknas till 65 milj. kr. Byggnadsarbetena avses bli påbörjade våren 1971 och stationen beräknas kunna tas i drift hösten 1974.

Rebnisluspens kraftstation avses utnyttja en fallsträcka i ett biflöde till Skellefteälven mellan sjöarna Rebnisjaure och Hornavan. Kraftstationen, som förutsätts utbyggd i samband med utförandet av Rebnisjaures reglering, omfattar tillloppstunnel, maskinstation och avlopp. Bruttofallhöjden varierar mellan 73,5 och 90 m. Utbyggnadsvattenföringen blir 35 m³/s. Kraftstationen förses med ett aggregat som får en effekt av 26 MW och en genomsnittlig produktionsförmåga av 125 GWh/år. Anläggningskostnaden beräknas till 26 milj. kr. Tillloppstunneln utförs lutande och blir ca 3,7 km lång. Maskinstationen, som blir av ovanjordstyp, placeras vid Hornavan öster om det naturliga utflödet från Rebnisjaure. Avloppet utgörs av en kort bergtunnel och kanal. Byggnadsarbetena avses bli påbörjade sommaren 1972 och kraftstationen beräknas kunna tas i drift hösten 1974.

Påbörjandet av Vittjärvs och Rebnisluspens kraftstationer 1971/72 medför att friställningar åren 1970—1972 av personal vid vattenkraftutbyggnader i Norrland kan reduceras från ca 800 till ca 500 årsanställda.

Ritsems kraftstation med Sitasjaure—Autajaure reglering skall utnyttja den fallhöjd som erhålls genom vattenöverledning från Autajaure till Suorvamagasinet. Utbyggnadsförslaget omfattar huvuddamm med anslutande överfallsdamm vid Autajaures utlopp, spärrdamm vid Suorketjärro, sänkningstunnel vid Sitasjaures utlopp, tillloppstunnel, kraftstation och avloppstunnel.

Bruttofallhöjden varierar mellan 150 och 173 m vid utbyggnadsvattenföringen 300 m³/s. Maximieffekten blir 300 MW och den genomsnittliga energiproduktionen i kraftstationen 520 GWh/år. Genom regleringen av Sitasjaure—Autajaure mellan + 603 och + 613 erhålles en magasinvolym av 820 milj. m³, som även ger en ökning av energiproduktionen i nedanförliggande anläggningar med 30 GWh/år. Anläggningskostnaden beräknas till 140 milj. kr. Huvuddammen vid Autajaures utlopp utgörs av en ca 50 m hög stenfyllnadsdamm. I anslutning till denna byggs en ca 300 m lång överfallsdamm med krönhöjden vid dämningssgränsen + 613. Härutöver erfordras något uppströms på vänster sida en större spärrdamm. Mellan Sitasjaure och Autajaure utförs en ca 450 m lång sänkningstunnel. Tillloppstunneln från Autajaures sydvästsida blir ca 7 km lång. Kraftstationen, som blir av underjordstyp och förses med ett aggregat, förbinds med Suorva genom en ca 1,5 km lång avloppstunnel. Efter vissa förberedelsearbeten sommaren 1971 avses de egentliga byggnadsarbetena

bli påbörjade våren 1972. Kraftstationen beräknas kunna tas i drift sommaren 1976.

De redovisade medelsbehoven för efterarbeten och skaderegleringar för kraftstationer som tagits i drift avser huvudsakligen Ajaure, Messaure, Seitevare, Porsi, Laxede och första utbyggnaden av Letsi. Kapitalinsatser för ersättningskraft m. m. avser huvudsakligen lån till Bergeforsens kraftaktiebolag för finansiering av bolagets regleringskostnader m. m. Redogörelse för Bastusels kraftaktiebolag, som bildats tillsammans med Skellefteå stad, har lämnats i prop. 1968: 51 (s. 10). Byggnadsarbetena påbörjades våren 1969 och stationen beräknas bli tagen i drift hösten 1972.

För *värme kraftstationer* redovisar vattenfallsverket följande investeringsprogram (i 1 000-tal kr.).

	Totalkostnad beräknad 1970	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6.1970	Beräknad utgift	
			1970/71	1971/72
<i>I. Företag påbörjade före 1.7.1970</i>				
Stenungsunds kraft- station, aggregat 3 och 4	260 500	253 500	6 600	400
Marvikens kraftstation	273 500	272 100	1 400	—
Ringhals kraftstation, aggregat 1 och 2	1 230 000	242 600	274 700	347 600
Gasturbinanläggningar:				
Hallstavik, aggregat 1 och 2	41 000	18 600	17 400	5 000
Norrköping, aggregat 1 och 2	40 600	17 200	15 400	2 500
Lahall, aggregat 1 och 2	47 000	3 700	30 900	12 400
Göteborg	23 400	1 800	15 100	6 500
Kapitaltillskott till Bråvallkraft AB		—	3 000	3 000
Fyriskraft AB		—	1 500	2 800
			366 000	380 200
<i>II. Företag som påbörjas 1970/71</i>				
Forsmarks kraftstation	610 000	—	5 000	27 000
Marvikens kraftstation, ombyggnad	49 000	—	8 000	10 300
			13 000	37 300
<i>III. Företag avsedda att påbörjas 1971/72</i>				
Marvikens kraftstation, oljekondenskraft	280 000	—	—	28 000
			—	28 000
			379 000	445 500

Redogörelse för Stenungsunds kraftstations tredje och fjärde aggregat har lämnats i prop. 1963: 1 (bil. 8 s. 383) och prop. 1966: 1 (bil. 12

s. 184). Aggregaten togs i drift budgetåret 1966/67 resp. 1969/70. Anläggningskostnaden väntas nu minska från tidigare angivna 263,5 milj. kr. till 260,5 milj. kr. Endast mindre efterarbeten återstår, delvis förorsakade av maskinhaverier. Redogörelse för Marvikens kraftstation har lämnats i bl. a. prop. 1970: 1 (bil. 15 s. 131) och prop. 1970: 194. En nedläggning av atomkraftprojektet innebär att de under förevarande anslag redovisade kostnaderna för anläggningen beräknas stanna vid 273,5 milj. kr. mot tidigare angivna 287 milj. kr. Ringhals kraftstations första aggregat har behandlats i prop. 1968: 1 (bil. 9 s. 131). Redogörelse för det andra aggregatet har lämnats i prop. 1968: 155 (bil. 4) och prop. 1969: 1 (bil. 15 s. 91). Anläggningskostnaderna beräknas nu öka från tidigare angivna 1 050 milj. kr. till 1 230 milj. kr. Kostnadsökningen hänför sig dels till indexbundna prisökningar i upphandlingsavtalen, dels till oförutsedda grundläggningsförhållanden, teknisk bearbetning, skärpta säkerhetskrav m. m. Schaktnings- och sprängningsarbetena är i huvudsak färdiga. Uppförandet av reaktorbyggnad och övriga byggnader för det första aggregatet pågår. Aggregaten beräknas kunna tas i drift 1973 resp. 1974. Av de sju gasturbiner om tillsammans närmare 440 MW, som bedöms erforderliga för idrifttagning under 1971/72, har en behandlats i prop. 1968: 1 (bil. 9 s. 131) och tre i prop. 1970: 1 (bil. 15 s. 128), medan de övriga tre tagits upp i särskild skrivelse den 23 mars 1970. Placeringsorter blir Hallstavik (två om vardera 61 MW), Norrköping (två om vardera 66 MW), Lahall (två om vardera 61 MW) samt Göteborg (en om 61 MW). Anläggningskostnaderna beräknas till sammanlagt 152 milj. kr. Anläggnings- och byggnadsarbetena har påbörjats i Hallstavik, Norrköping och Lahall. Redogörelse för Bråvallakraft aktiebolag, som bildats tillsammans med Norrköpings stad, har lämnats i prop. 1968: 1 (bil. 9 s. 131). Ett kraftvärmeverk om 230 MW installeras till hösten 1972. Redogörelse för Fyriskraft aktiebolag, som bildats tillsammans med Uppsala stad, har lämnats i proposition 1970: 105 (s. 35). Ett kraftvärmeverk om ca 200 MW installeras till hösten 1973.

I prop. 1970: 1 (bil. 15 s. 32) har redogörelse lämnats för en atomkraftstation med föreslagen placering på Käftudden vid Trosa och med planerad idrifttagning år 1976 av ett första aggregat om 750 MW. Verkets förberedelsearbete bedrivs numera med sikte på Forsmark i norra Uppland som förläggningssort för nämnda atomkraftstation. Även här förutses en anläggning om minst fyra aggregat av vilka det första, om ca 800 MW, beräknas kunna tas i drift under år 1977. Kostnaden för aggregatet beräknas till ca 610 milj. kr. Elproduktionskostnaden för olika typer av atomkraftanläggningar uppvisar olika relationer mellan fasta och rörliga kostnader. Det faktiska medelsbehovet blir beroende av valet av teknisk lösning och valet av reaktorleverantör. Dessa val kan inte göras förrän i anslutning till upphand-

lingen av reaktordelen. Koncessionsansökan enligt atomenergilagen har inlämnats den 15 juni 1970. Stadsplaneförslag har uppgjorts i samarbete med länsstyrelse och kommun. Ansökan om koncession enligt miljöskyddslagen samt ansökan till vattendomstolen kommer att inlämnas under hösten 1970. Överenskommelse har träffats mellan vattenfallsverket, Mellansvensk Kraftgrupp AB och Bålforsens Kraft AB om gemensam fortsatt förprojektering av atomkraftstationen. Enligt överenskommelsen har parterna för avsikt att bilda ett aktiebolag, Forsmarks Kraftgrupp AB, för att uppföra, äga och driva atomkraftstationen.

Marvikens atomkraftstation med tungvattenreaktor bör enligt verkets mening byggas om till en oljeeldad kondenskraftstation om ca 200 MW med idrifttagning år 1973. Ombyggnaden avser komplettering med en ångpanneanläggning samt ombyggnad av bl. a. turbinanläggningen. Reaktorläggningen skulle i princip inte beröras. Kostnaderna beräknas uppgå till 49 milj. kr.

Det ytterligare krafttillskott som erfordras bör enligt vattenfallsverkets bedömning bestå av oljebaserad kondenskraft. Verket föreslår därför utbyggnad av ca 500 MW oljebaserad kondens utöver den oljeeldade ångpannan i Marviken. Förläggningssort förutsätts bli Marviken, men slutlig lokalisering kräver ytterligare överväganden och att erforderliga tillstånd erhålls. Om en ändring av förläggningssorten skulle påkallas, kommer verket senare att anmäla detta. Anläggningen planeras bli tagen i drift budgetåret 1975/76.

För *regleringsföretag* redovisar vattenfallsverket följande kostnader (i 1 000-tal kr.).

	Totalkostnad beräknad 1970	Faktisk ut- gift t. o. m. 30.6.1970	Beräknad utgift	
			1970/71	1971/72
Dalälvens flodområde	5 500	5 300	100	100
Gimåns flodområde	11 700	11 300	100	300
Indalsälvens flodområde	71 500	68 900	1 300	1 300
Ångermanälvens flodområde	155 100	154 600	—1 700	2 200
Umeälvens flodområde	122 300	116 500	3 700	800
Skellefteälvens flodområde	25 300	21 500	1 100	2 700
Luleälvens flodområde:				
Suorvas fjärde reglering	110 000	66 900	20 300	13 200
Skalkas reglering	30 000	20 900	9 100	—
Lulejaures utökade reglering	25 000	—	—	4 100
Sitasjaure-Autajaures reglering	50 000	—	—	500
Övrigt		178 000	2 200	3 200
			36 200	28 400

Inom Dalälvens, Gimåns, Indalsälvens, Ångermanälvens och Umeälvens flodområden erfordras medel huvudsakligen avseende skadecersättningar för anläggningar som tagits i bruk. Inom Skellefteälvens flodområde erfordras medel för Rebnisjaures reglering och skadecersättningar för idrifttagna anläggningar. Tillfartsväg till Rebnisjaure har börjat anläggas.

För Luleälvens flodområde avser beräknat medelsbehov pågående arbeten med Suorvas fjärde reglering, utökad reglering av Lulejaure och påbörjande av Sitasjaure-Autajaures reglering, skadeersättningar för redan idrifttagna regleringar samt kostnader för sänkt sommarvattenföring. För utökad reglering av Lulejaures och påbörjande av Sitasjaure-Autajaures reglering har redogörelser lämnats i samband med resp. Porjus och Ritsems kraftstationer. För Suorvas fjärde reglering har redogörelse lämnats i prop. 1965: 1 (bil. 12 s. 193). Genom regleringen ökas magasinvolymen med 3 150 milj. m³. Grundläggnings- och fyllningsarbeten för dammarna pågår. Den utökade regleringen beräknas bli tagen i drift under sommaren 1971.

Det ökade medelsbehovet för *distributionsanläggningar* är huvudsakligen en följd av planerade utbyggnader på grund av förväntad belastningstillväxt men beror även på högre materialpriser. Beträffande nytillkomna arbeten och sådana som visar större avvikelser från föregående års anslagsframställning hänvisas till handlingarna i ärendet.

Följande distributionsanläggningar m. m. avser verket att påbörja under nästa budgetår (i 1 000-tal kr.).

	Totalkostnad beräknad 1970	Därav utgift under 1971/72
400 kV ledning Vietas-Ritsems jämte anslutning	14 900	200
130 kV ledning Arjeplog-Rebnisluspen	4 700	200
130 kV ledning Leveniem-Kirunavaara	2 700	400
130 kV ledning Piteå-Luleå	3 300	200
Installation av 130/40/18 kV transformator i Stornorrfors	2 100	400
Förstärkning av linjen Storvik-Hedemora	2 000	1 900
400 kV transformatorstation i Bergslagen	16 900	500
70 kV ledning Vigelsjö-Länna-Klementsroda samt transformatorstation i Klementsroda	4 300	200
70 kV ledning Åkersberga-Klementsroda	3 100	200
220/70 kV transformator i Järva	9 300	1 500
Installation av 130 kV ställverk i Ytterby	2 500	300
400 kV ledning jämte 400 kV station för anslutning av Barsebäcks atomkraftstation	10 100	300
Vissa anskaffningar för försvarsberedskap 2	2 500	1 200
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primär- systemen	96 900	7 600
Bygde- och ortsanläggningar	19 200	8 600
Diverse distributionsanläggningar	500	100
	195 000	23 800

Medelsförbrukningen för *kanalanläggningar* avser fördjupning av Trollhätte kanal och erforderlig förstärkning och underhåll av kanalens slussanläggningar.

Medelsförbrukningen för *övriga ändamål* beräknas till sammanlagt 21,8 milj. kr. I beloppet ingår 5,6 milj. kr. för inköp av vattenfall och fastigheter. Några förvärv av detta slag har inte beslutats under budgetåret 1969/70. För förvärv och finansiering av företag för elektrisk distributionsverksamhet beräknas 10 milj. kr. och för diverse kompletteringar av produktionsanläggningar 6,2 milj. kr. Verket har lämnat redogörelse för användningen av anslagsmedel under budgetåret 1969/70 för arbeten och anskaffningar vilka inte ingår i det av departementschefen förordade investeringsprogrammet.

Enligt vattenfallsverket bör *anslaget* till kraftstationer m. m. tas upp med 930 milj. kr., vari medräknats sedvanlig reserv. Medgivande bör lämnas att omedelbart avskryva 1,2 milj. kr. för vissa anskaffningar för försvarsändamål. I skrivelse den 3 november 1970 hemställer verket också om medgivande att vid resp. idrifttagningstidpunkter omedelbart avskryva 10 milj. kr. för Vittjärvs kraftstation och 14 milj. kr. för Rebnisluspens kraftstation, vilka inte beräknas ge den förräntning som krävs på verkets investeringar. I fråga om Rebnisluspen kan tillämpningen av samarbetsavtalet mellan vattenfallsverket, Skellefteå stad och Boliden AB angående utnyttjandet av vattenkraftresurserna i Skellefteälven resultera i att ett bolag bildas för att bygga och driva kraftstationen. Erforderligt avskrivningsanslag skulle därvid begränsa sig till 7,5 milj. kr. för anslutningen till distributionsnätet.

Vidare bör enligt verkets anslagsframställning Kungl. Maj:ts bemyndigande att efter framställning i varje särskilt fall medge verket att teckna *borgen* intill 40 milj. kr. för varje budgetår ökas till 75 milj. kr. för budgetåret 1971/72 för att täcka nu kända behov av borgensåtaganden. Med hänsyn till att borgensteckning normalt grundar sig på av Kungl. Maj:t godkända förpliktelser enligt konsortialavtal hemställer verket också om att erhålla befogenhet att utan framställning besluta om borgensteckning intill 2 milj. kr. i varje särskilt fall. Slutligen föreslår verket att dess *rörliga kredit* hos riksgäldskontoret höjs från nuvarande 200 milj. kr. till 350 milj. kr. på grund av avsevärt ökad kapitalbindning genom inköp av uranbränsle till atomkraftverk.

I skrivelse den 16 september 1970 har vattenfallsverket föreslagit att två tjänster som byråchef i lönegraden Ce 1 inrättas och att samtidigt en tjänst som byråchef i lönegraden Cp 2 dras in.

Remissyttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen betonar att omfattande såväl gradvisa som snabba förändringar kan äga rum på arbetsmarknaden under den närmaste framtiden. Det är därför betydelsefullt, framhåller styrelsen, med

en sådan planering att såväl ökning som minskning av de offentliga investeringarna kan äga rum allteftersom situationen på arbetsmarknaden gör detta behövt.

Som styrelsen framhållit redan i sitt yttrande över vattenfallsverkets utredning "1970-talets vattenkraftutbyggnader i Norrland" torde de föreslagna vattenkraftstationerna i Norrbottens län skapa förutsättningar för en jämnare sysselsättning inom kraftverksbyggnadssektorn. Styrelsen tar dock inte ställning till projektens kraftekonomiska betydelse eller miljöpolitiska återverkningar. Styrelsen förutsätter slutligen beträffande anläggningsarbeten inom såväl vattenkraft- som värmekraftsektorn att fortsatt nära samråd med berörda länsarbetsnämnder äger rum angående sysselsättningsplaneringen för byggnadsarbeten.

Riksrevisionsverket har inte något att erinra mot att vattenfallsverket bereds ökade befogenheter att teckna borgen för koncernföretagens upplåning och att vattenfallsverkets rörliga kredit hos riksgäldskontoret fr. o. m. budgetåret 1971/72 ökas med 150 milj. kr. till 350 milj. kr. Principiellt tillstyrker riksrevisionsverket också att ersättning skall kunna utgå för merkostnader som åsamkas vattenfallsverket, då verket utför anläggningar som inte är företagsekonomiskt motiverade och vilka medför fördyringar. Riksrevisionsverket anser att de begärda bidragen för Vittjärv och Rebnisluspens kraftstationer ligger på en hög nivå i förhållande till de förväntade effekterna.

Fullmäktige i *riksgäldskontoret* har inget att erinra mot den föreslagna ökningen av vattenfallsverkets rörliga kredit.

Fullmäktige i *riksbanken* framhåller beträffande vattenfallsverkets hemställan om ökning av rörlig kredit att verkets anslagsframställning inte ger underlag för en bedömning av alternativa finansieringsformer, exempelvis leverantörskrediter eller investeringsanslag. Fullmäktige anser därför att en bedömning härav bör företas utifrån samhällsekonomiska synpunkter, men har inte något att erinra mot att verkets rörliga kredit höjs med ett belopp som efter en sådan prövning kan framstå som nödvändig.

Departementschefen

Frågan om utnyttjande av landets outbyggda vattenkrafttillgångar togs upp till diskussion redan under 1950-talet mellan bl. a. vattenfallsverket och den dåvarande naturvårdsdelegationen. Förhandlingarna ledde år 1961 till en överenskommelse som innebar att Vindelälven och dess biflöde Laisälven skulle få byggas ut, medan diskussioner beträffande Torne, Kalix och Pite älvar skulle tas upp på nytt efter ytterligare utredning. Vattenfallsverket lade året därpå fram en regionplan för omfattande vattenkraftutbyggnader i Vindelälven och Laisälven. Planen modifierades i en senare överenskommelse år 1966 mellan verket och den år 1963 inrättade naturvårdsnämnden. Modi-

fikationerna innebar i huvudsak att vattenfallsverket avstod från att bygga ut Vindelälven med biflöden uppströms Storvindeln.

I september 1966 ingav vattenfallsverket till Nedre Norrbygdens vattendomstol ansökan om tillstånd att anlägga en kraftstation vid Gautojaures utlopp samt att reglera sjöarna Yraf, Mittisjön och Gautojaure i Laisälven. Med stöd av 4 kap. 13 § vattenlagen föreskrev Kungl. Maj:t emellertid att frågan huruvida hinder mötte mot regleringsföretaget eller om särskilda villkor borde föreskrivas för dess utförande skulle underställas Kungl. Maj:ts prövning innan målet om Gautojaure reglering slutgiltigt avgjordes. I skrivelse den 25 april 1968 hemställde domstolen om en sådan prövning samt förklarade att domstolen på anförda skäl funnit regleringen tillåtlig enligt vattenlagen.

Sommaren 1969 tillsattes en arbetsgrupp inom industri- och jordbruksdepartementen med uppdrag att göra en inventering av Torne, Kalix och Pite älvar samt att komplettera tillgängligt material beträffande Vindelälven. Inventeringen hade till syfte att i samband med frågan om Gautojaure reglering lämna underlag för en mer samlad bedömning av dessa älvars värde med hänsyn till naturvårdsintressen, kraftekonomi och sysselsättning. Arbetsgruppen slutförde sitt uppdrag i november 1969. (Stencil I 1969: 8.) Arbetsgruppen ansåg att Vindelälven och Pite älv var i stort sett likvärdiga från ekonomisk synpunkt och klart lönsamma att bygga ut. Båda älvarna bedömdes också ha stort naturvärde. Om utbyggnad av någon av älvarna skulle bli aktuell, förordade arbetsgruppen Vindelälven med hänsyn till att detta utbyggnadsalternativ var väsentligt värdefullare från sysselsättningssynpunkt. Arbetsgruppen fann däremot att Torne och Kalix älvar inte var lönsamma att bygga ut. Särskilt Torne älv ansågs dessutom ha mycket stort värde från naturvårdssynpunkt. Arbetsgruppens promemoria remitterades för yttrande till ett flertal myndigheter och organisationer.

Bedömningen av frågan om utnyttjandet av landets återstående vattenkraftresurser måste ske med starkt beaktande av naturvårdssynpunkter samtidigt som hänsyn tas till behovet att öka sysselsättningen i övre Norrland, att bereda arbetstillfällen för vattenfallsverkets personal i berörda områden och att trygga landets energiförsörjning.

Vid en avvägning mellan alla berörda intressen har Vindelälvens värde från naturvårdssynpunkt ansetts bära tillmätas avgörande betydelse för frågan om utnyttjande av älvens vattenkrafttillgångar. Med hänsyn härtill är en utbyggnad av Vindelälven inte aktuell. Vattenfallsverket har därför återkallat sin framställning hos vattendomstolen om utbyggnaden. Även Pite och Torne älvar bör helt undantas från utbyggnad.

För att skapa sysselsättningstillfällen i övre Norrland och samtidigt ersätta en del av den energiproduktion som en utbyggnad av Vindelälven skulle ha inneburit har emellertid vissa alternativa utbyggnads-

objekt ansetts böra bli prövade. Kungl. Maj:t uppdrog sålunda i april 1970 åt vattenfallsverket att — med utgångspunkt från att Vindelälven samt Pite och Torne älvvar inte skall byggas ut — skyndsamt lämna en redogörelse för statens outnyttjade vattenkrafttillgångar i de större norrlandsälvarna med avseende på bl. a. sysselsättningseffekt och lönsamhet för tänkbara utbyggnadsprojekt.

Vattenfallsverket överlämnade sin redogörelse den 30 april 1970. Utöver aktuella utbyggnadsplaner redovisade verket sammanlagt elva tänkbara utbyggnadsprojekt, av vilka två i Kalix älv, två i Lule älv, ett i Skellefte älv, fyra i Ume älv och två i Ångermanälven. Ett stort antal myndigheter och organisationer har yttrat sig över verkets utredning.

Utöver vad jag här redovisat har en rad förslag om utbyggnader och andra åtgärder framförts av kommuner, organisationer och enskilda.

Starka naturvårdsskäl får anses tala mot vissa av de av vattenfallsverket särskilt redovisade utbyggnadsprojekten, nämligen Karats i Pärlälven i Luleälvens system samt Tärnaby och Forsbäck i Umeälven. Vad gäller Kalixälven skulle en utbyggnad av denna inte på lång tid få någon effekt på sysselsättningen. Med hänsyn till att projektet inte heller är kraftekoniskt lönsamt bedömer jag en utbyggnad f. n. inte vara aktuell.

Av de sex återstående utbyggnadsprojekt som vattenfallsverket redovisat utöver sina ordinarie utbyggnadsplaner föreslår verket i anslagsframställningen för budgetåret 1971/72 utbyggnad av kraftstationerna Vittjärvi i Luleälven och Rebnisluspen i Skellefteälven. Kungl. Maj:t uppdrog den 27 november 1970 åt vattenfallsverket att fortsätta förberedelserna för utbyggnad av kraftstationerna Juktan och Björkfors i Umeälven samt Vojmån-Stalon och Stenkullaforsen i Ångermanälven. De nämnda projekten skulle tillsammans ge en sysselsättning motsvarande ca 3 500 årsverken, vilket är ungefär hälften av vad en utbyggnad av Vindelälven skulle ha inneburit. Inget av projekten ger dock normal förräntning. Efterhand som erforderligt underlag föreligger kommer de här nämnda utbyggnaderna att underställas Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning.

Jag går nu över till att behandla verkets anslagsframställning för budgetåret 1971/72.

Förbrukningen av elektrisk kraft i hela landet ökade under budgetåret 1969/70 i förhållande till föregående budgetår med 6,3 % till ca 62 700 GWh. Frivilligt sparande och viss ransonering av den elektriska kraften till följd av den exceptionellt låga vattentillrinningen beräknas ha begränsat elkonsumtionen med ca 1 000 GWh, vilket motsvarar 1,6 % av den totala årsförbrukningen.

Enligt CDL:s under våren 1970 framlagda prognos över elkonsum-

tionen i Sverige under 1970-talet beräknas förbrukningen av elenergi uppgå till 100 000 GWh under kalenderåret 1975 och 145 000 GWh under 1980. Detta motsvarar en årlig tillväxt under perioden 1970—1980 av 8,1 %. För industrin beräknas konsumtionen öka med 6 % per år och för samfärdseln med 2 %. Detaljförbrukningen, dvs. handel, jordbruk, enskild och offentlig service, väntas öka med hela 11 % per år, bl. a. till följd av elvärmens starka expansion.

Vattenfallsverket har också under våren 1970 ingående studerat den väntade utvecklingen av elkraftsavsättningen under 1970-talet inom sina distributionsområden. Särskilt intresse har därvid ägnats större industriabonnenter, kraftföretag och samhällsdistributörer. Kraftbehovet inom vattenfallsverkets områden år 1974 beräknas sålunda uppgå till 38 800 GWh, vilket är 1 400 GWh mer än i 1969 års prognos, och 1980 till 64 000 GWh. Detta motsvarar en årlig ökning med i genomsnitt 8,1 % under perioden 1969—1974 och 8,7 % 1974—1980. Den något högre tillväxttakten för vattenfallsverkets del jämfört med utvecklingen i hela landet hänger bl. a. samman med att verket har hand om kraftleveranserna till de expansiva områdena kring Stockholm och Göteborg. Prognosen utgår från att verket liksom under senare år kommer att svara för ca 45 % av landets elproduktion.

Omfattningen av kraftutbyggnaderna syftar till att tillgodose behovet av elkraft även under exceptionella torrår. Förbrukningstillväxten t. o. m. 1980 kommer emellertid enligt föreliggande planer huvudsakligen att tillgodoses med elkraft från atomkraftverk. Dessa har erfarenhetsmässigt lägre driftsäkerhet än vattenkraftverken, vilket skärper kravet på reservkapacitet. Den förhållandevis snabba ökningen av detaljförbrukningen med dess relativt kraftiga variationer beräknas vidare leda till ett procentuellt lägre utnyttjande av de samlade produktionsresurserna. Vid dimensioneringen av det svenska kraftsystemet måste man därför i allt högre grad ta hänsyn till variationer i elförbrukningen och ökade risker för driftstopp i produktionsapparaten.

Från vattenfallsverket har jag inhämtat uppgifter om hur landets kraftförsörjning — med hänsyn till kravet på leveranssäkerhet — väntas gestalta sig budgetåren 1972/73—1977/78 vid den belastningsutveckling som beräknats och med de utbyggnader som verket, kommuner och enskilda planerar att genomföra under perioden.

Uppgifterna som således gäller total produktion, installerad maskineffekt och belastning i landet redovisas i följande sammanställningar. Eftersom takten i utbyggnaden av anläggningarna kan påverkas av såväl företagens egna åtgärder som av yttre omständigheter är det emellertid inte helt säkert att produktionstillskotten kommer vid de här förutsatta tidpunkterna.

Torrårsbalans för hela landet budgetåren 1972/73—1977/78 (i 1 000 GWh)

	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77	1977/78
Prima belastning	81,7	88,6	96,1	103,9	111,9	120,5
Fast export	1,2	1,9	2,0	2,7	1,5	1,6
Total belastning	82,9	90,5	98,1	106,6	113,4	122,1
Torrårsproduktion:						
Vattenkraft	43,5	44,3	45,0	45,8	46,7	47,3
Värmekraft, inklusive import	38,4	45,2	53,1	60,8	66,7	74,8
Total produktion	81,9	89,5	98,1	106,6	113,4	122,1
Brist	1,0	1,0	—	—	—	—

Effektbalans för hela landet budgetåren 1972/73—1977/78 (i MW)

	1972/73	1973/74	1974/75	1975/76	1976/77	1977/78
Prima belastningens maximala timeffekt	14 700	16 000	17 400	18 900	20 400	22 100
Fast export	200	350	400	500	250	250
Total belastning	14 900	16 350	17 800	19 400	20 650	22 350
Installerad effekt:						
Vattenkraft	11 740	12 180	12 300	12 710	13 100	13 200
Värmekraft, inklusive import	6 490	8 170	9 630	11 380	12 270	14 310
Total maskineffekt	18 230	20 350	21 930	24 090	25 370	27 510
Reserv	3 330	4 000	4 130	4 690	4 720	5 160
D:o i % av prima belastning	22,6	25,0	23,7	24,8	23,2	23,3

Under exceptionella torrårsförhållanden kan för vattenfallsverkets del den väntade efterfrågan täckas först fr. o. m. budgetåret 1975/76. Effektbehovet beräknar verket kunna tillgodose t. o. m. budgetåret 1975/76 med undantag för budgetåret 1974/75. Underskotten i kraftbalanserna fram till 1975/76 avser verket att täcka genom kraftinköp.

Utöver ett kraftvärmeverk i Uppsala (prop. 1970: 105 s. 36, SU 81, rskr 185), installation av tre nya gasturbiner (prop. 1970: 165 s. 78, SU 219, rskr 434) och ombyggnad av Marvikens atomkraftstation till ett oljeeldat kondenskraftverk (prop. 1970: 194, SU 220, rskr 435), vilka 1970 års riksdag tagit ställning till, har vattenfallsverket föreslagit utbyggnad av ytterligare tre vattenkraftstationer, nämligen Ritsem och Vittjärv i Luleälven och Rebnisluspen i Skellefteälven, ombyggnad av Porjus kraftstation samt utbyggnad av ytterligare 500 MW oljekondens.

Vattenkraftstationerna Vittjärv och Rebnisluspen tillhör de nyinventerade objekt som verket redovisat i den tidigare nämnda redogörelsen angående statens outnyttjade vattenkrafttillgångar i Norrland. Stationerna avses få en produktionskapacitet av tillsammans ca 350 GWh per år och

väntas ge en sysselsättning motsvarande ca 800 årsverken. Enligt vattenfallsverkets beräkningar ger projektet inte den förräntning som normalt krävs för verkets investeringar.

Jag har inte något att erinra mot vattenfallsverkets bedömning av belastningsutvecklingen och förordar att prognosen läggs till grund för bedömningen av verkets produktionsresurser.

För budgetåret 1970/71 är verkets investeringsram 750 milj. kr. inklusive under hösten 1970 medgivna ökningarna med sammanlagt 85 milj. kr. till ändamål som jag tidigare redogjort för. För nästa budgetår beräknar jag 800 milj. kr. för sådana investeringar som hittills finansierats från anslaget. Vidare bör medel för inköp och upplagring av uran till atomkraftverken i fortsättningen anvisas över anslaget såsom tidigare skett beträffande medel för inköp av inventarier och material. Med hänsyn härtill förordar jag att verkets investeringsram för budgetåret 1971/72 räknas upp till sammanlagt 960 milj. kr. Av följande sammanställning framgår hur verkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under de båda budgetåren (i milj. kr.).

	1969/70 Faktisk medelsför- brukning	1970/71 Beräknad	1971/72 Verket Dep.chefen	
Vattenkraftstationer	76,6	104,6	108,3	106,8
Värmekraftstationer	266,8	379,0	445,5	434,0
Regleringar	26,3	36,2	28,4	28,4
Distributionsanläggningar	192,9	210,0	240,0	214,0
Kanalaneläggningar	—	—	6,0	—
Urananskaffningar	—	—	—	160,0
Övriga ändamål	17,3	20,2	21,8	16,8
	579,9	750,0	850,0	960,0

Ett bifall till mitt förslag skulle betyda bl. a. att verket under nästa budgetår kan fortsätta utbyggnaderna av vattenkraftstationerna Victas, Boden, Bastusel, Akkats och Nämforsen. Vidare kan verket påbörja utbyggnad av stationerna Ritsem, Vittjärv och Rebnisluspen samt ombyggnad av Porjus kraftstation. För kraftstationerna Vittjärv och Rebnisluspen bör vattenfallsverket medges avskrivningsanslag, eftersom de inte kan väntas ge den förräntning som normalt krävs för verkets investeringar. Avskrivningsbeloppen bör utgå när stationerna tas i drift — enligt verkets planer budgetåret 1974/75. För Vittjärv beräknar jag behovet av avskrivningsanslag vid tidpunkten för idrifttagning till högst 10 milj. kr. och för Rebnisluspen till högst 14 milj. kr. De slutliga beloppen torde få fastställas senare.

Medelsförbrukningen för värmekraftstationer beräknar jag till 434,0 milj. kr. exklusive urananskaffningar. I beloppet ingår bl. a. 26,4 milj. kr. för gasturbiner, 10,3 milj. kr. för ombyggnad av Marvikens atomkraftstation till oljekraftverk och sammanlagt 5,8 milj. kr. för kraftvär-

meverken i Norrköping och Uppsala. Vidare innefattar beloppet 16,5 milj. kr. för ytterligare 500 MW oljeeldad kondenskraft. Förläggningen härav är ännu inte bestämd. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att ta slutlig ställning i detta avseende. Den största delen av medelsförbrukningen, 347,6 milj. kr., avser de båda första atomkraftaggregaten i Ringhals. För det nya atomkraftverket som 1970 års riksdag tagit ställning till beräknar jag 27,0 milj. kr. Förberedelsearbetena bedrivs f. n. med sikte på att kraftverket skall placeras i Forsmark i Uppland. Frågan om kraftverkets förläggning är dock inte slutgiltigt avgjord.

Enligt en övrensommelse som träffats mellan vattenfallsverket, Mellansvensk Kraftgrupp AB och Bålforsens Kraft AB beträffande gemensam förprojektering av atomkraftstationen i Forsmark har parterna för avsikt att — eventuellt tillsammans med andra intressenter — bilda ett bolag för att uppföra, äga och driva kraftstationen. Jag avser att återkomma till frågan om godkännande av konsortialavtal och bolagsordning när förslag till slutgiltigt avtal om bolagsbildning föreligger. I samband därmed få dispositionen av här beräknade medel för kraftstationen prövas på nytt.

Av beloppet för regleringsförslag avser större delen — 20 milj. kr. — Luleälvens flodområde, i huvudsak Suorvas fjärde reglering, Lulejaures utökade reglering och Sitasjaure-Autajaures reglering.

Investeringsprogrammet för distributionsanläggningar omfattar förstärkningar och utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen samt av bygge- och ortsanläggningar. Verkets hemställan om avskrivningsanslag för anskaffningar för försvarsändamål är jag inte beredd att tillstyrka.

I samråd med chefen för kommunikationsdepartementet har jag funnit, att ett slutligt ställningstagande till den av vattenfallsverket förordade utbyggnaden av Trollhätte kanal kräver att de kalkyler och lönsamhetsberäkningar som ligger till grund för förslaget kompletteras i vissa hänseenden med beaktande av alternativa förutsättningar att tillgodose de totala trafikbehoven. I avvaktan härpå är jag inte beredd att nu ta upp medel för en utbyggnad av Trollhätte kanal.

För övriga ändamål, dvs. inköp av strömfall och fastigheter, förvärv och finansiering av eldistributionsföretag samt diverse anskaffningar och arbeten, beräknar jag 16,8 milj. kr.

Anslagsbeloppet för kraftstationer m. m. har beräknats med hänsyn till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en sådan ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår som kan påkallas av konjunkturmässiga eller andra skäl. Anslaget torde tas upp med 975 milj. kr.

Kungl. Maj:t bör härutöver inhämta riksdagens bemyndigande att medge verket att för varje budgetår teckna borgen intill 75 milj. kr. för lån som tas upp på den allmänna lånemarknaden av företag i vilka verket är delägare.

I fråga om vattenfallsverkets förslag om vissa ändringar av gällande ekonomiska befogenheter, såvitt avser förvärv och finansiering av företag för elektrisk distributionsverksamhet, anser jag för min del att verkets befogenheter bör utsträckas till att gälla även borgensåtaganden som faller inom ramen för beviljat borgensbelopp.

Jag vill erinra om att det enligt gällande ordning tillkommer Kungl. Maj:t att besluta i nu nämnda frågor rörande vattenfallsverkets ekonomiska befogenheter.

Vattenfallsverket har föreslagit att verkets rörliga kredit hos riksgäldskontoret på grund av ökad kapitalbindning genom inköp av uran höjs med 150 milj. kr. Som jag tidigare nämnt bör emellertid urananskaffning bestridas från förevarande anslag. Med hänsyn härtill beräknar jag verkets behov av rörlig kredit till 170 milj. kr. fr. o. m. budgetåret 1971/72.

Jag förordar att två extra ordinarie tjänster för byråchef i lönegraden Ce 1 inrättas vid verkets juridiska byrå. En tjänst som byråchef i lönegraden Cp 2 bör samtidigt dras in.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen, att

- a) till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 975 000 000 kr.,
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att fr. o. m. budgetåret 1971/72 medge verket att teckna borgen intill sammanlagt 75 000 000 kr. för varje budgetår,
- c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid statens vattenfallsverk inrätta två tjänster för byråchef i Ce 1.

G. DOMÄNVERKET**I. G: 4. Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen**

1969/70 Utgift	6 865 219	Behållning	—
1970/71 Anslag	5 200 000		
1971/72 Förslag	1 000 000		

Domänverket

Genom beslut den 17 maj 1968 uppdrogs åt dåvarande domänstyrelsen att på grundval av företedda bygghandlingar låta uppföra en ämbetsbyggnad åt domänverket inom en kostnadsram av 13 850 000 kr. i prisläget den 1 april 1965.

Kostnadsutvecklingen har visat sig mer ogynnsam än som kunnat förutses med bl. a. höjd mervärdeskatt och stegrat byggnadskostnadsindex. Härtill har kommit en del fördyrande grundarbeten ävensom vissa nödvändiga tilläggsarbeten. Domänverket räknar med ett ytterligare medelsbehov om 1 milj. kr. för budgetåret 1971/72.

Departementschefen

För att slutföra ifrågakvarande byggnadsobjekt bör den kostnadsram som tas upp i följande investeringsplan godtas. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas i enlighet med domänverkets förslag.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnads- objekt	Kostnadsram		Medelförbrukning			Bygg- start mån/år	Fär- dig- stäl- lande mån/år
	1.4.1969	1.4.1970	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för			
			1970/71	1971/72			
Fövaltnings- byggnad för domänverket	16 000	17 000	10 800	5 200	1 000	11.68	2.71

Anslagsberäkning (1 000-tal kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelförbrukning		
Behållning 1.7.1970	—	1970/71	5 200
Anslag 1970/71	5 200	1971/72	1 000
Anslag 1971/72 (förslag)	1 000		
	6 200		6 200

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

II. Statens allmänna fastighetsfond

II: 21. Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.

1969/70 Utgift ¹	26 057	Behållning ²	2 550 688
1970/71 Anslag	1 500 000		
1971/72 Förslag	4 000		

¹ Investeringsanslagen Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning och Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovninganstalt.

² Investeringsanslagen Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning, Förrådsbyggnad vid Svenska institutet för konserveringsforskning, Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovninganstalt, Tillbyggnader vid statens skeppsprovninganstalt och Byggnadsarbeten vid statens provninganstalt.

Från förevarande investeringsanslag bestrids kostnader för byggnadsarbeten vid vissa myndigheter inom industridepartementets verksamhetsområde. För ett antal av de objekt som är uppförda i investeringsplanen är arbetena slutförda.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen räknar med en medelsförbrukning av 1,9 milj. kr. under budgetåret 1971/72 för de i investeringsplanen uppförda objekten. Förbrukningen bedöms av styrelsen i huvudsak rymmas inom ramen för redan anvisade medel.

Byggnadsstyrelsen föreslår att behållningen på investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid statens provninganstalt förs över till förevarande anslag. I det följande redovisas det byggnadsobjekt som f. n. är aktuellt vid provninganstalten.

Nybyggnad för brandlaboratorium vid statens provninganstalt. Redogörelse för detta byggnadsobjekt har lämnats i prop. 1970: 105 (s. 28 och 37). För ändamålet anvisades på tilläggsstat för budgetåret 1969/70 enligt en av byggnadsstyrelsen gjord uppskattning av byggnadskostnaderna för objektet i prisläget den 1 april 1969 750 000 kr. på ett särskilt investeringsanslag till byggnadsarbeten vid statens provninganstalt (prop. 1970: 105 s. 37, SU 81, rskr 185). Kungl. Maj:t uppdrog den 29 juni 1970 åt byggnadsstyrelsen att — på grundval av ett av styrelsen den 2 februari 1970 redovisat förslag — utföra nybyggnaden inom den angivna kostnadsramen, som motsvarar 810 000 kr. i prisläget den 1 april 1970. Styrelsen räknar med att byggnadsarbetena kommer att sättas igång under våren 1971 och vara avslutade under hösten 1971.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsen har beräknat medelsförbrukningen under anslaget för nästa budgetår till 1,9 milj. kr. Jag biträder byggnadsstyrelsens förslag. Jag förordar att medel för nästa budgetår anvisas enligt följande investeringsplan och anslagsberäkning. Den behållning som vid utgången av juni 1971 finns på investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid statens provningsanstalt bör föras över till detta anslag.

Investeringsplan (1 000-tal kr.)

Byggnadsobjekt	Kostnadsram		Medelsförbrukning			Byggstart mån/år	Färdigställande mån/år
	1.4.69	1.4.70	Faktisk t.o.m. 1969/70	Beräknad för			
				1970/71	1971/72		
Byggnadsarbeten i Malåträsk för Sveriges geologiska undersökning							
Nybyggnader för administrationslokaler m.m.	730	730	721	—	—	1.65	12.65
Nybyggnad av kärnarkiv, etapp I	160	160	157	—	—	3.67	8.67
Nybyggnad av kärnarkiv, etapp II	—	300	—	250	40	10.70	6.71
Förrådsbyggnad vid svenska institutet för konserveringsforskning	175	175	172	—	—	11.66	4.67
Nybyggnad för kavitationslaboratorium vid statens skeppsprovninganstalt	2 535	2 535	2 530	5	—	9.66	9.67
Tillbyggnader vid statens skeppsprovninganstalt	3 300	3 555	—	1 500	1 500	3.71	6.72
Nybyggnad för brandlaboratorium vid statens provninganstalt	750	810	—	400	360	4.71	1.72
	7 650	8 265	3 580	2 155	1 900		

Anslagsberäkning (1 000-tals kr.)

Medelstillgång	Beräknad medelsförbrukning		
Behållning 1.7.70	2 551	1970/71	2 155
Anslag för 1970/71	1 500	1971/72	1 900
Anslag för 1971/72 (förslag)	4		
	4 055		4 055

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 4 000 kr.

IV. Statens utlåningsfonder

IV. C. Kronotorparnas inventarielånefond

I samband med upplåtelse av kronotorp kan lån beviljas för anskaffning av jordbruksinventarier, utsäde m. m. Bestämmelser härom finns i kungörelsen (1943: 532) om upplåtelse av kronotorp.

Domänverket

Domänverket räknar inte med något anslagsbehov för budgetåret 1971/72. Den 30 juni 1970 utgjorde fondens outnyttjade behållning 430 962 kr.

Departementschefen

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att medge, att det för budgetåret 1962/63 anvisade investeringsanslaget till *Kronotorparnas inventarielånefond* under budgetåret 1971/72 får användas för det med anslaget avsedda ändamålet.

V. Fonden för låneunderstöd

V. 11. Lån till Aktiebolaget Atomenergi

1970/71 Anslag	5 500 000
1971/72 Förslag	1 000 000

Budgetåren 1959/60—1965/66 anvisades under denna anslagsrubrik sammanlagt 120 milj. kr. till AB Atomenergi. Lånet har av bolaget använts för investeringar i byggnader och andra anläggningar, främst i Studsvik. Atomenergis räntekostnader för lånet redovisas under reservationsanslaget Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi.

AB Atomenergi

För bolagets räkning uppförs en apparathall och ett materialforskningslaboratorium i Studsvik. I en promemoria den 10 november 1969 om finansiering av vissa nybyggnader i Studsvik uppskattade bolaget de totala projekterings- och byggnadskostnaderna till 6,5 milj. kr. i prisläget den 1 april 1969. För budgetåret 1970/71 anvisades ett investeringsanslag av 5,5 milj. kr. Mot bakgrund av antagna anbudsbelopp beräknar Atomenergi att kostnaderna under budgetåret 1971/72 skall uppgå till 1 milj. kr.

Departementschefen

AB Atomenergi har för vissa investeringar i anläggningstillgångar intill den 31 december 1969 erhållit lån från Statens utlåningsfonder på sammanlagt 120 milj. kr. mot avlämnande av räntebärande skuldförbindelser på motsvarande belopp. Vid min anmälan av anslaget till atomenergiverksamhet (s. 114) har jag lagt fram förslag om utbyte av dessa skuldförbindelser.

Beräkningen av medelsbehovet för budgetåret 1971/72 för uppförandet av en apparathall och ett materialforskningslaboratorium i Studsvik föranleder ingen erinran från min sida. Atomenergi bör för ändamålet beviljas ett lån på 1 milj. kr. ur fonden för låneunderstöd. Detta lån, liksom ett tidigare för samma ändamål beviljat lån på 5,5 milj. kr., påverkas inte av mitt tidigare förslag till utbyte av skuldförbindelser. Lånen löper alltså med ränta motsvarande statens normalränta.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Lån till Aktiebolaget Atomenergi* för budgetåret 1971/72 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller
Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN**A. Industridepartementet m. m.**

11	Industridepartementet	7 079 000
12	Tekniska attachéer m. m.	197 000
13	Kommittéer m. m.	3 500 000
	Extra utgifter	200 000
		10 976 000

B. Industri m. m.

	Statens institut för företagsutveckling	
14	Förvaltningskostnader	4 525 000
16	Bidrag till främjande av företagsutveckling m. m.	2 400 000
18	Främjande av hemslojden	825 000
19	Medelstillskott till Norrlandsfonden	5 000 000
21	Utbildningsåtgärder för textil- och konfektionsindustrierna samt den manuellt arbetande glasindustrin	2 500 000
22	Omställningsfrämjande åtgärder för textil- och konfektionsindustrierna	2 500 000
		17 750 000

C. Bergsbruk

	Sveriges geologiska undersökning	
61	Förvaltningskostnader	7 965 000
62	Kartarbeten m. m.	3 310 000
64	Utrustning	700 000
	Prospektering	18 700 000
67	Uppdragsverksamhet	600 000
68	Bergsstaten	939 000
69	Statens gruvegendom	20 130 000
		52 344 000

D. Energiförsörjning

75	Statens elektriska inspektion	2 494 000
76	Kostnader för vissa nämnder	43 000
	Främjande av landsbygdens elektrifiering	1 000
77	Delegationen för atomenergifrågor	1 789 000
		4 327 000

E. Teknisk utveckling m. m.

	Styrelsen för teknisk utveckling	
80	Teknisk forskning och utveckling	110 500 000
90	Drift av forskningsstationer	1 000
91	Skeppsteknisk forskning och utveckling	12 000 000
92	Utrustning	3 000 000
94	Statens provningsanstalt: Uppdragsverksamhet	1 000
97	Bidrag till statens provningsanstalt	4 900 000
100	Statens provningsanstalt: Utrustning	1 100 000
101	Statens skeppsprovningsanstalt: Uppdragsverksamhet	1 000

Sid.

103	Bidrag till statens skeppsprovsningsanstalt	2 000 000
104	Statens skeppsprovsningsanstalt: Utrustning	500 000
105	Bidrag till Ingenjörsvetenskapsakademien	570 000
106	Bidrag till Sveriges standardiseringskommission	1 970 000
107	Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	51 800 000
115	Internationellt atomenergisamarbete	4 100 000
116	Utvecklingsarbete rörande utvinning av uran	8 100 000
		200 543 000

119 F. Domänverket

122	Ersättning till domänverkets fond för utgifter för övertalig personal	147 000
	Summa för driftbudgeten	286 087 000

KAPITALBUDGETEN

I. Statens affärsverksfonder

E. Förenade fabriksverken

124	Byggnader och utrustning	42 500 000

F. Statens vattenfallsverk

140	Kraftstationer m. m.	975 000 000

G. Domänverket

161	Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen	1 000 000

II. Statens allmänna fastighetsfond

162	Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	4 000

IV. Statens utlåningsfonder

164	Kronotorparnas inventarielånefond	—

V. Fonden för låneunderstöd

164	Lån till Aktiebolaget Atomenergi	1 000 000

Summa för kapitalbudgeten **1 019 504 000**Totalt för industridepartementet **1 305 591 000**

Oförutsedda utgifter

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om anslag för budgetåret 1971/72 till oförutsedda utgifter och anför.

DRIFTBUDGETEN

Fjortonde huvudtiteln

För bestridande av oförutsedda utgifter är i riksstaten vid sidan av departementshuvudtitlarna uppfört ett förslagsanslag, vilket såsom ett komplement till de beredskapsstater för särskilda ändamål som årligen antas av riksdagen under vissa betingelser står till Kungl. Maj:ts förfogande.

Jag får först ge en redovisning för de utgifter som under år 1970 har bestritts från detta anslag efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall.

På justitiedepartementets föredragning:

Till ersättning till visst dödsbo för förlust med anledning av bristande redovisning av en dåmera avliden polisassistent i Stockholm i egenskap av boutredningsman (5/6) 35 253: 39

Till ersättning till visst dödsbo för skada i anledning av förskingring av en förutvarande tjänsteman vid rådhusrätten i Jönköping i egenskap av boutredningsman (5/6) 182 587: 75

På utrikesdepartementets föredragning: Till ersättning för skadegörelse på det sovjetiska flyg- bolaget Aeroflots lokaler i Stockholm, på Demokratiska Republiken Vietnams ambassads i Stockholm lokaler och på Förenta Staternas Cultural Center's lokaler i Stockholm (29/6)	34 269: 96
På finansdepartementets föredragning: Till ersättning till efterlevande till instrumentmakaren P. van Odijk med anledning av dennes död i en staten tillhörig bastuanläggning (23/10)	10 000: —
På utbildningsdepartementets föredrag- ning: Till ersättning till Chalmers tekniska högskola för repa- ration av en stormskadad parabolantenn vid rymd- observatoriet på Råö (13/3)	170 000: —
På inrikesdepartementets föredragning: Till ersättning till G. Thorsson för skada genom olycks- fall under omskolningskurs (30/1)	4 000: —
På civildepartementets föredragning: Till ersättning till Västerviks stad för vissa kostnader för åtgärder i samband med m/t Norrtanks haveri (23/1)	80 000: —
Till ersättning för vissa kostnader i samband med ingri- pande mot löskommen olja (23/1, 27/2, 14/5, 27/5, 27/11)	152 719: 98
Till ersättning för vissa kostnader i samband med sane- ring av oljeskador (23/10)	15 000: —
Till ersättning för vissa kostnader i samband med om- händertagande av löskommen olja till sjöss m. m. (27/11)	1 452 252: 67
Summa kr.	2 136 083: 75

Vidare har på jordbruksdepartementets föredragning meddelats be-
slut att kommittén för planering av turistanläggningar och friluftsområ-
den m. m. får för projektering av utbyggnad av anläggningar för fri-
luftsliv och turism inom ett område i västra Jämtland disponera högst
1 milj. kr. Medlen skall förskottsvis bestridas från förevarande anslag
(29/6).

Behov föreligger givetvis att Kungl. Maj:t även i fortsättningen kan
disponera över medel till täckande av utgiftsbehov som vid riksstatsens
fastställande inte kan överblickas. Jag förordar sålunda att härtill för
nästa budgetår av riksdagen begärs ett oförändrat belopp, 1 milj. kr. Be-

träffande dispositionen av anslaget bör gälla, att därur skall bestridas utgifter som är av så brådskande art att resp. ärenden inte hinner underställas riksdagen och att utgifterna inte lämpligen kan bestridas av andra medel som står till Kungl. Maj:ts förfogande. Härmed avses även att utgift inte får tillgodose ändamål för vilket anslag har förts upp på någon av de beredskapsstater som omtalas i 63 § regeringsformen.

Beträffande gränsdragningen mellan utnyttjandet av detta anslag och de under de olika departementshuvudtitlarna uppförda reservationsanslagen till extra utgifter torde böra gälla att anslaget till oförutsedda utgifter huvudsakligen skall användas för större sådana. Denna gränsdragning bör emellertid inte tolkas alltför snävt, utan Kungl. Maj:t bör härvidlag ges den handlingsfrihet som efter omständigheterna anses påkallad.

Det bör slutligen ankomma på Kungl. Maj:t att vid nästa riksdags början göra anmälan till riksdagen om de utgifter som under det senaste året anvisats utgå av anslaget till oförutsedda utgifter.

Härutöver bör följande speciella ändamål få tillgodoses av anslaget till oförutsedda utgifter.

Under en följd av år har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att, under förutsättning att andra medel inte står till förfogande för ändamålet, från detta anslag bestrida belopp, som staten genom lagakraftvunnen dom har ålagts att ge ut. Detta bemyndigande har med verkan fr. o. m. budgetåret 1961/62 utvidgats till att omfatta också belopp som staten till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse har åtagit sig att ge ut som ersättning. Motsvarande bemyndigande bör inhämtas för nästa budgetår.

Med anledning av prop. 1948: 283 medgav riksdagen (SU 207, rskr 406) att från anslaget till oförutsedda utgifter skulle tills vidare under budgetåret 1948/49 få utgå ersättning för förlust av eller skada på egendom utom riket till personer, som uppehöll sig utomlands och som var i rikets tjänst, liksom till deras familjemedlemmar och personliga tjänare. Ersättning skulle utgå efter samma grunder som under budgetåren 1943/44—1946/47 hade tillämpats i fråga om motsvarande ersättningar för förluster som hade uppkommit på grund av krigsförhållandena (prop. 1944: 183, SU 147, rskr 329). För budgetåren 1949/50—1970/71 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden. Bemyndigande att på samma villkor betala ut ersättning för skador av ifrågavarande natur bör inhämtas för nästa budgetår.

Med anledning av prop. 1951: 38 medgav riksdagen (SU 42, rskr 63), att från anslaget till oförutsedda utgifter skulle tills vidare under budgetåren 1950/51 och 1951/52 utgå ersättning för skador på egendom inom landet, vilka hade uppkommit genom de tidigare krigsförhållandena. För budgetåren 1952/53—1970/71 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden. Med hänsyn till att krigsskador, exempelvis genom

minsprängning, fortfarande om än i mindre omfattning kan förekomma, synes riksdagens bemyndigande böra inhämtas till att även under nästa budgetår på oförändrade villkor betala ut krigsskadeersättningar.

Jag får i detta sammanhang erinra om att senast i prop. 1970: 165 har föreslagits, att de behov av medel utöver anvisade anslag som eventuellt kan uppkomma för organiserandet av svenska FN-styrkor m. m. och det svenska deltagandet i stilleståndsövervakningen i Korea skall få tillgodoses genom att anslaget till oförutsedda utgifter anlitas. Frågan om täckning av sålunda bestridda kostnader skulle anmälas senare. Mot detta har riksdagen inte gjort någon erinran (SU 211, rskr 426).

Under åberopande av vad jag sålunda har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1971/72 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kr. att stå till Kungl. Maj:ts förfogande för de ändamål och på de villkor jag har förordat i det föregående.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Riksdagen och dess verk m. m.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler här efter fråga om anslag för budgetåret 1971/72 till riksdagen och dess verk m. m. samt anför.

DRIFTBUDGETEN

Femtonde huvudtiteln

Fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har den 26 november resp. den 23 december 1970 överlämnat förslag till de anslag m. m. som bör redovisas under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. för budgetåret 1971/72. Riksdagens förvaltningskontor har upprättat en sammanställning av förslagen, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende (*bilaga 17.1*).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att pröva de förslag till anslag m. m. som avgetts av fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagens förvaltningskontor.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 17.1

RIKSDAGEN OCH DESS VERK M. M.

SAMMANSTÄLLNING

AV

FÖRSLAG TILL MEDELSANVISNING M. M.

DRIFTBUDGETEN

Femtonde huvudtiteln

Förslagen från fullmäktige i riksgäldskontoret och styrelsen för riksdagens förvaltningskontor angående regleringen för budgetåret 1971/72 av utgifterna för riksdagen och dess verk m. m. har liksom föregående år av praktiska skäl sammanförts.

Den allmänna nordiska arkitekttävlingen om riksdagshus i Stockholm har nu kommit i gång. Förslag avscende första steget av tävlingen skall vara inlämnade i slutet av april 1971. I avvaktan på att slutlig ställning kan tas till frågan om åtgärder avseende riksdagshuset på Helgeandsholmen har förvaltningen av byggnaden överlåtits på byggnadsstyrelsen. Under de närmaste åren kommer ämbetsverket att upplåta lokaler i huset för olika statliga myndigheter, däribland riksbanken och Nordiska rådets svenska delegation.

Riksdagen kommer fr. o. m. vårsessionen 1971 att verka i de nya lokalerna vid Sergels torg. Efter hemställan av styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har ytterligare medel anvisats för inredning och utrustning av de provisoriska lokalerna (BaU 1970: 59). Inom ramen för tillgängliga medel förutses kompletteringar av viss inredning få ske under första halvåret 1971, varjämte ytterligare utrymmen i hotellbyggnaden torde få iordningställas för att tillgodose på senare tid aktualiserade lokalbehov. Hit hör bl. a. lokalbehov sammanhängande med en utvidgad kontorsservice för riksdagens ledamöter (jfr BaU 1970: 68).

Sammanställning

Förändringarna inom riksdagens och dess verks område i förhållande till riksstaten för budgetåret 1970/71 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i 1 000-tal kr.

	Anvisat 1970/71	Förslag 1971/72	Ökning Minskning
A. Riksdagen	33 208	33 128	— 80
B. Den inre riksdagsförvaltningen	41 379	32 025	— 9 354
C. Allmänt kyrkomöte	1 107	1	— 1 106
D. Riksdagens verk	15 859	17 332	+ 1 473
E. Diverse	2 536	2 436	— 100
	94 089	84 922	— 9 167

ANSLAGEN

A. RIKSDAGEN

A 1. Riksdagen: Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter

1969/70 Utgift ¹	21 351 484
1970/71 Anslag	21 167 000
1971/72 Förslag	20 117 000

¹ Inklusive kostnadsersättningar och arbetsgivaravgifter m. m. men exklusive traktamenten, som fr. o. m. budgetåret 1969/70 redovisas under A 2.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
Arvoden till riksdagens ledamöter		
Första kammaren	3 834 000	— 3 834 000
Andra kammaren	5 913 000	— 5 913 000
Enkammaren	8 886 000	+ 8 868 000
Kostnadsersättningar		
Första kammaren	272 000	— 272 000
Andra kammaren	420 000	— 420 000
Enkammaren	630 000	+ 630 000
Arbetsgivaravgifter m. m.		
a) arbetsgivaravgift till den allmänna sjukförsäkringen	244 000	+ 2 000
b) arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggs- pensioneringen	673 000	+ 84 000
c) avgift till grupplivförsäkring	100 000	
d) allmän arbetsgivaravgift	195 000	— 195 000
	21 167 000	— 1 050 000

Från anslaget bestrids kostnader för arvoden och kostnadsersättningar till riksdagens ledamöter.

Beträffande pensions- och socialförsäkringskostnader för riksdagens ledamöter upptas de faktiska utgifterna, beräknade på nu kända förhållanden (BaU 1969: 28, s. 3).

Då riksdagens ledamöter inte är obligatoriskt försäkrade enligt yrkes-skadeförsäkringslagen 14.5.1954 (nr 243) eller kan hänföras till fall, som avses i 3 kap. 2 § andra stycket, sista punkten, i lagen 25.5.1962 (nr 381) om allmän försäkring skall någon beräkning av allmän arbetsgivaravgift ej ske (jfr kungl. förordningen 6.6.1968/nr 419/).

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till Riksdagen: Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 20 117 000 kr.

A 2. Riksdagen: Reseersättningar m. m. till riksdagens ledamöter

1969/70 Utgift	6 106 297
1970/71 Anslag	5 385 000
1971/72 Förslag	5 495 000

Från anslaget bestrids dels kostnaderna för riksdagsledamöternas årskort för järnvägsresor samt, såvitt gäller andra färdmedel, resor mellan riksdagsorten och hemorten under riksdagssession eller för sammanträde med utrikesnämnden, riksdagsutskott eller riksdagens lönedelagation, dels fr. o. m. budgetåret 1969/70 traktamenten till riksdagsledamöter under sessionstid.

Med statens järnvägar träffades överenskommelse om ändrade normer för beräkning av kostnaden för riksdagsledamöternas årskort fr. o. m. 1.1.1970. Från nämnda tidpunkt omfattar årskortet inte resor på AB Storstockholms lokaltrafik och Trafik AB Saltsjöfarts linjenät. De ledamöter som regelbundet utnyttjar nämnda bolags järnvägslinjer har fått sina kostnader för månadskort ersatta.

Enligt överenskommelsen erlade förvaltningskontoret hela årskortskostnaden för 1970, 1 075 200 kr., i januari månad 1970. Denna utgift kom därigenom att helt belasta budgetåret 1969/70. En fortsatt ökning av andra resor än järnvägsresor liksom förväntade kostnadsstegringar medför att medelsbehovet för budgetåret 1970/71 uppräknas med 200 000 kr. till 3 200 000 kr.

Traktamentskostnaderna beräknas uppgå till 2 295 000 kr. enligt nu gällande kostnadsnivå.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Reseersättningar m. m. till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 5 495 000 kr.

A 3. Riksdagen: Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet

1969/70 Utgift	209 327
1970/71 Anslag	236 000
1971/72 Förslag	250 000

Från anslaget bestrids kostnader som sammanhänger med riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har 5.6.1967 fastställt bestämmelser om ersättning till riksdagsledamot vid deltagande i Europarådets verksamhet (RFS 1967: 15).

Europarådets rådgivande församling sammanträder tre gånger årligen

i Strasbourg. Antalet svenska ombud är sex, vartill kommer sex suppleanter.

Utskottsmöten förekommer på skilda platser i Europa. F. n. finns 14 utskott med svenska ledamöter. Dessa sammanträder i varierande omfattning. I medeltal torde totalt hållas ca 40 sammanträden som inte förläggs i anslutning till församlingsmöten i Strasbourg. Detta innebär med nuvarande svenska representation ungefär 60 utskottsresor per år.

Därtill kommer ett mindre antal sammanträden helt eller delvis arrangerade av Europarådet i samarbete med andra internationella organ.

Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 beräknas med hänsyn till förutsedda kostnadshöjningar av priserna på hotellrum i Frankrike och på flygbiljetter, ökade kostnader för utskottsmöten i Sverige samt anordnande av ett stort Europarådssymposium i Stockholm till 250 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 250 000 kr.

A 4. Riksdagen: Riksdagsutskottens studieresor m. m.

1969/70 Utgift	864 022
1970/71 Anslag	650 000
1971/72 Förslag	650 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för utskottens studieresor inom och utom Sverige samt för vissa resor beslutade av talmanskonferensen. Utskott har att till talmanskonferensen anmäla planerad studieresa till utlandet och beräknade kostnader för denna.

Av talmanskonferensen beslutade resor omfattar dels resor utomlands som varje år företas på inbjudan från främmande länders parlament, dels svenskt parlamentariskt deltagande i internationella kongresser och konferenser med undantag för sådana sammankomster för vilka medel anvisas under andra anslag (jfr A 3 och A 8).

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Riksdagsutskottens studieresor m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 650 000 kr.

A 5. Riksdagen: Parlamentariska delegationer

1971/72 Förslag	275 000

Under förevarande anslag, som föreslås tillkomma fr. o. m budgetåret 1971/72, har medel beräknats för kostnader för parlamentariska delegationer enligt följande.

	1971/72
1. Utländska delegationsbesök i Sverige	150 000
2. Delegationsbesök i utlandet	125 000
	275 000

För budgetåret 1970/71 finns under anslaget Representation m. m., som uppgår till 275 000 kr., 150 000 kr. disponibla för kostnader för två utländska delegationsbesök. Under hösten 1971 kommer en delegation från det kanadensiska parlamentet att mottas av riksdagen. Något ytterligare stort delegationsbesök är f. n. ej planerat, men erfarenheten talar för att ytterligare ett besök kan komma att företas under budgetårets andra hälft varför medel för två besök bör anslås. Då kostnaderna för ett delegationsbesök tidigare beräknats till 75 000 kr. bör 150 000 kr. tas upp i detta sammanhang.

För budgetåret 1970/71 finns under anslaget Riksdagsutskottens studieresor m. m. 100 000 kr. uppförda som förslagsanslag. Medelsförbrukningen uppgick 1969/70 till 137 000 kr. F. n. är någon delegationsresa till utlandet inte planlagd, men det torde vara realistiskt anta att två resor kan komma att företas under budgetåret 1971/72. Med hänsyn till tidigare medelsförbrukning och kostnadsutveckling synes kostnaderna böra beräknas till 125 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Parlamentariska delegationer* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 275 000 kr.

A 6. Riksdagen: Bidrag till studieresor

1969/70 Utgift	88 594	Reservation	28 157
1970/71 Anslag	100 000		
1971/72 Förslag	100 000		

Från detta anslag bestrids kostnaderna för bidrag till riksdagsledamöters studieresor. Bidragen beviljas av talmanskonferensen, som 14.10.1968 antagit regler för beviljande av bidrag. Dessa regler innebär i kortlighet, att ledamot under en femårsperiod beviljas högst 2 500 kr. i stipendier eller 3 500 kr. om resa företas till utomeuropeiska länder.

I skrivelse 26.10.1970 till förvaltningskontoret har kamrarnas sekreterare anfört i huvudsak följande.

För stipendier till ledamöters studieresor har under de fem senaste budgetåren anslagits ett reservationsanslag om 100 000 kr. Med reservation av 16 750 kr. från budgetåret 1968/69 disponerades under föregående budgetår 116 750 kr. av vilka 88 593 kr. tagits i anspråk, varför till 1970/71 reserverats 28 157 kr. Av innevarande budgetårs anslag har

några medel ännu ej utnyttjats, men huvuddelen av medlen torde komma att tas i anspråk vid stipendiefördelningen i maj månad 1971. Då det får anses troligt att hela det tillgängliga anslaget vid detta tillfälle ej kommer att utnyttjas synes viss del kunna reserveras till nästföljande budgetår, varför anslaget för 1971/72 — trots inträdda prishöjningar — torde kunna uppföras med oförändrat belopp om 100 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till studieresor* för budgetåret 1971/72 anvisas ett reservationsanslag av 100 000 kr.

A 7. Riksdagen: Representation m. m.

1969/70 Utgift	166 792
1970/71 Anslag	275 000
1971/72 Förslag	115 000

Från anslaget avses bestridas kostnaderna för representation, som talmännen liksom även andra riksdagens organ utövar på riksdagens vägnar (KU 1959: 18, s. 9).

För budgetåret 1970/71 är anslaget 275 000 kr. Av detta belopp har 150 000 kr. avsett kostnader för utländska delegationers besök i Sverige. Medel för denna verksamhet har begärts under ett särskilt anslag, A 5. Parlamentariska delegationer. Av återstående del av representationsanslaget för budgetåret 1970/71 — 125 000 kr. — har medel tagits i anspråk för en mottagning i riksdagshuset i anslutning till kamrarnas sista plena 16 december 1970. 110 000 kr. avser egentliga representationskostnader. Hit hänförs kostnader för en middag för utländska diplomater och bl. a. företrädare för näringsliv m. m. samt en lunch för utländska studenter. Liksom tidigare planeras en inbjudan till 12 journalister från landsortspressen att under en vecka i maj 1972 studera riksdagsarbetet. Riksdagen har vidare att anordna middagar och/eller luncher för ett stort antal parlamentarikergrupper, vilkas besök i övrigt handhas och bekostas av utrikesdepartementet, vartill kommer representationskostnader i andra sammanhang. Med hänsyn till kostnadsutvecklingen bör sammantaget för budgetåret 1971/72 uppföras ett belopp om 115 000 kr. för representation.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Representation m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 115 000 kr.

A 8. Riksdagen: Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp

1969/70 Utgift	123 000
1970/71 Anslag	100 000
1971/72 Förslag	98 000

Styrelsen för riksdagens interparlamentariska grupp

För bidrag till Interparlamentariska unionen och dess dokumentationscentrum upptar styrelsen 20 000 kr. Denna höjning motiveras av att unionen hos bl. a. de nordiska grupperna anhållit om en frivillig höjning av deras bidrag.

För utrikes möten upptar styrelsen 58 000 kr. Konferens kommer att hållas i Paris hösten 1971 samt råds- och studiekommissionsmöte i Douala, Kamerun, våren 1972. Styrelsen noterar att posten för utrikes möten förutsätter att endast de två rådsmedlemmarna reser till Kamerun. Om det av särskild anledning skulle befinnas önskvärt att även en sekreterare följer med, torde ett anslagsöverskridande få ske.

För inrikes möten och representation upptar styrelsen liksom förra året 3 500 kr.

För skrifter beräknar styrelsen oförändrat 4 200 kr. och för förvaltningskostnader 13 000 kr. Ökningen avser anskaffning av böcker och tidskrifter.

Styrelsen beräknar alltså kostnaderna till 98 700 kr., varav omkring 700 kr. täcks av medlemsavgifter. I förhållande till löpande budgetår innebär detta en minskning med 2 000 kr. Beräkningarna kan sammanfattas så:

Bidrag till Interparlamentariska unionen och dess dokumentationscentrum	20 000
Utrikes möten	58 000
Inrikes möten och representation	3 500
Skrifter	4 200
Förvaltningskostnader	13 000
	Summa kr. 98 700
Avgår medlemsavgifter	— 700
Medelsbehov	98 000

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, som inte har något att erinra mot medelsberäkningen, föreslår

att till Riksdagen: *Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 98 000 kr.

A 9. Riksdagen: Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare

1969/70 Utgift	20 000
1970/71 Anslag	20 000
1971/72 Förslag	20 000

Styrelsen för Sällskapet Riksdagsmän och forskare

Styrelsen anför att den traditionella presentationen av framsteg inom forskning och teknik anordnats 4.12.1969 i samverkan med Ingenjörsvetenskapsakademien. I denna hade medverkat akademiens preses, fil. dr Halvard Liander, generaldirektör Ragnar Woxén samt ett antal av akademiens tjänstemän. Sammanlagt deltog cirka 130 riksdagsmän.

RIFO räknar med att liksom tidigare år anordna möten för samtliga medlemmar vid vilka vetenskaplig eller teknisk utveckling av större allmänt intresse och betydelse presenteras och diskuteras.

Informationsbladet RIFO-Nytt kommer att ges ut i ungefär samma omfattning som tidigare.

För verksamheten har följande budget uppgjorts:

Lön och socialutgifter för sekreterare	35 000
Omkostnader för studiegrupper	7 000
Redigering av RIFO-Nytt	3 000
Kansli- och sammanträdeskostnader	6 000
Resor etc.	4 000
Summa kr.	55 000

Av denna summa kan ca 9 000 kr. täckas genom individuella medlemsavgifter från riksdagsmän och forskare. Banktillgångarna beräknas vid slutet av innevarande budgetår uppgå till ca 30 000 kr. För budgetåret 1971/72 avser sällskapet att använda sina banktillgångar för att täcka 26 000 kr. av budgeten. Därefter kommer sällskapet att tvingas begära ökade anslag eller skära ner verksamheten. Sällskapet får därför anhålla om ett fortsatt anslag till verksamheten under budgetåret 1971/72 med oförändrat belopp 20 000 kr.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor tillstyrker framställningen och föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare* för budgetåret 1971/72 anvisas ett anslag av 20 000 kr.

A 10. Riksdagen: Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp

1969/70 Utgift	583
1970/71 Anslag	30 000
1971/72 Förslag	30 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för studie- och informationsverksamhet inom riksdagen i integrations- och Europafrågor, för symposier i dessa ämnen samt för viss representation gentemot utländska besökare.

I avvaktan på närmare erfarenheter av de med ifrågavarande verksamhet förbundna kostnaderna synes anslaget böra tas upp med oförändrat belopp.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp* för budgetåret 1971/72 anvisas ett anslag av 30 000 kr.

A 11. Riksdagen: Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier

1969/70 Utgift	1 422 000
1970/71 Anslag	1 370 000
1971/72 Förslag	1 553 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för bidrag till riksdagspartiernas gruppkanslier. Riksdagen beslöt under 1970 års höstsession om höjning av bidragen fr. o. m. år 1971. Merkostnaden under budgetåret 1970/71 har beräknats till ca 110 000 kr. Bidrag utgår till varje partigrupp i riksdagen med 3 500 kr. per medlem och år, om gruppen är företrädd i regeringen, och annars med 5 250 kr. per medlem och år (BaU 1970: 68).

Riksdagens förvaltningskontor har på grundval av nu kända förhållanden beräknat medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till sammanlagt 1 553 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 1 553 000 kr.

A 12. Riksdagen: Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl.

1969/70 Utgift	3 187 967
1970/71 Anslag	3 800 000
1971/72 Förslag	4 200 000

Från detta anslag bestrids kostnaderna för pensioner åt f. d. riksdagsledamöter samt för pensioner åt efterlevande till riksdagsmän (BaU 1969: 28, s. 7). Med hänsyn till att ökade pensionskostnader kan förutses i anledning av riksdagens beslut att ändra grunderna för beräkning av visstidspensioneringen (KU 1970: 49) torde anslaget uppräknas med 400 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Riksdagen: Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 4 200 000 kr.

A 13. Riksdagen: Utgivande av otryckta ständsprotokoll

1969/70 Utgift	129 848	Reservation	107 800
1970/71 Anslag	75 000		
1971/72 Förslag	225 000		

Från anslaget bestrids utgifter för utgivande av otryckta ständsprotokoll. Anslaget disponeras av riksgäldskontoret.

Hittills kontraherade protokoll, som f. n. är under utarbetande, är ridderskapets och adelns protokoll vid riksdagen 1771—1772, prästerståndets protokoll vid riksdagarna 1719—1720, 1723, 1726—1727 och 1731, borgarståndets protokoll vid riksdagen 1738—1739 samt bondeståndets protokoll vid riksdagarna 1765—1766 och 1769—1770.

Anslaget bör med hänsyn till beräknad medelsförbrukning och tillgängliga reservationsmedel upptagas med 225 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Riksdagen: Utgivande av otryckta ständsprotokoll* för budgetåret 1971/72 anvisas ett reservationsanslag av 225 000 kr.

B. DEN INRE RIKSDAGSFÖRVALTNINGEN**B 1. Den inre riksdagsförvaltningen: Förvaltningskostnader**

1969/70 Utgift	12 809 611
1970/71 Anslag	22 081 000
1971/72 Förslag	27 131 000

Person al	1971/72		
<i>Kammarkansliet</i>			
Handläggande personal	30		
Övrig personal	11		
<i>Utskotten</i>			
Handläggande personal	37		
Övrig personal	24		
<i>Förvaltningskontoret</i>			
Handläggande personal	30		
Övrig personal	81		
	213		
		1970/71	Beräknad ändring 1971/72
<i>Anslag</i>			
Arvoden till ledamöter av förvaltningsstyrelsen och suppleanter för dessa	41 000	—	3 000
Avlöningar till tjänstemän m. fl.	8 813 000	+	550 000
Arvoden i övrigt samt särskilda ersättningar	20 000		—
Sjukvård m. m.	35 000		—
Resersättningar	160 000		—
Reparation och underhåll av riksdagshuset	125 000	—	125 000
Riksdagens restaurang	50 000	+	25 000
Lokalkostnader	8 005 000	+	5 795 000
Expenser	1 960 000	—	25 000
Kostnader för översättningsarbete	30 000		—
Publikationstryck	210 000	—	178 000
Lönekostnadspålägg	2 022 000	+	93 000
Övriga utgifter	610 000	—	570 000
	22 081 000		+ 5 562 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>			
Ersättning för utlånad personal	— 132 000		—
Influtna hyror m. m.	— 1 175 000	—	800 000
Försäljning av informationsmateriel	— 5 000		—
Summa kr.	20 769 000		+ 6 362 000

Anslagsposten Arvoden till ledamöter av förvaltningsstyrelsen har minskats med 3 000 kr. Styrelsen utökas med en ledamot och en suppleant. Något särskilt ordförandearvode har inte beräknats (BaU 1970: 83).

Ökningen under anslagsposten Avlöningar till tjänstemän m. fl. har av styrelsen beräknats till 550 000 kr. Denna ökning kan hänföras till den nya personalorganisation som beslutats av 1970 års vårriksdag men vars kostnader tidigare endast kunnat uppskattas för tiden 1.1—30.6.1971.

Anslagsposten Riksdagens restaurang har ökats med 25 000 kr. på grund av förväntade kostnadsstegringar.

För innevarande budgetår har under anslagsposten Lokalkostnader anvisats 8 005 000 kr. Styrelsen har för kommande budgetår beräknat medelsbehovet till 13 800 000 kr. Hyreskostnaderna för lokalerna vid Sergels torg inklusive garageplatser beräknas till 11 950 000 kr. Kostnaderna för bränsle, lyse och vatten uppskattas till 400 000 kr., för bevakning till 225 000 kr. och för städning till 1 225 000 kr. Förutom hyreskostnaderna torde övriga under anslagsposten Lokalkostnader upptagna utgifter vara osäkra, då erfarenhet av utnyttjandet av lokaler vid Sergels torg ännu inte vunnits.

Under anslagsposten Expenser har för innevarande budgetår anvisats 1 960 000 kr. För kommande budgetår avgår 345 000 kr. för engångsanskaffning av kontorsmaskiner, 50 000 kr. för renhållning, sotning m. m. samt 55 000 kr. för upptagande av talprov av riksdagens ledamöter. Ökade kostnader kan dock förväntas till följd av utökad telefonväxel (350 000 kr.), skrivmaterial och papper (50 000 kr.) samt belysningsmaterial m. m. (25 000 kr.). Anslagsposten Expenser bör emellertid kunna minskas för budgetåret 1971/72 med 25 000 kr. till 1 935 000 kr.

Enkammarrreformen medför vissa utgifter av engångskaraktär. Så har för innevarande budgetår under anslagsposten Publikationstryck anvisats medel för bl. a. ny riksdagsbroschyr och nytt material för studieverksamheten främst i skolorna. För budgetåret 1971/72 kan anslagsposten minskas med 178 000 kr.

Under särskilda uppbördsmedel beräknas influtna hyror m. m. minska med 800 000 kr. För innevarande budgetår har upptagits 750 000 kr. i hyresintäkter från riksdagshuset och 225 000 kr. för plan 12 i hotelldelen av lokalerna vid Sergels torg. Vid överläggningar med byggnadsstyrelsen rörande upplåtelse till ämbetsverket av riksdagshuset har framkommit att förväntade hyresinkomster i huvudsak torde motsvaras av lika stora utgifter för personal samt drift och underhåll av fastigheten. Förutsättningar saknas därför att uttaga hyra av byggnadsstyrelsen. Som redan inledningsvis nämnts kommer plan 12 i hotelldelen av lokalerna vid Sergels torg att erfordras för riksdagens eget lokalbehov, varför beräknade intäkter av dessa lokaler helt bortfaller.

Hyror för övernattningsrum till ledamöterna beräknas för budgetåret 1971/72 till 358 000 kr.

I anslagsposten Övriga utgifter ingår för innevarande budgetår kostnader för flyttning till Sergels torg (500 000 kr.) samt kostnader för en dokumentärfilm om tvåkammarriksdagen (70 000 kr.). För budgetåret 1971/72 kan anslagsposten minskas med 570 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 beräknas ett förslagsanslag av 27 131 000 kr.

B 2. Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för riksdagstrycket m. m.

1969/70 Utgift	3 632 844
1970/71 Anslag	4 165 000
1971/72 Förslag	4 340 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
<i>Utgifter</i>		
Tryckpapper	574 500	+ 60 000
Riksdagshandlingar		
Tryckningskostnader	3 071 000	+ 200 000
Bokbinderikostnader	865 500	+ 65 000
Kommittétryck	54 000	— 50 000
	4 565 000	+ 275 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>		
Försäljning av riksdagstryck	—400 000	+ 100 000
	4 165 000	+ 175 000

Riksdagstryckets omfattning under enkammarriksdagen är svår att förutse, varför nuvarande omfång i princip bör utgöra bas för beräknade ändringar under budgetåret 1971/72.

På grund av avtalsmässiga och individuella löneförhöjningar, ökning av de sociala kostnaderna och andra kostnadsslag har betydande ökning ägt rum fr. o. m. 1.4.1970. Sålunda har kostnaderna för sättnings- och tryckningsarbeten stigit med i genomsnitt 6,8 %, utgifterna för bokbinderiarbeten med i genomsnitt 7,9 % och kostnaderna för tryckpapper med i genomsnitt 15 %.

Mervärdesskattens förhöjning fr. o. m. 1.1.1971 medför en ökning av 6,54 %.

Enligt bankoutskottets av riksdagen godkända utlåtande nr 48 år 1970 kommer riksdagstrycket att inför enkammarriksdagen genomgå vissa förändringar beträffande framställningssätt, systematik, layout,

prenumeration, försäljning och distribution. Beräknade kostnadsökningar på grund härav uppskattas till ca 230 000 kr.

Kostnaderna för lagrådsremisser har fördubblats på grund av utbyggd delningspraxis (KU 1970: 20). Ökningen torde belöpa sig till ca 50 000 kr.

Fr. o. m. 1.1.1971 kommer av statliga myndigheter endast statsdepartementen att erhålla riksdagstryck kostnadsfritt (RFS 1970: 2). Prenumerationspriserna på riksdagstrycket har från och med år 1971 höjts med ca 13 %, exkl. mervärdesskatt.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Kostnader för riksdagstrycket m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 4 340 000 kr.

B 3. Den inre riksdagsförvaltningen: Utgivande av särskilda publikationer

1969/70 Utgift	153 335	Reservation	84 470
1970/71 Anslag	135 000		
1971/72 Förslag	240 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utgivningen av uppslagsboken över riksdagens verksamhet (Gula boken), arbetet på det sammanfattande person- och sakregistret till riksdagens protokoll med bihang för åren 1961—1970 (10-årsregistret) samt utgivningen av en skrift om Sveriges författning på engelska och franska språken.

Utgifterna för Gula boken uppgick för budgetåret 1969/70 till 87 188 kr. Anvisade medel för budgetåret 1970/71 uppgår till 105 000 kr., och för budgetåret 1971/72 beräknas kostnaderna stiga till ca 120 000 kr. Denna stegring hänför sig huvudsakligen till ökade sättnings-, trycknings- och bokbinderikostnader, höjd mervärdesskatt, ny layout m. m. på uppslagsboken inför enkammarriksdagen samt viss uppjustering av redaktörens arvode. Ca 5 000 kr. beräknas inflyta vid försäljning.

10-årsregistret för åren 1961—1970 är avsett att utges vid årsskiftet 1971/72. För budgetåret 1971/72 erfordras ett belopp av ca 110 000 kr., utgörande i huvudsak kostnader för fotolitografi, bokbinderi och tryckpapper samt resterande arvode till redaktören. Påpekas bör att användande av offsettryck medför en stark reduccring av de kostnader, som hittillsvarande konventionella tryckförfarande skulle medföra.

Till framställningen av skriften om Sveriges författning har för budgetåren 1969/70 och 1970/71 anvisats sammanlagt 87 000 kr. Dessa medel har ännu ej utnyttjats. För budgetåret 1971/72 torde ytterligare ca 13 000 kr. erfordras. Skriften är avsedd att utges senast under kommande budgetår.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår
att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Utgivande av särskilda publikationer* för budgetåret 1971/72 anvisas ett reservationsanslag av 240 000 kr.

B 4. Den inre riksdagsförvaltningen: Utredning om riksdagens hus m. m.

1969/70 Utgift	458 784	Reservation	495 922
1970/71 Anslag	560 000		
1971/72 Förslag	314 000		

Från anslaget bestrids kostnaderna för utredning av riksdagens lokalfrågor på längre sikt, häri inbegripet kostnader för genomförande av en arkitekttävling om riksdagens hus (BaU 1969: 51).

Riksdagens förvaltningskontor

För den av riksdagen 1969 beslutade arkitekttävlingen om riksdagens hus har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 560 000 kr. (BaU 1970: 51).

På basis av byggnadsstyrelsens bedömning i skrivelse 2.12.1970 till kontoret beräknar förvaltningskontorets styrelse medelsbehovet för budgetåret 1971/72 till 314 000 kr. Härvid har beaktats att för innevarande budgetår (560 000 + 495 922) 1 055 922 kr. står till disposition för täckning av resterande utgifter för utredningen om riksdagens hus och för pågående arkitekttävling. Medelsförbrukningen under innevarande budgetår beräknas till 570 000 kr., varav ca 70 000 kr. utgör kostnader som hänför sig till budgetåret 1969/70 men ännu ej likviderats. För budgetåret 1971/72 beräknas medelsförbrukningen uppgå till 800 000 kr. Härav belöper 60 000 kr. på utredningar, ritningsarbete och konsulter samt 10 000 kr. på resor, 10 000 kr. på programhandlingar, 20 000 kr. på programarbete, andra steget, och 200 000 kr. på arvoden till inbjudna, andra steget. För arvoden till prisnämnd, sekreterare och experter beräknas 20 000 kr., för utställning och hyror beräknas 50 000 kr. samt för oförutsedda ändamål 30 000 kr. Därjämte beräknas 400 000 kr. stå till prisnämndens förfogande för priser och inköp.

Styrelsens beräkningar kan sammanfattas sålunda:

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1970/71	570 000
Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1971/72	800 000
	1 370 000
Avgår anvisade, ej förbrukade medel	— 1 056 000
Summa kr.	314 000

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår
att till *Den inre riksdagsförvaltningen: Utredning om riksdagens hus m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett reservationsanslag av 314 000 kr.

C. ALLMÄNT KYRKOMÖTE

C. Allmänt kyrkomöte

1969/70 Utgift	¹ — 5 761
1970/71 Anslag	1 107 000
1971/72 Förslag	1 000

¹ Influtna medel för häftat och bundet kyrkomötestryck under 1968 års kyrkomöte.

Enligt gällande praxis upptas för budgetår, då kyrkomöte beräknas inte äga rum, endast ett formellt belopp till allmänt kyrkomöte.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Allmänt kyrkomöte* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 1 000 kr.

D. RIKSDAGENS VERK**D 1. Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader**

1969/70 Utgift	4 635 346
1970/71 Anslag	5 016 000
1971/72 Förslag	5 411 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	26	—
Övrig personal	83	—
	109	—
<i>Anslag</i>		
Arvoden till fullmäktige och suppleanter för fullmäktige	78 300	—
Avlöningar till tjänstemän m. m.	3 324 700	—
Arvoden i övrigt och särskilda ersättningar	3 000	—
Sjukvård	20 000	—
Resersättningar	21 000	—
Lokalkostnader	319 000	+ 38 000
Expenser	284 000	+ 59 000
Publikationstryck	19 100	+ 3 000
Kostnader för maskinell kontroll av inlösta vinster	132 000	+ 67 000
Obligationssortering genom automatisk data-behandling	50 000	+ 170 000
Kostnader för vinstutlotning på premielånen	1—	+ 70 000
Lönekostnadspålägg	765 000	+ 33 000
	5 016 100	+ 440 000
<i>Särskilda uppbördsmedel</i>		
Försäljning av publikationer	100	
Inkomster i samband med data-maskindragning m. m.	1—	100
		- 45 000
	5 016 000	+ 395 000

¹ Upptaget för budgetåret 1970/71 under anslagsposten Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.

Riksgäldskontoret har som huvudsaklig uppgift att ombesörja den statliga upplåningen samt förvalta statskulden. Emissionsverksamheten har under senare år varit omfattande. Icke blott de direkta emissionskostnaderna utan även kontorets förvaltningskostnader har därför stigit. För innevarande och nästa budgetår förutses en fortsatt omfattande emissionsverksamhet. I detta sammanhang bör omnämnas att kontoret i anslutning till beslut under höstriksdagen kommer att få ombesörja

två nya, omfattande arbetsuppgifter, som ej varit förutsedda i kontorets anslagsberäkningar, nämligen *dels* administreringen av ett system inne-
bärande statlig premiering av frivilligt banksparande av överskjutande
preliminär skatt enligt 1970 års taxering (prop. nr 197/1970), *dels* arbe-
tet med begränsad förtidsinlösen av vissa statsobligationslån emitterade
under åren 1934—1953 (prop. nr 151/1970). Större delen av kostna-
derna som är förknippade med dessa arbetsuppgifter kommer att be-
lasta innevarande års budget varför vissa anslagsöverskridanden torde
bli följden. För budgetåret 1971/72 har några medel ej äskats för nu
ifrågavarande speciella arbetsuppgifter med hänsyn till att dessa beräk-
nas vara i huvudsak avslutade under innevarande budgetår.

Till betalning förfallna och till riksgäldskontoret inkomna premie-
obligationer sorteras numera genom automatisk databehandling, som är
en billigare och snabbare metod än den tidigare manuella sorterings-
metoden. För innevarande budgetår har för detta ändamål beräknats
50 000 kr. Förnyad kalkyl visar emellertid att utgifterna under inne-
varande budgetår för detta ändamål kommer att uppgå till ca 110 000
kr. till följd av kraftig prisstegring och tidsförskjutning av vissa betal-
ningar. För budgetåret 1971/72 har utgifterna för *obligationssortering
genom automatisk databehandling* beräknats till 220 000 kr. Højningen
beror på en beräknad kraftig ökning av arbetets volym.

Kostnaderna för den maskinella vinstkontrollen har uppräknats med
67 000 kr. Antalet obligationsvinster har ökat kraftigt samtidigt som
kostnaderna per enhet stigit. Anslagsposten *Lokalkostnader* har upp-
räknats med 38 000 kr. med hänsyn till pris- och lönestegringar. An-
slagsposten *Expenser* har uppräknats med 59 000 kr. Højningen beror
bl. a. på prisstegringar, men också på att medel till ett belopp av ca
30 000 kr. beräknats för förnyelse av vissa föråldrade och nedslitna
maskiner.

Medel för kostnader för vinstutlottning på premielån, som tidigare
upptagits under Kostnader vid emission av statslån m. m., äskas fr. o. m.
budgetåret 1971/72 under anslaget Förvaltningskostnader. Samma är
förhållandet med inkomstposten *inkomster i samband med datamaskin-
dragnin g m. m.*

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* för budgetåret
1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 5 411 000 kr.

D 2. Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.

1969/70 Utgift	3 049 093
1970/71 Anslag	3 370 000
1971/72 Förslag	3 600 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
1. Obligationspapper	100 000	+ 50 000
2. Värdepapperstryck	650 000	—
3. Annonsering m. m.	2 600 000	+200 000
4. Vinstutlottning på premielånen ¹	55 000	— 55 000
	3 405 000	+195 000
Särskilda uppbördsmedel:		
Inkomster i samband med datamaskindragning m. m. ¹	35 000	— 35 000
	3 370 000	+230 000

¹ Har för budgetåret 1971/72 upptagits under anslagsposten Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader.

Belastningen på anslaget är beroende av den statliga upplåningens omfattning och inriktning. Beräkningen av anslaget för det kommande budgetåret har skett med utgångspunkt från antagandet om en fortsatt omfattande emissionsverksamhet och med hänsyn till aktuella erfarenheter av anslagsbelastningen.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 3 600 000 kr.

D 3. Riksdagsbiblioteket: Förvaltningskostnader

1969/70 Utgift	1 115 669
1970/71 Anslag	1 301 000
1971/72 Förslag	1 286 000

Riksdagsbiblioteket är främst avsett för riksdagen, dess delegationer och verk, kyrkomötet, Kungl. Maj:ts kansli och de centrala ämbetsverken samt av Kungl. Maj:t förordnade eller jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillsatta kommittéer. Biblioteket skall därjämte, i den mån dess uppgifter ej därigenom åsidosätts, betjäna dem som bedriver forskning eller allvarliga studier.

Reglemente för riksdagsbiblioteket har fastställts av riksdagen 15.12.1966 (RFS 1967: 18).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	11	—
Övrig personal	12	—
	23	—
<i>Anslag</i>		
Arvoden till styrelsens ledamöter och suppleanter, förslagsvis	4 000	—
Avlöningar till tjänstemän, förslagsvis	884 000	—
Sjukvård, förslagsvis	5 000	—
Reseersättningar, förslagsvis	7 000	—
Lokalkostnader, förslagsvis	60 000	—60 000
Expenser, förslagsvis	93 000	+26 000
Publikationstryck, förslagsvis	45 000	+10 000
Lönekostnadspålägg, förslagsvis	203 000	+ 9 000
	1 301 000	—15 000

Riksdagsbiblioteket

Avlöningsanslaget har under föregående budgetår ej behövt överskridas. Styrelsen för riksdagsbiblioteket förutser dock i överensstämmelse med vad tidigare anförts och riksdagen godkänt (BaU 1966: 57 sid. 2 f) ett större behov av arbetskraft i vaktexpeditionen. Detta torde dock kunna tillgodoses inom ramen för nuvarande anslag. Av ökningen under expensposten avser 10 000 kr. mikrofilmning av republiken Estlands riksdagstryck och författningssamling samt äldre voteringslistor, 5 000 kr. anskaffning av drivvarmar till hyllorna i Vinstocken samt 11 000 kr. prisomräkning.

Med hänsyn till ökade tryckningskostnader föreslår styrelsen att anslagsposten Publikationstryck uppräknas med 10 000 kr.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagsbiblioteket*: *Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 1 286 000 kr.

D 4. Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning

1969/70 Utgift	283 513	Reservation	5 233
1970/71 Anslag	325 000		
1971/72 Förslag	325 000		

Riksdagsbiblioteket

Anslaget har sedan budgetåret 1967/68 utgjort 275 000 kr., vartill under innevarande budgetår lagts ett tillfälligt anslag på 50 000 kr. för referenslitteratur i det provisoriska riksdagshuset. Universitetsbibliote-

kens motsvarande bok- och bindningsanslag har under de senaste åren ökat med något mer än 10 % per budgetår på grund av pågående kostnadsstegringar. En så stor uppräkningsbedömning styrelsen för riksdagsbiblioteket inte vara av behovet påkallad utan föreslår en höjning med 50 000 kr., vilket för riksdagsbiblioteket motsvarar ungefärligen en ökning med hälften av universitetsbibliotekens.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1971/72 anvisas ett reservationsanslag av 325 000 kr.

D 5. Riksdagens ombudsmannaexpedition

1969/70 Utgift	2 903 821
1970/71 Anslag	3 161 000
1971/72 Förslag	3 558 000

Riksdagens ombudsmän skall ha tillsyn över att de tjänstemän och andra, som är underkastade fullständigt ämbetsansvar, i sin tjänsteutövning efterlever lagar och andra författningar och i övrigt fullgör sina åligganden. Ombudsmännen skall vidare verka för att brister i lagstiftningen avhjälpas och för att enhetlig och ändamålsenlig rättstillämpning främjas.

Av riksdagen antagen instruktion för riksdagens ombudsmän har kungjorts av Kungl. Maj:t 29.12.1967 (RFS 1968: 2).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	23	+3
Övrig personal	14	+4
	37	+7
<i>Anslag</i>		
Avlöningar till tjänstemän, förslagsvis	2 281 000	+250 000
Arvoden och särskilda ersättningar, förslagsvis	100 000	—
Sjukvård, förslagsvis	3 000	—
Reseersättningar, förslagsvis	35 000	+ 15 000
Därav utrikes resor	(2 000)	(+ 1 000)
Lokalkostnader, förslagsvis	70 000	+ 30 000
Expenser, förslagsvis	124 000	+ 42 000
Lönekostnadspålägg, förslagsvis	548 000	+ 60 000
	3 161 000	+397 000

Riksdagens ombudsmän

15.9.1970 hade registrerats 2 125 nya ärenden, medan antalet nya ärenden vid samma tidpunkt år 1969 uppgick till 2 270. I avvaktan på ytterligare erfarenheter rörande tillströmningen av ärenden m. m. föreslås inte någon ändring i antalet löneplansanställda jurister.

Ombudsmännens ställföreträdare har under budgetåret 1969/70 tagits i anspråk för tjänstgöring — utöver vad som föranletts av ombudsmännens semesterar — under 74 dagar. För budgetåret 1971/72 har behovet av sådan tjänstgöring (dubbling) bedömts till ungefär en månad för varje ombudsman, och ställföreträdarnas sammanlagda tjänstgöring har till följd härav beräknats till 8 månader.

För göromål av administrativ art har sedan länge behov förelegat av en kvalificerad arbetskraft såsom biträde på den administrativa byrån. Ifrågakvarande tjänsteman avses skola ombesörja vissa personalärenden, såsom förande av personalprotokoll, tjänstematrikel, tjänstgöringslistor och semesterlistor. Vidare avses tjänstemannen skola biträda med olika göromål i samband med redigeringen av ämbetsberättelsen, såsom kontakter med tryckeriet, kontroll av korrektur och uppgörande av sakregister. Bland övriga arbetsuppgifter kan nämnas ordnande och kontroll av inspektionsprotokoll, ärendestatistik, löpande sakregister och förberedande av anslagsäskanden m. m. Göromålen förleder enligt ombudsmännens mening att den nya tjänsten inrättas som e. o. byråassistent i 19 lönegraden.

I nästföregående petitatskrivelse anmäldes, att för JO Lundviks del avsågs inrättas en tjänst som sekreterare i Ae 13. Bl. a. av utrymmes-skäl har emellertid någon sådan tjänst inte tillkommit. En om disposition av lokalerna torde emellertid ge möjlighet att genomföra en sådan anordning för alla tre ombudsmännen. Förutom för kvalificerade sekreterargöromål och maskinskrivning bör befattningshavarna kunna av ombudsmännen anlitas för införskaffande av vissa uppgifter rörande ärenden och kontakt med myndigheter m. m. Tjänsterna bör inrättas i lönegrad Ae 15 och benämnas assistenter.

Vissa ärenden av enklare slag kan erfarenhetsmässigt handläggas av personal i lägre lönegrader än byrådirektörsgraden. Tjänster i mellangraderna saknas emellertid vid expeditionen. Behovet av dylika befattningshavare har hittills tillfälligt tillgodosetts genom anställning av juris studerande som praktikanter. Erfarenheterna härav har varit goda. Med hänsyn härtill anses det motiverat att t. v. försöksvis fr. o. m. ingången av budgetåret 1971/72 mot arvode anställa högst tre föredragande på amanuensnivå för handläggning och föredragning av enklare ärenden.

De föreslagna förändringarna medför en höjning av anslagsposten till avlöningar med 250 000 kr.

Ombudsmännen anmäler att — efter samråd med riksdagens för-

valtningskontor — en extra tjänst som materialförvaltare i Ag 13 inrättats inom ramen för beviljade medel.

Anslagsposten till reseersättningar tas i anspråk i större omfattning än tidigare för tjänstemäns resor på JO:s uppdrag för utredningar och förhör på platsen i enskilda ärenden. Med hänsyn härtill och till belastningen under budgetåret 1969/70 (47 593 kr.) har posten uppräknats till 50 000 kr., varav för utrikes resor beräknats 3 000 kr.

Städningskostnaderna kan med hänsyn till ev. ökade utrymmen och belastningen under föregående budgetår beräknas öka med ca 30 000 kr. Med hänsyn härtill har anslagsposten till lokalkostnader i förhållande till nuläget uppräknats med nämnda belopp.

Anslagsposten till expenser har uppräknats med 42 000 kr., varav 10 000 kr. avser de numera tillkommande kostnaderna för inköp av offentligt tryck m. m., 17 000 kr. ökning på grund av de nya tjänsterna och 15 000 kr. prisomräkning.

Riksdagens förvaltningskontor

Med hänsyn till att ombudsmannaexpeditionen ännu ej fått sina lokalproblem lösta upptas lokalkostnaderna endast med ett med 30 000 kr. höjt belopp, avseende ökade städningskostnader. Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagens ombudsmannaexpedition* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 3 558 000 kr.

D 6. Riksdagens revisorer och deras kansli

1969/70 Utgift	794 802
1970/71 Anslag	1 037 000
1971/72 Förslag	1 091 000

Riksdagens revisorer har till uppgift att som en statens överrevision utöva kontroll av den statliga finansförvaltningen. I detta syfte skall de tillse att statens inkomster inflyter i behörig ordning, att en god hushållning iakttas med statens medel och att statens tillgångar utnyttjas efter rationella grunder.

Revisorerna skall särskilt undersöka den sakliga effekten av myndigheternas medelsdispositioner samt ändamålsenligheten av tillämpade organisationsformer och arbetsmetoder. De skall påtala förhållanden som de finner otillfredsställande och sträva efter att befrämja kostnadsmedvetandet inom den statliga och statsunderstödda verksamheten.

Av riksdagen antagen instruktion för riksdagens revisorer har kungjorts av Kungl. Maj:t 29.12.1967 (RFS 1968: 3).

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72
<i>Personal</i>		
Handläggande personal	7	—
Övrig personal	3	—
	10	—
<i>Anslag</i>		
Arvoden till revisorerna	122 000	—
Avlöningar till tjänstemän	659 000	—
Sjukvård	1 000	—
Resecersättningar	50 000	—
Lokalkostnader	55 000	+ 30 000
Expenser	16 000	—
Lönekostnadspålägg	134 000	+ 24 000
	1 037 000	+ 54 000

På förslag av riksdagens revisorer har talmanskonferensen 10.3.1970 beslutat tillsätta en särskild kommitté för att utreda frågan om revisorernas uppgift i konstitutionellt och principiellt avseende jämte därmed sammanhängande spørsmål. I avvaktan på resultatet av denna utredning har revisorerna i förevarande anslagsframställning ansett sig böra utgå från gällande organisation och föreslår alltså inte några ändringar däri.

Revisorerna

Inledningsvis må erinras om att riksdagens revisorer och deras kansli flyttade in i nya lokaler 1.7.1969. Ännu vid fjolårets anslagsframställning saknades emellertid säkra hållpunkter för lokalkostnadernas beräkning, varför den mot dessa kostnader svarande anslagsposten kom att tas upp med ett alltför lågt belopp.

Numera har hyresavtal i vanlig ordning slutits med byggnadsstyrelsen, varjämte närmare erfarenhet har vunnits om övriga till lokalhållningen hänförliga kostnader.

Med hänsyn till gjorda beräkningar behöver anslagsposten till lokalkostnader räknas upp med i runt tal 30 000 kr.

Efter framställning från revisorerna ställde 1969 års riksdag ett särskilt reservationsanslag till förfogande för utrustning av revisorernas nya lokaler. Anslaget anvisades med ett belopp av 190 000 kr. och fördes upp på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69. Den över anslaget finansierade anskaffningen av kontorsmöbler och annan lokalutrustning är numera slutförd och har dragit en kostnad av sammanlagt 139 095: 88 kr. Skillnadsbeloppet eller 50 904: 12 kr. kan föras över till statens budgetutjämningsfond, eftersom det inte längre erfordras för det med anslagsanvisningen förknippade ändamålet.

Under hänvisning till det nu sagda hemställer revisorerna dels att

till Riksdagens revisorer och deras kansli måtte för budgetåret 1971/72 äskas ett förslagsanslag av 1 091 000 kr., dels att åtgärder måtte vidtas för överföring till statens budgetutjämningsfond av kvarstående reservation på det på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1968/69 anvisade reservationsanslaget till utrustning av nya lokaler.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 1 091 000 kr.

D 7. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Förvaltningskostnader

I riksstaten för innevarande budgetår har anslaget Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Förvaltningskostnader förts upp med 1 125 000 kr.

Förestående revision av det s. k. Helsingforsavtalet av 1962 om nordiskt samarbete leder till organisatoriska förändringar för Nordiska rådet och till inrättandet av ett nordiskt ministerråd. För rådets del skall bl. a. inrättas en tjänst som presidieskreterare. Detta jämte överväganden som pågår inom Nordiska organisationskommittén torde återverka på organisationen av svenska delegationens kansli. Riksdagen har därför beslutat att en kommitté med uppgift att göra en översyn av kansliets organisation skall tillsättas (BaU 1970: 88).

I avvaktan på kommitténs förslag och behandlingen av detta bör anslaget föras upp med ett preliminärt beräknat belopp.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1971/72 beräknas ett förslagsanslag av 1 125 000 kr.

D 8. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet

1969/70 Utgifter i Sverige	986 802	
Influtna medel från övriga nordiska länder ¹	729 868	
Verklig kostnad		256 934
1970/71 Anslag		449 000
1971/72 Förslag		851 000

¹ Dessa medel hänför sig endast delvis till de under motsvarande budgetår i Sverige gjorda utgifterna.

Delegationen

Svenska delegationen förskotterar största delen av de för rådet gemensamma utgifterna. Först i efterhand erhålles återbetalning från övriga länder. Viss eftersläpning förekommer härvidlag, bl. a. beroende på svårigheten att beräkna grannländernas del av vissa kostnader. Debiteringen har hittills i princip företagits per kalenderår, men för att minska eftersläpningen försiggår den fr. o. m. 1969 halvårsvis. Grannländernas bidrag inflyter emellertid alltså till större delen ett annat budgetår än det, varunder utgifterna gjorts. Upplysningarna om fjolårets budgetutfall ger därför ej tillräcklig vägledning för anslagsberäkningarna. Denna ordning består i avvaktan på att presidiet tagit ställning till hur presidiesekretariatet skall finansieras.

För rådets gemensamma kostnader under 1971 har rådets presidium uppgjort följande budget. Personalorganisationen har av presidiet fastställts preliminärt som framgår av nedanstående uppställning. I budgeten tillkommer kostnader för presidiesekreterarens kansli under posten Förvaltningskostnader. Under delposten *Expenser* ingår en del av de kostnader som tidigare stannat på svenska sekretariatet.

Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet

1. Arvoden till gemensam personal	260 000
2. Förvaltningskostnader	87 000
3. Resesättningar m. m.	35 000
4. Tryckningskostnader	347 000
5. Informationsmaterial	85 000
6. Konferenser	37 100
	851 100

Från det sammanlagda beloppet 851 100 kr. för gemensamma kostnader avgår särskilda uppbördsmedel 100 kr.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor har inte något att erinra mot medelsberäkningen och föreslår

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 851 000 kr.

D 9. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnader för tidskriften *Nordisk kontakt*

Budgetåret	1968/69	1969/70	1970/71	1971/72
Beräknat belopp	60 200	65 200	75 200	85 200
Särskilda uppbördsmedel	— 200	— 200	— 200	— 200
	60 000	65 000	75 000	85 000

Verkliga kostnader för tidskriften under redovisningsperioden 1.1—31.12 1969			
Sammanlagda utgifter			222 542
Övriga nordiska länders andel i utgifterna	147 019		
Försäljning	2 358	149 377	
	Sveriges andel i utgifterna		79 164

Delegationen

Sveriges andel i utgifterna för tidskriften avseende årgång 1969 uppgick till 79 164 kr. i vilket belopp ingår resekostnader i samband med redaktionskommitténs och redaktörernas möten. Vissa kostnadsförordningar för tidskriften sammanhänger med ökade kostnader för tryckning, bindning och distribution. För Nordisk Kontakt bör räknas med ett anslagsbehov av 85 000 kr. för budgetåret 1971/72.

Riksdagens förvaltningskontor

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor, som inte har någonting att erinra mot medelsberäkningen, föreslår

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 85 000 kr.

E. DIVERSE

E 1. Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande

1969/70 Utgift	1 299 669
1970/71 Anslag	1 300 000
1971/72 Förslag	1 400 000

Under femtonde huvudtiteln anslås medel för vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande. I enlighet med riksdagens beslut skall utlottas en sammanlagd vinstsumma uppgående till 1 % av det totala insättningsbeloppet under kvalifikationsåret på samtliga lönsparkonton. Vid vinstutlottningen våren 1970 (för kvalifikationsåret 1969) uppgick vinstsumman till 1 293 400 kr. För innevarande budgetår beräknas anslaget till 1 300 000 kr. Med utgångspunkt från hittills konstaterade utvecklingstendenser bör för vinstutlottningen våren 1972 (kvalifikationsåret 1971) upptagas ett anslag på 1 400 000 kr.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 1 400 000 kr.

E 2. Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande

1969/70 Utgift	808 000
1970/71 Anslag	1 200 000
1971/72 Förslag	1 000 000

Under femtonde huvudtiteln anslås medel för vinstutlottningar i samband med allmänt lönsparande. I enlighet med riksdagens beslut skall vinstbeloppet uppgå till 1/2 % av den totala nettoökningen (insättningarna minskade med uttagen) under kvalifikationsåret på samtliga lönsparkonton, dock skall utlottas minst ett belopp motsvarande kr. 2: 50 för varje kvalificerat lönsparkonto. Vid vinstutlottningen våren 1970 (kvalifikationsåret 1969) uppgick vinstsumman till 815 550 kr. För innevarande budgetår är anslaget upptaget med 1 200 000 kr. (vinstutlottning våren 1971, kvalifikationsåret 1970).

Med hänsyn till beräknad nettoökning under år 1971 bör anslaget för vinstutlottningen under våren 1972 upptagas till 1 000 000 kr.

Fullmäktige i riksgäldskontoret föreslår

att till *Vinstutlottning i samband med allmänt lönsparande* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 1 000 000 kr.

E 3. Kommittéer m. m.

1969/70 Utgift	67 758
1970/71 Anslag	35 000
1971/72 Förslag	35 000

Från anslaget bestrids kostnaderna för kommittéer och utredningar genom särskilda sakkunniga m. m.

Kostnaderna för budgetåret 1971/72 beräknas för den inre riksdagsförvaltningen till ca 25 000 kr. och för riksgäldskontoret till ca 10 000 kr. Medel har därvid beräknats för utredningen rörande riksdagsbiblioteket, 1970 års revisionsutredning, utredningen rörande ADB i riksdagsarbetet samt för en kommitté för översyn av Nordiska rådets svenska delegations kansliorganisation.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår

att till *Kommittéer m. m.* för budgetåret 1971/72 anvisas ett förslagsanslag av 35 000 kr.

E 4. Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.

Anslaget är avsett för täckning av de merkostnader som kan väntas uppkomma till följd av förestående löneöverenskommelser, vilkas ekonomiska konsekvenser prövas av riksdagens lönedelegeration.

I princip behöver ytterligare medel för löneökningar som berör redan anvisade förslagsanslag inte anvisas. Medelsanvisningen under sådana anslag är ej till summan begränsad av riksdagen. Riksdagens medgivande till anslagsöverskridande m. m. erfordras endast för löneökningar som faller på obetecknade anslag och reservationsanslag. Under femtonde huvudtiteln finns vissa reservationsanslag, från vilka bestrids arvodeskostnader som brukar uppräknas med beaktande av tilläggen till de statsanställdas löner. Under hänvisning till vad som anförs om motsvarande anslag under sjunde huvudtiteln förordas en preliminär medelsanvisning av 1 000 kr.

Styrelsen för riksdagens förvaltningskontor föreslår i avvaktan på särskild framställning i ämnet

att till *Täckning av merkostnader för löner och pensioner m. m.* för budgetåret 1971/72 beräknas ett förslagsanslag av 1 000 kr.

Register

DRIFTBUDGETEN

Femtonde huvudtiteln

Sid.

2 INLEDNING

4 ANSLAGEN

A. Riksdagen

4	1. Arvoden m. m. till riksdagens ledamöter	20 117 000
5	2. Reseersättningar m. m. till riksdagens ledamöter	5 495 000
5	3. Riksdagsledamöters deltagande i Europarådets verksamhet	250 000
6	4. Riksdagsutskottens studieresor m. m.	650 000
6	5. Parlamentariska delegationer	275 000
7	6. Bidrag till studieresor	100 000
8	7. Representation m. m.	115 000
9	8. Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp	98 000
10	9. Bidrag till Sällskapet Riksdagsmän och forskare	20 000
11	10. Bidrag till Europarörelsens riksdagsgrupp	30 000
11	11. Bidrag till riksdagspartiernas kostnader för gruppkanslier	1 553 000
12	12. Pensioner åt f. d. riksdagsledamöter m. fl.	4 200 000
12	13. Utgivande av tryckta ståndsprotokoll	225 000
		33 128 000

B. Den inre riksdagsförvaltningen

13	1. Förvaltningskostnader	27 131 000
15	2. Kostnader för riksdagstrycket m. m.	4 340 000
16	3. Utgivande av särskilda publikationer	240 000
17	4. Utredning om riksdagens hus m. m.	314 000
		32 025 000

C. Allmänt kyrkomöte

18	1. Allmänt kyrkomöte	1 000
		1 000

D. Riksdagens verk

	Riksgäldskontoret	
19	1. Förvaltningskostnader	5 411 000
20	2. Kostnader vid emission av statslån m. m.	3 600 000
	Riksdagsbiblioteket	
21	3. Förvaltningskostnader	1 286 000
22	4. Bokinköp och bokbindning	325 000
23	5. Riksdagens ombudsmannaexpedition	3 558 000
25	6. Riksdagens revisorer och deras kansli	1 091 000
	Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli	
27	7. Förvaltningskostnader	1 125 000
27	8. Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet	851 000
28	9. Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt	85 000
		17 332 000

E. Diverse

30	1. Vinstutlotting i samband med ungdomens lönsparande	1 400 000
30	2. Vinstutlotting i samband med allmänt lönsparande	1 000 000
31	3. Kommittéer m. m.	35 000
31	4. Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.	1 000
		2 436 000

Summa kr. **84 922 000**

Riksgäldsfonden

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *stat för riksgäldsfonden* för budgetåret 1971/72 m. m. och anför.

Med skrivelse den 26 november 1970 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1971/72. På utgiftssidan tas i detta förslag upp räntor till ett belopp av 2 072 912 000 kr. och provisioner m. m. om sammanlagt 7 001 000 kr. Av utgiftsräntorna hänför sig 930 540 000 kr. till de räntelöpande obligationslånen. Fördelningen av detta belopp på de olika lånen framgår av följande sammanställning.

<i>Specifikation av ränta på räntelöpande obligationslån</i>	<i>Kr.</i>
1934 års 3 % lån	4 529 982
1937 " 3 % amorteringslån av 1/2	1 477 824
1937 " 3 % " " 1/3	984 936
1941 " 3 1/2 % lån	11 249 487
1942 " 3 1/2 % "	11 505 512
1943 " 3 1/2 % " av 15/3	8 103 610
1943 " 3 1/2 % " " 15/4	12 490 678
1943 " 3 1/2 % " " 1/11	11 216 100
1944 " 3 1/2 % " " 15/3	7 492 888
1944 " 3 1/2 % " " 15/12	17 015 565
1945 " 3 % " " 1/7	10 998 180
1945 " 3 % " " 1/11	7 613 670
1946 " 3 % " " 1/2	17 817 300
1946 " 3 % " " 15/12	6 860 790
1951 " 3 1/2 % "	9 045 365
1952 " 3 1/2 % "	7 000 000
1953 " 3 1/2 % " av 5/10	7 000 000
1953 " 3 1/2 % " " 14/12	7 000 000
1954 " 3 1/2 % " " 15/3	7 000 000

	Kr.
1955 års 4 1/2 % lån	19 543 028
1956 " 4 1/2 % " av 20/3	11 250 000
1956 " 4 3/4 % " " 10/12	9 519 000
1959 " 5 % " " 5/2	7 500 000
1959 " 5 % " " 5/10	15 000 000
1960 " 5 1/2 % "	59 070 000
1963 " 4 1/2 % " av 15/3	18 000 000
1963 " 5 1/4 % " " 15/11	15 750 000
1964 " 5 1/4 % " " 18/3	10 558 853
1964 " 5 3/4 % " " 19/3	18 689 513
1964 " 6 % " " 17/12	16 008 600
1965 " 6 % "	24 000 000
1966 " 6 3/4 % " av 16/9	30 375 000
1967 " 5 3/4 % "	31 625 000
1968 " 6 1/2 % "	39 000 000
1968 " 6 1/4 % " av 2/5	43 750 000
1968 " 6 % " " 25/10	46 500 000
1969 " 6 % " " 23/1	48 000 000
1969 " 6 3/4 % " " 5/6	60 750 000
1969 " 7 1/4 % " " 3/9	58 000 000
1970 " 7 1/4 % amorteringslån av 20/1	65 250 000
1970 " 7 1/4 % lån av 19/5	58 000 000
1970 " 7 1/4 % " " 10/11	58 000 000
Summa kr.	930 540 881

Vinsterna på premielånen beräknas uppgå till sammanlagt 177 515 000 kr. Fördelningen på de olika lånen framgår av följande sammanställning.

Specifikation av vinster på premieobligationslån	Kr.
1954 års premielån	4 500 000
1955 " "	4 500 000
1961 " "	18 500 000
1963 " "	7 300 000
1964 " "	4 350 000
B-lånet	5 640 000
1965 års premielån	8 300 000
1967 " "	31 900 000
1968 " första premielån	15 950 000
1968 " andra "	13 200 000
1969 " premielån	24 000 000
1970 " första premielån	21 875 000
1970 " andra "	17 500 000
Summa kr.	177 515 000

Inkomsterna på riksgäldsfonden beräknas till 59 913 000 kr. Förslaget till stat utvisar således ett underskott av 2 020 milj. kr., som bör föras av på riksstaten. Detta innebär en ökning med 220 milj. kr. i förhållande till det underskott som har tagits upp i riksstaten för innevarande budgetår.

Föredraganden hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1971/72 (*bilaga 18.1*),
- 2) för Riksgäldsfonden på driftbudgeten för budgetåret 1971/72 ta upp ett underskott av 2 020 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets
övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 18. 1

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1971/72

Utgifter

A. Räntor på statsskulden:		Kr.
1. Ränta på räntelöpande obligationslån, <i>förslagsvis</i>		930 540 000
2. Vinster på premieobligationslån, <i>förslagsvis</i>		177 515 000
3. Ränta på statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>		75 000 000
4. " " sparobligationer, <i>förslagsvis</i>		125 000 000
5. " " av statens övertagna lån, <i>förslagsvis</i>		212 000
6. " " lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>	55 000 000	
7. Årsanslaget till Hans Maj: Konungen		300 000
8. Ränta på köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm		90 000
9. " " konung Carl XIII:s hemgiftskapital		7 500
10. " " Göta kanals reparationsfond		7 045
11. " " kortfristig upplåning hos banker m. fl., <i>förslagsvis</i>	35 000 000	
12. " " skattkammарväxlar, <i>förslagsvis</i>	525 000 000	
13. " " beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	149 240 455	
		2 072 912 000

B. Provisioner m. m.:

1. Försäljningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
2. Inlösningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	2 000 000	
3. Kursförluster, <i>förslagsvis</i>	1 000	7 001 000
		Summa kr. 2 079 913 000

Inkomster

A. Räntor:

1. Ränta på uppköpta obligationer	10 000	
2. " " rörliga krediter	55 000 000	
3. " " kortfristig utlåning till banker m. fl.	1 000 000	
4. " " övriga utlånade medel	700 000	56 710 000

B. Uppgäld och kursvinster:

1. Uppgäld	1 000	
2. Kursvinster	1 000	2 000

C. Diverse inkomster:

1. Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	3 000 000	
2. Dragningslistor på premielånen	200 000	
3. Övriga diverse inkomster	1 000	3 201 000
		59 913 000

<i>Underskott att avföras på riksstatens driftbudget</i>		2 020 000 000
		Summa kr. 2 079 913 000

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar* för budgetåret 1971/72 och anför.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppförs anslag för täckning av den formella investeringsförlust som enligt gällande budgetprinciper uppstår i samband med genomförandet av nya kapitalinvesteringar, som inte kan eller skall förräntas till sitt fulla värde. I likhet med vad som gäller för investeringsanslagen ställs avskrivningsanslagen direkt till de fondförvaltande myndigheternas förfogande.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag på kapitalbudgeten beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag skall nu i korthet redogöra för de fall där så är förhållandet. I anslutning till denna redogörelse kommer jag att hemställa om att avskrivningsanslag föreslås eller tas upp med beräknade belopp i riksstatsförslaget.

Investeringsförlusten bestäms utifrån statens förräntningskrav. I förevarande sammanhang anses detta överensstämja med den för varje budgetår fastställda normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Normalräntan beräknas på grundval av medelförräntningen på viss del av statsskulden. Kungl. Maj:t har genom kungörelsen (1970: 405) om nor-

Prop. 1971:1 Bilaga 19 Avskrivning av nya kapitalinvesteringar 2

malränta för lån från statens utlåningsfonder fastställt normalräntan för innevarande budgetår till 6 3/4 %. Jag har vid beräkningen av avskrivningsanslagen följaktligen utgått från ett förräntningskrav på 6 3/4 %.

Enligt beslut av 1969 års riksdag (prop. 1969: 1 bil. 19, SU 117, rskr 295) skall under denna huvudtitel också beräknas ersättning för tidigareläggning av vissa investeringar. I huvudsak innebär bestämmelserna att ersättning kan utgå för anskaffningar som avser affärsverksfond, sjöfartsverkets fond eller statens vägverks förrådsfond och som i sysselsättningsfrämjande syfte tidigareläggs i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen. I princip skall myndigheten ersättas för de merkostnader som tidigareläggningen förorsakar. I normalfallet kan en schablonregel tillämpas som innebär att myndigheten får ersättning med 10 % av anskaffningens belopp. Ersättningen ifråga om anskaffningar som finansieras över investeringsanslag sker således genom att 10 % av investeringen avskrivs på förslagsvis beräknade avskrivningsanslag på riksstaten.

Statens affärsverksfonder. I överensstämmelse med vad chefen för kommunikationsdepartementet förordar bör enligt gällande principer avskrivnas dels de medel som beräknats för försvarsberedskap vid televerket och statens järnvägar med 8,5 milj. kr. resp. 2,3 milj. kr., dels de medel som beräknats för statens järnvägars investeringar i det ersättningsberättigade nätet med 13 060 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivning vid nybyggnader för ämbetsverk 25 % av anläggningskostnaden och vid nybyggnader för kriminalvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslagen i rikstatsförslaget föras upp i enlighet med följande sammanställning.

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
<i>Justitiedepartementet</i>		
Polishus m. m.	40 000 000	10 000 000
Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	3 000 000	750 000
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	10 000 000	5 000 000
Nybyggnad i kvarteret Kronoberg i Stockholm	1 000	—
<i>Utrikesdepartementet</i>		
Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	6 200 000	1 550 000
<i>Försvarsdepartementet</i>		
Vissa skyddsrumsanläggningar	3 301 000	3 301 000
Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret	3 000 000	1 500 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarskolor	3 813 000	1 907 000

Prop. 1971:1 Bilaga 19 Avskrivning av nya kapitalinvesteringar 3

Anslag	Investering kr.	Avskrivning kr.
<i>Socialdepartementet</i>		
Utbyggande av karolinska sjukhuset	7 500 000	3 750 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	13 000 000	6 500 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	10 480 000	5 240 000
<i>Finansdepartementet</i>		
Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	70 850 000	17 713 000
Inköp av fastigheter m. m.	5 500 000	1 375 000
Statlig förvaltningsskola	375 000	188 000
Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	150 000	38 000
<i>Utbildningsdepartementet</i>		
Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	2 000 000	500 000
Radio- och televisionshus	17 200 000	—
Byggnadsarbeten vid universiteten m. m.	*140 000 000	*70 000 000
<i>Jordbruksdepartementet</i>		
Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.	14 328 000	7 164 000
<i>Civildepartementet</i>		
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	1 000	—
<i>Industridepartementet</i>		
Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	4 000	1 000
Summa kr.	350 703 000	136 477 000

* Beräknat belopp.

Anslaget Vissa skyddsrumsanläggningar bör, liksom hittills, skrivas av helt.

Beträffande anslaget till radio- och televisionshus erinrar jag om att investeringar i radiohus enligt riksdagens beslut (prop. 1953: 146, SU 125, rskr 288) helt skall finansieras med radiolicensmedel. Motsvarande finansieringsform tillämpas beträffande investeringar i televisionshus. Något avskrivningsanslag på riksstaten behövs således inte för detta ändamål.

Försvarets fastighetsfond. För investeringar i försvarets fastighetsfond skall enligt gällande regler avskrivningsbehovet beräknas schablonmässigt till 50 % av investeringen i kasernbyggnaders delfond, medan total avskrivning tillämpas för befästningars delfond. Nybyggnad för ämbetsverk avskrivs dock endast med 25 %. Investeringar i mark avskrivs inte.

Under kasernbyggnaders, befästningars och försvarets forskningsanstalts delfonder har investeringsanslag tagits upp om sammanlagt 114 500 000 kr., 104 650 000 kr. resp. 1 649 000 kr. Härav beräknas för markförvärv 15 500 000 kr. under kasernbyggnaders och 550 000 kr. under befästningars delfond. Avskrivningsanslagen bör tas upp med 45 600 000 kr., 104 100 000 kr. resp. 825 000 kr.

Statens utlåningsfonder. Anslaget till studiemedelsfonden bör skrivas av helt och avskrivningsanslaget tas upp med 790 milj. kr. Investeringsanslaget till fiskerilånefonden för nästa budgetår tas upp med 1 milj. kr. De lån som utgår från denna fond är räntefria under viss tid och för-

Prop. 1971:1 Bilaga 19 Avskrivning av nya kapitalinvesteringar 4

utsätts därefter löpa med en ränta av 5 %. Med hänsyn till att förräntningskravet för statens investeringar fastställts till 6 3/4 % bör denna investering skrivas av med 383 000 kr. Till Lånefonden till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m. tas upp ett investeringsanslag av 200 000 kr. Dessa lån är under viss tid räntefria och löper därefter med 5 % ränta. Jag tar här upp ett avskrivningsanslag av 67 000 kr. Från Lånefonden för allmänna samlingslokaler utgår lån som till ca 70 % är räntefria. Anslaget bör därför skrivas av med 70 % av det föreslagna beloppet 10 milj. kr., dvs. med 7 milj. kr.

Fonden för låneunderstöd. Från anslaget till byggande av sjukhem utgår lån avsedda att löpa utan ränta under de fem första åren av en trettioårsperiod. Anslaget bör därför skrivas av med en sjättedel av det föreslagna beloppet 35 milj. kr., dvs. med 5 833 000 kr. Anslaget till lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m. bör skrivas av helt och avskrivningsanslaget tas därför upp med 3 milj. kr.

Till pressens lånefond beräknas för budgetåret 1971/72 25 milj. kr. De lån som utgår från fonden är räntefria under tre år av en tjuugoårsperiod. Jag beräknar ett avskrivningsanslag av 3 750 000 kr. Avskrivning med 100 % bör liksom tidigare tillämpas beträffande anslaget till lån till utbyggnad av oljelagringen, varför jag tagit upp avskrivningsanslaget med 11,5 milj. kr. Anslaget Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island bör likaledes skrivas av helt och jag tar upp ett avskrivningsanslag av 7 milj. kr.

Diverse kapitalfonder. Till förrådsanläggningar m. m. under förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap har tagits upp ett anslag av 5 355 000 kr. Härav avser 355 000 kr. anskaffning av fältledningsmateriel. Denna anskaffning sker av beredskapsskäl och bör skrivas av helt. Jag tar alltså upp ett avskrivningsanslag av 355 000 kr.

	Statens affärsverks- fonder	Statens allmänna fastighets- fond	För- svarets fastighets- fond
II. Justitiedepartementet	—	15 750 000	—
III. Utrikesdepartementet	—	1 550 000	—
IV. Försvarsdepartementet	—	6 708 000	150 525 000
V. Socialdepartementet	—	15 490 000	—
VI. Kommunikationsdepartementet	23 862 000	—	—
VII. Finansdepartementet	—	19 314 000	—
VIII. Utbildningsdepartementet	—	70 500 000	—
IX. Jordbruksdepartementet	1 000	7 164 000	—
X. Handelsdepartementet	—	—	—
XI. Inrikesdepartementet	—	—	—
XII. Civildepartementet	—	—	—
XIII. Industridepartementet	3 000	1 000	—
Summa kr.	23 866 000	136 477 000	150 525 000

	Statens utlånings- fonder	Fonden för låne- understöd	Diverse kapital- fonder	Summa
II. Justitiedepartementet	—	—	—	15 750 000
III. Utrikesdepartementet	—	—	—	1 550 000
IV. Försvarsdeparte- mentet	—	—	—	157 233 000
V. Socialdepartementet	—	8 833 000	—	24 323 000
VI. Kommunikations- departementet	—	—	2 000	23 864 000
VII. Finansdepartementet	—	3 750 000	—	23 064 000
VIII. Utbildningsdeparte- mentet	790 000 000	—	—	860 500 000
IX. Jordbruksdeparte- mentet	450 000	—	—	7 615 000
X. Handelsdepartementet	—	18 500 000	355 000	18 855 000
XI. Inrikesdepartementet	7 000 000	—	—	7 000 000
XII. Civildepartementet	—	—	—	—
XIII. Industridepartementet	—	—	—	4 000
Summa kr.	797 450 000	31 083 000	357 000	1 139 758 000

Sammanfattning och hemställan. Avskrivningsanslagen uppgår till sammanlagt 1 139 758 000 kr. En översikt över hur anslagen fördelar sig på olika fonder och departement lämnas i ovanstående tablå.

Under återopande av vad jag sålunda har anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- 1) under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *förslagsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1971/72 i härefter angivna fonder, nämligen

Postverkets fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t
Posthus m. m. 1 000

Televerkets fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t
Teleanläggningar m. m. 8 500 000

Statens järnvägars fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t
Järnvägar m. m. 15 360 000

Luftfartsverkets fond

K o m m u n i k a t i o n s d e p a r t e m e n t e t
Flygplatser m. m. 1 000

Fabriksverkens fond

Industridepartementet	
Byggnader och utrustning	1 000

Statens vattenfallsverks fond

Industridepartementet	
Kraftstationer m. m.	1 000

Domänverkets fond

Jordbruksdepartementet	
Byggnadsarbeten m. m. vid vissa till sambruksföreningar upplåtta kronoegendomar	1 000

Industridepartementet	
Förvaltningsbyggnad för domänstyrelsen	1 000

Diverse kapitalfonder

Kommunikationsdepartementet	
Statens vägverks förrådsfond	
Vägmaskiner m. m.	1 000
Sjöfartsverkets fond	
Sjöfartsmateriel m. m.	1 000

2) under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1971/72, i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond

Justitiedepartementet	
Polishus m. m.	10 000 000
Byggnadsarbeten för domstolsväsendet	750 000
Vissa byggnadsarbeten för kriminalvården	5 000 000

Utrikesdepartementet	
Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	1 550 000

Försvarsdepartementet	
Vissa skyddsrumsanläggningar	3 301 000
Uppförande av förrådsbyggnader för civilförsvaret	1 500 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens civilförsvarskolor	1 907 000

Prop. 1971:1 Bilaga 19 Avskrivning av nya kapitalinvesteringar 7

S o c i a l d e p a r t e m e n t e t

Utbyggande av karolinska sjukhuset	3 750 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	6 500 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. inom socialdepartementets verksamhetsområde	5 240 000

F i n a n s d e p a r t e m e n t e t

Byggnadsarbeten för statlig förvaltning	17 713 000
Inköp av fastigheter m. m.	1 375 000
Statlig förvaltningsskola	188 000
Vissa byggnadsarbeten vid tullverket	38 000

U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t

Byggnadsarbeten för vissa kulturändamål	500 000

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t

Byggnadsarbeten vid jordbrukets högskolor m. m.	7 164 000

I n d u s t r i d e p a r t e m e n t e t

Byggnadsarbeten för teknisk utveckling m. m.	1 000

Försvarets fastighetsfond

F ö r s v a r s d e p a r t e m e n t e t

Kasernbyggnaders delfond	45 600 000
Befästningars delfond	104 100 000
Försvarets forskningsanstalts delfond	825 000

Statens utlåningsfonder

U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t

Studiemedelsfonden	790 000 000

J o r d b r u k s d e p a r t e m e n t e t

Fiskerilånefonden	383 000
Lånefonden till främjande av beredning och av-sättning av fisk m. m.	67 000

I n r i k e s d e p a r t e m e n t e t

Lånefonden för allmänna samlingslokaler	7 000 000

Fonden för låneunderstöd

S o c i a l d e p a r t e m e n t e t

Lån till byggande av sjukhem	5 833 000
Lån till nybyggnader vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare m. m.	3 000 000

Prop. 1971:1 Bilaga 19 Avskrivning av nya kapitalinvesteringar 8

H a n d e l s d e p a r t e m e n t e t

Lån till utbyggnad av oljelagringen 11 500 000

Lån till nordiska industrialiseringsfonden till förmån för Island 7 000 000

Diverse kapitalfonder

H a n d e l s d e p a r t e m e n t e t

Förrådsfonden för ekonomisk försvarsberedskap:
Förrådsanläggningar m. m. 355 000

3) i avvaktan på särskild proposition i ämnet, beräkna följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1971/72, i härefter angivna fonder, nämligen

Statens allmänna fastighetsfond

U t b i l d n i n g s d e p a r t e m e n t e t

Byggnadsarbeten vid universiteten m. m. 70 000 000

Fonden för låneunderstöd

F i n a n s d e p a r t e m e n t e t

Pressens lånefond 3 750 000

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om *anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1971/72 och anför.

På fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster, som förvaltas av riksgäldskontoret, redovisas förluster, som uppkommit på statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning Kungl. Maj:t bestämt för varje särskilt fall. Följande förluster skall inte redovisas på fonden, nämligen *dels* förluster för riksbanksfonden, *dels* sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden som är av sådan mindre omfattning att de normalt bör täckas av löpande inkomster samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värde-minskningskonto. Innan jag går in på de frågor om avskrivning av på fonden redovisade förluster som nu bör anmälas för riksdagen, vill jag på sedvanligt sätt anmäla frågan om redovisning av vissa ackordsupp-görelser.

Ackordsupp-görelser angående lån från statens utlåningsfonder m. m. Riksdagen har bemyndigat Kungl. Maj:t (prop. 1940: 281, SU 210, rskr 373) att i fråga om vissa statliga lån, i den mån ej annat föranleds av särskilda föreskrifter för viss låneverksamhet, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord och att i vissa fall efterge lån.

Bemyndigandet omfattar såväl de flesta lån från statens utlåningsfonder som åtskilliga lån under fonden för låncunderstöd och vissa specifi-

cerade fonder. Beslutanderätten kan av Kungl. Maj:t delegeras till den förvaltande myndigheten.

Vid lämnandet av detta bemyndigande uttalade riksdagen emellertid önskemålet, att redovisning i någon lämplig form årligen skulle lämnas riksdagen för beslut rörande ackordsuppgörelser och andra efterskänkanden, som fattats på grund av bemyndigandet.

Den begärda redovisningen bör som tidigare skett få lämnas riksdagen i den formen, att avskrifter av de under föregående kalenderår fattade besluten angående biträdande av ackord samt andra efterskänkanden av statens rätt tillsammans med en sammanfattande förteckning tillställs riksdagens vederbörande utskott.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. I gällande riksstat har under denna rubrik uppförts ett anslag av 1 milj. kr. för reglering av uppkommande smärre kapitalmedelsförluster.

Av en av riksgäldskontoret överlämnad redogörelse framgår, att följande förluster av de fondförvaltande myndigheterna anmälts och per den 30 juni 1970 överförts till fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster.

Myndighet och fond

Reglering av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster

	Kr.
Byggnadsstyrelsen	
Statens allmänna fastighetsfond:	
Byggnadsstyrelsens delfond	9 988 665
Generaltullstyrelsen	
Statens allmänna fastighetsfond:	
Generaltullstyrelsens delfond	77 442
Fortifikationsförvaltningen	
Försvarets fastighetsfond:	
Kasernbyggnaders delfond	179 108
Befästningars delfond	240 536
Försvarets forskningsanstalts delfond	26 640
Bostadsstyrelsen	
Lånefonden för bostadsbyggande	99 773
Statskontoret	
Lånefonden för allmänna samlingslokaler	327 846
Fonden för låneunderstöd:	
Statskontorets delfond	25 440
Fiskerilånefonden	17 000
Lantbruksstyrelsen	
Fonden för låneunderstöd:	
Lantbruksstyrelsens delfond	6 532
Sjöfartsstyrelsen	
Sjöfartsverkets fond	321 944
Riksbanken	
Statens bosättningslånefond	78 685
Fonden för låneunderstöd:	
Riksbankens delfond	100 257
Riksgäldskontoret	
Fonden för förlag till statsverket	713 153
Summa kr.	12 203 019

På fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster redovisades den 1 juli 1969 som ingående balans 692 813 497 kr. Fonden har under budgetåret 1969/70 tillgodoförts *dels* anslag från driftbudgeten på 1 milj. kr., *dels* 17 438 kr. som influtit på tidigare avskrivna, fonden påförda förluster, *dels* 200 000 kr. som förts över från avskrivningskontot för lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden. Eftersom enligt den lämnade redovisningen fonden samtidigt belastats för förluster med 12 203 019 kr., utgjorde den utgående balansen per den 30 juni 1970 681 827 915 kr., varav 5 555 467 kr. avsåg ännu ej disponerade medel avsatta för retroaktiv reglering av vissa kapitalmedelsförluster, medan återstående belopp, eller 676 272 448 kr., avsåg medel disponibla för reglering av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. För budgetåret 1971/72 bör anvisas 1 milj. kr. för avskrivning av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1971/72 anvisa ett anslag av 1 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Statens allmänna fastighetsfond

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQUIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1971/72 och anför.

Inledning

Statens allmänna fastighetsfond är en kapitalfond för redovisning av civila statliga fastigheter, som inte är att hänföra till affärsverken. Fonden omfattar allmänna förvaltningsbyggnader, fångvårdsanstalter, fastigheter för undervisningsändamål, sjukhusbyggnader m. m. Allmänna fastighetsfonden är uppdelad på sju delfonder, nämligen slottsbyggnadernas, kriminalvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generaltullstyrelsens delfonder. Av dessa förvaltas slottsbyggnadernas, beskickningsfastigheternas, akademiska sjukhusets och byggnadsstyrelsens delfonder av byggnadsstyrelsen och de övriga av resp. myndighet.

Fastighetsfondens inkomster, utgifter och kapitalbehållning redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställs årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Fonden är konstruerad som en produktiv fond.

Staten för statens allmänna fastighetsfond är uppdelad på följande titlar, nämligen på inkomstsidan A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lo-

kaler och markområden och C. Diverse inkomster samt på utgiftssidan A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningsskonto och C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. Inkomsterna och utgifterna under de angivna titlarna tas upp särskilt för de olika delfonderna. Fondens överskott redovisas under särskild titel på rikstatsens inkomstsida.

Det förslag till stat för allmänna fastighetsfonden som framläggs i det följande torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 21.1*. Till grund för förslaget ligger statförslag, som vederbörande förvaltningsmyndigheter har lämnat för resp. delfonder. Riksrevisionsverket har yttrat sig över statförslagen.

Förslaget till stat slutar på ett belopp av 501,0 milj. kr. Detta innebär en ökning av omslutningen med 70,4 milj. kr. i jämförelse med staten för innevarande budgetår. Posten till reparations- och underhållskostnader m. m. ökar med 30,0 milj. kr., posten till avsättning till värdeminskningsskonto med 3,3 milj. kr. och posten till hyres- och arrendeutgifter m. m. med 32,5 milj. kr. I beloppet till avsättning till värdeminskningsskonto ingår inom byggnadsstyrelsens delfond 11,4 milj. kr. utgörande beräknade licensmedel för avskrivning av investeringar i radio- och televisionshus. Motsvarande belopp har tagits upp som inkomst under posten Diverse inkomster.

På inkomstsidan ökar samtliga poster. Posten till ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler ökar med 63,9 milj. kr. och posten till hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden med 6,1 milj. kr. Fondens överskott ökar med 4,5 milj. kr.

Byggnadsstyrelsen har den 12 januari 1968 fått i uppdrag att utreda principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av statliga fastigheter m. m. Styrelsen har i oktober 1970 redovisat uppdraget i ett betänkande. Detta är f. n. utsänt för yttrande till berörda myndigheter. I avvaktan på ställningstagande till denna utredning bör hittillsvarande principer tillämpas för medelsberäkningen. Min utgångspunkt för beräkningen är således de procentsatser för löpande underhåll av olika byggnadskategorier som använts under senare år. Härtill kommer de extra medelstillskott för särskilda arbeten m. m. som jag vill förorda efter framställning av de fondförvaltande myndigheterna.

För förvaltningen av statens allmänna fastighetsfond gäller av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser. Dessa innebär bl. a., att myndigheterna i varje särskilt fall skall underställa Kungl. Maj:ts prövning sådana arbeten som de ämnar bekosta med medel för det löpande fastighetsunderhållet och som beräknas kosta mer än 500 000 kr. Om medel beräknats kollektivt för särskilda ändamål, gäller i fråga om motsvarande underställning i varje särskilt fall beloppsgränsen 300 000 kr.

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

De nu gällande principerna för beräkningen av medelsbehovet för reparationsändamål, vilka godkänts av riksdagen (prop. 1943: 71, SU 59, rskr 120), innebär i huvudsak följande.

Behovet av reparationsmedel räknas ut genom att byggnadsbeståndets bokförda värde multipliceras med ett visst procenttal, den s. k. underhållsprocenten. I byggnadsbeståndets bokförda värde ingår inte de byggnader som har färdigställts under budgetåret före det budgetår som statförslaget avser. Underhållsprocenten är avpassad efter byggnadernas ålder. Sålunda gäller ett procenttal för gamla byggnader och ett annat för nya byggnader. Under de första åtta åren halveras vidare underhållsprocenten för de nya byggnaderna. Det erhållna reparationsmedelsbehovet omräknas slutligen med hänsyn till ändringarna i prisläget på byggnadsmarknaden. Dessa ändringar framgår av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex.

De sålunda beräknade underhållsmedlen utgör en ram för det normala fastighetsunderhållet. För extraordinära reparationsåtgärder samt ändrings- och ombyggnadsarbeten, som inte eller endast i begränsad omfattning höjer fastighetens värde, beräknas medel under posterna till reparations- och underhållskostnader efter prövning i varje särskilt fall.

De nu nämnda principerna för beräkning av medelsbehovet för det normala fastighetsunderhållet tillämpas för kriminalvårdsstyrelsens, karolinska sjukhusets, akademiska sjukhusets, byggnadsstyrelsens och generaltullstyrelsens delfonder. För slottsbyggnadernas och beskickningsfastigheternas delfonder beräknas underhållsmedlen i särskild ordning.

Värdena på byggnader som har uppförts efter år 1935 räknas om till 1935 års prisläge i enlighet med principer som godkänts av riksdagen (prop. 1946: 1 bil. 22 s. 6, SU 26, rskr 30). Vid omräkningen tillämpas byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex.

Byggnadsstyrelsen har anmält, att underhållskostnadsindex med 1963 som basår den 1 april 1970 var 141. Detta innebär en höjning med 8 enheter eller ca 6 % sedan motsvarande tidpunkt år 1969.

A 1. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Slottsbyggnadernas delfond

1969/70 Utgift	7 437 975
1970/71 Anvisat	7 600 000
1971/72 Förslag	5 400 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Byggnadsstyrelsen	Dep.chefen
Reparations- och underhållskostnader för fastigheter tillhörande slottsbyggnadernas delfond	7 600 000	+ 170 000	- 2 200 000

Byggnadsstyrelsen

Av det i staten för innevarande budgetår upptagna beloppet, 7,6 milj. kr., avser 2,6 milj. kr. fortsatt reparation av Riddarholmskyrkans torn, 2,9 milj. kr. löpande underhåll och 2,1 milj. kr. särskilda arbeten.

För budgetåret 1971/72 behövs för löpande underhåll av de kungl. slotten med tillhörande byggnader, för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga samt för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. 3,5 milj. kr.

För särskilda arbeten tar styrelsen upp 4 270 000 kr. I beloppet ingår bl. a. 475 000 kr. för restaurering av kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar inom Stockholms, Drottningholms och Rosersbergs slott. Vidare ingår 1 875 000 kr. för fasadrenoveringar och takarbeten på Stockholms, Drottningholms, Rosersbergs, Strömsholms, Kalmar och Läckö slott. Styrelsen begär vidare 1 450 000 kr. för säkrings- och skyddsåtgärder och 400 000 kr. för ombyggnadsarbeten. Säkrings- och skyddsåtgärderna avser bl. a. Drottningholms slott, Borgholms slottsruin och Bohus fästningsruin. Ombyggnadsarbetena avser Rosersbergs slott och Kalmar slott.

Departementschefen

För innevarande budgetår disponerar byggnadsstyrelsen 5 milj. kr. för löpande underhåll och särskilda arbeten samt 2,6 milj. kr. för fortsatt reparation av Riddarholmskyrkans torn. För budgetåret 1971/72 beräknar jag 5 025 000 kr. för löpande underhåll, fasadrenoveringar samt säkrings- och skyddsåtgärder och 375 000 kr. för restaurering av kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar.

Jag förordar, att under slottsbyggnadernas delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 5,4 milj. kr.

A 2. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Kriminalvårdsstyrelsens delfond

1969/70 Utgift	7 969 280
1970/71 Anvisat	7 892 000
1971/72 Förslag	9 567 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Kriminalvårdsstyrelsen	Dep.chefen
a) Löpande reparations- och underhållskostnader	3 777 000	+ 360 000	+ 360 000
b) Särskilda arbeten	4 115 000	+ 7 045 000	+ 1 315 000
	7 892 000	+ 7 405 000	+ 1 675 000

Specifikation av b) Särskilda arbeten

	Beräknat medelsbehov för 1971/72	
	Kriminalvårdsstyrelsen	Dep.chefen
1. Alarm och nödbelysning	1 070 000	270 000
2. Starkströmsanläggningar	2 035 000	690 000
3. Modernisering av personalbostäder	585 000	220 000
4. Utbyte av värmepannor, övergång till oljeeldning	775 000	535 000
5. Anordningar för vattenförsörjning m. m.	905 000	635 000
6. Ombyggnadsarbeten vid fångvårdsanstalter	5 415 000	2 815 000
7. Brandskyddsåtgärder	375 000	265 000
	11 160 000	5 430 000

Kriminalvårdsstyrelsen

a) Medelsbehovet för normala underhållsarbeten, beräknat enligt gällande regler, uppgår till 3 797 000 kr. Reparations- och underhållskostnader för barackbyggnader som inte är invärderade på fastighetsfonden beräknas till 340 000 kr.

b) För särskilda arbeten beräknas sammanlagt 11 160 000 kr. Under delposten alarm och nödbelysning har tagits upp 1 070 000 kr. för arbeten vid bl. a. anstalterna Tidaholm, Hall, Härnösand, Skogome och Norrtälje. För komplettering, upprustning och modernisering av starkströmsanläggningar vid bl. a. anstalterna Härnösand, Ystad, Hall, Kumla och Tillberga samt för fortlöpande översyn av el-anläggningar har beräknats 2 035 000 kr.

För modernisering av personalbostäder beräknas 585 000 kr. för arbeten vid anstalterna Malmö, Roxtuna, Hall och Vänersborg samt vid Håga sjukhus.

Vid bl. a. anstalterna Hall, Lingatan och Mon föreligger behov av upprustning av värmeanläggningar, utbyte av värmepannor och åtgärder för övergång till oljeeldning m. m. Vid 15 anstalter beräknar styrelsen medel för övergång till oljeeldning med mindre svavelhaltig olja. För dessa ändamål har beräknats 775 000 kr.

Under anordningar för vattenförsörjning m. m. beräknas 905 000 kr. för åtgärder vid anstalterna Hällby, Skenäs, Norrköping, Åby, Sörbyn, Hall, Lärbro, Västergården och vid Håga sjukhus.

För ombyggnadsarbeten vid fångvårdsanstalter beräknas sammanlagt 5 415 000 kr., varav bl. a. 1 615 000 kr. för tak- och fasadarbeten, 1 425 000 kr. för upprustning vid fångvårdsanstalten Långholmen, 770 000 kr. för förbättring på vägar och planer, 1 055 000 kr. för sanitär upprustning, förbättrade ventilationsarbeten och omändringsarbeten vid flera anstalter. För ökat lokalbehov för nya tjänster har styrelsen räknat med 550 000 kr.

För brandskyddsanordningar beräknar styrelsen 375 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under kriminalvårdsstyrelsens delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 9 567 000 kr.

A 3. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Beskickningsfastigheternas delfond

1969/70 Utgift	4 595 260
1970/71 Anvisat	5 690 000
1971/72 Förslag	5 360 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Byggnadsstyrelsen	Dep.chefen
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	3 490 000	+ 270 000	+ 270 000
b) Särskilda arbeten	1 200 000	— 600 000	— 600 000
c) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder	1 000 000	—	—
	5 690 000	— 330 000	— 330 000

Byggnadsstyrelsen

a) Medelsbehovet för löpande underhåll och för driftkostnader beräknas öka med 270 000 kr. Härvid har hänsyn tagits till förvärvet av bostäder i Lusaka och Montreal. I beloppet ingår 230 000 kr. för beräknade pris- och löneökningar.

b) Utöver medel för normala underhållsarbeten behövs 600 000 kr. för vissa större reparations- och ombyggnadsarbeten m. m.

c) För bränsle och lyse i kanslilokaler och tjänstelokaler uppgår medelsbehovet till 1 milj. kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under beskickningsfastigheternas delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 5 360 000 kr.

A 4. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Karolinska sjukhusets delfond

1969/70 Utgift	4 442 923
1970/71 Anvisat	4 600 000
1971/72 Förslag	5 400 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Direktionen för karolinska sjukhuset	Dep.chefen
a) Löpande reparations- och underhållskostnader	3 300 000	+ 413 000	+ 400 000
b) Särskilda arbeten	1 300 000	+ 1 032 000	+ 400 000
	4 600 000	+ 1 445 000	+ 800 000

Specifikation av b) Särskilda arbeten

	Beräknat medelsbehov för 1971/72	
	Direktionen för karolinska sjukhuset	Dep.chefen
1. Upprustning av personalbostäder	350 000	350 000
2. Reparation av värme-, el- och VVS-anläggningar m. m.	1 982 000	1 350 000
	2 332 000	1 700 000

Direktionen för karolinska sjukhuset

a) För löpande underhåll beräknar direktionen 3 713 000 kr. med tillämpning av gällande regler.

b) Med hänsyn till den omfattande verksamhet som bedrivs vid sjukhuset, med ett praktiskt taget maximalt utnyttjande av sjukhusets samtliga lokaliteter och med tanke på det tidigare eftersatta fastighetsunderhållet är nuvarande anslagstilldelning inte tillfredsställande. För nödvändiga reparationer av bl. a. el-, värme- och VVS-anläggningar m. m. och för fortsatt upprustning av personalbostäder behövs 2 332 000 kr.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under karolinska sjukhusets delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 5,4 milj. kr.

A 5. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Akademiska sjukhusets delfond

1969/70 Utgift	2 525 544
1970/71 Anvisat	1 913 000
1971/72 Förslag	2 641 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Byggnadsstyrelsen	Dep.chefen
Löpande reparations- och underhållskostnader	1 913 000	+ 728 000	+ 728 000

Byggnadsstyrelsen

Medelsbehovet för löpande reparations- och underhållsarbeten beräknas enligt gällande regler till 2 341 000 kr. Dessutom behövs 300 000 kr. för omläggning av värmesystemet vid sjukhusets psykiatriska klinik.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under akademiska sjukhusets delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 2 641 000 kr.

A 6. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Byggnadsstyrelsens delfond

1969/70 Utgift	66 168 015
1970/71 Anvisat	156 800 000
1971/72 Förslag	85 981 000

¹ Utöver anvisat belopp för 1970/71 får byggnadsstyrelsen disponera högst 23 milj. kr. från utgiftsposten Reparations- och underhållskostnader m. m.

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Byggnadsstyrelsen	Dep.chefen
a) Löpande reparations- och underhållskostnader m. m.	50 800 000	+ 6 181 000	+ 6 181 000
b) Särskilda arbeten	29 000 000	+ 1 750 000	—
	79 800 000	+ 7 931 000	+ 6 181 000

Byggnadsstyrelsen

a) För löpande reparations- och underhållsarbeten och för utgifter av onerakarakter behövs 56 981 000 kr. I detta belopp ingår 4 milj. kr. för underhåll av byggnader och anläggningar som ännu inte invärderats på fonden.

b) Det av styrelsen upptagna beloppet, 30 750 000 kr., avser åtgärder för att lösa under budgetåret uppkommande lokalfrågor, ombyggnads- och kompletteringsarbeten samt för ett flertal fastigheter gemensamma åtgärder såsom värmekostnadsreducerande åtgärder och VVS-åtgärder för övergång från eldningsolja med hög svavelhalt till sådan med låg svavelhalt.

Departementschefen

För löpande reparations- och underhållskostnader har jag beräknat 56 981 000 kr.

För sådana ombyggnads- och kompletteringsarbeten som kan behöva utföras under budgetåret för att lösa uppkommande lokalbehov m. m. har jag beräknat 29 milj. kr.

Jag förordar, att under byggnadsstyrelsens delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 85 981 000 kr.

A 7. Reparations- och underhållskostnader m. m.: Generaltullstyrelsens delfond

1969/70 Utgift	301 951
1970/71 Anvisat	123 000
1971/72 Förslag	303 000

	1970/71	Beräknad ändring 1971/72	
		Generaltullstyrelsen	Dep.chefen
a) Löpande reparations- och underhållskostnader m. m.	123 000	+ 125 000	+ 125 000
b) Särskilda arbeten	—	+ 55 000	+ 55 000
	123 000	+ 180 000	+ 180 000

Generaltullstyrelsen

a) Medelsbehovet för underhåll av tullverkets fastigheter beräknas till 248 000 kr. I beloppet ingår ca 16 000 kr. för fastighetsskatter.

b) För särskilda arbeten har styrelsen tagit upp 55 000 kr., varav 20 000 kr. för ombyggnad av tullstationen i Storlien och 35 000 kr. för sanitär upprustning.

Departementschefen

Med hänvisning till sammanställningen förordar jag, att under generaltullstyrelsens delfond till reparations- och underhållskostnader m. m. beräknas 303 000 kr.

B. Avsättning till värdepapperskonto

De tillgångar som är bokförda på statens allmänna fastighetsfond skrivs av enligt vissa allmänna grunder. Avskrivningstiden är 60 år i normalfall och 40 år i fråga om byggnader för vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov anses föreligga (fångvårdsanstalter, sjukhus, forskningsinstitutioner och skolor). Grundavskrivning sker i det förra fallet med 25 % och i det senare med 50 %. Avskrivningen skall i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värdepapperskonto, beräknad till 1,25 %. För grundavskrivningen anvisas anslag på riksstatens driftbudget under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Medel till den årliga avsättningen till värdepapperskonto förs upp på fastighetsfondens stat. Den årliga avsättningen påbörjas först under andra budgetåret efter det byggnaden färdigställts.

I enlighet med angivna grunder har riksrevisionsverket vid den slut-

liga beräkningen av årsavskrivningen för budgetåret 1970/71 tagit upp denna till 30 783 199 kr.

Till de fastställda årsavskrivningarna för detta budgetår bör läggas beloppet av den årliga avskrivningen på färdiga byggnader som tillkommit under budgetåret 1969/70. I övrigt bör vid beräkningen hänsyn tas endast till de avskrivningsbelopp som faller bort på grund av slutförda årsavskrivningar. Riksrevisionsverket har beräknat avsättningsbeloppet för budgetåret 1971/72 till 46 082 000 kr. Fördelningen av detta belopp på de olika delfonderna framgår av bilagan. Jag har inget att erinra mot de sålunda beräknade beloppen.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m.

C 2. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Kriminalvårdsstyrelsens delfond

1969/70 Utgift	700 045
1970/71 Anvisat	700 000
1971/72 Förslag	700 000

I enlighet med förslag av kriminalvårdsstyrelsen förordar jag, att under kriminalvårdsstyrelsens delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 700 000 kr.

C 3. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Beskickningsfastigheternas delfond

1969/70 Utgift	13 560 601
1970/71 Anvisat	15 000 000
1971/72 Förslag	16 598 000

Byggnadsstyrelsen

Posten bör föras upp med 16 598 000 kr. Styrelsen har därvid beräknat bl. a. ca 1,9 milj. kr. för nyanskaffning av lokaler, köp av bostadsrätter och täckande av hyreshöjningar samt ca 800 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten m. m. som statsverket som hyresgäst har att bekosta.

Departementschefen

För hyres- och arrendeutgifter m. m. har jag beräknat ca 16,6 milj. kr. Jag har därvid räknat med högst 1,2 milj. kr. för nyanskaffning av lokaler m. m.

Jag förordar sålunda, att under beskickningsfastigheternas delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 16 598 000 kr.

C 4. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Karolinska sjukhusets delfond

1969/70 Utgift	1 779 278
1970/71 Anvisat	2 100 000
1971/72 Förslag	2 100 000

I enlighet med förslag av direktionen för karolinska sjukhuset förordar jag, att under karolinska sjukhusets delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 2,1 milj. kr.

C 5. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Akademiska sjukhusets delfond

1969/70 Utgift	0
1970/71 Anvisat	1 000
1971/72 Förslag	1 000

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag förordar jag, att under akademiska sjukhusets delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas ett formellt belopp av 1 000 kr.

C 6. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Byggnadsstyrelsens delfond

1969/70 Utgift	153 488 060
1970/71 Anvisat	142 000 000
1971/72 Förslag	172 000 000

Byggnadsstyrelsen

Erforderligt belopp har beräknats till 172 milj. kr. Häri ingår uppskattade utgifter för ändrings- och inredningsarbeten i förhyrda lokaler och förvärv av bostadsrätter.

Departementschefen

Jag förordar i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag, att under byggnadsstyrelsens delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 172 milj. kr.

C 7. Hyres- och arrendeutgifter m. m.: Generaltullstyrelsens delfond

1969/70 Utgift	6 334 613
1970/71 Anvisat	6 250 000
1971/72 Förslag	7 200 000

I enlighet med förslag av generaltullstyrelsen förordar jag, att under generaltullstyrelsens delfond till hyres- och arrendeutgifter m. m. beräknas 7,2 milj. kr.

Inkomster**A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler**

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 bestrids lokalhyror från statsmyndigheternas myndighetsanslag eller i förekommande fall från sakanslag. Hyrorerna skall, efter särskild debiteringsuppgift från fastighetsfondförvaltande myndighet, tillgodoföras den delfond av statens allmänna fastighetsfond från vilken motsvarande utgifter bestrids. Beträffande slottsbyggnadernas delfond kan flertalet av de invärderade fastigheterna inte disponeras i sådan omfattning att hyresintäkter kan erhållas som täcker utgifterna, utan ett särskilt ersättningsanslag måste tas upp under sjunde huvudtiteln för att balans skall erhållas i staten. För lokaler som vissa enheter inom försvaret disponerar i fastigheter som är invärderade på slottsbyggnadernas delfond, har av redovisningstekniska skäl under fjärde huvudtiteln tagits upp ersättningsanslag till denna delfond på 17 000 kr.

Principer för beräkning av hyror för statliga fastigheter har tidigare redovisats för riksdagen (prop. 1970: 1 bil. 2 punkt 5, SU 15, rskr 15). Två beräkningsmetoder för hyrorerna har angetts. Enligt den ena metoden, som föreslås bli använd för nyare byggnader för vilka verkliga produktionskostnader är kända, skall hyran utgöras av kapitalkostnader, underhållskostnader och driftkostnader. Den andra metoden, som är avsedd för äldre eller speciella fastigheter, innebär att särskilda beräkningar av byggnadsvärdet först sker, vilket sedan ligger till grund för hyresberäkningen.

Kungl. Maj:t har i beslut den 29 juni 1970 föreskrivit att myndighet som förvaltar delfond av statens allmänna fastighetsfond skall i samråd med riksrevisionsverket tillämpa förenämnda hyresberäkningsprinciper för att beräkna inkomsterna på delfonden avseende upplåtelse av lokaler, om möjligt fr. o. m. budgetåret 1971/72. Övergångsvis får provisorisk hyresberäkning ske.

För det nu aktuella budgetåret har ersättningen till fastighetsfonden för ingående delfonderna beräknats på olika sätt beroende dels på del-

fondernas art och dels på hur långt förberedelserna hunnit för tillämpningen av nämnda hyresberäkningsprinciper.

Överskotten för delfonderna beräknas uppgå till följande belopp den 1 juli 1971.

	Överskott
Kriminalvårdstyrelsens delfond	7 125 000
Beskickningsfastigheternas delfond	3 945 000
Karolinska sjukhusets delfond	3 650 000
Akademiska sjukhusets delfond	5 069 000
Byggnadsstyrelsens delfond	121 720 000
Generaltullstyrelsens delfond	127 000

För slottsbyggnadernas delfond tas av redovisningstekniska skäl upp ett formellt överskott av 1 000 kr.

Enligt nu föreliggande beräkningar kommer ersättningar för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för nästa budgetår att uppgå till sammanlagt 458 161 000 kr.

Jag förordar, att delposten Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler för budgetåret 1971/72 förs upp med 458 161 000 kr. med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

Förvaltningsmyndigheterna har för budgetåret 1971/72 beräknat denna inkomstpost efter samma grunder som för innevarande budgetår. Jag godtar myndigheternas beräkningar och förordar, att delposten för budgetåret 1971/72 förs upp med 29 634 000 kr. med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan.

C. Diverse inkomster

Under denna delpost godtar jag förvaltningsmyndigheternas förslag och förordar, att delposten förs upp med sammanlagt 13 175 000 kr. med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan. Häri ingår 11,4 milj. kr. utgörande beräknade licensmedel för avskrivningar av investeringar i radio- och televisionshus.

Hemställan

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna förslaget till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1971/72 (bilaga 21.1).

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Bilaga 21. 1

FÖRSLAG TILL
STAT FÖR STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETFOND
FÖR BUDGETÅRET 1971/72

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler

1. Slottsbyggnadernas	delfond	4 600 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	"	19 000 000	
3. Beskickningsfastigheternas	"	25 705 000	
4. Karolinska sjukhusets	"	11 605 000	
5. Akademiska sjukhusets	"	9 740 000	
6. Byggnadsstyrelsens	"	380 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	"	7 511 000	458 161 000

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

1. Slottsbyggnadernas	delfond	700 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	"	1 100 000	
3. Beskickningsfastigheternas	"	634 000	
4. Karolinska sjukhusets	"	2 000 000	
5. Akademiska sjukhusets	"	—	
6. Byggnadsstyrelsens	"	25 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	"	200 000	29 634 000

C. Diverse inkomster

1. Slottsbyggnadernas	delfond	101 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	"	1 000	
3. Beskickningsfastigheternas	"	1 000	
4. Karolinska sjukhusets	"	1 000	
5. Akademiska sjukhusets	"	1 004 000	
6. Byggnadsstyrelsens	"	12 066 000	
7. Generaltullstyrelsens	"	1 000	13 175 000
		Summa kr.	500 970 000

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

1. Slottsbyggnadernas	delfond	5 400 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	"	9 567 000	
3. Beskickningsfastigheternas	"	5 360 000	
4. Karolinska sjukhusets	"	5 400 000	
5. Akademiska sjukhusets	"	2 641 000	
6. Byggnadsstyrelsens	"	85 981 000	
7. Generaltullstyrelsens	"	303 000	114 652 000

B. Avsättning till värdeminskningsskonto

2. Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	2 709 000	
3. Beskickningsfastigheternas	" "	437 000	
4. Karolinska sjukhusets	" "	2 456 000	
5. Akademiska sjukhusets	" "	3 033 000	
6. Byggnadsstyrelsens	" "	37 365 000	
7. Generaltullstyrelsens	" "	82 000	46 082 000

C. Hyres- och arrendeavgifter m. m.

2. Kriminalvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	700 000	
3. Beskickningsfastigheternas	" "	16 598 000	
4. Karolinska sjukhusets	" "	2 100 000	
5. Akademiska sjukhusets	" "	1 000	
6. Byggnadsstyrelsens	" "	172 000 000	
7. Generaltullstyrelsens	" "	7 200 000	198 599 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget

1. Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2. Kriminalvårdsstyrelsens	" "	7 125 000	
3. Beskickningsfastigheternas	" "	3 945 000	
4. Karolinska sjukhusets	" "	3 650 000	
5. Akademiska sjukhusets	" "	5 069 000	
6. Byggnadsstyrelsens	" "	121 720 000	
6. Generaltullstyrelsens	" "	127 000	141 637 000
		Summa kr.	500 970 000

Försvarets fastighetsfond

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *förslag till stat för försvarets fastighetsfond* för budgetåret 1971/72 och anför.

Översikt av fastighetsfondens ställning m. m.

Försvarets fastighetsfond är en kapitalfond för redovisning av byggnader, anläggningar och mark som disponeras för militära ändamål. Fonden omfattar övnings- och skjutfält, kasern- och befästningsanläggningar, flygfält, förråd m. m. Försvarets fastighetsfond är uppdelad på tre delfonder, nämligen kasernbyggnaders delfond, befästningars delfond och försvarets forskningsanstalts delfond.

Försvarets fastighetsfonds inkomster och utgifter liksom dess kapitalbehållning redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställs årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Fonden är konstruerad som en produktiv fond, vars överskott i princip är beräknat så att det svarar mot statens förräntningskrav på det investerade nettokapitalet. Överskottet redovisas under särskild titel på riksstatens inkomstsida. Det inkomsttillskott som behövs för balans i staten erhålls — förutom av hyresinkomster för lokalupplåtelser till myndigheter och enskilda m. fl. inkomster — genom ersättningsanslag till vederbörande delfond för upplåtna lokaler.

Av riksrevisionsverkets utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1969/70 framgår att fondens ställning den 30 juni 1970 var följande (milj. kr.).

	Kasern- byggnaders delfond	Befäst- ningars delfond	Försvarets forsknings- anstalts delfond	Summa
Tillgångar				
Markvärde	342,2	22,6	4,9	369,7
Byggnadsvärde	1 846,7	2,900,7	77,9	4 825,3
Fordringar hos andra fonder	19,6	18,9	1,2	39,7
Övriga fordringar	240,0	0,3	—	240,3
Summa tillgångar	2 448,5	2 942,5	84,0	5 475,0
Skulder				
Värdeminskningsskonto	1 305,5	2 705,6	46,2	4 057,3
Diverse medel	19,6	18,9	1,2	39,7
Summa skulder	1 325,1	2 724,5	47,4	4 097,0
Kapitalbehållning	1 123,4	218,0	36,6	1 378,0

I förhållande till fondens ställning den 1 juli 1969 innebär de redovisade beloppen en ökning av mark- och byggnadsvärdena (brutto) med 227,3 milj. kr. Nettoökningen av fondens kapital under budgetåret uppgår till 57,9 milj. kr.

Den för budgetåret 1970/71 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 335,7 milj. kr. Inkomsterna beräknades till detta belopp samt utgifterna och överskottet till respektive 245,8 och 89,9 milj. kr. Utfallet av staten för budgetåret 1969/70 framgår av en sammanställning som finns intagen i riksrevisionsverkets budgetredovisning (s. 102). Enligt denna har fondens överskott — beräknat efter en räntesats av 6 % — uppgått till 82,7 milj. kr. som har tillförts driftbudgeten.

Fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen har avgett förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1971/72. Överbefälhavaren och riksrevisionsverket har yttrat sig över förslagen.

Förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1971/72

Staten för försvarets fastighetsfond skall enligt beslut av 1948 års riksdag ta upp följande titlar, nämligen på *inkomstsidan* A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden, C. Inkomster av övnings- och skjutfält och D. Diverse inkomster samt på *utgiftssidan* A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningsskonto och C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden samt *Överskott att tillföras riksstatens driftbudget*. Inkomsterna respektive utgifterna under de angivna titlarna skall tas upp särskilt för de olika delfonderna.

Det förslag till stat för försvarets fastighetsfond som läggs fram i det följande torde såsom *bilaga 22.1* få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende. Förslaget slutar på ett belopp av 352 486 000 kr., vilket innebär

en ökning av omslutningen med 16 754 000 kr. Detta beror på en ökning av utgifterna och överskottet. Reparations- och underhållskostnaderna förutses öka med 8 599 000 kr. och avsättningen till värdeminskningskontot med 1 670 000 kr. Hyres- och arrendeutgifterna förutses öka med 1 811 000 kr. Överskottet beräknas fr. o. m. budgetåret 1966/67 efter normalräntan för lån från statens utlåningsfonder, vilken f. n. uppgår till 6,75 %. Överskottet beräknas öka med 4 674 000 kr. I fråga om inkomsterna utom ersättningsanslagen och hyresinkomsterna från myndigheter m. fl. förutses en minskning med 195 000 kr. Det belopp som behövs för balans i staten uppgår till 323 861 000 kr. Härav tillskjuts 22 301 000 kr. av vissa myndigheter m. fl. som ersättning för disponerade lokaler. Detta innebär en ökning med 2,6 milj. kr. Återstoden, 301 560 000 kr., täcks av ersättningsanslag. Dessa ökar med 14 345 000 kr.

Vid beräkningen av de olika posterna tar jag först upp fondens utgifter till behandling.

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.

Beträffande byggnader m. m. som redovisas på *kasernbyggnaders delfond* och *försvarets forskningsanstalts delfond* beräknas medelsbehovet för reparation och underhåll, med vissa i det följande angivna undantag, i enlighet med de principer som har angetts i prop. 1945: 180 och 1970: 1 (bil. 22). I överensstämmelse härmed beräknas medelsbehovet för reparationer och underhåll till viss procent av den faktiska byggnadskostnaden för varje särskild fastighet, omräknad till 1935 års prisnivå. Byggnadsbeståndet delas därvid upp i tre grupper. Den första gruppen — äldre byggnader — omfattar byggnader som har färdigställts före den 1 juli 1938. Dessa byggnader redovisas i fastighetsfonden på grundval av särskild värdering. Den andra och den tredje gruppen — nyare byggnader — omfattar byggnader som har färdigställts efter nyssnämnda datum och som har varit i bruk längre respektive kortare tid än nio år. Nyare byggnader redovisas med sitt anskaffningsvärde. Underhållsmedel beräknas första gången för andra budgetåret efter det budgetår under vilket byggnaden har färdigställts. För byggnader som tillhör första gruppen skall enligt beslut av 1961 års riksdag (jfr prop. 1961: 59 s. 17) fr. o. m. budgetåret 1962/63 tillämpas en grundunderhållskvot av 1,2 % vid 1935 års underhållskostnadsnivå. Underhållskvoten vid sagda prisnivå utgör i andra och tredje grupperna 0,8 respektive 0,4 %. Omräknade till 1970 års prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex (basår 1963), som den 1 april 1970 har fastställts till 141,3, utgör underhållskvoterna i första gruppen 7,3 % samt i andra och tredje grupperna 4,86 respektive 2,43 %. Utöver de procentuellt beräknade underhållsmedlen anvisas särskilda medel för arbeten av större omfattning (istånd-

sättningsarbeten) samt för skatter och underhåll av enskilda vägar.

Från den procentuella beräkningsmetoden undantas övnings- och skjutfälten i enlighet med vad som har anförts i prop. 1948: 157. Underhållsmedel för dessa skall fastställas efter uppskattning för varje särskilt budgetår och medel för ändamålet anvisas på särskild delpost.

För objekt som redovisas på *befästningars delfond* utom flygfält, för vilka särskilda regler gäller, skall beräkningen av underhållskostnaderna enligt prop. 1948: 157 ske i relation till anläggningsvärdet. Därvid skall en underhållskvot på anläggningsvärdet den 1 juli 1946 tillämpas. Enligt riksdagens beslut i anledning av prop. 1951: 88 är underhållskvoten 0,6 % vid 1946 års prisnivå. Denna procentsats räknas för varje år om till gällande prisnivå med hjälp av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex. Underhållskvoten utgör för år 1970 2,25 %. För iståndsättning av befästningar m. m., för underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter, för skatter och för underhåll av enskilda vägar anvisas dessutom särskilda medel.

I enlighet med vad som har anförts i prop. 1960: 1 (bil. 22) skall underhållskostnaderna för flygfälten beräknas i viss relation till anläggningsvärdet. För flygfälten med rullbanor och andra anordningar som är omedelbart avsedda för flygverksamheten skall därvid tillämpas en underhållskvot av 1,2 % av anläggningsvärdet den 1 juli 1946. Underhållskvoten räknas om till gällande prisnivå med hjälp av fortifikationsförvaltningens flygfältsindex. Underhållskvoten utgör för år 1970 3,374 %. För iståndsättning av flygfält och för underhåll av reservvägbaser anvisas dessutom särskilda medel.

Vid beräkningen av de procentberäknade underhållskostnaderna för nästa budgetår har myndigheterna utgått från de byggnadsvärden som fanns redovisade på delfonderna den 30 juni 1970.

Kasernbyggnaders delfond. Av sammanställningen framgår de för budgetåret 1970/71 beräknade reparations- och underhållskostnaderna för kasernbyggnaders delfond samt motsvarande kostnader för budgetåret 1971/72 enligt fortifikationsförvaltningens förslag och enligt min beräkning.

	1970/71	1971/72	
		Fortifikationsförvaltningen	Departementschefen
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	45 335 000	48 592 000	48 592 000
b) Underhåll och iordningställande av övnings- och skjutfält m. m.	11 300 000	12 350 000	12 350 000
c) Iståndsättning av byggnader m. m.	74 435 000	76 622 000	76 622 000
d) Skatter	1 000 000	1 000 000	1 000 000
e) Underhåll av enskilda vägar	590 000	650 000	650 000
	132 660 000	139 214 000	139 214 000

a) Fortifikationsförvaltningen beräknar medelsbehovet under delposten *Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.* enligt följande.

Den procentberäknade delen av delposten har beräknats till 47 367 194 kr. enligt följande sammanställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå	Indexkorrigerad underhålls- procent	Reparations- medel
Äldre byggnader	332 790 734	7,30	24 293 724
Nyare byggnader över 9 år	418 660 790	4,86	20 346 914
Nyare byggnader under 9 år	112 203 954	2,43	2 726 556
			47 367 194

Vid armén finns f. n. ca 2 400 baracker som har anskaffats under beredskapstiden. Dessa är i allmänhet inte i så gott skick att de enligt fortifikationsförvaltningens mening bör värderas in i fastighetsfonden. Detsamma gäller ett antal baracker vid flygfälten. På grund av lokalbrist behövs de emellertid tills vidare för förläggnings- och förrådsändamål m. m. För underhåll av barackerna beräknar förvaltningen ett medelsbehov av 625 000 kr. vilket är 25 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

På vissa nyanskaffade övningsområden finns ett stort antal byggnader som ännu inte har kunnat värderas in i fastighetsfonden. För oundgängligen nödvändigt yttre underhåll av dessa byggnader beräknar fortifikationsförvaltningen 600 000 kr. vilket är 100 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

Förvaltningen beräknar alltså medelsbehovet för löpande reparation och underhåll av byggnader m. m. till (47 367 194 + 625 000 + 600 000) avrundat 48 592 000 kr.

b) Utgifterna under delposten *Underhåll och iordningställande av övnings- och skjutfält m. m.* beräknas till 12 350 000 kr. eller 1 050 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Av beloppet avses 5,1 milj. kr. för underhåll av övningsfält m. m. och 7 250 000 kr. för att ställa i ordning övnings- och skjutfält m. m. Av de begärda medlen för iordningställande avses 200 000 kr. för fortsatt anskaffning av maskinell utrustning för skogsbruk, vägunderhåll och markvård, 3 650 000 kr. för att ställa i ordning vägar enligt en av chefen för armén i samråd med förvaltningen utarbetad vägplan, 400 000 kr. för tredje etappen av arbetena på I 11:s nya skjutfält vid Kosta, 300 000 kr. för tredje etappen av arbetena på I 13:s utvidgade övningsfält vid Falun, 200 000 kr. för första etappen av arbetena på I 14:s utvidgade skjutfält vid Marma, 500 000 kr. för arbetena på I 20:s utvidgade övningsfält vid Umeå, 200 000 kr. för arbetena på P 4:s utvidgade skjutfält vid Kråk, 300 000 kr. för första etappen av arbetena på P 7:s utvidgade övningsfält vid Ystad, 600 000

kr. för arbeten på marinens övningsfält vid Karlskrona och Härnösand, 200 000 kr. för arbeten på flygvapnets målplatser m. m. samt 700 000 kr. för vissa dräneringsarbeten på äldre fält m. m.

c) Under delposten *Iståndsättning av byggnader m. m.* beräknas medelsbehovet till 76 622 000 kr. eller 2 187 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Beloppet avses för följande ändamål. Kostnaderna anges i prisläget den 1 februari 1970 om inte annat sägs.

Armén

Objekt för materiel

1.1	P 2. Ombyggnad av varmgarage nr 18 till CUT	550 000	
1.2	P 7 R. Ombyggnad av förråd nr 82 och 84 i Revingehed till CUT/CÖF	450 000	
1.3	A 9. Ombyggnad av garage nr 34 och 35 till CUT/CÖF	750 000	
1.4	Flera förband. Iståndsättning av byggnader till krigsförråd, där kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	500 000	

Objekt för personal

1.5	I 4. Ombyggnad av mässbyggnad nr 5	630 000	
1.6	I 5. Ombyggnad för fritidslokaler i byggnad nr 81	645 000	
1.7	I 11. Ombyggnad av mässbyggnad nr 12	500 000	
1.8	I 21. Ombyggnad av förvaltningsbyggnad nr 104	530 000	
1.9	A 4. Ombyggnad för fritidslokaler i byggnad nr 50	410 000	
1.10	T 4. Ombyggnad av varmgarage nr 95 till CUT/CÖF	860 000	
1.11	Flera förband. Kasernrenoveringar	22 000 000	27 825 000

Marinen

Objekt för personal

2.1	Flera förband. Kasernrenoveringar		3 000 000

Flygvapnet

Objekt för personal

3.1	F 4. Ombyggnad av skolbyggnad nr 10	450 000	
3.2	F 7. Ombyggnad av byggnaderna nr 63 och 65 till underbefälsmäss och bibliotek samt marketenteri	750 000	
3.3	F 18. Iståndsättningsarbeten för "Nya Tullinge" (totalkostnad 9 milj. kr.)	3 000 000	
3.4	Flera förband. Kasernrenoveringar	5 000 000	9 200 000

Övriga ändamål

4.1	Merkostnader för av Kungl. Maj: t tidigare beslutade objekt	1 000	
4.2	Mindre iståndsättningsarbeten på byggnader och utbildningsanordningar, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	15 596 000	
4.3	Vissa tekniska försörjningsanordningar m. m.	20 000 000	
4.4	Åtgärder för att stärka inbrottskyddet vid krigsmaktens vapenförråd, där kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	1 000 000	36 597 000
			76 622 000

Beträffande motiven för de olika förslagen framgår följande av handlingarna.

1.1. Behovet av ombyggnad av byggnad nr 18 vid P 2 till centralt ut- och avrustningsförråd för tygmateriel har tidigare anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 8). Kostnaden angavs därvid till 520 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Fortifikationsförvaltningen har den 13 november 1970 redovisat huvudhandlingar. Byggnadskostnaden beräknas till 550 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.2. Behovet av ombyggnad av byggnaderna nr 82 och 84 vid P 7 R till centralt ut- och avrustningsförråd för tygmateriel och centralt övningsmaterieförråd har tidigare anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 8). Kostnaden angavs därvid till 430 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Fortifikationsförvaltningen har redovisat huvudhandlingar för ombyggnaden. Byggnadskostnaden beräknas till 450 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.3. Behovet av ombyggnad av byggnaderna nr 34 och 35 vid A 9 till centralt ut- och avrustningsförråd samt centralt övningsmaterieförråd har tidigare anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 8). Kostnaden angavs därvid till 680 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969. Fortifikationsförvaltningen har den 13 november 1970 redovisat huvudhandlingar. Byggnadskostnaden beräknas till 750 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Beloppet behövs nästa budgetår.

1.4. Denna post är avsedd för istandsättning och omdisponering av försvaret tillhöriga byggnader för att göra det möjligt att sprida ut krigsförråden. Plan för dessa arbeten görs upp av chefen för armén. Hittills har objekten vart och ett för sig kostat mindre än 300 000 kr. Om det i planen skulle komma att ingå objekt, för vilka kostnaderna överstiger 300 000 kr., kommer förslag till byggnadsprogram att underställas Kungl. Maj:ts prövning.

1.5. Mässbyggnad nr 5 vid I 4 är uppförd år 1922. I källarvåningen finns lokaler för bageri, i bottenvåningen marketenteri, i våningen en trappa upp underofficersmäss och i våningen två trappor upp filmsal samt vissa rumsenheter av lägre standard som f. n. inte utnyttjas. Ordnade utrymmen för personal och expedition för marketenteriet saknas. Lokalerna för underofficersmässen bör disponeras om för att få lämpliga utrymmen för personal, förråd och diskrum. Fortifikationsförvaltningen har redovisat byggnadsprogram för ombyggnaden. Kostnaderna uppskattas till 630 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

1.6. Vid I 5 behövs lokaler för fritidsverksamheten. En ombyggnad av byggnad nr 81 för detta ändamål är medtagen i gällande generalplan för I 5. Byggnad nr 81 har senast utnyttjats som överspelningslokaler för musikkåren samt som film- och samlingsal för förbandet. Fortifika-

tionsförvaltningen har den 14 oktober 1970 redovisat huvudhandlingar. Kostnaderna uppskattas till 645 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

1.7. Underofficers- och underbefälsmässarna vid I 11 är inrymda i mässbyggnad nr 12. Med hänsyn till befälskårernas storlek är båda mässarna för små. Dessutom är lokalerna hårt nedslitna. En ombyggnad av lokalerna är medtagen i 1965 års generalplan för I 11. Kungl. Maj:t har den 17 december 1970 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att projektera ombyggnaden. Kostnaderna uppskattas till 500 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

1.8. Förvaltningsbyggnad nr 104 vid I 21 uppfördes år 1942. Den var ursprungligen avsedd för verkstadslokaler men har under många år använts för andra ändamål. Senast har källar- och bottenvåningarna använts för tillfälliga förråd och våningen en trappa upp som expeditionslokaler för tyg-, intendentur- och kassaavdelningarna. Sistnämnda våning är endast provisoriskt inredd för sitt nuvarande ändamål. Enligt föreliggande förslag till generalplan för I 21 bör förvaltningsbyggnaden byggas om. Kungl. Maj:t har den 29 september 1970 lämnat projekteringsuppdrag för ombyggnaden. Kostnaderna uppskattades i förslaget till byggnadsprogram till 500 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

1.9. Vid A 4 saknas f. n. lokaler för konsulent, bibliotek och fritidsverksamhet. Dessutom behövs förrådslokaler för reservlivsmedel. En ombyggnad av byggnad nr 50 för dessa ändamål är medtagen i 1967 års generalplan för A 4. Byggnad nr 50 har inrymt bostäder för underofficerare. I byggnaden har regementets museum tidigare fått lokaler i våningen två trappor upp. Övriga bostäder har varit helt utrymda sedan hösten 1969. Kungl. Maj:t har den 11 september 1970 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att projektera ombyggnaden. Kostnaderna uppskattades i förslaget till byggnadsprogram till 410 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

1.10. Det centrala ut- och avrustningsförrådet för tygmateriel och det centrala övningsmaterieförrådet vid T 4 är f. n. inrymda i ett flertal byggnader, bl. a. i flera baracker som är i så dåligt skick att de bör rivas. För att få möjligheter att hantera och vårda materielen på ett rationellt sätt bör huvuddelen av CUT/CÖF föras samman i en byggnad. Lokaler härför kan åstadkommas genom att bygga om varmgarage nr 95, där huvuddelen av utrymmena kan disponeras för detta ändamål utan att behovet av garageplatser vid förbandet blir eftersatt. En sådan ombyggnad är redovisad i 1968 års generalplan för T 4. Kungl. Maj:t har den 30 oktober 1970 lämnat projekteringsuppdrag för ombyggnaden. Kostnaderna uppskattas till 860 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

1.11., 2.1., 3.4. F. n. pågår renovering av 22 kaserner, nämligen vid I 11, I 12, I 16, P 10 (två kaserner), A 4, A 6, A 9 (två kaserner), Lv 7 (två kaserner), T 2, T 4, AUS (två kaserner), KA 3, ÖrlB S, F 5, F 15 (två kaserner) och F 21 (två kaserner). Vid I 11, I 16, A 9, Lv 7, T 2, F 15 och F 21 ingår pågående byggen i serieupphandlingar som omfattar mer än en kasern och sträcker sig över två eller flera budgetår. Med hänsyn till svårigheterna att nu ange vilka kasernrenoveringar som kan komma till utförande under nästa budgetår tar förvaltningen endast upp det totala behovet av medel för varje försvarsgren. För kasernrenoveringar inom armén föreslås 22 milj. kr.

2.1. För kasernrenoveringar inom marinen föreslås 3 milj. kr. Under punkten 1.11 har en närmare redogörelse lämnats för läget när det gäller kasernrenoveringar.

3.1. Skolbyggnad nr 10 vid F 4 är uppförd år 1884. I byggnaden finns lektionssalar och basspelsal som används dels vid utbildning av flottiljens egen personal, dels vid utbildning av personal från hela flygvapnet vid den sjukvårdsskola och den elmekanikerutbildning som stadigvarande är förlagda till flottiljen. Lokalerna är otidsenliga och hårt nedslitna. En ombyggnad av lokalerna är medtagen i 1968 års generalplan för F 4. Kostnaderna uppskattas till 450 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

3.2. Vid F 7 krävs ökat utrymme dels för underbefälmäss, dels för fritidsverksamhet för den värnpliktiga personalen. I byggnad nr 63 inryms f. n. marketenteri och underbefälmäss och i byggnad nr 65 matinrättning i bottenvåningen medan övervåningen står outnyttjad. Båda byggnaderna är uppförda i början på 1940-talet. Genom att bygga om de båda byggnaderna skulle de angivna behoven kunna tillgodoses. Kungl. Maj:t har den 17 december 1970 lämnat projekteringsuppdrag för ombyggnaden. Kostnaderna uppskattas till 750 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Medlen behövs nästa budgetår.

3.3. Enligt riksdagens beslut (SU 202, rskr 419) med anledning av prop. 1970: 96 skall bl. a. nuvarande F 18 omvandlas till en skolenhet för utbildning i huvudsakligen stridslednings- och bevakningstjänst. För att tillgodose skolans behov av ändamålsenliga lokaler behöver vissa byggnader byggas om till lektionssalar, filmsalar etc. Dessutom behövs renovering av kaserner, istandsättning av marketenteri, matinrättning och mässar jämte komplettering av vatten- och avloppsnäten samt elnätet. Kostnaden för dessa istandsättningsarbeten, som omfattar såväl större som mindre objekt och avses utföras under en treårsperiod, uppskattas till 9 milj. kr. Medelsbehovet för budgetåret 1971/72 uppgår till 3 milj. kr. Förslag till byggnadsprogram för de mest angelägna objekten håller på att utarbetas och kommer efter hand att underställas Kungl. Maj:ts prövning.

3.4. För kasernrenoveringar inom flygvapnet föreslås 5 milj. kr.

Under punkten 1.11. har en närmare redogörelse lämnats för läget när det gäller kasernrenoveringar.

4.1. Fortifikationsförvaltningen räknar med att besparingar på objekt, som tidigare har beslutats av Kungl. Maj:t, i huvudsak skall täcka uppkommande merkostnader för andra sådana objekt och tar därför endast upp 1 000 kr. för detta ändamål.

4.2. För mindre iståndsättningsarbeten föreslår förvaltningen att 15 596 000 kr. tas upp för nästa budgetår, vilket är 208 000 kr. mindre än för innevarande budgetår. Organisationsförändringar och personalförstärkningar, vars omfattning inte nu kan förutses, medför krav på omDispositionering, anpassning och ändrat utnyttjande av befintliga lokaler, ändring av värme- och ventilationssystem samt elektriska installationer m. m. För att beslutade omorganisationer m. m. skall få avsedd effekt måste medel för erforderliga ombyggnads- och inredningsarbeten stå till förfogande. För marinen har i dispositionsplanen inte tagits upp något objekt med en kostnad som beräknas överstiga 300 000 kr. Skälet härtill är i första hand att ett flertal objekt med en kostnad som inte beräknas överstiga 300 000 kr. avses komma till utförande under nästa budgetår.

4.3. Medlen under posten Vissa tekniska försörjningsanordningar m. m. avses för modernisering och förnyelse av installationer och anläggningar för värme- och elförsörjning, iståndsättning av äldre vägar och planer samt utbyte eller komplettering av vattenlednings- och avloppsnät.

4.4. Här upptagna medel är avsedda för fortsatt anskaffning av vapenkassuner och förstärkningsarbeten i befintliga förråd m. m. som redovisas i kasernbyggnaders delfond.

d) För *Skatter* beräknas för nästa budgetår ett oförändrat medelsbehov av 1 milj. kr.

e) För *Underhåll av enskilda vägar* föreslår fortifikationsförvaltningen 650 000 kr. eller 60 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

Befästningars delfond. Av följande sammanställning framgår de för budgetåret 1970/71 beräknade reparations- och underhållskostnaderna för befästningars delfond samt motsvarande kostnader för budgetåret 1971/72 enligt förvaltningens förslag och enligt min beräkning.

	1970/71	1971/72	
		Fortifikationsförvaltningen	Departementschefen
a) Löpande reparation och underhåll av befästningar m. m.	30 700 000	33 070 000	33 070 000
b) Iståndsättning av befästningar m. m.	13 150 000	12 500 000	11 000 000

	1970/71	1971/72	
		Fortifikations- förvaltningen	Departements- chefen
c) Underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter m. m.	50 000	50 000	50 000
d) Skatter	100 000	100 000	100 000
e) Underhåll av enskilda vägar	850 000	850 000	850 000
f) Underhåll av flygfält m. m.	10 606 000	11 840 000	11 840 000
g) Underhåll av reservvägbanor	500 000	500 000	500 000
h) Iståndsättning av flygfält	1 000 000	1 500 000	1 500 000
	56 956 000	60 410 000	58 910 000

a) Kostnaderna för *Löpande reparation och underhåll av befästningar m. m.* beräknar fortifikationsförvaltningen enligt i det föregående angivna grunder till (2,25 % × 1 469 587 346) avrundat 33 070 000 kr.

b) För *Iståndsättning av befästningar m. m.* beräknas för nästa budgetår 12,5 milj. kr. eller 650 000 kr. mindre än för innevarande budgetår. Det föreslagna beloppet avser följande objekt. Kostnaderna anges i prisläget den 1 februari 1970.

Gemensamma ändamål

1.1 Gemensam stabsplats (totalkostnad 4 milj. kr.)	2 000 000	
1.2 Gemensam stabsplats (totalkostnad 900 000 kr.)	600 000	
1.3 Tygmaterieförråd (totalkostnad 520 000 kr.)	120 000	
1.4 Tygmaterieförråd (totalkostnad 1 milj. kr.)	900 000	
1.5 Smärre åtgärder vid drivmedelsförråd, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	500 000	
1.6 Övriga objekt, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	1 380 000	5 500 000

Armén

2.1 Vissa smärre objekt		200 000

Marinen

3.1 Stabsplats (totalkostnad 1 165 000 kr.)	65 000	
3.2 Kustartilleribatteri (totalkostnad 1 640 000 kr.)	115 000	
3.3 Kustartilleribatteri (totalkostnad 1 270 000 kr.)	170 000	
3.4 Drivmedelsförråd	700 000	
3.5 Smärre åtgärder vid drivmedelsförråd	300 000	
3.6 Övriga objekt, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	2 750 000	4 100 000

Flygvapnet

4.1 Berghangar (totalkostnad 4 milj. kr.)	1 200 000	
4.2 Övriga objekt	300 000	1 500 000

Övriga ändamål

5.1 Mindre iståndsättningsarbeten, för vilka kostnaderna i varje särskilt fall inte beräknas överstiga 300 000 kr.	1 000 000	
5.2 Merkostnader för av Kungl. Maj:t tidigare beslutade objekt	200 000	1 200 000
		12 500 000

Beträffande de olika objekten framgår följande av handlingarna i ärendet.

1.1. Behovet av ombyggnad av den gemensamma stabsplatsen har anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 11 p. 1.2.). Kungl. Maj:t har den 19 september 1969 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att utarbeta huvudhandlingar. Förvaltningen har den 23 september 1970 redovisat huvudhandlingar för ombyggnaden. Kostnaderna beräknas till 4 milj. kr. För nästa budgetår behövs 2 milj. kr.

1.2. Fortifikationsförvaltningen har den 29 september 1970 redovisat huvudhandlingar för ombyggnad av en gemensam stabsplats. Kostnaderna beräknas till 900 000 kr. För nästa budgetår behövs 600 000 kr.

1.3. För ombyggnad av tygmaterieförråd har kostnaderna beräknats till 520 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Kungl. Maj:t har den 30 oktober 1970 uppdragit åt fortifikationsförvaltningen att slutföra arbetena. För nästa budgetår behövs 120 000 kr.

1.4. För förstärkningsarbeten i tygmaterieförråd har fortifikationsförvaltningen redovisat huvudhandlingar. Kostnaderna beräknas till 1 milj. kr. För nästa budgetår behövs 900 000 kr.

1.5. För fortsatta arbeten med förbättringar av säkerheten och driften vid drivmedelsanläggningar behövs nästa budgetår 500 000 kr. Kostnaderna för dessa åtgärder beräknas var för sig inte komma att överstiga 300 000 kr.

1.6. För smärre iståndsättningsobjekt, bl. a. mindre ändrings- och inredningsarbeten för ändrade funktioner i vissa ammunitionsförråd i berg (utrymda för att säkerställa skyddet mot tredje man), beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 1 380 000 kr. Kostnaderna för varje objekt beräknas inte komma att överskrida 300 000 kr.

2.1. För smärre iståndsättningsarbeten vid armén, bl. a. förbättring av elinstallationer och avfuktninganordningar samt asfaltbeläggning av körplaner vid vissa äldre ammunitionsförråd, beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 200 000 kr.

3.1. Behovet av ombyggnad av vissa delar i ett ammunitionsförråd har senast anmälts i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 11 p. 3.1). De ombyggda delarna avses att användas som stabsplats och reservstabsplats. Kungl. Maj:t uppdrog den 19 december 1969 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra ombyggnaden inom en kostnadsram av 1,1 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 1 165 000 kr. enligt

prisläget den 1 februari 1970. Förvaltningen disponerar 1,1 milj. kr. för ombyggnadsarbetena, som påbörjades i mars 1970 och beräknas vara avslutade i juni 1971. För slutbetalning av arbetena behövs under nästa budgetår 65 000 kr.

3.2. Behovet av ombyggnad av detta kustartilleribatteri har anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 11 p. 3.2.). Kungl. Maj:t uppdrog den 23 januari 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra ombyggnaden inom en kostnadsram av 1 525 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 1 640 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Förvaltningen disponerar 1 525 000 kr. för ombyggnadsarbetena, som påbörjades i maj 1970 och beräknas vara avslutade i maj 1971. För slutbetalning av arbetena behövs under nästa budgetår 115 000 kr.

3.3. Behovet av ombyggnad av detta kustartilleribatteri har anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 11 p. 3.3.). Kungl. Maj:t uppdrog den 23 januari 1970 åt fortifikationsförvaltningen att låta utföra ombyggnaden inom en kostnadsram av 1,2 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1969, vilket motsvarar 1 270 000 kr. enligt prisläget den 1 februari 1970. Förvaltningen disponerar 1,1 milj. kr. för ombyggnadsarbetena, som påbörjades i mars 1970 och beräknas vara avslutade i maj 1971. För slutbetalning av arbetena behövs under nästa budgetår 170 000 kr.

3.4. För iståndsättning av en drivmedelsanläggning har fortifikationsförvaltningen redovisat huvudhandlingar den 29 september 1970. För nästa budgetår behövs 700 000 kr.

3.5. För fortsatta arbeten med förbättring av säkerheten i och driften vid marinens drivmedelsanläggningar beräknar fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår ett medelsbehov av 300 000 kr.

3.6. För övriga objekt beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 2 750 000 kr. Kostnaderna beräknas inte överstiga 300 000 kr. i varje särskilt fall.

4.1. Behovet av säkerhetsrevidering av berghangar har senast anmälts för riksdagen i prop. 1970: 1 (bil. 22 s. 12 p. 4.1). Fortifikationsförvaltningen har den 2 oktober 1970 redovisat huvudhandlingar i ärendet. Kostnaderna beräknas till 2 milj. kr. För nästa budgetår behövs 1,2 milj. kr.

4.2. För smärre objekt vid flygvapnet beräknas medelsbehovet för nästa budgetår till 300 000 kr.

5.1. För smärre iståndsättningsarbeten vid befästningar m. m. och för nu inte förutsebara objekt, för vilka kostnaderna var för sig inte beräknas komma att överstiga 300 000 kr., beräknas för nästa budgetår ett medelsbehov av 1 milj. kr.

5.2. För att täcka de merkostnader, som på grund av prisstegringar väntas uppkomma på objekt för vilka medel tidigare har ställts till fortifikationsförvaltningens förfogande, beräknas för nästa budgetår ett me-

delsbehov av 200 000 kr.

c) För *Underhåll av jordbruks- och skogsfastigheter m. m.* beräknar fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår 50 000 kr.

d) För *Skatter* föreslår förvaltningen ett oförändrat belopp av 100 000 kr.

e) För *Underhåll av enskilda vägar* beräknar förvaltningen medelsbehovet till oförändrat 850 000 kr.

f) För *Underhåll av flygfält m. m.* beräknas medelsbehovet till 11 840 000 kr. Utgångspunkten för beräkningen av medelsbehovet är det per den 30 juni 1970 bokförda anläggningsvärdet för flygfält med tillhörande banor och plattor m. m. Efter avdrag av dels värdet för objekt som f. n. inte används och inte heller underhålls men skall stå kvar i fonden (jfr prop. 1960: 1 bil. 22 s. 15), dels anläggningsvärdena för färdigställda reservvägbaser för vilka underhållsmedel beräknas under en särskild delpost, dels utbetalningar för ännu inte färdigställda objekt uppgick nämnda anläggningsvärde till 310 949 729 kr. enligt 1946 års byggnadskostnadsnivå. Underhållskostnaderna för flygfält m. m. anges i enlighet härmed och med tillämpning av förut angivna beräkningsgrunder till $(3,374 \% \times 310\,949\,729)$ avrundat 10 490 000 kr. För underhåll av tekniskt komplicerad flygfältsmateriel (jfr prop. 1966: 32 s. 20) bör beloppet räknas upp med 1,1 milj. kr. För isupplösande medel för flygplatser behövs 250 000 kr. Medelsbehovet beräknas därför till $(10\,490\,000 + 1\,100\,000 + 250\,000)$ 11 840 000 kr.

g) För *Underhåll av reservvägbaser* föreslås 500 000 kr. Reservvägbaserna är avsedda att komplettera flygvapnets huvudbaser. Fortifikationsförvaltningen uppför dem i samarbete med statens vägverk. För ändamålet lämpade vägsträckor förbättras, hinder tas bort och uppställningsplatser för flygplan anordnas. Enligt avtal svarar vederbörande vägförvaltning på platsen för underhållet av baserna i minst 30 år. Som ersättning härför skall fortifikationsförvaltningen erlagga ett engångsbelopp per bas som beräknas för varje särskilt fall. För att betala underhållet för tre reservvägbaser som beräknas bli färdiga under innevarande budgetår behövs nästa budgetår 500 000 kr.

h) För *Iståndsättning av flygfält* behövs 1,5 milj. kr. eller 500 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Beloppet avses för iståndsättning av rullbanan på Everöds flygplats. Omfattande sprickbildningar i banan förekommer. Kostnaderna för att avhjälpa sprickbildningen och besvärande ojämnheter beräknas till 1,5 milj. kr. enligt prisläget den 1 februari 1970.

Försvarets forskningsanstalts delfond. Av följande sammanställning framgår dels de för innevarande budgetår beräknade reparations- och underhållskostnaderna m. m. för försvarets forskningsanstalts delfond, dels byggnadsstyrelsens förslag och min beräkning för nästa budgetår.

	1970/71	1971/72	
		Byggnadsstyrelsen	Departementschefen
a) Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.	842 000	1 033 000	1 033 000
b) Istandsättningsarbeten m. m.	300 000	200 000	200 000
	1 142 000	1 233 000	1 233 000

a) Byggnadsstyrelsen beräknar det procentberäknade medelsbehovet under delposten *Löpande reparation och underhåll av byggnader m. m.* till avrundat 1 033 000 kr. enligt följande sammanställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års prisnivå	Indexkorrigerad underhållsprocent	Reparationsmedel
Äldre byggnader	3 385 550	7,30	247 145
Nyare byggnader över 9 år	12 474 644	4,86	606 267
Nyare byggnader under 9 år	7 353 687	2,43	178 695
			1 033 000

b) För *Istandsättningsarbeten m. m.* beräknar byggnadsstyrelsen för nästa budgetår 200 000 kr. eller 100 000 kr. mindre än för innevarande budgetår. Beloppet avses för ombyggnad av äldre laboratorier m. m. och för ändrings- och inredningsarbeten som föranleds av forskningsförsök.

Departementschefen

Innan jag går in på förslaget till stat för försvarets fastighetsfond vill jag erinra om de bestämmelser som Kungl. Maj:t varje år meddelar i anslutning till att stat för fastighetsfonden fastställs. Enligt dessa bestämmelser skall sådana arbeten som beräknas kosta mer än 300 000 kr. och som myndigheterna avser betala med medel för det löpande fastighetsunderhållet underställas Kungl. Maj:t prövning i varje särskilt fall. Med vissa undantag gäller detta också de istandsättningsarbeten för vilka medel har beräknats kollektivt. Övriga istandsättningsarbeten, som beräknas kosta mer än 300 000 kr., prövas av Kungl. Maj:t enligt bestämmelser som senast har redovisats i prop. 1966: 1 (bil. 2 s. 31). Kungl. Maj:t prövar således i princip samtliga ärenden som gäller reparation och istandsättning av försvarets byggnader och befästningar där kostnaderna beräknas överstiga 300 000 kr.

För innevarande budgetår har på fastighetsfondens stat anvisats sammanlagt 190 758 000 kr. till reparations- och underhållsarbeten. Härav belöper sammanlagt 87 885 000 kr. på istandsättningsarbeten, varav

74 435 000 kr. under kasernbyggnaders delfond, 13 150 000 kr. under befästningars delfond och 300 000 kr. under försvarets forskningsanstalts delfond.

För nästa budgetår har fortifikationsförvaltningen och byggnadsstyrelsen begärt sammanlagt 200 857 000 kr. till reparations- och underhållsarbeten, varav 139 214 000 kr. under kasernbyggnaders delfond, 60 410 000 kr. under befästningars delfond och 1 233 000 kr. under försvarets forskningsanstalts delfond.

Beräkningen av medelsbehovet för underhåll av försvarets fastigheter sker med utgångspunkt i de procentsatser för löpande underhåll som har använts under senare år. Utöver vad som behövs för det löpande underhållet erfordras extra medelstillskott för särskilda arbeten, iståndsättningsarbeten.

Under *kasernbyggnaders delfond* anger fortifikationsförvaltningen medelsbehovet för det löpande fastighetsunderhållet till 48 592 000 kr., varav 1 225 000 kr. behövs för vissa särskilt redovisade ändamål.

För iståndsättning av byggnader m. m. föreslår fortifikationsförvaltningen 76 622 000 kr. Jag har inte något att erinra mot förvaltningens förslag.

Av det föreslagna beloppet för iståndsättning av byggnader m. m. avser 30 milj. kr. kasernrenoveringar. Jag beräknar emellertid ett oförändrat belopp av 35 milj. kr. för detta ändamål. Detta medger fortsatta kasernrenoveringar i hög takt. Beloppet avses fördelas med 26 milj. kr. på armén, 3 milj. kr. på marinen och 6 milj. kr. på flygvapnet.

Det nyss angivna beloppet behövs för att upprustningen av kasernbeståndet skall kunna fortsätta enligt den plan som tidigare har redovisats för riksdagen (prop. 1965: 34 s. 22, SU 41, rskr 150). I denna plan angavs medelsbehovet för att uppfylla bl. a. de fastställda normerna för förläggingsstandard för värnpliktiga.

F. n. pågår 16 kasernrenoveringar. Härutöver är vid sju förband ytterligare en eller flera kaserner kontrakterade att påbörjas så snart pågående kasernrenovering är avslutad. Upphandling i serie tillämpas för att få en jämnare produktion. Som regel kan ett förband inte friställa mer än en kasern i taget. Serien kan därför komma att omspanna flera budgetår. Under förutsättning att fortifikationsförvaltningen kan behålla nuvarande projekteringskapacitet räknar förvaltningen med att kunna påbörja renoveringar av ca 15 kaserner under innevarande budgetår.

På grund av de många ovissa faktorer som är förknippade med renoveringarna — bl. a. arbetsmarknadsläget och möjligheterna att utrymma de kaserner som skall renoveras — är jag inte beredd att nu ta ställning till vilka objekt som bör utföras.

I fråga om övriga objekt som förvaltningen har föreslagit under delposten Iståndsättning av byggnader m. m. räknar jag inte med att

ombyggnad av ett varmgarage vid T 4 och ombyggnad av en skolbyggnad vid F 4 för sammanlagt 1 310 000 kr. kan utföras under nästa budgetår. För iståndsättning av byggnader till krigsförråd beräknar jag ett medelsbehov av 200 000 kr. Vidare beräknar jag för ombyggnad av underbefälsmäss m. m. vid F 7 ett medelsbehov av 400 000 kr. och för mindre iståndsättningar på byggnader och utbildningsanordningar 12 556 000 kr. I övrigt har jag inte något att erinra mot förvaltningens förslag. Jag tar därför upp delposten med 76 622 000 kr.

Vad gäller övriga delposter under kasernbyggnaders delfond har jag inte något att erinra mot fortifikationsförvaltningens medelsberäkning. I enlighet med sammanställningen i det föregående (s. 4) beräknar jag därför anslagsposten Reparations- och underhållskostnader m. m. till sammanlagt 139 214 000 kr.

Under *befästningars delfond* har fortifikationsförvaltningen föreslagit en sammanlagd medelsanvisning av 60 410 000 kr. För iståndsättning av befästningar m. m. föreslår förvaltningen 12,5 milj. kr. För egen del räknar jag med ett medelsbehov av 11 milj. kr. Reduceringen bör fördelas på gemensamma ändamål, marinen, flygvapnet och övriga ändamål med respektive 400 000, 750 000, 100 000 och 250 000 kr. I övrigt har jag inte något att erinra mot fortifikationsförvaltningens förslag. Jag beräknar alltså medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader under delfonden till 58 910 000 kr.

Vad slutligen gäller *försvarets forskningsanstalts delfond* föreslås en medelsanvisning av 1 233 000 kr. för reparations- och underhållsåtgärder. Härav avses 200 000 kr. för iståndsättningsarbeten. Jag har inte något att erinra mot byggnadsstyrelsens medelsberäkning. Under delfonden bör alltså tas upp sammanlagt 1 233 000 kr. för reparations- och underhållsarbeten.

Om riksdagen inte har något att erinra, torde det även för nästa budgetår få ankomma på Kungl. Maj:t att efter prövning av huvudhandlingarna och inom ramen för de medel som anvisas av riksdagen besluta om de under kasernbyggnaders, befästningars och försvarets forskningsanstalts delfonder redovisade företagen skall utföras. Skulle något objekt med hänsyn till pågående översyn av försvarets fredsorganisation inte anses böra utföras, bör Kungl. Maj:t vidare kunna ersätta detta med annat objekt oberoende av att objektet inte nu har redovisats.

B. Avsättning till värdeminskningskonto

I enlighet med riksrevisionsverkets förslag bör för avsättning till värdeminskningskonto tas upp sammanlagt 25 115 000 kr., varav för *kasernbyggnaders delfond* 16,2 milj. kr., för *befästningars delfond* 7 955 000 kr. och för *försvarets forskningsanstalts delfond* 960 000 kr.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden

Fortifikationsförvaltningen beräknar utgifterna under denna post för *kasernbyggnaders delfond* till 28 milj. kr. eller 1,6 milj. kr. mer än för innevarande budgetår. Av beloppet avses 21,5 milj. kr. för hyresutgifter, 1 milj. kr. för arrendeutgifter och 5,5 milj. kr. för att bestrida utgifter i samband med förhyrningar.

Förvaltningen beräknar för *befästningars delfond* medelsbehovet under denna post till 5 milj. kr. eller 200 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Av det föreslagna beloppet avses 3 570 000 kr. för förhyrning av drivmedelsanläggningar, 330 000 kr. för andra hyresavgifter, 700 000 kr. för arrenderingar och 400 000 kr. för att bestrida utgifter i samband med förhyrningar.

För *försvarets forskningsanstalts delfond* beräknar byggnadsstyrelsen medelsbehovet under denna post till 472 000 kr. eller 11 000 kr. mer än för innevarande budgetår.

Departementschefen

Jag har inte något att erinra mot fortifikationsförvaltningens och byggnadsstyrelsens medelsberäkning under denna delpost.

Inkomster*A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler*

Under denna rubrik redovisas de belopp som över budgeten tillförs respektive delfonder. Beloppen behövs för att nå balans i staten och bestäms i princip så att man får full förräntning av det statskapital som vid budgetårets ingång disponeras av delfonderna. Ränteavkastningen tillförs i form av överskott riksstatens inkomstsida. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses föreligga, skall utgöra normalräntan för lån från statens utlåningsfonder. Denna har för innevarande budgetår satts till 6,75 %. Överskotten för nästa budgetår har beräknats efter samma räntefot.

Fr. o. m. budgetåret 1969/70 har det belopp som behövs för att balans skall erhållas i staten tillförts fonden på delvis nytt sätt. Kostnaderna för lokaler som har upplåtits till statliga myndigheter har betalats från respektive myndighets förvaltningskostnadsanslag eller i förekommande fall sakanslag.

Lokalkostnaderna för de militära staberna och förvaltningarna m. m. redovisas under dessa myndigheters anslag. Kostnaderna har tagits upp som särskilda delposter under vederbörande myndigheters anslag. Lokalkostnaderna har tillgodoförts inkomstsidan på berörd delfond av försvarets fastighetsfond.

Fastighetskostnaderna för det militära försvaret i övrigt har beräknats

enligt hittills tillämpat system med särskilda ersättningsanslag.

Lokalkostnaderna för de staber och förvaltningar m. m. som sålunda själva skall betala lokalkostnader beräknas till 17 059 000 kr. under kasernbyggnaders delfond. Till detta belopp bör läggas 100 000 kr. som i annat sammanhang föreslås skola anvisas under andra huvudtiteln. Beloppet avser ersättning för lokaler som redovisas i försvarets fastighetsfond men har upplåtits till fångvården. Under försvarets forskningsanstalts delfond beräknas lokalkostnaderna till 5 142 000 kr.

Kapitalbehållningarna den 1 juli 1971 för de olika delfonderna bör beräknas med utgångspunkt i att de medel som fanns tillgängliga vid ingången av budgetåret 1970/71 för investering i delfonderna i sin helhet har tagits i anspråk före detta budgetårs utgång. Även om de på detta sätt schablonmässigt beräknade överskotten skulle komma att över- eller understiga de faktiska, påverkas likväl inte statsregleringen härav eftersom ersättningsanslagen tas upp i anslutning till de beräknade överskotten och sedermera belastas i anslutning till de faktiska överskotten.

Kapitalbehållningarna för fastighetsfondens delfonder den 1 juli 1971 beräknas till 946 milj. kr. för kasernbyggnaders delfond, 212 milj. kr. för befästningars delfond och 36,7 milj. kr. för försvarets forskningsanstalts delfond.

Vid beräkningen av överskottet har hänsyn tagits till den försäljning av vissa delar av Järvafältet till kringliggande kommuner, som Kungl. Maj:t efter riksdagens hörande (prop. 1966: 99, SU 104, rskr 235) har godkänt. Enligt försäljningsavtalet bestämdes de ersättningar som skulle erläggas av kommunerna till 240 milj. kr. Beloppet skulle erläggas den 1 juli 1966 i form av reverser, löpande med 6,5 % årlig ränta och amorteringsfria fram till den 1 januari 1970. Kungl. Maj:t har därefter den 7 oktober 1966 bl. a. föreskrivit, att räntor på utestående reversfordringar skall tillgodoföras inkomstposten Diverse inkomster på fondens stat, varvid motsvarande belopp skall bokföras och behandlas som överskott för den del av fondens kapital som utgörs av dessa reversfordringar. Eftersom reverserna löper med 6,5 % årlig ränta som förfaller till betalning den 31 december har inkomstposten Diverse inkomster och överskottet ökats med 13,9 milj. kr.

I följande tabell har för delfonderna förts samman dels de överskott som jag nu har beräknat, dels de i det föregående tillstyrkta utgifterna, dels inkomsterna för lokaler jämte de i det följande beräknade inkomsterna. Ur dessa uppgifter framräknas så de erforderliga ersättningsanslagen.

Delfond	Överskott	Utgifter	Summa	Andra inkomster än ersätt- ningsanslag	Ersättnings- anslag
Kasernbyggnaders	77 755 000	183 414 000	261 169 000	43 859 000	217 310 000
Befästningars	14 310 000	71 865 000	86 175 000	1 925 000	84 250 000
Försvarets forsknings- anstalts	2 477 000	2 665 000	5 142 000	5 142 000	—
	94 542 000	257 944 000	352 486 000	50 926 000	301 560 000

För att balans i staten skall åstadkommas behövs alltså ett tillskott av 217 310 000 kr. till kasernbyggnaders delfond och 84 250 000 kr. till befästningars delfond. Tillskotten sker i form av ersättningsanslag som tas upp i annat sammanhang denna dag.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

Inkomsterna för nästa budgetår under denna post beräknar jag liksom fortifikationsförvaltningen till 7 825 000 kr. Detta innebär en ökning med 200 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av de beräknade inkomsterna hänför sig 7,4 milj. kr. till kasernbyggnaders och 425 000 kr. till befästningars delfond.

C. Inkomster av övnings- och skjutfält

I likhet med fortifikationsförvaltningen beräknar jag inkomsterna av övnings- och skjutfält till 5,3 milj. kr. eller 140 000 kr. mer än för innevarande budgetår. Av de beräknade inkomsterna hänför sig 5 milj. kr. till kasernbyggnaders och 300 000 kr. till befästningars delfond.

D. Diverse inkomster

Fortifikationsförvaltningen har beräknat inkomsterna under denna titel till 14,3 milj. kr. för kasernbyggnaders delfond och 1,2 milj. kr. för befästningars delfond. Jag har inte något att erinra mot förvaltningens förslag. Under kasernbyggnaders delfond har därvid tagits upp även de ränteinkomster som kan beräknas uppkomma med anledning av försäljningen av vissa delar av Järvaälftet. Dessa ränteinkomster har beräknats till 13,9 milj. kr.

Hemställan

Under återopande av vad jag sålunda har anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna förslaget till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1971/72 (bilaga 22.1).

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Bilaga 22.1

Försvarets fastighetsfonds inkomster och utgifter enligt staten för budgetåret 1970/71 samt enligt förslaget till stat för budgetåret 1971/72

Inkomster	1970/71 Kr.	1971/72 Kr.
<i>A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond	220 160 000	234 469 000
2. Befästningars delfond	82 050 000	84 250 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	4 702 000	5 142 000
	306 912 000	323 861 000
<i>B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtta lokaler och markområden:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond	7 200 000	7 400 000
2. Befästningars delfond	425 000	425 000
	7 625 000	7 825 000
<i>C. Inkomster av övnings- och skjutfält.</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond	4 900 000	5 000 000
2. Befästningars delfond	260 000	300 000
	5 160 000	5 300 000
<i>D. Diverse inkomster:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond	15 100 000	14 300 000
2. Befästningars delfond	935 000	1 200 000
	16 035 000	15 500 000
	335 732 000	352 486 000
Utgifter		
<i>A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond	132 660 000	139 214 000
2. Befästningars delfond	56 956 000	58 910 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	1 142 000	1 233 000
	190 758 000	199 357 000
<i>B. Avsättning till värdeminskningsskonto:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond, <i>förslagsvis</i>	14 600 000	16 200 000
2. Befästningars delfond, <i>förslagsvis</i>	8 102 000	7 955 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond, <i>förslagsvis</i>	743 000	960 000
	23 445 000	25 115 000
<i>C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:</i>		
1. Kasernbyggnaders delfond, <i>förslagsvis</i>	26 400 000	28 000 000
2. Befästningars delfond, <i>förslagsvis</i>	4 800 000	5 000 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond, <i>förslagsvis</i>	461 000	472 000
	31 661 000	33 472 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1. Kasernbyggnaders delfond	73 700 000	77 755 000
2. Befästningars delfond	13 812 000	14 310 000
3. Försvarets forskningsanstalts delfond	2 356 000	2 477 000
	89 868 000	94 542 000
	335 732 000	352 486 000

Beredskapsstat för försvarsväsendet

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 4 januari 1971.

Närvarande: statsministern PALME, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, HOLMQVIST, ASP-LING, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON, FELDT.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet* för budgetåret 1971/72 och anför.

Enligt 63 § regeringsformen skall riksdagen årligen anta beredskapsstat för försvarsväsendet. Beredskapsstaten skall uppta de särskilda anslag som vid krigsfara eller krig behövs för att upprätthålla Sveriges fred och oberoende.

Anslagen på beredskapsstaten är beräknade för de militära och civila utgifter som omedelbart föranleds av beslut om förstärkningar av försvarsberedskapen med undantag för sådana utgifter som kan bestridas från förslagsanslag på riksstaten och som inte skall belasta av riksdagen maximerad anslagspost. Anslagen, som samtliga är förslagsvis be-tecknade, är beräknade för en tid av trettio dagar av högsta försvarsberedskap.

I detta sammanhang vill jag erinra om att utgifter för beredskapsförstärkningar också kan betalas från andra anslag än anslag på beredskapsstaten eller förslagsanslag på riksstaten. Sålunda har riksdagen under en följd av år medgett att Kungl. Maj:t får överskrida vissa under fjärde huvudtiteln upptagna reservationsanslag, om värnpliktiga av beredskapskäl kallas in till krigsförbandsövning eller beredskapsövning eller av samma skäl andra särskilda åtgärder måste vidtas (prop. 1970: 1 bil. 6, SU 4, rskr 4). Vidare har Kungl. Maj:t bemyndigats att vid krig, krigsfara eller annan omständighet av synnerlig vikt för rikets försvarsberedskap disponera rörliga krediter i riksgäldskontoret om högst 50 milj. kr. för jordbruksdepartementets och högst 300 milj. kr. för

handelsdepartementets verksamhetsområde (prop. 1970: 1 bil. 11, JoU 3, rskr 125 och prop. 1970: 1 bil. 12, SU 10, rskr 10).

Den beredskapsstat för försvarsväsendet som gäller för innevarande budgetår (prop. 1970: 1 bil. 23, SU 18, rskr 61) tar på driftbudgeten upp anslag om sammanlagt 5 160 milj. kr. och på kapitalbudgeten anslag om sammanlagt 800 milj. kr. Medelsbehoven grundar sig på beräkningar som har utförts under år 1969.

Driftbudgetanslagen fördelar sig enligt följande (milj. kr.).

Försvarsdepartementet

Militära försvaret:

Förbandens utrustning och verksamhet	2 245	
Vissa materielanskaffningar	610	
Anläggningsarbeten m. m.	15	
Övriga utgifter	50	2 920

Civilförsvaret:

Allmänna civilförsvarets utrustning och verksamhet	145	
Åtgärder för civilbefolkningens skydd m. m.	75	
Vissa materielanskaffningar	15	
Anläggningsarbeten m. m.	20	255

Psykologiska försvaret:

Statens upplysningscentralers utrustning och verksamhet		5
		3 180

Socialdepartementet

Krigshjälp		850
Det allmänt civila medicinalväsendets utrustning och verksamhet		950
		1 800

Finansdepartementet

Utgifter för civil försvarsberedskap		25

Handelsdepartementet

Utgifter för det ekonomiska försvaret		75

Inrikesdepartementet

Arbetsmarknadsåtgärder		80
		5 160

Kapitalbudgetanslagen är uppförda under fonden för förslag till statsverket och fördelar sig enligt följande (milj. kr.).

Försvarsdepartementet

Stärkande av krigsmaktens försvarsberedskap		415

Kommunikationsdepartementet

Förlagskapital för kommunikationsverk		235

Finansdepartementet

Stärkande av den civila försvarsberedskapen i allmänhet		120

Handelsdepartementet

Förlagskapital för drivmedelsdistribution		30
		800

Anslagen Utgifter för civil försvarsberedskap och Stärkande av den civila försvarsberedskapen i allmänhet är samlingsanslag för sådana civila utgifter för försvarsberedskap, för vilka medel bör beräknas på beredskapsstaten men för vilka särskilda anslag inte har förts upp.

Anslaget Utgifter för det ekonomiska försvaret avser även utgifter för sådana åtgärder inom det ekonomiska försvaret som faller under annat departement än handelsdepartementet, exempelvis åtgärder avseende livsmedelsförsörjningen.

Anslaget Förlagskapital för kommunikationsverk tar upp medel till förskott för transporter för totalförsvarets räkning som utförs av de statliga kommunikationsverken, främst statens järnvägar och luftfartsverket. Vid anmälan av prop. 1970: 1 (bil. 23) anförde jag att frågan om behovet av förskott till enskilda transportföretag för motsvarande transporter krävde ytterligare överväganden. Fortsatta undersökningar har gett vid handen att uppkommande behov av förskottsmedel vid krigsfara eller krig för de enskilda transportföretagen är av den arten att de i första hand bör tillgodoses med medel som redan står till beställarnas förfogande. Därutöver eventuellt uppkommande behov torde få tillgodoses genom att medel ställs till förfogande över riksstaten.

Beredskapsstatens anslag bör för budgetåret 1971/72 föras upp med oförändrade belopp. Det förslag till beredskapsstat som jag sålunda förordar torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 23.1*. För en närmare redovisning av de ändamål för vilka medel har beräknats under driftbudgeten och kapitalbudgeten torde jag få hänvisa till prop. 1970: 1 (bil. 23).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att godkänna förslaget till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1971/72 (bilaga 23.1).

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Britta Gyllensten

Förslag till Bilaga 23.1
beredningsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1971/72

Driftbudgeten**A. Egentliga statsutgifter:**

IV. Försvarsdepartementet	3 180 000 000	
V. Socialdepartementet	1 800 000 000	
VII. Finansdepartementet	25 000 000	
X. Handelsdepartementet	75 000 000	
XI. Inrikesdepartementet	80 000 000	
	5 160 000 000	

Kapitalbudgeten**B. Kapitalinvestering:**

VII. Fonden för förslag till statsverket	800 000 000	

Egentliga statsutgifter**IV. Försvarsdepartementet**

Militära försvaret:

a) Förbandens utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	2 245 000 000	
b) Vissa materielanskaffningar, <i>förslagsvis</i>	610 000 000	
c) Anläggningsarbeten m. m., <i>förslagsvis</i>	15 000 000	
d) Övriga utgifter, <i>förslagsvis</i>	50 000 000	2 920 000 000

Civilförsvaret:

e) Allmänna civilförsvarets utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	145 000 000	
f) Åtgärder för civilbefolkningens skydd m. m., <i>förslagsvis</i>	75 000 000	
g) Vissa materielanskaffningar, <i>förslagsvis</i>	15 000 000	
h) Anläggningsarbeten m. m., <i>förslagsvis</i>	20 000 000	255 000 000

Psykologiska försvaret:

i) Statens upplysningscentralers utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
	3 180 000 000	

V. Socialdepartementet

a) Krigshjälp, <i>förslagsvis</i>	850 000 000	
b) Det allmänt civila medicinalväsendets utrustning och verksamhet, <i>förslagsvis</i>	950 000 000	
	1 800 000 000	

VII. Finansdepartementet

a) Utgifter för civil försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i>	25 000 000	

X. Handelsdepartementet

a) Utgifter för det ekonomiska försvaret, <i>förslagsvis</i>	75 000 000	

XI. Inrikesdepartementet

a) Arbetsmarknadsåtgärder, <i>förslagsvis</i>	80 000 000	

Kapitalinvestering**VII. Fonden för förslag till statsverket**

Försvarsdepartementet:

a) Stärkande av krigsmaktens försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i>	415 000 000	

Kommunikationsdepartementet:

b) Förslagskapital för kommunikationsverk, <i>förslagsvis</i>	235 000 000	

Finansdepartementet:

c) Stärkande av den civila försvarsberedskapen i allmänhet, <i>förslagsvis</i>	120 000 000	

Handelsdepartementet:

d) Förslagskapital för drivmedelsdistribution, <i>förslagsvis</i>	30 000 000	
	800 000 000	